





DAL VATICANO, 11 Januarii 1909

N. 34.747

Reverendissimi Domini

Lacto ac libenti animo munus, honoris il-  
lud quidem plenum, capteurus sum quod Beatissimus Pa-  
ter Suis P. X. mihi detulit, gratias scilicet quam plu-  
rimas vobis persolvendi pro cemptis nitidisque tribus volu-  
minibus ad Eandem Sanctitatem Suam missis, quibus  
novam collectionem adgressi estis quae « Conciliorum om-  
nium Catholicae Ecclesiae Collectio amplissima » inscribitur,  
quamque praedarissimi viri Huberti Welter Editoris  
Parisiensis sumptu ex consilio vulgasti, ut excellentissimum  
illud opus quod Dominicus Mansi instituerat, ~~non~~ autem  
eius interruptum fuerat, ad exitum adduceretis. Id etiam li-  
benter vobis significo Augustum Pontificem volumina ei-

Rev. mis Dominis

Joanni Baptistae Martin  
Professori in catholica Universitate Lugdunensi

et J. Ludovico Petit

et Congregatione Augustiniana ab Assumptione



esse valde admiratum. Eundemque laudibus orna-  
te tum maximam, qua edita sunt, elegantiam, lum-  
inam uberissimam et paene dixi sylvam rerum, omni-  
in diligentia a vobis collectam, non sine multo labore  
et sudore, quippe cum innumerales prope pervestigia-  
nes in bibliothecis ac tabulariis ad hujusmodi opera con-  
cienda necessariae omnino videantur. Quibus rebus omni-

Deatissimus Pater in eam spem perjuvandam adductus  
est, ut tantum opus tantoque judicio peractum, non solum  
additissimo cuique, sed etiam, immo vero praecipue, universae  
Patrio maximopere profuturum sit: idque eo magis quod  
minorum textuum ubertate nulla Orientis documenta-  
ta, didicisti quorum summa utilitas facile percipi potest, non  
solum quod ad scientias, verum etiam quod ad Ecclesiae ve-  
terem atque usitatam disciplinam attinet.

Sanctitas igitur Sua hisce bene meritis laudi-  
bus ut animi Sui grati benevolentisque pignus et testi-  
monium adungere posset, singularem vobis atque Editori  
Benedictionem, caelestium munerum auspiciam eam-  
demque conficiendi tanti operis auxilium, impertita est.

Quod dum vobis libentissime renuntio, meas ipsius  
vales quam maximas vobis persolvo pro tribus aliis exem-  
plaribus ejusdem operis, quae ad me perhumaniter misisti,  
vorum et editionis elegantiam et rerum copiam atque gra-  
tiam, summo opere admiratus, omnes vobis laudes tri-  
buo; ac praeterea sensus grati erga vos animi mei liben-  
ter exprimo et maximam, qua vos prosequor, existima-  
tionem dum confirmo, sum et permaneo vobis

Additissimus

J. Cas. Murdetal

SACRORUM  
CONCILIORUM

NOVA  
ET AMPLISSIMA COLLECTIO.

TOMUS QUADRAGESIMUS QUINTUS  
SYNODI ORIENTALES, 1860-1884.

INDC

# SACRORUM CONCILIORUM

NOVA ET AMPLISSIMA COLLECTIO

CUIUS

**IOANNES DOMINICUS MANSI**

ET POST IPSIUS MORTEM FLORENTINUS ET VENETUS EDITORES

AB ANNO 1758 AD ANNUM 1798 PRIORES TRIGINTA UNUM TOMOS EDIDERUNT  
NUNC AUTEM CONTINUATA ET DEO FAVENTE ABSOLUTA

CURANTIBUS

**IOANNE BAPTISTA MARTIN**

SACERDOTE, PROFESSORE IN CATHOLICA UNIVERSITATE LUODUNENSIS

ET

**R. P. LUDOVICO PETIT**

CONGREGATIONE AUGUSTINIANA AB ASSUMPTIONE.

**TOMUS QUADRAGESIMUS QUINTUS**

**SYNODI ORIENTALES, 1860-1884.**



**PARISIIS**

MDCCCXXI.

**EXPENSIS HUBERTI WELTER, BIBLIOPOLAE.**





INDEX CHRONOLOGICUS MONUMENTORUM TOMI XLV.

ANNO CHRISTI		ANNO CHRISTI	
1859	iulii 12. — Supplex libellus Bulgarorum loci vulgo dicti Kukuè in Macedonia. 51	1861	aprilis 14. — Pii papae IX allocutio in consecrando Iosepho Socolski habita 6
1859	novembris 15. — Paulus Brunoni vicarius apostolicus Constantinopolitanus praecedentem libellum cum praefecto sacrae congregationis de Propaganda fide communicat 2	1861	aprilis 19. — Pius papa IX Iosephum Socolski vicarii apostolici munere insignitum ad Bulgaros mittit 93
1860	decembris 30. — Bulgari Constantinopolitani fidem catholicam propalam profitentur 53	1861	aprilis 30. — Paulus Brunoni praefecto congregationis de Propaganda fide significat adventum Iosephi Socolski in urbem regiam 7
1860	decembris 18-30. — Bulgari uniti Pio papae IX 53	1861	iunii 8. — Regium diploma quo Iosephus Socolski praepositus civilis Bulgarorum catholicorum renuntiat 93
1860	decembris 20 1861 ianuarii 1. — Bulgari uniti fidem catholicam profitentur 53	1861	iunio mense. — Iosephi Socolski apostasia pluribus verbis narratur 8-10
1861	ianuarii 2. — Paulus Brunoni vicarius apostolicus Constantinopolis Alexandro Barnabè congregationis de Propaganda fide praefecto 55	1861	iulii 3. — Paulus Brunoni nova consilia proponendis Bulgarorum negotiis Constantinopoli inita praefecto congregationis de Propaganda fide significat 11
1860	decembris 23 1861 ianuarii 4. — Bulgari uniti Antonio Hassun Armenorum primati 55	1861	augusti 13 25. — Regulae sodaliti ad scholas inter Bulgaros fovendas conditi proponuntur 12
1861	ianuarii 2. — Testis quidam anonymus modum narrat quo Bulgari Constantinopolitani in gremium ecclesiae catholicae recepti fuerint 3	1861	septembris 13. — Bulgari uniti novum praepositum petunt 95
1861	ianuarii 1 13. — Synodus graeca Constantinopolitana Bulgaros monet ut catholicorum societatem sedulo devitantes fidem orthodoxam firmiter teneant 55	1862	mense ianuario. — Regium diploma Petro Arabadjiski novo Bulgarorum antistiti a gubernio turcico collatum 95
1861	ianuarii 8 20. — Bulgarorum non unitorum responsum ad praecedens monitum 59	1862	ianuarii 14. — Paulus Brunoni Ludovicum Petrum Pététot de rebus Bulgarorum certiore reddit 14
1861	mense innuario. — Bulgari schismatici concives suos recens conversos maledictis insectantur 61	1862	iulii 31. — Paulus Brunoni ad nuntium Vindobonensem 15
1861	ianuarii 24. — Pius papa IX Bulgariae ad fidei unitatem reversis vehementer gratulatur 65	1862	novembris 25. — Idem eidem 16
1861	februarii 24. — Hilarion et Auxentius discidii bulgarici duces a synodo Constantinopolitana depositionis poena plectuntur 65	1863	februarii 17 martii 1. — Bulgari Sistovienses unionem cum ecclesia catholica postulant 95
1861	februarii 24. — Paisius Philippopolitanus eadem poena mulctatur 71	1863	martii 29. — Nonnullae in praecedentem libellum animadversiones 97
1861	februarii 25. — Synodus Constantinopolitana enarratis rebus a Bulgariae dissidentibus gestis quindecim pacis ineundae capita proponit 73	1863	februarii 3. — Petrus Arabadjiski praepositus civilis Bulgarorum a munere se abdicat 99
1861	martii 5. — Patriarcha Constantinopolitanus fidelibus significat antistites bulgaros fuisse depositos, cunctosque ad concordiam hortatur 89	1863	martii 3. — Consilium Constantinopolitanum unioni Bulgarorum fovendae Arabadjiski abdicationem in deliberationem vocat 101
1861	mense februario. — Regium diploma quo capita a synodo proposita rata habentur 91	1863	martii 18. — Bulgari Adrianopolitani a vicario apostolico Constantinopolitano Franciscum Malczynski in praepositum postulant 109
1861	aprilis 14. — Ioseph Socolski in archiepiscopum Bulgarorum Romae a papa consecratur et eiusdem fidei professio 4-6	1863	iunio exeunte. — Bulgari uniti Constantinopolitani Franciscum Malczynski praepositum suum agnoscunt 109
		1863	iunii 24. — Capoli Testa epistola super negotiis Bulgarorum 18
		1863	septembris 21 octobris 3. — Bulgari uniti Constantinopolitani a vicario apostolico alterum praepositum postulant 111

ANNO CHRISTI		ANNO CHRISTI	
1863	octobri exstante. — Plurimi Macedoniae incolaer unionem cum Romana ecclesia amplectuntur 113	1868	novembris 5. 17. — Legati bulgari cum concivibus suis communicant schemata a gubernio turcico elaborata 187
1863	novembris 6. — Pauli Brunoni epistola ad patrem Fougeray 23	1868	novembris 15. 27. — Synodus Constantiopolitana in examen revocat schemata a gubernio turcico proposita 189
1863	octobris 4. — Paulus Brunoni ad praefectum congregationis de Propaganda fide 24	1868	decembris 2. 14. — Epistola synodalis ad singulos throni oecumenici antistites 217
1863	iunii 14. — Carolus Champoiseau consul gallicus apud Adrianopolitanos administrum rerum exterarum de negotiis Bulgarorum certiorum reddit 29	1868	decembris 3. 15. — Scriptum a patriarcha administratori turcico datum 217
1864	februarii 21. martii 5. — Sophronii patriarchae Constantinopolitani relatio ad synodum super negotio bulgarico 119	1868	decembris 7. 19. — Litterae synodales ad singulos antistites datae 219
1864	aprilis 12. 24. — Consilii negotio bulgarico expediendo praepositi relatio ad synodum 129	1868	decembris 13. 25. — Patriarcha oecumenicus administratori turcico 221
1865	martii 16. — Raphael Popov renuntiatur moderator et administrator sine charactero episcopali ecclesiae unitae Bulgarorum 161	1868	decembris 16. 28. — Litterae synodales ad singulas autocephalas ecclesias 221
1865	iunii 12. — Relatio patribus congregationis de Propaganda fide exhibita super reus Bulgarorum cum adnexis rescriptis 40	1868	decembris 20. 1869. ianuarii 1. — Patriarcha oecumenicus administratori turcico 249
1865	iulii 15. 27. — Bulgari uniti Adrianopolitani in episcopum petunt Raphaellem Popov 161	1868	decembris 20. 1869. ianuarii 1. — Antistites bulgari a quolibet sedis oecumenicae munere se abdicant 249
1865	augusti 4. — Pius papa IX Raphaellem Popov administratorem ecclesiae bulgaricae unitae ad episcopalem dignitatem evehit 165	1868	decembris 24. 1869. ianuarii 5. — Gregorii patriarchae responsum antistitibus bulgaris datum 251
1865	septembris 14. — Vicarii apostolici Constantinopolitani epistola ad Bulgaros unitos Adrianopoleos 47-8	1869	ianuario-maio. — Ecclesiarum autocephalarum responsa ad litteras synodales data 251
1865	septembris 25. — Paulus Brunoni ad praefectum congregationis de Propaganda fide 48		a) 1869. ianuarii 31. februarii 12. Responsum ecclesiae Antiochenae 251
1865	septembris 18. 30. — Bulgari Adrianopolitani Paulo Brunoni vicario apostolico Constantinopolitano 165		b) 1869. ianuarii 24. februarii 5. Responsum ecclesiae Hierosolymitanae 253
1865	novembris 6. 18. — Raphael Popov sacram episcopatus ordinationem suscepturus fidem catholicam profitetur 167		c) 1869. ianuarii 7. 19. Responsum ecclesiae Cypriae 255
1865	novembris 22. — Paulus Brunoni ad praefectum congregationis de Propaganda fide 50		d) 1869. aprilis 19. maii 1. Responsum ecclesiae Rossicae 257
1865	decembris 23. — Regium diploma Raphaeli Popov Bulgarorum catholicorum administratori concessum 173		e) 1869. aprilis 7. 19. Responsum ecclesiae Helladicae 261
1866	aprilis 9. 21. — Ultimaer Bulgarorum non unitorum condiciones ad componendum cum Graecis negotium 175		f) 1869. martii 12. 24. Responsum ecclesiae Hungrovlachicae 261
1866	mense decembri. — Bulgarorum schismaticorum supplex libellus Turcarum imperatori oblatas 177		g) 1869. maii 10. 22. Responsum ecclesiae Serbicae 263
1867	iunii 7. 19. — Gregorii patriarchae Constantinopolitani schema propositum ad absolvendam controversiam 177	1869	februarii 25. martii 9. — Antistitem bulgarorum litterae ad singulas autocephalas ecclesias 263
1867	iunii 9-10. 21-22. — Patriarcharum quondam Constantinopolitanorum sententiae de schemate proposito 179	1870	februarii 27. martii 11. — Regium diploma quo exarchatus bulgaricus creatur 283
	a) Sententia Anthimi patriarchae IV. 179	1870	martii 3. 15. — Bulgari antistites regium diploma cum concivibus suis communicant 283
	b) Sententia Anthimi patriarchae VI. 180	1870	martio-aprili. — Commercium litterarum inter gubernium turcicum et sacram synodum habitum super regio illo diplomate 287
	c) Sententia Cyrilli patriarchae VII. 182		a) 1870. martii 24. aprilis 5. Sacra synodus ad summum Turcarum administratorem 287
	d) Sententia Sophronii patriarchae III. 182		b) 1870. martii 28. aprilis 9. Summus Turcarum administrator ad patriarcham 289
1868	octobris 3. 15. — Scriptum gubernii turcici quo duo schemata exhibentur ad componendum bulgaricum negotium 183		c) 1870. aprilis 7. 19. Patriarcha ad summum Turcarum administratorem 292
		1870	aprilis 2. 14. — Litterae synodales ad singulos sedis oecumenicae antistites 295
		1870	mense maio. — Antistites bulgari litteras synodales modo exhibitas confutant 297
		1870	maii 19. 31. — Gennadius metropolita Beliasi reiecta patriarchae iurisdictione ad Bulgarorum partes transit 301

ANNO CHRISTI		ANNO CHRISTI	
1870	augusto-septembris. — Scripta ad oblatam a patriarcha Constantinopolitano abdicationem spectantia 303	1872	maii 1-13. — Sententia synodalis qua An- thimus exarcha Bulgarorum depositionis poena plectitur 410
	a) 1870 augusti 20 septembris 1. Gre- gorius patriarcha summo Turcarum administratori significat se velle a munere recedere 303	1872	augusti 29 septembris 10 - septembris 17 29. — Concilium Constantinopolitanum in quo Bulgari dissidentes ab ecclesia ortho- doxa damnantur 417
	b) 1870 augusti 28 septembris 9. Sacra synodus ad summum Turcarum ad- ministratorem 303		a) Missa sollemnis pro inchoando con- cilio 417
	c) 1870 augusti 29 septembris 10. Sum- mus Turcarum administrator Gregorio patriarchae 303		b) Ordo sacrae caeremoniae adhibendae in inchoando sancto concilio 419
	d) 1870 septembris 5 17. Gregorius patri- archa summo Turcarum administra- tori 305	1872	c) Concilii acta et decreta 423
1870	septembris 30 octobris 12. — Synodi Con- stantinopolitanae litterae encyclicae ad singulas autocephalas ecclesias 305		d) Conventus postsynodalis et definitionis dogmaticae promulgatio 537
1870	novembri-decembris. — Ecclesiarum auto- cephalarum responsa ad litteras synodales supra exhibitas 317	1872	septembris-novembri. — Synodi Hieroso- lymitanae in causa Cyrilli patriarchae Bulgarorum studiosi, et fautoris 545
	a) 1870 decembris 12 24. Responsum ecclesiae Alexandrinae 317		a) Actio synodalis prima 545
	b) 1870 novembris 20 decembris 2. Re- sponsum ecclesiae Antiochenaе 319		b) Actio synodalis altera 547
	c) 1870 decembris 19 31. Responsum ecclesiae Hierosolymitanae 321		c) Epistola synodalis ad Cyrillum data 549
	d) 1870 novembris 9 21. Responsum ecclesiae Cypriae 323		d) Extrema conditio a synodo Cyrillo pro- posita 549
	e) 1871 martii 2 14. Responsum eccle- siae Rossicae 323	1872	e) Synodus Hierosolymitana quamlibet cum Cyrillo societatem abrupit 551
	f) 1870 novembris 27 decembris 9. Re- sponsum ecclesiae Helladicae 329	1872	octobri-decembris. — Ecclesiarum autocepha- larum responsa ad sibi missam concilii definitionem 551
	g) 1870 decembris 14 26. Responsum ecclesiae Serbicae 331		a) Responsum ecclesiae Antiochenaе 551
	h) 1871 aprilis 8 20. Responsum alterum ecclesiae Cypriae 333		b) Responsum ecclesiae Helladicae 553
1870	octobris 27 novembris 8. — Ordinatio exar- chatus bulgarici administrandi 335		c) Responsum ecclesiae Hungrovlachi- cae 553
1871	ianuarii 8 20. — Synodi bulgaricae litterae ad singulas autocephalas ecclesias 359	1872	mense septembris. — Synodi bulgaricae acta ad hierarchiam suam constituendam 555
1872	ianuario-martio. — Conventus synodales Constantinopoli habiti ad componendum negotium 371		a) Synodi bulgaricae epistola ad popu- lum 555
1872	ianuarii 15. — Oratio synodalis a patri- archa Constantinopolitano habita 375		b) Synodi bulgaricae epistola ad ecclesias autocephalas 558
1872	ianuarii 15. — Depositionis et excommuni- cationis sententia in Bulgaros contumaces lata 377	1874	augusto-1875 septembris. — Synodus Con- stantinopolitana ad componenda negotia Rossici in monte Atho monasterii 561
1872	ianuarii 18. — Epistola synodalis ad clerum et populum bulgaricum 380		1) 1874 augusti 21 septembris 2. Antonii Psycharis libellus coram synodi mix- tique consilii congressu recitatus 563
1872	februarii 1. — Gubernii turcici responsum super negotio bulgarico 390		2) 1874 septembris 18 30. Protestatio quinque consilii mixti sodalium 571
1872	februarii 18. — Novissimum schema a Graecis propositum ad dirimendam con- troversiam 394		3) 1874 septembris 26 octobris 8. Pro- testationis supra exhibitae confutatio ipsius patriarchae cura evulgata 573
1872	aprilis 3. — Regium diploma novo Bulga- rorum exarcho datum 397		4) 1874 septembris 27 octobris 9. Ad hanc confutationem responsum a quin- que consilii sodalibus factum 577
1872	aprilis 5. — Germani Aphtonidis ad syno- dum relatio super colloquio a se cum exarcho bulgaro habito 400		5) 1874 mense septembris. Litterae syno- dales quibus probatur electio Macarii in praefectum monasterii Sancti Pan- teleemonis 581
1872	aprilis 12. — Exarchi Bulgarorum oratio ad imperatorem turcicum habita 402	1875	martii 1 13. — Synodus Hierosolymitana a qua novae eduntur normae pro admini- strando patriarchatu 587
1872	aprilis 27. — Epistola synodalis qua exarcho bulgaro terminus triginta dierum ad causam dicendam praescribitur 405	1875	iunii 30 iulii 12. — Synodus Hierosolymi- tana ad creandum novum patriarcham 589
		1877	martii 14 26. — Ordinatio seu regulamen- tum monasteriorum montis Atho 591
		1878	octobris 4 16. — Synodus Constantinopoli- tana ad creandum novum patriarcham 609
		1879	ianuarii 12 24. — Conventus nationalis Con- stantinopoli a Graecis habitus ad refor- manda generalia totius gentis statuta 609
			1) Ioachim patriarcha Constantinopoli- tanus iubet conventum nationalem iterum congregari 611



ANNO CHRISTI		ANNO CHRISTI	
	2) Concilio a Ioachim patriarcha habito in aperiendo conventu nationali 611		3) Acta synodalia quibus dictae dioeceses in ditionem synodi Helladicae rediguntur 653
	3) Relatio ab eodem patriarcha viris deputatis praelecta 613		3) Synodus Constantinopolitana synodo Atheniensi 655
1879	octobris 20 novembris 1. — Synodus Constantinopolitana a qua ecclesia serbica sui iuris esse declaratur 617		4) Epistola synodalis ad antistites dioecesium recens adiectarum 657
	1) Milanus Obrenovič princeps Serbiae patriarchae Constantinopolitano 617		5) Epistola synodalis ad moderatores monasteriorum in dioecesibus illis comprehensorum 657
	2) Michael metropolitanus Albae Graecae seu Belgradensis patriarchae Constantinopolitano 619		6) Ioachim patriarcha Constantinopolitanus metropolitae Thessalonicensi 659
	3) Ioachim patriarcha Constantinopolitanus principi Serbiae 619		7) Ioachim patriarcha Constantinopolitanus metropolitae Ioanninorum 659
	4) Synodus Constantinopolitana metropolitana Belgradensi 621	1882	1882 maii 31 iunii 12. — Synodus Constantinopolitana a qua sedes episcopalis Σηπ-βρωv κα: ΚΟζδνγ; in metropolim erigitur 661
	5) Synodus Constantinopolitana universae Serborum genti 621		1) Tomus synodalis quo praedicta sedes in metropolim erigitur 661
	6) Tomus synodalis quo ecclesia serbica sui iuris esse declaratur 623		2) Epistola synodalis ad metropolitam recens institutum 663
	7) Synodus Constantinopolitana singulis ecclesiis autocephalis 627		3) Litterae synodales ad universos novae metropolis fideles 663
	8) Michael metropolita Belgradensis ac totius Serbiae patriarchae Constantinopolitano 627	1882	maii 30 iunii 6. — Concilium provinciale secundum provinciae graeco-catholicae Alba-Iuliensis et Fogarasiensis 663
1879	decembris 5 17. — Synodus Constantinopolitana a qua magna pars dioecesis Drystrensis metropoli Rumenorum coniungitur 629		Epistola indictionis concilii provinciae ecclesiasticae graeco-catholicae Alba-Iuliensis et Fogarasiensis 665
	1) Synodus Constantinopolitana metropolitae Bucharestensi 629		Series eorum, quae tum in congregationibus generalibus, tum in sessionibus publicis synodi provinciae ecclesiasticae graeco-catholicae Fogarasiensis et Alba-Iuliensis in diem 30 maii 1882 Blasium indiciae ac subsequentibus diebus celebratae acta sunt 668
	2) Acta synodalia quibus dioecesis Drystrensis metropoli Valachorum coniungitur 629		Programma seu methodus celebrandi synodum II provincialem provinciae graeco-catholicae Alba-Iuliensis convocatae Blasium pro 18 30 maii 1882 672
	3) Metropolita Bucharestensis patriarchae Constantinopolitano 631		Officiales concilii 678
1880	mense Ianuario. — Synodus Constantinopolitana a qua <i>embaticium</i> seu vectigal a presbyteris pro adepto gradu solvendum tollitur 633		Sermo inauguralis concilii provincialis ab excellentissimo ac reverendissimo domino Ioanne Vancea de Buteasa archiepiscopo et metropolita Alba-Iuliensi et Fogarasiensi habitus die 18 30 maii 1882 680
1880	martii 28. — Synodus Constantinopolitana a qua conventio cum imperatore Austriae inita circa hierarchiam in Bosnia et Herzegovina constituendam confirmatur 635		Decretum de inchoanda synodo provinciali 688
1880	iulii 25 augusti 6. — Synodus Constantinopolitana iubet sacras ordinationes ad canonum normam exacte fieri 639		Decretum de professione fidei 690
1880	novembris 4 16. — Statuta cleri Constantinopolitani reformata et Ioachim III patriarchae auctoritate approbata ac iussu edita 641		Decretum de modo vivendi tempore synodi provincialis 690
	1) Statuti cleri Constantinopolitani 641		Decretum de non discedendo 692
	2) Series emolumentorum a clero percipiendorum 649		Decretum de non praesudicando 692
	3) Vicarius generalis patriarchae Constantinopolitano 649		Commissiones synodales 692
	4) Patriarcha Constantinopolitanus vicario suo generali 649		Decretum conclusionis 694
	5) Patriarcha Constantinopolitanus statuta promulgata 649		Oratio habita ab excellentissimo, illustrissimo ac reverendissimo domino archiepiscopo Fogarasiensi et Alba-Iuliensi in fine concilii provincialis II 696
1881	novembris 24 decembris 6. — Synodus Constantinopolitana mandata circa sacras ordinationes iam edita renovat 651		Epistola, qua excellentissimus et reverendissimus archiepiscopus Alba-Iuliensis et Fogarasiensis acta et decreta synodi provincialis II sacrae congregationi de Propaganda fide subiicit 700
1882	maii 11 23. — Synodus Constantinopolitana a qua nonnullae dioeceses Thessalicae et Epiri in ditionem ecclesiae Helladicae subiiciuntur 653		<i>Titulus I.</i>
	1) Synodus Atheniensis synodo Constantinopolitanae 653		De professione fidei 702
			<i>Titulus II.</i>
			Constitutiones capituli metropolitani 710

ANNO  
CHRISTI

SECTIO I.	
<i>Capitulum qua corporatio.</i>	
Caput I. Consistentia capitali metropolitani	712
Caput II. Agenda capituli qua corporationis	712
Caput III. Repraesentatio capituli qua corporationis	714
Caput IV. Iura capituli metropolitani sede archiepiscopali vacante	716
SECTIO II.	
<i>Capitulum qua functionarius ecclesiasticus.</i>	
Caput I. Agenda capitularium qua functionariorum ecclesiasticorum	716
Caput II. Curator ecclesiae metropolitanae	716
SECTIO III.	
<i>Capitulum qua consiliarius metropolitae.</i>	
Caput I. Capitulares qua assessores consistoriales, et consilarii penes alia tribunalia archidioeceseos	718
Caput II. Capitulares qua referentes consistorii et tribunalium	718
SECTIO IV.	
<i>Capitulum qua administrator fundorum archidioecesanorum.</i>	
Caput I. Capitulares qua administratores et gestores fundorum et fundationum archidioecesanarum	720
Caput II. Capitulares ut censores et revisores rationum publicarum	720
Titulus III.	
<i>Ereccio restorationis ordinis religioni Basilitarum in hac provincia ecclesiastica.</i>	
Caput I. De religiosis viris Basilitis	722
Caput II. De monialibus	722
Titulus IV.	
<i>Instructio pro iudiciis ecclesiasticis provinciae metropolitanae graeco-catholicae Alba-Iuliensis et Fogarasiensis quoad causas matrimoniales.</i>	
SECTIO I.	
Caput I. De matrimonio	722
Caput II. De impedimentis matrimonium dirimentibus	724
Caput III. Impedimenta matrimonium impediencia	728
Caput IV. De dispensatione	734
SECTIO II.	
Caput I. De iudiciis in causis matrimonialibus	734
Caput II. De matrimonii accusatione	738
Caput III. De appellatione	742
Caput IV. De sententia	742
Caput V. Ordo instantiarum qua sunt fora iudicialia	744
Caput VI. Separatio a thoro et mensa	748
Titulus V.	
<i>Normae pro iudiciis ecclesiasticis provinciae ecclesiasticae graeco-catholicae Alba-Iuliensis et Fogarasiensis quoad proceduram in causis ecclesiasticis civilibus et criminalibus observandae.</i>	
Caput I. De causis et iudiciis ecclesiasticis in genere	748
Caput II. De procedura ecclesiastica iudicialia civili	750
Caput III. De appellationibus	766
Caput IV. De procedura ecclesiastica criminali	770
Titulus VI.	
<i>Statuta administrationem bonorum ecclesiasticorum et scholasticorum spectantia.</i>	
Caput I. De bonis ecclesiasticis et scholasticis	776

ANNO  
CHRISTI

Caput II. Administratio bonorum ecclesiasticorum et scholasticorum	778
Caput III. Conservatio bonorum ecclesiasticorum et scholasticorum	778
Decretum de subscribendis synodi decretis	778
Decretum, quo concilium secundum provinciae Alba-Iuliensis et Fogarasiensis recognoscitur	780
<i>Appendix</i>	
<i>ad acta et decreta concilii provinciae ecclesiasticae graeco-catholicae Alba-Iuliensis et Fogarasiensis anno Domini 1882 celebrati.</i>	
Supremae sacrae congregationis Sancti Officii instructio ad probandum obitum alicuius coniugis edita anno 1868	781
Instructio ad patriarchas, archiepiscopos, episcopos rituum orientalium in causis matrimonialibus adhibenda probata in congregatione generali eminentissimorum ac reverendissimorum patrum in rebus fidei inquisitorum generalium foris IV die 20 iunii 1883	784
1882 iunii 6-17. — Synodus Constantinopolitana a qua usus quidam parum decentes in matrimonio ineundo vel inito occurrentes prohibentur	799
1882 iulio-novembri. — Synodi Constantinopolitanae et Bucharestensis habitae circa ius sacrum chrisma consecrandi	801
-1) 1882 iulii 10-22. Synodus Constantinopolitana synodo ecclesiae rumenae	803
2) 1882 novembris 22 decembris 4. Synodi ecclesiae rumenae responsum ad praecedentem epistolam	803
1882 novembris 7-12. — Synodus dioecessana Magno-Varadinensis Rumenorum catholicorum	819
1882 novembris 12-14. — Synodus dioecessana Szamos-Ujvariensis seu Armenopolitana Rumenorum catholicorum	819
1882 novembris 12-19. — Synodus dioecessana Lugosiensis Rumenorum catholicorum	821
1883 februario-1884 maio. — Synodi Constantinopolitanae habitae pro tuendis civilibus sacrorum antistitum iuribus	821
1) Ioachim patriarcha administro turcico rerum ad iustitiam pertinentium	823
2) Turcicus iustitiae administer Ioachim patriarchae	853
3) Duorum apud Graecos summorum rebus regundis collegiorum libellus administro turcico oblati	861
4) Administri turcici epistola quacum regium diploma patriarchae mittitur	878
1883 augusti 4-16. — Synodus Hierosolymitana ad creandum novum patriarcham	879
1884 augusti 23 septembris 4. — Synodus Hierosolymitana a qua seminarium Sanctae Crucis instauratur	879
1) 1884 augusti 28 septembris 4. Acta synodalia quibus seminarium Sanctae Crucis instauratio praecipitur	881
2) 1884 mense augusti. Litterae sigillatae praedicto seminario a sacra synodo concessae	881
3) 1884 septembris 2-14. Seminarium praedictum solemniter rursus aperitur	883
1884 octobris 1-13. — Synodus Constantinopolitana ad elegendum novum patriarcham	885



## INDEX ALPHABETICUS SYNODORUM TOMI XLV.

<i>Alba-Iuliense et Fogarasiense</i> in Transilvania concilium provinciale secundum Rumenorum catholicorum, 1882 maii 30-iunii 6	663
<i>Alexandrina</i> in Aegypto synodus, 1870 decembris 12 24	317
<i>Antiochens</i> in Syria synodus, 1869 ianuarii 31 februarii 12	251
<i>Id.</i> , 1870 novembris 20 decembris 2	319
<i>Id.</i> , 1872 decembris 2 14	551
<i>Armenopolitana</i> in Transilvania synodus. Vide <i>Samos-Ujvariensis</i> .	
<i>Atheniensis</i> in Graecia synodus, 1869 aprilis 7 19	261
<i>Id.</i> , 1870 novembris 27 decembris 9	329
<i>Id.</i> , 1872 octobris 25 novembris 6	553
<i>Id.</i> , 1882 aprilis 28 maii 10	653
<i>Bucharestensis</i> in Valachia synodus, 1869 martii 12 24	261
<i>Id.</i> , 1873 februaris 8 20	553
<i>Id.</i> , 1880 aprilis 4 16	631
<i>Id.</i> , 1882 novembris 22 decembris 4	803
<i>Cypria</i> in insula Cypro synodus, 1869 ianuarii 7 19	255
<i>Id.</i> , 1870 novembris 9 21	323
<i>Id.</i> , 1871 aprilis 8 20	333
<i>Constantinopolitana</i> in Turchia synodus, 1861 ianuarii 1 13	55
<i>Id.</i> , 1861 februaris 24 martii 8	65
<i>Id.</i> , 1861 februaris 24 martii 8	73
<i>Id.</i> , 1861 februaris 25 martii 9	73
<i>Id.</i> , 1864 februaris 21 martii 5	119
<i>Id.</i> , 1868 novembris 15 27	189
<i>Id.</i> , 1868 decembris 2 14	217
<i>Id.</i> , 1868 decembris 7 19	219
<i>Id.</i> , 1868 decembris 16 28	221
<i>Id.</i> , 1870 aprilis 2 14	295
<i>Id.</i> , 1870 augusti 28 septembris 9	303
<i>Id.</i> , 1870 septembris 30 octobris 12	305
<i>Id.</i> , 1872 ianuarii 15 27	377
<i>Id.</i> , 1872 ianuarii 18 30	380
<i>Id.</i> , 1872 aprilis 27 maii 9	405
<i>Id.</i> , 1872 maii 13 25	410
<i>Id.</i> , 1872 augusti 29 septembris 10-septembris 17 29	417
<i>Id.</i> , 1875 mense septembri	581
<i>Id.</i> , 1877 martii 14 26	591
<i>Id.</i> , 1878 octobris 4 16	609
<i>Id.</i> , 1879 ianuarii 12 24	609
<i>Id.</i> , 1879 octobris 20/novembris 1	617
<i>Id.</i> , 1879 decembris 5 17	629
<i>Id.</i> , 1880 mense ianuario	633
<i>Id.</i> , 1880 martii 28 aprilis 9	635
<i>Id.</i> , 1880 iulii 25 augusti 6	639
<i>Id.</i> , 1881 novembris 24 decembris 6	651
<i>Id.</i> , 1882 maii 11 23	653
<i>Id.</i> , 1882 maii 31 iunii 12	661
<i>Id.</i> , 1882 iunii 6 18	799
<i>Id.</i> , 1882 iulii 10 22	803
<i>Id.</i> , 1883 februario-1884 maio	821
<i>Id.</i> , 1884 octobris 1 13	885
<i>Fogarasiense</i> concilium. Vide <i>Alba-Iuliense</i> .	
<i>Hierosolymitana</i> in Palestina synodus, 1869 ianuarii 24 februaris 5	253
<i>Id.</i> , 1870 decembris 19 31	321
<i>Id.</i> , 1872 septembri-novembri	545
<i>Id.</i> , 1875 martii 1 13	587
<i>Id.</i> , 1875 iunii 30 iulii 12	589
<i>Id.</i> , 1883 augusti 4 16	879
<i>Id.</i> , 1884 augusti 23 septembris 4	879
<i>Lugosiensis</i> in Transilvania synodus dioecessana, 1882 novembris 12-19	821
<i>Magno-Varadinensis</i> in Transilvania synodus dioecessana, 1882 novembris 7-12	819
<i>Russinos</i> in Russia synodus, 1869 aprilis 19 maii 1	257
<i>Id.</i> , 1871 martii 2 14	323
<i>Samos-Ujvariensis</i> seu <i>Armenopolitana</i> in Transilvania synodus dioecessana, 1882 novembris 12-14	819

# SACRORUM CONCILIORUM

## NOVA ET AMPLISSIMA COLLECTIO.

TOMUS QUADRAGESIMUS QUINTUS.

### SYNODI CONSTANTINOPOLITANAE pro componendis Bulgarorum negotiis habitae 1860-1873.

Bulgari anno 865 ad fidem conversi a summo pontifice sancto Nicolao I acceperunt episcopos Paulum a Populonia et Formosum Portuensem, qui eos romanos ritus docuerunt. Sed mox graecam disciplinam amplexati sunt, ac postea per patriarcham Constantinopolitanam a catholica ecclesia fuerunt divulsi. Ab hac tamen defectione aliquot abstinuisse monumentum exstat latinorum antistitum per longam annorum seriem in sede Nicopolitana successio. Saeculo XV, cum Bulgaria Turcarum iugo premeretur, in catholicis tanquam in imperii hostes animadversum est. Plures pro fide passi, plurimi in finitimas regiones, Hungariam praesertim, sese receperunt. Paucos, qui ibi permanserant, opem ac solatium a Roma expectantes, primum circa medium saeculum XVIII societati missionariorum Baptistinorum Iannae commissos, Pius VI, anno 1781, curis demandavit congregationis clericorum a sanctissima Cruce et Passione domini nostri Iesu Christi, qui in principatu Bulgariae strenuam hodie hunc navant operam rei catholicae per illas regiones promovendae. In altera Bulgariae parte, quae Rumelia audit, Francicae inde ab anno 1360 Christi praedones profecti plurimum sese illic dilatarunt, *custodiam Bulgariae* efformantes. Minus prospera tamen religionis christianae conditio in his provinciis evaserat. Turcarum praesertim insectationibus saepius impetitae. Verum his sensim remittentibus, aliquantulum ad medium anteacti saeculi res catholica in melius vertit.

Anno enim 1860 quaedam Bulgarorum legatio primatem Armeniorum Constantinopolitanum Antonium Hassun adiit enixe postulans nomine ceterorum Bulgarorum, ut ad unionem cum Romana ecclesia reciperentur, ea tantummodo conditione interposita, ut ipsa liceret ritum graecum et slavonicam liturgiam retinere. Optimum sane consilium si ex animo sincero et fide non ficta profectum fuisset: at ingenue fatendum est, plerisque id consilium repisse non fidei catholicae amplexandae causa, sed ut a diro Graecorum iugo sese citius securiusque eximerent. Sed de his postea.

Ad unionem illam Bulgarorum cum catholicis quod attinet, compertum est eam primum initam fuisse ab incolis pagi cuiusdam Macedoniae, vulgo Kukud dictam, ut plane liquet ex sequentibus

CONCIL. GENERAL. TOMUS XLV.

litteris a Paulo Brunoni, vicario apostolico Constantinopolitano, datis die 15 novembris 1859:

„Je venais de m'embarquer à Salonique, et, au même instant où le vapeur levait l'ancre, une députation de Bulgares arrivait de loin pour m'exprimer leur intention de rentrer dans le giron de l'église. Dans l'impossibilité d'avoir une entrevue avec moi, ils remirent au digne monsieur Turroques, supérieur de la mission des Lazaristes, une longue déclaration de leur pieux projet. Je reçus ce document aux Dardanelles, et je ne crois pas déplacé d'en dire ici un mot. C'est d'abord un navrant récit des avanies et des cruautés auxquelles la nation bulgare est soumise de la part du patriarchat schismatique de Constantinople. Depuis douze ans, disent-ils, notre archevêque se conduit envers nous, non pas en pasteur, mais en loup rapace qui dévore les brebis du Christ. Fatigué de tant d'oppression et de scandale, ce peuple malheureux a pris le parti de secouer le joug grec et de rentrer dans le sein du catholicisme, auquel ses ancêtres ont longtemps appartenus. Il déclare reconnaître dans la personne du pontife romain le successeur de l'apôtre Pierre, l'évêque des évêques. Il exprime le désir d'être admis à la communion de l'église latine, tout en conservant son rit particulier, sa langue, ses usages, et un clergé indigène parmi lequel il puisse choisir son évêque et le présenter à l'approbation du saint siège. Voilà le résumé de cette déclaration signée par quatre-vingts séculiers et quatre prêtres.

„En réponse à cette communication, je conseillai à monsieur Turroques de se rendre lui-même sur les lieux, et j'apprends qu'il y a été reçu à bras ouverts. De mon côté, j'envoyai à la sacrée congrégation de la Propagande la pièce originale, et je pris des mesures pour mettre ses auteurs à l'abri de la persécution: car il est à croire que les Grecs de Constantinople feront jouer tous les ressorts de leur influence pour indisposer le gouvernement turc contre ces malheureux qui ne sont coupables d'autres crimes que de chercher à secouer le joug odieux des schismatiques, tout en restant les sujets dévoués et fidèles du sultan.

Conceptum fidei catholicae amplectendae propositum in opus transtulerunt anno 1860 ad finem

vergente. Rem ita narrat testis quidam ocularis in A 1861, qua sacram natalis Domini solemnitate  
epistola die 3 januarii 1861 data: ibidem peregerunt. Neo-catholici mox episcopus

„L'entrée des Bulgares dans l'église romaine est un fait accompli. Cet acte important a eu lieu dimanche matin avec une grande solennité à l'église du Saint-Esprit.

„Dans ma dernière lettre, je vous ai dit un mot des motifs qui poussaient les Bulgares à hâter leur séparation de l'église grecque. Voici ce qui a déterminé leur soudaine résolution:

„Vendredi dernier, Ali-Pacha avait donné ordre aux notables bulgares établis à Constantinople d'aller reconnaître au nom de toute la population de la même race l'autorité du patriarche grec. Ces notables ou *tekorbadjis*, comme on les appelle, se sont trouvés fort embarrassés. Pour montrer de la déférence envers la Porte, et en même temps pour ne pas choquer le sentiment populaire qui est hostile au patriarche, ils ont dit à leurs compatriotes: „Nous irons chez le patriarche pour ne pas désobéir à la Porte; mais nous ne le reconnaitrons pas. Notre démarche n'aura la valeur que d'une visite de politesse. Ce raisonnement n'a pas été goûté. Le peuple qui dans tous les pays du monde aime les situations nettes, a eu peur de quelque intrigue; il s'est groupé autour des chefs du mouvement et a manifesté ses craintes. Ces chefs ont alors tout préparé pour consommer l'union.

„Dimanche matin, avant la grand'messe, deux archimandrites bulgares, trois prêtres et une vingtaine d'*sanafs* ou chefs de corporations, munis de deux mille signatures, et suivis des principaux membres de chaque corporation, sont arrivés à l'archevêché latin, au nombre d'environ deux cents. Ils ont été reçus par l'archevêque, monseigneur Brunoni, et par monseigneur Hassun, archevêque primat des Arméniens catholiques.

„Monseigneur Brunoni leur a demandé ce qu'ils voulaient. Un des chefs, nommé Manoli Ivanov, qui avait été choisi pour porter la parole, a répondu qu'ils étaient venus pour demander l'union avec l'église romaine. Sur quoi monseigneur Brunoni a répliqué: „Croyez-vous au dogme de l'église romaine, la seule vraie? — Nous croyons au dogme, mais nous voulons conserver notre liturgie. — Etes-vous prêts à signer un tel acte de foi? — Nous sommes prêts, et nous vous prions, monseigneur, de vouloir bien présenter notre demande au saint père. — Là-dessous, les Bulgares ont signé, leur clergé en tête.

„Après la signature, l'archimandrite Macarios a prononcé, en langue bulgare, un discours plein de chaleur. Citant l'histoire, il a rappelé qu'autrefois les Bulgares étaient catholiques, et qu'ils remplissaient un devoir sacré en adoptant leur ancienne croyance. Mais en changeant d'église, a-t-il ajouté, il ne faut pas oublier que nous restons les fidèles sujets du sultan, et que nous devons aimer un souverain qui nous accorde la liberté de conscience. A ces paroles, les Bulgares ont répondu par le cri de *Vive Abd-ul-Medjid!*

„Ensuite on est descendu dans l'église; monseigneur Hassun, en habits pontificaux, a fait prêter serment sur l'évangile aux nouveaux convertis, puis il a célébré la messe. Après la messe, les néo-catholiques ont baisé la main à monseigneur, et les prêtres bulgares ont embrassé avec effusion les prêtres romains. Quand la cérémonie religieuse a été achevée, les chefs bulgares ont remis à monseigneur Brunoni l'acte d'union pour qu'il le transmitt à Rome, puis ils se sont retirés.

„Inita hoc pacto cum sede Romana unione, Bulgari catholici, empta apud Galata domo satis ampla, cum in ecclesiam mutarent inde a 6 januarii

1861, qua sacram natalis Domini solemnitate ibidem peregerunt. Neo-catholici mox episcopus datus est, operam in primis navantibus Paulo Brunoni, vicario apostolico, Antonio Hassun, primate Armeniorum, et Eugenio Boré, praeposito Lazaristarum. Idem factum amborum archimandritarum senior, Iosephus nempe Sokolaki, cui Romam adscito Pius papa IX propriis manibus sacram ordinationem contulit, die 14 aprilis 1861. Audiatur iterum magni illius spectaculi testis rem his verbis referens in actis litterariis quibus titulus: *La Civiltà cattolica*<sup>1</sup>:

„Dopo di che (id est post initam Constantinopoli unionem) una deputazione dimandò di venire a Roma per rinnovare le proteste di unione a sua beatitudine: e, presi gli opportuni accordi con la sacra congregazione di Propaganda fide, fu essa formata dall'archimandrita Giuseppe Socolaki, designato dal santo padre a ricevere la consacrazione episcopale, dal diacono Raffaele, e dai due laici Dragan Zancoff e Georgio Mirkowitch, accompagnati dal reverendissimo signor Eugenio Boré, prefetto apostolico dei Lazaristi di Constantinopoli, il quale in tutte le relazioni che sono passate fra questi neocattolici e il santo padre e la congregazione Romana si prestò a compiere l'ufficio d'interprete.

„Arrivati nella città eterna, meta dei loro desideri, furono la mattina di lunedì, 8 del mese di aprile, presentati alla santità sua dall' eminentissimo e reverendissimo signor cardinale Barnabò, prefetto, e da monsignore Capalti, segretario della sacra congregazione di Propaganda. Essi prostrati dinnanzi al santo padre dominati dalla ricordanza che i loro maggiori erano venuti altra volta, mossi da uguale scopo, a presentarsi al successore di Pietro. Onde fu che il diacono Raffaele, esponendo il concetto che da quella memoria sorgeva spontaneo, a nome dell' archimandrita Giuseppe, degli altri due deputati, e dei nazionali che mandavano, disse in favella bulgara al santo padre: aver quelli che vedeva ai suoi piedi, e gli altri di loro gente, rinnovato il fatto del figliuol prodigo, poichè dissipando i tesori della eredità della fede, dei quali chi teneva il luogo di Pietro aveali già fatti partecipi, fossero iti a dissiparli cadendo nella miseria dello scisma: fare adesso ritorno, dimandando di trovare nella santità sua il padre amoroso che li accogliesse e li restituisse all' abbondanza della grazia divina. Il reverendissimo Boré lesse in latino il concetto del Bulgaro, e sua beatitudine rispose dolci e consolanti parole, pianse teneramente, e diè loro l'accoglienza di pace.

„A compiere però i suoi divisamenti, il santo padre volle egli stesso conferire la consacrazione episcopale al suddetto archimandrita Giuseppe Socolaki, e preconizzarlo nel tempo stesso arcivescovo vicario apostolico per i Bulgari. E destinato a compiere l' augusta cerimonia, nella cappella di Sisto IV, il giorno della domenica, 14 di aprile. Per accrescere poi la solennità dispose che, oltre gli eminentissimi e reverendissimi signori cardinali palatini, fossero invitati ad assistervi gli eminentissimi porporati componenti la sacra congregazione di Propaganda fide; e che vi si trovassero in abito corale tutti gli alunni del pontificio collegio Urbano di Propaganda, nonchè quelli del collegio Greco-Ruteno. Inoltre dispose vi assistessero pure i monaci Antoniani coi loro alunni, ed i reverendissimi padri procuratori delle due congregazioni Mechitaristiche di Venezia e di Vienna, e gli altri dei diversi ordini monastici dell' inelita nazione Maronita e dei

<sup>1</sup> Serie IV, vol. X (27 aprile 1861), p. 562-3.

5  
Greci-Melchiti, come pure il procuratore dell'ordine A Basiliano di Polonia.

Gli eminentissimi porporati e gli altri invitati avendo preso il conveniente posto nel magnifico presbiterio, alle ore sette e mezzo matutine il santo padre entrò in cappella, accese il trono, e dopo che ebbe assunti gli abiti pontificali, alla sinistra di sua santità si pose a sedere l'eminentissimo e reverendissimo signor cardinale Alessandro Barnabè, prefetto della sagra congregazione di Propaganda, e si fecero al trono i signori Annibale Capalti, segretario, e Stefano Bruti, protonotario apostolico della stessa sagra congregazione. Allora venne presso ai gradini monsignor Socolski, vestito degli abiti sacerdotali proprii del suo rito, accompagnato dal diacono Raffaele, vestito pure cogli abiti sacri nazionali, ed i signori Zancoff e Mirkowitch. Quivi monsignor Socolski, dopo aver con brevi parole significato l'omaggio che era lieto a nome dei suoi nazionali di tributare al sommo pontefice, dimandò permesso di potere con solennità di formole rinnovare l'atto di unione di quei Bulgari con la chiesa cattolica apostolica Romana, che erasi già fatto in Costantinopoli al vicario apostolico patriarcale. E con ferma voce, in sua lingua nazionale, lesse le parole seguenti, che quindi vennero dal reverendissimo signor Borè lette latinamente in questo tenore:

„Vellem equidem, pater beatissime, in hoc auspiciousimo iucundissimoque eventu, tua in nos promerita non obscuris grati animi significationibus prosequi. Vereor tamen, ne parum cumulate pro magnitudine beneficiorum tuorum gratias egerim. Tuum namque est, si cum essemus mortui revivimus, cum perierimus insenti simus<sup>1</sup>. Satis existimo, et meo, et Bulgarorum meorum nomine, publicum ac solemne fidei, quam tenemus, exhibere testimonium. Scias itaque, pater beatissime, nos credere et profiteri omnia et singula, quae continentur in symbolo fidei, quo sancta Romana utitur ecclesia. Veneramur etiam et suscipimus omnes universales synodos, auctoritate Romani pontificis celebratas et confirmatas, et praesertim Florentinam synodum; ac profitemur, quae in ea definita sunt, videlicet:

„Spiritum sanctum ex Patre et Filio aeternaliter esse, et essentiam suam, suumque esse subsistens habere ex Patre simul et Filio, et ex utroque aeternaliter, tamquam ab uno principio, et unica spiratione procedere:

„Dictionem illam *Filioque*, veritatem declarandi gratia, et imminente necessitate, licite et rationaliter symbolo fuisse appositam:

„In asymo, sive fermentato pane triticeo corpus Christi veraciter confici, sacerdotisque in altero ipsum Domini corpus conficere debere iuxta suae ecclesiae sive occidentalis, sive orientalis consuetudinem:

„Si vere poenitentes in Dei caritate decesserint, antequam dignis poenitentiae fructibus de commissis satisfecerint, eorum animas poenis purgatorii post mortem purgari; et ut a poenis eiusmodi releventur, prodesse eis fidelium vivorum suffragia, missarum scilicet sacrificia, orationes, et eleemosynas, et alia pietatis officia, quae a fidelibus pro aliis fidelibus fieri consueverunt, secundum ecclesiae instituta; illorumque animas, qui post baptismum susceptum nullam omnino peccati maculam incurrerunt, illas etiam, quae post contractam peccati maculam, vel in suis corporibus vel eisdem exutae, sunt purgatae, in caelum mox recipi, et intueri clare ipsum Deum trinum et unum, sicuti est, pro meritorum tamen diversitate alium alio

perfectius; illorum autem animas, qui in actuali mortali peccato, vel solo originali decesserint, mox in infernum descendere, poenis tamen disparibus puniendas:

„Sanctam apostolicam sedem, et Romanum pontificem in universum orbem tenere primatum, et ipsum Romanum pontificem successorem esse beati Petri principis apostolorum et verum Christi vicarium, totiusque ecclesiae caput, et omnium christianorum patrem ac doctorem existere: et ipsi in beato Petro pascendi, regendi, ac gubernandi universalem ecclesiam a Domino nostro Iesu Christo plenam potestatem traditam esse; quemadmodum etiam (ut eadem Florentina synodus asserit) in gestis oecumenicorum conciliorum, et in sacris canonibus continetur.

„Suscipimus tandem ac profitemur quae recipit et profitatur sancta Romana ecclesia, simulque contraria omnia, et schismata, et haereses ab eadem ecclesia damnatas, reiectas, et anathematizadas, pariter damnamus, reicimus, et anathematizamus.

„Haec tenent et credunt Bulgari, qui nuperrime, adspirante Spiritus sancti gratia, alacres et laeti optatissimam sanctissimamque instaurarunt unionem cum hac Petri sede, ad quam propter potiorum principatitatem necesse est omnem consensum ecclesiam<sup>2</sup>. Haec ego teneo et credo, haec docebo oves a beatitudine tua mihi committendas. Felix heu nimis! si viribus meis sic enitar, ut felicia coepta iugi sollicitudine beatitudinis tuae felicem progressum exitumque consequantur. Caeterum si quid a nobis recte agatur, recteque discernatur, si quid a misericordia Dei quotidianis supplicationibus obtinimus, illius erit operum atque meritorum, cuius in hac sede Romana vivit potestas, et excellit auctoritas.<sup>3</sup>

A queste parole sua beatitudine, visibilmente commossa, degnò rispondere nel modo seguente:

„Disiecta tandem diuturni dissidii caligine, splendidum catholicas unitatis iubar et Bulgaria affulsit: indubiis siquidem documentis compertum nobis est, non exiguam illorum partem in communionem rediisse cum hac Petri sede, quas vitas aeternae gratiam consecuta, et vivit in aeternum, et vivificat Dei populum<sup>4</sup>. Quis bonorum omnium largitori debitas non agat gratias? Quis divinae miserationis divitias non miretur? Cuius vel ferreum pectus tanta supernae pietatis magnitudo non emolliat? Sunt ista prorsus divina opera, atque ideo eximia cum veneratione suscipienda, ac divinis prosequenda laudibus. Tibi laus, tibi gloria, tibi gratiarum actio, Iesu Christo, fons misericordiarum ac totius consolationis, qui in generatione nostra pietatis tuae miracula demonstrasti, ut enarrent omnes mirabilia tua. De sincera unitorum mente dubitare nos haud sinunt tum allata documenta, tum praesertim solemnis illa professio, quam modo et tuo et tuorum nomine edidisti. *Confidimus itaque quod protectio Dei corda illorum fidei custodiat*<sup>5</sup>. Te interim obtestamur vehementer, ut quod divinitus incoeptum est opus, sedulitate tua, adiuvante Spiritus sancti gratia, perficias, atque ita cooperatorem Dei et dici et esse merearis. Faxit Deus omnipotens, ut vera Christi ecclesia foecunditate, successibus copiosa, ramos suos in universam Bulgariam extendat, ac profuentes largiter rivos latius expandat<sup>6</sup>. — Hac spe freti Bulgaros catholicos paternae caritate complectimur, ac tibi tuisque apostolicam benedictionem peramanter impertimur.<sup>7</sup>

<sup>1</sup> Ir. lib. III, cap. 3.

<sup>2</sup> Leo M., serm. III, cap. 3.

<sup>3</sup> Cyr., epist. 71.

<sup>4</sup> S. Leo M., serm. 96.

<sup>5</sup> S. Cyr., *De unitate ecclesiae*.

Le parole di sua beatitudine furono ripetute in A slavo dal reverendissimo Borè. Allora monsignor Socolski e gli altri deputati Bulgari, la copia del recitato discorso nelle due lingue bulgara e latina, che avevano già munita delle proprie firme, deposero nelle mani di monsignor Ferrari, prefetto delle cerimonie pontificie, il quale ebbe a tosto consegnata a monsignor segretario di Propaganda, affinché di questo atto della unione di quei Bulgari alla chiesa Romana rimanga perpetuo negli archivi il documento autentico.

Dopo ciò monsignor Socolski e gli altri deputati ascesero il trono, e prostraronsi a baciare il piede al santo padre. Terminato l'atto, il santo padre lasciò il trono, e portatosi al faldistorio, che era presso l'altare, diede principio alla cerimonia della consacrazione. La quale fu tutta condotta sul prescritto dal pontificale romano; ma la professione di fede fu emessa dall'eletto secondo la formola stabilita per gli orientali dalla santa memoria di Urbano VIII. Gli altri atti precedenti la messa si compiono per parte di sua santità in latino, in slavo per parte dell'eletto, che leggeva tutta la funzione tradotta appositamente in questo suo linguaggio. Monsignor Socolski fatto ritorno al suo altare, vi ebbe deposti gli indumenti sacerdotali, ed assunse quelli vescovili, propri del suo rito. Quindi, dopo l'esame, si incominciò il santo sacrificio, celebrato da sua santità in lingua latina, e concelebrato dall'eletto in lingua slava liturgica. E per conservare, quanto era possibile, il rito orientale, non gli furono imposti i guanti, e gli si consegnò il pastorale e la mitra secondo la forma greca.

Presero parte alla sacra cerimonia come consacranti i monsignori Stefano Missir, arcivescovo d'Irenopoli, di rito greco, e Ludovico Eugenio Regnault, vescovo di Chartres, assistiti ciascuno da ecclesiastici della rispettiva nazione. Di tal modo a quest'azione solenne, fatta dal Romano pontefice, centro dell'unità cattolica, concorse l'opera di un prelato della chiesa orientale e di uno della occidentale: quello sembrava fare atto di riparazione del danno recato dai suoi nazionali dissidenti alla fede dei Bulgari, questo rappresentare la generosa Francia ed il suo clero, che fino dal tempo dell'imperatore Carlo il Calvo, principalissima opera data avevano a consolidare la fede di Gesù Cristo presso i Bulgari...

Il santo padre, perchè tutti i componenti la deputazione bulgara portassero seco un ricordo del fausto avvenimento che li ebbe condotti a Roma, si è degnato di far dono di sacri oggetti preziosi a monsignor Socolski, al reverendissimo Borè ed al diacono Raffaele; ed ha decorato delle pontificie insegne del suo ordine Piano i signori Dragan Zancoff e Giorgio Mirkowitch.

Mira profecto primordia. Universam Bulgarorum gentem vestigiis Socolski insistentem contemplabatur catholicus orbis. Summus pontifex, ut vir prudens, patriarchatus bulgarici instaurationem, quae ab eo postulabatur, in illum diem distulit quo quinque vel sex episcopi aliquot catholicorum millia regenda susceperant. Novus antistes Constantinopolim redux summis honoribus exceptus est, quos plurimis verbis refert vicarius patriarchalis sequenti epistola ad praefectum congregationis Propagandae fidei die 30 aprilis 1861 data:

„Il giorno 27 corrente (id est 27 aprilis) di buon mattino giunse felicemente in Costantinopoli il novello arcivescovo vicario apostolico bulgaro. E questa inopinata, perchè insolita anticipazione dell'arrivo del vapore non permise lo sfogo alle entusiastiche dimostrazioni che dovevano aver luogo nello sbarco del suddetto arcivescovo; nè lasciò

luogo alla pomposa processione da lungo tempo organizzata pel suo accompagnamento dal mare alla chiesa. Ma ciò che non riuscì loro di fare la mattina, riuscì a meraviglia dopo pranzo nel venire a visitarmi. Egli era seduto su d'un superbo cavallo, con guadrappa splendidamente trinata d'oro, prestatogli da un signore armeno impiegato alla Sublime Porta; lo seguiva d'appresso l'archimandrita parimente a cavallo; era fiancheggiato da due ale di Bulgari, scelti d'alto taglio e di bell'aspetto, ricamente vestiti, e aventi lunghi bastoni in mano: i suoi preti non ci distaccavano da' suoi fianchi; e questa processione trionfale, preceduta da dodici gendarmi turchi mandativi dal governo, diretta dai due deputati ultimamente decorati da sua santità, lentamente s'incamminava in mezzo ad un'immensa folla di popolo curioso per la gran via di Pera, ricevendo gli onori militari da tutti i corpi di guardia che s'incontravano.

All'aspetto del trionfante vecchio a cavallo, ricordante tutto il precedente, e facendo presagire l'avvenire, produceva mirabili effetti ne' spettatori di differenti classi e religioni: a tal vista s'animava a più non posso la stizza del popolo foziano del quale i più illuminati s'impallidivano silenziosi: si storcevano le viscere al clero ecumenico, mentre che dei nostri il più indifferente della gloria cattolica, non poteva dissimulare il suo contento.

E monsignor Socolski, a suoi Bulgari appena giunto, a me, cui visitò pel primo, e poi in tutte le sue visite, ad ogni domanda che gli vien fatta di Roma, risponde sempre: Roma è tutta amore!

Non essendoci occorso altro di particolare mi limito per ora a questi pochi ragguagli sugli effetti prodotti in Costantinopoli dall'arrivo di questo monsignor Socolski.

„Con ogni maggior ossequio ecc.“

Operi tam feliciter incepto brevi tristis respondit exitus. Pravis enim artibus tum Graecorum tum Russorum tum etiam Anglorum factum est, ut Iosephus Socolski, nuntio fidei catholicae dicto, ad schismaticorum castra rursus confugeret. Luctuosum facinus satis luculenter describitur in relatione quam adhibitis undequaque monumentis sacrae congregationi exhibuit consultor anonymus in positione quae dicitur mensis februarii anni 1865. Eam utpote nemini fere obviam placuit repetere:

„Non sono occulte, siebat ille, all'eminenze vostre reverendissime le vive premure, onde la santa sede si è adoperata a pro dei Bulgari recentemente convertiti in Oriente, e ben rammenteranno come nel 1861 venne chiamato in Roma l'archimandrita Giuseppe Socolski proposto da monsignor Antonio Hassun arcivescovo primate armeno di Costantinopoli e da monsignor Paolo Brunoni vicario apostolico patriarcale parimenti di Costantinopoli per governare quei Bulgari che erano ritornati al grembo della chiesa cattolica. Il suddetto archimandrita arrendendosi senza indugio a tale invito giunse in Roma ai primi d'aprile 1861 accompagnato dal signor Borè prefetto dei padri Lazzaristi di Costantinopoli insieme al diacono bulgaro Raffaele Popov ed a due connazionali laici, uno de' quali era il signor Zancoff direttore del giornale intitolato *La Bulgaria*. Degnavasi la santità di nostro signore il 14 dello stesso mese di consacrare arcivescovo il menzionato archimandrita nominandolo quindi con breve pontificio vicario apostolico dei Bulgari uniti alla chiesa Romana.

Non tardò il nuovo arcivescovo ad esercitar la missione affidatagli, e con lettera del 15 maggio 1861 dava contezza del suo arrivo in Costantinopoli e di quanto andava egli facendo per il bene spirituale de' Bulgari. Mentre sembrava potersi da ciò nutrire

le più belle speranze, pervenne alla Propaganda una lettera di monsignor Hasson in data del 26 giugno 1861 ove annunciavasi che, fin dal mattino del 18 corrente monsignor Socolski era uscito dalla chiesa bulgara all'insaputa di quei che v'erano. Un solo l'avea veduto andare con un laico che quella mane di buon ora era venuto a trovarlo. Dopo molte ricerche si seppe infine che quell'individuo era un agente russo che presolo quella mattina l'avea imbarcato sul vapore russo che quel medesimo giorno partiva di qui per Odessa. Nessun altro dato si ebbe malgrado tante perquisizioni fatte sia da noi, sia dalla Sublime Porta. Quel che però si verificò si è che fu manovra russa che agì, ma fin ora non si può spiegare come mai monsignor Socolski vi si sia indotto, mentre fino all'ultimo giorno mostravasi tanto attaccato alla santa sede e al santo padre.

Altri ragguagli vengono forniti dal dispaccio B spedito il 12 luglio 1861 al suo governo dall'internunzio Austriaco presso la Porta Ottomana, il quale dopo aver accennato, il ritorno in Costantinopoli dell'anzidetto prelado così soggiunge: «Ce vieillard peu intelligent mais d'un extérieur fort vénérable a fait sa visite aux ministres de la Porte et à plusieurs représentants accrédités près du sultan. Il fut reçu partout avec les égards dûs à son rang. Un des prêtres de sa suite lui conseilla d'aller aussi chez le prince Labanoff. N'ayant pas trouvé ce ministre il accepta l'invitation que celui-ci lui adressa pour Buyukdéré. Il s'y rendit accompagné de ce même prêtre. Après un long entretien il monta sur le bateau russe en station devant la villa du prince Labanoff. Bientôt après il était en route pour la mer Noire. Depuis le bateau est revenu, mais sans lui.

On parla d'un enlèvement, mais il y a deux jours, une lettre datée d'Odessa annonça l'arrivée de l'évêque Joseph venu de Constantinople sur un paquebot russe. Le bateau russe du ministre l'avait, selon cette lettre, conduit jusqu'à l'entrée de la mer Noire, où l'attendait le paquebot qui le porta à Odessa. Il fut bien reçu et habité chez un Grec de distinction.

Je n'ai pas encore réussi à lever le voile qui couvre cet épisode. L'évêque est-il allé de son gré à Odessa, ou bien y a-t-il été conduit de force? Les opinions diffèrent là-dessus.

Questo grave avvenimento, siccome accenna il suddato internunzio imperiale, venne interpretato in varie guise accagionandosi dai più ad una frode ordita dalla Russia a danno di monsignor Socolski che ne rimase vittima. *Le Courrier d'Orient* nel suo foglio numero 66 del 24 agosto 1861 pubblicò sugli affari bulgari l'articolo seguente: «Nous avons des nouvelles de monseigneur Josif (Socolski).

On sait que ce malheureux évêque était à Odessa. Nous apprenons qu'il a été envoyé à Kiev.

Pendant son séjour à Odessa, l'ex-patriarche alla visiter le séminaire, où se trouve un nombre considérable d'étudiants bulgares. Quelques-uns d'entre eux l'interrogèrent sur les motifs de sa fuite; ses yeux se remplirent de larmes, et après un moment de silence, il répondit qu'on l'avait indignement trompé: il se plaignit amèrement de se voir relégué dans un pays étranger, loin de son nouveau troupeau, dont il emportait sans doute les malédictions, et privé de sa dignité. Un des séminaristes lui ayant demandé s'il consentirait à retourner à son poste: *Impossible*, répondit-il, *je suis dans des mains de fer*; et il recommença à pleurer.

A confermare siffatta interpretazione monsignor Brunoni scriveva nella sua del 26 agosto 1861:

Personne tornata da Odessa raccontano che il vicario apostolico Socolski era stato impegnato di recarsi in Bajuk-dere onde trattare con i dissidenti della sua nazione per unirli a sé: coll'ambasciatore russo fece la sua parte, che si suppone di promesse grandi, se andava in Russia; che troverebbe mezzi per la costruzione de' suoi conventi, chiese ed altro, che Dio solo conosce e quelli che erano presenti. Da persone addette all'ambasciata mi venne raccontato che l'ambasciatore russo, dopo aver fatto evadere monsignor Socolski, era molto inquieto per alcune circostanze di quest'evasione e temeva che l'ambasciata francese lo reclamasse, come altresì il governo turco, e che allora sarebbe obbligato di restituirlo; ma avanti Nabucco bisogna che si trovino degli eroi simili a Sidrach, Misach ed Abdenago per non prostrarsi ad adorare la statua, i quali eroi non trovandosi, nulla si fece.

Più recentemente il padre Giovanni Battista da Falerone prefetto dei Minori riformati di Costantinopoli comunicava all'eminentissimo signor cardinale prefetto la seguente corrispondenza di Kiev ch'era riferita nel *Giornale* parimenti di Costantinopoli pubblicato il 28 ottobre 1862: «Voi avete annunciato che il vescovo bulgaro Giuseppe Socolski non era morto, e non avea rinnegato la sua fede; ed io vi posso confermare questa notizia, ben triste per rapporto alle sue prigioni, ma molto consolante a riguardo di questo povero prete.

V'ha però chi ritiene al contrario che monsignor Socolski abbia disgraziatamente fatto ritorno allo scisma e si sia di buon grado arreso al partito propostogli dal ministro russo di recarsi in Odessa. Ciò rilevasi dal giornale polacco *Le Czas* che nel suo numero del 23 dicembre 1862 riporta una corrispondenza di Costantinopoli in data dei 12 del medesimo mese, nella quale verrebbe smentita la notizia data dal padre Giovanni Battista da Falerone. *Le Monde* (scrive il menzionato corrispondente), parle dans un de ses derniers numéros de la persévérance de Socolski dans l'orthodoxie catholique. Cette fausse nouvelle a été d'abord imprimée dans le *Journal de Constantinople*. Etant plus proche de la source, je dois démentir encore une fois cette nouvelle appuyé sur la lettre de Sokolski lui-même dont j'ai parlé, et sur le témoignage de personnes compétentes. J'ajoute même que Sokolski ayant obtenu du synode de Pétersbourg la confirmation de sa dignité, a déjà célébré plus d'une fois la liturgie dans le couvent Peczerski, et qu'il touche (outre son maintien) 60 roubles (240 francs) par mois. Quoiqu'il jouit de sa liberté et voit ses compatriotes, il s'ennuie cependant, et il ne serait pas étonnant qu'il revint ici. Je tiens ces détails d'un Bulgare qui l'a vu dernièrement. S'il est libre, et ne proteste pas, c'est une preuve de plus que son enlèvement involontaire est une historiette sans consistance.

Episcopi apostasiam alii imitati sunt, atque in primis Theodorus sacerdos, de quo haec ad praefectum congregationis de Propaganda fide scribebat Paulus Brunoni, vicarius patriarchalis Constantinopolitanus, in epistola diei 26 iunii 1861: «Il prete Teodoro che era stato mandato ad Adrianopoli con il terzo sussidio di sessanta lire turche (franchi 1380) per soldare i conti della nuova chiesa bulgara ivi eretta, arrivato a Rodosto, si è lasciato guadagnare dai nemici della chiesa unita, e ritornò a Costantinopoli in compagnia d'un membro della legazione russa.

Tot tantisque malis opportuna adhibiturus remedia, Paulus Brunoni nova iniit consilia, de quibus ipse in epistola modo memorata scribebat:



„Da tutto quello che si vede, la diffusione di mon-  
signor Giuseppe Sokolaki e di qualche prete non  
comprometterà in cosa alcuna il movimento bulgaro.  
La brutta condotta degli ecclesiastici in luogo di  
far disertare gli uniti, sembra di avergli maggior-  
mente fortificanti; varii laici de' più istruiti si offrono  
per essere ordinati preti onde sostenere la chiesa  
unita. Sono state tenute varie assemblee generali  
che hanno avuto per risultato la redazione di un  
statuto, di cui le principali disposizioni sono:

„Sarà formato un consiglio composto di dodici  
membri, otto laici e quattro ecclesiastici; il presi-  
dente del quale sarà il capo della chiesa bulgara  
di Costantinopoli. L'autorità suprema della com-  
unità risiederà in questo consiglio, il quale sceg-  
lierà tra i suoi membri un agente principale, un  
cancelliere, un segretario e un tesoriere; e questo  
consiglio si unirà due volte la settimana. Lo sta-  
tuto fu sottoscritto da tutti quelli dell'assemblea;  
un archimandrita che rifiutò di segnarlo, fu licen-  
ziato dalla comunità bulgara, come falso fratello.“

Atque paucis interiectis diebus, idem antistes,  
missis ad praefectum congregationis de Propaganda  
fide litteris, haec super eodem negotio scribebat,  
sub die 3 iulii:

„Dopo l'infuata defezione di monsignor Giu-  
seppe Sokolaki e di alcuni suoi preti, i Bulgari  
uniti lungi di scoraggiarsi, non facevano altre che  
di venire ad assediarmi, e presentarsi da monsignor  
Hassan pregandolo di unirsi a me onde avessimo  
dato un provvedimento alla loro chiesa. A dire il  
vero, ai primi momenti io era inaccessibile; e mo-  
strandomi inflessibile a tutte le preghiere che mi  
facevano tanto i Bulgari quanto i Latini per ri-  
movermi da quella tenace mia opposizione, io non  
faceva altro che rinfacciare loro tutte le assicurazioni  
e lusinghe che sempre a tal oggetto mi avevano  
dato, e che io sempre aveva respinto come insus-  
sistenti e futili; e li rimproverava che ad onta de'  
miei sinistri presentimenti provenienti da fondati  
dubbi, tante e tante volte da me ripetuti e palesati  
loro, non volevano, prima che li avessero veduti  
averati come ora lo sono, cessare di menare tanto  
rumore coi loro leggeri scritti, pubblicati e diffusi  
da per tutto; il che in parte mostrava una certa  
vanità di distinguersi nella chiesa di Gesù Cristo.“

„Non fidandomi della fede greca, diedi con mon-  
signor Hassan l'ultimato ai Bulgari, concepito nelle  
seguenti condizioni, intimando loro che se le avreb-  
bero accettate, gli avrei appoggiati in Roma; altri-  
menti che non intendeva in conto alcuno d'occu-  
parmi più di loro, né dare un soldo delle elemosine  
dell'Europa rimaste nelle mie mani, per elevare  
palliatii foxiani nel seno della santa chiesa cat-  
tolica.“

„1<sup>a</sup> condizione. Professione nuda e aperta di  
cattolici, senza raggiri, coperture e mezzi equivoci.“

„2<sup>a</sup>. Che uno o due sacerdoti bulgari noti cat-  
tolici, latini ed alunni di Propaganda, fossero posti  
alla testa della chiesa bulgara, i quali col permesso  
della santa sede passassero nel rito bulgaro.“

„3<sup>a</sup>. Che l'istruzione della gioventù bulgara  
fosse devoluta ai missionarii latini.“

„4<sup>a</sup>. In fine che oltre a ciò, attendessimo le  
istruzioni che di vostra eminenza reverendissima  
avrebbe date, dopo le prove che abbiamo avute  
della mala fede di alcuni di loro, quindi fossero  
disposti ad eseguire tutti gli ordini che ci sareb-  
bero venuti da Roma.“

„Dopo che essi ebbero sentito il mio ultimato,  
si riunirono in assemblea, discussero e pesarono  
le condizioni imposte loro, e intesi, che le trova-  
vano un poco troppo pesanti, e che mi accusano

di tropo rigoroso; pare non di meno, presentati da  
me, si protestarono di non opporsi in cosa alcuna  
che credessimo d'imporre loro, e mi presentarono  
l'accluso processo verbale, sottoscritto da tutti i  
loro capi.“

„Resta ora che vostra eminenza reverendissima  
ci faccia sapere le sue disposizioni. Se crede dia  
ordine al sacerdote alunno di Propaganda signor  
Samanel di Filippopoli, che altre volte ci era pro-  
messo da monsignor Canova per segretario di mon-  
signor Sokolaki, che venga a dirigere questa chiesa;  
e se crede anche, faccia aggiungere a questo un  
altro prete bulgaro nato cattolico, ottenendo loro  
dal santo padre il permesso di passare nel rito  
bulgaro.“

Consilio pro publicis Bulgarorum negotiis in-  
stituto alterum mox adiectum est. Huic praecipuus  
finis fuit, ut litterarum studia inter neo-catholicos  
foveret novas scholas condendo et iam conditas  
amplificando. Alterius huius sodalitati regulas, cum  
prorsus ignotae sint, evulgare non abs re erit. Ita  
porro se habent:

#### *Statuts de l'association des écoles bulgares.*

1<sup>o</sup> Dans le but de développer l'instruction pu-  
blique le conseil des Bulgares unis vient de décider  
la formation d'une association des écoles bulgares.

2<sup>o</sup> Cette association des écoles bulgares unies  
est une institution de bienfaisance; on devient  
membre de cette association en payant une con-  
tribution annuelle.

3<sup>o</sup> Les fonds dont cette association pourra dis-  
poser seront affectés à la construction, à l'entretien  
et à l'amélioration des écoles nationales.

4<sup>o</sup> Cette institution qui est placée sous la direc-  
tion et la surveillance du conseil, est destinée à  
créer les ressources nécessaires pour développer et  
répandre l'instruction nationale.

5<sup>o</sup> Le conseil peut employer une partie de ses  
fonds à l'établissement d'une école spéciale pour  
les arts et métiers.

6<sup>o</sup> Les règlements spéciaux seront publiés par  
le conseil pour les écoles mentionnées aux articles  
3 et 5.

7<sup>o</sup> Le conseil nomme un comité permanent  
chargé de la perception des revenus de l'associa-  
tion et de la comptabilité. Ce comité doit en outre  
étudier et soumettre à l'approbation du conseil les  
projets du placement des fonds. Il se compose  
des membres ordinaires et des membres extra-  
ordinaires du conseil. Leur mandat est annuel;  
ils sont rééligibles.

8<sup>o</sup> La contribution que les membres de l'asso-  
ciation paieront, est disposée par actions en trois  
catégories: 1<sup>o</sup> Des actions perpétuelles de vingt  
livres turques payables d'avance une fois pour tou-  
jours, ou bien de trois mois en trois mois par  
cinq; 2<sup>o</sup> des actions annuelles d'une livre turque  
payables d'avance, ou bien de trois mois en trois  
mois; 3<sup>o</sup> des actions annuelles de douze piastres,  
payables d'avance.

9<sup>o</sup> Une corporation peut prendre collectivement  
une des actions des deux premières catégories.

10<sup>o</sup> Toute corporation ou particulier qui prendra  
une action de la première catégorie aura une voix  
dans l'assemblée de l'association.

11<sup>o</sup> L'association tiendra une fois chaque année  
une assemblée générale pour procéder au change-  
ment des membres du comité; l'association pourra  
être convoquée en assemblée générale extraordinaire  
toutes les fois que le président du conseil l'invitera  
d'accord avec le comité pour délibérer sur des  
questions d'utilité commune.

12° Le conseil remet à chaque membre un A billet signé par le trésorier, portant le cachet du conseil et indiquant le nombre des actions souscrites, avec les versements opérés. Il lui remet, à la fin de l'année, un exemplaire du compte rendu des travaux et de l'emploi des fonds de l'association.

13° Le comité nomme un trésorier, avec deux adjoints, pris parmi les membres, et qui ont la caisse de l'association.

14° Aucun membre démissionnaire ne peut réclamer ni en totalité, ni en partie, la restitution de ce qu'il aurait donné ou payé à l'association, à quelque titre que ce soit. Il ne peut de même réclamer une récompense quelconque pour les services qu'il lui aura rendus.

15° Tout membre qui pendant une année n'a point payé le montant de ses actions est considéré comme démissionnaire.

16° La liste des membres de l'association sera B dressée et publiée annuellement dans le compte-rendu des travaux de l'association.

17° Tous ceux qui font une donation quelconque à cette association, ou lui rendent un autre service, auront une mention honorable dans le compte-rendu de l'association. Pour des donations importantes ou des services signalés, le conseil témoignera sa reconnaissance par une marque de distinction spéciale.

18° Tout étranger bulgarophile qui devient membre de l'association, aura une mention honorable dans le compte-rendu annuel. Le conseil témoigne toute sa reconnaissance pour les marques de bienveillance dont l'association deviendrait l'objet de la part des étrangers bulgarophiles.

19° Les donations volontaires feront partie du capital, à moins que l'emploi n'en soit désigné par le donateur.

20° Le comité aura soin de pourvoir à l'ouverture d'une école à Constantinople, immédiatement après qu'il aura disposé d'une somme de cent mille piastres. Le choix des professeurs et des villes où seront établies des écoles, appartient au comité.

21° Les écoles construites aux frais particuliers des membres de l'association portent leur nom, et une inscription analogue sera placée sur la porte principale de l'établissement.

22° Tout membre qui voudra soumettre au conseil un projet ou des observations dans l'intérêt de l'association, devra les adresser par écrit au secrétaire du conseil.

23° La première moitié du montant total des revenus de l'association sera employée à l'établissement des écoles; la seconde moitié sera capitalisée, et l'intérêt en sera employé à l'entretien des écoles.

24° Les principes fondamentaux des présents statuts sont inviolables.

Adopté et signé par le conseil national de la communauté bulgare unie dans la séance du 13 25 août 1861.

Pour la mise en exécution de ces statuts de l'association des écoles bulgares et jusqu'à l'apparition de membres suffisants à procéder à l'élection du comité permanent, le conseil nommera un comité provisoire composé de quatorze membres.

Pour copie conforme à l'original.

Cristo D. Vaelidoff, secrétaire.

Les étrangers bulgarophiles qui désireront être membres de l'association des écoles bulgares, peuvent adresser leur contribution, tous les jours de la semaine, excepté le mardi et le dimanche, au secrétaire du conseil, à l'église bulgare unie, Galata, Patrik Sokak, 5.

Cristo D. Vaelidoff, secrétaire.

Haecenus de consiliis. Ad praepositos ipse Bulgarorum quod attinet, quoniam videlicet pactis illis regendis consultum fuerit post Iosephi Sokolski apostasiam, audiendus est omnino vicarius patriarchalis Constantinopolitanus, his verbis ad patrem Pététot, e congregatione Oratorii, praesidem consilii Parisiensis pro unione inter Bulgaros fovenda, in epistola die 14 ianuarii 1862 data:

«A dater de la défection de Sokolski, et en attendant la nomination du nouveau chef, monseigneur l'archevêque primat arménien catholique reprit en main l'administration des affaires temporelles, tandis que l'administration spirituelle restait toujours entre les mains du vicaire apostolique. Pendant cet intervalle, le gouvernement ottoman eut à lutter contre les pressantes insinuations de ceux qui croyaient avoir porté un coup mortel à la réunion bulgare en entraînant à la défection son premier évêque, et qui ne laissaient pas que de faire jouer tous les ressorts pour empêcher la nomination de celui qui devait être appelé à le remplacer. Nonobstant toutes les intrigues, la Porte persista à donner un remplaçant à Sokolski, en déclarant toutefois qu'elle ne remettrait le bérat ou diplôme impérial qu'à un ecclésiastique choisi parmi ses sujets, et qui fût d'une fidélité reconnue. De son côté, le saint siège, pour prévenir le retour d'un nouveau scandale, prit le parti d'éloigner de cette dignité les ecclésiastiques nouvellement convertis, et de ne faire son choix que parmi les prêtres bulgares nés et élevés dans le sein de l'église catholique. Enfin, pour éviter plus tard toute opposition de la part de la nation bulgare, nous obtinmes d'elle la déclaration formelle qu'elle acceptait cette dernière condition posée au nom du saint siège.

«La sacrée congrégation de la Propagande fit le choix du sujet: elle jeta les yeux sur le révérend père Pierre Arabadjiski, qui exerçait depuis plusieurs années le ministère dans la Bulgarie, sous les ordres de sa grandeur monseigneur Canova, évêque de Philippopoli. Ce digne missionnaire réunit en effet les qualités requises: et d'abord, bulgare de nation, il est par là bien vu du gouvernement ottoman dont il est sujet, et de ses connationaux dont il parle la langue; ensuite, élevé au collège de la Propagande où il a puisé un sincère attachement au catholicisme, il est très agréé par le saint siège. Cédant aux invitations réitérées de Rome, le père Arabadjiski a consenti de venir à Constantinople, et le gouvernement ottoman a favorablement accueilli la présentation qui lui en a été faite. La Porte vient de lui remettre par l'entremise de monseigneur Hassun, archevêque primat arménien catholique, le bérat ou diplôme impérial, qui l'établit chef de la nation bulgare unie.

«La pauvre église bulgare s'est bien ressentie de l'état de veuvage où l'avait jetée trop tôt, hélas! la défection de son évêque. Quelques-uns des prêtres qui avaient suivi ce prélat dans sa réunion au catholicisme, ne tardèrent pas à le suivre dans son apostasie. Du reste, en se retirant d'eux-mêmes, ces malheureux ne firent qu'épargner aux catholiques la pénible tâche de les éloigner. Pendant la durée de la vacance, il a été impossible de bien gouverner l'église bulgare dans son administration financière, et de régler convenablement l'emploi des fonds que la générosité de la chrétienté a bien voulu accorder. Mais une nouvelle ère commence aujourd'hui; cette intéressante catholicité, menacée un instant d'être étouffée dans son berceau, va reprendre une nouvelle vie. Son chef, qui n'est pas revêtu du caractère épiscopal, n'a pu prendre que

le titre d'*administrateur archiepiscopal*; mais il n'en a pas moins les pouvoirs pour gouverner ses administrés, tout en restant néanmoins quant au spirituel sous la dépendance du vicair apostolique. Le père Arabadjiski est secondé dans son rôle par les efforts du très excellent missionnaire François-Cyrille Malczynski, auquel il a conféré le titre et les pouvoirs de *protoprotopos*, ce qui répond chez nous à la dignité de vicair général. Tous deux d'accord travaillent déjà à tirer le clergé de sa profonde ignorance, à lui inspirer le sentiment de la dignité du sacerdoce, et s'appliquent surtout à l'instruction de la jeunesse, sur laquelle nous devons principalement fonder nos plus grandes espérances et du sein de laquelle l'église bulgare pourra tirer un jour son clergé indigène instruit et discipliné. Nosseigneurs les évêques ruthènes contribueront, nous l'espérons, à cette bonne œuvre, en admettant de jeunes bulgares dans leurs séminaires.

Le comité de l'union bulgare établi avec l'approbation du saint siège s'estimera heureux de prêter aussi son faible concours au nouveau chef bulgare, et nous espérons que sous peu l'église bulgare de Constantinople sera mise sur un pied satisfaisant, et que les provinces en ressentiront les heureux effets. Le mouvement religieux dans ces provinces continue à s'étendre de plus en plus. A Andrinople, deux chapelles sont déjà en voie de construction; à Kisanlik, la chapelle est très avancée; enfin dans la Macédoine, les populations bulgares se montrent bien disposées.

Ad evitandos nonnullos abusos qui inter neophytos iam irrepserant, consilium Constantinopolitanum pro unione fovenda haec iniit consilia in suo congressu die 12 aprilis 1862 habito:

„Nella seduta tenuta li 12 aprile corrente è stata unanimamente riconosciuta la necessità di troncare l'abuso invalso nella cancelleria bulgara unita di dare il *teskere* di bulgare cattolico a degli individui che si dichiarano unati di bocca soltanto, e nella sola mira di esimersi dall'autorità greca, rimanendo di cuore aderenti allo scisma foziano. Sul proposito si è dunque deciso che da ora innanzi a niuno dovrà rilasciarsi il predetto *teskere*, ne alcuno potrà essere passato nel registro nazionale bulgare unito, il quale prealabilmente non sia stato bastantemente istruito, abbia abjurata l'errore, professata la fede cattolica, e sia stato ricevuto nel seno della chiesa.“

Interim, ut sponte currentibus calidius adderet praepositorumque augeeret auctoritatem, Pius papa IX, collatis cum vicario apostolico consiliis, tum Petrum Arabadjiski, praepositum civilem, tum Franciscum Malczynski, praepositum ecclesiasticum, per breve apostolicum die 6 maii 1862 datum, titulo archimandritae auxit, addito etiam annulum ferendi iure, ut pluribus verbis refertur in epistola sequenti ad nuntium Vindobonensem die 31 iulii missa:

Monsieur l'archevêque arménien catholique de Constantinople, peu de jours après son retour de Rome, convoqua dans ses salons une réunion extraordinaire des membres du comité bulgare, à laquelle sa grandeur voulut aussi faire intervenir les membres du clergé de l'église bulgare et une députation des principaux de la nation. Le but de cette réunion était de faire remettre solennellement à monseigneur Pierre Arabadjiski, chef civil de la nation bulgare unie, l'anneau et la croix accompagnés du bref pontifical qui l'autorise à en faire usage à l'instar des archimandrites des églises orientales. Le père Jérôme Kaisevich, prêtre polonais de la congrégation des Résurrectionistes, récemment arrivé de Rome, était chargé de remettre

ces insignes au nom de sa sainteté. Le père Jérôme prononça un discours analogue à la circonstance, et monseigneur Hassan eut l'obligeance de le rendre en langue turque pour ceux des Bulgares qui ne comprenaient pas l'italien. Sa grandeur profita de cette circonstance, pour dire aux Bulgares qu'il avait pu être témoin dans les différentes contrées qu'il venait de traverser, combien la réunion des églises d'Orient à l'église mère excite les sympathies des catholiques d'Occident. Sa grandeur leur dit en outre que partout sur son passage, en France comme en Autriche, elle a trouvé les populations disposées à faire les plus généreux sacrifices en faveur des chrétiens d'Orient, et qu'à Rome, à Vienne, à Paris, et ailleurs, il s'est fondé des œuvres pour recueillir des aumônes en leur faveur.“

Honores illi haudquaquam spernendi Bulgarorum invidiam, nedum amorem in Petrum Arabadjiski concitarunt. Quibus vero ex causis, ex epistola a vicario apostolico ad nuntium Vindobonensem die 25 novembris 1862 missa satis liquet. Quapropter eam fere integram repetere iuvat, idque eo libentius quod nonnulla ibi referantur scitu dignissima. Haec igitur ille:

„A buon diritto poi vostra eccellenza reverendissima desidera esser informata dell'andamento degli affari bulgari, i quali formano l'oggetto delle simpatie dell'Europa cattolica, e tanto stanno a cuore del santo padre. Richiamando dunque alla mente di vostra eccellenza quanto ebbi già l'onore di parteciparle di viva voce sul proposito, posso ripetere oggi che tutto tende a vieppiù confermarmi nell'opinione che il movimento bulgare, benché abbia i caratteri esclusivi d'un movimento puramente nazionale, e che l'ignoranza profonda in cui lo scisma tiene dappoi secoli involtate codeste popolazioni, non escluso neppur l'alto clero, ed a cui si aggiungono i gravi pregiudizii radicati da secoli contro la chiesa Romana, siano un ostacolo fortissimo all'ingresso della verità presso queste popolazioni, per cui poco o nulla si può sperare dalla presente generazione, pure, io dicea, tutto tende a confermarmi che si può sperare del bene per un avvenire più o meno remoto. Onde però ottenere l'intento, fa d'uopo combattere poco per volta, con somma prudenza, e con isforzi non discontinuati gli ostacoli che s'incontrano.“

„Grazie alla generosità dell'Europa cattolica, non passerà molto che la Bulgaria avrà un principio di clero nazionale nei quindici giovani (quanto sarebbe da desiderarsi che se ne potesse accrescere il numero) che si preparano al sacerdozio ne seminarii in cristianità, e che saranno un giorno gli apostoli della loro nazione. Ma disgraziatamente fino alla formazione d'un clero nazionale istruito e disciplinato (a meno che non si chiamino de' missionarii dalla cristianità, a cui si faccia prendere il rito bulgare), dovremmo servirci de' preti venuti dallo scisma; tutti, senza eccezione, privi della necessaria scienza e delle doti indispensabili ai ministri del santuario. Vero è che si è formato il progetto d'introdurre de' missionarj che passerebbero al rito bulgare, come pure della suore per far penetrare l'istruzione nel seno delle famiglie; ma l'esecuzione di questo piano non è senza gravi difficoltà.“

„Il movimento bulgare non segue una marcia regolare; ora progredisce ed ora si rallenta. In mezzo a queste oscillazioni, il duplice sentimento rimane costante, sarebbe l'allontanamento de' Bulgari dal clero greco, o un attaccamento fortissimo“

alla propria nazionalità. E, diciamo, senza tema di sbagliare, *alla fede cattolica come la sola vera fede*, non si pensa punto per ora.

„Due sono per ora i punti principali ove si agita la questione dell'unione: la città di Jenige-Vardar nella Macedonia, poco distante da Salonicco; e la provincia di Adrianopoli. Costantinopoli non è importante pel numero degli uniati, ma piuttosto perchè è la residenza del capo nazionale riconosciuto dalla Sublime Porta.

„E qui cade a proposito di accennare in succinto all'eccellenza vostra reverendissima la nuova fase in cui vien d'entrare l'unione, riserbandomi di tenerla a corrente degli avvenimenti a misura che andranno sviluppandosi.

„Più o meno, circa un mese addietro, gli uniati di Costantinopoli mi presentarono una supplica chiedendo un vescovo nazionale. Dovea io supporre che il desiderio de' supplicanti non era altro se non che quello, d'altronde giustissimo, di vedere elevato alla dignità episcopale l'attuale capo civile della nazione, il prete Arabagiski, nominato dopo la defezione di Sokolski. Ma del tutto diverse erano le idee de' Bulgari.

„Pochi giorni dopo la supplica mi viene riferito che un telegramma giunto da Adrianopoli, e spedito dal prete uniato di detta città, annunciava per il giorno seguente l'arrivo in Costantinopoli del vescovo bulgaro Crisante, pregando che fosse ricevuto cogli dovuti onori.

„Di fatti arrivò il giorno indicato; ma il comitato dell'unione bulgara, entrando in sospetto di qualche intrigo ordito, non stimò prudente d'introdurre il nuovo arrivato prelado nella residenza bulgara e pregò i signori Lazzaristi di riceverlo come ospite.

„Invitato pertanto di esternare il suo desiderio e le sue intenzioni, il vescovo Crisante disse apertamente che vi sono due altri vescovi disposti a dichiararsi per l'unione; ma che tutti tre mettano per condizione che il posto di Costantinopoli sarà dato a un vescovo vero bulgaro. Non ci è stato difficile di accorgerci che intendevano positivamente la deposizione dell'attuale capo.

„E qui non posso far a meno che di osservare che la ripugnanza estrema di Arabagiski pel rito bulgaro sino a non aver voluto sinora celebrare in questo rito, gli abbia alienato gli animi.

„Monsignor Crisante aprendosi poco per volta giunse a dirci che era già inteso cogli altri due vescovi di non fare l'unione se non colla indicata condizione.

„I due vescovi in questione sono Doroteo, di Sofia, ritirato in Adrianopoli, e Paisios, che trovavasi in una città non molto distante dalla predetta. Di quest'ultimo nulla ho da dire. In quanto a Doroteo, è un uomo capace ed astuto. Già ha occupato tre sedi vescovili. Alcune settimane addietro ha scritto per chiedere l'unione; ma le sue condizioni erano:

1° che gli si fornirebbe una determinata somma per pagare i suoi debiti;

2° che gli verrebbe assicurato il suo mantenimento;

3° che gli verrebbero somministrate le somme necessarie per propagare l'unione;

4° condizione, e la più degna di attenzione, che sarebbe il capo di tutti quanti gli uniati presenti e futuri in Costantinopoli, e nelle provincie.

„Incorraggiti pertanto dalla presenza di Crisante, per non dire istigati da lui, i Bulgari presero motivo dalla rimozione che volea fare l'attuale capo d'un suo impiegato per fare una dimostrazione. In

seguito d'un adunanza irregolarmente tenuta nella residenza stessa, una deputazione invitò Arabagiski a dare la sua demissione e a lasciare il posto a un altro. Vero è che quest'atto d'insubordinazione non andò più oltre, e che gli stessi agitatori fecero le dovute scuse; ma poco si può prestar fede alla sincerità del loro ravvedimento.

„Tal è pel momento lo stato delle cose. È consolante, non si può negare, il vedere de' vescovi aderire all'unione; ma non è indifferente il vedere la nazione entrare nella via degli intrighi e de' complotti. Se la situazione diviene assai grave, contiamo sull'ajuto delle fervide preghiere che sicuramente non ci mancheranno.

„Il movimento greco seguita tanto trà i vescovi che il numeroso clero; ma disgraziatamente sono mossi da uno spirito d'insubordinazione verso i loro capi, e dal desiderio di un maggior ben essere temporale. La carità con cui la chiesa cattolica si comporta con questi ha il grande e forse per ora l'unico vantaggio di dissipare nelle masse i pregiudizj radicati contro la chiesa Romana. Onde ove trattasi de' Greci abbiamo ancora de' motivi di sperare per l'avvenire.

Machinationes adversus praepositum civilem civitatis eo usque pervenerunt, ut consilium in urbe Constantinopolitana institutum pro unione fovenda claudi iusserit non solum cancellarium Bulgarorum unitorum, verum etiam eorundem ecclesiam, ut fusius narratur in sequenti relatione, quam Carolus Testa sacerdos, consilii modo memorati a secretis, ad moderatorem associationis scholis per Orientem fovendis praepositae die 24 iunii 1863 transmisit:

Monsieur.

„Je ne crois pas devoir différer plus longtemps de porter à la connaissance du comité de l'œuvre des Écoles d'Orient les principaux incidents survenus en ces derniers temps dans l'affaire de l'unión bulgare, en vous priant de les communiquer aux membres du comité bulgare de Paris qui s'intéressent aussi très vivement à cette œuvre de l'unión.

„Pour mettre un certain ordre dans mon rapport, il est nécessaire de le commencer par vous transmettre un extrait du procès verbal de la séance tenue le 3 mars 1863, où il a été décidé que monsieur Arabadjiski donnerait sa démission de chef de la nation, et qu'il serait remplacé par monsieur Malczynski.

Extrait de la séance.

„Le secrétaire du comité, après la prière d'usage, donne lecture de la lettre de monsieur Arabadjiski par laquelle il prie nos seigneurs Brunoni et Hassoun de vouloir bien accepter sa démission.

„Nos seigneurs les archevêques, avant d'accepter cette démission, prient monsieur Arabadjiski de raconter au comité les divers incidents de la dernière manifestation des Bulgares.

„Monsieur Arabadjiski raconte que les Bulgares, ignorant encore qu'il était décidé à donner sa démission, se sont réunis tumultueusement le 21 février. Averti par un jeune homme qui lui voulaient le lendemain faire une protestation contre lui, il croyait cependant que la présence de monsieur Benjamin, évêque grec-uni, invité à officier dans l'église bulgare à l'occasion de la fête de saint Charalambos, les retiendrait un peu, et il n'a pas cru devoir s'absenter. Le lendemain matin, après la messe, il était avec l'évêque dans sa chambre déjà pleine de monde, lorsque plusieurs personnes se sont présentées portant les agapes et s'écriant: „Nous allons voir maintenant qui va bénir ces

agapes. Le même jeune homme qui avait averti monsieur Arabadjiski répondit: 'L'évêque a béni ces objets à la messe, et un prêtre ne peut donner une nouvelle bénédiction à un objet déjà béni par un évêque.' La plupart sont descendus au premier étage en criant beaucoup: là ils ont eu divers pourparlers, et monsieur D. Zancoff était avec eux. Monsieur Arabadjiski avait été averti qu'on rédigeait une lettre pour exiger sa démission: ainsi, sous prétexte d'accompagner monseigneur Benjamin, il est allé aussitôt avertir le secrétaire du comité et de là nos seigneurs Brunoni et Hassoun de tout ce qui se passait. Ce dernier a mandé chez lui monsieur Zancoff et les principaux chefs. A leur retour, informés par monseigneur Hassoun que monsieur Malczynski devait remplacer monsieur Arabadjiski, démissionnaire, ils ont protesté contre cette substitution, et déclaré qu'ils n'en voulaient pas. Le 28 février, les Bulgares se sont encore réunis, et un membre présent à la réunion a averti monsieur Arabadjiski de ne pas laisser paraître à l'office le lendemain les deux prêtres polonais (passés au rit bulgare), parce qu'il pourrait arriver quelque chose de fâcheux; et conformément à cet avis, le pope Stancio, prêtre bulgare-uni indigène (beau-père de Zancoff), a paru seul à la messe.

(Il est inutile d'entrer dans le détail des circonstances qui prouvent à n'en pas douter que Zancoff est le grand meneur des intrigues.)

Quant au pope Stancio, monsieur Arabadjiski dit: 'Pope Stancio n'a assisté à aucune réunion: seulement, pendant celle de l'autre dimanche, il se tint dans l'escalier, et on l'a entendu dire plusieurs fois à ceux qui montaient ou descendaient: 'Tenez ferme, aujourd'hui il faut agir; l'autre jour vous avez beaucoup parlé sans rien faire; il ne doit pas en être ainsi maintenant.' En outre monsieur Arabadjiski ajoute qu'on entendait les Bulgares dire: 'Nous voulons bien reconnaître le pape pour chef, mais à condition qu'aucun catholique ne sera parmi nos évêques et nos prêtres.' (Il est bon de faire observer que par ces mots, ils entendent les prêtres catholiques qui embrassent le rite bulgare.)

Le dimanche suivant, monseigneur Hassoun reçut une députation des Bulgares, et après de longs pourparlers, sa grandeur conclut en ces termes: 'Vous désirez la retraite de monsieur Arabadjiski: il se retirera, et il a même déjà donné sa démission; mais vous devez savoir qu'il est en même temps votre chef civil, il doit donc donner sa démission à la Porte, et vous devez pourvoir à vos affaires.'

Pope Stancio est veuf, et les canons de l'église orientale, qui n'admettent que de rares exceptions, ne permettent pas de vous le donner pour évêque. La retraite de monsieur Arabadjiski nous oblige à vous choisir un nouveau chef. Le gouvernement n'est pas disposé à accepter aucun de vos prêtres; la fuite de Sokolski et la retraite forcée d'Arabadjiski lui font craindre de nouveaux embarras si un des vôtres était encore choisi. Vous avez à choisir: Acceptez monsieur Malczynski, ou nous ne nous mêlons plus de vos affaires.'

Avant de répondre à monseigneur Hassoun, les députés se sont tournés vers Zancoff qui ne disait rien, et après un moment d'hésitation ils ont déclaré que le peuple n'accepterait pas monsieur Malczynski.

Qui voudra l'accepter l'accepte, ajouta monseigneur Hassoun, que les opposants fassent ce qu'ils voudront. Cependant ils ont paru accepter une combinaison par laquelle monsieur Malczynski

étant chef de la nation aurait pour l'aider un évêque d'origine bulgare.

Le samedi suivant onze Bulgares se sont présentés de nouveau chez monseigneur Hassoun; Zancoff était avec eux, et ils ont commencé par dire qu'ils avaient réuni toutes les corporations, qu'une nombreuse assemblée avait eu lieu, et que monsieur Malczynski était repoussé par le peuple. Monseigneur Hassoun fit tout son possible pour faire entendre à la députation bulgare que pour le moment le saint siège d'un côté et le gouvernement ottoman de l'autre ont toutes les raisons de se méfier des prêtres bulgares néo-convertis. Vos prêtres, lui a-t-il dit, vont et viennent, notre seul espoir est dans le pope Raphael (celui-ci a suivi, n'étant encore que diacre, Sokolski à Rome: sa défection ne l'a pas ébranlé: plus tard il a été ordonné prêtre, et aujourd'hui il est à la tête de la chrétienté bulgare-unie d'Andrinople, mais nous avons besoin d'attendre pour l'éprouver encore). Il faut exhorter la nation à prendre patience, à accepter provisoirement monsieur Malczynski, et plus tard, si le pope Raphael persévère, on pourra vous le donner pour chef. Ces paroles de monseigneur Hassoun ont un peu calmé les députés bulgares, et ils ont paru accepter cette proposition; mais quelques instants après, Zancoff est venu déclarer que le peuple n'accepterait jamais un Polonais pour chef de la nation. Nouvelle preuve que Zancoff est l'auteur et l'instigateur du mouvement et de l'opposition.

Après une longue discussion sur les mesures à prendre dans la situation actuelle, le comité s'arrête aux dispositions qui suivent:

Monsieur Malczynski sera substitué à monsieur Arabadjiski, dont la démission est acceptée.

Monsieur Arabadjiski remettra par écrit sa démission à monseigneur Hassoun, et, par son intermédiaire, à la Porte. Après quoi il communiquera sa résolution aux principaux des Bulgares, et puis il se retirera personnellement de la résidence emportant le sceau avec lui. Par cette retraite, ne pouvant obtenir aucun passeport, ni gérer leurs affaires temporelles, les Bulgares se trouveront fort embarrassés, et ils se décideront eux-mêmes à accepter le chef qu'on leur propose. Le comité reconnaît que, dans la situation actuelle, il doit agir avec une énergie modérée par la prudence. Nos Bulgares comme les Grecs sont habitués à expulser selon leurs caprices leurs évêques et leurs prêtres, il faut leur prouver qu'il n'en peut être ainsi avec les catholiques. Monsieur Arabadjiski, avant de se retirer, aura soin de mettre en lieu sûr les objets de prix, et ne laissera que le strict nécessaire pour desservir l'église. Monsieur Malczynski se retirera de son côté afin de n'être exposé à aucune insulte. Le pope Laurisiewicz restera avec le pope Stancio pour le service de l'église.

Telles furent les décisions du comité: suivons les événements, et nous verrons les raisons qui obligèrent de fermer même l'église. Ces résolutions furent prises à l'unanimité, moins une voix; elles paraissaient indispensables pour amener les Bulgares à accepter monsieur Malczynski. Elles étaient sur le point d'être mises à exécution, lorsque des entraves suscitées, par imprévoyance, ou peut-être même avec intention, par le seul membre du comité qui avait refusé de se ranger du côté de l'opinion générale, obligèrent d'en surseoir l'exécution. Il fut alors décidé qu'en attendant, monsieur Malczynski ferait une tournée dans la province d'Andrinople pour s'assurer par lui-même de la disposition des esprits et de la situation actuelle de l'union. Il

s'y rendit accompagné du père Galabert, religieux Augustin de l'Assomption (de la congrégation du révérendissime père d'Abon). Il y séjourna environ deux mois, et, dans cet intervalle, les uniates de la province d'Andrinople firent parvenir à sa grandeur monseigneur Brunoni une adresse pour demander que monsieur Malczynski fût nommé en remplacement d'Arabadjiki, démissionnaire. Les uniates de Constantinople, influencés par le trop connu Zancoff, persistèrent dans leur refus, et poussèrent même l'opposition jusqu'à intimier au très digne monsieur Malczynski, à son retour d'Andrinople, de ne pas se hasarder à célébrer la messe dans l'église bulgare-unie; invitation, pour ne pas dire intimation formelle, qui lui fut faite avec menace que les uniates pourraient, dans le cas contraire, en venir même aux voies de fait. En même temps ils présentèrent une adresse à Aali Pacha, ministre des affaires étrangères, pour protester contre la nomination de Malczynski. Par prudence, monsieur Malczynski se tint à l'écart.

„Nos uniates, encouragés par ces concessions successives et excités par Zancoff, devenaient de jour en jour plus arrogants. Ils tenaient des assemblées dans la résidence même du chef national, non seulement sans que celui-ci en eût la présidence, mais entièrement à son insu. Ils discutaient, ils décidaient par eux seuls, et puis, pour sauver les apparences, ils demandaient à monsieur Arabadjiki la mise à exécution de leurs décisions. Ils se croyaient les maîtres absolus de l'église jusqu'à s'arroger le droit d'inviter tel ou tel évêque grec-uni à célébrer pontificalement, sans même songer à en prévenir le supérieur légitime.

„Inutilement on a cherché à persuader les uniates de Constantinople que la nomination de monsieur Malczynski comme chef de leur nation ne portait aucune atteinte à la promesse du saint siège qu'ils auraient la hiérarchie nationale, dès qu'ils pourraient présenter des sujets qui méritassent la confiance du saint siège et du gouvernement. En vain a-t-on cherché à les convaincre que la nomination de monsieur Malczynski n'était que provisoire, et n'était nullement dictée, par l'arrière-pensée de les soumettre adroitement et pour toujours aux slaves polonais. Agissant toujours sous l'influence passionnée de Zancoff, qui ne cherche que l'indépendance nationale sous le manteau de l'union, les Bulgares persistaient dans leur refus d'accepter monsieur Malczynski. Leur obstination sur ce point, leur insubordination sur d'autres, la menace d'en venir aux voies de fait, si monsieur Malczynski osait célébrer malgré eux dans l'église bulgare, obligèrent nos seigneurs les archevêques d'en venir à la mesure extrême de fermer tout à la fois l'église et la chancellerie, et de mettre le personnel à la porte, tout en prenant cependant les mesures de prudence pour ne pas indisposer ceux des Bulgares qui sont plutôt les victimes des intrigues de Zancoff.

„Cette mesure de rigueur avait été à peine mise à exécution, que le pape Stancio et quelques autres uniates se présentèrent à monseigneur Brunoni, et avouant leurs torts passés, et promettant de reconnaître pour chef monsieur Malczynski, ils demandèrent ce qu'il y avait à faire pour le dimanche suivant, en lui faisant observer qu'il ne convenait guère de laisser le peuple sans messe un jour de dimanche. Sa grandeur les reçut avec bienveillance et leur répondit que, puisqu'ils désavaient le passé et qu'ils promettaient de faire acte de soumission et de signer une adresse pour

demander Malczynski, elle leur permettait de célébrer la messe: non pas dans leur église, qui devrait rester fermée jusqu'à un arrangement définitif, mais dans une église latine; d'autant plus que par cet acte ils professeraient publiquement d'être réellement catholiques. Le pape Stancio et ceux qui l'accompagnaient répétèrent leur promesse à monseigneur Brunoni, et, au sortir de là, ils passèrent chez monsieur Malczynski et lui firent des excuses. Le lendemain, dimanche, le pape Stancio célébra à l'église paroissiale de Sainte-Marie; plusieurs Bulgares assistèrent à sa messe. Dans la matinée de ce même jour, le pape intervint à la procession de la fête - Dieu.

„Quoique toute une semaine se fût écoulée sans que l'adresse promise fût présentée, le samedi, les Bulgares demandèrent d'avoir la messe de leur pape dans l'église de Saint-Benoît des Lazaristes. Sa grandeur accorda cette nouvelle faveur, et c'est là qu'ils continuent à avoir la messe, quoiqu'ils aient manqué à la parole donnée. Loin de tenir leur parole, ils présentèrent à sa grandeur monseigneur Brunoni la requête dont je transmets ci-joint une copie. Il faut cependant observer que le pape Stancio a refusé sa signature.

„Le comité se réunit tout exprès pour discuter sur la réponse à donner à cette adresse. Considérant donc d'une part que loin de reconnaître et d'accepter monsieur Malczynski pour chef, comme il avait été convenu avec monseigneur Brunoni, les Bulgares se considèrent toujours comme les seuls appelés à se choisir un chef; considérant en outre que les expressions employées dans l'adresse indiquent clairement que les Bulgares persistent toujours à vouloir prendre ce chef parmi les prêtres nationaux (ce que le gouvernement n'accepte pas pour le moment); considérant, d'autre part, que la proposition de faire gérer provisoirement les affaires des Bulgares unis par la chancellerie latine ne pourrait être acceptée sans exposer la nationalité bulgare à être abolie et confondue, avec les latins sujets du gouvernement ottoman, circonstances dont les Grecs et Bulgares non unis pourraient se servir pour insinuer aux unis que l'église catholique cherche insensiblement à les latiniser, le comité a formulé dans les termes suivants la réponse à donner aux signataires:

„1° Nos seigneurs les archevêques ne croient pas pouvoir acquiescer au désir des signataires de faire gérer les affaires des Bulgares unis, fût-ce même provisoirement, par la chancellerie dite *des latins sujets de la Sublime Porte*.

„2° La chancellerie bulgare unie ne sera ouverte de nouveau que lorsque la nation aura son chef régulièrement installé.

„A la suite de cette réponse, notifiée aux signataires par l'entremise du pape Stancio, les Bulgares se sont partagés en deux partis. L'un, ayant pour chef Zancoff, vient d'adresser une demande à Fuad Pacha, grand vèzir, pour obtenir que les affaires des Bulgares soient gérées provisoirement par la chancellerie latine. L'autre parti, ayant pour chef un certain Constantin, dont le fils étudie au collège de la Propagande, consent à accepter monsieur Malczynski. Constantin se fait fort d'avoir la signature de plusieurs de ceux qui ont mis leurs noms au bas de l'adresse présentée à Fuad Pacha, et assure qu'ils l'ont signée par crainte de Zancoff, ou parce que celui-ci leur a fait envisager la situation sous un faux point de vue.

„Je me ferai un devoir de vous communiquer le résultat de cette affaire qui prend de grandes proportions.“

Discidiorum auctor praecipuus habebatur Draganus Zancoff, Iosephi Sokolaki Roman aduentis olim in itinere comes, ac postea ephemeridis bulgaricae, cui titulus *Bulgaria*, in urbe Constantinopolitana moderator. Hoc munere ametus die 1<sup>o</sup> 18 aprilis 1863, novas artes molendi inde cepit occasionem. Hinc duae illae factiones inter Bulgaros Constantinopolitanos, de quibus nonnulla etiam habentur in relatione positionis sacrae congregationis de Propaganda fide mensis februarii 1865, videlicet:

„Dietro siffata determinazione i Bulgari di Constantinopoli si divisero in due partiti: l'uno capitano dal Zancoff, il quale avendo fatto istanza alla Sublime Porta per chè contro il parere del comitato gli affari bulgari fossero disbrigati dalla cancellaria dei latini sudditi ottomani, venne questa soltanto autorizzata a rilasciare provvisoriamente dei passaporti ai viaggiatori bulgari: l'altro partito formato da Costantino, che nel desiderio di far cessare lo stato anormale a cui sono ridotti i suoi connazionali, supplica affinché sia nominato il Malczynski in luogo dell'Arabadjiski dimissionario.“

Ex epistola quadam Pauli Brunoni ad patrem Fougeray, comitatus Parisiensis a secretis, die 6 novembris 1863 data, alia placet excribere ad rem spectantia:

L'œuvre de l'union va bien dans les provinces, et elle promet encore davantage pour l'avenir. La nomination du chef à Constantinople n'a pu encore être fixée. Le gouvernement turc paraissait au commencement assez bien disposé à accepter monsieur Malczynski; seulement, comme il n'ignore pas que celui-ci est polonais, et par conséquent sujet russe par son origine, quoique porteur aujourd'hui d'un passeport pontifical, son altesse Aali Pacha, ministre des affaires étrangères, pour ne pas donner lieu à des réclamations de la part de la légation russe, exigeait de la part du consul (celui de France), qui avait reçu monsieur Malczynski sous sa protection à son arrivée à Constantinople, une déclaration qui l'autorisât à se déclarer sujet ottoman, condition indispensable pour être nommé au poste de chef d'une nation sujette de la Sublime Porte. Le consul de France et son excellence l'ambassadeur lui-même n'ont donné que des réponses évasives qui équivalent à un véritable refus. Il paraît donc certain que monsieur Malczynski ne pourra pas recevoir la mission importante de chef de la nation bulgare unie; d'autant plus qu'Aali Pacha objecte aujourd'hui et insiste beaucoup sur la contrariété que les Bulgares unis (au moins en partie) externalent pour la personne de cet ecclésiastique. En attendant, monsieur Arabadjiski maintient toujours la démission qu'il a offerte depuis quelques mois, et se dispose à partir très prochainement pour Philippopoli. Le poste restera vacant pour quelque temps encore, et on laissera courir les choses comme elles vont depuis la fermeture de la chancellerie.“

Brevi interiecto tempore, Draganus Zancoff, catholica fide omnino relicta, munus accepit apud praefectum ottomanum urbis Constantinopolitanae, ut ex epistola vicarii apostolici ad reverendissimum Emmanuel d'Alton, vicarium generalem Nemausensem, die 30 novembris data, colligitur. Paulo post, Stancio popa, eiusdem Zancoff socer, qui sacra hucusque perfecerat in templo Lazaristarum Galata sito, ad Graecos et ipse aufugit.

Lugenda profecto ista Bulgarorum aliquot agendi ratio: de ipsa tamen unione nunquam desperarunt cum vicarius apostolicus, tum missionarii, tum Bulgari ipsi, qui in fide fortiter hucusque permanserant. Pusilli gregis statum optime descriptum reperies in relatione a Paulo Brunoni ad praefectum congre-

gationis de Propaganda fide missa die 4 octobris 1863, quam integram iuvat exhibere:

Eminenza reverendissima.

„In esecuzione del venerato ordine contenuto nel foglio sul numero 51 in data 17 dello scaduto settembre prossimo passato ho l'onore di rimettere un breve rapporto su lo stato dell'unione bulgara, affinché la sagra congregazione, cui secondo la mente del santo padre sarà commesso l'esame del divisamento da me proposto di creare vescovo di Adrianopoli popp Raffaele, possa con piena cognizione di causa proferire in proposito il suo giudizio. E per procedere con ordine e chiarezza, divido il mio rapporto in tanti articoli distinti quante sono le dimande propostemi dall'eminenza vostra reverendissima.“

„E primieramente: Qual è lo stato attuale dei Bulgari convertiti del vicariato apostolico patriarcale di Constantinopoli? 2. Quali le vicende cui fra i medesimi andò fino al presente soggetta la santa unione?“

„In risposta a questi due primi quesiti, per non tediare l'eminenza vostra reverendissima con delle ripetizioni inutili, la prego di sommettere all'esame del sacro consesso la lunga relazione che l'abate Testa, durante la mia assenza, ebbe l'onore di rimettere alla eminenza vostra sotto data 24 giugno ultimo passato, alla qual relazione posso aggiungere che lo stato attuale delle cose bulgare continua ad essere presso a poco il medesimo. Si rileva dal precitato rapporto quali sono stati i gravi motivi per cui si è divenuto alla rigorosa misura di chiudere contemporaneamente la cancelleria e la chiesa. Terminavasi l'indicato rapporto col dire che, comunicato all'unanimità de' voti, meno uno (del signor Faveyrial, missionario lazzarista), questi si erano divisi in due partiti. Il partito organizzato da Zancoff in opposizione con noi, ed il partito a noi favorevole, formato da un tale Costantino, di cui il figlio studia in Roma nel collegio Urbano di Propaganda.“

„Il partito Zancoff diresse una istanza alla Sublime Porta per implorare che, malgrado il rifiuto del comitato, gli affari bulgari fossero provvisoriamente devoluti alla cancelleria de' latini sudditi ottomani. Il partito di Costantino si occupò di raccogliere delle firme di adesione alla risoluzione presa dal nostro comitato di sostituire il sacerdote don Francesco Cirillo Malczynski a monsignor Pietro Arabagiski che dava la sua dimissione.“

„Zancoff ottenne da sua altezza Ali Pascià, ministro degli Affari esteri, il permesso di potere unicamente rilasciare de' passavanti ai viaggiatori bulgari, dichiarando però sua altezza che il concessò permesso era provvisorio, e dovrà cessare tosto che verrà regolato definitivamente l'affare in controversia della nomina del capo nazionale. Ottenuta quest'autorizzazione, di cui attesa la sua poca importanza Ali Pascià neppur pensò di dar parte a monsignore Hassun, Zancoff, aprì un ufficio sotto il nome di cancelleria, e spinse l'ardire sino a chiedere da me, ripetute volte, che io dassi l'ordine che certi sigilli e i registri rimasti dentro la cancelleria chiusa per ordine del comitato, venissero rimessi al nuovo ufficio da lui aperto. Non ho bisogno di dire che per tutta risposta il signor Zancoff ricevette un'assoluta negativa.“

„Il partito di Costantino persiste tuttora a non riconoscere la cancelleria aperta dal Zancoff, ed anzi fa le più vive istanze per ottenere la sollecita installazione del signor Malczynski, e porre così un

termine allo stato anormale delle cose. Monsignor A Hassun ed io pensiamo che sia omai tempo di mettere in esecuzione le risoluzioni del comitato. E siccome nel seno del partito dell'opposizione sussistono presentemente de' dissapori perchè i capi non possono giustificare l'impiego delle rendite della sedita cancelleria, si può con fondamento sperare che molti dei contrari si sommeranno, tosto che colla nomina d'un capo l'amministrazione bulgara riprenderà il suo corso regolare. Debbo però fare qui osservare che Costantinopoli è di poca o niuna importanza se si considera l'unione sotto l'aspetto del numero degli uniti. Questi sono pochi e di una sincerità dubbia assai. Costantinopoli ritrae la sua importanza dall'essere il centro degli affari e la residenza del capo nazionale.

„Scendiamo ora a far parola dello stato dell'unione nelle provincie. Tre sono i punti che si meritano una menzione speciale:

Adrianopoli, Jenigè, Monastir.

#### Adrianopoli.

„Tengo nelle mani un'indirizzo diretto dagli uniti di questa città con cui dichiarano di accettare il signor Malczynski per capo della nazione bulgara unita (N. B.) per un tempo indeterminato, cioè sino a tanto che la nazione bulgara possa presentare un soggetto capace e degno della fiducia della santa sede e del governo. Popp Raffaele non pago di quest'adesione collettiva mi scrisse in particolare nel medesimo senso. Durante il mio soggiorno in Adrianopoli, gli uniti esternarono una vera divozione verso la santa sede ed un sincero attaccamento alla fede cattolica. Debbo però dire, per essere nel vero, che quando ne sono venuto a parlare del signor Malczynski come destinato ad occupare il posto di capo nazionale, essi hanno conservato un silenzio rispettoso bensì, ma abbastanza significativo. Non è vero peraltro che abbiano ritrattata l'accettazione già fatta del signor Malczynski, come falsamente lo andò spargendo il noto Zancoff allegando una lettera che dicea aver ricevuta da popp Raffaele, in cui gli prometteva di ritrattare senz'altro la data adesione tosto che sarei arrivato in Adrianopoli. Non mi è stato possibile di accertarmi dell'esistenza della citata lettera: ma, ammessane l'autenticità, uopo è di dire che colla riflessione popp Raffaele ha cambiato di opinione. Quindi la prima lode che si meritano gli uniti Adrianopolitani è di essersi mostrati sommessi all'autorità. Non minore lode si meritano per l'entusiasmo religioso col quale mi accolsero in occasione della visita pastorale.

„Passando poi al numero degli uniti in detta città, per non cadere nell'esagerazione, bisogna restringerlo a sette cento incirca. Parlo di quei che sono uniti di cuore. Ne' primi momenti d'entusiasmo, quando i Bulgari s'immaginavano che l'unione dovea essere per essi una sorgente inesaurita di tutti i beni *temporali*, le unioni si contavano a migliajo (alcuni pretesero di contarne venti mila); forse è vero sino a un certo punto; ma poco per volta si andò raffreddando l'entusiasmo, e rimase solo nei cuori bulgari una somma aversione pel clero greco. Abbiamo in Adrianopoli due chiese bulgare unite, costruite colle limosine dell'Europa.

„Si trovano degli uniti in parecchi villaggi della provincia di Adrianopoli; ma per disgrazia la mancanza di chiese e d'un clero capace rende la loro unione molto precaria. Difatti numerose sono state le defezioni, poichè, piuttosto che di non andare in chiesa, molti si decidono a ritornare

nella chiesa ch'erano assuefatti a frequentare sino dall'infanzia.

#### Jenigè Vardar.

„Al dire del missionario lazzarista di Salonicco, l'unione progredisce in Jenigè, e codesti uniti sembrano animati di sincero attaccamento alla chiesa cattolica. Si sta presentemente fabbricando una piccola chiesa. Due mila franchi allocati per questa costruzione sono già esauriti, e me ne chiedono mille ancora per non essere costretti a sospendere i lavori con disonore della religione. Disgraziatamente la casa bulgara ha dei debiti.

#### Monastir.

„L'unione fa parimente de' progressi nella Macedonia. Ho ricevuto sinora l'adesione di nove villaggi, ma in termini troppo generici e non abbastanza soddisfacenti.

B „Non potrei precisare il numero degli uniti di ciascun villaggio; si può però arguire del loro maggiore e minore numero dalle firme che coprono ogni indirizzo. Per esempio:

„L'indirizzo di Podlea è coperto di 60 firme.

Quello di Gorbavex	di 18.
„ Scescicov	di 25.
„ Fariche	di 34.
„ Neret	di 104.
„ Orechorex	di 20.
„ Papadia	di 47.
„ .....	di 48.
„ .....	di 44.

„Gli indirizzi sono presso a poco redatti tutti nei medesimi termini. Sono intitolati:

„Al superiore provvisorio del patriarcato bulgare-cattolico di Costantinopoli. — Espongono primieramente, senza precisarli, i grandi patimenti, gl'indicibili disonori, gl'insaziabili saccheggi che patiscono per parte del clero greco. Poi concludono così: „Noi dichiariamo solennemente che siamo bulgari cattolici, e che vi riconosciamo pel nostro superiore spirituale, come anche riconosciamo la chiesa cattolica e non più quella del patriarca greco del Fanale, la quale ci comandava sinora pel mezzo dei suoi vescovi e del suo clero. Aspettiamo da voi l'ordine che dobbiamo seguire nelle cose spirituali per uniformarci alla chiesa bulgara cattolica in Costantinopoli.“

„Tutte queste adesioni mi sono pervenute pel canale del signor Le-Pavec, missionario lazzarista in Monastir. Nel rimettermeli mi annunzia il ritorno in patria di due neo-convertiti recentemente ordinati preti in Costantinopoli, (l'uno da monsignor Melesio, e l'altro da monsignor Beniamino), e mi dice d'aver affidata a ciascuno di questi la cura di due villaggi. Mi annunzia di più di aver ricevuta l'abjura d'un prete, e di averlo confermato nella parrocchia che desserviva da venti anni.

„Le popolazioni bulgare della Macedonia, se si vuol credere ai prenommati missionarii lazzaristi, non si ridurranno mai ad accettare che sia messo per capo nazionale tutt'altro fuorchè un vero bulgare indigeno; e giungono a dire che il tentarlo sarebbe un esporre l'unione alla rovina. Debbo però far qui osservare che le predette popolazioni non mi hanno mai esternata direttamente la pretesa ripugnanza.

„Arrivo al terzo quesito del venerato dispaocio: „Quali sono le speciali ragioni che sembrano consigliare la nomina di un vescovo di nazione bulgara; — quali i pericoli, se ve ne sono, che potrebbero da essa temersi; — qual'è l'età del pre-nominato popp Raffaele; gli studj da lui fatti; — quale l'indole del medesimo?“



„Le ragioni speciali, a mio parere, sono:

„1° Di rimuovere uno de' principali ostacoli ai progressi dell' unione col riaccendere lo zelo ne' cuori de' Bulgari, i quali sono umiliati assai dall' estrema diffidenza che la santa sede esterna pel clero bulgaro dopo la defezione di Sokolski.

„2° Di troncare ogni motivo agli scismatici, greci e bulgari, di rinfacciare agli uniti che la stessa chiesa Romana li reputa indegni di avere un vescovo nazionale.

„3° Di consolidare l' unione in Adrianopoli come punto importante, e formarne un centro d' onde l' unione possa diramarsi di più in più.

„4° Di remunerare l' attaccamento che gli uniti di Adrianopoli eternano per la santa sede.

„Quali i pericoli, se ve ne sono, che potrebbero da essa temersi?'

„Astrazione fatta del soggetto proposto, si può temere che, fatto appena un vescovo nazionale, B questo stesso e la nazione tutta non soffriranno che rimanga sottoposto al capo nazionale residente in Costantinopoli, segnatamente se questo non è insignito del carattere episcopale. È da temersi quindi che ben presto principieranno gl' intrighi per farlo trasferire nella capitale e dichiararlo capo nazionale.

„Venendo poi alle qualità personali del popp Raffaele, risponderò ai varj quesiti con tutta sincerità.

„Popp Raffaele deve avere da trentadue a trentatré anni. È stato ordinato prete da me vi sono presso a poco due anni. Era monaco in un monastero del Grande Balcano, ed ivi ha fatto i studj che soglion fare i monaci bulgari. Dotato però di qualche intelligenza ha saputo ricavarne profitto delle conferenze avute con i preti cattolici, e segnatamente con don Malcaynski. Quindi è che ho potuto dire ch' egli è abbastanza istruito, se si mette in confronto cogli altri preti suoi connazionali. Credo però di dover aggiungere, per quiete di mia coscienza, che erendolo vescovo bisognerebbe mettergli a fianco un bravo e dotto consigliere.

„Qual' è la sua indole?'

„Lo credo dotato di buone qualità, e la sua costanza nella fede, malgrado le defezioni di cui è stato testimonia, indica un' anima docile e che ubbidisce alle ispirazioni della grazia.

„Finalmente, quali sono state le sue relazioni e legami col noto Zancoff?'

„Popp Raffaele sino alla partenza di Zancoff da Costantinopoli era in regolare carteggio con lui; e si sa che questo intrigante non lasciava le occasioni per cercare di attirarlo al suo partito. Posso dire che non ho motivo alcuno per mettere in dubbio la sincerità dell' attaccamento suo alla chiesa cattolica; anzi posso addurre due fatti che militano in suo favore. Quando Zancoff ed i suoi aderenti, ne' momenti de' disturbi, invitarono popp Raffaele a venire in Costantinopoli, esso scrisse a monsignor Arabagiaki per informarsi se dovesse o no arrendersi all' invito, ed avendone ricevuto una risposta negativa, rimase tranquillamente al suo posto. Egualmente, quando Zancoff seppe che la popolazione di Adrianopoli avea aderito alla nomina di don Malcaynski, subito spedì al popp Raffaele una dichiarazione contraria, già firmata dagli oppositori di Costantinopoli, invitandolo a firmar da esso pure ed a farla firmare. Popp Raffaele, senza rispondere a Zancoff, mandò l' atto a monsignor Arabagiaki per metterlo sulle tracce degl' intrighi che si ordinavano in Costantinopoli.

„L' ultimo quesito è: Quali sono i mezzi d' ado-

perarsi per conservare ed accrescere la santa unione?'

„Disgraziatamente manca l' elemento il più necessario per ottenere l' intento a seconda de' desiderj della santa sede. Sino a tanto che le popolazioni bulgare saranno governate da un clero ignorante, venale, demoralizzato, qual' è l' attuale clero indigeno, pochi progressi vedrà la santa unione. Allora si progredirà, coll' ajuto di Dio, e se l' Occidente verrà in ajuto, almeno per alcuni anni, con de' generosi sussidj, quando, giunti al sacerdozio, ritorneranno da missionarii nella patria i giovani bulgari che fanno i loro studj in Roma ed altrove. In questo frattempo bisognerà contentarsi de' preti che ci verranno dallo scisma, procurando di metterli sotto la sorveglianza di missionarii latini, rimasti tali, se non possono passare al rito bulgaro.

„Un mezzo indispensabile per conservare l' unione è di costruire delle chiese cattoliche in quei luoghi ove, rimanendo alcune famiglie attaccate allo scisma, le chiese esistenti rimangono, per ordine del governo, in mano dei scismatici.

„Intanto offrendo all' eminenza vostra reverendissima i sensi del mio più profondo rispetto, passo all' onore di rassegnarmi, devotissimo, ubbidientissimo servitore

† P. Brunoni, arcivescovo di Taron, vicario apostolico di Costantinopoli.

Res in praesenti negotio ulterius gestae satis luculenter, etsi brevius, representantur in relatione iam saepius laudata congregationis de Propaganda fide mensis februarii 1865, hoc pacto:

„Da questi cenni potranno l' eminenze vostre reverendissime agevolmente rilevare lo stato in cui trovasi al presente tanto nella capitale quanto nelle provincie dell' impero ottomano la missione dei Bulgari, verso cui la Propaganda non ha cessato giammai di spendere le provvide sue cure, sia inviando collà per istruire i neofiti dei sacerdoti ed anche alcuni padri della congregazione della Risurrezione di nostro signore Gesù Cristo e dell' altra degli Agostiniani dell' Assunzione fondati dal padre d' Alzon vicario generale di Nîmes, sia ricevendo in Roma fra gli alunni del collegio greco di sant' Atanasio parecchi giovani bulgari, sia procurando alcuni libri liturgici in lingua slava fatti venire appositamente da Proemia per uso di quei missionarii, sia incoraggiando con titoli ed onorificenze coloro che s' eravano resi benemeriti dell' unione bulgara, ed anzi trovasi ancora nelle mani di monsignor Brunoni un calice assai prezioso spedito dal santo padre in dono all' arcivescovo Sokolski, ma che giunse fortunatamente in Costantinopoli quando questo prelato era già partito per Odessa, come fu riferito di sopra.

„Ora però fa di mestieri che l' eminenze vostra si degnino di togliere ad esame lo stato presente in cui trovasi la missione bulgara per quindi adottare quei provvedimenti che giudicheranno più proficui al buon andamento ed al progresso della medesima. E qui cade in acconcio di far menzione del rapporto diretto dal console francese di Adrianopoli al suo ministero degli Affari esteri e da questo rimesso all' opera pia della Propagazione della fede, il cui presidente vedendo che questo rapporto trattava dello stabilimento di una missione, recavasi a dovere di consegnarlo al nunzio apostolico di Parigi, che spediya il tutto alla Segreteria di Stato, dalla quale per ordine del santo padre venne teste partecipato alla Propaganda, affinché fosse preso nella dovuta considerazione.

Relationem hanc consulis gallici apud Adriano-  
politano, cum gravissima sit et rerum plena, inte-  
gram dabimus<sup>1</sup>:

Andrinople, 14 juin 1863.

Monsieur le ministre.

Le mouvement qui s'est produit dans une partie de la nation bulgare pour la rapprocher de l'église Romaine est une des premières questions qui ont naturellement appelé mon attention. J'ai cherché à me rendre compte de son esprit et de ses tendances en étudiant les causes qui l'ont provoqué; en outre j'ai constaté sa situation actuelle et enfin les moyens qui pourraient aider à ses progrès dans l'avenir.

Les causes qui ont donné naissance à ce mouvement paraissent être au nombre de deux principales: le désir de former une nation séparée et l'oppression du clergé grec.

La première cause est avant tout le fait des laïques les plus riches, les plus instruits et les plus influents de la Bulgarie appelés *Tchorbadji*. L'instruction que quelques-uns d'entre eux ont reçue à l'étranger, leur contact avec les idées nouvelles de nationalité qui circulent dans l'Europe, ont fait penser à ces hommes qu'il était temps pour les Bulgares de cesser d'être la chose lige du patriarcat grec de Constantinople et que le jour était venu pour eux de reprendre leur autonomie. Ce mot qui au point de vue purement ecclésiastique n'aurait aucun sens dans nos pays, en a, au contraire, un très significatif en Orient, où le clergé est encore plus l'administrateur civil que religieux de ses ouailles. Aussi dans les circonstances présentes signifiait-il pour les chefs des Bulgares, la faculté de s'administrer eux-mêmes, de juger leurs procès, de percevoir leurs contributions, en un mot d'appliquer au profit exclusif de leur nationalité la latitude que le gouvernement ottoman laisse aux différentes communions pour le règlement de leurs affaires intérieures.

Leur sujétion au patriarcat de Constantinople où le titulaire du siège est toujours un grec, dont le synode n'est composé que de grecs, qui n'envoie en Bulgarie que des évêques, et pour ainsi dire, que des prêtres grecs, leur paraît de jour en jour plus lourde. Aussi sous l'influence des idées nouvelles, ces hommes ont-ils commençé à songer, il y a environ quinze ans, à obtenir un patriarcat, un synode, des évêques et des prêtres bulgares, de la présence desquels résulterait une entière autonomie de la nation ne relevant plus désormais que d'elle-même et du gouvernement ottoman.

Les manœuvres de la Russie ont puissamment contribué à faire naître ce courant d'idées. Sous l'empire de ses préoccupations panslavistes, la Russie, qui n'a qu'une confiance médiocre dans la reconnaissance et dans le concours futur des Grecs d'Orient, a toujours manifesté une grande sollicitude pour tout ce qui tient à la race slave. Envers les Bulgares notamment elle a depuis longtemps multiplié les moyens de séduction. Secours d'argent, dons d'ornements sacrés aux églises, propagande au nom du tsar, ont été ses procédés les plus usités. De plus, elle a ouvert à Odessa des écoles pour les jeunes bulgares et elle a cherché à établir des rapports plus étroits et plus fréquents entre cette nation et elle par les émigrations sur son territoire, comme l'a prouvé l'existence de nombreuses colonies bulgares dans la portion de la Bessarabie cédée lors du traité de Paris.

<sup>1</sup> Apographum quod actus eram cum originali conferre dignatus est clarissimus vir Tinayre, qui hodie Adrianopoli consulem gallicum agit.

Ainsi s'est trouvé relevé peu à peu l'esprit de la nation bulgare et s'est formé chez quelques-uns de ses membres le désir de l'affranchissement. Il ne faut donc pas se faire illusion. Ce n'est nullement l'idée de l'union avec Rome qui a provoqué l'agitation religieuse en Bulgarie, mais bien une aspiration d'indépendance. Aussi est-ce en cherchant à la réaliser, en dehors de Rome, que les Bulgares ont commencé leur mouvement. Dès 1857 l'évêque bulgare Hilarion envoyé du côté de Salonique pour contrebalancer l'influence de monsieur Eugène Boré, est revenu ensuite à Constantinople. A-t-il fait les premières démarches auprès de la Porte, pour obtenir la reconnaissance d'une hiérarchie complètement indépendante du patriarcat? Ces démarches se sont prolongées inutilement plusieurs années, car la Porte a vu immédiatement le danger qui la menaçait. Elle a compris que si elle accordait aux Bulgares un patriarcat séparé et une église indépendante, elle constituerait une nationalité placée entièrement sous l'influence russe et qui ne tarderait pas à lui échapper. Mehmed Kubriali Pacha, le gouverneur actuel d'Andrinople et grand vizir à cette époque, s'est donc refusé de la manière la plus absolue à ce que l'on demandait de lui. C'est alors seulement que l'évêque Hilarion, muni des autorisations d'une soixantaine de villes et de villages bulgares, a fait les premières démarches pour s'unir avec Rome.

Je n'ai pas à entrer ici dans les détails des différentes menées qui ont eu lieu de la part des chefs laïques de la nation (*Tchorbadji*) qui voulaient rester dans le schisme en se séparant du patriarcat de Constantinople. Je tenais seulement à établir que la manifestation uniate qui a eu lieu en 1860, ne s'est effectuée qu'après l'échec subi auprès de la Porte, et lorsque celle-ci eut déclaré qu'elle ne s'opposerait pas à l'union.

Ce désir d'indépendance, principal mobile des chefs de la nation bulgare, est moins caractérisé dans le reste de la population qui a principalement en vue d'échapper aux exactions du clergé grec. Là est la seconde cause que j'ai indiquée du mouvement de l'uniatisme. Le patriarcat de Constantinople et le synode étant exclusivement composés de Grecs, on s'explique facilement comment il n'a guère envoyé en Bulgarie que des archevêques et des évêques grecs, et placé presque partout des prêtres de cette nationalité. Avec les habitudes corrompues et rapaces du clergé oriental en général, on voit de premier abord quel développement ces habitudes ont dû prendre encore, lorsque des prélats et des prêtres grecs ont eu entre les mains la gestion des intérêts d'une population qui leur était à peu près étrangère. L'énumération des abus enfantés par cette situation serait vraiment trop longue, et la mention succincte de quelques-uns d'eux suffira pour vous en donner la mesure.

En dehors donc des contributions à payer au gouvernement ottoman, qui comprennent les dîmes sur tous les produits, l'impôt personnel, l'impôt pour le remplacement de la conscription, les transports pour les troupes, tous impôts déjà aggravés par les rapines des employés turcs, viennent s'ajouter 1° la dîme pour l'évêque; 2° le paiement de 9 piastres que chaque couple doit lui faire; 3° l'impôt du recrutement que le gouvernement turc n'exige des individus qu'à l'âge de 20 ans et que l'évêque perçoit dès qu'ils ont 12 ans; 4° le paiement de 5 piastres lors de la visite des maisons, deux fois par an; 5° les dispenses ou permissions pour chaque mariage, taxées suivant la fortune et s'élevant parfois à 5000 piastres; 6° les divorces provoqués et

prononcé arbitrairement et donnant lieu à un nouveau mariage souvent entre les mêmes individus, moyennant de nouvelles sommes aussi fortes que les premières; 7° le prix de l'absolution et de la communion parfois très élevé. Voilà quelques-uns des moyens employés par les évêques et les prêtres grecs pour extorquer l'argent de la malheureuse population qu'ils pressurent, sans compter que la plupart des procès entre chrétiens, étant d'après l'organisation de l'empire remis à la juridiction des évêques et du patriarche, il y a là une nouvelle occasion de rapine qui n'est pas moins fructueuse que les autres. Et ce qui est le plus odieux dans ces pratiques, c'est que leur exécution est assurée par le concours des autorités et des cavas turcs, qui viennent aider des prélats chrétiens à rançonner leur troupeau et en partager avec eux les dépouilles. Ainsi, l'on calcule qu'il reste chaque année au paysan à peine une moitié des fruits de son travail.

Dès lors s'explique comment le désir tout humain d'échapper à un état aussi intolérable a poussé certains habitants des villes et des campagnes de la Bulgarie à accepter l'idée de l'union avec Rome, comme un moyen de salut matériel, pendant que quelques-uns de leurs chefs, mus par leurs aspirations d'indépendance, aboutissaient à la même voie. Mais il était indispensable de bien préciser la nature des mobiles qui ont fait agir les uns et les autres, avant d'aborder l'exposé de la situation actuelle.

L'uniatisme, tel qu'il se présente aujourd'hui, ne réalise pas toutes les espérances qu'il avait fait naître. Le peu d'ensemble qui a existé dans la direction supérieure de cette question, le caractère vénal et déloyal de plusieurs ecclésiastiques bulgares, ont contribué à le compromettre. Plusieurs villages qui s'étaient convertis à l'union n'ont pas tardé à apostasier. De telle sorte qu'aujourd'hui l'état réel de l'uniatisme se réduit aux proportions mentionnées dans la note ajoutée (Pièce n° 1). Il résulte de cette pièce qu'il reste encore dans l'union les trois faubourgs d'Andrinople et 14 villages donnant ensemble 1117 familles ou 5585 âmes avec 5 églises et 4 prêtres. Ce résultat est peu considérable et ne répond pas aux premiers débuts.

Mais peut-être ne faut-il pas adresser aux Bulgares de reproches trop amers pour le pas en arrière qu'ils ont fait. Ils se sont vus un peu abandonnés à eux-mêmes et privés de prêtres dès le commencement de leur conversion. Or pour des villages où chaque jour se présentent des naissances, des décès et des mariages, dans un pays où l'on attache tant d'importance à la partie extérieure de la religion, il n'est pas étonnant que la privation d'églises et de sacrements en ait promptement ramené une partie à son premier culte. Le patriarchat de Constantinople, d'ailleurs secondé avec grande énergie par les agents russes, a travaillé à provoquer des apostasies. Les uns et les autres ont semblé vouloir donner quelque satisfaction aux deux espèces d'aspirations signalées plus haut. Aux chefs de la population demandant une hiérarchie ecclésiastique indépendante et nationale, on a fait des promesses, et le patriarche grec a répondu par la création de deux évêques et quelques prêtres bulgares. A la population elle-même on a fait espérer du soulagement aux exactions dont elle est victime. La Russie est allée plus loin sur le premier point; elle s'est avancée jusqu'à assurer que dans un délai très court un patriarche bulgare complètement indépendant serait nommé, et avec lui, tout un ensemble hiérarchique. Ce qu'il y a d'étrange, est que les agents anglais, non moins

ardents que les russes dans cette campagne contre l'union, se sont associés aux mêmes démarches et aux mêmes promesses. Toutes ces causes réunies expliquent, sans le justifier, le temps d'arrêt, et même de recul que l'uniatisme a éprouvé. Cependant on ne peut pas dire qu'il soit compromis. Peut-être même pourrait-on ajouter qu'il est entré dans une phase plus calme et meilleure, où il sera loisible de le régulariser en utilisant pour l'avenir les leçons données par le passé.

Il reste donc à examiner quels seraient, à mon sens, les moyens les plus efficaces à employer pour assurer désormais à l'uniatisme une marche constante et régulière. L'expérience a déjà démontré que si l'on a contre soi l'hostilité déclarée de la Russie et l'opposition beaucoup moins explicite de l'Angleterre, on est assuré de ne pas rencontrer les mêmes dispositions en Turquie. La Porte préférerait sans doute, qu'aucun changement trop radical ne s'effectuât dans les rapports entre les Bulgares et le patriarcat grec. Mais ne pouvant pas méconnaître ce qu'il y a de fondé dans les plaintes des populations; d'un autre côté, sentant qu'il s'est établi là un courant de séparation dont il faut, bon gré malgré, tenir compte, elle calcule avec raison qu'il vaut mieux le diriger dans un sens qui ne soit pas nuisible à ses intérêts. Mehmed Kubrisli Pacha, s'en est expliqué fort nettement avec moi. Je lui témoignais ma surprise de ce qu'un musulman comme lui s'était montré favorable à l'union des Bulgares avec Rome. — „Croyez-vous donc, m'a-t-il répondu, que nous ne connaissions pas tout ce qu'a fait la Russie pour pousser les chrétiens à chasser les Turcs de l'Europe? Nous n'accorderons jamais aux Bulgares un patriarcat séparé qu'ils demandent. Nous aimerions mieux, il est vrai, les voir rester sous le patriarcat grec ou s'adresser à un des patriarcats déjà existants, arménien ou grec-uni, voire même au grand rabbin, que nous reconnaissons également comme une autorité. Mais puisqu'ils tendent à se constituer en dehors du patriarcat de Constantinople, nous préférerons de beaucoup qu'ils passent au pape de qui nous n'avons rien à redouter.“

Il est difficile d'être plus catégorique, et la grande position que Kubrisli Pacha occupe dans l'empire ottoman doit faire admettre qu'il a exprimé en cette circonstance la vraie pensée de son gouvernement. C'est déjà un fait acquis, très important, que cette demi-bienveillance de la Porte, et en ménageant ses susceptibilités il est possible d'en tirer un utile parti. Je me permettrai d'y joindre encore l'indication de quelques moyens pratiques d'exécution que l'étude de cette question m'a suggérés.

1° Centraliser la direction du mouvement uniatiste dans une seule main. Malgré les excellentes intentions qui ont animé les personnes qu'un pieux zèle a amenées à attirer les Bulgares dans le giron de l'église Romaine, on ne peut s'empêcher de reconnaître qu'il n'y a pas toujours entre elles cette unité de vues indispensable au succès. Il paraîtrait donc d'une grande utilité qu'un seul et même ordre religieux fût à l'avenir chargé de conduire les Bulgares dans la nouvelle voie. Pour opérer une concentration plus complète, il serait à désirer que le siège réel de la mission fût dans une ville bulgare telle que Philippopoli ou Andrinople, car pendant longtemps il suffira aux chefs de cette mission d'avoir un délégué direct à Constantinople, chargé des rapports d'administration à entretenir avec la Porte. Les Bulgares verraient d'un bon œil qu'on s'occupe d'eux chez eux et qu'ils

peuvent facilement entrer en relation avec le prélat chargé de leur direction.

2° Établir un moins 5 missions réparties entre les villes d'Andrinople, Tirnovo, Monastir, Sofia et Chumla, chacune d'elles ayant deux prêtres du rite oriental, une église et une école. En outre un collège où se donnerait une éducation plus relevée et dont la place semble indiquée à Philippopoli. Ce n'est point en effet par des prédications bruyantes que l'on parviendra à apprivoiser l'esprit ignorant et ombrageux des Bulgares. Il est préférable que ces missions s'établissent modestement dans les centres les plus importants, et amènent peu-à-peu à elles des hommes qui viendront d'autant plus facilement que l'on paraitra moins empressé d'aller à eux. Le chiffre indiqué sera regardé peut-être comme trop élevé dans l'état actuel de l'unionnisme. Mais on doit espérer que cet état n'est que transitoire, et d'ailleurs des missions un peu nombreuses sont indispensables, puisqu'une des principales causes des apostasies a été le manque de prêtres et d'églises. Au surplus on peut prendre exemple sur la propagande protestante qui, malgré le petit nombre de ses prosélytes, n'en possède pas moins plusieurs missions, car la note ci-jointe (Pièce n° 2) mentionne l'emplacement de 13 d'entre elles, et encore sais-je qu'il en existe d'autres dont je n'ai pu me procurer les noms assez exactement.

3° Organiser la mission de Bulgarie autant au point de vue matériel qu'au point de vue spirituel. La position des nationalités chrétiennes en Turquie est assez connue pour qu'il soit inutile d'insister sur cette question. La Porte a laissé et laisse à ces nationalités une véritable autonomie administrative sous la direction du clergé, pourvu qu'elles lui payent régulièrement les impôts. Le gouvernement ottoman abandonne à ces nationalités le soin de toutes leurs affaires intérieures; et leurs véritables employés civils aussi bien que leur administrateur, sont les patriarches, les évêques et les prêtres. Ce sont même, ainsi que je l'ai dit, les abus administratifs de ces pseudo-fonctionnaires qui ont indisposé les populations. Elles attachent donc une grande importance à ce que feront les missions dans cette circonstance, puisque le gouvernement turc n'ayant pas d'employés civils à fournir, l'administration des intérêts des populations converties reviendra forcément à ceux mêmes qui les auront rapprochées de Rome. Par conséquent on commettrait une grave erreur si l'on arrivait dans ces pays avec nos idées occidentales sur le rôle du clergé au point de vue civil et si l'on ne s'efforçait pas d'organiser le temporel aussi complètement que le spirituel. En Orient ce ne sont pas seulement des âmes que le clergé doit édifier et diriger, ce sont des citoyens qu'il faut administrer et juger; cette condition indique la nature des aptitudes à rechercher dans les missionnaires et l'étendue des pouvoirs à leur donner.

4° Munir la mission de fonds suffisants, non pas sans doute pour acheter les consciences, mais afin que dans les premiers temps de leur création, ces missions se suffisent à elles-mêmes, et que leur entretien ne retombe pas à la charge des populations. Il est triste, sans doute, lorsqu'il s'agit de ramener un peuple à la vraie foi, d'être obligé de s'occuper de questions d'argent, mais enfin elles sont nécessaires dans les circonstances présentes, puisqu'une des principales causes de ce mouvement est le désir d'échapper aux exactions du clergé. Ce serait donc un mauvais début que de commencer auprès des Bulgares appauvris par leur demander des secours. Leur esprit au contraire

sera vivement frappé par la vue d'un clergé qui ne réclame d'eux que leur conversion. Du reste, des sommes considérables ne sont pas nécessaires: dix mille francs par an pour chacune des missions; trente mille francs pour le collège; soit en tout 80 000 francs, suffiraient largement aux premiers besoins. Plus tard, et lorsqu'on nommera dans les villages des curés bulgares, on pourra assurer leur entretien à l'aide des fonds fournis par les paysans, mais en usant des plus grandes précautions dans l'établissement de ces charges.

5° Respecter le rite oriental, auquel les Bulgares sont habitués. Je sais que c'est un point déjà acquis, mais on ne peut trop insister sur son observation. Les pratiques extérieures tiennent encore malheureusement la première place dans la vie religieuse de l'Orient. Respecter scrupuleusement le carême et les différents jeûnes; baisser les images et multiplier à l'infini les signes de croix, passent aux yeux de ces peuples pour plus méritoires. Quel exercice de la vraie piété et de la morale! Encore ces observances, comme les cérémonies de l'église, n'ont-elles de valeur à leurs yeux, que si elles sont accomplies conformément à leur rite habituel. Aussitôt que quelques familles furent passées à l'union, leur principale préoccupation a été de savoir s'il serait changé quelque chose à la langue et aux cérémonies employées dans les prières et dans la célébration de la messe. Le nom de *catholiques*, qui dans le principe leur a été imprudemment appliqué, a failli les faire fuir. Il a fallu du temps pour leur démontrer que ce mot n'était pas synonyme de latin et que Rome savait respecter le rite des Arméniens, des Chaldéens, des Grecs, tout en les admettant sous son obédience. Dès l'enfance, on a inspiré aux Bulgares une telle horreur du nom de latin, qu'ils sont accoutumés à nous regarder à peu près comme des payens, parce que nos pratiques sont moins extérieures, et surtout parce que notre baptême ne se fait pas par immersion. Ces préjugés sont tristes à signaler, sans doute, mais souvent il est nécessaire de prendre les hommes comme ils sont, lorsqu'on veut les améliorer. Ce ne sera qu'avec une certaine tolérance et une grande patience qu'on parviendra à instruire les nouveaux convertis, et l'on ne peut même espérer d'en faire des chrétiens éclairés qu'à la seconde génération.

6° Ne pas précipiter le mouvement de l'union. Ce dernier point est la conséquence naturelle de celui qui précède. Je l'appuierai encore de deux autres considérations. Une propagande trop active et qui attirerait trop l'attention sur elle, provoquerait immédiatement l'opposition des adversaires de l'unionnisme qui ont déjà prouvé la fertilité de leurs ressources. Enfin, je dirai que si les conversions venaient à se multiplier trop rapidement, la mission elle-même se verrait dans un véritable embarras. L'état d'abjection dans lequel vit le clergé grec-bulgare est tel qu'il serait impossible de lui confier en masse la direction et l'administration des nouveaux néophytes. On s'exposerait alors au danger de laisser bien des communes sans desservants et l'on retomberait dans les inconvénients où le manque de prêtres a contraint les convertis à retourner au schisme. Or, comme il est plus difficile de ramener une seconde fois ceux-ci, que d'opérer une première conversion, on pourrait compromettre l'œuvre par trop de précipitation. Tout concourt donc à démontrer la nécessité d'allier la prudence au zèle, dans la mission de Bulgarie, et ma conviction est telle sur ce point, que je me suis permis de le mentionner avec une certaine insistance.

J'aurais pu encore parler d'un dernier moyen d'action exclusivement temporel, et qui donnerait un puissant appui à l'œuvre de la mission: ce serait pour les populations bulgares l'espoir de trouver une protection, au moins officieuse, contre les vexations et les avanies des autorités turques etc.

Mais l'extrême réserve qui m'a été prescrite par son excellence monsieur le marquis de Moustier, ambassadeur de France à Constantinople, m'impose le devoir de ne le mentionner que pour mémoire.

Du reste je peux dire que depuis mon arrivée à mon nouveau poste, j'ai veillé avec le plus grand soin à rester scrupuleusement dans les limites de cette réserve, et pénétré des instructions contenues dans la dépêche de monsieur le marquis de Moustier du 25 juillet 1862, j'ai fait en sorte de me procurer les renseignements qui ont servi de base à ce rapport, sans me compromettre en quoi que ce soit en cherchant à les obtenir.

Charles Champoiseau.

Hactenus optimus ille vir. Imita ab eo consilia ad trutinam revocata fuerunt in relatione iam saepius memorata sacrae congregationis de Propaganda fide mensis februarii 1865 hoc pacto:

Il sullodato console francese sarebbe pertanto di parere che dovesse affidarsi alle cure di un solo ordine religioso l'intera missione de' Bulgari, collocando la sede del capo della medesima in una principale città della Bulgaria, ed invitando contemporaneamente a Costantinopoli un delegato per trattare gli affari de' Bulgari uniti presso il governo ottomano. Oltre a ciò converrebbe stabilire le residenze dei missionari almeno in cinque città, cioè in Adrianopoli, Tirnovo, Monastir, Sofia e Sciumla, che sono le più importanti per l'unione, fondando nello stesso tempo in Filippopoli un collegio, ove dare un'educazione civile e specialmente religiosa ai giovani neofiti. Sarebbe poi necessario di fornire ciascuno dei suddetti cinque luoghi di missione della dote di 10.000 franchi per anno, mentre pel menzionato collegio credesi sufficiente la rendita di 30.000 franchi, cosicchè sarebbe provveduto ai primi bisogni dell'unione bulgara con l'annuo assegnamento di 80.000 franchi. (Sommario, numero 11, col. 34 A.)

Non sembra difficile di trovare tal somma, perocchè il prelodato nunzio apostolico nel rimettere alla segreteria di stato il suesposto disegno assicurava che il presidente di quel consiglio centrale dell'opera pia della Propagazione della fede gli avea dichiarato di assumere a sé il pensiero di somministrare i mezzi necessari, qualora la santa sede avesse mandato ad effetto lo stabilimento della nuova missione. La difficoltà piuttosto consiste nel trovare un ordine religioso, che possa disporre di tanti soggetti quanti ne bisognano per i cinque divisati centri di missione, poichè rapporto alle due congregazioni sopramenzionate si è veduto in fatto che, malgrado la miglior volontà dei rispettivi superiori generali, quella della Risurrezione di nostro signore Gesù Cristo non ha inviato ai Bulgari che il padre Ignazio ed il padre Tommaso, i quali ora stanno in Adrianopoli, mentre l'altra congregazione degli Agostiniani dell'Assunzione, per quanto è notizia della Propaganda, ha spedito colà unicamente il padre Galabert. E quantunque possa sperarsi che in appresso saranno destinati altri soggetti per la missione bulgara, devosi sempre avere in vista che le suddette due con-

gregazioni essendo ora nascenti non potranno sul momento provvedere a tutti i bisogni della medesima missione.

„Deve in pari tempo recarsi a notizia dell'eminenze vostre che vi sono altresì i padri Lazzaristi che hanno cura dei neofiti dello stesso rito in Monastir, in Salonicco ed in Costantinopoli, ove però quei padri sembrano contrariare con grave danno dell'unione quanto viene ordinato da monsignor Brunoni vicario apostolico patriarcale di Costantinopoli. In fatti il missionario Malczynski nella sua ultima del 20 gennaio dell'anno corrente dando conto degli affari religiosi de' Bulgari scrive in questi termini all' eminentissimo prefetto: „Zancoff l'antico redattore protetto fortemente dai padri Lazzaristi (ove si celebrava la messa nel rito bulgaro) fù messo alla testa delle congreghe sediziose sostenendo i principj di nazionalità, disprezzando gli ordini di monsignor vicario e calunniando presso il popolo i missionarj cattolici.

„Fra molti fatti che potrei allegare come prova che i padri Lazzaristi mi sono più ostili che i Bulgari stessi, mi basta citare un fatto recente che lo dimostra ad evidenza. Dopo la defezione del prete bulgaro Stancio, preconizzato dai suoi connazionali pel capo della comunità unita, sua eccellenza monsignor vicario ha creduto opportuno che io celebrassi la santa messa pei Bulgari nella chiesa de' padri Lazzaristi. A nome di monsieur Boré, un prete Lazzarista si era opposto a quest'ordine, dichiarando che i Bulgari non mi vogliono, e si era affrettato d'accettare un prete bulgaro capitato qui da poco tempo, senza avere una sufficiente garanzia delle qualità che si richiedono indispensabilmente.

„Oltre a questi fatti che già erano a notizia della Propaganda si stimò opportuno d'interpellare in proposito monsignor Brunoni ed il signor Le Pavec missionario Lazzarista in Monastir, ai quali venne comunicato il surriferito divisamento (col. 35 B) del console francese di Adrianopoli. Ora il prelodato monsignor Brunoni (Sommario, numero IX) conviene in massima nell'affidare la direzione delle missioni bulgare ad un solo ordine religioso, però non saprebbe quale prescegliere osservando oltre la pochezza dei soggetti che la congregazione del padre d'Alzon sembra troppo animata dallo spirito di nazionalità francese, e che quella del padre Kajisievicz<sup>1</sup> per essere una istituzione polacca non gode tutta la simpatia della popolazione bulgara. Soggiunge poi che invece di aprire le cinque missioni designate dal suddetto signor console converrebbe piuttosto limitarsi per ora soltanto a due, cioè l'una in Adrianopoli, l'altra a Monastir, sebbene anche in questo caso sarebbero da adoperarsi alcune precauzioni onde evitare dei conflitti coi padri Lazzaristi e Resurrezionisti, i quali da parecchi anni spendono con zelo e successo le lor fatiche a pro dei Bulgari di Monastir e Adrianopoli. Non approva finalmente il lodato monsignore di fondare un collegio in Filippopoli a motivo dell'antipatia che regna in quella città fra i Bulgari scismatici e i Bulgari cattolici di rito latino, che dai primi vengono scherniti col nome di *Paulichiani*.

„Al contrario il signore Le Pavec (Sommario, numero XII) dichiara esser oltremodo utile di accrescere nell'Oriente il numero delle missioni cattoliche, ma però non vede affatto la necessità di affidar quelle della Bulgaria ad un solo ordine religioso, bastando a suo avviso che tutte debbano

<sup>1</sup> Nuperrime, die nimirum 20 Iunii huius anni 1860, Parisiis obiit vir ille bonus, octoginta annos natum.

<sup>1</sup> E quella stessa della Risurrezione di nostro signor Gesù Cristo di cui vi è parlato di sopra.

naturalmente convergere ad un centro, che è il Romano pontefice: ed egli sarebbe dolentissimo dovere oggi abbandonar la sua missione ove ha dimorato per tempo assai lungo. Riguardo poi al collegio da fondarsi in Filippopoli secondo il menzionato progetto (col. 33 A), avvia lo stesso padre, che questo stabilimento riuscirebbe di una certa utilità perchè formerebbe de' giovani abili ad occuparsi degli affari civili e commerciali: crede però assai migliore il partito d'istituire un seminario ecclesiastico, ove educare il clero bulgaro, il quale essendo presentemente ignorantissimo è del tutto incapace ad istruire il popolo, e fa dubitare perfino del valore dei sacramenti, che amministra.

Queste sono le osservazioni fatte dai nominati personaggi intorno al presente progetto del console francese d'Adrianopoli, al qual progetto rannodansi le relazioni del signor abate de Briey sul movimento dei Bulgari e Greci verso la chiesa Romana, che trovasi riferito al *Sommario*, numero XIII. Il lodato signor abate dopo di aver intrapreso un viaggio in Oriente, ed esaminato lo stato in cui trovansi quelle missioni volle presentare all' eminentissimo signor cardinale prefetto ragionato rapporto di tutto esponendo sommessamente i provvedimenti che sarebbero da adottarsi a vantaggio di quelle nascenti comunità religiose. E dapprima egli avvisando poco zelo anzi l'antipatia onde il clero latino di Costantinopoli è generalmente animato verso gli scismatici ed in ispecie verso dei Greci, è quindi di parere che a dare un vero sviluppo all'opera della santa unione farebbe mestieri che la sede apostolica oltre il vicario patriarcale dei latini avesse ancora a Costantinopoli un nunzio o un delegato, il quale dovrebbe aver cura particolare degli affari religiosi dei Bulgari e de' Greci, recandosi per qualche tempo d'ogni anno in Adrianopoli affin di visitare le missioni bulgare. A raggiungere efficacemente lo scopo bramato suggerisce il signor de Briey siccome mezzi indispensabili di erigere in Costantinopoli una chiesa per i Bulgari ed un'altra per i Greci, di ottenere dal governo ottomano il riconoscimento ufficiale della comunità greca stanziata in Costantinopoli, di pubblicare un giornale che difendesse gli interessi di quei neofiti, ed infine di fondare in Costantinopoli un collegio per l'insegnamento delle scuole superiori.

Aggiunge poi che il menzionato rappresentante della santa sede dovrebbe trattare direttamente coi ministri del governo turco ed in tal guisa potrebbe assai bene tutelare e proteggere quei neofiti dalle mene ostili dell'ambasciata russa e del patriarcato scismatico, soddisfacendo insieme ai voti dei Bulgari e Greci i quali altro non bramano se non di sottrarsi alle vessazioni dei vescovi scismatici, e di avere un clero indigeno ed una gerarchia nazionale. Anche il governo di Costantinopoli amerebbe meglio d'aprire relazioni dirette col rappresentante pontificio specialmente perchè in siffata guisa sarebbe libero dalle esigenze, cui spesso va soggetto nel trattare colle grandi potenze d'Europa.

Non dissimula però il mentovato signor de Briey che la nomina di un nunzio pontificio residente in Costantinopoli troverebbe un ostacolo per parte della Francia, ma sostenendo esser necessario per gli interessi del cattolicesimo in Oriente di mantenere l'influenza di questa nazione, ha motivo di ritenere che sarebbe per cessare qualsiasi difficoltà se la santa sede prendesse in antecedenza gli opportuni accordi col governo di Parigi, specialmente nel caso che invece di un nunzio inviasse piuttosto coll' un delegato apostolico, sempre però tolte le sue proprie attribuzioni.

Non si tralasciò di comunicare siffatto divisamento tanto al signor abate Malczynski che trovavasi presentemente in Roma e per essere stato, come fu avvertito di sopra, parecchio tempo addetto alla missione bulgara ben conosce lo stato della medesima, quanto a monsignor Brunoni vicario patriarcale di Costantinopoli, che ha cura della stessa missione unitamente a quella de' Greci. Il primo pertanto (*Sommario*, numero XII) conviene pienamente sulla divisata nomina di un nunzio o delegato apostolico al quale dovrebbero a suo avviso accordarsi facoltà spirituali assai ampie onde meglio apparisca la sua autorità presso gli orientali, e dal medesimo dovrebbe dipendere in ogni cosa la direzione delle missioni bulgare e greche. Il secondo poi (*Sommario*, numero XV) non solo approva questo partito ma aggiunge che la nomina di un rappresentante della santa sede nella capitale dell'impero turco sarà un avvenimento, che inaugurerà un'era di felicità per la religione in Oriente: esso sarà salutato da tutti i cattolici con plausi e con viva allegrezza. Teme per altro delle difficoltà, che per non perdere la sua influenza non lascerebbe certamente di opporre la Francia all'attuazione di questo progetto, aggiungendo perciò che il nunzio o delegato apostolico non dovrebbe essere inviato a Costantinopoli senza l'assenso delle potenze cattoliche perchè all'occorrenza avesse in esse un appoggio nelle sue trattative col governo turco. Nel caso poi non riuscisse di nominare il divisato rappresentante pontificio, proporrebbe il medesimo prelato un altro provvedimento egualmente vantaggioso alla religione cattolica, cioè di ottenere dalla Francia che ogni qualvolta la santa sede destina un vescovo, un delegato, o altro superiore ecclesiastico per una qualche provincia dell'impero ottomano, venga questo presentato in Costantinopoli dall'ambasciata stessa francese, e nelle provincie dai rispettivi consoli, al governo per essere ufficialmente riconosciuto, e quindi ammesso a trattare immediatamente gli affari religiosi, restando però sempre sotto la protezione della Francia, la quale nell'occorrenza avesse a porgergli il suo valevole appoggio.

E qui non sarà fuor di proposito l'accenar che la Propaganda prima assai che lo suggerisse il signor console francese di Adrianopoli era occupata dell'erezione di una chiesa in Costantinopoli ad uso dei Greci, e del riconoscimento ufficiale della comunità de' medesimi per parte del governo turco, presso cui interponeva a questo fine i buoni uffici di monsignor Hassun, il quale però faceva conoscere non essere ancora giunto il tempo opportuno ad ottenere siffatto riconoscimento, attesa specialmente il ristretto numero dei neofiti greci, e la mancanza che essi hanno di una chiesa dello stesso rito. Per questa altresì eccitavasi lo zelo di monsignor Brunoni, il quale sebbene vedesse la somma necessità di un tale provvedimento non riuscì fino ad ora di recarlo in atto per difetto dei mezzi pecuniarii, giacchè quelli che gli pervengono dalla carità dei fedeli d'Europa sono appena sufficienti per mantenere nello stato in cui trovavasi la piccola comunità greca unita di Costantinopoli.

Tornando ora ai Bulgari fa d'uopo in ultimo luogo richiamar l'attenzione dell'eminenze vostre reverendissime sulla necessità di nominare per i medesimi un capo nazionale, giacchè dopo la partenza di monsignor Socolski essi hanno sofferto di mal'animo di esser soggetti tanto all'Arabagiski bulgaro latino quanto al Malczynski polacco ruteno (vedi sopra col. 18-25) facendo mai sempre voti di avere a loro capo uno del clero indigeno. Il

signor Le Pavée esposeva (*Sommario*, numero III) A sincello che lo rappresenti nella capitale dell'impero ottomano.

«Per altro il nominato sacerdote Raffaele Popov venne ultimamente riconosciuto dal governo ottomano in qualità di capo civile de' Bulgari uniti, ed il suddato monsignor Brunoni dovette interessarsi per ottenere questo riconoscimento, affine di appagare l'esigenza di quegli orientali. Però non sembra con ciò punto diminuita la necessità di nominare un capo ecclesiastico per la stessa comunità de' Bulgari, giacchè le ultime informazioni fornite a questa sacra congregazione dal missionario apostolico signor Le Pavée (*Sommario*, numero XVI) chiaramente dimostrano come i nemici della santa unione non cessano di rimproverare ai neofiti di rito bulgaro la mancanza assoluta, che egli hanno, di un vescovo nazionale, cercando con tal mezzo di ricondurli all'obbedienza del patriarca greco-sismatico di Costantinopoli.

1. Di rimuovere uno de' principali ostacoli ai progressi dell'unione col riaccendere lo zelo nel cuore de' Bulgari i quali sono umiliati assai dall'estrema diffidenza che la santa sede esterna pel clero bulgaro dopo la defezione di Sokolski.

2. Di troncare ogni motivo agli scismatici Greci e Bulgari di rinfacciare agli uniti che la stessa chiesa Romana li reputa indegni di avere un vescovo nazionale.

3. Di consolidare l'unione in Adrianopoli come punto importante e formarne un centro d'onde l'unione possa diramarsi di più in più.

4. Di remunerare l'attaccamento che gli uniti di Adrianopoli ostentano per la santa sede.

Monsignor Haasun ed il signor Le Pavée interpellati in proposito convengono pienamente sulla necessità di dare ai Bulgari un vescovo nazionale (*Sommario*, numero VII, VIII), amministrando in ispecie informazioni favorevoli sul candidato popp Raffaele. Monsignor Haasun ritiene esser più sicuro di affidare per ora al medesimo soltanto la diocesi di Adrianopoli che è il centro principale del movimento religioso dei Bulgari, mentre in appresso ove il suddetto Raffaele rispondesse alla fiducia in lui riposta dalla santa sede, si potrebbe nominarlo capo di tutta la comunità bulgara. Il signor Le Pavée al contrario suggerisce di stabilir fin da ora in Costantinopoli la sede del nuovo vescovo ordinandogli d'intendersi nel disbrigo degli affari religiosi e civili con alcuno dei vescovi ivi residenti, ovvero di aver presso di sé una persona istruita da cui prender consiglio nel dirigere la missione affidatagli.

Monsignor Brunoni (*Sommario*, numero IX) confermando le buone doti onde è fornito popp Raffaele, dopo più matura considerazione abbandona il divisamento di promuovere pel momento questo sacerdote alla dignità vescovile, ed anzi crede neppure convenire di conferirgli il titolo di vicario apostolico: «Basterebbe (*egli scrive*) secondo il mio debole parere, che fosse nominato amministratore della chiesa bulgara unita, e che gli fosse concesso l'uso de' pontificali, come erasi usato col signor Arabagiski. Non sarebbe forse fuor di proposito di fargli intendere che la santa sede non lascerà di maggiormente elevarlo qualora si mostri fermo nel suo attaccamento all'unione. Converrebbe di accordare al medesimo le facoltà necessarie pel governo spirituale della sua nazione con una certa subordinazione però al vicario apostolico latino e nei limiti che questi crederà di assicurare fino al momento in cui la santa sede crederà opportuno d'innalzarlo alla dignità episcopale. Soggiunge poi, che converrebbe limitare la giurisdizione ecclesiastica di questo nuovo amministratore solamente al territorio soggetto al vicario apostolico latino di Costantinopoli, mentre per gli affari civili tutti i Bulgari delle provincie turche anche quei che dimorano fuori del territorio anzidetto dovrebbero riconoscerlo per loro capo, ed a questo scopo sarebbe necessario di autorizzare il medesimo, che rimarrebbe in Adrianopoli, a nominare un proto-

«Esposto in tal guisa quanto concerne lo stato della missione bulgara, altro non resta che sottoporre al sapiente giudizio dell'eminenze vostre reverendissime i seguenti dubbj.

I. Se debba recarsi ad effetto il divisamento d'affidare la missione de' Bulgari ad un solo ordine religioso, e quale sia da pre scegliersi.

#### *Quatenus negative*

II. Se credasi sufficientemente provveduto alla stessa missione con i religiosi, che vi sono presentemente.

III. Se convenga alla santa sede di nominare a Costantinopoli un nunzio pontificio ovvero un delegato apostolico espressamente incaricato degli affari di rito bulgaro e greco.

IV. Se debba supplicarsi il santo padre perchè si degni nominare il sacerdote Raffaele Popov a capo ecclesiastico de' Bulgari uniti.

#### *Quatenus affirmative*

V. Se convenga insignirlo del carattere episcopale, e conferirgli la dignità di vescovo di Adrianopoli ovvero il titolo di vicario apostolico, o di amministratore della chiesa bulgara unita.

VI. Se e quali altri provvedimenti sieno da adottarsi per il buon andamento e progresso della missione bulgara di rito orientale.

Dubij istis quodnam responsum datum fuerit, ex altera positione, quae dicitur eiusdem congregationis de Propaganda fide mense iunio anni 1865 exhibita colligere est: hanc ob rei gravitatem integram repraesentabimus:

«Nella congregazione 7 marzo ultimamente decorso, si occuparono l'eminenze vostre reverendissime dei provvedimenti necessari per il buon andamento e progresso della missione dei Bulgari, e dopo aver stabilito, che il sacerdote Raffaele Popov venisse dichiarato capo ecclesiastico dei bulgari uniti, presero ad esame il dubbio V: «Se convenga insignirlo del carattere episcopale e conferirgli la dignità di vescovo di Adrianopoli, ovvero il titolo di vicario apostolico, o di amministratore della chiesa bulgara unita; al quale risposero: «Negative ad primam et secundam partem; ad tertiam affirmative; et pro nunc cum titulo administratoris ecclesiae unitae Bulgarorum sub dependentia vicarii apostolici Constantinopolitani absque charactero episcopali: ornatur tamen, insignibus, quibus uti solent archimandritae ritus orientalis. La quale risoluzione venne approvata dal santo padre nella udienza del 14 dello stesso mese ed anno. In conseguenza di che fu spedito a monsignor Brunoni

vicario apostolico di Costantinopoli il decreto di questa sacra congregazione, onde il Popov era dichiarato amministratore dei Bulgari, ed il breve pontificio, con cui gli venivano concesse le insegne usate dagli archimandriti orientali, cioè croce ed anello, col privilegio di celebrare pontificalmente, siccome erasi già fatto coi due sacerdoti don Pietro Arabagiaki e don Francesco Malczynski, l'uno capo nazionale, l'altro capo ecclesiastico dei Bulgari uniti.

«Sono però sopraggiunte due recentissime lettere, l'una del 27 aprile ultimo del signor Le Pavec missionario apostolico di Monastir (Sommario, numero 1), l'altra di monsignor Brunoni vicario patriarcale di Costantinopoli del 15 maggio prossimo passato (Sommario, numero II, p. 5), le quali, siccome l'eminente vostra si degnarono vedere nei luoghi citati del Sommario, sono dirette ad ottenere con qualche sollecitudine che ai cattolici bulgari si conceda dalla santa sede un vescovo del loro rito e nazione. Il santo padre, cui si è riferita questa nuova domanda, ha ordinato che venisse subito la medesima sottoposta all'esame dell'eminente vostra onde manifestino su di essa il savio loro parere, al qual effetto sono pregate di riassumere l'analoga poenza del febbraio ultimamente decorso, ove si trattò di proposito di questo affare.

«Le succennate lettere aggiungono due osservazioni, per le quali si reputerebbe urgente la nomina di un vescovo bulgaro: la prima di queste è la necessità di salvare i neofiti bulgari dalle vessazioni, che soffrono specialmente a Monastir. Il signor Le Pavec ne aveva già scritto fin dai 15 ottobre 1864 (citata Ponenza del febbraio 1865, Sommario, p. 65): «Nous avons à lutter contre le patriarcat grec, contre les évêques attachés au parti russe, contre la Russie elle-même». Onde inferiva la necessità di consolidare la nascente chiesa bulgara con un vescovo di quel rito: la mancanza del quale specialmente dopo la sparizione del disgraziato monsignor Sokolaki somministra agli scismatici un titolo ben grave per umiliare ed atterrire i neofiti, mentre fornisce alle autorità turche provinciali, le quali al dire dello stesso Huani Pascià «sont souvent corrompues par les schismatiques» (citata Ponenza, Sommario, p. 67), un mezzo più potente per vessare ed opprimere i neofiti. Della quale persecuzione il signor Le Pavec mentre indicava il principio nella citata sua lettera, annuncia ora nella ultima (Sommario, numero I, p. 2) il compimento. «Nos pauvres Bulgares unis», ei dice, «sont l'objet de continuelles persécutions, on les dépoille, on les bat, on les emprisonne. Les autorités locales n'ont aucun égard au firman, qui a permis l'union de ce peuple avec l'église catholique». Conclude poi colla necessità di creare sollecitamente un vescovo bulgaro: e ricordando rispettosamente di aver altre volte espressa questa idea, soggiunge: «Je crains qu'on la réalise trop tard.»

«Certamente non è a dimenticare, che il signor Le Pavec è uno dei Lazzaristi: e che sono forse quei buoni missionarii, dei quali si dice che colle più rette intenzioni, credono cosa opportuna discendere in tutto alle idee di nazionalità dei Bulgari, e per difendere i loro pretesi diritti di

affidare tutto al loro clero nazionale» (Sommario, febbraio 1865, p. 39). In pari tempo non può dissimularsi la gravità di quella riflessione di Le Pavec, e dei fatti specialmente più recenti, onde la conferma.

«L'altra osservazione in ordine a concedere un vescovo bulgaro viene indicata da monsignor Brunoni (Sommario, p. 3), il quale crede esser questo un mezzo indispensabile per conservare la novella chiesa bulgara distinta ed indipendente dalla greco-cattolica, di cui non esistono che pochissimi elementi, e la cui esistenza non è ancora riconosciuta.

«La quale considerazione sembra meritare qualche peso. Difatti i Bulgari non sono in origine, che una semplice trasformazione della chiesa greca; di cui per quanto può sapersene meno la diversità della lingua liturgica (poichè i Bulgari usano la slava), conservano i riti e le costumanze, come ne hanno seguito gli errori. Di più si conosce come fino al giorno di oggi siano stati sotto il patriarcato scismatico dei Greci; dal quale non si sono separati, che per l'oppressione, che ne soffrivano e per far risorgere la loro nazionalità. Onde potrebbe non riuscire di loro soddisfazione di esser confusi con i Greci, e di avvedersi che in ultimo null' hanno ottenuto sotto questo punto di vista, se non che passare dalla soggezione dei Greci scismatici a quella dei Greci cattolici.

«Nè parrebbe che potesse tutto ciò riuscire utile nelle viste della chiesa cattolica. Poichè conoscendosi la profonda depravazione dell'episcopato scismatico, notoriamente diffamato (tacendo dei costumi) per la più sordida e impudente simonia, non potrebbero i vescovi che poco fa vi appartenevano, ispirare ancora molta fiducia per l'andamento disciplinare da indursi nella chiesa bulgara: ed è pur noto, che la disciplina ecclesiastica è la più valida custodia della purità del dogma.

«Or tale indipendenza che vorrebbe della chiesa bulgara dalla greca unita, soffrirebbe grave pregiudizio secondo l'avviso dello stesso monsignor Brunoni, se l'arcivescovo greco di Dráma monsignor Melezio proseguisse a conferire gli ordini al novello clero di Bulgaria per mancanza di un vescovo proprio, e se si permettesse al monaco Pandaleimone di seguire il rito greco. Il vivo impegno che ha questi di associarsi ai Greci uniti, non che i principali motivi che ve lo spingono, potranno dall'eminente vostra scorgersi nel precitato rapporto di monsignor Brunoni (Sommario, numero II, p. 4) e da una lettera del missionario don Giovanni Marango (Sommario, numero III, p. 8). Checchè debba giudicarsi della libertà concessa al Pandaleimone dal rimentovato monsignor Brunoni di scegliersi quel rito che fosse di suo maggior gradimento, la quale in conformità al decreto della Propaganda del novembre 1838 gli sarebbe benispettata, nell'atto però unicamente di sua conversione alla fede cattolica; egli ancor di recente ha chiaramente manifestato il desiderio di distaccarsi dalla chiesa bulgara unita e di dichiararsi prete del

<sup>1</sup> Può anche vedersi nella rimentovata Ponenza il § 19 del ristretto, ed il numero XI del Sommario, p. 40.

<sup>2</sup> In una memoria del signor Ravelet, segretario del comitato dell'unione bulgara, presentata alla Propaganda li 28 dicembre 1861, si legge su tal proposito: «Nous ne ferons pas le tableau des crimes dont elles (cioè le chiese scismatiche orientali) sont couvertes. Chacun sait que la simonie, le meurtre, la plus honteuse impureté se trouvent à tous les degrés des hiérarchies schismatiques non seulement comme vices privés, mais comme institutions publiques et comme moyen de gouvernement: des plus hautes dignités ecclésiastiques aux plus modestes, tout s'achète.»

<sup>3</sup> Il signor abate de Briey (ibid., p. 55) avvertiva: «Il ne faut pas oublier en effet, que la Bulgarie est à la fois slave et schismatique; et que comme telle elle est une proie doublement convoitée par le panslavisme.»

<sup>4</sup> Si può vedere la stessa idea espressa dallo stesso signor Le Pavec nella lettera del 5 novembre 1863 (Ponenza, febbraio 1865, Sommario, p. 26), in risposta alla relativa interpellanza dirrettagli dall' eminentissimo prefetto.



rito greco sotto la dipendenza di monsignor Melesio A (Sommario, numero II, p. 4); e ciò principalmente perchè prevedendo di non poter sperare alcuna preminenza nella chiesa bulgara, ove già vede installato il sacerdote Popov, si prepara a cercarla nella chiesa greca presso l'arcivescovo di Drama, e perchè non gli sarebbe cosa troppo gradevole di rimanere sotto la dipendenza dell'amministratore apostolico dei Bulgari uniti (Sommario, numero III, p. 9). Per amore di brevità si omette di qui riferire le ragioni esposte da monsignor Brunoni (Sommario, numero II, p. 5), le quali dimostrano, che la separazione del ridetto monaco dalla chiesa bulgara per far parte della greca, non sarebbe nè prudente, nè giovevole, anzi di evidente nocimento alla prima, al cui consolidamento e progresso ravvisa appunto lo stesso monsignor Brunoni essere necessario di non confonderla colla seconda, e di darle un vescovo nazionale assicurandone così pjeppia la indipendenza<sup>1</sup>.

„Dopo tutto ciò non resta che ponderare i motivi, che possono addursi per favorire o escludere il progetto di dare ai Bulgari un vescovo del loro rito e nazione, e che si trovano espressi nel ristretto nella citata Pomenza del febbrajo 1865, § 27. Se non che a quelli, che favoriscono tale progetto è necessario aggiungere alcuni altri in conseguenza delle suindicate lettere giunte posteriormente, e che si riducono ai seguenti. Il primo già indicato dal signor Le Pavec (Sommario, febbrajo 1865, p. 65) forse come un semplice presentimento, e che oggi disgraziatamente è una realtà, secondochè il medesimo missionario ne riferisce (Sommario, p. 2), sono le persecuzioni contro i Bulgari cui da motivo, o pretesto, o incoraggiamento la mancanza di un vescovo di loro rito: onde consegue, che vacillano i convertiti, e si raffreddano i convertendi. Il secondo è l'influenza, che sembra vada acquistando monsignor Melesio vescovo greco-cattolico per le ordinazioni che da lui si fanno di parecchi sacerdoti<sup>2</sup> bulgari: la quale potrebbe aver maggior consistenza, se si verificasse il passaggio di Pandaleimone al rito greco, cui probabilmente terrebbero dietro i suoi monaci e monache, ed altri suoi seguaci: passaggio che indebolirebbe la chiesa bulgara senza consolidare l'esordiente greco-cattolica. Il terzo finalmente è il vivo desiderio di avere un vescovo nazionale, che hanno i Bulgari, dei quali scriveva già il sudetto signor Ravelet in un rapporto presentato alla Propaganda li 22 ottobre 1861, che sono disposti ad ammettere tutto, purchè on ne porte aucune atteinte à des privilèges qu'elle considère comme le seul signe de la nationalité; e tal'è certamente l'aver vescovi nazionali: La mancanza dei quali a giudizio del summentovato missionario Le Pavec non solo impedisce ulteriori conversioni, ma benanche espone a grave pericolo le già eseguite: come già sfortunatamente avvenne pel semplice allontanamento di monsignor Sokolski.

„E ciò sembra meritare molta attenzione riflettendo, che il patriarcato scismatico di Costantino-

poli nel marzo 1861, quando appunto cominciava a stabilirsi<sup>3</sup> la nuova chiesa bulgaro-cattolica, concedeva ai Bulgari con un suo atto solenne<sup>4</sup> vescovi nazionali, scuole proprie, ed uso della lingua slava. La qual cosa potrebbe essere un motivo di tentazione, o almeno un mezzo di seduzione per i Bulgari, i quali si vedessero rifiutato dalla chiesa cattolica quel tanto ambito distintivo di nazionalità, che gli offriva il patriarcato scismatico di Costantinopoli, onde ritenersi nell'errore.

„Resta ora a dir qualche cosa dei motivi, che si oppongono alla nomina di un vescovo bulgaro. E primieramente è d'aver presente la dolorosa esperienza avuta con monsignor Sokolski; il quale sia pure apostata, o confessore della fede (poichè finora non è riuscito di conoscere chiaramente questo fatto), fu sempre almeno da principio vittima della propria imprevidenza e dabbenaggine. In secondo luogo la renitenza, che fino all'ultima adunanza del febbrajo del corrente anno si è avuta dalla Propaganda ad accordare questo nuovo vescovo, la quale ha sempre temuto le funestissime conseguenze, che deriverebbero dalla defezione di un vescovo bulgaro senza paragone maggiori di quelle che potrebbero derivare dalla incostanza di un semplice sacerdote. A tutto ciò deve oggi aggiungersi in terzo luogo il timore, che i Bulgari dopo avere ottenuto un vescovo del proprio rito, vogliano dirigere a modo loro e da per se le loro cose; timore che potrebbe dirsi giustificato dalle manovre ed attentati dei Bulgari-uniti di Costantinopoli nelle vertenze circa il capo civile della nazione: e assai peggiore ancora sarebbe la ipotesi non del tutto improbabile, che vogliasi dai Bulgari una propria gerarchia cattolica, per poi costituirsi chiesa scismatica indipendente dal patriarcato eretico di Costantinopoli; al che però fortunatamente la Sublime Porta non volle finora consentire. Le quali cose tutte considerate, l'eminente vostra nell'alta loro sapienza vedranno qual decisione convenga prendere a vantaggio di quella nascente chiesa. Che se opportuno si credesse concedere ai Bulgari un vescovo di loro rito e nazione, ne sembra che si dovrebbe in pari tempo provvedere ad altre particolarità.

„Questo novello vescovo sarebbe diocesano con determinata sede e giurisdizione ordinaria, ovvero in partibus, e con giurisdizione delegata? Nel primo caso sarebbe necessario l'erigere una diocesi, definirne i limiti: e forse non potrebbe omettersi di preordinare in qualche modo l'elezione dei successori: se cioè dovesse conservarsi l'uso che generalmente si pratica dagli orientali, o modellarla sulle basi fissate per gli Armeni di Costantinopoli nella istruzione Licet ben nota all'eminente vostra<sup>5</sup>, ovvero riservarne alla santa sede la nomina e la istituzione. Questione delicatissima, la quale meriterebbe profonda discussione: e sulla quale se pur sarebbe comodo il tacere oggi (parlando sempre della istituzione di un vero vescovato bulgaro), potrebbe però in appresso presentarsi più ardua e più spinosa appunto per questo silenzio.

„Sarebbe a vedersi in secondo luogo, ove convenisse stabilire questo vescovato. Se si erigesse

<sup>1</sup> Non deve però dimenticarsi la grande oscillazione, con cui monsignor vicario apostolico patriarcale di Costantinopoli in breve intervallo di tempo ha variato più volte di opinione su questo gravissimo argomento, siccome risulta dalle precedenti sue lettere, che l'eminente vostra ben conosce, e se ne ha una conferma nell'ultimo rapporto citato più volte di sopra, ed inserito nel Sommario della presente Pomenza (numero II).

<sup>2</sup> Oggi per la prima volta conosce la Propaganda, che monsignor Melesio abbia già ordinato con intelligenza di monsignor Brunoni quindici sacerdoti bulgari: siccome era fino al presente ignota la riapertura della cancellaria bulgara, che quest'ultimo prelobo assicura essere avvenuta da oltre un anno.

<sup>3</sup> Li 24 gennaio 1861 il santo padre dirigeva a monsignor Brunoni il breve, col quale riceveva i Bulgari nella chiesa cattolica: e li 14 del successivo aprile consecrava in Roma monsignor Sokolski.

<sup>4</sup> Questo atto fu riportato nei pubblici giornali *Journal de Constantinople*, 30 marzo 1861, e *Courrier d'Orient*, 28 marzo detto anno, trasmessi alla Propaganda da monsignor Brunoni con lettera del 2 aprile seguente: la quale con i suddetti inserti si passa all'emanatissimo Pomenza.

<sup>5</sup> Eran esibite in tomo XL, col. 937.

in Costantinopoli, si metterebbe forse la base a dirsi come sopra da monsignor Brunoni; senza incaricarsi del caso, in cui il medesimo venisse promosso al vescovato. Sembra però che anche in questo caso la sorveglianza e l'autorevole direzione del vicario apostolico si renda necessaria. Difatti prescindendo da questa dipendenza che avrebbe a sperarsi da un prelato che potrebbe ancor dirsi neofito, non molto istruito, e che difficilmente avrà ancora depositi i pregiudizj in fatto di disciplina attinti nello scisma, in cui nacque, come abbandonato a se stesso potrà sostenersi contro gl'intrighi e l'esigenza dei connazionali? Che seppure tale dipendenza potesse sembrare alquanto odiosa, specialmente qualora ne venisse fatta menzione nel breve apostolico, tuttavia potrebbe sperarsi che la consecrazione di questo vescovo tanto desiderata dai Bulgari, e oggi ad essi inaspettata, riuscisse ad addolcire tale misura, massimè se il vescovo non avesse il titolo di una diocesi residenziale.

Finalmente sulla determinazione dei limiti di sua giurisdizione, è d'avvertire che monsignor Brunoni (*Sommario*, febbraio 1865, p. 31), ricordando che monsignor Sokolski era stato nominato vicario apostolico e arcivescovo per i Bulgari senza indicazione del territorio, osservava che forse non sarebbe prudente di concedere oggi una giurisdizione spirituale tanto estesa, e proponeva che si limitasse al territorio compreso nel vicariato apostolico di Costantinopoli, ove si trova il maggior numero dei Bulgari convertiti. Ciò non ostante l'eminente vostra portarono opinione, che il Popov dovesse esser nominato amministratore di tutta la chiesa bulgara unita; la quale risoluzione meritò l'approvazione del santo padre. Resterebbe ora a vedersi, se l'osservazione di monsignor Brunoni venisse ad acquistare maggior peso, qualora si giudicasse conveniente d'insignire il sacerdote Raffaele del carattere vescovile.

Un'ultima riflessione sulla consecrazione del nuovo vescovo, da chi riceverà egli il carattere episcopale? Vedranno l'eminente vostra se attese le riflessioni esposte precedentemente sta opportuno, che venga consacrato dall'arcivescovo greco-cattolico monsignor Melezio; ovvero se non fosse più conveniente commetterne la consecrazione al vicario apostolico di Costantinopoli assistito da monsignor Melezio e da altro vescovo orientale o greco o armeno. In tal modo non vi sarebbe tanta preponderanza del rito greco, e si rinnoverebbe in piccolo l'esempio del santo padre, il quale assistito da un arcivescovo greco e da un vescovo latino consacrava in Roma monsignor Sokolski; se pure tale divisamento non fosse per dispiacere ai Bulgari, i quali, come tutti gli orientali, credono di vedere ovunque lo spirito di latinizzare, anche nella consecrazione, quasiché il vescovo consacrante latino in un col sacro carattere imprimesse anche il latinismo.

Dopo ciò sono pregate l'eminente vostre reverendissime a risolvere i seguenti dubbj:

1. Se convenga consacrare vescovo il sacerdote Raffaele Popov attualmente amministratore della chiesa bulgara unita.

*Quatenus affirmatives*

2. Se nominarlo vescovo diocesano, dov'erigerne la diocesi, e come determinarne i confini.
3. Ovvero promuoverlo ad una chiesa in *partibus infidelium*.
4. Se nell'una o nell'altra ipotesi conservarne la dipendenza dal vicario apostolico di Costantinopoli.
5. A qual vescovo commetterne la consecrazione.

<sup>1</sup> Gioverà il vedere l'indirizzo dei Bulgari di alcuni villaggi trasmesso da monsignor Brunoni nel novembre 1864 (*Sommario*, febbraio 1865, p. 24, num. 7-8), il quale sebbene appartenga ad alcuni luoghi particolari, rivela però molto bene lo spirito e le intenzioni di quella nazione.

„6. Se e quali altri provvedimenti convenga prendere in proposito.“

In congregatione generali de Propaganda fide pro negotiis ritus orientalis habita die 13 iunii 1865 eminentissimi et reverendissimi domini cardinales Patrissi, Altieri, Di Pietro, Reisach, Barnabè, Panebianco, Pitra et De Luca ad proposita dubia responderunt ut infra:

Ad 1. „Affirmative“.

Ad 2 et 3. „Negative, et ad mentem“. Mens est, che il sacerdote Raffaele Popov continuando ad essere amministratore della chiesa bulgara unita, venga consecrato vescovo per i Bulgari uniti senza il titolo di alcuna chiesa in partibus infidelium, siccome si fece in ordine a monsignor Giuseppe Sokolski.

Ad 4. „Affirmative“.

Ad 5. „In peragenda consecratione servetur ritus orientalis; et ad eminentissimum praefectum ut provideat“.

Ad 6. „Affirmative et ad mentem“. Mens est:

1° D'impegnare il vicario patriarcale e il primato armeno di Costantinopoli ad operarsi maggiormente dopo la consecrazione del sacerdote Popov a promuovere la santa unione, ed a proteggere i convertiti dalle persecuzioni degli scismatici e delle autorità turche.

2° D'invitare il sacerdote Popov, dopo che sarà consecrato, sulla faccia dei luoghi per provare ai capi ed agli scismatici, che la chiesa bulgara unita esiste, e che ha ottenuta la ricognizione ufficiale del sultano; e d'insistere poscia per la separazione civile dei Bulgari uniti dagli scismatici.

3° D'ingungere al novello vescovo amministratore, che stabilisca un suo rappresentante ufficiale, ove lo ravvisi necessario.

4° Di procurare i mezzi necessari per le scuole, chiese, e per gli altri gravi bisogni di quella chiesa nascente.

5° Di prescrivere, che i monasteri di religiosi e religiose fondati dal monaco Pantaleone siano immediatamente subordinati al novello vescovo Popov sotto l'alta direzione del vicario apostolico patriarcale di Costantinopoli.

Ita est.

Ludovicus cardinalis de Alteriis, relator.

Ex audientia sanctissimae habita die 13 iunii 1865. Sanctissimus dominus noster Pius divina providentia papa IX, referente me subscripto secretario sacrae congregationis de Propaganda fide pro negotiis ritus orientalis, praedictas eminentissimorum patrum resolutiones adprobare dignatus est.

Ioannes Simeoni.

Uti Romae sancitum fuerat, ita contigit. Raphael Popov sacerdos inde a mense martio praepositus civilis Bulgarorum unitorum renuntiatus a gubernio turco, sedem suam habuit in civitate Adrianopoli, dum Constantinopoli reliquit qui personam suam gereret sacerdotem Vaelidov; atque autumnum insequenti ad episcopalem dignitatem evectus est. Sacram ordinationem Constantinopoli adeptus est mense novembri, sacra peragente episcopo rutheno Sembratovic, qui se illuc contulerat ex sanctae sedis praescripto. Nonnulla documenta ad rem pertinentia iuvat exhibere, servato temporum ordine.

Atque primum quidem representetur epistola vicarii apostolici ad Bulgaros Adrianopolitanos missa, qua eis significat Raphaelis Popov promotionem:

„Aux bulgares unis de la ville et des villages d'Andrinople salut. en notre seigneur Jésus-Christ.“

„Nous avons reçu en son temps la lettre collective que vous nous avez écrite pour demander l'élevation à

l'épiscopat du protopope Raphael Popov administrateur de l'église bulgare unie. Lorsque votre lettre nous est parvenue, nous avons déjà fait des démarches auprès du saint siège pour obtenir le rétablissement de la hiérarchie ecclésiastique bulgare, et nous avons par conséquent attendu pour vous répondre que le saint siège eût pris une détermination à ce sujet.

„Vous comprendrez aisément que la décision d'une affaire aussi importante demandait le temps de la réflexion. Nous sommes heureux d'avoir à vous annoncer aujourd'hui que vos vœux sont accomplis, et que le protopope Raphael a été promu à la dignité épiscopale. Il sera consacré à Constantinople d'après le rite oriental, et pour donner plus d'éclat à la cérémonie notre saint père le pape a ordonné que l'un des évêques orientaux résidant à Rome viendrait expressément dans notre ville. Nous l'attendons très prochainement.“

„La bonne nouvelle que nous vous annonçons est une nouvelle preuve que l'église catholique apostolique et romaine vous donne de la sincère affection qu'elle porte à votre nation; et nous-mêmes qui avons le bonheur de la représenter à Constantinople, nous partageons les mêmes sentiments. Nous avons une pleine confiance que les Bulgares catholiques répondront à ces sentiments par un redoublement d'affection et de dévouement pour l'église catholique.“

„Sur ce, nous vous accordons notre bénédiction et prions le bon Dieu de vous accorder tous les biens spirituels et temporels.“

„A Constantinople le 14 septembre, fête de l'exaltation de la sainte-croix de l'année 1865.“

Ex epistola quadam eiusdem vicarii apostolici praefecto congregationis de Propaganda fide inscriptae ac die 25 septembris 1865 datae haec selegimus:

„Ho ricevuto il venerato dispaccio che racchiudeva le bolle di monsignor Raffaele Popov, eletto vescovo della chiesa bulgara unita. Mi sono affrettato di darne avviso privato al novello prelato riserbandomi di fargliene la consegna più tardi con qualche solennità.“

„Richiamando pertanto alla mia mente che l'epoca fortunata in cui il cattolicesimo ricomparve in Calcedonia con tutto lo splendore del suo culto, dopo di esserne stato tenuto espulso per tanti e tanti secoli dal fanatismo musulmano, coincideva coll'epoca non men fortunata del ritorno della nazione bulgara al seno materno della chiesa romana, dopo di essere stata pel tratto di più secoli la schiava del patriarcato scismatico di Costantinopoli, mi determinai a fare precedere la consegna delle bolle di una funzione religiosa secondo il rito bulgaro nella nuova chiesa di Calcedonia. Scelsi a tal uopo l'ultimo giorno delle quaranta ore, che principiano in detta chiesa il dì 16 del mese corrente, festa della vergine e martire santa Eufemia, scelta a patrona di Calcedonia dai primi tempi del cristianesimo. Intendevo così porre il vescovo eletto ed il gregge affidatogli sotto la protezione di una delle più illustre sante che riportarono in Oriente, e nella stessa città di Calcedonia, la palma del martirio. Avea di più fiducia nelle ferventi preghiere di tante anime devote, che accorrevano a piè del sacramentato Signore, le quali attireranno senz'altro sulla nascente chiesa le più abbondanti benedizioni celeste.“

„Sono certo di fare cosa grata all'eminenza vostra reverendissima col farle conoscere il dettaglio di questa cerimonia, che riusci di somma

edificazione e produsse una pia emozione degli A animi.

„Avea invitato monsignor Raffaele a cantare una messa solenne il terzo giorno delle quaranta ore, all'altare dedicato a santa Eufemia. Era per la prima volta che desso faceva uso de' pontificali, benchè il privilegio gliene fosse stato già concesso da qualche tempo, quando la santa sede lo nominava amministratore della chiesa bulgara unita. Fui presente io stesso alla funzione assistito da alcuni del mio clero. I religiosi dei vari ordini, che si erano portati in Calcedonia per l'adorazione delle quaranta ore, si trovarono pure presenti. E debbo dire a lode de' Bulgari che tutti rimasero edificati della divozione e dignità con cui fu eseguita la sacra funzione.

„Terminata la messa, i sacerdoti e religiosi si trasferirono ne' miei appartamenti, ove monsignor Raffaele si recò parimente dopo di aver fatto il suo ringraziamento. Diressi poche parole al novello prelado. Dopo d'avergli ricordato la consolazione recata al cuore, d'altronde cotanto amareggiato del santo padre col ritorno della chiesa bulgara al seno della chiesa romana; dopo d'avergli ricordato l'insigne onore che il santo padre erasi degnato fare alla nazione bulgara col consecrare egli stesso in persona il suo primo vescovo, alla quale funzione esso monsignor Raffaele avea avuta la bella sorte di assistere; dopo di avergli rammentate le indefesse premure degli eminentissimi padri della sacra congregazione di Propaganda pel bene della nascente chiesa bulgara, e segnatamente dell'eminenza vostra reverendissima secondata dallo zelantissimo monsignor Simeoni segretario; in fine dopo di avere accennato con delicatezza le circostanze dispiacevoli che, inaspettatamente e in modo tuttavia inesplicato, aveano rapito alla nascente chiesa il suo pastore, publicai che il santo padre, nella sua paterna sollicitudine, avea stabilito di non lasciare per un più lungo tempo la nazione bulgara priva d'un pastore del proprio rito, e che erasi degnato di scegliere per vescovo monsignor Raffaele Popov.

„Così con piacere questa occasione, per rendere pubblica testimonianza della fedeltà, dell'attaccamento filiale, della sincera divozione, di cui monsignor Raffaele avea dato prove costanti e indubie, e per cui si era meritato quelle raccomandazioni che gli procuravano oggi l'onore del episcopato. Dissi in fine che il santo padre, per dare un contrassegno del suo particolare affetto e speciale benevolenza verso la nazione bulgara, avea ordinato che il vescovo greco, assistente al trono pontificio e residente abitualmente in Roma, verrebbe in Costantinopoli per dare la consecrazione episcopale a monsignor Popov. . . . Monsignor Raffaele rispose brevemente, ma con cuore commosso, alle mie parole. Mi pregò di ringraziare il santo padre del alto onore ch'erasi degnato di fargli, onore di cui si riconosce del tutto indegno. Mi ringraziò per le buone raccomandazioni, a cui attribuisce l'onore di cui viene insignito, e mi pregò di continuargli la mia assistenza; rivolgendosi poi al clero riunito, lo pregò di accordargli il soccorso delle sue preghiere. Uno dei membri presenti rispose con queste concise, ma significative parole: „Monseigneur, à vous nos bras, à vous nos oeura.“

„Gli consegnai le bolle dandogli l'amplesso fraterno. Monsignor Raffaele abbracciò l'uno dopo l'altro i membri del clero. Intervennero a tutto i preti e alcuni Bulgari. La cerimonia produsse in me e negli astanti una consolante impressione. Possa essere questo sentimento il felice presagio d'un felice e consolante avvenire. . . .“

CONCL. ANN. 1865 XLV.

In alia epistola eiusdem vicarii ad eundem praefectum congregationis de Propaganda fide die 22 novembris eiusdem anni data, haec habebantur:

„La consecrazione di monsignor Raffaele Popov ebbe luogo domesica prossima passata, 19 novembre, nella chiesa del Crisostomo. A monsignor Giuseppe Sembratovicz, arcivescovo di Nazianzo, ch'era il consecrante, assistevano monsignor Melezio, arcivescovo di Drama e monsignor Benjaminò, vescovo di Neapolis, di rito greco unito. I ministri erano bulgari e greci. Assistevano con me in abito corale, monsignor Hassun, monsignor Placido Sukian, monsignor Trioche, monsignor Crasnik, abate mitrato in Albania, monsignor Azarian, segretario di monsignor Hassun. Assistevano parimente due di ciascuna delle comunità latine ed i sacerdoti giorgiani dell'ordine de' servi di Maria, testè fondato dal sacerdote don Pietro Carisciarian. L'illustrissimo e reverendissimo monsignor Gregorio Yussef, patriarca de' Melkiti, temendo di essere di scandalo ai Greci coll'assistere a una consecrazione fatta da un arcivescovo, ricusò d'intervenire alla funzione. Non furono bastevoli a dissipare il suo timore nè l'osservazione che il consecrando non era del rito melchita, ma bensì del rito bulgaro; seppur quella che monsignor patriarca non si trovava in luogo di sua giurisdizione; nè tampoco la riflessione, che nella circostanza attuale monsignor Sembratovicz dovea considerarsi quale delegato speciale della santa sede. Prese nondimeno parte al banchetto, e in molte circostanze diede a monsignor Sembratovicz delle prove di deferenze e di onore. Assistevano anche alla funzione sua eccellenza l'interpuzio d'Austria, con un suo segretario, ed il signor console generale austriaco. L'ambasciatore francese, benchè avesse graziosamente accettato l'invito di monsignor Sembratovicz, non comparve in chiesa.

„Vi fu un numeroso concorso: i Bulgari uniti di Costantinopoli, e due deputati della città di Adrianopoli, non che il padre Kaczanowski, venuto espressamente, malgrado la sua provetta età e il rigore della stagione, per rappresentare la comunità de' padri Resurrezionisti polacchi e dare al novello prelado un contrassegno della loro rispettosa affezione. Fra la folla si distinguevano, oltre de' Greci scismatici e qualche russo, molti di quei Bulgari che tuttora aspettano una gerarchia nazionale indipendente.

„Mi astengo dall'entrare qui in ulteriori dettagli lasciando a monsignor Sembratovicz il raccontare ogni cosa; sono sicuro che la sua relazione sarà di consolazione al santo padre ed all'eminenza vostra reverendissima. Esso stesso dirà quali sono le sue speranze per l'avvenire e in pari tempo esporrà i più urgenti bisogni della chiesa bulgara. Fra questi tiene il primo luogo la sostituzione di libri liturgici cattolici ai libri stampati o in Russia o in Costantinopoli, ad uso de' scismatici, di cui, come ho già avuto l'onore di significarlo all'eminenza vostra reverendissima, i nostri Bulgari fanno uso costretti dalla necessità. Monsignor Sembratovicz insisterà sul bisogno di costruire una chiesa in Costantinopoli; esporrà le forti spese a cui danno motivo le attuali circostanze della chiesa bulgara. . . .“

Novus Bulgarorum antistes, Adrianopolim redux, totus incubuit in componendis omne genus negotiis nascentis ecclesiae bulgaricae catholicae: quibus utcumque expeditis, suae provinciae visitationem canonicam suscepit. Comes in itinere datus est Victorinus Galabert, et congregazione Augustinia-

porum ab Assumptione, qui episcopo de itinere a peracto praefectum congregationis de Propaganda fide certiorum facienti et mens et calamitas fuit. Relationem istam, qua res Bulgarorum unitorum uti ea aetate se habebant luculenter describuntur, exhibere non patiuntur neque operis nostri ratio neque impositi huic volumini fines.

Atque haec quidem de re catholica apud Bulgaros feliciter instaurata. De negotiis Bulgaros inter et Graecos a nobis dissidentes interpositis ne verbum quidem hic facere statuimus, cum ea satis exponantur in relationibus (ἐκθέσει) infra adducendis, quae diversis temporibus pro re nata fuerunt conscriptae.

1.  
SUPPLEX LIBELLUS BULGARORUM LOCI VULGO DICTI KUKUČ IN MACEDONIA\*  
1869 iulii 12.

Ἡμεῖς οἱ ἐνθάδε ὑπογεγραμμένοι κάτοικοι τῆς ἐπαρχίας Πολυκάρας μὴ ἔχοντες ἐγκάρδιον στενωχωρίαν καὶ μὴ βαθεῖαν καὶ ἀνεκφράστον ψυχικὴν θλίψιν ἀναγκάζομεθα νὰ ὁμολογήσωμεν ἐνώπιον ὁλοκλήρου τοῦ κόσμου ὅτι ἡ ἡμετέρα ὀρθόδοξος ἀνατολικὴ ἐκκλησία καθήνηται σήμερον εἰς μίαν τοιαύτην ἀξιοθρήνητον κατάστασιν ἣτις δὲν δύναται νὰ περιγραφῆθῃ. Καὶ τόσον βαθεύτερα εἶναι ἡ ἡμετέρα θλίψις καὶ ψυχικὴ παραχή, ὅταν ὁμολογῶμεν τοιαύτην πικρὰν ἀλήθειαν, ὥστε τὸ κακὸν ὑπερέβη τὴν ὑπομονήν. Φεο! ἐξ ἐκείνων ἐξ ὧν ἔπρεπε νὰ ἐκρευθῆ ὁ φετισμὸς καὶ πᾶσα χριστιανικὴ ἀρετὴ, δηλαδὴ ἐκ τῶν ἡμετέρων κορυφαίων ποιμένων καὶ ἐκκλησιαστικῶν ἀρχηγῶν, ἀλλως ὀνομαζόμενοι ἀρχιερεῖς, σφετερισθέντων τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἐξουσίαν, πρόσωπα τινὰ ἱερωμένα τὰ ὅποια οὕτε πῶς οὐδεμίαν ἔχουσιν, οὕτε συνείδησιν, οὕτε χαρακτῆρα, ἀνθρωποὶ φιλαρχοὶ, φιλόδοξοι, αἰσχροκερδαῖς, διὰ χρίματα καταπατοῦσιν ἀναφανδὸν ἔλους τοὺς νόμους καὶ τὰ ἐκκλησιαστικὰ μυστήρια. Ὅταν ἡ πατριαρχικὴ τῆς Κωνσταντινουπόλεως σύνοδος συνίσταται ἀπὸ τοιαῦτα άτομα, αὐτὴ γνωρίζει καλῶς ὅτι καὶ οἱ ἐν ταῖς ἐπαρχίαις πεμπόμενοι ἀρχιερεῖς εἶναι ὁμοίωτροποι μὴ ἐκείνους οἷτινες τοὺς ἀποστέλλουν πωλοῦντες αὐτοῖς τὰς ἐπαρχίας μὴ ὑπεργοκον τιμήν. Ὁ σκοπὸς τοιούτων ἀρχιερέων δὲν εἶναι οὕτε νὰ διδάσκωσι τὸ ποιμνιον τοῦ Χριστοῦ, οὕτε νὰ μεριμῶσι διὰ τὰς πνευματικὰς αὐτοῦ ἀνάγκας, ἀλλ' ἰδιαιτέρως ἀποβλέπουσι διὰ νὰ συναζῶν χρίματα νομίμως καὶ ἀνομίμως, νὰ τρυφῶσιν ὡς σαρδανάπαλοι, καὶ νὰ τὰ ἀποστέλλουσιν καὶ εἰς τὸ Φανάριον εἰς τοὺς ἑαυτῶν προστάτας. Ἀπὸ αὐτοῦ ὁ λαὸς ἔχει μόνον δὲν ἀπολαμβάνει οὐδεμίαν πνευματικὴν ὠφέλειαν, ἀλλὰ καὶ μεγάλην βλάβην ἡλικὴν καὶ ἠθικὴν, καὶ μέγιστον σκάνδαλον ἀπὸ τὸν παραλελυμένον καὶ ἐξηρηλωμένον βίον των. Ἐν ἐνὶ λόγῳ, οἱ τοιοῦτοι ἀρχιερεῖς εἰσὶν ἐν βάρῳ καὶ μία ἐδυνητὰ πληγὴ εἰς τὸ ποιμνιον τοῦ Χριστοῦ. Ἰδιαιτέρως ὁμοῦ τὰ πάνδεινα ὑποφέρει ἀπὸ αὐτὸ τὸ ἀχρεῖον καὶ διεστραμμένον γραικικὸν ἱερατεῖον ὁ ἡμέτερος ἔθνος καὶ θεοσεβὴς λαὸς τῶν Βουλγάρων, διότι ἀσυνήθης καὶ ἀθεοφόρος καταχρῶνται τὴν ψυχικὴν του ἀσφρότητα, ἀφώνουν καὶ πρῶτητα.

Εἰς ἐκ τῶν πλέον διεστραμμένων βίων, εἶναι ὁ μέχρι τοῦδε ἡμέτερος ἀρχιερεὺς Μελέτιος. Ἐνδεκα ἐτη συμπονοῦνται ἀπ' οὗ αὐτὸς ἐπισκοπεῖ ἢ καλλίον εἶπαιν ἀκόρετος λυσοφ εἰς τὴν ἡμετέραν ἐπαρχίαν, ὡς δὲν ὑπάρχει παρανομία, τὴν ὅποιαν μυστικῶς ἢ φανερώς δὲν ἐξετελεῖται. Καὶ τίς δύναται νὰ περιγράψῃ τὰ μιὰ ἀπὸ αὐτοῦ ἔργα, μὴ τὰ ὅποια αὐτὸς ἐπόλεσε καὶ περιεβρόμισε τὴν ἀληθοῦς ἡμῶν πίστιν καὶ τὸν ὀφθαλμὸν τοῦ βαθμοῦ, ἐνώπιον ὁλοκλήρου τοῦ κόσμου; Τίς δύναται νὰ περιγράψῃ τὰς ἀπαίρους αὐτοῦ αἰσχρότητας, βίαιοπραγίας καὶ βίαιοπραγίας; Πόσας οἰκογενεὰς αὐτὸς δὲν κατέστρεψε, καὶ δὲν ἐβλάψε πολυτρόπως; Τρεῖς φορές ἡμεῖς ἐπαρκοπήθημεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἐναντίον αὐτοῦ τοῦ προβατοσμήτου λόκου, ἀλλ' αὐτὴ δὲν ἠθέλησεν οὕτε ἀποκριθῆναι νὰ μᾶς δώσῃ. Εἰς μάτην ἡμεῖς παρεστήσαμεν ἑλὴν τὴν βλάβην ἣτις προέρχεται ἀπὸ τοιούτων ποι-

μένα, εἰς μάτην ἐβασανίζομεθα νὰ διεγείρωμεν τὸν ἐλάχιστον χριστιανικὸν οἶκτον καὶ συναίσθησιν εἰς τὴν καρδίαν τῆς ἀνωτάτης ἐκκλησιαστικῆς κυριαρχίας. Αὐτὴ ἤκουε τὰ ἡμέτερα ὀδυνηρὰ παράφωνα μετὰ μεγίστης ἀδιαφορίας καὶ ψυχρότητος. Τότε ἡμεῖς διὰ νὰ δυνήθωμεν νὰ διατηρήσωμεν τὴν πίστιν ἡμῶν ὡσάν καὶ ἀβλαβῆ, καθὼς τὴν ἐδέχθημεν ἀπὸ τοῦ προπάτορος ἡμῶν, καὶ νὰ διαφυλίζωμεν καὶ ἡμᾶς αὐτοὺς ἀπὸ τὰς σκανδαλώδεις καὶ ἀνομοφύρους μαρτύρησας καὶ παραβιάσεις τοῦ αἰσχροῦ καὶ διεφθαρμένου γραικικοῦ ἱερατείου, ἀπεφασίσσαμεν σταθερῶς νὰ παρατήσωμεν αὐτὸ, καὶ νὰ ἀναγνωρίσωμεν τὴν αὐτοῦ ἀγιότητα τὴν πάπαν Πῖον ἑνάτον καὶ τοὺς διαδόχους αὐτοῦ εἰς τὴν ἀποστολικὴν καθέδραν διὰ πνευματικὸν ἡμῶν ἀρχηγὸν κατὰ τὸν ἀκλόουτον τρόπον.

α'. Ἡμεῖς δεχόμεθα τὴν συγκοινωνίαν τῆς καθέδρας τοῦ ἁγίου Πέτρου, εἰς τὴν ὅποιαν ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἐθεμελίωσε τὴν ἐκκλησίαν του, καὶ ἐπὶ κεφαλῆς τῆς ὁποίας Πῖος ὁ ἑνάτος κυβερνᾷ καὶ διευθύνει τὴν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίαν. Ταῦτο χρόνος ἡμεῖς τῷ ὄντι πιστεύομεν ὅτι ὁ Πῖος ἑνάτος εἶναι ἀληθὴς κληρονόμος τοῦ ἁγίου Πέτρου. Πιστεύομεν δὲ τὴν ὀρθόδοξον ἀνατολικὴν ἡμῶν ἐκκλησίαν καὶ θρησκείαν ὅπως μᾶς τὴν παρέδωκαν οἱ ἅγιοι πατέρες, καὶ ὅποιαν αἱ ἅγια καὶ οἰκουμενικὰ σύνοδοι ἐτακτοποίησαν.

β'. Ἐπιθυμοῦμεν καὶ παρακαλοῦμεν τὸν Πῖον ἑνάτον νὰ μὴ κάμῃ μεταβολὴν τινὰ εἰς τὸ σύνολον τῶν ἐκκλησιαστικῶν διατάξεων, εἰς τὴν μετέδοσιν τῶν μυστηρίων, εἰς τὴν ἐνδεμίαν τῶν ἱερέων μας, καὶ εἰς τὴν γλώσσαν εἰς τὴν ὅποιαν γίνονται αἱ ἐκκλησιαστικαὶ εὐχαὶ μεταξὺ ἡμῶν, ἣτις γλώσσα εἶναι ἡ ἀρχαία βουλγαρικὴ, ἀλλως ὀνομαζομένη ὀλαβουρικὴ.

γ'. Ἡ ἐκκλησιαστικὴ διεύθυνσις τῆς ἐπαρχίας θέλει ἐμπιστευθῆ εἰς ἕνα ἀρχιερέα διὰ κοινῆς ἡμῶν ἐκλογῆς εἰς τὴν ὅποιαν ἡ αὐτοῦ ἀγιότης ὁ Πῖος ἑνάτος παρακαλεῖται νὰ συννοήσῃ.

δ'. Ὁ ἀρχιερεὺς καὶ τὸ ἱερατεῖον οἱ διεκρίθοντες παρ' ἡμῶν νὰ διευθύνωσι τὴν ἐπαρχίαν καὶ τὰς ἐνορίας θέλουν εἶδαι: σὺν τῆς αὐτοῦ ἀγιότητος τοῦ Πῖου ἑνάτου καὶ τῶν διαδόχων αὐτοῦ.

ε'. Τὰ σχολεῖα θέλουν εἶδαι εἰς τὴν διεύθυνσιν καὶ σκέπην τοῦ ἀρχιερέως καὶ τῶν προϋχόντων. Ἡ βουλγαρικὴ γλώσσα μὴ τὰ ἑθνικὰ γράμματα θέλει εἶδαι πάντοτε γλώσσα κεφαλαίωδης καὶ βίσις εἰς τὴν σπουδὴν τῆς νεολαίας. οἱ διδασκαλοὶ θέλουν ἐκλέγεσθαι παρὰ τοῦ ἀρχιερέως καὶ τῶν ἐπιτρόπων, οἵτινες θέλουν εἶδαι ἐκτελεγμένοι ὑπὸ τοῦ λαοῦ τῆς ἐνορίας.

Μὴ τοιοῦτον τρόπον ἡμεῖς παρακαλοῦμεν τὴν αὐτοῦ ἀγιότητα τὸν Πῖον ἑνάτον νὰ μᾶς δεχθῆ εἰς τὴν μάνδραν του καὶ ὑπὸ τὰς πτέρυγας αὐτοῦ. Τοιαύτη εἶναι ἡ συνένωσις ἡμῶν, εἰς τὴν ὅποιαν ἐπιθυμοῦμεν νὰ ἡμεθα μὴ τὴν ἁγίαν ἀποστολικὴν καθέδραν διὰ νὰ ἱσταται ἀκωλύτως καὶ ὅλοι οἱ λοιποὶ συμπατριῶται καὶ ὁμογενεὶς ἡμῶν νὰ μᾶς μιμηθῶσιν, καὶ ὅπως νὰ ἀποσπασθῶμεν ἀπὸ τὸ διεφθαρμένον καὶ ἐπίβουλον γραικικὸν ἱερατεῖον. Εἶθε ὁ θεὸς νὰ δεξασθῆ μεταξὺ ἡμῶν καὶ μεταξὺ τῶν ἄλλων ὁμογενῶν Βουλγάρων!

Τελευταῖον ἡμεῖς παρακαλοῦμεν τὴν αὐτοῦ ἀγι-

\* Ex originali edemio ad epistolam a viazio apostolico Constantinopolitano Romano missam die 21 septembris 1869.

την εὐχος νὰ παρακαλέσῃ τὴν γαλλικὴν κυβερνήτην διὰ τὴν ἀδοκίμησιν εἰς ἀναγκαστὰν καρίστωσιν νὰ μᾶς ἐπιτρέψῃ τὴν καλὴν ἐπαρκοσίαν παρὰ τῶν ἡμετέρων ἀγκυρῶν ἀποτοκράτορι σουλτάν Ἀμπδὺλ Μενζὶδ, κατὰ πάσης ἀδικου καταδρομῆς καὶ βεβουλίαν ἧτις δύναται νὰ ἐγερθῇ ἐναντίον ἡμῶν ἐκ μέρους τοῦ ἐπιβούλου καὶ πανούργου

γὰρ γραικοῦ ἱερατείου. Παρορθῶς εἰς ἐπὶ θύλουσιν εἰσακουσθῆαι ταπεινὰ ἡμῶν αἰτήσεις, ὑποσημαίου-μεθα εὐσεβέστεως.

Ἐν Κουκούχῳ, τῇ 12 Ἰουλίου 1859.

Πιστοὶ καὶ ἀφοσιωμένοι πατέρες τοῦ κραταιοτάτου σουλτάνου Ἀμπδὺλ Μενζὶδ ἐφένδῃ μᾶς.

2.

### BULGARI CONSTANTINOPOLITANI FIDEM CATHOLICAM PROPALAM PROFITENTUR\*

1860 decembris 30.

In Pera di Constantinopoli. L'anno del Signore 1860, 30 dicembre, presente l'illustrissimo monsignor Hassun, primate Armeno cattolico, presenti i molti reverendi prefetti apostolici, i reverendi parrochi, e molti del clero al latino come armeno-cattolico, nella residenza di monsignor vicario apostolico, si presentarono i deputati della nazione bulgara, per domandare d'essere ammessi nel seno della chiesa cattolica apostolica romana. A questi rappresentanti della nazione bulgara monsignor Paolo Brunoni arcivescovo di Taron vicario apostolico patriarcale di Costantinopoli indirizzava le seguenti domande:

«Cosa domandate? R. Supplichiamo nella persona di monsignor vicario apostolico il beatissimo papa di Roma accogliere nel numero de' suoi figli e conservarci tutte le nostre prerogative ed usi esistenti ab antiquo nella nostra chiesa e nazione. — Credete ed ammettete tutto quello che la santa chiesa Romana insegna? R. Crediamo di tutto cuore, ed abbracciamo tutto quello che la chiesa cattolica insegna.»

Interrogati dallo stesso monsignor vicario apostolico, se tutti erano uniformi e d'accordo, per acclamazione rispondevano: «Siamo tutti d'accordo.» — A questa risposta dei deputati, i capi loro ecclesiastici, nonche molti della nazione in numero di cento incirca ripetevano: «Siamo tutti d'accordo, così desideriamo, così vogliamo.»

#### Firmati:

† Brunoni arcivescovo di Taron vicario apostolico di Costantinopoli.

† A. Hassun arcivescovo primatiale armeno cattolico di Costantinopoli.

Monsignor Andrea Calomati vicario generale. — Архимандритъ Макария Саввовъ, — Архимандритъ Иосифъ, — Попъ Тодоръ, — Священно-диаконъ Висармонъ, — fra Giovanni Battista di Falerone prefetto apostolico minore riformato. — fra Pietro da Settingiano prefetto apostolico cappuccino. — fra Giuseppe Tratini vice-prefetto dei padri minori conventuali. — frater pater Hyacinthus Campiaso ordinis praedicatorum pro-prefectus apostolicus vicarius Sancti Petri, — fra Teofilo di Castignano minore riformato parroco di Santa Maria di Costantinopoli, — fra Carlo Matteo Brignardelli de' predicatori parroco di San Pietro di Galata. — fra Antonio Guglielmi minore conventuale parroco di Sant'Antonio di Pera, — fra Filippo Kunió vicario del convento di San Giorgio in Galata, — reverende padre fra Emanuel Martin ex-procurador general de Terra-Santa, — fra Joannes Gutié de' minori osservanti, — fra Salvatore dalli Graniti missionario apostolico cappuccino, — fra Arcangelo da Gnadava missionario apostolico cappuccino, — Stefano Azarian segretario generale dell'arcivescovo armeno cattolico, — Stefano Pehlivanian sacerdote patriarcale, — Giacomo Barozzi cancelliere vicariale.

3.

### BULGARI UNITI PIO PPAE IX

1860 decembris 18 30.

Très saint Père.

Nous soussignés, clergé et laïques de la nation bulgare, au nom de nos confrères, nous déclarons reconnaître votre sainteté pour chef de toute l'église catholique, successeur de saint Pierre et vicaire de Jésus-Christ, et nous déclarons que nous confessons toutes les vérités que la sainte église romaine enseigne, conformément à l'acte de profession de foi que nous avons présenté, en présence

de leurs grandeurs monseigneur Brunoni, vicaire apostolique, et monseigneur Hassun, primat arménien. Nous prions votre sainteté de daigner conserver nos rites et nos coutumes ecclésiastiques, d'après les décisions des saints conciles œcuméniques, et surtout celui de Florence...

Le 18 30 décembre 1860.

(Sequebantur subscriptiones.)

4.

### BULGARI UNITI FIDEM CATHOLICAM PROFITENTUR

1860 decembris 20 ianuarii 1.

Aujourd'hui dimanche 20 décembre 1860, nous soussignés, bulgares, sujets fidèles de notre auguste souverain sa majesté impériale le sultan, réunis en conseil national dans notre église de Constantinople, sous la présidence de notre clergé national, munis de pleins pouvoirs de la part d'une partie de la nation, déclarons de la manière la plus solennelle nous être unis, conformément à notre acte de profession de foi, librement et spontanément, à l'église catholique apostolique romaine, et avoir par conséquent reconnu le souverain pontife pour notre chef spirituel, auquel nous prêtons une pleine

soumission, et nous nous adressons à monseigneur Hassun, archevêque-primat arménien catholique à Constantinople pour solliciter son intervention provisoire auprès du saint-siège pour tout ce qui concerne nos intérêts spirituels, et auprès de la Sublime Porte pour l'expédition de nos affaires religieuses et civiles. En foi de quoi, etc. etc.

Constantinople, le 20 décembre 1860 1<sup>er</sup> janvier 1861.

(Sequebantur subscriptiones clericorum et praepositorum bulgarorum.)

\* Ex ipso originali in archivo delegationis apostolicae Constantinopolitanae servato.

PAULUS BRUNONI VICARIUS APOSTOLICUS CONSTANTINOPOLITANOS ALEXANDRO BARNABO  
CONGREGATIONIS DE PROPAGANDA FIDE PRAEFECTO\*  
1861 ianuarii 2.

Eminentissimo e reverendissimo principi

Facendo seguito a quanto sin ora si è detto delle trattative dei Bulgari per unirsi alla chiesa cattolica, ho il piacere di significare e vostra eminenza reverendissima che una porzione dei Bulgari stabiliti in Costantinopoli a loro nome, e di tre mila firme ricevute dalle provincie, dopo un anno e mezzo di trattative, e di gravissime opposizioni suscite dalla Russia e dal patriarcato greco di Costantinopoli, decisamente si sono presentati nella nostra residenza in numero di quattro ecclesiastici, di varii deputati delle provincie, seguiti da un centinaio di popolo, cercando di fare l'abjura degli errori di Fozio, e riconoscere la supremazia del capo della chiesa. Il numero ne sarebbe quintuplicato se la mia residenza fosse capace di contenerli tutti, ed il gran numero non apportasse confusione. Antecedentemente avevo preso tutte quelle precauzioni che un affare di tale entità richiedeva, e per non agire isolatamente e senza consiglio, invitava nella detta riunione dei Bulgari monsignor Hassun primate armeno cattolico con i suoi ufficiali, inoltre tutti i prefetti apostolici e superiori delle corporazioni latine e parrochi della capitale, con parte del mio clero: dinnanzi ai quali tutti ho fatto il processo verbale, dopo il quale gl' invitai alla chiesa per l'abjura. Commisi a monsignor Hassun, avendo riguardo all' alto suo grado, la cerimonia

ecclesiastica la quale si è fatta con nostra non solo ma con grande anche soddisfazione e gioia dell' accorso popolo.

Ors' abbiamo preso una casa per formare alla meglio una chiesa per i neoconvertiti, e una casa per i loro preti: ed ho destinato alcuni sacerdoti latini per istruire questi e tutti quelli che vengono nel seno della chiesa cattolica.

Riguardo a questa conversione, fra quelli che meritamente si affaticarono con inauditi sacrifici d' ogni genere, il primo luogo è dovuto al signor Boré prefetto apostolico lazzarista con i suoi sacerdoti della congregazione di san Vincenzo di Paolo. Monsignor Hassun in questa santa causa non ha mancato alla sua parte, e la sua posizione nella qualità di suddito ottomano lo mette in diretta relazione col ministero turco da poter fare per l'avvenire molto di più: non cessando i scismatici di muovere cielo e terra contro i neoconvertiti. Umilio a vostra eminenza reverendissima la supplica dei Bulgari diretta al santo padre.

Potessero questi nostri voti essere di lieti successi, e vedere la nazione bulgara in massa venire nel grembo della santa madre chiesa cattolica, e consolarsi il paterno animo del nostro immortale papa Pio IX tanto amareggiato dai suoi figli suaturati, e vedere il trionfo della fede essere di eterna confusione de' suoi nemici.

Con ogni maggior ossequio ecc.

BULGARI UNITI ANTONIO HASSUN ARMENORUM PRIMATI\*\*  
1860 decembris 23 1861 ianuarii 4.

Excellence.

L'église romaine a eu de tout temps une sollicitude paternelle pour les chrétiens d'Orient et pour la conservation de leurs cérémonies religieuses, de leurs coutumes et autres institutions adoptées de temps immémorial et conservées jusqu'à nos jours. A cet effet, nous avons l'assurance qu'en faisant l'union avec la sainte église romaine, conformément aux décisions du concile œcuménique de Florence, notre liturgie, nos rites, nos cérémonies

et nos coutumes religieuses, instituées par les saints pères et conservées religieusement, ne seront nullement modifiées, mais bien au contraire elles seront respectées ainsi que notre hiérarchie nationale et notre clergé national, qui seuls nous administreront. De cette manière, tous nos compatriotes seront à l'abri des mauvaises suggestions qu'on ne cesse de faire en cette occasion. Nous demandons votre sainte bénédiction et nous sommes vos enfants spirituels.

Constantinople, le 23 décembre 1860.

SYNODUS GRAECA CONSTANTINOPOLITANA BULGAROS MONET UT CATHOLICORUM SOCIETATEM SEDULO DEVITANTES FIDEM ORTHODOXAM FIRMITER TENEANT\*\*\*  
1861 ianuarii 1/13.

† Ἰσωςταία ἐλέη θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νείας Ῥώμης καὶ οὐκουμηνικὸς πατριάρχης.

† Ἐντιμότατοι κληρικοὶ τῆς καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ μεγάλης ἐκκλησίας, καὶ ἀλαβέστατοι ἱερεῖς, καὶ δαΐστατοι ἱερομόναχοι, οἱ φέλλοντες ἐν ταῖς ἐκκλησιαστικαῖς τῆς Πόλεως, τοῦ Γαλατῆ καὶ οἴου τοῦ Καταστίνου, καὶ λοιποὶ ἀπαξέπαντες εὐλογημένοι χριστιανοί, χάρις εἰη ὑμῖν καὶ εἰρήνη παρὰ θεοῦ.

Ἰσχυρὸν ἀπὸ τῆς τοσαύτης ἀλλοιότητος καὶ ἀπαρδειγματιστοῦς σκηνᾶς, τῆς ἀπὸ τινος καιροῦ ἐν ὄψει τοῦ ἑρθεύου χριστιανικοῦ κόσμου καὶ ἐνώπιον ὄλων τῶν ἐθνῶν διαδραματιζομένης ὑπὸ τινος μαρβῆος χρι-

στιανῶν ἑρθεύου βουλγάρων, οἱ ὅποιοι, παρκαυθέντες ἀπὸ εἰσθητικῆς βολῆς καὶ καταχθονίου, σκοπὸν ἔχουσαι τὴν ἀπόσκαπιν αὐτῶν κυρίως ἀπὸ τῶν πατρῶων ἱερῶν δογμάτων αὐτῶν, καὶ δελεασθέντες δι' ἐκπίδων κέρκου καὶ ἐπιδείξων ἐθνικῆς εὐθην φιλοτιμίας, εἰς ἐπίτευξιν προόδων καὶ ὀρησκευτικῆς ἀνεξαρτησίας, ἐξετραχλιόθησαν μέχρι τοῦ νῦν εἰς διάφορα ἀντιορησκευτικὰ καὶ ἀντικανονικὰ κινήματα, εἶδε τελευταίον μετ' ἐκπλήξεως καὶ λύπης καιρίας ἀπαν τὸ ἑρθεύου κλήρωμα τὸ τραγικὸν καὶ ἐλθρὸν τέλος τῆς ἐπὶ ψυχικῆ ἀπωλείᾳ αὐτῶν ὑπὸ τοῦ ἀρχεκάκου σατὰν διακαταζομένης ταύτης σκηνῆς, καὶ ἀνά-

\* E tabulario delegationis apostolice Constantinopolitanae.

\*\* Huius aliorumque id generis documentorum translationem tantum nactus sum. Equidem non semel modo et iterum, sed ter quaterque hodiernam patriarcham Armeniorum catholicorum, Paulum Sabbaghian, adivi, ut mihi daretur facultas ipsas describendi originalia in tabulario patriarchatus asservata. Ille vero, qui sans est mos, licentiae petita una manu annuit, altera abunxit.

\*\*\* Ἐκκλησιαστικὴ ἢ ἐκκλησιαστικῶν δελτίον (Constantinopoli, 1861), p. 57-62. Habetur eadem tabula gallice reddita apud baronem d'Avril. Actes relatifs à l'église bulgare (Paris, 1863), p. 4-8.

λογόν των ἐκ ἀρχῆς μωριστρῶν σατανικῶν μηχανημάτων. Οὐδένα γάρ τῶν χριστιανῶν λανθάνουσι δοαὶ καταχρήσεις, καὶ ἐπὶ ἀπέχῃ εἰς ἀποπῶν παρ-  
 ἐκτροπῆ, οὐ μόνον ἡθεῶν, ἀλλὰ καὶ θρησκευτικῶν καθήκοντων ἐτολήθησαν ἐνταῦθα τε καὶ ἐν τρισὶ τῶν  
 ἔξω βουλγαρικῶν ἐπαρχιῶν μέρει, κατὰ τὰς διαφόρους φάσεις τῶν ἐν τῇ ἐσχάτῃ τούτοις καιροῖς ἐπὶ κοινῷ  
 σκανδαλῷ τῶν ἑρθεοδόξων χριστιανῶν ἀναφύοντων, ἄρμασιν οἱ, οἷα: κύριος, βουλγαρικῶν τούτων κινη-  
 μάτων, φαίμεν δὴ τὴν διάλυσιν καὶ καταργήσιν παντὸς  
 τοῦ ἱεροῦ χρίματος, συνδέοντες αὐτοὺς μετὰ τῶν ἄλλων  
 ἑρθεοδόξων λαῶν καὶ ἐμφανῶν ἀδελφῶν αὐτῶν, τὴν  
 ἐπιμέλειαν καὶ ἰδιοποιήσιν αὐτῶν ἐπὶ τῶν κοινῶν χρι-  
 στιανικῶν ἐκκλησιῶν, τὴν ἀποστρεφθῆναι πρὸς τὴν ἁλ-  
 ληγικὴν διαλεκτικὴν μέχρι καὶ τῆς περιλήψεως τῶν  
 κατ' αὐτὴν ἱερῶν βιβλίων, καὶ ἕσα ἄλλα τὰ τοῦ παρ-  
 τριασμοῦ μισᾶλλον πνεῦμα ὑπεγγύρασιν εἰς τὴν  
 ἀκριτον ἐρήμην αὐτῶν, πρὸ πάντων δέ, τὴν παρὰ τοὺς  
 θεοὺς καὶ ἱεροὺς κανόνας αὐτοχειροτόνητον ἀναφύου-  
 ξιν αὐτοκατάλλου καὶ ἀνεξαρτήτου πνευματικῆς αὐτῶν  
 ἀρχῆς, προσωποποιήσεως αὐτεπαγγέλτου, καὶ ἄνευ  
 οὐδεμίας οὐδαμῶθεν κανονικῆς ἢ ἄλλης νομιμότητος  
 εἰς τὰ ἄτοια τῶν γνωστῶν τοῦ τε ἐπισκόπου Μακαρίου-  
 πόντος Ἰλαρίωνος καὶ τοῦ πρώην Δυρακίου Αὐθεν-  
 τίου, οὐχ ἦντον καταπατησάντων τὰ: πρὸς θεὸν ἐν τῇ  
 χριστονομίᾳ αὐτῶν φρικτῆς ὑποχρέωσις τοῦ συμφωνεῖν  
 κατὰ πάντα τοῖς ὑπὲρ τῶν ἁγίων πατέρων ἡρώων τε-  
 θεῖων ἑρῶς καὶ θεαμαῖς τῆς ἁγίας τοῦ Χριστοῦ ἐκ-  
 κλησίας, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ μοκτηρισμῷ καὶ χλευασμῷ τῶν  
 ἱερωτέρων αὐτῆς ἑθίμων, τῇ ἰδίᾳ μόνον ἀλαστονίᾳ δου-  
 λευσάντων πρὸς πλάνην καὶ ἀπάτην, τῶν ἁπλῶν καὶ  
 ἀειζῶν τούτων ἰδωτῶν χριστιανῶν, ὑπὲρ τῶν ἑσπίων  
 καὶ μόνον ἔχειρ σθένος καὶ ἀξιοπῆντες τὴν καθρῆν  
 καὶ ἀνεμύλιον, ὅς ὁ εἶπαι, καὶ γελῶσαν ἀξίαν τοῦ  
 ἀνεξαρτήτου, διατελοῦσαν ἀδιορθῶτως ἐμμένοντες τοῖς  
 σαθροῖς αὐτῶν φροήμασι, καὶ ὑποσελιζόμενοι εἰς τὴν  
 κακοφροσύνην αὐτῶν καὶ τοὺς ἀπλουστέρους τῶν ἑσ-  
 πίων αὐτῶν.

Ἀλλὰ τὰς ἡλιθεράς ταύτας ἀνοθείας καὶ τοὺς  
 ψευδολήθρους κρημνοὺς, εἰς τοὺς ἑσπίους κηλίπειν οἱ  
 πολλοὶ οἴκτου ἄξιοι τῆς συμμορίας ταύτης χριστιαν-  
 νοί, διεδέχθη, ἐσχάτως καὶ ἄλλο ἡλιθερότερον τέλ-  
 μημα, εἰς ὃ ὤθησαν τινα: αἱ κακαὶ καὶ παράφοροι  
 μέχρι τοῦδε πρότροποι καὶ εἰσθηγῆσι τῶν εἰρημῶν  
 ἔσω, ὡς μὴ ὄφελαι, ἀρχιερέων, ὥστε νὰ κρημισθῶσιν  
 εἰς τὸ τῆς κανοδεξίας βάρβαρον, λαιμῶν καὶ  
 ἀνεπισθῆτης ἀπαρηγάμενοι τὴν πίστιν τῶν πατέρων  
 αὐτῶν καὶ ἀποσχισθέντες ἀπὸ τῆς ὀλομελείας τῶν  
 ἑρθεοδόξων χριστιανῶν, καθὼς, ὡς ἔγνωμεν, τινὲς ἐξ  
 αὐτῶν, προχωροῦντες θερμότερον ἔπου ὁ ποιητὸς  
 δαιμῶν πρέθετο ἀπ' ἀρχῆς: ὠθήσα: καὶ κατανήσασαι  
 αὐτοὺς, ἐγκατεστάθησαν εἰς ἑρθεοδόξον τινα ναὸν  
 τοῦ Γαλάτᾳ, καὶ προσεῦσαντες τὴν ὑποταγήν καὶ τὸ  
 μνημόσυον τοῦ δυτικῶ πνευματικῶ ἀρχιερέω, ἐστη-  
 σαν ἐν αὐτῷ ἱερᾷ σύμβολα καὶ σκεῦῃ, καὶ ἐξετέλεσαν,  
 πρὸ θεῖαν λειτουργίαν, προσεβαρῶντων αὐτῶν τριῶν  
 ἱερῶν βουλγάρων, τῶν μὲν ὄσα παραφροῶν καὶ  
 μωρῶν, τοῦ δέ, ἐπὶ ἀνεπισθῆθηκαὶ καὶ κλοπαῖς καὶ  
 ἄλλαις κακοφροῖαις ἐστιγματισμένου δραπέτου: ὁ φρι-  
 κτὸς οὗτος ἐμπαιγμὸς τῆς ἁγίας καὶ ἀμωμῆτου ἡμῶν  
 πίστεως καὶ ἡ ἀσυνειδήτης βεβήλωσις τῶν ἱερωτέρων  
 ἐάν περιωρισθῇ μέχρι τούτων τῶν ἀπονενοημένων  
 κινήματων, ἀλλὰ οἱ οὕτως ἀναξίως ἀποσκίρτησαντες,  
 εἴτε ἐν πεποιθήσει αὐτῶν, εἴτε θέλοντες ἀπατήσασαι  
 καὶ ἄλλους τῶν ἀπλουστέρων, διατείνονται ἐπὶ οὐδα-  
 μίαν μετῴθηον παράφροσιν ἢ παραλλαγῆν τοῦ ἱρησκυ-  
 ματος αὐτῶν, ἀλλ' ἐπὶ: ἀξιοκλοῦδοσιν ὑπάρχοντες  
 μέλι, τῆς ἁγίας ἡμῶν ἑρθεοδόξου ἐκκλησίας, ὡς ἐμμέ-  
 νοντες ἐσθῆν εἰς τὰ αὐτὰ ἔργματα καὶ τὰς αὐτὰς  
 παραδόσεις καὶ διατυπώσεις, αὐτῆς, μὴ συνιέντες οἱ  
 ἀλλοιοὶ ἐπὶ ἀντικατοῦσμοι τοῖς κανονικῶς αὐτῶν  
 ἐπισκόποις, οἵτινες, διακρατοῦσι πιστῶς καὶ ἀπαρα-  
 χαράτως τὰ πατροπαράδοτα θεῖα ἔργματα, τὰ ὑπὲρ

τῶν ἁγίων οἰκουμηνικῶν συνόδων θεσοφῶντα, καὶ  
 ὑπερασσόμενοι εἰς ἐπίσκοπον ἐπὶ ἑρθεοδόξον ἄλλο, τὴν  
 ὄσων πίστεως ὁμολογῶντα, κατ' ὃ ἄγιοι πατέρες  
 ἡμῶν ἐκάνοντο, καὶ ἀνεκτρέποντα ἐαυτῶν ἀναμάρ-  
 τητον εἰς τὰ τῆς πίστεως καὶ αὐτῶν ἐπὶ τῶν οἰκου-  
 μηνικῶν συνόδων ὑπέρτερον, καὶ τοῦτον ἀναγνωρί-  
 ζοντες, ὡς ὑπεράτην καὶ ἀνάνθηστον κεφαλὴν τῆς  
 ἐκκλησίας, καθίστανται: προφανῶς: σχηματικοὶ καὶ  
 ἄλλοτριοί: τῆς τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας, ἢ: κατὰ τὴν  
 κατὰ τὸν θεῖον ἀπόστολον, ὁ Χριστός: καὶ ἐκτός  
 τούτου, μὴ ἄνοστοντες ἐπὶ τὸ πρὸ ἀδεχθῆναι: αὐτοὺς  
 ὡς προσλήτους διὰ τούτων παραχωρήσεων, ἀνε-  
 καίμενων τοῖς ἁγίων ἔργμασι, ἀρκεῖται: ἐπὶ μόνον  
 τῇ τοῦ δυτικῶ ἐπισκόπου ἀναγνωρίσει, ὑπάρχει: προ-  
 φανῶς τρόπος τοῦ κατὰ μικρὸν καὶ πρῶτον: τοῦ  
 χρόνου εἰσέρχαι αὐτοὺς καὶ τὰς μεγάλας κανοτομίας  
 τῶν οὐκατοστέρων ἱερῶν ἡμῶν ἔργματων, καθὼς  
 πολλὰ τοιαῦτα πρόκειται: παραδείγματα.

Ταῦτα πάντα μετὰ καρίας λύτης ῥήπουσα ἢ  
 ἁγία τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησία, μολοντο: γεννητοῦσα  
 καλῶς τὰς ἀρχὰς καὶ αἰτίας τῆς τακτανομένης ἀπο-  
 πλάνησως τῶν εἰρημῶν βουλγάρων χριστιανῶν, καὶ  
 ἕσα ἄλλα πρὸς τοῖς ἐκτεθείαι: καταχρήται: μετὰ ἐπιθε-  
 δεύθησαν πρὸς τὸν σκοπὸν τούτον, ἐν οἷς εἰσι: καὶ  
 αἱ ἐν διῶ τῇ μεταξὺ χρόνῳ χαλαρούμεναι ὑποκλι-  
 σεις διὰ παρατήρησις προσωπικῶν ἢ κερκαῶν ἑλλει-  
 ψειν, ἐπὶ καταχρησῆ καὶ εὐσεμῆ τῶν ἱερῶ ἡμῶν  
 κλήρου, ἀλλ' ἐν πάσι τούτοις διαφόροις πνευματικῶ  
 χριστιανῆ, οἰκονομίας: ἐν ἀνοχῇ καὶ μακροθυμίᾳ,  
 καὶ συγκαταθήσις μεταλθεῖσαι ἐπὶ τοῦ παναγωστάτου  
 προκατόχου ἡμῶν καὶ παραχωρήσις: εἰρηνοποιῆς, διὰ  
 τὰ: ὅποιαι: καὶ παράπονα πικρὰ ὑπέρτερον ἄλλων  
 ἐπιστῆ, ἑρθεοδόξων τέκνων αὐτῆς, μόνον ἵνα προλαβῇ  
 καὶ ματαῶσῃ τὰ ὀλέθρια τῆς πλάνης, καὶ ἀπάτης  
 ἀποτελέσματα, περὶ ἢ: πολλῶν καὶ ἐπὶ τῶν  
 παρανεύσιων παρίστησι κα ἐξήγησαν, ἐπὶ παρ' αὐτῆ,  
 ὡς κοινῇ ἀπάντων τῶν ἑρθεοδόξων μητρὶ, οὔτε Γραι-  
 κῶς ἢ Βουλγάρων, οὔτε Ἀσκανῶς ἢ Ἀρμενῶς, οὔτε ἄλ-  
 λῃ, εἰσθηγῆσι καταγωγῆς χριστιανῶς θεωρηται: ἔχων  
 ἐξῆρεσιν τινα ἢ διαφορᾶν καὶ διακρίσιν, ἀλλ' ὡς  
 πάντας γεννητοῦσα ἐν Χριστῷ διὰ τοῦ εὐαγγελίου  
 καὶ τῇ γὰλακτί: τῆς εὐσεμίας: καὶ τῶν πατέρων  
 ἔργματων ἐκρέψασαι καὶ εἰς τὸ ἐνὶ θεοῦ βαπ-  
 τίσματος: ἐν μὴ κολομῆθηρα ἀναγεννητοῦσα, πάντας  
 γνωρίζει: ἀδελφοὺς: ἐν Χριστῷ ἑμοφύλους, ἐν σῶμα  
 πνευματικῶν ἀποτελοῦσας, καὶ πάντας ἀνεξαρτήτως  
 ὡς τέκνα αὐτῆς ἀγαπῆ: τὰ ἑμοῦ θάλασι: εἰς τοὺς  
 κέλπους αὐτῆς, διὰ τῶν πνευματικῶν χριτῶν: μολο-  
 νόσι: φαμέν, παντοτοτρόπως ἡγωνισθῆ, μέχρι τοῦ νῦν,  
 ἵνα πληροφορησῆ αὐτοὺς, ἐπὶ τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ θεοῦ  
 οὐκ ἔστιν ἐκκλησία τῶν Βουλγάρων, οὔτε τῶν Γραι-  
 κῶν, οὔτε τῶν Ἀσκανῶν, οὔτε τῶν Ἀρμενῶν, οὔτε  
 τῶν Ἀρμενῶν (Ναιχοροῦσι), οὔτε τῶν Ἀράβων, ἀλλὰ  
 καθολικῇ κοινῇ μήτρῃ καὶ πρῶτατῆς ἀπάντων τῶν  
 ἀπάνταχῶ τῆς ἐπίσκοπῶν ἑρθεοδόξων χριστιανῶν,  
 μολοντοστο ἐν ἕκαστῇ ὀδῶν: ὀδῶν: εἰς ματανομίας  
 μέχρι τοῦ νῦν τὰς προσπάθειαι: αὐτῆς ἐναντίον τῶν  
 βουλῶν εἰσθηγῶν καὶ τῆς σατανικῆς ἀπάτης, τῆς  
 ὅποιαις, τέλος πάντων, ὄσων ἐγένετο τὸ μέρος τούτο  
 τῶν ὀλίγων ἀποσκίρτηντων, ὡς εἰρηται, χριστιανῶν.  
 Ἀλλὰ τούτου: μὲν τοὺς ἐθελουκάτως τοιαῦτην κερ-  
 νίδα θεμένου: τῶν ἀπονενοημένων κινήματων καὶ τῆς  
 ματαίας ἐθνικῆς αὐτῶν φιλοτιμίας, ἢ μάλλον εἰπειν,  
 κακοβουλίας, ἦτοι τὴν ἀποσκίρτησιν ἀπὸ τῶν πατέρων  
 τῆς εὐσεμίας ἔρων καὶ τὴν ἀνευλαρῆ καταφροσύνην  
 καὶ τὴν ἐμπαιγμῶν τῶν ἱερωτέρων τῆς ἀμωμῆτου  
 ἡμῶν πίστεως ἑθίμων, ἠκατέραμεν καὶ ἡλείψασμεν ὡς  
 ἀξίους ἑθίμων, ἐπὶ τὴν ἔξουσι τιμωρῶν τῆς κατακρίτου  
 αὐτῶν διαγωγῆς θεῖαν ἐκδίκησιν, ἢ μὴ ἀνανήσαντες  
 τὸ θεῖον ἐκατίσμεναι ἔλεος: „Ὅσαί γάρ, τῆσιν ὁ  
 κύριος ἡμῶν, τῇ ἀνθρώπῃ, εἰ: οὐ: τὸ σκάνδαλον  
 γίνετα: καλὸν ἦν, εἰ: μὴ, ἐγενήθη, ὁ ἀνθρώπος  
 ἐκείνος.“



Ηροδός δὲ κεννημένος ἐκκλησιαστικῆ, ὅπως προ-  
 φυλάξωμεν ἀπὸ τῆς ἐλευθέρου αὐτῶν λύμης τοὺς λοι-  
 ποὺς ὀρθοδόξους Βουλγάρους τε καὶ ἡλλοὺς εὐσεβεῖς  
 χριστιανούς, γράφοντας διὰ τῆς καρούσης πατριαρχι-  
 κῆς ἡμῶν ἀποδείξεως, συμβουλευόμεν πατρικῶς, καὶ  
 παραγγομένον καὶ παραγγέλλομεν ἀπαξέκπαντας, ὅπως  
 διατηρῶντες ἑαυτοὺς προσεκτικοὺς καὶ ἀνωτέρους τῆς  
 σατανικῆς ταύτης ἀπάτης, κρῆτον ἀποκλείητε τὰ  
 ἅτα ἡμῶν τῶν οὐριστικῶν ἐκνοιῶν αὐτῶν καὶ δολίων  
 εἰσηγήσεων, δι' ἃν σπεύδουσι πρόσφορα καὶ ἄλλοις  
 εἰς τὴν ἰδίαν ἀπάτην κατὰ τὴν μυθευομένην ἀλώπεκα,  
 καὶ μηρεμίαν θερηκαυτικὴν καὶ πνευματικὴν κοινω-  
 νίαν ἔχητε μετ' αὐτῶν, ἀλλὰ θεωρήτε αὐτοὺς ὡς  
 σχισματικούς καὶ ἄλλοτριους τῆς τῶν ὀρθοδόξων  
 διοικητικῆς καὶ λειτουργικῆς καὶ ἀνταρτίας τῆς καθο-  
 λικῆς τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας. ἦν ἀγνωμόνας ἀπελά-  
 τιστῶν, ὑποβαλόντες ἑαυτοὺς τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς ἐπι-  
 ταιότοις, ἅτινα ὑπὸ τῶν θείων κανόνων κατὰ τῶν τὰ  
 τοιαῦτα τομῶντων ἐπιγόνται· συγχρόνως δὲ ἀπαγο-  
 ρεύομεν πάντας τοὺς ὀρθοδόξους χριστιανούς καὶ  
 ἀρετῶν ἀποτρέπομεν ἀπὸ τοῦ νὰ εἰσέρχωνται μὲ σκο-  
 πὸν προσευχῆς καὶ ἐκκλησιασμοῦ εἰς τὸν βήθοντα  
 ἐπερθεῶν ναὸν ἐν Γαλατῆ, ὅπου οἱ προσήλυτοι οὗτοι  
 καὶ σχισματικοὶ συνέχονται· διότι ἂς γνωρίσωσι  
 καλῶς ὅτι ἁμαρτάνουσιν εἰς τὸν θεόν, καὶ ἐπίκουσι  
 κρίμα ἑαυτοῖς βαρυτάτον, ὄχι μόνον διότι πιστεύουσιν  
 ὅτι οὐχ ὑπάρχει διαφορά μεταξὺ τῶν ἁγίων τοῦ θεοῦ  
 ὀρθοδόξων ἐκκλησιῶν καὶ τῆς συναγωγῆς τῶν κακο-  
 φρόνων τούτων σχισματικῶν, ἦτις οὐδεμίαν ἔχει κα-  
 θάρωσιν διὰ μαρτυρικῶν λεψάνων, καὶ ἱερῶν εὐχῶν  
 καὶ τελετῶν τῆς ἁγίας τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας, ἀλλὰ  
 καὶ διότι, παρὰ τοὺς ἱερῶς κανόνας καὶ τὰς ἀποστο-  
 λικὰς ἐντολάς, συμπροσέχονται μετὰ σχισματικῶν.

τῶς ὁποῖους οἱ θεοὶ πατέρες ἀποφαίνονται χαρῶν  
 καὶ τῶν αἰρετικῶν, ὡς σχίσαντες τὴν ἐκκλησίαν τοῦ  
 θεοῦ καὶ τὴν ἐνότητα τῶν χριστιανῶν διακρίσαντες,  
 τὸ ὅποσον ἁμαρτήματα εἶναι βαρυτάτον καὶ αὐτῆς τῆς  
 εὐδοκίας, κατὰ τὸν θεῖον ἡμῶν πατέρα Διονύ-  
 σιον τὸν ἑραλογοητὴν. Διὰ τοῦτο ὁ λγ' κανὼν τῆς ἐν  
 Λαδικαῖα ἁγίας συνόδου λέγει· „Ὁ δὲ εἰς αἰρετικῆς  
 ἢ σχισματικῶς συνεύχεσθαι.“ Ὁ δὲ εἰς ἱερῶς ἀπο-  
 στολικῶς κανὼν λέγει· „Εἰ τις, κληρικὸς ἢ λαϊκός,  
 εἰσέλθῃ εἰς συναγωγὴν Ἰουδαίων ἢ αἰρετικῶν προ-  
 σεύχεσθαι, καὶ καθαιρεῖσθαι καὶ ἀφορίζεσθαι.“ Ἐδοτε  
 οὐδεμίαν ἀμφιβολίαν ὅτι, ἔσθ' ἡμῶν χριστιανῶν εἰσέρχον-  
 ται εἰς τὸν ναὸν αὐτόν, ἀντὶ χάριτος καὶ εὐλογίας,  
 ἐπισύρουσι κατὰ τῆς κεφαλῆς τῶν τὰς ἀρὰς τῶν  
 θείων ἀποστόλων καὶ τῶν ἁγίων ἡμῶν πατέρων, καὶ  
 ἢ προσυχή αὐτῶν ἀποβαίνει αὐτοῖς εἰς ἁμαρτίαν καὶ  
 κόλασιν αἰώνιον· „Ὁ γὰρ κοινῶν/ ἦτος, τοῖς ἀκοι-  
 νωῆτοις, ἔστω καὶ αὐτὸς ἀκοινῶντος.“ Ἀλλὰ καὶ οἱ  
 εἰς ἁλλῆς περιεργαί· εἰσερχόμενοι οὐχ ἔπτον ἁμαρ-  
 τάνουσι καὶ αὐτοί, ὡς γινόμενοι θεαταὶ τῶν εἰς τὰ  
 θεῖα καταχρήσεων καὶ τῶν ἐνείρων τελετῶν, δι' ἃν  
 ἐμπαίζονται, ὡς εἰς θέατρον κοσμικόν, ἀνίπτει χειροὶ  
 καὶ ψυχῆς ἀμυήτοις καὶ συναϊδίσει πονηραῖς τελε-  
 σιουργούμενα τὰ ἀχραντα καὶ ἐρικτὰ μυστήρια τῆς  
 ἁγίας καὶ ἀμωμῆτου ἡμῶν πίστεως. Ταῦτα, κατὰ  
 χρέος ἡμῶν πατρικῶν, συμβουλευόμεν καὶ παραγγέλλο-  
 μεν ἀπαξέκπαντας, τοὺς εὐσεβεῖς χριστιανούς τὰ  
 γνήσια ἡμῶν ἐνεσματικὰ τέκνα, ἀπεκδεχόμενοι τὴν  
 εὐκρινῆ καὶ ἐγυάρδιον ἡμῶν ὑπακοὴν καὶ προθυμίαν  
 πρὸς τὴν φιλόδοξον φωνὴν τῆς πνευματικῆς ταύτης,  
 μητρὸς ἡμῶν ἁγίας ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ, ὃς ἡ  
 χάρις καὶ τὸ ἀπειρον ἔλεος, εἴη μετὰ πάντων ἡμῶν.  
 „αἰετᾶ, ἰανουαρίου α'.

8.

## BULGARORUM NON UNITORUM RESPONSUM AD PRAECEDENS MONITUM\*

1861 ianuarii 8 20.

Vers les derniers jours de la semaine passée C  
 parut une lettre encyclique adressée aux orthodoxes  
 de Constantinople par sa sainteté le patriarche  
 grec de cette capitale, monseigneur Joachim. Cette  
 épître, ostensiblement publiée à l'adresse de ceux  
 de nos malheureux frères que les moines du pape  
 ont trompés, attaque tous les orthodoxes bulgares  
 qui ont secoué le joug des prélats grecs, ont rompu  
 toute communion avec eux, et ont élu, d'après leur  
 conscience, pour chef spirituel le très saint évêque  
 Hilarion, qu'ils ont installé dans leur église nationale  
 de Constantinople.

Nous sommes très satisfaits de ce que sa sainteté  
 a pu dire contre le mouvement papiste que quel-  
 ques individus ont suscité parmi nos Bulgares...  
 Sa sainteté a fait son devoir. Mais nous sommes  
 profondément affligés de voir que sa sainteté s'est  
 mal acquittée de ce devoir. Le patriarche a été D

C'est lorsque nous espérons que le patriarche  
 remplirait les prescriptions de l'évangile et des  
 saints canons de l'église en satisfaisant spontanément  
 aux demandes des Bulgares; c'est lorsque nous at-  
 tendions qu'il donnerait avec douceur des conseils  
 paternels à son troupeau, en lui enseignant comment  
 il devait se conduire pour conserver pure et intacte  
 la foi orthodoxe contre les machinations des hétéro-  
 doxes, que nous avons été douloureusement impres-  
 sionnés à la lecture d'une encyclique capable d'aff-  
 figer le cœur de tout véritable fils de cette église  
 orthodoxe, et réunissant tout ce que le moyen âge  
 pouvait produire de plus scolastique, de plus inju-  
 rieux, de plus indécent contre la nation bulgare  
 orthodoxe qui a demandé son indépendance ec-

clésiastique conformément aux canons des saints  
 pères.

Cette impression douloureuse devient d'autant  
 plus grande que l'audace de sa sainteté paraît plus  
 hypocrite. Le patriarche ose s'appeler, lui et les  
 cinq évêques du synode, *église du Christ!!!* C'est  
 une injure faite à Dieu, si elle n'est pas la con-  
 séquence de la complète ignorance d'un homme  
 pervers.

Nous pensons donc que personne ne sera plus  
 trompé par ce titre illégal de *sainte église du Christ*  
 que se sont arrogé les patriarches de Constantinople.  
 Ils ne craignent pas Dieu; mais qu'ils rougissent  
 devant les hommes, en se servant de ce titre quand  
 ils parlent de leurs intérêts et de ceux de leurs  
 frères les archevêques! Ils se jouent de nous.

C'est pourquoi il ne paraît étrange à aucun  
 de nous, quand le patriarche de Constantinople,  
 usurpant ce titre de *grande église du Christ*,  
 s'établit chef et maître, que la nation pieuse des  
 Bulgares, selon l'esprit de l'évangile et des saints  
 canons, rejette son autorité illégale et oppressive,  
 renvoie et pourchasse des provinces bulgares les  
 évêques que ce patriarche y délègue, ces évêques  
 vraiment impies, et se nomme très tranquillement  
 des pasteurs qui craignent Dieu, et dont elle peut  
 attendre tout secours et toute doctrine spirituels.  
 Il est probable que le patriarche, avec ces cinq  
 gérantes synodaux qui ont vieilli dans l'iniquité,  
 ont pensé que la nation bulgare ignore la doctrine  
 chrétienne et les canons de l'église; c'est pourquoi,  
 sans aucun remords de conscience, il veut la pousser  
 à l'erreur, en lui disant: „C'est vous, Bulgares,  
 qui avez transgressé ces lois.“ — Et pourquoi?

\* Apud d'Avril, op. cit., p. 9-12.

C'est parce que les Bulgares ont foulé aux pieds une autorité haine de Dieu même, autorité sous laquelle le trône œcuménique a écrasé et écrasera encore davantage leur langue et leur nationalité. Ce trône a renversé le fondement de la foi par son oppression, ses abus, ses iniquités! Personne n'ignore que notre sainte foi est devenue le jouet et la fable des évêques grecs, qui ne s'occupent qu'à percevoir, sans pitié ni merci, au moyen des raptés (gens de police), de l'argent, et toujours de l'argent, mangent et boivent comme des brutes, se livrent à des actions infâmes et abominables, sans jamais prêcher la parole de Dieu, car ils en sont incapables; sans jamais parler la langue de leurs pères, se moquent des Bulgares et de leur langue; n'ont aucune sollicitude pour l'instruction et l'amélioration des fidèles; deviennent maîtres à l'occasion, persécutent leurs professeurs, et, tout en célébrant le terrible sacrifice de la messe, injurient à haute voix les prêtres qui les desservent; vendent le sacerdoce pour de l'argent, suscitent des scandales parmi les citoyens et jouissent des richesses qu'ils ont volées. Les Bulgares ont foulé aux pieds les saints canons, parce qu'ils ont rejeté ces impies!

Nous nous demandons quelle est cette église du Christ qui ordonne à ses évêques d'opprimer les pauvres chrétiens, qui ne donne que du scandale, qui est l'image de l'iniquité. Cette église ne souffre pas que nous lui disions: „Ou remplissez les commandements du Christ, seul fondateur de la foi et des préceptes des saints apôtres, ou bien nous les remplirons, nous, et nous vous chasserons; ou observez les canons de l'église et donnez à la nation ses droits, ou bien nous observerons ces canons et nous revendiquerons ces droits que ces canons mêmes nous accordent. Ou soyez le modèle parfait de votre troupeau, et instruisez-le; il suffit que vous l'ayez si longtemps opprimé, que vous l'ayez perverti par vos iniquités. Sinon, nous vous rejeterons et nous trouverons des pasteurs selon la foi.“

Les Bulgares, après avoir longtemps supplié le trône œcuménique, après avoir invoqué leurs droits, après avoir placé leur confiance dans la perversité de ceux qui occupent le trône, qui l'entourent, de ceux qui se sont enracinés dans la voie de l'iniquité; les Bulgares, disons-nous, ont repoussé ces indignes pasteurs et se sont conduits ainsi que la foi leur prescrivait.

Que votre sainteté ne croie pas que les Bulgares sont des brutes qui ne savent point ce qu'ils font, et qu'elle peut par conséquent les mener comme elle veut et les placer sous son joug, en leur disant qu'ils ont foulé aux pieds les saints canons et en exerçant son autorité unique. Mais nous, nous cesserons de reconnaître l'autorité des évêques grecs qui se jouent de la foi, persécutent notre langue et notre nationalité, ferment les écoles, entravent

le progrès de la lumière; tout cela pour satisfaire leur grande idée, qui est celle de ramasser de l'or, d'écraser les malheureux chrétiens et de les opprimer; mais nous les forcerons bon gré mal gré, s'il plaît à Dieu, de reconnaître ce Dieu et de venir à résipiscence.

Votre sainteté n'a aucun droit de nous sermonner, ni nous, ni nos malheureux frères qui ont eu la faiblesse de se séparer de nous et d'embrasser la foi catholique. La conduite inique de son trône est la cause de leur désertion. Ils l'ont quitté dans l'espoir de retrouver la paix, cette paix qu'ils ont perdue, car leur religion a été vilipendée; mais cela se comprend, ces malheureux sont tombés de mal en pis. Tout autre pourrait leur adresser ces reproches, mais votre sainteté jamais! Elle devrait se frapper la poitrine, se maudire, si elle en avait la conscience!!! Avons-nous dit assez les iniquités, les abominations, les mensonges du clergé grec? Nous en avons peu parlé; mais qui pourrait jamais les dire? Demandons cependant à votre sainteté pourquoi dans ces derniers jours seulement elle a élevé la voix contre les Bulgares, tandis que depuis neuf mois ils se sont déjà séparés de son trône du gré de Dieu même! C'est la perversité du cœur qui fait parler votre sainteté; cette perversité travaille à opprimer les Bulgares. Le patriarche a vu qu'il ne lui reste plus rien, qu'il ne pourra désormais rien, et sa colère tombe sur les Bulgares d'une manière ridicule et indécente; il témoigne de sa sollicitude pour la foi et veut prémunir les chrétiens contre nous!

Compatriotes! gardez-vous du levain des Phanariotes; ce levain est pire que celui des pharisiens. Voyez dans l'évangile ce que c'est que le levain des pharisiens, et vous comprendrez la qualité de celui des Phanariotes. Votre justice vaincra le mensonge des Phanariotes dans ce siècle de lumière et pendant la glorieuse époque de l'empire ottoman, temps du règne de notre très clément souverain Abd-ul-Medjid, dont Dieu protège à jamais les années! Notre souverain met toute sa sollicitude dans le bien-être et dans le progrès de ses sujets, sans nulle distinction. Telle est la situation. Quoi qu'il en soit, nous aurons une hiérarchie indépendante du patriarche et du pape. Le gouvernement de sa majesté impériale a fait des promesses satisfaisantes aux Bulgares, dont les réclamations ont été accueillies partout avec bienveillance (quant à l'impôt surtout). Prêtez foi à ces assurances, à ces conseils, et ne vous laissez pas ébranler ni sous les efforts du vent qui souffle du pape, ni par celui qui vient du côté du Phanar. Persistez encore un peu, car d'aussi graves affaires ne sont pas expédiées tout d'un coup.

Fait à Constantinople, le 8 janvier 1861, à l'église nationale orthodoxe bulgare.

## 9.

**BULGARI SCHISMATICI CONCVES SUOS RECENS CONVERSOS MALEDICTIS INSECTANTUR\***  
1861 mense ianuario.

Très pieux et orthodoxes Bulgares, nos chers fils en Jésus-Christ, que la grâce du Saint-Esprit, et l'amour de Dieu le Père, et la paix de Notre-Seigneur Jésus-Christ soient à jamais avec vous tous!

Il a plu à la divine Providence d'envoyer, dans ces derniers temps, à la fidèle nation bulgare, parmi tant d'autres épreuves, mille tentations dangereuses, éprouvant ainsi la fermeté de leur foi et de leur piété.

\* Apud d'Avril, op. cit., p. 13-14. Invektivae huius orationis auctores illi ipsi sunt quos synodus Constantinopolitana et catholico damnaverat! Horum prior, Hilarion monachus ex monte Atho ad sedem (more titularum) Macariopolitanam evectus fuerat anno 1858, consecrationem adeptus in templo patriarchali die 5/17 octobris illius anni. Alter Auxentius a sede Bissacii amotus anno 1855, mense octobri, in diocesi *Κερασσυλίου* egerat vices Arthemii patriarchae (titularis) Alexandrini et *ἡποπόλεως Κεσσηδονίου*. Arthemio autem vita functo die 6/18 novembris 1858, ad sedem Dyrrachiensem designatus fuerat Auxentius die 10/22 eiusdem mensis novembris; quam electionem sibi parum gratam semper receperat. Quapropter successore ei datus fuerat die 21 ianuarii / 2 februarii 1860, Ioseph nimirum *ἡποπόλεως Τριφυλίας*.

D'un côté, l'indignité notoire, l'iniquité effrayante du haut clergé grec, ses abus, au nom de la foi, ont mortellement frappé les cœurs des fidèles. D'un autre, les blasphèmes scandaleux des jésuites contre notre religion orthodoxe orientale, et leurs insinuations trompeuses, troublent l'esprit des plus faibles, et suscitent des soupçons dangereux.

Au milieu de toutes ces perplexités, vous avez fait preuve, chers fils en Jésus-Christ et compatriotes coreligionnaires, d'un volenté inébranlable pour la doctrine de l'église orthodoxe orientale, et cela fut une véritable joie pour nous.

Ne pouvant plus souffrir la conduite scandaleuse des évêques grecs qui ont la prétention illégale d'exercer une juridiction inadmissible sur la fidèle nation bulgare, vous avez secoué leur joug, conformément à la loi orthodoxe; vous reconnûtes avec empressement notre hiérarchie que nous avons conservée intacte et sacrée depuis des siècles, toujours conforme à la doctrine de l'église orientale orthodoxe, fermes dans la foi nos pères; vous n'avez jamais prêté d'attention ni aux intrigues des évêques grecs, ni aux blasphèmes passionnés contre la doctrine de notre église orientale ni aux fausses promesses des jésuites, des missionnaires papistes qui vous travaillaient dans tous les sens pour rejeter cette divine doctrine, et vous faire soumettre au pouvoir sacrilège de l'évêque de Rome et vous imposer la doctrine de son église.

Votre conduite si sage et si pieuse a réjoui le cœur des fidèles et honora toute la nation bulgare.

Et pourtant quelques individus, faibles dans la foi et hommes pervers, ont trompé quelques-uns de nos compatriotes les plus simples, et les ont menés devant le patriarche des Arméniens catholiques et devant le représentant du pape. Avec eux en compte trois prêtres, deux moines et un prêtre séculier, lesquels, chacun de vous l'avouera, n'ont aucun sentiment, ni de leur haute dignité, ni de la sainteté de la religion, ni de leur propre honneur.

Ces malheureux ont changé de religion et ont embrassé le papisme. Ensuite, par la voie d'un journal, ils ont publié que la hiérarchie indépendante des Bulgares catholiques a été reconnue.

Contre notre attente, nous recevons des nouvelles de l'intérieur qui nous apprennent que quelques-uns de nos compatriotes expriment le désir de suivre l'exemple de cette petite portion de Bulgares simples qui ont à leur tête des hommes pervers et indifférents en matière de religion.

Nous croyons peu à ces informations, et cependant une vive douleur saisit nos cœurs, nous rappelant la conduite si pieuse et si prudente de nos compatriotes, lesquels, malgré les insinuations perfides répandues partout par un journal organe des jésuites, et corroborées de lettres écrites par des jésuites, ont tenu ferme pendant si longtemps, et ne sont pas tombés dans le piège.

Nos chers frères, ne croyez pas à tout esprit qui vous parle, dit le Seigneur, mais restez fermes dans la doctrine des apôtres et des pères. Que l'exemple des insensés et des infidèles ne vous entraîne pas; ne suivez pas les traces d'hommes simples et grossiers. Ne contribuons pas de nos propres mains à l'assassinat de notre nation, ne la tuons pas moralement et corporellement. Vous désirez tous l'indépendance de notre hiérarchie spirituelle; votre désir est saint; mais cette hiérarchie indépendante, quelle sera-t-elle? Est-ce celle qui a été acceptée sous la dépendance du pape ou du patriarche des Arméniens catholiques? Les malheureux qui ont reconnu la doctrine de l'église d'Oc-

dent n'ont pas obtenu jusqu'ici leur indépendance ecclésiastique, puisque leur première obligation, c'est celle de reconnaître pour chef suprême le pape. Ils dépendent, en outre, absolument du patriarche arméno-catholique, la sublime Porte ne reconnaissant que le sceau de celui-ci, et ce patriarche ne certifie que la légalité du sceau national. Quelle sera donc cette hiérarchie nationale que vous espérez avoir par votre communion avec les jésuites, qui ne travaillent que pour le changement de votre religion, sans se soucier d'une hiérarchie bulgare indépendante?

Ne vous, faites donc pas illusion. Le pape ne vous permettra jamais de rester fermes dans votre foi, en ne changeant point la partie dogmatique, tout en conservant votre rite; la religion n'est pas principalement dans le rite, mais dans le dogme. Les prosélytes, admettant l'union papiste, s'engagent à reconnaître comme saints les dogmes papistes, espérant conserver intacte la partie dogmatique de la foi. Donc, en reconnaissant la sainteté des dogmes du pape, tout en restant ostensiblement orthodoxes, fidèles sectateurs de leurs propres dogmes, ils resteraient tout à la fois papistes et orthodoxes. En peut-il être ainsi? peut-on être chrétien et juif? Ils reconnaissent un dogme comme saint et sacré, et ils en observent un autre; et si cette profession de foi ne leur est pas permise, ils tiendront cependant à la sainteté de cette double croyance, et seront en même temps papistes et orthodoxes.

Fils chéris en Jésus-Christ, vous avez longtemps attendu; attendez encore un peu, sans vous laisser entraîner à des inconvénients, sans vous laisser couvrir de honte devant Dieu et les hommes. Dans ce temps glorieux du règne de sa majesté Abd-ul-Medjid, l'amour de son peuple (que Dieu prolonge ses jours à jamais!), qui a ordonné le libre exercice de toute religion, l'extirpation des abus, dans cette époque si glorieuse, la nation bulgare devra-t-elle abandonner la foi de ses pères et de ses aïeux, une fois surtout que la Sublime Porte jette un regard de compassion et de bienveillance sur notre oppression?

Notre nation a traversé tant de circonstances malheureuses ferme dans sa croyance des dogmes de la sainte église orthodoxe d'Orient, et déjà lorsque le temps est arrivé pour elle de se présenter devant sa majesté pour avoir la jouissance de tous ses droits religieux, devra-t-elle changer de religion, et croire aux insinuations futiles et aux promesses mensongères des organes jésuitiques? Quelle folie! quelle honte! Quelle opinion aura de nous le gouvernement impérial, l'univers entier? Passant outre sur le reste, devons-nous, pour des causes légères et pour manquer d'un peu de patience, abandonner notre foi?

Lois, loin de nous, véritables enfants de la Bulgarie, un pareil procédé, un procédé si absurde, si honteux! Détournez vos oreilles des insinuations perfides des ennemis de la nation bulgare, et, constants dans votre foi, soyez sûrs que vous atteindrez votre but par la voie que vous avez suivie jusqu'ici, savoir, par le gouvernement de sa majesté qui est tout bienveillant pour vous.

Les difficultés que les jésuites vous font sentir chimériques. Le gouvernement du sultan, de jour en jour, se montre plus condescendant pour notre question religieuse, et la fin est proche. Ayez constamment sous vos yeux l'importance de cette question, et vous pourrez comprendre que cette importance même est susceptible de longueur de temps et de retard.

Prenez garde de tomber dans un désespoir plein de danger pour vous. Le gouvernement de notre sultan Abd-ul-Medjid en serait offensé. Nous prions ardemment pour sa prospérité, car il est notre soutien et notre espérance, et il tranquillisera bientôt vos consciences en sanctionnant vos droits religieux. Ces moyens sont les plus propres à appuyer et les calomnies répandues par nos ennemis.

Ceux qui prient le Christ pour vous.

† Hilarius.

† Auxentius.

1861, en janvier.

10.

PIUS PAPA IX BULGARIS AD FIDEI UNITATEM REVERSIS VEHEMENTER GRATULATUR  
1861 ianuarii 24.

Venerabili fratri Paulo Brunoni, archiepiscopo Teronensi vicario apostolico patriarchali Latinorum, — Constantinopolim.

PIUS PAPA IX.

Venerabilis frater, salutem et apostolicam benedictionem.

Maxima in Domino laetitia affecti fuimus, ubi post varias notitias iamdiu vulgatas de Bulgarorum ad catholicam fidem et unitatem reditu, vidimus tam salutarem tamque exoptatam rem, Deo bene iuvante, feliciter esse inchoatam. Namque hisce diebus nobis misisti, venerabilis frater, litteras a plurimis clericis laicisque bulgaris catholice unitis ad nos datas, ex quibus cum summo animi nostri gaudio novimus, ipsos, divina adspirante gratia, e funestissimo schismate emersos ad amantissimae matris catholicae ecclesiae sinum rediisse. Itaque in eisdem litteris ipsi nobis luculenter declarant, se ea omnia credere et profiteri, quae haec sancta Romana ecclesia omnium ecclesiarum mater et magistra credit ac docet, seque recognoscere omnique observantia prosequi Romanum pontificem veluti adspectabile totius catholicae ecclesiae caput et Christi Domini hic in terris vicarium, ac beatissimi Petri apostolorum principis successorem, quem admodum in solenni fidei professione coram te ac venerabili fratre Antonio archiepiscopo primate Armeniorum, aliisque praefectis apostolicis, et utriusque catholici cleri viris, die XXX proximi mensis decembris emissa palam publiceque declarare gloriantur. Equidem cum primum in maximis nostris angustiis propter acerbissimas, quibus hoc luctuosissimo tempore ecclesia Dei premitur, calamitates, et plurima, quae catholicum gregem undique circumstant, pericula, commemoratae ad nos pervenerunt litterae, maximas in humilitate cordis nostri Deo totius consolationis egimus gratias, cui placuit hoc laetissimo sane eventu non mediocre nostris angoribus afferre levamen. Nulla autem interposita mora hanc tibi, venerabilis frater, scribimus epistolam, qua tibi committimus, ut nostro nomine eisdem Bulgaris catholice unitis significes, nos de hoc optatissimo eorum ad catholicam fidem et unitatem reditu vehementer laetari. Ac nostro etiam nomine ipsos amantissimis verbis certiores

facies de singulari ac proterea paterna caritate, qua eos prosequimur et tamquam carissimos nostros et catholicae ecclesiae filios amanter complectimur, et qua parati sumus ad ea omnia peragenda, quae maiori spiritali eorum utilitati conducere possint. Atque utinam alios omnes et singulos inclitae bulgarum nationis, et illos praesertim qui sacris funguntur muneribus, et maiori etiam ecclesiastica dignitate fulgent, cum hac Petri cathedra nobisque iterum coniunctos quamprimum videre et amplecti possemus! Hoc quidem assiduis fervidisque precibus a elementissimo luminum et misericordiarum patre exposcere non desistimus. Iam vero iidem dilecti filii bulgari catholice uniti in commemoratis obsequentissimis suis ad nos litteris exposuerunt, suis in votis esse, ut sacri legitimi que eorum ritus, ceremoniae, liturgiae et hierarchia serventur. Quocirca ipsis, venerabilis frater, nostro nomine confirmabis, quod eis iam respondit venerabilis frater Antonius archiepiscopus primas Armeniorum, nos scilicet ea omnia perlibenter praestituros quae de hisce rebus per nostram encyclicam epistolam die VI ianuarii anno MDCCCLXVIII ad orientales datam clare aperteque diximus et declaravimus. Nihil vero dubitamus quin iidem Bulgari pergant legitimum suum principem magnum Turcarum dominum debita fidelitate prosequi, quemadmodum catholicos decet. Dum vero haec omnia ipsis dilectis filii bulgaris catholice unitis nunciabis, et hanc nostram communicabis epistolam, eos etiam certiores facies tum de apostolica benedictione, quam ex intimo corde profectam, et cum omni verae felicitatis voto coniunctam ipsis peramanter impertimus, tum de impensis precibus, quibus Deum optimum maximum indesinenter oramus et obsecramus, ut abundantes divinae suae gratiae divitias super eos propitius semper effundat. Denique praecipuae nostrae in te benevolentiae pignus apostolicam benedictionem tibi ipsi, venerabilis frater, cunctisque clericis laicisque fidelibus tuae curae commendatis peramanter impertimus.

Datum Romae, apud Sanctum Petrum, sub annulo piscatoris, die XXIV ianuarii MDCCCLXI, pontificatus nostri anno XV.

<sup>1</sup> Encyclica In suprema Petri.

11.

HILARION ET AUXENTIUS, DISCIDII BULGARICI DUCES, A SYNODO CONSTANTINOPOLITANA DEPOSITIONIS POENA PLECTUNTUR \*

1861 februarii 24.

† Ἰσακίημ ἑλέφ θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως· νέας Ρώμης καὶ οἰκουμένης πατριάρχης.

† Οἱ τῶ καθ' ἡμᾶς ἀγιωτάτῃ πατριαρχικῆ, ἀποστολικῆ καὶ οἰκουμένης θρόνῳ ὑποκειμένοι ἱεράτατοι

μητροπολίται καὶ ἐπίσκοποι· καὶ θεοφιλέστατοι ἀρχιεπίσκοποι τε καὶ ἐπίσκοποι· ἐν ἀγίῳ πνεύματι ἀγαπητοὶ ἀδελφοὶ καὶ συλλειτουργοὶ· καὶ ἰντιμότατοι κληρικοὶ τῆς καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ μεγάλης ἐκκλησίας, καὶ ἐκείνης ἐπαρχίας· καὶ ἐδραβεύτατοι ἱερεῖς·

\* *Ἐκκλησιαστικὴ ἢ ἐκκλησιαστικῶν δελτία*, t. cit., p. 62-66; Manuel I. Godeon, *Ἐγγραφα πατριαρχικῆ καὶ συνοδικῆ τοῦ βουλγαρικῆ ὑπάρχουσας* (Constantinopol, 1908), p. 77-85. Habetur quoque gallice reddita apud d'Avril, op. cit., p. 16-22. Aliunde scimus hanc sententiam a synodo latam die 24 februarii stylo vetere recitatum fuisse in singulis urbis ecclesiis domesticis insequenti 26 februarii. Ad circumstantias quod attinet, satis exponatur in annotatione quaedam B. D. Calliphronos, *Ἐκκλησιαστικὴ καὶ ἐκκλησιαστικῶν δελτία* (Constantinopol, 1908), p. 191; tam invariante refertur: *Μετὰ πολλὰς συζητήσεις καὶ ἀντιρροίαις*.

και θωμάτατο Ιερομόναχοι· οι φέλλοντες εν ταις Ιεραϊς Εκκλησιαις της Πάλλας, του Γαλατα και του Καταστίνου και άπανταχο· και λοιποι εδλογημένοι χριστιανοι, τάνα εν κυρίω άγαπητά της ημών μετριότητος· χάρις ειη και ειρήνη παρά θεου.

• Τοις των Ιερών κανόνων καθύχουμένους και των άποστολικών πατρικών βρών και θεσμών υπαρόπτας και καταρρονητάς, των τε προς θεόν έκταγγελιών αυτών παρεβήτας άποδειχθέντας και εν ύπαρξιάς της άρχιερασύνης άξιωμα έρμαιον δυσσεβούς ύπολαυβήγοντας, και τούτω όργάνω καταβούλων έργων και ουκότων καχυρήμονος κατά της εκκλησίας του θεου, τούτους άπωλείτητον υπάχειν δεί της μοχθηρίας και άνταρσίας την βίχην· κλέπται γάρ· ετοιχ· ουτοι και άκαρπα δένδρα, μη ποιούντα καρπήν κλών, α και έκκόπτον εν τω πνεύματος άζητω και εις πώρ έμβάλλειν έπάνωτας· ίνα μη τοις έργοις τοις ακάρποις του σκότους παραδυσόμενοι θεοι των πιστών απάεστεροι εις βάραθρα καταπίπτωσι ψυχικής άπωλείας. Τούτοπος τούτων εν των έργων άναφανείς και ο πρό όμο και ήμισος ήδη χρόνων έπισκοπος, ως μη όφειλε, χειροτονηθείς Μακαριουπόλεως Πάριων, έτα μόν εν άλαζονεία κολλη μελετήσας το "θησω τον θρόνον μου υπεράνω του ήφιστου", ως ο πρώτος κατά τον θεού άποστάτης Έωσφόρος, έτικτήνατο φρικτά και αυτοις τοις δαίμοσι στασιώδη κινήματα· προς το δημιουργησι εν τω άτομω αυτού αυτοκέφαλον και ανεξάρτητον εκκλησιαστικήν αρχήν, άρξάμενος μόν και πρώτον βήμα ποιήσας από της καύσεως του μνημονεύειν του πατριαρχικού όνόματος εν ψ έτύγγανει προϊστάμενος· ευκτηρίω οίκω του άγιου Στεφάνου· κατά Βαλατάν, ακολουθούς δε φρόνημα διαπρέσεως έμπνεύσεως και διέθεσιν· μισοβελφόν και άναστατάσεως τινάς των έρδοβόξων· βουλγαρών χριστιανών εν τε τη βασιλευούση και τους εν· βουλγαρικαίς· ποιιν έπαρχίαις· άπλουστίρους, και άρορμητας εις άνευλάθειαν και απάθειαν προς την άγια του Χριστου εκκλησίαν και πρός· τους νομίμους άρχιερείς αυτών, δι' άνηκώστων συκοφαντιών κατά παντός του έρδοβόξου ημών Ιερου κλήρου (και γάρ μαθητεύσας εν τη κατά την Άνδρον πρό χρόνων συστηθείση σχολή του άντιθέου Καίρη, ως έγνωσθη τη εκκλησία εσχάτως, και άπομαξάμενος, ως έοικεν, εν της έκαίνου σχίσματος και άναστροφής τάς κακοδοξίας και τα άσέβη και άνεχριστιανικά αυτού φρονήματα, ου μόνον αυτός διαφθόρη και ψυχην και διάνοιαν, αλλά και πολλοις των ευσέβων έγένετο και γίνεται διαφθοράς παραίτιος· ου μόν αλλά και όσα· άλλα, τω φυσήματι του αυτοκεφάλου έπαρθείς και τάς έλπίσιν ύποθερμαινόμενος, καταεργάτα, προεξάρτων και πρόαρχος του κονηρού άγανω· καταστάς, περι τούτων φαιμέν, ως πασιγνωστών και άναντιρρήτων και την κοινήν του έρδοβόξου λαου διεγειράτων μομφην και κατάκρισιν, περιτόν αν ειη διηγουμένους μακρηγορείν· Και τοι δε, ως έγνωμη προσκληθείς συνοδικώς υπό του πάνταγιωτάτου προκατόχου ημών, παρουσιαζόντων και των μακαριωτάτων και άγιωτάτων πατριαρχών, του τε Άλεξανδρείας κυρίου Καλλίνικου, του Άντιοχείας κυρίου Ιεροθέου και του Ιεροσολύμων κυρίου Κυρίλλου, και

Α μετά το ύπομνησθήναι και συμβουλευθήναι τα δέοντα, έπιστώσε άνομολογήσας· αδής ειην προς τον οικουμηνικόν θρόνον· έραλειτικήν εδπαίδειαν· αυτού, και καθυποσχθεθείς· έκανορθώσαι την άντικαινοικήν αυτού πρξιν, ής ούκ ήδυνήθη· έξαμνος γενώσθαι, άλλ' όμως άντι· τούτου αυθαδέστατον προσεμχθείς, έτι δε προσ· ήρόμένος συμπρέκτορα αυτού και συναγγών και τον πρώην Δυρραχίου Αδξέντιον, συμφρονοτάτα αυτώ και τοις ελοις σύμφωνον και τα πάντα όμοιουκαθόβουλον, τότε δε άμφοτέροι τον κατά της εκκλησιαστικής ειρήνης κάλεμον συνεστήσαντο, παρασυγαγωγάς· συφρονούντας και φαιρισμούς· και βέλη ήπάλληλα· συφρονήσεως άποτοξεύοντας· κατά της εκκλησίας του Χριστου, και μωρία εν· ακόβια· καταργαζόμενοι προς το σχίσαι και μελίσαι· την πνευματικήν· αυτής ενότητα· ου μόν δε άλλα άπραξάζόμενοι άναφανδόν και άθετήσαντας· το γνωρίζειν· ελωε πατριαρχην και πνευματικήν άρχηγόν, ουδ' εν νφ· έθεντο τα της νομίμου και κανονικής εκκλησιαστικής· άδειας εν ταις έκτελουμέναις άρχιεραπραξίαις· αυτών εν τω βηθέντι· ευκτηρίω οίκω.

Ταύτα ή μετριότης ημών και πρότερον μετά καιρίας· λόγης· διακονθέντα, και μετά την· θέσιν· έλπίαι· άνάβασιν· ημών· και τον· άγιώτατον· πατριαρχικόν· και οικουμηνικόν· θρόνον· εν· μεγίστη· άγανακτίαι· καθορθώσαι· και άμνηχανία· συνεχομένη· βεινή· δι'· ην· κρίμασι· θεου· εδρα· διετηχημένιν· εν· τη· εκκλησία· πνευματικήν· ταύτην· θύελλαν·· άλλ'· ούν· άνοχη· χρησαμένη· προς· τάς· περιστάσεις· και το πρόνον· της· εκκλησιαστικής· μακροθυμίας· άφορμήν· και καιρόν· διορθώσεως· και γνωσεμαχίας· προτιθεσαι· τοις· άκρίτοις· τούτοις· και· κακοβούλοις· ύπομνησθεσαι· μάλιστα· εκ· πλάγιου· και· δι'· έπιστήμων· εκκλησιαστικόν· προσώπων· την· έπίγνωσιν· της· των· Ιερών· αυτών· καθήκοντων· παραβόσεως· επειδή· τελευταίον· κατείδεν· αυτούς· ου· μόνον· άδιορθώτους· και· τη· μοχθηρία· και· άνταρσία· έμμένον· τάς· άμεταστρεπτή,· αλλά· και· χείρονας· έαυτών· γενομένους·· κατά· γάρ· τους· άχαλίνους· των· ίππων· φερόμενοι· και· από· άτόπου· εις· άτοπον· έαυτους· επιρρίπτοντας·· ένθεν· μόν· δι'· έγγράφων· άνοικείων· και· αυθαδών· και· κολλη· λαυροστομίας· και· λαλαγής· συγκαλύπτοντας· της· κτανόμου· αυτών· διαγωγής· τον· έλεγχον,· ου· διαλείπουσιν· έκπαιίνοντας· την· κατά· της· άγίας· του· Χριστου· εκκλησίας· ψυχρότητα· των· πνευματικών· αυτής· τέκνων· βουλγαρών· χριστιανών,· και· όλοώτερον· παροτρύνοντας· αυτούς· εις· την· άποσκίρτησιν· από· της· εις· αυτήν· άφοσιώσεως· και· ύποταγής,· ώστε· και· άποκλανησάι· τινας· των· άπλουστίρων· τούτων· χριστιανών· της· πατρίας· εδοσείας· και· εις· ουγίτας· κατανηθσαι·· ένθεν· δε· εν· ου· πικαιτοι· και· ζόντες· τα· της· άπολύτου· αυτών· άθανταίας· εν· τω· βηθέντι· ευκτηρίω· οίκω,· ως· εν· άσίλω· πάσης· άρηστοκίας· αυτών,· χειροτονίας· τε· έκτελοσιν· άγνωστών· ελωε· τη· εκκλησία· και· άμαρτήρων· άτόμων,· και· λειτουργίας· και· πάσαν· άλλην· πατριαρχικής· άδειας,· της· άνευ· μηδεμιάς· ήμιστέρας· πατριαρχικής· άδειας,· της· παρά· των· Ιερών· κανόνων· έρίζομένης,· σφεταρίζόμενοι· και· κατακατόντες· εν· άψηρησία· τα· του· πατριαρχικού· ημών· θρόνου· δικαιώματα,· προς· δε· και· άνευ· της· έραι· λομένης· κανονικής· παρατηρήσεως· μετεργόμενοι· τάς· Ιεραουργίας· αυτών· προς· γάρ· τοις· λοιποίς,· διακόνους

εις προσελήθησαν εις τα πατριαρχία ο Μακαριουπόλεως Πάριων και ο πρώην Δυρραχίου Αδξέντιος, α) δι' τοις μεγάλαις άρχιερασίαις και του συγγίλου, β) δι' τοις άρχιερασίαις και του πνευματικού, και γ) δι' τοις δευτερευόντος και του τριτερευόντος, όπως, παραστάτας ενώπιον της συνέδου, άδει· λόγον των πράξεων των· άλλ'· ούτοι· άπεφάνητο,· δι· εν· άναν· ται· να· μετάνοισιν· εις· τα· Γραικικόν· πατριαρχικόν,· άντι· προηγουμένης· συγκαταθέσεως· των· όμοθενών· των· Βουλγαρών·· ώστε· ή· συνέδος· προεβη· παμφασι· εις· την· παρά· πάντων· των· μελών· ύπογραφείσασιν· καθάρισιν· των· δύο· τούτων· άρχιερίων,· καθώς· και· ακολουθούς· εις· την· του· Φιλικπουπόλεως· Παισίον,· μη· άναγνωρίζοντας· και· τούτων· την· κυριαρχίαν· του· άδουκενι· κου· πατριαρχικόν,· ως· όλοι· εν· έντε· και· εν· των· συνοδικών· άναγνωσθεσών· επιστολών· αυτού· (μολονόι· εν· σεβαστόν· μέλος· εν· των· πρώην· πατριαρχών· ενώπιον· εις· την· προεβήσαν· γνώμην· του,· δι·· πρέπει· ή· συνέδος,· όσον· περι· τούτου· του· μητρο· πολιτου,· το· όνοματι,· ίως· ου,· έλθών,· ακολουθή· αυτοπροσώπως,· κατά· τα· μενομασμένα).· η)· πρώην· Κωνσταντινουπόλεως· πατριαρχης· Κήρυλλος· άν· παρηνήθη· εν· τη· μεγάλη· ταύτη· συνέδω,· ως· άσθενών,· την· πρξιν· της· καθάρισεως· ή· μεγάλη· εκκλησία· επιμερον· αθήμαρον· μόν· προς· τον· όμοθενών· άναγγών,· ακολουθούς· δε,· εν· άντιγράφο,· και· εις· τάς· έρδοβόξους· εκ· κλησίας· της· Ρωσσίας· και· Ελλάδος,· καθώς· και· εις· τάς· της· Βουλγαρίας,· Σερβίας· και· τάς· λοιπών,·· ίδια· δε· εις· την· ύψηλήν· πόλιν· Ιεταλίας· και· έδρα· των,· θελούντα· τάς· υπό· της· μεγάλης· εκκλησίας· εις· το· Βουλγαρικόν· έθνος· γνωμίνας· παρα· χωρήσει,· κατά· τάς· ελθεθείς· και· πραγματικώς· αυτού· άνήμας.

συναποσχισθέντας μετά των ουντιών γενομένων βουλ-  
γάρων, επιστραφέντας δὲ κάλιν, παραδεξάμενοι ἀκα-  
ταρίστους καὶ χωρὶς τῆς ἐκτελέσεως τῶν νενομισμένων  
εἰς ἀπόδειξιν τῆς τῶν ὁθνεῶν δεξασίαν ἀποκρίσεως,  
εἰς ἱερὰς χειροτόνησαν.

Ταύτην γοῦν τὴν ἐφάρμακτον καὶ πᾶσι τοῖς εὐσε-  
βίσιν ἱερωμένοι, καὶ λαϊκοῖς σπανδαλωδεστάτην αὐτῶν  
διεγερσὴν μηκέτι ἀνεχόμενοι ἔραν ἐμφυλεύουσαν ἐν  
αὐτοῖς τοῖς κόλποις, ὡς εἶπαι, τῆς ἀγίας τοῦ Χριστοῦ  
ἐκκλησίας, καὶ ἀνοσίως καὶ αὐθαδῶς κατορχουμένην  
πρὸ αὐτῶν τῶν ὀφθαλμῶν ἡμῶν, ἔδον φήθημεν καὶ  
ὄφλημα ἱερὸν προνοήσασθαι ἐνεργητικώτερον τῆς ἀνεγ-  
καιοτάτης τοῦ κακοῦ θεραπείας. Ἐνθεν τοι ἐπὶ τοῦ  
οὐσιώδους τούτου ἀντικειμένου συνέδου ὑπερταλεστά-  
της συγκροτηθείσης, παρευρισσομένην αὐτοπροσώπως  
τῶν τε παναγιωτάτων προκατόχων ἡμῶν πατριάρχων  
πρώην Κωνσταντινουπόλεως, τοῦ κυρίου Γρηγορίου  
καὶ τοῦ κυρίου Ἀνθίμου τοῦ Βυζαντίου, καὶ τῶν μα-  
καριωτάτων πατριαρχῶν τοῦ Ἀλεξανδρείας κυρίου  
Καλλινίκου, τοῦ Ἀντιοχείας κυρίου Ἰεροδίου καὶ τοῦ  
ἱεροσολύμων κυρίου Κυρίλλου, καὶ πάντων τῶν ἐν-  
δημούτων ἐν τῇ βασιλευσούσῃ ἱερωτάτων μητροπολιτῶν  
καὶ θεοφιλεστάτων ἐπισκόπων, σέβης προτέθη καὶ  
συνήτησις ἀκριβῆς ἐν ἀλευθέρῃ ἐπιεργασίᾳ καὶ εὐλι-  
κρινεῖ ἐκείστου ἐκφράσις: γνώμης ἀπαθοῦς καὶ κρίσεως  
ὀρθῆς καὶ δικαίας. Καὶ προηγουμένως μὲν ἐξετέθη  
ἀναπτυχθεῖσα ἐν πᾶσιν ἡ πρὸς τὰ θερησιακὰ καὶ  
ἀρχιερατικὰ καθήκοντα πολιτεία τῶν εἰρημένων δύο  
ἀρχιερέων Μακαριουπόλεως Ἰλαρίων καὶ πρώην  
Λυρραχίου Ἀδελίντιου, μηδένα τῶν ἀπάντων λανθάνουσα  
ὡς δι' ἱκανοῦ χρόνου ἐκ τῶν πασιφανῶν αὐτῶν  
πράξεων καὶ ἀπὸ διαφόρων δεδημοσιευμένων ἔγγρα-  
φων καὶ ἄλλων μυρίων πραγματικῶν ἀποδείξεων  
κατάδηλος γενομένη, καὶ ἐν τῷ ῥόπῳ περιεληφταί ἐν  
τῷ παρόντι συνομολογουμένη ἀκολούθως δὲ ἀνεπτύχ-  
θησαν ταῖσιν ὑπ' ἑβῆν καὶ οἱ ἱεροὶ ἀποστολικοὶ τε  
καὶ συνοδικοὶ κανόνες, οἱ περὶ τῶν τοιούτων κανονί-  
κων ἐγκλημάτων πραγματευόμενοι, καὶ παρεταράχθη-  
τε: πρὸς τὸ ἐκείνων πολιτεία καὶ τὰς ἐν ἐπιγνώσει  
καὶ ἐπιμονῇ τομῆσεως παραβάσεις, ἀπέδειξαν αὐτοὺς  
ὕπευθύνους προφανῶς καὶ ἐνόχους καθαιρέσεως τῆς  
ἀρχιερωσύνης αὐτῶν (ἀτε ματαιωθεῖσης καὶ τῆς τελευ-  
ταίας προσηπιγενομένης ἀποκαίρας περὶ τῆς διορθώ-  
σεως αὐτῶν κατὰ τὴν διὰ τῆς τῶν ἱερῶν κανόνων  
ἐκτός γὰρ τῆς πρώτης, ὡς διεληφταί, ἐμφανίσεως τοῦ  
Μακαριουπόλεως ἐν τῇ προσκαλεσαμένη τότε αὐτὸν  
ἱερῷ συνέδῳ, καὶ μετὰ τὴν ἐφεξῆς διάψευσιν τῶν  
πρὸς αὐτὴν ἐπισήμως δεθείσων αὐτοῦ ὑποσχέσεων,  
προσκληθέντες σήμερον ἀμφότεροι, οὐ μόνον ἀπαξ  
καὶ δις, ἀλλὰ καὶ τρίτον διὰ προσώπων ἱερατικῶν,  
παραγενέσθαι καὶ ἀπολογηθῆναι ἐνώπιον τῆς ἀγίας  
ταύτης καὶ ἱερᾶς συνέδου, οὐκ ἠβουλήθησαν ἔλθειν,  
οὐδὲ κατεδέξαντο, ἀλλ' ἠπειθήσαν καὶ παρήκουσαν  
κορωνίδα καὶ τοῦτο τῆς ἀδιορθώτου ἀνταρτικῆς αὐτῶν  
γνώμης ἐπιθέμενοι). Ὁ μὲν οὖν λα' ἱερὸς ἀποστολι-  
κὸς κανὼν ἀποφαίνεται: „Εἰ τις πρεσβύτερος κατα-  
φρονήσας τοῦ ἰδίου ἐπισκόπου χωρὶς συναγάγῃ καὶ  
θεσιαστίριον ἄλλο πῆξῃ, μηδὲν κατεγνωκὸς τοῦ ἐπι-  
σκόπου ἐν εὐσεβείᾳ καὶ δικαιοσύνῃ, καθαιρέσθω ὡς  
φίλαρχος: τὸρᾶνος γὰρ ἐστὶν ὡσαύτως καὶ οἱ λοιποὶ  
κληρικοὶ καὶ δοοὶ ἐν αὐτῷ προσθῶνται: οἱ δὲ λαϊκοὶ  
ἀφορίζεσθωσαν ταῦτα δὲ μετὰ μίαν καὶ δευτέραν  
καὶ τρίτην παράκλησιν τοῦ ἐπισκόπου γινέσθω.“  
Ὁ δὲ κανὼν τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ ἀγίας συνέδου φησὶν:  
„Εἰ τις πρεσβύτερος ἢ διάκονος, καταφρονήσας τοῦ  
ἰδίου ἐπισκόπου, ἀφώρισεν ἑαυτὸν τῆς ἐκκλησίας καὶ  
ἰδίᾳ συνέταξῃ καὶ θεσιαστίριον ἴσῃται, καὶ τοῦ ἐπι-  
σκόπου προσκαλεσαμένου ἀπειθεῖ καὶ μὴ βούλοιο  
αὐτῷ παθεσθαι καὶ ὑπακούειν καὶ πρῶτον καὶ δευ-  
τερον καλοῦντι, τῶτον καθαιρέσθαι παντελῶς καὶ  
μηκέτι θεραπεῖαι τυγχάνειν, μηδὲ δύνασθαι λαμβάνειν  
τὴν ἑαυτοῦ τιμὴν: εἰ δὲ παραμένῃ δορυθῶν καὶ ἀνα-  
στατῶν τὴν ἐκκλησίαν διὰ τῆς ἔξωθεν ἐξουσίας, ὡς

στασιώδη αὐτῶν ἐπιστρέφεται“. Καὶ ὁ λα' δὲ ἀπο-  
στολικὸς κανὼν ἀποφαίνεται οὕτως: „Επίσκοπον μὴ  
τολμᾶν ἔχει τῶν ἑαυτοῦ ἔργων χειροτονίας ποιησθαι  
εἰς τὰς μὴ ὑποκαίμενας αὐτῷ πόλεις καὶ χώρας: εἰ  
δὲ ἐλεγχθεῖται τοῦτο πεποιθῶς κατὰ τὴν τῶν κατε-  
χόντων τὰς πόλεις ἐκείνας ἢ τὰς χώρας γνώμην,  
καθαιρέσθω καὶ αὐτὸς καὶ οὐδ' ἐχειροτονησῶν.“ (Ὁ  
μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ ὁ ἰα' κανὼν τῆς πρώτης καὶ δευ-  
τέρας συνέδου τὰῦτα ὑπαγορεύει: „Τὰ ὀρθόθῃτα καὶ  
πρεσβυτέρων καὶ ἐπισκόπων καὶ μητροπολιτῶν, πολλοὶ  
μᾶλλον ἐπὶ πατριαρχῶν ἀριζῶν: ὡς τῶν τῆς πρεσβυ-  
τέρας ἢ ἐπίσκοπος ἢ μητροπολίτης τομῆσῃ ἀποστήται  
τῆς πρὸς τὸν οἰκίον πατριάρχην κοινωνίας καὶ μὴ  
ἀναφέρει τὸ ὄνομα αὐτοῦ κατὰ τὸ ὑπὸνόμενον καὶ τε-  
τηγμένον ἐν τῇ θείᾳ μυσταγωγίᾳ, τῶτον ὄρισεν ἡ  
ἅγια συνέδος πάσης ἱερατείας: παντελῶς“ ἀλλότριον  
εἶναι.“ Καὶ ταῦτα μὲν οἱ ἱεροὶ κανόνες διαγορεύονται,  
καὶ τοὶ πολλοὶ τῶ μέρῳ βαρυτέρων ἐλεγχόμενων τῶν  
ἐκείνων καταγερασθέντων παρανομημάτων: οὐ μόνον  
γὰρ τῆς πρὸς τὴν ὀρθόδοξον ἐκκλησίαν κοινωνίας  
ἀφώρισαν ἑαυτοὺς, ἀρχιερεῖς ὄντες καὶ παρ' αὐτῇ  
τὴν πνευματικὴν ἀξίαν καὶ χάριν δεξάμενοι, οὐδὲ  
ἠρεσθήσαν τῷ μὴ μνημονεύειν τοῦ πατριαρχικοῦ  
ὀνόματος καὶ πατριαρχὴν μηδέως γνωρίζειν καὶ  
ἀπειθεῖν καὶ χωρὶς τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀδείας ἀρ-  
χιερωπρατεῖν, ἀλλὰ καὶ πολέμιοι ἐκ τοῦ ἐμφανούς  
καὶ σχισματικά: καὶ θυμωγέρται κατὰ τῆς ἐκκλησίας  
τοῦ θεοῦ ἠφωράθησαν, καὶ συκοφανταί καὶ ὕβρισται  
καὶ μηδέμιν ἀμὴν παραλείψαντες ἐπιθέσεως κατὰ  
τῆς πνευματικῆς ταύτης μητρὸς: καὶ κατὰ πάντας τοῦ  
ὀρθόδοξου ἱεροῦ κλήρου, τοῦ ὑπὸ τὸν κατ' αὐτὴν  
ἀγώτατον οἰκουμένικόν θρόνον διατελοῦντος.

Διὰ ταῦτα τοίνυν, κοινῇ ἐγκρίσει καὶ ὁμογνώμη  
συναποφάσει (ἡμῶν τε καὶ πάσης τῆς ἱερᾶς ταύτης  
τῶν ἀγιωτάτων πατριαρχῶν καὶ ἱερωτάτων μητρο-  
πολιτῶν καὶ θεοφιλεστάτων ἐπισκόπων χορείας καὶ  
ἀγίας συνέδου, δέδοκται δικαία, ἐνωμοῖς τε καὶ ἀπα-  
ραίτητος ἢ ὑπὸ τῶν ἐκτεθέντων ἱερῶν κανόνων ὑπα-  
γορευομένη κατ' αὐτῶν ἐσχάτη ποιητὴ τῆς παντελῶς  
καθαιρέσεως, ἀνταξίως τοῖς παρανόμοις αὐτῶν ἔργοις  
καὶ πράξεσιν ἐφαρμοζομένη καὶ ἐπιβαλλομένη). Ἠβ-  
σαν γὰρ παράβασιν καὶ παρακοίην τὴν μισοδοξοσίαν  
ἐνδίκον ἔχειν, διακαλεύεται ὁ θεὸς ἀπόστολος. Καὶ  
δὴ γράφοντες ἐν ἀγίῳ πνεύματι μετὰ τῶν εἰρημέ-  
νων σεβασμιωτάτων πατριαρχῶν καὶ μετὰ τῶν περὶ  
ἡμᾶς ἱερωτάτων μητροπολιτῶν καὶ θεοφιλεστάτων  
ἐπισκόπων, τῶν ἐν ἀγίῳ πνεύματι λίαν ἀγαπητῶν  
καὶ περιποθήτων ἡμῶν ἀδελφῶν καὶ συλλειτουργῶν,  
ὀριζόμεθα καὶ συναποφαινόμεθα, ἵνα οἱ ἔξρομοσθέντες  
δὲ τε Μακαριουπόλεως Ἰλαρίων καὶ ὁ πρώην Λυρρα-  
χίου Ἀδελίντιος, ὡς τοιοῦτοι τὴν φαυλότητα καὶ ὑπό-  
κρισιν καὶ μοχθηρίαν ἀναφανέντες, καὶ ἐν παραβάσει  
τῶν πρὸς θεὸν ἐν τῇ χειροτονίᾳ αὐτῶν ἐπαγγελίων  
καταχρησάμενοι κολυτρόπως τῆς ἀρχιερωσύνης ἀξίας  
καὶ χάριτος: καὶ ἀντὶ σεβασμοῦ καὶ κανονικῆς ὑπο-  
ταγῆς ἀνταρσίαν ποιήσαντες κατὰ τῆς ἐκκλησίας αὐ-  
τοῦ καὶ πολέμιοι ἐπίσημοι καὶ ἀντίμαχοι αὐτῆς φου-  
ράθιντες, ἀπὸ δὲ ὀδηγῶν καὶ διδασκαλῶν ἀγάπης ἀδελ-  
φικῆς ἐν Χριστῷ καὶ συμπνοίας καὶ ἐνότητος πνευ-  
ματικῆς, διαίρεσιν καὶ ψυχρότητα μισοδελφον καὶ  
χωρισμὸν ἀπ' ἀλλήλων τοῖς ὀρθόδοξοις χριστιανοῖς  
ὑποθίμενοι καὶ ὑπαγορεύοντες ἀθεοφύρας, χλεύην τε  
τὰ θεῖα ἠγησάμενοι καὶ ἀρχιερωπραξίας, παρὰ τὰ  
νενομισμένα κανονικῶς ἐκτελέσαντες, καὶ κοινὸν σκάν-  
δαλον τῷ χριστεπωνύμῳ πληρώματι καταστάντες, καὶ  
ἐκ πάντων τούτων ἐγκληματικά: ἀποδειχθέντες καὶ  
ἀνάξιοι τοῦ ἀρχιερατεῖν τῷ ὀφίστῳ θεῷ καταμαρ-  
τυρηθέντες, καθηρημένοι ὑπάρχονσι πάσης ἀρχιερατι-  
κῆς ἐνεργείας καὶ τάξεως, καὶ ἐκπτώτοι τοῦ ἀρχιερα-  
τικοῦ καὶ ἱερατικοῦ καταλόγου, καὶ γεγυμνωμένοι  
τῆς θείας χάριτος, καὶ ἀλλότριοι τῆς χορείας τῶν  
ἱερωμένων, καὶ ἀπόβλητοι τῶν ἱερῶν περιβόλων, καὶ  
ὡς βάνουσι καὶ ἰδιῶται γνωρίζομενοι: καὶ μηδέ:

τομήν σου φέρουσαι αυτοίς, ἢ συλλειτουργῆσαι, ἢ τὰς ἀνιέρους αὐτῶν χεῖρας ἀσπάζουσαι, ἢ ὡς ἀρχιερεῖς καὶ ἀπλῶς ἱερωμένους δέξασθαι, καὶ τιμῆσαι, ἢ διὰς ὑπερασπισθῆναι καὶ βοηθῆσαι αὐτοῖς, ἢ καθηρημένοι καὶ πάντῃ ἀνιέρους, ἐν βίβει ἀγίας ἀσυγγνώστου καὶ ἀλύτου ἀφορισμοῦ, τοῦ ἀπὸ θεοῦ κυρίου παντοκράτορος. Σὺν δὲ τούτοις καὶ οὗς αὐτοὶ ἐχαιροτόνησαν ἐν τῷ ῥηθέντι εὐκτηρίῳ οὐκ, ἀνευ πατρι-  
 αρχικῆς ἀδείας καὶ ἐκδόσεως, ἱερεῖς ἢ διακόνους, ὡς ἀδελφίτου γνωρίζεσθαι καὶ συγκατακρινεμένης παρὰ τοῖς θεοῖς καὶ ἱεροῖς κανόσι τῆς τοιαύτης χειροτονίας αὐτῶν, ἴστωσαν καὶ αὐτοὶ καθηρημένοι πάσης ἱερατικῆς καὶ διακονικῆς ἀξίας, καὶ ἀνιέροι καὶ εἰς τὴν τῶν λαϊκῶν τάξιν κατενηγεμένοι. Οὕτω γενέσθω ἐξ ἀποφάσεως.

- ἡ αὖτε, κατὰ μῆνα φεβρουάριον, ἐπιμετήσεως δ'.
- † ὁ πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως ἀποφαίνεται.
- † ὁ πρῶν Κωνσταντινουπόλεως Γρηγόριος συναποφαίνεται.
- † ὁ πρῶν Κωνσταντινουπόλεως Ἀνθίμος συναποφαίνεται.
- † ὁ πατριάρχης Ἀλεξανδρείας Καλλίνικος συναποφαίνεται.
- † ὁ πατριάρχης Ἀντιοχείας Ἰερόθεος συναποφαίνεται.

- † ὁ πατριάρχης Ἱεροσολύμων Κύριλλος συναποφαίνεται.
- † ὁ Ἐπίσκοπος Χαλκίδος.
- † ὁ Ἐπίσκοπος Ἑλλάδος.
- † ὁ Κιλικίου Ἰσίδωρος.
- † ὁ Νικομηθείας Διονύσιος.
- † ὁ Χαλκηδόνος Γεράσιμος.
- † ὁ Ἀρκεῶν Γεράσιμος.
- † ὁ Πόντος Ἰγνάτιος.
- † ὁ Ῥόδου Ἰγνάτιος.
- † ὁ Σερρών Νικόδημος.
- † ὁ Φιλαδελφείας Μελέτιος.
- † ὁ Μελένιου Διονύσιος.
- † ὁ Σοφίας Γεδεών.
- † ὁ Χίου Γρηγόριος.
- † ὁ Ἐλασσῶνος Ἰγνάτιος.
- † ὁ Κασσανδρείας Νεόφυτος.
- † ὁ Σαμιακοῦ Μαρθαῖος.
- † ὁ Δρυϊνουπόλεως Πανταλεῖμων.
- † ὁ Νυσαβῆς Δωρόθεος.
- † ὁ Σβροντικίου Ἀγαθάγγελος.
- † ὁ Βράτσης Παῖσιος.
- † ὁ Τρίκκης Μελέτιος.

\* Subscriptio slavonicis litteris exarata.

12.

PAISIUS PHILIPPOLITANUS EADEM POENA MULCTATUR\*

1861 februarii 24.

† Ἰωακείμ ἕλεν θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νέας Ῥώμης καὶ οἰκουμηνικός πατριάρχης.

† Οἱ τῷ καθ' ἡμᾶς ἀγιωτάτῳ πατριαρχικῷ, ἀποστολικῷ καὶ οἰκουμηνικῷ θρόνῳ ὑποκαίμενοι ἱερωτάτοι μητροπολίται καὶ ὑπερίμμοι καὶ θεοφιλέστατοι ἀρχιεπίσκοποι τε καὶ ἐπίσκοποι ἐν ἀγίῳ πνεύματι ἀγαπητοὶ ἀδελφοὶ καὶ συλλειτουργοὶ καὶ ἐπιτόματοι κληρικοί τῆς καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ μεγάλης ἐκκλησίας καὶ ἐκείνης ἐπαρχίας καὶ εὐλαβέστατοι ἱερεῖς καὶ δούλοισι ἱερομόναχοι οἱ ψάλλοντες ἐν ταῖς ἱεραῖς ἐκκλησίαις τῆς Πόλεως, τοῦ Γαλατᾶ καὶ τοῦ Καταστάνου καὶ ἀπανταχοῦ καὶ λοιποὶ εὐλογημένοι χριστιανοὶ, τέκνα ἐν κυρίῳ ἀγαπητὰ τῆς ἡμῶν μεριότητος, χάρις εἰη καὶ εἰρήνη παρὰ θεοῦ.

Ὁ μὴ γνοὺς καὶ ποιήσας, ἀλλά, ὁ δὲ γνοὺς καὶ ποιήσας, πολλὰ θαυμάσει, ὁ κύριος ἡμῶν ἐν εὐαγγελίοις φησὶν, ὁ ἐστὶ παιδείας ἐπάγεισθαι δεῖ κατὰ τῶν ἀμαρτανόντων καὶ εἰ μὴδὲ τοὺς ἐν ἀγνοίᾳ πταίοντας ἀτιμωρήτους ἀφήσει, πολλῶ μάλλον τοὺς ἐν ἐπιγνώσει καὶ καταφρονητικῶς ἐκ συστήματος πλημμελοῦντας. Ἦν δὲ γε κρίμασι θεοῦ, κατὰ τῶν θείων καὶ ἱερῶν κανόνων, καὶ παρὰ προσώπων ἀρχιερατικῶν, τῶν τῆν ἐκείνων διατήρησιν καὶ φυλακὴν ὡς ἱερὰν παρακαταθήκην δεξαμένων, τὰ τῆς παραβάσεως ἔργα τετέλεμαι, ἐπὶ σκανδάλῳ καὶ ψυχικῇ βλάβῃ τῶν εὐσεβῶν, τότε δὴ καὶ ἀνυπέφθετον τοῖς ἀλαζόνοις τούτοις τὴν παρ' ἐκείνων τῶν θείων κανόνων ὀριζομένην ποιήν ἐπάγεισθαι δίκαιον ἅμα καὶ ἀναγκαῖον καὶ γὰρ ἀποστατοῦντας, φησὶ, τῶν τοῦ θεοῦ δικαιωμάτων ἐξουθενῶνται ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ.

Ἐπειδὴ τοιγαροῦν καὶ ὁ ἀπὸ τριῶν ἡδὴ χρόνων μετατεθείς ἀπὸ Ἐμύρνης εἰς τὴν ἀγιωτάτην μητροπολίτι Φιλιππουπόλεως Παῖσιος, καίτοι παιδείᾳ συγκαταρτιμῆτος καὶ γνώσει κατετμήτονος τῶν ἱερῶν κανόνων καὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἐθίμων καὶ τάξεων, ἀσάθῃ μῆτον μέντοι, ὡς εἰπεῖν, καὶ ἰδιόρρυθμον ἐνδείξιμος πολιτεύμα, κερφάραται ἀπὸ τινος καιροῦ ἀσυγγνώστοις κανονικαῖς παραβάσει καὶ παρεκτροπικαῖς ἐπιρρίψας ἑαυτὸν ἵνα δὲ τὰλλα κερφάραται, ἀπόχρη μόνον στήλησθαι καὶ ἀποδειξαι τὰς τῆς ἀνατροπῆς αὐτοῦ κατὰ τῆς τοῦ θεοῦ ἐκκλησίας δόλους καὶ

καταχθόνιους πράξεις, δι' αἷ ἐνδίκως ἦδεν, ἀποκοπόμενος τῆς τῶν ἱερωμένων ὀλομελείας, ὡς μέλος ἀχρηστον καὶ οσηπὸς ἀπορρίπτεται· τῇ γὰρ ὡς λοιμώδει ἐπιδημῶ ἀπὸ τινος καιροῦ κρίμασι θεοῦ ἐνοσηψόσῃ ἀναρτικῇ φαντασίᾳ ἀτοκαεφάλου ἐν Βουλγαρίᾳ ἐκκλησιαστικῆς ἀρχῆς, ἢς ἀντιθέου προθέσεως πρῶτος ἐγένετο ὁ παλαμναῖος ἐκείνος Μακαριουπόλεως Ἰλαρίων, ὁ πρὸ μικροῦ ἐνδίκῃ καθαιρέσει συνοδικῶς καθυποβλήθει· μετὰ τοῦ ἐμῶνρονος αὐτῷ πρῶν Δυραχίου Ἀδξεντίου, καταληφθεὶς καὶ οὗτος ὁ Φιλιππουπόλεως Παῖσιος, πρῶτον μὲν ἐν τῇ προγεγονούᾳ πανδήμῳ καὶ κοινῇ παντὸς τοῦ ἱεροῦ ἡμῶν κλήρου καὶ τοῦ ὀρθοδόξου πληρώματος, τοῦ ἐν πάσαις ταῖς τοῦ οἰκουμηνικοῦ θρόνου ἐπαρχίαις διατελοῦντος, κανονικῇ ἐκλογῇ οἰκουμηνικοῦ πατριάρχου, προεκλεγθεὶς καὶ αὐτὸς ἐκκλησιαστικῶς δεῦναί τὴν γνώμην αὐτοῦ, οὐκ ἠθέλλεν, οὐδὲ ψηφοδέλιον ἀπέστειλε, μάχος ἐξ ἀπάντων τῶν μητροπολιτῶν ἀποκλείσει· ἑαυτὸν καὶ ἀποτειχίσας τῆς ἱερᾶς ἐκείνης πράξεως. Ἰράσας δὲ τότε τῇ ἐκκλησίᾳ, ἐπὶ δὲ καὶ ἴσον γράμματος παρὰ τινῶν ἐκείσε χριστιανῶν ἐπιδοθέντος αὐτῷ συναποσταλάς, οὐ μόνον ὠμολόγησε καὶ διατρένωσε τὴν παραδοχὴν τῆς κατακρίτου ἀρχῆς τοῦ ἀτοκαεφάλου καὶ τῆς ἀσπασίας αὐτοῦ ἀπὸ τῆς ὁμοψύχου πνευματικῆς ἐνότητος πρὸς τὴν ἀγίαν τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίαν, παραστήσας ἐκ προκαταβολῆς, ὡς εἰπεῖν, ἐπὶ εὐ γνώσει τὴν ἐκλεγθῆσαν πατριάρχην, ἀλλὰ καὶ ἔργῳ τοῦτο ἀπέδειξεν ἀκολούθως, καταργήσας καὶ ἐξαλείψας τὸ πρῶτον γνώρισμα τῆς πρὸς τὸν ἀγιώτατον οἰκουμηνικῶν θρόνον ὑποταγῆς αὐτοῦ, καὶ καυσαμένους μνημονεύειν τοῦ λοιποῦ τοῦ πατριαρχικοῦ ὀνόματος ἐν ταῖς ἱεραῖς ταλαις ἐπ' ἀναντίας τῆς διαγορεύσεως τῶν ἱερῶν κανόνων· οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ ἀπακαλυπτικῶς ἐν τινὶ πρὸ τριῶν μῆθων ἀποσταλέντι ἡμῖν γράμματι αὐτοῦ ἐκήρυξεν ἑαυτὸν ἀλλότριον πάσης πρὸς τὴν ἀγίαν τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίαν οἰκίωσας αὐτὸ, ὅτε δὴ παρακαλουθήσων καὶ, καθὼ ἐπὶ λέξεως ἔγραψε, συμμερφωθῶσμενος τῇ θελήσει τῆς μερίδος τῶν τὴν ἀτοκαεφάλου ἐκκλησιαστικῆν ἐν Βουλγαρίᾳ ἀρχὴν ἐπισκαυθέντων. Ταῦτα δὲ τὰ ἀναρτικὰ αὐτοῦ κινήματα καὶ φρονήματα, εἰ καὶ ἀρκούντων εἶχον πρὸς ἀνυπέφθετον καὶ ἐνδίκων αὐτοῦ

\* Ἐκκλησιαστικῆ, τ. αὐτ., p. 66-71; Γοθων, op. αὐτ., p. 25-30.



κατάκρισιν, ἀλλ' ὅμως μακροθυμίᾳ ἐκκλησιαστικῆς ἁ τάσσεσθαι τῷ κατὰ καιροῦ οἰκουμένικῳ πατριάρχῳ, τρέπον αὐτῷ διορθώσεως προμηθεύοντες, μετακαλεσάμεθα διὰ πατριαρχικῆς καὶ συνοδικῆς ἡμῶν ἐπιστολῆς εἰσεῖν καὶ δοῦναι τῇ ἐκκλησίᾳ λόγων τῆς τοιαύτης ἀκαταλλήλου καὶ ἀντικανονικῆς αὐτοῦ διαγωγῆς. Ἀλλὰ καὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ταύτης προσλήψεως οὐ μόνον καταφρόνησας, μὴ φανείς ἐς δεῦρα, δύο μηνῶν ἤδη διαγενομένων, ἀλλ' οὐδὲ ἀποκρίσεως ἕως ἤρξαισεν ἡμᾶς ἐ ἀλαζῶν οὗτος καὶ ἀγνώμων πρὸς τὴν εὐεργετήσασαν αὐτὸν καὶ τιμήσασαν παρ' ἄξιαν πνευματικῆν ταύτην μητέρα.

Ἐνθεν τοι ἐν εὐθέτῳ καιρῷ τῆς ἐν Χριστῷ συγκροτηθείσης πρὸ μικροῦ μεγάλης καὶ ἁγίας συνόδου, συμπαραουσιζόντων προσωπικῶς τῶν τε παναγιωτάτων προκατόχων ἡμῶν πρώην Κωνσταντινουπόλεως, τοῦ κυρίου Γρηγορίου καὶ τοῦ κυρίου Ἀνθίμου τοῦ Βυζαντίου, καὶ τῶν μακαριωτάτων πατριαρχῶν τοῦ Ἀλεξανδρείας κυρίου Καλλινίκου, τοῦ Ἀντιοχείας κυρίου Ἰεροθέου καὶ τοῦ Ἱεροσολύμων κυρίου Κυρίλλου, καὶ τῶν ἐνθουσιάζοντων ἱερωτάτων μητροπολιτῶν καὶ θεοφιλεστάτων ἐπισκόπων, ἐκτεθεῖσα ἐνώπιον πάντων καὶ μετὰ σκέψεως ἀπαθοῦς καὶ δικαίας συζητήσεως καὶ ἀκριβοῦς ἐπιεργασθείσα ἢ ὡς διειληπταὶ διαγωγῇ τοῦ εἰρημένου ἀρχιερέως Φιλίππουπόλεως Παΐσιου πρὸς τὰ τοῖς γνησίαις ἀρχιερεῶσιν ἀπαραιτήτως ὀφειλόμενα ἱερὰ καθήκοντα ἐξελεγχθεῖσα καὶ διαβεβαιωθεῖσα ἀπὸ τῶν ἰδίων αὐτοῦ γραμμάτων, τῶν τε πρὸ τῆς ἡμετέρας θεῆς εἰσεῖς πατριαρχείας καὶ ἐφεξῆς σταλίντων τῇ ἐκκλησίᾳ ἀνεφάνη πάνταχθεν καὶ ἀνωμολογῆται ἀντικειμένη τοῖς ἱεροῖς κανόσι καὶ τῷ βαρυτάτῳ ἐγκληματι τῆς ἀνταρσίας χαρακτηριζομένη, σκανδαλώδης τε καὶ ἀφόρητος τῇ ἐκκλησιαστικῇ εἰρήνῃ καὶ ἰδίως τοῖς χριστιανικοῖς τῆς ἐπαρχίας ἐκείνης Φιλίππουπόλεως ψυχρολαβῆς καὶ τῆς ἐν Χριστῷ ἀδελφικῆς καὶ χριστιανικῆς ἐνότητος αὐτῶν πλέμης, καὶ διὰ ταῦτα ὑπεύθυνος τῇ παρὰ τῶν θεῶν καὶ ἱερῶν κανόνων ἐπιβαλλομένη πονῆ, τῆς παντελοῦς καθαιρέσεως. C

Πολλῶν μὲν οὖν καὶ ἄλλων ἱερῶν κανόνων ἐναργῶς περὶ τῶν τοιούτων καθουσίσεως ἐγκλημάτων πραγματευομένων καὶ παντελεῖ καθαιρέσει τοὺς τολμητὰς ὑποβαλλόντων, ἀρκέσει μνησθῆναι μόνον τοῦ ἐ' τῆς αβ' ἐν Κωνσταντινουπόλει ἁγίας συνόδου ἱεροῦ κανόνος ἀποφαινομένου. „Εἰ τις πρεσβύτερος ἢ ἐπίσκοπος ἢ μητροπολίτης τολμήσῃ ἀποστῆναι τῆς πρὸς τὸν οἰκίον πατριάρχῃν κοινωνίας καὶ μὴ ἀναφέρει τὸ ὄνομα αὐτοῦ κατὰ τὸ ὄρισμένον καὶ τεταγμένον ἐν τῇ θεῇ μυσταγωγίᾳ, τοῦτον ὤρισεν ἡ ἁγία σύνοδος πάσης ἱερατικῆς παντελῶς ἀλλέτριον εἶναι.“

Κοινῇ οὖν ὁμοψύχῃ γνώμῃ τε καὶ ἔγκριστι, συναρὰ τῇ διακελεύσει τῶν ἱερῶν κανόνων, γράφοντες ἐν ἁγίῳ πνεύματι ὀριζόμεθα καὶ συναποφαινόμεθα, ἵνα ὁ διαληφθεὶς, ὡς μὴ ὠφέλι, Φιλίππουπόλεως Παΐσιος, ὡς παραβάτης τῶν πρὸς θεὸν ἐν τῷ καιρῷ τῆς χειροτονίας αὐτοῦ δι' ἐγγράφου καὶ ἐνυπογράφου αὐτοῦ ὁμολογίας ὑποσχέσεων τοῦ συμφρονεῖν κατὰ πάντα τῇ D ἁγίᾳ τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίᾳ, καὶ πείθεσθαι καὶ ὑπο-

τάσσεσθαι τῷ κατὰ καιροῦ οἰκουμένικῳ πατριάρχῳ, ὡς ἀνταρσίαν νοσήσας κατὰ τῆς ἐκκλησίας τοῦ θεοῦ καὶ σκάνδαλα καὶ μισαδελφείαν καὶ ταραχὴν ἐμποήσας τοῖς τὴν εὐαγγελικὴν ἀγάπην καὶ ἐμῶσιαν ὀφείλουσι νοθεύειν ἐμπιστευθεῖσιν αὐτῷ χριστιανικοῖς, ἐπι δε καὶ τῶν ἱερῶν κανόνων ὑπερόπτης καὶ καταφρόνητῆς, φεραθεὶς ἐν τε τρόποις καὶ ἐν γραφαῖς, καὶ ἐν πάντων τούτων καὶ ἄλλων αὐτοῦ παρεκτροπῶν ἐγκληματίας καὶ ἀνάξιος τοῦ ἀρχιερατεῦσιν τῷ ὑψίστῳ θεῷ καταμαρτυρηθεὶς, καθ' ἑαυτὸν ὑπάρχει πάσης ἀρχιερατικῆς ἐνεργείας καὶ τάξεως, καὶ ἐκτετός τοῦ ἀρχιερατικοῦ καὶ ἱερατικοῦ καταλόγου, καὶ γεγυμνωμένος τῆς θείας χάριτος, καὶ ἀλλότριος τῆς χορείας τῶν ἱερωμένων, καὶ ἀπόβλητος τῶν ἱερῶν περιβόλων, καὶ ὡς ἰδιώτης καὶ λαϊκὸς γνωριζόμενος, καὶ μηδεὶς τολμήσῃ συμφορᾶσι αὐτῷ ἢ συλλειτουργήσῃ, ἢ τὴν ἀνίερῶν αὐτοῦ χεῖρα ἀσπείσασθαι, ἢ ὡς ἀρχιερεὶ καὶ ἀπλῶς ἱερωμένῳ δέξασθαι καὶ τιμῆσαι, ἢ ὅπως ὑπεροπιοθῆναι καὶ βοηθησῆαι αὐτῷ, ὡς καθ' ἑαυτὸν καὶ πάντῃ ἀνίερῳ, ἐν βάρει ἀγίας συγγνώστου καὶ ἀλύτου ἀφορισμοῦ, τοῦ ἀπὸ θεοῦ κυρίου παντοκράτορος. Ὅθεν γενέσθω ἐξ ἀποφάσεως.

ἡμεῖς κατὰ μῆνα Ἰαβρουαρίου ἐπιμετρίσεως δ'

- + ὁ πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως ἀποφαίνεται.
- + ὁ πατριάρχης πρώην Κωνσταντινουπόλεως Γρηγόριος συναποφαινέται.
- + ὁ πατριάρχης πρώην Κωνσταντινουπόλεως Ἀνθίμος συναποφαινέται.
- + ὁ πατριάρχης Ἀλεξανδρείας Καλλίνικος συναποφαινέται.
- + ὁ πατριάρχης Ἀντιοχείας Ἰεροθέος συναποφαινέται.
- + ὁ πατριάρχης Ἱεροσολύμων Κύριλλος συναποφαινέται.
- + ὁ Ἐφέσου Παΐσιος.
- + ὁ Ἡρακλείας Πανάρετος.
- + ὁ Κυζίκου Ἰάκωβος.
- + ὁ Νικομηδείας Διονύσιος.
- + ὁ Χαλκηδόνος Γεράσιμος.
- + ὁ Δέρκων Γεράσιμος.
- + ὁ Πόσνας Ἰγνάτιος.
- + ὁ Ρόδου Ἰγνάτιος.
- + ὁ Σερρών Νικέδημος.
- + ὁ Φιλαδελφείας Μελέτιος.
- + ὁ Μελενίκου Διονύσιος.
- + ὁ Σοφίας Γεδεών.
- + ὁ Χίου Γρηγόριος.
- + ὁ Ἐλασσόνης Ἰγνάτιος.
- + ὁ Κασσανδρείας Νεόφυτος.
- + ὁ Σαμακοβίου Ματθαῖος.
- + ὁ Δρυινοπόλεως Παντελεῖμων.
- + ὁ Νυσσάβας Δερόθεος.
- + ὁ Σβρορνίκου Ἀγαθάγγελος.
- + ὁ Βράτσης Παΐσιος.
- + ὁ Τρίκκης Μελέτιος.

## 13.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA ENARRATIS REBUS A BULGARIS DISSIDENTIBUS GESTIS QUINDECIM PACIS INEUNDAE CAPITA PROPONIT \*

1861 februarii 25.

+ Ἰωακείμ ἐλέη θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νέας Ῥώμης καὶ οἰκουμένικος πατριάρχης.

+ Οἱ τῷ καθ' ἡμᾶς ἁγιωτάτῳ πατριαρχικῷ ἀποστολικῷ καὶ οἰκουμένικῳ θρόνῳ ὑποκείμενοι ἱερωτάτοι μητροπολίται καὶ ὑπέρτιμοι, καὶ θεοφιλέστατοι ἀρχιεπίσκοποι τε καὶ ἐπίσκοποι, ἐν ἁγίῳ πνεύματι ἀγαπῆται ἡμῶν ἀδελφοὶ καὶ συλλειτουργοὶ καὶ ἐντιμώτατοι κληρικοί· εὐλαβήσατο ἱερεῖς, καὶ δούλωτατο ἱερο-

+ Иокимъ милостиву Божию архиепископъ Константинопольскаго града новаго Рима и Вселенскій патриархъ.

+ Иже нашему свѣтѣйшему патриаршескому апостолскому и Вселенскому престолу подчиненныи священныишии метрополити и пречестныи, и боголюбивныишии ерхископони и епископи, во свѣтѣмъ дусѣ возлюбленни братие и сослужители, и честныишии клирици, благо-

\* Ex originali typis ea aetate impresso ex 15 pag. in-8<sup>o</sup>; textus graecus habetur etiam apud Godeon. op. cit., p. 91-108; eadem tabula gallice reddita exstat apud d'Avril. op. cit., p. 28-31.



μόναχοι· τίμιοι προστάταις και πρόκριτοι· και λιποὶ ἀκαθάρατοις εὐλογημένοι χριστιανοὶ ἐκείνης ἐπαρχίας· τίμια ἐν κυρίῳ ἀγαπήτῃ τῆς ἡμῶν μετρίτητος· χάρις εἰς ἅμιν και εἰρήνη παρὰ Θεοῦ.

Господи́ишии свѣщенници, пресвобѣдѣишии свѣщенноишводи, честнии первосвободители и первосвободуци и прочии вси благословении християни всенной епархий, чада во Господѣ возлюбленнаи нашей умѣренности благодать буди вамъ и мъръ отъ Бога.

Ὁ θεσπότης τῶν ἀπάντων και κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός δι' οὐδὲν ἄλλο τέλος κατέβη ἐκ τῶν κελύων τῶν πατρικῶν και ἐγένετο ἄνθρωπος, εἶπὲ ἵνα σώσῃ τὸν πεπτωκότα ἄνθρωπον. Διὰ τοῦτο ἐπαγέρθη εἰς αὐτὸν τὴν ἐρῆν γένεσιν και τὴν ἀληθῆ λατρίαν τοῦ Θεοῦ, παρέδωκε τὴν ὀρθόδοξον πίστιν, συνεισηγόστο διὰ τῶν ἱερῶν αὐτοῦ μαθητῶν και ἀποστόλων τὴν ἀγίαν αὐτοῦ ἐκκλησίαν, ὅπως λαμβάνοντες ἐξ αὐτῆς οἱ πιστοὶ ἀγαθῶς τὰ σωτηριώδη μαθήματα, ἐπιτυγχάνουσι τῆς ψυχικῆς αὐτῶν σωτηρίας. Ἀλλὰ μάλιστα τὸ χάρις τοῦ εὐαγγελίου ἐπαφάνη εἰς τὸν ζοφερόν ὄρζοντα τῆς ἀμαρτίας, και ἰδοὺ ὁ πόλεμος τῆς σωτηρίας ἡμῶν διάβολος· ἐξέγειρεται μανιωδῶς κατὰ τῆς ὀρθοδοξίας, κινεῖ κατ' αὐτῆς διωγμοὺς χαλεπωτάτους, και τοιοῦτοτρόπως ἡ ἐκκλησία ἐραβαντίζεται εἰς τὰ αἵματα μυριάδων μαρτύρων. Ἀλλ' ἀπασαι αἱ κατ' αὐτῆς ἐρεδοὶ και ἐπιβουλαὶ ἀράχνης ἐυκολώτερον διασπάσθησαν, κενεὸν θάπτον διελύθησαν, κενεορτοὶ ταχύτερον παρήλθον. Ἰδὼν δ' οἱ ἱερωτερικοὶ διωγμοὶ οὐ μόνον οὐκ ἐκλόγησαν, ἀλλὰ μάλλον ἐκράτουν τὴν ὀρθόδοξον ἐκκλησίαν, εἰ κενεοποιεῖται; Ὑπαγέρει ἑτέρους διωγμοὺς ἱερωτερικοὺς και κινδυνώδεστέρους τῶν πρώτων, και ἰδοὺ οὐρανὸν αἰρετικῶν ἐπιβουλοῦσας παρουσιάζονται ὡς Ἄρειοι, Ἀκολιτινῆριοι, Σαβῆλλιοι, Μακεδόνιοι, Εὐδουχίτις, Διόσκοροι και λοιποὶ, οἵτινες ὑπὸ τὸ πρόσχημα τῆς ὀρθῆς ἐρημνείας τῆς πίστεως ἐνοικεῖρουσι παντοία κακοδοξίας ζῆλόνια ἐν τῷ εὐαγγελίῳ και ἀκηράτῳ λαμῶν τῆς ἐκκλησίας, διαστρέφουσι τὴν κένεοπιστον τῶν ἀποστόλων διδασκαλίαν, ἐν και μόνον σύνθημα ἔχοντες, τὴν πανταλὴ ἐξάλειψιν και ἀνατροπὴν τῆς ὀρθοδοξίας! Ἀλλὰ και τοιοῦτος ἅμα πάντας τοὺς αἰρετικοὺς, τὰ σκότια ταῦτα τίμια τῆς κλένης και τοῦ ψεύδους, ἡ καθολικὴ τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησία καταβαλοῦσα, οὐχὶ ἐν ἀρμιασὶ και ἐν ἱπποσὶς, ἀλλὰ τῷ κραταίῳ βραχίονι τοῦ οὐρανοῦ αὐτῆς νυμφίου ἐξέσωσε τῶν ἱερῶν αὐτῆς περιβόλων.

Владыка всѣхъ и Господь нашъ Иисусъ Христосъ не за никакъ друга цѣль спиде отъ отеческихъ вѣдра, и стана человекъ, но за да спаси падшииша человекъ. За това показа му правото вѣдѣние и истинното служение Боже, предаде православната вѣра, остави чрезъ свѣщенните си ученици и апостоли святата си церковь за да зимаюше вѣрните неметочно изъ нея спасителните учения, възползувати душениото си спасение. Но едваемъ евангелскииша свѣтъ се изяви на мрачното окружие греха, и ето врагѣтъ на нашето спасение диаволъ въздигнуваше свирепо веру православието, дага веру това лѣтѣишиа гонения и сямъ образомъ погружаеся церквата въ кровите на безчелени мученици. Но сичките противъ нея нападения и вражди по лесно и отъ науджениа се разцѣпиха, по скоро и отъ димъ се разнесоша, по скоро и отъ прахѣтъ се разгнѣха. Видя же, че вонкашиитѣ гонения не само не расколебахъ, но чаче укрѣпиха православиата перкова, що лукавствуе? възбуждаеъ други гонения, по опасни отъ първите. И ето множества еретикъ взаимно се представлявае, т. е. Арий, Аполонирій, Савелій, Македоний, Евтихий, Диоскури и прочии, които подъ видъ на правото истолкувание на вѣрата разсѣвахъ всекакви плесела на злославието въ драгоцѣнниа и нескверниа салъ на церквата, превратиха всечестните апостолски учения, едво и само знаменне имуще: сирѣчь съвършениото изгнание и нарушение на православието! Но и тѣя сичките звездно еретичи, томниитѣ тѣя чада на заблудението и на лажата като ги побѣди соборната Христова церковь, не съ колесницами и коними, но крѣпкоко мишицею небеснаго ея жениха, изгони ги отъ свѣщенните си ограждения.

Ἀλλ' ὁ θεσπότης τῆς σωτηρίας ἡμῶν ἐχθρός, και τοιοῦτοσάτας ἤτις ὑποστάς τῆ ἀληθινη τοῦ εὐαγγελίου δύναμις, οὐκ ἐνάρκησαν ὅμως, ἀλλὰ μετὰ κολλάς και ἄλλας κατὰ διαφόρους καιροὺς ἐπιθέσεις και ἐπιβουλάς, νένον και αὐθις ἐγέρει πόλεμον κατὰ τῆς ὀρθοδοξίας, ἐπιρρίκτων τὴν ὁδο τῆς δικονοίας ὑπὸ τὸ πρόσχημα τῆς φιλογενείας μεταξὺ ἀδελφῶν και τίμνων ἀπάντων ἐπίσης τῆς ἐκκλησίας περιλημῶν, βουλόρων φαμίην, γραικῶν και ἄλλων ὀρθόδοξων λαῶν (οἵτινες ἐκ' αἰῶνων διὰ θεσπῶν αἵματος και πίστεως εἰσι συνημμένοι), και ἐκίχτων ἐκμῶνας ἵνα διασπίσῃ και καταρμίσῃ τὸ σῶμα τῆς μῆς τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας. Καὶ ἰδοὺ πῶς συνέβη ἡ θλιφωρτατέη αὐτῆ σκηνή. Πρὶ τινων ἐτῶν οἱ ἐν Κωνσταντινουπόλει παρεπιθῆμιοντες ὀρθόδοξοὶ βούλγαροι ἐξέτισαντο δι' ἀναφοράς αὐτῶν παρὰ τῆς κοινῆς τῶν ὀρθόδοξων μητρὸς μεγάλης τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας, ὅπως ἐναργητῆ ἡ ἐκδοσις βασιλικῆς ἀδείας πρὸς οἰκοδομὴν ἐνταῦθα ναοῦ, ἐν ᾧ ἀπασαι αἱ ἱερὰ ἀκολουθία νὰ ταλάνται εἰς τὴν ολαφωνικὴν γλώσσαν πρὸς κλεινονα πνευματικὴν καρποφορίαν και ψυχικὴν αὐτῶν ἐφέλειαν. Ἡ ἐκκλησία ἐν τῇ μητρικῇ αὐτῆς μερίμνῃ και τῇν αἰτησιν αὐτῶν εὐμενῶς ἀκαδέξιατο, και δραστηριῶς ἐνήργησε τὸ ἐπ' αὐτῆ, ὡς μηδῶριαν διάκρισιν ἐφημιότητος τῶν αὐτῆς τίμνων κοιουμένη. Καὶ πρῶτον μὲν ἐξήγησε τὴν ἀδειαν τῆς ὀφθαλμῆς κυβερνήσεως, και φιλοδομητῆ ἐντὸς τῆς πατριαρχικῆς ἐνορίας κατὰ τὸν Βαλατιν εὐκτήριος οἶκος (κακὰς ἴβη) ἐπ' ὄνοματι τοῦ ἀγίου πρωτομάρτυρος Στεφάνου,

Но непримиряеть на нашето спасение врагъ, ако и токоѣя побѣди претернѣ непобѣдимовъ распеншаго си силою, обаче не се умори, но подиръ много и други по разни времена нападения и вражди, ново пакъ дага гонение противъ православието като хвърга огнѣтъ на несогласието, подъ либородень видъ, между братия и чада сички равно прелюбезни на церквата болгари, думамъ, гречи и други православни народи (които се соединени отъ вѣка чрезъ уши крове и вѣри) и иска настоятелно да расцѣпи и раздробѣ тѣлото на едната Христова церковь. И ето какъ стана прискорбиото това поворше: предъ нѣколко години православиитѣ болгаре, които живѣять въ Цариградѣ, попросиха чрезъ прошение отъ общата матеръ на православиите велика Христова церковь, за да надѣишаѣа изданието ѣя едно царско дозволение за построението тукъ въ Цариградѣ на една церковь, въ която сичкии свѣщенни послѣдования да се совершавае на славянскии языкъ за по много духовно плодотосе и душевна имъ полза. Церквата въ матерното свое попечение, и прошеннието имъ благопрѣятно восприи и строго надѣиштува, колкото и принадлежаше, защото ни едно различие народности на свѣтѣ си чада прави. И перво поиска дозволеннието на височното правителство, и се построи въ

συνεργησάντων και χρηματικῶς εἰς ἐκτίθησιν αὐτῆς ἁ-  
 λυσαν θεοῦτος τὴν ὀφθαλμὸν ἄσκιαν, ἵνα ἀνεγερθῆ ἢ  
 τῆ αὐτῆς ἰατρῆς ναὸς ἐκ ἐνόηματι τῆς πανουργίας  
 τριβῆς, οὐτανος τῆς εὐνοδοῦς ἴδῃ ἐγένετο ἐνεργεῖς.  
 Ἐν τῇ ἡμέρῃ οὖν εὐαγγελίῳ οὐκ ἐκτοτε διορισθέν-  
 των τῶν ἀνεγκαιούντων αὐτῆ κληρικῶν, οἱ θέλοντες  
 ἐκ τῶν παρεπιδηρούντων βουλγάρων ἐκκλησιαζόντο ἐν  
 αὐτῇ. Ἀλλὰ κέρου, κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ σωτηρίου  
 κάτχα, ὅτι ὁ ὀρθόδοξος και περιούσιος τοῦ κυρίου  
 λαὸς ἦν ἐν τοῖς ἱεραῖς ναοῖς συνηγμένους, γηθοσύνως  
 πανηγυρίζων τὴν ἐκ νεκρῶν ἀνάστασιν τοῦ σωτήρος,  
 ὁ ἐν τῇ εἰρημῇ εὐαγγελίῳ οὐκ, ὡς μὲν ὄφθαλμ,  
 ἀρχιερατικῶς προϊστάμενος ἀποστάτης καὶ ἐπίσκοπος  
 Μακαρίουπόλεως Ἰλαρίων ἔκαστος τὸ κανονικὸν μνη-  
 μόνουον τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου! Ἡ ἐκκλησία  
 ἔμα τῇ ἀποουματι τούτῳ σύνοδον μεγάλην και ἱερὰν  
 συγκροτήσασα, ἐν ἣ παρήσαν και οἱ μακαριώτατοι  
 πατριάρχαι Ἀλεξανδρείας, Ἀντιοχείας και Ἱεροσολύμων,  
 μετακαλέσαστο τὸν διαληφθέντα Ἰλαρίωνα και συν-  
 ἐβούλευσε τὰ δέοντα ματὰ πολλῆς πράξιτος και ἐπι-  
 τιμίας, ὑπερνέσια αὐτῆ τὰς φοβεράς ὑποσχέσεις,  
 ὡσπερ ὁ καιρῆ τῆς χειροτονίας αὐτοῦ ἰδεσθῆναι, κρη-  
 τῶν ἐν χερσὶ τῶ ἱερῶν εὐαγγέλιον, ἐπὶ τῇ παιθεσθαι  
 τοῖς ἀποστατικῶς και συνεδικῶς ἐντάλμασι και κανῶσι  
 και ὑπετάσσασθαι κατὰ πάντα τῇ οἰκουμενικῇ πατρι-  
 ἀρχῇ, και φυλάττειν ἀπαραιμίτω και ἀπαρατάλευτα  
 τὰ προνόμια τοῦ πατριαρχικοῦ θρόνου, ἅμα δὲ και  
 ὑποδείξασα τὰ ὑπὸ τῶν ἱερῶν κανῶνων κατὰ τῶν τὰ  
 τισαθα τολμῶντων ἐπαγγέματα ἐπιτίμια· ἀλλ' αὐτῶς,  
 καιτοῖ ἐπισήμως αὐδῆς τῆν πρὸς τὸν οἰκουμενικὸν  
 θρόνον ἀνομιολογήσας ὀφειλετικῆν εὐπειθεῖαν αὐτοῦ  
 και ὑποταγῆν και καθ' ὑποχρεωθεῖς ἐπανορθῶσαι τὴν  
 ἀντικανονικὴν αὐτοῦ πράξιν, κατεφρόνησον ἑμῶς τῶν  
 ἐκκλησιαστικῶν συμβουλῶν και παραίνεσων και  
 ἀναικίτων ἀναταξάντων τὴν σημαίαν τῆς ἀνταρσίας!  
 Οὐ μόνον γὰρ ἐν ταῖς ἱεροπραξίαις αὐτοῦ οὐκ ἐλάμ-  
 βανεν ἔκδοσιν πατριαρχικῆν, ὡς νανόμισται, ἀνευ τῆς  
 ὀπείας οὐδ' αὐτοῖ οἱ παρεπιδημόντες πατριάρχαι  
 δύνανται κανονικῶς νὰ ἐκτελέσωσιν ἀρχιεροπραξίαν  
 τινά, ἀλλὰ πρὸς μείζονα ἐνδειξιν τῆς ἀπειθείας αὐτοῦ  
 πρὸς τὴν ὑπεράστυν ἐκκλησιαστικὴν ἀρχὴν ἐτέλει  
 αὐτῆς πανηγυρικώτερον, μνημονεῖων ἐν τοῖς ἱεραῖς  
 διπτύχοις, ἀντι τοῦ πατριαρχικοῦ ἐνόματος, «πάσης  
 ἐπισκοπῆς ὀρθοδόξων, ἔσπερ μόνους τοῖς πατριαρχαῖς  
 και τοῖς αὐτοκατάλοις ἀρχιεπισκόποις συγκαθῶρηται.  
 Πρὸς ἔκ τοῖς ἄλλοις αὐτοῦ παρανομήμασι, ἀσυνειδή-  
 τως ἐτόλμηος και χειροτονία; ἱερῶν τελῶσι, ὁμολογῶς  
 και ὁμῶς ἐν πᾶσιν ἀναδειχθεῖς τῶν ἀρχαίων και  
 δυσωνύμων ἐκείνων τῆ; ἐκκλησίας ἀποστατῶν. Και  
 οὐδὲν θαυμαστόν, ἀλλὰ και λίαν κινδῶν τὸ νὰ χε-  
 λαίωη και οὐτος εἰς τὰ κυριώτερα τῆς εὐσεβείας, σα-  
 λαίωον τὸ φρόνημα εἰς αὐτὰς τὰς βῆσας τῆς χριστι-  
 ανικῆς ἡμῶν πίστεως· καθὼς μαθητεύσας ἐν τῇ κατὰ  
 τὴν Ἄνδρον πρὸ χρόνων συστηθείσῃ σχολῇ τοῦ ἀντι-  
 θέου Καιρη, ὡς ἐγνώσθη τῇ ἐκκλησίᾳ ἐσχάτως, και  
 ἀπομαζόμενος, ὡς ἔοικεν, ἐκ τῆς ἐκείνου σχέσεως και  
 ἀνατροπῆς τὰς κακοδοξίας και τὰ ἀντιχριστιανικά  
 αὐτοῦ φρονήματα, οὐ μόνον αὐτῆς διαφάση και ψυχῆν  
 και διάνουαν, ἀλλὰ και πολλοῖς τῶν ἐσεσῶν ἐγένετο  
 και γίνεται διαφθορᾶς καραίπιος· ἐπὶ κασι δι τούτοις  
 αὐτῶς τε και ὁ συμφρονήσας αὐτῆ πρὸ τῆν Δυραχίου  
 Αὐδίντιος και ἱεροῖ τινες, οὗς ἠδυνήθη ἐξακαθῆσαι,  
 οὐ δειλίπων και ἐν ἐφημερίαις και φυλλαδίαις, θεωρεῖν  
 διανεμομένους, μυσίως λοιδορίας ἐκχίνοντας ματὰ κλει-  
 στες ἀνεπισχευτίας κατὰ τῆς μεγάλης τοῦ Χριστοῦ  
 ἐκκλησίας, ὅσας οὐδ' αὐτοῖ οἱ κενυργημένοι τῆς ὀρδο-  
 ξείας πόλεμοι εἰκῆν ἢ γράφαι ἐτόλμησαν.

патриаршеската оурина кадъ Базата единъ  
 молебни домъ (папата сви) въ имени святаго  
 первоученика (Стефана, като спомогна и съ  
 пари, то пакъ испроси и въ такавъ високогю  
 дозволение за да се построи въ истото мѣсто  
 свещенный храмъ во имени пресвятыя Троицы,  
 когото и извакаха да построятъ. Въ ре-  
 ченныйя прочее молебни домъ отъ тогва,  
 като се опредѣлиха нужните свещенници, ко-  
 дека кокто отъ тукашныя българи искаха:  
 но зане, въ самыя день спасительныя пасхи,  
 когото православныя и избраныя люде Божи  
 баху собрали въ свещенныя церкви радостно  
 торжествующе еже изъ мертвыхъ Христово  
 воскресение, първенствующиыя по злоществу,  
 архiereйски, въ реченныйя молебни домъ от-  
 ступники и клятвеннопреступники Иларионъ въ-  
 хвърри правдинныя споменъ Вселенскаго па-  
 триарха! Като чу това църквата, собра велики  
 и свещенныя съборъ, въ който присутствуваха  
 и блаженнѣишыя патриарси Александрий-  
 скиныя, Антиохийскиныя и Иерусалимскиныя,  
 и прозва реченныйя Иларионъ и правдинно го  
 совѣтува съ мною кротостъ и благоурагнѣе,  
 като му напомиа страшныя обещания, кокто  
 во времето на рукоположеннето си даде когото  
 держете въ рущѣте си свещенного евангелие  
 сиречь: да се помннува на апостолскитѣ и  
 соборны повелѣния и правила и се покоряна  
 непремѣнно Вселенскому патриарху и да со-  
 хранява цѣли и непремѣнны правдинны на  
 патриаршескиныя престолѣ! заедно же му по-  
 каза и запрещения кокто си опредѣлены про-  
 тивъ оныя, кокто дерзаватъ да направатъ та-  
 кива преступлени, но той, ако и официално  
 пакъ исповѣдѣ долженствовуето послушание  
 и покорение камъ Вселенскиыя престолѣ, и  
 се обща да исправа противоправилното си  
 това дѣло, обаче презръ църковныя совѣти,  
 и возвиши явно знамята на возбунтованнето!  
 мацото въ само въ свещеннодѣйствиыя си не  
 зямаше отъ тогва патриаршеско дозволение  
 както е узаконенно, безъ кокто, и тия прѣ-  
 ступующи патриарси неможатъ правдино да  
 надѣйствиуватъ нѣкое свещеннодѣйствице, но за  
 по голѣмо доказательство на непокудѣннето  
 си камъ върховната църковна власть, дѣй-  
 ствуваше и по тържественно като споминуваше  
 въ свещенныя поминици въ мѣсто патриар-  
 шеското име „всякое епископство православ-  
 ныхъ“ кокто само на патриарсите и на неза-  
 висимыя архиепископи е упростено. А при  
 другитѣ си безаконны дѣрзана безсовѣстно и  
 свещенници да рукополага, единоревнителъ  
 единоравны показавши во всѣхъ на древныя  
 оныя злошменны отступничи на църквата! И не  
 е чудесно, но и ми го въроятно да е и той  
 нечестивъ, и да не мисли право за нашата  
 православна вѣра, защото както се сегга, науча-  
 ваме се е училъ въ училището, кокто богоу-  
 противныи Кавринъ предъ много години нѣче  
 построилъ во островъ Андрю (кадѣ Белото  
 море) отъ когото си е научилъ злощаднето и  
 противно християнскитѣ си мисли, и не само  
 той се разврати и въ душата и въ мисльта,  
 но и на мнозина отъ благочестивыя причины  
 развращение. А при сичкото това, той и  
 единомоленикъуъ му прѣжде бывши архи-  
 епископъ Дирахий Августинъ и други нѣкое  
 кокто можы да прѣйсти не престанаха и въ  
 вѣстници и въ книжици, даромъ раздаваемыя,  
 да налива безбройны поруганиа съ много без-  
 стыдностъ противъ величята Христова църковъ.





λυούση: την άνάλογον προαγωγήν των έργων των θράν Α  
 εις βαθμούς Ιεραρχικούς, και όλα τούτοις παραπέμνει,  
 και διά τούτων τροπαίων και άδειών μόνον  
 σπουδάουσαν ίνα άποστασεί τον έρθεδόν και  
 εδοσθή βουλγαρίαν λαόν από της πνευματικής περι-  
 αρχίας της μεγάλης του Χριστού Εκκλησίας, έν άνα-  
 τροπή πάντας και άδειήσει των άκαταργήτων,  
 άναλλοίωτων και αένων διακονούντων και προνοίων  
 του οικουμένου πατριαρχικού θρόνου, όστις εύκ  
 έστιν ίδιον κτήμα των γραμμών, αλλά παντός του  
 έρθεδόν κληρονομίας. Οδδέποτε, άγακητοί, ή εκ-  
 κλησία διακρίνει έποικήστο γραμμόν, άλβανό, βλά-  
 χου, σέρβου, βουλγάρου, άραβος, άρμενίου (χαϊχου-  
 ρούμη) κ. τ. λ., αλλά πάντας τούς εις Χριστόν έρθε-  
 δόν πιστεύοντας έπίσης: ώς τίνα έαυτής προσήλη  
 περιπτώσεται, ύπερ πάντων την αύτην πνευματικήν  
 μέριμναν και στοργήν επιδείκνυται, και πάντας τούς  
 άξιους άνεξαιρέτως προάγει εις βαθμούς εκκλησιαστι-  
 κούς άνευ παρατηρήσεως έθνικότητος. άεικται έν τή  
 νή τή άποστολικήν έταίνο άπόφθεγμα περιστρέφουσα:  
 „Ούκ έν Ιουδαίωσ, ούδέ έν Αλληγ, ούκ έν βούλωσ ούδέ  
 έν ελαύθαρος, ούκ έν άραβ και έν θηλυ: πάντας γάρ ύμεις  
 εις έστά έν Χριστώ Ιησοφ.“ Γρηγόριον και πρότερον,  
 και νύν ήδη έν τή Ιεραρχική συλλόγη άρχουσιν  
 βούλγαροι, βλάχοι, άλβανοι και άραβες: ήχος έν και  
 προήν ή εκκλησία άποκαταστήσει βουλγάρους άρχι-  
 εραίς, ού μόν ήδ αλλά και έν βουλγάρων έτος κατά  
 διαφόρους καιρούς: πατριαρχας, και από του νύν την  
 αύτην ένδειξεται πρόνοιαν, διορίζουσα θηλονότι έν ταις  
 καθάραις βουλγαρικαις επαρχιαίς άρχιεραίς βουλγαρι-  
 κής καταγωγής και τούς ειδόντας την επιχώριον  
 γλώσσαν, ήν οδδέποτε άποκλείει έν των Ιερών νών  
 και των σχολείων των ειρημίνων επαρχιών, άσκαρ  
 φευδής περιτροποσιν: επί τούτω εισήγγαγαν αύτην και  
 έν τή Ιεροσπουδαστηρίω της Χαλκίδας άμα τή συστάσει  
 αύτου, προτρέπουσά και ύποχρεούσα τούς μαθητευ-  
 μένους προς έπιμάθησιν αύτης.

Άλλά προς περισσότερο βαθείαν θράν, ότι  
 είχεται μέχρι τούδε και ήεται και του λευκού κερά  
 της κοινής των έρθεδόν ματρός μεγάλης του Χριστού  
 Εκκλησίας όσα οι φευδέδελφοι όστις έ: νέας νέας  
 προνομίας θράν επιγγέλλονται, όστις άποκλειστικώς  
 ύμεις της ειδικής έδοσ, ίδοσ καταγράφουσαν ταύτη  
 σαφέστερον προς κληροστέραν θράν γίνουσιν.

Άρθρον α'. Οι έν τή κλήρω βουλγαρικής κατα-  
 γωγής Ιεανοι και άραβικοι Ιεραίς, άκούσιν ήδ και  
 των κατά τούς Ιερούς κανόνας άκαταργήτων προσόν-  
 των, ώς και οι ειδόντας άραβείας την βουλγαρικήν διά-  
 λεκτον, μέλλουσιν έλλέγεσθαι και διατίθεσθαι από  
 του νύν μητροπολίτην και έπίσκοποι έν ταις καθάραις  
 βουλγαρικαις μητροπόλεσιν και έπισκοποις.

Άρθρον β'. Εάν οι χριστιανοι μητροπολίταις τινος  
 ή επισκοπής καθάραις βουλγαρικής προτίνοσι τυχόν  
 έρωσέναις διά χρεώσουσιν όσων άνδρα Ιεραμίνον,  
 έχοντα μόν τά κατά τούς Ιερούς κανόνας άκαταργήτων  
 προσόντα, ήνωμένον ήδ τή μεγάλη του Χριστού εκ-  
 κλησία και θελοσμενών έν τή φρονήσιν, Ιεραμίνου  
 και πρέσβη, ή εκκλησία συγκαταστήσεται και εδ-  
 μενός άποδέξεται την ύψτην παράκλησιν των χριστι-  
 ανών Ιεανών.

Άρθρον γ'. Έν τιν προσέγγε βουλγαρική μητρο-  
 πόλι συστήσεται θεολογική σχολή προς έπιμάδουσιν  
 των βουλγαρίων Ιεραμίνων, ή ήδ προς συντήρησιν  
 αύτης άκαταργήτων διακόνων καταβλήσεται ύλαίρας  
 όσων πάντων των έν ταις καθάραις βουλγαρικαις επαρχ-  
 ιαις χριστιανών, άλαθέριον όνομα και των έν ταις

νοσται καμψ βαμότε народно приусобице соми-  
 ната рѣшавшии клевети противъ пернатата,  
 че Воемомъ вѣсавашаа нашата болгарски езикъ  
 и възбраниа соразмѣрното произвождене на  
 нашето единороди въ священноначалнически  
 стенови, и прочая, и чрезъ такива беззаконни  
 срѣдства мочата се да отцѣпнати православ-  
 ниятъ и благочестивъ болгарски народъ духов-  
 ното управление на великата Христова църковъ  
 съ явно превращение и преступление на не-  
 опредѣлимите, неизмѣни и вѣчни оправдания  
 и прономи на Вселенскиятъ патриаршески пре-  
 стола, който не е свойственно прѣтязание на  
 гредите, но да сигното православно изпълнение,  
 никога, волюбени, е направила църквата раз-  
 личие между гредци, албанци, власи, сѣрбо,  
 болгаре, арапи, арменци (хайхуруме) и прочий,  
 но сичките вѣрующия православно во Христѣ  
 В подобно като чада свои пренюбезни обимають,  
 на сичките истото духовно попечение и любовь  
 показува и превозжда сичките достойни на  
 църковни степеня безъ да имъ гледа народ-  
 ностята, като има за всегда въ памѣтята си  
 апостолското оноа изречение: „Нѣсть юдей, ни  
 еллинъ, нѣсть рабъ, ни свободъ: нѣсть можески  
 полъ, ни женски, вси бо ви едно есте о Христѣ  
 Исусѣ.“ Намѣрваха си и въ старото време и  
 двест още се намиратъ въ священноначални-  
 ческото сословие и болгари и власи, и албанци  
 и арапи: вчера още и прежде църквата постави  
 болгари владци, и не само това но и патри-  
 арси болгаре во разни времена имѣ. Но и отъ  
 сега на тамъ истото ще покаже промышлене  
 като фане да опрѣдѣлява въ чисто болгарските  
 епархия владци родомъ болгари, които да  
 знаятъ мѣстниятъ языкъ, когото никога не  
 С исключава църквата отъ священните храмови  
 и училища на речените болгарски епархия,  
 както днешно обидословявъ църковните враци.  
 За това бо новеде славянскиятъ езикъ въ Хал-  
 кидонското богословско училище още отъ ко-  
 гито са построи, като побуждава и задолжава  
 учениците за да го изучатъ.

Но за по много утѣрение ваше че сте имали  
 до сега и ще да приемувате и за нагрѣдъ отъ  
 общата на православните матеръ велика Хри-  
 стова църковъ, соште правдини, които дже-  
 братията, тѣа, като нѣкои нови вамъ прономи  
 общаватъ, за да ви отцѣпнати отъ отеческата  
 и непорочна наша вѣра, ето ги написвани по  
 явно за полното ваше вѣдѣние:

1. Достойните и непорочни отъ болгарски  
 клиръ священници, които знаятъ добре болгар-  
 скиятъ языкъ и имать нужднати прѣимущества,  
 които отъ священните правила се поведаватъ,  
 тѣа ще си избиратъ и опрѣдѣляватъ отъ двест  
 митрополити и епископи въ чисто болгарските  
 епархия.

2. Ако християните жители на нѣкои чисто  
 болгарска епархия немать владци и испросатъ  
 нѣкои свещенъ мушъ, който да има нужното  
 по священните правила достоинство, и да  
 е познатъ на великата Христова църковъ и  
 исчитамъ въ равнъ достоинство и въ чест-  
 ностъ, църквата ще пристане и благопрѣтно  
 ще восприме сисваното прошение на оних  
 християни.

3. Въ една благословна болгарска епархия  
 ще се построи богословско училище, за да се  
 учатъ които нѣтъ да ставатъ священници. А  
 потребното издѣвение за това училище ще се  
 правоси отъ сичките християни жители на  
 сичките чисто болгарски епархия, а свободни

λοιπὰς ἐπαρχίας βουλγάρων καὶ λοιπῶν ὀρθοδόξων A  
 χριστιανῶν ἐδαφίστως θαλάσσιον ἢ συνισφῆσαι.  
 Τὰ δ' ἐν αὐτῇ διδασκόμενα μαθήματα προσθε-  
 ρισθῆσονται διὰ προγράμματος τῆς μεγάλης ἐκ-  
 κλησίας.

Ἄρθρον δ'. Ἡ ἐκπαίδεια τῆς θεολογικῆς σχολῆς  
 ταύτης ἀνατίθεται τῷ ἀρχιερεὶ τῆς μητροπόλεως  
 ταύτης καὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐφόρου, κληρικῶς  
 οὔσι καὶ ἔχουσι τὰς πρὸς τοῦτο ἀναγκαίας ἐκκλη-  
 σιαστικὰς γνώσεις.

Ἄρθρον ε'. Ἐν πᾶσι τοῖς ἐν τῇ Βουλγαρίᾳ σχολ-  
 αῖσις προσηρῆσται πάντων τῶν ἄλλων ἢ σπουδῆ  
 καὶ διδασκαλίᾳ τῆς βουλγαρικῆς γλώσσης καὶ τῆς  
 φιλολογίας αὐτῆς, ἀπαγορευόμενων τῶν συγγραμμά-  
 των τῶν ἐναντίων τῷ ἱερῷ ἡμῶν ὀρθοδόξῳ θρησκείᾳ  
 καὶ τῇ αὐτοκρατορικῇ κυβερνήσει.

Ἄρθρον ς'. Πᾶσα ἐνδεχομένη τῶν διατάξεων τού-  
 των παράβασις καὶ πᾶσα ἀλιγερία ἐπὶ τῆς προσφόρου B  
 τῶν διδασκάλων ἐκλογῆς καθίστησιν ἄκαυθύνους τὸν  
 τῆ ἐπισκοπῆς μητροπολίτην καὶ τοὺς ἐφόρους καὶ ἐπι-  
 τρέπους τῶν σχολείων τούτων.

Ἄρθρον ζ'. Εἰς ἡ δύο τῶν μητροπολιτῶν τῆς  
 Βουλγαρίας μᾶλλον παρεδραῖν, ὡς πρότερον, ἐν τῇ  
 ἱερῷ συνέδῳ, ἀναλλαττόμενοι ἐγκαίρως ἢ κατὰ δια-  
 τῆσαν διὰ κανονικῆς ἐκλογῆς τοῦ εἰκουρμικοῦ πατρι-  
 ἀρχου.

Ἄρθρον η'. Ἐν τῇ κατὰ τὴν Χάλκην θεολογικῇ  
 σχολῇ ἔσονται παρεδραῖοι, ὡς πρότερον, νέοι βούλ-  
 γαροι, ἵνα διδασκωνται τὴν θεολογίαν καὶ τὰ λοιπὰ  
 ἐν αὐτῇ διδασκόμενα μαθήματα, ὡς καὶ οἱ λοιποὶ  
 ὁμάδοι ἡμῶν χριστιανοί.

Ἄρθρον θ'. Τῶν ἐν Βουλγαρίᾳ μητροπολιτῶν καὶ  
 ἐπισκόπων αἱ πρόσδοσι ὀρισθῆσονται προσιόντως δι'  
 εἰδικὸν ἐπισκοπικὸν κανονισμόν.

Ἄρθρον ι'. Ἄκασα αἱ ἱεραὶ τελευταί θέλουσι  
 τελειοῦσαι καὶ ἀναγινώσκουσαι ἐν ταῖς ἐκκλησιαστικαῖς  
 τῶν καθαρῶς βουλγαρικῶν μητροπόλεων καὶ ἐπισκο-  
 πῶν βουλγαριστί.

Ἄρθρον ια'. Ἐκ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει δια-  
 τρεφόντων προκρίτων ὀρθοδόξων βουλγάρων μᾶλλον  
 παρελαμβάνουσαι καὶ ἀποκαθίστουσαι εἰς τὰς ἐπι-  
 τρεπὰς τοῦ κοινοῦ καὶ τῶν λοιπῶν τοῦ γένους κατα-  
 στήματα.

Ἄρθρον ιβ'. Ἐντὸς τοῦ περιέλου τῆς ἐν Κων-  
 σταντινουπόλει βουλγαρικῆς ἐκκλησίας οὐσιθῆσται  
 σχολεῖον προκαταρκτικῶν μαθημάτων πρὸς ἐκκαίθουσαι  
 τῆς ἐπιτοῦ βουλγαρικῆς νεολαίας, ὑπὸ τὴν ἄριστον  
 μὲν ἐφορίαν τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει πρότερο-  
 ὄξων ὀρθοδόξων βουλγάρων, ὑπὸ τὴν ἐγχείριον δὲ καὶ ἐκπα-  
 τείαν τῆς μεγάλης ἐκκλησίας.

Ἄρθρον ιγ'. Τὰ εἰς καθαρῶς βουλγαρικῶς ἐπαρ-  
 χίας ἀποσταλλόμενα ἐγκύκλια πατριαρχικὰ γράμματα D  
 καὶ ἐκκλησιαστικὰ ἐγγράφα γραφήσονται πάντοτε καὶ  
 βουλγαριστί.

Ἄρθρον ιδ'. Ἡ μεγάλη ἐκκλησία θέλει κατα-  
 βάλλει, ὅσον εἰδὸν τε αὐτῇ, πᾶσαν σπουδὴν καὶ ἐπι-  
 μέλειαν πρὸς διεκδικουσαι τῶν εὐλόγων αἰτήσεων  
 καὶ τακτοποιήσιν τῶν ὑπαγόμενων αὐτῇ ὀρθοδόξων  
 ἐκ μέρους τῶν ὀρθοδόξων ἡμῶν βουλγάρων.

Ἄρθρον ιε'. Χρεῖας τυχοῦσης, μᾶλλον ἀπο-  
 στέλλουσαι ὑπὸ τῆς μεγάλης ἐκκλησίας ἀρρέδιοι κλη-  
 ρικοί πρὸς εἰσέσιν τῆς διαγωγῆς τῶν μητροπολιτῶν  
 καὶ ἐπισκόπων, καὶ ἐν γένει τῶν ἱερῶν καὶ διδασκα-  
 λων, καὶ καταβάλλουσαι πᾶσαν φροντίδα ὑπὸ τῆς μεγ-  
 αλῆς ἐκκλησίας πρὸς ἐκκαίθουσαι τῶν ἀγγελλόμενων  
 τυχῶν παρεκτροπῶν καὶ ἀλλοίψεων.

Τούτοι καὶ τὰ τοιαῦτα ἀπροκαταλήτως σταθμί-  
 ζοντας, ἀποστρέφεται τὰ ὅσα ἔμειν ὑπὸ τῶν κακο-  
 βούλων καὶ δολοφῶν αἰσθησῶν: ἀπῆσαν, ὅτινα διὰ  
 λόγων μαλίστων θωπεύουσαι τὴν ἀθνήν φιλοπρίαν

καὶ βοῦγαροῖσι, ποῦτοι κινεῖται ἐν ἄλλῃ ἐπαρ-  
 χίᾳ, καὶ οἱ ἄλλοι κληρικοί χριστιανοὶ  
 ἀνο ἡμῶν ἐκκλησιαστικῶν ἐφορῶν, κληρικῶς  
 οὔσι καὶ ἔχουσι τὰς πρὸς τοῦτο ἀναγκαίας ἐκκλη-  
 σιαστικὰς γνώσεις.

4. Ἡ ἀναπαιτεῖται τοῦ τοῦτο θεολογικοῦ  
 σχολεῖου ἡμῶν ἐκκλησιαστικῶν ἐφορῶν, κληρικῶς  
 οὔσι καὶ ἔχουσι τὰς πρὸς τοῦτο ἀναγκαίας ἐκκλη-  
 σιαστικὰς γνώσεις.

5. Ἐν ταῖς βουλγαρικῶν σχολαῖσις ἡμῶν  
 ἐκκλησιαστικῶν ἐφορῶν, κληρικῶς οὔσι καὶ ἔχουσι  
 τὰς πρὸς τοῦτο ἀναγκαίας ἐκκλησιαστικὰς γνώσεις.

6. Ἐν τῇ Βουλγαρίᾳ ἡμῶν ἐκκλησιαστικῶν  
 ἐφορῶν, κληρικῶς οὔσι καὶ ἔχουσι τὰς πρὸς τοῦτο  
 ἀναγκαίας ἐκκλησιαστικὰς γνώσεις.

7. Ἐν τῇ Βουλγαρίᾳ ἡμῶν ἐκκλησιαστικῶν  
 ἐφορῶν, κληρικῶς οὔσι καὶ ἔχουσι τὰς πρὸς τοῦτο  
 ἀναγκαίας ἐκκλησιαστικὰς γνώσεις.

8. Ἐν τῇ Βουλγαρίᾳ ἡμῶν ἐκκλησιαστικῶν  
 ἐφορῶν, κληρικῶς οὔσι καὶ ἔχουσι τὰς πρὸς τοῦτο  
 ἀναγκαίας ἐκκλησιαστικὰς γνώσεις.

9. Ἐν τῇ Βουλγαρίᾳ ἡμῶν ἐκκλησιαστικῶν  
 ἐφορῶν, κληρικῶς οὔσι καὶ ἔχουσι τὰς πρὸς τοῦτο  
 ἀναγκαίας ἐκκλησιαστικὰς γνώσεις.

10. Ἐν τῇ Βουλγαρίᾳ ἡμῶν ἐκκλησιαστικῶν  
 ἐφορῶν, κληρικῶς οὔσι καὶ ἔχουσι τὰς πρὸς τοῦτο  
 ἀναγκαίας ἐκκλησιαστικὰς γνώσεις.

11. Ἐν τῇ Βουλγαρίᾳ ἡμῶν ἐκκλησιαστικῶν  
 ἐφορῶν, κληρικῶς οὔσι καὶ ἔχουσι τὰς πρὸς τοῦτο  
 ἀναγκαίας ἐκκλησιαστικὰς γνώσεις.

12. Ἐν τῇ Βουλγαρίᾳ ἡμῶν ἐκκλησιαστικῶν  
 ἐφορῶν, κληρικῶς οὔσι καὶ ἔχουσι τὰς πρὸς τοῦτο  
 ἀναγκαίας ἐκκλησιαστικὰς γνώσεις.

13. Ἐν τῇ Βουλγαρίᾳ ἡμῶν ἐκκλησιαστικῶν  
 ἐφορῶν, κληρικῶς οὔσι καὶ ἔχουσι τὰς πρὸς τοῦτο  
 ἀναγκαίας ἐκκλησιαστικὰς γνώσεις.

14. Ἐν τῇ Βουλγαρίᾳ ἡμῶν ἐκκλησιαστικῶν  
 ἐφορῶν, κληρικῶς οὔσι καὶ ἔχουσι τὰς πρὸς τοῦτο  
 ἀναγκαίας ἐκκλησιαστικὰς γνώσεις.

15. Ἐν τῇ Βουλγαρίᾳ ἡμῶν ἐκκλησιαστικῶν  
 ἐφορῶν, κληρικῶς οὔσι καὶ ἔχουσι τὰς πρὸς τοῦτο  
 ἀναγκαίας ἐκκλησιαστικὰς γνώσεις.

Ἐν τῇ Βουλγαρίᾳ ἡμῶν ἐκκλησιαστικῶν  
 ἐφορῶν, κληρικῶς οὔσι καὶ ἔχουσι τὰς πρὸς τοῦτο  
 ἀναγκαίας ἐκκλησιαστικὰς γνώσεις.

ὄμων, ἐξογκοῦνται ἐκ προθέσεως καταχρήσεις ἀρχιερέων ἁ  
 τινῶν (πρὸς τὴν βελτίκην ἐξέλιξιν τῶν ἐσίων ἀλλο-  
 θήσαν καὶ ἤδη παρὰ τῆς ἐκκλησίας μάτρα δραστικῆς),  
 ἀνακλιθέντες καταθλίψεις καὶ καταδυναστεύσεις τοῦ  
 ἱεροῦ κλήρου, ὑπεκκαίοντα τὰ μέλη καὶ τὰς μεταξὺ  
 τῶν ὀρθοδόξων ἀντιζηλίας, παντὶ ὀφείναι σπουδάζουσιν  
 ἵνα διασπείσωσι τὰ μέλη τῆς ἐκκλησίας, καὶ οὕτω  
 ποιήσωσιν αὐτὴν ἕρμαιον πρόχειρον καὶ ἁλειόν!  
 Ταῦτα κατὰ χρέος ἐκκλησιαστικῆς κρονίας ὄντι  
 ὑποπθέμενοι, ὡς μὴ δυνάμενοι παρθεῖν ἀσυμπαθεῖς  
 καὶ ἀναγίγνωσκον τὸ βαρὺ τραῦμα τὸ ἐκπεπαισμένον ἁλο-  
 σμῶν γάγγραιναν, αἰρώμεν χείρας καὶ διανοίας καὶ  
 ὄμματα πρὸς τὸν οὐρανὸν κατὰ τὸ ἄλλοις καὶ  
 τῶν οὐκ ἐπιπρόσθετον, ἐν καταδύσει ψυχῆ δαίμονοι, ὅπως  
 φωτισθῶσι καὶ συνείδησι τοῦ ὀπιοῦσθαι, εἴτε ἐκ συν-  
 αρκαγῆς, εἴτε δι' εἰσηγήσεων κωνσταντίνων, ἀποκλινηθέντας  
 καὶ τῶν πατρῶν ἀποσυρτήσαντας, καὶ ἐπαναγῆγῃ  
 αὐτοῖς εἰς τὴν πνευματικὴν αὐτοῦ μένδραν. Ὑμῖν δὲ  
 πατρὶ τοῖς εὐσεβῶσι καὶ ὀρθοδόξοις χριστιανοῖς χαίρει  
 ζῆτο φωτισμὸν γνώσεως καὶ εὐσεβείας, ζῆλον ἀκραφῆν  
 καὶ ἀνυπόκριτον, εἰρήνην, ὁμόνοιαν καὶ ἀγάπην, ἥτις  
 ἐστὶ πάσης ἀρετῆς τὸ κεφάλαιον καὶ τὸ γνῶρισμα  
 παντὸς χριστιανοῦ ὀρθοδόξου. „Ἐν τούτῳ γὰρ, φησί,  
 γινώσκονται πάντες ὅτι ἐμοὶ μαθηταὶ ἐστε, ἐὰν ἀγάπην  
 ἔχητε ἐν ἀλλήλοις.“ Τοῖς δὲ πνευματικῶς προϊστα-  
 μένοις ἀγαπητοῖς ἐν Χριστῷ ἀδελφοῖς παρακαλεούμεθα  
 καὶ αὐτοῖς ὅπως ἦτε ἀκριβεῖς περὶ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν  
 ἱερῶν ὄμων καθήκοντων, ἀναπολοῦντες ἀέκοιτα εἰς  
 τὴν μνήμην ὄμων τὰς φοβερὰς ὑποσχέσεις, ὅσων  
 ἐνώπιον θεοῦ καὶ ἀνθρώπων ἐν καιρῷ τῆς χριστονομίας  
 ὄμων δεδῶκατε, φυλάττοντες ἀκραιῶν τὴν ἱερὰν  
 παρακαταθήκην τῆς πίστεως, γινόμενοι τύπος καὶ  
 ὑπογραμμὸς ἠναρέτου καὶ εὐαγγελικῆς πολιτείας,  
 ἐφελκόμενοι διὰ τῆς χριστομιμῆτος ὄμων κατὰ πάντα  
 συμπεριφορὰς τῶν κοινῶν ἱκανῶν, νοθετοῦντες συν-  
 εχῶς κατὰ χρέος ἀρχιερατικῶν τὰ ὀρθόδοξα πνευματικὰ  
 ὄμων τέμνα, ἐπαγρυπνοῦντες εἰς τὴν ἀκριβῆ διατή-  
 ρησιν τῶν ἱερῶν κανόνων καὶ ἐκκλησιαστικῶν παρα-  
 δόσεων καὶ τῶν καθήκοντων τῆς πιστῆς ὑπεκλήσεως  
 πρὸς τὴν εὐαγγέλιον κραταίαν ἡμῶν βασιλείαν τὴν  
 ἐπιδαψιλεύουσαν εὐμενῶς πρὸς ἅπαντας τοὺς πιστοὺς  
 αὐτῆς ὑπεκλήσεως προεστίας πατρικῆν καὶ εὐμένειαν  
 ἀπαράμιλλον, καὶ ἀναδεικνύμενοι ἐς αἰεὶ ἱκανοὶ καὶ  
 ἀξιοσεβαστοὶ κατὰ τὴν τοῦ λογισμοῦ ὄμων κοινίαν καὶ  
 παντὶ τῷ ὀρθοδόξῳ κληρῶματι, ἠναρίθμοι τοῖς ἀλη-  
 θινοῖς καὶ γνησίῳ κοίμει τῆς ἐκκλησίας καὶ  
 εὐφροῦνοι τῇ αὐτοκρατορικῇ ὀφῆλῃ κυβερνήσει, ὅπως  
 ἐν τῷ καιρῷ τῆς τῶν ἔργων ἀνταποδοτικῆς ἀξιώσεως  
 κοίμειν τε καὶ κοιμαινόμενοι τῶν οὐρανῶν καὶ  
 ἀταλευτήτων ἀμοιβῶν κατὰ τοῦ ἀρχικείμενος ἡμῶν  
 τοῦ σωτήρος Ἰησοῦ Χριστοῦ. Οὐ ἡ χάρις καὶ τὸ  
 ἀκραιον ἔλεος εἰη μετὰ πάντων ὄμων.

увеличивать отъ свое сѣ произволенне мо-  
 употребленную на гѣбовъ сѣ владыци (за ко-  
 ренното очищение на които вказа се сега отъ  
 великата церковь сирого мѣрки). Притворя-  
 вать утеснения и посыления на священника  
 клиръ, возбуждать ненависта между право-  
 славните за да се завидатъ, старатъ се со  
 сичка сила за да раздѣлятъ церковните уди,  
 и таи да ви направатъ случайни ловъ и жа-  
 лостенъ! (Сѣ по должностъ на церковно про-  
 мышление вамъ предлагающе, защото не мо-  
 жеме да презаваме нежалостно и болезнено  
 тяжката рана, която настрѣшава гангрена (не-  
 исцѣлительна болѣсть) на сичкото тѣло, возди-  
 гаме и рудъ и помшленна и очи къ небесному  
 Отцу милости и щедростъ, молящися съ ду-  
 шевно прискорбие, да просвѣти и вразуми  
 онѣи, които, както и да е, или отъ совосхи-  
 щение или чрезъ лукави внушения се заблу-  
 диха, и отступиха отъ отеческите дрми, и да  
 ги возврати пакъ въ духовната си ограда.  
 Всѣмъ же вамъ благочестивимъ православнымъ  
 христианъ да би подарилъ просвѣщение разума  
 и благочестия ревность непоколебима и не-  
 лицемѣрна, миръ, согласие и любовь, която е  
 главизната на всяка добродѣтель и знамение  
 на всяки единъ православни христианинъ „о  
 семь бо, глаголетъ, разумѣютъ вси, яко мѡ  
 ученици есте аще любовь имате между собою“  
 духовно же первостоящимъ возлюбленнымъ во  
 Христѣ братиямъ повѣляваме и пакъ, да сте  
 точни во исполненнето на священните ваши  
 должности, като размшлявате за всегда въ  
 памята ви страшните обшчания, които предъ  
 Бога и предъ челоуци во времето на руко-  
 положеннето ви дадохте, сохраняюще цѣль  
 священника залога на вѣрата, образъ бивающе  
 на добродѣтельно и евангелско житие, востор-  
 гующе чрезъ христоподражателното ви во вся  
 обшчение общата похвала, совѣтующе при-  
 тѣжно по архирерска должностъ православните  
 духовни чада, и бдяще въ точното соблюдение  
 на священните правила и на церковните пре-  
 дания и на должностите на вѣрното поданство  
 камъ благодѣтелното крѣпко наше царство,  
 което произлива благоприятно житие сичките  
 сѣ вѣрни поданци отеческо предстательство и  
 благосердие несравнимо, и показующеся за  
 всегда похвални и достопочетни при словесното  
 ви паство и при сичкото православно испол-  
 нение, и сочсленици на истините и искрени  
 пастри на церквата, и благоугодни на цар-  
 ското високо правительство, яко да, во времето  
 на дѣловоданнето се удостоите, и пастри  
 и пасуемъ, на небесните и безконечни мзди  
 отъ пастирочалиника нашего и спасителя  
 Исуса Христа. Егоше благодать и чрезмѣрная  
 милость съ нашею молитвою и благословеннемъ  
 буди со всѣми вами.

1861, февруарна 25.

„ωεζ“, φεβρουαρίου κς.

† ὁ Κωνσταντινουπόλεως ἐν Χριστῷ ἀδελφός καὶ  
 εὐχέτης.

† ὁ πατριάρχης κρήνη Κωνσταντινουπόλεως Γρη-  
 γόριος ἐν Χριστῷ ἀδελφός καὶ εὐχέτης.

† ὁ πατριάρχης κρήνη Κωνσταντινουπόλεως Ἀν-  
 θιμος ἐν Χριστῷ ἀδελφός καὶ εὐχέτης.

† ὁ πατριάρχης Ἀλεξανδρείας Καλλίνικος ἐν  
 Χριστῷ ἀδελφός καὶ εὐχέτης.

† ὁ πατριάρχης Ἀντιοχείας Ἰερόθεος ἐν Χριστῷ  
 ἀδελφός καὶ εὐχέτης.

† ὁ πατριάρχης Ἱεροσολύμων Κηρύλλος ἐν Χριστῷ  
 ἀδελφός καὶ εὐχέτης.

† Κωνσταντινουπόλεως ἐν Χριστῷ братъ и  
 молитвенникъ.

† Премудривши патриархъ Константинополь-  
 ски Григорий во Христѣ братъ и молитвенникъ.

† Премудривши патриархъ Константинополь-  
 ски Антимъ во Христѣ братъ и молитвенникъ.

† Патриархъ Александрийски Каллиникъ во  
 Христѣ братъ и молитвенникъ.

† Патриархъ Антиохийски Иеротей во  
 Христѣ братъ и молитвенникъ.

† Патриархъ Иеросалимски Кериль во  
 Христѣ братъ и молитвенникъ.

- † ὁ Ἐπίσκοπος Παύλος· ἐν Χριστῷ ἀδελφός καὶ εὐχέτης.
- † ὁ Ἡρακλείδης Πανόριτος· ἐν Χριστῷ ἀδελφός καὶ εὐχέτης.
- † ὁ Κυζικίου Ἰσάκτος· ἐν Χριστῷ ἀδελφός καὶ εὐχέτης.
- † ὁ Νικομηδείας Διονύσιος· ἐν Χριστῷ ἀδελφός καὶ εὐχέτης.
- † ὁ Χαλκηδόνος Γεράσιμος· ἐν Χριστῷ ἀδελφός καὶ εὐχέτης.
- † ὁ Ἀφρῶν Γεράσιμος· ἐν Χριστῷ ἀδελφός καὶ εὐχέτης.
- † ὁ Πόντος Ἰγνάτιος· ἐν Χριστῷ ἀδελφός καὶ εὐχέτης.
- † ὁ Ῥόδου Ἰγνάτιος· ἐν Χριστῷ ἀδελφός καὶ εὐχέτης.
- † ὁ Σαρρῶν Νικόδημος· ἐν Χριστῷ ἀδελφός καὶ εὐχέτης.
- † ὁ Φιλαδελφείας Μελέτιος· ἐν Χριστῷ ἀδελφός καὶ εὐχέτης.
- † ὁ Μαλνίκου Διονύσιος· ἐν Χριστῷ ἀδελφός καὶ εὐχέτης.
- † ὁ Σοφίας Γεδεών· ἐν Χριστῷ ἀδελφός καὶ εὐχέτης.
- † ὁ Χίου Γρηγόριος· ἐν Χριστῷ ἀδελφός καὶ εὐχέτης.
- † ὁ Ἐλασσῶνος Ἰγνάτιος· ἐν Χριστῷ ἀδελφός καὶ εὐχέτης.
- † ὁ Κασσανδρείας Νεόφυτος· ἐν Χριστῷ ἀδελφός καὶ εὐχέτης.
- † ὁ Σαμακωβίου Ματθαῖος· ἐν Χριστῷ ἀδελφός καὶ εὐχέτης.
- † ὁ Δρυϊνουπόλεως Πανταλεῖμων· ἐν Χριστῷ ἀδελφός καὶ εὐχέτης.
- † ὁ Σφορικίου Ἀγαθάγγελος· ἐν Χριστῷ ἀδελφός καὶ εὐχέτης.
- † ὁ Τρίκκης Μελέτιος· ἐν Χριστῷ ἀδελφός καὶ εὐχέτης.
- † ὁ Νυσοῦρας Δωρόθεος· ἐν Χριστῷ ἀδελφός καὶ εὐχέτης<sup>1</sup>.
- † ὁ Βράτσης Παῖσιος· ἐν Χριστῷ ἀδελφός καὶ εὐχέτης<sup>1</sup>.

- † Ефески Павли во Христѣ братъ и молитвенникъ.
- † Царскійски Панаретъ во Христѣ братъ и молитвенникъ.
- † Кизически Ясакъ во Христѣ братъ и молитвенникъ.
- † Никомидийски Диониси во Христѣ братъ и молитвенникъ.
- † Халкидонски Герасимъ во Христѣ братъ и молитвенникъ.
- † Дерскки Герасимъ во Христѣ братъ и молитвенникъ.
- † Воснански Игнати во Христѣ братъ и молитвенникъ.
- † Родоски Игнати во Христѣ братъ и молитвенникъ.
- † Серески Никодимъ во Христѣ братъ и молитвенникъ.
- † Филадельφийски Мелети во Христѣ братъ и молитвенникъ.
- † Меленички Диониси во Христѣ братъ и молитвенникъ.
- † Софийски Гедεонъ во Христѣ братъ и молитвенникъ.
- † Хийски Григори во Христѣ братъ и молитвенникъ.
- † Елассонски Игнати во Христѣ братъ и молитвенника.
- † Касандрийски Неοφать во Христѣ братъ и молитвенникъ.
- † Самоковски Матеѣ во Христѣ братъ и молитвенникъ.
- † Дрѣйнуполски Пантелеѣмонъ во Христѣ братъ и молитвенникъ.
- † Сворнички Агатаγγελъ во Христѣ братъ и молитвенникъ.
- † Нашавски Доротеѣ во Христѣ братъ и молитвенникъ.
- † Врачански Павли во Христѣ братъ и молитвенникъ.
- † Триски Мелети во Христѣ братъ и молитвенникъ.

<sup>1</sup> Duo postremae subscriptiones non graece, sed slavonice exaratae sunt.

14.

PATRIARCHA CONSTANTINOPOLITANUS FIDELIBUS SIGNIFICAT ANTISTITES BULGAROS FUISSE DEPOSITOS, CUNCTOSQUE AD CONCORDIAM HORTATUR\*

1861 martii 5.

† Ἰσακίμ ἑλὲρ θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως· νίος Ῥώμης καὶ οὐκουμηνίως πατριάρχης.

† Ἐντιμότατοι κληρικοί τῆς καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ μεγάλης ἐκκλησίας, καὶ εὐλαβήτατοι ἱερεῖς, καὶ ὁσιώτατοι ἱερομόναχοι, οἱ φάλλοντες ἐν ταῖς ἐκκλησίαις τῆς Πόλεως, τοῦ Γαλατῆ καὶ Ἰλου τοῦ Καταστίνου, καὶ λοιποὶ ἀκαζάπαντες εὐλογημένοι χριστιανοί, τίνα ἐν κυρίῳ ἡμῶν ἀγαπήτῃ· χάρις εἰη ὑμῖν καὶ εἰρήνη παρὰ θεοῦ.

Καὶ εἰς πᾶσαν μὲν κοινωνίαν καὶ τάξιν ἀνθρώπων ὑπάρχει ἀνάγκη ἢ εὐάρεστος καὶ καλὴ συμπεριφορὰ καὶ ἐν ἀμοιβαίῃ ἀγάπῃ συζῆσαι, μεταξὺ δὲ τῶν εὐσεβῶν καὶ ὀρθοδόξων χριστιανῶν καθίσταται ἀπαραίτητος καὶ θεωρεῖται χρέος ἱερὸν, ἐπιβαλλόμενον παρ' αὐτοῦ τοῦ κυρίου ἡμῶν, ὅστις διὰ τῆς ἀγάπης χαρακτηρεῖ τοὺς λατρευτὰς αὐτοῦ. „Ἐν τούτῳ γινώσκονται πάντες, ὅτι ἡμεῖς μαθηταὶ ἔσμεν, ἐὰν ἀγάπην ἔχητε ἐν ἀλλήλοις.“ Τὰ δὲ σκάνδαλα καὶ οἱ διαπληκτισμοὶ, καὶ πᾶς τρόπος φιλακαθείας καὶ ἀλληλομαχίας, ὑπάρχει εἶνος καὶ ἀλλότριος τοῖς εὐσεβεῖσι χριστιανοῖς, ὅτινές εἰσι μέλη ἐνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ σώματος, τῆς ἀγίας ἡμῶν ἐκκλησίας, καὶ ἐνομιάζονται πάντες παρὰ

τοῦ σωτήρος· ἡμῶν ἀδελφοί· „ὑμεῖς δὲ ἀδελφοί ἔστε πάντες.“ Ταύτην τὴν χριστιανικὴν ἀγάπην καὶ τὴν ἀσκανδαλίστον καὶ ἀμαχὸν πρὸς ἀλλήλους διαγωγὴν ἔγνωμεν καὶ ἤδη ὑπομνήσαντες νὰ ὑπαγορευώμεθα πρὸς πάντας ὑμᾶς τοὺς εὐσεβεῖς χριστιανοὺς, ἐκ προνοίας ἐκκλησιαστικῆς κεινημένης· ἕπειδὴ, μελονῆτι τὸ πρῶτα γνωσθῆναι πατριαρχικῶν καὶ συνοδικῶν ἡμῶν γράμμα ἀπέβλεπε μόνον τὴν πνευματικὴν παιδείαν τῆς καθαιρέσεως τῶν δύο ἀνταρτῶν κατὰ τῆς ἐκκλησίας καὶ πονηρῶν κατὰ τῆς ἐνότητος τῶν εὐσεβῶν χριστιανῶν ἔχθρῶν καὶ λυσιπῶνων, ἴτοι τοῦ Μακαριουπόλεως Ἰλαρίωνος καὶ τοῦ πρώην Δυρραχίου Αὐξεντίου, συμφώνως τοῖς θεοῖς καὶ ἱεροῖς κανόσιν ἐπιβληθεῖσαν αὐτοῖς· ἀλλ' ἵνα μὴ ὡς ἐκ τούτου προκλήψῃ παρεξήγησις τις καὶ παρανόησις ὡς πρὸς τὴν ἀληθῆ καὶ πραγματικὴν αἰτίαν καὶ τοὺς δικαίους καὶ νομίμους λόγους, τοὺς ὑπαγορευσάντας τὴν ἐκείνων καθαιρέσιν, ὅτινές εἰσιν ἐμολογουμένως ἢ ἐξάλλειψις τῆς διακρίσεως καὶ μισαδελφίας, τὴν ὅποιαν οἱ καθόρουλοι ἡμεῖς γινώσκοντες παντὶ σθένει ἀπ' ἀρχῆς νὰ ἐνοικήρωσι μεταξὺ τῶν ὀρθοδόξων χριστιανῶν, ἐμπνέοντες καὶ ἰσχυρίζοντες τοῖς τῶν ὀρθοδόξων βουλγάρων χριστιανῶν

\* Ἐκκλησιαστικὴ ἢ ἐκκλησιαστικῶν δελτίον, τ. αἰτ., p. 71-8.



ἀκλουστέρως φρόνημα διακρίσεως ἀπὸ τῶν ἄλλων ὀρθοδόξων ἀδελφῶν αὐτῶν χριστιανῶν· διὰ τοῦτο ἀπὸ τῆς αὐτῆς αἰτίας κενωμένοι καὶ ἦσαν, ἦσαν τῆς συντηρήσεως τῆς ἀδελφικῆς ἀγάπης καὶ τῆς ἀκατανόητου συμπολιτεύσεως πάντων ὡμῶν τῶν ὀρθοδόξων χριστιανῶν οὐκ ἀδύνατον καταγωγῆς, ὡς ἀπάντων ἀδελφῶν ὄντων ἐν Χριστῷ, διὰ τῆς αὐτῆς ἱερᾶς κληρικῆς θρασύ ἀναγεννηθέντων καὶ μὴ τὸ αὐτὸ καθαρὸν γάλα τῆς εὐσθρασίας ἀνατραπέντων εἰς τοὺς κήπους μᾶς καὶ τῆς αὐτῆς μητρὸς, τῆς ἁγίας τοῦ Χριστοῦ ὀρθοδόξου ἐκκλησίας, καὶ σκοπεύοντες ἵνα προλάβωμεν καὶ ἐξαλειφωμεν πάσαν ἀφορμὴν, ἣτις ἐνδέχεται· νὰ φέρῃ ψυχρότητα καὶ σκάνδαλον μεταξὺ τῆς ἐν Χριστῷ εὐρηγικῆς καταστάσεως ὡμῶν καὶ ἀντιδιαθέσεως τῶν μὴν πρὸς τοὺς δὲ καὶ ἀντιζηλίας πρὸς ἀλλήλους καὶ ἅλλα δυσάρεστα ἀποτελέσματα, γράφοντες δὲ τῆς παρούσης πατριαρχεικῆς ἡμῶν ἀποδείξεως, συμβουλευόμεν πατρικῶς καὶ παραινυόμεν καὶ παραγγέλλομεν, ὅπως παντὶ τρόπῳ ἀποφεύγητε ἕκαστος τὸ νὰ προσβῆτε ἀλλήλους, ἀλλῆς ὑπάρχον καταγωγῆς, ἀλλὰ τινὰ ἀδελφὸν αὐτοῦ χριστιανόν, ἑτέρας πατρικῆς καὶ καταγωγῆς ὄντα, καὶ μήτε διὰ τρόπων καὶ λόγων ἐρεθιστικῶν ὡς ἐκ τῆς διαφορᾶς τοῦ ἔθνους, μήτε διὰ παρεξηγήσεων ἀνωδήκτου θαλάσσης ἀκριτίας νὰ προξενήσῃ δυσφορικαίαν ὁ εἰς κατὰ τοῦ ἄλλου, καὶ ἔριδας καὶ παρακίτρασμούς, ἐν ᾧ, χάριτι θεῷ, σὺμπαντες, ὀθωνόηκτοι καταγόμενοι ἕκαστος, ὑπάρχετε μέλη τῆς ἐν Χριστῷ ὀρθοδόξου ὁλομαλείας καὶ συννωμένοι τῷ συνδέσμῳ τῆς χριστιανικῆς ἐνότητος, ἣτις

ἐξ ἄλλων διακρίσεων καὶ μεταξὺ Γραικοῦ, ἢ Βουλγάρου, ἢ Ἑσπερίου, ἢ Καρβότου, ἢ Ἄραρος, ἢ ἄλλης ὅποιου ἴσους φιλίας· κατὰ γὰρ τὸν θεῶν ἀποστόλων, „ὅσα ἐν Ἰουδαίᾳ εὐδὲ Ἕλλησιν, ὅσα ἐν θεσπῶν εὐδὲ Ἰαλιόθραρος, ὅσα ἐν ἄρσιν καὶ θῆλιν, πάντες γὰρ ὑμεῖς εἰς ὅσα ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ,“ ἐν τῷ κόνει καὶ ἡ κοινὴ μητέρα ἁγία τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησία· ἀνεξαιρέτως περιβάλλει ἐν ἰσῷ καὶ ὡμῶν στοργῇ καὶ ἀγάπῃ καὶ προστασίᾳ πάντας ὡμᾶς. Νὰ ἐκλείψῃ λοιπὸν, μᾶχι καὶ ἰδέας ἀπλῆς, πᾶσα ἐπίρρησις διὰ τρόπου ἢ λόγου φιλοῦ πρὸς ἐρεθισμὸν καὶ σκάνδαλον προφορομένου ἐπίτηδες, ἢ ἐξ ἐνὸς μέρους ἢ ἐξ ἄλλου ὡμῶν τῶν ἐκ διαφορῶν καταγωγῆς ὀρθοδόξων καὶ ἐμοφύχων χριστιανῶν, καθότι τοιαύτη διαγωγή μισοδόξου διαθέσεως καὶ ἀλλομαχίας οὐ μόνον ἠθικῶς ὑπάρχει ἐπιλήθιμος, ἀλλὰ καὶ ἀνοίκειος εἰς τὸ πολιτικὸν τῶν εὐσθραστῶν χριστιανῶν, τοὺς ὁποίους πρέπει πάντοτε καὶ ἐν παντὶ νὰ ἔχη συνδεσμένους ἡ εὐκρινῆς καὶ ἀνυπόκριτος καὶ ἀδόλος ἀδελφικὴ ἀγάπη· καὶ τέλος πάντων, ὡς γνωρίζομεν οἱ τοιοῦτοι ἀκριτόμηθοι καὶ σκάνδαλοποιοί, ὅτι καθίστανται καὶ ἀμαρτήματος ψυχικοῦ ἔνοχοι· φησὶ γὰρ ὁ κύριος ἡμῶν ἐν εὐαγγελίῳ: „Ὁς ἂν εἴπῃ τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ ῥακά, ἔνοχος ἔσται τῷ κρείσσῳ.“ Ποιῆσατε τοίνυν, καθὼς ἐκκλησιαστικῶς ὡμῶν γράφοντες συμβουλευόμεν καὶ παραγγέλλομεν ἢ δὲ τοῦ θεοῦ χάρις καὶ τὸ ἀπείρον ἔλεος σὺν τῇ πατρὶ ἡμῶν εὐχῇ καὶ ἐλεήσει εἴη μετὰ πάντων ὡμῶν.

καὶ ἡμεῖς, μαρτίου 5.

15.  
REGIUM DIPLOMA QUO CAPITA A SYNODO PROPOSITA RATA HABENTUR \*  
1861 mense februario.

Εἶναι γνωστὸν τοῖς πᾶσιν ὅτι ἡ μεγαλῆτέρα ἀνακτορικὴ μου ἐπιθυμία εἶναι ἡ κατὰ πάντα ἀνεσις καὶ ἀσφάλεια ἐκάστης τάξεως τῶν αὐτοκρατορικῶν πιστῶν ὑπηκόων μου.  
Ἐπειδὴ ὅσα τὸ ὑπὸ τὴν πνευματικὴν ἀρμοδιότητα τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας διατελοῦν βουλγαρικῶν ὅσα μὴ ἀνίφερον ἐγγράφως τε καὶ προφορικῶς πρὸς τὴν ὑψηλὴν μου κυβερνήσιν περὶ τῶν πνευματικῶν αὐτοῦ πατέρων καὶ κυβερνητῶν, ἐπισκόπων τε καὶ μητροπολιτῶν αὐτοῦ, ἐξαιτούμενον ἵνα ὡσὶν οὗτοι ἐξ ἐκείνων, εἰς ὅδε ἔχει τὴν ἐμπιστοσύνην, καὶ ἵνα γνωρίζωσι προσέτι καὶ τὴν γλώσσαν καὶ τὰς τάξεις αὐτοῦ, ἐπαδοχίμασαν αὐτὰ ἡ βασιλεία μου, ἔτε δὴ βασιζόμενα εἰς τὸ ὅτι ταῦτα θέλουσιν ἐπιφέρει τὴν τελείαν εὐδαιμονίαν τοῦ σώματος· τοῦτου, ὡς καὶ τὴν ἀνεσιν αὐτοῦ καὶ ἡσυχίαν πρὸς τὰ θρησκευτικὰ αὐτοῦ πράγματα, καὶ ἐπειδὴ ἡ ἐπίταξις τῶν εὐλόγων αἰτήσεων τοῦ εὐραμῖνου σώματος θεωρεῖται περὶ πολλοῦ κατὰ τὴν βασιλείαν μου, διὰ τοῦτο εἶχεν ἀνατεθῆ εἰς τὸν γενικὸν ἀρχηγὸν τῆς ἀνατολικῆς θρησκείας — τὸν πατριάρχην τῶν Ῥωμαίων, — ἵνα σκεφθῇ περὶ τῶν παρακλήσεων, τὰς ὁποίας οἱ θρησκευτικοὶ κανόνες ἠθέλον ἐπιτρέψαι, καὶ ἀντιφέρει αὐτάς· ὁ δὲ διαληφθεὶς πατριάρχης, συγκαλέσας γενικὴν σύνοδον, συγκατεμένη ἀπὸ τοῦ ἐν τῇ βασιλευσῆ μου διατελοῦντος πρέσβη καὶ προπρέσβη Κωνσταντινουπόλεως πατριάρχης, τοῦς ἡθῶν Ἀλεξανδρείας, Ἀντιοχείας καὶ Ἱεροσολύμων, τὰ μέλη τῆς ἐνδημοσύνης συνόδου τῶν μητροπολιτῶν, καὶ ἀπὸ ἐπισκόπων, συναζήτησε τὸ ἀντικείμενον τοῦτο μετ' αὐτῶν καὶ τὸ ἀποτέλεσμα τῶν συζητήσεων τούτων καθυστάθη διὰ μαζικὰ, ἰσφαρισμένου κατὰ πάντων τῶν ἐν τῇ συνόδῳ ταύτῃ παραυθέντων, ἐν ᾧ (μαζικῶς) διαλαβέντωνται τὰ ἀκόλουθα ἄρθρα·  
α'. Εἰς τὰς καθαρὰς βουλγαρικὰς ἐπαρχίας μάλισσι προτιμῶσθαι καὶ διορίζεσθαι ἀπὸ τοῦ ἰσῶν μητροπολίται καὶ ἐπίσκοποι κληρικοὶ ἐκ βουλγαρικῆς

καταγωγῆς, ἀνδρες ἀμεμπτοὶ καὶ εὐδαίς, φέροντες τὰ κατὰ τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς κανόνες ἀπαιτούμενα προσόντα, ὡς καὶ οἱ εἰδότες ἀκριβῶς τὴν βουλγαρικὴν γλῶσσαν.  
β'. Ἐάν εἰς τινὰ τῶν καθαρῶν βουλγαρικῶν πόλεων ἠθέλει χηρεύσει μητρόπολις τις ἢ ἐπισκοπή, καὶ οἱ χριστιανοὶ προτιμῶσιν ἐμοφῶνως διὰ τὴν χηρεύουσαν θέσιν κληρικῶν τινῶν, φέροντες τὰ κατὰ τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς κανόνες ἀπαιτούμενα προσόντα, ἀνδρα δοκιμῶν καὶ ἐγνωσμένων τοῖς πατριαρχείοις ἐπὶ φρονήσει καὶ ἱκανότητι, τὴν υἱικήν ταύτην τῶν χριστιανῶν ἐκείνων αἰτήσιν εὐχαρίστως ἀποδέχεται τὸ πατριαρχεῖον.  
γ'. Θέλει συστηθῆ θεολογικὴ σχολὴ ἐν καταλήλῳ μέρει πρὸς ἐκπαίδευσιν τῶν βουλομένων ἱερατῶσαι βουλγάρων· ἡ δ' ἐτήσια αὐτῆς δαπάνη καταβληθήσεται ὑπὸ τοῦ ἐν ταῖς καθαρῶν βουλγαρικῶν ἐπαρχίαις καὶ ἀλλαχοῦ τῆς αὐτοκρατορικῆς ἐπικρατείας εὐρισκομένων χριστιανῶν. Τὰ δ' ἐν αὐτῇ διδασκόμενα μαθήματα, ἵνα μὴ ἀντιβαίνωσιν εἰς τὴν ἀνατολικὴν θρησκείαν, θέλουσι προσδιορίζεσθαι διὰ προγράμματος τοῦ πατριαρχείου.  
δ'. Ἡ ἐποικία τῆς σχολῆς ταύτης ἀνατεθήσεται τῷ μητροπολίτῃ τῆς ἐπαρχίας, εἰς τὴν εὐρίσκειται, καὶ ἄλλοις ἐπιλεγόμενοις ἐκ τῶν δοκίμων κληρικῶν.  
ε'. Ἐν πᾶσι τοῖς βουλγαρικῶν σχολείοις προτιμῶσθαι πάσης ἄλλης ἢ σπουδῆς τῆς βουλγαρικῆς γλώσσης καὶ τῆς φιλολογίας αὐτῆς, ἀπαγορευομένου παντός τῆς τῶν ὀρθοδόξων θρησκείας καὶ τῆς αὐτοκρατορικῆς κυβερνήσεως μου ἑναντίου συγγραμματος.  
ς'. Πᾶσα παράβασις τῶν ἐν τοῖς ἀνωτέρω ἄρθροις περὶ σχολείων διαγραφέντων ὄρων καὶ τάξεων καὶ πᾶσα ἑλλείψις ὡς πρὸς τὴν ἐκλογὴν τῶν διδασκάλων, εἴτι δὲ καὶ πᾶσα ἐλιγνότης τούτων ὡς πρὸς τὴν ἐκτέλεσιν τῶν διδασκαλικῶν αὐτῶν καθηκόντων, καὶ ἐν συνόψει ἀδιαφορία ἢ παραβλαψίς ὡς πρὸς τὴν ἐποικίαν καὶ διεξαγωγὴν τῆς σχολῆς καθίστησιν

\* Ἐκκλησιαστικὴ ἢ ἐκκλησιαστικῶν ἀκρίτων, τ. αἰ., p. 78-8; Godeon, op. cit., p. 26-7. Instrumentum illud e turcico graeco redditum typis patriarcalibus constantinensis die 27 martii.

ὁμοθυμῶν τὸν τε μητροπολίτην καὶ τοὺς ἐφ' αὐτῶν ὑπαγομένους αὐτῶν ἐκλογῶν αἰτίσεων καὶ ὁμοθυμῶν τῶν βουλῶν.

ε'. Ἐξ ἢ δὲ τῶν μητροπολιτῶν τῆς Βουλγαρίας θέλουσι παρεδρεῖν, ὡς καὶ πρότερον, ἐν τῇ συνόδῳ τῶν μητροπολιτῶν, ἀνταλλάττεμενοι ἐγκρίσεις, ἢ ἐναλλάξ κατὰ διαδίαν, διὰ κανονικῆς φήρου τοῦ πατριαρχίου.

ς'. Ἐν τῇ κατὰ τὴν Χάλκην θεολογικῇ σχολῇ θέλουσι λαμβάνεσθαι καὶ ἐκ τῶν βουλῶν μαθηταί, ὡς καὶ πρότερον.

ζ'. Αἱ πρόοδοι τῶν ἐν Βουλγαρίᾳ μητροπολιτῶν καὶ ἐπισκόπων ὁρισθῆσονται δι' εἰδικὸν ἐπιστομίου κανονισμοῦ.

η'. Ἐν ταῖς ἐκκλησιαστικαῖς τῶν καθαρῶν βουλγαρικῶν μητροπόλεων καὶ ἐπισκοπῶν αἱ ὀρθροσκευτικαὶ τελεταὶ θέλουσι τελεῖσθαι βουλγαριστί.

θ'. Ἐκ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει διατριβόντων προκρίτων ὀρθοδόξων βουλῶν θέλουσι ἐκλέγεσθαι καὶ διορίζεσθαι τινες εἰς τὰς ἐπιτροπὰς τοῦ πατριαρχείου καὶ τῶν λοιπῶν ἁθύνων καταστημάτων.

ι'. Πρὸς ἐκπαίδευσιν τῶν τέκνων τῶν ἐν τῇ βασιλευσσίᾳ μου εὐρισκομένων ὀρθοδόξων βουλῶν καὶ ἐκμάθησιν τῆς ἰδίας αὐτῶν γλώσσης συστήσεται προκαταρκτικῶν σχολείων ἐντὸς τοῦ περιόλου τῆς βουλγαρικῆς ἐκκλησίας, ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν τοῦ πατριαρχείου.

ιι'. Τὰ πρὸς τοὺς ἐν ταῖς καθαρῶν βουλγαρικαῖς ἐπαρχίαις εὐρισκομένους μητροπολίτας, ἐπισκόπους καὶ χριστιανούς ἀπογελλόμενα ἐπισήμα ἐκκλησιαστικὰ ἔγγραφα θέλουσι γράφεσθαι ἑλληνιστί καὶ βουλγαριστί.

ιιι'. Τὸ πατριαρχεῖον θέλει καταβάλλει πᾶσαν ἐνδεχομένην σπουδὴν πρὸς διευκόλυνσιν καὶ διαίτησιν

α'. Χρεῖας τυχοῦσης, μέλλουσι ἀποστείλλεσθαι ὑπὸ τοῦ πατριαρχείου ἀρμόδια κληρικοί πρὸς ἐξέτασιν τῆς διαγωγῆς τῶν ἐν Βουλγαρίᾳ μητροπολιτῶν καὶ ἐπισκόπων, ὡς καὶ παντὸς ἐν γένει κληρικοῦ ἢ διδασκάλου, ἐπὶ δὲ καὶ πρὸς ἐκπαιδεύσιν τῶν ἀγγελωμένων παρεκτροπῶν καὶ ἁλλείφων αὐτῶν.

Ἐπειδὴ τὰ ἀνωτέρω ἐκπιθεμένα δέκα πάντα ἄρθρα καθυπαβλήθησαν εἰς τὴν ὑψηλὴν κύλην μου διὰ μαζικὰ, ὡς εἶρηται, ἀναγνωσθέντα δὲ καὶ μελετηθέντα ἐν πρὸς ἐν ἐν τῇ ὁμογενεῖ συμβουλῇ τῆς κρατικῆς βασιλείας μου ἀνηγγέλθησαν καὶ τῇ αυτοκρατορίᾳ μου, καὶ ἐβεβαιώθη αὐτῇ ὅτι αὐτὰ εἰσι ἱκανὰ ὡς πρὸς τὰς βελτιώσεις, τὰς ὁποίας οἱ ἐν Βουλγαρίᾳ χριστιανοὶ κάτοικοι δικαίως ζητοῦσι, καὶ τὰς ἐνεστιώσας ἀληθεῖς αὐτῶν ἀνάγκας, καὶ ὅτι ἡ ἐντελής αὐτῶν ἐφαρμογὴ δύναται νὰ ἐπιτεθῇ καὶ ὡς πρὸς τὰ ἐκκλησιαστικὰ αὐτῶν πράγματα τὴν ἡσυχίαν καὶ ἄνεσιν τῶν ἐπὶ εὐθύτητι καὶ εὐαρέστῳ διαγωγῇ κεφημομένων αυτοκρατορικῶν ὑπακόων μου βουλῶν, διὰ τοῦτο ἐξέδωκα ὑψηλῶν βασιλικῶν ἰραδῶν μου, ὅπως διακονηθῶσιν ἀμέσως τὰ ἄρθρα ταῦτα, καὶ ἐν ταῦτῳ σπουδῆς ἑκαστος καὶ ἐνεργήσῃ τὸ πρέπον εὐκρινῶς καὶ εὐθέως, ἀπέχων παντὸς ἐναντίου πρὸς αὐτόν. Ἐφ' ἣ καὶ ἐξεδόθη καὶ τὸ παρὸν ὑψηλὸν αυτοκρατορικὸν μου φερμάνιον ἐπικεκοσμημένον καὶ μετ' ὑψηλῶν βασιλικῶν μου αὐτόγραφον.

Ἐγράφη κατὰ τὸ 1277 ἔτος τῆς Ἑγείρας, παρὶ τὰ τέλη τοῦ μηνὸς βαραζῶν (κατὰ μῆνα φεβρουάριον, 1861).

16.

PIUS PAPA IX IOSEPHUM SOKOLSKI VICARII APOSTOLICI MUNERE INSIGNITUM AD BULGAROS MITTIT

1861 aprilis 19.

Venerabili fratri Iosepho Sokolski archiepiscopo

PIUS PAPA IX.

Venerabilis frater, salutem et apostolicam benedictionem.

Illud benedicente Domino catholicae ecclesiae fauste ac feliciter evenit, ut non exigua Bulgarorum pars cum hac Petri sede, ad quam propter potentiorum principatum omnem oportet convenire ecclesiam, eodem fidei ac caritatis vinculo consociaretur. Quod ubi nobis innotuit, bonorum omnium auctori Deo meritis grates in humilitate cordis nostri persolvimus et appositas nostras in forma brevis apostolicas litteras dedimus venerabili fratri Paulo Brunoni sanctae sedis vicario pro latinis in urbe Constantinopolitana, ac nihil pro paterno nostro officio praetermissimus ut unitorum bono consulere, eorumque numerum amplioribus augeremus incrementis. Cum omnia prospere cesserint atque indubiis constiterit argumentis de recta unitorum Bulgarorum mente haud posse dubitari, nos rebus mature perpensis de consilio venerabilium fratrum nostrorum sanctae Romanae ecclesiae cardinalium Propagandae fidei praepositorum, auditis etiam tum praefato vicario apostolico latinorum in urbe Constantinopolitana, tum venerabili fratre Antonio Hassun in dicta urbe primato Armeno-

rum, in eam mentem venimus ut aliquem archiepiscopum vicarii apostolici munere insignitum ad Bulgaros mitteremus. Ad hoc porro gravissimum munus de eorumdem cardinalium consilio te, venerabilis frater, eligendum existimavimus, qui tuo ac tuorum nomine in templo Constantinopolitano solemnem fidei professionem edideris, pro certo habentes fore ut pro tua pietate, prudentia, gravitate et erga apostolicam sedem fide et observantia muneris eiusdem partes in catholicae religionis bonum summa cum laude geras. Te igitur, qui ad apostolorum limina accessisti et cui nos ipsi detulimus consecrationis munus, archiepiscopali dignitate auctum in vicarium apostolicum Bulgarorum tenore praesentium eligimus, constituimus et renuntiamus cum facultatibus necessariis et opportunis. Mandamus proinde omnibus ad quos spectat seu spectabit, ut te in vicarium apostolicum Bulgarorum iuxta praesentes litteras suscipiant et admittant, tibi que in omnibus, quae officium huiusmodi pertinent, favent, pareant ac praesto sint, contrariis etiam speciali atque expressa mentione dignis non obstantibus quibuscumque.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, sub annulo piscatoris, die XIX aprilis MDCCCLXI, pontificatus nostri anno XV.

17.

REGIUM DIPLOMA QUO IOSEPHUS SOKOLSKI PRAEPOSITUS CIVILIS BULGARORUM CATHOLICORUM RENUNTIATUR

1861 iunii 8.

Ἐπειδὴ ὁ αἰθεσιμάρτατος ἱερεὺς Ἰωσήφ διακρίθη ἀρχιεπίσκοπος, ἵνα διαίτη τὰς ἐκκλησιαστικὰς ὁμο-

Le très révérend prêtre Joseph étant désigné en qualité de principal évêque pour diriger les

\* H turcico graeco redditum in syllabo B. D. Calliphronae, Ἐκκαθάρσις καὶ ἐκκλησιαστικὴ (Constantinopol, 1867), p. 196-8. Idem refertur eundem Sokolski die 8/20 iunii ad patriarcham oecumenicum accessisse, obtentaque ab eo venia.

θίσεις, ἐκείνων ἐκ τοῦ βουλγαρικοῦ ἔθνους ὑπερῶν Δ  
 τῆς αὐτοκρατορικῆς κυβερνήσεώς μου, ὅτινες ἠνώ-  
 θησαν μετὰ τὴν καθολικὴν ἐκκλησίαν· καὶ ἐπειδὴ συγ-  
 χρώνως διαμένει πιστότατος ὑπέρμαχος τῆς αὐτοκρα-  
 τορικῆς μου κυβερνήσεως, καὶ μετὰς συνέσεως καὶ  
 ἀσφάλτου, τὸ ἄξιμά του τοῦτο ἀνιγνωρίσθη καὶ ὑπὸ  
 τοῦ αὐτοκρατορικοῦ μου κράτους· ἐπομένως, ὅπως  
 διέταξα διὰ τοῦ αὐτοκρατορικοῦ μου βεράτου γὰρ δοθῆ  
 εἰς τὸν εἰρημένον ἀρχιεπίσκοπον τὸ βεράτιόν μου,  
 ἵνα δύναιται νὰ ἀποφύγηται καὶ ἀκωλύνηται τὰ κτήρια  
 πρὸς τὴν Ἱερῆν Πύλιν, κατὰ τὰς ἀνάγκας, περὶ  
 τὰς τῶν ἐκκλησιαστικῶν καὶ περὶ ἄλλων ἀναγκῶν  
 ὑποθέσεων, ἐδόθη καὶ παραχωρήθη αὐτῷ τὸ παρὶν  
 αὐτοκρατορικὸν βεράτιον.

Ἡ 1 ζῳχῆς 1277 (27. maii 8 iunii 1861).

affaires ecclésiastiques/de la nation bulgare, sujets  
 de mon gouvernement impérial, qui ont fait l'union  
 avec l'église catholique, étant en même temps très  
 fidèle sujet de mon gouvernement impérial et  
 plein de zèle et de droiture, cette qualité vient  
 d'être reconnue également de la part de mon  
 autorité impériale; par conséquent, comme j'ai or-  
 donné par mon *iradé* impérial de donner au susdit  
 principal évêque mon *brat* impérial afin qu'il  
 puisse communiquer avec la Sublime Porte et lui  
 présenter des *lakris*, suivant les besoins, tant sur  
 les affaires ecclésiastiques que sur d'autres affaires  
 nécessaires, le présent *brat* impérial vient de lui  
 être accordé et remis.

1 silihidjé 1277 8 juin 1861.

18.

## BULGARI UNITI NOVUM PRAEPOSITUM PETUNT

1861 septembris 13.

A leurs grandeurs messeigneurs Brunoni, vicaires B  
 apostolique des Latins, et Hassoun, primat des Ar-  
 méniens catholiques, à Constantinople.

Par une pétition antérieure, nous, sousaigués,  
 avons eu l'honneur de soumettre à vos grandeurs  
 l'approbation du choix que nous avons fait de  
 monsieur Etienne Asarian pour être le chef pro-  
 visoire de notre communauté bulgare unie. Vos  
 grandeurs ont jugé convenable de ne pas approuver  
 ce choix et elles ont bien voulu nous promettre  
 de mettre à notre tête une autre personne, capable  
 de diriger les affaires de notre communauté.

Nous nous soumettons à cette décision, à la  
 condition que vos grandeurs fassent en sorte que  
 cette personne, choisie par vos grandeurs, quelle  
 qu'elle soit, prenne notre rite oriental et qu'il soit  
 sujet ottoman.

De vos grandeurs les très humbles et très obéis-  
 sants serviteurs: Д. Цанковъ. — Трифонъ Ива-  
 новъ. — М. Ивановъ, — попъ Герасимъ, —  
 попъ Рафаялъ, — попъ Партенія. — Дюлювъ  
 Иванъ, — С. Джиковъ, — Анастасъ Торпо, —  
 Ц. Чончуковъ. — Теню В. Вонвели, — Коста-  
 динъ Груовъ, — Димитри Давидовъ, — Ди-  
 митри Ивановъ, — Стефанту, — Кирю Дими-  
 тровъ, — Христо Кюрчи, — Гавриль Ива-  
 новъ.

Constantinople-Galata, ce 13 septembre 1861<sup>1</sup>.

<sup>1</sup> Praepositus Bulgarorum unitorum brevi post designatus  
 est Petrus Arabadjiski, bulgarus sacerdos latini ritus e Philip-  
 popoli oriundus, ea tamen conditione ut ritum orientalem  
 quantum amplecteretur. Adiutor ei datus est Franciscus  
 Petrus Malczynski, sacerdos ruthenus dioecesis (helmenis a  
 nuntio apostolice Vindobonensi Constantinopolim missus, ut in  
 praefatione fusius narratum est.

19.

## REGIUM DIPLOMA PETRO ARABADJISKI NOVO BULGARORUM ANTISTITI A GUBERNIO TURCICO COLLATUM \*

1862 ineunte mense ianuario.

Par la disparition de Yosif qui, par un *brat* C  
 impérial, avait été reconnu archevêque pour diriger  
 les affaires ecclésiastiques de ceux d'entre les sujets  
 de mon gouvernement impérial, bulgares de nation-  
 alité, qui venaient d'embrasser la religion catho-  
 lique, le siège archiepiscopal étant vacant,  
 l'archevêque catholique de Constantinople et de ses  
 dépendances avait demandé que la direction des  
 dites affaires fût confiée, par vicariat, au vénérable  
 prêtre Pétro, doué de prudence et de droiture, en  
 faveur duquel émané mon présent *brat* im-  
 périal.

Les registres ayant été consultés, il a été con-  
 staté qu'un *brat* en date des premiers jours de  
 silihidjé 1277 avait été donné au susdit Yosif pour la  
 reconnaissance de son archevêché. En conséquence,  
 conformément à mon *brat* impérial, et suivant  
 l'exemple ci-dessus indiqué, le prêtre Pétro est  
 autorisé à diriger, suivant les besoins, vis-à-vis de  
 notre Sublime Porte, les affaires ecclésiastiques et  
 nationales des Bulgares qui auront embrassé la  
 religion susmentionnée. A cet effet, notre présent  
*brat* a été émané et accordé.

Commencement de rédjeb 1278.

20.

## BULGARI SISTOVIENSES UNIONEM CUM ECCLESIA CATHOLICA POSTULANT \*\*

1863 februarii 17 martii 1.

Au patriarchat bulgare à Constantinople, les habitants D  
 de Sistov.

Nous Bulgares, habitants de Sistov, clergé et lai-  
 ques, ayant invoqué le secours de la grâce du Saint-  
 Esprit, déclarons solennellement et publiquement ce  
 qui suit, à savoir: que nous renouons au pouvoir  
 anticanonique et illégal que l'archevêque grec de Con-  
 stantinople exerce sur notre église bulgare orthodoxe.  
 Et en rompant tout lien et toute communication  
 spirituelle avec lui ainsi qu'avec le clergé grec qui

lui est soumis, nous revenons, à l'exemple de nos  
 pères et de nos aïeux, au souverain domaine cano-  
 nique et légal du siège du chef des apôtres, saint  
 Pierre, et nous renouvelons la communication et  
 participation avec la sainte église occidentale Ro-  
 maine. Nous prions donc sa sainteté le vicario apo-  
 stolique pape Pie IX de nous recevoir dans l'unité  
 de cette commune église du Christ en approuvant  
 et confirmant les principes et la manière de réunion  
 contenus dans l'arrangement suivant:

apud Russos auctores insularum catholicae. Atque haec fuit toties decantata Moscovitarum victoria; haec mira Sokolski  
 stoliditas! — Galliae habetur apud Baron de Tusta, Recueil des traités de la Porte ottomane, t. V (Paris, 1698), p. 174.

\* Testis, op. cit., p. 174.

\*\* Translationem a domino Favorytal e congregatione Missionis adornatam vulgare prout iacet, etiam quandoque admodum  
 raris videatur.

1° Nous prions vraiment notre église orientale A telle que nous l'avons reçue des saints pères et des saints conciles œcuméniques. En même temps nous croyons et confessons que les souverains pontifes Romains sont les vrais successeurs de saint Pierre et nous renouvelons notre communication avec le siège de saint Pierre sur lequel Jésus-Christ a fondé son église et sur lequel est assis et gouverne souverainement cette même église Pie IX, que nous reconnaissons, nous aussi, pour chef spirituel et protecteur de notre église bulgare orthodoxe.

2° Pendant que d'une part nous continuerons toujours d'être très fidèles à sa majesté le sultan notre souverain, d'autre part et en même temps nous garderons aussi une fidélité pleine et sincère et une soumission très cordiale et filiale à sa sainteté le pape Pie IX et à ses successeurs sur le saint siège. Dès aujourd'hui et pour toujours nous avons et reconnaissons la sainte église bulgare de B Constantinople pour notre vraie mère spirituelle.

3° La sainte église romaine ayant déjà dans les temps anciens réglé qu'il y eût dans notre église bulgare une hiérarchie canonique et indépendante, sa sainteté le pape Pie IX, qui est maintenant son chef suprême, daignera lui aussi rétablir et reconnaître cette notre hiérarchie canonique et indépendante.

4° Le principal archevêque de notre église bulgare à Constantinople sera le chef de toutes les églises et de tout le clergé bulgares, et il les gouvernera conformément aux règles ecclésiastiques et aux lois impériales. Pour ce motif ils porteront, lui et ses successeurs, le titre de *patriarche bulgare*.

5° Le patriarche bulgare aussi bien que les métropolitains, les évêques et tout le clergé qui dirigeront les éparques et les églises (paroisses) bulgares seront tous d'origine bulgare. Les évêques seront choisis à la majorité des voix par les éparques et ils seront approuvés par le patriarche. Le patriarche sera choisi par le commun désir du haut clergé et de toute la nation et il sera approuvé par le pape Pie IX sous la protection duquel il se trouvera.

6° Tous les rites et instructions de notre église orientale, telles que: la messe, les solennités et usages et coutumes ecclésiastiques du notre haut et bas clergé, la manière d'administrer les saints mystères et de donner la communion, restent invariables sous tous les rapports; comme ils ont été en usage jusqu'à présent, ainsi le seront-ils à l'avenir.

7° La lecture du symbole de la foi se fera en la manière qu'il se trouve dans les livres ecclésiastiques et il restera invariable. Le calendrier restera de même à la manière ancienne et avec les saints et les fêtes reçus dans l'église orientale.

8° Les livres d'église dont nous avons fait et ferons usage pour le service divin restent les mêmes qui sont aujourd'hui en usage dans la langue slave ou ancien bulgare. Pareillement dans nos écoles la langue bulgare avec les lettres et caractères nationaux sera toujours la langue principale et la base de l'enseignement de notre jeunesse.

Sistov 1863, 17 février 1 mars.

(Suivent les signatures.)

21.

#### NONNULLAE IN HUNC LIBELLUM ANIMADVERSIONES \*

A sa grandeur monseigneur Brunoni, archevêque de C Taron, vicaire apostolique de Constantinople.

Monseigneur.

Vous nous avez demandé des observations sur le projet de réunion que vous ont fait parvenir les habitants de Sistov. Nous avons l'honneur de vous les soumettre en vous priant, tout d'abord, de remarquer une difficulté qui se présente en jetant un simple coup d'œil sur cette pièce.

En effet, elle est tellement incomplète et si remplie d'inexactitudes que l'on se demande si c'est à la plus absolue ignorance des choses ou à la mauvaise foi qu'il faut attribuer ses nombreux défauts de rédaction.

Si ce n'était que l'ignorance unie à la bonne foi, nous proposerions de passer sur une foule de détails, que plus tard l'instruction corrigerait, pour D aller au point essentiel, l'union; malheureusement les Bulgares vous ont fait faire de tristes expériences de leur mauvaise foi. Nous pensons donc, sauf meilleur avis, que le mieux est de discuter ligne par ligne la pièce, comme si ceux qui l'ont écrite connaissaient la portée de tous les détails. S'il y a méfiance, des explications seront données, et, dans tous les cas, ceux qui veulent venir vers nous ne pourront nous accuser d'avoir espéré les prendre par surprise.

Cette pièce pèche par sa suscription même. Elle est adressée au *patriarcat bulgare à Constantinople*. Ce patriarcat, où est-il? Veut-on dire que l'union subsistera quand le patriarcat sera érigé? La condition est inacceptable. S'unira-t-on

avant que l'érection du patriarcat n'ait lieu? On s'adresse alors à un être imaginaire. La suscription ferait seule chanceler sur sa base même tout le projet soumis à notre examen. Nous proposons de supprimer cette suscription et de la remplacer par celle-ci:

Au très saint père le pape Pie IX, évêque de l'église catholique, apostolique et romaine.

Dans ce paragraphe qui sert de préambule, les Bulgares déclarent renoncer au pouvoir du patriarche grec sur *notre église bulgare orthodoxe*. Ce mot *orthodoxe* est parfaitement légitime, mais puisque, dans le langage généralement accepté, cette désignation s'applique aux Grecs schismatiques, pourquoi la conserver si l'on veut revenir franchement à l'unité? Nous proposerions de mettre seulement "notre église bulgare". Si les Bulgares y tiennent, ils peuvent conserver leur titre d'*orthodoxes*, mais, dans la situation actuelle, il leur fera peu d'honneur aux yeux des catholiques, et excitera peut-être les réclamations des schismatiques qui s'intitulent orthodoxes eux aussi. Que si, par cette dénomination, ils veulent se laisser une porte de derrière pour se former un jour en église nationale, il faut absolument leur en ôter le prétexte. Votre grandeur sait quels graves motifs peuvent faire croire qu'ils ont cette idée. Vers la fin du paragraphe: *Nous renouvelons notre communication et participation*... il faudrait ajouter "soumission". — Même paragraphe: *Le vicaire apostolique pape Pie IX*, supprimer: *vicaire apostolique*. — *Confirmant les principes et la manière de réunion contenus dans l'arrangement suivant*. Ceci semble traiter un peu

\* Cum libellum istum vicarius apostolicus tradidit et examinandum tum Carolo Testa, ipsius secretario, tum Emmanueli d'Alzon, Augustinianorum ab Assumptione institutori, qui Constantinopolim venerat sacras quadragesimas conciones habebat, animadversiones illae ab ipso factae sunt, quas ovalibus et ipso autographo Emmanueli d'Alzon.

trop de puissance à puissance. Peut-être vaudrait-il mieux mettre: „A cet effet, nous présentons à son examen et à son approbation, s'il y a lieu, l'arrangement suivant.“

§ 1. — *Nous croyons vraiment notre église orientale telle que nous l'avons reçue des saints pères et des conciles œcuméniques.* Le sens de cette phrase est ambigu: ou vous croyez votre église telle qu'elle est aujourd'hui, et alors vous êtes hérétiques; ou vous croyez votre église telle que l'avaient faite vos pères et les conciles œcuméniques, mais telle qu'elle n'est plus depuis le schisme, et alors il faut le dire clairement.

Voici ce qu'il serait essentiel de dire: „Supposant les erreurs de Photius et de ses successeurs qui ont détruit l'unité de l'église catholique et mêlé plusieurs erreurs au dogme véritable, nous acceptons la profession de foi telle qu'elle a été proposée aux chrétiens d'Orient par le pape Grégoire XIII.“

*Que nous reconnaissons aussi pour chef spirituel et protecteur de notre église bulgare orthodoxe.* Le mot *protecteur* dit trop et trop peu. — le supprimer. — Même observation faite plus haut pour le mot *Eglise bulgare orthodoxe*. Ne pourrait-on pas mettre: „Que nous reconnaissons pour le père et le chef de toute l'église catholique, et par conséquent de notre église bulgare qui veut rentrer dans l'unité.“

§ 2. — Le second paragraphe est excellent, mais sa rédaction manque de clarté. Il faudrait indiquer la fidélité due au sultan „pour les choses temporelles“, et la fidélité au souverain pontife „pour les choses spirituelles“. L'oubli de cette distinction, qui ne vient évidemment que d'un défaut de rédaction, peut donner matière à des réclamations: en l'établissant, on évite tout embarras.

*Nous reconnaissons la sainte église bulgare de Constantinople pour notre vraie mère spirituelle.* La paroisse est une mère, l'église cathédrale est une mère, l'église métropolitaine, l'église patriarcale le sont aussi; mais, quand il s'agit de l'union, déclarer une église autre que l'église catholique, apostolique et romaine pour sa mère, c'est s'exprimer très incorrectement. Voici notre projet:

„Nous déclarons la sainte église catholique, apostolique et romaine la mère de toutes les églises; et plus particulièrement notre mère à nous la sainte église bulgare, quand elle sera établie à Constantinople, et tant qu'elle restera en union avec l'église romaine.“

§ 3. — *Une hiérarchie canonique et indépendante:* supprimer le mot *indépendante*, ou, tout au moins, le remplacer par le mot „distincte“.

§ 4. — *Pour ce motif, ils porteront, lui et ses successeurs, le titre de patriarche bulgare.* La première partie du paragraphe peut passer. La seconde que nous transcrivons est absolument inacceptable; quelles que soient les intentions du souverain pontife, nous croyons très dangereux d'engager ses promesses, à moins qu'il ne se soit explicitement exprimé, ce dont nous nous permettons de douter.

§ 5. — *Le patriarche bulgare ... mettre: „l'archevêque bulgare.“* La fin du paragraphe peut être acceptée si votre grandeur croit pouvoir répondre de la volonté du saint père.

§§ 6, 7 et 8. Ces paragraphes veulent une observation générale. Les Bulgares se montrent jaloux de leurs privilèges, il faut les leur maintenir, établir que leurs rites, leur symbole, leur langue, leurs saints, leur calendrier seront maintenus, sauf les abus. S'il s'est glissé des erreurs dans les livres liturgiques par l'effet du schisme, si on a introduit de faux saints, tout cela doit être corrigé sans toucher ni au rite, ni aux prières, ni aux cérémonies. Il faudrait ajouter ces mots: „Sauf les erreurs et abus évidemment introduits par le schisme photien“; et, pour les saints, „sauf les saints introduits depuis le schisme.“

Quant au calendrier, il faut d'une part leur laisser toute liberté, mais constater que cette délibération n'implique pas que, si d'eux-mêmes ils veulent revenir au calendrier adopté par les vrais savants, ils ne se croiront pas arrêtés par cette déclaration.

Quant à leur langue et à leurs caractères, nous n'avons pas à nous en occuper: ceci ne nous regarde point. Il faut leur laisser toute liberté à cet égard, mais nous n'avons pas à nous en mêler.

Telles sont, monseigneur, les observations que nous avons l'honneur de vous soumettre, et qui paraissent d'autant plus importantes que l'expérience est là pour prouver combien il faut se tenir sur ses gardes avec des hommes qui cachent leur duplicité derrière leur ignorance.

Nous sommes avec le plus profond respect, monseigneur, vos très humbles et dévoués serviteurs.

Signés: Emmanuel d'Alkon.

Charles Testa, missionnaire apostolique.  
Constantinople, le 29 mars 1863.

22.

PETRUS ARABADJISKI, PRAEPOSITUS CIVILIS BULGARORUM, A MUNERE SE ABDICAT \*  
1863 februarii 3.

A sua eccellenza monsignor Paolo Brunoni arcivescovo D  
di Taron, vicario apostolico di Costantinopoli.

Eccellenza.

Mi permetta di esporre sinceramente in poche linee i motivi, che mi rendono, e renderanno presto a sostenere il peso dell' officio in cui mi trovo. — Non avendo io disgriatamente avuto di giovine occasione di imparare la lingua slava, la quale d'altronde (come tutte le lingue morte) è ben difficile, mi è assai malagevole subire un' estranea mutazione in quest' età se non troppo avanzata, almeno tale, da non permettere un' energia di talento distratto in diversi pensieri e cure. Di più dopo tanti anni di un rito innato fa sì che prove una tale ripugnanza ad applicarmi ad un rito difficile, e lungo in tutte le sue funzioni, e cerimonie, che non mi fido di riuscire, come sinora è accaduto.

D'altra parte il mio naturale è sì debole e timido, che non può reprimere un popolo, il quale tutt' altro, che disciplina e verità, cerca, come l'esperienza l'ha mostrato.

Si aggiunga la poca armonia, l'aperto rifiuto, le calunnie ecc., quali mostrano chiaramente, che la mia presenza è nociva, non utile all' unione; sicché non sarò mai capace, rimarrò sempre in uno stato forzato, e mai caro e affezionato. — Questi possenti motivi mi obbligano in coscienza a cedere il posto a un capace, e degno soggetto, e ritirarmi donde sono venuto per non diventar pietra d'inciampo, e per tranquillare l'anima mia.

Dell' eccellenza vostra reverendissima umilissimo ossequentissimo servo

D. P. Arabagiski.

Galata-Coetantinopoli, 3 febbrajo 1863.

\* Ex ipso originali quod in tabulario delegationis apostolicae Constantinopolitanae asservatur.

23.

CONSILIUM CONSTANTINOPOLITANUM UNIONI BULGARORUM FOVENDAE ARABAGISKI  
ABDICATIONEM IN DELIBERATIONEM VOCAT\*

1863 martii 3.

Séance du 3 mars 1863, ouverte à dix heures A du matin, sous la présidence de monseigneur Brunoni, vicaire apostolique.

Sont présents :

Monseigneur Hassoun, vice-président.

Le très révérend père d'Alzon et le révérend père Galabert.

Messieurs Arabagiski et Malczynski.

Messieurs Azarian, Testa, Faveyrial.

Messieurs Glavany, Hipfinger, Vivaldi.

Absent : Le colonel Jordan.

Après la prière d'usage, le secrétaire donne lecture d'une lettre par laquelle monsieur Arabagiski, chef des Bulgares-unis, prie monseigneur Brunoni et Hassoun de vouloir bien accepter sa démission.

Monseigneur Hassoun, avant d'accepter cette démission, prie monsieur Arabagiski de raconter au comité les divers incidents de la dernière manifestation des Bulgares.

Monsieur Arabagiski raconte que les Bulgares ignorant encore sa démission se sont réunis tumultueusement l'autre samedi, 21 février. Averti par un jeune homme qu'ils voulaient le lendemain faire une protestation contre lui, il croyait cependant que la présence de monseigneur Benjamin, évêque grec, invité à officier à l'occasion de la fête d'*aghios Charalambos*, les retiendrait un peu, et il n'a pas cru devoir s'absenter. Le lendemain matin après la messe il était avec l'évêque dans sa chambre, déjà pleine de monde, lorsque plusieurs se sont présentés portant les agapes et s'écriant : „Nous allons voir maintenant qui va bénir ces agapes.“ Le même jeune homme, qui avait averti monsieur Arabagiski, répondit : „L'évêque a béni ces objets à la messe, et un prêtre ne peut donner une nouvelle bénédiction à un objet déjà béni par un évêque.“ La plupart sont descendus au premier étage en criant beaucoup ; là ils ont eu divers pourparlers, et monsieur Zancoff était avec eux. Monseigneur Arabagiski avait été averti qu'on rédigeait une lettre pour exiger sa démission ; aussi, sous prétexte d'accompagner monseigneur Benjamin, il est allé aussitôt avertir monsieur l'abbé Testa et de là monseigneur Brunoni et Hassoun de tout ce qui se passait. Ce dernier a mandé chez lui monsieur Zancoff et les principaux chefs. A leur retour, informés par monseigneur Hassoun que monsieur Malczynski devait remplacer monseigneur Arabagiski, démissionnaire, ils ont protesté contre cette substitution, et déclaré qu'ils n'en voulaient pas. Samedi dernier, 28 février, les Bulgares se sont encore réunis, et un membre présent à la réunion a averti monsieur Arabagiski de ne pas laisser paraître à l'office le lendemain les deux prêtres polonais parce qu'il pourrait arriver quelque chose de fâcheux ; et conformément à cet avis, le pope Stancio, prêtre bulgare-uni indigène (beau-père de Zancoff), a paru seul à la messe.

Monseigneur Brunoni : Quels sont les auteurs de ces intrigues ?

Monseigneur Arabagiski : Deux personnes ; un certain Crajo, qui a déjà été en prison pendant quelques mois, et un certain Minko.

Monseigneur Brunoni : N'y a-t-il pas un moteur secret et caché ?

Monseigneur Arabagiski : En vérité je n'ai aucune preuve. Je soupçonne monsieur Zancoff, qui est toujours avec eux, d'être le moteur secret ; mais, je le répète, je n'ai aucune preuve.

Monseigneur Brunoni : Et pope Stancio a-t-il participé à quelque chose ?

Monseigneur Arabagiski : Pope Stancio n'a assisté à aucune réunion ; seulement pendant celle de l'autre dimanche il se tint dans l'escalier, et on l'a entendu dire plusieurs fois à ceux qui montaient ou descendaient : „Tenez ferme ; aujourd'hui il faut agir ; l'autre jour vous avez beaucoup parlé sans rien faire ; il ne doit pas en être ainsi maintenant.“ En outre il ajoute qu'on les entendait dire : „Nous voulons bien reconnaître le pape pour chef, mais à condition qu'aucun catholique ne sera parmi nos prêtres et nos évêques.“

Monsieur Malczynski confirme les détails donnés par monsieur Arabagiski, et ajoute que d'après le rapport de leur domestique, monsieur Zancoff était l'instigateur secret.

Sur la demande de monseigneur Brunoni, le secrétaire donne lecture d'une lettre adressée à son excellence, et signée *Manoli Jesusu*, dans laquelle monsieur Zancoff est accusé d'être l'auteur de toutes ces clameurs et récriminations. Monsieur Azarian, secrétaire de monseigneur Hassoun, a reçu une lettre identique.

Monseigneur Brunoni croit donc d'après ces divers renseignements, que l'ambition de monsieur Zancoff est la véritable cause de ce mouvement des Bulgares. Il veut faire nommer évêque son beau-père (pope Stancio) afin de devenir lui-même le chef. Or, monsieur Zancoff a déclaré plusieurs fois qu'il ne croyait à rien ; et le mettre directeur de l'union bulgare, ce serait manquer à nos devoirs et oublier nos obligations. C'est un homme faux qui trompe tout le monde, particulièrement le bon monsieur Faveyrial ; il est la peste de l'union.

Monsieur Faveyrial prie son excellence de croire que monsieur Zancoff ne l'a pas trompé. Il s'occupe depuis longtemps des Bulgares, et il les connaît aussi bien que personne de l'assemblée ; il est loin de croire monsieur Zancoff une perfection ; mais il agirait contre sa conscience, s'il disait qu'il est trompé par lui.

Monseigneur Brunoni, à l'appui de son assertion, accuse monsieur Zancoff d'expédier le journal „La Bulgaria“ pour payer ses dettes, et d'avoir pris irrégulièrement deux mille piastres sur les revenus de la chancellerie.

Monsieur Azarian dit que monsieur Zancoff s'est toujours déclaré contraire aux Polonais, et il presse le peuple à ne pas recevoir un Polonais pour chef. Il l'a montré ces jours-ci ; car après avoir forcé monsieur Arabagiski à se retirer, ils sont revenus demander de laisser les choses dans l'état primitif plutôt que de mettre un Polonais à sa place.

Monsieur Malczynski observe qu'un seul mobile fait agir les Bulgares ; ce mobile c'est leur intérêt particulier, et la plus grande jalousie règne entre eux.

Monsieur Faveyrial cherche à montrer que les accusations de Manoli sont un acte d'ingratitude envers monsieur Zancoff qui n'a reculé devant aucune démarche pour obtenir son élargissement. Il demande la vérification du fait suivant qu'il tient

\* Ex actis congressuum illius consilii cui titulus erat : Comité de l'Union bulgare. Relationem scripsit Victorinus Galabert augustianus ab Assumptione.

de monsieur Zancoff lui-même. Celui-ci a été abordé hier par un Bulgare qui lui a tenu ces paroles: „Je sais une chose très curieuse; d'un côté vous, Manoli et Geikoff vous vous entendez ensemble pour mettre monsieur Malczynski à la place de monseigneur Arabagiaki, et vous me priez d'agir en ce sens: et voici que Geikoff me charge de dire à ce dernier que l'auteur de toutes les intrigues, c'est vous-même. Je n'y comprends plus rien.“

Monseigneur Hassoun fait observer que l'on s'écarte de la question, et demande la permission de raconter au comité ses rapports avec les Bulgares dans ces derniers jours.

„L'autre dimanche, informé par monseigneur Arabagiaki de la réunion des Bulgares, je fis prier monsieur Zancoff et les principaux de venir chez moi; ils ne se présentèrent que le lendemain. Après leur avoir demandé les détails sur l'incident de la veille, je leur dis: „Puisque vous désirez la retraite de monseigneur Arabagiaki, il se retirera, et il a même déjà donné sa démission; mais vous devez savoir qu'il est en même temps votre chef civil; il doit donc donner sa démission à la Porte, et vous devez pourvoir à vos affaires. Pope Stancio est veuf, et les canons de l'église orientale, qui n'admettent que de rares exceptions, ne permettent pas de vous le donner pour évêque. — La retraite de monseigneur Arabagiaki nous oblige à vous choisir un nouveau chef; le gouvernement n'est pas disposé à accepter aucun de vos prêtres. La fuite de Sokolski, et la retraite forcée d'Arabagiaki, lui font craindre de nouveaux embarras si un des vôtres était encore choisi. Vous avez à choisir: *Acceptez monsieur Malczynski, ou nous ne nous mêlons plus de vos affaires.*“ Avant de répondre ils se sont tournés vers Zancoff qui ne disait rien; et, après un moment d'hésitation, ils ont déclaré que le peuple n'accepterait pas monsieur Malczynski.

„Qui voudra l'accepter, l'accepte, ajoutai-je: que les autres fassent ce qu'ils voudront. Cependant ils ont paru accepter une combinaison par laquelle monsieur Malczynski, étant chef de la nation, aurait pour l'aider un évêque d'origine bulgare.“

„Le samedi suivant, onze Bulgares se sont présentés de nouveau chez moi, monsieur Zancoff était avec eux, et ils ont commencé par me dire qu'ils avaient réuni toutes les corporations, qu'une nombreuse assemblée avait eu lieu, et que monsieur Malczynski était repoussé par le peuple.“

„Je vous dirai, ai-je répondu, que depuis lundi dernier j'ai vu Aali Pacha, ministre des affaires étrangères; je lui ai parlé de la démission de monseigneur Arabagiaki, et il a fait des difficultés pour l'accepter, mais enfin il a consenti. J'ai parlé de son substitut; mais Aali Pacha m'a déclaré qu'il ne voulait vous donner aucun chef de votre nation, et qu'ils fassent ce qu'ils voudront, m'a-t-il dit. A ce moment les Bulgares ont été troublés, et ils ont dit qu'ils feraient une supplique à Aali Pacha.“

„Vous pouvez la faire, leur ai-je dit, mais elle ne sera pas acceptée.“ J'ai ensuite ajouté que monsieur Malczynski sous ma garantie avait accepté par le gouvernement, à la condition qu'il se ferait naturaliser *sujet ottoman*.

„Ils ont répondu qu'ils adresseraient une supplique à la Porte.“

„Je leur ai répété que leur supplique ne serait pas acceptée, et ai ajouté ensuite que puisqu'ils veulent correspondre directement avec la Porte, je n'ai plus à me mêler de leurs affaires. — J'ai ajouté: „Vous n'avez à vous plaindre de personne; c'est votre faute à vous. Vos prêtres vont et viennent; notre seul espoir est dans le pape Raphaël,

mais nous avons besoin d'attendre pour l'éprouver encore. Il faut exhorter la nation d'avoir patience, d'accepter en attendant monsieur Malczynski; et plus tard, si le pape Raphaël persévère, on pourra vous le donner pour chef.“ — Ces paroles les ont un peu calmés, et ils ont paru accepter cette proposition; mais monsieur Zancoff est revenu déclarer quelques instants après à l'abbé Amrian que le peuple n'accepterait jamais un Polonais pour chef de la nation. Cette dernière démarche de monsieur Zancoff m'a confirmé dans l'opinion qu'il était l'auteur de tout le mouvement.“

Sa grandeur monseigneur Hassoun propose ensuite au comité d'adopter les mesures suivantes:

Monseigneur Arabagiaki doit donner sa démission par écrit; et monsieur Malczynski sera substitué à sa place. Après avoir remis sa démission à monseigneur Hassoun, monseigneur Arabagiaki communiquera sa résolution aux principaux chefs, et puis se retirera personnellement de la maison emportant le sceau avec lui. Par ce moyen, ne pouvant obtenir aucun passeport, les Bulgares se trouveront fort embarrassés, et ils se décideront eux-mêmes à accepter le chef qu'on leur propose. Dans cette circonstance il faut agir énergiquement et prudemment; nos Bulgares comme les Grecs sont habitués à expulser selon leurs caprices les évêques et les prêtres grecs, nous devons leur montrer qu'il n'en peut être ainsi avec les catholiques. — Monseigneur Arabagiaki avant de se retirer aura soin de mettre en lieu sûr les objets de prix et ne laissera que le strict nécessaire pour desservir l'église. — Monsieur Malczynski se retirera de son côté afin de n'être exposé à aucune insulte. — Le père Stefano Laurysievicz restera avec pope Stancio pour le service de l'église.

Monseigneur Arabagiaki observe que ce matin même Zancoff est venu lui dire: „Persuadez au comité d'appeler le pape Raphaël, et tout le monde sera content; mais déclarez que la nation n'acceptera jamais Malczynski.“

Monseigneur Hassoun répond qu'Aali Pacha faisait des difficultés pour accepter monsieur Malczynski; pour les vaincre, il a dû prendre sous sa responsabilité personnelle la conduite de ce nouveau chef; il a par conséquent besoin d'un homme sur lequel il puisse compter, et le pape Raphaël ne lui présente pas des garanties suffisantes. S'il était choisi, il se verrait dans la nécessité de dégager sa responsabilité.

Monseigneur Brunoni déclare que le désir de la Propagande est que monseigneur Hassoun soit auprès de la Porte le représentant des intérêts des Bulgares sous le rapport civil.

Avant de prendre la parole, le père d'Alon demande à monseigneur Hassoun s'il peut s'exprimer en français. Monseigneur Hassoun répond affirmativement.

Le très révérend père d'Alon raconte que dimanche dernier monsieur Zancoff, avant midi, lui a présenté les chefs des corporations bulgares. Après les avoir remerciés de leur visite, il leur a dit qu'on était disposé à faire pour eux tout ce qu'il serait possible de faire; — que le pape lui avait exprimé le désir qu'il consacrerait à cette œuvre une petite somme qu'il destinait d'abord aux chrétiens de Syrie; — qu'en France on faisait des souscriptions pour leur venir en aide; — que l'on se chargerait d'instruire leurs enfants, et qu'il venait à Constantinople exprès pour s'occuper de la fondation d'un séminaire; — qu'il avait apporté les ornements particuliers à leur rite, et qu'il en attendait une autre caisse avant la fin du mois. Ces

messieurs Bulgares lui ont répondu qu'ils voulaient à une hiérarchie nationale immédiatement.

Le très révérend père d'Alson leur a répliqué qu'il savait de monseigneur Hassoun qu'Aali Pacha n'accepterait aucun des leurs pour chef de leur nation. Alors ils se sont retirés.

Le père d'Alson déclare n'avoir aucune preuve directe contre monsieur Zancoff; mais il est convaincu qu'il les conduisait lui-même, et que les autres parlaient sous son inspiration. D'autant plus que le soir il est revenu avec deux autres Bulgares seulement, et, quoiqu'il ne parlât pas, l'examen attentif de sa physionomie à certaines paroles prononcées avec intention ont confirmé ses soupçons du matin. — Le père d'Alson déclare n'avoir parlé aussi catégoriquement que conformément aux ordres de monseigneur Brunoni.

Les deux Bulgares ci-dessus, annoncèrent d'abord que *vingt-cinq mille familles* de l'éparchie de Slivna étaient disposées à embrasser l'union, si on leur donnait pour chef un national.

Le père d'Alson leur répondit que les premiers apôtres de toutes les nations avaient été des étrangers, et qu'aujourd'hui encore des évêques français administraient divers diocèses d'Amérique habités en grande partie par des Anglais; qu'en Angleterre la plupart des paroisses catholiques sont administrées par des prêtres irlandais: pourquoi n'en serait-il pas ainsi chez les Bulgares jusqu'à ce qu'ils aient des prêtres instruits et capables d'administrer? Pourquoi seraient-ils mieux traités que les autres nations? Il ajouta: Vous avez été traités sous le rapport de l'abjuration avec des ménagements qu'on n'a jamais eu pour d'autres; vous vous montrez cependant d'une exigence qui n'existe nulle part. Au reste dans ce moment vous n'avez que quatre choses à faire:

1° Aller au Phanar. — Nous n'irons jamais au Phanar, répondirent-ils. — Cependant quelques-uns d'entre vous y sont déjà allés; et ils ont été forcés de le reconnaître, en disant toutefois que la nation les désavouait.

2° Ou bien aller aux Russes. — Cela n'arrivera jamais, dirent-ils.

Mais puisque vous ne voulez pas de l'union comme on vous la propose, vous voulez donc avoir une église nationale. Vous demandez des prêtres et des évêques de votre nation pour vous déclarer ensuite indépendants, et constituer ainsi une église purement nationale. Or c'est ce que nous ne voulons pas.

Vous êtes d'ailleurs bien extraordinaires: vous vous êtes déjà séparés plusieurs fois de l'église romaine; et une de ces fois, la première, si je ne me trompe, vous avez fait un schisme parce que le pape a refusé de vous donner pour patriarche un étranger, le cardinal Marin, qui est devenu pape à son tour. Aujourd'hui vous menacez de vous séparer parce qu'on veut vous donner un étranger. Au reste, malgré votre menace, il nous restera toujours quelques milliers de Bulgares-unis, et nous attendrons avec ceux-là d'avoir un clergé national instruit et capable, car en ce moment vous n'avez pas un seul prêtre instruit.

Vous calomniez les Bulgares, répondirent-ils, il y a dans l'intérieur des personnes instruites. Eh bien, leur dit-je, voici une proposition que je m'engage à faire accepter par nosseigneurs les évêques:

„Appelez à Constantinople douze hommes de mœurs irréprochables et doués d'une véritable piété; qu'ils subissent les examens voulus, et s'ils donnent des preuves d'avoir la science convenable, je vous garantis qu'ils seront ordonnés prêtres et évêques.

„En France nous mettons douze à quatorze ans pour former notre clergé, et vous voudriez du jour au lendemain avoir votre hiérarchie. C'est impossible. Mais nous savons votre but secret; vous prétendez à une église nationale indépendante, et vous ne l'aurez pas.“

Les Bulgares: „Mais le pape nous a promis un clergé national.“

Le très révérend père d'Alson: „Très vrai; et conformément à ses promesses, il vous a accordé Sokoleki. Par sa défection, et les incertitudes de vos prêtres, qui vont du schisme à l'union et de l'union au schisme, le pape se trouve dégagé de ses promesses; et néanmoins encore pour descendre à vos désirs, il consent à voir des prêtres latins renoncer à leur rite, et soyez persuadés que si vous tenez à votre liturgie, ils ne sont pas moins attachés, à la leur. — Le pape a fait pour vous une exception en n'exigeant pas votre abjuration, et c'est ainsi que vous témoignez votre reconnaissance pour sa bonté à votre égard.“

„Quant à moi, je vous déclare que je demanderai demain au comité pourquoi vous seriez traités autrement que les Grecs, auxquels on exige l'abjuration, et autrement qu'aucun peuple de la terre.“

Les Bulgares: „Mais alors l'union de Slivna n'aura pas lieu.“

Le très révérend père d'Alson: „Ceci ne m'éfraye pas trop; la plus grande partie ne saurait pas ce qu'elle fait; et nous préférons aller plus doucement. Si vous m'en croyez, vous vous soumettez aux désirs de nosseigneurs les évêques, et vous accepterez un chef étranger pour quelque temps; D'ici là on vous donnera une église, on soutiendra un journal, et l'on élèvera vos enfants. — Sachez d'ailleurs qu'Aali Pacha l'a formellement déclaré: vous n'aurez pas encore un national pour chef.“

Pendant cette conversation, ajoute le père d'Alson, monsieur Zancoff par sa physionomie et ses regards lui paraissait exciter les autres. Il n'a cependant aucune preuve matérielle de ses instigations secrètes.

Le père d'Alson approuve les propositions de monseigneur Hassoun.

Monsieur Glavany partage le même avis, et demande si l'on ne pourrait pas appeler d'Andrinople un prêtre qui vint aider monsieur Malczynski, et renvoyer pope Stancio dans les provinces.

Monsieur Testa appuie cette dernière proposition. Monsieur Malczynski fait observer que le pope Raphael est le seul prêtre uni d'Andrinople qui sache célébrer en langue slave; et monseigneur Hassoun ne croit pas prudent de l'appeler en ce moment à Constantinople.

Monseigneur Brunoni, pour prouver qu'on pourrait tirer bon parti du pope Stancio en l'éloignant du centre des intrigues, cite l'exemple du prêtre Vaclidoff, qui était nuisible à Constantinople, et qui rend de vrais services en Macédoine. Il regarde monsieur Zancoff comme la pierre de scandale qu'il faudrait retrancher.

Monseigneur Hassoun observe que Zancoff a été un des plus ardents promoteurs de l'union, qu'il faut user de ménagements à son égard: il est capable, intelligent, et en ce moment il ne serait pas facile de le remplacer.

Monsieur Azarian reconnaît que monsieur Zancoff est surtout contraire à Malczynski; mais si le comité venait à le renvoyer brusquement, il deviendrait un grand obstacle et un dangereux adversaire; il vaut mieux chercher à le gagner et à l'attacher à l'union, tout en se tenant en garde contre ses intrigues. Monseigneur Arabagiaki s'étant



retiré, les Bulgares viendraient d'eux-mêmes redemander monsieur Malczynski; car le peuple, j'en suis convaincu, n'est pour rien dans le mouvement actuel. Ils n'iront pas aux Grecs qu'ils détestent, et qui d'ailleurs ne manqueraient pas de se venger de leur première défection.

Monsieur Brunoni dit qu'en attendant Malczynski pourrait partir pour sa mission.

Monsieur Hassoun croit plus prudent d'attendre quelques jours et voir la tournure des affaires.

Monsieur Malczynski a entendu tenir par les Bulgares certains propos contraires aux dogmes catholiques. L'union est chez eux une affaire purement nationale, et la religion catholique leur importe peu.

Monsieur Testa rappelle que le comité avait autrefois demandé qu'on exigeât l'abjuration des nouveaux convertis, et demande pourquoi cet ordre n'a pas été exécuté.

Monsieur Malczynski répond que plusieurs n'ont pas cru prudent de l'exiger; et le pape Raphaël en particulier a représenté qu'il y aurait de graves inconvénients pour Andrinople.

Le très révérend père d'Alson propose les moyens pratiques suivants: Que monsieur Arabagiski porte le sceau à monsieur Hassoun, qui en a pris la responsabilité devant la Porte, et qui aura la bonté de s'occuper des affaires des Bulgares. Ceux-ci pour leurs passeports devront s'adresser à sa grandeur. Elle leur répondra: Je réfléchis à votre conduite, et sur ce que je dois faire. Pour m'occuper de vos affaires, je poserai certaines conditions. J'en ai pris la responsabilité devant la Porte, je ne puis en confier la direction qu'à une personne sûre. Sa grandeur pourrait ensuite proposer monsieur Malczynski comme son substitut, et les affaires reprendraient insensiblement leur cours. On poserait comme condition l'abjuration du schisme photion. Le pape Raphaël serait un évêque bien singulier puisqu'il s'attribue le droit de ne pas se soumettre aux décisions du comité. En attendant, l'autorité de monsieur Malczynski se fortifierait insensiblement, et lorsque les Bulgares seraient rentrés dans la voie, on le leur donnerait pour chef.

Le très révérend père d'Alson demande à monsieur Hassoun s'il avait bien compris tout ce qu'il avait dit jusqu'ici en français. Sa grandeur répond qu'il l'avait compris en partie, et fait les observations suivantes:

Monsieur Hassoun fait observer que la Porte ne reconnaît d'autre sceau que celui du chef qu'elle a accepté; ce sceau est seul admis dans les actes publics jusqu'à l'acceptation de la démission du titulaire, auquel on donne immédiatement un successeur, dont le sceau est nécessaire pour donner une valeur authentique aux actes publics.

Monsieur Testa, secrétaire, propose au comité les décisions suivantes:

1° Monsieur Arabagiski donnera par écrit sa démission à la Porte, et la remettra à monsieur Hassoun.

2° Il se retirera ensuite dans une maison particulière après avoir mis en sûreté les objets les plus précieux.

3° Monsieur Malczynski se retirera de son côté, et il ne restera à l'hospice bulgare que monsieur Laurysievics et le pape Stancio avec le diacre pour les seules fonctions ecclésiastiques.

4° Le pape Stancio sera renvoyé sous peu en Macédoine sous la direction de monsieur les Lassaristes, et un prêtre sera appelé d'Andrinople pour le remplacer.

Ces propositions sont adoptées par le comité; monsieur Faveyrial seul déclare qu'il ne partage pas cette manière de voir.

Monsieur Azarian demande s'il faut ménager Zancoff quoiqu'il le regarde comme l'auteur des intrigues.

Le très révérend père d'Alson: „Il sera plus prudent de le garder, il est nécessaire pour la rédaction du journal (et je vote pour sa continuation). Averti par ce qui vient de se passer, monsieur Zancoff sera plus tranquille; peu importe sa sincérité, il peut nous rendre de grands services, et si nous le mécontentons trop, il nous suscitera de graves embarras.“

Monsieur Faveyrial observe que la véritable cause de ces mouvements, c'est l'absence d'une hiérarchie nationale; il a lu toutes les correspondances de l'intérieur, et elles sont unanimes sur ce point.

En second lieu, dit-il, les Bulgares ne veulent aucun étranger à leur tête; ils regardent comme tel monsieur Arabagiski, cependant ils s'accoutument peu à peu à lui, et en ce moment il serait accepté par le peuple préférablement à un Polonais, plus étranger, moins âgé, et par conséquent moins apte aux affaires, moins expérimenté. L'imposer à la nation, c'est la contrarier dans ses goûts, ses désirs et ses inclinations; la répulsion pour l'étranger est la seule et unique cause du mouvement actuel; les autres causes sont purement accidentelles, et les diverses intrigues qui peuvent avoir fait éclater le mouvement actuel n'auraient certainement pas abouti, si elles n'avaient pas été conformes au sentiment national. Monsieur Faveyrial ajoute qu'il sait d'ailleurs par divers rapports, qu'en ces dernières circonstances monsieur Zancoff a soutenu messieurs Arabagiski et Malczynski contre ses compatriotes.

Monsieur Testa demande si l'on doit continuer le journal *La Bulgaria* jusqu'au mois d'avril, comme il avait été décidé dans la séance du 12 janvier. Il faut dans ce cas donner à l'imprimeur Stamat les six cents piastres par numéro qui ont été convenues. Il fait observer que l'on n'a pu obtenir de monsieur Zancoff les comptes du troisième trimestre. Il y a, dit-il, de graves irrégularités sur ce point.

Monsieur Azarian est pour la continuation du journal, à condition que l'on garde le silence sur les faits actuels, et que les articles soient surveillés.

Monsieur Faveyrial observe qu'il est difficile de garder le silence sur des faits que d'autres journaux ne manqueraient pas de reproduire; et il refuse de continuer la surveillance du journal.

Monsieur Hassoun déclare qu'après la démission de monsieur Arabagiski, il ne peut consentir à la publication d'un journal qui ne serait pas surveillé.

Le très révérend père d'Alson montre que le journal peut être pour monsieur Zancoff un moyen de se justifier des soupçons qui pèsent sur lui; et monsieur Faveyrial, en en acceptant la surveillance, rend un service à monsieur Hassoun, est utile à monsieur Zancoff et empêche le journal de succomber.

Monsieur Faveyrial, après quelques hésitations, promet de voir les divers articles qui paraîtront dans le journal.

La séance est levée à 1 heure après-midi.

† Paul Brunoni, archevêque, vicaire apostolique de Constantinople.

24.

BULGARI ADRIANOPOLITANI A VICARIO APOSTOLICO CONSTANTINOPOLITANO  
FRANCISCUM MALCZYŃSKI IN PRAEPOSITUM POSTULANT\*

1863 martii 18.

Ваше високо прѣсвещенство.

Ний долоподписани ти съединени българи въ Едерне; като искрени и покорни духовни чада на Христовата велика Римска църква, майка и воспиталица християнска, дързимъ на ваше то миролюбиво сърдце да просимъ молитва та и благословение то ви, които сѣ за насъ непобѣдими оружия противъ вразити ни.

Отъ нѣколко врѣме слушаеме да ставѣтъ различни смутения та и негодования въ патриаршиа та ни, отъ страна на наши ти съединени братия българи противъ началникъ ти господи М. Арабаджиский когото искатъ да измѣнятъ, и на негово мѣсто друго духовно лице отъ нашети български свещеници да поставятъ; ние твърдѣ благодарни остаеме отъ господи Арабаджиский и смѣемъ да са похвалимъ отъ него че весьма добръ управлява чрезъ ваше посредничество църква та ни едно цѣло годивно ражстоитие; но кроткѣй духъ на това священо лице като неможе да търпи разногласиета на наша та община самоволно рѣшилъ да си даде оставката отъ управленіето както си научаваме, за да остане спокоенъ и той и народътъ. Вий като не намирате по настоящемъ благословно и достоинъ отъ нашети свещеници за началникъ, дързуваме да Ви помолимъ за господи Ф. Малчынскій, който е отпознатъ отъ сичко ма ни отъ только врѣме въ пребываніето му въ наша та църква за врѣмененъ началникъ въ мѣсто господина Арабаджиский, като опитенъ вече въ църковното ни богослужение и въ сички ти ни обряди, които са по вѣсточному начину изпълняватъ, увѣрени сме на нашети мудри разсяждения че не ще отлагате время отъ да турите общината ни въ спокойствие, и църковата въ тишина, като изпълни ти предназначено ни желаніе, ако ваше прѣсвещенство намѣрите го благословно.

Оставямы благонадѣждни на ваши ти челолюбивни чувства, просяще св: ви молитвы.

На ваше високо прѣсвещенство най покорни слуги.

Едерне, 1863 марта 18ѣ.

(9 печати приложени, въ което число една отъ покрованъ.)

(Подписватъ подписки:) по гречески — Дончо Цанчевъ, — у: Петку Николовъ, — Христо Ковчоду (съ михирътъ) Лултру Шури, — Гешу Гогаре, — Рашко Курте, — Тодоръ Стефановъ, — Матей Ивановъ, — Петръ Кекая, — Дяду Великъ, — Тодоръ Астарца, — Яни Петку, — Донко Ивановъ, — Димитро Николовъ, — Но... Вава Враноевъ, Герои Димитриеъ, — Ивановъ Гусано, — Христанъ Гюрувъ.

(Сичкиятъ подписа 19.)

A Excellence.

Nous soussignés, Bulgares unis d'Andrinople, sincères et humbles fils spirituels de la grande église de notre seigneur Jésus-Christ, l'église romaine, mère et maîtresse du christianisme, pleins de confiance en la bonté du cœur paternel de votre excellence, après nous être recommandés à ses prières, nous la supplions de nous accorder sa bénédiction qui est pour nous une arme invincible contre nos ennemis.

Depuis quelque temps nous entendons dire que certains de nos frères bulgares unis excitent des troubles et des mécontentements contre notre chef monseigneur Arabadjiski dont ils réclament le changement, afin de mettre à sa place un ecclésiastique choisi parmi nos prêtres bulgares. — Quant à nous, nous sommes très contents de monseigneur Arabadjiski, et nous ne craignons pas de louer celui qui, sous la direction de votre excellence, a si bien régi notre église pendant l'espace d'une année entière. Mais le caractère pacifique de cet ecclésiastique ne pouvant plus supporter les dissensions de notre communauté, il s'est volontairement décidé à donner sa démission, comme nous l'avons entendu dire, pour sa tranquillité personnelle et celle de notre nation. — Maintenant votre excellence ne trouvant parmi nos prêtres aucun digne d'être mis à notre tête, nous vous supplions de nous donner pour chef provisoire, en remplacement de monseigneur Arabadjiski, monseigneur F. Malczynski, connu depuis longtemps de nous tous par sa piété et sa sagesse dans notre église, comme étant assez pratique en notre liturgie et en nos rites sacrés qui s'accomplissent selon l'usage oriental. Nous sommes assurés que votre excellence, dont la bonté et la prudence sont si connues, s'efforcera de rétablir la tranquillité dans notre communauté et l'ordre dans notre église en remplissant notre vœu, si elle le juge utile.

Convaincus de vos sentiments affectueux pour nous et que nous ne serons pas oubliés dans vos prières, nous sommes de votre excellence les très humbles serviteurs.

Andrinople, 1863, 18 mars.

25.

BULGARI UNITI CONSTANTINOPOLITANI FRANCISCUM MALCZYŃSKI PRAEPOSITUM  
SUUM AGNOSCUNT\*\*

1863 iunio exeunte.

Ний соединени българе ваши братя, молимъ D Nous les soussignés Bulgares-unis supplions humblement le saint évêque Brunoni et le saint évêque Hassoun de prendre à cœur nos intérêts; et, en leur baisant la main, nous implorons pour l'avenir l'assistance qu'ils ont bien voulu nous ac-

\* Translatum a Victorino Galabert e congregatione Augustinianorum ab Assumptione.

\*\* Tabulam haec Cyprianus Testa, vicarius apostolicus secretarius, ad Antonium Hassoun primatem Armeniorum misit die 7 iulii 1863, una cum similibus translationibus a Francisco Malczynski adornata. Instrumentum ipsum conscripsit Constantinus Gronov, dux partium Dragano Zangov oppositarum.

нашето добро, благодаримъ ви, и ваше сѣщенионачалство каквото одобрихте за господице Малчински и ние сме склонени на вашето изволение за да ни бъде началникъ безъ врѣмения и да ни одобрява нашите работи догдѣ да си одобримъ отъ нашия народъ челоука каквото да одобрихте и все че ние безъ васъ неможемъ да одобримъ никакъ работа и онова прошение що са дали на високота Порта на негово величество Али Паша, ние него непризнаваме но молимъ на ваше сѣщенико началство за да ни примете молбитѣ.

Ние Еснафи доно подписанитѣ Вългаре ка- в толицѣ:

Костадинъ Груевъ, — Ангелъ Андоновъ, — Христо Груевъ, — Георги Коте, — Или Наумъ, — Костадинъ Наумъ, — Петъръ Груевъ, — Арсо Ивановъ, — Нешо Спасовъ, — Михаилъ Никола, — (L. S.) Едрене Капа Мухтаръ: Нешо Спасовъ, — (L. S.) Мухтаръ на Влада: Костадинъ Груевъ, — (L. S.) Устабашия: Кюрчю: Костадинъ Наумъ, — (L. S.) Устабашия Сюкюккиджи: Танасъ Андоновъ, — (L. S.) Устабашия хайлики въ Вахчанъ: Стави Наумъ, — (L. S.) Устабашия еменчи: Коста Трпковъ, — (L. S.) Вешлигашъ Яриутскую: Или Наумъ, — Синаидиъ Гурчешъ отъ Тетово села Еловце, — Мердинъ Валковъ отъ Тетово, — Рале Панчо, — Ванъ Цуро, — Јулчо Нетко (L. S.), — Славчо Становъ, — Тенчо Становъ, — Димитъръ Христо, — Петко Пананотъ, — Нейко Стайко, — Димо Стайко, — Ованъ Рашиво, — Нешо Коиме, — Христо Овановъ, — Василь Яневъ, — Атанасъ Василевъ, — Христо Трайковъ бахчуванъ, — Анастасъ Вунитъ, — Георги Котевъ, — Ретро Андоновъ севинъ, — Никола Андл, — Пере Гуровъ, — Кости Отванъ, — Никола Гачо, — Янаки Андоновъ феччи, — Иванъ Димчовъ, — Димитри Котевъ Коркчаевъ, — Ангеле Николовъ Кюрчия, — Таукча Наумъ, — Никола Андл, — Христо Пере, — Атанаси Карповъ, — Петросъ Янисъ, — О. Анастасъ Яни Вонджи. — Коста Пешо.

26.

#### IIDEM AB EODEM ALTERUM PRAEPOSITUM POSTULANT

1863 septembris 21 / octobris 3.

Ваше високо прѣсвещенство.

Вчера, петъкъ, едно общо събрание стана въ нашата канцелария. Това събрание имаше за цѣль да разиска една много важна точка която е да се натовари приврѣменно единъ отъ нашите български попове наключително съ гражданскими работи на нашата община, въ случаятъ, дѣто господиъ Арабаджиски поиска да си даде оставката.

Подиръ много распитвания и едно зрѣло испитание, събрането рѣши слѣдующето:

Първо да моли ваше високо Прѣсвещенство, да задължитъ, ако е възможно, господина Арабаджиски што да слѣдува да ни бъде началникъ съ сѣщитѣ условия съ които го прехемъ въ началото за такъвъ.

Второ, и то ако господиъ Арабаджиски си откаже безъ друго отъ тази служба, ний ни молимъ отъ страната на сичкити съединени Вългаре да изберете приврѣменно одного отъ слѣдующити четири попове, самитѣ, които са останали вѣрни на съединението съ съ католическата църква:

Господи попъ Димо, въ Енидже,  
 „ Станчо, въ Цариградъ,  
 „ Рафалъ, въ Едрене,  
 „ Вакидовъ, въ Енидже.

И подиръ като ни назначите оногова когото ваше високо прѣсвещенство види за по достоенъ, ний са натоварамъ отъ наша страна да искаме и да добиемъ отъ В. Порта една оторизация чрезъ която той да може да виее на право сношение съ нея за все що се касае за гражданскити работи на нашата община.

Ний знайте по добръ отъ насъ, високо прѣсвещенство, колко такъво едно лице, доро ся одобримъ съ единъ истиненъ началникъ, е необходимо нужно нашата община за да може тя да съществува.

Monseigneur.

Hier, vendredi, une réunion générale a eu lieu dans notre chancellerie. Elle avait pour but de délibérer sur un point très essentiel, qui est de charger provisoirement un de nos prêtres bulgares des affaires exclusivement civiles de notre communauté, dans le cas où monsieur Arabadjiski voudra donner sa démission.

Après plusieurs recherches et un mûr examen, l'assemblée a donc décidé ce qui suit:

De supplier, en premier lieu, votre grandeur, d'obliger, si cela est possible, monsieur Arabadjiski de continuer à être notre chef avec les mêmes conditions que nous l'avions reconnu dans le commencement comme tel.

En second lieu, et c'est dans le cas où monsieur Arabadjiski refusera absolument cette charge, nous vous prions de la part de tous les Bulgares-unis de choisir provisoirement un des quatre prêtres suivants, les seuls qui sont restés fidèles à l'union avec l'église catholique:

Messieurs pope Dimo à Enidjé,  
 „ Stantcho à Constantinople,  
 „ Raphael à Andrinople,  
 „ Vaclidoff à Enidjé.

Et après nous avoir désigné celui que votre grandeur jugera le plus capable, nous nous chargerons de demander à la Sublime Porte et en obtenir pour lui une autorisation en vertu de laquelle il puisse entrer en relations directes avec elle pour tout ce qui concerne les affaires civiles de notre communauté.

Vous savez mieux que nous, monseigneur, combien une telle personne, jusqu'à ce que nous aurons un véritable chef, est indispensablement nécessaire à notre communauté pour que celle-ci puisse subsister.

Слѣдователно, ний сми отъ сѣга увѣрени че а  
ваше високопрѣосвещенство ще благоволи да  
дойде на наша помощ и безъ забава ще уд-  
волитвори исканieto на сички съединени  
Българи въ Цариградъ които си казватъ на  
ваше високо прѣосвещенство най покорни слуги.

Цариградъ. 21 3 октомврий 1863.

Or, nous sommes d'avance convaincus que votre  
grandeur voudra bien venir à notre aide et sans  
retard satisfiera la demande de tous les Bulgares  
catholiques de Constantinople, qui se disent de  
votre grandeur, les très humbles et très obéissants  
serviteurs.

Constantinople, 21/3 octobre 1863.

(L. S.) Стоянъ Джечовъ. Маноль Ивановъ, — Димитаръ Ивановъ, — Симеонъ Янчовъ,  
Д. В. Манчовъ, — Добри Хрис. Дунчиновъ. — П. Ганчо Нейковъ. Тасю Ивановъ, — Андрей  
Гергюсовъ Охридъ. Христо Нешовъ. Георги Славуевъ. Петру Николуевъ. — Петъръ  
Атанасуевъ, — Василь Николуевъ, — Станку Николуевъ, Акмакъ оглу Оанесъ, — Кири  
Д. Кондуевъ, Петку Ивануевъ, Ламбо Танасовъ, — Брайко Х. Павловъ, Якова Герговъ, —  
Иванъ Дечковъ, Наумъ Тенюевъ, Димо Пеюевъ, — Стоянъ Никола (L. S.), — (L. S.) Русо  
Стояновъ, — Иванъ Тобровъ, Димитаръ Ивануевъ, Минчу Пановъ, Иванчо В. Боз-  
велий, Тодоръ Неновъ, — Минчу Веловъ, Никола Христовъ, Нисторъ Дончу, Петъръ  
Бенку, Георги Костадиновъ, Дечко Христовъ.

27.

PLURIMI MACEDONIAE INCOLAE UNIONEM CUM ROMANA ECCLESIA AMPLECTUNTUR\*  
1863 exeunte octobri.

*На негово свѣтѣшество папа Пия IX истински и  
лава на сичкими християни жителити отъ село  
Церквино.*

Ний Българи жители отъ село Церквино,  
велешка каза мирски и духовни, като при-  
звахми на помощ благодатъта на Святаго-  
Духа, тържественно и всенародно обявавами  
това което слѣдува, сирѣчь: че се отказуваме  
отъ неканоническата и противозаконната власть,  
която Константинополскитъ гръцки архиепи-  
скопъ извършува надъ нашата българска чер-  
кова. И като прикъснуваме всяка духовна  
врава и съпричастие съ него както и съ  
сичкото подчинено нему гръцко духовенство;  
повърщахми се, по примѣратъ на нашити пра-  
дѣди, въ законната и каноническата власть на  
сѣдалището на върховниятъ отъ апостолити  
святаго Петра, и чрезъ това подчинение подъ  
наслѣдникатъ на святаго Петра подновяваме  
общението и съпричастнето си съ сичката  
свѣта завѣдна римска църква.

Слѣдователно, ни умоляваме негово-свѣтѣш-  
ество папа Пия IX да ни приеме въ един-  
ството на всеобщата тази Христова Черкова.  
Ни го молимъ още да благоволи да даде своето  
одобрение и потвърдение на слѣдоущити прѣд-  
ложения които изразяватъ нашата вѣра, на-  
шети обряди и нашити желанья най горѣщи:

1° Като отблъскваме заблуденитя на Фо-  
тия и на неговити наслѣдници, които не само  
разваляха единството на католическата църква,  
нъ още развѣсеха много заблудения въ истин-  
скити догми показани отъ свѣтити отци и отъ  
вселенскити събори, ни вѣруваме наистина  
сичко което е показано и опрѣдѣлено отъ свѣ-  
щити тѣя отци и вселенски събори и именно  
отъ Флорентийскитъ съборъ.

2° Въ сжщото врѣме, ни вѣруваме и по-  
повѣдуваме че римскити прѣвосвященници сж

*A sua santità papa Pio IX vero capo di  
tutti i cristiani gli abitanti del villaggio  
Zercvino.*

Noi Bulgari, abitanti del villaggio Zercvino, nel  
distretto di Veliace, secolari ed ecclesiastici, dopo  
avere invocato la grazia dello Spirito Santo, unani-  
mamente e solennemente dichiariamo ciò che siegue:  
noi rigettiamo l'anticanonica ed illegale giurisdizione  
che si usurpava l'arcivescovo della chiesa di Co-  
stantinopoli sopra la nostra chiesa bulgara. Sic-  
come rompiamo qualunque legame spirituale con  
esso lui e con tutto il clero greco soggetto al  
medesimo; noi seguendo l'esempio de' nostri ante-  
nati, ritorniamo sotto la legittima e canonica giuri-  
dizione della sede del principe degli apostoli san  
Pietro e conseguentemente rinnoviamo la comu-  
nione col successore di san Pietro e con tutta la  
chiesa occidentale Romana.

Noi preghiamo il santo padre Pio IX che ci  
riceva all'unione dell'universale chiesa di Cristo.  
Noi lo preghiamo ancora che si degni di approvare  
e confermare le seguenti proposizioni, le quali es-  
primono la nostra fede, i nostri lamenti ed i nostri  
desiderj i più caldi:

1° Siccome rigettiamo gli errori del Fozio e de'  
suoi successori, i quali non solamente hanno distrutto  
l'unione colla chiesa cattolica, ma ancora mischia-  
rono degli errori ai dommi sostenuti dai santi padri  
e sagri concilj ecumenici, noi crediamo tutto ciò  
che ci hanno mandato a credere i santi padri ed  
i concilj ecumenici, specialmente il concilio di  
Firenze.

2° Nel medesimo tempo, noi crediamo e pro-  
fessiamo che i Romani pontefici sono i veri suc-

\* Cum nobis haudquaquam liceat singulos id genus libellos evulgare, unum speciminis gratia in lucem edi curavimus; ceterorum vero, quorum tenor fere idem est, inscriptio tantum et subscriptiones ad fidem faciendam exhibebuntur. De libellis illis haec habebantur in epistola vicarii apostolici Constantinopolitani die 19 novembria data ac praefecto congregationis de Propaganda fide nuncupata: „Eminenza reverendissima. Nel trasmettere il mio rapporto sullo stato dell'unione bulgara, come me lo avea ordinato l'eminenza vostra reverendissima, feci menzione del movimento che vieppit va dilatandosi nella Macedonia. E nello stesso tempo per mettere la sagra congregazione al giorno de' motivi di questo movimento, aggiunsi la traduzione suocciata degl'indirizzi che mi giungevano dai vari villaggi. Oggi mi fo un dovere di trasmetterle qui compiegata la traduzione in estenso degl'indirizzi di quattro villaggi, che recentemente si sono dichiarati. Paragonandoli coi primi, l'eminenza vostra reverendissima potrà rilevare che poco per volta il movimento prende un aspetto più religioso; che lo scisma Foziano viene rigettato esplicitamente, professata la debita sommissione alla santa Romana chiesa. Offerendo pertanto all'eminenza vostra reverendissima l'omaggio del mio più profondo rispetto passo all'alto onore di rassegnarmi dell'eminenza vostra reverendissima, umilissimo obbedientissimo servitore. † Paolo Brunoni, arcivescovo di Tarso, vicario apostolico di Costantinopoli.“ — Translationem datus prout iacet in Positione quam vocant congregationis de Propaganda fide diei 26 februarii 1863, Sommaris, p. 28-8.

истинни наследници на святаго Петра, върху когото Исусъ Христосъ е основалъ своята черква, и подновяваме съпричастieto съ сѣдалището на святаго Петра, върху което върховно е сѣдналъ и управлява тази истинна черква Пий IX, когото и ни припознаваме за отецъ и глава на сѣщата католическа църква и особено на нашата българска църква.

3° Като отъ една страна продължаваме да бъдемъ за свѣтскити работи, свѣоги или вѣрни на негово величество султанатъ, нашиятъ господарь; отъ друга страна и въ сѣщото време ни ще наизмъ още, за духовнити работи, пълна и често сърдечна вѣрностъ и най усърдно и основно послушание къмъ негово свѣтѣйшество папа Пий IX и къмъ неговити наследници на свѣтото сѣдалище.

4° Отъ днесъ за свѣоги, ни припознаваме свѣятата българска съединена черква въ Цариградъ за наша истинска майка, както и, колкото ти остане съединена и послушна на папата, за центрь мѣжду насъ и Римската църква, истинна майка и учителка на сѣчкити черкви на вселенната.

5° Свѣятата западна Римска църква, споредъ както е въ старо време още узаконила да има въ българската наша църква една ерархия каноническа и независима отъ другити народни ерархии, негово свѣтѣйшество папа Пий IX, който е сега нейнъ върховенъ началникъ, ще благоволи да възобнови и да припознае тая наша ерархия каноническа и независима отъ другити народни ерархии.)

6° Главниятъ архиепископъ на нашата българска черква въ Цариградъ ще бѣде глава на сѣчкити наши български черкви и на сѣчкото българско духовенство, и той ще го управлява съобразно съ черковнити правила и царскити закони. За тая причина, туку като чедото на съединенити Българи стане достоянство, ще носять, той и неговити законни наследници, титлата български патриархъ.

7° Главниятъ български архиепископъ както и митрополитити, епископити и сѣчкото духовенство, които ще управляватъ българскити епархии и енории ще бѣдатъ сѣчкити родомъ българи. Туку като нашата каноническа ерархия си възобнови и нареди, свѣятиятъ отецъ ще благоволи да си споразумѣ съ главнити членове на тая ерархия за да наредатъ формата на владѣшкити избирания по единъ начинъ съобразенъ съ свѣтитц канони и способенъ да избѣгне сѣкакъвъ видъ смущения и симонии. Колкото за сега свѣятиятъ отецъ ще благоволи да възпреме за владѣка на една епархия одного отъ свѣщенниците, когото жителити на сѣщата тая епархия предложатъ на неговото избиране, ако обаче той свѣщенникъ би му си видѣлъ достоенъ да бѣде владѣка.

8° Сѣчкити обряди и постановления на нашата българска черква, както богослуженнето, тържествата, състояннето и черковнити обичаи на нашето горце и доде духовенство, способъ и вършането на свѣтити тайства и раздаването на причастието оставать си неизмѣненни въ сѣко отношение каквото сѣ били въ употребление до сега така ще бѣдатъ и занаярѣдъ. Нѣ око би си открялъ злоупотребления или заблуждения на явно вмѣкнати въ България отъ фотиевътъ схизмъ ще си направятъ да изчезнатъ.

9° Четенето въ символътъ на вѣрата ще бива споредъ както е тои въ черковнити наши

consori di san Pietro, sopra di cui Gesù Cristo ha fondato la sua chiesa e rinnoviamo l'unione colla sede di san Pietro, la quale occupa presentemente e governa la chiesa il papa Pio IX, e lo riconosciamo come padre e capo di tutta la chiesa cattolica della nostra chiesa bulgara.

3° Da una parte dichiarandosi sudditi fedeli di sua maestà il sultano nostro padrone, dall'altra, per gli affari spirituali, conserveremo la filiale ubbidienza e fedeltà al santo padre Pio IX ed ai suoi successori nella santa sede.

4° D'ora innanzi noi riconosciamo la nostra santa chiesa bulgara, unita in Costantinopoli come madre e centro, fin a tanto che rimarrà unita al santo padre ed alla chiesa Romana, vera madre e maestra di tutte le chiese dell'universo.

5° La santa chiesa occidentale Romana siccome ha riconosciuto anticamente per la chiesa bulgara una gerarchia indipendente da tutte le altre gerarchie nazionali, il santo padre Pio IX si degnerà riconoscere la nostra gerarchia indipendente da tutte le altre gerarchie indipendenti.

6° L'arcivescovo primate della nostra chiesa bulgara sarà il capo di tutte le nostre chiese bulgare e di tutto il clero bulgare, ed esso ci governerà secondo i canoni della chiesa e le leggi dell'impero. Perciò, se il numero de' Bulgari uniti sarà abbastanza grande, esso, come anche i suoi successori, prenderanno il titolo de' patriarchi bulgari.

7° L'arcivescovo de' Bulgari, come anche i metropolitani, i vescovi e tutto il clero, i quali governeranno le diocesi e le parrocchie, saranno della nazione bulgara. Quando la nostra gerarchia sarà ben organizzata, il santo padre si degnerà d'intendersi coi principali membri della detta gerarchia affine di stabilire il modo di eleggere i vescovi secondo i canoni della chiesa per evitare delle turbolenze e delle simonie. Quanto al presente, il santo padre si degnerà accettare il vescovo che sarà eletto e proposto dal popolo, se un tal soggetto sarà giudicato degno di essere costituito vescovo.

8° Il rito, le costituzioni della chiesa bulgara, la liturgia, le feste e tutte le usanze della nostra chiesa rimarranno immutabili, come furono finora praticate. Se poi si troverà qualche errore manifesto, introdotto dallo scisma foziano, che sia eliminato o corretto.

9° Il simbolo della fede, come tutti i nostri libri liturgici, rimarranno immutabili. Così il ca-

книга и остава си неизмѣненъ. Така и ка- A leondario e tutte le feste saranno osservate all' leondarietъ ще си остане по вѣткому и съ antica.  
приетити отъ българската черкова святиня и прарадуваня.

10<sup>o</sup> Черковните книги, които сме употребили-вали и ще употребяваме за богослужението оставатъ сжщити както си употребяватъ днесъ на славянски или на старобългарски языкъ. Тѣй и въ нашити училища българскиятъ языкъ съ народнитѣ слова и характера ще бжде сѣкоги главниятъ языкъ и основата на ученето на нашата младежь.

Каза Велешка село Църквино.

1. Янко Пехливанъ и внукътъ му Димо. — 2. Георги Ничовъ и синъ му Димо. — 3. Мана-сия Петровъ и синъ му Георги и внуковети му Никола и Орде. — 4. Димо Кичовъ и синъ му Тоде. — 5. Ангелъ Деловъ и синовети му Пано и Мартинъ. — 6. Мите Енмовъ синовети му Насто, Кочо и Стоянъ. — 7. Муфтарътъ Арсо Недевъ Тоде и братята му Ризо и Ангелъ и внуковети му Томежко и Димо. — 8. Тоде Дашковъ, братъ мн. Насто, и синовети му Лазо, Христо и Стоянъ. — 9. Георги Трайковъ братъ му Мице и синовети му Манче и Арсо. — 10. Тоде Пановъ, синъ му Георги, братята му Димо и Христо, и внуковети Филипъ и Орде. — 11. Янко Митовъ, синъ му Лазо и внуковети му Орде, Христо, Филипъ, Насто. — 12. Мице Никовъ синовети му Петрушъ и Тево, внуки му Насто. — 13. Тево Янковъ синъ му Лазо. — 14. Арсо Урваръ и синовети му Гошо, Орде. — 15. Арсо Димовъ братъ му Тоде. — 16. Лазо Натковъ и братъ му Петре. — 17. Никола Цървенковъ и братята му Димо Коста.

(Това село съдържа до 40 къщи отъ които 1/2 та сж мюсюлмански.)

Distretto di Velisce, villaggio di Zerewino.

II. *На какво селъшество напа Пил IX истински глава на сичкити християни жители отъ село Владисоци.*

Каза Велешка.

1. Даво Томежко. — 2. Тораи Петре. — 3. Смиле Дудигъ. — 4. Трако Труси. — 5. Тоде Труси. — 6. Яне Труси. — 7. Трако Злате. — 8. Стоянъ Доде. — 9. Косте Доде. — 10. Никола Доде. — 11. Бургасъ Кръсте. — 12. Манасъ Бургасъ. — 13. Мице Симожъ. — 14. Найдо Умовъ. — 15. Здраве Левко. — 16. Горе Левко. — 17. Спасе Левко. — 18. Стоянъ Левко. — 19. Мане Кръстевъ. — 20. Аце Кръстовъ. — 21. Димо Витанъ. — 22. Мане Злате. — 23. Стоянъ Бри-лковъ. — 24. Петрушъ Брилковъ. — 25. Новъ Виле. — 26. Стоянъ Вичевъ. — 27. Трако Ил-ковъ. — 28. Стоянъ Митко. — 29. Момиръ Морисвали. — 30. Ацо Марковъ. — 31. Вилко Христо. — 32. Митре Морали. — 33. Димо Ангелко. — 34. Ангеле Пале. — 35. Андо Дуругъ. — 36. Давиде Витанъ. — 37. Петре Китанъ. — 38. Ницо Дмитрако. — 39. Иванъ Миленко. — 40. Ницо Миленко. — 41. Алексо Дучо. — 42. Стоянъ Миленко. — 43. Стоянъ Богосеки. — 44. Трако Боге. — 45. Новде Боге. — 46. Мосо Трене. — 47. Трако Трене. — 48. Станко Трене. — 49. Стоянъ Мурде. — 50. Стано Пейо. — 51. Велко Кидовъ. — 52. Пазарко Топалъ.

III. *На какво селъшество напа Пил IX истински глава на сичкити християни жители отъ село Каваница.*

Велешка каза.

1. Пд. Арсо. — 2. Тоне Петре. — 3. Новче Тодоръ. — 4. Пде Ризо. — 5. Мане Тане. — 6. Давче Тане. — 7. Гимо Трако. — 8. Сонолъ Трако. — 9. Никола Косте. — 10. Пано Горги. — 11. Кочо Зафиръ. — 12. Яковъ Тоше. — 13. Ангеле Кисе. — 14. Мохале Секо. — 15. Бошко Трую. — 16. Зафиръ Горе. — 17. Петрушъ Норде. — 18. Яне Стою. — 19. Петру Бошко. — 20. Димко Здраве. — 21. Арсо Стоянъ. — 22. Наумъ Давишъ. — 23. Димко Норде. — 24. Давче Ангеле. — 25. Ангеле Марко. — 26. Димо Атанаско. — 27. Никола Яковъ. — 28. Лазо Трако. — 29. Мане Цорди. — 30. Тево Камче. — 31. Мидо Карче. — 32. Камче Давишъ. — 33. Димко Горавъ. — 34. Ханчи Димо. — 35. Арсо Саадо. — 36. Димо Тодоръ. — 37. Бошко Геге. — 38. Мице Тасе. — 39. Петре Стоянъ. — 40. Боге Трако. — 41. Бошко Нове. — 42. Яне Горе. — 43. Диме Тодоръ. — 44. Арсо Мице.

IV. *На какво селъшество напа Пил IX истински глава на сичкити християни жители отъ Зарде*

Каза Прилепска.

1. Янко Спасе. — 2. Здраве Брашиъ. — 3. Коте Никола. — 4. Нованче Подинъ. — 5. Цветанъ Триче. — 6. Трако Иванъ. — 7. Костадинъ Секула. — 8. Богатинъ Секула. — 9. Мирче Веланъ. — 10. Косте Носифъ. — 11. Трале Носифъ. — 12. Харизанъ Носиновъ. — 13. Ниле Стамболчи. — 14. Науме Митре. — 15. Андже Надовъ. — 16. Секула Блинакъ. — 17. Петре Андже. — 18. Янкула Стефанъ. — 19. Наумъ Стоянъ. — 20. Хрисанте Стоянъ. — 21. Сточе Веланъ. — 22. Атанасъ Неделко. — 23. Ниле Янкура. — 24. Хрисанте Здраве. — 25. Богатинъ Момиръ. — 26. Стеванъ Тошевъ. — 27. Силанъ Дамасетъ. — 28. Триче Ивановъ. — 29. Коста-динъ Момиръ. — 30. Илия Момиръ. — 31. Илия Горговъ. — 32. Хрисанте Неделко. — 33. Петре Горговъ. — 34. Сточе Бошко. — 35. Хрисанте Никола. — 36. Трако Никола. — 37. Митко Алекса. — 38. Велко Наумъ. — 39. Здраве Груевъ. — 40. Костадинъ Носиновъ.

V. *На какво селъшество напа Пил IX истински глава на сичкити християни жители отъ село Воиница.*

Велешка каза.

1. Давче Кръсте. — 2. Саадо Трако. — 3. Алексо Мано. — 4. Мане Тоше. — 5. Янко Ми-новъ. — 6. Насто Цанко. — 7. Коста Алекса. — 8. Димо Ацо. — 9. Андо Ничовъ. — 10. Петрушъ

Соколы, — 11. Ташо Соколы. — 12. Косте Давче. — 13. Димо Нетко. — 14. Мане Надова. — 15. Мице Гамо. — 16. Мице Цветко. — 17. Никола Науы. — 18. Миле Нетко. — 19. Иле Косте. — 20. Михо Ангеле. — 21. Марко Яковъ. — 22. Горгия Нетко. — 23. Христо Нетко. — 24. Науы Трако. — 25. Манасия Трако. — 26. Иове Трако. — 27. Никола Трако. — 28. Янаки Ангеле. — 29. Траче Алекса. — 30. Михо Давче. — 31. Науы Каре. — 32. Петрушь Вошко. — 33. Вошко Алексо. — 34. Насто Ничовъ. — 35. Трако Ничо. — 36. Насто Мосо. — 37. Насто Вошко. — 38. Науы Янко. — 39. Гоче Янко. — 40. Андо Янко. — 41. Орде Петрушь. — 42. Манася Горче. — 43. Петрушь Горче. — 44. Боче Томе. — 45. Стоянъ Давче. — 46. Таше Соколы. — 47. Петрушь Ангеле. — 48. Косте Тале. — 49. Мале Ангели. — 50. Маше Петре. — 51. Давче Шошъ. — 52. Матко Гимо. — 53. Гуре Гимо. — 54. Арсе Цвете. — 55. Науы Мидошъ. — 56. Горга Краче. — 57. Ине Даскале. — 58. Стоянъ Косте. — 59. Алексо Даскале. — 60. Весо Яко. — 61. Гоче Алекса. — 62. Никола Мирче. — 63. Сопое Арсе. — 64. Петрушь Соколы. — 65. Стоянъ Малевъ. — 66. Филипъ Иорге. — 67. Секула Иосифъ. — 68. Сасдо Иосифъ. — 69. Иованъ Маравала. — 70. Иовъ Гамо. — 71. Гоче Наго. — 72. Петрушь Наго. — 73. Манче Наго. — 74. Арсе Трако. — 75. Насто Арсе. — 76. Севанъ Иовъ. — 77. Трако Ангеле. — 78. Мане Иорданъ. — 79. Петре Капеслия. — 80. Андо Петре. — 81. Ангеле Иосифъ.

28.

SYNODI PATRIARCHAE CONSTANTINOPOLITANI RELATIO AD SYNODUM  
SUPER NEGOTIO BULGARICO \*

1864 februarii 21 martii 5.

Αναβάντες τὸν πατριαρχικὸν οἰκουμηνικὸν θρόνον<sup>1</sup>, ἔκαστος ἐν τῷ ἑαυτοῦ ἔθνει καὶ ἐκλέγωντα: παρὰ τοῦ ἐθνικοῦ βουλγαρικοῦ συμβουλίου.

Ἄρθρον γ'. Εἰς δὲ τὰς ἐπαρχίας, εἰς τὰς ὁποίας ὑπάρχουσιν ἀναμιξῆ γραικοὶ καὶ βούλγαροι, οἱ ἀρχιερεῖς νὰ ἐκλέγωνται ἐξ ἐκείνου τοῦ ἔθνους τῆς ἐπαρχίας, τὸ ὅποιον εἶναι πολυπληθέστερον.

Ἄρθρον δ'. Εἰς ἕνα ἕκαστον ἀρχιερέα νὰ ἔρριθῆ ἑπίσημος ἐπιχορηγία ἀναλόγως τοῦ βαθμοῦ αὐτοῦ.

Καὶ πρῶτον ληφθὲν ὑπὸ ὄψιν τὸ α' ἄρθρον, τὸ περὶ ἐκλογῆς τοῦ οἰκουμηνικοῦ πατριάρχου, μετὰ πολλὰς συζητήσεις ἔρριθῆ κοινῇ παρὰ πάντων τῶν μελῶν τῆς ἐπιτροπῆς ὡς ἀκολουθεῖ:

Συνεπειὰ τῆς ἀπὸ τινος ἴδιου χρόνου μεταξὺ τῶν πατριαρχικῶν καὶ τῶν ἀδελφῶν βουλγάρων ὑφισταμένης διαφορᾶς, ἣ ὑψηλὴ πύλη πρὸς λύσιν ταύτης ἀπεφάσισε τὴν σύστασιν δεκαμελοῦς ἐπιτροπῆς, ἣς τὰ πάντα μὴ βουλγαρικὰ μέλη ἐξελέγησαν δυνάμει ὑψηλοῦ αὐτῆς τσεσάρη παρὰ τοῦ διαρκικοῦ ἐθνικοῦ μικτοῦ συμβουλίου, συναθροθέντος τῆ 24 ἀπριλίου τοῦ 1862 ἔτους ὑπὸ τὴν προεδρίαν τῆς αὐτοῦ καταγεγραμμένης τοῦ πρώην Κωνσταντινουπόλεως κυρίου Ἰωακείμ<sup>2</sup>. τὰ δὲ ἕτερα ἐξελέγησαν παρὰ τῶν ἀδελφῶν βουλγάρων<sup>3</sup>. Συνελθούσης τῆς διαληφθείσης ἐπιτροπῆς, τὰ βουλγαρικὰ μέλη πρότειναν ὀκτὼ ἄρθρα, ὡς ἀποτελοῦντα τὸ κεφάλαιον τῆς διαφορᾶς αὐτῶν.

Ἄρθρον α'. Τὸ βουλγαρικὸν ἔθνος ζητεῖ ἵνα μετῆχη τῆς ἐκλογῆς τοῦ οἰκουμηνικοῦ πατριάρχου ἀναλόγως τοῦ πληθυσμοῦ αὐτοῦ.

Ἄρθρον β'. Τὸ ἔθνος τῆς συνόδου ζητεῖ ἵνα ἀπαρτιζῆται ὑπὸ βουλγάρων.

Ἄρθρον γ'. Νὰ συσταθῆ, ἐν μικτῶν βουλγαρικῶν συμβουλίων.

Ἄρθρον δ'. Νὰ δοθῆ ἐθνικὴ σφραγὶς εἰς ἕνα κληρικὸν καὶ λαϊκὸν μέλος τοῦ βουλγαρικοῦ συμβουλίου.

Ἄρθρον ε'. Ὁ πατριάρχης νὰ μὴ δύνηται νὰ καύῃ ἢ διορίσῃ τὸν πρῶτον μητροπολίτην καὶ τὸν βοηθὸν αὐτοῦ λαϊκόν.

Ἄρθρον ς'. Οἱ ἀρχιερεῖς τῶν βουλγαρικῶν ἐπαρχιῶν νὰ προτείνωνται παρὰ τῆς χρεουσίσης ἐπαρχίας

<sup>1</sup> Synchronus Amasiae metropolita patriarcha creatus fuerat die 30 septembris 9 octobris 1663. Confer tom. XI. huius operis. col. 641 C.

<sup>2</sup> Consilii huius sodales graeci renuntiati sunt metropolitani Artae et Larissae, Stephanus Karatheodorus, Paulus Musurus, Constantinus Adosidea.

<sup>3</sup> Fuerunt hi: Parthenius episcopus Πολιτανῆς, Gabriel Christides, Sfetos N. Usanoglus, Stoianus Tsomacov, Th. Bourmov. — Utriusque gentis deputatos gubernium tarcticum agnovit die 13/25 iunii.

\* (Uedon, op. cit., p. πα' γς'. Nonnullas adnotationes ipsi adiecit ad illustrandos quosdam gravissimas huius relationis locos. Exhibita fuisse coniecimus die 21 februarii / 5 martii 1864, quo commissio novem virorum, διασωτηρικὴ ἐπιτροπὴ dicta, primum convenit in aedibus patriarchalibus.

Caput istud vide, si lubet, in tomo XI. huius operis. col. 529 B.

4. Ἐκ τῶν κατοίκων τῶν ἐξω ἐπαρχιῶν εἶναι ἂν ἐκλογαί· λαϊκοὶ οἱ κατὰ τῶν ἐκρινέντων ἐπαρχιῶν ἐκλεγθῶσιν· καὶ σταλησόμενοι ὑπὸ τοῦ ἐπιμελητοῦ.

δ. Ἡ ἐκλογή, καὶ ὁ διορισμὸς τῶν διαφόρων τούτων ἐκλογέων γινήσεται ὑπὸ τῶν συγκαλεσθησομένων κατὰ τοὺς ἐφεξῆς προκατασκευασθησομένους καταλόγους· ἅμα τῇ γηρεύσει τοῦ πατριαρχικοῦ θρόνου ἐκλογικῶν συλλόγων.

ε. Τῇ προτάσει καὶ ἐπιμελείᾳ τοῦ μικτοῦ συμβουλίου ὁ τοποτηρητὴς θέλει ἀμέσως ζητήσαι διὰ τακτικῶν παρὰ τῆς ὑψηλῆς πύλης κατάλογον ἐπικεκρωμένον ἔλθων ἐν γένει τῶν φερόντων πολιτικῶν ἢ στρατιωτικῶν βαθμῶν, καὶ τῶν θείων, πολιτικῶν, καταχόντων ὑπάρχων, ὀρθοδόξων χριστιανῶν, τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει μόνιμως κατοικούντων, σημειούμενον ἐν αὐτῷ καὶ τοῦ εἴθους τοῦ βαθμοῦ ἢ τῆς ὑπηρεσίας αὐτῶν. Τοῦ καταλόγου δὲ τούτου λιγυθέντος, θέλει κρατήσει μὲν ἀντίγραφον ὁ τοποτηρητὴς, διαβιβάζει δὲ τὸ πρωτότυπον εἰς τὸ μικτὸν συμβούλιον ἵνα καταχωρήθῃ ἐν τῷ ἀρχαίῳ αὐτοῦ.

ς. Τὸ μικτὸν συμβούλιον μετὰ τοῦ τοποτηρητοῦ πορίζομενον τὰς γνώσεις του οἰκοῦν τε καὶ ἐξ ἄλλων πηγῶν, καὶ μάλιστα ἐξ ἀνδρῶν ἐξοικιστῶν, ἀνηκόντων εἰς τὰς διαφόρους τῶν ἐπιστημῶν κλάσεις, θέλει συντάξει τάχιστα κατάλογον πάντων τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει κατοικούντων καὶ τῇ ἐπιστήμῃ διακριθέντων ὀρθοδόξων χριστιανῶν, οἰοσδήποτε ὀθωμανικῆς ὑπηρεσίας ἐθνικότητος, ὄντων ἰατρῶν, νομικῶν, διδασκάλων, μηχανικῶν, γεωμετρῶν καὶ λοιπῶν, τῶν ἐπιστῶν, ἐρασιγώνων· ἐν συμβουλίῳ ἔγκριθέντα, ἐπικυρῶν ὁ τοποτηρητὴς, θέλει κρατῆσαι μὲν ἀντίγραφον αὐτοῦ, στέλλει δὲ τὸ πρωτότυπον εἰς τὸ μικτὸν συμβούλιον πρὸς καταχώρησιν καὶ φύλαξιν, ὡς ἄνω εἰρηται.

ζ. Κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον θέλει συνταχθῆναι παρὰ τοῦ μικτοῦ συμβουλίου καὶ ἐπικυρῶν, παρακαταστήθῃ καὶ φύλαξθῆναι, ὡς εἰρηται, εἰς τὸ βῆθον συμβουλίου κατάλογος πάντων τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει εὐπολιτῶν καὶ στρατιωτικῶν ἐμπόρων καὶ τραπεζιτῶν χριστιανῶν ἐκ πάσης ἐθνικότητος ὑπάρχων.

η. Ἐκάστη τῶν ἐν τῷ γ' ἑδαφίῳ τοῦ γ' ἀρθροῦ σημειωθειμένων συντεχνιῶν νὰ προσκαλεσθῆται ὑπὸ τοῦ τοποτηρητοῦ, τῇ προτάσει καὶ ἐπιμελείᾳ τοῦ μικτοῦ συμβουλίου. Συνερχόμενοι δὲ οἱ πρότεστοι ἐκάστης τούτων κατ' ἴδιον εἰς ἓν, νὰ συντάττωσιν ἐν εὐθύτητι καὶ δικαιοσύνῃ τὸν κατάλογον τῶν εὐπολιτικῶν τῶν καὶ προκρίτων αὐτῆς ἐξ ἀπάντων τῶν τμημάτων, ἔαν πολλὰ ὑπάρχωσι, καὶ τοῦτο ἐκ πάσης ὑπάρχοντος ἐθνικότητος. Ὁ κατάλογος οὗτος τακτικῶς ὑπογεγραμμένος ἢ ἑσφαρισμένος, ὑποβαλλόμενος διὰ τοῦ τοποτηρητοῦ εἰς τὸ μικτὸν συμβούλιον, ἀφοῦ καὶ παρὰ τοῦ ἐπιμελητοῦ, θέλει ὡσαύτως ἐπικυρῶν καὶ σταλῆναι ὑπὸ τοῦ ἰδίου εἰς τὸ συμβούλιον πρὸς καταχώρησιν καὶ φύλαξιν αὐτοῦ.

θ. Νὰ συνταχθῇ ἐπὶ τούτῳ παρὰ τοῦ τοποτηρητοῦ καὶ τοῦ μικτοῦ συμβουλίου κατάλογος τῶν ἐν τῇ πόλει καὶ περὶ τῶν πόλεων μετὰ τοῦ βουλγαρικοῦ Καταστίνου ὑπαρχουσῶν ἐνοριῶν, ὁ ὅποιος ἐπικυρῶμενος ὑπὸ τοῦ τοποτηρητοῦ, νὰ διαβιβάζεται ἑμοίως εἰς τὸ μικτὸν συμβούλιον πρὸς καταχώρησιν καὶ φύλαξιν αὐτοῦ.

ι. Τῇ προτάσει καὶ ἐπιμελείᾳ τοῦ μικτοῦ συμβουλίου ὁ τοποτηρητὴς θέλει ἀπὸ τοῦδε διατάξει δι' ἐγκυκλίων τοῦ μητροπολίτου τῶν ἐξω ἐπαρχιῶν, ὅπως, μετὰ τῶν ἐν τῇ μητροπόλει προκρίτων χριστιανῶν συντάξαντες καὶ συνυπογράφαντες, σταλῶσιν εἰς τὰς πατριαρχεῖα κατάλογον τῶν κατὰ τὴν ἐπαρχίαν καὶ τὰς ἐπισκοπὰς αὐτῶν κειμένων κλήρων, κημοπόλεων καὶ χωρίων, προσεπισημειωμένων ἐκείνων ἐκ τῶν βῆθεισῶν κλήρων, ὅσοι εἰσὶν προϊετούσαι μητροπόλεων, ἐπισκοπῶν ἢ καζάδων. Ἐκ δὲ τῶν καταλόγων τούτων, διαβιβασομένων ἅμα τῇ ἀφίξει αὐτῶν ὑπὸ τοῦ τοποτηρητοῦ πρὸς τὸ μικτὸν συμβούλιον, ὀδηγούμενον τοῦτο, θέλει συντάξει τὸν τελειωτικὸν κατάλογον δι' ἐκάστην τῶν ἐπαρχιῶν, αἰτινας συμφωνῶν τῷ δ' ἀρθρῷ

τοῦ παρόντος παραρτήματος πρόκειται νὰ ἐκλέξωσι καὶ διορίσωσιν, εἴτε ἐπιθεὶν εἴτε ἐντεθεὶν, μόνον ἢ κολλεῖ· ὅμοι ἂν εἶναι ἐκλογαί διὰ τὴν ἐκλογικὴν τοῦ πατριαρχικοῦ συνέλευσιν. Τὰ πρωτότυπα τῶν καταλόγων τούτων, ἐπικεκρωμένον ὑπὸ τοῦ τοποτηρητοῦ, θέλουσι φυλάττεσθαι ἐν τοῖς ἀρχαίοις τοῦ μικτοῦ συμβουλίου, ἀντίγραφον δὲ αὐτῶν θέλει καταχωρῆσθαι, ὡς ἄνω εἰρηται, ἐν τῷ ἐπὶ τούτῳ κρατούμενῳ κώδικι.

κ. Τῶν καταλόγων οὗτοι προκατασκευασθέντες, ὁ τοποτηρητὴς τῇ γνώμῃ τοῦ μικτοῦ συμβουλίου, ἐν μὲν Κωνσταντινουπόλει θέλει προσκαλεῖσθαι διὰ προσκλητηρίου ἕκαστον τῶν ἐν τοῖς τῶν διαφόρων σωματείων ὡς ἀνωθι ἐσχηματισμένοις καταλόγοις, καὶ τοὺς κλημάλιδας ἢ πρώτους τῶν ἐπιτρόπων ἐκάστης ἐνοριακῆς ἐκκλησίας, ὅπως οἱ ἐξ ἐκάστου σωματείου, συνερχόμενοι κατ' ἴδιον εἰς ἓν, ἐκλέξωσι καὶ διορίσωσιν ἐν κλεινοσηφίᾳ διὰ μυστικῆς ψήφοφορίας τοὺς ὀρισμένους ἐκλογαίς αὐτοῦ διὰ τὴν ἐκλογικὴν τοῦ πατριαρχικοῦ συνέλευσιν, λαμβανόμενον κατὰ τὴν ἐκλογὴν ταύτην ὑπὸ δικαίαν ἑποφίην καὶ τοῦ ὑποκρίτου τῶν ἐθνικιστῶν, ἵνα μηδεμίαν, τοῦλάχιστον τῶν κυριωτέρων αὐτῶν, καὶ μάλιστα τῶν βουλγάρων, ἀποκλεισθῆται τῆς αὐτοῦ ἀντιπροσωπείας, ὡς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις, ὅπου καὶ ἐν Κωνσταντινουπόλει. Διὰ δὲ τὰς ἐπαρχίας θέλουσιν ἐκδίδοι ἐπιστολάς, πρὸς τοὺς μητροπολίτας καὶ τοὺς κατοίκους ἀπαιτουμένας, ἵνα οἱ πρόκριτοι ἐκίστην ἐν τῇ προεπισημειωμένῃ καταλόγῳ οσημειωμένης κλήρας, κημοπόλεως καὶ χωρίας, προσκαλούμενοι ὑπὸ τοῦ μητροπολίτου, σταλῶσι δι' ἀναφοράς ἀνὰ τίσσορας μὲν ἐκ τῶν πρωτεύουσῶν μητροπόλεων, ἀνὰ δύο δὲ ἐκ τῶν τῆς ἐπισκοπῆς, καὶ ἀνὰ ἓν ἐκ τῶν καζά ἢ ἐκ τῶν λοιπῶν, εἰς τὴν πρωτεύουσαν τῆς μητροπόλεως· ὅπου δὲ κλειστέται μητροπόλεις εἰσὶν ἡνωμένας, εἰς τὴν πρώτην ἐν τῷ καταλόγῳ οσημειωμένην μητροπόλιν, ὅπου ἐπὶ παρουσίᾳ μὲν, ἀλλ' ἄνευ τῆς ψήφοφορίας ἢ ἐπιτροπίας τοῦ μητροπολίτου ἢ τῶν μητροπολιτῶν τῶν ἡνωμένων ἐπαρχιῶν, συζητούμενοι ἐκ τῶν συνελθόντων κληρευσομένων ἐκλογικῶν συλλόγων, ἀφοῦ προηγουμένως παρατηρηθῶσι καὶ παραδεχθῶσιν ὡς τακτικὰ τὰ πιστευθῆναι τῆς ἀντιπροσωπείας τῶν ἔγγραφα, καὶ κρατούμενου τακτικοῦ πρωτοκόλλου, θέλει ἐκλέγεσθαι ἐν κλεινοσηφίᾳ διὰ μυστικῆς ψήφοφορίας ὁ ἀπαιτούμενος διὰ τὸν πατριαρχικὸν ἐκλογαίς, λαμβανόμενος εἴτε ἐκ τοῦ τόπου, εἴτε ἐκ Κωνσταντινουπόλεως, εἴτε καὶ ἀλλοθῶθεν, ἀντὶ εἰδήμων, εὐνόηκτος καὶ ὑπέκτος ὀθωμανός, καὶ σταλῶσθαι ἀμέσως εἰς τὰς πατριαρχεῖα ἐπεδοσμένους· μὲ τὸ ἐκλεκτικῶν αὐτοῦ ἔγγραφον ὑπὸ τῶν μελῶν τοῦ συλλόγου συνταταγμένον καὶ ὑπογεγραμμένον ἢ ἑσφαρισμένον. ὑπὸ δὲ τοῦ μητροπολίτου ἢ τῶν ἡνωμένων μητροπολιτῶν ἐπικεκρωμένον. Ἐπειδὴ δὲ ὡς εἰρηται, ὁ μητροπολίτης ἢ οἱ ἡνωμένοι μητροπολίται δὲν θέλουσιν ἔχει ψῆφον οὐδὲ ἐπιτροπείαν τινα εἰς τὸν σύλλογον, ἀλλ' ἀπλῆν ἐπιτήρησιν τῆς εὐταξίας καὶ τῆς ἀκριβοῦς ἐκπληρώσεως τῶν νενομομένων, ἔαν οὗτοι ἀρνηθῶσι τὴν ἐπικύρωσιν ἐκλεκτικῶν δι' ὀποιονδήποτε λόγον, τὰ μέλη τοῦ συλλόγου δύνανται νὰ ζητήσωσι τὴν ὡς ἀνωθι ἐκ νέου ἐνέργειαν τῆς ἐκλογῆς ἐνώπιον τοῦ ἐπιτοπίου διακρίτου, καὶ τότε ἡ ἐπικύρωσις τοῦ ἐκλεκτικῶν γίνεται παρὰ τούτου.

λ. Ἀπὸ πάντας οἱ ἀνωτέρω ἐκλογαίς εὐρεθῶσιν ἔτοιμοι ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐντὸς τῶν ὑπὸ τοῦ κανονισμοῦ ὀρισμένων, ἢ ὁ τοποτηρητὴς μετὰ τοῦ μικτοῦ συμβουλίου κληροφορηθῶσιν ἔγγράφως παρὰ τοῦ μητροπολίτου καὶ τῶν προκρίτων μητροπόλεως, ὅτι οἱ κάτοικοι, εἴτε ὡς μὴ συμφωνήσαντες, εἴτε ὡς μὴ θαλήσαντες, δὲν ἔχουσι νὰ σταλῶσιν ἐκεῖθεν ἢ διορίσωσιν ἐντεθεὶν ἐκλογαίς αὐτῶν, τότε τῇ εἰδήσει καὶ τῇ γνώμῃ τοῦ μικτοῦ συμβουλίου θέλουσιν ἐκτελεσθῆναι τὰ ὑπὸ τοῦ δ' καὶ λοιπῶν ἀρθρῶν τοῦ α' κεφαλαίου τοῦ περὶ ἐκλογῆς πατριαρχικοῦ κανονισμοῦ ὀρισμένα.



Σημ. Οι ἐν τῷ δ' ἄρθρῳ τοῦ κανονισμοῦ μη-  
 μοναυόμενοι λαϊκοὶ ἐκλογεῖς τῶν ἐξῆς ἐπαρχιῶν ἔστιν  
 οἱ πανήγιοντα ἐκτὸς ἀντιπροσώπων τῶν ἐπαρχιῶν  
 τοῦ ὑπὸ τῆς ἐπιτροπῆς ἐγερθέντος καταλόγου, φανο-  
 μένου ἐν τοῖς πρακτικαῖς τῆς δ' συνεδριάσεως<sup>1</sup>.

Ἀκολούθως ἡ ἐπιτροπὴ ἐπιλήφθη τοῦ β' ἄρθρου,  
 τοῦ περὶ σχηματισμοῦ τῆς ἱερᾶς συνόδου. Ἐνταῦθα  
 τὰ βουλγαρικὰ μέλη ἐξερράσαντο κυριότατα κερδέματα  
 καὶ ἀγανάκτησιν μεγίστην ἐν ὄνματι τοῦ ἔθνους αὐ-  
 τῶν, ἀξιοῦντα, ὅτι οἱ γραικοὶ ἀρχιερεῖς, ὡς ἀποκα-  
 λουθῶσιν αὐτοῖς, ὄντες ὡς ἐπὶ τὸ καλὸν ἄνθρωποι δια-  
 γωγῆς ἐπιληψίμου, οὐδέποτε ἐφρόντισαν περὶ τῆς ἠθικῆς  
 καὶ θρησκευτικῆς μορφώσεως τοῦ ποιμνίου αὐτῶν, ὡς  
 μόνον διὰ μέλημα αὐτοῖς ἦν ἡ ἀργυρολογία καὶ ἡ  
 γύμνασις τῶν λαῶν· ὅτι οἱ ῥηθίντες ἀρχιερεῖς ἐκ  
 σουτήματος καταδικάσαντες τὴν γλῶσσαν, οὐδεμίαν  
 ἐπρεφον συμπάσαιαν πρὸς τὸ βουλγαρικὸν ἔθνος, μηδ'  
 αὐτῶν τῶν ἀγαθωτέρων ἐξαιρουμένων, ἐν φ' ἐν ταῖς  
 γραικικαῖς ἐπαρχίαις καὶ τὴν ἑλληνικὴν παιδεύειν  
 ὑπεστήριζον καὶ ἐνεφύχον, καὶ ἐν χαλεπαῖς περι-  
 στάσεσιν παντὶ οὐθένα ἠγωνίζοντο· ὅτι συναπείε τού-  
 των ἀπάντων τὸ βουλγαρικὸν ἔθνος ἀπαύσαν πᾶσαν  
 ἐμπιστοσύνην, ἀξιοὶ ὅπως καὶ οἱ ἀρχιερεῖς αὐτοῦ ἐκ-  
 λέγονται παρ' αὐτοῦ τοῦ ἴδιου, καὶ ἡ ἱερὰ σύνοδος  
 συγκροτήσῃ, τοῦλάχιστον κατὰ τὸ ἦμισον αὐτῆς, ἐκ  
 βουλγάρων, καὶ ὅπως ὁ ἐν ἐνεργείᾳ κανονισμὸς τρο-  
 ποποιηθῆ, ἐπὶ τῷ λόγῳ ὅτι, δυνατόν ἵνα μὴ συμφέρον  
 ταῖς διατάξεσι τούτου, εὐρεθῶσιν ἀρχιερεῖς ἐκ Βουλ-  
 γαρίας. Ἀπέναντι τῶν παρὰ τῶν βουλγαρικῶν μελῶν  
 τῆς ἐπιτροπῆς προβαλλομένων αἰτιάσεων, τὰ μὴ βουλ-  
 γαρικὰ μέλη ἀντίταξαν τὰς δεούσας παρατηρήσεις, καὶ  
 ἀπογράψαι ἐξηγήσεις παρ' αὐτῶν ἐγένετο πρὸς ἀπό-  
 δεῖξιν ὅτι τὰ φρονήματα ταῦτα τῶν βουλγαρικῶν με-  
 λῶν προήλθον ἐκ παρενοήσεως. Τὰ βουλγαρικὰ μέλη  
 ἐμμένοντα εἰς τὰς ἰδέας αὐτῶν, διετίλουν ζητοῦντα  
 τὴν παραδοχὴν τῶν ἀξιώσεων αὐτῶν. Τὰ μὴ βουλ-  
 γαρικὰ μέλη τότε, ἐπειδὴ τὰ βουλγαρικὰ μέλη κατ'  
 οὐδένα τρόπον παρεδέχοντο τὸ περὶ τοῦ σχηματισμοῦ  
 τῆς ἱερᾶς συνόδου ἄρθρον τοῦ ἐν ἐνεργείᾳ κανονισμοῦ,  
 παρουσίασαν τὸ ἀκόλουθον σχέδιον. Πρῶταίην ὅπως  
 ἄσπασαι αἱ ὑπὸ τὸν οἰκουμηνικὸν θρόνον κείμεναι ἐπαρ-  
 χίαι καταταχθῶσιν εἰς ἑξ' τοπικὰ τμήματα, ὡς ἀπο-

λόθως· α') εἰς τὸ τῆς Ἀσίας· β') τῶν νήσων· γ') τῆς  
 Θράκης· δ') τῆς Ἡπείρου καὶ Θεσσαλίας· ε') τῆς Μα-  
 κεδονίας καὶ ζ') τῆς Βουλγαρίας μετὰ τῆς Βοσνίας.  
 Ἐκ τῶν τμημάτων τούτων προτίθενται ἵνα λαμβάνω-  
 νται ἀνὰ δύο ἐκ τῶν μητροπολιτῶν ἐκάστου τμήματος  
 συμφέροντες τοῖς κανονισμοῖς· ἀλλ' ἐπειδὴ καὶ τούτο  
 τὸ σχέδιον οὐκ ἐγένετο παραδεκτὸν καὶ ἐπαρτίνας οὐ-  
 δεμία ἑλίξις συννενοήσεως ἐπὶ τοῦ ἄρθρου τούτου ἔμεινε,  
 συναφανήθη κοινῇ παρ' ἐκατέρων τῶν μερῶν, ὅπως τὰ  
 τα βουλγαρικὰ μέλη καὶ τὰ μὴ ὑποβάλλωσιν ἰδίᾳ ἐκ-  
 θεσιν τῇ ὀψέσῃ πύλῃ, ὑπολογημένην τῶν ἀξιώσεων  
 αὐτῶν, ὅπως καὶ ἐγένετο.

Ἡ μεταφράσις τῆς παρὰ τῶν μὴ βουλγαρικῶν με-  
 λῶν ὑποβληθείσης τῷ ὀψέσῃ ὑπουργῷ ἐκθέσεως  
 ἐστὶν ἡ ἀκόλουθος·

„Γρηγόριοντα.

„Τὰ ταπεινῶς ὑποφαινόμενα μὴ βουλγαρικὰ μέλη  
 τῆς ἐπὶ τοῦ βουλγαρικοῦ ζητήματος διαρισμένης ἐπι-  
 τροπῆς διὰ τῆς παρουσίας ἡμῶν ἐκθέσεως ἀναφίρονται  
 πρὸς τὴν ὑμᾶς ὑψηλότητα, ὅτι ἐκ τῶν ἑκτὸς αἰτη-  
 μάτων, ὅπως τὰ βουλγαρικὰ μέλη ὑπέβαλον εἰς συζή-  
 τησιν, ἐλήφθη κατὰ πρότερον ὑπὸ ἐξέτασιν καὶ σκέψιν  
 τὸ περὶ ἐκλογῆς πατριάρχου αἵτημα αὐτῶν, περὶ οὗ  
 ἐγένοντο πολλαὶ καὶ μετὰ συζητήσεως, αἰτίνας εὐ-  
 τυχᾶς ἀπέλυξεν εἰς τὴν συννενοήσιν τῶν δύο μερῶν,  
 συγκαταθεθέντων ἡμῶν, πρὸς εὐχαρίστησιν τῶν ἀδελ-  
 φῶν βουλγάρων, εἰς ἱκανὰς τροποποιήσεις τοῦ περὶ  
 ἐκλογῆς πατριάρχου σήμερον ἐν ἐνεργείᾳ ὑπάρχοντος  
 κανονισμοῦ.

„Ἀκολούθως προέβημεν εἰς τὸ δεύτερον τῶν αἰτη-  
 μένων ἐκτὸς αἰτημάτων, ὅπως ἐστὶ τὸ περὶ σχηματισ-  
 μοῦ τῆς ἱερᾶς συνόδου. Ἐπὶ τοῦ ἄρθρου τούτου ἀκαι-  
 τοῦσι τὰ βουλγαρικὰ μέλη τῆς ἐπιτροπῆς, ὅπως ἡ ἱερὰ  
 σύνοδος συγκροτήσῃ ἐξ ἡμισοῦ ἐκ βουλγάρων καὶ  
 γραικῶν ἀρχιερέων. Τὰ μὴ βουλγαρικὰ μέλη μὴ  
 δυνάμενα νὰ συναίνεωσιν εἰς τοιαύτην ἀπαίτησιν,  
 ἦτις εἶναι καὶ ἄδικος καὶ ἀντιβαίνουσα ἐνταῦθα τῇ  
 ἀνέκαθεν ἐπικρατούσῃ συνθηαίᾳ καὶ τάξει τῆς ἐκκλη-  
 σίας, ἠγωνισθῆμεν ἐν πολλαῖς συνεδριάσεσιν καὶ διὰ  
 πολλῶν καὶ μακρῶν λόγων, ἵνα πείσωμεν τὰ βουλγα-  
 ρικὰ μέλη, ὅπως παραδεχθῶσιν ἀναλλοιώτως καὶ  
 ἀτροποποιήτως τὸν ὑπὸ τοῦ προσωρινοῦ συμβουλίου  
 συνταχθέντα καὶ ἤδη ἐν ἐνεργείᾳ ὑπάρχοντα κανο-  
 νισμὸν τοῦ σχηματισμοῦ τῆς συνόδου, καθόσον δυνάμει  
 τοῦ κανονισμοῦ τούτου ἀπαντες οἱ ἐν τῷ οἰκουμηνικῷ  
 πατριαρχικῷ θρόνῳ ὑπεκείμενοι μητροπολιταὶ ἀκίνητη-  
 ται ἤδη τὸ δικαίωμα τοῦ διορίζεσθαι μέλη τῆς συνό-  
 δου κατὰ σειράν περιοδικήν, καὶ οὐδεμία πλέον ἔμεινε  
 ἀφορμὴ παραβῆναι, ὡς πρὸς τούτο, εἴτε παρὰ ἀρχι-  
 ερέων, εἴτε παρὰ τῶν κατοίκων τῶν ἐπαρχιῶν· ἀλλ'  
 ἐπειδὴ οἱ λόγοι ἡμῶν καὶ αἱ προσπαθεῖαι ἀπέβαινον  
 μάταιοι, ἐπιμενόντων τῶν βουλγαρικῶν μελῶν τῆς  
 ἐπιτροπῆς τῇ ἀκαιτησίᾳ αὐτῶν, ἡμῶς ὁρμημένοι ἐκ  
 τῆς δικαιοῦς ἐπιθυμίας τοῦ διευκαλοῦναι τὸν συμ-  
 ριβασμένον, προτάινωμεν ὡς τρόπον λύσεως τοῦ ζητή-  
 ματος τὸν μόνον ἴσως δυνάμενον ἵνα συνῆδῃ πρὸς τὸ  
 δικαίον καὶ τὰς θρησκευτικὰς ἀρχάς, τὴν κατάταξιν  
 τῶν ἐγδοθέντων τεσσάρων ἐπαρχιῶν τοῦ οἰκουμηνικοῦ  
 θρόνου εἰς ἑξ' τμήματα· α') τῆς Ἀνατολῆς· β') τῶν  
 νήσων· γ') τῆς Θράκης· δ') τῆς Μακεδονίας· ε') τῆς  
 Θεσσαλίας μετὰ τῆς Ἡπείρου καὶ ζ') τῆς Βουλγαρίας  
 μετὰ τῆς Βοσνίας, ἐξ ἐκάστου τῶν ὀνομάτων ἀνὰ διετίαν  
 θέλωσιν ἔρχεσθαι εἰς τὴν σύνοδον δύο μητροπολιταί·

<sup>1</sup> Tabulam haec inuat referre prout habetur impressa in  
 volumine: Τὸ ἐν τῇ Ἄρμονίᾳ περὶ τοῦ βουλγαρικοῦ ζητήματος·  
 (Constantinopoli, 1866), p. 9-10.

Κωνσταντίας καὶ Ἀγκύρας	1	Ἰμμητριῶδος καὶ Φαναριῶν	1
Ἐφέσου	1	Γραβίου	1
Ἡρακλείας	1	Ἰκονίου	1
Σηλυβρίας καὶ Τύβου καὶ Λυκίας	1	Βυζαντίου	1
Κιλικίας καὶ Περικουσίας	1	Μογλενίου	1
Νικομηδείας	1	Βόσνης	1
Προσπύνης καὶ Νικαίας	1	Κρήτης	1
Χαλκηδόνος	1	Τραπεζούντος καὶ Καλλείας	1
Ἰκίων	1	Σποκίου	1
Θεσσαλονίκης καὶ Κασσαν- δρείας	1	Βελλισσίου	1
Μηρσίου, Σιωνίου καὶ Γορτυνίου	1	Καστανίου	1
Τορναίου	1	Νεσσίου	1
Αἰτωλίας καὶ Εὐσσώνος	1	Ἀθηνῶν καὶ Ἰμβρίου	1
Φιλίππουπόλεως	1	Ἰίου	1
Ἰκονίδας	1	Μιζύης καὶ Σαζοναγαθου-	1
Ρόδου, Κίου καὶ Καρπυθου	1	πόλεως	1
Σέρβου	1	Μιδύνης	1
Ἰερᾶς	1	Ἰνδύρας	1
Σμύρνης καὶ Φιλαδέλφειας	1	Ἠεστιάτης	1
Μιτυλήνης καὶ Μηθύνης	1	Βάρης	1
Μιλετικῶν	1	Καστορίας	1
Ἠεσπῶν	1	Σοφίας	1
Ἰερῶν	1	Βελεγράδων, Κορυτζῆς καὶ	1
Μαρωτίας, Αἰνῶν καὶ Σάνθης	1	Ἰερραχίου	1
Ἀδριανουπόλεως	1	Μεσημυρίας καὶ Ἀγγυλίου	1
Ἀρσινίας καὶ Νεοκαισαρείας	1	Ἰνδίουπόλεως	1
Ἰωαννίνων καὶ Ἄρτης	1	Νέσσης	1
Ἀδριανουπόλεως καὶ Μιτιλήνης	1	Ἐρζαίου	1
Πελαγονίας	1	Σαμαθίου	1
		Ραδοκρησίου	1
		Στραμονίου	1

<sup>1</sup> „Cum sedes episcopales throno oecumenico subiectae 84  
 haberentur, Graeci postulabant ut in sex sectiones ex 14 dio-  
 cesibus distribuarentur, ex quibus bini assumerebantur antistites  
 ad synodum efformandam; Bulgari vero, cum contenderent  
 dioceses bulgaricas esse 94 numero, eas in tres sectiones ex  
 octo diocesisbus constantes dividi volebant, ex quibus bini  
 eligerentur antistites; reliquae vero 60 dioceses in 30 sectiones  
 distribuebant, quarum unaquaeque binos antistites ad synodum  
 mittebat.

και η τροποποιησις εως αυτη, καιτοι ασφαλιζουσα A ταυς βουλγαρικους παρ' της δεσποτης παρουσιας εν τη συνόδω (κανον αριθμος μητροπολιτων των βουλγαρικων και αλαβικων επαρχιων, δην ηρασε δυστοχως εις τα βουλγαρικα μλη της επιτροπης, ετινα επομενας αντιστοιχον μελιωτα, οτι εδυνάτοεν ην αυτοις, επως συναυδοκωουσαν εις σχεδιον, μη ασφαλιζον αυτοις την δεσποτη παρουσιαν εξ βουλγαρων μητροπολιτων εν τη συνόδω.

Το αιτιμα τοτο, υψηλοτατε, των βουλγαρικων μελων της επιτροπης ειναι, ως προλεγοντας ειπομεν, και εδωκον και αντιβαινον τοις καθεστωσ: της θρησκιας, καθοτι το υπο την πνευματικην δικαιοδοσιαν του πατριάρχου Κωνσταντινουπολεως ορθοδοξον κληρωμα δην ογκυεται μονον εκ βουλγαρων και γραικων, αλλ' εκ διαφορων εθνων και λαων επομενας εαν το συγκροτην την συνόδον καθορισθη, κατα τας δεξιωσεις των βουλγαρων, ως δικαιομα αποκλειστικον βουλγαρικης και γραικινης καταγωγης μητροπολιτων, η διαταξις αυτη θελει εδωσει χωραν εις πολλα ετοπα, και προ πάντων εις τα εδωλουθα δυο: α) "Οτι εξ ανδγκης διον ινα αποχωρησι, των ιερατικων δικαιοματων πας ορθοδοξος μη καταγομενος εκ βουλγαρων και γραικων, διοτι εαν ιουδαίος: τις παραδειγματος: χαριν ασκαρθεις το ορθοδοξον θρησκειαμα, εισελθη εις την ιερατειαν, διον ινα προβησθη, εταν εχη τα προσοντα, και εις το αξιωμα του αρχιερωσ, καταληθη και εδραν μητροπολιτικην, και οτω κησεται το δικαιομα του διορισθηαι: μελος της συνόδου, εταν πραγματοποιηθ η δεξιωσις των βουλγαρικων μελων της επιτροπης. β) "Οτι οι μητροπολιται: θελουσιν ερχεσθαι: ως μλη της συνόδου κατα εισηστηματα λιαν ενοια: διοτι αι υπο των βουλγαρων οικουμενα: μητροπολιτικαι επαρχια: εισιν ελιγαριωμεναι: των υφ' ετερων ορθοδεξων φυλων οικουμενων επαρχιων, και ως εκ τουτου θελει συμβαινει, εωτα εκ μεν των βουλγαρικων και αλαβικων επαρχιων, ο Νυσοσβας παραδειγματος: χαριν θελει ερχεσθαι εις την συνόδον ανα πασαν τριστην η τετραστην, εκ δε των μη βουλγαρικων οι Καισαριας, εν παραδειγματι, Κρητης και Βελαγρδων, θελουσιν ερχεσθαι: ανα πασαν δεκατην η δωδεκατην. Εκ της ανωτερω μικρας αναπτύξεως καταβαινεται, νομιζομεν, αρκουντας, υψηλοτατε, εσοικας ετοπους συνεπειας δυναται ινα εχη ο τροπος, δι' ου απαιτουσι τα βουλγαρικα μλη, της επιτροπης ινα σχηματισθ η ιερα συνόδος.

Τα βουλγαρικα μλη της επιτροπης ως αιτιας εσηθεν, αιτινες κυριως ηναγκασαν τον εντολεια αυτων λαον ινα διεγερθη εις τοιαυτην απαιτησιν, προβαλλοντα: α) οτι οι βουλγαρικης καταγωγης κληρικοι, παραγωνιζομενοι, δην προδγονται εις μητροπολιτικας θισεις: β) οτι και αυτοι οι ελιγιστοι βουλγαρικης καταγωγης, μητροπολιται παλυτροπως περιμποδιζομιοι υπο των γραικων αρχιερων δην εδωκονται ποτι του συνεδριωσαι εν τη συνόδω: και γ) οτι οι γραικινης καταγωγης: μητροπολιται υπηρξαν η κυριωδεστέρα αιτια, δι' ην παρημεληθησαν αι εθνικαι αυτων ανδγκαι, και το βουλγαρικον εθνος δην ηδυνηθη μίγρι: τοωτε ινα ανοιξη τοις διανοητικουσ αυτοου ορθαλομοις, αλλ' εμα:νε το αμαθεσतरον απαντων των κατα την εθωμανικην αυτοκρατοριαν εθνων.

Αι ανωτερω και αι παρομοια: ταυταις εγγλησεις, ες τα βουλγαρικα μλη της επιτροπης προβαλλουσι κατα των γραικων αρχιερων, εισιν ελωσ ανυποστατοι. Η παραγωνιωσις εν κρωτοις των βουλγαρικης καταγωγης κληρικων απο των ανωτερων αξιωματων της εκκλησιας δην ελαξε και δην ηδυνάτο ινα λαβη χωραν, διοτι ως ουδεμια ετερα χριστιανικη εκκλησια, ως και η ισλαμικη θρησκια, δην επιτρησαι την διασπολην εθνουσ, εταν προηται: παρι πραγματων αναγομενων τη εκκλησια, οτω και η ορθοδοξος μεγαλη εκκλησια ουδεποτε εποιησε διαστολην εθνοτητος, αλλ' ανεκαθεν παντας τοις εκ των επαρχιων του υψηλου κρωτου

κληρικοις, εξ οικουθησται φυλη: και εν εωι, διετιλεσ μεταχειριζομένη εξ Ισου, προβαλκουσα εις μητροπολιεις, δεχομένη αυτουσ ως μλη της συνόδου και ανυποδοσ εις την πατριαρχικην παριασην, και δυναμεθα ινα κληροφορησωμεν τοις αδελφοις: ημων βουλγαρους, οτι επι των ημερων ημων τρεις βουλγαροι αρχιερωι: ενοτεσ τεσοσρακοντα κηριπου ετων αναβηθεσθησαν εις τον πατριαρχικον οικουμενικον θρόνον.

Καθως δυναμαι της ισότητος, ην η εκκλησια συνεστησεν υπορ πάντων των τεκνων αυτης, γινεται δεκτον και σεβαστον, εταν η συνόδος συγκροτηται κατα το κλειστον μέρος, η εξ ολοκληρου εξ αρχιερων αλαβικης, αρβικης, αρμενικης, ιουδαικης: και πασης αλλης καταγωγης, ετισως ειναι δεκτον και εταν συμπιση ινα εωι τα μλη της συνόδου κατα μεγα μερο: η εξ ολοκληρου αρχιερωι: βουλγαρικης καταγωγης. Οι αρχιερωι: εμωσ οτωι δην αντιπροσωπευουσιν εν τη συνόδω την εξ ης καταγονται φυλην, αλλ' ως τεκνα ισότημα της θρησκιας αυτων ανηπροσωπευουσιν την εκκλησιαν. Και η αιτιασ: οτι οι γραικινης καταγωγης μητροπολιται: εκ προθεσως διετηρησαν το βουλγαρικον εθνος εν τη αγνοια και εμαθεια, δυναται ινα αποδειχθη δια παλυφύλλου πραγματιας, οτι ειναι ελωσ ετοπος και απαρισκίτωσ: εφερομένη: ημωι: εμωσ περιοριζομεθα ινα ειπωμεν ενταυθα, οτι με των λογων, δι' ον τα βουλγαρικα μλη της επιτροπης εκαιρθησαν ινα αποδειξωσι την υποστασιν της ειεα:σεως ταυτης, δην εδωγεται: η οτι κατα κηρον ευρα:θησαν εν τη Βουλγαρια: αρχιερωι: γραικοι, περιπεσοντας εις αλλειψις, εις ες: δυναται ινα περιπειουσιν και αρχιερωι: μη γραικινης, ιωσ: δε και αρχιερωι: βουλγαρικη: καταγωγης: αλλ' ευτωχως εχομεν σημερον υπο την αιγίδα της αυτοου αυτοκρατορικης μεγαλειότητος του φιλονομου ημων ανικτος κανονισμοις απαγορευοντα: τον διορισμον αναξιων κληρικων, εις αρχιερατικας θισεις, και δυναμενους, εαν φαίνωνται: αλλιτωις, ινα καταρτισθησιν επι το τα:εσतरον.

Οι γραικινης καταγωγης μητροπολιται κατηγορουνται ως η κυριωδεστέρα αιτια της παραμειωσεως των εθνικων αναγκων του βουλγαρικου λαου. Αι εθνικαι αυται ανδγκαι, αιτινες εισιν η συστασις σχολειων και τυπογραφειων, η εκδοσις και διαδοσις των αναγκαιων προς εκπαιδευσιν της νεολαιας βιβλιων, η ανιδρωσις και διατηρησις νοσοκομειων και αλλων τοιουτων αγαθοεργων καταστηματων, η η θεωρησις και εφορμουσις υποθεσεων, ολαι εισιν αι συζυγικαι διαφοραι και τα παρακλήσια, δην καθ:στωσ, νομιζομεν, απαραιτητωσ: αναγκαιον των σχηματιων της εν Κωνσταντινουπολε: συνόδου εκ μητροπολιτων εξ ημισια: βουλγαρων και γραικων. Τα καθηκοντα του πατριάρχου Κωνσταντινουπολεως και της: παρι αυτων συνόδου εισι καθαρωσ πνευματικα και εκκλησιαστικα: τα δε κοσμικα καθηκοντα, ετινα προ εμωσ ανετιθησαν παρ: της σεβαστη: ημων κυβερνησεως εις τον πατριάρχην και την παρι αυτων συνόδον, ταυτα δια των σημερον εν τοις πατριαρχείοις εν ανεργεια υπαρχοντων κανονισμων διεκρηθησαν απο των πνευματικων καθηκοντων της συνόδου, και εισιν ανεπαθε:μενα: εις το καθ' υψηλην αυτοκρατορικην ευμενειαν συσταθεν μικτον συμβούλιον, εις τροπον εωτα: ελαι: αι τοιαυται: εθνικαι ανδγκαι, εν μεν Κωνσταντινουπολε: ανδγονται εις την αρμοδιότητα του δια της εκλογης των ενοριων συγκροτουμένου συμβούλιου, εν δε τα:ις επαρχια:ις εκκληρουνται υπο των προκρητων εκαστου τόπου και του αρχιερωσ αυτων.

Προς τοιτοις γινώσκει καλωσ η υμετερα υψηλοτης, οτι η πνευματικη δεξια του πατριάρχου Κωνσταντινουπολεως δην περιοριζεται: μονον εις τοις εκ του οικουμενικου θρόνου εξαρτωμενους αρχιερωι:ς, αλλ' ειναι και το ανωτατον πνευματικον δικαστηριον απαντων των ορθοδεξων (λαων). Καθοτι και αι λαοικαι ανεξάρτητοι πατριαρχια: τε και εκκλησια:ι, εωσικαι παρουσιάζονται ζητήματα θρησκειαυτικα, απευθύνονται

πρός τὸν πατριάρχην Κωνσταντινουπόλεως καὶ τὴν Ἀ καὶ περὶ αὐτῶν σύνοδον, καὶ κλείσκει ἐκκλησιαστικαὶ ὑποθέσεις τῶν ἡγεμονικῶν Μολδοβλαχίας καὶ Σερβίας καὶ τῶν Ἰονίων νήσων θεωροῦνται καὶ διαθετοῦνται ἐν τῇ συνόδῳ ταύτῃ. Ἐάν λοιπὸν, ὡς ἀξιοῦσιν οἱ βούλγαροι, δοθῇ εἰς τὴν σύνοδον Κωνσταντινουπόλεως χρῆμα ἐθνότητος, τὸ τοιοῦτον οὐ μόνον ἔλαττον προκλήσει τὰς ἐπιτροπίας καὶ τὴν μορφήν ἑλῶν τῶν κατὰ τὴν ὑψηλὸν ὀρθόδοξον, ἀλλὰ μάλιστα ἐξασθενήσῃ καὶ τὴν ἐμπιστοσύνην καὶ βαρύτητα, ἣν ἀποδίδουσιν εἰς τὴν σύνοδον ταύτην.

Τοιαῦτα εἶσιν, ὑψηλότατα, τὰ αἴτια, ἃν ἔνεκα δὲν ἤθελον τὸν οἰκουμενικὸν ἐκκλησιαστικὸν ἵνα συναίνεσθαι εἰς τὴν ἐπιτροπικὴν, καὶ ὀριστικῶς διατηρήσασθαι αὐτοῖς, ὅτι, ἐάν μὴ δεχόμενα τὸ κατὰ τὰς ἐλῶν τῶν ὑπὸ τὸν οἰκουμενικὸν θρόνον ἐπαρχικῶν εἰς ἑξὶ τμήματα σχέδιον, εἰ οὐ εὐρίσκεται ὁ τρόπος ἀνευ διαστολῆς ἐθνότητος τῆς ἀείποτε παρουσίας ἐν τῇ συνόδῳ ἱκανοῦ ἀριθμοῦ μητροπολιτῶν ἐκ Βουλγαρίας, ἐμμένωσιν ἵνα ἐπιβάλωσιν ἑμὴν τὴν ἀρχὴν τῆς διαστολῆς ἐθνότητος ἐπὶ ἀντικειμένων ὀρθοδοξικῶν καὶ ἐκκλησιαστικῶν, ὅσον εἶναι καὶ ὁ ἐν λόγῳ σχηματισμὸς τῆς συνόδου, ἡμεῖς θεωροῦμεν αὐτοὺς συγγνωστῶς μὴ παραδεχόμενοι τοιαύτην ἀρχὴν, ἥτις οὐ μόνον, βασιλευσάντων διὰ τοῦ κοινοῦ νοῦς, ἀποδεικνύεται παράλογος, ἀλλὰ καταφαίνεται ἐναντία καὶ πρὸς πολλὰ ἱερὰ τῆς ἐκκλησίας ἡμῶν βήματα, καὶ μάλιστα πρὸς τὸ τοῦ ἀποστόλου Παύλου λόγοντος: Ὅσα ἐν ἰουδαίῳ οὐδὲ ἑλλην, οὐκ ἐνὶ θεῷ οὐδὲ ἐλευθεροῦ, καὶ πάντες γὰρ ὑμεῖς εἰς ἓστὴ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ."

Διακοπιῶσιν ἐπὶ τινὰ χρόνον τῶν ἐργασιῶν τῆς ἐπιτροπικῆς, ἀκαλοῦσθαι συνεφωνήθη κοινῇ κατ' ἐκτελέσασθαι αὐτῶν ἐπιτροπικῆς, ὅπως, ἕως οὐ ἀποφανθῇ ἡ ὑψηλὴ πύλη, ἀναλάβωσιν τὰς ἐργασίας αὐτῶν ἐπὶ ἑτέρου ἀφ' οὗ διὰ καὶ τῆς προτάσεως τῶν βουλγαρικῶν μελῶν ἐπιληφθῇ ἡ ἐπιτροπὴ τοῦ ἑτέρου τοῦ κατὰ τὴν ἀρχιερέων. Τὸ ἀφ' οὗ τοῦτο, μετὰ τὰς θεούσας συζητήσεις, ἐλύθη ὀρισθῆναι κοινῇ ὡς ἀκαλοῦσθαι.

Ἀπαρσιῶσθαι ὅπως ὀρισθῇ κατάλογος, ἐν ᾧ θέλωσι καταγράφασθαι οἱ προτεινόμενοι ὡς ἐκλέξιμοι, φέροντες τὰ ὑπὸ τῶν κανονισμῶν ὀρισμένα προσόντα καὶ ὀριστάμενοι κατ' αὐτοὺς τὰς νενομισμένας ἐξετάσεις. Ἐν τῷ καταλόγῳ τοῦτῳ θέλωσι καταγράφασθαι οἱ ὑπὸ τῶν ἀρχιερέων καὶ λαϊκῶν προτεινόμενοι κατὰ τὸν κανονισμὸν ὡς ἐκλέξιμοι, ἐν περιπτώσει δὲ χρεώσεως ἐπαρχίας τινος, θέλωσι προτιμῶσθαι πάντοτε οἱ ἐν τῷ καταλόγῳ ὑπὸ τῆς ἐπαρχίας ἐκείνης προταθέντες, εἰ δὲ μὴ εὐρηγῆται τοιοῦτος ἐν τῷ καταλόγῳ, τότε θέλωσι προτιμῶσθαι οἱ ἐν τῷ καταλόγῳ ἐκ τῶν γεινισσομένων ἐπαρχικῶν προταθέντες οἱ ἱκανώτεροι καὶ ἀρμοδιώτεροι καὶ οἱ μάλιστα ἐνήμεροι τῶν ἡθῶν, εὐθιμῶν καὶ ἰδιωματῶν τῆς γλώσσης τῆς χρεωσθεῖσας ἐπαρχίας. ὁ δὲ τοιοῦτος κατάλογος γενήσεται διπλοῦς, καὶ ὁ μὲν εἰς ἓστὴν ἀείποτε κατὰ τῆς ἱερᾶς συνόδου πρὸς χρῆσιν αὐτῆς, ὁ δὲ ἕτερος κατὰ τῆς συμβουλίας.

Ὅπως ὀρισθῆναι κοινῇ τὸ ἑξῆς τοῦτο ἀφ' οὗ, ὅτι ἐμμένωσιν ἵνα ὑπογραφῇ, ἐν τῶν βουλγαρικῶν μελῶν ἐπήνεγκαν ὅτι τὰ βουλγαρικὰ μέλη δὲν δύνανται νὰ ὑπογράψωσι τὸ κατὰ τὴν ἐκλογὴν ἀρχιερέων ἀφ' οὗ, ὡς ἦδη ὀρίσθη, ἐάν μὴ προηγουμένως λάβωσιν γνώσιν τῆς ὀρθῆς κυβερνητικῆς ἐξενεχθεῖσας γνώμης ἐπὶ τοῦ κατὰ τὸν σχηματισμὸν τῆς ἱερᾶς συνόδου ζητήματος. Συνεπεί τῆς πρὸς ὑπογραφὴν τοῦ ῥηθέντος ἀφ' οὗ ἐπιφυλάξεως τῶν βουλγαρικῶν μελῶν διεκόπησαν αὐτῶν αἱ ἐργασίαι τῆς ἐπιτροπικῆς. Μετὰ παρέλευσιν δὲ ἱκανοῦ χρονικοῦ διαστήματος ἐκείνῳ τὰ μέλη προσεκλήθησαν κατὰ τῆς αὐτοῦ ὑψηλότητος τοῦ ὑπουργοῦ τῶν ἐξωτερικῶν,

καὶ περὶ αὐτῶν συνεζητήθη αὐτῶν τὸ κατὰ τὸν σχηματισμὸν τῆς ἱερᾶς συνόδου ζήτημα. Ἡ αὐτοῦ ὑψηλότης βλέπουσα ὅτι οὐδεμία συνεννόησις ἐστὶ δυνατὴ ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου, χάριν συμβιβασμοῦ πρότειναν, ὅπως εὐρεθῇ τρόπος τις πρὸς λύσιν τοῦ ζητήματος τούτου, βασιλευσάντων, εἰ δυνατόν, ἐπὶ τοῦ πληθυσμοῦ τῶν ἐπαρχικῶν. Ἐπὶ τῇ ὑποδείξει ταύτῃ τῆς αὐτοῦ ὑψηλότητος ὁ κύριος Παῦλος Μουσοῦρος ἐπήνεγκαν ὅτι δυνατόν ἵνα εὐρεθῇ τρόπος συμβιβασμοῦ ὡς πρὸς τοῦτο ἐπὶ τῇ βῆσει τοῦ πληθυσμοῦ, ὑπὸ γενικὴν ἔκδοσιν θεωροῦμένου. Ἡ αὐτοῦ ὑψηλότης ἀνάθετο τὴν κατὰ τοῦτο διάσκεψιν τῇ ἐπιτροπῇ, ἥτις ἐπὶ τῇ ὑποδείξει ταύτῃ τοῦ ὑπουργοῦ ἀπεχώρησεν ἀναλαβούσα αὐτῶν τὰς ἐργασίας αὐτῆς. Τὰ μὴ βουλγαρικὰ μέλη παρουσίῳσιν σχέδιον βασιλευσάντων ἐπὶ τοῦ πληθυσμοῦ ὑπὸ γενικὴν ἔκδοσιν, ὅπως δηλονότι ἄποσαι αἱ ἐπαρχίαι: θεωρηθῶσι διγρημῆσαι εἰς τρεῖς τάξεις, καὶ ἡ μὲν α' τάξις περιλαμβάνει ὅσαι ἔχουσι πληθυσμὸν μὴ ὑπερβαίνοντα τὰς τριάκοντα χιλιάδας, ἡ β' ἐκείνας, ἃν ὁ πληθυσμὸς δὲν ὑπερβαίνει τὰς 50 χιλιάδας, ἡ δὲ γ' ἐκείνας, ἃν ὁ πληθυσμὸς ἐστὶν ἄνω τῶν πενήκοντα χιλιάδων, καὶ ἐπὶ τοῦ πληθυσμοῦ, ὑπὸ τοιαύτην γενικὴν ἔκδοσιν θεωροῦμένου, ὀρισθῇ ἐν μέτρον ἀλλὰ τῶν βουλγαρικῶν μελῶν μὴ παραδεχόμενων τοῦτο, τὰ μὴ βουλγαρικὰ μέλη προέβλεψαν αὐτὰ, ὅπως ληφθῇ αὐτῶν ὅτι ἔστιν ἐν πρώτῳ σχέδιον, δηλονότι ἡ εἰς ἑξὶ τοπικὰ τμήματα ταξιθεῖσας τῶν ἐπαρχικῶν πρὸς κλείοντα δὲ διακυβύλλουσιν τοῦ ζητήματος πρότειναν, ὅπως αἱ πολυπληθέστεραι βουλγαρικαὶ ἐπισκοπαὶ ἀναδειχθῶσιν εἰς μητροπόλεις, καὶ ὅπως αἱ πολυπληθέστεραι τινῶν μητροπόλεων διακερθεῖσιν εἰς δύο ἢ καὶ τρεῖς μητροπόλεις ἀναλόγως, καὶ τοιαύτας διακερθεῖσας μητροπόλεις ἐθαύρουσιν τὴν Ἀδριανούπολιν καὶ Φιλιππούπολιν ἐν Ὀρφέῃ, τὸ Κωνσταντινῶν ἐν Μακεδονίᾳ, τὸ Τούρναβον ἐν Βουλγαρίᾳ καὶ ἑλευτάων τὴν Βόσναν. Κατὰ τὸ σχέδιον τοῦτο, βασιλευσάντων ἐπὶ τοῦ πληθυσμοῦ, καὶ ἀφ' ἑνὸς μὲν μὴ ἀπέδον πρὸς τὴν ἀξίωσιν τῆς αὐτοῦ ὑψηλότητος, ἀφ' ἑτέρου δὲ δυνάμενον ἵνα ἱκανοποιήσῃ ἀρκούντως τὴν ἐπιθυμίαν τῶν ἀδελφῶν βουλγάρων, ἀνευ διαστολῆς ἐθνότητος, κατὰ πᾶσαν περίοδον ἐν τῇ ἱερᾷ συνόδῳ ἦθελον συνεβῆσαι τίσασθαι, πάντα ἢ καὶ κλείουσι ἀρχιερεῖς τῶν βουλγαρικῶν καὶ σλαβικῶν ἐπαρχικῶν. Ἀλλὰ τὰ βουλγαρικὰ μέλη καὶ αὐτῶν ἀπέκρουσαν τὸ σχέδιον τοῦτο, καὶ διετίλουν ζητοῦντα, ὅπως ὁ πληθυσμὸς τῶν ἐπαρχικῶν ἀκριβῶς ληφθῇ ὅτι ὅσον, καὶ ἀναλόγως τοῦ πληθυσμοῦ ἐκείνης ἐπαρχίας ὁ ἀρχιερεὺς αὐτῆς εἰσέρχεται: ἐν τῇ ἱερᾷ συνόδῳ θάττον ἢ βραδέως. Ἡ ἀξίωσις αὐτῆ τῶν ἀδελφῶν βουλγάρων ἦθελον εἶναι ὡς ἀποτέλεσμα, ὅπως οἱ ἀρχιερεῖς τῶν βουλγαρικῶν ἐπαρχικῶν, αἰτινες σχετικῶς πρὸς τὰς μὴ βουλγαρικὰς εἰσὶν ἐλάττους τὸν ἀριθμὸν, ἐπειδὴ αὐταὶ εἰσὶ πολυπληθέστεραι, εἰσέρχονται ἐν τῇ ἱερᾷ συνόδῳ λίαν συνεχῶς, καὶ τινες μάλιστα, οἱ εἰσὶν ὁ Τορνόβου, Φιλιππουπόλεως καὶ Βόσνης, μὴδὲ ὡς σχέδιον ἀποδημῶσι τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἐνφ' ἀφ' ἑτέρου ὁ

Concilium a turcico administratore ad inuendam concordiam propositum fuit in congressu diei 5, 16 februarii 1868. Erat tenoris sequentis: "Ἐπειδὴ οἱ ἀρχιερεῖς ἀντιπροσωπεύουσι πρὸς τοὺς ἄλλοις καὶ τὰ συμφέροντα τῶν ἐν ταῖς ἐπαρχίαις αὐτῶν χριστιανῶν ἐν τῇ ἱερᾷ συνόδῳ ἐπειδὴ κατὰ τοὺς ἐν ἐνεργείᾳ κανονισμοῖς ἅπαντες ἀνεξαρτήτως καὶ οἱ ἀποκρίθοντες καὶ ἀλιγερθεῖσας χριστιανούς ποικίλους ἀρχιερεῖς ἔχουσιν ἕξουσι τὸ ἀπαιτῆμα κατὰ περίοδον 14 ἡμερῶν νὰ συγκαταστήσῃ τὴν ἑαυτῶν σύνοδον ἐπὶ τῇ ἐπιθυμίᾳ τῆς ἐπιτροπικῆς περιόδου ἐκείνης τῶν ἀρχιερέων εἰς τὴν ἱερὰν σύνοδον ἀντιβῆναι προφανῶς εἰς τὰ συμφέροντα τῶν ἐπὶ κλείοντων χριστιανῶν κατοικουμένων ἐπαρχικῶν κατὰ ταῦτα νομίζον (εἶναι ἢ ἐπιτροπῶν) καὶ δικαίων καὶ ἰσχυρῶν, πρὸς εὐεργεσίαν ὅσων τοῦ ζητήματος τούτου, τὰ ληφθῆναι ὅτι ὅσον ὁ πληθυσμὸς τῶν ἐπαρχικῶν ἐστὶν ἐν ἐπαρχίᾳ τις παραδειγματικῶς χροῖν. ἰσοδυναμῇ κατὰ τὸν πληθυσμὸν πρὸς 10 ἐπαρχίας, ἐν τῇ αὐτῇ τοῦ χρόνου ἀσκήματι νὰ ἐκτελεσθῶσιν εἰς τὴν ἱερὰν σύνοδον ἑκατὸν μὲν ἀρχιερεῖς, ἕκαστος δὲ ἑκατὸς τούτων."

1. Erat concilium 16 februarii / 5 martii eiusdem anni.

Haec congressum interminis accidit ipso die octobri 1868.

Ἡρακλείας, Ἐπίσου καὶ Κυζίκου ἤθελον εἰσέρχονται ἀ κατὰ χρονικὰ διαστήματα λίαν μακρὰ. Ἐπειδὴ λαϊκὸν εὐδαμῆ συνεννόησις ἐγένετο ἐπὶ τοῦ ζήτηματος τούτου μεταξὺ τῶν βουλγαρικῶν καὶ μὴ μελῶν τῆς ἐκτροπῆς, αὐτῆς διακόπησαν αἱ ἐργασίαι. Μετὰ παρέλευσιν δὲ χρόνου τινὸς ἐκίταρα τὰ μέρη προσεληθήθησαν πρὸς τὸν ὑπουργόν, ἵνα συζητηθέντες τοῦ ζήτηματος τούτου ἐν ἐκτάσει, καὶ ἐκατέρωθεν ἀνταλλαγίντων λόγων πολλῶν, ἡ αὐτοῦ ὑψηλότης βλέπουσα τὸ συμβῆβαιον, ἐξέφρασετο τελευταίον ὅτι τὸ ζήτημα ἔμεινε ἵνα ὑπεβλήθῃ εἰς τὸ ὑπουργικὸν συμβούλιον διὰ τὸ περαιτέρω.

Λαβόντες ἡμεῖς γνώσιν διὰ τῆς ἀνωτέρω ἐκθέσεως τῆς ἐπιτροπῆς πάντων τῶν ἐπὶ τοῦ ζήτηματος τούτου πεπραγμένων καὶ τοῦ σημείου ἐν ᾧ εὐρίσκειται ἀκολουθῶνς ἐπισημῶσιν ἀναγκαίων, ὅπως συγκαλούμεθα καὶ τοὺς ἐνταῦθα ἀντιπροσώπους τῶν ἀδελφῶν βουλγάρων, οἵτινες καὶ ἐνεφανίσθησαν ἀπαξ<sup>1</sup> κατ' ἐντολήν τῆς αὐτοῦ ὑψηλότητος τοῦ ὑπουργοῦ. Ἐν τῇ συνεντεύξει ταύτῃ ἐξήτησαν ὅπως ἐπιτιθεσὶν ἡμῖν ἀπασαί αἱ παρ' αὐτῶν προβαλλόμεναι ἀξιῶσεις, αἵτινες προφορικῶς διακοινώθησαν: ἡμῖν παρ' αὐτῶν τὸ πρῶτον, ἀκολουθῶνς ἐπὶ τῇ αἰτίῃσι ἡμῶν διακοινώθησαν ἡμῖν καὶ ἐγγράφως. Αἱ ἀξιῶσεις αὗται, συγκεφαλαιούμεναι ἐν ἑκάτῳ ἀρθρῳ, εἰσὶν αἱ ἀκόλουθοι:

α'. Τὸ βουλγαρικὸν ἔθνος, πιστὸν ὑψίστου τοῦ ἐνδόξου ὀθωμανικοῦ ἡρόνου, ἐπειδὴ κατὰ τὸ θρησκευμὰ του ἀνῆκε εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ οἰκουμενικοῦ γραικικοῦ πατριαρχείου, παρακαλεῖ νὰ ἔχῃ τὸ δικαίωμα νὰ μεταξὺ τῆς ἐκλογῆς τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου, ἀναλόγως τοῦ πληθυσμοῦ του.

β'. Τὰ μέλη τῆς ἱεράς συνόδου, ἡτις μέχρι τοῦδε συνίστατο μόνον ὑπὸ γραικῶν ἀρχιερέων, μὴ ὑπάρχοντες οὐδενὸς βουλγάρου, ἀπὸ τοῦδε νὰ ὦσιν ἐξ ἡμισείας, δηλαδὴ, ἕξ βούλγαροι καὶ ἕξ γραικοί, οἵτινες ἀπαντὰς ἔμοῦ νὰ φροντίζωσι καὶ μεριμνήσωσι, ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ πατριάρχου, περὶ τῆς διεξαγωγῆς τῶν θρησκευτικῶν ὑποθέσεων.

γ'. Οἱ βούλγαροι ἀρχιερεῖς, οἵτινες θὰ εἴσι μέλη τῆς συνόδου, νὰ σχηματίζωσιν ἐκτὸς τούτου, ὅμοῦ μὲ ἀλλὰ ἰσαριθμὰ λαϊκὰ μέλη ἐκλεγόμενα ἐκ τῶν ἐντιμωτέρων βουλγάρων, ἐν μικτῶν βουλγαρικῶν συμβουλίων νὰ θεωρῆ ἀπόσας τὰς μὴ θρησκευτικὰς ὑποθέσεις τοῦ βουλγαρικοῦ ἔθνους.

δ'. Εἰς τὸν ἰκανώτερον ἐκ τῶν ἐν τῷ βουλγαρικῷ μικτῷ συμβουλίῳ εὐρισκόμενων ἀρχιερέων καὶ ἑνα λαϊκὸν βοηθὸν αὐτοῦ, ἐκλεγόμενον ἐκ τῶν ἐντιμωτέρων βουλγάρων, νὰ δοθῇ μία ἐθνικὴ σφραγίς, ὥστε νὰ ἔχωσι τὸ δικαίωμα ν' ἀναγγέλλωσι καὶ ἐκλιπαροῦσι τὴν σεβαστὴν κυβέρνησιν διὰ πᾶσαν ὑπόθεσιν πρὸς δὲ τούτοις αἱ δύο οὗτοι νὰ διαμένωσιν ἀειπότη παρὰ τῇ ἐν Κωνσταντινουπόλει βουλγαρικῇ ἐκκλησίᾳ.

ε'. Ὁ πατριάρχης νὰ μὴ ἔχῃ τὴν ἐξουσίαν νὰ παύῃ καὶ ν' ἀντικαθίστῃ τὸν πρῶτον μητροπολίτην καὶ τὸν βοηθὸν αὐτοῦ λαϊκόν ἢ δὲ παῖσις καὶ ἀντικατάστασις αὐτῶν νὰ ἐκτελεῖται ὑπὸ τῆς σεβαστῆς κυβερνήσεως, ὅταν οὗτοι ἀποδεχθῶσιν ἔνοχον παρατροπῆς τῶν καθηκόντων αὐτῶν ὑπὸ τοῦ εἰρημένου ἔθνικοῦ μικτοῦ συμβουλίου.

ς'. Προκειμένου νὰ διορισθῇ εἰς τὴν βουλγαρικὴν

ἐκ τῆς χηρευοῦσης ἐπαρχίας δύο ἱερωμένα ἄτομα καὶ ν' ἀποστέλλωσιν: τὰ ὄνόματα αὐτῶν εἰς τὴν βασιλευσοσαν, καὶ ὅστις ἐξ αὐτῶν ἐκλεχθῇ ὑπὸ τοῦ ἔθνικοῦ βουλγαρικοῦ μικτοῦ συμβουλίου, ὁδός, συστηθεὶς πρῶτον εἰς τὸν πατριάρχην, ἔπειτα νὰ χειροτονηθῇ ἀρχιερεὺς τῆς χηρευοῦσης ἐπαρχίας κατὰ τοὺς θρησκευτικὸς κανόνας.

ζ'. Εἰς δὲ τὰς ἐπαρχίας, εἰς τὰς ὁποίας ὑπάρχουσιν ἀναμιξ Γραικοὶ καὶ Βούλγαροι, ὁ ἀρχιερεὺς νὰ ἐκλέγεται ὑπὸ τῆς ἐπαρχίας ἐξ ἐκείνου τοῦ ἔθνους, τὸ ἔκτοιν εἶναι πολυπληθέστερον, δηλαδὴ, ἂν μὲν οἱ Γραικοὶ ἦμα: περισσότεροι, νὰ ἦναι Γραικός, ἂν δὲ οἱ Βούλγαροι ἦναι περισσότεροι, νὰ ἦναι Βούλγαρος. Ὁ εἰς τοιαύτην ἀνάμικτον ἐπαρχίαν διοριζόμενος ἀρχιερεὺς εἴπεται: νὰ γνωρίζῃ καλῶς καὶ τὰς δύο γλώσσας, τὴν τε γραικικὴν καὶ βουλγαρικὴν. Ἀπὸ τοῦδε καὶ εἰς τὸ ἐξῆς νὰ μὴ γίνεται οὐδὲν ἐμπόδιον εἰς τοὺς κατοίκους χωρίου ἢ πόλεως τίνος βουλγαρικῆς νὰ μεταχειρίζωσιν τὴν βουλγαρικὴν γλῶσσαν εἰς τὰς ἐκκλησίας καὶ τὰ σχολεῖα.

η'. Ἐὰν οὐ ἐγκριθῶσι τὰ ἀνω εἰρημίνα ἀρθρα, ἐπειδὴ εἰς τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ εἰς τοὺς λοιποὺς κληρικὸς δὲν συγχεοῦται νὰ εἰσπράττωσι διὰ τῆς βίας ἀπὸ τῶν βασιλικῶν βαγίων ὑπὸ τὸ ὄνομα μισρὶ διαφόρους φόρους, πρέπει νὰ ἐρισθῇ, κατ' ἐγκρίσιν τῆς σεβαστῆς κυβερνήσεως, μία ἐπίσις ἐπιχορηγηθῆ, ἀναλόγως μὲ τὸν βαθμὸν ἐκάστου.

Τὰ ἀρθρα ταῦτα ἐλάβομεν ὑπ' ὄψιν μετὰ τῆς ἱεράς συνόδου, ἀλλ' ἐπισημῶσιν κοινῇ ὡς ἀντικείμενα οὐ μόνον πρὸς τοὺς ἐν ἀνεργείᾳ κανονισμοὺς, ἀλλὰ καὶ ὡς ἀνατρέποντα πρὸς τὸ πνεῦμα τῶν προνομιῶν καὶ ὡς ἀνατρέποντα αὐτοὺς τοὺς θεμελίους τῆς ἐκκλησίας. Τὴν κοινὴν ταύτην γνώμην ἡμῶν τε καὶ τῆς συνόδου ὑπεβάλομεν τῇ αὐτοῦ ὑψηλότητι: τῇ ἐπὶ τῶν ἐξωτερικῶν ὑπουργῶν. Ἐκτοτε παρελθόντος χρονικοῦ τίνος διαστήματος, αἰφνης τηλεγραφοῦνται ἡμῖν τὰ ἐν Ρουσσουκίῳ κατὰ τοῦ ἀρχιερέως τῆς ἐπαρχίας ταύτης διαδραματισθέντα παρὰ τινῶν ἐκ τῶν ἀδελφῶν βουλγάρων: τὰ τηλεγραφήματα διαδέχονται ἐπιστολαὶ διατυγραφοῦσαι οἰκτρῶς τὰ κατὰ τοῦ ἀρχιερέως διαπραχθέντα. Διασκεψάμενοι μετὰ τῆς ἱεράς συνόδου ἐπὶ τοῦ γεγονότος τούτου, ἐξηγάγομεν ἔτι ἡ τοιαύτη ἐκπερῆς τῶν πραγμάτων κατάστασις δὲν δύναται ἵνα παραταθῇ μακρότερον. Διδ καὶ ἐνεκρίθη κοινῇ, ὅπως μεταβάντες παρὰ τῷ ὑψηλῷ ὑπουργῷ διακοινώσωμεν αὐτῇ τὸ δράμα τοῦτο, κοινοποιήσωμεν δὲ αὐτῇ συνάμα καὶ τὴν γνώμην ἡμῶν καὶ τῆς ἱεράς συνόδου πρὸς συγκρότησιν γενικωτέρας συνελύσεως περὶ τοῦ ζήτηματος τούτου: ἡ αὐτοῦ ὑψηλότης παρεδέξατο τὴν γνώμην ταύτην. Διδ καὶ συγκαλούσαμεν ἡμᾶς<sup>2</sup> ἐπὶ τούτῳ, ὅπως λαβόντες γνώσιν ἀκριβῆ τοῦ ζήτηματος τούτου, τῶν φάσεων, ἃς διήλθε, καὶ τοῦ σημείου, ἐν ᾧ ἤδη εὐρίσκειται, καὶ διασκεψάμενοι ἰδίᾳ, ἐξενόγηται ἑκαστος ἀκολουθῶνς τὴν γνώμην ἡμῶν, καὶ πρὶν ἢ προβῶμεν εἰς ὀριστικὴν ἐπὶ τούτου διάγνωσιν, ὑποβάλωμεν τῇ αὐτοῦ ὑψηλότητι τὸ προῖον τῶν διασκεψῶν ἡμῶν.

<sup>1</sup> Die 15. 27. ianuarii 1864 Synecius Τζερμενοὶ episcopus ex aedibus episcopalis Rhatankii per vim pulsus apud praefectum turcicum aufugere fuerat coactus.  
<sup>2</sup> Consilium videlicet novem virorum die 21 februarii / 5 martii 1864 delectum ad expediendum illud negotium.

29.  
 CONSILII NEGOTIO BULGARICO EXPEDIENDO PRAEPOSITI RELATIO AD SYNODUM\*  
 1864 aprilis 12/24.

\*Εκθέσις τῆς ἐπιτροπῆς τῆς διορισθείσης ὑπὸ τῆς γενικῆς συνελύσεως τῆς 21 φεβρουαρίου 1864 πρὸς διαφώτισιν τοῦ βουλγαρικοῦ ζήτηματος.

Παναγιώτατε δέσποτα, σεβασμία καὶ ἀξιότιμος ὁμήγυρις.  
 Λαβόντες οἱ ὑποφαινόμενοι παρὰ τῆς σεβαστῆς γενικῆς ταύτης συνελύσεως τὴν ἐντολήν, ἵνα δια-

φωτισώμεν αὐτήν, τὸ γ' ἐφ' ἡμῖν, περὶ τοῦ βουλγαρικοῦ ζήτηματος, καθυποβάλλομεν αὐτῇ σήμερον τὴν παρούσαν ἐκθέσιν.

\* Hoc est fuit haec relatio in magno conventu patriarcharum, episcoporum, clericorum et laicorum in aedibus patriarchalis habita die 12/24 aprilis. Relatus apud Gladkov, op. cit., p. 8-74. Nam utpote gravissimi momenti integritas damna, etiam

Δίκα κληρουνται: εκατονταμετρητες, απ' ουου ο Α  
 ολαβικου λαου διαιδου το φως της ερθοδξου αληθεας, οπου ο νου εν αγιος Φωτος ελαμπαδουχου προς αυτοους. Καθδ δε γνησια τενα της μιες, αγίας, καθολικης και αποστολικης εκκλησιας, εκαπολαβουνα των απειρων αγαθων της ερθοδξου διδασκαλιας, ουδδωλως εκαουσουτο εκτου τιμωντας και γεραινοντας την μεγαλην ταυτην του Χριστου εκκλησιαν. Αλλ' αϊφνη; επ' εσχάτων των ημερων, βαρβατα: εξετοξευθησαν κατηγοριαι κατα της Ιεραρχιας της γεραρας ταυτης εκκλησιας, ενιαχου δε και βλα προσηλχθη κατ' αυτης εν ονοματι των απογονων εκαινου του βουλγαρικου λαου, ου ο μιγας Φωτος εν τη προτωκη του αρχοντος αυτου απικαλει το καλον εγαλμα των πωνων αυτου, ευγενικς και γνησιον γέννημα των πνευματικων αυτου ωζωνων!

Πολλα απο τινων ετων διεντηγγουοντο εν Βουλγαρια κατα της Ιεραρχιας του οικουμενικου πατριαρχειου κατα δε το 1848 ετος, οπως παραλειψωμεν τ' αρχαιοτερα, εσταλησαν προς την εκκλησιαν αναφοραι, εν αις ο μητροπολιτης Βιδωνης κατηγορειτο ως καταχραστης και δωτικης των Βουλγαρων. Τότε δη εζητηθη κατα πρωτον και η μισοθεοσια των αρχιερων. Και η μιν μεγαλη εκκλησια, προλαμβανουσα τα ενδεγόμενα δυσαρστα της καταφορας των κατοικων Βιδωνης, οφτινες προσλαβον ισχυρους βοηθους, αντικατιστας τον κατηγορουμενον αρχιερα. Περιπου δε κατα την αυτην εποχη μεταβαλλεται εις βουλγαρικον ναυ η εν Φαναριω οικια του μακαριτου πριγκιπος Στεφανου Βογοριδου και συνισταται αυτοθι και σχολειον βουλγαρικον. Η μεγαλη εκκλησια, εχουμένη της αρχης της ευαγγελικης αγάπης, συνήργησε τότε παντι σθινει εις την ανεγερσιν του ναου τουτου εν αυτη τη πατριαρχικη ενορια, επι τη τελειθια: εν αυτη τας ιερας ακολουθιας ολαβιστι, εκακυρωσε δε δια πατριαρχικου σιγγιλλιου γραμματος το δωρητηριον του μακαριτου πριγκιπος, καθ' ε ο ναος ουτος υπαγομενος κατα τους εκκλησιαστικους κανοντας εις τον οικουμενικον θρονον αναγνωρισει αρχην τον πατριαρχην, παρ' ου και θελει λαμβανει τους ιερισ. Αλλα και τους μακαριωτατους πατριαρχας και πολλους των εδοσων χριστιανων προετρεψεν η μεγαλη εκκλησια και συνασεφaron προς οικοδομη του ναου τουτου, και αρχιερας, κατ' αιτησιν των βουλγαρων, εν αυτη πιτουλαριον εμβλωσσαν κατιστησε τον Αποδικιας Στεφανον, ετα των Πατρων Παλοκαρπον, μεθ' ου τον τότε ερθοφρονουνα Πατριωνα. Σημειωειον δε οτι, και κατα την καταβολην του θεμελιου λιθου της νεας εκκλησιας, οι τσοσαρς πατριαρχαι μετα πσσης της ενδημοσης ιερης συνδου ιερων ετελεσαν τελειην. Εφεξης τη πατριαρχεον εξιδωκεν εγκυλιους επιστολας προς παντας τους εξω αρχιερεις οπως συνδραμωσιν οι υπο την δικαιοδοσιαν αυτων χριστιανοι, το κατα δυναμιν.

Αλλα δυστυχως, ουοι υπο την ξενικην επιροην πολιτικου η θρησκευτικου προσηλυτισμου εδρικόμενοι, εταραττον τους φιλησυχους Βουλγαρους, εφορηξ δραξάμεγοι εκ της Ιερουσαλας του ναου τουτου προς οστασιν εν αυτη τη πρωτευουση κέντρου τινος καλειμου τη εκκλησιας, συστηματικως παρεξηγησαν τας μητρικας διαθεσεις αυτης. Μάλιστα οι προς ουλογην βοηθειων οπαρ της εν Φαναριω εκκλησιας απασταλμενοι Βουλγαροι ουκ ολιγον συντελεσαν προς διαδοσιν επιβλαβων τη εκκλησια βωδων.<sup>1</sup>

Ιδίας συνεκινήθη η Φιλικποουπλις, οπου Βουλγαροι τινες, εξωθεν ελθόντες και επεγγελλόμενοι τον

Α διδακταλον, εζηκτον τα πνεύματα απο του 1847 ετους και εθρουον τους χριστιανους οικαιοποιούμενοι την Φιλικποουπλιν, μετατρέποντας το ονομα αυτου της πόλεως εις Πλωδβηη η Πλωβδιφ, οικουφροντας κατα του μητροπολιτου Φιλικποουπλιως Χρυσάνθου και ταραττοντας τας ακολουθιας εν ταις εκκλησιας. Τας ουανδαλωδεις ταυτας επεμβασεις τουτων των θηθεν ζηλωτων πληροφρηθεια η μεγαλη εκκλησια δι' αναφορων των χριστιανων Φιλικποουπλιως της 10 Ιανουαριου 1853, επεμφε προς τον μητροπολιτην Χρυσάνθον επιστολην, διαταττουσαν αυστηρω: Ινα μαινωσιν δεδικτα και ανεπηρέαστα τα απ' αιθνος Ιερα καθεστωτα εις τας αυτοθι εκκλησιαστικας τελετας. Εκτου ηρξισαν αι κατηγοριαι κατα του μητροπολιτου Χρυσάνθου.

Μετα τον Κριμαικον πολεμον και την ειρηνην του 1856 ετους, οι αυτοι ανθρωποι ηρξαντο θρασυτερων κινήματων παρεξηγουνας τας υπο του χαπι χουμαριου εν νεου καθιερωθεισας αρχας της ανεξαρτησιας. Εφημερις τις μάλιστα γαλλικη, ο Τύπος της Ανατολης, εκδιδομένη εν Κωνσταντινουπολει και πολλικς επιτηρηθεισα παρα της σεβαστης κυβερνησεως, απο του αυγουστου του ετους 1856 επετιθη συστηματικως κατα του ημετερου κληρου και συντελεσαν ουσιωδως εις την δεινωσιν του κακου, εχουσα συνεργατην βουλγαρικην τινα εφημεριδα ο Αγγελος της βασιλευουσης. Μετ' ου πολυ συνεστη, εν Κωνσταντινουπολει η βουλγαρικη Φιλολογικη εταιρια, υπο την προστασιαν προϋχόντων τινων Βουλγαρων, ενταυθα ευρισκομένων και προβαλλομένων την δημοσιον περιοδοικου, την εκτύπωσιν διδακτικων και εκκλησιαστικων βιβλιων και την εκκαθαρισιν της βουλγαρικης γλωσσης, απο παντος ξενισμου. Ταυτα: συνεστησαν ακολουθως και εν Κιζανλικω, εν Σιστηφ, εν Εσκι-Ζαγρφ, εν Σιλίμφ, και αλλαχου της Βουλγαριας.

Κατα τον Ιουλιον του ετους 1856, επεδεθη εκετηρια προς την αυτου μεγαλειότητα τον σουλτανον, επ' ονοματι των Βουλγαρων, διαλαμβανουσα οτι: οι Βουλγαροι κέντηνται τα αυτα προνόμια, ετινα κέντηνται και οι Γραικοι και οι Αρμενιοι, οτι παραπονουνται δια την καταδωξιν της γλωσσης αυτων εν αυτοις αυτων ταις σχολαισις υπο της γραικικης Ιεραρχιας, και οτι ο εθνικος κληρος αυτων εχαρις μέχρι του 1767 προνόμια και δικαιώματα, επιβαφιλευθέντα υπο των σουλτανων, και των ορκων εξαιτουνται την ανάκτησιν.

Συγχρόνως ηκούσθησαν πικραι αιτιάσεις κατα του τότε μητροπολιτου Τουρνόβου κυριου Νεοφτου, κατηγορουμένου προς τοις ελλοις οτι δαν επιβαλλεν υποχρωτικως την διδασκαλιαν της βουλγαρικης εις απαντα τα αυτοθι σχολεια. Εν τούτοις, επισυμβαρων αυτοθι: παραχων τινων, η ύψηλη κυβέρνησις εοπευσεν Ινα δι' ιδιαιτερου απασταλμενου εξακριβωση και τας κατα της πανιρότητος αυτου αιτιάσεις, αφανες όμως εξηλέγηθησαν εβδισμοι.<sup>2</sup> Είχε δε ενδωσει και η μεγαλη εκκλησια εγκυλιον επιστολην προς εν Τουρνόβω χριστιανους, συνιστωσα αυτοις ειρηνην, ησυχιαν και την προς τα καθεστωτα πατριαρχιαν.<sup>3</sup>

<sup>1</sup> Όρα Περί του τρέπου και των μέφων δι' εν προσεχεται να μεταρληθη η Φιλικποουπλις εις Πλωδβηη κτλ. πρόλογος. — Οργανισμ Αθηναί predit anno 1860.

<sup>2</sup> Όρα αναφοραν των Φιλικποουπλιων (1857 φεβρ. 22) προς την μεγαλην εκκλησιαν.

<sup>3</sup> Αυθθ.

<sup>4</sup> Presse d'Orient, 1857 μαρτ. 23.

<sup>5</sup> Presse d'Orient. Όρα Οmmuniqué από ημερομηνιας 24 μαρτιου 1857.

<sup>6</sup> Presse d'Orient, 1857, 19 Ιανουαριου.

<sup>7</sup> Courrier d'Orient, 1861 μαρτιου 13.

<sup>8</sup> Presse d'Orient, 1856 αυγουστου 11.

<sup>9</sup> Presse d'Orient, 1857 αυγουστου 12.

<sup>10</sup> Presse d'Orient, 1857 μαρτ. 21.

<sup>11</sup> Presse d'Orient, 1858 φεβρ. 27.

<sup>12</sup> Τη 3 Σεπτεμβριου 1856.

<sup>13</sup> Presse d'Orient, 1857 φεβρουαριου 12.

<sup>1</sup> Φωτος επιστ. ηβλ. α. η προς Μιχαηλ τον αρχοντα Βουλγαρων.

<sup>2</sup> Presse d'Orient, 1858 απριλ. 24.

<sup>3</sup> Όρα πατριαρχικην εγκυλιον 25 φεβρ. 1861 σελ. 2 (σφραγα col. 76 D); και Φωνη της Αληθειας, σελ. 9, εν Κωνσταντινουπολει, 1861.

<sup>4</sup> Les Esclaves de l'Orient, σελ. 4.

<sup>5</sup> Φωνη της Αληθειας, σελ. 9.

Ἐν δὲ τῇ Φιλίππουπόλει καὶ καλὴν ἐπεράττοντο τὰ πνεύματα. Οἱ κάτοικοι αὐτῆς διὰ δύο ἀναφορῶν αὐτῶν ἀπὸ 22 φεβρουαρίου 1857 μετὰ θαυρῶν ἀνέφερον πρὸς τὴν μεγάλην ἐκκλησίαν τὴν ἐκπαλαιωμένην ἠθικὴν καὶ πνευματικὴν καταστροφὴν τῆς πατρῆδος αὐτῶν. „Μὴ φρίκην ἤμῶν,“ ἔλεγον οἱ ἀναφερόμενοι, „πρὸ τίνος καιροῦ βλέπομέν τινας θέλοντας ἵνα εἰσαῖψαι διὰ τῆς οὐρανίας καὶ ἐπικινδύνου καινοτομίας, διαπαράττοντας τὰ ἱερὰ καθεστῶτα τῶν ἁγίων ἐκκλησιῶν τῆς μεγαλοπύλου ταύτης καὶ τῶν περιχώρων, χωρὶς νὰ ἰσθασθῶσι τὴν ἱερὰν ἀρχαιότητα αὐτῶν, ἥτις ἀνεκατέστησεν αὐτὰ ἀδιαφιλονεικῆτα. Καὶ οὕτω, ἐλθόντας πρὸ καιροῦ ἐκ τῶν ἀπώτατων βορείων περιχώρων τῆς ἐπαρχίας, ἐκατοκίχσαν ἐν ταῦτα, ἵνα συζητήσιν ὑπὲρ τὰ αὐτὰ καθεστῶτα. Ἀλλὰ... πλανηθέντες ὑπὸ τυχοδιωκτικῶν πινῶν, καθημερινῶς ἀνησυχοῦσιν ἡμᾶς... μέχρι φανατισμοῦ ἐπιμένοντες, οὗτις ἡ πόλις αὐτῆς εἶναι βουλγαρικὴ καὶ μητροπολις τῆς ὅλης Βουλγαρίας... πῶς εἶναι δυνατόν οὗτοι νὰ θέλωσι νὰ ὑποχρῶσασιν ἡμᾶς εἰς ἄλλαν ἔθνητικότητα καὶ γλώσση; καὶ ἔθνη;... Ἡμεῖς αὐτοὶ συνεισφέροντες πρὸ δίκαιον εἰς τὴν ἀνάγκην δύο ἐκκλησιῶν, ἐν αἷς βουλγαριστὶ ἐτελεῖται τὰς λειτουργίας, καὶ σχολαία ἔχουσιν ἐκκαίδευσθαι, ὡς αὐτοὶ θέλουσιν εἰς αὐτὰ οὐδεμίαν ἐπιφέρειμεν ἀντίρρησην.“

Ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ ἀναφορᾷ ἐξέθετον οἱ Φιλίππουπολίται, ὅτι κατὰ τὴν ἐκλογὴν τῆς ἀνεκτεθῆναι παρ' αὐτοὺς ὑπαρχούσης δωδεκαμελοῦς ἐπιτροπῆς, βουλγαριστὰς τινες ἐξέφερον ἀξιώσεις, αἵτινες ἀπερρίφθησαν ὑπὸ τοῦ μητροπολίτου καὶ τῆς πολιτικῆς ἀρχῆς, συνετήγαγον ὁμοῦ ἐν ταύτῃ καὶ φυλακίσεις προκαλεσάσας νῆας κατηγορίας κατὰ τοῦ μητροπολίτου, „ἐν ᾧ οὕτως,“ ἔλεγον οἱ ἐν τῇ ἀναφορᾷ ὑπογεγραμμένοι, „πατρικῶς φέρεται, κατὰ τὰ ἱερὰ καθεστῶτα, τὰ τε πολιτικὰ καὶ θρησκευτικὰ ἡμῶν, ἐν τῇ πόλει καὶ ἐν ἅπασί τῃ ἐπαρχίᾳ, θεωρῶν ἀπαντας ὡς ἐν ἑνὶ πολιτικῶς καὶ θρησκευτικῶς ἡνωμένον, οὐδένα ὡς ἀμὲν εἰς μέρη διακρινόμενον, ἀλλὰ μίαν καὶ τῆς αὐτῆς ποιμνίης πρόβατα.“

Ἐνεκα τῶν ἐπισυμβασῶν τούτων διενέξων, προσεβλήθη εἰς Κωνσταντινούπολιν ὁ μητροπολίτης Φιλίππουπόλεως παρὰ τοῦ ὑψηλοῦ πύλου καὶ τοῦ πατριαρχείου, κατ' ἀπαίτησιν τῶν κατηγορῶν αὐτῶν, καὶ ἠθροίσθη μὲν ὁ κύριος Χρύσανθος ὑπὸ τοῦ ἀνωτάτου συμβουλίου τῆς δικαιοσύνης<sup>1</sup>, ἀλλ' ἡ ἐκκλησία, ἵνα ἄρῃ ἐκ μέσου πάσαν πρόφασιν παραχῶν, αὐτὸν μὲν μεταπέμψαν εἰς Σμύρνην<sup>2</sup>, ἀντ' αὐτοῦ δὲ διορίζει μητροπολίτην Φιλίππουπόλεως τὸν κύριον Παῖσιον.

Παρῶμοις ταραχῶς διήγειραν ἑαυτοὺς τὶς ξένος ταραχίας, καὶ οὗτος τὸν διδασκαλὸν ἐπαγγελλόμενος ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Σοφίας, διαβίδων διὰ τῆς ἐν Κωνσταντινούπολει βουλγαρικῆς ἐφημερίδος ὁ Ἄγγελος τῆς βασιλευσούσης πλείστας ἔσας συκοφαντίας κατὰ τοῦ ἀρχιερέως. (Οὕτως, ἡ ἐφημερίς αὐτῆ<sup>3</sup> ἀνέφερε, διὰ ῥητῶν ὀνομάτων, ὅτι ἐξ ἀτόκων τῆς ἐπαρχίας Σοφίας ἀφαιρέθησαν ἀνευ λόγου, καὶ οὗτις ἵνα γένηται συγχώρησις αὐτῶν ἐδέχθη ὅπως λάβῃ ὁ ἀρχιερεὺς παρ' αὐτῶν σημαντικὰς ποσότητας· καὶ ὁμοῦς οὕτως μετ' ὀλίγας ἡμέρας εἰς τὴν πόλιν Σοφίας καὶ τὰ ἐξ ὡς ἀποριεθέντα ἀναφερόμενα πρόσωπα, δι' ἐντύπου καὶ ἐνυπογράφου ἐπιστολῆς αὐτῶν ὑπὸ ἡμερομηνίαν 14 ἀπριλίου 1857, διέψευσαν καθ' ὁλοκλήριον τοὺς λόγους τῆς ἐφημερίδος.

Ταυτοχρόνως σχεδὸν ἀναφοραὶ ἐστάλθησαν πρὸς τὴν κυβέρνησιν καὶ τὰ πατριαρχεῖα κατὰ τοῦ μητροπολίτου Ἀρσίου τοῦ Διονυσίου, ὡς καταχραστοῦ καὶ διακτοῦ τῆς βουλγαρικῆς γλώσσης<sup>4</sup>. Ἐσπείσαν ἡ μεγάλη ἐκκλησία νὰ σταλῇ αὐτῷ ἐξάρχων, ἐπίσης δὲ καὶ ἡ κυβέρνησις ἀνακριτὴν, ὅστις ἐρευνησά: ἐπιμελῶς

<sup>1</sup> *Presse d'Orient*, 1857 ἰανουαρίου 29.  
<sup>2</sup> *Presse d'Orient*, 1857 δεκεμβρίου 16.  
<sup>3</sup> *Λαὸν*, 322.  
<sup>4</sup> *Presse d'Orient*, 1857 δεκεμβρίου 19.

ἀνεκρίθη ὅτι δὲν ὑπῆρχον παράκονα κατὰ τοῦ μητροπολίτου<sup>5</sup>.

Ἄλλ' ὅμως ἡ τε ὑψηλὴ κυβέρνησις καὶ ἡ μεγάλη ἐκκλησία, εἰσατέλλουσα τὸν βουλγαρικὸν λαὸν ἀπὸ τῆς εἰς τὰ τοιαῦτα ἀποκλίματα παρικοπούσης μερίδος, οὐδένα ἐπαυον προτιζοῦσαι ὑπὲρ τῆς ἠθικῆς ἀναπτύξεως τῶν Βουλγάρων. Καὶ ἡ μὲν ἐκκλησία, οὐδεμίαν κοινομένην διακρίσιν ἔθνητικότητας, ἐξέδεν ἐγκυκλίους, κατὰ τὸ ἔτος 1856, πρὸς ἕλας τὰς ὑπὸ Βουλγάρων οἰκουμένας ἐπαρχίας, ἵνα πέμψωσι μικροτάτας εἰς τὴν ἐν Χάλκη θεολογικὴν σχολὴν, καὶ παρ' ἐκείθα ἐλάμβανε πρὸς ἀπάντησιν, ὅτι οἱ Βούλγαροι σταροῦνται τοιοῦτων ἱκανῶν. Ἡ δὲ ὑψηλὴ κυβέρνησις παρεδέχετο ἐν τῇ ἱατρικῇ σχολῇ αὐτῆς ῥητῶς εἰσεῖν νέους Βουλγάρους<sup>6</sup>.

Ἐν τούτοις ἐπέστη καὶ ἡ συγκρίτησις τῆς ὑπὸ τοῦ ἀριθμοῦ 3 τοῦ χᾶτι χουμαγιούν ἀγγελοῦσιν συναλεύσεως πρὸς διευθέτησιν τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων. Κατὰ τὴν ἀπρίλιον τοῦ ἔτους 1857 ἐκοινοποιήθη τὸ ἐπὶ τοῦτο ποινικοῦσιν εἰς τὰ πατριαρχεῖα<sup>7</sup>.

Τότε δὲ μέγισται καταβλήθησαν προσπάθειαι παρὰ τῶν βουλγαριστῶν ἐν τῇ Κωνσταντινούπολει διὰ τῆς γαλλικῆς καὶ βουλγαρικῆς δημοσιογραφίας ὡς καὶ ἐν Ρωσίᾳ διὰ τῶν ἐφημερίδων ὁ Ρώσος Ἄγγελος<sup>8</sup> καὶ ἡ Ρωσικὴ Ὀμιλία<sup>9</sup> πρὸς παντοίαν συκοφαντίαν τοῦ ἐρθεδόξου κλήρου τοῦ πατριαρχικοῦ ἕρπου, καταγγελομένου ὡς διακτοῦ τῶν Βουλγάρων, ὡς ἀποκλειστικοῦ, ὡς πλεονέκτου καὶ τέλος ὡς ἀνεπιτέκτου διορθώσεως. Τὸ κοινὸν σύνθημα ἦν ἀνεξάρτητος βουλγαρικὴ ἱεραρχία, καὶ τοσοῦτος ἄγινετο παρ' αὐτοῦ λόγος, ὅτι καὶ ἡμιπέριστοι τὶ ὄργανον τῆς ὑψηλῆς κυβερνήσεως ἐκρίνεν ἀναγκαῖον ἵνα φέγγ αὐστηρῶς τὴν τοιαύτην τάσιν χαρακτηρίζον αὐτὴν ὡς ἐναντίαν εἰς τὸ χᾶτι χουμαγιούν, ὡς ἕλας ἀποπὸν καὶ ἐπιτολήν διὰ τοῦ γενικῆ καὶ μερικῆ συμμέτρων τῶν ἀνατολικῶν λαῶν<sup>10</sup>. Ἐάν, προσέθετεν ἡ ἐφημερίς, εἰσηκούοντο αἱ αἰτήσεις τῶν φιλοδόξων βουλγάρων, τὸ τοιοῦτον ἐν ἤθελεν εἶσθαι ἐπιχώρησις τῶν πνευματικῶν προνομίων καὶ ἀταλειῶν τῆς γραικικῆς ἐκκλησίας, ἀλλὰ μάλλον ἡ παραργίσις αὐτῶν, τοῦδ' ἕπερ ἡ αὐτοῦ μεγαλειότης ὁ σουλτάνος δὲν θέλει.

Ἐνφ' δὲ ταῦτα ἐδημοσιεύοντο καὶ ἡ ἔθνοσυνελεύσις εἰργάζετο, αἴφνης ἀνεφάνθησαν σκάνδαλα εἰς Πολυανήν, ἐπισκοπὴν τῆς μητροπόλεως Θεσσαλονίκης, ὑποκινούμενα καὶ ταῦτα πρὸ πολλοῦ. Ἐντεῦθεν τὰ δυσκόστα ἐκείνα<sup>11</sup>, ἡ διχόνοια Βουλγάρων καὶ Γραικῶν χριστιανῶν τῆς ἐπισκοπῆς ταύτης, ἡ ἀλλαγὴ δύο ἐπισκοπῶν ἐντός τριῶν μηνῶν, ἡ ἀποβολὴ τῶν ἑλληνικῶν ἐκκλησιαστικῶν βιβλίων, ἡ μεταβάσις αὐτοῦ τοῦ ἀρχηγῶ τῶν ἐν Κωνσταντινούπολει λαζαριστῶν, ἡ σύνταξις ἀναφορᾶς πρὸς τὸν πάπαν, δι' ἧς 100 περίπου ἐρθεδοδοεὶ εἰκογένηται ἐξητοῦντο τὴν μετ' αὐτοῦ ἔνωσιν, ἡ ἀποστολὴ τοῦ πρώην Μακαριτοῦσιν Ἰλαριῶνος ὡς ἐξάρχου, ἵνα καθήσυχασῇ τὰ πράγματα, καὶ ὁ διορισμὸς τοῦ νῦν ἐπισκόπου Πολυανῆς Παρθενίου.

Αἱ ταραχαὶ αὐταί, τὰς ὁποίας ὁ ῥηθεὶς ἐξάρχος ἐχαρακτήρισεν ὡς ἐχούσας μάλλον πολιτικὴν ἢ θρησκευτικὴν χαρακτῆρα<sup>12</sup>, ἠνάγκασον ἐτι μάλλον τὴν ἔθνοσυνελεύσιν νὰ ἐπιστάσῃ τὴν ἀκοπεράτωσιν τῶν ἐργασιῶν αὐτῆς. Ὀλίγον ὅμως πρὸς τῆς λήξεως αὐτῶν, ὁ παρὰ τῇ ἔθνοσυνελεύσει ἀντιπρόσωπος Τουρνέβου ἀνεφάνισεν<sup>13</sup> ἀναφορὰν ὀβριζόμενα περίπου κατοίκων

<sup>1</sup> *Presse d'Orient*, 1858 μαίον 22.  
<sup>2</sup> *Presse d'Orient*, 1858 ὀκτωβρίου 9.  
<sup>3</sup> ἴμα Eichmann, *Die Reformen* κτλ. σελ. 449.  
<sup>4</sup> Ὑπα πρὸ πάντων 1858, ἀπρὸ 3 τοῦ 4 τοῦ 5. *Τοῦρτζια*, καὶ σελ. 248, 249, 259.  
<sup>5</sup> 1858 (*Ἀναγίνωσις τῶν βουλγάρων*), σελ. 11, 34, 40, 61.  
<sup>6</sup> *Journal de Constantinople* ἐν *Presse d'Orient*, 1857 ἀπριλίου 26.  
<sup>7</sup> Ὑπα πρακτικὰ συνέδου 1851 μαρτίου 8.  
<sup>8</sup> Ὑπα ἐν τοῖς πρακτικοῖς τῆς ἱερᾶς συνέδου 1850 σептемβρίου 23.  
<sup>9</sup> Ὑπα πρακτικὰ ἔθνοσυνελεύσεως 5 φεβρουαρίου 1860.

Τουρνοβιτών, ὑπὸ ἡμερομηνίαν 15 Ἰανουαρίου 1860. Ἀποκουρμένους, ἔλεγον οἱ ἀπεφερόμενοι ἐν αὐτῇ, τοῦ ἡμετέρου πληρεξουσίου, χρεωστοῦμεν νὰ παρ-  
 ἔξωμεν αὐτῶ πᾶσαν πληρεξουσιότητα εἰς τὸ νὰ διακ-  
 δικήσῃ, ὅπως καὶ ὅπου δεῖ, τὸ κανονικῶς παραχωρηθέν  
 ἡμῖν δικαίωμα, διότι ἡμεῖς δὲν θυνάμεθα, ἢ ἀναγνω-  
 ρίσασμεν ὡς δικαίαν τὴν ἤδη, κατὰ τῆς συνελούσης  
 ταύτης κατερωθείσαν ἀρχὴν ὡς ἔπος τὴν ἐλογηθῆν  
 τῶν ἀρχιερέων, καὶ πρὸ πάντων τῶν κατὰ τὴν Βουλ-  
 γαρίαν, καθότι ἡμεῖς ἔχομεν τὴν μεγαλύτερην ἀνάγκην  
 τῆς παρ' ἡμῶν αὐτῶν ἐλογῆς τῶν ἀρχιερέων ἡμῶν.  
 Τούτην δὲ τὴν ἀναφορὰν ἐν ἰδιαιτέρῃ φυλλαδίῃ  
 ἀνέπτυξεν ὁ εἰρημῶνος ἀντιπρόσωπος, ἀρτυρουῶν τὰ  
 ἀνωτέρω ὡς ἀκολουθεῖ:

α'. Ὅτι οὐ κατ' ἀναλογίαν τῆς τῶν Γραικῶν καὶ  
 Βουλγάρων ἀνδροπληθῆος προεκλήθησαν εἰς ἀμφοτέρων  
 ἀντιπρόσωποι εἰς τὴν συνέλευσιν, οὐδὲ κατὰ τὸ  
 πρόγραμμα τῆς σεβαστῆς κυβερνήσεως.

β'. Ὅτι ἐπὶ μεγίστῃ τῶν Βουλγάρων ζημίᾳ κατ-  
 ηργήθησαν οἱ δύο αὐτῶν αὐτοκράτορι θρόνοι, ἑ μὲν  
 ἐν Τουρνόβῳ, πατριάρχῃ, πάστῃ Βουλγαρίας, ἑ δὲ ἐν  
 Ἀρχιδί, ἀρχιεπισκόπῳ πρώτῃ, Ἰουστινιανῆς καὶ πάστῃ  
 Βουλγαρίας, καὶ τοῦτο μόνον πρὸς ἴσον τοῦ γραικοῦ  
 κλήρου ὄφελος.

γ'. Ὅτι ὁ βουλγαρικὸς κλήρος ἔτιπεν λογιζέται  
 παρὰ τῆ σφετερισμένῃ τούτοις θρόνοις, μεγάλῃ  
 ἐκκλησίᾳ, ὀφείλων εἶναι ἰσοβάθμιος τῇ γραικικῇ, καὶ  
 ἀδικεῖται μὲν αὐτῆς μὴ ἀξιούμενος ἀρχιερωσύνης,  
 ἀδικοῦνται δὲ αἱ βουλγαρικαὶ ἐπαρχίαι, στερουόμεναι  
 ὁμοφύλων καὶ ὁμογλώσσων ἀρχιερέων.

δ'. Ὅτι οἱ εἰς βουλγαρικῆς ἐπαρχίας ἀποστελλέ-  
 μνοι γραικοὶ ἀρχιερεῖς, καρεκτὸς τῶν μυσίων ἄλλων  
 ὄσων, προξενουσιν αὐταῖς καταγρήσεων, ἐπιβάλλουσιν,  
 ὡς καὶ συστήματος, τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν, εἴτε εἰς  
 τὰς ἐκκλησίας, εἴτε εἰς τὰ σχολεῖα αὐτῶν, ἀποκλείον-  
 τας τὴν μητρικὴν τῶν οὐλοβουλγαρικῆν.

ε'. Ὅτι πρὸς βίτικὴν καὶ κανονικὴν διόρθωσιν  
 ὄσων τούτων, προκειμένου λόγου νὰ εὐρεθῆ ἑ καταλ-  
 ληλότερος τρόπος, τῆς τῶν ἀρχιερέων προχειρίσεως  
 καὶ ἀποκαταστάσεως, πρέπει νὰ ἐπανέλθωμεν εἰς τὴν  
 ἀρχαίαν ἐκκλησιαστικὴν τάξιν, καὶ νὰ κανονισθῆ τὸ  
 νὰ ἐκλεγῶνται μὲν οἱ μητροπολίται καὶ ἐπίσκοποι ὑπὸ  
 τῆς ἐπαρχίας αὐτῶν, νὰ χειροτονῶνται δὲ οἱ μὲν ἐπί-  
 σκοποι ὑπὸ τῶν μητροπολιτῶν, οἱ δὲ μητροπολίται  
 ὑπὸ τοῦ πατριάρχου.

ς'. Ὅτι διὰ νὰ γίνῃ δεκτὸν τὸ κοινὸν λεγόμενον  
 χρέος, πρέπει προηγουμένως νὰ ὑπεβλήθῃ εἰς αὐστη-  
 ρὰν καὶ λεπτομερῆ ἐξέτασιν, καὶ ἂν μὲν ἀποδειχθῆ  
 ὅτι ἐγένετο ἔθελοντὶ ἢ κατ' ἀνάγκην, πρὸς ὄφελος  
 ὄσων τοῦ ὀρθοδόξου τῶν χριστιανῶν πληρώματος, νὰ  
 πληρωθῆ ὑπ' αὐτοῦ, εἰ δὲ μὴ, ἢ ἀφεθῆ εἰς βάρος τῶν  
 ὄσων αὐθαίρετως ἐνήργησαν αὐτό, καταχρόνιοι τῆς  
 αὐτεπαγγέλτου ἐκ μέρους τῶν ἀντιπροσωπείας καὶ  
 ὑποσημειῶν ἐμπιστοσύνης, τοῦ ἀθῆου λαοῦ, ἢ εἰς  
 τοὺς διαδόχους αὐτῶν.

Τὰς αἰτήσεις ταύτας οὐ προσεδέξατο ἡ ἔθνοσυν-  
 ἔλευσις, τὸ μὲν ὡς ἐπὶ αἰτιώσεων ἀναποδοκίτων βασι-  
 ζομένης, τὸ δὲ ὡς εἰσαγωγῆς ἐν ταῖς συζητήσεσι  
 θέματα ξένα ὡς πρὸς τὴν ἀποστολὴν καὶ τὴν ἀρμο-  
 διότητα τῆς συνελούσης. Ἐπὶ τῇ ἀρνήσει ταύτῃ ὁ  
 ἀντιπρόσωπος τῶν Τουρνοβιτῶν ἀπαχέρησε τῆς συν-  
 ελεύσεως, μὴ ὑπογράψας τὰ ἐπίσημα ἀντίγραφα τῶν  
 κανονισμῶν.

(Ὅχι ἔτιπεν ὅμως ἡ συνέλευσις ἐπέφερε τὸ ἔργον  
 αὐτῆς, καθυποβαλοῦσα κατὰ τὸν φεβρουάριον 1860  
 εἰς τὴν ἐπιχώρησιν τῆς ὑψηλῆς κυβερνήσεως τοὺς κα-  
 νονισμοὺς, ὅς εἶχεν ἐντολὴν ἵνα συντάξῃ.

Τότε ἐπετίθησαν οἱ βουλγαριστῆαι κατὰ τοῦ πατρι-

Ἄπαντες εἰς τὸν λόγον τοῦ κυρίου Στεφάνου Καρα-  
 θεοδώρῃ κτλ. σελ. 6-7.  
 Ἄλλοις Στεφάνου Καραθεοδώρῃ σελ. 14.  
 Ἄλλοις σελ. 7 καὶ 13.

ἀρχίου κατὰ κλεινὸς σφοδρότητος. Καθ' ἐν μὲν τῇ  
 ἐπαρχίᾳ Βελισοῦ, διδασκαλὸς τις ἐκ Σαμαρῶν  
 ἔλθων διήγγιρε σκάνδαλα κατὰ τοῦ ἀρχιερέως, ἐν δὲ  
 τῇ Σάλιστρᾳ εὐφρόνιοι τινες Βούλγαροι κἀπαράτου  
 βία τὸ σχολεῖον καὶ τὴν ἐκκλησίαν τῶν αὐτῶν  
 Γραικοβλάχων.

Τὸν σχηματισμὸν ἀνεξαρτήτου ἐκκλησίας, οἶαν  
 κατὰ τινος εἶχον οἱ Βούλγαροι ἀπὸ 1665-1766 ἔτους,  
 ὑπεστήριξε πρὸ πάντων τὸ περιοδικὸν Βουλγαρικὴ  
 φιλολογία<sup>9</sup>, πικρῶς ἐπιτίπουσα κατ' ἐκείνων τῶν  
 φρονησονύτων βουλγάρων<sup>10</sup>, ὅτινες ὑπεστήριζον τὸ  
 ἀσυμμάστων τῆς ἀνεξαρτήτου βουλγαρικῆς ἐκκλησίας  
 πρὸς τὰ καθεστῶτα καὶ πρὸς τὰ ἀρχαία βεβάτια  
 καὶ τερμάνια τοῦ πατριάρχου.

Τούτων δ' οὕτως γινομένων, τὰ πάθη, τσοῦτον  
 ἐξήπτοντο, ὥστε ἐν Ηρακλέᾳ, κατ' ἀρχὰς τοῦ 1860,  
 Βούλγαροι τινες παρέδωκαν εἰς τὸ πῦρ τὸ ἑλληνικὸν  
 εὐαγγέλιον εἰς τὴν αὐτῶν γαικικὴν ἐκκλησίαν.

Αἴτησις δὲ καὶ εἰς ἐκκλησίαν παντὸς τοῦ ὀρθοδόξου  
 κόσμου, κατὰ τὴν 3 ἀπριλίου 1860, ἡμέραν τοῦ  
 πάχα, οἱ Ἰλαρίων λειτουργῶν ἐμνημόσυτον, ἀντὶ τοῦ  
 πατριαρχικοῦ ὀνόματος, πάστῃ ἐπίσκοπῃς ἔρθο-  
 δόξων. Τῇ δ' ἑποίῳσι ἐχοροστάτησαν ἀνευ ἀδείας  
 πατριαρχικῆς. Ἡ μεγάλη ἐκκλησία, καταπλαγείσα  
 ἐπὶ τῷ ἀκούσματι ταύτῃ, σύνθεον συνεκάλεσε τῇ  
 9 ἀπριλίου 1860, ἦτις προσποιθέντος τότε τοῦ  
 Ἰλαρίωνος ἀθῆναιαν, συνῆλθεν<sup>11</sup> αὐθίς τῇ 13 ἀπρι-  
 λίου 1860, ὅτι, παρουσιασθεῖς ὁ Ἰλαρίων καὶ ἐρω-  
 τηθεῖς τὴν αἰτίαν τοῦ ἀντικανονικοῦ τούτου τολμή-  
 ματος, ἀπέδωκε ταύτην εἰς τὸν λαόν, προσεῖπων ὅτι  
 ὁ λαὸς ὑπέσχετο δυσχεριστέμενος ἐν γένει, κατὰ τῆς  
 ἐκκλησιαστικῆς ἀρχῆς, καὶ οὐχὶ κατὰ τοῦ ἀτόμου τοῦ  
 πατριάρχου. Καὶ τότε μὲν νοθευθεῖς ἀπελύθη.  
 Συγχρόνως δὲ τὸ πατριαρχεῖον καθυπέβαλε ταῦτα  
 πάντα δι' ἐπιστομῆς ἐγγράφου εἰς τὴν ὑψηλὴν πύλιν.

Τοιαύτῃ ἐγένετο ἡ πρώτη, κατὰ τῶν ἱερῶν κανό-  
 νων καὶ ψηφισμάτων τῶν ἁγίων καὶ οἰκουμενικῶν  
 συνόδων ἀπόπειρα τοῦ Ἰλαρίωνος, ὄσως συμπαρα-  
 λαβὸν συνένοχον καὶ τὸν πρῶτον Βελισοῦ Ἀλέξανδρον  
 αὐτεχειροτονεῖτο ἀρχιερὸς τῆς ἐθνικῆς βουλγαρικῆς  
 ἐκκλησίας.

Μίτην πραγματεία τις<sup>12</sup> ὑπέδειξεν εὐθὺς ἔκτοτε,  
 δι' ἱστορικῶν ἀναντιρρήτων ἀποδείξεων, τὴν κανονι-  
 κὴν δικαιοδοσίαν τοῦ πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως  
 ἐπὶ πάσις τῆς Βουλγαρίας.

Τὰ ἐπιχειρήματα ταῦτα οὐδέλωσ ἀφώπλιον τοὺς  
 ἐναντίους, ὅτινες εὕρισκον προστασίαν, καθὰ ἔλεγεν  
 ὁ Τύπος, ἐν Βάρνη, ἐν Τουρνόβῳ<sup>13</sup>, ἐν Ἀδριανου-  
 πόλει<sup>14</sup> κατὰ τισὶ ξένοις προξένοις, ἐν Φιλίππουπόλει:  
 ὅτι καὶ παρ' αὐτῶ τῇ μητροπολίτῃ Πατρίῃ.

Φθάσαντος τούτου αὐτόθι, κατὰ τὸν μάρτιον τοῦ  
 1858 ἔτους<sup>15</sup>, πρὸς καθήκοντα τῶν συμβαινουσῶν  
 μεταξὺ Βουλγάρων καὶ Γραικῶν διαφορῶν, ἐπροτάθη,  
 ἵνα εἰσαχθῆ ἡ βουλγαρικὴ εἰς τὸν ἔταρον τῶν χορῶν  
 Δ' ἐκείτης τῶν δύο ἐκκλησιῶν, τῆς Παναγίας καὶ τοῦ  
 ἁγίου Δημητρίου<sup>16</sup>. Καὶ ἐν μὲν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ

<sup>9</sup> Ἦρα Ὁ ἀνώτερος γραικικὸς κλήρος, σελ. 29-33 — Gallice etiam prodit sub titulo: Les Bulgares et le haut clergé grec.  
<sup>10</sup> Ηρακλικὸν συνέδον, 1860 ἰούλιος.  
<sup>11</sup> Ηρακλικὰ συνέδον, 1860 ὀκτωβρίῳ 29.  
<sup>12</sup> Βουλγαρικὴ φιλολογία, 1859, τεύχ. Β', μίση, σελ. 311 καὶ 32.  
<sup>13</sup> Βουλγαρικὴ φιλολογία, 1860 Ἰανουαρίῳ 2.  
<sup>14</sup> Ηρακλικὰ συνέδον, 1860 μάρτιον 29.  
<sup>15</sup> Ηρακλικὰ συνέδον, 1860 ἀπριλίῳ 9 καὶ 13.  
<sup>16</sup> Αὐτόθι σελ. 377.  
<sup>17</sup> Πραγματεία περὶ τῆς κανονικῆς δικαιοδοσίας τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριαρχικοῦ θρόνου ἐπὶ τῶν ἐν Βουλγαρίᾳ ἐκκλησιῶν κτλ. διὰ Γρηγορίου 1860.  
<sup>18</sup> Courrier d'Orient, 1861 ὀκτωβρ. 20. — καὶ αὐτ. δι. κεμβρίον 7.  
<sup>19</sup> Presse d'Orient, 1858 Ἰανουαρίον 27 καὶ μάρτιον 3.  
<sup>20</sup> Presse d'Orient, 1858 ἀπριλίῳ 17.  
<sup>21</sup> Περὶ τοῦ τρόπου καὶ τῶν μέσων κτλ. σελ. 11.



Ἁγίου Δημητρίου τὸ μάρτυρ ἔργον, ἕως ἀνέφικτον, ἅ τῶν ἑνοτήτων ἀποκρουσθέντων ὁμορφῶνως τὴν μετατροπὴν τῶν καθιστότων<sup>1</sup>. Ἐν δὲ τῇ ἐκκλησίᾳ τῆς Παναγίας συνέβη αἱματηροῦς<sup>2</sup>, στάσις, διαπραγματούμενη διὰ μαρτύρων ἐν ἀναφοραῖς<sup>3</sup> τῶν κατοίκων πρὸς τὴν μεγάλην ἐκκλησίαν. Μετὰ δὲ ταῦτα, κατὰ μέλη τοῦ 1860, παραγγέλλεται τῷ πατριάρχῳ κυρίῳ Κορναλίῳ τοῦ οἰκουμηνικοῦ θρόνου καὶ ἀντικαταστάτῳ τούτου διὰ τοῦ παναρχιεπίσκοπου κυρίου Ἰωακείμ κατὰ ὁμιλίαν τοῦ αὐτοῦ ἔτους, ὁ Φιλισσοπόλεμος Παῖσιος οὕτως φηροβίλιον ἀπέστειλεν, ὥσπερ οἱ λοιποὶ ἀρχιερεῖς, ὅσοι λόγον εἶδε τῶν πράξεων αὐτοῦ, ἐρωτώμενος παρὰ τῆς μεγάλης ἐκκλησίας, ἀλλ' ἐπροφασίζετο ὅτι ὄφρα ἐ συμφρονῆσαι τῷ κοινῷ αὐτοῦ, τέλος δὲ ἔπυσε καὶ τὸ κανονικὸν μνημόσυνον τοῦ οἰκουμηνικοῦ πατριάρχου<sup>4</sup>.

Τὴν αὐτὴν καὶ χεῖρονα ἀντικανονικὴν διέγερσιν ἐξυκολοῦμαι δεκτικῶν καὶ ἐ προσιτάμων τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει βουλγαρικῆς ἐκκλησίας, Μακαριουπόλεως Ἰλαρίων, ἀντιστρατευόμενος τῇ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ, ὥσπερ ποτὲ ὁ Ναυάτος ἐν τῇ παλαιᾷ Ρώμῃ, πῆξας ἔταρον θυσιαστήριον.

Αἱ ἀπὸ τῶν ἐτῶν προσκείμεναι τῆς δυτικῆς προπαγάνδας, αἰ μηχανορραφίαι τοῦ Ἰλαρίωνος, προὐκάλεσαν τέλος καὶ ἐν αὐτῇ τῇ βασιλευσούσῃ κίνημα τι δυτικόν, ἕμοιον τοῦ ἐν Πολυανῇ ἀναφανέντος. Τῇ 18 δεκεμβρίου 1860<sup>5</sup> δύο ἱερομόναχοι καὶ τρεῖς ἱερεῖς βουλγαροὶ μετὰ καὶ τινῶν ὁμοίων βουλγαρῶν χριστιανῶν, ἑκατὸν περίπου τῶν ἀριθμῶν, ἀπέβησαν πρὸς τὸν ἐν Γαλατῇ ἀρμενοκαθολικὸν ἐπίσκοπον, ὅστις ὑπεδέξατο αὐτοὺς ἐντὸς παρεκκλησίου εὐρωπαϊκοῦ τίνος νοσοκομείου<sup>6</sup>. Ἐκεῖ δὲ συνελθόντων καὶ ἄλλων δυτικῶν ἱερέων, ἀνεγνώσθη ἐκείσεσι τῆς περιήγουσα τοὺς ἔργους τῆς ἀποσκρῆτισεως ἐκ τῆς ἀμοιήτου ἡμῶν πίστεως, καὶ τὰς μεταξὺ αὐτῶν καὶ τοῦ ρωμαίου ποντιφίχου συμφωνίας, πρῶτον ἑλληνιστί, δεῦτερον βουλγαριστί, καὶ ἄρτιον γαλλιστί. Ταύτην τὴν ἐκθέσιν, κατὰ τὴν δημοσιευθεῖσαν μαρτυρίαν<sup>7</sup> τῶν οὐνιτῶν, εἶχε συντάξει αὐτὸς ὁ Ἰλαρίων καὶ ἔγχευσε ἐπὶ παρουσίᾳ τοῦ Ἀδελφίου (ὅπως ἐπιδοθῆ τῷ ἀρμενοκαθολικῷ ἐπίσκοπῳ) τοῖς ἀρχηγοῖς τῶν οὐνιτῶν. Ἡ πράξις αὕτη, ἀπαστάλη πρὸς τὸν πάπαν, ὅστις<sup>8</sup> μετ' ἀπείρου ἀγαλλιάσεως καὶ εὐχόμενος ἵνα ἀποδοθῶσιν αὐτῷ, ὅσον τάχον, δια τὰ μέλη τοῦ εὐγενοῦς βουλγαρικοῦ ἔθνους, ἀνήγγησε τῇ 21 ἰανουαρίου 1861<sup>9</sup>, παραδεχόμενος τὰς αἰτήσεις τῶν οὐνιτῶν. Οὗτοι δὲ ἀμέσως ὀνομάσαντες δεκαπέντε μιχτάριδες<sup>10</sup>, καὶ ὀρεσθέντες ἀπὸ τὰ κατὰστατα τοῦ πατριαρχείου, συνέστησαν ἰδιοκίτηρον κοινότητα, μεταχειριζόμενοι σφραγίδας ἰδίας, μίαν μὲν διὰ τὸ πνευματικόν, ἑτέραν δὲ διὰ τὸ μὴ πνευματικόν, καὶ ἔχοντας ἀρχηγὸν μὲν τὸν πρὶν παρὰ τῷ Ἰλαρίωνι συνεργαζόμενον Ἰωσήφ Σοκόλσκι ἀρχιμανθρίτην, ὄργανον δὲ ἐπίσημον τὴν ἐν Γαλατῇ ἐκδιδομένην βουλγαρικὴν ἐφημερίδα Βουλγαρίαν<sup>11</sup>. Μετ' ὀλίγον ἀπαλθῶν εἰς Ρώμην ὁ βηθελὶς Σοκόλσκι, μετὰ τοῦ διευθυντοῦ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει Δαζαριστῶν, ἐχειροτονήθη ὑπὸ τοῦ

πάπα αὐτοῦ ἀρχιεπισκόπου οὐνιτῆς, πάπῃ Βουλγαρίας, ἔλαβε κολύμπια ἑσθῆ<sup>12</sup>. ἐπιστρέψας δὲ εἰς Κωνσταντινουπόλιν κατώρθωσε νὰ τῷ παραχωρηθῆ καὶ βεβαίον αυτοκρατορικόν, ὑπὸ ἡμερομηνίαν 27 μαρτίου 1861, ἵνα δύνηται ν' ἀνατίθεται καὶ ἀπευθύη τακτικὰ πρὸς τὴν ἑλληνικὴν κλήτην κατὰ τὰς ἀνάγκας, καὶ περὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν καὶ περὶ ἄλλων ἀναγκαίων ὑποθέσεων<sup>13</sup>.

Συγχρόνως ἀπόστολοι οὐνιτῆς διέτρεχον τὰς ἐπαρχίας φέροντες ἐγκυκλίους ἐπιστολάς τῆς βουλγαρικῆς οὐνιτικῆς μητρος ἐκκλησίας πρὸς τοὺς ἔξω Βουλγαρῶν, προτρεχόμενοι εἰς τὸν οὐνιτισμὸν. Εἰς τὸ ἔργον τοῦτο διεκρίθη μάλιστα ὁ πρὸς τοὺς 148 οὐνιτῆς τῆς Ἀδριανουπόλεως ἀπόστολος παπᾶ Θεόδωρος Βουλγαρὸς<sup>14</sup>.

Ἄρα ἀναφανέντος τοῦ δυτικοῦ τούτου κινήματος, οἱ ὑπογραφόμενοι ἀντιπροσώποι τοῦ βουλγαρικοῦ γένους διαμαρτυρούμενοι ἀπακέρυξαν τοὺς ἐν Γαλατῇ δυτικιστὰς Βουλγαρῶν, ὡς προδότες, κακοίθεις, ἐπικινδύνους κτλ. «Τὸ ἡμέτερον ἔργον οὕτω, βουλγαρικὸν γένος ἔχει τὴν ἐκκλησίαν του. Τῆς ἐξ ἡμῶν δὲν ἐπιδοθῆ, ὅπως ἀνακτισθῶμεν τὴν ἀνεξάρτητον ἱεραρχίαν, ἀλλ' ἕαστο; ἐπιδοθῆ μὲ δίκαιον τρόπον νὰ γίνῃ τὸ τοιοῦτον πρὸς εὐτυχίαν πάντων ἡμῶν»<sup>15</sup>.

Τὰς κατηγορίας ταύτας ἀντεκρίθησαν οἱ οὐνιτῆς βουλγαροὶ, διακρῦτοντες<sup>16</sup> ὅτι οἱ ἐν τῇ ἀνοσίτῳ διαμαρτυρήσει συκοφαντούμενοι ἦσαν χθῆς καὶ πρῶτον συνεργάται καὶ συνέταιροι τῶν ἀνευ οὐδενὸς πληρεξουσίου ἐγγράφου αὐτοκλήτων ἀντιπροσώπων τοῦ βουλγαρικοῦ γένους.

Ἐνθὺ δὲ αἱ δύο αὐταὶ φατρίαι κατεμήνυσον ἀλλήλας, ἡ ἐκκλησία ἐλάμβανε σύντονα-μέτρα πρὸς ἐπανόρθωσιν τῶν ἐκπεσόντων, ἐκδίδουσα παρανετικὰ γράμματα ἐν οἷς ἀπηγγέρευεν εἰς τοὺς ἐρθεοδόξους βουλγαρῶν τὸ προσέρχεσθαι εἰς τὸν ἀρμενοκαθολικὸν ναὸν τῆς ἐν Γαλατῇ οὐνίας<sup>17</sup>. ἀναφέρουσα δὲ τὸ ἀλυπτόν τοῦτο γεγονός τῆς ἀποσκρῆτισεως ὁμοδόξων ἀδελφῶν, κατὰ λογικὴν ἀκολουσίαν ἀνέδραμιν εἰς τὴν ἀρχὴν τὴν προκαλέσασαν αὐτήν, καὶ δι' ἀνάγκην τὰ κατατολιώμενα παρὰ τῶν ἐν Βαλατῇ εὐαρίθμων ἀποκαλούντων ἑαυτοὺς ἑθνικὴν ἐρθεοδόξον βουλγαρικὴν ἐκκλησίαν, καὶ ἐνοχοποιούντων ἕπαν τὸ ἐρθεοδόξον βουλγαρικὸν πλῆρωμα<sup>18</sup>.

Ἡ λογικὴ αὕτη σχέσις, τὴν ἡ πατριαρχικὴ ἐγκύκλιος ὑπεδείκνυε μεταξὺ τῶν ἐν Βαλατῇ καὶ τῶν ἐν Γαλατῇ συμβάντων, κατεθρόνησε τοὺς περὶ τὸν Ἰλαρίωνα. Κατὰ συνέπειαν ἐξεβέθη, τῇ 8 ἰανουαρίου 1861, Ἀπάντησις εἰς τὴν πατριαρχικὴν ἐγκύκλιον ἐπιστολήν<sup>19</sup>, φέρουσα ὑπογραφήν. Ἐκ τῆς ἑθνικῆς ἐρθεοδόξου βουλγαρικῆς ἐκκλησίας, συγγραφεὶσα-πισθανῶς ὑπὸ τοῦ Ἰλαρίωνος, ἐν τῇ οὕτως, ὅστις προλαβόντως καὶ χάρτην εἶχε ἰχνογραφῆσαι τῶν ἐπαρχιῶν τῶν ὑπαγομένων ὑπὸ τὴν πνευματικὴν αὐτοῦ ἀνεξάρτητον δικαιοδοσίαν<sup>20</sup>, διεκρίφυνται, ὅτι «τὸ βουλγαρικὸν ἔθνος ἐξῆρθε τὴν ἐκκλησιαστικὴν αὐτοῦ ἀνεξαρτησίαν<sup>21</sup>, ὅτι ἅπαντες οἱ Βούλγαροι ἠκολούθησαν τὸ παράδειγμα τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει, καὶ ἐκτινάξαντες τὰ ὄνματα τῶν γραικῶν ἀρχιερέων, διακόφσαντες τε πᾶσαν μετ' αὐτῶν κοινωνίαν, ἐπὶνομάσαν, κατὰ τὴν θρησκευτικὴν αὐτῶν συνέθειον, ἐκκλησιαστικὸν ἀρχηγὸν τὸν κανονιστῶν Ἰλαρίωνα, ἐπίσκοπον παρὰ τῇ βουλγαρικῇ ἐν

<sup>1</sup> Αὐτόθι, σελ. 15.  
<sup>2</sup> Αὐτόθι, σελ. 11.  
<sup>3</sup> Αὐτόθι, σελ. 18. ἀναφορὰ τῆς 13 ἰανουαρίου 1860.  
<sup>4</sup> Ὑπὸ τὴν καθάρειαν αὐτοῖ ἐν τοῖς πρακτικοῖς τῆς συνόδου 24 φεβρουαρίου 1861. — *Supra* col. 79 B.  
<sup>5</sup> Αὐτόθι.  
<sup>6</sup> Ἐγκύκλιος πατριαρχικῆ τῆς 25 φεβρουαρίου 1861, σελ. 5, 6. — *Supra* col. 79 B.  
<sup>7</sup> *Agitar de templo sancti Benedicti, cui moderando operam navant Lazaristae ex provincia Gallicia.*  
<sup>8</sup> Ὑπὸ ἑφημερίδα Βουλγαρία ἐν *Courrier d'Orient*, 1861 φεβρ. 9.  
<sup>9</sup> *Annuaire de la Revue des Deux Mondes*, 1861, σελ. 546. — καὶ *Νεζαντίς*, ἀριθ. 441, 1861 φεβρ. 4.  
<sup>10</sup> *Legationum* 24: *vide supra* col. 65-6.  
<sup>11</sup> *Courrier d'Orient*, 1861 μαρτ. 13.  
<sup>12</sup> *Annuaire*, αὐτόθι.

<sup>13</sup> *Annuaire*, αὐτόθι.  
<sup>14</sup> *Νεζαντίς*, 1861 ἰανουί. 7.  
<sup>15</sup> *Courrier d'Orient*, 1861 ἀπριλίου 6 καὶ αὐγούστου 26.  
<sup>16</sup> Ὑπὸ τὴν διαμαρτυρίαν ὑπὸ ἡμερομηνίαν 22 δεκεμβρίου 1860 ἐν τῷ ἀριθμῷ 431 τῆς *Νεζαντίδος*.  
<sup>17</sup> Ὑπὸ ἑφημερίδα Βουλγαρία ἐν *Courrier d'Orient*, 1861 ἰανουί. 9.  
<sup>18</sup> Φωνὴ τῆς ἀληθείας, σελ. 2.  
<sup>19</sup> Αὐτόθι.  
<sup>20</sup> *Vide supra* col. 60-62.  
<sup>21</sup> Αὐτόθι.  
<sup>22</sup> Αὐτόθι, σελ. 11.



Κωνσταντινουπόλεϊ ἐθνικῆ ἐκκλησίᾳ<sup>1</sup>, ὅτι ἡ μεγάλη ἐκκλησία ἀνέκαθεν κατεδίωξε τὴν γλώσσαν καὶ τὴν ἐθνικότητα τῶν Βουλγάρων, ἐκείσε τὰ σχολεῖα αὐτῶν, παρεμπόδιζε τὴν ἀνάπτυξιν τῆς φιλολογίας αὐτῶν, ὅτι ἡ κυβέρνησις ἐπεσχέθη τὴν ἱκανοποίησιν τῶν αἰτημάτων τῶν Βουλγάρων<sup>2</sup>.

Τὴν παρὰ τοῖς Βουλγάρους ἀναφεύσαν ταύτην παραχρῆν καὶ σύγχυσιν ἐκφράσσει ὁ προκωνσταντινὸς προσφυλιτικὸς. Ἡ ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἐταιρεία τῆς εὐαγγελικῆς συμμαχίας διακήρυττεν ἐπίσημος<sup>3</sup> τῇ 10 φεβρουαρίου 1861 ὅτι «ἐξέφρασε πρὸς τοὺς Βουλγάρους τὰς δικαίας συμπαθείας αὐτῆς διὰ τοὺς ἀγῶνας, οὓς καταβάλλουσι πρὸς ἐπίταυσιν τῆς ἐκκλησιαστικῆς αὐτῶν χειραφετήσεως, διαβεβαιώσα αὐτοὺς, ὅτι θέλει παντὶ σθένει τοῖς συνδράμει, ὅπως ἀπολαύσωσι τοῦ ποθομένου». Τὰς διαβεβαιώσεις ταύτας παρηκολούθησαν ἡ οὐσίασις προκωνσταντινῶν σχολείων ἐν Τυρνόβῳ, ἐν Σούμλα<sup>4</sup> καὶ ἀλλαχοῦ.

Περὶ τοῦ δὲ κατὰ τὴν αὐτὴν ἐποχὴν καὶ χιλιάδες Βουλγάρων μετανάστευσαν εἰς ξένην γῆν, ὅθεν ὁμοίως, μετὰ τινὰς μῆνας, ἐπανέκαμπτον μετανενομημένοι<sup>5</sup>.

Αἱ ξίνοι ὁμοίως αὐταὶ ὑποκινήσεις οὐδέλως ἐσάλευον τὰς πατριόφθους τῆς μεγάλῃς καὶ ὑγειοῦς μερίδος τοῦ βουλγαρικῦ λαοῦ, τὴν πρὸς τὰ πατριὰ ἀφοσίωσιν αὐτοῦ, ἣν καὶ ἐν ταῖς θαναταῖς ἐκείναις περιστάσεσι δι' ἀναφορῶν ἀδιαλείπτως διατρέφου πρὸς τὴν μεγάλην ἐκκλησίαν.

(Ὅπως οἱ κάτοικοι τῆς ἐπαρχίας Κεσταντιλίου<sup>6</sup> ἀναφερόμενοι πρὸς τὴν μεγάλην ἐκκλησίαν διημερτύροντο κατὰ τὸν κινήσαντων ἀγωγὴν κατὰ τοῦ κυριάρχου τῶν, καταμήνου τὸν πρῶτον Δυρραχίου Ἀδξέντιον, ὡς πειρομένον, διὰ τῶν ὁμοφρόνων αὐτῶ, ἀποπλανήσαν αὐτοὺς τῆς ὀρθοδόξου πίστεως, ἀνικήρυττον τὸν ποιμένα αὐτῶν ὡς ἁνονικὸν καὶ ὠφέλιμον πολλῶς, καὶ ἀπεκάλουν τὴν μεγάλην ἐκκλησίαν τρυφῶν, διδασκαλῶν, καὶ ἐν πάσι προστάτην αὐτῶν.

Ἐπίσης οἱ κάτοικοι Νύσσης<sup>7</sup> δι' ἀναφορὰς αὐτῶν τῆς 20ῆς Ἰανουαρίου 1863, ἐξέφραζον τὴν ἀγανάκτησιν αὐτῶν, διὰ τὴν προσέλευσιν τινῶν τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει Βουλγάρων εἰς τὴν οὐνίαν, προσθέτοντες: «Κηρύττεται πάντας τοὺς ἐπιχειροῦντας ἵνα διαταράξωσι τὴν εἰρήνην καὶ τὴν ἡσυχίαν τῆς κοινῆς ἡμῶν μητρὸς ἐκκλησίας, ὡς ἀντάρτας καὶ ἀποστάτας τῆς τοῦ Χριστοῦ μεγάλῃς ἐκκλησίας... Οὐδὲ ποσὸς συμμαρτυροῦμεθα τὰς ξηνικὰς τινῶν καὶ καινοτρόπους ἰδέας, ἐπὶ ἰδέᾳ καὶ ἔμφασι ἰδιοτελεῖα κινήσεως... καὶ πιστοποιοῦμεν ὅτι ἐμμένοντες εἰς τὰ πατρια ἡμῶν... στήργουσαν, ὡς θρησκευτικὴν ἀρχηγίαν, ὅτι, ὡς ἱκανὸν καὶ θεοδικμασμένον, ἤθελεν ἀποσταλεῖ ἡμῶν ὡς πνευματικὸν κυριάρχον ἢ μεγάλη ἐκκλησία... καὶ ὡς ἀνέκαθεν οἱ πατέρες ἡμῶν ἦσαν εὐχαριστήσιμοι ἀπὸ ἀδιακόπου σειράς ἁγίων ἀρχιερέων, πρὸς ἡμᾶς ἀποσταλέντων παρὰ τοῦ οἰκουμενικοῦ θρόνου, οὕτως ἡμεῖς ὑπερευχαριστήσιμοι ἐκ τοῦ κυριάρχου ἡμῶν» κτλ.

Οἱ κάτοικοι Βράτσης (ἐπισκοπῆς Τυρνόβου)<sup>8</sup>, δι' ἀναφορὰς αὐτῶν τῆς 24ης Ἰανουαρίου 1861, ἐξέφραζον καὶ οὕτω τὴν μεγάλη ἐκκλησίᾳ τὴν ἀφραν αὐτῶν εὐγνωμοσύνην διὰ τὸν διορισμὸν τοῦ νέου αὐτῶν ἐπισκόπου.

Ὁσαύτως<sup>9</sup> οἱ κάτοικοι Βελιγραδίου, δι' ἀναφορὰς αὐτῶν τῆς 29ης Ἰανουαρίου 1861, διαμερτύροντο καὶ κατέρωτον τοὺς ἀποκηρτίζοντας ἐκ τῶν κλήπων τῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας, ἕλληνας ὁμογενεῖς αὐτῶν

<sup>1</sup> Ἀπόδ. σελ. 8.

<sup>2</sup> Courrier d'Orient, 1861 φεβρουαρίου 2.

<sup>3</sup> Courrier d'Orient, 1861 φεβρουαρίου 16.

<sup>4</sup> Courrier d'Orient, 1861 οὐτωβρίου 20 - 1863 ἀπριλίου 9.

<sup>5</sup> Courrier d'Orient, 1861 σεπτεμβρίου 14, καὶ 1863 Ἰανουαρίου 4.

<sup>6</sup> Πρακτικὰ συνέδου, 1861 Ἰανουαρίου 31.

<sup>7</sup> Ὅσα πρακτικὰ ἐκφῶσιν συνέδου, 1861 φεβρουαρίου 21.

<sup>8</sup> Πρακτικὰ συνέδου, 1861 μαρτίου 2.

<sup>9</sup> Πρακτικὰ συνέδου, 1861 φεβρουαρίου 21.

Βουλγάρου, καὶ ἐξέφραζον τὴν ἀφραν εὐγνωμοσύνην πρὸς τὴν μεγάλην τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίαν καὶ τὴν πρὸς τὸν ἁρχιερέα αὐτῶν εὐχαριστίαν.

Πάλιν οἱ κάτοικοι Κεσταντιλίου, δι' ἰδιαιτέρας μετανενοστήρας αὐτῶν ἀναφορὰς<sup>10</sup>, κατεδίωξαν τὸ ἐν Κωνσταντινουπόλει οὐνιτικὸν κίνημα καὶ ἐξηγοῦντο τὴν ἀπομάκρυσιν ἐκ τῆς ἐπαρχίας αὐτῶν ταραχοποιῶν τινῶν, πολλὰ ζήτνια μεταξὺ Γραικῶν καὶ Βουλγάρων ἐμβλλόντων.

Οἱ κάτοικοι Λοφίτου (ἐπισκοπῆς Τυρνόβου)<sup>11</sup> δι' ἀναφορὰς αὐτῶν ἀπέκρινον πρὸς τὴν μεγάλην ἐκκλησίαν εὐχαριστίας διὰ τὸν πρὸ ἐννεα εἰτῶν πατριῶς ποιμαίνοντα ἑαυτοὺς ἀρχιερέα.

Τίλος οἱ κάτοικοι Βιδύνης<sup>12</sup>, «φωτισθέντες, ἔγραψον πρὸς τὴν μεγάλην ἐκκλησίαν τῇ 26 φεβρουαρίου 1861, ὑπὸ τῆς πατριαρχικῆς ἐγκυκλίου, τὴν διαβρῶν καὶ τὴν ἀπέλειαν ἐλιγίστης μερίδος ἀπονενομημένων τινῶν ὁμοφύλων Βουλγάρων ἀπὸ τινος ἤδη χρόνου μηχανομημένων παντοῖοις προσημασίαι καὶ ὑποκλίσεσι τῆς καινοτομίας εἰσαγαγεῖν ἐν τῇ ὀρθοδόξῃ ἐκκλησίᾳ, παρὰ τῆς ἀποστολικῆς διατάξεως, τοὺς ἱεροὺς κανόνας κτλ., κατεκρίναν αὐτοὺς δικαίως... Ἐν τούτοις, ἐπειδὴ τὰ δυσπρημα στόματὰ τῶν οὐκ ἐπίσαντο οὐδὲ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ὑποκλίσεως τοῦ ἱεροῦ κλήρου, καὶ τὸ τοιοῦτο φέρουσι πρόχειρον πρόσχημα τῶν καταχθόνιων αὐτῶν βουλευμάτων, κρίνομεν καθήκον, ὅπως ἀπεδῶμεν ἐνώπιον τῆς ἐκκλησιαστικῆς εὐγνωμοσύνης ἡμῶν ἐπὶ ἡξίωσιν ἡμᾶς τοιοῦτου ἱεράρχου... Σημειώμεθα δ' ἐπὶ διὰ τὸ συγκαταλέγεσθαι τῇ ὀρθοδόξῃ ὁλομολογίᾳ, ἀδελφοὶ ὑπάρχοντες ἅπαντες ἀνευ διακρίσεως φυλῆς ἢ ἔθνους... Ταῦτα ἀνθεμολογούντες ἐν συνειδήσει, σιγηλιτεύομεν τὸ ψεῦδος καὶ τὴν ἀπάτην ἐκείνων, οἵτινες κηρυττόμενοι αὐτοχειροτόνητοι ἀντιπρόσωποι θεῶν τῶν Βουλγάρων, ὑπενενομοῦσι τοὺς καταχθόνιους σκοπούς, προβάλλοντας δικαιώματα πρὸς τὴν ὀφθλήν πύλην καὶ πρὸς τὴν ἐκκλησίαν ἐκ μέρους θεῶν ἀπάσης τῆς Βουλγαρίας» κτλ. κτλ.

Ἐκ τούτων βλέπων ὁ τότε παναγιώτατος πατριάρχης κύριος Ἰωακείμ τὸ ὀρθόδοξον γένος τῶν Βουλγάρων ταπεινόμενον ὑπ' εὐαρίθμων τινῶν, τὰ ἐκ χριστιανισμοῦ κλήρωμα μεμψιμοιροῦν κατὰ τῆς μακροθυμίας τῆς μεγάλῃς ἐκκλησίας, σύνοδον συνεστήσατο μεγάλην τῇ 24 φεβρουαρίου 1861 ἐκ τῶν παναγιωτάτων πατριαρχῶν πρῶτον Κωνσταντινουπόλεως, τῶν μακαριωτάτων πατριαρχῶν καὶ πάντων τῶν τότε παρεκδημούντων ἁγίων ἀρχιερέων, ἐν οἷς παρῆσαν καὶ Βούλγαροι τὸ γένος, ὅλον ὁ Ρόδου Ἰγνάτιος, ὁ Νυσοῦντος Δωρόθεος καὶ ὁ Βράτσης Παῖσιος<sup>13</sup>. Ἡ σύνοδος αὕτη, λαβούσα ὑπ' ὀφιν ἅπαναν τὴν ἀντικανονικὴν τοῦ Μακαριουκόλεως Ἰλαρίωνος καὶ τοῦ πρῶτον Δυρραχίου Ἀδξέντιου διαγωγὴν, καὶ τρεῖς αὐτοὺς κατὰ τοὺς ἱεροὺς κανόνας προσκαλοσμένη εἰς ἀπολογία, ἐπειδὴ ἀπειθήσαντες οὐκ ἀνεφάνισθσαν, καθείλεν αὐτοὺς κανονικῶς τοῦ ἀρχιερατικοῦ ἀξιώματος, «ὡς πῆξαντες νέον θυσαστήριον» ἐν αὐτῷ τῷ κέντρῳ τοῦ οἰκουμενικοῦ θρόνου, ὡς ἀπειθεῖς, ὡς ἀποστάτας καὶ ὡς παραβάτας τῶν κανόνων λα', λβ', τῶν ἀποστόλων, ἢ τῆς πρωτοθευτέρας οἰκουμενικῆς συνέδου, τοῦ ε' τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ κτλ., ἐπιβαλὼσα τὴν αὐτὴν διὰ τοὺς αὐτοὺς λόγους κοινήν, ἣν ἐπέβαλε τοῖς εἰρημῶνι, καὶ εἰς τὸν μητροπολίτην Φιλίππουπόλεως κύριον Παῖσιον, οἵτινες ἅπαντες κατεδικασθῶσαν καὶ εἰς ὑπερολίαν. Ἡ αὕτη σύνοδος καθείλε καὶ τοὺς ὑπὸ τῶν εἰρημῶνων χειροτονηθέντας ἱερεῖς καὶ διακόνους.

Καὶ νέον βεγμα διδοῦσα τῆς ὑπὲρ τῶν Βουλγάρων μερίτης αὐτῆς, διέτύπωσεν ἢ ἄρθρα, α καὶ δι' ἐντύπου ἐγκυκλίου αὐτῆς, ὑπὸ ἡμερομηνίαν 25 φεβρουαρίου 1861, διέτύπωσεν πρὸς ἅπαντας τοὺς ἁγίους

<sup>10</sup> Πρακτικὰ συνέδου, 1861 μαρτίου 10.

<sup>11</sup> Πρακτικὰ συνέδου, 1861 Ἰανουαρίου 17.

<sup>12</sup> Βυζαντινὸς, 1861 ἀπριλίου 15.

<sup>13</sup> Πρακτικὰ κειμενίου. — Συγγρ. σελ. 66-72.

ἀρχιερείς τοῦ οἰκουμενικοῦ θρόνου, καὶ ἄλλα ἐκ-  
αυροφύθησαν δι' ὄψλησθ' αὐτοκρατορικοῦ φερμανίου κα-  
τακρινένου μετ' αὐτοκρατορικῶν ἐπιγράφων ὅπως  
ἐνεργήσῃ ἀπαρραλλίτως· ἔχει δὲ τοῦτο ὡς ἑξῆς·

„Εἶναι γνωστὸν τοῖς πάντιν,“ etc., *in supra* col. 91-4.

Ἡ αὐτὴ μεγάλη σύνοδος ἐψηφίσθη μετροπολίτην  
Φιλίππουπόλως, ὡς ἱκανὸν καὶ ἐπιτήθειον πρὸς κατέ-  
κλιαν τῶν ἐν Φιλίππουπόλει ταραχῶν, τὸν Σπένθις,  
κύριον Πανάριτον, ἐστὶς ὅμως, καθὼς καὶ ὁ μετὰ  
ταῦτα διορισθεὶς Πρωτόδρα· κύριος Ἀνάθιος, ἀντι-  
τοῦ παυθέντος ἕνεκα τῶν βουλγαρικῶν ταραχῶν Βενι-  
μίν, διαμένονσαν ἄχρι τῆς σήμερον ἐν τῇ βασιλευσσί,  
προβάλλοντες τὸ ἔκκεμα· τοῦ βουλγαρικοῦ ζητή-  
ματος.

Καὶ πολλὰ μὲν ἐτολμήθησαν καὶ μετὰ τὰς συν-  
οδικὰς ταῦτα· ἀποφάσεις, οὐχ ἦντον ἔμοι· ἔφερον  
αὐταὶ ἀγαθὸν καρπὸν. Αἴφνης ὁ τοσαῦτα ὑπὸ τῶν  
δουτικῶν ἐπικινεθεὶς Ἰωσήφ Σκόβλοκς, οὐνίτης ἀρχι-  
ἐπίσκοπος πάσης Βουλγαρίας καὶ τριῶν κατ' αὐτοῦ,  
ἐκατομυρίων Βουλγάρων, παραλαβὸν τὸ μόλις πρὸ  
ὅκτα ἡμερῶν χορηγηθῆν αὐτῇ βεράμιον, ἄμα δὲ καὶ  
τὰ πολύτιμα δῶρα τοῦ πάπα<sup>1</sup>, ἐγγίγνετο ἀφαντο·, τῇ  
18 ἰουνίου 1861, ἀποτίνα· Ἐγγράφων νοθεύειαν τῆς  
ὁμοφιλίας· αὐτοῦ· ὅπως μὴ προσέχωσι ταῖς ὑποσχέσεσι  
τῶν δουτικῶν, ὅτι γινόμενοι οὐνίται ταύθονται ἀνεξαρ-  
τήτου βουλγαρικῆς ἱεραρχίας. Οἱ δὲ πλείστοι οὐνίται  
Βούλγαροι, διιδόντες καὶ οὗτοι τὴν ἀπάτην, ἐπαν-  
ἐκάρψαν εἰς τὴν ὀρθοδοξίαν, ἀπλογοῦμενοι δηροῦσι  
ὅτι „ἐξηπατήθησαν ἀγνοοῦντες τὴν σημασίαν τῆς  
λέξεως οὐνία, ὅτι πρὶν δοθῆ τὸ βεράμιον ἕκαστος ἐνό-  
μιζεν ὅτι ἡ οὐνία δὲν εἶναι καθολικισμός. Ποῦ λοι-  
πὸν, ἔλεγον οἱ αὐτοί, εἶναι ὅσα ὁ Τσαγκάφ (συντάκ-  
της τῆς οὐνίτικῆς ἐφημερίδος Βουλγαρία) καὶ οἱ  
περὶ αὐτὸν ὑπόχοντο;... Τὴν ἀπάτην ἐνόησαντες  
οἱ Βούλγαροι ἤρξαντο ν' ἀποσύρῳνται. Καὶ πρῶτος  
ὁ γέρον Ἰωσήφ ὡς ἀρχιερεὺς, εἶτα ὁ ἀρχιεπιμόνιτης  
Μακάριος καὶ οἱ ἄλλοι ἱερεῖς... Προφυλάχθητι,  
Βούλγαροι, ἀπὸ τῶν ἰδεῶν τῆς ἐφημερίδος Βουλ-  
γαρία, συντάκται αὐτῆς εἰσὶν οἱ ἰησοῦται<sup>2</sup> τοῦ  
Ἁγίου Βενεδίκτη“ κτλ.<sup>3</sup>

Τὸ παράδειγμα τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει οὐνι-  
τῶν βουλγάρων ἠκολούθησαν καὶ οἱ ἐν ταῖς ἐπαρχίαις,  
ἐν οἷς καὶ ὁ τοσαῦτα ἐν Ἀδριανουπόλει πράγματα  
παρὰ τῶν παπῶ θεάσασθε<sup>4</sup>.

Μετ' οὐ πολὺ ἔπαυσε καὶ ἡ ἐφημερίς Βουλ-  
γαρία<sup>5</sup>, καὶ μελοῖντι, κατὰ τὴν ὁμολογίαν αὐτῶν  
τῶν καθολικῶν, ἰσχυρὰ ἐκκλησιαστικῶν δουτικῶν ἐται-  
ρεῖται, ὅσα ἡ τῶν Σχολῶν τῆς Ἀνατολῆς καὶ ἡ  
τῆς Προπαγάνδας, οὐκ ὀλίγα ἐξέδωσαν πρὸς  
ὑποστήριξιν τοῦ οὐνιτικοῦ κινήματος, συνιστάσει σχο-  
λὰ· εἰς Κωνσταντινούπολιν, Ἀδριανουπόλιν, Καζαν-  
λίκιον καὶ ἄλλαχοῦ<sup>6</sup>, ἡ οὐνία, χάρις εἰς τὰ συντόμως  
παρὰ τῆς μεγάλης ἐκκλησίας ληφθέντα μέτρα, ἐπλήγη  
καιρίως, καὶ ἐπτά μῆνας παρήλθον πρὶν ἢ ἡ ὄψλη  
πύλη ἀναγνωρίσῃ, κατὰ τὸν δεκέμβριον 1861<sup>7</sup>, Ἀρα-  
βατζίσκην τινά, ὡς διάδοχον τοῦ βραπέτου Σκόβλοκς  
καὶ διαχειριστὴν „τῶν ἐκκλησιαστικῶν καὶ ἔθνεων  
ὁποδῶσαν τῶν οὐνιτῶν Βουλγάρων“.

Ἀφ' ἑτέρου ἐπατέθη φραγμὸς τις καὶ εἰς τὰς βίαι-  
κας καὶ ἀντικανονικὰς ἐπιδράσεις τοῦ Ἰαρίωνος. Ἡ καθαι-  
ρήσις καὶ ἡ ἀπομάκρυνσις αὐτοῦ ἀπὸ τῆς πρωτεύου-  
σης, ἐν ταύτῃ δὲ καὶ ἡ ἐν τοῖς προμνημονευθεῖσι  
15 ἄρθροις διατυπωθεῖσα νέα μέριμνα τῆς ἐκκλησίας

<sup>1</sup> Annuaire, col. 545.  
<sup>2</sup> Iesus in odium nominis viri illi quia iudeus dicitur  
quos supra, recte quidem, Lasaristas nuncupant.  
<sup>3</sup> Ὁρα ἐπιστολὴν τῶν βουλγαρονιτῶν ἱερῶν πρὸς τὸν  
συντάκτην τοῦ Ἀγγέλου τῆς βασιλευσσίας, ἐν ἀρ. 483  
τῆς Βεζαντιδος 1 ἰουλίου 1861.  
<sup>4</sup> Courrier d'Orient, 1861 ἰουνίου 22.  
<sup>5</sup> Annuaire, col. 545.  
<sup>6</sup> Ἰντόν.  
<sup>7</sup> Ἐγγ' Ἐπιτοκ 1378. Ὁρα Courrier d'Orient, 1862  
ἰανουαρίου 18. — Habesat supra col. 96, n° 19.

ὑπὲρ τῶν Βουλγάρων καθήσυχασαν πολλὰχοῦ τὰ  
κινεῖματα.

Δυστυχῶς ὅμως· ἐν τοῖς μέρισιν οἱ ἐναντίοι ὑπερίσχυ-  
σαν. Ὁὕτως ὁ ἅγιος Σοφία· Λαρόθως, καίτοι βούλ-  
γαρὸς τὸ γένος, ἀπαπέμπετο ἀπὸ τῆς ἐπαρχίας αὐτοῦ,  
τῇ 14 δεκεμβρίου 1861, διότι, ἔλεγον οἱ κάτοικοι  
Σοφίας ἐν τῇ πρὸς τὴν διοικητὴν ἀναφορᾷ αὐτῶν, ἡ  
μεγάλη ἐκκλησία ἀφώρισεν ἕλον τὴν βουλγαρικὴν ἔθνος  
ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Ἰαρίωνος καὶ τοῦ Αὐξεντίου<sup>1</sup>.  
Καὶ ἐν αὐτῇ δὲ τῇ Νύσσησιν περὶ τὰ τέλη τοῦ 1861,  
συνέβησαν ταραχαί, ἐξ ὑπεκινήσεως· κακοβούλων τι-  
νῶν, καθ' ὧν ὅμως<sup>2</sup> διακατεργάσαντο· οἱ κάτοικοι  
Νύσσης καὶ ἐκ Λόφτης ἀνεξάρτητοι πρὸς τὴν μεγάλην  
ἐκκλησίαν.

Ἐν τῇ μετὰ τὴν ἐπικυροθίνεσιν· παρὰ τῆς ὄψλης  
κυβερνήσεως ἐπέθεσαν ἐν ἐνεργείᾳ καὶ οἱ ὑπὸ τῆς  
ἐθνοσυνελεύσεως συνταχθέντες κανονισμοί.

Ἄλλὰ πρὶν ἢ ἐφαρμοσθῶσι καθ' ὁλοκληρίαν οἱ τε  
κανονισμοὶ τῆς ἐθνοσυνελεύσεως· καὶ τὰ ἐν τῇ φερ-  
μανίᾳ τοῦ 1277 ὀθωμανικοῦ ἔτους περιεχόμενα  
15 ἄρθρα, ἡ ὄψλη πύλη ἠέλησαν ἵνα ἐπεμπεθῶσιν  
εἰς διακοσφίν προτάσεις τινές, ὅπως τὸν ἀριθμόν,  
γινόμεναι ἐπ' ὀνόματι τῶν Βουλγάρων. Ἴδου δὲ ποῖα  
ὑπῆρξεν ἡ αἰτία τῶν ὅπως τούτων προτάσεων, κατὰ  
τὴν ὁμολογίαν τῶν Βουλγάρων αὐτῶν.

Μετὰ πολυταῖς· ἀπικεῖρας περὶ ἀνεξαρτήτου βουλ-  
γαρικῆς ἱεραρχίας, τινές τῶν προκρίτων βουλγάρων,  
ἀκριβέστερον κατανοήσαντες τὴν στάσιν τοῦ ζητήματος,  
ἤρξαντο νὰ παρακινῶσι τοὺς ὁμοφίλους αὐτῶν, ὅπως  
ζητήσωσι παρὰ τῆς κυβερνήσεως ἑτέρον τι ἰσοδύναμον  
μὲν ἐν τῇ πράξει, μετρίωτερον δὲ κατὰ θεωρίαν.  
„Ἄν ὑπάρχει ἀρὰ γε ἕτερον μίσην, ἔλεγεν ὁ κύριος  
Γαβριὴλ Κρίστοβιτς ἐν τῇ Βουλγαρικῇ φιλο-  
λογίᾳ<sup>3</sup>, ἕτερον μίσην, εἰ οὐ νὰ δουνηθῶμεν ν' ἀπο-  
λαύσωμεν τὴν δικαίαν ἡμῶν ἐπιθυμίαν, ἣτις ἐστὶ ν'  
ἀπαλλαγῶμεν ἀπὸ τῶν γραικῶν ἀρχιερέων· Ἀπαν-  
τόμεν, ὑπάρχει! καὶ τὸ μίσην τοῦτο ἐστὶν ἐκκελώ-  
τερον καὶ νόμιμον, καὶ σύμφωνα πρὸς τοὺς ἐκκλη-  
σιαστικούς κανόνας, τὸ Τανζιμάτιον καὶ τὸ Χάτσι  
Χουμαγισὸν, καὶ, ἐάν θέλῃς ἀκόμη, προλαμβάνει καὶ  
ἐκμηδενίζει τὴν κατηγορίαν. Ἐπὶ ἤτερον ν' ἀποχω-  
ρισθῶμεν ἀπὸ τῶν ἐν Χριστῷ ἀδελφῶν ἡμῶν τῶν  
Γραικῶν, ἢ δὲ διαίρεσις πάντοτε ἐπὶ τὴν δυστυχίαν,  
ἐπιβλαπὴς καὶ ἀνοφελής. Τὸ μέσον τοῦτο εἶναι· τὸ  
ἀκόλουθον· Νὰ δοθῇ ἀναφορὰ παρ' ὅλων τῶν βουλ-  
γαρικῶν ἐπαρχιῶν εἰς τὴν βασιλικὴν κυβερνήσειν, δι-  
τῆς νὰ δεικνύεται ὅτι· ἀρχαίον ἔθνος ὄλης τῆς ὀρθο-  
δόξου ἐκκλησίας ἦτο, κατὰ τοὺς ἀποστολικούς καὶ  
συνοδικούς κανόνας καὶ τὰς παραδόσεις, ὅπως ἐκάστη  
ἐπαρχία εἰς τὸν μαρικῶν αὐτῆς κληρικῶν καὶ τῶν  
διακεκριμένων λαϊκῶν κατοίκων ἐκλήγη τὸν ἀρχιερεῖα  
αὐτῆς, ὁ ὅποιος ἐπειτα νὰ χειροτονηται, ἐάν μὲν  
ἦναι ἐπίσκοπος, παρὰ τοῦ μετροπολίτου, ἐάν δὲ μετρο-  
πολίτης, παρὰ τοῦ πατριάρχου, χωρὶς ν' ἀναμνησθῶσι  
ὁ βίθεις μετροπολίτης ἢ πατριάρχης· εἰς τὴν ἐκλογὴν  
τῶν ἀρχιερέων.“

Αὕτη δὲ ἡ διὰ τῆς Βουλγαρικῆς φιλολογίας  
προταθεῖσα ἰδέα, περὶ γενικοῦ τινος κινήματος παρὰ  
τῇ κυβερνήσει, εὐρεν ἠγῶ εἰς τινος κινήματος βουλ-  
γαρικῶν, καὶ ἐπομένως κατὰ τὸ ἔαρ τοῦ 1861 ἔτους  
συνήλθον ἐν Κωνσταντινουπόλει διάφοροι Βούλγαροι  
ζητοῦντες, ἐκ' ὀνόματι τοῦ ἔθνους αὐτῶν, τὴν ὀρθοδο-  
τικὴν αὐτῶν ἀνεξαρτήσιαν, μετ' ὁ ἕμμελλον συντάξει  
κανονισμόν προσδιορίζοντα τὰ δικαιώματα ἐκάστου  
ἀτόμου καὶ παντὸς τοῦ ἔθνους<sup>4</sup>. Τὴν παρασκευῆν  
9 ἰουλίου, οἱ ἀντιπροσώποι οὗτοι ἀπέβησαν ἐν ὀνόματι  
πρὸς τὰς αὐτῶν ὀψηλότητας τὴν μέγαν βεζύρην καὶ  
τὸν ὑπουργὸν τῶν ἐξωτερικῶν· ἀλλ' ἀμφότεροι οἱ

<sup>1</sup> Βουλγαρικὴ φιλολογία, 1861 δεκεμβρίου 13.  
<sup>2</sup> Πρακτικὰ ἐννόδου, 1863 ἰανουαρίου 17.  
<sup>3</sup> Βουλγαρικὴ φιλολογία, 1860 ἰανουαρίου, col. 50.  
<sup>4</sup> Ἐγκύκλιος τῶν ἀντιπροσώπων ἐν τῇ Βουλγαρικῇ φιλο-  
λογίᾳ, 1861 δεκεμβρίου, ἀρ. 25.

ύπουργοί ἀπεφάνθησαν ὅτι „δὸν καὶ ἐν ἐπιθυμίᾳ νὰ εὐχαριστήσῃ τὸ βουλγαρικὸν ἔθνος, τὸ ὅριον εἶναι πιστὸν εἰς τὴν βασιλείαν, ἀπαντῶσα μεγάλας δυσκολίας, ὅπως τοῖς χορηγήσῃ τὸν ἐπιθυμητὸν ἀποχωρισμὸν ἀπὸ τοῦ πατριαρχείου, διότι τοῦτο ἀντικαίρει εἰς τὰς ὑπαρχούσας συνθήκας, αἱ ὅσαι ἐπεκύρωσαν τὰ δικαιώματα τοῦ πατριαρχείου. Πᾶν ἄλλο ὅμως, τὸ ὅποσον ζητοῦσιν οἱ Βούλγαροι, πρὸς ἐξασφάλισιν τῶν δικαιωμάτων τοῦ ἔθνους τῶν κατὰ τὴς καταπίσεως καὶ τῶν καταχρήσεων τοῦ γραικικοῦ κλήρου; ἵλεαι τοῖς δοθῆναι πληρότητα, ὥστε νὰ ἰσοδυναμῆ τελείᾳ ἀποχωρισμῷ. Αἱ αὐτῶν ὑψηλότητες προσετι ἐκονοκρίθησαν αὐτοῖς ἐξ ὀνόματος τῆς αὐτοῦ αυτοκρατορικῆς μεγαλειότητος καὶ ἐξ ἑαυτῶν, ὅτι πᾶν σχέδιον τῆς ἐκκλησιαστικῆς καὶ ἔθνικῆς διοικήσεως τῶν Βουλγάρων οὐχὶ μόνον θέλει γίνεαι παραδεκτὸν παρὰ τῆς αυτοκρατορικῆς κυβερνήσεως, ἀλλὰ καὶ ἵλεαι ἐνισχυθῆναι παντὶ σθένει, ἀρκεῖ μόνον νὰ μὴ ἐπιτρέπη τὸν πνευματικὸν ἀποχωρισμὸν ἀπὸ τοῦ πατριαρχείου“. Τότε, λέγουσιν οἱ ἀντιπρόσωποι, ὅτι πινες εἶχον μόνον ἐντολὴν νὰ ζητήσῃ τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἀνεξαρτησίαν τῆς Βουλγαρίας, ἵνα μὴ ἀπέλιθωμεν ἀπρακτοί, ἐπροτεινόμεν ἀφ' ἡμῶν αὐτῶν τὰ ἐξῆς ὡς ἄρθρα:— Ταῦτα δὲ εἰσὶ τὰ γνωστὰ ὀκτὼ ἄρθρα, ἅτινα ἢ ὑψηλῆ πύλη, κατὰ ἰούλιον τοῦ 1861, διεβίβασεν ἡμιπισίμως τῷ πατριάρχῃ κυρίῳ Ἰωακείμῳ. Ἡ δὲ αὐτοῦ παναγιότης διασαλευμένη διακοίνωσεν εἰς ἀπάντησιν τῷ ὑψηλοτάτῳ ὑπουργῷ, ὅτι αἱ πρότασεις αὗται εὐρέθησαν ἀσυμβίβαστοι πρὸς τὰ τοῦ ἱεροῦ κανόνα καὶ τὰ δικαιώματα τοῦ οἰκουμενικοῦ θρόνου, καὶ ὅτι οἱ Βούλγαροι ὑπ' ἄλλην ἐσπεῖν τὴν αὐτὴν καὶ ἐτι εὐρυτέραν ἀνεξαρτησίαν ζητοῦσιν<sup>1</sup>.

Ἄξιον δὲ σημειώσεως εἶναι ὅτι, ἅμα διατυπωθέντων τῶν ἀρθρῶν τούτων, τινὲς ἐκ τῶν, ὡς ἀνωτέρω εἰπομεν, ἀντιπροσώπων, κατιδόντες ὅτι, „οἱ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐπιζητοῦσιν ἀντικανονικὰ δικαιώματα, ἐγνωσαν ἵνα ἐπιστρέψωσιν εἰς τὰς πατρίδας αὐτῶν καὶ ἐζητήσῃ ἐπὶ τούτῳ συστατικὰ τῆς μεγάλης ἐκκλησίας“. Πλὴν δὲ τούτου καὶ οἱ κάτοικοι ἐπαρχιῶν τινῶν, ὡς Πρωχίτουκίου, Νουσόβας καὶ Τουρνόβου, ἀπεδοκίμασαν τὰς ὀκτὼ ταύτας προτάσεις, καὶ διατηροῦντες τὰς μετὰ τοῦ πατριαρχείου σχέσεις αὐτῶν ἠλέγχοντο παρὰ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀρχηγῶν ὡς ἀβέλτεροι καὶ ἐπιβλαβεῖς<sup>2</sup>.

Ἀφ' οὗ δὲ αυτοκρατορικῆς διαταγῆ ἤρξαντο νὰ ἐφαρμόζωνται οἱ κανονισμοὶ τῆς ἐθνοσυνελεύσεως καὶ συνεκροτήθη τὸ διαρκὲς ἔθνικόν μικτὸν συμβούλιον, ἀλήφθη καὶ αὐθὺς ὑπ' ὄψιν ἢ ὀδυνῶν αὕτη κατάστασις τῆς ἱεραρχίας τῆς ἐκκλησίας.

Ἐπομένως, ὀνόματι ὑψηλοῦ τεσπερῆ τῆς αὐτοῦ ὑψηλότητος τῶν ἐπὶ τῶν ἐξωτερικῶν ὑπουργῶ, ἐξελέγησαν παρὰ τοῦ διαρκῶς ἔθνικοῦ μικτοῦ συμβουλίου, συνελθόντες τὴν 24 ἀπριλίου τοῦ 1862, ὑπὸ τὴν προεδρίαν τῆς αὐτοῦ παναγιότητος τοῦ πρώην Κωνσταντινουπόλεως κυρίου Ἰωακείμῳ, οἱ κενερώτατοι ἀρχιερεῖς Ἀρτίης Σωφρόνιος, Λαρίσης Στέφανος, καὶ οἱ κύριοι Στέφανος Καραθεοδωρῆ, Παῦλος Μουσοῦρος καὶ Κωνσταντίνος Ἀδοσίδης, ὅτινες μετὰ πάντα Βουλγάρων, τοῦ θεοφιλεστάτου ἐπισκόπου Πολυανῆς Παρθενίου καὶ τῶν κυρίων Δαφνίλοτα, Γαβριὴλ Κρετίδου, Τομαῖκου καὶ Βουρμῶφ, συνεστήσαντο παρὰ τῆ ὑψηλῆ πύλης ἐπιτροπὴν ἐπὶ τοῦ ζητήματος. Ἡ ἐπιτροπὴ αὕτη, ἐπὶ διατίαν σχεδὸν ἔργασθεῖσα, συνειρήνησε μὲν ἐπὶ τινῶν ζητημάτων, διαφανήσασα δὲ εἰς τὸ περὶ σχηματισμοῦ τῆς ἱερᾶς συνόδου, ἠναγκάσθη νὰ διακρίβῃ τὰς ἐργασίας αὐτῆς, ἐν τῷ ἀποτέλεσμα

εὐρίσκειται κατακεχυρμένον ἐν τῇ πατριαρχίᾳ ἐκθεσε<sup>3</sup>.

Ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν ἐργασιῶν τῆς ἐπιτροπῆς, παρεχάι συνήθησαν εἰς διαφόρους ἐπαρχίας, ὡς ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Φιλικπουπόλεως, ὅπου κατὰ τῆς ἐκ Στενιμάχου πρὸς τὴν μεγάλην ἐκκλησίαν ἀναφορᾶς, βουλγαρισταὶ τινεῖς<sup>4</sup> διηρέθηζον Βουλγάρους καὶ Γραικοὺς, ἀποκρίνοντας τὰς τῶν Γραικῶν ἐκκλησίας καὶ μοναῖς, καταδιώκοντας τὴν ἑλληνικὴν καὶ φημισμένην βίβλιν τὴν βουλγαρικὴν ἐν Φιλικπουπόλει, ὅπου ἠπαίθουν εἰς τὸ πρὸς τὸν διοικητὴν Φιλικπουπόλεως διάγραμμα<sup>5</sup> τῆς ὑψηλῆς κυβερνήσεως περὶ ἀποδόσεως εἰς τοὺς γραικοὺς τῆς ἐν Περιστερᾷ ἐκκλησίας τοῦ Ἁγίου Δημητρίου ἐν Βιδύνῃ, ἵνα ἐξῶθεν ἰδῶν παραξίας τις μετὰ πολλῆς τῆς ἀποσκευῆς βιβλίων καὶ γραμμάτων κατὰ τοῦ γραικικοῦ κλήρου, ἠγωνίζετο νὰ ἐξαπατήσῃ τοὺς ἀπλοικοὺς χριστιανούς, μέχρις οὗ συλληφθεὶς ὑπὸ τῆς τοπικῆς ἀρχῆς ἀπεστάλη εἰς Κωνσταντινουπόλιν<sup>6</sup>. (Ὅτω τέλος καὶ πρὸ ὄλλου ἐν Ρουτσουκίῳ ὄχλος ἀτακτος ἐφορμήσας κατὰ τῆς μητροπόλεως ἐπελάττησεν αὐτὴν, ἔθεσε δὲ εἰς κίνδυνον καὶ αὐτὴν τὴν ἑσπέρην τοῦ ἀρχιερέως.

Βαρυαλοῦσα ἢ αὐτοῦ θειοτάτη παναγιότης διὰ τὴν ὀδυνῶν ταύτην κατάστασιν καὶ διὰ τὴν στήρσιν πεμμαντορικῆς ἐπισκέψεως τῶν χριστιανῶν Φιλικπουπόλεως, Σοφίας, Προσάρβας, Βελίσοῦ καὶ Σαμακοβίου, ἐν ᾗ αἱ πλείστοι τῶν ὑπὸ τὸ ὄνομα βουλγαρικῶν καὶ μικτῶν φερομένων ἐπαρχιῶν, ὡς τὸ Τουρνόβον, ἢ Βράντσα, τὸ Κεστεντίλι, ἢ Νύσσα, ἢ Δρύστρα, ἢ Λίτσιτσα, ἢ Βιδύνῃ, ἢ Πελυάνη, ἢ Βάρνα<sup>7</sup>, ποικιλύοντα: ὑπὸ ἀρχιερέων, παρὰ τῆς μεγάλης ἐκκλησίας ἀποσταλλομένων, καὶ ἐπὶ τούτοις συνδιασαλευμένην<sup>8</sup> μετὰ τῆς ἱερᾶς συνόδου, συνεννοήθη μετὰ τῆς αὐτοῦ ὑψηλότητος τοῦ ὑπουργοῦ τῶν ἐξωτερικῶν, καὶ συνεκάλυσε τὴν παρούσαν γενικὴν συνέλευσιν ὅπως καθυποβλήθῃ τὸ ἀποτέλεσμα τῶν συνδιασκέψεων αὐτῆς, τῇ αὐτοῦ ὑψηλότητι.

Τοιαῦτα εἰσὶ τὰ γεγονότα. Τί δὲ αἰτιώμενοι διατάρακτον εὐαρεῖμοι τινεῖς τὰς βουλγαρικὰς ἐπαρχίας; Αἱ αἰτιάσεις αὐτῶν, ἢ μάλλον εἰπεῖν, αἱ κατηγορίαι εἰσὶ πολλαὶ καὶ διαφόροι. Παραθέτομεν δὲ ἐξ αὐτῶν ἐνταῦθα τὰς κυριώτερας μετὰ τῶν κατὰ καιροὺς γενομένων ἀντιρρήσεων.

Κατηγορία Α΄.

(1) γραικικὸς κληρὸς διεφθάρη.

Ἰατριαις.

Εἰς τὴν γενικὴν ταύτην κατηγορίαν, ἵνα μὴ χρονοτριβῶμεν, ἀναφέροντες ὅσα συνέλεξαν πλείστοι δοσοὶ, ὀκοιμηθήσομεν, ὅτι ὁ γραικικὸς ὀδοτος λεγόμενος κληρὸς, ἐν συνόλῳ λαμβανόμενος, καὶ μετὰ τὴν ἄλλωσιν οὐ διέλιπεν ἀναβεκινῶμεν κατὰ πάσας τὰς ἐποχὰς ἀνδρας καὶ ἐπὶ σοφίᾳ εὐδοκίμοτάτους καὶ ἐπὶ λαμπρότητι βίου ἐκφανεστάτους<sup>9</sup>, καὶ ἀρκούμεθα εἰς μίαν καὶ μόνην μαρτυρίαν, τὴν τῆς αὐτοῦ ὑψηλότητος τοῦ Κυριακοῦ Μεχμέτ πασᾶ, ὅστις μέγας βεζύρης κατὰ τὸ 1860 ἔτος, παρελθὼν, ἐν ἐπισήμῳ περιστάσει, αὐτὰς δὴ ταύτας τὰς ἐπαρχίας, ἐκ ὀνόματι τῶν ὀκοίων προσήχθησαν παρὰ τῶν, ἀφ' ἑτέρου δὲ οὐδόλλως τυφλῶν πρὸς τὰς καταρτήσεις τινῶν, ὅτινες παραγνωρίζουσι τὴν φύσιν τῆς θρησκευτικῆς αὐτῶν ἀποστολῆς, ἔλεγον ἐν τῇ πρὸς τὴν αὐτὸν μεγαλειότητι τὸν οὐλοτάνον ἐπισήμῳ ἐκθεσεῖ αὐτοῦ<sup>10</sup>. „Ἐκδοῖδε δικαιοσύνην εἰς τὴν σεβασμιότητα τῶν κλείστων

<sup>1</sup> Πρακτικὰ συνέδου, 1861 ὀκτωβρίου 18.  
<sup>2</sup> Βυζαντίς, ἀρ. 490, 1861 ἰουλίου 29.  
<sup>3</sup> Πρακτικὰ συνέδου, 1861 ἰουλίου 22.  
<sup>4</sup> Βουλγαρικὴ φιλολογία, 1861, ἀρ. 24, σελ. 184 καὶ 483.  
<sup>5</sup> Βουλγαρικὴ φιλολογία, 1861, ἀρ. 24, σελ. 184, 483.  
<sup>6</sup> Ὅρα πατριαρχικὴν ἐκθεσιν.

<sup>7</sup> Ὅρα supra ἐκθεσιν, σελ. 119-20.  
<sup>8</sup> Ὅρα πρακτικὰ συνέδου, 1862 ἰαννουῖ 2.  
<sup>9</sup> Πρακτικὰ συνέδου, 1863 νοεμβρίου 26.  
<sup>10</sup> Πρακτικὰ συνέδου, 1863 δεκεμβρίου 19.  
<sup>11</sup> Πρωτόκολλον πατριαρχείου.  
<sup>12</sup> Ἐκθεσιν πατριαρχικῆν.  
<sup>13</sup> Ὅρα Ὁ ἀνωτέρω γραικικὸς κληρὸς, σελ. 6-12.  
<sup>14</sup> Φωνὴ τῆς ἀληθείας, σελ. 7, 8, 46 κτλ.  
<sup>15</sup> Βυζαντίς, 1860 δεκεμβρίου 10.

μέλην, τὸν ἀπαρτίζοντων τὸν ἀνώτατον κλήρον, ἂ προστιθεὶς ὅτι πρὸς κατάθεσιν τῶν καταχρήσεων προσεχῶς θέλει καθυποβάλλει εἰς τὴν αὐτοκρατορικὴν ἐγκρίσιν αὐτοὺς δὴ τοὺς τοὺς κανονισμοὺς, οὓς τὸ πατριαρχεῖον ἔχει ἤδη ἐν ἐνεργείᾳ.

Κατηγορία Β'

Ὁ γραϊκικὸς κλήρος ἐστὶ σιμωνιακός, ὁ δὲ πατριάρχης καὶ ἡ σύνοδος θεωροῦσι τὰς ἐπισκοπὰς καὶ ἀρχιεπισκοπὰς ὡς τιμάρια, ἐκ τῶν ὁποίων λαμβάνουσιν ὅσον ἐνεστί πλεονα χρῆματα, ὅπως πληρῶσι τὰ κινώ-  
τια αὐτῶν.

Ἰστορία.

Ὁὐδεὶς πώποτε ἐφανέσθη, ὅτι ἅπαντα τὰ μέλη κολυπηθεὺς κλήρου διὰ τοσοῦτων διελθόντα περι-  
πατειῶν ἤθελον μείνει ἀναμόρφωτα· ἀλλ' ἐνταῦθα ὁ λόγος περὶ γενικῆς καταχρηστικῆς ἐξέως χρηματο-  
λογίας παρὰ τὸ κανονικόν, παρὰ τὸν νόμον. Νόμοι δὲ πρὸς προμήθειαν χρηματικῶν πόρων διὰ τὸς ἀρχιερεῖς καὶ τὸν πατριάρχην λογίζονται τὰ ὑψηλά βεράτια, τῶν ὁποίων αἱ χρηματικαὶ διατάξεις ποσι-  
ζονται, ὡς τοῦτο ἀπεδείχθη<sup>1</sup>, ἐπὶ ἐκκλησιαστικῶν ἀποφάσεων, καὶ χρυσοβούλλων ἀρχαίων, ἰσχυρότων παρὰ τῆ ἐκκλησίᾳ καὶ τούτων πάλιν ἀναφερομένων εἰς συνοδικὰς καὶ ἀποστολικὰς διατάξεις. Τὰ περὶ τούτου εὐρήσει ἕκαστος ἐκτεθειμένα κατὰ πλάτος ἐν τινι πραγματείᾳ ἑλληνιστί τε καὶ βουλγαριστί δημο-  
σιευθεῖσα καὶ ἐπιγραφομένη Ἡ φωνὴ τῆς ἀλη-  
θείας. Ἐνταῦθα ἀναφέρονται μόνον τὸ συμπέρασμα τῶν ἐρευνῶν τοῦ συγγραφέως, καθ' ἃς<sup>2</sup> δυνάμει τῶν βασιλικῶν βερατίων ὁ μὲν πατριάρχης εἰκαστοῦται λαμβάνειν 24 ἑκατομύρια γροσίων κατ' ἔτος, ὁ Τουρ-  
νόβου παραδείγματος χάριν 800 χιλιάδας, ἐπίσης δὲ καὶ ὁ Σιφίας, ἐνθ' αἱ ἑτήσια ἐπιχορηγήσεις σήμερον<sup>3</sup> τῶν μὲν πατριάρχου συμποσοῦνται εἰς 500 χιλιάδας, τοῦ Τουρνόβου εἰς 70 χιλιάδας, ἐπίσης καὶ τοῦ Σιφίας· πρὸς ἐρίσμων δὲ τῶν ἐπιχορηγήσεων, τούτων ἄληθ-  
θησαν ὡς βέβαια·<sup>4</sup> αἱ πρὸ τῶ κανονισμοῦ κατάλοιποι τῶν πραγματικῶν εισοδημάτων τοῦ τε πατριάρχου καὶ τῶν ἀρχιερέων. Ἐκ τούτων πρόδηλον γίνεται, ἂν δύναιτο κατηγορηθῆναι κλήρος τις ὡς σιμωνιακὸς καὶ φιλοχρήματος, μάλιστα ἐλάχιστον μέρος τῶν κανονικῶν αὐτοῦ δικαιωμάτων συνάξων.

Ἐπὶ ἀνίστα καταχρήσεις συνέβησαν, τοῦτο, ἐπανα-  
λαμβάνομεν, οὐδεὶς ἠνθῆθη, μάλιστα ἡ περιστολὴ αὐ-  
τῶν διὰ τοῦ προσδιορισμοῦ ἀναλόγων ἐπιχορηγήσεων ἢν ἡ κυριώτερα ἐντολὴ τῆς ἐθνοσυνελεύσεως τοῦ 1857, κατὰ τὸ ἐπὶ τούτῳ ποιητικῶν αὐτοῦ καὶ τὰς μετὰ ταῦτα δοθείσας ὁδηγίας (ἀρθρ. 1ον)<sup>5</sup>. Τοῦτο ἰδίως συνίστα τότε καὶ τὸ ἡμιπέριστον ὄργανον τῆς ἀγγλικῆς κυβερνήσεως, ὡς ἀποκρῶντος ἰκανοποιῶν τὰς ἀπατήσεις τῶν Βουλγάρων<sup>6</sup>. Τοῦτο καὶ ἡ ἐθνο-  
συνέλευσις ἠγωνίσθη νὰ καταρθώσῃ, καὶ τὸ ἀπο-  
τέλεσμα τῶν ἐργασιῶν αὐτῆς βλέπομεν προσηκόντως ἐπιτιμώμενον σήμερον παρὰ τῶν βουλγαρικῶν ἐπαρχίων, ὅπου δὲν εἰσακούονται εἰσηγήσεις ἄλλων τιῶν. Ὁ-  
τως ἡ βουλγαρικὴ ἐφημερίς Σύμβουλος ἀνῆγγαίεν ἐσχάτως<sup>7</sup>, ὅτι συνήλθον πρὸς διανομὴν τῆς ἐπιχορη-  
γήσεως τοῦ μητροπολίτου Τουρνόβου οἱ ἀντιπρόσωποι Τουρνόβου, καθ' ὧν καὶ ἐπιτίπτει σφοδρῶς, ὅτε λέγει

τῆς ἐπαρχίας Τουρνόβου μὴ ὑποταξίζουσι, ὡς κρίκει, τὴν κοινὴν ὑπόθεσιν καὶ ἀνεχομένης φανερωτικῆς κυριαρχίας. Ἐκ τούτου ἔβλεον, ὅτι αἱ περὶ χρηματικῶν καταχρήσεων κατηγορίαι ἴσων αὐτόχρημα πρότασις.

Μάλιστα ἡ τακτοποίησις τῆς χρηματικῆς ἐπιχορη-  
γήσεως τῶν ἀρχιερέων τῶσον ἐκπρόθευτες ἐφάνη τοῖς Βουλγάροις, ὅσοι βλέπομεν αὐτοὺς ὑποθέτας· νὰ ἐφαρμόζων ἀναλόγον τι μέτρον εἰς τοὺς κατὰ τό-  
πους προύχοντας καὶ τοορπακτζίδας αὐτῶν, οὓς αὐτοὶ πάλιν περιστῶσι ὡς καταχρηστικὰ καὶ κλεπτικὰ. «Οἱ ἡμεῖσοι τοορπακτζίδες. Ἄλλην ἢ Βουλγαρικὴ φιλολογία, εἰσὶν ἅπαντες Βουλγαροί, ἀλλὰ πῶσος καταπίσεις, πῶσος ἀδικίας προξανοῦσιν εἰς τὸ ἔθνος! διατίς διότι στερούμεθα τάξιν τινας ἐξασφαλίζού-  
σης τὰ δίκαια ἑκάστου καὶ περισσευούσης τὰς κατα-  
χρήσεις.» Ὅθεν καὶ προέτειναν ὁ συγγραφεὺς σφέ-  
διον κανονισμοῦ περὶ τούτου<sup>8</sup>. Τοιοῦτον κανονισμὸν τῶν τοορπακτζίδων εἶχε θέσει ἡ σαβαστὴ κυβέρνησις ἐν ἐνεργείᾳ κατὰ τὸ ἔτος 1858 ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Τουρ-  
νόβου<sup>9</sup>.

Κατηγορία Γ'

Κατηγορήθη ὁ γραϊκικὸς κλήρος ὡς διώκ-  
της τῆς ἐθνικότητος τῶν Βουλγάρων<sup>10</sup>.

Ἰστορία.

Ἡ γενικὴ αὕτη κατηγορία ἀπεδείχθη ἀβάσιμος ἐκ τῶν λόγων αὐτῆς ἡμῶν τῆς ὑψηλῆς κυβερνήσεως, ἥτις ἐν τῷ πολυκρέτῳ ὑπομνήματι τῆς 13 μαΐου 1855<sup>11</sup> ἐξεφράσθη ὡς ἔξης· «Ἀληθῶς ἡ ἀνεξίτητος τῶν σουλτάνων διαταλὴ μοναδικὴ ἐν τῇ ἱστορίᾳ εἰς τὰς χώρας, ἃς οἱ ὀθωμανοὶ κατέκτησαν, τὰ πλεῆθ, διετή-  
ρησαν τὴν ἐθνικότητα, τοὺς νόμους, τὴν θρησκείαν αὐτῶν, καὶ ἐνθ' πανταχοῦ σχεδὸν ἡ συγχώνευσις τῶν διαφόρων στοιχείων τῶν συναπαρτιζόντων τοὺς λαοὺς ἐπεδιώχθη, διὰ βιαίων μέτρων, ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τῶν σουλτάνων τὰ διάφορα στοιχεῖα διετηρήθησαν ἐν εἰ-  
ρήνῃ κατ' ἄλῃν τὴν ποικιλίαν τῆς ἀνομοιότητος αὐτῶν, καὶ μέχρι τῆς σήμερον διατελοῦσι· προστατεύομενα καὶ συντηρούμενα.»

Ἄλλ' ἀφ' οὗ οὕτως ἔχει, ἀφ' οὗ ἡ κυβέρνησις ἀέ-  
ποτε φροντίσασα διετήρησε τὰς διαφόρους ἐθνικώ-  
τητας ἀνεπηρέαστους, τίς ἀγνωμονῶν πρὸς τὸ τοιοῦ-  
τον ἀγαθὸν τολμήσει ἀντιλέξει διατινόμενος, ὅτι μόνον οἱ Βούλγαροι ἐπέβησαν ὑπὸ τῶν Γραικῶν;

Εἶναι προσέτι γνωστὸν, ὅτι, ὅτε κατὰ τὸ 1861 ἐπεδόθησαν τῇ ὑψηλῇ πύλῃ αἱ/ἐκτὼ προτάσεις, αὕτη ἐξέφρασε πρὸς τοὺς ἐξ ὀνόματος τοῦ βουλγαρικοῦ ἔθνους ἐκλιπαροῦτος αὐτῆν, ὅτι, μολοντί πολλὰ ἐβράθησάν τε καὶ ἐγράφησαν κατὰ τοῦ γραϊκικοῦ κλήρου, οὐδέλωσ ὅμως προσηκόντως ἀποδείξεις τῶν λεγομένων, ἀφ' ἧ καὶ ἀμέσως μετὰ ταῦτα οἱ ἀντι-  
πρόσωποι τῶν Βουλγάρων ἐξέδωκαν ἐγκύκλιον διὰ τῶν βουλγαρικῶν ἐφημερίων, προσκαλοῦσαν ἄλλους τοὺς φιλογενεῖς, ἵνα κοινοποιήσωσι δι' αὐτῶν ὅτι ἐγνώριζον κατὰ τοῦ γραϊκικοῦ κλήρου, ὅπως κληρο-  
φορήθη ἡ ὑψηλὴ πύλη, τὰς συστηματικὰς καταπίσεις, τὰς ὁποίας ὅθεν οἱ Βούλγαροι ὑπέστησαν παρὰ τῶν Γραικῶν<sup>12</sup>.

Κατηγορία Δ'

Κατηγορήθη τὸ πατριαρχεῖον Κωνσταν-  
τινουπόλεως, ὡς ἀναλαβὴν παρὰ τῆ κυβερ-  
νήσεως ὑπὸ τὴν ἐκωνυμίαν ρόμ (γραϊκικὸν) ἀσκυλαιστικὸν γραϊκικὸν χαρακτήρα<sup>13</sup>.

Ἰστορία.

Τὴν κατηγορίαν ταύτην ὡς αὐτόχρημα ἀμάθειαν ἐξισούριεν ὁ παρὰ τῆ ἐθνοσυνελεύσεως ἀντιπρόσωπος

<sup>1</sup> Ἡ ἀντίστασις γραϊκικὸς κλήρος. σελ. 7.  
<sup>2</sup> Φωνὴ τῆς ἀληθείας. σελ. 34-35.  
<sup>3</sup> Ἰδιόθ. σελ. 36 καὶ 37.  
<sup>4</sup> Ἡμα κανονισμὸν ἐπιχορηγήσεων. — Tabulam hanc eval-  
gavimus in tomo XL, col. 565-8.  
<sup>5</sup> Φωνὴ τῆς ἀληθείας, σελ. 39 (α).  
<sup>6</sup> Ἡμα τὰς ὁδηγίας ἐν τῇ ἀρχῇ τῶν κανονισμῶν. — Vide  
tomeum XL, col. 518-20.  
<sup>7</sup> Morning Post ἐν Presse d'Orient, 1857 μαίον 3. (Ἡμα  
καὶ ὑπομνήμα τοῦ λόφου Στρατσόφ. τῆς 15 ἰανουαρίου  
1856, ἐν τῇ ἐν Eichmann, Die Reformen, σελ. 393.  
<sup>8</sup> 1864 μαίον 23.  
<sup>9</sup> CONCIL. GENERAL. TOMUS XLV.

<sup>10</sup> Βουλγαρικὴ φιλολογία. 1861. ἀρ. 4. σελ. 43. καὶ αὐτ.  
ἀρ. 20. σελ. 337.  
<sup>11</sup> Presse d'Orient, 1858 φεβρουαρίου 16.  
<sup>12</sup> Ρώσσοσ ἀγγελίος. 1858 φεβρουαρίου. τεύχος 3.  
<sup>13</sup> Eichmann, Die Reformen, σελ. 376.  
<sup>14</sup> Βουλγαρικὴ φιλολογία. 1861. ἀρ. 23.  
<sup>15</sup> Ρώσσοσ ἀγγελίος. 1858 φεβρουαρίου. τεύχος 3.

των Τουρνοβιτών! „Πρέπει είναι, λέγει, να παρατηρήσωμεν, ότι η κυβερνήσις ὀμολόγησεν, ὅτι διὰ τὴν Κωνσταντινουπόλιν, εἴτε διὰ τὰς ἐπαρχίας, καὶ τὰς Ῥωμαιοὺς καὶ Ῥωμαίους ἔθνος, ὅτι εἶναι ἀμφιβολία ὅτι διὰ τῆς ἐνομοσίας ταύτης ἔννοσι πᾶσαν φυλὴν τῆν των Ῥωμαίων ὀρθόδοξον ὀρθόδοξον πρεσβύτουσαν, καθὼς ἡ ὀθωμανικὴ κυβερνήσις οὕσα θεοκρατικὴ, οὐκ ἄλλως ἢ κατὰ ὀρθόδοξον διαίρει τὰ διάφορα ὅτι αὐτὴν ἔθνος, καὶ λέγει: δούμ μιλκετι, κατολικ μιλκετι.“

Κατηγορία Β.

Κατηγορήθη τὸ πατριαρχεῖον Κωνσταντινουπόλεως, ὡς σφετεριστὸν τὰ βουλγαρικά πατριαρχεῖα: „εἰχομεν, λέγουσιν, ὁ κόσμος τὸ γινώσκει, πατριάρχας καὶ πατριαρχεῖα, ἀλλ' ὁ πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως καθήργησεν αὐτὰ διὰ τὸν παρὰ τῆς κυβερνήσεως βαδίουργίον αὐτοῦ.“

Ἀναιρέσις.

Ἱστορικῶς μασανιδέντος τοῦ αἰτιήματος τοῦ τοῦ των Βουλγάρων, καὶ παραλειπομένων των περὶ τῆς ἀρχιεπισκοπῆς Πλαχίου (διότι ἡ ἀρχιεπισκοπὴ αὐτὴ, καθὰ λέγουσι καὶ αὐτοὶ οἱ Βούλγαροι, ἦν σερβικὴ)<sup>1</sup>, ἀπαδείχθη, ὅτι περὶ τοῦ πατριαρχεῖου Τουρνόβου ἐξ ἐπιστήμου πράξεως τῆς ἐκκλησίας<sup>2</sup>, ὅτι ὁ πατριάρχης Τουρνόβου ἦν ἀνωθεν καὶ ἐξ ἀρχῆς ἐπισκόπου ὀνομαζόμενος, ἴσχυον δὲ... διὰ τὴν των Βουλγάρων καὶ τοῦ τοιούτου ἔθνους ἐδωρήθη συγκαταβάσις λόγῳ πρὸς τὸν Τουρνόβου τὸ ὀνομαζόμεναι πατριάρχην Βουλγαρίας, οὐ μὲν τοι εἶναι καὶ συναριθμῶν τοῖς λοιποῖς ἀγιοτάτοις πατριάρχαις... ἐπειδὴ πάντες πατριάρχαι ἐτάχθησαν τὸ καθ' ἀρχαίαν κατὰ τῆς καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ, μέχρις ἂν συνῆν ἡμῖν καὶ ὁ πάπας Ῥώμης, δι' ὃ καὶ... κοσμικὴν τὴν κοινωφελείαν ἐπαγγελλόμενος ὁ πατριάρχης Γερμανίας τῷ ταμιημένῳ τοῦ των Βουλγάρων ἔθνους ἀρχιερεὶ τὸ αὐτοῦπαλον εἶναι ἐλέκλον οὐκ ἔτοιμογράφησαν... ἄλλὰ δασμοφορήσει πάλιν, τούτοις ζῶσι τὴν καὶ φόρους τῷ τιμησαντι πατριάρχῃ καὶ τὴν τοῦ ἐνόματος αὐτοῦ ἐπ' ἐκκλησίας ἀναφορὰν ὡς συνεισφορὰν, ὡς εἰς των ὑπὸ τὴν Κωνσταντινουπόλιν μητροπολιτῶν, καὶ εἰς λογιστάσεις καὶ εὐθύναις, τούτοις κρίσις, ἀχθῆσθαι, ἂν ποτὲ τις παρατρακεῖ τῆς δουμοφρίας ἐξελεγχθῆ. Ὅτως τοῖνον ἀκονεμηθέντος φιλοῦ τίτλου πατριάρχου τῷ ἐπισκόπῳ Τουρνόβου (ὡσπερ καὶ σήμερον τιλοφορεῖται παναγιώτατος ὁ μητροπολίτης Θεσσαλονίκης), καὶ τοῦτο μόνον πρὸς τὴν τὸν βασιλέα των Βουλγάρων, μετὰ ταῦτα ἐκλείψαντος τοῦ τοιούτου βασιλείου εὐθὺς μετὰ τὴν ἀλυσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, κατὰ τὴν ὀμολογίαν τοῦ ἀντιπροσώπου αὐτοῦ των Τουρνοβιτών<sup>3</sup>, ἐξέλιπε καὶ ὁ τίτλος τοῦ Τουρνόβου, διὰ τοῦτο καὶ ἐν τῷ βερατικῷ τοῦ πατριάρχου οὐδέποτε ἀναφέρεται οὔτε ὁ Τουρνόβου ὡς πατριάρχης, συγχωνευθεὶς εἰς τὸν οἰκουμένικον θρόνον, οὔτε ἐπαρχία τις ὡς πρότερον ὑποκειμένη τῷ Τουρνόβῳ.

β'. Περὶ τοῦ ἀρχιεπισκόπου Ἀχριδῶν ἀπαδείχθη ὅτι ἡ ἐκκλησία οὐδέποτε ἀνεγνώρισεν αὐτὸν ὡς πατριάρχην, ἢ συγκατέλεξεν αὐτὸν ἐν οὐδεμίᾳ περιπτώσει μετὰ των λοιπῶν ἀνεξαρτήτων ὀρθόδοξων πατριαρχῶν, καθὼς οὔτε τὸν Τουρνόβου<sup>4</sup>. Ἀνε-

μνήθη δὲ αὐτῷ πρὸς ὄρατος των χριστιανῶν ἐκλήλευθρα ἐνέργεια κατὰ τῆς πολιτικῆς ἀρχῆς κατὰ τὰς ἐκκλησιαστικὰς ὑποθέσεις ἀκολούθως δὲ, κατὰ τὸ 1767-ἔτος<sup>5</sup>, δεινῶς ἐκινδύνευσεν ὁ χριστιανισμὸς κατ' ἐκείνας τὰς χρόνας, καὶ οὐδεμία ὑπελείπετο ἰλιθισυτήριος οὔτε εἰς τὸν ἀρχιεπισκόπον Ἀχριδῶν, οὔτε εἰς τοὺς ὑπ' αὐτὸν ἐπισκόπους, ἀλλ' οὔτε εἰς τοὺς χριστιανούς των χωρῶν ἐκείνων, κλήν τῆς ἀμίσου ὑποταγῆς πρὸς τὸν οἰκουμένικον θρόνον καὶ τῆς ἀπαύλαγης ἀπὸ τῆς ἐλευθέρου ταύτης ἐλευθερίας περὶ τὴν διατάχην των ἐκκλησιαστικῶν αὐτῶν ὑποθέσεων: ὡς ταῦτα διὰ μακρῶν ἐξηγῶνται ἐν ἐπιστήμῳ ἐγγράφῳ καὶ ἐπιμαρτύρονται ἀκόμη καὶ διὰ τῶν πρὸ τῆς καταργήσεως ἐκδομένων φερμανίων, καὶ ἰδίως τοῦ βασιλικῶ φερμανίου τοῦ ἐκτεβρίου 1763 (μεθ' οὐλοῦ ἀχρ 1177). Ἡ μεγάλη ἐκκλησία, ὡς μήτηρ φιλόστοργος, συνήνεσε τότε εἰς τὴν ὀμῶνον ταύτην αἰτίαν των χριστιανῶν, ἣν παραδέξατο καὶ ἡ Ῥωστικὴ Β. κυβερνήσις. Ἄλλως τε οὐδεμίαν βλέπει τις συνάφειαν μεταξὺ τῆς καταργήσεως τῆς ἀρχιεπισκοπῆς Ἀχριδῶν, ἣτις συνίστη κατὰ τὸν ἔκτον αἰῶνα, καὶ των ἀπαίτησεων των γενομένων ἐπ' ἐνόματι των Βουλγάρων, οἵτινες προσήλθον εἰς Χριστὸν κατὰ τὸν ἑννῶτον αἰῶνα.

Σημειωτέον δὲ ὅτι τὴν ἀπαίτησιν ἀνεξαρτήτου πατριαρχεῖου οὐδέποτε ἐξέφρασαν ἐπιστήμῳ πρὸς τὸ πατριαρχεῖον ἀντιπρόσωποι των Βουλγάρων. Οὕτως ἐν τῇ πρὸς τὴν συνέλευσιν ἐπιστήμῳ αἰτήσι μελὸν αὐτῆς, ὑπογραφομένων οἱ ἀντιπρόσωποι Βόσνης καὶ Βουλγαρίας, καταχωρηθεῖσιν ἐν τοῖς πρακτικοῖς τῆς ἐθνοσυνελεύσεως τῆς 2 ἰανουαρίου 1869, οὐδὲ καὶ ἐν νόμῳ ὑπάρχει πρὸς τοῦτο ἐπίσημῳ ἐν τῇ ἀναφορᾷ Τουρνοβιτών, ὑπὸ ἡμερομηνίαν 15 ἰανουαρίου 1860, οὐδέποτε περὶ τούτου λόγος. Τέλος δὲ καὶ ἐν ταῖς δικτῶ προτάσει ταῖς εἰς τὴν ἐπιτροπὴν καθυποβληθεῖσαι: οὐδὲν περὶ ἀνεξαρτήτου εὐρίσκει τις. Τοῦτο δὲ οὐδέποτε παραδόξον διὰ τοὺς λόγους, οὗς ὁ κύριος Γαβριὴλ Κρόστοβιτς ὑπέδειξεν ἐν τῇ διατριβῇ αὐτοῦ Περὶ πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως, καταχωρημένη ἐν τῇ Βουλγαρικῇ φιλολογίᾳ<sup>6</sup>, δι' ἣς ἐπιθυμῶν νὰ λύσῃ τὸ ἀναμφὲν παρὰ τοῖς Βουλγάρους ζήτημα περὶ ἀνεξαρτήτου ἱεραρχίας, ἐκτίθησιν ἰδίαν γνώμην λέγων: „Ἡ ἀνεξαρτήσια ἐστὶν ἀδύνατος, ὡς ἀντιβαίνουσα εἰς τὸ β' ἀρθρον τοῦ χάτι χουμαγιούν καὶ εἰς τὰ καθίστατα τῆς κυβερνήσεως (οὐσοῦλι)“. „Ἐν των δικαιωμάτων, προστίθησιν ὁ κύριος Γαβριὴλ Κρόστοβιτς, ἅτινα εἶναι δύναται νὰ καταργησῇ ἡ κυβερνήσις, ἐστὶ καὶ τὸ δοθὲν ἀπὸ τοσοῦτων ἔτων τῷ πατριάρχῳ Κωνσταντινουπόλεως, ἵνα δεσπόζῃ ἱεραρχικῶς οὐ μόνον ἐπὶ των Γραικῶν, ἀλλὰ καὶ ἐπ' ὅλων των λοιπῶν ὀρθόδοξων ὑποκῶν τῆς βασιλείας, ὡς Βουλγάρων, Σέρβων, Βοσνίων, Μαυροβουνίων καὶ Ἀλβανῶν. Τὸ δικαίωμα τοῦτο ἐπακέρυσε καὶ πρὸ τοσοῦτων ἔτων τὸ ἐκδοθὲν χάτι χουμαγιούν διὰ τοῦ β' αὐτοῦ ἀρθρου...“ Καὶ ἵνα γένηται ἡ ἀνεξαρτήσια τῆς βουλγαρικῆς ἱεραρχίας, ἀνάγκη πρῶτον νὰ καταργηθῶσι τὸσα σουλτανικὰ βερατῖα καὶ φερμάνια.

Κατηγορία Γ.

Κατηγορήθη ὁ γραικικὸς κληρὸς καὶ τὸ πατριαρχεῖον, ὅτι ἐμποδίζει τὴν διείδοσιν των σλαβικῶν βιβλίων κατὰ τὴν Βουλγαρίαν<sup>7</sup>.

Ἀναιρέσις.

Ἡ κατηγορία αὕτη ἐξεσφενδονίσθη πρὸ πάντων συνεκείᾳ κατασχέσεως τινος, συμβάσεως εἰς τὸ τελου-

<sup>1</sup> Ἀπάντησις, σελ. 6.  
<sup>2</sup> La hant d'orgé, σελ. 13. — Ὅρα καὶ Ἀπάντησις, σελ. 6, β'.  
<sup>3</sup> Ἀπάντησις, σελ. 26.  
<sup>4</sup> Ὅρα Mikloich et Mueller, Acta patriarcalis, κτλ. Τόμος Α', σελ. 436. Δεκέμβριος 1355. Παράβαλε καὶ αὐτόθι τ. Β', 570 (ἔτος 1402), ὅπου καὶ ὁ τίτλος παναγιωτάτου ἀντιπρωτοῦ διὰ τοῦ τίτλου παναγιωτάτου.  
<sup>5</sup> Ἀπάντησις, σελ. 26, 2.  
<sup>6</sup> Ὅρα ἀνωτέρω ἐκκλησιαστικὴν πρᾶξιν δεκεμβρίου 1355.  
<sup>7</sup> Ὅρα περὶ τούτων κατὰ πλάτος ἐν τῇ Πραγματικῇ περὶ τῆς μανουικῆς δικαιοδοσίας κτλ. ἐπὶ Γεωργίου, σελ. 116, κτθ. γ'.

<sup>1</sup> Ὅρα πατριαρχ. ἀρχία. — Acta singula ad rem portinentia editimus in tome XXXVIII, col. 897-922.  
<sup>2</sup> Ὅρα πρακτικὰ ἐθνοσυνελεύσεως.  
<sup>3</sup> 1861 ἰανουαρίου 2.  
<sup>4</sup> Αὐτόθι, σελ. 49.  
<sup>5</sup> Ρώσος ἀγγελοῦ, 1858, βιβλ. β', κεφ. σελ. 249 καὶ ἐπ. — Presse d'Orient, 1857 μαῖου 3.

ναιον Κωνσταντινουπόλεως κατά τὸ φθινόπωρον τοῦ ἔτους 1866. Μέγας ἐγένετο τότε λόγος περὶ τοῦτου πρὸ πάντων ἐν Ρωσσίᾳ, ὅσα ἐζητήθησαν πληροφορίαι παρὰ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει αυτοκρατορικῆς βωστικῆς προξείας, ἧς ἐν ἐπιστάμῳ πρὸς τὸ ἐν Παιτρουμεύου ὑπουργεῖον τῶν ἐξωτερικῶν ἀπαντήσαι, δημοσιευθεῖσα κατὰ τὸ 1868 ἔτος<sup>1</sup>, ἰδοὺ πῶς ἐξαρρέσθη περὶ τοῦτου.

„Συκοφαντοῦσιν ἐνώπιον τῆς ἀγιωτάτης συνόδου πατρῶν τῶν Ρωσσιῶν καὶ τῆς κυβερνήσεως τὸ ἀπόφθον γραικικὸν πατριαρχεῖον, ὅτι αὐτὸ διὰ τῆς τυρκικῆς διοικήσεως κατέσχε τὰ βιβλία τὰ ἀποσταλμένα ἐκ Ρωσσίας διὰ τὴν Βουλγαρίαν. Ἰδοὺ τὴ συνήθη ὁ Α... Ε... ὁδηγὸς τῆς βουλγαρικῆς συμμορίας, ... ἐξέδοτο κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος αλαβανικῶν Ἀποστόλων καὶ Εὐαγγελίων διὰ τὴν Βουλγαρίαν... Κινουμένος δὲ ὑπὸ μίσους κατὰ τοῦ πατριαρχείου, ἀντὶ τὰ ὑποβιβλῆ τὰ βιβλία ὑπὸ τὴν ἐπιθεώρησιν τοῦ πατριαρχεῦ καὶ τῆς συνόδου αὐτοῦ, ἀπέρχεται πρὸς τὸν ὑπουργὸν τῶν ἐξωτερικῶν καὶ ἐπιμόνως παρακαλεῖ αὐτόν, ἵνα ἀναγκάσῃ τὸν πατριάρχην, ὅπως χορηγήσῃ τὴν ἀδειαν εἰς ἑκδοσὶν τοῦ Ἀποστόλου καὶ τοῦ Εὐαγγελίου. Ὁ ὑπουργὸς ἐγγράφως ἀναφέρθη εἰς τὸν πατριάρχην, ἀποσταλάς συγχρόνως καὶ τὸ χειρόγραφον. Ἐκαστος ἔκρινε: πόσον ἡ πράξις αὕτη κατέβληε τὴν αὐτοῦ παναγιότητα. Ἄλλ' ἵνα μὴ φανῆ ἀντιπράττων τῷ ὑπουργῷ καὶ τῷ βουλγαρισμῷ, ἐπέστρεψε τὴν ἐκτύπωσιν αὐτῶν... Συγχρόνως ἤλθον εἰς τὸ ἐν Κωνσταντινουπόλει τελωνεῖον βιβλία, προσδωρησμένα διὰ τὴν Βουλγαρίαν. Ὁ Α... Ε... μαθὼν τοῦτο καὶ φοβούμενος, μὴ στερηθῆ τοῦ προσδοκωμένου ἐκ τῆς ἐκδόσεως τῶν βιβλίων αὐτῶν κέρδους, ἀπέρχεται πρὸς τὸν ὑπουργὸν τῶν ἐξωτερικῶν καὶ ἀναφέρει αὐτῷ ὅτι εἰς τὸ ἐν Γαλατῆ τελωνεῖον ἤλθον βιβλία αλαβανικά, ἐμπεριέχοντα ἱβάν κατὰ τοῦ ὀθωμανικοῦ κράτους, καὶ τὰ ὅποια, ὡς ὄφλον ἐκ τῆς ἐπιγραφῆς, ἐξεδόθησαν κατὰ διαταγὴν τῆς βωστικῆς κυβερνήσεως καὶ τῆς συνόδου. Καὶ ἐν τούτοις ὄλην ταύτην τὴν κατηγορίαν ἀποδίδουσιν εἰς τὸ πατριαρχεῖον Κωνσταντινουπόλεως καὶ συκοφαντοῦσιν ἐνώπιον τοῦ βωστικοῦ λαοῦ. Ἡμεῖς πεπεισμεθα, ὅτι οἱ Ρῶσοι δὲν παρασύρονται ὑπὸ τοιούτων συκοφαντιῶν καὶ πλεκτανῶν ἀνθρώπων ἀπονενομημένων.“ Ἐκ τούτων καταφαίνεται πόσον ἀνυπόστατοι εἰσιν αἱ περὶ τούτων κατηγορίαι.

Ἐπίσης ἀβάσιμοι εἰσὶ καὶ αἱ περὶ μὴ ἐκτύπωσως παρὰ τῆς ἐκκλησίας βιβλίων ἐκκλησιαστικῶν καὶ διδασκτικῶν πρὸς χρῆσιν τοῦ βουλγαρικοῦ λαοῦ<sup>2</sup>. διὲτι οὐδεὶς ἀγνοεῖ ὅτι ἡ μεγάλη ἐκκλησία οὐδέποτε ἀνέλαβεν ἐκ συστήματος τὴν ἐκτύπωσιν οὐ μόνον αλαβανικῶν βιβλίων, ἀλλ' οὐδὲ ἑλληνικῶν.

**Κατηγορία Ζ.**

Ἡ ἐκκλησία χειροτονεῖ γραικοὺς ἐπισκόπους, παραγκωνίζουσα ἐκ συστήματος τοὺς βουλγάρους<sup>3</sup>.

*Ἀπάντησις.*

Ὅτι ἡ ἐκκλησία χειροτονεῖ ἀδιακρίτως ὡς ἐν νομίῳ ἀξίους, τοῦτο ὑπεστήριξαν πολλοὶ διὰ μακρῶν<sup>4</sup>, ὅτινες ἀπερήθησαν καὶ πατριάρχας καὶ ἀρχιερεῖς βουλγάρους καὶ παλακοῦρους καὶ συγχρόνους. Ἀλλὰ τὴν αἰτησὶν περιώρισεν ἐντὸς στενωτέρων ὄριων, ὁ ἀντιπρόσωπος τῶν Τουρνοβιτῶν, λέγων ὅτι κατηγορεῖται τὸ πατριαρχεῖον Κωνσταντινουπόλεως οὐχὶ ὡς μὴ χειροτονῶν βουλγάρους ἀρχιερεῖς, ἀλλὰ διότι εἰλικρινῆ

βουλγαρον οὐδέποτε ἡ ἐκκλησία προσηύθη ἡ ἀποκαταστήσῃ μητροπολίτην εἰς ἐπαρχίαν βουλγαρικὴν<sup>5</sup>. Ἀλλὰ καὶ ταύτην τὴν περὶ εἰλικρινῶν Βουλγάρων αἰτίαν ἀναρεῖ ἡ ἀναφορά. ἦν ὡς προείπαμεν μίση τινὰ τῆς ἐθνοσυνελύσεως, ἐν ᾗ καὶ ὁ βραβὺς ἀντιπρόσωπος Τουρνοβου, ὑπέγραψεν ὡς ἀντιπρόσωποι Ἰβάνης καὶ Βουλγάρων, ἐν ἧ φέρεται ἐπὶ λέξεως καὶ τάδε<sup>6</sup>.

„Καθ' ἡμῶς ὁ διορισθεὶς εἰς μίαν ἐπαρχίαν ἀρχιερεὺς πρέπει: κερκετὸς τῶν ἑσπερικῶν, οὕτως εἶναι, προσόντων καὶ συστατικῶν αὐτοῦ (ὄλον τὸ νὰ ἴναι ἀνάρετος καὶ ἀνεκλήητος, ὥστε καὶ τοῖς θύραθεν αὐτοῖς οὐρας ἐμπνεῖν, παιδείας κοσμητικῆς τε καὶ πνευματικῆς, κάτοχος καὶ τῶν τσαρῶν), νὰ ἔχη τὸ ἀνεκπάραικτον μέσον τῆς ἀμειψου καὶ ἐντελοῦς συνοικισώσεως καὶ συνδύσεως τοῦ μὲ τὸν λαόν, ἐν προκειταῖ: νὰ κοιμᾷται, βηλαθῆ νὰ ἴναι κάτοχος τῆς καθολομυμένης γλώσσης αὐτοῦ: καθότι διὰ μόνου τοῦ ἰσχυροῦ τούτου μέσου δύναται νὰ ἐξοικειωθῆ μὲ τὸν λαόν αὐτόν καὶ μὴ θεωρητᾷ: ὡς ἔξινος: πρὸς: δὲ καὶ νὰ ἐκκληροῖ θεόντως τὰ ἀρχιερατικά καὶ διδασκτικά αὐτοῦ καθήκοντα. Ἐκαστος ἔχων τὰ τοιαῦτα ἐσωτερικά τε καὶ ἐξωτερικά προσόντα, οὐδεὶς ποτε γένους καὶ ἐν ἧ, δύναται βραβύως νὰ γίνῃ ἀρχιερεὺς, καθὼς εἰς ἑλᾶς, οὕτω καὶ εἰς τὰς ἐπαρχίας ἡμῶν: διότι ἔλοι οἱ ὀρθόδοξοι χριστιανοὶ ὑπήκοοι τοῦ κράτους εἶναι καὶ πρέπει: νὰ ἴναι ἴσοι ἐνώπιον τοῦ νόμου, καὶ οὐδεὶς αὐτῶν δὲν πρέπει: νὰ χαίρῃ ἐξαιρετικὰ δικαιώματα καὶ ἀνυπόδικτα προνόμια.“

Ταῦτα ἐξέφρασαν ἐπισήμως οἱ βηθέντες ἀντιπρόσωποι ἐν τῇ ἐθνοσυνελύσει, μὴ λοημονόντες οὐτε τοὺς νόμους τοῦ κράτους, οὐτε εἰ καὶ ἐν αὐτῇ τῇ Ρωσσίᾳ ὁ κληρὸς ἐθεώρησε τιμῆν αὐτοῦ τὴν προκλησιν ἀρχιερέων ὁμολογουμένως γραικῶν, ὅσοι, ἵνα παραλείψωμεν τὰ ἀρχαιότερα, ὁ Εὐγένιος Βουλγάρης, ἀρχιεπίσκοπος Κερσῶνος, ὁ Νικηφόρος Θεοτόκης, ἀρχιεπίσκοπος Ἀστραχανίου καὶ Σταυροπόλεως, καὶ ὁ ἐπίσκοπος Ἀγαθάγγελος Τυπάλδης, ἐπίσκοπος Σεραστουπόλεως.

**Κατηγορία Η'.**

Κατηγορήθη ὁ γραικικὸς κληρὸς, ὡς ἐργαζόμενος πρὸς ἐξελληνισμόν τῶν Βουλγάρων καὶ ὡς μεταρχώμενος πᾶν μέσον πρὸς ἐξωσιν τῆς ἐθνικῆς αὐτῶν γλώσσης, ἐκ τε τῶν ἐκκλησιῶν καὶ τῶν σχολείων<sup>7</sup>, εἰτι δὲ καὶ ὡς καύσας ἑκατὸν βιβλία, περιέχοντα πᾶσαν τὴν βουλγαρικὴν φιλολογίαν<sup>8</sup>.

*Ἀπάντησις.*

Ἡ μεγάλη ἐκκλησία οὐδέποτε ἀνέλαβεν ἐπίσημον ἀποστολήν πρὸς ἐνθάρρυνσιν καὶ ἀνάπτυξιν τῆς βουλγαρικῆς ἐθνικότητος, καθὼς οὐτε τῆς γραικικῆς ἢ ἀλβανικῆς, ἐπομένως οὐδὲ δίκαιον νὰ τῇ προσάπτηται ἀμέλεια καθήκοντων, ἅπαρ οὐδέποτε ἀνέλαβεν. Ἐάν ὅμως ἡ μεγάλη ἐκκλησία ἀληθῶς ἀντίπραττει εἰς τὴν πρόβδον τοῦ βουλγαρικοῦ ἔθνους, τοῦτο ἦτορα εἶσθαι ἀμάρτυμα. Εὐτυχῶς ὅμως ἔχομεν μαρτυρίας αὐτῶν τῶν σφέδρα βουλγαριζόντων, ἀρδῆν ἀναρροῦσας τὴν τοιαύτην κατηγορίαν καὶ ἀποδεικνύουσας τὴν μεγάλην καὶ ἐλευθέρην περὶ τὰ γράμματα πρόβδον τοῦ βουλγαρικοῦ ἔθνους. — Ἐἶναι πασίγνωστον, ἔλεγεν ἡ βουλγαρικὴ φιλολογία<sup>9</sup>, ὅτι οἱ Βούλγαροι, ἐπιθυμοῦντες τὴν μόρφωσιν τῆς νεολαίας, συντηροῦσι κατὰ πόλεις καὶ χωρία μικρὰ τε καὶ μεγάλα σχολεῖα, καὶ εἰ πρὸς συντήρησιν αὐτῶν ὑπάρχουσιν ὑπομνήματα

<sup>1</sup> Ὡσα ἀπάντησιν εἰς τὸν Ρῶσον ἀγγέλιον περὶ τῶν βουλγαρικῶν βωστικῶν, 1868, Παιτροπολίς, σελ. 37.  
<sup>2</sup> *Presses d'Orient*, 1857 μαιὸν 3.  
<sup>3</sup> Ρῶσος ἀγγέλιος, 1858, βιβλ. β', σελ. 7.  
<sup>4</sup> Ὡσα καὶ ἐν *Presses d'Orient*, 1856, σελ. 9.  
<sup>5</sup> Ὡσα καὶ ἐν *Presses d'Orient*, 1861 φεβρουάριον 2.  
<sup>6</sup> *Presses d'Orient*, 1856 νοεμβρίον 20, καὶ 1857 ἀπρίλιον 2, 1861 αἰγύπτιον, ἀμ. 13.

και σταθερά πρόοδοι. Και πάλιν: "Η κυβέρνησις δὲν ἀναμειγνύεται ποσὸς εἰς τὰ πράγματα τῆς βουλγαρικῆς κοινότητος. Κατὰ τούτο οἱ Βούλγαροι ἐξασκοῦσιν ἐν Τουρκίᾳ δικαίωμα, ὅπως εἰς οὐδὲν ἕταρον κράτος, ἐξασκοῦσιν ὅτιμας ἴδων. Ἐλευθέρως δυνάμεθα νὰ κυβερνήσωμεν τὰς ἐκκλησίας, τὰ σχολεῖα καὶ τὰ ἄλλα κοινωφελῆ καταστήματα, χωρὶς νὰ θέσωμεν λόγον εἰς οὐδένα." "Εἰς τὴν ἡμετέραν ἐποχὴν", εἶπεν ἄλλο, ἔφημαρς, ὅποτε οἱ νότιοι Σλάβοι συνυδθάνθησαν πλεον τὴν ἐθνικότητα αὐτῶν, ἡ βουλγαρικὴ γλῶσσα ἐν ταῖς ἐκκλησίαις καὶ τοῖς σχολείοις καταστανοῦσιν τὴν ἑλληνικὴν, καὶ διὰ τοῦτο ἡ ἀνάγκη τῶν σλαβωνικῶν ἐκκλησιαστικῶν βιβλίων κατέστη ἐπαισητή." Καὶ ἄλλαχοῦ: "Οἱ Βούλγαροι", ὅστις μάλλον πεπαιδευμένοι τῶν λοιπῶν κατοικῶν τῆς Τουρκίας καὶ αὐτῶν ἐπὶ τῶν Γραικῶν ἀπερίσταν ἐπὶ τέλους νὰ ἐκτινάζωσι τὸν βαρὺν ὑγρὸν τῶν φαναριστῶν." Καὶ αὐθις ἡ Βουλγαρικὴ φιλολογία: "Ἀπὸ τιος καιροῦ οἱ ἡμέτεροι Βούλγαροι ἀνάλαβον ν' ἀποτελοῦσιν τὰ τέκνα αὐτῶν εἰς Εὐρώπῃν πρὸς ἐκπαίδευσιν· τοῦτο ἐστὶ καλόν, καὶ ἡμεῖς χαίρομεν· ἀλλὰ κάλλιον ἦθελεν εἶναι, ἐὰν πρὶν ἀποτελοῦσιν αὐτὰ εἰς καλῶς συγκεροτημένα σχολεῖα, οἷα ἔχομεν ἐν Βουλγαρίᾳ, ἵνα καταρτίζωνται εἰς τὴν βουλγαρικὴν φιλολογίαν καὶ εἰς τὴν πίστιν τῶν πατέρων αὐτῶν, καὶ οὕτω ν' ἀποτελλῶσιν αὐτὰ. Πολλοὶ τοιοῦτοι βουλγαροπαῖδες ἀπῆλθον εἰς τὴν ἀλλοδαπὴν ἀπροπαρασκευάστοι, καὶ διὰ τοῦτο αἱ γνώσεις καὶ αἱ πεποιθήσεις αὐτῶν, ἀφ' οὗ ἐπιστρέψωσιν εἰς Βουλγαρίαν, φαίνονται λίαν συγκεχυμένα. Ἐπομένως οἱ τοιοῦτοι εἰσὶν ἀνάησι πάσης ἐργασίας."

"Οἱ δὲ εἰς τὴν πρόοδον τῶν ἐν Βουλγαρίᾳ σχολείων συνετέλεσαν καὶ συντέλεσιν πάντες οἱ κατὰ τόπους ἀρχιερεῖς, ἐπὶ μὲν καὶ ἐξ ἄλλων πολλῶν, ἀλλὰ καὶ ἐκ τοῦ παραδείγματος τοῦ τελευταίου ἀποθανόντος πρῶτον πατριάρχου Ἀλεξανδρείας καὶ προέδρου Κεσεντιγγίου κυροῦ Ἀρτιμίου τοῦ Κρητός, ὅστις οὐκ ὀλίγας κατέλιπε χρηματικὰς ποσότητες εἰς τὰ σχολεῖα Ραδομίριου, Ἰστιπίου, Κόζανι καὶ Κρατόβου."

Εἰ δὲ ποτε τὸ πατριαρχεῖον τὸ οἰκουμένικόν παρεῖχε βοηθίαν εἰς καταστήματα ἔχοντα χαρακτῆρα ἀπικλειστικῶς γραικικόν, τοῦτο ἐγένετο, διότι πάντοτε τὸ πατριαρχεῖον οὐ μόνον ἐπροστάτευε τὰ καταστήματα, ἀτινα ἐπεκαλέσθησαν τὴν συνδρομὴν αὐτοῦ, ἀλλ' ἐκ περισσεύματος ζήλου καὶ προκάλεσε πολλὰ ἐκ τῶν συστασιν τοιούτων, ὡς ἐν φερμανίᾳ τοῦ 1277 ἔτους, ἐν ᾗ διετυπώθησαν τὰ 15 ἄρθρα, ἐπραξεν ἡ αὐτοῦ παναγιότης ὁ κύριος Ἰωακείμ προτείνων τὴν σύστασιν θεολογικῆς σχολῆς (ἄρθρον γ') ἐν Βουλγαρίᾳ, καὶ πάλιν σχολεῖον βουλγαρικοῦ προκαταρκτικοῦ ἐν αὐτῇ τῇ βασιλευσσίᾳ (ἄρθρον ιγ') κτλ.

Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τοῦ λεγομένου καταδιωγμοῦ τῆς γλώσσης τῶν Βουλγάρων ἐν τοῖς σχολείοις. Ὅτι δὲ ἐπιχειροῦντο καὶ προχειρίζονται ἱερεῖς βούλγαροι καθ' ἕλην τὴν Βουλγαρίαν ἐξ αὐτῶν τῶν χωρίων, ἐνθα ἔμελλον νὰ ἐφημερεύωσι, καὶ οὗ ἀπενήμοντο τὰ ἐκκλησιαστικὰ ὄφρεια εἰς πρόσωπα ἐπὶ τούτῳ ἀπὸ τῶν κωμοπόλεων ἢ χωρίων ἐκλεγόμενα, τοῦτο ἐστὶν ὁμολογούμενον παρὰ πάντων."

Οὐδέποτε οἱ Γραικοὶ ἐθεώρησαν τοὺς Βουλγάρους ὡς κατώτερος ἢ ὡς ὑποταλείς, ὡς λέγουσι ἄλλοι. Ἐν ταῖς ἐκκλησίαις αὐτῶν ἐκκλησιάζοντο, ἐν τοῖς σχολείοις αὐτῶν ἐξεπαιδεύοντο, ἐν τοῖς νοσοκομείοις αὐτῶν ἐνοσηλεύοντο ὡς ἀδελφοὶ ἐν Χριστῷ ὁμόθιμοι. Πρόχειρος ἄλλ' ἀρκοῦσα ἀπόδειξις ἐστὶν, ὅτι, κατὰ

Α τοὺς παρὰ τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει νοσοκομείου καὶ γίνους καταστραφέντας καταλόγους, ἐν μόνῳ τῷ ἔτει 1863 κλείουσιν τῶν 500 Βουλγάρων εἶρον ἐν αὐτῷ περίθαλφιν.

Τοιαύτην μάλιστα τὴν πατριαρχεῖον ἰδεῖς συμπάθειαν πρὸς τοὺς Βουλγάρους, ὅσα καὶ ἐματηγήθη ὡς βουλγαρῶν, ὡς ἀπὸ τιος καιροῦ ἐνδίδον εἰς πάσας τὰς αἰτήσεις τῶν Βουλγάρων. Δὲν εἶναι κολῶς καιρὸς, ἔγραψεν ἐπιστομὰς πρὸς τὴν μεγάλην ἐκκλησίαν, τῇ 13 Ἰανουαρίου 1863, ἡ ἐν Φιλίππουπόλει γραικικὴ λεγομένη μερὶς προσλαβιομένη κατὰ τῆς αὐτοῦ βουλγαρικῆς μερίδος, "ἐὰν εἶναι κολῶς καιρὸς, τὸ λεγόμενον μετὰ λύπης καὶ συγκινήσεως βυδουάτης, ἀφ' οὗτο ἡ μεγάλη ἐκκλησία οὐδεμίαν δίδει ἀπορίαν πρὸς τὰς δικαίας καὶ πρὸς τὰ καθεστῶτα συμφωνοῦσιν αἰτήσεις τῶν κατοικῶν τῆς πόλεως ταύτης, ἧτις κλυεῖφως ἠδικήθη ἔνεκα τούτου" κτλ."

Ὅσον δὲ ἀφορᾷ τὴν καταστροφὴν τῆς βουλγαρικῆς φιλολογίας ὑπὸ τοῦ ἀρχιερέως Τουρνέβου Ἰλαρίωνος, ἀληθῶς νομιζομεν ὅτι οὐδεμία σοβαρὴ ἀνοχή ἐν τῇ τοιαύτῃ κατηγορίᾳ, καίτοι ἐπαναλαμβανομένη πολλὰχοῦ μέχρι κόρου, διότι καὶ ἐάν τι τοιοῦτο συνέβη, ἔπει οὐδέποτε ἀπεδείχθη, παρὰ παντὶ εὐφρονῶντι ἔνοχος τὰ μάλιστα λογισθῆσαι: ἐλόκληρος λαός, ὅστις διὰ τσοσούτων αἰῶνων ἡμέλων νὰ λάβῃ τοῦλάχιστον ἐν ἀντίγραφον τῶν μόνων ἀρχαίων αὐτοῦ βιβλίων, διατηρηθέντων μέχρι τοῦδε ὑπὸ γραικῶν ἀρχιερέων, εὐρισκομένων ὑπὸ τὴν ἐπιστάσιν αὐθις γραικοῦ, ὅστις καὶ ἐκ περιστάσεως ἠδύνατο ν' ἀπολίση αὐτὰ.

Κατηγορία θ'

Οἱ Γραικοὶ οὐδέποτε λαμβάνουσιν ὑπ' ὄψιν τὸν πληθυσμὸν τῶν Βουλγάρων, καὶ ἐν αὐτῇ τῇ συγκροτήσει τῆς συνελεύσεως τοῦ 1857 ἔτους οὐ κατ' ἀναλογίαν τῆς τῶν Γραικῶν καὶ τῶν Βουλγάρων ἀνδροπληθούς προσεκλήθησαν ἐξ ἀμφοτέρων ἀντιπροσώπων, οὐδὲ κατὰ τὸ πρόγραμμα τῆς σεβαστῆς κυβερνήσεως."

Ἀναίτησις.

Ὁ πληθυσμὸς λαμβάνεται ὑπ' ὄψιν μόνον ἐταν τὰ προκείμενα ζητήματα ἐξαρτῶνται ἀπ' αὐτοῦ τοιαύτης δὲ φύσεως οὐδὲλως ὑπάρχουσι τὰ κλείω τῶν ἐν τοῖς πατριαρχείοις διεκπεραιουμένων, ἀτινα ἀφορῶσιν οὐ μόνον Γραικοὺς καὶ Βουλγάρους, ἀλλὰ πάντας ἐν γένει τοὺς ἐν τῷ ὀθωμανικῷ κράτει ὀρθοδόξους χριστιανούς. Διὰ τοῦτο καὶ οὐδεμία μέχρι τοῦδε ἀνεφάνη παρ' ἡμῖν ἀνάγκη ἐπισήμου τινὸς ἐθνογραφικῆς στατιστικῆς, ἧτις ἄλλως θὰ ἦτο ἀδύνατος, διὰ τὴν ἑλληνικὴν πάντων τῶν πρὸς τοῦτο ἀναγκαίων στοιχείων. Τὰς περὶ τοῦ σχετικοῦ πληθυσμοῦ πληροφορίας αὐτῶν ἀφύονται ἐν γένει οἱ τὰς τοιαύτας κατὰ Γραικῶν ἐκπεμπούζοντες αἰτιάσεις ἀπὸ πραγματείας, εἰς ἃς πολλὴ προοίγιεται τιμὴ, διότι, ἐὰν σκοπὸς ἡμῶν δὲν ἦτο ν' ἀποφύγωμεν πᾶν τὸ δυνάμενον νὰ διαρθείσῃ φιλοτιμία ἐθνικῆς, εὐκόλως ἠθέλομεν ὑποδείξει τὰς καχυλῆς ἀντιφάσεις καὶ ἀπάτας, εἰς ἃς περιπίπτουσιν οἱ τοιοῦτοι ἀτόκλητοι ἐθνογράφοι.

Ὅσον δὲ περὶ τῆς ἐν τῇ ἐθνοσυνελεύσει ἀντιπροσωπείας τῶν Βουλγάρων, παρατηρομεν, ὅτι ὁ τρόπος τοῦ σχηματισμοῦ αὐτῆς εἶχεν ὁρισθῆ δι' εἰδικῶν ἐθνητῶν τῆς σεβαστῆς κυβερνήσεως, ἧτις καὶ ἐκκυρώσασα ἀκολούθως τοὺς ὑπὸ ταύτης τῆς ἐθνοσυνελεύσεως συνταχθέντας κανονισμοὺς ἀνεγνώρισεν τὴν νομιμότητα τῆς συγκροτήσεως αὐτῆς καὶ ἔθετο πέρας εἰς τὸ περὶ τούτου ζήτημα. Κατὰ τοὺς λόγους μάλιστα τοῦ ἀντιπροσώπου Τουρνέβου καὶ αὐτοῦ τοῦ βουλγαρίζοντος τύπου, ἡ κυρία ἑλλειψις τῶν παρὰ τῇ ἐθνο-

1. Αὐτόθι, ἰστίου, σφ. 7.  
 2. Πάσασ ἀγγελος, 1858 φεβρουάριον, σελ. 250.  
 3. Αὐτόθι, σελ. 249.  
 4. 1863 μῖσις, σελ. 671.  
 5. Πρακτικὰ ἀποδοῦν, 1859 σεπτεμβρίον 29.  
 6. Λόγος Στεφάνου Καμπεδοσφῆ, σελ. 8. καὶ Ἡερί τοῦ τρόπου καὶ τῶν μέσων κτλ., σελ. 8.  
 7. Ἀπάντησις, σελ. 31.

1. Περὶ τοῦ τρόπου καὶ τῶν μέσων, σελ. 9.  
 2. Αὐτόθι, σελ. 18-19.  
 3. Ἀπάντησις κτλ., σελ. 6, 10 καὶ 11.  
 4. Eichmann, Die Reformen, σελ. 15.



συνελούσι αντιπροσώπων τών βουλγαρικῶν ἐπαρχιῶν Δ προσέβηεν οὐχὶ ὡς ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ.

Κατηγορία Γ'

Οἱ Γραικοὶ σύκοφαντοῦσι παρὰ τῆ κυβερνήσει τὰς πολιτικὰς πεποιθήσεις τῶν Βουλγάρων.

Ἀναίρεσις.

Μολοντοί αἱ ἐπ' ὀνόματι τῶν Βουλγάρων γινόμεναι κατηγορίαι κατὰ Γραικῶν ἐξήσαν εἰς πολλοὺς αὐτῶν οὐκ ἄλλοτιν ἀνανάκτησιν, ἐν τούτοις οὐδέποτε Γραικοὶ ἔδειο: λόγου ἐξέφερον οὐχὶ κατὰ τοῦ βουλγαρικοῦ λαοῦ, ὅν θεωροῦσι λαὸν ἀδελφόν, ἀλλὰ κατ' αὐτῶν ἀπόμην τῶν ἐπ' ὀνόματι τοῦ λαοῦ διεγερόντων τὰ πάθη κατήγορίας, οἷας ἐξέφερον, λόγου χάριν, αὐτοὶ αὐτῶν οἱ ὁμόφυλοι ἐν Βεδύνη<sup>8</sup>, ἢ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκδιδομένη ἐφημερίδι Βουλγαρία<sup>9</sup>, ἢ ἀνωτέρω μηνιομευθεῖσα ἀπάντησι: τῆς ῥωσικῆς πρεσβείας<sup>10</sup>, τὸ ἡμιεπίσημον ὄργανον τῆς ἀγγλικῆς κυβερνήσεως<sup>11</sup>, καὶ τέλος αὐτῇ ἡ ἡμιεπίσημος ἐφημερίδι τῆς Κωνσταντινουπόλεως<sup>12</sup>.

Ἰβού, παναγιώτατε δέσποτα, σεβαστὰ καὶ ἀξιοτίμος ὁμήγουρι, ἐπὶ τίσι προφάσεσιν ἐπαζήτου καὶ ἐπιζητοῦσι τινὲς τὴν μεταβολὴν τῶν καθεστῶτων ἐπιφέρεται, ὡς λέγουσι, τοῦ βουλγαρικοῦ λαοῦ, ὑπὸ τὴν ἐκκλησιαστικὴν καὶ πολιτικὴν ἐποψιν.

Καὶ πρῶτον μὲν ἐξετάσωμεν τὰ περὶ τῆς ὠφελείας τῆς ὑπὸ τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἐποψιν.

Ἡ τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησία συγκροτεῖται ὑπὲ πάντων τῶν εἰς αὐτὴν πιστευόντων ἔθνων ἀνευ διακρίσεως ἔθνικότητος, φύλου, κοινωνικῆς καὶ πολιτικῆς καταστάσεως. Πορευθέντες εἰς τὸν κόσμον ἅπαντα, εἶπαν ὁ σωτὴρ τοῖς ἄγιοις αὐτοῦ μαθηταῖς, κηρύξατε τὸ εὐαγγέλιον πάσῃ τῇ κτίσει.<sup>13</sup> Διὰ τοῦ ὁμοιωθῆτος τοῦτου χαρακτήρος αὐτῆς, ἢ τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησία διακρίνεται τῆς ἀποκλειστικῆς ἰουδαϊκῆς συναγωγῆς, καὶ εἰς τοῦτον ἀφορῶν ὁ ἀπόστολος Παῦλος λέγει: ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ οὐκ ἐν ἰουδαίῳ οὐδὲ ἑλλην, οὐκ ἐν ἰουδαίῳ οὐδὲ ἐλεύθερο, οὐκ ἐν ἄρσεν καὶ θήλυ πάντες γὰρ ὑμεῖς εἰς ἓστὴ ἐν τῷ Χριστῷ.<sup>14</sup>

Ἄλλ' ἡ ἐκκλησία σημαίνει οὐ μόνον τὸ καθόλου ὡς εἰρηται ἄθροισμα τῶν εὐσεβῶν χριστιανῶν, ἱερωμένων τε καὶ λαϊκῶν, ἀλλ' ἰδίως τὴν διδάσκουσαν ἐκκλησίαν, ἢ ἡ σύστασις καὶ ἡ βασιμολογία ἀνατρέχουσι μέχρι τῶν ἀποστόλων. Καὶ λοιπὸν<sup>15</sup> βλέπομεν ἐπι κατὰ τοὺς ἀποστολικούς χρόνους ὑπ' αὐτῶν τῶν ἀποστόλων διερισμέναις ἐκκλησίαις ἢ ἐπισκοπαῖς, εἰς ἀκρίστην τῶν ὁποίων προήδραμε μεταξὺ τῶν πρεσβυτέρων ὡς πνευματικῆς προεστῶ; ὁ κατὰ τὴν Ἀποκάλυψιν ἄγγελος<sup>16</sup> καὶ κατὰ Παῦλον κυβερνήτης ἢ ποιμὴν ἢ ἐπίσκοπος ἢ ἀρχιερεὺς, ὡς ῥητῶς εἰρηται ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς τοῦ ἀποστόλου λέγοντος: Πᾶς ἀρχιερεὺς ἐξ ἀνθρώπων λαμβανόμενος, ὑπὲρ ἀνθρώπων καθίσταται τὰ πρὸς τὸν θεόν.<sup>17</sup> Αὐτὴν δὲ τὴν ὑφ' ἐπίστατον ἐπισκόπου προστατευομένην ἐκκλησίαν<sup>18</sup> ὀνόμασαν οὐ

μόνον ἐκκλησίαν καὶ ἐπισκοπὴν, ἀλλὰ καὶ παροικίαν τοῦ ἱεροσολικοῦ, ὀνομαθεῖσαν οὕτω μάλιστα πρὸς διδασκαλίαν τῶν ἐπισκόπων, οἵτινες ὄφελουσιν ἵνα καὶ αὐτοὶ μελετῶσι καὶ τοὺς ἄλλους διδάσκωσι τὸ παροικον, τούτῳ τὸ πρῶτον καὶ παροικὸν τῆς ἐν τούτῳ τῷ κόσμῳ διαγωγῆς, ἐν ᾧ παροικοὶ ἐσμέν καὶ κεραιπίδημι.<sup>19</sup> ἐν φόβῳ τῶν τῆς παροικίας ἡμῶν χρόνον ὄφελοντες ἀνατρέψασθαι.<sup>20</sup>

Μετὰ τὸν πληθυσμὸν τῶν πιστῶν<sup>21</sup>, εἴτι κατὰ τὴν δευτέρον αἰῶνα αἱ ἐγχεῖρι καὶ μικρότεροι ἐκκλησίαι εἶχον σχετικὴν ἀναφορὰν πρὸς τὴν ἐκκλησίαν τῆς γαιτονεουσίης πόλεως, καὶ τῶν εἰς μίαν τινὰ πολιτικὴν ἐπαρχίαν κατεμένων παροικῶν ἦτοι ἐπισκοπῶν εἰ ἐπίσκοποι ἐγνώριζον πρῶτον κατὰ τάξιν τὸν ἐπίσκοπον τῆς ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ πόλεως ἢ μητροπόλεως. Τοιαύτη δὲ σχετικὴ ἀναφορὰ τῶν ἐπισκόπων πρὸς τὸν μητροπολίτην ἐπίσκοπον ὄπηρχεν ἐξ ἀρχῆς; ἀναγκαῖα διὰ τὰς ἀναφουμέναις αἰρέσεσι καὶ τὰς ἐκ τῶν διωγμῶν ἀτάξιας.

Ἐπειδὴ δὲ πολλαὶ ὁμοῦ πολιτικαὶ ἐπαρχίαι συνεκαταλαμβάνοντο εἰς μίαν διοίκησιν ὑφ' ἑνὸς ἐπαρχοῦ ἢ διοικητοῦ κυβερνωμένην, καὶ ὁ ἐπίσκοπος λοιπὸν τῆς ἐν ἐλῆ τῇ διοικήσει πρωτεύουσῆς μητροπόλεως διαρίσθη πρῶτος τῶν ἐν ταῖς ἀναρτιζούσαις τὴν διοίκησιν ἐπαρχίαις πρωτεύοντων μητροπολιτῶν, προλαβὼν καὶ τὸ κύριος τῆς τούτων χειροτονίας. Τοιαῦτα προεδρία πρεσβεία ἐδόθησαν ἐξαιρίτως εἰς τὸν Ῥώμη, εἰς τὸν Κωνσταντινουπόλεως τὰ Ἰσα (διὰ τὴν τῶν σκήπτρων μεταθέσιν) καὶ εἰς τὸν Ἀλεξανδρείας καὶ τὸν Ἀντιοχείας (ἀμφοτέρων ἐπισημοτάτων πόλεων εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν καὶ τὴν πολιτικὴν ἱστορίαν), καὶ εἰς τὸν Ἱεροσολύμων (τῆς πρώτης τῶν πιστῶν μητροπόλεως). Καὶ ταῦτα τὰ προνόμια ὁ ε' κανὼν τῆς Α' συνόδου ὀνομάζει ἀρχαῖα. Τὰ ἀρχαῖα εἶδη κρατεῖται<sup>22</sup>. Κατὰ τὴν Δ' σὺνδοον ὀνομαθῆντος πατριάρχου τοῦ Ῥώμης, ὡς ἐκ τῶν πρακτικῶν καταφαίνετα, εὐθὺς μετὰ ταῦτα εὐρίσκομεν τὸ ὄνομα τοῦτο ἀποκεκληρωμένον ἰδίως καὶ μόνον εἰς τοὺς πάντα γνωστοὺς πατριάρχας<sup>23</sup>. Καθὼς δὲ τοιαύτας ἄλλας συνέδους οἰκουμηνικῆς οὐδέλλως θέλει ἰδεῖ ὁ χριστιανικὸς κόσμος συγκροτούμενας πρὸς ἀναρτισμὸν ἢ συνταξιν ἑτέρου συμβόλου τῆς πίστεως, οὕτως ἡ ἐκκλησία οὐδέποτε θέλει ἰδεῖ ἀναγερθῆμενα πατριαρχαῖα τοσοῦτον γερὰρ, τοσοῦτον σεπτά, τοσοῦτον ἀληθῶς οἰκουμηνικά, ὡς ταῦτα δὴ τὰ πάντα. Καὶ ἐστὶ μὲν οὕτω καίρικαι ἀνάγκαι καὶ προσωπικαὶ φιλοτιμίαι συνεπέφερον ἀπονομήν τίτλων πατριαρχικῶν, οὐδέποτε ὁμοῦ οὐδέμια κοσμικὴ θεωρία κατασχέει τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀληθείας, καθ' ἣν οἱ πρῶτοι κληθέντες εἰς τὸ κήρυγμα καὶ εἰς τὸ μαρτύριον λογίζονται πρῶτοι: καὶ κατὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴν τιμὴν καὶ τάξιν.

Εἶδομεν ἀνωτέρω ὅτι εἰς τινα ἐφρόνει ἡ ἐκκλησία καὶ σὺν αὐτῇ τὸ σύνολον τῶν ἐρθοδόξων περὶ τοῦ λεγομένου πατριάρχου Τουρνόβου. Ἐστὼ τούτου κολλῆ ἐπιστημότερον παράδειγμα τὸ ἑξῆς:

Μεγαλυνησίη: τῆς ῥωσικῆς ἐπικρατείας κατὰ τὸ τέλος τοῦ 16ου αἰῶνος εἰς ἀχανῆ κράτος, ὁ τσάρος Θεόδωρος<sup>24</sup>, «εἰ καὶ ἐπιθυμῶν νὰ ἐλῆ ἐν Ῥωσίᾳ πατριαρχεῖον, ἀμφεταλανταῖτο ὁμοῦ, ἵνα μὴ προσβάλῃ τὰ δικαιώματα τοῦ θρόνου τῆς Κωνσταντινουπόλεως διὰ τῆς ἀνεξαρτησίας τῆς ῥωσικῆς ἐκκλησίας» συνλοκαίτο δὲ μετὰ τοῦ τότε ἐν Ῥωσίᾳ ἀπεκθόντος πατριάρχου Ἀντιοχείας<sup>25</sup>, «πῶς ἂν οὗτος ἠδύνατο νὰ συνεννοηθῆ μετὰ τοῦ οἰκουμηνικοῦ, οὕτω; δὲ μετὰ τῶν

<sup>1</sup> Πάντησις σελ. 11-12, καὶ Presse d'Orient, 1859 Ἰανουαρίον 8.  
<sup>2</sup> La main d'orgré grec, σελ. 5. — Presse d'Orient: 1857 φεβρουαρίον 12 καὶ ἰουλίον 4.  
<sup>3</sup> Βιζαντίς, 1861 ἀπριλίον 15.  
<sup>4</sup> Βουλγαρία ἐν Courier d'Orient, 1861 μαρτίον 9.  
<sup>5</sup> Ἰσα ἀναίρεσις κατηγορίας ε'.  
<sup>6</sup> Morning Post ἐν Presse d'Orient, 1857 μαῖον 3.  
<sup>7</sup> Journal de Constantinople ἐν Presse d'Orient, 1857 ἀπριλίον 26.  
<sup>8</sup> Μάρκον XVI, 15.  
<sup>9</sup> Πρὸς Γαλιάτας III, 28.  
<sup>10</sup> Κωνσταντινὸν Ὀκονόμου. Περὶ τῶν τριῶν ἱερατικῶν βαθμῶν, σελ. 99.  
<sup>11</sup> Ἀποκάλυψις II, 1, καὶ Κλήμης. Ἰσα Ὀκονόμου, αὐτόθι, σελ. 106.  
<sup>12</sup> Πρὸς Ἐβραίους V, 1.  
<sup>13</sup> Βλέπε Ὀκονόμου, αὐτόθι, σελ. 93, σημείωσις γ'.

<sup>14</sup> Ψαλμὸς CXX.  
<sup>15</sup> Α' Πέτρον I, 17.  
<sup>16</sup> Ὀκονόμου, αὐτόθι, σελ. 39 (α').  
<sup>17</sup> Παράβασι καὶ τῆς Η'. γ καὶ γ' τὸν ἡ τῆς Γ' τὸν κη τῆς δ.  
<sup>18</sup> Ὀκονόμου, αὐτόθι, σελ. 283 σημ.  
<sup>19</sup> Ἱστορία τῆς ἐκκλησίας, τῆς Ῥωσίας, μεταφρασίς ἐπὶ Θ. Βαλλώνου, σελ. 163.  
<sup>20</sup> Αὐτόθι, σελ. 321.



λοιπών Ιεραρχών και μετ' αὐτῆς ἐν Ἀνατολῇ ἐ-  
 θεώξου γρατικῆς Ιεραρχίας. Ἀναλότως δὲ τὸ  
 πατριάρχου Ἱεροσολύμων τὸ Β' ἐγκαταστήσαντες πατρι-  
 ἀρχὴν πάσης Μοσχίας τὸν μητροπολίτην Μόσχας  
 Ἰάκωβ, καὶ ἀνακρουχθέντος τῆς ἀνεξαρτησίας τῆς ἐκ-  
 κλησίας τῆς Ρωσσίας ὑπὸ συνέδου συγροτηθείσης  
 ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἔπαρον ἀνεφύη ζήτημα. Ὁ μα-  
 κριώτατος Ἰάκωβ τρίτος ἤξει μνημονεύεσθαι ἐν τοῖς  
 ἱεροῖς βιβλίοις<sup>1</sup>, ἀλλ' οἱ τίσινας πατριάρχαι οὐκ  
 ἐνεδίδουσαν, ἐχόμενοι τῆς ἐν ἱεροῖς κανόσι ἐγγεγραμ-  
 μένης τάξεως τῶν τσοσάων πατριαρχῶν. Διὸ καὶ διὰ  
 πράξεως γενομένης ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐβίβη ἡ  
 τάξις τοῦ πατριάρχου Ρωσσίας ὡς πέμπτου ἐν τῇ  
 ὀρθοδόξῃ ἐκκλησίᾳ, τῶν προσβίων τῶν πατριαρχικῶν  
 θρόνων Ἀντιοχείας καὶ Ἱεροσολύμων, καίτοι ἀνδρω-  
 πίνως ἐλαχίστων, τιμηθέντων ὅμως, ὡς εἰκόσ, κατὰ  
 τῆ ἐκκλησίᾳ ὑπὲρ τὸ πατριαρχεῖον τῆς ἀσυγκρίτως  
 πολυανθρώπων τῆς καὶ πλουσιωτέρας ἰσχυρᾶς Μο-  
 σχοσίας.

Αἱ αὐταὶ ἀρχαὶ διέπικου καὶ τὰ τῶν ἐπισκόπων  
 ἢ τόπων κατὰ τὴν ἀποστολικὴν ἐκφρασην<sup>2</sup>. Αἱ τὰ  
 πρῶτα ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ φέρουσι ἐπισκοπικὰ ἴδρια  
 εἶναι, αἱ ὑπὸ τῶν ἀποστόλων αὐτῶν ἰδρυθεῖσαι. Ἡ  
 ἀποστολικὴ αὕτη ἐγκατάστασις τῆς ἐκκλησίας ἐν Ρώμῃ  
 ἐστὶν ὁ τίτλος, δι' οὗ ἱδρύται ἡ παρ' ἀποκλειστικῆς  
 ἀποστολῆς καὶ δυνασταίας ἀπαίτησις τῶν παπιστῶν.  
 Καὶ τῆστιν μὲν οὐδέποτε ἡ ὀρθόδοξος ἐκκλησία  
 παρεδέχθη, ἀντιλέγουσα, ὅτι ἐν τῇ Ἀνατολῇ πολλοὶ  
 ἔνεσι τοιοῦτοι φωστῆρες τοῦ νοητοῦ στερωμάτος,  
 κολλὰ ἀποστολικά ἐκκλησία, ὡς κατίστησαν οἱ μα-  
 κάριοι Πέτρος καὶ Παῦλος καὶ Βαρνάβας καὶ οἱ ἄλλοι  
 ἀπόστολοι, ἐν οἷς καὶ Ἀνδρέας ὁ πρὶν κληθῆναι  
 καλῶν<sup>3</sup>, ἢ πρὸ τοῦ Πέτρου Πέτρος, ὁ τοῦ θεμελίου  
 θεμέλιος, ἢ τῆς ἀρχῆς ἀπαρχή<sup>4</sup>. Ἐάν οἱ θρόνοι οὗ-  
 ται, πολλὰ παθόντες ὑπὲρ τῆς ἐκκλησίας, ἀνθρώπινως  
 ἀσκητήθησαν, ἀλλ' ἔμως ἐκκλησιαστικῶς καὶ τιμῶν-  
 ται προσκρίνεται, θεοῦ δι' εὐδοκούντος, τῆς ἀδριον  
 κἀλιν ἔσονται καὶ πλουσιοὶ καὶ πολυάνθρωποι. Ὁ  
 παυχόμενος ἐν κινήσει καυχόμενος<sup>5</sup>. Μὴ τι ἐγένετο  
 διάκρισις ἐν ταῖς κανονικαῖς συνέδοσι μεταξύ μεγάλων  
 καὶ μικρῶν ἀρχιερέων, μεταξύ εὐγενῶν καὶ μὴ  
 εὐγενῶν μεταξύ πλουσιῶν καὶ πενήτων, μεταξύ μάλλον  
 ἢ ἧττον φορολογουμένων; Μὴ τι ἡ ἐκκλησία  
 ἤμων ἐρίσθη, ὡς ἡ δυτικὴ, τοὺς ὀρθοδόξους αὐτῆς,  
 ὅπως ἀποδείξῃ τὴν καθολικότητα καὶ ὀρθοπροσύνην  
 αὐτῆς; Ἐν τοιαύταις ἰδέαις κοσμικοῦ τύπου καὶ γηϊνῆς  
 ἐλαζόμενης οὐδὲν ἐστὶν ἕξιον τῆς γνησίας ὀρθοδόξου  
 διδασκαλίας.

Αὐτὴ ἀκρίβεια ἢ χρῆσις ἢ μάλλον κατάχρησις τῆς  
 λέξεως ἐπαρχία ἀποδεικνύει ἀγνοίαν τῆς ἐκκλησιαστικῆς  
 γλώσσης καὶ ἰδέας, καὶ γίνεται αἰτία μυρίων  
 ἀτόπων συλλογισμῶν. Ἄτοπος, λέγει ἐπιστομὴς τις  
 τῶν καθ' ἡμᾶς θεολόγων<sup>6</sup>, ἄτοπος καὶ τῆς τῶν ἱερῶν  
 κανόνων ἀκριβείας ἀλλοτρία ἢ κατάχρησις τοῦ τῆς  
 ἐπαρχίας ὀνόματος. Ὁδῶμοιο τῶν ἱερῶν κανόνων  
 ἀνεμῶσθη ἐπαρχία, εἰμὴ κατὰ σημεῖον πολιτικῆν.  
 Ἐν καὶ μόνον παράδειγμα (καὶ τοῦτο βεβαιῶν) ἐπι-  
 δέχεται παρεξηγήσιν τὸ ἐφεξῆς: "Μηδεὶς ἐπίσκοπος  
 ἀπὸ τῆς ἑαυτοῦ ἐπαρχίας εἰς ἑτέραν ἐπαρχίαν, ἐν ἣ  
 τυγχάνουσιν ὄντας ἐπίσκοποι, διαβαίη" (τῆς ἐν Σαρ-  
 δικῆ συνέδου κανὼν γ'). ἀλλὰ καὶ τοῦτο σημαίνει τὴν  
 πολιτικὴν ἐπαρχίαν, ἐν ἣ τυγχάνει ὁ ἐπίσκοπος,  
 τυπώστιν, ἐν ἣ κείται ἡ τοῦ ἐπισκόπου παροικία ἢ  
 ἐπισκοπή. Ἡ ἐπισκοπὴ κείται πάντως ἐν ἐπαρχίᾳ: ἐκ  
 δὲ τούτου προήλθε καὶ ἡ κατάχρησις τῆς ἐπαρχίας  
 ἀντὶ τῆς ἐπισκοπῆς. Ἀλλ' ἡ κατάχρησις ὀφείλεται καὶ  
 παράλογος καὶ ψευδής. Ὅστις ἐπαρχός ἐστιν, ἀλλ'

<sup>1</sup> Αἰτιόσ, σελ. 168.  
<sup>2</sup> Πράξις 1, 25.  
<sup>3</sup> Ἰωάννου 1, 41.  
<sup>4</sup> Ἱεροσολύμων Ἰστῖος παρὰ Φωτίου, σελ. 168.  
<sup>5</sup> Ν. Κολ. X, 17.  
<sup>6</sup> Οἰκονόμοσ, ἀντιόθ, σελ. 97 σφμ.

Ἄ οὐδὲ λέγεται ὁ ἐπίσκοπος, οὐτ' ἐπαρχίαν ἔχει πολιτι-  
 κήν, οὐτε κυριαρχία καὶ κυριαρχία τῆς ἐπαρχίας ὡς  
 δυναστῆς πολιτικῆς. Ἡ "παροικία" μου, ἢ "ἐπισκο-  
 πή", τὸ "καίμηνόν" μου, ἀρκετοὶν ἵνα καὶ σωφῶς ἐκ-  
 φρασῶται καὶ σαφῶς: τὸ ἰσχυρὸν ἀξίωμα τοῦ ἱεροῦ  
 ποιμένος, ὅστις παροικεῖ ἐπὶ τῆς γῆς ποιμαίνων τὴν  
 ἐκκλησίαν τῶν πιστῶν, καὶ τοῦτο μόνον σπουδάζων,  
 ὅπως καὶ τούτους μετὰ τὴν ἐπὶ γῆς παροικίαν ἀνα-  
 δεῖξῃ "συγκλιτικῶς τῶν ἀγγέλων εἰς τὴν ἐπουράνιον  
 πατρίδα, ὅπου τὸ ἀληθὲς ἡμῶν ὀφείλεται πολιτεῖμα"<sup>7</sup>.

Ὀλίγον πρὸ τῆς ἀλώσεως ἀνατρέχοντες, εἰ τις ἀνάγκη  
 καὶ προσφάτως παραδείγματος ἐκ τῆς ἐκκλησιαστικῆς  
 ἱστορίας, εὐρίσκωμεν τοὺς μητροπολίτας τῆς καυανὸν ἡρέ-  
 που καὶ πλουσιωτέρας Ρωσσίας Μοσχοβίας παροικου-  
 μένους<sup>8</sup> ἐν τῇ συνέδῳ Κωνσταντινουπόλεως ὡς ἰσοφύ-  
 φους καὶ ὁμοτίμους ἐν Χριστῷ ἀδελφοὺς μετὰ ἀρχι-  
 ερέων, εἰς οὓς ἡ χαλεπότης τῶν κειρῶν μᾶλλον εἶχεν  
 ἀφήσει καὶ τοῦτο κανόνιστον καὶ μάλιστα ἀποδύειν ποι-  
 ἔμνιον. Διατὶ δὲ τοῦτο; Διότι καὶ ἐν ἀκρίβει, ὡς τοῦτο  
 ἀνάγκη, γινέσθαι κολληχοῦ, οἱ ὀρθόδοξοι ἀρχιερεῖς  
 εὐρίσκονται ἐμπειριτωμένοι πολυετῆ κοσμικὴν ὑπηρε-  
 σίαν, ἀλλ' ὅμως οὐδέποτε ἐπιτρέπουσι τὸ κοσμικὸν  
 τοῦτο μέρος: ἵνα ἐξασκήσῃ βλαβερὰν τινα ἐπίρραξιν ἐπὶ  
 τοῦ θρησκευτικοῦ καὶ ἐκκλησιαστικοῦ. Ἐνοῦνται ἐν  
 τῷ προσώπῳ τοῦ ὀρθοδόξου ἐπισκόπου θρησκευτικὰ  
 τε καὶ πολιτικὰ λειτουργία, ἀλλ' οὐ συγχέονται. Ἐξ  
 αὐτῶν τῶν πρῶτων αἰώνων εὐρίσκωμεν τοὺς ἀρχιερεῖς  
 κατ' ἀνάγκην καὶ δίνας διακρίνοντας καὶ τοὺς ἀρχοὺς  
 συμπαρακαταθετόμενους καὶ προστασίας πολιτικῶν ἀνα-  
 λαμβάνοντας<sup>9</sup>, διατηροῦντας ὅμως ἀείποτε τὴν πρὸς  
 ἀλλήλους εὐαγγελικὴν ἰσότητα καὶ ἐκκλησιαστικὴν  
 οὐσίαν, καὶ οὐδέποτε ἐπιτρέποντας ἵνα ἡ κατ' ἀνάγκην  
 περὶ τὰ κοσμικὰ ἀπασχόλησις κατισχύσῃ τοῦ κατ'  
 οὐσίαν θρησκευτικοῦ χαρακτῆρος τῆς ἐπαρχίας, καθ'  
 ἣν "ἱερῶς τις ἀρχὴ καὶ ἱερῶς ἀρχεται"<sup>10</sup>. Ὅστις οἱ  
 ὀρθόδοξοι ἀρχιερεῖς<sup>11</sup> συναρμολογοῦμενοι εἰς ἐν ὁλο-  
 μαλὲς καὶ ἄρτιον σῶμα, μίαν ἔχον κεφαλὴν, τὸν Χρι-  
 στοῦ, διδάσκει κατὰ τὸν νόμον τῆς ἰσότητος τῆς ἀλη-  
 θεινῆς καὶ γνησίας, "τῆς ἰσότητος τῆς ἐχούσης τὸ κατ'  
 ἀξίαν," ὡς ὁ μέγας εἰς Γρηγόριος<sup>12</sup>.

Μόνην τοίνυν ἀναγνωρίζει ἡ ἐκκλησία διαφορὰν  
 μεταξύ τῶν ἐπισκόπων, τὴν κατὰ τὴν προσωπικὴν  
 ἀξίαν αὐτῶν καὶ τὴν ὑπὲρ τῆς ἀληθείας ζῆλον, κατὰ  
 τὸ: "Οἱ ἔργα καὶ λόγῳ κοπιῶντες δικίτης τιμῆς  
 ἀξιοῦσθωσαν."<sup>13</sup>

Ἡ ἐκλογή τῶν ἐπισκόπων ἐπὶ μὲν τῶν χρόνων  
 τῆς ἀποστολικῆς ἐκλήτου ἐγένετο ὑπὸ τοῦ λαοῦ  
 ἢ κατὰ προφύταρην καὶ τοὺς παροῦσιν ἐπίσκοποις<sup>14</sup>.  
 Ἀναλότως ὅμως δὲν ἐπιτρέπεται εἰς τοὺς ὄχλους<sup>15</sup> διὰ  
 τὰς σῆσεις καὶ παρεχῶς<sup>16</sup> τῆς συμβουλευσεως, ἀλλ'  
 ἀπηγορεύεται ἡ κοινὴ πάντων τῶν ἐπισκόπων ἀφῆσις<sup>17</sup>.  
 Καὶ συνηθροῦντο μὲν οὗτοι κατ' ἀρχὰς κατὰ  
 περιόδους<sup>18</sup> πρὸς διάλυσιν τῶν ἐκείντοτε συγκικτόν-  
 των ζητημάτων: τούτων δὲ ἀλφόμενοι ὁσμήραι, συν-  
 ὄστησαν συνέδοι διαρκεῖς, λαμβανόμενοι ἐκ τοῦ  
 συνέδου τῶν ἰσων καὶ ἐπιπέμων ἐπισκόπων ἐκείντης  
 ἐκκλησίας.

Τοιαύτην σύνοδον ἔσχε καὶ ἡ μεγάλη αὕτη ἐκκλη-  
 σία, ἀληθῶς ὀρθόδοξον, ἀληθῶς χριστιανικὴν, διατηρή-

<sup>7</sup> Φίλιπ. III, 30.  
<sup>8</sup> Ἰωα. Μικηλοῦ, Acta patriarchatus Constantinopolitani, ἢ Ρωσσίας (N. 131), ἢ Ἀντιόχου (A. 432), ἢ πάσης Ρωσσίας (N. 61) ἢ Ἱεροσολύμων (N. 170), ἢ Γαλιτίας (A. 171) κτλ.  
<sup>9</sup> Cod. Theod. 1, 37, De episcopis adhaerentibus 1, καὶ 1, 4, C. I., De episcopali auctoritate 28, 30, καὶ de adhaerentibus 1, 3.  
<sup>10</sup> Πατριάρχης εἰς Συνάκτου Ἀρκαδικῶν Ἐκκλησιαστικῆν Ἱεραρχίαν, τομ. Α', σελ. 199.  
<sup>11</sup> Οἰκονόμοσ, ἀντιόθ, σελ. 307.  
<sup>12</sup> Γρηγορίου Νηζαρινοῦ, λόγος Α', τομ. α', σελ. 2.  
<sup>13</sup> Α' πρὸς Τιμόθεον, Β', 17.  
<sup>14</sup> Ἀποστολικὰ ἐπιτομὰ, Η', 6.  
<sup>15</sup> Ἀποστολικὰ συνέδου 17.  
<sup>16</sup> Συναγωγὴ Ἱεροσολύμων κανόνος 17, Ἀποστολικὰ συνέδου.  
<sup>17</sup> Σύνοδος Α', 6.  
<sup>18</sup> Ἀποστολικὰ κανὼν 15, ἢ τῆς Α' καὶ Β' Ἀντιοχείας.

οσαν δ' ἄλλων τῶν κεραιῶν περιπετιῶν αὐτὸν δὴ ἂν  
τοῦτον τὸν γενικὸν χαρακτῆρα, ὅς φ' ορανοῦνται,  
ἔχουσιν τὴν μέγαν κωνσταντινουπόλιν ἑκκλησίαν<sup>1</sup>.

Καὶ ἐπὶ παραδείγματι<sup>2</sup>.

Ἐπὶ τοῦ Ἱεροσολύμων τοῦ Γ' τῆ 1718, οὗ ἡ ἐν Πα-  
ρισίοις λεγομένη ἀκαθάρτια τῆς Σερβίας ἐπαμφα πρὸς  
τὸν αὐτοκράτορα Πάτριον τὸν μέγαν καὶ δὲ αὐτὸς πρὸς  
τὴν ἀριστάτην σύνοδον τῆς ῥωσικῆς ἑκκλησίας ὀγ-  
ματικὰ τὰ κεφάλαια, προβάλλουσα τὴν ἔνωσιν τῆς  
δυτικῆς μετὰ τῆς ῥωσικῆς ἑκκλησίας, ἡ σύνοδος  
ἐπαμφα τὰ κεφάλαια ταῦτα πρὸς τὴν μητέρα τὴν ἐκ-  
κλησίαν, τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει μεγάλην ἑκκλη-  
σίαν, ἣτις ἀνακρίνωσα ταῦτα, ἀπέκρινεν ὀπίσω μετὰ  
τῆς δικαίας ἀντιρρήσεως, γράψασα πρὸς τὴν ἐν Ῥω-  
σῆ ἀδελφὴν ἑκκλησίαν, ἵνα κρατῆ σταθερῶς ἡ πα-  
ράβη δόγματα τῆς ἑρθόδοξίας<sup>3</sup>.

Εὐτυχεῖς καὶ μακάριοι ἀληθοὶς οἱ ἑρθόδοξοι χρι-  
στιανοί, οἱ τοιαύτης τυγχάνοντες προστασίας, ὡς ἡ  
τῆς ἁγίας μητρὸς ταύτης ἑκκλησίας.

Εἰ δέ ποτε συνέβη νὰ χειραφετηθῶσι καὶ τίνα  
τινὰ αὐτῆς, τοῦτο ἐγένετο συνέπεια μεγάλων πολιτι-  
κῶν ἀλλοιώσεων καὶ τῆς ἐγείσεως τῆς οἰκουμένης  
ἐκκλησίας, εἰς ἣν καὶ βασιλεῖς καὶ αὐτοκράτορες καὶ  
λαοὶ μυριάσθων, καὶ χώρα ἀκαταμέτρητο: προσέφερον  
κρίματα τὸν υἱικὸν φόρον τοῦ σεβασμοῦ καὶ τῆς  
εὐγνωμοσύνης.

Κρινέτω τοίνυν ἕκαστος, εἰ καὶ ἀρχαὶ αὐταὶ τῆς  
ἑρθόδοξου ἑκκλησίας δύναται δικαιολογησαὶ τὰς ἐπι-  
δικουμέναις βασιτεῦσαι δέσφαι τῆς ἐκκλησιαστικῆς κατα-  
στάσεως τοῦ βουλγαρικῆς ἔθνους.

Ἐπιπῶμεν δὲ τινα καὶ περὶ τῆς ὑπὸ τὴν πολιτικὴν  
ἐπιφῆν ὑπελείπει τῆς βουλγαρικῆς ἐθνικότητος.

Ἐν τῇ Τουρκίᾳ ὑπάρχουσι Βούλγαροι, ἣτοι ἀν-  
θρώποι λαμβάνοντες τοῦτο τὸ ὄνομα, ὅσα οὐδεὶς  
διαφιλονεκεῖ αὐτοῖς, ἐνόση, ὡς μέχρι σήμερον, τὸ  
ὄνομα τοῦτο δὲν θέλει συνεπιφέρει οὐδὲν ἀποκλειστι-  
κὸν δικαίωμα. Βουλγαρικὸν ἔθνος ὅμως διακρούμενον  
νομικῶς τῶν λοιπῶν, ἔχον ἴδιον βίον, ἴδια συμφέροντα,  
ἴδιον κύκλον ἐνεργείας, τοῦτο οὐδέποτε ἀνεγνωρίσθη.  
Ἀπὸ ὅλων οἱ πολῖται τοῦ ὀθωμανικοῦ κράτους συν-  
απειρίζουσι σήμερον ἔθνος ἐν, ἡ δὲ ἐν γένει διαξ-  
γωγῇ τῶν συμφερόντων τοῦ ἔθνους τοῦτου τοῦ ὀθω-  
μανικοῦ ἐνεργεῖται παρὰ τῆ ὑψηλῆς κυβερνήσεως, οὐδὲν  
ἕτερον ὁμο-δικαιοῦται νὰ ἐπικαλεῖται, ὡς πρὸς τὸ  
πολιτικόν, ἀποκλειστικὰ ἔθνικα συμφέροντα. Ἐνταῦθα  
ἀληθῆς ἐστὶ μεταχειριζόμεθα καὶ ἡμεῖς συνεχῶς τὴν  
ἐκφρασίαν. Ἡ λέξις ἔθνος μεταφράζεται ἐν τῇ τοιαύτῃ  
περικτῶσει τὴν λέξιν μιλλέτ, ἣτις ἐνταῦθα ἔχει  
ῥητὴν διοικητικὴν σημασίαν ἐμφαίνουσα οὐχὶ πολιτι-  
κῶς ἔθνος τ, ἀλλὰ κοινότητα χαρακτηριζομένην διὰ  
τοῦ θρησκευτήματος, ἔχουσαν, καθ' ὃ τοιαύτην, κύκλον  
ἐνεργείας ἴδιον καὶ ἀνεγνωρισμένην ὡς αὐτοτελὲς  
ὄνομα παρὰ τῆς ὑψηλῆς πύλης. Ἐνταῦθα πρό-  
δηλον, ὅτι ἡ μεγάλη διαφορὰ τῶν θρησκευμάτων  
συνεπίνεγκε κατ' ἀνάγκην τὴν κατὰ ταῦτα διαίρεσιν  
τῶν ὑπάρχοντων καὶ κατὰ τὴν ἀδύνατον τὴν καὶ ὡς  
πρὸς τοῦτο ὁμοίμορφον τοῦ κράτους διοργάνωσιν.  
Ἐφ' ὃ καὶ ἀνεκίβηεν σοφῶς καὶ φιλοδικαίως τὰς τοι-  
αύτας ἐξοικονομοῦσα ἀνάγκης ἡ ὑψηλὴ πύλη ἀνεγνώ-  
ρισε καὶ συνέστησε κοινότητα, περὶ τὰς ὅποιαις συν-  
επίπτωσι πᾶν ὃ τὸ θρησκευτικὸν ἢ μὴ, δὲν ἦτο δυνατόν  
νὰ διαξῆσθαι ὑπὸ τῆς ὑψηλῆς κυβερνήσεως ἀπ' εὐθείας.

<sup>1</sup> Νολ. XI, 28  
<sup>2</sup> Μελετιόν, Ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας, τόμος Α',  
σελ. 36, καὶ Ὀκτωμόριον. Περὶ τῶν τριῶν Ἱερουσαλῶν  
βαθμῶν, σελ. 376.  
<sup>3</sup> Relations des hautes ecrites en orient incidées nobis  
videtur. Item et ad patriarchas orientales a Petro I trans-  
missas fuerunt litterae antistitum Anglorum Non-ianorum  
qui dicuntur (see integras originalium in tom. XXXVII huius  
oporis), non idem dicendum de scriptis sorthois. Vide de uni-  
versis hoc negotio Pierling, La Sorbonne et la Russie (Paris, 1868).

Τοιαύτης ἀνάγκης ἀπεγνώρισε καὶ τὸν παρὰ τοῦ  
προφήτου τῶν ῥωσικῶν τῶν Συναξαρίων διαφθερόντα  
καὶ τοὺς παρὰ τοῦ καλῆρου Ὁμήρου καὶ τοῦ δευτέρου  
κατακτετῶν τῶν ἁγίων τόπων Σολαχεῶν πρὸς τοὺς  
ἀσκήτους πατριάρχας Ἱεροσολύμων παρεχόμενους  
ἐγκυβερνήτας, καὶ τέλος τὸ πρὸς τὸν πατριάρχην Γεν-  
νάδιον ἐπιθεφίλευθὲν ῥωσικὸν ὑπὸ τοῦ πατριάρχου  
σοουλτῶν Μαχμάτ τοῦ Β'. Οὗτος ἀδελφὸς μετὰ τὴν ἄλ-  
ωσιν μετακατέσχετο: τὸν σορὸν Γεννάδιον ἐνεπιστάτην  
αὐτῶ τὴν πατριαρχικὴν ἐξουσίαν ἐκπαῖον. «Πατρι-  
άρχεις ἐπ' εὐτυχίᾳ καὶ ἔχε τὴν φιλίαν ἡμῶν, ἐν εἰς  
ἐν θείῳ ἔχον πάντα τὰ ὡς προνομία, ὡς καὶ οἱ πρὸ  
σοῦ πατριάρχαι.» «Καὶ ὑπετάθησαν,» λέγει ὁ ἱστο-  
ρικός, τῷ Γεννάδιῳ πᾶσαι αἱ ἑκκλησίαι Κωνσταντινου-  
πόλεως καὶ αἱ λοιπαὶ τῶν ἐπαρχιῶν.<sup>1</sup> Οὕτως συν-  
εκατηρώθη πληρέστατα εὐθὺς μετὰ τὴν ἄλωσιν ἐν τῷ  
προσώπῳ τοῦ πατριάρχου τῶν Ῥωσικῶν, ὡς ἐθνάρχου,  
ἢ τε θρησκευτικῆ καὶ ἢ μὴ θρησκευτικῆ δικαιοδοσίας  
τοῦ οἰκουμένης πατριαρχείου, χάρην, εἰς ἣν ἐν τῷ  
ὀθωμανικῷ κράτει ἑρθόδοξοι διήθησαν μακροὺς αἰῶνας.  
Τούτων ἡ προξενικὴ κορε' ἀν ἄλλοῖσι κατ' οὐδὲν  
τὴν μνημονευθεῖσαν προνομίον θίσει τοῦ πατριαρ-  
χείου Κωνσταντινουπόλεως, ἣτι: βασιζομένη ἐπὶ τῆς  
φύσεως αὐτῆς τῶν πραγμάτων, ἐκानοῖσθαι ὑπὸ τοῦ  
μεγάλου κορθητοῦ, διατηρήθαι, καὶ ἀνεπηχῆθαι ὑπὸ  
ἄλλων ἐνδόξων βασιλείων καὶ τέλος ἐπεκτεθεῖσθαι ἐσχά-  
τως: ἀκόμη ἐν τῷ 2<sup>ο</sup> ἄρθρῳ τοῦ χρεῖ χουμαγιῶν  
φέροντος ἐπὶ λέξεως: «Ἄπαντα τὰ προνομία καὶ αἱ  
ἀτέλειαι αἱ πνευματικαί, αἱ ἐπιθεφίλευθεῖσαι ἀνεκα-  
θεν καὶ κατὰ μεταγενεστέρως ἐποχὰς πρὸς ἀπάσας  
τὰς χριστιανικὰς κοινότητας ἢ ἄλλα δόγματα μῆμου-  
σουλμουνικὰ ἀνεγνωρισμένα ἐν τῇ ἐπιμαρταῖ ὑπὸ τὴν  
αἰγίδα τῆς προστασίας μου, θέλουσιν ἐπικυρωθῆθαι καὶ  
διατηρηθῆθαι.» Ἐξ οὗ δηλον ὅτι ἡ διαφορὰ τοῦ παρόν-  
τος πρὸς τὸ παρελθὸν ἐν τούτῳ μόνον ἐγκτεται, ὅτι οἱ  
ὑπὸ τὸ σκεπτερον τῆς αὐτοῦ μεγαλειότητος διατελοῦν-  
τες χριστιανοὶ κατέστησαν μέτοχοι νέων ἄλλων ὑπερ-  
γενημάτων ἄλλης φύσεως.

Τούτων οὕτως ἐχόντων, εἰσδέχεται ἔθνικη ἀπαιτή-  
σις ἐντὸς τῆς ἀνεγνωρισμένης δικαιοδοσίας τῶν κοινω-  
τήτων ἐστὶν ἀσμεμβραστος, καθὸς θέλει χορηγήσει τὸ  
αὐτὸ δικαίωμα καὶ εἰς τὰς λοιπὰς ἐθνικότητας καὶ  
συνεπιφέρει ἐπομένως τὴν διάλυσιν εἰς τὰ ἔθνικα  
στοιχεῖα τῶν θρησκευτικῶν τούτων κοινωτήτων, ὅν  
τὴν συντήρησιν περὶ πολλοῦ ποιεῖται ἡ σεβαστὴ κυβερ-  
νήσις. Τὰ ἐν τῷ ὀθωμανικῷ κράτει εὑρισκόμενα λει-  
ψανα ἔθνικότητων ὑπάρχουσι ἀρα οὐχὶ ὡς ἀρχὴ  
δικουσα εἰσδέχεται ἡσμοθεσίαν, ἀλλ' ὡς ἀπλοῦν  
γεγονός, ἀπλῆ τοῦ παρελθόντος συνέπεια, ἣτις κατὰ  
τὰ καθεστῶτα οὐτε προστατεύεται οὐτε πολεμείται.  
Οὕτως ἐν τῇ Γαλλίᾳ καὶ ἐν τῇ Ἀγγλίᾳ ὑπάρχουσι  
ἐθνικότητες, ἀριθμοῦσαι πλὴλ ἐπακομύματα, ἰδιαιτέρως  
δὲ ἔχουσαι καὶ ἱστορίαν καὶ φιλολογίαν, καὶ ὅμοιαι αἱ  
ἐθνικότητες αὐταί, ὡς καὶ ἐν τῷ ὀθωμανικῷ κράτει,  
οὐδεμίαν ἔχουσι ἀνεγνωρισμένην πολιτικὴν δικαιοδο-  
σίαν ἴδιαν, ἀλλὰ διέπονται ὑπὸ τοῦ κοινού δικαίου.

Ἔστω τοίνυν παρ' ἡμῶν ἕκαστος εὐλεύθερος νὰ λέ-  
γηται βούλγαρος, σέρβος, βοσνιανός, ἑρσίκιος, γραικός,  
ρωμαῖος, βλάχος, ἀλβανός, καὶ αἱ τε ἄλλα. Ἐπὶ τοι-  
ούτων ἀρήσεων καὶ καταστάσεων ἕκαστου κατὰ τὸ  
δοκοῦν δύναται ποτε ἵνα θεμελιωθῆ ἐν τῇ πράξει  
κατὰ τὴν οὐσίαν;

Τίνες εἰσονται οἱ Βούλγαροι; οἱ κατοικοῦντες τὴν  
Βουλγαρίαν. Ἀλλὰ ποῦ ἐστὶν αὕτη; Ἐάν ἀναζητή-  
σωμεν αὐτὴν διὰ τῆς ἱστορικῆς γεωγραφίας, ἀνὰ πᾶ-  
σαν φέσει τῆς ἱστορίας αὐτῆς θέλουσιν εἶρεσι καὶ νῆα  
ἔρεσι, κατὰ μὲν, κατὰ τοὺς διισχυρισμοὺς τινῶν<sup>2</sup>, ἐκ-  
τεινομένη: αὐτῆς ἀπὸ τῆς μεγάλης ἡ βουλγαρικῆς Με-  
ραβίας μέχρι τοῦ στεγμοῦ τοῦ Δουναβίου, καὶ ἐκτείνον

<sup>1</sup> Turco-Græcia, βιβλίον Γ', σελ. 15.  
<sup>2</sup> Ὁρα κατωστραφίος Α', κεφ. β', 3.  
<sup>3</sup> Βουλγαρικὴ φιλολογία, 1868, φησιφοίσιος, γί-  
λιαν Α'.

μέχρι τοῦ Πάργου, περιλαμβανομένης ἁμα μέρους τῆς Ἀβορείου Θράκης, τῆν ἄνω Ἰλλυρίαν, καὶ σχεδὸν ἅπασαν τὴν Μακεδονίαν μέχρι τοῦ Ἰβήρου; ποταμοῦ, καὶ τὰ περιεχόμενα ἐνταῦθα τῶν φυσικῶν αὐτῆς ὄριων, τοῦ Αἰμου ὁριότη καὶ τοῦ Δουναβίου.

Ἐάν δὲ ἐπιταχθεῖσαν τὴν ἐθνογραφικὴν διαστολήν, τότε ἡ σύγχυσις ἔσται πολλῶ μάλισιν. Τίς ἔσται βούλγαρος; Ὁ ἀπὸ πατρὸς βούλγαρος; Ἀλλὰ τοῦτο ἐστὶν ἀδιεξήγητον ζήτημα. Ἐν τοῖς διεθνεῖσι καὶ ἐθνικότητος ζητήμασιν ὑπάρχουσιν ἐνδείγματα ἐξωτερικὰ καὶ ἐναποδοκίματα τῆς προσκλήσεως καὶ ἀπωλείας τῆς ἐθνικότητος. Ἀλλὰ καὶ τοιαύτης ἐπισήμου ἐθνικότητος οὐδεὶς ἐναποθεῖ ὁ λόγος, διότι οὐδεὶς ἀναγνωρίζει ἄλλην τοιαύτην ἐν Τουρκίᾳ κατὰ τὴν ὀθωμανικὴν.

Θάλομεν βασιθεῖ ἐπὶ τῆς γλώσσης μόνη; Καὶ λοιπὸν βούλγαρος; ἔσται καὶ ὁ λαὸς τῆν βουλγαρικὴν; Τοιαύτη βρασις ἐθνικότητος πρῶτον ἦδη ἦθελεν ἀναφανῆ ἐν ταῖς νομικαῖς θεωρίαις. Διότι ἡ γλώσσα ἔστι γνῶρισμά τι λίαν ἐπουσιώδες καὶ σφαλερόν, ἐφ' ᾧ οὐδὲν δικαίωμα ἐθαμλιώθη.

Ἐν ἐνὶ λόγῳ, ἐθνικότης διεκδικουσα ὑπὸ τὴν πολιτικὴν ἐποχὴν δικαίωματα, χωρὶς νὰ δύναται ν' ἀποδείξῃ τὴν νομικὴν ἠπαρξίν αὐτῆς, καθ' ὃ ἐθνικότητος, διὰ τῶν νομικῶν μέσων, ἐστὶ πρῶτον ἄλλο τι ἐπινοήμα, γέρον εἰς ἀτόπους ἐπαγωγὰς. Ἐθνικαὶ πολιτικαὶ κοινότητες οὐχ ὑπάρχουσιν ἐν Τουρκίᾳ, διότι τὰ πατριαρχία ἰβρούνια: ἐπὶ βρασιος ὀθωμανικῆς. Ἐκτός δὲ τῆς σφαιρας ταύτης τῆς ἐπισήμου ἐνεργείας, ἐλευθέρως παντός δικαίωματος καὶ πάσης ὑποχρέωσης, κινουμένη τὰ λαΐφανα τῶν προὑπαρξασῶν ἐθνικότητων ἐυσεδιάκριτα, ἀδιοργάνιστα, ἐπὶ τῶν ὁσίων οὐδεὶς ἐνήμερος τῶν ἐπιπέτων μάλιστα ἐν Τουρκίᾳ μεταρρυθμίσεων δύναται ν' ἀπαυτῆ νὰ θαμλιώσῃ ἐθνοπολιτικὸν τι σύστημα οἰονόμητος.

Κρινέτω τοίνυν ἕκαστον τῶν σεβαστῶν μελῶν τῆς παρούσης συνελθεύσεως κατὰ πόσον τὰ γενόμενα κινήματα συμπεριφέρουσι πρὸς τὴν θέσιν καὶ τὴν ἀξίωσιν τῆς ἐθνικότητος τῆς ἐν τῷ ὀθωμανικῷ κράτει βουλγαρικῆς ἐθνικότητος.

Ἰπολείπεται ἡμῖν ἦδη ἡ διαρῶσις τῶν ὀκτώ προτάσεων τῶν ἐν ὀνόματι τῶν Βουλγάρων γενομένων καὶ ἔχουσῶν ὡς ἑξῆς:

α'. Τὸ βουλγαρικὸν ἔθνος, etc. — *Supra*, col. 129 B - 130 B.

Ἐξ αὐτῶν τοίνυν τῶν ὀκτώ προτάσεων, ἡ μὲν πρώτη, ἡ καὶ ἐκλογῆς πατριάρχου, ἀντικατέστη ὑπὸ τῆς μικτῆς ἐπιτροπῆς διὰ τῆς ἐν τῇ πατριαρχίᾳ ἐκθέσεως καταχωρηθείσης<sup>1</sup>. Ἐπίσης δὲ καὶ αὐτὴ ἐκλογῆς ἀρχιερέων ἐκτὴ καὶ ἐβδόμη πρότασις ἀντικατέστησαν ὑπὸ τῆς αὐτῆς ἐπιτροπῆς δι' ἐπιπέρας πατριαρχικῆς τῶν δύο τούτων, ἐξ ἧν ἡ μὲν ἀνεφέρετο μόνον εἰς τὰς βουλγαρικὰς χώρας, ἡ δὲ εἰς τὰς μικτὰς, περιέχουσα ἐν τῇ αὐτῇ καὶ τινὰ καὶ ὀχολαίαν, καὶ τὴν ἀποδοσὶ νομιζομένην τὰ εἰς ἀναίρεσιν τῆς Ἡ' κατηγορίας ῥηθέντα.

Ἐκαστον μέλος τῆς σεβαστῆς συνελθεύσεως, ἔχον ἦδη ὅκ' ὄψιν τῆς ἐπὶ τῆς μικτῆς ἐπιτροπῆς προτεινομένης τροποποιήσεως, δύναται ἐφ' αὐτοῦ νὰ κρινῇ κατὰ πόσον αὐτὸς εἰς τὰ ἄρθρα τῶν ἐπισήμων κανονισμῶν γενόμενα παραλλαγὰ ἰκανοποιετοὶ τὰ συμφέροντά τῶν ὀρθόδοξων.

Ἡ ὀγδόη πρότασις, καθ' ὃ ἀφορῶσα τὸ μιστὶ, ἦτοι τὴν πατριαρχικὴν ἐπιχορήγησιν καὶ τὰς ἀρχιερατικὰς προσόδους, ἀλλόθεν, κατ' ἐγκρίσιν τῆς ὀψηλῆς κυβερνήσεως, διὰ τοῦ ε' κεφαλαίου τῶν κανονισμῶν<sup>2</sup>.

Μένουσι ἔθεν τὰ ἄρθρα δεύτερον, τρίτον, τέταρτον καὶ πέμπτον. Ἐκ τούτων τὰ τρία τελευταία, λαμβανόμενα ἐν συνόλῳ, σημαίνουσιν, ὅτι δεῖν ἵνα ἐπὶ κερφαλῆς τοῦ βουλγαρικῶ ἔθνους διοργανωθῇ συμβούλιον

καὶ τὴν προεδρίαν ἐνταῦθα ἀποδοθῆναι καὶ ἐνταῦθα λαμβανόμενα, ἔχον σφραγίδα ἐθνικὴν ἴδιαν καὶ ἐπιφορτισμένον νὰ διεξῆγῃ τὰς ἐθνικὰς ἐπιθέσεις τῶν βουλγαρικῶ ἔθνους καὶ ἐπιτελέσῃ τὴν σεβαστὴν κέρφην ἐπὶ πᾶσιν ὑπόθεσιν. Ἐκαστος ἐφ' ὅτι ἡ πρότασις αὐτὴ προέβη ἐκ συλλήσεως λέξεων καὶ ἰδεῶν. Τὸ ἐν Κωνσταντινουπόλει μικτὸν ἔθνος συμβούλιον, νομικὸν χαρακτῆρα φέρον, ἔχει καθήκοντα δικαστικὰ καὶ διαχειριστικὰ ἀριστοῦ, οὐδένα δὲ χαρακτῆρα γενικῆς καὶ πολιτικῆς ἀναπροσωπείας. Τὸ προτεινόμενον βουλγαρικὸν συμβούλιον ἐκ' ἐναντίας: ἦθελε φέρει χαρακτῆρα πολιτικὸν καὶ γενικόν, ὡς ἔχον τὸ δικαίωμα τοῦ θεωρεῖν πᾶσαν μὴ ὀθωμανικὴν ὑπόθεσιν τοῦ βουλγαρικῶ ἔθνους καὶ καθυποβάλλειν ἐκείνην ἐπὶ σεβαστῇ κυβερνήσει πᾶσαν ὑπόθεσιν αὐτοῦ. Ἀλλ' ἀπὸ γὰρ τοιαύτη μετατροπὴ συνῆδη πρὸς τὰ ἀνέκαθεν πρόνυμα τοῦ οἰκουμένου θρόνου; δύναται ποτε νὰ παραχωρηθῇ ὑπὸ τῆς ὀθωμανικῆς σεβαστῆς κυβερνήσεως ἐκ' ὀνόματι μίας καὶ μόνης ἐθνικότητος;

Ὅμοιοί ποτε ἔμας σχέδιον παρόμοιον τοῦ ἐν ταῖς τριῶν προτάσεσι διαλαμβανόμενου ἀτελεσφορήτως εἶχε προταθῆ καὶ ἄλλοτε ἐπισήμως καὶ διὰ τοῦ τύπου. Οὕτως ἐν τινι γνωστῷ ὑπομνήματι συνταχθέντι κατὰ τὴν τελευταίαν Βιενναίαν σύνοδον τοῦ 1855 ἀναγινώσκουμεν<sup>3</sup>:

„Ἄρθρον 10. Τὸ διὰ τινὰς ἐπαρχίας καὶ κοινότητας ὑπάρχον πρόνυμιον τοῦ νὰ ἔχωσι κατὰ τὴν κύλην καποκεχαγιαίδας ἡ ἐπιτροπῆς ἐπιφορτισμένους τὰ συμφέροντα αὐτῶν, θέλει ἐπικταθῆ βαθυμῶν εἰς τοὺς κληθυσμούς, ὅτινας ἦθελεν δικαιοδοθεῖν ἀρκεῖντως πρὸς τοῦτο ἀπὸ τοῦ τρόπου τῆς ὑπάρξεως καὶ τῆς ἀναπόψεως αὐτῶν.“

„Ἄρθρον 19. Ἡ πολιτικὴ ἐξουσία δὲν θέλει ἐμποδοῖσι τὴν ἐκκλησίαν ἐκείστης χριστιανικῆς κοινότητος νὰ προσαρμόσῃ τὴν ἐσωτερικὴν διοίκησιν αὐτῆς πρὸς τὰς εὐχὰς καὶ τὰς ἀνάγκας τοῦ ἔθνους, καὶ ἴδιως καθόσον ἀφορῇ τὴν ἐθνικὴν γλώσσαν ἐν ταῖς ἀκολουθείαις καὶ τὴν ἐθνικότητα τῶν ἱερέων καὶ ἐπισκόπων.“

„Ἄρθρον 21. Ἡ ὑπεράστικη ἐκκλησιαστικὴ ἐξουσία ἐκείστης λατρείας χριστιανικῆς (*rite*) εὐρίσκειται ἐμπειπιστευμένη, συναρῶν πρὸς τοὺς θαμλιώδεις ἡμοῦς τοῦ ὀθωμανικοῦ κράτους, τὴν ὑπεράσπισιν τῶν ὀθωμανικῶν ἀστυκῶν καὶ πολιτικῶν δικαιοματῶν τοῦ ἔθνους τῆς καὶ κατὰ τῇ ὀθωμανικῇ κυβερνήσει. Ἐπομένως θέλει ἐξουσιάζει καὶ τὰς πολιτικὰς καὶ ἀστυκὰς αὐτῆς δικαιοδοσίας διὰ μίσου ἀξιοῦχων τῆς πολιτικῆς τάξεως, ἐκλεγόμενων κατὰ τοῦ ἔθνους, ἐπιτελεστέων κατὰ τῆς ῥηθείσεως ἐκκλησιαστικῆς ἐξουσίας, ὑποκείμενων κατὰ τὴν διαχείρισιν τῆς ὑποθέσεως τῆς ἀρμοδιότητος αὐτῶν πρὸς τὴν κυβερνήσιν καὶ τὸ ἔθνος, ὅπως ἔθεσαν ἐν αὐτοῖς τὴν ἐμπιστοσύνην αὐτοῦ, ἐπομένως δύναμένων νὰ κερθεῖσι, καὶ βαθυμολογούμενων ἐν τῇ πολιτικῇ ἱεραρχίᾳ τοῦ κράτους.“

Ἐκ τῶν ὀκτῶ εἰρημένων προτάσεων μένει ἦδη ἡ καὶ συστάσεως τῆς συνέδου, καθ' ἣν „τὰ μέλη τῆς ἱερᾶς συνέδου, ἦτις μέχρι τοῦδε συνίστατο μόνον ὑπὸ γραμικῶν ἀρχιερέων, μὴ ὑπάρχοντος οὐδενὸς βουλγάρου, ἀπὸ τοῦδε νὰ ὦσιν ἐξ ἡμοῦς, ὁμοίως ἐξ βουλγάρου καὶ ἐξ γραικοῦ, ὅτινας ἔπαινας ἐπὸς νὰ προτιζοῦσι καὶ νὰ μεριμνεῖσιν ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ πατριάρχου κατὰ τῆς διεξαγωγῆς τῶν ὀθωμανικῶν δικαιοματῶν“. Μετὰ πολλὰς καὶ μακρὰς συζητήσεως, ὑποδειχθέντος τοῦ ἀντικανονικοῦ τῆς ἀπαιτήσεως ταύτης, τὰ βουλγαρικὰ μέλη ἀπέσπασαν τὴν πρότασιν αὐτῶν ἀπὸ ἀντικατέστησαν αὐτὴν διὰ τῆς αἰτίας, ὅπως ὁ κληθυσμὸς τῶν ἐπαρχικῶν ἀρχιερέων ληφθῆ ὅκ' ὄψιν καὶ ἀναλόγως τοῦ κληθυσμοῦ ἐκείστης ἐπαρχίας ὁ ἀρχιερεὺς αὐτῆς εἰσέρχεται ἐν τῇ ἱερᾷ συνέδῳ ὀθωμανῶ ἢ βραβίων<sup>4</sup>.

<sup>1</sup> Ὅρα ἐπίσημον ἐν τῇ ἐφημερίᾳ *Le Nord*, ἀριθμ. 223 καὶ 224 τῶν 2 καὶ 6 ἡμῶν 1856. — *Wohmann, Die Bischofen*, col. 223.

<sup>2</sup> Ὅρα παραρτηρῶν ἐκείνου. — *Supra*, col. 128.

<sup>3</sup> *Supra*, col. 120-2.  
<sup>4</sup> *Vide tom. XI, col. 575 seq.*

Ἡ αἴτησις αὕτη, βασισμένη ἐπὶ τῆς ἰδέας, ὅτι ἀδιαφοροῦς ὡς πρὸς τὴν ἐθνικότητα αἱ πολυεθνικοὶ τῆς ἐπισκοπῆς διακονοῦναι ἢ ἀντιπροσωπεύονται καὶ συναχθέντων ἐν τῇ συνόδῳ, οὐδὲν παρέχει ἰδέαν εἰς βουλγαρικὰς ἢ μὴ ἐπισκοπὰς, καὶ ἐκπεμπέντων ἐν αὐτῇ ἡμετέρας ἐπιτροπῆς, ὅτι τὸ περὶ σχηματισμοῦ τῆς συνόδου ζήτημα ἐπικρατεῖ νὰ ἴναι ἐθνικὸν ζήτημα μεταξὺ Βουλγάρων καὶ Γραικῶν καὶ περιορίζεται ἐκκλησιαστικῶς ἐν τούτῳ τῷ σημείῳ· ὑπάρχουσιν ἔργα ἐκκλησιαστικὰ δικαιώματα, ἅτινα δύναται ὁ πληθυσμὸς νὰ χορηγήσῃ εἰς οὐρανὸν ἐπισκοπῆν.

Ἡ αἴτησις αὕτη, βασισμένη ἐπὶ τῆς ἰδέας, ὅτι ἀδιαφοροῦς ὡς πρὸς τὴν ἐθνικότητα αἱ πολυεθνικοὶ τῆς ἐπισκοπῆς διακονοῦναι ἢ ἀντιπροσωπεύονται καὶ συναχθέντων ἐν τῇ συνόδῳ, οὐδὲν παρέχει ἰδέαν εἰς βουλγαρικὰς ἢ μὴ ἐπισκοπὰς, καὶ ἐκπεμπέντων ἐν αὐτῇ ἡμετέρας ἐπιτροπῆς, ὅτι τὸ περὶ σχηματισμοῦ τῆς συνόδου ζήτημα ἐπικρατεῖ νὰ ἴναι ἐθνικὸν ζήτημα μεταξὺ Βουλγάρων καὶ Γραικῶν καὶ περιορίζεται ἐκκλησιαστικῶς ἐν τούτῳ τῷ σημείῳ· ὑπάρχουσιν ἔργα ἐκκλησιαστικὰ δικαιώματα, ἅτινα δύναται ὁ πληθυσμὸς νὰ χορηγήσῃ εἰς οὐρανὸν ἐπισκοπῆν.

Ἀναμφισβητούτως τ' ἀνωτέρω ἄλλοτερον, πανηγυρτικῶς θέσπιον, σεβασμία καὶ ἀξιοτίμος ὁμίλιος, ὅτι ἐκ τῶν ἐκτὸς προτάσεων τῶν ἐπ' ἐνόματι τῶν Βουλγάρων γενόμενων, αἱ μὲν τέσσαρες, ἦτοι ἡ περὶ ἐκλογῆς τοῦ πατριάρχου καὶ ἡ περὶ ἐκλογῆς ἀρχιερέως καὶ ἡ περὶ ἐπιχειρηγήσεως, παρουσιάζονται ὑπὸ τῆς μικτῆς ἐπιτροπῆς ὡς λαμβάνεται· αἱ δὲ τρεῖς, ἦτοι αἱ περὶ συστάσεως βουλγαρικοῦ ἐθνικοῦ συμβουλίου, ἀναφέρονται εἰς ἰδίαν γενικὴν ἀρμοδιότητα, καὶ τελευταίον, ἡ περὶ σχηματισμοῦ τῆς συνόδου ἀνεκατέστη δὲ ἄλλῃ, ἦτοι, καθ' ὃ μὴ ποιομένη λόγον οὕτω περὶ Γραικῶν, οὕτω περὶ Βουλγάρων, ἐὰν ἀποτελεῖ τοῦ λοιποῦ μέρους τοῦ βουλγαρικοῦ λεγομένου ζητήματος, τοῦ ζητήματος τούτου, ὅπερ, κατὰ τὴν ἐρῶν ἔκφρασιν

Διατελούμεν εὐσεβῶς τῆς ἡμετέρας θειοτάτης πανηγυρίτης τάξεως ἐν κυρίῳ καθήκοντι καὶ δουρίαι ταπεινότητι.

- Ἀνθίμος Μακεδονικὸς ἀρχιεπίσκοπος.
- Ἀλέξανδρος Λέσκωρος ἀρχιεπίσκοπος.
- Γερμανὸς Γρηγόριος ἀρχιεπίσκοπος.
- Εὐστάθιος Κλεόφωλος ἀρχιεπίσκοπος.
- Γρηγόριος Γάγος ἱεροδιάκονος.
- Ξενοφῶν Ζωγράφος.
- Ἡλίας Τανταλίθης.
- Σταυράκης Ἀριστάρχης.
- Ἀλέξανδρος Καραθεοδώρης.

Ἐν Κωνσταντινουπόλει, τῆ 4 ἀπριλίου 1864.

<sup>1</sup> Βλέπε ἐπιστολὴν τοῦ κατοικοῦ Κοτίμ τῆς Πρωσίας πρὸς τοὺς πατέρας τῆς ἐκκλησίας τοῦ ἴδιου ἐθνικοῦ ἐν τῇ Βουλγαρικῇ φιλοσοφίᾳ, 1861, σελ. 168, ἰστορίον 22, ἰσ. 9.

<sup>2</sup> Eadem Bulgariae condiciones fusiori calamo evertere conati sunt Graeci in altero libello quem utpote minoris momenti negligendum duximus. Habetur tum in volumine: Τῆ ἐν τῇ Ἀρμονίᾳ περὶ τοῦ βουλγαρικοῦ ζητήματος, p. 5-10, tum apud Gedeon, op. cit., p. 104-11.

30.

RAPHAEL POPOV RENUNTIATUR MODERATOR ET ADMINISTRATOR, SINE CHARACTERE EPISCOPALI, ECCLESIAE UNITAE BULGARORUM \*

1865 martii 16.

*Decretum sacrae congregationis de Propaganda fide pro negotiis ritus orientalis.*

Cum gens Bulgarorum catholicam religionem recens amplexa iterum iterumque apostolicae sedi epixas obtulerit preces, ut nascenti eorum ecclesiae vir propriae nationis ac ritus praeficeretur. hinc eminentissimi patres sacrae congregationis de Propaganda fide negotiis orientalibus praepositae in generalibus comitiis habitis die 13 februarii proxime elapsi, attentis informatione et voto praesertim reverendi patris domini Pauli Brunoni archiepiscopi Taronensis et vicarii apostolici patriarchalis Constantinopolitani, nec non perspectis bonis moribus constantique studio, quod erga catholicam ecclesiam plures per annos ostendit sacerdos ritus bul-

gari Raphael Popov, censuerunt supplicandum sanctissimo domino nostro, ut eumdem sacerdotem renuntiare dignaretur ecclesiasticum praedictae nationis moderatorem sub dependentia laudati vicarii apostolici patriarchalis Constantinopolitani absque charactero episcopali, et pro nunc cum titulo administratoris ecclesiae unitae Bulgarorum. Quam quidem eminentissimorum patrum sententiam, in audientia diei 14 eiusdem mensis februarii ab infra-scripto secretario relatum, sanctitas sua in omnibus confirmavit, et hoc sacrae congregationis decretum expediri iussit.

Datum Romae, ex aedibus dictae sacrae congregationis, die 16 martii 1865.

Alexander cardinalis Barnabò, praefectus.  
Ioannes Simeoni, secretarius.

31.

BULGARI UNITI ADRIANOPOLITANI IN EPISCOPUM PETUNT RAPHAELEM POPOV

1865 iulii 15-27.

*На ново високосвещенство и-на м-с-ра Папа Бруноу наскато администратора.*

Ваше високосвещенство!

(Ἐ) благодатъта Божия, ний долоподписани при Едирненски Българо-католици, зарадвани прѣди четири години отъ благодѣянията, които негово всѣсвятѣйшество папа Пиа IX благоволи да ни направи, като ни рѣкопологи и испрати единъ народенъ нашъ священникъ по нашето желание, който въ продължение на четири години, съ своята си кротость и пастерски наставления, не малко книжни нашии сърдца съ духовна пища. Задо волеми ний твърдѣ много отъ тѣзи негови наставления и поучения и добри примѣри, смѣемъ днесъ съ настоящето си да припаднемъ прѣдъ ногѣтъ на ваше високосвещенство като ви молиме да благоволиете да чюйте Ноше и тази наша единственна и покорна прооба:

*A sa grandeur monseigneur monseigneur Paul Brunoni vicaire apostolique.*

Grandeur.

Par la grâce de Dieu nous soussignés Bulgares catholiques d Andrinople, jouissant depuis quatre ans des bienfaits que sa sainteté le pape Pie IX selon notre désir a bien voulu nous accorder en faisant ordonner et nous envoyer un prêtre de notre nation, qui, pendant l'espace de quatre ans, par sa douceur et ses instructions pastorales a rempli nos cœurs d'aliments spirituels. Bien contents de ses instructions, de son enseignement et de ses bons exemples nous osons aujourd'hui par notre présente lettre nous prosterner aux pieds de votre grandeur et vous prier de vouloir bien agréer notre unique et humble demande d'aujourd'hui:

\* E tabulario congregationis de Propaganda fide.

Востана, ний нато бѣхмо покорни подъ градското Духовенство, тѣмъ да рѣчамъ подъ гърцици патриархъ, въ вѣрѣи 5 год. нѣшто и горѣ ни казахмо, нато казахмо чютьъ се отарвемъ отъ него и отъ неговини аки и чунди за насъ пастири, и на подиръ да се прѣседниамъ и прѣгърнемъ истината христова църква майка и припознаамъ на неинъ глава святаго отца наша Пис IX, който е истинний намѣстникъ на Исусъ Христа отъ тогачъ насамъ, прѣмнихаме, хвала Богу и до днешенъ день дни се вѣсели и радостни!

Давно Богъ чуи нашети молби и продѣлши днитѣ на святаго отца на многая лѣта.

Нъ това като сториаме ний спр. като се прѣседниаме съ Римската Църква, то нашети неприятели гърци отъ зависть, немонаха да търпятъ отъ да не ни обезпояватъ всяки денъ и часъ съ всякакви неприлични укори.

Това тихно бѣсно поругание бѣше до сега все търпимо, като казахмо въ сърдцата си, да ги оставимъ и да не слушами глупостите имъ защото тѣ като са заблуждени, не виждатъ истината и не знаатъ що говорятъ. Нъ това тихно бѣсовство като стана въ настоящее не търпимо, най повѣче като са отнесоха и до правителството съ разни укори върху ни (а пѣкъ ний невинни въ нищо), наподиръ водимо отъ тѣхъ, почна и то само да ни прѣшера и не ни слуша въ нищо!...

Това истото не малко търпятъ и бѣднети съединени сѣлани отъ своите си управители мѣдори а и повѣче отъ тукашното мѣстно началство.

Тѣмъ, за всяко едно уплаканье и за каква да е до правителството работа, като му се прѣдставятъ отговори имъ си съ едно прѣрѣние така: „Идете си отъ тукъ гди итаатъсьи (непокорници) и дайте тамъ що иска владиката, платете си, хайде при него, той ни е глава. Ноце ний другъ владика католикъ, що казвате ний, непознаваме; той не е владика, но е попъ. Владика трѣбва да има конакъ и да го знаеме и ний, въ той гдѣ му е митрополията и гдѣ му е конакъ? Ноце кой му е както другети владика, тукъ царския мизинъ, чѣляка припознавъ отъ Цариградъ и пратенъ нарочно за това???”

Въ такова жалостно положение сми ний въ настоящее заедно и селата, въ такова ни казахмо ваша прѣсвещенство, а не въ друго, като ний бѣднети гѣмамъ владика!

Земете прочее на покорнети ваши во Христа чада и слуги и обрнете внимание на прозбата имъ, и като благоразумни и топли желатели и покровители на святаго съединеня, благоизволете, молимъ ни снабдете ни съ приличенъ началникъ владика въ такова жалостно положение, снабдете ни молимъ ни, за да ги прѣвожда духовно, както и полетично прѣдъ правителството...

И така като сме убѣдени за вашето къмъ насъ желание, че неще се откажете отъ настоящата ни единствена покорна промба, като ни рѣкоположите избранни отъ народа владика отца Рафаила, който днесъ се намира прѣдъ лицето ви, повиканъ отъ насъ въ Цариградъ, за то смѣемъ да се нарѣчемъ за всѣгда наши ний покорни въ Христа чада и слуги.

Едрене, 15 юлий 1865.

(L. 8.) Луле Куртовъ, — Рачо Куртовъ, — Неймо Илия, — Матеа Иванъ, — Стайко Ивановъ, — Роме Раде, — Лукчу Ивановъ, — Немо Тодоровъ, — Ниловъ Ставель, — Висель

En vérité, soumis au clergé grec, ce'est-à-dire au patriarche grec, nous avons eu cinq ans auparavant, comme nous vous l'avons déjà dit, l'honneur de nous affranchir de lui ainsi que de ses mauvais pasteurs étrangers à nous, et ensuite de nous unir à la vraie église de Jésus-Christ notre mère, l'embrasser et reconnaître son chef le saint père Pie IX, qui est le vrai vicario de Jésus-Christ, ce qui depuis ce temps, grâce à Dieu, nous comble de joie.

Plût à Dieu que nos prières soient agréées par le bon Dieu et qu'il accorde de longs jours à notre très saint père.

Mais accomplissant cette œuvre, c'est-à-dire en nous unissant à l'église Romaine, nos ennemis les Grecs, envieux de notre bonheur, ne firent que nous inquiéter chaque jour et à chaque moment par toutes sortes d'outrages.

Jusqu'à présent nous avons supporté ces outrages, en disant en nous-mêmes qu'il faut les laisser et n'entendre plus leur folie, puisqu'ils sont égarés, ils ne voient pas la vérité et ils ne savent ce qu'ils disent. Mais leur fureur étant devenue actuellement insupportable, et surtout depuis qu'ils se sont adressés au gouvernement formulant plusieurs reproches contre nous (et nous innocent en tout), le gouvernement dirigé par eux commença à nous mépriser et à ne nous écouter en rien...

Les pauvres paysans unis endurent les mêmes choses de la part de leur sous-gouverneur ainsi que de l'autorité supérieure locale.

A toute plainte qu'ils adressent et à toute affaire qu'ils lui soumettent, l'autorité leur répond d'une manière méprisante, disant: „Allez-vous en d'ici vous désobéissants, et donnez là ce que l'évêque vous demande; payez lui, allez chez lui, c'est lui qui est votre chef; nous ne reconnaissons pas l'évêque catholique que vous nous montrez, celui-ci n'est pas un évêque, mais il est prêtre. Un évêque doit avoir une maison que nous connaissons aussi. Cependant où est la métropole de votre évêque et où se trouve son konak? Il y a plus: à l'exemple des autres évêques, où est son représentant recoudu et envoyé expressément de Constantinople pour assister dans le medals impérial?”

C'est dans cette position pitoyable que nous nous trouvons, position qui nous est faite par le manque d'un évêque.

Daignez donc, monseigneur, recevoir la demande de vos fils et serviteurs en notre seigneur Jésus-Christ, et comme protecteur raisonnable et zélé de la sainte union, accordez-leur un évêque qui leur convienne dans cette position pitoyable, accordez-le leur, monseigneur, car il leur est indispensablement nécessaire pour les diriger spirituellement ainsi que civilement auprès du gouvernement.

Ainsi, étant persuadés de votre bienveillance envers nous, vous ne refuserez pas notre demande présente, en consacrant pour évêque l'élu de la nation monsieur pop Raphaël, qui, appelé par votre grandeur, se trouve à présent à Constantinople. Nous osons nous nommer pour toujours vos très humbles fils et serviteurs en Jésus-Christ.

Andrinople, 15 juillet 1865.

Манасти, — Христо Митре, — Иванъ Пешко, — Дочко Димитри, — Иванъ Христовъ, — Танака  
Добра, — Георги Гувановъ, — Нангулъ Костадинъ, — Чернко Петку, — Х. Луза, — Моамеда  
Нектуешиа.

32.

PIUS PAPA IX RAPHAELEM POPOV ADMINISTRATOREM ECCLESIAE BULGARAE UNITAE  
AD EPISCOPALEM DIGNITATEM EVEHIT\*

1865 augusti 4.

*Dilecto filio Raphaeli Popov presbytero administra-  
tori apostolico ecclesiae bulgarae unitae,*

PIUS PAPA IX.

Dilecte fili, salutem et apostolicam benedictionem.

Magnum animo nostro consolationem affert singulari studio, quo Bulgarorum natio erga catholicam fidem exardescit et ad pristinam cum Romana ecclesia unitatem reverti satagit, a qua maiores sui misere desciverant. Quod potissimum studium ut, quantum cum Domino possumus, foveamus, nihil intentatum relinquimus quod spirituali eiusdem nationis consolationi et emolumento esse possit. Eo sane consilio selectos nationis illius oratores hic in alma urbe nostra humanissime suscepimus, et Iosephum Sokolaki presbyterum, quem ecclesiae isti Bulgarorum unitae apostolicum vicarium constitueramus, nostris ipsis manibus episcopum consecravimus. Ubi vero propter improvisam atque diuturnam huius antistitis absentiam catholicos bulgaros veluti gregem sine pastore haerere intelleximus, primo eorumdem curam tam civilem quam spirituales probatissimis sive eiusdem sive alius nationis sacerdotibus, ad bulgarum tamen ritum traductis, committendam censuimus. Deinde compertum, habentes Bulgaris ipsis fore gratissimum, si a proprii ritus et nationis praesule regerentur, te, dilecte fili, in administratorem apostolicum iis praefecimus, facta tibi praeterea per apostolicas litteras, quas die XXVIII martii huius vertentis anni ad te dedimus, facultate, ut pontificalia eiusdem modo atque forma quibus orientales archimandritae uti consueverunt, exercere posses. Nunc autem animo reputantes utilius multo Bulgarorum genti fore, si, quo et sacras Bulgarorum ordinationes nec non reliqua episcopalis ordinis

munia recepto apud eos ritu peragere valeas, et nova auctus dignitate, non solum nationi tuae, verum etiam exteris maiori sis in honore et reverentia, episcopali quoque charactero decoraveris, omnibus rei momentis cum venerabilibus fratribus nostris sanctae Romanae ecclesiae cardinalibus congregationis fidei propagandae pro negotiis ritus orientalis expediendis sedulo perpensis, de eorumdem venerabilium fratrum consilio, te, dilecte fili, ad episcopalem dignitatem evehere constituimus. Quae cum vita sint, a quibusvis excommunicationis et interdicti aliaque ecclesiasticis censuris, sententiis et poenis quovis modo vel quavis de causa latis, si quas forte incurristi, huius tantum rei gratia absolventes et absolutum fore censentes, te haece litteris episcopum de apostolicae nostrae potestatis plenitudine eligimus, facimus, renuntiamus, tibi quoque omnia et singula iura et facultates tribuimus, quae episcopalis ordinis propriae sunt. Porro praecipimus atque mandamus ut episcopalis consecrationis munus, emissa catholicae fidei professione iuxta formam ab Urbano VIII praedecessore nostro recollectae memoriae praefinitam, a tribus episcopis ritus orientalis, etiam et communionem habentibus cum hac aucta sede apostolica, suscipere tenearis, utque in hoc administratoris apostolici munere obeundo, vicario apostolico patriarchali Constantinopolitano dependentia firma iugiter maneat. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis, ceterisque contrariis quibuscumque.

Datum in Arce Gandulphi, sub annulo Piscatoris, die IV augusti MDCCCLXV, pontificatus nostri anno XX.

† Nicolaus cardinalis Paracciani Clarelli.

33.

BULGARI ADRIANOPOLITANI PAULÒ BRUNONI VICARIO APOSTOLICO  
CONSTANTINOPOLITANO

1865 septembris 18 30.

L. † S.

*На високо епископско прѣосвященство 1-а на Царя  
Брѣнони наискаю, вѣлѣственик на патриаршеския  
тросъ и Цариграда.*

Ваше високо прѣосвященство!

Като съ нетърпение чакахме отговоръ на нашата прозба, и като бидохме въ разни размисления, т. е. ще ли имаме нѣй тая честь да ся чуи и уважи нашия слабъ гласъ чрезъ ваше високо прѣосвященство до святаго отца, нъ каква бѣше тази наша радостъ като видяхме чрезъ ваше едно да ни уведомявате че нашето желанне ся изпълва съ най годѣма точностъ.

Зарадвани прочее отъ тази радостна новина подписаните Вългаро-католици Едирненскаго еалета, неможахме да търпимъ отъ да не ся отговоримъ на ваше високо прѣосвященство, съвръменно и ви принесомъ едногласно една най годѣма благодарностъ отъ дѣното на нашати сърдца.

Възобновлението на нашата черковна и народна иерархия, и разполагането на единъ

L. S.

*A sa grandeur monseigneur Paul Brunoni vicair  
apostolique à Constantinople.*

Monseigneur.

Comme nous attendions avec impatience la réponse à notre prière et que nous étions dans l'incertitude, nous demandant si nous aurions le bonheur d'apprendre que notre faible voix était arrivée par votre entremise jusqu'au saint père, quelle n'a pas été notre joie de voir arriver la lettre de votre grandeur qui nous annonce l'exact accomplissement de nos désirs.

Réjouis par cette agréable nouvelle, nous, les ecclésiastiques bulgares catholiques de l'évêché d'Adrianople, nous n'avons eu rien de plus pressé que de répondre à votre grandeur pour lui témoigner du fond de nos cœurs notre unanime reconnaissance.

Le renouvellement de notre hiérarchie nationale et l'ordination d'un évêque bulgare catholique montre

\* *Iuris pontificii de Propaganda fide pars prima, t. VI (pars prima), p. 422, Ituraque t. VII, p. 222.*

нашъ народенъ Българинъ епископъ, яко до-  
нава вѣче че негово всѣсвятѣйство на  
Пия IX е билъ готовъ всякогашъ да удовле-  
творива на нашите нужди. При всичко това  
ниѣ който незнаеме съ какви рѣчи да изразимъ  
чувствованията си и привязаността си къмъ  
святата католическа вѣрва хр. църква, тъй  
сащо и къмъ негово всѣсвятѣйство, зато мо-  
лимъ небеснаго отца да чуй нашите къмъ него  
топли молби, за да щива всякога своята не-  
исчерпаема благодать надъ намѣстникътъ  
Исусъ Христовъ, и надъ неговите услужници  
на многая лѣта.

Обаче, кѣто ще си радваме вѣче за излатата  
милость отъ негово ваше святѣйство на насъ  
Българете, Йоше нече прѣстанемъ отъ да не  
хранемъ добра надѣжда че и другети не едно-  
родци нече мине дълго врѣме отъ да не дой-  
датъ въ съзнание и пожелаатъ да пригърнатъ  
накъ истата си майка католическата църква,  
отъ която са бѣха отдѣлили неотдавна.

Наконецъ, като незнаеме пѣкъ потомството  
какъ ще уважава ходатайствата на ваше високо  
прѣосвященство, и тъй ваши услуги, кои ни  
посрѣщате днесъ съ равна чувствителность,  
както и ниѣ, то ви увѣрваме че тъй ваши  
услуги нече бѣдатъ на друго мѣсто написани,  
освѣтъ на най първата страница на народната  
ни история.

И така като ще приеме сънисходително  
настоящити ни чистосърдечни благодарения,  
които както виждате, че са недостаточни да  
изразятъ чувствованията и привязаността ни  
къмъ негово святѣйство святаго отца напѣ  
Пия IX и къмъ ваше високо прѣосвящен-  
ство, зато, кѣто ви молимъ да не ни забравя-  
вате никогашъ въ службите ви божественни, и  
кѣто ви просимъ апостолското благословение,  
сѣбемъ да се нарѣчемъ за всѣгда ваши най  
покорни во Христъ слуги и чада.

Нейко Пля, — Матю Иванъ, — Райку Иванъ, — Томе Кунчо, — Вачоль Бунъ, — Дулулъ  
Курте, — Рашко Курте, — Дулчо Иванъ, — Нејко Тодоровъ.

Дадено на негово ваше прѣосвященство г-г-на Павла Брюнони панскаго намѣтника.  
Едрене, 18 септември 1865.

34.

RAPHAEL POPOV SACRAM EPISCOPATUS ORDINATIONEM SUSCEPTURUS FIDEM  
CATHOLICAM PROFITETUR\*

1865 novembria 6 18.

*Pravoslavno vpravovanie.*

Азъ Рафаель Поповъ епископъ на съединени  
ти Българи, вѣрвамъ съ една твърда вѣра, и  
исповѣдвамъ сички ти и сѣки отъ членове ти,  
които ги има въ адмантътъ на вѣра та него  
то употреблява святата Римска църква, както  
слѣдва:

Вѣрвамъ въ одного Бога, отецъ вседържи-  
тель, творецъ на небото и на землѣ та, и на  
сички-ты нѣща, кои то си видатъ и не видатъ;  
и въ одного господа Исусъ Христа, едино-  
роденъ сынъ Божи, роденъ отъ отца предъ  
сички ти вѣкове. Богъ отъ Бога, свѣтъна  
отъ свѣтъна, истински Богъ отъ истински  
Богъ, роденъ не направенъ, едноосицъ съ  
отца, и отъ кого то сички ти нѣща са направ-  
вени; кой то заради насъ челоуци ти, и заради  
наше то спасение, е слѣзълъ отъ небеса та и си  
е въплотилъ отъ Духъ свети и отъ дѣвица  
Мария, и е станалъ на челоуцъ; който си е  
распѣлъ за насъ на врѣмѣ то на Понтийскій

chirement que notre saint père le pape Pie IX est  
toujours prêt à satisfaire nos besoins. Mais, de  
notre côté, ne sachant de quelle manière exprimer  
notre affection et notre attachement envers la sainte,  
catholique et grande église de Jésus-Christ et en-  
vers sa sainteté Pie IX, nous supplions le père  
célèste d'écouter nos ferventes prières et de ré-  
pondre toujours ses inépuisables grâces sur le re-  
présentant de Jésus-Christ et sur ses coopérateurs  
en ce monde.

Quant au reste de nos frères, nous ne cesserons  
pas, tout en nous réjouissant de la faveur accordée  
par le saint père, de nourrir le bon espoir qu'il ne  
se passera longtemps avant qu'ils ne rentrent en  
eux-mêmes et ne désirent revenir à leur mère,  
l'église catholique, dont ils sont séparés depuis  
assez peu de temps.

Enfin, monseigneur, quoique nous ne connais-  
sions pas si la postérité se montrera aussi sensible  
que nous-mêmes à votre intervention et aux ser-  
vices que votre grandeur nous rend, toutefois nous  
osons l'assurer que ces services seront écrits au  
premier rang dans les pages de notre histoire na-  
tionale.

En attendant, veuillez recevoir les humbles et  
sincères actions de grâce que nous vous en rendons  
ici, bien qu'elles n'expriment pas nos sentiments et  
notre attachement comme nous les sentons, d'abord  
envers sa sainteté Pie IX et ensuite envers votre  
grandeur.

Veuillez aussi ne pas oublier dans vos prières  
du saint sacrifice de la messe et ne pas refuser  
votre bénédiction apostolique à ceux qui osent se  
dire pour toujours vos très humbles serviteurs  
et fils.

Его Рафаель Поповъ, Българорум унитарум епи-  
скопус, firma fide credo et profiteor omnia et sin-  
gula, quae continentur in symbolo fidei, quo sancta  
Romana ecclesia utitur, videlicet:

*Professio catholicae fidei.*  
Credo in unum Deum patrem omnipotentem,  
factorem caeli et terrae, visibilium omnium et in-  
visibilium; et in unum dominum Iesum Christum  
filium Dei unigenitum, et ex patre natum ante  
omnia saecula; Deum de Deo, lumen de lumine,  
Deum verum de Deo vero; genitum non factum,  
consubstantialem patri, per quem omnia facta sunt:  
qui propter nos homines et propter nostram salutem  
descendit de caelis; et incarnatus est de Spiritu  
sancto ex Maria virgine, et homo factus est. Cru-  
cifixus etiam pro nobis sub Pontio Pilato, passus  
et sepultus est. Et resurrexit tertia die secundum  
scripturas; et ascendit in caelum, sedet ad dexte-  
ram patris. Et iterum venturus est cum gloria

\* Ex ipso autographo Raphaelis Popov, adiecta translatione latina. Lectorem monitus volo hanc fidei professionem non esse Urbanum VIII pro orientalibus, ad cuius formam Pius IX per litteras superius exhibitas illam emitti a novo antistite praeparat, sed Gregorii XIII pro Graecis editam.

тъ Писанъ и е страдалъ и погребенъ и възкресналъ въ третій тъ день спорядъ писаніе то, и е възлѣзълъ на небеса та и сѣднѣлъ отъ дѣсна та страна на отца и кой то пакъ ще дойде съ съ слава да сѣди живи ти и мъртви ти и на кой то царствование то не ще има край; и въ Духъ святи, господъ кой то оживотворива, който излиза отъ отца и отъ сына, кой то съ съ отца (и сына) наедно му се кланяетъ и се слави; който е говорилъ чрезъ пророци ты; и въ църквѣтъ, която е една, свята, католическа и апостолска. Исповѣдувамъ едно само крѣщение за отпущение то на грѣхове ти, и чекамъ възкресение то на мъртви ти и животъ тѣ на блаждій тѣ вѣкъ. Аминъ.

Вѣрвамъ още, приемамъ, и исповѣдувамъ всичко това, което сватій тъ вселеники Флорентійски съборъ е опредѣлялъ и обявилъ относительно на съединение то на западна та и B

и B et declaravit, videlicet:

источна та църква, свречъ:  
 Че святи Духъ е вѣчно отъ Отца и Сына; че като сѣществува на едно отъ Отца и Сына, той има своето вѣщество и свое то сѣщество отъ единийтъ и отъ другійтъ, и че той излиза вѣчно отъ единийтъ и отъ другійтъ като отъ едно само начало и чрезъ едно единственно въздѣшаніе. Че изражение то на отца ти и учителя ти: *Святи Духъ излиза отъ Отца чрезъ Сына*, ще каже и означава, че сынъ тѣ е и той както отецъ тѣ причина, спорядъ грѣха ти, а начало спорядъ латини ти, на сѣществование то на свѣти Духъ. Че сякко кое то отецъ има, той го е далъ на Сына тѣ, като го роделъ, освѣтъ да е Отецъ; и че Сынъ тѣ да прозавождѣ свѣти Духъ е едно ищцо, кое то Сынъ тѣ приема вѣчно отъ Отца, чрезъ своето вѣчно рождение. Най послѣ, думи ты, и отъ Сына, вмѣстени въ символъ тѣ, за да постыкуватъ и обявятъ истинна та, притурени сж законно, разумно и за една нужда тогатаи неизбѣжна.

Вѣрвамъ още че въ пшеничій тѣ хлѣбъ, съ съ квасъ или безъ квасъ, тѣло то на Исуса Христа на истина се освѣщава; и че свещеници ти трѣбва да освѣщаватъ сѣщо то тѣло на господѣ или съ единийтъ или съ съ другійтъ тѣ хлѣбъ, съобразно съ обычаитъ на тѣхна та църква западна или вѣсточна.

Подобно сѣщо че ако человекъ умрѣ въ Божіа тж любови, на истина раскаянъ, въ предѣ да удовлетвори Бога чрезъ достойни плодове на покаяніе за грѣхове ти отъ радѣніе или не радѣніе, негова та душа се очистива слѣдъ смърта чрезъ наказанія та на *чистилище то*; че може да и се олѣгчатъ тѣ наказанія чрезъ помощъ та на живи ти вѣрри, свр.: чрезъ D служби, молитви, милостини и други добри работи, кои то вѣрри ти иматъ обычай да правятъ за други вѣрри съобразно съ черковни ты правила; че души ти на оныя, които подиръ ирѣщение то се, не сж направили съ съ съ никакво леке отъ грѣхъ, очистили сж се было въ тоя животъ было въ другійтъ, както сж каза по-горѣ, приематъ се завчасъ на небо то и видатъ ясно сѣщій тѣ Богъ единъ и Тройчентъ, единъ обаче по-свършено отъ други ти, по причина на различіе то на тѣхнати достоинства; въ че души ти на оныя, кои то умиратъ въ единъ дѣйствителенъ смъртенъ грѣхъ, или въ сѣщій тѣ първороденъ грѣхъ, слизатъ завчасъ въ пакль тѣ за да се наказаватъ тамъ, обаче съ разнообразни наказанія.

judicare vivos et mortuos, cuius regni non erit finis. Et in Spiritum sanctum Dominum et vivificantem, qui ex Patre Filioque procedit: qui cum Patre et Filio simul adoratur et conglorificatur, qui locutus est per prophetas. Et unam sanctam catholicam et apostolicam ecclesiam. Confiteor unum baptismum in remissionem peccatorum. Et expecto resurrectionem mortuorum, et vitam venturi saeculi. Amen.

Credo etiam, suscipio atque profiteor ea omnia, quae sacra oecumenica synodus Florentina super unione occidentalis et orientalis ecclesiae definivit et declaravit, videlicet:

Quod Spiritus sanctus ex Patre et Filio aeternaliter est, et essentiam suam suumque esse subsistens habet ex Patre simul et Filio, et ex utroque aeternaliter tamquam ab uno principio et unica spiratione procedit; cum id quod sancti doctores et patres dicunt, *ex Patre per Filium procedere Spiritum sanctum*, ad hanc intelligentiam tendat, ut per hoc significetur, Filium quoque esse secundum graecos quidem causam, secundum latinos vero principium subsistentiae Spiritus sancti, sicut et patrem; cumque omnia quae patris sunt, ipse pater unigenito filio suo gignendo dederit praeter esse patrem, hoc ipsum quod Spiritus sanctus procedit ex filio, ipse filius a patre aeternaliter habet, a quo aeternaliter etiam genitus est; illamque verborum illorum *Filioque* explicationem, veritatis declarandae gratia et imminente tunc necessitate, licite ac rationabiliter symbolo fuisse appositam.

Item, in azymo sive fermentato pane triticeo corpus Christi veraciter confici; sacerdotesque in altero ipsum Domini corpus conficere debere, unumquemque scilicet iuxta suae ecclesiae, sive occidentalis sive orientalis, consuetudinem.

Item, si vere poenitentes in Dei caritate decesserint, antequam dignis poenitentiae fructibus de commissis satisfecerint et omissis, eorum animas poenis purgatorii post mortem purgari; et ut a poenis huiusmodi releventur, prodesse eis fidelium vivorum suffragia, missarum scilicet sacrificia, orationes et eleemosynas et alia pietatis officia, quae a fidelibus pro aliis fidelibus fieri consueverunt secundum ecclesiae instituta; illorumque animas, qui post baptismum susceptum nullam omnino peccati maculam incurrerunt, illas etiam, quae post contractam peccati maculam, vel in suis corporibus vel eisdem exutae corporibus, prout superius dictum est, sunt purgatae, in caelum mox recipi et intueri clare ipsum Deum trinum et unum sicuti est, pro meritorum tamen diversitate alium alio perfectius; illorum autem animas, qui in actuali mortali peccato vel solo originali decedunt, mox in infernum descendere, poenis tamen disparibus puniendas.

<sup>1</sup> Haec vox in autographo desat, protecto ex scriptoris dilaquo.



Подобно най-послъ, че на апостолскій тѣ А престоу и на Римскій тѣ първосвещеникъ принадлежи първенство то върху сички та вселенна; че той е наследникъ тѣ на блаженнїи тѣ Петра, князь на апостоли ти, истиннїи тѣ Христовъ намѣстникъ, глава та на сички та църква, баща та на сички ти христїане и тѣхнѣ учитель; че нему Римски първосвещеникъ, въ лице то на блаженнїи тѣ Петра даде се е чръвъ нашїи тѣ господъ Исусъ Христовъ една пълна сила да пасе, нарежда и управлява вселенска та църква, както това се съдържа дори и въ актове ти на вселенски ти съборъ и въ святи ти канони.

Освѣнъ тѣя нѣща, и оня, кон то се съдежавать въ предидацїи тѣ сѣмловъ на вѣра та исповѣдувамъ и приемамъ сичко, кое то свята та Римска и апостолска църква е предложила и заповѣдала да се вѣрува и да се приема, въ спорѣдъ рѣшенїя та на сватїи тѣ и вселенни Тридентїйски съборъ, сирѣчь:

Въсприемамъ и пригрѣщамъ твърдо апостолски ти и църковни ти преданїя, и сички ти други запазванїя и учрежденїя на сѣща та та църква.

Освѣнъ това въсприемамъ свято то писанїе, спорѣдъ разума тѣ който дава, и е дада свѣта та майка църква, на която принадлежи да сади за истинскїи тѣ разумъ и за истинското истълкуванїе на святи ти писанїя; и не ща го разумѣвамъ и го тълкувамъ никоги иначе, освѣнъ спорѣдъ единодушно то съгласїе на свати ти отци.

Исповѣдамъ още, че сѣщо и истинско има седемъ тайнства отъ новїи тѣ законъ, основани отъ Исуса Христа, нашїи тѣ господъ, за спасенїе то на чловѣчскїи тѣ родъ, макаръ и сички ти да не сѣ потребни за сѣки единъ. Тѣ сѣ: Кръщенїе то, миропомазанїе то, причащенїе то, покаянїе то, масло-освященїе то, рукоположенїе то и бракъ тѣ, кон то сѣко отъ тѣхъ даватъ благодатъ, и отъ кон то, кръщенїе то, миропомазанїе то и Рукоположенїе то не могатъ да се повтарятъ, освѣнъ съсъ святотатство.

Въсприемамъ още и обычаи на католическа та църква, приети и потвърдени въ тѣржественно то изгършванїе на горѣказани ти тайнства. Приемамъ и пригрѣщамъ сички ти и сѣко отъ нѣща та, кон то сѣ опредѣлени и прогласени въ сватїи Тридентїйски съборъ, върху първороднїи тѣ грѣхъ и оправданїе то.

Исповѣдамъ още, че въ служба та се прави една жертва истинна, собствена и умилостивителна, за живи ти и за умрѣли ти; че въ най свято то тайнство на причащенїе то тѣло то и кръвь та сѣ истинско, дѣйствително, и вѣщественно на едно съ душа та и съ божество то на нашїи тѣ господъ Исусъ Христовъ; и че става едно измѣненїе на сичкото вѣщество на хлѣбъ тѣ въ негово тѣло и на сичкото вѣщество на вино то въ негова кръвь, измѣненїе, кое то католическа та църква нарича пресвѣщенїе.

Исповѣдувамъ още, че Исусъ Христовъ се приема цѣль и истинно тайнство подъ едно то или подъ друго то на тїя два видове.

Държа още, че има едно чистилище, и че душети, конто се задръжатъ тамъ помагатъ се отъ милостии те на вѣрни ти.

И че сватїи ти, конто царувать съ Исуса Христа, и тѣ трѣбува да се тачать и да се вѣнчатъ на помощъ; и че тѣ отдаватъ молитвѣ ти се на Бога за насъ, и че тѣхни ти мощи трѣбува да се тачать.

Item, sanctam apostolicam sedem et Romanum pontificem in universum orbem tenere primatum, et ipsum pontificem Romanum successorem esse beati Petri principis apostolorum et verum Christi vicarium, totiusque ecclesiae caput et omnium christianorum patrem ac doctorem existere: et ipsi in beato Petro pasceendi, regendi ac gubernandi universalem ecclesiam a domino nostro Iesu Christo plenam potestatem traditam esse: quemadmodum etiam in actis oecumenicorum conciliorum et in sacris canonibus continetur.

Insuper profiteor ac recipio alia omnia, quae ex decretis sacrae oecumenicae generalis synodi Tridentinae, sacrosancta Romana et apostolica ecclesia, etiam ultra contenta in supradicto fidei symbolo, profitenda ac recipienda proposuit atque praescripsit, ut sequitur:

Apostolicas et ecclesiasticas traditiones, reliquasque eiusdem ecclesiae observationes et constitutiones firmissime admitto et amplector.

Item, sacram scripturam iuxta eum sensum, quem tenuit et tenet sancta mater ecclesia, cuius est iudicare de vero sensu et interpretatione sacrarum scripturarum, admitto: nec eam unquam nisi iuxta unanimum consensum patrum accipiam et interpretabor.

Profiteor quoque, septem esse vere et proprie sacramenta novae legis a Iesu Christo domino nostro instituta, atque ad salutem humani generis, licet non omnia singulis, necessaria, scilicet baptismum, confirmationem, eucharistiam, poenitentiam, extremam unctionem, ordinem, et matrimonium, illaque gratiam conferre: et ex his baptismum, confirmationem, et ordinem sine sacrilegio reiterari non posse.

Receptos quoque et approbatos ecclesiae catholicae ritus in supradictorum omnium sacramentorum solemnibus administrationibus recipio et admitto.

Omnia et singula, quae de peccato originali et de iustificatione in sacrosancta Tridentina synodo definita et declarata fuerunt, amplector et recipio.

Profiteor pariter in missa offerri Deo verum, proprium et propitiatorium sacrificium pro vivis et defunctis, atque in sanctissimo eucharistiae sacramento esse vere, realiter et substantialiter corpus et sanguinem una cum anima et divinitate domini nostri Iesu Christi; fierique conversionem totius substantiae panis in corpus et totius substantiae vini in sanguinem, quam conversionem catholica ecclesia transubstantiationem appellat.

Fateor etiam sub altera tantum specie totum atque integrum Christum verumque sacramentum sumi.

Constanter teneo purgatorium esse, animasque ibi detentas fidelium suffragiis iuvari.

Similiter et sanctos una cum Christo regnantes venerandos atque invocandos esse, eoque orationes Deo pro nobis offerri, atque eorum reliquias esse venerandas.

Подтвърждавамъ твърдъ яко, че икони ти на Исуса Христа и на свята Богородица, свяоги дѣла, както и на други ти сватий трѣбува да ся пазятъ и държатъ и че трѣбува да имъ се дава честь и поклоненія прилични.

Увѣрвамъ още, че силата на спускождениа та (индулгенциѣ ти) е оставена отъ Исуса Христа въ църква та; и че тѣхно то употребленіе е твърдъ спасително за християнскій ты народъ.

Припознавамъ святата Римска, католическа и апостолска църква, за майка и учителка на сички ти църкви; и си закльвамъ и обричамъ за една истинска покорность на Римскій ты първосвященникъ, намѣстникъ на Исуса Христа, наследникъ на всятаго Петра, князь ты на апостоли ты.

Исповѣдувамъ и приемамъ още, безъ сѣко съмнѣніе, и сички ти други нѣща оставени отъ В преданіе то, определенни и обявени чрезъ святи те канони и чрезъ вселенски ти събори, и особенно чрезъ сватий ты и священній ты Тридентійскій съборъ.

Въ сѣщо то врѣмѣ отсѣждамъ, отхвърлямъ и прокльвамъ сички ти противни нѣща и сички ти ереси, каквито и да сѣ, кои то сѣ отсѣдени, отхвърлени и прокльти отъ църква та.

Тая е вѣрата истинска и католическа, вѣръ отъ която, никой не може да си спасе, която азъ исповѣдамъ сега отъ сичка та си воля, и която азъ наистина държа. Закльвамъ си обричамъ ся и си садѣлжавамъ да я държа и да я исповѣдамъ съ Божій та помощъ, постоянно небутиаго, и на цѣло до послѣдне то издышане на живота ми; и ще си грѣжа, колко то ще си държи отъ мене, да си проповѣда, учи и пазѣ отъ оная които зависятъ отъ мене, или отъ оная, които спорѣдъ слажба та ми, ще ся дадатъ на мой ти грѣже. Азъ Рафаилъ Поповъ, избранный епископъ на съединени ти българи, общавамъ ся обричамъ ся и присягамъ; тако мнѣ господъ Богъ поможеть, и сие святое евангеліе.

Цариградъ, день 6 18 ноемврий године 1865.

Рафаилъ Поповъ, избранный епископъ и управитель въ църкватъ на съед. Българи.

(L. † S.) Coram me doctore Iosepho Sembratowicz archiepiscopo Nazianzeno.

Ignatius Kaszanowski, missionarius apostolicus (sic) pro Bulgaria, ex congregatione Resurrectionis domini nostri Iesu Christi.

I. C. Faveyrial, testis, prêtre de la Mission.

Firmissime assero, imagines Christi ac Deiparae semper virginis necnon aliorum sanctorum habendas et retinendas esse, atque eis debitum honorem ac venerationem impartendam.

Indulgentiarum etiam potestatem a Christo in ecclesia relictam fuisse, illarumque usum christiano populo maxime salutarem esse affirmo.

Sanctam catholicam et apostolicam Romanam ecclesiam, omnium ecclesiarum matrem et magistratam agnosco: Romanoque pontifici, beati Petri apostolorum principis successori ac Iesu Christi vicario, veram obedientiam spondeo ac iuro.

Cetera item omnia a sacris canonibus et oecumenicis conciliis, ac praecipue a sacrosancta Tridentina synodo tradita, definita ac declarata, indubitanter recipio atque profiteor; simulque contraria omnia et schismata atque haereses quasumque ab ecclesia damnatas et reiectas et anathematizatas ego pariter damno, reicio et anathematizo.

Hanc veram catholicam fidem, extra quam nemo salvus esse potest, quam in praesenti sponte profiteor et veraciter teneo, eandem integram et inviolatam usque ad extremum vitae spiritum constantissime, Deo adjuvante, retinere et confiteri, atque a meis subditis, vel illis, quorum cura ad me in munere meo spectabit, teneri, doceri et praedicari, quantum in me erit, curaturum. Ego idem Raphael Popov, electus Bulgarorum unitorum episcopus, spondeo, voveo ac iuro. Sic me Deus adjuvet et haec sancta Dei evangelia.

Constantinopoli, die 6 18 novembris anni 1865.

Raphael Popov, electus episcopus et administrator ecclesiasticus Bulgarorum unitorum.

35.

REGIUM DIPLOMA RAPHAELI POPOV  
BULGARORUM CATHOLICORUM ADMINISTRATORI CONCESSUM \*

1865 decembris 23.

(Tougra) Sultan Abdul Azis khan,  
fils de sultan Mahmoud khan.

Ce noble signe de la puissance souveraine, ce resplendissant signe impérial est émané aux effets suivants:

D L'Archevêque-primat catholique de Constantinople et dépendances ayant exposé par takrir officiel que le moine Raphael porteur de ce rescrit impérial, primat intérimaire chargé de l'administration des affaires spirituelles des Bulgares catholiques ottomans, vient, attendu sa capacité dans

\* In autographo post verbum епископъ haec etiam legebantur, quae omnino abundant: И тая икона ми бѣдѣтъ на помощъ Божъ и на святи Божій евангеліа.

\* Manuel Gedeon, vir ille inter Phanariotas doctissimus, hunc Iosephum Sembratovic asserit novum Bulgarorum catholicorum episcopum creatum fuisse! Vide op. cit., p. 67. Facetus idem scriptor, quem doleo citra ridicula non potuisse consistere, pro catholicis ibidem scribit *κατολιζογγοτες*, in quo barbаре loquendi genere socium habet Athanasium Papadopolam Kerasaei Metropolitanum, una ista in vere catholicos invidia *godeonizantem*.

\* E Iohannis Vakkidov archimandritaе schedis, quae Philippopoli in collegio a sancto Augustino nuncupato asservantur.

la bonne gestion des affaires de cette communauté, a été émané portant reconnaissance du dit moine d'être nommé évêque-primat de la dite communauté.

Les archives ayant été consultées, attendu que, selon la tenue des enregistrements, mon bérat impérial a été délivré au dit moine comme administrateur, dans la première décade de 1280<sup>1</sup>.

En conséquence et conformément à mon firman impérial rendu *ad hoc*, le présent bérat souverain

Id est 6-16 Junii 1862.

est émané portant reconnaissance du dit moine Raphael, auquel il est remis, de sa qualité d'évêque-primat, à l'effet par lui, comme il est dit plus haut, d'administrer les affaires spirituelles des Bulgares catholiques résidant en Turquie, et au besoin de faire auprès de ma Sublime Porte les démarches voulues pour certaines affaires nécessaires intéressant cette communauté.

Écrit dans la première décade de chaban 1282 (23 décembre 1865).

36.

ULTIMAE BULGARORUM NON-UNITORUM CONDITIONS AD COMPONENDUM CUM GRAECIS NEGOTIUM\*

1866 aprilis 9/21.

A. Ἡ ἐκλογή τοῦ πατριάρχου θέλει γίνεσθαι, ὅπως διεγράφη καὶ καθωρίσθη, κατὰ τῆς γραικο-βουλγαρικῆς ἐπιτροπῆς, τῆς συστάσεως κατὰ διαταγὴν τῆς κυβέρνησεως καὶ ἐπὶ τούτῳ συνεδριάσεως ἐν τῇ ὁφθαλμῇ πόλει.

B. Ἡ ἐπὶ σύνοδος θέλει ἐκλεγέσθαι εἴτε ἀπὸ ἀρχιεπισκόπων, εἰς δύο μὲν ἰσας στήλας τεταγμένων, ἀνγκόντων δὲ εἰς τὰ δύο μέρη καὶ ἀρχομένων περιουδικῶς ἐξ ἑκατέρας στήλης τριῶν ἀνὰ πέραν διεσταν, εἴτε ἀπὸ σημερον ὀριζομένων ἐκ μέρους τῶν δύο ἔθνων εἰς δύο ἐπαρχίαν, ὧν οἱ μητροπολίται ἀποκλειστικῶς συναπαρτίσσοι τὴν ἐπὶ σύνοδον ἐπὶ δέκα ἡδὴ ἐτη.

Σημείωσις. Ἐκάτερος τῶν συνδυασμῶν τούτων, εἰς οὗς κατήνεσαν ἐν ταῖς συζητήσεσιν ἡμῶν τὸ κατὰ συγκροτήσεως τῆς ἐπὶ σύνοδος ζήτημα, φαίνεται ἐξ ἰσοῦ παραδεικνύον ὑπόψει τῶν Γραικῶν ἀρχιερέων καὶ τῶν ἀντιπροσώπων τῶν Βουλγάρων μετὰ τῶν ἐξῆς παρατηρήσεων.

1ον. Ἐν περιπτώσει παραδοχῆς τοῦ πρώτου συνδυασμοῦ πρέπει, μέχρις ἀποκαταστάσεως τῆς ἀναγκαστικῆς τάξεως, καὶ μέχρις ἀρεστῆς τῆς μεταξὺ τῶν δύο ἔθνων ὑπαρχούσης δυσπιστίας, ἵνα ἐξ ἑδρας συνοδικῆς κατέχωσιν ἀποκλειστικῶς ἐπὶ τρεῖς περιόδους μητροπολίται ὑπὸ τῶν Βουλγάρων ἐκλεγόμενοι.

2ον. Ἡ στήλη τῶν Βουλγάρων μητροπολιτῶν σύκειται ἐκ τῶν ἐφεξῆς μητροπόλεων.

Τουρνέβου, Φιλίππουπόλεως, Σοφίας, Βιδύνης, Τζερβενού, Σκοπίων, Μογλενῶν, Κριστορίας, Καστέν-τηλίου, Νύσσου, Σαμακίβου, Δρύστρας, Πρεσλάβας, Βάρνης, Δεβρῶν, Ηλιούπολ, Βράτσης, Νουσσάβας, Λοφτίζου (προβιβαζομένης εἰς μητρόπολιν, καθὼς καὶ τῆς Βράτσης), Βόννας, Προσκίου, Σβερνικίου, Πολυανθῆς (προβιβαζομένης εἰς μητρόπολιν), Ρασκο-πρεσρένης, Ἀδριανουπόλεως, Πελοποννησιακῆς, Πρεσπῶν, Στρομνιτζῆς, Ηοδενῶν καὶ Ἀγγιῶν.

3ον. Ἐὰν δὲ προτιμηθῆσεται ὁ δεύτερος συνδυασμός, λεξάνης τῆς δεκαετίας, δευτέρως ἵνα γένηται τροποποίησις τοῦ τοιοῦτου συστήματος, ἐὰν ἡ παρὰ δεξιῇ τὴν ἀνάγκην. Περὶ δὲ τῆς ἀνάγκης καὶ τοῦ τρόπου τῆς μεταρρυθμίσεως θέλει ἀποφαινεσθαι εἰδικὴ ἐπιτροπὴ μικτὴ, συγκειμένη ἐξ ἰσοριθμῶν Γραικῶν καὶ Βουλγάρων κατὰ τὴν ἀρχὴν τῆς ἰσοδικίας μεταξὺ τῶν δύο ἔθνικότητων, ὡς βῆσιν ἐβραΐαν τῆς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἐνότητος αὐτῶν.

Ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ μεταξὺ τούτων τῶν ἐξ ἐπαρχίαν, ὧν οἱ μητροπολίται, ἐβραύοντες ἐν τῇ ἐπὶ σύνοδῳ, θέλουσιν ἀντιπροσέχει τὸν βουλγαρικὸν κληρὸν, οὐδέποτε ἐπ' οὐδαμῶς προφάσει θέλουσι διοριζέσθαι ἄλλοι, παρὰ τοῖς ἀρεστοῖς εἰς τὸ βουλγαρικὸν ἔθνος καὶ ἀπολαύοντας τῆς ἐμπιστοσύνης αὐτοῦ.

Γ. Ἡ ἐγκατάστασις ἀρχιερέων θέλει γίνεσθαι συνεκτικῶς ἐκλογῆς, γινομένης ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ, καθὼς τοῦτο ἡδὴ ἀπαρτίσθη ὑπὸ τῆς ἐπὶ σύνοδος· αἱ δὲ ἐκλογαὶ αὗται θέλουσι γίνεσθαι συμφώνως κανονισμῶ,

συνταχθῆσομένην ὑπὸ εἰδικῆς ἐπιτροπῆς, συγκειμένης ἐξ ἰσοριθμῶν μελῶν τῶν δύο ἔθνων.

Σημείωσις. Ἐν τοῖς πατριαρχείοις θέλει ὑπάρχει ὁ κατάλογος τῶν ὑποψηζίων· ἡ δὲ ἐγγραφὴ αὐτῶν θέλει γίνεσθαι κατὰ πρότασιν, οὐχὶ τῶν ἀτόμων, ἀλλὰ ἐξ ἐπαρχίαν καὶ μετὰ προηγουμένην ἐξέτασιν τῆς ἱκανότητος τῶν ὑποψηζίων ὑπὸ ἀρμοδίας ἐπιτροπῆς, συγκειμένης ἐξ ἰσοριθμῶν συνοδικῶν ἀρχιερέων, Γραικῶν καὶ Βουλγάρων, ἢ ἐξ ἐπιτροπῆς συγκροτούμενης κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον.

Ὁ κατάλογος οὗτος, εἰς τρεῖς διακρούμενος στήλας, θέλει δεικνύει τοὺς ἱκανοὺς διὰ τὰς γραικικὰς, τὰς βουλγαρικὰς καὶ τὰς μικτὰς ἐπαρχίας. ἀναλόγως τῆς γλώσσης αὐτῶν καὶ τῆς ἐθνικότητος.

Δ. Ἐκλογὴ καὶ πρότασις τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει βουλγαρικῆς κοινότητος καὶ συναινεοῖς τοῦ πατριάρχου, εἰς τὴν συνοδικῶν βουλγάρων ἀρχιερέων θέλει προστασθῆαι τῆς ἐν τῇ πόλει ταύτῃ βουλγαρικῆς ἐκκλησίας, ἱερουργῶν ἐν αὐτῇ ἐφ' ἔσον ἔσται μέλος τῆς συνοδος, ἀδεία πατριαρχικῆ ἀπαξ διὰ παντός διδομένη· ἐὰν δὲ ὁ αὐτὸς προσκληθῆ εἰς ἄλλην ἐπαρχίαν, θέλει συμμορφοθεσθαι πρὸς τὴν καθιστώσαν συνήθειαν.

Σημείωσις. Οἱ ἱερεῖς τῆς ἐκκλησίας ταύτης, ἐπειδὴ ἔχουσιν ἐπαρχιώτας αὐτῶν πάντας τοὺς ἐν ταῖς διαφόροις συνοικίαις τῆς πρωτευούσης εὐρισκόμενους Βουλγάρους, ἀκωλύτως θέλουσιν ἱερουργεῖ πανταχῶς ὅπου ἂν προσκληθῶσι.

Ε. Ἀναγκαστικῶς ἀπαιτεῖται ἵνα, μετὰ τὸν συμβεβασμὸν τῶν δύο μερῶν, γένηται ἀναθεώρησις τοῦ ἐν ἰσχύϊ κανονισμοῦ τοῦ πατριαρχείου κατὰ πάντων τῶν μὴ περιεχομένων ἐν τῷ σχεδίῳ τούτῳ, δι' ἐπιτροπῆς ἀπαρτιζομένης ἐξ ἰσοριθμῶν μελῶν ἑκατέρων τῶν ἔθνων τούτων.

Μετὰ δὲ τὴν ἀναθεώρησιν ταύτην, οὐδαμῶς νέος νόμος εἰσάγεται καὶ οὐδαμῶς γίνεται τροποποίησις τοῦ ἐν ἐνεργείᾳ νόμου, εἰμὶ τῇ κοινῇ συμπράξει ἀμφοτέρων τῶν ἔθνων, μετὰ τὴν βῆτην καὶ νόμιμον αἰτήσιν ἑκατέρων.

Σ. Ὅσον ἀφορᾷ τὰς ἀστυκὰς ἡμῶν ὑποθέσεις, ἐπιφυλακτικῶς τὸ δικαίωμα τοῦ νὰ συμβιβασθῶμεν κατοκιν.

Ἐν Κωνσταντινουπόλει, τῇ 9/21 ἀπριλίου 1866.

Οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν Βουλγάρων

N. H. Τακτοζιστωφ.  
Δόκτωρ Στογιαν. Τσομάκωφ.  
J. Κεσόγλου.  
X. H. Τακτοζιστωφ.  
Στ. Α. Καμπκούρωφ.  
Ζαχαρίας X. Γιούρωφ.  
Δ. Δέσποριτζ.

\* Τὰ ἐν τῇ ἁρμοδίᾳ κατὰ τὸν βουλγαρικὸν ζήτηματος, p. 11-3. Οὐδὲνα, op. cit., p. 111-4.

BULGARORUM SCHISMATICORUM SUPPLEX LIBELLUS TURCARUM IMPERATORI OBLATUS\*

1866 mense decembri.

Μεγαλειότητα.

Ὡς ὁ θεὸς δίδεται τὴν παράκλησιν καὶ τοῦ ταπεινοτάτου τῶν ἀνθρώπων, ἀξιώσατε ὡσαύτως ἡ ἀκούσι, τε τὴν φωνήν, τὴν παρὰ τῶν ὑποτασσόμενων ἀνεγνωμένην, ὅτι αἰσίν οἱ ταπεινοτάτοι καὶ πιστότατοι ὑπῆκοι τῆς ὑμετέρας αὐτοκρατορικῆς μεγαλειότητος.

Γιὸι πατέρων, ἀποστόλων μὲν καὶ ἀμαθῶν, ἀλλ' ἔχοντων καρδίαν εὐθείαν καὶ εὐλαβικήν, οἱ Βούλγαροι ἠμαθῶν καὶ ἐνεχράσαν ἐν τῇ μνήμῃ αὐτῶν ἀνεξαιλέτως, ὅτι τοῖς ἱερωτέροις τῶν καθηκόντων εἶναι ἡ εὐγνωμοσύνη πρὸς τὴν εὐεργέτην, ἡ δὲ ἀμωσύνη ἐπιείκεια τοῦ καθήκοντος τούτου, ἡ ἀφοσίωσις.

Ἀπότου ὁ παντοδύναμος θεός, ὑποβαλὼν, πρὸ πάντεσιν ὁμοῦ αἰώνων, τοὺς Βουλγάρους ὑπὸ τὸ σκῆπτρον τῶν Ὁσμανλίδων, ἔθηκεν αὐτοὺς ὑπὸ τὴν ἰσχυρὰν αἰγίδα τῶν σουλτάντων καὶ αὐτοκρατῶρων, ὅσοι εἶδον καὶ ἐγνωρίσαν, ὅτι ἀείποτε ἐπροστατεύοντο ἰσχυρῶς ὑπὸ τῶν ἡγεμόνων αὐτῶν, ἐναντίον παντὸς πολεμίου ἐσωτερικοῦ ἢ ἐξωτερικοῦ, καὶ ὡς πρὸς τὸ ἴδιον αὐτῶν πρόσωπον, καὶ ὡς πρὸς τὰ κτίματα, τὴν ἐθνικότητα καὶ τὴν θρησκείαν.

Ἐναντίον λοιπὸν τῶν συμβαινόντων ἐν πολλοῖς Εὐρωπαϊκῆς κράτεσιν, ἐνθα κατ' ἀξίαν καὶ μετ' ἀδικίας, ἐμποιοῦσιν μεγίστην ἀγανάκτησιν, κατακράτταται ἡ σκληροτέρα καταδίωξις τῶν δυνατῶν κατὰ τῶν ἀδυνάτων, τῶν πλουσίων κατὰ τῶν πτωχῶν, τῶν ἐπικρατούντων αἰρετικῶν κατὰ τῶν ἐσοπιζομένων θρησκειῶν κτλ., ἐν τῇ ὀθωμανικῇ κράτει ἀείποτε λαμβάνεται ὑπ' ὄψιν τὸ προστατεύειν τοὺς ἀδυνάτους κατὰ τῶν δυνατῶν, τὸ ἀπονέμειν ἴσην δικαιοσύνην τοῖς τε πλουσίοις καὶ τοῖς πτωχοῖς, καὶ τὸ οὐβεσθῆαι ἐξίσου πάσας τὰς ἐθνικότητας καὶ πάσας τὰς θρησκείας.

Χάρις εἰς τὴν διαγωγὴν ταύτην, ἣν οἱ μεγαλόψυχοι ὀθωμανοὶ αὐτοκράτορες καὶ αἱ γενναῖαι αὐτῶν κυβερνήσεις διεχάραξαν ἑαυτοῖς, καὶ ἐξ ἧς οὐδέποτε ἐξετράπησαν — ἵνα ἰδῆ οἱ ἀνδραῖοι μουσουλμάνοι ἰασηλεύουσιν, ὀδηγούμενοι ὑπὸ τοῦ ἀξιώματος τοῦ Χαζρέτι (ἡμέρ, ὅστις, εἰσερχόμενος εἰς τὴν πόλιν Ἱερουσαλήμ, εἶπε πρὸς τὸν πατριάρχην καὶ τὸν λαὸν τὴν χριστιανικὴν: Τὸ αἷμα ὑμῶν εἶναι αἷμα ἡμέτερον — ἔθεωρήσαν πάντοτε τοὺς χριστιανούς αὐτῶν ὑπηκόους ὡς ἀδελφούς ἐξ αἵματος· χάρις, λέγομεν, εἰς τὸ γενναῖον τοῦτο

ἄσθημα τῶν ὀσμανλίδων, πάντας αὐτῶν οἱ ὑπῆκοι, ἴδιος δὲ οἱ Βούλγαροι, ἐπατήρησαν ἀδικίαν μέχρι τοῦδε τὰ τε πρόσωπα καὶ τὰ ἀγαθὰ αὐτῶν, τὴν τιμὴν καὶ τὴν θρησκείαν, τὴν γλῶσσαν καὶ τὴν ἐθνικότητα αὐτῶν, καὶ ἔδυνήθησαν νὰ διατηρήσωσιν αὐτὰ μετ' ἑλαττὰς προσπαθείας, ἃς κατέβαλον οἱ ἐν θρησκείᾳ ἀδελφοὶ αὐτῶν, οἱ Γραικοὶ, διὰ τῆς μαρολαζήσεως τῶν πατριάρχων καὶ ἐπισκόπων αὐτῶν, ὅπως ἐκμηδενίσωσιν αὐτὰ, συγχέοντες, μεταμορφώντες καὶ συγχωροῦντες αὐτὰ ἐν ἴδιᾳ αὐτῶν ἐθνικότητι.

Ἡ προφανὴς αὕτη ἀδικία, ἣν μετ' ὑπομνήσεως ἐπ' αἰῶνας ὑπέστησαν, ἐξήγειραν ἐπὶ τέλος τοὺς Βουλγάρους, ὅστινες ἐπιφυλάσσουσι τὸ προστατευτικὸν πνεῦμα, ἕκαρ ἡ αὐτοκρατορικὴ κυβέρνησις ἀναφανδὸν ἐξετέλεσεν ὑπὲρ τῶν καταδυναστευομένων, ἀπύθμενον πρὸ τινων ἐπὶ τὰ κάρματα καὶ τὰς εὐχὰς αὐτῶν κατὰ τοῦτο, καὶ ἐξήχησαντο παρὰ τῆς δικαιοσύνης καὶ γενναϊότητος αὐτῆς τὴν ὀριστικὴν αὐτῶν ἀπελευθέρωσιν ἀπὸ τοῦ καταπιεστικοῦ συστήματος τῆς γραικοκρατικῆς κυριαρχίας.

Λοιπὸν, οἱ μὲν, ὡς ἀντιπρόσωποι τῶν βουλγαρικῶν κεινοτήτων· εἰς τὴν ἐπιδίωξιν καὶ τακτοποίησιν τῆς υποθέσεως ταύτης παρὰ τῆ αὐτοκρατορικῆς κυβερνήσεως, οἱ δὲ, ὡς ἐπίσκοποι, καὶ ἄλλοι, τέλος, ὡς κἀτοικοὶ ἐπίσημοι τῶν διαφόρων χωρῶν τῆς Βουλγαρίας, γνωρίζοντες κατὰ βάθος τὰ αἰσθήματα τοῦ φιλοῦχοῦ καὶ ἀργατικοῦ τούτου λαοῦ, ἡμεῖς, ταπεινοτάτοι ὑπῆκοι τῆς αὐτοκρατορίας, ἐνεμίσαμεν καθήκον ἡμῶν, κατὰ τὴν εὐκαιρίαν τοῦ ἀπονειομένου καὶ πλήρους ἀγνωμοσύνης κινήματος τῶν Ἰηρῶν, νὰ διαμαρτυρηθῶμεν, πάσας δυνάμεις, ἐκ' ἐνόματι παντὸς τοῦ βουλγαρικοῦ λαοῦ, κατὰ τοῦ κινήματος τούτου, καὶ νὰ καταθέσωμεν ὑπὸ τοὺς πόδας τοῦ αὐτοκρατορικοῦ θρόνου τὸν σεβασμὸν τῆς ἀπεριόριστου αὐτοῦ πίστεως, καὶ τὴν σταθερὰν ἐκφρασὴν τῆς ἀντελούς αὐτοῦ ἀφοσίωσεως. Διότι, διὰ τῆς πίστεως ταύτης καὶ τῆς ἀφοσίωσεως, μεγαλειότητα, ἔννοει τὸ βουλγαρικὸν ἔθνος· νὰ πληρώσῃ τῆ ὑμετέρα μεγαλειότητι καὶ τῆ αὐτοκρατορικῆς κυβερνήσεως τὸν φόρον τῆς ἰουρῆς αὐτοῦ εὐγνωμοσύνης διὰ τὰ ἔξοχα εὐεργετήματα, ἕκαρ γενναῖος παραχωρήθησαν αὐτῷ, καὶ δι' ὅσα ἐλπίζει νὰ ἐπιτύχῃ.

Κωνσταντινούπολις, δεκέμβριος 1866.

(Sequuntur subscriptiones.)

GREGORII PATRIARCHAE CONSTANTINOPOLITANI SCHEMA PROPOSITUM AD ABSOLVENDAM CONTROVERSIAM\*\*

1867 iunii 7 19.

α'. Αἱ ἐν Βουλγαρίᾳ ἐπαρχίαι, συναπαρτιζόμεναι ὑπὸ τὸ ὄνομα θῆμα βουλγαρικόν, ἀπολαύουσιν ἰδιαιτέρων τινῶν ἐκκλησιαστικῶν προνομίων.

β'. Ὁ ἐν τῷ θήματι τούτῳ, κατὰ τὸ συνταγματικόν, ἀνώτερος τῆ τάξεως μητροπολίτης ἔστιν ὁ κανονικὸς ἐξάρχος ἐλοῦ τοῦ θήματος.

γ'. Τοὺς ἐν τῷ θήματι τούτῳ ὑπάρχοντες ἐπίσκοποις ἡ ἐκκλησία προθύμως τιμῆσαι εἰς μητροπολίτας, εἰάν ἀπὸ κεινοῦ ζητηθῇ τοῦτο.

δ'. Ὅτε ἐξάρχος καὶ πάντες οἱ τοῦ θήματος μητροπολίται μνημονεύουσι κανονικῶς τοῦ ἐνόματος τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου.

ε'. Ἀπαντες οἱ τοῦ θήματος μητροπολίται, συναρχόμενοι ἐκ περιτροπῆς, τακτικῶς ἢ ἐκτάκτως, περὶ

τὸν οἰκείον ἕκαρρον, συγκροτοῦσιν ὑπὸ τὴν προεδρίαν αὐτοῦ ἐπαρχιακὴν σύνοδον, ἀγρύπνητος φρονεῖν ἔχουσαν περὶ τῆς ὀρθοδόξου πίστεως καὶ τῆς τῶν ἐκκλησιῶν ἐσωτερικῆς καὶ ἐξωτερικῆς εὐταξίας, συνφά τῶς θεοῖς καὶ ἱεροῖς θεσμοῖς καὶ κανόσι, καὶ κατὰ τὰ πατριαρχάδοτα ἴδη τῆς καθ' ἡμᾶς ὀρθοδόξου ἀνατολικῆς ἐκκλησίας, καὶ θεωροῦσαν πάσας τὰς ἐκκλησιαστικὰς καὶ λοιπὰς ὑποθέσεις τῶν χριστιανῶν τοῦ θήματος. Αἱ δὲ ἀποφάσεις τῆς συνέδου ταύτης, ἔχουσι κῆρος ἐπαρχιακῶν καὶ ἐπιτόπιον, σφραγισμένου τοῦ δικαιοῦματος τῆς ἐκκλησίας πάντοτε τῷ οἰκουμενικῷ πατριάρχει.

ς'. Ἡ σύνοδος τοῦ βουλγαρικοῦ θήματος ὀφείλει ὀρῆσαι τὰ τῆς ἐνεργείας αὐτῆς καὶ δι' ἐξέκου κανονισμοῦ, ἐγκριμένου ὑπὸ τῆς τοῦ Χριστοῦ μεγάλης ἐκκλησίας.

\* B. D. Calliphron, 'Εκπαίδευτικὰ καὶ ἐκκλησιαστικὰ', p. 267-9. Plurima per annos 1864-6 habita fuerunt comitia ad componendum negotium bulgaricum, sed infelici semper successu.

\*\* B. D. Calliphron, 'Εκκλησιαστικὰ ἢ ἐκείνοισιαιτικὸν θέλιον', t. IV (Constantinopoli, 1870), p. 117-222. Gedeon. op. cit. p. 114-8.

ζ'. Ἡ ἐπαρχιακὴ αὐτὴ σύνοδος ἐγγράφει ἐν ἰδίῳ βιβλίῳ, μετ' ἀκριβοῦς δοκιμασίας καὶ ἱερατικῶν ἐπισημοῦν καὶ τῶν ἐκ τῶν ἐπισημοῦν ἐκκλησιαστικῶν κληρικῶν, τῶν ἀπὸ παντὸς τοῦ βουλγαρικῦ θύματος.

η'. Αἱ ἐκλογαὶ τῶν μητροπολιτῶν καὶ ἐπισκόπων τοῦ βουλγαρικῦ θύματος ἐνεργοῦνται παρὰ τῆς ἐπαρχιακῆς συνόδου ἐπὶ τῶν ἐν τῇ ἐπισημῇ ἐπαρχιακῇ καταλόγῳ τῶν ἐκλεξιμῶν, φυλαττομένου τοῦ κανονικοῦ κύρους τῆς οἰκουμένης πατριάρχῃ· αἱ δὲ χειροτονίαι τελοῦνται κατὰ πατριαρχικὴν ἐκδοσιν, εἴτε ἐν τῇ Ἱερα τῆς ἐπαρχιακῆς συνόδου, εἴτε ἐν τῇ χηρεύουσῃ μητροπόλει ἢ ἐπισκοπῇ.

θ'. Τὰ ἀρχιερατικὰ διαπλάσματα (βαρβάρια) τοῦ βουλγαρικῦ θύματος αὐτῶν ὁ πατριάρχης παρὰ τῆς ὑψηλῆς πύλης, πέμπει πρὸς τὴν ἐπαρχιακὴν σύνοδον, ἵνα δι' αὐτῆς ἐγγεγραφοῦν πρὸς τοὺς χειροτονηθέντας.

ι'. Ἡ ἐπαρχιακὴ σύνοδος ἐξαιτεῖται παρὰ τοῦ πατριάρχῃ πάν, ὃ ἐν χρεῷ (ἴσον, ἄγιον μῦρον καὶ τὰ τοιαῦτα), καὶ ἀναφέρεται πρὸς αὐτὸν περὶ πάσης ἐπαρχιακῆς ὑποθέσεως, ἀπαιτούσης τὴν πατριαρχικὴν προστασίαν καὶ συνδρομὴν, ἀλλῆν τι καὶ τὴν παρὰ τῇ ὑψηλῇ κυβερνήσει.

ια'. Ἡ ἐπαρχιακὴ σύνοδος φροντίζει ὅπως συστηθῶσιν ἐν τῇ βουλγαρικῇ θύματι τὰ ἀναγκαῖα ἱερατικὰ σχολεῖα πρὸς μόρφωσιν τοῦ κατωτέρου κλήρου, καθὼς καὶ μία θεολογικὴ σχολὴ ἐν τῇ Ἱερα τῆς συνόδου, συντηρουμένη κοινῇ δαπάνῃ ἀκαξακάντων τῶν τοῦ θύματος μητροπολιτῶν καὶ ἐπισκόπων καὶ τοῦ ὀρθοδόξου βουλγαρικῦ λαοῦ. Δύναται δὲ πέμπειν καὶ ἀριθμὸν τινα ἱεροσπουδαστῶν βουλγαροποιθῶν εἰς τὴν κατὰ Χάλκην θεολογικὴν σχολὴν τῆς μεγάλης ἐκκλησίας.

ιβ'. Ἡ τάξις τῶν σταυροπηγίων μοναστηρίων τοῦ οἰκουμένης θρόνου διατελεῖται ἀναλλοίωτος.

ιγ'. Ἐάν ἐν τῇ τῶν ἐν τῇ βουλγαρικῇ θύματι ἐκκλησίῳν αἱ ἱεραὶ ἀκολουθοῦνται ἀναγιγνώσκονται ἀληθινῶς, ἐν δὲ πῶν ἐκτὸς, ὁμοίως, καὶ τοῦ λοιποῦ διατελεῖται τὸ αὐτὸ γινόμενον, πλην ἐάν, κοινῇ συμφωνίᾳ πάντων τῶν συναγορευτῶν ἢ συνδημιτῶν,

ἐξαιτεῖται ἢ τοῦ μητροπολίτου ἔδωκε πρὸς οἰανδήποτε τῆς γλώσσης μεταβολὴν· τὸ μέρος δὲ, ὅπου ἐν ἀδελφότητι αἱ τῆν γλώσσαν, ἢ ἢ χρεῖς ἀνάγκη ἀκολουθοῦν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἐκείνῃ, δύναται νὰ κτίσῃ ἴδιον ἐκκλησίαν· τὸ δικαίωμα ὅμως ἔσται πάντοτε τὸ καθοριστῶν.

ιδ'. Τῶν ἐκτὸς καὶ ἐκτὸς τοῦ βουλγαρικῦ θύματος ἱερῶν ἐκκλησιῶν ὁ κλήρος ἀπαραίτητος ὑπάγεται ὑπὸ τὴν ἄμεσον κοινοπρακτικὴν ἐποπτείαν καὶ κανονικὴν ἐξέτασιν τοῦ κατὰ τόπον ἐπισκόπου, ὃ καὶ μηχανορῶναι, κατ' ὃ καὶ διορίζεται καὶ κρίνεται καὶ κρίνεται, κατὰ τοὺς ἱεροὺς κανόνας. Ἐκομῶν καὶ ἢ ἐν ἱερατικῇ κατὰ τὴν ἐκκλησίᾳ τοῦ ἁγίου Στεφάνου, ἢ ὑπὸ βουλγαρικῶν συντηρουμένη, ὑπάγεται εἰς τὰς αὐτὰς κανονικὰς διατάξεις, χορηγουμένη, αὐτοῖς, ἐάν θύλωσιν, τοῦ δικαίου τοῦ ἔχειν ἴδιον πτωλερῶν ἐπισκοπον, κατὰ τὸ παραδειγμα τῶν ἐν τῇ πατριαρχικῇ ἐνορίᾳ κειμένων ἐπισκοπῶν ἐκκλησιῶν.

ιε'. Ἐν τῇ ἐκλογῇ τοῦ οἰκουμένης πατριάρχῃ οἱ μητροπολίται τοῦ βουλγαρικῦ θύματος ἀπαλείβονται, ὡς ἐκλογεῖται καὶ ὡς ἐκλέγεται, τῶν αὐτῶν δικαίων, ἐν καὶ οἱ λοιποὶ τοῦ θρόνου μητροπολίται.

ις'. Ὅσοι τῶν μητροπολιτῶν ἢ ἐπισκόπων τοῦ βουλγαρικῦ θύματος, ἐνεκα ἰδίων ἢ ἐπαρχιακῶν ὑποθέσεων, ἀναγκάζονται μεταβῆναι εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἰσχύουσι καὶ ἐπ' αὐτῶν αἱ αὐτὰ κανονικὰ διατάξεις, ὅσαι καὶ περὶ τῆς λοιπῆς ἱεραρχίας τοῦ θρόνου.

ιζ'. Ἢ ἐν τῇ βουλγαρικῇ θύματι τυχόν ἐνδημοῦνται εἰς Κωνσταντινούπολιν μητροπολίται χοροστατοῦσιν ἐπ' ἐκκλησίας, ἢ καὶ παρεδρεύουσιν ἐν τῇ συνόδῳ, κατὰ πρόσκλησιν τιμητικὴν τοῦ πατριάρχῃ, ἀπαραλλήλως, καθὼς καὶ οἱ λοιποὶ τυχόν ἐνδημοῦντες μητροπολίται τοῦ θρόνου, οἱ μὲν ὄντες ἐνεργεῖται μὲν, συνοδικῶς.

ιη'. Ἐάν ὑπάρχωσιν ἐν Κωνσταντινουπόλει νομίμως ἀνεγνωρισμένοι λαϊκοὶ ἀντιπρόσωποι τοῦ θύματος τούτου, προσκαλοῦνται καὶ αὐτοὶ εἰς ἐκείνας τὰς ἐν τοῖς πατριαρχείοις γενικὰς συνελεύσεις, εἰς ὅσας καὶ οἱ ἀντιπρόσωποι ἄλλων ἐπαρχιῶν.

PATRIARCHARUM QUONDAM CONSTANTINOPOLITANORUM SENTENTIA DE SCHEMATE PROPOSITO \*

1867 iunii 9-10 21-22.

Sententia Anthimi patriarchae IV.

Τῆν ὑμετέραν θεοσιώτην, σοφωτάτην καὶ σεβασμιωτάτην αὐτῆς παναγιώτητος ἀδελφικῆς ἐν κυρίῳ κατασκαζόμεθα. Διὰ τοῦ ἁγίου Κρήτης καὶ ἁγίου Βοδανῶν ἐλάβομεν τὸ σεβασμιωπόθητον ἡμῶν ἀδελφικῶν αὐτῆς, καὶ εἶδομεν τὰ ἐν αὐτῇ σημειούμενα· ἀνέγνωμεν καὶ τὸ σχέδιον δις, καὶ εἶδομεν αὐτὸ κατὰ πάντα συμφωνοῦν τοῖς ἐκκλησιαστικῶν κανόσιν καὶ τῇ τάξει, καὶ πρὸς εὐχαρίστησιν τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν ὀρθοδόξων βουλγαρῶν· καὶ εἶδε διὰ τῶν παναγιῶν τῆς ὑμετέρας παναγιώτητος εὐχῶν λάβη καὶ ἢ ὑπόθεσις αὐτῆς εἰς πρὸς ἡσυχίαν καὶ αὐτῶν τῶν ἀδελφῶν μα; βουλγαρῶν καὶ τὴν ἀξιοπρέπειαν, καὶ τὰ δικαίωματα νὰ διασωθῇ, οἰκονομοῦσα συμφωνῶν ταῖς πατροπαράδοτοις κανονικαῖς διατάξεσι. Καὶ ταῦτα μὲν ταπεινῶς περὶ τῆς ἡμῶν γνώμης· εἰς δὲ τὰ πανάγια καὶ σεβασμιώτατος αὐτῆς ἐπὶ θεοῦ κλειστοῦ, ὀργιστῶν καὶ σωτηριωδέστατα.

Τῆς ὑμετέρας κωνσταντινουπόλεως ἡμῶν παναγιώτητος ἀγαπητῶς ἐν Χριστῷ ἀδελφῶς καὶ ὅλων κρόθυμος

† ὁ πρῶν Κωνσταντινουπόλεως Ἀνθίμος ὁ Βυζάντιος.

αὐτῶν, ἰουνίου θ'.

Sententia Anthimi patriarchae VI.

Παναγιώτατε, θεοσιώτατε καὶ σεβασμιώτατε οἰκουμένης πατριάρχα κύριε κύριε Γρηγόριε, ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ λίαν ἀγαπητῆ καὶ ἀξιοεβαστε ἀδελφε καὶ συλλειτουργῷ τῆς ἡμῶν μετριότητος· τὴν ὑμετέραν ἀξιοεβαστόν μοι ἀδελφικὴν κερυφὴν μετὰ τοῦ ἀνήκοντος σεβασμοῦ ἀδελφικῶς ἐν ἁγίῳ κινήματι καταγράφωμαι. Τὸ ἀνευ ἡμερημίως ἀξιοεβαστόν μοι πατριαρχικῶν αὐτῆς κινήσων μετὰ τοῦ σχεδίου περὶ τῆς ὑποθέσεως τοῦ βουλγαρικῦ ζήτηματος μετὰ πάσης τῆς δεούσης ἐλλαβεῖς ἀδεξίμην παρὰ τῶν ἀποσταλέτων ἁγίων ἀδελφῶν ἡμῶν. Ἀφ' ὃ ἀρυσόμενος κριτικῶς τὰς θεοκτικῆς αὐτῆς εὐχῆς, εἶδον ἐπιμένον τὰ ἴδια παρὰ τῆς ὑμετέρας θεοσιώτητος παναγιώτητος ἐνεκα τῆς μετῴρου εἰσῆτι μανοῦσης αὐτῆς ταύτης· τῆς ὑποθέσεως σκεψθέντα· ἅπαν καθυπερβάλλουσα καὶ τῇ ἡμῶν ἀδυναμίᾳ, διακαλεῖσθαι ὅπως μελετήσῃ· αὐτὸ ἀκριβοῦς διακονίῳσιν τῇ ὑμετέρᾳ βαθυνοίᾳ καὶ τὴν ἡμῶν ταπεινὴν γνώμην. Ἀδελφε ἀξιοεβαστέ! Ἄν καὶ τὸ δίδαγμα ὑπερταρεῖ τῆς δυνάμεως μου, πρὸς διατήρησιν ὅμως τῆς ὑπακοῆς· ἐμελέτησα αὐτὸ ἐσκεπμένως, ὡς διακαλεῖσθην· ἀλλὰ κατὰ τὴν ἡμῶν ἀσθενῆ γερωνικὴν γνώμην, θεωρῶ αὐτὸ πολλὰ προσβλητικόν

\* Godeon, op. cit., p. 186-92.

εις την αξιοπρέπειαν της εκκλησίας, οὐ μὴν δ' ἄλλὰ καὶ τέλος μαλιστινῶν ἐκ τοῦ βίου ἐφελέλφου σώματος. ἂν ἀντιταίνω εἰς τὴν ἀπόφασιν αὐτῆς, ἀλλὰ γνώμην δίδωμι, ἐπειδὴ ἐπιτάττωμαι, ὅτι τὸ σχέδιον αὐτὸ ὡς ἐν μυστικῶν νὰ παρασκευασθῆ, καὶ νὰ ληφθῆ φροντίς παρὰ τῆς εκκλησίας ἵνα διαρισθῆ ἐκ νέου μία μιῆ ἐπιτροπὴ, ἐξ ἀμφοτέρων τῶν ἀπερομένων μερῶν, ἵνα σκεφθῆ βαθύτερον κατὰ τούτου, ὅστε ὀκνησθεῖσθε καὶ ἐν γίνῃ ἔξ ταύτης τῆς ἐπιτροπῆς ἀπόφασις, ἢ εκκλησία νὰ ᾖται ἀπὸ ἀλλαγμένης τῆς κατηγορίας, διότι ἢ μονομερῶς γεγονυῖα ἴδῃ αὐτὴ ἀπόφασις, θὰ νὰ γένη νομίζω κατηγορίαν καὶ μῶμον εἰς τὴν εκκλησίαν, ὡς πρώτη αὐτῆ ὑπὸ μισαδελφίας κινουμένη ἔρριψε τὸν κβῶν τοῦ μαλισμοῦ. Ἐξ ἄλλου δὲ ἐν πρόκει, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, τὸ πρὸ τσοσούτων αἰώνων τὴν ἐρθεδοξίαν δεχθῆν ἔθνος, παρὰ τοῦ ἐν ἀγίοις πατρὸς ἡμῶν Θεοῦ πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως τοῦ ἰσποστόλου, καὶ ἐξ ἐκείνης τῆς ἐποχῆς ἀχρι τῆς σήμερον ἐν σῶμα μεθ' ἡμῶν, ἀνευ τινὸς διακρίσεως ἐν ἀπόσει ταῖς ἱεροταλαισίαις, ἐκτετακτοῦσι τε καὶ λοιπὰ θρησκευτικὰ τε καὶ ἔθνικα ἐρθεδοξον λογιζόμενον, ἐν πρόκει, λέγω, μίαν τοιαύτην παλαιότητα καὶ ὄρθην ἀγίαν οἰκοδομήν. πρώτη ἢ εκκλησία, ἢτις ἀνίγειραν αὐτὴν ἀπ' ἀρχῆς, ὡς εἶρηται, αὐτὴ ἢ ἴδῃ ἀνευ πολυειδούς, πολυτρόπου τε καὶ ἀνεκτικῆς προγεγονυίας ἀποπειρας, ἤδη νὰ καταστρέψῃ αὐτὴν. Ἡ εκκλησία, ὡς κοινὴ μήτηρ καὶ ἀνεξίκακος νύμφη τοῦ Χριστοῦ, ὀφείλει, ἵνα μεταχειρισθῆ κατὰ λογῆς ἡσιον τρόπον ἵνα παραμαρτυρῆ τὰ τέκνα αὐτῆς ὑπὸ τὰς πτέρυγας αὐτῆς, ὡς ἢ ὄρνις τὰ νοσία αὐτῆς. Ποῦ φέσσομεν δὲ, ἀδελφεῖ, τὴν ἐρώτησιν τοῦ ἀποστόλου Παύλου πρὸς τὸν κύριόν μας: „Ποσάκις ἀμαρτήσῃ εἰς ἐμὲ ὁ ἀδελφός μου, καὶ ἀφήσω αὐτῆ; ὡς ἐπτάκις;“ καὶ τὴν ἀπάντησιν τοῦ κυρίου μας: „Οὐ λέγω σοι ὡς ἐπτάκις, ἀλλ' ὡς ἑβδομηκοντάκις ἐπτά!“ Ἀόριστος ἀμνηστία καὶ ἀφεσις! Καὶ ὁ ἀπόστολος Ἰάκωβος διδάσκει ἡμᾶς, λέγων: „Ἐάν τις ἐν ἡμῖν πλανηθῆ ἀπὸ τῆς ἀληθείας, καὶ ἐπιστρέψῃ τις αὐτόν, γινώσκωτε, ὅτι ὁ ἐπιστρέψας ἀμαρτωλὸν ἐκ πλάνης ὁδοῦ αὐτοῦ οὔτως ψυχὴν ἐκ θανάτου, καὶ καλύψει πλῆθος ἀμαρτιῶν.“ Ὁ δὲ θεὸς Χρυσόστομος εἰς τὴν 1α' ὁμιλίαν ὅπου κἀμει εἰς τὴν πρὸς Ἐφεσίους ἐπιστολὴν τοῦ ἀποστόλου Παύλου, λέγει: „Οὐδὲν οὕτως παροξύνει τὸν θεὸν ὡς τὸ εκκλησίαν διαιεσθῆναι· κἀν μωρία ὡμῶν ἐργασάμενοι καλὰ, τὸν τὸ σῶμα αὐτοῦ διατεμνόντων οὐκ ἐλάττωνα δώσομεν δικὴν, ὡς τὸ πλήρωμα κατατέμνοντες τὸ εκκλησιαστικόν...“ καὶ κἀλιν: „Ἄνθ τις ἀγιος ἐφθέγγατο, ὅτι οὐδὲ μαρτυρίου αἵμα ταύτην δύναται ἐξαιλεῖν τὴν ἀμαρτίαν,“ καὶ κἀλιν: „Διὰ τοῦτο καὶ ἡμεῖς ταῦτα φασίμεν, ἵνα ὅμιν μὴ ἐξῆ κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν λέγειν, οὐδεὶς ἡμῖν εἶπεν, οὐδαί· διασταλάτο, ἠγνοήσαμεν, οὐδὲν ἠγνοήσαμεν τὸ ἀμαρτήμα εἶναι· διὰ τοῦτο λέγω, καὶ διαμαρτύρομαι, ὅτι τοῦ εἰς ἀφρασιν ἐμπεσῆν τὸν εκκλησίαν σχίσαι οὐκ ἐλάττω ἐστὶ κακόν.“ Καὶ κἀλιν: „Φρίττεις ταῦτα ἀκούων; ἀν-τίπως, ἐμὲ βόσκουσιν, φρίττεις· καὶ τὸν δεσπότην σου σκαρῖττεις, καὶ οὐ φρίττεις; τὰ μέλη τὰ δεσποτικὰ διακρίνεις, καὶ οὐ τρέμεις; οἶκος ἐστὶν ἢ εκκλησία πατρικός, ἐν σῶμα καὶ ἐν πνεύμα.“ Καὶ κἀλιν, ἐπὶ τίλους λέγει: „Εἰ μὲν οὖν κατὰ τῶν ταῦτα ὀκνησθεῖσθε, ἔσομαι παραχωρησὸς τῆς ἀρχῆς ὅπου κατ' ἐν βούλοισθε, μόνον εκκλησία ἐστὶν μία.“ Ἐγὼ μὲν, ἀξιοθέβωτα ἀδελφεῖ! ἐμολογῶν τὴν ἀδυναμίαν μου, ἵνα μὴ ὑποπίσω δὲ εἰς τὸ τῆς παρακοῆς ἀμαρτήμα, ἐκὼν ἀέκων, ταῖς εὐπροσδέκταις αὐτῆς ὡσεὶς ἑαυτοῦ, ὑπέμνησα αὐτῆ: ἀνοήτως, ἀπαιρ ἢ ἀσθενῆς γερωνική μου διάνοια ἐνεθυμήθη. Ἡ δὲ ὑμετέρα ἀξιοθέβωτος μοι περίνοια, ὡς παρὰ θεοῦ ταγαμένη ὅπως διευθύνῃ γὰ τὴν εκκλησιαστικὰ καὶ ἔθνικα πράγματα, ποιησάτω ὅπως κατ' αὐτοῦ φετισθῆ. Ἐξαιτούμενος δὲ τὰς θεοποιθεῖς αὐτῆς εὐχὰς εἰς βοήθειάν μου, μένω μὲ τὸ ἀνηκὸν ἀδελφικὸν σέβας τῆς ὑμετέρας θεοτετῆς καὶ ἀξιοθέβωτου μοι

παναγιότητος ἀγαπιότητος ἐν Χριστῷ ἀδελφός· καὶ ἕως πρόθυμος

† ὁ πρῶτον Κωνσταντινουπόλεως Ἀνθίμος.  
Τῆ 15ῃ ἰουνίου 1867. Κανδύλας.

*Sententia Cyrilli patriarchae VII.*

Παναγιώτατε, θεοτάτε καὶ σεβασμιώτατε οἰκουμένη κατρίρχα, ἐν Χριστῷ τῷ θεῷ λίαν ἀγαπητὴ καὶ κατεπόθητα ἀδελφὴ καὶ συλλειτουργὴ κύρια κύρια Γρηγόριε, τῆ σεβασμίας αὐτῆς κορυφῆ τὴν ἐκ μέσης ψυχῆς ἐν Χριστῷ ἀδελφικὴν ἀποκαρῶν ἀποκρίσασιν. Τὸ διὰ τῶν ἐν Χριστῷ ἀδελφῶν, τοῦ τε Κρήτης κυρίου Διονυσίου καὶ Βεδενῶν κυρίου Νικοδήμου ἐπιδοθῆν ἡμῖν σεβαστὸν αὐτῆς πατριαρχικὸν κητάκιον ὑπὸ ἡμερομηνίαν τ' τοῦ παρόντος μηνός, ἀγμῆως κομισάμενοι, ἔγνωμεν ἐν συνέλφ τὴν ἐμπρονα βουλὴν καὶ πρόνοιαν, ἢν καταβάλλει πρὸς λύσιν τοῦ πρὸ πολλοῦ, ὡς μὴ ὀφείλει, λεγόμενου ζητήματος, καὶ μωρία ὅσα ἀλλῆ τῆ τῆ εκκλησίᾳ τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆ ἱερῆ ἀδελφότητι παρασχόντος, οὐ μόνον δὲ, ἀλλὰ καὶ τὸ ἐπισυνημμένον σχέδιον τὸ περιγράφον τοὺς ἔρους; ἐφ' οἷς πρόκειται γενέσθαι τὴν κατ' εκκλησιαστικὴν οἰκονομίαν καὶ συγκατάβασιν λύσιν ταύτην, περισεκαμμένως διαλθόντες, καὶ τὰς προφορικὰς διασαφίσεις τῶν εἰρημμένων ἀδελφῶν ἀποροσθέντες, ἔγνωμεν, ὅτι ἄπαν τὸ ἐν τῷ σχεδίῳ τούτῳ περιεχόμενον, οὐ μόνον ἀρκούντως ἱκανοποιεῖ τὰς ἀπαιτήσεις τῶν ἀδελφῶν βουλγάρων, εἰ γὰ οὕτοι πρὸς χριστιανικὸν σκοπὸν ἀφορῶσιν· ἀλλὰ καὶ (ὅσαρ πρῶτιστον) τοῖς ἱεραῖς καὶ πατροπαραδότοις θεσμοῖς καὶ κανόσι καὶ τοῖς ἀπαργραπτοῖς δικαίωμασι τοῦ οἰκουμενικοῦ θρόνου οὐκ ἀντιλέγει.

Ἐπειδὴ τοῖνον ἢ σεβασμία αὐτῆς παναγιότητος ἐν-πρεσθῆ ἐκλήθησται καὶ τὴν ἡμετέραν ἐπὶ τούτοις ταπεινὴν γνώμην, ἀπαντώντας, πρῶτιστως μὲν διακωνθανόμεθα μετὰ πόθου τὰ τῆς εὐκαταίας ἡμῖν ἀγαθῆς αὐτῆς ὑγείας, ἐπομένως ἀποφανόμεθα, ὅτι ἐσμέν πληρέστατα σύμφωνοι, μηδὲν ἔχοντες οὐτε ἀφανεῖν, οὐτε προσθεῖναι· διὸ καὶ ἐξαποτύμεθα θερμῶς παρὰ τοῦ ἀρχόντος τῆς εἰρήνης κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὅπως δι' ἀποταλασματικῆς ἐπιτυχίας καὶ ἐνώσεως τῶν διαστώτων, εὐδοκίῃ ἐπιστάθῃ τὰς προσπαθείας αὐτῆς πρὸς ἰουχίαν καὶ εὐμηνίαν τῆς εκκλησίας. Τὰ δὲ πανάγια αὐτῆς ἐτη εἰεν θεόθεν ἐπι πλεῖστα καὶ οὐσητριωδέστατα.

Τῆς θεοτετῆς καὶ σεβασμιωτέτης αὐτῆς παναγιότητος ἀγαπιότητος ἐν Χριστῷ ἀδελφός· καὶ ἕως πρόθυμος

† ὁ πρῶτον Κωνσταντινουπόλεως Κύριλλος.  
„αυξ“, ἰουνίου 1867.

*Sententia Sophronii patriarchae III.*

Παναγιώτατε, θεοτάτε καὶ σεβασμιώτατε οἰκουμένη κατρίρχα, ἐν Χριστῷ τῷ θεῷ λίαν ἀγαπητὴ καὶ κατεπόθητα ἀδελφὴ καὶ συλλειτουργὴ τῆς ἡμῶν ματριότητος, κύρια κύρια Γρηγόριε, τὴν προσφιλοτάτην ἡμῖν αὐτῆς σεβασμίαν παναγιότητα ἀδελφικῶς ἐν κυρίῳ κατασκευάσασιν ὑπερβίστα προσγορεύομεν. Δεξάμενοι χθὲς κατὰ λύχνον ἀφῆς τὸ ἀπὸ τῆς τ' τοῦ ἰσταμένου σεβασμίου ἡμῖν αὐτῆς ἀδελφικὸν κητάκιον ἀνέγνωμεν αὐτὸ μετὰ προσοχῆς, καὶ μετ' ἐπιστοσίας ἐμελετήσαμεν τὸ κατὰ οὐ ποιεῖται μείαν σχέδιον πρὸς λύσιν τοῦ βουλγαρικοῦ ζητήματος, ὅσαρ ἐπαρουσιώθη ἡμῖν ὑπὸ τῶν ἐν Χριστῷ ἀγαπητῶν ἀδελφῶν τοῦ τε ἀγίου Κρήτης καὶ τοῦ ἀγίου Βεδενῶν. Ἐπειδὴ δὲ προσκαλούμεθα ὑπὸ τῆς σεβασμίας ἡμῖν αὐτῆς παναγιότητος, ἵνα διακοινώσωμεν αὐτῆ τὴν ἐπὶ τούτου σάφην καὶ γνώμην ἡμῶν, ἀποκαρῶμεθα διὰ τοῦ παρόντος ἡμῶν ἀδελφικῶς, ὅτι τὸ ἐν λόγῳ σχέδιον, καθόλου τε καὶ κατὰ μέρος θεωρούμενον, φαίνεται καὶ ἡμῖν εὐστόχως σκοποῦν ὅπως καὶ τὰς ἀιτήσεις τῶν

ἀδελφῶν βουλγάρων ἱκανοποίησιν καὶ τὰ κανονικὰ ἀδικαιώματα τοῦ πατριαρχικοῦ θρόνου ἀλλάγηται τη-  
 ρήσῃ, τῇ τῆς οἰκονομίας μέτρῃ ἐν τῇ δυσχερεῖα ταύτῃ  
 τῶν πραγμάτων χρέμενον, ὅσον ὁλόν τε κανονικώτερον,  
 καὶ ὅσον τε συμφωνώτερον πρὸς ἄλλα ἔκτακτα οἰκονο-  
 μικὰ μέτρα, εἶνε κατὰ διαφόρους καιροὺς ἐπισημα-  
 θῆσαν τῇ ἐκκλησίᾳ ὑπὸ τῆς ἀνάγκης καὶ δι' ἐπισήμων  
 ἐκκλησιαστικῶν τῶμων ἢ πρόξεων καθιερωθέντων. Ἐν  
 τούτοις ἐπειδὴ, ὡς κἀλλιστα γινώσκαι ἡ σεβασμία  
 ἡμῶν αὐτῆς παναγιότης, δις ἐν τῇ διαστήματι μίαι  
 πενταετίας πρόβῃ ἡ ἐκκλησία εἰς ἐπισήμους ἀποφά-  
 σεις ἐπὶ τοῦ πολυθρῦλλήτου, ὡς μήποτε ὄφειλε, κατα-  
 στασις βουλγαρικοῦ τούτου ζητήματος, καὶ κατὰ  
 δυστυχίαν οὕτω διὰ τῆς πρώτης, τῆς γενομένης ἐπὶ  
 τοῦ παναγιωτάτου καὶ σεβασμιωτάτου ἡμῶν προκατό-  
 χου κύρ. Ἰωακείμ καὶ δι' αὐτοκρατορικοῦ φερμανίου  
 κυρωθείσης, οὕτω διὰ τῆς δευτέρας, τῆς πρὸ τριῶν  
 ἐτην ἐπὶ τῶν ἐν ἐκτὰ συνεδριάσεων ἀκαριασθείσης  
 καὶ τῇ ὑψηλῇ κύλῃ ἀκολούθως διὰ τὰ παραιτέρω ὑπο-  
 βληθείσης, οὐδενὸς ἀποτέλεσμα, ἀλλ' ἐξ ἐναντίας,  
 τοσοῦτ' ἄλλο ἀκατηχητότερον ἀπέβαινον οἱ λεγόμε-  
 νοι τῶν βουλγάρων ἀντιπροσώπων ὅση ἔβλεπον τὴν  
 ἐκκλησίαν πλείονα προσοχὴν διδοῦσαν εἰς τὰς αἰτή-  
 σεις αὐτῶν, διὰ ταῦτα πάντα ἐσόμεθα, νομίζομεν,  
 συγγνωστοί, ὅτι ἐπισυνάκτοντες ὑποβάλλομεν τῇ συνέσει  
 αὐτῆς τὴν ἐξῆς ταπεινὴν ἡμῶν γνώμην· ἔστι δὲ αὕτη,  
 τὸ νὰ καταβληθῇ ἡ προσήκουσα φροντίς ὅπως μὴ καὶ  
 αὐθι: ἐκτεθῇ ἐπὶ ματαίῃ ἡ ἀξιοπρέπεια τοῦ πατρι-

αρχικοῦ θρόνου τρίτην ταύτην φοράν καὶ περιφρονηθῇ  
 ὑπὸ τῶν ἰσχυρῶν ἐπιθετικώτερον χαρακτῆρα ἀναλαμ-  
 βανόντων ἀντιπροσώπων τῶν βουλγάρων. Ἐνταῦθεν  
 πρὸς ἀποφυγὴν τούτου καὶ πρὸς πλείονα ἐσπέριαν  
 τῆς ἐκκλησίας, θεωροῦμεν ἀναγκαῖον καὶ συνεπὲς πρὸς  
 τὴν φύσιν τῶν πραγμάτων ἐν ἐκ τῶν δύο· ἢ νὰ ζη-  
 τήσῃ προηγουμένως ἡ ἐκκλησία διὰ τῆς ὑψηλῆς κύλης  
 ἀπάντησιν παρὰ τῶν βουλγάρων παρὶ τῆς γενομένης  
 δευτέρας ἀποφάσεως πρὸς λύσιν τοῦ ζητήματος, καὶ  
 ἀφοῦ μὲθ' οὗτω, κατ' ἀναφορὰν πρὸς ἑαυτὸν ἄρθρον,  
 τοὺς λόγους δι' οὓς δὲν ἐγένετο ἕκ' αὐτῶν παραδεκτὸν  
 τὸ σχέδιον ἐκεῖνο, τότε νὰ σκεφθῇ περὶ ἑτέρου σχε-  
 δίου κατὰ συνέπειαν τῶν γενησομένων παρατηρήσεων,  
 ἢ ἄλλως νὰ εἰρηθῇ ὁ τρόπος ὅπως νὰ προβῶσι πρῶ-  
 τοι οἱ βούλγαροι προτείνοντας τοιοῦτο μέτρον, ὅ ἐστι:  
 τὴν ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας ἀναγνώρισιν ἰδίου βουλγαρικοῦ  
 θέματος, καὶ ἡ ἐκκλησία νὰ φανῇ τότε συγκαταβαίνουσα  
 καὶ οἰκονομικῶς παραδεχομένη διὰ παραχωρήσεως  
 ἰδικαιῶν ἐκκλησιαστικῶν προνομίων, ὅποιον ποιεῖται:  
 μναίαν τὸ ἀποσταλὴν ἡμῶν νέον σχέδιον. Καὶ ταῦτα  
 μὲν κατ' ἡμῶν ἀποκριτικῶς. Ἐλεῖ δὲ τὰ παντὶα  
 αὐτῆς ἐπὶ θεῶθεν ὅτι κλείστα, ὕγιενά καὶ σωτηρια-  
 θέστατα.

Τῆς προσφιλεστάτης ἡμῶν αὐτῆς σεβασμίας παν-  
 αγιότητος ἀγαπητῆς ἐν Χριστῷ ἀδελφῆ, καὶ ὅλων  
 πρόξεμων

† ὁ κρῆν Κωνσταντινουπόλεω: Σωφρόνιος.

Ἐν Ἡριγλήκῃ, αὐγῆς, ἰουνίου δ'.

40.

SCRIPTUM GUBERNII TURCICI QUO DUO SCHEMATA EXHIBENTUR AD COMPOENDUM BULGARICUM NEGOTIUM \*  
 1868 octobris 3 15.

Τεσκερί: (διάγγελμα) τοῦ ὑπουργείου τῶν  
 ἐξωτερικῶν τῆς ὑψηλῆς κύλης πρὸς τὸν  
 παναγιώτατον οἰκουμηνικόν πατριάρχη  
 μετὰ δύο σχεδίων λύσεως τοῦ βουλγαρικοῦ  
 ζητήματος.

*Teşkerî (adresse) du ministère des affaires étrangères  
 de la Sublime Porte à sa sainteté le patriarche œcu-  
 ménique avec deux projets de solution de la question  
 bulgare.*

Ἐπειδὴ τὸ βουλγαρικὸν ἔθνος ἀποχωρισθὲν πρὸ  
 ἱκανοῦ ἤδη χρόνου τῆς πνευματικῆς διοικήσεως τῆς  
 ῥωμαϊκῆς ἐκκλησίας, ἐπιθυμεῖ νὰ διατελῇ ὑπὸ τὴν  
 διοίκησιν τῶν πνευματικῶν ἀρχηγῶν τοῦ ἰδίου αὐτοῦ  
 ἔθνους· καὶ ἐπειδὴ πρὸς ἐξέτασιν τῶν τῆς ὑψηλῆς κύλης  
 καθυποβληθειῶν αἰτήσεων, ἐν καὶ συνεκροτήθησαν  
 πολλαὶ ἐπιτροπαί, καὶ καταβλήθη πᾶσα σπουδὴ καὶ  
 προσπάθεια πρὸς διατήσιν τοῦ πράγματος μὴ τινος  
 τῶν πατριαρχίων θυσίας, ὡς καὶ τινος ἐκ τῶν αἰτή-  
 σῶν ἑαίνων, δὲν καταρθεῖ ὁμοῦ ἵνα ὁμοφωνήσω-  
 σιν ἀμρότητα τὰ μέρη· καὶ ἐπειδὴ, καθόσον εἶναι  
 ἀναγκαῖον ἡ διατήρησις τῶν δικαιωμάτων, ἀσπουσίῳ  
 καὶ προνομίῳ τοῦ ῥωμαϊκοῦ πατριαρχείου, κατὰ το-  
 σοῦτον ἀπαιτεῖται καὶ ἡ διατήρησις τῶν εἰς πᾶσαν  
 τάξιν ὑπηκόων τῆς κρατικῆς βουσιλείας ἐπιδαφίλου-  
 μένων ὑψηλῶν συγκαταβάσεων ὡς πρὸς τὴν ἐλευθέρην  
 ἐξέτασιν τῶν θρησκευτικῶν αὐτῶν· καὶ ἐπειδὴ ἡ  
 κατάστασις αὕτη, εἰς ἣν εὐρίσκονται τὰ πράγματα  
 ἀπ' ἑαυτοῦ ἀνεφύῳ τὸ ζήτημα τοῦτο, δὲν εἶναι δυνατὸν  
 νὰ ἐξακολουθῇ διὰ ταῦτα πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦ νὰ  
 εἰρηθῇ εἰς τρόπον διαιτήσεως, ὅστις νὰ μὴν ἤθελε  
 προσβῆλθαι τὰ δικαιώματα καὶ τοὺς θεμελιώδεις θρη-  
 σκευτικοὺς κανόνας, καὶ νὰ μεταβληθῇ οὕτως ἡ ἐκ  
 τοῦ ζητήματος τούτου ὀφισταμένη ἤδη, ὡς εἴρηται,  
 ἰσχύνοια εἰς ἰσχυρίαν, ἡ ὑψηλὴ κύλη ἐλαβὲν ὑπ' ἑαυ-  
 τῆς δύο σχέδια, εἶνε καὶ μελετηθέντα ἀκριβῶς καὶ ἐμ-  
 βριθῶς ἐν τῷ ὑπουργικῷ συμβουλίῳ, στέλλονται ἐπι-  
 κλείστως εἰς τὰ πατριαρχεῖα.

La nation bulgare, séparée depuis quelque temps  
 de l'administration spirituelle de l'église grecque,  
 désire se placer sous l'administration de ses pro-  
 pres chefs spirituels. Bien que plusieurs commis-  
 sions aient été formées successivement pour exa-  
 miner les demandes adressées à la Sublime Porte  
 et que de grands efforts aient été faits pour arriver  
 à un arrangement basé sur des concessions réci-  
 proques, il n'a pas été possible d'établir une en-  
 tente entre les deux parties. Considérant que si  
 le maintien des privilèges et immunités du patriar-  
 cat grec est nécessaire, il n'est pas moins nécessaire  
 que les hautes faveurs accordées par le gouverne-  
 ment impérial à toutes les classes de ses sujets  
 relativement au libre exercice de leurs cultes soient  
 également maintenues, et que l'état de choses exi-  
 stant depuis que cette question a été soulevée ne  
 peut durer plus longtemps; la Sublime Porte, dési-  
 rant trouver un moyen d'arrangement qui ne soit  
 pas contraire aux droits et canons fondamentaux  
 de l'église, afin que la discorde actuelle puisse être  
 remplacée par le calme, a pris en considération  
 deux projets qui après être été mûrement exami-  
 nés dans le conseil des ministres sont envoyés  
 ci-joint au patriarchat.

\* B. D. Calliphron, tom. cit., p. 76-9; Codex, op. cit., p. 186-9. Primum prodierat tum graeco tum gallice in libello: ἀπάντησις τῆς τοῦ Χριστοῦ μεγάλης ἐκκλησίας πρὸς τὰ κατὰ τῆς ὑψηλῆς κύλης ἀποσταλθέντα ἔγγραφα περὶ τοῦ βουλγαρικοῦ ζητήματος. Ἐν μηνί νοεμβρίῳ 1868. Ἐν Κωνσταντινουπόλει, τυπικὸς „Βυζαντινός“, p. 11-5. Réponse du patriarche œcuménique à la récente communication de la Sublime-Porte concernant la question bulgare. Novembre 1868. Constantinople, imprimerie de „Byzantio“, p. 8-6. Utrunque textum placuit exhibere.

Ἐπειδὴ ὁ κύριος σκοπὸς τῆς ὑψηλῆς κυβερνήσεως ἂν ὡς πρὸς τὸ ἀντικείμενον τοῦτο εἶναι ἡ συνδιελλαξίς, καὶ σὺν αὐτῇ τὸ νὰ φθάσῃ εἰς μίαν δικαίαν ἀπόφασιν· καὶ ἐπειδὴ τὰ σχέδια ταῦτα δὲν ἀφοροῦσι τὴν θρησκείαν (καθότι ὡς πρὸς τὰ τοιαῦτα ζητήματα, τὰ ἀφοροῦντα καθαρῶς τὴν θρησκείαν, ἀπέχει πάντοτε τοῦ ἐκπερῆναι γνώμην κατ' αὐτῶν), ἡ ὑψηλὴ κύβη ἐπιθυμῶν ἵνα μελετηθῶσι ταῦτα, λαμβανομένων συγχρόνως ὑπ' ἑξῆς καὶ τῶν καιρικῶν ἀναγκῶν, καὶ ὅσον οὐκ αὐτὴ γίνῃ παραδεκτὴν ἐν τῶν δύο τούτων σχεδίων, ἢ εὐρεθῇ ἐν ἄλλο μέτρῳ παραδεκτὴν ἀμφοτέρωθεν, καὶ οὕτω δοθῇ ἐν τέρμα εἰς τὴν ὑπόθεσιν ταύτην, ἕπει καὶ νὰ καθυποβληθῇ εἰς τὴν ὑψηλὴν κύβη.

1285 Ἰεμαΐ-αχ'ρ 28 (1868 ὀκτωβρίου 3).

#### Σχέδιον Α΄.

α'. Εἰς ὅποιονδήποτε μέρος τῆς αὐτοκρατορικῆς ἐπικρατείας ὑπάρχουσι κάτοικοι, βούλγαροι μὲν τὴν καταγωγὴν καὶ τὴν γλῶσσαν, ὀρθόδοξοι δὲ τὸ θρησκονομα, οὗτοι θέλουσιν ἔχει τὸ δικαίωμα τοῦ ἐκλέγειν διὰ τὰς ἐκκλησίας των καὶ διορίζειν ἱερεῖς, εἰδότας τὴν ἰδίαν αὐτῶν γλῶσσαν.

β'. Εἰς τὰς ἐπαρχίας, τῶν ὁποίων οἱ κάτοικοι εἰσὶ τὸ πλεῖστον βούλγαροι, οἱ μητροπολίται θέλουσιν εἶναι βούλγαροι· εἰς ἐκείνας δὲ, τῶν ὁποίων οἱ κάτοικοι εἰσὶν οἱ πλεῖστοι γραικοί, θέλουσιν εἶναι καὶ οἱ μητροπολίται γραικοί· ἐὰν οἱ κάτοικοι μίᾳ ἐπισκοπῆς, τῆς ὁποίας ὁ μητροπολίτης θέλει εἶναι βούλγαρος, εἰσὶν οἱ πλεῖστοι γραικοί, θέλει εἶναι καὶ ὁ ἐπίσκοπος γραικός· καὶ τανάπαλιν, ἐὰν οἱ κάτοικοι μίᾳ ἐπισκοπῆς, τῆς ὁποίας ὁ μητροπολίτης εἶναι γραικός, εἰσὶν οἱ πλεῖστοι βούλγαροι, θέλει εἶναι καὶ ὁ ἐπίσκοπος αὐτῆς βούλγαρος· θέλουσι δὲ ὑπέκεισθαι, οἱ μὲν ἐν τῇ βουλγαρικῇ μητροπόλει γραικοὶ ἐπίσκοποι τῇ βουλγαρικῇ μητροπόλει, οἱ δὲ ἐν τῇ γραικικῇ μητροπόλει βούλγαροι ἐπίσκοποι τῇ γραικῇ μητροπόλει.

γ'. Πρὸς ἐποπτείαν τῆς πνευματικῆς διοικήσεως τῶν βουλγαρικῶν ἐκκλησιῶν θέλει διαμῆναι ἐν Κωνσταντινουπόλει εἰς μίαν μητροπολίτην, ἔχων παρ' ἑαυτῆ ἀθροισμα παρὶ τὴν διαχείρισιν τῶν πνευματικῶν.

δ'. Οἱ βούλγαροι μητροπολίται καὶ ἐπίσκοποι ἐκλεγόμενοι ὑπὸ τοῦ βουλγαρικοῦ πνευματικοῦ ἀθροίσματος, θέλουσι διορίζεσθαι μὲ ὑψηλὴν βεράτιον.

ε'. Ὡς πρὸς τὴν ἐκλογὴν τῶν πνευματικῶν αὐτῆς ἀρχηγῶν καὶ τὴν πνευματικὴν διοίκησιν, ἡ βουλγαρικὴ ἐκκλησία θέλει μὲν εἶναι ἐν ὅσῳ καχυποψούμενον καὶ ἀνεξάρτητον· ἀλλ' ὡς πρὸς τὴν πνευματικὴν ἐπιμέρῃσιν τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἀρχηγῶν, καὶ εἰς τὰ λοιπὰ θρησκευτικὰ ἀντικείμενα, θέλει ἔχει τὴν ἀναφορὰν εἰς τὴν κεντρικὴν ἀρχὴν, ἧτοι εἰς τὴν πατριαρχεῖαν Κωνσταντινουπόλεως, φέρουσαν τὸν ἐξαιρετικὸν τίτλον „οἰκουμενικός“, μνημονεύοντας, κατὰ τὰ καθεστῶτα, τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ.

ς'. Εἰς τὰς καθέρας μητροπολιτῶν καὶ ἐπισκοπῶν θέλουσιν ἐνοικεῖ ἐκεῖνοι, οἵτινες ἠθέλον εὐρεθῆ ἀρχηγοὶ ἐξ οὐδεήτινος ἔθνους· εἰς ὅσας δὲ ἐκκλησίας ἐκκλησιαζόμεναι ἀποκλειστικῶς μέχρι τοῦδε οἱ βούλγαροι, αὗται θέλουσι μείνει εἰς αὐτοὺς· εἰς ὅσας δὲ ἀπὸ κοινού μετὰ τῶν γραικῶν συνεκκλησιαζόμεναι καὶ οἱ βούλγαροι, αὗται θέλουσι μείνει εἰς τοὺς γραικοὺς, οἱ δὲ βούλγαροι θέλουσιν ἀνεγείρει νέας ἐκκλησίας.

ζ'. Ἡ βουλγαρικὴ πνευματικὴ σύνοδος σχηματιζομένη, θέλει καθυποβάλλει ἑαυτὴν κανονισμοῦ τῇ ὑψηλῇ κύβη, ὀρίζουσα τὰ καθήκοντα ἑαυτῆς τε καὶ ἐν γένει τῶν πνευματικῶν ἀρχηγῶν, τὸν τρόπον τῆς ἐκλογῆς αὐτῶν, καὶ τὴν πνευματικὴν διοίκησιν τῆς ἐκκλησίας, ὅτινα καὶ θέλουσιν ἐφαρμοσθῆ, ἀφ' οὗ ἠθέλον γίνεαι παραδεκτά.

#### Σχέδιον Β΄.

α'. Εἰς ὅποιονδήποτε μέρος τῆς αὐτοκρατορικῆς ἐπικρατείας ὑπάρχουσι κάτοικοι, βούλγαροι μὲν τὴν καταγωγὴν καὶ τὴν γλῶσσαν, ὀρθόδοξοι δὲ τὸ θρη-

Comme le but principal du gouvernement impérial est d'arriver à une décision équitable par la voie de la conciliation et comme les projets en question ne touchent pas à la religion (car le gouvernement impérial s'abstient toujours de donner son avis dans les questions purement religieuses), la Sublime Porte désire que ces projets soient étudiés avec considération des nécessités de l'époque, et que l'un des deux soit accepté le plus tôt possible, ou bien qu'un autre moyen agréé de part et d'autre soit trouvé et lui soit soumis afin que cette affaire reçoive une solution.

Tchémaï-ul-ahir 28. 1285 (3 octobre 1868).

#### Projet I.

1. Partout où dans l'empire se trouvent des habitants d'origine bulgare, parlant la langue bulgare et professant la religion orthodoxe, ils auront le droit d'élire pour leurs églises et de nommer des curés qui connaissent leur langue.

2. Dans les provinces où les bulgares sont les plus nombreux, les métropolitains seront bulgares; dans celles où les grecs sont les plus nombreux, les métropolitains seront grecs: Si dans un évêché dont le métropolitain est bulgare les grecs sont les plus nombreux, l'évêque sera grec: et vice-versa, si dans un évêché dont le métropolitain est grec les bulgares sont les plus nombreux, l'évêque de ce diocèse sera bulgare. Les évêques grecs qui se trouveraient sous la juridiction d'une métropole bulgare dépendront du métropolitain bulgare; et les évêques bulgares qui se trouvaient sous la juridiction d'une métropole grecque dépendront du métropolitain grec.

3. Pour surveiller l'administration spirituelle des églises bulgares, un premier-métropolitain séjournera à Constantinople ayant auprès de lui une réunion administrant les affaires spirituelles.

4. Les métropolitains et les évêques bulgares seront élus par la réunion spirituelle bulgare et seront nommés par l'empereur.

5. Pour ce qui concerne le choix de ses chefs spirituels et l'administration spirituelle, l'église bulgare formera un corps séparé et indépendant; mais pour ce qui concerne la confirmation spirituelle de ces chefs et les autres questions religieuses, l'église bulgare devra en référer à l'autorité centrale, c'est-à-dire au patriarche de Constantinople qui porte le titre exceptionnel d'*oecuménique* et qui doit avoir le *memento* selon les règles établies.

6. Les métropoles et les évêchés seront habités par ceux qui se trouveraient être chefs de l'une ou de l'autre nation. Les églises qui étaient exclusivement fréquentées par des bulgares, resteront aux bulgares; les églises qui étaient fréquentées en commun par des grecs et des bulgares resteront aux grecs, et les bulgares bâtiront de nouvelles églises.

7. Le synode spirituel bulgare devra soumettre à la Sublime Porte, dès qu'il sera constitué, un projet de statuts réglant ses attributions et les attributions des chefs spirituels bulgares en général, ainsi que le mode d'élection de ces derniers et l'administration spirituelle de l'église bulgare. Ces statuts seront appliqués après avoir été approuvés.

#### Projet II.

1. Partout où dans l'empire se trouvent des habitants d'origine bulgare, parlant la langue bulgare et professant la religion orthodoxe, ils auront



σχεμα, οὗτοι θέλουσι ἔχει τὸ δικαίωμα τοῦ ἐπιλέγειν διὰ τὰς ἐκκλησίας τῶν καὶ διορίζειν ἱερεῖς, εἰδότες τὴν ἴδιαν αὐτῶν γλῶσσαν.

β'. Οἱ ὀρθόδοξοι βούλγαροι θέλουσι ἔχει εἰς ἕκαστον βλαγιτί, τὸ ὅπεσον θέλουσι, ἀνὰ ἓνα μητροπολίτην, εἰς ἕκαστον δὲ σαντζάκιον ἀνὰ ἓνα ἐπίσκοπον.

γ'. Πρὸς ἐκποσίαν τῆς πνευματικῆς διοικήσεως τῶν βουλγαρικῶν ἐκκλησιῶν θέλει διαμείνει ἐν Κωνσταντινουπόλει εἰς μίας-μητροπολίτης, ἔχων κατ' ἐαυτὸν ἀθροίσμα διακριζόμενον τῆ πνευματικῆ.

δ'. Ἐπειδὴ αἱ τῶ βουλγαρικῶν πατριαρχικῶν προσητημένα ἐπαρχία θέλουσι διαμείνει εἰς τὴν αὐτὴν κατάστασιν, οἱ δὲ πνευματικοὶ αὐτῶν ἀρχηγοὶ εἰς τὰς θέσεις τῶν, ὡς καὶ πρότερον, οἱ βούλγαροι μητροπολίται καὶ ἐπίσκοποι θέλουσι κατοικεῖν εἰς τὰ βλαγιτία καὶ σαντζάκια ἐντὸς τῶν πόλεων καὶ κωμοπόλεων, εἰς τὰς ἑποῖα: δὲν ἔχουσι ἕδρας εἰ γραικοὶ μητροπολίται καὶ ἐπίσκοποι, καὶ θέλουσι τιλοφορεσθαι μὲ τὸ ἔνομα μητροπολίτης ἢ ἐπίσκοπος τοῦ μέρους ἐκείνου, εἰς τὸ ὅπεσον θέλουσι κατοικεῖν.

ε'. Καθὼς εἰ τὴν καταγωγὴν γραικοὶ κάτοικοι θέλουσι ὑπόκεισθαι εἰς τοὺς γραικοὺς πνευματικοὺς ἀρχηγούς, οὕτως καὶ οἱ βούλγαροι οἱ θέλοντες νὰ διαμείνωσιν ὑπὸ τὴν διοίκησιν τῶν πνευματικῶν γραικῶν ἀρχηγῶν εἶναι ἐλεύθεροι: ἀλλὰ τὸ νὰ ἴναι ὡς ἐκ τούτου βούλγαρος ἐπίσκοπος εἰς ἓν σαντζάκιον, τούτο ἐξαρτάται ἐκ τῆς αἰτήσεως τοῦ κλειστότου μέρους τῶν κατοίκων βουλγάρων.

ς'. Οἱ βούλγαροι μητροπολίται καὶ ἐπίσκοποι ἐκλεγόμενοι ὑπὸ τοῦ βουλγαρικοῦ πνευματικοῦ ἀθροίσματος, θέλουσι διορίζεσθαι μὲ ὑψηλὸν βεράτιον.

ζ'. Ὡς πρὸς τὴν ἐκλογὴν τῶν πνευματικῶν αὐτῆς ἀρχηγῶν καὶ τὴν πνευματικὴν διοίκησιν, ἡ βουλγαρικὴ ἐκκλησία θέλει μὴ εἶναι ἐν ὄσῳα κεχωρισμένον καὶ ἀνεξάρτητον: ἀλλ' ὡς πρὸς τὴν πνευματικὴν ἐπιμέλειαν τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἀρχηγῶν, ἔτι δὲ καὶ εἰς λοιπὰ θρησκευτικὰ ἀντικείμενα, θέλει ἔχει τὴν ἀναφορὰν πρὸς τὴν πατριαρχίαν Κωνσταντινουπόλεως, τὴν φέρουσαν τὸν τίτλον „οἰκουμινικός“, μνημονεύοντας, κατὰ τὰ εἰθιόμενα, τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ.

η'. Αἱ γραικικαὶ καθέδραι μητροπολιτῶν καὶ ἐπισκόπων θέλουσι διαμείνει εἰς τοὺς γραικοὺς: εἰς ὅσας δὲ ἐκκλησίας ἀποκλειστικῶς ἐκκλησιάζονται μέχρι τοῦδε οἱ βούλγαροι, αὗται θέλουσι μείνει εἰς αὐτούς: εἰς ὅσας δὲ ἀπὸ κοινοῦ μετὰ τῶν γραικῶν συνεκκλησιάζονται, αὗται θέλουσι μείνει εἰς τοὺς γραικοὺς, οἱ δὲ βούλγαροι θέλουσι ἀνεγείρει νέας ἐκκλησίας.

θ'. Ἡ βουλγαρικὴ πνευματικὴ σύνοδος σχηματιζομένη, θέλει καθυποβάλλει ἐκθεσιν κανονισμοῦ τῆ ὑψηλῆς πόλι, ὁρίζουσα τὰ καθήκοντα ἐαυτῆς τε καὶ ἐν γένει τῶν πνευματικῶν ἀρχηγῶν, τὸν τρόπον τῆς ἐκλογῆς αὐτῶν καὶ τὴν πνευματικὴν διοίκησιν τῆς ἐκκλησίας, ἅτινα καὶ θέλουσι ἐφαρμοσθῆ, ἀφ' οὗ ἴθελον γίνεαι παραδεκτά.

A le droit d'élire pour leurs églises et de nommer des curés qui connaissent leur langue.

2. Les bulgares orthodoxes auront dans chaque vilahet qu'ils voudront un métropolitain et dans chaque sandjak un évêque.

3. Pour surveiller l'administration spirituelle des églises bulgares, un premier-métropolitain séjournera à Constantinople ayant auprès de lui une réunion administrant les affaires spirituelles.

4. Comme les provinces qui dépendent du patriarchat grec resteront dans la même situation et leurs chefs spirituels conserveront leurs résidences comme par le passé, les métropolitains et évêques bulgares habiteront dans les vilahets et les sandjaks des villes et des bourgs autres que les villes et les bourgs où résident les métropolitains ou évêques grecs, et prendront le titre de l'endroit où ils habiteront.

5. De même que les habitants d'origine grecque dépendront des chefs spirituels grecs, de même les habitants bulgares qui voudront rester sous l'administration des chefs spirituels grecs seront libres de le faire. Mais, pour qu'un évêque bulgare soit nommé dans un sandjak, il faut que les habitants bulgares y soient les plus nombreux.

6. Les métropolitains et évêques bulgares seront élus par la réunion spirituelle bulgare et seront nommés par *berat* impérial.

7. Pour ce qui concerne le choix de ses chefs spirituels et l'administration spirituelle, l'église bulgare formera un corps séparé et indépendant: mais pour ce qui concerne la confirmation spirituelle de ces chefs et les autres questions religieuses, l'église bulgare devra en référer à l'autorité centrale, c'est à dire au patriarche de Constantinople qui porte le titre exceptionnel d'*oecuménique* et qui doit avoir le *momento* selon les règles établies.

8. Les cathédrales des métropolitains et évêques grecs resteront aux grecs. Les églises qui étaient jusqu'à présent exclusivement fréquentées par des bulgares, resteront aux bulgares: les églises qui étaient fréquentées en commun par les grecs et les bulgares resteront aux grecs, et les bulgares élèveront d'autres églises.

9. Le synode spirituel des bulgares devra soumettre à la Sublime Porte, dès qu'il sera constitué, un projet de statuts réglant ses attributions et les attributions des chefs spirituels bulgares en général, ainsi que le mode d'élection spirituelle de l'église bulgare. Ces statuts seront appliqués après avoir été approuvés.

41.

LEGATI BULGARI CUM CONCIVIBUS SUI COMMUNICANT SCHEMATA A GUBERNIO TURCICO ELABORATA \*

1868 exeunte octobri - novembri 5 17.

πρὸς τοὺς συμπατριώτας ἡμῶν βουλγάρους.

Περιχαρῶς ἀναγγέλλομεν σήμερον εἰς τοὺς συμπατριώτας καὶ ὁμογενεῖς ἡμῶν τὴν λύσιν, ἣν ἡ αὐτοκρατορικὴ κυβέρνησις μετὰ ὄριμον σκέψιν ἔδωκεν εἰς τὸ ἐκκλησιαστικὸν ζήτημα. Συνίσταται δὲ ἡ λύσις αὕτη ἐκ δύο σχεδίων, ἅτινα συγκαταβατικῶς προτείνεαι εἰς τὸν πατριαρχεῖον, ὅπως ἐλάβῃ ἐν τῶν δύο, καὶ ὑπὸ ἀκρας δὲ ἀφροφροσύνης ἀφήσιν αὐτὸ ἐλεύθερον, ἵνα

προτείνῃ τε, εἰ γὰρ ἔχει, ἐκτὸς τῶν σχεδίων τούτων, ἵκανὸν ὅμως ἵνα εὐχαριστήσῃ καὶ τοὺς βουλγάρους.

Ἀληθῶς ἡ αὐτοκρατορικὴ κυβέρνησις οὐδεὶς μὴν πρόνοιαν, χορηγηθέντα κατ' ἄλλας τινὰς ἐποχὰς, οὐχ ἦντο δὲ οὐδεὶς καὶ τὸ πνεῦμα τῆς σημερινῆς ἐποχῆς καὶ τὰς καθήκοντες ὑποσχέσεις, δεθείσας ἐνώπιον τῆς Εὐρώπης περὶ τῶν ἀφορώντων τὴν ἐλευθερίαν τῆς συνειδήσεως. Καὶ ἡμεῖς δὲ, ἐκτιμῶντες τὸν ὑψηλὸν σκοπὸν, ὃν οὗ χειραγωγούμενη, συνέταξε τὰ δύο ταῦτα σχέδια, εὐγνωμόνως κηρύττομεν, ἑπὶ ἐπιτάρον τῶν

\* B. D. Calliphros, tom. cit. pag. 80-2. Harum tabularum altera habetur etiam apud Godeon, op. cit., p. 221-2.

σχεδίων τούτων είναι παραδεκτόν εις ἡμᾶς. Δὲν ἠθέ-  
λομεν δὲ ἀπορρίψει καὶ οὐκ ἀνδρώτα πρότασιν ἐκ μέ-  
ρους τοῦ πατριαρχείου, ἐὰν αὐτῇ ὄψῃ συμφώνως  
πρὸς τὴν σκεπὴν τούτων, καὶ ἱκανῆ, ἵνα ἱκανοποιήσῃ  
τὰς νομίμους ἐπιθυμίας καὶ τὰ δικαιώματα τοῦ βουλ-  
γαρικοῦ ἔθνους, καὶ νὰ διατηρήσῃ τὴν ἐνότητά τῆς  
ὀρθοδόξου ἐκκλησίας.

Quae aequitur epistola encyclica data est die  
5 17 novembris.

b.

Ἐντιμοὶ ὁμογενεῖς.

Τὴν παρελθούσαν ἑβδομάδα ἐπέστειλαμεν πρὸς ὑμᾶς  
τὰ σχέδια τῆς κυβερνήσεως περὶ τῆς λύσεως τοῦ ἐκ-  
κλησιαστικοῦ ἡμῶν ζητήματος, ἐκ τῶν ὁποίων κατε-  
νεύθησαν, ὅτι ἐκείνο, τὸ ὁποῖον ἐπιμενόμενον ἀπὸ τὸ  
βασιλικὸν ἔλαος, ἐδωρήθη εἰς ἡμᾶς, ὅτι ἡ διάκρισις  
ἐπιθυμία ἡμῶν τοῦ νὰ ἔχωμεν δικαίον ἀμείωτος, νὰ  
διωκόμεθα τοῦ θεοῦ ἀμείωτος, νὰ παρουσιαζώμεθα ἐνώ-  
πιον τοῦ βασιλέως καὶ αὐθέντου ἡμῶν, ὅτι ἡ φλογερὰ  
ἐκείνη ἐπιθυμία τοῦ νὰ ἡμεῖς ἐλευθεροῦμεν εἰς τὰ τῆς  
συνειδήσεως, τοῦ νὰ μὴ παριστάγηται ἐν ταῖς οἰκίαις  
ἡμῶν, ὑπὸ τὸ πρόσχημα τῆς θρησκείας, ἀλλοεθνῆς  
κλήρος, ὅστις οὐδέποτε ἔπαυε φιλικὰ πρὸς ἡμᾶς  
αἰσθημάτων ἢ ἐπιθυμίας ἡμῶν αὐτῇ ἐξηπληρώσῃ, ὅσα  
τῷ θεῷ, πληρέστατα. Ἐπειδὴ δὲ τὸ καθήκον τῆς  
εὐγνωμοσύνης εἶναι ἐκ τῶν πρώτιστων τοῦ ἀνθρώπου,  
καθὲς τὸ τοιοῦτον αἶσθημα χαρακτηρίζεται τὴν εὐγέ-  
νειαν καὶ τὴν φιλοτιμίαν ἐνὸς ἔθνους, καὶ διότι, ἀφ'  
ἑτέρου, πρὸς αὐτὸ μόνον ἀποβλέπουσι καὶ οἱ αὐτοῦ  
μόνον ἱκανοποιούσιν: οἱ γενναῖοψυχοὶ εὐεργεταί, ἡμεῖς,  
φιλιτατοὶ ὁμογενεῖς, ἐπέστειλαμεν, ἀπὸ συνέλθωμεν ἀπὸ  
τὸν μέγαν ἐνθουσιασμόν καὶ τὴν ἀνεκλάλητον χαρὰν,  
ἣτις συνεικίνησε τὰς καρδίας ἡμῶν διὰ τῆς καλῆς ἀγ-  
γελίας περὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἡμῶν ἀπελευθερώσεως  
διὰ τοῦ κραταιότητος ἡμῶν ἀνακτος καὶ αὐθέντου,  
ὀφειλομένη νὰ ὑποβάλωμεν ὑπὸ τὸ ὑποπόδιον τοῦ περι-  
φανοῦς αὐτοῦ θρόνου τὴν ἀκραν ἡμῶν ἀφοσίωσιν καὶ  
τὴν βαθεῖαν ἡμῶν εὐγνωμοσύνην περὶ τοῦ ἀνεκτιμήτου  
δικαιώματος, τὸ ὁποῖον ἠρόδοξοι καὶ ἐδωρήθη ἡμῖν.  
Εἶναι ἀληθές, ὅτι τὸ χρέος ἡμῶν τοῦτο πρὸς τὴν  
αὐτὴν μεγαλειότητα διὰ λόγου δὲν δύναται νὰ ἐκ-  
φρασθῇ. Εἶναι ἀληθές, ὅτι τοῦτο καλλιεπέστερον ἐκ-  
φράζεται διὰ τῆς δικλασιάζσεως τῆς πίστεως καὶ ἀφ-  
οσιώσεως ἡμῶν πρὸς αὐτόν, τὴν δὲ πίστιν καὶ ἀφοσίωσιν  
ἡμῶν ταύτην θέλομεν καταστήσει ἐκφαντικώτερον διὰ  
τοῦ πολλαπλασιασμοῦ τῆς ἐπιμελείας ἡμῶν πρὸς τὴν

καταβαίνον, πρὸς τὴν γεωργίαν, τὴν βιομηχανίαν καὶ εἰς  
πᾶσαν οὐκ ἀνδρώτα ἐπιχειρήσιν, καὶ διὰ τῆς καλῆς  
ἀνατροφῆς, τὴν ὁποίαν χραισσοδομεν νὰ δώσωμεν εἰς  
τὰ τέκνα ἡμῶν, ὅπως ὦσιν αὐτὰ δικλασιάζσεως εὐγνώμονα  
καὶ ἀφοσιωμένα. Ἐπειδὴ αὐτὰ πρῶτα θέλομεν ἀπο-  
λαύσει τοὺς καρποὺς τῆς ἐλευθερίας ταύτης, τὴν  
ὁποίαν εὐτυχίσασμεν ἵνα ἴδωμεν ἐπὶ τῶν ἡμερῶν ἡμῶν  
νὰ δωρηθῇ εἰς ἡμᾶς.

Διὰ ταῦτα προσκαλοῦμεν ὑμᾶς ἵνα συντάξῃτε εὐ-  
χαριστήριον ἀναφορὰν (τασχιουρναμέ) πρὸς τὴν αὐτοῦ  
αὐτοκρατορικὴν μεγαλειότητα τὸν εὐσπλαγγικώτατον  
ἡμῶν σουλτάνον καὶ αὐθέντην, διὰ τοῦ ὁποῖου θὰ ἐκ-  
φρασθῇ τὰ αἰσθημάτων ὑμῶν ἐπὶ τὰ τῆς ἀναγνωρίσεως  
τῆς νέας ἐκκλησίας ἡμῶν καὶ τῆς ἐθνικότητος ἡμῶν.

Ἡ εὐχαριστήριος αὐτῇ ἀναφορὰ νὰ γίνῃ εἰς τουρ-  
κικὴν γλῶσσαν, διότι καὶ εὐκολώτερον θὰ εὐρήσῃ ἐξ-  
ἑν τινά κριτικὴν ἵνα συντάξῃ αὐτήν, καὶ ἐπιμύστερον  
εἶναι, ἵνα διὰ τῆς ἐπιστομῆς γλώσσης ἐκφρασθῇ τὰ  
αἰσθημάτων ὑμῶν.

Ἐπὶ τέλος ἐνθυμιζόμεθα εἰς ὑμᾶς μετὰ χαρᾶς, ὅτι  
πρέπει ἐν μίᾳ ἡμέρᾳ νὰ ψάλλωμεν δοξολογίαν πρὸς τὸν  
ὄψιστον, τοιαύτην δὲ ἡμέραν ἐξελέξαμεν τὴν ἑορτὴν  
τοῦ ἁγίου Νικολάου, ὅπως δυνήσῃσιν ἀπανταχοῦ τῆς  
πατριδος ἡμῶν ἵνα ἱερανομοθῶσιν εἰς τοῦτο. Ἄς  
ἐκτελέσωμεν θερμῶς τὸν κύριον κατὰ τὴν ἡμέραν  
ἐκείνην, ὅπως εὐλογήσῃ τὴν αὐτοκέφαλον ἡμῶν ἐκ-  
κλησίαν, στερεάν καὶ ἀνθίζουσαν, τὴν ἡμετέραν νέαν  
ζωὴν προοδευτικὴν εἰς τὴν παιδείαν, εἰς τὰς ἐπιχει-  
ρήσεις καὶ εἰς πᾶν ἀγαθόν, τὸν δὲ βασιλέα καὶ αὐθέν-  
την ἡμῶν μακροημερεύοντα καὶ γαλήνιον, καὶ τὸν  
θρόνον αὐτοῦ ἐνδοξον.

Ἐχομεν τὴν τιμὴν ὅπως ὦμεν τῆς ὑμετέρας ἐν-  
τιμότητος: ἐν Χριστῷ πατέρες καὶ ἀδελφίνοις φίλοι.

- † ὁ Φιλιππουπόλεως Πανάρετος ἐν Χριστῷ εὐχέτης.
- † ὁ Φιλιππουπόλεως Παῖσιος ἐν Χριστῷ εὐχέτης.
- † ὁ Μακαριουπόλεως Ἰλαρίων ἐν Χριστῷ εὐχέτης.
- N. Δ. Μιντζόγλου.
- Δ. Στ. Τζομακώφ.
- X. Π. Λαφιλιστώφ.
- Ζαχαρίας X. Γιουρούφ.
- Μιχαηλέρσης Δ.
- X. Ἰωάννης X. Β. Πέντζκοβίτζ.
- Γ. Ε. Τζαλόγλου.
- Ζαχαρίας Στρούμοκης.
- Δ. Μ. Γιάσογλου.

1868, νοεμβρίου 5, Κωνσταντινουπόλις.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA IN EXAMEN REVOCAT SCHEMATA A GUBERNIO  
TURCICO PROPOSITA \*  
1869 novembris 15 27.

Oratio Gregorii patriarchae in inchoanda synodo habita.

Ἐπειδὴ μὲν, σεβασμί: ἐν Χριστῷ ἀδελφοὶ καὶ υἱοὶ ἐν πνεύματι περιπούδαστοι, μηδὲ εἶναι ὄλεος τὰ  
σκάνδαλα καὶ αἱ ἐκ τούτων ἕριδες καὶ διχοστασίαι ἐν τῇ  
ἐκλεκτῇ τοῦ Χριστοῦ ποιμνῇ, τῇ ὀρθοδόξῃ καὶ ἀμωμήτῃ  
ἡμῶν ἐκκλησίᾳ, μηδὲ καταξάνιστασθαι ἀλλήλων τὰ μέλη  
Χριστοῦ, ἀδελφοὺς κατὰ ἀδελφῶν, καὶ τέκνα κατὰ  
πατέρων, πομπαιγομένους, λέγομεν, κατὰ πομπαινομένων·  
ἀλλ' ὅσπερ καὶ ἐκλήθημεν ἐν μίᾳ ἐπιπέδι τῇ; κλήσεως  
ἡμῶν, οὕτως εἶναι τοῦ; πάντας ἐν, ἐν λέγοντας καὶ  
τὸ αὐτὸ φρονούντας, καὶ τὴν ἐνότητα

τοῦ πνεύματος ἐν τῷ συνδέσμῳ τῆς εἰρήνης διωκόντας  
μετ' ὁμοιοῦς καὶ ἀγάπης ἀνυποκρίτου. Ἄλλ' ἐπειδὴ  
τοῦτο ἀνένδεκτόν ἐστι διὰ τὴν ἀνθρωπίνην ἀσθένειαν  
καὶ τὰς τοῦ κόσμου καὶ τοῦ κοσμοκράτορος παντοδυναμίας  
ἐπιβουλὰς, καὶ ἐπιβουλὰς, χρέος χρεῶν ἀπάντων  
ἱερωτάτων ἐπίκειται τοῖς τὴν ἐπιμέλειαν τῶν ψυχῶν  
ἐμπεισισταμένους, μὴ διδοῦσιν ὄκνον τοῖς ὀφθαλμοῖς  
καὶ τοῖς βλεφαροῖς αὐτῶν νυσταγμόν, πᾶσαν  
καταβάλλειν σπουδὴν καὶ πάντα κινεῖν λίθον, ὅστε  
τὰ σκάνδαλα, ἐπέσα ποτὲ καὶ ὅποια εἶεν, εἶ:

\* Acceptis duobus illis schematibus, tum sacra synodus tum consilium mixtum quod vocant primum una conveniunt die 29 octobris / 10 novembris, deputationemque trium virorum, metropolitaram scilicet (Ynici, Berrhoese et Bodenorum), designant, quae schemata ad trutinam revocaret; deinde per epistolam rogata est sententia patriarcharum illorum, qui nuper eodem occasionem tenuerant. Alter conventus generalis in aedibus patriarchalibus habitus est die 6 / 16 novembris, in quo perfectis tum patriarcharum dictorum responsis tum relatione a trium virorum deputatione elaborata, sancitum est tertium conventum eamque solemniorum habitum iri die 15 / 27 eiusdem mensis, in quo, probata prius schematum confutatione a tribus metropolitae conscripta, ratum etiam haberetur responsum ad gubernium turcicum mittendum. Orationem celeberrimam in eo conventu habuit Gregorius patriarcha, quam primo loco posuimus.

θαττον εκ μέσου της εκκλησίας παραισέσθαι και τὸ ἀλεούτως ἐπιστήμως διεθλῶσαι τῇ ὑψηλῇ κυβερνήσει πρὸς ἀπάντησιν. Καὶ κέλευν δὲ, οὐδὲ τὸν παραχωρήσεων τούτων φανεῖσθαι αὐτοῖς ἐπαριῶν, ἀλλὰ νέων ἀδελφῶν βουλγαρικῶν προτάσεων τῇ 1866 ἔτι κατὰ ἀπρίλιον ἐμφανισθεῖσθαι, ἐκ νέου συνεκάλεσε τὴν συνέλευσιν, ἥτις, ὡς γνωστὸν, ἐξελέξατο ἐξαμελῆ ἐπιτροπὴν, ὅπως διασκέψῃται ἐπὶ τῶν νέων τούτων προτάσεων, καὶ παρουσιάσῃ σχεδίων τι θεμιτῆς καὶ δικαίας λύσεως τοῦ λυπηροῦ τούτου σκανδάλου.

Τοιοῦτον ἐν τοῖς ἐσχάτοις τούτοις καιροῖς σκάνδαλον ἄλλο μὴ καὶ πολλῶν βαρῶν ἔξιον εἰσφύρησεν, ὡς ἅπαντες ἴσται, ἐν τῇ περιφερείᾳ τῆς διοικήσεως τοῦ καθ' ἡμᾶς ἀγιωτάτου πατριαρχικοῦ θρόνου, τὸ ἐν τισὶ τῶν ἐν τῇ κλίματι τούτῳ ἐπαρχίῳ παρὰ τῷ ὀρθόδοξῳ βουλγαρικῷ λαῷ ἔθεν ποδῶν ἐμφυσηθῆν καὶ ἐξεγερθῆν καὶ κατὰ τῶν ἐκκλησιαστικῶν καθεστῶτων προσηλθῆν πνεῦμα τῆς ἐριδος καὶ διχοστασίας, πολλὰ μὲν τῇ καθ' ἡμᾶς ἐκκλησίᾳ πρόγματα παρασχόν, οὐ μικρὰν δὲ καὶ τὴν ἐνόχλησιν τῇ σεβαστῇ κυβερνήσει τοῦ πολυχρόνιου ἡμῶν ἀνακτος, μερίστην δὲ καὶ οὐδ' ἂν εἶποι τις ἡλικίᾳ βλάβην ταῖς ἀκαρριωτέρας συνειδήσεσι τοῦ ἐν ταῖς ἐπαρχίαις ἐκείναις καὶ ἀλλαχοῦ τῆς πατριαρχικῆς ἡμῶν διοικήσεως χριστιανικοῦ βουλγαρικοῦ λαοῦ.

Ὅθεν μὲν οὖν τὸ κακὸν ἐξ ἀρχῆς κενήθη, καὶ τίνα τὰ ἀληθῆ αἰτία, καὶ τίς ὁ ἐπιδικώμενος σκοπός, πολλὰ ζητήσαντες καὶ πολλὰ σκεψάμενοι, οὐκ ἔχομεν εἰπεῖν, ἀλλ' ἢ ὅτι ἔκρηξα καὶ τούτο τοῦ πολυμηχάνου τῆς ἡμετέρας σωτηρίας πολυμήτορος, δεινοῦ σπείρειν αἰεὶ τὰ ζῆλῆναι εἰς τὸν ἄγρον τοῦ κυρίου. Εὐλογητὸς δὲ ὁ θεός, ὅτι ἡ καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ μεγάλη ἐκκλησία, καθ' ἣς ἀδίκως ἐξανίστανται, ἔχει μετὰ παρηγορίας ἀπολογεῖσθαι πρὸς τε τὸν κύριον καὶ θεὸν αὐτῆς, καὶ πρὸς σύμπασαν τὴν καθολικὴν ὀρθόδοξον ἐκκλησίαν, καὶ ἐπὶ καὶ πρὸς τὰς ἐπερχομένας γενεάς, ὡς οὐτα αὐτῇ ἀπ' ἀρχῆς, ἐκούσα, παρέσχε τὰς ἀπορρήμας, οὐτε τῶν αἰτιώσεων, ἅς κατ' αὐτῆς ἐπάγουσιν, ἔνδοχος οὐδ' ὀπισθοῦν ἐξελέγηται, καὶ τὴν ταραχὴν ἀπὸ ἀναφανείσθαι οὐ περιέθεν, ἀλλὰ καὶ ἔκτοτε ἐπὶ τῶν παναγιωτάτων προκατόχων ἡμῶν καὶ μετὰ τὸν νῦν πάσαν ἴδετο σπουδῆν, πᾶσιν δυνατῇ καὶ θεμιτῇ ἐχρήσατο εὐνομίᾳ καὶ συγκαταβάσει πρὸς τὸ δυσωπῆσαι, εἰ δυνατόν, τοὺς τραχυνομένους καὶ θεραπεύσαι καὶ εἰς πνευματικὰς ἀνάγκας εἶτε ἐθνικὰς αὐτῶν φιλοτιμίας. Οὕτω, φέρ' εἰπεῖν, μετέθετο χάριν αὐτῶν ἀρχιερεῖς, οἳ ἐρίμφοτον ὡς δὴθεν καταχρησάσθαι καὶ διώκταις τῶν βουλγάρων συνήργησε παντὶσθῆναι καὶ παντοίας προτροπὰς καὶ χρηματικὰς εἰσφορὰς εἰς ἀνέγερσιν βουλγαρικοῦ ναοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἐν αὐτῇ τῇ συνοικίᾳ τοῦ πατριαρχικοῦ τούτου, καὶ εἰς τὴν αὐτοῦ καθίδρουσιν αὐτοὶ παρόντες καὶ οἱ τέσσαρες τῆς ὀρθοδόξης ἀγιωτάτοι πατριάρχαι μετὰ πάσης τῆς ἐνόχλησεως ἱεράς συνέδου τὸν θαμίλιον λίθον ἤγειραν καὶ ἠύλογησαν. Ἀλλὰ καὶ ἐν Φιλιππούπολει, ἔνθα τὸ τῆς διχοστασίας κακὸν ἐσφάδαζεν ἰταμώτερον, δίδαξαν ἡ μεγάλη τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησία, ὅπως χάριν τῆς εἰρήνης ἐν δυοῖ τῶν ἱερῶν ἐκείσε ναῶν ἀναγνώσκηται ἡ ἀκλουθία οὐρανοῦ, ἀκόντων καὶ διαμαρτυρομένων τῶν γραικῶν ἑνοριτῶν, τῶν ἀνεκασθεν νομίμων κατόχων αὐτῶν. Τελευταῖον, ἐν ἔτι 1861 φεβρουαρίου λέγοντος, ἐπὶ τοῦ παναγιωτάτου προκατόχου ἡμῶν κυρίου Ἰωακείμ, διὰ συνοδικῆς ἐγκυκλίου, ἐπικυρωθείσης καὶ διὰ σουλτανικοῦ φερμανίου, διατύπωσεν ἐν πεντεκαίδεκα ἀρθροῖς πᾶσας τὰς ἀναγκαίας παραχωρήσεις. Καὶ ἀρχιερεῖς δὲ ἐν ταῖς βουλγαρικαῖς ἐπαρχίαις, βουλγάρους τὴν καταγωγὴν, τοὺς μὲν κατέστησεν ἴδου, τοὺς δὲ προτίθετο καταστήσαι ἐν ταῖς κατὰ καιροὺς χηρευούσαις, τοῦδ' ὅπερ ἦν καὶ ἡ κυρία τοῦ βουλγαρικοῦ κινήματος πρόφασις. Ἀλλὰ, καὶ παρ' ἐξαντίθεσιν σχεδὸν ἴδου πᾶν τὸ ἐπ' αὐτῇ, ἔσον ἰκανὸν ἦν τὴν τῶν βουλγάρων ἐφαλισσασθαι εὐγνωμοσύνην, ἦνυσαν ὅμως οὐδὲν πρὸς ἀποκατάστασιν τῆς ἡσυχίας. Ἀλλὰ καὶ οὕτως οὐκ ἀπενάρησεν, ἀλλ' ἐπιλαβόμενη αὐτῆς καὶ τῶν κατὰ τὸ θέρος τοῦ αὐτοῦ ἔτους διὰ τῆς ὑψηλῆς πόλης διαβιβασθεῖσθαι αὐτῇ ὀκτὼ βουλγαρικῶν προτάσεων, συνσεκέφατο ὡρμῶς ἐπ' αὐτῶν μετὰ καὶ ἄλλων ἄλλοτρίων ὀρθόδοξων ἀνδρῶν, ἱερομόντων καὶ λαϊκῶν, καὶ προέβη χάριν αὐτῶν εἰς ἑτέρας παραχωρήσεις μελλόντας, ἃς ἐγχεύθησιν ἐπὶ γενικῆς συν-

ελεύσεως ἐπιστήμως διεθλῶσαι τῇ ὑψηλῇ κυβερνήσει πρὸς ἀπάντησιν. Καὶ κέλευν δὲ, οὐδὲ τὸν παραχωρήσεων τούτων φανεῖσθαι αὐτοῖς ἐπαριῶν, ἀλλὰ νέων ἀδελφῶν βουλγαρικῶν προτάσεων τῇ 1866 ἔτι κατὰ ἀπρίλιον ἐμφανισθεῖσθαι, ἐκ νέου συνεκάλεσε τὴν συνέλευσιν, ἥτις, ὡς γνωστὸν, ἐξελέξατο ἐξαμελῆ ἐπιτροπὴν, ὅπως διασκέψῃται ἐπὶ τῶν νέων τούτων προτάσεων, καὶ παρουσιάσῃ σχεδίων τι θεμιτῆς καὶ δικαίας λύσεως τοῦ λυπηροῦ τούτου σκανδάλου.

Ἐν τούτοις ὄντων τῶν πραγμάτων, τῆς δὲ διαληφθείσης ἐπιτροπῆς ἐγγιζούσης εἰς τὸ τέρμα τοῦ ἐπιληθέντος αὐτῇ ἔργου, ὑπεκχευαί μὲν τοῦ οἰκουμηνικοῦ θρόνου ὁ παναγιωτάτος προκατόχος ἡμῶν κύριος Σεφρόνιος, ἀνακαλούμεθα δὲ, εἰς: τοῦ κρείττονος, ἐπὶ τὴν περιωπὴν ταύτην ἡμᾶς, οὐκ ἄνευ ἀδυναμίας καὶ δειλίας τὴν πολυτάραχον ἀρχὴν ἀντι τῆς φίλης καὶ ἀπαρτήμονος καὶ τῇ ἡμετέρῃ λοιπὸν ἡλικίᾳ ἀρροζούσης ἡσυχίας ἀνταλλαζάμενοι. Ἀλλ' ἐπειδὴ οὕτως ἔδοξε τῷ τῷ ἡμετέρῳ πανσόφῳ οἰκονομοῦντι θεῷ, προθύμως ὑποδύντες καὶ δεύτερον τὸν ζυγὸν τοῦ κυρίου πρὸς τὴν μερίστην τῆς ἐκκλησίας διακονίαν, τὴν τῶν ἐκκλησιαστικῶν καὶ ἐθνικῶν ἡμῶν πραγμάτων ἐπὶ τὸ κρείττον τε καὶ κανονικώτερον διαρροθῆναι κύριον ἡμῶν σκοπὸν ἐλθῆν τῇ ψυχῇ προτιθέμενοι, πρῶτιστοιο ἑαυτοῖς ἐπαβάλωμεν μέλημα τε καὶ σκευδαμοτήν κανονικὴν καὶ ἐκατέρωθεν, ἐκ τε δηλονότι τῆς καθ' ἡμᾶς ἐκκλησίας καὶ τοῦ βουλγαρικοῦ λαοῦ, εὐχάριστον λύσιν αὐτοῦ δὴ τούτου τοῦ βουλγαρικοῦ λεγομένου ζητήματος.

Πολλὰ μὲν οὖν τὰ καταπίοντα ἡμᾶς ἦν πρὸς τὴν ἐπισκευσιν τῆς τοῦ ζητήματος τούτου λύσεως. Τὸ δὲ μέγιστον καὶ τῇ τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίᾳ ἀναρωτάτον, ὅτι τὸ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀπειθείας καὶ ἀνταρσίας κακὸν, καθ' ἡμέραν μεταδιδόμενον καὶ ἐπαπλούμενον, καὶ τῷ χρόνῳ ἐνίζάνον καὶ παγιούμενον ταῖς ψυχαῖς, καὶ ταῖς νεωτέρας συνεκτρέφοντων ἡλικίαις, κίνδυνον ἤπειλε: λοιπὸν τοῦ ἀπορῆναι πάνδημον καὶ ἀνίατον νόσημα, ἐλεθρον ἐπάγον ψυχῶν καὶ ἀκρωτηριασμῶν ἐπώδυνον τοῦ τῆς ἐκκλησίας σώματος.

Ἐν τούτοις ὄντες καὶ οὕτω διανοούμενοι, καὶ τὴν μεγάλην, ἦν ἀναλάβομεν, εὐθύνην περὶ τῆς τοῦ λαοῦ σωτηρίας ἐνώπιον Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ θεοῦ ἡμῶν συναίσθανόμενοι, καὶ τὸν ἀνωθεν φωτισμὸν μετὰ δακρύων ἐπικαλούμενοι, καὶ τὴν προκαμμένην ὑπόθεσιν ἐξ ἀρχῆς καθ' ἑαυτοῖς σπουδαιότερον ἀναλαβόντες, ἔφ' ὅσον αἱ ἄλλαι πολλαὶ τῆς πατριαρχικῆς ἐπίταρτον μερίμναι, οὐδὲν τῶν περὶ ταύτης κατὰ καιροὺς προταθέντων σχεδίων παρείδομεν, πρὸς τὴν τοῦ ζητήματος τούτου λύσιν, ἵνα δὴ θαττον καὶ ῥῆον τοῦ σκοποῦ ἐπιτύχομεν.

Πρῶτον μὲν οὖν, ἐπειδὴ πάντα τὰ ἔως τοῦ 1864 ἔτους ἀναφανέντα καὶ ἀνακρινέντα (ὅτι καὶ ἡ προμνησθεῖσα ἐπίσημος ἐγένετο τῇ ὑψηλῇ πόλῃ ἀπάντησις) φθάντες ἴδου προαναγνωσκόμεν, προσήχθημεν λοιπὸν κατὰ χρονικὴν τάξιν εἰς τὸ διεξελεῖσθαι τὰ τῆς ἐξαμελοῦς ἐπιτροπῆς πρακτικὰ, μὲν, ὡς ἡμῖν ἔδοξαν, φιλοπόνως καὶ μετὰ τῆς θεούσης ἀκριβείας τε καὶ κανονικῆς πολυμαθείας ἀνακρινόντα καὶ δὴ καὶ ἀνασκευάζοντα τὰς τελευταίας βουλγαρικὰς προτάσεις: ἴδου δὲ ἐπιστήσαμεν τὴν προσοχὴν ἡμῶν ἐπὶ τοῦ πρὸς λύσιν τοῦ βουλγαρικοῦ ζητήματος σχεδίου τῆς ἐπιτροπῆς, ὅπερ ἔδοξεν ἡμῖν πολλὰς καὶ ἀρίστως ἔχον τὰς διατάξεις, οὐ χερίν ἐπαινος καὶ εὐγνωμοσύνη αὐτῇ ἐποφείλεται. Ἀλλ' οὐδὲν ἤτρον ὑπελάβομεν, ὅτι κίνδυνος: ἀπορριφθῆναι ὁμοίως ὑπὸ τῶν ἐν Χριστῷ ἀδελφῶν βουλγάρων, ὅπερ οὖν καὶ αἱ προηγηθείσαι παραχωρήσεις. Αἴτιον γάρ, ἡ γοῦν πρόφασις, ὑπ' αὐτῶν προὐβάλλετο παράλογός τι, πάντως καὶ ἀδικος δυσπιστία πρὸς τὴν κλεινοφύξιν τῆς ἱεράς συνέδου τοῦ καθ' ἡμᾶς πατριαρχικοῦ θρόνου: ἔφ' ἣ καὶ ἀπῆλθον, ἀθρόμωτον ἔως: καὶ καινοφανῆ ἀπαίτησιν, τὴν εἰς δύο διαφόρους ἐθνικότητας διχοτομίαν αὐτῆς, ἱσχυροῦς ἐχούσης ἐξ ἑκατέρως ἐθνότητος τοὺς ἱεράρχαις,

παραδρόντας εις τὸ αὐτὸ ἐν ταῖς ἐθνικαῖς αὐτῶν ἰδιότητι καὶ ἀντιπροσωπεύοντας διάφορα καὶ ἀντίθετα τυχόν ἐθνικὰ συμφέροντα. Τοῖς τοίνυν οὕτω τὰ θεῖα ἐξανθρωπισμοῦ σπουδαζόντας καὶ τὰς κοσμικὰς καὶ ἐθνικὰς θεωρίας ὑπεράνω θεῖαι τῶν ἐκκλησιαστικῶν καὶ πνευματικῶν φιλονεικούντας, εἰκὸς ἦν καὶ τὸ λυσιστελεῖν τοῦτο τῆς ἐπιτροπῆς σχέδιον, ὡς ἀνεπαρκῆς ταῖς κοσμικαῖς αὐτῶν ἐπιθυμίαις, ἀπορρίψαι τε αὐτὸς καὶ ἀποσυβαλλοῦν. Τοῦτου δὲ γενομένου, κικῆ μὲν καὶ αὐτὸς ἐγένετο ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἢ παρὰ τῶν τίκτων αὐτῆς νέα περιφρόνησις καὶ σκληροκαρδία, φρικτὰ δὲ καὶ ἀκαίρια καὶ τὰ μετὰ τοῦτο ἐνδεχόμενα ἀτοκίματα.

Τούτων τοίνυν οὐκ ἀπειχόμενος, ἀδελφοί, φοβηθέντες τὸν φόβον, καὶ μῆτε νύκτωρ μῆτε μεθ' ἡμέραν ἀναπαυθῆναι δυνάμενοι, ἐτέραν ἐσοκίμασamen τραπέσθαι ὁδόν, ἐλπίζοντες ἀσφαλτέστερον καὶ ἐπιτυχέστερον καταστήσαν ἐἶς τὸν ἐπιδικώμενον σκοπόν.

Καὶ δὴ ἀναμελετήσαντες τὸ πνεῦμα τῶν τότε παρ-  
ουσιασθεῖσάν βουλγαρικῶν ἀπαιτήσεων, καὶ περιτεί-  
λαντες αὐτὸ ἐντὸς τῶν ὄρων τῶν πατροπαραδότων  
ἐθίμων τῆς ὀρθοδόξου ἀγίας τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας,  
καὶ ἀντετίθεσαντες αὐτὸ πρὸς τε τοὺς θεῖους καὶ  
ιερούς θεομῶν καὶ κανόνας, καθ' οὓς τὰ τῶν ἐκκλη-  
σιῶν ρυθμίζονται δίκαια, καὶ πρὸς τὰ ἀνάκαθεν ὑπὸ  
τῶν ἐνδόξων σουλτάνων καθορηγῆμένα τῆς ἁγιω-  
ταντινουπόλεως θρόνου προνόμια, καὶ ἐξευρόντες λύσιν  
τινὰ συμβιβάζουσαν, ὡς γὰρ ἡμῖν ἐδόκει, τὰ τε ἐκκλη-  
σιαστικὰ καὶ τὰ πολιτικὰ δικαιώματα τοῦ οἰκουμενι-  
κοῦ πατριάρχου μετὰ μετρίας παραμειώσεως, ταύτην  
ἐξεθέμεθα ἐν σχεδίῳ, βάσιν μὲν ἔχοντι τῆν ἀδιάσπα-  
στον ἐκκλησιαστικὴν ἐνότητα ἀπασῶν τῶν ἐν Βουλ-  
γαρίᾳ μητροπόλεων μετὰ τῆς μεγάλης ταύτης τοῦ  
Χριστοῦ ἐκκλησίας κατὰ τε τοὺς ἱεροὺς κανόνας καὶ  
τὴν ἀρχαίαν τῆς ἐκκλησίας διατάξιν, ἐπιτρέποντι δὲ  
ὡς ἐκ πατριαρχικῆς ἀναθέσεως καὶ ἐντολῆς τὴν ἁγι-  
οσύνην ὀρθοδοξοῦν ἐπιπέσειαν καὶ οἰκονομίαν τῶν ἐκ-  
κλησιαστικῶν ὑποθέσεων τῆς ἐν τῇ Βουλγαρίᾳ ἐκκλη-  
σιαστικῆς πέριφρασις τοῖς ἐκεί ἀρχιερεῶσι, πονηρο-  
μένοις ἐν ἀπαρχικῇ τινι συνόδῳ καὶ ἐπιζητοῦσιν  
ἐκάστοτε τὸ κύρος τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου, καὶ  
συναίμα ἐξασφαλίζοντι τὰ πνευματικὰ καὶ κοινωνικὰ  
αὐτῶν συμφέροντα, καὶ διὰ ταῦτα παραδεκτῶ αὐτοῖς  
πιθανῶς ἐσομένῳ, ἐὰν μὴ μάτῃν ἄρα φιλονεικῶν  
ἐθελώσιν.

Τὸ σχέδιον τοῦτο, σεβάσμιοι ἐν Χριστῷ ἀδελφοί  
καὶ τίκται ἐν κυρίῳ περιπόθητα, ὑποβαλόντες τῇ ἐμ-  
ριθείᾳ σκέψαι καὶ μελέτῃ τριῶν παναγιωτάτων καὶ  
σεβασμιωτάτων πατριαρχῶν καὶ τῆς παρ' ἡμᾶς ἱερᾶς  
συνόδου, ἐκ δὲ τῆς τούτων κοινῆς ἐμπειρίας καὶ συμ-  
φωνίας ἐπιρροασθέντες ἐν ταῖς χρῆσταις ἡμῶν περὶ  
ἐπιτυχίας τοιοῦτου σχεδίου ἐλπίζον, ἐθαρήσαμεν καὶ  
τοῖς δυοῖς κορυφαίοις καὶ περινούστατοις ὑπουργοῖς  
τοῦ κράτους ἀνακοινώσασθαι ἰδιωτικώτερον, ὅπως  
κάντεῦθεν βεβαιωθέντες περὶ τῆς θεούσης ὑποστηρί-  
ξεως αὐτοῦ, ὑποβάλωμεν αὐτὸ ἀκολούθως τῇ παραδοχῇ  
τῶν ἐν τῇ πρωτεύουσῃ ἐπιλέκτων κληρικῶν τε καὶ  
λαϊκῶν ἐπὶ γενικῆς συλλεούσεως.

Ἐν ᾧ τοίνυν εὐέλπιδες καὶ ἐρησυχάζοντες ἀνεμ-  
νομεν τῶν αὐτῶν ὑψηλοτέρων τῶν ἔγκριστιν, ἐλάβομεν  
ἐναγχος ἀντὶ τούτου ὑψηλὸν διαγγεῖμα παρὰ τοῦ

ὑπουργοῦ τῶν ἐξωτερικῶν, διαβιβάζον καὶ δὺς σχέ-  
δια πρὸς ἐπίλυσιν τοῦ προκειμένου ζητήματος, ὅπως  
ἢ θάτερον τούτων ἀποδεξόμεθα, ἢ μέτρον ἕτερον ὑπο-  
δειξόμεν δυνάμενον συμβιβάζει ἐκάτερα τὰ μέρη. Τὰ  
νέα ταῦτα σχέδια, συγκαίμενα τὸ μὲν ἐξ ἐκτῆ, τὸ δὲ  
ἐξ ἐννία ἄρθρων, ἐφάνησαν ἡμῖν καλῶ χεῖρονα πάν-  
των τῶν μέχρι τοῦδε προταθέντων κατὰ τὸ ἀντικανονι-  
κόν, εἴτε ἄρθρον ἀνατρέποντα τὰ κατὰ τὴν ἐκκλησιαστι-  
κὴν διοίκησιν ἐγγράφως παραδεδομένα παρὰ τῶν ἁγίων  
ἀποστόλων καὶ τῶν θεοφόρων πατέρων, καὶ διὰ πάν-  
των τῶν αἰώνων ἐν βίῃ τῇ ἐκκλησίᾳ διακρατήσαντα.  
Ἄλλα καὶ ἐν συνόδῳ κοινότερον συμμαλετηθέντα, τει-  
αυτα ἀληθῶς ἀπεδείχθησαν, ὅτι εἰσιν ὁλοῦς ἐγκαθῆ  
ἐναντία τῶν ἱερῶν τῆς ἐκκλησίας θεσμῶν καὶ κανό-  
νων. Ἐνθεν τοι ταῦτα μὲν ἀποχρώντως ἀνεσκηυάσθη-  
σαν καθ' ἕκαστον ἄρθρον, αὐτοῖς δὲ τούτοις τοῖς ἀπο-  
στολικαῖς καὶ συνοδικαῖς κανόσι καὶ τῇ λοιπῇ ἐκκλη-  
σιαστικῇ παραδόσει ἐπιμειλῶς παρεξισταθέντα· τῇ δὲ  
ἀνασκαιυῇ ἐπισυνήπται καὶ ἡ προσήκουσα ἀναλυτικὴ  
ἀπάντησις πρὸς τὸ διαβιβάζον καὶ συστήσαν αὐτὰ  
ὑψηλὸν ὑπουργικὸν διαγγεῖμα.

Καὶ ἐπειδὴ, τούτων ἀνασκαιυσθέντων, ἀπαραίτητον  
ἐδόκει τὸ ὑποδειχθῆναι, κατὰ τὴν ὑπουργικὴν καιροφύγι-  
σιν, ἄλλο μέτρον παραδεκτὸν ἀμφοτέρωθεν, ἡμεῖς ἐξ  
αὐτῶν ἤδη τῶν πραγμάτων πεπληροφορημένοι, εἴτε  
πάντα μόνου τοῦ πρὸς κανονικὴν ἐπίλυσιν τῆς προ-  
κειμένης ἐκκλησιαστικῆς διαφορᾶς συντελεστικὰ ἐξ-  
αντιλήσαντες διὰ παντοίων θυσῶν καὶ συγκαταβάσεων  
ἀπ' ἀρχῆς μέχρις ἐσχάτων, ὅμως οὐδὲν τελεσφόρον  
ἠύνοσαμεν, τελευταίον ἀναγκαιῶς προήγαμεν εἰς τὸ  
συμπεραῖναι, εἴτε μόνος γνώμων ἀκριβῆς τοῦ ζητήματος  
ὑπάρχει σύνοδος ἀγία τῆς καθόλου ἐκκλησίας, λύσουσα  
καθάπαξ καὶ ἀσφαλῶς τὸ προκειμένον.

Ταύτην οὖν τὴν ὑστάτην καὶ ἀναγκαίαν σκέψιν,  
ἣν ἡ μετριότης ἡμῶν μετὰ τῆς περὶ ἡμᾶς ἱερᾶς συν-  
όδου ἐποιήσαμεθα, εἴτε δὲ καὶ τὴν προρηθείσαν ἀνα-  
σκαιυστὴν καὶ ἀπάντησιν εἰς τὰ παρὰ τῆς ὑψηλῆς κύλης  
παραπεμφθέντα ἡμῖν ἐγγράφα φέρουσα προθύμως  
καθυπεβάλομεν τῇ κρίσει πολυμελεστεράς συνόδου,  
συγκροτηθείσης ἐκ τε τῶν ἐνδεχόμενων καὶ παρεπι-  
δημούντων ἁγίων ἀρχιερέων καὶ τιμῶν τῶν τοῦ θρό-  
νου ἐπιολογιωτάτων ἀρχιμανδριτῶν καὶ ἱεροδιδασκάλων.  
Καὶ ὅτι αὐτῆς δὲ ταύτης τῆς πληρεστεράς συνόδου τὴν  
τε σκέψιν καὶ τὰς ἀπαντήσεις, συμφώνους τῇ καθ-  
εστῶσῃ ἱερᾷ καὶ ἀρχαιοπαραδότῳ ἐκκλησιαστικῇ θε-  
ομωσιαστικῇ ἀναγνωρισθείσας καὶ ὁμοφώνως ἐγερθείσας  
καὶ κυρωθείσας, κοινποιοῦμεν καὶ προβαλλόμεθ' αὐτὰς  
τελευταίον καὶ τῇ ὑμετέρᾳ ἀγάπῃ ἐν τῇ παρουσίᾳ ταύτῃ  
γενικῆ συλλεούσει, ἣν ἐπὶ τούτῳ συνεκαλέσαμεν σήμε-  
ρον, ὅστε τῇ κοινῇ ἀπάντησιν ἡμῶν εἰδῆσαι καὶ πληρο-  
φορίᾳ, ὡς γνησίων μελῶν τῆς ἐκκλησίας, διαβιβάζει  
αὐτὰς πρὸς τὴν ὑψηλὴν κυβέρνησιν.

Γενέσθω δὲ τῇ ἀγίᾳ αὐτοῦ ἐκκλησίᾳ ἡμεῖς, ὁ ταύ-  
της δομήτωρ καὶ ἀρχηγός, ἐπιδαψιλεύομενος ἡμῖν  
ἔνωθεν τὴν ἐνότητα τοῦ πνεύματος ἐν τῷ συνδέσμῳ  
τῆς εἰρήνης, αἰρῶν μὲν καθάπαξ τὸ προκειμένον σκάν-  
δαλον, ἐπιρραβεύων δὲ τῇ καθ' ἡμᾶς ἀδελφότητι τὴν  
πρὸς ἀλλήλους ὀφειλομένην ἀγάπην καὶ ὁμόνοιαν, καὶ  
καταισχύων τὸν περὶ ἡμᾶς ἐλαττωτάτα εἰς  
δόξαν καὶ θρίαμβον τῆς ἀμωμῆτου ἡμῶν πίστεως!

b.

#### Sententia Anthimi patriarchae IV.

Παναγιώτατε, καὶ σεβασμιώτατε οἰκουμενικὸν πα-  
τριάρχα Κωνσταντινουπόλεως, κύριε κύριε Γρηγόριε,  
τὴν φιλίην ἡμῖν αὐτῆς παναγιότητι ἀδελφικῶς ἐν  
κυρίῳ κατασπαζόμενοι ὑπερῆδιστα προσαγορευόμεν.  
Μετὰ πόθου ἀδελφικῶν ἐλάβομεν τὸ ἀπὸ τῆς β' ὡς  
καὶ τὸ ἀπὸ θ' τοῦ τρέχοντος μηνὸς σεβάσμια ἡμῖν  
ἀδελφικά, καὶ ἐθαρήσαμεν ἐπὶ τῇ δι' αὐτῶν πληροφορίᾳ  
τῆς ἀγαθῆς ὁμιλίας τῆς. Εἰδομέν ἔσομένως καὶ ἐν  
αὐτοῖς σημειούμενα περὶ τῶν δύο σχεδίων καὶ τοῦ  
ὑψηλοῦ τεσκαρῶν τῶν ἀφορώντων τὸ βουλγαρικὸν ζή-

τημα, καὶ ἐπειδὴ τότε δὲν ἠδυνήθημεν, ἕνεκα τῆς  
φιλασθένου καταστάσεως ἡμῶν, νὰ κατέβωμεν εἰς  
τὴν γενομένην τὴν παρελθούσαν τετάρτην συλλεούσιν,  
οὐδὲ νὰ ἀπαντήσωμεν ἐγγράφως πρὸς τὴν ὑμετέραν  
παναγιότητα, ἐξαιτούμεθα τὴν ἀδελφικὴν αὐτῆς συγ-  
γνώμην· ἣδη δὲ ἐν τῇ ἐλευσίᾳ τοῦ ἱερωτάτου μητρο-  
πολίτου Βοδενῶν ἀγαπητοῦ ἡμῖν ἐν Χριστῷ ἀδελφοῦ  
κυρ Νικοδήμου, ἐπιστάμενος διατεθειμένος τὰς τε κα-  
νονικὰς ἀναλύσεις καὶ ἀνασκοπὰς καὶ τὴν πρὸς τὸν  
ὑψηλὸν τεσκαρῶν ἀπάντησιν, οὐκ ἔχομεν ἕτερον εἶπειν.



προσπεριείραμεν. Μετά πόθου ελάβωμεν την από Α της τ' του κεφαλήντος Ιανουαρίου και τας άρχάς του ήδη ύπερμασθέντος σεβασμίαν αυτής αδελφικήν επιστολήν, δι' ής εύχρηστική όπως δηλώσθη και ήσαν την νύκτα φάσιν, εις ήν περιήλθεν εσχάτως το βουλγαρικόν λεγόμενον ζήτημα, ως εκ των εσχάτως αποσταλέντων παρά της ύψηλης κύλης έυς σχεδίων προς λύσιν αυτού, και την έδουσαν άνασκυήν αυτών, ήν κατά συνέπειαν προσέχθεσα ή εκκλησία έποικήσαστο, αποδείξασα την αντικανονικότητα αυτών δι' έγγραφών, ών το σύνολον συναπέστειλα και ήμιν έν αντιγράφω έντύπω όπως διαβήντες επισταμένως και μελετήσαντες τό περιεχόμενον έκπράσωμεν και ήμείς την άσθενή γνώμην ήμών. Απαντώντες τείνουν και πρωτίστως άναρευόντες μετά πόθου τά της ευκαίρας ήμιν θεοπαικής άγαθής: ύγιας της σερασμιοπόδητου ήμιν αυτής παναγιότιτος, ήν τό κρείττον χειρίζοιτε αυτή διά βίου άμεταποίητον, ειδοποιούμεν αυτή ότι και πριν της λήψεως της ύμετέρας αδελφικής επιστολής και του συναποσταλέντος συνόλου των έκδοθέντων παρά της μητρος εκκλησίας έγγραφων, έγνωσκόμεν και ήμεί: τά γενόμενα, τά μιν εκ ήμέως, τά έκ των έφημερίδων, και έπισκομαζόμεν ταύτα, άπευχόμενοι: μακρόθεν την αίσιν έκρασιν αυτών: αλλά και ήδη: μετά της δεούσης προσοχής διαβήντες ταύτα και μελετήσαντες εύρωμεν κατά πάντα σύμφωνα τή έννοία των Ιερών κανόνων, τή άρχαία εκκλησιαστική τάξει

και τή πνεύματι των παροργισμένων προνομίων τή εκκλησία παρά της κρατικής και άγνητού βασιλείας, ως ήτο βεβαίως έπόμενον να ελπίσωμεν, ενεργούσης της εκκλησίας υπό την έμφρονα και παροικαμένην κηδεμονίαν και διούθουνσιν της ύμετέρας παναγιότιτος, διό και έπιδοκιμάσωμεν ταύτα πληρότατα: όψη δέ κύριος ό θεός ήμών όπως και ή έφ' ήμας: ταταγήνη κρατικά και άγνητος βασιλεία, έν τή έννοια ήν αυτής δικαιοσύνη και τή έπιθυμία περί της τάξεως και της ήσυχίας των ύπηκόων αυτής, έκινούση εις την της εκκλησίας δικαίαν και εδύλογον πρότασιν, έκαρ εύχόμεθα μετά ζήοντος πόθου να έπιδοσωμεν και ήμείς, έλπίζοντας εκ τούτου, σύν θεοφ: ού μόνον την λύσιν του προκειμένου, ως μη, όφειλε, τούτου ζήτηματος, αλλά και πολλών άλλων οωτηρίων άποταλεσμάτων πρόξενον, ύπέρ τε της πνευματικής πρόδου των αδελφών βουλγάρων και παντός του χριστιανισμού πληρώματος. Και ταύτα μιν ήμείς αδελφικώς όπως γνωσθή και ή ταπεινή ήμών γνώμη, τή μητρ: εκκλησία: άσπαζόμενοι: έκ αυτήν νεαρώς μετά πόθου και άπευχόμενοι αυτή ύγιας άμεταπίπτου και την έπίτευξιν παντός οωτηρίου έταυτο διατελούμεν της λίαν περιουσιόδου ήμιν σερασμιατάτης αυτής παναγιότιτος αγαπητός έν Χριστώ αδελφός: και άλλως πρόδουμος

† έ πρώην Κωνσταντινουπόλεω: Ιωακείμ. Άγιος Ανδρέας, τή τ' φεβρουαρίου, 1868.

*Schemata tam in seipsis quam secundum canones perpenduntur.*

Τό πρώτον άρθρον άμφοτέρων των σχεδίων, άπλώως μιν άναγνωσκόμενον, ήθελε λογισθή ως άσπαές, διότι ένφ ουδέποτε άπηγορεύθη ή ύπαρξίς Ιερών βουλγάρων ή, ειδόντων ήν βουλγαρικόν γλώσσων, έν έρξίαι έμως πόθεν «εί άπανταχο της τουρκικής αυτοκρατορίας εισηπαρμένοι Βούλγαροι» θέλουσι ζήτ: και λαμβάνει τους Ιερείς αυτών: παρά των κατά τόπους άρχιερέων έηλαδή, ή άλλαχόθεν: ειτί: εις πολλές γραικικές έλως έπαρχίας έν τε τή Ασιατική και Ευρωπαϊκή Τουρκία και έν ταις άλλαις αύτοκεφάλαις εκκλησιαίς ύπαρχουσι: βεβαίως πολλοί: ή ελίγοι κάτοικοι Βούλγαροι, ως και ές τας βουλγαρικές έπαρχίας ύπαρχουσι τοιοῦτοι έξ άλλων έθνών. Έπειδή, έμως τό άρθρον τούτο άορίστως καίται, είναι πιθανώτατον, ότι οι έπουδήνται της έπικρατίας εισηπαρμένοι Βούλγαροι, άνταχόμενοι τού γραμματός του άρθρου τούτου, — έτι «ήγουσι τό δικαίωμα του εκλέγειν και διορίζειν τους έαυτών Ιερείς», — ή άφ' έαυτών θέλουσι διορίζ: τους τυχόντας άπικαιωμένους Ιερείς, ή θέλουσι ζήτ: και λαμβάνει αυτούς όθεν τυχόν ήθελον έγκρίνει, και τότε βεβαίως οι τριοῦτοι Ιερείς θέλουσιν είναι ελεύθεροι να ύποτάσσωνται ή όχι: εις τας κατά τόπους κανονικές εκκλησιαστικάς άρχάς: τότε δέ, έκτός της άναρχίας, της άναποφεύκτου συγχύσεως και άταξίας, ήτις άναμφίβλω: εις τας άπανταχο έπαρχίας D συμβήσεται, άνατοῦνται συγχρόνως και παραβαίνονται πολλοί Ιερείς κανόνες, οι διατάττοντες τοίς πρεσβυτέροις και διακόνοις «μηνδέν παρά την γνώμην του κατά τόπους επισκόπου έπιταλείν», οι διακαλεύοντες «άφίστα μάνειν τά δικαία εκάστης έπαρχίας», και οι μη έπιτρέποντες «μηνδέν επισκόπου ύπερορίως χειροτονείν και άλλως Ιερατικών τι έπιταλείν».

Le premier article des deux projets, à première lecture, aurait paru obscur: car, bien qu'il n'ait jamais été défendu de nommer des prêtres bulgares ou parlant le bulgare, néanmoins cet article ne définit pas où les Bulgares, répandus dans tout l'empire, demanderont et d'où ils recevront leurs prêtres: est-ce aux archevêques de chaque province, ou bien autre part? car dans plusieurs provinces tout-à-fait grecques de la Turquie d'Asie et d'Europe et dans les autres églises indépendantes il y a sans doute un nombre plus ou moins grand de Bulgares, de même qu'il y a dans les provinces bulgares des habitants d'autres nations: mais, comme cet article ne définit rien, il est très-probable que les Bulgares habitant toutes les parties de l'empire, forts de la lettre de cet article «qu'ils ont le droit d'élire et de nommer leurs prêtres», nommeront le premier venu des prêtres sans paroisses, ou bien ils demanderont et recevront leurs prêtres d'où bon leur semblera, et alors ces prêtres seront libres de se soumettre ou non aux autorités locales canoniques. Dans ce cas, outre l'anarchie, la confusion et le trouble inevitables qui en résulteront sans doute dans toutes les provinces, on manquera aussi à plusieurs canons sacrés qui ordonnent aux prêtres et aux diacres de ne rien faire contre la volonté de l'évêque de leur localité. Ces canons ordonnent aussi de conserver inviolables les droits de chaque diocèse et défendent à tout évêque de conférer les ordres ou d'exercer en quoi que ce soit son ministère hors de son diocèse.

Τό δεύτερον άρθρον τού πρώτου σχεδίου, τό διαγορευθόν, ότι έ γραικός επισκόπος θέλει: ύποκείται τή βουλγάρω μητροπολίτη, και τάνάπαλιν, ότι ό βουλγάρος επισκόπος θέλει: ύποκείται τή γραική μητροπολίτη,

Le deuxième article du premier projet qui prescrit que l'évêque grec se soumettra au métropolitain bulgare et, vice-versa, que l'évêque bulgare se soumettra au métropolitain grec, comparé à

«Επισκόπου μη τοίμην έξω των τειντοι ήμων χειροτονίας ποιείσθαι τίς: τάς μη ύπαρχειναισιν αυτώ τοίς και χωρά: ει δέ έλεγχθήτε τοίτο πεποιήσως παρά την των κατοχόντων τάς πόλεις έπίνοιας ή τας χωράς γνώμην καθαρείσθω και αύτος: και ους έπιροτήσθω» (Αποστ. ιδ'). — «Α πρεσβύτεροι και διάκονοι άνεν γνώμης του επισκόπου ήθελον έπιταλείσθω» αυτός γάρ έστιν ε πεπιστευμένος τον λαόν του κυρίου

«Que nul évêque n'ose conférer les ordres hors de ses limites dans les villes et les pays qui ne lui seroit pas soumis: et s'il est convaincu d'avoir enfreint ce canon sans le consentement des titulaires de ces villes et de ces pays, qu'il soit dégrader lui et ceux qu'il aura ordonnés» (Canon XXXV des apôtres). — «Que les prêtres et les diacres n'exercent rien de leur ministère sans le consentement de leur évêque, car c'est

συσχετιζόμενον πρὸς τὸ τέταρτον ἄρθρον τοῦ αὐτοῦ σχεδίου, ἔπειθ' ἠρώδης λέγει: „Ἄπαντες οἱ βούλγαροι μητροπολίται καὶ ἐπίσκοποι θέλουσιν ἐκλέγεσθαι ὑπὸ τοῦ βουλγαρικοῦ πνευματικοῦ ἀρχιεπισκόπου, ἢ ἢ βεβαίως ἐπὶ ὃ μὲν βούλγαρος ἐπίσκοπος θέλει μὲν ἐκλέγεσθαι, ψηφίζεται καὶ χειροτονεῖται κατὰ τῆς προτεινομένης βουλγαρικῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀρχῆς, θέλει δὲ ὑπόκειται τῇ γραικῇ μητροπολίτι καὶ τῷ ἀναστάσι, ὁ τῇ βουλγαρῇ μητροπολίτι διακείμενος γραικὸς ἐπίσκοπος θέλει μὲν ἐκλέγεσθαι, ψηφίζεται καὶ χειροτονεῖται ὑπὸ τοῦ πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως, θέλει ὑπόκειται ἕως τῆ βουλγαρικῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀρχῆς. Ἀλλ' ἡ τοιαύτη ἀλλοκρόσβαλλος ἐκκλησιαστικὴ παρθαρχία εἶναι λέξις κενή, καὶ καθ' ἑκάστηρον λόγον καὶ πρόσωπον ἀτελεσφόρητος: κατ' οὐσίαν δὲ, συγχύσεως καὶ ἀπειθείας καὶ λοιπότητος ἀφορμή: διότι δύο ἐντελῶς ὁμολογοῦσι θερησκευτικοὶ ἀρχιερεῖς ἐν τῇ αὐτῇ περιχερίᾳ θέλουσιν ἔχει δύο διαφόρους τὰς κεντρικὰς ἀρχάς των, ἄλλην ἐν τῇ ἀποκαταστάσει καὶ ἄλλην ἐν τῇ ἐνεργείᾳ τῆς ἀρχιερατικῆς των. Ἀλλὰ καὶ οἱ ἱεροὶ κανόνες οἰονόμητοι ἐπίσκοπον ὑποχρεοῦσι νὰ ὑποτάσσονται εἰς ἕνα καὶ μόνον, παρ' οὗ τὴν ἐκλογὴν καὶ χειροτονίαν ἔλαβη, παρ' αὐτοῦ καὶ μόνου ν' ἀνακρίνεται, καὶ πρὸς αὐτὸν τὴν ἀναφορὰν νὰ ἔχη<sup>1</sup>.

Διὰ τοῦ τρίτου ἄρθρου ἀμφοτέρων των σχεδίων ἐγκαθιδρύεται ἐντός τῆς Κωνσταντινουπόλεως εἰς ἀρχιμητροπολίτης (μπαρ-μητροπολίτης). Ἐν ἄλλαις λέξεσι: δύο ἐπίσκοποι ἐγκαθίστανται ἐν μιᾷ καὶ τῇ αὐτῇ πόλει: δύο ἐκκλησιαστικαὶ ἀρχαὶ ἐντελῶς ὁμολογοῦσι καὶ ὁμωθροσκοιοὶ, χάριν φυλετικῆς διακρίσεως, ἔπι τὸ αὐτό. Ἀλλ' οἱ θεοὶ καὶ ἱεροὶ κανόνες οὐδ' ἱερατικὸν τι ἐπιτρέπουσι τελεῖν τὸν ἐπίσκοπον ἐν τῇ μὴ ὑπὸ αὐτὸν τελοῦσθαι πόλει, πολλὰ ἔλαττον καὶ διαρκῶς ἐν αὐτῇ ἔδρασεσθαι, καὶ σύνδοξον διαρκῆ περὶ αὐτὸν ἔχειν, ἀρχιερεῖς ἐκλέγειν, ψηφίζεσθαι καὶ χειροτονεῖν, ὡς: ἑτέρον τινα πατριάρχην Κωνσταντινουπόλεως<sup>2</sup>.

Τὸ τέταρτον ἄρθρον ἀναλύεται καὶ ἀναρτῆται μετὰ τοῦ δευτέρου, καθὼς καὶ τὸ ἕκτον τοῦ δευτέρου σχεδίου.

Τὸ πέμπτον ἄρθρον τοῦ πρώτου σχεδίου καὶ τὸ ἕβδομον τοῦ δευτέρου καὶ καθ' ἑαυτὰ θεωρούμενα καὶ πρὸς ἄλλα ἄρθρα των σχεδίων ἀντιπαραβάλλόμενα,

καὶ τὸν εἶπε τὸν νεκρὸν αὐτῶν λόγον ἀγαθὸν, ἰοῦμενος“ (Ἄποστ. 13). — „Ἐδοξε τοῖσιν τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ οἰκουμένῃ συνόδοις ἀρξάμενοι ἐκαστῇ ἐπαρχίᾳ καθὰ καὶ ἀξίως τὰ αὐτῇ προσήκοντα θέματα εἰς ἀρχὴν ἄνωθεν κατὰ τὸ πάλαι πραχθέν ἴδιον, ἀλλὰ ἐξ ἑσῶτος ἐκαστοῦ μητροπολίτου τὰ ἴσα των περιεχόμενα πρὸς τὸ οἰκτιρῶν παρὰ τὸ ἐκλεγεῖν“ εἰ δὲ τις μαχομένην εἴποι τοῖς νῦν ὁρισμένοις προσκομίσει, ἄξιον ταύτης εἶναι ἰδοῦν τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ οἰκουμένῃ συνόδοις“ (τῆς Γ', 2).

„Ἐπίσκοπον προσηλῆ μάλιστα μὲν ἐπὶ πάντων των ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ καθίστασθαι εἰ δὲ ἄπορησῇ, εἴη... εἰ ἀπάρτος τρεῖς ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἀναγαγόμενος, ἀμνήμων γενόμενος καὶ τὸν ἀπέναντον... τότε τὴν χειροτονίαν ποιῆσαι, τὸ δὲ κῆρον, των γενουμένων διδασθαι καθ' ἑκάστην ἐπαρχίαν τῇ μητροπολίτι“ (τῆς Α', 4). — „Ἐπὶ τῆς κληρικῆς πρὸς κληρικὸν πρόγραμμα ἔχει, μὴ ἐγκαταλείπειν τὸν οἰκτιρῶν ἐπίσκοπον... ἀλλὰ πρότερον τὴν ἐπιθεσίαν γινώσκοντες παρὰ τῇ ἰδίᾳ ἐπισκόπῳ ἢ γοῖν, γινώσκοντες αὐτοῦ τοῦ ἐπισκόπου, παρ' οὗς αὐτὸς ἀνεπίσημος μὴ βαίλωνται, τὰ τῆς ἀρχῆς συγκροτεῖσθαι... εἰ δὲ καὶ κληρικὸς πρόγραμμα ἔχει πρὸς τὸν ἴδιον ἢ καὶ πρὸς ἑτέρον ἐπίσκοπον, παρὰ τῇ συνόδῳ τῆς ἐπαρχίας διακρίσθαι. εἰ δὲ πρὸς τὸν τῆς αὐτῆς ἐπαρχίας μητροπολίτην ἐπίσκοπον ἢ κληρικὸς ἀνεπίσημος, καταλείπειν τὸν ἴδιον ἢ τὸν ἑσῶτος τῆς ἀρχιερατικῆς, κατὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἀρχὴν, καὶ εἰ αὐτῷ διακρίσθαι“ (τῆς Γ', 4) — ὅρα καὶ τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ τῆς Β', 2).

„Περὶ των ἀνομαζόντων μὲν ταυτοῦς καθαρὸς ποτε, προσηλόμενων δὲ τῇ καθολικῇ καὶ ἀποστολικῇ ἐκκλησίᾳ, ἴδοτε τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ μεγάλῃ συνόδῳ, ὡστε, χειροθετοῦμενος αὐτοῖς, μὲνεν οὕτως ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ... εἰ δὲ, τοῦ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας ἐπίσκοπον ὄντος, προσερχομένης ποτε, πρὸ-

A l'article quatrième du même projet qui dit en propres termes: „Tous les métropolitains et les évêques bulgares seront élus par l'assemblée spirituelle des Bulgares“, fait entendre sans doute que l'évêque bulgare sera élu, voté et sacré par l'autorité bulgare proposée dans le projet, mais qu'il se soumettra au métropolitain grec, et vice-versa, que l'évêque grec soumis au métropolitain bulgare sera élu, voté et sacré par le patriarche de Constantinople, mais qu'il se soumettra à l'autorité ecclésiastique bulgare. Cette discipline versatile qui est un mot sans signification et sans effet dans les deux cas et pour les deux parties, sera au fond une source de confusion, de désobéissance et de désertion; car deux chefs religieux, ayant en tout le même dogme, et dans la même circonscription, auront deux autorités centrales différentes: une dans l'investiture, et une autre dans l'exercice de leur ministère. Mais les canons sacrés obligent tout évêque de ne se soumettre qu'à celui par qui il aura été élu et sacré: de n'être jugé que par lui seul et de n'en référer qu'à lui<sup>1</sup>. ✓

Par le troisième article des deux projets un archi-métropolitain (bach-métropolitite) est établi dans Constantinople: en d'autres termes, deux évêques sont établis dans une seule et même ville, deux autorités ecclésiastiques ayant en tout le même dogme et la même religion et dans le même endroit, seulement dans le but de créer une distinction de race. Mais les canons sacrés ne permettent pas aux évêques d'exercer leur ministère dans une ville qui ne leur serait pas soumise, encore moins leur permettraient-ils d'y résider continuellement, d'y tenir un synode permanent, d'y choisir, élire et sacrer des évêques, comme un second patriarche de Constantinople<sup>2</sup>.

Le quatrième article du premier projet, ainsi que le sixième du second projet, vient d'être analysé et refuté en même temps que le second.

Le cinquième article du premier projet et le septième du second, considérés en eux-mêmes et comparés à d'autres articles des projets, sont dé-

lui à qui le peuple du Seigneur est confié et qui doit rendre compte du salut de ses âmes“ (Canon XXXIX des apôtres). — „Ce saint concile a arrêté que les droits de chaque diocèse soient conservés purs et inviolables selon la coutume ancienne en vigueur dès l'origine, de manière que ces mêmes prescriptions puissent servir également à chaque métropolitain pour sa propre sûreté. Si jamais quelqu'un produit un ordre contraire à ces décisions, que cet ordre soit sans aucun effet selon l'arrêt unanime de ce sacré concile œcuménique“ (Concile III, canon 8).

„L'évêque doit principalement être élu par tous les évêques du diocèse; mais si cela est difficile, ... il faut au moins, pour procéder au sacre, que trois évêques soient réunis et qu'ils aient (par écrit) les voix des absents; mais dans chaque diocèse la sanction de ces faits appartiendra au métropolitain“ (Concile I, canon 4). — „Que nul clerc en différend avec un autre clerc ne puisse abandonner son propre évêque... mais qu'il lui soumette d'abord l'affaire, ou du moins que l'affaire soit jugée par celui que les parties voudront d'un commun accord, pourvu qu'elles en aient obtenu l'autorisation de l'évêque... Dans le cas où un clerc sera en différend avec son évêque ou un autre, qu'il soit jugé par le synode de son diocèse. Si un évêque ou un clerc est en querelle avec le métropolitain du même diocèse, qu'il saisisse de son affaire l'archevêque du diocèse, ou le siège de Constantinople“ (Concile IV, canon 9; cf. concile II, canon 2, concile d'Antioche, canon 14).

„Le saint et grand concile, a arrêté que les nommés cathares (puritains anciens) convertis à l'église catholique et apostolique, conserveront, après l'imposition des mains, leur rang dans le clergé... Si dans un diocèse catholique ayant son évêque un évêque cathare fait sa conversion, il est clair



εὐρίστανται· καὶ ἀντικανονικὰ καὶ ἀντιπραγματικὰ ἀντι-  
 κανονικὰ μὲν, διότι πρῶτον ἐνταῦθα περιληφτικῶς  
 ἐκονομᾶται· καὶ συνιστᾶται βουλγαρικὴ ἐκκλησία  
 ἀκλόνητος καὶ χωρὶς προηγουμένων νὰ γνωσθῆσι τὰ  
 ὅρια τῆς, ἐναντίον τοῦ τι ὀρθοῦ λόγου καὶ ἡμεῶν  
 ἱερῶν κανόνων, καὶ οὐδ' οὕτως ὅπως ἔπρεπε οὐδὲ δύνανται  
 νὰ ὑπάρξῃ ποτὲ ἐκκλησία καὶ ἐκκλησιαστικὴ διοίκηση  
 ἐνταῦθα ὁρισμένων ὁρίων, καθὼς οὕτως πολιτικὴ διοίκηση  
 γεωγραφικῶς ἀπείριστος ὑπάρχει ποτὲ, ἢ δύνανται νὰ  
 ὑπάρξῃ. Καθὼς δὲ πᾶσα ἐκκλησία αὐτοκέφαλος ἐν

A montrés anticanoniques et contradictoires. Ils sont  
 anticanoniques, parce qu'ils établissent une église  
 bulgare sommairement et indéfiniment, c'est-à-dire  
 sans en faire connaître les limites, contre la droite  
 raison et des canons ecclésiastiques exprès. Selon  
 ces canons, il n'a jamais existé ni ne peut exister  
 d'église ni d'administration ecclésiastique sans limites  
 déterminées, de même qu'il n'y a jamais eu ni ne peut  
 y avoir d'administration civile sans limites géographi-  
 ques. Comme toute église indépendante en général

ὄχιον ὡς ὁ μὲν ἐπίσκοπος τῆς ἐκκλησίας ἔχει τὸ ἀξίωμα  
 τοῦ ἐπισκόπου· ὁ δὲ ὀνομαζόμενος παρὰ τοὺς λεγόμενους  
 καθάρους ἐπίσκοπος, τὴν τοῦ πρεσβυτέρου τιμὴν ἔχει... Ἰνα  
 μὴ ἐν τῇ πόλει δύο ἐπίσκοποι ὦσιν (τῆς Α', γ'). — Ἦλθεν  
 εἰς ἡμᾶς, ὡς τινες, παρὰ τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς θεσμούς, προ-  
 δραστικῶς θρασυταίως, διὰ πραγματικῶν τὴν μίαν ἐπαρχίαν  
 εἰς δύο κατέμελλον, ὡς ἐκ τούτων δύο μητροπολίτας εἶναι ἐν  
 τῇ αὐτῇ ἐπαρχίᾳ. Ἦσαν τοίνυν ἡ ἀγία σίνδος τοῦ λοιποῦ  
 μηδὲν τοιοῦτο τολμᾶσθαι παρὰ ἐπιπέθεον, ἐπεὶ τὸν τοιοῦτον  
 ἐπιχειροῦντα ἐκπίπτει τοῦ ἴδιου θρόνου" (τῆς Γ', γ'). —  
 "Ἐπίσκοπον μὴ ἐπιβαίνειν ἄλλοτρίῃ πόλει, τῇ μὴ ὑποκειμένη  
 αὐτῷ, μηδὲ χεῖρα τῇ αὐτῇ μὴ διακρούσῃ ἐπὶ χειροτονίᾳ  
 τινος, μηδὲ καθιστᾶν πρεσβυτέρους ἢ διακόνους εἰς τόπους  
 ἐξῆρα ἐπισκόπων ὑποκειμένων, εἰ μὴ ἅμα μετὰ γνώμης τοῦ  
 οἰκείου τῆς χώρας ἐπισκόπου. Ἐὰν δὲ τολμᾶσθαι τις τοιοῦτο,  
 ἄπειρον εἶναι τὴν χειροθεσίαν, καὶ αὐτὸν ἐπιτίμιας ἐπὶ τῆς  
 σίνδος τιμωρῆται" (Ἄντιοχ. κβ' — κη' β' α', καὶ τῆς Β', γ'). —  
 Τὰ αὐτὰ ὅμοιως καὶ ὁ δὲ ἀποστολικὸς κανὼν λέγων· "Τοὺς  
 ἐπίσκοπους ἐκαστὸν ἑθνοῦς εἰδέναι χεῖρα τὸν ἐν αὐτοῖς πρῶ-  
 τον, καὶ ἡγεῖσθαι αὐτὸν ὡς κεφαλὴν καὶ μηδὲν τι πράττειν  
 πρῶτον ἀνεὶ τῆς ἐκείνου γνώμης· ἐπειτα δὲ μόνον πρῶτον  
 ἔσονται, ὅσα εἰ αὐτοῦ παροικίᾳ ἐπιβάλλει καὶ ταῖς ἐν αὐτῇ  
 χώραις." Ἰπὸς σημειῶσθαι ἢ λέξιν ἑθνοῦς· ἐκκλησιαστικῆς  
 οὐχὶ ἁπλῶς ἡμεῶν οἱ Βουλγαροὶ ἐμμενέουσιν αὐτῇ καὶ  
 ἀρκαίαν, ἐνοούσιντες γένος καὶ γλῶσσαν, ἀλλ' ἀντὶ τῆς μητρο-  
 πολιτικῆς (ἢ πατριαρχικῆς) παροικίας καὶ διοικήσεως. Ἐὰν  
 μὴ, ὁ κανὼν αὐτὸς ἡδύην ἀντιφάσιον, τοὺς παραλλήλους  
 ἀποστολικοὺς κανόνας, καὶ οὐδ' εἰς τὸν μόνον ἐπίσκοπον ἑκαθάστα-  
 ται ἐν μιᾷ ἐπαρχίᾳ ἢ πόλει περιουσίᾳ χριστιανῶν συγκε-  
 ταινομένων οὐχὶ πᾶντα εἰς τὸν καὶ τοῦ αὐτοῦ ἑθνοῦς, ἀλλ'  
 ἐκ πρῶτον. Τὴν ἰδιαιτέραν ταύτην ἐκδοχὴν τοῦ ἑθνοῦς  
 ἀντὶ τῆς μητροπολιτικῆς ἐπαρχίας ἐπιβάλλει καὶ ὁ ἐν Ἀντιο-  
 χίᾳ σίνδος (κανὼν Β') ἐκκλησιαστικῶς καὶ ἐμμενέουσιν  
 τὴν αὐτὴν διαταγὴν τῶν ἀποστόλων ὡς ἀποστολικοῦς· "Τοὺς  
 καθ' ἑκάστην ἐπαρχίαν ἐπίσκοπους εἰδέναι χεῖρα τὸν ἐν τῇ  
 μητροπόλει ἐπίσκοπον, καὶ (τοῖσιν) τὴν φροντίδα ἀναδέχε-  
 σθαι πᾶσι τῆς ἐπαρχίας διὰ τὸ τῇ μητροπόλει πανταχόθεν  
 ἀντιπρῆξιν τοὺς τὰ πράγματα ἔχοντας." Ἰδὲν ἴσοις καὶ τῇ  
 τῆς προηγουμένης αὐτοῦ, μηδὲν τι πράττειν πρῶτον τοὺς  
 λοιποὺς ἐπισκοπῶν ἄνευ αὐτοῦ." Ἐντεῦθεν καὶ ὁ Ζωνάριος  
 ἐμμενέουσιν τὸν δὲ ἀποστολικὸν κανόνα, λέγει· "Ὁ παρῶν  
 κανὼν τοῖς ἐπίσκοποις τῆς ἐπαρχίας πρῶτον ἐπίσκοποις, τοὺς  
 τοὺς μητροπολίτας· ὁ δὲ οὐκ ἀρχιερεῖς, κεφαλὴν ἡγεῖσθαι ἐπὶ  
 τοῦ ἑθνοῦ ἐπισκόπων τῆς αὐτῆς ἐπαρχίας κείνου, καὶ χωρὶς  
 ἐκείνου μηδὲν ποιεῖν, ὁ εἰς κοινὴν ἀφορρῇ τὴν ἐκκλησιαστικὴν  
 κατάστασιν, σὺν ζητήσεσι δογματικῆς, οἰκονομίας, περὶ ἀγα-  
 θῶν κοινῶν, καταστάσεσι ἀρχιερέων, καὶ ὅσα τοιαῦτα  
 ἀλλὰ περὶ τούτων ἐκείνῳ ἀντιόντας ἀνδικασκεῖσθαι, καὶ  
 τὸ πᾶν ἔσονται ὁρίζαν ψηφισέσθαι."

que l'évêque catholique conservera sa dignité, et le presbytre,  
 évêque chez les cathares, descendra au rang de prêtre...  
 afin qu'il n'y ait pas deux évêques dans la ville" (Concile I,  
 canon 18). — "Il est venu à notre connaissance que certains  
 évêques, en dépit des institutions ecclésiastiques, ont employé  
 le pouvoir civil pour obtenir par des pragmatiques la division  
 d'un seul diocèse en deux, de manière à créer deux métro-  
 politains dans le même diocèse. Or le saint concile ordonne  
 que désormais nul évêque n'ose pareille chose sous peine de  
 dégradation" (Concile IV, canon 19). — "Que nul évêque ne  
 puisse empêter dans une ville ou un pays qui ne lui est pas  
 soumis pour conférer les ordres à un prêtre ou à un diacre,  
 à moins que ce ne soit du consentement de l'évêque res-  
 pectif... Toute transgression de cet arrêt entraînera la nul-  
 lité des ordres conférés et la censure synodale pour celui qui  
 les aura conférés" (Concile d'Antioche, canon 29; cf. concile II,  
 canon 9). — Le 84<sup>e</sup> canon des apôtres contient la même pres-  
 cription: "Les évêques de toute nation doivent reconnaître  
 le premier parmi eux et le considérer comme leur chef, et  
 ne rien commettre au delà de leur compétence sans son con-  
 sentement, et chacun administrera les affaires qui incombent  
 à l'endroit de sa résidence et aux pays qui en relèvent." —  
 Il faut ici noter le mot nation (ἔθνος) pris non dans l'ac-  
 ception que lui donnent aujourd'hui les Bulgares, c'est-à-dire  
 de nationalité ou de race, mais dans l'acception de diocèse  
 métropolitain ou patriarcal; autrement, ce canon serait en  
 contradiction avec les canons synodaux correspondants, suivant  
 lesquels un seul évêque peut être établi dans un diocèse ou  
 une ville qui contient des chrétiens n'appartenant pas toujours  
 à la même nation, mais à des nations différentes. Cette ac-  
 ception ecclésiastique particulière du mot nation pour diocèse  
 métropolitain ou patriarcal est aussi confirmée par le 9<sup>e</sup> canon  
 du saint concile d'Antioche, qui répète et explique le même  
 ordre des apôtres ainsi qu'il suit: "Les évêques de chaque  
 diocèse doivent reconnaître le premier évêque de la métropole  
 qui doit être chargé du soin de tout le diocèse; car c'est à  
 sa capitale que se rendent, de tous côtés, ceux qui ont des  
 affaires; c'est pourquoi il a été arrêté qu'il aurait le premier  
 honneur et que les autres évêques ne feraient rien au delà  
 de leur ministère sans son consentement." C'est ce qui fait dire  
 à Zonaras dans son explication du XXXIV canon apostolique:  
 "Le canon ordonne que les autres évêques d'un diocèse con-  
 sidèrent comme leur chef le premier évêque de chaque province,  
 c'est-à-dire l'archevêque de la métropole, et qu'ils ne fassent  
 sans son consentement rien qui concerne l'état de l'église en  
 général, comme, par exemple, des discussions dogmatiques, des  
 ménagements sur des fautes publiques, des nominations des pré-  
 lats, et choses pareilles; pour discuter toutes ces questions, ils  
 doivent s'unir au métropolitain afin de délibérer avec lui et  
 résoudre ce qu'ils auront approuvé en commun."

Τοὺς ἐπιτοὺς διοικῆσαι ἐπίσκοποις ταῖς ἐπαρχίαις ἐκ-  
 κλησιαστικῶς μὴ ἐκείνου, μηδὲ συγχέειν τὰς ἐκκλησίας ἀλλὰ  
 κατὰ τοὺς κανόνας, τὸν μὲν Μιχαήλ ἐπίσκοπον τὰ ἐν  
 Ἀλεξάνδρῳ μόνον οἰκονομεῖν... καὶ τοὺς τῆς Θρακίας τὰ τῆς  
 Θρησσίας μόνον οἰκονομεῖν. Ἀκρίτους δὲ ἐπίσκοποις ἐπι-  
 διοικῆσαι μὴ ἐπιβάλλειν ἐπὶ χειροτονίᾳ ἢ τινος ἄλλης οἰκονο-  
 μίας, ἀνεκκλησιαστικῆς· φερατῆριον δὲ τοῖς προηγουμένοις  
 περὶ τῶν διοικήσεων κανόνων, εἰδήλιον ὡς τὰ καθ' ἑκάστην  
 ἐπαρχίαν ἢ τῆς ἐπαρχίας σίνδος διοικῆσαι, κατὰ τὰ ἐν Νίκαιᾳ  
 φερατῆριον (τῆς Β', β'). — "Τοὺς καθ' ἑκάστην ἐπαρχίαν ἐπι-  
 σκοποὺς εἰδέναι χεῖρα τὸν ἐν τῇ μητροπόλει πρῶτον ἐπί-  
 σκοπον... μηδὲν τι πράττειν πρῶτον τοὺς λοιποὺς ἐπίσκο-  
 πῶν ἄνευ αὐτοῦ, κατὰ τὸν ἀρχαῖον κρατήσαντα τῶν πατέρων  
 ἡμῶν κανόνα, ἢ ταῦτα μόνον ὅσα εἰς ἐκαστὸν ἐπιβάλλει πα-  
 ροικίᾳ καὶ ταῖς ἐν αὐτῇ χώραις." Ἐκαστὸν γὰρ ἐπίσκοπον  
 ἐξουσίαν ἔχει τῆς ἐαυτοῦ παροικίας, ἀκρίτως... καὶ πρό-  
 νουσαν πᾶσι ταῖς πράξεσι τῆς χώρας τῆς ἐπὶ τὴν ἐαυτοῦ πό-  
 λιν... πρῶτον... καὶ μηδὲν πρῶτον ἢ ἐπιχειρεῖν. (Ἄν-  
 τιοχ. β'). — "Μηδένα ἀποκλιμῆναι χειροτονεῖσθαι μητὲ  
 πρεσβυτέρου, μητὲ διακόνου, μητὲ ὄχιως τινὰ τῶν ἐν τῇ ἐκ-  
 κλησιαστικῇ τάξει εἰ μὴ εἰδικῶς ἐν ἐκκλησίᾳ πόλεως, ἢ  
 μαρτυρίου, ἢ μοναστηρίου ἢ χειρονομήσεως ἐκκλησιαστικῆς  
 τοῖς δὲ ἀκρίτως χειρονονομένοις ὦσιν ἢ ἀγία σίνδος  
 ἄπειρον ἔχει τὴν τοιαύτην χειροθεσίαν, καὶ μηδαμῶς δύνασθαι  
 ἐνεργεῖν ἐφ' ἧρμὶ τοῦ χειροτονήσαντος" (τῆς Γ', ε').

"Les évêques ne doivent pas empêter sur les églises, si ce  
 hors de leur diocèse, ni confondre les juridictions ecclé-  
 siastiques; mais, suivant les canons, l'évêque d'Alexandrie  
 n'administrera que les affaires d'Égypte;... ceux de Thrace  
 n'administreront que les affaires de Thrace... Les évêques,  
 sans être appelés, ne doivent pas dépasser les limites de leurs  
 diocèses pour conférer les ordres ou pour toute administration  
 ecclésiastique. Il est clair que, tout en observant le canon  
 précédent, les affaires de chaque diocèse seront régies par le  
 synode du diocèse selon les arrêts du concile de Nicée" (Con-  
 cile II, canon 9). — "Les évêques de chaque diocèse doivent  
 reconnaître le premier évêque de la métropole... les autres  
 évêques ne feront rien au delà de leur ministère sans son con-  
 sentement, selon l'ancien canon de nos pères, ou les affaires  
 seules qui incombent à l'endroit de sa résidence et aux pays  
 qui en relèvent; car chaque évêque a le droit d'administrer  
 son diocèse... et d'avoir soin de tout le pays qui relève de  
 sa cathédrale... et ne rien faire au delà" (Concile d'Antioche,  
 canon 9). — "Que nul prêtre ni diacre, ni clerc en général ne  
 soit ordonné sans paroisse, mais spécialement pour l'église  
 d'une ville ou pour un endroit consacré à un martyr ou pour  
 quelque monastère; ceux qui seront ordonnés sans paroisse  
 déterminée, seront cassés par ordre de ce saint concile et ne  
 pourront nulle part exercer leur ministère, pour le mépris de  
 celui qui les aura ordonnés" (Concile IV, canon 6).



γίνε, και πῶς μερικὴ ἢ ἐπαρχιακὴ, ὑποκειμένη εἰς αὐτοκέφαλον, ἔχουσι τὰ ὅρια αὐτῶν, ἐξ ὧ καὶ ἐνομαζόμενα, ἐκκλησία τῆς Κωνσταντινουπόλεως, τῆς Ἀλεξανδρείας, τῆς Ἀντιοχείας, τῆς Ἱερουσαλῆμ, τῆς Καισαρείας, τῆς Ἐφέσου, τῆς Ἡρακλείας, τῆς Παιτρικῆς, τῶν Ἀθηνῶν κτλ., οὗτοι καὶ ἡ προτεινομένη βουλγαρικὴ ἐκκλησία πρέπει ἀναγκαστικῶς νὰ ἔχη τὰ ὅρια τῆς, καὶ νὰ λάβῃ καὶ τὸ ὄνομα ἐκ τοῦ τόπου κατὰ μίμησιν τῶν ἄλλων ἐκκλησιῶν, καὶ οὐχὶ ἐκ τοῦ ἔθνους. Διότι καὶ αὐτοκέφαλος τυχὼν βουλγαρικὴ ἐκκλησία ἐάν ἦδεν ἀναγορευθῆ, καὶ ἐν εἰς νὰ ἔχη τὰ ὅρια τῆς, καθὼς ἔχουσι τὰ ἑαυτῶν ὅρια πᾶσαι αἱ αὐτοκέφαλοι ἐκκλησιαί, ἀρχαίαι τε καὶ νεώτεραι, καὶ ἐνομαζόμεναι οὐχὶ ἐκ τοῦ ἔθνους ἢ τῆς φυλῆς, ἀλλ' ἐκ τοῦ τόπου. Διὰ ταῦτα οὐδεὶς ποτε πατριάρχης, οὐδεὶς μητροπολίτης, οὐδεὶς ἐπίσκοπος, ἐν οὐδεμίᾳ ἐποχῇ καὶ περιστάσει ἔσχεν ἢ ἔχει ἀδικοῦσιν δικαιοδοσίας ἐπὶ τῶν ἐξῆς τῆς Ἰβλίας αὐτοῦ περιφερείας κατοικοῦντων ὁμοδόξων καὶ ὁμοεθνῶν αὐτῶν, διότι οὐδεμίᾳ ἐποχῇ καὶ περιστάσει ἀνάγκη ἀπέτησεν ἢ ἀπαιτήσῃ τὸ τοιοῦτον ἐκτελεστικῶς, καθὼς ὁ Ἱεροσόλυμων, ὁ Καισαρείας, ὁ Ἐφέσου δὲν ἐδύναντο νὰ ἔχουσι δικαιοδοσίαν τινὰ ἐπὶ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει κατοικοῦντων Ἱεροσολιμιτῶν, Καισαρείων καὶ Ἐφεσίων, οὔτε αἱ τῆς Ρωσσίας μητροπολίται ἐπὶ τῶν ἐν ταῦτα βόσων, οὔτε αἱ τῆς Ἑλλάδος ἐπὶ τῶν ἐν ταῦτα τοσούτων ἁλλήνων, ἀπαρραλλόμενοι οὐδαί; πνευματικὸς ἀρχηγὸς βούλγαρος δύναται νὰ χειροτονῆ ἀπολελυμένως πάντων τῶν ἀπανταχοῦ βουλγάρων (ὡς συνάγεται ἐκ τοῦ πρώτου ἀρθροῦ), οὔτε ἐκκλησία βουλγαρικὴ νὰ ὑπερῆ ἀπεριόριστος καὶ ἀπολελυμένη χωρὶς ὅ ἄδικοῦσιν πάντας τοὺς νόμους τῆς λογικότητος καὶ τοῦ κανονικοῦ δικαίου πάντων τῶν αἰώνων. — Ἀντιπατικὰ δὲ εἰσι τὰ ἀρθρα ταῦτα, διότι, ἀφοῦ ἐν τῷ τετάρτῳ ἀρθρῷ ὁρίζεται, ὅτι: οἱ βούλγαροι μητροπολίται καὶ ἐπίσκοποι ἐκλεγόμενοι ὑπὸ τοῦ βουλγαρικοῦ πνευματικοῦ ἀποστολέως θύλουσι διοριζοῦσθαι δι' ὑψηλοῦ βερατίου, ἢ κανονικῆς ἐπιχώσεως; ἢ παρὰ τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου ἐπισητομένη ποίαν σημασίαν θέλει ἔχει; Πρόδηλον ὅτι, ἢ θέλει ἐπιχωρεῖ ὁ πατριάρχης ἀπαρτηρητικῶς καὶ ἀνεξέταστος πάντας τοὺς προτεινομένους αὐτῷ καὶ καλοὺς καὶ ἀκαταλλῆλους, ἢ θέλει συγκρούεται πρὸς τὴν ὑψηλὴν κυβέρνησιν, ἀνάγκαστος τυχὼν ἐνίοτε διὰ λόγους κανονικοῦ; νὰ μὴ ἀποδεχθῆ ἐκτελεζόμενον τινὰ καὶ διερισμένον ἤδη διὰ ὑψηλοῦ βερατίου.

Τὸ δὲ μνημονεῖν τοῦ πατριαρχικοῦ ἐνόματος τότε καὶ μόνον θὰ ἦτο συμφωνον πρὸς τὰ καθεστῶτα τῆς ὁμοδόξου ἐκκλησίας, ἐάν ὁ μνημονεῖων ἐλάμβανέ καὶ τὴν χειροτονίαν παρὰ τοῦ μνημονευομένου καὶ τὴν ἀναφορὰν αὐτοῦ εἶχε πρὸς αὐτὸν (ὅρα τοὺς ἐν τῷ β' ἀρθρῷ παρατεθέντας κανόνας).

Ἄρθρον γ' τοῦ πρώτου σχεδίου καὶ γ' τοῦ δευτέρου.

α'. Οἱ βούλγαροι οἱ μέχρι τοῦδε συνεκκλησιαζόμενοι μετὰ τῶν γραικῶν, ἐάν θέλωσι νὰ κτίσωσι νέας ἐκκλησίας, ἐπειδὴ θέλουσι κατοικεῖν εἰς ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν τόπον, εἰς τίνος ἀρχιερέως πνευματικῆν δικαιοδοσίαν θέλουσι ὑπάγεσθαι; Ἐάν εἰς ἐκεῖνον, εἰς τοῦ ὁποῦ τὴν δικαιοδοσίαν ὑπέγοντο μέχρι τοῦδε συνεκκλησιαζόμενοι μετὰ τῶν γραικῶν, καλῶς διότι τὸ τοιοῦτον εἶναι συμφωνον πρὸς τὰ τοὺς ἱεροὺς κανόνας καὶ τὸ δόγμα τῆς ἐνότητος τῆς ἐκκλησίας. Ἐάν ὅμως θέλωσι ὑπάγεσθαι ὑπὸ τὴν πνευματικῆν δικαιοδοσίαν ἐξέπαντος τοῦ βουλγάρου μητροπολίτου ἢ ἐπισκόπου, τότε περιπίπτουσι εἰς τὸ ἀποπνῆσθαι τῆς συνυπόθεσης δύο ἐπιστοπῶν εἰς ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν τόπον (παράβασι τοῦ κανόνα τοῦ κατὰ τὸ γ' ἀρθροῦ).

β'. Πῶς εἰς τὰς καθέδρας μητροπόλεων θέλουσι ἐνοικεῖν ἐκεῖνοι, οἵτινες ἠθέλωσι εὐρεθῆ ἀρχηγοὶ ἐξ οὐδετέρου ἔθνους, ἀφοῦ, κατὰ τὸ β' ἀρθρον, ὁ κληθυσμὸς τῶν κατοίκων τῆς ἐπαρχίας προσδιορίζεται τὴν

A et toute église particulière ou provinciale soumise à une église indépendante ont leurs limites déterminées d'où elles sont appelées, par exemple, église de Constantinople, d'Alexandrie, d'Antioche, de Jérusalem, de Césarée, d'Éphèse, d'Héraclée, de Saint-Petersbourg, d'Athènes, etc., ainsi l'église bulgare proposée doit nécessairement avoir ses limites et recevoir son nom du pays, à l'exemple des autres églises, et non pas de la nation. En effet, une église bulgare indépendante, fut-elle reconnue, devra toujours avoir ses limites, de même que toutes les églises indépendantes anciennes et modernes ont leurs limites et tirent leurs noms non pas de la nation ou de la race, mais du pays. C'est pour ces raisons que jamais patriarche, jamais métropolitain, jamais évêque dans aucun cas n'a eu ni n'aura des prétentions de juridiction sur les fidèles de la même religion et de la même nation qui habiteraient hors de sa circonscription locale; car dans aucune circonstance, aucune nécessité n'a exigé ni n'exigera cette transgression; par conséquent, de même que le patriarche de Jérusalem, le métropolitain de Césarée et celui d'Éphèse ne peuvent étendre leur juridiction sur les fidèles de leurs diocèses habitant Constantinople, ni ceux de Grèce sur les grecs si nombreux qui habitent cette ville, de la même manière aucun chef spirituel des Bulgares ne peut indéfiniment étendre sa juridiction sur tous les Bulgares à quelque endroit qu'ils résident (ainsi qu'il découle du 1<sup>er</sup> article); il ne peut non plus exister d'église bulgare absolue et indéterminée, sans violer les lois de la raison et du droit canon de tous les siècles. — Ces mêmes articles sont contradictoires; car après qu'il a été posé dans le quatrième article que les métropolitains et les évêques bulgares, élus par l'assemblée spirituelle des Bulgares, seront nommés par un très-haut béat, quelle sera la signification de la sanction canonique donnée par le patriarche œcuménique? Il est évident que le patriarche accordera sa sanction canonique, sans observation, à tout évêque proposé, bon ou mauvais, ou bien il sera en conflit avec le très-haut gouvernement en se voyant obligé de refuser quelquefois peut-être, pour des raisons canoniques, sa sanction à un évêque élu et déjà nommé par un béat.

Quant à la mention dans les offices du nom du patriarche, elle serait d'accord avec les institutions de l'église, si celui qui fait cette mention était sacré et dépendait du patriarche mentionné (voir les canons invoqués au 2<sup>e</sup> article).

Article 6 du 1<sup>er</sup> projet et 8 du 2<sup>e</sup>.

1<sup>o</sup> Si les bulgares qui jusqu'aujourd'hui ont les mêmes églises que les grecs veulent s'en construire de nouvelles, puisqu'ils demeurent au même endroit, à la juridiction spirituelle de quel archevêque se soumettront-ils? S'ils se soumettent à la juridiction de celui dont ils dépendaient lorsqu'ils avaient les mêmes églises que les grecs, tout est bien; car ceci est d'accord avec les canons sacrés et le dogme de l'unité de l'église; mais s'ils se soumettent à la juridiction du métropolitain ou de l'évêque bulgare, nous retombons alors dans le même inconvénient de la coexistence de deux évêques dans le même endroit (voir les canons relatés au 3<sup>e</sup> article).

2<sup>o</sup> De quelle manière dans les sièges métropolitains pourront demeurer les chefs actuels, — qu'ils soient grecs ou bulgares, — si selon le 3<sup>e</sup> article c'est le nombre des habitants du diocèse qui déter-

ἐπιδικάζεται τὸ μητροπολίτου ἢ ἐπισκόπου; Πρόβλημα ἄλλο ἐστὶ καὶ τὸ ἄρθρον τοῦτο ἀντιφάσκει μὴ πρὸς τὸ δευτέρου, συγχύσεως δὲ καὶ παραχρῆς πρόξινον γίνεται τὰς ὁμοδόξους ἐθεσιν, ἐάν οἱ μὴ μὴ βούλγαροι ἐπιστρέψονται εἰς τοῦτο, οἱ δὲ βούλγαροι εἰς ἐαυτοῦ.

mine la nationalité du métropolitain ou de l'évêque? Il est clair que cet article aussi est en contradiction avec le 2<sup>e</sup> et produira la confusion et le trouble parmi les nations coreligionnaires, si les bulgares veulent s'appuyer sur celui-ci, les autres sur celui-là.

Ἄρθρα β' καὶ δ' τοῦ δευτέρου σχεδίου.

Articles 2<sup>e</sup> et 4<sup>e</sup> du 2<sup>e</sup> projet.

Τὸ περιεχόμενον τῶν ἀρθρῶν τούτων εἶναι κολαχῶς ἐναντίον εἰς τοὺς κανόνας τῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας.

La teneur de ces articles est de plusieurs manières en contradiction avec les canons de l'église orthodoxe.

α'. Διότι ἐπιφέρουσι κατατομήν καὶ διαίρεσιν τῶν ἐπαρχιῶν, ἕκαστ' οὐκ ἔστιν<sup>1</sup>. Εἶναι μὲν ἀληθές, ἐπὶ ἐκ μίαις ἐπαρχίαις σχηματίζονται ἐνίοτε νέαι ἐπισκοπικαί, συμφέρουσιν πάντως τῆς μητροπόλεως, ἀλλὰ τοῦτο γίνεται ἢ λόγῳ ἐπιπέσεως τῆς ἐπαρχίας ἐκείνης, ἢ λόγῳ πληθυσμοῦ, ἢ λόγῳ νέας πόλεως ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ ἐκείνῃ, καὶ ἐν γένει πρὸς οἰκοδομήν καὶ σωτηρίαν τῶν πιστῶν, πάντως δὲ τῇ γνώμῃ καὶ συγκαταθέσει τοῦ μητροπολίτου<sup>2</sup>, οὐδέποτε ὅμως λόγῳ φυλετικῆς διακρίσεως, ἕκαστ' ἀντιβαίνει εἰς τὸ δόγμα τῆς ἐνότητος τῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας, „ἐκου οὐκ ἔστι Ἕλλην καὶ Ἰουδαίος, περιτομῆ καὶ ἀκροβυστία, βάρβαρος, Σκύθης, θούλος, ἰλιούθρος, ἀλλὰ τὰ πάντα καὶ ἐν κασί Χριστός“ (Κολοσσαί, Γ', α').

1<sup>o</sup> Par ce qu'ils fractionnent et divisent les diocèses, ce qui est défendu<sup>1</sup>. Il est vrai que quelquefois on forme du même diocèse de nouveaux évêchés tout en conservant la métropole; mais c'est toujours à cause de l'étendue de ce diocèse ou de la population, ou de la fondation d'une nouvelle ville dans le diocèse, et en général pour l'édification et le salut des fidèles, et toujours avec le consentement du métropolitain<sup>2</sup>; jamais pour la diversité de race, ce qui est contraire au dogme de l'unité de l'église dans laquelle „il n'y a ni grec, ni juif, ni circoncision ni incirconcis, ni barbare, ni scythe, ni esclave, ni libre, mais Jésus-Christ y est tout“ (Saint Paul, épître aux Colossiens III, 11.)

β'. Ἐπειδὴ ὁ βούλγαρος μητροπολίτης τοῦ βλακίου, καὶ ὁ βούλγαρος ἐπίσκοπος τοῦ σαντζακίου δὲν θέλουσιν ἔχει ὄρια τῆς περιφέρειας αὐτῶν ὀρισμένα, ἐνεκα τοῦ ἐπὶ εἰς κολλὰς πόλεις καὶ κωμοπόλεις τῆς αὐτῆς περιφέρειας εἰσι διασπαρμένοι καὶ βούλγαροι καὶ μὴ βούλγαροι, θέλουσιν ἔχει μετὰ τῶν γραικῶν ἀρχιερέων κοινὰς τὰς περιφέρειας καὶ τὰ ὄρια τῶν ἐπαρχιῶν, καὶ κατὰ συνήθειαν περιπέττονται εἰς τὴν αὐτὴν ἀντικανονικότητα, τοῦ εἶναι δηλαδὴ δύο ἐπισκόπους ἐν τῇ αὐτῇ πόλει καὶ ἐπαρχίᾳ· εἶναι δὲ ἀνάγκαι συνέσεια τούτου οὐ μόνον οἱ ἐπίσκοποι νὰ ἦναι διγρημένοι λόγῳ φυλῆς καὶ γλώσσης, ἀλλ' ἐν τῷ προοίῳ τούτων καὶ τὰ ποιήματα αὐτῶν θέλουσιν εἶσθαι διγρημένα οὐ μόνον κατὰ πόλεις καὶ χώρας, ἀλλὰ καὶ κατὰ οἰκίας καὶ συζυγίας, ἐνεκα τῶν ὑπαρχουσῶν συγγενειῶν καὶ ἐπιγαμιῶν μεταξὺ τῶν δύο ἔθνων. Παραδεχθεὶς δ' ἅπαξ τῆς ἀρχῆς ταύτης τοῦ εἶναι εἰς ἕκαστον βλακίον ἓνα μητροπολίτην βούλγαρον, καὶ εἰς ἕκαστον σαντζακίον ἓνα ἐπίσκοπον, πῶς δυνατόν ἂν ἀποφύγῃται τοῦτο καὶ δι' ἄλλα ἔθνη, ὡς Ἀλβανούς, Βλάχους κτλ., πρὸς κλεινοὺς ἐπαύχτην, προϊόντος τοῦ χρόνου, τῆς κατατομῆς καὶ κατακαρματισμῶς τῆς ἐνότητος τῆς ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ;

2<sup>o</sup> Comme le métropolitain bulgare du vilayet et l'évêque bulgare du sandjak n'auront pas de limites fixes de leur circonscription, parce que dans plusieurs villes et bourgs de la même circonscription il y a des bulgares et d'autres habitants, ils auront avec les archevêques grecs des circonscriptions et des limites de diocèses communes, et par conséquent nous retompons dans la même contradiction avec les canons: c'est-à-dire dans celle d'établir deux évêques dans la même ville et le même diocèse. C'est une conséquence nécessaire de cet état de choses que non seulement les évêques seront divisés par raison de race et de langue, mais leurs troupeaux seront aussi divisés en leurs personnes dans le même pays et dans la même ville, et quelquefois dans la même maison et la même famille, à cause des parentés et des alliances qui existent entre les deux nations et les deux peuples. Dès que nous admettrons le principe que dans chaque vilayet il peut y avoir un métropolitain bulgare, et dans chaque sandjak un évêque, comment pourrions-nous l'éviter à l'égard des autres nations, des Albanais, des Valaques etc., afin de ne pas augmenter, avec le temps, la division et le fractionnement de l'unité de l'église?

Ἄρθρον ε' τοῦ δευτέρου σχεδίου.

Article 5 du 2<sup>e</sup> projet.

Ἐπίσης τὸ ἄρθρον τοῦτο συντάσσεται πρὸς ἐπαύχτην τῆς κατατομῆς καὶ διαίρεσεως τῶν χριστιανῶν βουλγάρων τε καὶ μὴ βουλγάρων, καὶ συγχύσεως περὶ τὴν ἐκκλησιαστικὴν διοίκησιν καὶ τὴν ἐνέργειαν τῶν πνευματικῶν καθηκόντων καθότι οἱ χριστιανοὶ βούλγαροι:

Cet article contribue également à augmenter la division et le fractionnement des chrétiens, bulgares et autres, et la confusion de l'administration ecclésiastique et de l'exercice des devoirs spirituels. En effet, les chrétiens bulgares (et pourquoi les grecs

<sup>1</sup> „Haben wir nicht, wie viele andere christliche Völker, die Gewohnheit, dass ein Bischof mehrere Städte in einem Diocese zu verwalten hat? Und ist es nicht eine alte Gewohnheit, dass ein Bischof mehrere Städte in einem Diocese zu verwalten hat? Und ist es nicht eine alte Gewohnheit, dass ein Bischof mehrere Städte in einem Diocese zu verwalten hat?“ (Concile IV, canon 12; cf. Concile II, canon 2.)

<sup>1</sup> „Il est venu à notre connaissance que certains évêques, en dépit des institutions ecclésiastiques, ont employé les pouvoirs civils pour obtenir par des pragmatiques la division d'un seul diocèse en deux, de manière à créer deux métropolitains dans le même diocèse. Or, le saint concile ordonne que désormais nul évêque n'ose pareille chose sous peine de dégradation; que les villes qui ont déjà été honorées, par des lettres royales, du nom de métropole, n'aient que l'honneur de ce nom, de même que l'évêque qui administrera cette église, sans que pour cela les droits de la véritable métropole soient lésés.“ (Concile IV, canon 12; cf. Concile II, canon 2.)

<sup>2</sup> „Ἐκαστὸς ἐπίσκοπος τὸ πρῶτον ἐπιλέγεται ἵνα ἐκ τῆς συγκλησίας τῶν παροικῶν μὴδὲν ἀποστρέψῃ θείῃ πρὸς τὸ ἴδιον κτίσασθαι ἐπίσκοπον, εἰμὴ κατὰ ἀναίτητον τοῦ ἔθους ἔχοντος· ἐάν δὲ ἀπὸ τοῦ παραχωρήσῃ ὡς τὴν αὐτὴν διοίκησιν ἐπιτραπῆται ἴδιον κτίσασθαι ἐπίσκοπον, εἰς τὰς λοιπὰς τῶν προκείμενων μὴ ἐπιβάλλεται δουλεία, ὡςτὶ μὴ ἐκ

<sup>2</sup> „Nous avons conservé à chaque évêque des limites qui lui appartiennent afin que nulle partie de son diocèse ne puisse être détachée pour être érigée en nouvel évêché, si ce n'est avec le consentement du titulaire; dans le cas où le titulaire voudra ériger une partie de son diocèse en évêché particulier, le nouvel évêque ne pourra empiéter sur le reste

(διὰ τὸ δὲ ἔχει καὶ οἱ γραικοὶ, ἐπιφελοῦμαι ἐκ τῆς ἀπὸ τῶν βουλγάρων δοθησομένης ἐλευθερίας τοῦ κατ' ἀρβανίαν προτιμῆν τοῦτον ἢ ἐκείνον τὸν ποιμένα;) λαβόντες ἔπαξ τὴν εὐερίαν ἐκαστος κατὰ τὸ δοκοῦν, καὶ κατὰ τὸ τῆς ἀτομικότητος συμφέρον, ἢ ἀποσιμῶντες ἀδελφῶς καὶ ἀνενόχως νὰ μεταβαίνῃ ἀπὸ μιᾶς εἰς ἄλλην ἐκκλησιαστικὴν ἀρχὴν παρακαθήμεν, καὶ ἀπὸ ἐκκλησίας εἰς ἐκκλησίαν, ψυχροὶ καὶ ἀδιάφοροι γινόμενοι περὶ τὰ θρησκευτικὰ αὐτῶν καθήκοντα, θέλουσιν ἐλιγνῶς καὶ τῆς μιᾶς καὶ τῆς ἄλλης, μόνον δὲ κατ' ὀφείδω, καὶ πρὸς τὸ ἄλλοτε ἄλλο ὄλικόν συμφέρον αὐτῶν, θέλουσι καταφεύγειν ὅτι μὴ εἰς τὴν μίαν, ὅτι δὲ εἰς τὴν ἄλλην. Ἐν δὲ τῇ ἐξέσει τῶν καθ' ἑαυτῶν τῆς ἀντιζηλίας καὶ τῶν ἐρίδων οὐδέως εἶναι ἀπίθανον καὶ αὐτοὶ οἱ ποιμένες νὰ παρανομήσιν. Οὕτως λοιπὸν καθιστώμεν τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ βαβυλωνίον πύργον, οὐχὶ πλέον διὰ τῆς ἐπαροδοῦ καὶ ἐξωτερικῆς προσυλητομανίας, ἀλλὰ δι' ἐσωτερικῶν καὶ ἑμοδόξων φιλετικῶν διακρίσεων καὶ συγχύσεων, ὅσπερ ἡ ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ νὰ μὴ κυβερνᾶται ὑπὸ τοῦ ἁγίου πνεύματος, ἀλλ' ὑπὸ τοῦ πνεύματος τῶν ἀνθρωπίνων καθ' ἑαυτῶν καὶ συμφερόντων.

profitant de la liberté accordée aux bulgares ne préféreraient-ils pas à leur gré ce pasteur-ci à celui-là?) ayant une fois reçu la permission de se détacher, chacun selon son bon plaisir et son intérêt personnel et sans crainte, d'une autorité ecclésiastique pour passer à une autre du même lieu, ils deviendront ainsi froids et indifférents à leurs devoirs religieux, ils négligeront l'une et l'autre autorité et ne se réfugieront que par hypocrisie tantôt à l'une, tantôt à l'autre, selon leur intérêt personnel de tous les jours. Il n'est pas non plus impossible de voir les pasteurs eux-mêmes commettre des injustices, dans l'ardeur des passions, de la rivalité et des querelles. Ainsi nous changerons l'église du Christ en une tour de Babel, non par la manie du prosélytisme étranger, mais par des divisions et des troubles intestins de nos coreligionnaires, en sorte qu'elle ne paraisse pas gouvernée par le Saint-Esprit, mais par l'esprit des passions et des intérêts humains.

5.

Synodi responsum administratori turcico datum.

Υψηλότητα.

Ἡ ὑμετέρα περιουσιότης ὑψηλότης, εὐαρεστηθεῖσα νὰ συνοδεύσῃ τὰ ἄνω διαβιβάζει δύο νεώτερα πρὸς ἐξομάλυνσιν καὶ ἄρσιν τῆς βουλγαρικῆς διαφοράς σχέδια, δι' ἵδίου αὐτῆς ὑψηλοῦ τοσαυτῆ, ἀποσταλέντος παρὰ τοῦ σεβαστοῦ ἀυτοκρατορικοῦ ὑπουργείου τῶν ἐξωτερικῶν, ἀποφαντικώτερον γνωματεύει, ὅτι τὰ σχέδια ταῦτα „δὲν προσβάλλουσι τὰ δικαιώματα καὶ τοὺς θεμελιώδεις θρησκευτικούς κανόνας, οὐτε ἀφορῶσι τὴν θρησκείαν“. Καὶ πρὸς μελλοῦσα ἐπισύστασιν τῶν σχεδίων τούτων προστίθεται καὶ τὰς ἐπομένους λέξεις: „Καθόσον εἶναι ἀναγκαῖα ἡ διατήρησις τῶν δικαιωμάτων, δουσιῶν καὶ προνομίων τοῦ ρωμαϊκοῦ πατριαρχείου, κατὰ τοσοῦτον ἀπαιτεῖται καὶ ἡ διατήρησις τῶν εἰς πάσιν τάξιν ὑπηκόων τῆς κρατικῆς βασιλείας ἐπιδαψιλευμένων ὑψηλῶν συγκαταβάσεων ὡς πρὸς τὴν ἐλευθέραν ἐξάσκησιν τῶν θρησκευτικῶν αὐτῶν κτλ.“ Ἰσοῦ λόγοι ὄντως ἐμβριθεῖς καὶ ἐνθαρρυντικοί, ὑποπατριῆς καὶ συνετῆς ἐμπνεόμενοι κυβερνήσεως, φιλοστόργως κηδομένης καὶ προνοούσης περὶ πάντων ἀνεξαιρέτως καὶ ἀδιακρίτως τῶν ὑπηκόων αὐτῆς, ὡς τῶν πάντων ἰσοτίμων τέκνων τῆς αὐτοῦ ἀυτοκρατορικῆς καὶ φιλολάου μεγαλειότητος. Ἀλλ' ἐπιτραπήτω ἡμῖν, ὑψηλότητα, ἵνα μετὰ σεβασμοῦ καὶ θάρρους παρατηρήσωμεν, ὅτι αἱ κατ' ἑαυτὰς ὄφθαι καὶ δικαίαι αὐταὶ θεωρίαι τῆς ὑμετέρας ὑψηλότητος δυστυχῶς δὲν δύνανται νὰ ἐφαρμοσθῶσιν ἐν τῇ περιστάσει ταύτῃ τῶν βουλγάρων.

Ἐν πρώτοις ἡ σεβαστὴ ἀυτοκρατορικὴ κυβέρνησις, ἀγνοοῦσα πιθανῶς ὅτι πάντα τὰ ἐκκλησιαστικὰ ζητήματα εἰσὶ θρησκευτικὰ κατ' ὄψιν, νομίζει ὅτι ἡ ἐκκλησιαστικὴ διαφορά τῶν βουλγάρων δὲν σχετίζεται μετὰ τῆς θρησκείας, καὶ θρησκευτικῶν ἔννοιαι ἐξέπαντος τὸ δόγμα. Ἀναγκασθέντα λοιπὸν ἵνα πληροφορησώμεν αὐτὴν ἀρμοδίως καὶ κατὰ χρέος ἱερῶν, ὅτι οἷον ἕποισι ζήτημα ἐκκλησιαστικόν, ἀπτόμενον τῶν ἱερῶν τῆς ἐκκλησίας θεσμῶν καὶ κανόνων, ἔστιν θρησκευτικόν καὶ ἐπομένως, ἐν ὅσῃ τις ἐμολογεῖ, ὅτι, ὡς χριστιανὸς ἑρθεοδόξος, ὑπάρχει μέλος τῆς καθ' ἡμᾶς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας, οὗτος δὲν δύναται ν' ἀπέστησιν ἀνεγκλήτως οὐδένα τῶν ἀποστολικῶν καὶ τῶν συνοδικῶν κανόνων, ἀλλὰ ὀφείλει ν' ἀποδέχεται πάντας ὡς λόγια θεοῦ· διότι καὶ ἀποστολοὶ καὶ αἱ ἄγναι οἰκουμηνικαὶ σύνοδοι πιστεύονται ἐν ἑλῆ τῇ ἑρθεοδόξῃ ἐκ-

Monsieur le ministre.

Votre excellence a bien voulu accompagner les deux nouveaux projets concernant l'aplanissement du différend bulgare d'un très-haut taskéré qui nous a été transmis par le ministère impérial des affaires étrangères. Dans ce taskéré, votre excellence déclare expressément que „les deux projets non seulement n'attaquent ni les droits du patriarcat oecuménique ni les canons fondamentaux de l'église, mais encore qu'ils n'ont aucun rapport avec la religion“. Pour mieux appuyer ces projets, votre excellence ajoute ces mots: „De même qu'il est nécessaire de maintenir les droits, immunités et privilèges du gréco-romain, il est également nécessaire de maintenir les hautes concessions accordées à toutes les classes des sujets de l'empire pour le libre exercice de leurs cultes.“ — Voilà des paroles vraiment sages et encourageantes, prononcées par un gouverneur éclairé et paternel, qui comprend dans sa prévoyante sollicitude tous les sujets de l'empire sans distinction ni exception, comme autant de fils égaux et chéris de sa majesté impériale le sultan. Mais que votre excellence nous permette de lui faire remarquer avec respect et confiance que ces théories, sages et justes en elles-mêmes, ne sont malheureusement pas applicables dans le cas actuel des Bulgares.

En premier lieu, l'auguste gouvernement de sa majesté impériale, ne sachant probablement pas que toutes les questions ecclésiastiques sont essentiellement religieuses, pense que le différend bulgare n'est pas en rapport avec la religion, et il entend, sans doute, par religion le dogme. Nous sommes donc forcés de porter à sa connaissance, et par compétence et par un devoir sacré, que toute question ecclésiastique touchant aux institutions et aux canons sacrés de l'église est également une question religieuse; par conséquent, tant qu'on avoue appartenir, comme chrétien orthodoxe, à notre église, on ne peut sans blâme déroger à aucun des canons apostoliques et synodaux, mais on doit les accepter tous comme paroles divines; car c'est un article de foi dans toute l'église orthodoxe, que les

τοῦ σώματος τῶν πολλῶν ἀφαιρέσει αὐτὴ καὶ μόνη ἕξει τὴν ἰμὴν ἰδίαν ἐπισκοπικὴν ἀνάδειξασθαι" (τῆς ἐν Καρθαγίνῃ δέ).

du même diocèse, car c'est à une seule partie détachée que l'honneur d'avoir un évêque particulier a été donné." (Concile de Carthage, canon 65.)



τῶν σχεδίων τούτων, ὡς ἔχουσιν, οὐδὲν λέγομεν ἐπὶ τοῦ παρόντος. Περὶ δὲ τῆς θρησκευτικῆς ἐλευθερίας, μυσίας τῆ ἐντι καὶ τὸ ἡμέτερον καὶ πᾶν ἕτερον ὀρθόκοον ἔθνος τῆς κραταιᾶς, μὴ μουσουλμανικῆν, ὁμολογῶσιν: τὰς χάριτας πρὸς τὸν ἀγαθὸν φίλλον καὶ ἀγαθὸν ἡμῶν αὐτοκράτορα δι' ὅσας ἐπαδειφιλούμετο καὶ καθ' ἡμέραν ἐπιδοσφιλάει πᾶσι τοῖς ὑπηκόοις; ἐλευθερίας δυνάμει τῶν ὁποίων πᾶς λαὸς καὶ ἕκαστον ἄτομον ἐν τῇ ἐλευθερίᾳ τῆς ἑαυτοῦ συνειδήσεως ἐν ἑλῆ τῇ ἐπικρατείᾳ ἔχει τὴν εὐδαιμονίαν καὶ ἀσκησθῆναι ὁσάκις καὶ ὁποιαδήποτε θρησκείαν ἠθέλησεν ἐκλεῖξαι, καὶ νὰ ἐξασκῆ αὐτὴν ἐλευθερῶς καὶ δημοσίως: ἀπ' ἐτέρου ὅμως ὑπάρχει βέβαιον ὅτι ἕκαστον ἔθνος καὶ ἕκαστον ἄτομον, ἐνὸς ἡμέτεροι, εἰς τὴν θρησκείαν ἐκείνην, ἐν ᾗ ἐγεννήθη, ἢ ἣν ἐπειτα ἐξελέξατο, δὲν ἔχει τὸ δικαίωμα οὐδένα νόμον, οὐδένα τελετὴν, οὐδένα τῶν τάξιν αὐτῆς νὰ μεταποιήσῃ κατὰ τὸ δοκοῦν: ἀλλ' ἐξ ἑαυτοῦ φέρει νὰ διατηρῆ ἀπαρράλληλως καὶ ἀναλλοκίτως καὶ ἀναλλοιώτως τὰ πάντα, καθὼς εἶναι: βεβαιωθέντα καὶ διαταγμένα, καὶ καθὼς τηροῦν αὐτὰ τὰ λοιπὰ μέλη τῆς αὐτῆς θρησκείας, ὅν τρόπον ἕκαστον μέλος τῆς πολιτικῆς ἐπικρατίας ὁφείλει: νὰ διατηρῆ ἀπαρράλληλως καὶ ἀκριβῶς τοὺς νόμους καὶ τὰς διατάξεις τῆς πολιτείας ἐκείνης, εἰς τὴν ἀνήκει. Ὅμοιοι οὖν ὡς λαὸς αὐτοῦ: οἱ βούλγαροι ὀρθοδόξου χριστιανούς καὶ γνήσια μέλη καὶ τέκνα τῆς ὀρθοδόξου ἀνατολικῆς ἐκκλησίας, τὸ νὰ θέλωσιν ἐπειτα νὰ μεταβάλωσι τοὺς νόμους καὶ τὰς διατάξεις αὐτῆς κατὰ τὸ δοκοῦν, καὶ νὰ ζητήσιν παρὰ τῆς ὑψηλῆς αὐτοκρατορικῆς κυβερνήσεως ἵνα ὑποστηρίξῃ τὴν τοιαύτην αὐτῶν ἰδιοτροπίαν ἐπὶ τῇ προφάσει: ὅτι ἐλευθερίας ἐξασκήσεως τῆς θρησκείας αὐτῶν, ἐν ᾗ ὁμολογουμένως ἀπολαύουσι πληρότητα τῆς τοιαύτης ἐλευθερίας μετὰ τῶν ἄλλων ὁμογενῶν αὐτοῦ ἔθνων, τοῦτο δὲν εἶναι πλέον ἐλευθερία συνειδήσεως, διότι δὲν μεταβάλλουσι θρησκείαν: δὲν εἶναι ἐλευθερία ἐξασκήσεως τῆς θρησκείας αὐτῶν, διότι οὐδέποτε ἀσπαρήθησαν ταύτης: ἀλλ' εἶναι ἀνατροπὴ τῆς θρησκείας καὶ παραβίασις τῆς ἐλευθερίας τοσοῦτων ἄλλων λαῶν ἐνδιαφερομένων εἰς τὴν θρησκείαν. Ὅπως δὲ ἡ σεβαστὴ αὐτοκρατορικὴ κυβέρνησις, ἐὰν μονομερῶς ἀκούσασα τοὺς παρουσιαζομένους ὡς ἀντιπροσώπους τοῦ βουλγαρικοῦ ἔθνους, ὑποστηρίξῃ καὶ πραγματοποιήσῃ τὰ σχέδια ταῦτα, θέλει παρατυρῆθαι, ἀπ' ἐναντίας τῶν ἀγαθῶν αὐτῆς προθέσεων καὶ πόθων, εἰς τὸ νὰ ἀνατρέψῃ μὴ τὰς βάσεις τῆς ὀρθοδόξου θρησκείας, παραβιάσῃ δὲ ἀκουσὰ καὶ ἀληθῶς τὴν ἐλευθερίαν ἐξασκήσεως τῆς θρησκείας τοσοῦτων ἄλλων ὀρθοδόξων αὐτῆς ὑπηκόων λαῶν, καὶ τότε συγκατατραπήσονται καὶ οὐκ ὀλίγα οὐσιώδη προνόμια καὶ δικαιώματα τοῦ πατριαρχείου, ἀφ' ὧν οὐχὶ πλέον τὴν ἕκτασιν ἢ ἐλάττωσιν τῆς δικαιοδοσίας αὐτοῦ; ἀλλὰ τὴν ἀκεραιότητα αὐτῆς τῆς πατριάρχου ἡμῶν θρησκείας.

Ὅτι δὲ ἀληθῶς ἀμφότερα τὰ σχέδια ταῦτα ἐναντιοῦνται πρὸς τὸν ἱερόν: κανόνα καὶ τὰς ἱερὰς παραδόσεις τῆς ὀρθοδόξου πίστεως, καὶ πρὸς τὸν ὀρθὸν λόγον καὶ πρὸς αὐτὰ τὰ ἀνά χείρας ἡμῶν ὑψηλὰ σουλτανικὰ βεβαίως, ἀρκίσει τῇ ἡμετέρᾳ παρουσίᾳ τῇ ὑψηλῆς ἢ ἐπισυννημένη ὀντομοῦ καὶ προχειροτέτη αὐτῶν ἀνάλοισι.

Διὰ πάντα: ἀρα τοὺς ἐν τῇ ἐπισυννημένῃ ταύτῃ ἀνάλοισι: ἐπιθεμένους; λόγους, λόγου; ἰσχυροῦς καὶ ἀναντιρρήτους, ἐκπηγάζοντες ἐξ αὐτῆς τῆς θρησκείας ἡμῶν, καὶ βεβαιουμένους ἐξ αὐτῆς τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας πάσης ἐποχῆς, λόγους, τοὺς ὁποίους καὶ αὐτοὶ οἱ βούλγαροι δὲν δύναται ν' ἀρνηθῶσι καὶ ἀθετήσωσιν, ἐὰν θέλωσι νὰ διαμείνωσιν ὀρθοδόξοι, καὶ διὰ τοῦτο πᾶσαν ἀποφάσῃσιν τὴν μετὰ τῆς νομίμου ἐκκλησιαστικῆς αὐτῶν ἀρχῆς ἀπαθῆ καὶ ἀμερόληκτον συνδιάσκεψιν περὶ καθαρῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀντικειμένου, ἐοικέν εἰς θεῖον νὰ διακηρύξωμεν, ὀφηλότερα, εἰ τὰ ἀνά χείρας: δύο σχέδια βεβαιώσονται ἐπὶ ἀρχῶν, εὐ μόνον κανονικῶς ἐκκλησιαστικῶν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ

l'application des projets tels qu'ils sont; mais pour les libertés religieuses, notre nation, ainsi que toute autre nation non musulmane, sujette de ce puissant empire, est pénétrée de la plus vive reconnaissance envers notre bien-aimé empereur, pour sa sollicitude pour son peuple et sa tolérance, qui lui fait tous les jours dispenser avec tant de profusion ces libertés à tous ses sujets. Ce sont ces libertés qui permettent à tous les peuples et à tous les individus de l'empire d'embrasser la religion qu'ils auraient choisie en toute liberté de conscience et d'en exercer librement et publiquement le culte. D'un autre côté cependant, il est incontestable que toute nation et tout individu, tant qu'ils restent dans la religion où ils sont nés ou qu'ils se sont choisis dans la suite, n'ont aucun droit de changer à leur gré les lois, les cérémonies et l'ordre de cette religion: ils doivent, au contraire, observer invariablement tout, tel qu'il a été décrété légalement, et comme tous les autres membres de la même religion l'observent, — de même que tout citoyen doit observer fidèlement, et sans en dévier, les lois et les ordonnances de l'état auquel il appartient. Ce n'est plus de la liberté de conscience que de vouloir, comme les Bulgares, tout en s'avouant chrétiens orthodoxes, fils et membres de l'église orthodoxe orientale, en changer à leur gré les lois et ordonnances, et de solliciter l'appui du gouvernement impérial dans une démarche bizarre sous prétexte de liberté de culte, — liberté, dont ils jouissent pleinement avec toutes les autres nations coreligionnaires. Ce n'est pas là de la liberté de conscience, puisqu'ils ne changent pas de religion; — ce n'est pas là le libre exercice du culte, puisqu'ils n'en ont jamais été privés: mais c'est un renversement de la religion et une violation de la liberté de tant d'autres peuples qui s'intéressent à cette même religion. Ainsi, si l'auguste gouvernement, n'écoulant que les soi-disant représentants du peuple bulgare, soutient et réalise ces projets, il sera entraîné, contrairement à ses bonnes intentions et à ses désirs, à renverser les bases de la religion orthodoxe, et à violer: sans le vouloir et à son insu, le libre exercice du culte de tant d'autres peuples orthodoxes ses sujets, et c'est alors que plusieurs privilèges et droits essentiels de ce patriarcat seront détruits, droits concernant non plus l'étendue et la restriction, mais l'intégrité elle-même de notre religion traditionnelle.

Il suffira, en effet, à votre excellence éclairée de jeter les yeux sur l'analyse succincte ci-jointe pour être convaincu que les deux projets en question sont en opposition avec les traditions et les canons sacrés de notre foi orthodoxe, en opposition avec la raison et avec les hauts bérets impériaux accordés à notre patriarcat.

Pour toutes les raisons exposées dans l'analyse ci-jointe, raisons fortes et incontestables, parce qu'elles découlent de notre religion même, et qu'elles sont confirmées par l'histoire ecclésiastique de tous les temps, nous sommes à même, monsieur le ministre, de déclarer que les deux projets en question sont basés sur des principes non seulement canoniquement irrépréhensibles, mais encore attaquant directement le dogme même de l'unité de l'église orthodoxe d'Orient, au grand scandale de tous les chrétiens. Les Bulgares ne peuvent nier toutes ces raisons: et c'est là probablement pourquoi ils se refusent à discuter, sans passion ni partialité, avec

καίρια προσβαλλουσάν αυτό τό δόγμα τής ενότητος A leur autorité ecclésiastique une question purement religieuse.

καίρια προσβαλλουσάν αυτό τό δόγμα τής ενότητος A leur autorité ecclésiastique une question purement religieuse.

Εκτός δέ του θρησκευτικού σκανδάλου, διὰ τής τοιαύτης λύσεως ού μόνον δέν επιτυγχάνεται ή παρά πάντων ποδουμένη γενική ειρήνη και ήσυχία ή μεταξυ των ομοδόξων λαών, αλλά πέν τουναντίον. Διά τής κατατομής και διαρέσεως των επαρχιών επί βάσει πληθυσφελικη, διὰ τής συγχύσεως και άμορσιτίας των έριών τής κανονικής δικαιοδοσίας, και διὰ τής άκωλύτου αυθαίρεσίας των χριστιανών εις τό εκλέγειν κατά τό δοκοούν έτι μέν τον γραικόν, έτι δέ τον βούλγαρον έπίσκοπον, προσβαλλομένης τής ενότητος τής εκκλησίας και περισταλλομένης τής διοικητικής αυτής αρμοδιότητος τό έποπτεύειν τά τής παιδαρχίας των πιστών, κλονίζονται μέν αι θρησκευτικά πεποιθήσεις των χριστιανών, διακωνίζονται δέ αι φυλετικά αντιζηλία και τά πάθη, και επαυξάνουσιν αι διαρέσεις και οι διαπληκτισμοί ού μόνον έν μια επαρχία και πόλει, αλλά άκόμη και έν μια και τή αυτή συνοικία και οικογενεία, ώστε να ειδωνται καθ' ήμέραν άκατάπαυστοι άφορμαί προς παραβάσις και καταπάτησις των ιερών νόμων του κατά Χριστόν πολιτεύματος ποιμένων και ποιμαινομένων.

Δέν άμφιβάλλομεν, ύψηλότατε, έτι ή σεβαστή αυτοκρατορική κυβέρνησις, έν πατρικής προνοίας όρμημένη, την συνδιαλλαγήν των διεστώτων επιδιώκει: και άποφαιγε μόν, ως και πάντοτε, να άναμνησθήται και γνωμοδοτη επί θρησκευτικών ζητημάτων, κατά δυστυχίαν όμως τά σχέδια ταύτα, ως σαφώς άποδεικνύεται έν τής άναλύσεως αυτών, λεληθότως παρορμώσιν αυτήν, ίνα άντι μέν ήσυχίας προξενήσθι ταραχήν και σύγχυσιν, άντι δέ ώφέλειας βλάβην εις τους ύπηκόους αυτής, επιφέρη δέ πληγήν καιρίαν εις την θρησκείαν αυτών, καθόσον τά έν λόγφ σχέδια εισι κολλη άντικανονικώτερα των κατά κειρους ως έν μέρος των βουλγάρων προταθέντων αίτημάτων. Διό και πεποιθασμεν, ότι τοιαύτην λύσιν έν διαμέτρου άναντίαν εις την θρησκείαν των πατέρων αυτού είναι άδύνατον να παραδεχθώ έν γνώσει και αυτός ό έρθόδοξος βουλγαρικός λαός, έν ούδέποτε έθεωρήσαμεν ούτε ήμεις, ούτε ή καθόλου εκκλησία, κειχωρισμένον από του ρωμαϊκού πατριαχείου.

Εάν έμως (όπερ άπευχόμεθα) ή σεβαστή αυτοκρατορική κυβέρνησις παραπεισθήσθι τυχόν υπό των ως αντιπροσώπων παρουσιαζομένων βουλγάρων ένδώσθι D άπολύτως εις τάς άπαιτήσεις αυτών, έχούσας ως έχουσιν, έν τοιαύτη περιστάσει πολύς ό φόβος, μη προς τή φλογί τής ταραχής και διχονοίας, ήτις έξάπαντος άνάμει μεταξυ των όμοθρήσκων ύπηκόων αυτής λαών, διασεισθήσθι ταύτοχρόνως τά θεμέλια θρησκείας, ζωήν ματρούσης, έν γένει πέν, έτών χιλίων και έννεακοσίων, υπό δέ τό νικηφόρον σηήπτρον τής όσμανικής μεγάλης δυνασταίας σχεδόν πεντακοσίων έν έλη. τή άπαραίτητη αυτής. Αλλά άδιστακτως πεπεισόμεθα, ύψηλότατε, ότι ή πατρική κυβέρνησις τής αυτού αυτοκρατορικής μεγαλειότητος τό ουχ ήττον φιλολάου ή και άφειθροσκοτάτου άνακτος ήμων σουλτάν Αβδούλ Αζίζ Χάν, ούδέποτε προθήσεται εις μέτρον τόσον επικίνδυνον και άπροσφαλές θρησκευτικώς τε και κανονικώς.

Εμμένοντες δέ ταύτη τή δικαίη πεποιθήσει και εύχη περί ούτως νοημονεστάτης κυβερνήσεως, λαμβάνομεν τό θάρρος και την ύψηλήν τιμήν του ύπομνήσθαι την ύμετέραν κεραινωσατήν ύψηλότατα, ότι, εκουδή

Une administration ecclésiastique et religieuse basée sur de pareils principes est sans exemple non seulement dans les annales de notre église orthodoxe, mais dans celles de toutes les églises chrétiennes. Aucune église ayant ses lois hiérarchiques n'a accepté ni ne peut accepter pour les nations et les peuples de race ou de langue différentes soumis à sa juridiction une telle solution dans une question ecclésiastique de cette nature.

Outre le scandale religieux, par cette solution on n'obtient pas la paix et la tranquillité générale tant désirée parmi des peuples coreligionnaires; bien au contraire, par le fractionnement et la division des diocèses d'après le nombre de la population et la race, par la confusion et la fluctuation des limites de la juridiction canonique et par la liberté des chrétiens d'élire arbitrairement tantôt un évêque grec, tantôt un bulgare, l'unité ecclésiastique est attaquée; la compétence administrative de surveiller la discipline des fidèles est restreinte, les convictions religieuses ébranlées, les rivalités de races et les passions perpétuées, les divisions et les rixes augmentées non seulement dans la même province, mais encore dans la même ville, la même paroisse et la même famille, de manière à donner tous les jours de nouveaux prétextes pour violer et fouler aux pieds les lois sacrées qui doivent régir les relations entre le troupeau du Christ et ses pasteurs.

Nous ne doutons pas, monsieur le ministre, que le gouvernement impérial, mû par sa sollicitude paternelle, poursuit la réconciliation des parties dissidentes, tout en évitant, comme toujours, de s'immiscer et de se prononcer dans des questions religieuses; mais malheureusement ces projets, ainsi que le prouve l'analyse, lui suggèrent inévitablement de faire naître le trouble au lieu de la tranquillité, et de causer du préjudice à ses sujets en portant un coup mortel à leur religion, car les projets en question sont beaucoup plus anticononiques que toutes les propositions faites jusqu'aujourd'hui par les Bulgares. Nous sommes convaincus, monsieur le ministre, que le peuple bulgare lui-même, que l'église universelle n'a pas un instant regardé comme séparé de ce patriarcat, ne saura jamais, en connaissance de cause, accepter cette solution qui est diamétralement opposée à la religion de ses pères.

Mais si (ce que nous repoussons de tous nos vœux) l'auguste gouvernement impérial, abusé peut-être par ceux qui se présentent comme les représentants du peuple bulgare, cède absolument à leurs demandes telles qu'elles sont, il est à craindre qu'avec la flamme du trouble et de la discorde, qui en sera allumée entre les peuples coreligionnaires, ne soient ébranlées les bases d'une religion qui date de dix-neuf siècles et qui a vécu intacte cinq siècles sous le sceptre victorieux de la grande dynastie des Osmanlis. Nous sommes fortement convaincus, monsieur le ministre, qu'un gouvernement aussi paternel et aussi tolérant que celui de notre sultan, bienaimé Abdul Aziz-Chan, ne voudra jamais adopter une mesure aussi dangereuse et risquée au point de vue religieux et social.

Fort de cette conviction sur la résolution d'un gouvernement aussi éclairé, nous prenons la liberté de rappeler à votre excellence que, comme les projets précédents et les deux projets actuels ren-

τά τε προλαβόντα και τά ήδη αναλυθέντα δύο σχέδια Α αποδεικνύονται: πολλών άτόπων περιεκτικά, αι δε λεγόμεναι αίτια και άφορμαί, υπό τας όποιαις οι παρυσυγόντες πρόηγαγον εις μέσον τού βουλγαρικόν όνομασθέν τούτου ζήτημα, εξηλέχθησαν άβάσκοι ή υπερβολικαί, ως μαρτυροει τα κατά καιρούς τή ύψηλή πύλη επιδοθέντα έγγραφα τού καθ' ημάς πατριαρχείου, τό μόν πατριαρχείον ειλικρινώς επιθυμούν ίνα συνταξήν κατά δύναμιν εις τήν περί ήσυχίας και εύημερίας σύμπαυτος τού ύπάρχοντος προσπαθήσιν και έρπουν τής σεβαστής κυβέρνησεως, έπείθεσ κατά καιρούς, πάντοτε πάνθ όσοις και παραχωρήσει, περί έν μαρτυραί και ό άρτίως άποσταλείς ήμιν ύψηλός τεσκαρός. Οι τό ζήτημα όμως ύποκαυχόμεναι και ύποβάλλοντες ουδέμιαν ουδέποτε μετρίτητα ένεδείξαντο περί τας άπαιτήσεις αυτών, αλλά προκάλεισαν τήν άκρασίαν τού κατά τό 1861 έτος έκδομένου ύψηλού αυτοκρατορικού αυτογράφου, έφάνησαν άείποτε άπαιτητικώτεροι: παρά πρότερον έως όδ παρήχθησαν εις μέσον και τα παρόντα σχέδια. Αλλά και καθ' έλην τήν έπιμονήν αυτών επί τας χείρας, τό πατριαρχείον θέλον ως έκ τής θέσεώς και τής επαγγελίας αυτού να μη φαίνεται κατώτερον τής κυβερνήσεως περί τήν ειρηνοποίησιν των όμοδόξων χριστιανών, και έν ταύτφ μηκέτι άνεχόμενον να βλέπη τόν άθρον βουλγαρικόν λαόν ήταλειότα έν τωσούτφ άκαταστασία ήθική τε και θρησκευτική, εις τήν άνέραλον αυτών οι τό σίτηρον τούτο ζήτημα ύπεκκαύσαντες, εκφράζει και πάλιν διά τού επιστομωτέρου τρόπου τήν ειλικρινή αυτόν επιθυμίαν τού να δοθή μία λύσις εις τό ζήτημα τούτο, και να παύση ή άνώμαλος αυτή κατάσταση μεταξύ των όμοδόξων ένών.

Επειδή, όμως, ως εφρηται, οι μόν βούλγαροι πάντοτε φαίνονται άπαιτητικώτεροι, παρουσιάζοντες σχέδια πάντοτε άντικανονικώτερα των προτέρων, αι δε έκ μέρους τού πατριαρχείου κατά καιρούς γενομένη: δυνατόι παραχωρήσεις και θυσιαι έφάνησαν άνεπαρκεί: έπειδή, οι κανόνες οι όρίζοντες τήν όμοιόμορφον διοικήσιν τής άπανταχού όρθοδόξου εκκλησίας, τούς όποιους αι άπαιτήσεις των βουλγαρών ζητοοσι ν' άνατρέψωσιν, έτέθησαν υπό οικουμενικών συνόδων, και μία τις τοπική εκκλησία έν ουδέμιφ περιστάσει δύναται: να μεταβάλη αυτούς, χωρίς να κατακριθή υπό των λοιπών εκκλησιών έτι διασπεί τήν εκκλησιαστικήν ένότητα, διά τούτο μόνον μία σύνοδος όλης τής όρθοδόξου εκκλησίας δύναται να λύση και τό βουλγαρικόν τούτο εκκλησιαστικόν ζήτημα, και διά τούτο τό πατριαρχείον έξαντήσαν πάν ό τι ήδύνατο άφ' έαυτοδ να πράξη έντός των διαγεγραμμένων όπό των ίερών κανόνων όρων, τούτο τό μέτρον θεωρεί εις τό έξής αναγκαίον, διότι μόνον τούτο τό μέτρον δύναται και έριστικήν και άμετάστρεπτον λύσιν τού ζήτηματος να επιφέρει, και τήν σεβαστήν κυβέρνησιν ν' άκαλλήξη άπαξ διά παντός τής άνήσυχίας, και τήν μεταξύ των όμοδόξων από τινος καιροδ επικρατούσαν δυσάρεσκαιαν να εξαλείψη.

Εάν όμως και τούτο τό μέτρον δέν φανη άρεστόν εις τούς βουλγαρούς, ή μόν σεβαστή κυβέρνησις θέλει έχει πλουν δικαιολογίαν ένώπιον παντός τού κόσμου, τό δε πατριαρχείον εδωρόδοχτον άπολογίαν και ένώπιον τής σεβαστής κυβερνήσεως και ένώπιον άπάσης τής χριστιανωσύνης και ένώπιον τού θεοδ. Ηλεκόθαμαν δέ, έτι ή τοιαύτη σύνοδος έν τή κανονική έξουσία, ήν κτήσεται, δύναται και ταχύτερον και έριστικώτερον να επιφέρει τήν λύσιν.

Ταύτας τας ταπεινάς ήμών σκέψεις καθυποβάλλομεν υπό τήν έμφρονα και έμβροθή κρίσιν τής σεβαστής αυτοκρατορικής κυβερνήσεως, — και όπως ό ύψηλός αυτής έρισμός.

- † ό Κωνσταντινουπόλεως Γρηγόριος.
- † ό Ηρακλείας Πανόρατος.
- † ό Κυζίκου Νικόδημος.

ferment, — ainsi que le prouve l'analyse. — plusieurs graves inconvénients: comme les raisons données par les promoteurs de la question dite bulgare ont été démontrées sans fondement ou exagérées, ainsi qu'il appert des pièces adressées en différentes époques à la sublime porte par le patriarchat; le patriarchat désirant ardemment contribuer, autant qu'il dépend de lui, au désir et aux efforts du gouvernement impérial pour la tranquillité et le bonheur de tous ses sujets, a fait à différentes époques des sacrifices et des concessions de toute nature, dont fait foi le très-haut *teskéré* qui nous a été dernièrement adressé. Les auteurs et les promoteurs de cette question, au contraire, n'ont jamais montré aucune modération dans leurs demandes, mais après avoir obtenu l'application du très-haut *katti-chérif* impérial rendu en 1861, ils se sont montrés de plus en plus exigeants jusqu'à ce qu'ils ont produits les projets qui nous occupent. Malgré leur insistance à empirer la situation sur cette pente, le patriarchat ne voulant pas, à cause de sa position et de sa mission, paraître inférieur au gouvernement impérial dans la pacification de ses coreligionnaires; d'un autre côté ne pouvant pas souffrir de voir plus longtemps le peuple innocent des Bulgares dans le désordre moral et religieux où l'ont plongé les instigateurs de cette triste question, le patriarchat exprime encore, de la manière la plus solennelle, son sincère désir de voir une solution définitive mettre fin à cette situation anormale entre des nations d'une même religion.

Mais comme d'un côté, ainsi qu'il a été dit, les Bulgares se montrent de plus en plus exigeants et qu'ils mettent en avant des projets de plus en plus anticanoniques, et que d'un autre côté les sacrifices et les concessions possibles faites à différentes époques par le patriarchat ont paru insuffisantes; comme les canons qui ordonnent l'administration uniforme de toute l'église orthodoxe, canons que les demandes des Bulgares veulent renverser, ont été établis par les conciles œcuméniques et qu'il n'est permis à aucune église locale de les changer, sous aucun prétexte, sous peine de s'attirer de la part des autres églises le blâme de démembrer l'unité ecclésiastique: pour ces raisons ce n'est qu'un concile général de toute l'église orthodoxe qui peut résoudre la question bulgare; et le patriarchat, après avoir épuisé tout ce qui était en son pouvoir selon les canons sacrés, considère désormais ce seul moyen comme nécessaire. Cette mesure pourra seule donner une solution définitive et irrévocable, démentir le gouvernement, une fois pour toutes, de l'inquiétude et faire disparaître les griefs qui existent, depuis quelque temps, parmi des peuples coreligionnaires.

Nous sommes persuadés que le concile, dans son pouvoir canonique, aura promptement et définitivement prononcé la solution. Mais si, par hasard, cette dernière mesure même n'agrée pas aux Bulgares, l'auguste gouvernement impérial sera justifié devant tout le monde et le patriarchat aura une excuse envers le gouvernement impérial, envers toute la chrétienté et envers Dieu.

Telles sont les humbles réflexions que nous avons et soumettre au jugement sage et éclairé du gouvernement impérial, — qui en ordonnera selon son bon plaisir.

- † Grégoire de Constantinople.
- † Panarète d'Héraclée.
- † Nicodème de Cysique.



- † ὁ Νικομηδείας Διονύσιος.
- † ὁ Χαλκηδόνος Γεράσιμος.
- † ὁ Δέρκων Νεόφυτος.
- † ὁ Βερροίας Σωφρόνιος.
- † ὁ Κρήτης Διονύσιος.
- † ὁ Δράμας Ἀγαθάγγελος.
- † ὁ Φιλαδέλφειας Μελέτιος.
- † ὁ Σαζουκάθουπόλεως Προκόπιος.
- † ὁ Βοδενῶν Νικόδημος.
- † ὁ Κορυθαίου Νεόφυτος.

- † Dionisios de Nicomédie.
- † Gérasime de Chalcedoine.
- † Néophyte de Derkon.
- † Sophronios de Véria.
- † Dionisios de Crète.
- † Agathangelos de Drama.
- † Méletios de Philadelphie.
- † Procope de Sazagathropolis.
- † Nicodème de Bodènes.
- † Néophyte de Koritha.

αὐτῆ, τῆ 15 νοεμβρίου  
Apud nos 28 novembris

Le 16 novembre 1868.

43.

EPISTOLA SYNODALIS AD SINGULOS THRONI QUOECUMENICI ANTISTITES.  
1868 decembris 2 1/2

† Γρηγόριος, ἀπὸ τοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νέας, Ῥώμης, καὶ οἰκουμηνικός πατριάρχης.

† Ἐγνώστην, βεβαίως, καὶ τῆ αὐτῆς ἰσότητι, ὅτι προλαβόντως σταλέντων παρὰ τῆς ὑψηλῆς πόλης εἰς τὰ πατριαρχεῖα δύο σχεδίων, ἀπορώντων μὲν τὸ βουλγαρικὸν ζήτημα, ἀναπαύμενων δὲ διὰ τοῦ συνοδεύοντος αὐτὰ ὑψηλοῦ τεσπερ εἰς τὴν ἐλευθέραν Ἑγκρισίον τῆς ἐκκλησίας, τὴν παραδοχὴν πατρὸς αὐτῶν, ἣ τὴν ἐκ μέρους αὐτῆς ὑπόδειξιν ἐπίρου μέτρου πρὸς ἐπίταυξιν τῆς λύσεως τοῦ ζητήματος, ἡ ἐκκλησία μελετήσασα καὶ κατιθεύσα τὰ σχέδια ταῦτα ἔλας ἐναντία τοῖς ἱεροῖς κανόσιν, ἀπέκρινεν ἀρνειτικῶς πρὸς τὴν ὑψηλὴν πόλιν, συντάξασα ἅμα καὶ ἐμπανίσασα κανονικὴν ἀνασκευὴν αὐτῶν, καὶ ἐπὶ τούτοις παραστήσασα, ὅτι ὡς ἐκ τῆς ἑξακολουθούσης ἐπιμονῆς εἰς τὰς ἀντικανονικὰς αἰτήσεις τῶν βουλγάρων, οὐ δύναται ἄλλως γενέσθαι ἡ λύσις τοῦ ἐν λόγῳ ζητήματος, εἰμὶ διὰ συγκαλίσεως καὶ ἀποφάσεως οἰκουμηνικῆς συνέδου. Καὶ μέχρι μὲν τούτου προεχώρησαν τὰ τῆς ὑποθέσεως ταύτης, ὁμολογουμένως ὅτι ἡ σεβαστὴ ἡμῶν κυβέρνησις ἀπέσχετο πάντοτε πίστις ἐπιμάρσεως ἐν τοῖς καθαρῶς ἰθρυσκευτικῶς ἡμῶν πράγμασι, καθὰ καὶ ἐπὶ τοῦ προκειμένου βήτους ἐξεφράσθη ἐν τῷ πρὸς ἡμᾶς ὑψηλῷ τεσπερ. Ἄλλ' ἔπειδὴ οὐκ οὐδαμὲν ὅπως ἅμα μέρους τῶν ἐνταυθα ἀντιπροσώπων λεγομένων ἢ ἄλλων βουλγάρων διεφθέρθη καὶ ἐκπύρθη, ὅτι ὄθεν ἔλας πέρας ἢ λύσις τοῦ βουλγαρικοῦ ζητήματος, ἐπὶ τῆ βίαις τῶν σταλέντων σχεδίων, ἡ δὲ ψευδὴς αὐτῆ φήμη διαδοθεῖσα καὶ ἐν τοῖς ἔξω μέρουσιν, ὡς ἔγνωμεν, παρεστῆρε τοὺς πολλοὺς ἵνα πιστεύσωσι τοῦτο ὡς ἀληθὲς γεγονός, καίτοι, ὡς ἔφημεν, ὑπάρχει πᾶν τούναντιον ἕνεκα τῶν κανονικῶν λόγων καὶ ἀποδείξεων, δι' ἃς τὰ ἐργαζόμενα σχέδια οὐ παρεδέχθησαν ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας, καὶ ἐπειδὴ ὡς ἐκ τῆς διαστροφῆς τῆς ἀληθείας προκύπτει συκοφαντία ἀντικρως κατὰ τῆς ὑψηλῆς ἡμῶν κυβερνήσεως, σεβασθείσης ἀέκδοτε τὴν διατήρησιν καὶ ἀκαραιότητα τῶν θρησκευτικῶν καὶ ἐκκλησιαστικῶν ἡμῶν πραγμάτων καὶ τῶν παρ' αὐτῆς ἐπικαθηρηγμένων προνομίων τοῦ καθ' ἡμᾶς πατριαρχικοῦ θρόνου,

διὰ ταῦτα ἐγγωμεν ἐκδοῦναι τὴν παρούσαν ἐγκύκλιον ἐκκλησιαστικὴν ἡμῶν ἐπιστολήν, δι' ἣς πληροφοροῦντες διαβεβαίωμεν καὶ τῆ αὐτῆς ἰσότητι τὸ ἀνυπόστατον τῶν διαδοθέντων ὡς πρὸς τὴν λύσιν τοῦ βουλγαρικοῦ ζητήματος, καὶ ὅτι ἡ ἐκκλησία ἀπεποιήθη τὴν παραδοχὴν τῶν παρὰ τῆς ὑψηλῆς πόλης σταλέντων δύο σχεδίων, ὡς ἀντικειμένων τοῖς ἱεροῖς κανόσιν, ἵνα μὴ μονομερῶς, ἀλλὰ τῆ γνώμῃ τῆς καθόλου ἐκκλησίας γίνηται ἡ περὶ τοῦ σπουδαίου τούτου ἐκκλησιαστικοῦ ἀντικειμένου ἀπόφασις ἐν οἰκουμηνικῇ συνέδῳ. Τούτου δὲ ἕνεκα ὑπάρχει ἐν προνοίᾳ, ἵνα, ὅσον ὅπως διακινῶσι πρὸς πάσα τὰς ἀπανταχοῦ ὀρθόδοξους ἐκκλησίας τὸν σκοπὸν αὐτῆς διὰ συνδικῶν γραμμάτων μετὰ τῆς ἀποστολῆς καὶ τῶν λαρόντων χώρων διαφόρων φηγγράφων πρὸς ἐκάστην αὐτῶν, ἑτοιμῶς ἔχουσα παρακαλέσαι αὐτὰς ἀδελφικῶς εἰς συγκρότησιν οἰκουμηνικῆς συνέδου, τῆ ἐπιτεύσει τῆς σεβαστῆς ἡμῶν κυβερνήσεως. Ἐφ' ἣ καὶ προτραπέμεθα τὴν αὐτῆς ἰσότητα, ὅπως μὴ μόνον αὐτῆ, ἔχουσα ἐκρίθη γνώσιν, ἐμμένῃ ἔδραϊα εἰς τὴν ἀλήθειαν ταύτην τῶν πραγμάτων, συμφώνως τῷ πνεύματι τῆς ἐκκλησίας, ἀπεκδεχομένη τὴ ἀποτέλεσμα τῆς μέχρι τοῦδε ἐνεργείας αὐτῆς, ἀλλὰ καὶ τοῖς χριστιανοῖς ἐπαρχιώταις αὐτῆς κοινοποιήσασα ταῦτα, διαφωτίσῃ αὐτούς, ἵνα μὴ ἐξαπατώμενοι ἀποπλανῶνται ἀπὸ ἀνυπόστατων φηυλλγμάτων, καθιστάμενοι ἀπιστοσέπτες ἔργα τῶν δι' ἰδίου σκοποῦς ἐπιζητούντων τὴν ἀνωμαλίαν τῶν πραγμάτων καὶ τὴν ταραχὴν τῶν χριστιανῶν. Ἡ δὲ τοῦ θεοῦ χάρις καὶ τὸ ἀειπρον ἔλας εἴη μετ' αὐτῆς.

1868, δεκαμήσιου 2

- † ὁ Κωνσταντινουπόλεως ἐν Χριστῷ ἀγαπῶν ἀδελφός.
- † ὁ Κυζίκου Νικόδημος.
- † ὁ Δέρκων Νεόφυτος.
- † ὁ Διδυμοτείχου Διονύσιος.
- † ὁ Βερροίας Σωφρόνιος.
- † ὁ Δράμας Ἀγαθάγγελος.
- † ὁ Φιλαδέλφειας Μελέτιος.
- † ὁ Γάνου καὶ Χώρας Χρυσάνθος.

44.

SCRIPTUM PATRIARCHAE ADMINISTRATORI TURCICO DATUM  
1868 decembris 3 15.

Υψηλότατε.

Ὅλιγας ἡμέρας μετὰ τὴν εἰς τὰ πατριαρχεῖα ἀποστολήν τῶν τελευταίων δύο σχεδίων παρὰ τοῦ βουλγαρικοῦ ζητήματος, ἐφάνη δημοσιευθὲν φυλλάδιον, οὗτινος ἀντίτυπον περιελάσμεν ἐνταυθα, περιέχον ἄληθιστὶ, βουλγαριστὶ καὶ τουρμιστὶ αὐτὰ τε ταῦτα τὰ σχέδια καὶ τὸν συνοδεύσαντα ταῦτα ὑψηλὸν τεσπερ, ἐπὶ πᾶσι δὲ καὶ διακρίβειν μόνον βουλγαριστὶ πρὸς τοὺς ἀπανταχοῦ βουλγάρους, ὡς ἐκ μέρους τῶν λεγομένων βουλγάρων ἀντιπροσώπων, λέγουσαν, ὅτι ἡ σεβαστὴ κυβέρνησις ὀριστικῶς διὰ τῶν σχεδίων τούτων ἔλας τὸ παρ' οὐ ὁ λόγος ζήτημα, κατὰ συγκεκρι-

βασιν δὲ μόνον ἀπίστευτε ταῦτα εἰς τὰ πατριαρχεῖα, καὶ χάριν ἐβροφροσύνης ἐπιτρέπει τοῦ νὰ προτείνωσι ταῦτα τρίτον μῆτρον ἐν περιπτώσει μὴ παραδοχῆς τῶν σχεδίων τούτων. Μετὰ δὲ τὴν εἰς τὴν ὑψηλὴν πόλιν ἐκ μέρους τῶν πατριαρχείων ἀποστολήν τῆς τε ἀνασκευῆς τῶν σχεδίων καὶ τῆς ἀπαντήσεως πρὸς τὸν ὑψηλὸν τεσπερ, διεθρῦλλθη, καθ' ἕλην τὴν Κωνσταντινούπολιν, ὅτι συνεκεία λύσεως οἱ ἐνταυθα λεγόμενοι τῶν βουλγάρων ἀντιπρόσωποι καὶ διὰ γραμμάτων καὶ διὰ τηλεγραφημάτων εἰδοποίησαν εἰς πολλὰ μέρη τὴν κατ' αὐτούς λύσιν αὐτῆν καὶ προσεκάλεσαν τοὺς ἀρχιερεῖς τῶν βουλγαρικῶν μερῶν ὅπως, ἐλθόντες εἰς



Κωνσταντινούπολι, σχηματίσασιν συνέλευσιν, εἰς τὴν ἁρχαίαν ἢ διὰ τὴν ἐκκλησιαστικὰ αὐτῶν πράγματα. Τὸ πατριαρχεῖον οὐδεμίαν σημεῖαν ἠθέλησε νὰ δώσῃ εἰς ταῦτα πάντα, εἴτε ἡ μὲν ἐντοκὸς διακρίσις ἀντιβαίνει καὶ εἰς τὴν ἐνοσίαν καὶ εἰς τὴν λέξιν τοῦ ὕψιλου τοσαυτῆ, ὡς τὸ τοῦ τίτλου ἀντιπροσώπου ἀντιπροσώπου, οἰουομένη καὶ ἐν τοῖς ὑποθέσει τις, ποτὲ δὲν ἦτο δυνατόν νὰ πιστεύσῃ τόσον νὰ παρεκτραπέσῃ, ὥστε αὐτοὶ ἀφ' ἑαυτῶν, ἐναντίον τῆς ἐνοσίας τῆς αυτοκρατορικῆς κυβερνήσεως, νὰ στείλωσι διακοινώσεις εἰς τοὺς λαοὺς καὶ προσκλήσεις πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς. Ἀλλὰ, ἐξουτυχῶς, οὐκ ἔστιν ἄλλο, γράμματα ἀρχιερέων ἐξῶθεν ἐλθόντα, ἐβραβείωσαν αὐτὰ τε πάντα καὶ πλείονα τούτων· εἰδοποιήσα δὲ ἡ ἐνοσίαν λέγόμενοι ἀντιπρόσωποι τῶν βουλγάρων διὰ τὰ γράμματα καὶ τηλεγραφήματα προσκαλοῦσιν ἀπὸ τῶν ἀρχιερέων τούτων, ὅπως μεταβάντες εἰς τὴν πρωτεύουσαν, λάβωσι μέρος εἰς τὴν ἐν Ὀρτάκιοι τοῦ Ἡοσπόρου συγκροτησομένην αὐτῶν συνέλευσιν. Β Καὶ εἰ ἄλλων ἐκ τῶν κατοίκων ἔχει, ὡς βαταχιρίζονται ὄργανα (ἐπειδὴ πάντες οἱ κάτοικοι δὲν συμμερίζονται τὰς τοιαύτας ἀναρπαικτικὰς τῶν καθιστώτων ἐξουσίας) προξενῶσι πολλὰς ταραχὰς καὶ μεταξὺ αὐτῶν τῶν χριστιανῶν βουλγάρων, καὶ διεγείροντες μαρτίαν τινὰ κατὰ τῶν ἀρχιερέων, πολυειδῶς καὶ πολυτρόπως προπηλακίζουσι τούτους, καὶ ἀπειλοῦσιν ἐπὶ τῆς ἐξουσίας καὶ τῆς μητροπόλεως αὐτῶν. Τὸ δὲ λυπηρότερον πάντων, ὅτι μεταξὺ τῶν τοιούτων ἔργων διαφύλλεται ὅτι ὑπάρχουσι καὶ ἐκ τῶν βουλγάρων ὑπαλλήλων τῆς σεβαστῆς κυβερνήσεως, ὡς ἐν Νύσῳ ὁ μουσουλμανικὸς Τζαγκάφ, καὶ ἐν Βιδύνη ὁ διερχόμενος Στοιγάντζος, ἀνεμῶς τοῦ ἐνταῦθα Ἰλαρίωνος.

Τὰ τοιαῦτα κινήματα τῶν τε ἐνταῦθα λεγομένων ἀντιπροσώπων βουλγάρων καὶ τῶν ἐκτὸς αὐτῶν ἐργάτων, ἔσον καὶ ἂν ἦναι βραβείον ὅτι ἐνεργοῦνται ἐνταῦθα τε καὶ εἰς τὰς ἐπαρχίας, τόσον ἀφ' ἑτέρου εἶναι βραβείον ὅτι γίνονται ἐν ἀγνοίᾳ καὶ παρὰ τὴν θέλησιν τῆς αυτοκρατορικῆς σεβαστῆς κυβερνήσεως, ἥτις καὶ ἐπιθυμῶν καὶ παντὶ σθένει ἐπιδιώκει τὴν ἡσυχίαν τῶν ὑπηκόων αὐτῆς καὶ πάντοτε διακρίσει πανδήμως, ὅτι οὐδέλλως ἐπιβαίνει εἰς τὰ θρησκευτικὰ τῶν ὑπηκόων αὐτῆς, ὡς καὶ εἰς τὸ ἐν λόγῳ ζήτημα, ἀφοῦ μάλιστα διὰ τοῦ ἐπιστημοτέρου τρόπου ἐβραβείωθη, ὅτι εἶναι ἰσχυρὰ θρησκευτικόν. οὐκ ἦντιον ἕως, καθῆκον ἐκπλη-

ροῦντας ἱερὸν καὶ ἀναπόφευκτον, εἰδοποιήσῃ ταῦτα πάντα πρὸς τὴν σεβαστὴν κυβέρνησιν, ἀποφύγοντες συγχρόνως τὴν μεγάλην λύπην ἡμῶν διὰ τὴν ἀσθένειαν καὶ τὴν ἀσθένειαν τῶν ἀνθρώπων τούτων τῶν λεγομένων ἀντιπροσώπων, οἵτινες, ἀπορρίφοντες πάντα φόβον καὶ συστολήν, προέχονται τοιαύτας ἀδικαιολογήτους ἐπιθέσεις καὶ χερογράφους ἐν ὀνόματι τῆς σεβαστῆς κυβερνήσεως ν' ἀποστέλλουσιν ἐξῶς εἰς τὰς ἐπαρχίας, δι' ἃν ἡ ἡσυχία τῶν φιλησοῦχων κατοίκων διαταράσσεται, καὶ ἀρχιερεῖς, ἀνθρώποι δηλαδὴ καὶ ἐκκλησιαστικῶς καὶ πολιτικῶς ἐπίσημοι χαρακτήρα φέροντες, περιφρανοῦνται ὑπὸ τῶν τυχόντων ἰδιωτῶν, ἐν ᾧ τὸ πατριαρχεῖον, καὶ τοὶ ἐκκλησιαστικῆς ἀρχῆς ἀνεγνωριστῆς ἐπιστήμης ὑπὲρ τῆς σεβαστῆς κυβερνήσεως, οὐδὲν μέχρι τοῦδε ἐκ τῶν τελευταίων γεγονότων ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου εἰς οὐδένα τῶν ἀρχιερέων ἔγραψεν, ἢ ἢ μετὰ τὰς διακοινώσεις αὐτῶν ταύτας εὐρέθη εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ κοινοποιήσῃ ἐν περιλήψει πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς τὰς ἀναγκαίας ἐδηγίας, ὅπως μὲν ἔσῃ εἰς τὰς θέσεις τῶν ἀρχιερέων τῆς κανονικῆς λύσεως τοῦ ἐν λόγῳ ζητήματος.

Ταῦτα τοῖνον ἐκθέτοντες εἰς γνώσιν τῆς αυτοκρατορικῆς κυβερνήσεως, παρακαλοῦμεν αὐτὴν θερμῶς, καθὼς εἰς οὐδένα ἐπιτρέπει, ἀλλὰ διὰ νόμων ἀπαγορεύει καὶ ἀστυχῶς τιμωρεῖ τοὺς ἀναφανέντας τυχόντες παραίτους ταραχῶν καὶ διχνοσιῶν καὶ ὀχλαγωγίαν μεταξὺ τῶν πιστῶν αὐτῆς ὑπηκόων, πολλῶν μάλλον νὰ εὐδοκίησῃ νὰ περιστείλῃ τὴν τὸλμην καὶ θρασύτητα τῶν ἀνθρώπων τούτων, οἵτινες διεγείροντες ταραχὰς καὶ ὀχλαγωγίας εἰς ὀλοκλήρους ἐπαρχίας, ἐνεργοῦσιν ἐν τῇ παραφορᾷ αὐτῶν διωγμῶν κατὰ τῆς θρησκείας μου καὶ τῶν προνομίων τῆς πατριαρχικῆς θείσεως μου, ἀμφοτέρων τῶν ὁποίων ἡ προστασία καὶ ὑπεράσπις ἐστὶν ἐπιβληθὲν ὑπὸ τὸ κραταῖον σκήπτρον τῆς μεγάλης ὀρθοδόξου δυναστείας ἀπὸ πεντακοσίων ἤδη ἐτῶν, καὶ νὰ τὰς διατάξῃ νὰ ἀναμείνωσιν ἐν ἡσυχίᾳ καὶ εὐταξίᾳ τὴν λύσιν τοῦ ἀναφανέντος τούτου ζητήματος διὰ τῆς νομίμου καὶ κανονικῆς ἔδου, ἕως ὃς ἡ αυτοκρατορικῆς κυβερνήσεως ἐπινεύσῃ νὰ ἐγλώσῃ τὰς ὑψηλὰς αὐτῆς σκέψεις ἐπὶ τῶν σταλέντων αὐτῇ ὑπὸ τοῦ πατριαρχείου τελευταίων ἐγγράφων καὶ κατὰ συνέπειαν νὰ δώσῃ τὰς ἀναγκαίας διαταγὰς πρὸς τοὺς κατὰ τόπου διοικητάς, ὥστε νὰ μὴ συμβάλωσι τοῦ λαοῦ ἐν ταῖς ἐπαρχίαις τὰ τοιαῦτα ἀτοπίματα.

Τῆ 3 δεκεμβρίου 1868.

LITTERAE SYNODALES AD SINGULOS ANTISTITES DATAE 1868 decembris 7. 19.

† Γρηγόριος ἀλλῃ θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νίκης Ρώμης καὶ οἰκουμένης πατριάρχης.  
 † Ἰερώνυμος μητροπολίτης... ἐν ἀγίῳ πνεύματι ἀγαπητῆ ἀδελφῆ καὶ σὺλλειτουργῆ τῆς ἡμῶν μετρίτης κῆρ... καὶ τιμωρεῖται προσεχῶς καὶ πρόκρι-  
 τος τῆς ἐπαρχίας ταύτης, τέκνα ἐν κυρίῳ ἡμῶν ἀγαπητὰ, χάρις εἴη ὑμῶν καὶ εἰρήνη παρὰ θεοῦ. Μόλον ἔστι πρὸ ἀλλοῦ ἐκδόντος ἐγκυκλίους ἐκκλησιαστικὰς ἡμῶν ἐπιστολὰς πρὸς πάντας τοὺς ἐν Χριστῷ ἀδελφοὺς ἀγίους ἀρχιερεῖς πρὸς ἀναίρεσιν τῶν ψευδῶς διαδοθέντων θρῦλλημάτων κατὰ λύσεως ἔσθῃ τοῦ βουλγαρικῶν ζητήματος, διακοινώσωμεν αὐτοῖς ἐν περιλήψει τὴν ἐνοσίαν τοῦ τε πρὸς τὴν ἐκκλησίαν σταλέντος ὕψιλου τοσαυτῆ, τοῦ συνοδεύοντος τὰ ἀφορῶντα τὸ ζήτημα τοῦτο δύο σχέδια, καθὼς καὶ τῆς ἐκ μέρους αὐτῆς ἀπαντήσεως μετὰ τῆς συνεπιδοθείσης κανονικῆς ἀνασκευῆς τῶν σχεδίων, καὶ διαφωτίσωμεν αὐτοὺς ἀπέναντι τῶν γενομένων παρεξηγήσεων, ὡς ἐξ ἐκείνης τῆς ἐπιστολῆς ἡμῶν ἔγνω καὶ ἡ αὐτῆς ἀρχιερωσύνη, ἀλλ' ἐπειδὴ πρὸς εὐρυτέραν γνώσιν τῶν ἀπάντων καὶ βραβείων πληροφορίαν ἐπὶ τῆς σπουδαίας ἐκκλησιαστικῆς ταύτης ὑποθέσεως, ἐκρίνωμεν καλὸν καὶ ἀναγκαῖον ἐκδοθῆναι εἰς τόπους καὶ διανεμηθῆναι κοινῶς αὐτὰ

τὰ ἴδια ἐπίσημα ἔγγραφα τῆς τε ὕψιλης πύλης καὶ τῆς ἐκκλησίας, ὅπως ἕκαστος τῶν συναδέλφων ἀγίων ἀρχιερέων, καθὼς καὶ οἱ ὑπὸ τὴν ἀρχιερατικὴν αὐτῶν προστασίαν διατελοῦντες εὐσεβεῖς χριστιανοί, κατα-  
 νοήσωσι τοὺς κανονικοὺς λόγους, δι' οὓς ἡ ἐκκλησία ἀπαποκρίθη τὴν παραδοχὴν τῶν ἐν τοῖς ρηθείσι σχε-  
 δίοις ἀντικανονικῶν ἀπειτήσεων, καὶ μέχρι τίνος ση-  
 μείου διακρίνεται τὸ ἐν λόγῳ ζήτημα, διὰ ταῦτα ἀπο-  
 στέλλομεν καὶ τῇ αὐτῆς ἱερότητι ἐσώπλειστα ἐν τῇ παρούσῃ ἐκκλησιαστικῇ ἡμῶν ἐγκυκλίῳ ἐπιστολῇ ἀντίτυπα τῶν ἐν λόγῳ ἐπιστημῶν ἐγγράφων, ἧτοι τοῦ ὕψιλου τοσαυτῆ μετὰ τῶν δύο σχεδίων καὶ τῆς ἀπαν-  
 τήσεως τῆς ἐκκλησίας μετὰ τῆς ἀνασκευῆς ἐκείνων, καὶ συνέμα προτροπώματα ἐκκλησιαστικῶς, ὅπως ἡ τε ἀρχιερωσύνη αὐτῆς καὶ ὑμεῖς οἱ πρόκριτοι καὶ λοιποὶ χριστιανοὶ τῆς ἐπαρχίας ταύτης, βαβαιοῦμενοι ἐκ τῆς μετ' ἐπιστάσεως ἀναγνωσεως αὐτῶν, ὅτι ἡ ἐκκλησία κατὰ τὸ ἱερὸν αὐτῆς καθῆκον οὐκ ὀφείλει ἄλλως προσνεχθῆναι, ἢ βαίνειν κατὰ τὰς διακελεύσεις τῶν ἱερῶν κανόνων, πρὸς ἀκαταίτητον διεξαγωγὴν τοῦ πρὸ πολλοῦ ἀνησυχούντος αὐτῆν ζητήματος τούτου, συμ-  
 φρονήτα αὐτῇ ἀπαρράλλετως καὶ διατελοῦντες ἀντά-  
 ροι τῶν ἐπὶ ἀκατανόητοι καὶ διαστροφή τῆς ἀληθείας

επιδομένων φηθών. Η δὲ τοῦ θεοῦ χάρις καὶ τὸ Δ  
ἀπείρον ἔλεος εἰς μεθ' ἡμῶν.

• αὐτῆ, διεμερίου ᾤ.

† ὁ Κωνσταντινουπόλεως ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς  
ἀδελφός.

† ὁ Κωνσταντινουπόλεως ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς

† ὁ Χαλκηδόνος Γαλάσιος.

† ὁ Δόκιμος Νεόφυτος.

† ὁ Διδυμοῦ τῆς Διονύσιος.

† ὁ Βαρσολαίος Σερβάντιος.

† ὁ Ἀρμάς Ἀγαθάγγελος.

† ὁ Φιλαδέφεια; Μελέτιος.

† ὁ Γάνου καὶ Χώρας Χρυσάνθος.

† ὁ Ροδένων Νικόδημος.

† ὁ Κορυθαί Νεόφυτος.

46.

PATRIARCHA OECUMENICUS ADMINISTRATORI TURCICO

1868 decembris 13 28.

Τῆφιλότητι.

Διὰ τοῦ ὑπὸ ἡμερομηνίαν 1 βραμαζῆν καὶ 3 δεκα-  
μρίου τακρίτου μου ἐπέπεσα ἵνα καθυποβάλῃς πρὸς  
γνώσιν αὐτῆς ὅσα ἐπιώρησα ἀναγκαῖα κατὰ συνέπειαν  
τῶν ἐγγράφων καὶ προφορικῶν διακηρύξεων τῶν ἐν-  
ταῦθα λεγομένων ἀντιπροσώπων τῶν βουλγαρῶν, δια-  
βιδοῦντων ὅτι ἡ ὑψηλὴ κυβέρνησις θεωρεῖ τὸ βουλγαρι-  
κὸν ζήτημα λελυμένον κατὰ τὰ δύο γνωστὰ σχήματα.  
Ἦδη δὲ ἔχων ἀπ' ἐξουσίας πληροφορίας ἐκ  
τινῶν ἐπαρχίων, ὅτι καὶ διοικηταὶ τινες ἐπισκόποι  
δικαιοῦνσαν ἐπὶ συμβουλίῳν, οὐκ ἀλύτῃ τὸ ἐν λόγῳ  
ζήτημα ἐπὶ τῇ βάσει τῶν εἰρημένων σχεδίων, καὶ ὅτι  
ἐνεργοῦνται καταγράφαι τῶν θελούντων ἢ μὴ ἐμμένειν  
τοῖς καθεστῶσι, κάτοχοι; δὲ ὧν ἀπ' ἐτέρου γραμμάτων  
ὑπογεγραμμένων παρὰ τε τοῦ ἐνταῦθα μητροπολίτου  
Φιλιππουπόλεως Παναρέτου, τῶν δύο καθηρημένων  
Παϊσίου καὶ Πατριῶνος, καὶ τῶν Δ. Στ. Τζομακίωφ,  
Ζαχαρίου Χ. Γιούρωφ. Κ. Μιχαηλόφσκη καὶ Γ. Σ. Τζα-  
λόγλου, οἱ ὧν οὗτοι κοινοποιοῦντες τὴν ἐν λόγῳ λύσιν  
εἰς τὰς ἐπαρχίας, ὡς παρὰ τῆς ὑψηλῆς κυβερνήσεως  
γενεμένην, προσκαλοῦσιν ἀρχιερεῖς; ὅπως μεταβῶσιν  
ἐνταῦθα, καὶ, συγκροτήσαντες συνέλευσιν ἐν Ὀρτάκιοι,

ἀργασθῶν ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τοῦτου; διὰ τὰ ἅ-  
ντα ὡς μὴ πιστεύων τὴν διακηρυττομένην λύσιν τοῦ περὶ  
οὗ ὁ λόγος ζητήματος; παρὰ τῶν οὕτω πως διαπινα-  
σθέντων, ὅτι δὴ σταρούμενος τοιαύτης ἐπιστομῆς κοινο-  
ποιήσῃ καὶ ἀπειριθόμενος ἅμα ἐπὶ τῆς ἰδέας; ὅτι  
πάντα ταῦτα ἐνεργοῦνται; ἐν ἀγνοίᾳ τῆς σεβαστῆς  
κυβερνήσεως, ἐπίσκοποι; εἰς τὴν ἀνάγκην ἵνα δια-  
μαρτυρηθῶ ἐπιστομῆς; ἐνώπιον τῆς σεβαστῆς κυβερνή-  
σεως; κατὰ τῶν τοιούτων ἀσυνεπειῶν κινήσεων τῶν  
ὑπογεγραμμένων τὴν περὶ τῆς ὁ λόγος; πρόκλησιν, ὡς  
προφανῶς παραβιάζοντων τὰ κανονικὰ δικαιώματα τῆς  
ἐκκλησίας μου, καὶ προνόμια τοῦ πατριαρχείου; περὶ  
τῆς νομίμου καὶ ὀρθοῦς λύσεως τοῦ ζητήματος;  
καθὼς καὶ κατὰ τῆς ἐν Ὀρτάκιοι προπαρασκευασμέ-  
νης συγκροτηθῆναι συνέλευσεως. Ἐγὼ ἔπειτα καὶ αὐτῶν;  
θερμῶς; ἐπικαλοῦμαι τὴν σύντηνον καὶ ταχεῖαν ἐνέρ-  
γησιν τῆς σεβαστῆς κυβερνήσεως εἰς τὸ νὰ παρεπι-  
δίσῃ τὴν εἰς τὴν πρωτεύουσάν; εἰσοδὸν τῶν ἀνευ δόξιας  
πατριαρχικῆς; τυχόν κινήσαντων καὶ περιμέναντων  
περ' αὐτῶν ἀρχιερέων.

1868, δεκαμρίου 13.

47.

LITTERAE SYNODALES AD SINGULAS AUTOKEΦΑΛΑΙΟΥΣ ECCLESIAS

1868 decembris 16 28.

α'. Ἐδε; μὲν εἶδε, ὡ σεραφίμια καὶ ποθενὴ κορυφῆ, C  
μηδέποτε μὴδὲ τὴν ἀρχὴν ἐνομαζομένη; τὰ σκάνδαλα  
καὶ τὰ; ἐπ' αὐτῶν ἐριδίας καὶ διχοστασίας ἐν ἀπόσῃ  
τῆ ἐκκλησίᾳ καὶ θεοκαταστάτῃ κοίμην τοῦ κυρίου,  
μητὶ ἀλλήλων ἀντεκάνιστοσθα; τὰ μέλη τοῦ Χριστοῦ,  
ἀδελφοὺς κατὰ τῶν συγγενῶν καὶ τέκνα κατὰ πατέ-  
ρων; ποιμανομένους, φραμέν, κατὰ κοιμαιόντων; καὶ  
γένος ἐν ἑπιόν; εὐφραδῆ; καθ' ἐτέρου, οὐχ ἤκιστα καὶ  
τοῦτου βασιλικῆν καὶ ἀνεξίτηλον ἐθνικότητα ἐπιγραφο-  
μένου τὴν εὐσέβειαν. Ἀκαθάρτου δὲ προσήκη τὴν  
πᾶσαν ἐνδείκνυσθα; προθυμίαν καὶ μέρμαν, ὥστε  
„τηρεῖν ἀνεκδοτῶς καὶ ἀσταμῶς τὴν ἐνότητά τοῦ  
πνεύματος ἐν τῇ συνδέσει τῆς εἰρήνης, ἐν σῶμα καὶ  
ἐν πνεύμα, καθὼς καὶ ἐκλήθημεν ἐν μιᾷ ἐκκλήσι τῆς  
κλήσεως ἡμῶν“, τὸ αὐτὸ φρονούντας καὶ λέγοντας ἐν  
ἀγάτῃ ἀνοποκρίτῃ. Εἰς τοῦτο μὲν γὰρ ὁ σωτὴρ τοῦ D  
κόσμου οὐ μίαν τινὰ φυλὴν ἢ γλῶσσαν μίαν ἐκάλεσεν  
ἐν τῇ ἐκτίσει ἀγία καὶ σωτικῆ καὶ πανανθρώπῃ κίβη-  
τῇ τῆς ἐκκλησίας, οὐχ' ἐν ἔθνος ὅτιον τοῖς χρόνοις  
καὶ τοῖς; καιροῖς ἀλλοιοῦμενον, ἀλλὰ σῶμα ἀδικαι-  
τῶς τὸ ἀνθρώπινον, καθάπερ οἶκον ἓνα καὶ μίαν  
πατριάν θεογενῆ, ὡς ἐν τῇ ἐνότητι τῆς ἀληθείας  
ἡ τοῦ θεοῦ κνέψματος, τοῦ ἐνοικοῦντος ἐν αὐτῇ, ἐν-  
δοξασθῆ ἐνότης, ἐνότης ἐν τῇ αἰσίᾳ, ἐνότης καὶ ἐν  
τῇ ἀγάτῃ, „ἀγάτῃ οὐ ζηλοῦσῃ, οὐκ ἀσχημονοῦσῃ, οὐ  
τὰ ἐαυτῆς ζητοῦσῃ, οὐ παρεξουνομένη, οὐ χαίροσῃ ἐπὶ  
τῇ ἀδικίᾳ, συγκατοῦσῃ δὲ τῇ ἀληθείᾳ.“ Εἰς τοῦτο  
δὲ καὶ ὁ πανεύφρονης τῶν ἔθνων ἀπόστολος, εὐαγγελι-  
ζόμενος τοῖς μακρῶν καὶ τοῖς ἡγῶς εἰρήνην εὐαγγε-  
λικῆν καὶ ἀφυλίτιστον, ἔρε θεοσῶφος ἀπὸ καλοῦ καὶ  
γλαυροῦ τῆς ἐκκλησίας σώματος πᾶσαν πόσῃ γῆρας  
ἀνομοιοματίας κῆρα καὶ κηλίδα, ἔσαν ὄψημα καὶ  
βάθος, ἔσαν μεσοταχον τῆς κατὰ κόσμον ἐθνικῆς τε  
καὶ φυλετικῆς χροίας καὶ κλίματος, ἵνα ἐν τῇ ἰουδαίᾳ

I. Il eût été désirable, cher et vénéré frère en  
Jésus-Christ, que jamais le troupeau choisi de notre  
Seigneur n'eût à souffrir des scandales qui font  
naitre des discussions et des controverses fâcheuses,  
et qu'il ne nous eût jamais été donné de voir les  
membres de l'église du Christ animés de sentiments  
hostiles les uns envers les autres, et d'assister à  
une lutte de frères contre frères, d'enfants contre  
leurs propres pères, d'administrés contre leurs  
chefs spirituels, d'une nation pieuse enfin contre  
une autre non moins fière de sa piété dont elle  
fait sa nationalité en Jésus-Christ. Ils auraient dû,  
au contraire, montrer tous le même zèle et le même  
empressement à garder soigneusement „l'unité de  
l'esprit dans le lien de la paix, et ne former qu'un  
corps et un esprit, comme, en effet, nous avons été  
appelés dans un même espoir de vocation“, et croire  
et professer les mêmes doctrines d'amour sincère.  
Ce n'est pas, en effet, une seule race, ce n'est pas  
un seul idiome, ce n'est pas une seule nation. —  
toutes choses susceptibles d'être détruites par le  
temps, — que le Sauveur du monde a appelées  
dans le sein de sa sainte et universelle arche ecclé-  
siastique, mais le genre humain tout entier. Il n'a  
point voulu faire d'exception, car il a considéré  
l'univers entier comme une demeure et une patrie  
divine, dans laquelle devait être glorifiée, dans  
l'unité de la vérité, l'unité du saint Esprit, qui ré-  
side dans l'église, unité dans la foi, unité dans  
l'amour, „non dans un amour égoïste, ingrat, ja-  
loux, irascible, et jouissant de la vue de l'injustice,  
mais dans cet amour pur et sans tache qui se  
complait dans la vérité“. C'est pour cela que  
l'illustre apôtre des nations, annonçant à ceux qui

καὶ τῷ Ἕλληνι, ἐν τῇ περιτομῇ καθάπερ καὶ ἐν τῇ ἀκροβυστίᾳ, ἐν τῇ σκότητι καὶ βαρβάρῳ, ἐν τῇ βούλῃ καὶ τῷ ἰεροδύτῳ, ἐν τῷ ἄρρηνι καὶ ἐν τῷ θήλει, τὰ πάντα καὶ ἐν πᾶσιν ἢ Χριστὸς καὶ τὸ πνεῦμα αὐτοῦ.

étaient loin et à ceux qui se trouvaient près de lui la paix évangélique, s'est servi de l'inspiration qui lui venait de Dieu pour sauver le corps sacré de l'église de toute tache et de toute inégalité, de toute distinction mondaine de nationalités ou de races; afin que „le Juif et le Grec, le Scythe et le barbare, l'esclave et l'homme libre, l'homme et la femme, tous portent en eux le Christ et son esprit”.

Ἐπειδὴ μὲν τοι, τοῦτο μὲν διὰ τὴν ἀνθρώπιαν ἀσθένειαν, τὸ δὲ τὰ πλῆον διὰ τὰς παντοίας καὶ κακομηχανοῦς ἐπιβουλὰς καὶ ἐπιβουλὰς τοῦ κοσμοκράτορος, θεינוὶ ποικίλα καὶ δαι λοιμώδη καὶ ψυχῶλεθρα συνάγειν ζῴνια εἰς τὴν ἄλωνα τῆς εὐσεβείας, καὶ μυρίαὶ πλάναις καὶ ὑπόλοις δολασμοῖσιν ὑποσκελίζειν ὃ διαλείποντος τοὺς παιθόμενους αὐτοῦ, ἀνένδεκτόν ἐστι μὴ εἰθεῖν τὰ σπάνια, καθὼς προσηγμένῳ ὁ κύριος, χρῶν ἀπάντων ἱερωτάτων ἐπαίγας πάντας τοὺς παρὰ θεοῦ πιστοποιημένους ψυχῶν ἐπιμύλαιαν, καὶ δυνατοῦς δακρυόεντας τῶν ἀδυνάτων βασιλεύειν τὰ ἀσθενήματα, τὸ ἐν φροντίδι καὶ μερίμνῃ γίνεσθαι εἰργκεται, ὅπως μὲν εἰς τὴν εὐθείαν καὶ βασιλικὴν τρίβον τοὺς τυχόν παρατραπέντας ἀσφαλῶς ἐπαναγάγῃεν· ἔπως δ' αὐτορρίζους τὰς πονηρὰς παραφυδάδας πάσας ἀνεπιβλαβῶς ἐκκόψειαν· καὶ ὅτε ποτὲ τρόπῳ τὸ τῆς ἐν θεῷ εἰρήνης καὶ ἀγάπης θεόσκαρτον λήγον, μειωθῆν μὲν ἀριστοπόνως προεκαυχῆσαιαν, καταναλωθῆν δὲ καὶ ἐκλείπον, ἢ τάχους, ὁσὼν καὶ ἄρτιον ἀποκαταστήσαιαν.

Mais puisqu'il est impossible „d'éviter parfois le scandale”, selon les propres paroles de notre Seigneur, à cause de la faiblesse de l'intelligence humaine et des influences malignes de toute nature qui sèment la zizanie de l'erreur dans le champ de la piété, tous ceux qui ont charge d'âmes et qui ont reçu de Dieu „le pouvoir de soutenir les défaillances des faibles”, doivent considérer comme leur devoir le plus sacré celui de veiller sans relâche à ce que les pécheurs qui auraient dévié de la voie droite y soient sûrement ramenés. Ils doivent aussi se préoccuper de la manière d'étendre le champ des convictions religieuses de l'humanité, lorsqu'il est amoindri, et de le rétablir au plus tôt sain et sauf là où par malheur il aurait été dévasté.

β'. Μέννηται δὲ, που, ἐκ τῶν δέλτων ἀναλεξαμένη τῆς ἱστορίας, καὶ ἡ ὑμετέρας μάλα περισπούδαστο· ἦμιν ἐν Χριστῷ ἀγάπη, ὅτι δέκα περὶ ἄλλοιους αἰῶνας τὰ εὐλογημένα καὶ πολυσπερῆ τῶν σλάβων φύλα, τῷ τῆς ὀρθοδόξου πίστεως ἀπαστράπτουσι φωτὶ λαμπόμενα, τῷ ἐκ πατριαρχικῆς αὐτοῦ καὶ φωτωνόμου λυχίας θεοπροσωπίως καὶ ἐπ' ἀγαθῷ τῆς ἐκκλησίας λάμπαντι, εὐ διαλαλοῦσιν ἐς δεῦρο, θεοῦ χάριτι τελοσφοροῦσιν, θαψιλῶς καὶ ἀπροσκόπτως πᾶσαν θεουργικὴν καὶ πρακτικὴν καρποδοτοῦντας εὐαίρειαν. Τούτοις τοῖς φίλοις τοίνυν ἀναρίθμητοι ἀπὸ τοῦ συγγενοῦς τῆς γλώττης, τῷ χρόνῳ προΐοντι καὶ τῶν καιρῶν αὐτοῖς ἐρροῦντων, ἀγαθῆ τύχῃ γεγονὸς λαὸς μυριάδων ἐ βουλγαρικός, καὶ εἰς θαυμασίαν μὲν μετακλίνας ἡμερότητα καὶ θεογνωσίαν, θαυμασίως δὲ εἰς τὴν σωστικὸν τῆς ὀρθοδόξου πίστεως συνεκκεντροθεῖς καλλιέλιον, ἐκτοτε τέκνα γνήσια καὶ οὕτοι κρυψόμενοι καθόλου μὲν τῆς μίαις καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς τοῦ σωτήρος ἐκκλησίας, μερικωτέρως δὲ (ἐνεκά γε τῆς ἱεραρχίας καὶ τοῦ φωτισμοῦ) τῆς καθ' ἡμᾶς ἀγίας ταύτης πατριαρχικῆς καὶ μεγάλης, οὐκ ἐκασαντο διὰ παντὸς σὺν ὑμῖν τῇ στοργῇ τὰ πνευματικὰ τροφεία τῇ πνευματικῇ μητρὶ καὶ εὐαργετίδι ἀντιδωρούμενοι, καὶ εὐγνωμότως μὲν αὐτῇ, ἢ θέμις, γειαιροντες, καρποὺς δὲ ἀγλαοὺς τῆς ἐν Χριστῷ προκοπῆς αὐτῶν, τὸ κατὰ δύναμιν, ἀποφέροντες.

II. Vous savez par les annales de l'histoire que pendant dix heureux siècles la race bénie des Slaves, éclairée par la lumière de la foi orthodoxe que ce foyer patriarcal n'a cessé de lui déverser pour le bien de l'église, n'a jamais, grâce à Dieu, manqué jusqu'à ce jour de nous rendre en théorie et en pratique son tribut de piété. Les Bulgares aussi y compris, grâce à l'identité du langage et à des circonstances favorables, et miraculeusement entrés dans l'enceinte de la foi orthodoxe, n'ont jamais cessé de s'enorgueillir, depuis, d'être les fils légitimes de l'église catholique apostolique d'Orient, et d'appartenir tout particulièrement, pour des raisons de hiérarchie et de prédication, à ce saint siège patriarcal, auquel ils ont de tout temps exprimé, avec un amour tout filial, des sentiments de reconnaissance et de dévouement.

Ἄλλ' ἐπ' ὁμοίῳ τούτων τῶν δύο κατὰ δεκαστηρίων, ἐν αἷς ἀδιαλείπτως ζυγισμαῖσι γῆ καὶ θάλαττα ὑπὸ τῶν ὄκητων τοῦ σατόου, τῶν δίκην μοιου ἀγρίου ἐμπεδόντων εἰς τὸν ἀπαιθένα τοῦ κυρίου καὶ ποσὶν αὐτῶν καὶ ὁδοὶ κατανεμομένων, νῦν ἐφ' ἑκά πέρα πάσης προσδοκίας ζῆλον ὄντων ἀνεκλήτους καὶ ἐξαρματι φρονήματος, ἐξέλλη μυρία ὅσα λειδορία δόσημοι καὶ ἀδυσόπητοι ἐπιβουλαί, λόγῳ καὶ ἔργῳ, ἰδίᾳ καὶ ἀναφανδῶν ἐξετοξέθησαν καὶ καθ' ἡμᾶς ἐκτοξέονται κατὰ πάσης τῆς ἱεραρχίας ταύτης δὴ τῆς, ὡς ὁ κύριος αὐτῆς, τὸν ἀναφανδῶν περικαμένης στήφανόν τῶν αὐτῆς ἀδιαλείπτων καθημένων μεγάλῃς ἐκκλησίας, χάρμα μὲν πᾶσι τοῖς τῆς πίστεως ἔχθροισι, ὄρμη δὲ ἀλογος καὶ σπάνιαλον ἐνέημιον πᾶσι τοῖς τῷ καθ' ἡμᾶς ἀγνωστῷ ἀποστολικῷ καὶ πατριαρχικῷ ὄντων προσηγμένους ὀρθοδόξοις, ἐπὶ λόγῳ ἡθικῇ, οὐδ' ἐν εἰκοι τις ἥλικῃ, τῶν ἀπονήρων καὶ εὐδραίστων συνεκλήσεων τσοφῶν εἰς τὴν καὶ δυνάμιν καταρρηθῶν.

Mais dans ces vingt dernières années, pendant lesquelles la terre et la mer ont été continuellement troublées par les ministres de l'enfer, qui se précipitent comme des bêtes sauvages dans la vigne du Seigneur, tout dernièrement, disons-nous, contre toute attente, sous le dehors d'une aspiration nationale et d'une exaltation d'esprit, des accusations malveillantes et des calomnies insidieuses ont été lancées ouvertement et contre la hiérarchie de cette grande église qui, à l'instar de son Seigneur, porte la couronne d'épines, symbole de son éternelle passion. La vue de cet immense préjudice porté aux consciences innocentes et fragiles de tant de pieux diocèses bulgares, en butte à des intrigues de toutes sortes, réjouit tous les ennemis de la foi et remplit de douleur et d'amertume le cœur de tous les orthodoxes, enfants bien aimés de notre très saint siège apostolique.

γυμνάσιον εὐσεβερῶν βουλγαρικῶν ἐπαρχίῶν, ὃν ἔστιν ἅπασιν οἱ τοῖς ἡθεῖσι ἀναγωγώτεροι καὶ τὴν θρησκείαν ἐπιπόλοιποι, τὸ δὲ πρῶτον καὶ τὸ διακεῖν ἀπὸ τὴν κερύοντι φέροντες, προήλθον καὶ μέχρι βίας ὀχλαγωγικῆς καὶ χειροδικίου, χεῖρα ἱεροῦλον καὶ ἀσπὴ ἐπιβαλόντες κατὰ τῶν μεγίστων οὐρασιμάτων τῆς θρησκείας καὶ κατὰ τὸ ἱερὸν προσώπου τῶν κανονικῶν καὶ γρησιῶν ποιμένων, καὶ ἀτίμως αὐτὸ δὲ τὸ τῆς παροιμίας λέγειν Μουσὸν τὰς ἐκκλησίας κατασέμνοιο ἐν ὀνόματι καὶ ἐπὶ γυμνάσιον τῶν ἀπογόνων αὐτοῦ ἐκείνου τοῦ βουλγαρικοῦ λαοῦ, ὃν ἔμεγας Φωτίου ἀπεκάλεσε ἐν τῷ ἀρχόντῳ αὐτῶν „τὸ καλὸν ἄγαλμα τῶν πόνων αὐτοῦ, τὸ εὐγενὲς καὶ γνήσιον γέννημα τῶν πνευματικῶν εὐδίων αὐτοῦ“.

Ὅθεν μὲν οὖν καὶ διου ἐνέκα ἐξ ἀρχῆς τὸ κακὸν κενίγεται, ἕως τε, χρονίσαν, ἐποιήσατο τὰς ἐπιβόσεις, καὶ τῶν μὲν προφάσεων καὶ ἐγκλημάτων ἀναχόμενοι εἰ στασιάζαντες, ὅποιας τὰς αἰτίσεις προβάλλοντο, ποῖος δὲ τρόπος τῆ ἀνάγκῃ ἐπαγγέλλουσα ἢ τοῦ Χριστοῦ μεγάλη ἐκκλησία, κατὰ τὸ ἐνὸν ἐπεμείθη τὰς προφάσεις ἀρῆν τῶν ἀκατημάτων ἀρα, ταῦτα μακρὸν ὄν, τάχα δὲ καὶ ἀκαιρον, καθ' ἕκαστον διεξιέναι τῆ ὑμετέρῃ ἐν κυρίῳ θεοσυντηρητῶ ἀελαρῆτη, οὐδὲ αὐτῆ τὰ πλείω ἀγνόουσι ἐκ παρακάλων πολλοῦ εἰρημένον τε καὶ γεγραμμένων, τὰ κεφαλαιωδέστερα ἱστορικώτερον διεξελθεῖν περασομένα, ἐξ ὃν μάλιστα πρῶτον μὲν σαφῶς δηλωθήσεται, ἐπὶ τῇ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ τῆ θεῖα ἀντιλήψῃ οὐτε τῶν κινήσεων, ὃν ἐγκαλοῦσιν αὐτῆ, ἕνος οὐδ' ὁμοτιοῦν ἡλέγχθη τοῖς ἔργοις, οὐτε τὸν ταραχόν, ὃθεν ποτὲν ἀπὸ φωνῆς, παριδὲν ἠνέσχετο· ἀλλὰ τὴν πᾶσαν ἐξ ἀρχῆς ἀνεῖληθε μέρμυαν, καὶ τὴν προσήκουσαν μεταβλήθη μακροθυμοῦσα οἰκονομίαν καὶ συγκατάβασιν, εἰπὼς τῶς τραχυνομένους δυσωπῆσαι, καὶ τοῖς διακενῆς ἀπορουκοιούμενους εὐσεβεῖς λαοὺς λυτρώσασθαι, καὶ θεραπεύσασθαι αὐτῶν τὰς ὑπ' ἐνίων ἐπ' ἰσχυρῶν προβαλλόμενας, εἰτε πνευματικὰς χρῆ λέγειν ἀνάγκας, εἰτε ἐθνικὰς φιλοτιμίας· εἰτα δὲ τῆ ἀρηγήσει ματαφανιστέραν τὴν ἀνάγκην καταστήσομεν, εἰ ἦν τὴν τούτων εἶδεν, καὶ τῆ ὑμετέρῃ ἀποστολικῇ συνέσει ἀνενηγείν ἐδικαιώσομεν, ὡς ἐν τῶν μεζώνων ἐηλά γε δὲ, καὶ δημοσιῶν ἀρρωστημάτων ἐπιφανιστέρα καὶ δραστηκώτερα ἐπιπλάσσοιτο καὶ τὰ φάρμακα.

Ἐ. Οὐκ ἐστὶ ἔπος ἄληθεν οὐδὲ τὴν ὑμετέραν πνευματικὴν καὶ ἄγρυπνον πρόνοιαν, ἐπὶ αἰὲ μὲν, μάλιστα δὲ ἐν τοῖς κάτω τούτοις χρόνοις, εἰτε τοῖς πολλοῖς μικρὰ τῶν οὐρανίων μέλει, ἐπιτομήνους εἰς τὰ γῆνα, πολυσχηματιστὸς ἐπιβουλὴ κατὰ τῆς ἐσθῆν καὶ ἐν αὐτῇ ἰσχυρὸς ὀρθοδοξίας, θεασαμένη ὁμοτιοῦν ἰσχυρῶν τῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας οὐράνιον καὶ τῆ τοῦ νομφίου αὐτῆς· χάριτι ἀκαταγώνιστον ὕψος καὶ σθένος, ἀνθρωπίνους δὲ τὰς φαντασίας διανοηθεῖσα πονηρῶς, ὡς, εἰ ἀρα τῶν σαρκῶν αὐτῆς ἀφαιτο (ἐπεὶ οὐκ ἰσχυροὶ μετακινήσαι τὸ πνεῦμα ἀπὸ τῆς θεοουπάκου καὶ οὐρανομήτους πέτρας τῆς πίστεως), βῆστα καὶ ἀπόνως αὐτὴν χειρῶσεται καὶ καθυποτάξει, ταῦτα συμβουλῆ τοῦ κακομηχανοῦ ὄψεως τυρεύσασα καὶ μηχανοσασμένη, ἔρημος λοιπὸν τὰς ἐθνολόγους καὶ φυλετικὰς φιλοτιμίας καὶ τὰ κοσμικὰς λυσιτελοῦντα τοῖς ἕκαστοῦ κοινῶς ὑπανάψαι καὶ κεντήσαι, ἐκείθεν ἕκαστον ἐξέλιουσα καὶ δολαφῶσα, ὃθεν μάλιστα πρῶτον ἔβρα καὶ εὐδαιων. Οὐκ ἔχουσα δὲ ἔθεν πιθανώτερον καθάψαιτο τοῦ οὐρασιμίου κλήρου τῆς ἀνατολῆς, τοῦ ἀγῆτητου τούτου ὑπερμάχου τε καὶ ἐδασκάλου τῆς πατρῴας εὐσεβείας, κλέττει αὐτοῦ κατ' ἀρκατίας ἀπολοῖκος ἢ τὰ ξενίτροκα κινδύματα καὶ ἡθῆ καὶ θέσμια θαυμάζουσι καὶ εὐχαρῶς ἐλιγυροῦσι τῶν πατρῴων, βίας δὲθεν καὶ ἀδρῶς χημητικὰς εἰσπράξεις καὶ ἐκουσίαν καταπάτησιν τῶν ἐθνικῶν δικαίων αὐτῆς ἢ ἐκείνης τῆς φυλῆς (ἦτις ἐν αὐτοῖς ἕκαστοῦ συμφέρη), „κινδυνεύουσιν (φάσκουσι καὶ ποτιδύνται) ἐπὶ τῆ αὐτῆν τυραννίδα διακωνίσαι

lique et patriarcal. Dans quelques uns de ces diocèses, il s'est même trouvé des gens, ayant, il est vrai, des mœurs vulgaires et le sentiment religieux très émoussé, et ne tenant aucun compte des convenances et du droit, qui ont eu recours même à la force brutale, en portant une main sacrilège et impie sur les choses les plus respectées de la religion, et jusque sur la personne sacrée de vieux pasteurs canoniques, et en ravageant les églises au nom et) pour la gloire de ce peuple bulgare, dont le grand Photius appelait le chef, d'alors: „la belle statue de ses œuvres, le fils noble et légitime de ses douleurs morales.“

III. Nous n'entreprendrons point de vous raconter (car cela serait aussi long qu'inopportun) comment et pourquoi le mal a pris naissance. — combien, une fois mûri, il nous a porté de coups. — de quels prétextes et de quels méfaits se sont servi les récalcitrants, — quelles demandes ils ont soumises à l'approbation de la grande église, ni combien celle-ci, cédant aux besoins de l'époque, s'est appliquée à distinguer les simples exigences des emportements coupables. Nous essaierons seulement de retracer au point de vue historique les principaux épisodes de la question. Vous comprendrez ainsi que la grande église n'a point, grâce à Dieu, donné prise par ses actes aux accusations qu'on lui a portées, mais qu'elle a tout fait, au contraire, pour mettre un terme aux scandales qui venaient la troubler. Elle a mis, dès le commencement, tous ses soins à être concédante, autant qu'il le fallait, afin de désarmer les récalcitrants, et de sauver les populations pieuses qu'on voulait égarer, en satisfaisant tant leurs besoins spirituels que leur amour-propre national. Puis ce récit démontrera la nécessité dans laquelle nous nous trouvons d'en référer à votre sagesse apostolique, afin qu'une grande calamité publique puisse être combattue par des remèdes violents, éclatants, efficaces.

IV. Il ne doit point avoir échappé non plus à votre providence de pasteur que toujours, mais surtout dans ces derniers temps, où le plus grand nombre se préoccupe peu des aspirations célestes pour ne penser le plus souvent qu'aux choses de la terre, des projets perfides, tramés sur l'instigation du serpent infernal contre la force et la gloire toute céleste de l'église orthodoxe, ont été malheureusement conçus. Et comme il a été impossible de détacher l'esprit de cette église de la pierre fondamentale de la foi, on a essayé de flatter l'amour-propre de race et de nationalité de nos ouailles et de mettre en jeu des intérêts privés, afin de gagner ainsi chacun par son côté faible. Ne pouvant non plus rien reprocher au vénérable clergé d'Orient, — cet infatigable champion et prédicateur de la religion de nos pères, — on a cherché à persuader aux ignorants ou à ceux qui n'admirent que les us et coutumes des pays étrangers et méprisent les leurs propres, que ce clergé a soi-disant perçu, au moyen de la force, des sommes considérables. On lui a reproché en outre de faire volontairement bon marché des droits de telle race (selon les besoins de la cause), „qui risque dans ce cas, disent-ils, d'éterniser, sous le poids d'une telle tyrannie, son esclavage religieux et politique, et de paraitre ainsi la pire et la plus vile des nations.“ Les persécuteurs pervers et les calomnieux systématiques de notre clergé essayè-

την πνευματικὴν καὶ τὴν πολιτικὴν αὐτῆς δουλείαν, ὥστε πάντων τῶν ἔθνων ἀναφανῆναι τὸ προσηπότερον καὶ χειρίστεον· εἰς δὲ τοσοῦτον ἀπονοίας ἦλθον οἱ τοῦ ἡμετέρου κλήρου ἀκηναῖς καὶ δάλιοι διδάται καὶ γνωφάνται, ὅτι τὴν ἕξωσιν αὐτῶν, πᾶσιν μηχανῇ ἐκ πάσης γῆς βουλγαροὺς προκατασκευάζοντες, ἐκαστὸν τινὰς ὡς ἄρα πλῆθει καὶ φυλῇ ἀναλούθειν ὀρεσθεῖ· καὶ ἡ τοῦ ποιμένος οὐχ ὁμογλωσσία γούν, ἀλλὰ φυλετικότης, ὡς περὶ· ὁ τοῦ θεοῦ ἀπόστολος· οὐ τὴν πίστιν καὶ τὸ εὐγγέλιον, ἀλλὰ τὸ φύλον καὶ τὸ ἔθνος διακροουμένων κληρώσας, ἐν ᾧ τῶρον ὁ ἐν ἀνθρωπίνους συνέδριόις περὶ ἀνθρωπίνων καὶ κοινῶν πραγμάτων βουλευόμενος· οὐ τί ἂν γίνετο παρελογώτερον καὶ βλασφημώτερον ἐν τῇ θεοκυβερνήτῃ ἐκκλησίᾳ; Ἀλλὰ ἡ ἕξωσις, ὡς ἔσκει, πᾶσαν ἀναγιγῆσαι μηχανὴν τοῦ πανθοῦ, καὶ πάντοθεν φελεγγυθῶν πολιτοποιῆσαι τῆς ὀρθοδόξιας τὴν ἀρχαίαν, ἐφ' ᾗ ἡ τὰ ἡμίλια αὐτῇ; σκεδῆσαι, ἢ τὰς πυκναῖς φυλετικαῖς βολίαις περιετραίει γούν τὰ; κάλλει καὶ δυνάμει πίστεως ὀρθῆς κομώσας; πολλὰς καὶ κραταιὰς αὐτῆς ἐπέλξει; καὶ περιτορυθήσεται.

Ἔ. Τριγυροῦν ἀπὸ φαρέτρας οὕτως ἀκασίας ἀνθρώπων σπερμολόγων βελῶν ἀδιαιρέτων καὶ πικρῶν κατὰ τῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας βαλλομένων, οὕτω πυκνὰ καὶ μικροῦ δεινὸν θανάσιμα ἀνεσκήψη τὰ ἐν τῷ σώματι τῶν ἐν Χριστῷ περιληφμένων καὶ τιμίων τέκνων, τῶν βουλγαροφάνων ἢ βουλγαροφάνων, τραύματα, ὡς ἐνίοις τούτων ἀρχαῖς βεβήλοισι καὶ ἐπιθυμιαῖς νεωτερικαῖς καθυπαχθέντας προνομίας μὲν τινὰς καὶ δικαιοῦχος προσημοῖς θηροῦσαι, ὡς καὶ ὅσας οὐκ ἦν τὴν ἐφ' ἡμῖν οὐτε δοῦναι οὐτ' ἀφαιεῖν· ἐργατήματα δ' ἐπέγειν καὶ αἰτήματα ἄλλοτ' ἄλλα (οὐδὲ γὰρ στήναι δύναται ἂν διάθεσις, δαί τοῦ πλείονος ὀρεγομένη καὶ ὑπὸ ἀλλοτρίαις διανοίαις φρενομένη) οὐκ αὐτοῦς ἐν τῇ ἀλλῇ τῆς ἐκκλησίας πρόσωπον πρὸς πρόσωπον περισταμένους, ἔκου ἡ σωτήρια τῶν ψυχῶν, ἀλλ' ἐπίστω κρυπτομένους φιλολόγου μὲν καὶ περιφρόνου, κοσμικῆς δ' ἔξουσίας, εἰς τὴν οὐκ ἀπ' ἐταρον προέλθοι; προσεδοθῆαι κοιμένα τῶν παρὰ τῆς τοῦ Χριστοῦ μεγάλης ἐκκλησίας στελλομένων καὶ αὐτῇ συνταταγμένων ἐν κυρίῳ, πᾶν ὡς τὴν τε γλῶσσαν καὶ τὸ γένος ἐκ βουλγαροφάν βούλγαροι, ἀλλ' ἴδιαν μὲν καὶ ἰθνηκὴν (φασίν) ἱεραρχίαν τε καὶ ἐκκλησίαν ἀγωνίζεσθαι κατασκευάζειν, γεωγραφικῶς τε καὶ ἱστορικῶς ἀκαρίοριστον καὶ ἀπαρθεϊγαμίστον, ὡς ταύτην οὕσαν ἱκανὴν κλέος αὐτοῖς ἰθνηκὸν καὶ μεγαλειὸν δόξης καὶ δυνάμει; περιέφαι, τὰ δ' ἄλλα πάντα τὰ παρὰ τῆς ἐκκλησίας ἀγαθὰ, τὰ νεώτερα καὶ τὰ παλαιὰ, σὺβλακα καὶ ὡς τὸ οὐδὲν ἡγεῖσθαι.

Ἰκοῦν μὲν τὴν ἄρα τὴν τοῦ Χριστοῦ μεγάλην ἐκκλησίαν, στοιχοῦσα τῷ εὐαγγελίῳ τῆς ἀγάπης, κανὲ ὀφθαί καὶ παντοιαῖς προτροπαῖς καὶ ἔκταται τῇ παρακλήσει καὶ εἰσοφοραῖς χρηματικαῖς συνήργησι, τὸ γ' ἐκ αὐτῆν, εἰς τὸ οἰκοδομηθῆναι ὑπὲρ τῶν τῆδε παρεκτιθημένων εὐσεβῶν βουλγαροφάν καὶ βουλγαροφάνων ἦδη ἀπὸ τοῦ αἰμαῖ ἔτους οὐ μόνον ἴδιον βουλγαρικῶν σχολαίων, ἀλλὰ καὶ ἱερὸν ναὸν ἐν Φαναρίῳ, ἐπὶ τῷ τελειοῦθαι θηλονότι τὰ ἱερὰ μυστήρια καὶ τὰς ἀπολοῦθαι; καὶ τὸ κήρυγμα βουλγαροσλαβιστί. Οὐ μὲν δ' ἀλλὰ καὶ τοῖς βουλγαροῖς τούτοις ἐξαιτησάνοις ἴδιον αὐτοῖς καὶ ἐμύλωσσαν ἐπίσκοπον ἐπίστορον ἢ ἐκκλησίαν τὸν Ἀσδοκίας Στήριανον, μεθ' ἃν τὸν Πατάρων Πολύκαρπον καὶ μετὰ τούτων τὸν οὕτω τότε νεωτεροῦντα Μακαριοῦδους Παρίωντα. Τοιαῦτα δὲ χαρίζομένη ἀνθρώποις ἄλλα κινῶσιν ἐν τῇ καρδίᾳ, ἀλλὰ ἔσκει ἐφ' ἑαυτὴν προμαχθῆσαι σπείρας αὐτῇ χειρὶ κατασκευάζουσα. Ὅσοι γὰρ ἐνοσταρῖοντο τῇ ἐκφυλίσει καὶ τῇ φυλετικῇ διαφραῖν τῆς ἐκκλησίας, οὗτοι σπουδῇ τῇ κατὰ τὸ ἑαυτῶν τῆς σπουδῆς

rent de préparer par tous les moyens à leur portée le renvoi de nos évêques de toute terre bulgare, en persuadant à quelques crédules qu'il ne suffit pas qu'un pasteur sache la langue de ses ouailles, mais que sa nomination doit se faire sur la base du nombre des habitants et de l'indentité de race, comme si l'apôtre de Dieu n'était point appelé à représenter la foi et l'évangile, mais la race et la nationalité, à l'instar de celui qui traite des affaires humaines dans les assemblées terrestres. Que pourrait-il arriver de plus absurde et de plus blasphématoire au sein de ce gouvernement de Dieu qu'on appelle l'église? Mais il était dit, paraît-il, que le mal devait remuer toute machine pour assiéger de tous côtés l'acropole de l'orthodoxie, afin d'en saper les fondements ou d'en endommager les nombreuses et solides fortifications par de fréquentes attaques au nom de la diversité de race.

V. Les flèches empoisonnées, que des hommes qui se plaisent à semer la discorde lancent continuellement contre l'église orthodoxe, ont occasionné des blessures si fréquentes et presque mortelles sur le corps de nos fils en Jésus-Christ, les Bulgares ou de ceux qui parlent la langue bulgare, que quelques-uns d'entre eux, mus par des principes vils et le désir d'innover, ont cherché à obtenir des préférences et des privilèges, qu'il n'était pas plus en notre pouvoir d'accorder que de retirer. Ils n'ont épargné les accusations d'aucune sorte, tout en ne cessant de demander tantôt une chose et tantôt une autre, sans pouvoir mettre un terme à des exigences qui, encouragées par des influences extérieures, tendent toujours à se multiplier. Ils n'ont jamais paru ouvertement dans l'enceinte de l'église, d'où découle le salut des Ames, mais ils se cachent derrière un gouvernement sage, il est vrai, et paternel, mais qui, en sa qualité de simple pouvoir temporel, ne peut donner que le bien-être provisoire et terrestre. Ils ont résolu de n'accepter aucun évêque relevant de la grande église et envoyé par elle, même lorsque cet évêque serait bulgare, mais ils travaillent (d'après leur propre dire) à former une église et une hiérarchie nationale et indépendante, sans limites géographiques et sans exemple dans l'histoire, qui peut seule, croient-ils, leur donner la grandeur nationale après laquelle ils aspirent. Quant aux bienfaits que l'église leur a octroyés „ab antiquo“ et ceux qu'elle leur a accordés tout dernièrement encore, tout cela est considéré par eux pour rien.

C'est en vain que la grande église, se conformant à l'évangile de l'amour, a eu recours, autant qu'il était en son pouvoir, à des prières, à des conseils, à des secours d'argent, pour contribuer à la construction, en 1848, non-seulement d'une école bulgare, mais aussi d'une église au Phanar, afin que les pieux Bulgares résidant à Constantinople fussent à même d'y prêcher et d'y célébrer les saints sacrements, ainsi que toutes les cérémonies du rite orthodoxe, en slaven. Elle leur a même concédé, sur la demande qu'ils ont formulée, d'avoir un évêque particulier qui sût leur langue, Etienne, évêque de Laodicée, remplacé plus tard par Polycarpe, évêque de Patara, auquel a succédé ensuite celui qui a passé dernièrement dans le camp de l'innovation, alors évêque de Macaripolis, Hilarion. En faisant des concessions aussi larges à des hommes qui nourrissaient d'autres pensées dans leur cœur, nous ne croyions pas ôtéer de nos propres mains le rempart de l'in-

τοῦ ἀποπρὸς τῶν ἐθνικῶν ἀργύριον πάντας τοὺς ἀπράγματος βουλγάρους, ἐπὶ τῷ ἱερῷ θῆσαν μεγαλοπρεπῆ ναὸν βουλγαρικὸν ἐν τῇ μεγάλῃ τοῦ Κωνσταντινουπόλεως, καὶ χρώμασι ποιητικῶς καὶ θρησκευτικῶς χρηστολογίας ἐγκοσμοδύτης καὶ ἕξαιροντας τὸν ἱερὸν τοῦτον σημεῖον, ὡς πυρῆνα ἀντιπρὸς καὶ θρόνον τῆς ὁσίου ἀνατελλούσης βουλγαρικῆς αὐτονομίας καὶ αὐτοκαρξίας, ἐποιοῦν ἀδελφὰ ἀφ' ἑαυτῶν καὶ ἀργύριον συνήγον ἀπὸ πάντων ἐκ ἀδελφῶν ἀμύθητον, ἄλλην ἄλλην χρῆσιν ὑπερβαλόντες καὶ σημειοῖς τοῖς βήμασιν ὑπεργυμνοῦντες, καὶ ὁ σχετικὸν τὸν σκόρον τῆς ἀνταρτικῆς αὐτῶν ἐθνολογίας πανταχοῦ εἰσποιοῦν, καθάπερ πύριον σαλπίζοντες τὴν ἀπὸ τοῦ γραικικοῦ ἔργου βουλγαρικῆν ἐθνεγεσίαν καὶ χειραφετίαν.

Μάτην δὲ ἄρα καὶ ἐν τῇ Φιλίππου πόλει, ὅπου τῆς εἰχοστοσίας εἰ δεινὸν ἐσφάδαζεν ἰταμώτερον διὰ τοὺς ἀπὸ τοῦ ἀμύθου ἐτους παρεσδύοντας ἐπὶ λυβας, εἰδοσκαλοῦ, μὴ οὐ, διμυγέρτας εἰ καὶ φρονεματίας τῶν ἐκεῖ χριστιανῶν, ἡ μεγάλη ἐκκλησία, ἐπιεικῶς συγκαταβαίνουσα τῇ ἀσθενείᾳ τῶν φυλακῆ μαχαίρα, διχοτομεῖν καὶ μετὰ βραχὺ κολυτομεῖν τε καὶ σκαρῶσαι ὠρημίμων τὴν μίαν κοίμην τῶ σωτήρος, ἐτόνωσ ἐνετέλλετο καὶ παρηγγύα τοῖς πολλῶ τῷ μέτρῳ πλειονέζουσι τῷ πλήθει ἑλληνογενέσι καὶ ἑλληνοφώνοις Φιλίππουπολίταις, ἀπρὸς γιγνομένους τὴν φιλαδελφίαν, μηδαμῶς καλῶσαι ὡςτε ἀλαβιστὶ τὰς ἐσφὰς ἀκολουθίας ψάλλεσθαι ἐν δυοῖν ἐξ ἀπαντος τῶν ὑπαρχόντων ἱερῶν ναῶν, καὶ περ ὧν μὲν γυγυζόντων, ἔστιν ὧν δὲ ἰσχυρῶς ἀντιβῶντων καὶ διαμαρτυρομένων τῶν ἀνεκὰθεν ἐνοριτῶν καὶ νομίμων κτιτόρων αὐτῶν γραικῶν.

Μάτην ὁμοίως καὶ μὲν ἀρχιερεῖς βουλγάρους ἡ βουλγαρογλώσσους, χάριν τοῖς βουλγάρους φέρουσα ἡ ἐκκλησία καὶ τὴν κυρίαν τῆς ἀνταρτικῆς κινήσεως αὐτῶν ἐκκόπτουσα πρόστασι, τοὺς μὲν εἶχεν ἤδη κατασπασμένη, τοὺς δ' ἐμμελλέ τε καὶ προετίθετο ἐν παροικίαις χρευσούσαις καὶ δὲ καὶ μεταπιδίναί τινας ἡναγκάζετο, ἐκεῖ σοδοροῦς ἔδρα τοὺς βουλγάρους αὐτοῖς ἐγκαιμένους, καὶ ἄλλα τε ἐγκλήματα ἐπισημαίνοντας καὶ, τὸ τῆς συνήθειας, τὴν τῆς βουλγαρικῆς φυλῆς καταδρομῆν καὶ ἐπύρεταν.

Μάτην ὡσαύτως ἐκκλησία καὶ κυβέρνησις πολλὰ πελλαχθέν παρὰ τῶν ὀρθῶ φρονούντων καὶ εἰρηνικῶν βουλγάρων γράμματα κοινὰ καὶ ἴδια κομιζόμενα, τῶν μὲν εὐαριθμῶν παραχοικῶν τὰς πολλὰς σκοφαντίας ἐξελίχοντα, αὐτῶν δὲ διαστέλλοντα καὶ ἐξαιρόντα τὸν ἀθῶν καὶ φιλήσοχον βουλγαρικὸν λαόν, προσεκάλουν μαθητὰς βουλγάρους ἡ μὲν εἰς τὴν ἐν Χάλκι θεολογικῆν σχολήν, ἡ δὲ εἰς τὴν ἱατρικῆν, ἀμφοτέραι, τὸ εἰς ἑκατέρην ἦγον, προάγουσαι εἰς τελειότητα κοινωνικῆν καὶ ἠθικῆν τὸ ὑπέρκοον, οὔτε ταύτῃ μάλλον ἢ ἐκείνῃ τῇ φυλῇ προσέχουσαι.

ς. Μάτην, φασίν, ταῦτα καὶ τὰ ἐπι πρότερον καὶ τὰ ἐς ὅστερον παρὰ τῆς πνευματικῆς αὐτῶν μητρὸς μεγάλης ἐκκλησίας εὐεργετήματα καταβέβληται: ἐπὶ τῷ δυσωπῆσαι τοῦτους δὲ τοὺς νεωτεριστὰς, ὅστ' ἀνανήφαντας φυλάξαι ἑαυτοὺς καὶ τὸ οἰκεῖον ἔθνος καὶ τοὺς ὁμοδόξους ἀπὸ μειζόνων σάλων καὶ κοινῶν σκανδάλων, ὧν τὸ αἰώνιον εὐαὶ εὐθύναι τὸν αἴτιον.

Μετὰ γὰρ τὸν ἀνατολικὸν ἐμπίνον πόλεμον, ἔρτι τῶν πραγμάτων καταστάσεων, τῆς δ' ἐφ' ἡμᾶς φιλονόμου καὶ μεγαλοδύρου κυβερνήσεως πανδήμου: αὐτῆς ἀνακρυφίσσης τοὺς πολιτικούς θεσμούς τῆς ἀνεξίθρησκείας, ὅς διὰ τοῦ ὑψηλοῦ χάρτι-χοιμαγρῶν καίρηται, ταύτης ἐπιλαβόμενοι τῆς προφάσεως, καὶ κομιδῇ ἐκτόπως ἀνεξίθρησκείαν ὑπεκλήρομεν ὡς τὸ ἀνέχεσθαι ἀλλήλων,

subordination. C'est pourtant ce qui est arrivé; car tous ceux qui avaient en vue la séparation de l'église en différentes races, se sont habilement servi du prétexte de la construction, dans la grande ville de Constantin, d'une église bulgare, qu'ils prédisaient devoir être grandiose, pour faire payer aux simples et paisibles Bulgares des sommes d'argent considérables. En représentant, sous les apparences les plus flatteuses et les couleurs les plus poétiques, l'érection de ce monument comme l'aurore, le foyer, et le trône de l'autonomie bulgare, non-seulement ils ont amassé de l'argent, qu'ils devaient pourtant employer à toute autre chose, mais, ce qui est plus reprehensible encore, ils ont semé partout le grain de l'insurrection et audacieusement entonné le chant de la délivrance de la nationalité bulgare du joug des Grecs.

C'est en vain qu'à Philippopolis, où le germe de la discorde avait pénétré plus violemment dès l'année 1847 par le canal de quelques apôtres de l'erreur, la grande église a traité avec bienveillance les insensés qui, ayant en main l'arme de la séparation des races, ont osé se précipiter au milieu du troupeau du Seigneur pour le diviser, l'effrayer et le blesser de tous côtés. C'est à cette époque, en effet, qu'elle avait formellement ordonné aux Grecs et à tous ceux qui parlent la langue grecque résidant à Philippopolis, qui sont plus nombreux cependant que les Bulgares, de se conduire fraternellement, et de ne jamais et sous aucun prétexte empêcher que les cérémonies sacrées ne fussent célébrées en langue slave dans deux églises de la localité, malgré les cris et les protestations formelles des paroissiens et des fondateurs légaux de ces églises qui étaient tous grecs.

C'est en vain que, dans sa bienveillance pour les Bulgares, l'église avait déjà nommé des archevêques appartenant à cette nation ou parlant sa langue, — qu'elle se proposait d'en nommer d'autres aux premiers diocèses qui seraient devenus vacants, et qu'elle s'est même vue quelquefois dans l'obligation de destituer des prélats contre lesquels les Bulgares portaient, parmi d'autres accusations, celle „d'opprimer et de persécuter leur race". L'église supprimait ainsi le principal prétexte du mouvement insurrectionnel.

C'est en vain que l'église et le gouvernement, après avoir reçu à plusieurs reprises de la part des Bulgares paisibles et raisonnables des lettres officielles et privées, qui dévoilaient les nombreuses calomnies des auteurs de troubles et l'abîme qui sépare ceux-ci de cet innocent et paisible peuple slave, admettaient des élèves bulgares, l'une dans son école de théologie de Chalki, l'autre à l'école de médecine, aidant ainsi d'un commun effort le développement social et moral des sujets de l'empire sans distinction de race ou de nationalité.

VI. C'est en vain, disons-nous, que leur mère en Jésus-Christ, la grande église, a accordé aux Bulgares tous les bienfaits que nous venons de relater et bien d'autres encore, afin d'éclairer les innovateurs, de les faire revenir à eux-mêmes et de préserver leur nation ainsi que le troupeau entier de l'orthodoxie de plus grands bouleversements et scandales, dont les premiers auteurs sont seuls responsables.

Après la guerre de Crimée, notre juste et magnanime souverain ayant de nouveau, dans un hatti-houmayoun mémorable, proclamé la liberté de conscience, ces auteurs de troubles ont eu la ridicule et impertinente pensée d'entendre sous ces mots, au lieu de l'obligation qui était imposée à chacun de respecter la religion d'autrui, une dé-

ώσπερ οὐκ εἶκό· τὰς ἐπιτροπὰς ἐκκλησιαστικὰς καὶ δημο-  
 κείας, ἀλλὰ τὸ ἐν μίᾳ καὶ τῇ αὐτῇ ἁρμοσίᾳ τε καὶ  
 ἐκκλησίᾳ εἶναι· νηκοῖναι παρανομοῦν τὸν βουλούμενον  
 καὶ τὴν ἀλλοτρίαν καὶ ἀθέτην πνεύματι ἀνατρέψαι τὰ  
 εὐ καὶ πατριπαράδοτος καίμενα, καὶ τὸ προσωπεῖον  
 λοιπὸν ἀφελόμενοι, καὶ βαγδαίως ἤδη καὶ ἀναφανδὸν  
 ἐπιτιθέμενοι κατὰ τοῦ κλήρου τοῦ κυρίου, ἀλλὰ τε  
 καὶ δι' ἐφημερίδων, ὧν ἔστιν ἡ γερουτικὴ ὑπερφύ-  
 και συνέταται καὶ νοῦς καὶ κλάμος, ἰδεῖν οὖσαν τὸ  
 κακὸν ἐν ἀκαίδευστῶ κοινῶνι εἰς τοσοῦτον. Ἡ δὲ  
 τοι δεινῶσις αὕτη οὐ μόνον τὰς πολυαῖδας καὶ πάσης  
 γραφίδας καὶ φήνας ἀνάκλησις κακώσεως τῶν ἁλλο-  
 φῶν κληρικῶν καὶ διδασκάλων ἔστιν ἔκου τῶν  
 ἐπαρχικῶν ἐπισκόπων τε καὶ παρεσκευασεν, ἀλλὰ καὶ  
 πρὸς τοῦτοις τὸν μὲν ἰσθλίον τοῦ «ων» οὐτρίου  
 ἔτους ἱκατηρίαν τῇ αὐτοῦ αυτοκρατορικῇ μεγαλειότητι,  
 τῆ μεγαθύμῃ σουλτανῆ, ἐπ' ὄνοματι δέθεν τοῦ βουλ-  
 γαρικοῦ λαοῦ προκάλειεν, ἐξαιτουμένων ταῦτα καὶ  
 παραπλήσια τοῖς τῶν γρικῶν καὶ ἀρμενίων ἐπικρῶν B  
 πρὸνῶμα καὶ δικαία, ὡς καὶ αὐτοὶ (ἔφρασαν) ἕως  
 μεσοῦσις τῆς παρ' ἡλυθῶσις ἑκατονταετηρίδος· ἀπο-  
 λελαυκότες, τὰ πάντι ἀφῆρηται πρὸς ἑὸν γρικικὸν  
 πατριαρχεῖον. Τοῦ δ' ἐπιόντος ἔτους ἦρος ἄρτι δια-  
 γελῶντος, ἐπειδὴ, παρ τὸ σουλτανικὸν διάγγελα  
 διαπεροίτηται πανταχόσε κατὰ τῆς συγκροτήσεως τῆς  
 εἰς τὸν τρίτον ἄρθρου τοῦ μηνυθέντος χάτι· χοθια-  
 γιστὸν προαγγελθείσης γενικωτέρας τῶν ἀνά τὸ κράτος  
 χριστιανῶν συναλεύσεως ἐπὶ διαθετήσεαι τῶν κοινῶν  
 πραγμάτων, τοῦτον νομίσαντας ἦκειν τὸν καιρὸν τοῦ  
 ἀποκαταστήσαι κατ' εὐχὴν τὴν κατ' αὐτοῖς ἐθνικὴν  
 καὶ ἀνεξάρτητον ἱεραρχίαν, καὶ ἐν τοῦτο φέροντας τὸ  
 σύνθημα ἐπὶ τε γλώττης καὶ ἐπὶ καλῆμου, πάλιν οὕτε  
 λαιβορίας, οὕτε συκοφαντίας, οὕτε ἄλλου οὐδενὸς  
 ἀπέσχοτο, ἕποσα ἀποδείξειεν ἔμμελε τὸν παρὰ τῆς  
 τοῦ Χριστοῦ μεγάλης ἐκκλησίας κληρὸν ἀπὸ μικροῦ  
 ἕως μεγάλου, ἀπὸ Ἑλλήνος ἕως βουλγάρου, ἀπηνῆ,  
 δέθεν δὴκτιν ὄντα τῆς βουλγαρικῆς ἐθνότητος, καὶ C  
 ἀποκλειστικὴν καὶ πληροτέτην καὶ, ὁ μάλιστα σατανι-  
 κὸν, τὴν ἀρχὴν ἀδιόρθωτον. Αἱ δὲ δὴ οὕτω χαλεπαὶ  
 καὶ βαρύταται διαβολαὶ καὶ δυσφημίαι, οὐ πολὺ  
 ἀφῆρηται τοῦ γελοῦ καὶ ἀπιδάου διὰ τὴν ὑπερ-  
 βολίην, καὶ διὰ τοῦτο οὐκ εὐστοχῆσαι τοῦ σκοποῦ  
 τῶν διαδιδόντων, εἰσώθησαν ὅμως εἰς τὰ οὐνικὰ  
 τῆς προπαγάνδας δίκτυα δι' ἀνταδίκησιν μάλλον καὶ  
 κέρδος ὕλικόν, ἢ κατ' ἐπίγνωσιν, ὀλίγην ἀγραν βουλ-  
 γαρικήν, πρῶτα μὲν ἐν Πολυδύη τῇ θεοσώστῃ ἐπι-  
 σκοπῇ τοῦ Θεσσαλονίκης, κατόπιν δὲ καὶ ἄλλοι, ἀλλ'  
 οὐκ εἰς τέλος· τὸ γὰρ ψεῦδος βραχυβίον.

declaration d'impunité pour ceux qui dans le sein de  
 la même église voudraient désobéir aux lois qui  
 la régissent, et, dans un esprit d'innovation coupable,  
 en modifier les sublimes traditions. C'est alors  
 qu'ils ont jeté le masque et qu'ils se sont servi  
 de tous les moyens en leur pouvoir, et même de  
 journaux rédigés par des plumes et des têtes  
 jésuitiques, pour se ruet ouvertement contre le  
 clergé du Seigneur, et porter ainsi le mal à son  
 comble au sein d'une société ignorante. C'est à  
 cette aggravation du mal que l'on doit attribuer  
 les vexations tragiques dont les prêtres et les pro-  
 fesseurs grecs ont été victimes dans quelques  
 diocèses. Au mois de juillet de l'année 1866, une  
 supplique fut déposée aux pieds de sa majesté  
 impériale le sultan au nom (soi-disant) du peuple  
 bulgare, qui était censé réclamer les mêmes pri-  
 vilèges et immunités que ceux dont les sujets grecs  
 et arméniens de l'empire sont en possession, pri-  
 vilèges dont d'ailleurs il jouissait, selon les auteurs  
 de la supplique, jusqu'au moment où ils lui ont  
 été enlevés par le patriarcat grec.

L'année suivante, au commencement du prin-  
 temps, après la publication du décret impérial de  
 convocation d'un conseil qui devait, ainsi qu'il avait  
 été annoncé au III<sup>me</sup> article du hattî-houmayoun  
 sus-mentionné, être composé de membres laïques  
 dans des proportions plus larges que par le passé,  
 ayant pour mandat de régler les affaires publiques,  
 ces mêmes individus ont cru que le temps était venu  
 d'établir «une hiérarchie nationale et indépendante».  
 C'est en ayant continuellement dans la bouche et  
 au bout de la plume ce mot de ralliement qu'ils  
 ont encore une fois accablé alors de sarcasmes et  
 de calomnies le clergé de la grande église, n'en  
 épargnant aucun, depuis le plus petit jusqu'au plus  
 grand, depuis le grec jusqu'au bulgare lui-même.  
 les accusant tous de vouloir persécuter la nationalité  
 bulgare, et d'être exclusifs, insatiables, et, ce qui  
 est satanique, complètement incorrigibles. Des  
 accusations aussi ridicules dans leur exagération  
 qu'insoutenables de leur nature, ne pouvaient  
 atteindre le but que poursuivaient ceux qui les  
 propageaient: aussi n'ont-elles pénétré que dans  
 les filets de la propagande romaine, pour y attirer.  
 au moyen du sentiment de la vengeance et de  
 quelques profits matériels, une certaine proie de  
 Bulgares, d'abord à Polyani, évêché relevant de  
 l'archevêché de Salonique, et plus tard dans quel-  
 ques autres parties de l'empire. Mais cela non  
 peur toujours, car le mensonge a la vie courte.

VII. Tant que les bulgarisants formulaient leurs  
 demandes et leurs accusations d'une façon moins  
 évidente et plus privée, c'est officieusement aussi  
 que notre très-sainte église, fidèle à son rôle de  
 gardienne vigilante et de mère, n'a cessé de leur  
 donner les conseils les plus salutaires, tantôt au  
 moyen d'encycliques ecclésiastiques, tantôt par des  
 lettres particulières, et bien rarement dans des  
 brochures. En essayant ainsi de prévenir l'influence  
 désastreuse du scandale de la discorde, elle espérait  
 calmer et adoucir des enfants acariâtres qui, dans  
 leur emportement juvénile contre leur propre mère,  
 paraissaient ignorer combien il est admirable de  
 vivre dans la concorde et dans l'amour fraternel  
 sous l'égide vivifiante de l'affection maternelle et  
 de jouir de l'égalité, — «de cette égalité» que le  
 théologien veut baser «sur le mérite individuel». —  
 et qui ne savaient ce qu'ils voulaient détacher  
 pour leur profit particulier, de l'héritage de notre  
 Seigneur.

VIII. Mais, le 15 janvier de l'année 1860, quatre-  
 vingt habitants de Tornovo remettaient à la Sublime

Ἡ ἔξ ἔσον μὲν οὖν ἀφανέστερον καὶ ἰδιωτικώ-  
 τερον ἐλέγετό τε καὶ ἠγράφετο τὰ τοιαῦτα παρὰ τῶν  
 βουλγαριστῶν αἰτήματα τε καὶ αἰτιάματα, τῶς ἰδι-  
 ωτικῶς ὁμοίως καὶ ἢ κατ' ἡμᾶς ἀγιωτάτη ἐκκλησία D  
 διατέλει τὴν οἰκίαν τάξιν, τάξιν φύλακος ἀγρόπνου  
 καὶ μητρὸς πολυμερῆμου, οὐδ' ἐπ' ἐλάχιστον κατα-  
 λείπουσα, ἀεὶ διὰ τ' ἐπιστολῶν ἐκκλησιαστικῶν καὶ  
 διὰ εἰδικῶν πραγματειῶν, καὶ, σπανιώτερον, ἐν δημοσι-  
 γραφικῆς μελέταις νουθετοῦσά τε καὶ παρανοοῦσα,  
 προλαμβάνουσα καὶ αἰρούσα, ἔσον ἔνην, τὰ τῆς διχο-  
 στασίας λαοκτόνα σκάνδαλα, ὅσῃ εἰρηνοκοήσῃ καὶ,  
 εἰ θέμις λέγειν, μελίζαι καὶ ἐξουμένισαι παίδας  
 στυφνοῦς, νεανικώτερον σφαιδίζοντας κατὰ τῆς ἑαυ-  
 τῶν μητρὸς καὶ ἀγνοοῦσι μὲν ἐκούτας ὡς θεαμαστῶν  
 τυγχάνει τὸ ἐν ὁμοίᾳ καὶ ἀγάπῃ ἢ τὰ τέκνα  
 σύμπαντα ὑπὸ τὸ ζωογόνον ὄμαλος μητρικῆς στοργῆς  
 καὶ τῆς ἰσότητος συναπλάσειν, ἰσότητος ἔχουσας τὸ  
 κατ' ἀξίαν, κατὰ τὴν θεολόγον φωνήν, οὐκ εἰδόμεν  
 δὲ τί καὶ προσαιτοῦνται ἴδιον ἐκ τῆς κοινῆς κληρο-  
 νημίας τοῦ κυρίου.

Ἡ. Ἀλλ' ἄρτι τοῦ «ων» οὐτρίου ἔτους ἀνατετα-  
 κότες (τῇ α' ἰανουαρίου), ὀρθοῦσαντα Τυρναβίτων



ἐπιτηρίαν ἔγραψαν ὁ ἐν τῇ προρηθείσῃ συνλεύσει ἀντιπρόσωπος αὐτῶν ἐπιθετικῶς τῇ ὀφθαλμῷ πύλῃ, ἐκπαλεύσαντες ἐν αὐτῇ ἔγγραφοι καὶ πρὸς τὴν συνλεύσειν, ἐν αἷς προτάσει διατυπωσας τὰ τε παρ' τῆς ἑμφορῆς τῶν τὰ πρόην κοτ' αὐτοκεφάλων ὁσθέν γενομένων ἀρχιεπισκοπῶν Ἀγριδῶν καὶ Τυρνόβου ὁφειλομένης ἀποκαταστάσεως, καὶ τὸ χωροτομεῖν ἀρχιερεῖς βουλγαρογενεῖς, πάντις πάντις ἰσοτιμοῦς τοῖς ἐκ τῶν γραικῶν ἰσομένους, ἔτι μὴν τὴν τῆς οἰκίας γλώττης ἀδόξωτον χρῆσιν, καὶ τελευταίον τὴν τοῦ ἐπιλεγόμενου κοινῶ χρέους ἀκριβῆ ἐξέλεγε, ἵνα γνωσθέντες οἱ τὰ πατριάρχεια παρὰ λόγον (ἔφη) χρεώσαντες αὐτοὶ ἀναγκασθῶσιν ποιήσασθαι τὴν ἐξοφλήσιν. Ἐπει δὲ ἡ συνλεύσις τὰ Τυρνόβικα ταῦτ' αἰτήματα, καὶ περ ἕνακὰ γε τοῦ προτινάντος ἀντιπροσώπου τύπον ἐπαρχιακῆς βουλῆσεως φέρειν δοκούντα, οὕτε συναθήτησεν, ἀλλ' οὕτε τὴν ἀρχὴν προσήκατο, τοῦτο μὲν διὰ τὸ ἐποικοδομηθῆναι ἐπὶ αἰτίας ὡσων καὶ δισχυρισμῶν ἀναποδείκτων, τοῦτο δὲ διὰ τὸ ἔτι εἶναι τῆς συνλεύσεως ἐντολῆς· ὁ μὲν ἀντιπρόσωπος, διαμαρτυράμενος πρὸς τὸ συνέδριον, ἀπίσθη. Οἱ δὲ ὁμοφρονούντες αὐτῷ, ὡσπερ ἀπὸ πύλιδος καὶ ἀπόλυτοι γεγενῶτες, καὶ ἐπιθετικώτερον ἴδον τῆς κατὰ τῶν πατριαρχείων ἀνταρσίας καὶ καταφοράς ἀφάμενοι, προῦρησαν, φασ, καὶ αἱ βεβήλωσιν καὶ ἐμπρησθῶσιν τῶν παναχράντων εὐαγγελίων καὶ τῶν λοιπῶν ἐκκλησιαστικῶν βιβλίων καὶ ἱερῶν τινῶν εἰκόνας, ὡς φθγγυμένων ἑλληνιστί, οὐ μὴν δ' ἀλλὰ καὶ εἰς διαρπαγὴν ἄλλων ἐπισκοπῶν καὶ μητροπόλεων, ζητούντες τὰς ψυχὰς τῶν ἐν αὐταῖς ποιμένων τοῦ ἀπολλῆσαι αὐτάς.

Ἄλλ' ἦν ἄρα τούτων τῶν τοῦ ἔχλου ἀγαλλίων σκιρτημάτων καὶ ἀσεβημάτων ἄλλα τόσφα βαρύτερα καὶ γαλεπώτερα, ὡσφ εἰ πράττοντες ἰδοῦν οὐκ ἀγνώτες εἶναι τῶν κανόνων, τῶν δ' ἄλλων νουνεχέστεροι καὶ τόπον διδασκαλῶν εὐσεβείας, ὡς ἐπίσκοποι, ἐπέχοντες. Τῇ τρίτῃ γὰρ Ἰουλιῶνου τοῦ ἀπριλίου κατὰ τὸ αὐτὸ σωτήριον ἔτος, ἐν τῇ ἀγίᾳ καὶ κλητῇ καὶ κόσμιοσωτηρικῇ ἡμέρᾳ τῆς τοῦ ζωοδότου ἔκ νεκρῶν ἀναστάσεως, ἐν τῇ ἔχθροι καὶ φίλοι, ὡς ἐν ἐπικλήσῃ χαρῆ καὶ πανηγύρει περιπυσσόμενοι ἀλλήλους ἐν ἀδελφικῷ φιλήματι, πανηγυρίζοντες τὰ κατὰ τοῦ διαβόλου καὶ τῆς ἁμαρτίας τρόπαια καὶ νικητήρια τῆς ἐκκλησίας διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἐν ταύτῃ τῇ λαμπρῇ καὶ τῆς κοινῆς ἀγαλλιάσεως ἡμέρᾳ, ὁ τοῦ προμνησθέντος Βαλαταίου βουλγαρικῶ νατοκου (ἔστι δ' ὁ Βαλατάς ἀρχιερέμων τῇ τοῦ Φαναρίου συνοικίᾳ, ὃν ἀμφεῖν μέσος Ἰβρυταῖς ὁ βουλγαρικῶς ναός) χωρεπίσκοπος Ἰλαρίων, ἀνιέτωρ εὐνοία καὶ παντόλμῳ γλώττῃ ἀκλειψῶς ἐκ τῶν ἱερῶν διτύχων τὸ μνημόσυνον τοῦ οἰκείου καὶ κανονικοῦ πατριάρχου, οὐδὲν παθῶν αὐτός, οὐδενὸς ἐκείνων κατεγινώκετος, ἐμνημόνευσε καὶ τότε κἀν τῷ ἐπιόντι, καθάπερ αὐτοκέφαλος καὶ αὐτοχειροτόνητός τις ἀρχιεπίσκοπος πάντων τῶν ἀπανταχοῦ βουλγαρῶν, «πάσης ἐπισκοπῆς ὀρθοδόξων» τῇ δ' ὕστερα καὶ ἀφεῖς ἀδελφίας καὶ ἀουστόλως ἐχοροστάτα: διχα τῆς κανονικῆς ἀδελφίας, καὶ λαρυγγί σχισηματικῆ ἡλάλας τὸ ἀποτρέψαι τῆς πνευματικῆς καὶ ἡθικῆς ἐπαναστάσεως κήρυγμα. Τηνικαῦτα μὲν οὖν, ὡσπερ ἦν εἰκόσ, μετὰ δευτέρων πρόσκλησιν ἐκῶν ἄλλων ἐπὶ συνόδου παραστάς (τῇ γ' ἀπριλίου), οὐκ εἶχεν ἄλλως συσκέψαι: τὸ ἐγκλήμα, ἡ τεχνικῶς ἐπισοίωσιν τῇ ἱερῇ τρυφῇ συνεβρίω τοῦ λαοῦ τὸ κέλευσμα, καὶ ἀπειλῶν μὲν, ὡς ἀπαρέστοι ἄρα τῷ βουλγαρικῷ λαῷ ἡ ἐκκλησιαστικῇ ἀρχῇ, ὁποδεικνύς δὲ οὕτω τὸ ἀμαρτήλητον. Καὶ ἀληθῶς τῇ ἀντικανονικῇ ἐμμένειν βουλῇ, καὶ ἔκτοτε συμπαροῦρας τὸν τε πρόην Δυρραχίου Ἀδελφέντιον καὶ κατόπιν τὸν Φιλίππουπόλεως Παῖσιον, ἀμφοῖς οὐδενὸς δευτέρους τὴν ἀντικανονικὴν ἀπόνειαν ἀναφανέντας, ἔδρατον ἐπέχεν ἐν τε Κωνσταντινουπόλει παρὰ τὰς πύλας τοῦ πατριαρχικοῦ ναοῦ, καὶ βαρύτερον ἐσθ' ἔκου τῶν βουλγαρικῶν παροικῶν, ἔδρατον καὶ ἀποσχόμενον θυσιωστήριον, νέος Ναυάτος ἐν τῇ νέᾳ Ρόμῃ ἀρχηγὸν ἑαυτῶν τῆς

Porte, par le canal de leur représentant qui siégeait dans l'assemblée dont nous avons parlé plus haut, une supplique formulée en six propositions. Dans ce document, ils demandaient „l'affranchissement“ des archevêchés d'Ochrida et de Tornovo, qu'ils prétendaient avoir été autrefois indépendants. — le pouvoir d'ordonner des évêques bulgares, absolument égaux aux évêques grecs, — l'emploi illimité de leur propre langue, et enfin la révision détaillée de ce que l'on appelait „la dette communale“, afin de connaître, disait-on, ceux qui sans raison avaient endetté le patriarcat pour les obliger à se charger seuls de l'acquiescement de cette dette. L'assemblée, soit parce que ces propositions contenaient des exigences insoutenables, soit parce qu'elles lui ont paru étrangères à son mandat, ne les a ni discutées, ni prises en considération. Le représentant s'est alors retiré, après avoir protesté devant l'assemblée. Et peu de temps après, ceux qui pensaient comme lui, ne mettant plus de bornes à leur fureur, ont résolu de poursuivre le patriarcat d'une manière plus systématique, et l'audace a été poussée si loin, qu'ils n'ont pas hésité à profaner et à brûler les saints évangiles et d'autres livres sacrés ainsi que quelques images sacrées, sous prétexte qu'on y lisait des caractères grecs, et à envahir et saccager des évêchés et des archevêchés, cherchant à perdre les prélats canoniques qui y habitaient.

IX. Ces écarts impies d'une multitude sans frein n'ont pas tardé à être malheureusement dépassés par les actes de ceux qui, en leur qualité d'évêques devaient ignorer les canons moins que personne et enseigner aux autres l'obéissance et la piété. En effet, le 3 avril de cette même année 1860, le jour même de la sainte résurrection de notre sauveur, pendant lequel amis et ennemis se donnent, avec une joie indicible, le baiser fraternel et célèbrent avec un légitime orgueil l'anniversaire de la victoire remportée par l'église au nom de Jésus-Christ sur l'esprit du mal et sur le péché, pendant ce jour, disons-nous, d'universelle allégresse, Hilarion, évêque de l'église bulgare sus-mentionnée, sise entre le Phanar et le quartier de Balata, a eu l'audace inouïe de ne point mentionner, pendant la messe, le nom de son patriarche canonique, mais de laisser au contraire tomber de sa bouche sacrilège les mots: „de tout évêché orthodoxe.“ — paroles qu'il n'est permis qu'à un évêque indépendant de prononcer. — comme s'il s'était constitué l'archevêque suprême et indépendant. Le lendemain et les jours suivants, il se plaçait sans scrupule et sans avoir obtenu la permission canonique sur le trône archiepiscopal, et ainsi d'une langue schismatique il criait le cri de l'insurrection spirituelle et morale. Ayant été ensuite, après une seconde assignation, forcé de comparaitre, le 13 avril, à la barre du saint synode, il n'a pu autrement couvrir son forfait qu'en s'appuyant avec ruse sur ce qu'il appelait „la volonté populaire“, et d'un ton menaçant, qui trahissait son impénitence, faisant comprendre à l'autorité ecclésiastique qu'elle courait le danger „de se voir renier par le peuple bulgare“. Dès lors il n'a cessé de persister dans cette conduite anticanonique; il a même entraîné, depuis, avec lui Auxentios, alors ex-évêque de Dyrrachium, et plus tard Palaios, archevêque de Philippopolis, tous deux ne le cédant à personne pour leur égarement coupable. C'est ainsi qu'il a fait établir une église bulgare séparée, nouveau Novatien dans la nouvelle Rome, aux portes mêmes du patriarcat, et plus tard partout où il y a un centre bulgare;



των βουλγαρίων εθνικής εκκλησίας και ανερχόμενοι κατὰ  
 κριτίων και μνημονεύμενοι. Τῶν δ' ἄλλων δύο  
 (ἓνα μὴ τὸν ποιηθέντα προέβην) ὁ πρὸ τοῦ καθαι-  
 ρεθῆναι Φιλικουπόλεως Πατριάρχης, ἐν τῇ Φιλίππου  
 πόλει τῆς διατριβῆς ποιούμενος, οὗτος τὸ αἰσθητὸς  
 ὑποβόλιον εἰς βουλεύουσαν ἐπιμα, τὸ ἐπὶ τῇ ἐκ-  
 λογῇ τοῦ πατριάρχου (ῥῥῆς γὰρ κατὰ μίτον ὁ καν-  
 ονιστάτος κὺρ Κήρυλλος τὴν παραίτησιν ἐποιήσατο),  
 οὗτος μὲν, λόγον ἀπακούμενος ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας  
 κατὰ ὧν κατηγορεῖται, δίδοναι ἤθελεν, ἐκρηκτο δὲ  
 γράφων χρῆσαι τὸν ποιμένα τῇ οὐκ αἰετῇ ἐπισκοπῇ  
 τε και συμφρονεῖν. ἕως οὗ ἐξ ἀλογίας εἰς ἀλογίαν  
 μεταπηδῶν, ἐξέκοψε και αὐτὸς τὸ κανονικὸν τοῦ  
 πατριάρχου μεταίτησεν, και σταδίον ἐσθρὸ ἀδικαι-  
 κτων και ποθ' ἀπροσταγῶν σκαραγμῶν ἀπέφηνεν ὁ  
 θελαίης τὴν αὐτοῦ προσηλυθῆ και εὐανδροῦσαν  
 μητρόπολιν.

c'est ainsi qu'il s'est fait nommer et proclamer  
 „chef de l'église nationale des Bulgares". Dès  
 deux autres, (car nous ne voulons point troubler  
 dans sa tombe celui qui dort du sommeil éternel),  
 celui qui était archevêque de Philippopolis avant  
 d'avoir été dégradé, Palsios, étant jadis à Phi-  
 lippopolis, n'avait pas même voulu envoyer, ainsi  
 qu'il est d'usage, son vote à Constantinople lors  
 de l'élection du patriarche qui devait succéder, au  
 mois de mai de la même année, à sa sainteté le  
 patriarche Cyrille qui venait d'abdiquer. Il n'a  
 jamais consenti à se justifier des erreurs coupables  
 qu'on lui imputait envers son église, à laquelle il se  
 contentait d'écrire „qu'il suffit au pasteur d'être en  
 harmonie avec son propre troupeau". C'est ainsi que  
 d'erreur en erreur ce malheureux a fini par omettre  
 de faire mention, dans les offices, du nom de son pa-  
 triarche canonique, et par rendre un diocèse, aussi  
 B populeux et aussi florissant que le sien, le théâtre  
 de troubles continuels et parfois même sanglants.

Εν τούτοις τοίνυν σκλερύντων τῶν βουλγαρι-  
 κῶν πραγμάτων, και πολλαχῶθεν μὲν γραμμάτων  
 ἱκετευτικῶν ἀρκευομένων δοσῆραι και ἀνακαλομέ-  
 νων τὰ μυσίων θρήνων ἔξια ἐμφύλια θανά, τὰ ἠθικά  
 και τὰ κοινωνικά, διὰ τοῦ; παρεισφρησάντας ἄλλοις  
 δημοκρίτους και λυμεθῆνας, τοῖς νηκται κατορχουμέ-  
 νους τῶν ἄγαν μακροθύμων τρόπων τῆς ἐκκλησιασι-  
 κῆς ἀρχῆς, τοῦ δὲ λοιποῦ παντὸς χριστιανικῶν  
 πληρώματος, ὅσον μὴ βουλγαρικῶν, ἀσχέλλοντος και  
 ἀγανακτοῦντος ἐπὶ τῇ τῆλικαίτῃ ἀνοχῇ τῆς ἐκκλησίας,  
 ὅφ' ἔς ἀνάστατος γενέσθαι κινδυνεύει ἄλος ἀπὸς ταῦτα  
 ἐμψυθῶς σκεψάμενος και τὸ μέγεθος ἀναμετρήσας  
 τῆς εὐθύνης ὁ παναγιώτατος προκατόχος ἡμῶν κὺρ  
 Ἰωακείμ, σύνδοσιν ἔγνω συγκροτῆσαι ἱερῶν και μεγά-  
 λην (τῇ δ' εὐφροναρίου, καὶ αὐτηρίου ἔτους) ἀπὸ  
 τε τῶν παναγιωτάτων πατριαρχῶν κρήν Κωνσταν-  
 τινουπόλεως, και τῶν κατ' ἐταίνο καιροῦ συνενθῆ-  
 μέωντων μακαριωτάτων, και κέντων τῶν κατεκλή-  
 μούτων μητροπολιτῶν (ἐν οἷς και βουλγαρεὶ τὸ γένος,  
 ὁ τε Ῥόδου Ἰγνάτιος, και Νυσαφῆας Δωρόθεος, και ὁ  
 Βράτσης Παΐσιος). Ἡ δὲ ἀγία και μεγάλη αὕτη σύν-  
 δος εὐλαβῶς και προσημόντως ἀναμετρήσασα  
 τὴν ἀντικανονικὴν διαγωγὴν και πολιτείαν τοῦ τε  
 Μακαριουπόλεως Ἰλαρίωνος και τοῦ κρήν Δυρραχίου  
 Αἰθηνίου, και τὸ ἐν γένεσι και ἐπιμόνω; στασιαστι-  
 κῶν και παντάκτωρον ἀγνοσιμάχτων τῶν ἐπισκόπων  
 τῶτων ἐν συνοχῇ καρδίας κατεδόσα, και μὴν και  
 τὰς ἐνδύνθων συνακίας κῆσας ἀνά μίαν ἐπὶ μακροῦ  
 ἀναλόγιαμένη, τρεῖς δὲ κατὰ τοῖς κανόνας μετακαρφα-  
 μένη πρὸς ἀκαλογίαν, ἕς εἶδεν αὐτοῖς ἀπαθεῦντας  
 και σκληροτραχίλους, καθέλα μὲν τοῦ ἀρχιερατικοῦ  
 βῆματος ἐν ἀγίῳ πνεύματι, ἕς οὐκ αὐτοῖς μένευ τῶν  
 ἱερῶν καθεστῶτων κατακαυστηκῆτας, και τῶν ἐκκλη-  
 σιαστικῶν θισμῶν και κανόνων κατάρρησας, ἀλλὰ  
 τὸ ἐπ' αὐτοῖς και ἐσφ τῇ βουλγαρικῇ λαφ κηκοῖς  
 κηκίσης ἀνταρσίας και διασφορῆς εἰσιγγητῆς και  
 κήρυκας και λαοφθῶρων σκανδάλων σκερεῖς γενεῶ-  
 τας συγκυβέλοσθαι δὲ διὰ παρακλησίους λόγους και  
 τὴν συνένοχον Παΐσιον, και τῶς τρεῖς ἡνάγκαστο ἐπὶ  
 χρόνον ὑπεροσῆσαι ἔτα δὴ και μετὰ τὴν καθείρησιν  
 τῇ κακοτρόπῃ μὲν ἐπιμύοντας προσημοῖ, τοῖς δὲ  
 οὐκ αὐτοῖς ἀναπαρέστην ἐκ παντὸς τρόπου ἐπιχει-  
 ρούντας. Ἴνα δὲ ἡ σύνδοσος μὴ μόνον κατεδόσασα  
 φαίνετο τοῖς ἐν ἀταξίᾳ πρωταγωνιστήσαντας, ἀλλὰ  
 και τὴν πρὸς τὸν βουλγαρικῶν λαὸν ἐνδείξαι αὐτῆς  
 ἐξείρησιν και ἀταξίως μηρικὴν τῆς ἐκκλησίας στερ-  
 γὴν και προσκαθησιστήτην κηδεμονίαν, τρεῖς μὲν κελιν  
 ἐθεσάστο μητροπολίτας, Ἀνθίμων και Πανόρητον και  
 Ἰγνάτιον, τὸν μὲν εἰς τὴν τοῦ Φιλίππου, ἐσθῆνον δὲ  
 εἰς τὴν Πρεσλάβαν, τὸν δὲ Ἰγνάτιον εἰς τὸ Κασταν-  
 τήλιον, και τὸς σὺντρεῖς τῆς βουλγαροελαβῆκας φη-  
 νος ἐθέλας γνησιζόμενους. Σύνδοσος δὲ και προνομίας

X. Cet état irrégulier des affaires bulgares a pro-  
 voqué l'envoi fréquent au patriarcat de suppliques  
 et de protestations déplorant des maux intestins aussi  
 tristes au point de vue moral qu'au point de vue  
 social, dès au petit nombre de gens turbulents qui  
 abusaient de la patience et de la longanimité de l'au-  
 torité ecclésiastique. D'un autre côté, les populations  
 non bulgares de l'orthodoxie se récriaient aussi sans  
 cesse contre la douceur des procédés de l'église,  
 menaçant de se révolter contre son autorité. C'est  
 à cause de cet état de choses qu'après mûre ré-  
 flexion, ayant mesuré la grandeur de la responsa-  
 bilité qui pesait sur lui, notre prédécesseur, sa  
 sainteté le patriarche Joachim, a convoqué, le  
 4 février 1861, un saint synode composé de leurs  
 saintetés les ex-patriarches de Constantinople, de  
 C leurs béatitudes les patriarches des autres sièges  
 qui se trouvaient, en ce temps-là, dans la capitale,  
 et de tous les métropolitains résidant alors à Con-  
 stantinople, y compris les prélats purement bulgares,  
 comme l'archevêque de Rhodes Ignace, l'évêque de  
 Nyssa Dorothee et l'évêque de Vratza Palsios.  
 Le saint synode s'étant constitué, après avoir pris  
 en sérieuse considération la conduite anticanonique  
 d'Hilarion évêque de Macariopolis et d'Auxentios  
 ex-évêque de Dyrrachium; attendu que ces prélats  
 avaient, en connaissance de cause, revêtu un caractè-  
 re d'insubordination et qu'ils persistaient dans  
 cette résolution coupable et fertile en conséquences  
 désastreuses; attendu qu'après s'être révoltés eux-  
 mêmes contre leur autorité et les canons de l'église,  
 ils ont semé, autant qu'ils pouvaient, les germes  
 scandaleux et destructeurs de la perdition et de  
 l'insubordination dans l'âme des populations bul-  
 gares; attendu qu'ils se sont endurcis dans la dés-  
 obéissance; après les avoir, selon les prescriptions des  
 canons, invités trois fois à se justifier, les a dé-  
 gradés de leur dignité d'archevêques. Ensuite le  
 saint synode a cru devoir pour les mêmes motifs  
 prendre des mesures analogues à l'égard de leur  
 complice Palsios, et les a même exilés tous les  
 trois, pour quelque temps, ne les voyant point  
 départir de leurs projets impies, mais s'apercevant  
 au contraire qu'ils essayaient par tous les moyens  
 en leur pouvoir de semer le désir de troubles et  
 l'esprit d'insubordination dans les rangs de leurs  
 acolytes. Mais le synode, qui, en dehors de la  
 punition qu'il était en droit d'infliger aux principaux  
 instigateurs de ce désordre, désirait témoigner de  
 nouveau son affection toute particulière aux popu-  
 lations bulgares, accorda aux diocèses de Philippi-  
 polis, de Preslava et de Kastantil les métropolitains  
 Anthimes, Pinarète et Ignace, tous trois possédant

και φιλοτιμίας εστιν δ; τας ἀνά την Βουλγαρίαν Α παροικίας ειδικώς εχρησάμεν, ἐν πανταίαις μὲν ἀρθροῖς διατυπωσάμεθα, τὴν δὲ εἰς τὸ θεμελιώδες ἰσχύον αὐτῶν καὶ ἀσφάλειαν διὰ τὴν ἐγκυκλίω (τῆ κα' φεβρουαρίου ἐν τῇ αὐτῇ ἐκτὶ ἐπιθεωρημένης) καὶ διὰ σουλτανικοῦ θεσπίσματος εἰδικῶς κατοχυρωσάμεθα. Αἱ μὲν οὖν πράξεις αὐταὶ ταυτοὶ τῆς ἐκτετατου συνέδου οὐκ εἰς μακρὰν αἰώνας ἐκαρποφόρησαν· ἔνθεν μὲν γὰρ φραγρῶς τὴς ἐπιτεθείτο τὰς ἀσφαλείας τῶν κατ' τὸν Πάριονα ἐκκλησιῶν· ἔνθεν δ' οὐτω λαφῶς ἐπαγέμετο τὴν ἐκ τῶν βουλγαρῶν οὐσίαν, ὡς ὅτι ὁ γε κλειῖος τῶν ἀπείτη κτηνωδόντων, καὶ τῶν κολῶων τῆς ὀρθοδοξίας ἀποσκυρτισθέντων, ταχὺ τοὺς ἐξπατρισταίας ἀκαλάτισον. Καὶ δὴ ὁ μὲν καποχεροτόνητος ἐπίσκοπος Ἰωσήφ Σουλδακῆς οὖν τῇ κατ' αὐτὸν προσηυτερίῳ τῇ ὀκτωκαιδεκάτῃ τοῦ μηνὸς Ἰουνίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους ἀφανῆς ἐτίγητο, καλλὰ τὴ καλλὰ τὴ πρότερον νευθετήσας καὶ ἀνταίκαμενος τοῖς ἐμογενέσι μαμητῶ ἀπιστοῖν τὰς ἔθεν κοθὲν ἀναδυσωσῆσαι ἀλάτισιν, οὐδὲν ἔτι μὴ καθ' ὀπισθουομῆναις ὑπὲρ τοῦ ἀγρεῖσαι ψυχὰς τε καὶ σῶματα. Τὰ δὲ ἐν τῇ ὀμῆ περιληφθέντα συντηρήματα, ἐκταμῆνου διαλεληθότος, μὲλις εὐρισκα τὸν ἐπιτερεπύσσοντα κεινωικῶς κατὰ τῇ ὀμῆ καὶ Ἀραβαντζίσκην τινὰ, οὐνιτομανη διὰ τὸν μαμωνῶν τῆς; ἀδικίας, ἀλλ' οὐ κατ' ἐπίγνωσιν. Ἀλλ' ἔμπης οἱ τοῦ βουλγαριστικοῦ φυλετισμοῦ θερηότατοι θεσπῆσαι καὶ πρόμαχοι, οὐτως ἔμπανῶς καὶ κραταιῶς ἀναχαιτισθέντες ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας, ἔτιραν ἀτρέποντο, καὶ μὲλις σκολιῶν, εὐτυχεστέραν δ' αὐτοῖς ἀτραπὴν. Τὴν γὰρ τῶν ὀμοτρόπων φευθεπισκόπων κηθεῖρεσιν βολῶς ἡρηναυκότας ὡς βλου τοῦ βουλγαρικοῦ λαοῦ βαρὸν ἀφορισθόν, οὐτω τὰς ἐπαρχίας ὑπεξέτησαν καὶ ἡγρίανεν, ὡς ἀναχόθεν μὲν πάντας, μικροὺ δαῖν, τοὺς κατὰ τῆς μεγάλης ἐκκλησίας σκετούς ἱεράρχας ἐνὶ συνδήματι ἦτοι ἀνάγκη ἀκαλάτῆσαι, ἢ δαῖκῶς ὀβρισθῆσαι, ἢ τὸ ζῆν λιμῶ τε καὶ χαρῆ ἀπαπειληθῆσαι, καὶ ὡς περ ἀλλοφύλων καὶ ἀλλογενῶν (καὶ τοῦτο γὰρ εἰλοιδόρησαν ἡμῶς, ὃ ἡ γραφῆ, οὐκ ἀλλοῖς νέμει, ἢ τοῖς ἀλλοθρήσχοις, ἐξονεδίξουσα) οὐκ ἐθαλησάντων συναποστήσαι, ἐξηλαίφῃαι αὐτῶν τὰ κανονικὰ μνημόσυνα ἐν τὰς ἱερὰς μυσταγωγίας καὶ ἀγιστεῖαις, ἵνα παναθέτως μνημονεῖοιτο τὰ τῶν κανονικῶς καθτηρημένων καὶ ἀποσταντῶν· καὶ καλὸν λοιπὸν καὶ ἀναπεκταμένον, ἀφύλακτὸν τε καὶ ἀποίμαντον πομῆνιν τῇ τε ἀγρυπταῖ ἱερῶν βναθῶων καὶ ἀσυνεδήτων ἢ καὶ φευθενύρων καὶ τῇ λύττῃ ἡρηθῶν ἀρκαλίων καταλελειφθῆαι· πᾶνω δὲ χρηστής καὶ φιλομαθεστάτης φύσεως ἔφροδος βουλγαροκτίδας τῶν ἀλλογενῶν διδακτῆρων ἀποσκυρτισθέντας, αὐτῇ χαρῆ τῶν οἰκείων βουλγαριστῶν γεννητόρων, σχολαῖς ἐταροδόξοις ἐκβίβουσαι τὰ ἐκφυλα διδασκοῦσαι καὶ τῶν πατρίων ὀμοροτικῶ.

la langue des Bulgares. En même temps le synode accordait à quelques diocèses des pays bulgares des privilèges formulés en quinze articles, dont il garantissait l'exécution ponctuelle par une encyclique publiée le 26 février de cette même année 1861 et par un décret émané du souverain.

XI. Les actes de ce synode extraordinaire ont porté pour quelque temps d'assez heureux fruits. D'un côté un frein salutaire a été mis aux influences arbitraires de l'entourage d'Hilarion, et d'un autre côté un coup si violent a été porté à la propagande romaine, que la plupart de ceux qui avaient succombé aux enseignements de l'erreur et s'étaient détachés des bras de l'orthodoxie, se sont pressés de chasser loin d'eux tous ceux qui avaient voulu les tromper. Joseph Sopolaki lui-même, qui s'était fait nommer par le pape évêque de cette poignée d'égarés, a disparu avec les prêtres de sa juridiction le 18 du mois de juin de cette même année, après avoir d'abord exhorté ses concitoyens à se rappeler toujours qu'il fallait se défier de „ces regards qui viennent on ne sait d'où“ et qui promettant tout pour prendre des âmes dans leurs filets non moins politiques que religieux. Quant aux détritres englobés dans le giron de l'église qu'on appelle „unie“, à peine trouvaient-ils, sept mois après, comme leur représentant temporel auprès de la Sublime Porte, un certain Arabatjiski, qui se disait „uni“ moins par conviction que par amour de l'injustice. Cependant les plus chauds partisans de la séparation de la race bulgare voyant la conduite toute de tolérance suivie à leur égard avec autant de franchise que de dignité par l'église, ont pris une autre route, plus tortueuse encore, il est vrai, mais qui leur offrait des chances de succès. Ils ont à dessein mal interprété la dégradation infligée aux faux évêques, qu'ils ont fait semblant de considérer comme une terrible excommunication lancée contre le peuple bulgare tout entier. De cette manière, ils ont tellement excité les passions dans quelques provinces, que presque tous les prélats respectables, à qui la grande église avait confié la garde des fidèles, ont été les uns renvoyés par la force après un signal convenu, les autres indignement insultés, quelques-uns menacés de perdre la vie au moyen de la faim et de toutes sortes de malversations. Les noms mêmes de ces prélats, qui par leur refus de suivre le mouvement insurrectionnel ont été traités avec un mépris pareil à celui que la sainte bible exprime pour ceux qui appartenaient à d'autres religions, ont été effacés des saints offices, pour être, contrairement à toutes les prescriptions canoniques, remplacés par ceux qui ont été dégradés conformément aux canons. Le cher troupeau de notre Seigneur a été abandonné sans défense et sans guide à la merci de pasteurs vulgaires, de charlatans, et quelquefois même à la discrétion de faux prêtres. Des enfants bulgares d'une nature excellente et studieuse ont été arrachés par les mains mêmes de leurs parents aux écoles grecques, pour être placés dans des établissements où l'on enseignait une religion étrangère et des doctrines diamétralement opposées à celles que leurs pères leur avaient transmises.

XII. Ces hommes égarés ne se sont point contentés de se livrer à des excès, pour ainsi dire, particuliers et provinciaux. Cinq mois s'étaient à peine écoulés depuis la réunion du synode extraordinaire dont nous avons déjà parlé, et tandis que les règlements généraux du patriarcat et les quinze articles susmentionnés étaient déjà revêtus de la sanction souveraine, quelques Bulgares, — de ceux qui se font les chefs du parti séditionnaire, — ont soumis de nou-

ἰβ'. Οὐδὲ μὲν ἱστορεῖται τὰ ἰθὺτικὰ καὶ ἐπαρχιακὰ καθ' ἑαυτοὺς ἐκαρποτόμενοι ἀκατήματα· ἀλλὰ πενταμήνου μὲν ἔπειτα διαληλυθότος ἀπὸ τῆς συγκροτήσεως τῆς προρηθείσης μεγάλης συνέδου, ἦδη δὲ καὶ τῶν κοινῶν κανονισμῶν καὶ τῶν μνημόνεων πανταίαιδ' ἀρθρῶν κατοχυρωμένων, βολγαροὶ τινες τῶν τὰ πρότερον δουκόντων ἐν τῇ οὐλίρῃ, ἀνευχθέντες μὲν τῇ ὀμῆ καὶ κληρονομοῖ δ' ἐκταμῆρας κατὰ τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ τῶν βουλγαρῶν χωρισμοῦ ἀπὸ τοῦ γραικικοῦ

πατριρχείου (ὅπου γὰρ καλὴν εἰδέσκον εἰ φιλεπιστοὶ ἄνθρωποι καὶ ἡμεῖς ἀγαπῶμεν, ἀποσταλέντων καὶ ἐπισημασμένων ἄνδρων), οὐ μὴν ἀποκαταστήσαντες, ἀλλ' ἔτι παραμένοντες εἰς τὴν αὐτὴν ἀπόφασιν, ἐπὶ τῇ ἐκείνῃ ἐπισημαστικῇ καὶ ἐθνικῇ δικαιοσύνῃ, ἐπέδωκαν αὐτῇ (τῇ θ' ἰουλίου τοῦ 1861 ἔτους) ἐκτὸς προτάσεις, εἰς τὴν ὁποίαν καὶ φιλικῶς καὶ ἀνεπισημαστικῶς ἐκφράσαντο τὴν κρίσιν καὶ, εἰ ἐν τῇ ἀποδοχῇ καὶ ἐγχεύσει τοῦ οἰκουμένου πατριάρχου. Ἡ δὲ αὐτῶν πανηγύρις, ὁ σεβασμιώτατος κτρ Ἰωακὴμ μετὰ καὶ τῆς κατ' αὐτὸν ἱερέως συνόδου ἐξ ἑτοίμου ἀπεκρίναντο, τὸ συμβιβαστὸν ἀποδεικνύοντες πρὸς τοὺς ἱερούς κανόνας καὶ τὰ καθεστῶτα τοῦ πατριαρχείου. Ἡ μὲν τοὶ ὁφθαλμοὶ κυβερνήσις, ἔτος εἰς ἀναμείναισιν καὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν στασιαζόντων τὴν ὁρμὴν οὐ βίβη μεταστῆναι προθυμομένη, ἀλλὰ μαλακωτέροις καὶ ἡπιόσι τρόποις καθυμέναι ἔργα καὶ χαλινοῦν, προεκάλιστο διαγγέλλουσι ὑπουργοῦ (τῇ κ' ἀπριλίου τοῦ 1861 ἔτους) τὴν σύστασιν μικτῆς ἐπιτροπῆς ἀπὸ γραικῶν ὅμοιοι καὶ βουλγάρων ἀνὰ πάντα, ἣ καὶ διετίαν που μάλιστα ἐπισημαστικῆς καὶ ἐν ἀντιφανείᾳ συνεργουμένη πρὸς τὴν ὁδομακτικὴν πόλιν (οὐ γὰρ ἐν τοῖς πατριαρχείοις, εἰς ἃ καὶ ἀντιβλέψαι τοῖς τοῦτον τῶν φιλεπιστῶν δοκαί ἀπαιτοῖν), ἐξ ἀνάγκης προστραφέει καὶ ἐναυθίγῃ κατὰ τῆς αἰρετικῆς ὑφέλου τοῦ κληρονομιστοῦ. Καὶ τὴνικαὶ δὲ τὰ μέλη τῆς ἐπιτροπῆς, ὅσα μὴ βούλονται, ἀποχωροῦντες τοῦ ἀπαιτοῦ τοῦτου συνέδριου ὑπέβαλον τῇ ὁφθαλμοῦ ὑπουργῷ τὴν κατ' αὐτὸν καὶ ἔτι αἰρετικῶν, καὶ ἐν τῇ βουλγαρικῇ μέλῃ παρεμβεβλήθησαν πρὸς τὴν νόμιμον αἰρήνευσιν ἀνταρβλήτων προσκομιθέντων ἔκδοσιν. Πάλιν οὖν αὐτῶς ἡ τοῦ Χριστοῦ μεγάλη ἐκκλησία, τὴν πατριαρχίαν διαδεξαμένη τοῦ πανηγυριστοῦ κτρ Σεφρονίου, προτροπῇ μὲν τῆς ὁφθαλμοῦ κυβερνήσεως οὐκ ἀκούσας πειθομένη, οὐκ ἔτι μὴ τῆς κατ' αὐτὸν ὁδομακτικῆς ἐπιτροπῆς, τῇ κατ' αὐτὸν αἰματι τοῦ θεοφάνου ἐξήγγιστομένην, ἀποιμάντων δὲ ἀποβουκολομένων καὶ διαρκουμένων πρὸς τοῦ παρατυχόντος, καὶ διὰ τοῦτο σπουδῇ ζεοσῶς τῆς ἐπιμαλούς ἡρεθῆς ἐκλαβομένη τῶν ἐκτὸς τούτων βουλγαρικῶν προτάσεων, καὶ ἐπὶ κοινότητι διακομιθέντι κατ' αὐτὸν γενικῆν συνέλευσιν προεκάλιστομένη (τῇ κ' φεβρουαρίου τοῦ 1861 ἔτους), ἐκ δὲ τῶν αὐτῆς λογιστῶν μελῶν ἐνεκαμῆθ' ἀποφασιστικῆν ἐπιτροπὴν ἐκλεξαμένην, οὐκ ἐπισημαστικῶν καὶ οὐκ ἐπισημαστικῶν φερθέντων τὰ ἀντικανονικὰ καὶ κληρικὰ μετὰ τοῦ σαφῆς τὰ εὐλογεῖ καὶ δικαία, καὶ μετὰ ἐκτὸς συνελεύσεως συνδιακομιθέντι τὴν προσκομιθέντων ἀπάντησιν συνταχμένην, ὅταν ἡ τῆς συνέλευσεως κλεισθέντι ἐπιμαλότερον ὑψηλοῦ, παρέστησαν αὐτῇ πρὸς τὴν ὁφθαλμοῦ κυβερνήσιν, εἰς τὴν καὶ πᾶσαι εἰς βουλγαρικὰς προτάσεις πρὸς τὴν ἐκκλησίαν διετίποντο.

ὡς ἐν τῷ ἑλληνικῷ ἑκδοτικῷ ἔργῳ, ἀπὸ τῆς ἐκείνῃ ἐπισημαστικῆς καὶ ἐθνικῆς δικαιοσύνης, ἐπέδωκαν αὐτῇ (τῇ θ' ἰουλίου τοῦ 1861 ἔτους) ἐκτὸς προτάσεις, εἰς τὴν ὁποίαν καὶ φιλικῶς καὶ ἀνεπισημαστικῶς ἐκφράσαντο τὴν κρίσιν καὶ, εἰ ἐν τῇ ἀποδοχῇ καὶ ἐγχεύσει τοῦ οἰκουμένου πατριάρχου. Ἡ δὲ αὐτῶν πανηγύρις, ὁ σεβασμιώτατος κτρ Ἰωακὴμ μετὰ καὶ τῆς κατ' αὐτὸν ἱερέως συνόδου ἐξ ἑτοίμου ἀπεκρίναντο, τὸ συμβιβαστὸν ἀποδεικνύοντες πρὸς τοὺς ἱερούς κανόνας καὶ τὰ καθεστῶτα τοῦ πατριαρχείου. Ἡ μὲν τοὶ ὁφθαλμοὶ κυβερνήσις, ἔτος εἰς ἀναμείναισιν καὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν στασιαζόντων τὴν ὁρμὴν οὐ βίβη μεταστῆναι προθυμομένη, ἀλλὰ μαλακωτέροις καὶ ἡπιόσι τρόποις καθυμέναι ἔργα καὶ χαλινοῦν, προεκάλιστο διαγγέλλουσι ὑπουργοῦ (τῇ κ' ἀπριλίου τοῦ 1861 ἔτους) τὴν σύστασιν μικτῆς ἐπιτροπῆς ἀπὸ γραικῶν ὅμοιοι καὶ βουλγάρων ἀνὰ πάντα, ἣ καὶ διετίαν που μάλιστα ἐπισημαστικῆς καὶ ἐν ἀντιφανείᾳ συνεργουμένη πρὸς τὴν ὁδομακτικὴν πόλιν (οὐ γὰρ ἐν τοῖς πατριαρχείοις, εἰς ἃ καὶ ἀντιβλέψαι τοῖς τοῦτον τῶν φιλεπιστῶν δοκαί ἀπαιτοῖν), ἐξ ἀνάγκης προστραφέει καὶ ἐναυθίγῃ κατὰ τῆς αἰρετικῆς ὑφέλου τοῦ κληρονομιστοῦ. Καὶ τὴνικαὶ δὲ τὰ μέλη τῆς ἐπιτροπῆς, ὅσα μὴ βούλονται, ἀποχωροῦντες τοῦ ἀπαιτοῦ τοῦτου συνέδριου ὑπέβαλον τῇ ὁφθαλμοῦ ὑπουργῷ τὴν κατ' αὐτὸν καὶ ἔτι αἰρετικῶν, καὶ ἐν τῇ βουλγαρικῇ μέλῃ παρεμβεβλήθησαν πρὸς τὴν νόμιμον αἰρήνευσιν ἀνταρβλήτων προσκομιθέντων ἔκδοσιν. Πάλιν οὖν αὐτῶς ἡ τοῦ Χριστοῦ μεγάλη ἐκκλησία, τὴν πατριαρχίαν διαδεξαμένη τοῦ πανηγυριστοῦ κτρ Σεφρονίου, προτροπῇ μὲν τῆς ὁφθαλμοῦ κυβερνήσεως οὐκ ἀκούσας πειθομένη, οὐκ ἔτι μὴ τῆς κατ' αὐτὸν ὁδομακτικῆς ἐπιτροπῆς, τῇ κατ' αὐτὸν αἰματι τοῦ θεοφάνου ἐξήγγιστομένην, ἀποιμάντων δὲ ἀποβουκολομένων καὶ διαρκουμένων πρὸς τοῦ παρατυχόντος, καὶ διὰ τοῦτο σπουδῇ ζεοσῶς τῆς ἐπιμαλούς ἡρεθῆς ἐκλαβομένη τῶν ἐκτὸς τούτων βουλγαρικῶν προτάσεων, καὶ ἐπὶ κοινότητι διακομιθέντι κατ' αὐτὸν γενικῆν συνέλευσιν προεκάλιστομένη (τῇ κ' φεβρουαρίου τοῦ 1861 ἔτους), ἐκ δὲ τῶν αὐτῆς λογιστῶν μελῶν ἐνεκαμῆθ' ἀποφασιστικῆν ἐπιτροπὴν ἐκλεξαμένην, οὐκ ἐπισημαστικῶν καὶ οὐκ ἐπισημαστικῶν φερθέντων τὰ ἀντικανονικὰ καὶ κληρικὰ μετὰ τοῦ σαφῆς τὰ εὐλογεῖ καὶ δικαία, καὶ μετὰ ἐκτὸς συνελεύσεως συνδιακομιθέντι τὴν προσκομιθέντων ἀπάντησιν συνταχμένην, ὅταν ἡ τῆς συνέλευσεως κλεισθέντι ἐπιμαλότερον ὑψηλοῦ, παρέστησαν αὐτῇ πρὸς τὴν ὁφθαλμοῦ κυβερνήσιν, εἰς τὴν καὶ πᾶσαι εἰς βουλγαρικὰς προτάσεις πρὸς τὴν ἐκκλησίαν διετίποντο.

ὡς ἐν τῷ ἑλληνικῷ ἑκδοτικῷ ἔργῳ, ἀπὸ τῆς ἐκείνῃ ἐπισημαστικῆς καὶ ἐθνικῆς δικαιοσύνης, ἐπέδωκαν αὐτῇ (τῇ θ' ἰουλίου τοῦ 1861 ἔτους) ἐκτὸς προτάσεις, εἰς τὴν ὁποίαν καὶ φιλικῶς καὶ ἀνεπισημαστικῶς ἐκφράσαντο τὴν κρίσιν καὶ, εἰ ἐν τῇ ἀποδοχῇ καὶ ἐγχεύσει τοῦ οἰκουμένου πατριάρχου. Ἡ δὲ αὐτῶν πανηγύρις, ὁ σεβασμιώτατος κτρ Ἰωακὴμ μετὰ καὶ τῆς κατ' αὐτὸν ἱερέως συνόδου ἐξ ἑτοίμου ἀπεκρίναντο, τὸ συμβιβαστὸν ἀποδεικνύοντες πρὸς τοὺς ἱερούς κανόνας καὶ τὰ καθεστῶτα τοῦ πατριαρχείου. Ἡ μὲν τοὶ ὁφθαλμοὶ κυβερνήσις, ἔτος εἰς ἀναμείναισιν καὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν στασιαζόντων τὴν ὁρμὴν οὐ βίβη μεταστῆναι προθυμομένη, ἀλλὰ μαλακωτέροις καὶ ἡπιόσι τρόποις καθυμέναι ἔργα καὶ χαλινοῦν, προεκάλιστο διαγγέλλουσι ὑπουργοῦ (τῇ κ' ἀπριλίου τοῦ 1861 ἔτους) τὴν σύστασιν μικτῆς ἐπιτροπῆς ἀπὸ γραικῶν ὅμοιοι καὶ βουλγάρων ἀνὰ πάντα, ἣ καὶ διετίαν που μάλιστα ἐπισημαστικῆς καὶ ἐν ἀντιφανείᾳ συνεργουμένη πρὸς τὴν ὁδομακτικὴν πόλιν (οὐ γὰρ ἐν τοῖς πατριαρχείοις, εἰς ἃ καὶ ἀντιβλέψαι τοῖς τοῦτον τῶν φιλεπιστῶν δοκαί ἀπαιτοῖν), ἐξ ἀνάγκης προστραφέει καὶ ἐναυθίγῃ κατὰ τῆς αἰρετικῆς ὑφέλου τοῦ κληρονομιστοῦ. Καὶ τὴνικαὶ δὲ τὰ μέλη τῆς ἐπιτροπῆς, ὅσα μὴ βούλονται, ἀποχωροῦντες τοῦ ἀπαιτοῦ τοῦτου συνέδριου ὑπέβαλον τῇ ὁφθαλμοῦ ὑπουργῷ τὴν κατ' αὐτὸν καὶ ἔτι αἰρετικῶν, καὶ ἐν τῇ βουλγαρικῇ μέλῃ παρεμβεβλήθησαν πρὸς τὴν νόμιμον αἰρήνευσιν ἀνταρβλήτων προσκομιθέντων ἔκδοσιν. Πάλιν οὖν αὐτῶς ἡ τοῦ Χριστοῦ μεγάλη ἐκκλησία, τὴν πατριαρχίαν διαδεξαμένη τοῦ πανηγυριστοῦ κτρ Σεφρονίου, προτροπῇ μὲν τῆς ὁφθαλμοῦ κυβερνήσεως οὐκ ἀκούσας πειθομένη, οὐκ ἔτι μὴ τῆς κατ' αὐτὸν ὁδομακτικῆς ἐπιτροπῆς, τῇ κατ' αὐτὸν αἰματι τοῦ θεοφάνου ἐξήγγιστομένην, ἀποιμάντων δὲ ἀποβουκολομένων καὶ διαρκουμένων πρὸς τοῦ παρατυχόντος, καὶ διὰ τοῦτο σπουδῇ ζεοσῶς τῆς ἐπιμαλούς ἡρεθῆς ἐκλαβομένη τῶν ἐκτὸς τούτων βουλγαρικῶν προτάσεων, καὶ ἐπὶ κοινότητι διακομιθέντι κατ' αὐτὸν γενικῆν συνέλευσιν προεκάλιστομένη (τῇ κ' φεβρουαρίου τοῦ 1861 ἔτους), ἐκ δὲ τῶν αὐτῆς λογιστῶν μελῶν ἐνεκαμῆθ' ἀποφασιστικῆν ἐπιτροπὴν ἐκλεξαμένην, οὐκ ἐπισημαστικῶν καὶ οὐκ ἐπισημαστικῶν φερθέντων τὰ ἀντικανονικὰ καὶ κληρικὰ μετὰ τοῦ σαφῆς τὰ εὐλογεῖ καὶ δικαία, καὶ μετὰ ἐκτὸς συνελεύσεως συνδιακομιθέντι τὴν προσκομιθέντων ἀπάντησιν συνταχμένην, ὅταν ἡ τῆς συνέλευσεως κλεισθέντι ἐπιμαλότερον ὑψηλοῦ, παρέστησαν αὐτῇ πρὸς τὴν ὁφθαλμοῦ κυβερνήσιν, εἰς τὴν καὶ πᾶσαι εἰς βουλγαρικὰς προτάσεις πρὸς τὴν ἐκκλησίαν διετίποντο.

XIII. Les travaux des commissions et des assemblées ne devaient pas de côté mettre un terme à ce drame. Et en effet, deux ans après, comme les serviteurs et agents des prétentions bulgares ne cessaient d'alimenter le feu de la révolte contre l'église, le ministre, un peu trop indulgent dans cette affaire, cédant encore aux instances importunes de cette poignée d'hommes égarés, transmettait au patriarche (le 26 du mois d'avril 1864) six nouvelles propositions bulgares. Ces propositions étaient également basées sur le nombre des habitants

17. Καὶ τοὶ γὰρ οὐδ' ὁ τοσοῦτος ἀγὼν τῶν ἐπιτροπῶν τούτων καὶ τῶν συνέλευσεων τμηματικῶν τὸ ἔργον τοῦ ἑλληνικοῦ, οὐδ' ἄγχι· ὅπου δὲ ἐκ διετίας διήνυστο, καὶ, ἐπὶ τῇ οὐδ' ἐπισημαστικῇ ἀνένδοτον τὴν κατὰ τῆς ἐκκλησίας ὑπερβόνην ἐκπέφασιν οὐκ ὀφθαλμοῦ καὶ πρᾶκτορας τοῦ βουλγαριστικοῦ φιλεπιστοῦ, τούτων, εἰς αἰδέσιν, τῇ ἀποφασιστικῇ καὶ ἐκκαλεστικῇ φορητικῇ ἐπισημαστικῇ καὶ κατὰ τὴν ἀνεκαμῆθ' ὑπουργῷ παρετίποντο εἰς τὴν πατριαρχίαν (τῇ κ' ἀπριλίου τοῦ 1861 ἔτους) ἑξ ἑκτὸς βουλγαριστικῶν προτάσεων, ἡμεῖς

ταίς προλαβοίσις, ἰδίαις καὶ ταύταις κληθεύουσαι ἂν καὶ σπουδαίους ἔργα βασιλείας, ἐπὶ ἐπιφάνειᾳ καὶ τὴν εὐδοκίαν λαμβάνει εἰ τις ἀφαιρῶν ἀνθρώποις ἐπιχειρεῖ, ἧτοι ἐν βουλήνᾳ λόγῳ τὸ ὀφθαλμικῶν κινεῖται, ἢ τὰ ἴδια καὶ ἑλκὸς ὑπερ- ἄνω πάντας ἔργα τῶν κινεματικῶν καὶ δημοσίων κτημάτων, εἰς ἀναρρογόντων εἰ πρωτοῦ τοῦ ὄρατος. Πλὴν ἀλλ' οὐδαμῶς διὰ τὴν τριπλαστον ἰσχυρογνωμοσύνην ἀποναρρογῶσα ἢ ἀδυνατοῦσα ἢ κατ' ἡμέας ἐκκλησία, ἀπαίκατο τοῖς ἄλλοις μὴ εὐ κολυμπερηνοῦσαι καὶ κατὰ αὐτῶν δὴ τῶν προτάσεων καὶ τὰ εὐδοκίαν σπουδαίως. ἀλλὰ τελευτή καὶ ἀνεξικητῶν ἢ ἀναλαβοῦσα τάξιν ἀπαθῶς καὶ μάλᾳ φιλοστόργου μητρὸς, οὐδὲν ἐπὶ μὴ καθήκον ὑπομανού- σης ἕως ἐν σωθῆ αὐτῇ τὸ τεκνίον, ἐκ κινήσεως αὐτῆς τὴν γενικὴν ἐκκλησίαν συνάγει, τὴν ἐκ λογισμῶν κλη- ρικῶν ὄρατο καὶ λαϊκῶν, ἢ ἐκ τῶν αὐτῆς εὐδοκίμων- τῶν ἐμπειρίᾳ καὶ σπουδαίως μάλᾳ ἐξελικτῆ ἐπι- τροπῆν ἐξελίξασα, τὴν ἐκμελετήσουσαν καὶ σταθμη- σάμεν τὴν τῶν προτάσεων τούτων δύναμιν. Ἡ οὖν ἐπιτροπὴ, οὐ μόνον τὰς προτάσεις ἀνάλυσασα, ἀπαδείκνυ, ὡς εἰκόσ, κανονικῶς τε καὶ κανονικῶς ἀπαδείκνυ- τας εὐδοκίαι, ἀλλὰ τὸ ἀξιολογώτερον, ἴδιον σχεδίασμα παρεσκεύασα, ζητοῦσα λύσιν θεμητῆν μὴ οὐσιωδῶς, ἐπιτηδεῖαν δὲ, εἰ δυνατόν, μήτε τοῖς βουλγάροις ἀπαρέ- σαιεν, μήτε τοῖς ἄλλοις ὀρθοδόξοις δέξαι διασπῆν τὴν τοῦ θρόνου βρετανικὴν ἐνότητά.

et sur la séparation religieuse des races et tout aussi révolutionnaires que les précédentes, ont claire- ment démontré qu'il bâtit sur le sable, celui qui entreprend de plaire à des gens qui tiennent au second rang les intérêts sacrés de la religion pour mettre au-dessus d'eux les intérêts matériels et privés, ainsi qu'on ont été convaincus les principaux auteurs et acteurs de ce drame. Notre très sainte Église, sans se décourager nullement de cette in- sistance, ne s'est pas refusé à examiner ces nou- velles propositions. D'un esprit tranquille et bien- veillant, elle a entrepris la tâche d'une mère tendre et affectueuse, qui supporte patiemment toute souf- france jusqu'à ce que son enfant soit sauvé. Elle a de nouveau convoqué une assemblée générale composée d'ecclésiastiques et de laïques éclairés, qui a élu une commission de six membres choisis parmi les plus connus par leur expérience et leurs lu- mières, afin d'étudier et d'apprécier la valeur de ces propositions. La commission, après avoir ana- lysé les demandes qui lui étaient soumises, les a déclarées canoniquement et socialement inaccepta- bles, et, ce qui est plus digne de remarque, elle a élaboré un projet par lequel elle indiquait une solution qui, pour être légale, n'en était pas moins de nature à ne pas déplaire aux bulgares et à ne pas paraître aux yeux des autres orthodoxes vou- loir mettre en pièces l'unité administrative du trône œcuménique.

15. Ἡδὴ δὲ τῆς ἐπιτροπῆς ταύτης πρὸς τὴν τέρ- ματι, ἔσον οὐκ ἔστι, γερνυίας οὐ ἐπιτήρατο ἔργου καὶ φροντισματος, ἐπὶ ἀναυτῶν, ἄλιγου δέιν, αὐτὴν ἐνσχευόμενος, μάλιστα διὰ τὸ δυσκέρτατος ἔχον πρὸς τὸ θέλειν μετακλιθεῖσαι τε καὶ ἀναδιδοῦσασθαι τὰ ὄρατὰ βουλγαρογενῆς (ὅς γούν αὐτῶς αὐτῶν ὀνομαζέται) ἔκτον μέλος (ἦν δὲ οὗτος ὁ Φιλίππουπύλαος Πανέ- ρετος, καλλῶ χεῖρας τοῦ προκατήχου γενόμενος τὴν προαίρεσιν), ὑπεκχερεῖ μὲν τοῦ θρόνου ὁ προκατόχος ἦσαν παναγιώτατος κτῆρ Σωφρόνιος, ἀνακαλοῦμεθα δὲ ἡμέας, εἰς τοῦ κρείττονος, οὐν καλλῶ τῇ θαλίᾳ καὶ ἀδμύρῃ, ἕως δὲ ἔθροισι, καὶ δεύτερον ὑποβύνας τὸν ζυγὸν τοῦ κυρίου, αὐτίκα πρῆτιστον ἀποπροσέβατο μάλᾳ εἰς κέρως ἀγαθὸν ὡς τάχιστα τὴν κανονικὴν καὶ, κατ' ἔσον ἐρατῶν, ἐκατέρως οὐκ ἔχαριν τούτου δὴ τοῦ καλυπτόμενου βουλγαρικῶ καλούμενου ζητήματος λύσιν. Εἰς τούτο γὰρ καλλῶν ἡμέας καὶ μεγάλων ἐξοτρυνόντων καὶ καταπειγόντων, μάλιστα ἰδέσθαι, ὅ καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ διαφερόντως ἀναρῶν καθιστῆται, τὸ τριπλαστον, φερῶν, ἐπιδήμιον καὶ λοιμωδῶς συνδύλον τῆς ἐνίων τῶν ἡμετέρων βουλγαρικῶν τούτων τέκνων ἐκκλησιαστικῆς ἀναρρογῆς, ὅ κατ' ἡμέραν ἐπιδημῶν ἐν τῷ ἀλλήλους ἀναρρογῆσαι, καὶ τῷ χρόνῳ ταῖς φυ- χαις ἐνζῶν καὶ παγιοῦσιν, ταῖς δὲ νεωτέραις ἡμετέρας ἡμέρας καὶ κατὰ μέρην ὑπεκχερῶν καὶ ἀναρρογῶν, κένδημον ἡμετέρας καὶ ἀνάστον ἀποβί- θεσθαι νέωσθαι, οὐν τῷ φυχικῷ ἀλλῶν καὶ τὴν ἀναρρογῶν ἐκείων τοῦ ἐκείνου καὶ συμπαγῶς ὁράματος τῆς ἐκκλησίας. Ταῦτα ταῖνον οὐκ ἐν πα- ἔργῳ διανοοῦμενοι τε καὶ ἀναρρογῶντες, καὶ τὴν βαρῆαν, ἦν ἀνεύρησαν, εὐδύνων ἐνέπειν αὐτοῦ ἱε- σοῦ Χριστοῦ τοῦ θεοῦ ἡμῶν οὐ κατὰ κέρωδον ἐν- θυροῦμενοι τε καὶ δεδιότας, καὶ μὲν δὴ καὶ τὴν ἀνα- ρογῶν μετὰ βαρῆαν ἐκκαλοῦμεθα φετιμῶν, σπου- δαίως ἀναρρογῶν κατ' αὐτοῦ τὴν ὑπόθεσιν ἀρρῶν, ἔσον γ' ἐντὴν ἀπὸ τῶν ἄλλων μαρμῶν τῆς πατριαρχίας σχαλοῦν, τῶν δὲ ἐν τῷ κέρωδον παρρημῶν παντοῖων ἐπὶ λύσει τῆς διαφερόσῃ σχη- δίων εὐδοκίαι, ὅς ἔσται, ἀλιγῶς ὀρχομεν, εἰως δὴ ἔσον τοῦ ἐπιδικασμένου παρρημῶν. Τού- των ταῖνον ἔλλα τὰ κέρωδον σφῆς ἡδὴ κατα- μαρρῶντες, καὶ τοὶ κέρωδον τῆς ἐκείν βουλγαρικῶν ἐκκαλοῦν καὶ ἀναρρογῶντες ἰδέσθαι, ἕως ἀ- ναρρογῆ ταῖς σπουδαίως καὶ ἀδμύρῃ ἀναρρογῶντες.

XIV. Cette commission était presque au bout de ses travaux, qui l'ont occupée durant à peu près un an à cause de la persistance opiniâtre dans l'erreur d'un de ses membres qui s'est dernièrement attribué la qualité de Bulgare, l'actuel arch- évêque de Philippopolis Panarète, dont les dispo- sitions se sont révélées beaucoup plus hostiles que celles de son prédécesseur; et c'est alors que se mainté le patriarche Sophronius ayant abdiqué, nous avons été appelé par la grâce de Dieu à oc- cuper ce très saint siège. A peine nous étions-nous courbés devant la volonté du Seigneur, en accep- tant pour la seconde fois, avec hésitation et dé- couragement, la charge patriarcale, que notre pre- mière préoccupation a été de donner à la célèbre question bulgare une solution conforme aux canons de l'église et aussi agréable que possible aux uns et aux autres. Cette question nous a paru dès l'abord immense, urgente, nuisible entre toutes. Le germe pestilential de la révolte ecclésiastique de quelques-uns de nos enfants bulgares gagnait jour- nellement du terrain, pénétrait et se consolidait avec le temps dans les âmes, entrainé dans la pre- mière éducation de la jeunesse, et menaçait de devenir ainsi une maladie endémique, incurable, capable de causer la perte des âmes et la de- struction partielle du corps compact de l'église. Ainsi étreints à cause de toutes ces considérations et vu la lourde responsabilité que nous avons ac- ceptée vis-à-vis de notre seigneur Jésus-Christ lui- même, qu'après avoir invoqué du fond de notre cœur la lumière céleste, nous avons entrepris d'étudier particulièrement cette question, autant du moins que nous le permettaient les autres char- ges du patriarcat. Et afin d'atteindre plus facile- ment le but que nous poursuivions, nous n'avons négligé aucun des projets qui avaient été mis en avant pour la solution de ce différend. C'est cepen- dant sur celui de cette commission composée de six membres que nous avons principalement porté notre attention, car le gouvernement impérial et les événements ne nous ont point caché que les premiers projets avaient paru insuffisants aux ré- conciliés, bien qu'ils aient été remplis de bien-

δοι μη τοις ελλοις αυτοις ενδεξου, καθα γουν ημεις A  
 εδιδασκειν η τε οφηλη κυβερνησις και τε πρῶτα, τοις μᾶλλον τῶ τῆς εξαμελοδς επιτροπῆς σχεδιασματι προσοχομεν και συνεπαρρησομεν την διδουσαν. Την μὲν οὖν αὐτοῦ τῶν δεκατῶν γενικῶτα οὐκ ἀσυνταλη τινα καθ' εἰλου τοις καθ' ημεας πρῶτοι ταχα γενεσθαι δυναμένην οὐραδς ἐννοησάμεθα, και ἐνταυτα γε τούτου ἐπικαινοστας δεδύτας τὸ πονηθῆν, μαρκῶταρον μὲν τοι μηδὲ τοῦτ' ἐν εὐδοκωρησῃ, ἀπεβληθῆναι δ' ἐν μᾶλλον ὑπελιψηότα, ὡς ἀπὸ τῶν προλαβουσῶν εἰκόσαι παραχωρησων, κατ' ἀνθρώπων ἀκανμονοῦ τὸ ἐν ταῖς συνόδοις ἐνὸν θεῖον και ἱερὸν βεβηλωσαι και ἐξανθρωπισσαι γλιχομένων, και θεσπιάς τοῦ νῦν αἰῶνος ὑπεράνω θεσθαῖ τῶν πνευματικῶν πάντα κάλων κινούτων τε και φιλονεικούντων, ἐταρον ἐξ ἀνάγκης τραπίσθαι ὅδον φηθῆμεν. Ἰδοῦαι γὰρ τῆ ἡμῶν μετριότητι και τῆ σὺν ἡμῶν ἱερωτάτῃ συνόδῃ τῶν μητροπολιτῶν, ἡμῶν αὐτῶν ἴδιον παρασκευάσοντας σχέδιον, ἥμισυ μὲν ὑπερβαίνειν τολμῶν τὰ παναγγῆ B και ἀδαμάντινα τῶν ἱερῶν κανόνων θρηγκώματα, μετρίαν δὲ τινα τὴν παραμέσῃσι ἀνεσάγον ἐν ταῖς τοῦ θρόνου τούτου πατριαρχικῆς και διοικητικῆς προνομίας ὑπὲρ τῶν ἀγαπητῶν ἐν Χριστῷ βουλγάρων, ἰδιωτικώταρον αὐτὸ τοῖς κορυφαίοις ἀνακτινοῦσθαι τῶν ὑπουργῶν, και τούτων ἀναμένειν τὴν ὡς τοῖς βουλγαριστάς διογέτσουιν. Τοῦτ' δ' εἰ καὶ γέγονέν ἤδη ἐν μηνί ἰουνίῳ τοῦ παρεληλυθότος ἐνιαυτοῦ.

α'. Οὕτω δὲ μετὰ χρηστοτέρων τῶν ἐλπίδων και ἀμεριμνότερον ἡμῶν ἀπεκιδεχομένοις τὴν κατὰ τοῦ ὑπουργείου ἐγκρισίον τε και ὑποστήριξιν και τὴν ὡς ἐν μᾶλλοτ' ἀποφάσιτον τοιοῦτου σχεδίου κατὰ τῶν βουλγάρων παραδοχῆν, οὐ πέρα εἰσω τοῦ φραγκοῦ τῶν ἱερῶν κανόνων, εἰσω τῆς περιφερείας ἐνὸς και τοῦ αὐτοῦ πατριαρχίου τε και κράτους και τοῖς στασεῶσιν ἀρέσων οὐκ ἔδειμεν ἔταρον, ἐξέπινα τὸν παρεληλυθότα μῆνα τοῦτου δὴ τοῦ ἐπὶ δυσμᾶς ἔρομφ ἐλαύνοντος ἔτους, ὑπουργικὸν διγγέλμα κατέπεμψαι τε και συνίστα C ἔταρον δύο σχέδια εἰς λόσον τῆς διαφορᾶς, ἐνταλλόμενον ἥτοι τούτων ἄταρον ἀσπασοθῆναι, ἢ τῶρον ἔταρον ἀποδεικνύμεναι, οὐκ ὅστις γε και τοῖς βουλγαριστάς ἐλύσει, και τὴν ἐκκλησιαστικὴν κατέσσει σὺν τῇ κατὰ τὸ εὐαγγέλιον ἀμυλιετιστῇ ἐνότητι φυλάξει τε και μαρτυροῦναι, ἀλλ' ἀπλῶς τοιοῦτον, εἰσω κατ' ἐκτιρῶν δοκιμασοθῆναι και ἐγκριθῆναι, ὅσων τῆς τῆς λύσεως ἀφότητος οὐκ ἀπὸ τῆς τῶν γραφῶν και τῶν συνόδων ἀπαρχαρχαίτου ἀληθείας, ἀλλ' ἐκ θελήματος ἀνθρώπου, ἀλλοτ' ἀλλοῦ και γατροῦ, κρημαμένης.

Τὰ οὖν σχέδια ταῦτα ἔφαι ἡμῶν, ἰδίῃ τε και ἐν κοινῷ σκοπομένοις, καὶ τὰ προλαβόντα πέντ' ἀπολειπόνται τὴν ἀντικανονικότητα, ἀπαρκαλύπτας μὲν και ἀνεκπεφυγμένως διαγράφοντας και καθορίζοντας τὴν κατὰ φυλάς και κλήθη ἀσφῆ και βῆβηλον διχοταμίαν τῶν ἁγίων τοῦ θεοῦ ἐκκλησιῶν, τοῖς δὲ ἀνεκπαρέτοις ἔροσι τοῦ ἱερατεῶν και ἐπισκοπῶν συγχόντας οὐ μόνον ἐν τῇ πατριαρχικῇ περιφερείῃ και πῶσας τῶν ἀπανταχοῦ ἐπισκοπῶν και μητροπόλεων, οὐ δὲ συνωλλίζοντα βούλγαροι, ἀλλ', δ' ἀνομοσιστον και παραχωρόσαστον, και ἐν παντὶ οὐκ ἡριστιανικῆ, ἐν ᾧ ἐν μέλις ἐν ἡ κλάσει, ἀτῆρ ἢ γυνῆ ἢ τῶν τῆς οἰκίας και θεραπόντων, οὐχὲ τὸ γίνος εἰκειν δοῦσιν ἐκ βουλγάρων· και ἄρῃσι ἀρα και προθέλουμ' ἀνατρέπειν ἐπιγῆματα πάντα τῶν τῆς ἐκκλησίας διὰ πάντων τῶν αἰῶνων ἀσφαλῆ και μόνιρον εὐαγγελικὸν τε και συνοδικὸν ἐκείσαστον, μάλιστα τῶν ἡθικῶν και διοικητικῶν. Ἐνδὸν τε καθ' ἑαυτοῦν ἄρῃσι ἐπιμαλθῆ; βασινοσθέντων, και τοῖς ἱεροῖς κανόσι και τῇ λοιπῇ ἐκκλησιαστικῇ και ἱερῇ παραδόσει παρατίτοσθέντων και ὡς εἰωτ' ἀναγράφοντας ἀνεκκαυσοθέντων, γνῶρη τε και κρίσει ἰδίῃ και κοινῇ

veillances et de condescendance envers les bulgares. Mais comme nous avons pensé que le remarquable travail de cette commission, quoique pouvant par ses dispositions générales être fort utile à la question, ne serait cependant pas accepté, à cause de quelques-unes de ses particularités, par ces hommes qui ont refusé toutes les concessions précédentes et qui ont toujours placé les théories de ce siècle au-dessus des idées religieuses et de ce qu'il y a de saint et sacré dans les synodes, nous avons nécessairement dû suivre une autre voie. Il a paru convenable à notre médiocrité ainsi qu'à notre saint synode des métropolitains qui nous entoure de préparer, nous-mêmes, un autre projet, dont le dispositif n'irait pas au-delà des saintes prescriptions des canons sacrés, mais qui ferait quelques concessions sur les privilèges administratifs de notre trône patriarcal en faveur de nos bienaimés fils en Jésus-Christ, les Bulgares. Ce projet a été officieusement communiqué à leurs altesses le grand vizir et le ministre de affaires étrangères dans le mois de juin de l'année passée.

XV. Tandis que nous attendions avec calme et confiance la notification de l'approbation et de l'appui du gouvernement ainsi que de l'acceptation pure et simple par les Bulgares d'un projet tel qu'il nous eût été impossible d'en imaginer un autre pouvant, dans la mesure de ce qui est décoré par les saints canons, satisfaire aussi les exigences d'hommes qui sont sous la juridiction d'un même patriarcat et d'un même état, une communication ministérielle est venue tout à coup nous surprendre. L'avant-dernier mois de l'année qui va bientôt se perdre dans le passé, nous recevions deux autres projets de solution revêtus de la recommandation du gouvernement. Le ministère nous recommandait ou d'adopter un des deux projets ou d'indiquer une autre mesure, qui eût, non pas attirer les Bulgares en conservant intactes parmi les adeptes d'une même croyance la tradition ecclésiastique et l'unité évangélique, mais tout simplement satisfaire également les deux parties: comme si la justesse de la solution dépendait de la volonté des mortels, et non de l'inaltérable et imprescriptible vérité qui découle des livres saints et des conciles.

Ces projets, bien examinés à part et de concert avec notre saint synode, nous ont paru dépasser de beaucoup les précédents par leur qualité d'anti-canoniques. Ils proclament ouvertement le principe impie et hérétique de la séparation des saintes églises de Dieu en différentes races d'après la population de chaque diocèse; ils confondent les juridictions essentielles de la prêtrise et de l'épiscopat, non seulement dans la circonscription du saint siège patriarcal et dans celles de tous les évêchés et archevêchés où se trouveraient des Bulgares, mais, ce qui est plus scandaleux encore, dans tout intérieur chrétien, dans lequel un ou plusieurs membres de la famille, le mari ou la femme, ou quelque domestique, croirait appartenir à cette race; ils essaient de renverser le système administratif et la doctrine morale de l'église, cette aureole séculaire que celle-ci doit à l'évangile et aux conciles œcuméniques. Après avoir analysé minutieusement tous les articles de ces deux projets et les avoir confrontés avec les saints canons et la tradition sacrée, un synode extraordinaire

κατὰ ἐκείνου ἱερέως συνέδου ἀπὸ τῶν ἐνθρονούντων Ἀ  
 ἱερατικῶν μητροπολιτῶν καὶ τῶν δευτέρων ἀρχι-  
 μανδριτῶν καὶ ἱεροδικῶν συγκροτηθείσης, ἡ μητρό-  
 της ἡμῶν ἀπέσταλκεν ἕβη τὴν τε ἀνωκοιτικὴν καὶ τὴν  
 προσήκουσαν ἀπάντησιν τῷ ὑπουργῷ, οὗ τρόπον ἕτερον  
 λύσεως (οὐδὲ γὰρ ἦν ἡμῶν ἐξικρατῆν ἐτι) συναποδεικ-  
 νούσα εὐθαρσῆς καὶ ῥήμασιν ἀνεκδοκίμας κατὰ τὴν  
 συγκρήτην ἐπίσης οἰκουμηνικῆς συνέδου ἀπὸ πάσης  
 τῆς καθέλου ὀρθοδόξου ἐκκλησίας, σώματος ἐπίου,  
 πᾶσαν ἀξιοπιστίαν φέροντος ψήφου θεοκράτου καὶ  
 ἀκατατρέπτου, καὶ οὐχ ἕτερον αἰδεύου καὶ τιμίου  
 ἐσπέρου τοῦ ἀρχουσιν ἡμῶν, ἡ καὶ σεβασμιωτάτου,  
 καὶ διακροῦσιν, προσοχῆς ἀξίου, ἐάν μὴ καὶ τοῖς  
 ἐπινομήσουσιν ἑαυτοὺς ἀντιπροσώπους τῶν βουλγάρων,  
 ἐν ἧσὶναι: εἰ καθήρηται ἐπίσκοποι, ἀλλὰ πάντως  
 σύμπαντι τῷ ἐκ πατέρων εὐσεβοῦσι βουλγαρικῷ λαῷ  
 καὶ τοῖς ἐν χρόνῳ: πρωτοστάταις αὐτοῦ.

composé des métropolitains, des archimandrites et  
 des docteurs en théologie résidant à Constantinople.  
 les a réfutés et détruits de fond en comble. Notre  
 médiocrité a déjà transmis au gouvernement impérial  
 ce travail de la réfutation ainsi que la réponse à  
 la communication ministérielle. Nous y avons in-  
 diqué avec fermeté et résolution, comme l'unique  
 moyen d'arriver à une solution satisfaisante (car  
 nous ne pouvions plus en trouver d'autre); la con-  
 vocation d'un concile œcuménique formé de toutes  
 les églises indépendantes de l'orthodoxie. Ce grand  
 corps, dont la décision suprême ne peut qu'être  
 inspirée de Dieu, doit, à nos vœux, offrir des  
 garanties sérieuses de loyauté à nos gouvernants et  
 s'attirer l'attention respectueuse, sinon de tous  
 ceux qui s'intitulent *représentants des Bulgares*, en  
 tête desquels se trouvent placés les évêques déposés,  
 mais certainement du pieux peuple bulgare et de  
 ses sages primats.

ἰς. Τοιαῦτα, σεβασμιώτατοι καὶ λίαν ἡμῶν ἐν  
 Χριστῷ περιπόθητοι ἀδελφοὶ καὶ συλλειτουργοί, τοι-  
 αῦτα, ὡς ἐν κεφαλαίῳ, καὶ παραλήψια τὰ κατὰ τὴν  
 διαβόητον μοίρας τινὸς βουλγαρογενεὸς ἢ βουλγαρο-  
 φάνου (οὗ γὰρ τοῦ ἔλου οὐδὲ τοῦ πλείονος λαοῦ τῶν  
 βουλγάρων) ἐκφυλετιστικὴν καὶ ἀσυμφυλὸν καχεσίαν  
 καὶ ἐκπᾶστικὴν ἐν τῷ κόλπῳ τῆς καθ' ἡμᾶς ἐπί-  
 τάτης ἐκκλησίας, καχεσίαν, ἐξ ἧς (ὁ μὴ γένοιτο) εἰ  
 διακρίβωτο, κινδυνεύουσαν κατὰ βραχὺ εἰ ἐκκλησία  
 πάσαι τοῦ Χριστοῦ διασκοπθῆναι τε καὶ ὑπ' ἀλλήλων  
 σπαραχθῆναι τοῖς δυοῖς τῶν γενεαλογιῶν καὶ μύθων,  
 ὁ οὐλαμία ἰσχυρα ποιῆσαι τῶν προτοῦ αἰρέσεων μὴδ'  
 ἰσχύουσαν εἰς τὴν αἰῶνα, τῇ παντοδυνάμει χάριτι τοῦ  
 συναγαγόντος τὰ ἀσκοπιώματα καὶ μίαν κοίμην, ἀπὸ  
 πάντων τῶν ἔθνων τῆς οὐραίνης συγκροτήσαντος.  
 Ταῦτα δὲ δι' οὗτος τολμηθέντα καὶ ἀσβεσθέντα κατὰ  
 τῆς πνευματικῆς αὐτῶν μητρὸς τε καὶ τροφῆς καὶ  
 εὐεργέτιδος κατὰ ἡγαπημένων ἐν τῇ πίστει γεννημέ-  
 των, τῶν βουλγάρων, πρὸς οὓς εἶχε λέγειν ἡ ἡγιω-  
 τάτη τῶν Φωτίων ἐκκλησία, τὴν ἐν κυρίῳ οὐκ ἀφρό-  
 νως καυχώμενη καύχουσι, τὰ ῥήματα τοῦ μακαρίου  
 Παύλου. „Εἰ ἄλλοι: οὐκ εἰμι ἀπόστολος, ἀλλὰ γε  
 ἡμῶν εἰμι: ἐν Χριστῷ γὰρ Ἰησοῦ διὰ τοῦ εὐαγγελίου  
 ἐγὼ ὑμᾶς ἐγέννησα“ (Κορινθ. Α', 9', 2-8', 15).  
 Χέλος τοσοῦτος κατὰ βουλγάρων εὐσεβῶν, χωρῶν  
 μέχρι τοῦ ἐθέλει ἐν κλίματι καὶ λαευντηρίῳ τακτι-  
 νασθαι τὸ δειδὸς καὶ τὴν ταπεινώσιν τῆς ἑαυτῶν  
 πνευματικῆς μητρὸς, διὰ δὲ τῆς ταπεινώσεως αὐτῆς  
 ἐγείρει βουλγαρογενεὴν, φασίν, ἐκκλησιαστικὴν οἰκο-  
 δόμημα ἐπὶ σωθῶν θεμελίων καὶ ἀπὸ ὕλης σαρκῆς,  
 τῆς σκυφανίας, τῆς μισοδελίας καὶ τῆς ἀγνωμο-  
 σύνης ὀργῆς τοσαύτη καὶ οὕτως ἀμαλκτικῆς κατὰ το-  
 αῦτα καὶ τληκῶτα κατὰ τῆς ἐκκλησίας μελίγματος  
 τε καὶ θεσπέμματος. Τοιαύτη ὄσση ζῆλον τις καὶ  
 φλεγμονὴ ἡθικὴ, ἄφοδρα καὶ ἐκτραχηλλήσουσιν πινε  
 βουλγάρους κατὰ τοῦ κρᾶνός νέων εἰ καὶ ἀλλήλους  
 ἀνομοίων καὶ σχετῶν καὶ ἀντιανονικῶν κρείττους  
 καὶ αἰτημάτων καὶ εἰς ἀπέλασιν κανονικῶν καὶ ἀπο-  
 στατικῶν κοιμῶν, ὅσοι ἀφιλάντους γενόμενος, εὐκα-  
 ρίτους λοιπὸν τοῖς ἀγρεύουσι ψυχῆς κατωσθῆναι. Τοι-  
 αῦτα, φασίν, οὐκ ὀφείλει καὶ τὸ ἐπίπαν ἀκαίσιμα σαρ-  
 τήματα λαοῦ εὐσεβεστάτου, μαθητοῦ τῆς ἐκκλησίας  
 ταύτης γενόμενου, καὶ συγκοινωνήσαντος αὐτῇ τῆς  
 δόξης καὶ τῆς ἀτιμίας, τοῦ πλοῦτου καθάρου καὶ τῆς  
 ἀπειρίας, τῶν στεφάνων καὶ τῶν ἑδωνῶν, καταλαύ-  
 κηται καὶ κατέδρακεν ἡμῶν (πᾶς δουλεῖς;) οὐδὲρα οὐδὲρα  
 τῆς καρδίας, καὶ τὰ σπλάγχνα διέπαιρον· οἰόμεθα δ'  
 εἶτι καὶ τῆς ὑμετέρας ἐν Χριστῷ κερικοῦδότητος τε  
 καὶ σεβασμίας κορυφῆς οὐχ ἕτερον ἀνίστα: τὰς θεο-  
 φιλεῖς ψυχῆς, αἰδέου, τὰ γε κοινὴ τῶν τοῦ θεοῦ ἐκ-  
 κλησιῶν καθήματα, τόσῳ δριμύτατα καὶ χλεπύτατα  
 ἐνοκῆσαντα, ὅσῳ ἐκ τῶν οὐραίων. „Εἶτε γὰρ πάσης  
 (ψηαίν) ἐν μέλος, συμπεσχεῖ πάντα τὰ μέλη· εἶτε  
 δοξάζεται: ἐν μέλος, συγχάριται πάντα τὰ μέλη“

XVI. Voilà, très éminent et bien aimé frère  
 en Jésus-Christ, voilà, en résumé, les principaux  
 épisodes de la trop célèbre révolution tentée dans  
 le sein de notre très saint siège par une poignée  
 d'hommes dont les uns appartiennent à la race  
 bulgare et les autres parlent sa langue, sans que  
 la majorité du peuple bulgare puisse nullement  
 être accusée d'y avoir pris part. Si le malaise  
 qui en est résulté pouvait (ce qu'à Dieu ne plaise)  
 se propager, toutes les églises du Christ courraient  
 le risque d'être déchirées en peu de temps par les  
 griffes *des généalogies et des mythes*, ce qu'aucune  
 des anciennes hérésies n'a pu faire et aucune nou-  
 velle ne fera jamais, grâce au Tout-Puissant qui  
 a réuni ce qui était séparé, pour ne former qu'un  
 seul troupeau de toutes les nations de la terre.  
 Or, tant d'audace et d'impiété envers leur mère  
 spirituelle qui les a nourris et comblés de bien-  
 faits de la part de fils bien aimés dans la foi,  
 auxquels la très sainte église des Photius pourrait  
 adresser avec un orgueil légitime ces paroles de  
 l'apôtre Paul: „Si je ne suis pas un apôtre pour  
 les autres, pour vous du moins je le suis, car c'est  
 moi qui, au nom de l'évangile, vous ai donné la  
 vie du christianisme“ (I épître aux Corinthiens, IX,  
 2-4, 15); — tant de fiel de la part des Bulgares  
 jusqu'à présent pieux, allant jusqu'à vouloir l'op-  
 probre et l'humiliation de leur mère spirituelle et  
 à tâcher d'arriver à ce but par l'institution, basée  
 sur la calomnie, la haine du prochain et l'ingratitude,  
 d'une nouvelle autorité ecclésiastique qualifiée du  
 nom de *nationale*; — tant de fureur après toutes  
 les concessions accordées par l'église; — une fièvre  
 aussi chaude poussant à former des propositions  
 et des demandes toujours nouvelles, toujours dis-  
 semblables les unes aux autres et toujours anti-  
 canoniques, à chasser des pasteurs apostoliques et  
 à rester sans défense à la merci de toutes les pro-  
 pagandes; tous ces sombres écarts d'un peuple très  
 pieux, disciple de notre église, dont il a partagé  
 la gloire et les humiliations, la fortune et les revers,  
 les couronnes et les douleurs, a profondément en-  
 dolori et meurtri nos entrailles et notre cœur.  
 Nous pensons que plus les malheurs publics qui  
 frappent une des églises de Dieu sont grands et  
 difficiles à subir, plus votre âme remplie de l'amour  
 du Seigneur en sera affligée et qu'elle les con-  
 sidérera comme des malheurs arrivés à elle-même.  
 „Si un membre souffre,“ dit l'apôtre, „tous les mem-  
 bres souffrent avec lui; si un membre est glorifié, tous  
 les membres se rejouissent“ (I épître aux Corinthiens,  
 XII, 26). C'est dans cet espoir que nous avons pris  
 dernièrement la détermination, suivant l'ancienne  
 coutume, de vous communiquer à vous, notre

(Κορινθ. Α', ιβ', 26.) Διὸ δὴ μάλλον καὶ τῆ ὑμετέρας Ἀ γαρὰ καὶ σεβασμῶν ἐν κυρίῳ ἀδελφότητι, καθὼς καὶ πᾶσι τοῖς λοιποῖς προτέροις τῆς καθόλου ἐκκλησίας. ἴθα: καλαῖφ καὶ θεοφιλοτάτω κατακολουθεύοντες, τὰ γεγνηότα περιληπτικῶς, ὅσον ἐξήν, καὶ κεφαλαιωθῶ: γνωρίσαι, νῦν δὲ γούν, ἤδη οὖν ἐδικαιώσαμεν ὅτι καὶ αὐτὴν, ἀγαθυνθείσαν ἀποστολικῶς καὶ φιλαδέλφως, μηδαμῶς τὴν τάξιν λείπειν, ἣν οἱ πατέρες κερύεισαν· ἀλλὰ πρόθυμον ἀναφανῆσαι καὶ συναγενοιστήν καὶ συναντιλήτορα, ὅπου σύντριμμα λαοῦ καὶ ψυχῶν ἀπώλεια, νυνὶ μὲν γράμμασιν αὐτῆς ἀποκριτικῶς παραμυθουμένην τὰ εἰκότα καὶ συνεπιρρωνύσαν πόρρωθεν· ὅταν δέ, σὺν θεῷ φρεσίζοντι καὶ εὐδοκοῦντι (καὶ τῆς ἐφ' ἡμᾶς αὐτοκρατορικῆς ἐπινευσέσης· ἂν δηλονότι κυβερνήσεως), συναγενηται καὶ συγκροτηται ἡ ἐφ' ἣν ἐξεκαλεσάμεθα τὸ ζήτημα ἁγιωτάτη τῆς καθόλου ἐκκλησίας σύνοδος, τηλικαῖα καὶ αὐτὴν παρουσιάζουσαν καὶ συμπαραστατοῦσαν. Ἀγαθὸι μὲν γὰρ οἱ δύο ὑπὲρ τὸν ἓνα, καὶ πολλῶ πλέον Β οἱ πλείους, εἰς τὸ μεταδιδάξαι καὶ συνετίσαι τὸν ἡμαρτηρότα καὶ ἀμῆν ἑξαμαρτάνοντα ἀδελφόν, ἀλλῶς τε καὶ τῆς κατ' αὐτὸν ἐκκλησίας οὐχὶ ἀπαξ οὕτε δις καταπρρονοῦντα· καὶ παρακοῦοντα (Ματθ. ιη', 16-17). Ἰδῆμεν δὲ τῆς ὀρθοδόξου πίστεως, τῆς περὶ τὸ δόγμα ὁμοίως κατὰπερ καὶ τῆς περὶ τὴν πρακτικὴν ἀκρίβειαν, τῶν δύο τούτων χαριτοβρύτων πηγῶν τοῦ παναγίου πνεύματος, οὐχ ἓνα τινὰ μόνον καθ' ἕναστον, ἀλλὰ καὶ συλλήβδην πάντας τοῦ ἀπανταχοῦ ἐπισκόπου καὶ ποιμένας παρὰ κυρίου τεταγμένους διδασκάλους καὶ φύλακας, καὶ ὅση περ τῶν ἄλλων εὐσεβῶν ὑπερέχουσι, τοσοῦτο νομοφυλακίῳ ὀφείλοντας ἰδίᾳ καὶ κοινῇ εἰς τὴν τῶν ἐκκλησιῶν εὐστάθειαν καὶ τὴν τῶν ποιμένων σωτηρίαν. Τοιγαροῦν ὑπῆσαν ταῖν χρόνῳ καὶ ἀνακεπταμένη τῆ καρδίᾳ καὶ τὰ παρὰ τῆς ὑμετέρας γερασμίας καὶ θεοπροσητίου κορυφῆς ἀπειδεχόμενοι ἐπίκαιρα γράμματα, ἐν ἀδελφικῶς τοῖς χαίλαι καὶ ὀλοφύχως τὸν ἐν Χριστῷ τῷ θεῷ ἀδελφικὸν ἀσπασμὸν C αὐτὴν πάλιν καὶ πάλιν κατασπαζόμεθα.

Ὁ δὲ τῆς μᾶς, ἁγίας, καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς ἐκκλησίας· δὴμῶν καὶ τελειωτῆς καὶ κυβερνήτης Χριστὸς ὁ ἀληθινὸς θεὸς ἡμῶν, ὁ πρῶτος καὶ μέγας καὶ αἰώνιος ἀρχιερεὺς, ὁ σφάγιον ἑαυτὸν ἐκούσιον ὑπὲρ τῆς τοῦ κόσμου ζωῆς καὶ σωτηρίας καλλιεργήσας καὶ μόνος τοῦ παντός εἰρηναρχῆς, αὐτὸς καὶ τοῖς τέκνοις αὐτοῦ χαρίζοτο καρδίαν σαρκίνην καὶ ὡτα εἰς ἀκοὴν πίστεως, τῆς ἐν τῇ πράξει καὶ τῇ θεωρίᾳ πατροπαραδότου πίστεως, καὶ τῶν τῆς ἐκκλησίας μητρικῶν νοουθετημάτων, ἧτις ἐστὶ στήλος καὶ ἐδραῖωμα τῆς ἀληθείας. Τῆ δὲ ἐκκλησίᾳ πᾶσιν δοίη πλάτυνσιν καὶ στεγνυμὸν ἐν τῇ ἐνότητι τοῦ πνεύματος καὶ ἐν τῷ συνδέσμῳ τῆς εἰρήνης, εἰς δόξαν πατρὸς, υἱοῦ καὶ ἁγίου πνεύματος, τῆς μᾶς ὑπεραρχίου θεότητος καὶ βασιλείας, παρ' ἧς καὶ τὰ ὑμέτερα σεβάσματα ἐστὶ κρείττω γίγνεται πάσης ἐκπαιρίας, καὶ γλῶσσαι καὶ κανευφρόσυνα, καὶ τοῖς ὑπ' αὐτῆς D ποιμαίνομένοις πᾶσι σωτήρια. Ἀμήν.

Ἰωσή, δεκαμῆρου ιε'.

Τῆς ὑμετέρας λίαν ἡμῖν περισπουδαστοῦ καὶ σεβασμίας κορυφῆς ἀγαπητοὶ ἐν Χριστῷ ἀδελφοὶ καὶ ὄλως πρόθυμοι

† ὁ Κωνσταντινουπόλεως Γρηγόριος.

† ὁ Κυζικίου Νικόδημος.

† ὁ Χαλκηδόνος Γεράσιμος.

† ὁ Δέρκεων Νεόφυτος.

† ὁ Διδυμοσταίου Διονύσιος.

† ὁ Βερροίας Σωφρόνιος.

† ὁ Δράμας Ἀγαθάγγελος.

† ὁ Φιλαδελφείας Μελέτιος.

venerable frere en Jésus-Christ, ainsi qu'à tous les autres chefs des églises indépendantes de l'orthodoxie, un résumé aussi succinct que possible des événements qui se sont succédés depuis la naissance de la question jusqu'à ces derniers temps, afin que vous soyiez à même de suivre les doctrines apostoliques de fraternité que les pères nous ont enseignées, en vous montrant prêt à lutter à nos côtés partout où il y a détriment de populations et perte d'âmes.

Maintenant nous ne demandons qu'une réponse encourageante et vos conseils éclairés; mais lorsque, Dieu aidant, et avec l'autorisation du gouvernement impérial dont nous relevons, sera convoqué le très saint concile œcuménique, composé de toutes les églises indépendantes de l'orthodoxie, auquel seul appartiendra alors le pouvoir de résoudre la question, nous vous prions d'y siéger. Un seul, en effet, est moins capable que deux, et bien moins que plusieurs, d'enseigner et de catéchiser un frère assez plongé dans le péché pour désobéir plus d'une fois à sa propre autorité ecclésiastique (Mathieu, XVIII, 16-17). Nous savons en outre que les dogmes ainsi que la discipline de notre religion, — ces dons merveilleux du Saint-Esprit, — n'ont pas été confiés à un seul à part, mais à tous les évêques ensemble. Dépositaires placés sur tous les points du globe des volontés du Seigneur, ils ont tous, à un égal degré, le devoir de profiter de la supériorité qui leur a été accordée du ciel sur les autres fidèles pour faire comprendre et respecter les lois et pour travailler sans relâche, en particulier aussi bien qu'en public, pour la prospérité des églises et le salut de leurs ouailles. En conséquence nous attendons, le cœur rempli d'impudence et d'espoir, votre réponse, et nous vous donnons de toute notre âme le baiser fraternel en Jésus-Christ, notre Dieu.

Que le fondateur et chef de notre sainte église catholique et apostolique, notre Seigneur Jésus-Christ, le premier, le grand, l'éternel pontife, celui qui s'est offert en sacrifice pour sauver le monde du péché et le faire vivre de la vie éternelle, le seul pacificateur de l'univers, veuille accorder à ses enfants égarés un cœur de chair et des oreilles pour entendre les préceptes de la foi, de cette foi dont la théorie et l'application sont traditionnelles, et leur inspirer la détermination salutaire de se rendre aux conseils maternels de leur église, qui est la colonne et le fondement de la vérité. Qu'il veuille aussi permettre à son église toute entière de s'agrandir et de se consolider dans l'unité de l'esprit et dans le lien de la paix, à la grande gloire du Père, du Fils et du Saint-Esprit, de cette divine Trinité, par la grâce de laquelle puisse votre précieuse et vénérable existence être inaccessible à toute influence maligne et s'écouler tranquille, heureuse et salutaire aux âmes confiées à votre garde! Ainsi soit-il!

Constantinople, le 16 décembre 1868.

Vos affectionnés frères en Jésus-Christ

(Signés). † Le patriarche de Constantinople Grégoire.

† Nicodème, archevêque de Cysique.

† Gérasime, archevêque de Chalcédoine.

† Néophyte, archevêque de Derces.

† Dionysios, archevêque de Didymotichon.

† Sophronius, archevêque de Véria.

† Agathangelos, archevêque de Drama.

† Méletius, archevêque de Philadelphie.

† ὁ Γάνου καὶ Χόρα; Κρύσανθος. A  
 † ὁ Βοδένων Νικόδημος.  
 † ὁ Κορυτῶν Νέοφυτος.

† Chrysanthos, archevêque de Ganohora.  
 † Nicodème, archevêque de Bodéna.  
 † Néophyte, archevêque de Corytza.

48.

PATRIARCHA OECUMENICUS ADMINISTRATORI TURCICO  
 1868 decembris 20 1869 ianuarii 1.

Υψηλότατα.

Πληροφορηθεὶς, ὅτι οἱ ἐνταῦθα λεγόμενοι ἀντι-  
 πρόσωποι τῶν βουλγαρῶν ἐξέδωκαν ἐπιστολάς προση-  
 λούσας ἀρχιερεῖς βουλγαρικῶν ἐπαρχιῶν ὅπως ἐλθου-  
 σιν ἐνταῦθα καὶ συγκατοίησιν σύνοδον εἰς Ὀρτάκιοι,  
 ἐθεώρησα καθήκον μου ὅπως ἐγκαίρως διαμαρτυρηθῶ  
 κατὰ τῆς τοιαύτης πράξεως αὐτῶν ἐνώπιον τῆς σε-  
 βαστικῆς κυβερνήσεως, καὶ παρακάλωσα αὐτὴν θερμῶς  
 συγχρόνως ὅπως λάβῃ τὰ ἀναγκαῖα δραστήρια μέτρα  
 εἰς τὴν παρεμπόδισιν τοῦ ἀτόπου σχεδίου αὐτῶν τού-  
 του, καὶ μὴ ἐλθῶσιν ἀρχιερεῖς εἰς Κωνσταντινούπολιν.  
 Ἔχει δὲ ἡ ὑμετέρα ὑψηλότης ἀνά χεῖρας τὸ ἀπὸ B  
 13 δεκεμβρίου παρὶ τούτου ταπεινὸν μου ἔγγραφον.  
 Ἡ ὑμετέρα ὑψηλότης εἶχε τὴν ὑψηλὴν εὐαρίσκειαν  
 ὅπως μοι διαμηνύσῃ ἐπισήμως διὰ τοῦ κακοῦ καχυγὰ  
 νὰ μὴ μὴν ἴσαν ἡσυχοί, διότι ἐλήφθησαν ἀπὸ μέρους  
 τῆς ὑψηλῆς κυβερνήσεως τὰ ἀναγκαῖα μέτρα τοιαύτη  
 ὑψηλῆ διαμηνύσει βεβαίως εἶχε τὴν ἰσχύον εἰς τὸ νὰ  
 καταπαύσῃ τὴν δικαίαν ταραχὴν τῶν πατριαρχείων  
 ἀλλὰ δυστυχῶς, ὑψηλότατα, τὸ πρᾶγμα ἐν ἀπέρι,

κατὰ τὰς προσδοκίας μου διότι δύο ἀρχιερεῖς, ὁ Σο-  
 φίας Λωρόθεος καὶ ὁ Λοφτῆος Ἰλαρίων, ἀπετόλμησαν  
 καὶ ἦλθον χθὲς πρὸς ἑσπέραν διὰ τοῦ ἀτμοπλοίου  
 τῆς Βάρνης εἰς Κωνσταντινούπολιν. Κατανοεὶ βεβαίως  
 ἡ ὑμετέρα ὑψηλότης πόσον τὸ κίνημα αὐτῶν τούτου  
 ἀντικείμετα εἰς τὰ καθήκοντα τῆς πατριαρχίας αὐτῶν  
 πρὸς τὴν πνευματικὴν ἀρχὴν τῶν. Ἐπίσης, κατανεῖ  
 ἡ ὑμετέρα ὑψηλότης ἐπίνοιαν, ὅτι ἐν δυνάμει νὰ φανῶ  
 ἀδιάρητος, ἀλλ' ἐξ ἐναντίας ὀφείλω νὰ μετέλθω πάντα  
 τὰ ἀρμόδια μέτρα ὅπως ἐπανέλθωσιν οὗτοι εἰς τὰ  
 καθήκοντα αὐτῶν· καὶ ἐπειδὴ εἶμι πεπεισμένος ἔτι  
 τὰ ἐν τῇ πατριαρχικῇ βερατίῳ ὑπὸ τοσούτων ἐνδέξων  
 σουλτάνων καχορηγημένα προνόμια, ἐν τῶν ἐπιπέων  
 εἶναι τὸ ἐργασθῆαι τοῦ ἀρχιερεῖς ἐν τῇ πρωτεύουσῃ  
 καὶ ἀπέχεσθαι τῆ ἀδείᾳ τοῦ πατριαρχεῦ, εἶσιν ἐν  
 πλήρει ἐνεργείᾳ δι' ἑαυτοὺς τοὺς ἀρχιερεῖς, παρακαλῶ  
 τὴν ὑμετέραν ὑψηλότητα νὰ ἐκδώσῃ τὰ ἀναγκαῖα  
 διατάγᾳ, καὶ ὑποχρεώσῃ αὐτοὺς ἵνα διὰ τοῦ πρώτου  
 ἀτμοπλοίου ἐπανέλθωσιν εἰς τὰ ἴδια.  
 1868, δεκεμβρίου 20.

49.

ANTISTITES BULGARI A QUOLIBET SEDIS OECUMENICAE MUNERE SE ABDICANT  
 1868 decembris 20 1869 ianuarii 1.

Παναγιώτατε Δέσποτα!

† Οἱ ἑρθεῖδες χριστιανοὶ κάτοικοι τῶν ἐπαρχιῶν  
 ἡμῶν, βουλγαροὶ τὸ γένος, ἀπὸ ἐκτὼ ἡδὴ ἔτων διὰ  
 λόγους, τοῦ ὁποῖου ἐξέθεσαν αὐτοὶ τε καὶ ἕλοι τὸ  
 βουλγαρικὸν ἔθνος διὰ γενικῶν αὐτῶν ἀναφορῶν πρὸς  
 τὴν σεβαστὴν κυβερνήσιν, καὶ τοὺς ὁποῖους κάλλιστα  
 γινώσκαι ἡ μεγάλη ἐκκλησία, ἡ ἐπὶ τοσαῦτα ἔτι, ἐπι-  
 στήμως συζητοῦσα τὸ βουλγαρικὸν ἐκκλησιαστικὸν ἴη-  
 τημα, διακήρυξαν πανδήμως ἔκτοτε, ὅτι δὲν ἀνα-  
 γνωρίζουσι τὴν ἐπ' αὐτῶν ἐκκλησιαστικὴν δικαιοδοσίαν  
 καὶ κυριαρχίαν τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριαρχείου, ἐπο-  
 μένως καὶ τὴν κυριαρχίαν τῶν ὑπ' αὐτοῦ ἀποσταλλο-  
 μένων αὐτοῖς κανονικῶν αὐτῶν ἀρχιερέων, τῶν τοῦτο  
 ἀναγνωρίζοντων. Ἐπειδὴ δὲ ἡμεῖς, κατὰ τὴν καθ-  
 εστῶσαν τάξιν τῆς ἐκκλησίας, ἐξηκολούθησαμεν ἀνα-  
 γνωρίζοντας ἐκκλησιαστικὴν ἡμῶν ἀρχὴν τὸ οἰκου-  
 μενικὸν πατριαρχεῖον, οἱ ἐπαρχιωταὶ ἡμῶν παύσαντες  
 ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας αὐτῶν τὰ κανονικὰ ἡμῶν ὄνόματα  
 δὲν παραδέχονται ἡμᾶς κατ' οὐδένα τρόπον ἵνα μετα-  
 ρῶμεν ἐν ταῖς ἐπαρχίαις ἡμῶν, ἢ εὐρισκόμενοι ἐκεῖ  
 νὰ διαμένωμεν ἐν αὐταῖς, ἐκτελοῦντες τὰ ἀρχιερατικὰ  
 ἡμῶν καθήκοντα. Τὸ δὲ πατριαρχεῖον ἐν ἑλω τῇ  
 δικαιοδοσίᾳ τούτῳ ἐπιμένον διατάττει ἡμᾶς, ἵνα ἀπέλ-  
 θωμεν καὶ διαμένωμεν ἐν ταῖς ὑμετέρας ἐπαρχίαις,  
 πραγματοποιοῦντες ἐν αὐταῖς τὰς κυριαρχικὰς αὐτοῦ  
 διατάγας ἐναντίον τῆς ἐθνικῆς θελήσεως καὶ τῆς γε-  
 νικῆς ἀντιστάσεως τῶν λογικῶν ἡμῶν κοινῶν, ἐπι-  
 μενόντων νὰ μὴ ἀναγνωρίζωσιν ἡμᾶς διὰ κανονικοὺς  
 αὐτῶν ἀρχιερεῖς, ἐν ὅσῳ ἀναγνωρίζομεν τὴν ἐφ' ἡμῶν  
 κυριαρχίαν τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριαρχείου καὶ μνημο-  
 νεύομεν τοῦ κανονικοῦ ὀνόματος τοῦ κατὰ καιρὸν  
 πατριαρχεῦ, καὶ οὕτως ἡ θέσις ἡμῶν δεινυμένη καθ'  
 ἐκείστιν ἔφθασεν εἰς τὸ μὴ περαιτέρω· ἄλλως τε καὶ  
 ἡ, ἐν ταῖς λοιπαῖς βουλγαρικαῖς ἐπαρχίαις ἐκκλη-  
 σιαστικὴ κατάστασις καθήνητος θρησκευτικῶς ἔτι  
 ἀξιοθρηνοτέρα, διότι συνεπέει τῆς διὰ τοὺς αὐτοὺς  
 λόγους παρατεινομένης ἐν αὐταῖς ἀλλοίψεως ἀρχιερα-  
 τικῆς ἐπισκέψεως μένουσιν ἀπὸ πολλῶν ἡδὴ ἔτων  
 ὀλοκλήροι χῆροι, χωρῖα καὶ ἐνορία ἀνευ ἱερέων, καὶ  
 ὡς ἐκ τούτου ἀνευ ἐκκλησιῶν, οὐδὲν κεκλεισμένων,  
 καὶ οὕτως, οἱμοὶ! καὶ βράβη, γεννηθέντα ἀπερίωσιν

ἀράπιστα, καὶ ἀνδρῶσι εὐσεβεῖς πάντες γλικίας  
 καὶ τάξεως, μὴ ἀξιοθῶντες τὸν τελευταῖον θρησκευ-  
 τικῶν παρηγοριῶν τῆς ἐκκλησίας, ἀπέθανον, καὶ ἀνευ  
 τῶν νενομισμένων ἐτέφησαν, καὶ πλείστα ἄλλα παρ-  
 ὁμοια καὶ σπαραξικάρδια ἐπισυνέτησαν καὶ συμβαίνουσιν.  
 Καὶ ἐπειδὴ δυστυχῶς ἡ ἀφόρητος αὐτῆς κατάστασις  
 τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων, γενικῆ, οὐσα κατ'  
 ἅπασαν τὴν Βουλγαρίαν, διατελεῖ ἀθεράπευτος, καὶ  
 πᾶς συμβιβασμὸς τοῦ λοιποῦ ἀπαδείχθη ἀνέφικτος·  
 διὰ τοῦτο ἡμεῖς οἱ ὑποφαινόμενοι ταπεινοὶ ἀρχιερεῖς,  
 οἱ μέχρι τοῦδε κανονικὰ μέλη τοῦ οἰκουμενικοῦ θρό-  
 νου καὶ εἰς τὴν ὑπηρεσίαν αὐτοῦ διατελοῦντες, μὴ  
 δυνάμενοι ἀνευ τύψεως καὶ ἀλαϊνῆς διέξωσι τῆς  
 ἀρχιερατικῆς ἡμῶν συνειδήσεως νὰ ἀνεχόμεθα τὴν  
 τοιαύτην ἐκφυθμὸν καὶ ψυχροβλάστη ἐκκλησιαστικὴν  
 κατάστασιν, ἀπαρτίσαμεν νὰ παρατηθῶμεν τῆς πρὸς  
 τὸν οἰκουμενικὸν θρόνον ὑπηρεσίας ἡμῶν, καὶ παραι-  
 τοῦμεθα αὐτῆς διὰ τῆς παρούσης ἐνυπογράφου καὶ  
 κανονικῆς ἡμῶν πράξεως, καὶ ἐπὶ τῇ ἱερῇ καὶ ἀγίῳ  
 σκοπῇ ὅπως, τὸ ἐφ' ἡμῖν, συντελέσωμεν εἰς τὴν νόμι-  
 μον ἐκκλησιαστικὴν τῶν ἑρθεῖδων ἔργων ἡμῶν  
 δικαιοσύνην καὶ τὴν ἐντελεῖ διόρθωσιν καὶ θεραπείαν τῆς  
 διαληφθεῖσης ἀτάκτου καταστάσεως ἐκκλησιαστικῆς,  
 ἐπανακάμψοντες εἰς τὴν ἀρχαίαν κανονικὴν αυτοκέφα-  
 λον ἑρθεῖδων βουλγαρικὴν ἐκκλησίαν, ἣν ἕλος ὁ βουλ-  
 γαρικὸς κλήρος καὶ λαὸς ἀναγνωρίζει, ἀπερόνομεν τὴν  
 ἀρχιερατικὴν ἡμῶν ὑπηρεσίαν εἰς τὸν θρόνον αὐτῆς,  
 ἥς τὰ λοιπὰ προσόντα ἀκολουθῶς ὀριοθῆσονται.

(Ὅθεν βαθυσεβάστως παρακαλοῦμεν τὴν ὑμετέραν  
 προσηκυντήν ἡμῖν παναγιότητα, ἵνα, ὡς ἄλλοτε ὁ  
 δοξαστὸς Σαμουὴλ πατριάρχης, ἐπὶ τῇ βίβασι τῶν εὐ-  
 χῶν κλήρου τε καὶ λαοῦ, ὡς τὰ ἐν τοῖς πατρι-  
 αρχείοις πρακτικὰ διαδηλοῦσι, παραδέχῃ ὡς κανονι-  
 κὰς τὰς παραιτήσεις τῶν μητροπολιτῶν καὶ ἐπισκό-  
 πων ἐκ τῆς ἀρχιερατικῆς αὐτῶν ὑπηρεσίας πρὸς τοὺς  
 ἀρχιεπισκοπικοὺς θρόνους Ἀχρίδος καὶ Ἰνακίου, καὶ  
 τὴν ὑποταγὴν αὐτῶν μετὰ τῶν ἑαυτῶν κοινῶν εἰς  
 τὸ οἰκουμενικὸν πατριαρχεῖον ἀνευ συνοδικοῦ ἐκκλη-

1 Num Aoiqoi?  
 2 Acta integra vide in t. XXXVIII. col. 883-88 et col.  
 887-888.



οιαστικο τόμου και άνευ έγκρίσεως οίκουμηνικής συνόδου, ουτως εὐδοκίμως και η̄ σπουδαιότη̄ η̄μιν αὐτῆς κορυφῆ παραδεχθῆ̄ τὰς ἐκ τῆς ὑπεροχῆς τοῦ οίκουμηνικοῦ θρόνου παραιτήσεως ἡμῶν, και τὴν μετὰ τῶν λογικῶν ἡμῶν κοιμνίων ἐκκλησιαστικῆν ἡμῶν ὑποταγὴν ὑπὸ τὴν θαληφθεῖσαν βουλγαρικὴν αὐτοκέφαλον ἐκκλησίαν, ἣτις ἦτο, ὅτι και ὅσῃται εἰς αἶθρα τῶν ἀπαντα ἡνωμένη πνευματικῶς μετὰ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει και τῶν ἀπανταχοῦ αὐτοκεφάλων ἐκκλησιῶν, τηροῦσα τὰ αὐτὰ βέγματα, τὰς αὐτὰς παραδόσεις, τὰ αὐτὰ μυστήρια, και τοὺς αὐτοὺς ἱεροὺς κανόνας μετ' ἐκείνων. Ὅθεν τότε και ἡμῖς ὑποταγέντες εἰς ταύτην τὴν ἐκκλησίαν, πιστεύομεν ἀδιστακτικῶς ὅτι ἐὰν ἀθετοῦμεν τὸν ἐπὶ τῆς ἱεράς ἡμῶν χειροτονίας δοθέντα παρ' ἡμῶν ἔρκον ὑποταγῆς,

ἀλλὰ μεταθέτομεν τοῦτον εἰς ὑποταγὴν ἐν ἄλλῃ ὀρθοδόξῃ ἐκκλησίᾳ, ἀδελφῇ και ἐρέφρονι κατὰ πάντα τῇ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ. Ὅθεν παρακαλοῦμεν ἑπὶ παραδεχθῆσθαι, ὡς εἴρηται, τὴν παροῦσαν ἡμῶν παραιτήσιν, διατάξῃ νὰ καταχωρηθῇ αὐτὴ ἐν τοῖς κώδικι τῶν πατριαρχείων.

Ἐξαιτούμενοι δὲ τὰς παναγίας αὐτῆς εὐχὰς και εὐλογίας ἐφ' ἡμᾶς και ἐπὶ τὸ ἱερὸν ἡμῶν τοῦτο ἔργον διαταλοῦμεν τῆς ὑμετέρας θειοτάτης σοφωτάτης και προσκυνητῆς ἡμῶν παναγιότητος ταπεινότητι

- † ὁ Φιλιππουπόλεως Παναρέτος.
- † ὁ Σοφίας Δωρόθεος.
- † ὁ Λεφτζοῦ Ἰλαρίων.

Τῇ 20 Σεπτεμβρίου, 1868, Ὁρτάκιοι.

50.

GRIGORII PATRIARCHAE RESPONSUM ANTISTITIBUS BULGARIS DATUM

1868 decembris 24 1869 ianuarii 5.

† Γρηγόριος ἕλεψ θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νέας Ῥώμης και οίκουμηνικός πατριάρχης.

† Ἱερότατε μητροπολίτα Σοφίας κύρ Δωρόθεε και θεοφιλέστατε ἐπίσκοπε Λεφτζοῦ κύρ Ἰλαρίων, ἐν ἀγάπῃ πνευματι: ἀγαπητοὶ ἀδελφοὶ κτλ. Παρὰ πάσαν προσδοκίαν ἐπιπροφωρῆθημεν, ὅτι ἡ τε σὴ ἱερότης και ἡ σὴ θεοφιλία ἀρτίως εἰς βασιλεύουσαν καταπλεύσαντες ἐνεδημήσατε αὐτοκλήτως ἐν τῷ κατὰ τὸν Βόσπορον χωρίῳ Ὁρτάκιοι, ὅπου οἱ κανονικῶς καθηγγεμένοι: τεκταίνονται και ὁλοπλοκοῦσι τὴν κατὰ τῆς τοῦ Χριστοῦ μεγάλῃς ἐκκλησίας ἐπανάστασιν. Ὅσον παράδοξον τὸ τόλμημα τοῦτο, τοσοῦτο καταλελειμμένην ἡμᾶς, οὐκ ἔχοντας ἐνοῆσαι πῶς ποτ' ἀρχιερεῖς εὐσυνείητοι και εὐορκοὶ, τῷ ἀποστολικῷ και πατριαρχικῷ τοῦτω θρόνῳ ἐκκλησιαστικῶς ὑποκειμένοι, ἀτελμήσατε ἀνευ ἀδείας τοῦ κανονικοῦ ἡμῶν πατριαρχεῦ ἐνημησάτε οὐκ ἐπ' ἀγαθῶ οὐδ' ἡμῖν αὐτοῖς, οὐτε τοῖς ὑμετέροις κοιμνίοις. Εἰ γάρ και λόγοι τυχὸν ἴσαν καταπαίοντες ἠνάγκαζον ἡμᾶς ἐγκαταλείπειν τὰ ποίμνια πρὸ τοῦ λαβεῖν ἔσθιν τὸν καιρὸν τοῦ διαμνησῆσαι τὰ αἴτια προσημόντως πρὸς τὴν πνευματικὴν ἀρχὴν, ἐφέλιπε ἡμᾶς, ἀμα ἐνθάδε παραιωθέντες, τὴν εἰς τὰ πατριαρχεῖα τραπίσθα: σπουδῆ τῆ πάσῃ πρὸς τὸ δικαιολογήσαι: ἀπὸ ζώτης φωνῆς παραυτίκα τὸ ἀκρόστον και κατασπασμένον τῆς ἐνημίας, ἀλλῶν τε μεμνημένοι, ὅσων εἰκὸς τοῖς ἀρμαρεδοῖς, και δὴ τῶν κανόνων, ὅσοι κείνται: κατὰ κληρικῶν και ἐπισκόπων ἀναρτῶν ἢ λοιποτακτούντων. Καίτοι γε αὐτὰ τὰ εἰς τὰς ὑμετέρας χεῖρας παρελθόντα οιαστικὰ και προσκλητήρια γράμματα, ἀ πρὸς ἐνίους τῶν ἀγίων και φιλοσόφων ἀρχιερέων ἐκαπελούσατε, αἵρουσι: πάσαν προφασιολογίαν και προσκοίησιν. Παρ' οὐδὲν δὲ ἄμενον και τὴν τήρησιν τοῦ ἱεροῦ ἀπαραιτήτου καθήκοντος τῆς παιδαρχίας, προσετολήσατε και τι πλέον ἐπὶ μεζόνι: ἕβροι: και καταφρονήσατε τῆς τε πνευματικῆς ἡμῶν ἀρχῆς και τοῦ οἰκείου ἐπισκοπικοῦ ἀπαγγέλματος: και γάρ και ἔγγραφον ἀκηθύνονα ἡμῖν ἐπὶ ἀτόπῃ νομιμοποιήσατε τῆς κανόνου

και κατακρίτου ἡμῶν ἀνταρσίας. Και εἰ, τοῦτο μὲν τὸ ἔγγραφον, ὅσα παράλογον, παράτολμον και ἀνικανονικότητος γέμον, και ἐπομένως ἐξυβριστικὸν ἐν μέρει μὲν τοῦ κανονικοῦ ἡμῶν πατριαρχεῦ, ἐν γένει δὲ τῆς καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ μεγάλῃς ἐκκλησίας, ἢ πνευματικῶς: τε και κανονικῶς: ὑπόκεισθε, ἐπιστρέφεται: τοῖς πέμψασιν ἀποδοκιμασθῆν ἐλοκλήτως: ἡμεῖς δὲ οἱ ἐπιστελλαντες αὐτό, διαταλοῦντες ὑποκειμένοι ἐκκλησιαστικῶς τε και παιδαρχικῶς τῇ καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ (ὁδοὶς γάρ δύματα: λύσαι: ἀφ' ἑαυτοῦ τὸν ἐν τυγχάνει: δεδωκὸς ἔρκον, οὐτε αὐτὸς ἑαυτὸν ἀπαλλάξαι: τῆς ἐκ τοῦτου ἐπικειμένης αὐτῷ ὑποχρέωσας, ἀλλὰ πάντως ἐστὶν ἐπίσκοπος, παρὰ τὸν ἔρκον αὐτοῦ φανεῖ: πράττων), ἐφέλιπε και ἐκκλησιαστικῶς ἐντέλλεσθε, ἀμα τῷ λαβεῖν τὴν παροῦσαν ἐκκλησιαστικὴν ἐπιστολήν, ταχὺ φροντίσαι: περὶ τοῦ ἐπανελθεῖν ἀπροφασίως ἐκείσοι, ὅθεν οὐ καλῶς κατέλθετε, ἵνα δὴ εὐρίητε τὴν ἐκκλησίαν ἐπικαιρῇ και συγγνωμονεστέραν, ἐφ' ἣς ὅπως ποτὲ παρῶς προσημαρτήσατε, μέχρις οὐ σὺν θεῷ δοθῇ εἰς τὸ βουλγαρικὸν τοῦτο ζήτημα ἡ νόμος και κανονικὴ λύσις πρὸς ἡσυχίαν ἡμῶν τε και ἡμῶν, ἔτε και τὸ ἐπιστελλῆν ἡμῖν γράμμα ἡμῶν φανήσεται: ὅσος κανονικῆς: ἀκριβείας και ὁρθότητος ἔσεται. Ἄλλως γινώτε, ἀδελφοὶ, ὅτι ἔσθεσθε ὑπέλογοι: τε και ὑπεύθυνοι: πᾶσι τοῖς ἐκ τῶν κανόνων τεταγμένοις ἐπιτιμίοις.

Ἐκ δὲ τούτων τῶν ἐκκλησιαστικῶν νοσητημάτων ὀδηγηθῆτε και ὁ ἱερότατος μητροπολίτης Φιλιππουπόλεως κύρ Παναρέτος εἰς τὸ ἱερὸν καθῆκον τῆς κανονικῆς αὐτοῦ ὑποταγῆς και παιδαρχίας, ἔργῳ και λόγῳ εὐγνωμόνως και φρονίμως ἀναλογιζόμενος τὴν μέχρι τοῦδε μακρόθυμον ἀνοχὴν τῆς πνευματικῆς αὐτοῦ μητρὸς και εὐεργετιδος: και κυριάρχου ἐκκλησίας. Και ταῦτα μὲν ἀπὸ τῆς κηδεμονικῆς και φιλαδέλφου προνοίας ὑπὲρ ἡμῶν. Ἡ δὲ τοῦ θεοῦ χάρις κτλ.

- ἁμῶς, Σεπτεμβρίου κδ'.
- † ὁ Κωνσταντινουπόλεως ἐν Χριστῷ ἀδελφός.

51.

ECCLESIAIARUM AUTOCEPHALARUM RESPONSA AD LITTERAS SYNODALES DATA

1869 ianuario-maio.

a.

Responsum ecclesiae Antiochenae  
1869 ianuarii 31 februarii 12.

Παναγιώτατε, θεοτάτε και σεβασμιώτατε οίκουμηνική πατριάρχα κύριε κύριε Γρηγόριε, ἐν Χριστῷ τῷ θεῷ ἴσαν ἀγαπητῆ και περιεπόθητε ἀδελφῆ και συλλειτουργῆ τῆς ἡμῶν μετριότητος: τὴν σεβασμιώ-

τάτην ἡμῖν αὐτῆς παναγιότητα σὺν τῇ περὶ αὐτὴν ἀγάπῃ και ἱερῷ συνόδῳ ἀδελφικῶς ἐν κυρίῳ κατασκαζόμενοι: ὑπερβίβιστα προσεγορευόμενοι. Τὴν συνοδικὴν ἡμῶν περισπούδαστον ἐπιστολήν,

\* Responsa haec, diversis temporibus data, in unum colligenda consueimus servato omnique ecclesiae ordine hierarchico, ut quae de eodem agunt argumenta. Habentur tum apud B. D. Calliphronem, *Ἐκκλησιαστικὴ ἢ ἐκκλησιαστικῶν δεῖξις*, τ. V (Constantinopol., 1871), p. 84-100, tum apud G. Baumgarten, p. 100-101.

την ὁρ' ἡμερομηνίαν ἐς τὸ λήξαντος μηνὸς καὶ ἔτους Α' εὐθεομένην, καὶ περὶ τοῦ βουλγαρικοῦ ζήτηματος διεδοκίμας διαλαμπέουσιν, ἀσπασιῶς κομισθέντες, διεξήλθομεν μετ' ἰδιωζούσης ἐπιστολῆς, ἐμφριδῆς πάντα τὰ ἐν αὐτῇ ἐκαλετήσαντες ἐκπαινημένους, καὶ τὰ ἐπισυννημένα ἐν ἰδίοις φυλλοδίοις πρακτικά, καὶ ἔγνωμεν σὺν παντὶ τὰ εἰς δεῦρο ὑπὲρ τοῦ σεβαστοῦ καὶ περισπούδαστου τούτου ζητήματος ἐνεργηθέντα τε καὶ πραχθέντα. Διὸ καὶ εἰς ἀπάντησιν ἤδη προεγόμενοι περὶ τῆς οὐσιώδους καὶ σεβαστῆς ταύτης ὑποθέσεως, δηλοποιούμεν ὅτι καὶ πρότερον μὲν ἀπὸ τε τῶν ἐπιμαρτίων καὶ τῆς κοινῆς φήμης ἀκούοντας καὶ πληροφορούμενοι τὰ ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν συμβαίνοντα περὶ τοῦ σκανδαλώδους προκαιμένου βουλγαρικοῦ ζητήματος, ἠνυμοῦμεν κατὰ ψυχὴν, καὶ ἐλυπούμεθα σφόδρ᾽, καίτοι ἀμυδρὰ τις ἐλπίς συμβιβασμοῦ περιεμύθητο ἡμᾶς. Ἦδη ὅμως ὄρυντες ὅτι, ἀντὶ τοῦ ἐπιζυγόμενου συμβιβασμοῦ, τὸ ζήτημα ἐξαρτῶν, καὶ ἀπὸ κακῆς εἰς χεῖρονα περιελθὼν κατάστασιν, κρίμασιν, αἷς οὐδε μόνος ὁ τὰ κρύφια εἰδὼς παντογνώστης θεός, ἐπλήγμεν ἀληθῶς μέσση καρδίαν, καὶ συναλοῦμεν τῇ ὑμετέρᾳ περιλύπῃ ψυχῇ, μᾶλλον δὲ τῇ πασχούσῃ κοινῇ ἡμῶν μητρὶ ἀγατῇ τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίᾳ, ἧς μέλλει πάντες ἐσμεῖν καὶ κοινωνοὶ τῆς χαρῆς καὶ τῆς θλίψεως αὐτῆς. (Ὅντο δὲ τοῦ πράγματος ἤδη ἔχοντος, ἡμεῖς οἱ θεοῦθεν τεταγμένοι ὑπερασπιστὰι τῶν τῆς καθόλου ἐκκλησίας ἱερῶν θεσμῶν καὶ κανόνων, ὀρείλομεν πάντοτε καὶ ἐν πάσῃ προσταταίειν παντὶ σθένει τὴν ἀπαρτίαν αὐτῶν τηρεῖν, ἵνα ὅπως ἡμεῖς αὐτοὺς διαδοχικῶς παραλάβομεν, οὕτως αὐτοὺς παραλείψομεν καὶ τοῖς μετ' ἡμᾶς, ἀδικτοῦς καὶ ἀπαρματώτους τὸ σύνολον.

(Ὡς δὲ καὶ ἡλίκα ἐν τῇ ἄσχατῇ ταύτῃ καὶ ἡμεῖς ὑποφέρομεν ὑπὸ τῆς προσπλυτμανίας τῶν ἐσπερίων τῆς ἐκκλησίας ἐχθρῶν, τῶν δίκην χειμάρρων ὀσμύραις πλημμυρούστων τὰ Συριακὰ κλίματα, καὶ μηδὲν παραλειπόντων μέσον θεμιτῶν ἢ ἀθέμιτων, πρὸς ἐξαπάτην τῶν ἀπιστοτέρων, καὶ ἀποπλάνησιν καὶ αὐτῶν δὴ τῶν ἐκλεκτῶν, μακρὸν ἂν εἴη ἐξιστορεῖν· ἀλλ' οὐ, παρὰ τοῦτο, θέοι ἀποθαρρύνεσθαι, μᾶλλον δὲ ἐν τοῖς μεγίστοις κινδύνοις μείζονα δεῖ ἐπιδεικνύειν τὴν γενναϊότητα, ἐυελπίζομενοι εἰς τὴν ἐξ ὀφους σήθησιν, ὅτι ἡ τοῦ θεοῦ δύναμις ἐν ἀσθενείᾳ τελειοῦται· διὰ τῆς πίστεως.

Διὰ ταῦτ' ἄρα, ἐπειδὴ καὶ τὸ προκειμένον πολυβίβανον ζήτημα, μ' ἕλας τὰς εἰς δεῦρο προσηκείας, ἀντὶ τοῦ ἐξομαλυνθῆναι, περιπέλεκται δεινότερον, ἐπαινοῦμεν προηγουμένως τὸν ἀξιώτατον ζῆλον καὶ τὴν ἐναγώνιον μέριμναν, ἧς ἂν ἡ ὑμετέρα προνοητικὴ θεοσεβία κορυφῇ προσεπάθησι πολυτρόπως πρὸς συμβιβασμὸν αὐτοῦ, ἐντὸς τοῦ καθήκοντος, συνωδῶ τοῖς ἱεροῖς κανόσι τῆς ἐκκλησίας, ἐν πνεύματι πρῶτης, οὕτως, ὥστε καὶ τὸ ζήτημα ἐξομαλυνθῆναι, καὶ

τὸ κύρος τῶν ἡσίων κανόνων διαμείναι ἀνέκαφον, καὶ τὴν ἀξιοπρίπειαν τοῦ οἰκουμένου κρόνου ἀλώρητον. Ἰδίως δὲ ἐπιδοκιμαζόμεν καθ' ἅλα τὴν ὑπερήραν ἀπάντησιν εἰς τὸν ὑψηλὸν τασκαρὶν, οὖσαν ἀληθῶς ἀκαύλασμα σοφωτάτης καὶ εὐσεβοῦς διανοίας, ἐφ' ἧς καὶ ἐκδέχομεν ὅτι λήφεται πάντως τὸ σκοπούμενον ἀποτέλεσμα. Ἐάν ἔρως, παρὰ πᾶσαν ἐλπίδα ἀκτύχῃ τοῦ τοιαούτου, ἀπόλυτος ἀπαιτήσις ἀνάγκη συγκαλίσεως οἰκουμένης συνόδου, ἐν ἧ' ἐπιπρόθεμος τότε συνταλίσομεν, τὸν ἐξ ἡμῶν, προσκληθέντα συμπαρεδρεῦσαι, ἂν μὴ αὐτοπροσώπως, διὰ τὰς περιστάσεις, καὶ μᾶλλον διὰ τὸ προβεβηκὸς τῆς ἡλικίας, τοῦλάχιστον δι' ἀντιπροσώπου, ἕπως ἤθελεν ἀπαρτίσει ἡ χρεια.

Συναίοντι δὲ φάνα, ἀπ' ἀρτί ἀποφαινόμεθα, ἐπὶ τὰ τῆς ἐκκλησίας δίκαια καὶ ἀρχαιοπαράδοτα πρόνομα καὶ ἀπαντα, τοῦς κανόνας τῶν θεοσυνεστῶν ἀποστόλων καὶ συμπασῶν τῶν ἱερῶν συνόδων, οἰκουμένων τε καὶ τοπικῶν, καθὼς καὶ τῶν κατὰ μέρος ἁγίων πατέρων τῆς ἐκκλησίας, οὐτε ἀνεγέμεθα, οὐτε ἀνεξέμεθα οὐδὲποτε τὸ παράπαν ἀθετηθῆναι, ἢ κἂν μίαν κερσίαν αὐτῶν παρασαλευθῆναι, ἐπ' οὐδεμὲν προφάσει, κἂν εἰ τι καὶ γίνετο. Ἀρκούσας γὰρ ἡ ἐκκλησία ἐποίησται τὰς παραχωρήσεις πρὸς τὰς αἰτήσεις τῶν ὀρθοδόξων βουλγάρων, καὶ ὑπὲρ πολλοῦ ἐχρήσατο τῇ συγκατατάσει, αἷς οὗτοι ἂν μὴ ἀρκευθῶσι, πᾶσα παρατίτης ἀπαιτήσις αὐτῶν καὶ παραχώρησις ὀβριῖ ἀντικρυς λογισθήσεται καὶ παραίτησις ἀνεπανορθῶτων συγχύσεων καὶ ταραχῶν εἰς τὴν ἀρμονίαν τῆς καθόλου ἐκκλησίας γινήσεται, ἧς τὴν ἐν καλῇ καταστάσει τάξιν καὶ εὐρυθμίαν ἡμεῖς οἱ θεοῦθεν τεταγμένοι ποιμένες ὀρείλομεν διὰ παντὸς τρόπου τηρεῖν καὶ φυλάττειν, καὶ μήτε ἡμῖν αὐτοῖς ἐξόν, ἀλλ' οὔτε ἑτέροις ἐπιτρέπειν καινοτομαῖν ἢ παραρτίσειν ἢ μετακινεῖν τι τῶν καθεστῶτων καὶ καλῶς κειμένων, ἵνα μὴ κοινωνοὶ λάθωμεν καὶ ἡμεῖς γενέσθαι τοῖς τὰ καιρία ἀμαρτάνουσι.

Ταῦτα συνοπτικῶς, τὸ γε νῦν ἔχον, εἰς ἀπάντησιν τῆς συνοδικῆς ὑμῶν ἐπιστολῆς. Τὰ δὲ θεοσυντήρητα ἐπὶ τῆς ἀπειροσεβείας ἡμῶν φιλαδέλφου παναγιότητος εἰεν ὅτι πλείστα, ὑγιεινὰ καὶ σωτηριωδέστατα.

Ἐν Βηρυτῷ, τῇ 31 ἰανουαρίου 1869.

Τῆς σεβασμιωτάτης ἡμῶν αὐτῆς παναγιότητος καὶ τῆς περὶ αὐτὴν ἁγίας καὶ ἱερᾶς συνόδου ἐν Χριστῷ λίαν ἀγαπητοὶ ἀδελφοὶ καὶ δῶας πρόθυμοι.

- † ὁ Ἀντιοχείας Ἱεροθέος.
- † ὁ ταπεινὸς Ἐπιφανείας Γερμανός.
- † ὁ ταπεινὸς Σαλευκείας Μεθόδιος.
- † ὁ Ἀρκαδίας Χρυσάνθος.
- † ὁ Λαοδικείας Μελέτιος.
- † ὁ ἀρχιμανδρίτης Ἱεροθέος.
- † ὁ ἀρχιμανδρίτης Προκόπιος.

*Responsum ecclesiae Hierosolymitanae*  
1869 ianuarii 24, februarii 5.

Παναγιώτατε καὶ σεβασμιωτάτε οἰκουμένικῃ πατρι- D ἄρχῃ Κωνσταντινουπόλει· κύριε κύριε Γρηγόριε, καὶ ἁγία καὶ ἱερὰ σύνοδος τῶν σεβασμιωτάτων ἁγίων ἀρχιερέων, ἀπαξέπαντες λίαν ἀγαπητοὶ ἐν Χριστῷ τῷ θεῷ ἀδελφοὶ καὶ συλλειτουργοὶ τῆς ἡμῶν μετριότητος· τὴν ὑμετέραν σεβασμιωτάτην καὶ περισπούδαστον ἡμῶν παναγιότητα, καὶ τὴν ὑμετέραν σεβασμιωτάτην πανιερότητα ἀδελφικῶς· ἐν κυρίῳ περιπτυσσόμενοι ὀλοφύχως· ἐν ἀγίῳ φιλίῳ κατασπαζόμεθα, καὶ ὑπερήδιστα προσαγορεύομεν.

Καὶ πρότερον μὲν οὐκ ἠγνοοῦμεν ἐκ κολλῶν κολληχοῦ εἰρημίων τε καὶ γεγραμμένων τὰ πολυειδῆ καὶ πολυτροπικὰ μηχανήματα, ἀπὸ τῶν ζῴων ὀσπερὶς ἐξέσσει κατὰ διαφόρους καιρούς, ἵνα ἀποσκῆσιν καὶ ἀποχωρήσιν τὸ ὀρθόδοξον τῶν βουλγάρων

ἔθνος ἐκ τῶν ἀγκάλων τῆς πνευματικῆς αὐτοῦ μητρὸς καὶ τροφῆς καὶ εὐεργέτιδος, τῆς μεγάλης τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας. Ἀλλ' ἐπ' ἄσχατων τὴν ἀπὸ ἐς δεκαεμβήριου τοῦ περιπεύσαντος ἔτους σεβασμιῶν καὶ περιπόθητον συνοδικὴν καὶ ἀδελφικὴν τῆς ὑμετέρας σεβασμιωτάτης παναγιότητος ἐπιστολὴν μετὰ τῶν συνοδουσάντων αὐτῆν ἐγγράφων ἀσφαλῶς κομισθέντες, καὶ μετὰ συντόνου τῆς προσοχῆς καὶ τῆς συνείας μετὰ τῆς περὶ ἡμᾶς ἁγίας καὶ ἱερᾶς συνόδου ταύτης διεξελθόντες, ἠλγήσαμεν ἀληθῶς τὴν καρδίαν, καὶ ἐτάκημεν τὰ σπλάγχνα ἐπὶ τῇ ἀκούσματι τοῦ βίως ἀλλοικτού καὶ ταπεινώδους μηχανουργήματος, ὅπερ ὁ τοῦ ἀνθρώπινου γένους αἰώνιος ἀλάστωρ οὕτως καὶ ἐπιβουλῆς ἐμνησάνετο καὶ κἀλιν πρὸς τὸ διαρρηξῆαι τὸν ἄσθεν ὕμνον τὸν χιτῶνα καὶ διαταρᾶσαι τὴν θεοδοτοῦν εἰρήνην

και αρμοιαν της ορθοδόξου του Χριστου εκκλησίας, Α  
 ην ο ουράνιος Δομήτωρ και Ιερωτής επηξεν επί της  
 απραξάντου και άρραγούς της αγάπης και της ενό-  
 τητος πέτρας, νυν μὲν ὡς μόνον ἀληθῆς γνώρισμα  
 τῶν γενεῶν αὐτοῦ μαθητῶν συνιστᾷ τὴν αγάπην  
 και τὴν εἰρήνην, νυν δὲ μετὰ πολλῆς τῆς συγκινήσεως  
 δεόμενος τοῦ ουράνιου αὐτοῦ πατρὸς ὑπὲρ τῆς ενό-  
 τητος και τῆς εὐσταθείας τῶν ἀπὸ πατρῶν ἡμῶν κλη-  
 τῶν τῆς οἰκουμένης διασπαρμένων αγίων τοῦ θεοῦ  
 ἐκκλησιῶν. "Πάτερ ἅγιε, τίρησον αὐτοὺς ἐν τῷ ἐνό-  
 ματι σου, οὗς δέδωκας μοι, ἵνα ὦσιν ἐν, καθὼς  
 ἤμας" (Ἰωάν. 17, 11). Ναί, ἤλγισαμεν, ὡς σεβασμία  
 και περισπούδατος ἦμιν κορυφή, ἤλγισαμεν τὴν  
 καρδίαν και ἐτάκην τὰ σπλάγχνα, καταμαθόντες,  
 ὅτι ἐπ' ἰσχυάτων (ὡς εἰ μὴ, τάχ' ἔρκευον αἱ ἐναγχοί  
 τῆν ὀρθόδοξον τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίαν διαταράξασαι  
 και ἐπὶ και νῦν κατὰ τόπους αὐτὴν συνθλίβουσαι  
 ἐπιπρῶσαι τοῦ πονηροῦ) οὐδὲς πάλιν μίγας και φοβε-  
 ρῆς ὑπὲρ ἀνέμου βλασφῆμίας ἐκ τῆς ὀρθοδόξου Βουλγαρίας  
 πλείστων ἐξεγερθεὶς ἀπαλείπει και πάλιν κατα-  
 κλῶσαι τὴ θεοσωστον τῆς ἁγίας τοῦ Χριστοῦ ἐκκλη-  
 σίας οὐκ ἔστι. "Ὡ! και τίς ἂν μὴ, ἄλγισαι ἀναλογι-  
 ζόμενος, ὅτι μικρὰ τίς μέρη ἀνθρώπων σχολίων και  
 διαστραμμένα λαλοῦντων (οὐ γὰρ ἔλας οὐδ' ὁ κλείων  
 λαῶν τῶν εὐσάρων και ὀρθοδόξων βουλγάρων, ἔπερ  
 οὐ μικρὸν ἡμᾶς κληρονομήσατο), ἀνθρώπων πλανηλο-  
 ποιῶν και λαοπλάνων, ὀργάνων τοῦ σατανᾶ και  
 πιστῶν ὑπερταῶν τοῦ σατάνου, ἀπάσας μονονοχί τὰς  
 ἐπαρχίας τῆς εὐσεβοῦς Βουλγαρίας συνταράξαντες  
 και ἐγκυκλιζάντες μέχρι τούτου ἀπονοίας ἀφικνῶντο,  
 ὅσπερ θρία αἰώνια, ἀπὸ πατρὸς ἡμῶν ἔθεντο, μετὰραι  
 ἀπεχερισάντες ἀγνώστους ἄχρι τοῦδε και ἀνηκουστός  
 φιλικῆς και ἀθρολογικῆς εἰσαγωγῆς διακρίσεως και  
 φιλοτιμίας ἐν τῇ ὀρθοδόξῃ τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίᾳ, ἐν  
 ἣ ὅσπερ τοῦδατος ἐνι, οὐτε ἑλλην, οὐτε βούλο, οὐτε ἐλευ-  
 θερος, οὐτε ἀρσεν και θῆλυ, ἀλλὰ πάντες εἰς ἑσπῆν ἐν  
 Χριστῷ, διασπῶντες οὕτως και διαταράσσοντες τὴν ἐν  
 τῷ συνδέσμῳ τῆς εἰρήνης ἐνότητά τοῦ πνεύματος, ἀντι-  
 ἀγγελικῆς ἐκκλησίας καινοτομοῦντες, ἀντικανονικῶς  
 δικαιοκρίματα προβαλλόμενοι, ἀνηκουστων προνομίων ἀντι-  
 ποιούμενοι, και μυστικῶς ἄλλοις σατανικῶς τρόποις ἄπαν  
 τὴ νεοστήρικτον ἔθνος τῶν ὀρθοδόξων βουλγάρων κα-  
 ταρραβουχοῦντες, και τὰς τοῦτου ἀκαλῆς και ἀπλο-  
 κῆς καρδίας παραπλάττειν νύκτωρ τε και μεθ' ἡμῶν  
 ἀγωνιζόμενοι: Τίς ἂν μὴ, πληγῆθ', γαρὲν, διὰ μέσων  
 τῶν σπλάγχων, βλάπων γνῶσις ὀρθοδόξου ἐκκλησίας  
 τέκνα, τὰ σωτηριώδη νόματα τῆς κίστεως και εὐσε-  
 βείας ἐξ αὐτῆς ἀρυσόμενα, και διὰ τοῦ εὐαγγελισμοῦ  
 ὑπ' αὐτῆς γεννηθέντα, μετὰ τοσαύτης εὐσταθείας και  
 θεοσεβείας κατὰ τῆς πνευματικῆς αὐτῶν μητρὸς και  
 πατρὸς και ἀδελφῶν καταξινιστάμενα, και ἀμύθητα  
 κατ' αὐτὴν ἀσβεβήματα ἀσβεβόντα, και ταῦτα κατὰ  
 μητρὸς τοῦτο φίλτρον αὐτοῖς ἐπιδεικνυμένης, μετὰ  
 τοσαύτης στοργῆς και μελιχίας τὰ νεανίσματα αὐ-  
 τῶν ἀνεχομένης, μετὰ τοσαύτης πραότητος και ἐπιει-  
 κείας τὰ ἀσθενήματα αὐτῶν βασιλευσῆς, και τοσαύ-  
 τας ὑπὲρ αὐτῶν θυσίας ὀσμῆραι ποιουμένης; "Ὡ! οὐκ  
 ἴν' ἀρα, ὡς ἔοικε, κόρος τῷ πονηρῷ τῶν κακῶν,  
 οὐκ ἐπι τῶν ἐφευρημάτων και μηχανημάτων πέρας, ἀ  
 κατὰ τῆς ὀρθοδόξου τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας; ἐξ ἀρχῆς  
 ἀνακινεῖν ἐμελέτησε.

στολήν τὴν μεθεῖεν ἡμῶν ταύτην λύπην και τὸ ἄλγος  
 ἐπὶ τοῖς ἐν τῷ ἀγρῷ τοῦ κυρίου, ὡς μὴ ὄφελον,  
 ἀναρῶσαι ἱζανίαι; ἐκφραζόντες ("εἴτε γὰρ κέσχη  
 ἐν μέλος, συμπέσχη πάντα τὰ μέλη" εἴτε δοξάζεται  
 ἐν μέλος, συγχεῖται πάντα τὰ μέλη" κατὰ τὴν θεῖον  
 ἀπόστολον), διαβεβαιούμεθα κατὰ χρῆος ἱερῶν τε και  
 ἀκαρπείτων τῆν ὑμετέρων γερᾶν και θεοφοροῦντων  
 παναγιότητα, ὅτι οὐ μόνον τὴν πατρῶν τάξιν, ἣν  
 ἡμᾶς οἱ πρόγονοι, δι' ἃν ἐπράξεν, κατέχον παρα-  
 δεδωκασιν, οὐ λαίφομεν, ἀλλὰ και ὀρθόδομοι συναγω-  
 νισται και συναντιλήπτορες ἐπὶ τῇ προφρῶν ἐκκοπῇ  
 τῶν πάντως κατὰ θεῖον συγχεροῖν ἐν μέσῳ τῆς  
 ἐκκλησίας λήθῃ ἀναμύντων ἱζανίων γεννηόμεθα.  
 Ἐάν δέ, σὺν θεῷ ἀρωγῇ και φωτισμῷ, συγχεροθῆ  
 και συναγεροθῆ ἡ ἡμετέρι τῆς καθόλου ὀρθοδόξου  
 τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας συνέδος, ἐπ' ἣν σοφῶς τε ἔμα  
 και συνετῶς ἡ μεγάλη τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησία ἐξεκα-  
 λέσατο τὴν ταλαίαν λύσιν τοῦ ἐν τῷ μέσῳ αὐτῆς  
 ἐνόσταντος κελυφλοῦ ζήτηματος, τότε δὴ και κολλῆ  
 σπουδῆ και προθυμίας, εἴτε ἀντιπροσωπικῶς ἢ διὰ  
 τοκοτητῶν, συμπαραστατήσομεν και πάντως τὸ  
 κατὰ δύναμιν συνταλίσσομεν, ὡς ἐν ἀπὸ κοινῶ  
 ἀριστερῆ τῶν φυλετικῶν διακρίσεως και τῶν ἔθνο-  
 λογικῶν φιλοτιμιῶν ὑπερπύσσαν ἔχιδναν ἐκ μέσου  
 τῆς ἐκκλησίας ποιησόμεθα· εἰ γὰρ αὐτῇ διαδοίκοι,  
 κινδυνεύουσι πάντως κατὰ βραχὺ πάσαι αἱ τοῦ Χρ-  
 στοῦ ἐκκλησίαι; διασποασθῆναι τε και ὑπ' ἀλλήλων  
 σπαραχθῆναι τοῖς ἐνυξί τῶν γενεολογιῶν και μύθων,  
 ὃ οὐδεμία ἰσχυος ποιῆσαι τῶν μέχρι τοῦδε αἰρέσεων.  
 Περσίδωμεν δέ, ὅτι ὁ θεὸς τῆς εἰρήνης και τῆς ἀγά-  
 πης, ὁ θεὸς ἡμῶν ἀντιλυτρον ὑπὲρ τῆς τοῦ κόσμου  
 ζῆσῃς και σωτηρίας, ὁ ἐν τῷ μέσῳ τῶν εἰς τὸ ἔνομα  
 αὐτοῦ συνηγμένων δέσποτα διὰ τῆς χάριτος και ἐπι-  
 πονοίας τοῦ παναγίου και ταλαταρικού αὐτοῦ πνεύ-  
 ματος ὢν και παριστάμενος, ἐκκόψει ἑσόντομα ἀνεπι-  
 βλαπῶς τὰς πονηρὰς παραφύδας τοῦ ἐν τῇ τοῦ Χρ-  
 στοῦ ἐκκλησίᾳ ἀναμύντος κακοῦ, και ἀπὸ μὲν, τῆς  
 ὑμετέρας λῆν ὄμην περισπούδατος και σερασιμω-  
 τῆτος παναγιότητος ἀποστήσῃ τὸ ποτήριον τοῦτο τῆς  
 θλίψεως και τῆς πικρίας, ἐκ δὲ τῆς κεφαλῆς τῆς  
 κατ' αὐτὴν ἀγιωτάτης τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας παρῆλει  
 τὸν ἀκάνθινον στέφανον τῶν ἀδικοκρίτων πατημάτων,  
 ὃν τέκνα ἐν κυρίῳ φίλτατα και ἀγαπητά, γνῶσι  
 γεννήματα τῶν πνευματικῶν αἰτῆς ὀδίνων, ἐπέσθκαν.

Και ταῦτα μὲν ἐν ἀδελφικῇ ἀγάπῃ ἀποκριτικῶς πρὸς  
 τὴν συνοδικὴν τῆς ὑμετέρας σερασιμωτάτης παναγιό-  
 τητος ἀδελφικῆν ἐπιστολήν. Κατασπαζόμενοι δὲ και  
 αὐτῆς ἀγ' ψυχῆ και καρδίας αὐτὴν τε και τὴν περὶ  
 αὐτὴν ἄγαν και ἱερᾶν σύνοδον, ἐξαιτούμεθα τὰ  
 κολλούμενα ἡμῖν αὐτῆς ἐπὶ ὅτι πλείστα και πανευ-  
 φρόσυνα.

Ἐν τῇ ἁγίᾳ πόλει Ἱερουσαλήμ, "αὐθ", ἰανουα-  
 ρίου κδ'.

- Τῆς ὑμετέρας σερασιμωτάτης παναγιότητος ἀγα-  
 πητῆς ἐν Χριστῷ ἀδελφῆς και ἑλῶς πρέσβυμοι
- + ὁ Ἱεροσολύμων Κύριλλος.
  - + ὁ Γάλλος Ἰππολύτος.
  - + ὁ Αὐθῆς Νεόφυτος.
  - + ὁ Νεαπόλεως Ἰωσάφ.
  - + ὁ Σεβαστίας Νικηφόρος.
  - + ὁ Φιλαδέλφειας Ἰωσάφ.
  - + ὁ Ἱερδάνου Γρηγόριος.

*Responsum ecclesiae Cypriae*  
 1869 ianuarii 7 19.

Παναγιώτατε, θεοτάτε και σερασιμωτάτε εἰκου-  
 μενικῆ πατριάρχα κύριε κύριε Γρηγόριε· τὴν προσκυ-  
 νητὴν ἡμῖν αὐτῆς σερασιμωτάτην παναγιότητα σὺν  
 τῇ περὶ αὐτὴν ἱερᾷ σύνοδῳ ἀδελφικῶς ἐν Χριστῷ  
 κατασπαζόμενοι ἐπαρῆματα προσεγορευόμεν.

Μετὰ πόθου κομισόμενοι τὴν σερασιμωτὴν ἐγκύκλιον  
 τῆς ὑμετέρας θεοτάτης παναγιότητος σὺν τοῖς ἐπι-

συνηγμένοις σχετικῶς ἐγγράφοις, τοῖς τῷ βουλγαρικῶν  
 λεγόμενον ζήτημα ἀπερῶσιν, ἀνέγνωμεν αὐτὰ μετ'  
 ἐπιστάσεως. Εἴδομεν δὲ μετὰ μέγιστης ψυχικῆς ἀλ-  
 γῆδόνος ἑσᾶ συνοδικῶς εἰς πλάτος ἐπιθέσθαι ἡμῖν  
 περὶ τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος ζήτηματος. Και ἔστι μὲν  
 ἀληθῆς ὅτι βαρυνόμεν πάσαι ἡ τοῦ Χριστοῦ ὀρθοδόξος  
 ἐκκλησία ὡς σῶμα ἐν ἀποταλῶσα, οὗ ἡ κεφαλή ὁ

Χριστός, ἀλλ' ἡ μεγάλη τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησία, ἥς τῆ ἰδιαιτέρῃ προνοίᾳ τε καὶ μερίμῃ τὸ κατὰ τὴν Βουλγαρίαν ὀρθόδοξον κλήρωμα ἀπὸ πολλῶν ἡδὲ χρόνων ἐπαπιστευται, ἐμολογούμενος συνπισθάνεται βαρύτερον τὸ ἄλλοι, ἔτι ἐξ ἀρχῆς διὰ τοῦ εὐαγγελίου τὸ βουλγαρικὸν ἔθνος γενήσασα καὶ τῷ γάλακτι τῆς εὐσπλαγίας αὐτὸ ἐκτρέψασα. Ἀλλ' ἡδὲ, φεῦ! τὸ γεγονός τοῦτε περιδόντες οἱ ἐν Χριστῷ ἀδελφοὶ βούλγαροι λάβροι ἐπιτίθενται κατὰ τῆς μεγάλης ἐκκλησίας καὶ προτάσεις ὀχλητρὰς καὶ σκανδαλώδεις προβάλλονται καὶ ἐν μέρει προσβλητικὰς ἐν καιροῖς μάλιστα κρίσιμοις, ἐν οἷς ὤφειλον μετὰ κλεινοῦς σεβασμοῦ τὰς αἰτήσεις ποιεῖσθαι· ἀλλὰ τοιαύτη φαίνεται πανταχοῦ σχεδὸν ἡ τῶν ἀνθρώπων πραγμάτων πορεία· τὸ δὲ ἄλλοιὸν τῶν πειρασμῶν καὶ δοκιμασιῶν οὐδόλως ἐστὶν ἡμῖν ἀπροσδόκητον κατὰ τὴν τοῦ σωτῆρος ἡμῶν ἀειάφυστον πρόρρησιν· „Ἐν τῷ κόσμῳ, φησί, θλίψιν ἔξετα· ἀλλὰ θαρσαίτε, ἐγὼ νενίκηκα τὸν κόσμον.“ Ὅθεν καὶ πεποιθήμεν ὅτι ἡ μεγάλη τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησία, ὡς μήτηρ φιλοστόργος, οὐ κείσεται φερόμεν, ἐπιεικῶς καὶ μέσῃ ἐπισητοδοσῶ πιστικῶ, δι' ἃν οἱ μὲν τοῖς ἀρχαίοις συνοδικαῖς τῆς ἐκκλησίας θεσμοῖς πιστῶς ἐπιμένοντες ἐν Χριστῷ ἀδελφοὶ βούλγαροι ἐπι μάλλον ἐνισχυθῶσιν, οἱ δὲ τυχόν ἀποπλανηθέντες τῆς εὐθείας ἐπανέλθωσιν εἰς τὴν κατὰ φύσιν πορείαν, ἀπ' ἧς ἕνακα διαφόρων γειτρῶν φρονημάτων καὶ εἰσηγήσεων ἐξέκλιναν, καὶ οὕτως εὐδοκῶν τὸ ἔργον διὰ τῆς πρὸς ἀλλήλους ἀγάπης καὶ ἁμοιότητας. Ἐἰ δὲ μή, συνοδοὶ πάντως καὶ ἡ ὑμετέρα σεβασμιωτάτη, ἡμῖν παναγιότης, ἐπι τὰ σκάνδαλα εἰς ἐπήρειαν τοῦ ἀρχεκάκου καὶ μισοκάλου τῶν ἀνθρώπων ἐγθροῦ, τοῦ πολυεπίδου καὶ πολυτρόπου τὴν ἁγίαν καὶ ἁγιάν

τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίαν ἀπὸ καταβολῆς αὐτῆς συνταράσσοντες. Ἐν τοιαύταις τοίνυν περιστάσεσι καὶ πάντες οἱ τῆς μακαρίας μνήμης τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ πανευκλεῶς ἱθύναντες θεοὶ ποιμένες· καὶ τῆς ἐκκλησίας διδάσκαλοι· ἐπι τὸ αὐτὸ συνερχόμενοι συμφώνως· τε καὶ ὁμοφρόνως ἐκ ποθῶν ἐποιοῦντο πᾶσαν νέαν ἐπίθειαν, κανόνας τε ἱερῶς ἐκθέμενοι κατέλιπον ἡμῖν ὡς ἄλλοις φάρμακον, ὡς ἂν φωτισόμενοι πηδουλιουχῆται· καὶ εὐκλεῖ τὸ τῆς ἁγίας ἡμῶν ἐκκλησίας θεότακτον σκάφος. Τοιαῦτά τινα πάντως· ἐν ἧ ἔχουσα καὶ ἡ ὑμετέρα σεβασμιωτάτη παναγιότης συνεκάλεσε σύνοδον ἱερᾶν, καὶ συνεδικραφεῖσα ἐκρινεν εὐλογον ἵνα θύσῃ τὸ κατὰ οὐδ' ἄλλοις ἡγήματα ὑπ' ὄψει γενικῆς συνόδου ἐξ ἁπασῶν τῶν ὁμοδόξων ἐκκλησιῶν συγκροτησομένης, ἥς ἡ γνώμη, καὶ ἡ ἀπόφασίς ἐστὶν ὁ κρείστος γνώμων κατὰ τῆς ἐπιλήσεως τῶν τοιαύτης φύσεως ζητημάτων ὡς ἔχουσιν γενικώτερον κῆρος. Τὴν γνώμην ταύτην καὶ ἡμεῖς ἐπίδοκιμαζόμεν, καὶ τὸ γ' ἐφ' ἡμῖν ὑπακούομεν, ὅταν ἡ ὄρα σήμηνη, ἂν ἐγκριθῇ, καὶ ὑπὸ τῆς σεβαστῆς κυραρχίας καὶ βοηθίας πρὸς τοῦτο. Εἴθε δὲ περιπέλον ἡ χάρις τοῦ θεοῦ διαφυλάττει τὴν τε ὑμετέραν παναγιότητα καὶ τὴν κατὰ τὴν ἀγιωτάτην σύνοδον εἰς πολλὰς ἐτῶν εὐδαιμόνας περιόδους πρὸς εὐδὴν τε καὶ εὐκλείαν τῆς ἁγίας ἡμῶν ὀρθοδόξου ἀνατολικῆς ἐκκλησίας καὶ οἰκοδομήν παντὸς τοῦ ὀρθοδόξου κλήματος.

Ἐν Λευκωσίᾳ, τῆ 7 Ἰανουαρίου 1869.

Τῆς ὑμετέρας θεοσιωτάτης καὶ πανοσιώτου μοῖς παναγιότητος ὁ ἐν Χριστῷ ταπεινὸς ἀδελφεὸς  
+ ὁ Νύκρου Σωφρόνιος.

d.

*Responsum ecclesiae Rossicae*  
1869 aprilis 19 maii 1.

Τῷ ἐν κυρίῳ ἀγαπητῷ ἀδελφῷ καὶ συλλειτουργῷ τῷ παναγιωτάτῳ οἰκουμηνικῷ πατριάρχει κυρίῳ Γρηγορίῳ καὶ πάτρῳ τῆ περι αὐτὸν ἱερᾷ συνέδῳ ἡ ἀγιωτάτῃ, συνόδῳ τῆς ἐκκλησίας πάσης Ῥωσσίας περιέπουσα τὸν ἀδελφικὸν ἐν Χριστῷ ἀσπασμὸν εὐχεται χαίρειν.

Χαλεπὸν καιρὸν εἰρήχεται νῦν ἡ μεγάλη ἐκκλησία τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Αἱ ἐν αὐτῇ ἀπὸ τινῶν ἡδὲ ἐκκεκοσμένων ἐκ τοῦ οὗτου καλουμένου ἑλληνοβουλγαρικοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ζητήματος πηγάζουσαι καὶ τῆ μὲν κατευνομήματα, τὸ δὲ αὐθις κρατυνόμενα συγχύσεις καὶ ταρχαὶ κατὰ τὸ φαινόμενον πρόβησαν ἡδὲ εἰς τὸ ἐπακρον. Ἀγγελλόμενα δὲ διὰ πολυαριθμῶν ὀργάνων τοῦ τύπου ὤφειλον ὡς εἰκὸς ἵνα ὄσι γνησται καὶ τῆ ἀγιωτάτῃ πάσι Ῥωσσίας συνόδῳ, ἀείποτα ἐμποδοσῶ αὐτῇ παθητάτην μὲν θλίψιν, εὐκρινεστέτην δὲ συμπάθειαν πρὸς τὴν πάσχουσαν ὁμοδόξον ἐκκλησίαν καὶ τὸν ἀνώτατον αὐτῆς ποιμενάρχην. Ἀλλ' ὅση ἰσχυρὰ καὶ ἂν ἦσαν τὰ αἰσθήματα τῆς ἠλίψεως καὶ τῆς συμπάθειας αὐτῆς, ἡ ἀγιωτάτη σύνοδος μέχρι τοῦδε οὐδαμῶς ἐδικαιοῦτο τὸ κατ' αὐτὴν ὅπως ἀποταθῇ πρὸς τὴν ὑμετέραν παναγιότητα δι' ἐπιπέτοις λόγου ἡ γράμματος, φοβουμένη μὴ, τὸ τοιοῦτον ὁδοῖ ἐπιβασίς τις ὑπ' αὐτῆς· εἰς τὰς σεβαστικὰς ἐπαρχιακὰς ὑποστάσεις τῆς ὑμετέρας παναγιότητος, εὐχεται δὲ μόνον τῷ κυρίῳ ἵνα πρᾶξῃ τὰ ἀνθρώπινα πάθη τὰ κυμαίνοντα τὴν ἁγίαν αὐτοῦ ἐκκλησίαν, συνεισὶν τὰ παθήσασα καὶ δυσηρεστημένα αὐτῆς, τέκνα, φωτισμὸν καὶ καθοδηγήσῃ τοὺς ποιμένας αὐτῆς πρὸς παντελῆ αὐτῆς εἰρηνοποίησιν. Ἦθρ δὲ τῆς κατ' ἡμᾶς συνόδου προσκαλουμένης, παρὰ τῆς ὑμετέρας παναγιότητος, ἐπιπέμένης αὐτῇ μετὰ τῶν ἄλλων ἱεραρχῶν ἐν τῷ σεβαστῷ αὐτῆς γράμματι τὰς θλιβεράς περιστάσεις τῆς κατ' ἡμᾶς μεγάλης ἐκκλησίας καὶ τὰς πρὸς ἀποσθήσιν αὐτῶν προτάσεις αὐτῆς, προσκαλουμένης, φημέν, ἵνα ἀπεφανθῇ περὶ τοῦ ἀντι-

κειμένου τοῦ γράμματος αὐτῆς, ἡ ἀγιωτάτη σύνοδος αὐτὸ τὸ συμφέρον τῆς ἁγίας τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας ὑπ' ὄψει ἔχουσα καὶ ὑπὸ τῆς αὐτῆς ἐμφορουμένη ἀγάπης πρὸς πάντας τοὺς ὁμοδόξους ἀδελφοὺς, ἑλληνας τε καὶ βουλγάρους, καθήκον ἑαυτῆς ἡγίται ἵνα ἐκφορῇ ἀνωκίον τῆς ὑμετέρας παναγιότητος καὶ τῶν μετῶν τῆς περι αὐτὴν συνόδου τὴν εὐκρινῆ αὐτῆς περὶ τοῦτου γνώμην ἐν πάσι ἀδελφικῇ παρηγοίᾳ.

1. Πρὸς πάντας δὲ ἐν ἵνα ἐν τῇ λύσει τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ἑλληνοβουλγαρικοῦ ζητήματος χειραγωγώμεθα ὑπὸ τῆς ἀληθείας καὶ τῆς δικαιοσύνης. Κατὰ δὲ τὴν ἀλήθειαν καὶ τὴν δικαιοσύνην ὁ οἰκουμηνικὸς πατριάρχης ἐστὶν ὁ νόμιμος ποιμενάρχης πάντων τῶν ἐν τῇ πνευματικῇ αὐτοῦ ποίμνῃ ὀρθοδόξων βουλγάρων, κέκτηται δὲ ὡς πρὸς αὐτοὺς ἀδιαφιλονίκητα ἱεραρχικὰ δικαιώματα. Ὅθεν, ἐὰν οἱ βούλγαροι θίλωσιν ὅπως ὁ οἰκουμηνικὸς πατριάρχης ποιῆσῃ αὐτοῖς τοιαῦτα ἢ τοιαῦτα παραχωρήσεις καὶ παρατιθῇ ὡς πρὸς αὐτοὺς τινῶν οἰωνδήποτε ἢ καὶ πάντων τῶν δικαιωμάτων αὐτοῦ, δύναται· οὗτοι καὶ ὀφείλουσι μόνην τὴν αὐτοῦ παναγιότητα περὶ τοῦτου ἵνα ἰκετεύωσιν, εὐδόλως δὲ διὰ τῆς βίας ἵνα ἀπαιτῶσι τοῦτο παρ' αὐτοῦ. Πρὸς δὲ ὁ οἰκουμηνικὸς πατριάρχης δικαιοῦται ἵνα ποιῇ τοῖς βουλγαροῖς παραχωρήσεις, οἷας ἀναγνωρίζῃ δικαίας ἢ ἀναγκαίας· δικαιοῦται μάλιστα ἐξ οἰκίας προαιρέσεως ἵνα ἀναγνωρίσῃ καὶ τὴν πλήρη ἀνεξαρτησίαν τῆς βουλγαρικῆς ἐκκλησίας, τῆς τῆς ἀπ' αὐτοῦ ἐξαρτημένης, ὡς ἀναγνωρίζῃ ποτε τὴν ἀπ' αὐτοῦ ἀνεξαρτησίαν τῆς Ῥωσσιακῆς ἐκκλησίας, εἴτα δὲ τῆς ἑλληνικῆς· ἀλλ' ἀνευ τῆς συγκαταθέσεως τῆς αὐτοῦ παναγιότητος καὶ παρὰ τὴν ἄληθιν αὐτῆς οἱ βούλγαροι οὐ δικαιοῦνται ἵνα λάβωσιν ἢ ἀποσθῶσι παρ' αὐτῆς πᾶν ὃ τι ἐπιβώκουσι, πολλῶν δὲ ἑσάκτων δικαιοῦνται· ἐντελῶς μὲν ἵνα παρατιθῶσι τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐξαρτήσεως ἀπὸ τοῦ ἀνωτάτου αὐτῶν ποιμενάρχου, οἰκαιοῦσθε δὲ ἀποσπασθῶσιν ἀπ' αὐ-

\* Ab hac translatione a Gedeone exhibita ea differt quae habetur apud Calliphrona. t. cit. p. 94. 9.

τοῦ, ὅπως ἂν ἦν ἡδὴ σχίσμα, εἰ δὲ βούληται, κατὰ τὴν αὐτὴν ἀλήθειαν καὶ δικαιοσύνην, ἵνα παρασώσῃται, ὅτι ἔτσι, ἂν μὴ πάντως, τὸν πόθον τῶν βουλγάρων, οὗς διαβηλοῦσιν ἐνώπιον τοῦ οἰκουμηνικοῦ πατριάρχου, εἰς πόθον ἀλλοτριῶται, βέβαιον, νέμει, καὶ οὐ, ἐπαρμένως, ἢ αὐτοῦ παναγιότητος προσκαλεῖται ὑπ' αὐτοῦ τοῦ κοίμηντορικοῦ αὐτῆς καθήκοντος ἵνα κατὰ τὸ ἐνὶ ἱκανοποίησιν τοῦ πόθου τούτου ἐν ὀνόματι τῆς χριστιανικῆς δικαιοσύνης καὶ ἀγάπης, πρὸς εὐσέβειαν καὶ ἐκ' ἀγαθῆς τῆς πνευματικῆς αὐτῆς ποίμνης ὅσα δὲ μαζῶν, τοιοῦται ἔσται κρείττων ἢ ἱκανοποίησις αὐτῶν.

2. Κατὰ τὴν γνώμη τῆς ἀγιωτάτης συνόδου, οὐ μόνον τὸ συμφέρον τῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας ἐν γένει, ἀλλὰ καὶ αὐτῶν τῶν βουλγάρων τὸ συμφέρον ἀπαιτεῖ, ὅπως μὴ ἐκιδώκωσι τὴν ταλαιάν ἀποχώρισιν ἀπὸ τοῦ οἰκουμηνικοῦ πατριάρχου καὶ τὴν κλήρη ἐκκλησιαστικὴν ἀνεξαρτησίαν. Ἐάν οἱ βούληται ἀπαιτεῖ λουὺν κρέτος, ὡς ἀποταλασσίν οἱ Ῥώσοι καὶ οἱ κάτοικοι τῆς Ἑλλάδος, ἢ ὑπαρξίς τότε αὐτοκεφάλου βουλγαρικῆς ἐκκλησίας ἦν ἂν καὶ εὐλογος καὶ ἀκίνδυνος, ἄτε ἐκδόσεως δυναμένης ἵν' ἀποφύγῃ, πᾶσαν σύγκρουσιν μετὰ τῶν λοιπῶν, τῶν ἐν ἑτέροις κράτεσιν ὀρθοδόξων ἐκκλησιῶν, ἔχῃ δὲ ἐν τῇ ἰδίᾳ κράτει ὑπερῶν δεικνύει ἀσπίδα οἰνοῖ ἀρεῖα καὶ ὑπερῶσιν. Ἀλλὰ νῦν, ὅτε ἡ προϋποτιθεμένη ἀνεξαρτησία βουλγαρικῆς ἐκκλησίας καὶ ἡ ἑλληνικῆ, ἦτοι ἡ τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ὑπάρχουσιν ἐν τοῖς ἑσίοις τοῦ αὐτοῦ κράτους, τὰ δὲ μέλη ἐκείτων ἐν κολλαις χώραις ἕως συναμμιγμένα τυγχάνουσιν, αἱ πρὸς ἀλλήλους ἐπιπορεύουσιν τῶν ἐκκλησιῶν συγκρούσεις ἦσαν ἂν ἀναπόφευκτοί, ἀνδρες δὲ κακὸβουλοὶ καὶ τῆς ὀρθοδοξίας πολέμοι ἠδύνατο σκοπίμως ἵνα διεγείρουν ἢ ὑποθάλπωσι τὰς τοιαύτας συγκρούσεις καὶ ἐπαφελῶνται αὐτῶν πρὸς ἰδίους σκοπούς, πρὸς βλάβην καὶ ἐξουθενώσιν τῆς ὀρθοδοξίας, πρὸς ἐνίσχυσιν τοῦ μεταξὺ ἑλλήνων καὶ βουλγάρων μίσους, ἢ δὲ βουλγαρικῆς ἐκκλησίας, ἀγκαταλειμμένην εἰς ἑαυτήν, οὐκ ἂν ἠδύνατο ἵνα εὖ ἐν δεινῆς περιστάσει παρ' οὐδίνος ὑποστηρίξῃ καὶ ὑπερασπίσῃ. Εἰ δὲ τούναντίον ἔρκοῦντο οἱ βούληται ἐπὶ ἀξιολόγους μόνον παρὰ τοῦ οἰκουμηνικοῦ πατριάρχου παραχωρήσει, δυναμίαις μὲν ὅπως ἱκανοποιήσῃ τοὺς δικαίους αὐτῶν πόθους, διδοῦσαι δὲ τῇ ἐκκλησίᾳ αὐτῶν ὄψιν ἀνεξαρτησίας πινός, ἔμεινον δὲ ἐν τῇ ἱεραρχικῇ ἐνώσει μετὰ τῆς ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως καὶ τῇ ἀπὸ τῆς αὐτοῦ παναγιότητος ἐξαρτήσει, ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἢ ἀμειψία ἐχθρὰ μεταξὺ τῶν ἑλλήνων καὶ βουλγάρων μισρὸν κατὰ μικρὸν κατηνέχεται ἂν, αἱ δὲ πρὸς ἀλλήλους συγκρούσεις ἐγγίνονται ἂν σπανιῶνται, καὶ βαδίας κατέκωνον ἅμα δὲ ἢ τὴν ἑλληνικὴν καὶ βουλγαρικὴν ἐκκλησία, συνδεσμένης τῇ ἐνώσει τῆς πίστεως καὶ τῆς ἀνετίρας ἱεραρχικῆς ἀρχῆς, πάντοτε ἂν εὐρισκον ἀμοιβαίαν ὑποστηρίξῃ καὶ κοινῆς δυνάμεσιν ἀντιπύρουν κατὰ τῶν καλεσίων τῆς ὀρθοδοξίας.

3. Ἡ ἐδὲς πρὸς τὴν τοιαύτην ἀντιπαλαστήν τῶν βουλγάρων μετὰ τοῦ οἰκουμηνικοῦ πατριάρχου, πρὸς τὴν τοιαύτην, φαιμέν, ἱεραρχικὴν ἐνωσιν, τῆς βουλγαρικῆς μετὰ τῆς μεγάλης ἐκκλησίας τῆς Κωνσταντινουπόλεως, κατὰ τὴν γνώμη τῆς ἀγιωτάτης συνόδου, προσηλαίχθη ἡδὴ ἐκ' ἐνός μὲν ἐν τῇ ἀπὸ ἰουλίου 1867 ἔτους παρ' αὐτῆς τῆς αὐτοῦ παναγιότητος, τοῦ νῦν οἰκουμηνικοῦ πατριάρχου Γρηγορίου, διαχωρηθέντι σχεδίᾳ, ἐκ' ἑτέρου δὲ ἐν τῇ σχεδίᾳ τῇ παρ' οὐκισθηθέντι τῇ αὐτοῦ παναγιότητι ὡς ἐκ προσώπου τῶν μετρίων βουλγάρων παρὰ τοῦ πρώην Φιλίππουπόλεως μητροπολίτου Παϊσίου. Ἀρμότερα τὰ σχέδια ταῦτα ἐν τοῖς οὐσιώδεσιν ἔροις ἐντελῶς ἐπιτίθενται, διαφέρουσι δὲ μόνον παρ' ἑνὶ τινα καθήκοντι, ἀσύμφορα δοκούντα ἐκείτοις ἰδίᾳ τοῖς μέρεσιν. Ἀπὸ τῶν δὲ οὗτοι οἱ οὐσιώδεις ἔροι, κοινῶς τυγχάνουσιν ἐν ἀμφοτέροις τοῖς σχεδίοις, δύνανται ἵνα χρησιμώ-

σων ὡς ἀρχὴ πρὸς τὴν περαιτέρω καὶ ἀριστήν ἀντιπαλαστήν μεταξὺ τῶν ἑλλήνων καὶ βουλγάρων, μετὰ νέων ἀμοιβῶν παραχωρήσων ἐπὶ τῇ βίαις κλήρους δικαιοσύνης καὶ χριστιανικῆς ἀγάπης.

4. Ὅσον δ' ἀπάρξῃ τὴν οἰκουμηνικὴν σύνδεον, εἰς ἣς τὴν κρίσιν ἢ αὐτοῦ παναγιότητος ἀποφασιζοῖ ἵν' ἀναταθῇ τὸ ἐκκλησιαστικὸν ἑλληνοβουλγαρικὸν ζήτημα, ἢ ἀγιωτάτη σύνδεος παραλείπουσι τὰς καλυπθῆναι δυσχερείας, αἵτινες δύνανται ἵνα ἀπατηθῶσιν ἐν τῇ συγκαλίσει καὶ τῇ συστάσει τῆς τοιαύτης ἐξ ἐπισκοπῶν διαφέρων χωρῶν συνόδου, ἀπαιτεῖ ἵνα μὴ παρασώσῃται τοὺς πόθους αὐτῆς μὴ ἢ οἰκουμηνικῆς αὐτῆς σύνδεος ἀντὶ μὲν τῆς εἰρηνεύσεως τῆς ἐκκλησίας γένεται ἀφορμὴ πρὸς μαζῶνας ἐπὶ ἐν αὐτῇ ταραχῆς καὶ διχνοίας, ἀντὶ δὲ τῆς προσδοκωμένης ἀφελείας ἐπαγίτης μόνον βλάβην. Οἱ βούληται, ἂν τὸ ζήτημα λυθῇ ὑπερ τοῦ πατριάρχου, καὶ οὐχὶ ὑπὲρ αὐτῶν, ἐνδέχεται ἵνα μὴ ἀποδέξωνται τὴν λύσιν τῆς οἰκουμηνικῆς συνόδου, τὴν δὲ πρὸς λυκρότητα γεγονότα ἐπακαλοῦσθῶσιν ἢ μὲν σύνδεος διακρούσει τοὺς βουλγάρους σχισματικούς, ὃ δὲ οἰκουμηνικῆς πατριάρχης διὰ τὴν ἀπόσχισιν τῶν βουλγάρων λίαν ἐπαισθητὴν ἀπέλασιν, συνῆμα δὲ καὶ πᾶσα ἢ ὀρθόδοξος ἐκκλησία ἀναγκασιόσῃται: ταύτην τὴν μεγίστην ἀπέλασιν ἵνα οὐκισθῇ. Εἰ δὲ καὶ συμφωνήσων οἱ βούληται ἵνα ἀποδέξωνται τὴν λύσιν τῆς οἰκουμηνικῆς συνόδου, καὶ παρ μὴ ἱκανοποιῶσιν αὐτοῦς, ἢ ἀποδοχῇ αὐτῇ, ἔσται οἰνοῖ βεβαιωμένη καὶ ἡμῖσι φερέγγυος, ἄτε κρατύνουσα ἐν αὐτοῖς τὸ πρὸς τοὺς ἑλλήνας μίσος, ἐν πρώτῃ δ' αὐτοῖς κερία πάλιν ἀναφανήσονται: αἱ κρείττων καὶ μαζῶνας ἐπὶ διενέξεις καὶ ταραχαῖς μεταξὺ ἀμφοτέρων. Ἀλλ' οὐ καλλῶ κρείττων, εἰ ἢ αὐτοῦ παναγιότητος, μὴ ἀναμῖνουσα τὴν οἰκουμηνικὴν σύνδεον, αὐτῇ προσκαθίσει (διότι τὸ ἐν λόγῳ ζήτημα μερικῇ ἔστιν αὐτῆς ἐπαρχικῆ ὑπόθεσις) ἵνα ἔλθῃ εἰς συμπραγμὸν μετὰ τῶν βουλγάρων, ἐν ἣ, τὸ αὐτοῦ παναγιότητος καὶ ἐκείνοι ἠδύνατο ἵνα ἀποδέξωνται ἐξ ἀγαθῆς βουλήσεως; Καθ' ἡμᾶς ἢ συμβιβασμὸς οὗτος ἦν ἂν καὶ σπασθῆς καὶ φερέγγυος καὶ ἀρετὸς πᾶσῃ τῇ τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίᾳ.

Ἐκτεμένη, τοιοῦτοτρόπως, ελευθέρως καὶ εὐλοκρινῶς, τὰς ἰδίας οὐσίαις ἐνώπιον τῆς ὑμετέρας ἀξιοδότητου καὶ λίαν ἀγαπητῆς ἐν Χριστῷ ἀδελφότητος ἢ ἀγιωτάτη σύνδεος πάσης Ῥωσσίας εὐλαπίς ἐστίν, ὅτι αἱ οὐσίαι αὐταί, αἱ καὶ τινες αὐτῶν βόθειον οὐ πάντῃ συνδέουσαι πρὸς τὰς τῆς ὑμετέρας παναγιότητος, τίθενται τῇ ἀδελφικῆς αὐτῆς ἀγάπης, μεθ' ἣς ἐξερπύσθησαν παρ' ἡμῶν, καὶ οὐ ἐν πᾶσῃ περιπτώσει ἢ κοίμηντορικῆς ἐνωσεὶς τῆς ὑμετέρας παναγιότητος, ἢ παρὰ καὶ ἢ δικαιοσύνη αἵτινες γνωσθῶσι εἰσι παντὶ τῇ χριστιανικῇ κόσμῳ, εὐρήσων ἐπὶ τέλους τὸ δυνατόν τῆς ὀριστικῆς λύσεως τοῦ ἐν λόγῳ σπουδαίου καὶ τοσοῦτον πολυμάχου ἐκκλησιαστικοῦ ζητήματος πρὸς κοινὴν ἱκανοποίησιν, εἰρήνευσιν καὶ χαρὰν πᾶσῃ τῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας.

Κύριος δὲ ὁ θεός, ὃ ἐν τριάδι δοξαζόμενος, φωτίσει καὶ ἐνισχύσει τὴν ὑμετέραν παναγιότητα τῇ πανοθενεῖ αὐτοῦ χάριτι, τῆρα δὲ αὐτὴν καὶ ἡμᾶς καὶ πάντα τὰ τέκνα τῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας ἐν τῇ ἀρρήκτῃ συνδέσει τῆς πίστεως, τῆς ἐλπίδος καὶ τῆς χριστιανικῆς ἀγάπης πάντοτε, εἰς δόξαν τοῦ παναγίου αὐτοῦ ὀνόματος.

- Ἐν Πετροῦπόλει, 19 ἀπριλίου 1869 ἔτους.
- Τῆς ὑμετέρας περιποθήτου ἡμῖν καὶ ἀξιότιμου ἐν Χριστῷ παναγιότητος οἱ ἀγαπητῶν ἐν Χριστῷ ἀδελφοί
- † Ἰωάννης μητροπολίτης Νοβογροδόβιας καὶ Πετροῦπόλεως.
- † Ἀρσένιος μητροπολίτης Κιεβίας καὶ Γαλιτίας.
- † Βασίλειος ἀρχιεπίσκοπος, μέλος τῆς ἀγιωτάτης συνόδου.
- † Μανκιός ἀρχιεπίσκοπος Λιθουανίας καὶ Βλάνης.
- † Νεκτάριος ἀρχιεπίσκοπος Χαρκοβίας καὶ Ἀχτήρας.

Responsium ecclesiae Hellenicae

1869 aprilis 7 19.

Ἐν Ἀθήναις, τῆ 7 Ἀπριλίου 1869.

Ἀριθμ. πρωτ. 10061.  
ἑκκ. 309.

Τῷ παναγιωτάτῳ καὶ θειοτάτῳ ἀρχιεπισκόπῳ Κωνσταντινουπόλεως καὶ οἰκουμένης πατριάρχῃ κυρίῳ κυρίῳ Γρηγορίῳ καὶ τῇ περὶ αὐτὸν ἀγιωτάτῃ συνόδῳ, ἡ ἱερὰ σύνοδος τῆς ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος τὸν ἐν Χριστῷ τῷ θεῷ ἀδελφικὸν ἀποπέμνει ἀποκρομὸν.

Τὰ ἀπὸ τῆς δεκάτης Σεπτεμβρίου μηνὸς καὶ ἑτοῦ ἀπαλθόντος γράμματι τῆς ὑμετέρας θειοτάτης παναγιότητος καὶ τῆς περὶ αὐτὴν ἀγιωτάτης συνόδου ὑπὸ τῆς χερσὶν ἐκπερισσοῦ ἡ σύνοδος τῆς ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, καὶ μετ' ἐπιστολῆς διεξελθούσα πάντα ταῦτα, λόγῳ ἀγαθῶν ἐλυπήθη ἐπὶ ταῖς τῶν ἐν Χριστῷ περισευδῶστων ἡμῶν τέκνων βουλῶν ἀξιώσειν, αἵτινες διὰ τὰ τὸ ἀποκαλυμμένον αὐτῶν καὶ ἀόριστον, οὐ μόνον πάσῃ ἐκκλησιαστικῇ νομοθεσίᾳ ἀντίκεινται, ἀλλὰ καὶ πάσῃ πρακτικῇ σημασίας καὶ ἐφαρμογῆς σπερδονται, καταμαρτυρούμενοι τούτουθεν, ὅτι εἰσὶν ἀπόρροια πλάνης τινὸς μάλλον ἢ ἀπεύγασμα χριστιανικῆς συνειδήσεως καὶ ἀνάγκης.

Πλὴν ἀλλ' οὐχ ἦτον κατέβλησαν ἡμῶν τὴν καρδίαν καὶ ἡ ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν τούτων ἐκδηλουμένη διαγωγή πρὸς τὴν γερασὴν ἰδίαν ἐκείνην ἐκκλησίαν, ἀφ' ἧς τὴν πρώτην αὐτῶν πνευματικὴν τροφὴν ἐδέχθησαν καὶ παρ' ἧς ἀπέσπασε τὸ τοῦ κυρίου Ἰησοῦ σωτήριον εὐαγγέλιον ἐδέξαντο καὶ πάντα τὰ συμφυτῆ καὶ συμπαρομαρτοῦντα αὐτῷ πλεονεκτήματα καὶ εὐεργετήματα συμπαρέλαβον.

Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἡ εὐχὴ μόνον διὰ τὰς ἐκκλησιαστικὰς αὐτῶν διακονίας, ἐν αἷς δίκαιον χρῆσθαι τῇ ἔθνικῇ αὐτῶν γλώσσῃ, ἀλλὰ καθόλου ἐκδηλουμένη ὑπὸ τῶν ἐν Χριστῷ ἀδελφῶν ἡμῶν τούτων ἀπέχθεια πρὸς τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν, ἐν ἧ ὁ τοῦ κυρίου καὶ θεοῦ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ὑπὸ τῶν αὐτοῦ ἀποστόλων ἐγράφη καὶ ἐκηρύχθη σωτήριος λόγος, ἐν ἧ ἐδίδασκαν καὶ συνέγραφαν οἱ σοφώτατοι καὶ ἀγιώτατοι τῆς ἐκκλησίας πατέρες, ἐν ἧ, ὡς ἐν ἀκένωτῳ θησαυρῷ, ἀπαιτιεῦσθησαν αἱ τῆς πίστεως εἰς σωτηρίαν ἀληθεῖαι, καὶ αὐτῇ αὐτῇ, λέγομεν, ἡ διδασκαλία αὐτῶν παρεπίκραναν ἡμῶν τὴν καρδίαν, πεποισμένων ὄντων, ὅτι οὐκ οἴδασιν οἱ ἐν Χριστῷ ἡμῶν οὗτοι περισευδῆσται ἀδελφοὶ καὶ τέκνα, ὅσον τῆς ἑτέρας αὐτῶν ἀναπτύξεως ἑλαττέριον ἀποβάλλουσι, τὴν βασιλίαν ταύτην τῶν γλωσσῶν οὕτως ἀποδιοπομπούμενοι.

Σὺν αἰσὶ δὲ τούτοις καὶ ἡ τῶν ἐν Χριστῷ ἀδελφῶν ἡμῶν τούτων ἀντεσφαλτικὴ τάσις πρὸς φυλετικὴν διακρίσιν τοῦ ἐνὸς ὀρθοδόξου πληρώματος, ἀντιστρατευομένη εἰς τὸ ἀληθὲς πνεῦμα καὶ τὸν φιλόφρονον σκοπὸν τῆς μᾶς καὶ ἀγίας τοῦ Χριστοῦ

καθολικῆς ἐκκλησίας, ἐν ἧ οὐκ ἔστιν ἰσχυραία, οὐδὲ ἑλλην, ἀλλ' ἡμᾶς πάντας ἐν ὄσμῃ Χριστοῦ ἕσαν ἀκατάσκατον καὶ ἀδιαχώριστον, ἕκαστον ἡμᾶς, ὅτι πολλὰ καὶ ἐλάττω, ὡς μὴ ἔφαιεν, ἐν μέσῳ τῶν περιλειμμένων ἡμῶν ἐν Χριστῷ ἀδελφῶν τούτων ἢ ἐχθρῶν ἐσπάρσαν ζήλια, τοσοῦτον αὐτοὺς ἀπὸ τοῦ πνεύματος τῆς ἀγάπης καὶ τῆς ἀδελφότητος τῆς ἀγίας μητρὸς ἡμῶν ἐκκλησίας ἀποκλήθησαν.

Πάντων οὖν τούτων ἕνεκα καὶ ἡ ὑμετέρα θειοτάτη παναγιότης μετὰ τῆς περὶ αὐτὴν ἀγιωτάτης συνόδου, ἐμφορομένη ὑπὸ τοῦ παναρχαίου τῆς μᾶς ἀγίας καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς ἐκκλησίας πνεύματος, καὶ ἐλευθερμένη ὑπὸ τοῦ συναισθημάτων τῆς παλαιᾶς πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς τούτους στοργῆς καὶ εὐαγγελικῆς ἀγάπης, πάνυ ἐρῶς τε καὶ συνεισῶς ἀπεφώνησε, ὅτι μετὰ τὰς γενομένας ἤδη φιλαδέλφους παρακλήσεις, ὡς τοῦ ζήτηματος ὄντος καθαρῶς ἐκκλησιαστικοῦ, ἐκκλησιαστικῶς εἶον ἐστί καὶ λυθῆναι. Οὐδὲν ἄρα κανονικῶς δύναται δοθῆναι ἢ παραχωρηθῆναι τοῖς ἐρθροδόξοις βουλῶν, διχ' ἀποφάσεως οἰκουμένης συνόδου τῆς καθόλου ὀρθοδόξου ἀνατολικῆς τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας.

Κατὰ καθῆκον δ' οὖν μέγιστον καὶ ἡ τῆς γερασῆς Ἑλλάδος ἐρθροδόξου ἐκκλησίας, εἰ ποτε, θεοῦ εὐδοκίᾳ, συγκροτηθῆ ἀπὸς μετὰ τοσοῦτους αἰῶνας σύνοδος οἰκουμένη ἐκ τῆς καθόλου ἐρθροδόξου ἀνατολικῆς ἐκκλησίας, ἀσμένως ἀσπάζεται καὶ τὴν γνώμην καὶ τὴν κλήσιν τῆς ὑμετέρας θειοτάτης παναγιότητος, ἵνα, παρούσασσα αὐτῇ καὶ αὐτῇ, συντελέσῃ, κατὰ τὸ αὐτῇ ἰδόν, εἰς τὴν τῆς πίστεως σταρέωσιν καὶ πρὸς τὴν τοῦ ὀρθοδόξου πληρώματος ἀδελφικὴν ἐνότητα, κατὰ τοὺς θεοὺς καὶ ἱεροὺς κανόνας, οὓς μετὰ πάντων τῶν πιστῶν τοῦ ἐρθροδόξου πληρώματος ἀπερασολεῖτους τηρεῖ καὶ φυλάσσει, ὡς τὴν βεβαιωτέραν ἐγκυραν, ἣν οἱ πατέρες ἡμῶν ἐγκατέλιπον εἰς σωτηρίαν.

Κατεκαυομένη δὲ τοῦ λόγου ἡ ἱερὰ σύνοδος τῆς ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, οὐ παύεται νυκτὸς καὶ ἡμέρας δεομένη, ἵνα ὁ θεὸς τῆς εἰρήνης δῶν καὶ σύνεσιν καὶ γνώσιν εὐαγγελικὴν εἰς ταχέαν καὶ φιλαδέλφον λύσιν τοῦ ἤδη τὴν ὀρθοδόξον ἐκκλησίαν συνταράσσοντος ζήτηματος καὶ ἐπικαλουμένη τὸν κύριον τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς, ὅπως ἐνισχύῃ καὶ χαρίζῃται τῇ ὑμετέρῃ θειοτάτῃ παναγιότητι καὶ τῇ περὶ αὐτὴν ἀγιωτάτῃ συνόδῳ ἐπὶ ὅ τι μῆριστα καὶ καταθύμια, καὶ διατελεῖ τῆς ὑμετέρας θειοτάτης παναγιότητος καὶ τῆς περὶ αὐτὴν ἀγιωτάτης συνόδου ἐν Χριστῷ ἀδελφῇ καὶ φίλῃ ἐγκαρτίῳ.

- + ὁ Ἀθηνῶν Θεόφιλος, πρόεδρος.
  - + ὁ Πατρῶν καὶ Ἡλείας Κύριλλος.
  - + ὁ Ἀκαρνανίας καὶ Αἰτωλίας Γεράσιμος.
  - + ὁ Ἰθάκης Γαβριὴλ.
- Ὁ γραμματεὺς ἀρχιμανδριτῆς Ἀβέρκιος Λαμπρόσης.

Responsium ecclesiae Hungarolachicae

1869 martii 12 24.

Παναγιωτάτη ἐπίσκοπε.

Ἀναγνοὺς καὶ διεξελθὼν μεθ' ὅσης ἐπιστολῆς καὶ ἀκριβοῦς ἐπιστάσεως τὰ διὰ τῆς ἀπὸ α' τοῦ περικελευσθέντος μηνὸς φεβρουαρίου τρισεβασίου μοι ἐπιστολῆς αὐτῆς διαβεβασθέντα μοι, μετὰ τῶν ἐπισυναπομένων φυλλαδίων, δηλωτικῶν τῆς ὑπὸ ἀπροστοιχίᾳ τῆς πανοπίου μοι καὶ ἀναντιρρήτως κοινῆ, ὡς ἔφαιε, φωνῆ διαφημιζομένης, ἱερᾶς ἀπαντήσεως τῆς τοῦ Χριστοῦ ἡμῶν μαγικῆς ἐκκλησίας πρὸς τὰ παρὰ τῆς Ἰσθμῆς Πύλης ἀρετικῆς ὁμῆς περὶ τοῦ βουλγαρικῶ ζήτηματος σταλέντα ἔγγραφα, καὶ ἐπιβεβαιωμένης, ὡς ἔπος εἶπαι,

Δὲ ἐπὶ τοῖς ἱεροῖς κανόσι καὶ ἀμεταθέτοις ἀκραδάντως ἀγίοις συνοδικῶς δόγμασι, σκαύδα, παναγιωτάτη μοι ἐπίσκοπε, ὑπὸ τῆς προσηφισσῆς ἀποδοῦναι ἐλοφύχως τῷ ἱερῷ ὄρον τῆς οἰκουμένης ἐκκλησιαστικῆς ἀρχῆς τῆς ὑμετέρας παναγιότητος τὸν ἕρπον τῆς ἐκ κέντρων ψυχῆς καὶ καρδίας ἀπερᾶντου ἐγνημοσύνης ἡμῶν, Γρηγορίου, λέγου, τοῦ οἰκουμένης πατριάρχου, τὸ ἐπὶ τῇ ὀφλή τὰ νῦν ἱεραρχικῇ τε καὶ πατριαρχεικῇ θέσει προσημειωμένου, καὶ ὑπὲρ τῆς τοῦ Χριστοῦ μαγικῆς ἐκκλησίας καὶ ἱερᾶς χριστιανικῆς πίστεως τρανῶς ἐνδεικνυμένου τὸν ἀκαταμάχητον καὶ ἀνεκάλυτον ἀνέκαθεν ζῆλον, πρὸς ἀπείρατον σεμνο-

πρόκειαν και αινών και απονημόνευσιν των επί Α βόρματος της ύμετέρας παναγιότητος ταπεινός και τοιαύτη μέγιστα περιστάσει πατριάρχων, ούχ ήσαν δέ και πάντη βαρών υπό της ορθοδοξίας αγλαώς εκδεδειγμένον και τρανωτάτων ύποστηρίξαν! Ταύτα μόν επί τούτων· έγώ δέ μένω μετά βαθυτάτου σε-  
 βόματος της ύμετέρας παναγιότητος ταπεινός και ομοκλινώτατος δοῦλος  
 † ο Ούγγροβλαχίας Νήφων.  
 Τη 12 μαρτίου 1869, Βουκουρίστον.

8.

*Responsum ecclesiae Serricae.*

1869 maii 10/22.

Αριθμ. πρωτ. 2468.  
δικη. 653.

**Παναγιώτατε.**

Είς την σεβαστήν έκιστολήν της ύμετέρας παναγιότητος από πρώτης φεβρουαρίου ένιστάσεως έτους, μετά της όποιας εύρησθήητε να μοι πέμψητε έντίμωσιν τινα φυλλαδίων εις την ελληνικήν και γαλλικήν γλώσσαν, διαλαμβάνόντων τά λαζόντα χάραν εκ μέρους της μεγάλης εκκλησίας περί του ζητήματος του άποχωρισμού της βουλγαρικής Ιεραρχίας, και εις την όκοίαν επιθυμώμετα ίσως έκφραση την γνώμην μου ως προς τό ζήτημα τούτο, αποκρίνομαι·

Ότε ανέβην τό ζήτημα τούτο, ηκολούθησαμεν αυτό μετά προσοχής και έκπευμήσεως όπως λυθῆ, ούχι προς βλάβην, αλλά προς όφελος της άγιης ήμων ορθοδόξου εκκλησίας και θρησκείας, και όπως συνετί, τις και δικαία λύσις αυτού του ζητήματος άφαιρέσθ από τους έταροδόξους την δύναμιν του να σπειρώσι με τάς βεβήουρχίας αυτών διχόνοιαν μεταξύ των ορθοδόξων λαών. Άλλ' είδομεν ότι δέν έκρινον με πνεύμα άτάραχον τοιοῦτον έντιμωμενον τωσούτης σκουδαίω-  
 τος, και κατά τό χρονικόν τούτο διάστημα άνεμί-  
 χθησαν εις τά θεία πράγματα πάθη ανθρώπινα, και ζήτημα εκκλησιαστικόν μεταφέρθη εις στάδιον πολι-  
 τικόν, δι' όπερ σφόδρα λυπούμεθα.

Τό συμφέρον της εκκλησίας και της άγιης ήμων θρησκείας έν γίνει άπαιτεί, ώστε τό ζήτημα τούτο να λυθῆ δι' άμοιβαίας άδελφικής συνεννοήσεως κατά τάς αρχάς της ορθοδόξου εκκλησίας. Είναι πλέον καιρός όπως τό ζήτημα τούτο άπαναφερθῆ εις την άληθή όδόν και λύση λύσιν, ίνα παύσωσιν αι βεβήουρχίαι και κατακραυγή, ό έρεθισμός των πνευμάτων έν τῷ λαῷ.

Έχουμεν έν τῷ Ιστορίᾳ άποδείξεις ότι ή μεγάλη εκκλησία προσήνεχθη πάντοτε φρονίμως και συνετῶς προς τους λαούς, όστινες έφωτίσθησαν παρ' αυτής δια της ορθοδόξου χριστιανικής κίστεως, και άλιπίομεν

ότι και ήδη θέλει έκτιμήσει λίαν σπουδαίως την κατά-  
 στασιν των πραγμάτων, και βίδουσα λύσιν δικαίαν εις τό έν λόγῳ ζήτημα θέλει κάμει, ώστε ο βουλγα-  
 ρικός λαός να μείνῃ σταθερός και ακράδαντος εις την άγιαν ήμων θρησκείαν.

Ημείς εκτιμώμεθαν όπως διαφυλάττηται και ή ισχύς της ορθοδόξου εκκλησίας, τοῦθ' έπαιρ γίνεται, άν διατηρηθῆι ή μεταξύ των ορθοδόξων λαών άγάπη και ή ένότης των δογμάτων. Άλλ' όσον άφορῆ τό διοικητικόν μέρος της εκκλησίας, φρονώμεθα ότι τούτο δύναται κατά τάς ανάγκας να άναπτυχθῆ, και δύναται να επιτρέψωσιν εις λαόν, ώστε έκτιμῶμαι να έχῃ άρχιερείς, όστινες ως τέκνα αυτού του λαου ήβαλον διαδόσει ισχυρότερον τον φωτισμὸν έν τῷ ίδίῳ αυτού γλώσσῳ. Η δέ ένότης των δογμάτων θέλει ένόνη πάντοτε πάντας τους ορθοδόξους άρχιερείς προς την μεγάλην εκκλησίαν, τοῦθ' έπαιρ θέλει διατηρῆ τον οικουμενικόν πατριάρχην εις τό ύψος της θέσεως αυτού, ίνα άπεργυκῆ δι' ελης της εκκλησίας κατά τους κανόνες των συνόδων, όστινες προσδιόρισαν τά όρια τῆς άρχῆς του πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως.

Δηλοποιῶν τῷ ύμετέρῳ παναγιότητι την ταπεινήν μου γνώμην περί του ζητήματος, έπαιρ εύρησθήητε δια της άνω βηθείας, έκιστολής ήμων να μοι προ-  
 τείνητε, παρακαλέ ταπεινῶς, τον κύριον ήμων Ιησοῦν Χριστόν όπως χαρίσθῃ εἰρήνην τῷ εκκλησίᾳ αυτού, ίνα οί πιστοί χριστιανοί άναμαρτίως, έν τῷ αἰῶνι των κοσμικῶν ταραχῶν και άναρρασμῶν δύνανται να εὖ-  
 ρωσι σωτηρίαν εις τον Ιερὸν κάλπον της ορθοδόξου εκκλησίας, ήτας όμοίως και δικαίως άγαπή τους τε βουλγαρούς και τους σέρβους, καθῶς και τους γραικοῦς.

Συνιστῶν ήμε τε και τό ποίμνιόν μου εις τάς άγιὰς εύχάς της ύμετέρας παναγιότητος, διαταλῶ μετά βαθυ-  
 τάτου σεβασμού και άφοσίσεως της ύμετέρας παναγιότητος ταπεινός δοῦλος.

Ο άρχιεπίσκοπος Βαλγαραδίου μητροπολίτης της Σερβίας Μιχαήλ.

Τη 10 μαῖου 1869, έν Βαλγαραδίῳ.

52.

ANTISTITUM BULGARORUM LITTERAE AD SINGULAS AΥΤΟΚΕΦΑΛΟΨ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ DATAE  
 1869 februarii 25 martii 9.

*Communis omnium antistitum epistola.*

Μακαριώτατε, θεοτότατε, άγιώτατε και σοφώτατε D ήμων πάτερ και δίσκοτε.  
 † (Όχι μετά κομπορημοσύνης, άλλ' έν εύαγγελική απλότητι και ταπεινῇ τῇ καρδίᾳ έφανιζόμεθα ένώ-  
 πιον της ύμετέρας θεοφωρητου και σεπτοτάτης ήμων μακαριότητος, ως διαπόσης εύχης και θεαρέτους μίαν των έν τῷ οικουμένῳ θεοτιμῆτικῶν αυτοκεφάλων ορθοδόξων του Χριστου εκκλησιῶν, ίνα άνεγγελάμεν αυτή την άληθινήν κατάσταση των εκκλησιαστικῶν πραγμάτων του ορθοδόξου βουλγαρικού έθνους· αυτού του έθνους, έπαιρ από χιλίων δήκου ετών ένστασιό-  
 μενον μετ' ένδομύχου άφροσύσεως την προσήοριαν του θεανθρώπου σωτήρος Χριστου, κατέστη καρπο-

φόρον μέλος της επί γῆς αυτού εκκλησίας. Η εκκλη-  
 σιαστική κατάσταση του έθνους ήμων είναι δεινή και αξιοθάκρυτος· τό δέ κακόν δέν είναι πρόσφατον, αλλά και έκτεντακτηρίδος άτερρονόστορον, δι' οῦ τό έθνος ταρβονίζόμενον δηλητηριάζεται καιρίως κατά τά Ιερῶ-  
 τατα μυστήρια της χριστιανικής κίστεως και της έθνικής συνικθίσεως. Τό δεινόν είναι μέγα· θεαρεία δέ οδωμοῦ! Ναί! τό δεινόν κατέστη τωσούτω άπόρη-  
 του, ώστε εκ παθῶν ποιείται, όμοιοί τῆν τε κίστιν και τῆν άγάπην. Τί δέ και προσεκλελλήομεθα; ή μὲν γλώσσα ήμων βεβήουχεται, ή δέ διάνοια άιγιγῆ, προ-  
 κειμένου να έξελέξωμεν σύστημα δικῶν ένα παρ-  
 φανῆ και παρβλεπτον θρόνον, από του όκοίου επί των

\* E libello cui titulus: "H το βουλγαρικόν ζήτημα άφορῶσα έκιστολή των βουλγαρῶν άρχιερίων προς τάς ορθοδόξους εκκλησίας, μετά των έκιστημένων έγγραφων. Έν Κωνσταντινουπόλει, τόμος της „Μακεδονίας" 1869, in-8°, 45 p. — Huius libelli confutatio graecanica habetur apud B. D. Calliphrona, „Μακεδονισμός ή εκκλησιαστικόν δελτίον. τ. V (Constan-  
 tinopol. 1871), p. 28-44. Quam neglegimus utpote privati hominis footnote.

εὐλαθεῶν χρόνων τοῦ παρελθόντος διακυρούθη τὸ φῶς τοῦ Χριστοῦ ἐπὶ τὸ ἡμέτερον ἔθνος, καὶ παρὰ τοῦ οὐρανοῦ αἱ ἐν τοῖς ἰσχύοις κηροὶ ἐξουθενήθησαν, φεῖ! βουλγαρικαὶ ἐπαρχίαι ἀνεδείχθησαν, καὶ δίκην νεοφύτων ὑψιπέδου καὶ μελισσοῦ δένδρου μεταφυτεύθησαν. Κατανοεῖ ἡ ὑμετέρα θεόσοφος μακαρίτης τοῦ ἀγγεῖματος ἡμῶν τὴν δυσχέρειαν καθότι ἐπιχειροῦντες οἰκτρὰν διαπραγμάσειν τῶν δαινεκαθημάτων καὶ ἡμῶν αὐτῶν καὶ τοῦ ἡμετέρου ἔθνους, θέλομεν παρ' αὐτῆς εἰς τὴν ἀναπόφευκτον ἀνάγκην τοῦ νὰ καθαρῶμεν, καὶ ἀκούω, τῶν ἐν τοῖς ἰσχύοις τούτοις καιροῖς ἀναβάντων τῶν ἀνωτάτων τῆς ὀρθοδόξου τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας ἠρόνων· αὐτὴν τὴν ἠρόνον, ἐν τῷ μὲν κλέος τοῦ μεγάλου Χρυσοστόμου εἰς τὸ διηγεῖσθαι εἰδείξασαν, ἡ δὲ τοῦ χρυσοστόμου τούτου φωτῶνυμος διάδοχος οὐχ ἦτον ἀλάμπρυναι. Ἀλλ' ἀκούομεν τὴν φωνὴν τῆς ἀληθείας ἐπιφθεγγομένην ἡμῶν. — λαλεῖτε! — Ἀκούομεν τὴν φωνὴν τῆς καθόλου ὀρθοδόξου ἐκκλησίας, «ἡς ἡ καρὰ ἔστιν ἡ Χριστός», λέγουσαν. — λαλεῖτε· δι: ἡ λόγος ἐστὶ τῆς ἀληθείας· τὸ δὲ λόγος τυγχάνει τῶν ἀνθρωπίνων παθημάτων τὸ φάρμακον· ὁ λόγος εἶναι ἡ ποδηγέτης τῆς σωτηρίας! — Παιθῆνοι οὖν τῆ τῆς παροτρυντικῆς ταύτης φωνῆς ἐπιτάγματι, αἰσθανόμεθα δι: ἡ γλώσσα ἡμῶν λυεταί· ἀποκτῶμεν δὲ δύναμιν καὶ θάρρος τοῦ νὰ λαλήσωμεν, καὶ λαλήσωμεν ὡς ὑπέρταται τῆς θείας δικαιοσύνης, ὡς ποιμένας λαοῦ δοκίμου ἐν εὐσεβείᾳ, οὐκ ἔτι τὰ τραύματα εἰσὶν ἡμέτερα τραύματα, καὶ αἱ προσκλαύσεις αὐτοῦ κατὰ μίαν ἐκκλησιαστικῆς ἀδικίας εἰσι: προσκλαύσεις ἡμέτεραι. Καὶ ἡμεῖς μὲν λέγομεν, θεὸν ἐπικαλούμενοι ἀρωγόν· γένοιτο δὲ τὸ πανάγιον αὐτοῦ θέλημα.

Ὅτε ἐν τῇ πληρώματι τοῦ χρόνου τὸ φῶς τοῦ θεοῦ λόγος κατηύγατο τῶν πιστῶν τὰς καρδίας, τὰ δὲ ἔθνη, συμμετόχα γινόμενα τῆς ἀναγεννήσεως καὶ σωτηρίας ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ καὶ τῇ ἐπουρανίᾳ αὐτοῦ διδασκαλίᾳ, καθίσταντο τέκνα φωτός· καὶ τῶν τοῦ πνεύματος θεῶν καὶ ὑπαρφυσικῶν θεωρημάτων δοξαίαι, ἐν τοῖς ἀρχαίοις, φαμέν, ἐκαίνους χρόνοις, «ἐν ἀρχῇ», δι: τὸ σημεῖον τοῦ ἐσταυρωμένου σωτήρος ἡμῶν ἐπεφάνη, τῆ κόσμῳ, καὶ ἡ θεία αὐτοῦ διδασκαλία δογματίσασα τὴν ἀγάπην, εἰσέρχεται ὡς ἱεροποιὸν ὕδαρ εἰς τὰς καρδίας τῶν ἔθνων, τὸ μὲν φερόβιον κήρυγμα τῶν ἀποστόλων ἦν ἦδη, ἄγγυς τοῦ διακυρούσαι ἐν τῇ πνευματικῇ αὐτοῦ φρουκτωρῆ καὶ ἐπὶ τῶν αλαβικῶν φύλων, ἄτινα εἰσέτι ὑπὸ τῆς ἀχλύος τῆς ἀγνωσίας ἐδύγγανον ἐπιπροσδοκόμενα· πολλοὶ μὲν τρι αἰῶνες ἔδει νὰ παρέλθωσιν, ἀνεξιχνίαστοι τῆς θείας προνοίας βουλαις, ἄχρις οὐδ' ὁ πολυέριθμος οὗτος ἐν τοῖς ἔθνεσι λαὸς φθάσῃ εἰς κατέστασιν τοῦ νὰ κατανοήσῃ τὰς γραφάς πιστεύσῃ εἰς αὐτά· καὶ ἀναδειχθῆ κήπειρος ἀμπελος ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ.

Τὸ φῶς τοῖνυν τῆς ἀληθείας ἐπιφάσκει τέλος καὶ τοῖς τοῦ ἡμετέρου ἔθνους προγόνοις, καὶ τούτων ἦδη διέσρηξε καὶ διακείδασε τὴν ψυχικὴν σκοτόμαιναν. Δυὰς ἁγίων ἀνδρῶν, ἀόκνην ἐργατῶν τοῦ ἀμπελωνοῦ τοῦ Χριστοῦ, ἀνήγγειλαν αὐτῷ διὰ ζωῆς φωνῆς καὶ γλώσσης τὴν γέννησιν, τὴν οὐράνιον καὶ ἱερογόνον διδασκαλίαν, τὴν σταύρωσιν, τὴν θάνατον καὶ τὴν ἀνάστασιν τοῦ σωτήρος. Ἡ θεασοσία αὕτη εὐσεβῆς Κυρίλλῳ τε καὶ Μεθοδίῳ, ἀπόστολοι καὶ φωστῆρες τοῦ τε βουλγαρικοῦ καὶ τοσοῦτων ἄλλων ἔθνων, πληρῆς τῆς κατὰ Χριστὸν χάριτος καὶ σοφίας, ἐμπεδῶσαντες τὸ ἑαυτῶν θεόσοφον κήρυγμα, παρέδωκαν τῇ ἡμετέρῃ ἔθνεσι τὴν ἁγίαν γραφὴν μεθρημηνημένην εἰς τὴν ἰδίαν αὐτοῦ γλώσσαν. Τὸ οὐρανόστατον τοῦτο ἔργον τῶν ἱσαποστόλων Κυρίλλου καὶ Μεθοδίου ἀπαύσασμα ἐν τοῦ ἀληθινοῦ φωτός «τοῦ φωτίζοντος πάντα ἄνθρωπον ἐρχόμενον εἰς τὸν κόσμον», ἐν βραχεῖ δι: ἀποφαστικῶς κατὰ τὰ μέγιστα καρποφόρον· καθότι οἱ ἐν τῇ ἐπιβόλῃ αὐτῶν γεωργῆματι: ὡς ἐκ λειμώνος εὐανθοῦ ἀναβλαστήσαντες ποιμένας καὶ διδασκαλοὺς ἔλθεται ἐν Χριστῷ ἄνδρες, οἱ ἐπὶ ἀόκνη

φροντίδι ὑπὲρ τῆς τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας περιφανῶς διαπρέφοντες, καὶ τὴν διέδοσαν τῶν φωτῶν μεταδῶ τοῦ νεοφωτιστοῦ τούτου ἔθνους ἀνακτύξαντες λυσιτελιστάτα, εἰς τοσοῦτον ἀρετῆς προήλασαν καὶ ἀγιότητος, ὥστε ἤξιώθησαν ἀνεξαρτήτου θέσεως ἐν τῇ καθόλου ἐκκλησίᾳ ὡς πρὸς τὴν χειραγώγησιν τοῦ λαοῦ τούτου πρὸς τὴν χριστιανικὴν τελειοποίησιν καὶ σωτηρίαν.

Ἡ μία, ἁγία, καθολικὴ καὶ ἀποστολικὴ ὀρθόδοξος ἐκκλησία, ἔχουσα ἀνωτάτην ἀρχηγὴν καὶ καρὰ τὴν θεμελιωτὴν αὐτῆς Ἰησοῦν Χριστόν, ποικιλίνεται καὶ διοικεταί παρὰ πολλῶν ὁρατῶν ἀρχηγῶν, ὑπηρετῶν τοῦ θεοῦ λόγου. Ἀλλ' ἡ ἀμπερος σοφία ἡ ἐπιβόλοσα θαυμασίαν τάξιν καὶ ἁρμονίαν εἰς τὴν ὁλίαν φύσιν, ἐπέβαλεν ἐπὶ μίσημα εἰς τὸ ἐπὶ τῆς οὐμα τοῦ Χριστοῦ, καίτοι διὰ τὰ ἔθνη, ὡς ἐκ τῶν ἀναγκῶν καὶ περιστάσεων, ἡ ἐκκλησία ἐπὶ τῆς γῆς ὑπάρχει διοικητικῶς δι: τρημένη εἰς μερικὰς ἀνεξαρτήτους καὶ αὐτεκεφάλους ποιμένας: ἀλλ' ἡ θαυμασία αὐτῆς ἁρμονία, εἰσέεισε τυγχάνουσα «ἐν τῇ ἐνόητι τοῦ πνεύματος καὶ τῆς συνδέσμῳ τῆς εἰρήνης, κατ' ἀνάγκην, ἐν μέτρῳ ἐνδ: ἐκάστου μέρους τὴν ἀδύνησιν τοῦ σώματος ποιεταί εἰς οἰκοδομὴν αὐτοῦ ἐν ἀγάπῃ». Ἐπειδὴ δὲ ἡ ὁρατὴ διοίκησις τῆς μίαν τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας ὑπὸ μερικῶν διοικήσεων ἐν τῇ ὁγμῳ: τῆς ἐνόητος συμπληροῦται, καὶ ἡ ἀνάδειξις τοῖνυν ἀνεξαρτήτων τινῶν ἔθνικῶν ἡμῶν ἐκκλησιαστικῶν διοικήσεων, καθιερωμένων καὶ ἀνεγνωρισμένων παρὰ τῆς οἰκουμένης ἐκκλησίας, ἀναγκαῖα ἐστὶ συνέπεια τῶν ἀνω βρῆθέντων.

Τοιοῦτοι ἀρα ἦσαν αἱ ἀνεξάρτητοι ἐκκλησίαι τῆς Ἀχρίδος, τῆς Πρεσλάβας, καὶ βραδύτερον τοῦ Τουρνόβου καὶ τοῦ Πεκίου, συστηθεῖσαι ἡ μία μετὰ τὴν ἄλλην πρὸς ἕνα καὶ τὴν αὐτὴν σκοπόν, ἦτοι πρὸς διέδοσιν καὶ σταρέωσιν τῆς χριστιανικῆς πίστεως. Οἱ διακρύστοι ἀδελφοὶ Κυρίλλῳ τε καὶ Μεθοδίῳ τοῦς πρὸ αὐτῶν ἐργάτας τοῦ ἀμπελωνοῦ τοῦ Χριστοῦ πάντας ἐπὶ ζήλῳ εὐαγγελικῶ ὑπερακοντίσαντες, μετὰ μεζόνος τε καρποφορίας καὶ πανταχοῦ τῶν κλιμάτων ἐκαίνων τῇ ἀρότρῳ τοῦ ἐνθῆου κηρύτματος τὴν εὐσεβίαν γεωσπορήσαντες, τὴν τε πνευματικὴν αὐτῶν ἀρούραν τῇ ἰσότητι τῶν αὐταπαρητῶν μόχθων ἐπιπλάως καταρδεύσαντες, ἐκλήροδοτήσαν τὰς ἐκκλησίας ταύτας τὴν ἱερὰν αὐτῶν μνήμην καὶ εὐλαθεῖαν εἰς αἰῶνα τὸν ἅπαντα ἀναφαίρετον· τὴν δὲ πρὸς τὸν χριστιανισμόν χειραγωγὸν ολαβωνικὴν γλώσσαν ἀβ:ιον μάρτυρα ἐγκατίστησαν καὶ ἀκοιμητὸν περὶ αὐτὰς φρουρὸν κατὰ πάσης ἐνδεχομένης ἐξωτερικῆς ἐπηρείας.

Ἀλλὰ ποῦ νῦν αἱ ἀνεξάρτητοι αὗται ἱεραρχίαι καὶ οἱ ἠρόνοι; ποῦ ἡ κήριπυστος ἀρχιεπισκοπὴ Ἀχρίδος, ἦτις ἀπὸ τοῦ ὁ ἦδη, αἰῶνος συστηθεῖσα αὐτοκέφαλος πρὸς δόξαν καὶ φωτισμὸν τῶν ἐν τῇ θέματι ἐκαίνων ὀρθοδόξων ἐπαρχιῶν μετὰ τῶν μέγαν ἐκαίνων ἀποστολικῶν ἀγῶνα τῶν Κυρίλλων καὶ Μεθοδίων παραυτίκα ἀπέβη πρὸς τρυλαυγῆς καὶ μελίρρυτος πηγῆ τῆς ἐν Χριστῷ ἐκπαιδεύσεως τοῦ βουλγαρικοῦ ἔθνους; ποῦ δὲ τὸ πρὸ ἐπτά αἰῶνων ὑπὸ τοῦ ἀγιωτάτου πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Γερμανοῦ διὰ συνοδικοῦ τόμου ἀνακηρυχθῆν πατριαρχεῖον Τουρνόβου, οὐκ ἔτι τὸν ἠρόνον κατηγλάσαν τοσοῦτοι θεοπίστοι ἄνδρες, τῆς εὐσεβείας ζήλωται καὶ δικαιο:; ποῦ δὲ καὶ τοῦ Πεκίου ἡ ἀρχιεπισκοπὴ ἐκαίνη, ἡ ἐπὶ τοσοῦτων αἰῶνων ἐν τῇ Ἄνω Ἰλλυρίᾳ χρηματίσασα φύλαξ καὶ πρόμαχος τῆς ὀρθοδοξίας κατὰ τῶν ἐπιδρομῶν τοῦ πακισμοῦ; Θεο! Σήμερον ἐκλείπεισαι! Τὸ εἰρηκῶνον τῆς ἀδικίας καὶ φιλαρχίας πρὸ πολλοῦ τὰς προνομίας αὐτῶν ἀκαθάρσις: τὰ δὲ ἐνόματα αὐτῶν διαγραφέντα καὶ ἐπὶ αὐτοῦ τοῦ ἱεροῦ τούχους τῆς διαθήκης, «ἦν διέδιντο οἱ πατέρες», ἐξωστρακίσθησαν «ὥστε μὴ ὑπάρχειν αὐτά.» Οἱ δὲ δι:δοχοὶ τοῦ αἰτίου τῆς μεγάλης ταύτης ἀδικίας ἀντι: τοῦ ἐπιχθονοῦ, ἔλασον καὶ ἄνον ἐπὶ τῶν τραυμάτων τῶν ἐπιθανάτων μὲν λογ:ζομένων τούτων ἐκκλησιῶν, ἐπιζωῶν δὲ χάριτι



θεοῦ καὶ ἐν τῇ προσωπῇ παντὸς τοῦ βουλγαρικοῦ ἁγίου πνεύματος ἀπινδαλισμοῦ, οὗτοι, φανερὸν ἀντὶ τοῦτο, φρουρῶνται καὶ κενὰ μαλεῖται" βουλεύματα.

Ἐπιτρέπεται ἄρα ἡμῖν νὰ υποδείξωμεν, ὅτι ἡ ἐκκλησιαστικὴ αὕτη ἀδικία, ἡ συνεκαταχθεὶς τοσαῦτα ὀλίγηρα ἀποτάγματα εἰς τὴν χριστιανικὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ἔθνους, διακρίθη διὰ μῶσον λίαν ἀσυγγνώστων· μόνον δὲ καὶ πραγματικὴν ἀφορμὴν ἔσχε τὸ ἀπειθεῖστον συμφέρον καὶ τὸ φαν κοσμικόν. Ἰδοὺ ἡ κυρία αἰτία τῆς ἀξιοθρηνητοῦ καταστάσεως τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἡμῶν πραγμάτων. Ταῦτα εἰσὶ τὰ ἐκκλησιαστικὰ θεοκαθήματα τοῦ ἡμετέρου ἔθνους! Εἰς τοῦτα ὑφίσταται κυρίως καὶ τὸ προκείμενον βουλγαρικὸν ἕληγμα. Αὕτη ἐστὶν ἡ μεγάλη ἀδικία, ἡ ἐπὶ ἑκατὸν ἔτη ἔτι ὡς ὑπὸ μῶδιον κρυπτομένη καὶ ἐπιλαθάνουσα τὴν καθέλου ἐρθεοδόξον ἐκκλησίαν· ἐκατοστατηρῶσα ἔθνη τὸ βουλγαρικὸν ἔθνος κατὰ τὸν χριστιανικὸν αὐτοῦ βίον καὶ τὰς φηροικευτικὰς προόδους ὡς ἐν παρασῶφ διετίλειον ὑπὸ ποιμαντηρίων ἱεραρχῶν, ὧν ὁ δεσποτισμὸς καὶ ἡ ἰδιοτελεία οὐδὲν ἕρον εἶχον· οὐ ἕνεκα ποικιλιῶν τε καὶ ποικιλιῶν ἐν ἀμοιβαῖς πνευματικῆς ἀπαλλοτριώσεως οἰκτρῶς ἀλλήλους δίκαιον.

Ἐπόμενον ἄρα ἦν οὐ μόνον ἡ χριστιανικὴ ἀνάπτυξις τοῦ ἡμετέρου ἔθνους νὰ κινή τὰ λοιπὰ, ἀλλὰ καὶ πάλαιθεν οὐκ εὐδαίμονα καλαίγηρα τέκνα τῆς ἐρθεοδόξου ν' ἀποσκοποῦσι τὸν μητρικὸν αὐτῆς κόλπον, ἀγὰρ τοῦ πατισμοῦ γέννημα. Τὰ φηροικευτικὰ ταῦτα τῆς ἐρθεοδόξου μάνδρας θράμματα δὲν ἀπεβουκόλησαν ἡ δύναμις τῆς τῶν προσελυτιστῶν πειθοῦς, ἀλλὰ τὸ ἀπηνέες καὶ ἱταμέν τῶν οἰκείων ποιμένων.

Τίτι δὲ τρόπον συνέβη τὸ τοσοῦτον καταστρεπτικὸν διὰ τὸ ἡμέτερον βουλγαρικὸν ἔθνος γεγονός τῆς καταργήσεως καὶ ὑπὸ τὸ οἰκουμινικὸν πατριαρχεῖον ὡς ἀπλῶν αὐτοῦ ἐπαρχῶν ἔκδοσις τῶν προμηθηθεῖσων ἡμετέρων αὐτοκαφάτων ἐκκλησιῶν, καὶ ὅμοια πρὸς ἐπίτευξιν μῶσα μεταβῆεν ὁ πατριάρχης Σαμουήλ μετὰ τῆς παρ' αὐτὸν ἱερᾶς συνόδου, κληροφορεῖται σαφέστατα ἡ ἡμετέρα οὐκ ἐπιτηδία ἡμῶν μακαριότης ἐκ τῆς ὑπὸ ἄρθερον α' ἐπισυντημένου ἰεστικῆς φυλλადίου. Τὰ κατὰ τὰς ἀρχιεπισκοπὰς Ἀχρίδων καὶ Πακίου ἐπιγερομένου, καὶ ἐκ τῆς ὑπὸ ἄρθερον β' ἐπισκοπῆς διαμαρτυρήσεως κατὰ τὸ 1776 φεβρουαρίου 26 γενόμενης πρὸς τὰς ὑποδόξους ἐκκλησίας ὑπὸ τοῦ τότε μητροπολίτου Μυροβουίνου κυροῦ Σάββα κατὰ τῆς ἀντικανονικῆς καταργήσεως τῆς ἀρχιεπισκοπῆς Πακίου καὶ τῆς ἀπηνέες ἐξορίας ἐκτὸς συνάμα κανονικῶν μητροπολιτῶν τοῦ καταργηθέντος τοῦτου θρόνου, τομηθέντων νὰ ὑφώσωσι φωνὴν κατὰ τὸ σφραγισμὸν τούτου.

Ἀλλὰ καὶ πάλιν, τὸ πατριαρχεῖον μὴ οὐδόμενον ἑαυτὸ μέχρι καὶ σήμερον μετὰ στόμφου κηρύττει, ὅτι ἐπαῖθη τῶν διαληφθεισῶν αὐτοκαφάτων ἐκκλησιῶν ἡ καταργήσις ἐγένετο τῇ αἰτίῃ κλήρου τε καὶ λαοῦ (ἐπερ οὐκ ἔχειται ἀληθείας), τούτου ἕνεκα ἐστὶ καὶ νόμιμος. Ἔστω. Ἄφ' οὗ ἵσταν τὸ ἐπιχείρημα τοῦτο, καὶ τοὶ παρεκπεποιημένοι, ἐχρησίμασαν ὡς νόμιμος αἰτία τῆς καταργήσεως, πρὸς τὸ τὸ πατριαρχεῖον δὲν βεβαιεῖται ἐπὶ τῆς αὐτῆς ἀρχῆς, ἐπὶ τῆς αὐτῆς νομίμου βέσεως καὶ σήμερον πρὸς ἀναγνώρισιν τοῦ ἀνεξαρτήτου τῶν καταργηθέντων θρόνων καὶ χειραφετήσιν, ἐν ᾧ ἐπὶ δίκαιον παρὶ τοῦ ἁγίου βουλγαρικοῦ λαοῦ τε καὶ κλήρου μετ' ἀκαμπτῆς ἐπιμονῆς καὶ διακροῦς ἐπιθυμίας ἀπαιτεῖται τοῦτο παρ' αὐτοῦ; πῶς δὲν συνέρχεται ἐν ἑαυτῇ τὸ οἰκουμινικὸν πατριαρχεῖον, οὐδὲ συναποθάνεται τὸ μέγα ἐμάρτυρά, εἰς ὃ ἐξῆσαν οὐχὶ πάντως πνευματικῶν μαθημάτων ἕνεκα, ἀλλὰ χάριν ἰδιοτελείας καὶ φυλετικῆς διακρίσεως, ἃς ἡ ἀδικίας αἰτιάζει τὸ βουλγαρικὸν ἔθνος, τὸ μὴδὲν τῶν ἀλλοτρίων ἀπαιτοῦν ἢ τὸ ἴδιον ἑαυτοῦ ἔθνικὸν ἐκκλησιαστικὸν κτήμα, τὸ ὡς τοιοῦτον ἀναγνωρισθὲν μὲν πρὸ αἰώνων, ἐκαλυφθὲν δὲ ὑπὸ πῶσων τῶν

αὐτοκαφάτων ἐρθεοδόξων ἐκκλησιῶν, ὡς καὶ ὑπ' αὐτῶν τῶν οἰκουμινικῶν συνόδων;

Μετὰ τὴν τοιαύτην καταργήσιν τῶν ἐρημῶν ἀνεξαρτήτων θρόνων, μετὰ τὰς τοιαύτας πῶσεις, καταδύσεις καὶ θεινὰς ὑπεροφίας τῶν μητροπολιτῶν καὶ ἐπισκόπων, κἀρῆντα ὁ πατριάρχης Σαμουήλ ἔγνω δραστήριος βαλεῖν εἰς πρᾶξιν τὰ παραίτητα, ἀποκαθιστῶν ἐπὶ τῶν χηρευουσῶν βουλγαρικῶν ἐπαρχῶν ἀρχιερεῖς γραικούς, μήτε τὴν γλῶσσαν, μήτε τὰ ἔθνη, μήτε τὰς ἀνάγκας εἰδίτας τῶν ἑαυτῶν ποιμένων· τὸ σύστημα δὲ τοῦτο ἐπὶ ἔθνη τε καὶ πνευματικῆς τοῦ ἔθνους βλάβη τὸ οἰκουμινικὸν ἐξεκπολεῖται ἐπὶ ἕνα ἄλλοτρου αἰῶνα μέχρι τῆς ἐμπανίσεως τοῦ βουλγαρικοῦ ἕληγματος.

Τὶ δὲ συνέβη ἐκ τούτου; ὁ βουλγαρικὸς λαὸς οὐδέποτε ἔξωθη ν' ἀκούσῃ ἄλογον θεοῦ καὶ νοθεσίαν κυρίου" ἐκ τοῦ στόματος τῶν ἀρχιερέων του ἐν τῇ ἰδίᾳ διαλέκτῳ. Ἡ μητρικὴ αὐτοῦ γλῶσσα καὶ ἡ ἔθνη φιλολογία παρὰ τῶν πνευματικῶν ποιμένων ἦσαν περιφρονήματα τοσοῦτον, ὥστε ἀπὸ τῶν νῶον τοῦ Ἰησοῦ καὶ ἀπὸ τῶν ἐκπαιδευτηρίων ἐξοβελισθεῖσαι ἢ τε ὀλβανικὴ καὶ ἡ βουλγαρικὴ γλῶσσα, ἀντικατέστησαν διὰ τῆς ἑλληνικῆς, καὶ πρὸ πάντων ἐν ταῖς μεσημβριναῖς βουλγαρικαῖς ἐπαρχίαις, ἕνεκα ἐν ποτὶ τις ἀνεφαίνετο βούλγαρος, κληρικὸς ἢ λαϊκός, πρᾶττων ἢ γράφων ἢ διδάσκων· τι ἐναντίον τῶν ὑπὸ τοῦ Σαμουηλίου συστήματος κανονισθέντων, ὅπως, συνφῶς τῇ μαλινῇ ἀποράνοσι τῆς σκαυερθείσεως ἐνοχλῶ, παρεβίβητο εἰς παρῶν καὶ ἀνεκτεῖστων πολλαίων καταβρομῶν δοκιμασίας. Οὕτως δὲ καὶ ἐκκλησιαστικὰ καὶ σχολικὰ καὶ ἱερὰ μοναστήρια βεθυθῶν καὶ κατ' ὀλίγον μεταποιουόντε εἰς γραικὰς κτήσεις, ἀχρις οὐ καὶ αὐτὴν τὴν ἔθνην ὑπερξῖν τοῦ βουλγαρικοῦ λαοῦ τὸ πατριαρχεῖον μικροῦ δεῖν νὰ διαγραφῆ τῆς ἱστορικῆς ζωῆς, βουλγαροφώνους ἐπιστομίας ἀποκαλοῦν τούτῳ Βουλγάρους.

Τούτων οὕτως ἐχόντων, τὸ βουλγαρικὸν ἔθνος μὴ ἀνεχόμενον ἔθνη τὴν τοιαύτην ἔθνην περιφρόνησιν καὶ συστηματικὴν τῆς γλώσσης καταδίωξιν ἀπὸ τῶν ἐκκλησιῶν, τῶν σχολείων καὶ τῶν λοιπῶν ἱερῶν καθηδριμῶν, ὤφασε τῶς φωνῆν κατὰ τῆς τοιαύτης μαροληπτικῆς καὶ ἰδιοτελοῦς τῶν ἀρχιερέων αὐτοῦ διαγωγῆς· καὶ ἀπὸ τριάνοντά περ ἑτῶν ἤρξατο ν' ἀπαιτῆ παρὰ τῆς μεγάλης τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας ἀρχιερεῖς ὀμογενεῖς καὶ εἰδίτας τὴν βουλγαρικὴν γλῶσσαν· ἀλλ' αὕτη ἀπὸ τῆς οὐκαφεύγουσα, ἀπηνέες ὅτι δὲθῶν — δὲν συμφέροι πολιτικῶς νὰ διορίζωνται βούλγαροι ἀρχιερεῖς ἐν ταῖς βουλγαρικαῖς ἐπαρχίαις, — ἐν ᾧ ἀριστὴ ἀνέφερε πολιτικῶς νὰ διορίζωνται, καὶ ἐγκριθῶσι γραικοὶ ἐν ταῖς γραικαῖς. Κατανοεῖ ἡ ἡμετέρα θεόσορος κορυφή κατὰ πόσον ἡ ἀπόφανσις αὕτη τῆς μεγάλης ἐκκλησίας ἐνοχοποιεῖ ἀπέναντι τῆς σεβαστῆς ἡμῶν κυβερνήσεως οὐ μόνον ἄτομα, ἀλλὰ τὸ ἔθνος ἄλλοτρου.

Ὅθεν ἐπὶ τῇ τοιαύτῃ παρὶ τὸ ἔθνος ἡμῶν ἀστοργίᾳ τῆς μητρῆς ἐκκλησίας ἀδμοῦντας δικαίως, ἀτε δὴ τὴν πρόθεσιν αὐτῆς ἐκ τοῦ σύγγενος διαγνόντες οἱ ἐνταῦθα ὀμογενεῖς Βούλγαροι, συμμοσούμενοι εἰς τριάνοντα παρὶ τοῦ χιλιάδος κατοίκων καὶ παροικῶν, ἐξήγησαν τὴν ἐκκλησιαστικὴν αὐτῆς ἀδικίαν πρὸς ἀνίγαρον ἰδίᾳ ἑαυτῶν δαπάνῃ ἱερᾶς βουλγαρικῆς ἔθνητικῆς ἐκκλησίας πρὸς τὸ ἀποδοθεῖν ἐν αὐτῇ τῶν ἱερῶν ἀκαλοφθῶν ὑπὸ ὀμογενεῶς κλήρου τελετουργουμένων ἐν τῇ καταληκτῇ αὐτοῖς ὀλβανικῇ γλώσσῃ. Ἄλλ' ἡ μεγάλη ἐκκλησία ἀποκροῦσα ἀκαμπτῶς τὴν οὕτω δικαίαν, οὐχ ἕπτες δὲ καὶ ἀναγκάσαν ταύτην πρόθεσιν, κατ' ἀρχῆς ἐπέμεινε μέχρι δυσωρεσκείας καὶ ἀγανακτήσεως· δοχῶτος δὲ, ἀλλοτρίων ἐκκαληφθεισῶν παρεκλήσεων, δικαίων τε καὶ εὐλόγων παρατηρήσεων, μάλισ καὶ μετὰ βίας ἐν ἑαυτῇ τεθέντος δὲ τοῦ θεαλίου λίθου τοῦ νῦν τῷ 1848 σπασθῆναι, συνεισηγήσατο καὶ αὕτη ἐκ συνόδικῆς διαγνώσεως εἰς τὴν καλυδέκανον οἰκοδομὴν τῆς

κεντρικῆς ἐθνικῆς ἡμῶν ταύτης ἐκκλησίας· τὸ δὲ ὄλον Δ και μίγα ποδὸν 5,000: ἦτοι πάντα χιλιάδων γροσίων.

Κατὰ τὴν αὐτὴν περίου ἐποχὴν και διὰ τὰς αὐ- τὰς αἰτίας και ἀνάγκας οἱ ἐν Φιλιππουπόλει ἐργο- ναίς δυσανασχετοῦντες ἐπὶ τῷ ἀποκλεισμῷ τῆς ἐπι- τοκίου βουλγαρικῆς γλώσσης τῶν κοινῶν μετὰ τῶν γραικῶν σχολείων, μόνῃ τῆς ἑλληνικῆς ἐπιτροπικῆς, προέτειναν τῷ τότε μητροπολίτῃ αὐτῶν, νῦν δὲ Σύμ- βουλιος κυρίῳ Χρυσάνθῳ, ὅπως ἐν τοῖς τῆς πόλεως σχολείοις εἰσαχθῆ ἡ σπουδὴ και τῆς βουλγαρικῆς γλώσσης· ἀλλὰ μίτην. Ἡ πανιρότης του ἀπεράνθη ὁριστικῶς, ὅτι — τοιαύτην καινοτομίαν ἀδυνατεῖ ν' ἀπολαμῆσθαι ἐπιτρέπων εἰς τὰ κοινὰ σχολεία τὴν σπουδὴν τῆς βαρβάρου και κακοφάνου σλαβοβουλγαρικῆς γλώσ- σης. — Τὴν αὐτὴν δὲ τοῦ ἀποκλεισμοῦ τῆς σλαβο- νικῆς γλώσσης ἐπιμονὴν εἶδει και διὰ τὰς ἐν τῇ πόλει ἀπὸ κοινῷ μετὰ τῶν Βουλγάρων ἀναγεθείσας ἱερὰς ἐκκλησίας, ἀποφανόμενος ὅτι — αἱ τὲ ἐκκλησίαι και τὰ σχολεία ἅλα τῆς Φιλιππουπόλεως ἀνήκουσι Β τοῖς Γραικοῖς. — Και οὕτως οἱ Βούλγαροι τῆς πό- λεως ταύτης, καίτοι πολυπληθέστεροι τῶν Γραικῶν, ἀποκλεισθέντες τῶν κοινῶν ἐκκλησιῶν τε και σχο- λείων ἐκτὸς μίας ἐκκλησίας, ἦν οὗτοι κατέχουσι, και ἡς ἕνεκα οἱ τῆς Γραικοὶ και ὁ τύπος αὐτῶν τοσοῦτον μέγαν πρότον και κάταγον εἰς τὸ δημόσιον προὔξην- σαν, ἠναγκάσθησαν νὰ οἰκοδομήσωσιν ἰδίους αὐτῶν ἀναλομασὶ νέα και σχολεία και ἐκκλησίας, ἐν ὧ οἱ Γραικοὶ τῆς ἀκαταμάχητῆς προστασίας τῆς μεγάλης ἐκ- κλησίας οὐκαιοκοιοῦνται ἀδίκως πάντε ἐκκλησίας κοι- νῶς και ἄλλα τόσα σχολεία μέχρι τῆς σήμερον ἐπὶ μόνῳ τῷ λόγῳ, ὅτι ἐν αὐτοῖς ἦν ἐν χρήσει ἡ ἑλλη- νικὴ γλώσσα κατ' ἔθος ἑκπαλαί. Τοιαῦτα δὲ πλεῖσθ' ὄσα διαπράττοντο και διαπράττονται ἀνὰ πάσας τὰς βουλγαρικὰς και μικτὰς ἐπαρχίας ἀπὸ τῆς καταργή- σης τῶν αὐτοκεφάλων βουλγαρικῶν ἐκκλησιῶν και ἐνταῦθα ὑπὸ τῶν γραικῶν ἀρχιερέων συνεργούσης ἐπὶ τούτῳ και τῆς μεγάλης ἐκκλησίας, πιστῆς οὐσης ὀπα- 0 δοῦ τοῦ σαμνοῦ ἐκείνου Σαμουηλίου συστήματος.

Ἀπὸ τοῦδε δὲ ἤρξατο και αὐτὴ κικρότερον νὰ συναποθάνηται, ὅτι οἱ ἡμεροὶ ἐκείνοι και εὐκαίθεις Βουλγαροὶ ἀνημονοῦσιν ἤδη ἐπὶ τῇ μεροληπτικῇ ταύτῃ διαγωγῇ αὐτῆς ἀποστέλλουσα ἀρχιερεῖς συστηματικῶς παιθηνίους μὲν αὐτῇ, ἱταμίους δὲ και ἀδυσκίτους πρὸς τὰ αὐτῶν βουλγαρικὰ ποίμνια, ἐπιβαλλομένους ἐξ ἑαυτῶν και δυνατῶν· εἰς οὗ ἡ δυσπρόστα και δυσμέ- νεια μεταξὺ κοιμένων και κοιμαιομένων ἀναπτυσσο- μένη ὀσημάται, ἀκουρῶσθαι εἰς τὸ μὴ παρατρέψῃ ἡ δ' εὐαγγελικὴ ἀγάπη και εἰρήνη ἀπέκτη ἀνεπιστραφετῇ ἀπ' αὐτῶν.

Ἐνθα τῷ 1860 οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν Βουλγάρων δι' ἐγγράφου αὐτῶν ἐκθέσας προέτειναν τῇ ἐν τοῖς πατριαρχείοις συγκροτηθείσῃ τότε ἐθνικῇ συνέλευσει, ὅτι — ἐπειδὴ ἡ μεγάλη ἐκκλησία δὲν ἠδύνησεν νὰ εἰσακούσῃ τὰς ἐπὶ τοσοῦτον ἐτῶν θερμὰς παραλήσεις τῶν Βουλγάρων πρὸς ἐκλογήν και διορισμὸν ἀρχιερέων D βουλγαρικῆς καταγωγῆς και εἰδόντων τὴν γλώσσαν ἐν ταῖς βουλγαρικαῖς ἐπαρχίαις, ἤδη δὲ και ἡ ἐθνικὴ συνέλευσις οὐδ' ὑπ' ὄψιν λαμβάνει τὸ διὰ τὸ ἡμέτερον ἔθνος σπουδαῖον τοῦτο ἀντικείμενον, διὰ τοῦτο πρὸς θεράπειαν τῶν ἐκ τῆς ἐκκλησιαστικῆς διοικήσεως κληγῶν και ἐκρίθωσιν τῶν ἐπὶ τοῦ ἔθνους ἡμῶν ἀδι- κημάτων ἀνακαινιστικῶς κρίνομεν τὰς ὑπὸ τοῦ οἰκου- μενικοῦ πατριαρχείου καταργηθείσας αὐτοκεφάλους ἐκκλησίας τῆς Ἀχρίδος και Τουρνόβου. — Πρὸς ταῦτα τὸ πατριαρχεῖον ἀντιτάξεν αὐτοῖς ὅχι ἐκκλησιαστικούς κανόνας ἀλλὰ βασιλικὰ βεράτια, ἀπέκρουσε τὴν πρό- τασιον τῶν ἀντιπροσώπων. Ἐνταῦθα δὲ και αἱ ἐλπί- δες, ἃς εἶσθε τὸ ἡμέτερον ἔθνος ἔτρεφε κατὰ τῆς θεράπειας τῶν κακῶν και ἐπαναγωγῆς τῆς ἐκκλη- σιαστικῆς εἰρήνης φρούδα· ἀπέκτισαν. Τούτου δ' ἕνεκα και ἀπὸ τοῦδε αἱ βουλγαρικαὶ ἐπαρχίαι ἀπει- ραίσις δι' ἀναπορῶν πρὸς τὴν σαφαστὴν κυβέρνησιν τῆς αὐτοκρατορικῆς αὐτοῦ μεγαλειότητος τοῦ οἰκτοῦ ἡμῶν

ἀναίτου· ἐξήρασαν τὰς ἐκείτων ἀνάγκας, ἀνατιθέμεναι τῇ αὐτοκρατορικῇ εὐδυσίαις τὰ πρὸς ἱκανοποίησιν τῶν ἀλλόγων και ἐνόμων αὐτῶν ἀπαιτήσεων, παραγωρι- ζομένων και ἀποκτιομένων ὑπὸ τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριαρχείου. Ἄλλ' ὄμοι! Ἡ μεγάλη ἐκκλησία ἐπὶ πάσας ἡμῶν ταῖς προσκλήσεις ταύτας οὐ μόνον ἀτακτος και πάντῃ ἀνάληγτος διατέλλεται, ἀλλὰ και πρὸς σφοδρότερον καταδωγμὸν ἐπακοῦδιεται, ὅπως ἐκ πάντος τρόπου ἀποσοβῆσθαι τὰς ἡμετέρας κειώσε- ς, ποιουμένη χρῆσιν, ἐνθα ἦν αὐτῇ δυνατόν, και ἀπη- νῶν μέτρων, ὄλον φυλακίσαν, ἐξορίων και τῶν τού- τοις ὁμοίων.

Ἡ κλημμελὴς αὐτῇ πρόθεσις τοῦ πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως κατ' ὁλοκλήρου ἔθνους, ἡ σκλη- ρότης ἐκείνη, ἡς ἐγίνοντο θύματα ἐκ τῶν ἡμετέρων οὐκ ὀλίγοι, ἐνίπληρος χριστιανικοῦ ζήλου τὰς καρδίας ὁμογενῶν τινῶν ἡμῶν ἀρχιερέων, και ἐνέπνευσεν αὐ- τοῖς θάρρος και ἀταπάρνησιν, ὅπως ἐν περιφρονίῃσι πάσης καταδρομῆς ὕψωσεν φωνὴν κατα τῆς ἀδικίας ταύτης. Τὸ δὲ πατριαρχεῖον εἰς τὸν εὐαγγελικὸν ζῆλον και τὴν ἀταπάρνησιν τῶν ποιμένων τούτων, τῶν ὑπο- δουσαμένων πρὸς τὸν ἱερὸν ἀγῶνα τῆς τοῦ δικαίου δικαιοσύνης, ἀπῆλθον ἐκ νέου διὰ τῆς μίαι. Τῷ ὄντι. Οἱ δύσμοιροι οὗτοι ἀρχιερεῖς, οἱ τομήσαντες ν' ἀποφανθῶσιν ὑπὲρ τοσοῦτον ἑκατομμυρίων λαοῦ, δικτὴν κακούργων ἀπαγνῆτες· ἐκ τῶν πόλκων τῶν ἐκείτων ποιμνίων, ἀπεκίμψθησαν εἰς θεινὴν ἐξορίαν· και οἱ ὑπέμαχοι τῆς δικαιοσύνης ὡς γέρας τῶν ἐκείτων ἀγῶνων ἔσχον, φεθ! τὰς καθαρῶσεσι! Τοιαῦτ, ἡ κατὰ ἀνθρώπον δικαιοσύνη! Ὅποια δὲ αἱ καθαρῶ- σεσι αὐταῖ; τὰ περὶ αὐτῶν ἐγγράφα ἐπισυναίπτονται ὑπ' ἀριθμὸν γ' πρὸς γνῶσιν και τῆς ἡμετέρας θεοσό- φου μακαριότητος. Εἰ και τὰ βίαια ταῦτα μέτρα τῆς ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως κατετάραξαν ἐπὶ μάλ- λον τὸ ἡμέτερον ὀρθόδοξον χριστιανικὸν κλήρωμα, οὐχ ἦτον αὐτῇ κατὰβαλε πῶσαν φροντίδα και προσ- πάθειαν πρὸς ἐξίμωσιν και ἄλλων, δι' ἃν ὑπεξίκασι τὴν μεταξὺ τῶν δύο ὁμοδόξων ἔθνῶν ἀδύλακτον ἐχθραν.

Κατὰ τοῦτον τὸν καιρὸν, ἀνεξιχνίαστοις τοῦ θεοῦ κρῖμασιν, ἐνέστηκεν ἐπὶ τὸν εὐσεβῆ βουλγαρικὸν λαόν ἐπὶ ἐπικίνδυνωδίστους πειρασμούς, ὅπως δοκιμασθῆ «ὡς χρυσὸς ἐν κωνευτήριῳ» ἡ σταθερὰ αὐτοῦ πίστις, και διατρανωθῆ αὐτοῦ ἡ εὐσίμεια. Ἐνθα μὲν ἡ προσόχησις αὐτοῦ κατὰ τε τοῦ πατριάρχου και τῶν ἀνωτέρων αὐτοῦ λειτουργῶν ἕνεκα τῶν ἐκ τῆς φιλο- δοξίας και ἰδιοτελείας παντοῦδων καταπίσεων, ἃς ἐπὶ τῶν βουλγαρικῶν ἐπαρχίαις ματῆροντο καταχρη- στικῶς ἐν τῷ ὀνόματι τῆς πίστεως και τῆς δυνάμει τῶν ἀντικανονικῶς ἐσφατερισμένων ἐκκλησιαστικῶν ἡμῶν προνομίων· ἐνθα δὲ αἱ ἐπίρρολοι πρὸς αὐτὸν εἰσηγήταις τοῦ προσηλυτισμοῦ τῆς δόσεως, προβάλλον- τος τὸ δέλεαρ τῆς οὐνίας ὡς τοῦ μόνου ἰσχυροῦ μέσου πρὸς πραγμάτωσιν τοῦ ἀνεξαρτήτου τῆς βουλγαρικῆς Ἰεραρχίας· ταῦτα διαδοθήσαντα τὰς θρησκευτικὰς πε- ποιθήσεσι ὀρθόδοξων τινῶν Βουλγάρων, ἐναποίησαν ταῖς ψυχαῖς αὐτῶν τηλικαύτην ἀκακῆσιν, ὅστε μαρὶς τις τούτων ἐκ τῶν ἀδοξαστῶρων τῷ πνεύματι ἀπο- κλανηθέντες, εὐρέθησαν οσασηγενομένοι ἐντὸς τῶν ἀπανταχοῦ τῆς Βουλγαρίας ὑποστραφόμενων παπικῶν ἀμφιλήθων, και οὕτω ληληθῶσι· οἱ δύστυχοι ὡς «εἰς ἕλὸν μῦθου ἐνεπέγησαν».

Ἄλλ' ἀπὸ τοῦ βουλγαρικῶν ἔθνους και ἐν ταῖς κρι- σίμοις ταύταις περιστάσεσιν ἀπείδειξεν ἐνόμιον συμ- παντος τοῦ κόσμου τὴν ἀματάθητον αὐτοῦ ἀφοσίωσιν πρὸς τὴν ὀρθόδοξον διδασκαλίαν ἀναφανὴν τῇ θεῖῃ ἀρωγῇ και τούτων τῶν πειρασμῶν ἀνώτερον ἐπὶ τῇ ἀκραδάντῃ πεποιθήσει ἐπιτελέσεως ἐθνικῆς ἐκκλη- σιαστικῆς αὐτονομίας, συνήγορον ἀφειδῆς καιτημίνης αὐτὴν μάλιστα τῶν θεσπεσιῶν κανόνων και τῆς ἐκ- κλησιαστικῆς ἱστορίας τὴν ἱερὰν θέμιδα, ἀπεναντίας ἡ ἐκκλησία Κωνσταντινουπόλεως ἀμαρυνῶσα μὲν ἔλας κατὰ τῶν ἀναρχῶν τοῦ προσηλυτισμοῦ, ἀρνού-

μένη δὲ καὶ πάλιν νὰ συγκρατηθῆ εἰς τὴν ἀναγκασίαν ἂν  
καταστάσαν παραχώρησιν, ἣν οἱ Βούλγαροι ἐμποδίσαντες  
ἐξήγγειλαν, προέβλεπον νὰ περιφρονήσῃ τοὺς δικαίους  
κόπους ἐκκλησίᾳ ἰθύνου.

Πρὸς δ' ἰκανοποιήσῃν ἄρτι τὸν ἀπαιτήσαν τὸ  
ἡμετέρου ἔθνους ἡ μεγάλη ἐκκλησία ἀναγκασθεῖσα  
ἐξέλιξε παραχώρησις τινὰς ἐν πεντακάδεκα ἀρθροῖς  
λίαν παραιομένας, ὡς καὶ ἀνοήτως «παραχωρήσεις  
τοῖς Βουλγάροις». Λέγουσι δὲ κεφαλαίως τὰ ἐν  
λόγῳ ἄρθρα: «Εἰς τὰς καθαρὰς βουλγαρικὰς ἐπαρχίας  
νὰ διορίζωνται βούλγαροι ἀρχιερεῖς, ἡ εἰδοὺς τὴν βουλ-  
γαρικὴν γλῶσσαν καὶ ἐν τῇ περὶ τὸν πατριάρχην ἱερὰ  
συνόδῳ παραχωρεῖται νὰ παρακάνθῃται ὡς συνοδικὰ  
μέλη οὗτοι τῶν βουλγαρικῶν ἐπαρχιῶν μητροπολίται,  
ὡς καὶ μέχρι τοῦδε» (οὐδέποτε ὑπαρξάν). Καὶ τοὶ  
δὲ ἀρνούμενοι ἡ μεγάλη ἐκκλησία τὴν ἱστορικὴν ὑπαρξίαν  
τῆς ἀνεξαρτήτου βουλγαρικῆς ἱεραρχίας, καθ' ἃ δὴ  
διεστίνετο, ἐπ' ἣ οὐδὲ διακρίσιν ποιεῖται μεταξὺ Γραι-  
κῶν καὶ Βουλγάρων, ἀλλ' ἐν τῇ ἀποστάσει τῶν ἐν  
λόγῳ παραχωρήσεων καταδεικνύεται αὐτῇ καθ' ἑαυτῆς  
ἀντιπίπτουσα, καὶ αὐτῇ ἑαυτὴν διορθοῦσα, ἀρδῆτως  
ἀναγνωρίζει ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ Χριστοῦ «ἄρχὴν  
ἐθνικῶν».

Αἱ παραχωρήσεις αὗται οὐδέλως ἰκανοποιῶσαι  
τὰς ἡμετέρας ἀπαιτήσεις τοῦ ἔθνους, ἐπικυρωθεῖσαι  
μὲν τοῖς καὶ ἐν ὑψηλῷ ὅρισμῳ καὶ κοινοποιηθεῖσαι  
καθ' ἀπάσας τὰς βουλγαρικὰς ἐπαρχίας, ἐλύθησαν  
τὰ μέγιστα σύμπαν τὸ ἔθνος, τὸ νηπίου δίκην μυκτηρι-  
ζόμενον, διεκλευαζόμενον καὶ ἀποκυμαζόμενον ὑπὸ  
τῆς μητρὸς αὐτοῦ ἐκκλησίας. Διὲ καὶ ἐκλεξόμενον  
εἰς αἰσθητικὸν ἀντιπροσώπου ἐκ διαφόρων βουλγαρικῶν  
ἐπαρχιῶν, ἀπέστειλαν αὐτοὺς ἐνταῦθα περὶ τὸν μάρ-  
τιον τοῦ 1861 μετὰ πληρεξουσιότητος καὶ ἐγγράφου  
ἐντελής, ὅπως διακριθῶσιν ἐνθα δεῖ, ἐντὸς τοῦ  
νομμοῦ καὶ τοῦ δικαίου, τὰ σφαιροειδέστα ἐκκλη-  
σιαστικὰ ἐθνικὰ αὐτοῦ δικαιώματα: οἷτινες ἐνταῦθα  
ἀλλοτρίως καὶ διὰ τῶν ἀνά χεῖρας αὐτῶν ἐπιστήμων  
ἐγγράφων ἀναγνωρισθέντες ὡς τοιοῦτοι, διαμαρτυρή-  
θησαν πρὸς τὴν ὑψηλὴν πόλιν κατὰ τὸν διαληφ-  
θεῖσαν δεκαπέντε παραχωρήσεων τοῦ πατριαρχείου  
αὐτ' ἐθνικῶν δὲ συντάξαντες ἐκτὼ ἄλλα ἄρθρα βασι-  
ζόμενα κατ' ἀνάγκην, οὐχὶ ἐπὶ τῆς ἀνανεύσεως τῆς  
καταργηθείσης ἱεραρχίας, ἀλλ' ἐπὶ τῆς ἰσότητος, ἀπῆ-  
ρτον δὲ αὐτὸν ὅπως ἐν τε τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς καὶ  
τοῖς ἐθνικαῖς πράγμασι οἱ Βούλγαροι λαμβάνωσι μέρ-  
ος ἐξ Ἰσοῦ μετὰ τῶν Γραικῶν: καὶ ταῦτα ἐπέθεσαν  
τῷ ἁρμοδίῳ ὑπουργῷ διὰ τὰ παραιτήρα. Ἡ δὲ σε-  
βαστὴ ἡμῶν κυβερνήσις λαβούσα ὑπ' ὄψιν ταῦτα,  
εἰδέταξ τὴν συγκρότησιν μικτῆς ἐπιτροπῆς πρὸς ἐξέτα-  
σιν καὶ συζήτησιν τῶν ἐν αὐτοῖς αἰτημάτων. Ἡ διεθνὴς  
λοιπὸν αὐτῇ ἐπιτροπῇ ἐκ Γραικῶν ἐξ καὶ ἰσῶν Βουλ-  
γάρων συγκαμμένη, ἤρξατο τῶν ἐργασιῶν αὐτῆς τὴν  
18 ἰουλίου τοῦ 1862. Μετ' ὧρας δὲ τὰς προσκαθείας  
τῶν βουλγαρικῶν μελῶν, τεινούσας εἰς ἀδελφικὴν τινα  
συνεινότησιν, τὰ γραικικὰ μέλη παντὶ ὁθεὶς προ-  
επάθησαν ν' ἀπορρίψωσι τὰς τούτων προτάσεις καθότι,  
συζητηθέντος τοῦ περὶ ἐκλογῆς πατριάρχου πρώτου  
ἀρθρου, οἱ βούλγαροι ἀντιπρόσωποι οἰκισθεῖσας καὶ  
ἐν πλείραι γνώσει παραχώρησαν τοῖς γραικοῖς πλειονο-  
ψηφίαν ὁλοσχερῶς ἐξασφαλίζουσαν τῇ ἐθνικότητι αὐ-  
τῶν τὴν ἐκλογὴν τοῦ ἀνωτάτου τούτου ἐκκλησιαστι-  
κοῦ προσώπου. Προβάσις δὲ τῆς ἐπιτροπῆς εἰς συζή-  
τησιν καὶ τοῦ περὶ συγκροτήσεως τῆς ἱερᾶς συνόδου  
δευτέρου ἀρθρου, διαλαμβάνοντες οὗτοι τὸ προσωπικὸν  
τῆς ἱερᾶς συνόδου θέλει ἀπαρτίσθαι ἐκ γραικῶν  
μητροπολιτῶν ἐξ καὶ ἐξ βουλγάρων, οἱ γραικοὶ ἀντι-  
πρόσωποι ἀντίστησαν, ἀκαμπτῶς ἐπιμένοντες κατὰ  
τῆς διαστολῆς ἐθνικότητων ἐπὶ τοῦ σχηματισμοῦ αὐ-  
τῆς, καὶ ἀντιπαρεδεχόμενοι τὴν ἐνδομίαν τῶν μητρο-  
πολιτῶν περιοδικῶς πάντων, κατὰ τι νέον συνταγμα-  
τιον, ὅπως διὰ τοῦ μέσου τούτου ἐνυπολαμβάνοντες  
ὡς ἐξασφαλίωσιν εἰς τὸ ἐπιτέλεμα ὑπὲρ τῶν γραικῶν  
προσώπων τῶν ἐπινοουμένων. Τούτου ἕνεκα ἐπειδὴ

οἱ βούλγαροι μητροπολίται, ὡς ἐλιγώτεροι, ἤθελον  
ἐφίστασθαι καταδικασμένοι εἰς παντοεινὴν μειονο-  
ψηφίαν ἐν τῇ ἱερᾷ συνόδῳ, οἱ ὁμογενεῖς ἀντιπρόσωποι  
προλαμβάνοντες τὰς παραιτήρα συνεταίρας ἀπέσπον  
τοῦ νὰ ἐνδύσωσιν εἰς τὴν προφανῆ ταύτην ἐπὶ τοῦ  
ἔθνους αὐτῶν καταδικήν. Ὅθεν μὴ δυναθέντες οἱ  
ἀντιπρόσωποι νὰ συμβιβασθῶσι μετ' ἄλλων ἐπὶ τοῦ  
σπουδαίου τούτου ἀρθρου, ἐκατέρωθεν ἀνετήρησαν  
πρὸς τὸν ἁρμοδίον ὑπουργόν, ἀναθέσαντες κατ' ἰδίαν  
ἐγγρασιὴν ν' ἀποτασίωσι. Τότε ἡ αὐτοῦ ὑψηλότης ὁ  
ἄλλ' ἅσας προσεκάλισεν αὐτοὺς τὴν ἐπιτροπὴν εἰς  
συνεδρίασιν ὑπὸ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ προεδρίαν. Μετὰ  
πολλὰς δὲ καὶ ἐπαναληφθείσας συσκέψεις καὶ συζη-  
τήσας ἡ αὐτοῦ ὑψηλότης ἀπεφάνθη, ὅτι — τὸ ἄρθρον  
τούτου δικαίον εἶναι νὰ λυθῆ ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ κατ'  
ἐθνικότητα πληθυσμοῦ τῶν κατοίκων τῶν ἐπαρχιῶν,  
ἀφ' οἱ γραικοὶ ἀντιπρόσωποι ἐπὶ τοῦ σχηματισμοῦ  
τῆς συνόδου δὲν εἶχονται τὴν βάσιν τῆς ἰσότητος. —  
Καὶ τὴν ἀπόφασιν ταύτην ἐκινουμένην εἰς τὸ πατρι-  
αρχεῖον. Ἄλλ' ἐν τούτοις παραιτεῖται τοῦ ἔθνους ὁ  
πατριάρχης κύρ Ἰωακείμ.

Ἀναλαβὼν δὲ τοὺς οἴακα, τῆς πατριαρχίας ὁ ἀπό  
Ἀμασειᾶς κύρ Σωφρόνιος, τῆ ἀδείᾳ τῆς σεβαστῆς κυ-  
βερνήσεως συνεκάλισεν καὶ αὐτοὺς ἐν τοῖς πατριαρχείοις  
συνέλευσιν ἐκ τε τοῦ ἀνωτέρου κλήρου καὶ ἐξ ἐπιστή-  
μων λαϊκῶν προσώπων πρὸς λύσιν τοῦ ἀνωτέρου περὶ  
συγκροτήσεως τῆς συνόδου ἀρθρου. Ἡ συνέλευσις  
αὕτη, ἐξαιρουμένων τριῶν κληρικῶν καὶ ἐνὸς λαϊκοῦ,  
συνέκειτο ἀποκλειστικῶς ἐκ Γραικῶν. Ἐν δὲ τῇ  
πρώτῃ αὐτῆς συνεδρίᾳ κατὰ τὴν 22 φεβρουαρίου  
τοῦ 1864 ἀντὶ νὰ λείπῃ ὑπ' ὄψιν μόνον τὸ ἐν λόγῳ  
ἄρθρον, ἔθεσαν ἐπὶ τοῦ τάπητος τὰ ἐκτὼ ἄρθρα:  
ἅτινα καὶ συζητήσασα ἐπὶ τίσσασας ἐκκλησίους μῆνας  
μετὰ τὴν ἀποπαράτωσιν τῶν συνεδριάσεων αὐτῆς (καί  
τοῖς ἀποδοκιμαζόμενων τῶν τίσσάρων βουλγάρων ἀντι-  
προσώπων), ἐκινουνοῖσιν εἰς τὴν σεβαστὴν κυβερ-  
νήσιν τὸ τελευταῖον συμπέρασμα τῶν ἑαυτῆς ἐργασιῶν  
διὰ τῶν ἐξῆς λόγων: ὅτι — τὰ προταθέντα ὑπὸ τῶν  
Βουλγάρων ἐκτὼ ἄρθρα μετὰ λύσης εἶσαν ἐμπεριέχοντα  
φυλετικὴν ἀποκλειστικότητα καὶ διακρίσιν ἐθνικότη-  
των, ὅσαρ ἀντίκειται εἰς τὸ πνεῦμα τῆς ἐκκλησίας:  
οὐχ ἦρτον δὲ καὶ ἡ βάσις τῆς ἰσότητος ἐπ' ἣς συνετά-  
γησαν τὰ ἐκτὼ ταῦτα ἄρθρα, ὡς καὶ ὁ ἐν τῇ μικτῇ  
ἐπιτροπῇ περὶ τοῦ πρώτου ἀρθρου γινόμενος συμβι-  
βασμός, εἶσιν ἐπίσης διὰ τὸν αὐτὸν λόγον ἀπαρά-  
δεκτοι ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ. — Καὶ οὕτω τὸ βουλγαρικὸν  
ζήτημα ἔμεινε καὶ πάλιν ἐκκρεμές.

Μετὰ δὲ τινα καιρὸν τινὲς τῶν μάλλον εὐπο-  
λήτων ἐνταῦθα προϋχόντων γραικῶν λαβόντες ὑπ'  
ὄψιν τὴν μεταξὺ Βουλγάρων καὶ πατριαρχείου ἀλγει-  
νὴν διαφορὰν, ἐπαθόμεσαν ν' ἀποκαιραθῶσι συμβι-  
βασμοῦ τινοῦ, καὶ τούτω τῇ ἡμίσει συγκαταθέσαι τοῦ  
πατριαρχεῖου. Εὐτυχῶς ἡ ἀπόπειρα αὕτη ἔσχεν αἰσῶν  
ἐκβασίαν: καὶ συμβιβασμός τις ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἰσο-  
τήτος ἐγένετο δευτέρως ἐκατέρωθεν. Ἐναπελείπετο  
δὲ μόνον ἴνα οἱ ἐπίσημοι γραικοὶ πρόβωτοι, ἐν-  
τός τε γλῶσσαι τῆς εἰρήνης καὶ τῆς ἐρονοίας τῆς  
ἐκκλησίας, κατακαίωσι τὸ πατριαρχεῖον εἰς τούτω,  
ὅπως οὕτως ἡ μεταξὺ τῶν δύο ὁμοδόξων ἔθνων  
διένεξις λάβῃ πέρας. Ἀλλὰ καὶ ὁ συμβιβασμός οὗτος  
ἐναυδάγησεν ἀέναντι τοῦ συνήθους κατὰ ρουθῆμα.  
Τῷ ἐντι. Τὸ πατριαρχεῖον τὴν 22 ἀπριλίου τοῦ 1866  
τῇ ἐπινοήσει τῆς σεβαστῆς κυβερνήσεως συγκαλίσαν καὶ  
αὐτοὺς πολυάριθμον ἐκ κληρικῶν τε καὶ λαϊκῶν γραι-  
κῶν γενικὴν συνέλευσιν, καθυπέβαλεν ὑπ' ὄψιν αὐτῆς  
τὰ τοῦ ἀνωτέρου συμβιβασμοῦ ἄρθρα: ἦτις ἐν τῇ πρώτῃ  
συνεδρίᾳ ἐξελέξατο ἐπιτροπὴν τινα ἐξελεγκτικὴν  
τοῦ ῥηθέντος: συμβιβασμοῦ καὶ γνωμοδοτήσουσαν ἐπ'  
αὐτοῦ. Ἄλλ' ἐν τούτῳ τῷ μεταξὺ παραιτεῖται καὶ ὁ  
πατριάρχης κύρ Σωφρόνιος: διαδέχεται δὲ τούτων ὁ  
τὸ δεύτερον ἦδη πατριαρχεῖον Γρηγόριος ὁ 5'.  
Ὁ νέος πατριάρχης Γρηγόριος: ἐκ προσίμων ἰδεῖς  
προθυμίαν τινα τοῦ νὰ θέσῃ τέραμα εἰς τὸ πολυχρόνιον

τότο ζήτημα. Πάσαι δὲ αἱ προκείμεαι τῆς αὐτοῦ πατριάρχης ἐπεισαν εἰς τὸν σχηματισμὸν ἡμμετέρου τινὸς ἐκκλησιαστικῆς διοικήσεως ὑπὸ τὸ ὄνομα „ἐπαρχία τοῦ βουλγαρικῦ ἔθνους“, συναρτιστίας μὲν ἐκ μόνων τῶν Ἱπαρακίων βουλγαρικῶν ἐπαρχιῶν, περιλαμβανούσης δὲ μολίς τὸ τρίτημόριον τοῦ ἔθλου ἔθνους, καὶ τούτου ἕνεκα ἀνεπαρκῶς τῶν πόθων καὶ τῶν εὐχῶν αὐτοῦ. Τὸ σχέδιον τοίνυν τοῦτο, τὸ ἄλλο ἐν μέρει καὶ ἀνεπαρκῶς τὸ ἡμέτερον ζήτημα, ὡς ἐπισημειώθη, ἐπ' ὠφελείῃ δώδεκα μόνον ἐπαρχιῶν, ἀποκλείων δὲ τὸ ἐπιλοιπὸν μέρος, ἦτοι Βιτώλια, Ἀχρίδα, Σκόπεα, Φιλιππούπολιν κτλ., ἔθεν μάλα τὸ ἄριστον καὶ ἀπεραστάχθαι τὸ ζήτημα τοῦτο, ἔμελλεν ἀφ' ἑαυτοῦ νὰ καταρρεύσῃ.

Τῆς ἀπ' εὐθείας τοίνυν μεταξὺ πατριαρχείου καὶ βουλγαρικῶν συνδικαλαγῆς μετὰ τσοσούτων ἐτῶν παρελεύσιν καὶ τσοσούτων προσπαθειῶν ἐξάντλησιν τῶν ἀδυνατιῶν καταστάσεως, ἢ σερασιῆ κυβερνήσεως τῆς αυτοκρατορικῆς αὐτοῦ μεγαλειότητος τοῦ σουλτάνου ἐκ πατρικῆς πάντως προνοίας ἑρμημένῃ, καὶ ἐμπροσθὸς σπουδαῶς τε καὶ ἐπανεληγμένως ἐν ὑπουργικῇ τῇ συμβουλίῳ συσταθείσα ἐξέδοκεν ἐν τῇ περιουσίᾳ αὐτῆς εὖω σχέδια λύσεως ἐπὶ τοῦ βουλγαρικῦ ζήτηματος. Ἡ δικαία αὕτη καὶ περισκευμένη λύσις τῆς αυτοκρατορικῆς κυβερνήσεως ἐπὶ τοῦ ἡμετέρου ζήτηματος παραχωροῦσα τὴν προεξέτασιν περὶ διοργανώσεως μιᾶς βουλγαρικῆς αυτοδιοικήτου ἐκκλησίας, περιλαμβανούσης ἐν τῇ περιφερείᾳ αὐτῆς ἀπάσας τὰς βουλγαρικὰς ἐπαρχίας, ἔθεσεν ἱκανοποιητικὸν τέμα ἐπὶ τοῦ ζήτηματος τούτου. Ἀλλὰ καὶ αὕτη καὶ μωρικὴ τὸ! Ἄν καὶ ἐπέκτο μωρίστη ἀνάγκη ἀρσῶς παντὸς κωλύματος πρὸς παραδοχὴν φάτερου τῶν μνησθέντων σχεδίων (ὁμοίᾳ ἐκκλησιαστικῇ καταστάσει τῶν βουλγαρικῶν ἐπαρχιῶν διατελεῖ σπαραξικαρίδιος, ὁμοίᾳ δεινομένη!), ὁ πατριάρχης μετὰ τῆς περὶ αὐτὸν ἱεράς συνόδου ἀπέρριψεν ἐντελῶς τὰ εἰρημνὰ σχέδια ὡς „ἀνεκωνονικά, ἀντιφωρακευτικά, ἀντιδόγματικά καὶ ἀνευαγγελικά“.

Ἡμεῖς μόνον ἐν αὐτῇ τῇ συνεδίσει ἡμῶν μετ' ἔθλου τοῦ ἔθνους ὁμοφώνως καὶ ὁμογενῶνως παραδεχθέντες τὰ σχέδια τῆς σερασιῆς κυβερνήσεως (ὡν τὸ πρῶτον προτιμητέον ἐκρίθη), πανηγυρισμὸν τε τὴν ἡμέραν τῆς τούτων κεινοποιήσεως θεωρήσαντες, τῆ τε ἐντόνῃ τῶν ἐπαρχιωτῶν ἡμῶν χριστιανῶν προτροπῇ ἐνισχυθέντες, ἄλλως τε καὶ ἡμεῖς αὐτοὶ λίαν εὐθύμως πρὸς τοῦτο διατιθέμενοι, ἠψάμεθα, τῆ τοῦ θεοῦ χάριτι, τῆς ὁδοῦ, ἐν ὅσῳ ἐνεσσι τάχιστα ἀφίχθωμεν εἰς βασιλεύουσαν πρὸς κοινήν μὲν οὐσκειψιν ἐπὶ τῆς κανονικότητος τῶν μνησθέντων σχεδίων, διοργανώσιν δὲ ἐπὶ τῇ τούτων βάσει τῶν ἡμετέρων ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων. Καὶ δὲ, ἅμα τῇ ἐνταδοθα ἐλεύσει ἡμῶν, χρεῶν ἔγνωμεν τὴν ἀπὸ τῆς ὑπηρεσίας τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριαρχείου δεδικαιολογημένην παραίτησιν ἡμῶν τῇ θεοτάτῃ αὐτοῦ παναγιότῃ ἔγγραφον ἀποστολεῖαι, „κατεγνωκότων κλήρου τε καὶ ἔθνους τὴν D τοῦ πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως ἀδικίαν“ (κωνων ἀποστ. λα') συνάμα δὲ προσαρτηθῆναι τῇ ἀναγεννωμένῃ, θείῃ ἐλπί, ἀρχαίᾳ ἡμῶν ἐθνικῇ καὶ κανονικῇ ἱεραρχίᾳ, ὡς μέλη ταύτης γνήσια καὶ κανονικά, ἀνακεοῦντες αὐτῇ, μετὰ ἐνὸς αἰῶνος διὰ λειμμα καὶ πικρὰν χρεῖαν, τὴν σεράν τῆς παλαι-

φάτου καὶ προνομίων πλοῦτη βριθείσης ἐθνικῆς ἡμῶν βουλγαρικῆς ἐκκλησίας. Τὴν δὲ μνησθεῖσαν ἡμετέραν παραίτησιν ἐπισυνάπτωμεν καὶ τῇ ὑμετέρᾳ εὐσεβέστῃ ἡμῶν μακαριότητι ὑπ' ἀριθμὸν δ', ἕνα ἔση καὶ μελετήσῃ ἐμπροσθὸς τοῖς ἐν αὐτῇ ἡμετέροις λόγοις, καὶ ἐξ αὐτῶν κατανοήσῃ τὴν θέσιν, εἰς ἣν κληρὸς τε καὶ λαὸς περιελθόντες, ἀδυνατοῦσι τοῦ λοιποῦ κατὰ γε καὶ ἐν βήμα νὰ ἐπιδοχωρήσωσιν.

Ἄλλως τε ὑπὸ τῆς ἀρχιερατικῆς ἡμῶν συνεδίσεως χειραγωγούμενοι, οὐ μὴν δ' ἄλλ' ἐμπροσθὸς τε καὶ μετὰ χριστιανικοῦ τοῦ πνεύματος συμβουλευθέντες τοῦς τε κειμένους νόμους καὶ τοῦς θεσπεσίους κανόνας, τοῦς ἐρίζοντας τὴν ὁρατὴν διοργανώσιν τῆς οἰκουμενικῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας, ἐπὶ τοῦ πρῶτου σχεδίου τῆς αυτοκρατορικῆς κυβερνήσεως, εὐρίμεν τοῦτο κατ' εὐσίαν σύμφωνον ταῖς διατυπώσεσι τῆς ὀρθοδόξου ἡμῶν ἐκκλησίας καὶ συνῆδον τοῖς ἡμοῖσι καὶ τοῖς ἱεροῖς κανόσι· τούτου δ' ἕνεκα καὶ πίστις ἀποδοκιμασίας ὑπερκείμενον. Διὸ δὲ διακρίζοντες καὶ πρὸς τὴν ὑμετέραν σεπτοτάτην ἡμῶν κορυφὴν τὴν ἐν τῇ παρόντι ὑπ' ἀριθμὸν ε' ἐπισυνημμένην ἡμετέραν ἀναίρετικὴν ἐν τύποις ἀπάντησιν πρὸς τὴν πατριαρχικὴν ἀνασκευὴν τῶν ἀνω βηθέντων σχεδίων, ἀναγγέλλομεν ἐπι ταύτην καὶ πρὸς τὴν σερασιῆν ἡμῶν κυβερνήσιν προπεδωκαμεν.

Προσέθεμεν δ' ἀδιστακτως, ἐπι ἡ μητέρα ἀμερόληπτος φωνῇ, τῆς καθόλου ὀρθοδόξου ἐκκλησίας τὴν ἀπὸ τσοσούτου χρόνου εἰσῶς τὸ ἡμέτερον ἔθνος καταθλίρουσαν ἀδικίαν διασκευάσει· δίκην ὁμίχλης ἀπέναντι τῶν ἀκτίων τοῦ ἡλίου τῆς τιλαυγούς αὐτῆς δικαιοσύνης. Τὸ δὲ βουλγαρικὸν ἔθνος καὶ ὁ κληρὸς κέληνέτι τῇ στόματι, δοκαρταμυκεῖ καὶ μετ' ἀγαλλιάσεως προσδοκᾷ τὴν ἐπιεσφύλουσιν τῶν ἁγίων εὐχῶν καὶ εὐλογιῶν τῆς καθόλου ὀρθοδόξου ἐκκλησίας ἐν τῇ εὐσίμῃ ἐκείνῃ ἡμέρᾳ τῆς ἐπὶ ἀνακαινίσεως καὶ παλιγγενεσίᾳ ἐπισήμου καθιερώσεως τῆς ἀρχαίας ἐθνικῆς καὶ κανονικῆς ἡμῶν ἐκκλησίας· ἦν, ὡς ἐν ἀραγῇ τῇ πέτρᾳ, τῇ θεμελίῳ τῶν πρεσβυτέρων, τῶν ἀποστόλων, τῶν μαρτύρων καὶ τῶν πνευματεμφορῶν συνόδων ἀκαράντως δεδεμημένην, παρσφτισωμεν, τῇ ἀνωθεν ἀντιλήψει, ἀσπλον καὶ ἀρρυτίδωτον ἐνώπιον θεοῦ καὶ τῆς καθόλου ἐκκλησίας νόμῃν μὲν Χριστοῦ πανάμωμον, ἀδελφῆν δὲ καὶ θυγατέρα τῆς ὀρθοδόξου τῆς καθόλου ὀρθοδόξου ἐκκλησίας παρεμφερῆ, καὶ πανομοιότυπον.

Ἐν τούτοις ἐξαιτούμενοι τὰ μὲν ἔτη τῆς ὑμετέρας σερασιμωτάτης ἡμῶν κορυφῆς ἀνωθεν κλειστα, ὕγι καὶ πανόλβια, τὰ δὲ θεοπροσδέκτους εὐχὰς καὶ εὐλογίας ἀρωγούς καὶ σωτηρίους ἡμῶν τε αὐτοῖς καὶ τῇ φιλοχρίστῃ βουλγαρικῇ λαφ, διατελοθμεν.

Τῆς ὑμετέρας θεοτάτης, ἁγιωτάτης, καὶ σοφωτάτης ἡμῶν μακαριότητος τέκνα ἐν κυρίῳ πισθίνα

- † ὁ Λεφτοῦ Ἰλαρίων.
- † ὁ Φιλίππουπόλεως Πανάρατος.
- † ὁ Φιλίππουπόλεως Παῖτος.
- † ὁ Βιδύνης Ἄνθιμος.
- † ὁ Σοφίας Δωρόθεος.
- † ὁ Μακαριουπόλεως Ἰλαρίων.

Τῆν 25 φεβρουαρίου 1869.

Ἐν Κωνσταντινουπόλει.

b.

*Singularis Paisii Philippopolitani epistola.*

Μακαριώτατε, θεοτάτε καὶ σοφώτατε πάτερ καὶ ἐπίσκοπε.

† ( ) τὴν ἀνὰ χεῖρας τῆς ὑμετέρας θεοστέπτου καὶ θεοσφοῦ μακαριότητος καθυποβάλλων ταυτην τὴν ἐκθεσιν μέλος γνήσιον τυγχάνων καὶ δεδοκιμασμένον τῆς ἀνατολικῆς ὀρθοδόξου τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας, ἥς τὸ γάλα νηπιόθεν ἐκθλάσας, ἐν αὐτῇ τε ἀνδρωθείς, καὶ μικροῦ διὴν ἐγγηράσας, ἀλλ' ἐπ' ἀσχάτων ὑπὸ χειμάρρου ἀνθρωπίνων παθῶν καὶ

διενέσεων παρσφυθείς καὶ ἐν κλυθωνισμοῖσιν τῇ πελάγει καταποντισθείς, καταγεῖω καὶ πρὸς τὴν σὴν μακαριότητα, ἕνα τῆς θεοστέπτου τετρακτύος τῶν ἐν τῇ ἀνατολῇ θεοστέπτων πατριαρχῶν. Καὶ τοῦτο ποῦ ἦδη (ἐν σιωπῇ αὐτὸς ἑμαυτὸν καταδικάσας ἐπὶ ἐννέα ἔλα ἔτη χάριν εἰρηλικῆς ἐπισημώσεως τῶν κατ' ἐμοῦ κακῶς πεπραγμένων), ἐτε ἡ αὐτοῦ θεοστέπτου παναγιότης ὁ οἰκουμενικός πατριάρχης κύριος Γρηγόριος δ' ε' ἐν τῇ πρὸς τὴν καθόλου ὀρθοδόξου

ἐκκλησίαν ἐπιστολῇ κατὰ τοῦ βουλγαρικοῦ ζήτηματος ἠ-  
 ἐγγήματο καὶ διατραγῆδος πικρῆς καὶ τὴν κατ' ἔμ-  
 καθάρειν ὡς κανονικὴν, ἐναντίον καὶ τῆς συναδή-  
 σεως αὐτοῦ (ὡς φαίνεται ἐν τῆς πρακτικῆς τῆς με-  
 γάλτης ἐκκλησίας, καὶ τῶν κρῶς ἐμὲ αὐτὸν ἐκφράσεών  
 του, καταδικάζουσάν τὴν καθάρειν ταύτην ὡς ἕως  
 ἀνικανονικὴν, αὐθαίρετον καὶ βεβιασμένην.

Μακαριώτατε καὶ θεόσοφε πάτερ! Ζητήθει: εἰς  
 ἐπισκοπὴν, καὶ οὐδέποτε ζήτησας, ἐκλήρωθῃν τῆς  
 μητροπόλεως Σμύρνης, τῶν κλεινῶν Βουκόλου καὶ  
 Πολυκάρπου γνήσιος διάδοχος ὑπὸ τῆς τοῦ Χριστοῦ  
 μεγάλης ἐκκλησίας, ἀναγορευθεὶς κανονικῶς μητρο-  
 πολιτῆς Σμύρνης κατὰ τὸ 1863 σωτήριον ἔτος, ἐν  
 μηνὶ φεβρουαρίῳ. Πενταετίαν ὅλην ἐποίησα τὸ  
 ποιμνίόν μου, ἀναίετως τῆς κλήσεώς μου, καὶ οὐδέ-  
 ποτε οὐδέ τις ἐν τῇ δικαιοσύνῃ τούτῃ κατ' ἔμ-  
 ποσον ἐτύγχανον εἰ δέποτε καὶ τῶν ἐπαινῶν τῆς  
 μητρῆς ἐκκλησίας. Κατὰ δὲ τὸ 1867, ἐν μηνὶ ἔκτω-  
 βρίῳ, ἑκκλησιαστικῇ τῇ διαγνώσει καὶ ἀνατορικῇ τῇ  
 εὐμενείᾳ προήχθητι προτιμηθεὶς εἰς τὸν θρόνον τῆς  
 Φιλιππουπόλεως. (Οὐδὲ κατ' ἐπίνοιαν κἀν ἐπιλάθῃ  
 μοι ποτε εἰ μέλλον μοι ἦν προειδρῶσαι τὰ τοῦ βουλ-  
 γαρικοῦ καὶ προστατεύσαι δίκαια καὶ εὐχαί: στοι-  
 χεῖου σαρκικοῦ πνευματικῶς παραφαιμένου: ἀλλὰ ἐν  
 ἐξίστασι ἐπὶ τῇ κλήσει, καὶ θεοῦ ἐκτύχων ἐξέλεον  
 τὴν ἐδωχοντά μοι εἰς ἐκλήρωσιν βουλῶν τῆς θαείας  
 αὐτοῦ προνοίας ἀνεξερωνήτων. Ἀναλατῶν οὖν τὴν  
 μέμνην τοῦ θεοῦ κληρωθῆντός μοι ποιμνίου, κατ-  
 ευσέβην ἀνευδύτως εἰς τὴν ἰθικήν καὶ τὴν κατ' εὐ-  
 σέβειαν πνευματικὴν αὐτοῦ προαγωγὴν, πρὸ πολλοῦ  
 ἔβην, τοῦ χρόνου εὐλαγηθήσοισιν. Ἐν τῇ ἐλιγνείᾳ δὲ  
 ταύτῃ καὶ ὁ τῆς εὐσεβείας προσηλυτισμῶς, ὁ ἐν πλεο-  
 νεσίᾳ ψυχῶν ὀρθοδόξων μὴ κοινωμένων, ὡφείλει νὰ  
 καρποῖται μεγάλα τε καὶ πολλὰ, καὶ ἐν τοῖς προση-  
 λυτικῶς οὕτως εἰπείν τοῦ φημίμου αὐτοῦ ὑπερῆκε, καὶ  
 τὰς παρανομίας ἔκρουε πᾶντοῦ ἡμετέρας, εἰ κἀνὸν  
 μικρὸν τι εἰσέτι καθύπευθον καὶ προσέτιμον  
 πρόσθεν κέρδι, τούναντίον συναϊδῶς τὸν κίνδυνον,  
 καὶ ἀναχωρήσαντες τὸν ὄρακα τῆς πίστεως, καὶ τὴν  
 πανοπλίαν τοῦ ἁγίου πνεύματος, τοῦ θεοῦ βήματι  
 ἀνίστην πρὸς τὴν ἀγῶναι καὶ τῆς ὀρθοδόξου διδασκαλίας  
 ἀποκρούσας τὸν πόλεμον, ἔσωσα τὸ ποιμνίόν μου τῆ  
 βοήθειᾳ τοῦ ὀπίστου, „τοῦ τὰ ἀσθενῆ ἐνισχύοντος  
 καὶ τὰ ἐλλείποντα ἀναπληροῦντος“. Ἀλλὰ πρὸς ἐπι-  
 τυχίαν τοῦ σκοποῦμένου ὡφείλον νὰ προστατεύσω  
 τὴν τάξιν τοῦ λαοῦ εἰς τὴν πνευματικὴν αὐτοῦ ἀνά-  
 πtyξιν καὶ ἰθικήν πρόσθεν. Ὁφείλον ἄρα καθυκί-  
 νῶς νὰ προστατεύσω τὸ δι' οὐ προσγίνονται ταῦτα,  
 ἴτοι: τὸ ὄργανον τῆς διανοίας, τὸν προφορικὸν λόγον,  
 τούτῃ τὴν γλώσσαν, τὴν μητρικὴν τοῦ ποιμνίου  
 μου γλώσσαν, δι' ἧς καὶ μόνῃς ἀλανάστατος καὶ ἀπρο-  
 σκοπῆτος προήγετο εἰς τὴν ἱστορικὴν, τὴν τε ἰθικήν  
 καὶ τὴν ἠθροικατικὴν αὐτοῦ ζῶσιν, εἰς τε τὰ ἴθην, τὰ  
 ἔθιμα καὶ τὰς ἰθικές αὐτοῦ παραδόσεις. Προαγωγὴ  
 τούτων γλώσσης ἐν σχολαίσι καὶ ἡ ἐν τοῖς ναοῖς τοῦ  
 ὀπίστου ὀρθοδόξου κατηχητικῆς διδασκαλίας οὖν τῇ  
 ἀναπτύξει καὶ διασαφηνίσει τῶν ἱεροτελεστειῶν, τοῦτο  
 ἦν τὸ περιπαθῶς τότε ζητούμενον ὑπὸ τοῦ χριστιαν-  
 ικοῦ ὀρθοδόξου βουλγαρικοῦ πληρώματος παρὰ τῆς  
 προϊσταμένης αὐτοῦ πνευματικῆς ἀρχῆς. Εἰς τοῦτο  
 κἀνὸν ἐνέδωκα, καὶ αὐτὸ τοῦτο μοι ἦν τὸ μόνον μέ-  
 λημα καὶ ἡ πρωτίστη τῶν φροντίδων μου, καθὸ ποι-  
 μνός: ἀληθῶς: καὶ πνευματικῶς πατὴρ γνήσιος: καὶ  
 διὰ τοῦ μέσου τούτου ἀπέπτησαν μὲν φροδοί: ἀσασαί  
 αἱ χρυσαὶ ἐλπίδες καὶ προσπέθειαι τοῦ προσηλυτισμοῦ,  
 ὁ δὲ τύπος τῆς δόσεως, προσερχούσης „τῆς Βαλγικῆς  
 ἀνεξαρτησίας“, ἀκαλιπόμενος κατ' ἔμ-  
 ποσον καταφερό-  
 μένος: διεκήρυττε τρανῶς καὶ στενωραίως: „Ἐὶ μὴ  
 ἐκλείψῃ ὁ μητροπολίτης Παῖσιος ἀπὸ τὴν Φιλιππου-  
 πόλει, ἡ ἔνθεσις κινδυνεύει νὰ ναυαγήσῃ ἐν Βουλ-  
 γαρίᾳ.“

ἑκκλησιαστικὴν ἐπισκοπὴν ἐκλήρωσιν τὸ βουλγαρικὸν ζή-  
 τημα καὶ τὰς ἀπαιτήσεις τοῦ βουλγαρικοῦ ἔθνους,  
 συγκαταλειπούμενος εἰς „ἀποκρούσας ἑκκλησιαστικὰς  
 ἔγγυθους: μαλλούση: πνευματικῆς καὶ ἰθικής προόδου  
 ἐν τῇ ὀρθοδόξῃ βαλτιώσεως καὶ ἰθικῆς ἀποκρίσεως“, βαρῶ  
 ἐκ-  
 κλησιαστικὸν φορέον θεωρήσας, καὶ οἰοῦναι καινοτο-  
 μίαν τὰ τοιαῦτα ἐν τῇ τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίᾳ ὑπο-  
 λαβῶν, συμβούλιον ἐποίησα μετὰ καὶ πολλῶν ἄλλων  
 ἐπίεικτον ὁμοφρονούντων, ἐν ᾧ ἀπεφασίσθη, ἡ προθέ-  
 λυμος ἐκρίσεως, καὶ δι' ἐνός καὶ μόνου κτυπήματος  
 ἡ καταστροφή τῶν βουλγαρικῶν ἀπαιτήσεων. Μάρη  
 δὲ κεντρικῶς καὶ πρόσφορα τοῦ τοιοῦτου κτυπήματος:  
 εὐρέθησαν ἡ Κωνσταντινουπόλις καὶ ἡ Φιλιππου-  
 πόλις. Καὶ ἐν μὲν τῇ Κωνσταντινουπόλει νὰ κατα-  
 στραφῶσιν οἱ κατὰ τὸν πατριάρχην Ἰωακείμ πρῶτοι:  
 τῶν βουλγαρικῶν ἀξιώσεων καὶ σηματοφόροι  
 εὐχῆς τῆς πνευματικῆς ταύτης, καὶ ἐκείνων, ἀνταρ-  
 σίας: οἱ ἐκκλησιαστικῶς προστάμενοι τῆς ἐν Παλατῶ-  
 ῖν ἐκκλησίας τοῦ ἁγίου Στεφάνου, ἔτι Μακαριου-  
 πόλεως Ἰλαρίων καὶ ὁ πρῶτος Δυραχίου Ἀδξέντιος:  
 ἐν δὲ τῇ Φιλιππουπόλει ὁ τῆς ἐπαρχίας ταύτης  
 μητροπολίτης Παῖσιος: καὶ ἐπὶ τὰ τρία ταῦτα πτό-  
 ματα, ἀρκετὰ θεωρηθέντα εἰς ἐξέρισον τοῦ λαοῦ  
 ἔθνους, νὰ ταῦτ' ἐκ βουλγαρικῶν ζήτημα.

Παραλείπων τα ἐπὶ τῶν δύο ἄλλων συναδέλφων  
 μου ἀρχιερέων συμπράττα, περιορίζομαι εἰς τὰ ἐπ' ἐμὲ  
 καὶ μόνον. Ὁ πατριάρχης Ἰωακείμ, ὡς ἐν προανα-  
 κρούσῃ τῆς ἐπιθέσεως κατὰ τὸν βουλγαρικῶν ἀξιώ-  
 σεων, προσκαλέσας περὶ αὐτὸν πάντας τοὺς ἐπὶ  
 βουλγαρικῆς ἐπαρχίας ὑπὸ τῶν ποιμνίων αὐτῶν ἐκ-  
 διακρινόμενους ἀρχιερεῖς, ἔδει πάντως καὶ ἐξ ἀνάγκης  
 νὰ προσκαλέσῃ καὶ τὸν ἐκ τοῦ καταδωμένου ἐξαφρο-  
 μένου, μᾶλλον δὲ ἀγαπήμενον καὶ σεβασμένον ὑπὸ  
 τοῦ ποιμνίου αὐτοῦ, τὸν Φιλιππουπόλεως Παῖσιον.  
 ἀπὸ πρῶτον ὁ βήθει: Παῖσιος ἐν ἐπιπέσει νὰ ἐκ-  
 τελέσῃ κατὰ τὸν χριστιανισμὸν τῆς ἐπαρχίας τοῦ πατρι-  
 ἀρχικῆς διαταγῆς: αὐθαίρετος καὶ πτωτακῶς:  
 ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ ἱστορίᾳ. Καὶ διὰ πατριάρχικῆς  
 καὶ συνοδικῆς ἐπιστολῆς, προσκαλέθητι ἀπαξ καὶ μόν-  
 ον οὐχὶ ὡς ὑπόδικος ἢ κατηγορούμενος ἢ ἐνοχῶς  
 ἐπὶ ἐκκλησιαστικῇ τινὶ ἐγκλήματι. ἀλλὰ λόγῳ μόν.  
 „νὰ ἀπέλθῃ ἐκεῖσε διὰ λόγους ἐκκλησιαστικῶς ἀναγκ-  
 αίου“. πρᾶγματι: εἰ, ἢ νὰ συνομογραφῶ μετὰ τῶν  
 λοιπῶν ἐκδιωχθέντων ὑπὸ τῶν ἐπαρχιωτῶν μὴτῶν  
 ἀρχιερέων τὴν ἐκκλησιαστικὴν καταδύξιν τῶν δύο  
 ἄλλων συνάδελφων ἀρχιερέων, σὺν ἅμα δὲ καὶ τὴν κατα-  
 στροφήν τῶν βουλγαρικῶν ἀξιώσεων ὡς ἀντ' ἠθροικου-  
 τικῶν, ἢ, μὴ, συναίνεσας εἰς τοῦτο, νὰ καθαιρεθῶ ὡς  
 ἀπειθεὶς καὶ παρῆκος. Τὴν δ' ἐν λόγῳ προσλητέ-  
 ρισον ἐπιστολὴν συνώδευσεν ἡ αὐτοῦ παναγιότης καὶ  
 μὲ, ἐξωτερικῆν ἑταίρειαν, αἰτίνας μοι ἐνεχειρίσθησαν  
 ἰθίας τοῦ διοικητοῦ Φιλιππουπόλεως χερσὶ πρῶτον  
 φανῆς ἕως: τὸ μίσην τοῦτο ἐν τῇ παρ' ἡμῖν ἐκκλησίᾳ.  
 Ἐπὶ τῇ προσκλήσει ταύτῃ καταρατικῶς ἀπίνυτοσα,  
 ὡς ἔδει πᾶς τις κοίτησαι καὶ τὸν κοινὸν νοῦν εἰσέτι:  
 ἔχων. Καὶ μόλις εἰκοστῇ ἡμερῇ, ἡμέρα μὲν τῆς  
 ἐπιθέσεως τῆς ἐπιστολῆς ταύτης, ἔτι αἰτήνης, ἀναλ-  
 πίτως καὶ ἀπροσδοκῆτως ἔμαθον ἐξ ἐφημερίδων, εἰ:  
 συγκαθέρθη μετὰ τῶν ἄλλων δύο συναδέλφων μου,  
 ἐν Κωνσταντινουπόλει διατρεβέντων.

Κατηγορίας πρὸς καθάρειν μοι ἔφερον ὁ παν-  
 αγιώτατος πατριάρχης Ἰωακείμ καὶ ἡ, κατὰ ἐκείνον  
 σύνοδος τρεῖς ἀνυποστάτους καὶ ἀναποδοκίτους, ὡς  
 ἐφεθῆς φανήσεται.

α'. Ὅτι „συμκατηκολούθησεν τοῖς ἔχουσι τοῦ  
 Μακαριουπόλεως Ἰλαρίωνος καὶ τοῦ πρῶτου Δυρα-  
 χίου Ἀδξέντιου, προθυμοῦμένον τὴν ἀποκατα-  
 στασιν βουλγαρικῆς ἱεραρχίας ἰθικής καὶ ἀνεξαρ-  
 τήτου“.

β'. „Καὶ πρὸς τὸν σκοπὸν τούτων δὲν ἐπέμψα ὡς:  
 καὶ οἱ λοιποὶ μητροπολίται γνήμιον ἐν ψυροδελτίῳ  
 κατὰ ἐκλογῆς τοῦ πατριάρχου Ἰωακείμ κατὰ τὴν  
 ἀναγνώσιν του.“

Τότε δὴ καὶ ὁ νεωστὶ ἀναβῆς ἐπὶ τοῦ οἰκουμεν-  
 ικοῦ θρόνου ἀπὸ Κυρίου Ἰωακείμ ἐπὶ ἀνακλίαν ἕως

γ'. Τρίτην δὲ καὶ τελευταίαν, ἢ κατὰ συνείκειαν Ἀ  
 ἐν ταῖς ἱεραῖς μυσταγωγίαις, ὅπ' ἔπραξ ἑκατομύριας,  
 ἔκαστα τῆς μνημονεύσεως τοῦ κανονικοῦ νόμου  
 τοῦ πατρ. ἀρχεῦ."

Ταύτας καὶ μόνας ἀναφέρει ὁ πατριάρχης Ἰωακείμ  
 μετὰ τῆς συνέδου τοῦ ἐν τῇ καθαιρέσει. Τὰς αὐτὰς  
 ταύτας ἀναμαρτυρεῖ καὶ ὁ πατριάρχης Γρηγόριος μετὰ  
 τῆς περὶ αὐτὸν συνέδου ἀσυνεπῶς τῶν μέχρι χθὲς  
 καὶ πρῶτον ἀρχιερατικῶν τε καὶ πατριαρχικῶν δια-  
 βραβείων τού, τὰς ὁποίας οὔτε τότε, οὔτε μετὰ ταῦτα  
 καὶ μέχρι τοῦδε Ἰωακείμ τε καὶ Γρηγόριος, καίτοι  
 πάντα λίθον κινήσαντες, ἐδυνήθησαν νὰ ἐπιβεβαιώ-  
 σωσιν, ὅπως ὅπως ἀφώσκει μὴν ἐαυτοὺς, ἀποκλύ-  
 νουσιν δὲ καὶ τὴν ὑπ' αὐτῶν τῇ ἐκκλησίᾳ Κωνσταν-  
 τिनουπόλεως προσεβρίθειαν κηλ.δ.α. Καὶ ταῦτα μὴν  
 οἱ βεβηθέντες πατριάρχαι.

Ἐγὼ δὲ ἐξομολογούμενος ἐνώπιον Θεοῦ καὶ τῆς  
 καθ' οὐ ἐκκλησίας τῇ ὑποσχέσει νὰ μὴ ἐξελίξω ἢ  
 εἰκασις κριτικῆς ἐνώπιον τῶν ἀγίων αὐτοῦ ἀγγέλων εἰ  
 ψευδῶσαι, ἐμολογῶ τὴν ἀλήθειαν γυμνῆν καὶ μόνην  
 τὴν ἀλήθειαν. Ἢν δ' εἰ ἔπραξα καὶ ἐνίρηξα μονο-  
 μερῶς καὶ ἰσχύτως τοῦ γενικοῦ ὑπὸ τῆς ἐπράξα  
 ἐν μόνῃ τῇ ἐπαρχίᾳ μου, καὶ διὰ μόνους τοὺς χρι-  
 στιανούς μου, ἂν εἴ τὰ ὑπ' ἐμοῦ πραχθέντα ἐν τῇ  
 εἰσα μου ἐπαρχίᾳ γένοιτο τὴν ταῦτότητα τῶν ἀπαιτή-  
 σεων τοῦ Θεοῦ ἑνούς, τοῦτο καταδεικνύει ὅτι αἱ εὐ-  
 χαί, οἱ πόθοι καὶ αἱ ἐπιθυμίαι ἦσαν καθολικαὶ καὶ  
 ἀναγκαῖαι εἰς ὅλον τὸ ἔθνος, οὔτε παρεσύρθην, ὡς  
 ἐλατίνεται ὁ πατριάρχης Ἰωακείμ, ὑπὸ τῶν δύο  
 ἑλλων συναδελφῶν καθὼς οὐδὲ κἄν ἀπλὴν ἀλληλο-  
 γρασίαν μετ' ἐκείνων εἶχον μέχρι τῆς καθαιρέσεως.  
 Ὁ πατριάρχης Ἰωακείμ προσεκλήθη, καὶ διὰ κατα-  
 σχέσεως τοῦ γραφεῖο μου ν' ἀποδείξῃ τὴν κατηγο-  
 ρίαν, καὶ δὲν ἔδυνήθη. Χάρτι δὲ θεῖα οὐδὲ τὸ προ-  
 σὸν τῆς ἀνικανότητος δύναται νὰ μὴ κατατάξῃ εἰς  
 τὴν ἁρτίαν τῶν παρισίων. Ἢν ἄρα εἰ τι ἔπραξα,  
 τὸ ἔπραξα ἐλευθέρως καὶ ἐξ ὑποκειμένου, οὐχὶ δὲ  
 "παρὰ κούρην τοῖς ἴχνεσι τοῦ Μακαρουπόλεως καὶ  
 πρῶτον Δυραχίου". Ἐπραξα τὸ κατ' ἐμὲ, εἰ τι ἀπῆται  
 τὸ κατ' ἄλλον παντὸς γνησίου ποιμένος, ἐγλαθὲ ἐπρο-  
 στάτευσά ἀνεκδότως τὴν πνευματικὴν ἀνάπτυξιν καὶ  
 ὑψικὴν πρόθεσιν τοῦ ποιμανίου μου, καὶ συναγγέροντα  
 ὑπὲρ τῶν δικαίων αὐτοῦ ἀπαιτήσεων ἀφόως καὶ  
 ἀρραλῶς.

Πρὸς δὲ τὴν δευτέραν κατηγορίαν ἀπολογούμενος,  
 λέγω. Ἄν ἔπραξα τὴν ἐν ψηφοδελτίῳ γνώμη μου  
 περὶ ἐκλογῆς νέου πατριάρχου, ὡς ἐπιγίνομαι, ἀνθρω-  
 πίνου καὶ κανονικοῦ ἐφευρηματός, οὐχὶ δὲ ἐκκλη-  
 σιαστικοῦ κανονικοῦ καθεστῶτος, ἐνδούς εἰς τὴν ὁμό-  
 φωνον αἰτίαν τοῦ ποιμανίου μου, προηγηθείσης μίτησι  
 καὶ ἐν τῇ ἐποουσιῶσαι τοῦτε παραπτώματι τῆς δια-  
 κεισεσεως τῆς ἐκκλησίας, προερωτηθείσης περὶ τοῦ  
 πρακτέου. "Καλῶς ἔπραξεν ἡ ὑμετέρα καταπρόσθη  
 (μοῖ ἔγραψεν ἡ ἐκκλησία) ἐπὶ τῇ δηλοποιήσει ταύτῃ,  
 καὶ ἐπὶ ὑπὸ τῆς ἐποουσιῶσεως, ὅλον τὸ τῆς ἀποστο-  
 λῆς ψηφοδελτίου τῆς πρὸς τὴν ἐκκλησίαν. Ἄς συμ-  
 μεροφθῇ μετὰ τοῦ ποιμανίου τῆς, καὶ ἀμαρμνεῖται."

Ὡς πρὸς δὲ τὴν τρίτην κατηγορίαν, τὴν καὶ τελευ-  
 ταίαν, ἀπαντῶ. Ἐπειδὴ τρεῖς καὶ μόνος μῆνας ἀνεπι-  
 λοχώρησαν ἀπὸ τῆς ἀναγορεύσεως καὶ ἐπιστήμου κοινο-  
 ποιήσεως τῆς ἀποκαταστάσεως τοῦ πατριάρχου Ἰωα-  
 κείμ καὶ τῆς καθαιρέσεως, συνέη ἕνεκα οὐματικῆς  
 μου εὐθενησίας ἐν διαφ. τῇ ἐπιστήμῃ ταύτῃ νὰ μὴ  
 λειτουργήσω τὴν ἐξ ἐλασίφιν μου ταύτην ἀνεκλήρου  
 δύο ἐπισκοπῶν μου, οὐ, πάντοτε εἶχον παρ' ἐμοῖ.  
 Τοῦτο δὲ δύναμαι ν' ἀποδείξω διὰ τῶν χριστιανῶν  
 συμπαθῶν τῆς Φιλίππουπόλεως καὶ διὰ τοῦ ἱεροῦ  
 κλήρου. Πρὸς δὲ ἂν ἐλάμβανεν ἄλλο τὸιοτὸ τῆ  
 κανονικὸν ἐγκλίμα καὶ ἐγένετο τοῦτο γνωστὸν τῇ  
 ἐκκλησίᾳ, εἴδει αὐτὴ, πρὶν τῆς κανονικῆς κινήσεως  
 ἐρωτήσῃ τὸν κατηγορούμενον περὶ τοῦ προσκοπιμένου  
 ἐγκλίματος, νὰ τὸν παραστήσῃ ἐνώπιον αὐτῆς καὶ τὸν  
 νοθεύσῃ ἀκαθ, εἰς καὶ τρεῖς, καὶ τοῦτου ἐκτεμένοντος

ἀκολούθως νὰ τὸν καθαιρέσῃ κανονικῶς. Ἐπὶ ἐκ  
 ἐμοῖ οὐδέως, οὐδ' ἀκαθ συνέη. Διότι δὲν ὑπῆρξε  
 πρᾶγμα τοιοῦτο κανονικὸν ἐγκλίμα, ἀλλ' ἐφευρήθη.

Καὶ αἱ τρεῖς ἄρα, μακαριώτατα πάτερ καὶ πατρί-  
 ἀρχα, κατηγοροῦν ἐν τῇ καθαιρέσει εἰσὶν ἀνικανότητες  
 ἐφευρηματικαί, ἀνακρίβειαι καὶ νὰ ἐπαληθεύωσιν οὐ-  
 δέποτε ἐυθένησαι διότι δὲν ὑπῆρξαν πραγματικῶς.  
 Τὸ δὲ τελευταῖον, τὸ καὶ οὐσιωδέστατον, ἐυκαίβεκα  
 ἀρχιεραῖς συνοδικῶν, α. συνομογραφίαν τῶν καθαι-  
 ρεῶν τῶν τριῶν, μετὰ δέκου δύο μῆνας τῆς ἐκτέ-  
 σεως τῶν καθαιρέσεων εἰς διαπληκτικούς ἐλλήνους  
 μετὰ τοῦ πατριάρχου Ἰωακείμ, συνοδικῶς καὶ ἐπ. τῆ-  
 μως κατ' αὐτοῦ ἀπαρτίανος περὶ τοῦ βουλγαρικοῦ  
 ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας. Τὰς δὲ καθαιρέσεις τῶν δύο πρωταγω-  
 νιστούντων, κατὰ τὸν πατριάρχην, βουλγαρῶν ἀρχιερίων  
 ἐκίρησαν αὐτοὶ οὗτοι πανδύμως, ἀνικανονικῶς, προ-  
 σχεδιασμένας, μετὰ βίλου καὶ ἀπάτης, καὶ βίας, ἐκ-  
 χαλκισθείσας, καὶ ἰδοὺ τῇ ἐν λόγῳ παρακοπῇ, τῆς  
 κατὰ τοῦ πατριάρχου ἐπιστήμου διαμαρτυρήσεως, τῶν  
 δύο καὶ δύο συνοδικῶν ἀρχιερίων, τῶν καὶ συν-  
 υπογραφάντων τὰς καθαιρέσεις:

1. Κατηγορεῖται ὑπὸ τῆς συνέδου ὁ πατριάρχης...  
 ὅτι ἐν ᾧ κατὰ τὴν ἐνοσίαν τοῦ ἀνά χιρῆς τοῦ  
 βραβίου, ὡφείλαν ὡς πρόεδρος, νὰ παρουσιάξῃ τὰς  
 ὑποθέσεις εἰς τὴν συνέδου τῆς συνέδου, ἵνα ἐυθενη-  
 τῶνται διὰ κοινῆς γνώμης, τὰ πάντα προεσχεδιασ-  
 καὶ ἐξετάσει αὐθαίρετως. Ἐκ πολλῶν ἀρκευμένων  
 εἰς τὰ εἴδη. 1) Πῶς ἐγένετο ἡ καθαιρέσις τῶν βουλ-  
 γάρων ἀρχιερίων; Προεσχεδιασθῆ, παρ' αὐτοῦ ἡ κα-  
 θαιρέσις, καὶ ἐν μίᾳ συνεδρίᾳ τῶν συνοδικῶν  
 ἐγένετο μὴν τὰ τρεῖς μηνύματα πρὸς αὐτοὺς κατὰ  
 τοὺς κανόνες τῶν συνέδων, ἐν ἐς ἑμῶς, δύο ἡμῶν,  
 χωρὶς νὰ δοθῇ αὐτοῖς ὁ ὑπ' αὐτῶν πάλιν τῶν συν-  
 οδικῶν καὶ ἄλλων ἀπαιτούμενος κηρῖς; καὶ μῶλα ταῦτα  
 οἱ ἀρχιερεῖς ἐκείνοι πρὶν τῇ διαλυθῆ ἢ συνεδρίᾳ;  
 ἐπιμύνησαν ἐπιστήμως διὰ τῆς ὑψηλῆς πύλης ἐπὶ τῆ-  
 λουσι; παρουσιασθῆ, πρὸς ἀπολογία; ὁ δὲ πατριάρχης  
 ὄχι μόνον δὲν ὑπέκρινεν εἰς τὸ ἐκτελεῖν τοῦτο μέτρον  
 τῆς οὐραστῆς κυρηνήσεως, ἀλλὰ καὶ ἀπάτης τὴν  
 ὑψηλὴν πύλην ἀπαντήσας ψευδῶς καὶ αὐτογνωμόνας;  
 καὶ ἐπὶ τοῦτο ἐγένετο οὕτως οὐδεὶς τῶν συνεδριάζόν-  
 τῶν δύναται ν' ἀρνῆσθαι. Ὁ ταῦτα ὑπογράφαντες  
 συνοδικοὶ ἀρχιερεῖς εἰσὶν οἱ εἴης: Ὁ Ἐπίσκοπος Παύλος,  
 ὁ Ἡρακλείας Παναρέτος, ὁ Νικομηδείας Διονύσιος, ὁ  
 Νικαίας Ἰωαννίκιος, ὁ Φιλίππουπόλεως Παναρέτος,  
 ὁ Προικονήσου Γεδεών, ὁ Ἐπὶ τῆς Διονύσιος, ὁ Κιστεν-  
 τήλου Ἰγνάτιος, ὁ Μεσημῆρας Νικηφόρος, ὁ Ἀρμου-  
 πόλεως Παναγιώτης, ὁ Στραμνίτης Ἰερόθεος, καὶ  
 ὁ Προελάφας Ἀνθίμος.

Λογικὴν ἂν ἡ καθαιρέσις τῶν δύο πρωταγωνιστῶν,  
 κατὰ τὸν πατριάρχην, ἀρχιερίων κρίνηται οὕτως ὑπὸ  
 τῶν δύο καὶ δύο συνοδικῶν ἀρχιερίων, ἢ ἐπὶ αὐτὰς  
 τὰς καθαιρέσεις ἀπακουήσεως καὶ ἐξ ἐκείνων τὴν  
 εὐθύνην, ἐφεκλύουσα πῶλον ἐξεῖ τοῦ κῆρος; Ὁ Φιλίππου-  
 πόλεως Παύλος, ὁ συγκαταστήσας μετὰ τῶν ἀνωτέρω  
 εἴη, ὡς παρακολούθησας τοῖς ἴχνεσιν ἐκείνων, κατὰ  
 τὸν πατριάρχην, ἐν ποῖα μίση ταχυτέταται; Πῶσον  
 βῆρος ἐνοχῆς γέρει ὁ μηδέποτε καταμηνυθείς ἐπὶ  
 τινὶ ἐγκλίματι; ὁ μηδέποτε ἐνοχος ἐν τινὶ παραπτώ-  
 ματι κηρυχθείς, ὁ μὴν ἀλλ' οὐδέποτε ὑπὸ τῆς ἐκ-  
 κλησίας νοθευθείς, οὐδ' ἐκπληκθείς, ἀλλ' οὐδ' ἐπὶ  
 ἀπολογία κατὰ παρασταθείς, οὐδὲ ἀκαθ, οὐδὲ εἰς,  
 οὐδὲ τρεῖς, κατὰ τοὺς ἀποστολικούς καὶ συνοδικούς,  
 νόμους καὶ κανόνες, οὔτε καταδικασθείς, οὔτε το-  
 παραπάν δικασθείς, ἀλλ' ἀκρίτως, ἀνακολογητῶς καὶ  
 ἀπαρυστάτως, ἔλως, κατ' ἀρίστην δὲ μόνον καὶ δι-  
 κασθείς καὶ καταδικασθείς κτίαν ἐνοχῆν, γέρει ἐν  
 ποῖα τῇ τάξει τῶν καταδικῶν ταχθήσεται; Ἡ ὑμε-  
 τέρα θεόσεος καὶ θεόσεπτος κορυφῆ, σὺν τῇ μίᾳ,  
 ἀγία, καθολικῇ καὶ ἀποστολικῇ ἐκκλησίᾳ, ἐν ὀνόματι  
 τοῦ θεμελιώσαντος καὶ πῆξαντος αὐτῆν καὶ τοῦ ταύ-  
 την συνέχοντος παναγίου καὶ τελεταρχικοῦ πνεύματος  
 δικάσωσα, ἄς ἀποφανθῇ κατὰ τοῦ ἐνοχῆ, ἀφοῦ μᾶ-

λιστα ἐντὸς τῶν ῥηθέντων λέξη ἢ ῥητέρα κανό- A  
βριος μακαριότητος τοῦς κανονιστοῦς καὶ θεολογικοῦς  
τούτους λόγους τῶν παρὰ πόδας ἀποσταλιάν τε καὶ  
συνοδικῶν θεσπισμάτων, ὅπως ἔχοντων·

Ἐάν ἁμαρτήσῃ εἰς σὸ ἄδελφός σου, ἔλαγε καὶ  
ἐλεγξον αὐτὸν μεταξὺ σοῦ καὶ αὐτοῦ μόνου· ἂν δὲ  
μὴ ἀκούσῃ, παράλαβε μετὰ σοῦ ἓν ἄλλο, ἢ δύο, ἵνα  
ἐπὶ στόματος δύο μαρτύρων ἢ τριῶν σταθῇ πᾶν  
ῥῆμα. Ἐάν δὲ παρακούσῃ αὐτῶν, εἶπὶ τῇ ἐκκλησίᾳ.  
Ἐάν δὲ καὶ τῆς ἐκκλησίας παρακούσῃ, ἴστω σοὶ  
ὅσπερ ὁ ἔθνικος καὶ ὁ ταλῶνης (Ματθ. 17, 15-18).

Ἄθετος ἔστι· νόμον Μωσῆος χωρεῖ· οἰκτιρῶν ἐπὶ  
ἐμοῖν ἢ τρισὶ μάρτυσιν ἀποθνήσκει (Ἐβρ. 1, 18).

Ἀφρετικὸν ἄνθρωπον μετὰ μίαν καὶ δευτέραν νο-  
θεσίαν παρῆτο (Tit. γ', 11).

Ταῦτα δὲ μετὰ μίαν καὶ δευτέραν καὶ τρίτην παρ-  
κλήσιν τοῦ ἐπισκόπου γενέσθω (Καν. ἀποστ. ε', λα').

Ἐάν δὲ καλούμενος μὴ ὑπακούσῃ, κατέσθω  
καὶ τὸ δεύτερον, ἀποσταλλομένων ἐπ' αὐτὸν δύο ἐπι- B  
σκόπων (Καν. ἀποστ. εδ').

... Καὶ πρῶτον καὶ δεύτερον καὶ τρίτον καλοῦν-  
τοτον καθαιρεῖσθαι (Ἀντιοχ. ε')."

Ταῦτα τὰ ἱερὰ ἀποφθέγματα τῶν θεηγῶρων μα-  
θητῶν καὶ ἀποστόλων τοῦ ὁσίου καὶ τῶν πνευμα-  
τικῶν πατέρων, ἵνα ὁ πατριάρχης Ἰσακίης δὲν  
συνεβουλεύθη, ὁ δὲ πατριάρχης Γρηγόριος ἐν τῇ εὐρυ-  
κλίτῃ αὐτοῦ συνειδήσει ἀσυγγνώστως παρατρέξῃ, τὰς  
ἱερὰς, φημί, ταύτας διατάξεις καὶ τούτων κλίσινα·  
(ἂν ἢ μὴν κυρία ὁδοῖα παραρῶν, τὸ δὲ συμπέρασμα  
μόνον ἐφηρμώσθη ἐπὶ ἀνδρώπου μηδέποτε χωλῶνάντο·  
καὶ τὴν πίστιν, ἀλλὰ διακρατοῦντος τὸ νόμιμον καὶ  
κῆριον κἀλλιον τῶν καθαιρούμενων), ἀφοῦ ἡ ὑμῖτερα  
προσκυνητή μοι μακαριότης λάβη ὑπ' ὄψιν, ὅς ἰσο-  
φανθῇ ἐν ἀγίῳ πνεύματι κατὰ τοῦ ἐνόχου.

Τὴν 25 φεβρουαρίου 1869, ἐν Κωνσταντινουπόλει.

Τῆς ὑμετέρας θεοσιότητος, σοφωτάτης καὶ προσκυ-  
νητῆς μοι μακαριότητος τέκνον ἐν Χριστῷ πατήρηνον  
καὶ δοῦλος

† Ὁ Φιλιππουπόλιος Παῖσιος.

Singularis Hilarionis Macariopolitani epistola.

Μακαριώτατε, θεοτάτε καὶ σοφώτατε πάτερ  
καὶ ἐπίσκοπε!

† Ἐκ τῆς συναποσταλλομένης γενικῆς ἡμῶν ἐπιστο-  
λῆς, κατανοεῖται προσηκόντως ἡ ὑμετέρα θεόσοφος  
μακαριότης τὴν θείαν τοῦ ἡμετέρου βουλγαρικοῦ ζητή-  
ματος· ἀλλ' ἐπιτραπέζω μοι ἵνα κἀγὼ διασαφηνώσω  
φράσεις τινὰς τῆς πρὸς τὰς αὐτοκεφάλους ἐκκλησίας  
ἐγκυκλίου τῆς μεγάλης ἐκκλησίας, δι' ἃν αὕτη προ-  
τίθηται νὰ νομιμοποιήσῃ τὴν ἑκνευθεσίαν κατὰ τὸ  
1861 ὡς νομιμοποίησιν τῆς ἐκκλησιαστικῆς τοῦτο ζήτημα.

Μακαριώτατε ἐπίσκοπε, γεννηθεὶς καὶ ἀνατραφεὶς  
εἰς τὴν ὀρθόδοξον θρησκείαν, τὸν τε μόνον ὑποδύς  
ἦν ἐξ ἀπαλῶν ἐνόχων καὶ εἰς τὸ μέγα τῆς ἱεροσύ- C  
νης ἀξίωμα κατὰ τὰς διατυπώσεις τῆς ἐκκλησίας  
προχειρισθεὶς κοινῇ γνώμῃ τῆς ἱερᾶς συνάξεως τοῦ  
Ἄθω ἐξελέχθη καὶ γενικῶς αὐτῆς ἐπίτροπος ἐν Κων-  
σταντινουπόλει κατὰ τὸ 1852 μᾶλλον 1. Μετελθὼν  
δὲ ὡς „πιστὸς δοῦλος“ τὴν διακονίαν ταύτην ἐπὶ  
πολλὰ ἔτη, ὡς γίνεται ἔθλον ἐκ τῶν ἀνα γειράς μου  
ἐνσφραγιστῶν ἐγγράφων τῆς ἱερᾶς κοινότητος, τῆ 1854  
ἐκτωβρίου προὔχειρθεν καὶ μέγας ἀρχιμανδρίτης τοῦ  
οἰκουμενικοῦ θρόνου παρὰ τοῦ παναγιωτάτου οἰκου-  
μενικοῦ πατριάρχου κυρίου Ἀνθίμου τοῦ ἀπὸ Ἐφέ-  
σου λατῶν καὶ πατριαρχικὸν δίπλωμα μαρτυροῦν τὴν  
κεῖσθαι καὶ τὴν ὑπὲρ τῆς ὀρθοδόξου πίστεως ζῆλόν  
μου". Ἀνακλήθει δὲ ὑπὸ τῆς κοινῆς συνάξεως εἰς  
τὸ ἴδιον εἰμίνα ἀντιπρόσωπος τῆς ἱερᾶς μονῆς τοῦ  
Χιλιαναρίου εἰς τὴν κοινότητα μέχρι τοῦ 1857· ὅποτε  
ἀνιέλθον καὶ πάλιν κατὰ προτροπὴν τῆς ἱερᾶς κοινότη-  
τος τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐπιτροπὴν τοῦ Ἄθω,  
καὶ διετέλεσα ὡς τοιοῦτος μέχρις ἐκτωβρίου 1858, D  
ὅτε ἡ μεγάλη ἐκκλησία εὐδοκίησα προὔχειρθεν  
με χωρεπισκόπον τοῦ ἐν Παλαιᾷ βουλγαρικοῦ ναοῦ  
τοῦ Ἁγίου Στεφάνου.

Ἄλλ' ὅποια ἦτο ἡ κατάστασις τοῦ λαοῦ τούτου  
κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην; Οἱ Βούλγαροι, μακαριώτατε  
ἐπίσκοπε, ἀπὸ τῆς τετάρτης δεκαετηρίδος τοῦ παρόν-  
τος αἰῶνος κατὰ διαφόρους κειροὺς εὐαγγέλιος ἐξέ-  
φραζον τὰ παράπονα τῶν ἐπαρχιῶν, καὶ παρεκίλουν  
θερμῶς καὶ ἰκαταυτικῶς τὴν μεγάλην ἐκκλησίαν, ἵνα  
λαλοῦσα πρόνοιαν μητρικὴν περὶ τῶν θρησκευτικῶν  
αὐτῶν ἀναγκῶν, θεραπείσῃ ταύτας. Καὶ ὅμως ἡ ἐκ-  
κλησία ἰδεώρει τὰ τοιαῦτα παράπονα ὡς μηδὲν, καὶ  
ὠφθαλμῶς τοὺς παρουσιάζοντας αὐτὰ εἰς σκληρῶν κατα-  
δικωμόν. Τούτου ἕνεκα οἱ Βούλγαροι τῶν διαφόρων  
ἐπαρχιῶν συνενωθέντες ὑπὸ τῆς ταυτότητος τῶν καθη-  
μάτων καὶ τῶν εὐχῶν εἰς ἓν, κατίδειξαν εἰς τὴν με-  
γάλην ἐκκλησίαν τὴν ἀνάγκην τοῦ νὰ μὴ ἀποστέλλῃ  
αὐτοὺς ἀρχιερεῖς ἀλλὰ τῆς μητρικῆς αὐτῶν γλώσσας.

τὴν ὅποιαν καὶ μόνον ἐνοουσίαν. Ἄλλ' ἡ ἐκκλησία  
καὶ ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ ἰδεῖς τὴν συνέθη αὐτῆς  
ἐλιγνῶσαν. Ἰδὲν κατὰ τὸ 1857 ἐκ τῶν ἐπιστομ-  
τικῶν βουλγαρικῶν ἐπαρχιῶν προσεβουλεύθησαν ἀντι-  
πρόσωποι, οἵτινες διετύπωσαν ἐν ἀναφορᾷ τὰς αἰτή-  
σεις τοῦ ἔθνους ἀναγγέλλοντες εἰς τὴν μεγάλην ἐκκλη-  
σίαν, διὰ καταπολιορροῦνται ὑπὸ διαφόρων ἐπαρχιῶν.  
Ὅτι αἱ ἐπιτροπὴ αὐτῆς διαδίδουσι φρονήματα πολέμια  
τῇ ὀρθοδόξῃ ἐκκλησίᾳ· ὅτι συνεστήσαντο σχολαί, ἐν  
αἷς παραλαμβάνουσαι τὰ τέκνα τῶν ἰπλουστέρων  
ἀνταίρουσιν εἰς τὴν καρδίαν αὐτῶν ἀλλοτρίαν διδά-  
ματα· ὅτι πολλοὶ τῶν ἱεραποστόλων ἐκαταστάθητε  
ἐπὶ προσλύσιμῳ εἰς τὰ κεντρικώτερα μέρη τῆς Βουλ-  
γαρίας καὶ ἐν αὐτῇ τῇ Κωνσταντινουπόλει μετὰ το-  
σαύτης φανατικῆς θρησκομανίας ἀποκαρῶνται τὴν  
διάδοσιν τῶν ἰδίων αὐτῶν φρονημάτων, ὅσοι καὶ  
ἐφημερίδας εἰς τὴν ἐγγύριον γλώσσαν ἐκδίδουσι καὶ  
εἰ αὐτῶν διασαλεύουσι τὰς θρησκευτικὰς πεποιθήσεις  
τοῦ λαοῦ. Ἐξήτησαν τοίνυν οἱ Βούλγαροι ἵνα τοῦ λοι-  
ποῦ εἰς τὰς βουλγαρικὰς ἐπαρχίας ἀποστέλλωνται  
ἀρχιερεῖς μαρτυροῦντες περὶ τῶν πνευματικῶν τῶν  
τέκνων, οἱ ὅποιοι, ὡς ἐκ τῆς ἀβραμίας τῶν πνευμα-  
τικῶν αὐτῶν ποιμένων, ἦσαν βεβηκομένοι εἰς τὴν  
ἀμάθειαν καὶ τὴν δεισιδαιμονίαν, καὶ τῶν ὁποίων  
πολλοὶ εἶχον ἤδη ὑποστῆ οἰκτρὰν διαδύσιν καὶ  
σχιλον καὶ ἀμφιρρίπαιαν ὡς πρὸς τὰς θρησκευτικὰς  
πεποιθήσεις. Καὶ ὅμως τὰ εὐλακρῆ καὶ πλήρη χρι-  
στιανικὸν ζῆλου παράπονα ταῦτα οὐ μόνον ὑπ' ὄψιν  
δὲν ἐλήθησαν, ἀλλὰ καὶ ἀπερρίφθησαν ὡς ψευδῆ,  
καὶ κακόβουλα. Ἐπὶ τέλος κατὰ τὸ 1859 ἔτος τῆ  
συναντίαι· τῆς σεβαστῆς αὐτοκρατορικῆς κυβερνήσεως  
πρὸς ἐπολέωσιν τῶν κακῶς κειμένων ἐν ταῖς πατρι-  
αρχείαις συνεκροτήθη γενικὴ συνέλευσις ἐκ κληρικῶν  
τε καὶ λαϊκῶν. Τότε δὴ καὶ οἱ Βούλγαροι ἀντιπρό-  
σωποι ἀναθεωρούμενοι ὑπὸ θρησκευτικῶν ἔθνικῶν  
ζήλου προσηκῶσαν τὸ ἐπ' αὐτοὺς νὰ συντελείωσιν  
εἰς τὴν βελτίωσιν τῶν κακῶς κειμένων ἐν ταῖς  
βουλγαρικαῖς ἐπαρχίαις καὶ ἐν ταῖς λοιπαῖς· ἀλλὰ  
καὶ εἰς τὰς τότε προσπαθείας τῶν βουλγάρων ἀντι-  
προσώπων παρεμβλήθησαν μωρία προσκόμματα, ἀπερ-  
ρίφθησαν ἔπειτα αἱ προτάσεις αὐτῶν ἐπὶ διαφόροις  
προφάσεσιν. Ὅθεν οἱ ἀντιπρόσωποι· ὅσοι τῶν ἱβουλ-  
γάρων ἐμίσησαν καθῆκον αὐτῶν νὰ διαμαρτυρηθῶσιν  
ἐναντίον τῶν κανονισμῶν. Τούτ' αὐτὸ ἐπείσθη καὶ  
αἱ βουλγαρικαὶ ἐπαρχίαι, ἀμαλαζοῦσαι ὑπ' ὄψιν τὴν  
τρόπον τῆς συνάξεως τῶν κανονισμῶν τούτων καὶ  
τὴν μὴ ἐκπλήρωσιν τῶν πολυχρονίων αὐτῶν εὐχῶν.  
Τοιαύτη περίου ἦτο ἡ θρησκευτικὴ κατάστασις  
τῆς Βουλγαρίας, καὶ ἐν τοιαύτῃ ἐποχῇ μακαριώτατε  
ἐπίσκοπε, ἀνιέλθον τὴν διεύθυνσιν τοῦ μηροθέντος



βουλγαρικός λαός. Έδει τούτων εὐθὺς ἅμα ἀναλαβὴν ἅμα τὴν βαρβαρὴν ταύτην εὐθὺς ἵνα ἄρ' ἔνδρα μὲν ἀποκαθάρσῃ τὸ πικρὸν νόσος τῆς ἐκκαίμενης ἀγλῆος καὶ συναγάγῃ ἐπιμέλῃς τὰ κληθεμένα ἐν τῶν ἡμετέρων προβάτων "ἐνδυσάμενος τὸν θώρακα τῆς πίστεως καὶ ἀναλαβὴν τὴν πανοπλίαν τοῦ πνεύματος, τὸν θεῖον λόγον" εὐηγγελίζεσθαι ἐν ἐκίστῃ εὐκαιρίᾳ τῆ λαοῦ τῆς θείας δικαιοσύνης τοῦ λόγου, ἀρ' ἑτέρου δὲ ἐπιστήμιους διαμαρτυρήσεις ἔγραψεν κατὰ τὸν ἐκιδδομένων ἐν τῇ πρωτεύουσὶ ἔργων τοῦ παπισμοῦ. Καὶ ἔμωσ' ἐνφ' τὰ ὄργανα ταῦτα στενωπέρας ἐκέρυττον τὸν προσηλυτισμὸν, ἢ μεγάλη ἐκκλησία, καίτοι ἐν γνώσει οὕτω τοῦ ἀπαπειλούτου τοῦς ὁμογενεῖς κινδύνου, οὐδέμιν ἔμωσ' πρόνοιαν ἐλάμβανεν.

Τὴ αὐτὴ ἔτος οἱ κάτοικοι τῆς Πολυανῆς, ἐπισκοπῆς Θεσσαλονίκης, μὴ δυνάμενοι νὰ ὑποφέρωσι τὴν συμπεριφορὰν τοῦ ἀρχιερέως αὐτῶν Μιλετίου καὶ ἐπὶ κολῶν καιρῶν παραπονούμενοι εἰς τὴν μεγάλην ἐκκλησίαν, ἐξαιτούμενοι τε τὴν ἀντικατάστασιν αὐτοῦ δι' ὁμοεθνοῦς ἀρχιερέως, ἀλλὰ μὴ εἰσακουσθέντες ἠσπασθησαν τὴν οὐνίαν, πρὸς στερῆσιν τῆς ὁποιᾶς εἶχε μεταβῆ εἰς τὴν ἐπαρχίαν ταύτην καὶ αὐτὸς ὁ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀρχιερὸς τῶν Λαζαριστῶν ὁ κύριος Βορέ. Τότε δὲ ἡ αὐτοῦ παναγιότης ὁ κύριος Κύριλλος προσκαλεῖται τοὺς ἀντιπροσώπους καὶ προύχοντας τοῦ ἡμετέρου ἔθνους, καὶ πολλὰ περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου συνομιλήσας καὶ ὑποσχθεῖς, ὅτι τοῦ λοιποῦ ἡ ἐκκλησία εὐχαρίστως δὲ προχειρίσῃ βουλγάρους ἀρχιερεῖς διὰ τὰς βουλγαρικὰς ἐπαρχίας, ἐγκρίσει τῆς ἱερᾶς συνόδου καὶ συναίνεσι τοῦ ἁγίου Θεσσαλονίκης ἀπέστειλεν ἡμῖ ἐξαρχικῶς μετὰ συνοδικῶν γραμμάτων ἑκείως πρὸς ταλαιὰν ἀποσῶρησιν τῆς οὐνίας. Τίτι δὲ τρόπον ἐξαπλήρωσα τὴν ἀποστολὴν ταύτην τῆς ἐκκλησίας διακηρύττουσι μεγαλοφώνως αἱ ἀνὰ χεῖρας μου συνοδικαὶ ἐπιστολαί. Εἰ ὦν πρὸς τοὺς ἄλλους ὡς γέρας μοι ἀπονέμει τὴν ἐπίκλησιν "σωτήρος τῶν πεπλανημένων", ὡς καὶ αὐτὸς εἰσὶν ὁ παπικὸς τύπος τῆς πρωτεύουσῃ, ὅστις λάβρος ἐπίσκοπος κατ' ἑαυτὸν ὡς ἀντιμάχου αὐτοῦ. Ἐκανελεύθη δὲ ἐκ τῆς ἐξαρχίας, ἔσπευσα ὅπως κοινοποιήσω εἰς τὴν ἐκκλησίαν πάντα τὰ τεκταινόμενα κατὰ τῆς ὀρθοδόξιας ἐν τῇ Θεσσαλονίκῃ καὶ εἰς τὰ περίεθ' ὡς καὶ ἐν τῇ Κωνσταντινουπόλει.

Μετ' οὐ πολὺ ἀποθνήσκει ὁ μητροπολίτης Περσῶν οἱ δὲ κάτοικοι συντάξαν ἔντονον διὰ πολλῶν χιλιάδων σφραγίδων ἀναφορὰν πρὸς τὴν μεγάλην ἐκκλησίαν καὶ θερμῶς παρεκάλουν αὐτήν, ὅπως ἐνδύσασαι εἰς τὰς θεραπευτικὰς ἀνάγκας αὐτῶν, ἀποστείλῃ αὐτοῖς ἀρχιερεῖα ἑγκρατῆ τῆς γλώσσης καὶ τῶν ἀναγκῶν αὐτῶν, καὶ συνίστησαν αὐτῇ πρὸς τοὺς ἐνταῦθα ἀντιπροσώπους καὶ προύχοντας τῶν Βουλγάρων, εἰπὼς ἅμα λαβόντες ἔσπευσαν ὅπως ὑποστηρίξωσι ταύτην, ἀναμνησκόντες εἰς τὴν αὐτοῦ παναγιότητα τὰς προλαρούσας ὑποσχέσεις περὶ ἀποστολῆς βουλγάρων ἀρχιερέων. Τότε ἐνώπιον μὲν αὐτῶν ἐπανάλαβε τὴν πρόθυμον διαθήσιν τῆς ἐκκλησίας πρὸς ἐκλήρωσιν τῶν εὐχῶν τῶν ἐπαρχιωτῶν· ἀμέσως ὅμως προχειρίσατο ἄνδρα κατὰ τοῦ ὁποίου καὶ ἄλλοτε ἡ ἐπαρχία σὺμπασα εἶχε διαμαρτυρηθῆ εἰς τὴν ἐκκλησίαν. Διὲ οἱ ἀντιπρόσωποι μὴ δυνάμενοι νὰ ὑποφέρωσι τὴν ἀπάτην ταύτην τῆς ἐκκλησίας ἐπαρουσιάσθησαν ἐν σώματι εἰς τὴν αὐτοῦ παναγιότητα, καὶ διὰ μακρῶν ἐξιστορήσαντες τὰ δεινοπαθήματα τῶν χριστιανῶν ἐν ταῖς ἐπαρχίαις, ἐπίστησαν τὴν προσοχὴν τῆς ἐκκλησίας εἰς τὰς ἀπαιτήσεις συνεπείας τοῦ σάλου τούτου. Καὶ ἔμωσ' εἰς ταῦτα πάντα ἤκουσαν ὡς ἀπάντησιν εἰ "ὅταν οἱ Βούλγαροι γίνωσιν οὐνίται, τότε ἡ ἐκκλησία θέλει σκεπθῆ περὶ τοῦ πρακτείου".

Μετὰ τὴν λοιπὴν ταύτην ἀρνήσιν τῆς ἐκκλησίας ὁ ἐν ταῖς ἐπαρχίαις βουλγαρικῆς κλήρος μετὰ τοῦ λαοῦ λαβόντες ὑπ' ἑσῖν καὶ τὸν λαὸν ἀποστολικῶν κανόνων, ὅστις βηθῆ λέγει, "ὅτι δύναται πρεσβύτερος ν' ἀπομακρυνθῆ τοῦ ἰδίου ἐπισκόπου καὶ παύσῃ τὸ

κανονικὸν ὄνομα ἐταν ἰδῆ αὐτὸν ἀδικούντα", διέταξαν τοὺς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀντιπροσώπους αὐτῶν, ὅπως ἀναγγέλωσιν εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ὅτι διακόπτοι τοῦ λοιποῦ πᾶσαν κοινωνίαν μετὰ τοῦ πατριάρχου καὶ τῶν ἀποσταλμένων παρ' αὐτοῦ ἀρχιερέων μέχρις ὅς διορθωθῶσι τὰ κακῶς κείμενα. Ὅθεν οἱ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀντιπρόσωποι μετὰ τῶν προύχτων αὐτῶν ἀμέσως συντάξαν ἐπίσημον διαμαρτυρήσιν κατὰ τῶν διευθυνόντων τὰ ἐκκλησιαστικά, καὶ ἐγγράφως ἀνήγγειλαν εἰς τὴν αὐτοῦ παναγιότητα εἰ: τὴν αὐτοῦ παναγιότητα εἰ: ὅτι ὁ βουλγαρικὸς κλήρος μετὰ τοῦ λαοῦ διακόπτοι: τοῦ λοιποῦ πᾶσαν κοινωνίαν μετὰ τοῦ οἰκουμηνικοῦ θρόνου.

Ἰδὼν οὖν τὴν δυσμένειαν τοῦ ἐνταῦθα βουλγαρικοῦ λαοῦ καὶ τὸν ἀγαίνετον ἐρεθισμὸν τῶν ἱερώ ἐπαρχιῶν ἐναντίον τοῦ πατριαρχεῖου ἔσπευσα καὶ πάλιν νὰ κοινοποιήσω πρὸς τὴν αὐτοῦ παναγιότητα τὸν κίνδυνον, ἐν συντροφαιότην, ὅτι διέτρεχον οἱ Βούλγαροι, περικυκλούμενοι πανταχόθεν ὑπὸ τοῦ ἀμειλίχτου καὶ ἀδυσωπῆτου παπισμοῦ. Μετὰ τοὺς λόγους τούτους ἡ αὐτοῦ παναγιότης καὶ πάλιν ὑποσχθεῖσα ὅτι θέλει λάβῃ πρόνοιαν, οὐδὲν ἔπραξε πρὸς κατεύνασιν τοῦ σάλου τούτου.

Ἐφθάσε δὲ καὶ ἡ ἁγία καὶ κλητὴ καὶ κοσμοσωτήριος ἡμέρα τῆς τοῦ ζωοδότου ἐκ νεφρῶν ἀναστάσεως, καθ' ἣν τῇ κανονικῇ ἀδείᾳ τῆς τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας ἱστάμενος πρὸ τῶν πυλῶν τῆς αἰωνίου τραπέζης ἐτέλλουν τὴν θεῖαν λειτουργίαν· καὶ ἐν τῇ ἐπιέλλων κατὰ τὸ σὺνήθεσ' νὰ φέλω τὴν ψῆμην τοῦ πατριάρχου, συρροῇ ὄχλου ἐπίθημα σιγῆν καὶ εἰς ἡμῖ καὶ εἰς τοὺς ἱεροφύλακας· ἐξήγει δὲ νὰ ἀντικαταστήσῃ τὴν ψῆμην τοῦ οἰκουμηνικοῦ πατριάρχου διὰ τοῦ "πάσης ἐπισκοπῆς ὀρθοδόξων". Ἐκῶν δὲ ἔκων ἐν ἔθωκα εἰς τὴν κατὰ τὸν ἐπιμνηθὸν τῶν λαοῦ καὶ ἐτέλλεσα μὲν μετὰ μεγίστης ταραχῆς τὴν θεῖαν λειτουργίαν ἀναμνησκόμενος τὰς ἀπαιτήσεις συνεπείας, δὲν ὄκνησα δὲ νὰ κοινοποιήσω τὰ εἰκότα εἰς τὴν αὐτοῦ παναγιότητα· ὅστις μὴδὲν θετικῶν ἀπάντησας εἰς ταῦτα, μοι συμβούλευσε νὰ ἐπαναφέρω ἐκ νέου τὸ ὄνομα εἰς τὴν θεῖαν λειτουργίαν· ἀλλὰ καὶ πάλιν δὲν ἠδυνήθη νὰ ἐκλήρωσῃ τὴν διαταγὴν ταύτην καλούμενος ὑπὸ τοῦ λαοῦ. Κατὰ δὲ τὴν 13 ἀπριλίου προσκλήθει ἐπὶ παρουσίᾳ τῆς ἱερᾶς συνόδου, ἐξιστόρησα εὐλαχρῶς τὰς παροτρυνούσας τοὺς ἀπανταχοῦ Βουλγάρους εἰς τόσῃ σκληρὰν περιστάσιν αἰτίας, καὶ κατέδειξα ὅτι ἡ ἐκκλησία δὲν πρέπει νὰ ἐπιβάλῃ τὸ βαρὺ τοῦτο φορτίον εἰς ἡμῖ, ἀλλ' ἀποστείλασα καὶ ἄλλους ἐκ τῶν συνοδικῶν ἀρχιερέων, ἃ προλάβῃ τὸν ἀπαπειλούμενον κίνδυνον.

Μετὰ τὰς πρὸς τὴν ἱερὰν σύνοδον διακινούσας ταύτας εὐρισκόμενος μεταξὺ σφύρας καὶ ἀμωσῶς, μεταξὺ λαοῦ δυσμενῶς διακειμένου ἐνταῦθα τε καὶ ἐν ταῖς ἐπαρχίαις κατὰ τῶν διεπόντων τὰ ἐκκλησιαστικά καὶ τῆς φαινομένης εὐθύνης τῶν ἱερῶν κανόνων τῆς πατριαρχίας, καὶ ἐκ τοῦ σύναγγος γινώσκων τὰ ὅσα αἱ θεραπευτικαὶ ἐκτερεῖται διεκέρυζαν διὰ τοῦ ἐγγυρῶν δημοσίου βουλγαρο-παπικῶ τύπου περὶ τῆς ἐξαπλώσεως τοῦ προσηλυτισμοῦ, προτίμησα νὰ προστατεύσω τὰς αἰτήσεις τοῦ λαοῦ ἐπ' ἑλίπει. ὅτι διατηρῶν τὸν λαὸν ἐν τῇ ὀρθοδόξῃ, δὲ δυνήθῃ νὰ ἐπαναφέρω καὶ τὴν πόθρομένην γαλήνην εἰς τὸν ὀρίζοντα τῆς ἐκκλησίας καὶ τὴν μεταξὺ τῶν διχονοούντων ἑμοδῆσων λαῶν εἰρήνην καὶ ἀγάπην. Ἀλλ' ὁ καιρὸς παρήγγετο, ἢ δὲ ἐκκλησία μὲντὶ νὰ ἱκανοποιήσῃ τὰς νομίμους αἰτήσεις τοῦ λαοῦ συγκεντρύνουσα αὐτὸν περὶ αὐτήν, πατριαρχεῦστος τοῦ κυρίου Ἰωακείμ. διήγγερε τοιοῦτον φρικτὸν διωγμὸν ἐν τῇ πρωτεύουσῃ καὶ ἐν ταῖς ἐπαρχίαις· κατὰ τε τοῦ κλήρου καὶ τοῦ λαοῦ, ὥστε καὶ ἔκωντες κατὰ δεκάμηνον τινὲς ἐξωλοσθῆσαν εἰς τὸ (ὡς μὴ ὀφείλει) ὀλοσθῆμα τῆς οὐνίας, ἤτις πρὸ πολλοῦ ἐτεκταίνετο πονηρὰ ἐναντίον οὐ μόνον τῶν Βουλγάρων, ἀλλὰ καὶ σὺμπαντος τοῦ ὀρθοδόξου κληρέματος.



Ἐν τούτοις ἡ ἐκκλησία, οὐκ οὐδα μίαν ἐνεκεν, οὐδὲ μίαν πρόνοιαν ἔλαβεν ὑπὲρ τῶν οὕτως ἀποβουκολιζομένων ἑρθεοδόξων αὐτῆς τέκνων. Οἱ δὲ νουνεχότατοι τῶν Βουλγάρων τῆ ἡμετέρας ἀρχιερατικῆς προτροπῆς καὶ παραίνεσι: ἐκ συμφέροντος ἐδημοσίωσαν ἐπιστομὴς διὰ τοῦ ἐγκυρίου τύπου διαμαρτυρήσεις, καταδείξαντες τὸν κίνδυνον εἰς ὃν ἐπέκειον οἱ ἀπατηθέντες. Ἀλλ' ἡ αὐτοῦ παναγιότης ὁ κύριος Ἰωακείμ ἀντὶ τῆς ἀλάφης πρόνοιαν, τίνι τρόπῳ προφύλακτος καὶ ἐκρίθη ἡ οὐσία, συνεκάλεσε σύνοδον μεγάλην, ἐν ἧ ἀπαράσιτος τὴν καταστροφὴν τῶν κερμάων τῆς ἑρθεοδόξου πίστεως. Καὶ ἐγὼ μὲν προσεκάθησα καὶ διὰ λόγου καὶ δι' ἔργου καὶ κηρύττων καὶ γράψων καὶ νοθεύων καὶ παραίνων καὶ ἰδίᾳ καὶ δημοσίως, ὅπως ἐπαναφέρω τοὺς πεπλανημένους εἰς τὸν κάλιον τῆς ἑρθεοδόξου ἐκκλησίας, εἰς ἕκαστον ἐπέτυχον τῆς θεῆς ἀρωγῆς. Πρὸς ἀμοιβὴν δὲ εἰς τὸν ἐνθαρμον τούτον ἔγλιόν μου καταδικάσθη ὑπὸ τοῦ πατριάρχου Ἰωακείμ εἰ: καθαιρέσιν.

Ὅτι δὲ ἡ ἐπιπεχθεῖσα παρὰ τῆς αὐτοῦ παναγιότητος τοῦ πατριάρχου Ἰωακείμ καταδικη ἐναντίον ἡμοῦ δὲν ἔχει τὴν ἀπαιτούμενην κανονικότητα, καὶ εἰ: ἐγένετο διὰ μίσην παρανόμων καὶ αὐθαϊρέτων, τούτοις ἀποδεικνύεται ἐκ τῆς ἀκολούθου διαμαρτυρήσεως τῶν δώδεκα σεβασμιωτάτων συνοδικῶν, οἵτινες ἀπεφάνθησαν ἐναντίον αὐτῆς, καταδείξαντες καὶ εἰς τὴν ὕψηλὴν κύλην καὶ εἰς τὸ δημοσίον τὸν βίαιον τρόπον τῆς συντάξεως αὐτῆς, καὶ ἀκολούθως τὸ ἀκυρον.

Ἡ δὲ ἐγένετο (γράφουσι πρὸς τὴν ὕψηλὴν κύλην εἰ δώδεκα συνοδικοί ἀρχιερεῖς), πῶς ἐγένετο ἡ καθαιρέσις τῶν βουλγάρων ἀρχιερέων; — Προὔσχεθι δόσθη παρ' αὐτοῦ ἡ καθαιρέσις, καὶ ἐν μίᾳ συνεδριάσει τῶν συνοδικῶν ἐγένετο μὲν τὰ τρία μηνύματα πρὸς αὐτοὺς κατὰ τοὺς κανόνας τῶν συνόδων, ἐντὸς ὧρας δύο ὥρων, χωρὶς νὰ δοθῆ ὁ ὑπ' αὐτῶν τῶν συνοδικῶν κανὼνων ἀπαιτούμενος καιρὸς. Καὶ μ' ὅλα ταῦτα οἱ ἀρχιερεῖς ἐκίνοιον πρὶν ἢ διαλυθῆ ἡ συνεδρίασις, διεμήνησαν ἐπισήμως διὰ τῆς ὕψηλης κύλης, εἰ: θέλουσι παρουσιασθῆ πρὸς ἀπολογία: ὁ δὲ πατριάρχης ὄχι μόνον δὲν ὑπέκουσεν εἰς τὸ ἐπιεικὲς τοῦτο μέτρον τῆς σεβαστῆς κυβερνήσεως, ἀλλὰ καὶ ἠπάτησε τὴν ὕψηλὴν κύλην ἀπαντήσας ψευδῶς καὶ αὐτογνωμόνως εἰ: ἦδη ἐπληρώθη ἡ προσήκουσα ποινὴ κατὰ τοὺς ἐκκλησιαστικὸς κανόνας καὶ εὐθὺς μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ ἀπειταλήμου ἔβλασε τὴν σύνοδον νὰ προβῆ εἰς τὴν ὑπογραφήν τῆς καθαιρέσεως. Καὶ οἱ τοῦτο ἐγένετο οὕτως, οὐδεὶς τῶν συνεδριάζόντων δύναται ν' ἀρνήσῃ. Οἱ δὲ ὑπογράφαντες τὴν ἀναφορὰν ταύτην εἰσὶν οἱ ὑπογράψαντες: καὶ τὴν καθαιρέσιν ὁ Ἱερέως Παΐσιος, ὁ Ἡρακλείας Παναρέτος, ὁ Νικο-

μήλειος Διονύσιος, ὁ Νικαίας Ἰωαννίνιος, ὁ Φιλιππουπόλεως Παναρέτος, ὁ Πρωτοκλήσιος Γεδεών, ὁ Σάνθηρος Διονύσιος, ὁ Κωνσταντινίου Ἰγνάτιος, ὁ Μεσημβρίας Νικηφόρος, ὁ Δροβουνιπόλεως Παναγιώτατος, ὁ Στρομνιτῆς: Ἰσίδωρος καὶ ὁ Πρεσλάβως Ἀνθίμος.

Ἀλλ' ὁ βουλγαρικὸς κλήρος καὶ λαὸς ἐν τῇ Κωνσταντινουπόλει καὶ ἐν ταῖς ἐπαρχίαις καὶ μετὰ τὴν δημοσίωσιν τῆς κατ' ἡμῶς ἀδείου καταδικῆς παρὰ τῆς αὐτοῦ παναγιότητος ἐτάλει, καὶ ἔχρι τῆς σήμερον ταλεῖ ἑλας τὰς θρησκευτικὰς λειτουργίας ἐν ἐνοματί μου.

Ἡ δυσμένεια δὲ αὐτῆ τοῦ βουλγαρικοῦ κλήρου καὶ λαοῦ ἐπιβαρόνε: μᾶλλον τὴν εὐθύνην τοῦ πατριάρχου Ἰωακείμ κατὰ τῶν αὐτοῦ πεπραγμένων καθότι σίμπας λαὸς τε καὶ κλήρος δικαιοδοτεῖ ἀρκούντως τὴν ἐκφρασὴν ταύτην τῆς δυσμενείας τοῦ ἐξ αὐτῶν τούτων τῶν καθαιρέσεων, ἐν αἷς συμπεριλαμβάνεται καὶ αὐτός. Ἐμὴδεις τομῆσαι, λέγουσιν ἐν ταῖς αἰ καθαιρέσεσι, συμφορῶσαι αὐτοῖς, ἢ συλλειτουργήσαι, ἢ τὰς ἀνέρους αὐτῶν χεῖρας ἀσπασσάσθαι, ἢ ὡς ἀρχιερεῖς, ἢ ἀπλῶς ἱερομένους εἰλεσθαι καὶ τιμῆσαι ἢ ἑλας ὑπερασπισθῆναι καὶ βοηθησθαι αὐτοῖς, ὡς καθηρέμένους καὶ πάντῃ ἀνέρους ἐν βίαις ἀρχαῖς: καὶ ἀσυγγνώστου καὶ ἀλύτου (φῶ!) ἀφορισμοῦ, τοῦ ἀπὸ θεοῦ κυρίου παντοκράτορος. Ἀλλ' ἔμωσ κλήρος ἕμα καὶ λαὸς ἀπογοηζόμενος καὶ ἀπαλλετριούμενος οὐχὶ ἐκ τῶν γνησίων αὐτῶν ποιμένων, ἀλλ' ἐκ τῶν ἀκρίτων καὶ ἀναπολογίτως καταδικασάντων ποιμένων τε ἡμοῦ καὶ κοίμνια, προείλοντο συμμαθεῖν, συγκοινωνῆσαι, ὑπερασπισθῆναι καὶ συγκαταδικασθῆναι τοῖς ἀναξιοπαθοῦσι ποιμῆσι μᾶλλον ἢ ἐμείναι ἐν τῇ κοινωσίᾳ τῶν δυσμενῶς αὐτῶ διακειμένων, τῶν δικωτῶν κλήρου τε καὶ ἔθνους, καὶ ἀπηνῶς ἀμφοτέρους καταδικασάντων.

Παραίνων λοιπὸν παρακαλῶ θερμῶς τὴν ὑμῶν τιμότητα μακαριότητα, ἵνα εὐδοκίμασα λάβῃ ὑπὸ σπουδαίαν σκέψιν ἀφ' ἐνὸς μὲν τὴν μεγίστην μου ἀφοσίωσιν πρὸς τὴν ὀρθόδοξον θρησκείαν, ἀφ' ἑτέρου δὲ τὴν ἀκροφαλή θέσιν εἰς τὴν εὐρισκόμην προστατεύων τὴν θρησκείαν ἐνὸς λαοῦ, ὅστις πάντοτε ἐλείσας εἰς τὴν εὐμένειαν τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκκλησίας, ἔβλασε τρανὰ δείγματα μακροτάτης ὑπομονῆς ἐπὶ τῇ προσδοσίᾳ ὅτι αἱ εὐχαὶ αὐτοῦ θείλου ποτε ἱκανοποιηθῆ παρὰ τοῦ ἀνετάτου θρησκευτικοῦ αὐτοῦ ἀρχηγῶ, καὶ ἀποφανθῆ ὑπὲρ τοῦ δικαίου.

Ἐπικαλοῦμενος τὰς θεοπειθεῖς εὐχὰς καὶ εὐλογίας μῆνε μετὰ βαθυτάτου σεβασμοῦ τῆς ὑμῶν τιμότητος καὶ σφραγίστης μακαριότητος ἀλοπρόθυμος τῶν σεβασμιῶν ἐπιταγῶν

† ὁ Μακαριουπόλεως Ἰλαρίων.  
Ἐν Κωνσταντινουπόλει, 1869 μαρτίου 9.

REGIUM DIPLOMA QUO EXARCHATUS BULGARICUS CREATUR \*  
1870 februarii 27: martii 11.

Ἡ κυριωτέρα ἀνακτορικὴ ἡμῶν ἐπιθυμία εἶναι: ὅπως πάντας οἱ τὴν αὐτοκρατορικὴν ἡμῶν ἐπικράτειαν οἰκοντες πιστοὶ ὑπῆκοοι, χαίροντες πάντοτε ἀσφάλειαν καὶ ἡσυχίαν κατὰ τὴν θρησκείαν καὶ λοιπά, καὶ ἐν ἁρμονίᾳ καὶ ἀγάπῃ πρὸς ἀλλήλους διατελοῦντες (τοῦθ' ἕκαστος ἐκ τῆς πατριωτικῆς καὶ τοῦ καθήκοντος τοῦ ἀνθρώπου ἀπαιτοῦσι), συμπράττωσιν ὅσον τὸ ἐκ' αὐτοῖς εἰς τὰς ὑπὲρ εὐμερείας τοῦ κράτους καὶ τῆς πρόδοιο τοῦ πολιτισμοῦ ἐπιφύως καταβαλλομένας εἰρηναίας βασιλικὰς ἡμῶν προσπάθειας. Ἀλλ' ἐπειδὴ ἐναντίον τῆς ἀγαθῆς ταύτης ἐπιθυμίας ἐγένετο ἡμῶν παραίτιος ὁλλίφωσις ἢ ἀπὸ τινος ἦδη μεταξὺ τοῦ βου-

γαρικοῦ πατριαρχείου καὶ τῶν ἑρθεοδόξων βουλγάρων ἀναρτίων διαφωνία καὶ ἔρις ὡς ἐκ τῆς πνευματικῆς αὐτῶν ὑποταγῆς, ὡς πρὸς τὰ ἕρμα θρησκῶν τοῦ νόμου τῶν βουλγάρων μητροπολιτῶν, ἐπισκόπων καὶ ἱερέων, ὡς καὶ τῶν ἐκκλησιῶν αὐτῶν μετὰ τῶν πατριαρχείων, διὰ τοῦτο μετὰ πολλὰς συζητήσεις καὶ σκέψεις, αἵτινες ἐγένοντο ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου πρὸς τὴν ἐκ' ἀγαθῆς λύσιν αὐτοῦ, ἀπεφασίσθησαν τέλος τὰ ἀκόλουθα:

α'. Θέλει σχηματισθῆ ἐν ἰδιαίτερον πνευματικῶν τμήμα (δαίε), περιλαμβάνον πᾶσας τὰς κατωτέρως ἀριθμούμενας μητροπόλεις, ἐπισκοπὰς καὶ ἄλλα τινὰ

\* Famosissimum illud instrumentum summas rerum publicarum apud Turcos administrator deputatis tum graecis tum bulgariae, prius apud se vocatis, tradidit die 26 februarii/martii 12. A Bulgaria solemniter perceptum est dominica orthodoxiae quam vocant in templo bulgarico Sancti Stephani, quod Phanarii existit non longe ab ipsius aedibus patriarchalibus. Plurimas nos habuit editiones, quas numerare non vocat. Consul B. D. Calliphrona, op. cit., t. VI, p. 62 sq. Multae sunt etiam quae in illud scriptum fuerunt a Graecis dissentantibus; harum nonnullae exhibentur apud Calliphrona, t. cit., p. 59-62.

μήρη, ὅσαρ θέλει φέρει τὸν τίτλον „Βουλγαρικὴ ἐξ-  
αρχία“ ἢ δὲ διοίκησις τῶν θρησκευτικῶν πνευματικῶν  
ὁποῦσων τοῦ τμήματος τούτου θέλει εἶναι ὀλοσχερῶς ἀνατεθειμένη εἰς τὴν ἐξαρχίαν.

β'. Ὁ ἀνώτατος κατὰ τὸν βαθμὸν τῶν ἐκ τούτου  
τμήματος τούτου μητροπολιτῶν θέλει φέρει τὸν τίτλον  
„ἐξάρχος“, ἔχων τὴν κανονικὴν προεδρείαν τῆς περὶ αὐτὸν  
βουλγαρικῆς συνόδου, ἣτις (σύνοδος) θέλει εἶναι διαρκής.

γ'. Ἡ ἁποστολικὴ πνευματικὴ διοίκησις τῆς ἐξ-  
αρχίας ταύτης θέλει ὀρισθῆ δι' ἐνὸς ἰδιαίτου κανο-  
νισμοῦ, ὅστις θέλει καθυποβληθῆ ὅπως ἐπικυρωθῆ  
καὶ γένηται παραδεκτὸς ὑπὸ τῆς ὑψηλῆς ἡμῶν κυβερ-  
νήσεως, καὶ ὅστις βίον νὰ συνάθῃ κατὰ πάντα μὲ  
τοὺς θεμελιώδεις κανόνας καὶ τὰς θρησκευτικὰς δια-  
τάξεις τῆς ὀρθόδοξου ἐκκλησίας· ὁ δὲ κανονισμὸς  
οὗτος θέλει γίνεαι εἰς τρόπον ὅσῳ νὰ ἐξαπαλλῆ αὐ-  
τὴν κατὰ τὴν διοίκησιν τῶν κληρικῶν αὐτῆς ὑπο-  
φίσεων καὶ πρὸ πάντων ὡς πρὸς τὴν ἐκλογήν τῶν  
ἐπισκόπων τῆς καὶ τοῦ ἐξάρχου ἀπὸ οἰαοδήποτε  
ἐπίσευ ἢ ἐμίσευ ἐπαμείβεω; τοῦ πατριάρχου. Ἀμα  
δὲ τῆ ἐκλογῆ τοῦ ἐξάρχου ἢ βουλγαρικῆς συνόδου θέλει  
εἰδοποιεῖ τοῦτο τῷ πατριάρχῳ· οὗτος δὲ θέλει δίδει τὸ  
ταχύτερον τὴν ἀναγκαίουςαν θρησκευτικὴν ἐπικύρωσιν.

δ'. Ὁ ἐξάρχος οὗτος, διοριζόμενος δι' ὑψηλοῦ μου-  
βρατίου, θέλει εἶναι ὑπόχρεωσ νὰ μνημονεύῃ κατὰ  
τὸν ἐκκλησιαστικὸν κανόνα τοῦ ὀνόματος τοῦ οἰκουμενι-  
κοῦ πατριάρχου. Πρὶν δὲ ἐκλεγῆ θρησκευτικῶς ὁ διὰ  
τὴν θέσιν ταύτην κατέλληλος θεωρηθεῖς, θέλει ζητηθεῖται  
ἢ γνήσιη καὶ παραδοχῆ τῆς ὑψηλῆς κυβερνήσεώς μου.

ε'. Ἐπιτρέπεται τῷ ἐξάρχῳ, ὅπως δι' ὑποθέσεις  
μερῶν ἐντὸς τῆς πνευματικῆς αὐτοῦ διοικήσεως ἐπι-  
σκοπομένων, διὰ τὰς ἐποίας εἶναι κανονικῶς ἐπι-  
τραπέντος νὰ μεσολαβῆ, ἀναφερόμενος κατ' εὐθείαν  
εἰς τὰς ἐπιτοπίους ἀρχάς, χρείας δὲ καλοῦσης, καὶ  
εἰς τὴν ὑψηλὴν ἡμῶν πύλιν· ἰδίως δὲ θέλουσιν ἐκ-  
θιδεσθαι δι' αἰτισίως του τὰ εἰς τοὺς περὶ αὐτὸν  
καλοῦσους δοθησόμενα φερμάνια.

ς'. Ἐπειδὴ εἰς ὑποθέσεις τὴν ὀρθόδοξον θρησκείαν  
ἀφορώσας, αἰτινας ἀπαιτοῦσι ὀσκαφιν καὶ ἀμοιβαίαν  
σὺμπραξιν, ἢ σύνοδο; τῆς βῆθαισῆς ἐξαρχίας θέλει  
προστρέχει εἰς τὸν γενικὸν πατριάρχην καὶ τὴν σύν-  
οδον τῶν μητροπολιτῶν, θέλουσι σπεύδει καὶ οὗτοι  
εἰς τὸ νὰ παρέχωσι τὴν δέουσαν σὺμπραξιν καὶ νὰ  
στέλλωσι τὰς ἀναγκαίας ἀπαντήσεας.

ζ'. Ἡ σύνοδος τῆς βουλγαρικῆς ἐξαρχίας θέλει  
ἔχει τὸ ἅγιον μύρον παρὰ τοῦ οἰκουμενικοῦ πατρι-  
άρχου.

η'. Ὁ τῷ οἰκουμενικῷ θρόνῳ ὑποκαίμενοι ἐπί-  
σκοποι, ἀρχιεπίσκοποι καὶ μητροπολιταὶ θέλουσι διέ-  
χεσθαι ἀκωλύτως διὰ τῆς βουλγαρικῆς ἐξαρχίας, ὡς  
καὶ οἱ βούλγαροι ἐπίσκοποι, ἀρχιεπίσκοποι καὶ μητρο-  
πολιταὶ διὰ τῶν ἐπαρχιῶν τοῦ οἰκουμενικοῦ θρόνου·  
δύναται δὲ χάριν τῶν ἐμπικτουσῶν ὑποθέσεών των  
νὰ διαμῖνωσιν εἰς τὰς πρωτεύουσας τῶν βιλαετιῶν ἢ  
εἰς μέρη, ἐν οἷς εὐρίσκειται ἡ ἐπιτοπίος ἀρχή· ἀλλὰ  
δὲν δύναται νὰ συγκροτῶσι σύνοδον ἔξω τοῦ κύκλου  
τῆς πνευματικῆς αὐτῶν δικαιοδοσίας, μήτε νὰ ἐκπε-  
βαίνωσιν εἰς ὑποθέσεις χριστιανῶν μὴ ἐμπεριλαμβανο-  
μένων ἐντὸς τοῦ κύκλου αὐτῶν, μήτε νὰ ἐκτελέσωσι  
θρησκευτικὴν τινα τελετὴν ἄνευ τῆς ἀδείας τοῦ ἐπι-  
σκόπου τοῦ μέρους, εἰς τὸ ὅποιον εὐρίσκονται.

θ'. Ἐπειδὴ, ὡσπερ ἢ ἐν Φαναρίῳ ἱερατικὴ κα-  
τοικία τοῦ ἁγίου τῆρου ὑποκαίμενη τῆ πατριαρχείᾳ

ταύτῃ τῶν Ἱεροσολύμων, διαταλαῖ ὑπὸ τὴν ἐποποιάν  
τοῦ πατριάρχου τῶν Ἱεροσολύμων, οὕτω καὶ ἢ ἐν τῷ  
αὐτῷ μέρει κατοικία τῶν βουλγάρων ἱερέων, ὡς καὶ ἢ  
παρκαμμένη βουλγαρικὴ ἐκκλησία, θέλουσιν ὑπό-  
κεισθαι εἰς τὴν βουλγαρικὴν ἐξαρχίαν, ὁ ἐξονομοθεσίας  
θέλει ἔχει τὴν ἀδειαν τοῦ νὰ ἔρχεται, χρείας καλοῦ-  
σης, καὶ διαμῖνῃ ἐν τῇ βῆθαισῃ κατοικίᾳ. Τόσον δὲ  
ὡς πρὸς τὴν ἔλευσιν τοῦ ἐνταῦθα, εἰάν ἢ χρεία τὸ  
καλοῦσι, ὅσον καὶ ὡς πρὸς τὸ ἐκτελεῖν θρησκευτικὴν  
τινα τελετὴν, κατ' ὃ δὲ δίδωσθαι ἢθελε διατρέψαι ἐν-  
ταῦθα, θέλει ὑποκεισθαι εἰς τοὺς αὐτοὺς ἐκκλησιασ-  
τικὸς κανόνας, εἰς οὓς ὑποκείνται καὶ οἱ πατριάρχα·  
Ἱεροσολύμων, Ἀλεξανδρείας καὶ Ἀντιοχείας.

ι'. Ὁ πνευματικὸς κύκλος τῆς ἐξαρχίας ταύτης  
περιλαμβάνει τὰς μητροπόλεις· Ρουσσίου, Σιλι-  
στρίας, Σούμλας, Τυρνόβου, Σοφίας, Βράτζης, Λίτ-  
ζας, Βεδουίου, Νύσσης, Νυσοβίας, Κοστιαντινίου, Σαμο-  
κορίου, Βελισσῶν, Βέρνης (ἐκτὸς τῆς πόλεως ταύτης  
καὶ τῶν ἀπ' αὐτῆς μέχρι Κωνσταντίας παραλίῶν  
τοῦ Εὐξείνου εἰκοσι σχεδὸν χωρίων, τῶν ἐποίων οἱ  
κάτοικοι δὲν εἶναι βούλγαροι), τοῦ οὐνεξίου Συ-  
λῆμου, ἐκτὸς τῶν κασκαβῶν Ἀρχιᾶλου καὶ Μεσημ-  
βρίας, τοῦ κατὰ Σαζυποπόλεως, ἐκτὸς τῶν παραλίῶν  
χωρίων, πρὸς δὲ καὶ τῆς Φιλιππουπόλεως (ἐξαφορμῶν  
τῆς πρωτεύουσας καὶ τοῦ κατὰ Στενιμάχης, ὡς καὶ  
τῶν χωρίων Κοκλάνης, Βεδινῶν, Ἀρναούτικου, Πανα-  
γίας, Νοβοσλή, Λάσκο, Ἀχλανίου, Μασκόρου καὶ  
Λαστινίας, ἐτι δὲ καὶ τῶν μοναστηρίων Πατρίκεβου,  
Ἁγίου Ἀναργύρων, Ἁγίας Παρασκευῆς καὶ Ἁγίου  
Γεωργίου). Ἡ δὲ ἐντὸς τῆς Φιλιππουπόλεως συνοικία  
τῆς Παναγίας, ἐν καὶ μάλῃ νὰ συμπεριληφθῆ  
καὶ αὕτη εἰς τὴν βουλγαρικὴν ἐξαρχίαν, ἐπει ὅμως  
ἐκ τῶν κατοίκων αὐτῆς δὲν θέλουσι νὰ ὑποκείνται εἰς  
τὴν βουλγαρικὴν ἐξαρχίαν καὶ ἐκκλησίαν, εἰσὶν ἔως  
ἐλευθεροί. Τὰ καθέκαστα δὲ τούτου θέλουσι δια-  
τηρῆθῆ μεταξύ τῶν πατριαρχείων καὶ τῆς ἐξαρχίας  
κατὰ τὴν θρησκευτικὴν τάξιν. Ἐάν δὲ ἐκτὸς τῶν  
ἄνω ἀριθμηθέντων καὶ ἐξονομοθεθέντων μερῶν, ἦθε-  
λον ἢ τὸ ἕλον ἢ τοὐλάχιστον τὰ δύο τρίτα τῶν ὀρθό-  
δόξων κατοίκων ἄλλων μερῶν νὰ ὑποκείνται ὡς πρὸς  
τὰς πνευματικὰς ὑποθέσεις τῶν εἰς τὴν βουλγαρικὴν  
ἐξαρχίαν, τοῦτο δὲ ἐξεταζόμενοι ἢθελεν ἀποδειχθῆ,  
ἐπιτρέπεται μὲν ἄλλ' ἐπειδὴ, ὡς εἰρηται, τοῦτο θέλει  
γίνεται τῇ ὁμοφώνῃ γνώμῃ τοῦ ἄλλου τῶν κατοίκων,  
ἢ τοὐλάχιστον τῶν δύο τρίτων αὐτῶν, εἰάν ἢθελε τις  
μὲ τὴν αἰτίαν ταύτην προσπαθῆσαι νὰ παρεμβάλῃ  
κατ' οἰονδήποτε τρόπον διχονοίας μεταξύ τῶν κατοί-  
κων, ὁ τοιοῦτος θέλει εὐθύνεσθαι κατὰ τοὺς κανόνας  
καὶ τιμωρεῖσθαι.

ια'. Ἡ τάξις τῶν ἐντὸς τῶν ὀρίων τῆς βουλγαρι-  
κῆς ἐξαρχίας καίμενων καὶ κατὰ τοὺς θρησκευτικὸς  
κανόνας ἐκ τῶν πατριαρχείων ἐξηρητμένων μοναστη-  
ρίων θέλει ἐγκαλοῦσθαι ὡς καὶ πρότερον.

Ἐπειδὴ τὰ ἀνωτέρω ἀρθρα ἐθεωρήθησαν ἀρκούντα  
πρὸς τὰς νομίμως ἀνάγκας ἀμφοτέρων τῶν μερῶν  
καὶ ἱκανὰ πρὸς ἀποσβῆσιν τῆς προελθούσης διαφω-  
νίας καὶ ἐνεκρίθησαν ὑπὸ τῆς ὑψηλῆς ἡμῶν κυβερνή-  
σεως, διὰ τοῦτο ἐξεδόθη καὶ τὸ κερδὸν βασιλικὸν μου  
φερμάνιον, κοινοποιουσιν ὅτι ἐξεδόθη ὑψηλὸς ἀπο-  
κρατορικὸς ἰραδὲς μου εἰς τὸ εἶναι τούτεσθαι ταῦτα  
ἐν ἰσχύϊ καὶ ἐνεργείᾳ, καὶ μὴ συμβαίη τι ἀντιβαίνειν  
αὐτοῖς.

1286, Ἰαννουᾶ 8 (27 februarii 11 martii 1870).

BULGARI ANTISTITES REGIUM DIPLOMA CUM CONCIVIBUS SUI COMMUNICANT \*  
1870 martii 3. 15.

Ἄγαπητὰ ἡμῖν τέκνα καὶ φίλοι ὁμογενεῖς.  
Πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα προσκόμενα καὶ καλῶματα  
ἤγειροντο ἐναντίον τῆς εὐδοξίας καὶ ἐξαπλώσεως

μεταξὺ τῶν Βουλγάρων τοῦ χριστιανικοῦ κινήματος  
καὶ προκοπῆς τῶν χριστιανῶν εἰς τὸν κατὰ Χριστὸν  
βίον καὶ μόρφωσιν, ἀλλὰ τὸ πρῶτον καὶ κυριώτατον

\* B. D. Calliphora, op. cit., t. VI, p. 47-49; Godeson, op. cit., p. 260-2.

πάντων ἢ τοῦ μεταξὺ αὐτῶν ἐγκατάστασις κοινῶν ἄλλο-  
 γωνῶν, ἀγνοοῦντων τὴν γλῶσσαν τοῦ χριστιανικοῦ λαοῦ  
 καὶ διὰ τοῦτο ἀδυνατοῦντων νὰ ὀδηγήσων αὐτὸν  
 εἰς νομὰς σωτηρίας· διὰ τοῦτο καὶ ἡ τοιαύτη μεταξὺ  
 αὐτῶν ἀμάθεια τῶν χριστιανικῶν καθημένων καὶ τῆς  
 εὐαγγελικῆς διδασκαλίας. Οἱ ὀρθόδοξοι βούλγαροι  
 πιστοὶ εἰς τὴν πατρίαν αὐτῶν ὀρθοκλαίαν ἀέκωτος  
 ἐπαθύρησαν θερμῶς καὶ ἐζήτησαν μετὰ παρακλήσεως  
 τὸ νὰ ἐμπιστευθῶσιν αἱ ἐκκλησίαι αὐτῶν εἰς κοι-  
 νένας ἐξ αὐτῶν λαμβανόμενους. Ἄλλ' ἡ ἐκκλησία τῆς  
 Κωνσταντινουπόλεως, εἰς τὴν, κρίμασιν οὐδε κύριος,  
 ἐπέκυψαν αἱ ἐκκλησίαι τῶν Βουλγάρων καὶ αἱ ἀρχιεπι-  
 σκόποι αὐτῶν ἰδραὶ, ἀέκωτος ἀπέρριπτε τὰς τῶσφ δι-  
 καίας καὶ χριστιανικὰς αἰτήσεις ἡμῶν ὡς παρα-  
 λόγους καὶ ἀνευαγγελικὰς.

Ματαίως ἐπεδιώχθησαν πάντα τὰ μέσα, ἵνα ἐν  
 ὁμοίᾳ καὶ ἀγάπῃ ἱκανοποιηθῶσιν αἱ δικαίαι ἡμῶν  
 αἰτήσεις· ματαίως καταβλήθησαν πάσαι αἱ προσπά-  
 θαι, ἵνα τὰ ἀγαθὰ ἡμῶν αἰτήματα ἐκπληρωθῶσιν  
 ἡσυχῶς καὶ ἀνευ ὀροῦβου κοσμικοῦ. Ἡ ἐκκλησία,  
 τὴν ὅποιαν ἐξελικόμεθα μετὰ σεβασμοῦ υἱκοῦ, ὡς  
 τέκνα αὐτῆς ἐν Χριστῷ ἀγαπητὰ, οὐ μόνον ἔμεναν  
 ἀκαμπτος εἰς τὰς αἰτήσεις ἡμῶν, εὐ μόνον ἀπεδού-  
 λμασε καὶ ἐστράτευσεν ὡς ψευδεῖς καὶ προσπασι-  
 μένα· τὰς ἀνάγκας, τὰς ὁποίας εἶχομεν ὡς χριστιανοί,  
 ἀλλὰ περιετρόνησε, καταδίκασεν, ἐτιμώρησε καὶ ἔβα-  
 σάνισεν ἐκείνους, ὅτινες παρουσιάζοντο ὑπεβέλλοντες  
 αὐτῇ τὰς εἰρημίας ἀνάγκας τῆς ἐκκλησίας τῶν Βουλ-  
 γάρων.

Ἀλλὰ τὸ ἔθνος ἡμῶν ἐν εἶναι ἀπροσάταυτον·  
 ἀνώτερος καὶ τῆς ἀδικούσης ἐκκλησίας καὶ ἡμῶν  
 τῶν ἀδικουμένων εἶναι· ὁ ἡγεμῶν, ὅστις «θεοῦ δι-  
 κενὸς ἐστὶν ἡμῶν εἰς τὸ ἀγαθόν», καὶ ὅστις τίμπα-  
 ται εἰς ἐκδίκαιον μὲν κακοποιῶν, ἔπαινον δὲ ἀγαθι-  
 ποιῶν· οὗτος εἶναι ὁ μεγαλειότατος ἡμῶν σουλτάνος,  
 ὅστις, καταβαλὼν πάσας τὰς δυνατὰς προσπάθει-  
 ᾶς τοῦ νὰ συμπύλιωσῃ ἀμφότερα τὰ διαφιλονεικούμενα  
 μέρη, καὶ ἀποτυχῶν, ἐνευσε νὰ ἀποχωρήσῃ τελευταίον  
 ἐκκλησιαστικῶς τοὺς Βουλγάρους ἀπὸ τοῦ πατριαρχείου,  
 ἔπως ἄλλοτε τοὺς συνήνωσε, ἐηλοποιήσας τὴν ἐπὶ  
 τούτῳ ἀναγκαίαν αὐτοῦ ἐγχείρισιν δι' ὕψους καὶ  
 προσκυνητοῦ ἡμῶν φερμαγίου, τὸ ὅποιον καὶ ἐνεχεί-  
 ρισεν ἡμῖν τὸ παρελθὸν σάββατον, 28 φεβρουαρίου.  
 Ὅπως λοιπὸν μετὰ τοσαῦτα δεῖνά, μετὰ τοσούτης  
 κακοπαθείας, μετὰ δεκαετῆς βαρεῖς ἀγῶνας, βλέπομεν  
 σήμερον τοῦ· πόθους τῶν πατέρων ἡμῶν ἐκπληρου-  
 μένους, τοὺς κόπους καὶ τὴν σταθερότητα τοῦ ἔθνους  
 καὶ ὅλων ἡμῶν ἀνταμαρτομένων καὶ στεφανουμένων  
 ὑπὸ τῆς εὐθουδικίας καὶ ἀμεταληψίας τῆς αὐτοκρα-  
 τορικῆς ἡμῶν κυβερνήσεως. Ἡ λύσις τοῦ ζητήματος,  
 τὸ ὅποιον ἐπισπάτο ἀπὸ τοσούτων ἐτῶν τὴν προσοχὴν  
 καὶ τὰς προσπάθειας ἡμῶν, εἶναι τρανὸν δεῖγμα τῆς  
 εὐνοίας καὶ τῆς ἀγάπης, ἣν τρέφει πρὸς τοὺς Βουλ-  
 γάρους ἡ αὐτοκρατορικὴ κυβερνήσις· εἶναι λαμπρὸν  
 σημεῖον τοῦ εἶναι θέλει νὰ ἔχῃ καὶ ἡμᾶς ὑπὸ τὴν

ἄριστον αὐτῆς προστασίαν καὶ μάρτυραν· εἶναι μαρτυ-  
 ρία τοῦ εἶναι ἀνεψοὶ καὶ ἡμᾶς τοὺς Βουλγάρους εἰς  
 τὴν βασιλίαν τῶν ἀληθινῶν ὀρθοκλαίων αὐτῆς, τὸ ὅποιον  
 πρὸ τοῦ ἐν εἶχομεν, ἀντιπροσωπεύομενοι ἐνώπιον τῆς  
 σεβαστῆς κυβερνήσεως ὑπὸ ἄλλων αὐτῆς ἔξων πρὸς  
 ἡμᾶς ὀρθοκλαίων, ἀγνοοῦντων ἡμῶν τὸν βίον καὶ τὴν  
 κατάστασιν ἡμῶν.

Ἀλλὰ τὸ αὐτοκρατορικὸν φερμαγίον ἀπαλλάττει  
 ἡμᾶς ἀπὸ τοιαύτης καταστάσεως. Σήμερον ἔχομεν  
 τὸ δικαίωμα τοῦ νὰ αὐτοδιοικῶμεν τὴν ἐκκλησίαν  
 ἡμῶν· ἡ βουλγαρικὴ γλῶσσα ἀκωλύτως νὰ γίνῃ  
 ὄργανον τοῦ θεοῦ λόγου καὶ τῆς χριστιανικῆς δι-  
 δασκαλίας· εἰς αὐτὴν ἀνεμποδίστως θὰ μανθάνωμεν  
 τὰ πρὸς τὸν θεὸν καὶ τὴν ὑπ' αὐτοῦ ἐφ' ἡμᾶς τεταγ-  
 μένην βασιλείαν, πρὸς τὴν πλεισίαν καὶ πρὸς ἡμᾶς  
 αὐτοὺς καλλίμεντα ἡμῶν· οὐδεὶς τοῦ λοιποῦ δύναται  
 νὰ ἐμποδίσῃ ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ νὰ προκόψωμεν εἰς τὴν  
 κατὰ Χριστὸν βίον καὶ τὸν κοινωνικόν· οὐδεὶς τοῦ  
 λοιποῦ δύναται νὰ παρεμποδίσῃ τοὺς Βουλγάρους, ἵνα  
 ἀποφανθῶσιν οἰκοθῶν, παρ' οὐδενὸς μὴ ὑποκινούμενοι  
 καὶ τὴν ἰδίαν αὐτῶν ἐνδύμυχον θέλησιν ἐκφράζοντες,  
 εἶτι θέλωσι νὰ ὦσι συνηνωμένοι μετὰ τῆς βουλγαρι-  
 κῆς ἐκκλησίας, τὸ ὅποιον ἔστωσαν βέβαιον εἶναι θὰ  
 ἐπιτύχωσιν, ἐάν ὦσι πολυπληθέστεροι τὸν ἀριθμὸν.  
 Ἄς σπεύσωμεν λοιπὸν νὰ ὠφελήθωμεν ἀπὸ τῶν δι-  
 καίων, ἃς χορηγεῖ ἡμῖν τὸ αὐτοκρατορικὸν φερμα-  
 γίον· συνάμα δὲ ἃς σπεύσωμεν νὰ δεῖξωμεν καὶ τὴν  
 πρὸς τὸν αὐτοκρατορικὸν ἄρνον εὐγνωμοσύνην ἡμῶν,  
 διπλασιάζοντες τὴν πίσιν, τὴν ἀποσίωσιν καὶ τὴν  
 ἀνόθευτον πρὸς αὐτὸν ὑπακοήν, τὰ ὅποια εἶναι τὰ  
 ἔξοχα χαρακτηριστικὰ τῶν Βουλγάρων· εἶδοι ταῦτα  
 θέλωσιν ἀνεψοῖσι ἐνώπιον τῆς αὐτοκρατορικῆς κυβερ-  
 νήσεως τὴν θέσιν ἡμῶν, τὴν ὅποιαν ἄλλοι ἐχθροὶ τοῦ  
 βουλγαρικοῦ ἔθνους προσπάθοσι εἰς συκαφαντιῶν  
 καὶ ψευμάτων νὰ καταβιβάζωσι. Τὴν χάριστον  
 καὶ αἰσίαν ταύτην εἰδῶσιν τῆς λύσεως τοῦ βουλγαρι-  
 κοῦ ζητήματος ἐνομοίωσαν ἀναγκαῖον νὰ ἀναγγεί-  
 λωμεν, ἵνα χαρῆτε ἐν κυρίῳ καὶ ἀναπέψητε πρὸς  
 τὸν ὑψίστον εὐχαριστήριον ἔμνον ὑπὲρ τῆς μακρομηρεῦ-  
 σεως τοῦ γαληνοτάτου ἡμῶν αὐτοκράτορος σουλτάνου  
 Ἀμποῦλ Ἀλίζ ἐφέντης μας. Πρὸς μεῖζονα δὲ πληρο-  
 φερῖαν καὶ βεβαίωσιν θὰ ἀποσταλῇ ὑμῖν τὸ αὐτο-  
 κρατορικὸν φερμαγίον, ἅμα τυπωθὲν.

- Ἐρτάκιος Κωνσταντινουπόλεως, 3 μαρτίου 1870.
- † Πρόεδρος ὁ Λοφτῶδ Ἰλαρίων ἐν Χριστῷ εὐχέτης.
- † ὁ Φιλίππουπόλεως Πανάρετος ἐν Χριστῷ εὐχέτης.
- † ὁ Φιλίππουπόλεως Παΐσιος ἐν Χριστῷ ἑμέτερος εὐχέτης.
- † ὁ Ἐθόνης Ἀνθίμος ἐν Χριστῷ εὐχέτης.
- † ὁ Μακαριουπόλεως Ἰλαρίων ἐν Χριστῷ εὐχέτης.
- † Γ. Κ. Τζαλόγλου, Χ. Ἰωάννης, Χ. Β. Πέντζοριτζ,
- Χατζῆ Νικόλαος Τζιντζόγλου, Ν. Μιχαηλόσκης,
- Π. Ρ. Σλαβεϊκόφ, Δ. Σ. Τζορτζάκοφ, Χρ. Δαφιλίστας,
- Δημ. Γκίσογλου, Νικόλαος Δαφιλίστας, Στεφ. Καρ-  
 πούροφ, Ζαχ. Χ. Γαχουρόγλου, Ν. Χ. Στριπάκοφ.

COMMERCIIUM LITTERARUM INTER GUBERNIUM TURCICUM ET SACRAM SYNODUM  
 HABITUM SUPER REGIO ILLO DIPLOMATE.

Sacra synodus ad summum Turcorum administratorem \*  
 1870 martii 24 aprilis 5.

Ἐψηλότατε.

Διὰ τῶν ἐξοχωτάτων Χριστιανῶν ἐφέντης Ζωγράφου  
 καὶ Ἀλεξάνδρου Καραθεοδωρῆ ἐφέντης ἀπέσταλεν ἡ  
 ὑμετέρα ὀψηλότης εἰς τὰ πατριαρχεῖα, ἀνευ τσοκαρῆ,  
 ὀψηλῶν φερμαγίων ἐν μαυρόνῳ γεγραμμένων, δι' οὗ  
 ἡ αὐτοκρατορικὴ κυβερνήσις ἐνόμισεν νὰ θέσῃ πέρας  
 ὀριστικῶν διὰ τοιαύτης ἐξ ἐφελίου ἀποφάσεως εἰς

τὸ πολυθρόλλον πρὸς δεκαετία· ἣν ὑποτάμενον  
 βουλγαρικὸν ζήτημα.

Τὸ πατριαρχεῖον συμφώνως πρὸς τὰ καθήκοντα,  
 ἀπερ ὀφείλει εἰς τὰ καθεστῶτα τῆς θεοῦ ἐν ἡμῶν  
 τεταγμένης κραταιᾶς βασιλείας, οὐδὲ κατὰ διάνοιαν  
 ἐφρόνησι ποτε νὰ ἀρνήθῃ τὸ σέβας καὶ τὴν ὑποταγὴν  
 αὐτοῦ εἰς τὰς ὀψηλά· διατάξεις τοῦ τρισεβόστου ἡμῶν

\* B. D. Callaghan, & c., p. 86-8; Codex, op. cit., p. 267-8.

ουλαίαν, ἀφορώσας πολιτικά πράγματα. Ἡ δὲ Ἀρχιερατικὴ ἐκκλησία οὐδέποτε διεφύλωνε τὴν ἀρχὴν ταύτην πρὸς πᾶσαν πολιτικὴν ἐξουσίαν. Ἐπίσης εἶναι ἐπισημαστέον ὅτι καὶ οἱ αἰώνιοι σουλτανοὶ, ὡς καὶ ὁ ἦδη ἐνδοξὸς διάδοχος αὐτῶν (οὗ τὸ κράτος εἶναι ἀήτητον), οὐδέποτε ἠθέλησαν νὰ ἐπιβῶσιν εἰς πράγματα ἀμέσως ἀναφερόμενα εἰς τὴν ἀποκλειστικὴν ἀρμοδιότητα τῆς ἐκκλησίας· διότι αἱ κατὰ κειρὸς σουλτανικαὶ κυβερνήσεις διακρίνον ὁδοιπόρως τὴν πολιτείαν ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας, ἥς τὰ δίκαια καὶ τὰ προνόμια δι' ὑψηλῶν αὐτοκρατορικῶν χαρτῶν πανδήμως ἀνεγνώρισαν καὶ ἐξισόησαν, καὶ οὐδενὶ ἐπέτρεψάν ποτε τὴν παραβίασιν τῶν καθοριστῶν τῆς ἐκκλησίας, ἥτις διαταλεῖ πρὸ πάντε ἡδὴ αἰώνων ὑπὸ τὴν ἀμεσον αὐτοκρατορικὴν προστασίαν τοῦ ὑψηλοῦ θρόνου τῶν σουλτάνων.

Ἐάν, ὑψηλότατε, τὸ ἐν λόγῳ φερμένον ἦτο αὐτοκρατορικὴ ἐπικύρωσις μίαις πράξεως περὶ ἐνὸς συμβιβασμοῦ μεταξὺ τοῦ οἰκουμηνικοῦ πατριαρχείου καὶ τῶν ἀντιπροσωπεύοντων τὸ βουλγαρικὸν ζήτημα, τότε ἡ τοιαύτη αὐτοκρατορικὴ ἐπικύρωσις ἠθέλων εἶσθαι, ὡς καὶ πάντοτε, σεβαστὴ καὶ παραδεικτὴ· ἀλλ' ἡδὴ δυστυχῶς οὐχ οὕτως εἶχε τὸ πρᾶγμα. Διὸ καὶ κατὰ συνέπειαν τὸ πατριαρχεῖον δὲν δύναται νὰ παραδεχθῆ τὸ ἐν λόγῳ τελεσίγραφον, προκειμένου λόγου περὶ καθαρῶς ἐκκλησιαστικοῦ ἀντικειμένου, καθόσον μέγιστα οἱ ἐν τῷ φερμένῳ ἔροι ἀντίκεινται προφανῶς τοῖς ἱεροῖς κανόσι, τοῖς καθοριστοῖς καὶ τοῖς προνόμοις τῆς ἐκκλησίας.

Ἐπειδὴ δὲ, ὑψηλότατε, οἱ ἀντιπροσωπεύοντες τὸ βουλγαρικὸν ζήτημα ἐπιμένουσιν ἰσχυρογνωμονῶς ἀντιπρόσθεντες πᾶν σχεδίων συμβιβασμοῦ προερχόμενον ἐκ τοῦ πατριαρχείου, καὶ ἐπειδὴ ἡ ὑψηλὴ κυβέρνησις δὲν δύναται νὰ ἐπιτρέψῃ τελεσίδικως ἀπόφασιν ἐπὶ

καὶ ἐπειδὴ ἐνεκα τῆς τοιαύτης ἐπιθυμίας καταστάσεως παρακλιθεὶς ἐπαλογομένως οἱ τὰ ἱεροὶ κανόνες καὶ τὰ προνόμια καὶ τὰ καθεστῶτα τῆς ἐκκλησίας, ὡς ἐπανειλημμένως προαπειχθῆ πρὸς τὴν ὑμετέραν βεβηλότητα, διὰ ταῦτα τὸ πατριαρχεῖον ἐπανειλημμένως παρακαλοῦν τὴν ὑμετέραν βεβηλότητα, ὅπως παραδεχθῆ τὴν προτίμην αὐτοῦ εἴτησιν καὶ ἐπινοήσῃ εἰς τὴν συγγρότησιν οἰκουμηνικῆς συνόδου, ἥτις εἶναι ἡ μόνη ἐπιδοκίμη νὰ ἐπιφέρῃ τὴν μόνιμον, ἀσφαλῆ καὶ ὑποχρεωτικὴν εἰς ἀμφοτέρω τὰ μέρη ἀπόφασιν αὐτῆς. Συγχρόνως δὲ παρακαλεῖται ἡ ὑψηλὴ κυβέρνησις ὅπως λάβῃ τὰ ἀναγκαῖα μέτρα πρὸς περιστολὴν τῶν ὁσμημάτων αὐξανόμενων ἀταξίῶν ἐν ταῖς ἐπαρχίαις, τὰς ὁποίας ἐπι μάλλον κατὰ τὰς ἡμέρας ταύτας διατάραξαν οἱ λεγόμενοι ἐνταῦθα ἀντιπρόσωποι διὰ τῆς ἐπισημασμένης ὑπὸ ἡμερομηνίαν 3 μαρτίου τρέχοντος ἔτους ἐγκυκλίου αὐτῶν, ἣν ἐξίδωσκαι ἅμα τῷ παραδεδεχθῆ τῷ ἐν λόγῳ φερμένῳ, καθ' ὃν ἀταξίῶν διαμαρτύρεται τὸ πατριαρχεῖον ἐνώπιον τῆς σεβαστῆς κυβερνήσεως.

- Ἐν ταῖς πατριαρχείαις, τῇ 24 μαρτίου 1870.
- † Ὁ Κωνσταντινουπόλεως Γρηγόριος.
  - † Ἡρακλείας Πανάρετος.
  - † Κυζικίου Νικόδημος.
  - † Νικομηδείας Διονύσιος.
  - † Χαλκηδόνος Γεράσιμος.
  - † Λέρκων Νεόφυτος.
  - † Τορνόβου Γρηγόριος.
  - † Δράμας Ἀγαθάγγελος.
  - † Δημητριάδος Δωρόθεος.
  - † Σαλωναίουπόλεως Προκόπιος.
  - † Γρεβενῶν Γεννάδιος.
  - † Νύσσης Καλλίνικος.

*Synodus Turcarum administrator ad patriarcham*  
1870 martii 28 aprilis 9.

Ὁ ὑπὸ ἡμερομηνίαν 3 μουχαρρίμ 87 καὶ 23 μαρτίου 70, κοινῶς παρὰ τὰ τῆς φιλίας τῆς καὶ τῆς συνέδου τῶν μητροπολιτῶν ἐπιδοθεὶς μαζβάτα, ὁ διαλαμβάνων παρατηρήσεις τινὰς ἐπὶ τοῦ ἐσχάτου ἐκδοθέντος ὑψηλοῦ φερμένου περὶ τοῦ ζητήματος τῆς βουλγαρικῆς ἐκκλησίας, ἐμελετήθη ἀκριβῶς ἐν τῷ ὑψηλῷ ὑπουργικῷ συμβουλίῳ. Ἐλπίαν ἀνώτερον πάσης ἀμφιβολίας εἶναι ἡ ὑψηλὴ κυβέρνησις εἶχε πραγματικῶς ἀνεκᾶθεν τὸ μέτρον (ὡς καὶ ὑμεῖς σηματοῦσα) τοῦ νὰ μὴ ἐπιμείνῃ εἰς καθαρῶς πνευματικὰ ὑποθέσεις, καὶ καθὼς οὐδέποτε παρετήρησεν τὸ μέτρον τοῦτου, οὕτως καὶ τούτεσθαι δὲν θέλει παραλείπει αὐτὸ ὥστε ὡς πρὸς τὸ ἀντικείμενον τοῦτο οὐδεμίαν ἀνάγκη μακρολογίας. Ὅσον δὲ ἀφορᾷ τὴν ἀρχὴν καὶ τὰ καθήκοντα τῆς ἐν τῷ ὑψηλῷ φερμένῳ ἀποφάσεως, τὸ ζήτημα τοῦτο, ὡς γνωστὸν τῇ φιλίᾳ τῆς, εἶναι ἡδὴ πλέον τῶν δέκα ἐτῶν, ἀφότου ἀνεφύη κατὰ δὲ τὸ διδόντα τοῦτο πρὶν ἡδὴ τὸ πρᾶγμα γενικαυθῆ, πόσον ἡ ὑψηλὴ κυβέρνησις προσεπάθησεν ὡς πρὸς τὴν εὐφρημον αὐτοῦ λύσιν, καὶ εἰς ποῖον βαθμὸν κατέγινε, διὰ τὴν ἀποσοφίαν τὰς δυσκολίας διὰ μικρῶν τροποποιήσεων, τόσον ταῦτα, ὅσον καὶ τὰ αἴτια τοῦ νὰ μὴ φέρωσιν ἐν ἀποτέλεσμα αἱ προσπάθειαι αὗται, εἰσὶ τοῖς πᾶσι γνωστά. Ἡ παράταξις τοῦ ζητήματος κατὰ τὸν τρόπον τοῦτον ἐγενήκατο καὶ ἐτρέχονε τὴν ἰδέαν τοῦ ἀποχωρισμοῦ, ἐνεκα τῆς ὁποίας καὶ εἰς πολλὰ μέρη τῆς Ρωμικῆς ἐγένετο πραγματικῶς ὁ χωρισμὸς ὥστε εἰς πολλὰ μέρη διὰ τὴν κατορθωθῆναι νὰ ἀναγνωρίζωσιν οἱ βούλγαροι ῥωμαίους μητροπολίτας καὶ ἱερεῖς, ἐπρεκεν ἡ κυβέρνησις νὰ μεταχειρισθῆ καταναγκαστικὴν δύναμιν, ὡς τοῦτο ἀποδεικνύεται καὶ ἐκ τῶν πολλῶν καὶ διαφόρων παραπόνων, τὰ ὁποία ἡ ὑμετέρα σεβασμιότης εἶχε καθυποβάλει τῇ ὑψηλῇ πύλῃ. Ὅστε

τὸ πρᾶγμα τοῦτο, σκληρυνόμενον ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν, ἐγνώσθη ὅτι θέλει γίνασθαι παρίτητον τῷ νὰ παραχθῆ ἡ ἡσυχία τοῦ κράτους, καὶ θέλει προκλιθεῖ τὴν ἀνάγκην τοῦ νὰ παραβιάσῃ καὶ τιμωρήσῃ πλῆθος κατοίκων ἀπ' ἐναντίας τῶν βάσεων τῆς πρὸς πάντας τοὺς ὑπηκόους τῆς αὐτοῦ μεγαλειότητος τοῦ κραταιοτάτου ἡμῶν ἀνακτοῦ καὶ εὐαργέτου θαυμάσιου ἐξίσου χορηγομένης ὑψηλῆς αὐτοῦ προστασίας. Διὰ ταῦτα λοιπὸν ἡ ὑψηλὴ κυβέρνησις, ἐν τῇ ἐπιθυμίᾳ τοῦ νὰ ἐπιτελέσῃ τὸ δίκαιον καὶ τὸ καθήκον τῆς, καὶ τῷ νὰ ἀρῇ ἐκ μέσου ἐν ζήτημα, τὸ ὅποιον ἐγενήθη μεταξὺ δύο ἐθνῶν, ἀξίων ἐπίσης ἀμφοτέρων τῆς ὑψηλῆς αὐτοῦ προστασίας καὶ ἀντιλήψεως, ἀπεφάσισεν ἕνα μέτριον ἔρον, ὅστις, ὡς καὶ ἐκ τῶν κατωτέρω διασαφίσεων καταφαίνεται, ἦτο γνωστὸν καὶ πρὸ τῆς ἀποφάσεως ὅτι εἶναι παραδεκτὸς ὡς πρὸς τὰς βάσεις καὶ παρὰ τῆς ὑμετέρας σεβασμιότητος. Ὅταν τὸ ζήτημα ἐφθάσεν εἰς βαθμὸν τοῦ νὰ θεωρηθῆ καὶ πολιτικῶς καὶ εἰς πάντα ἄλλον λόγον ἀναγκαῖα ἡ ταχυτέρα αὐτοῦ λύσις, ὅταν δηλαδὴ πρὸ ἐνὸς σχεδὸν ἔτους διωρίσθη ἀνευ ἐπισημότητος μία ἐπιτροπὴ ἐκ γνωστῶν, εὐπόλητων καὶ ἀξιοπιστῶν προσώπων ἀμφοτέρων τῶν μερῶν, ἐπὶ σκοπῷ τοῦ νὰ ἐξυφάνωσιν ἕνα τρόπον ἐξομαλύνσεως, πρῶτον πάντων ἔλαβε ὡς βάσεις τῶν συζητήσεων τὰς παρατηρήσεις, ὡς ὑμεῖς εἶχτε καθυποβάλει τῇ ὑψηλῇ πύλῃ καὶ ἀφοῦ ἐζητήσεν ἀκριβῶς τὸ πρᾶγμα ἐπὶ πάντε 25 μηνῶν, εἶχον καθυποβληθῆ ὑμῖν ἐν εἰδίαις μαζβάταις τὰ ἀποτελέσματα τῶν συζητήσεων τῆς καὶ ὁ τρόπος τῆς διατιθέσεως, τὸν ὅποιον μαζβάταιν ἐνθυμᾶται ἡ ὑμετέρα σεβασμιότης ὅτι, μελετήσασα ὀρίμως καὶ βαθῶς, παρεδέχθη τὰ μέγιστα καὶ τὰς βάσεις τῶν ἐν αὐτῷ διαλαμβανόμενων ἀρθρῶν, ἀνέφερε δὲ τὴν γνώμην τῆς ἐγγράφως ἐπὶ

• Calliphorus, t. cit., p. 88-91; Godeson, op. cit., p. 256-60.  
Синодъ, СЕБЕНАДЪ, ТОМЪ XLV.

τινων εξ αυτων· ὅτι αἱ βῆσεις καὶ τὰ πλεῖστα τῶν ἀφ' ὧν τοῦ ὕψηλος φερμανίου, καθ' οὗ ἐπίθεσθε παραπόνα δτι ἐπιβαίνει εἰς κνευματικά πράγματα, συνετάγησαν συμφώνως μὲ τὰ παρ' ὧν προταθέντα σχέδια καὶ γνώμας, ἀλλὰ δὲ μόνον τῇ ἀποφάσει τῆς εἰρημίνης ἐπιτροπῆς. Ὅσον δὲ διὰ τὴν ἐν τίλει τοῦ δεκάτου ἀρθρου προταθεῖσαν περιεκτικὴν, αὐτῇ προηλθε πρώτων ἐκ τοῦ ὅτι, ὅταν οἱ κάτοικοι ἑνὸς μέρους (τὸ ἄλον ἢ τὰ δύο τρίτα αὐτῶν) θελήσῃσι νὰ ὑπέκλινται τῇ ἐξαρχίᾳ, τοῦτο δὲ ἀποδειχθῆ, οὕτως πρέπει οὕτως δύνανται νὰ ἐμποδιοθῶσι· δεύτερον ἐκ τοῦ ὅτι δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ἐλθῇ εἰς μνήμη, ὅτι τὸ νὰ δοθῇ ἀδεία εἰς χριστιανοὺς θέλοντας, ἢ γενικῶς, ἢ τὸ πλεῖστον αὐτῶν, νὰ ὑπέκλινται εἰς μίαν ἐκκλησίαν ἐπίσης ὀρθόδοξον, ἀντιβαίνει τῇ θρησκείᾳ καὶ εἶναι πρᾶγμα κνευματικόν· τρίτον δὲ καὶ ἐκ τῆς ἐπιθυμίας τοῦ νὰ μὴ ἀπομακρυνθῶμεν τοῦ σχεδίου, ὅσον ἢ ὑμετέρα σεβασμιότης καθυπέβαλεν ὡς πρὸς τὴν διαίρεσιν τῶν ἐπαρχιῶν.

Ἐπειδὴ ἡ ὑμετέρα σεβασμιότης χαρακτηρίζεται ἐπὶ εὐθύτητι καὶ φρονήσει βαθεῖα, δὲν εἶναι ἀμφιβολία, ὅτι ἅμα σκεφθῆ καλῶς τὴν κατάστασιν καὶ σπουδαιότητα τοῦ ζητήματος τούτου, τὸν βαθμὸν, εἰς τὸν ὅποιον ἐφθάσε, τὴν σμικρότητα τῆς διαφορᾶς μεταξὺ τῶν ἐν τῷ ὕψηλῳ φερμανίῳ διαλαμβανομένων καὶ τοῦ παρ' αὐτῆς ἐγκριθέντος καὶ ἐπακρωθέντος σχεδίου τῆς διαίτησεως, καὶ πόσον τέλος ἡ ὑψηλὴ κυβέρνησις ἀπὸ δέκα ἡδὴ ἐτῶν προσεπάθησε πρὸς

συμβιβασμόν, θέλει ὁμολογήσει, ὅτι τὰ περὶ ἐπιβαίσεως εἰς ἐκκλησιαστικά πράγματα καὶ περὶ ἀνάγκης οἰκουμένης συνόδου ἐν τῷ σταλέντι ἐκείνῳ μαζβατῆ γεγραμμένα δὲν εἶναι πραγματικῶς ἀναγκαῖα, καὶ οὕτως ἔχουσι τὸν τόπον τῶν.

Ἐπειδὴ, ὡς περὶ τὸν νὰ ἐπεξηγήσωμεν τῇ ὑμετέρᾳ σεβασμιότητι, τὸ πρόσωπον καθήκον ἐκείνης ἀρχῆς καὶ κυβερνήσεως εἶναι τὸ νὰ διατηρῇ τὴν ἡσυχίαν καὶ ἀσφάλειαν τῶν ἐν τῇ ἐπικρατείᾳ αὐτῆς ὑπηκόων, καὶ ἀσφαλεῖ δὲ νὰ ἀποφύγῃ πᾶσαν περίπτωσιν δυναμένην νὰ διαταρᾷ τὰ πνεύματα τοῦ κοινοῦ καὶ ἀνταρᾷ εἰς τὴν ἀρχὴν ταύτην τοῦ καθήκοντος, καὶ ἐπειδὴ πρὸς τῷ μὴ ἐπιβαίνειν εἰς τὰς ἐκκλησιαστικὰς αὐτῶν γενεμένας τελετάς καὶ τὰς καθαρὰς πνευματικὰς ὑποθέσεις τῶν ἐν διαφόροις θρησκευομαῖσι διατελούντων συμπατριωτῶν μας, τὸ διαμένειν καὶ ἀπλοῦν μακροθῶν θεατὴν εἰς πράγματα, τὰ ὅποια διατρέχουσι μεταξὺ αὐτῶν καὶ τὰ ὅποια εἶναι βέβαιον ὅτι θέλουσιν ἐπὶ τέλος λήξει εἰς τὸ νὰ ταράξῃσι τὴν κοινὴν ἡσυχίαν, τοῦτο δὲν εἶναι ἄλλο, εἰμὴ ἐπιπαρᾷ τὸ σπουδαῖον τοῦτο καθήκον· διὰ ταῦτα παραίνας τὸν λόγον εἰδοποιῶν ἐριστικῶς, ὅτι τὸ πρᾶγμα τοῦτο δὲν δύναται νὰ παραδεχθῆ ἢ ὑψηλῇ κυβερνήσει, διαβιβάζων συγχρόνως διὰ τῆς εὐκαιρίας ταύτης τὴν πρὸς τὸ εὐγενεῖς αὐτῆς ἀτομον ὑπόληψιν καὶ τὸ σέβας μου.

1287 μουχαρρέμ 6 / 1870 μαρτίου 28.

Αἰγι.

*Patriarcha ad summum Turcorum administratorem \**

1870 aprilis 7 19.

Ἰψηλότης.

Τοῦ ὑπὸ ἡμερομηνίαν 6 μουχαρρέμ τοῦ 1287 (28 μαρτίου τοῦ 1870) ὕψηλος τεσερέ τῆς ὑμετέρας ὑψηλότητος εὐσεβείως ληφθέντος ὑπ' ἐμοῦ, προυδαίως καὶ ἐμφριθῶς ἐμελετήθησαν τὰ ἐν αὐτῷ ἐπιπεριεχόμενα ὑπ' ἐμοῦ τὰ ἅμα καὶ τῆς περὶ ἐμὲ ἱερας συνόδου, δι' οὗ ἡ ὑμετέρα ὑψηλότης ἔρχεται εἰς ἀνάπτυξιν τῶν λόγων, ὧν ἕνεκα ἡ αὐτοκρατορικὴ κυβέρνησις ἐθεώρησεν ἀναγκαῖαν τὴν ἐκδοσιν τοῦ γνωστοῦ ὕψηλος φερμανίου εἰς λύσιν τοῦ πολυθρυλλίτου βουλγαρικῶν ζητήματος. Καὶ κατὰ πρώτων μὲν σπεύδω νὰ εὐχαριστήσω τῇ ὑμετέρᾳ ὑψηλότητι, δι' ἃς μοι παρέχει διαβεβαιώσεις περὶ τοῦ ὅτι ἡ ὑψηλὴ κυβέρνησις οὐδέποτε ἀνεμίχθη εἰς τὰς ἐκκλησιαστικὰς ὑποθέσεις, οὕτως ἀναμειχθήσεται τοῦντεῦθεν· ἐξ ὧν ἕνεκα ἀφηγείται αἰτιολογούσα τὴν ἐκδοσιν τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος ὕψηλος φερμανίου, φαίνεται ἀναντιρρήτως ὅτι τοῦτο ἐξεδόθη οὐχὶ κατ' αἰτήσιν τῶν πατριαρχείων ὡς ἀπὸ ἐκκλησιαστικῆς ἀρχῆς, ὡς ἐγένετο καὶ ἄλλοτε κατὰ τὸ 1861, ἀλλὰ κατ' ἀπόφασιν τῆς σεβαστῆς κυβερνήσεως, λαβούσης τὸ ἐνδοσίμῳ ἐκ τινος σχεδίου, ἔργου μικτῆς τινος ἐπιτροπῆς, ὡς λέγει ἡ ὑμετέρα ὑψηλότης, συγκαιρινῆς ἐκ λαϊκῶν μελῶν καὶ σχηματισθεῖσης μὴ ἐπισήμως ὑπὸ τῆς ὑμετέρας ὑψηλότητος. Ἄλλ' οἶκον εἶναι φανερόν, ὅτι ὑποθέσεις ἐκκλησιαστικαὶ δὲν δύναται νὰ ὦσιν ἀντιμαίμενον ἐργασίας ἀνθρώπων λαϊκῶν, λίαν ἄλλως ἀξιότιμων καὶ διὰ τὴν ἀτομικὴν αὐτῶν ὑπόληψιν καὶ διὰ τὰς ἄλλας γνώσεις αὐτῶν. Διότι ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, ὑψηλότης, ὑπάρχουσι τοιαῦτα λεπτομέρηται, ὧν καὶ τὸ ἐλάχιστον μέρος παρορώμενον παραβιάζει οὐσιωθῶς τὸ ἐκκλησιαστικὸν δίκαιον· τὰς δὲ τοιαύτας λεπτομερείας εἶναι ἀδύνατον νὰ γνωρίζῃ ἢ τε πολιτικὴ ἀρχὴ καὶ χριστιανοὶ μὴ ἀνήκοντες εἰς τὸ σῶμα τὸ κυβερνῶν τὴν ἐκκλησίαν. Καὶ ἰδοὺ πρόχειρος ἀπόδειξις. Ἐν τῷ ἀνα χείρας τῆς ὑμετέρας ὑψηλότητος τεσερέ ἐμπεριέχεται ἡ φράσις „βουλγαρικὴ ἐκκλησία“. Εἰμὶ δὲ πεπεισμένος, ὅτι ἡ ὑμετέρα ὑψηλότης, μεταχειροθεῖσα τὴν φράσιν ταύτην, οὐδέλλως ὑπέθεσεν

οὐδὲ ἠδύνατο νὰ γινώσκῃ, ὅτι εἶναι ἕξην καὶ ἄλλοτρία τῇ ὀρθόδοξῳ ἐκκλησίᾳ· διότι, ἐὰν ἡ πολιτικὴ, ἐξουσίᾳ διακρίνῃ ἔθνικότητα καὶ παρέχῃ μὲ ἐκαστῇ προνομία καὶ δικαιώματα πολιτικά, τοῦτο δὲν εἶναι ἔργον τῆς ἐκκλησίας γὰρ τὸ ἐρμηνεύει ἡ ἐκκλησία ἕνωσ· οὐδέποτε διακρίνῃ ἔθνικότητα· διότι καὶ ὁ θεμελιωτῆς αὐτῆς ἐκάλεσεν εἰς τὴν πίστιν αὐτοῦ πάντα τὰ ἔθνη· διὸ καὶ κατὰ συνέπειαν τῆς θεμελιώσεως ταύτης ἀρχῆς ἡ ἐκκλησία οὐδέποτε διχρήθη, ἢ διακρίθη, εἰς ἐκκλησίαν ἀραβικὴν ἢ ἀλβανικὴν ἢ βουλγαρικὴν· ἀλλ' εἰς μίαν, ἁγίαν, καθολικὴν καὶ ἀποστολικὴν. Ἐὰν δὲ ὑποτεθῆ, ὅτι ἡ προσωνομία αὐτῇ λαμβάνεται ἐκ τῆς χωρογραφίας, τότε ποῖα εἶσι τὰ ἔθνη τῆς βουλγαρικῆς χώρας; ποῖα δὲ συνέδος συνέστισε τὴν ἑκ ταύτην ἐκκλησίαν; Ὡστε, ἐὰν ἠθέλον παραδεχθῆ τὴν προσωνομίαν „βουλγαρικὴ ἐκκλησία“, ἠθέλον ὑποπέσει ὁμολογουμένως εἰς καινοτομίαν, ἢ ἕνεκα δικαίως ἠθέλα κατακριθῆ παρὰ τῆς καθόλου ἐκκλησίας. Ἐρὸς τούτοις, ἡ ὑμετέρα ὑψηλότης, λέγουσα ὅτι ἡ σεβαστὴ κυβέρνησις δὲν ἐπιβαίνει εἰς τὰ καθαρὰς ἐκκλησιαστικά, αἰτιολογεῖ τὸ μέρος, ἔπειτα λαβὼν ἀναλογικῶς εἰς τὴν σύστασιν καὶ τὸν διοργανισμὸν τῆς λεγομένης βουλγαρικῆς ἐκκλησίας. Ἄλλ' ἐπιτρέψατο μοι ἡ ὑμετέρα ὑψηλότης τὴν παρατήρησιν, ὅτι τὰ πρὸς δικίτησιν τῆς ἐκκλησίας, ἐπειδὴ εἶναι ἔργα τῶν ἁγίων ἀποστόλων καὶ τῶν οἰκουμένων συνόδων, οἵτινες ἐθέτισαν ταῦτα, ἐδηγοῦμαι ὑπὸ τοῦ ἁγίου πνεύματος, πάντα, λέγω, ταῦτα, οὐδ' ἐλαχίστου μέρους ἐξαιρουμένων, εἰσὶν ἱερά καὶ ἀπαραβίαστα, ὡς καὶ τὰ δογματικά, ἅτινα ἡ ὑμετέρα ὑψηλότης ὀνομάζει καθαρῶς θρησκευτικά· εἰσὶ δὲ ταῦτα ἐμπεισισταμένα μέρη τοῦ σῶματος ἐκείνου, οἵτινες ἀποτελοῦσι τὸ σῶμα τῆς δικαιοσύνης ἐκκλησίας· μικρὰ δὲ τις παράβασις ἀποκαθιστᾷ αὐτοὺς ὀπυθόνου, ἐνάπιον τοῦ θεοῦ καὶ τῆς καθόλου ἐκκλησίας· πᾶσα λοιπὴν ἄλλη ἐπιβασις ἐστὶν ὁμολογουμένως ἀναρμοδίᾳ· ἡ δὲ ἐκκλησία οὐδέποτε δύναται νὰ παρεκκλίνῃ τῆς ἀρχῆς ταύτης. Ἐνόμιμα δὲ χρὸς μου, ὅπως δώσω τῇ ὑμετέρᾳ ὑψηλότητι τὰς ἐξηγήσεις ταύτας, ἵνα μὴ ἐξ ἀγνοίας συ-

\* Constantin. I. c. 2. p. 21-7; Constantin. op. cit. p. 220-2.

χέονται τὰ δούγματα καὶ παροφάνται πράγματα λίαν ἄσπουδαία καὶ ἀκαταβάστα.

Ἰψηλότατε· εἶναι ἀληθές, ὅτι τὸ λεγόμενον βουλγαρικὸν ζήτημα ὀφίσταται ἤδη πρὸ δεκαετίας καὶ ὅτι κατὰ συνέπειαν πολλῶν διαφόρων παρεκτροπῶν καὶ παραβιάσεων ἐκ μέρους βουλγάρων ἐν ποινῇ ἐπαρχίας χριστιανῶν, τὸ πατριαρχεῖον ἀνεφέρθη δικαιοδικτικῶς καὶ κατὰ καθήκον κατ' ἐκείνων, οἵτινες καὶ ἀρχιερεῖς περιόριστον, καὶ τὰς παρουσίας αὐτῶν διήρπασαν, καὶ τὰς μητροπόλεις κατέσχον, καὶ σχολεῖα καὶ ἐκκλησία· ἐκαιοποιήθησαν, χωρὶς νὰ λάβωσιν ὑπ' ὄψιν ὅτι παραβιάζουσι καὶ καταπατοῦσιν οὐ μόνον τὰ δίκαια καὶ τοὺς θεσμοὺς τῆς ἐκκλησίας, εἰς τὴν ἀνηκούσιν, ἀλλὰ καὶ τοὺς πολιτικοὺς νόμους τῆς αυτοκρατορικῆς κυβερνήσεως, οἵτινες ἐπέθεσαν εἰς προφυλακτὴν τῶν δικαίων ἐνὸς ἐκαστοῦ. Ἐάν λοιπὸν κατὰ καιροὺς ἀνεφέρθη τὸ πατριαρχεῖον πρὸς τὴν σεβαστὴν κυβέρνησιν περὶ τοιοῦτων πραγμάτων, ἐπεικλιεῖσθαι τὴν δικαιοσύνην τῆς κυβερνήσεως, κατὰ βίαιον B πρᾶγτων καὶ ὑπὲρ τῶν δικαίων τῆς ἐκκλησίας, ἥτις ἐπέθη ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ ἀειμνήστου Μεσάμεθ τοῦ Η' καὶ τῶν ἐνδόξων αὐτοῦ διαδόχων. Οὐδέποτε δὲ διανεήθησαν νὰ ὑποχρεώσω τὴν σεβαστὴν κυβέρνησιν νὰ διατηρήσῃ ἐν τῇ ἐρυθροδόξῃ ἐκκλησίᾳ διὰ τῶν ὀπλων τοὺς μὴ θέλοντας· διότι, χάρις τῷ θεῷ, ἡ ἐρυθροδόξος ἐκκλησία οὐδέποτε ἐκπληρώθη διὰ τοιοῦτων πράξεων. Νομίζω δὲ, ὅτι καὶ ἡ σεβαστὴ κυβέρνησις οὐδέποτε ἤθελεν ἀρνηθῆ τὴν χρῆσιν τῆς δικαιοσύνης κατὰ τῶν παραβιάζοντων τὰ δίκαια τοῦ ἄλλου δικαιοῦματι ἀποδικίας. Οὐδέποτε δὲ δύνανται νὰ φαντασθῶσιν ὅτι τὸ «βουλγαρικὸν ζήτημα σκληρυνόμενον ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν, ἤθελε γίνεαι παραίτιον τοῦ νὰ παραχθῇ ἡ ἡσυχία τοῦ κράτους». διότι ἡ σεβαστὴ κυβέρνησις· πολιτικῶς ἀπέδειξεν ὅτι εἶναι πολὺ ἀνωτέρα ἐκείνων, οἵτινες ἐπαπειλοῦσιν ἀνησυχίαν ἐν τῷ κράτει, ὅπου ἔχει τοὺς καταλλήλους νόμους πρὸς περιστολὴν τῶν βίαιοπραγῶν. Ἐάν οἱ καταξινιστά C μνοι κατὰ τῆς πνευματικῆς αὐτῶν ἀρχῆς ἔπαυον τοῦ νὰ λέγονται ὀρθόδοξοι καὶ συνίστων ἑτέραν χριστιανικὴν κοινότητα, τότε ἡ σεβαστὴ κυβέρνησις ἤδυνάτο νὰ ἀναγκασθῇ αὐτοὺς καὶ νὰ θέσῃ ὑπὸ τὴν ἄμεινον αὐτῆς προστασίαν καὶ ταύτην τὴν χριστιανικὴν κοινότητα. Ἐνὸς μὲν ὅμως οἱ ἐνιστάμενοι βούλγαροι λέγουσιν ὅτι εἰσὶν ὀρθόδοξοι, πᾶσα πρᾶξις μεταξὺ τῆς ἐρυθροδόξου ἐκκλησίας· καὶ αὐτῶν ἐξ ἀνάγκης πρέπει νὰ ἦναι ἀπόρροια τῆς ἀδικοῦστος ὁμολογίας· καὶ διδασκαλίας τῆς ἐκκλησίας, εἰς τὴν ἀνηκούσι· τοιαῦτα δὲ προνομία οὐδέποτε ἐν οὐδεμίᾳ περιπτώσει δύνανται νὰ προέλθωσιν ἀπὸ πολιτικῆς ἀρχῆς.

Ἡ ὑμετέρα ὑψηλότης γινώσκει, ὅτι τὸ πατριαρχεῖον πολὺ καὶ σπουδαίως προσεπάθησεν, ἀπὸ τοῦ προκατόχου μου πατριάρχου κύρ Ἰωακείμ καὶ ἐφεξῆς, νὰ ἐκαιοποιήσῃ τὰς ἀπαιτήσεις τῶν ἐνισταμένων χριστιανῶν βουλγάρων, καὶ ἐξήντησεν ἅλα τὰ μέσα, D ὅσα ἐπιτρέπει αὐτῷ ὁ κύκλος τῆς ἀρμοδιότητος αὐτοῦ. Ὑπάρχουσι δὲ εἰς τὰ ἀρχαῖα τῆς ὑψηλῆς πόλεως πολλὰ ἔγγραφα εἰς ἀπόδειξιν τῆς ἀληθείας ταύτης. Ἐπομένως τὸ πατριαρχεῖον οὐδένα ἔλαχον συνειδήσεως συναποθνήσκειν ἀπέναντι τοῦ θεοῦ καὶ τῆς ἐρυθροδόξου ἐκκλησίας, ὅτι ἠρνήθη εἰς τοὺς ἐνισταμένους χριστιανούς βουλγάρους πᾶν ὃ τι ἤδυνάτο νὰ ἐπιχορηγήσῃ αὐτοῖς ἐντὸς τῆς κανονικῆς αὐτοῦ ἀρμοδιότητος· μάρτυς δὲ ἀξιόχρεως αὐτῇ ἡ καθόλου ἐκκλησία, ἥτις ἔχει ἤδη πλήρη γνῶσιν ὅλων τῶν μέχρι τοῦδε παραχωρήσεων τοῦ πατριαρχείου. Τότε δὲ μόνον δικαιωθήσονται οἱ βούλγαροι ἐνώπιον τῆς καθόλου ἐκκλησίας, ὅταν περιχαρακωθῶσιν ἐντὸς τῶν ἱερῶν κανόνων, καὶ παύσωσι τοῦ νὰ μνημονεύσωσι τῶν ὀνομάτων καθρημένων ἀρχιερέων καὶ ἐπικαλῶνται τὰς εὐλογίας αὐτῶν, ἢ κανονίζωσιν αὐτοὺς ὡς ἁγίους· τοῦ νὰ παραδέχωνται μίαν καὶ τῆς αὐτῆς πόλεως ἢ ἐπαρχίας δύο ὀρθόδοξους πνευματικὸς ἀρχηγούς· καὶ ἐν γένει

ὅταν ἐκινῶσιν εἰς τὴν ὁδὸν τῆς ἀληθείας τῆς ἐκκλησίας, εἰς τὴν λέγουσι μὲν ὅτι ἀνήκουσι, τῆς ὅποιος ὅμως τὰ καθεστῶτα προφανέστατα καταπατοῦσιν. Ὥστε δὲν ἤδυνάτο νὰ ἀδιαφορήσῃ τὸ πατριαρχεῖον χωρὶς προηγουμένως νὰ θεωρηθῇ ὅτι παραβαίνει τὸ οὐσιοθέστατον καὶ τὸ ἱερώτερον τῶν καθηκόντων του.

Ἡ ὑμετέρα ὑψηλότης λέγει, ὅτι ἡ σεβαστὴ κυβέρνησις τότε ἐκλήθη τὸ ἐν λόγῳ ζήτημα, ὅτι «τὸ ζήτημα τοῦτο ἐπέθεσαν εἰς βαθμὸν τοῦ νὰ θεωρηθῇ καὶ πολιτικῶς καὶ διὰ πάντα ἄλλον λόγον ἀναγκαῖα ἢ ταχυτέρα αὐτοῦ λύσις», καὶ κατὰ συνέπειαν ἐπιστεῦθη τὴν διακπραιώσιν αὐτοῦ (ἐπὶ τῇ βίαιᾳ ὄρῳ τινῶν προαποδεξαμένων, ὡς λέγει, ὑπ' ἑμοῦ) εἰς ἐπιτροπὴν τινα, «ἐξ ἀξιοπιστῶν προσώπων ἀμφοτέρων τῶν μερῶν». Ἀλλ', ὑψηλότατε, ἐπιτραπίτω μοι πρῶτον νὰ δυσχωρισθῶ, ὅτι τὸ ἐν λόγῳ ζήτημα καθ' ἑλὴν αὐτοῦ τὴν ἔκτασιν καὶ ὡς πρὸς ἑλᾶς αὐτοῦ τὰς λεπτομερείας οὐδέποτε ἔπαυσι τοῦ νὰ ἔκλινῃ σιαιστικόν, καὶ ἐπομένως πολὺ ἀπέχει τοῦ νὰ θεθῇ ἀντικείμενον συνδιασκέψεως εἴτε τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας, εἴτε ἐπιτροπῆς ἐκ λαϊκῶν συγγραμμένων. Ἐνθυμεῖται δὲ ἡ ὑμετέρα ὑψηλότης ὅτι, ἅμα ἡκούσα τὸν σχηματισμὸν τῆς τοιαύτης ἐπιτροπῆς, ἔσπουσα δι' ἐπιτήδεας ἀνθρώπου τῆς ἐμπιστοσύνης μου νὰ γνωστοποιήσω τῇ ὑμετέρᾳ ὑψηλότητι· ῥητῶς, ὅτι οὐτε τὸν σχηματισμὸν τῆς ἐπιτροπῆς ἀναγνωρίζω, οὐτε τὸ προῖόν τῆς ἔργασίας· αὐτῆς δύνανται νὰ παραδεχθῶ· διότι δὲν μοι ἦτο δύσκολον νὰ προβλέψω ὅποια τις ἐπιμνηστικὰ ἐπὶ τοῦ ζήτηματος ἤδυνάτο νὰ προέλθῃ ἀπὸ ἐπιτροπῆς ἐξ ἀνθρώπων, μὴ δυναμένων γινώσκειν τοιαύτης φύσεως πράγματα. Διὰ τοῦ ἰδίου δὲ τότε ἀπεσταλμένου μου ὑπέμνησα πρὸς τὴν ὑμετέραν ὑψηλότητα ὅσα ὠμολόγησα καὶ ἐν αἰς ἐμείναναι σύμφωνοι μετὰ τῆς ὑμετέρας ὑψηλότητος περὶ τῆς λύσεως τοῦ βουλγαρικοῦ ζήτηματος ἀνευ οἰκουμένης· συνόδου καθ' ἑν σχέδιον, οὐ ἔλαβε γνῶσιν ἡ ὑμετέρα ὑψηλότης κατὰ τὴν πρώτῃν ἐξαμηνίαν τῆς ἀναβάσεώς μου εἰς τὸν πατριαρχικὸν θρόνον· ἄλλω· μὴ ἦν ἀδύνατον ν' ἀνακαλέσω τὴν λύσιν τοῦ ἐν λόγῳ ζήτηματος, ἢν εἶχον ἐπεσιρᾶσαι εἰς τὴν γνώμην τῆς καθόλου ἐκκλησίας. Πόσον δὲ τὸ προῖόν τῆς ἔργασίας τῆς ἐπιτροπῆς, ἢν ἀναφέρει ἡ ὑμετέρα ὑψηλότης, ὡς καὶ τὰ ἐν τῷ τελευταίῳ φερμανίῳ ἄρθρα καὶ ἑὰι αἰ λοιπαὶ ἀξιώσεις καὶ αἰ ἀπαιτήσεις· τῶν ἐνισταμένων βουλγάρων, πόσον, λέγω, ταῦτα πάντα ἀντικείμενα εἰς τὸ ἐκκλησιαστικὸν δίκαιον, περιττὸν νὰ ἐπαναλάβω ἐνταῦθα, καθόσον τοῦτο προσηλωθῇ τῇ σεβαστῇ κυβερνήσει· διὰ διαφόρων ἐκθέσεων τοῦ πατριαρχείου. Καὶ πρὸς τοὺς δεῖξαντάς μοι πρὸ ἐνὸς ἔτους σχέδιόν τι περὶ τοῦ ἐν λόγῳ ζήτηματος Χριστάκην ἐφένδην Ζωγράφον καὶ Ἀλέξανδρον ἐφένδην Καραθεοδωρῆ εἶπον παπαρησιασμένως, ὅτι πᾶν σχέδιον ἐξερχόμενον τοῦ κύκλου τῆς ἀρμοδιότητός μου ἔστι μοι ὅλος ἀπαράδεκτον· οὐδὲ ἐπιτρέπεται μόνον ἑμοὶ ἢ τροποποιήσις τῶν πρὸς διοίκησιν τῆς ἐκκλησίας ἱερῶν κανόνων. Ταῦτ' αὐτὸ εἶπον καὶ πρὸς τὴν ὑμετέραν ὑψηλότητα, ὅτι ἦλθον παρ' αὐτῆ μετὰ δύο συνοδικῶν ἀρχιερέων. Ἡ ὑμετέρα ὑψηλότης ἀπήτησε καὶ ἔλαβε γνῶσιν καὶ τοῦ κειμένου αὐτοῦ τῶν ἱερῶν κανόνων, δι' οὓς δὲν ἤδυνάμην νὰ παραδεχθῶ τὸ ὅπου τότε μοὶ ἐνεφανίσθη σχέδιον. Ἀλλ' ἡ ὑμετέρα ὑψηλότης λέγει, ὅτι: «αἱ βάσεις καὶ τὰ πλεῖστα τοῦ ὑψηλοῦ φερμανίου συνετάχθησαν συμφώνως πρὸς τὰ παρ' ἑμοῦ προταθέντα σχέδια καὶ γνώμης, ἔτιγα δὲ μόνον τῇ ἀποφάσει τῆς εἰρημένης ἐπιτροπῆς». Ἀλλ' εἰάν, ὑψηλότατε, τὰ ἐπιπεριεχόμενα ἐν τῷ φερμανίῳ εἰσὶν σύμφωνα πρὸς τὰ σχέδια καὶ τὰς γνώμης μου, τότε διατί τὸ ἐν λόγῳ φερμανίον νὰ μὴ ἐκδοθῇ τῇ γνώσει καὶ εἰδήσει μου; Διατί νὰ μὴ δοθῇ εἰς αὐτὸ ὁ χαρακτήρ ἔγγραφου τῆς ὑψηλῆς κυβερνήσεως ἐπικυροῦντος καὶ ἐξασφαλιζόντος μίαν ἀπόφασιν προερχομένην ἀπὸ μέρους τῶν πατριαρχεῖων μου, ὡς ἀπαιτεῖ ἡ τάξις; Ἐάν οὕτως ἐγένετο, τότε τῶντι

οὐδέποτε ἐλάμβανε τὸν χαρακτῆρα πολιτικοῦ ταπεινοῦ γράφου ἐπὶ ἐκκλησιαστικοῦ ἀντικειμένου. Ἐάν δ' ἕτερός τις ὑπέδειξε ἐν τῇ ὑμετέρᾳ ὑψηλότητι διαφορὰς τινὰς ὡς ἀβλαβεῖς καὶ μικροῦ λόγου ἀξίας, βεβαιωθῆτω ἡ ὑμετέρα ὑψηλότης, ὅτι αἱ φαινόμεναι αὐταὶ ὡς μικραὶ καὶ ὀλίγα διαφοραὶ εἰς ἅλιαν σπουδαίαν καὶ οὐσιώδη εἰς τὸ ἐκκλησιαστικὸν δίκαιον, τὰς ὁποίας οὐδέποτε εἶχεν τὴν γόμην νὰ παραβηθῆ ἄνευ κατακρίσεως ἐκ μέρους τῆς ὀρθοδόξου καθολικῆς ἐκκλησίας ὡς παραβάτης τῶν ἐκκλησιαστικῶν θεσμῶν καὶ κανόνων.

Θὰ ἦμην πολὺ ἀνάξιος τῆς εὐνοίας, τῆς ἀπολαύσεως κατὰ τῆς αὐτοκρατορικῆς κυβερνήσεως καὶ τῆς ὑπολήψεως, ἣν χαίρω ἐκ μέρους τοῦ χριστιανικοῦ μου πληρώματος, ἐάν ἕνεκα μικροῦ λόγου ἀξίας πραγμάτων ἀπέστειλον τὴν ὀριστικὴν λύσιν τοῦ ἐν λόγῳ ζητήματος. Ἐὐχί, ὑψηλότης, ὅστε ἰσχυρογνωμοσύνη, ὅστε φαντασιόμυθος, ὅστε ἄλλη τις μικροφιλοτιμία μὴ παρακινεῖ εἰς τὸ νὰ μὴ θεωρήσω τὸ ζήτημα κλειμμένον καὶ ὅποια μὴ καθήκοντα ὡς ὑπὸ ἴκμος ἐπέλω πρὸς τὴν αὐτοῦ μεγαλειότητα τὸν εὐεργατικώτατον ἡμῶν θάνατον, καὶ γινώσκω ταῦτα καὶ διετήρησα μετὰ ἠθροικτικῆς εὐλαρείας, οὐχ ἤττον θειῶς καὶ ὑπὲρ τῆς διατηρήσεως τῶν καθυπόντων μου καὶ πρὸς τὰ καθεστῶτα τῆς ἐκκλησίας μου ἀφίρωνα ἑμαυτὸν ἐξ ἀπαλῶν ὀνύχων, καὶ ἐπέλω εἰς τὸ ἔλεος τοῦ θεοῦ νὰ παραδῶσω ἀλώβητον τὴν ἱεράν παρακαταθήκην, ἣν ὁ θεὸς ἐνεπιστεύθη ἡμῶν ἀναξίῳ. Δὲν ἀρνούμαι ὅτι ἡ παράτασις τῆς τοιαύτης καταστάσεως τοῦ ἐν λόγῳ ζητήματος ἔστι λίαν δυσάρεστος· ἀλλὰ δὲν δύναμαι κατ' οὐδένα τρόπον νὰ παραβηθῶ λύσιν ἀντικειμένην πρὸς τὰ καθεστῶτα τῆς ἐκκλησίας μου.

Προσέλω, ὑψηλότης, ὅτι ἡ φιλίᾳ ἡμῶν μοι προσγίνεται ἕνεκα τῆς τοιαύτης τῶν πραγμάτων κατα-

στάσεως καὶ ἕνεκα τῆς παραβίασεως τῶν δικαίων τῆς ἐκκλησίας μου, θέλει ἐπιταχύνει τὴν ἄλλοις ἐκτετατὴν ἐμὴν ὄραν τοῦ θανάτου· ἀλλὰ δὲ ἔχω πάντοτε τὴν ἀγαλλίαν τῆς ψυχῆς μου, ὅτι ἐξεπλήρωσα τὸ καθήκον μου καὶ ὑπὲρ τῶν δικαιωμάτων τῆς ἐκκλησίας καὶ τῆς σωτηρίας τῶν χριστιανῶν ἐκείνων, ὅτινας, ὡς μὴ ὄρατε, βούλονται εὐχὴ κανόνισαι ἑαυτοὺς κατὰ τοὺς κανόνας τῆς ἐκκλησίας, ἀλλὰ τὴν ἐκκλησίαν καθὼς αὐτοὶ βούλονται. Βεβαιωθῆτω δὲ ἡ ὑμετέρα ὑψηλότης, ὅτι καὶ τὸ μεταβαίνειν χριστιανούς τινας ἄπὸ μιᾶς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας εἰς ἑτέραν ἐπίσημην ὀρθόδοξον, καὶ τοῦτο δὲν δύναται νὰ γίνῃ ἄνευ τῶν κανονικῶν διατυπώσεων, ὅσαρ ἐστὶν ἔργον μόνον τῆς ἐκκλησίας.

Ἐνόση λοιπὸν ἐμμένουσι ἰσχυρογνωμόνως εἰς καινοτομίας. Δὲν δύναμαι παρὰ νὰ ἐπιμένω εἰς τὴν συγκάλεσιν οἰκουμενικῆς συνέδου πρὸς ἣν καὶ ἐπεσβάλον ἦδὲ τὴν ὑπόθεσιν ταύτην· διότι χωρὶς συνέδου ὅσα τὰ πατριαρχεῖον, ὅσα τὴν καθόλου ἐκκλησία ὄντα νὰ ἀναγγερίσῃ τὰ πεπραγμένα. Δὲ ἠερμῶς κἀκτελέσω τὴν αὐτοκρατορικὴν κυβερνήσιν, ὅσαρ εὐδοκίᾳ παραδεχθῆ τὴν αἰτησίαν μου ταύτην χωρὶς νὰ ἀμφιβάλω τὸ παράπαν περὶ τῆς ἀπολύτου ἀνάγκης αὐτῆς· ἄλλως τε ἡ περὶ συγκροτήσεως ὑψηλότης οἰκουμενικῆς συνέδου αἰτησίς μου ἔστι καθαρῶς ἐκκλησιαστικὴ, οὐδέποτε σχετιζομένη πρὸς τὰ τῆς πολιτείας.

Ἀράττομα· εἴ ἐν τούτοις τῆς εὐκαιρίας ταύτης, ἵνα ἐκφράσω τὴν πρὸς τὸ ἔξοχον ἄτομον τῆς ὑμετέρας εὐμενεστάτης μοῖ· ὑψηλότης, ἐξαιρετικὴν ὑπόληψιν καὶ ἀναλλοίωτον ἀφεισίσιν μου.

Ἐκ τῶν πατριαρχείων, τῇ 7 ἰουλίου 1870.  
† ὁ Κωνσταντινουπόλεως Γρηγόριος

56.

LITTERAE SYNODALES AD SINGULOS SEDIS OECUMENICAE ANTISTITES\*  
1870 aprilis 2-14

† Γρηγόριος ἅγιος θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νέας Ῥώμης καὶ οἰκουμενικὸς πατριάρχης.

† Ἰερῶτατε μητροπολίτα... ἐν ἀγίῳ πνεύματι ἀγαπητῆ ἀδελφῆ καὶ συλλειτουργῆ τῆς ἡμῶν μετρίότητος, κύριε... καὶ τιμιώτατοι προσετώτες καὶ πρόκριτοι τῆς ἑπαρχίας ταύτης, τέκνα ἐν κυρίῳ ἡμῶν ἀγαπητά, χάρις εἰς ὑμῖν καὶ εἰρήνη παρὰ θεοῦ.

Ὅτε πρὸ ἐνὸς ἔτους ἐστάλιν εἰς τὰ πατριαρχεῖα παρὰ τῆς ὑψηλῆς πύλης δύο σχέδια, ἀφορῶντα τὴν λύσιν τοῦ βουλγαρικοῦ ζητήματος, ἡ ἐκκλησία λαβούσα ἐνδοξίμω ἀπὸ κινήσεων καὶ διαθρυλλημάτων, δι' ὧν τινες παρέστησαν ὡς λυθὲν δι' αὐτῶν τῶν σχεδίων τὸ ἐν λόγῳ ζήτημα, ἀπέλυσαν ἐγκυκλίους αὐτῆς ἐπιστολάς πρὸς πάντας τοὺς ἐν Χριστῷ ἀδελφούς· ἀγίους ἀρχιερεῖς, πληροφορήσασα τὴν ἐκ μέρους αὐτῆς ἀποποίησιν καὶ ἀποδοκιμασίαν τῶν σχεδίων ἐκείνων, ὡς ἀντιβαίνοντων τοῖς ἱεροῖς κανόσι καὶ τοῖς καθεστῶσι τῆς ὀρθοδόξου ἡμῶν ἐκκλησίας, καθὰ συγχρόνως καὶ πρὸς τὴν ὑψηλὴν πύλην διεβίβασε κατάλληλον ἀπάντησιν, συνοδευθεῖσαν καὶ μετὰ ἐκθέσεως, εἰδικῶς διὰ λόγων πολλῶν καὶ νομίμων καταδεικνυούσης· τὸ ἀντικανονικὸν τῶν σχεδίων καὶ κατὰ συνίπειαν τὸ ἀδύνατον τῆς τούτων παραδοχῆς. Ἐκτοτε τὰ τῆς ὑποθέσεως ταύτης διετίλουν ἐν σιγῇ καὶ ἐν μεταφρῇ κείμενα· ἡ δὲ ἐκκλησία, ἐπειδημένη εἰς τὰς δικαίας καὶ νομίμους ἀποστάσεις, ἄς διὰ τῆς ἀπαντήσεως αὐτῆς ὑπέρατε τῇ ὑψηλῇ κυβερνήσει, ἤλπιεν εὐλόγως τὴν ἐπίνευσιν αὐτῆς πρὸς τὴν προὑποδειχθεῖσαν εὐφρομὴν καὶ κανονικὴν διαίτησιν ὅπως ἐκκλησιαστικοῦ ζητήματος. Ἀλλὰ παρ' ἐπιβὰ ἀπεστάλη ἡμῖν πρὸ τινῶν ἡμερῶν ὑψηλὸν φερμένον,

πραγματευόμενον ἐν ἀρθροῖς ἑνδεκά περὶ τοῦ ἐν λόγῳ βουλγαρικοῦ ζητήματος, ὅστινος τὴν ἐκτετατὴν λύσιν ἡ εὐμενὴς αὐτοκρατορικὴ κυβερνήσις, νομίσασα ἐπιτελεῖν διὰ τῶν ἔργων τούτων, φαίνεται προαχθεῖσα συμβιβασαί· μάλλον καὶ ἐργαστοῖσθαι τὰς μεταξὺ τῶν διαφερομένων ὑπὸ ἴκμος ἐβδὰς διὰ τῆς ὑπερέχου προνοητικῆς αὐτῆς μεσολαρήσεως ἢ νόμιμον καὶ κανονικὴν ἐπινεγκεῖν περὶ αὐτῶν ἀπέφασιν. Ὅσα γὰρ ὑπέρχε· ἀναντιρρήτων, ὅτι αἱ διὰ μικροῦ, ὡς μὴ ὄρατε, παρενοχλοῦσαι τὰς σεραστὰς αὐτῆς ἀκόσας ἐπιπέσεις καὶ αἱ ἐντεθεν προκύπτουσαι ἀνωμαλίαι, λυποῦσαι αὐτὴν ἐμελογοῦμένως, προκαλοῦσι τὴν πατρικὴν αὐτῆς μέριμναν ὑπὲρ τῆς ἀμεταβίβασ· ἀγῆτης καὶ ἀρμονίας τῶν ὑπὸ τὴν ἀμφιλαφῇ αὐτῆς σκίαν διατελούντων λαῶν, τοσοῦτόν ἐστι φανερόν ὅτι ἡ περὶ τὰ πνευματικὰ καὶ ἐκκλησιαστικὰ πράγματα διαίτησις ὑπάρχει καὶ ἠθροικτικῶς αὐτῇ ἀναρμόδιος καὶ πολιτικῶς ἀντικειμένη πρὸς τὰ ἀπὸ τοσοῦτων αἰώνων παραχωρηθέντα δικαιώματα καὶ προνόμια τῆς ἐκκλησίας, ὧν τὴν ἀμεταβίβασιν διατίλεισιν ἀίποτε προστατεύουσα καὶ ὑπερασπιζομένη. Ὅθεν ἡ ἐκκλησία, διασκεψαμένη ἐπὶ τῶν ἀρθρῶν τοῦ ὑψηλοῦ τούτου ὀρισμοῦ καὶ μελετήσασα ταῦτα καθὼς ἐπειδὴ κατείδεν οὐδὲν ἦτον ἀντιβαίνοντα τοῖς ἱεροῖς αὐτῆς καθεστῶσι καὶ ταῖς πατρικαῖς παραδόσεσι καὶ πρὸς τὰς διακελεύσεις τῶν θείων κανόνων ἀντιθέτα, καὶ ἐπομένως τὴν τούτων παραδοχὴν, ἄνευ γοῦν γνώμης καὶ ἀποφάσεως οἰκουμενικῆς συνέδου, εὐφρασκουσα προφανῶς ἀσυμβίβαστον πρὸς τὰ ὑψηλὰ αὐτῆς καθήκοντα, πρὸς μὲν τὴν ὑψηλὴν πύλην ἐποίησατο τὴν θέουσαν μετὰ σεβασμοῦ ἀπάντησιν· ἐνέκρινε δὲ ἀναγκαῖον κοινοποιῆσαι καὶ τοῖς κατὰ τόπους ἀδελ-

\* Calliphron, t. cit., p. 97-9; Godeon, op. cit., p. 263-6.

φοις ἁγίοις ἀρχιερεῖσι τὰ περί τῆς σπουδαίας ταύτης Ἀ  
 ὀρθόδοξας χάριν καὶ πάλιν λαβόντα, καὶ ἐπὶ οὐδό-  
 λας, θεωρεῖ λαλῶμενον τὸ βουλγαρικὸν ζήτημα διὰ  
 τοῦ διαλεγθέντος ὀφθαλοῦ φερμανίου, μὴ δυναμένη  
 καταπροδοῦναι τὴν παρὰ θεοῦ πεποιτημένην αὐτῆ  
 παρακαταθήκην τῶν θεῶν καὶ ἱερῶν κανόνων. Ταῦτα  
 τοίνυν κληροφοροῦντες τῆ τε αὐτῆς ἱερότητι καὶ τῆ  
 ὁμῶν τιμιότητι διὰ τῆς παρουσίας πατριαρχικῆς ἡμῶν  
 καὶ συνοδικῆς ἐγκυκλίου ἐπιστολῆς, ἐντελλόμεθα ὅπως  
 ὡς συμφρονέουσα τῇ ἐκκλησίᾳ, αὐτῆ τε διαταλῆ ἡσοοικ-  
 πῆ, εἰς ἀποφυγὴν πάσης παρεξηγήσεως, καὶ τοῖς  
 χριστιανοῖς αὐτῆς ὑπαγορεύσῃ τὰ θέοντα, ἵνα ἐμμέ-  
 νωσι τοῖς πατροπαράδοτοις καθιερωτοῖς καὶ ταῖς δια-  
 γορευτοῖς τῶν θεῶν καὶ ἱερῶν ἀποστολικῶν καὶ συν-  
 οδικῶν θεσμῶν καὶ κανόνων, εἰδότες ὅτι, ὅσοι ἐντὸς  
 τῆς ἐκκλησίας μόνουσι καὶ τῷ κανόνι αὐτῆς στοι-  
 χοῦσιν, ἐπ' αὐτοὺς ἔσται εἰρήνη καὶ σωτηρία παρὰ  
 Χριστοῦ τοῦ θεοῦ, οὐ γὰρ χάρις καὶ τὸ ἀπειρον ἔλεος  
 εἶη μεθ' ἡμῶν.  
 αὐοῦ, ἀπριλίου γ'.

- † ὁ Κωνσταντινουπόλεως ἐν Χριστῷ ἀγαπητός  
ἀδελφός καὶ εὐχέτης.
- † ὁ Κυζίκου Νικόδημος ἐν Χριστῷ ἀγαπητός  
ἀδελφός καὶ εὐχέτης.
- † ὁ Χαλκηδόνος Γεράσιμος ἐν Χριστῷ ἀγαπητός  
ἀδελφός καὶ εὐχέτης.
- † ὁ Λάρκων Ναόφυτος ἐν Χριστῷ ἀγαπητός ἀδελ-  
φός καὶ εὐχέτης.
- † ὁ Τορνόβου Γρηγόριος ἐν Χριστῷ ἀγαπητός  
ἀδελφός καὶ εὐχέτης.
- † ὁ Δράμας Ἀγαθάγγελος ἐν Χριστῷ ἀγαπητός  
ἀδελφός καὶ εὐχέτης.
- † ὁ Λημητιάδος Δωρόθεος ἐν Χριστῷ ἀγαπητός  
ἀδελφός καὶ εὐχέτης.
- † ὁ Σωζουαγαθουπόλεως Προκόπιος ἐν Χριστῷ  
ἀγαπητός ἀδελφός καὶ εὐχέτης.
- † ὁ Ἰούσης Καλλίνικος ἐν Χριστῷ ἀγαπητός ἀδελ-  
φός καὶ εὐχέτης.
- B † ὁ Γρεβενῶν Γεννάδιος ἐν Χριστῷ ἀγαπητός  
ἀδελφός καὶ εὐχέτης.

57.

ANTISTITES BULGARI LITTERAS SYNODALES MODO EXHIBITAS CONFUTANT  
 1870 mense maio

Ἐξαρτίστοιτοι ἱερεῖς, ἡμίονοι πρόκριτοι καὶ λοιποὶ  
 ἀπαξάπαντες εὐλογημένοι χριστιανοὶ τῆς καθ' ἡμᾶς  
 ὀρθοδόξου βουλγαρικῆς ἐκκλησίας, τέκνα ἐν κυρίῳ  
 ἡμῖν λίαν ἀγαπητὰ καὶ περιπόθητα, χάρις εἶη ἡμῖν  
 παρὰ τοῦ κυρίου παντοκράτορος, παρ' ἡμῶν δὲ εὐχῆ,  
 εὐλογία καὶ συγχώρησις.

Περὶ ἤλθεν εἰς χεῖρας ἡμῶν ἐγκυκλίος τῆς τοῦ  
 οἰκουμηνικοῦ πατριάρχου, ὑπὸ ἡμερομηνίαν β' ἀπρι-  
 λίου αὐοῦ, ἥτις πρὸς τοὺς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις ἀρχιερεῖς  
 καὶ ὀρθοδόξους χριστιανούς ἐπιστολεῖται, καὶ περί τῆς  
 λύσεως τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ἡμῶν ζητήματος πραγμα-  
 τευμένη, σκοπεῖται νὰ διαειρήσῃ τὴν δυσπιστίαν τῶν  
 ὀρθοδόξων χριστιανῶν πρὸς τὸ κῆρος τοῦ αὐτοκρα-  
 τορικοῦ φερμανίου, διὰ τοῦ ἑοικέντος ἀνεγνωρισθῆσαν  
 αὐτῆς ὑπὸ τῆς πολιτικῆς ἀρχῆς τὰ κανονικῶς ἀνεκὰθεν  
 ὑφ' αὐτῆτα δίκαια τῶν καθ' ἡμᾶς ἐκκλησιῶν, νὰ ὑπο-  
 ραστάσῃ τὴν ἐπ' αὐτῶν παρὰ τοὺς κανόνας σφετε-  
 ρισθεῖσαν δικαιοσύνην αὐτοῦ, καὶ δικαιώσει αὐτῶν  
 τὴν κατακράτησιν τῶν ἀλλοτρίων δικαίων, ἅτινα κα-  
 τὰ καὶ ἀρίστα σφύσσονται ἔδοξε τῇ ἁγίᾳ τρίτῃ οἰ-  
 κουμηνικῇ συνόδῳ (ἰδ. καν. γ'). Ἐπὶ τούτῳ δὲ ἐκρίνε  
 καὶ τῆ ἀφορρατικῆ αὐτοῦ ἀρμόζον καὶ τῆ φιλοδοξία  
 αὐτοῦ πρέπον, ἵνα ποῦ μὴν ἀλλοιώσῃ τὴν ἀληθῆ  
 πορείαν τῶν πραγμάτων, ποῦ δὲ κρύψῃ τὴν ἀλήθειαν,  
 γὰ καὶ παντελῆ αὐτῆς ἀγνωσίαν ὑποκρίθῃ, ποῦ δὲ  
 καταργῇ εἰς μόνην τὴν ἀπλήν ἐνομοσίαν καὶ ἐπι-  
 κληθῆν τῶν ἱερῶν κανόνων, τοὺς ὁποίους τοσούτοι ἦδν,  
 ἐξηλέγχθη μεταχειριζόμενον ὡς πρόβλημα καὶ περι-  
 κλυμμά ὅσον πράξεων μὴ ἐπαινετῶν μὴ ἠδυσίων.  
 πολλοὺ γὰρ δὲ καὶ κανονικῶν, ὡς τρανώτατα κατα-  
 φαίνεται, πρὸς τοὺς ἄλλοις, καὶ ἐξ αὐτῆς τῆς καταρ-  
 γήσεως τῶν δικαίων τῶν ἡμετέρων ἐν Ἀχρίδι, Πεκίῳ  
 καὶ Τορνόβῳ ἀνεξαρτήτων ἐκκλησιῶν.

στραφῆν τὴν ἀντικανονικότητα δὲθεν τῶν εἰρημένων  
 σχεδίων, καὶ ἀντιθέταν νὰ συναγάγῃ τὴν ἀνάγκην  
 τῆς συγκαλέσεως οἰκουμηνικῆς συνόδου.

Τῷ ὄντι, ἔταν τὸ πατριαρχεῖον κατήργησε, παρὰ  
 πάντας τοὺς θεῖους καὶ ἱεροὺς κανόνας, τὴν γνώμη  
 συνόδων τῆς οἰκουμηνικῆς καὶ τῆς ἐν Λαμπάκῃ  
 συστηθείσας, καὶ ἐπ' αἰῶνας ὑπέβησαν ἀνεξαρτήτων  
 τῶν ἡμετέρων ἐκκλησιῶν, συνεκάλεισαν ἄρα γὰρ ἐπὶ  
 τούτῳ οἰκουμηνικὴν σύνοδον, ἢ ἰσώθησε καὶ τὴν  
 καθόλου ἐκκλησίαν, καὶ ἔλαρε τὴν γνώμην αὐτῆς,  
 ὑπέδειξεν ἄρα γὰρ τὴν ἄρρηκτον ἀνάγκην καὶ ὀφεί-  
 λειαν τῆς καταργήσεως ταύτης: Ἦν δὲ γὰρ καθόλου  
 ἐκκλησία, εἴτε ἐν συνόδῳ συνελεγμένη, εἴτε ἐπὶ ἐπι-  
 στολῶν γνωματευοῦσα, οὐδαμῶς οὐδέποτε ἀπεφάνθη  
 περί τῆς ἀνάγκης τῆς καταργήσεως τῶν εἰρημένων  
 ἐκκλησιῶν, ἢ δὲ μερικῆ, τῆς Κωνσταντινουπόλεως  
 μόνῃ τῆ ἀπαρτήσῃ αὐτῆς γνώμῃ καὶ βούλῃσι κατήρ-  
 γησαν αὐτῆς πρὸς ἑἴδον ἐαυτῆς ὀφθαλός καὶ τὰ ἁρτίκια  
 αὐτῶν ἐσφραγίσαντο παρὰ πᾶν μὲν κανονικὸν δίκαιον,  
 δύναμι: δὲ μόνον αὐτοκρατορικῶν φερμανίων. ἄρες  
 ἰσχυρὰ νὰ λάβῃ, καθὰ ἐκ τῆς ἱστορίας καὶ ἐξ αὐτῶν  
 τῶν τοῦ πατριαρχείου πρῆξων ἀποδεικνύεται, ἐπὶ  
 λόγῳ δὲ ἔβησαν οἱ ἐν αὐταῖς ὀρθοδόξοι χριστιανοὶ  
 τοῦτο ἐξητήσαντο, πῶς ἦδν, καὶ ἐν τίνι κανονικῷ δι-  
 καιώματι ἐπικαλεῖται οἰκουμηνικὴν σύνοδον: ἵνα ἐγ-  
 θεν ὑπερασπίσῃται αὐτὴν κατὰ τῶν ὀρθοδόξων τῶν  
 τῶν χριστιανῶν καὶ κατ' αὐτῆς τῆς κυρηνίσεως, τῶν  
 μὲν ἱπαιτούτων ἐν ἐνὶ στόματι: καὶ ἐν μὲ ψυχῇ τὴν  
 ἀπόδοσιν τῆς σφετερισθείσης ἀνεξαρτησίας τῶν ἐκ-  
 κλησιῶν αὐτῶν, τῆς δὲ, μετὰ πλείστας προτροπᾶς καὶ  
 νουθεσίας, ἀνεγνωριστέως ἐπὶ τέλος τὸ δίκαιον  
 καὶ αὐτοκρατορικῆ αὐτῆς φερμανίᾳ ἀποδοῦσας αὐτο  
 τοῖς ἀδικουμένοις, καὶ τοῖς μετὰ μειώσεως τινος πρὸς  
 ὀφθαλός τοῦ σφετεριστοῦ.

Πρὸς ταῦτα τὸ πατριαρχεῖον παντελῆ μὲν σὺγγν.  
 ὡς ἀναπολόγητον, εἰσέγησε τότε, κατὰ δὲ τῆς ἀδικίας  
 καὶ παρανομίας ἔβησαν τῶν ἀδικηθέντων βουλγαρῶν  
 ἐκπαύλασε, μηδὲν μὲν πρὸς ἱκανοποίησιν αὐτῶν ἐγ-  
 κρινον, μηδὲν δὲ ἐπὶ τούτῳ καὶ ἀφ' αὐτοῦ προτεινόν.  
 μέχρις οὐ, ἐνοήσαν τὸ παράλογον τῆς ἀπειτήσεως  
 αὐτοῦ, ἔστρεψαν εἰς τὴν λύσιν τοῦ ἐν λόγῳ ζητήματος  
 ἐπὶ τῇ μάσῃ: ἐνὸς σχεδίου, τὸ ὁποῖον καθοῦρασε τῆ  
 αὐτοκρατορικῆ κυβερνήσει, καὶ καθ' ὃ παρεδίχετο,  
 τέλος πάντων, τὴν ὑπὲρ τῶν βουλγαρῶν σύστασιν καὶ  
 ἀναγνώρισιν ἡμαναξαρτήτου ἐκκλησίας, ὑπὸ τὸ ὄνομα  
 ἐξ αρχίας, ἐχούσης ὄρια, αὐτῶ μόνῃ ἀράσαντα. Παρὶ

\* Calliphron, l. cit. p. 170-7. Habetar ibidem. p. 177-91. harum litterarum graeconica confutatio. quam negligere oportuit.



τούτου δὲ μαρτυρεῖ ἡ τε δοχάτως πρὸς τὴν ἀπάντησιν Α τοῦ πατριάρχου βεζυρικῆ ἐπιστολῆ, καὶ ἡ πρὸς ταύτην ἀπάντησις τοῦ πατριάρχου· ἡμεῖς τότε συνήγαμεν εἰς τὴν ἐπὶ τοῦ πατριαρχικοῦ σχεδίου διαπραγματεύσειν τοῦ ζητήματος, πεποιθότες, ὅτι τὸ πατριαρχεῖον, παραβεβήμενον ἀπ᾽ αὐτὰς τὰς θεμελιώδεις βάσεις, ἐφ' ὧν ἐστηρίζοντο αἱ δικαίαι ἡμῶν ἀπαιτήσεις, εἰς ἡμέτερον ἀργύριον· ἀλλὰ παραδεχθὲν καὶ τὰς ἐξ αὐτῶν πηγάζουσας κανονικὰς τε καὶ λογικὰς συνεπείας ἐν ταῖς λεπτομερείαις.

Ἐπὶ τούτῳ δὲ συνεκροτήθη, παρὰ τῆς αὐτοκρατορικῆς κυβέρνησεως ἐπιτροπὴ μικτὴ ἐξ ἀνδρῶν ἐπιστημῶν, γραμμῶν τε καὶ βουλγαρῶν, συγκειμένη, ἣτις, ἐπὶ ἐξαμηνίαν ἐλγν ἐργασθεῖσα, μετὰ πολλὰς ἀρνήσας καὶ συζητήσεις, συντάξεν ὁμοφώνως σχεδίον τι, τὸ ὅποιον, καθυποβλήθη εἰς τὴν αὐτοκρατορικὴν κυβέρνησιν, ἐκινουμένη παρ' αὐτῆς εἰς τὸ πατριαρχεῖον. Τοῦτο εἶ, διὰ τῶν προποσθησῶν, ἃς ἐποιήσατο εἰς τὸ σχεδίον αὐτό, ἀπέδειξεν ἀριδίῳ, ὅτι αἱ προηγουμέναι Β κατακραυγαὶ αὐτοῦ κατὰ τῶν προειρημένων δύο σχεδίων τῆς αὐτῆς κυβέρνησεως, ὡς παρεισαγόντων τὴν ἰδέαν τῆς ἐθνικότητος, καὶ διακρούοντων τὴν ἐκκλησίαν καὶ τὰς ἐπαρχίας κατ' ἐθνικότητα, δὲν προήρχοντο ἐξ ἐκκλησιαστικῆς φροντίδος τοῦ διατηρήσαι τοὺς κανόνας τῆς ἐκκλησίας, ἀλλ' ἐξ ἀνθρωπίνης φιλοδοξίας τε καὶ ἐπιθυμίας τοῦ διατῶσαι εἰς αὐτό, ὅσον ἐνεσσι, πλείωτερα κυριαρχίας, κοσμικὰ τε καὶ ὀλικὰ, συμπεριλαμβανόμενα. Διότι καὶ ἐπαρχίας κατέετα, καὶ τὴν ἰδέαν τῆς ἐθνικότητος ἀποδεχόμενον, εἴχετο· ἀπὸ τῆς βουλγαρικῆς ἐπαρχίας πολλα μέρη ἀπὸ τινῶν ἐπαρχιῶν, ὡς ὑπὸ γραικῶν εἶθ' ἐν κατοικοῦμενα, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τὴν γνώμην τῶν κατοίκων ὡς ἰσχυροῦσαν παρεδέχετο, μὴ στέργον εἰς τὴν προσάρτησιν ἄλλων τινῶν ἐπαρχιῶν, ὡς τῶν κατοίκων, καί τοι βουλγαρῶν. ἐν ἀρμονίᾳ εἶθ' ἐθεν μετὰ τοῦ πατριαρχεῖου διατελούντων καὶ μηδέως αὐτοῦ ἀποχωρηθῆναι ἐπιθυμοῦντων.

Ἄν ἀληθεύει λοιπὸν ἔπει λέγει ἡ πατριαρχικὴ ἐγκύκλιος, ὅτι ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως τῶν δύο σχεδίων καὶ τῆς εἶθ' ἀνασκευῆς τούτων ὑπὸ τοῦ πατριαρχεῖου τὰ περὶ τοῦ βουλγαρικοῦ ζητήματος ἐκείνο ἐν μετεώρῳ καὶ σιγῇ· ἀληθεύει ὁμοῦς ὅτι ἡ σιγὴ τῶν γινόμενων ἐν τῷ μεταξύ φαίνεται λίαν συμφέρουσα τῷ πατριαρχεῖ· ἀλλ' ἐν τούτῳ, ὁ σχηματισμὸς τῆς μικτῆς ἐπιτροπῆς, αἱ ἐπὶ ἐξ ἡμέρας ἐργασίαι αὐτῆς, τὸ συνταχθῆναι σχεδίον, αἱ παρὰ τοῦ πατριαρχεῖου προποσῆσαι αὐτοῦ, καὶ ἡ παρὰ τούτου ἀποδοχὴ τῆς ἰδέας τῆς ἐθνικότητος, καὶ ἡ κατατομὴ τῶν ἐπαρχιῶν εἶναι γεγονότα πασθησῶτα καὶ ἀδθαντικά, ἅτινα, καὶ ἀρνούμενου τοῦ πατριαρχεῖου καὶ ὑποκρινόμενου ἄγνοιαν αὐτῶν, μίνουσι ἀναντίρρητα καὶ πανθρομολογούμενα.

Εἶναι δὲ λίαν παράδοξον, πῶς τὸ πατριαρχεῖον, τὸ λαβὼν γνώσιν τοῦ σχεδίου τῆς μικτῆς ἐπιτροπῆς, τὸ ἀπενεγκρὸν ἐπ' αὐτοῦ προποσῆσαι τινὰς, τῶν ὅποιων τὸ παράλογον ἀπεδείξαμεν ἐν ἐκδόσεως ἡμετέραις, διαβραβεύοις αὐτῶ διὰ τῆς ὑψηλῆς κύλης, συνεταράχθη αἰφνίς, ἅμα ἐπισταλέντος αὐτῷ τοῦ αὐτοκρατορικοῦ φερμανίου, τοῦ ἐπιλύσαντος τὸ ζήτημα ἡμῶν, ἐφ' οὗ εἰς τὴν λύσιν ταύτην βάσις ἐτίθησαν αὐτὲ εἰς τοῦτο τὸ σχεδίον καὶ αἱ παρατηρήσεις τοῦ πατριάρχου, καθὰ μαρτυρεῖ μὲν ἡ αὐτοῦ ὑψηλότης ὁ μίγας μεζύτης, δύνανται δὲ καὶ ἕκαστος νὰ βεβαιωθῇ, ἅμα ἀντιπαραβῶν τὸ αὐτῶν φερμανίον πρὸς τὰς παρατηρήσεις· τοῦ πατριαρχεῖου, κεκαθαρμένας ὁμοῦς ἀπὸ τῶν ἀντικανονικῶν σαθρῶν, ἃς ὑπέδειξεν ὁ παρ' ἡμῶν γενόμενος καὶ πρὸς τὴν ὑψηλὴν κύλην ὑποβλήθει, παρ' αὐτῆς δὲ τῷ πατριαρχεῖ· κοινωποιήσας ἐλεγχῶς.

Ἄλλ' εἶναι ἀρὰ γε ἀληθές, ὅτι τὸ αὐτοκρατορικὸν φερμανίον ἀντιβαίνει πρὸς τοὺς θεῖους κανόνας καὶ τὰ προνόμια τοῦ πατριάρχου· Ἐάν ἡ λύσις τοῦ ζητήματος ζητήματος ἀκαστέται τὸν πατριάρχην ὡς ἀσυδε-

σίου καὶ τῶν ἐλγῶν προνομίων, ὅσα ἐδαρῆσαντο ὁ ἔνδοξος κατακτιτῆς Μεσάμθ ὁ Β' τῷ Γενναδίῳ καὶ τοῖς διαδόχοις αὐτοῦ, ὡς ἀρχηγῶ τοῦ ἔθνους τῶν Ρωμαίων, ὡς αὐτολεξεί διαλαμβάνει τὸ βερίπον αὐτοῦ· ἐάν, ἀπογομνούμενος ἀπὸ τούτων, καθυποβάλλετο ὑπὲρ τὴν ἐξουσίαν ἄλλης ἐκκλησίας, ὅπως καθυπατάγη ὁ Τονόβου, ὁ Πεσίου, ὁ Ἄχριδῶν, ἀνεξάρτητος καὶ αὐτοκράτορ ὄντις, τῷ πατριάρχῳ Κωνσταντινουπόλεως, εἴη τινα λόγων νὰ ἀποδυσπατῇ ἀναντίον τῆς τοιαύτης ἀποφάσεως, καὶ νὰ ἐπικαλέται τὴν ἡμῶν ἐνδόξων σουβτάνων, ἀμυνόμενος ὑπὲρ τῶν ἰδίων καὶ τοῦ ἔθνους αὐτοῦ δικαίων. Ἀλλὰ σήμερον δὲν πρόκειται περὶ τούτου τινὸς γεγονότος, ἀλλὰ περὶ τῆς ἐπανορθώσεως ἐνδὸς ἀδικίου σφετερισμοῦ, τὸν ὅποιον ἡ αὐτοκρατορικὴ κυβέρνησις, καίπερ δικαιοσύμη, νὰ ἀπανορθώσῃ οἰκθῶν ὡς δικαίον, καὶ ὡς ἐπίσης προστατεύουσα τὰ δίκαια ἀπάντων τῶν ὑπάρχον αὐτῆς κατὰ παντός, ὅστις ἀν' ἐπιβουλεύεται αὐτὰ· ἐν τούτοις, ὁμοφώνως φερομένη, ἡθέλησε νὰ λάβῃ τὴν συγκατάθεσιν τοῦ σφετεριστοῦ, ὅστις καὶ ἐχρησίγησεν αὐτὴν ἐν σχεδίοις καὶ παρατηρήσεσιν.

Ἦδη δὲ τὸ πατριαρχεῖον, μνημονεύον καὶ περικροτοῦν ἄνω καὶ κάτω προνόμια, χορηγηθέντα αὐτῷ ὑπὲρ τοῦ ἔνδοξου κατακτιτοῦ Μεσάμθ, πιστεύομεν, εἶναι δὲν ἀξιοὶ νὰ στηρίξῃ εἰς αὐτῶν τὴν ἐπὶ τῶν ἡμετέρων ἐκκλησιῶν ἐκαιοδοσίαν αὐτοῦ· διότι, καθ' ἣν ἐποχὴν ὁ περιανθῆς κατακτιτῆς εἰσέλαυε νικηφόρος εἰς Κωνσταντινουπόλιν καὶ ἐνέεισε τὸν Γενναδίον τὸν πατριαρχικὸν μανδύαν καὶ ἐχρησίγη· αὐτῷ τὰ ὀφυλλούμενα προνόμια, αἱ ἡμέτερα· ἐκκλησία· ἦσαν ἀνεξάρτητοι ἀπὸ τοῦ πατριαρχεῖου καὶ ὑπερτάτοι· καθὼς δὲ τὰ προνόμια ταῦτα οὐδεμίαν χορηγούσα τῷ πατριάρχῳ δικαιοδοσίαν ἐπὶ τῶν χριστιανῶν τῆς Κύπρου, τῶν ὅποιων σήξεται ἀρίστος ἡ ἐκκλησιαστικὴ αὐτονομία, καίπερ περικρασίσης τῆς παρὰ τὸν Ἑλλήσποντον ἐπαρχίας, οὕτω καὶ ἐφ' ἡμῶν τῶν βουλγαρῶν οὐδεμίαν ἔχουσι ἐπὶ τῶν, οὐδὲ δικαιοδοσίαν τὸ πατριαρχεῖον νὰ προκαλέσῃ, ὅτι ἡ λύσις τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ἡμῶν ζητήματος προσβάλλει τὰ προνόμια αὐτοῦ, ἅτινα μίνουσι ἀμείωτα καὶ ἀθικτα, ὡς πρότερον.

Πρὸς δὲ τοὺς κανόνας τῆς ἐκκλησίας ἡμῶν τότε μόνον θὰ ἀντιβαίνει ἡ διὰ τοῦ αὐτοκρατορικοῦ φερμανίου λύσις τοῦ ἡμετέρου ζητήματος, καὶ τὸ πατριαρχεῖον θὰ ἐδικαιοδοτὸ νὰ ἀποκαλέσῃ αὐτὴν ἀντικανονικὴν, ἐάν αἱ ἐκκλησίαι τῶν βουλγαρῶν ὑπάρχοντο κανονικῶς ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ πατριαρχεῖου, ἐάν ὑπῆρχον κανόνες, καθορίζοντες τὴν διηγετικὴν ἐξάρτησιν αὐτῶν ἀπὸ τοῦ θρόνου Κωνσταντινουπόλεως, ἢ ἐάν τοῦλάχιστον ἡ ἱστορία ἐμαρτύρει καὶ κατακέρου τὴν ἐξάρτησιν ταύτην· ἀλλὰ νῦν πᾶν τούναντιον συμβαίνει· διότι· εἶναι κανονικῶς ἀποδειξιμὸν καὶ ἱστορικῶς μαρτυρημένον, ὅτι τὸ πατριαρχεῖον, ἐπὶ μὲν τῆς Μακεδονίας στερούμενον ἐπ' ἀρχῆς πάσης κανονικῆς δικαιοδοσίας, τὴν δὲ βουλγαρίαν καὶ πλείωτα ἀπ' αὐτοῦ, οὐδεμίαν ἔχει κανονικὴν δικαιοδοσίαν ἐπὶ τῶν ἐν ταῖς χώραις ταύταις βουλγαρικῶν ἐκκλησιῶν.

Ἐάν δὲ ἄχρι πρὸ μικροῦ διέταττε, ὅπως ἂν ἤρπαιεν αὐτῶ, τὰ τῶν ἐκκλησιῶν ἡμῶν, ἐπραττε τοῦτο, στηριζόμενον οὐχὶ εἰς κανόνας τῆς ἐκκλησίας, οὐχὶ εἰς ἀποφάσεις οἰκουμηνικῶν συνόδων, ἀλλ' ἐπὶ τοῦ δικαιοῦματος τοῦ ἰσχυροτέρου, ὃ χορηγεῖ ἡ βία κατακράτους τῶν ἀλλοτρίων, καὶ ἡ δόλη καὶ πλάνη ἐπιτυχθεῖσα ἀπόφασις τῆς πολιτικῆς ἀρχῆς, ἣτις ἦδη, τὴν γενομένην τότε ἀπάτην κατανοήσασα καὶ τὴν γενικὴν θέλησιν τῶν ἀδικηθέντων βουλγαρῶν ἐπὶ τῷ ἀπανατίσασθαι τὸ σφέτερον καθορώσα, καὶ μηδὲν ἐκ τῶν κανόνων τῆς ἐκκλησίας τὸ κωλύον θεωρούσα, φυσικῶς ἔλασε τὸ ζήτημα διὰ τοῦ ἐν δικαίᾳ κρίσει χορηγηθέντος βασιλικοῦ φερμανίου.

Ἐκ τούτων λοιπὸν ἐννοεῖται, ὅτι τὸ ζήτημα ἡμῶν εἶναι ὀριστικῶς λελυμένον, ἢ δὲ λύσις αὐτοῦ νομιματῆται καὶ κανονικωτάτη. Ἐάν δὲ τινες, ἀπαρασκόμονοι

εις αυτην διὰ την προσγινομένην αυτοίς ζημίαν υλικών υφελαιών και κοσμικών τμηών, κηρύττουσι τὸ ζήτημα μετέωρον και άλυτον, και τὸ φερμένον αντικαθολικόν, ὅπως, έχοντας πρὸς ἑφθαλμὸν τὴν θέλησιν τοῦ μεγαλειοτάτου ἡμῶν ἀνακτος, ἐκπετρασμένην πανδημίαν; διὰ τοῦ αυτοκρατορικοῦ φερμανίου, μὴ φροσθε, φιλιστα ὁμογενῆ τέκνα, ὑπὸ τῶν τοιοῦτων θρυλλημάτων, διαδομένων ἐπὶ τούτω και μόνον. Ἰνα ψυχραίνουσι τὸν ὑπέρτερον ζῆλον πρὸς τὰ κοινὰ πράγματα τῆς ἐκκλησίας ἡμῶν και ποιήσωσιν ὅπως λάφυρον τῆς ἀπιτηδεύτητος; αὐτῶν.

Ἐπὶ δὲ πᾶσι τούτοις, κηρύχον ἡμῶν ἱερὸν θεωροῦμεν, ἵνα σταντέρως διαψεύσωμεν και ἀλλήν τινα καταχθόνιον δυσφημίαν, ἣν ἐπ' ἐσχάτων διαδοῦναι ἐπαχειράσαντινες, και ἣν ἡ πατριαρχικὴ ἐγκύκλιος ἐν τέλει ἀπεκρούσα φαινείται. οὗτι δὴθεν οἱ συνανοούμενοι μετὰ τῆς βουλγαρικῆς ἐπαρχίας ἀποχωρίζονται ἀπὸ τῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας, αἰρετικοὶ τινες; και κακόδοξοι γινόμενοι. Τὴν τοιαύτην ποινήν δυσφημίαν διαδίδουσιν, ὡς ἀπελιπόμενοι βεβαίως τοῦ διατηρεῖσθαι τοῦς βουλγαροὺς ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τοῦ πατριαρχείου διὰ παραστάσεως λόγων δικαίων και βασιμῶν, και τρεπόμενοι εἰς τὸ ψεῦδος και τὴν σκοταφτανίαν, ἵνα, διὰ τοῦ τρόπου τούτου τοῦς ἀπλουστεροὺς ἐκφροῖζοντες, ἢ δελεάζοντες, ἐκθύσωσι; νὰ διακόσωσι; τῆ πατριαρχείῃ λείψανα κῆν τινα τῶν προτέρων αὐτοῦ λαφύρων.

Ἄλλ' ἡμεῖς, ἀνακτώμενοι τὰ ἡμέτερα δίκαια, δὲν καινοτομοῦμεν τι ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ Χριστοῦ. δὲν διαδοσκόμεν ἅλλα παρ' ὅσα ἐδίδαξαν οἱ θεοὶ και οἱ ἄγιοι πατέρες. δὲν ἀποκαλοῦμεν τοῦς ἀμονομένους ὅπῃ τῶν δικαίων αὐτῶν αἰρετικῶς, δὲν ἀποχωρίζομεθα ἀπὸ τῆς ὀλομείας τῆς καθόλου ὀρθοδόξου ἐκκλησίας, δὲν προσθέτομεν οὐδ' ἀφαιροῦμεν τι ἐκ τῶν διδαγμάτων τῆς ὀρθοδόξου ἡμῶν πίστεως, εἰς ἣν ἀπὸ βρέφους ἀνίχοντες, ὑπηρετήσαμεν πολλῆ πίστότερον και μετὰ μαζίνος ἀταπαρνήσεως, ἣν οὐδέποτε ἔσχον τινὲς τῶν ἐν τοῖς ἐσχάτοις καιροῖς ἐπὶ ἰδίῳ μόνον συμφέροντι; ἀνατάντων θερμῶν προμάχων τῶν ἱερῶν κανόνων, οὐδ' ἀποδεχόμεθα, οὐδ' εἰδαμεν τί;

και πόθεν ὁ κανὸν τῆς ἐκκλησίας ἐκείνης, τῆς περιεσαμένης τὰ δίκαια ἄλλοτέρων ἐκκλησιῶν, εἶναι ἀδίκαια και καθαρὰ σφρασθεῖ εἶδος τῆς ἁγίας και οἰκουμενικῆς τρίτης συνόδου, τῆς ἀραισεῖσης ἀπὸ τῆς τῶν Κυπρίων ἐκκλησίας, τὴν παρὰ τὸν Ἐλλησποντον ἐπαρχίαν, ἣν χωρηγεῖ ταύτη ἡ ἁγία και οἰκουμενικὴ ἑκτὴ σύνοδος (καν. 18<sup>ος</sup>) τῆς καθολούσης τὴν ἀναστασίου τῆς ἐν Πεκίῳ και Ἀχρίδῃ ἐκκλησίας, κατακυρωθεῖσαν και ἀναγνωρισθεῖσαν ὑπὸ τῆς πέμπτης οἰκουμενικῆς συνόδου, τῆς καταφροῦσας; ὅπῃ ἐκείνη, τα δίκαια τῆς ἐν Τυρνόβῃ ἐκκλησίας, κατακυρωθέντα και ἀναγνωρισθέντα ὑπὸ τῆς ἐν Ἀμφίπολῃ συνόδου και τῶν λοιπῶν ἐκκλησιῶν τῶν κανῶν λαοῦν ἔσονται τοῦ θεοῦ ἀποίητος ταῦτα πάντα, ἡμεῖς οὐτε εἰδαμεν οὐτε ἀποδεχόμεθα, ἀλλὰ στοιχεῖομεν ἀεὶ ἀσπίστως τῷ κανόνι τῆς μᾶς, ἁγίας, καθολικῆς και ἀποστολικῆς ἐκκλησίας, και ἐπ' αὐτοῦ, ὡς ἐπὶ ἀκροδέντου πέτρας, ἐρητισόμενοι, μενοῦμεν, χάριτι θεοῦ, συνγινομένοι μετ' αὐτῆς, φυλάττοντες ἀκλίθετον και ἀμόλυτον, ὡς τινα παρακαταθήκην ἱερὰν και πόλυτιμον, τὴν πίστιν τῶν πατέρων ἡμῶν, τὴν μόνην ἀληθινήν και σωτήριον, τὴν ὀρθόδοξον ἡμῶν πίστιν τὴν ὅποιαν ἄγνην και σώαν μέλλομεν νὰ παρακαταθήσωμεν εἰς τὰς ψυχὰς και τὰς καρδίας τῶν ἡμετέρων διαδόχων και λοιπῶν ἐν κυρίῳ τέκνων ἡμῶν, εἰδότες; οὗτι, ὅσοι τῷ κανόνι τῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας στοιχοῦσιν, ἐπ' αὐτοῦς ἔστι; ἡ εἰρήνη και ἡ εὐλογία τοῦ θεοῦ και ἡ ἐν Χριστῷ σωτηρία, οὐ ἢ χάρις και τὸ ἀπειρον ἔλεος, σὺν τῇ παρ' ἡμῶν εὐχῇ και εὐλογίᾳ, εἰς μετὰ πάντων ὡμῶν.

- + ὁ Λοφτοῦ Πατριᾶν, ἐν Χριστῷ εὐχέτης.
- + ὁ Φιλιππουπόλεως; Παναρέτος, ἐν Χριστῷ εὐχέτης.
- + ὁ Φιλιππουπόλεως; Πάσιος, ἐν Χριστῷ εὐχέτης.
- + ὁ Βεῖνης; Ἀνθίμος, ἐν Χριστῷ εὐχέτης.
- + ὁ Μακχαρουπόλεως; Πατριῶν, ἐν Χριστῷ εὐχέτης.

GENNADIUS METROPOLITA BELISSI RELECTA PATRIARCHAE II JURISDICTIONE AD BULGARORUM PARTES TRANSIT \*  
1870 maii 19 31.

Παραίτησίς μου ἀπὸ τῆς δικαιοδοσίας τοῦ πατριαρχικοῦ τῆς Κωνσταντινουπόλεως θρόνου.

Τῆς παναγιωτάτης και σεβασμιωτάτης οἰκουμενικῆς πατριαρχῆς κυρίῳ κυρίῳ Γρηγορίῳ τῆ 5<sup>ῃ</sup> και τῆ περι τὴν αὐτοῦ παναγιότητα ἱερᾷ συνόδῃ τὴν προσήκουσαν ἀπονέμιον προσκύνουσιν, ἐν εὐλαφείᾳ ἀσπάζομαι τὴν D θεοφέρων αὐτῆς δεξιάν.

Τῆς θεοσώστου ἐπαρχίας Βελισσοῦ ἀναγνωρισμένης ἐπιστήμως ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν τῆς ὀρθοδόξου βουλγαρικῆς ἐπαρχίας δι' ὕψηλοῦ φερμανίου τῆς αὐτοῦ μεγαλειότητος τοῦ κρατικιστάτου ἡμῶν ἀνακτος σοκῆτᾶν Ἀββοῦλ Ἀΐζ Ἰάν, αὐθέντου ἡμῶν (ὃς τὰ μὲν τιμαλφῇ ἔγη εἴησαν πλεῖστα και πανόλβια, τὸ δὲ κράτος εἰς αἰῶνας ἀμείων και θριαμβέδων!), κατά συνέπειαν ὁ ὑποφαινόμενος μεταφέρει τὴν ὑποταγὴν μου εἰς τὴν ὑπερσίαν τῆς ὀρθοδόξου ταύτης ἐκκλησίας. διὰ τοῦτο προκαπεθύνω τὴν παροῦσαν ἐγγραφὴν παραίτησιν μου ἀπὸ τῆς ἐπ' ἐμὲ ἐκκλησιαστικῆς δικαιοδοσίας τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριαρχικοῦ θρόνου.

Δὲν ἀμφιβάλω δὲ ὅτι ἡ ἁγία τοῦ Χριστοῦ μεγάλη ἐκκλησία, τὴν κληρωθεῖσάν μοι ταύτην ἐπαρχίαν

θεωροῦσα τοῦ λοιποῦ ἀνατίσπατον τῆς βουλγαρικῆς ἐπαρχίας, ὡς ἀποκρούσασαν πρὸς τῆς ψηφισίας μου ἐπὶ τὴν πατριαρχικὴν ἐπ' αὐτῆς δικαιοδοσίαν, εἰ ἣν αἰτίαν ὁ προκατόχος μου κύριος Ἀνθίμος τὴν παραίτησιν ἐποιήσατο, εἴτε δὲ, και ἄλλοτε τελοῦσαν ὑπὸ τὸν θρόνον τῆς αυτοκρατορικοῦ ἀρχιεπισκοπῆς Ἀχρίδων και πάσης Βουλγαρίας, εἰδετα; τὴν ἐπίσημον ταύτην παραίτησιν μου ὡς εὐλογον και δικαίαν, ὅπως ἄλλοτε εἰδεῖται τοῦ ἀρχιεπισκόπου τῆς ἡμῆς πατρίδος Ἀχρίδων και τῶν ὑπ' αὐτὸν ἀρχιερέων τὰς παραίτησεις; ἐπὶ ὑποταγῇ εἰς τὴν πατριαρχικὸν θρόνον, τῆς προνομιοῦχου ταύτης ἀρχιεπισκοπῆς.

Ἐξαιτούμενος δὲ τὰς πατριαρχικὰς εὐχὰς και εὐλογίας; τῆς ὑμετέρας σεραπτικῆς κορυφῆς, ὅπως δὲ αὐτῶν φανῶ εὐάρετος μὲν τῷ χριστιανώφῃ κοινῇ μου, εὐπρόσωπος δὲ τῇ θεοῦ ἐν ἡμᾶς ταταγμένῃ πολιτικῇ ἀρχῇ και τῇ ἀπὸ τοῦδε προεσταμένη μου θεοοτηρικῇ ἐκκλησίᾳ, ὑποφαινόμεμαι.

Τὴν 19 μαῖου 1870, ἐν Βεσσαλίας.

Τῆς ὑμετέρας σεραπτικῆς παναγιότητος τέκνον ἐν κυρίῳ ταπεινὸν και δουλοῦς ὑποκλιμένης

+ ὁ Βελισσοῦ Γεννάδιος.

\* Calliphron, t. cit., p. 100-10.

69.

## SCRIPTA AD OBLATAM A PATRIARCHA CONSTANTINOPOLITANO ABDICATIONEM SPECTANTIA

1870 augusti - septembris

Gregorius patriarcha summo Turcarum administratori significat se velle a munere recedere  
1870 augusti 20 septembris 1.

Ἱψηλότατε.

Εἰς τὸ τελευταῖον ἔγγραφον ὑπὸ ἡμερομηνίας 7 ἀπριλίου, ἀπαντήσας εἰς τὸν ὑπὸ ἡμερομηνίας 6 μυχαρρῆμ ὑψηλὸν τεσπερὲν τῆς ὑπεδείξα καὶ ἀδίδας πρὸς τὴν ὑμετέραν ὑψηλότητα τοὺς λόγους, οἵτινες ἀποκαθιστοῦν ἀπαραίτητον τὴν συγκάλεισιν οἰκουμηνικῆς συνόδου πρὸς ἑριστικὴν καὶ κανονικὴν λύσιν τοῦ βουλγαρικοῦ ζητήματος. Ἐκτοτε περιέμενον τὴν εὐμενῆ συγκατάθεσιν αὐτῆς· ἀλλὰ δυστυχῶς, ὡς ἐκ τῆς μέχρι τοῦδε σιωπῆς φαίνεται, ἡ ὑμετέρα ὑψηλότης ἐμμένει εἰς τὴν ἰδέαν, ἣν ἐξέφρασον εἰς τὸν προρηθέντα ὑψηλὸν τεσπερὲν τῆς, τὸ νὰ θεωρῆ ὡς ἡλαδὲ, περιττὴ τὴν συγκρότησιν οἰκουμηνικῆς συνόδου. Ἡ δὲ κατάστασις τοῦ ἐν λόγῳ ζητήματος ἔλαβε καὶ λαμβάνει τοσαύτας διαστάσεις μετὰ τὴν ἐκδοσιν τοῦ γνωστοῦ ὑψηλοῦ φερμαντίου, ὥστε ἐφέρε τὴ πατριαρχεῖον εἰς ἀκραν ἀμηχανίαν ὡς ἐκ τῶν ἐν-

ἄταθα καὶ ἐν ταῖς ἐπαρχίαις συμβαινόντων, ἐξ ὧν ἰκανὰ διακρίνωσα πρὸς τὴν ὑψηλὴν κύλιν. Ἐπειδὴ λοιπὸν ἡ αὐτοκρατορικὴ κυβέρνησις δὲν μοι παρέσχε τὴν ὑψηλὴν συγκατάθεσιν αὐτῆς εἰς τὴν συγκάλεισιν οἰκουμηνικῆς συνόδου, ἥτις εἶναι ὁ θεμελιώδης λίθος τοῦ διοικητικοῦ τῆς ἑρθεδοδόξου ἐκκλησίας συστήματος· καὶ ἐπειδὴ ἡ μὴ ἐξάσκησις τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ τοῦ δικαιοῦματος, διὰ τὸ ἀσχετοῦ πρὸς πολιτικὸν τι, μὴ καθιστᾷ βαρῆς ὑπεύθυνον ἀναγίον τοῦ θεοῦ καὶ ἐλθῆς τῆς ἑρθεδοδόξου ἐκκλησίας· καὶ ἐπειδὴ, οὕτως ἐχόντων τῶν πραγμάτων, ἀδυνατῶ πρὸς τὴν ἐξάσκησιν τῶν ἱερῶν καθήκοντων τῆς θεοσεύς μου, διὰ ταῦτα, παρακαλῶ τὴν ὑμετέραν ὑψηλότητα, ὡς εὐδοκῆσῃ καὶ δεχθῆ εὐμενῶς τὴν παραιτήσιν μου· τοῦ λοιποῦ δὲ διαμενῶ ἐρησυχάζων καὶ εὐχόμενος ὑπὲρ τῆς πολυτίμου ζωῆς τοῦ κραταιοτάτου ἡμῶν ἀνακτος.  
Τῆ 20 αὐγούστου 1870.

b.

Sacra synodus ad summum Turcarum administratorem  
1870 augusti 28 septembris 9.

Ἱψηλότατε.

Ὁ ἐνθερμος εὐχέτης τῆς ὑμετέρας εὐμενεστάτης ὑψηλότητος ὁ πατριάρχης ἡμῶν ἐπεμφεν εἰς τὴν ὑψηλὴν κύλιν τὴν παραιτήσιν αὐτοῦ ἡτοιολογημένην. Τὸ πρᾶγμα τοῦτο κατέλιψε· καιρίως τὰς καρδίας τῶν ὑποφαινομένων, οἵτινες ἄλλως εὐρίθησαν εἰς τὴν ἀναπόδραστον ἀνάγκην τῆς συγκατάθεσεως καὶ ὡς ἐκ τοῦ καθήκοντος αὐτῶν καὶ ὡς ἐκ τῆς φύσεως αὐτῶν τούτων τῶν αἰτιῶν, αἵτινες ἐπειθανάγκασαν τὸν πατριάρχην εἰς τὸ μέτρον τῆς παραιτήσεως· εἶναι δὲ ἀληθῆς, ὅτι ὁ πατριάρχης μετὰ τῆς συνόδου αὐτοῦ ἐπραξεν ὅ τι ἦν δυνατόν νὰ πραχθῆ ἐκ μέρους αὐτῶν, ἀναφερόμενος πρὸς τὴν σεραστήν κυβέρνησιν καὶ ἐπικαλούμενος εὐσεβίστως καὶ εὐλαβικῶς τὴν θεραπείαν τοῦ βουλγαρικοῦ ζητήματος· ἀλλὰ, δυστυχῶς, τὸ πρᾶγμα οὐκ ἐπετεύχθη· τὰ δὲ ἐπιουμβαίνοντα κακὰ ἐν τῇ πρωτεύουσῃ καὶ ἐν ταῖς ἐπαρχίαις ἐκορυφώθησαν εἰς βαθμὸν, ὅστις ἀποκαθίστα τὸν πατριάρχην καὶ τὴν σύνοδον ἐνόχους ἀπέναντι τοῦ καθήκοντος τῆς ἀποστολῆς αὐτῶν, ἐὰν μὴ ἀφ' ἐνὸς κατήγγελλον ταῦτα πρὸς τὴν ὑψηλὴν κυβέρνησιν, καὶ ἐξ ἄλλου ἐὰν μὴ ὑπαδείκνυσεν τὸ μόνον μέσον τῆς λύσεως καὶ θεραπείας αὐτῶν. Δὲν ὑπελείπετο λοιπὸν τῇ πατριάρχει εἰμὴ τὸ ἔσχατον μέτρον τῆς παραιτήσεως, μέτρον λίαν λυπηρὸν καὶ διὰ τοὺς ὑποφαινομένους καὶ διὰ τὸ ἔθνος ἡμῶν. Ἐπερ μέχρι τίνος σεβεται ἡν παραιτούμενον πατριάρχην αὐτοῦ, οὐκ ἀγνωστον τῇ αὐτοκρατορικῇ κυβέρνησιν· ἥτις ἐπιδαφνολοῦσα τῇ πατριάρχει τὴν ὑψηλὴν αὐτῆς εὐνοίαν, ἐπραξε τοῦτο ναι μὲν καὶ διὰ τὰς ἄλλας ἀτομικὰς ἀρετὰς αὐτοῦ, ἀλλὰ πρὸ πάντων διὰ τὸ πρὸς αὐτὸν εἰκαῖον οἶσος τοῦ ταπεινοῦ ἔθνους ἡμῶν, ἕπερ καὶ

θεωρεῖ τοῦτο δείγμα μεγίστης εὐεργεσίας τοῦ φιλολάου ἡμῶν ἀνακτος. Ἐκ τούτων λοιπὸν ἀρχῶν ἐρμαιμένη ἡ σύνοδος, ὑψηλότατε, σπείδει εὐσεβίστως ἵνα καθικεταύσῃ θερμῶς διὰ τῆς ταπεινῆς ταύτης ἀναφορᾶς τὴν ὑμετέραν εὐμενεστάτην ὑψηλότητα, ὅπως, λαβούσα ὑπ' ἑσπιν τοὺς σπουδαίους λόγους τῆς παραιτήσεως τοῦ πατριάρχου, εὐδοκῆσῃ ἐν τῇ συνείσει καὶ δικαιοσύνῃ αὐτῆς εἰς τὴν ἑριστικὴν θεραπείαν τοῦ κακοῦ, ἕπερ προὐκάλεσε τὴν ἐν λόγῳ παραιτήσιν. Διαβεβαίουμεν δὲ τὴν σεραστήν κυβέρνησιν, ὅτι ἡ ἀρετὴ τῶν λόγων τῆς παραιτήσεως τοῦ πατριάρχου ἐξεῖ τὴν χαρακτηρισμὴν πράξιν, νέας μεγίστης εὐεργεσίας πρὸς τὴν ἐκκλησίαν ἡμῶν ἐκ μέρους τῆς αὐτοκρατορικῆς αὐτοῦ μεγαλειότητος τοῦ τρισεβάστου ἀνακτος τοῦ εὐεργέτου ἡμῶν, τὸ δὲ ἔνομα τῆς ὑμετέρας εὐμενεστάτης ὑψηλότητος θέλει μνημονεύεσθαι ἐν τῇ ἱστορίᾳ ἡμῶν μετ' ἀειμνήστου τῆς χάριτος καὶ τῆς εὐγνωμοσύνης.

Τῆ 28 αὐγούστου 1870.

- † ὁ Ἡρακλεῖας Πανάρετος.
- † ὁ Κυζικίου Νικόδημος.
- † ὁ Νικαμηδείας Διονύσιος.
- † ὁ Νικαίας Ἰωαννίκιος.
- † ὁ Χαλκηδόνος Γεράσιμος.
- † ὁ Λέρων Νεόφυτος.
- † ὁ Τορνόβου Γρηγόριος.
- † ὁ Προύσης Νικόδημος.
- † ὁ Λαρίσης Δεσφύτος.
- † ὁ Δράμης Ἀγαθάγγελος.
- † ὁ Σαζουεγαθουπόλεως Προκόπιος.
- † ὁ Νύσης Καλλίνικος.
- † ὁ Γρεβενῶν Γεννάδιος.

c.

Summus Turcarum administrator Gregorio patriarchae  
1870 augusti 29 septembris 10.

Ὁ ἐπιδοθεὶς φιλικὸς τεσπερὲς τῆς, δι' οὐ αἰτιῶν τινῶν καὶ περιστάσεων ἕνεκα, ἐξήτατο τὴν παραιτήσιν τῆς ἀπὸ τῆς ἐξόχου θέσεως τῆς πατριαρχίας, ὡς καὶ ὁ κατόπιν αὐτοῦ κατὰ τὸ ἀφροσύν-

τος τῶν μητροπολιτῶν ληφθεὶς μαρτυρῆσαι, ἐμελετήθησαν ἀκριβῶς.

Ἐπειδὴ τὸ σεραστὸν αὐτῆς ἀτομον, συναλεῖ τῶν ἀξιαγίστων καὶ ἐξόχων αὐτῆς προσόντων, δι' ὧν

χαρακτηρίζεται χάρη πλήρη σεβασμόν και εμπιστοσύνην παρά τῆ ὑψηλῆ κυβερνήσει, εἶναι ἐκ κείρας γνωστὸν αὐτῆ, ὅτι ἡ ὑψηλὴ κυβερνήσις δὲν ἐνέκρινε τὴν ἀπομάκρυνσίν τῆς ἐκ τῆς ἐπαφίως αὐτῆ ἀνατιθεμένης περιωνόμου ταύτης θέσεως, καὶ διὰ τούτου ἡ περὶ παρατίσεως γενομένη ἤδη αἰτισίς τῆς λύσης ὄντως ἀγένετο πρόξενος· καὶ οὕτε καθυπερβλήθη τῆ αὐτοῦ μεγαλειότητι τὸ περὶ παραδοχῆς αὐτῆς.

Ὅσον δὲ ἀφορᾷ τὸ ἐν τῆ ἐπιγενεῖ αὐτῆς τεσπερὶ καὶ ἐν τῷ μετ᾽ αὐτῆ τῶν μητροπολιτικῶν ἐφάνθιδων ἀναφερόμενον βουλγαρικὸν ζήτημα, μόνον ὅτι ἡ ὑψηλὴ κυβερνήσις εἰδὼσα τὰς ἀναγκαίας διασαφίσεις τίσσον περὶ τοῦ τρόπου τῆς ἀποφάσεως, ὅσον καὶ περὶ τῶν αἰτιῶν, αἵτινες τὴν προέκλεισαν, ἀλλ' ἐπειδὴ, ἐάν ἤθελε δεήσει, εἶναι καὶ ἐκάστην ἰσοίτην, ὅπως διευκρινίσῃ καὶ ὑποστηρίξῃ ταῦτα δι' ἐγγράφων ἰσχυρῶν, ἢ δ' ἐν ἐκείναις ἐπιπέλασις αὐτῶν ἐνταῦθα εἰσαφίθη ἀνωφελέως, διὰ τοῦτο προεκρίθη ταῦν ὡς πρὸς τούτου ἡ συντομία.

Τὸ νὰ μὴ γραφῆ δὲ ἀπάντησις μέχρι τοῦδε εἰς τὴν περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου ὑπὲ ἡμερομηνίαν

17<sup>α</sup> μουχαρρίμ 87 σταλείσθω φιλικὴν ἐκτεταμένην ἐκείνην ἀπάντησίν τῆς, εἶναι ἕθλον, ὅτι τούτο δὲν πρόερχεται ἐξ ὀλιγωρίας πρὸς τὰ παρ' αὐτῆς γραφέντα, ἀλλ' ἐξ ἐναντίας ἀπὸ σεβασμόν πρὸς αὐτὴν· καθὼ δὲ καὶ προλαβόντως καὶ ἐσχάτως ἐδηλώθη, ἡ ὑψηλὴ κυβερνήσις δὲν δύναται δικαίως νὰ συναινέσῃ ὅπως δι' ἐν τούτῳ ζήτημα, τὸ ὅποιον μὲ τὰς πράσις τῆς θρησκείας εὐδελίαν ἔχει σχέσιν, συγκαλεσθῆ γενικὴ συνέδος, ἥτις πρὸ τοσοῦτων ἤδη αἰώνων καὶ ἐπὶ πολὺ μεγαλητέρων ἐπὶ ἀντικειμένων οὐ συνήλθεν. Ἀλλ' ἐν περιπτώσει, καθ' ἣν ἐκ μέρους τῶν βουλγαρικῶν συμβαίνουσι καταχρήσεις ἐξω τῶν βάσεων, σπεύδω νὰ διαβεβαίωσω ἰσχυρῶς τὸ σεβαστὸν ζήτημα ὅτι, ἀμα ἐρισθῶσι τὰ ἀντικείμενα καὶ δηλοποιηθῶσιν, ἡ ὑψηλὴ κυβερνήσις εὐδόκως θέλει διατάσει εἰς τὸ νὰ ἐνεργήσῃ δραστηρίως τὴν ἐξάλειψιν καὶ διόρθωσιν αὐτῶν ἐφ' ἧ καὶ γέγραπται ἡ παρῶν φιλικῆς τεσπερὶ.

B 1287 τριμῆσιν ἀχρῆ 14 1870 αὐγούστου 29.  
O Πρωθυπουργός.

*Gregorius patriarcha summo Turcarum administratori*  
1870 septembris 5/17.

Ὑψηλότητα.

Εἰς ἀπάντησιν τοῦ ἀπὸ 14 τριμῆσιν ἀχρῆ τεσπερὶ τῆς ὑμετέρας ὑψηλότητος σπεύδω ν' ἀποπέμω τὴν εὐλικρινῆ καὶ βαθεῖαν εὐγνωμοσύνην μου ἐπὶ τοῖς εὐμεταστάτοις αἰτιήμασι τῆς περὶ τοῦ ἐμοῦ ταπεινοῦ ἀτόμου ὑψηλῆς καὶ βαρυτίμου ἀγαθῆς ὑπολήψεως καὶ ἐμπιστοσύνης τῆς αὐτοκρατορικῆς κυβερνήσεως, ἐφ' ἣ μάλιστα εὐεργετικωτάτη καὶ εὐμενὲ διαθήσις τοῦ κρατικοῦ θελήσιου πεποιθῶς καὶ ἐγὼ ἀνέλαρον καὶ ἐβάστασα μέχρι τοῦδε τὸ βάρος τῆς πατριαρχικῆς ἀξίας, ἥτις ἔχει πολλάς τὰς ὑποχρεώσεις καὶ δυσκολίας.

Ἀλλὰ δὲν δύναμαι ν' ἀποκρύψω, ὑψηλότητα, τὴν ἀλγεινὴν διαφωνίαν, εἰς ἣν περιήλθομεν ἐγὼ τε καὶ ἄπας ὁ κλήρος μου πρὸς τὴν ὑμετέραν ὑψηλότητα ὡς πρὸς τὸ βουλγαρικὸν ζήτημα, ἔπειρ ἡ μὲν ὑμετέρα ὑψηλότης πολιτικὸν θεωρεῖ, ἡμεῖς δὲ ἐξ ἀρχῆς καὶ πάντοτε καθαρῶς ἐκκλησιαστικὸν θεωροῦντες, ἀνάλογον ἀπεκδεχόμεθα καὶ τὴν παρὰ τῆς ὑψηλῆς κυβερνήσεως ἐπίσημον προστασίαν καὶ ὑποστήριξιν τῶν δικαιωμάτων τῆς ἐκκλησίας μου, ἣν ἡ θεία πρόνοια ἐθήκεν ὑπὸ τὴν κρατικὴν αἰγίδα τῆς ὀθμανικῆς βασιλείας. Ἐπειδὴ ὅμως ἐν τῷ ὑψηλῷ αὐτῆς τεσπερὶ παρέχει τὴν ἰσχυρὰν διαβεβαίωσιν, ὅτι, ἐάν συμβαίνωσι καταχρήσεις ἐξω τῶν θρησκευτικῶν βάσεων, θέλει διενεργήσῃ δραστηρίως τὴν ἐξάλειψιν καὶ διόρθωσιν τῶν τοιοῦτων, τολμῶ ἵνα καθυπερβάλω αὐτῆ ἐν συνέψει, ὅσα ἄλλοτε κατὰ πλάτος περὶ τούτων ἐξέτηκα.

Ἐναντίον τῶν θρησκευτικῶν βάσεων καὶ τῶν κανονικῶν καθεστώτων τῆς ἐκκλησίας εἶναι τὸ νὰ ἐδρεύουσι δύο ἐκκλησιαστικαὶ ἀρχαὶ ὁμοῦ εἰς μίαν καὶ τὴν αὐτὴν πόλιν, ὅπως συμβαίνει εἰς Ὀρτάκιοι. Ἐναντίον τῶν βάσεων τῆς θρησκείας καὶ τῶν κανονικῶν καθεστώτων τῆς ἐκκλησίας εἶναι τὸ νὰ περι-

έρχωνται ἀρχιερεῖς ἀνευ ἀδείας τῆς νομίμου ἐκκλησιαστικῆς ἀρχῆς πρὸς διαίρεσιν καὶ διάσπασιν τῶν χριστιανῶν, τελειῶντες διάφορους θρησκευτικὰς τελετὰς εἰς ἀπαρχίας μὴ ἐνηκούσας αὐτοῖς.

Ἐναντίον τῶν θρησκευτικῶν βάσεων καὶ τῶν κανονικῶν καθεστώτων τῆς ἐκκλησίας εἶναι τὸ νὰ ὀρηθηθῆ ἀφ' αὐτῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀρχῆς διὰ μόνης τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας καὶ ἀνευ ὀρισμένης περιφέρειας.

Παραλείπω τὰς διαρκεῖς ἐκκλησιῶν καὶ σχολείων, τὰς ἐξώσεις ἀρχιερέων ἐκ τῶν μητροπόλεων καὶ ἐπαρχιῶν αὐτῶν καὶ τοσαῦτα ἄλλα, ἅπερ κάλλιστα γινώσκει ἡ ὑμετέρα ὑψηλότης. Καὶ ταῦτα πάντα γίνονται οὐχὶ ἐξ ὁμοφωνίας τῶν ἐπαρχιῶν, ἀλλὰ δι' ὀργάνων ἐντεθεν ἀποστελλομένων ἢ διοριζομένων καὶ ἐντεθεν λαμβανόντων πάντα τὰ σχέδια.

Ταῦτα καὶ ἄλλα τοιαῦτα εἰσιν, ὑψηλότητα, τὰ διορθώσεως καὶ ἐξάλειψις ἀξία. Ἄλλως, ἐπειδὴ περὶ τῆς φύσεως ζήτηματος εἰς τὴν διοίκησιν τῶν ἐκκλησιῶν ἀναφερομένου εἰσὶν ἀρμύδιαι ν' ἀποφανθῶσι μόνοι οἱ πνευματικοὶ ἀρχηγοὶ τῆς ὀρθόδοξου ἐκκλησίας, καθίσταται ἄρα ἀναγκασιότατη, καὶ ἀπαραίτητος ἡ οἰκουμενικὴ συνέδος, ἥτις λύσει κανονικῶς καὶ ὀριστικῶς τὸ ζήτημα.

Θέλω περιμείνῃ, ὑψηλότητα, ἐπὶ ἀπᾶς τὴν περὶ τούτου ἐγγράφον ἀπόφασίν τῆς ὑμετέρας ὑψηλότητος, ὅπως ἡ ἐξακολουθήσῃ πατριαρχεῦσιν, τῆ συνδρομῇ καὶ προστασίᾳ τῆς ἀνακτορικῆς κυβερνήσεως, κατὰ τὸ πνεῦμα τῆς ὀρθόδοξου θρησκείας μου, ἡ ἀποχωρήσῃ κατ' ἀνάγκην, λυτρῶν ἐμαυτὸν πάσης εὐθύνης καὶ κατακρίσεως ἐν τῷ παρόντι καὶ ἐν τῷ μέλλοντι.

Τῆ 5 Σεπτεμβρίου 1870.  
† ὁ πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Γρηγόριος.

SYNODI CONSTANTINOPOLITANAE LITTERAE ENCYCLICAE AD SINGULAS  
AFTOKEΦAΛOYΣ ECCLESIAS \*  
1870 septembris 30/ octobris 12.

α'. Ἐκ τῶν ἀμφὶ μέσοντα τὸν δεκάμβριον τοῦ αὐθῆ σωτηρίου ἔτους πρὸς τε τὰς λοιπὰς ὁμοδόξους ἐκκλησίας, καὶ πρὸς τὴν ὑμετέραν ἐν Χριστῷ περιπόθητον ἡμῖν καὶ σερασμῶν μακαριότητα σὺν τῇ περὶ αὐτὴν ἱερᾷ συνόδῳ ἀπολυθέντων ἡμετέρων πατρι-

αρχικῶν καὶ συνοδικῶν ἐγκυκλίῶν γραμμάτων, καὶ τῶν ἐπισυναφθέντων ἐγγράφων τῶν περὶ τοῦ πολυκρότου βουλγαρικῶ καλουμένου ζήτηματος, τοῦ συνταράξαντος τὸν ἁγιώτατον πατριαρχικὸν καὶ οἰκουμενικὸν τοῦτον θρόνον, ἐγνωσται ἡδὴ αὐτῆ τε καὶ

\* Ἐπιστολιμαίον ἐπισημῆμα τῆς τοῦ Χριστοῦ μεγάλης ἐκκλησίας πρὸς τὰς λοιπὰς ὁμοδόξους αυτοκεφαλοὺς ἁγίας ἐκκλησίας περὶ τῆς κατὰ τε τῆ 1868-1870 πορείας τοῦ κατὰ Βουλγαρίαν ἐκκλησιαστικοῦ ζήτηματος. Ἐν Κωνσταντινουπόλει, τυποῖς Ἀθηναίου Κοσμοῦλα (ὁδὸς Πεντηκονταῦρον, ἀρ.θ. 3). 1870, p. γ'. ὁ. (Godeon, op. cit., p. 276-98).

πασί πάντως τοῖς τῶ γραμμάτια ἡμῶν ἐκείνα, τόποις Α  
 ἐκδεδομένα, πεφροντισμένως ἀναλεξαμένοις κἀντα μο-  
 νοῦ τοῦ κατὰ τὴν ὑπόθεσιν ταύτην, καὶ τὰς οὐ κα-  
 λὰς αὐτῆς ἀφορὰς, καὶ δὴ καὶ τὰς σχετικὰς ἐπιβ-  
 ούσεις, συλλήθδην μὲν καὶ ἐν κεφαλῇ ὡς ἐν ἐπιστολῇ,  
 ἀρνούσων δὲ τοῖς κρίναι αὐτὰ νομίμως, ἐθέλουσ-  
 σασιμοῖς προέδροις τῶν τοῦ θεοῦ ἁγίων ἐκκλησιῶν,  
 ὧν τὴν ἀδελφικὴν καὶ πατρυμένην ψῆφον ἤτησάμεθα  
 τὸ τινικαῦτα ὑπὲρ τοῦ συναγεῖραι σύνοδον οἰκου-  
 μενικὴν, καὶ ἐκ αὐτῆς καθάρως λυεῖν τὰ ἐκ τῶν  
 καινοτομιῶν προσηρμένων εὐσεβῶν βουλῶν ἐν γνώσει  
 ἢ ἐφ' ἀγνοίᾳ ἀμφισβητούμενα καὶ ἠτιούμενα. Ὅποτε  
 γὰρ τὰ παρ' ἐκείνων ὡς πρὸ πολλῶν ἐμαυτῶν προ-  
 βαλλόμενα αἰτήματα, ταῖς τοῦ Κωνσταντινουπόλεως  
 διοικητικαῖς καὶ πατριαρχικαῖς προνομίαις ἐμφανῶς  
 ἐπιτραπέζοντα, σαφῶς ἐναντιοῦνται καὶ τοῖς καθιστάσιν  
 ἐκκλησιαστικοῖς θεομοῖς καὶ κανόσι. ἡμῶν δὲ τὰ  
 πρὸς εἰρήνην καὶ ἰσοπέδιον ἐπὶ τῷ χριστιανικώτερον  
 προσηρῆσαι φρόνημα πάντα τίως ἀπρὸ καὶ πατρικῆς Β  
 τῆς ἱστορίας καὶ συγκαταρῆσαι ἀπαντησάντων, μέχρι  
 καὶ τοῦ ἀρεῖναι τινα ὧν ἡμῖν προσήκει νομίμως,  
 οὐδὲν ἕμως ἀπονάμενοι ἢ ἐνδόντις οἱ τῆς οἰκτρᾶς  
 ταυτηρῆς διχοστασίας ὑποβολαῖς, δεῖ δὲ νέας καὶ τοῦ  
 κανονικοῦ καὶ πρέποντος μάλλον ἀρεστικυίας καὶ  
 ἀπεσχοινομένης προτάσεις προταίνοντες, περιστάσιν  
 αἰ: ψιλὸν ἀντικρυς ῥήμα τὸ τῆς εὐαγγελικῆς ἀγάπης  
 καὶ ἐνόητος θεοδιδάκτον δόγμα: καὶ ὅπου μίαν μὲν  
 τινα τῶν ἐπὶ μέρους ἐκκλησιῶν ἰσως ἐνδέχεται, καὶ  
 ἐαυτὴν βουλεύομένην, ἀστοχῆσαι ποτε τοῦ ὁρθοῦ καὶ  
 δικαίου, οὐ μὴ ὁμοίως ἐνδέχεται σφαλῆναι καὶ ἀμαρ-  
 τῆν τὴν σύμπασαν οἰκουμενικὴν ἐκκλησίαν, ἣν πιστεύο-  
 μεν στύλον καὶ ἐδραῖωμα τῆς ἀληθείας, δταν  
 κοινὴν ποιῆται βουλῆν ἐν ἁγίῳ πνεύματι: πῶς οὐκ  
 ἔχρη ἐπὶ τοιαύτῃ καθολικῇ καὶ θεοσυλλεκτῶν ὄν-  
 τῶν ἐκκαλεῖσθαι τὴν ψῆφον ὡς ὑπατον καὶ θεοφρε-  
 μῶν δικαιοτήριον;

Αἱ μὲν οὖν κατὰ τόπους τοῦ θεοῦ ἐκκλησίαι, Ο  
 πατριαρχικαὶ καὶ συνεδिकाί, πασαι πρὸς τὰ παρ'  
 ἡμῶν ἡδέως ἀποκρινάμεναι, ῥήματιν ἀκραινεστάτης  
 ἀγάπης καὶ συμπαιθεστάτης φιλαδελφίας παραμυ-  
 θούμεναι. ὑπεκούφιζον ἡμῖν τὸν ἐκ τῶν βουλγαριστῶν  
 ἐπανεστηκότα σάλλον, τὸν τὸ παρπαγῆς καὶ παναρ-  
 μόνιον τοῦτε σκάφος ἀετικῶς κατασκευάζειν ἀπει-  
 λούοντα κατὰ τῶν εὐαγγελικῶν ἀράτων καὶ ἀνηλίων  
 τοῦ ἐθνολογικοῦ φυλετισμοῦ πατρῶν. Αἱ δὲ πασαι,  
 γυνύσαι καὶ διασκοπίασαι τὸ ζήτημα τοῦτο, εἰον  
 παρεσχημάτιστε εἰς τὸν ὡς ἡμᾶς προπέρουσι (τῆ  
 ἢ ὀκτωβρίου, αὐτῆ) διαπεμφθέντων βυσῖν ὑπουργι-  
 κῶν σχεδίων, τοῖσδε τινα γνώμην κεφαλαίως ἐν  
 τοῖς γραμμασίαιν ἀπέτανον. Ἐδέχαι γὰρ αὐταῖς πάσας  
 τὰς τοῦ βουλγαριστικοῦ θιάσου ἀξιώσεις (πλὴν μίας,  
 τοῦ ἀμόγλωσσον προσήκειν εἶναι τὴν ποιμένα τῆ  
 οἰκονομῆς), τῆ τε ἐκκλησιαστικῆς νομοθεσίᾳ ἐκ τοῦ συστά-  
 δην ἀντιστρατευομένης καὶ τὴν εὐαγγελικὴν ἐνόητα  
 διασπῶσας, καὶ πρακτικῆς εἰς ἐφαρμογῆς κάμπαν D  
 ἀμορφαίν χωρὶς τῶν διηγετικῶν ἐρίδων καὶ τῶν σκαν-  
 δάλων τῆς τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας: καὶ μὴν καὶ τὴν  
 ἡμετέραν γνώμην περὶ τοῦ ἐν οἰκουμένῃ συνόδῳ  
 λυεσθαι χρῆναι: τὴν εἶδα αἱ πασαι ἠσπάζοντο πλὴν  
 τῆς ἀνωτάτης συνόδου τῆς Ῥωσσίας, ἣ καὶ αὐτὴ  
 κατέκρινε μὲν τὰ τε σχέδια καὶ τοῦς, ἀνευ τοῦ σωμα-  
 νέσαι τὴν νόμιμον αὐτῶν ἐκκλησιαστικὴν ἀρχὴν, ἐκ-  
 κλησίαν ἄλλην συνιστάναι: ἐπαιγομένους, σχισματικούς  
 διαρρηθῆναι ἀποκαλοῦσα, οὐ μὴν ὁμοίως ἡδέως τὴν  
 περὶ οἰκουμενικῆς συνόδου γνώμην ἀπαδέχεται, τὴν  
 ὡς ἐκ τοῦ ὡς αὐτῆς ἐξενηθησομένου ἔρου ἐπὶ μάλ-  
 λον τυχὸν σκλήρυνσιν τῶν ἀρχηγῶν τοῦ βουλγαρισμοῦ  
 ὑφορῶμένην, ὡς ἔλεγε. Τοιαῦτα καὶ παραπλήσια τῶν  
 θεοφωτιστῶν ἐκκλησιῶν ἡμῖν ἀντεπιστολιτικῶν (ἀπὸ  
 ἱανουαρίου ἕως ἀπριλίου, αὐτῆ), ἡμᾶς: οὐδ' ἀντι-  
 δοξοῦντες αὐταῖς περὶ τῶν κοινῆ λυσταλούντων πάσῳ  
 τῆ ἐκκλησίᾳ, οὐτε τι νεωτερίαια προθυμούμενοι τὸ  
 ἐκτελεῖν, ἀλλὰ ἐν τῷ ἁγίῳ πνεύματι καὶ ἐν τῷ  
 ἁγίῳ ἐκκλησίᾳ, ὡς ἐπὶ τῶν ἀνωτέρω, ἀποσπῶμεν  
 τὸν ἐκκαλεῖσθαι τὴν ψῆφον ὡς ὑπατον καὶ θεοφρε-  
 μῶν δικαιοτήριον;

Χριστῷ πεφλημένον, τὰ δὲ πάντα τῷ φιλανθρώπῳ  
 καὶ παντοδυνάμῳ θεῷ ἐπιτρέψαντες, τὸ λοιπὸν ἡβου-  
 λώμεθα ἡσυχίαν ἔχειν, εἰ πῶς τῆ τῆς θείας χάριτος  
 ἀγάθῃ ἢ τῷ φυλετικῶν κόρημα, ταχὺ μεταβουλεύομενον  
 καὶ σφρονήσαν, τὴν εὐθυτέραν τρόποιτο ἢ ἡ κρᾶ-  
 ταῖα γοῦν κυβέρνησις, φιλολίως ἐποικειτέρουσα τὸ  
 ῥήμα ἐκτραχηλισθῆναι καὶ ἀπολλύομενον βουλγαρο-  
 γωνῆς καὶ βουλγαροφρονῶν ὄψησον, ἴσασιτο τὸ τραῦμα  
 φαρμάκῳ ὀραστικῷ, ἀκώλυτον εἶδω κατὰ τὰ πατρια  
 συναγεῖραι τὴν ἀπὸ πάσης τῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας  
 ὄνοδον, ὅμα ἁγίων καὶ θεακίνητων πιστευόμενον  
 καὶ, ἢ τοιοῦτο, πᾶσαν ἐπιπερόμενον ἀξιοπιστίαν ψῆ-  
 φου θεοκράντου, καὶ τοῖς πιστοῖς ἀπαρτρίπτου καὶ  
 ἀνεκκλήτου, οἱα δὲ προγεγραπότες τυγχάμεν ἐν  
 τῇ ἀπὸ τῆς ἐκκαίδεχάτης δεκεμβρίου, αὐτῆ ἀγκυκλίῳ  
 ἡμῶν. Ὁδὲ μὴν ἴρασα ταῦτα καὶ τοῖς πρῶταγω-  
 νισταῖς τοῦ βουλγαρισμοῦ. Ἐννέα γὰρ τὸν ἀριθμὸν  
 βουλγαροὶ λαϊκοί, τρεῖς συμπαραλαβόντες τῆν μὲν  
 περιβλήην καὶ τὴν προσωνομίαν ἀρχιερέας Χριστοῦ,  
 ἔργῳ δὲ ἀρχιερατικοῦ φρονήματος: καὶ τρόπου πόρου  
 ἀρεστικῆτος, ἀμφοὶ φαμέν τοῖς προκαθηγημένους καὶ  
 τρίτον τὸν ἐς δέδρο μητροπολίτην ἐπωνυμούμενον  
 Φιλιππουπόλεως Πανάρετον, καὶ κατὰ τὸν ἐν Βοσπόρῳ  
 Μεσάχωρον (τὸ τρυρκιστὶ Ἰστράκιον) τὴν ἔβραν αὐτῶν  
 πῆξαντες, κἀκεῖθεν τὰς δημοκρατίας αὐτῶν ἐξακοντι-  
 ζοντες: πανταχῶς, οὐδ' ἂν ἠγῆσονται ἐπιχειρητέον  
 εἶναι καὶ ἄρθῳ κατὰρετέον ἦτοι βίβῃ ἢ δόλῳ πάντα  
 φραγμῶν ἐκκλησιαστικῶν ἢ διοικητικῶν, τοῖς σφατεῖροις  
 ἐπιπροσθούοντα βουλεύμασι, πρώτον μὲν οὐδὲ τὴν τῆς  
 καθόλου ἐκκλησίας κατὰ τῶν εἰρημένων δύο σχεδίων  
 θεσπνευστον ψῆφον αἰθεύμενοι, αὐτοῖς δὲ τοῖς τοῖς  
 σχεδίοις, ὡσπερ ἔματιν τινὶ ἐπιπερόντες, καὶ κατὰπερ  
 θεῖον δώρημα συγκεκολλησάμενοι, ταῦτα μὲν ἐμεγά-  
 λυνόν, τε καὶ ἐμακρόζον ἐν τοῖς σπαδαῖς τούτων ὡς  
 κανονικὰ καὶ τοῖς βουλγαροῖς ἐθνοσωτήρια: τὴν δὲ  
 καὶ ἡμᾶς ἐκκλησίαν ἀπνεύματα διέσωρον καὶ ἐσχυρ-  
 τάντων, ὡς ἀπὸ κακοβούλου γνώμης καὶ διαπέρας:  
 ἀδικούσαν αὐτοῖς, καὶ κατὰ προσοίησιν κηρίττοσαν  
 ἀνικανονικα καὶ ἀνορθόδοξα τὰ καὶ αὐτὰ ὀρθὰ  
 καὶ κανονικώτατα: τόποις δὲ ἐκδεδοκότες τὰ σχέδια  
 βουλγαριστῆ καὶ ἑλληνιστῆ καὶ τρυρκιστῆ καὶ γαλλιστῆ  
 μετὰ ἀναλύου προλόγου κατὰ χιλιάδας ἀντιτίπων,  
 παραχρημα διέβρισαν κατὰ τὴν Βουλγαρίαν καὶ ἀνὰ  
 τὴν Θράκην πᾶσαν καὶ τὴν Μακεδονίαν, λεύσθη:  
 κατ' εὐχὴν ἐσχυρίζομενοι τὸ ζήτημα, καὶ γραμμάσι  
 πυκνοῖς ἰδιωτικῆς τε καὶ ἐκκλησιαστικῆς εἶδον τῆς  
 εἰ νοεμρίου, αὐτῆ ὡς ἐπὶ ἀριθ. 1) ἐνθουσιωδῶς παρα-  
 θαρσύνοντες καὶ προτραπέομενοι σύμπαν τὸ βουλγαρι-  
 κὴν δοξολογία: ἀναπέμπειν τῇ ὀψίστῃ ἐπινικίους ἐπὶ  
 τῇ σφῶν ἀπολυτρώσει, καὶ τὴν ἀέλιπστον ἀπελευ-  
 θέρωσιν δημοταλῶς πανηγυρίαι: ἐν τοῖς ἱεροῖς αὐτῶν  
 ναοῖς, τῆ ἐκτῆ μάλιστα τοῦ δεκεμβρίου μηνός, τὸ μόν-  
 ονον ἱεραῖς δεήσεσι καὶ λιταῖς, ἀλλὰ δεῖται καὶ κοινῆς  
 χαριστηρίαις ἐκτεθρίαις πρὸς τε τὴν αὐτοῦ αυτοκρα-  
 τορικὴν μεγαλειότητα, τὸν μαγέθουμον σουλτάνον, καὶ  
 πρὸς τοῖς ἐκλάμπρους ὑπουργοῖς αὐτοῦ, ὡς ἀποδεδιω-  
 κότες αὐταῖς τὸν πατῶν κληρον, καὶ αυτοκέφαλον  
 ἀνηγορευκότα τὴν ἐαυτῶν ἐκκλησίαν. Οὐκ ἐκτραγω-  
 δίσομεν τὰς ἐπὶ τούτῳ πομπύσεις καὶ τὰ σκώμματα  
 καὶ τὰς ἀτασθαλοῦς ἐπιδείξεις καὶ τὰ σκάνδαλα τῶν  
 ἐφαρμάτων τούτων πανηγυρέων, ἐν αἰ: παρὰ τὰ  
 ἀγρᾶντα καὶ θυγηφῶρα θυσιαστήρια ἀναστῆλωθεῖσαι  
 συνδοξολογήθησαν μετὰ τῆς δεσποτικῆς: καὶ θεο-  
 μητορικῆς καὶ τῶν λοιπῶν σεβασμιῶν εἰκότων αἱ  
 ἀνίεροι καὶ βέβηλοι τῶν τριῶν καθυρῆμένων ἀρχιερέων,  
 ὡς πρωτομαρτύρων τῆς βουλγαρικῆς φυλῆς: εἶεν —  
 τοῖς δὲ πασι πνευαχοῦ καθήκονον παντὶ ὀθνεῖ: καὶ  
 ἢ τάχους ἐκπεδῶν ποιήσασθαι καὶ ἀποσιείσασθαι τὸν  
 ἀλλοεθνη ζυγὸν τοῦ γραικικοῦ πατριαρχείου: οὐ μὴν δ' ἀλλὰ καὶ προσκλητηρίους ἐκνόμοις πάντας  
 προσκαλοῦν τοῖς ἡθῆ βουλγαρίζειν ἐπαγγελόμενους, ἢ  
 ὀπόσους βουλγαρίσαι φοντο τῶν ἐπὶ Θράκης καὶ  
 Μακεδονίας μητροπολιτῶν τοῦ θένου, ἀποστήναι μὲν

ως τάχος από της εκκλησίας, και τους θρόνους ἀθε-  
 τήσαν τους προς αὐτήν, ἵνα τοῖς συμμίζῃ τοῖς ἐν τῷ  
 Μεσαγωγῶν τοῦ Βοσπόρου συναναγεγεμένους παρα-  
 συνακταῖς, ἵν' ἐν κοινῇ βουλγαρικῇ συνόδῳ καθ' ἑμψυ-  
 γῆραι τὰ τῆς ἡλευθερωμένης, ἔρασσαν, αὐτῶν ἐκκλη-  
 σίας συντάξαινο και κανονίσαν, καθὼς ἐν αὐτοῖς  
 ἀρθεσκ. Τῶν δὲ μεταπεμφθέντων ἀρχιερέων τοῖς μὲν  
 ἀπειθήσασιν και οὐκ ἀποστάσιν ζεινὸς ἡπειλεῖτο διωγ-  
 μός και πρὸς τῷ διωγμῷ ἐντόνως ἀπηγορεύετο πᾶσι  
 τοῖς ὑπὸ τούτοις ἱερατέουσιν: τὰ τε κανονικῶν μνημό-  
 σουνων και πᾶσα ὑποταγή και πατριρχία: εἰ δὲ τις  
 αὐτῶν ἐπιπολιόστερος και πρὸς καινοτομίας εὐπα-  
 τέστερος, ἢ τοῦ παραυτικά κέρδους ἤττων, οἱ: ὡφ-  
 θησαν δὲ τῷ Λοφτῶδ ἐπισκοπέων και οἱ μητροπο-  
 λιται: Βιδύνης, Σοφίας και Νουσάβας, τούτων οἱ μὲν  
 εὐθὺς τῆς ἐπὶ Κωνσταντινουπόλειν ἔδοσ ἀφάμενοι,  
 ῥῆστα τῇ ἐν Μεσαγωγῶν παρατυναγωγῇ προσετίθεντο:  
 οἱ δὲ ἄμφι τὸν Σοφίας και τὸν Νουσάβας, οἱα γοργό-  
 τεροι και νεανικώτεροι: περιουταῖ, ἀπίστολοι: τῆς  
 ἀνταρσίας εἰς τὰς ἐπαρχίας ἀποσταλέντες, παρὰ τῶν  
 ὡδα πατριαρχῶν, εὐω και πονηρά: ἐποῖουν ἀντι-  
 κανοτικότητας: και τὸν ἀπλοῦν γὰρ και ἀκακον λαόν  
 ἀνεστάτους ὑπερεθίζοντες, τρέποις μωμητοῖς αὐτοῖς  
 μεταίντες, και ἱερέας ἐχειροτόνουν ἀπὸ τοῦ οἰκείου  
 κόμματος πανταχῶ, ἐνθα τοῖς ὄντας ἐύρων στερεῶς  
 ἐγκλειμένους και ἐξηγουάζοντας τοῖς καινοτομῶν νό-  
 μοις και ἴδεσιν, οὗτ' ἀναρτῶν και καθ' ἡρημένον  
 ἐπισκόπων μνημονεύειν ἀνεξομένους, εἰ: και γένοιτο.

γ. Καὶ ἦν ἰδεῖν τὴν ἐκλογαδα τοῦ κυρίου πη-  
 λαχῆ δεινῶ, και ἀεικῶς φειρομένην και ληζομένην  
 παρὰ λησῶν, ἐν ἑμοῖσμα: ποιμένων περιτρεχόντων  
 ποιμένας ἀλλοτριᾶς παντοδαπούς τε ψευδοῖερας ζευ-  
 γνόντας και διαζευγνόντας τὸν παρτυχόντα, δεσμεύον-  
 τας τε και λύοντας, καθὼς ἐν τύχῃ, ἐν δὲ λάκκῳ  
 και βορρῶν (φθῆ!) βαπτίζοντας διὰ τὸ φυλάττεσθαι  
 τὰς ἱεράς κοίμηθῆρας ὑπὸ τῶν γνησίων προσυτέρων.  
 ἀντὶ δὲ θεῖου μύρου τῷ κοινῷ ἐλαίῳ χρίοντας, και  
 ἔλους ἱερατικοῖς τοῖς τρέποις και τοῖς σχήμασιν ἀγῶρ-  
 τας λαϊκοῦς και λασιπᾶνους, ἐλάττων, ἢ πλείον: ἀρ-  
 γυρίῳ τὸν γνήσιον τῆς ἐκκλησίας ματερχομένους λει-  
 τουργῶν και διδάσκαλον, διδάσκαλον οὐ τῆς ἀληθείας,  
 ἀλλὰ τοῦ ψεύδους και τῆς ἀπῆτης. Εἰκότως: πῶς  
 γὰρ οὐκ ἐν ἀνῶδρος και ἀράτοις ὁδοῖς και τόποις  
 πορεύονται εὐπιστοῖ: και ἀμαθεῖ, χριστιανοῖ, τούτοις  
 ὁδηγῆ: ἀκολουθοῦντες, ἀμφοτέραις ταῖς ἰγνῶαις χω-  
 λαίνουσιν, ἢ τὸ νόμα μόνον και τὴν πρόσοφιν φερο-  
 μένοις τῶν ἀληθινῶν ποιμένων; Δυστήν δὲ μοῖρα,  
 εἶχον οἱ καλοῖ: οὗτοι ποιμένες και μύστα: τοῦ βουλ-  
 γαρισμοῦ, εἶχον συνυποστηρίζον τὴν τηλικαύτην αὐτῶν  
 ἀδικίαν και θρασυτητα τὸ ἐκ τῶν τοπικῶν ἀρχῶν  
 ἐλίγωρον και ἄκρω μαλακόν, εἰς οὐ δὴ, και οἱ τὰ  
 πρώτα τῶν κατοίκων φέροντες ἐν δυνάμει και πλοῦτη  
 ἀναφανδὸν συνετάραττον και συνεκῶων τὰς πόλεις  
 και τὰς ἐνορίας, τὰς ἐκκλησίας και τὰς σχολὰς: τοῖς  
 δὲ τοῖ κανονικῶς ποιμένας οὕτω συνέπνιγον παντα-  
 χῶθεν και κατεπίεζον, ὡς ἦτοι μεταπέσειν ἐνίους αὐ-  
 τῶν εἰς τὴν ἰλὸν τοῦ βουλγαρισμοῦ ἐκόντας ἀέκοντας,  
 ἵνα πραγμάτων και πειρασμῶν ἀπαλλάττειντο, ἢ τὴν  
 τῆς οἰκείας μητροπέλεως ἔδραν ὑπ' ἀνάγκῃ, καταλι-  
 πόντας καταστενοχωρηθῆναι, και λαθεῖν πῶς ἐν τινι  
 χωρίῳ τῆς παροικίας, ἕως ἐν παρᾶλῃ και αὐτῇ  
 ἢ ἐργῇ κυρίου, ἢ ἐνοχήφασα διὰ τὰς ἀμαρτίας ἡμῶν.  
 Ἰστί δὲ οὐδ και ὡς ἡμᾶς ἐπὶ τὴν βασιλεύουσαν κατα-  
 θέοντας σφῆξιν τὸ τε σαρκῶν και τοῖς θροκοῖς και  
 τὴν συνεῖθῆσαν και τὴν ἀει ἀφουλίεστον ὀρθοδοξίαν.

δ. Τοιαῦτα οὖν ἡμεῖς καθ' ἡμέραν ὑπενεργούμενα  
 και πανταχοῖ διαρεφθῆμένα βαρυσάλως τὰ μὲν ἐν χυ-  
 κῆρα τοῦ λόγου και τοῦ ὑπερβολῆ φιλανθρωπεύεσθαι;  
 και δὴ ἔπλου θεοφιλοῦς και λογικοῦ τοῦ λόγου  
 λαβόμενοι, τὰς περὶ τετελειωμένης λύσεως τῆς τῶν

βουλγαρῶν, ἐκκλησιαστικῆς διαφοράς, διὰ δομένῳ  
 σπερμολογίας ἐπιστημότερον και γενικώτερον διαφεί-  
 δοντες, τὸ τ' ἀληθῆς τῶν γεγονέντων διασαφῆζοντες,  
 ἴδῃ λήγοντος τοῦ ,αωξῆ, σωτηρίου ἔτους 1775 και  
 τῆ 5' τοῦ μηνὸς Σεπτεμβρίου, εὐφ' ἔξδοσιν ἐκκλη-  
 σιαστικῶς ἐγκυκλίους πᾶσι τοῖς ὑπὸ τὸν θρόνον ἱερω-  
 τάτοις μητροπολίταις και τοῖς ὑπ' αὐτοῖς τελοῦσι  
 θεοφιλοτάτοις ἐπισκόποις και ῥητοῖς χριστιανοῖς,  
 ἐν αἷς παρηγγυώμεν, και προὔτρειπμεθὰ ἐμμένειν  
 ἑδραῖοις τῆ τῶν πραγμάτων ἀληθείᾳ, ἀπακδεχόμενους  
 ματὰ τῆς ἐκκλησίας τὴν τῆς ἁγίας οἰκουμένης συν-  
 ὀδου συγκροτην, και, οἱα πρέπει ποιμένας τοῦ λαοῦ  
 και διδασκάλους, ἐδᾶσκων και ποδηγετεῖν τοῖς ἐθ-  
 οσθεῖς, μὴτε πλανᾶσθαι, μὴτε ἀπειροδίκαιτως γίνεσθαι  
 ἀνθρώπων ἔργων τὸ αὐτοῖς ἰδοῦν ἐπιδοκίμωντων συμ-  
 φέρον' (ἀριθ. 2 και 3). Ἐν τῷ αὐτῷ δὲ χρόνῳ τρέψ-  
 και τῷ ὑψηλοτέρῳ πρωτοπυργῷ διακοινώσεσι (πα-  
 κρηρία) διαζυγῆσαι τεταρτήκαμεν τῇ γ' 1775, γ' και  
 B 77, κ' τοῦ αὐτοῦ μηνὸς και ἔτους, ὑπομνήσαι γλυχό-  
 μένοι τὴν αὐτοῦ περινοῖαν, ὡς οὐδὲν ἄρα καθ' ἑαυτάς,  
 αἱ προνομῆαι και τὰ ρεράτια, οἱ νομοῖ και οἱ κανῶνες,  
 ἢ λογικότης, και τὰ κατὰ θεωρίαν δικαία ἐν ἀπαι-  
 δεύτοις και ταραχωδεστέροις ἀνθρώποις: διότι τῆς  
 κυβερνητικῆς περιστολῆς και συνεργείας, ἦν οὐδὲν  
 μᾶλλον ἐπὶ τῆς φυσικῆς και τῆς πολιτικῆς ζωῆς και  
 εὐθυμερίας, ἢ και ἐπὶ τῆς καθεστώσεως ἰθικῆς και  
 θρησκευτικῆς τοῦ ὑψηλοῦ ἐπεκτενομένην οἰδαμεν, ὑψη-  
 κῶς οὐ κατὰ φυλάς και ἔθνη, ἀλλὰ καθ' ὁρισμένα  
 ἔθνηματα και θρησκείματα πολιτευομένου.

ε. Αἱ διακοινώσεσι αὗται (ἀριθ. 4, 5, 6), περὶ  
 τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει και κατὰ τὰς ἐπαρχίας  
 βουλγαριστικῶν ἀτακτημάτων και σκανδάλων τὸν λό-  
 γον ποιούμεναι, και τὴν προαίχουσαν και ταχινῇ  
 ἀρωγῇ και προστασίᾳ τῆς φιλονόμου κυβερνήσεως  
 ἐμμονώτερον ἐπικαλέουμαι, ἰσχυραῖ καθ' ἑαυτάς διὰ  
 τὸ ἐπὶ αὐτῶν τῶν νόμων τῆς αὐτοκρατορίας και τῆς  
 ἐκκλησίας ἀκραδάντως ἐφηδρῶσθαι, γραπτῆς μὲν  
 ἀπαντήσεως οὐκ ἔτυχον: ἀλλὰ κατὰ τὴν αὐτοπρόσω-  
 πον τῆς ἡμῶν μητροπέλεως ἐπισκοπῆν τῇ λα' Σεπτεμβρίου  
 ,αωξῆ, ἀπὸ ζωῆς φωνῆς ἀνεκοινώσαντες ἡμῖν οἱ  
 ὑψηλοῖ: ὑπουργοῖ, ἐτι ἐντολῆς μὲν και ὀδηγίας περὶ  
 τοῦ λευόμενον εἶναι τελεωτικῶς τὸ κατὰ τοῖς βουλ-  
 γάρους ἔθνημα, οὐδαμῶς ἐκπέπομεν ἢ ὑψηλῇ, πύλῃ,  
 οὐ γὰρ ἐπιμύνηται (ἔρασκον) τοῖς τῶν ὑψηλῶν  
 θρησκείμασι: πέπομε μὲντοι: τὰ εὐω προειρημένα  
 σχέδια εἰς τρεῖς μόνας νομαρχίας, και τιμωρήσειν  
 καθ' ὑποσχοῦντο, εἰ τις πῶν δικαιοκτῶν ἢ τῶν  
 παρ' αὐτοῖς συμβούλων ἄλλα παρὰ τὰ ἐντεταλμένα  
 πράττειν φερόσιν: και ἄλλα τοιαῦτα παραμυθητικὰ  
 ῥήματα ἐξείπον ἡμῖν, ἐν αἷς κἀκεῖνο, ἐτι περιτῆρῃ  
 ἡγείται: ἢ αὐτοῦ ὑψηλότης τὴν τῆς οἰκουμένης: συν-  
 ἔδοσ συγκροτήσιν, εἰ οἶόν τε γένοιτο αὐθὺς ἀναδρα-  
 μαιν, εἰς ὃ ἡμεῖς προανεκοινωσάμεθα τοῖς ὑπουργοῖς  
 (κατὰ ἰούνιον τοῦ ,αωξῆ, ἔτους) ἴδιον σχέδιον. Καὶ  
 γὰρ ἡμεν δεδωκότες τούτονον, οἶον ὑψηλότερον ἢ  
 σιδηρὰ ἀνάγκη τοῦ σῶσαι τοῖς ἡθικῶς κινδυνεύοντας  
 βουλγάρους. Τὰ μὲν οὖν παρὰ τῶν ὑπουργῶν τοιαῦτα  
 ὡς ἐν κεφαλαίῳ και οὕτω γενναία και ἐνθαρρυντικά:  
 ἀλλὰ γὰρ οὐτε τὰ ἐν ταῖς ἐπαρχίαις: ἐλώτα βαδισου-  
 γήματα, οὐτε τοῖς βουλγαριστῶς ἀρχιερεῖς, ἄλλους  
 παρὰ τοῖς προενδεδημηκῆτας, ἐρωφῶμεν ἐπισχομένους  
 τοῦ μὴ συναγῆσθαι: κατὰ τὸ Μεσαγωγῶν, ἕως αὐτοῖς  
 ὁ ἱκανὸς συνῆθροιστο ἡμιλος πρὸς οὐστασῖν τε και  
 διοργάνωσιν τῆς ἐκῶτων κεντρικῆς ἐπιτροπῆς τῆς τὰ  
 κατ' αὐτοῖς ἐσωτερικὰ διοικησοῦσε, ἤτις και σφρα-  
 γῆσα φέρειν ἐπιστήμους ἐπατρίατη βραδυτέρων. Ὁμοῦσον  
 σφῆδρ' ἀθυμοσιν, οὐτε ἔχουσιν ἔπως διακείμην τηλι-  
 κοστο πρᾶγμα, πολλῶν ἐννοια ἡμῖν ἐγένετο ἦτοι  
 κλείσαντας τὰ οὕτω φανερωῖ και νηποισεῖ ληστευ-  
 ὀμενα πατριαρχία και συνοδικῶς διακαρτυραμένου;  
 ἀπροστάτευτα ἐγκυκαταλίπειν τὰ ποῖμνια ἡμῶν και τὰς

1 Editio habet „κατοικησῶν“ quod est prosum ab-  
 sonum.

1 Vide litteras supra exhibitas col. 217 et 219. Ceterae  
 hic numeris signatae suis locis pariter fuerunt.

προνομίαις· ἢ τοὺς ἀντάρτας ἀρχιερεῖς κανονικῆ καὶ δικαίᾳ καθάρσει καταρτίζονται· ἢ μᾶλλον ἐκείνῳ τοῦ ἀναρχοῦ τῆς ἐκκλησίας καὶ τοὺς ἐξουσιώτατους ὑπουργοὺς ἀξίον τῶν ἱστορικῶν παραδόσεων τρωσῶν αἰώνων καὶ τῆς εὐνομίας τοῦ κράτους, πάλιν ὑπομείναι καὶ φιλανθρωπεύεσθαι, εἰ πως οὐρανόθεν ἐπανατίθεται θεῖον τι ἄκος καὶ μάλαγμα, ὅπου εἶδετο οὐχ ἤκιστα· καὶ τὰ πολλὰ ἡμῶν ἀσθενήματα...

Ἐκεῖ δ' ἐν τοῖς λειτουργήμασιν ἱεράρχαις μάλιστα πάντων πρῶτον πάντων ἀφ' ὧν εἰργασταὶ ἀνασφηνῶς ἔστιν ὁ πρόμνησθεὶς Παναρέτος μητροπολίτης Φιλιππουπόλεως, ἐσημέρει λάβρος καὶ ταπεινὸς τῆ ἐκκλησίας ἀντιμετωπιζόμενος, τοῦτον ἔγνωμεν συνοδικῆ διακρίσει μεταπέμψασθαι, ἐπιστήμῳ ἀποκλιθεῖσθαι καὶ σαφῶς ἐροῦντα ὅ τί τε διανοοῖτο πράττειν, καὶ πῶς ἐθέλοι χρησαίμεθα αὐτῷ τὸ ἀπὸ τοῦδε. Ἐπὶ τούτῳ τῶν διὰ τοῦ δευτέρου ἀρχιμανδρίτου τῆς καθ' ἡμᾶς μεγάλης ἐκκλησίας δις αὐτὸν μεταπεμψάμεθα· ὁ δὲ τὴν ἀπεθίθειαν εἰσέτι συγκαλεῖται πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς, ὑπέσχετο μὲν ἐλεύσεσθαι, ποικίλας δὲ προτάσεις προὐβάλλει· τῆς ἀναρχίας, ἀσθένειας καὶ κακῆς καὶ τὰ τούτοις ὅμοια, μετὰ τὴν ἀνάρρωσιν αὐτοῦ (ἐλεγε) τὴν κατάστασιν ὑπερτίθει· τὸ δὲ ἦν ἄρα πονήσεμα ὑπὲρ τοῦ κερδάναι χρόνον, εἰ πως μεταξὺ οὖν τοῖς ἄλλοις μυσταῖς τοῦ βουλγαρισμοῦ χρηματιζόμενοι ἐξέυρην μηχανήματα τι προλαβάνον, ὡς αὐτοὶ γε φησὶν, οὐρανὸν ποτε ἐκκλησιαστικὴν ἐπιτήρησιν.

Καὶ δὴ τῆ κατὰ τὸ μῆνός δεκεμβρίου, αὐτῆς περὶ δεῖλῃν ὄψιν τέτταρα τῶν λαϊκῶν μελῶν τῆς ἐν Μεσαχώρῳ κεντρικῆς λεγομένης ἐπιτροπῆς τῶν βουλγαριστῶν, ὡς ἡμᾶς παραγόμενοι, φιλοφρονεστέρον πως διεβεβαίοντο, ὡς διὰ μακροῦ προθυμομένους προσεῖθεῖν καὶ προσκυνῆσαι οὐκ ὀκνῶν τῆς οἰκείᾳ πατριάρχῃ, ἐκώλυε αὐτοὺς τὸ τῶν πραγμάτων ἀνώμαλον. Ἡμεῖς δὲ ἀνάλογως ἀποκρινόμενοι, κατὰ πᾶν ἔργον μὴ καλῶς ἀρξάμενοι, οὐ δυνατόν εἰς τέλος λῆξαι καλῶν δι' ἱκανῶν ὑποδείξαντες, καὶ τῶν σχεδίων, ἃ τοῦ ζητήματος λύσιν οἰοῦνται, τὸ ἀντικανονικὸν καὶ παράνομον ἀναδεικνύοντες (ὁ δὲ καὶ αὐτοὶ συνωμολόγουν ἐν μέρει ἐν γὰρ τῇ δευτέρῳ σχεδίῳ), ὡς εἶδομεν αὐτοὺς εὐδαμῶς προσέχοντας τὸν νοῦν τοῖς τῆς ἀγάπης καὶ δικαιοσύνης ἡμετέροις ἔθιμασι τε καὶ νομιμίταις· μετὰ πολλῆς μὲν τῆς λύτης, ἡρέμαθα δ' ὁμοῦ αὐτοῦ, τὴν ἄρα εἴη ὁ σκοπὸς τῆς πρὸς ἡμᾶς προσελπίσεως. Ἦκομεν ἔγχειρόντες, ἄρασαν, τῆς ὑπετέρα ἡσυχίας παναρχιεπὶ τὴν τῶν ἐναρχῶν ἀνεδημιουργῶν κατὰ τὸ ἰσοπορικὸν Μεσαχώρων βουλγαρῶν ἀρχιερέων ἀπὸ τῆς εἰς τὸν οἰκουμένικόν πατριάρχικόν θρόνον ὑποταγῆς γραπτὴν παραίτησιν, καὶ προσκαλεσθέντες, ὡς τὸ λοιπὸν τῆ ὀρθοδόξῃ ἐθνικῇ βουλγαρικῇ ἐκκλησίᾳ ὑποτεταξόμενοι. Ταῦτα δ' εἰπόντες, εὐθέως παρακατέθεντο ἔμπροσθεν τῆς ἡμῶν μετριότητος συνεπτυγμένον τὸ ἔγγραφο. Ἡμεῖς δ' ἐκπλαγέντες, ὡς εἶδος, τῆ ἀκοῆ, καὶ τὰ ἔγγραφον οὕτω προκείσθαι· ἔασαντες, τὴν τε αἰσῆσαν καὶ τὴν θάμνον ἡμῶν ἐπὶ τῇ τηλικαύτῃ τῶν ἀρχιερέων τούτων ἀπονοῖα αὐτοῖς ἐδηλώσαμεν, καὶ μηδαμῶς τὴν τοιαύτην παραίτησιν τῆς πρὸς τοῦ ἱεροῦ ἀποστολικῆς καὶ συνοδικῆς κανόνας εὐθύνῃς αὐτοῦ ἀπαλλάττειν δι' ἱκανῶν ἐδιδάξαμεν, ἀλλ' ὅτι πάντως ἐπιπορκοὶ καὶ ἀποστάται· τῆς οἰκείας νομίμου καὶ κανονικῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀρχῆς εἰσὶ τε καὶ λογισθῆσονται ἐνώπιον τῆς καθόλου ἐκκλησίας, εἴμῃ θάττω ἔκτακτοί εἰσι τὸ παρῆκτον· ὁ δὲ ἐκμίσαν ἔγγραφον, τοῦτ' ἐν δέοντι συσεψάμενοι τῇ περὶ ἡμᾶς ἱερῆ συνόδῳ, ἔφημεν ὅτι γνωρίζομεν καὶ αὐτοῖς ὅτι ἂν δόξῃ. (Ὁ μὲν οὖν ἀνεχώρουν· τῆ δ' ἐπιούσῃ ἐπὶ συνόδῳ ἀναγνωσθέν τὸ ἔγγραφο, ὑπογεγραμμένον ὑπὸ τοῦ Φιλιππουπόλεως Παναρέτου, τοῦ Σφίλιας Δωροθέου καὶ τοῦ

Λοφτῆος Ἰακωβίνου (ὁς μετ' οὐ πολὺ ἐπηκολούθησε καὶ ὁ Βιδύνης Ἀνθίμος, βραδύτερον δὲ καὶ ὁ Βελισσοῦ Γεννάδιος), κεφαλαιωδῶς ἀφηγγεῖτο, ὅτι μετατίθειαι τοὺς ἄρκους αὐτῶν καὶ τὴν κανονικὴν ἐπιτροπὴν καὶ λειτουργίαν ἀπὸ τοῦ οἰκουμένικου θρόνου ἐπὶ τὴν ἀρχαίαν αὐτοκέφαλον βουλγαρικὴν ἐκκλησίαν. Παράλογον οὖν, ὡς εἶδος, καὶ παράνομον καὶ ἀντικανονικῆτος γέμον· δόξαν, ὡς περ οὖν ἔστιν ἀληθῶς, τὸ ἔγγραφο καὶ ἐλοκλήρως ἀποδοκιμασθέν, ἐπιστρέφῃ μεθ' ἡμέραν μίαν τοῖς πέμψασιν ἀρχιερεῖς· μετὰ τῆς προσηκούσης ἐκκλησιαστικῆς ἀποκρίσεως (ἀριθ. 7, 8).

Ἡ μετὰ δὲ τοιαύτας ἀντικανονικὰς παρατήρησις καὶ ἀουσιᾶτος ἀπολογία, ὡς περ ἀπόλυτος καταστάνας κύριος τοῦ δεσποῦν καὶ τοῦ λυεῖν κανόνες καὶ παραδόσεις, καὶ ὡς περ αὐτοχειροτόνητος ἐπίσκοπος τῆς ἀπερχομένης βουλγαροφυλετικῆς ἐκκλησίας· οἱ ἀρχιεπισκοπῆ αὐτῶν, ἢ τὰ ποιμένα ἐξήγειρον κατὰ τῶν οἰκείων κανονικῶν ποιμένων, ἢ τοὺς τοῦ κόμματος αὐτῶν ἀνέπλευτον πολυαριθμότερους τῆς ἀληθείας· ἢ, ὡς μέγιστον, ὕψηλὰ προὐκάλουν δεσπότηματα, τὴν ἀνομίαν αὐτῶν νομιμοποιήσα· σπουδαζόντες· (Ὅτι γοῦν, ὡς ἀνωτέρω ἐμνήσθημεν, ἐξαγένοτο ἡμῖν ἐντυχεῖν καὶ ἀποδελαιχθῆναι τῇ ὑψηλοτάτῃ πρωθυπουργῆ, τρικατάτα μεταξὺ τοῦ λόγου ἐρομένοι· ἡμῖν εἰ ἀκωλύτως ἐφέται κατὰ τὰ πατροπαράδοτα συκροτήσα· σύνθετον οἰκουμένικὴν περὶ κανονικῆς ἐκκλησίας, εἰς ἄλλην ἀναφερομένου τὴν ὀρθόδοξον ἐκκλησίαν, τοῦτο μὲν οὐ κατένευσεν ἡ αὐτοῦ ὑψηλότης, ὡς κίνησιν αὐτῆς ὄχλον τάχα τῇ ἱερῇ σώματι· τῶν ἐπισκόπων ἐπιποίησιν· ἐπὶ ἄρα δὲ, εἰ οὐχ οἷόν τε ἀντιτῆς οἰκουμένικῆς συνόδου εἰς τὸ σχέδιον ἐπαναδραμεῖν ἐκεῖνο, ὃ ἡμεῖς ἰδίᾳ ἐν ἑστὶ· αὐτῶν ἀνεκωνοσάμεθα τοῖς κορυφαίοις τῶν ὑπουργῶν· σχέδιον λύσεως ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας εἰς τὸ βουλγαρικὴν ἐξάρχον ἐγκαταστήσα· μέσσην Αἴμου καὶ Ἰστροῦ, ἐνθα ἡ κυριώτατος παρατείνεται Βουλγαρία· ἔπερ ἔστιν, ἀρχιεπισκοπὴν, ἡ τῆς ἐκκλησίας μὲν ἀπὸ τοῦ Κωνσταντινουπόλεως, ὡρισμένης δὲ περιλαμβάνουσαν μητροπόλεις καὶ ἐπισκοπὰς, ἰσοπερικῶς ὑπὸ τῆς ἐπαρχιακῆς συνόδου διοικουμένην καὶ ἡ βούλευται δοκίμη γλώττῃ ἐν ταῖς ἱεροτελεστείαις χρωμένῃ, ὑπὸ δὲ τοῦ οἰκουμένικου πατριάρχου ἐπισημασμένην, κορυφῶν καὶ τὴν πολιτικὴν νομιμότητα τοῦ ἐξάρχου καὶ τῶν περὶ αὐτὸν μητροπολιτῶν καὶ δὲ καὶ τὴν εὐθυσίαν ἔχοντα· ἐκκλησίαν περὶ τὰ σπουδαιότατα δογματικὰ τε καὶ κανονικὰ ζητήματα (ἀριθ. 9). Ἀνεκαλεῖτο δ' ἡμᾶς εἰς ἐκεῖνο τὸ σχέδιον ὁ ὑπουργὸς οὐχ ἀπλῶς, ἀλλ' ὑπὸ τὴν ὄρον τοῦ ἐξελθεῖν τι καὶ μεταρραλεῖν ἢ τροποποιῆσαι ὑπὲρ τῆς ἐξάρχιας. Ἡμεῖς δὲ τροποποιήσαν ὑπελαμπάνοντες, τὸ παραχωρῶμεν μίαν ἐπὶ τῇ εὐῶ ἐπαρχίας ἐκ τῶν παρακαταμένων, ἀπεκρινάμεθα, ὡς οὐκ ἀδύνατον καὶ τοῦτο γενέσθαι χάριν τῆς εἰρήνης, ἢ γὰρ μόνον συναινεύσωσιν οἱ περὶ ἡμᾶς ἀρχιερεῖς καὶ οἱ τὰ πρῶτα φέροντες, τοῦ κατὰ τὴν πρωτεύουσαν ὀμοδόξου κλήρου.

Ἐπειδὴ ἀναμενόντων τῶν ἡμῶν παρὰ τοῦ ὑψηλοῦ πρωθυπουργοῦ τὴν ἐκ κοινῆς ὁμοφωνίας εἰς τὸ ἡμέτερον σχέδιον ἐπαναδρομήν, αἴφνης δικταί εἰς τὰς ἡμετέρας ἀκοάς, ὡς ἄρα ἡ αυτοκρατορικὴ κυβερνήσις ὀνομάσειεν ἐξαίελη τινα ἐπιτροπὴν ἀπὸ Γραικῶν καὶ Βουλγαρῶν· ἀνά τρεῖς, τῶν πάντων λαϊκῶν, συντάξουσιν σχέδιον ἐκατέρωθεν ἀποδεκτόν. Ἡμῖν μὲν οὖν, ὡς περ εἶδος, οὐκ ἔρρασαν ἡ ἀκοῆ, ἀναρμοδίως ὀλομένοι αὐτοσχεδᾶσθαι ἐξ ὀπογυφίου περὶ πᾶσι θεοῦ καὶ θεοπαράδοτου ἐκκλησιαστικῆς διοικήσεως ἀνδρας λαϊκοῦς. Ἐκεῖ δὲ, ἀγνωσῶντων ἡμῶν, ἡ ἐπιτροπὴ καθειστήθη, οὐκ ἦν ἡμέτερον τὸ ἐπικρίνειν τὰς ἀφανῶς διενεργουμένης πράξεις, ἀλλῶς τε καὶ οὐδενὸς οἴου τε ἰσομένου καθυποχρεῶσαι ἡμᾶς δεῖξασθαι, εἰ τι οὐκ ὀρθῶς ἔχον φαίνεται τοῦτ' ἔσπερ ἀνηγγεῖλαμεν καὶ τῇ ὑψηλοτάτῃ ὑπουργῆ, αὐτίκα διαμαρτυρούμενοι κατὰ τῆς συστάσεως τοιαύτης ἐπιτροπῆς. Χρόνου δὲ τις ἐν μετέρῃ σιγῇ διαγενο-

Loco παρανομίας ab editione exhibitum, quod sententiam

μένου, δύο τῶν μὴ βουλγαρικῶν μελῶν τῆς θύλλης Α' φείσας ἐπιτροπῆς, καταβάντες εἰς τὰ πατριαρχεῖα περὶ φθίνοντα τὸν μάρτιον τοῦ αὐτοῦ ἔτους, ἀνεκοινώνοντο ἡμῖν ὅτι τε εἶσαν μὲν μικτῆς τινος ἐπιτροπῆς, συστάσης ὑπὸ τοῦ μεγάλου βεζύρου, ὅφ' οὐ καὶ προεδρευοίτο, ἐπὶ συντάξει σχεδίου, βάσει δὲ θῆθεν ἔχοντος τὸ ἡμέτερον, καὶ τῆ ἐκκλησίας καταλλάξοντος τοὺς βουλγάρους· καὶ ὅτι τοιοῦτον ἤδη συνταχόμενος, κομισαὶ ἔχοιεν εἰς τὸ ὑποβαλεῖν αὐτὸ καὶ τῆ ἡμετέρας διασκέψαι, ὥστε περιβληθῆναι καὶ τὸ κῆρος τῆς ἐκκλησίας. Ἡμῖν δὲ κατὰ τὸ εἶδος ἀποκρίναμένοι μὴ ἐπιτροπὴν τοιαύτην γινώσκαι, ἢ παραδέξασθαι ἂν τὰ γεγενημένα, μῆτε περὶ ἐκκλησίας νομοσχεδίων κατὰ πολιτικῆς καὶ λαϊκῆς ἐπιτροπῆς συνηρμολογημένων, ἕκαστοι ἀντέφισαν, οὐχ ὡς ἐπιτροπὴ ἐπίσημος παραγεγονότα, οὐτ' ἐπίσημον ἢ ἄλλως νέον κομίζον σχεδίων· ἀλλ' ἰδιωτικῶν ὡς ἰδιῶται χριστιανοί, μαθεῖν ποθεύοντες, παρὰ τοῦ οἰκείου πατρὸς καὶ πατριάρχου, εἰ τί που σφάλλεται κανονικῶς καὶ διορθωτέον, ἢ μᾶλλον ἐπιβία παρῆται τοῦ τὴν εἰρήνην ἀποκαταστήσαι, καὶ τοὺς ἐξαμαρτάνοντας διορθώσασθαι. Ἐπὶ τοιοῦτοις οὐδ' ὅροις δεξιόμενοι καὶ ἀνεγνωκότες τὸ σχεδίασμα, παρηγοῖα ἐπιόμεν αὐτοῖς, μῆτε κανονικῶς ἐρρωσθαι, μῆτε ταῖς ἀρχαῖς συνάδειν τοῦ ἡμετέρου, ἀλλὰ πάντῃ ἀνεξάρτητον ἐκκλησίαν συνιστάσαι. Ἐνθεν τοι οὐδὲ ἀναρχομένων ἡμῶν σκεπήσθη: τὸ γε τοιοῦτον σχεδίασμα, ἀπίσαν ἀπρακτόν: καὶ τὸ κομισθὲν συναποκομιζόντες.

ι'. Ἐπίσημον δὲ διακρίνοντες, ἐπανάγκην οἱ αὐτοὶ ἕτερον κομίζοντας νομοσχεδίων, ἄραχ' οὐ παραλλάττον τοῦ προτέρου, ὥστε ἤτινος ἀτέλεια: δόκιμον ἔχειν (ἀριθ. 10), καὶ ἑσπῶντες παρ' ἡμῖν ἐκοσμοῦ δέουσιν, ὡς ἰδιωτικῶν καὶ τοῦτο, καὶ ὡς χριστιανοί ἰδιῶται (ἔρασαν), εἰ καὶ ὑπουργικῆ τῆ καλεώματι, ἡξίου καὶ καθιερωτέων ἀναγνόντας ἐν ἐπιστάσει, ἅτι ἂν εὐρωμεν τοῖς ἱεροῖς κανόσι προσκρούοντα, ταῦτα σαφῶς δηλώσαι τῆ αὐτοῦ ὑψηλότητι. Οὐλοῦν προύργου δόξαν διὰ τε τὴν ὑπουργικὴν ἐξίωσιν καὶ δι' ἣν προεδρεύομεν ὑπόσχεσιν, ὅτι εἴη δυνατόν τῆς ἀγιωτάτης πατριαρχίας εὐκοινομητικῆς συνόδου, εἴπερ εἰς τὸ καθ' ἡμᾶς ἀναδράμοιεν σχέδιον, ἔστιν ὅση μεταπειρημένοι, εἰσαγαγεῖν τὸ κομισθὲν σχέδιον ὑπὸ τῆν συνοδικὴν συνδιάσκεψιν, ἵνα γνωίστηεν ὅσον τε τοῦ ἡμετέρου ἀπειρήθη: καὶ εἰ τι χωλαίνον ἦν περὶ τὰ κανονικὰ, ἐκ δούσιν συνεδριάσεων συνεπορισάμεθα περὶ μόνῃ τὰ σπουδαιότερα τὰς (ὑπ. ἀριθ. 11) ἐν τέλει ἐπισυνημμένα: εὐαριθμοτάτας διορθώσεις καὶ παρατηρήσεις.

κα'. Μεθ' οὗ ἡ μετριότης ἡμῶν μετὰ καὶ δύο συνοδικῶν μελῶν παρὰ τὴν αὐτοῦ ὑψηλότητα μεταβάντες (τῆ α' ἰουνοῦ, αὐτῆ) κατ' ἐπίσημον ἐκλιπάρησιν τῶν δύο πρόμνησθέντων ἔμοιγῶν, τὰ συνοδικῶς δεδωμένα ἐπὶ τοῦ σχεδίου (παρόντων καὶ αὐτῶν τῶν τὸ σχέδιον κομισάντων λαϊκῶν) σαφῶς ἐξηγησάμεθα. Ἡ δὲ αὐτοῦ ὑψηλότης συντόμως ἐπακροασημένη τῶν ἡμετέρων ἐνοτάσεων καὶ διασαφίσεων, τοῦ μίντοι γράμματος τοῦ σχεδίου τῆς ἐπιτροπῆς ἰσχυρῶς ἀντεχομένη, ὡς δὲ θῆθεν ἀπλαβοῦς τοῖς τῆς ἐρθεδόξου πίστεως ἀρθροῖς, οὐκ ὤκνησεν ἡμῖν ἐξαιρεῖν εὐγενῶς μὲν, σαφῶς δὲ καὶ στρογγύλως, ὡς ἄρα ἡ αὐτοκρατορικὴ κυβέρνησις, ὄρωσα ἑαυτὴν ἐν τῆ ἀνάγκῃ τοῦ ἀπολύσαι τοὺς βουλγάρους ἀσκαῖν τὰ τῆς θρησκείας αὐτῶν, καθὼς ἴσασιν καὶ βούλονται, οὐκ ἄλλοις τὴν αὐθῆνην τῶν συνεπειῶν καταλογίζεται, ἢ τῆ βυμακῆ πατριαρχείῃ: οὐτ' ἀποδέσσει αὐτὸ ἀξίωσαι, ἐξῆς ποτὶ τυχὸν δεινολογησόμενῃ καὶ προσκλαυσομένη περὶ ταραχῶν καὶ ἀκαταστασίας ἐν βουλγαρίῃ. Πρὸς ταῦτα δὲ τῶ ὑπουργοῦ θαρροῦντος ἀντειποδῖν ἡμῖν, ὑπόλογον χρῆσαι νομίζον οὐ τὸν ἐδράζοντα τὰς ἀξιώσεις αὐτοῦ ἐπὶ τῶν κειμένων νόμων τῆς ἐν Χριστῷ καὶ τῆς κατὰ κόσμον πολιτείας, ἀλλὰ τὸν παραβῆναι τούτων καὶ ἀθετηθῆναι καὶ τὸν ἀναρχίαν διδάσκοντα, ἢ αὐτοῦ περιφρων ὑψηλότης ὑπεκρούσαστο κατὰ τὰς

εἰσηγήσεις καὶ κληροφορίας τῶν βουλγαριστῶν (οὐ γὰρ ἂν ἀδικούμεν τὴν κυβέρνησιν), ὡς ἄρα τὸ βυμακῶν πατριαρχεῖον, παριστῶν ἀπέναντι τεταλεισμένου γεγονότος τῆς ἀπ' αὐτοῦ ἀποστασίας τῶν βουλγάρων, σπῆσασθαι ὀφείλει τοῦντεθεν οὐ τί πράξει, ἀλλὰ πῶς τὰ πεπραγμένα ἑαυθεῖτος: ἐκκλησιαστικότερον ἐν τέλει δὲ ἡξίου ἔγγράφους ἄμπειν τῆ αὐτοῦ ὑψηλότης τὰς ἐνοτάσεις καὶ παρατηρήσεις ἡμῶν ἐπὶ τοῦ σχεδίου καὶ τοὺς κανόνας αὐτοῦ, ὅσοις περ' ἀντιπίπτειν ἐδόκει ἡμῖν· ὅ δὲ καὶ γέγονε μετ' οὐ πολλὰς ἡμέρας. Τοιαῦτα τοῖνον λέξαντες: τε καὶ ἀκούσαντες θυμαλγῆ μὲν τὰ πλείω, οὐ μὴν πάντως καὶ ἀπογνωστικά, τῆ δὲ σωτηρίᾳ θεῶν τῆς ἐκκλησίας αὐτοῦ πιστεύσαντες, ἀνεμένομεν μέσον δέους καὶ ἐλπίδος τῶν παρ' ἡμῶν ἐνοτάσεων τῆ ἀποτέλεσμα.

β'. Ἡμῶν δὲ ἡσύχως ἀναμενόντων, οὐχ ὁμοίως ἡσύχασεν ἡ ἐν Μεσαχώρα βουλγαριστικῆ σφαῖρα, πολλοῦ γε καὶ δεῖ: ἀλλὰ πῶς μηχανῆ πόλεμον ἤγειρον δεινὸν ἀνά πάσαν τὴν θράκη καὶ τὴν Μακεδονίαν κατὰ τε τῶν κανονικῶν κειμένων καὶ ἱερῶν καὶ τῶν χριστιανῶν ἑκείνων, ἔσοι, εἰ καὶ βούγαροι ἢ βουλγαροῦχοι: οὐκ ἤθελον ἕμως ἀποσχισθῆναι τῆς μεγάλης ἐκκλησίας καὶ ὑποκύψαι τῆ βουλγαρικῆ ἐξάρχει· ὅ δὲ σκέλιον, καὶ γὰρ τὴν αὐτοκρατορικὴν κυβέρνησιν ἐπειθον δικαιοῦν τὴν ἀπὸ τοῦ πατριάρχου ἀποσκήρτησιν πάντων τῶν αἰεὶ προθυμισομένων καταταγῆναι ὑπὸ τὴν αἰγίδα τοῦ βουλγαρισμοῦ: οὐ δὲ, καὶ ἐπέτυχον ἀντὶ τοῦ θεοσπείου ὄρου τῆς ἐν ἀγίῳ πνεύματι θεοτρόπως φεγεμένης οἰκουμένης συνόδου, ἀποχρῆν ἡγούμενοι οἰονδήποτε κτιστικῶν φερμάνων, φ καὶ τὴν ὕλην καὶ τὸ εἶδος οὐχ ἕτερος, ἀλλ' αὐτοὶ πάντως οἱ τοῦ βουλγαρισμοῦ ταξίχαροι: ἐξυπαύργησαν.

γ'. Τῆ γὰρ ἐσχάτῃ τοῦ φεβρουαρίου μηνὸς τοῦ ἐνεστώτος ἔτους, πάλιν οἱ αὐτοὶ δύο λαϊκοί, οἱ προκομισάντες ἑκείνο τὸ σχέδιον, καταβάντες εἰς τὰ πατριαρχεῖα, ὑψηλὸν ἐν μεμράνῃ ἐκόμισον θέσιμα (φερμάνων), ἐν μὲν ἀρθροῖς ἑνδεκα τὰ τῆς βουλγαρικῆς ἐξάρχιας διοργανοῦν καὶ διαρρυθμίζον, διαρρηθῆναι δὲ σημαῖνον κεκυρωσθαι τ' ἀρθρα ταῦτα καὶ αὐτογράφῃ αὐτοκρατορικῆ προτάγματι (ἀριθ. 12). Τὸ θέσιμα τοῦτο, ἅτε τῆς ἡμῶν μετριότητος νόσφ τρυχομένης, τοῖς περὶ ἡμᾶς συνοδικῶς παρακαταθέντες οἱ κομισαὶ ἕως ἡμῶς ἀναρρωσάμεν, ἀνεχώρουν. Μᾶλλον δὲ, ἡμερῶν εἰκοσι: διελευσῶν, γόντες μὲν ἡμεῖς τὰ περὶ τοῦ ἐγγράφου τούτου, καὶ ἐπὶ αὐθῆμερῶν καὶ τοῖς βουλγαροῖς ἐξετίστο, τὴν δὲ οὐσίαν αὐτοῦ ἐνεωραχότες ἄλλην ἐνοῦσαν ἢ ἣν ἡμεῖς πολλῆ χρυσόμενοι: τῆ συγκαταβάσει ὑπὸ δείκνυμεν ἐν τῆ κατ' ἡμᾶς σχεδίῳ, καὶ τὸν ἀγῶνα ἡμῶν ἐνεστηκότα οὐ περὶ σμικρῶν τιμῶν καὶ οὐδεννοσῶρων, ἀλλὰ περὶ ἀθετήσεως ἱερῶν κανόνων καὶ περὶ καταπατήσεως, καὶ παραγραφῆς τῶν τοῦ ἀγιωτάτου πατριαρχικοῦ τούτου φρονῶν ἀρχαίων προνομῶν, καὶ περὶ τοῦ σώματος μαλακώτερον διακείμενοι, ὅτι τάχος τὴν περὶ ἡμᾶς συνηγόμεν συνόδον ἐπὶ τῆ βουλεύσασθαι: ὅτι καὶ ἀποκρινόμεθα τῆ ὑψηλοτάτῃ προθυπουργῷ.

δ'. Τῆ οὖν ἱερῆ συνόδῃ ἐκτάτως ἐπὶ τούτῳ συναθροισθείσῃ (τῆ κα' μαρτίου, αὐτοῦ) μετὰ ὄριμον συσκέψιν ἅπασιν ἐδόκει ἀποκρίνασθαι: τῆ μεγάλῃ βεζύρῃ μεθ' ἑσῆς ἐκκλησιαστικῆς παρηγοίας, τσαούτης καὶ κωσμιότητος, ἥτις ἀρπῆσαι τοῖς ὑπὸ κῆρος, τὰ ἐν τῆ ὑπ' ἀριθ. 13 ἐπισυνημμένῃ ἐγγράφῳ.

ε'. Ἐπὶ δὲ ἡ τε κοινοποίησις τοῦ φερμανίου καὶ τὸ πλεόν αἰ' παρὰ τῶν βουλγαριστῶν ἐγκύκλιοι (ἀριθ. 14) καὶ μὲν δὲ καὶ αἰ' παρὰ τῆς ἐκκλησίας ὑπεναντία: τούτοις ἀποκρίσεις καὶ αἰ' ἐντεῦθεν ποιηταὶ καὶ ἀντιφατικαὶ φημῶν ὅστω κατετάραττον τὰς ἐπαρχίας καὶ συνέκρουον τοὺς ἐν αὐταῖς κάμμιγεις κατοίκους, ὥστε πανταχόθεν ἀφικνεῖσθαι παντοίας διαμαρτυρήσεις καὶ ἐπερωτήσεις πρὸς τὴν ἐκκλησίαν, τοῦτον τὸν φρεῶν καὶ τὴν οὐγγουσιν διαλευκαίνοντες ἡμεῖς, καὶ δὲ φιλόχριστα ποίμνια στήριζόντες τε καὶ



ἀδελφικοῦντες ἐν ἀληθείᾳ, ἐκκλησιαστικὴν δευδὲ-  
 κερην ἐγκύλιον (τῆ β' ἀπριλίου, 1860), ἐν ᾗ ἀνακο-  
 νήσαντες τὰ προγεγονότα ἐν συνέσει καὶ δικαιοσύ-  
 νῃ, ἔσονται ἐν τῇ προνοητικῇ καὶ διαλλακτικῇ  
 τῶν κυβερνητῶν διάθεσιν, οὐκ ἀποκρίτοντες δὲ  
 οὐδὲ τὸ ὑπαίτιον καὶ γνήριον φρόνημα τῆς ἐκκλησίας,  
 προδίδωμεν σέως λυθίστου τὸ ζήτημα ὑπὸ τῆς  
 ἐκκλησίας αὐτῆς, ἢ τῆς ἐνταῦθα μένης ἢ τῆς καθό-  
 λου. ἤματα δὲ διὰ πολιτικοῦ φερμανίου (ἀριθ. 15).  
 Ἡ δὲ αὐτοῦ ὑψηλότης τὰ παρ' ἡμῶν περὶ τοῦ φερ-  
 μανίου κομισθέντος, πενθήμερον ἐπισχόν, ἀμικαί ἡμῶν  
 (τῆ κ' μαρτίου, 1860) τὴν ἐπισυντημένην ἀπάντησιν  
 (ἀριθ. 16).

15. Ἡμῶν δὲ τοιοῦτο κομισθέντος ἀποκριτήριον  
 γράμμα παρὰ τοῦ μεγάλου βασιλέως, καὶ τὸ σιγήσει  
 εἰς ἐν ἔδοκε καὶ πολλῆς ζημίας παραιτίον ἐν ἀνθρώ-  
 ποις ἐξ ἐπιπολής καὶ πέρρωθεν τὰ καθ' ἡμᾶς κληρο-  
 τοροῦμενοι, καὶ τὸ ἀποκρίνασθαι οὐτὸ πᾶν βέβαιον  
 οὐδ' ἦδύ. Ἐποῦς γὰρ χαλεπὴν τὴν ἀρίθειαν πᾶσαν  
 ἐξείκειν τῶν θείων δογμάτων καὶ τῶν ἱερῶν κανόνων  
 ἑτεροδοξίαν ὑποῦργον, καὶ ἐξείκοντα νοσθῆναι, ὅτε  
 καὶ αὐτοὶ οἱ καυχώμενοι κομίνες τοῦ βουλγαρισμοῦ,  
 καὶ τῆ ἑρθεδοξία ἐγγεγρακότες, ἀμὴν βραβεῖς  
 ἐξέλλογονται τῆ καρδία τοῦ συνίνασι τὰ τῶν κατέρων  
 αἰώνια καὶ θεοχάρακτα ὄρια. Ἐπεὶ δ' ὁμοῦ πάντως  
 ἔδει ἀποκρίνασθαι, ἀπὸ τῆς τῆ αὐτοῦ ὑψηλότητι  
 (τῆ γ' ἀπριλίου, 1860) διὰ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 17 ἐγγράφου)  
 οὐδὲν ἔξω τοῦ νομίμου καὶ εὐκρεποῦς, ὡς οἰεῖσθε.

16. Τοιοῦτα ἡμῶν ἀποκρινυμένων, ἢ μὲν ὑψηλῆ  
 κυβερνήσεως κατελέθω οἰοῦνται, ἢ δὲ ἐν Μεσογείῳ  
 βουλγαριστικῆς φατρία, πᾶσιν μηχανῆ τὸ ὑψηλὸν φερ-  
 μανιον ἐπαρτήσθαι περὶ μανι καὶ βραβεία ἦδη περὶ  
 τῶν τροπαιῶν, οὐδὲνα χρένον ἢ τρόπον παραλελοι-  
 πασιν, ἀλλὰ πλὴν τῶν ἐπαρχιακῶν δορυφῶν καὶ συγ-  
 κρούσεων ἐπιτροπῆν μὲν ἰθνηκὴν καὶ συντακτικὴν ἐν  
 αὐτῇ τῇ τῷ Κωνσταντίνου πόλει προσκαλεσάμενοι  
 συνίστησαν ἀπὸ τῶν λαϊκῶν καὶ κληρικῶν, ἧτις ἴδιον  
 αὐτοῦ συντάξει κανονισμῶν τῶν κατ' αὐτοὺς ἰθνηκῶν  
 καὶ ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων (ἦδη δὲ καὶ συντά-  
 κτικαί) παρὰ δὲ τὴν μίαν νόμιμον καὶ κανονικῆν,  
 ἀλλῆν ἀντισυνέδον ἐκ τῶν καθωρημένων καὶ ἐξ ἀκο-  
 στατῶν ἐπισκόπων συγκροτήσαντες, γράμματα ἐξεδί-  
 δωσαν ἐκκλησιαστικῶν, δι' ὧν τὰς ἐπαρχίας ἐτάσσον,  
 καὶ τοὺς ἀληθεῖς κομίνες ἰδίως καὶ ἐκείνους ὅ  
 δὲ χεῖρον, οὗς ἀρχιερεῖς, τὸν Σοφίας καὶ τὸν Νυ-  
 σσῶνας, εἰς ἐπαρχίας οὐκ ἀνηκούσας αὐτοῖς καὶ ἄλλους  
 κληρικούς πανταχοῦς ἐξέπεμπον ἐπὶ τῷ διδάξει (ἐλε-  
 γον) τοῖς λαοῖς τὴν ἀλήθειαν, καὶ ὅσας δύναντο  
 πλείους ὑπογράφας ὑπὲρ τῆς βουλγαριστικῆς ἐκκλησίας  
 παρὰ χριστιανῶν ἀπλοικῶν δόλῳ συναγαγεῖν τὸ δὲ  
 παραδοξότερον οὐκ ὠκνήσαν καὶ ὡς ἡμᾶς ἐξαποστεῖλαι  
 τέτταρα τῶν τῆς ἐπιτροπῆς ταύτης μελῶν, ἐξαιτη-  
 σόμενα τὴν πατριαρχικὴν ἡμῶν ἐπικύρωσιν καὶ ἐυ-  
 λογίαν ἐπὶ τοῦ τελεσθέντος ἦδη καὶ φερμανίῳ βασι-  
 λικῷ κεκυρωμένῳ ἱεροῦ αὐτῶν ἔργου!

17. Τοιγαροῦν, ἐπειδὴ παρ' ἡμῶν τε καὶ ἡ περὶ  
 ἡμᾶς ἀγία συνέδος μέσσην συσπειρωσάμεθα τὴν καρ-  
 δίαν, τὰ τ' ἐνθάδε ὁρώμενα καθορώμετες καὶ τὸν ἀει  
 βραχαιότερον καὶ συστηματικώτερον ἐν ταῖς ἐπαρχίαις  
 ἐπιτείνεμεν πλέμον κληροφροῦμενοι ἀπὸ γραμ-  
 μάτων συχνῶν τῶν τε ἱερωτάτων μητροπολιτῶν, τῶν  
 ἀλλοθεστικῶν ἱερῶν καὶ λοιπῶν εὐσεβῶν καὶ  
 συνταῶν λαϊκῶν, δεινῶς ἀπολοφωροῦμενοι ὅποσα καὶ  
 ὑφίστανται δεῖνὰ ὑπὸ τῶν ἀνατροπῶν τῶν ἐν τῇ ἐκ-  
 κλησίᾳ τοῦ Χριστοῦ ἱερῶν καὶ πατροπαράδοτων κα-  
 θεστώτων, οὐκ ἀνασχέτην ἠγασάμεθα ἐπὶ κλίον μέ-  
 νειν ἐπὶ τῆς πατριαρχικῆς καθέδρας, ἀδυνάτως ἔχοντες  
 αὐτῇ ἐπαρῆσθαι ἀδικουμένη. Διὸ δὴ τῇ ἐνεακαιδε-  
 κατῇ τοῦ αὐγούστου μηνὸς τοῦ ἐνεστώτος ἔτους συν-  
 ἔδον ἐκτακτῶν συγκαλεσάμενοις ἐκ τῶν μελῶν τῆς  
 ἱερᾶς συνέδου καὶ ἐξ ἄλλων παρεκκλησιάζοντων ἱερω-  
 τάτων μητροπολιτῶν, καὶ οἰνῆς συντάξας σφραγισμένους  
 ἔδοκε πᾶσιν ἐρωφῶν γνώμῃ ἐγγράφως ἀνευχεθῆναι

τῇ ὑψηλῇ αὐτοκρατορικῇ κυβερνήσει, καὶ διαφρίδην  
 διαφρίδην ἢ τοὺς κατανοῶσαι εἰς τὴν τῆς οἰκουμένης συν-  
 ἔδου συγκρότησιν, ἢ πάντως ἐξέσθαι τὴν ἀπὸ τῆς  
 πατριαρχίας παραιτίον τῆς ἡμῶν μετρίότητος, καὶ  
 γὰρ ὅπως ἐναντίον ἡρώμεθα τὴν παραιτίον διεπορῆν  
 ἡμῶν ἐπὶ τοῦ ἐπιτελέτου θρόνου τῆ τε συνειδήσει  
 καὶ τῷ πατριαρχικῷ ἡμῶν καθήκοντι. Ἐνθεν τοὶ τῆ  
 α' αὐγούστου πεπερασμένον τῷ ὑψηλῷ προῦποῦργῳ  
 τὸ ὑπ' ἀριθ. 18 ἡμίτερον ἐγγράφον, μετὰ δὲ τινος  
 ἡμέρας καὶ οἱ συνοδικοὶ αὐτοῖ ἴδιον κινώμενος τῇ  
 αὐτοῦ ὑψηλότητι ἐγγράφον, ἐσόμενοι αὐτῆς, εὐδοκῆσαι  
 τὸ λοιπὸν διαφροῦσθαι τὴν τῆλικαύτην ἐκκλησιαστικὴν  
 ἀνταρσίαν, καὶ εὐτως ἀναλίην πᾶσας τὰς δικαίας  
 ἀφορμὰς τῆς τοῦ πατριαρχοῦ παραιτίωσης (ἀριθ. 19).  
 Τῆς δὲ αὐτοῦ ὑψηλότητος μετὰ μικρὸν πρὸς ἀμύτταρα  
 τὰ ἐγγράφα αὐγῶν μὲν πᾶν, ἀλλ' οὐ κατ' εὐχὴν  
 ἀποκρινυμένων (ἀριθ. 20), ἡμῶν τὸ τοιοῦτον ἀποκρι-  
 τήριον κομισθέντος, καὶ παρὰ τὸ εἶδος οὐν τῆ περὶ  
 ἡμᾶς συνέδου σφραγισμένον, εἰν ἐγνοῦμεν γράψαι καὶ  
 πάλιν, καὶ ἄλλα λέγοντες περὶ τῆς ἀνάγκης τῆς  
 συγκροτήσεως οἰκουμένης συνέδου καὶ τῆς ἀπὸ τοῦ  
 θρόνου ἀναγκαίας καταστάσεως ἀποχωρήσεως ἡμῶν  
 πρὸς τὸ ἀπαλλαγῆναι βραχυτάτης εὐδύνως. Ἐπεὶ δὲ  
 ἡ αὐτοῦ ὑψηλότης σέως, διαβραβαιοῦτο ἐν τῇ πρὸς  
 ἡμᾶς ἀποκρίσει, ὅτι διαφροῦσται καὶ ἐξαλείψαι πᾶσαν  
 αὐτῷ καταγγελλομένην τῶν βουλγαριστῶν ἀταξίαν  
 καὶ κατήχησιν, τούτου χάριν. ἵνα μὴ, δοκοῦμεν οὐ  
 τὴν εἰρήνην καὶ τὴν διαλλαγὴν, ἀλλὰ τὴν ἱερίαν διω-  
 κῆν καὶ τὴν διχόνοιαν, συναπρησθησάμεν ἐν τῇ παρ'  
 ἡμῶν ἀπαντήσει συνοπτικῶς ἐνια, τὰ καριώτατα,  
 τῶν πολλῶν σκανδάλων, περὶ ὧν πολλὰ καὶ εἰς  
 μακρῶν εἰς δεῦρο πρὸς αὐτὴν ἀντιλήχθημεν, ἐξαιτού-  
 μενοι τὴν τούτων διόρθωσιν (ἀριθ. 21).

18. Τοιοῦτα μὲν, ὡς σφράσμε καὶ περιπένητε  
 ἡμῶν ἐν Χριστῷ ἀδελφῆ, τοιοῦτα καὶ παραπλήσια τὰ  
 ἐκ τῆς βουλγαριστικῆς ἀνταρσίας καὶ ἀνομιᾶς ἐσινὰ  
 καὶ θρήνων ἔξια ἑρμάματα τοιοῦτα δὲ, ὡς ἐπὶ εἰ-  
 παῖν, καὶ τὰ παρὰ τῆς τοῦ Χριστοῦ μεγάλης ἐκκλη-  
 σίας ἐκραιφνῶς λογικὰ (ὡς ἡμῶν δοκεῖ) καὶ κανονικὰ  
 καλαίσματα τῆς ἀπαρατήτου ἀμύτης, πρὸς ἀθρο-  
 πους, μέρωσιν ἔχαι λέγοντας εὐσεβείας, τὴν δὲ  
 δύναμιν αὐτῆς φρονεῖσθαι ἐσκότας ἀπὸ γε τῶν ἔργων.  
 Ἐπεὶ δὲ πάντα τοῖς πᾶσι κατὰ δόξα γέγονε, τὰ τε  
 παρ' ἡμῶν καὶ τὰ παρὰ τῶν τῆς ἐκκλησιαστικῆς εὐ-  
 νομίας ἀνατροπῶν τούτων βουλγαριστῶν, εἰς ταῦτα,  
 ἐν τρόπον πᾶσας τὰς ἐν τῇ πίστι εὐδοξίας, καὶ  
 ἀδελφᾶς ἀγίας τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας καὶ σὺμπαντας  
 τοὺς σφρασμοὺς τῆς ἐρθεδοξίας ἱεράρας καὶ ἀκρά-  
 τῶνας, οὕτω καὶ τὴν ὑμετέραν θεσπιστῶν κορυθὴν  
 ἀξιοῦμεν καὶ παρακαλοῦμεν ἀδελφικῶς θεσφρονί βουλή  
 καὶ γνώμῃ ἐθαλῆσαι ἑλπὴν αὐτῆς συνοπιστῆσαι τὴν  
 διάνοιαν τοῖς τε ἄλλοις τοῖς τῷ μετὰ χεῖρας τῷ  
 ἐπιστολιμαίῳ ὑπομνήματι ἐπισυντημένους γράμμασιν,  
 ὅσα φερᾶ καὶ καταλέγχει τὸ ἀντικανονικὸν καὶ τῆς  
 ἐρθεδοξίας ἀνατροπικῶν πνεύμα τοῦ βουλγαρισμοῦ,  
 καὶ μάλιστα αὐτῶν αὐτοῖς τοῖς ἐν τῇ φερμανίῳ ἔργοις,  
 περὶ ὧν οὐδὲ ἡμῶν ἀπεκρυφάμεθα, ὅπως γνώμης  
 ἐσχηκάμεν, δηλώσαι τε ἡμῶν καὶ πάλιν ἄτι ἐν ὑμῖν  
 δόξῃ, οὐν θεῶ φωτίζοντι, περὶ τοῦ παντῆς πράγματος,  
 εἰ ἄρα τ' ἀληθῆ καὶ δίκαια τυγχάνομεν διανοούμενοι  
 τε καὶ λέγοντες, καὶ εἰ τῷ πνεύματι στοιχοῦμεν τοῦ  
 εὐαγγελίου καὶ τῶν πανοπίτων οἰκουμένης συν-  
 ἔδων, τῶν σαλπύγγων καὶ πυξίων τούτων τοῦ παν-  
 αγίου πνεύματος.

Τὸν δὲ περὶ τούτων λόγον σφραγίζοντες ἕως τῆ  
 χροῦσως, ἐκείνο ἐπιπροσθητέμεθα τὸ ἀποσταλείτιον,  
 ὅτι τ' Ἠσάρας μὲν τῶν θείων προφητῶν ὁ μεγαλο-  
 φωνότερος περὶ τῶν τοιοῦτων ἰδιωτῶν πρακτόρων  
 καὶ διαμαρτυρῶν, οἱ διὰ χρηστολόγου εὐλογίας καὶ διὰ  
 πᾶσας μεθοδείας ὑποσκαιζέται καὶ ἐξακατέιν εἰσάσαι  
 καρδίας ἀπέκους, μακαρίζον τε τοὺς λαοὺς καὶ  
 πλεονᾶ αὐτοῦ καὶ τὰς τρίβους τῶν ποδῶν αὐτῶν

επιταρξουσιν, ως αν βρον κατακυριευσαντες αυτων. Δεδοξαι το λοιπον καλαρωσθαι και αφειδως κρηθισιν αυτους, εν κτησιν προφητικη προλεγει, οτι „αυτος ο κυριος εις κρισην ηξει μετα των προσηυμένων του λαου και μετα των αρχόντων αυτου“ (γ', 12-14). Ο δε κυριος εφησεν „Ουαι τω ανθρωπω, δι' οδ το σκάνδαλον ερχεται.“ (Ματθ. σθ', 6). Αλλ ημεις, της ανθρωπειας φύσεως το εδολισθον και εδιδόρθωτον και της θείας ευσπλαγγίαις το πάλτος εδ μάλ' ειδότας, ευχόμεθα τω πατρι των φώτων και μεγάλω τω παντός ειρηνοφύγι, τω διὰ του μοιγενοϋς αϋτου υιοϋ κηρύξαντι μετάνοιαν και αφεισιν αμαρτιων εις πάντα τα εθνη, ευχόμεθα εν κατανοεί ψυχης μη στήσαι τούτους τοις πειραζόμενοις και ακμην κειράζουσι την εκκλησίαν αδελφοίς βουλγάρους τας τηλικαύτας ανομίας, τας διχοστασίας και τα σκάνδαλα· αλλ' εκείνοις μὲν μετάνοιαν ειλικρινή και ταχινή και τὴν θετον φρόνον τας καρδίας αυτων μαλάσσοντα εν αγάπῃ και αγιασμῷ εωρησάμενος, τὸν δὲ κακο- Β μέχανον και σκότιον τὸν ζυγαντων σκορία υπό τοις πόδας ἡμῶν εν τάχει συντρίψας, σῆξαι άπασαν τὴν χριστοφύρον έλλογία της ευσφείας, ποιμαίνοντάς τε και ποιμαινόμενους, από των έριδων και των σκανδάλων του πονηροϋ εν δὲ τῷ μέλλοντι αἰωνι κατα-

εἰσι της αἰωνίου αὐτου δόξης και βασιλείας εν Χριστῷ Ἰησοϋ τῷ κυρίῳ ἡμῶν, κατ' οδ και τα σεβασμία και κολύτριά ειη της υμετέρας θεοφρονητου και λιαν ἡμιν περισπουδαστου μακαριότητος γίνοντο αὐτῇ μὲν πάντοθα και υγιεινά, πῶσι δὲ τοις ἡμ' αὐτῆς ποιμαίνονμένοις αποστολικῶς θυμητροϋς και θεοφίλοϋς ειρήνης κέρουα, φωταγωγά τε και σωτήρια. Ἀμήν.

„αυτο“, οκταμβριου λ'.  
Της υμετέρας λιαν ἡμιν περισπουδαστου και σεβασμίας κορυφης εἰρηνητοι εν Χριστῷ αδελφοι και ελλας πρόθυμοι

- + ε Κωνσταντινουπόλεως Γρηγόριος.
- + ε Ἡρακλείας Πανάρτος.
- + ε Κυζικου Νικέδημος.
- + ε Νικομηθείας Διονύσιος.
- + ε Νικαίας Ἰωαννίκιος.
- + ε Χαλκηδόνος Παράσιμος.
- + ε Λέρκων Νέφυτος.
- + ε Τερνόβου Γρηγόριος.
- + ε Λαρίσης Δωρόθεος.
- + ε Δράμας Αγαθόγγελοϋ.
- + ε Σαλαγγαθουπέλεως Προκόπιος.
- + ε Νύσσης Καλλίνικος.
- + ε Γρεβενῶν Γεννάδιος.

61.

ECCLESIAIARUM AUTOCEPHALARUM RESPONSA AD LITTERAS SYNODALES SUPRA EXHIBITAS \*

1870 novembri - decembri.

Responsum ecclesiae Alexandrinae 1870 decembris 12 24.

Παναγιώτατε, θεότατε και σεβασμιώτατε οἰκου-  
μενική πατριάρχα, εν Χριστῷ τῷ θεῷ λιαν αγαπητῆ  
και περιπόνητε αδελφε και συλλειτουργε της ἡμῶν  
μετριότητος, κύριε Γρηγόριε· τὴν φίλην ἡμιν αὐτῆς  
σεβασμιωπόνητον παναγιότητα αδελφικῶς εν κυρίῳ  
κατασπαζόμενοι υπερβίβιστα προσαγγερούμεν.

Μετὰ πόθου αδελφικῶ και περιχαρείας εδεξάμεθα  
τὸ από 30 Σεπτεμβρίου του ἤδη λίγοντος σωτηρίου  
έτους, περισπουδαστον σεβασμιον αὐτῆς πατριαρχικόν  
και συνοδικόν ἐπιστολμαίον ὑπόμνημα μετὰ των ἐμ-  
περικλειομένων ἐπιστημων έντύπων εγγράφων περι του  
πολυκρήτου, ως μήποτ' ὤρατε, βουλγαρικῶ ζήτη-  
ματος του από δεκαετίας ἤδη και επάνεια και πά-  
σας μὲν των ελλων αποστολικῶν θρόνων, εἰς δὲ τὴν  
μεγάλην του Χριστοϋ εκκλησίαν και εν γένει πῶσαν  
εὐφρόδωρον χριστιανικήν καρδίαν συνταράττοντός τε  
και καταθλίβοντος. Και ἐπι μὲν τοις θυμηθεστατοις  
εὐαγγελίοις της εὐκταιστάτης ἡμιν αγαθῆς αὐτῆς  
υγιείας υπερβαλλόντως λιαν εχάρημεν δόξαν αναπέμ-  
ψαντες τῷ παναγιάθῳ θεῷ. Ἐπι δὲ τοις ἐνδιαλαμβα-  
νομένοις εν τε τῷ ὑπομνήματι και τοις ειρημένοις  
εγγράφοις ἐπιστήσαντες τὴν διάνοιαν και μετὰ της  
θεούσης βαθυνείας ἐμμελετήσαντες ἐπέγνωμεν τε και  
ἐπληροφρήθημεν προσηκόντως και ἀξιοκρέως ὡσπερ  
ἐπι του προκειμένου ζητήματος ἡ μεγάλη του Χριστοϋ  
εκκλησία μετῆλθε μέσα και διεπράξατο, φιλοστόργως  
πάνυ προνοόσα και κηδομένη, και τὴν κανονικήν  
και έννομον λύσιν του ζητήματος ἐμειρομένη. Ἐπει  
δὲ ἐκ φιλαδέλφου διαθέσεως, προκαλούμεθα ἵνα  
δηλώσωμεν και ἡμεις τὴν ἡμετέραν γνώμην περι των  
γεγονότων τούτων και πράξεων της του Χριστοϋ μα-  
γάλης εκκλησίας, ἡμεις μὲν εἰ και πρότερον κατά τὴν  
θ' ἰουνίου του „αυτοϋ“ σωτηρίου έτους, τῶς εἰσω-  
ταύοις και εν τῇ νήσῳ της Πριγκήπου εἰρησυχά-  
ζοντες, συνεπέα αδελφικῶ αὐτῆς πιττακίου συν-  
οδουομένου μετὰ τινος σχεδίου πρὸς λύσιν του δι-  
αληφθέντος βουλγαρικῶ ζητήματος, εἰσδηλώσαμεν οἰ-

κίαν τινά ταπεινήν γνώμην, προελθοϋσαν πάντως  
ἐκ συντόνου και ἐπισταμίνης σκέψεως, ἡγνηνα και  
διευτυώσαμεν, νομιζομεν, ως εἴης: „Νά καταβληθῆ  
ἡ προσήκουσα φροντίς, ὡπως μή και αὐτῆς ἐκτεθῆ  
ἐπι ματαίῳ ἢ ἀξιοπρέπεια του πατριαρχικῶ θρόνου  
τρίτην ταύτην φοράν και περιφρονηθῆ υπό των ὀση-  
μέρα: ἐπιθετικώτερον χαρακτηρα ἀναλαμβάνοντων  
ἀντιπροσώπων των βουλγάρων· έντεθεν πρὸς απο-  
φυγὴν τούτου και πρὸς πλείονα ασφαλείαν της εκκλη-  
σίας θεωρούμεν ἀναγκαίον και συνεπέα πρὸς τὴν  
φύσιν των πραγμάτων εν ἐκ των εϋο, ἢ ἡ εκκλησία  
νά ζῆτήσῃ προηγουμένως εἰς της ὕψηλης πύλης  
ἀπάντησιν παρὰ των βουλγάρων ἐπι της γενομένης  
δευτέρας ἀποφάσεως πρὸς λύσιν του ζητήματος, και  
ἀφ' οδ μήτῃ οὕτω, κατ' ἀναφοράν πρὸς ἕκαστον ἀρ-  
θρον, τοϋς λόγους, εἰς οὓς: εἰν ἐγένετο ὑπ' αὐτων  
παραδεκτὸν τὸ σχέδιον ἐκεῖνο, τότε να σκεφθῆ περι  
ἐτέρου σχεδίου κατά συνέπειαν των γενησομένων  
παρατηρήσεων, ἢ ἄλλως να εὑρεθῆ εἰ τρόπος ὡστε να  
προβῶσι πρῶτοι αὐτοὶ οἱ βούλγαροι προτείνοντες τῶ-  
αυτων μέτρον, ἡγουν τὴν υπό της εκκλησίας ἀναγνω-  
ρισιν ἰδίου βουλγαρικῶ θέματος, και ἡ εκκλησία να  
φανῆ τότε συγκαταβαίνουσα και οἰκονομικῶς παρα-  
δεχομένη διὰ παραχωρήσεως ἰδιαιτέρας εκκλησιαστι-  
κῶν προνομίων, ὁποίων ποιεῖται μνείαν τὸ ἀποσταλὲν  
ἡμιν νέον σχέδιον.“ Και ἡμεις μὲν τότε τοιαῦτα  
ἐγνωματεύσαμεν και ἀπεφανεύμεθα· ἐπειθὲ δ' ἔκτοτε  
μέχρι της· νῦν πολλὰς και πολυεῖδεις ὑπόστη, μορφῆς  
και φάσεις και πολλὰ και ποικίλα ἐνεπιλωχόρησαν  
τὰ εν τῷ μέσῳ ἀναφορικῶς του ζητήματος τούτου,  
και ἐπειθὲ ἡ μεγάλη του Χριστοϋ εκκλησία ἐζητήσατο  
ἐπανεληγμένως και ἐπιμόνως ἄλλως τ' εν τοις ἐσχά-  
τοις ἤδη παρὰ της ὕψηλης πύλης τὴν συκρότησιν  
οἰκουμενικῆς συνόδου, ως ὕπατον δεητῆ και θεοφράδ-  
μον δικαιοτήριον και μόνον δυνάμενον ἐπιενεργεῖν  
ἀξιοπιστίαν φήσῃ θεοκράντου και τοις πιστοῖς ἀπαρ-  
τρέπτου και ἀνεκλήττου, μεμαθήκαμεν δὲ και ἀναγκας,

\* (edeeon. op. cit., p. 307-44.

ὅτι ἡ ὑψηλὴ κώλη κηδεμονικῶς ἐπὶ τῆς Δ' τῶν ζήτημα, καὶ ἀπ' οὗ πρῶτον μὲν λάβῃ ἀκριβῆ  
 ἡουρίας καὶ εὐσεβείας τοῦ βασιλέως αὐτῆς προνοου-  
 μένη καὶ τῆς ἀρεσκείας τῶν δεινῶν καὶ τῆς δικαιοσύνης  
 ἐπιμενῆ ὑπέδειξε τὴν συγκατάθεσιν αὐτῆς ὑπὲρ τῆς  
 συγκατάθεσιν τοιαύτης συνόδου· διὰ ταῦτα πάντα,  
 λέγομεν, ἐπιφυλασσόμεθα ἵνα, ἐπεὶ ἂν διὰ τὸν κύριον,  
 συναγενομένης τῆς οἰκουμένης συνόδου, ἐκφωρηθῶν  
 καὶ ἡμεῖς τὴν οὐκ αἰετὴν ἡμῶν γνώμην περὶ  
 πάντων γενικῶς τῶν ἀφορώντων τὸ ζήτημα· καθὰ καὶ  
 ἡ σεβασμία ἡμῶν αὐτῆς παναγιότης, ἀπαντήσας ἐσχά-  
 τως εἰς τὸν τελευταῖον ὁφθαλμὸν βασιλικῶν τεσσάρων  
 ὑπὲρ ἡμερομηνίαν 8 νοεμβρίου, αἰσὸς ἐπὶ λίθους λίγει,  
 ὅτι τὸ ἔργον τῆς (καρὶ τῆς ὁ λόγος) συνόδου περιορι-  
 ζεται... εἰς τὸ νὰ συζητηθῇ τὸ εἰρημένον βουλγαρι-

κῶν ζήτημα, καὶ ἀπ' οὗ πρῶτον μὲν λάβῃ ἀκριβῆ  
 γνώμην περὶ τοῦ ζητήματος κυρίως, δεύτερον δὲ  
 ἐξέτασθαι καὶ συζητηθῆναι τὰς τὰ ἀκατήκοι τῶν βουλ-  
 γῶν καὶ τὰς ὑπὲρ τῶν πατριάρχων γενομένας παρα-  
 γῶνας, ἐξενέγκας ἀπόφασιν τελεσίδικον, κατὰ τοὺς  
 κανόνες, ἐκκλησιαστικῶς κανόνες". Καὶ ταῦτα μὲν παρ'  
 ἡμῶν εἰς ἀπάντησιν· εἴπωσι δὲ τὰ σεβασμία αὐτῆς  
 ἐπὶ κλειστά, ὑγιεινὰ, πανευφρόσυνα καὶ σωτηριω-  
 δέστατα.

αἰσὸς, δεκεμβρίου 18, ἐν Καίσαρ.  
 Τῆς φιλίης ἡμῶν αὐτῆς σεβασμίας παναγιότητος  
 ἀγαπητῶς ἐν Χριστῷ ἀδελφῶς καὶ εὐλας πρόθυμος  
 † ὁ Ἀλεξανδρείας Σεφρῶνιος.

*Responsum ecclesiae Antiochenae*  
 1870 novembris 20 / decembris 2.

Παναγιώτατε, θεοῦτατε καὶ σεβασμιώτατε οἰκου-  
 μενικῆ πατριάρχῃ, κύριε κύριε Γρηγόριε, ἐν Χριστῷ  
 τῷ θεῷ λίαν ἀγαπητῆ καὶ περιπόθητε ἀδελφεῖ καὶ  
 συλλειτουργῆ τῆς ἡμῶν μετριότητος· τὴν σεβασμιο-  
 τάτην καὶ περισπούδαστον ἡμῶν αὐτῆς παναγιότητα  
 ἀδελφικῶς ἐν κυρίῳ περιπτυσσόμενοι ὁλοφύως ἐν  
 εὐφίᾳ φιλήματι κατασπαζόμεθα καὶ ὑπερήδιστα προ-  
 κηροῦμεν.

Τὴν ἀπὸ λ' τοῦ παρελθόντος οκτωβρίου ἀδελ-  
 φικὴν καὶ σεβασμίαν ἡμῶν αὐτῆς ἐπιστολὴν πόθῃ  
 ἀφελικῶς κομιτάμενοι μετὰ τῶν ἐπισημασμένων αὐτῇ  
 ἐγγράφων ἐν ἐντύπῳ παρατήματι, καὶ μετὰ κλειστής  
 ὁδοῦ σκέψεως εἰς τὴν ἀκριβῆ αὐτῶν μελίτην ἐγ-  
 κλιφάντες καὶ καλῶς τὰς παρεχόμενα ἐνοήσαντες, ὅσα  
 καὶ αὐτῆς ἡ ὑμετέρα σεβασμιώτατη ἡμῶν παναγιότης  
 ἐκ κατωδύου ψυχῆς καὶ βαθυτάτης θλίψεως ἀνακίνοι  
 ἡμῶν περὶ τοῦ πολυκρούτου βουλγαρικῶν καλουμένου  
 ἐκκλησιαστικῶν ζητήματος, ἐπρόσθημεν ἀληθῶς κατὰ  
 ὁμολίαν καρδίαν ἐπὶ τοῖς ἀγγουμένοις ἐν τῇ σεβασμίᾳ  
 αὐτῆς ἐπιστολῇ, ἀναμετρούντες τὸ μέγεθος τῶν θλί-  
 ψεων, ὑπ' ὧν ἀπὸ τοσοῦτου ἤδη χρόνου κατέχεται ἐν  
 τῷ γράματι αὐτῆς, καί, ὅπως ἀγαπῶμεθα καὶ κολλῶν  
 θαυρῶν ἀξίον, ὅτι οὐκ ἀλλόδοξος τις λαὸς ὁ τὴν  
 ἱερὰν αὐτῆς ψυχὴν καταλυπῶν καὶ τὴν ἐκκλησιαστι-  
 κὴν εἰρήνην ταράττων, οὐδ' ἕως ἀκαιρος καὶ ἀδαῆς  
 τυγχάνων τῶν ἱερῶν καὶ ὑψηλῶν δογμάτων καὶ καν-  
 ὶνων, δι' ὧν παντόφως κυβερνᾶται τὸ θεότευκτον  
 καὶ πάγκοινον σκάφος τῆς ἐκκλησίας· ἐν τῷ καλῶν  
 τῶν αἰώνων ἀπὸ τοῦ πρῶτου αὐτοῦ ἡγήτου καὶ ἰδύ-  
 νωτος αὐτοῦ τοῦ κυρίου καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ  
 Χριστοῦ καὶ τῶν θεοπνευστῶν ἀποστόλων καὶ πατέρων  
 τῆς ἐκκλησίας, ἀλλ' ἐρῶδοξος, ὅλος ὁ βουλγαρικῶς,  
 καὶ εὐσεβῆς ἐκ προγόνων καὶ ζήλωτης πρὸς τὰ  
 κείρια καὶ θεοπαράδοτα τῆς ἐκκλησίας δόγματα τε  
 καὶ διδάγματα. Καὶ ἐπ' αὐτῷ δὲ τούτῳ ἀθυροῦντες  
 καὶ ἡμεῖς συμμερίζομεθα πληρότατα τὰς δικαίας αὐ-  
 τῆς θλίψεις. Ἐξ ὧν γὰρ ὄρθρην ἐν τῇ ἀδελφικῇ  
 αὐτῆς ἐπιστολῇ καὶ τοῖς ῥηθεῖσιν ἐγγράφοις, αἱ κατὰ  
 ἀκριλίαν τοῦ ἤδη φθίνοντος ἔτους κινήσεις· ἐκθεσμοὶ  
 ἀπόκαιροι παρὰ τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ βουλγαρικῶν  
 λαοῦ πρὸς φυλετικὸν ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας χωρισμὸν,  
 καὶ ὁ ἐπὶ προφανῆ κατακατήσοι τῶν ἱερῶν νόμων  
 καὶ κανόνων τῆς ἐκκλησίας καὶ περιφρονήσοι τῆς  
 ἱδίας κανονικῆς πνευματικῆς ἀρχῆς πατριάρχῃ τῶν  
 ἐν Μεσομαθίᾳ (Ὀρτάκιοι) ἀντικανονικῶς ἐνδύνασαν-  
 ταν ἀρχιερέων (Ἀποστ. ιε', λα'— τῆς Α' ιε'), καὶ τοὺς  
 τοῦτους συστοίχους) καὶ τῇ γνωστῇ ἐκείνῃ ὁμάδῃ τῶν  
 ὑπὲρ τῆς ἐκκλησίας καθηρημένων κρήνῃ Φιλίππου-  
 κόλλωος Παϊσίου καὶ τοῦ Μακαριουπόλεως Ἰλαρίωνος,  
 αὐτοῦς προσετήχοντες, καὶ ἐν γενεῇ καὶ παραύτω  
 ἐκείθιν ἐπὶ κοινῷ σκανδαλῷ καὶ ἀξιοκατακρίτῳ  
 διαγίρῳ τοῦ εὐσεβοῦς ἐκείνου βουλγαρικῶν λαοῦ ἀγα-  
 ζομένων, καὶ προφανῆς κινδύνου ἀνταρτίας καὶ  
 ἀκατήκοις ἐκκλησιαστικῆς αὐτοῦς παρεχόμενων, ταῦτα  
 πάντα ἀληθῶς θαυμάσια καὶ θαυμάσια καὶ ἐκείνῃ,

ὁ μόνον τὴν ἱερὰν αὐτῆς ψυχὴν καταλυπῶσαι ἱκανά,  
 ἀλλὰ καὶ ἡμᾶς αὐτοὺς καὶ σὺμασαν τὴν ὀρθόδοξον  
 ἐκκλησίαν. Πῶς γὰρ ἂν εἴη ἀνεκτὸν ἢ θεμιτὸν καὶ  
 δυνατόν τὸ διὰ τοιούτων ἀνταρτικῶν κατὰ τῆς κοινῆς  
 μητρὸς ἐκκλησίας ἐνεργειῶν (ὡς ἡ ἀπὸ τῆς κανονι-  
 κῆς ἀρχῆς παραίτησις καὶ λεικοταξία τῶν ἀρχιερέων  
 Φιλίππουπόλεως Παναρέτου, Σοφίας Λαοφύτου καὶ  
 Λοφίτου Ἰλαρίωνος καὶ ἡ ἀπὸ γ' μαρτίου αἰσὸς ἐγ-  
 κλιφῶν αὐτῶν πρὸς τὸν βουλγαρικὸν λαόν, ἵνα τοὺς  
 τοῦτους συνυπεγράψαντας λαϊκοὺς ὡς τοιοῦτους παρα-  
 λειψόμεν) συγχρόνως καὶ παρῶνθῃαι ἐκκλησίαν,  
 καὶ ταύτην εἶναι καὶ λέγεσθαι ὀρθόδοξον, παρ'  
 ἀρχιερέων, ὅπως οὐδ' αὐτὸν τὸν ἱερὸν ὄρκον, ὃν δε-  
 δέκασαν ἐνώπιον θεοῦ καὶ ἀνθρώπων, ἐτήρησαν, μόνη  
 δὲ τῇ φιλήματι τῆς ψυχῆς αὐτῶν ἐπιθυμίᾳ ἐπιμένει  
 παρανόμως, καὶ τρόποις δαιμόνις τε καὶ ἀναρμοδίως  
 τοῖς πρὸς ἑαυτὴν φιλοδοξίαν συντείνουσι χρέω-  
 μενοι, τὴν τε ἀκλόνητα καὶ εὐσεβῆσαν τοῦ βουλγαρι-  
 κῶν λαοῦ ἐκμεταλλίζονται, καὶ τῆς ἀνεκτοῦ ἐπιμένει  
 μενίας ἀουστόλως κατακρῶνται; Ἡμῶν γε οὕτω δο-  
 κῆ, ὡς ὁ κανονικόν, οὐδὲ γε θεμιτὸν καὶ δυνατόν.  
 Ἐάν γὰρ οὗτοι ἠδύλοιο καὶ ἐσβόνοιο τοῖς ἱεροῦς  
 τῆς ἐκκλησίας θεσμοῦς καὶ κανόνας, ἐφ' ὧν ἐρεδό-  
 μων ἀρχιερέων ἑαυτοὺς ἀποκαλοῦσιν, οὐκ ἂν παρῶ-  
 νται τὴν ὑψηλὴν αὐτοκρατορικὴν ἡμῶν κυβέρνησιν,  
 μάλλον δὲ ἑαυτοὺς καὶ ἀλλήλους, ἱκανὴν καὶ ἀπο-  
 χρώσαν θεωρήσοι τὴν ἐκδοσὴν ὑψηλοῦ φερμανίου  
 παρὰ τῆς πολιτικῆς ἀρχῆς, πρὸς προφανῆ μὲν κατα-  
 κήτησιν τῆς ἐκκλησιαστικῆς νομοθεσίας, ἀπλήν δὲ  
 καὶ μόνην ἐκτυχίαν τῶν ἰδίων πόθων, ἐλιγωροῦντες  
 τῶν ἱερῶν κανόνων τῶν ἐπὶ προφυλακῇ τῆς πατριᾶς  
 εὐσεβείας κειμένων, οὐδὲ γ' ἐσμενύοντ' ἂν ἐπὶ τοιαύ-  
 ταις καινοτομίαις.

Τούτων οὕτως ἐχόντων, προσηγομένα καὶ αὐτῶς  
 εἰς ἀδελφικὴν ἀπάντησιν περὶ τοῦ αὐτοῦ ἀντικειμένου,  
 πρῶτον μὲν σὺλλυκοῦμενοι τῇ ἀδελφικῇ αὐτῆς ἱερῇ  
 κορυφῇ, ἐφ' ἧς ἀδικίαι πάσχει δεινοκαθίμασι, καὶ  
 παρακαλοῦντες ὅπως μετριάζουσα ὅσον ἐνεσσι τὰς  
 ἐγκαρδιῶς ταύτας θλίψεις αὐτῆς, ἐπιπέψῃ πάντοτε εἰς  
 τὴν ἐξ ὕψους ἀντιλήψιν τοῦ κυρίου, „ὃς ὀθεν εὐσε-  
 βεῖς ἐκ πειρασμοῦ βέσθαι, ἀδικούς δὲ εἰς ἡμέραν  
 κρισεως κολάζομενος τηρεῖν“· εἴτα δὲ ἀποφαινοῦμεθα  
 καὶ ἐν τῇ παρουσίᾳ ἡμῶν ἀδελφικῇ ἀπάντησιν ὅτι,  
 συμφάνως τῇ ἀπὸ λ' Ἰανουαρίου αἰσὸς ἀπαντήσοι  
 ἡμῶν, ἐπιμένοντες ἀνεγνωρίζοντες καὶ ἐπιδοκιμάζοντες  
 τὰς συναδικῆς πράξεις τῆς μεγάλης τοῦ Χριστοῦ ἐκ-  
 κλησίας ἐπὶ τοῦ προσημένου βουλγαρικῶν ζητήματος.  
 Οὐδὲ γὰρ βλέπομεν ἄλλην τινὰ θεραπεσίαν τῶν δεινῶν  
 τούτων, μετὰ τοσοῦτας μέλιστα παρακλήσεις προ-  
 νομιῶν παρὰ τῆς ἐκκλησίας, ἢ τὴν συγκατάθεσιν οἰκου-  
 μενικῆς συνόδου, ὡς μόνης ἀρροδίας ἐξενεγκτὴν ἀπό-  
 φασιν κανονικὴν καὶ δικαίαν, ἐπὶ τῇ βίαι τῶν ἱερῶν  
 θεσμῶν τῆς ἐκκλησίας, καὶ ἱκανὴν θεραπεσίαν ἀπο-  
 χρώσαν τὰς μεταξὺ τοῦ οἰκουμενικῶν ἔθνων καὶ  
 βουλγῶν ἀδικίας.

Τούτου ένεκεν, και τὸ αυτοκρατορικόν φερμάνιον, ἂν ὡς βασιλικόν, τυγχάνει ἀναρμόδιον, ὡς κατὰ καθῆκον ἐκκλησιαστικῆς ὑποθέσεως διαλαμβάνον. Διότι τότε μόνον εἶχαν ἐν τῇ ἰσχύϊ καὶ τὸ κῆρος νόμου, κατὰ πνευματικῶν ὑποθέσεων διαλαμβάνον, ἴαν ἐπακόρου καὶ ἐκράτουνε πράξιν ἐκκλησιαστικὴν ἐξενεργημένην ἀρμοδίως παρὰ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐπιμελείας, προβληθεῖσαν δὲ τῆς αυτοκρατορικῆς κυβερνήσεως εἰς ἐπιβλάσιν καὶ βεβαίωσιν. Διὰ δὲ τὰ αὐτὰ λόγια καλῶς καὶ θεοφρονῶς ἐκράξαν ἀναπτύξασθαι μεθ' ὧν μὲν τοῦ σεβασμοῦ, ὡς ἀρμοδίως ὑπεκρίθη, ἀλλὰ μετὰ πάσης τῆς ἐκκλησιαστικῆς παρηγορίας, τοὺς ἰσχυροὺς καὶ ἡμετακλίτους λόγους, ὧν ἕνεκεν ἀδυνατεῖ ἡ ἐκκλησία ἵνα παραδεχθῆ ὡς ἀρμοδίαν καὶ συμφωνῶν τῶ πνεύματι τῆς ἐκκλησίας τὴν διὰ τοῦ βεβηθέντος ὕψους φερμανίου λύσιν τοῦ ζητήματος μεταξὺ τοῦ πατριάρχικοῦ αὐτῆς θρόνου καὶ τῶν βουλγαρίων. Περὶ

ὅθεν δὲ ἐπὶ τῆς αἰδέσεως εὐγενῆς τοῖς πιστοῖς αὐτῆς ὑπεκρίθη ὕψος, ἡμῶν κυβερνήσεως ἀναρμόδιος εἰς τέλος τοὺς ἰσχυροὺς λόγους, δι' οὓς ἡ ἡμετέρα σεβασμιωτάτη παναγιότης ἐμμένει ἀπλόνητος ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ αὐτῆς ἀποφασίᾳ κατὰ οἰκουμένην καὶ συνέδου, ὡς μόνος ἀρμοδίας πρὸς λύσιν τοῦ ζητήματος τούτου.

Ταῦτα τείνουσιν γὰρ κατὰ τῆς ἐξουσίας ἐπὶ πάντων σεβασμιωτάτη ἡμῶν ἐν Χριστῷ ἀδελφεῖ. Ἡ δὲ θεὸς καὶ πατὴρ τῆς εἰρήνης, ὁ τὰ πάντα εἰδὼς παντόφως τελειουργῆσαι τὰ κατ' αὐτὸν σωτηριώδη τῆς ἀγίας αὐτοῦ ἐκκλησίας καὶ παντὶ τῶ λαῷ αὐτοῦ· κατ' οὗ καὶ τὰ σεβάσματα καὶ γεγάρα ἐπὶ τῆς ἡμετέρας σεβασμιωτάτης παναγιότητος εἶεν ἐπὶ πλείστα καὶ σωτηριώδη.

Ἐν Δαμασκῷ, τῆς 11 νομβρίου, αἰοῦ.  
 Τῆς ἡμετέρας σεβασμιωτάτης καὶ ἀποστολικῆς παναγιότητος ἐν Χριστῷ ἀγαπητοῦ ἀδελφεῖ καὶ ὡς πρῶτος  
 † ὁ Ἀντιοχείας ἱερόθεος.

*Responsum ecclesiae Hierosolymitanae*  
 1870 decembris 19/31.

Παναγιώτατε καὶ σεβασμιώτατε οἰκουμηνικὴ πατριάρχα Κωνσταντινουπόλεως, ἐν Χριστῷ τῷ θεῷ ἰαν ἀγαπητῆ καὶ περισπούδαστε ἀδελφεῖ καὶ συλλειτουργῆ τῆς ἡμῶν μαριότητος, κύριε κύριε Γρηγόριε· τὴν ἡμετέραν περισπούδαστον καὶ σεβαστὴν παναγιότητα ἀδελφικῶς ἐν κυρίῳ κατασπαζόμενον ὑπερήδιστα προσαγαρούμεν.

Τὰ ἀπὸ 11 Σεπτεμβρίου τοῦ τρέχοντος ἔτους ἐγκύκλια γράμματα τῆς ἡμετέρας σεβασμιωτάτης παναγιότητος μετὰ τῶν ἐν αὐτοῖς ἐπισυνημμένων ἐντύπων ἐγγράφων ἐκοιμήθη, καὶ τὰ ἐν αὐτοῖς, ὡς εἰδὼς, ἐσοιμμένοι καὶ μετὰ πολλοῦ τοῦ ἐνδιαφέροντος ἀνεγνωμέν τε καὶ ἐμελετήσαμεν. Ἐπειδὴ δ' ἐτυγχάνομεν τῶς παρεκτιθέμενους, δι' ἀνάγκης τοῦ πατριάρχικου θρόνου ἐν τῇ ὑπὸ τὴν ἡμετέραν δικαιοδοσίαν πέλει Ἰόση, ἀνεβλήσαμεν εἰς θεοῦ τὴν ἀπάντησιν ἡμῶν, καὶ περὶ μὴ βλαβήσαντες ἐν τῷ μεταξύ, καὶ ἐξ ἄλλων ἀφορμῶν τὸ ἐνδοξοῦ λαμβάνοντες, τὸν νόον ἡμῶν τοῖς γεγραμμένοις ἐπιστάντες. Τὰς οὐ καλὰς ἀφορμὰς καὶ τὰς σχετικὰς ἐπιβλάσεις τῆς πολυκρότου βουλγαρικῆς, ἢ μάλλον βουλγαριστῶν τινῶν, πρὸς τὸν κανονικὸν αὐτῶν ποιμενάρχην διαφορῆς, καὶ διενέξαι, τὰς διοικητικὰς καὶ πατριάρχικας τοῦ οἰκουμηνικοῦ θρόνου προνομίας ἐπηρεαζούσας καὶ ἀντικρῶς τοῖς καθ' ἑσθῆ καὶ ἐκκλησιαστικῶς κανόνων ἐναντιοιμμένας, τῷ πρὸς εἰρήνην τε μίαν καὶ τὴν ὁμοίαν καὶ συγκυριαστικὴν τῆς μεγάλης τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας μέχρι καὶ τοῦ ἀρκεῖναι τινὰ, ἢ νομίμως αὐτῇ προσέχει, τὸ σκληροτράχηλον καὶ ἀνένδοτον τῶν τῆς οἰκτρῆς ταύτης διχοστασίας ὑπορρολῶν καὶ τὰς νέας καὶ τοῦ κανονικοῦ καὶ ἑλέκοντος ἀπερχοιμμένοις προτάσεις, τὸ τῆς εὐαγγελικῆς ἀγάπης καὶ ἐνότητος δόγμα καὶ τὸ τῶν ἐκκλησιαστικῶν κανόνων κῆρος ἀνατροπύσας, τὸ καὶ κατακλιθεῖν, ἐκ τῶν ἀμφὶ μισοῦντα δεξιμβριον τοῦ ἀσέβη' σωτηρίου ἔτους ἀποσταλάντων ἡμῶν πατριάρχικῶν ἐγκυκλίων γραμμάτων καὶ ἐπισυνημμένων ἐγγράφων ἐγνώκαμεν, ὅτι καὶ ἀπανθῶντες, τὴν κατὰ συγκροτήσεως οἰκουμηνικῆς συνέδου προταθεῖσαν γνώμην τῆς πεκυμένης αὐτῆς κορυφῆς ἐπεδικειμμένοι, ἀποφηνάμενοι καὶ ἡμεῖς, ὅτι αὐτῇ, ὡς φωνῆ τῆς καθόλου ἐκκλησίας, τῆς οὐλοῦ καὶ ἐδραϊώματος τῆς ἀληθείας παρὰ τοῦ σωτήριου ἡμῶν τεταγμένης, ἠδύνατο φῆσον ὀριστικῇ καὶ ἀνεκλήτων ἐξενεργεῖν, καὶ ἀπὸς διὰ παντὸς τοῖς ἀντιθέοις βουλεύσεσιν φραγμὸν ἐνδελειχθῆ ἐπιθεῖναι καὶ τὴν τοῦ κακοῦ διάθεσιν προλαβεῖν. Ἐκτοτε δὲ διετία ἔλη παρήλας, καὶ μεθ' ὧν τὰ συντά, ἐσοιμμένα καὶ φιλόδοξα μέτρα, μεθ' ὧν τὰς γενναίας παραχωρήσεις τῆς πεκυμένης καὶ κλεινῆς αὐτῆς κορυφῆς, μεθ' ὧν δὲ τὰς κρίσεις καὶ ἀποφάσεις τῶν ἀγίων τοῦ θεοῦ ἐκκλησιῶν, οὐ μόνον οὐκ ἐλάττωσεν τὸ κανόν,

ἀλλὰ καὶ νέα καταγίς ἐπεβήθη τὸ θεοπαγῆς καὶ παναρχονίου τῆς ἐκκλησιαστικῆς θεομορφίας καὶ εὐταξίας οἰκοδομήματα, τὸ διὰ τῶν ἀφιπροσεστέρων καὶ ἀφιπροσεστέρων τοῦ χριστιανισμοῦ νόμου οἰκοδομηθῆν καὶ τὴν ἐκκλησίαν ἀπ' αἰῶνων ἀλύμαντον διασώσαν, ἀρδῶν ἀνατρέψαι ἠπαίγετο. Παραχαράσσεται γὰρ τινες τῆς ἀληθείας, περιβόλην μὲν καὶ προσωποφάν ἀρχιερέων Χριστοῦ ἔχοντες, ἔργῳ δὲ τοῦ ἀρχιερατικοῦ φρονιμότητος τε καὶ τρόπου πόρρω ἀφιστηκότες, καὶ δὲ καὶ κανονικῶς καθηρημένοι καὶ αὐτόχρημα λύκοι ἀντὶ ποιμένων, εὐαρίθμοι τοῖς λαοῖς, τὰ μὲν ἀλλὰ εὐπολιήτοις, κατὰ τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων ἀποκαίνοσθαι πάντῃ ἀναρμόδιος καὶ μηδὲν συμπασαν τὴν φωνὴν τοῦ εὐσεβοῦς καὶ ἀκάκου λαοῦ τῶν βουλγαρίων ἐκπροσωποῦσαι, προστάθεντες, τὴν εἰρήνην τῆς ἐκκλησίας ἀουστόλως τε καὶ ἀναίτως διαταράττει ἀνεβήσαντο, καὶ τοὺς φρονίμους αὐτῆς εἰς φροδο βήματα μετατρέψαι ἠπαίγετο. Ὅση δ' ἔλιξ κακῶν τὸ τῆς οἰκτρῆς ἐν τῷ ἑσπέρῳ τῆς βουλγαρίας πληρώματι ἐνέκρησε, καὶ ὅπως ὁ λαὸς ὁ ἅγιος τε καὶ ἁγιος ὑπερεβήθη τε καὶ συνεταράττειτο, οὐ μόνον προφορικὰ καὶ πληροφορῶν, ἀλλὰ καὶ τὰ πατριάρχικα αὐτῆς γράμματα διατραγῆδον· ὡς δὲ τὰ ἐκ τούτων ἐκακοποιήματα, καὶ ὅπου, ἢ ἐντεθεν τῶν κακῶν δεινῶν, καὶ ἢ ἐν ταῖς ἐκκλησιαστικαῖς ὑποθέσεσιν προσενομένην εὐσοικονόμητος σύγχυσις, αὐτῇ δὲ ἢ ὑπὸ τῆς θεοπροβλήτου καὶ λαοποθέτου αὐτῆς παναγιότητος αἰτήθησιν παρὰ τῆς ἀπὸ τοῦ οἰκουμηνικοῦ θρόνου ἐνέργειας, παρὰ τῆς ἀληθινῆς ὁμοίτητος ὁμοίτητος ἀπάσεως τῆς ἀγίας τοῦ θεοῦ ἐκκλησίας ἐμποιήσουσα καὶ τὸ πένθος αὐτῶν βαρύτερον καταστήσουσα. Ἀλλ' ἀλλογῆτον εἴη τὸ ὄνομα τοῦ ἐπαγγελλομένου, ὅτι καὶ πύλαι ἔδου οὐ κατασφύουσι τῆς ἐκκλησίας αὐτοῦ. Τὰ φροδο ἐκείνα κύματα τὰ τὸ θεότυπον σκάφος τῆς ἐκκλησιαστικῆς εὐταξίας κατακοντίουσι ἐκακοποιήματα προστραφῆσαν ἐμμετρησάτης καὶ παραδειγματικῆς ἐν τοῖς ἐκκλησιαστικῶν χρονικοῖς φρονήσεσιν τε καὶ τοῖς ὑπὸ τῶν πατέρων παραθεδομένοις ἀφροσῶσι καὶ ἡμῶν. Ἐν ταῖς δειναῖς ἐκείναις περιπέτεσιν τὸ πρὸς τὴν σχηματικὴν οὐσίαν καὶ τὰς παρακαταθεθείσας ἀρχὰς εὐαρινῆς τε καὶ εὐτολμῶν, καὶ μὲν φιλόδοξα, τῆς τῆς ἡμετέρας παναγιότητος καὶ τῆς κατὰ τὴν ἱερατικῆς συνέδου ὅπως λαμπρῶς καὶ εὐστόχως ἐβλάμψαν, ὅπως ἀπάσεως τὰς τοῦ θεοῦ ἐκκλησίας ἐν τούτοις καθορῶν μονοουχί τὸ πνεῦμα τῶν θεοφῶρων πατέρων τὸ τὴν ἐκκλησιαστικὴν θεομορφίαν τε καὶ εὐταξίαν συμπεψῆσαν καὶ παγῆσαν, ἐνεργῶν καὶ κινούμενων, καὶ αὐτῇ τὴν ἀληθειαν λαλοῦσων. Καὶ πάλιν εἴη ἀλλογῆτον τὸ ὄνομα τοῦ τῆς ἐκκλησίας βομήτορος. Ἡμεῖς δὲ καὶ νῦν εἰδικότερον τὸ φρόνημα ἡμῶν κατὰ τὴν τῶν φραξίων βουλγαριστῶν καὶ τῆς

πρός αὐτοὺς διαγωγῆς τῆς μεγάλης τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας ἐκφέροντες, ἀποφαινόμεθα, ὅτι ἐκείνοις μὲν ὡς περὶ κληρικούς τὴν εἰρήνην τῆς ἐκκλησίας διατηρήσαι, καὶ μεθ' ἑαυτὰς τὰς συγκαταθέσεις καὶ παρακαθήσεις ἐν τῇ ἰδιογνωμοσύνῃ αὐτῶν ἐπιμένοντας, καὶ τὴν ἐκκλησιαστικὴν θεσμοθεσίαν διαστρέφει προθυμομένους, κόρη τῆς εὐαγγελικῆς ἀληθείας καὶ τοῦ πνεύματος τῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας ἀπιστηκτικῶς λογίζομεθα. Τὴν δὲ πρὸς αὐτοὺς φωνὴν τῆς μεγάλης τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας ἐν τῇ περιστάσει ταύτῃ, ἵνα σταχυόσων τῷ ἀληθεῖ, τῷ δικαίῳ καὶ τῷ κανονικῷ, ὡς αὐτὴν τὴν φωνὴν τῶν ἐκκλησιαστικῶν κανόνων ἀναγνωρίζομεν. Οὐδεὶς τῶν εὐ φρονούντων, ἀγαπητῆ ἡμῖν ἐν Χριστῷ ἀδελφεῖ καὶ περιπόθητε, οὐδεὶς τῶν εὐ φρονούντων, πολλῶν δὲ μᾶλλον οἱ ὑπὸ θεοῦ τεταγμένοι φρονεῖ καὶ οἰκονόμοι τῆς καλῶς κανονισθείσης θεσμοθεσίας, ἀνάσχοιεν ἂν, χάριν δημοκόπων τινῶν καὶ λαοπλάνων ἀνατραπῆναι ὅ τι χρυσοὶ τῆς ἐκκλησίας πῶδες ἐπέσπισαν, καὶ πολλοὺς αὐτῆς βίος δὲ ἂν τρυφῶν θυσιῶν καὶ κματῶν ἐκύρωσαν. Ἀλλὰ τοῦ-

αὐτοὺς μὲν κρείττον ἢ δοκίματον τῆς ἰδίας ἰσχυρογνωμοσύνης καὶ τῶν ἐπιβολῶν αὐτῶν διαλογισμῶν καὶ διαβουλιῶν ἔχοντας, καὶ τὴν ἐκκλησιαστικὴν διακρίσιν εἰς χάος καὶ αὐτοχρηστὰ ἀπορίαν μεταβαλεῖν προθυμομένους, σφραγισθῆναι δικαίον καὶ τῷ εὐκταίῳ καὶ δικαίῳ στάθμῃ τῆς ἐκκλησιαστικῆς κρίσεως ὑπαχθῆναι, ὥπως τὸ τῆς ἐκκλησίας ὄμμα διασωθῆ.

Ἄλλ' ὁ ποιήσας τὰ ἀμφοτέρωθεν ἐν καὶ τὸ μεσοτόχον τοῦ φραγμοῦ διαλύσας δόνη καὶ αὐτῶν τὴν εἰρήνην τῇ ἐκκλησίᾳ αὐτοῦ, τὴν δ' ὑμετέραν παναγιότητα σὺν τῇ κατὰ αὐτὴν ἱερῷ συνέδῳ περιφρουρήσῃ καὶ διαφυλάττει καθυπερέταρον παντὸς ἀνιάρου μέχρι γῆρας βαθυτάτου γένοιτο.

Ἐν τῇ ἀγίᾳ πόλει Ἱερουσαλήμ, ἡμερῶν δεκαεβδίου ἰδ'.

Τῆς ὑμετέρας σεβασμιωτάτης παναγιότητος ἀγαπητῶς ἐν Χριστῷ ἀδελφεῖ καὶ ὅπως πρόθυμος

+ ὁ Ἱεροσολύμων Κύριλλος.

*Responsium ecclesiae Cypriae*  
1870 novembris 9 21.

Παναγιώτατε, θεοτάτα καὶ σεβασμιώτατε οἰκουμένη καὶ πατριάρχα κύρια κύρια Γρηγόριε τὴν πανσέβαστον ἡμῖν αὐτῆς παναγιότητα σὺν τῇ κατὰ αὐτὴν ἱερῷ συνέδῳ ἀδελφικῶς ἐν Χριστῷ κατασκαζόμενοι ἡδίστα προσαγορεύομεν.

Τὴν ἀπὸ ἁ' τοῦ παρελθόντος οκτωβρίου γεγραμμένην σεραστήν ἡμῖν ἀδελφικὴν ἐγκύκλιον τῆς ὑμετέρας σεβασμιωτάτης παναγιότητος καὶ τῆς κατὰ αὐτὴν ἱερῶς συνόδου μετὰ τῶν ἐπισυνημιμένων αὐτῇ ἐντύπων ἐπισήμων ἐγχαρῶν, ἀναγομένων πάντων εἰς τὸ βουλευτικὸν λεγόμενον ζήτημα, κρινομένη: τῇ κη' τοῦ 1871, λήξαντος οκτωβρίου, ἀνέγνωμεν αὐτὰ καὶ οὐ μετρίως ἐλυπήθημεν κατιδόντες ἐν αὐτοῖς ἐνθεν μὲν τὴν εἰς θεοῦ παράτασιν τοῦ εἰρημένου ζητήματος, ὅπερ ἐπὶ δεκαετίαν καὶ ἐπέκεινα διατελεῖ, ὡς μὴ ὠφέλι, τὴν μεγάλῃν τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίαν τοσοῦτον σφοδρῶς συταράττον, ἐνθεν δὲ τὴν μεθ' ἑαυτὰς τὰς εὐλόγους τῆς ἐκκλησίας παραστάσεως ἀπόφασιν τῆς σεραστή: κυβερνήσεως τοῦ θεοῦ: πέρασ αὐτῆς παρὰ τὴν γνώμην ἐγγλονότι τῆς ἐκκλησίας, ἐπ' ἣ καὶ ὠφελὸν ἐξέδοτο φερμένιον.

Ἐπειδὴ δὲ ἡ σεραστή ἡμῖν αὐτῆς κορυφῇ συνοδικῶς ἐξετάζεται: τῆς καθόλου ἐκκλησίας: τὴν φηγοῦν ἐπὶ τῶν ἑαυτῶν παπραγμένων αὐτῆ, ἵνα ἐγγλονότι τῷ πνεύματι τοῦ ἱεροῦ εὐαγγελίου καὶ τῶν οὐρανῶν οἰκουμηνικῶν συνόδων ταῦτα συνδύσων, εὐ λειψομεν καὶ ἡμεῖς συνοδικῶς τὴν ὑμετέραν ἀδελφικὴν ἀξίωσιν,

τὸ γε ἐφ' ἡμῖν, ἐκπληρῶσαι καὶ τὴν ἡμετέραν ταπεινὴν ἀποφθέσασθαι γνώμην. Ἄλλ' ἔτι πρὸς τοῦτο δεῖ καὶ μελέτης ἑκαυτῆς καὶ ἐπιστάσεως συντόνου, καὶ ἀφ' ἑαυτοῦ ὄθλον γίγνεται: καὶ ἡ σεραστή ἐπὶ τῆς κορυφῇ ἐν τῇ συνοδικῇ αὐτῆς ἐπιστολῇ ὀρηγεται, ἡμεῖς δὲ οὐ μόνον τὴν ἐπέτασιν τοῦ νοῦ προσοχὴν διὰ τὸ πολυδάσχαλον ἡμῶν καὶ πολυφρονεῖ οὐκ ἐδυνάθημεν οὐδ' ἐπὶ μικρὸν ἐπιστήσαι: τοῖς γράμμασιν, ἀλλ' οὐδὲ τοὺς μεθ' ἑαυτῶν συνδιασκεψόμεθα ἐν Χριστῷ ἡμῶν ἀδελφούς ἀγίους ἀρχιερεῖς, ἐν ταῖς ἑαυτῶν ἐπαρχίαις διαμένοντας καὶ οὐκ ὀλίγον ἀπὸ τῆς ὑμετέρας πόλεως ἀρισταμένους, ἡδυνάθημεν μεταπέμφασθαι. Ἐπὶ δὲ τούτοις συνίβη ἐναγχος καὶ τὸν Κυρηναῖος μητροπολίτην πρὸς κύριον ἐκτίμησαι, ὅπερ οὐ μετρίως τὴν ἡμετέραν λύτην ἐπηύξησε, καὶ φροντίδας νείας τῆς χηρυσίας ἐπαρχίας ἡμῖν ἐπατόρησε. Διὰ ταῦτα τοίνυν, τὸ γε νῦν, ἀδύνατον ἀποφαίνα: ἡμῖν τὸ ἀποκρίνασθαι ἐπὶ τοῦ παρόντος, κατὰ τὴν ἀδελφικῶν, ἀξίωσιν καὶ ἡμῶν ἐν τῇ σεραστῇ ἡμῖν συνοδικῇ αὐτῆς ἐγκύκλιῳ: εἰς τὴν ἑξαιτούμενοι: τὴν ὑμετέραν ἀδελφικὴν συγγνώμην, διατελομεν μετὰ τοῦ προσήκουστος σεβασμοῦ καὶ ἀδελφικῆς ἐν Χριστῷ ἀγάπης.

Ἐν Λευκωσίᾳ, τῆς 9 νοεμβρίου 1870.

Τῆς ἰδίας περιουσιώδους ἡμῖν ὑμετέρας σεβασμιωτάτης παναγιότητος καὶ πανιερότητος ἀγαπητῶς ἐν Χριστῷ ἀδελφεῖ καὶ ὅπως πρόθυμος

+ ὁ Κύπριος Σεφρόνιος.

*Responsium ecclesiae Rossicae*  
1871 martii 2 14.

Τὸν ἀγιώτατον οἰκουμηνικὸν πατριάρχην, ἐν Χριστῷ τῷ θεῷ ἀγαπητὸν καὶ ἀξιοσέβαστον ἀδελφὸν καὶ συλλειτουργὸν τῆς ἡμῶν μετριότητος: καὶ πᾶσαν τὴν ἱερὰν πατριαρχικὴν σύνοδον ἀδελφικῶς προσαγορεύομεν.

Ἀπαντήσας εἰς τὴν πρώτην τῆς ὑμετέρας ἀγιότητος ἐπιστολῆν (ἀπὸ 12ης δεκεμβρίου 1868) κατὰ τοῦ γραικο-βουλγαρικοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ζητήματος ἡ ἀγιωτάτη διοικοῦσα σύνοδος πασῶν τῶν Ῥωσῶν, χειραγωγούμενη ὑπὸ μόνῃς τῆς ἐπίσεως ὑπὲρ τοῦ ἀγαθοῦ τῆς ἀγίας ὀρθοδόξου ἐκκλησίας, καὶ ὑπὸ τῆς αὐτῆς χριστιανικῆς ἀγάπης, πρὸς πάντας τοὺς ὁμοκίτους ἀδελφούς γραικοὺς καὶ βουλγάρους, ἐφρόντισαν ἵνα ὑποδείξῃ τοιοῦτο μέσον πρὸς λύσιν τοῦ ἐπιβεβημένου ζητήματος, ὅπερ κατὰ τὴν ἐκτεταμένην αὐτοῦ σημασίαν ἐνόμιζεν ὡς τὸ νομιμώτατον, πιστότατον καὶ τὸ μόνον παρέχον ἐλπίδα καὶ καλλίτερον πρὸς τὴν σκοπὸν. Πρὸς μαγιστὴν ὄλιγον, ἐκ τῆς τελευταίας ἐπι-

στολής τῆς ὑμετέρας ἀγιότητος, πρὸς ἡμᾶς κατὰ αὐτοῦ ζητήματος (τῆς 30 οκτωβρίου 1870) καταδεικνύεται: ὅτι ἡ ὑμετέρα ἀδελφικὴ συμβουλή, προταθείσα μετὰ τοσαύτης εὐπρινείας, ἀγάπης καὶ ἀφοσιώσεως, ἀπέρρεε τῇ μεγάλῃ πατριαρχικῇ ἐκκλησίᾳ. Τί δὲ ἠκολούθησαν ἐκ τούτου; Τούτο: ὅτι ἐκείνη, τὸ ὅποιον δὲν ἠθέλησεν εἰς ἀγαθῆς: αὐτῆς προαιρέσεως ἵνα χορηγήσῃ τοῖς βουλγαροῖς ἡ ἐκκλησιαστικὴ ἀρχή, τοῦτο ἀπεφάσισαν ἵνα χορηγήσῃ αὐτοῖς ἡ κυρίαρχος ἐπιτοκίος πολιτικὴ ἀρχὴ βασιζομένη ἐπὶ τοῦ ἀδιαφιλονεικίτου αὐτῆς καθήκοντος τοῦ προνοεῖν ὑπὲρ τῆς ἡσυχίας καὶ ἀσφαλείας αὐτῆς, καὶ μὴ εὐρίσκουσα μὴδὲν ἕτερον μέσον ἵνα θέσῃ τέρμα εἰς τὰς παραχῆς ταῦτα: τῶν πνευμάτων καὶ εἰς τὰς ἀταξίας ταύτας, αἰτινες ἀπὸ τινῶν ἡδὴ ἑστῶν ἐπισημαίνουσιν εἰς διάφορα μέρη τῆς αὐτοκρατορίας ἕνεκα τῆς γραικο-βουλγαρικῆς διαφωνίας. Πληρότατα συμφωνοῦμεν μετὰ τῆς ὑμετέρας ἀγιότητος, ὅταν ὠφελετὴ τὴν ἀρχιποι-

μανικήν φωνήν ὁμών κατὰ τοῦ τρόπου τῆς ἀναγωγῆς τῆς πόλης, διανοουμένης ἵνα εἰ ἐνός γερμανίου αὐτῆς λύσῃ τὸ ζήτημα τούτο, ὅπως οὐδέποτε δύναται να λυθῇ ἄνευ τῆς ἐγγυτάτης συμμετοχῆς τῆς ἐκκλησιαστικῆς διοικήσεως καὶ ἰδίως ἄνευ τῆς συναίνεσώς τῆς ὑμετέρας ἀγιότητος, ὡς ἀναγόμενον ἀμέσως εἰς τὴν ὑμετέραν πατριαρχικὴν δικαιοδοσίαν· ἀλλ' ἐπ' ἐτέρῳ ἐκδηλούμεν σαφέστατα, εἰ καὶ μετ' ἰγκαρδίου θλίψεως, ὅτι ἐὰν δυνάμεθα ἵνα συμφωνήσωμεν μετὰ τῆς ἰδέας, εἰ πρὸς λύσιν τοῦ προκειμένου ζητήματος ὑπάρχει ἀναγκαῖα ἡ συγκαλέσις οἰκουμενικῆς συνόδου.

Αἱ οἰκουμενικαὶ σὺνοδοι, ὡς ἐξ αὐτοῦ τοῦ ὀνόματος αὐτῶν δυνάμεθα νὰ ἐνοήσωμεν, δύνανται νὰ συγκαλῶνται μόνον περὶ ζητημάτων ἀφορῶντων τὴν οἰκουμενικὴν πίστιν καὶ ἐκκλησίαν. Καὶ ἄρα αἱ ἐπί τὰ οἰκουμενικὰ σὺνοδοι, ἅς παραδέχονται οἱ ὀρθόδοξοι χριστιανοί, πραγματικῶς ἐπὶ τοιοῦτου εἴδους ἀντικειμένων συνεκροτήσαν, καὶ ἰδίως ἕνεκα ἀπίσεως ἐπαπελούθῃν αὐτὴν τὴν χριστιανικὴν πίστιν, καὶ ὑποκαταστήσῃν ἢ διαστρεφούσῃν τὰ θεμελιώδη δόγματα τῆς ὀρθοδοξίας, καὶ ταπεινῶσαν κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥτιον ἄπασαν τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ· τὸ δὲ γραικο-βουλγαρικὸν ζήτημα δὲν ἀφορᾷ τὰ θεμέλια τῆς ὑμετέρας ἀγίας Ἐκκλησίας, οὐδ' ἐπαπειλεῖ οὐδὲν ἐκ τῶν δογμάτων αὐτῆς· ἐπειδὴ οἱ βούλγαροι δὲν ἐπινοοῦνται περὶ τινος οὐκαθίστατο μεταβολῆς ἐν τῇ πίστει καὶ ταῖς ἀληθείαις αὐτῆς. (Ὁδόλος ἀφορᾷ τὴν οἰκουμενικὴν ἐκκλησίαν, τῇ ἐποῇ παντάπασιν ἀδιάρτηρον ὑπάρχει, ἐὰν οἱ βούλγαροι μείνωσιν ἐν τῇ τωρινῇ ἱεραρχικῇ ἐξαρτησίᾳ, ἢ ἐὰν ἐπιτύχωσι διὰ τῆς νομιμοῦ ἔδου μείζονα ἢ ἐλάττωνα ἀνεξαρτησίαν, ἢ καὶ ἐὰν νομιμῶς σχηματίσωσιν αὐτοκράτην ἐκκλησιαστικὴν διοίκησιν· ἀρκεῖ μόνον ἵνα ἐν τῇ πρώτῃ, ἐν τῇ δευτέρᾳ καὶ ἐν τῇ τρίτῃ περιπτώσει· οὗτοι διαμεινωσὶ πληρέστατα πιστοὶ εἰς τὴν ὀρθοδοξίαν, καὶ ἀκωλύτως δύνανται ἵνα ἀπολαμβάνωσιν ὅλα τὰ μέσα πρὸς τὴν προκοπὴν ἐν τῇ πίστει καὶ τῇ εὐσεβείᾳ. Τὸ δὲ ζήτημα τοῦτο τῇ ἀληθείᾳ ἀφορᾷ κατ' ἐξοχὴν τὴν ἐκκλησιαστικὴν διοίκησιν, καὶ ἀφορᾷ μόνον τὴν τοπικὴν ἐκκλησίαν τῆς Κωνσταντινουπόλεως· διὰ τοῦτο δύναται καὶ πρέπει νὰ λυθῇ μόνον ὑπὸ τῆς τοπικῆς αὐτῆς συνόδου συμφώνως τοῖς ἐκκλησιαστικαῖς κανόσιν. Ἀναφύη τοιοῦτόν τι ζήτημα διὰ τὸ πατριαρχεῖον τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ κατὰ τοὺς παρελθόντας ἤδη χρόνους, ὅποτε ἀπαχωρήσατο ἀπ' αὐτοῦ ἡ ῥωσικὴ ἐκκλησία, καὶ μετὰ ταῦτα ἐταν ἀπῆγε τὴν ἑαυτῆς ἀνεξαρτησίαν ἢ ἐκκλησίαν τοῦ βασιλείου τῆς Ἑλλάδος· ἀλλ' οὔτε ἐν τῇ μᾶζ οὔτε ἐν τῇ ἄλλῃ περιπτώσει οἱ ἐν Κωνσταντινουπόλει εὐρισκόν ἀναγκαῖαν τὴν συγκαλέσιν οἰκουμενικῆς συνόδου, ἔλθον δὲ τὸ ζήτημα διὰ μόνης τῆς τοπικῆς συνόδου· διατὶ δὲ ἤδη δὲν λίσσεται ἀπαρῶσθαι τὸ βουλγαρικὸν ζήτημα; Τίνος ἕνεκεν τὸ στρέφεται ἤδη πρὸς οἰκουμενικὴν σὺνδον; Καὶ ἐὰν οἱ τότε ἀγιώτατοι πατριάρχαι μετὰ τῶν τοπικῶν αὐτῶν συνόδων ἐπέωρον δυνατόν ἵνα δώσωσι καὶ πλήρη ἀνεξαρτησίαν εἰς τὰς ἐκκλησίας τῆς Ῥωσίας καὶ τῆς Ἑλλάδος, μὴ καθορώντες ἐν τοῖσι παράδοσιν τῶν ἱερῶν κανόνων καὶ μὴ φοβούμενοι περὶ τῆς εὐθύνης ἀνάσσειν ἀπάσας τῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας, δὲν ἤθελεν εἰσθεῖ ἐπίσης δυνατότερον καὶ ἀσφαφέστερον καὶ τώρα διὰ τὸ πατριαρχεῖον, ὅπως ἱκανοποιῆσθαι τοὺς βούλγαρους, οἵτινες αἰτοῦνται παρ' αὐτοῦ ἐν συγκρίσει ἤτιονα; Ἰδεῖτε ὁ κινούμενος εἰς αἱ οἰκουμενικαὶ σὺνοδοι, αἵτινες συνεκροτοῦντο πρὸς λύσιν σπουδαίων δογματικῶν ζητημάτων ἀφορῶντων τὴν οἰκουμενικὴν ἐκκλησίαν, ἔλθον σὺν τοῖς ἄλλοις καὶ ζητήματα ἀφορῶντα τὴν διοίκησιν, τὴν λατρίαν, εἰτι δὲ καὶ τοπικῆς ἐκκλησίας· ἀλλ' ἐντεῦθεν οὐδέποτε ἐπιταί, ὅτι ἰδίως περὶ τῶν τελευταίων τούτων ζητημάτων συνεκροτοῦνται αἱ οἰκουμενικαὶ σὺνοδοι· οὕτω καὶ νῦν, ἐὰν οὐκαθίσταται ζήτηματα τῆς πίστεως, ἔχοντα σπουδαῖότητα διὰ πᾶσαν τὴν ὀρθόδοξον ἐκκλησίαν, ὑπηγγόρευαν τὴν ἀνάγκην τῆς συγκροτήσεως οἰκου-

μενικῆς συνόδου, οὐδεμίαν ἀμφιβολίαν, εἰ ἡ σὺνδος αὕτη ἔδυνάτο ἵνα ἀποκαλυφθῇ, πρὸς τοὺς ἄλλους, εἰς τε τὴν λύσιν τοῦ βουλγαρικοῦ ζητήματος καὶ εἰς ἄλλα κατῆροια. Τὸ δὲ συγκαλεῖν οἰκουμενικὴν σὺνδον ἰδίως περὶ τοῦ βουλγαρικοῦ ζητήματος, ἦθελε σημαίνει τὸ ἀνεγγεῖν ἄνευ ἀπογρωσῶν μέσων καὶ ἐαυτοῦ τὴν σημασίαν καὶ αὐτῆς τῆς οἰκουμενικῆς συνόδου.

Ἀλλὰ καὶ ἐὰν ἡμεῖς συναφωσόμεν μετὰ τῆς ὑμετέρας ἀγιότητος, ἵνα ἀναγνωρίσωμεν τὴν συγκαλεῖν οἰκουμενικῆς συνόδου περὶ τῆς λύσεως τοῦ βουλγαρικοῦ ζητήματος ἀναγκαῖαν καὶ πληρέστατα νόμιμον, δὲν δυνάμεθα νὰ σιωπήσωμεν εἰς τοῦλάχιστον κατὰ τὸν παρόντα καιρὸν ἢ συγκαλέσει τῆς συνόδου αὐτῆς φαίνεται ἡμῖν περιττὴ, εἰτι δὲ καὶ οὐχὶ ἀκίνδυνος. Ἄρα αἱ ἀμερικαὶ ὀρθόδοξοι ἐκκλησίαι, οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν ὁμοίων ὁμοίων ἵνα φανερώσωσιν ἐν τῇ οἰκουμενικῇ συνόδῳ, ἤδη ἐξήνεγκον τὴν ἰδίαν ἀδελφὴν γνώμην ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου καὶ εἰσὶν πρόβουσαν αὐτὸν ἐπὶ τῶν ἀπαντητικῶν αὐτῶν ἐπιστολῶν εἰς τὴν προτέραν ἐπιστολὴν τῆς ὑμετέρας ἀγιότητος· καὶ τινες μὲν ἐκ τῶν ἐκκλησιῶν, οἱ αἱ τῶν Ἱερουσαλῶμων, Ἀλεξανδρείας, Ἀντιοχείας καὶ ἡ τοῦ ἑλληνικοῦ βασιλείου παρρησίᾳ ἀπεφανήσαν κατὰ τῶν βουλγαρῶν, ἐνομαζούσαι τὰς αἰτίσεις αὐτῶν ἀντικανονικὰς, ἀλλὰ καὶ οἱ αἱ ἡ σερρικῆ καὶ ἡ ῥωσικῆ, ἀνεγνώρισαν εἰτι αἱ αἰτίσεις αὐταὶ χρεῖσθαι ἱκανοποιήσεως. Πρὸς τί λοιπὸν τὸ συγκαλεῖν ἀντιπροσώπων τῶν μερικῶν ὀρθοδόξων ἐκκλησιῶν εἰς οἰκουμενικὴν σὺνδον, ἐταν αἱ γνώμαι αὐτῶν γνωσταὶ ἤδη ὑπάρχουσιν, φυσικὸν δ' ἐστὶν ἵνα ἀναμεινωμέν, εἰ αὐταὶ δὲν θέλωσιν ἀρνηθῆ τὰς γνώμας αὐτῶν καὶ ἐπὶ συνόδῳ, κρίνοντες ἰδίως ἐκ τοῦ ὁμοῦ ὅφους; δι' οὗ ἐξεδηλώθησαν τινες ἐκ τῶν γνωμῶν τούτων; Πρὸς τί τὸ συγκαλεῖν οἰκουμενικὴν σὺνδον, ἐταν ἐκ τῶν προτέρων γνωστικῶν, εἰτι τὸ συζητηθῆσόμενον ζήτημα δὲν δύναται ἐπ' αὐτῆς νὰ λυθῇ ὁμοφώνως, αἱ δὲ γνώμαι ἐν αὐτῇ ἐξάπαντος διακρούονται; Τοιαύτη δὲ οἰκουμενικὴ σὺνδος, μὴδὲν τελειῶς λύσασα, δύναται μόνον νὰ παραστήσῃ θλιβερὸν θέημα προφανεστάτης διαφωνίας, ἐὰν δὲ μὴ, καὶ διαρρήσεως, μεταξὺ τῶν ἑλληνικῶν καὶ τῶν ὀρθοδόξων ἐκκλησιῶν, καὶ νὰ χρησιμεύσῃ ὡς σκάνδαλον παντὸς τοῦ χριστιανικοῦ κόσμου, ὀρθοδόξου τε καὶ μὴ. Ἐὰν κρίπαι ἐπίσης νὰ λησμενώμεν, εἰτι ἡ κυβέρνησις τοῦ σουλτανίου ἐξέφρασεν ἤδη τὴν θέλησιν αὐτῆς ἐπὶ τοῦ γραικο-βουλγαρικοῦ ζητήματος τῶρος καὶ ἱκετασμένως διὰ τῆς νομοθετικῆς πράξεως. Ἡ σπουδαία αὕτη περιστασις δὲν δύναται ἵνα μὴ, προξενῇ πίσιν εἰς τὰ μέλη τῆς συνόδου, ἐὰν αὕτη συγκροτηθῇ ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἢ ἐν ἄλλῃ τινὶ τωρικῇ πόλει, καὶ ἀναποφεύκτως θέλει στρέψῃ τὴν οἰκουμενικὴν σὺνδον τῆς ἀνεξαρτησίας ἐκείνης καὶ τῆς πνευματικῆς ἐλευθερίας, αἵτινες οὐ μόνον ἀνέχονται αὐτῆς, ἀλλὰ καὶ ἀναγκαῖαι ὑπάρχουσιν· ἐὰν δὲ, οὐδόλος λαμβανόμενος ὑπ' ὄψιν τούτου, ἡ σὺνδος συνθῇ ἵνα διατηρήσῃ πληρέστατα τὴν ἀνεξαρτησίαν αὐτῆς, καὶ θεοπτικῶς ἀπόφασιν ἀσύμφωνον πρὸς τὸ σουλτανικὸν φερμάνιον, ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἡ κυβέρνησις τῆς πόλης πιθανόν νὰ μὴ παραδεχθῇ τὴν ἀπόφασιν τῆς συνόδου, καὶ νὰ μὴ ἐπιτρέψῃ τὴν ὑπὸ τῶν ὀρκῶν αὐτῆς πραγματοποιήσῃ τῆς ἀποφάσεως ταύτης.

Ἐπαναφρομένη δὲ μετὰ ταῦτα εἰς τὰς ἐπιθυμίας τοῦ βουλγαρικοῦ ἔθνους, ὡς αὐταὶ ὑπάρχουσιν ἱκετασμένως ἐν τῇ σουλτανικῇ φερμανίᾳ, οἵτινες τὸ περιεχόμενον ὑπηγγόρευαν, κατὰ τὴν μαρτυρίαν τῆς ὑμετέρας ἀγιότητος, οὗτοι οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ βουλγαρισμοῦ, ἡ ἀγιωτάτη, ῥωσικὴ σὺνδος παρατρεῖ, εἰτι οἱ βούλγαροι δὲν ἀποποιήθησαν ἵνα ἀκούσθῃσθε τὴν ἐν τῇ προηγουμένῃ ἀπαντητικῇ αὐτῆς ἐπιστολῇ πρὸς τὴν ὑμετέραν ἀγιότητα ἐκτεθειμένων συμφορῶν αὐτῆς· εἰτι οὗτοι δὲν ἀπαιτοῦσι δι' ἑαυτοὺς πλήρη ἐκκλησιαστικὴν ἀνεξαρτησίαν, δὲν ἐπινοοῦνται ὅλο-

λως να αποκηρυχθῶσιν ἀπὸ τῆς μεγάλης πατριαρχικῆς ἐκκλησίας, καὶ διὰ τούτων ἀποκηρυχθῶσιν ἀπ' αὐτῶν τὴν ἀφορμὴν τοῦ νὰ ἀποκηρυχθῶσιν καὶ νὰ κατηγορηθῶσιν δι' οἰκονομικὰ σχίσμα ἀπ' ἐναντίας ἐπιθυμοῦσι νὰ διατηρηθῶσι μετὰ τῆς πατριαρχικῆς ἐκκλησίας τὸν σύνδεσμον τῆς πίστεως καὶ τῆς ἱεραρχίας, καὶ ἐν γένει τὸν ἐκκλησιαστικὸν σύνδεσμον ὁμοφώνως τοῖς ἱεροῖς κανόσιν περὶ τοῦ συνδέσμου τῆς πίστεως οἱ βούλγαροι διαβεβαίωσιν ἔτι «εἰς ὑποθέσεις ἀφορῶσας τὴν ὀρθόδοξον θρησκείαν, καὶ ἀπαιτούσας τὴν ἀμοιβαίαν σύμφωνον καὶ συμπράξιν, ἢ σύνοδος τῆς βουλγαρικῆς ἐξαρχίας ἐφαίλει νὰ προστρέξῃ εἰς τὸν οἰκουμενικὸν πατριάρχην καὶ τὴν σύνοδον, οὗτοι δὲ οἱ τελευταῖοι ἐφαίλουσιν ἵνα ἀνευ ἀναβολῆς παρέχωσι τὴν δέουσαν συμπράξιν, καὶ στέλλωσι τὰς ἀναγκαίας ἀπάντησεις» (6ον ἄρθρον τοῦ φερμανίου)· ἄρτιον δὲ τῆς διατηρήσεως τοῦ ἱεραρχικοῦ συνδέσμου μετὰ τῆς μεγάλης πατριαρχικῆς ἐκκλησίας καὶ ἄρτιον τῆς ἐξαρτήσεως αὐτῶν ἀπ' αὐτῆς, οἱ βούλγαροι συγκατατίθενται, ὅπως ὁ πρῶτος μητροπολίτης τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ αὐτῶν θήματος, ὀνομαζόμενος ἐξαρχος, διορίζεται ἢ ἐπικυροῦται συμφώνως τοῖς κανόσιν (Δ' οἰκουμενικῆς συνόδου, κανὼν 28) ὑπὸ τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου, καὶ ὅπως ὁ μητροπολίτης οὗτος, ἐπίσης συμφώνως τοῖς κανόσιν (τῆς Πενθέκτης, κανὼν 15) μνημονεύῃ ἐν ταῖς ἱεροῖς τελεταῖς τοῦ θήματος τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου, καὶ ὅπως συμφώνως τοῖς κανόσιν (τῆς ἐν Σαρδικῇ, κανὼν 3· ἐν Ἀντιοχείᾳ, κανὼν 13· ἢ οἰκουμενικῆς συνόδου, κανὼν 2) ὁ ἐξαρχος τῶν βουλγάρων μὴ δύναται ἄλλως ἢ ἐπισκέπτεσθαι τὴν Κωνσταντινουπόλιν, διαμένῃ ἐν αὐτῇ καὶ ἐκτελεῖ ἱεροτελεστίας, εἰμὴ τῇ ἀδείᾳ τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου, καὶ ὑπόκειται εἰς τοὺς αὐτοὺς ἐκκλησιαστικὰς κανόνας, εἰς οὓς ὑπόκεινται ἐν τοιαύταις περιστάσεσι οἱ πατριάρχαι τῶν Ἱεροσολύμων, τῆς Ἀλεξανδρείας καὶ τῆς Ἀντιοχείας (ἄρθρον 3, 4 καὶ 9 τοῦ φερμανίου). Ἐπὶ τέλους πρὸς διατήρησιν ἐν γένει τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ συνδέσμου μετὰ τοῦ πατριαρχείου οἱ βούλγαροι ἐκδηλοῦσι τὴν συναίνεσιν αὐτῶν. ὅπως ἡ σύνοδος τῆς βουλγαρικῆς ἐξαρχίας ἐξαίτηται παρὰ τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου τὸ διὰ τὸ θέμα αὐτῆς ἀναγκασθῆν ἄγειν μύρον (ἄρθρον 7 τοῦ φερμανίου), ὅπως οἱ τῶν οἰκουμενικῶν ἁγίων ὑποκαίμενοι ἐπίσκοποι, ἀρχιεπίσκοποι καὶ μητροπολίται ἀκαλύτως διέρχωνται διὰ τῆς βουλγαρικῆς ἐξαρχίας, ὁμοίως καὶ οἱ βούλγαροι ἱεράρχαι ἀκαλύτως διέρχωνται διὰ τῶν ἐπαρχιῶν τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου, διατηρουμένων τῶν ὑπαρχόντων ἐπὶ τούτῳ κανόνων (ἄρθρον 8 τοῦ φερμανίου)· καὶ ὅπως ἡ τάξις τῆς διοικήσεως τῶν ἐν τῇ βουλγαρικῇ μὲν ἐξαρχίᾳ κειμένων μοναστηρίων, κατὰ δὲ τοὺς ἐκκλησιαστικὰς κανόνας ἐκ τῶν πατριαρχείων ἐξηρητημένων ἐξακολουθεῖ ὡς καὶ πρότερον (ἄρθρον 11 τοῦ φερμανίου). Ἡ δικαιοσύνη ἀπαιτεῖ ἵνα ἐπισυνάψωμεν, ὅτι ἐν τῇ ἐκθέσει ταύτῃ τῶν ἰδίων αὐτῶν εὐχῶν ὡς πρὸς τὰς σχέσεις αὐτῶν μετὰ τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου οἱ βούλγαροι προσεπάθησαν ὅπως πλησιάσωσι πρὸς τὸ γνωστὸν σχέδιον τῆς ὑμετέρας ἀγιότητος, ὡφελήθωσιν ἀπ' αὐτοῦ καὶ ὅπως δεχθῶσι πᾶσας τὰς κυριώτερας ἀξιώσεις αὐτοῦ. Ἦ δὲ ὑπολείπεται ἔτι;

Ἐκ τῶν παρατηρήσεων ἐπὶ τοῦ πρώτου βουλγαρικοῦ ἢ τῆς μικτῆς ἐπιτροπῆς σχεδίου, ὅσα ἀπατάλασεν μετὰ ταῦτα μετὰ τινῶν τροποποιήσεων τὸ σουλτανικὸν φερμανίον, γενομένων ἐπὶ τῇ προτάσει τοῦ τσαρικοῦ ὑπουργείου ὑπὸ τῆς ὑμετέρας ἀγιότητος μετὰ τῆς πατριαρχικῆς συνόδου καὶ ἐπισυνάψασθαι τῇ ὑμετέρᾳ πρὸς ὑμᾶς ἐπιστολῇ, καταφαίνεται ὅτι τανῶν, ἐὰν δὲν ἀπατώμεθα, ὑπολείπονται κυρίως τρεῖς διαφοραὶ μετὰ τῶν αἰτήσεων τῶν βουλγάρων καὶ τῶν ἀξιώσεων τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριαρχείου.

Πρώτη διαφορά. Οἱ βούλγαροι, ἐπὶ τῇ βάσει τῶν

ἀνωτέρω ὑφ' ἡμῶν σημειωθέντων ἱερῶν κανόνων, συγκατατίθενται ὅπως μόνον ὁ μητροπολίτης τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ αὐτῶν θήματος, ὁ ἐξαρχος, διορίζεται ἢ ἐπικυροῦται ὑπὸ τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου, καὶ μνημονεύῃ τοῦ θήματος αὐτοῦ ἐν ταῖς ἱεροτελεστίαις. Τὸ δὲ πατριαρχεῖον ἐπὶ τῇ βάσει αὐτῶν τούτων τῶν κανόνων ἀπαιτεῖ ὅπως καὶ οἱ λοιποὶ πάντες βούλγαροι μητροπολίται διορίζονται ὑπὸ τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου καὶ μνημονεύσῃ τοῦ θήματος αὐτοῦ. Πλὴν, αὐστηρῶς κρίνοντας, ἐν τῇ βουλγαρικῇ ἐκκλησιαστικῇ θέματι, ὡς καὶ ἐν παντὶ ἄλλῳ, δύναται νὰ ὑπάρξῃ μόνον εἰς κανονικὸς μητροπολίτης τοῦ θήματος μετὰ σημασίας καὶ ἐξουσίας, οἱ δὲ λοιποὶ πάντες βούλγαροι μητροπολίται εἰσὶν ἐπίσκοποι διοικούντες ἕκαστος μόνον μίαν ἐπαρχίαν καὶ φέροντες μόνον τὴν τιμητικὴν τίτλον τοῦ μητροπολίτου. Ἐπομένως ὁ 28ος τῆς ἐν Χαλκηδόνι συνόδου κανὼν καὶ ἄλλοι ἀνωτέρω μνημονευθέντες, φαίνεται ὅτι ἐὰν παραραινόνται, καὶ ὁ ἱεραρχικὸς σύνδεσμος τοῦ βουλγαρικοῦ ἐκκλησιαστικοῦ θήματος μετὰ τῆς μεγάλης ἐκκλησίας διατηρεῖται, εἰ καὶ εἰς μόνον ἐν ἀνεργείᾳ μητροπολίτης τοῦ θήματος τούτου, ὀνομαζόμενος ἐξαρχος, διορίζεται ὑπὸ τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου καὶ μνημονεύῃ τοῦ θήματος αὐτοῦ ἐν ταῖς ἱεροτελεστίαις.

Δευτέρα διαφορά. Οἱ βούλγαροι, ἐκφράζοντες τὴν ἐπιθυμίαν ὅπως τῇ ἐκκλησιαστικῇ αὐτῶν θέματι χορηγηθῇ ἀνεξάρτητος ἐσωτερικὴ διοίκησις, ὅπως τοῦτο διοικῆται δι' ἰδίαν βουλγαρικῆς συνόδου τῶν ἱεραρχῶν ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ ἐξαρχου, καὶ ὅπως πρὸς ἐχώρῳ τῆς ἀνεξαρτησίας τῆς ἐσωτερικῆς αὐτοῦ διοικήσεως συνταχθῇ ἰδιαίτερος κανονισμὸς ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἱερῶν κανόνων καὶ τῶν παραδόσεων τῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας, ἐπισυνάπτουσιν ὅτι ὁ κανονισμὸς αὗτος καθυποβληθήσεται εἰς τὴν ἔγκρισιν καὶ ἐπικύρωσιν τῆς ὑψηλῆς κυβερνήσεως τοῦ σουλτάνου, τὸ δὲ οἰκουμενικὸν πατριαρχεῖον πληρέστατα συγκατατίθενται ἐν τῇ ἀνεξαρτησίᾳ τῆς ἐσωτερικῆς διοικήσεως τοῦ βουλγαρικοῦ θήματος ἀνεργουμένης δι' ἰδίαν αὐτοῦ συνόδου, καὶ εἰς τὴν ἐπὶ τῇ σκοπῇ τούτῳ σύνταξιν ἰδιαίτερου κανονισμοῦ, ἀπαιτεῖ ὅμως, ὅπως ὁ κανονισμὸς οὗτος ὑποβληθῇ εἰς τὴν ἐπικύρωσιν τοῦ ἀξιοσεβάστου πατριάρχου. Ἀλλὰ φαίνεται, ἐὰν εἰς τοὺς βουλγάρους χορηγηθῇ ὑπὸ τοῦ πατριάρχου τὸ δικαίωμα ἵνα αὐτοδιοικήτω, τουλάχιστον ἀνεξαρτήτως ἀπὸ τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου, διεξιγώσῃ τὴν ἐσωτερικὴν διοίκησιν τοῦ βουλγαρικοῦ ἐκκλησιαστικοῦ θήματος, τότε συνάμα χορηγηθῇ τῇ συνόδῳ καὶ τὸ δικαίωμα ἵνα αὐτοδιοικήτω καὶ ἀνεξαρτήτως ἀπὸ τοῦ πατριάρχου ὡφελῆται ἐκ τῶν ἱερῶν κανόνων, ἐφαρμοζόμενος ἐν τῇ θέματι αὐτῆς κατὰ τὴν ἰδίαν αὐτῆς κρίσιν καὶ συντάττῃ ἐπὶ τῇ βάσει αὐτῶν, ἄρτιον τῆς διοικήσεως τοῦ θήματος, διαφόρους μερικωτέρους κανόνας, εἰ καὶ ἐν τέλει, εὐχῆς ἔργον ἴθελον εἶναι, ἐὰν συναινέσωσιν οἱ βούλγαροι, ἵνα τὸν κοινὸν κανονισμὸν, τὸν ἀφορῶντα τὴν ὑφ' οἰκονομικῆς ἐπιθυμίας τοῦ τσαρικοῦ σπουδαίου διὰ τὴν ὠφέλειαν τῆς ἰδίας αὐτῶν ἐκκλησίας ἔργου, ὑποβάλωσιν εἰς τὴν πρόηγουμένην ἐπιθεώρησιν τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου.

Τρίτη διαφορά. Οἱ βούλγαροι ἐπιθυμοῦσιν, ὅπως ὁ ἐξαρχος αὐτῶν μετὰ τὴν ἐκλογὴν αὐτοῦ ὑπὸ τῆς βουλγαρικῆς συνόδου ἐπικυροῦται διὰ διπλώματος τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου, ἐπίσης δὲ ὅπως ἐπικυροῦται καὶ διορίζεται δι' αὐτοκρατορικὸν βεράτιον τὸ δὲ πατριαρχεῖον προστίθῃσιν, ὅπως τὸ βεράτιον τοῦτο ἐκδίδεται οὐχὶ ἄλλως, ἀλλὰ συνετέλα ἐκθέσεως τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου, κέμπηται δὲ εὐθὺς πρὸς τὸν ἐξαρχον. Ἀλλ' ἡ λύσις τοῦ προκειμένου ζητήματος, τὸ πολὺ πολὺ πρέπει νὰ ἐξαρτῆται πληρέστατα ἀπὸ τῆς θελήσεως τῆς κυβερνήσεως τοῦ σουλτάνου, ἥτις δύναται, κατὰ τὴν ἰδίαν αὐτῆς κρίσιν, ἵνα ἀποστείλλῃ τῷ ἐξαρχῷ τὸ αὐτοῦ βεράτιον καὶ κατὰ συνέπειαν ἐκθέσεως ἢ ἀνευ ἐκθέσεως τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου.

Supra, col. 297-10, littera g.

Τελευταίον, ή τέταρτη διαφορά συνίσταται εις τούτο, α  
 ότι, κατά τή τελευταίον σχέδιον τών βουλγαρών, ως απο-  
 τελούσα μέρος, του βουλγαρικού εκκλησιαστικού θέμα-  
 τος, συμπεριλαμβάνονται προς τοίς άλλοις και τωσάται επαρχίαι  
 και μέρη, αιτινες, κατά τήν επί του σχεδίου τούτου  
 παρατηρήσεις της πατριαρχικής συνόδου, δέν κρίναι  
 ν' αποτελέσωσι μέρος του θέματος, διά δι του φερμα-  
 νίου του σουλτάνου (άρθρον 10) τινές τών υπό τών  
 παρατηρήσεων της συνόδου μνημονευομένων επαρχιών  
 και τόπων εξηράθησαν ήδη, όπως μη αποτελέσωσι  
 μέρος του βουλγαρικού εκκλησιαστικού θέματος. Έκ-  
 τής δε τούτου, έθεσπισθη ότι εν φιλονεικουμέναις και  
 αμφιβόλοις περιστάσεσιν, εάν δηλονότι διαδύηται μέρη  
 δέν ινα άνήκωσι τή βουλγαρική θέματι, τή ζήτημα  
 τούτο λυθήσεται κατά τήν εξ όμοφωνίας συναίνεσιν  
 πάντων ή τουλάχιστον τών δύο τρίτων τών κατοίκων  
 του τόπου εκείνου, και ότι εν γένει τά καθέκαστα  
 επί του αντικειμένου τούτου άφίενται: όπως διατηθώσι  
 μεταξύ τών πατριαρχείων και της εξ αρχίας, συμφώνως  
 αις εκκλησιαστικαίς διατάξεσιν.

Εν τούτοις εκδηλούσα μόνον τήν έαυτής γνώμη  
 περί της δυνατός άρσεως τών άριθμηθεσών διαφορών,  
 και ουδέως έπιθυμούσα ινα έλθη εις οιασδήποτε  
 έρεα: μετά του αξιοσεβάστου οικουμενικού πατριαρ-  
 χείου περί του αντικειμένου τούτου, ή άγιωτάτη συν-  
 οδος πασών τών Ρωσιών, εύχαρίστω: παραχωρεί  
 όπως ή γνώμη αυτής και αι έκτεθείσαι εξηγήσεις  
 συζητηθώσιν. Εν πάση δε περιπτώσει έκαστος άμε-  
 ρόλητος δέν δύναται ινα μη συμφωνήσθ, ότι αι  
 διαφοράι αυτάι επί της λύσεως του γραικο-βουλγαρι-  
 κού ζητήματος είνι έπουσιώδεις, και ότι χάριν αυτών  
 δέν απαιτείται ή συγκατάθεσις οικουμενικής συνόδου.  
 Έκαστος άμερόλητος όφείλει: να συνομολήσθ ότι,  
 ένκα ταούτων άσημαντων διαφορών, δέδικον ή ελεν  
 είσθαι ινα αποβάλλωνται: άφορίζωνται: από της εκ-

κλησίας: και ένομιζώνται σχισματικοί οι βούλγαροι,  
 όπόταν οδοι διαβεβαιώσιν ότι δέν έπιθυμοσιν τόν  
 άντελή χωρισμόν αυτών από του οικουμενικού πατρι-  
 αρχείου, άκιναντίας δέ έπιθυμοσιν ινα διατηρήσωσι  
 μετ' αυτου τόν σύνδεσμον της κρίσεως, της ιεραρχίας  
 και εν γένει τόν εκκλησιαστικόν σύνδεσμον συμφώνως  
 τοίς ιεροίς κανόσιν.

Έγκαρδίως δεόμεθα του κυρίου, του άρκου αρχι-  
 ποιμένος ημών, όπως διδάξθ, οδηγήσθ και ενισχύσθ  
 αυτός πνεύματι σοφίας και συνέσεως, πνεύματι συμ-  
 βουλής και ισχύος (Ήσαίου Β', 2) τήν ύμετέραν αγί-  
 οτητα και άπασαν τήν ιεράν σύνοδον, όπως έπιτυχώς  
 τελειώσθτε τόν μέγαν άγωνα της ειρήνοποιήσεως και  
 της πλήρους ανακαταστάσεως της ύμετέρας, από τωσούτων  
 ήδη, έτών ταραττομένης, πνευματικής ποίμνης, και  
 δείξθτε τή κόσμω νέον ύψηλόν παράδειγμα ποιμαν-  
 τολικής άυταπαρήσεως, συγκαταστάσεως και άγάπης.  
 τά πάντα συγχωρούσθ, και έτοιμά, ούσης προς πά-  
 σαν θυσίαν διά τήν αιώνιον σωτηρίαν τών ψυχών  
 τών ανθρώπων προς δόξαν θεού και οικοδομήν της  
 εκκλησίας του Χριστού.

Της ύμετέρας περιποθήτου ημίν και αξιοσεβάστου  
 αγιότητος αγαπητού εν Χριστώ αδελφοί:

- Ίσιδώρου, μητροπολίτης Νοβογροδίου και Πετρού-  
 πόλεως.
- Αρσένιος, μητροπολίτης Κιέου και Γαλικίας.
- Ίννοκέντιος, μητροπολίτης Μόσχας και Κολόμνης.
- Βασίλειος, αρχιεπίσκοπος, μέλος της αγίας συνόδου.
- Μακάριος, αρχιεπίσκοπος Αιθουσίας και Βίλνης.
- Αλέξιος, αρχιεπίσκοπος Γεζάνης και Ζαρίστκης.
- Πρωτοπρεσβύτερος Βασίλειος Ηοζάνωφ.
- Πρωτοπρεσβ. Ιωάννης Ροζδεστρένσκη.

Εν Πετρούπολει, τη 2 μαρτίου 1871.

*Responsum ecclesiae Helladicae*  
 1870 novembris 27 decembris 9.

Αριθμ. πρωτ. 2273.  
 Διεκπ. 10019.

Τή παναγιωτάτη και θεοτάτη αρχιεπισκόφ  
 Κωνσταντινουπόλεως και οικουμενική πατριαρχή κυ-  
 ρίη κυρία Γρηγορίη συν τη περί αυτή άγιωτάτη  
 συνέδω, ή ιερά σύνοδος της εκκλησίας της Ελλάδος  
 τόν εν Χριστώ τή θεώ αδελφικόν άσπασμόν υπερηδι-  
 στω: άπονομι:

Τών εκ της βουλγαρικής πλάνης τη έρθοδόξω εκ-  
 κλησία γεννηθεσών εν ταις εσχάταις ταύταις ήμέραις  
 δυσχερεσιών πλήρη, νόν και λεπτομερή γνώσιν λαμ-  
 βάνουσα ή ιερά σύνοδος της εκκλησίας της Ελλάδος  
 εκ τε του από 30 παρικοπούσαντος μηνός Σεπτεμβρίου  
 γράμματος της ύμετέρας παναγιότητος και τών αυτή  
 συνημμένων, άναπολε: και άκουσα παρφοχημένων γρό-  
 νων παραπλήσια σκάνδαλα, άτινα διά του αυτού τλο-  
 χριστού μόν και εύσεβους, εύπατήτου δέ δυσσεβούς  
 έθνους τών βουλγαρών, τη έρθοδόξω εκκλησία παρε-  
 σκεύασεν ο πονηρός, «ή μηδέποτε τών κακών, ως  
 έσκην, έστι: κόρος, μηδέ τών μηχανημάτων πέρας, α  
 και αυτής εξ αρχής ένεποίησεν.»

Αλλ' εν τη άμφα επί πασι τούτοις θλίψει της ψυ-  
 χής αυτής, ή ιερά σύνοδος της εκκλησίας της Ελλά-  
 δος ού ομικράν αισθάνεται αναφυχήν τε και άνακού-  
 φισιν, ως εν τη ύμετέρα παναγιότητι: και τη περί  
 αυτήν αγία συνέδω τόν μέγαν εκείνον αυθις άναυρι-  
 σκουσα της έρθοδοξίας άθλητήν, «τόν μη διδόντα τοίς  
 οφθαλμοίς αυτού ύπνον, μηδέ τοίς βλεφάροις αυτού  
 νυσταγμόν, έως ου αυτούς αυθις εις τή του κυρίου  
 εισήλασε σκηνώμα.»

Πληρώστατα, παναγιώτατε εν Χριστώ αδελφέ, συν-  
 αισθανόμεθα και συμμετέχομε του άγους και τών  
 καρίων πληγών, δι' ών ή τε ύμετέρα παναγιότης και  
 άπαν τή εύσεβής τών έρθοδόξων πλήρωμα μέσωσιν τών

οσπλάγγων έπλήγη υπό της νέας ταύτης τών βουλ-  
 γάρων πλάνης, βίβλ'δεν άναστώσης και άνατρεπούσης  
 τής διοικητικής βίσεως της έρθοδοξίας: και τήν χα-  
 ρακτήρα της εκκλησίας, ήτις, εν τη οικουμενική και  
 παγκοσμίη αυτή προσρισθή, άγνωστοα τής πολιτικής  
 και έθνικής τών λαών διακρίσεως: άνεξαρτήτως πάσης  
 έθνικής και πολιτικής διακρίσεως, επί πάντας εξ ίσου  
 και άδιακρίτως επιδαψιλεύει: τής πνευματικής αυτής  
 εύεργεσίας και χάριτας, όσοι: διά μιας και άδιακρίτου  
 πίστεως εις μίαν και τήν αυτήν συνηνωμένην πνευ-  
 ματικήν κοινωνίαν αποτελούσι και άπαρτιζούσι: τήν  
 μίαν, αγίαν, καθολικήν και άποστολικήν εκκλησίαν.

Η εκκλησία της Ελλάδος, μίλος: ούσα, παναγιώ-  
 τατε, αναπόσπαστον της καθόλου έρθοδόξου εκκλη-  
 σίας, τηρούσα άπαρεγκλίτως πάντας τούς πατρι-  
 αρχικούς της έρθοδοξίας θεσμούς, και ούσα προσέτι:  
 φύλαξ αυτών άγροπος κατά παντός τήν φαγαράν ή  
 τήν λαθραίαν αυτών άθέτησιν άποπειρωμένου, μετ' ή  
 συγκινήσεως ψυχής και καρδίας εύγνώμονος παρα-  
 κολουθεί: τόν μέγαν τούτον της οικουμενικής εκκλη-  
 σίας άγωνα, και εν ή ύμετέρα παναγιότητι αναδείκ-  
 νυται γνώσις διαδόχου και πια δς άνόλουσος τών  
 μεγάλων αυτης προκατόχων, όσοι: ποτέ εν παρομοίαις  
 θλιβεραίς έτυχον περιστάσεσιν, αλλά: διά συνέσεως  
 και εύσταθείας έρωσαν τή κλυδωνίζόμενον της εκ-  
 κλησίας σκάφος, θεοφρόνως και σταερώς αυτ' ηθα-  
 λουχίζοντες.

Επειδή, δέ ή νέα αυτη βουλγαρική πλάνη, στρέ-  
 φεται, ως ειρηται ήδη, περί ζήτημα σπουδαιότατον,  
 άφορών τής βίσεως του διοικητικού οργανισμού της  
 έρθοδόξου εκκλησίας, αρχαιοκρεπώς: τε άμα και σα-  
 φώς άπεφάνετο δι' όμών ή του Χριστού μεγάλη εκ-  
 κλησία, ότι ου δύναται τούτο άλλως λυθήναι: και  
 διακριθηναι ή διά της κοινής γνώμης της όλης έρ-  
 θο-



δέξου έκκλησίας, ή αι οίκομενικαί αποφάσεις μόναι Α  
τίροισι τδ άλιάνθαστον κύρος.

Εν πάσιν άρα συνυδοκοούντες τοις τε διαπραχ-  
θείσι και λεχθείσι υπό της ύμετέρας παναγιότητος  
και της περί ύμας άγιας συνέδου, και πεποιθότας επί  
της στερρή και άμεταθέτω γνώμη ύμών, ήν και ήμεις  
του καιρού επιστάτως επικρατουόμεν δια ζώσης φρο-  
νης έν τή οίκομενική συνέδη, καθικατεύομεν έν καρ-  
δια ταταπεινωμένη τίν ύπερουράνιον κύριον και θεμε-  
λιωτήν της άγιας αυτού έκκλησίας ίνα παρέχη πάσιν  
ύμιν άπροσμάχητον την ισχύν και σύνεσιν πεποιημένην  
εις τδ άντιστήναι ισχυρότερον πάσαις ταίς του πονη-  
ρού μεθεθείαις, και παρακαλούμεν ύμας άδελφικώς ίνα

δεχθήτε εθιμώς τούς έγκαρίους άσκασμούς, τών έν  
Χριστώ άγαπητών άδελφών ύμών και συλλειτουργών,  
των συγκυροτούντων την Ιεράν σύνδον της έκκλησίας  
της Ελλάδος.

- † ο Άθηνών Θεόκλητος πρόεδρος.
- † ε Ζακύνθου Νικόλαος.
- † ο Μαντινείας και Κυνουρίας Θεόκλητος.
- † ο Οίτύλου Προκόπιος.
- † ο Γυθείου Παρθένιος.
- ο γραμματεύς:
- † άρχιμανδρίτης Άβέρκιος Λαμπήρης.

Εν Αθήναις, τη κ' νοεμβρίου 1860.

8.  
Responsum ecclesiae Serbicae  
1870 decembris 14 26.

Παναγιώτατε.

Τήν σεβαστήν επιστολήν της ύμετέρας παναγιότη- Β  
τος υπό ήμερομηνίαν 22 έκτωβρίου τρέχοντος έτους και  
υπ' αριθμόν 4707 δι' ής εύρεστίθητε να μοι πέμψητε  
και τρία αντίτυπα βιβλίων, διαλαμβανόντων την έργα-  
σίαν ύμών επί του ζήτηματος του άποχωρισμού της  
ρουλαρικης Ιεραρχίας από των οίκομενικών θρόνων,  
έλαρον εις τās 12 νοεμβρίου τρέχοντος έτους.

Ίδών έν αύτῃ, παναγιώτατε, πάν ο τι άφορη την  
υπέθεσιν ταύτην, και παραπαλόν τά γεγονότα προς  
τάς διακαλεύσεις των κανόνων της όρθοδοξου ήμών  
έκκλησίας, συνδιασκεψάμενος άκολούθως μετά των  
επισκόπων ήμών, έχομεν την τιμήν, συμφώνως τῃ  
επιθυμίῃ και προσλήσει της ύμετέρας παναγιότητος,  
να έκφράσωμεν την ήμετέραν γνώμην ούτως:

1) Ακολουθούντες μετά άνδιαφέροντος πάν ο τι  
συμφαίνει εις τόν περίβολον της άγιας έκκλησίας, έλ-  
πίθουμεν βαθύως ότι άνεφύη διχόνοια μεταξύ της  
μεγάλης έκκλησίας και του ρουλαρικού έθνους, είτε  
διότι ή μεγάλη έκκλησία δέν άνέκρινεν έγκαίρως τας  
νομίμους αιτήσεις του όρθοδοξου ρουλαρικού έθνους,  
και δέν άπεσέρησεν ούτω πάσας τās θλιβεράς και  
δυσάριστους συνεπείας, είτε διότι οί προϊστάμενοι του  
ρουλαρικού έθνους, έσφαλον ως μεταχειρισθέντες προς  
επιτυχίαν του σκοπού των, ήτοι ιδιαίτερα έκκλησια-  
στικής Ιεραρχίας, μέσα, άτινα δέν συγχωρούνται πάν-  
τοτε. Αντι δε να πλαγιαζῃ ήμέρα τη ήμέρα τδ έν  
μέρος προς τδ έτερον, άπεμακρύνθησαν και άπεχωρι-  
σθησαν έπι μάλλον και μάλλον άπ' άλλήλων, και  
έφθασαν άμοιρίτως εις τοσαύτην έξαπην, ώστε ή ύπὸ-  
θέσις έδεινώθη έπι μάλλον δια της έκδόσεως φερμα-  
νίου, — τούθ' όπερ κατέλυσεν ήμās καιρίως — ως  
όντος μέσου δλους άντικεινονικού.

2) Η πολιτική άρχή ούδ'ποτε έχει εξουσίαν ν'  
άποφασίζῃ αυθαίρετως ζήτημα έκκλησιαστικόν. Η  
κυβέρνησις ούδαμώς έχει τδ δικαίωμα ν' άποφασίσῃ  
έκκλησιαστικόν ζήτημα, δύναται δέ μόνον να έγκρίνη  
και να επικυρώσῃ τδ άποφασισθέν παρά της έκκλη-  
σίας. Αλλά μονομερώς, άνευ της συμμετοχής της  
έκκλησίας, ούδέποτε δύναται ν' άποφασίσῃ άπτόμως.  
Δια τούτο ή άπόφασις αύτης δέν έχει ισχύν και κύρος  
κανονικώς ύποχρεωτικόν τῃ έκκλησίῃ.

Ούτω δέ τδ φερμάνιον, ως πράξις άντιβαίνουσα εις  
τούς κανόνες της έκκλησίας, είναι επικίνδυνον τῃ  
έκκλησίῃ: διότι τοιοῦτοτρόπως έκθέτουν αυτήν εις  
μίαν αὐθαρεσίαν έπι φόβον, καθιστάσιν άδύνατον την  
σπαρξίν αυτης έν χωρῃ ήνεα με αβάλλονται αι ιδιαι-  
αι σκέψεις, και αι πράξεις, ως βλέπομεν εις τούς  
τελευταίους χρόνους, και έντεθεν άποβαίνει μὲν ή  
έκκλησία όργανον διαφόρων πολιτικῶν συστημάτων,  
ύποσκαπεται δέ ή βάση της μονιμότητος, έφ' ής διέ-  
μεινεν άρράδαντος επί τριστότου αιώνας. Ούθεν άπό-  
φαινόμεθα όριστικώς και άνευ διασπαιμού κατά τοιοῦ-  
του μέσου, δι' οὗ ή πύλη στερεοβλάται τδ δικαίωμα  
του άποφασίζῃν ζήτήματα έκκλησιαστικά άνευ της  
συμμετοχής της έκκλησίας.

3) Η ύμετέρα παναγιότη: μετά της περί αυτήν  
Ιεράς συνέδου ύπερησιόστη αξιοπρεπέως τὰ δικαιώματα  
της έκκλησίας. Εάν αι περιστάσεις ήσαν ευνόικώ-  
τεραι, τρονόμην ότι ο καλλίτερος τρόπος της λύσεως  
του ζητήματος ήθελεν εἶναι: ή συγκάλεισις της οίκο-  
μενικής συνέδου. Αλλ' ε: λάβῃ υπ' όψην ή ύμετέρα  
παναγιότης έν πρώτοις τούτο, ότι ή πύλη δέν θέλει  
συγκατατεθῃ εις την συγκάλεισιν της οίκομενικής συν-  
έδου, ήν υποβλέπει ήδη μετά φόβου ύπονομίαις και  
δυσπιστίας: δθεν άμφιβάλλομεν πολύ αν θέλει έχει  
ή σύνοδος έν Κωνσταντινουπόλει: πλήρη έλευθερίαν  
και άνεξαρτησίαν των έργασιών αυτης. Έπειτα δεόν  
να λάβῃ υπ' όψην ή ύμετέρα παναγιότης και την  
δυσχέρειαν, εις ήν ήθελε περιέλθει ή έκκλησία ως εκ  
της άποποιήσεως των ρουλαρων του να λάβωσι μέρος  
εις την σύνοδον: έν τοιαύτη περιπτώσει αι άποφάσεις  
της συνέδου θέλουσιν έκδοθῃ άνευ της συμμετοχής  
και συνεργίας των ρουλαρων: τίς δέ τότε θέλει ύπο-  
χρεώσει αυτούς να ύποτάσσονται εις τās άποφάσεις  
της συνέδου; ή δέ σύνοδος ήθελεν άποφασίσει: να  
χορηγηθῃ ή μη, ο παρά των ρουλαρων αιτούμενος  
άποχωρισμός από την μεγάλην έκκλησίαν. Εάν ή  
ύμετέρα παναγιότης είναι πεπεισμένη εκ προτέρων ότι  
ή σύνοδος θέλει έγκρίνει: τας νομίμους και δικαίας  
αιτήσεις των ρουλαρων, θέλομεν δώσει εύχαριστίαν  
την γνώμην ήμών ύπερ της συνέδου, διότι προσφορώ-  
τερον είναι εις την ύψηλήν αξιοπρεπείαν της ύμετέρας  
παναγιότητος να έκτελέτῃ τὰ άποφασισθέντα παρά  
της συνέδου: εάν δέ πάλιν τὰ φαινόμενα ταῦτα είναι  
τοιαῦτα, ότι ή σύνοδος δέν θέλει επιτρέψει: εις τούς  
ρουλαρους να έχωσιν ιδιαίτεραν Ιεραρχίαν, ως ήτο  
ή κλεισινοφρησία επί της προηγουμένης ήμών έρωτη-  
σεως περί τούτου, τότε τδ ζήτημα θέλει δεινωθῃ έπι  
μάλλον, και τδ φερμάνιον θέλει προσκτήσει ισχύν και  
έξλαν μεγαλειότεραν παρά τοις ρουλαροις. Έν τού-  
αύτῃ δέ περιπτώσει δέν εἴμεθα ύπερ της συνέδου.

4) Επιθυμούμεν δέ όπως ή ύμετέρα παναγιότης,  
έν τῃ ύψηλῃ αυτης συνέσει, άφεύρη τρέπον τινα, δι-  
οδ να λύσῃ τδ ζήτημα, άνευ βλάβης της όρθοδοξου  
έκκλησίας, συμφώνως προς τούς θεσμούς και κανόνες  
της έκκλησίας, άμοιβαίῃ συνεννόησει του οίκομενικού  
θρόνου μετά του ρουλαρικού έθνους, δι' άντιπροσω-  
πων εκ μέσου αυτού, και ν' άφαιρέσῃ μὲν και αυτών  
τήν τρόπον από του ζήτηματος ή πολιτική σημασία,  
προφανέσταται δέ ή έκκλησία από βλάβης επασηθητης  
και κινδύου μεγίστου. Καλόν είναι να διαφυλάτ-  
τωνται έντελώς οί τύποι, άλλ' έπι καλλίτερον είναι να  
επιτευχῃ ο σκοπός, δν προθέται, δια τινος μέσου  
έντιμου, δια συνεννόησεως άμοιβαίας, όπως διατηρηται  
ή όμοιοια και άπαιρώνται από των έχθρῶν της όρθο-  
δοξίας τὰ μέσα του διασπείρειν διχόνοιαν μεταξύ  
άδελφῶν όμοθρήσκων.

Εκ των ειρημένων θέλει ιδεαι ή ύμετέρα παναγιό-  
της ότι εἴμεθα δλους εναντίο όπως ζήτημα έκκλησια-  
στικόν άποφασισθῃ άνευ συμμετοχής και συνεργίας  
της έκκλησίας: ε: άλλου δέ μέρου, πάλιν εἴμεθα της

γνώμης ότι δέον να ικανοποιηθῶσιν οι ρουλιγαροι ἐν Α πρωτοβουλίας αὐτῆς τῆς ἐκκλησίας.

Δι' αὐτῆς δὲ τῆς εὐκαιρίας, ἃς μοι ἐπιτρέψῃ ἡ ὑμετέρα παναγιότης ν' ἀνανεώσω τὴν διαβεβαίωσιν, ἣν ἡ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀντιπροσωπεία κατὰ τὸν μῆνον τοῦ 1868 ἔτους ἐξέφρασε πρὸς ὑμᾶς, ὅτι δηλαδὴ ὁ σερβικὸς λαὸς ἔχει τὴν σταθερὰν ἐπιθυμίαν νὰ διατηρῇ τὴν ἐνότητά αὐτοῦ μετὰ τῆς μεγάλης ἐκκλησίας· ἀλλ' ἔτι, πρὸς ἐπίτευξιν αὐτοῦ τοῦ σκοποῦ, δέον ὅπως ἡ μεγάλη ἐκκλησία ἔχῃ εἰς ἕλας τὰς σερβικὰς ἐπαρχίας τοῦ ὀθωμανικοῦ κράτους ἐπισκόπους σερβικῆς ἐθνικότητος, ὄντας εἰς θέσιν νὰ διαφυλάττωσι μεταξὺ τοῦ σερβικοῦ λαοῦ τὸ σέβας καὶ τὴν ὁμόνοιαν καὶ ν' ἀπομακρύνωσι πᾶν ὃ τι πρόξενον δυσπιστίας. Σαβόμεθα τοὺς ἐπισκόπους τοὺς ἀρροισμένους εἰς τὴν εὐδαιμονίαν τοῦ ποιμνίου αὐτῶν, εἰς ὁποιαδήποτε ἐθνικότητα ἀδελφικὴν καὶ ὁμόθρησκον κἂν ἀνήκωσιν. Ἐν τούτοις, ἡ ὑμετέρα παναγιότης θέλει λάβει ὑπ' ὄψιν τὴν ἀγάπην καὶ τὴν ἀφοσίωσιν, ἣν ἔχει ὁ σερβικὸς λαὸς πρὸς τὴν ἐθνικὴν αὐτοῦ γλῶσσαν καὶ τὰ ἥθη, θέλει δὲ ἐκτιμῆσαι περιπλέον καὶ τὸν παρόντα αἰῶνα, ὃ ἡ τάσις εἶναι ἡ ἀρχὴ τῆς ἐθνικότητος, μὴ ἀποκλειομένη καὶ παρ' αὐτῆς τῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας, ὅπως οἱ σὺνδεσμοὶ καὶ αἱ σχέσεις τοῦ πνευματικοῦ ποιμένος μετὰ τοῦ ποιμνίου ὦσιν ἰσχυρότεροι, διὰ τοῦτο οἱ λαοὶ, ὅτινες διατελοῦσιν ἡγούμενοι μετὰ τοῦ οἰκουμενικοῦ θρόνου, ἐπιθυμοῦσι διακαῶς καὶ περιμένουσι νὰ ἔχωσιν ἐπισκόπους ὁμιλοῦντας τὴν γλῶσσαν των.

Καθοποβάλλων εὐσεβῶς τῆ ὑμετέρᾳ παναγιότητι αὐτὰς τὰς ἐπιθυμίας, αἵτινες εἶναι ἐν γένει ὅλου

τοῦ σερβικοῦ ἔθνους, ἐν τῇ Βοσνίᾳ, Ἐρζεγοβίνῃ καὶ τῇ ἀρχαίᾳ Σερβίᾳ, παρακαταθέτω αὐτὰς εἰς τὴν καρδίαν τοῦ ἀρχιεπισκόπου καὶ συνταίῃος εἰς τὴν πατριαρχικὴν στοργὴν καὶ μέριμναν τῆς ὑμετέρας παναγιότητος, ὅπως διαλυθῇ πᾶσα διχόνοια μετὰ τοῦ οἰκουμενικοῦ θρόνου ἐν ταῖς βρῆθίσις ἐπαρχίαις, ἀναπτυχθῇ κάλλιον ὁ λαὸς εἰς τὴν ἐκπαίδευσιν, καὶ ἔχων ἐν τοῖς ἐπισκόποις αὐτοῦ προστατὰς ἐν πνεύματι πίστεως καὶ εὐσεβείας, γνωρίζῃ, ἀκούῃ καὶ ἐνοστὶ κάλλιον τὴν φωνὴν τῶν ποιμένων του, προφυλάττῃται δὲ ἀπὸ παρεκτροπᾶς, εἰς ἃς οἱ ἀλλόθρησκοὶ πράκτορες δὲν παύουσι νὰ τὸν παρασύρωσιν. Ὁ σερβικὸς λαὸς ἐλπίζει ὅτι ἡ ὑμετέρα παναγιότης θέλει καταστήσῃ αὐτὸν εὐτυχῆ, διὰ τὴν πιστότητα του, εἰσακούουσα τῶν δεήσεων αὐτοῦ.

Παρακαλοῦμεν δὲ ταπεινῶς τὸν σωτήρα ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, ὅπως χριστῶτα εἰρήνην τῇ ἀγίᾳ αὐτοῦ ἐκκλησίᾳ, διαφυλάττῃ ὅλον τὸ ὀρθόδοξον πλῆρωμα ἐν ἐνότητι καὶ ἀγάπῃ, καὶ στερεώῃ αὐτὸ ἐν τῇ ἀληθείᾳ ὀρθοδόξῳ θρησκείᾳ, ἐν ἣ πάντες εὐρίσκωμεν τὴν σωτηρίαν ἡμῶν.

Ἐξαιτούμενος δὲ τὰς ἀγίας καὶ θεοποιεῖσας εὐχὰς καὶ εὐλογίας τῆς ὑμετέρας παναγιότητος δι' ἐμὲ τε καὶ τὸ ποιμνίόν μου, μετὰ αἰσθημάτων βαθυτάτου σεβασμοῦ καὶ εὐκτατικῆς ἀφοσίωσως διατελῶ πάντοτε τῆς ὑμετέρας παναγιότητος ταπεινότητος δοῦλος.

Ὁ ἀρχιεπίσκοπος Βελιγραδίου καὶ μητροπολίτης Σερβίας Μιχαήλ.

E. N. 1891.

14 δεκεμβρίου 1870. ἐν Βελιγραδίῳ.

Alterum responsum ecclesiae Cypriae 1871 aprilis 8 20.

Παναγιώτατε, θεοτάτε καὶ σεβασμιώτατε οἰκουμενικὴ πατριάρχα, κύριε κύριε Γρηγόριε· τὴν περισπούδαστον ἡμῖν αὐτῆς σεβασμιωτάτην παναγιότητα σὺν τῇ περὶ αὐτὴν ἱερᾷ συνόδῳ ἀδελφικῶς ἐν Χριστῷ κατασπάζόμενοι προσαγορεύμεν ὑπερήδιστα.

Διὰ τῆς ἀπὸ 9 νοεμβρίου τοῦ παρεληλυθότος ἔτους ἀδελφικῆς ἡμῶν δηλώσαντες ἀποκριτικῶς τῇ ὑμετέρᾳ παναγιότητι τὴν ἐγκύριον παρακλήν τοῦ ἀπὸ 30 σεπτεμβρίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους σεβαστοῦ ἡμῖν ὑμετέρου ἐπιστολιμαίου ὑπομνήματος καὶ τῶν σὺν αὐτῷ ἐπιστήμων ἐγγράφων τῶν ἀφορώντων τὸ ρουλιγαρικὸν καλούμενον ζήτημα, ἐξετιθέμεθα τοὺς λόγους, δι' οὓς ἐκωλύμεθα ἐγκαίρως ἀπαντᾶσαι καὶ ταπεινῶς ἡμῶν ἀποκηρυχθῆσαι γνώμην ἐπ' ἣν ἡ ὑμετέρα θεοτάτη παναγιότης ἤξις ἀδελφικῶς καὶ ἡμεῖς διὰ καὶ, ὡς εἰκὸς, ἐξήτοίμεθα τὴν ἀδελφικὴν αὐτῆς συγγνώμην διὰ τὴν βραδύτητα. Καίτοι δὲ εἰσὶν ἔνιοι τῶν λόγων ἐκείνων ὑφίστανται, ἀπειθῶς ὁμῶς τὰ πράγματα ἐπιταγοῦσιν, οὐδ' ἐπιδέχονται περὶ πλέον ἀναβολῆς, προαγόμεθα νῦν εἰς ἀπάντησιν, ἐν ἣ τὴν ἐπὶ τοῦ προκειμένου ζητήματος γνώμην ἡμῶν ταπεινῶς ἀποφαινοῦμεθα.

Καὶ δι' ἀναγνόντες μετὰ τῆς δεούσης προσοχῆς καὶ ἐπιστοσίας τὸ τε ὑμέτερον ἐπιστολιμαῖον ὑπόμνημα καὶ τὰ λοιπὰ σχετικὰ αὐτῷ ἔγγραφα, κατείδομεν μετὰ λύπης οἷα καὶ ὄσα ἀνιάρκᾳ καὶ ἐκθέσῃ τὸ λαλούμενον ρουλιγαρικὸν ζήτημα πράγματα καὶ κόπους παρέσχε τῇ ἐκκλησίᾳ, καὶ ὅσας ἡ ὑμετέρα θεοτάτη παναγιότης μετὰ τῆς περὶ αὐτὴν ἱερᾶς συνόδου κατέβαλε προσπαθείας πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ ζητήματος ἐξομαλύνουσι καὶ ποθιτὴν λύσιν συνφεύδα τοῖς ἱεραῖς τῆς ἀγίας ἡμῶν ἐκκλησίας θεομοίσι καὶ κανόσιν, αἵτινες ἀτυχῶς ἐνοκλήθησαν ἕνεκα τῶν υπερβολικῶν καὶ ἐκθέσων τῶν ρουλιγαριστῶν ἀξιώσεων· ὅθεν καὶ ἐδίωξεν ἐκκληθῆναι τὸ ζήτημα εἰς τῆς καθέλου ὁμοδόξου ἐκκλησίας τῆς ψήφου, ἥτις κύριος γενικὸν κεκτημένῃ καὶ ἀνέκκλητος τυγχάνει καὶ πέρας ὀριστικῶν ἐπιτίθησιν ἐπὶ παντὸς ἐκκλησιαστικοῦ ζητήματος.

Ἐπιστήσαντες τοῖνον τὸν νοῦν ἰδίως ἐπὶ τῶν δύο τελευταίων σχεδίων τοῦ τῆς ὑμετέρας παναγιότητος καὶ τοῦ τῆς μικτῆς καλουμένης ἐπιτροπῆς καὶ διὰ καὶ ἐπὶ τῶν ἐπιρρώσεων καὶ παρατηρήσεων. Ἄς ἡ ὑμετέρα παναγιότης μετὰ τῆς περὶ αὐτὴν ἱερᾶς συνόδου ἐπιτηνεχῇ, εὐρομεν ὅτι, εἰ ἐγένοντο μικραὶ τινες τροπολογίαι καὶ παραχωρήσεις ἢ ὑποχωρήσεις ἐκατέρωθεν ἀμοιβαίως, δυνατόν τὰς διαφωνούσας γνώμιας προσεγγίσει· ἐπὶ μᾶλλον δὲ ἐξομαλύνουσι τὸ πολυχρονίον τοῦτο σκανδαλώδες ζήτημα, καὶ ἐπομένως διὰ τῆς ὁμοφροσύνης καὶ ὁμοφωνίας καταντῆσαι εἰς τὴν ποθιτὴν αὐτοῦ λύσιν. Εὐχόμεθα σὺν ἴνα, καθ' ὃν ἡ ὑμετέρα σεβασμιωτάτη παναγιότης ἐν τῇ ἑαυτῆς σχεδίᾳ ὑπέδειξε τρόπον κατὰ τὴν τροπολογουμένην ἔτι, τὸ πολύχρονον τοῦτο ζήτημα λάρῃ κείνῳ πέρας πρὸς κεινὴν τῆς ἀγίας ἡμῶν ἀνατολικῆς ἐκκλησίας εὐχαρίστησιν καὶ ἡσυχίαν. Τὸ κατ' ἡμᾶς, ὑπὸ πνεύματος συνδιαλλακτικοῦ ἐμπνεόμενοι καὶ εἰς τὴν ὅσον ὀδὸν τε ταχυτέραν τοῦ ζητήματος λύσιν σκοποῦντες, τολμῶμεν εὐλόγως διατυπώσαι τὰς ἐξῆς τροπολογίας ἀνευ οὐδεμιᾶς ἀξιώσεως. Πρῶτον· ὅσον μὲν ἀφορᾷ τὴν τε ἐκλογὴν καὶ τὴν ἀποκατάστασιν τοῦ ἐξάρχου τοῦ ρουλιγαρικοῦ θήματος καὶ πάντα τὰ τὸν ἐξάρχον ἀφορῶντα κυρούσθησαν ὑπὸ τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου· ὡς πρὸς δὲ τὴν ἐκλογὴν καὶ ἀποκατάστασιν τῶν μητροπολιτῶν καὶ τὰ τούτοις παραπλήσια, κυρούσθησαν ὑπὸ τοῦ ἐξάρχου, ὡς προέδρου τῆς ἐπαρχιακῆς συνέδου. Δευτέρον· ὅσον δ' ἀφορᾷ τὸ τοῦ πατριάρχου κανονικὸν μνημόσυνον, περιορισθῆτω εἰς μόνον τὸν ἐξάρχον, οἱ δὲ λοιποὶ μητροπολιταὶ μνημονευέτωσαν τοῦ ὀνόματος τοῦ ἐξάρχου, καθάπερ τοῦτο ποιοῦσι καὶ οἱ ἐπίσκοποι σχετικῶς πρὸς τοὺς ἐαυτῶν μητροπολίτας. Ἀποθάνοντες δὲ τοῦ ἐξάρχου, πάντες οἱ μητροπολιταὶ τοῦ ρουλιγαρικοῦ θήματος μνημονευέτωσαν τοῦ ὀνόματος τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου μέχρι τῆς ἐκλογῆς καὶ ἀποκαταστάσεως ἄλλου ἐξάρχου. Τρίτον· ὡς πρὸς τὸν προσδιορισμὸν τῶν ἐπαρχιῶν τοῦ ρουλιγαρικοῦ θήματος δέον ὑποχωρῆσαι τοὺς ἐν Χριστῷ

ἀδελφοὺς ἡμῶν βουλγαροὺς, καθ' ὅς ποιεῖ αὐτόγους ἢ ἡ ὀρθόδοξος ἀγία τοῦ Χριστοῦ ἀνατολικὴ ἐκκλησία, καὶ δικαίως παρατηροῦσι ἡ μεγάλη τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησία πρὸς ἄρ.ν παντὸς σκάνδαλου καὶ εἰρήνῃν καὶ ὁμόνοιαν τῆς ἀγίας ἡμῶν ἐκκλησίας. Καὶ ἡμῖν μὲν οὕτως δοκεῖ· εἴπαρ δὲ καὶ ἡ ὑμετέρα θειοτάτη παναγιώτης μετὰ τῆς ἐπιτοῦ συνέδου ἀποδέχεται ταύτην τὴν ταπεινὴν ἡμῶν γνώμην, ἀξιώσασθε ἀνακοινώσασθαι αὐτὴν ὅπου δεῖ, καὶ ἀποκραιφθήτω ἐπὶ ἀκαθ' ἑαυτῆς τοῦ ζήτηματος λύσιν, ὅπως καὶ οἱ νῦν πλείονας τοῦ δέοντος ἀξιώσεις προτινόντες καὶ ὑποστηρίζοντες, ἰδόντες τῆς ὑμετέρας παναγιώτης τὴν συγκατάρασιν χάριν τῆς εἰρήνης καὶ τῆς ἐνότητος τῆς ἐκκλησίας, παρατηροῦσθε τοῦ προεμβάλλειν διάφορα προσκείμενα, ὑπερβαίνοντα τοὺς ἔργους τοῦ νομίμου καὶ τοῦ δικαίου τῆς ἐκκλησίας· εἰ δὲ τοῦναντίον, εἴπαρ μὴ γένοιτο, ἐπιδοκίμαται αὐτῆς ἀνανδότης, ὡς μέχρι νῦν, οἱ τὰς ὑπὲρ τῶν ἀδελφῶν ἐν Χριστῷ βουλγαρῶν ἐκθέτους καὶ ἀντικανονικὰς ἀξιώσεις προβάλλοντες καὶ ἐχρηζόμενοι, ἐπὶ τῷ ζήτημα ἐξέρχεται ἐκ Β μόντης τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας, τότε ἐξ ἀνάγκης ἡ καθόλου ἐκκλησία ἐν τῷ ἑαυτῆς δικαίῳ δύναται τὴν ὀριστικὴν αὐτῆς γνώμην ἐπιναγαλῆν ἐπὶ τοῦ οὕτως σκανδαλώδους καὶ σοβαροῦ ζήτηματος. Ε δὲ πάλιν

ἡ ὀρθόδοξος ἀγία τοῦ Χριστοῦ ἀνατολικὴ ἐκκλησία, ὡρίμως καὶ ἐμφοδῶς καὶ καθόλου καὶ καθήκαστα τὸ ζήτημα μαλετήσασα καὶ πρὸς τοὺς ἱεροὺς θεομύς καὶ κανόνας αὐτῆς παραβαλοῦσα, οὐδὲν ἄλλο μίσον διορῶ πρὸς ὀρθῆν, δικαίαν καὶ κανονικὴν τοῦ προκαίμενου ζήτηματος λύσιν, ἀλλ' ἔγνω ἀμεταθέτως σίγησι· ἐνθα ἔστικα νῦν καὶ ἡ μεγάλη τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησία, τὴν γνώμην ταύτην ἐγκρίνομεν καὶ ἡμεῖς εὐσεβέστεως καὶ ἀποδεχόμεθα μετὰ πεποιθήσεως ὡς γνώμην τῆς καθόλου ἐκκλησίας, ἣτις ἐστὶ στίλος καὶ ἰδραῖωμα τῆς ἀληθείας κατὰ τὸν θεῖον ἀπόστολον.

Καὶ ταῦτα μὲν ἡμεῖς ἀδελφικῶς εἰς ἀπάντησιν· ἡ δὲ τοῦ θεοῦ χάρις, ἡ πάντοτε τὰ ἀσάνηθ διαραπέουσα καὶ τὰ ἀλλεῖποντα ἀναπληροῦσα, εἴθε ἀναπληρώσῃ πάσας τὰς ἀλλείψεις ἡμῶν πρὸς δεξάν καὶ εὐκλείαν τῆς ἀγίας ἡμῶν ἐκκλησίας.

Ἐν Λευκωσίᾳ, τῆ 24 ἰαννουαρίου 1871.

Τῆς ὑμετέρας σεραριωτάτης, ἡμῖν παναγιώτης, ταπεινοῖ ἐν Χριστῷ ἀδελφοὶ καὶ ἑλας πρόθυμοι  
 + ὁ Κύριος Σαφρόνης.  
 + ὁ Πάφου Νεόφυτος.  
 + ὁ Κιτίου Κυπριανός.

62.

ORDINATIO EXARCHATUS BULGARICI ADMINISTRANDI

1870 octobris 27 novembria 8.

Προειδοποίησις.

Εἶνα· ἡμῖν πᾶσι γνωστὸν ἐστὶ, ἅμα ἐκδοθέντος τοῦ περὶ συστάσεως τῆς βουλγαρικῆς ἐξαρχίας ὑψηλοῦ αυτοκρατορικοῦ φερμανίου, ὅπερ πανηγυρικῶς ἀδέξατο πᾶς ὁ βουλγαρικὸς λαός, κατὰ τὸ περιεχόμενον αὐτοῦ οἱ ἐν Κωνσταντινουπόλει βούλγαροι συνελθόντες ἐξελέξαντο μίαν προσωρινὴν μικτὴν ἐπιτροπὴν συγκαιμένην ἐκ τῶν ἐξῆς ἀρχιερατικῶν καὶ λαϊκῶν προσώπων·

Τῶν πανιερωτάτων Λοφτοῦ Ἰλαρίωνος προέδρου, Φιλιππουπόλεως Παναγίτου, Φιλιππουπόλεως Παϊσιῦ, Βιδουνης Ἀνθίμου, Μακαριουπόλεως Ἰλαρίωνος· τῶν κυρίων Γ. Κρήστοβιτς, Γ. Σ. Τσαλογλου, Χ. Γ. Χ. Β. Ε. Πέντοβιτς, Ν. Δ. Μήντογλου, Δ. Σ. Τομακόφ, Ν. Ταπζιλόστ, Δ. Ζ. Γκασιόγλου, Στ. Α. Καμπουράφ, Δ. Χ. Σταμπόλοφ, Βέλιου Μήλου.

Τὴν ἐπιτροπὴν ταύτην παρέστησαν εἰ ἀναφερὰς πρὸς τὴν ὑψηλὴν αυτοκρατορικὴν κυβέρνησιν ἵνα εὐχεστευμένῳ, ἀναρωτήσῃ καὶ διερωτῇ αὐτὴν ὅπως διοικῆ μὲν προσωρινῶς τὴν βουλγαρικὴν ἐξαρχίαν, συναρξῆ δὲ καὶ σχέδιον τοῦ αὐτομένου περὶ τῆς διοικήσεως αὐτῆς κανονισμοῦ.

Ἡ ὑψηλὴ αυτοκρατορικὴ κυβέρνησις παρεδέξατο εὐμενῶς τὴν αἰτήσιν αὐτῶν ταύτην, καὶ δι' ἐπιστάμου αὐτῆς ὑψηλοῦ διατάγματος εἰώρισεν τὴν εἰρημίνην ἐπιτροπῆν ἐπὶ τῷ εἰρημίνῳ σκοπῷ.

Συμφώνως οὖν πρὸς τὸ ὑψηλὸν τοῦτο διάταγμα ἡ εἰρημίνῃ ἐπιτροπῇ ἀνασχοληθεῖσα μετ' ἀρκαιφνοῦς ὄντως ἀφασίσεως καὶ εὐλαστειᾶς καὶ μετὰ ὑπερβάλλοντος ζήλου ὅπως προέβη καὶ ἐξασφάλισεν ἐν τῷ ἔργῳ αὐτῆς τοῦτ' ἐν γενικῶν τοῦ ἔθνους συμφέρον, συναρμολογούμενον τῷ τε συμφέροντι τῆς κυβερνήσεως καὶ τοῖς θεοῖς καὶ ἱεροῖς τῆς ἐκκλησίας κανόσιν, ἵσχυον ἐν οὐ πᾶν μακρῷ χρόνῳ νὰ συνδίσθῃ, μετὰ μακρὰς καὶ οὐσιώδεις συζητήσεως καὶ συνδιασκέψεως, τὸ προκαίμενον τοῦ κανονισμοῦ σχέδιον, ὅπερ καὶ σκευδαί σήμερον, ὅπως δι' ἀδελίας πάλιν τῆς αυτοκρατορικῆς κυβερνήσεως προσκαλεσθέντα ἐπὶ ἀναθεωρήσεως καὶ ἐγκρίσεως αὐτοῦ ἀντιπρόσωποι τοῦ ἔθνους ἐκ πασῶν τῶν τῆς ἐξαρχίας ἐπαρχιῶν, νὰ ἐκδώσῃ καὶ προβάλλῃ αὐτὸ ἐντέλικας εἰς τὴν προηγουμένην κρίσιν αὐτῶν.

Τὸ σχέδιον αὐτὸ σύγκαιται, ὡς ἑκάστος θέλει ἰδεῖ, ἐξ 134 ἀρθρων, ὧν τὸ περιεχόμενον ἐνεκρίθη παρ' ἀπάντων ἐμοφύως καὶ ἐμοφώνως, μὲ μίαν μόνην παρατηρήσιν, ἐπὶ ἐκ τῶν μελῶν τῆς ἐπιτροπῆς οἱ μὲν φρονέοντι ἐπὶ εἶναι καλὸν νὰ προστεθῇ εἰς τὸ 4ο ἀρθρον τοῦ κανονισμοῦ τὸ ἐπὶ „ὁ ἐξαρχὸς θέλει διοριζέσθαι πάντοτε διὰ πάντε μόνον ἐπὶ“· οἱ δὲ οὐκ ἐγκρίνουσι τὴν τοιαύτην προσθήκην. Αἱ αἰτίαι οὖν αὐτῶν δύο τούτων διαφωνουσῶν γνώμων ἐπὶ ἐνδὲ τόσον οὐσιώδους ἀντικειμένου εἰσὶν ἐξ ἀμφοτέρων τῶν μερῶν λίαν μακραι καὶ διεξοδικαί· εἶδ' καὶ ἐὰν ἐκτιθέμεθα ἐνταῦθα ἐπιφυλάττονται δὲ νὰ ἐκτιθέσων ὅσταν συνελθῶσιν εἰς συνέλευσιν ἀντιπροσωποῖ, οἵτινες καὶ θέλουσιν ἀποφασίσαι περὶ αὐτῶν.

Ἐπειδὴ ἀρέθη εἰς τὴν ἀπόφασιν αὐτῶν καὶ τὸ ποσὸν τῶν ἀρχιερατικῶν χορηγήσεων, καθὼς καὶ τοῦτο ἐκ τῶν συγκεκριησάτων ἐστὶ, καὶ διὰ τοῦτο, καθὼ φαίνεται, δὲν ἐσημειώθη ἐν τῷ κανονισμῷ καὶ ἐν τοιοῦτον ποσόν, οὐχὶ διότι ἡ ἐπιτροπὴ δὲν ἐσυμφώνησεν εἰς τοῦτο, ἀλλὰ μόνον, ὡς εἴρηται, διὰ τὸ σπουδαῖον τοῦ πράγματος.

Ἐν τούτοις οὐδέως αὐτῷ ἀμφιβάλλει· ἐπὶ οἱ φιλογενεῖς τῶν ἐπαρχιῶν ἀντιπρόσωποι, τόσον περὶ τῶν ἀντικειμένων τούτων, ἔσον καὶ περὶ πάντων τῶν ἐν τῷ κανονισμῷ ἐμπεριεχομένων, θέλουσι καταβάλλει πᾶσαν τὴν φιλογενῆ αὐτῶν προσπάθειαν ὅπως ἀποφασίσων εἰ τι καλλίτερον καὶ συμφερέτερον διὰ τὸ ἔθνος, συμφώνως πάντοτε πρὸς τὴν αυτοκρατορικὴν εὐβουλίαν καὶ τοὺς ἐκκλησιαστικὸς κανόνας.

Ἀναγκαῖον δὲ βῆθῆναι τέλος ἐπὶ, κατὰ τὴν γνώμην τῆς ἐπιτροπῆς, ἔσται λίαν ἐφέλιμον νὰ μεταρρυθμισθῶσι τὰ ἔρια ἐκάστης ἐπαρχίας, ὥστε ἐξισορροπηθῆναι ὅσον οὐδὲν τε πᾶσας, ἵνα ἴσον γένηται καὶ τὸ ποσόν, ὅπερ ὑποχρεωθήσεται ἑκάστος νὰ πληρῶνῃ διὰ τὰς ἀρχιερατικὰς χορηγήσεις. Διὰ δὲ τὴν τοιαύτην τῶν ἐπαρχιῶν ἐξέτασιν ἀπολύτως ἀνάγκη εἶναι νὰ παρασκευασθῶσι καὶ προσνεχθῶσιν αἱ δι' ἐγκυκλίων ἐπιτολῶν διαταχθεῖσαι στατιστικαί, ἣτοι περὶ τοῦ πληθυσμοῦ τῶν χριστιανῶν κατοικῶν ἐκάστης ἐπαρχίας, μάλλον δὲ ἐκάστου κατὰ πληροφρορίαν.

Ἐν Κωνσταντινουπόλει, τῆ 23 ἐκτωβρίου 1870.

... anno 1870 ... in 8. c. 58 p. inde repetit Gedeon. op. cit. p. 512-45.

Κανονισμός της βουλγαρικής Επαρχίας.

Τίτλος Α΄.

Περὶ τῶν προσώπων.

Κεφάλαιον α΄.

Περὶ τοῦ ἀρχιεπισκόπου τῆς Βουλγαρίας.

Ἄρθρον 1. Ἡ αὐτοδεδειγμένη βουλγαρική ὀρθόδοξος ἐπαρχία, μέλος ἀχώριστον τῆς μίας, ἀγίας, καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς ἐκκλησίας ἀποτελοῦσα, συγκοινωνεῖ ἐκ τῶν ἐν τῇ ἐπί τῆ συνστάσει αὐτῆς ἐκδοθέντων ὀφθαλμῶν αὐτοκρατορικῆς γερμανικῆς ἐπιτροπῶν καὶ ἐν γένει ἀνατεταμένων βουλγαρικῶν τοῦ ὀθωμανικοῦ κράτους ἐπαρχιῶν.

Ἄρθρον 2. Ὡς μέρη, συστατικά τῶν ἐπαρχιῶν ὁρίζονται: οἱ ἐν αὐταῖς ἐμπεριεχόμενοι κατὰ μέρος καὶ ναχιέδα: ἐπίσκοποι, μετὰ τῶν αὐτοῖς ἀνηκόντων χωρίων.

Ἄρθρον 3. Συμφώνως τῷ παρόντι κανονισμῷ Β διοικητικῶς καὶ πνευματικῶς καθόλου μὲν ἡ ἐπαρχία ὑπὸ ἱεράς συνόδου, μερικῶς δὲ τῶν ἐπαρχιῶν ἐκάστη ὑπὸ μητροπολίτου ἢ ἐπισκόπου.

Ἄρθρον 4. Ὁ ἐπαρχίας τέρμα τὸν τίτλον τούτου ἀνεξαρτήτως τοῦ ἐπισκοπικοῦ αὐτοῦ ἀξιώματος. Ὁ τὸν ἄλλο ἐπαρχίας ἔχων ἔσται λοιπὸν ἐπίσκοπος τῆς ἐπαρχίας. ἢν ἔλαχεν ἔχων ἑτα ἐπαρχίας ἔγένετο: μανεῖ δὲ πάλιν ἐπίσκοπος τῆς ἐπαρχίας ταύτης, ἂν τυχὸν παύσῃ τῆς ἐπαρχίας, ἀνευ καθ'ἑαυτοῦ τῆς ἀρχιερωσύνης αὐτοῦ.

Ἄρθρον 5. Ἡ ἱερά σύνοδος, ἢ τὴν ἀνωτάτην τῶν ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ ὀρθόδοξων χριστιανῶν πνευματικὴν ἀποτελοῦσα ἀρχὴν, συγκοινωνεῖ ἐκ τοῦ ἐπαρχίου προέδρου αὐτῆς, καὶ ἐκ συνέδρων.

Ἄρθρον 6. Σύμβουλοι τῆς συνόδου εἰσὶ κανονικῶς μὲν, πάντες οἱ τῆς ἐπαρχίας μητροπολίται καὶ ἐπίσκοποι: διὰ δὲ τὸ ἀδύνατον τοῦ συμπάρησαι πάντας αὐτοὺς μονίμως ἐν συνόδῳ, τσσαρες μόνον παρ' ἀπάντων ἐκλεγόμενοι καὶ τοῦ πάντας ἀντιπροσωπεύοντες εἰς πᾶν ὅσα ὁ παρῶν κανονισμὸς οὐκ ἐπιφυλάττει πρὸς τοῖς ἐπισκόποις.

Ἄρθρον 7. Οἱ μητροπολίται, κατ' εὐθείαν τῆς ἱεράς συνόδου ἐξαρτώμενοι, τελοῦσιν ὑπὸ τὴν ἀμεσον κανονικὴν ἐποπτείαν καὶ ἐκακοδοσίαν αὐτῆς, παρ' ἧς τὴν χειροτονίαν λαμβάνουσιν, ἢ ἐν ταῖς ἱεραῖς τελευταῖς κανονικῶς μνημονεύουσι, καὶ πρὸς ἣν κατ' εὐθείαν ἀναφέρονται. Τῶν δ' ἐπισκόπων ἕκαστος, τελῶν ὑπὸ τὸν προϊστάμενον αὐτοῦ μητροπολίτην, χειροτονεῖται παρ' αὐτοῦ καὶ μνημονεύει τὸ ὄνομα αὐτοῦ.

Ἄρθρον 8. Ἐν τῇ καθέδρᾳ τῆς ἐπαρχίας καὶ ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ ἐπαρχίου, ἢ ἐνὸς ἐπιτρόπου αὐτοῦ, ὑπάρχει διὰ τὰς πνευματικὰς ὑποθέσεις τῆς ἐπαρχίας ἐν ἀνώτατον λαϊκῶν ἐπαρχιακῶν συμβουλίων συγκείμενον ἐκ τοῦ προέδρου αὐτοῦ καὶ ἐκ τσσαρῶν λαϊκῶν μελῶν. Τὰ μέλη τοῦ συμβουλίου τούτου ἐκλέγονται μὲν ὑπὸ λαϊκῶν ἀντιπροσώπων τῆς ἐπαρχίας, διορίζονται δὲ, κατ' αἴτησιν τοῦ ἐπαρχίου, ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ἐκλεκτηρίου αὐτῶν ἐγγράφου γινόμενης, ὑπὸ τῆς αὐτοκρατορικῆς κυβερνήσεως.

Ἄρθρον 9. Ἡ ἱερά σύνοδος ἔχει, ἐκ κληρικῶν μὲν, ἑνα γραμματέα, ἑνα ἢ δύο γραφεῖς, καὶ ἑνα ἢ πλείους κλητήρας, κατὰ τὴν ἀνάγκην τῆς υπηρεσίας.

Τούτους ἐκλέγει μὲν ἡ σύνοδος διὰ μυστικῆς ψηφοφορίας, διορίζει δὲ ἐγγράφως ὁ ἐπαρχίας.

Ἄρθρον 10. Τὸ ἐπαρχιακὸν λαϊκῶν συμβούλιον ἔχει ὡσαύτως ἐκ λαϊκῶν ἑνα γραμματέα, ἑνα ἢ δύο γραφεῖς, ἑνα ταμίαν ὑπὸ ἀξίωσει ἐγγύτησιν, ἑνα λογιστὴν, καὶ ἑνα ἢ πλείους κλητήρας, κατὰ τὴν ἀνάγκην τῆς υπηρεσίας.

Τούτους ἐκλέγει μὲν τὸ συμβούλιον διὰ μυστικῆς ψηφοφορίας, διορίζει δὲ ἐγγράφως ὁ ἐπαρχίας.

Ἄρθρον 11. Ἡ σύνοδος καὶ τὸ ἐπαρχιακὸν συμβούλιον ἔχουσι πρὸς τούτους ἐκ λαϊκῶν ἑνα κατ-

Ἄ κεκαγγλῶν, ἑνα βοηθῶν αὐτοῦ, ἑνα κηρύττην καὶ ἑνα ὑποκηρύττην.

Τούτους ἐκλέγουσι μὲν διὰ μυστικῆς ψηφοφορίας ἢ, τα ἱερά σύνοδος καὶ τὸ ἐπαρχιακὸν συμβούλιον, διορίζει δὲ ἐγγράφως ὁ ἐπαρχίας.

Ἄρθρον 12. Ἐν τῇ καθέδρᾳ ἐκάστης μητροπόλεως καὶ ἐπισκοπῆς, καὶ ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ μητροπολίτου ἢ ἐπισκόπου, ἢ ἐνὸς ἐπιτρόπου αὐτοῦ, ὑπάρχει διὰ τὰς πνευματικὰς ὑποθέσεις ἐν ἱερῶν συμβουλίων, συγκείμενον ἐκ τοῦ προέδρου αὐτοῦ καὶ τσσαρῶν ἀνωτέρων τοῦ τίτου κληρικῶν, ὑπὸ τοῦ κλήρου τῆς ἐπαρχίας ἐκλεγόμενων, διοριζόμενων δὲ ὑπὸ τοῦ μητροπολίτου ἢ ἐπισκόπου.

Τὸ ἱερὸν τούτο συμβούλιον ἀποτελεῖ, ὡς πρὸς τὰ πνευματικὰ, τὸ διοικητικὸν καὶ δικαστικὸν συμβούλιον τῆς ἐπαρχίας. Αἱ δὲ ἀποφάσεις αὐτοῦ ἐκκαλοῦνται ἐφετικῶς, ἐν μὲν ἢ ἐπισκοπῆς, εἰς τὸ ἱερὸν συμβούλιον τοῦ προϊσταμένου μητροπολίτου, ἂν δὲ ἢ μητροπόλεως, εἰς τὴν ἱεράν σύνοδον. Αἱ δὲ διὰ παρῶν τῶν ἱερῶν κανόνων πρὸς ἀκέρωσιν ἐκκλησίας γίνονται πάντοτε πρὸς τὴν ἱεράν σύνοδον.

Ἄρθρον 13. Ἐν τῇ καθέδρᾳ ἐκάστης μητροπόλεως καὶ ἐπισκοπῆς, ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ μητροπολίτου ἢ ἐπισκόπου, ἢ ἐνὸς ἐπιτρόπου αὐτοῦ, ὑπάρχει διὰ τὰς μὴ πνευματικὰς τῆς ἐπαρχίας ὑποθέσεις, ἐν ἐπαρχιακῶν λαϊκῶν συμβουλίων, συγκείμενον ἐκ τοῦ προέδρου καὶ ἐκ τσσαρῶν λαϊκῶν μελῶν, ὅτινα ἐκλέγονται μὲν ὑπὸ τῶν καὶ ὧν ἐκλεγῶν τῆς ἐπαρχίας, διορίζονται δὲ ὑπὸ τῆς αὐτοκρατορικῆς κυβερνήσεως, κατ' αἴτησιν τοῦ ἐπαρχίου γινόμενης ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ἐκλεκτηρίου αὐτῶν ἐγγράφου πρὸς αὐτὸν ὑπὸ τοῦ μητροπολίτου ἢ ἐπισκόπου διαβιβαζόμενου καὶ ἐν τῇ ἐπαρχιακῇ συμβουλίᾳ κατὰ πρότερον θεωρημένου καὶ ἐπικυρωμένου.

Τὸ ἐπαρχιακὸν τούτο συμβούλιον μετὰ τοῦ προέδρου αὐτοῦ ἀποτελεῖ, ὡς πρὸς τὰς τῶν ἐκκλησιῶν, μοναστηρίων καὶ λοιπῶν τῆς ἐπαρχίας μὴ πνευματικὰς ὑποθέσεις, τὸ διοικητικὸν καὶ δικαστικὸν συμβούλιον τῆς ἐπαρχίας. Αἱ δὲ ἀποφάσεις αὐτοῦ ἐκκαλοῦνται ἐφετικῶς, ἐν μὲν ἢ ἐπισκοπῆς, εἰς τὸ ἐπαρχιακὸν συμβούλιον τοῦ προϊσταμένου μητροπολίτου, ἂν δὲ ἢ μητροπόλεως, εἰς τὸ ἐπαρχιακὸν συμβούλιον. Αἱ δὲ διὰ παραρῶν τοῦ παρόντος ἢ ἄλλου τῆς ἐπαρχίας κανονισμοῦ πρὸς ἀκέρωσιν ἐκκλησίας γίνονται πάντοτε πρὸς τὸ ἐπαρχιακὸν συμβούλιον.

Ἄρθρον 14. Ὅσακις παρῶσιζονται ἐκκλησιαστικαὶ ὑποθέσεις μικταί, δηλαδὴ πνευματικαὶ συνδεσμέναι ἀχώριστως μετὰ μὴ πνευματικῶν ἢ τὸ ἀνάπαλιν, αἱ τοιαῦτα ὑποθέσεις θεωροῦνται: συνάμα, πρωτοδικῆς μὲν καὶ πρωτοδικῶς ὑπὸ τοῦ ἱεροῦ καὶ τοῦ λαϊκοῦ συμβουλίου τῆς ἐπαρχίας, εἰς ἣν ἀνήκουσιν ἐφετικῶς δὲ καὶ δευτεροδικῶς, εἰ μὲν ἀνήκουσιν εἰς ἐπαρχίαν ἐπισκόπου, ὑπὸ τῶν εἰρημῶν δύο συμβουλίων τοῦ προϊσταμένου μητροπολίτου: εἰ δὲ ἀνήκουσιν εἰς ἐπαρχίαν μητροπολίτου, ὑπὸ τοῦ ἱεράς συνόδου καὶ τοῦ ἐπαρχιακοῦ συμβουλίου ἀκυρωτικῶς δὲ θεωροῦνται ὑπὸ τῶν τελευταίων τούτων δύο σωμάτων.

Κεφάλαιον β΄.

Περὶ τῆς ἐπιλογῆς τοῦ ἐπαρχίου.

Ἄρθρον 15. Ἐν ἀρχῇ, ἀμα ἐ παρῶν κανονισμῶν ἐν γενικῇ συνέλευσει τῶν ἀντιπροσώπων τῆς ἐπαρχίας ἐγκριθεὶς καὶ εἰς τὴν αὐτοκρατορικὴν κυβερνήσιν πρὸς ἐπιχώσειν ὑποβληθεὶς, ἢ εἰς τὴν σύνταξιν αὐτοῦ ἐνασχοληθεῖσα ἐπιτροπὴ, ἐξαιτεῖται δι' ἀναφοράς τῆς τὴν ἀδειαν τῆς ἐπιλογῆς τοῦ ἐπαρχίου.

Ἄρθρον 16. Τῆς ἀδείας ταύτης ἀποφθεῖσις ἕκαστον μέλος τῆς ἐπιτροπῆς, ὡμίμως καὶ εὐσυνεδήτως σκεψάμενον, θέλει σημειώσῃ ἐν δελτίῳ τρία ὀνόματα ἐκ τῶν ὑπαρχόντων βουλγαρικῶν μητροπολιτῶν καὶ ἐπισκόπων, ἀπαρ, κατέχοντα τὰ ἐπὶ τούτῃ κατωτέρω ἀπαιτούμενα προσόντα, κρῖνει: ἄξια τοῦ ἐπαρχιακοῦ τίτου.

Τὸ δελτίον δι' αὐτοῦ ἑκαστος ἐν χαρτίᾳ περι- κλείων καὶ τῇ ἰδίᾳ σφραγίδι ἐπισφραγίσαν, θέλει παραδώσῃ εἰς φύλαξιν τῆ προεδρεύοντι, ὅστις ὁμοίως παρασκευασάμενος καὶ σφραγίσας θέλει φυλάττει καὶ τὸ ἴδιον αὐτοῦ δελτίον.

Ἄρθρον 17. Τὰ ἀπαιτούμενα προσόντα διὰ τὸν ἐκλεχθῆσομένον ἔξαρχον εἰσὶ·

- α) νὰ ἔῃ ἐκ γενετῆς ὑψηλὸς τοῦ ὀθωμανικοῦ κράτους,
- β) νὰ ἔῃ τὸ γένος βούλγαρος,
- γ) νὰ ἔῃ ἡλικίας τοῦλάχιστον τεσσαράκοντα ἐτῶν,
- δ) νὰ ἔῃ κάτοχος παιδείας καὶ ἰδίως τῆς ἐκκλησιαστικῆς,
- ε) νὰ διακρίνεται ἐπὶ ὀρθότητι φρονημάτων περὶ τὴν ὀρθόδοξον πίστιν καὶ ἐπὶ ἀκριβοί τῆς ἐκκλησιαστικῆς τάξεως,
- ς) νὰ διοικήσῃ ἀμέμπτως ἐπαρχίαν τοῦλάχιστον ἐπὶ πέντε ἔτη,
- ζ) νὰ ἀπαινῆται ἐπὶ συνέσει ἐν λόγοις καὶ ἔργοις,

ἐπὶ ἡμετέροις πραγμάτων ἐκκλησιαστικῶν τε καὶ κοσμητικῶν, καὶ διαγωγῇ ἀναρίθῳ καὶ ἀνεπιλήπτῳ,

η) νὰ χαίρῃ κοινὴν ἰσοτακίην τε καὶ ἰσχωρικὴν ὑπόληψιν, καὶ νὰ παρέχῃ ἔμπιστοσύνην εἰς τε τὸ ἔθνος καὶ τὸ βασιλεῖον κράτος.

Ἄρθρον 18. Συγχρόνως ἢ ῥηθῆσα ἐπιτροπὴ θέλει συγκαλέσει ἑγγράφως τῇ προσεχί κυριακῇ πάντας τοὺς διὰ τὴν ἔγκρισιν τοῦ κανονισμοῦ τούτου συνελθόντας ἀντιπροσώπους τῶν ἐπαρχιῶν εἰς ἐκλογικὴν τοῦ ἔξαρχου συνέλευσιν.

Ἄρθρον 19. Ἐν τῇ συνέλευσει ταύτῃ, ἀφοῦ ἐπὶ παρουσίᾳ καὶ συμπράξει τῆς μικτῆς ἐπιτροπῆς ἐξελεχθῆ ἢ ταυτοῦτι τῶν προσκεκλημένων ἀντιπροσώπων, ὅσοι μὲθ' ἑαυτῶν ἔξωθεν παρεισέλθωσι, ἀμα εὐρεθῶσι παρόντα τοῦλάχιστον τὰ τρία τέταρτα ἐκ τῶν προσκεκλημένων, ὁ προεδρεύων τὴν μικτὴν ἐπιτροπὴν, ὅστις ἔσται καὶ πρόεδρος τῆς συνέλευσεως ταύτης, καταλλήλως προλογισάμενος καὶ τῷ κυρίῳ προσευξάμενος, κηρύττει τὴν συνέλευσιν ἀρξάμενην.

Ἐν περιπτώσει δὲ μὴ παρουσίας τῶν τριῶν τετάρτων ἐκ τῶν ἀντιπροσώπων, ἀναβάλλεται μὲν ἡ συνεδρίασις εἰς ῥητὴν ὥραν τῆς κοινῆς ἐγκριθῆσομένης, προσεχέστερας ἡμέρας, εἰδοποιεῖν δὲ περὶ τούτου οἱ ἀπουσιάζοντες ἀντιπρόσωποι, καὶ τὴν ἡμέραν ἐκείνην γίνεται ἀφαικτως ἡ συνεδρίασις, ὅσοι καὶ ἀν τῶν ἀντιπροσώπων τύχῃσι παρευρεθῆναι, καὶ ἀμέσως ἀναγίγεται ἡ ἐκλογὴ κατὰ τὰ ἐν τοῖς ἀρθροῖς 23-28, κατωτέρω ὁρισμένα.

Ἄρθρον 20. Ἀκολουθῶν δὲ, ὅσκις πρόκειται νὰ ἐκλεχθῆ νέος ἔξαρχος, τὰ μέλη τῆς ἱερᾶς συνόδου, προεδρευόμενα προσωρινῶς ὑπὸ τοῦ πρεσβυτέρου κατὰ τὴν χειροτονίαν μεταξὺ αὐτῶν, γράφουσιν ἐγκυκλίους εἰς ἅπαντας τοὺς μητροπολίτας καὶ ἐπισκόπους τῆς ἐπαρχίας ἐπιστολὴν, ἐνταλλομένην ἵνα ἑκαστος αὐτῶν, ὄριμος καὶ εὐσυνειδήτως διασκεψάμενος, ἀποστείλωσι τῷ προεδρεύοντι τῆς συνόδου, ἐντὸς εἰκοσιμῆς ἡμερῶν προθεσμίας ἀπὸ τῆς παραλαβῆς τῆς ἐγκυκλίου ἐπιστολῆς, ἐν δελτίῳ ἰδίῳ ἰσφραγισμένῳ καὶ ἐν ἰδίᾳ αὐτῶν ἐπιστολῇ περικεκλεισμένῳ, σημείωσιν τριῶν ἀρχιερατικῶν ὀνομάτων, ἀπὸρ κατέχοντα τὰ ἐν τῷ ἀρθρῷ 17 ἀπαιτούμενα προσόντα κρῖνουσιν ἀξία τῆς ἐξαρχικῆς ἀξίας.

(Ἡμοῖα δελτία ἐκλεξίμων θέλουσιν ἐτοιμάσει καὶ τὰ μέλη τῆς ἱερᾶς συνόδου καὶ παραδώσει ἀσφράγιστα τῷ προεδρεύοντι, ὅστις μετὰ τοῦ ἰδίου ὁμοίως ἀσφραγίστου θέλει παραφυλάξει ταῦτα ἑκάστη μὲχρι τῆς συγκροτηθῆσομένης ἐκλογικῆς συνέλευσεως.

Ἄρθρον 21. Ἐκτὸς τῆς ῥηθείσης ἐγκυκλίου ἐπιστολῆς, ὁ προεδρεύων μητροπολίτης μετὰ τῶν μελῶν τοῦ ἐξαρχιακοῦ συμβουλίου γράφουσιν ἑτέραν ἐγκυκλίον ἐπιστολὴν, πρὸς πάντας τοὺς συνοδικούς τε καὶ μὴ συνοδικούς μητροπολίτας καὶ ἐπισκόπους ἀπασῶν τῶν ἐπαρχιῶν ἢ τοὺς ἐπιτρόπους αὐτῶν μετὰ τοῦ ἐξαρχιακοῦ συμβουλίου ἀποτεινομένην, καὶ

ἐνταλλομένην, ἵνα, μετὰ τὴν ἐπ' ἐκκλησίας ἀνάγνωσιν τῆς ἐπιστολῆς ταύτης, συγκαλέσωσιν εἰς τὴν πρεσβυτεῖαν τῆς ἐπαρχίας τοὺς ἐκλογεῖς αὐτῆς ἐντὸς δεκαπέντε ἡμερῶν ἀπὸ τῆς παραλαβῆς τῆς ἐπιστολῆς· εἰς συνέλευσιν ὑπὸ τοῦ ἀρχιερέως τοῦ τόπου ἢ τοῦ ἐπιτρόπου αὐτοῦ προεδρευομένην, καὶ ἐναρτίσωσιν, ἵνα διὰ μυστικῆς ψηφοφορίας καὶ ἀπόλυτου πλειονοψηφίας ἐκλεχθῆ κατὰ τῆς συνελούσεως ταύτης ἐκ τῶν εὐπολητοτέρων καὶ ἱκανοτέρων βουλγάρων ὑπηκόων τοῦ βασιλείου κράτους, ἐκείτω ἢ ἄλλοθεν διαμενόντων, εἰς μὲν ἀντιπρόσωπος διὰ τὴν ἐπαρχίαν ἐκάστου ἐπισκόπου, δύο δὲ διὰ τὴν ἐπαρχίαν ἐκάστου μητροπολίτου, ὅς θέλει ἐναρτίθῃ ἡ ἐκλογὴ καὶ δύο ἀντιπροσώπων κατὰ τῶν ἐκλογίμων τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει διαμενόντων βουλγάρων ὀρθοδόξων, οἵτινες ἐκρίνωσι, ἐρωδιασμένοι τῷ ἐκλεκτρίῳ αὐτῶν ἑγγράφῳ κατὰ τῶν ἐκλογίμων ὑπογεγραμμένῳ καὶ ὑπὸ τοῦ ἀρχιερέως ἢ τοῦ ἐπιτρόπου αὐτοῦ καὶ τῶν μελῶν τοῦ ἐπαρχιακοῦ συμβουλίου ἐπικεκρωμένῳ καὶ τῇ σφραγίδι τῆς ἐπισκοπῆς ἢ μητροπόλεως σφραγισμένῳ, νὰ διευθυνθῶσιν ἀμέσως εἰς τὴν ἑδρὰν τῆς ἐπαρχίας, ὅπως λάβωσι μέρος εἰς τὴν γενησομένην γενικὴν συνέλευσιν πρὸς ἐκλογὴν τοῦ ἔξαρχου τῆ α' κυριακῇ μετὰ 61 ἡμερῶν προθεσμίας ἀπὸ τῆς ἡμερομηνίας τῆς ἐγκυκλίου ἐπιστολῆς.

Ἄρθρον 22. Κατὰ τὴν ἐπιθεσίαν κυριακῆν, ἡμέραν τῆς συνέλευσεως, συγκαλοῦνται μετὰ τὴν θεῖαν λειτουργίαν ἅπαντες οἱ ἐκλογεῖς φέροντες τὸ ἐκλεκτῆριον αὐτῶν ἑγγράφων εἰς τὸ ἔξαρχεῖον. Ἐποῦ, ἐπὶ παρουσίᾳ καὶ συμπράξει τῆς τε ἱερᾶς συνόδου καὶ τοῦ ἐξαρχιακοῦ συμβουλίου, ἀφ' οὗ ἐξελεχθῶσι τακτικὰ τὰ ἐκλεκτῆρια ἐκάστου ἑγγράφου, ἀμα εὐρεθῶσι παρόντα τὰ τρία τέταρτα τοῦλάχιστον ἐκ τῶν περιεχομένων ἀντιπροσώπων, ὁ προεδρεύων τῆς συνόδου, καταλλήλως προλογισάμενος καὶ μετ' αὐτῆς ὁμοίως τῷ κυρίῳ προσευξάμενος, κηρύττει τὴν ἐναρτίαν τῆς συνέλευσεως καὶ προεδρεύει αὐτῆς. — Ἐν περιπτώσει δὲ μὴ παρουσίας τῶν τριῶν τετάρτων ἐκ τῶν προσημομένων ἀντιπροσώπων, ἀναβάλλεται ἡ συνεδρίασις ἐπὶ δεκαπέντε ἡμέρας, καὶ συγχρόνως προσκαλοῦνται διὰ τηλεγράφου οἱ μὴ παρευρισθέντες. Ἐκπνευσάσης δὲ τῆς προθεσμίας ταύτης, γίνεται ἐναρτίς τῆς συνεδρίασεως, ὅσοι καὶ ἀν ἐξ αὐτῶν παρῶσι φέροντες τακτικὰ τὰ ἐκλεκτῆρια αὐτῶν.

Ἄρθρον 23. Ἀρξάμενης τῆς συνεδρίασεως, ὁ πρόεδρος παρουσιάζει εἰς τὴν συνέλευσιν ἰσφραγισμένα, ὡς ἐπ' ἀρχῆς ἰδῆον, τὰ προειρημένα δελτία. Κατ' ἐπιφύρτισιν δὲ τῆς συνέλευσεως, ὁ γραμματεὺς τῆς ἱερᾶς συνόδου, ὁ γραμματεὺς τοῦ ἐξαρχιακοῦ συμβουλίου καὶ δύο ἐκ τῶν μελῶν τῆς συνέλευσεως, ἐπὶ παρουσίᾳ πάντων, παρατηρήσαντες καὶ ἀναγνωρίσαντες τὸ σῶμα καὶ ἀκρίβειαν τῶν σφραγίδων αὐτῶν, ἀναίγουν τὰ δελτία καὶ καταγράφουσιν ἰδίᾳ τὰ ἐν ἐκάστῳ σημειωμένα τρία ὀνόματα. Ἀπάντων δὲ οὕτω καταγραφέντων, διαλέγουσι τὰ αὐτὰ ἐξ αὐτῶν ὀνόματα καὶ θέτουσιν αὐτὰ ἰδίως κατὰ στήλας ὀσάκις ἑλαχρῶν σημειωθέντα ἐν δελτίῳ. Ἀριθμομένους δὲ ἐκάστου ἐπειτα, ἀν μὲν ἐκ τῶν ὀνομάτων αὐτῶν εὐρεθῶσι ὁσημοιωμένα ἐν πᾶσι τοῖς δελτίοις ἢ ἐν τοῖς κλειστότεροις τρία ἢ κλειότερα ὀνόματα, ταῦτα μόνον· εἰ δὲ ὀλιγώτερα τῶν τριῶν, τότε, κατὰ πρόβον, ἡ ἱερὰ σύνοδος, ὡς ἀντιπρόσωπος τοῦ συνόλου τῶν ἀρχιερέων, ἐκ τῶν ἐν τοῖς δελτίοις κλειστότεροις μὲν ψήφους, οὐ μὴν δὲ καὶ ἀπόλυτον πλειονοψηφίαν λαχόντων ὀνομάτων ἐκλέγει ὁμοίως κατὰ πλειονοψηφίαν δύο ὀνόματα, ἀπὸρ μετὰ τῶν ἐν τοῖς δελτίοις πλειονοψηφίαν ἀπόλυτον λαχόντων, διαλυομένης πρὸς τὸ παρὸν τῆς συνέλευσεως, ὑποβάλλει ἀμέσως ὁ προεδρεύων δι' ἀναφορὰς τοῦ τῆ ὑψηλῆς αὐτοκρατορικῆς κυβέρνησεως πρὸς ἑγκρίσιν.

Ἄρθρον 24. Ἀληθείας τῆς ἀπαντήσεως τῆς ὑψηλῆς αὐτοκρατορικῆς κυβέρνησεως, ὁ προεδρεύων συγκαλεῖ ἀμέσως πάλιν τὴν συνέλευσιν ἐπὶ παρουσίᾳ τῆς

τε ιεράς συνόδου και του εξερχιακού συμβουλίου, και της άπαντήσεως άναγνωσθείσης, εκ των έγκρινομένων ένσεμάτων, άν ώσι τρία ή δύο, ταύτα μόνον κηρύττει ή ιερά σύνοδος ή κανονικός παρά του συνόλου ή της πλειονότητος των άρχιερέων ψηφισθέντα ως επίσης θέσια του εξερχιακού θρόνου.

Άρθρον 25. Τού κανονικού της έκλογής ταύτης ούτω παραιωθείσης, ή συνέλευσις προβαίνει εις την διά μυστικής ψηφοφορίας έκλογην του ένός εκ των παρά του άρχιερατικού συλλόγου ψηφισθέντων τριών έννομίτων, και όστις εξ αυτών άναφανή λαβών την άπόλυτον πλειονοψηφίαν, ούτος άμέσως κηρύττεται και άναγορεύεται παρ' άπάντων ως κανονικός και νόμιμος έκλεγμένος παρά τε κλήρου και λαού, ίνα άρχή τε έξίσημα του έξάρχου.

Άρθρον 26. Της έκλογής ούτω παραιωθείσης, γράφεται άμέσως και υπογράφεται παρ' άπάντων εν τη κώδικι το πρακτικόν, άμέσως δ' έπειτα κατέρχονται άπαντες εις τήν ναόν, και ψάλλουσι τή θεσφ άυχαριστήρια επί τη γενομένη έκλογη, και ούτως άπέρχονται έκαστος εις τή ιδία.

Άρθρον 27. Επί τη βάση του πρακτικού τούτου τα μέλη της τε ιεράς συνόδου και του εξερχιακού συμβουλίου γράφουσιν άναφοράν προς την ύψηλήν κύλην, παρ' ης γνωστοποιούντες τόν κανονικόν και νόμιμον της γενομένης έκλογής, εξαπούνται τήν έπίσημον άναγνώρισιν του έκλεγέντος έξάρχου.

Άρθρον 28. Τού έγγραφου της άναγνωρίσεως ταύτης έκδοθέντος, προσκαλείται έπίσημως παρά της ιεράς συνόδου ή διακριθείς έξάρχος, και ίσως κατά τήν τάξιν έμπροσθεν προς τε τήν αυτού αυθεντικοτήτην μεγαλειότητα τόν σεβαστόν άνακτα και προς τούς πρώτους ύπουργούς εν τη ύψηλή κύλη, τότε εν παρατάξει άρχόμενος εισάγεται εις τόν εξερχιον και άναλαμβάνει τή καθήκοντα αυτού.

Κεφάλαιον γ.

Περί της έκλογής των μελών της ιεράς συνόδου.

Άρθρον 29. Ως αντιπροσωπευτική του συνόλου των επισκόπων ή ιερά σύνοδος της βουλγαρικής εξερχίας είναι φύσει παρ' άπάντων των επισκόπων έκλεκτή.

Άρθρον 30. Έν άρχη έκαστος μητροπολίτης και επισκόπος της βουλγαρικής εξερχίας ως και έκαστος μέλος της προσωρινής συνόδου προσκαλείται δι' εγκυκλίου έπιστολής ταύτης της συνόδου, ίνα εκ του συνόλου των εν τη εξερχία επαρχίαν έχοντων μητροπολιτών και επισκόπων έκλέξας κατά συνείδησιν άπευθύνη άνευ βραδύτητος προς αυτήν δι' έγγραφου άπαντήσεώς του δελτίον παρ' αυτού έσφραγισμένον, εν ή έχει σεσημασμένα και υπογεγραμμένα τέσσαρα ένδραματα, άπαρ κείνι θέσια και ίκανά ως μέλη της ιεράς συνόδου.

Άρθρον 31. Τά δελτία ταύτα λαμβάνουν, ως και έξιον αυτού δελτίον υπογράφων και σφραγίζων, παραφυλάττει ο έξάρχος άνακτα. Άμα δέ λαβών πάντα, συγκαλεί παρ' έαυτή την προσωρινήν συνόδου και εξερχιακού συμβουλίου τόπον έπέχουσιν μικτήν έπιτροπήν, και επί παρουσίαι των μελών αυτής ενεργεί, κατά τή έν τή άρθρω 32, τήν διαλογήν των ψήφων, και όσα των πάντων σεσημασμένων έννομίτων εύρεθώσιν έχοντα τάς ψήφους των πλειόνων, ταύτα άναγορεύονται μέλη της συνόδου· εν περιπτώσει δέ ίσοψηφίας ή γνώμη του έξάρχου προστιθεμένη άποτελεί τήν πλειονοψηφίαν.

Άρθρον 32. Άκολούθως κατά πέν έτος της τετραετούς όρισμένης συνοδικής περιόδου, άποσυρομένου κατά μόν τήν πρώτην περίοδον του νεωτέρου πάντα κατά τήν χειροτονίαν εκ των συνοδικών μελών της περιόδου ταύτης, κατά δέ τάς έπομένους του τέσσαρα δια έτη ύπηρετησόντες, ο έξάρχος μετά της ιεράς συνόδου, δύο μήνας πρό της λήξεως του έτους, γράφουσι κάλιν εγκυκλίως προς πάντας τούς μητροπολίτας

και επισκόπους, ως και προς αυτά τα μέλη της συνόδου, ίνα άποστείλουν εν δελτίω ένυπογράφη και έσφραγισμένη έν όνομα μητροπολίτου ή επισκόπου κατά τή έν τή άρθρω 30 όρισμένα· υπογράφουσι δέ και σφραγίζουσι και τή μέλη της ιεράς συνόδου έμοιον δελτίον.

Άρθρον 33. Ούδεις μητροπολίτης ή επισκόπος δύναται να έκλεχθή μέλος της συνόδου, εάν άν διέφυκον επαρχίαν επί τέσσαρα έτη. Δι' άλλαιφιν δ' επί του παρόντος τοιούτων άρχιερέων, οι κατά πρώτον έκλεγθέντες μέλη της συνόδου δύναται να έκλεχθώσιν άμέσως και διά τήν δευτέραν συνοδικήν περίοδον.

Άρθρον 34. Των δελτίων τούτων λαφθέντων και ένοσφραγιστων παραφυλάχθέντων, ο έξάρχος ενεργεί τήν άποσφράγιτιν και τήν διαλογήν των ψήφων επί παρουσίαι της τε ιεράς συνόδου και του εξερχιακού συμβουλίου· ός δ' άν εκ των πάντων σεσημασμένων εύρεθώ, έχων τάς πλειοτέρας ψήφους, ούτος άναγορεύεται ως διαβεβήμενος τε άποσυρόμενον μέλος της ιεράς συνόδου, όπαρ όμως ούκ άποσύρεται εμή, άφ' ου προσκαλούμενον έξδη το νέον.

Άρθρον 35. Της κατά τή άρθρα 31 και 34 γενομένης των ψήφων διαλογής και της των μελών της συνόδου άναγορεύσεως πρακτικόν συντάττεται και εν τη κώδικι των έκλογών καταχωρούμενον υπογράφεται υπό τε του έξάρχου και των ως ειρηται παραυρεθέντων μελών. Έπειτα δέ δι' άναφοράς της συνόδου, επί τη βάση του πρακτικού τούτου γενομένης, γνωστοποιούνται τή έννοματα των έκλεγμένων προς τήν ύψηλήν κύλην.

Άρθρον 36. Ούδεις και επί ούδεμιά προφάσει λαμβάνει μέρος εις τήν ιεράν σύνοδον, εάν μή ή τακτικόν μέλος αυτής.

Έξαιρεται ή περίπτωση καθ' ην, κωλυόμενου μέλους τινός, συνοδική άπόφασι προσκαλείται άλλος τις άρχιερεύς εις προσωρινήν αντικατάστασιν αυτού.

Άρθρον 37. Ούδεις των έκλεγθέντων συνοδικών μελών δύναται να άποκηθή τήν παραδοχήν αυτού, επί ποινή άρχίας.

Έξαιρούνται του κανόνος τούτου μόνοι οι το έβδομηκοστών της ηλικίας αυτών άγοντες ή βαρέως άσθενόντες.

Άρθρον 38. Εάν τις, έκλεγθείς μέλος της συνόδου, διά τήν μίαν ή τήν άλλην των έν τή προηγουμένην άρθρω έκπεφρασμένων δύο αίτιών δικαιοματικώς μηδένως παραδεχθή, έκλέγεται άλλος άν' αυτού κατά τή έν ταις άρθροις 32 και 34 όρισμένα.

Εάν δέ παραδεχθή, έπειτα εν τη διαρκεία της ύπηρεσίας αυτού, ή εις κύριον άποδημήσῃ, είτε λόγω βαρείας άσθενείας ή προβεβηκυίας ηλικίας παρατηρήσῃ, τότε ο έξάρχος μετά της ιεράς συνόδου έκλέγουσιν εν μυστικῃ ψηφοφορία και άπόλυτη πλειονοψηφία τόν αντικαταστήρομενον αυτόν μόνον κατά τόν μένοντα χρόνον της έκείνου περιόδου, και έμειςως γνωστοποιούεται τόν όνομα αυτού προς τήν ύψηλήν κύλην.

Κεφάλαιον δ.

Περί της έκλογής και τού άποσμού των μελών του εξερχιακού συμβουλίου.

Άρθρον 39. Έν άρχη τή μέλη του εξερχιακού συμβουλίου έκλέγονται εν μυστικῃ ψηφοφορία και άπόλυτη πλειονοψηφία υπό της διά τήν σύλητησιν και έγκρισιν του παρόντος κανονισμού συγκαλεωθείσης γενικής συνέλευσεως.

Άρθρον 40. Άκολούθως κατά πσαν περίοδον ένός έτους, άποσυρομένων τε μόν πρώτον των δύο νεωτέρων τήν ηλικίαν, ύστερον δέ των δύο μελών του συμβουλίου, ο έξάρχος γράφει πρό δύο μηνών πριν της λήξεως της ένιαυσίου περιόδου εγκυκλίον έπιστολήν προς άπαντας τούς μητροπολίτας και επισκόπους, ως και προς τόν εν τη ιδία επαρχία έπίτροπον αυτού, ός και προς τόν εν τή ιδία επαρχία άνάγνωσιν της έπιστολής ταύτης, συγκαλέοντας εν τή έδρα της επισκοπής

και υπό την προεδρείαν αυτού συνέλευσιν των εκλο- A γίων της επαρχίας, εντός δεκαπέντε ημερών από της παραλαβής της επιστολής, ενεργήσωσιν όσα εν μουσική ψηφοφορία και απόλυτη πλειονοψηφία να εκλεγθώσι παρ' αυτής, έκαιθεν ή άλλοθεν, δύο λαϊκά πρόσωπα εκ των εύκοληκτοτέρων και έμπειροτέρων χριστιανών υπηκόων της κρατικής βασιλείας, ως υποψήφια μέλη του εξαρχιακού συμβουλίου, της δε τρι- αυτής εκλογής αναφοράν παρ' άπάντων των εκλογέων υπογεγραμμένην και υπ' αυτού του προέδρου επικυρωμένην, άφοδ κρατήσωσιν εν επί τούτω κρατου- μένη κώδικι αντίγραφον αυτής, παρακείμεσιν άμέ- σως ένστράγγιστον δι' ίδιας των επιστολής, προς τον εξαρχον.

Άρθρον 41. Τη α' κυριακή πριν της λήξεως της ένιαυσίου περιόδου, ο εξαρχος συγκαλεί την Ιεράν σύν.δον και το εξαρχιακόν συμβούλιον εις κοινήν συνεδρίαν υπό την προεδρείαν αυτού, όπου, άνοιγο- μένων των βγ.ησιών έκλεκτικών αναφορών και B εξελεγχθεισών ως τακτικώς γενομένων, διαλέγονται εκ πασών, κατά τά εν τή άρθρην 23 ώρισμένα, τά ως υποψήφια εκλεγθέντα όνόματα, και όσα εκ αυτών εύρηθείσι οσηματωμένα εν πάσιν ή ταίς πλειοτέrais αναφοραίς, ταύτα τίθενται κατά μέρος, και εκ τούτων αναδεικνύονται ως μέλη του εξαρχιακού συμβουλίου τά πλειοτέρων επαρχιών λαχόντα ψήφους. Εάν δε, της διαλογής των ψήφων ούτω γενομένης, αναφανή ειη ούδέν των εν ταίς αναφοραίς όνομάτων έλαχεν άπόλυτου πλειονοψηφίας, ή έλάχε ταυτούς μόνον εν, τότε εκ των σχετικής μόνον πλειονοψηφίας λαχόντων ή Ιερά σύνοδος και το εξαρχιακόν συμβούλιον εκ- λέγουσιν εν μουσική ψηφοφορία και εν άπόλυτη πλειονοψηφία τά άπαιτούμενα δύο ή εν μόνον όνομα, και ούτω τά άπόλυτον πλειονοψηφίαν ήδη έχοντα δύο όνόματα κηρύττονται ως τακτικώς παρ' του συνόλου των επαρχιών εκλεγμένα μέλη του εξαρχιακού συμ- βουλίου. Επί τούτοις συντάσσεται πρακτικόν εν κώ- C δικι καταστρωμένον και υπογεγραμμένον παρ' άπάν- των των εν τη συνεδρίασι ταύτη παρευρεθέντων κληρικών τε και λαϊκών.

Άρθρον 42. Της εκλογής ούτω παραωθείσης, ο εξαρχος υποβάλλει δι' επισήμου αναφοράς του τά όνό- ματα των ούτως εκλεγθέντων προς την ύψηλήν κύ- λην, έξαιτούμενος τον διά αυτοκρατορικού διατάγ- ματος διορισμόν αυτών. Λαβών δ' άπάντησιν του διορισμού, κοινοποιεί έγγραφως τούτον προς έκαστον των διοριζθέντων μελών, και προσκαλεί αυτοίς ίνα όσον ούπω έλθόντες αναλάβωσι τά καθήκοντα αυτών.

Άρθρον 43. Οί.εις των ούτως εκλεγθέντων και διορισθέντων μελών του εξαρχιακού συμβουλίου δύ- νηται να άποκηθώ την παραδοχην ή άπολούθως να παραιτηθώ της υπηρεσίας ταύτης, ειμή διά βαρβαρην άσθένειαν, διά γήρας όπάρ τά 70 έτη, ή δι' άλλην αίτίαν κωλύματος, οδ ή εξέλεγχις και παραδοχή ανατίθεται συνάμα εις την Ιεράν σύνοδον και το εξαρχιακόν συμβούλιον.

Άρθρον 44. Εάν τις εύλόγως άποκηθώ την υπηρεσίαν ταύτην ή παραιτηθώ, ή Ιερά σύνοδος και το εξαρχιακόν συμβούλιον προσκαλοσιν άντ' αυτού τον διορισμόν έκαινού, όστις εν ταίς έκλεκτικαίς ανα- φοραίς έλαχεν έχων τάς πλειοτέρας κατόπιν αυτού ψήφους.

Κεφάλαιον ε'.

Περί της εκλογής των κατ' επαρχίας μητροπολιτών και επισκόπων.

Άρθρον 45. Η εκλογή των κατ' επαρχίας μητρο- πολιτών και επισκόπων θέλει γίνεται αποκλειστικώς ή έξ επισκόπων και μητροπολιτών άνευ επαρχίας, ή εκ καταλόγου προσώπων εκλεγμένων σφισμένων παρ' τη Ιερά συνέδω και σχηματισμένου ως έφεξης.

Άρθρον 46. Άμα τη συστάσει αυτής ή Ιερά σύν- οδος έκδίδει εγκύλιον επιστολήν προς άπάσας τάς υπό την δικαιοδοσίαν αυτής επαρχίας και Ιεράς μονάς

Α όπου, όσα παρ' έαυταίς έχουσι κληρικούς κακίμηνους τά κατά τή άρθρην 17 άπαιτούμενα προσόντα (εκτός του όρου της πάνταυτος διοικήσεως επαρχίας και του όρου της ηλικίας, ήτι; άρκει να μη ή κατωτέρα των 30 έτών, διαν' ο εκλέξιμος πρόκειται να εκλεχθώ επί- σκοπος), και μέλιστα φέροντας άπολυτήρια Ιερατικώς ή θεολογικώς τινος έγνωσμένης σχολής, είδοποιώσι παρ' τούτου την Ιεράν σύνοδον, έξαιτούμεναι διά συστα- τηρίου αναφοράς την εν τή καταλόγω των εκλεγμένων έγγραφην αυτών.

Άρθρον 47. Πόσα τοιαύτη, των κληρικών συστα- τηρια αναφορά, είτε κατά συνέκειαν της βγ.θείσης συνοδικής επιστολής, είτε άπολούθως όσάκις παρου- σιασθώ εύκαιρία γινόμενη, θέλει φέρει, διζ' μόν τάς επαρχίας, τάς υπογραφάς του τε επισκόπου ή μητρο- πολιτου ή του επιτροπίου αυτού και των μελών του Ιερού και του λαϊκού συμβουλίου της επαρχίας· διζ' δε τάς μονάς, τάς ίδιας υπογραφάς του ήγουμένου και των συν αυτώ αδελφών της μονής, πρις δι και την σφραγίδα της επισκοπής εν τη πρώτῃ, και της μονής εν τη δευτέρα περιπτώσει.

Άρθρον 48. Η Ιερά σύνοδος την το αυτήν ανα- φοράν λαβούσα, εάν μόν εύρη αυτήν τακτικήν και τά άπαιτούμενα προσόντα του προτεινομένου έμπειρού- σαν, προσκαλεί παρ' έαυτῃ τον προτεινόμενον, και εκ του σύνεγγου αυτών εξέτασσα και όνωσ της συστά- σεως· άξιόν θεωρήσασα, ενεργεί την εν τή καταλόγω των εκλεγμένων έγγραφην του όνόματος αυτού· ει δε μή, ζητεί πρώτον δι' επιστολής, τάς άπαιτούμενας πληρο- φορίας, και κατά την ληφθένσομένην άπάντησιν ενεργεί.

Άρθρον 49. Τούς εν τή καταλόγω ούτως έγγρα- φέντας ή Ιερά σύνοδος παραλαμβάνει υπό την άμεισον αυτής έπιτηρήσιν και κηδεμονίαν, και όσάκις εύκαιρία παρῃ, διορίζει αυτούς, κατ' αίτησιν και πρότασιν των χρεία του διορισμού αυτών έχόντων, εις εκκλησιαστι- κές θέσεις και υπηρεσίας συνεινούσας εις την ανά- πτυξιν και τελειοποίησιν των εκκλησιαστικών γνώσεων και της πρακτικής πείρας αυτών, όσον κήρυκα; του θείου λόγου επί άμβωνος, διευθυντάς ή δ' εακκάλους Ιερατικών ή θεολογικών σχολείων, διοικητάς Ιερών μονών ή εκκλησιών, πρωτοσυγκέλλους, αρχιεπισκόπους, διακόνους παρ' άρχιερεί ή εκκλησιών, επιτροπούς άρχιερέων μετά τίτλου χωροεπισκόπου, ή άνευ του τίτλου αυτού, γραμματείς παρ' τη Ιερά συνέδω ή άλλιασ, μέλη Ιερών συμβουλίων ή άλλων εύαγών καταστημάτων κτλ. Εάν δε τις εκ του ειρημένου καταλόγου ή εκ των επισκόπων ή μητροπολιτών άνευ επαρχίας άποδειχθώ δικαίμως, ότι επί πλασταίς αί- τίαις έφοδίουργησα προς πασών τινος επισκόπου ή μητροπολιτου και κατάληψιν της επαρχίας αυτού, ο τοιοστος, εκτός του κατά κανόνας επιβληθένσομένου αυτώ επιτίμιου, θέλει εκβάλλεται και εκ του κατα- λόγου των εκλεγμένων.

Άρθρον 50. Χρηούσαντες του θρόνου μητρο- πόλεως ή επισκοπής τινος, το Ιερόν και το λαϊκόν συμβούλιον της επαρχίας έκείνης είδοποιόσιν άμέσως διά κοινού αυτών γραμματος την Ιεράν σύνοδον, και εάν ο θρόνος ή επισκοπικός, τον προιστάμενον μητρο- πολιτιν, εκζητούντας τον όσον ούπω διορισμόν τοπο- τηρητου του χηρούσαντος θρόνου μέχρι της εκλογής και άναγορεύσεως του διαδόχου.

Άρθρον 51. Λαβούσα την είδησιν ταύτην ή Ιερά σύνοδος κατ' εύθείαν, ή εάν ο θρόνος ή επισκοπικός, κατά πρότασιν και σύστασιν του προϊσταμένου μητρο- πολιτου συν τή παρ' αυτών Ιερά συμβούλιω, διορίζει εκ του ειρημένου καταλόγου άξιόν τινα κληρικόν, ή κληροδόχον άρχιερέα, ως τοποτηρητήν του θρόνου της ειρημένης επαρχίας, έφοδίουρσασα αυτον επί τούτω με το άπαιτούμενον συνοδικόν γραμμα και με διά- ταγμα της ύψηλής κύλης.

Άρθρον 52. Ο τοποτηρητής, άμα λαβών τον διορισμόν αυτου, άπέρχεται εις την Ιεράν της χηρουού- σης επισκοπής, γράφει μετά του έκείσε Ιερού συμ-

βουλίου εγκύκλιον ἐπιστολὴν πρὸς πάντας τοὺς τῆς Ἀ ἐπαρχίας ἐκείνης ἐπισκόπους, ἱερεῖς καὶ ἱεροδιακόνους, ἐγγλεῖων καὶ ἀντίγραφον τοῦ καταλόγου τῶν ἐκλεξι- μων, ὃν παρὰ τῆς ἱερᾶς συνόδου ἅμα τῷ διορισμῷ αὐτοῦ λαμβάνει, ἵνα ἕκαστος αὐτῶν, ὡς καὶ τῶν με- λῶν τοῦ αὐτοῦ συμβουλίου ὁρίσας, καὶ εὐσυνειδήτως σκεψάμενος, ἀποστείλῃ ἐντὸς ὀκτὼ ἡμερῶν ἀπὸ τῆς παραλαβῆς τῆς ἐγκυκλίου ἐπιστολῆς δ' ἰδίας ἐπιστολῆς τοῦ ἐν δελτίῳ ἐσφραγισμένῳ σημείωσιν τισσάρων ἱερομένων προσώπων ἐκ τοῦ εἰρημίου καταλόγου λαμβανόμενων, ἱερέως, δηλαδὴ ἢ διακόνου, ἢ ἐκ τῶν ἀνευ ἐπισκόπων ἢ μητροπολιτῶν, ἄτερ, κατέχοντα τὰ ἐπι τοῦτοῦ ἀπαιτούμενα καὶ ἐν τῷ ἀρθρῷ 17 ὀριζό- μενα προσόντα, κρίνει δέξια τοῦ χηρεύοντος ἐπισκο- πικοῦ θρόνου.

Ἄρθρον 53. Ὁ τοποτηρητὴς μετὰ τοῦ ἐκείσε ἐπαρχιακοῦ συμβουλίου γράφει καὶ ἄλλην ἐγκύκλιον ἐπιστολὴν πρὸς ἅπαντας ὀνομασί τού; ἐκλογεῖς τῆς ἐπαρχίας, ἵνα ἐντὸς τῆς αὐτῆς προθεσμίας συνέλ- θωσιν εἰς τὴν πρωτεύουσάν τῆς ἐπαρχίας, ὅπως λά- βωσι μέρος εἰς τὴν ἐν τῇ ᾠ κυριακῇ μετὰ τὴν ἐπιθε- σαν προθεσίαν γενησομένην συνέλευσιν πρὸς ἐκλογὴν τοῦ ἐπισκόπου ἢ μητροπολίτου.

Ἄρθρον 54. Κατὰ τὴν ὁρισθεῖσαν κυριακὴν μετὰ τὴν λειτουργίαν προσκαλοῦνται ὑπὸ τοῦ τοποτηρητοῦ ἅπαντες οἱ συναθρόντες ἐκλογεῖς εἰς τὸ ἐπισκοπεῖον ἢ τὴν μητρόπολιν, ὅπου ἐπι παρουσίᾳ καὶ συμπράξει τοῦ τε ἱεροῦ καὶ τοῦ λαϊκοῦ συμβουλίου, ἐὰν εὐρε- θῶσι παρόντα τὰ τρία τέταρτα τοὐλάχιστον ἐκ τῶν προσμενομένων ἐκλογέων, ὁ τοποτηρητὴς κηρύττει τὴν συνεδρίασιν ἀρξαμένην· εἰ δὲ μὴ, ἀναβάλλει αὐτὴν εἰς τὴν ἐπιούσαν κυριακὴν, καὶ τότε ἀρχεται ἡ συν- εδρίασις μετ' ὅσων ἂν τύχωσιν ἐλθόντες ἐκλογέων.

Ἄρθρον 55. Ἀρξαμένης τῆς συνεδρίασεως, μετὰ τὴν κατάλληλον τῷ κυρίῳ προσευχῇ, ὁ τοποτηρητὴς καὶ πρόεδρος μετὰ τοῦ ἱεροῦ συμβουλίου παρουσιάζουσιν εἰς τὴν συνέλευσιν, ὡς ἀπ' ἀρχῆς ἐστάλησαν, ἐνοσφράγιστα τὰ εἰρημῆνα δελτία, καὶ ἀμέσως ἐνεργου- μένων τῶν ἐν τῷ ἀρθρῷ 23 ὀρισμένων, διαλέγονται τὰ ἐν τοῖς δελτίοις σεσημειωμένα ὀνόματα, καὶ ὅσα εὐρεθῶσι πλείονας λαχόντα ψήφους τίσσασα ἀναδεικ- νύονται· καὶ διακηρύττονται κανονικῶς ψηφισθέντα παρὰ τοῦ κλήρου ὡς δέξια διαδοχῆς τοῦ χηρεύοντος θρόνου. Ἐν περιπτώσει δὲ ἰσοψηφίας, ἢ ψήφος τοῦ τοποτηρητοῦ προσημαμένη ἀποτελεῖ τὴν πλειονο- ψηφίαν.

Ἄρθρον 56. Τοῦ κανονικοῦ τῆς ἐκλογῆς αὐτῆς οὕτω περαιωθεῖσης· οἱ ἐκλογεῖς, προσελθόντες τοῦ τοποτηρητοῦ καὶ προέδρου, κερταίνουσιν εἰς τὴν δια- μυστικῆς ψηφοφορίας ἐκλογὴν τῶν δύο ἐκ τῶν τισ- σάρων ψηφισθέντων ἀνδρῶν, καὶ ὅσοι ἐξ αὐτῶν ἀνα- δειχθῶσι λαβόντες τὴν ἀπόλυτον πλειονοψηφίαν, οὗτοι καὶ παρ' ὅλης τῆς συναλεύσεως κηρύττονται κανονικῶς καὶ νομίμως ἐκλεχθέντες παρὰ τὸν κλήρου καὶ λαοῦ ὡς δέξιοι τῆ; διαδοχῆς τοῦ ἐπισκοπικοῦ θρόνου· ἐν περιπτώσει ἰσοψηφίας, ἢ πλειονοψηφία, ἀποκτάται διὰ τῆς ἐπιψηφίσεως τοῦ προέδρου πρὸς τὸ ἐν ἢ, τὸ ἄλλο μέρος.

Ἄρθρον 57. Τῆς ἐκλογῆς οὕτω περαιωθεῖσης, συντάττεται πρακτικὸν τὰ γενόμενα ἀκριβῶς ἐξιστο- ροῦν καὶ ὑπογράφεται ἀμέσως παρ' ἁπάντων ἐν τῷ ἐπι τοῦτοῦ κώδεκι· συντάττεται δὲ ἐπι τῆ βάσει αὐτοῦ καὶ ἀναφορὰ, ἣτις παρ' ἁπάντων ὁμοίως ὑπογεγραμ- μένη καὶ ὑπὸ τοῦ τοποτηρητοῦ ἐπικεχωρημένη, πέμ- πεται δι' ἰδίας ἐπιστολῆς τοῦ τε τοποτηρητοῦ καὶ τοῦ ἱεροῦ καὶ τοῦ λαϊκοῦ συμβουλίου πρὸς τὸν προϊστά- μενον μητροπολίτην, ἐὰν ὁ χηρεύων θρόνος ἢ ἐπισκο- πικός, ἢ πρὸς τὸν ἐξάρχον, ἐὰν ἢ μητροπολιτικός, διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἄρθρον 58. Λαβὼν τὴν ἀναφορὰν ταύτην ὁ προϊστάμενος μητροπολίτης ἢ ἐξάρχος ἀναγινώσκει  
 Legendum videtur „περαιωθέντος“ seu melius pro tota canonice ponendum κανονικῶς. Item supra, art. 26.

αὐτὴν, ὁ μὲν πρῶτος εἰς τὸ παρ' αὐτοῦ ἱερὸν συμ- βούλιον, ὁ δὲ δεύτερος, εἰς τὴν ἱερὰν σύνοδον· καὶ ἐὰν μηδὲν τι εὐρεθῆ ἐπιλήψιμον εἰς τὴν γενομένην ἐκλογὴν, ἐπικυρῶνται διὰ πρακτικοῦ ἐν τῷ κώδεκι καταχωρημένου καὶ παρ' ἁπάντων ὑπογεγραμμένου. Ἐὰν δὲ ἢ ἐπιλήψιμος, ἐπιτίθενται οἱ λόγοι τῆς ἀκυ- ρώσεως αὐτῆς, καὶ δι' ἐπιστολῆς διατάττεται εἰς τὸν τόπον νέα ἐκλογὴ, ἥστινος τὸ πρακτικὸν ὁμοίως διαβι- βάζεται πρὸς τὸν προϊστάμενον μητροπολίτην ἢ τὸν ἐξάρχον, κατὰ τὰ ἐν τῷ ἀρθρῷ 57 εἰρημῆνα.

Ἄρθρον 59. Τῆς ἐκλογῆς ἐπικυρωθεῖσης; ὡς τακ- τικῆς, εἰ μὲν πρόκειται παρὶ ἐπισκόπου, ὁ προϊστά- μενος μητροπολίτης μετὰ τοῦ ἱεροῦ καὶ τοῦ λαϊκοῦ ἐπαρχιακοῦ συμβουλίου, ἐὰν δὲ παρὶ μητροπολίτου, ὁ ἐξάρχος μετὰ τῆς ἱερᾶς συνόδου καὶ τοῦ ἐπαρχιακοῦ συμβουλίου γράφουσι τὰ δύο ἐκλεγεμένα ὀνόματα εἰς δύο βλας ὅμοια ταμίχια χάρτου, καὶ ὑπὸ τὴν ἐπι- τήρησιν πάντων ἐμβάλλουσιν αὐτὰ ὁμοιομόρφως τετυ- λιγμένα ἐν κλίπη, ἣν ἀσφαλῶς κλειδώνοντες, παρα- δίδουσι πρὸς φύλαξιν τὴν κλειδα αὐτῆς εἰς ὄντια ἐκ τῶν μελῶν τοῦ λαϊκοῦ συμβουλίου ἐγκριθῆ. Ἐπο- μένως δὲ κατέχοντα ἅπαντες μετὰ τῆς κλίπης εἰς τὸν ναὸν, ὅπου, δεήσασ; πρὸς τὸν θεὸν προστόρου γενομένης καὶ τῆς ἐπιφοιτήσεως τοῦ παναγίου πνεύ- ματος ἐπικληθείσης, ὁ προϊστάμενος μητροπολίτης ἢ ἐξάρχος ἐκφωνεῖ γεγονουία καὶ κατανοκτικῇ τῇ φωνῇ, τὰ λόγια ταῦτα τοῦ ἀποστόλου Πέτρου· „Ὁ κύριε, καρθιογνώστα πάντων, ἀνάδειξον ἐκ τούτων τῶν δύο ἕνα ὃν ἐξελέξω λαβεῖν τὸν κλῆρον τῆς διακονίας ταύτης καὶ ἀποστολῆς“ καὶ ἀμέσως τῆς κλίπης ἀνοίγειντες, ὁ πρεσβύτερος τῶν μελῶν τοῦ λαϊκοῦ συμβουλίου ἐκβάλλει· ἐξ αὐτῆς τὸ ἐν τῶν χαρτίων. Ἐπερ ἀνοίγων ἀναγινώσκει μεγαλοφώνως καὶ τοῖς λοιποῖς ἐπιδεικνύσει· τὸ δ' ἐν αὐτῷ σεσημειωμένον ὄνομα καταψηφίζεται καὶ ἀναγορεύεται ὡς μέλλον ἐπίσκοπος ἢ μητροπολίτης τῆς ἐπαρχίας, καὶ ἀκο- λούθως πρακτικὸν πάντων τούτων ἐν τῷ κώδεκι γενο- μένου καὶ ὑπογεγραμμένου, ἐνεργεῖται μὲν κατὰ τοῦ κανόνα ἢ χειροτονία αὐτοῦ. ἐὰν μὴ, ὡν ἦεν ἐπίσκο- πος χρεῖς χειροτονίας, ἐξαιτεῖται· ἐὰν δὲ ἀναφορὰς τοῦ προϊσταμένου μητροπολίτου πρὸς τὸν ἐξάρχον, διὰ τακτικῶν δὲ τούτου πρὸς τὴν ὑψηλὴν κύλην ἢ διὰ βασιλικῶν βεβατίου πολιτικῆ ἀναγινώσκει.

Ἄρθρον 60. Ἄμα οὕτω διορισθέντος τοῦ νέου ἐπι- σκόπου ἢ μητροπολίτου, ὁ ἐξάρχος μετὰ τῆς συνόδου συνιστάσιν αὐτὸν διὰ συνοδικῆς ἐπιστολῆς πρὸς πάντα τὸν κλῆρον καὶ τὸν λαὸν τῆς ἐπαρχίας αὐτοῦ ἐπ' ἐκ- κλησία; ἀναγνωσθησομένης· ἢ δι' ἐπιστολῆς αὐτῆς στέλλε- ται· κατ' εὐθείαν μὲν, ἐὰν ὁ διορισθεὶς ἢ μητροπο- λίτης, διὰ τοῦ προϊσταμένου δὲ μητροπολίτου, ἐὰν ἢ ἐπίσκοπος. Καὶ τότε οὗτος μὲν ἀναλαμβάνει τὰ καθ- ἦκοντα τῆς ἐπισκοπῆς τού, ὁ δὲ εἰρημῆνος τοποτηρη- τῆς παύει τῆς ἐπιστάσεως αὐτοῦ.

Ἄρθρον 61. Μεταίτησις ἐπισκόπου ἢ μητροπολί- του ἀφ' ἢ; ἢδὲ κατέχει ἐπαρχίας εἰς ἄλλην βλας ἀπαγορεύεται, ἀποκατάστασις δὲ διαθεσίμου ἀρχιερέως ἢ ἄλλου προσώπου εἰς οὐρανῆποτε ἐπαρχίαν ἐὰν δύνα- ται· νὰ ἐνεργηθῆ εἰμὴ, συμφώνως τῷ παρόντι κανο- νισμῷ. Ἐξαιροῦνται οἱ νόν ἀνευ ὀρισμένης ἐπαρχίας διατελοῦντες συνοδικοὶ ἀρχιερεῖς, ὧν ἕκαστος ἀπο- κατασταθῆσεται εἰς ἐπαρχίαν προταθεῖσαν μὲν ὑπὸ τῆς μικτῆς ἐπιτροπῆς, ἐγκριθεῖσαν δὲ ὑπὸ τῆς παρὶ ἐγκρίσεως τοῦ παρόντος κανονισμοῦ συγκροτουμένης γενικῆς συναλεύσεως.

Κεφάλαιον ζ'.

Περὶ τῶν ἐκλογῶν τῶν κατ' ἐπαρχίαν ἱερῶν ἀποστολῶν.

Ἄρθρον 62. Ὁ μητροπολίτης ἢ ἐπίσκοπος ἐκείσε ἐπαρχίας γράφει πρὸς τοὺς ἱερεῖς καὶ διακόνους ἐκεί- στης ἐκκλησίας καὶ πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς ἐκείτου μοναστηρίου τῆς ἐπαρχίας αὐτοῦ, ἵνα συναθρόντες εἰς συνεδρίασιν, ἕκαστος κατὰ μέρος, ἐκλεξῶσιν ὁμοφώνως ἢ κατὰ πλειονοψηφίαν ἀπόλυτον τίσσασας ἐκ τῶν



ἀνετίερων τῆ τάξει καὶ ἰκανωτέρας κληρικῶν, κατοικούντων ἐν τῇ πρωτεύουσὶ τῆς ἐπαρχίας ἢ ἀλλασχοῦ ποῦ κληρῶν, καὶ ποιήσαντες πρακτικὸν ὑπογεγραμμένον καὶ τῇ ἐκκλησιαστικῇ ἢ τῇ μοναστηριακῇ σφραγίδι σφραγισμένον, ἀποσταλέωσιν ἐνοφράριστον ἐν ἰδίᾳ πρὸς ἀπάντησιν ἐπιστολῇ πρὸς τὸν μητροπολίτην ἢ τὸν ἐπίσκοπον.

Ἄρθρον 63. Ταῦτα λαμβάνων παραυλάττει οὗτος ἀδικτα καὶ ἐνοφράριστα. Ἄμα δὲ λαβὼν πάντα, συγκαλεῖ παρ' ἑαυτοῦ, ἐν ἀρχῇ μὲν τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἐκτροπήν, ἀκολουθῶν δὲ, κατὰ πᾶσαν ἀνάγκησιν τῶν μελῶν, τὰ μέλη τοῦ τοῦ ἱεροῦ συνεδρίου καὶ τοῦ λαϊκοῦ συμβουλίου, καὶ ἐπὶ παρουσίᾳ πάντων ἐνεργεῖ, κατὰ τὰ ἄρθρα 23 καὶ 55, τὴν ἀποσφράγισιν καὶ ἀνάγνωσιν τῶν κερήμενων πρακτικῶν, καὶ διαλεγόμενων τῶν ἐν αὐτοῖς σεσημασμένων ὀνομάτων, ὅσα ἐν ἑξ' αὐτῶν εἴδησι λαβόντα φήφους εἰς τὰ πλεῖστον τῶν πρακτικῶν, ἐκ τούτων τὰ πρῶτα τίσσασα κηρύττονται ὡς παρὰ πάντες τοῦ κλήρου τῆς ἐπαρχίας ἐκλεχθέντα μέλη τοῦ ἱεροῦ συνεδρίου.

Ἄρθρον 64. Τῆς ἐκλογῆς ταύτης συντάττεται ἀμέσως πρακτικὸν καὶ ἐν τῷ κώδικι καταστρωνόμενον ὑπογράφεται παρ' ἀπάντων σὺν αὐτῷ τῷ προεδρεύοντι μητροπολίτῃ ἢ ἐπισκόπῳ.

Ἄρθρον 65. Τοῦ πρακτικοῦ τούτου ἀντίγραφον ἐπικυρωμένον στέλλει ὁ μὲν ἐπίσκοπος πρὸς τὸν προϊστάμενον μητροπολίτην, ὁ δὲ μητροπολίτης πρὸς τὴν ἱερὰν σύνοδον πρὸς ἐπικύρωσιν, ἢ τι γίνεται ἀμέσως, εἰν ἢ ἐκλογῇ εὐρεθεῖ γενωμένη συμφώνως πρὸς τὰ ἔνω διαγεγραμμένα.

Ἄρθρον 66. Λαβὼν τὴν τῆς ἐπικυρώσεως ἀπάντησιν ὁ ἐπίσκοπος ἢ μητροπολίτης, συγκαλεῖ καλῶν τὰ ἐν τῷ ἄρθρῳ 63 εἰρημένα σώματα, καὶ ἀναγνούς, ταύτην μὲν καταχωρεῖ εἰς τὰ ἀρχεῖα, γράφει δὲ ἐγκυκλίως πρὸς ἀπάσας τὰς ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ αὐτοῦ ἐκκλησίας καὶ μονὰς πρὸς ἐηλοποίησιν τῶν ἐκλεχθέντων μελῶν, προσκαλεῖ δὲ καὶ ταῦτα ἵνα ἀναλάβωσι τὰ ἔργα τῆς ὑπηρεσίας αὐτῶν.

Ἄρθρον 67. Ἡ διάρκεια τῆς ὑπηρεσίας τῶν μελῶν τοῦ ἱεροῦ συνεδρίου ὄρεζεται εἰς δύο ἔτη ἀνανεοῦνται δὲ κατὰ τὰ προειρημένα, ἀποσυρομένων εἰς τὸ τέλος τοῦ πρώτου ἔτους τῶν νεωτέρων τὴν χεῖροτομῶν δύο.

Ἄρθρον 68. Αἱ διατάξεις τῶν ἀρθρῶν 43 καὶ 44 ἐφαρμόζονται καὶ ἐπὶ τῶν μελῶν τοῦ ἱεροῦ συνεδρίου.

**Κεφάλαιον ζ΄.**

*Περὶ τῆς ἐκλογῆς τῶν μελῶν τῶν καὶ ἐπαρχιαῶν λαϊκῶν συμβουλίων.*

Ἄρθρον 69. Ὁ μητροπολίτης ἢ ἐπίσκοπος τῆς ἐπαρχίας γράφει πρὸς πάντας τοὺς ἐκλογεῖς τῆς ἐπαρχίας ἐγκυκλίω ἐπιστολῇ, δι' ἧς προσκαλεῖ αὐτοὺς ἵνα, ἐντὸς ὀκτὼ ἡμερῶν ἀπὸ τῆς παραλαβῆς τῆς ἐπιστολῆς, συνέλθωσιν εἰς τὴν ἔδραν τῆς μητροπόλεως ἢ ἐπισκοπῆς πρὸς ἐκλογὴν τῶν μελῶν τοῦ λαϊκοῦ συμβουλίου γενησομένην τῇ α' κυριακῇ μετὰ τὴν ἐκνευσιν τῆς ὀκταήμερου ταύτης προθεσμίας.

Ἄρθρον 70. Κατὰ τὴν ὀρισθεῖσαν κυριακὴν μετὰ τὴν θείαν λειτουργίαν, οἱ ῥηθέντες ἐκλογεῖς συνέρχονται εἰς τὴν μητρόπολιν ἢ τὸ ἐπισκοπεῖον καὶ συγπροτοδοσι τὴν ἐκκλησιαστικὴν συνέλευσιν ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ μητροπολίτου ἢ ἐπισκόπου, ὅστις, εἰν μὲν παρῶσι τοὐλάχιστον τὰ τρία τέταρτα τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἐκλογέων, κηρύττει ἀμέσως τὴν συνεδρίασιν ἀρξαμένην· εἰ δὲ μὴ, ἀναβάλλει αὐτὴν εἰς τὴν ἐπιθεσαν κυριακὴν, καὶ τότε μετ' ἀρμοδίου προλογήματος καὶ τῆς δεούσης προσευχῆς αὐτοῦ, ἀρχεται ἡ συνεδρίασις, ὅσοι καὶ ἐν τῶν ἐκλογέων παρόντες εὐρεθεῖσιν.

Ἄρθρον 71. Ἐκαστος τῶν ἐκλογέων δύναται, εἰν θέλων, νὰ προτείνῃ ὑποψήφους διὰ τὰ ἐκλεχθόμενα μέλη τοῦ συμβουλίου. ὅσοι δὲ ὑποψήφιοι προταθεῖσι, σημαίνονται καὶ ἐπομένως ἢ συνέλευσις προβαίνει κατὰ σειράν εἰς τὴν ἐφ' ἐνὸς ἐκαστοῦ αὐτῶν μυστικὴν διὰ κόκκων λευκῶν καὶ μελάνων ψηφοφορίαν, καὶ

οὕτως οἱ ἐν ἀπολύτῳ κλεινοψηφίᾳ λαβόντες κλεινοὺς λευκὰς φήφους τίσσασες κηρύττονται καὶ ἀναγορεύονται ὡς νομίμως ἐκλεχθέντες μέλη τοῦ λαϊκοῦ συμβουλίου.

Ἄρθρον 72. Τῆς ἐκλογῆς ταύτης συντάττεται ἀμέσως πρακτικὸν, καὶ ἐν τῷ κώδικι καταστρωνόμενον ὑπογράφεται παρ' ἀπάντων σὺν αὐτῷ τῷ προέδρῳ ἐπισκόπῳ ἢ μητροπολίτῃ. Συντάττεται δὲ καὶ ἀναφορὰ συγχρόνως τῷ πρακτικῷ, ἣτις παρ' ἀπάντων ὁμοίως ὑπογεγραμμένη, καὶ ὑπὸ τοῦ ἐπισκόπου ἢ μητροπολίτου ἐπικυρωμένη κέρπεται δι' ἰδίας τούτου ἐπιστολῆς πρὸς τὸν ἑξαρχον.

Ἄρθρον 73. Ὁ ἑξαρχος ἄμα λαβὼν τὴν ῥηθείσαν ἀναφορὰν, συγκαλεῖ τὸ ἑξαρχιακὸν συμβούλιον, καὶ ἀφοῦ ταύτην μετ' αὐτοῦ ἀναγνώσῃ καὶ τὴν ἐκλογὴν τακτικῶς γενωμένην ἀναγνωρίσῃ, ἐξαιτεῖται δι' ἀναφορᾶς τοῦ πρὸς τὴν ὑψηλὴν πόλιν τὸν διὰ αὐτοκρατορικοῦ διατάγματος διορισμὸν τῶν ἐκλεχθέντων μελῶν. Ἐάν δὲ ἡ ἐκλογὴ ἀνεφανῇ μὴ τακτικῶς γενωμένη, γίνεται πρακτικὸν τὸ εἶδος τῆς ἀταξίας ἐπιθέμενον, ἕκαρ ἐν τῷ κώδικι καταστρωνόμενον ὑπογράφεται παρὰ τε τῶν μελῶν τοῦ ἑξαρχιακοῦ συμβουλίου καὶ παρ' αὐτοῦ τοῦ ἑξαρχοῦ· ἐπομένως ὁ ἑξαρχος ἐπὶ τῇ βίβασι τούτου ἀπαντῶν εἰς τὸν ἐπίσκοπον ἢ μητροπολίτην, προκαλεῖ νέαν ἐκλογὴν συμφώνως πρὸς τὰ προηγουμένα ἄρθρα 69-72.

Ἄρθρον 74. Λαβὼν ὁ ἑξαρχος τὸ διάταγμα τοῦ διορισμοῦ τῶν μελῶν τοῦ ἐπαρχιακοῦ συμβουλίου, κοινοποιεῖ μὲν αὐτὸ εἰς τὸ ἑξαρχιακὸν συμβούλιον καὶ ἐνεργεῖ τὴν ἐν τῷ κώδικι ἀντιγραφὴν αὐτοῦ, διαβιβράζει δὲ αὐτὸ πρὸς τὸν τῆς ἐπαρχίας ἐπίσκοπον ἢ μητροπολίτην, ὅστις καταχωρεῖν ὁμοίως αὐτὸ ἐν τῷ κώδικι, συγκαλεῖ μὲν τὰ διορισθέντα μέλη, ἀναγγέλλει δὲ τὸν διορισμὸν αὐτῶν ἐγκυκλίως πρὸς τοὺς ὀρθοδόξους χριστιανοὺς κατοικοὺς τῆς ἐπαρχίας.

Ἄρθρον 75. Ἡ διάρκεια τῆς ὑπηρεσίας τῶν μελῶν τοῦ ἐπαρχιακοῦ συμβουλίου ὄρεζεται μὲν εἰς δύο ἔτη, ἀνανεοῦνται δὲ κατ' ἔτος τὸ ἡμισυ αὐτῶν, ἀποσυρομένων κατὰ πρῶτον μὲν τῶν δύο τὴν ἡλικίαν νεωτέρων, ἐπομένως δὲ τῶν ἀμύτορα τὰ ἔτη ὑπερρετῶσάντων.

Ἄρθρον 76. Αἱ διατάξεις τῶν ἀρθρῶν 43 καὶ 44 ἐφαρμόζονται καὶ ἐπὶ τῶν μελῶν τοῦ ἐπαρχιακοῦ συμβουλίου.

**Κεφάλαιον η΄.**

*Περὶ ἐκκλησιαστικῶν ἐπιτροπῶν κατὰ ἕκαστον τῆς ἐπαρχίας κατὰ.*

Ἄρθρον 77. Τῇ φροντίδι καὶ ἐπιστοσίᾳ τῆς ἱερᾶς συνόδου καὶ τοῦ ἐπαρχιακοῦ συμβουλίου θέλει συστήθῃ ἐν τῇ πρωτεύουσῃ ἕκαστου κατὰ ἐκκλησιαστικὴν ἐκτροπήν, συγκατεμένη, ἐκ πάντε μελῶν, ὧν οἱ μὲν δύο ἔσονται οἱ προκρίτεστοι καὶ ἰκανώτεροι τῶν ἐγγχωρίων ἱερέων, οἱ δὲ ἑτεροὶ δύο ἐκ τῶν φρονιμωτέρων καὶ ἰκανωτέρας ἐγγχωρίων λαϊκῶν, ὁ δὲ πέμπτος καὶ πρόεδρος αὐτῶν ἔσται ὁ τοῦ ἀρχιερέως τῆς ἐπαρχίας ἐπίτροπος.

Ἄρθρον 78. Ἡ ἐκλογὴ τῶν μελῶν τῆς ῥηθείσης ἐπιτροπῆς, ἐκτὸς τοῦ προέδρου, ἀνατίθεται ὑπὸ τοῦ τῆς ἐπαρχίας ἀρχιερέως εἰς τοὺς προκρίτους κληρικούς τε καὶ λαϊκοὺς τῶν κατοικῶν τῆς πρωτεύουσῆς τοῦ κατὰ, καὶ γίνεται ἐν μυστικῇ ψηφοφορίᾳ καὶ ἀπολύτῳ κλεινοψηφίᾳ.

Ἄρθρον 79. Πρακτικὸν τῆς ἐκλογῆς ὑπὸ πάντων ὑπογεγραμμένον καὶ τῇ ἐκκλησιαστικῇ σφραγίδι σφραγισμένον διαβιβράζεται τῷ ἐπισκόπῳ τῆς ἐπαρχίας, ὅστις, ἀφοῦ μετὰ τοῦ ἱεροῦ καὶ τοῦ λαϊκοῦ ἐπαρχιακοῦ συμβουλίου ἐξελέγξῃ τὸ τακτικὸν τῆς γενωμένης ἐκλογῆς, ἐπικυρεῖ αὐτὴν, καὶ ἐκδίδει ἔγγραφον διορισμοῦ τῶν ἐκλεχθέντων, ἕκαρ στέλλει εἰς τὸν τόπον ἀναγινώσκονται ἐπ' ἐκκλησίας πρὸς γενῶν ἀπάντων.

Ἄρθρον 80. Ἡ ῥηθείσα ἐκκλησιαστικὴ ἐπιτροπὴ ἐπέχει τόπον ἱεροῦ καὶ λαϊκοῦ συμβουλίου ὡς πρὸς τὸν κατὰ, καὶ θεωρεῖ τὰς ἐπιτεταίους ἐκκλησιαστικὰς

και λαϊκας υποθεσεις, δοσι κατὰ τὸ ἀρθρον 111 διὰ Α τὰ εἰρημῖνα συμβούλια ὀρίζονται.

Ἄρθρον 81. Ἡ ἀνανέωσις τοῦ ἡμίσεος τῶν μελῶν τῆς εἰρημῖνης ἐπιτροπῆς ἐνεργεῖται κατ' ἔτος κατὰ τὰ προηγουμένα 77, 78 καὶ 79 ἀρθρα, ἀπουρομένου τὸ πρῶτον τῶν τῆν ἡλικίαν νεωτέρων.

Κεφάλαιον θ'.

Περὶ τοῦ προσηκουμένου τῶν κατ' ἐπαρχίαν ἐπιλογίων.

Ἄρθρον 82. Κατὰ πρῶτον οἱ ἐκλογεῖς ἐκαστῆς ἐπαρχίας ἴσονται ἐπὶ πενταετίας οἱ προηγουμένως παρ' ἐκάστου κατὰ τῆς αὐτῆς ἐπαρχίας δι' ἐκλογὴν τῶν πρὸς συζήτησιν καὶ ἔγκρισιν τοῦ παρόντος κανονισμοῦ ἀντιπροσώπων ἐκλεγέντες, καὶ ὁσάκις ἐν τῇ πενταετίᾳ ταύτῃ δεῖσθαι νὰ συγκροτηθῇ ἐκλογικὴ συνέλευσις ἐν τῇ πρωτεύουσῃ τῆς ἐπαρχίας, αὐτοὶ θέλουσι προσκαλεῖσθαι ὡς ἐκλογεῖς εἰς τὴν συνέλευσιν ταύτην.

Ἄρθρον 83. Ἀκολουθῶν κατὰ πάντα περίοδον Β πέντε ἔτων καὶ τρεῖς μῆνας πρὸ τῆς ἐκπνεύσεως τῆς πενταετίας ὁ ἐξάρχος μετὰ τοῦ ἐξαρχιακοῦ συμβουλίου γράψουσιν ἐγκυκλίως πρὸς τὸν μητροπολίτην ἢ ἐπίσκοπον καὶ ἐν ἀπουσίᾳ πρὸς τὸν ἐπίτροπον αὐτῶν μετὰ τοῦ παρ' αὐτοῖς ἱεροῦ καὶ ἐπαρχιακοῦ συμβουλίου, ἵνα ἀναγγίξουσιν ἐκ συμφώνου τὴν ἀνανέωσιν τῶν τῆς ἐπαρχίας ἐκλογίων κατὰ τὸν ἐπιβεβλημένον τρόπον.

Ἄρθρον 84. Ἅμα λαβὼν τὴν βηθείσαν ἐγκύκλιον ἐπιστολὴν ὁ μητροπολίτης ἢ ἐπίσκοπος, καὶ ἐν ἀπουσίᾳ ὁ ἐπίτροπος αὐτοῦ, συγκάλεται παρ' ἑαυτῶν τὰ μέλη τοῦ ἱεροῦ καὶ τοῦ ἐπαρχιακοῦ συμβουλίου καὶ ἐνεργεῖ τὴν ἀνάγκωσιν τῆς εἰρημῖνης ἐπιστολῆς· ἔπειτα δὲ συντάσσεται μὲν παρ' ἑαυτῶν ὁμοῦ κατάλογος ὑποψηφίων ἐκλογίων διὰ τὴν κατὰ, οὗ ἡ πόλις ἐκείνη εἶναι πρωτεύουσα, γράφεται δὲ ἐπιστολὴ πρὸς τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἐπιτροπὴν τῆς πρωτεύουσας ἐκάστου ἄλλου κατὰ τῆς ἐπαρχίας, ἵνα καὶ αὕτη συντάξῃ ὁμοῖον κατάλογον διὰ τὸν κατὰ αὐτόν.

Ἄρθρον 85. Οἱ κατάλογοι οὗτοι θέλουσι περιέχειν ἀνὰ δύο ὀνόματα δι' ἐκάστην τῶν σημαντικωτέρων πόλεων καὶ χωρῶν τοῦ κατὰ, λαμβανόμενα ἐκ τῶν ἐγκριτωτέρων καὶ ἱκανωτέρων κατοίκων χριστιανῶν ὀρθοδόξων, κληρικῶν ἢ λαϊκῶν, ὑπηκόων τοῦ βασιλεῦς κρείτους, τὸ τριακοστὸν τῆς ἡλικίας αὐτῶν ἔτος συμπληρούτων.

Ἄρθρον 86. Τὸν κατάλογον τῶν τοιούτων ὀνομάτων ὑπογράφαντες ὁμοῦ ἐσχημάτισαν αὐτὸν καὶ τῇ ἐκκλησιαστικῇ σφραγίδι σφαιράντες, θέλουσι διευσθύνῃ δι' ἐπιστολῆς πρὸς τὰ χριστιανικὰ μέλη τῆς δημογεροντίας (ἰχτιὸν μελισσοῦ) ἐκαστῆς κοινότητος τοῦ αὐτοῦ κατὰ, ἵνα ἀμείως συναθρόντες εἰς συνεδρίασιν, ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ παρ' αὐτῇ πρεσβυτέρου ἱερέως, ἐκλέξωσι διὰ μυστικῆς ψηφοφορίας καὶ ἀπολύτου πλειονοψηφίας· εἴ ἐκ τῶν ἐν τῷ καταλόγῳ σημειωμένων ὀνομάτων, οὓς ἂν ἱκανωτέρους καὶ φρονιμωτέρους ἔγκρισται, καὶ ποιήσαντες πρακτικὸν τῆς ἐκλογῆς ὑπογράψωσι καὶ τῇ μυχταρικῇ σφραγίδι σφαιράντες ἀποσταλέωσιν εἰς ἀπάντησιν πρὸς τὴν πρωτεύουσαν τοῦ κατὰ.

Ἄρθρον 87. Ληφθεῖσάν τῶν ἐκλεκτηρίων τούτων, οἱ τοὺς κατάλογοι τῶν ὑποψηφίων συναρξάντες συνέρχονται ἀμείως εἰς συνεδρίασιν ἐπὶ παρουσίᾳ καὶ τῆς ἐκεί δημογεροντίας, ἣν ἐπὶ τούτῳ προσκαλοῦσιν, ἐὰν δὲ ὡς πλείοταροι ἐν τῇ πόλει δημογεροντία, ἐπὶ παρουσίᾳ τῶν χριστιανικῶν μελῶν ἀπασῶν τῶν δημογεροντιῶν αὐτῶν, καὶ ἀναγιώσκονται ἐν πρὸς ἐν ἀπαντα τὰ εἰρημῖνα ἐκλεκτήρια, σημειουμένου κατὰ μέρος ἐκάστου τοῦ ἐν αὐτοῖς ἐκλεγμένου ὀνόματος. Ἀριθμουμένων δ' ἔπειτα τῶν κοινότητων, παρ' αἷς ἐκαστον αὐτῶν ἐξελέχθη, κηρύττονται ὡς νόμιμοι ἐκλογεῖς δι' ἑαυτὸν τὸν κατὰ ἐκείνα τὰ εἴς ὀνόματα, ὅσα παρὰ ταῖς πλειοτέρας αὐτῶν ἔλαβον λευκὰς ψήφους. Τῆς τοιαύτης τῶν ψήφων διαλογῆς συντάσσεται τότε πρακτικόν, ὅσαρ ὑπογράφεται μὲν ὑπὸ πάντων

τῶν μελῶν τῆς δημογεροντίας ταύτης, σημεινεται δὲ τῇ ἐκκλησιαστικῇ καὶ τῇ μυχταρικῇ σφραγίδι, καὶ ἀποστέλλεται πρὸς τὸν μητροπολίτην ἢ ἐπίσκοπον καὶ ἐν ἀπουσίᾳ πρὸς τὸν ἐπίτροπον αὐτοῦ, ὅμοι μὲ τὰ τῶν δημογεροντιῶν τῶν κοινοτήτων ἐκλεκτήρια πρὸς ἀπόδειξιν τοῦ τακτικοῦ τῆς γενομένης ἐκλογῆς.

Ἄρθρον 88. Λαβὼν τὰ παρ' ἐκάστου κατὰ ἐκλεκτήρια ταῦτα ἔγγραφα ὁ ἀρχιερεὺς ἢ ὁ ἐπίτροπος αὐτοῦ, ἀφοῦ μετὰ τῶν μελῶν τοῦ ἱεροῦ καὶ τοῦ λαϊκοῦ συμβουλίου τῆς ἐπαρχίας παρατηρήσῃ καὶ ἀναγνωρίσῃ τὸ τακτικὸν αὐτῶν, ἐνεργεῖ τὴν σύνταξιν πρακτικοῦ περὶ τούτου, καὶ τὰ μὲν ἐκλεκτήρια ἐκείνα παρακατατίθεται καὶ φυλάττει ἐν τοῖς ἀρχείοις, γράφει δὲ πρὸς ἐκάστον τῶν ἀναγνωρισθέντων ἐκλογίων ἐπίσημον ἀπόδειξιν περὶ τούτου, μετ' ἧς οὗτος θέλει παρουσιάσθαι ὁσάκις ἐν τῇ ἐπομένῃ πενταετίᾳ προσκαλεῖται εἰς ἐκλογικὴν ἐν τῇ πρωτεύουσῃ τῆς ἐπαρχίας συνέλευσιν.

Ἄρθρον 89. Ἐὰν ἐν τῷ διαστήματι τῆς πενταετίας ἐκλογεῖς τις ἀποθάνῃ ἢ ἀποδημήσῃ, τοῦτο διηλοποιεῖται ἀμείως εἰς τὸν μητροπολίτην ἢ ἐπίσκοπον τῆς ἐπαρχίας, ὅστις συγκάλεσιν τὰ μέλη τοῦ ἱεροῦ καὶ τοῦ λαϊκοῦ συμβουλίου ἐνεργεῖ τὴν παρ' αὐτῶν ἐν μυστικῇ ψηφοφορίᾳ καὶ ἀπολύτῳ πλειονοψηφίᾳ ἐκλογὴν τοῦ ἐνὶ· εἴ ἐκείνων, ὅσοι κατὰ τὴν προληφθεῖσαν γενικὴν τῶν ἐκλογίων ἐκλογὴν εἶχον ἀρχὴν λευκὰς ψήφους παρὰ τῶν διαφόρων κοινοτήτων τοῦ κατὰ, εἰς ἐν ὁ ἀντικατασταθῆσόμενος ἀνήκειν. (Ὁ εἰς οὗτος ἐπ' ἀμφοτέρων τῶν συμβουλίων ἐκλεγθεὶς ἔσται ἀντὶ τοῦ ἀποθανόντος ἢ τοῦ ἀποδημήσαντος ἐκλογεῖς μόνον μέχρι τῆς ἐκπνεύσεως τῆς τρεχούσης πενταετίας, ἔπειτα παύει μὲν αὐτοῦ ἡ πρόσκαιρος ἐντολή, δύναται δὲ καὶ πάλιν διὰ τὴν ἐπομένην πενταετίαν νὰ ἐκλεχθῇ εἰς τὰ κατὰ τὰ ἀρθρα 86 καὶ 87 γενικὰς ἐκλογάς.

Κεφάλαιον ι'.

Περὶ τῆς ἐπιλογῆς τῶν κατ' ἐνορίαν ἱερέων.

Ἄρθρον 90. Προκειμένου νὰ ἐκλεχθῇ ἱερεὺς εἰς μίαν ἐνορίαν, συγκάλοῦνται ὑπὸ τοῦ τῆς ἐπαρχίας ἐπισκόπου ἢ μητροπολίτου ἐν τῇ αὐτῇ ἐνορίᾳ ἐκ τῶν κληρικῶν πάντες οἱ ἀνυπάρχοντες ἱερεῖς καὶ διάκονοι, καὶ ἐκ τῶν λαϊκῶν οἱ κτηματῖαι, οἱ πρόδρομοι καὶ εὐπαίθετοι ἄνδρες τῆς ἐνορίας ταύτης εἰς ἐκλογικὴν συνέλευσιν, ἣτις ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ ἐπίτροπου τοῦ βηθέντος ἐπισκόπου ἢ μητροπολίτου ἐκλέγει ἐν μυστικῇ ψηφοφορίᾳ καὶ κατ' ἀπόλυτον πλειονοψηφίαν ἵνα ἐκ τῶν ἐπισημοῦντων νὰ ἱερατεύωσιν εἰς τὴν βηθείσαν ἐνορίαν τῆς ἐκλογῆς δὲ ταύτης συντάσσεται ἀμείως διπλοῦν πρακτικόν, τὸ μὲν ἐν τῷ κώδικι τῆς ἐκκλησίας, τὸ δὲ ἐν ἰδίῳ χάρτι γερραμμένον, ἀμφοτέρω δὲ ὡς ἀπάντων τῶν ἐκλογίων ὑπογράφονται, καὶ τὸ ἐν ἰδίῳ χάρτι γενομένου ἀποστέλλεται ἀμείως τῷ ἐπισκόπῳ ἢ μητροπολίτῃ μετ' ἀναφορὰν παρακλητικὴν, ἵνα ἐπικυρώσας καταστήσῃ τὸν ἐκλεγέντα ἱερέα τῆς ἐκκλησίας.

Ἄρθρον 91. (Ὁ ἐκλεχθῆσόμενος πρέπει νὰ ἔχη τὰ ἐπόμενα προσόντα:

- α) νὰ ἔῃ ὑπὸ τὸν ὄνομα ὀρθωμανός,
- β) νὰ ἔχη ἡλικίαν τοὐλάχιστον 26 ἔτων,
- γ) νὰ ἔῃ τὸ γένος βούλγαρος, ἐὰν ἡ ἐνορία ἢ καθαρῶς βουλγαρικὴ, νὰ γινώσκῃ δὲ ἀκριβῶς τὴν τε βουλγαρικὴν καὶ τὴν γραικικὴν γλῶσσαν, ἐὰν ἔῃ μικτὴ ἐκ βουλγάρων καὶ γραικῶν,
- δ) νὰ ἔχη κάποιαν παιδείαν καὶ γνῶσιν ἀκριβῆ τοὐλάχιστον στοιχειώδη τῆς ὀρθοδόξου χριστιανικῆς θρησκείας καὶ τῶν τελετῶν αὐτῆς,
- ε) νὰ διακρίνηται ἐπὶ ὀρθότητι φρονημάτων περὶ τὴν ὀρθόδοξον πίστιν,
- ς) νὰ ἔχη φρόνησιν καὶ βίον ἀνεπίληκτον,
- ζ) νὰ χεῖρῃ ὑπόληψιν καλοῦ καὶ τιμῆς ἀνθρώπου παρὰ τε τοῖς ἔσω καὶ τοῖς ἔξω,



πείνη, ης περιέχεται η άποφάσις περί της ένότητος των Α καθολικών εντός περιουσίας, η της καθύστες του έθναρχικού άξιώματος ατόω.

Άρθρον 101. Τά έν τω προηγούμενω άρθρω άπορίνη άναρτήσονται και εις τας περιουσίας: η παραδόσεις μαθησιαίτου η έκτακτου προέδρου των Ιερών και των έθναρχικών συμβουλίων· έν άποτυχία δέ της έρωθέτου προσπαθείας άρραύονται, τό γυναικίον πρακτικόν διαβιβάζονται, οι μόν έπίσκοποι, πρὸς τὸν μαθησιαίτην· οι δέ μαθησιαίται, πρὸς τὸν έθναρχον, διά τὸ παρατίθειν της άναρ.

Άρθρον 102. Ο έθναρχος μετά της συνέθου και του έθναρχικού συμβουλίου και οι μαθησιαίται και οι έπίσκοποι μετά των Ιερών και των έθναρχικών συμβουλίων συσκέπτονται και άποφασίζουσιν έρωφώνως η κατά κλειονόφητιον άπόλυτον επί πᾶσιν των συμπικτυσθῶν υποθέσεων· έν περιπτώσει δέ ίσοφύρας, προτιμάται η γνώμη η άχουσα τὴν φήρον του προέδρου.

Άρθρον 103. Τά πρακτικά πάσης συνέθρίσεως κρατούνται παρά τὸ γραμματικόν, και συντακτικώτατα αίτιολογημένως επί τὸ τακτικώτατον, άναγιγνόμενα έν άρχῃ της έκδοσης συνέθρίσεως, άναγράφονται άκολούθως έν κώδηι και άναγράφονται παρά τὸ προέδρου και όλων των μελών δια έλαθεν μέρος ατόω. Άντίγραφα δέ των άποφάσεων και γυναικίοντων, δέ άπογραφῆς τὸ γραμματικόν άνακωρυμμένα και τη σφραγίδι του άποφασίσαντος συμβουλίου η συνέθου σφραμαμένα, τίθενται τῷ άνήκοντι έκτακτῶ, μαθησιαίτη η έθναρχῶ, ὅστις όφείλει νά έκταλῃ ατόω άνευ σάδραμῆς κρημάσεως, άντιλογίας η άναβολῆς.

Άρθρον 104. Άνευ βήτης άδειας της Ιερῆς συνέθου οι μαθησιαίται και έπίσκοποι δὲν δύνανται νά άρχωνται εις τὴν έθναρχίαν, οὔτε νά άκαμένωσιν έν ατόῃ άλίγον η πολύ, οὔτε και έν άδειῶ διαμένοντες νά έκπορεύωνται όφῆλδν της κυβερνήσεως κρημάτων. Όσοῦτως δὲν δύνανται νά μεταβῶσιν εις έθναρχίαν μη άνήκουσιν ατόω άνευ της άδειας του της έθναρχίας έκτακτοῦ. Πάντα ταῦτα άπαγορεύονται ατόωσιν επί κοινή κανονική και έκκλησιαστική.

Κεφάλαιον β΄.

Περί άρμοδιότητος και άποφάσεως της Ιερῆς συνέθου.

Άρθρον 105. Είς τὴν άρμοδιότητα και άποφασίσαν της Ιερῆς συνέθου άνήκουσιν έν γένει, διοικητικῆς μὲν η άνωτέρα έκπέλεως και η επί τὸ βέλτιον διάταξης και θεωρητικῆς δέ, η κατά τὸ άρθρον 12 τελευταίως άποφάσεως επί των θρησκευτικῶν και πνευματικῶν υποθέσεων, και ιδίως επί των έπομένων·

- α) επί των δογμάτων της θρησκείας και επί της περί ατόων πιστῆς και έρωθῆς διδασκαλίας,
- β) επί της θείας λατρείας κατά τὸς κανόνες και τὰς παραδόσεις της όρθοδόξου έκκλησίας,
- γ) επί της έκπέλεως των καθήκοντων του άνωτέρου και κατωτέρου κλήρου,
- δ) επί της πρὸς τὸν λαόν θρησκευτικῆς διδαχῆς άνευ σάδραμῆς κρημάτης του πολιτεύματος και των νόμων του βασιλείου κρημάτων,
- ε) επί της έκκλησιαστικῆς κρημασίας των κατωτέρων κληρικῶν πρὸς τὸς άνωτέρους, και επί της μετ' εὐμενείας προσεγγιγῆς των άνωτέρων πρὸς τὸς κατωτέρους,
- ς) επί της πνευματικῆς δουρασίας και της χειραγωγίας των μελλόντων Ιερατάων η άρχιερατάων,
- ζ) επί της καθύστερας των Ιερών ναῶν.

Όσοῦτως σφραμακά, κρημά Ν.Υ.

Άρθρον 106. Η Ιερὰ συνέθου όφείλει όμοίως·

α) νά φροντίζῃ έκπέλεως περί σπουδαίας άνακωρυμμένων κρημασιώνων διά της κληρικῆς και τῶς εις τὸν κλήρον σπουδασιώνων, και περί έκτακτοῦς και κρημασίας των έκκλησιαστικῶν βιβλίων εις τὰς έκπέλεως, τη σφραγίδι του έθναρχικού συμβουλίου,

β) νά έκταλῃ εις τὴν άναρῆ έν τη έθναρχίῃ έκτακτων των παρά της όρθοδόξου έκκλησίας κρημασιώνων θείων δογμάτων. Όταν δέ θεωρηθῆ κρημασιώνων, ότι άδικαιόθως άνακωρυμμένα νά παρατίθῃ τὴν έκπέλεως της έθναρχίας δέ έκτακτοῦς έκπέλεως, προφορικῶς η γραπτῶς, δὲ προσεγγιστῶς η άλλως, η συνέθου όφείλει ζητῆν τὴν καθὸν του κρημά διά της πολιτικῆς άρχῆς και έκπέλεως συμβουλευτικῆς επί τούτων έγγραφῆς πρὸς τὸν λαόν εις άποφυγὴν της έν των τοιούτων τη θρησκείῃ προσεγγιστῶς βλάβης,

γ) νά έκταλῃ όμοίως εις τὸ περιεχόμενον των εις χρῆσιν της νομοσίας και του κλήρου, οὔτε έντός

δ) της έθναρχίας δημοσιουμένων, οὔτε έκτακτων έκτακτων βιβλίων, των κρημασιώνωνων περί κρημασιώνων θρησκευτικῶν· όταν δέ κρημασιώνων, ότι τοιαῦτα βιβλία περιέχουσιν τι έναντίον η βλαβερὸν εἰς τὸς δόγματα, τὰ Ιερὰ μυστήρια, τὸς έκκλησιαστικῶς κανόνες, τὰς Ιερὰς παραδόσεις και τὰς Ιερὰς τελευταίς της όρθοδόξου άνατολικῆς έκκλησίας, τότε, συνεννοούμενη μετά του έθναρχικού συμβουλίου, ατόων μὲν άκαγορεύεται τὴν χρῆσιν και άνάγνωσιν έν τοίς σχολείοις και άλλωσιν, τὸν δέ συγγραφέα, έκπέλεως, η βιβλιοπώλην ατόων καταγγέλλεται πρὸς τὴν άποφασιστικήν κυβερνήτην διά νά άναρτηθῶσιν κατ' ατόων τὰ περί των τοιούτων όπὸ του νόμου άποφασίμενα, έκτιμῆ δέ ατόωσιν και έκκλησιαστικῶς, εάν όσι κληρικῶ.

δ) νά έκταλῃ έκπέλεως εις τὴν άναρῆ τήρησιν και έκπέλεως των Ιερών κανόνων και παραδόσεων της όρθοδόξου έκκλησίας· εις τὴν θείαν λατρείαν· εις τὴν κατά τὸ πνευματικόν μέρος κατέστασιν των έκτακτων μοναστηρίων· εις τὴν εὐσεβείαν των έκκλησιαστικῶν και τὴν εὐσεβείαν των Ιερών ταλατων· εις τὴν εὐσεβείαν του Ιεροῦ κλήρου, τὸ έκπέλεως και εὐσεβείαν της άνθρωπείας ατόω, και τὴν έκπέλεως και μέρωσιν ατόω· εις τὸ νά διατηρῶσιν οι Ιεραμένοι και μοναχοί τὴν καθήκοντα του Ιεροῦ έκτακτοῦ ματος ατόων, νά μη Ιερακρημάτων κατ' άναρῆ, νά μη κρημασιώνων, δίκην έκπέλεως, από χωρίου εις χωρίον λόγω ένθείας η άλλης τιδος ατίας, και νά μη άκαλῶσιν η άναμηνόμενοι εις πολιτικά και κοσμικά κρημάτα έναντίον των έκτακτων θρημασιώνων πνευματικῶν θεωριών. κρημασιώνων της έκπέλεως ητις έκπέλεως ατόωσιν όπὸ των πολιτικῶν νόμων,

ε) νά θεωρῇ τελευταίως της περί πνευματικῶν κρημασιώνων και περί άκαρῶν γάμων υποθέσεως και τὰς μετατῶ κληρικῶν ένένετης.

Άρθρον 107. Τά: κατ' όρελήν η προίρεσιν πρὸς τὸν λαόν και τὰς κοινότητας της έθναρχίας άποφασιστῶσιν έκτακτοῦς ο έθναρχος και η Ιερὰ συνέθου όφείλουσιν έκπέλεως, άποφασιστῶσιν συνεννοηθῶσιν περί τούτων μετά του έθναρχικού συμβουλίου.

Άρθρον 108. Ο τε έθναρχος και η Ιερὰ συνέθου δὲν δύνανται νά έκπέλεως προσεγγιστῶσιν κατά λαϊκῶς άποφασιστῶσιν, αὐτῆ μετά προηγούμενην έκπέλεως συνεννοησιν ατόων μετά του έθναρχικού συμβουλίου.

Άρθρον 109. Όσοῦτως ο έθναρχος και η Ιερὰ συνέθου δὲν δύνανται επί σάδραμῆς λόγῳ και επί σάδραμῆς προφορῆς νά ζητῶσιν έγγραφῆς η προφορικῆς κρημασιώνων βοήθειας η αντισφραμῆς κατ' σάδραμῆς, αὐτῆ μετά προηγούμενην συνεννοησιν ατόων μετά του έθναρχικού συμβουλίου.

Κεφάλαιον γ΄.

Περί άρμοδιότητος και άποφάσεως του έθναρχικού συμβουλίου.

Άρθρον 110. Είς τὴν άρμοδιότητα και άποφασίσαν του έθναρχικού συμβουλίου άνήκει έν γένει,

διοικητικῆς μὲν ἢ ἀνωτέρῃ ἐπιπέδῳ καὶ ἐπὶ τῷ βελ-  
 τιστῶν διότι καὶ διουδότητος, διοικητικῆς δὲ ἢ κατὰ  
 τὸ ἄρθρον 13 ταλειδίτικος ἀπόφασις ἐπὶ ἄλλων καὶ  
 λαϊκῶν τῆς ἐπαρχίας ὑποθέσεων· ἰδίως δὲ δικαιοσύνη  
 καὶ ἀποκρίσεις·

α) νὰ φρονιῶν κατὰ συστάσεις καὶ καλῆς ἐπι-  
 νέσεως σχολείων κατωτέρων τε καὶ ἀνωτέρων κατ'  
 ἄλλας τὰς ἐπαρχίας τῆς ἐπαρχίας, ἐπὶ δὲ καὶ παρ' αὐτῶν  
 τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει βουλευτικῆς μετοχῆς πρὸς  
 ἐπιχειρήσεων καὶ μέσων τῆς βουλευτικῆς νομοθεσίας,

β) νὰ φρονιῶν κατὰ τῆς βελτιώσεως καὶ ἀνεπι-  
 θέσεως τῆς βουλευτικῆς γλώσσης καὶ φιλολογίας, κατὰ  
 ἄθνητος τυπογραφείου, κατὰ ἄθνητος βουλευτικῆς ἐπι-  
 μερίδος, κατὰ εἰσαγωγῆς τῶν καλλιτέρων ἐπιστημονι-  
 κῶν, φιλολογικῶν καὶ ἄθνητος βιβλίων, καὶ κατὰ  
 συστάσεις τῶν ἀξιοτέρων καὶ φρονιμωτέρων διδασκα-  
 λῶν εἰς τὰ σχολεῖα· καὶ ἐν γένει κατὰ παντὸς μέσου  
 καὶ μέτρου τῆς ἀνεπιθέσεως τῆς παιδείας ἐν ταῖς  
 βουλευτικαῖς ἐπαρχίαις, καὶ τῆς ἄθνητος καὶ διοικητι-  
 κῆς πρὸς τὸν βουλευτικὸν μετὰ πίστης πρὸς τὴν  
 ἀποκρατορικὴν κυβέρνησιν,

γ) νὰ γνωμοδοτῆ καὶ φρονιῶν μετὰ τῆς ἱερᾶς  
 συνέδου πρὸς τῆς οὐλοφῆς τῆς κατὰ τὸν Βασιλεῦς  
 ἐν Κωνσταντινουπόλει βουλευτικῆς ἐκκλησίας, κατὰ  
 ἀνεγέρσεως ἱερῶν σχολείων, ἐκκλησιῶν, μοναστη-  
 ρίων, νοσοκομείων καὶ λοιπῶν κοινωφελῶν κατωστη-  
 ρίων εἰς ὁρισμένα μέρη διὰ τοὺς βουλευτικούς, καὶ  
 πρὸς ἐπιβολὴν τὴν πρὸς ταῦτα τυχόν ἀποκρίσεως  
 ἀδελφῶν καὶ ἀποκρίσεως τῆς πολιτικῆς ἀρχῆς,

δ) νὰ φρονιῶν κατὰ τῆς καλῆς οἰκονομίας καὶ  
 διαχειρίσεως τῶν προόδων καὶ ἐξόδων καὶ τῆς λα-  
 οῦ περιουσίας τοῦ κοινῆς τῆς ἐπαρχίας, καὶ νὰ ἐπι-  
 τηρῆ καὶ διατηρῆ τοὺς κοινῆς λογισμοὺς αὐτῆς,

ε) νὰ ἐπιλέγῃ τοὺς ἀποκρίσεις τῶν κοινῶν τῆς  
 ἐπαρχίας κατωστηρίων, καὶ νὰ προεδριάζῃ τοὺς  
 μισθοὺς τῶν γραμματικῶν καὶ λοιπῶν ἐπιπέδων ὑπαλ-  
 λήλων αὐτῶν, ὡς πάντας, ὑπὸ τοῦ συμβουλίου ἐπιλεγ-  
 ομένων, διαρῆσαι ἐγγράφως ὁ ἔπαρχος,

ς) νὰ ἐπιλέγῃ μετὰ τῆς ἱερᾶς συνέδου τὴν δια-  
 χείρισιν τῶν προόδων καὶ ἐξόδων, καὶ ἐν γένει τοὺς  
 λογισμοὺς τοῦ κοινῆς τῶν μητροπολίτων, ἐπισκο-  
 πῶν, μοναστηρίων καὶ ἐκκλησιῶν καὶ νὰ διατηρῆ τα-  
 λειδίτικος τὰς ἐξ αὐτῶν κηραζοῦσας διαφορὰς,

ζ) νὰ διατηρῆ ταλειδίτικος τὸ ἄθνητος καὶ πραγματι-  
 κῶν μέρους τῶν διατάξεων, τὸ πνευματικῶν μόνοντος  
 ἀποκλειστικῆς εἰς τὴν κατὰ κανόνα ταλειδίτικον κρίσιν  
 καὶ ἀπόφασιν τῆς ἱερᾶς συνέδου,

η) νὰ διατηρῆ ταλειδίτικος τὰς κατὰ τὸν ἀποκρίσεων  
 ἢ ὑποσχίσεως γάμου διαφορὰς, καὶ τὰς κατὰ διαθη-  
 κῶν προικοσυμφωνῶν καὶ λοιπῶν διαθηκτικῶν δι-  
 ενδέξεως,

θ) νὰ διατηρῆ ταλειδίτικος μετὰ τῆς ἱερᾶς συνέδου  
 κατὰ τὸ ἄρθρον 14 πάσης τῆς μικτῆς λεγαμένης  
 ὑποθέσεως,

ι) νὰ συνιστῆ, ἐπιτηρῆ καὶ κανονιστῆ μετὰ τῆς ἱερᾶς  
 συνέδου τὰς ὑπὸ τῶν νόμων τῆς πολιτικῆς ἀρχῆς πρὸς  
 ἀπαγορευτικῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐποπτείας καὶ ταλει-  
 δίτικος,

ια) νὰ γνωμοδοτῆ κατὰ τὸ ἀποκρίσεων καὶ ἀνεγ-  
 κητοῦ τῆς ἐπιπέδου ἐκκλησιῶν ἐπιστολῶν, προσωντικῶν  
 ἀποκρίσεων καὶ χρηματικῶν συνισπορῶν, συμφωνῶν  
 πρὸς τοὺς ἄρθρους 107, 108 καὶ 109 τοῦ παρόντος  
 κανονισμοῦ.

**Κεφάλαιον Ε'**

*Περὶ ἀποκρίσεως καὶ ἀποκρίσεως τῶν κατ' ἐπαρχίας ἱερῶν  
 καὶ λαϊκῶν συμβουλίων.*

Ἄρθρον 111. Ὅταν ἀποκρίσεως καὶ δικαιοδοσίαν  
 ἔχουσιν ἢ ἱερὰ συνέδος καὶ τὸ ἐπαρχικῶν συμβουλίων  
 ὡς πρὸς ἄλλο τὸ θέμα τῆς ἐπαρχίας, τὴν αὐτὴν ἔχουσι  
 καὶ ἐν ἐπιπέδῳ ἐπαρχίας τὰ ἱερὰ καὶ λαϊκὰ συμβουλία  
 ὡς πρὸς μόνον τὴν ἐπαρχίαν, ἐπὶ τῶν τῶν ἐν ταῖς  
 ἄρθροις 13 καὶ 14 ἀπαγορευτικῶν ἄθνητος. Ὅθεν νὰ  
 ἐν ταῖς ἀποκρίσεως δὲ ἀθνητος καὶ τῆς ἀποκρί-  
 σεως ἐπὶ δικαιοδοσίαν ἀποκρίσεως ἀθνητος ἀθνητος

καὶ εἰς τὸ συμβούλιον ταῦτα, ἐντὸς τῶν ἐν ταῖς ἄ-  
 ρθροις 107, 108 καὶ 109 ἀπαγορευτικῶν ἀθνητος,  
 ὅπου ἀθνητος ἀποκλειστικῆς εἰς τὴν ἱερὰν συνέδου  
 καὶ τὸ ἐπαρχικῶν συμβουλίων.

**Κεφάλαιον ε'**

*Περὶ ἀποκρίσεως ἐπὶ ἄθνητος κατὰ μητροπολίτες, ἐπισκοπῶν  
 καὶ ἄλλων κληρικῶν.*

Ἄρθρον 112. Ἐπὶ ἐκκλησιαστικῶν ἐπιπέδων  
 οἱ μητροπολίτες, ἐπισκοπῶν καὶ λοιπῶν κληρικῶν κατω-  
 ἡγοροῦνται ὑπὸ μόνον ἐπιπέδου καὶ ἐπιπέδου  
 ἀποκρίσεων· δικαιοδοσίαν δὲ οἱ κληρικῶν καὶ ἐπισκοπῶν,  
 πρωτοδικῆς μὲν κατὰ τοῦ ἱεροῦ συμβουλίου τοῦ προ-  
 οισταμένου αὐτῶν ἐπισκόπου ἢ μητροπολίτου, ἐπὶ τῆς  
 ἐπὶ μὲν ἐξ ἐπισκόπου ἀποκρίσεως κληρικῶν κατὰ  
 τοῦ ἱεροῦ συμβουλίου τοῦ προισταμένου μητροπολίτου·  
 οἱ δὲ ἐν μητροπολίτου ἀποκρίσεως κληρικῶν τε καὶ  
 ἐπισκοπῶν κατὰ τῆς ἱερᾶς συνέδου· ἀποκρίσεως δὲ  
 καὶ ταλειδίτικος ἐκείνοι κατὰ τῆς ἱερᾶς συνέδου· οἱ  
 δὲ μητροπολίτες δικαιοδοσίαν πρωτοδικῆς τε καὶ τα-  
 λειδίτικος κατὰ μόνον τῆς ἱερᾶς συνέδου.

Ἄρθρον 113. Ἐπὶ πραγματικῶν καὶ χρηματικῶν  
 ὑποθέσεων οἱ μητροπολίτες, ἐπισκοπῶν καὶ λοιπῶν κλη-  
 ρικῶν ἐπὶ ἀθνητος ὑπὸ εὐδοκίαν πρὸς αὐτοῦ. Δικαιο-  
 δοσίαν δὲ οἱ κληρικῶν καὶ ἐπισκοπῶν, πρωτοδικῆς μὲν  
 κατὰ τοῦ ἐπαρχικῶν ἱεροῦ καὶ λαϊκοῦ συμβουλίου  
 τοῦ προισταμένου αὐτῶν ἐπισκόπου ἢ μητροπολίτου·  
 ἐπὶ τῆς ἐπὶ μὲν ἐξ ἐπισκόπου ἀποκρίσεως κλη-  
 ρικῶν κατὰ τοῦ ἐπαρχικῶν ἱεροῦ καὶ λαϊκοῦ συμ-  
 βουλίου τοῦ προισταμένου μητροπολίτου· οἱ δὲ ἐν  
 μητροπολίτου ἀποκρίσεως κληρικῶν καὶ ἐπισκοπῶν  
 κατὰ τῆς ἱερᾶς συνέδου καὶ τοῦ ἐπαρχικῶν συμβου-  
 λίου, ἀποκρίσεως δὲ ἐκείνοι κατὰ τῶν δύο τοῦτων  
 συμβουλίων· οἱ δὲ μητροπολίτες δικαιοδοσίαν πρωτοδικῆς  
 τε καὶ ταλειδίτικος κατὰ τῆς ἱερᾶς συνέδου καὶ τοῦ  
 ἐπαρχικῶν συμβουλίου.

Ἄρθρον 114. Εἰς τοὺς ἐνόχους ἐπιπέδου ἢ  
 νακοπρωτίας ἀποκλειστικῶν κληρικῶν ἐπιπέδου  
 εἰ ἐπὶ ἀθνητος κοινῆς·

α) ἀθνητος πάσης ἱεροπραξίας, μετὰ τῆς ἀθνητος ὁμο-  
 λογίας τῶν κληρικῶν προόδων τοῦ τιμητομένου, ἐπὶ  
 χρόνον ὁρισμένον,

β) σωματικῆς περιορισμῶς ἐντὸς μοναστηρίου ἢ  
 ἄλλου διὰ τοὺς κληρικῶν ἀποκρίσεως ὁμοιογενετικῶν  
 κατωστηρίων, ἐπὶ χρόνον ὁρισμένον ἀποκρίσεως,

γ) ἀποκρίσεως ποσοῦ δικαιοδοσίαν τῶν δύο τυχόν ὁ  
 τιμητομένου ἄθνητος, ἐναντίον τῶν ἱερῶν κανόνων,  
 τῶν πολιτικῶν νόμων ἢ τοῦ παρόντος κανονισμοῦ.  
 Ἐν τοῦ δικαιοδοσίαν τοῦτο ποσοῦ τὸ μὲν ἡμῶν ἀπο-  
 κλειστικῆς πρὸς ἐκείνον, παρ' οὗ παρὸς ἄθνητος· τὸ  
 δ' ἕτερον ἡμῶν ἀποκλειστικῆς εἰς τὸ κοινὸν τιμητομένου τῆς  
 ἐπαρχίας ἢ τῆς ἐπαρχίας, ὅπου ἢ ἀποκρίσεως ἐγένετο,

δ) ἀποκρίσεως προνομικῆς εἰς τὰς κατὰ τῶν ἱερῶν  
 κανόνων προβλεπομένης περιπτώσεως,

ε) καθιέρσεως ὁμοίως εἰς τὰς κατὰ τῶν κανόνων  
 προβλεπομένης περιπτώσεως καὶ κατὰ τὰς ὅτι αὐτῶν  
 ὁρισμένης διατυπώσεως,

ς) παρὸς τῆς ὁμοίως ἀθνητος καθιέρσεως.

Ἄρθρον 115. Ἀπόφασις κατὰ πρῶτον, ἐπὶ καθι-  
 ἐρσεως, μητροπολίτου ἢ ἄλλου κληρικῶν γίνεται διὰ  
 μίαν ἢ ἄθνητος ἐν τῶν ἐπιπέδων τοσούτων αἰτίων·

α) ἐάν ἐπαρῶν ἢ ἀθνητος πρὸς ἀθνητος τὴν  
 τὴν καθιέρσεως ἢ τῶν ἀποκρίσεως νόμων τοῦ βασι-  
 λείου κράτους, παρεκτὸς τῆς ἀθνητος τῆς ὑπὸ τῶν νό-  
 μων τούτων ὁρισμένης,

β) ἐάν ἀποκρίσεως ἢ ἀθνητος πρὸς ἀθνητος τὴν  
 ἀθνητος πρὸς ἀθνητος καὶ ἀθνητος τῆς βουλευτι-  
 κῆς ἐπαρχίας, ἢ πρὸς ἀθνητος αὐτῆς ἢ ἐπαρχίας  
 ἐντὸς αὐτῆς εἰς ἄλλων ἐπιπέδων,

γ) ἐάν ἐπαρῶν ἢ ἀθνητος πρὸς ἀθνητος  
 τοῦ παρόντος κανονισμοῦ ὁμοίως ἢ παρὸς· ἐν ἀθνητος  
 δὲ ἀποκρίσεως αὐτῶν ἐάν παρὸς μὲν, ἀθνητος δὲ  
 ἀθνητος.

8) εάν η παρὰ τοὺς κανόνες τῆς ἐκκλησίας ἢ Ἀ τοὺς νόμους τοῦ κράτους κατὰ διαγωγή αὐτοῦ κατέστη σὺν-βαλὼν καὶ ἐπέσειεν ἐκ αὐτοῦ γενικὴν μωρῆν καὶ καταπραΰνην.

Ἄρθρον 116. Εάν διὰ τὴν πρότην ἐκ τῶν τοσοῦτων τοῦτων αἰτιῶν διαψῆν ἢ ὑποστῆ ὁ ἐνεχός καὶ πολιτικῆν ποινὴν, ἐνεργούται πρῶτον ἐκκλησιαστικῶς τὰ πρὸς τούτο ὑπὸ τῶν ἱερῶν κανόνων ἐπιζήσαντα.

Ἄρθρον 117. Πρὶν ἢ ὁ κατηγορούμενος δικαιοσύνην καὶ καταδικασθῆ εἰς καθὼν διὰ τὴν τετάρτην τῶν ἐν τῷ 115 ἄρθρῳ ἀριστημένων αἰτιῶν, ἢ προσηγορίῃ αὐτοῦ ἐκκλησιαστικῆ ἀρχῆ ὀφείλει νὰ ἐνεργήσῃ καταδικῆ καὶ νοθευτικῶς κἀσαν ἀποκταρῆν πρὸς διαθήσει μὲν τοῦ κατηγορουμένου, πρὸς συμβιβασμὸν δὲ αὐτοῦ μετὰ τῶν κατηγορῶν. Ἐν οὐδεμίᾳ ὁμοῦ περιπτώσει ἐπιτρέπεται αὐτῷ νὰ ἀπαλλάξῃ αὐτὸν τῆς δικαιοσύνης, ἐπὶ λόγῳ ἐτι, τῶν κατηγορῶν ἐπιμένοντων εἰς τὴν κατηγορίαν, ἀλλὰ ἐκφράζουσιν εὐχαρίστησιν ἢ καὶ ἐκείνους πρὸς αὐτόν.

Ἄρθρον 118. Αἱ καθαιρέσει ἢ καθὼν ἐνευ καθαιρέσει μνηροκόλιτου ἢ ἐπισκόπου περιέχουσαι ἀποφάσεις εὐν ἐνεργούται κατὰ τοῦτο. Εάν μὴ πρῶτον, καὶ ἐκλήσεως μὴ γενομένης, κυρωθῶσι, μετὰ τὴν ἀπόφασιν τοῦ κατηγορουμένου, αἱ μὲν πρῶται ὑπὸ τῆς ἱερᾶς συνόδου, αἱ δὲ δεύτεραι ὑπ' αὐτῆς τε καὶ τοῦ ἐπαρχιακοῦ συμβουλίου.

Τίτλος Γ.

Περὶ προσέδων καὶ ἐξόδων.

Ἄρθρον 119. Αἱ πρόσδοσι τῶν κατ' ἐπαρχίας μητροπολιτῶν καὶ ἐπισκόπων, ὡς καὶ αὐτοῦ τοῦ ἐξάρχου, εἰσι:

α) τὰ τυχερὰ λεγόμενα δικαιώματα αὐτῶν,

β) αἱ χρηματικαὶ πρὸς αὐτοὺς χρηρήσεις.

Ἄρθρον 120. Τὰ μόνα τυχερὰ δικαιώματα, ἀπαρ δικαιοδοσίαν νὰ ἀπαιτῶσι καὶ εἰσπράττωσιν οἱ εἰρημῖνοι ἀρχιερεῖς, καταγεγραμμένων πάντων τῶν λοιπῶν, μέχρι τοῦδε εἰθιμῶν, προσδιορίζονται ὡς ἀφεξῆς:

α) διὰ λειτουργίαν ἄλλην κατ' ἑξ ἑσπερὰν ὀφείλουσι νὰ ἐκτελέσωσιν ὡς κατωτέρω βηθῆσεται,

β) δι' ἀγισμῶν κατὰ πρόσκλησιν, οὐδέποτε δὲ κατ' ἐπιβολὴν γινόμενον, πλὴν τοῦ δωρεὰν ἐκτελουμένου ἀγισμοῦ τῶν Φώτων,

γ) δι' ἐκτέλειον ἀρραβῆνος κατὰ πρόσκλησιν ὁμοίως γενομένην,

δ) διὰ βοῦλλαν, ἣτοι ἄδειαν στεφανώματος,

Τούτων ὁμοῦ τὰ ἕμισθ μόνον ἀνήκουσιν εἰς τὸν ἀρχιερέα, τὰ δ' ἄλλα ἕμισθ κρατηθῆσονται εἰς τὴν κοινότητα, εἰς τὴν ὁ συζυγνόμενος ἀνήκει, πρὸς ὄφελος τῶν σχολείων αὐτῆς.

ε) διὰ στεφάνωσιν κατὰ πρόσκλησιν γινόμενῃν,

ς) δι' ἐκδοσιν διαζυγίου,

ζ) διὰ κηδείαν νεκρῶν κατὰ πρόσκλησιν γινόμενῃν,

η) δι' ἐκδοσιν ἀφοριστικοῦ,

θ) δι' ἐκδοσιν συγχρηματικῆ,

ι) δι' ἐπικήρῶσιν τῆς ὑπογραφῆς αἰουθῆτιος ἐγγράφου,

Ἄρθρον 121. Ὅπου ἐν τῆς ἐπαρχίας αὐτοῦ εὐρεθῆ ὁ ἀρχιερέας, ὀφείλει νὰ λειτουργήσῃ δωρεὰν κατὰ τὰς ἡμέρας τῆς Γεννήσεως, τῆς Ἐπιφανείας καὶ τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ, τῆς κυριακῆς τῆς ὀρθοδοξίας, τῆς μνήμης τῶν ἱεροσπουδῶν Κυρίλλου καὶ Μεθοδίου, καὶ τῆς ἐγκαθιδρύσεως τῆς βουλγαρικῆς ἐπαρχίας ὡς ἐθνικῆς ἐστῆς.

Ἡ ποσὴν ποσῆτος καὶ ἀριθμῆτος... ὡς καὶ αὐτοῦ τοῦ ἐξάρχου, εἰσι:

Πρὸς δὲ τούτοις ὀφείλει νὰ λειτουργήσῃ ἐπιζῆ δωρεὰν εἰς ἡμεῖνα ἐπιζῆ κοινότητα, περιέδων εἰς τὴν ἐπαρχίαν τῶν, πρὸς κοινὴν τῶν χριστιανῶν ἀλλογιῶν.

Ἄρθρον 122. Ἐν περιπτώσει κατὰ κράτος γάμου, ἢ διαίτα τοῦ στεφανώματος εὐν ὀφείλει διαδοθῆ παρὰ τοῦ ἀρχιερέως, αἱ μὴ κατ' ἀπόφασιν τοῦ ἱεροῦ συμβουλίου, ἢ τοῦ δικαίωμα εἰσπραχθῆσεται χωριστὰ κατὰ τὸ ἄρθρον 127. Τὰ αὐτὰ ἐπιζῆσονται καὶ παρὰ ἐκδόσεως διαζυγίου, ἀφορισμοῦ ἢ συγχρηματικῆ.

Ἄρθρον 123. Εάν τις τῶν ἀρχιερέων ἀπαιτήσεως εἰσπράτῃ ἄλλο ἢ κλειστότερον τι τῶν ἐν τῷ 120 ἄρθρῳ ἀριστημένων δικαιομάτων, οὐ μόνον εἰς τὴν ἐπίδοσιν τοῦ δικαιοκτοῦ κοσῶ ὑποχρεούται, ἀλλ' ἐν περιπτώσει ἐπαναλήσεως τῆς τοιαύτης χρηματολογίας καὶ εἰς κανονικὴν ὑποβάλλεται κοινήν. ἐκτὸς εὐν ἀπεδείξῃ, ἐτι ἐνευ ἀπαιτήσεως μὲν κατ' αὐτοῦ κατ' εὐθείαν ἢ ἐκ κληγίου, οὐκισθηθῆσεται εἰ παρὰ τοῦ δόντος ἔλαβε τὸ τοιοῦτον κοσῶν.

Ἄρθρον 124. Αἱ χρηματικαὶ πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς: χορηγήσεως ὀρίζονται ὡς ἀφεξῆς: ἐκδοσῆ μητροπολιτῆ κατ' ἔτος ἀνά γρ. καὶ λόγῳ περιουσίας τῆς ἐπαρχίας: ἀνά ἐκδοσῆ ἐπισκόπου κατ' ἔτος ἀνά καὶ λόγῳ περιουσίας τῆς ἐπαρχίας ἀνά 12 χιλιάδας: τῷ ἐξάρχῳ ἐπιχορηγήσει, κατ' ἔτος ἀνά τοῖς τέσσαροι συνδικαίως ἀρχιερεῶσιν ἐπιχορηγήσει κατ' ἔτος ἀνά

Ἄρθρον 125. Ἐκ τῶν χορηγήσεων τούτων, αἰτινες κατ' ἰδιαιτέρον παρὰ τούτου ὑπὸ τῆς ἱερᾶς συνόδου καὶ τοῦ ἐπαρχιακοῦ συμβουλίου γενησόμενον κανονισμῶν παρὰ τῶν χριστιανῶν κατοικῶν ἐκδοσῆς ἐπαρχίας εἰσπραχθῆσονται, ὁ τι ἐξάρχος καὶ οἱ λοιποὶ μητροπολίται καὶ ἐπίσκοποι τῆς ἐπαρχίας ὀφείλουσι ν' ἀπαντήσωσι τὰ τι ἀτομικὰ καὶ οὐκιστὰ αὐτῶν ἐξοδα, πρὸς δὲ νὰ συντηρῶσι καὶ τοὺς τυχὸν ἐπιτρόπους αὐτῶν ἀρχιερεῖς, κρητοσυγκλήτους, συγκλήτους, διακόνους, ἐν εἰς ἔσται ἱεροκήρυξ, καὶ ὑπηρέτας αὐτῶν, ὡς καὶ τὰ ἐξοδα τῆς κατ' ὀφείλην γενησομένης ἢ ἐξ ἰδίας προεπίσεως ἐπιχειρησομένης περιουσίας αὐτῶν. Τὰ δὲ τῆς κατὰ πρόσκλησιν ἀτόμου ἢ κοινότητος τινος γενησομένης περιουσίας εἶναι εἰς βέρος τοῦ προσκαλοῦντος αὐτοῦ.

Ἄρθρον 126. Πρὸς ἀπάντησιν τῶν κοινῶν ἐξόδων τῆς ὑπερσείας τῆς τι ἱερᾶς συνόδου καὶ τοῦ ἐπαρχιακοῦ συμβουλίου, ἐτι δὲ καὶ τῶν κατ' ἐπαρχίαν ἱερῶν καὶ λαϊκῶν συμβουλίων, ὁλον τῆς ἐπιχορηγήσεως τοῦ ἐξάρχου καὶ τῶν μελῶν τῆς ἱερᾶς συνόδου, τοῦ μισθοῦ τῶν γραμματέων καὶ λοιπῶν ἐκκλησιαστικῶν ὑπαλλήλων, τῆς γραφικῆς ὀλης, τῶν ξύλων, καρβούνων καὶ λοιπῶν τοῦ κοινῶ δαπανῶν, εἰσπραχθῆσεται παρὰ τῶν εἰρημῖνων κατοικῶν τῶν ἐπαρχίῶν κοσῶν ἴσων τῷ ὀλη τῶν χορηγήσεων τῶν μητροπολιτῶν καὶ ἐπισκόπων ἐκδοσῆς ἐπαρχίας, ἐξ οὗ τὰ μὲν δύο τρίτα κρατηθῆσονται ἐν τῷ κοινῷ ταμεῖῳ τῆς ἐπαρχίας, τὸ δὲ λοιπὸν τρίτον ἀποσταθῆσεται εἰς τὸ γενικὸν τῆς ἐπαρχίας ταμεῖον. Παρὰ δὲ τῶν βουλγαρῶν κατοικῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως εἰσπραχθῆσεται ἰδίως ἐπι τούτῳ εὐλόγον τι κοσῶν, ὅσαρ ἐπιβεσθῆσονται: ὀλον εἰς τὸ γενικὸν τοῦτο τῆς ἐπαρχίας ταμεῖον.

Ἄρθρον 127. Τὰ πρὸς τὸν κοινὸν σκοπὸν κατὰ τὸ τιμολόγιον, ὅσαρ ἰδίως θέλει συντάξῃ τὸ ἐπαρχιακὸν συμβούλιον, εἰσπραχθῆσόμενα δικαιώματα διὰ σύνταξιν ἢ δι' ἀντίγραφον ἐπίσημον διαθήσεως, προικοσυμφάνου, ἀμειρωτικοῦ ἢ ἄλλου οὐδὲθῆτινος ἐπίσημου ἐγγράφου πρὸς ὄφελος τινος, ἐτι δὲ καὶ δι' ἀποφάσεως ἢ ἄλλας πράξεις δικαιοδικῆς, ἀνήκουσιν εἰς τὸ γενικὸν μὲν τῆς ἐπαρχίας ταμεῖον, εὐν ἢ πράξεις ὀγένετο ἐν τῷ ἱερῷ συνόδῳ ἢ τῷ ἐπαρχιακῷ συμβούλιῳ: εἰς τὸ κοινὸν δὲ τῆς ἐπαρχίας ταμεῖον, εὐν ὀγένετο ἐν τῷ ἱερῷ ἢ τῷ λαϊκῷ ἐπαρχιακῷ συμβούλιῳ, καὶ ἐξοδουθῆσονται εἰς τὰς ἀναρῆσεως τῆς κοινῆς ὑπερσείας ἢ

των κοινών καταστημάτων άνάγκης. Διά τὸ ἐπίσημον τῶν τοσούτων πρῶτον ἢ τε ἱερὰ σύνοδος καὶ τὰ εἰρημνία συμβόλια θέλουσιν εἶναι ἐπιστολῶν (ἴδιον σφραγίδα ἀνεγνωρισμένην κατὰ τῆς ἐφέλης αὐτοκρατορικῆς κυβερνήσεως.

Ἄρθρον 128. Τῶν ἀδιαθέτως ἀποθησαυρισμένων μητροπολιτῶν καὶ ἐπισκόπων αἱ περιουσίαι, ἀραιομενόμεναι τῶν ἐπιχειρήσεων ἐξόδων καὶ τῶν χρῶσιν αὐτῶν, ἀνέκους, κατὰ μὲν τὰ δύο τρίτα, εἰς ἡμισίας εἰς τὸ γενικὸν τῆς ἐπαρχίας; καὶ εἰς τὸ κοινὸν τῆς ἐπαρχίας ταπεινῶν· κατὰ δὲ τὸ λοιπὸν τρίτον, εἰς τοὺς συγγενεῖς αὐτῶν· ἂν δὲ συγγενεῖς μὴ ἔχουσιν, εἰς τὰ σχολαία τῆς πατρίδος αὐτῶν.

Ἄρθρον 129. Αἱ καταλειφθεῖσαι διαθήκαι τῶν μητροπολιτῶν καὶ ἐπισκόπων, ἂν τακτικῶς ἔγινον, ἰσχύουσι μόνον ἐπὶ τῶν κινήσων ἢ ἀκινήσων πραγμάτων, ὅσα ὁμολογουμένως ἢ ἀποδοιμημένως· εἶχον πρὶν ἢ ἀρχιερατικῶσι καὶ ὅσα ἐκ θεωρητηρίου, διαθήκαις ἢ κληρονομίας συγγενοῦς ἢ φίλου τῶν πινος ὕστερον ἀπέκτησαν· τὰ δὲ λοιπὰ αὐτῶν χρήματα ἢ πράγματα, τῆς διαθήκαις ἀκυρωμένως, διανέμονται κατὰ τὸ προηγουμένον ἄρθρον.

Ἄρθρον 130. Πρὸς ἀσφάλειαν τῆς περιουσίας τῶν ἀποθησαυρισμένων μητροπολιτῶν καὶ ἐπισκόπων ληφθήσονται τὰ ἐπόμενα μέτρα:

Ἄμα ἀποβιβάζοντες τινος μητροπολίτου ἢ ἐπισκόπου, τὸ ἱεῖδον καὶ τὸ λατικὸν συμβούλιον τῆς ἐπαρχίας, σφραγισαντα καὶ ἐξασφαλίσαντα τὴν καταλειφθεῖσαν αὐτοῦ περιουσίαν, εἰδοποιοῦσι τὸ πρᾶγμα, διὰ κοινῆς αὐτῶν ἀναγραφῆς πρὸς τὴν ἱερὰν σύνοδον, ἂν ὁ ἀποθανὼν ἢ μητροπολίτης, ἢ πρὸς τὸν προτεταμένον μητροπολίτην, ἂν ἢ ἐπίσκοπος.

Τοῦ δὲ κατὰ τὸ ἄρθρον 51 διορισθεμένου τοποτηρητοῦ ἄμα εἰς τὴν ἐπαρχίαν ἀραιομένου, τὰ εἰρημνία δύο συμβόλια ἀποσφραγίζοντα καταγράφουσι μετ' αὐτοῦ ἐπιβεβῆσιν τὴν εἰρημνίαν περιουσίαν καὶ ἐγγράφουσιν ἐν τῇ ἐπὶ ταύτῃ κώδεξι τὸν κατάλογον αὐτῆς μετὰ τοῦ ἀπαιτουμένου τῆς καταγραφῆς πρακτικοῦ, ὃν καὶ πάντες ὑπογράφαντες στέλλουσιν ἀντίγραφον αὐτοῦ ἐπικυρωμένον πρὸς τὴν ἱερὰν μὲν σύνοδον, ἂν ὁ ἀποθανὼν ἢ μητροπολίτης· πρὸς τὸν προτεταμένον δὲ μητροπολίτην, ἂν ἢ ἐπίσκοπος· καὶ ἂν ὑπάρχῃ διαθήκαι, στέλλεται καὶ ταύτης ἀντίγραφον ἐπικυρωμένον.

Τῆς καταγραφῆς ταύτης κατὰ μὲν τῷ ἐξάρχῳ ἐν συνόδῳ καὶ συμβουλίῳ, κατὰ δὲ τῷ μητροπολίτῃ ἐν δυοῖς τοῖς συμβουλίῳ: θεωρητικῶς καὶ, εἰ τακτικῶς ἔγινετο, ἐπικυρωθεῖσης, διατάσσεται ἐγγράφως ἢ κατὰ κλειδοσοίαν πάλῃ εἰς αὐτῆς ἐν τῷ τόπῳ, ὅς καὶ ἢ τῶν ἐπιχειρησμένων τυχόν σύνοδος καὶ ἢ ἀποσταλῆ νέου πρακτικοῦ τῶν τε εἰρημνίων δύο συμβουλίῳν καὶ τοῦ τοποτηρητοῦ, ὅσα ὁμοίως μὲν κατὰ τῷ ἐξάρχῳ ἐν συνόδῳ καὶ συμβουλίῳ, κατὰ δὲ τῷ μητροπολίτῃ ἐν δυοῖς τοῖς συμβουλίῳ ἀνεγνωσθῆναι καὶ ὅς τακτικῶν ἐξακριβωθῆναι ἐπικυροῦνται.

Ἄρθρον 131. Μετὰ τῆς ἐξασφαλιστικῆς ταύτης διαταχτικῆς, ἢ εἰρημνίαν περιουσίας, ἂν μὴ ὑπάρχῃ διαθήκαι, διανέμονται, τῇ ἐγγράφῳ διαταγῇ τῆς συνόδου ἢ τοῦ προτεταμένου μητροπολίτου, κατὰ τὸ ἄρθρον 128. Ἐάν δὲ ὑπάρχῃ διαθήκαι, κατὰ πρῶτον θεωρεῖται κατὰ μὲν τῷ ἐξάρχῳ ἐν συνόδῳ καὶ συμβουλίῳ, κατὰ δὲ τῷ προτεταμένῳ μητροπολίτῃ ἐν τοῖς δυοῖς συμβουλίῳ τὸ τακτικὸν καὶ νόμιμον αὐτῆς, ὅς πρὸς τὸν ἐξωτερικὸν τόπον τῆς συνόδου αὐτῆς· καὶ ἂν μὲν ἀποδοιμηθῆσιν, ἀκυροῦνται, καὶ ἐνεργεῖται τὰ τοῦ 128 ἄρθρου· ἂν δ' ἀποδοιμηθῇ τακτικῶς ἐξτετακτικῶς καὶ ἀκυρωθῇ; τὸ περιεχόμενον αὐτῆς, καὶ ἐνεργεῖται τὰ ὑπὸ τοῦ 129 ἄρθρου ἀραιομένα.

Ἄρθρον 132. Ὡς πρὸς τὸν ἐξωτερικὸν τόπον θεωρεῖται νόμιμος καὶ τακτικῆς πᾶσα διαθήκαι, ἥτις, εἰ καὶ μηδενὸς μέρους ὑπογραφήν φέρει, ἐγγράφῳ ὅμοι ἄλλοτῆρος καὶ ὑπογραφήν ἰδιοχείρας· κατὰ τοῦ διαθέτου· ἂν δὲ ἐγγράφῳ ὅς ἄλλης χειρὸς, φέρει ὅμοι, πρὸς τῇ ἰδιοχείρῳ ὑπογραφῇ τοῦ διαθέτου, καὶ τὴν ἰδιόχειρον ὑπογραφήν τοσούτων τοῦλάχιστον ἐντίμων μαρτύρων ἢ δύο μὲν τοῦλάχιστον μαρτύρων ὑπογραφήν, πρὸς δὲ καὶ τὴν ἐπικύρωσιν μιᾶς ἐκκλησιαστικῆς ἢ δημοσίας ἀρχῆς.

Ἄρθρον 133. Πρὸς συντήρησιν τῶν σχολείων εἰς τὰς διαφόρους πόλεις καὶ χώρας αὐτῆς, ἐκάστη ἐπαρχία δύναται, τῇ προτάσει τοῦ μητροπολίτου ἢ ἐπισκόπου μετὰ τῶν δύο κατ' αὐτῷ συμβουλίῳ, καὶ τῇ ἐγκρίσει τῆς τε ἱερᾶς συνόδου καὶ τοῦ ἐπαρχιακοῦ συμβουλίου, νὰ προσήσῃ εὐλόγον τι ποσὸν εἰς τὴν ἀρχιερατικὴν αὐτῆς χορήγησιν, διανεμηθησῶν ἂν ἂν ἀναλόγως πρὸς αὐτὴν εἰς ἕκαστον τῶν χριστιανῶν κατοικούντων τῆς πόλεως ἢ χώρας, εἰς ἣν τὸ σχολαίον ἀνήκει.

Ἄρθρον 134. Ἡ ἱερὰ σύνοδος καὶ τὸ ἐπαρχιακὸν συμβούλιον δύναται ὁμοίως, πρὸς συντήρησιν σχολῆς καὶ ἄλλης ἐν Κωνσταντινουπόλει βουλγαρικῆς σχολῆς, νὰ ἐνεργήσῃ τακτικὴν ἐπίσημον εἰσπραξίν εὐλόγου τινὸς ποσοῦ κατὰ τε τῶν ἁγίων ἀρχιερέων καὶ κατὰ τῶν ἐνορίας ἔχόντων ἱερῶν καὶ τῶν μοναστηρίων, καὶ εἰ θεοί, τὴν προσθήκην εὐλόγου τινὸς ποσοῦ εἰς τὴν ἀρχιερατικὴν χορήγησιν ἐκάστης ἐπαρχίας ἀναλόγως εἰς τοὺς κατοικοῦντας χριστιανούς διανεμηθησῶν.

Ὀρτάκοι, 27 ὁκτωβρίου 1870.

- Τὰ μέλη τοῦ μικτοῦ προσωρινοῦ βουλγαρικῶς συμβουλίου
- † ὁ Λοφτοῦ Ἰακρίων πρόεδρος.
  - † ὁ Φιλιππουπόλεως Πανάρετος.
  - † ὁ Φιλιππουπόλεως Παΐσιος.
  - † ὁ Βιδύνης Ἀνθίμος.
  - † ὁ Μακρυουπόλεως Ἰακρίων.
- Γεωργίου Κρέστοβιτς, Γ. Σ. Τζαλόγλου, Χ. Ίω. Χ. Β. Πέντοβιτς, Χ. Ν. Δ. Μήνταγλου, Δ. Σ. Τσομακῶφ, Χρ. Τακτῆλῶστωφ, Δ. Ι. Γκόσσογλου, Χ. Στανπόσκυ, Δ. Στ. Καμπούρωφ, Βένιος Μήλιος.

SYNODI BULGARICAE LITTERAE AD SINGULAS AGTOKEΦAΛOYΣ EOCLESIAS\*  
1871 ianuarii 8/30.

Μακαριώτατοι πατριάρχαι, ἔγχεαι καὶ ἱερὰ σύνοδοι. Σύντομον μὲν ἀλλ' ἐπιβεβῆσιν τῆς ἐκκλησιαστικῆς κατὰστάσεως τοῦ βουλγαρικῶ ἔθνους, ὃ προτεταμένα πνευματικῶς, ἀποσταλασμέν ἤδη κατὰ φεβρουάριον τοῦ ἔτους 1869 τῇ ἡμετέρῃ μακαριότητι, ἱερὰν ἐκκληροῦντας καθήκον πιστῶν κοιμένων καὶ ἀδελφικῆς ἐν Χριστῷ ἀγάπης. Ταύτην δὲ, συναθε-

μήνην τοῖς προσήκουσιν ἀποδοικτικῶς ἐγγράφοις, ἐξεδέκαμεν ὕστερον καὶ τόποις, ἵνα γνωστῆται γίνωνται, μεταξὺ γε τῶν ὁμοδόξων, οἱ λόγοι ἔθεν μὲν τῆς ἐπὶ τοσούτων ἤδη χρόνων ὀφισταμένης διαφοράς μεταξὺ τοῦ οἰκουμηνικοῦ πατριαρχείου καὶ τοῦ βουλγαρικῶ ἔθνους, ἔθεν δὲ τῆς ἐν ταῖς ἀποσταλαστικῶς περιστασεῖσι διαγωγῆς ἡμῶν.

\* Predicament in Hvalle: Συγκλητικὸς ἐπιστολὴ τῆς ἱερᾶς βουλγαρικῆς συνόδου πρὸς τὰς ἀποσταλαστικὰς ἐκκλησίας εἰς ἀκινήσων τοῦ ἐπιστολασμένου ἀποδοικτικῶς τῆς τοῦ Χριστοῦ μεγάλης ἐκκλησίας πρὸς τὰς ἰσλαμικὰς ἀρθεροῦς ἀποσταλαστικῶς ἄλλης ἀκλήσεως καὶ. Ἐν Κωνσταντινουπόλει, τῆρος Ε. Πληθύνου, 1871, in-8°, 20 p. — Invaluable in Hvalle a Synodis officio sub titulo quatuor supra iam dictis, col. 205 D. In hoc Hvalle, praeter litteras synodales etiam est inserta, 1870, sub titulo quatuor supra iam dictis, col. 205 pro tempore talibus notitia.

Κρίμας δὲ αὐτῆς τῆς γράμματις ἡμῶν ἐπιπέσει ἢ ἂν παρρησιασθῶμεν μὲν, ἐν κρημνῷ παρῆσιας, τῆ καθόλου ἐκκλησίᾳ, δὲ οὐκ ἐπιπέσει, οὐκ ἀλλοίωσι, οὐκ ἀλλοίωσι ἐν τῷ θρησκευτικῷ αὐτῶν ἵερῳ συμφέροντι δι- φιλῶν ἐπὶ μακρὸν χρόνον τὸ βουλγαρικὸν ἔθνος· καταδοῦναι δὲ ἄρα, ἐν κρημνῷ ἀπαρρησίας, καὶ τοὺς ἀγῶνας οὗς καταβάλλοιτο ἐνέμενος τὸ ἔθνος ταῦτο ἐπὶ τὴν δυνατὴν θρησκευτικὴν τῆς ὑπὸ τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἐποφὴν ἀδυνατίᾳ αὐτῶν καχεσίᾳ, εἰς ἣν ἀρῶνται αὐτὰ, οὐκ οὐδ' ἀποδέχονται, οὐδέ τινα κρημνιστικῆς δι- κησίᾳς κέντη ἀσθενέουσι, καὶ τὴν τε κατὰ Χριστὸν μάρτυρσιν καὶ τὴν φθικτὴν καὶ διανοητικὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ἔθνους παρεμποδίζον μωροτρόπως.

Ἐπειδὴ δὲ ἐν θεσπιστικῷ αὐτῶν ἢ δέκα ἐτῶν, κατὰ τοὺς σκληροὺς διωγμοὺς καὶ ἐξοστρακισμοὺς, οὗς ὑπέστησαν οὐ μόνον οἱ κληρικοί τῶν βουλγαρικῶν ἀρχιερέων, ἀλλὰ καὶ ἱερεῖς εὐλαβεστάτοι μετὰ προ- κριτῶν καὶ διδασκάλων ἐν ταῖς βουλγαρικαῖς ἐπαρ- χίαις, καὶ συνελθούσης γενικαί ἑλαφὸν ἀλλοκαλλήλας ἡμέρας ἐν τοῖς πατριαρχείοις· καὶ ἐπιτροπῆς διάφοροι, αἱ μὲν διορίσθησαν ὑπὸ τῆς καθοστηρικῆς πολιτικῆς ἀρχῆς, αἱ δὲ συναβλῶν ἐξ οἰκίας προαιρέσεως· καὶ σχεδία δὲ παρουσιάσθησαν διάφορα, ἐν μὲν κατὰ τοῦ πατριαρχίου, οὗτοι δ' ἔταρα κατ' αὐτῆς τῆς κυβερνήσεως, πρὸς λύσιν τοῦ βουλγαρικοῦ ζητήματος· καλὸν ἐνομι- σμαὶν τότε ἵνα καὶ ταῦτα γνωστὰ καίτοι μετὰ διὰ βραχέων τῆ ὁμιλίᾳ μακαριότητι, ὅπως ἐκ τούτων ἀκρίτως γίνονται· ὅλοιον, τίνες μὲν οἱ ὑπὲρ τοῦ δικαίου νομίμως καὶ μετὰ χριστιανικῆς ὄντως ὑπομονῆς μαχό- μενοι ἐν τῷ κόλπῳ τῆς ὀρθοδοξίας, τίνες δὲ οἱ τὸ ἀδικον, καίτοι τοῖς πᾶσι καταστῶν πρόδηλον, ἐπ' ἀόριστον παρακαταίηται οὐκ ὀδύζοντας παντὶ ὀφείναι.

Παραίνοντες δὲ τὸν λόγον, ἀνεκρηγύτομεν μετὰ ψυχικῆς γαλήνης καὶ ἡραμονίας τοῦ συνειδήτος τῆ καθόλου ἐκκλησίᾳ ἐπι, ἐξετάσαντες ἀκριβῶς καὶ ἐυ- ρόντες τὸ πρῶτον τῶν κατὰ τῆς κυβερνήσεως ἐπιδο- θέντων τότε σχεδίων μηλεμῶς ἀπῆλθον, καθόλου τε καὶ κατ' οὐσίαν, τοῖς εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν διοίκη- σιν ἀφορῶσιν ἱεροῖς θεσμοῖς, τοῖσι καὶ ἀσμένως ἀπε- δεξάμεθα. Ἀποστειλάντες δὲ καὶ τὴν παραιτήσιν ἡμῶν δεδικαιολογημένην εἰς τὸν πατριάρχην ἀμαρτανιστον τὴν γνώμην, ἀνελάβομεν ὀριστικῶς τὴν κρημνιστικὴν τοῦ ὀρθοδόξου βουλγαρικοῦ κληρέματος κυβερνήσιν, ἣς τὸ βῆρος καὶ τὰς μύριαις δυσκολίας ἀνεκούφιζεν ἡμῶν ἢ ἐνδομυχοῦς συναίσθησις, ἐπὶ ἱερώτατον ἐξεκλή- ρωθην καθήκον πρὸς τὴν ἐκκλησίαν αὐτὴν ἀμω- λήτως κρίνουσαν καὶ πρὸς λαὸν ἑσπε τεταλαιπωρη- μένον καὶ ἡδικημένον, τόσῳ καὶ δεδουμισμένον ἐν τῇ πίστει τῶν πατέρων αὐτοῦ.

Ὅπως δὲ τῶν πραγμάτων ἐχόντων καὶ τοῦ πατρι- ἀρχου ἐν τῷ μεταξὺ πολλὰ κατ' ἡμῶν καὶ ὁρῶσαντες καὶ αἰκόντος, ἢ αὐτοκρατορικῆς κυβερνήσεως, καλῶς ἐκμελετήσασα, ἐπ' ἄλλῃ δεσπασίᾳ, πάντα τὰ λεχθέντα τε καὶ πρᾶχθέντα κατὰ τὸν πατριάρχου αὐτοῦ καὶ πινος μικτῆς ἐπιτροπῆς, συνελθούσης ὑπὸ τὴν πρεσβείαν αὐτοῦ τοῦ πρεσβυποπρωτοῦ, ἄρα δὲ καὶ πῆρας τὴ βουλγαρικῆν δοῦναι εἰς τὸ ἐπι τοσοῦτον χρόνον ἀποσχολῆσαι αὐτὴν ἡμέτερον ζήτημα, ἐξέδοκα, κατὰ τὸν παρελθόντα φεβρουάριον, ὅφλην αὐτοκρατορικῶν θεσπισμα, ἐπιτρέπον τοῖς βουλγαροῖς τὴν κατὰ τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς θεσμοὺς καὶ νόμους διοργανῶσιν αὐτο- διοικητοῦ βουλγαρικῆς ἐξαρχίας. Τὸ θεσπισμα τοῦτο, ἀπορῶν μὲν, κατὰ τὸν ἐξωτερικὸν τύπον, ἐκ τῆς καθοστηρικῆς πολιτικῆς ἀρχῆς, βασιλεύσαντος δ' αὐτο- κρατικῶς καὶ κατ' οὐσίαν ἐπ' αὐτοῦ τοῦ πατριαρχικοῦ σχεδίου εὐρυνθέντος ἐπὶ τὸ δικαιοῦταρον, ἀπεδέξατο τὸ ἔθνος ἡμῶν μετὰ τοσοῦτης ἀδύλου χάριτος μετ' ὀδοῦ καὶ δικαίας ἐγνωμοσύνης πρὸς τὴν οὕτω φιλο- δικίας κρίνουσαν τὰ ἔνομα αἰτήματα αὐτοῦ ἀνατίτην πολιτικὴν ἀρχὴν. Ὁ ἐνθουσιαστικῶς, ἐν τῷ ὄφλην τοῦτο ἔγγραφο, λίαν ἄλλως τε χριστιανὸν καὶ αὐτῶ τῷ πατριάρχῃ, ἀνεποίησαν ἀνὰ πάσης τῆς βουλγαρι- κῆς ἐξαρχίας, ἥτις τις ἐκτετακτὸς κίνησις ἐν τοῖς μέ-

ροισιν ἐπιπέσει, ἀπαρῶναι δὲ συγχρόνως καὶ κατὰ τῆς τῶν λαῶν ἐπιπέσει διαδόσεως πρὸς τοὺς πρῶτον ἐπαρ- φέντους κρημνιστικῶς αὐτῶν κρημνιστῶν.

Τὸ αὐτοκρατορικὸν ταῦτα θεσπισματικῶς σπου- δάσαντες καὶ ἡμεῖς, ὅσον αὐτῶν τῶ ἀκριβῶς, τοὺς ἔτους καὶ τὰς διατάξεις, μὴδὲν δ' ἐν αὐτῶ ἀγῶνας ἀπῆλθον κατ' οὐσίαν, μῆτε πρὸς τὰ ἱερά τῆς ἐκκλησίας ἔγγραφα, μῆτε πρὸς τοὺς ἄλλους ἐκκλησιαστικοὺς θεσμοὺς, ἀπεδεξάμεθα μὲν αὐτὰ, κατ' ἀρχὴν, καὶ μετὰ τῆς προσημοῦς χάριτος, οὐκ ἠδὲ ἀπορῶμεν ἡμεῖς, καίτοι διενέμενοι ταῦτα κατὰ τὸ βασιλικῶς καὶ πολιτικῶς χωρηγηθῆν ἡμῶν ἐκτακτῶν, προβῆκα ἀπέσεις εἰς τὴν κατὰ μέρος κλήρῳ αὐτοῦ ἀπαρρησίᾳ. Ὅπως δ' ἐξ αὐ- τῆς ἐπι τῆς ἀρχῆς τοῦ ζήτηματος κίσεως ἡμῶν δια- κησάσαντες ἦτο, ἵνα μὴ τυχόν, τῆς πρᾶξεως προταχού- σης τῆς βουλῆς, προσυροῦσασα, ἐν ἀγῶνι, εἰς τὸν κατὰ τῆς καθόλου ἐκκλησίας προσημοῦσιν τε καὶ πιστευοῦσιν, οὕτω καὶ ἐν τῇ παρουσίᾳ ταύτῃ οὐ μόνον ἡμῶν αὐτῶν ἐπαρτήσομεν οὐρανοῦ πρὸς τὸ κτήρα, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὴν γενικὴν τοῦ ἔθνους θέ- λησιν, ὅς δ' εἴπειν καὶ κατακαρῶσιν, ἀντίστημεν ἀπῶς, μὴδὲν τι πρᾶξαι συγκαταθέμενος πρὶν ἢ συντάξαντες παρουσιάζομεν τῇ καθόλου ὀρθοδόξῃ ἐκκλησίᾳ καὶ τὸν γενικὸν τῆς ἐξαρχίας κληρικόν, λάβομεν δὲ, εἰ δυνατόν, ἐν τῷ μεταξὺ, καὶ τοῦ πατριαρχικοῦ αὐτοῦ τὴν πατρικὴν συγκατάθεσιν καὶ εὐλογίαν. Διὸ δὲ, κατ' αὐτὸ τὸ περιεχόμενον τοῦ αὐτο- κρατορικοῦ θεσπισματος, συνεστήθη, φήσῃ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ὀρθοδόξων βουλγαρικῶν, καὶ ἐπι- τροπῆ, ἐκ πάντε μὲν ἀρχιερατικῶν, δέκα δ' εὐσεβηστικῶν λαϊκῶν μέλων, ἥτις, ἐπιτυροῦσασα ἐπιστήμας καὶ ὑπ' αὐτῆς τῆς αὐτῆς κυβερνήσεως, ἐπεδέθη μὲν μετὰ πάσης ἀφοσιώσεως εἰς τὴν σύνταξιν κανονισμοῦ ἐπὶ τῇ βῆσει τῶν ἱερῶν κανόνων τῆς ὀρθοδόξου ἐκκλη- σίας, καὶ εἰς τὴν μετὰ χριστιανικοῦ ζήλου προσωρινὴν διοίκησιν τῶν βουλγαρικῶν ἐπαρχιῶν, μὴδὲν τῶν ἐν αὐτῇ καθοστώσων παρηλλαγμένων, καὶ τῇ δὲ γνώμῃ ἠβουλήθη, κατὰ τὸν παρελθόντα μῆνον μῆνα, συν- νενοηθῆναι κατὰ τοῦ πρακτικοῦ καὶ μετὰ τοῦ πατρι- ἀρχου αὐτοῦ διὰ τσοῦρων αὐτῆς ἀπεσταλμένων. Ἄλλ' οὕτοι μὲν ἐναντικαμπτον ἀπρακτικοί, τοῦ πατρι- ἀρχου οὐκ ἄρα ἀπαρρηθέντος πάσαν μετ' αὐτῶν οὐχί- τησιν. Ἡ δὲ βρῆσις ἐπιτροπῆ, εὐσεβηστικῆς καὶ τὸ καθήκον τοῦτο ἐφορῆσασα ἐν εὐαγγελικῷ τῷ κρημ- νιστικῷ, ἡσυχάζετο τὸ λαϊκὸν ἀπαρῆρας εἰς τὸ ἔργον αὐτῆς, ἀνυπομένως ἔχουσα, ἵνα τεταλοῦσιν καθυκο- βᾶλη τὸν τῆς ἐξαρχίας κανονισμὸν καὶ τῇ καθόλου ἐκκλησίᾳ, οὕτω δὲ, καὶ τότε μόνον, τῇ γνώμῃ αὐτῆς, προβῆκα καὶ ἡμεῖς εἰς τὴν τοῦ ἐξαρχου ἐκλογὴν καὶ εἰς τὴν νέων ἀρχιερέων χειροτονίαν.

Ἄλλ' ἐν τῷ ταῦτα διεννοούμεθα καὶ ἐπρόττομεν, ἦδη δὲ οὐ μόνον ὁ κανονισμῶς ἡμῶν εὐρίσκατο ὑπὸ τύπον, ἀλλὰ καὶ ἀντιπρόσωποι τοῦ ἔθνους ἦσαν ἐπαντα- χῶθεν προσημοῦσιν διὰ τὴν ἐπιθεώρησιν αὐτοῦ, αἰφνης ἀμαρτανιστον ἐπὶ ἢ αὐτοῦ κανονισμῶς ὁ πατρι- ἀρχῆς, μετὰ τῆς κατὰ αὐτὸν ἱεραῖς συνέδου, ἀπέστειλε πρὸς τὰς αὐτοκεφάλους ἐκκλησίας ἐγκύβλια γράμματα τὸ ἡμέτερον καὶ καλὸν ἀπορῶντα ζήτημα. Ταῦτα, τύποις ἐκδεδομένα, ἀναγνόντες ἐσχετάς καὶ ἡμεῖς μετὰ τῆς θεούσης προσυχῆς, εὐρομεν ἐν αὐτοῖς, ἀντι- μὲν τῆς εὐαγγελικῆς κρημνιστικῆς, πολλὴν κατ' ἡμῶν τραχύτητα λόγου, ἀντι δὲ κρημνιστικῆς ἐρημνικῆς, πολ- λὰ καὶ κικρῶς αἰτιάσεις, συναλόντι δ' εἴπειν, αὐτὴν ἡμῶν τε αὐτῶν καὶ παντὸς τοῦ βουλγαρικοῦ ἔθνους τὴν καταδίκην ἐνέσκον τῆς καθόλου ἐκκλησίας, ἣς, ἐν τούτοις, ἐξαιτοῦνται ὁφείν τὴν φήρον καὶ τὴν γνώμην. Ἄγνωστον οὐκ ἐνοῦσιν αἱ πρὸς τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκκλησίαν ἀπαντήσας ἐπιστήσις τῶν κατὰ μέρος αὐτοκεφάλων ὀρθοδόξων ἐκκλησιῶν. Ὅδῃ ἦτον ἡμεῖς καθήκον ἐνομισασα, ἵνα ἐγκυβλιας εἴπωμεν καὶ ἡμεῖς τὰ θεοῦντα ἡμῶν εἰς τὴν καθολικὴν ὀρθοδόξον ἐκκλησίαν, ἀπ' ἣς οὐ- δεὶς ἐννοῦσται χωρισμὸς ἡμῶν, οὐ θλίψις, οὐ στενο-



χαρίς, οὐ διαγράφει, ... ἢ κίνδυνος, ἢ μάχη, οὐκ ἄρχαι, οὐκ ἀνάγκαι, οὐκ ἐκείνη, οὐκ ἐκείνη, οὐκ ἐκείνη" (Ρωμ. γ', 28, 29).

Τὸ τὴν ἐκκλησιαστικὴν τοῦ ἔθνους ἡμῶν διοίκειν ἀποβλέπων ζήτημα, διακρίνουσιν εἰς τρεῖς εἴδη, ἀποσχόμενοι οὐκ ἀποβλέποντες εἰς τὸν ἔθνον, τοῦτο, ἀδικίως εἰς αὐτὸν τὴν κυριότητα ἀνεξαρτήτως, ἀλλὰ καὶ αὐτὴν εἰς τὴν κυριότητα, διακρίνουσιν ἐπὶ μακρῶν χρόνων. Ἐάν ἐν τῷ πατριαρχεῖοι τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐξενίκων λόγῳ τε καὶ ἔργῳ τὸ τῆς εὐαγγελικῆς ἀγάπης πνεῦμα καὶ τὸ ἱερὸν συναίσθημα τῆς τῷ ὀντι ἀφύλιτου δικαιοσύνης· ἐάν, ἀντὶ τῶν παντοίων κατηγοριῶν, καταβροχθῶν, ἔξωθεν, εἰς τὸ πατριαρχεῖοι καὶ οἱ περὶ αὐτὸν διεγέρθησαν, ἐπὶ ἑξ' ἀρχῆς, πρὸς πηγμονὴν τῆς ἀπὸ πάσης τῆς βουλγαρικῆς ἐπαρχίας εἰς ἀπὸ ἐνὸς στόματος ἐξεγερθεῖσας φωνῆς κατ' ἀδικίας, σήμερον καὶ ὅσοι τῶν ἀντικείμενων ἡμῶν μάλλον ἢ ἥτιον ὁμολογουμένως, προσέχον τὸν νοῦν εἰς τὰ οὕτως ἐνὸς καὶ οὕτως φιλοσεβῆς γινόμενα τὸ τῆς ἐκκλησίας παρεκκλίσιον· ἐάν, μετὰ ταῦτα, ἢ, περὶ ἧς τοσοῦτος γίνεται ἐν τῷ πατριαρχεῖοι ἐγκυκλίῳ λόγος, πατριαρχεῖοι ἔθεν συγκρατήσις ἦτο συμφωνοτέρα πρὸς τὸ δίκαιον καὶ τὰ πράγματα αὐτά· ἐάν, ἡμῶν ὕστερον ἐξενίκων πάντα τὰ δυνατὰ μέσα πρὸς ἐπιαιετὴν τινα συμβιβασμὸν, οἱ ἀπὸ τῶν πατριαρχεῖοι ἀπαρῶντο εὐαγγελικωτέρων πνεύματι καὶ φιλοδικαιοτέρων πρὸς τὰς ἀγάθας ἡμῶν προθέσις, δικαίως ἐπιτηθεῖσας παρ' ἀνδρῶν ἀφύλιτων καὶ μεταξὺ αὐτοῦ τοῦ γραικικοῦ ἔθνους· ἐάν, ἀντὶ γεωγραφικῶν ὁρίων, εἰς τὴν ἰδέαν φαίνονται ἀπασχολοῦντα τὰ πνεύματα ἐν τῷ πατριαρχεῖοι, τὸ ἡμέτερον ζήτημα ἐξεγέρσεται αὐτὸ καθ' αὐτὸ καὶ ἐν τῷ γυμνῷ αὐτοῦ πραγματικότητι, ἡμεῖς δὲ, ἀλλ' ἀντὶ ἄλλων προτεινόμεναι, ἀπαρῶν μετ' ἀσχυρονομίας πᾶσαν ἐνομοῦν καὶ δικαίαν συζήτησιν ἐπ' αὐτὰ τὰ ἔμματα τῆς πολιτικῆς ἀρχῆς· ἐάν, ἀπορρίπτων δικαίως πᾶσαν ἐν Χριστῷ καὶ ἐν τῷ δόγματι διακρίσιν φυλῶν καὶ ἔθνων, ὁ πατριαρχεῖοι ἀνωμαλῶς, ἐν ἀφύλιτῳ πνεύματι, ἐπὶ τοῦ ἐπιγείου καὶ προσκαίρου τοῦτου κόσμου ἐπαρχοντος τῷ ὄντι καὶ κοσμικῶς καὶ ὕλικως, ἢ ἀνευ ὄρων ὑποταγῆ λαοῦ ὀλοκλήρου εἰς ἐκκλησιαστικὴν τὴν ἀρχὴν, λεγόμενῃν πρενομοίον, οὐ μόνον ἐστὶν ἀδικίως, ἀλλ' ἀντιβαίνει καὶ εἰς αὐτὸ τὸ πνεῦμα τοῦ εὐαγγελίου, κηρύττοντος ἰσονομίαν καὶ σπαθῆς τὰς παρ' ἀποκαταθεθεῖσιν ἀξιώσις καταδικάζοντος· ἰσως τότε, ἀλλὰ τότε μόνον ἐξηγῆτο κἀπὸς καὶ ἐδικαιολογεῖτο ἐν μέρει ἢ ἀνευκλίαν πνεύματος προδοδοσὸς συμπεριφορᾶ τῷ πατριαρχεῖοι ἀξ' ἔτου χρόνου ἰδημοσιεύσῃ τὸ βῆθ' ἐν ὑψηλῶν αὐτοκρατορικῶν θέσιον.

Νῦν δὲ, δυστυχῶς, οὐχ' οὕτως ἔχον τὰ πράγματα· ἢ δὲ τοῦ ζήτηματος ἡμῶν ἐπ' ἀόριστον χρόνον παρετασις καθίστατο ἀδύνατος τὸ λοιπὸν διὰ τε τὸ ἔθνος ἡμῶν, εἰς δεινὴν περιεβῆν πνευματικὴν ἀναρχίαν, καὶ διὰ τὴν αὐτὴν κυβέρνησιν αὐτῆν, ἐπὶ δεκατίαν ἔτην ἀμφικταλινταθεῖσιν καὶ μακροθυμῶσαν· ἐλλικρινῶς δὲ φρονούμεν καὶ πιστούμεν ἐπὶ οὐδὲ τῇ καθόλου ἐκκλησίῳ συνέφερον ἢ ἀνέμελος αὐτῇ τῶν πραγμάτων κατὰστασις, καὶ πρὸς κολυχνίου πνευματικῆς δουλείας.

Ἄλλως τε τὸ αὐτοκρατορικὸν θέσιον, σύμφωνα κατὰ τὴν οὐσίαν πρὸς αὐτὸ τὸ πατριαρχικὸν σχέδιον ἀνακτυθέν, οὐδὲν ἐμπεριέχει οὐτε κατὰ τῆς διδασκαλίας τῆς ὀρθοδόξου πίστεως, οὐτε καθόλου κατὰ τῶν ἱερῶν κανόνων, διότι οὐδὲ διοργανοῖ λατομαρῶς τὴν βουλγαρικὴν ἐπαρχίαν, ἀλλ' ἐπιτρέπει μόνον τῷ βουλγαρικῷ ἔθνοι τὴν οὐσίαν αὐτῆς ἐπὶ τῇ βῆσει τῶν θεμελιωθῶν κανόνων καὶ τῶν θρησκευτικῶν βῆσεων τῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας. Ὁ δὲ κανονισμὸς ἡμῶν, ἦδη καὶ τύπος ἐκδοθεῖς καὶ ἔδη ἐπισυνακτομένος, μαρτυροῖ τῶν, εἰ ἐν τῷ ἔργῳ ἡμῶν ἐξετέθησαν ἀν ἴσῳ μίαν τῶν δεινῶν δογμάτων καὶ τῶν ἱερῶν νόμων, οὗς ἀπαρῶσαν ὄντι πᾶσι ἄλλοι οἱ κατὰ τῆς ἡμῶν. Τούτοις δὲ τὸ μέρος τοῦ

ζήτηματος νεκρῶν ἐπὶ ἐνδιαφέρει ἰδέας καὶ πρὸ πάντων ἄλλων τῶν καθόλου ἐκκλησιῶν, εἰς ἧς τὴν οὐσίαν καὶ καθορισθῆσαν ὀλοβῶς τὸ ἀποκρίσιν τῶν μακρῶν ἐν χριστιανικῷ πνεύματι συζήτησιν ἦσαν, καὶ ἧς ἐξαιτούμεθα τὴν καθοριστικὴν ὀλοβῶν. Ἄλλ' ὁ πατριαρχεῖοι, καίτοι μὴ ἀνευκλίως ἐπὶ ἰδέαν διὰ τὴν ἰδέαν τοῦ βουλγαρικοῦ ζήτηματος σχεδὸν τι, οὕτως ὕστερον καὶ τροποποιεῖσιν τὴν ἐκκλησιαστικὴν χάριν ἡμῶν εἶχεν ὀλοβῶς αὐτῷ τῷ πατριαρχεῖοι, μίσηται ὅμως τὴν κυβέρνησιν, εἰς παρανόμως καὶ ἀδίκως ἐπιβῆσαν, εἰς πράγματα ἀμείως ἀναφερόμενα εἰς τὴν ἀποκλειστικὴν ἀρμοδιότητα τῆς ἐκκλησίας, ἀποκρίσιν δὲ τὸ θέσιον αὐτὸ, εἰς ἐμπεριέχον ἔθεν ὄρων προφανῶς ἀντικείμενους τοῖς ἱερῶς κανόσι, τοῖς καθορισθῶσι καὶ τοῖς προνομίοις τῆς ἐκκλησίας" (Ἐπιστ. ὄρον, σελ. 296 D).

Ἄλλ' ἀληθεῖς ἀπὸ γὰ, ἐπὶ τὴν ἐξωτερικὴν τοῦ ἔθνους ἡμῶν ἐκκλησιαστικὴν διοίκειν ἀπαρῶν ζήτημα ἐστὶ τῆς ἀποκλειστικῆς ἀρμοδιότητος τῆς ἐκκλησίας; Ἄληθεῖς ἐπὶ τὰ τοιοῦτης κοσμικῆς μάλλον φύσεως ζήτηματα δύναται λύεσθαι κατὰ τὸ θεοῦ, ἀνευ τῆς γνώσεως καὶ ἀνευ τῆς συμμετοχῆς τῆς πολιτείας εἴτε προηγουμένως εἴτε ταυτοχρόνως, ἀφύλιτῶν αὐτῷ πάντως τοῦ δικαίματος τοῦ πολιτικοῦ πνεύματος; Ὁ πατριαρχεῖοι καὶ οἱ περὶ αὐτὸν πιστεύουσι ἀπὸ γὰ ἐλλικρινῶς καὶ μετὰ πεποιθήσεως, εἰς εἰς δόγμα ἀπαρῶν, ἐπὶ μίαν κατὰ μέρος ἐκκλησίαν, οἰουθήσασιν, εἶναι τὸ ἀποκλειστικὸν δικαίωμα" τοῦ καταγγεῖν, ἐπὶ τῶν θέσι, ἐκκλησίας ὀλοβῶς πρὸ αἰώνων, ἢ ἀνεγέρσιν ἔθεν, ὅπως ἐν αὐτῇ δοξῇ καὶ συμφέρῃ, ἀνευ τῆς ἐνεργείας μετοχῆς τοῦ ἐνδιαφερομένου πολιτικοῦ λαοῦ καὶ τῆς ἀνεξαρτήτης πολιτικῆς ἀρχῆς; Τὸ ἐν τοῖς τοιοῦτοις ζήτημασι δικαίωμα τοῦτο τῆς ἀρχῆς αὐτῆς ἐστὶν ἀνεμπεριόρητον, τοῦλάχιστον ἐν τῷ ὀρθοδόξῳ ἐκκλησίῳ· ἀπόδειξις δὲ τοῦτου ἡμῶν ἐπὶ καὶ παρῶν ἐπιβῆσαν, ἵνα μὴ ἀναδράμωμεν ἔως καὶ εἰς αὐτὴν τῷ πατριαρχεῖοι Κωνσταντινουπόλεως τὴν καταγωγῆν, αἱ ἐκκλησίαι τῆς ὀρθοδόξου Ρωσίας, τῆς ὀρθοτομοῦσις Ἑλλάδος, καὶ τῶν εἰς τὰ πάτρια σταρῶς προκειμένων Σαρβίας καὶ Μολδοβλαχίας. Ἀδιάφορον δὲ, ἐπὶ αἱ ἐκκλησίαι αὐταὶ ἐπὶ ἔθεν, εἰς εἰς ἀπαρῶν ἢ τὸ ἔθνος ἡμῶν πολιτικὴν κατὰστασιν· διότι, ἐάν ὀλοβῶς ζήτημα μὴ ἐκκλησιαστικόν, τοῦτο ἐστὶ τὸ παρ' τῆς πολιτικῆς κατὰστασεως ἐνὸς ἔθνους ζήτημα, ὅπως ἀπαρῶ μόνον τὸ ἔθνος τοῦτο καὶ τὴν ὀρ' ἦν διατελεῖ πολιτικὴν ἀρχὴν. Ἄλλως, πᾶς ἐν ἔθεν ἀπαρῶς συμβιβασμὸν τὴν θεωρίαν ταύτην μετὰ τῆς, εἰς ἄλλοτε οὕτως καὶ σήμερον, ταυτοχρόνον ἐν ἐπὶ καὶ τῷ αὐτῷ πρᾶτι ὀλοβῶς πᾶντα αὐτοκαρῶν ἐκκλησιῶν; Τὸ οὐσίως; καὶ κύριον ἐστὶν ἐπὶ, εἴτε οὕτως εἴτε ἄλλως, ἢ πολιτεία, τοῦλάχιστον ἔχῃ τοῦτο, οὐδὲποτε ἔμεν ἀμέτοχος εἰς τὴν ἐξωτερικὴν διοργανοῖσιν τῆς ἐκκλησιαστικῆς διοικήσεως τῶν συνακτολούντων αὐτῇ λαῶν. Ἐκ τῆς φρονήσεως δὲ καὶ τῆς συννενοήσεως τῶν πνευματικῶν καὶ πολιτικῶν ἀρχηγῶν ἐξήρητο πάντως ὁ τι βαθμὸς καὶ ὁ τρόπος τῆς ἐνεργείας ἐνὸς ἐκείνου ἐν τῇ ἀρμοδιότητι αὐτοῦ. Ὅτι δὲ τὸ ζήτημα ἡμῶν ἐστὶν οὐτε δογματικὸν οὐτε καθοριστικόν, ἰσοῦ τι ἄλλοτερον πρὸ ἐνὸς ἦδη ἔτους, ἀπαντῶντες πρὸς αὐτὸν τὸν πατριαρχεῖοι.

Τὸ ζήτημα τοῦτο, ἐν ἀπῶς ἐκκλησιαστικόν, οὐχὶ δὲ θρησκευτικόν, οὐτε δογματικόν ἢ ἀντιδογματικόν, εἶναι καὶ ἄλλην φύσιν, φύσιν κοσμικὴν, φύσιν πολιτικὴν, καθότι ἀποβλέπει, οὐχ' ἀπῶς οὐσίαν, ἀλλὰ διοίκειν ἐκκλησίας, ἦτοι ἀνθρώπων τῶν ἐν τῇ ἐκκλησίῳ. Ἄλλ' ἢ διοικήσεως συνεφέλικου ἀρχῆν, ἐξουσίαν καὶ δόξαν κοσμικῆς δικαιοδοσίας καὶ τιμωρίας ἐπὶ τῶν διοικουμένων, ἐπὶ φύσεως κοσμικῆς καὶ πολιτικῆς, καθ' ὅσον ἢ πνευματικὴ ἐξουσία συνίσταται ἀπῶς εἰς τὸ διδάσκειν καὶ νοθεῖσθαι καὶ εἰς τὸ διοικεῖν καὶ λείπει τοὺς ἀμαρτάνοντας καὶ μετανοοῦντας, ἢ τέλος ἀπαρῶν τοὺς ἐν τῇ ἀμαρτίῳ ἢ κακο-

θελήσιν ἰσχυρογενόμενος ἐπιμένοντας· ἂν δὲ οἱ πνευματικοὶ τῆς ἐκκλησίας ἀρχιερεῖς ἐξουσιάζωσι καὶ ἄλλην παρὰ τοῦτο ἐξουσίαν, ὡς μεταφράσει τοὺς πιστοὺς καὶ ἀνοήτους ἀπὸ τῆσιν εἰς νόσον, ἐκδέξιν αὐτοὺς ἐπὶ ὄλιγον καὶ μὴ καθάρως πνευματικῶν, ἐπιβάλλειν αὐτοὺς σωματικὰς καὶ χρηματικὰς κενάς, καὶ ὑποχρεῶν βίᾳ εἰς τὴν ἐπιτέλειαν τῶν ἀποφάσεων αὐτῶν, ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα προνόμια, ἐν ὁδῶνι θεῶν καὶ ἱερῶν κανόνων ἐκπεριεχόμενα, οὐδέλλως ἐξουσιάζωσι χάρει τοῦ παναγίου πνεύματος καὶ θεοῦ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ· εἴτι γὰρ ὁ Ἰησοῦς· Ἡ βασιλεία ἡ ἐμὴ οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ κόσμου τούτου (Ἰωάν. 18, 36)· ἀλλ' ἔχουσι βασιλείας λαβόντες αὐτὰ παρὰ τῆς τοῦ πατρὸς βασιλείας, ὅ ἐστι παρὰ τῆς ἐπιτοπίου πολιτικῆς ἀρχῆς, διότι τὸ ἀρχεῖν ἐν τῷ κόσμῳ μόνον ἐκ νοσητικῆς ἀρχῆς δύναται προελθεῖν. Διὰ ταῦτ' ἀρε καὶ εὐχαί· αἱ οἰκουμηνικαὶ σύνοδοι ἐκ διαταγῆς καὶ διὰ προσλήσεως τῶν βασιλέων συνεκροτήθησαν, καὶ οἱ κανόνες αὐτῶν ὑπὸ τῶν βασιλέων ἐκυφάθησαν καὶ ὡς ἐκτελεστοὶ διατάχθησαν· διὰ ταῦτα καὶ ἐν ἀρχῇ τοῦ ὀργάνισμο τοῦ ἐκκλησίας συμφώνως τῇ πολιτικῇ τοῦ κράτους διεύρηται καὶ μὴν πατριάρχαι, καὶ δὲ μητροπολίται, καὶ δὲ ἐπίσκοποι διακρίθησαν· διὰ ταῦτα καὶ πολλοὶ ὑστερον ἐπίσκοποι βασιλικῇ διαγνώσει εἰς μητροπόλεις ἀνευφάθησαν, καὶ πολλοὶ ἐπαρχίαι εἰς κλειστότας ἀνυφάθησαν· διὰ ταῦτα καὶ παρὰ τὰς διατάξεις τῶν κανόνων, ἀντι ἐνός, τρεῖς ὑποψήφιοι διὰ πᾶσαν ἐπίσκοπὴν καὶ πᾶσαν μητροπόλιν ἐκλέγειν καὶ ὑποβάλλει ὑπὸ τοῦ βασιλέως Ἰουστινιανοῦ θέσπισμα γενόμενον· εἰσὶ φυλάττεται (Νεσφ. Ἰουστ. 123, καν. α')· διὰ ταῦτα καὶ ἐκκλησιαστικῶν ἐπίσκοπος, μητροπολίτης ἢ πατριάρχης, πάντοτε βασιλικῶ διατάγματι εἰς τὴν θέσιν καὶ ἐπαρχίαν αὐτοῦ διορίζεσθαι ἐπιτάσσεται καὶ στέλλεται· διὰ ταῦτα τέλος πάντων ἐν τῇ ὀθωμανικῇ αὐτοκρατορίᾳ οἱ ἐπίσκοποι, μητροπολίται καὶ πατριάρχαι, ὡς ἐθνοῦ παρὰ τῆς ὀθωμανικῆς κυβερνήσεως ἠπορούμενοι, καὶ πολλῶν τῶ ἔθνος αὐτῶν ἀφορῶντων εἰδοποιούνηται, ἀρωπῶνται, καὶ ὡς μέλη εἰς τὰ συμβούλια παρακλήθηται· ὑπὸ ταύτην λοιπὴν τὴν πολιτικὴν ἐποφὴν αὐτοῦ τὸ βουλγαρικὸν ζήτημα θεωρούμενον ἐστὶ καὶ πολιτικόν.

Ἐνεπεῶ· πρὸς ταῦτα ἡ λύσις τοῦ βουλγαρικοῦ τούτου ζητήματος, ἢτοι ἡ παραχώρησις τῆς αἰτήσεως τῶν Βουλγάρων ἐπὶ τῷ δικαιοῦσθαι ὑπὸ ἰδίᾳ ἐθνικῆς ἐκκλησίας, ἀνήκει μὲν ἀφορῶνται ταῖς ἀρχαῖς, τῇ πολιτικῇ δηλονότι καὶ τῇ ἐκκλησιαστικῇ, ἀνήκει δὲ κυρίως τῇ πρώτῃ ὡς προεξαρχούση εἰς τὰ τῆς δικαιοῦσθαι πράγματα· καὶ ἐπὶ τῷ γενέσθαι τὴν λύσιν ἐκ συμφώνου γίνεται μὲν ὅφ' ἐκείτους ἢ πρέτασις, δέχεται δὲ ταύτην εὐχαρίστως ἢ ἔτιρα, εἴτι μὴ κολαμία τῇ ἔτιρα· ἐν περιπτώσει δὲ σπανίως ἀσυμφωνίας ὑπάρχουσι μὲν παραδείγματα συστάσεως αὐτοκεφάλου ἐκκλησίας καὶ ἀξίσεως προνομίων τῆς μίσε ἐπὶ βλάβῃ τῆς ἄλλης ἐκκλησίας ὑπὸ μόνῃς τῆς πολιτικῆς ἀρχῆς (Βαλο. εἰς καν. 19 τῆς Δ' οἰκουμ. συνόδ.)· οὐδὲν ἕως ὑπάρχει παράδειγμα πράγματος τοιοῦτου γενόμενου ὑπὸ μόνῃς τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀρχῆς· οὕτως συνεστήθησαν, παραλλήλως, ἠεξύνθησαν, ἠλαττώθησαν, ἢ ἄλλως ἀμεινωθήθησαν κατὰ καιροὺς τὰ τῶν ἐνοριῶν καὶ παροικιῶν δικαιο τῶν πατριάρχων, ἀρχιεπισκόπων, μητροπολιτῶν καὶ ἐπισκόπων· οὕτως ἢ ἀπὴ τοῦ Βυζαντίου ἐπίσκοπὸς ἀποσποσθεῖται τῆς κυριαρχίας τοῦ μητροπολίτου Ἡρακλείας, ἐγένετο ἀρχιεπισκοπὸς Κωνσταντινουπόλεως, κρηνησιαῖος ὑστερον καὶ οἰκουμηνικῆς πατριάρχης, διὰ τὸ εἶναι τὴν Κωνσταντινουπόλιν νῆαν Ῥώμης (καν. 9 τῆς Β' οἰκουμ. συνόδ.), καὶ διὰ τὸ βασιλεῖα καὶ συγκατῆρ τιμηθῆναι τὴν πόλιν ταύτην (καν. 38 τῆς Δ' οἰκουμ. συνόδ.). Οὕτως συνεστήθη, τοῦ τῆς Θεσσαλονικῆς μητροπολίτου ἀποσποσθεῖται, ἢ ἀποσποσθεῖται ἐκείνη Ἀχρῖδων καὶ πόσης Βουλγαρικῆς ἀρχιεπισκοπῆς, διὰ τὸ εἶναι τὴν πρῶτην Ἰουστινιανῆν πατριάρχη τοῦ Ἰουστινιανοῦ (Νεσφ. Ἰουστ. 11 καὶ 171) καὶ τῆς χόρας ἀπέσης

τῶν Ἰλλυριῶν μητροπόλιν. Οὕτως ἐκ ταύτης ἀποσποσθεῖται ὑστερον συνεστήθη ὑπὸ τῶν Σλάβων ἢ ἀποσποσθεῖται ἀρχιεπισκοπὴ Παρίου διὰ τὸ γενέσθαι τὴν πόλιν ταύτην πρωτεύουσαν τοῦ ἔθνους τούτου. Οὕτως συνεστήθη ὑπὸ τῆς βουλγαρικῆς ἐξουσίας ἢ ἀρχιεπισκοπῆς γενεμένη ὑστερον καὶ πατριάρχια τῶν Ῥώσων ἐν Κίεβ, διὰ τὸ εἶναι τὴν πόλιν ταύτην πρωτεύουσαν τοῦ ἔθνους τούτου· οὕτως συνεστήθη, πρῶτον μὲν ἐν Προσλάβῃ, ἔπειτα δ' ἐν Τουρνόβ, ἢ ἀπὸ τῆς βουλγαρικῆς ἀρχιεπισκοπῆς γενεμένη ὑστερον καὶ πατριάρχια, διὰ τὴν τῆς ἔθνους τῶν Βουλγάρων (Λατα patriar. edik. Miklonsch, 1890, t. I, p. 437)· οὕτως καὶ ὁμοίως, ἐκ τοῦ πατριαρχίου ἀποσποσθεῖται, ἐκχυρόθη ἀνεξάρτητος ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων, καὶ πρὸ δεκαετηθῶν ἐστὶν ὡς τοιαύτη καὶ ὡς αὐτοῦ τοῦ πατριαρχίου ἀνεγνωρισθῆ ἢ ἐν Ἀθήναις ἑλληνικῇ ἐκκλησίᾳ διὰ κειρικῆς κερικεταίας. Διὰ τοῦτο αὐτοὶ οἱ ἱεροὶ κανόνες ὀρίζουσι λέγοντας· τοὺς πολιτικοὺς καὶ δημοσίους τύποις καὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν παροικιῶν ταῖς ἀκολουθεῖται (καν. 17 τῆς Δ' καὶ καν. 38 τῆς Γ' οἰκουμ. συνόδ.)· διὰ τοῦτο καὶ ὁ κλειστός πατριάρχης Φώτιος ἔγραψε τῷ κατὰ Ῥώμης Νικολάω, εἴτι τὰ ἐκκλησιαστικὰ, καὶ μάλιστα τὰ περὶ ἐνοριῶν δικαιο ταῖς πολιτικαῖς ἐκτελεστικαῖς τε καὶ δεσπικῶσι συμμεταβάλλεσθαι εἰσὶ (Φωτ. ἐπιστ. πατρ. Νικολ.)· διὰ τοῦτο καὶ ὁ τῶν ἱερῶν κανόνων ἀρρηγνυτῆς Βαλομῶν γράφει, εἴτι ἐξέσσι· τῷ βασιλεῖ περὶ ἐνοριῶν ἐκκλησιαστικῶν διατάσσεται καὶ προνόμια ἐκκλησιαστικὰ ἀφαρτεῖται, καὶ ἐπίσκοπὴν εἰς μητροπόλιν τιμῶν, καὶ ἄλλα πᾶ ταῦτα ἐνδυνάμεις προτάσσει (Βαλο. ἔργων. καν. 17 τῆς Δ' οἰκουμ. συνόδ.)· διὰ τοῦτο ἐν ἔτι 1067 ἐγένετο διάγνωση· βασιλικῇ κατὰ παρουσίαν καὶ τῆς τότε διαγενομένουσος συνόδου ἐπειμένον εἶναι τῷ βασιλεῖ προεδρείας φρόνον ταῖς ἐκκλησιαστικαῖς χαρίζεσθαι, καὶ τὰς ἐπίσκοπῆς· ἢ καὶ τὰς ἀρχιεπισκοπῆς εἰς μητροπόλεις ἀνάγειν, καὶ τὰ περὶ τῶν φήσων αὐτῶν καὶ τῆς ἄλλης διευθετήσεως ὑποτυποῦν κατὰ τὸ αὐτῷ θελήσει (Βαλο. ἔργων. καν. 17 τῆς Δ' οἰκουμ. συνόδ.)· διὰ τοῦτο τελευταίον, καὶ αὐτῇ ἡ μεγάλη τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησία, ἵνα δικαιολογήσῃ τὴν διὰ βασιλικῶν ὀρισμῶν κατάρτησιν τῶν αὐτοκεφάλων ἀρχιεπισκοπῶν Παρίου καὶ Ἀχρῖδων, κατέστρωσε πρακτικῶν ἐν τῷ κώδικι αὐτῆς ἐπιγραφόμενον καὶ διαλαμβάνον εἴτι, ταῖς νομίμοις βασιλεῦσι δέδοται τὸ νομοθετεῖν καὶ νεαρὰς δεσπάζειν περὶ ἐκκλησιαστικῶν, ὡς ἐξ ὧν ἐστὶ ὁ νῦν κραταιώτατος... βασιλεὺς σουλτᾶν Μουσταφᾶς· (Κωδ. πατρ. φυλ. 74).

Καὶ ταῦτα μὲν ἵκανά πρὸς ἀπόδειξιν τοῦ δικαιοῦματος τῆς αὐτοκρατορικῆς κυβερνήσεως ἐπὶ τῷ ἔθνε τῷ βουλγαρικῶν ζήτημα ὡς πολιτικόν. (Ἀνεσκαφῆ τῆς ἀπαντήσεως τῆς μεγάλης τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας εἰς τὰ παρὰ τῆς ὀθωμανικῆς πόλης ἀποσταλμένα σχῆμα λόσεως τοῦ Βουλγαρικοῦ ζητήματος, σελ. 17-22.) Ἡ δ' αὐτοῦ θειοτάτη παναγιότης ὁ πατριάρχης μετὰ τῆς περὶ αὐτῶν ἱερῶν συνόδου, ἐνφ φαίνονται, ἐν γε τῇ περιστάσει ταύτῃ, ἀποκρούοντας ἐντελεῖς πᾶσαν κυβερνητικὴν ἐπέμβασην, φελοῦν τοῦλάχιστον μὴ ἀντιφάσκειν πρὸς αὐτοὺς μηδὲ μετρεῖν τὸ αὐτῷ ὄρασμα διελθὲν διαφόροις πηχέσι κατὰ τὰς ὑκατορούσεις τοῦ συμφέροντος. Διότι αὐτοὶ οἱ οὕτως κρινοῦντες καὶ οὕτως κερὰς μαμφμοιροῦντες κατὰ τῆς κυβερνήσεως δικαιοῦσθαι ἐν τῇ ἐπὶ πρὸς ἡμᾶς ἐν τῇ ὑποθέσει ταύτῃ προσνεχθείσης, αὐτοὶ εἰσὶ καὶ οἱ ἐπὶ τοσοῦτον χρόνον τὴν πολιτικὴν δυνάμιν λιπαρῶς ἐπικαλοῦσθαι· ἵνα διὰ τῆς βίσε κυβερνητικῆς τῆς ψυχῆς καὶ τῆς φηρηματικῆν συνειδήσιν λαοὺ ἐλαοῦσθαι. Τοῦτο δὲ σφῶς ἀποδεικνύθησιν ὁ μόνον τὰ πολλὰ πρὸς τὴν κυβερνητικὴν ἔργων ἐν εἰς ἐκζητεῖται ἀλλεπαλλήλως καὶ ἐπιβῶντες ἢ κυβερνητικῆ συνόδου εἰς κείνην κειρικῆν ἐπιτέλειαν τῆς ἀπέχτου πατριαρχικῆς θελήσεως, ἀλλὰ καὶ αὐτῇ ἡ τελευταία αὐτοῦ ἐγείβησιν ἐν

ή σαφώς λέγεται: „Ὡς οὐδὲν ἄρα καθ' αὐτῆς οἱ Α προνομῖαι καὶ τὰ βασιτεία, οἱ νόμοι καὶ οἱ κανόνες, ἡ λογικότης καὶ τὰ κατὰ θεοῦ δίκαια ἐν ἀκαταστά- τοις καὶ παραχρῆσταιροῖς ἀνθρώποις διὰ τῆς κυβερ- νητικῆς περιστολῆς καὶ συναρξίας ἢ οὐδὲν μᾶλλον ἐπὶ τῆς φυσικῆς καὶ τῆς πολιτικῆς ζωῆς καὶ ἀσφαλείας ἢ καὶ ἐπὶ τῆς καθουσίαις ἠθικῆς καὶ θρησκευτικῆς τοῦ ὅλας ἐκκατανομήντων εἶναι, οὐ κατὰ φύλα; καὶ ἔθνη, ἀλλὰ καθ' ἀριστῆρα δόγματα καὶ θρησκευτικὰ πολιτευόμενα“ (Κωνσταντ. ὑπόμν., σελ. 3). Τοιοῦτον τὸ φρόνημα, ἀπιστήτως ἐκπερατωθέν, τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκκλησίας περὶ τῆς σχέσεως τῆς πολιτείας πρὸς τὴν πνευματικὴν ἀρχὴν! Ἐπιβάρυνον ἀναγνόντας τὴν περιουσίαν ταύτην· κλειστικὸς δὲ ἤρω- τήθημεν, εἰ ἄρα ταῦτα ἐγγραφῶν ἐν τῷ εἰς τὸ δ' αἰ- ὶνος καὶ ἐν αὐτῷ τῷ περιβόλῳ τῆς μεγάλης τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας μέλητος χριστιανικῆς καὶ ὁρθό- δοξοῦ, ἐκκατανομήντων μὴ τῆς περιστολῆς κυβερ- νητικῆς ἐνεργείας τὸν κόλον ἐπὶ τῆς θρησκευτικῆς B καὶ τῆς ἠθικῆς αὐτῆς, συγγέμον δ' ἐν προδόσεως τὰ φύσει ἀσύγγυτα καὶ θυσιαζόμενα ὅλας ἔθνη καὶ φυλαὸς εἰς τὸν βωμόν, οὐχὶ θαίσον καὶ ἀγαγγελικῶν δογμάτων, ἀλλ' ὅλας κοσμικῶν προνομίων καὶ συναρξίας, πρὸς διδόντων ἄρῃ τῆς ἀγαγγελικῆς ἀληθείας! Οἱ ἐν ὀνόματι τοῦ τίως ἐπιθεωρητικῆν παντοκρατορίαν ἀνεπνευμένου ἐπισκόπου τῆς Ῥώμης ὁμιλοῦντες οὐκ ἐγγραφῶν οὐδ' ἀλλοῦν κατ' ἄλλον τρόπον. Ταῦτα δὲ γράφει καὶ τύποις ἐκδίδουσι καὶ πρὸς τοὺς σπουδαίους πρωτοεργατοὺς τῆς καθόλου ἐκκλησίας ἐπιστάλλη: ἢ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκκλησία, πότε; τότε δὴ μάλιστα, οἱ σπουδαίους ἐκπέμπει δι' ἀλλοκαλῶν διαμαρτυρη- ὄσων κατὰ τῆς πρὸς τὸ γενικὸν συμφέρον παρεμβαλλῆς τῆς πολιτικῆς ἀρχῆς εἰς πράγματα μὴ τὴν θρησκευτικὴν αὐτὴν καθ' αὐτῆν ἀφορῶντα, ἀλλὰ τὴν ἰσχυρικὴν ἀπὸ τῆς ἐκκλησιαστικῆς διοικήσεως λαοῦ κολυκλήθοος, ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ μετὰ τῶν ἀντικαλῶν αὐτοῦ πολιτι- C κούς νόμους τελοῦντος, ἐνόμιμος δὲ ἀγωνιζομένου ὑπὲρ τῆς ἀκαλύτου ἰσχυροῦ τῶν ἱερῶν τῆς θρησκευτικῆς αὐτοῦ συνειδήσεως δικαιοκρίτων, ἢ οἱ νόμοι αὐτοὶ ἀναγνωρίζουσι τοὺς κανόν.

Ἄλλὰ ταῦτα μὴ ἀποδοθέν ἴσως εἰς τὰς ἐν τῷ γράμματι τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκκλησίας ἀπό- πινος χρόνου ἐκπληρωθείας, ὡς μὴ ἀφαιρῶν, ἀναγρο- νιστικῆς τινος περὶ τοῦ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ διοικητικοῦ συστήματος καὶ ζωφώδεις θεωρίας, μὴτι πάνυ δια- φερούσας τῶν γνωστῶν ἀνά τὴν δύσιν ὑπὸ τὸ ὄνομα ὑπεράλλητοι. Πόταροι δὲ, οἱ βούλγαροι ἢ οἱ περὶ τὴν αὐτοῦ πανηγύτητα τὸν πατριάρχον ἐπεκαλέσαντο συνεχέστερον τε καὶ ἀποταλασματικώτερον τὴν τῆς κυβερνήσεως ἐπιβίωσιν εἰς πράγματα λεγόμενα ἐκ- κλησιαστικῆς; Τίνες οἱ διὰ τῆς συνδρομῆς τῶν κατὰ τόπους πολιτικῶν ἀρχῶν ἐπὶ κολλῆ ἐπὶ τοσούτοις βουλγαρικῆς ἐπαρχίας κατέχοντες βίαι ἐναντίον τῆς γενικῆς τῶν κατοίκων καταπραυγῆς; Τίνες οἱ διὰ τῆς ἐνόκλου δυνάμεως τὴν Κωνσταντινουπόλιν καὶ D Φιλίππουπόλιν πρὸ δεκαετίας συγκαταπέσαντες, ἵνα ἐκπορῆσων τὸν βουλγαρικὸν λαὸν διὰ τῆς εἰς ἔξορίαν βίαιας ἀπαγωγῆς τῶν βουλγαρικῶν ἀρχιερέων, ἢ ἢ καθαιρέσεως, κοινῇ καθαρῶς πνευματικῆς ἀρῆς ἀνεκπα- ρκῆς εἰς τὰ ὄμματα τοῦ πατριάρχου; Τίνες οἱ διὰ τῆς πολιτικῆς ἀρχῆς διανεργήσαντες καὶ εἰσὶν διανεργ- γόντες τὴν φυλακίαν καὶ ἔξορίαν τοσούτων ἀδφῶν ἱερῶν, ἀδφῶν διδασκάλων, ἀδφῶν προκρίτων, ἢ οἱ πλείστοι τελευτήσαν ἐν τῇ ζῆνῃ, ἐγκαταλείποντες ὅπισθεν αὐτῶν ἐν στεναγμοῖς καὶ πένθει γονεῖς, χήρας, ὀρφανὰ, ζῶντα καὶ λαλοῦντα μαρτύρια ἀγαγγελικῆς πατριαρχικῆς προσηγίας; Τίνες οἱ τοὺς λεγομένους διαδόχους τῶν ἀποστόλων ἀρχιερεὺς κρατερόντες καὶ εἰσάγοντες διὰ τῆς λόγῃς ἐν τοῖς ἱεροῖς ναοῖς, τοῖς φηδοκρημένοις τῷ ἴδρωτι καὶ τῇ δακρῇ τῶν οὐτῶ καταπραυνομένων, χέρην τῶν κυριαρχῶν τοῦ πατρι- ἀρχου προνομίων; Τίνες οἱ διὰ τῆς βίαιας φραδόντες ἐν ταῖς ἐπαρχίαις τῆς ἑσπέρης τῶν μεσοπολλίων, ἵνα

λάβωσιν κατοχὴν κτήματος μὴ ἀνήκοντος αὐτοῖς; Τίνες οἱ εἰς Βαβυλὼν εἰσάγοντες ἐν αὐτῇ τῇ ἐκκλησίᾳ ἀκατανομήτους χυροφύλλιας, ἀρπάζοντας βίαιος τὰ ἱερὰ βιβλία ἀπὸ τῶν χερῶν παιδῶν ἀνθρώπων καὶ ἀπύγον- τας αὐτὸν δελεάζοντες εἰς φυλακὴν, οὐ μόνον ἐν λό- γου, οὐ καὶ τὰ βιβλία αὐτὰ ἴσως ἀλαφροῦς; Τίνες οἱ ἐν ομοειδέσιν κηδεύοντες τοὺς νεκροὺς τῆ βροχῆς ἀδφῶν ἑλλοφίμων, προηγουμένου πομπῆος τοῦ ἐπὶ ἀρχιερέως; Τίνες οἱ ἐν ταῖς πόλεσι τῶν ἐν Ἐσπορίᾳ ἐκκλησιῶν, πρῶτον μὴν ὄροντες; εἴτα δὲ παραδίδοντες εἰς φυλακῆς τοὺς ἄρῃ βουλγαρικοῦς ἢ βουλγαρο- φόνους κατ' αὐτοῖς; Τίνες οἱ καὶ τίως ἐπιθεωρητικῆς ἐπιτελοῦμενοι τὴν σύνταξιν καὶ ταχίαν ἀνέργειαν τῆς σεβαστοῦς κυβερνήσεως πρὸς περιστολὴν τῆς τὸλμης καὶ τῆς φρασεύτητος τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει Βουλγαρικῶν ἀντιπροσώπων (ἐπιστ. ὑπόμν. σελ. 10, 11), μαρτυροῦσιντες διὰ διὰ τὸ ἐπὶ ὄλγῳ καὶ μαλακῶν τῶν τοπικῶν ἀρχῶν (ἐπιστ. σελ. 209 C); ... Καὶ ταῦτα πάντα διακρίτονται τὸ μὴ, ἵνα μὴ παραβλασθῇ τῆς ἀγαγγελικῆς ἀγάπης καὶ ἐνότητος θεοδίδουτος δόγμα, λέγει ἢ πατριαρχικῆς ἐγκυβύτης, τὸ δὲ ἐν ἀλόγητα διατηρηθῶσι τὰ πατρι- ἀρχικὰ προνόμια καὶ δικαιοκρίματα, λέγει καὶ πάλιν ἢ αὐτῇ.

Πάντως, ἂν ἡ κυβερνήσεως, καὶ παρ ἴσην τοῖς κανὼν κατὰ τοὺς κειμένους νόμους ὁφείλουσα προστασίαν, ἀσυμπόθητος ἐν ταῦτοις καὶ ἀνάλγητος ἐπὶ τοῖς τρη- κίστοις τοῦ ἔθνους ἡμῶν καθήματα, διετάλη ἐκκλη- ροσοα κατὰ τὴν τὰς πατριαρχικῆς διαταγῆς, τοῦτο, κατὰ τοὺς ἀρῃ τὸν πατριάρχον, οὐκ ἂν ἴην οὐδαμῶς κυβερνητικῆ εἰς ἐκκλησιαστικὰ πράγματα ἐπιβίωσις, ἀλλ' ἀγαγγελικῆς βεβαίως καὶ πάντως ἐπαίνου ἀξία διαγωγή τῆς πολιτικῆς ἀρχῆς πρὸς τὸ πατριαρχίον! Νῦν δὲ ὁ πατριάρχης, ὅστις, μεταξὺ τῶν πολλῶν αὐτοῦ (ὡπὲρ ἂν εἶλος ὁ ἀγῶν) προνομίων, φαίνεται συναριθ- μῶν κλειστικῶν, τὸ τῆς ἀποκαταστατικῆς δηλονότι προστα- σίας αὐτοῦ ἐκ μέρους τῆς κυβερνήσεως, ἐξενίσταται δεινῶς κατ' αὐτῆς, διὸτι κέρχοντες; ἡλεθθημεν, στέ- νοντες εἰσηκούσθημεν, ἀδικούμενοι εδρωμέν που ἐν τῷ κόσμῳ δικαιοσύνην τινά. Ἄγια καὶ ἱερὰ δύναται εἶναι τὰ κυριαρχικὰ προνόμια τοῦ πατριάρχου, οὐδ' ἀνού- μαθα εἰς αὐτὸν τὸ δικαίωμα τοῦ ἀπαρτιζοῦσθαι ταῦτα ἐντὸς τῶν προηγουμένων ἔρων τοῦ πρέποντος καὶ τῆς νομιμότητος. Ἄλλὰ σεβαστὰ εἰσὶν ἐπίσης καὶ τὰ ἱερὰ τῆς θρησκευτικῆς συνειδήσεως λαοῦ κολυκλήθοος δικαιοκρίματα, οὐδεὶς δὲ δύναται ἐσεμύειν αὐτὴν διὰ τῆς βίαι; πρὸς διδόντων κοσμικῶν προνομίων διακιν- δυνοῦντων, ὅπῃ μάλιστα τὰ προνόμια ταῦτα, ἀντι εἰρήνης, παραχῶν γίνονται πρέξενα καὶ σκληροτήτων, θυσιαζόμενα δὲ εἰς αὐτὰ καὶ τὰ ἱεράτατα συμφέροντα τῆς χριστιανουσίης καὶ τῆς καθόλου ἐκκλησίας.

Ὅτι δὲ πρὸς λύσιν τοῦ ἡμετέρου ζητήματος ἡδύ- νητο, μᾶλλον δὲ ἀδικαιοῦτο ἵνα μετασχη, οὕτως ἢ ἄλλως, καὶ ἡ καθωσθητικὰ πολιτικῆ ἀρχῆ, τοῦτο ἀπο- δεικνύει καὶ αὐτὸς ὁ πατριάρχης, τὸ μὴ, διὸτι παρο- σκεῖται εἰς αὐτὴν σχέδια λύσεως, τὸ δὲ, διὸτι ἀνα- γνωρίζει αὐτῷ τὸ δικαίωμα τῆς ἐπιπρωσώσεως, τοῦτ' ἔστω οὐκ ἂν ἔπραττεν οὐδ' ὁφείλε πρέξει, εἰ τὸ ζῆ- τημα ἦν καθαρῶς ἰσοστασιτικῶν ἢ θρησκευτικῶν, τῆς πολιτικῆς ἀρχῆς μὴδὲν ἐν τοῖς τοιαύτοις ζητήματι ἐχούσης δικαιοκρίματα μὴτε τοῦ σκεπταῖν μὴτε τοῦ ἐπι- κυροῦν. Καὶ ἀληθεύει μὴν οὐ τὸ πατριαρχικὸν σχέ- διον ἀναπτύχθη κείως καὶ ἐξαιρούθη ἐπὶ τὸ δικαιο- κριτικὸν ἐπιπέδῳ ἔρωσι ἢ μὴν ἀρχικῇ ἰδέᾳ περὶ συστά- σεως βουλγαρικῆς ἐπαρχίας διατηρηθῆ ἐν τῇ οὐσίᾳ αὐτῆς, ἐν δὲ τῷ φερματίῳ, μὴδὲν τῶν τῆς ὁρθοδόξου ἐκκλησίας δογμάτων προσβάλλοντα, εἰ βούλγαροι ὑπο- χρεοῦνται, εἰσὶ δὲ καὶ πάντοτε ἴσοιμοι, ἵνα συνεννοη- θῶσι μετὰ τοῦ πατριάρχου ἐπὶ τοῦ κανονικοῦ μέρους, ἢ πατριάρχη ἀρα ἐξωτερικῇ διαπρόθεσιν τῶν πραγ- μάτων ἐξήρηται ἐκ τῶν ὑποστατικῶν ἀγαθῶν σχέ- σεων μεταξὺ τοῦ πατριάρχου καὶ τῆς κυβερνήσεως, ὡς τοῦτο συμβαίνει ἀπανταχοῦ, ὅπου ὑπάρχει ἀφο-

βατες πόθος φιλικής συμβίωσης μεταξύ της πολιτείας Α και της εκκλησίας.

Για τοιούτων άρμόρων σφέρον έλεξάμεθα, μεθ' όσης εδραναίας, μετά τσοούτης και εδγνεμοσύνης, τδ όφελόν αυτόκρατορικόν θέσπισμα, πλήρης μόν πίστειας εις τδ νόμιμα δικαία του έθνους ήμων, κλήρεις δέ παποιθήσεως, ότι τδ καθήκον ήμων ούτως εδουαιδής και φιλανθρώπως εκκληροδντας, οδα άποδουιμάσει ήμας, εν τή εδδότητι της κρίσεως αυτής, και ή καθόλου εκκλησία. Άλλ' ή της χαρες και εδγνεμοσύνης ήμων έκρρασις εγένετο λύπη και άγνανκτήσεως κρέξινος τοίς καρι τόν πατριάρχη! καθ' όν δέ χρόνον ήμας άναπέμπομεν ύμνους εδχαριστηρίου τδ ύψίστη ύλώταρον ήμας έπικουφεμένω, διά δέ τσοούρων μελόν της εις την σύνταξιν του κανονισμοδ άσχαλουμένης μικτής έκτροπής εδγτοίμεθα τας εδχάς και εδλογίας του πατριάρχου, αούτις και οι καρι αυτόν, άντι εδλογίων και λόγων ειρήνης, σφοδρόταρον εδγήραρον τόν καθ' ήμων κίλεμον' συγγίνους δ' εν γνώσει την εν τή δόγματι ενότητα μετά της άπολυτόφρονος διοικήσεως προνομούχων τινών προσώπων, ήνωδντο άναφανδόν και αούτην ήμων την ένδοξην ύπαρξιν! Ός δ' έπι της έκδόσεως τών σχεδίων, ούτω και έπι της δημοσιούσεως του φερμανίου, βαρέως έφερον την άνά τας βουλγαρικάς έκαρχίας νομίμως, και όκ' αυτά τδ όμματα τών τοικιών άρχών, εδθλομάντην εγαλλίσειν του λαοδ, θόρυβον ταούτην και συγαρούσει, και κορκαύσει, και σκάμματα, και άποσάλους έκιδείξεις και σκάνδαλα έραμάρτων πανηγύρεως άποκαλοντας εν ύψει θεολογική, και παριστόντας ένδοπιον τών άρμοδίων άρχών, εν κνωύματι εδαγγελιακή, ώσανεί, βλέπόντας τοίς Ιερωτάτου και δικαιοτάτου τών πόθων ήμων έκταλουμένους εν μέρει, ώφελουμεν, άντι του χαίρειν και εδγνεμοναίν, δεινώς έκολοφόμεθα. Πάντας ύπόθεσις της χαρες και εδγνεμοσύνης ταύτη: ήσαν ούχ ό πατριάρχη και οι παριστοιχοδντας αυτόν συνοδικοί: άλλ' εις τας χιόρας αυτόν και έκαιτο και έκαιζετο έπι τσοούτων χρόνον ή εκκλησιαστική τύχη του έθνους ήμων, άλλήη δέ μόνον άγαθή καρι αυτόν βούλησις εδγραι ίνα μη μόνον την ποθητην ειρήνην άποκαταστήση μεταξύ της εν Κωνσταντινουπόλει εκκλησίας και του έθνους ήμων, αλλά και συνδέη αυτό πρδς αούτην τοίς Ιεροις θεσμοίς δικαίας εδγνεμοσύνης. Αυτοί όμως, οι καθ' έκάστην έπι φυλετισμφ φέγοντας τοίς βουλγάρους και ύπερ της και εν' αούτη τή εδωτερική τών έθνών διοικήσει άφυλετιστου κατ' αυτόίς όρθοδόξιας εν έπιστοιμοίς εγγράφοις συνηροδντας, έμειναν μόν έπι τσοάστα έτη άνένδοτοι εις τας δικαίας αυτόν προσκλαύσει, πάντα δ' έκίνησαν λίθον, ούχι εν' άλλόθητος διατηρηθή ή τών πατέρων ήμων πίστις, τσοάκις καρι' άλλοφύλων και έταροφήςσκων προσήληθείσα και ύποκαρφθείσα, άλλ' ίνα και αυτός ό εδωτερικός ήμων εν τή κόλπφ της όρθοδοξίας: βίο: διαφρυμίζηται: αιωνίως όπας εν δόξη τφ πατριάρχη, και κατά μόν τδ φαινόμενον και λεγόμενον, συνεδά πρδς τδ εδαγγέλιον και τοίς εκκλησιαστικούς θεσμοίς, κατά δέ την πραγματικήν αλήθειαν, συμφώνως πρδς τδ κοσμικό πρόνομα και τδ όλικά συμφέροντα του Κωνσταντινουπόλεως πατριαρχείου, του πρδς τόν αυτόν όλικόν έλεος σκοπόν και τας αυτοκαφέλους βουλγαρικάς εκκλησίας αυθαίρετως πρδ ενδς ήδη αιώνος καταργήσαντος τή συνδρομή αούτης της πολιτικής άρχής, και' ής, εν τούτοις, σφοδρόν σήμερον κηρύττει πόλεμον έπιτροπούσης φιλοδικαίως την σύστασιν βουλγαρικής έκαρχίας έπι τή βάσει τών θεσμών της όρθοδόξου εκκλησίας. Άπαγναιότες δ' εν τάξει του διά της βίας κρατείν τδ έθνος ήμων εις αιώνιν κνωματικήν ύποδούλωσιν, άπευδύνησαν μόν πρδ ενδς ήδη έτους εις τας κατά μέρος αυτοκαφέλους εκκλησίας προτεινοντες συγγρότησιν οίκουμεικτικής συνόδου, έπι καταδίκη βαβαίως του έθνους ταούτου: ενφ δέ και σήμερον εν τή εγγυαλίφ ζητοδσιν άορίστως την καρι της ύποθέσεως ταύτης γνωμο-

δοτήσιν μίς έκότης τών εκκλησιών τούτων, πδσαν έπάρθεν καταβάλλουκα παρδ τή αούτη κυβέρνησι προσαθέσιν ίνα χαρηγήση τφ πατριάρχη την εδδειαν του συγγαλλέσει οίκουμεικτική συνόδον πρδς λόσιν εδθεν του ήματίρου ζήτηματος, μάλλον δέ, πρδς καταφωσκιν έκείνων, οδς ή έγκυβελιος άποκαλεί της εκκλησιαστικής εδνωρίας βουλγαριστάς άνατροπείς, ιδιοταίεις κρέκτορας, και θεμαγέτας, και άνταρτάς: όν κατακρηδάντων, φανταζήται ότι τδ φιλελευθερόν ήμων έθνος βιφθήσεται, άσκαίρον όκ' εδγνεμοσύνης, εις τας εγγυαλίς αούτων!

Τδ καθ' ήμας, έχοντας βαδυτέτην συναίθεσιν τών τε καθήκόντων και τών δικαιοματίων του άναξιοκαθούτος ήμων έθνους, εδοσφορρότως εδξαίτοίμεθα της καθολικής όρθοδόξου εκκλησίας την εδλογίαν: πόθος δέ ήμων δικαιοστανός έστιν, ίνα ή άποστολάτος ήμων όρθόδοξος βουλγαρική έκαρχία, άνεγνεμομένη ήδη εν άρχή καρι της άρμοδίας πολιτικής εδνωσίας, καθιερωθή και εκκλησιαστικώς, και καθιερωσθή εν εδγγελλιακή τφ κνωύματι και καρι τών κατδ μέρος αυτόκαφέλων του Χριστου εκκλησιών. Άλλ' εις την ύνεσιν τών Ιερωτάτων άρχιερέων, άρχηγών αούτων, άπίκναιται: εν' άρίμως σκεφεμένοι άποφανθήσιν εν γνώσει ει τις τφ όντι εν τας παρούσαις παριστόσεσιν, έπίκναιται θρησκευτική άνάγκη συνόδου οίκουμεικτικής, πρώτιστα και άποκλειστικώς διά ζήτημα μηδενός μόν δόγματος καθιερωμένου, άναφαρόμενον δέ έπλως εις την διοργάνωσιν της εδωτερικής εκκλησιαστικής ενδς έθνους διοικήσεως έπι τή βάσει τών θεμελιωθών νόμων της όρθοδόξου εκκλησίας. Άποδείξει δέ, ότι τδ ζήτημα τούτο ήτον άνακαθεν έπιδικταίν λύσεως και άνευ οίκουμεικτικής συνόδου, καιόθωσαν αυτά ει του πατριάρχου άλλεπάλληλοι: άποκίρειται πρδς' λύσιν αούτου, ότδ μόν διά γενικωτέρας τοικικής συνόδου, ότδ δέ διά διαφόρων πρδς την κυβέρνησιν προτάσεων, και νόν μόν δι' αούτων έλεος παραχωρήσεων, νόν δέ δι' εγγράφου μετά τών αυτοκαφέλων εκκλησιών συνεννοήσεως. Ει δέ και ει προσκάθειαι αούται μη εδοτέθησαν τή ποθητη έπιτυχία, τούτο άποδοτίεν, έ-θεν μόν εις τδ άταλής της πατριαρχικής συγκαταβάσεως και τδ ίσχυρογνεμόν τών εδασκούντων δύναμιν τνα εν τοίς πατριαρχείοις, ένθεν δέ εις την εκ προθέσεως κέφουσιν πρδς τας εν τή αδελφική άγάπη δοθεσας συμβουλές καρι' αυτόνόμων όρθοδόξων εκκλησιών, όν μία μάλιστα προφήη μέγχι και του έλεος άνεξέρτητον βουλγαρικήν εκκλησίαν συστήσει τφ πατριάρχη. Άλλως τε, καιπερ κα: έπι άγνοίφ της εκκλησιαστικής Ιστορίας: κατηγορηθήντας, οδδελίαν εν τούτοις οδδαιεν σύνοδον εκ τών της οίκουμεικτικής κεράτων συνδραμοδσαν έπι μόνω τφ σκοπφ εν' άποφθέγγηται, εν άγίφ πνωύματι, είτε καρι προνομίων έλεος εδωτερικών, είτε και καρι του οργανισμοδ εκκλησιαστικής τινος άρχής συνεδά πρδς τοίς θεμαλιώδεις κανόνας της καθολικής του Χριστου εκκλησίας. Εις τόν βουόν τών μακρών αιώνων, δι' όν αούτη διήλθεν, άνεφύσαν εκ διαλειμμάτων τσοάστα και τηλικαυτα εν τφ κόλπφ αούτης διοικητικά ζήτήματα: και όμης, πρδς εδέτασιν και έπίλυσιν αούτων, οιδέποτε έπρίθν, άναγκαία ή συγγρότησις οίκουμεικτικής συνόδου. Εάν δέ μη άπατέμεθα, εν τών χαρκτηριστικών σημείων τών τσοούτων καθολικών της άπανταρχοδ εκκλησίας συναλεύσεων έστιν ή δογματική φύσις του ζήτηματος δι' ό συνέρχονται πρώτιστα και κυρίως, καιπερ, άκαφ συναλεύσεσιν, θεσμοθετούσι, κατδ δεύτερον λόγον, και καρι μη δογματικών πραγμάτων. Παρδ δι' ταύτα, ή όρθόδοξος του Χριστου εκκλησία, μετά τδ κατδ τών δέκατον αιώνα γινόμενον μέγα δυτικόν σχίσμα, Ισταμένη, οίνοει μετ' άλλους, εις τδ ως εκ του διαμελισμοδ έκείνου προκίφναιτα τσοάστα θλιβερδ θρησκευτικά όδράματα, όκδ την έπίκειαν ιδίως φιλόρχων καθών, και οίνοει παραδοκώσα, εν προσουχη και κατανόσει, την διά της θείας συνεργείας άσκατάσεσιν της χριστιανικής αλεμελιίας πρδς ζόξαν του εδαγγελλίου, οδκ άνέκρινε την συγγρότησιν οίκουμεικτικής

συνόδου οὐδὲ διὰ ζήτηματα, οὐχὶ τὴν ἐξωτερικὴν ἐπιπέδου, ἀλλ' αὐτὸ ἐπὶ πολλῶν τῶν δόγμα ἀποβλέποντα.

Ἡ ὀρθόδοξος ἐκκλησία, ἀπενοημένη ὑπὸ τοῦ πνεύματος τῆς εὐαγγελικῆς ἀγάπης καὶ τῆς ἀποθέσεως ἀμεροληψίας, κηρύττειται ὅτι σαφῶς θεωρεῖται τὰ πρόγματα καὶ ἐν τῇ παροῦσῃ περιστάσει. Μετ' ἄλλων ὅμως τὴν περιουσιαστικὴν καὶ ἀνεκφυλαγμένην διαγωγὴν ἡμῶν πρὸς ἔθνος ὃ ἐπρωτοστάθη ἐκκλησιαστικῶς, φοβούμεθα δικαίως, μήπως ἢ κατὰ τοῦ πατριάρχου οὕτως ἐκτετατὴν ἐκζητούμενη κατὰ τὴν πολιτικὴν ἀρχὴν συγκροτήσις οἰκουμένης συνόδου διὰ τὸ βουλγαρικὸν ζήτημα, ἔσται καὶ πρὸς ἄλλα ἢ ἐπὶ αἰώνων ἐγένετο μία τῶν πρωτίστων αἰτίων τῆς ἀναρτίσεως διαφορᾶς μεταξὺ τῆς ἀνατολικῆς καὶ τῆς δυτικῆς ἐκκλησίας, ἀντὶ τῆς εὐκαίρας εἰρήνης, παραγάγι ἐπιτέλειαν εἰς ἀναντίον· μήπως, ἀντὶ τῆς ἐν Χριστῷ ἐνώσεως διαιωνισθῇ ὁ μήκος ὀρειλάβαντος χωρισμοῦ, καὶ τότε ἔσται ἡ δευτέρα κλίση χείρων τῆς πρώτης.

Ταύτην τὴν ἐν τῷ Χριστῷ ἔνωσιν, ἣται τὴν ἔνωσιν τὴν ἐν τῇ πίστει, τῇ ἀγάπῃ, τῇ ἐλπίδι· καὶ τῇ διδασκαλίᾳ, διακροτούμεν καὶ κροσθεύομεν ὡς ὄντως διδασκαλίαν θεοδιδάκτων, οὐχ ἦσαν δὲ καὶ τὴν κατὰ πάντας ἄλλου ἐκκλησιαστικοῦ πράγματος ἀγαθὴν τε καὶ ἐν Χριστῷ συνεννόησιν δικαίως ἐπιθυμοῦμεν. Παράτομος ὅμως φαίνεται ἡμῶν ἡ κεινοφανὴς ἐν τῷ ὀρθόδοξῳ ἐκκλησίᾳ τοῦ πατριάρχου γνώμη, ἢ εἰς τὴν διοικητικὴν ἐν αὐτῷ ἐνότητι λαθὼν πολυκλήθων καὶ ἀλλογλώσσων δόγματος ἰσχύον καὶ κῆρος ἀκονόμενος. Ἡ γνώμη αὕτη δικαιολογεῖται μὴ ἴσως ὡς ἐκ μέρους αὐτοῦ τὴν ἰδέαν τῆς συγκαλέσεως οἰκουμένης συνόδου κατὰ τοῦ βουλγαρικοῦ ζήτηματος, ἀλλ' οὐχ ἦσαν αὕτη, ἐστὶ θρησκευτικῶς ἴσως παρακεκινδυνευμένη, καὶ οὐ μόνον δυσἀπόδεκτος, ἀλλὰ καὶ εἰς αὐτὸ τὸ πνεῦμα τῆς ὀρθόδοξου ἐκκλησίας σαφῶς ἀντιβαίνουσα. Ἄλλως τε, τί ἀρὰ γε φρονεῖ ὁ πατριάρχης κατὰ τῆς ἐκτελέσεως τῶν ἀποφάσεων τῆς τοσοῦτον κατ' αὐτοῦ ἐξαιτουμένης οἰκουμένης συνόδου; εἰ ὁ λόγος, ἢ πειθῶ, καὶ αὐτὰ δὴ εἰ ἀπειλὰ μὴ ἐξαρτεῖσθαι πρὸς τὸν σκοπὸν τούτου, ἢ αὐτοῦ θειοτάτη παναγιότης καὶ οἱ κατὰ αὐτὴν συνοδικοὶ ἀρχιερεῖς ἔχουσιν ἀρὰ γε κατὰ νόον ἵνα τὰς τυχόν ἐναντίας τῶν βουλ-

γῶν ἀποφάσεις ἐκείνας ἀναρτίσῃ διὰ τῆς ἐνὸς αὐτοῦ ἐνώσεως καὶ τῆς πολιτικῆς ἐνώσεως, εἰ ἴσως τὴν ἔνωσιν, κατὰ τὸ λέγειν τοῦ πατριάρχου, ἐπὶ ἔμφαν ἐκτελέσῃ ἢ ἢ συγκαλέσεως τῆς συνόδου ταύτης; Ἀλλὰ τοῦτο οὐδὲν ἔστιν ἀρὰ γε ἀντίφασις ἀπιστοσύνης; ἢ τοῖς κατὰ προνομίαν μαχημένοις τὰ πάντα εἰσι θεμιτά; εἰ δὲ καὶ τὸ βουλγαρικὸν ἔθνος, ἐν τῇ διαρτήτῃ τῆς πίστεως αὐτοῦ, ἀποδέχεται ἐδωκενόμενος καὶ φιλευσεβῶς τὰς εὐαγγελικὰς νομοθεσίας καὶ τὰς ἐκκλησιαστικὰς ἀποφάσεις τῶν κατὰ μέρος ἐκκλησιῶν τοῦ θεοῦ, τότε πρὸς τί ὁ τόσος θρόνος κατὰ συγκαλέσεως οἰκουμένης συνόδου;

Ταύτας ἡμῶν, μακαριώτατε, τὰς ταπεινὰς σκέψεις ἐκρίναμεν εὐλόγον ἵνα καθυποβάλωμεν τῇ καθόλου ἐκκλησίᾳ, τὸ μὲν εἰς ἀπάντησιν τῆς πατριαρχικῆς ἐγκυκλίου διαιτίας κατ' ἡμῶν ἐκτελέσεως μετ' ἰσότητος, τὸ δὲ εἰς διασφαιρῶν τῶν κατ' ἡμᾶς ὑπὸ τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἐποφὴν πραγμάτων. Παικόμεθα δὲ, ἐν τῷ βιβλίῳ τῆς τῶν ἀρχιερατικῶν ἡμῶν καθηκόντων συνειδήσεως, ὅτι μετ' ἄλλων τὴν προκατάρτισιν ἡμῶν ἐκ μέρους τῆς αὐτοῦ παναγιότητος τοῦ πατριάρχου καὶ τῶν κατὰ αὐτὸν συνοδικῶν, ἐύχρηστον τὰς κατὰ μέρος ἐκκλησίας τοῦ θεοῦ προθέτους ἵνα, ἀκροασθεῖσαι, ἐν πνεύματι ἀμεροληψίας, καὶ ἡμῶν, λαλοῦντων ἐν στόματι εὐληκτικῶν καὶ ἐν ὀνόματι τῆς ἀδόλου πίστεως λαοῦ φιλευσεβήσαντος, εὐλόγησῃ μὲν τὸ ἐπὶ μακρὸν χρόνον ἀναξιοπαθῆσαν ἐν τῷ ἐκκλησιαστικῷ αὐτοῦ βίῳ ἔθνος ἡμῶν, στερεῶς καὶ ἀκαρασαλεύτως ἐμμένον τοῖς πατρίσι, καθιερώσῃ δὲ, ἐν εὐαγγελικῇ ἀγάπῃ, πρὸς ἀποκατάστασιν τῆς εὐαγγελικῆς εἰρήνης, τὴν ἐπὶ τῷ βῆσει τῶν θεμελιωθῶν νόμον καὶ κανόνων τῆς ὀρθόδοξου ἐκκλησίας ἀνεγερθεῖσιν ἐξαρχίαν ἡμῶν.

Ἐν τούτῳ τῷ πνεύματι καὶ ἐν ταύτῃ τῇ ἀγαθῇ ἐλπίδι μόνον τῆς ὑμετέρας ἀγίας καὶ σεπτοτάτης ἡμῶν κορυφῆς ταπεινοὶ ἐν κυρίῳ ἵκναιται,

- † ὁ Λοφτοῦ Ἰαρίων, πρόεδρος.
- † ὁ Φιλικποῦπόλεως Πανάργτος.
- † ὁ Φιλικποῦπόλεως Παΐσιος.
- † ὁ Μακαριουπόλεως Ἰαρίων.

Ὁρθέκιοι, τῇ 8 Ἰανουαρίου 1871.

64.

CONVENTUS SYNODALES CONSTANTINOPOLI HABITI AD COMPONENTUM NEGOTIUM\* 1872 ianuario - maio.

Τὸ νέον βουλγαρικὸν προξενικὸν κίνημα.

Ἐκτακτος παρατηρεῖται κίνησις καὶ προσεχθεῖσα ἐκ τῆς ἐπιπέρας τῶν θεοφανεῶν εἰς τὸν βουλγαρικὸν ναὸν τοῦ ἁγίου Στεφάνου, ἀμφὶ ἀλλεπάλληλοι μετακινούμενοι διαφόρους, ἐν αἷς καὶ τοὺς ἀποστάτας ἀρχιερεῖς· Φιλικποῦπόλεως Πανάργτον καὶ Λοφτοῦ Ἰαρίων καὶ τὸν καθηρημένον Μακαριουπόλεως Ἰαρίων. Πληθὺς δὲ Βουλγάρων κατακλύπτει τὴν πρὸς τὸν ναὸν ἄγουσαν λεωφόρον. Συνήρουντο δὲ πρὸς οὐρασίαν ἐν τοῖς βουλγαρικῶς καλλίσις.

Αἰφνης, κατὰ τὴν γ' ὥραν τῆς νυκτὸς τουρμιστῆ, ὁ Λοφτοῦ Ἰαρίων, συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ παπᾶ Θεοδόχου καὶ δύο λαϊκῶν βουλγάρων (παρακαλουθούτων μακρόθεν καὶ ἄλλων ἰκανῶν), μεταβῆς ἐκρούει τὴν θύραν τῶν πατριαρχεῶν, ἣται καὶ τοῖς ἡνοχθῆ. Ἡ αὐτοῦ παναγιότης εἶχε κατακλιθῆ πρὸς ὄντον· ἀλλ' ἐδέχθη νὰ ἀναγγεῖλαι τῷ πατριάρχῃ τὴν ἐν νυκτὶ αἰφνιδίαν ἀφίξιν τοῦ Λοφτοῦ, ζήτοντες ἀπρόσιν. Ἡ αὐτοῦ παναγιότης ὀκνοδομένη αὐτῶν, μετ'

ἀπορίας ἤκουσεν αὐτὸν ἐξαιτουμένον ἀδειαν λειτουργίας καὶ τῶν τριῶν προμηθηθέντων ἀρχιερέων, ἐν ταυτῇ ὥρᾳ, καὶ τοιοῦτον τρόπον. Εἰς μάτην ὁ πατριάρχης ἀπέτινε τὰς δεούσας νομοθεσίας, καὶ ὑπέμνησεν αὐτὸν, ὡς ἀρχιερεῖς μέλλοιτα, τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς ἔθρους καὶ κανόνες. Ὁ ἀποσταλμένος ἔμεινεν ἐκμακτοῦς. Τότε ἐδέχθη ἐν μέσῳ νυκτὶ νὰ προσκληθῇ ἡ σύνοδος, ἔσται καὶ ἐγένετο.

Μετὰ τὴν ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ πατριάρχου συνοδικὴν σύσκεψιν, ἀνηγγέθη πρὸς τὸν ἐν τῇ μεγάλῃ πρωτοσυγκλήτῃ ἀναμένοντα βούλγαρον ἐπίσκοπον ὅτι εἶναι ἀδύνατον νὰ δέσῃ ἡ ἐκκλησία ἀδειαν, ἐν δὲν προηγηθῶσιν αἱ κανονικαὶ διατυπώσεις, αἱ καθορζουσαι τὰ τῶν καθηρημένων ἢ ἀποκαθηρμένων κληρικῶν.

Συγχρόνως τὰ πατριαρχεῖα ἀνήγγειλαν διὰ τοῦ κηκουμαχίᾳ αὐθιγαί τὰ συμβαίνοντα πρὸς τὸν ἐπὶ τῶν ἐξωτερικῶν ὑπουργῶν, ὅπως ληφθῶσι τὰ ἀπαιτούμενα ἐν ταυτῇ περιπτώσει μέτρα· ὁ δὲ ὑπουργός, ἀμα ταῦτα ἀκούσας, ἀπέστειλε τὸν σφραγιδοφόρον αὐτοῦ διὰ νυκτὸς εἰς τὰ πατριαρχεῖα, ὅστις, μεταβῆς καὶ εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ κυρίου Χρ. Δαφιλίστου,

\* Id est hora nostra pomeridiana 7, 50.

\* In aetate cum plurimi conventus super celeberrimo negotio habiti fuerint, quorum acta referre longum esset, satis erit opinari, ut locis commode consulerent, res principum historice modo enarratae, adhibita ratione quae habetur apud B. D. Calliphronem, 'Εκκλησιαστικὴ ἐκτελέσεως, τ. II (1873), p. 105 sq., ex qua tamon exprangi curavimus quae ad rem non spectabant, inseruimus vero nonnulla documenta quae maiora videbantur momenti.

επισκοπεία τὰς θεοδικαίας παραστάσεις κατὰ τῆς πρὸς Ἀ τὴν αὐτοῦ πανηγύρισμα γενομένης ἐνοχλήσεως· ἀλλ' οὐδὲν αὐτὰ ἐπένεγκον, φαίνεται, ἀποτέλεσμα ἀπέναντι τῆς βουλγαρικῆς ἐκπονήσεως. Ἐστὶν δὲ καὶ ἑκὼς ἀμφότες περιπαλούντων χωροφυλάκων καὶ στρατιωτῶν πρὸς διατήρησιν τῆς ἡσυχίας.

Ὅπως δὲ οἱ τρεῖς προμνημονευθέντες ἀποστάται ἀρχιερεῖς ἐλειτούργησαν, ἐκ' ἑναγείας τῶν ἱερῶν κανόνων καὶ τῶν συνοδικῶν καὶ ἐκκλησιαστικῶν ὄρων, διὰ τῆς παρατέλλου αὐτῶν ταύτης πράξεως αὐτοὶ ἑαυτοὺς ἀποσχίσαντες τῆς ὁλοκαλείας τῆς ὀρθοδόξου ἀνατολικῆς ἐκκλησίας. Περὶ τὴν 4 δὲ ὄραν τῆς ἑορτῆς τῶν Θεοφανείων<sup>1</sup>, γενομένης καὶ τῆς ἐν τῇ θαλάσῳ καταβύσεως τοῦ σταυροῦ, ἀνεχώρησαν ἐφ' ἄμαθον, μετὰ κομπῆς, χειροκροτούντων τῶν ἐν παρετάξει συνηγμένων βουλγαροπαίδων, καὶ φελλόντων φθῆν τινα ἐκίτικον διὰ τὴν κατὰ τῆς ὀρθοδόξου ἀνατολικῆς ἐκκλησίας καθρεῖαν ὄντως αὐτῶν νίκην!

Ἀδύτημον δὲ διαβιβασθῆν πρὸς τὸν πρεσβυπουργὸν ἀναφορά τῶν ἐν τῷ βουλγαρικῷ ναφ̄ συνελθόντων βουλγάρων, δικαιολογοῦσα δὴθεν τὴν ἀντικανονικὴν ταύτην πρᾶξιν, ὡς βασιζομένην ἐπὶ τοῦ αὐτοκρατορικοῦ φερμανίου.

**Συνοδικαὶ συναδριάσεις καὶ συνδιασκέψεις.**

Συνεκαίφ τῶν γενομένων, συνήλθεν αὐτὸς ἡ ἱερὰ σύνοδος ἐν τοῖς πατριαρχείοις πρὸς σύσκεψιν αὐθιμαρὸν. Τὴν δὲ ἐπιούσαν, καθὼς καὶ τὴν ἡ' κάλιν, ἐγένοντο συναδριάσεις τῆς ἱερᾶς συνόδου, προσκληθέντων καὶ τινῶν ἐπιστῶν λαϊκῶν ὁμογενῶν, ἐν αἷς διεκρίνοντο ὁ Χρηστάκης ἐπίσκοπος Ζωγράφος, ὁ μέγας λογοθέτης, ὁ Κωνσταντῖνος Καραθεοδωρῆς κλπ. Ἐνεκρίθη δὲ ὅπως γίνηται ἡ ἐξέλιξις μετ' ἐθνικῆς ὄντως ἀξιοπροκαίεας ἐκείσεως (πατριαρχικῶν τακτικῶν) πρὸς τὴν ὕψηλὴν πύλιν, ἣτις καὶ ἐπεδόθη πρὸς τὸν ἐπὶ τῶν ἐξωτερικῶν ὑπουργῶν Σεργεῖο κασάν διὰ τοῦ ὀ μνητροπλίτου Νικαίας, συνοδευομένου καὶ ὑπὸ τοῦ κακοκωμαχῆα. Ὁ ὑπουργός, φιλοφρόνως ὑποδεξάμενος τοὺς ἀπεσταλμένους, διαβεβαίωσεν ὅτι θέλει φροντίσει περὶ τῶν παραιτέρω.

Ἀὐθιμαρὸς ὁ πρεσβυτεὺς τῆς Ρωσσίας στρατηγός Ἰγνατιὸς ἔσχε συνένταξιν μετὰ τοῦ ὑπουργοῦ, ὅτι καὶ ἀνεχώρησαν οἱ πατριαρχικοὶ ἀπεσταλμένοι.

Ἀδύτημον δὲ (σαββάτω) δύο ἀρχιερεῖς τῶν βουλγάρων, ὁ Φιλιππουπόλεως Πανάρετος καὶ ὁ Λοφτοσοῦ Ἰλαρίων μετὰ τοῦ ἐκ τῶν προκρίτων βουλγάρων Γεωργίου ἐπέδθη, μεταβάντες εἰς τὰ πατριαρχεῖα, ἐξητήσαντο ἀπόφασιν παρὰ τῇ αὐτοῦ πανηγύριτι κατ' ἡν ὄραν συνεκροταίτο συνοδικὴ συναδρίασις. Ἡ αὐτοῦ πανηγύριτις ἀνήγγειλε διὰ τοῦ μεγάλου ἀρχιδιάκονου ὅτι δὲν δύναται νὰ δεχθῆ αὐτοὺς εἰς ἀμύριαν ἕνεκα τῶν συνοδικῶν ἔργασίων. Ἡ δὲ βουλγαρικὴ τριανδρία μετᾶρ ἐκ τῶν πατριαρχείων κατ' εὐθείαν πρὸς τὸν πρεσβυπουργόν.

Τῇ κυριακῇ (δ' τοῦ μηνός) ἐλειτούργησαν αὐτὸς ἐν τῷ βουλγαρικῷ ναφ̄ ὁ ἐπίσκοπος Λοφτοσοῦ Ἰλαρίων, παρόντων καὶ τῶν δύο ἄλλων συναδέλφων καὶ κληθῶν βουλγαρικῶ λαοῦ, ὅτι ἐγένετο καὶ ἡ χειροτονία βουλγάρου τινὸς ἱεροδιακόνου.

Καὶ αὐτὸς δὲ τὴν δευτέραν (ε') ἀπὸ πρῆξας, ἐλθόντας εἰς τὰ πατριαρχεῖα οἱ δύο προμνησθέντες ἀρχιερεῖς Φιλιππουπόλεως καὶ Λοφτοσοῦ, μετὰ τοῦ αὐτοῦ λαϊκοῦ, ἐξητήσαν ἵνα προσέλθωσι πρὸς τὸν πατριάρχη· ἀλλ' ἔνοησαν αἰσθῆν ὅτι δὲν ἔδύναντο νὰ γίνωσι παραδεκτοί, μετὰ τοσαύτης κασιφανεστάτας καὶ προεσχεδιασμένης παρανομίας.

Τὴν ια' μετέβησαν παρὰ τῷ ὑπουργῷ τῶν ἐξωτερικῶν οἱ μνητροπλίται Νικαίας καὶ Διδυμοταίχου, ὅπως λάβωσι βεβαίως πληροφορίας περὶ τῆς ἐκδοθείσης πατριαρχικῆς ἐκθέσεως.

Τὴν τετάρτην (στ') συνεκροτήθη ἐν πατριαρχείοις γενικὴ συνέλευσις, ἐν ἣ παρῆν ὁ μόνος ἡ ἱερὰ σύνοδος· καὶ τὸ μικτὸν συμβόλιον, ἀλλὰ καὶ ἄλλα ἐκτελεσθέντα πνευμάτια, ὑπὸ τὴν προεδρίαν τῆς αὐτοῦ πανηγύριτις; (κατὰ τὰ 40), ὅπως συνεκαίφ περὶ τῆς βουλγαρικῆς πρᾶξεως, καὶ περὶ τῶν καθημένων, ὅτινα ὡς ἐξ αὐτοῦ ἐπιβάλλονται εἰς τὴν ἐκκλησίαν. Ἡ συναδρίασις, ἀρξαμένη σχεδὸν ἀπὸ τῆς 8 ὥρας τῆς πρωῆς τουρμισί<sup>2</sup>, διήρκασε μέχρι τῆς 11 καὶ ἡμισίας ἰσπίας<sup>3</sup>.

Καὶ πρῶτον μὲν ἐν αὐτῇ ὁ πατριάρχης, ἐξητῶν τὸν σκοπὸν τῆς συγκλήσεως τῆς ἐκείτου ταύτης συνελεύσεως, ἀπήγγειλε μετὰ βαρυτάτης ψυχικῆς συγκινήσεως κατὰλληλον προκαλιάν, ἐκπιθείσαν τὸ ἱστορικὸν τοῦ βουλγαρικῶ ζητήματος καὶ τὰς μέχρις ὀσχάτων διαφόρους αὐτοῦ φάσεις κλπ. Ἀκολούθως ἀνεγνώσθη τὸ προσταλὸν εἰς τὴν ὕψηλὴν πύλιν πατριαρχικῶν τακτικῶν, καθὼς καὶ μεταφράσεις τοῦ εἰς τὰ Β πατριαρχεῖα πρὸς ἀπάντησιν σταλέντος ὑπουργικοῦ διαγγέλματος (εἰσακρά), ὅτινος τὴν ἔνοιαν, διὰ τὸ ἀσαφές καὶ ἀόριστον, δὲν ἠδυνήθησαν σαφῶς νὰ ἐνοήσωσιν, ἄλλοι ἄλλως ἐλαβόντες κατεξηγήσαντες αὐτήν. Ἐν γένει δὲ, ἐκ τοῦ διαγγέλματος τούτου καταφαίνεται λέγουσα ἡ ὕψηλὴ πύλη, ὅτι ἐλυπήθη διὰ τὰ ὀσχάτως ἦδη γενομένα — ὅτι διατέχθη αὐστηρὰ περὶ τῶν γενομένων ἀνεκρίσεως, ἣς τὸ ἀποτέλεσμα διαβεβαίωσθησεται εἰς τὰ πατριαρχεῖα ἐν καιρῷ — καὶ ὅτι προάγεται νὰ παρατηρήσῃ ὅτι ἡ καθύσεως τῆς εἰς καθησούχασιν τῶν καρδιῶν τῶν βουλγάρων βραδύτητος, συμφέροντος πρὸς τὴν ὕψηλὴν ἀπόφασιν (κατὰ ἄλλῃ μουδερμιτινῆς), θέλει ἐμποδίσει τὴν ἐπανόληψιν τοιοῦτων γεγονότων.

Ὅπως δὴποτε, μετὰ κολλᾶς καὶ ἄλλας συζητήσεις, τὸ ἀποτέλεσμα τῆς κολιώρου ταύτης συναδριάσεως κατέληξεν εἰς τὰ ἔξης, γενομένα παραδεκτὰ παρὰ τῆς συνελεύσεως:

α'. Τὴν ἀποσταλὴν ἐγκυκλίου πατριαρχικῆς, ἄλληγινιστὶ καὶ βουλγαριστὶ, πρὸς τὸν βουλγαρικὸν λαόν, ἐκπιθείσης τὰ γενομένα καὶ παραινούσης αὐτόν, ὅπως μὴ διδῷ προσοχὴν εἰς τὰς ἀντιχριστιανικὰς καὶ ἀντικανονικὰς εἰσηγήσεις τῶν λεγομένων ἀντιπροσώπων αὐτοῦ.

β'. Τὴν συγκρότησιν τοπικῆς συνόδου ἐκ τῶν παραιτηθούτων ἀρχιερέων καὶ κροῖων πατριαρχῶν, ἣτις θέλει ἀπαγγεῖλαι τὴν κατὰ τῶν παρανομησάντων βουλγάρων κληρικῶν πνευματικὴν ἀπόφασιν, καὶ ἐκτελεστέαν.

γ'. Νὰ παρακληθῆ ἡ ὕψηλὴ πύλη ὅπως εὐδοκήσῃ νὰ διατάξῃ τὴν ἐκείσεως τῶν ὑπὸ τοῦ πατριάρχου ἐν τῷ τακτικῷ αἰτηθέντων, παρῆχουσα ὅπως τὴν πολιτικὴν αὐτῆς ἀρωγὴν εἰς τὰς περὶ τούτου νομίμους καὶ κανονικὰς ἐνεργείας τῶν πατριαρχείων, συμφέροντας τὰς ἀνεκαθεν ἀνεγνωρισμέναις προνομίαις.

Ἀκολούθως, συζητηθείσης προτάσεως τῆς, ἐάν μετὰ τὴν πρᾶξιν ταύτην ἀφείλειν ἡ ἐκκλησία νὰ διακρίψῃ πᾶσαν παραιτέρω διαπραγματεύσασιν πρὸς συμβιβαστικὴν λύσιν τοῦ ζητήματος, μετὰ μακρᾶν συζήτησιν διαφόρων γνώμοδοτήσεων, ἡ συνέλευσις παρεδέξατο τὴν ἀρχὴν ὅτι ἀφίεται εἰς τὴν ἐκκλησίαν κλήρης περὶ τούτου ἐλευθερία, ὅπως μετὰ τὴν πρᾶξιν τῆς συγκροτηθσομένης μεγάλης συνόδου, προξῆ εἰς οἰαοδήποτε ἠθέλειν ἐγγραφεῖν καὶ ἀσφαλοῖσι ἐνεργείας. Καὶ οὕτω διαλύθη ἡ κολιώρος καὶ ἔκτακτος αὐτῆς συναδρίασις.

**Ἡ μεγάλη σύνοδος.**

Τῇ ιε' ἰανουαρίου (σαββάτω) συνεκροτήθη ἐν τοῖς πατριαρχείοις μεγάλη σύνοδος, ἣτις συνήλθεν ἐκ αὐτῆς τούτου καὶ τὴν ἐπιούσαν (κυριακῆν), συγκαμένην ἐκ μελῶν 22 τῶ ἐλον· ἦτοι τεσσάρων πατριαρχῶν, Ἀνθίμου τοῦ 5', ἔχοντος καὶ τὴν γνώμην Ἀνθίμου τοῦ

<sup>1</sup> Hora antemeridiana 8, 55.

<sup>2</sup> Hora pomeridiana 4, 36.

<sup>3</sup> Et est hora sexta antemeridiana 11, 38.

Βυζαντίου, Γρηγορίου του Σ', έχοντας την γνώμην και του κυρίου Κυρίλλου, και βασιλικήν άρχαιον Καιοσαρίας, Επισκόπου Θρακίας, Νικηαδίας, Νικαίας, Χαλκηδόνος, Λέρον, Τρονίου, Αιδουσαίου, Αρφαίας, Αγκύρας, Αγγιλίου, Σακουσθουπόλεως, Σιδανού, Τριβου, Νόσης, Χαλκίου και Βρόσης.

Η αυτού κανονιστική προλογισμένη εν αυτή διά βραχείας μόν, αλλά συντόνου προαλιεία κατάδειξε την έλας αντικανονικήν και θαναταλάδη διάγωγη των παρανομούντων βουλγάρων άρχαίων, και κατά συνέπειαν, τας περί τοιούτων άνομιμονιών και άκονυνομήμων πράξεων υπό των Ιερών και συνοδικών κανόνων όριζόμενας ποινάς.

Oratio illa a patriarcha habita ita se habebat:

Τέκνα μου εν κυρίω άγαπητά!

Είς όλους ύμεις είναι γνωστόν τό βουλγαρικόν ζήτημα και οι άφοροι φάσεις τας όποιαις έλαβεν εις διάστημα δύοεκαετηρών κινήων περιττόν να εξιστορήσω τά άπ' άρχης γεγονότα, νομίζω καλόν να έκθέσω με άλλιας λέξεις την τελευταίαν αύτου φάσιν, ήτις άρχεται από της εις τον θρόνον άναβάσεως του κανονιστικού προκατήχου μου. Η κανονιστική του, ως γνωρίζετε, συνεκία των προδιατρεφέντων συνέταξε σχέδον λύσεως, τό όποιον, πριν εξακοστούη εις την ύψηλήν πόλιν, ήθέλησε να κοινοποιήσθ και εις τους πρώην πατριάρχαι.

Ίδιωτεύων λόγω τότε εις Κωνσταντινούπολιν, περί του σχεδίου έκείνου θεωρήσας δε ότι είχον δικαιοσύνην να δώσω την γνώμην μου, άπεδοκίμασα αυτό, ως εις τά πρακτικά ύπέβλεπον ή βλάβη ή άπέντησις μου. Ήσυχώς δέν είχον τότε είσκακουσθή και ή εκκλησία εξαπέστειλεν αυτό εις την ύψηλήν κυβέρνησιν.

Ως γνωστόν, τό σχέδιον έκείνο δέν έγινε παραδεκτόν, και κατόπι έπιτροπή θεωρήσασαν, άλλα σχέδια συνετάχθησαν και επί τέλους, εξεδόθη τό γνωστόν τόις πασι φερμάκιον. Τό φερμάκιον αύτο ο προκατήχος μου καλώς ποιών, ένόμισεν ότι δέν ήδύνατο να παραβηθή και δι' άπιστολικούσιν όπαρμένιας του εξήτασε τά γεγονότα εις την καθόλου εκκλησίαν, ήτις έπαδοκίμασεν, έκτός μιας συνέδου, τά μέχρι τότε πρακτικά, και έθεώρησεν άκατάδεκτον την άραμογήν του φερμανίου. Ένέκρινε δε ότι, εάν οι βούλγαροι εξακολουθήσουν μη παραδεχόμενοι τας άποφάσεις των πατριαρχικών, ή λύσις του ζητήματος έπρεπε να άναταχθ εις μίαν οικουμενικήν σύνοδον. Άλλ' ή μόν σύγκλησις της οικουμενικής συνέδου δέν κατώρθώθη, έπληθε δε κατόπι και ή παραίτησις της αύτου πατριαρχίας του κυρίου Γρηγορίου του Σ'.

Αναβάν τον τρίτον ήδη, εις τον θρόνον καθ' ην στιγμήν ή μόν σεραστή κυβέρνησις έπρόκειτο να έπικυρώσθ τους υπό των βουλγάρων συνταχθέντας κανονισμούς, οι δε βούλγαροι άναπέκτοντο περί της έκλογής του έξάρχου.

Ένωείται ότι άνα άνέβην εις τον θρόνον, ύφειλον να συμμορφωθώ με την πορείαν ήν ή εκκλησία είχε διαγράψαι: άλλ' έπειθε έπακράται εν γίνει ή ίδια έκδη και μεταξυ πολλών όμογενών ότι ή εκκλησία μετεχειρίζετο τυραννικάς τους βουλγάρους, και ότι προσβληθείσθ εις τούτου της φιλοτιμίας των, δέν ήδύνατο να έλθωσιν εις μίαν συμβιβαστικήν λύσιν, καθώ; αύτοι οι άντιπρόσωποι και πρό της πατριαρχίας μου και μετ' αύτην προσελθέντας παρ' έμοι μοι εξήρασαν, έπίστασα ότι, εάν ακολουθώ τόν ευαγγελικόν παράδειγμα μετεχειρίζεσθ άνοχήν και έπιείκειαν και τρόπον συνδιαλλακτικόν άντι άσπότητος, ήθελον κατορθώσαι τον παρά πάντων κοδούμενον συμβιβασμόν.

Δέν πρέπει να παραλείψω ότι έλθόν εις τό πατριαρχεία έλαρον γνώσιν ότι τό ζήτημα έθεωρείτο καθάρος εκκλησιαστικόν και ότι προέκτερον άποφάσις να μη λάβουν μέρος οι λαϊκοι εις αυτό. με όλα ταύτα έφρόντισα να συναντηθώ με τινας των προκρίτων του

γένους και να έκθέσω εις αυτούς την όριμον, τον όποιον ήχον σκοπόν να ακολουθήσω. Έξήτασα την γνώμην των και παραδέχθη την ίδίαν την όριμον και έπρότεινον να πριν πράξωμεν άλλο τι, έπρεπε να γνωρίσωμεν τας διαθέσεις της κυβέρνησεως και να άπευθώμεν παρ' αύτης να άπαρνηθεί προς τους βουλγάρους ότι αυτή ή ίδια δέν ήδύνατο να πράξη τίποτε και ότι όδοι έπρεπε να καταστρέφουν εις τό πατριαρχεία, την πνευματικήν των άρχήν, μόνην άρμόδιον να ίκανοποιήσθ τους κάθους των. Από όμας μετά πολλας άποφάσεις, ένέκρισα ότι: ή αυτοκρατορική κυβέρνησις δέν έπρεπε να παραδεχθθ την άρχήν ταύτην, τότε όχι μόνον δέν άνέκρινον να άπομακρυνθώ από του θρόνου, τον έκοιον εξ' άρχης ένόμισα καλόν, αλλά εβόλν ότι ήτο ο μόνος, τον όποιον έπρεπε να ακολουθήσω, και εύχαριστήθη, με την άφορμήν την όποιαν μοι έβωκιν ή κυβέρνησις, διατάξασθ με να εξακολουθήσω τας διαπραγματεύσεις και είρω, εάν έδυνάμην, τρόπον συμβιβασμόν.

Ο τί έπρεπε δια να γίνωσκω εις αυτόν τον σκοπόν συμφώνως, καθώ; είπον, με την πορείαν την όποιαν είχον προδιαγεγραμμένη και με τους Ιερούς κανόναι, δέν έλεξα να γνωστοποιήσω προς τι την Ιερών σύνοδον και προς τό έντιμον μικτόν συμβούλιον. Πρέπει δε να προσθέσω ότι αι άνέργειαι αύται περιερίσθησαν πάντοτε εις άνταλλαγήν Ιθαίων, εις σκίψεις και συζητήσεις, χωρίς να έλθωμεν εις καμμίαν έπίσημον πράξιν. ή όκεία ήμικρα να θεωρηθώ ως ώρισμένη άπόφασις: ουχ ήττον όμας, με την την κακήν διαθέσιν την όποιαν ένέμισα ότι έχουσιν οι βούλγαροι άντιπρόσωποι, δέν είχον χάσει κάθε έλπίδα συμβιβασμού, και προς στιγμήν μάάλιστα ήλπισα ότι σχέδον είχον γίνωσκω εις μίαν συνεννόησιν, την όποιαν έσκόπευον να ύποβάλω εις μίαν γενικωτέραν κρίσιν. όταν είπουν: και παρ' έλπίδα οι βούλγαροι έπρεσαν τό σικτόν και άκονυνομήμων πρόσφατον κίνημα, τό όποιον έλας γνωρίζετε.

Τό κίνημα αυτό έκαμε φυσικός να παύσθ, κάθε διαπραγματεύσεως, ή δε εκκλησία έθεώρησεν άμείωτος χείρας της άπ' ενός μόν να άπευθώσθ άμείωτος προς την κυβέρνησιν έγγραφών, του όποιου άμείωτος θέατε λάβα: γνώσιν, άπ' άλλου δε να ίσταίνθ εις τον βουλγαρικόν λαόν συνοδικήν έγκύκλιον, ήτις άναγνωσθήσεται ύμιν.

Συνεκάλεσα δε σήμερα ύμεις, έπει, λόγω γνώσιν των διαπραχέντων και της άπαντήσεως της ύψηλής πόλεως, εις την έκθεσιν μου, συσχετισόμεν δε από κοινού περί του πρακτικού.

Έχω την πεποίθησιν, άγαπητά μου τέκνα: ότι συνυποθένασθε την σπουδαιότητα της περιστάσεως, και δέν άμφισβώλω ότι έλας θέλατε συντ' εις με προθυμίαν δια να ύπερασπισθώμεν την ύπέρθεσαν άγίαν ήμων θρησκείαν και τό προνόμιον του οικουμενικού πατριαρχείου, τό όποιον είναι προνόμιον του γένους. Ο δε κύριος ήμων Ιησους Χριστός εβόλν να φωτίσθ έλας ήμας να σκεφθώμεν και πράξωμεν τό καλλίτερον πρός τό συμφέρον και δόξαν της άγίας αύτου εκκλησίας.

Μετά την προαλιείαν, γενομένων έμφορών περί του πρακτικού και πολυέμων συνδιακοφών, συμφώνως ταί; των θέλων κανόνων διατάξεσιν, ένεκρίθη, παρ' ήμην και όμοφώνως ίνα έπενεχθώσιν αι δίωσαι πνευματικά: ποιναι εις τους άποστάτας της εκκλησίας, και ούτως εξεδόθη συνοδική εκκλησιαστική, άπόφασις, ήτις και ύπογραφήσθ από των παρόντων συνοδικών μελών, καταστρώθη και εν τφ κώδικι των πρακτικών των πατριαρχικών, κατά τά νενομιμένα.

Η καθάίρεσις και ο άφορισμός.

Την 15, έορτήν του άγίου Αντωνίου, ή συνοδική εκκλησιαστική άπόφασις άνεγνώσθη από του πατριαρχικού έμβανος υπό του μητροπολίτου Χαλκίου



κρίσει Τριτάτου, χαρακτηρισθέντος του είκοσιμηνου καταρχήν μετά των αρχιερέων, συνοδικών τε και μη, επέρχουσαν την βαρύνει ποιήν και καταδίκην των παρανομησάντων αρχιερέων. Ο μεγαλοπνεύς και εύφρωνς ταύτην απαγγέλλων μητροπολίτης, εν βαθείς απάντων συγκλήσει, έφρα: τή άμορφειον και τή έκπληξιόν. Ακολούθως, μεταβας ή εις την εκκλησίαν του άγιου Νικολάου, εν Τροβαλίη, άνέγνω έκείνη ταύτην εις έπήκουον του εφοδίου κληρικούς.

Αύθροει δέ άνέγνω ταύτην από του άρβανος ο μέγας αρχιεπίσκοπος εν τή κατά τή Ορτάκιοι νησ του άγιου Φωκά. Ανεγνώσθη δέ και εν τή κατά τή Σταυροφόριον νησ των Ελισβίων. Αυτό τοτο έγινετο και εν άσπαι τοις Ιερών νασις τής πρωτεύουσας, κατά σιραν.

Εοσάτη δέ έντυπος και προς τοις υπό τόν οικουμηνικόν θρόνον ύπαγομένου: μητροπολίται, ή καταδικαστική, αυτή συνοδική και εκκλησιαστική πράξις, συνωδουμένη και μετ' έγκυκλίου επιστολής έπος καταφρασεστάτη γίνεται εις άπαν τόν ορθόδοξον πληρωμα ή νόμιμος και δικαία απόφασις τής μεγάλης εκκλησίας κατά των όντως έκπίστω: παρανομησάντων.

Hanc subiicimus lectoris commodo consulenti. quamvis iisdem fore sit concepta verbis ac illa supra exhibitae anni 1861. Vide col. 66-72. Est cenosis sequentis:

† Ανθήμος έπίσκοπος θεού αρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νέας Ρώμης, και οικουμηνικός πατριάρχης.

† (1) τή καθ' ήμας άγιωτάτη πατριαρχεική άποστολή: καθ και οικουμηνική θρόνη ύποκειμένοι Ιερωτάτοι μητροπολίται και υπέρθυμοι, και θεοφιλέστατοι έπίσκοποι, εν άγιω πνεύματι άγαπητοί ήμών αδελφοί και πύλλαιτουργοί, και άντιμέτατοι κληρικοί τής καθ' ήμας του Χριστού μεγάλης εκκλησίας, και εύλαβέστατοι Ιερείς και σοφώτατοι Ιερομόναχοι, οι φάλλοντες εν ταις εκκλησίαις τής Πόλεως, του Γαλατά και του καθ' ήμας Καταστίνου και λοιποί άπαξάπαντες εύλογημένους χριστιανοί, τέκνα εν κυρίω ήμών άγαπητά: χάρις ει ή ύμιν έπαι: και ειρήνη, παρά θεού. Τούς των Ιερών κανόνων κατορχουμένους και των άποστολικών και πατρικών όρων και θεσμών υπερέπτας και καταφρανετάς των τε προς θεόν επαγγελιών αυτών παρατάτας άπέδειχθέντας και τή υπερφυές τής αρχιερωσύνης αξίωμα Ιεραίων δυσσεβώς ύπολαμβάνοντας και τούτω όργάνω κακοβούλων έργων και σκοπών κληρικών κατά τής εκκλησίας του Χριστού, τούτους άπαραικτερον υπέχειν τής μοχθηρίας και άνταρσίας τήν δίκην πονηρά γάρ δένδρα σαπρούς παράγοντα καρπούς έκκόπτειν τή του πνεύματος αξίην και εις πόρ ήμβάλλειν επάντα: ίνα μη τοις έργοις του σκότους τοι: πονηροίς παρασφόμενοι δοσι τών πιστών άρετέσταροι εις βράδρον εμπέκτωσι ψυχικής άπώλειας. Τοιούτοι τούτων εν τών έργων άναρχάντες και οι, ως μη ώφειλαν, αρχιερεί: του οφίστου λαχόντες, ήτοι ο Φιλιππουπόλεως Παναρέτος και ο Λοφτισου Ίλαρίων, πλήρεις έσωτερικής κακίας και υπεργηνασίας, οσα έκαύσαντο από τινος ταρέττοντας τήν του Χριστού εκκλησίαν συνταχθέντας γάρ τή προκαθησθημένη Μακαριουπόλεως Ίλαρίων και τήν τής άνταρσίας σημαίαν ύφου άράμενοι, πρώτα μόν δή παραπίσωσι εθθεν τής έαυτών κανονικής εξαρτήσεως και ύποταγής προς τόν άγιωτάτον πατριαρχεικόν και οικουμηνικόν θρόνον απέστειλαν τοις έρπουσι, ος εν τή έαυτών χειροτονία προς του Ιερού βήματος και του θυσιαστηριου του του Χριστού εδαγγέλιον μετά χειρας φέροντας έδεδώκισαν άνακαλούμενοι και κατακατόντας: ειτα δέ ολον: έλεόθεροι και εύσεβέσοιοι όμοιοι χωρήσαντας και τή λοβόλα αυτών βέλη εν τοις μητρικοίς στήνεσι τής άγιαις εκκλησίας εξεκοντιζοντας τή λογική πρόβαρα τής ποιμνής του κυρίου ήμών άπειθα: έλμυκί-

ωντο και κληρονομίας επί παρανομίαν προετίθεντο προς τή έκσκήσει: και μάλλον τήν κωσμητικήν αυτής ένότητα.

Τούτα πάντα ή καθ' ήμας άγία του Χριστού εκκλησία εν εδμήριε και άγνακτικώ: δικαίε καθέρθεσθαι, άλλ εν τή συνήθει: άνοχη αυτής και μακροθυμείε χρωμένη κερών διαφθόσεως και γνωσμαχίας έδίδου αυτόι: τήν επίγνωσιν τής των Ιερών αυτών κήθηκόντων παραβόσεως ήμισως τε και έκ κλαγίου έμέστοτα ύπομνησκούσα: άλλ ούτοι τή προφον: και μακροθυμειον τής έαυτών μητρος Ιεραίων των κακοβούλων αυτών σκοπών ύπολαμβάνοντας προς τή μηδερμίαν εκδειξασθαι μεταμέλειαν τήν έαυτών μοχθηρίαν δέ: μαζόνων άλλων άντικανονικών έγκλημάτων, έσοφραγίσαντο. Τή γάρ νυκτι τή, προς τής έορτής των πανοσιτών θεοφανίων καταβάντες: ει: τόν εν Βαλατά Ιερών ναόν του άγιου Στεφάνου διαβουλεύσαντο κατατολμώντας τών Ιερών συλλαιτουργήσαι: κατά τήν έκπνομον επείστην ήμέραν και προς τοτο άποστειλάντας περι: έστην λόγια εξ αυτών τόν Λοφτισου Ίλαρίων, τήν εκκλησιαστικήν άθειαν εξερεδόντες ταύτης δέ μη παραχωρηθείσε: (πως γάρ, όποτε ει μόν δύο εξ αυτών άποστάται ήσαν και έκίεροι, ο δέ τρίτος κληρονημένος:), ούτω: χλευών ήγούμενοι τή Ιερά τήν Ιερουργίαν συλλαιτουργήσαντες: έτέλεσαν τή δ' άδοχόμενη κυριακή και χειροτονίαν Ιεροδιακόνου ο Λοφτισου Ίλαρίων εκπίστω.

Διά ταυτα ή μετριότη: ήμών τήν παρατίερω άνοχην και μακροθυμίαν των έγκληματιών τούτων έλιγωρίαν λογιζομένην άσύγγνωστον, μετ' άνεχημένη τής προφανούς θβρωσε και καταπατίσεως των Ιερών κανόνων υπό βεβήλων και άνιέρων, σίνοδον Ιερών υπερελεσάτην συναγείραι: ήνω και ταυτα πάντα τα τούτων παρανομήματα τή έμβριθείε γνώμη και κρίσει αυτή: καθυπερβαλίν. Ένθεν τοι συμπαρακαθημένον ήμιν τοτο τε παναγιωτάτου πατριάρχου πρώην Κωνσταντινουπόλεως κυρίου Γρηγορίου, τή γνώμη και των παναγιωτάτων προκατόχων ήμών πατριαρχών κυρίου Ανθήμου του Βυζαντίου και κυρίου Κυρίλλου και των Ιερωτάτων μητροπολιτών των τε συνοδικών και των εν τή βασιλευσούε παρακλιθούτων, οχλήεις προύτιθη, και συζήτησε: άκριβής εν έλευθέρω έκπαργασίε και άπαθεί: έκδοτου γνώμης έκφρασει. Και δή περι: μόν των δύο προεφρημένων του τε Φιλιππουπόλεως Παναρέτου και του Λοφτισου Ίλαρίων, α) επειδή ούτοι: έτέλεσαν άπιστην: του ίδιου πατριάρχου και χωρίς συνήχθησαι παρά τόν Ιερών ιε' τής πρωτοδουτέρας, κανόνα τίν λίγοντα: „Ει τις προθύτερος ή έπίσκοπος ή μητροπολίτης τολμήσει: άποστήναι τής προς τόν οικειον πατριάρχην κωνωνίας και μη άναφέρη τή όνομα αυτού κατά τή όρισμένον και ταταγμένον εν τή θεία μυσταγωγία, αλλά πρό έμφανείας αυτό συνοδικής και τελείας καταπαρίσεως οχίωμα ποιήσαι, τοτόν όρισεν ή άγία σίνodus κατ'ε Ιερατείαις παντελώς άλλότριον ειναι, ει μόνου έλεγχθείη τοτο παρανομήσε:“ β) „Επειδή άποστάντας του οικειού πατριάρχου ταραχή: και συνομοσίας και φετρίας: τή λαφ ήγειραν παρά τόν ιδ' κανόνα τής δ' οικουμηνικής συνέδου και ιδ' τής ε' οικουμηνικής συνέδου διαγορεύοντας: „Τό τής συνομοσίας και φετρίας έγκλημα και παρά των έξω νόμων πάντη κωκάλυται, πολλή δέ μάλλον εν τή του θεού εκκλησίε τοτο γίνεσθαι άπαγορεύειν προσήκει: ει τινες τούτων κληρικοί ή μονάζοντες εορθεύουν ή συνομύμενοι ή φαρμαζοντας ή κατασκευάσε φορούοντας έκπίστω: ή συλληφτικοί, εκπιπίττωσαν πάντη του οικειού βαθμού.“ γ) „Επειδή καιτοι παραβάται των Ιερών κανόνων και άποστάται και έκίεροι, και εις οδών λογιζόμενοι τής εκκλησιαστικής ήμών προτροπής και νουθεσίας εις τή μη, συλλαιτουργήσαι, ούτοι οδ μόνον κληρικούς και άθεθα: προήβησαν, αλλά και μετά καθρημένους συνλαιτουργήσαν εναντίον του ιε' άποστολικού κανόνα: διαγορεύοντας: „Ει τις καθρημένη, κληρικώς



ων, κληρικῶ συνελθόντων, καθαιρέσεως και αὐτῶς. Καὶ δ' ἐπειδὴ ἐπιτὸς τούτων, ὁ Λοφτοῦ Ἰλαρίων ματὰ δύο ἡμέρας λειτουργήσας αὐτῆς και εἰς χειροτονίαν διακόνου προέβη κατὰ τὸν λα' ἀποστολικῶν κανόνων τὸν λέγοντα: "Ἐπίσκοπον μὴ τολμᾶν ἔξω τῶν ἑαυτοῦ ἔχειν χειροτονίαν ποιῆσθαι εἰς τὰς μὴ ὑποκειμένης αὐτῷ πόλεις και χώρας· εἰ δ' ἐλεγχθεὶς τοῦτο πεποιθῶς κατὰ τὴν τῶν κατεχόντων τὰς πόλεις ἐκείνης ἢ τὰς χώρας γινώσκῃ, καθαιρέσθαι και αὐτὸς και ὅς ἐχειροτονήσῃ," και τὸν ἱγ' τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ λέγοντα: "Μηδὲνα ἐπίσκοπον τολμᾶν ἔξω τῆς ἐπαρχίας εἰς ἑτέρας μεταβαίνειν και χειροτονεῖν ἐν ἐκκλησίᾳ τινὶ εἰς προσηγορῆν λειτουργίας, μηδὲ εἰ συνεικρίτετο ἑαυτῷ ἑτέρους, εἰ μὴ παρακληθεὶς ἀφίκοιτο διὰ γραμμάτων τοῦ το μητροπολίτου και τῶν σὺν αὐτῷ ἐπισκόπων, ὧν εἰς τὴν χώραν παρέρχοιτο· εἰ δὲ μηδενὸς καλοῦντος, ἀπὸλοι ἀτάκτως ἐπὶ χειροθεσίᾳ τινῶν και καταστήσει τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων μὴ προστάδων αὐτῷ, ἀκριβῶς μὲν τὰ ὑπ' αὐτοῦ πεπραγμένα τυγχάνειν, και αὐτὸν δὲ ὑπέχειν τῆς ἀταξίας αὐτοῦ και τῆς παραλόγου ἐπιχειρήσεως τὴν προσέκοσαν εἰσῆλθῃ, καθηρημένον ἐνταῦθεν ἡδῆ ὑπὸ τῆς ἁγίας συνόδου."

Διὰ ταῦτα τοίνυν ἡ μετριότης ἡμῶν, κοινῇ ἐγχεῖται και ὁμογνώμονι συναποφάσει ἡμῶν τε και τῆς ἱερᾶς ταύτης τῶν ἀγιωτάτων πατριαρχῶν και ἱερωτάτων μητροπολιτῶν και θεοφιλεστάτων ἐπισκόπων χορείας και ἁγίας συνόδου, ἀπερίγητο δικαίαν ἔννομον τε και ἀπαραίτητον τὴν ὑπὸ τῶν ἐκτεθέντων ἱερῶν κανόνων ὑπαγορευομένην κατ' αὐτῶν ἐσχάτην ποιήν τῆς πανταλοῦς καθαιρέσεως, ἀναξίως τῶν παρανομῶν αὐτῶν ἔργων και πράξεων ἐπαρμυζομένην και ἐπιβαλλομένην. Πῶσαν γὰρ παράρσιον και παρακοήν τὴν μισθοπεδοσίαν ἐνδίκον ἔχειν, ὁ θεῖος ἀπόστολος διακηλεύεται. Καὶ δὲ γράφοντας ἐν ἁγίῳ πνεύματι μετὰ τε τῶν εἰρημίων σεβασμιωτάτων πατριαρχῶν και ματὰ τῶν κατὰ ἡμᾶς ἱερωτάτων μητροπολιτῶν και θεοφιλεστάτων ἐπισκόπων τῶν ἐν Χριστῷ τῷ θεῷ ἁγίων ἀγαπιτῶν και περιποιητῶν ἡμῶν ἀδελφῶν και συλλειτουργῶν ἐπιζήματα και συναποφαινόμεθα συμφῶς τοῖς ἱεροῖς κανόσιν, ἵνα οἱ ἐξονομαρθέντες εὖως Φιλίππου πέλας Πανάρετος και Λοφτοῦ Ἰλαρίου ὡς τοιοῦτοι τὴν ἠρασύτητα και ἀπόνοιαν ἐλεγχθέντες; και ἐν παραρῶσι τῶν πρὸς θεὸν ἐν τῇ χειροτονίᾳ αὐτῶν ἐπαγγελιῶν καταχρησάμενοι τῆς ἀρχιερατικῆς ἀξίας και χάριτος και ἐντισεβασμοῦ και κανονικῆς ὑποταγῆς, ἀνταρσίαν νοσησαντες κατὰ τῆς ἐκκλησίας αὐτοῦ και πῶλμιοι ἐκ τοῦ συσταθέν και ἀντίμαχοι αὐτῆς φεραθέντες, ἀντι δὲ ὀδηγίων ἀγάπης ἀδελφικῆς ἐν Χριστῷ και συμπνοίας και ἐνότιτο, πνευματικῆς διαίρειον και ψυχρότητα μισοδιδόν και χωρισμὸν ἀπ' ἀλλήλων τὰς ἐρησέβεις χριστιανοί; ὑποθέμενοι, χρεῖν τε τοὺς ἱερούς τῆς ἐκκλησίας θεσμοὺς ἡγῆσάμενοι; και ἀρχιερατίας κατὰ τὰ νενομισμένα ἐπέλεσαντες, οὐ μὲν δὲ ἀλλὰ και καθηρημένῳ ἀρχιερατικῶν κοινωνήσαντες και συλλειτουργήσαντες και κοινὸν σκάνδαλον τῷ χριστιανικῷ πληρώματι καταστάδων και ἀξίως τοῦ ἀρχιερατεῖν τῷ ὄψιτω θεῷ καταμαρτυρηθέντες, καθηρημένῳ ἀρχιερατικῶν πάσης ἀρχιερατικῆς ἐνεργείας και τάξεως, αὐτοὶ τε και οἱ κατ' αὐτῶν χειροτονηθέντες, και ἐκπίπτει τοῦ ἀρχιερατικοῦ και ἱερατικοῦ καταλόγου και γυμναζόμενοι τῆς καθιερωμένης αὐτοῦς θέσεως τοῦ παναγιῶ πνεύματος θεωρεῖται τε και χάριτος και ἀλλότριον τῆς χορείας τῶν ἱερωμένων και ἀπόβητοι τῶν ἱερῶν τοῦ βήματος περιβόλων και ὡς ἰδιώται γινώσκόμενοι; και μηδεὶς τολμήσῃ συμφορῆσαι αὐτοῖς ἢ συλλειτουργήσαι ἢ τὰς ἀνιέρους αὐτῶν χείρας ἀσπάζασθαι; ἢ ὡς ἀρχιερεῖς και ἐπίσκοποι ἱερωμένους εἰδέσθαι και τιμῶσαι, ὡς καθηρημένους και πάντῃ ἀνιέρους ἐν βρατίᾳ ἀρχιερατικῆς ἀσχυροσύνης και ἀλλοτρίου ἀφορισμοῦ τοῦ ἀπὸ θεοῦ κυρίου παντοκράτορος.

Ὁ δὲ προκαθηρημένος κατὰ Μακαρίου πέλας Ἰλαρίου ὁ κατατολήσας καταφρονῆσαι τῆς δικαίας ἐπι-

βληθείσης αὐτοῦ κανονικῆς καθαιρέσεως, και ἑξα συνδικῆς κρίσεως και ἀποφάσεως ἑταίρων και ἀποφάσεως λειτουργήσας και ἀνιέρους τε και ἐκκλησιαστικῶν ἐλλογήσας λαβὴν εὐσιβῆ κατὰ τὰς σωφεῖς διατάξεις τῶν ἱερῶν κανόνων, ἕως τοῦ κατὰ ἀποστολικὸν διαγορευόντος: "Ἐἰ τις ἐπίσκοπος ἢ πρεσβύτερος ἢ διάκονος καθαιρέθεὶς δικαίως ἐπὶ ἐγκλήματι φανεροῖς, τολμήσειαν ἀθεοῦ τῆς κοινῆς ἐγκλησιαστικῆς αὐτοῦ λειτουργίας, ὁμοῦς παντάκασιν ἐκκοπίσθαι τῆς ἐκκλησίας," καὶ τοῦ ἱγ' τῆς ἐν Καρθαγίνῃ λέγοντος: "Ἦρσοι σωματικῇ τῇ συνόδῳ ἵνα ὁ διὰ βραθυμίαν αὐτοῦ ἀπὸ κοινωνίας γενόμενος εἰς ἐπίσκοπος, εἴτε οἰοδῆται κληρικῶς, ἔάν ἐν τῷ καιρῷ τῆς κοινωνίας αὐτοῦ πρῶτον ἀκουσθῆναι εἰς κοινωνίαν τολμήσῃ αὐτοῦ κατ' αὐτοῦ τῆς καταδίχης τὴν ψῆφον ἐξηνηγομένην κριτῆ." "Ἐἰ δὲ και τοῦ κατὰ τῆς ἐκτῆς οἰκουμένης συνόδου λέγοντος: "... εὐλογεῖν ἐξ ἑτέρων τῶν τὰ οἰκία τιμολεῖν ἐρείλοντα τραύματα ανακλῶσθαι ἐδδογία, γὰρ ἀγίασμοῦ μεταδόσις ἐστίν· ὁ δὲ τοῦτον μὴ ἔχων, πῶς ἑτέρῳ μεταδόσει;" Ὑπάρχει τοῦτονθεῖον ἀφορισμὸς και ἀποκηκομίνος τῆς ὁλοκληρίας τοῦ ὀρθοδόξου πληρώματος, ὡς μέλος σισίπης ἐλεγχθείς και καταρραμίνος και ἀσυγχώρητος και πῶσι; ταῖς πατριαρχικῆς και συνοδικῆς ἀραῖς ὑπεύθυνος. Ὁμοῦς γενέσθαι ἐξ ἀφορισμοῦ.

Ἐν ἑταῖ σωτηρίᾳ, αὐτοῖς κατὰ μῆνα ἰανουαρίου ἐπινεμήσεως εἶ.

† ὁ πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Ἀνθίμος, ἔχων και τὴν γνώμην τοῦ πατριωτάτου πατριάρχου πρώην Κωνσταντινουπόλεως, κυρίου Ἀνθίμου τοῦ Βουζαντίου, ἀποφαίνεται.

† ὁ πατριάρχης πρώην Κωνσταντινουπόλεως Γρηγόριος, ἔχων και τὴν γνώμην τοῦ παναγιωτάτου πατριάρχου πρώην Κωνσταντινουπόλεως, κυρίου Κύλλου, συναποφαίνεται.

- † ὁ Καισαρείας Ἐυστάθιος.
- † ὁ Ἐφέσου Παύλος.
- † ὁ Ἡρακλείας Πανάρετος.
- † ὁ Νικομηδείας Διονύσιος.
- † ὁ Νικαίας Ἰωαννίκιος.
- † ὁ Χαλκηδόνος Γεράσιμος.
- † ὁ Ἀδριανῶν Νεόφυτος.
- † ὁ Τερνόρου Γρηγόριος.
- † ὁ Διθυμοταίχου Διονύσιος.
- † ὁ Δράμας Ἀγαθάγγελος.
- † ὁ Ἀγαύρας Ἰωαννίκιος.
- † ὁ Ἀρχιδίου Βασίλειος.
- † ὁ Σαζουγκαθουπόλεως Πριεκίπιος.
- † ὁ Σισανίου Ἀμφρόσιος.
- † ὁ Ἰμβρου Παύλος.
- † ὁ Νύσσου Καλλίνικος.
- † ὁ Χαλεπίου Τιμόθεος.
- † ὁ Βράτσα; Παῖσιος.

Ἐθεωρήθη, δὲ ἀνάγκη ὅπως, και βουλγαριστὶ μεταφρασθεῖσα, ληφθῆ ἡ δέουσα πρόνοια, ἕως κυκλοφορήσῃ και εἰς τὰς βουλγαρικές ἐπαρχίας μετ' ἄλλης σπουδαίας πατριαρχικῆς και συνοδικῆς ἐγκλησιαστικῆς πρὸς τὸν ὀρθόδοξον βουλγαρικὸν κλήρον τε και λαὸν (ὑπὸ ἡμερομηνίαν ἢ ἰανουαρίου), πρὸς διαφώτισιν αὐτοῦ.

Hortatoria haec epistola ita se habebat:

† Ἀνθίμος ἰδιῶ θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νέας Ρώμης και οἰκουμένης πατριάρχης.

† Ἐν ἀπὸ τὰ πρῶτα πνευματικῶ χρεῖ τῆς κοινῆς τῶν ὀρθοδόξων μητρῆς ἐκκλησίας, τὸ ὅποιον εἰς πάσαν σπουδαίαν περίστασιν ἐνέργητος μετὰ πολλῆν ἐπιμέλειαν, εἶνε; και τὸ νὰ συμβουλεύῃ, νὰ ὀδηγῆ και νὰ φωτισθῇ τὰ πνευματικῶ αὐτῆς τέκνα, ὁδοῖς κινδυνεύουσι νὰ κληνηθῶσιν ἀπὸ τῶν ὀρθοξων ψυχικῆς τῶν σωτηρίας, και νὰ προσκορῶσιν εἰς τὴν ὀρθόδοξον ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ.

Ταύτας φοβερές κίνδυνος διακρίνεται σήμερα εις  
μερίδα ανά το εσωτερικό βουλγαρικό λαό, ή δι' εκ-  
κλησία, ή οποία τρέφει μητρικήν αγάπην εις όλα τα  
τέκνα της, και είν διακρίνει εθνικότητας, αλλά θεωρεί  
έξισον όλου τοῦ εὐρωπαϊκοῦ χριστιανούς, κατά τὸν  
δαιον ἀποστολὸν λέγοντα: „Ὅσα ἐν ἰουδαίῳ, οὐδὲ  
ἕλλην· οὐκ ἐν δουλοῖ, οὐδὲ ἐλευθέρῳ· οὐ ἐν ἄρισ-  
ται καὶ θηλοῦ· πάντες γὰρ ὁμοί· εἰς ὅσα ἐν Χριστῷ Ἰη-  
σοῦ“ (Γαλ. γ', 28). ἔχει χρὸς εἰς τὴν περίστασιν ταύ-  
την νὰ ἀνοίξῃ τὰ ὄμματα τοῦ εὐσεβοῦς βουλγαρικοῦ  
λαοῦ, καὶ νὰ δείξῃ τὸ βράβειον τῆς ἀπαισίας, εἰς  
τὴν ὁποίαν τὸν σπρώχνουν καὶ τὸν ἐθγοῦσιν ἄνθρω-  
ποι μὴδὲν ἔχοντες ἱερὸν καὶ δαιον, ὡς ἀπαράτως τὸ  
ἀπέδειξαν, καὶ οἱ ὁποῖοι, ὑπὸ τὸ πρόσχημα ἐπὶ ἐργά-  
ζοντα: διὰ τὸ καλὸν καὶ τὴν πρόδοον τοῦ λαοῦ τοῦ-  
του, πραιποαίξουσι τὴν κάταστροφὴν τὸν πατροῦ  
παραδῶτων αὐτοῦ ὀρθόδοξων παραδόσεων.

Εἶναι γνωστὸν βαρβαρῶς εἰς ἄλλο τὸν εὐσεβὴ βουλ-  
γαρικὸν λαόν, ἐπὶ πρὸ εὐσεβῶν ἔθων ἐζητήθησαν B  
διὰ μερικήν ἀπαρχίαν τῆς βουλγαρίας ἐκκλησιαστικῆς  
τινα προνόμια. Ἡ μεγάλη τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησία,  
ἐκτοῦ λαβοῦσα ὑπ' ὄψιν τὰς πνευματικὰς ἀνάγκας  
τὸν ἀπαρχίαν ἐκείνων ἀπεκρίθη νὰ φροντίσῃ περὶ  
τῆς θεραπείας αὐτῶν. Ἐπειδὴ δὲ πολλὰ ἀπὸ τὰ ζητή-  
ματα ταῦτα εἶναι ἄλογα καὶ εἶναι ἐπιβλαβῶν  
οὐτὲ μὲ τὸν κανόνα τῆς ἱερᾶς ἡμῶν πίστεως, οὐτὲ  
μὲ τὰς ἀνέκδοτον διατάξεις, μὲ τὰς ὁποῖας κυριεύεται:  
τὸ ὀρθόδοξον πληρωμα, ἐφρόντισε πάντοτε νὰ εὐχα-  
ριστήσῃ μὲν τοὺς δικαίους πότους τοῦ βουλγαρικοῦ  
λαοῦ, καὶ τὸν ἀποτρέψῃ ἄνω ἀπὸ ζητήματα, τὰ ὅποια  
θρησκευτικῶς ἔσαν παρὰ νόμον.

Ἀλλὰ παρ' ἐπιβὰ εἶδα μετ' ἑλίγον, ἐπὶ οἱ ἀπο-  
πλακωνῶντες τὸν λαόν δι' ἰδίους σκοποῦς εἶν ἐπιείκοντο  
εἰς τὰς ὀρθὰς παραστάσεις αὐτῆς, καὶ ταχέως ἐγνω-  
ρίσεν ἐπὶ εἶν ἐργάζοντο εἰλικρινῶς καὶ διὰ τὸ καλὸν  
τὸν ὀρθόδοξον βουλγαρῶν, ἀλλ' ἔσον ἡ ἐκκλησία  
ἐπείρετο μὲ μητρικήν αγάπην καὶ ἐπιεικείαν, τῶσον C  
αὐτῶν: ἐτίνοντο ἀπαιτητικώτεροι, καὶ καθ' ἡμέραν  
ἐπαρουσίαζον νέας πρότασεις, ὅσας οὐ κατήντησαν εἰς  
ἀπατήσεις, αἱ ὁποῖαι πρῶτην φοράν σήμερον φαίνον-  
ται γινόμενα: ἀπὸ χριστιανούς, καὶ τὰς ὁποῖας οἱ  
ἱεροὶ κανόνες ἁγίως ἀπαγορεύουσιν.

Ἐπειδὴ δὲ ἡ ἐκκλησία, ὡς ἔτε ἐπόμενον, εἶν  
παρεδῆστο τὰς ἀντικανονικὰς ταύτας ἐξέσεις τῶν,  
καὶ ἀπροσπίθει πάντοτε νὰ συμβῆσθαι εἰρηκῶς τὰ  
πράγματα, οἱ ἄνθρωποι οὗτοι ἤρξαν νὰ ἐργάζωνται:  
μὲ περισσοτέρων ἔρασην τὰ ὑπεκίνησαν διαφόρους  
ἀταξίας εἰς τὰς ἀπαρχίας: ἐνήργησαν καταβιβάζεις  
ἀρχιερίων καὶ ἱερέων, ἔσπρωξαν τὸν λαόν εἰς δια-  
φόρους ταρχώσεις καὶ ἀτάκτους πράξεις: καὶ ἐν γέ-  
νει, ἐκμάκον ἐπὶ ἡμέτερον, εἰς νὰ μὴ τελειώσῃ τὸ  
ζητήμα αὐτό, ἀλλὰ μάλλον νὰ ἐρεθίσῃ τὸν λαόν  
καὶ νὰ ἀπαρέτουν ἀπ' αὐτὸν τὸ σῆμα καὶ τὴν ἀγά-  
πην τοῦ πρὸς τὴν ἁγίαν ἡμῶν θρησκείαν, πρὸς  
τοὺς ἐμπιστοῦς ἀδελφοῦς αὐτοῦ καὶ πρὸς τοὺς πι- D  
μίνας του.

Μόλα ταῦτα ἡ ἐκκλησία προσνήθη πάντοτε μὲ  
ἐπιεικείαν καὶ ἀνοχὴν, ἐλπίζουσα ἐπὶ ἐπὶ τέλους  
ἦθελε φέρει εἰς συναίσθησιν τοὺς ἀπακτοῦτας. Διὰ  
τοῦτο, καὶ ἀφοῦ ἀκόμη οἱ ἄνθρωποι οὗτοι, ἐν οἷς  
δυστυχῶς εὐρίσκονται καὶ τινε; ἀρχιερεῖς, ἔφθασαν  
εἰς φανερὰν ἀποστασίαν ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας, αὐτὴ  
ἐζηκολούθει ἀκόμη νὰ ἀσκήθηται περὶ τὸν μέσον  
τοῦ νὰ συμβῆσθαι τὰς ἀπαιτήσεις τῶν μὲ τὸν θεῖον  
κανόνα: Διὰ τοῦτο καὶ οἱ πρὸ ἡμῶν παναγιώτατοι  
πατριάρχαι ἔσπευσαν νὰ εὐρεσῶν τρόπον θεραπείας  
ἀνεῦ τῆς ἀθετήσεως τὸν ἱερὸν τῆς ἐκκλησίας θεσμῶν  
καὶ κανόνων, καὶ ἡμῖς δὲ, ἅμα τῇ θαίρ ἄλλαι τὸ  
τρίτον ἦδη ἐγκαταστάσει ἡμῶν ἐπὶ τὸν ἁγιώτατον  
τοῦτον οἰκουμενικὸν ὄρονον, εἶν ἐκπύσασαν προσκα-  
θοῦντες: καὶ διὰ νοθεύσεων καὶ διὰ διαφόρων νομίμων  
τρόπων, ἀκόμη καὶ διὰ παρακλήσεων, νὰ φθάσωμεν  
εἰς τὸ κοδοῦμενον ἀποτέλεσμα.

Ἀλλὰ τελευταῖον ἀποκρίθη ἄλλον ὁμοῦς ἐπὶ οἱ  
ἄνθρωποι οὗτοι ἀποκρίθησαν νὰ ἀφῶν ἀδύνατον τὴν  
ἐπίτευξιν τοῦτου θερησίου σκοποῦ· διότι, ἐπὶ  
ἐζηκολούθησιν αἱ ὁμοῖαι αὐταὶ καὶ διαπραγματεύσεις,  
δύο ἀρχιερεῖς, οἱ ἀνεῦ ἐκκλησιαστικῆς ἀδείας ἐν Κων-  
σταντινουπόλει διαμένοντες, ἦτοι ὁ Φιλικπουπέλως  
Παναρέτος καὶ ὁ Λοφτοῦ Ἰλαρίων, συμπεραλαβόντες  
καὶ τὸν κληρονομημένον Ἰλαρίωνα, ἐτόλμησαν, εἰς συμ-  
πλήρωσιν ἔλαιν τὸν προηγουμένον παράνομον αὐτῶν,  
νὰ πράξωσι φρικτὸν καὶ ἀκαίον ἐκκλησιαστικὸν  
ἀνοσιοῦργημα.

Περὶ τὸ μεσοῦντιον τῆς ἡμετέρας, ὁ Λοφτοῦ  
Ἰλαρίων, παρυσιοσθεῖς εἰς τὰς πατριαρχίας μὲθ' ἐνός  
ἱερέως καὶ δύο λαϊκῶν. ἔν ὃ εἰς ἀνημερολογητός,  
ἐξήγησε τὴν κανονικὴν ἐκκλησιαστικὴν ἀδειαν ἰνα  
συλλειτουργήσῃ τὴν ἀπαρχίαν, μετὰ τοῦ μηροδίντου  
Παναρέτου καὶ τοῦ καθηρημένου Ἰλαρίωνος.

Τὴν ἀδειαν ταύτην ἡ ἐκκλησία, συμφώνως μὲ τοὺς  
ἱεροῦς κανόνες, εἶν ἔδυνάτο νὰ εὐσῃ, πρὶν οἱ μὲν  
δύο ἀπ.στάται μετανοήσωσι καὶ ἀνακαλύσωσι τὸ ἔγ-  
γραφον τῆς ἀποστασίας τῶν ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν, ἔ δὲ  
τρίτος ζητήσῃ καὶ λάβῃ τὴν συγχώρησιν ἀπὸ τὴν συν-  
οδόν, ἥτις τὸν ἐκπέτρει. Διὰ τοῦτο ὄχι μόνον εἶν τοῖς  
ἐδωκήμεν ἀδειαν, ἀλλὰ καὶ ἁγίως τοὺς ἀπαγορεύ-  
σασιν νὰ μὴ λειτουργήσωσι. ὑπεκινήσαντες εἰς αὐ-  
τοὺς καὶ τοὺς ἀπὸ τοῦτου ἱεροῦς κανόνες. Αὐτοὶ ὁμοῦς  
καταφρόνησαντες ἐν γνώσει καὶ τοὺς ἱεροῦς κανόνες  
καὶ τὴν ἀπαγορεύσιν τῆς ἐκκλησίας, συνέλετοῦργησαν  
μετὰ τοῦ καθηρημένου Ἰλαρίωνος τὴν ἀπαρχίαν, ἔσπρ-  
την τὸν ἁγίον Θεοφανῆν, εἰς τὴν ἐν Βαλαρὰ ἐκκλη-  
σίαν τοῦ ἁγίου Στεφάνου, ἡμετέραν πατριαρχικὴν  
ἐνορίαν· τὴν δὲ ἀκόλουθον ἡμέραν εἰς εἰς αὐτῶν,  
ὁ Λοφτοῦ Ἰλαρίων, λειτουργήσας: αὐτοῖς ἀνεῦ ἀδείας,  
προέβη εἰς χαρτονομίαν διακόνου.

Ὅμοῖαι βεβήθετος χριστιανὸς ἔγνωσὶ πόσον τὸ  
ἐγγλυμα τοῦτο εἶναι βαρὺ, καὶ πόσον βαρῶς τιμη-  
ρεται ἀπὸ τοὺς ἱεροῦς κανόνες. Διὰ ταῦτα ἡ μεγάλη  
τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησία, ἀπ' ἐνός μὲν ἐπὶ ἔργου καὶ  
αὐτῶν τὰς διατάξεις τὸν ἱερὸν κανόνων, ἦτοι τοῦ ἐ-  
τῆς πραιποαίξουσι, τοῦ ἐπ' τῆς ἑ' οἰκουμενικῆς, τοῦ  
λε' τῆς ἑ' οἰκουμενικῆς, τοῦ ἐπ' τῆς ἑ' οἰκουμενικῆς, τοῦ  
λε' τῆς ἑ' οἰκουμενικῆς, τοῦ ἐπ' τῆς ἑ' οἰκουμενικῆς, καὶ  
τοῦ ἐπ' τῆς ἑ' οἰκουμενικῆς, καὶ τοὺς μὲν δύο τὸν παρανομήσαντες,  
ἦτοι τὸν Φιλικπουπέλωσ Παναρέτον καὶ τὸν Λοφτοῦ  
Ἰλαρίωνα, ἐγύμνωσε τῆς ἀρχιερωσύνης καὶ παντὸς  
ἱερατικοῦ βαθμοῦ, ὡς παραβάτας τὸν ἱερὸν θεσμῶν  
καὶ κανόνων τῆς ἐκκλησίας. τὸν δὲ προκαθηρημένον  
Ἰλαρίωνα, ὅσας, ἀμεταμέλητος μείνας, καταφρόνησε  
τὴν ἐπιβληθείσαν αὐτῷ ποινήν, πανταλοῖ ἀφορισμῶ  
καὶ ὑπέβα ἔν, ἀποκρίματα ἔλως αὐτόν, ὡς μέλος οσο-  
πός, τῆς ἐνομοκλήσεως τοῦ ὀρθόδοξου πληρωματος.

Ἀπ' ἐτέρου δὲ ἐπειδὴ, ἐφαίλει νὰ εὐσῃ λόγον πρὸς  
τὸν θεάνθρωπον αὐτῆς θεμελιωτὴν διὰ τὴν ψυχικὴν  
σωτηρίαν τοῦ λαοῦ, ὅσας: τῆ ἐνισχυτέθη; ἀπαρ-  
τιχτον καὶ ἱερὸν καθῆκον νομίζει ν' ἀποταθῆ πρὸς  
τὸν εὐσεβῆ καὶ ὀρθόδοξον βουλγαρικὸν κλήρον τε καὶ  
λαόν, καὶ νὰ φωτίσῃ αὐτόν, διὰ νὰ μὴ ἀποπλανηθῇ  
ἀπὸ ἀνθρώπων παρανομοῦς.

Περὶ οὗτοι λαὸ τοῦ κυρίου! Ὁ ἄνθρωποι: οὗτοι οἱ  
ἀπακῶσι, λέγοντες πρὸς σέ, ἐπὶ σέ εἰδόσκουσι τὴν  
πίστιν τὸν πατέρων μα; διότι αὐτοὶ κατακῆθησαν  
πάν ἱερὸν καὶ δαιον, καὶ ἐνέπαιξαν τὴν ἁγίαν ἡμῶν  
θρησκείαν. Σὲ ἀπακῶσι, λέγοντες ἐπὶ ἐργάζονται διὰ  
τὸ καλὸν σου· διότι εἰ καλὸν δύναται νὰ παραμείνη  
τις ἀπὸ ἀνθρώπων, οἱ ἐπὶ οἱ παραβίωσαν τοὺς ἐρκοῦς  
τῶν καὶ ἐνέπαιξαν τὴν θρησκείαν τῶν; Τί δὲ ἐ-  
ποδίσῃ τοιοῦτους ἀνθρώπων ἀπὸ τοῦ νὰ παραβίωσιν  
πάν ὀρθόδοξον χριστιανικὸν καθῆκον; Σὲ ἀπακῶσι,  
λέγοντες, ἐπὶ ἡ μεγάλη τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησία θέλει  
νὰ σὲ τυραννῇ καὶ νὰ σὲ πιάξῃ. Ἡ ἐκκλησία οὐδέ-  
ποτε ἠγάθη, νὰ λάβῃ ὑπ' ὄψιν τὰς αἰτήσεις τοῦ λαοῦ,  
ἐν ὃ κύριος ἡμῶν ἔθηκεν ὑπὸ τὴν πνευματικὴν αὐτῆς  
ποιμαντορίαν. Ἐάν δὲ εἶν παρεδῆθη ὅσα ἐξήγησαν

οι εν ανθρωποι σου λαλούντες, υμεις προήχθητε, δεδι-  
 αι προσηύχοντες αὐτοῖς ἵνα εὐχὴν ποιῶσιν ὑμῖν ὡς ἡμεῖς  
 σου καλῶν καὶ τὴν πρόθεσιν, ἀλλὰ τὴν πεποιθησῆν  
 τῶν διατάξεων τῆς ἀγαθῆς ἡμῶν ἐκκλησίας, καθὼς  
 τὸ ἀπέδειξαν ὑμεῖς τῶν προηγουμένων ἀνακαινιστικῶν  
 κινήματα, αὐτῶν, καὶ πρὸ πάντων ἡ τελευταία πράξις  
 τῶν. Ἡ μεγάλη τῶν Χριστῶ ἐκκλησία, ἡ ὁποία ποτὶ  
 δὲν ἠντιβῆν νὰ λάβῃ ὅτι ἔστιν ἕως τῆς ἀπίστεως, δεδι-  
 ἀπολλήπου εἰς τὸ καλὸν σου καὶ τὴν πνευματικὴν  
 σου πρόθεσιν, εἶναι καὶ σήμερα καὶ πάντως ἰσχυρῶς  
 νὰ ἐπιούσῃ πᾶν ἔργον ἀπορῆ τὴν θεαματικὴν τῶν πνευ-  
 ματικῶν ἀναγκῶν σου, συμφώνως μὲ τὸς ἱεροὺς κα-  
 νόνας τῆς ἀγίας ἡμῶν ἐκκλησίας.

Τίνας ἐν κυρίῳ ἡμῶν ἀποβεβήκατε! Ἐνθυμήθητε  
 ὅτι ἡ ὀρθοδοξία εἶναι ἡ πίστις τῶν πατέρων ὡς, τὴν  
 ὁποίαν ἡ ἐκκλησία ὡς ἐδίδαξε διὰ τῶν μεγάλων  
 αὐτῆς ἱεροδιδασκάλων, ἁγίων Κυρίλλου καὶ Μεθοδίου  
 ἡ πίστις, τὴν ὁποίαν πάντες χριστοῦμεν νὰ φυλάτ-  
 τωμεν ἀμίαντον καὶ ἀκροαλλυτον, καθὼς τὴν παρα-  
 λέβωμεν. Μὴ πιστεύετε ἐκείνους, οἱ ὅποιοι, παρου-  
 σιῶμενοι μὲ τὸ ὁμοιωτικὸν ὄρος εἶναι ἐργάζονται  
 διὰ τὸ καλὸν ὡς, ζητοῦσι τὴν κατακαίτηρον τὴν διε-  
 τάξεσιν τῆς ἐκκλησίας ἡμῶν. Μὴ εἶδετε καμμίαν  
 ἀπορῆ εἰς αὐτοὺς· διότι, καθὼς ἠγάπησαν τὴν με-  
 γάλην τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίαν, ἦτις τοὺς ἀνάδειξε  
 ποιμένας λαοῦ, τοιοῦτοῦτως ἐξέκατον καὶ ὡς·  
 καθὼς ἐπρόθεσαν τοὺς ὄρους τῶν καὶ τὰς θερησκευ-  
 τικὰς παραδόσεις, ὡςτε προβίβουσι καὶ ὡς, καὶ ὡς  
 ἀποκτανῶσιν.

Ἐνθυμήθητε τοὺς λόγους τοῦ μακαρίου ἀποστόλου  
 Παύλου, λέγοντος· «Καὶ ἐάν ἡμεῖς ἡ ἀγγελος ἐξ οὐ-  
 ρανοῦ εὐαγγελίζηται ὑμῖν παρ' ὃ παραλάβετε, ἀνάθημα  
 ἴστω.» (Γαλ. α', 8.)

Μὴ πληγαίσθητε πλὴν τοὺς ἀνθρώπους τούτους,  
 μὴ συκοφαντήσητε μετ' αὐτῶν, διότι ἀμαρτάνετε εἰς  
 τὴν θερησίαν ὡς, καὶ γίνεσθε συνήγοροι τοῦ ἀπει-  
 σίου ἀμαρτήματος αὐτῶν. Ἀκατακρόνθητε ἀπ' αὐτοῦ  
 καὶ διατηρήσατε τὰς διατάξεις τῆς ἀγίας ἡμῶν ἐκ-  
 κλησίας, ἐνθυμώμενοι ὅτι, ἐάν δὲν φυλάξητε μέχρι  
 κεραιῶν τὴν πατροπράδοτον θερησίαν ὡς, θέλατε  
 θέσει λόγον ἀνάπησιν τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ,  
 τοῦ εἰπόντος διὰ στόματος τοῦ ἀποστόλου Παύλου·  
 «Ἀδελφοί, στήκατε, καὶ κρατεῖτε τὰς παραδόσεις, ἃς  
 ἐδιδάχθητε, εἴτε διὰ λόγου, εἴτε δι' ἐπιστολῆς ἡμῶν.»  
 (Θεσσαλον. β', 15.)

Ἡ ἐκκλησία ἐκτελεῖ τὸ καθήκον τῆς, δεικνύουσα  
 εἰς πάντας ὡς, ἱερωμένους τε καὶ λαϊκοὺς, τὴν  
 κρημνὸν καὶ τὸν ὀλεθρὸν, εἰς τὸν ὅποιον θέλουσιν νὰ  
 ὡς φέρουσιν ἀνθρώποι, μὴδὲν ἔχοντας ἱερὸν καὶ ὡς,  
 καὶ οἱ ὅποιοι θὰ προσκατήσουσιν βεβαίως καὶ πάλιν  
 νὰ ὡς ἀπατήσουσιν μὲ ψευδεῖς φήμας καὶ ὡς ὡς.  
 Παρακαλεῖ δὲ τὸν θεὸν τῶν φάτων καὶ τῆς εὐρήνης  
 νὰ συντίσῃ καὶ φωτίσῃ τὰς ψυχὰς πᾶντων ἡμῶν διὰ  
 νὰ πύσῃ τὸ μυστήριον τῆς ἐκκλησίας σκάνδαλον,  
 πρὸς θράμβρον τῆς ὀρθοδοξίας καὶ δόξαν τοῦ ἁγίου  
 ὀνόματος τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὃ ἡ χά-  
 ρις καὶ τὸ ἄπειρον ἕως εἰς μετὰ πάντων ὡς.

- αὐτῶν, ἰανουαρίου ιη'.
- † ὁ Κωνσταντινουπόλεως ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός καὶ εὐχέτης.
- † ὁ Καισαρείας Εὐστάθιος, ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός καὶ εὐχέτης.
- † ὁ Ἐφέσου Παύλος, ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός καὶ εὐχέτης.
- † ὁ Ἡρακλείας Πανφύλιος, ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός καὶ εὐχέτης.
- † ὁ Νικομηδείας Διονύσιος, ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός καὶ εὐχέτης.
- † ὁ Νικαίας Ἰωαννῆσιος, ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός καὶ εὐχέτης.
- † ὁ Χαλκηδόνος Γερμανός, ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός καὶ εὐχέτης.

- † ὁ Ἀρμενίου Χαλκίδης, ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός καὶ εὐχέτης.
- † ὁ Τραπεζοῦ Ἰσίδωρος, ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός καὶ εὐχέτης.
- † ὁ Λιβυουπόλεως Διονύσιος, ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός καὶ εὐχέτης.
- † ὁ Ἀρσῆος Ἀγαθάγγελος, ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός καὶ εὐχέτης.
- † ὁ Ἀγιάρας Ἰωαννῆσιος, ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός καὶ εὐχέτης.
- † ὁ Ἀρχαίου Βασίλειος, ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός καὶ εὐχέτης.
- † ὁ Σαζουαρθουπόλεως Προκόπιος, ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός καὶ εὐχέτης.
- † ὁ Ἰαβρου Παύλος, ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός καὶ εὐχέτης.
- † ὁ Νόουσιος Καλλίνικος, ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός καὶ εὐχέτης.
- † ὁ Σιουαίου Ἀμβρόσιος, ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός καὶ εὐχέτης.
- † ὁ Χαλκιδίου Τιμάθεος, ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός καὶ εὐχέτης.

Ἐστάλησαν δὲ καὶ πρὸς τὰς αὐτοεφέλους ὀρθο-  
 δόξους ἐκκλησίας τῆς Ἀλεξανδρείας, Ἀντιοχείας, Ἱερο-  
 σολύμων καὶ Κύπρου, καὶ τὰς ἱερὰς συνόδους τῆς  
 Ρωσσίας καὶ Ἑλλάδος πατριαρχικῶν ἐπιστολαί, περι-  
 ἔχουσαι καὶ τὴν ἐν λόγῳ ἐκκλησιαστικὴν καὶ συνεδι-  
 κτὴν πρῆξιν.

Οἱ μητροπολιταὶ Βιδύνης, Σοφίας, Νουσ-  
 σάβας καὶ Βελισσοῦ.

Οἱ βούλγαροι μητροπολιταὶ Βιδύνης Ἀνθίμος, Σο-  
 φίας Δαρόθεος, Νουσάβας Παρθένιος, καὶ Βελισσοῦ  
 Γεννάδιος, προσκλήθησαν ὑπὸ τῆς μεγάλης ἐκκλη-  
 σίας δι' ἐπιστολῶν, ὡς, ἐντὸς 40 ἡμερῶν, γνωσια-  
 χήσαντες, ἐπανέλθωσιν εἰς τοὺς κόλπους τῆς μητρὸς  
 αὐτῶν ἐκκλησίας· ἄλλως, θέλουσιν ἀποκοπῆ καὶ αὐ-  
 τοὶ διὰ καθαιρέσεως ἐκ τῆς ὀλομελείας τῆς ἱεραρχίας.

Ἡ πρὸς τὸν μέγαν βασιῆρον ἀναφορά τῶν  
 βουλγάρων.

Μετὰ τὴν καθαιρῆσιν καὶ τὸν ἱερισμὸν τῶν  
 παρανομησάντων βουλγάρων ἀρχιερέων, ἐπέδωξεν ἀνα-  
 φορά τῶν ἐνταῦθα λεγόμενων ἀντιπροσώπων τοῦ βουλ-  
 γαρικῶ λαοῦ πρὸς τὸν μέγαν βασιῆρον, ὑπὸ ἡμερο-  
 μηνίαν ιδ' ἰανουαρίου, ὀφειστικῶς κατὰ τῆς ὀρθο-  
 δόξου ἐκκλησίας ἐν γίνεσθαι, καὶ ἰεῖα κατὰ τοῦ οἰκου-  
 μενικοῦ πατριαρχείου. Τοιοῦτο ἐγγράφον δύνανται νὰ  
 συντάξωσι μόνον ἐχθροὶ τῆς ὀρθοδοξίας· καὶ ἐκ συστή-  
 ματος ζώοντα τῆς ἀληθείας.

Ἡ ἔξορσία τῶν παρανομησάντων ἀρχιερέων.

Τὴν κα' (παρασκευῆν) ὁ οἰκουμενικὸς πατριάρχης,  
 συνθεωμένιος καὶ ὑπὸ τῶν σαβασιωτάτων συνοδικῶν  
 Νικαίας, Διδμοστειχοῦ καὶ Ἀρμίας, τοῦ κακουκαχγιά  
 καὶ τῆς λοιπῆς ἀναλουθίας, μετῆρ ἐπὶ συνέντευξιν  
 τοῦ μεγάλου βασιῆρου καὶ τοῦ ἐπὶ τῶν ἐξωτερικῶν  
 ὀπουργοῦ Σερβῶν πασῶ, ἀφῆσαν τὸ γνωστὸν τῶν  
 παρανομησάντων βουλγάρων ἀρχιερέων πρᾶξιμόκιμα.  
 Καὶ προηγουμένως μὲν ὡς συνέντευξιν μετὰ τοῦ  
 μεγάλου βασιῆρου, ἐν τῇ μεγάλῃ αὐτοῦ, ὅπου ἡ αὐτοῦ  
 ὀφλήτης ἐξήρρασε τὴν αὐτοῦ παναγιότητα τὴν  
 ἐπὶ τοῖς γνωστέοις ἐκ μέρους τῶν καθῆρμένων  
 ἀρχιερέων κατὰ τὴν ἐσπέρην τῶν Θεσσαλίων λήκην  
 του, διαβεβαίωσε συνέμα ὅτι ἡ κυβερνήσις ἕως  
 τὴν δέουσαν πρόνοιαν πρὸς τῆς ἀναπορεύτου τῶν  
 παραβατῶν τιμωρίας· ὡς ἦτον δὲ εἶπεν ὅτι, πεποι-  
 θῆς εἰς τὸ διαλλακτικὸν πνεῦμα, ἔπαρ μέχρι τοῦδε ἐν  
 τῷ βουλγαρικῷ ἱστήματι ἐπέδειξεν ἡ μεγάλη ἐκκλησία,  
 καὶ εἰς τὸν ἕθρον τῶν διαπόντων αὐτῆν, εὐελπίσεται  
 ὅτι θέλει καταβληθῆ αὐτῆς ἡ δέουσα πρόνοια πρὸς  
 τὴν ὀριστικὴν λύσιν τοῦ ἐν λόγῳ ἱστήματος.



θός πληροφάνειας περί της έκκλησίας των πάντων αὐτῶν.

Τὸ δὲ ἐρωδοξὸν κίνημα ἢ υπερβίβανον οὐκ ἔστιν αὐτῶν παναγιότητος· μετὰ τῆς ἰσχυρῆς συνόδου ἐκλήθησαν, ἔσχον ἀπέφθαι ἕνα μὴ παρεκκλινῶσι τῶν ἱερῶν ἔργων καὶ κανόνων, οὐδ' ἐν αὐτῷ γίνεσθαι προτιμῶντος καὶ θέσεων καὶ ὁδοῦ καὶ τιμῆ καὶ αὐτῆς τῆς ζωῆς τὴν ἀπαράλλακτον τήρησιν τῶν ἱερῶν κανόνων, ὡς τοὺς αὐτὸ ἐξέφρασεν ἐκναυκισμένως· καὶ πρὸς τὸν ἀπεσταλμένον βιογενῆ καὶ ὁμοδοξὸν ὑποκυριεῖν, ὡς πρὸς βιασβόσιν πρὸς τὴν ὀψίτην κώλην. Συνάρη δὲ ἡ αὐτοῦ παναγιότης ἀπέστησεν ἕως τοῦ λοιποῦ ἐγγράφου, ὑπὸ τοῦ ὑπουργοῦ δικαιονόμου εἰς τὰ πατριαρχεῖα διαβιβῆσθαι κατὰ τοῦ ἀντικειμένου τούτου διαταγή, καὶ οὐχὶ θεῶ διαφόρων ἀπεσταλμένων, ἵνα χι λούτων πλάκας δι' ἐκναυκισμένων καὶ ἐπιβλαβητῶν ὡρῶν τινὰ ἐκπιτήσων καὶ μελολαβήσων.

Οἱ δὲ ἀδελφοὶ βουλγάροι, θέλοντες, φαίνεται, τὸ μέχρι τοῦδε ἐκκλησιαστικὸν βουλγαρικὸν ζήτημα νὰ καταστήσωσι καὶ διακωμικτικόν, μετέβησαν ἐπὶ τούτῳ καὶ εἰς τὸν μέγιστον ἐκπαθεὶ ἀντικειμένον ἔκτακτον ἀπεσταλμένον τῆς Αὐστρο-ὀγγαρίας κόμητα Λουδοβίκου. Πολλοὶ δὲ καὶ ἄλλοι πρὸς βίβανον φαίνονται λαβόντες μέρος εἰς τὴν πολυμοτον ταύτην ὑπόθεσιν. Ὁ κόμητα Λουδοβίκου, κατὰ τὰ διαβιβληθέντα, διαβεβαίωσεν ὅτι "ἐν τῷ πρώτῳ μετὰ τοῦ σουλτάνου συνεντεύξει θέλει ὁμιλῆσαι κατὰ τῆς ὑποθέσεως ταύτης". Κατὰ νεώτερας ὁμοφρονίας, διαφανισθεὶς οὗτος περί τοῦ χαρακτήρος τοῦ βουλγαρικοῦ διατήματος, ἀπέστησεν πρὸς οἰαδήποτε ἀναμείξεως, ἵνα φρονίμως καὶ συνεισώγῳ.

Διάφορα ἐπεισόδια.

Διεδόθησαν ἐν τούτοις διάφορα εἰδήσεις, ὅτι ὁ μέγας βεζύρης ἀπέστησεν εἰς τοὺς ἐκιδόντας τὴν ὑπὲρ τῆς ἀνακλήσεως τῶν ἐξορισθέντων ἀρχιερέων ἀναφορὰν βουλγάροι, ὅτι ἐντὸς 10 ἡμερῶν τὰ πάντα περατωθήσονται — ὅτι οἱ βουλγάροι διακήρυξαν ὅτι εἰν ἀναγνωρίζουσι τοὺς ἀντικειμένους, τοὺς μετὰ τοῦ πατριάρχου διαπραγματευθέντας· τὴν λύσιν τοῦ ζητήματος — ὅτι ὁ μέγας βεζύρης ἀνήγγειλεν εἰς τοὺς βουλγάρους ὅτι ἡ ἐκλογὴ τοῦ ἀρχιερέως ἀνεργηθήσεται προσηχῶς — ὅτι τὴν κατὰ ἵανουαρίου ἀπεστάλην διδάγμα τῆς ὀψίτης κώλης πρὸς τὸ ἐν Μισσαχάρῳ προσωρινὸν βουλγαρικὸν συμβούλιον, δι' ἐπιτήδεας ὑπαλλήλου τῆς ὀψίτης κώλης, περιέχον τὰ ἑξῆς:

1. "Ὅπως τὸ βῆθον συμβούλιον ἐκναυκίῃ τὰς ἐργασίας αὐτοῦ, ὡς καὶ πρότερον (διακοπίσεις μετὰ τὴν ἐξορίαν τῶν ἀρχιερέων).
2. "Ὅτι ἡ ἐφαρμογὴ τοῦ αυτοκρατορικοῦ φερμανίου ὑπάρχει ἀναπόφευκτος.
3. "Ὅτι οἱ ὑποβληθέντες τῇ αυτοκρατορικῇ κυβερνήσει κανονισμοὶ ἐντὸς ὀλίγου ἐκπιπρωθήσονται — ὅτι οἱ ἐξορισθέντες ἀρχιερεῖς ἐκναυκισμένοι εἰς τὴν πρωτεύουσαν — ὅτι μόνον 10 ἐπαρχεῖαι διανεμηθήσονται μεταξύ Γραικῶν καὶ Βουλγάρων· Μαρόνεια, Ἀδριανούπολις, Βασιλέα, Στρέφιμιτον, Πελαγονία, Δράμα, Πρέσπαι, Πολυδίνα, Δίβρα καὶ Σέρραι — καὶ ὅτι ἐκ διαφόρων μερῶν ἐστέλλωνται εὐχρηστικῶς πρὸς τοὺς ἐξορισθέντας ἀρχιερεῖς ἀναφοραί.

Ἡ ἐπένδοσις τῶν ἐξοριστῶν.

Τὴν κατὰ ἵανουαρίου (πρώτην) πραγματικῶς ἐκναυκισθῶν ἐν Νικομηθείαις οἱ πρὸς ἐξοριστοὺς βουλγάροι ἀρχιερεῖς διὰ τοῦ αυτοκρατορικοῦ ἀποστολοῦ Τσεβένι, διαταγῆ τῆς αυτοκρατορικῆς κυβερνήσεως. Πρὸς ἐκδοχὴν δ' αὐτῶν, ἀποβιβάντων ἐκ τοῦ ἀποστολοῦ ἀπεστάλη εἰς ὑπαλλήλους τῆς αυτοκρατορικῆς κυβερνήσεως καὶ ἀναξίαι κυβερνητικαί.

Τὴν κατὰ (παρασκευῆν) συνεκροτήθη γενικὴ βουλγαρικὴ συνέλευσις ἐν Μισσαχάρῳ, προεδρευομένη ὑπὸ

τοῦ Λογιάρου, ὡς καὶ ἐκφράσας εὐχρηστικῶς τὸς τὴν κωμικισμῶν ἐπὶ τῇ ἐκ τῆς ἐξορίας ἀνακλήσεως αὐτοῦ τε καὶ τῶν δύο συναδέλφων αὐτοῦ, θεοφάνους τῆς τῆς ὀψίτης κώλης ὑπόθεσιν, καὶ τῆς ταχέως ἐκταξίσεως τοῦ φερμανίου. Ἀνεγνωσθέντος δὲ τοῦ παρ' αὐτοῦ ὑπουργικοῦ διαγγέλματος, ἐκπαυκισθῶσαν ἑστὴν πρᾶγμα ὑπὲρ τοῦ σουλτάνου. Κατόπιν ὁ Γαβριήλ ἐρωδοξὸς ἀνήγειν ἔδωκεν καὶ τὸν ἀποτυχούσῳ μετὰ τοῦ πατριάρχου διαπραγματισθῶσαν.

Τὴν δὲ κυριακὴν (Α') ἐχρηστώθησαν ἐν τῷ τῷ ἀγίῳ Στεφάνῳ κατὰ τὸν πρῶτον Φιλικπουκίλαιος Πανάριτος, κατὰ τὴν ἡμέραν ἐτέλεσθησαν καὶ δύο ἐν αὐτῷ γάμοι, παρόντος καὶ τοῦ πρῶτου Μακαριουπόλεως.

Τὸ κατὰ τῆς οἰκίας ἀφιερωτικῶν γράμματα τοῦ πρίγκιπος Στεφάνου Βογορίδου.

Ἰάν σκόπιμος καὶ πρότερος ἐξέστη ἡ κατὰ τὴν ἐσχῆν ταύτην δημοσίως τοῦ ἀφιερωτικοῦ γράμματος τοῦ μακαρίου πρίγκιπος Στεφάνου Βογορίδου, ἐκ τῆς ἀναγωγῆσεως τοῦ ὁποῦ καταφανῶς γίνονται οἱ ὅροι, ἐπ' αἷς ἱερόντων ἐν Κωνσταντινουπόλει βουλγαρικῆς ναός. Κατὰ κρίσιν δὲ διατηρήθησαν αὐτοὶ ὑπὸ τῶν βουλγάρων, μάρτυρες διαβιβῆσαι εἰς τὰ μέχρι τοῦδε ἐνεργούμενα ὑπ' αὐτῶν κατὰ τῆς μητρῆς ἐκκλησίας.

Ἡ κατὰ τὴν κατὰ ἵανουαρίου μεγάλη συνέλευσις.

Τὴν κατὰ ἵανουαρίου (κυριακὴν) συνεκροτήθη ἐν τοῖς πατριαρχείοις ἡ προαγγελθεῖσα μεγάλη συνέλευσις, εἰς ἣν προσκλήθησαν οἱ πρῶτοι Κωνσταντινουπόλεως πατριαρχεῖς, οἱ ἐνδομοῦντες καὶ παρισημῶντες ἀρχιερεῖς, μητροπολίται καὶ ἐπίσκοποι, ἐπιβοιδακάλοι καὶ ἀρχιεπίσκοποι, οἱ λογάδοι τοῦ ἔθνους, ὡς καὶ ἀρχιερεῖς τινες τῶν συναρχιερέων. Οἱ προσκλήθησαν διὰ πατριαρχικῶν πιπτακίων ἵσαν πρὸς τοὺς 100.

Ἡ συνέλευσις ἤρξατο ἀπὸ τῆς ἑκτης ὥρας τοῦ πρωτοῦ. Ἐκ τῶν πρῶτων πατριαρχῶν παρεβῆθη ἡ αὐτοῦ παναγιότης ὁ κύριος Γρηγόριος, δεκάκωτος ἀρχιερεῖς, συνοδικαὶ τε καὶ μὴ, τοῦ μητροπολίτου Ἠρακλείου ἀπουσιάζοντος, οἱ ἀρχιεπίσκοποι καὶ ἐπιβοιδακάλοι Βρυέννιος, Γαυκάσι, Γερμανὸς καὶ Ἱ. Αναστασιάδης, καθὼς καὶ οἱ δύο ἀντιπρόσωποι τοῦ ἀγίου ὄρους Γεννάδιος καὶ Ἀρσένιος.

Μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τῶν πρακτικῶν τῆς προηγουμένης συνελεύσεως, ἐν πρώτοις ὁ κύριος Ἀλέξανδρος Καραθεοδωρῆς ἐπήνεγά τινας διορθώσεις τῶν λόγων αὐτοῦ, τῶν ἐν τοῖς πρακτικοῖς σημειωθέντων.

Κατόπιν ἡ αὐτοῦ παναγιότης ὁ οἰκουμηνικῶς πατριάρχης κύριος Ἀνθίμος ἀνήγειν τὴν ἀναρκτήριον προσλαλίαν, ἐν ἧ ἐξέστη τὴν κατάστασιν, εἰς ἣν περιέλαθε τὸ ζήτημα ἀπὸ τῶν θεοφανείων μέχρι τῆς ὥρας. Ἰδίᾳ δὲ ἀνέφερε τὰ κατὰ συνδιαλέξων αὐτοῦ μετὰ τοῦ πρωθυπουργοῦ καὶ τῶν κατόπιν ἀπεσταλμένων τῆς ὀψίτης κώλης, τοῦ τοῦ ὑπουργοῦ κυρίου Ἀλεξάνδρου Καραθεοδωρῆ καὶ τοῦ ὀνομαστοῦ διακριτικῆς, τοῦ μεγάλου λογιάρου καὶ τοῦ τῶν πατριαρχείων καπουκισμῶν.

Μετὰ τὴν προσλαλίαν τοῦ πατριάρχου, ἔλαβε τὸν λόγον ὁ κύριος Ἀλέξανδρος Καραθεοδωρῆς, ὡς καὶ ἠθέλησε νὰ διορθώσῃ ἐκφράσεις τινὰς τῆς τοῦ πατριάρχου προσλαλίας, ἀφορῶσας ἰδίᾳ αὐτόν· καθὼς ἐνόμισεν ὅτι ἐγένετο σύγχυσις τῶν ὅρων εἶναι εἰκαὶ τῷ πατριάρχῳ ἰδιοδικῶς τρόπον οὕτως, ὡς ἀπομον, καὶ τῶν ὅρων εἶναι ἀναγγελῆσαι ἐπισήμως, ὡς ἀπεσταλμένος τῆς ὀψίτης κώλης.

Μετὰ τὸν κύριον Ἀλέξανδρον, καὶ ὁ μέγας λογιάρους ἐπήνεγά τινας παρατηρήσεις ἐπὶ τῆς πατριαρχικῆς προσλαλίας, ὡς πρὸς τὰ ἀφορῶντα ἐπίσης αὐτὸν ἰδίᾳ.

Has regibus supra dedimus col. 385-60.

Hora nostra antemeridiana 11, 18.

Ακολούθως ή αύτου πανηγύτης ή πατριάρχεις κύριος Γρηγόριος συντομηκήν έποίησαν έκδοσιν του βουλγαρικού ζήτηματος άπ άρχης και ιδίαι άπό της πατριαρχίας αύτου μέχρι τέλους καταλήξας εις τό συμπέρασμα ότι τή έν λόγω ζήτημα δέν είναι δυνατόν άλλως να λύθη ειμή δι οίκουμενικής συνέδου.

Γιαυμήσις δέ τίνες λίαν καταλλήλως έποίησαν έν τισι των οδοιπορευτήρων μερών της πατριαρχικής καύτης άγορεύσεις ή μητροπολίτης Δέρκων.

Μετά ταύτα ή κύριος Αλέξανδρος διά μακρών εξέθηκε την άπομικήν αύτου γνώμην περί του ζήτηματος, ύπεραπολογούμενος έν μέρει και ύπέρ των έσχάτων και αύτου διαφυλακθέντων, ως εβθεν συμφρονούτος της βουλγαρίας κατά της έκκλησίας και του έθνους. Ήν δέ ή άπομική αύτου γνώμη έν συνόψει ή εξής: ότι δυνατόι τις λύσει του ζήτηματος μόνον δυνατόν να έπιτευχθή διέ κής συνεννόησης της πολιτείας μετά της έκκλησίας, και ότι ούτε μόνη ή πολιτεία, ούτε μόνη ή έκκλησία δύναται ίνα έπιτελέσκη όριστική και άποτελεσματική λύσιν. Εξετάζων δέ την άπ άρχης πορείαν του ζήτηματος, παρατήρησεν ότι εις δύο μόνον περιπτώσεις εύρέθη ή έκκλησία ήνωμένη μετά της πολιτείας, α' έπί του κυρίου Ιωακείμ, έτε εξέδθη, τό γνωστόν έαυτω φερμένιον διά κοινής συνεννόησης, και ηεις δέν διαρκεσαν ειμή μόνον 15-20 ήμέρας: και β' έπί έσχάτων, έπί του κυρίου Ανθήμου, ηεις ύπήρξεν έτε ελογοχρονιώτερα.

Μετά την μακράν καύτην άγορεύσιν του κυρίου Καραθεοδωρή, ώμίλησέν ή μητροπολίτης Καισαρείας, ίπών ότι: έξ άρχης έθεώρησε τό ζήτημα καθαρώς έκκλησιαστικόν, και ότι λύσει αύτου δέν δύναται γενέσθαι άλλως, ει μή δι οίκουμενικής συνέδου.

Ακολούθως έλαβε τον λόγον ή μητροπολίτης Δέρκων, σαφώς και εύκρινώς άναπτύξας έαυτός λόγους, δι ους ή έκκλησία άνέθηκε την λύσιν του ζήτηματος εις την κρίσιν και άπόφασιν οίκουμενικής συνέδου, ήν και πρώτος αύτός έξ άρχης ύπέδειξεν.

Κατόπιν ώμίλησεν ή κύριος Δημήτριος Αριστοάργης, άναγνούς ιδίαι έγγραφον προσελάν, έν ή εξέθηκε περιληπώς και μετά πολλού του χριστιανικού ζήλου και αίσθήματος τας άνοικανονικας και άσεμεις πράξεις των παρενομούτων βουλγαρών, την δι αυτών προγενεμένην εις την έρθοδοξίαν και εις τον χριστιανισμόν έν γένε: ύβριν, και την εξουδεύσιν παντός μέν του έρθοδοξου πληρώματος, ιδίαι δέ του ήμετέρου έθνους.

Μετά αύτον ή κύριος Κ. Καλλιάδης, έπίσης διά μακράς και εύλόγου άγορεύσεως, ύπέδειξεν έπί τέλους ότι, εις ήν περιήλθε τό ζήτημα θέσιν, ή έκκλησία έφείλει να πηροφορηθή έν πρώτοις περί της έρθοδοξίας του βουλγαρικού λαού, και να έλθη εις διαπραγματεύσεις μετά αύτου περί της του ζήτηματος λύσεως, μόνον όταν ούτοι καταδείξωσιν ότι έμμένουσιν έν τη έρθοδοξία.

Την γνώμην του κυρίου Καλλιάδου, έν μεριτροποποιήσας, εξένεγκαν έπί τέλους ή κύριος Αριστοάργης, και ή συνέλευσις: έφάνη ότι άπεδέξατο έν γένε ταύτην.

Έν τή μεταξύ δέ έλαβον τον λόγον και οι κύριοι Κωνστ. Καραθεοδωρή Ιατρός, Κ. Καραθεοδωρή, Κ. Ανθόπουλος, και άλλοι τινές των λαϊκών, ως και των κληρικών, έν οι: και ή επίσκοπος Ηράτσης, του οποίου αι διαβεβαίωσεις και οι λόγοι περί της πανταύτου άγνείας, έν ή εύρίσκειται έν γένε ή έν ταις έπαρχίαις βουλγαρικής λαός, μεγίστην ένεποίησαν έντύπωσιν εις όλην έν γένε τά μέλη της μεγάλης ταύτης συνέλευσεως.

Μετά ταύτα ή κύριος Αλέξανδρος Καραθεοδωρή πρότεινεν ότι καλόν νομίζεαι, πριν ή ληφθή τελευταία τις άπόφασις, να αναβληθή μέχρι της προσεχούς κυριακής, ή τουλάχιστον μέχρι της τετάρτης, ώστε να σκεφθή ώριμώτερον ή συνέλευσις. Αλλά την γνώμην

αύτην δέν παρεδέξαντο ειμή 2-3 μόνον μέλη: πάντας δέ οι λοιποί, και ιδίαι οι κύριοι Κ. Καλλιάδης και Γ. Καρανός, ύπέστηριζαν ότι ή συνέλευσις: όφείλει να διατυπωσών άνω αναβολή τινος την έαυτής γνώμην. Διατυπωθείσα δέ ή γνώμη του κυρίου Καλλιάδου, έγινετο δι' άπολύτου πλειότητος παραδεκτή. Έστι δέ ή εξής:

Τό οίκουμενικό πατριαρχείον, πρής ειρηνοποίησιν μεριδος τινός του υπ' αύτο έρθεδξου πληρώματος, είναι πρόθυμον να άπονάληξ και κάλιν, πρής λύσιν του βουλγαρικού ζήτηματος, συνυδά τοις ίεροίς κανόσι, τας άναγκίας διαπραγματεύσεως, όσον ή βουλγαρικός λαός άποκηρύξη και άποδοκιμάσθ ήμοσιαι, εις έμισως, εις δια νερμέμω άνοικασπικων, τά άνοικασπικάτα των τριών αύτου άρχιερέων, και όμολογήσθ ότι άνοικασπικά έμπράκτως τή χορος των ίερών κανόνων, τών άπειπόντων την έρθεδξον άνοικατολικήν έκκλησίαν. Τούτο δέ μή γινόμενον, έν ή κώλη έμμένη εις την λύσιν αύτου, τότε το πατριαρχείον, έκκαλει τό ζήτημα ένώπιον οίκουμενικής συνέδου.

Η προσήκη δέ, ήν έπιμενην ή κύριος Αριστοάργης εις την του κυρίου Καλλιάδου γνώμην περί συστάσεως μιας έπιτροπής, από τουδε άνοικασπικώ (και έργαζομένης πρής κανονικήν λύσιν του ζήτηματος, έγινετο δεκτή υπό της αύτου πανηγύτης του πατριάρχου κυρίου Ανθήμου, και των πλείστων μελών της συνέλευσεως: και τη έπιδοκιμασία πάντων. ένεκρίθησαν ως μέλη της περι ής ή λόγος έπιτροπής και όρίσθησαν οι εξής: ή μητροπολίτης Δέρκων κύριος Νεόφυτος, ή μητροπολίτης Λιθουαίτου κύριος Διονύσιος, ή άρχιεμανδρίτης και σχολάρχης: της μεγάλης του γένους σχολής κύριος Φιλότηος Βρουίνιος, ή άρχιεμανδρίτης και καθηγητής της έν Χάλκη θεολογικής σχολής κύριος Νικηφόρος Γλυκάς, και ή άρχιεμανδρίτης κύριος Γερμανός Αφθονίδης, και ούτω διελέθη ή συνεδρίασις: περί την τή ώραν τούρκιστι, δύοντας του ήλιου.

**Πατριαρχικόν τακρίριον και ύπουργική απάντησις:**

Την α' φεβρουαρίου έστάλη εις την ύψηλήν κώλην πατριαρχικόν τακρίριον, περιλαμβάνον τό έν τη διατυπωθείσθ γνώμη άποτέλεσμα της πρώτης γενικής συνελεύσεως. Αύθη μερόν δέ, πρής έσπέραν, ως απάντησις: εις τό πατριαρχικόν τακρίριον, άποστάλη εις τή πατριαρχεία βαζυρικών διαγγέλμα (τσικαρέ:) έχον ως έπεται:

«Ελήφθη, τό φιλικόν ύμών τακρίριον, τό υπό σημερινήν ήμερομηνίαν διαβιβασθέν, δι ου μοι κοινοποιείται ή περιληψις των συνδιασκέφων και άποφάσεων της υπό την ήμετέραν προεδρείαν χθές συνεληθούσης γενικής συνελεύσεως. Απασθαι αι μέχρι της σήμερον σκέψεις και προσπίθηται τη ύψηλής κυβερνήσεως έπεινον εις τον αγαθόν σκοπόν του μη άποχωρισμού των Βουλγαρών από των Ρωμαίων: έπειδή όμως, ως τό τακρίριον της ήμετέρας φιλικίας καταέχλοι, αύτο τό πατριαρχείον έπιπέμει τον άποχωρισμόν των Βουλγαρών από των Ρωμαίων, ή ύψηλή κυβερνήσις, άπαφίνουσα εις αύτο την έκ τούτου προκύψουσαν εύθύνην, προέμη εις την έκτέλεσιν της περί της λύσεως του ζήτηματος τούτου άποφάσεως της ύψηλής κυβερνήσεως, έφ' ή και έγγραφη ή παρών φιλικός τσικαρέ:.

Τη 3 Φιλχίωτ 1288 (1 φεβρουαρίου 1872).

Μάχμουτ Νεδίμ.

Η μεγάλη έκκλησία, κατανοήσασα ότι τό πατριαρχικόν τακρίριον παρτηρησέθη, και ότι λυπηρά τις έγινετο παρενόησις, ηεις βαβαίως και προυιάσεσ τοιαύτην του προύπουργου άπάντησιν, όλοιαι διατελοσθντος υπό την έπικρην ύσασρήσθν αίσθημάτων, έκρινε σκόπιμον, μετά έμμέθη συνωδικήν συνδιάσκεψιν,

ἔν συνταξίν νέῃ τακτικῆ, ἐν ᾗ ἐπαλεῖθησαν ἂ μὲν ἐν τῷ αὐτῷ μὲν πνεύματι, ἀλλὰ μετὰ τίνος σαφοῦς λεπτομερείας, τὰ ἐν τῷ προσταλένῃ πατριαρχικῷ τακτικῷ, καταβλήθη δὲ εὐαρεστήτερον ὅτι τὰ πατριαρχεῖα οὐδέποτε ἐπαδίασαν τὸν ἀποκαρσισμὸν τῶν Βουλγάρων ἀπὸ τῆς μεγάλης ἐκκλησίας, ἀλλ' ἀλλοτε μάλιστα ἐπαλεῖθησαν καὶ εἰργασθησαν ὅπως ἐπαναφέρουσι τὴν πρῆτην εἰρηνοκοίτην διὰ παντὸς ἐν πρὸς τοῦτο ἐπὶ δωδεκαετησίων βλῆν διαβημάτων, καὶ οὗ οὐδέλω: ἀποκοινοῦνται τὰ πατριαρχεῖα νὰ ἐπισκοποῦσι τὰς εὐχὰς καὶ τὰς αἰτήσεις τοῦ βουλγαρικῆ λαοῦ, δὴν αὐτὰ: ὡς νόμιμοι καὶ ἀντὶς τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἔργων καὶ κινήσεων, ἀπὸ προηγουμένων οὗτος ἀποκηρύξῃ, ἀμίσως ἢ ἀμίσιως, τὰς ἀσθεῖς καὶ ἀντικανονικὰς πράξεις τῶν ἀνταρτῶν, ἐφ' ἃν ἐπίκειται πᾶσα εὐθύνη κτλ.

Τὸ δευτέρον τοῦτο πατριαρχικὸν τακτικὸν διαβιβάσθη τὴν τετάρτην (β') πρὸς τὸν ὑψηλότερον πρωθυπουργὸν ὑπὸ δύο συνοδικῶν ἀρχιερέων, τῶν μητροπολιτῶν Νικαίας καὶ Δράμης, συνοδευμένων καὶ ὑπὸ τοῦ ἐν τοῖς πατριαρχείοις ἀρχιεραρχατῆος: τῆς τουρκικῆ: γνώσεως κυρίου Ἀνδρέου Νικολαΐδου.

Ὁ μέγας βεζύρης, ὑποδεξιμένος τοὺς ἀπεσταλμένους εὐμενέστατα, καὶ διαρωτισθεὶς περὶ τῶν ἐν τῇ συνέλευσιν συζητηθέντων καὶ ἀπαρσισθέντων, καὶ περὶ τοῦ ὅτι: τὰ πατριαρχεῖα, ὑπὲρ πάντων ἄλλων ἐπιθυμοῦσι τὴν ὁμίαν, ἀληθῆ καὶ ὀριστικὴν διεφομλυσιν τοῦ ζήτηματος, διαβεβαίωσε τοὺς πατριαρχικοὺς ἀπεσταλμένους ὅτι, ἐν τῷ πατριαρχεῖον ἐπαλεῖθη τὰς περὶ τούτου διαπραγματεύσεις, εἶναι προθυμότερος νὰ ἐκμηδενίσῃ τὰ σχέδια τῶν ἐπιμένον ἀντισταμένων κτλ.

**Η' ἐκλογὴ τοῦ ἐξάρχου.**

Ἐν τούτοις, ἀνθ' οὕτως εἶχον τὰ κατὰ τὸ βουλγαρικὸν ζήτημα, ἀφῆς ἐξαιρετικῆς ὅτι: τὴν 13<sup>ην</sup> φεβρουαρίου (σαββάτου) ἐγένετο ἐν Μεσαχώρῃ ἡ ἐκλογὴ τοῦ τῆς Βουλγαρίας ἐξάρχου, κατὰ τὸν ἐξῆς τρόπον.

Ἦντα ἐνέματα ὑποψηφίῃν εἶχον καθυποβληθῆ προηγουμένως εἰς τὴν ὑψηλὴν κύλην ὑπὸ τοῦ βουλγαρικοῦ προσωρινοῦ συμβουλίου: τῶν δύο πρώην Φιλιππουπόλεως Παΐσιου καὶ Παναρέτου, τῶν ποτὶ Μακαριουπόλεως καὶ Λοφτσοῦ Ἰλαριῶνων καὶ τοῦ Βιδόννης Ἀνθίμου. Ἀλλ' ἡ κύλην ἐξέτασεν ἐκ τούτων δύο, τὸν Μακαριουπόλεως καὶ τὸν πρώην Φιλιππουπόλεως Παναρέτον.

Τῆ 14<sup>ῃ</sup> φεβρουαρίου (παρασκευῇ), πρώτῃ ἡμέρῃ μετὰ τὰς ἐορτὰς τοῦ βασιλείου, ἐστάλη εἰς τὸ ἐν Μεσαχώρῃ βουλγαρικὸν συμβούλιον ἀπεσταλμένος τῆς ὑψηλῆς κύλης, τέρων τὸ τῆς πρωθυπουργοῦ διδύγελμα, ὅτι: οὐδ' ἐπιτρέπεται ἡ ἐκλογὴ τοῦ ἐξάρχου ἐκ τῶν τριῶν ὑπολειπομένων βελῶν.

Τὴν ἐπιόσαν (σαββάτου), γενομένης συνέλευσεως, ἐπειθὲ ὁ Φιλιππουπόλεως Παΐσιος ἀπέσυρε τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐκ τῆς ὑποψηφιότητος, ἐγένετο ἡ ψηφοφορία ἐπὶ τῶν δύο ἄλλων βελῶν. Ἐτυχῆ δὲ τῆς κλεισιφῆρας ὁ Λοφτσοῦ Ἰλαριῶν, καὶ οὕτως ἀνεδείχθη πρῶτος οὗτος ἐξάρχος τῆς βουλγαρικῆς ἐξαρχίας.

Συνεπεία τούτων, ἐδέχθησαν ὅπως συγκροτηθῆ ἐν τοῖς πατριαρχείοις γενικὴ συνέλευσις, συγκειμένη ἐκ τῶν βελῶν τῆς ἐκτῆς συνέδου, τῶν παρεπιδηρούντων ἀρχιερέων, τοῦ ἐθνικοῦ συμβουλίου, τῶν προχόντων καὶ λογιῶν τοῦ ἐθνικοῦ καὶ τῶν πρωτομαγιστόρων τῶν συνταγματῶν, πρὸς κοινήν σύσκεψιν ἐπὶ τοῦ σκοποῦ τούτου καὶ σοβαροῦ ἀντικειμένου.

**Δευτέρα γενικὴ συνέλευσις.**

Ἡ προαγγελθεῖσα γενικὴ συνέλευσις συνεκροτήθη ἐν πατριαρχείοις, τὴν 16<sup>ῃ</sup> ἀρξαμένη ἀπὸ τῆς 8 1/2 ὥρας τουρκιστῆ καὶ παραταθείσα μέχρι τῆς 11<sup>ῃ</sup>.

Μετά τὴν ἀνάγνωσιν τῶν πρακτικῶν τῆς προλαβούσης γενικῆς συνέλευσεως, ἀνεγνωσθέντος καὶ ἐνὸς γράμματός τοῦ κυρίου Μιλτιάδου βεῖ Ἀριστάρχου ἀπεουσιδέντος, ἡ αὐτοῦ παναγιότης ὁ οἰκουμενικὸς πατριάρχης ἐδέχθησαν ἐν ἀλλόγῃ διὰ προστάσεως: προσφέρει τὰ ἐσχάτως λαβόντα χίφραν, καθ' ὅσον ἀφορῆ τὴν ἐκ μέρους τῆς ὑψηλῆς κύλης ἀπεστολήν τοῦ ὑπουργικοῦ διαγγέλματος πρὸς τὸ ἐν Ὀρτάκι: βουλγαρικὸν συμβούλιον περὶ ἐκλογῆς ἐξάρχου, προστάσει καὶ ἐκ στόματος, ὅτι: τὴν μὲν ἡμέρην ταύτην τῆς ὑψηλῆς κύλης ἐπληροφόρηθη καὶ ἐπισήμως διὰ τοῦ παπουκαχγιῆ ὡς ἐκ μέρους τοῦ ὑπουργοῦ τῶν ἐσωτερικῶν, περὶ τοῦ ἐκλεχθέντος ὄμοι: ὑπὸ τῶν Βουλγάρων ὡς ἐξάρχου, μέχρι μὲν τῆς: τροχθῆ: ἐσπέρας ἐγίνωσαν ὡς τοιοῦτον τὸν τίμω Λοφτσοῦ Ἰλαριῶνα, χιῆς ὄμοι: περὶ τὴν 15<sup>ην</sup>, ἐπληροφόρηθη ἐκ πηγῆς ἀξιοχρέου, ὅτι: ὁ ἐκλεχθεὶς ἐξάρχος ἦν ὁ Βιδόννης Ἀνθίμος.

Ἐπιστήσασα δὲ ἐπὶ τίλους τὴν προσοχὴν τῆς συνέλευσεως εἰς τὸ γεγονός: τοῦτο, προέτρεψε τοὺς πάντας, ὅπως, ἐν εὐκρινείῃ καὶ χριστιανικῇ ἀγάπῃ, ἀπαφανθῶσι τὴν ἑαυτῶν γνώμην ἀπλῶς καὶ σαφῶς, τί περὶ τούτου θέον νὰ πράξῃ ἐν τῇ περιστάσει ταύτῃ ἢ ἄλλοις.

Ὁμοῦ τεθέντος τοῦ θέματος: τῆς ἡμέρας, ἐλαβὸν ἀλληλοδιαδόχως καὶ ἀπαναληγμένως τὸν λόγον ἐκ μὲν τῶν κληρικῶν ἢ αὐτοῦ παναγιότης ὁ πατριάρχης κύριος Γρηγόριος, οἱ μητροπολιταὶ Καταρτίας, Δέρκων καὶ Ἀγχιῶλου, ἐκ δὲ τῶν λαϊκῶν οἱ κύριοι: Ἰωσήφ Οὐκιάδης, Κ. Καλλιῶνης, μέγας λογιθέτης, Δ. Ἀριστάρχης, Ἀλέξανδρος Καραθεοδοῦρης, Κατῶ-πῆλος, Β. Σαρακιώτης, καὶ ἄλλοι τινές. Ἀπάντων δὲ σχεδὸν ἡ γνώμη διακρινεῖται ὅτι: ἐν προκειταί: πλείον περὶ τῶν παρανομιῶν τῶν βουλγάρων ἢ περὶ τῆς λύσεως τοῦ βουλγαρικοῦ ζητήματος, ἀλλὰ περὶ τῶν σχέσεων τῶν πατριαρχεῶν πρὸς τὴν ὑψηλὴν κύλην, καὶ ἐπιμένον: δέν: ἵνα γένηται: παράστασις τις ἢ διακοπή: ἢ διαπραγματεύσεις μετ' αὐτῆς.

Ἐκ τῶν περὶ τούτου δὲ κατ' ἐσχῆν κλειοισμένων ἀγορευμάτων διακρινῆ ὁ μητροπολιτῆς Δέρκων, ὡς τὴν γνώμην, ἐπὶ τίλους διατυπωθεῖσαν, παρεδέξαντο ἅπαντες: σχεδὸν, συνισταμένην εἰς τὰ ἐξῆς: ὅτι: ἐπὶ ἡμερῇ, τὸ πατριαρχεῖον ὀφείλει: ἵνα ἀναγγεῖλῃ εἰς τὴν ὑψηλὴν κύλην τὴν μὴ, ἐκ μέρους αὐτοῦ ἀναγνώρισιν τοῦ ἐκλεχθέντος ἐξάρχου, καὶ ὅτι: εἶναι: ἔτοιμον γὰ ἐπαναλέρη τὰς μετὰ τῶν Βουλγάρων διαπραγματεύσεις, ἐὰν προηγουμένως δοθῇ ἐκ μέρους αὐτῶν ἐρῆμοδοξος ὁμολογία πίστεως, ἀποκηρύττουσα πᾶσας τὰς μέχρι: τοῦδε γενομένας ἀντικανονικὰς πράξεις καὶ ἀπατιῆσεις.

Τοιαύτη ἦν ἐν περιλήψει: ἡ ἐργασία καὶ τὸ ἀποτελέσμα τῆς δευτέρας ταύτης γενικῆς συνέλευσεως.

**Τὰ μετὰ τὴν δευτέραν γενικὴν συνέλευσιν.**

Τὴν γετάρτην (16<sup>ην</sup>) ἐστάλη πατριαρχικὸν τακτικὸν εἰς τὴν ὑψηλὴν κύλην, περιλαμβάνον τὴν ἐν τῇ γενικῇ συνέλευσει τῆς τρίτης διατυπωθεῖσαν ἀπόφασιν. Ἀπάντησις δ' ὑπουργικῆ ἐστάλη εἰς τὰ πατριαρχεῖα τὸ ἐσπέρας τῆς πέμπτης (17<sup>ην</sup>) δι' ἀπεσταλμένου τῆς ὑψηλῆς κύλης. Διὰ τῆς ἀπαντήσεως ταύτης ὁ πρωθυπουργὸς καταμύριται: τῶν γενομένων συνέλευσεων, ὡς βῆσαν παρανόμων κλπ., οὐδενὸς γενομένου λόγου οὔτε περὶ τῶν ἐν τῷ πατριαρχικῷ τακτικῷ ἰδίᾳ ἀναφερθέντων ὡς πρὸς τὰ ὑπὸ τῆς συνέλευσεως ἀπορσισθέντα, οὔτε περὶ τῆς ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως δεθείσης ἀδείας: πρὸς ἐκλογὴν τοῦ ἐξάρχου.

Ὁ οἰκουμενικὸς πατριάρχης ἐσκευσεν ὅπως καθυποβάλῃ τὸ βουλγαρικὸν διδύγελμα τὴν ἐπιόσαν (παρασκευῆν) εἰς τὴν ἱερὰν σύνοδον καὶ τὸ μικτὸν συμβούλιον. Κατὰ συνέπειαν δὲ ἐγένετο ἡ δέουσα ἐκ μέρους τῶν πατριαρχεῶν ἀπάντησις, ἧτις καὶ ἀπεστάλη τὴν κυριακῆν (18<sup>ην</sup>). Ἀπέδειξε δὲ ὁ πατριάρχης ὅτι: τὰ προσληθέντα ἐν ταῖς γενικαῖς συνέλευσεσι:

Ab hora antemeridiana 11, 08 ad horam pomeridianam 4, 08.



ἄτομα εἶναι κατὰ μέρος ἐκ τῶν ἄλλοτε καὶ νῦν ἐν ἑσπερίῳ ἑκκλησίᾳ τῆς κωνσταντινουπόλεως, καὶ οὐχ ἄσπιμα πρόσωπα κλπ.

Τὴν κη' φεβρουαρίου ὁ πατριάρχης ἔσχε καὶ προσωπικὴν συνέντευξιν μετὰ τοῦ πρωθυπουργοῦ, ἀφ' ὧσιν τὸ προεπιβεβλημένον ζήτημα, συνοδευόμενος καὶ ὑπὸ τῶν μητροπολιτῶν Νικαίας, Ξηροπολεως, Δράμης καὶ τοῦ καποκεφαλῆ. Ἡ συνομιλίαις παρετάθη ἐπὶ ἱκανὴν ὥραν. Παραυρθεῖ δὲ κατὰ τὴν συνδιαλέξιν ταύτην καὶ ὁ Χριστιανὸς ἐπίσκοπος Ζωγράφος.

Ὁ πατριάρχης ἔδωκε τὰ ἀπαιτούμενα ἐξηγήσει, ὡς προεκήλευσαν αἱ τελευταῖαι παρατηρήσεις τοῦ πρωθυπουργοῦ, ἐν τῇ πρὸς τὸ πατριαρχικὸν τακτικὸν ἀπαντήσας, περὶ τῆς συγκατάθεσος τῶν γενικῶν συνελθούσων, ἀκολούθως δὲ προέβησαν εἰς τὴν περὶ τῆς λύσεως τοῦ ζητήματος συζήτησιν.

Ὁ πρωθυπουργὸς ἐξέφρασε ἑνὶς ὅτι ἡ αὐτοκρατορικὴ κυβέρνησις, εἰς τὴν εὐχαρίστησιν νὰ ἴδῃ ὅσον τάχος περατούμενον τὸ τοσοῦτον ἀποσχολοῦν τὴν τε κυβέρνησιν καὶ τὴν ἐκκλησίαν πολύκροτον τοῦτο ζήτημα, συμφώνως πρὸς τοὺς ἐκκλησιαστικὰς ἄρχοντας, καὶ νὰ ἐπέλθῃ ἡ μεταξὺ τῶν δύο ἐρθοδόξων λαῶν σύμφορα κλπ. Προσέτι ὁ πρωθυπουργὸς διεβεβαίωσεν ὅτι ἡ αὐτοκρατορικὴ κυβέρνησις παρέχει ἀείποτε πᾶσαν συνδρομὴν καὶ προστασίαν εἰς τοὺς θρησκευτικὰς ἀρχηγούς τῶν διαφόρων κοινοτήτων, πολλὰ δὲ μᾶλλον ἀπεφάνητο ὅτι θέλει παρασχεῖ αὐτῇ ἐν τῇ περιστάσει ταύτῃ.

Ὁ πατριάρχης, τὰς παρατηρήσεις ταύτας τοῦ πρωθυπουργοῦ ἀποδεξάμενος, εὐχαρίστησεν αὐτὸν δι' ἣν ἐπιδεικνύει μερίμναν ὑπὲρ τῶν χριστιανῶν ὑπάρχοντων τοῦ σουλτανίου, ὑπέσχετο δὲ ἅμα ὅτι θέλει διακεφαλῆ μετὰ τῶν συνδικῶν ἀρχιερέων περὶ τῆς δυνατῆς λύσεως τοῦ ζητήματος, ἀνευ τῆς παραβίασεως τῶν ἱερῶν κανόνων καὶ τῶν προνομίων τοῦ οἰκουμένου ὁρίσων κλπ.

Μερίμνη δὲ πρὸς τοῦτο δεκαπενθήμερος προθεσμία. Καθ' ὅσον δὲ τὸ διάστημα τοῦτο ὁ πατριάρχης μετὰ τῶν συνοδικῶν διατελεῖ αὐσεπτόμενος καὶ ἀργαζόμενος πρὸς εὐρεσιν συνδιαλλακτικῆς τινος καὶ ἀποτελεσματικῆς λύσεως, συνβῆ δὲ τοῖς ἱεροῖς κανόσι καὶ θεμέσις τῆς ὀρθοδόξου ἡμῶν πίστεως, ὅπως, ὑποβληθείσα εἰς τὴν αὐτοκρατορικὴν κυβέρνησιν, λάβῃ τὴν δέουσαν ἐπιχώρισιν, καὶ οὕτω παύσῃ ὑφιστάμενον, εἰ δυνατόν, τὸ ἀκαθόριστον τοῦτο ζήτημα.

Διάφοροι δὲ καὶ ἀλλεπάλληλοι ἐγένοντο συνεντεύξεις ἐν τοῖς πατριαρχείοις ἐξῶθεν ὁμογενῶν μετὰ τοῦ πατριάρχου ἐπὶ ταύτῃ.

Δευτέρα ἐκλογὴ ἐξάρχου.

Διαφωνία: μεγάλα ἀνεφάνησαν ὡς πρὸς τὴν ἐκλογὴν τοῦ ἐξάρχου μεταξὺ τῶν ἀντιπροσώπων τῶν Βουλγάρων. Ἡ τῶν ἀπολυτοφρόνων μερῆς, ὑποστηρίζουσα τὸν Λοφτσόφ, διενεοῦτο ὅπως διακόνῃ τοῦ λοιποῦ πᾶσαν μετὰ τῆς μεγάλης ἐκκλησίας διαπραγματεύσων ἢ τῶν μετριοπαθεστέρων μερῆς τὸν ἀντίον ἐνησχολεῖτο εἰς τὸ νὰ πείσῃ τὸν τίως Λοφτσόφ ὅπως παραιτηθῇ. Μετὰ πολλὰς διενέξεις, ὑπερισχυομένης ὅπως δὲποτε ταύτης, ὁ τίως Λοφτσόφ Ἰλαρίων ἠναγκάσθη νὰ ὑπογράψῃ τὴν παραίτησιν αὐτοῦ, καὶ οὕτω νέα ἐγένετο ἐκλογὴ, ἀναγορευθέντος ἐξάρχου τοῦ μητροπολίτου Βιδύνης κυρίου Ἀνθίμου, πρὸς ἐν καὶ ἀνηγγέλθη ὑπὸ τοῦ προέδρου τοῦ βουλγαρικοῦ συμβουλίου τηλεγραφικῶς ἢ πράξει, καὶ ὅτι ἀναμένεται εἰς Κωνσταντινουπόλιν. Ἡ δ' ὑπὸ τῆς ὑψηλῆς πύλης ἀναγγελλομένη τοῦ ἐξάρχου ἐπεκυρώθη δι' αὐτοκρατορικὸν ἰραβῆ. Ἐξελήθη δὲ ὑπὸ τοῦ βουλγαρικοῦ συμβουλίου τριμελὲς μικτὴ ἐπιτροπὴ, ὅπως μεταξὺ μέχρι Ρουσσουκίου πρὸς ὑποδοχὴν τοῦ ἐξάρχου, ἧτις καὶ ἀνεχώρησαν ἐκ Κωνσταντινουπόλεως τὴν 3' μαρτίου, συγκατεμένη ἐκ τοῦ ἀρχιμανδρίτου Βίκτορος τοῦ Χιλινδαρινοῦ, Γεωργιάκη ἐπίσκοπος, μέλους τοῦ προσωρινοῦ συμβουλίου, καὶ τοῦ ἀντιπροσώπου τῆς Ἀδριανου-

πόλεως κυρίου Γ. Γκέρσοφ. Ἐστάλησαν δὲ καὶ ἄκουσμα διαταγαὶ πρὸς τοὺς ἐπισκοπὰς, ὅπως προσενέγκωσι τὰς πρὸς τὸν τοῦ ἐξάρχου βαθμὸν ἀπαιτούμενας τιμὰς.

Τὴν δὲ κη' φεβρουαρίου ἐπιτελεγράφησεν ἐκ Βιδύνης ὁ Βιδύνης Ἀνθίμος πρὸς τὸν ἐν Κωνσταντινουπόλει βουλγαρὸν ἀντιπρόσωπον Παρβανῶφ τὸ ἑξῆς τηλεγράφημα:

Βιδύνη, 26 φεβρουαρίου (8 μαρτίου) 1872.

Ἀνέγνων χθὲς τὸ περὶ τῆς ἐμῆς ἐκλογῆς ὑμῶν ἐπιτελεγράφημα. Αἱ ἐφημερίδες λέγουσιν ὅτι ἡ ἐπιτροπὴ ἐπιπέλασε τῷ ἐξάρχῳ ὅπως ἐξαιτηθῆται συγγνώμην παρὰ τοῦ πατριαρχείου, ἐπιλαμβάνομενος διαπραγματεύσεσιν ἐναντίον τοῦ αὐτοκρατορικοῦ φερμανίου. Ἐπὶ τοιοῦτοις ὅροις ἀδυνατῶ νὰ παραδεχθῶ τὴν θέσιν τοῦ ἐξάρχου. Ἀνακοινώσατε τοῦτο τῇ ἐπιτροπῇ.

ὁ Βιδύνης Ἀνθίμος.

Ἀπερίωσις τοῦ πρώην Φιλιππουπόλεως Πατριάρχου.

Πίσχων ἀπὸ τινος ἴδιου καιροῦ ὁ καθηρημένος πρώην Φιλιππουπόλεως Πατριάρχης, ἀπερίωσις τὴν κη' φεβρουαρίου (παρασκευῇ). Τὴν δὲ κη' (σαββάτῳ) μετὰ μεσημέριον μετακομίσθη ἐκ Μεσσαχώρου εἰς τὴν τοῦ Φαναρίου ἀποβάθρην, καὶ ἐκείθεν εἰς τὴν βουλγαρικῶν ναῶν τοῦ ἁγίου Στεφάνου, ἐνθα ἐβίβη ἡ ἀκολουθία τῆς κηρείας ἐκφωνηθέντος καὶ ἐπίκλησίου λόγου. Ὁδὸς τῶν κατηρημένων βουλγάρων ἀρχιερέων ἑλαβε μέρος, προηγουμένων τοῦ νεκρικοῦ φερέτρου ἱερῶν μόνων καὶ ψακόνων, καὶ παρακολουθούσων πολλῶν ἐκ τε τῶν προδύχτων τοῦ βουλγαρικοῦ ἔθνους καὶ ἐκ τοῦ λαοῦ. Ὁ νεκρὸς ἐτάφη ἐντὸς τοῦ περικύλου τοῦ βουλγαρικοῦ ναοῦ, παρὰ τὸν τάφον τοῦ Ἀδριανίου, τὴν ἐπιπέλασαν, κυριακῇ, μετὰ τὴν λειτουργίαν. Πρὸς διατήρησιν τῆς τάξεως προηγήτο τῆς νεκρῆς πομπῆς τῷ σαββάτῳ ἀπόσπασμα ἀστυνομικῶν μετὰ τῶν ἐξιοματικῶν αὐτοῦ.

Τὸ νέον τῆς μεγάλης ἐκκλησίας σχέδιον.

Τὴν κη' φεβρουαρίου (δευτέρῃ) συνήλθον ἐν τοῖς πατριαρχείοις, ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ πατριάρχου, τὰ τε ἐνδοχόμενα συνοδικὰ μέλη, καὶ τὰ παρεπιδημοῦντα ἀρχιερατικὰ εἰς ἑκτακτον συνεδρίασιν. Ἐν τῇ συνεδρίᾳ ταύτῃ ἐλήφθη ὑπ' ὄψιν τὸ ὑπὸ τῆς ἱερᾶς συνέδου παρασκευασθὲν σχέδιον, τὸ ἀφορῶν τὴν νόμιμον καὶ δικαίαν λύσιν τοῦ βουλγαρικοῦ ζητήματος. Συζητηθὲν δὲ ἐν τρισὶ κατὰ συνέχειαν συνεδρίασεσι (δευτέρῃ, τρίτῃ καὶ τετάρτῃ) καὶ ἐξ ἐλοκλήρου ἐπιδοκιμασθὲν, ἐστάλη εἰς τὸν πρωθυπουργόν.

Τὸ ἐν λόγῳ σχέδιον, ἐκ 12 συγχαίμενον ἀφθῶν, καὶ οὐδεμίαν, ὡς εἶδεν τε, ποιοῦμενον φιλοτικὴν διακρίσιν, ἦν τὸ μόνον καὶ τελευταῖον, ὅπως ἡ ἐκκλησία ἴδουτο νὰ παραχωρήσῃ εἰς τοὺς Βουλγάρους, ἀφ' ὧν προηγουμένως, ἐπανελθόντες εἰς τοὺς κόλπους τῆς ἐκκλησίας, ἀποκηρύξουσιν αὐτοὶ τὰ παρανόμως γυνόμενα.

Schema illud novissimum, de quo hic sermo occurrit, ita se habebat:

Παναγιώτατε δέσποτα.

Ἐπόμενοι τῇ σαββάτῃ διαταγῇ τῆς ὑμετέρας θεοτάτης παναγιότητος καὶ τῆς περὶ αὐτὴν ἱερᾶς συνέδου, πρὸς ἐκπόνησιν σχεδίου λύσεως τοῦ βουλγαρικοῦ ζητήματος, συμφώνως πρὸς τοὺς ἱεροὺς κανόνας, συνελθόντες καὶ λαρόντες ὑπ' ὄψιν πάντα τὰ μέχρι τοῦδε μελετηθέντα καὶ σχεδιασθέντα ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας, βάσιν ἐθέμεθα τοιοῦτου σχεδίου τὴν σύστασιν ἐξαρχίας διὰ τῆς παραχωρήσεως ἐκκλησιαστικῶν τιμῶν προνομίων. Ἀπὸ τῆς βάσεως ταύτης ὁρμώμενοι συνεσταθῆμεθα τὸ ἐπισυννημμένον σχέδιον, δι' ὃ παραχωροῦνται τῇ ἐξαρχίᾳ ταύτῃ πάντα τὰ προνόμια τὰ τεινόντα εἰς ἐξασφάλισιν τῆς ἑσπερίκης ἐκκλησιαστικῆς αὐτῆς αὐτοδιοικήσεως, διατηρουμένης τῆς κανονι-



της εξουσίας αυτής από τον οίκουμενικό πατριάρχη. Το δε τη διατροφή των γυναικείων όριον της εξουσίας παραφέρει, προνοείται ότι το όριον όσον είναι άπληθύνον αυτός όλος φυλοποιός, ήτις έννοιας είχε παρουσιασθεί εν τη Σύνοδο τούτη.

Τη κα' φεβρουαρίου, 1683.  
 Διατάσσων της όμοίας θειοτάτης πανογιότητος ταπεινοί και όπουλινός θεράποντες.

- † ο Δάκων Νεόφυτος.
- † ο Διδυμοτείχου Διονύσιος.
- Αρχιμανδρίτης Φιλόθεος Βρυέντιος.
- Αρχιμανδρίτης Νικηφόρος Γλυκάς.
- Αρχιμανδρίτης Γερμανός Αφρονίδης.

Σχίλον έστωσ.

Η μεγάλη του Χριστού έκκλησία συνίσταται εκ των κάτωθι όριθωμένων επαρχιών έκκλησιαστικήν Εξουσίαν, υπό τους εξής όρους:

α. Αντιθέτω την εξουσίαν της κανονικής δικαιοδοσίας του οίκουμενικού πατριάρχου επί των επαρχιών τούτων τη κατά καιρόν μητροπολίτη Τρνόβου, έχοντι κυβερνήτην αυτός: διά συνέδου εκ των μητροπολιτών αυτών, ής έστι πρέσβος.

β. Ο μητροπολίτης Τρνόβου γάρ: τον τίτλον και την αξίαν εξάρχει Αίμου, οι δε μητροπολίται των επαρχιών τούτων, συμπεριλαμβανομένων υπό το όνομα εξουχία Αίμου, υπάγονται υπό την εξουχίαν αυτού δικαιοδοσίαν.

γ. Ο θυχματιός της συνέδου, ή έπιλογή του μητροπολίτου Τρνόβου, του και εξάρχου, και των λοιπών μητροπολιτών και επισκόπων, και εν γίνει ή ίσοστατική πνευματική διοίκησης της εξουχίας όρισθήσονται δι' ιδιαίτερου κανονισμού, συνταχθησόμενος συμφώνως προς τα κανονικά διατάξει: και τας παραθέσει: και διατυπώσει: της όρθοδόξου ανατολικής έκκλησίας.

δ. Η χειροτονία του μητροπολίτου Τρνόβου, του και εξάρχου, και των λοιπών μητροπολιτών τελείται μετά προηγουμένην κανονικήν έκθεσιν του πατριάρχου, οδ και του όνοματος μνημονεύουσιν. Έν περιπτώσει δε έπιλογής μητροπολίτου Τρνόβου, του και εξάρχου, εκ μεταθέσεως, ή συνέδου: εδοξεί: τούτο τφ πατριάρχη προς κανονικήν έπικήρυσιν.

ε. Το βεράτιον της πολιτικής άναγνωρίσεως του μητροπολίτου Τρνόβου, του και εξάρχου, ζητείται διά του οίκουμενικού πατριάρχου.

ς. Επιτρέπεται τφ εξάρχη όπως δι' όποθείσι μερών έντός της εξουχίας περιφέρειας κειμένων αναφέρειται: και εδίδεται εις την ύψηλήν πόλην, ιδίως: δε έκτίθενται δι' αιτήσεως του τφ βεράτιον των μητροπολιτών και επισκόπων της εξουχίας.

ζ. Εις όποθείσι όποβλητέας εις εδρυτέραν έκκλησιαστικήν ούσιασιν και εις ζητήματα θρησκευτικά τρεφεται, κατά τους ιερούς κανόνας, ή αναφορά προς τον οίκουμενικόν πατριάρχη.

η. Ο εξάρχος ζητεί το άγιον μέρος παρά του οίκουμενικού πατριάρχου.

θ. Περὶ μεταθέσεως και διαμονής των ιεραρχών από επαρχίας εις επαρχίαν λογύουσιν οι κανονικοί διατάξει: και διατυπώσεις της έκκλησίας.

Η εξουχία Αίμου άναρτίζεται εκ των μητροπόλεων και επισκοπών Τρνόβου, Σοφίας, Βιδίνης, Κωνσταντινίου, Πρεσλάβας, Σερμαριού, Νόσης, Νουόβας, Δροστρας, Βάρνης, Μεσσηρίας, Άγγιλιου, Βοδίτζης, Λοφτσού, Τερβενού: προς δε τούτους τα περιλαμβανόμενα τη εξουχία μέρη εκ των επαρχιών Φιλίππουπόλεως και Αδριανουπόλεως προσεσθόνται εις έναινας εκ των άνωθι μνηθεσίων επαρχιών της εξουχίας, προς δε άλλων γειννιζουσιν, άναρτημένης της περι τούτου ούσιως τη συνέδω της εξουχίας. Το δε γυναικείον όριον της εξουχίας διά της

προσθήσεως των μερών τούτων διαγράφεται και αναρτίζεται ως εξής:

Διαγραφόμενον των σπαρτών όριον των προς την επαρχίαν Βουδαβόν μέχρι του Δουναίου-Γαλιεσθής της εξουχίας Αρμάς διά των χωρίων Δουραβούτζα και Ήλιουτζα, άναρτησών τη εξουχία Αρμάς, τών-τωθεν το προς την επαρχίαν Φιλίππουπόλεως εδρυτέρον προχωρεί βεράτιος προς τα χωρία Βουδα και Κρίτζα, άναρτησών τη εξουχία: έκείθεν λαμβάνεται ως όνομα η ποταμός Κρίτζα μέχρι της ύψους αυτού εις τον Έβρον, κλείσθων ο Έβρος μέχρι της πόλεως Σοφίαν εν τη καζε Χόσκαι. Από δε του Σοφίαν το προς την επαρχίαν Αδριανουπόλεως όνομα είναι ο εσθάλλων ποταμός εις τον Έβρον βόρειά Σασι-Δαροσθ μέχρι του Άν-Πουναρ, τα χωρία Πογιατζή, Γαγκουαλή, ή κασιόπολις Γιάμκολη, άναρτησών τη εξουχία: από δε Γιάμκολης, τφ τον ύπερχον προς την επαρχίαν Σαζουγαθουπόλεως όνομα.

ια. Τα έντός της εξουχίας κείμενα σταυροπήγια μοναστήρια διατάσσονται και του λοιπού υπό την άμεσον εξουσίαν του οίκουμενικού πατριάρχου.

ιβ. Η εν Βαλατζ έκκλησία του άγιου Σταζίνου μετά των άλλων αυτής, προαρτημένη εις τινα των έντός της εξουχίας ένοριασίων μόνων, υπάγεται εις την συνθήειαν και τάξιν των εν ταις λοιπαίς επαρχίαις του οίκουμενικού θρόνου εδρισκομένων ματοχίων των διαφόρων άλλων ιερών προσκυνημάτων και μοναστηρίων, οι δε εν αυτή ιεραίς διορίζονται υπό του ηγουμένου της μόνης, συνιστάμενοι τφ οίκουμενικφ πατριάρχη υπό του εξάρχου. Ο δε εξάρχος έχει την εδύειαν, χάριν όποθείσων της εξουχίας περιφέρειας μεταβαίνων προς καιρόν εις Κωνσταντινούπολιν, να διαμένη εν τη βηθεία κατωκία. Τόσον δε ως προς την έλευσιν και διαίονην αυτού εις Κωνσταντινούπολιν, όσον και ως προς το έκταλείν θρησκευτικήν τινα τελετήν. όπέκειται εις τους αυτούς έκκλησιαστικούς κανόνας, εις οδς όπέκεινται: άπαντες οι μητροπολίται και άρχιεπίσκοποι και αυτοί οι πατριάρχαι.

- † ο Δάκων Νεόφυτος.
- † ο Διδυμοτείχου Διονύσιος.
- Αρχιμανδρίτης Φιλόθεος Βρυέντιος.
- Αρχιμανδρίτης Νικηφόρος Γλυκάς.
- Αρχιμανδρίτης Γερμανός Αφρονίδης.

Άφιξις του εξάρχου εις Σιστοβρίον.

Την ι' μαρτίου άφίκετο εις Σιστοβρίον διά του άποστολείου της Δουναρικής έταιρίας Σοφία, ταχθέντος υπό την διάθεσιν αυτού παρά της αυτοκρατορικής κυβερνήσεως, ο εξάρχος. Ο βουλγαρικός καις συνόρρουσιν εις συνάντησιν αυτού. Έν τφ ναφ έψηλή δέσσις υπέρ του σουλτάνου. Ακολούθως άπηγγέληθησαν τρεις λόγιοι, την του βουλγαρικού εγγέν λαού εκπράξοντες εύχαρίστησιν.

Άφιξις του εξάρχου εις Τουστοούκιον.

Την εβ' άφίκετο εις Τουστοούκιον ο εξάρχος μετά πομπής. Χιλιάδες Βουλγάρων προσέδραμον εις πρόσκάντησιν αυτού. Αδθημαρόν έλιτούργησε μετά παρατάξεως.

Άφιξις του εξάρχου εις Κωνσταντινούπολιν.

Την ιζ' μαρτίου άφίκετο εις Κωνσταντινούπολιν ο των Βουλγάρων εξάρχος. Τίσσαμα μικρά άπόκλιμα, πλήρη Βουλγάρων και κωμοετημένα διά σημείων, άπέβησαν από πρεσβείας εις προσκάντησιν αυτού μέχρι Κωνσταντίας, όθεν, εν μέσω ζήτησευαγών και πολλού αλαιάγρου, τό τε πομπήον τον εξάρχον άπέκλιον και τα λοιπά κατηυδύθησαν εις Μεσάχωρον, ένθα ο εξάρχος έτυχεν όποδοχής πανηγυρικής υπό της έναι βουλγαρικής παρασυνηγής.

Πολλοί των Βουλγάρων, κλείσαντες τα καταστάματα και έργαστήρια αυτών, έσκευσαν όπως

μεταφάντος αποδοθεί την δεξιάν του έκλεκτου Δ

Παναγιώτος, Νηφοστάτου, Αδόναφα, Άγιου, Εδέσοφα και Βλαδίμηρου, και των μοναχών Πανσεφου, Άγιου Αναγνώστου, Άγιου Παρηνουάου και Άγιου Γεωργίου.

Η εις την ύψηλν πόλν μεταβάσις του

Οι εις τας άνωθι άπαρχίας άνομοθους άκριματ μου βούλγαροι θέλουσιν άναγνωρίζη άς έβησαν εν τών τών βυθόνων Άνθρον άκατοχήματα απόθ διά τας παρακαταθέσις υποθέσις των τας άναγνωρίσας εις την έξαρχίαν· έν θέλουσι παραβάνη τά έλλογα κλειόμενα απόθ, άλλά θέλουσιν άκατοχήσιν απόθ κατά τας διατάξις της θρησκείας των. Ο ά έξαρχος θέλει συμπαροδοθαι πρós τον κανονισμόν τον άφορώντα την πνευματικήν της έξαρχίας διοίκησιν δι' άπόθως τας υποθέσις έν εις τά μέρη έκτανα άνομοθώντων Βουλγάρων τας άναγνωρίσας εις την έξαρχίαν.

Τήν γ' άπειλίαν άπο έπιλλήλοι της κυβερνήσεως μεταφάνον καρά τή έξάρχη, όπως άποδοθίσαν απόθ έν ότα άναμάνηται έν τή ύψηλν πόλν, όπως λάβη τό βασιτίον του άξίωματος απόθ. Όπως λοιπόν, προηγουμένον του κατωτέρου βουλγαρικου κλήρου, και άκολουθούσαν των άρχιερέων και πρεσβύτων βουλγάρων, μεταφής εις την άποβάνθρον του Μασαχάρου, ένθα άνάμεινον απόθ εν έπι τούτφ άκούτω. Ο έξαρχος έπίφθ έπι τετρακωίκου άκατίου, ή δ' άκολουθία απόθ έπι τρικόπων και δικόπων.

Ούδεις δύναται ν' άπαρτίσθ ένου ύψηλν: διαταγής τας υπό την κατοχήν απόθ άνάκαθεν εύρισκομένης εις τά μέρη έκτανα έκκλησίας και μονάς μήτε θέλουσι πιάσθαι και άποβάλλεσθαι: αυτά εις την φορολογίαν ταρτίσι καιδί. Ούδεις δι' θέλει έμποδοθαι την δύναμει ύψηλν μου άδειας έπισκευήν απόθ καρά τό άρχιερόν των σχέδιον.

Έκείθεν διηρθύνθησαν εις Σικακίη-Ίσκιλεσί, ένθα άνέμεινον κυβερνητικά όχηματα και κληθός καλύ Βουλγάρων.

Εις ούδένά θέλει διδοθαι διοίκησις άπαρχίας άνω άνομοθιστου άναφοράς του έξάρχου και της συνέδου. Όταν βούλγαρος τις θελήσθ συμφώνως με τά όόγματα της θρησκείας νά συνάφθ ή διαλύσθ γάμον, ούδεις δύναται νά παρέμνθ και άναμνχθ έν τός του έξάρχου και των έπιτρόπων απόθ.

Ο έξαρχος και ή άκολουθία, έπιβάντες των όχημάτων, διηρθύνθησαν εις την ύψηλν πόλν, ένθα ό έξαρχος άγίνετο άμύως δεκτός υπό του μεγάλου βαζύρου, όστις, έγχερίζων τή έξάρχη τό αυτοκρατορικόν βασιτίον άκούτω καρίπου τά έξής:

(Η μητροπολίται, έπίσκοποι, ιερείς ή έπίτροποι, όστινας ήθελον τάλοσι γάμον άνω της άδειας του έξάρχου και άναντίον των όογμάτων, θέλουσι τιμωροθαι (χωρίς ούδεις νά δύναται νά έπιμνθ) διά προφορικόν έπιτιμήσεων σύμφωνα με τά θρησκευτικά νόμιμα, άλλ εις τρόπον όστε ή τιμωρία νά μη ύπαρξήν τά όρια των διατάξεων του αυτοκρατορικού κοινικού νόμου μου.

Τό σόν έθνος, οί έξελέξαντο έξαρχον. Ο σουλτανός σου έμπιστεύεται ιεράν παρακαταθήκην. Έάν γνήσθς νά άκτιμήσθς και διατηρήσθς αυτήν, δύνασαι νά πρήξθς κολλά υπόθ της εύχμερίας του έθνους σου."

Εις τας διενέξαις τας άναφουόμενας μεταξύ βουλγάρων διά σύνάφθ ή διάλυσιν γάμου και άλλας πνευματικής υποθέσις άναμνχόνται: ό έξαρχος και οι δι' αυτοκρατορικού βασιτίου διοριζόμενοι μητροπολίται και έπίσκοποι άναφουόντες τά χρεϊώδη πρós διαλλαγήν των διατώτων ή έξίτασιν του πρήγματος. Καρά ότ τά θρησκευτικά νόμιμα έπιβάλλουσιν όριοδοσίαν έν τή έκκλησίαι και δι' άπορίσμου τιμωροθι χωρίς νά δύναται νά τός άνοχλήσθ και έπιμνθ καρά τό άκατοχήν εισαθός; ό καθός και ό ναήτης.

Ο έξαρχος άκήνησε πρós ταύτα βουλγαριστί, άφράζων την εύγνωμοσύνην και την πίστιν του έθνους των Βουλγάρων πρós τον αυτοκρατορικόν θρόνον.

Άνω της άδειας και συμπτέρξεως του έξάρχου, της συνέδου και των έπιτρόπων απόθ, οί άπό απόθ μητροπολίται, έπίσκοποι και ιερείς έν δύναται νά τάλοσσι γάμον μη άπαιτητόμενον υπόθ της θρησκείας.

Μετά ταύτα ό έξαρχος έπισκέφθη τούς ύπομυροθός της ύψηλν πόλν, και άναχώρησαν έκείθεν εις Μασαχάρων διά τής απόθς παρατάξεως.

(Όσον άφορά τά της διακούσεως και συνάφθως δευτέρου γάμου και τό μη δύνασθαι συνάφθαι πλείους των τριών γάμων συνεκείφ θανάτου της σύζυγου και τό μη λαμβάνειν σύζυγον, καρά τά νομομομένα, άνω τάλοσσι γάμου, έν θέλει διδοθαι άδεια εις τά τοιαύτα και θέλουσι τιμωροθαι οι παραβάται καρά τόν διαληθθέντα τρόπον.

Μετά ότ την εις την έξαρχικήν οικίαν μεταβάν, άναγνώσθ τό αυτοκρατορικόν βασιτίον έν μέσφ χειροκροτήσεων, πολλών παρισταμένων.

Οί θέλοντες απόθ νά συνάφθσι γάμον παρίνομον έν δύναται νά πρήξωσι τούτο απόθ μεταβαίνοντες εις άλλα μέρθ.

Regium illud diploma, cum maximi sit momenti, hic inserere aequum duximus. Erat tenoris sequentis:

Ούδεις των έγχορών δύναται μεταλθθν βίαν λέγων την βίαινα γυναίκα σύζευξον τή βίαινα άνδρι".

Κατά την διαλήφθιν του αυτοκρατορικού μου φερμαντίου του έκδοθέντος θ' ίλιχ:τ'ε 1866 κατόπιν των δικαίων έξακριώσεων των γενομένων καρά των δύο μερών πρós λύσιν τής μεταξύ των πιστών μου ύπηκόων Γραικόν και Βουλγάρων ύπαταμένης διαφοράς, είχεν άπεξέκασισθ ή σύστασις βουλγαρικης έξαρχίας και ή έκλογή έξάρχου έν του έθνους των Βουλγάρων. Καί ότ, συνεκείφ του αυτοκρατορικού μου θεσπίσματος, συνελθόντες: οι άρχηγοί του βουλγαρικού έθνους έδρον καταλλήλον διά την διεξαγωγήν των υποθέσεων της έξαρχίας ως περριοκισμένων μετ νωμμοσύνης και εύθύτητος τόν κομιστήν του παρόντος αυτοκρατορικού βασιτίου Άνθρον, έν και έξελέξαντο ζήτησαντες διά μαζικατά την έκτικίρωσιν του.

Έπειδή άντιβαίνει εις τά της θρησκείας τό νά εισέρχωνται: οι παραβάται των όογμάτων εις τός ναός, όταν τωσθός τις άποθήσθ, οί πολιτικαί θεκαστικαί και άστονομικαί άρχαί έν δύναται νά άναγκάσωσι τούς ιερείς εις την άπορφόν του ναοφ.

Ανενεχθείσις μοι: της υποθέσιως, έξεδόθι αυτοκρατορικός μου ιραδός και άπόθ έταλέσθησαν τά εικότα συνεβά τή φερμαντίφ μου τή έκδοθέντι τή 25 ίλιχ:τ'ε 1868, έδόθι εις χείρας του είρημένου τό καρόν βασιτίον κενκομημένον μετ αυτογράφου μου και καρίχον τούς έξής όρους:

Όταν μητροπολίται, έπίσκοποι, ιερείς και λοιποί βούλγαροι καταλίπωσι μετ θάνατον διά διεθής εις τας έκκλησίας, εις τός πτωχός και εις τόν έξαρχον κληροδοτήματα, ή διαθήκη όσται οφθασιτή και έγκυρος, και τοιαύτα υποθέσις δύναται νά διεκχθώθαι

Η βουλγαρική έξαρχία συσταθείται έπι τή βάσει του φερμαντίου και έπι τή όρφ του νά τηρηθθ έλοσχερός έν ίσχύι τό όκατον απόθ άρθρον, άπαρτίζεται έν των μητροπόλεων Ρουσσουκίου, Σιλιστριάς, Σούμλας, Τευρνόβου, Σοφίας, Δυραχίου, Λοφτφου, Βιθόνης, Νόσνς, Σάρκοι, Καστενγλιού, Σαμκοφίου, Βαλιούσο (έντός των μεταξύ Βάρνης και Κωνσταντίας, εις τά παράλια της μαύρης θαλάσσης καιρίων και έν οι κάτοικοι έν είναι βούλγαροι, είτάσι καρίπου χωρίων, και των πόλεων Βάρνης, Άγγιόλου και Μεσομβρίας), Σελόμνου, Σαζουκιάνας (έντός των παραλίων χωρίων), Φιλικπουπόλεως (έντός της πόλεως και έντός Στανφράχου, Κουκλανών, Βοδανών, Άρναούτσοι,

καρὴ τῶν ἱερῶν διακονητῶν ἐν ἑκείνῃσι κατέστησαν καὶ προσωπῶνται ἐν τοῖς βουλγαρικῶς ἔθνεσι κατὰ τὰ ἔθνη αὐτὰ.

Ὅταν ἄρα τὰ κατὰ τὸν βουλγαρικὸν λαὸν θέματα ἐπιπέσω (ὅταν ὄντι τὸ ἔθνος, μνημονεύον, ἐπισκοπῶν, ἱερῶν, ἐκκλησιαστικῶν, σχολικῶν καὶ νεοπαρῶν, ὅταν ὄντι ἀποθέματα, λαμβάνοντα τὰ ποσῶτα κληρονομίατα ἐκ τῶν κληρονόμων καὶ τῶν ἱερῶν νόμων καὶ ἐξ αὐτῶν ἀπορρέοντα τὰ δικαιώματα, τὰ γνωστὰ καὶ τὸ ὄνομα παρρηγοῖα καὶ κρέθησις.

Ὅταν βουλγαρὸς τις καταλήγῃ διὰ διαθήκης τὸ τρίτον τῆς παρουσίας αὐτοῦ εἰς ἐκκλησίαν, εἰς μονήν, εἰς τὸν ἕρπυχον, εἰς τὴν ἑραρχίαν ἢ εἰς τὴν ἑραρχίαν, οἱ κληρονόμοι ὑποχρεοῦνται εἰς τὴν ἀτίλλαισιν.

Ὅταν οἱ ὄντες τῶν ἑραρχῶν μητροπολίται, ἐπίσκοποι καὶ ἱερεῖς διακρίνωσι πνευματικὰ κτήματα, ὁ ἑραρχὸς καὶ ἡ σύνοδος τιμωροῦσιν αὐτοὺς κατὰ τὰς ἀνωθεὶ διαγογγραμμένους ἀρχὰς χωρὶς νὰ δύνανται τις νὰ ἐπιβῆ.

Οὐδεὶς δύναται νὰ παρακαλύσῃ τὸν διορισμὸν ἱερῶν ἀντὶ τῶν καθαιρεθέντων κατὰ τὰ θρησκευτικὰ νόμιμα.

Διὰ τὰς πύσεις καὶ τοὺς διορισμούς, τοὺς γινόμενους σύμφωνα μὲ τοὺς ἐκκλησιαστικούς θεσμούς, θέλουσιν ἐπιβιβασθῆαι βεράτια καὶ φερμάκια ἐπὶ τῇ ἐνογραφίᾳ ἀναφορῆ τῆς συνόδου καὶ τῇ γνώμῃ καὶ ἐπιλογῇ αὐτῶν.

Αἱ πολιτικαὶ δίκαι τοῦ ἑράρχου, τῶν μητροπολιτῶν, τῶν ἐπισκόπων καὶ τῶν ἐπιτρόπων, θέλουσι θεωρεῖσθαι ὄντες τῶν ἐφεσίων δικαστηρίων.

Οὐδεὶς δύναται νὰ γείνῃ ἐπισκοπὸς καὶ διὰ τῆς βίας μουσουλμάνος, καὶ ὅταν πραγματικῶς θαλήσῃ τις ν' ἀσπασθῆ τὸν ἰσλαμισμόν, θέλουσιν ἐνεργηθῆ τὰ θέντα κατὰ τὰ νενομισμένα.

Οὐδεὶς δύναται νὰ ἐπιβῆ εἰς τὰ ἐκ τῶν ἐκκλησιαστικῶν τῆς ἑραρχίας ἑξαιρέτως ἀγρ. κήνια, ἀμπέλους, κήπους, ἄγρους, λαμῶνές καὶ τόπους πανηγύρεων, μονῆς, ἀγιάσματα, μύλους καὶ παρακλήσια, εἰς τὰς οἰκίας, τὰ ἀργαστήρια καὶ εἰς τὰ ἀπαιρήματα τῶν ἐκκλησιαστικῶν, ἀλλὰ θέλουσι μείνει ὅπως ἀνάκασαν ὑπὸ τὴν κατοχὴν αὐτῶν.

Ὅταν οἱ ἄνθρωποι τοῦ ἑράρχου μεταφέρωσι τὰ κτήματα τῶν ἀμπελῶν του καὶ τὸ μῆλι, ἔλαμον, μοσστον κτλ., ἃ εἰ χριστιανοὶ τῶ φιλοθεοποσίον, οἱ τελῶναι καὶ οἱ ὑπάλληλοι αὐτῶν δὲν θέλουσι τοὺς ἐνχλεῖ.

Ὅταν ὁ ἑραρχὸς καὶ ἡ σύνοδος παραλαμβάνωσι διὰ τὸ θεμέσιον τὰ πράγματα, ἱεροῦ καὶ λοιπὰ κινητὰ τῶν ἐνεὶ κληρονόμων ἀποθισσόντων εἰς τὰ χωρία καὶ κομπούσι: τὰς δυνάμεις τοῦ βασιτείου ὑπαγμαίνας εἰς τὴν ἑραρχίαν, καθὼς καὶ τῶν μητροπολιτῶν, ἐπισκόπων καὶ ἱερῶν, δὲν θέλουσι ἐκταβῆναι αἱ ἀρχαὶ βασιτευστικαὶ καὶ κομποῦ, εἰ μόνον: ἀλλὰ καὶ λοιπὰ.

Τὰ τῆς χρηματικῆς καὶ κινητῆς παρουσίας ἐκείνων, ὅπως θέλουσι καταλίπει κληρονόμους, διαρρυθμίζονται σύμφωνα μὲ τὸν βεβηθέντα κανονισμόν.

Οὐδεὶς θέλει ἐκταβῆναι εἰς τὴν δι' ἀφορισμοῦ τιμωρίαν βουλγαρικῶν τινὲς ὅταν σύμφωνα μὲ τὰ ἐκκλησιαστικὰ θέματα ἀποσταλῆ τοιοῦτον ἔγγραψον.

Οἱ μοναχοὶ δὲν δύνανται νὰ περιφρονῶνται ὅπου βούλλονται ἐναντίον τῶν νενομισμένων, καὶ οὐδεὶς δύναται: νὰ παρακαλύσῃ τὸν ἑραρχὸν τῶ νὰ ἀποσταλῆ αὐτοῖς εἰς τὰς οἰκίας των μονῆς.

Ὅπότεν μητροπολίται, ἐπίσκοποι καὶ ἱερεῖς θεήσομαι νὰ μεταβῶσιν εἰς Κωνσταντινουπόλιν χρεῖν ἀποθέσειν, θέλουσιν ἔρχεσθαι διὰ τοῦ ἑράρχου καὶ τῆς συνόδου ὅπως θεωρηθῶσι τὰς ἀποθέσεις αὐτῶν.

Ὅπότεν δεῖσῃ νὰ κρατηθῆ μητροπολίτης, ἐπίσκοπος ἢ ἱερεὺς, ἢ κρήτης θέλει γίνεσθαι διὰ τοῦ ἑράρχου.

Ὅταν ἑραρχὸς μὴ ἀπορρίπτῃ εἰς ἐκκλησίαν ἢ εἰς μονὴν προσωπῶνται καὶ συντάξῃ εἰς συνέσειν καὶ γένωσιν ὑπὸ τῆς ἐραρχίας θέλουσι παραρῆσθαι κατὰ τὰ ἐκκλησιαστικὰ νόμιμα κατὰ τὸ ἔθνος καὶ τῆς συνείης καὶ θέλουσιν ἀποκατασταθῆ εἰς τὰς μονῆς, ἐν εἰς ἐκείνῃσι διακοσῶνται.

Ὅταν οἱ ἐκ τῆς ἐκκλησίας καὶ μονῆς ἀίτηται κατακαλύσασθαι τὰ ἀποθέματα, θέλει θεωρεῖσθαι ὁ λογιστικὸς κατὰ τὸ ἔθνος καὶ τῆς συνείης καὶ θέλουσιν ἐνεργεῖσθαι τὰ εἰρητὰ ἐνεὶ ἀλλοτρίας ἐξαιρέσεις.

Αἱ ἐνογραφίαι ἐκθέσεις τοῦ ἑράρχου καὶ τῆς συνόδου θέλουσι λαμβάνεσθαι ὑπ' ὄψιν καὶ θέλουσιν ἐνεργεῖσθαι αἰ εἰς τὰ τῆς θρησκευτικῆς ἀναγόμεναι αἰτήσεις αὐτῶν.

Ὁ βεβηθὲς ἑραρχὸς θέλει κατὰ τὴν ἐλευθέρῃ καὶ ἰσοφίᾳ τὴν ἑραρχίαν, καθ' ἃ διελεχται, τῇ συμπράξει τῆς συνόδου, ἐρ' ὅσον δὲν καταθῆ πρόδητος πρὸς τὸ ὄψιόν μου κρέτος, δὲν ἀδικήσῃ καὶ κίσῃ τὸ εἰρημένον ἔθνος: καὶ δὲν παρατηθῆ.

Οὐδεὶς δὲ ἐπ' οὐδαμῆ προφάσει καὶ αἰτίᾳ θέλει γείναι ἔμποδῶν.

Ἐγγραφή τῇ 3 σφίρ 1889.

Μεταβάσεις τριμλεθὸς βουλγαρικῆς ἐπιτροπῆς εἰς τὰ πατριαρχεῖα.

Τὴν 8' ἀπριλοῦ (τρίτην) τρεῖς πρόκριτοι λαϊκοὶ τῶν Βουλγαρικῶν, οἱ κύριοι Γαβριήλ, Γιοβάντος καὶ Γεωργιάκης, μεταβάντας εἰς τὰ πατριαρχεῖα, ἔσχον συνέντευξιν μετὰ τοῦ οἰκουμηνικοῦ πατριάρχου, ὅς καὶ ὑπεδέξατο αὐτοὺς λίαν φιλοφρόνως. Σκοπὸς δὲ τῆς συνεντεύξεως ταύτης ἦν τὸ νὰ πληροφορηθῶσιν, ἐν ἐπιτρέπεται τῷ ἑράρχῳ ἢ εἰς τὰ πατριαρχεῖα ἀφίξις πρὸς ἐπίσκοψιν τῆς αὐτοῦ παναγιότητος. Ἀλλ' ἐπειδὴ ἤκουσαν παρὰ τῆς αὐτοῦ παναγιότητος ὅτι ἀπάντησις πρὸς τὴν τοιαύτην ἐρώτησιν δοθῆναι: μετὰ συνοδικῆν συνδιακρίσιν, ὑπόσχοντο ὅτι θέλουσιν ἀπαντῆσαι εἰς τὰ πατριαρχεῖα ἐπ' αὐτῷ τούτῳ τὴν ἐπιόδοσαν, κήμητην, πρὸς ἑσπέραν. Καὶ ἢ μὲν ἐπὶ συνοδοῦ: συνηθῆν αὐθιμῆρην πρὸς ἐσπέραν, ἐκτάκτως, εἰς σύσκεψιν κατὰ τὸ σπουδαιοτάτου τούτου ἀντικειμένου: τὴν δὲ κήμητην εὖο τῶν προκρίτων βουλγαρικῶν λαϊκῶν, οἱ κύριοι Γιοβάντος: καὶ Γεωργιάκης (ἀπότος μένου τοῦ κυρίου Γαβριήλ, ἐνεκα ἰδιαίτερον ἔργασίῳ), μετέβησαν εἰς τὰ πατριαρχεῖα, ὅπως ἴδωσιν, μετὰ τὴν γινόμενην συνοδικὴν συνδιακρίσιν, τὴν τῆς αὐτοῦ παναγιότητος ἀπάντησιν πρὸς τὴν κα: τῇ τρίτῃ ὑποβλήθαισιν, ὡς γνωστόν, κρήταισιν αὐτῶν, ἐν ἐπιτρέπεται, δηλαδὴ τῷ ἑράρχῳ ἢ εἰς τὰ πατριαρχεῖα μεταβάσεις κτλ.

Ὁ πατριάρχης, φιλοστόργως ὑπεδεξάμενος αὐτοὺς, ἐκάλεισεν ὅτι καὶ δι' ἐκτάκτου ἐκκλησιαστικοῦ πρὸς τὸν μητροπολίτην Βιδύνης ἀποσταλμένου ἐδηλώθῃ, τῇ τετάρτῃ, ὅτι δηλαδὴ ἡ μεγάλη ἐκκλησία δὲν δύναται νὰ λάβῃ ὑπ' ὄψιν τὴν ἐν λόγῳ αἰτήσιν, ἐάν πρότερον δὲν ἀπαντηθῆ ὁδὸς εἰς τὴν πατριαρχίαν καὶ συνοδικὴν ἐπιτολήν, τὴν βήτας, ὡς γνωστόν, διακλιέουσαν ὅπως, ἐνεὶς τεσοφικῶν ἀναγόμεναι (πρὸ πολλοῦ ἐν τούτοις παραβιβάσει) γινόμενης ἀπαντήσεως, ἀποδομωσθῶσι τὰ ἀντικειμενικῶς διαπραχθέντα.

Τὴν ἐν λόγῳ σπουδαίαν πρὸς τὸν μητροπολίτην Βιδύνης ἀποστολὴν ἐξέταλας δεινῶς ὁ ἀρχιμανδρίτης κύριος Γερμανὸς Λαθουίδης, ὡς δεικνύται: ἐκ τῆς ἐπισυναγμένης ἐκθέσεως.

Κατὰ τὴν ἀναταξιθεῖναι με: ἐπιτολὴν κατὰ τῆς ὑπετάρας θεοτάτης παναγιότητος καὶ τῆς κατ' αὐτὴν ἱερῆς συνόδου μετῆρην σήμερον ἀπὸ κρήτας εἰς Ὁρτάκιος κατὰ τῶ μητροπολίτη ἀγίῳ Βιδύνης. Εἰς ἐκτίσεις: ὅτι ἔλθον ἐκ μέρους τῆς ὑπετάρας παναγιότητος καὶ τῆς ἱερῆς συνόδου εἰσλήθην ἀρίως κατὰ τῆς παναγιότητι σου, ἐν ἔδρον μόνον. ἔλεγον αὐτῇ ὅτι χθὲς κατ' τὴν ὁ ἔδρον τωρικῶσι ἔλθον εἰς ἐπίσκεψιν τῆς ὑπετάρας θεοτάτης παναγιότητος ὁ κύριος Γαβριήλ











αγαλλία, βαινόντες αὐτὸν διὰ βίβλου καὶ ἀνοίον μίσην Α

τῆς εἰς τὸν ναὸν καταφύγου εὐθείᾳ.  
Ὁ Ἱεραρχὸς ἐπεβόη ἐν τῇ μέσῃ τοῦ ναοῦ τῆν ἀρχιερατικὴν αὐτοῦ σιδήρην ροτὴν παρατῆς. Μετὰ δὲ τὴν ἀνοίγουσιν τοῦ εὐαγγελίου, ὁ ἀρχιερατικὸς κήρυξ Γρηγόριος Σιλανδορινός, ἀναγὰς τοῦ Μακαριωπάλλου, ἐφαρμόσαν ἀπὸ τῶν βιβλίων τοῦ ἀρχιερατικῶς θρόνου λόγον, ἐν ᾧ εἶδετο τὴν ἱστορίαν τῶν βουλγάρων ἀπὸ τοῦ βυζαντίου Ἰουστινιανῶς μέχρι τῶν ἡμερῶν ἡμῶν, ἀναγνῶς καὶ ἐγυμνάσιον ἐκκλησιῆν, ἴσως ἐπιτην, ἥτις ἐτέλλεται, ὡς ἀπεφυλλήθη, καὶ πρὸς τὰς ἀνεξαρτήτους ἐκκλησίας ἐκκλησίας.

Κατόπιν ὁ Ἱεραρχος, ἀναγὰς τοῦ βήματος καὶ στὰς ἐπὶ τοῦ θρόνου, ἀπήγγειλε λόγον, ὅτιμα ἔχοντα κυρίως μὲν τὰ περὶ τῶν ἀειμνήστων ἁγίων διδασκάλων Μεθοδίου καὶ Κυρίλλου, τῶν κατηχησάντων, ὡς γνωστῶν, τοὺς βουλγάρους εἰς τὴν ὀρθοδοξίαν, περιστραφέντα δὲ καὶ εἰς τὰ τῆς καλυφθῆντος ἐκκλησίας.

Καὶ ὁ μὲν Ἱεραρχος ἐμνημόνευσεν, ἀντὶ τοῦ ὀνόματος τοῦ πατριάρχου, κείνης βουλγαρικῆς συνόδου, οἱ δὲ λοιποὶ τοῦ ὀνόματος τοῦ Ἱεραρχοῦ, οὐκ ἔφαλλον καὶ ἡ φωνὴ Ἀνθίμου... τοῦ Ἱεραρχοῦ κείνης Βουλγαρίας κλπ. πολλὰ τὰ ἐτη. Ἐν δὲ τῇ μεγάλῃ εὐσέβῃ ὁ Ἱεραρχος ἐμνημόνευσε καὶ τῶν δύο ἀειμνήστων ὄντως καθηρημένων ἀρχιερέων Ἀδελφίου καὶ Παύλου.

Μετὰ τὸ τέλος τῆς λειτουργίας, ὁ Ἱεραρχος μετὰ τῶν περὶ αὐτόν, ἐνδεδυμένοι τὰς ἐκκλησιαστικὰς αὐτῶν στολὰς, συνοδευόμενοι καὶ ὑπὸ τῶν προκρίτων βουλγάρων, μετέβησαν εἰς τὰ ἀπέναντι τοῦ ναοῦ κελία πρὸς μικρὰν ἀνάκαυσιν, ζήτησαν αὐτοῦ τοῦ ὄχλου καὶ βαινόντες αὐτοὺς θεατρικῶς διὰ βόθρων καὶ ἀνοίον, ἀπὸ προηγουμένων ἐγένετο δάκρυς ὑπὲρ τῆς αὐτοκρατορικῆς αὐτοῦ μεγαλειότητος τοῦ σουλτάνου ἐν τῇ ἐπὶ τούτῳ ἀνεγερθείσῃ ἐπὶ τῆς καραίου προσημασίας ἐκείνῃ. Μετέβησαν δὲ πρὸς τὸν Ἱεραρχον πολλοὶ ἐκ τῶν βουλγάρων, ὅπως εὐχαριστήσωσιν αὐτῶν διὰ τὴν κατανόησιν καὶ ἀντικανονικὴν ταύτην ἱεροπραξίαν. Ὁ δὲ ἀγαθὸς Ἱεραρχος ἀπὸ τοῦ δειρνοσπασίτου καὶ ἀνδοσταφῆος ἐξίστου, εὐχαριστήσας τῶν συρρέουσιν βουλγαρικῶν ὄχλων, εἰπὼς τινὰς λόγους προσημασίους, καὶ οὕτως διαλύθη τὸ συναστίζομενον πλῆθος.

Ἡ προσέφης τοῦ τοῦ ναοῦ καὶ τῶν κελίων ἦν εὐφροσύνη καὶ ἀνδοσπασίτος. Ἐπὶ δὲ τῆς θύρας ὑπέβησαν ἡ εἰκὼν τῶν ἁγίων Κυρίλλου καὶ Μεθοδίου, ἑσπερμίνῃ ἀνθεσπῶν, ὑπερέβη δ' αὐτῆς ἡ τοῦ σουλτάνου, κικκομημένη, ἐπίσης δὲ ἀνδοσπασίτων καὶ στεφάνων ἀνθίων. Ἀπόσπασμα 50 χωροφυλάκων διετήρει τὴν ταξίαν ἐντός τε καὶ ἐκτός τοῦ περιβόλου τοῦ ναοῦ.

Καὶ οἱ μὲν ἀρχιερεῖς μετὰ τῶν προδρόμων ἐγευμάτισαν ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ κυρίου Λαφιλιάτου, κληθῆς δὲ βουλγάρων δι' ἀκατίων μετέβησαν εἰς τὴν κατὰ τὰ Γλυκία ὄδοα θύραν τοῦ Σιλιχτάφ, ὅπου ὄφρασαν, ἐν συμπόσει καλυταίᾳ καὶ μουσικαῖς ὀργανοῖς, τὸ κατὰ τὴν ἰα' μαζοῦ ὀριστικὴν πραξίκαπμα, γανόμενων προπόσεων ὑπὲρ τοῦ σουλτάνου, τοῦ Ἱεραρχοῦ καὶ τοῦ βουλγαρικοῦ ἔθνους.

Ἐκانهθον δὲ εἰς Φανάριον μετὰ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου, ζήτησαν αὐτοῦ καὶ ἀλαλίζοντες. Τὰ δὲ καφεναῖα καὶ οἰνοκαλαίᾳ τοῦ Φαναρίου κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην ἠξιώθησαν ἐκτάκτως τοσοῦτων θυμῶνων, ὅσων σπανίως κατ' ἄλλας ἡμέρας ἀκολούθουσιν.

Υπάρχει δὲ βεβαίωτατον ἐπὶ, πρὶν ἢ λειτουργίῃ ὁ Ἱεραρχος, ἀπήγγειλε τὴν μελετωμένην πρᾶξιν εἰς τὴν ὀφθλήν κλήην. Οὐδεμίαν δὲ ἔχετο ἀληθείαν ἐπὶ ὁ Ἱεραρχος ὅθεν ἐξήτησε κατὰ τοῦ οἰκουμηνικοῦ πατριάρχου αὐτῆς τὴν πρὸς τὴν λειτουργίαν τῆς ἰα' μαζοῦ ἀδειαν.

Ἡ καθαίρεσις τοῦ Ἱεραρχοῦ τῶν βουλγάρων.

Τῇ ἰγ' μαζοῦ (σαββάτῳ) συνεκρότηθη ἐν τοῖς πατριαρχείοις, ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ οἰκουμηνικοῦ πατριάρχου κυρίου Ἀνθίμου, μεγάλη σύνοδος, ἐν ᾗ παρῆν

ὁ πανηγυρικός πατριάρχης κείνης Κωνσταντινουπόλεως κείνης Γρηγόριος, οἱ ἐπιθεσμένοι καὶ παρονομασθέντες ἀρχιερεῖς Ἰβήνων, Ἑσπερμίνης, Κικκομηθείας, Κικκομηθείας, Καλαμυθίου, Γαλακτίου, Διδασκάλου, Ἀφροδίου, Ἀγίας, Σάου, Ἀγγέλιου, Χαζουαγεθουσίλου, Τηφροῦ, Νέου, Ἐσπερμίνου, ὁ ἐπιθεσμένος Ἰβήνων, οἱ ἀρχιερατικῶν Φ. Βραδίνου, Μ. Γλυκία, Γερμανὸς Ἀφροδίου, Ἰ. Ἀναστασίου, καὶ οἱ ἀντιπροσώποι τοῦ ἁγίου ἔθους Γεννάδιου καὶ Ἀρσένου.

Οἱ μητροπολίται Κωνσταντινουπόλεως καὶ Ἀδελφίου ἐθέλωσαν τὰς ἑαυτῶν γνώμας δι' ἐπιστολῶν, καθὼς καὶ ὁ κείνης πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως κείνης Ἀνθίμος ὁ Βυζάντιος.

Μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τῶν πρακτικῶν τῆς προηγουμένης μεγάλης συνόδου καὶ τὴν ἐπὶ τοῦ σπουδαιοτάτου τούτου ἀντικειμένου ἐμπερθε σὺζήτησιν, παρρησιαστικῶς παραδεικτικῆς τῆς νομίμου ἀποφάσεως τῆς τῶν θεῶν καὶ ἱερῶν κανόνων ἐφαρμογῆς, προέβη ἡ σύνοδος εἰς τὴν σύνταξιν τῆς ἐκκλησιαστικῆς πράξεως, δι' ἧς ὁ μὲν τῆς μητροπολίτης Βυζάντιος Ἀνθίμος καθαιρεταί, οἱ δὲ καθηρημένοι τῆς Φιλίππου Πανδέτου καὶ Ἀφροδίου Ἰβήνων ἀπορίζονται, ὁ δὲ ἀφαιρετικός Μακαριωπάλλου Ἰβήνων παρατίθεται εἰς τὸ αἰώνιον ἀνάθεμα· οἱ δὲ συλλειτουργήσαντες ἱερεῖς καὶ ἱεροδιάκονοι ἐπίσης καθαιρεταί, καὶ οἱ συγκοινωνούντες αὐτοῖς ἀπορίζονται.

Τὴν κυριακὴν (18) ἀνεγνώσθη ἀπὸ τοῦ ἀμβωνος τῶν ἱερῶν ἐκκλησιῶν ὑπὸ ἀρχιερέων καὶ ἱερῶν ἢ κριτικῶν αὐτῆ καὶ δικαία πρᾶξις τοῦ οἰκουμηνικοῦ πατριαρχείου, ἔχουσα ὅδε·

† Ἀνθίμος ἁγίου θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νέας Ῥώμης καὶ οἰκουμηνικός πατριάρχης.

† (Ἡ τῇ καθ' ἡμᾶς ἀγιωτάτῃ πατριαρχικῇ ἀποστολικῇ καὶ οἰκουμηνικῇ θρόνῳ ὑπεκείμενοι ἱερωτάτοι μητροπολίται καὶ ὑπέρτιμοι, καὶ θεοφιλέστατοι ἀρχιεπίσκοποι τε καὶ ἐπίσκοποι, ἐν ἁγίῳ πνεύματι ἀγαπητοὶ ἡμῶν ἀδελφοὶ καὶ συλλειτουργοὶ, καὶ ἐπιμέτατοι κληρικοί τῆς καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ μεγάλης ἐκκλησίας, καὶ ἐκείνης ἐκκλησίας, καὶ ἐσλαβότατοι ἱερεῖς, καὶ ὁσιώτατοι ἱερομόναχοι, καὶ λοιποὶ πάντες ἐσλογομένοι χριστιανοὶ, τίνα ἐν κυρίῳ ἡμῶν ἀγαπητά· χάρις εἰς ὑμῖν καὶ εἰρήνη κατὰ θεοῦ.

Ὁὐχ ὅπως συμπάθειαι καὶ οἰκτιροῦ, ἀλλὰ καὶ τιμωρίας καὶ καταδίκης καὶ θείας ἐκδικήσεως ἄξιοι εἰσιν οἱ μοχθηροὶ καὶ κακοὶ ποιμένες, οἱ ἀπώλειαν τοῦ λαοῦ καταργήσαντες καὶ τὰ λογικά τοῦ Χριστοῦ πρόβατα καὶ ἀπολλύντες καὶ διασκορπίζοντες, καὶ μηδὲν αὐτῶν φαιδόμενοι, ὁσίοισιν ὁ θεὸς διὰ ἱερῶν τοῦ προφήτου ἀκαλίην ἐπέταξε ἐκδικήσεως καὶ ἀπωλείας· ὑμεῖς γάρ, φησί, διασκορπίσατε τὰ πρόβατά μου, καὶ ἐξώσαθε αὐτὰ, καὶ οὐκ ἐπιστρέψαθε αὐτὰ· ἰδοὺ ἐγὼ ἐκδικῶ ἐφ' ὑμᾶς κατὰ τὰ κληρὰ ἐπιτηδεύματα ὑμῶν· καὶ γὰρ τὸ ἡσθητικῶς οὐκ ἐπιστρέψατε, καὶ τὸ κληρῶν οὐκ ἐπιστρέψατε, καὶ τὸ ἀπολλύς οὐκ ἐζητήσατε, καὶ τὸ ἰσχυρῶν καταργήσατε, καὶ διασπᾶτε τὰ πρόβατα." Ἐκδικαί τοιγαροῦν ὁ δικαιοκρίτης θεὸς καὶ ἡ ἁγία αὐτοῦ ἐκκλησία τοῦ τοιοῦτους φαύλους καὶ μοχθηροὺς ποιμένες, ὅτινας, ὡς νόθοι καὶ παρῆγγατοι, καὶ τοῦ ὅπου ταμίηνται θεοῦ καὶ ὀφθλοῦ τῆς ἀρχιερωσύνης βεβηρῶ ἀνάξιοι ἐκ τῶν ἔργων ἀποδειχθέντες, πρὸς τὸ μηδὲν προσεγγεῖν ὄφρα τῆς καλυταίας εὐαγγελιστικῆς αὐτοῦ ἁγίας τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας, μακρῶν αὐτῆ τὸν κίνδυνον ἐπιταίνουσι, καὶ τοὺς θεμελίους αὐτῆς ἀνεσπαστικοὺς κερφαλήν ἀνταρτίας κατ' αὐτῆς ἐγείροντες καὶ πικρῶν ἀγνωμόνων κινούντες καὶ μεγαλύνοντες· ἔθεν τοι καὶ τοὺς τοιοῦτους, ὡς ἀλαζόνες καὶ ὑπερόπτες καὶ τῶν πρὸς θεὸν ἐπαγγελίῶν αὐτῶν παραβάτας καὶ ἐπιβάνους ἐξελεγχθέντες, καὶ κείνης κακίας καὶ βωφορικῆς ὑπερηφανείας ἱμπερησμένους, ἀνεγκρίστατον ἔμα καὶ δικαιοκρίτων τῆς μοχθηρίας καὶ ἀνταρτίας τὴν δίκην



διδόναι· κλέπτει γάρ οὗτοι οὐκ ἄλλοι ἢ τὸν θεὸν καὶ ἀγγέλους παρακαταθήσαν, τὴν ἀνάσσειν ἐπισκοποῦσαν αὐτοῖς, παντὶ οὐδὲν σὺλφον σπουδάζοντες, καὶ τὸν ἄρσαν καὶ ἑρμηνεὺν τοῦ κυρίου χυθῶνα διαφρηγνόντες· οἱ γὰρ ἀποστατοῦντες, γὰρ, τὸν τοῦ θεοῦ δικαιοσύνην ἐξουθενῶντες ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ.

Ἐπειδὴ τοιγαροῦν καὶ ὁ, ὡς μὴ ἄρα, μαρτυροῦντος ἄνθρωπος, πρὸς ἰσχυρὸν ἐστὶν ἐν τῇ ἱερῇ κλήρῳ καταλεχθεὶς, ἐκτὸς τῶν ἀκαθάρτων ἐκκλησιαστικῶν εὐσεβῶν καὶ περιθάλψων καὶ διακρινῶν ἀφελμάτων, ἐν ἀπλήρωσιν κατὰ καιρὸς ὑπὸ τῆς ἁγίας τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας, προαχθεὶς μέχρι καὶ τοῦ ὀφθαλμοῦ τῆς ἀρχιερωσύνης βαθμοῦ, τὴν ποιμαντορίαν καὶ διείκτισιν τῆς ἐπαρχίας Προεδρίας διακρίσσειται· καὶ τοὶ δὲ τῆς μητρικῆς πόλεως ἀδελφῆς καὶ φρονιτῆρος ἡγιωμένου, καὶ τοῖς κλέπτου ἀπὸ τῆς ἐκκαταλείμενος, ἀλλ' ὅμως, ἰουδαϊκὴν ἀγνοησύνην νοσῶν, ἐν μὲν τῷ φανερῷ συνήγορος καὶ φρονοσιπτικῆς τῶν αἰώνων τῆς ἐκκλησίας δογματικῶν ἐπὶ τοῦ ἀνακρινόμενος οἰκτροῦ βουλγαρικοῦ ζητήματος ἐκπρότετο, ἐκ τοῦ ἀφανοῦς δὲ, συμπατριῶν κατ' αὐτῆς καὶ συγκοινωνῶν μετὰ τοῦ παλαμναίου ἐκείνου καὶ στασιάρχου ποτῆ Μακαριουπόλεως Ἰλαρίωνος καὶ τῶν λοιπῶν ὁμοιοκαπορρόνων ἀποστατῶν καὶ ἐπαρτοῦ μνήμης ἀρχιερέων, τῶν ποτῆ Φιλίππουπόλεως Παναρέτου καὶ Παϊσίου καὶ Λοφτοῦ Ἰλαρίωνος, εὐνήν ἀπῆλθον ἀσβεστῶς ἐξυφαίνετε, καὶ οἰκτρῶς προεδίδου αὐτὴν ὁ ἀγνώμων ὁδοῦ καὶ ἀπαταῶν, ὁ τὸ πονηρὸν τῆς ὑποκρίσεως καὶ βολιότητος διέπλουον προσώπων περιβλήθεις, ἕως οὗ πρὸς τετραετίας προαχθεὶς καὶ δευτέρου εἰς τὴν τῆς Βιδύνης μητροπόλιν, καὶ τὰ πρὸς ἐπαρτίαν αὐτοῦ παρὰ τῆς ἐκκλησίας ἐκ τοῦ ἐπιτοῦς ὑπερτίματος ἀπολαμβάνων, λάθρα συνετίθετο καὶ συνεφώνει μετὰ τῶν κατ' αὐτῆς ἀνταρτῶν ἐν βουλευτικῇ παρανομίᾳ, ὡς ἐν, ἀπαλθῶν εἰς τὴν πόλιν τοῦ κυρίου, ἀλλήν ἀρχὴν, ἀκέραιον καὶ ἀκρινῶν, τὴν θῆραν τῶν βουλγάρων ἐξαρχίαν διδάζει καὶ διακρούει, τὴν τῆς ἀνταρτίας σημαίαν ὄψων, κατὰ τῆς μητρὸς καὶ τροφῆς καὶ διδασκαλίου τοῦ Χριστοῦ ἁγίας ἐκκλησίας, τῆς μόνιμης νομίμου καὶ κανονικῆς αὐτοῦ ἀρχῆς· παραγενόμενος δ' εἰς Βιδύνην, καὶ τὴν ἀκλήν καὶ δικαίον τοῦ κυρίου πόλιν λυμαινόμενος, καὶ τὰ ἀποστατικά αὐτοῦ κινήματα καὶ τὰ δηλητηριώδη φρονήματα μεταδιδούς, ἐνεψύχου ἐπὶ πολλοὺς εἰς τὴν ψυχῶν ἀποκλήνησιν, οὐ μὴν ἔλλαβεν ἀλλὰ καὶ διὰ γράμμάτων συναννοούμενος καὶ συμπατριῶν μετὰ τῆς ἐν Μεσοχώρῳ ἀνόμου παρασυργῆς, τὸ σημεῖον τῆς ὀφθαλμῆς τῆς ἀνταρτικῆς σημαίας διακρινόμενος. Καὶ πρῶτα μὲν δὴ κινούμενος τοῦ κανονικοῦ μνημοσύνου τοῦ πατριαρχικοῦ ὀνόματος, καὶ ἐνταῦθα παραινόμενος ἀνευ ἀδείας ἐκκλησιαστικῆς, ὑπέταξε καὶ καθυπέτασεν αὐτὸν τῇ θρησκείᾳ ὑπονοήσας ἀρχὴν ἐπανελεῖν δὲ εἰς τὰ ἴδια, εἰ καὶ οὐδὲν ἐπιστομῶς ἐδύλου τῇ ἐκκλησίᾳ περὶ τῶν ἀποστατικῶν αὐτοῦ φρονημάτων, ὅμως, πᾶσαν μετ' αὐτῆς σχέσιν καὶ συνάφειαν διακόψας, καταπίπτει ἀσυνειδήτως τοὺς ἄρσαν, ὅς κατὰ τὴν αὐτοῦ χειροτονίαν ἐδεδόκα· περὶ τῆς ἰσοβίου πρὸς αὐτὴν ὑποταγῆς αὐτοῦ· εἶτα δὲ, ὅτι, ἀρχομένου τοῦ μηνὸς Σεπτεμβρίου τοῦ παρελθούτος, ἀποστῆναι ἐξουσίας, τοῦ οἰκουμηνικοῦ θρόνου χρεούοντος, προσεκλήοντο οἱ πρόκριτοι τῆς ἐπαρχίας αὐτοῦ χριστιανοὶ ἵνα κέμψωσι τὸν αὐτὸν, ἀντικρῶσκον ἐν τῇ τοῦ πατριάρχου ἐκλογῇ ἀπαρτινόμενος αὐτῶν, συναπεκρίνωτο καὶ συνυπέγραψε μετ' αὐτῶν, ὅτι, τῆς ἐπαρχίας αὐτοῦ ταύτης καρατηγείσεως πρὸς τὸν οἰκουμηνικὸν θρόνον ὑποταγῆς, καὶ τῇ βουλγαρικῇ (ὀλεγον) ἐξαρχίᾳ καθυκαταμένης, ἐξήρτηται καὶ αὐτὸς τοῦ λοιποῦ ἐκκλησιαστικῶς ἀπὸ τῆς βουλγαρικῆς συνέδου, καὶ τούτου ἐνεκα, μηδὲν ἔχων τὸ διάφορον ἐν τῇ τοῦ πατριάρχου ἐκλογῇ, ἀποποιεῖται καὶ ἐπιστολῶς πατριαρχικῆς δεχόμεθα, μὴ πεμπομένης αὐτῷ διὰ τῆς βουλγαρικῆς συνέδου, ἢ καὶ ἄλλων καὶ νόμιμον καὶ ἀνωτέραν ἐκκλησιαστικὴν

ἀρχὴν (ὡς γὰρ οὐ) ἀποδοῦναι ὁ ἰσχυρὸς ὁδοῦ καὶ ἀνῆρας συνυπέγραψε.

Τουτέστιν ἐν βλάσφημον καὶ ἄρσαν τὴν νομιμῆν ἢ ἐκκλησίαν ἐπιστάλην, καὶ ἐν μακροθυμίᾳ τὴν μετάνοιαν αὐτοῦ καὶ γνωσμομαχίαν ἀπεκλιχόμενῃ, μὴ πρὶν μετὰ τὰ γεγονότα τῆς ἁγίας τῶν Θεσσαλονίκων, τῇ κ' ἡμερᾶς τοῦ παρελθόντος ἰανουαρίου τοῦ ἐνεσῶντος ἔτους, ἔγραψε καὶ ἀνεκάλει αὐτὸν εἰς τὰ καθήκοντα τῆς ἰσοβίου καὶ κανονικῆς πρὸς αὐτὴν ὑποταγῆς, προδοσίαν οὐσίας καὶ ἀκρινῆσιν παρεχομένην ὑποκαταστήσαν· ἀλλὰ καὶ ταύτης παρελθούσης καὶ ἀντιπαρθεύσης, ὁ βῆθεις, οὐκ ἔπτεν ἔμμενον τῇ ἁγίᾳ κλήρῳ καὶ κληρονομίᾳ, μὴδ' ἐκ τοῦ παραδείγματος τῆς τμηματικῆς ἐκκαταλείσεως τοῖς συναποστατήσαν ἀνόμοις ἀρχιερέσιν ἀνέδικου κανονικῆς καθαρῆσεως, καὶ τῆς ἀπὸ τοῦ ὑγιαίνοντος ἐκκλησιαστικοῦ σώματος ἐκποῆς αὐτῶν ἐκδιδασκόμενος, τὸ ἔργον τῆς ἀποστασίας· συνίστα καὶ ὑφῆγίτο τοῖς ἄκλουστέρους τῶν χριστιανῶν· ὅτι δὲ, φῆγῃ καὶ δοκιμασίᾳ τῶν ἐν Μεσοχώρῳ κατήρημένων καὶ ἀνιέρων ἀρχιερέων καὶ ἄλλου ἀγνωσμένου, ἔξαρχος ἀναγορευθεὶς, τὴν ἐκλογὴν ἀπεδέξατο, τὰς φιλαρχικὰς αὐτοῦ προθέσεις κατακορνεύμενος, τμηματικὰ πρὸς τὴν καθ' ἡμᾶς πατριαρχικὴν καθέδραν δίχα γνώμης καὶ ἀδείας ἡμῶν παρεγένετο, καὶ τοῖς παρανόμοις ἐκλογῆς συνεικονῶνται, καὶ τὰ τῆς ἀνόμου ἐκλογῆς αὐτοῦ καταχθόνια σχεδίασμα (ὡς ἄρα νομιμοποιήσῃ) πᾶσι μνηστῆρῶν συνεβουλεύετο· τῆς δὲ καθ' ἡμᾶς ἐκκλησίας, ἀπ' ἧς προεβίβητο, τὴν ἀναγνώρισιν αὐτοῦ, ὡς ἐξάρχου τῶν βουλγάρων, ἐγγράφως τε καὶ δι' ἀπεσταλμένων, σπουδῇ τῇ πᾶσι ἐπέδωκε, πλείστα δὲ, διήματα τε καὶ ἀντιμῆτα, μετερχόμενος τεχνάσματα καὶ μηχανήματα. Ἡ οὖν ἐκκλησία, καὶ μετὰ τὰ ἀπὸ τῆς ἡμετέρας παρανομήματα, οὐκ ἔπτεν τῇ συνείδησει ἐπιεικῆ καὶ ἀνοχῇ χρησαμένη, καὶ ἐν μακροθυμίᾳ τὴν μετάνοιαν αὐτοῦ καὶ γνωσμομαχίαν πραγματευομένη, οὐκ ἔπτεν ὑπέμνησε τὰ εἰς Βιδύνην προεγγραμμένα, ἀλλὰ καὶ δι' ἐπὶ τούτῳ ἀποσταλέντου ὀφθαλμοῦ κληρικοῦ πρὸς πρότερον αὐτὸν ἐπανελεῖν εἰς τὰ τῆς κανονικῆς πρὸς αὐτὴν ὑποταγῆς καθήκοντα· ἀλλ' οὐκ ἔπτεν ἀντὶ τῆς ἀπειρηθείσης· ἐγγράφως πρὸς τὴν συνοδικὴν ἐκείνην ἐπιστολὴν τῆς κ' ἰανουαρίου ἀπαντήσεως, ἐκκλησιαστικῶν καὶ ἔθνικων δικαιοσύμων ἀνάκτισιν ἐνεργησάντων, ἐπιμόνος δὲ καὶ ἀπειρητικῶν τὴν συγχώρησιν τῶν καθυρημένων καὶ τὴν μετ' αὐτῶν πρὸς ἱερουργίαν ἀδείαν ἀπαίτων ἐγγράφως τε καὶ δι' ἀπεσταλμένων, καὶ ἐν ἀδελφείᾳ καὶ ἰσαμῶντι ἐκρίστων, ὡς εἰκόσ δὲ, ἀπαγορευόμενος, εἰς τοσοῦτον ἰσοφρικῆς ἐπαρτίης καὶ ἀλαζονείας προέβη, ὥστε τῇ κ' τοῦ παρελθόντος ἀπριλίου χοροστατήσας ἐν τῇ κατὰ Παλατῶν ναφ τοῦ ἁγίου Στεφάνου, ἀπεκλήρωσε τὴν κατὰ τῶν ἀποστατῶν καὶ ἐπιόρκων ἀρχιερέων ἐκκλησιαστικὴν καθάρσειν, ἀναγνωρισίαν καὶ παρὰ τῶν λοιπῶν αὐτοκεφάλων ἐκκλησιῶν, ἐξουσίαν καὶ δύναμιν οἰκουμηνικῆς συνέδου σφραγισμένης, καὶ ὑπέρτερος αὐτῶν ἀναδειχθεὶς· πρότερον δὲ, ἔπτεν τῇ κατὰ τὸν ἐνεσῶντος μαῖου, ἐπὶ τῇ ἁγίᾳ τῶν μακαρίων ἱεροδιδασκάλων Κυρίλλου καὶ Μεθόδιου, ἱερουργίαν τελείως, συμπάλασεν ἀνοσίως· συλλειτουργοῦς τοῖς ἐξονομασθέντας κατήρημένους καὶ ἀνιέρους ἀρχιερεῖς, μὴδ' αὐτοῦ τοῦ ἀγνωσμένου Μακαριουπόλεως ἐξαιρουμένου, μνημονεύσας οὐκί τοῦ κανονικοῦ πατριαρχικοῦ ὀνόματος, ἀλλὰ πᾶσι βουλγαρικῆς συνέδου, ὥστε διὰ τοῦ φρικτοῦ τούτου ἀνοσιουργήματος αὐτοῦ, τε καὶ οἱ οὖν αὐτῷ εὐσεβεῖς καὶ παρῆνοι οὐκ ἀρχιερεῖς, ἀλλ' ὄφρισται, φεῖ! καὶ καταφρονεῖται τῶν θεῶν καὶ ἱερῶν ἀποστολιῶν καὶ συνοδικῶν κανόνων καὶ τῶν πατρικῶν διατάξεων, ἀπετόλμησαν εἰναίεσαι, ἰδίαις χερσὶν ἀνορέξαντες, βαδῶ καὶ φρικτῶδες καὶ ἀποτρέπαιον χάσμα μετὰ τοῦ ὀρθοδόξου καὶ ἀκέραιου βουλγαρικοῦ λαοῦ καὶ τῆς μᾶς, ἁγίας, καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς ὀρθοδόξου τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας.

Ταῦτα πάντα μετὰ κατωτέρου ψυχῆ καθαρῶντες, **Δ** καίθεοθαι, μηδὲ ὀπακοῦν πρῶτον καὶ δεύτερον κα-  
 και κατακτείνοντας τριεσῶστα σκάνδαλα καὶ τοσοῦτας ἀνομιὰς ἐν τῷ σώματι τῆς ἐκκλησίας παντόθεν· καὶ  
 ἀνομοσταῶς ἐνεργουμένας· ὅπερ εὐαρίθμων κληρικῶν, ἀνομίαν τῆς ἐπαγγελίας καὶ τῆς κλήσεως, καὶ προ-  
 χαιρούς καὶ σαφείς ἔχοντες· ὅτι ὄφιν τοσοῦτους τῶν θεοκρίτων ἀποστόλων καὶ τοσοῦτων οἰκουμενικῶν  
 καὶ τοπικῶν οὐκ ἐπὶ συνόδων ἱεροῦ κανόνες, βαρύντα-  
 τας ἐπιφέροντας τὰ ἐπιτίμια καὶ καθ' ἑνὸς μόνου τῶν ἀπαρτιθεμένων ἀνομιῶν, μήτε· γε κατὰ κλίτων, μα-  
 γάλην καὶ ἱερὰν σύνοδον συναστραί· ἔγνωσαν, καὶ ταῦτα πάντα τὰ τούτων παρανομήματα τῇ ἐμφροῦσιν  
 γνώμῃ καὶ κρίσει αὐτῶν καθοκράλειν. Ἐνθὲν τοι, συμπαρεκατημένω ἡμῶν τοῦ παναγιωτάτου προκατό-  
 χου ἡμῶν κυρίου Γρηγορίου, ἔχουσι τὴν γνώμην καὶ τοῦ παναγιωτάτου πατριάρχου πρώην Κωνσταντινου-  
 πόλεως κυρίου Ἀνθίμου τοῦ Βυζαντίου, καὶ συνδρια-  
 ζόντων τῶν ἱερωτάτων μητροπολιτῶν, τῶν τε συνοδι-  
 κῶν καὶ τῶν ἐν τῇ βασιλευσούσῃ παρεπιδημούντων, καὶ **Β**  
 τῶν θεοφιλεστάτων ἐπισκόπων καὶ ἱερωτάτων ἀρχι-  
 μандрιτῶν, ἐκτεθείσα ἐνώπιον πάντων καὶ μετὰ σκέ-  
 φων ἀπαύτου καὶ δικαίας συζητήσεως καὶ ἀκριβῶς ἐπεξεργασθεῖσα ἡ, ὡς διελεῖται, διαγωγή τοῦ εἰρη-  
 μένου ἀρχιερέως Βιδύνης Ἀνθίμου πρὸς τὰ τῆ κανο-  
 νικῆ αὐτοῦ ἀρχὴ ἀπαραίτητος· ὁφειλόμενα ἱερὰ αὐτοῦ  
 καθήκοντα, ἐξελεγχθεῖσα καὶ διαβεβαιωθεῖσα ἀπὸ τῶν  
 ἰδίων αὐτοῦ γραμμάτων, ἀσύγγνωστον καταπροδιδόν-  
 των τυφῶν καὶ ἀλαζονείαν καὶ ὕβριν καὶ ἰταμότητα,  
 ἀναφάνη πανταχόθεν καὶ ἀνωμολόγηται ἀντικειμένη,  
 τοῖς ἱεροῖς κανόσι, καὶ τῷ βαρυντάτῳ ἐγκλήματι τῆς  
 ἀνταρσίας χαρακτηριζομένη, σκάνδαλόδεξ, τε καὶ  
 ἀφόρητος τῇ ἐκκλησιαστικῇ εἰρήνῃ, ἰδίως τοῖς χριστιαν-  
 οῖς τῆς ἐπαρχίας αὐτοῦ, καὶ γενικώτερον παντὶ τῷ  
 βουλγαρικῷ λαφί, ψυχώλεθρος καὶ ψυχρλαβῆς καὶ  
 τῆς ἐν Χριστῷ ἀδελφικῆς καὶ χριστιανικῆς ἐνότητος  
 αὐτῶν πολέμιος, καὶ διὰ ταῦτα ὑπεύθυνος ταῖς παρὰ  
 τῶν θείων καὶ ἱερῶν κανόνων ἐπιβαλλόμεναις ποιναῖς. **Ο**  
 Καὶ ἐπὶ αὐτῷ· Ἐπειδὴ ὁ διαλεχθεὶς Βιδύνης Ἀνθίμος  
 κατεῖλε καὶ καταφρονῆσαι τοῦ ἰδίου πατριάρχου καὶ,  
 χωρὶς συναχθεῖς, θυσιαστήριον ἐπέθεε, παρὰ τὸν λαὸν  
 ἀποστολικῶν κανόνων, τὸν λέγοντα· „Ἐἰ τις πρεσβύτερος,  
 καταφρονήσας τοῦ ἰδίου ἐπισκόπου, χωρὶς συναχθῆναι  
 καὶ θυσιαστήριον ἕτερον πῆξῃ, μηδὲν καταγενοῦσθε τοῦ  
 ἐπισκόπου ἐν εὐσεβείᾳ καὶ δικαιοσύνῃ, καθαιρεῖσθε  
 ὡς φίλαρχος· τύραννος γάρ ἐστιν.“ Ἐπεὶ δὲ καὶ παρὰ  
 τὸν αὐτῷ τῆς δ' καὶ λδ' τῆς ε' οἰκουμενικῆς συνόδου,  
 λέγοντας· „Τὸ τῆς συνωμοσίας ἢ φατρίας ἐγκλήμα  
 καὶ παρὰ τῶν ἔξω νόμων πάντῃ κεκόλυται, πολλῶν  
 δὲ μάλλον ἐν τῇ τοῦ θεοῦ ἐκκλησίᾳ τοῦτο γίνεσθαι  
 ἀπαγορευεῖν προσήκει. Ἐἰ τινες τοῖνον κληρικοί ἢ  
 μονάζοντες εὐρεθίσαν, ἢ συνωμύμενοι, ἢ φατριάζοντες,  
 ἢ κατασκευῆς τυχεύοντες ἐπισκόποις ἢ συγκληρικοῖς,  
 ἐκπιπέτωσαν πάντῃ τοῦ οἰκείου βαθμοῦ.“ β'. Ἐπειδὴ,  
 καὶ τοῖς παραστάταις τῶν ἱερῶν κανόνων καὶ ἀποστάτης  
 καὶ ἐπίσκοπος, εἰς οὐδὲν λογισάμενος τὰς ἐκκλησιαστι-  
 κάς ἡμῶν προτερίας καὶ αὐστηράς ἀπαγορεύσεις τοῦ  
 μη λειτουργῆσαι, οὕτως οὐ μόνον πατήκους καὶ ἀ-  
 θηδαδοῦ προέβη, ἀλλὰ καὶ μετὰ ἀνείρων, ὁλον καθυγρ-  
 μένων καὶ ἀφωρισμένων, συλλειτουργήσας ἐναντίον  
 τοῦ αὐτῷ ἀποστολικῶν κανόνων, διαγερούστος· „Ἐἰ τις  
 καθυγρμένος, κληρικὸς ὢν, κληρικῶν συνεδξεται, καθ-  
 αίρεισθε καὶ αὐτός.“ γ'. Ἐπειδὴ, καταφρονήσας τοῦ  
 ἰδίου πατριάρχου, ἀφώρισεν ἑαυτὸν τῆς ἐκκλησίας, καὶ  
 κλίον ἢ τρεῖς προσκληθεῖς παρ' ἡμῶν, οὐ μόνον ἤκαθ-  
 ἦθαι, ἀλλὰ παραμείνας ἐπορβῆ καὶ ἀνοστάτου τὴν  
 ἐκκλησίαν, καὶ τῆς τοῦ οἰκείου πατριάρχου κοινωνίας  
 ἀποστάς, οὐκ ἐμνημόνευσε τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ κατὰ  
 τὸ διατεταγμένον, καὶ σχίσμα ἐποίησεν ἐναντίον τοῦ  
 ε' τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ συνόδου κανόνος, λέγοντος· „Ἐἰ τις  
 πρεσβύτερος ἢ διάκονος, καταφρονήσας τοῦ ἰδίου ἐπι-  
 σκόπου, ἀφώρισεν ἑαυτὸν τῆς ἐκκλησίας, καὶ ἰδίᾳ  
 συνήγαγε, καὶ θυσιαστήριον ἔστησε, καὶ τοῦ ἐπισκό-  
 που προσκαλεσαμένου, ἀπειθεῖν καὶ μὴ βούλοιο αὐτῷ

λεῖναι, τούτῳ καθαιρεῖσθε παντίως, καὶ μηδέτι  
 θεραπείας τυγχάνειν, μηδὲ δύνασθαι λαμβάνειν τὴν  
 ἑαυτοῦ τιμὴν· εἰ δὲ καραμένη θεορβῆ καὶ ἀνοστα-  
 τῶν τὴν ἐκκλησίαν διὰ τῆς ἔξωθεν ἐξουσίας, ὡς  
 στασιώδη αὐτὸν ἀποστρέψασθαι,“ καὶ τοῦ α' τῆς  
 πρωτοδευτέρως, λέγοντος· „Ἐἰ τις πρεσβύτερος, ἢ ἐπί-  
 σκοπος, ἢ μητροπολίτης, τολμήσῃ ἀποστῆναι τῆς πρὸς  
 τὸν οἰκεῖον πατριάρχον κοινωνίας, καὶ μὴ ἀνατίρη  
 τὸ ὄνομα αὐτοῦ κατὰ τὸ ὀρισμένον καὶ τεταγμένον ἐν  
 τῇ θείᾳ μυστηγωγίᾳ, ἀλλὰ πρὸ ἐμφανείας συνοδικῆς  
 καὶ τελείας αὐτοῦ κατακρίσεως σχίσμα ποιήσῃ, τού-  
 τον ὄρισεν ἡ ἅγια σύνοδος· πῶσι, ἱερατεία· παντίως  
 ἀλλότριον εἶναι, εἰ μόνον ἐλεγχθεῖται, τοῦτο παρανομή-  
 σαι.“ δ'. Ἐπειδὴ, ὑπὸ φιλαρχικῷ πνεύματι ἐμψυ-  
 σούμενος, δι' ἀνικανικῶν καὶ ἄλλως ἀναρμοδιῶν μέ-  
 σω, παράνομον ἐσφτερισάτο ἀξίωμα, παρὰ τὸν α'  
 τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ καὶ τὸν λ' ἀποστολικῶν κανόνων  
 τὸν διαγερούστος· „Ἐἰ τις ἐπίσκοπος, κοσμικὸς ἀρ-  
 χουσι χρησάμενος, ἐγκρατῆς ἐκκλησίας γένοιτο, καθ-  
 αίρεισθε καὶ ἀφορξέσθε, καὶ εἰ κοινωνούσας· αὐτῷ  
 πάντες.“  
 Διὰ ταῦτα τοῖνον ἡ μετρίτης ἡμῶν, κοινῇ ἐγκρίσει  
 καὶ ὁμογνώμονι συναποφάσει ἡμῶν τε καὶ τῆς ἱερᾶς  
 ταύτης τῶν ἱερωτάτων πατριαρχῶν καὶ ἱερωτάτων  
 μητροπολιτῶν καὶ θεοφιλεστάτων ἐπισκόπων χειρίας  
 καὶ ἁγίας συνόδου, ἔγνω δικαίαν, ἐννοῦν τε καὶ  
 ἀπαραίτητον τὴν ὑπὸ τῶν ἐκτεθέντων ἱερῶν κανόνων  
 ὑπαγορευομένην καὶ αὐτοῦ τε τοῦ ἀποστάτου καὶ  
 σχισματικοῦ Βιδύνης Ἀνθίμου καὶ τῶν ἑποικακο-  
 φρένων καὶ σχισματικῶν προκατηγγρημένων ἀρχιερέων  
 Φιλιππουπόλεως Παναρέτου καὶ Λοστσοῦ Παρίωνος  
 καὶ τοῦ ἀφωρισμένου Μακαριουπόλεως Παρίωνος, καὶ  
 τῶν κοινωνούντων καὶ συμφρονούντων αὐταῖς κληρι-  
 κῶν τε καὶ λαϊκῶν ἐσχάτην κοινήν, τὴν ἐκείσῳ ἐν-  
 ἤκουσαν, ἐπαξίως τῶν παρανόμων αὐτῶν ἔργων καὶ  
 πράξεων ἐφαρμοζομένην καὶ ἐπιβαλλομένην· „πῶσαν  
 γὰρ παρήρασαν καὶ παρακοῆν τὴν μισθοδοσίαν  
 ἐνδοκον ἔχειν“ ὁ θείος ἀπόστολος διακελεύεται. Καὶ  
 ἐπὶ γράφοντας ἐν ἁγίῳ πνεύματι, ὀριζόμεθα καὶ συν-  
 ἀποφανόμεθα, συμφεῖ τοῖς ἱεροῖς κανόσι, ἵνα πρῶ-  
 τον ὁ ρηθεὶς Βιδύνης Ἀνθίμος, ὡς τοιοῦτος τὴν  
 θρασυτέτη καὶ ἀπόνοτον καὶ ἀλαζονείαν καὶ ἀθεο-  
 φορίαν ἐξελέγηθεῖς, καὶ ἐν παραβάσει τῶν πρὸς θεόν  
 ἐν τῇ χειροτονίᾳ αὐτοῦ ἐπαγγελῶν καταχρησάμενος  
 πολυτροπῶς τῆς ἀρχιερατικῆς ἀξίας καὶ χάριτος, καὶ  
 ἀντὶ σεβασμοῦ καὶ κανονικῆς ὑποταγῆς, ἀνταρσίαν  
 νοστήσας κατὰ τῆς ἐκκλησίας αὐτοῦ, καὶ ἀποσχίσεως  
 ἑαυτὸν τῆς κανονικῆς ἐνότητος τῆς ἐκκλησίας, καὶ  
 πολέμιος ἐκ τοῦ συστάδην καὶ ἀντιμαχος αὐτῆς φωρα-  
 θεῖς, ἀντὶ δὲ ὀδηγιῶν ἀγάπης ἀδελφικῆς ἐν Χριστῷ  
 καὶ συμπνοίας καὶ ἐνότητος πνευματικῆς, διαίρεσις καὶ  
 ψυχρότητα μετέδελφον καὶ χωρισμὸν ἀπ' ἀλλήλων,  
 χλεψὴν τε τοῖς ἱεροῖς τῆς ἐκκλησίας θεορῶς ἡγησά-  
 μενος, καὶ καθυγρμένος τε καὶ ἀφωρισμένος ἀρχιερεὺς  
 κοινωνήσας καὶ συλλειτουργήσας, καὶ σκάνδαλον κοι-  
 νὸν τῷ χριστιανῶν πληρώματι κατεστῆς, καὶ ἀνάξιος  
 τοῦ ἀρχιεραταύειν τῷ ὄφιστῳ ἢ φ καταμαρτυρηθεῖς.  
 καθυγρμένος ὑπάρχει· πάσης ἀρχιερατικῆς ἐνεργείας  
 καὶ τάξως αὐτός τε καὶ οἱ σὺν αὐτῷ λειτουργήσαντες  
 ἱερεῖς Βίκτωρ καὶ Γρηγόριος, καὶ ἱεροδίακονοι Γερά-  
 σιμος, Παφάτλ καὶ Παρίων, καὶ εἰ τινες ἄλλοι συν-  
 εκκινώνησαν, καὶ γεγυμνωμένοι τῆς καθιερωσάσης  
 αὐτὸν θείας τοῦ παναγίου πνεύματος δωρεᾶς τε καὶ  
 χάριτος, καὶ ἀλλότριος τῆς χορείας τῶν ἱερωμένων,  
 καὶ ἀπόβλητος τῶν ἱερῶν τοῦ βήματος περιβόλων, καὶ  
 ὡς ἰδιώτης γνωριζόμενος, καὶ μηδεὶς τολμήσῃ συμ-  
 φορέσαι αὐτῷ, ἢ συλλειτουργῆσαι, ἢ τὰς ἀνείρους αὐ-  
 τοῦ χειρας ἀσπάσασθαι, ἢ ὡς ἀρχιερεῖα καὶ ἀπλῶς  
 ἱερωμένον διέξασθαι καὶ τιμῆσαι, ὡς καθυγρμένον καὶ  
 πάγῃ ἀνείρον, ἐν βίβρῃ ἁγίας ἀσυγγνώστου καὶ  
 ἀλύτου ἀφορισμοῦ τοῦ ἀπὸ θεοῦ κυρίου παντο-  
 κράτορος.

Διότι οὐκ ἔστιν ἡμεῖς οἱ προκαθημένους κατὰ Φιλίππου Α' πόλεως Παναρέτος καὶ Λοφουῦ Παριῶν, οἱ κατατολμαῖους καταργήσαντες τῆς δικαίας ἐπιβληθείσης αὐτοῖς κανονικῆς καθιέρωσης, καὶ ἄλλα συνοδικῆς κρίσεως καὶ ἀποφάσεως ἱερῆς καὶ ἀθεοφύλακῆς λειτουργήσαντες καὶ ἀνέρας τε καὶ ἀνευλογήτους ἐδολογῆσαντες τὸν χριστιανικὸν λαὸν τοῦ κυρίου, παρὰ τὰς σφαιρὰς διατάξεις τῶν ἱερῶν κανόνων, ἦτοι τοῦ κη' ἀποστολικοῦ, διαγορεύοντες: „Εἰ τις ἐπίσκοπος, ἢ πρεσβύτερος, ἢ διάκονος, καθιερθεὶς δικαίως ἐπὶ ἐγκλήματι φανεροῖς, τελεήσεται ἀφωθῆναι τῆς κοινῆς ἐγκρισθείσης ἀπὸ τῆς λειτουργίας, οὗτος κανόνασιν ἐκκοπήσθω τῆς ἐκκλησίας“ καὶ τοῦ λζ' τῆς ἐν Καρθαγίνῃ, λέγοντος: „Ἦρσαν οὖν ἐσὼν συνέδριον, ἵνα ὁ εἰς ἀφωθίαν αὐτοῦ ἀπὸ κοινωνίας γενόμενος, εἴτε ἐπίσκοπος, εἴτε κληρικός, εἴαν ἐν τῷ καιρῷ τῆς κοινωνίας αὐτοῦ, πρὸ τοῦ ἀκουσθῆναι, εἰς κοινωνίαν τομῆται, αὐτὸς καθ' ἑαυτοῦ τῆς καταδικῆς τὴν ψῆφον ἐξεννοχῆται κριθεῖν“ ἔτι δὲ καὶ τοῦ κζ' τῆς ἐν οὐκρινῶν ἐπιστολῆς συνέδριον, τοῦ λέγοντος: „... εὐλογεῖν ἔστι τὸν τὸ οἶκος τῆς ἐκκλησίας τῶν ἀνακρίτουσιν εὐλογία γὰρ ἁγιασμοῦ μεταδίδεται ἔστιν ὁ δὲ τούτων μὴ ἔχων πᾶς ἐστὶν μεταδίδεται“ ὑπάρχουσι τούτοισιν ἀφωθόμενοι καὶ ἀποκοιμημένοι τῆς ἐκκλησίας τοῦ ὁρθοδόξου πληρώματος, ὡς μέλη σπογγώδη ἀλεγχθέντες, καὶ καταρραμένοι καὶ ἀθυγχοῦντες, καὶ πάσαις ταῖς πατρικαῖς καὶ συνοδικαῖς ἀραιῖς ὑπεύθινοι.

Σὺν τούτοις δὲ καὶ ὁ κατὰ Μακαρίου πόλεως Παριῶν, ἐπειθὲ, καίτοι τῆ ἐσχάτῃ ποιεῖ τοῦ ἀφορισμοῦ καὶ τῆς ἀπὸ τοῦ ὁμοίου τῆς ἐκκλησίας σφαιρᾶς πανταχοῦ ἐκκοπῆς καθυποβλήθει, πᾶσαν ἐσφορικὴν φρασίαν ὑπερβῆσας, τόλμη καὶ ἀσθαδίᾳ ἀνηκούστῃ προέχθη ὑποσέβας τῶν ἱερῶν ἀφωθῆναι, ὁ ἀνέρας, καὶ συλλειτουργῆσαι (φάσαι ἡμῶν, κύριε!) μετὰ τῶν προειρημένων, ἐπιτεινομένης τῆς προσβληθείσης ἀπὸ τῆς κοινῆς τοῦ ἀφορισμοῦ, κατὰ τὴν ιγ' ἀποστολικῶν κανόνων, τὸν διακαλύοντα: „εἰ δὲ ἀφωρισμένος εἴη, ἐπιτεινοσθῆναι αὐτῷ ὁ ἀφορισμός“, ἔνοχος ἔστω τοῦ πυρὸς τῆς γέννης καὶ τῷ αἰωνίῳ ἀναθέματι ὑπόδικος. (Ὅστε γενέσθω ἐξ ἀποφάσεως.

Ἐν ἑταίριον, ἀποφάσεως, κατὰ μέγα μάιον, ἐπιτεινοσθῆναι ἔστω.

† ὁ πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Ἀνθίμος, ἔχων καὶ τὴν γνώμην τοῦ παναγιωτάτου πατριάρχου πρώτου Κωνσταντινουπόλεως κυρίου Ἀνθίμου τοῦ Βυζαντίου, ἀποφαινεταί.

† ὁ πρῶτος Κωνσταντινουπόλεως Γρηγόριος συναποφαινεταί.

- † ὁ Ἰωάννου Παΐσιος.
- † ὁ Ἡρακλείας Παναρέτος.
- † ὁ Νικομηθείας Διονύσιος.
- † ὁ Νικαίας Καλλίνικος.
- † ὁ Χαλκηδόνος Γεράσιμος.
- † ὁ Δέρκεν Νεόφυτος.
- † ὁ Τορνόβου Γρηγόριος.
- † ὁ Διδυμοταίχου Διονύσιος.
- † ὁ Δράμας Ἀγαθάγγελος.
- † ὁ Ἀγκύρας Ἰωαννίκιος.
- † ὁ Ἀγγιῶλου Βασίλειος.
- † ὁ Σάμου Γαβριήλ.
- † ὁ Σαζουαγαθουπόλεως Προκόπιος.
- † ὁ Ἰμβρου Παΐσιος.
- † ὁ Νύσσας Καλλίνικος.
- † ὁ Σβορυνίου Διονύσιος.
- † ὁ Βράτσας Παΐσιος.

Ἡ ἀπόφασίς αὕτη τῆς μεγάλης συνέδου ἐκνομοποιήθη (1873) καὶ εἰς τὰς λοιπὰς ἀποστολικὰς ἐκκλησίας, καθὼς καὶ εἰς τοὺς ὑπὸ τῶν οἰκουμηνικῶν ὁρίων διατελούντας μητροπολίτας καὶ ἐπισκόπους, ἐπισυνήχθη καὶ διὰ τῆς κατὰ πόδας ἐγκυκλίου.

† Ἀνθίμος ἄλλο θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νέος Ρόμης καὶ οὐκουμηνικός πατριάρχης.

† Ἰερώνυμος μητροπολίτης... ἐν ἁγίᾳ πνεύματι ἀγαπητὸ ἀδελφὸ καὶ συλλειτουργῆ τῆς ἡμῶν μητροπόλεως... χάρις εἴη τῇ αὐτῆς ἀρχιεπισκοπῇ καὶ εὐχὴν κατὰ θεοῦ. Περιελόμενος ἐν τῇ παρεούσῃ ἀδελφικῇ ἡμῶν ἀντίστοιχον καθιέρωσης, ἐκδοθείσης, συνεικαστικῆς ἀποφάσεως τῆς συγκαταστήσεως τῆς ὑπερμασόντος ἱερᾶς καὶ μεγάλης συνέδου, κατὰ τοῦ, ὡς μὴ ὀφείλει, τῶς μητροπολίτου Βιζάντης Ἀνθίμου καὶ τῶν οὖν αὐτῷ προκαθημένων ἀρχιερέων, τῶν ἀποτελούντων τὴν παράνομον ἐν Μεσοπόρῳ παρασκευασθῆναι, διὰ τὰ τελεμήθεντα ἐκ' αὐτῶν ἀσυνείδητος πραξιοκλήματα καὶ ἀνερμήματα, ἀκροβολογούμενα ἐν τῇ ῥηθείᾳ πράξι τῆς καθιέρωσης. Ἐφ' ἧ καὶ προεπιβλεπόμεθα τὴν ἀρχιεπισκοπὴν αὐτῆς, ὅπως τὸ ἐν λόγῳ ἐγγράφῳ, λαβούσα ἐκ' ὅσων, φέρη εἰς γνώσιν τῶν εὐλογημένων χριστιανῶν τῆς ἐκκλησίας τῆς διὰ τῆς ἐκ' ἐκκλησιῶν ἀναγνώσεως αὐτοῦ, ἅμα δὲ καὶ συνηθῆσθαι αὐτοῖς εἰς τὴν ἀκριβῆ διατήρησιν τῶν ὁρθοδόξων χρεῶν, κατὰ τὸ ἀκαρπύτητον αὐτῆς καθήκον. Ἢ δὲ τοῦ θεοῦ χάρις καὶ τὸ ἀκαρπύτον εἴη, μετ' αὐτῆς.

- „αποβ' μάιον ἔστω.“
- † ὁ Κωνσταντινουπόλεως ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός.
- † ὁ Ἡρακλείας Παναρέτος ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός.
- † ὁ Νικομηθείας Διονύσιος ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός.
- † ὁ Νικαίας Ἰωαννίκιος ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός.
- † ὁ Τορνόβου Γρηγόριος ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός.
- † ὁ Διδυμοταίχου Διονύσιος ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός.
- † ὁ Δράμας Ἀγαθάγγελος ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός.
- † ὁ Ἀγκύρας Ἰωαννίκιος ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός.
- † ὁ Σάμου Γαβριήλ ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός.
- † ὁ Σαζουαγαθουπόλεως Προκόπιος ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός.
- † ὁ Ἰμβρου Παΐσιος ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός.
- † ὁ Νύσσας Καλλίνικος ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός.

Νέα θρυλλήματα.

Μεταξὺ πολλῶν ἄλλων διαθρυλλήθη, ὅτι ὁ ἐξάρχος θάλας λάβει τὸν τίτλον Πατριάρχου τῶν Βουλγαρίων· ὅτι ὁ κατὰ τῆς βουλγαρικῆς ἐκκλησίας ὁρθοδόξου κανονισμοῦ, καθυποβλήθει, εἰς τὴν ἐγκρίσιν τοῦ σουλτανῶν, ἀποστέλλεται προσεχῶς πρὸς τὸν ἐξάρχον, ὅτι ἡ ἐν Ὀδησσῷ βουλγαρικὴ ἀποικία ἀνέκρινεν ἵνα ἀποσταλῆ τῷ ἐξάρχῳ ἀρχιερατικὴν στολήν πολυτίμητον· ὅτι εἰς ἕμπορος βούλγαρος ἐν Βασταραβίᾳ ἀπετάσεν ἵνα ἀποσταλῆ αὐτῷ μεγαλοκρετὴ ἄμαξον τιθροπικόν· ὅτι ὁ ἐξάρχος ἀπαφίσειεν ἵνα ἀποσταλῆ ἐγκυκλίον πρὸς τοὺς ἐν Βουλγαρίᾳ ἱερεῖς, δι' ἧς καταγγέλλει τὴν „πλάνην τοῦ οἰκουμηνικοῦ πατριαρχείου, ὅπως, παρὰ τοὺς κανόνας, προέβη εἰς τὴν καθιέρωσιν τοῦ ἀνωτάτου πνευματικοῦ ἀρχηγοῦ καὶ τῶν λοιπῶν κοιμένων τῆς βουλγαρικῆς ἐκκλησίας, συνιστῶν αὐτοῖς, ὅπως δέονται τοῦ θεοῦ ἵνα ἐξαγάγῃ τῆς βιτῆς πλάνης τὸ γραικικὸν πατριαρχεῖον“ κτλ.

Ὅντως μωραίνει-κύριος ἐν βούλευται ἀπολίσει.

Ἐπιδείξεις βουλγαρικαί.

Πολλῶς τῆς Βουλγαρίας ἐμπεδίσθη ἐπιδεικτικῶς ἡ ἐσχάτη τῶν ἁγίων Μεθοδίου καὶ Κυρίλλου ἐν Βουκουρεστίᾳ δὲ ἐγένετο λειτουργία ἐπὶ τούτῳ ἐν τῷ βουλγαρικῷ παρεκκλησίᾳ, λειτουργούντος τοῦ δια-

βούην κρήνη Πατριανής Παναρέτου. Υπεγράφη δὲ ἂ καὶ ἔγραψον ἑσπότης πρὸς τὸν ἔξαρχον ἀδελφάρων, καὶ συγκαθητήριον ἄμα, ἐν ᾧ κρητὸς υπεγράφη ὁ κρητὸς Πατριανής. Ἐξήλθη δὲ καὶ τριμελής ἐπιτροπή, ὅπως κρητὸς τὸ ἔγραψον τοῦτο εἰς Κωνσταντινουπόλιν, καὶ ἐγχειρίσῃ τῷ ἔξαρχῳ.

**Ὁ κρητὸς Λοφτσου.**

Τὴν κυριακὴν τοῦ Τυφλοῦ, καὶ ἑσπότην τῶν ἁγίων Κωνσταντινου καὶ Ἑλένης, ἐχοροστάτησαν ἐν τῷ ναῷ τοῦ ἁγίου Στεφάνου ὁ προκαθητήριος καὶ ἀφαιρισμένος κρητὸς Λοφτσου Ἰλαρίων.

**Ὁ βουλγαρικὸς κληρὸς.**

Ὁ ἔξαρχος τῶν Βουλγάρων ἐπαφέν εἰς τὰς βουλγαρικὰς ἐπαρχίας ἐγκύκλιον, δι' ἧς προσκαλεῖ εἰς Κωνσταντινουπόλιν πάντας τοὺς παιδείας μετέχους βουλγαρικοῦ κληρικοῦ, ὅπως ἐκ τούτων ἐπιλεγθῶσιν οἱ ἐπίσκοποι τῆς βουλγαρικῆς ἐκκλησίας.

Συνεπεί τῆς προσκλήσεως ταύτης καὶ ἡ τῶν ἀρχιερατικῶν τῆς ἱερᾶς συνόδου καὶ ἀρχιμανδριτικῆς κύριος Δοσίθεος, βούλγαρος τῷ γένει, προετίμησε νὰ προσέλθῃ εἰς τὴν βουλγαρικὴν ἐπαρχίαν, ἀναχωρήσας τῇ 17<sup>ῃ</sup> μαΐου ἐκ τῶν οὐτῶ φιλοσόφως γαλουχησάντων, ἐκδηροφάντων καὶ εἰς τὰ ἀνώτερα τοῦ πατριαρχικοῦ περιβόλου, προαγαγόντων αὐτὸν ἐξιώματα πατριαρχίων.

Εἶναι ἀληθές, ὅτι ἀπὸ τινος ἴδου καιροῦ εὐρίσκατο εἰς παραγῆν καὶ ἀνησυχίαν πνεύματος οὗτος, μὴ δυνάμενος, ὡς ἄλλοτε, ἵνα ἐργασθῆ, ἀμφιταλαντεύμενος μεταξὺ τοῦ καθήκοντος αὐτοῦ, ὡς κληρικοῦ τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριαρχείου, καὶ τῆς φαινομένης ἐν τῷ μελετωμένῳ βουλγαρικῷ συνόδῳ προαγωγῆς αὐτοῦ, κατὰ τὰς διαβιβαζόμενας αὐτῷ ὑπὸ τῆς βουλγαρικῆς σφαιρας ἀλλεπαλλήλους διαφρασεῖσεις καὶ ὑποσχέσεις, ἃς καὶ τελευταίον, ὡς μὴ ὄφειλεν, ἔσπασατο.

Τὴν δὲ κη' (τρίτην) δι' ἐπὶ τούτῳ ἀποσπλιμένῳ μεταπορεύσαν τὰ ἐν τῷ σφραγισθέντι ἐγγραφοῦ, κατὰ διαταγὴν τῆς αὐτοῦ θειοτάτης παναγιότητος, βασιλεῖς τῆς ἀρχιερατικῆς βεβλίας κ.κ. τοῦ λευκοπικηνοῦ Δοσιθέου εἰς Ὀρθόδοξο, ὅπου καὶ διαμένον οὗτος, ἐν τῷ οἰκίῳ ἑνὸς τῶν κρητῶν τῆς ἐπαρχίας Σαμακοβίου.

**Αἰνέσι παρανομίαι.**

Τὴν κρητὴν τῆς Ἀναλήψεως (κα') ὁ ἔξαρχος τῶν Βουλγάρων κρητὸς εἰς χειροτονίαν τοῦ ἐκ τῶν πατριαρχίων λευκοπικηνοῦ ἀρχιερατικῆς τῆς ἱερᾶς συνόδου Δοσιθέου, ἐν τῷ βουλγαρικῷ ναῷ τοῦ ἁγίου Στεφάνου, προχειρίσας αὐτὸν μητροπολίτην Σαμακοβίου, οὐλοπικηνοῦ αὐτῶ τῶν καθηρομένων ἄμα καὶ ἀφαιρισμένων κρητῶν Φιλίππουκώλεως, Λοφτσου καὶ Μακαριουκώλεως.

Αὐθιμαρὸν ἐψηφίσθη, καὶ μητροπολίτης Τορνόβου ὁ Μακαριουκώλεως.

Ὁὕτως οὖν, ὡς βλεπεῖ μετὰ λύπης τὸ ἀσθένος κληρῆμα, ὁ καθηρομένων ἔξαρχος, μετὰ τῆς ἀνιέρου λεγομένης συνόδου, προβαίνει ἀποστάτως λακταῶν πᾶν ἱερὸν καὶ ὅσιον καὶ παιζῶν ἐν οὐ παικτοῖς.

**Νέα τῶν ἱερῶν ρεβίλωνισ.**

Τὴν κυριακὴν τῶν πατέρων (κη' μαΐου) ὁ ὑπὸ μὴν τῆς ἐκκλησίας ἀναθεματισθείς, ὑπὸ δὲ τῆς βουλγαρικῆς ἐπαρχίας προαχθείς εἰς τὸν θρόνον τῆς μητροπόλεως Τορνόβου Ἰλαρίων, συνανοστουργούντων αὐτῷ τοῦ τῶς Φιλίππουκώλεως Παναρέτου καὶ τοῦ αὐτοκαθαίρετου, Σαμακοβίου, ἐχειροτόνησας μητροπολίτην Νύσσης, τὸν καθηρομένῳ ἀρχιμανδριτικῷ Βίκτωρι τὸν Χιλανδαρινόν.

Τοιαυτὴ ὑπῆρξεν ἡ ἀπὸ τῆς 1<sup>ης</sup> ἰανουαρίου μέχρι ἀγγόντος μηνὸς μαΐου τοῦ ἔτους 1872 πορεία τοῦ βουλγαρικοῦ λεγομένου ἱγνίματος.

**CONCILIUM CONSTANTINOPOLITANUM IN QUO BULGARI DISSIDENTES AB ECULESIA ORTHODOXA DAMNANTUR \***

1872 augusti 29 septembris 10 - septembris 17 29.

a.

*Missae solennis pro inchoando concilio.*

Κατὰ τὰ προηγγελμένα, σήμερον τρίτην ἐγένετο ἐν τῷ πατριαρχικῷ ναῷ ἡ μεγάλη πατριαρχικὴ καὶ ἀρχιερατικὴ λειτουργία, ἣτις προηγήθη τῆς ἐνάρεως τῶν ἐργασιῶν τῆς ἁγίας καὶ μεγάλης συνόδου. Ἀπὸ πρώτας ἴδου, καὶ πρὸ τῆς ἐνάρεως τῆς ἀκολουθίας πλήθος ἐρθοδόξων συνέρρουσεν εἰς τὸν πατριαρχικὸν ναὸν ὅπως παραστῆ ἐν τῇ ἱεροκρεπιστάτῃ ταύτῃ τελετῇ, βαθμυθὸν δὲ τὸ πλήθος τοῦτο κατέστη συμπλαγέστερον καὶ ἐπλήρωσεν οὐ μόνον τὸν ναόν, ἀλλὰ καὶ ὅλας ὁ περιβόλος καὶ αἱ περίεξ ἔδοι τῶν πατριαρχείων καταπλημμυρόντο ὑπὸ τῆς συρροῆς τῶν ἐρθοδόξων, οἵτινες παρέστησαν μετ' ἄκρας κατανύξεως καὶ πολλῆς τάξεως καὶ χριστιανικῆς ὁντως κρητῆτος καὶ ἡλικίας ἐν τῇ ἐπιτόμῳ τελετουργίᾳ τῶν πατριαρχῶν τῆς ἐρθοδόξας.

Ἡ ἀκολουθία ἤρξατο ἀπὸ τῆς 10 πρῶνης 1<sup>ης</sup> ὥρας τοῦρικιστῶ μετὰ μίαν δὲ ὥραν ἡ αὐτοῦ παναγιότητος ὁ οἰκουμενικὸς πατριάρχης συνοδευόμενος καὶ ὑπὸ τῶν μακαριωτάτων πατριαρχῶν Ἀλεξανδρείας καὶ Ἀντιοχείας καὶ τοῦ ἀρχιεπισκόπου Κύπρου κατήλθον εἰς τὸν ναόν. Ὁ μακαριώτατος πατριάρχης Ἱεροσολύμων δὲν ἔβουλήθη νὰ παραστῆ ἐν τῇ ἱερῇ ταύτῃ λειτουργίᾳ. Καὶ ὁ μὲν οἰκουμενικὸς πατριάρχης ἔσθη ἐπὶ τοῦ

πατριαρχικοῦ αὐτοῦ θρόνου, ἀπέναντι δ' αὐτοῦ ἔσθησαν οἱ πατριάρχαι Ἀλεξανδρείας καὶ Ἀντιοχείας καὶ παρ' αὐτῷ δεξιόθεν ὁ ἀρχιεπίσκοπος Κύπρου.

Ἡ ἱερὰ μυσταγωγία ἤρξατο τὴν 12 ὥραν 1<sup>ης</sup> τοῦρικιστῶ ἀκριβῶς, ταύτης δὲ προηγήθη ἡ μεγαλοκρητῆς τελετὴ τῆς περιβολῆς τῶν ἀρχιερατικῶν ἀμφίων τῶν πατριαρχῶν. Ἐν τῷ κέντρῳ τοῦ ναοῦ ἵστατο ὁ κρητὸς μάρτυρ ἐπ' οὗ ἦσαν ἔσθημένοι τέσσερες θρόνοι, πρὸ τῶν ὁποίων καταβάντες ἐκ τῶν στασιδίων αὐτῶν ἔσθησαν οἱ ἱεουργούντες πατριάρχαι, ἐκεῖ δὲ ἤρξαντο ἐνδύεσθαι μετὰ τῶν συνίθων προσωνύσεων τῆς πατριαρχικῆς αὐτῶν στολῆς, διακονούμενοι ὑπὸ ἱκανῶν ἱερῶν καὶ δούλων ἱεροδιακόνων.

Καὶ ἡ μὲν περιβολὴ τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριαρχικοῦ συνέτατο ἐκ λευκοπικηνοῦ χρυσοῦντάντου μανδύου μετ' ὁμοίου ὁμοφορίου καὶ ἐπιτραχήλιου. Ἡ στολὴ τοῦ πατριαρχικοῦ Ἀλεξανδρείας συνίστατο ἐκ χρυσοῦντάντου μανδύου καὶ ὁμοφορίου καὶ διπλοῦ ἐπιτραχήλιου. Πολυτελεῖ δ' ὡσαύτως ἐνεδύθη στολῆν καὶ ὁ πατριάρχης Ἀντιοχείας. Ἡ δὲ τοῦ ἀρχιεπισκόπου Κύπρου στολὴ συνέτατο ἐκ χρυσοῦντάντου πορφυροῦ μανδύου καὶ λευκοῦ ἐπιτραχήλιου. Πάντας δ' ἔφερον πολυτελεῖς καὶ λαμπρὰς λιθοκαλλήτους μίτρας βαρῶ-

\* Id est hora antemeridiana 4. 50.

\* Sicilicet hora europaea 6. 50.

\* Actis ipsais, quae Constantinopoli eodem anno 1872 praedictum tam graece tam gallice, congregationem praenominatam praefecimus ex ephemeride dicta Νολόγος, num. 1100 (30 11 septembris 1872), desumptam, cui adiecimus ad lectoris commodum integrum ritum in synodis inchoandis apud Graecos usurpatum.

τιμα θνάλια και σκυφοδ και επιγονάτια καλύτερα Δ μετά κολλή και σκάνιας εξαιρεσμένα τέχνη.

Ώσάντας οι κοιμαντιοί βάζει τον πατριάρχων ήταν καλύτεροταται, ή δι του αρχιεπισκόπου Κύπρου ήν παρεμφερής προς σκήπτρον, ή οδ ερείθετα αφαιρα χρυσή, 21/2 παρίκου βαυτόλων διαμέτρου, γήρουσα άνωθεν άκτινοβόλον σκυφόν άδαμάντινον, ως και οι βάζει των άλλων πατριαρχών.

Μετά την άδουμασίαν των πατριαρχών έξήλθον από της ώρας πύλης του Ιεροσ βήματος και οι μετά των πατριαρχών συλλειτουργούντες όκτώ άρχιερείς, όν τα όνόματα έσχηματίσαμεν ήδη εν τφ χροσ.φ ήμών παρρητισμ, όστινας ένδουδαίμοι ώσούτως τάς άρχιερατικάς αΐθων στολάς έψαλαν κοινή προς τους πατριάρχας τό: "Ότω λαμφάτω τό φως ήμών" κλπ.

Ότω ή λειτουργία έξηκολούθησε μετά σπανίας μεγαλοπραΐας, άναρίτητων δέ πλήθος συνωδήτο έν τφ ναφ όπως διασχη.τι τό λαμπρόν σέμα της Ιερουρούτης πατριαρχικής πλειάδος και χορείας των άρχιερέων.

Προς τούτους οι δύο πατριάρχαι πρώτ. Κωνσταντινουπόλεως Γρηγόριος και Ίωακείμ και άλλοι σερβισμοι μητροπολίται και επίσκοποι παριστάτο έκκλησιαζόμενοι έν τφ έκτισυλατομένω αύτοίς έντός του Ιεροσ βήματος ήφ χροφ.

Πρό της άναγνώσεως της περικοής του άποστόλου και του Ιεροσ ευαγγελίου οι λειτουργούντες πατριάρχαι κατά σειράν έφώνησαν. από της ώρας πύλης τό: "Κύριε κύριε επίβλεψον έξ ούρανοσ" κλπ. πρώτος ο οικουμενικός. αΐτα ο Άλεξανδρείας, τρίτος ο Αντιοχείας και τελευταίος ο αρχιεπίσκοπος Κύπρου.

Κατόπιν άπήγγέλλησαν οι τίτλοι των διαφόρων πατριαρχών, οι καλούμενοι τήματα. Και τον μιν τίτλον του οικουμενικού πατριάρχου παραλείπομεν ής γνωστόν. Σημειούμεν δέ περιεργείας χάριν τάς τίμας των άλλων πατριαρχών.

Και πρώτον ή φήμη του Άλεξανδρείας έχει ώδε: "Σωφρονίου του παναγιωτάτου τε και μακαριωτάτου πάπα και πατριάρχου της μεγάλης πόλεως Άλεξανδρείας, Αιγύτης, Πενταπόλεως, Αιθιοπίας και πάσης γης Αιγύπτου, πατρός πατέρων, ποιμένος ποιμένων, άρχιερέως άρχιερέων, τρίτου και δεκάτου των άποστόλων και κριτού της οικουμένης."

Η φήμη του πατριάρχου Ιεροσολύμων έχει ως εξής: "Κυρίλλου του μακαριωτάτου, θεοτάτου τε και αγιωτάτου πατριάρχου της άγιας πόλεως Ιερουσαλήμ και πάσης Παλαιστίνης, Συρίας, Αραβίας, όρων του Ιερδάνου, Κανά της Γαλιλαίας και Άγιας Σιών."

Η φήμη του Αντιοχείας: "Ιεροθέου του μακαριωτάτου, θεοτάτου τε και αγιωτάτου πατριάρχου της μεγάλης θεωουπόλεως Αντιοχείας, Συρίας, Αραβίας, Ιβηρίας, Κιλικίας τε και Μεσοποταμίας και πάσης άνατολής, πατρός πατέρων.

ποιμένος ποιμένων, άρχιερέως άρχιερέων, τρίτου και δεκάτου των άποστόλων."

Η φήμη του Κύπρου: "Σωφρονίου του μακαριωτάτου τε και θεομαριωτάτου αρχιεπισκόπου πρώτης Ιουστινιανής και κάσσης Κύπρου."

Μετά την άναγνώσιν της περικοής του άποστόλου υπό του τακτικού της έκκλησίας άναγνώστου, τό ευαγγέλιον της ώρας άναγνώσθη υπό του μεγάλου αρχιεπισκόπου κυρίου Κ. Γαζή. Κατά τό χειροβιβίον εις την κρίλιευσιν των άγιων βιβίων, κρηγυόντο μιν πότων τίσορες Ιερείς, ειπαιτο δέ ο μέγας αρχιεπίσκοπος και ο Ιερουργών μέγας άρχιμανδρίτης; φέρους κατά τό σύνηθος ήθος προς την κεφαλήν τά άγια βιβρα. Ήπειρ μετά βαρυτάτης κατανώσεως και σεπτομού προσδεχόμενοι οι πατριάρχαι κατά την βήθειαν ήδη, σεράν αύτων γήγοντο και έλέντο γαγνώντα τί φωνή προς τον θεόν έν άκρα σιγή και εύλαρείς του παριστάμενου πληρώματος υπό των ζώντων και κεκοιμημένων πανταχού έρθεθέξων. Ίδια δέ σημειούμεν ώδε την έξοχον του οικουμενικού πατριάρχου έχουσαν ως εξής:

"Των παναγιωτάτων και μακαριωτάτων πατριαρχών και άγιων άρχιερέων ένδουδαίμων και άποδουδαίμων έν ταίς επαρχίαις αύτων, Ιερών, Ιερομονάχων, μοναχών και μοναχών και της έν Χριστφ ήμών άδελφότητος των άφρών και συνδουραγών των κοινών του γένους καταστημάτων, των πρωτομαστόρων, παιτηρέων, καλζάδων και μαθητών όλων των εύλογημένων ρουατίων και πάντων των εύσερων και έρθεθέξων χριστιανών των κατοικούντων έν τφ πλειότη και άπανταχού και πάντων των μετα ντων και άγαπιώντων ήμας και των έντρεαζόντων και καταδικνόντων ήμας" κλπ.

Τό Ιερφν σέμαρον της πίστεως και τό Πάτερ ήμών άπήγγελλον ο μέγας πρωτοσύγκελλος, οι δέ πατριάρχαι πάντες υψόλογον επανειλημμένως τό παριστοιμενον έν τφ ναφ ερθεθέξον πλήθον.

"Όδεσθε τωσ; ο πατριάρχ; ναφ; και οι έν αύτφ έκκλησιαζόμενοι είδον λειτουργίαν και σκήπτρον Ιεραρχών μεγαλοπρεπεστέρων και έσχηματιστοτερων της σήμερον έκκλησιαζόμενης τάς επαρχίας της μεγάλης συνοδου. Η λειτουργία αύτη, έπερατωθή κατά τάς 2 περιπου ώρας, οι δέ πατριάρχαι πάντες και οι μετα αυτων άρχιερείς έξήλθοντες του ναφ εΐα με τοσ; του συμπάντους πλήθους άνέρχων εις τό σκευαζόν όπως άναπαυθήσ; και ήρα τφ έλευσει των άντρεπεμένων μελών έφώνησε: τον άρχιερέων της συνοδου. Περί την τούτην και ήμισίαν ώραν τρυφήσ; άφίκετο ο πατριάρχης πρώην Κωνσταντινουπόλεως Ανθίμος ο Βελζάντιος; και μετά την τετατήν ο πατριάρχης Ιεροσολύμων, ός; άμφοτέρους ο ναφ; έθεθέξαι μετά συγκινήσεως και σεπτομού άναπαζόμενος τάς χείρας αυτών, μετέβησαν δέ παρ' αυτφ; έλεος Ιεράρχαις άπεκδεχόμενοι την ώραν της ένφρήσεως.

b.

Oratio sacrae caeremoniae adhibenda in inchoando sancto concilio.

(Ο μέγας άρχιεπίσκοπος; Εύλογησιν. Δέσποτα. Ο πατριάρχης; Εύλογησιν; ο θεός ήμών πάντοτε νόν και δει και εις τους αιώνας των αιώνων. Αμήν. (Ο εσυτερεστων των διακόνων; Άγιος ο θεός, άγιος έσχυρός, άγιος άθάνατος, έλέησον ήμας (εχ γ'). Δέξα πατρί, και υίφ, και άγιφ πνεύματι, και νόν και δει, και εις τους αιώνας των αιώνων. Αμήν. Παναγία τριάς; έλέησον ήμας. Κύριε, έκδοθητι τάς άμαρτίας ήμών. Δέσποτα, συγχώρησον τάς ανομίας ήμιν. Άγιε, έπίσχεψαι και ίσασαι τάς άσθενείας ήμών, ένεκεν του όνόματός σου. Κύριε έλέησον, κύριε έλέησον, κύριε έλέησον. Δέξα πατρί, και υίφ, και άγιφ πνεύματι, και νόν, και δει, και εις τους αιώνας των αιώνων. Αμήν. Πάτερ ήμών ε έν τοίς ουρανοίς, άγισοθήτω τό όνομά σου; έλέθτω ή βασιλεία σου; γεννηθήτω τό

θέλημα σου, ως έν ουρανφ και επί της γης. Τον όρον ήμών τον άποιούσιν εδς ήμιν σήμερον; και ήρα ήμιν τά όρελίματα ήμών, ως και ήμεις άφίμεν τοσ; όρελίταις ήμών; και μη είσενίγη, ήμας εις περισομήν, αλλά ρύσαι ήμας; από του πονηρού. Ο πατριάρχης; "Ότι σοδ έστιν ή βασιλεία και ή δύναμις, και ή δόξα, του πατρός, και του υιού, και του άγιου πνεύματος, νόν, και δει, και εις τους αιώνας των αιώνων. Αμήν. (Οι δύο χοροί της συνοδου έναλλάξ έψαλαν τά εξής τροπάρια: "Ηχος πλ. β'. Εύλογητός ει, Χριστέ ο θεός ήμών, ο πανσός; του; αλιεις άναδείξας, καταπέμφας αύτοίς τό πνεύμα

τὸ ἔργον, καὶ δι' αὐτῶν τὴν εὐκαιρὴν συγκλήσεως, ἀφιλάνθρωπε δόξα σοι.

Ἦχος ε' αὐτός.

Ὅτε καταβῆς τὰς γλώσσας συνέχευ, διαμέριζεν ἔθνη ὁ θεός: ὅτε τοῦ κυρίου τὰς γλώσσας διέειπεν, εἰς ἐνόητα πάντα ἐκάλεσε· καὶ συμφώνως ἐξήλωσαν τὸ πανόμιον πνεῦμα.

Ἦχος α'.

Πάντα χειρῶν τὸ πνεῦμα τὸ ἄγιον· ῥῆσι προφηταῖς, ἱερέας τελείας, ἀγραμμάτους σοφίαν ἐδίδασκεν, ἐλεῖς θεολόγους ἀνάδειξεν, ἔλεον συγκροτεῖ τὸν θεομὲν τῆς ἐκκλησίας. Ἐκκοῦσε καὶ ἠμέθρονε τῷ πατρὶ καὶ τῷ υἱῷ, παράκλητε δόξα σοι.

Ἦχος β'.

Νύμφη, δικαίως μετ' ἀγαπήμων· σοὶ ἐξ ἀκρίας ἡ μαρτυρία τοῦ κυρίου, Πρόδρομα· ἀναδείχθη γὰρ ὄντως καὶ προφητῶν σεβασμιώτατος, ὅτι καὶ ἐν βεῖθοις βαπτισαὶ κατηξιώθη· τὸν κερυττόμενον· ὅθεν τῆς ἀληθείας ὑπαπαθήσας· χαίρων εὐγγελιστῶ καὶ τοῖς ἐν ἔθῳ, θεῶν φανερῶντα ἐν σαρκί, τὸν αἰρῶντα τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου, καὶ παρέχοντα ἡμῖν τὸ μέγα ἔλεος.

Ἦχος γ'.

Ὡς τῶν αἰχμαλώτων ἐλευθερωτὴς, καὶ τῶν πτωχῶν ὑπερκομιστὴς, ἀποθνήσκων ἱερέας, βασιλείων ὑπέρμαχος, τροπαιοφόρος μεγαλομάρτυς Γεώργιε, πρόσμαυε Χριστῷ τῷ θεῷ, ποτήριον τὰς ψυχὰς ἡμῶν.

Ἦχος δ'.

Ὅταν εὐφρανῶς τοὺς ὀρθοδόξους, καὶ κατοχύνων τοὺς κακοδόξους, Εὐφροῦν τοῦ Χριστοῦ καλλιπάρθενε· τῆς γὰρ τετάρτης συνέδου ἐκύρωσας, ἃ οἱ πατέρες καλῶς ἰδοῦσάντων, μάρτυς ἐνδοξε, Χριστὸν τὸν θεὸν ἱκέτευε, εὐφρανῶσαι ἡμῖν τὸ μέγα ἔλεος.

Δόξα ἴχου κλ. δ'

Ἐπηρεδοξασμένους εἰ, Χριστὸ ὁ θεὸς ἡμῶν, ὁ φωστῆρας ἐπὶ γῆς τοὺς πατέρας ἡμῶν θεμελιώσας, καὶ δι' αὐτῶν πρὸς τὴν ἀληθινὴν πίστιν πάντας ἡμᾶς οδηγῶν, πολυεπιπλαγῆς δόξα σοι.

Καὶ νῦν ἴχος κλ. β'.

Βασίλευ εὐράνιε, παράκλητε, τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας, ὃ πανταχοῦ παρῶν καὶ τὰ πάντα πληρῶν, ὃ ἀγαπᾷ τὸν ἀγαθὸν καὶ ζωὴς χορηγός, ἐλθέ καὶ καλῶνσον ἐν ἡμῖν, καὶ καθάρισον ἡμᾶς ἀπὸ πάσης κηλίδος· καὶ ῥῶσον ἀγαθὴ τὰς ψυχὰς ἡμῶν.

Εἰτα ὁ τρίτος τῶν διακόνων.

Ἠκολούθησαν ἴχος δ'.

Ἐλογίζετο εἰ, κύριε ὁ θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν· Ὅτι δικαίως εἰ ἐπὶ πάντων, ὡς ἀποίησας ἡμῖν.

Ἠρξάντων τῶν ἀποστόλων τὸ ἀνάγνωσμα.  
Ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκεῖναις, ἐκρίναν ὁ Παῦλος παραπλοῦσαι τὴν Ἔφεσον, ὅπως μὴ γένηται αὐτῷ χρόνισμα· ἐν τῇ Ἀσίᾳ· ἔσπευθε γὰρ, εἰ δυνατόν ἦν αὐτῷ, τὴν ἡμέραν τῆς πεντηκοστῆς γενέσθαι εἰς Ἱεροσόλυμα. Ἀπὸ δὲ τῆς Μιλήτου πεμφθῆς εἰς Ἔφεσον, μετεκαθίστατο τοὺς κριαυτέριους τῆς ἐκκλησίας. Ὡς δὲ παραγένητο πρὸς αὐτὸν, εἶπεν αὐτοῖς· Προσέχετε ἑαυτοῖς, καὶ παντὶ τῷ ποιμνίῳ, ἐν ᾧ ὑμεῖς τὸ πνεῦμα τὸ ἄγιον ἔδατο ἐπισκόπους, ποιμαίνειν τὴν ἐκκλησίαν τοῦ θεοῦ, ἣν περιποιήσατο διὰ τοῦ Ἰησοῦ αἱματος. Ἐγὼ γὰρ οὐδα τοῦτο, ὅτι εἰσαλεύονται· μετὰ τὴν ἀφιξίν μου λύκοι βαρεῖς εἰς ὑμᾶς, μὴ φειδόμενοι τοῦ ποιμνίου. Καὶ ἐξ ὑμῶν αὐτῶν ἀναστήσονται ἄνδρες λαλοῦντες δεισισημίαν, τοῦ ἀποσκάν τοῦ μαθητῆς ὅπως αὐτῶν. Διὸ γρηγορεῖτε, νημενοῦντες, ὅτι τριτίαν νύκτα καὶ ἡμέραν οὐκ ἐπαυσάμεν μετὰ δε-

κρίων νοθεύειν ἐν ἐκείστον. Καὶ τῶν καταθέσει ὑμᾶς, ἀδελφοί, τῷ θεῷ, καὶ τῷ λόγῳ τῆς χάριτος αὐτοῦ, τῷ δυναμένῳ ἐκκοινοῦμαί, καὶ ἔδωκε ὑμῖν κληρονομίαν ἐν ταῖς ἡγεμονίαις πᾶσιν. Ἀργυρίου, ἡ χρυσοῦ, ἡ ἱρατισμοῦ οὐδενὸς ἐκπαθίμα. Αὐτοὶ δὲ γινώσκοντες, ὅτι ταῖς χρεῖαις μου καὶ τοῖς οὐδο μετ' ἐμοῦ ὑπερήτησαν αἱ χεῖρες αὐτῶν. Πάντα ὑπέδειξα ὑμῖν, ὅτι ὅπως κοπιῶντας δεῖ ἀντιλαμβάνεσθαι τὸν ἀποθνήσκων, νημενοῦναι τι τῶν λόγων τοῦ κυρίου Ἰησοῦ, ὅτι αὐτὸς εἶπα· Μακάριόν ἐστι διδόναι μᾶλλον, ἢ λαμβάνειν. Καὶ ταῦτα εἰπὼν, θεῖς τὰ γόνατα αὐτοῦ, ὅν πᾶσιν αὐτοῖς προσήξατο.

Εἰτα ὁ ἀρχιεπίσκοπος· Σοφία, ὀρθοί, ἀκούσωμεν τοῦ ἁγίου εὐαγγελίου.

Ὁ πατριάρχης· Εἰρήνη, πᾶσιν.

Ἐκ τοῦ κατὰ Ἰωάννην ἁγίου εὐαγγελίου τὸ ἀνάγνωσμα.

Ὁ ἀρχιεπίσκοπος· Πρόσχωμεν.  
Ὁ πατριάρχης· Τῷ καιρῷ ἐκεῖνο, ἐκάρως ὁ Ἰησοῦς τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ εἰς τὸν οὐρανόν, εἶπα· Πάτερ, ἐλήλυθεν ἡ ὥρα· δόξασον σου τὸν υἱόν. Ἴνα καὶ ὁ υἱὸς σου δεξασθῆς με· καθὼς ἔδωκας αὐτῷ ἐξουσίαν κρίσης σαρκός, ἵνα πᾶν, ὃ δέδωκας αὐτῷ, δώσῃ αὐτοῖς ζωὴν αἰώνιον. Ἄστυ, ἐξ ὅστιν ἡ αἰώνιος ζωὴ, ἵνα γινώσκωσι σε τὸν μόνον ἀληθινὸν θεόν, καὶ ἐν ἀπόσταλας Ἰησοῦν Χριστόν. Ἐγὼ σε ἐδέξασα ἐπὶ τῆς γῆς· τὸ ἔργον ἐταίωσα, ὃ δέδωκας μοι· ἵνα ποιήσω. Καὶ νῦν δέξασόν με, σὺ πάτερ, παρὰ σαρκὸς τῆς δεξιῆς, ἢ εἰχον, πρὸ τοῦ τὸν κόσμον εἶναι, παρὰ σοὶ. Ἐφανέρωσά σου τὸ ἄνομα τοῖς ἀνθρώποις, ὡς δέδωκας μοι ἐκ τοῦ κόσμου· σοὶ ἦσαν, καὶ ἐμοὶ αὐτοῖς δέδωκας, καὶ τὸν λόγον σου τετήρηκασι. Νῦν ἔγνωκαν, ὅτι πάντα ὅσα δέδωκας μοι, παρὰ σοὶ ἐστίν· ὅτι τὰ ῥήματα, ὃ δέδωκας μοι, δέδωκα αὐτοῖς· καὶ αὐτοὶ ἔλαβον, καὶ ἔγνωσαν ἀληθῶς ὅτι παρὰ σοὶ ἐλήλυθεν καὶ ἐπίστευσαν ὅτι σὺ με ἀπέσταλας. Ἐγὼ περὶ αὐτῶν ἔρωτά· ὃ περὶ τοῦ κόσμου ἔρωτά, ἀλλὰ περὶ ὧν δέδωκας μοι, ὅτι σοὶ εἰσι. Καὶ τὰ ἐμὰ πάντα σὺ εἶσι, καὶ τὰ σὰ ἐμὰ· καὶ δεδέξαμαι ἐν αὐτοῖς. Καὶ οὐκ ἐτι εἶπα ἐν τῷ κόσμῳ, καὶ οὐτοί ἐν τῷ κόσμῳ εἰσι, καὶ ἐγὼ πρὸς σὲ ἔρχομαι. Πάτερ ἄγε, τίρησον αὐτοὺς ἐν τῷ ὀνόματι σου ὡς δέδωκας μοι, ἵνα ὡσιν ἐν, καθὼς ἔμας. Ὅτε ἔμην μετ' αὐτῶν ἐν τῷ κόσμῳ, ἐγὼ ἐτίρησον αὐτοὺς ἐν τῷ ὀνόματι σου· ὡς δέδωκας μοι ἐφύλαξα, καὶ οὐδεὶς ἐξ αὐτῶν ἀπέλειπε, εἰμὴ ὁ υἱὸς τῆς ἀπωλείας, ἵνα ἡ γραφὴ πληρωθῇ. Νῦν δὲ πρὸς σὲ ἔρχομαι, καὶ ταῦτα λέγω ἐν τῷ κόσμῳ, ἵνα ἔχωσι τὴν χαρὰν τὴν ἐμὴν κατακληρονομήν, ἐν αὐτοῖς.

Εἰτα ψαλμῶς τοῦ τροπαρίου.

Ἦχος δ'.

Ἐίδομεν τὸ φῶς τὸ ἀληθινόν, ἔλαβομεν πνεῦμα ὁ ἀκουράνιον, εὐρομεν πίστιν ἀληθῆ, ἀδιαιρέτων τριάδα προσκυνοῦντας· αὐτὴ γὰρ ἡμᾶς ἔσωσεν.

Ὁ μέγας ἀρχιεπίσκοπος· Ἐλέησον ἡμᾶς, ὁ θεός, κατὰ τὸ μέγα σου ἔλεος, ἐσώμαθ' σου, ἐκείκουσον καὶ ἐλίησον.

Ἐτι δεόμεθα ὑπὲρ τῶν εὐσεβῶν καὶ ὀρθοδόξων χριστιανῶν.

Ἐτι δεόμεθα ὑπὲρ τοῦ ἀρχιεπισκόπου ἡμῶν Ἀνθίμου καὶ πάσης τῆς ἐν Χριστῷ ἀδελφότητος.

Ἐτι δεόμεθα ὑπὲρ τοῦ διαφωλευθῆναι τὸν ἱερὸν ναὸν καὶ τὴν πόλιν ταύτην, καὶ πᾶσαν πόλιν καὶ χώραν ἀπὸ ἐργῆς, λοιμοῦ, λιμοῦ, σεισμοῦ, καταποντισμοῦ, πυρός, μαχαίρας, ἐπιδημίας, ἀλλοφύλων, καὶ ἐμφυλίου πολέμου· ὑπὲρ τοῦ ὕδατος, εὐμενῆ, καὶ εὐδιδάκτου γενέσθαι τὸν ἀγαθὸν καὶ φιλόφρονον θεὸν ἡμῶν, τοῦ ἀποστρέφαι πᾶσαν ἐργῆν, καὶ νόσον, τὴν κατ' ἡμῶν πινουμένην, καὶ ῥύσασθαι ἡμᾶς ἐκ τῆς ἐπικειμένης δικαίας αὐτοῦ ἀπειρίας, καὶ ἐλίησαι ἡμᾶς.

Εν δὲ αὐτῷ καινῷ τῷ ἀποστόλῳ κίβητον τὴν ἀ-  
θεν φωνῆς τῆς δόξης ἡμῶν τῶν ἀρχαίων, καὶ  
ἐξῆς ἡμῶν.

Ὁ πατριάρχης· Ἐπιπέσαν ἡμῶν ὁ θεὸς, ὁ  
σατὴρ ἡμῶν, ἢ ἄλλοις πάντων τῶν πατέρων τῆς γῆς,  
καὶ τῶν ἐν θαλάσῃ μαρτύρων· καὶ Πάπας, Πάπας γενεῶν  
ἡμῶν, δέσποτα, ἐπὶ ταῖς ἀρχαῖαις ἡμῶν, καὶ ἐξῆς ἡμῶν.  
Ἐξῆς ἡμῶν γὰρ καὶ φιλόθρομος θεὸς ἀσπίδος,  
καὶ σοὶ τὴν ἐξῆς ἀναστήσαντα, τῷ πατρὶ, καὶ τῷ  
αἰφ, καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι, τῶν, καὶ δαί, καὶ εἰς  
τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Ὁ μέγας ἀρχιεπίσκοπος· Δόξα πατρὶ, καὶ  
αἰφ, καὶ ἁγίῳ πνεύματι, καὶ τῶν, καὶ δαί, καὶ εἰς  
τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Κύριε, ἐξῆς ἡμῶν· κύριε, ἐξῆς ἡμῶν· κύριε, ἐξῆς ἡμῶν.  
δέσποτα ἁγίῳ, εὐλόγησον.

Ὁ πατριάρχης· Ὁ ἐν εἰδῇ κυρίως γλώσσῃ  
οὐρανῶδες κατακάψατο τὸ πανάγιον πνεῦμα ἐπὶ τοὺς  
ἁγίους αὐτοῦ μαθητὰς καὶ ἀποστόλους, Χριστὸς δὲ β  
ἀληθινὸς θεὸς ἡμῶν, ταῖς πρεσβείαις τῆς παναγίας  
θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας, τοῦ ἁγίου ἐνδόξου προφήτου προδρόμου καὶ βαπτιστοῦ  
Ἰωάννου, τῶν ἁγίων ἐνδόξων καὶ πανευφήμων ἀπο-  
στόλων, τοῦ ἁγίου ἐνδόξου μεγαλομάρτυρος Γεωργίου

τῷ τροπαιοφόρῳ, τῆς ἁγίας ἐνδόξης μεγαλομάρτυρος  
καὶ πανευφήμου Βαρλαάμ, τῶν ἁγίων καὶ θεωρούντων  
πατέρων ἡμῶν καὶ πάντων τῶν ἁγίων ἐξῆς ἡμῶν καὶ ἐξῆς  
ἐξῆς ἡμῶν ὡς ἀγαθὸς καὶ φιλόθρομος καὶ ἐξῆς  
ἡμῶν θεός.

Δι' ἄχθῶν τῶν ἁγίων πατέρων ἡμῶν, κύριε Ἰησοῦ  
Χριστέ ὁ θεός, ἐξῆς ἡμῶν.

Ἡ ἀντὶ τοῦ ἐξῆς ἡμῶν καὶ ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς Β' καὶ Γ'  
συνεδρίας, παρακληθῆντων τοῦ τροπαιοφόρου τοῦ τιμίου  
προδρόμου, τοῦ ἀποστόλου καὶ τοῦ τροπαιοφόρου. Ἐν δὲ τῇ  
Γ', ἡμετέρας εἰσεὶ τῆς ἁγίας Βουλῆς καὶ προνοίας: ἀπο-  
γαρῆται τὸν ὄρον, ὡς ἀποστατῶν ἠμῶν τὸ λέξι: ἀνεστη-  
σάντων τῶν ἀποστόλων τῶν αἰῶν ἐν τῇ ἀπολυτοῦ τῆς ἁγίας.

Ἦχος α'.

Σήμερον χοροὶ πατέρων, πανεύφημα, συναθροισθέν-  
τες διὰ Χριστῶν, τῶν τόπων σοὶ προσέγραυσε τῆς ὁδο-  
δόξου πίστους: ὕμνα λαβοῦσα ἐν ταῖς τιμαῖς σου  
χοροί, φυλάττεις μέχρι τῆς ἑσπέρης: εἶπεν καὶ ἱερώων χορο-  
στασίαι συναθροισθέντες, τὴν εὐχὴν ἀλλοθινὴν γαρῆσαντες.  
βόητες εὐφραίνεσθε: Χαίροις: πανεύφημα, ἢ τὴν ὁδο-  
δόξων καὶ πατροκαρδέστον πίστιν, ἀπρωτον φυλάττουμεν  
χαίροις, ἢ πρεσβύτους ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ἡμῶν.

Conciliū acta et decreta.

Πρακτικὰ τῆς ἁγίας καὶ μεγάλης συνόδου  
τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐν τῷ πατριαρ-  
χικῷ ναφ τοῦ ἁγίου ἐνδόξου μεγαλομάρτυ-  
ρος Γεωργίου τοῦ Τροπαιοφόρου περὶ τοῦ  
ἐκκλησιαστικοῦ βουλγαρικοῦ ζητήματος  
συγκροτηθεῖσας ἐν ἑταί συντηρή, μισθ'  
κατὰ μῆνα ἀύγουστον καὶ σκεπτέμβριον.

Actes du saint et grand synode tenu à  
Constantinople, dans l'église patriarcale du  
glorieux martyr saint Georges le Victorieux,  
au sujet de la „Question religieuse bulgare“,  
pendant les mois d'août et de septembre  
de l'an de grâce 1872.

Session I.

Πράξις Α'.

Ἐν ὀνόματι τοῦ μεγάλου θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν C  
Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἐν ἑταί συντηρή, μισθ', ἰνδικτιῶνος ιε',  
μηνὸς αὐγούστου ιθ', μηνὸς τοῦ ἁγίου ἐνδόξου προ-  
φήτου Προδρόμου καὶ Βαπτιστοῦ Ἰωάννου, συναθρο-  
σῆς κατὰ πρόκλησιν τοῦ παναγιωτάτου οἰκουμηνικοῦ  
πατριάρχου Ἀνθίμου ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἐν τῷ  
πανσκήπῳ ναφ τοῦ ἁγίου ἐνδόξου μεγαλομάρτυρος  
Γεωργίου τοῦ Τροπαιοφόρου, τῆς ἁγίας καὶ μεγάλης  
συνόδου, τούτου τοῦ παναγιωτάτου οἰκουμηνικοῦ  
πατριάρχου Ἀνθίμου, τῶν παναγιωτάτων οἰκουμηνι-  
κῶν πατριαρχῶν ἡμῶν Κωνσταντινουπόλεως Γρηγο-  
ρίου, Ἀνθίμου καὶ Ἰωακίμου, τοῦ παναγιωτάτου καὶ  
μακαριωτάτου πάπας καὶ πατριάρχου τῆς μεγάλης πό-  
λεως Ἀλεξανδρείας Σωφρονίου, καὶ τοῦ μακαριωτάτου  
πατριάρχου τῆς μεγάλης δευτεροπόλεως ἡμετέρας Ἰερο-  
σολύμου, καὶ τοῦ μακαριωτάτου ἀρχιεπισκοπικοῦ  
Κύριου Σωφρονίου, καὶ τῶν μακαριωτάτων μητροπολι-  
τῶν, τοῦ Ἐπίσκοπου Ἀγιοθαγγέλου, τοῦ Ἡρακλείου Πά-  
ναγιώτου, τοῦ Νικηταῖου Διονυσίου, τοῦ Νικαίας  
Ἰωαννίου, τοῦ Χαλκηδόνος Γερασίμου, τοῦ Ἀδριανῶν  
Νεοφίτου, τοῦ Γερμανίου Γρηγορίου, τοῦ Ἀδριανόπου  
Διονυσίου, τοῦ Ἰκονίου Σωφρονίου, τοῦ Ἀγιάδος Κρη-  
σθένου, τοῦ Ἄθων Μελετίου, τοῦ Σάρδων Γεωργίου, τοῦ  
Σαλαμοναπολεως Πρωτοπλάτου, τοῦ Ἱερού Ἐπισκοπικοῦ  
τοῦ Βαλγαρῶν Ἀνθίμου, τοῦ Νέσσου Καλλιπύου,  
τοῦ Σερραίου Διονυσίου καὶ τοῦ Ἀρούσας Ἰγνατίου,  
καὶ τῶν θεωρητικῶν (ισουῶν, τοῦ Ροδῆτος Πα-  
σίου, καὶ τῶν Σαρραίων Πασιῶν, τοῦ Μελιτουπόλεως  
Εὐγένιου, τοῦ Ἀναστασιουπόλεως Κυρίλλου, τοῦ Παρ-  
φίου Διονυσίου, τοῦ Χερσονήσου Γενναδίου, τοῦ  
Ἀργυρουπόλεως Ἀθανασίου καὶ τοῦ Ἀναθρακῆς Παρ-  
θενίου· καὶ τῶν ἐλλειψουσάτων πρεσβυτέρων, τοῦ  
μεγάλου πρωτοπρωτοπλάτου τῆς μεγάλης ἑκκλησίας  
Δαυροβίου, τοῦ μεγάλου ἀρχιεπισκοπικοῦ τῆς μεγάλης

Au nom de Dieu tout-puissant, notre Sauveur  
Jésus-Christ, en l'an de grâce 1872, le XV<sup>me</sup> de  
l'indiction, le 29 du mois d'août, jour de la mé-  
moire du glorieux prophète saint Jean-Baptiste le  
Précurseur, sa sainteté le patriarche œcuménique  
a convoqué à Constantinople, dans l'église vénérée  
du glorieux martyr saint Georges le Victorieux, le  
saint et grand synode, composé de sa sainteté le  
patriarche œcuménique Anthimos, de leurs saintetés  
Anthimos et Joachim, anciens patriarches de Con-  
stantinople; de sa sainteté et béatitude le pape  
et patriarche de la grande cité d'Alexandrie, So-  
phronios; de sa béatitude le patriarche de la ville  
de Dion Antioche, Hiérothéos; de sa béatitude le  
patriarche de Jérusalem Cyrillos; de sa béatitude  
l'archevêque de Chypre, Sophronios; de leurs émi-  
nences les métropolitains d'Éphèse, Agathanghélou;  
d'Héraclée, Phanaréos; de Nicomédie, Dionysios;  
de Nisee, Jeannicos; de Chalcedoine, Gerasimos;  
de Daraï, Néophytes; de Tournovo, Grégorios; de  
Didymotichea, Dionysios; d'Iconium, Sophronios;  
d'Amyra, Chrysanthos; d'Enos, Mélétiós; de Samos,  
Gabriel; de Sossouagathopolis, Procopios; d'Imbros,  
Pahios; de Vélégradá, Anthimos; de Nyssa, Cali-  
nicos; de Svernicion, Dionysios, et de Lititzá, Igna-  
tiós; de leurs grandeurs les évêques de Vratsá,  
Pahios; de Sérastia, Pahios; de Mélitopolis, Eu-  
gène; d'Anastasiopolis, Cyrille; de Pamphilo, Dio-  
nygios; de Charipolis, Gennadios; d'Argyropolis,  
Athanasios, et de Laodicée, Parthénios; des très  
pieux prêtres: du grand protosynodelle (vicair) de  
la grande église, Dorothéos; du grand archiman-  
drite de la grande église, Bénédicte; de l'archi-  
mandrite directeur de l'école de théologie de l'île  
de Chalki, Grégorios; de l'archimandrite directeur de

• Translationem gallicam ipsius patriarchatus cura editam prout inebat religiosæ reliquias.

ἐκκλησίας Βουδαπέστης, τοῦ ἀρχιμανδρίτου καὶ σχολάρχου τῆς ἐν Χάλκιᾳ θεολογικῆς σχολῆς Γρηγορίου, τοῦ ἀρχιμανδρίτου σχολάρχου τῆς μεγάλης τοῦ Γένους σχολῆς Φιλοθέου, τῶν ἀρχιμανδριτῶν καὶ καθηγητῶν τῆς θεολογίας Νικηφόρου, Ἰωάννου καὶ Ἰλαρίωνος, τοῦ ἀρχιεπιγραμματῆος τῆς κεντρικῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐπιτροπῆς ἀρχιμανδρίτου Γερμανοῦ, τοῦ ἀρχιμανδρίτου καὶ ἐπιτρόπου τοῦ ἁγίου ἔρους Γενναδίου-Λαυριώτου, τοῦ ἀρχιμανδρίτου Περρωφίου τοῦ Ἐσφιγμένου, τοῦ πρωτοψάλτου τῆς ἐν Βιάγγᾳ ἐκκλησίας τῶν ἁγίων Θεοδώρων ἀρχιμανδρίτου Ἐδώνιου, τοῦ πρωτοψάλτου τῆς ἐν Γαλιταῖ ἐκκλησίας τοῦ ἁγίου Ἰωάννου ἀρχιμανδρίτου Κυρίλλου, τοῦ πρωτοψάλτου τῆς ἐν Χαλκηδόνι ἐκκλησίας τῆς ἁγίας Εὐφημίας ἀρχιμανδρίτου Ἀμβροσίου, τοῦ πρωτοσυγγέλλου Καλλινίκου, τοῦ συγγέλλου τῆς μεγάλης ἐκκλησίας Μητροφάνους· καὶ τῶν εὐλαβεστάτων διακόνων, τοῦ μεγάλου ἀρχidiaκόνου τῆς μεγάλης ἐκκλησίας Κωνσταντίνου, τῶν καθηγητῶν τῆς θεολογίας Γρηγορίου καὶ Κωνσταντίνου, τοῦ ἱεροδιδασκάλου Κωνσταντίνου καὶ τοῦ ἐπιστήτου μοναχοῦ καὶ ἐπιτρόπου τοῦ ἁγίου ἔρους Ἀποσίου Ἰβηρίτου.

Προκειμένου ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ἱεροῦ εὐαγγελίου, ἐπέστη πρῶτον ἱερά τελετὴ τῆς ἀνάφρατος ὡς ἀκολουθῆας· Ἐδολογήσαντος τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου, φέροντος μανδύαν, ἐπιτραχήλιον, ὠμοφόριον καὶ τὴν κοιμαντικὴν αὐτοῦ βάρβον, ἀπηγγέλη ὁ τρισάγιος ὕμνος· ἐπέστησαν τὰ τροπάρια· Ἐδολογητὴς εἰ Χριστὸς ὁ θεὸς ἡμῶν... Ὅτι καταβάς τὰς γλώσσας συνέχευεν... Πάντα χορηγεῖ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον... Μνήμη δικαίου μετ' ἁγίων... Ὁ τῶν ἀχημαλώτων ἐλευθερωτὴς... Ἄϊαν εὐφρανὰς τοὺς ὀρθόδοξους... Δόξα· Ἐπαρθεδοξασμένος εἰ Χριστὸς ὁ θεὸς ἡμῶν... Καὶ νῦν· Βασιλεὺς οὐράνιος· καὶ ἀνεγνωσθησαν ὁ ἀπόστολος ἐκ τῶν κινήσεων (κατ. κ', 16)· Ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκεῖναις ἐκρινεν ὁ Παῦλος παραπλοῦσαι τὴν Ἐφεσον... καὶ τὰ εὐαγγέλιον κατὰ Ἰωάννου (κατ. ε', 5)· Τῷ κερφ ἐκείνῳ ἔπαρας ὁ Ἰησοῦς τοὺς ἐφθαλμοὺς αὐτοῦ... καὶ φάλλοντος τοῦ· Ἐξομεν τὸ φῶς τὸ ἀληθινόν... ἀπηγγέλη ὑπὸ τοῦ διακόνου ἡ αἴτησις· Ἐλάττον ἡμεῖς ὁ θεός... μεθ' ἧν ἐγένετο ἡ ἀπόλυσις.

Ἐίτα κατακρόντες πάντας τὰς οικείας θέσεις ὑπέγραψαν κατὰ τάξιν τὰ ἐκτῶν ἐνόματα ἐν τῷ βιβλίῳ τῆς παρουσίας, κλην τοῦ πατριάρχου Ἱεροσολύμων, καλυπθέντος ἐκ στιγμιαίας συγκινήσεως, ἐφ' ᾧ καὶ κατ' αἰτίαν αὐτοῦ ἀπέστη χάρος κενὸς ἐν τῇ σειρᾷ τῶν ὀνομάτων. Κατέλαβον δὲ τὰς ὀριζόμενας θέσεις καὶ οἱ διορισθέντες γραμματεῖς, οἱ εὐλαβεστάτοι ὁ ἀρχιμανδρίτης καὶ ἀρχιεπιγραμματῆς τῆς ἀνδριμύσης συνδίου Καλλίνικος καὶ οἱ ἱεροδιακόνου Φιλόθεος καὶ Ἀθανάσιος.

Πάντων δὲ ἐν κατανύξει ἱσταμένων ὁ παναγιώτατος οἰκουμενικὸς πατριάρχης Ἀνθίμος, προεξάρχων τῆς ἁγίας καὶ μεγάλης συνόδου, ἀπήγγειλε τὸ ἱερὸν τῆς πίστεως σύμβολον, μεθ' οὗ καθισθέντων πάντων, προελογίσθη διὰ τῆς ἐξῆς προλαλιάς·

Παναγιώτατοι, μακαριώτατοι· καὶ λοιποὶ ἐν Χριστῷ ἀδελφοὶ καὶ τέκνα.

Οἱ μὲν πνευματικοὶ τοῦ κυρίου ἀπόστολοι τῆς θεῆς αὐτοῦ ἐντολῆς ἐκόμενοι, ἵνα «πορευθέντες εἰς τὸν κόσμον ἕκαστα μαθητεύσωσι πάντα τὰ ἔθνη, βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος», καὶ διδάσκοντες «τηρεῖν πάντα ὅσα ἐνετείλατο αὐτοῖς», συνέστησαν τὰς ὑπ' οὐρανῶν ἐκκλησίας, κατοχυρώσαντες αὐτὰς τοῖς θεαίοις δόγμασι καὶ ταῖς ἱεραῖς αὐτῶν διατάξεσι καὶ ἐντειλάμενοι τοῖς διαδόχοις τὴν ἀκριβῆ αὐτῶν τήρησιν· προσέχεται, ἔλεγον, ἑαυτοῖς καὶ παντὶ τῷ κοινῷ, ἐν ᾧ ἡμεῖς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἔδατο ἐπισκόπους κοι-

la grande école patriarcale, Philothée; des archimandrites; professeurs de théologie, Nicéphore, Jean et Hilarion; du premier secrétaire de la commission centrale ecclésiastique, l'archimandrite Germanos; de l'archimandrite, représentant ordinaire de la montagne sacrée (mont Athos), Gennadios, du monastère de Lavra; de l'archimandrite Porphyrios du monastère d'Esphigmenos; du curé de l'église de Vlanga des saints Théodores, l'archimandrite Eugène; du curé de l'église de saint Jean de Galata, l'archimandrite Cyrille; du curé de l'église de saints Euphémie de Chalcedoine, l'archimandrite Ambrosios; du protoynocelle Callinicos; du synocelle de la grande église Métrophane; et des pieux diacres: le grand archidiaque de la grande église Constantin; des professeurs de théologie Grégorios et Constantin; du docteur en théologie Constantin et du révérend père Arsénios, représentant ordinaire de la montagne sacrée du monastère d'Ibères.

D'abord on préluada, devant le saint évangile, par la cérémonie de l'ouverture, comme il suit. Sa sainteté le patriarche revêtu de la chape, de l'étole, du pallium et tenant la croce à la main, prononça la bénédiction, puis on récita l'hymne trisagion et on chanta les motets: Ἐδολογητὴς εἰ Χριστὸς ὁ θεός ἡμῶν... (Tu es béni, Jésus-Christ, notre Dieu...). Lorsque le Seigneur descendit et confondit les langues... L'Esprit saint prodigua tout... La mémoire d'un juste est rappélée avec des louanges... Comme libérateur des prisonniers... Tu es fort réjoui les orthodoxes... Gloria... Soit glorifié, Jésus-Christ, notre Seigneur... Et aujourd'hui... Roi des cieux... Ensuite on lut des Actes des apôtres (ch. XX, 16): Car Paul avait résolu de passer Ephèse sans y débarguer... et de l'évangile selon saint Jean (ch. VI, 5): Jésus donc ayant levé les yeux... et l'on chanta: Nous avons vu la vraie lumière... Enfin le diacre récita la prière: Seigneur, ayez pitié de nous... Et ensuite fut prononcée la formule finale de la cérémonie.

Puis tous les membres du synode prirent leurs places respectives et apposèrent par ordre leurs signatures dans le livre de présence, à l'exception du patriarche de Jérusalem, qui fut empêché par une émotion momentanée; c'est pourquoi il fut laissé, sur sa demande, un espace vide dans l'ordre des signatures. En même temps les secrétaires nommés, les très pieux Callinicos, archimandrite, premier secrétaire du synode permanent, et les diacres Philothée et Athanasios, occupèrent leurs places respectives.

Alors, au milieu de tous les assistants debout et contrits, sa sainteté le patriarche œcuménique Anthimos, président du saint et grand synode, récita le symbole sacré de la foi. Ensuite tous les pères du synode s'étant assis, sa sainteté préluada aux travaux par l'allocution suivante:

Très saints et bienheureux patriarches et mes autres frères et mes fils en Jésus-Christ.

Les saints apôtres du Seigneur remplis de l'Esprit saint, se conformant à son commandement divin où il leur dit: «Allez donc, et instruisez toutes les nations, les baptisant au nom du Père et du Fils et du saint Esprit», et enseignant «à garder tout ce que qu'il leur a commandé», ont établi les églises de la terre, qu'ils ont fortifiées par les préceptes divins et par leurs décrets sacrés, recommandant à leurs successeurs de les observer religieusement: «Prenez donc garde», disaient-ils, «à vous-mêmes et à tout le troupeau, sur lequel le



μεινεν την εκκλησιαν του θεου, ην παρεστησαν δια  
 του ιδιου αιματος (αρθ. κ', 28). Οι δε ιεροι αυτων  
 διαδοχοι ποτεσ τυροντας την παραγγελιαν ταυτην,  
 εγγυνοι φυλακας ησαν της παρακαταθηκης. και ε  
 ποτε λησοι βαρεις εισηγοντο εις την του Χριστου  
 λογικην πολιν, μη φειδόμενοι του κομνηου, η ανδρας  
 διεστραμμενα λαλοοντες, αντισταντο του αποσκην τουσ  
 μαθητας εκειου αυτων, αποκλινομενι τη κανονικη του  
 πνευματου και αντισταραχημενοι προς αυτους εβαλλον.

Ουτως οι δοιδμοι ημων πατερας ακραινη και  
 ακραποκτητον παρεδωκαν ημιν την τεθειαν του σω  
 τηρος διδασκαλιαν και την ιερην της εκκλησιας θεολο  
 γειαν, συναρχόμενοι εν τοικαις, η εν οικουμενικαις  
 ιεραϊς συνδοις, και ετι μιν γνησιον και αποστολι  
 κην δογμα κυροντας, ετι δε οδωσιον και πολυμιον  
 τη διδασκαλιη των αποστολων αποδοτικοποιουμενοι μα  
 κρον των περιβλων της επι τη θεαλιη των απο  
 στολων και προφητων φουδοθυμινης πολως, ης ταχνη  
 της και δημιουργος ο θεος.

Εδλογητος ο θεος, αγαπητοι αδελφοι και τανα,  
 ε κατα την πολλην αυτου χριμ και το ελεος αυτου  
 κησας συναγαγειν και ημας σιμαρον επι το αυτο, και  
 κατακωσας ιδειν αλληλους, και θαλησας δοκιμασαι  
 ημας, και κειρον δοοναι αποδειξει, ετι, ετι και ανα  
 ριοι, γνησιοι ομας εομεν διαδοχοι των δοιδμων ημων  
 πατερων, και πιστοι φυλακας της θειας παρακατα  
 θεκης, ην παρεδωκαν ημιν ετι απ' αρχης αυτηπται  
 και υπηρταται γενόμενοι του λογου.

Γινωσκεις γαρ, σεβασμοι αδελφοι, ετι δωδεκατη  
 ρις ελη παρηλθεν, απ' ουου εν χρι κλημπι του καθ'  
 ημας οικουμενικου θρονου ανωστησαν ανδρας τινας  
 διεστραμμενα λαλοοντες, και την σφαιραν της απο  
 στασιας υψωσαντας, ετολημον αποσκην τουσ μαθητας  
 οπισω αυτων, και κλησιον του της καθολικης εκκλη  
 σιας ιεροσ εταρον αντικανονικον θεωσαστηριον ηχηαι.  
 και ετι μιν οι παναγιωτατοι ημων προκατοχοι και  
 ημας: αυτοι μαχρι του φεβρουαριου μηνος επι της  
 φυλακης ημων ισταμνοι επραξαμεν, οπως εκποδων  
 γηνηται η ανταρσια αυτη, και οι αποκλωνοντες απο  
 στραφωσιν απω της οικουιας αυτων εδου, και οδωσασαι  
 του λοκου της τριβουκ ημου της οδωιας, παντα  
 ταυτα καλωσ οιδωται: ετι δε κατόπιν γεγωνα, τοστο  
 γνωρισαι υμιν η ως εξ ημων αναγνωσθησομένη αφι  
 γησις.

Ακολουθω: δε ο αρχιμανδριτης και καθηγητης της  
 θεολογιας Νικηφορος λαβων ανεγνω την πατριαρχικην  
 αφιγητην, εχουσαν επι λειξωσ ουτωσιν:

Ο μιν αποκος εν γενει και τα αιτια, ετι ε συ  
 κροταται σιμαρον θεια χριστη ηγια αυτη και μεγάλη  
 σνδοσ, ουδέναι κάντως των κερώντων λανθάνουσι:  
 διότι η φοβερή εκκλησιαστικη αποστασια, εις ην απε  
 δωδεκατιας προεβη, ως μη οφειλε, το καλύτερον  
 βουλγαρικον ζήτημα, τουτιστιν αι αντικανονικαι εζιώ  
 σαισ των παρουσιασθέντων ω: αντικροσώπων των βουλ  
 γαρων, η φανερά ανταρσια και αι κατ' εκδοτην  
 σκανδαλωδωσ επαναλαμβανόμεναι εθεμουργια και  
 παρανομια των εν τισι βουλγαρικαις επαρχιαι: αρχι  
 εριων, μέλιστα δε η επι εσχάτων παρὰ πάντα θειον  
 θεωμον και κανόνα κερτολμοσ και αυθαίρετοσ καθ'  
 εθρουσ ιδιασ εξ ανταρτων αρχιερων εκκλησιαστικησ  
 αρχησ, και η συμμετοχη εν γνωσει η εν θνολη κελ  
 λων εκ του βουλγαρικου λαου εις τας τοιαυτασ παρα  
 νομιασ ταυτα και τα τοιαυτα διεβοήθησαν ηδη παν  
 ταχοσ, και υπαρχουσι τοις κεισιν ιεραμενικησ τε και  
 λαϊκησ γνωσται και καταθεηα. Αλλά κρδσ κληρη του  
 κρηγματος κατανόησαι, και οπως καταδειχθησιν ενθεν  
 μιν αι διαλλακτικαι διαθεσαι και η κανονικη πορεια

saint Esprit vous a établis évêques, pour pastre  
 l'église de Dieu, qu'il a acquies de son propre sang"  
 (Actes des apôtres, ch. XX, 28). Leurs successeurs  
 sacrés observant fidèlement cette recommandation,  
 furent les gardiens vigilants de ce dépôt. Et si  
 jamais des loups ravissants entraient dans le ber  
 ceau du Seigneur, sans pitié pour le troupeau, ou  
 des gens qui annonçaient des choses pernicieuses  
 s'élevaient pour attirer après eux les disciples de  
 Seigneur, les successeurs des apôtres, couverts de  
 l'armure de l'esprit, marchaient contre eux et les  
 repoussaient au loin.

Ainsi nos bienheureux pères nous ont transmis  
 pure et sans altération la doctrine divine de notre  
 Sauveur et les institutions sacrées de l'église, en se  
 réunissant dans des conciles locaux ou œcuméniques,  
 soit pour sanctionner quelque doctrine vraie et  
 apostolique, soit pour repousser toute doctrine  
 étrangère et hostile à l'enseignement des apôtres,  
 hors de l'enceinte de la ville bâtie sur les fonde  
 ments établis par les apôtres et les prophètes, et  
 dont Dieu est l'ouvrier, la source, le principe et  
 l'architecte.

Béni soit Dieu, mes chers frères et mes chers  
 enfants, qui dans sa grâce et sa miséricorde in  
 finie a bien voulu nous réunir ici, et nous per  
 mettre de nous rencontrer; qui a voulu nous  
 éprouver et nous fournir l'occasion de montrer que,  
 bien qu'indignes, nous sommes les successeurs véri  
 tables de nos bienheureux pères, et les fidèles  
 gardiens du dépôt divin que nous ont transmis  
 ceux qui, dès le principe, étaient les témoins ocu  
 laires et les serviteurs du verbe.

Vous savez, mes vénérables frères, que treize  
 années entières se sont écoulées depuis que, dans la  
 circonscription de notre siège œcuménique, se sont  
 élevés quelques gens qui annonçaient des choses per  
 nicieuses et qui, arborant le drapeau de l'apostasie,  
 ont osé attirer les disciples après eux et dresser, à  
 côté du sanctuaire de l'église catholique, un autel  
 illégitime. Vous savez bien, mes vénérables frères,  
 tout ce que nos très saints prédécesseurs et nous  
 mêmes nous avons fait de notre poste de surveillance,  
 depuis le mois de février, pour mettre fin à cette ré  
 volte et pour détourner de la mauvaise voie les ten  
 tateurs et les ramener dans la voie du Seigneur.  
 L'exposé que nous en avons fait nous-mêmes et dont  
 vous allez entendre la lecture vous apprendra ce  
 qui a été tenté dans la suite, pour le même but.

Le très pieux archimandrite Nicéphore, pro  
 fesseur de théologie, donna alors lecture de l'ex  
 posé patriarcal, dont voici le texte:

Le but et les motifs qui ont provoqué, avec la  
 grâce de Dieu, la réunion de ce saint et grand  
 synode, ne sont un secret pour personne: la terrible  
 révolte religieuse à laquelle a donné lieu, depuis  
 douze ans, la trop fameuse question bulgare, c'est  
 à-dire les prétentions contraires aux canons élevées  
 par ceux qui se disent les représentants des Bul  
 gares: la désobéissance ouverte, les scandales et  
 les infractions aux canons répétés tous les jours  
 dans certaines provinces bulgares par leurs évêques,  
 et surtout, tout récemment, l'institution téméraire et  
 arbitraire, contre toute règle et tout droit divin,  
 d'une autorité ecclésiastique distincte, composée de  
 prélats rebelles, et la participation, en connaissance  
 de cause ou non, de plusieurs Bulgares laïques à  
 ces iniquités, sont autant de faits notoire, connus  
 de tout le monde, des cléricaux et des laïques. Mais  
 pour donner une idée exacte des faits et pour  
 prouver, d'un côté, les efforts conciliants et la con  
 duite canonique de la grande église dans la question,

της μεγάλης εκκλησίας επί του ζητήματος, ἐτίμησεν ἂν ἡ ἀπόφασις καὶ ἡ καίριον τῶν προερχόντων τοῦ βουλγαρικοῦ κινήματος, προσβλλόμεν ὄντομον, ἀλλὰ πιστὴν καὶ ἀκριβῆ ἀφήγησιν τῶν τελευταίων γεγονότων, ὡς ιστορικὴν συνέχειαν τῶν κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτης ἀνακουνοθεσιῶν ἐκδόσεων καὶ ὑποσημάτων τῆς μεγάλης εκκλησίας πρὸς τοὺς μακαροκατάτους πατριάρχας καὶ τὰς λοιπὰς αὐτοκεφάλους εκκλησίας.

Ἴνα δὲ κατὰ λόγον ἡ ἀφήγησις γένηται, ὑπομνηστικῶς κατὰ τὴν τελευταίαν περιόδον τῆς πατριαρχίας τοῦ παναγιωτάτου προκατόχου ἡμῶν Γρηγορίου γεγονότα. Ὅτι ἡ μεγάλη εκκλησία ἐν πνεύματι ἀρετῆς καὶ μετὰ μητρικῆς στοργῆς ἠγωνίσθητο πρὸς τοὺς προερχόντας τοῦ κινήματος εἰς παραδοχὴν τῶν ὑπ' αὐτῆς γενομένων παραχωρήσεων διὰ τοῦ γνωστοῦ τελευταίου αὐτῆς σχεδίου, ἐξεδόθη ἀφ' ἑαυτῆς αὐτοκρατορικὴν φερμανίον, ὅπως ὡς ἀναρμοδίως ἐκφέρων τοῦ προκαταμένου ζητήματος λύσιν ἐναντίον τῶν κανόνων καὶ τῶν διατάξεων τῆς ὀρθοδόξου εκκλησίας, μετέπειθεν ἄσχετος τὴν πορείαν τοῦ ζητήματος καὶ ἀπέστητο ὁμοχρεώσαν τὴν θέσιν τῆς εκκλησίας ἀπέναντι τῆς ἐκκλησιαστικῆς ταύτης ἀνταρσίας, ἀποβάσας ὡς ἐκ τοῦτου ἰσχυρότεραι καὶ θρασυτέραι. Καὶ ἡ μὲν εκκλησία καθέρωσα τὸν ἐπιχείμενον κίνδυνον ἐπὶ τοσοῦτου ὀρθοδόξου λαοῦ, ἐνεκα τῆς τοιαύτης τῶν πραγμάτων τροπῆς, ἐκρίνετο ἀναγκαστικῶς τὴν συγκάλεισιν οἰκουμενικῆς συνόδου πρὸς ὀριστικὴν λύσιν τοῦ ζητήματος.

Ἀλλ' ἡ μὲν αὐτοκρατορικὴ κυβέρνησις διὰ λόγους ἀγνωστοῦ τῆ εκκλησίας, οὐ συνέχρησε τὴν συγκρότησιν οἰκουμενικῆς συνόδου· οἱ δὲ προερχόντες τῶν βουλγαρῶν παντοίως ἀγῶνας καταβάλλοντες, πρὸς ματαίωσιν τοῦ σωτηρίου τούτου μέτρου, ἐξίνεγκον καὶ βλάσφημον κατηγορίαν μερόληφίας κατὰ τοῦ ἀνωτάτου καὶ ἀλαβήρου τούτου κριτηρίου τῆς καθολικῆς ὀρθοδόξου τοῦ Χριστοῦ εκκλησίας.

Τούτων ὅπως ἐγένοντο, ἐπεὶ ἡ μὲν συγκρότησις οἰκουμενικῆς συνόδου ἐματρώθη, ἐπισείσθη δὲ κατ' ἡμέραν ἡ ἐπαρμονία τοῦ αὐτοκρατορικοῦ φερμανίου, ὁ παναγιωτάτος ἡμῶν προκατόχος πατριάρχης ἀπεχώρησε τοῦ θρόνου, ἐκλήθημεν δὲ ἡμεῖς κατ' ἕνα χρόνον οἱ βούλγαροι ἀντιπρόσωποι ὑπέβαλον ἴση εἰς τὴν ὑψηλὴν πόλιν τοῦ ὑπ' αὐτῶν ὀνομασθέντος ἑθνικοῦ ἐκκλησιαστικοῦ κανονισμοῦ καὶ ἐσκέπτοντο πρὶ ἐκλογῆς ἐξάρχου.

Ἀναλαμβάνοντες οὖν τὴν διακρίσιν τῶν κατ' ἡμᾶς ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων, καίτοι, κατὰ τὰς ἐπισήμους ἐκφράσεις τῶν προερχόντων, οἱ βούλγαροι ἀπὸ πολλοῦ ἤδη, ἐνεφύρου λελομένων τῷ ζητήματι καὶ οὐδόλους συγκατένευσαν ἵνα προσέλθωσι προσκαλούμενοι, λέγοντες: "Ὅτι ἡ κείριον, κατ' ἕνα ἔτη, ἵνα τοιαύται συνένομοις ἐπέλθωσι, παρήλαθε, καὶ ἐπομένως τὸ σκέπτονται κατὰ μέτρον συνεννοήσας, τούτο ἐστὶν ἀπὸ σκοποῦ" (Κώδικ. πρακτ. τοῦ 1868, σελ. 185)· καίτοι εὐρῶμεν τὴν διάστασιν, μετὰ τὴν ἐκδοσιν μάλιστα τοῦ αὐτοκρατορικοῦ φερμανίου, τοσοῦτον προεχρηματικῶν, ἀλλ' ὅμως καθήκον ἡμῶν ποιμαστικῶν ἡγγράμματα, ἵνα παντὶ σθένει καὶ διὰ πάσης νομίμου θυσίας ἐπιδοῦμεν τὸ ἔργον τῆς συνδιαλλαγῆς ἐντὸς τῶν ὁρίων τῶν ἱερῶν κανόνων, καὶ πράξωμεν ἐκ περιουσίας πᾶν εἶ τι ἡ χριστιανικὴ ἀρετὴ καὶ ἀγάπη ὑπαγορεύει, καὶ τὸ μητρικὸν τῆς εκκλησίας καθήκον ἐπιβάλλει, ὅπως συγκρατήσωμεν τὸν ὀρθόδοξον τοῦτον λαόν ἐν τοῖς ὅροις τῆς πατρίδος αὐτοῦ εὐσεβείας. Τοσοῦτον δὲ μάλλον ἐπείνευον ἀναγκαστικῶν, ἵνα βαδίσωμεν τὴν διαλλακτικὴν ταύτην ὁδόν, καθόσον ἡμᾶς μὲν ὀφειλομένην ἐφαλεῖσθαι πᾶσαν ὑπόνοιαν, ὅτι ἡ μεγάλη εκκλησία οὐκ ἐχρημάτο καὶ τὴ ἐσχάτη ἐπιεικεία πρὸς εἰρηκτικὴν τοῦ ζητήματος λύσιν, ἀμα δὲ ἐκ τινῶν προσηγομένων συνδιαλέξεων μετὰ τῶν προκρίτων βουλγαρῶν εὐκρινῶς ἐπισταύομεν, ὅτι διὰ τῆς τοῦ θεοῦ

de l'autre, l'aveuglement et l'opiniâtreté des chefs du mouvement bulgare, nous ferons précéder notre exposé d'un récit succinct, mais fidèle et exact, des derniers événements. Cet exposé formera la suite historique des rapports et des mémoires adressés par la grande église à leurs béatitudes les patriarches et aux autres églises indépendantes.

Pour que notre récit suive fidèlement la marche des faits, nous rappelons les événements survenus pendant la dernière période du pontificat de sa sainteté Grégoire, notre prédécesseur. Au moment où la grande église s'efforçait, dans un esprit de mansuétude et d'amour maternel, d'amener les chefs du mouvement bulgare à accepter les concessions consenties par elle dans son dernier projet, qui vous est bien connu, fut rendu, contre toute attente, un firman impérial, qui, donnant à la présente question une solution contraire aux canons et aux institutions de l'église orthodoxe, changea complètement la marche de la question et rendit très pénible la position de l'église devant cette révolte religieuse, devenue plus hardie et plus téméraire. L'église voyant alors le danger qui menaçait une si nombreuse population orthodoxe, par suite de la tournure que prenaient les événements, jugea nécessaire la réunion d'un concile œcuménique, pour donner une solution définitive à cette question.

Le gouvernement, pour des raisons restées inconnues à l'église, ne voulut point permettre la réunion d'un concile œcuménique. De leur côté les chefs des Bulgares firent les derniers efforts pour faire échouer cette mesure salutaire, et allèrent même jusqu'au blasphème, accusant de partialité ce tribunal suprême et infaillible de l'église catholique orthodoxe de notre Seigneur Jésus-Christ.

Dans cet état de choses, comme la réunion d'un concile œcuménique avait échoué et que chaque jour on rappelait comme une menace l'exécution du firman impérial, sa sainteté notre prédécesseur donna sa démission et quitta le siège patriarcal. C'est alors que nous fûmes appelés à succéder à sa sainteté au moment où les représentants des Bulgares avaient déjà soumis à la Sublime Porte les *statuts nationaux et ecclésiastiques*, comme il les appellent, et où ils préparaient déjà l'élection d'un exarque.

Ayant ainsi été appelés à la direction de nos affaires ecclésiastiques, nous avons considéré un devoir de nos fonctions pastorales de poursuivre de tout notre pouvoir et par tous les sacrifices l'œuvre de conciliation, autant que le permettaient les canons sacrés; de faire, même au delà, tout ce que la longanimité, la charité chrétienne et le devoir maternel de l'église nous accordaient pour retenir ce peuple orthodoxe dans les bornes de la foi de nos pères; et cela, bien que, selon leurs déclarations solennelles, les chefs bulgares eussent considéré la question comme depuis longtemps résolue, et qu'ils n'eussent consenti d'aucune façon à répondre à notre appel, disant: *Que le temps où une pareille entente était possible, était passé, et que par conséquent il était oisieux de chercher à s'entendre* (Livres des procès-verbaux, 1868, p. 185); bien que, disoient-nous, nous eussions trouvé le différend, surtout après la publication du firman impérial, tellement avancé, nous avons cru d'autant plus nécessaire de suivre cette voie de conciliation, que nous devions effacer tout soupçon, que la grande église n'eût pas employé la dernière clémence, pour arriver à une solution pacifique de la question; d'autant plus que certaines entrevues, que nous avions eues précédemment avec les notables bulgares, nous faisaient

βοηθείας ἕλλητον οἱ παρεκτεταμένους ἐπανεικάμενον εἰς Ἀ  
τὴν κανονικὴν ὁδὸν· καὶ διὰ τοῦτο ἐπανελθόμενον τὰς  
διακοπείσας διαπραγματεύσεις ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ προ-  
ειρημένου τελευταίου σχεδίου, συνεννοηθέντας πρότερον  
καὶ μετὰ τῆς σαβασιτικῆς αὐτοκρατορικῆς κυβερνήσεως.

Περὶ τὸν καὶ ἄσπορον τὸ καταλήξει· ἐνταῦθα κά-  
σας τὰς λεπτομερείας τῶν διαπραγματεύσεων ἐπιείκων·  
τοσοῦτο μόνον λέγομεν, ὅτι καὶ ὡς πρὸς τοὺς προτα-  
θέντας ἔργους, καὶ ὡς πρὸς τὴν ἐκτασιν τῶν παρα-  
χωρήσεων, ἢ ἐκκλησιαστικῶν ἢ ἑθνολογικῶν πᾶν μέσον συγκατα-  
βάσεως καὶ οἰκονομίας, οὐδὲ κατελείπει τι ἐνυμένον  
συντάξαι· πρὸς ἐπιανοποιήσασιν πάσης νομίμου αἰτήσεως  
τῶν βουλγάρων ἀντιπροσώπων, προκειμένου περὶ  
ἐξυγημένης ἐκκλησιαστικῆς ἐξουσίας· ἐν ᾧ δὲ ἡμεῖς  
οὐδενὸς κόπου φειδόμενοι ἐνησχολούμεθα ἀνεκδότως  
ἐπὶ τρεῖς ἔτους μῆνας μετ' εὐλαβείας καὶ αὐταπαρ-  
νήσεως εἰς τὸ ἔργον τῆς συνδιαλλαγῆς καὶ τοῦ συμ-  
βιβασμοῦ καὶ τῆς κανονικῆς λύσεως τοῦ ζητήματος,  
ἐπέβησαν αἰφνης πρὸς μεγάλην τῆς ἐκκλησίας θλίψιν  
τὸ κατὰ τὴν 6 Ἰανουαρίου γνωστὸν τόλμημα, ὅπερ  
γενόμενον ἐν καιρῷ, καθ' ὃν προσεδόκατο ὀριστικῆς τῆς  
συνεννόσεως, κατέδειξε μὲν τὰς ἀληθεῖς προθέσεις τῶν  
προεξαργόντων τοῦ βουλγαρικοῦ κινήματος, ἐμταίωσε  
δὲ καὶ κατέστρεψε πᾶσαν ἐλπίδα συνδιαλλαγῆς καὶ  
εἰρηνοποιήσεως.

Μετὰ τοιαύτην θρασείαν καὶ πορῶτον κατα-  
πάτησιν τῶν ἱερῶν κανόνων, ἢ μεγάλη ἐκκλησία κρι-  
νευσα ὅτι ἀπέκτιστο αὐτῇ μεγίστη εὐθύνη ἐνώπιον τῆς  
καθόλου ἐκκλησίας, ἐὰν ἐνέμενον ἐν τῇ ἐδῷ τῆς ἀνο-  
χῆς καὶ ἀπειθείας, ἐδέχοιτο μὲν πᾶσαν διαπραγματεύ-  
σιν μετ' αὐτῶν, ἀπηύθυνε δὲ τῇ ἡ Ἰανουαρίου πρὸς  
τὴν θύλην πύλην ἔγγραφον, καταγγέλλουσα τὴν  
πράξιν ταύτην, ὡς ἀντιβαίνουσα εἰς τὰ καθεστῶτα  
τῆς ἐκκλησίας, ἐφιστώσα τὴν προσοχὴν τῆς κυβερνή-  
σεως· ἐπὶ τῆς τοιαύτης τῶν πραγμάτων καταστάσεως,  
καὶ ἐξαιρετικῆς δικαιοματικῆς τὴν πολιτικὴν κοινὴν  
τῶν ἐνόχων, καὶ τὴν διάλυσιν τῆς ἐν Ὀρτάκει παρα-  
συναγωγῆς. Μετὰ δὲ ταῦτα τῇ 12 Ἰανουαρίου σύνοδον  
μεγάλην ἐν τοῖς πατριαρχείοις συγκροτήσαντες, ὑπεβά-  
λομεν καθαιρέσει μὲν τοὺς τῶς ἀρχιερεῖς, Φιλίππου-  
πόλεως Παναρέτου καὶ Λοφίτζου Ἰλαρίωνα, ἀφορισμῷ  
δὲ τὸν προκαθηγητὸν Μακαριουπόλεως Ἰλαρίωνα,  
τοὺς τολμήσαντας ἀθέτως ἱερουργῆσαι τὰ θεῖα καὶ  
ἱερὰ. Ταῦτοχρόνως δὲ ἐξεδώκαμεν ἐγκύκλια γράμματα  
πρὸς τὸν εὐσεβῆ βουλγαρικὸν λαόν, ἵνα προφυλάξωμεν  
αὐτὸν ἀπὸ τῆς ἀβύσσου τῆς ἀποστασίας, εἰς ἣν εἴθου  
αὐτὸν οἱ κακοὶ ἐκείνοι ποιμένες καὶ οἱ λεγόμενοι ἀντι-  
πρόσωποι αὐτοῦ· καὶ τὰς πράξεις ταύτας ἐκονοποιή-  
σαμεν κατ' ἔθος ἐκκλησιαστικῶν καὶ πρὸς τὰς λοιπὰς  
ἀδελφὰς ἐκκλησίας. Προσεκαλέσαμεν δὲ καὶ τοὺς ἐν  
ἀποστασίᾳ ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας διατελοῦντας τέσσαρας  
ἀρχιερεῖς, Σοφίας, Βιδύνης, Νυσοῦρας καὶ Βελισσοῦ,  
ἵνα γνωσιμαχίσαντες, ἐπανέλθωσιν εἰς τὴν κανονικὴν  
πειθαρχίαν.

Μετ' ὀλίγας ἡμέρας μετέβημεν προσκλήθεντες παρὰ  
τῆ ὑψηλοτάτης πρωθυπουργῆς, ὅστις ἐκφράσα· τὴν λό-  
πην αὐτοῦ ἐπὶ ταῖς παρανομίαις πράξεσι τῶν βουλγα-  
ρῶν ἀρχιερέων, ὅπισθετο ἡμῖν τὴν πολιτικὴν αὐτῶν  
τιμωρίαν, ἣν καὶ δέταξεν αὐθημέρον, ἐξουσίας αὐτοῦς  
εἰς Νικομήδειαν. Συγχρόνως ἡμῶς ἐδήλωσεν ἡμῖν  
λαφῶς, ὅτι ἀφαικτος ἐπίκειται ἡ ἐφαρμογὴ τοῦ αὐτο-  
κρατορικοῦ φερμαντίου, ἀν μὴ ἐπέβη προσηχῆς συμ-  
βιβασμοῦ μετὰ τῶν βουλγάρων, καὶ πρότερον ἡμεῖς  
ἵνα ἐπανελθώμεν τὰς διακοπείσας διαπραγματεύσεις.  
Ἀπεκρίθημεν τῇ αὐτοῦ ὑψηλότῃ· ὅτι, καίτοι διακοπῆς  
κοθεύοντες τὸν συμβιβασμὸν, οὐκ ἠδυνάμεθα ἡμῶς, ἐν  
τοιαύτῃ καταστάσει τῶν πραγμάτων περιελθόντων, ἐπα-  
ναλαβεῖν τὰς διαπραγματεύσεις· ἀλλ' ἢ αὐτοῦ ὑψηλότης  
ἐπέμεινε, καὶ πάλιν ἐπειτα διεμήνη τοῦτο ἐπανειλημ-  
μένως· ἡμῖν ἡμεῖς ἡμῶς μὴ δυνάμενοι πρῶτα τι ἀφ'  
ἡμῶν αὐτῶν, ἀνεβάλομεν πᾶσαν ἐνέργειαν μέχρι τῆς  
12 Ἰανουαρίου, ὅτε συνεκαλέσαμεν γενικὴν συνέλευσιν.

simultaneamente sperare che, con l'aiuto di Dio,  
ces brebis égarées seraient rentrées dans la voie  
canonique. C'est cette espérance qui nous a fait  
reprendre, après nous être concertés avec le gou-  
vernement impérial, les négociations interrompues,  
sur la base du dernier projet ci-dessus mentionné.

Il serait inutile et oiseux de rappeler ici tous les  
détails de ces négociations; qu'il nous suffise de  
dire que, sous le rapport des conditions proposées  
et de l'étendue des concessions, l'église a épuisé  
tout moyen de clémence et d'accommodement; qu'elle  
n'a rien omis de ce qui pouvait satisfaire toute juste  
réclamation des représentants bulgares au sujet de  
de la formation d'un exarcat ecclésiastique dépen-  
dant. Tandis que, pendant l'espace de trois mois,  
nous travaillions sans relâche et sans nous épargner  
aucune fatigue, avec sincérité et abnégation, à  
l'œuvre de la conciliation, de l'apaisement et de la  
B solution canonique de la question, l'acte hardi du  
6 janvier est venu tout-à-coup, dans un temps où  
nous espérions arriver à une entente définitive,  
prouver les véritables desseins des fauteurs de la  
question bulgare et détruire tout espoir de conci-  
liation et d'apaisement.

Après cet acte hardi et téméraire, par lequel  
ils ont foulé aux pieds les canons sacrés, la grande  
église jugeant qu'elle assumerait une grande respon-  
sabilité devant l'église universelle, si elle persistait  
dans la voie de la tolérance et de la clémence, inter-  
rompit toute négociation avec eux et adressa à la  
Sublime Porte, le 8 janvier, un rapport, où elle  
dénouait cet acte comme contraire aux lois de  
l'église, appelait l'attention du gouvernement sur  
cet état de choses et demandait de droit la puni-  
tion par le bras séculier des coupables et la dis-  
solution du conciliabule (παρσυναγωγῆ) d'Ortakouï.  
Ensuite nous avons réuni au patriarcat, le 15 jan-  
vier, un grand synode qui a dégradé les ci-devant  
archevêques de Philippopoli, Panaréto, de Lophitza,  
Hilarion, et a excommunié l'évêque déjà dégradé  
de Macariopolis, Hilarion, qui ont tous osé, contre  
toute loi, célébrer l'office divin. En même temps  
nous avons adressé des lettres encycliques au pieux  
peuple bulgare, pour le préserver de l'abîme de la  
rébellion, où le poussaient ces mauvais pasteurs et  
son prétendus représentants. Tous ces actes furent,  
selon l'usage ecclésiastique, communiqués aux autres  
églises nos sœurs. Nous avons en même temps in-  
vité les quatre archevêques rebelles, ceux de Sophia,  
de Vidin, de Nysseva et de Velisso, d'abjurer leurs  
erreurs et de retourner à la discipline canonique.

Quelques jours après, nous nous sommes rendus  
à l'invitation de son altesse le grand vizir, qui nous  
a exprimé sa douleur pour les actes illégaux des  
prélats bulgares, et nous a promis leur punition  
par le bras séculier; promesse qui fut accomplie le  
jour même par l'exil des coupables à Nicomédie.  
En même temps son altesse nous a clairement fait  
savoir, que le firman impérial serait inévitablement  
mis en vigueur, si nous ne parvenions pas à nous  
entendre prochainement avec les Bulgares, et nous  
a engagés à reprendre les négociations interrompues.  
A ces paroles de son altesse nous avons répondu  
que, malgré notre ardent désir d'arriver à une en-  
tente, il nous était impossible, dans l'état où les  
choses en étaient arrivées, de reprendre les négo-  
ciations. Mais son altesse persista, et depuis elle  
nous a plusieurs fois transmis le même désir; de  
notre côté, comme nous ne pouvions rien entre-

Ἀπὸ τῆς γενομένης τὴν ἡμέραν ἐκείνην σπουδαίας καὶ ἐμφυθούς οὐσίφως ἀνεκρίθη, ἵνα ἡ ἐκκλησία ἐπαναλάβῃ τὰς διαπραγματεύσεις, ὅτι ὁ εὐσεβὴς βουλγαρικὸς λαὸς διὰ τῆς νομίμου ἔθου ἀποκρῦξῃ τὰ ἀνοσιουργήματα τῶν ἀνοσιουργησάντων βουλγαρῶν ἀρχιερέων, καὶ ἀναγνωρίσῃ ἐμπράτως τὸ κῆρος τῶν ἱερῶν κανόνων· ἄλλως δὲ ἀναμείνῃ τὴν ψῆφον τῆς καθόλου ἐκκλησίας. Ταυτοχρόνως δὲ ἐξελεξάμεθα πενταμελῆ ἐπιτροπὴν, ἵνα ἐργασθῇ ἐπὶ τοῦ ζητήματος ἕνα πραγματοποιούμενου τοῦ ἀνωτέρου ἔθου.

Ἀλλ' ἐν τῷ μεταξὺ τούτων οἱ τρεῖς καθηρημένοι ἀρχιερεῖς ἐπανήρχοντο ἀπὸ τῆς τετραήμερου μόλις ὑπεροχῆς αὐτῶν, ἐλέκλιες δὲ ἡ ἐν Ὀρτάκει παρασυναγωγή ἤρξατο πάλιν διαπράττουσα ἀναφανδὸν καὶ ἐπ' ἀδείας τὰς αὐτὰς ἀντικανονικὰς πράξεις, ὡς ἡ ἐκκλησία προκατεδίκασε κανονικῶς. Διαμαρτυρήθημεν καὶ πάλιν πρὸς τὴν πολιτικὴν ἀρχὴν κατὰ τὴν καθόλου τῶν καθηρημένων καὶ κατὰ τῆς ἐξακολουθήσεως τῶν παρανομιῶν· ἀλλ' οὐ μόνον οὐκ εἰσηκούσθημεν, ἀλλὰ καὶ ἀπάντησις τοῦ πρωθυπουργοῦ αὐθημερὸν κοινοθεῖσα ἀπείδου μὴν ἡμῖν διαθήσει ἐκ διαμέτρου ἀνικαιμίας, ἐπέρριπτε δὲ παραδόξως ἐπὶ τῆς ἐκκλησίας τὴν εὐθύνην τοῦ χωρισμοῦ τῶν βουλγαρῶν. Ἐν ἡμῖς ἐγένετο ἐπεδύκωμεν· καὶ ἀνιγγέλειεν ἡμῖν ἐπὶ ἀπερίστατον ἐφαρμίσαι τὸ αὐτοκρατορικὸν φερμάνιον ὃ δὲ, καὶ ἔπραξε διατάξας τοὺς προεξάρχοντας τῶν βουλγαρῶν, ἵνα ἐκλέξωσι τὸν ἐαυτῶν ἑσάρχον.

Τῆς 15 φεβρουαρίου, μετὰ τὴν γενομένην ἕνεκα τῆς ἐκλογῆς τοῦ ἑσάρχου δευτέραν γενικὴν ἐν τοῖς πατριαρχείοις συνέλευσιν. ἐγγλοποιήσαμεν ἐγγράφως τὴν ὑψηλῆς πόλεως ἡ ἐκκλησία οὐτε ἐκλογὴν ἑσάρχου ἀναγνωρίζει, καὶ πᾶσαν ἄλλην τριετήτην πράξιν ἀντικανονικὴν καὶ παράνομον θεωροῦσα, ἀνεργήσει τὰ ὑπὸ τῶν ἱερῶν κανόνων ἐπιβαλλόμενα ἐπιτίμια, ἐπιρρίπτουσα τὴν εὐθύνην εἰς τοὺς καταπατούντας αὐτούς.

Μετὰ τινὰς ἡμέρας ἡ αὐτὴ ὑψηλότης, ἐδήλωσεν ἡμῖν τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ ἐπεξεργασθῆαι καὶ κοινοποιῆσαι αὐτῇ ἐριστικὸν τι σχέδιον λύσεως, ὑποσχόμενος ἵνα ἀναβάλῃ τὴν ἐκδοσιν τοῦ βερατίου τοῦ ἑσάρχου καὶ τὴν ἀναγνώρισιν αὐτοῦ, ἐπὶ ἀπάλῃ δὲ τὸ σχέδιον τοῦτο τοῖς βουλγαρῶσι, ἐὰν προηγουμένως ἔγκριθῇ.

Συσκεφάμενοι λοιπὸν μετὰ τῆς κατὰ ἡμᾶς ἱερᾶς συνόδου, ἀπερασίσαμεν καίτοι τοῦτο ἀντίκειται προδήλως εἰς τὴν βῆτην ἀπόφασιν τῆς γενικῆς συνελεύσεως, ἡ δὲ ἐπιστοχῶσι τῶν βουλγαρῶν οὐδόλως ἐφαίνετο ἡμῖν πιθανή· ἀλλ' ὅμως, ὅπως παρίσχωμεν καὶ τοῦτο τὸ παντὸς ἄλλου τριετίτερον δείγμα τῶν συνδιαλλακτικῶν τῆς ἐκκλησίας διαθέσεων, ἀπερασίσαμεν ἀναταίνα· εἰς τὴν ὑφισταμένην πενταμελῆ ἐπιτροπὴν τὴν σύνταξιν σχεδίου πρὸς ὑστάσιν ἑσάρχου αὐτοδιοικήτου ἐκ τῶν κατὰ τὸν Αἴμεν ἐπαρχίῶν, φυλακτομένης τῆς κανονικῆς αὐτῆς ἐξαρτήσεως ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

Ἀλλὰ καὶ ἡ τελευταία αὐτῆ ἀπόπειρά ἐματιώθη ἀτυχῶς καθὼς καὶ αἱ προλαβούσαι, διότι τὸ ὑστάτον τοῦτο σχέδιον οὐδ' ἀπαντήσεως ἤξιώθη, κατὰ τῆς ὑψηλῆς πόλεως. ἀλλ' ἀντὶ ταύτης ἐξεδόθη κατὰ τοῦ ἑσάρχου βεβήταγμα, ὃ δὲ ἐκλεχθεὶς ἑσάρχος, Βιδύνης Ἀνθίμος, ἕνα φθάσας εἰς Κωνσταντινούπολιν ἀνεγνωρίσθη ὑπὸ τῆς σεβαστῆς κυβερνήσεως, ἐκδούσας μετ' οὐ πολὺ καὶ τὸ ἐπὶ τούτῳ αὐτοκρατορικὸν βεράτιον· καὶ οὕτως, ὡς μὴ ὤφθα, προσέλαβε

A prendre de nous-mêmes, nous avons remis toute démarche jusqu'au 30 janvier, jour où nous avons convoqué une assemblée générale.

Ce jour, après une sérieuse et mûre réflexion, il a été décidé que l'église reprendrait les négociations, lorsque le pieux peuple bulgare aurait, par la voie légale, renié les actes impies des prélats rebelles et aurait de fait reconnu l'autorité des canons sacrés. Dans le cas contraire, elle devrait attendre la décision de l'église universelle. En même temps nous avons procédé à la nomination d'une commission de cinq membres, chargée de s'occuper de la question, aussitôt que la clause ci-dessus serait accomplie.

Dans cet intervalle les trois prélats dégradés revenaient de leur éloignement de quatre jours environ et tout le conciliabule d'Ortakeui commençait, ouvertement et comme s'il y eût été autorisé, les mêmes actes illégaux que l'église avait condamnés, conformément aux canons sacrés. Nous avons alors de nouveau protesté devant l'autorité séculière contre le rappel des archevêques dégradés et contre la continuation des actes illégaux; mais non seulement notre protestation resta sans effet, mais encore une réponse de son altesse le grand vizir, transmise le jour même, nous attribuait des dispositions diamétralement opposées aux nôtres et rejetait, contre toute attente, sur l'église la responsabilité de la séparation des Bulgares; séparation que nous poursuivions, y était-il dit. En même temps son altesse nous annonçait qu'elle avait résolu de mettre à exécution le firman impérial, ce qu'elle fit en effet, en ordonnant aux chefs bulgares de procéder à l'élection de leur exarque.

Le 15 février, après la réunion de la seconde assemblée générale au patriarcat, réunion provoquée par l'élection de l'exarque, nous avons notifié à la Sublime Porte que l'église ne reconnaissait pas l'élection d'un exarque, et que, considérant tout autre acte de cette nature comme illégal, elle appliquerait les peines édictées par les canons sacrés, tout en rejetant la responsabilité sur ceux qui les foulent aux pieds.

Quelques jours après, son altesse le grand vizir nous exprima le désir de nous voir rédiger et lui communiquer un projet définitif pour la solution de cette question, nous promettant de retarder la promulgation du bérat de l'exarque et sa reconnaissance par le gouvernement, et de soumettre ce projet aux Bulgares, dans le cas où son altesse l'approuverait elle-même.

En conséquence de cette communication, ayant délibéré avec notre saint synode, nous avons décidé (bien que cela fût évidemment opposé à la résolution expresse de l'assemblée, et que les Bulgares nous parussent très peu disposés à céder) de donner encore ce signe plus manifeste que tous les autres des dispositions conciliantes de l'église, et nous avons chargé la commission de cinq membres, déjà constituée, d'élaborer un projet pour la formation d'un exarcat s'administrant par lui-même et formé des provinces de l'Hémus, tout en conservant l'obédience canonique envers l'église de Constantinople.

Malheureusement cette dernière tentative échoua comme les précédentes, car ce dernier projet ne reçut aucune réponse de la Sublime Porte, qui, pour toute réponse, promulgua l'ordonnance concernant l'exarque. Celui-ci, aussitôt arrivé à Constantinople, fut reconnu par le gouvernement impérial qui publia bientôt le bérat impérial y relatif. Ainsi le conciliabule d'Ortakeui, resté jusqu'alors sans chef, en eut un.

καρλήν ή τίς; έκείνος τών παρανοούντων παρα-  
συριστή.

Τη 8 άπριλίου έ όπό καθρημένον άρχιερέον εκ-  
λεγείς και διά σουλτανικό βασιτείου άναγνωρισθείς  
ήπαρχος τών βουλγάρων, ήτήσατο διά τινον άποσταλ-  
μένον ίνα έμμανισθή προς ήμάς ήμας δέ συσφρα-  
θέντες συνοδικώς, άπνηθήσαμεν αύτφ δι' έκτελής  
άποσταλμένον κληρικόον, ότι ή έκκλησία γινώσκουσα  
αύτον ως μητροπολίτην Βιδίνης, οό δύναιται ένδοξάσαι  
τη αίτήσσει αύτου, εάν μη συμπερωθή τας κανονικάς  
διατάξεις της έκκλησίας, ως προσηγγέλαμεν αύτφ.  
Έπανέλαβα και αύτός την αίτησιν, αλλά και κάλιν  
άπνηθήσαμεν, ότι όφείλει άποκριθώναι έγγραφώς εις  
τήν προστάλασιν αύτφ συνοδικήν έκπιστολήν εις Βι-  
δύνην.

Τη 11 άπριλίου διά δύο επανειλημμένον έκπιστο-  
λών, έν αις υπεγράφετο "ο Βιδύνης Ανθίμος και ή-  
παρχος τών Βουλγάρων", δι' έ και άπεστράφησαν διά  
του κομιστού, ήτήσατο παρ ήμών έκδοσιν ίνα ίεροου-  
ργήσιν κατά τας άγίας ήμέρας του πάσχα. Ημεί δέ  
συνεόχως διασκεψάμενοι, άπνηθήσαμεν αύτφ πάσαν  
ίσοπραξίαν ει έ άλλως, ύπεμνήσαμεν, καθυποβλή-  
θηίται εις τας έκκλησιαστικάς ποινάς. Και τότε μόν  
άπέσχετο πάσης ίσοπραξίας, τη 8 άπριλίου δι'  
έτερας έκπιστολάς, φέρουσης την αύτην ύπογραφήν,  
και διά τούτο ήμοίως έκπισπραξίαις, άνήγγειλεν ήμιν  
έπιστομήν, ότι θέσπει παράνομον την κατά τών παρ'  
αύτον άρχιερέων επηληθίσαν έκκλησιαστικήν ποινήν,  
και ήτοιμώσας δι' άναγκασθόσασιν ίνα κηρύξη αύτην  
έκφυρον, εάν μη, προκαρθόντες ήμας αύτην άκούσώσασιν.  
Έθρηνήσαμεν, ως είκόσ, επί τη το ήτύη του άνθρώπου  
άπειρία και τη κ' του αύτου μνήδος συγκαλέσασιν  
σύνερον έκτακτον εκ τών παναρισιτάτων πατριαρχών  
και τών έθιμωθέντων άρχιερέων, έν ή άνακρίσει, έσως  
ή, έκκλησία, και περ θεωρούσα παρανόμους και άξιο-  
ποίνους τας πράξεις του τίμου Βιδύνης Ανθίμου, έπι-  
τίουσα ήμώς και εύχόμενη την τούτου έστρωσιν, μακρο-  
θυμίστη είς τήν μέχρι μνήδος, καθόσον μακίστα ήγγέλη,  
ήδη ήμιν και ή, προσήλθι έλευσος τών μακαριστάτων  
πατριαρχών. Ηπός καθύσχεσασιν έκ τών συνεδρίων  
τέ, έσως έξέσος λαού, έξεδώκαμεν έγγραφικός έκπιστολάς  
κατά την αύτην έννοίαν.

ήμας ταύτα μόν ή, έκκλησία μικροθυμώσασιν και  
ά εστρέψαν, άνέκρινεν οό δι' άπένανσημένους άνθρώπους  
τη κα' του μαύου, έπιστήρη έσρητή τών έν άγίοις πατέ-  
ρων ήμών Κυρίλλου και Μεθόδίου, ίεροούργητος παρα-  
τάλας έν τη κατά τών βαλατών έκκλησία του άγίου  
Στεφάνου, συλλειτουργούντας έχον και τούς δύο κα-  
θημένους άρχιερείς και τόν άφριστομένον, οός και  
έκέρχεν άδούως από της συνοδικώς επηληθίμηνος  
αύτοις κανονικής ποινής. Διά ταύτα σύνερον και  
αύτός μεγάλην συγκαλέσασιν, τόν μόν τίμου Βιδύνης  
Ανθίμον και τούς συλλειτουργήσαντας ίερείς και δια-  
κόνους καθάρασαι υπεβάλομεν, τούς δέ δύο προ-  
καθημένους άρχιερείς άφριστομή, και άναθήματι τόν  
προσηγγιστομένον ήπαρχον. Τήν δέ συνοδικήν ταύτην  
πράξιν και άπόφασιν άνακινώσασιν άσάυτως τας  
λοιπάς κότερχαλάς έκκλησίας.

Τούτο, έστιν έν συντόμω ή σειρά τών τελευταίων  
γεγονότων έν τη προκειμένη ήτήματι, ές ών γίνεται  
δύλον, ότι ή μόν έκκλησία έξήντησε πάντα τά μέτρα,  
εσα ήδύναιτο νομίμως άναρχήσαι προς παριστολήν τών  
αταξιών και παθών τών παρανομημάτων, οι δέ προ-  
εξάρχοντες του βουλγαρικού κινήματος, εις ούδέν λογι-  
σάμενοι ούτα την μητρικήν της έκκλησίας άνοχήν και  
μακροθυμίαν, ούτα τας κατά τούς θείους και ίερούς

Le 4 avril, l'exarque des Bulgares, élu par des  
prélats dégradés et reconnu par l'érat impérial, nous  
demandait, par des intermédiaires, à paraître devant  
nous. A cette demande, après en avoir délibéré  
avec notre saint synode, nous avons répondu par  
un membre du clergé envoyé à cet effet, que  
l'église, le reconnaissant seulement comme metro-  
politain de Vidin, ne pouvait satisfaire à sa de-  
mande, à moins qu'il ne se conformât aux décréta  
canoniques de l'église, ainsi que nous le lui avions  
précédemment annoncé. Plus tard il nous adressa  
la même demande, mais nous lui répondimes de  
nouveau qu'il devait d'abord répondre, par écrit, à  
la lettre synodique que nous lui avions adressée à  
Vidin.

Le 15 avril, par des lettres successives, où il  
signait "le métropolitain de Vidin, Anthimos, exar-  
que des Bulgares", jusqu'à nous les fit renvoyer par  
le même messenger, il nous demanda l'autorisation  
canonique d'officier pendant les saints jours de  
pâques. Après en avoir délibéré avec notre saint  
synode, nous lui défendimes tout exercice de son  
ministère, en lui rappelant que, en cas de desobéis-  
sance, il encourrait les peines ecclésiastiques. Dans  
cette occasion il s'abstint de tout acte sacerdotal,  
mais le 20 avril, il nous annonça brusquement, par  
une lettre portant la même signature, que  
nous lui avons renvoyée comme précédemment,  
qu'il considérait comme illégale la peine infligée  
aux prélats qui l'entouraient, et qu'il se verrait  
forcé de la déclarer nulle, à moins que nous ne  
nous empressions de la rapporter nous mêmes. Nous  
avons naturellement déploré l'avènement de cet  
homme, et le 27 du même mois, nous avons con-  
voqué un synode extraordinaire, composé de leurs  
saintetés les patriarches et des prélats présents à  
Constantinople, où il fut décidé que, tout en con-  
sidérant les actes d'Anthimos, et devant metro-  
politain de Vidin, comme illégaux et punissables,  
l'église, dans l'espérance et dans le desir de le voir  
se repentir, prolongerait sa longanimité encore un  
mois; et cela d'autant plus qu'on nous annonçait  
la prochaine arrivée de leurs beatitudes les autres  
patriarches. Alors pour tranquilliser les consciences  
du peuple orthodoxe nous avons publié des lettres  
encycliques dans le même sens.

Telle fut la résolution prise par l'église dans sa  
longanimité et sa tolérance; mais cet homme insensé  
à eu l'audace d'officier, le 11 mai, jour de la mé-  
moite de nos saints pères Cyrille et Méthodie,  
dans l'église de Saint-Etienne de Balata, assiste  
des deux archevêques dégradés et punissables,  
excommuniés qu'il déclara relevés de la peine cano-  
nique qui leur avait été infligée par le saint synode.  
C'est pourquoi nous avons, de nouveau convoqué  
un grand synode où nous avons dégradé Anthimos,  
ci-devant archevêque de Vidin, ainsi que les prêtres  
et les diacres qui l'assistaient; nous avons excom-  
munié les deux archevêques déjà dégradés et nous  
avons prononcé l'anathème contre Hilary déjà  
excommunié. Cet acte et cette décision furent  
aussi communiqués aux autres églises indépen-  
dantes.

Telle est, en peu de mots, dans la question  
dont il s'agit, la suite des derniers événements  
ils prouvent que l'église a épuisé tous les moyens  
que les lois lui permettaient d'employer pour ré-  
primer les désordres et mettre fin aux actes illé-  
gaux, et que, de leur côté, les fauteurs de la  
question bulgare méprisant la tolérance et la lon-  
ganimité maternelles de l'église et les peines qui

κανόνες ἐπιληθείσας αὐτοῖς κινῶς πρὸς συμφρονῶν ἅλων καὶ διόρθωσιν, ἐγκολούθησον καὶ ἐγκαλου-  
 θῶσαι διαπράττοντας ἀναφανδὸν καὶ ἀνοκιστάως; παν-  
 τοῖς παρανομίαις. Ἐσχάτως δὲ προήρσαν καὶ εἰς  
 χειροτονίας ἀρχιερέων οὐ μόνον ἐν χειρονομίαις ἀπαρ-  
 χιαῖς, ὅσον ἐν τῇ τοῦ Σαμακωβίου, ἀλλὰ καὶ ἐν ἄλλαις  
 ὧν οἱ κανονικὴ ποιεῖται διατάξις ἐν ἐνεργείᾳ.  
 Ἐν τούτοις τὸ σκάνδαλον μεταξὺ τοῦ ὀρθοδόξου λαοῦ  
 κορυφώσεται, ἡ ἀγία ἡμῶν θρησκεία καθ' ἑαυτὴν, ἡ  
 ἐνότις τῆς ἐκκλησίας διασπάσεται, πολὺ πλῆθος τοῦ  
 εὐσεβοῦς βουλ' ἀρκέσῃ λαοῦ ἐν τῇ πρωτεύουσῃ καὶ  
 ἐν ταῖς ἐπαρχίαις συντάσσεται ἐν τῇ ἀπλήρῃ αὐτοῦ  
 μετὰ τῶν ἀποστατῶν, καὶ νέα ἀντιχριστιανικὴ ἀρχὴ,  
 ἡ ἔχθρα τοῦ φυλετισμοῦ εἰσέρχεται ἐν μέσῳ λαοῦ  
 εὐσεβοῦς, ἀπειλεῖ ἵνα ἐρχῆται ἐν τῇ εὐχρηστίας  
 καὶ ἐρίδος μεταξὺ ἐμμερόφων λαῶν, οὗς αὐτὸς ὁ τῆς  
 πίστεως ἡμῶν ἀρχηγὸς καὶ τελειωτὴς, Ἰησοῦς Χριστὸς  
 ἐκάλεσεν εἰς ἐνοχία καὶ συνέφη διὰ τῆς εἰς αὐτὸν  
 πίστεως καὶ τῆς πρὸς ἀλλήλους ἀγάπης εἰς μίαν ἁγίαν  
 καθολικὴν καὶ ἀποστολικὴν ἐκκλησίαν.

leur ont été infligées par elle suivant les canons  
 divins et sacrés, afin de les amener à résipiscence,  
 ont continué et continuent encore à commettre  
 ouvertement et sans aucune retenue toutes sortes  
 de délits. Dernièrement ils sont même allés jusqu'à  
 sacrer des évêques, non seulement pour des sièges  
 vacants, comme pour celui de Samacow, mais aussi  
 pour d'autres sièges où les prélats canoniques  
 exercent encore leur ministère. Cependant le  
 scandale parmi le peuple orthodoxe est à son  
 comble: notre sainte religion est insultée; l'unité  
 de l'église est rompue; un grand nombre de pieux  
 Bulgares, dans cette capitale et dans les diocèses,  
 se rangent dans leur simplicité avec les rebelles,  
 et un nouveau principe antichrétien, la vipère du  
 phylétisme (distinction de race et de nationalité  
 dans l'église) s'insinuant au milieu d'un peuple  
 pieux, menace de verser le venin de la division  
 et de la discorde au milieu de peuples qui ont la  
 même croyance; de peuples que le chef et le  
 fondateur de notre foi, Jésus-Christ lui-même, a  
 convoqués à l'unité et a réunis par la foi en lui  
 et l'amour du prochain en une sainte église catho-  
 lique et apostolique.

Τούτων λοιπὸν ὁμοῦ ἔχοντων, ἰσχυρὸν ἔσται  
 ἰσχυρῶς ἐν Χριστῷ ἀδελφοὶ καὶ τέκνα ἀγαπῆται κατα-  
 νύξαι, εἰς τὸ καθήκον ἡμῶν, συνεργεῖν ἡμῶν  
 νεύσει θεῶν καὶ χάριτι εἰς μεγάλην συνέδον. Τὸ  
 ἱερὸν εὐαγγέλιον κείμενον ἐνώπιον ἡμῶν, οἱ καὶ οἱ  
 κανόνες τῆς ἐκκλησίας, ὧν ἐτάχθησαν φύλακες, καὶ οὗς  
 καὶ τὸ παραδειγμα τῶν πρὸ ἡμῶν ἁγίων πατέρων,  
 οἵτινες καὶ τὴν ψυχὴν αὐτῶν ἔθηκαν ἐπὶ προβόλῃ  
 τῆς παρακαταθήκης τῆς πίστεως καὶ τῶν ἱερῶν παρα-  
 δόσεων ἀποχρώντως καὶ σφαιρῶς πάντα, ἡμῶν, ἐκδι-  
 δάσκουσι. Δειξόμεν λοιπὸν εἰς τὸ ἀσθενόμεθα πάντας  
 τὴν κλήρον καὶ τὴν ἀποστολὴν ἡμῶν ἐν τῇ χριστιανικῇ  
 ταύτῃ τῆς ἐκκλησίας περιστάσει, καὶ ἐπικαλούμενοι  
 ἐν ταπεινότητι ψυχῆς τὴν ἀνοχὴν οὐρανίου ἀντίληψιν,  
 προσηύχοντες εἰς τὸ ἵπὸ τῶν ἱερῶν κανόνων ἐπιβαλλό-  
 μενον ἡμῶν καθήκον, ὅπως ἔρωμεν ἐκ μέσου τῶ σκάν-  
 δαλον, καθήκον ἡμῶν τὰς διαταραχθείσας τῶν πιστῶν  
 συνειδήσεις, καὶ προφυλάξωμεν τὸ ὀρθόδοξον πλῆρωμα  
 ἀπὸ τῆς νεωτερικῆς πλάνης καὶ τῆς πρὸς τὴν ἁγίαν  
 ἐκκλησίαν ἀπειθείας.

Ceci étant établi, il est facile, mes vénérables  
 frères et mes chers fils en Jésus-Christ, de com-  
 prendre quel est notre devoir au moment où nous  
 nous réunissons par l'assentiment et la grâce divine  
 en un grand synode. Le saint évangile exposé devant  
 nos yeux, les canons sacrés de l'église dont nous  
 avons été choisis les gardiens, et l'exemple de nos  
 saints Pères, nos prédécesseurs, qui ont donné leur  
 vie pour conserver le dépôt de la foi, sont autant  
 d'enseignements clairs pour nous. Montrons que  
 nous comprenons tous notre vocation et notre mis-  
 sion dans cette circonstance critique de l'église, et,  
 appelant avec humilité le secours divin, accomplis-  
 sons le devoir qui nous est imposé par les canons  
 sacrés, afin d'éloigner le scandale, d'apaiser les  
 consciences troublées des fidèles et de préserver le  
 peuple orthodoxe de cette erreur nouvelle et de la  
 désobéissance à la sainte église.

Ἐπειδὴ δὲ οἱ προϊστάμενοι τοῦ βουλγαρικοῦ κινή-  
 ματος ἔλαρον ὡς ἀπετηρίαν τῆς ἀνταρσίας καὶ τῆς  
 ἀπὸ τῆς μητρὸς ἐκκλησίας ἀποστασίας αὐτῶν τὴν  
 ἀρχὴν τοῦ φυλετισμοῦ, καὶ ἐπ' αὐτῆς ἐστήριξαν ἀνάκα-  
 θαν πίστις αὐτῶν τὰς ἀξιώσεις, καὶ διὰ τῆς ἀρχῆς  
 ταύτης παρέσταν καὶ ἐξηπάτησαν πολὺ πλῆθος τοῦ  
 εὐσεβοῦς βουλ' ἀρκέσῃ λαοῦ καὶ εἰς τοσαύτας παρα-  
 νομίας προήρσαν διὰ τοῦτο λαρόντες ὅτι ἔβην τὴν  
 ἁγίαν γραφὴν, τὴν ἱερὰν παράδοσιν, τὴν ἱστορίαν καὶ  
 τοὺς κανόνες τῆς ἐκκλησίας, καὶ ἐπισταμένως συν-  
 ἐσκεψάμενοι, ἀποφανθόμενοι ἐν ἀγίῳ πνεύματι, περὶ  
 τῆς ἀρχῆς ταύτης, εἰ ἔστι παραλατὴ ἐν τῇ χριστιανικῇ  
 ἐκκλησίᾳ, κατὰ τοῦτο ἐπιχωρίζονται, ἢ τὸναν-  
 τιστικὰ ἀδικεῖται.

Comme les chefs du mouvement bulgare ont  
 pris pour point de départ de leur rébellion et de  
 leur apostasie de leur mère l'église le principe du  
 phylétisme, que c'est sur ce principe qu'ils ont  
 appuyé dès le commencement toutes leurs préten-  
 tions; que c'est par ce principe qu'ils ont entraîné  
 et trompé un grand nombre de pieux Bulgares,  
 et qu'ils en sont venus à commettre tant de délits,  
 examinons l'écriture sainte, la tradition sacrée,  
 l'histoire et les canons de l'église, et, après mûre  
 délibération, prononçons-nous en l'Esprit-Saint sur ce  
 principe: Examinons s'il est admissible dans l'église  
 chrétienne, selon ce qu'ils prétendent, ou si, au  
 contraire, il doit être repoussé.

Μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τῆς πατριαρχικῆς ἀρχιεπισκοπῆς  
 ὁ παναγιώτατος πατριάρχης Γρηγόριος εἶπεν·

Après la lecture du rapport patriarcal, sa sainteté  
 le patriarche Grégorios a dit

Ἠκούσαμεν τὴν ἀρχιεπισκοπὴν τῆς αὐτοῦ παναγιώ-  
 τητος τοῦ οἰκουμένου πατριάρχου, εἰς τὴν καταδεικ-  
 νύται ὁ τελικὸς σκοπὸς τῆς παρουσίας ἡμῶν καὶ μα-  
 γάλῃ συνέδου καὶ καθιερῆται τὸ ζήτημα, ἐφ' οὗ  
 ὀφείλομεν ἐπιστῆσαι τὴν προσοχὴν. Διὰ ταῦτα κρίνω  
 ἐκτάκτως, ἵνα διορισθῇ ἐπιτροπὴ ἐκ τῶν ἐν ἡμῶν  
 ἀρχιερέων καὶ διδασκάλων ὅπως, ἐπισταμένως μελε-  
 τήσασα τὸ ζήτημα, παρουσιάσῃ ἀκριτῶς περὶ αὐτοῦ  
 ἐκθεσίαν ἐπὶ τῇ βῆσιν τῆς εὐαγγελικῆς διδασκαλίας  
 καὶ τῶν ἱερῶν κανόνων, καὶ ὑποβάλῃ τῇ ἀγίῃ καὶ  
 μεγάλῃ ταύτῃ συνέδῳ τὴν διαγνώμην αὐτῆς εἰς κοι-  
 νὴν συζήτησιν. Προτάω δὲ ὡς καταλλήλους τοὺς

„Nous avons ouï le rapport de sa sainteté le  
 patriarche œcuménique, qui démontre le but de la  
 réunion de ce grand et saint synode et qui déter-  
 mine la question sur laquelle nous devons porter  
 toute notre attention. C'est pourquoi je crois néces-  
 saire de nommer une commission composée de pré-  
 lats et de docteurs du synode et chargée d'étudier  
 mûrement la question et de nous présenter un rapport  
 exact appuyé sur la doctrine évangélique et les ca-  
 nons sacrés, et accompagné de son avis qui sera  
 soumis à la délibération de ce grand et saint synode.  
 Je propose comme propres à remplir cette mission

δοσιώτατους, τὸν μέγαν πρωτοσύγκελλον Δερσίδην Εὐ-  
ελπίην, τὸν καθηγήτην καὶ ἀρχιμανδρίτην Νικηφόρον  
Γλυκὴν καὶ τὸν σχολάρχην τῆς μεγάλης τοῦ γένους  
σχολῆς ἀρχιμανδρίτην Φιλόθεον Βρυέντιον, εἰ γὰρ τυχὸν  
ἐγκρίναι αὐτοὺς καὶ ἡ ἱερὰ σύνοδος·"

Ὁ παναγιώτατος πατριάρχης Ἰωακείμ·  
"Ἀποδεχόμενος τὴν πρότασιν τοῦ παναγιωτάτου  
πατριάρχου Γρηγορίου κατὰ διορισμὸν ἐπιτροπῆς, ἐπι-  
δοκιμῶν τὰ ὅτι αὐτοῦ προταθέντα ὄντομα. Ἐπειδὴ  
δὲ ἡ αὐτοῦ παναγιότης εἶπε μὲν, ὅτι ἡ προκειμένη  
ἐπιτροπὴ πρέπει ἵνα ἀπαρτίθῃται καὶ ἐξ ἀρχιερέων,  
οὐδένα ὅμως· αὐτῶν ἐξωνόμενα, προταίνο ὡς τοιοῦτους  
τοὺς οἰκουμενίστους μητροπολίτας Χαλακθόνοιο, Δέρ-  
σιον, Λιδυμοσίτου καὶ Νύσοιο, ἐὰν παραδεχθῇ αὐτοὺς  
καὶ ἡ ἁγία σύνοδος· νομῶ δὲ καλὸν ἵνα καὶ οἱ  
μακαριώτατοι ἀδελφοὶ προβάλλωσιν ἐπίσης οὓς ἂν τυ-  
χὸν ἐκ τῶν οἰκείων γνώσεσιν ἱκανοὺς, ἵνα συμ-  
μετέσχωσι τῆς ἐπιτροπῆς·"

Ὁ παναγιώτατος καὶ μακαριώτατος πάππας καὶ  
πατριάρχης Ἀλεξανδρείας·

"Κατὰ παραδεχόμενος τὸ προταθὲν μέτρον τοῦ  
διορισμοῦ ἐπιτροπῆς, προταίνο ἀπὸ μέρους μου τὸν  
λογιώτατον ἱεροδιάκονον Κωνσταντίνον Βαλιδάην·"

Ὁ μακαριώτατος πατριάρχης Ἱεροσολύμων·

"Λέγωμαι μὲν ὡσαύτως τὴν σύστασιν τοιαύτης  
ἐπιτροπῆς, ἀλλ' οὐδένα ἔχω, ἵνα προταίνο ἀπὸ μέρους  
μου ἀρμόδιον·"

Ὁ παναγιώτατος πατριάρχης Ἰωακείμ·

"Τούτων μάλιστα ἔχει κάλλιστα συγκεκριθη-  
μένον τοιοῦτον τὸν ὁμότερον ἀρχιμανδρίτην Βενιαμίν.  
θεολόγον καὶ πολυμαθῆ·"

Ὁ παναγιώτατος πατριάρχης Γρηγόριος καὶ ἄλλοι  
πολλοὶ ἐπευμήνησαν, ἐκφραστίντες πάντες σύμνωθ  
περὶ τοῦ μνησθέντος ἀρχιμανδρίτου. Τῶν μακαριω-  
τάτου πατριάρχου Ἱεροσολύμων μὲν ἀντεπόντος,  
συμπεριλήθη, καὶ ὁ ἀρχιμανδρίτης Βενιαμίν ἐν τῇ  
ἐπιτροπῇ.

Ὁ παναγιώτατος πατριάρχης Ἰωακείμ προταίνο,  
τῇ προκειμένη συγκεκριθῆναι καὶ ἐκ μέρους τοῦ  
μακαριωτάτου πατριάρχου Ἀντιοχείας, ἄρτι ἀποχωρή-  
σαντος ἕνεκα παροδικῆς ἀδυνατίας, τὸν παρὰ τῇ  
πατριάρχῃ Ἀλεξανδρείας πρωτοσύγκελλον Καλλίνικον  
Φωτιάδην.

Ὁ μακαριώτατος ἀρχιεπίσκοπος Κύπρου·

"Κατὰ ἀποδεχόμενος οἰκείου καταλλήλου προσώπου,  
ἰσχυρῶς παραδέχομαι καὶ ἐγὼ καὶ ὡς ἐξ ἐμοῦ προβαλλή-  
μιμος ὁ ἔφη, ὀνομασθεὶς πρωτοσύγκελλος Καλλίνικος·"

Οἱ οἰκουμενίσται· οἱ μητροπολίται Ἀγκύρας καὶ Βαλε-  
γραίων προὔτενον καὶ τὸν ἀρχιμανδρίτην Γερμανὸν  
Ἀφθονίδην· ἡ δὲ ἁγία σύνοδος ἀπεδέξατο τοὺς προ-  
ταθέντας ἑνδεκά σύμπαντας.

Ἐἶτα ὁ παναγιώτατος πατριάρχης Ἰωακείμ εἶπε·

"Πόσου χρόνου δεῖται ἡ ἐπιτροπὴ, ὅπως παρα-  
σκευασθῇ τὴν ἔχθεσιν καὶ διαγνώμην αὐτῆς καὶ ὑπο-  
βάλλῃ τῇ κρίσει τῆς ἁγίας συνόδου·"

Ὁ παναγιώτατος καὶ μακαριώτατος πάππας καὶ  
πατριάρχης Ἀλεξανδρείας εἶπε, ὅτι πρέπει ἵνα δοθῇ  
πλήρης ἐλευθερία τῇ διορισθείσῃ ἐπιτροπῇ, ὅπως αὕτη  
ἀντίως καταρτίσῃ τὸ ἀνατεθὲν αὐτῇ σπουδαῖον ἔργον,  
μετ' ὃ ὀρισθῆσεται ἡ ἡμέρα καθ' ἣν συγκαλέσει ὁ  
παναγιώτατος οἰκουμενικὸς πατριάρχης· τὸ δεύτερον  
τὴν ἁγίαν καὶ μεγάλην σύνοδον.

Ἦντων δὲ ἀποδεξαμένων τὴν γνώμην ταύτην, ὁ  
παναγιώτατος οἰκουμενικὸς πατριάρχης ἀπέλυσε τὴν  
συνεδρίασιν.

† ὁ πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Ἀνθίμος ἔχων  
καὶ τὴν γνώμην τοῦ παναγιωτάτου πατριάρχου πρώην  
Κωνσταντινουπόλεως κυρίου Ἀνθίμου τοῦ Βυζαντίου.

Α les vénérables pères, Dorotheos Evlopidis, grand  
protosynocelle, l'archimandrite Nicéphoros Glycas,  
professeur de théologie, l'archimandrite Philothéos  
Bryensios, directeur de la grande école patriarcale,  
dans le cas où il plairait au saint synode de les  
agréer·"

Sa sainteté le patriarche Joachim a dit·

"J'approuve la proposition de sa sainteté le  
patriarche Grégorios pour la nomination d'une com-  
mission, ainsi que les noms proposés par elle. Mais  
comme sa sainteté a dit que cette commission doit  
être composée aussi de prélats et qu'elle n'en a  
proposé aucun, je propose pour faire partie de  
cette commission leurs éminences les métropolitains  
de Chalcedoine, de Dercy, de Didymotichon et de  
Nyssa, s'il plait au saint synode de les agréer. Je  
crois aussi bon que leurs béatitudes nos frères  
proposent ceux parmi le clergé de leurs sièges  
B qu'ils croiraient propres à prendre part aux travaux  
de cette commission·"

Sa sainteté et béatitude le pape et patriarche  
d'Alexandrie a dit·

"Approuvant moi-même la proposition concer-  
nant la nomination d'une commission, je propose  
de ma part le pieux diacre Constantin Valiadés·"

Sa béatitude le patriarche de Jérusalem a dit·

"J'accepte aussi la nomination de cette com-  
mission, mais, pour ma part, je n'ai personne à  
proposer comme propre à en faire partie·"

Sa sainteté le patriarche Joachim a répondu·

"Au contraire vous avez quelqu'un de parfaite-  
ment compétent, c'est le savant docteur, l'archiman-  
drite de votre église, Benjamin·"

Sa sainteté le patriarche Grégorios et beaucoup  
d'autres pères ont approuvé cette proposition et se  
sont exprimés en faveur du dit archimandrite, et  
comme sa béatitude le patriarche de Jérusalem  
n'opposa rien à cette proposition, l'archimandrite  
Benjamin fut nommé membre de la commission·

Sa sainteté le patriarche Joachim proposa, après  
s'être préalablement concerté avec sa béatitude  
le patriarche d'Antioche qui venait de quitter le  
synode à cause d'une indisposition subite, pour faire  
partie de la commission, Callinicos Photiades, proto-  
synocelle de sa béatitude le patriarche d'Alexandrie·

Sa béatitude l'archevêque de Chypre a dit·

"Comme je n'ai pas moi-même une personne  
plus compétente à proposer, j'accepte aussi et je  
propose de ma part le pieux protosynocelle Callinicos  
qu'on vient de nommer·"

Leurs éminences les métropolitains d'Ancyre et  
de Vélégrada proposèrent aussi de leur part le pieux  
archimandrite Germanos Aphthonides, et le saint  
synode approuva la nomination de tous les membres  
D proposés, au nombre de onze·

Ensuite sa sainteté le patriarche Joachim a dit·

"Combien de temps faudra-t-il à la commission  
pour préparer son rapport et le soumettre avec son  
avis à la délibération du saint synode·?"

Sa sainteté et béatitude le pape et patriarche  
d'Alexandrie a dit qu'il fallait accorder pleine  
liberté à la commission qu'on venait de nommer,  
pour qu'elle eût le temps d'accomplir à son aise  
l'importante mission dont elle était chargée; et  
qu'ensuite on pourrait fixer le jour où sa sainteté  
le patriarche ōcuménique convoquerait pour la se-  
conde fois le saint et grand synode·

Cet avis fut approuvé par tout le saint synode,  
ensuite sa sainteté le patriarche leva la séance·

† Anthimos, patriarche de Constantinople, vo-  
tant en même temps pour sa sainteté Anthimos de  
Byzance, ancien patriarche de Constantinople·

† ὁ πατριάρχης πρώην Κωνσταντινουπόλεως Γρηγόριος.

† ὁ πατριάρχης πρώην Κωνσταντινουπόλεως Ἰωακείμ.

† ὁ πάπας καὶ πατριάρχης Ἀλεξανδρείας Σωφρόνιος.

† ὁ πατριάρχης Ἀντιοχείας Ἱεροθέος.

† ὁ Κύπρου ἀρχιεπίσκοπος Σωφρόνιος.

† ὁ Ἐπίσκopus Ἀγαθάγγελος.

† ὁ Ἡρακλείας Πανάρετος.

† ὁ Νικομηδείας Διονύσιος.

† ὁ Νικαίας Ἰωαννίκιος.

† ὁ Χαλκηδόνος Γεράσιμος.

† ὁ Δέρκεων Νεόφυτος.

† ὁ Τournovo Γρηγόριος.

† ὁ Διδυμοτείχου Διονύσιος.

† ὁ Ἰκίου Σωφρόνιος.

† ὁ Ἀγκύρας Χρυσάνθος.

† ὁ Αἴνου Μελέτιος.

† ὁ Σάμου καὶ Ἰκαρίας Γαβριήλ.

† ὁ Ἴμβρου Παΐσιος.

† ὁ Βελεγράδων Ἀνθίμος.

† ὁ Νύσσου Καλλίνικος.

† ὁ Σερνίκου Διονύσιος.

† ὁ Αἰτίτης Ἰγνάτιος.

† ὁ Βράτσης Παΐσιος.

† ὁ Μελιτουπόλεως Εὐγένιος.

† ὁ Αναστασιουπόλεως Κύριλλος.

† ὁ Παμφίλου Διονύσιος.

† ὁ Χαριουπόλεως Γεννάδιος.

† ὁ Ἀργυρουπόλεως Ἀθανάσιος.

† ὁ Λαοδικείας Παρθένιος.

† ὁ μέγας πρωτοσύγκελλος Δωρόθεος Εὐελπίδης ἔχων καὶ τὴν γνώμην τοῦ θεοφιλεστάτου ἐπισκόπου Σεβαστίας Παΐσιου.

ὁ μέγας ἀρχιμανδρίτης Βενέδικτος.

ὁ σχολάρχης τῆς ἐν Χάλκῃ θεολογικῆς σχολῆς ἀρχιμανδρίτης Γρηγόριος Φωτεινός.

ὁ σχολάρχης τῆς μεγάλης τοῦ γένους σχολῆς ἀρχιμανδρίτης Φιλόθεος Βρούνιος.

ὁ ἀρχιμανδρίτης Νικηφόρος Γλυκῆς.

ὁ ἀρχιμανδρίτης Ἰωάννης Αναστασιάδης.

ὁ ἀρχιμανδρίτης Ἰλαρίων Κανάκης.

ὁ ἀρχιμανδρίτης Γερμανός Αἰθιονίδης.

ὁ ἀντιπρόσωπος τοῦ ἁγίου ὄρους ἀρχιμανδρίτης Γενναδίου Ἀντιρρότης.

ὁ ἀρχιμανδρίτης Πορφύριος Εὐφρημανίτης.

ὁ ἀρχιμανδρίτης Εὐγένιος Χρυσόχρης.

ὁ ἀρχιμανδρίτης Κύριλλος Γρηγοριάδης.

ὁ ἀρχιμανδρίτης Ἀμβρόσιος Χρηστίδης.

ὁ πρωτοσύγκελλος Καλλίνικος Φωτεινός.

ὁ μέγας σύγκελλος Μητροφάνης.

ὁ μέγας ἀρχιδιάκονος Κωνσταντίνος.

ὁ ἱεροδιάκονος Γρηγόριος Ζιγαβένος.

ὁ ἱεροδιάκονος Κωνσταντίνος Βαφειάδης.

ὁ ἱεροδιάκονος Κωνσταντίνος Βαλιάδης.

ὁ μοναχὸς Ἀρσένιος Ἰβηρίτης.

ὁ ἀρχιγραμματεὺς τῆς ἐκείνης συνέδου ἀρχιμανδρίτης Καλλίνικος Εὐτυχίδης.

Πραξίς Β.

Τῆ δωδεκάτῃ μηνὸς Σεπτεμβρίου τοῦ χιλιοστοῦ ὀκτακοσιοστοῦ ἑβδομηκοντοῦ δευτέρου ὁσωνρίου ἔτους, ἡμερῆς τρίτη, προκειμένου ἐν τῷ μίση τοῦ ἔτους εὐαγγελίου, προϊσταμένου τοῦ παναγιωτάτου οἰκουμενικοῦ πατριάρχου Ἀνθίμου, καὶ παρουσιαζόντων τῶν παναγιωτάτων πατριαρχῶν πρώην Κωνσταντινουπόλεως Γρηγορίου καὶ Ἰωακείμ, τοῦ παναγιωτάτου καὶ μακαριωτάτου πάπας καὶ πατριάρχου Ἀλεξανδρείας Σωφρόνιου, τοῦ μακαριωτάτου πατριάρχου Ἀντιοχείας Ἱεροθέου καὶ τοῦ μακαριωτάτου ἀρχιεπισκόπου Κύπρου Σωφρόνιου, τῶν παναγιωτάτων μητροπολιτῶν, τῶν θεοφιλεστάτων ἐπισκόπων, τῶν

† Grégorios, ancien patriarche de Constantinople.

† Joachim, ancien patriarche de Constantinople.

† Sophronios, patriarche et pape d'Alexandrie.

† Hiérothéos, patriarche d'Antioche.

† Sophronios, archevêque de Chypre.

† Agathanghélos d'Ephèse.

† Panaréos d'Héraclée.

† Dionysios de Nicomédie.

† Ioannicos de Nicée.

† Gérasimos de Chalcedoine.

† Néophytos de Derzi.

† Grégorios de Tournovo.

† Dionysios de Didymotichon.

† Sophronios d'Iconion.

† Chrysanthos d'Ancyra.

† Méletios d'Enos.

† Gabriel de Samos.

† Paisios d'Imbros.

† Anthimos de Vélégrada.

† Callinicos de Nyssa.

† Dionysios de Svornic.

† Ignatios de Litiza.

† Paisios de Vratza.

† Eugénios de Mélitopolis.

† Cyrillos d'Anastasiopolis.

† Dionysios de Pamphilos.

† Gennadius de Chariopolis.

† Athanasios d'Argyropolis.

† Parthénios de Laodicée.

† Dorothéos Evelpidés, grand protoyncelle, votant, en même temps pour sa grandeur Paisios évêque de Sévastia.

Bénédictos, archimandrite.

Grégorios Photinos, directeur de l'école de théologie de Halki.

Philothéos Bryennios, directeur de la grande école patriarcale.

Nicéphoros Glykas, archimandrite.

Jean Anastasiadés, archimandrite.

Hilarion Canacés, archimandrite.

Germanos Aphthonidés, archimandrite.

Gennadius de Lavra, archimandrite, représentant ordinaire de la montagne sacrée.

Porphyrios d'Esphigménou, archimandrite.

Cyrillos Grégoriadés, archimandrite.

Ambrosios Chrestidés, archimandrite.

Callinicos Photiadés, protoyncelle.

Métrophanéas, grand syncelle.

Constantin, grand archidiacre.

Gregorios Zigabénos, diacre.

Constantin Vaphiadés, diacre.

Constantin Valiadés, diacre.

Arsenios d'Ibères, moine.

Callinicos Eutychildés, archimandrite, premier secrétaire du saint synode permanent.

Session II.

Le douze du mois de septembre de l'an de grâce mil huit cent soixante-douze, le premier de l'indiction, le jour du mardi, devant le saint évangile, se sont réunis sous la présidence de sa sainteté le patriarche œcuménique Anthimos, leurs saintetés les anciens patriarches de Constantinople Grégorios et Joachim; sa sainteté et béatitude le pape et patriarche d'Alexandrie Sophronios; sa béatitude le patriarche d'Antioche, Hiérothéos; sa béatitude l'archevêque de Chypre, Sophronios; leurs éminences les métropolitains, leurs grandeurs les évêques, les très pieux prêtres et archimandrites et les autres



εὐλαβεστάτων πρεσβυτέρων καὶ ἀρχιερέων καὶ τῶν ἁγίων τῶν ἀνακριθέντων τὴν ἁγίαν καὶ μεγάλην σύνοδον, ἐπέβη ἐπὶ ταύτη, μὴ ἦν πάντων καθυπόβι- τῶν καὶ καταγραφέντων ἐν τῇ τῆς παρουσίας βιβλίῳ, ἐβλήθη δὲ ἀπεῖσαν ὁ παναγιώτατος πατριάρχης πρὸς τὴν Κωνσταντινουπόλεως Ἀνθίμος, ὁ μακαριώ- τατος πατριάρχης Ἱεροσολύμων Κύριλλος καὶ ὁ θεο- φιλότατος ἐπίσκοπος Σερβίας Πάφκος, ἅπαντες ἐγγράφως δικαιολογήσαντες τὴν ἑαυτῶν ἀπουσίαν· παραγένοιτο δὲ ἐντὶ τοῦ πανιερωτάτου μητροπολίτου Σωζουαγαθουπόλεως Προκοπίου, καρωτηθέντος τοῦ θρόνου αὐτοῦ, ὁ ἀπὸ ἀντικειμένου αὐτὸν πανιερω- ταιος Σωζουαγαθουπόλεως Θεόφιλος, καὶ προσετέθη κατὰ πρόκλησιν πατριαρχικὴν νέον μέλος ὁ εὐλα- βεστάτος ἡγούμενος τοῦ ἐνταῦθα σιναϊτικοῦ μετοχίου ἀρχιμανδρίτης Παρθένιος.

Τούτων δηλωθέντων, ὁ παναγιώτατος καὶ μακαριώ- τατος πάπας καὶ πατριάρχης Ἀλεξανδρίας Σεφρό- νιος εἶπε·

«Καλὸν ἔστιν ἵνα προστεθῆ καὶ ἕτερος γραμματεὺς ὑπὸ τῆς ἁγίας συνόδου ἐκλειλεγμένο.»

Πάντων δὲ ἀποδεξαμένων τὴν πρότασιν, ἐβλήθη ὁ εὐλαβεστάτος ἀρχιμανδρίτης Γερμανὸς Ἀφθονίδης· Ἀποκηθίντος δ' αὐτοῦ λόγῳ δοθέντι, ἐβλήθη ὁ ἱεροδιδάκαλος Κωνσταντίνος Βαλιάδης. Καὶ οὗτος ὑπέκρινε μὲν προθύμως, ἐξέφρασεν ὅμως εὐσεβέστεως ἐνδοιασμένῳ μὴ τυχεῖν τὰ ἀνατιθέμενα αὐτῷ νέα καθή- κοντα παρακώλυσι τὴν ἐνέργειαν αὐτοῦ ὡς μέλους τῆς ἁγίας συνόδου.

Ὁ πανιερωτάτος μητροπολίτης Νικαίας Ἰωαννί- κιος προτείνει ὡς γραμματεῖα τῶν εὐλαβεστάτων δευ- τερεύοντα τῶν διακόνων τῆς μεγάλης ἐκκλησίας Γερά- σιμον, ἀποδέχεται δὲ αὐτὸν ὁ μακαριώτατος πατρι- ἀρχὴς Ἀντιοχείας Ἰερόνιος· καὶ τινες τῶν μητρο- πολιτῶν. Ἀλλὰ τῶν πλειόνων ἐπιμένοντων εἰς τὴν πρότερον ἐκλογὴν καὶ διαβιβαιοῦντων, ὅτι τὰ τοῦ γραμματεῖος καθήκοντα οὐδέως περιορίζουσι τὰ δι- καιώματα αὐτοῦ ὡς μέλους τῆς ἁγίας συνόδου, ὁ εὐλαβεστάτος ἱεροδιδάκαλος Κωνσταντίνος Βαλιάδης ἐνδοῦς κατέλαρε θῆσιν ἐν τῇ τῆς ἁγίας συνόδου γρατείῳ.

Εἶτα ὁ εὐλαβεστάτος ἀρχιμανδρίτης καὶ γραμμα- τεὺς Καλλίνικος ἀναστὰς ἀνέγνω τὰ πρακτικὰ τῆς πρώτης συνεδριάσεως.

Τούτων ἐγκριθέντων, ὁ παναγιώτατος πατριάρχης Γρηγόριος εἶπε·

«Ποῖαν ἔχον ἐκρίθη τὸ διάρημα τῆς χθὲς ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ πανιερωτάτου μητροπολίτου Ἡρακλείας ἐκ- λεγῶσι, τριμείως προσβία, ἥτις ἐμελεῖν ἐπι- σκεψάσθαι τὴν ἀπουσίασαντα ἐκ τῆς ἰδιαιτέρας ἐκείνης συνελεύσεως μακαριώτατον πατριάρχην Κύριλλον.»

Ὁ παναγιώτατος οἰκουμηνικός πατριάρχης Ἀνθί- μος ἀπεκρίθη·

«Ἐξελίξωσι τὴν ἀναθεσίαν αὐτῆ ἐντολῆν, κριόμενα καὶ ἐγγράφως τοῦ μακαριώτατου πατριάρχου Ἱεροσολύμων ἀπάντησιν πρὸς τὸ σταλὴν αὐτῷ πατρι- ἀρχὸν προσκλητήριον πιττάκιον, αὐτίκα ἀναγνωσθη- σομένην.»

Ὁ παναγιώτατος πατριάρχης Ἰωακείμ·

«Ἄξιόν, ὅπως πρὸς τῆς ἀναγιώσεως τῆς· καὶ τῆς ὁ λόγος ἀπαντήσεως ἀνακοινώσῃ ἢ προσβία τὸ ἀπο- τέλεσμα τῆς ἀποστολῆς αὐτῆς.»

Πρώτος ὁ πανιερωτάτος μητροπολίτης Νικαίας Ἰωαννίκιος εἶπε ταῦτα·

«Ἐπισκεψάμενοι χθὲς τὸ ἱερόν τῶν μακαριώ- τωτων πατριάρχων Ἱεροσολύμων, εὐρομην παρακατη- μένους αὐτῶ καὶ τοὺς μακαριωτάτους τὸν πατριάρχην Ἀντιοχείας καὶ τὸν ἀρχιεπίσκοπον Κύπρου. Καὶ ἡμεῖς μὲν ἀνεκωνώσαμεν αὐτῶ, ὅτι σκοπὸς τῆς ἐπισκέψεως ἡμῶν ἔστιν ὅπως, κατ' ἐντολὴν τῶν ἐν ἰδιαιτέρῃ συν- ευθείᾳ συνεδρῶντων ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ πανιερωτάτου

pères composant le saint et grand synode. Après la cérémonie d'usage, et lorsque tous les pères du synode eurent pris leurs places respectives et signé dans le livre de présence, il fut communi- qué au saint synode que sa sainteté l'ancien patri- arche de Constantinople Anthimos, sa béatitude le patriarche de Jérusalem Cyrillos, et sa grandeur l'évêque de Sévastia Paphios étoient absents et avaient tous justifié par écrit leur absence; que son éminence Procopios, métropolitain de Soso- gathopolis, démis récemment de son siège, étoit remplacé par son successeur, son éminence Théo- philos, métropolitain de Sosoagathopolis, et qu'un nouveau membre, l'archimandrite Parthénios, su- périeur de la succursale du monastère du mont Sinaï à Constantinople, prenait séance sur l'invita- tion de sa sainteté le patriarche œcuménique.

Après ces communications, sa sainteté et béati- tude le pape et patriarche d'Alexandrie a dit:

«Il seroit bon d'ajouter au bureau encore un secrétaire élu par le saint synode.»

Cette proposition ayant été approuvée par tous les membres, on choisit le très pieux archimandrite Germanos Aptonidès. Celui-ci s'étant excusé pour motif de santé, on choisit pour le remplacer le docteur Constantin Valiada, qui accepta volontiers, mais exprima respectueusement l'appréhension que ces nouvelles fonctions ne l'empêchassent d'exercer ses devoirs de membre du saint synode.

Son éminence le métropolitain de Nicée Ioannic- ios proposa alors pour secrétaire le pieux diacre en second de la grande église, Gérasimos, qui fut aussi agréé par sa béatitude le patriarche d'Antioche Iérothéos et quelques métropolitains. Mais comme la plupart des pères persistaient dans l'élection précédente et assuraient que les fonctions de secré- taire ne limitaient nullement les droits comme mem- bre du saint synode, le pieux docteur Constantin Vallada se rendit à ces observations et prit place au bureau du saint synode.

Puis le pieux archimandrite Callimicos, un des secrétaires du synode, se leva et donna lecture du procès-verbal de la séance précédente qui fut ap- prouvé.

Ensuite sa sainteté le patriarche Grégorios prit la parole et dit:

«Quel fut le résultat de la démarche faite par la délégation de trois membres élus hier chez son éminence le métropolitain d'Héraclée, pour se rendre auprès de sa béatitude le patriarche Cyrillos qui ne s'étoit pas rendu à cette entrevue particulière?»

Sa sainteté le patriarche œcuménique Anthimos D répondit:

«La délégation a accompli sa mission et nous a rapporté de la part de sa béatitude, en réponse à la lettre d'invitation patriarcale, une lettre dont lecture va être faite sur-le-champ.»

Sa sainteté le patriarche Joachim·

«Je demande que la délégation nous communi- que le résultat de sa mission avant la lecture de la lettre en question.»

Son éminence le métropolitain de Nicée Ioannic- ios dit:

«Nous étant rendus hier soir chez sa béatitude le patriarche de Jérusalem, nous le trouvâmes avec sa béatitude le patriarche d'Antioche et l'archevêque de Chypre. Nous lui dîmes que le but de notre visite étoit, ainsi que nous en avions reçu mission de leurs saintetés et de leurs éminences les patri- arches et les métropolitains réunis en une entrevue

μητροπολίτου Ἡρακλείας πατριάρχῳ καὶ μητροπολί-  
 τῳ, ἀναγγελλομένῳ αὐτῷ τὴν ἀποκατάστασιν τοῦ ἔργου  
 τῆς ἐκεί συνόδου τῆς ἐκείσεως διαορισθείσης ἐπιτρο-  
 πῆς, καὶ μῆθεμεν τὴν αἰτίαν τῆς ἐκ τῆς ἰδιαίτης  
 συνεντεύξεως ἀκουσίας αὐτοῦ. Ἡ αὐτοῦ μακαριότης  
 ἀπεκρίνατο: Ἐνεκα τῆς μεταβάσεώς μου παρὰ τῆ  
 αὐτοῦ ὑψηλότητι τῷ μεγάλῳ βαζύλῳ οὐκ ἠδυνήθη  
 παρευρεθῆναι ἐν τῇ οἴκῳ τοῦ κωνσταντινουπόλεως μητρο-  
 πολίτου Ἡρακλείας. Διαταχθεὶς δὲ ὅπως, ὅσον τῆχος  
 ἀπελθῶν εἰς Ἱεροσόλυμα, ἐτοιμάσω τὰ πρὸς ὑποδοχὴν  
 τοῦ ἐκείσεως προσερχομένου μεγάλου δουκὸς  
 τῆς Ρωσσίας Νικολαίου, οὗ δυνήσομαι ἰσως παρου-  
 σῆσαι οὐδὲ αὐριον ἐν τῇ δευτέρῃ τῆς ἁγίας συνόδου  
 συνεδριάσει.

Δεύτερος ἀναστὰς ὁ μέγας πρωτοσύγκελλος Δαφ-  
 θεος προτίθητο:

Ἐπισημασθεὶς ἡμεῖς περὶ τὴν ὁδὸν καὶ ἡμίσειαν  
 ὄραν ἢ προεβία παρὰ τῷ μακαριωτάτῳ πατριάρχῳ  
 Ἱεροσολύμων, εἶδεν αὐτὸν καταρβλημένον ἐκ τοῦ  
 κόπου, καὶ μὴ δυνάμενον ἐπιμένειν εἰς μακρὰν  
 πρὸς ἡμᾶς συνδιάλεξιν ἀναγγελλόντων δὲ ἡμῶν ὅτι  
 ἡ ἐπιτροπὴ ἔχει ἤδη ἐτοιμὴν τὴν ἐκείσεως καὶ ἐπι-  
 παρησόντων ὅπως παρουσιάσῃ αὐριον ἐν τῇ ἁγίᾳ  
 συνόδῳ, ἐφάνη ὅλον ἀμφιταλαντιούμενος.

Τρίτος ὁ ἀρχιμανδρίτης Νικηφόρος Γλυκάς ἀναστὰς  
 εἶπε τάδε:

Ἐμοὶ οὐδὲν ἄλλο ὑπελείπεται προσθεῖναι, ἢ ὅτι  
 καὶ αὐτοὶ οἱ παρακαθήμενοι μακαριώτατοι, βλέποντες  
 τὸν μακαριώτατον πατριάρχῳ Ἱεροσολύμων ἀποκρί-  
 νοντα μᾶλλον πρὸς ἀποκοίτησιν θετικῆς τιμῆς ὑπο-  
 στάσεως ὅτι προσελύσεται εἰς τὴν ἁγίαν καὶ μεγάλην  
 σύνοδον, πρέτρεψαν αὐτὸν λιπαρῶς εἰσελθεῖν ἢ  
 αὐτοῦ μακαριότης ἀντιπῆξις ἄλλης ἀπαντίσεως,  
 ἐγερθεὶς ἔλαβε παρακατεμένην ἀναγράφιστον ἐπιστολὴν,  
 ἐπιγγραμμὴν τῇ αὐτοῦ ἡμετέρῃ παναγιότητι, καὶ  
 ἐκδοῦς ἡμῖν αὐτὴν εἰδείξει μὲν προθυμίαν ὅπως παρου-  
 σιάσῃ σήμερον, ἀλλὰ μετὰ τινος πάντοτε ἐισταγμοῦ.  
 Τοιαύτη ὑπερβῆν ἢ ἐκβασίς τῆς ἐπιστολῆς ἡμῶν.

Ἐἶτα ὁ εὐλαβίστατος ἱεροδιδάσκαλος καὶ γραμμα-  
 τὴς Κωνσταντίνος λαβὼν ἀνέγνω τὴν περὶ τῆς ὁδοῦ  
 ἐπιστολὴν τοῦ μακαριωτάτου πατριάρχου Ἱεροσολύμων,  
 ἔχουσαν οὕτως:

Ἀριθ. πρωτοκόλλου 4977.

Τὴν ἡμετέραν θεοτάτην καὶ πανσεβάστην παν-  
 αγιότητα ἀδελφικῶς ἐκ κοίτης περιπευσσομένοι,  
 ὑπερέβστα προσαγορεύομεν.

Ἐξ ἀδελφικῶν αὐτῆς πιττάκιον, εἰς τὸ καλεῖ ἡμᾶς  
 εἰς τὴν αὐριον συγκροτούμενην ἁγίαν σύνοδον, μετ'  
 ἀγάπης ἐγκαρδίως λαρόντες, ἀπαντῶμεν τῇ ἡμετέρᾳ  
 πανσεβάστῃ παναγιότητι, ὅτι τὸ μὲν ἴδιον ἡμῶν φρό-  
 νημα περὶ τοῦ βουλγαρικοῦ ζητήματος ἐξεφράσαμεν  
 προφορικῶς ἐν πολλαῖς μετ' αὐτῆς διαλέξεσιν. Ἐπειδὴ  
 δὲ τὸ μὲν πρᾶγμα περιέχει σπουδαιότητα κλειστήν,  
 ἡμεῖς δὲ ἐπιγόμεθα καθ' ὑψηλὴν ἐπιταγὴν νὰ ἀναχω-  
 ρήσομεν ἀνεπαρκῶς εἰς Ἱεροσόλυμα, θέλομεν συγ-  
 καλέσει: ἅμα τῇ ἐκεί ἰσχυρῇ ἡμῶν τὴν ἱερὰν τῶν Ἱερο-  
 σολύμων συνόδου, καὶ συσκέψομεν μετ' αὐτῆς θέ-  
 λομεν ἐξαγγεῖλαι κατὰ τῆχος τῇ ἡμετέρᾳ πανσεβάστῃ  
 παναγιότητι τὴν διακρίσιν τῆς περὶ ἡμᾶς ἁγίας συν-  
 ὁδοῦ, καὶ τοῦτο ἵνα μὴ λάθωμεν τυχὸν ἐναντίᾳ τῇ  
 συνοδικῇ γνώμῃ ἀποφαινόμενοι.

Τῆς ἡμετέρας πανσεβάστου ἡμῖν παναγιότητος ἐν  
 Χριστῷ ἀδελφῶ, ἀγαπητῶ καὶ τοῖς ὁμοίως ἐτοιμότητος  
 (Ἐπιγγραμ.) † Ἐ Ἱεροσολύμων Κύριλλος.  
 Ἰωσὴφ, Σεπτεμβρίου 1872.

Τῷ παναγιωτάτῳ θεοτάτῳ καὶ πανσεβάστῳ ἀρχι-  
 επισκόπῳ Κωνσταντινουπόλεως καὶ οἰκουμένικῳ πατρι-  
 ἀρχῇ κυρίῳ κυρίῳ Ἀνθίμῳ τῷ 5' ἐν Χριστῷ τῷ θεῷ  
 λίαν ἀγαπητῷ καὶ περιπουδίστῳ ἀδελφῷ καὶ συλ-  
 λειτρυγῷ τῆς ἡμῶν μετριότητος, δόξασις.

A particulière chez son éminence le métropolitain  
 d'Héraclée, de lui annoncer que la commission,  
 chargée de rédiger le rapport, venait de terminer  
 son travail, et de nous informer de la cause qui  
 avait obligé sa béatitude de s'absenter de cette  
 entrevue particulière. Sa béatitude nous répondit:  
 „M'étant rendu chez son altesse le grand visir je  
 n'ai pas pu me rendre chez son éminence le métro-  
 politain d'Héraclée: comme j'ai reçu l'ordre de me  
 rendre le plus tôt possible à Jérusalem, pour me  
 préparer à recevoir son altesse imperiale le grand  
 duc de Russie Nicolas, qui doit s'y rendre pro-  
 chainement, je ne pourrai peut-être pas prendre part  
 non plus demain à la seconde séance du saint synode.“

Puis le grand protosynelle se leva et dit:

„La délégation s'étant rendue hier vers huit  
 heures et demie chez sa béatitude le patriarche  
 de Jérusalem, le trouva harassé de fatigue et par  
 conséquent dans l'impossibilité d'avoir un long  
 entretien avec elle. Nous lui annonçâmes que la  
 commission avait achevé son travail et nous le  
 priâmes de venir prendre séance demain au saint  
 synode, mais sa béatitude nous parut hésiter.“

En dernier lieu l'archimandrite Nicéphore Glycas  
 prit la parole et dit:

„Il ne me reste plus rien à ajouter, si ce n'est  
 que leurs béatitudes, que nous avons trouvées chez  
 le patriarche de Jérusalem, voyant que ce dernier  
 cherchait à éviter de prendre tout engagement  
 exprès de prendre séance le lendemain au saint  
 synode, le prièrent instamment de s'y rendre: pour  
 toute réponse sa béatitude se leva et prit près de  
 lui une lettre cachetée, portant l'adresse de sa  
 sainteté, et nous la remit en nous témoignant de  
 son désir d'assister à la séance aujourd'hui, mais  
 toujours avec quelque hésitation. Tel fut le résul-  
 tat de notre mission.“

Puis le très pieux docteur Constantin, secrétaire  
 du synode, donna lecture de la lettre en question  
 de sa béatitude le patriarche de Jérusalem, conçue  
 en ces termes:

Nº du protocole 4977.

„Nous embrassons fraternellement en Jésus-  
 Christ votre sainteté très vénérée, que nous  
 saluons avec joie.“

„Nous avons reçu avec une affection cordiale  
 la mission fraternelle de votre sainteté par laquelle  
 elle nous invite à prendre part au saint synode  
 convoqué pour demain, et nous nous empressons  
 de répondre à votre sainteté très vénérée que nous  
 avons souvent dans plusieurs entrevues avec elle  
 exprimé notre opinion personnelle sur la question  
 bulgare. Comme c'est une question d'une grande  
 importance et que nous avons hâte de partir sans  
 délai pour Jérusalem d'après un ordre supérieur,  
 nous convoquerons, aussitôt notre arrivée, le saint  
 synode de Jérusalem, et après en avoir délibéré  
 avec lui, nous nous empresserons de transmettre à  
 votre très vénérée sainteté la décision de notre saint  
 synode, et cela pour ne pas nous exposer à formuler  
 une autre opinion que celle du saint synode.“

„De votre sainteté très vénérée le frère en Jésus-  
 Christ très-affectionné et très-obéissant.  
 (Signé.) Le patriarche de Jérusalem Cyrille.  
 1872 le 11 septembre.“

„A sa sainteté très vénérée, l'archevêque de Con-  
 stantinople et patriarche œcuménique, notre seigneur  
 Anthimos VI, frère très cher et très affectionné de  
 notre modestie.“

Ο παναγιώτατος πατριάρχης Γρηγόριος.  
 „Ερωσὶ τοὺς παρόντας μακαριώτατους, εἰ τυχὸν  
 γινώσκουσιν ἀναγγεῖλαι καὶ ἑταρὸν τι δικαιολογῶν  
 τὴν ἀπουσίαν τοῦ μακαριώτατου πατριάρχου Ἱερο-  
 σολύμων.“

Ο μακαριώτατος πατριάρχης Ἀντιοχείας.  
 „Καὶ ἡμεῖς οὐδὲν ἕτερον γινώσκομεν, εἰ μὴ ὅτι  
 μετὰ τὸ δεῖπνον, λόγου καὶ αὐθις γενόμενου κατὰ  
 τοῦτου, εἶπεν ἡμῖν ὁ μακαριώτατος ὅτι σήμερον ἴβαν  
 πρὸς ἑμellen ἀπελθεῖν εἰς τὸν Βῆσοπον πρὸς ἐπι-  
 σκόπην τοῦ διοικητοῦ τῶν Ἱεροσολύμων, ἵνα συνεν-  
 νοηθῆ μετ' αὐτοῦ κατὰ τῆς προσυχῆς εἰς Ἱεροσόλυμα  
 ἀπελευθέρως τοῦ μεγάλου δουκὸς καὶ τῶν κατὰ αὐτῆς  
 ληκτῶν μέτρων, καὶ ὅτι ὡς ἐκ τούτου οὐκ εὐκαιρήσει  
 παραστήναι ἐν τῇ σημερινῇ συνεδριάσει· ἡμεῖς ὁμῶς  
 καὶ πάλιν ὀφειλομένον τῇ αὐτοῦ μακαριότητι ὅτι  
 ἤθύνετο ἐπὶ μίαν ῥοὴν ἔσαν συνεδριάσει καὶ εἴτα  
 ἀπελθεῖν, ἴδαν δὲ, πρὸς ἀποφυγὴν πάσης παρεξηγή-  
 σιως, ἀλλ' ἀτυχῶς ἔμεινε μέχρι τῆς ἀμετάκλητος.“

Ο παναγιώτατος μητροπολίτης Ἰκονίου εἶπεν.  
 „Αναγνωσθήτω τὸ γράμμα τοῦ παναγιώτατου  
 πατριάρχου πρὸς τὴν Κωνσταντινουπόλεως Ἀνθίμου.“

Ο παναγιώτατος μητροπολίτης Δέρβαν.  
 „Ἐπὶ τῇ ἀναγνωσθῆ ἢ τοῦ πατριάρχου ἐπιστολῇ,  
 ἀνάγκη ὅπως διευκρινισθῆ ἕτερον σπουδαιότερον ζή-  
 τημα, σχεδὸν ἔχον πρὸς τὴν ἤδη ἀναγνωσθεῖσαν ἐπι-  
 στολὴν τοῦ μακαριώτατου πατριάρχου Ἱεροσολύμων.  
 Ὅριστόν δηλονότι καλῶς ὅποια τις ἔσται ἡ γενησο-  
 μένη ἀπάντησις κατὰ τῆς αὐτοῦ θεοσιότητος παναγιό-  
 τητος.“

„Ἡ αὐτοῦ μακαριότης, καθ' ἃ ἤκουσατε, τρεῖς προ-  
 βάλεται λόγους τῆς ἀπουσίας αὐτοῦ, ἢν ἀπ' ἀρχῆς,  
 ὡς φαίνεται, προσημειώμενος, εἶχεν ἤδη γεγραμμένην  
 καὶ πρόχειρον τὴν σταλείσαν ἐπιστολὴν. Πρῶτον ὅτι  
 ἐπανειλημμένως ἤδη ἐξεδήλωσεν ἐν ταῖς πρὸς τὸν  
 παναγιώτατον οἰκουμένικόν πατριάρχην ἰδιωτικαῖς αὐ-  
 τοῦ συνεντεύξεσιν, ὅτι ἐστὶν τὸ φρόνημα καὶ ἡ  
 γνώμη τῆς αὐτοῦ μακαριότητος ὡς πρὸς τὸ ἐπασχο-  
 λῶν τὴν ἀγίαν καὶ μεγάλην σύνοδον σπουδαῖον ζή-  
 τημα· ὥστε κατὰ ταῦτα ἀναγκαῖον ὅπως εὐδοκίῃ  
 ἢ αὐτοῦ θεοσιότητος παναγιότητος ἐκδηλωσῶσι καὶ ἡμῖν τὸ  
 ἀγνωστον τοῦτου φρόνημα, καὶ τοῖς ἐκ τῶν προτέρων  
 ἤδη πασίγνωστῶς ἐστὶν ἡ γνώμη τῆς αὐτοῦ μακαριό-  
 τητος, ὡς σαφῶς κατὰ διαφόρους ἐποχὰς ἐκπεφασ-  
 μένη. Ὅθεν τὸ μὲν πρῶτον καθορτάται αὕτη ἐν τοῖς  
 πρακτικαῖς τῆς ἐν εἰσι, αὐτῶν συνελθούσης ἐν Κων-  
 σταντινουπόλει μεγάλης συνόδου· τὸ δεύτερον δὲ ἀρι-  
 στέρητον καὶ σαφίστερον ἐν τοῖς πρακτικαῖς τῆς ἐν  
 εἰσι, αὐτῶν συγκροτηθείσης μεγάλης συνόδου, ἐν τῇ  
 παρῶν καὶ οἱ ἄλλοι δύο μακαριώτατοι πατριάρχαι,  
 διέποντες τότε τοῖς ἑκάστων οἰκουμένικῶν θρόνων  
 τοῦ ὄντος παναγιώτατου καὶ μακαριώτατου πατριάρχου  
 Ἀλεξανδρείας Σωφρονίου καὶ τὸ τρίτον διεπραχθῆ,  
 αὕτη καταφανίσταται ἐν τῇ κατὰ τὸ, αὐτῶν ἐκδο-  
 μένῃ πατριαρχικῇ καὶ συνοδικῇ αὐτοῦ ἐπιστολῇ, ἐν  
 τῇ καὶ ἐχιδναν μάλιστα ἀνόμασε τὴν τοῦ φιλετισμοῦ  
 ἀρχὴν. Ἐκ τῶν τριῶν τοῖων τούτων ἐγγράφων ἐστὶν  
 ἡδη διακρυσθῆς διακεκρυμμένη ἡ γνώμη τοῦ μα-  
 καριώτατου πατριάρχου Ἱεροσολύμων, καὶ ἐπαρμένως  
 ἢ ἐν τῇ ἐπιστολῇ αὐτοῦ ὑπονοούμενη οὐκ ἔσται διά-  
 φορος ταύτης, ἀλλ' ἀπαθήσει καὶ ἐν τῇ αὐτῇ, ἀπαι-  
 τεῖται ὅπως γένηται γνωστὴ. Ὁ δεύτερος προτεινέ-  
 μενος λόγος, ὅτι δηλονότι ἐκαίεται ἵνα ἀνεπαρθέτως  
 ἐκινῆσθαι εἰς Ἱεροσόλυμα πρὸς τὸ ὑποδέξασθαι τὴν  
 ἐκείσε δοσούσαν μεταησθόμενον μέγαν δοῦκα ἐστὶν  
 εὐθεράπευτος, διότι δύναται κάλλιστα, ἀποχωρῶν,  
 καταλείπει πεπενηγὴν αὐτὸν, ἐν ἃν βούλοιο. Ἡ  
 δὲ τρίτος λόγος, ὅτι φοβούμενος μὴ τυχὸν λάθῃ ἐναν-  
 τία ἀποφαινομένου τῇ κατὰ αὐτὸν συνόδῳ σκεπὰ ἅμα  
 τῇ εἰς Ἱεροσόλυμα ἀφίξει αὐτοῦ ὅπως, συσκιφόμενος  
 μετὰ τῶν κατὰ αὐτὸν συνοδικῶν ἐξαγγελῶν ἔσον τάχος  
 τὴν διεγερθεῖσαν αὐτῆς, οὕτως ἰδίως ὁ τρίτος λόγος

„Sa sainteté le patriarche Grégoire.  
 „Qu'il plaise à leurs béatitudes ici présentes de  
 nous dire si elles connaissent quelque autre motif  
 qui puisse justifier l'absence de sa béatitude le  
 patriarche de Jérusalem.“

„Sa béatitude le patriarche d'Antioche.  
 „Nous ne savons nous-mêmes rien de plus, si  
 non qu'après dîner, comme nous parlions de cette  
 question, sa béatitude nous a dit qu'elle devait  
 aujourd'hui se rendre de grand matin au Bosphore  
 pour visiter le gouverneur de Jérusalem et s'entendre  
 avec lui sur les préparatifs à faire pour l'arrivée  
 avec lui sur les préparatifs à faire pour l'arrivée  
 prochaine du grand duc à Jérusalem, et que cela  
 l'empêcherait d'assister à la séance d'aujourd'hui.  
 De notre part, nous avons dit à sa béatitude qu'elle  
 pouvait assister pour une heure au moins et s'en  
 aller ensuite, s'il le fallait, afin d'éviter toute fautive  
 interprétation, mais malheureusement sa béatitude  
 resta inébranlable.“

„Son éminence le métropolitain d'Iconion a dit:  
 „Qu'il soit donné lecture de la lettre de sa  
 sainteté Anthimos, ancien patriarche de Constan-  
 tinople.“

„Son éminence le métropolitain de Derzi a dit:  
 „Avant de procéder à la lecture de la lettre du  
 patriarche, il est nécessaire d'éclaircir une question  
 plus importante, qui se rattache à la lettre de sa  
 béatitude le patriarche, dont nous venons d'entendre  
 la lecture; c'est qu'il faut bien déterminer quelle  
 sera la réponse que fera sa sainteté le patriarche  
 œcuménique.“

„Sa béatitude, selon ce que vous avez oui, donne  
 trois raisons de son absence, à laquelle elle était,  
 parait-il, décidée dès le principe, puisqu'elle avait  
 déjà écrite et toute prête la lettre qu'elle a envo-  
 yée. Ces raisons sont, premièrement, qu'elle a, à  
 plusieurs reprises, exprimé, dans ses entretiens  
 privés avec sa sainteté, quel est son sentiment  
 et son opinion sur la question importante qui oc-  
 cupe le saint et grand synode. Ainsi il est néces-  
 saire que sa sainteté daigne nous dire aussi quelle  
 est cette opinion; bien que, à priori, l'opinion de  
 sa béatitude soit très bien connue, comme ayant  
 été très clairement exprimée en différentes circon-  
 stances. Ainsi son opinion est d'abord exprimée  
 dans les actes du grand synode réuni à Constan-  
 tinople en 1861; ensuite elle est exprimée pour la  
 seconde fois et encore plus clairement dans les actes  
 du grand synode de 1864, où leurs béatitudes les  
 patriarches d'Alexandrie et d'Antioche étaient pré-  
 sents; c'était sous le pontificat de sa sainteté et  
 sa béatitude le patriarche actuel d'Alexandrie, So-  
 phronios. Enfin elle est encore plus clairement  
 proclamée dans la lettre patriarcale et synodique  
 de sa béatitude, donnée en 1869, où entre autres  
 le principe du phylétisme est aussi qualifié de  
 „vipère“. Par ces trois actes l'opinion de sa  
 béatitude est hautement proclamée; et celle à  
 laquelle il est fait allusion dans sa dernière lettre  
 ne peut pas être différente, mais quelle qu'elle  
 soit, elle doit être connue. Pour la seconde raison  
 que sa béatitude donne, c'est-à-dire, qu'elle a hâte  
 de retourner à Jérusalem pour y recevoir son altesse  
 le grand duc, qui doit bientôt s'y rendre, il est  
 facile d'y remédier: sa béatitude peut laisser, pour  
 la représenter en son absence, celui qu'elle agréé.  
 Quant à la troisième raison, que, craignant de  
 s'exposer à formuler une autre opinion que celle  
 de son saint synode, elle se propose, aussitôt  
 arrivée à Jérusalem, de délibérer avec les pères  
 du saint synode de son siège et de nous transmettre  
 cet avis, c'est là une raison très-peu concluante;  
 car sa lettre synodique ci-dessus mentionnée, qui

ὅστιν ὄλεσε ἀνίσχυρος, διότι ἡ ἀρι μνημονεύεται ἀ συνδοικῆ αὐτοῦ ἐπιστολῆ τοῦ „αὐξὸ“, πιστὸν οὖσα ἀληθῶς ἀπεικόνισμα ἀκριβοῦς τῶν πραγμάτων δια γνωσης καὶ εὐσεβῶς ζήλου, στενωπὴ τῆ φωνῆ ἐξαγγέλλει τὸ περὶ τοῦ βουλγαρικοῦ ζητήματος πρόβλημα τῆς ἱερᾶς συνέδου τῶν Ἱεροσολύμων δι' ὃ καὶ προ τείναι τὴν ἀνάγνωσιν αὐτῆς.

Ἡ ἁγία σύνοδος ἀνέκραξεν:

„Αναγνωσθήτω αὕτη.“

Ὁ παναγιώτατος οἰκουμενικὸς πατριάρχης:

„Τοσοῦτο μάλιν ἀναγνωστῆν αὐτὴν, καθ' ἔσον ἢ ἐν αὐτῇ γνώμῃ τῆς ἱερᾶς συνέδου τῆς ἐκκλη σίας τῶν Ἱεροσολύμων ἐστὶν ἀκριβῶς ἐκπεφρασ μένη.“

Ὁ παναγιώτατος καὶ μακαριώτατος πατριάρχης Ἀλεξανδρείας ἤρώτησε τὸν οἰκουμενικὸν πατριάρχην:

„Ποία τις ἦν ἐν τούτοις ἢ ἐν ταῖς ἰδιαιτέροις συνεντεύξεσιν ἐκφρασαίσα γνώμη τῆς αὐτοῦ μακαριώ τητος.“

Ὁ παναγιώτατος οἰκουμενικὸς πατριάρχης:

„Οὐδεμίαν ἐξέφρασαν ὁ μακαριώτατος ἰδὶαν νέαν γνώμην.“

Ὁ πανιερώτατος μητροπολίτης Σάμου:

„Ἐπαρὼν ἐν ταῖς περὶ ὧν ὁ λόγος κατ' ἰδίαν συν διαλέξεσι τοῦ παναγιωτάτου καὶ τῶν μακαριωτάτων πατριαρχῶν, εὐναμαι διαβεβαιῶσαι τὴν ἁγίαν καὶ μεγάλην σύνοδον, ὅτι αὐταὶ περιστρέψαν πάντοτε εἰς γενικὰς ἐκφράσεις περὶ τοῦ βουλγαρικοῦ ζητήματος, μηδέλλως προβάσαι εἰς τὰ καθέκαστα αὐτοῦ καὶ ὅτι ἐπομένως εὐρέθησαν κατὰ πάντα σύμφωνα.“

Ὁ μακαριώτατος ἀρχιεπίσκοπος Κύπρου:

„Ἀληθῆ μὲν ταῦτα πάντα, ἀλλ' οὐδὲν ἦν τὸν ἐκα λυθεῖσαι καὶ ὅτι ὁ μακαριώτατος πατριάρχης Ἱεροσο λύμων ἐξηγήσατο ἐκωσ προηγουμένως περὶ τῆς δύο τινῶν α') ἐπιπέδον ἐστὶ τὸ τῆς σερασιτῆς κυβερνή σεις πρόβλημα περὶ τῆς συγκροτηθῆσομένης ἁγίας καὶ μεγάλης συνέδου, ἐστὶ β) ἐκ τῆς αὐτοκρατορικῆς ἀδείας ἀταλεσφόρητος ἐστὶ γ) συγκροτήσεως ταύτης καὶ β') ἐάν ὑπάρχῃ ἐπιπέδον συμπίρασμο μετὰ τῶν διαφερομένων βουλγαρῶν, ἐπ' ἣ μάλιστα καὶ ὀκταήμερος παρεχω ρήθη ἡμῖν προθεσμία. Κα ταῦτα μὲν γινώσκω κα λῶς, ἀλλ' ἐπιπέδον τινα ἐλαλήθησαν, ὅτι τὴν ἐπισκοπὴν ὁ μακαριώτατος πατριάρχης Ἱεροσολύμων μετὰ τὴν ἐκ τῆς ὑψηλῆς πόλης ἐπάνεθον ἐπισκέψατο τὴν αὐ τοῦ θεοσιότην παναγιότητος, τοῦτο ἀγνοῶ.“

Ὁ πανιερώτατος μητροπολίτης Ἡρακλείας:

„Ὅπως ἀδιάφορον ἐστὶν ἐπιπέδον καὶ ἔσα ἐν ἐλαλή θησαν προσερρικῶς, ὅτι γέγραπται, τοῦτο καὶ μόνον ληφθήσεται: ὅτι ἔστιν ἐπ' ὃ καὶ ἀναγνωσθήτω ἡ ἐπι στολή, τῆς ἐκκλησίας τῶν Ἱεροσολύμων.“

Ὁ παναγιώτατος καὶ μακαριώτατος πάπας καὶ πατριάρχης Ἀλεξανδρείας:

„Αναγνωσθήτω ἡ ἐπιστολή.“

Ὁ γραμματεὺς λαβὼν ἀνάγνω αὐτὴν, ἔχουσαν ὡδε:

Ἀριθμ. πρωτοκόλλου 589

Παναγιώτατε καὶ σερασιμώτατε οἰκουμενικὸν πατρι άρχα Κωνσταντινουπόλεως, κύριε κύριε Πριγγέριε, καὶ ἁγία καὶ ἱερὰ σύνοδος τῶν σερασιμωτάτων ἁγίων ἀρχιερέων, ἀπαξέπαντες λίαν ἀγαπητοί ἐν Χριστῷ τῷ θεῷ ἀδελφοί καὶ συλλειτουργοί τῆς ἡμῶν μητροπόλεως, τὴν ὑμετέραν σερασιμω τήτην καὶ περισπούδαστον ἡμῖν παναγιότητα καὶ τὴν ὑμετέραν σερασιμωτάτην πανιερότητα ἀδελφικῶς ἐν κυρίῳ περιπτυσσόμενοι, ὀλοφύχως ἐν ἀγίῳ πνεύματι κατασπαζόμεθα καὶ ὑπε ρίδια προσαγορεύομεν.

Καὶ πρότερον μὲν οὐκ ἠγνοοῦμεν ἐκ πολλῶν πολ λαχοῦ εἰρημίνων τε καὶ γεγραμμένων τὰ πολυεῖδη καὶ πολύτροπα μηχανήματα, ἀπὸ ὃ τῶν ζιζανίων σπορέως ἐξέβη κατά διαφόρους καιρούς, ἵνα ἀποσπάσῃ

CONCIL. GENERAL. TOMUS XLV.

est vraiment le modèle d'une appréciation exacte des choses et d'un zèle pieux, proclame à haute voix l'opinion du synode de Jérusalem sur la question bulgare. C'est pourquoi je suis d'avis qu'il en soit donné lecture au synode.“

Le saint synode a dit à l'unanimité

„Qu'il en soit donné lecture.“

Sa sainteté le patriarche œcuménique a dit

„Qu'il en soit donné lecture, d'autant plus qu'elle contient l'expression exacte de l'opinion du synode de Jérusalem.“

Sa sainteté et béatitude le patriarche d'Alexandrie demanda à sa sainteté le patriarche œcuménique:

„Quelle était cependant l'avis exprimé par sa béatitude dans les entretiens privés dont il s'agit?“

Sa sainteté le patriarche œcuménique a répondu:

„Sa béatitude n'a exprimé aucune opinion nouvelle.“

Son éminence le métropolitain de Samos:

„J'étais présent moi-même à ces entretiens de sa sainteté avec les autres patriarches, et je puis certifier au saint et grand synode que ces conversations en sont toujours restées à des termes généraux sur la question bulgare, sans jamais entrer dans les détails, et que par conséquent ils sont toujours restés d'accord.“

Sa béatitude l'archevêque de Chypre:

„Cela est vrai, mais il est non moins vrai que sa béatitude le patriarche de Jérusalem a demandé à être préalablement éditée sur deux questions. 1<sup>o</sup>) Quelle était l'opinion du gouvernement impérial sur la réunion du saint et grand synode, car sans l'assentiment impérial, la réunion du synode serait sans effet; et 2<sup>o</sup>) s'il restait encore quelque espoir d'entente avec les dissidents Bulgares. C'est pour cela qu'il nous a été accordé un délai de huit jours. Voilà ce que je sais. Quant aux paroles échangées le lendemain, lorsque sa béatitude le patriarche de Jérusalem, de retour de sa visite à la Sublime Porte, se rendit auprès de sa sainteté, je les ignore.“

Son éminence le métropolitain d'Héraclée:

„Il est inutile de rechercher ce qui a pu être échangé verbalement, nous ne pouvons prendre en considération que ce qui est écrit: c'est pourquoi je suis d'avis qu'on procède à la lecture de la lettre de l'église de Jérusalem.“

Sa sainteté et béatitude le pape et patriarche d'Alexandrie:

„Qu'on procède à la lecture de cette lettre.“

Le secrétaire donna alors lecture de cette lettre conçue en ces termes:

N<sup>o</sup> du protocole 589.

„Très saint et très vénéré patriarche œcumé nique de Constantinople, notre seigneur Gré gorios, saint et sacré synode des très véné rables archevêques, et très chers frères en Jésus-Christ, notre Dieu, de notre modestie, nous embrassons fraternellement en Jésus-Christ votre sainteté très vénérée et nous lui envoyons de toute notre âme le saint baiser de paix avec nos salutations affectionnées.“

„Déjà depuis longtemps nous connaissons par tout ce qui a été dit et écrit les nombreuses machinations de toute espèce que le semeur de sisanie avait inventées à différentes époques pour

καὶ ἀποχωρίσῃ τὸ ὀρθόδοξον τῶν Βουλγάρων ἔθνος ἀπὸ τῶν ἀγκάλων τῆς πνευματικῆς αὐτοῦ μητρὸς καὶ τροφῆς καὶ εὐεργετίας, τῆς μεγάλης τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας. Ἄλλ' ἐπὶ ἐσχάτων τὴν ἀπὸ 15 δεκεμβρίου τοῦ παρικοῦσσαντος ἔτους οὐρανόθεν καὶ περιπόθητον συνοδικὴν καὶ ἀδελφικὴν τῆς ὑμετέρας οὐρανοκρατοῦσας παναγιότιδος ἐπιστολὴν μετὰ τῶν συνοδουσάντων αὐτῆν ἐγγράφων ἀπαλάς κομισάμενοι, καὶ μετὰ συντόνου τῆς προσοχῆς καὶ τῆς συνοίας μετὰ τῆς περὶ ἡμᾶς ἀγίας καὶ ἱερᾶς συνόδου ταύτην διεξιλέθοντες, ἠγγήσαμεν ἀλλήλους τὴν καρδίαν καὶ ἐτάκην τὰ σπλάγχνα ἐπὶ τῷ ἀκούσῃ τοῦ ἁλῶς ἀλλοκότου καὶ τερατώδους μηχανουργήματος, ὅπερ ὁ τοῦ ἀνθρώπινου γένους αἰώνιος ἀλάστορ οὗτος καὶ ἐπιβουλὸς ἐμψαύησατο καὶ πάλιν πρὸς τὸ διαρρηξῆαι τὸν ἀνωθεν ὕψαντὸν χιτῶνα, καὶ διαταράξαι τὴν θεόδοτον εἰρήνην καὶ ἁρμονίαν τῆς ὀρθοδόξου τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας. Ἦν ὁ εὐράνιος δομήτωρ καὶ ἰδρυτὴς ἔπηξεν ἐπὶ τῆς ἀκραδάντου καὶ ἀραγούς τῆς ἀγάπης καὶ τῆς ἐνότητος πάτρας, ὃν μὲν ὡς μόνον ἀληθῆς γωδρισματιῶν γνήσιον αὐτοῦ μαθητῶν συνιστάς τὴν ἀγάπην καὶ τὴν εἰρήνην, ὃν δὲ μετὰ πολλῆς τῆς συγκινήσεως δεόμενος τοῦ οὐρανοῦ αὐτοῦ πατρὸς ὑπὲρ τῆς ἐνότητος καὶ τῆς εὐσταθείας τῶν ἀπὸ περάτων ἕως περάτων τῆς οἰκουμένης εἰσοπαρμένων ἁγίων τοῦ θεοῦ ἐκκλησιῶν. «Πατὴρ ἅγιε, τίμησον αὐτοὺς ἐν τῷ ὀνόματι σου, οὗ δέδικκάς μοι, ἵνα ὡσιν ἐν, καθὼς ἡμεῖς.» (1ω. 17, 11.)

Καί, ἠγγήσαμεν, ὡς τερασίμα καὶ περιπούδατος ἡμῖν κορυφῇ, ἠγγήσαμεν τὴν καρδίαν καὶ ἐτάκην τὰ σπλάγχνα, καταμαθόντες ὅτι ἐπὶ ἐσχάτων (ὡς εἰ μὴ, τίχ' ἔρχοιεν αἱ ἐναγῆς τὴν ὀρθόδοξον τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίαν διαταράξασαι καὶ ἐπὶ καὶ ὃν κατὰ τόπου αὐτῆν συνδύβουσαι ἐπίρροιαι τοῦ πονηροῦ) ὁλοῦς πάλιν μέγας καὶ φοβερός ὡπὶ ἀνίμου βίαιου ἐκ τῆς ὀρθοδόξου Βουλγαρίας πνεύσαντος ἐξ ἁγερθεῖς ἀπαταλαί καὶ πάλιν κατακλύσαι τὸ θεόσωτον τῆς ἀγίας τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας ἑκάστος. Ὡ! καὶ τίς ἂν μὴ ἀγγίσειεν ἀναλογιζόμενος ὅτι μικρὰ τῆς μέρια ἀνδρῶν πλοκίων καὶ εἰσπραμμένα λαλοῦντων (ὡς γὰρ ἔλος οὐδ' ἔπειθ' ἄλλοι τῶν εὐσεβῶν ὀρθοδόξων Βουλγάρων, ὅπερ οὐ μικρὸν ἡμᾶς παρεμύθησατο, ἀνδρῶν σκανδαλοποιῶν καὶ λαοπλάνων, ὄργάνων τοῦ Σατανᾶ καὶ πιστῶν ὑπερετῶν τοῦ σκότους, ἀπίστας μονοσυχίτας ἐπαρχίας τῆς εὐσεβοῦσας Βουλγαρίας ἐνταρτάξαντες καὶ ἐγκυκλιῶντες μέγρι τούτου ἀπονείας ἀφίκοντο, ὥστε ἐπὶ αἰώνια, ἂ εἰ πατέρας ἡμῶν ἔθεντο, μετάραι ἐπιχειρήσαντες, ἀγνωστούς ἄγρι τοῦδα καὶ ἀνηκούστους τυλατικὰς καὶ ἰθυολογικὰς εἰσπαχθέν διακρίσει καὶ φιλοτιμίας ἐν τῇ ὀρθοδόξῃ τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίᾳ, ἐν ἣ ὅτε ἰουδαῖος ἐνι, ὅτε ἑλλῆν, ὅτε βούλος, ὅτε ἐλευθέρος, ὅτε ἄσπεν καὶ ἡλλο, ἀλλὰ πάντες, εἰς ἑσμέν ἐν Χριστῷ, ἐμασπῶντες ὅτι καὶ διαταράσσοντες τὴν ἐν τῷ συνδέσμῳ τῆς εἰρήνης ἐνότητα τοῦ πνεύματος, ἀντεπαγγελικὰς ἐκκλησίας καινοτομοῦντες, ἀντικανονικὰ δικαιώματα προβαλλόμενοι, ἀνηκούστων προνομίων ἀντιποιούμενοι, καὶ μυστικῶς ἄλλοις σατανικοῖς τρόποις ἄπαν τὸ θεοστήρικτον ἔθνος τῶν ὀρθοδόξων βουλγάρων καταρραδιουργοῦντες, καὶ τὰς τούτου ἀπαλάς καὶ ἀπλοϊκὰς καρδίας παραπλάττειν νόκτωρ τε καὶ μεθ' ἡμέραν ἀγωνιζόμενοι. Τίς ἂν μὴ πλῆγειν, φαιμέν, δὲ μέσων τῶν σπλάγγων, βλέπων γνήσια ὀρθοδόξου ἐκκλησίας τέκνα, τὰ σπιτηριώδη νάματα τῆς πίστεως καὶ εὐσεβείας ἐξ αὐτῆς ἀρυσάμενα, καὶ διὰ τοῦ εὐαγγελίου ὑπ' αὐτῆς γεννηθέντα, μετὰ τῆς αὐθαθείας καὶ ἁρσῶς κατὰ τῆς πνευματικῆς αὐτῶν μητρὸς καὶ τροφῆς καὶ εὐεργετίας κατεξανιστάμενα καὶ ἀμύλητα καὶ αὐτῆς ἀσεβήματα ἀσεβούντα, καὶ ταῦτα κατὰ μητρὸς τοσοῦτο φίλτρον αὐτοῖς ἐπιδεικνυμένης, μετὰ τοσαύτης στερῆς καὶ μελιχίως τὰ νεανειώματα αὐτῶν ἀνεχομένης, μετὰ τοσαύτης κρηότιτος καὶ ἐκαιοκαίας τὰ θεοθήματα ἐκτῶν βαταξοῦσης καὶ τοσοῦ-

détacher et séparer la nation orthodoxe des Bulgares des bras de sa mère spirituelle la grande église de Jésus-Christ, sa nourrice et sa bienfaitrice. Mais dernièrement nous avons reçu en toute sûreté la vénérable et très désirée lettre synodique et fraternelle de votre sainteté en date du 16 décembre de l'année qui vient de s'écouler, accompagnée de toutes les pièces y relatives que nous avons parcourues avec grande attention avec notre saint et sacré synode. Nous avons en effet ressenti une profonde douleur, nous avons senti nos entrailles se déchirer en apprenant la machination étrange et monstrueuse que l'éternel tentateur et l'éternel ennemi du genre humain a de nouveau inventée pour déchirer la tunique céleste et troubler ces dons célestes, la paix et l'harmonie de l'église orthodoxe de Jésus-Christ, que son divin créateur et fondateur a appuyée sur la pierre inébranlable de l'amour et de l'unité: tantôt en établissant l'amour et la paix comme le véritable signe de reconnaissance de ses vrais disciples: tantôt en priant avec une profonde émotion son père céleste pour l'unité et la constance des églises dispersées d'une extrémité de l'univers à l'autre. «Père saint, garde en ton nom ceux que tu m'as donnés, afin qu'ils soient un comme nous.» (St Jean XVII. 11.)

«Oui, nous avons senti une profonde douleur, notre vénérable et cher frère, notre cœur fut vivement affligé, nos entrailles furent déchirées, lorsque nous avons appris comme si les tentations de l'esprit malin qui ont dernièrement agité l'église orthodoxe du Christ et qui l'affligeait encore aujourd'hui en certains endroits ne suffisaient pas, que naguère, une grande et terrible tourmente, soulevée par un vent destructeur venu de la Bulgarie orthodoxe menace de nouveau de submerger le vaisseau protégé par Dieu de l'église sainte de Jésus-Christ. Hélas! qui ne serait affligé en pensant qu'une faible partie de gens pervers annonçant des choses pernicieuses (car ce n'est pas tout le peuple orthodoxe des Bulgares, ni même la majeure partie, ce qui a été pour nous une grande consolation, de gens qui forgent le scandale, et qui égarent le peuple, instruments de Satan et fidèles serviteurs des ténèbres, ont agité presque tous les diocèses de la pieuse Bulgarie, et, dans l'excès de leur aveuglement, ils se sont efforcés de renverser les bornes éternelles que nos pères ont posées, et d'introduire dans l'église orthodoxe, où il n'y a ni juifs, ni grecs, ni esclaves, ni libres, ni hommes, ni femmes, mais où nous sommes tous un en Jésus-Christ, les prétentions ambitieuses et les distinctions inconnues et inouïes jusqu'à présent de race et de nationalité: rompant et troublant, ainsi l'unité de l'esprit, qui consiste dans l'union de la paix, cherchant à établir des églises contrairement à l'évangile, à s'arroger des droits contraires aux canons saints, des privilèges inguis, à agiter par mille intrigues sataniques la pieuse nation des Bulgares dont ils s'efforcent nuit et jour à égarer les cœurs tendres et simples. Qui ne sentirait le fond de ses entrailles déchiré en voyant de vrais fils de l'église orthodoxe, régénérés par l'évangile et nourris par elle du lait salutaire de la foi et de la piété, se lever avec une telle audace contre leur mère nourricière et leur bienfaitrice, pour commettre contre elle les plus grandes iniquités: contre cette mère qui leur montre une si grande tendresse: qui supporte, avec tendresse et douceur, leurs écarts: qui soutient avec bonté leur faiblesse et qui fait tous les jours de nouveaux sacrifices pour

τας ὑπὲρ αὐτῶν θυσίας ὀσμῆραι ποιούμενης; Ὁ! οὐκ ἔστιν ἄρα, ὡς εἶπες, κέρως τῆς πονηρῆς τῶν κακῶν, οὐδέ κεί τῶν ἐκτενρημάτων καὶ μηχανημάτων πάρας, ἀ κατὰ τῆς ὀρθοδόξου τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας ἐξ ἀρχῆς ἀνακινεῖν ἐπιμέλητος.

Τοιούτο: εἰς τῆς παρουσίας ἡμῶν συνοδικῆς ἐπιτολής τὴν βαθεῖαν ἡμῶν ταύτην λύπη, καὶ τὸ ἄλλος ἐπὶ τοῖς ἐν τῇ ἀγγελίᾳ τοῦ κυρίου, ὡς μὴ ὄφελον, ἀναφύσει: ζῆλον: ἐκφράζοντες („εἴτε γὰρ πάσχει ἐν μέλος, συμπάσχει πάντα τὰ μέλη, εἴτε δοξάζεται ἐν μέλος, συγχάριται πάντα τὰ μέλη“ κατὰ τὸν θεῖον ἀπόστολον), διαβεβαιούμεθα κατὰ γρῆος ἱερῶν τε καὶ ἀπαρτίτων τὴν ὑμετέρων γεραρῶν καὶ θεοφρουρητῶν, παναγιότητος. ἔτι οὐ μόνον τὴν πατρῴαν τάξιν, ἣν ἡμᾶς οἱ πρόγονοι: εἰ ὡν ἔπραξαν κατέχειν παραδεδώκασιν, οὐ λαίψομεν, ἀλλὰ ὁμόθυμοι συναγωνίζομεθα καὶ συναντιλήπτορες ἐπὶ τῇ προφίλῃ ἐκκοπῇ τῶν πάντων κατὰ θεῖαν συγχώρησιν ἐν μέσῳ τῆς ἐκκλησίας λῆψι ἀναφύειντων ζῆλον: γενησόμεθα. Ἐάν δέ, σὺν θεῷ ἀρωγῇ καὶ φωτισμῷ, συγκροτηθῇ καὶ συναγεροθῇ ἡ ἀγιωτάτη, τῆς καθόλου ὀρθοδόξου τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας συνέδος, ἐξ ἣν σοφῶς τε ἀμα καὶ συνειτῶς ἡ μεγάλη τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησία ἐξεκαλέσασθαι τὴν τελείαν λύσιν τοῦ ἐν τῇ μέσῳ ἐνοστάτου πολυπλόκου ἐπιτήματος, τότε δὴ καὶ πολλῇ σπουδῇ καὶ προθυμίᾳ εἴτε αὐτοπροσώπως ἢ εἰς τοποτηρητῶν συμπαραστατήσομεν, καὶ παντως τὸ κατὰ δύναμιν συντελέσομεν, ὡς ἐν ἀπὸ κοινῆς τὴν ἀρετῆν τῶν φυλετικῶν διακρίσεων καὶ τῶν ἐθνολογικῶν φιλοτημῶν ὑπερπύσασαν ἐχέον ἐν μέσῳ τῆς ἐκκλησίας ποιησόμεθα. Ἐἰ γὰρ αὕτη διαβέδοιτο, κινδυνεύουσι πάντως κατὰ βραχὺ πάσαι: αἱ τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίαι διασκοπῆσθαι καὶ ὑπ' ἀλλήλων σπαραχθῆναι τοῖς ἐνοσί: τῶν γενεολογικῶν καὶ μύθων, ὃ οὐδέμία ἔχουσι ποιῆσαι τῶν μέχρι: τοῦδε αἰρέσεων.

Ἐποδοθῆμεν δὲ εἰς τὸ θεῶς τῆς εἰρήνης καὶ τῆς ἀγάπης, ὃ θεῶς ἐκείνῳ ἀντίλυτρον ὑπὲρ τῆς τοῦ κόσμου ζωῆς καὶ σωτηρίας, ὃ ἐν τῇ μέσῳ τῶν εἰς τὸ ἔνομα αὐτοῦ συνηγμένων ἀεποτε εἰς τῆς χάριτος καὶ ἐπιπονω: τοῦ παναγίου καὶ τελεταργικῆς αὐτοῦ πνεύματος ὧν καὶ περισταμένοι, ἐκκοπῆ: ὄσανοῦπω ἀνεπιβλαβῶς τὰς πονηρὰς παραφάδας τοῦ ἐν τῇ τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησία ἀναφύειντος κακοῦ, καὶ ἀπὸ μὲν τῆς ὑμετέρας ἁγίας ἡμῶν περισπουδίστου καὶ σερασιμωτάτης, παναγιότητος ἀποστήσει: τὸ πατήριον τοῦτο τῆς θλίψεως καὶ τῆς πικρίας, ἐν δὲ τῆς κεφαλῆς τῆς κατ' αὐτὴν ἀγιωτάτης, τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας περιελαί: τῶν ἀκάνθων στήξαν τῶν ἐδικαιέπων παθῶμάτων, ἐν τέλει ἐν κυρίῳ φίλοτατα καὶ ἀγαπητά, γνήσια γεννήματα τῶν πνευματικῶν αὐτῆς, ὠδίνων, ἐπέθῃκαν.

Καὶ ταῦτα μὲν ἐν ἀδελφικῇ ἀγάπῃ ἀποκριτικῶς πρὸς τὴν συνοδικὴν τῆς ὑμετέρας σερασιμωτάτης, παναγιότητος ἀδελφικῆν ἐπιστολήν, κατασπαζόμενοι εἰ καὶ αὐτῆς ἐλπίσυχ καὶ καρδίᾳ αὐτῆς τε καὶ τὴν περὶ αὐτὴν ἁγίαν καὶ ἱερὰν συνέδον, ἐξαυτοῦμεθα τὰ πολυέκτα ἡμῶν αὐτῆς: ἐπὶ ὃ τι πλείστα καὶ πανευφρόσυνα.

Ἐν τῇ ἀγία πόλει Ἱερουσαλὴμ, καὶ ὁβ', ἰανουαρίου κδ'.

Τῆς ὑμετέρας σερασιμωτάτης, παναγιότητος ἀγαπητοῖς ἐν Χριστῷ ἀδελφοῖς καὶ ἐλως πρέθυμοι:

- † ὁ Ἱεροσολύμων Κύριλλος.
- † ὁ Ἰζῆς Προκόπιος.
- † ὁ Λύδης Νεόφυτος.
- † ὁ Νεαπόλεως Ἰωάσαφ.
- † ὁ Σεβαστίας Νικηφόρος.
- † Φιλαδέλφειας Ἰωάσαφ.
- † ὁ Ἰερδάνου Γρηγόριος.

Ὁ παναγιώτατος οἰκουμηνικός πατριάρχης Ἀνθιμῶς εἶπεν:

„Ἰδοὺ ὅποια ἐστὶν ἡ ἔγγραφος γνώμη τῆς ἁγίας καὶ ἱερᾶς συνέδου τῆς ἐκκλησίας τῶν Ἱεροσολύμων.“

oux? Hélas! l'esprit malin ne pouvait pas, paraît-il, se rassasier de méfaits; il ne peut pas mettre fin aux tentations et aux intrigues qu'il a voulu forger dès les principes contre l'église orthodoxe.

En conséquence, en vous exprimant par cette lettre synodique notre profonde affliction pour l'ivraie qui vient de pousser malheureusement dans le champ du Seigneur (car „lorsqu'un des membres souffre, tous les autres membres souffrent avec lui, et lorsqu'un des membres est honoré, tous les autres membres en ont de la joie“ selon le divin apôtre), nous certifions votre vénérable sainteté, selon notre devoir sacré et inviolable, que non seulement nous n'abandonnerons pas le poste dont nos ancêtres nous ont confié la garde par leurs travaux, mais que nous prêterons toujours notre aide, notre assistance dévouée, afin d'extirper jusqu'à la racine l'ivraie qui, sans doute avec l'assentiment divin, a poussé au milieu de la moisson de l'église. Si, avec l'aide de Dieu et la lumière du saint Esprit, le saint synode de l'église orthodoxe universelle, devant lequel la grande église de Jésus-Christ, dans sa sagesse, en a appelé pour obtenir la solution définitive de la question épineuse qui a surgi, est convoqué et réuni, alors nous nous empresserons de nous y rendre soit personnellement, soit par délégués, afin que l'un commun accord nous délivrions l'église de la vipère des distinctions de race et de l'orgueil national qui s'y est nouvellement introduite. Car, si ce principe est propagé, bientôt toutes les églises de Jésus-Christ seront en danger de se séparer et de s'entre-déchirer avec les griffes des généalogies et des fables; ce qu'aucune hérésie n'a pu accomplir jusqu'à ce jour.

Mais nous espérons que le Dieu de paix et de charité qui s'est offert lui-même pour la rançon de la vie et du salut des hommes, qui est toujours présent par sa grâce et l'inspiration de son très saint Esprit au milieu de ceux qui sont réunis, en son nom, retranchera bientôt, sans danger, les rejetons pernicieux du mal qui ont crû au milieu de l'église de Jésus-Christ, et qu'il éloignera de votre très chère et très vénérable sainteté cette coupe de douleur et d'amertume, et de la très sainte église du Christ de Constantinople la couronne d'épines des malheurs, que des enfants chers et bien aimés, des enfants légitimes de ses douleurs spirituelles lui ont imposée.

Voilà ce que nous avons à répondre à la lettre synodique et fraternelle de votre très vénérable sainteté que nous embrassons du fond de notre âme, ainsi que son saint synode, en priant Dieu de lui accorder de longues années de prospérité.

Fait en la ville sainte de Jérusalem en 1869 le 24 janvier.

De votre très vénérable sainteté les très chers frères en Jésus-Christ.

- † Le patriarche de Jérusalem Cyrillos.
- † Procopios de Gaza.
- † Neophytos de Lydda.
- † Ioasaph de Néapolis.
- † Nicéphoros de Sévastia.
- † Ioasaph de Philadelphie.
- † Grégorios du Jourdain.

sa sainteté le patriarche œcuménique Anthimos a dit:

„Voilà quelle est l'opinion écrite du saint synode de l'église de Jérusalem.“

(1) παναγιώτατος και μακαριώτατος πάπας και πατριάρχης Αλεξανδρείας μετ' άλλους καρδίας  
"Και όμως!"

(1) πανιερώτατος μητροπολίτης Δέρκων  
"Αυτή εντιν έντως ή επίσημος γνώμη και ψήφος του θρόνου των Ιεροσολύμων πατριαρχική έμα τε και συνοδική, ή με συγχρόνως έκτικυροι και τας προγενεστέρας του αωφα και παροδύγνωσης του αυτόδ μακαριώτατου πατριάρχου Ιεροσολύμων, καθ' ή προεργία: Λυπηρόν μόν ότι άπουσία ή αυτόδ μακαριότης, ει και πάντα μετ' ήδω τά μέσα ή αυτόδ θεοτάτη παναγιότης, έπως μή τούτο συμβη, αλλά την θλίψιν ήμων άρκούτως μετριάζει ή ανάγνωσις της Απιστολής: έν ή εύκρινώς και άνεπτυγμένως έκτίθεται ή γνώμη και ψήφος της τε αυτόδ μακαριότητος και της περι αυτήν άγίας και Ιεράς συνόδου. Ηερητόν έρα κρίνω πάν ε τι άλλο τυχόν και ίδίαν έρρήθη περι του προκειμένου ζητήματος: άλλως τε ουδέ δυνατόν υποθέσθαι ότι μετ' ήδω γνώμη ή αυτόδ μακαριότης, του ζήτηματος μένοντος: έκτοτα και μέχρι της σημερινού εύρωθού: έν τη αυτή καταστάσει. Επίσης ουδέ έκαινε πιθανόν, ότι ή αυτόδ μακαριότης επέθυμη την αναβολήν των έργασίων της άγίας συνόδου προς νέαν άπείπειραν συνδιαλλαγής μετ' των άρχηγών του βουλγαρικού κινήματος, ή έν άποτυχία προς συνεννόησιν μετ' της ύψηλης πόλης: διότι, ως γνωστόν, ή αυτόδ μακαριότης μετ' των άλλων μακαριωτάτων έναγχος άποπειραθέντας περι πιθανής: τινος άμείωσης μετ' των βουλγαρών άντιπροσώπων συνδιαλλαγής απέτυχον."

(1) μακαριώτατος πατριάρχης Αντιοχείας  
"Μάλιστα, μάλιστα."

(1) πανιερώτατος μητροπολίτης Δέρκων

"Χαίρω επί τη τολούτη διαβεβαίωσι: της αυτόδ μακαριότητος, του πατριάρχου Αντιοχείας. Και τίς άρνείται, ότι ή εκκλησία ου μετ' ήδω άνάκαθεν μέχρις έσχάτων πάντα τά μέσα, έσα έτερον προς τινούδηποτε κανονικόν συμβιβασμόν: Συμπαράϊων λοιπόν, λέγω ότι ή μόν γνώμη και ψήφος της εκκλησίας των Ιεροσολύμων έντιν ήδω ήρη, και σαφής, όταν πάντες ήμοισαμεν, μόν ή ή άπουσία της αυτόδ μακαριότητος λυπει ήμας: ουδέ επί στιγμήν παραδέχομαι, ότι ε έκ παιδών άπαντά τών μακρών αυτόδ βίον ουτως εύκλειώς και επί αγαθή της εκκλησίας διαύουσα: πρωτοεργήσιν: αυτός δ νυχθημερόν ύπέρ των συμφερόντων αυτής μετ' σπανίας ψυχικής καρτερίας ύπερμαχίτας μακαριώτατος πατριάρχης Ιεροσολύμων. Ημελλέ ποτε άπιστήνα: της άγίας και μεγάλης συνόδου, της σκοπούσης την των Ιερών κανόνων έφαρμογήν, και τούτο έξ όπισθοβούλου προθέσεως, τούναντίον εκλέγντων έχω πεποιθισιν, ότι την αυτήν πάντοτε διασώζει γνώμη, ήν εκ νεαρής αυτόδ ηλικίας διατρέπει προς την άγιαν πίστιν των πατέρων ήμων."

(1) μακαριώτατος πατριάρχης Αντιοχείας

"Και τόση μάλιστα αληθής έστι τούτο, έσα πάντοτε καταδικαστικήν έπήνεργεν ή αυτόδ μακαριότης ψήφον κατά των παρανομησάντων και καθορημένων άρχιερών, έπαιτών μάλιστα ήμέραν τινά, ότι αυτός πρώτος ήν έν έτιμς έπως ουρη τδ σκονίον της πνευματικής αυτών καταλίξης. Άλλ' ει και προς αυτός ουτω διάκειται, ουδέν ήττον νομίζω, ότι δ βουλγαρικός λαός ως άσφον παρασύρεται θόρα των καταχθονίων τούτων πρωταίων εις την έβυσσον της ψυχικής αυτόδ άπώλειας, και διά τούτο έσον τδ επ' αυτός ου διαλείπει έπιεικώς: προς τόν λαόν τούτον διακείμενος."

(1) μακαριώτατος αρχιεπίσκοπος Κύπρου

"Κάτω έπιβεβαίω τά άνακοινωθέντα."

"Η άγία σύνοδος έλεον"

"Ουδείς έλεον τόν λαόν ένοχοποιεί."

(1) πανιερώτατος μητροπολίτης Νύσσης

"Η δυσμένεια του μακαριωτάτου πατριάρχου Ιεροσολύμων, ως φαίνεται εκ των λόγων των μα-

καριωτάτου και βεatitude le pape et patriarche d'Alexandrie avec douleur:

"Et cependant."

Son éminence le métropolitain de Deréi

"Tel est l'avis solennel du siége de Jérusalem, c'est-à-dire du patriarche et du saint synode: avis qui vient corroborer les avis précédents, celui de 1861 et de 1864, de sa béatitude le même patriarche de Jérusalem, ainsi qu'il a été déjà dit. Il est douloureux que sa béatitude soit absente de cette enceinte, bien que sa sainteté ait employé tous les moyens pour prévenir cette absence; mais, notre douleur est modérée par la lecture de cette lettre, où nous voyons clairement développés l'avis et la décision de sa béatitude et de son saint et sacré synode. Je crois donc superflu de rechercher ce qui a pu être dit en particulier sur la question qui nous occupe; d'ailleurs nous ne pouvons pas supposer que sa béatitude ait changé d'avis, puisque la question reste, depuis lors jusqu'à ce jour, essentiellement dans le même état. Il n'est pas non plus probable que sa béatitude désire que le synode soit prorogé pour faire une nouvelle tentative de réconciliation avec les chefs du mouvement bulgare, ou, en cas d'insuccés, pour s'entendre avec la Sublime Porte, car, comme nous savons, sa béatitude, ainsi que leurs béatitudes les autres patriarches, a échoué naguère dans sa dernière tentative pour arriver à un arrangement si désiré immédiatement avec les représentants des Bulgares."

Sa béatitude le patriarche d'Antioche

"C'est vrai, c'est vrai."

Son éminence le métropolitain de Deréi

"Je me suis réjoui de cette affirmation de sa béatitude le patriarche d'Antioche. Et qui peut nier que l'église ait employé depuis le principe jusqu'à ce jour tous les moyens propres à amener un arrangement canonique de la question? Je conclus donc en disant que l'avis de l'église de Jérusalem est expressément exprimé dans la lettre dont nous venons d'entendre la lecture, et qu'il n'y a que l'absence de sa béatitude qui nous attriste. Je ne puis pas même admettre un seul instant que le pontife qui depuis son enfance a glorieusement employé toute sa longue carrière pour le bien de l'église: que le patriarche de Jérusalem, qui a combattu nuit et jour avec une rare constance pour les intérêts de l'église, puisse jamais se séparer du saint et grand synode, dont le but est l'application des canons sacrés; et cela, avec une arrière-pensée: au contraire, je suis fermement convaincu qu'il conserve toujours sur la foi sacrée de nos pères l'opinion qu'il a eue depuis son enfance."

Sa béatitude le patriarche d'Antioche

"Cela est si vrai que sa béatitude a toujours condamné les archevêques délinquants dégradés, en ajoutant même un jour qu'il était prêt, lui le premier, à tirer la corde de leur condamnation spirituelle. Mais, bien que ce soit là ses dispositions envers les chefs, il croit cependant que le peuple bulgare est entraîné, par ces auteurs infernaux de l'apostasie, comme une victime innocente, vers l'abîme de sa perte: c'est pourquoi il ne cesse de se montrer indulgent envers ce peuple."

Sa béatitude l'archevêque de Chypre

"J'affirme moi-même cette assertion."

Le saint synode a dit:

"Personne n'accuse tout le peuple."

Son éminence le métropolitain de Nyssa:

"D'après les paroles de leurs béatitudes le patriarche d'Antioche et l'archevêque de Chypre, la

καριώτατων Αντιοχείας και Κύπρου, παρορίσται εις Α  
μόνου: τους αποκηρύξαντες κληρικούς βουλγάρους."

Ο παναγιώτατος πατριάρχης Γρηγόριος:  
"Ουδέλλως προτίθεται τανών η εκκλησία κινή-  
τροπον έκδοσθαι όρον, άλλ' αναδιφύσασθαι την ιστορίαν  
και τους Ιεροούς κανόνες κορισσοθαι εν τρίτων άπάν-  
των την δικαίαν ψήφον περί των τελευταίων γεγονό-  
των. Έχομεν κανόνες Ιεροούς, ους ουδέλλως θύναμεθα  
αύτ' άπακταίναι, όστε παρραταίαι, αίτινες διαμέναν  
και διαμεινούν εις ειώνα τών άπαντα άλώγητοι και  
άπαρραχθέντες: ούτοι επιβάλλουσι τιμωρίας βητάς  
ού μόνον κατά τών παρανομούντων κληρικών, άλλά  
και κατά τών τρώτοις συμπετρονούντων και συκοινο-  
νούστων λαϊκών, ουδ' ίσχυει η γνώμη, ένός άπάναντι  
βητών Ιερών κανόνων: ώστε ό τι ούτοι άπαγορεύουσι,  
τοούτο και μένον δέον γενέσθαι έν παντι όρον. Η εκ-  
κλησία παρρακαυμένη, και κατοχυρουμένη, όπισθεν  
των Ιερών κανόνων και άμνομένη ύπερ της ένδελ-  
χοός διατηρήσεως αυτών και εφαρμογής, προτίθεται  
εις τό έργον αύτης ουχι έξ έχθροπαθείας, άλλά πρός  
σωφρονισμόν τών παρρακαπάντων, άνασχυνησάντων  
και άμπαξάντων θεα και άνθρώπινα."

Ο παναγιώτατος και μακαριώτατος πάπας και  
πατριάρχης Αλεξανδρείας:  
"Σύμφωνος μέν ειμι πρός ταύτα πάντα, άλλ' έρωτώ  
τίνα μέλλει άρά γε βαδίσαι πορείαν η άγια και μα-  
γάλη σύνοδος ως πρός τόν μακαριώτατον πατριάρχην  
Ιεροσολύμων: φρονει τάχα προσκαλέσθαι την αύτου  
μακαριότητα και πάλιν και πολλάκις;"

Ο παναγιώτατος πατριάρχης Γρηγόριος:  
"Μάλιστα, δέον ίνα προσκαλέσθαι η αύτου μακαριό-  
της έφ' όσον διαταλεί ένταόθα διατρίβουσα."  
Ο παναγιώτατος πατριάρχης Ιωακείμ:  
"Συναίνω κλήρω τή γνώμη της αύτου παναγιότητος."  
Ο παναγιώτατος και μακαριώτατος πατριάρχης Ο  
Αλεξανδρείας:  
"Εγώ νομίζω ζήτι ουχι, καν έτι διαμείνη ένταόθα."

Ο μακαριώτατος πατριάρχης Αντιοχείας:  
"Μάλιστα, προσκλητέον πάντοτε την αύτου μακα-  
ριότητα."  
Ο πανιερώτατος μητροπολίτης Δέρκων:  
"Νομίζω ότι η άπουσία του μακαριώτατου πατρι-  
άρχου Ιεροσολύμων ουδέλλως παρεμποδίζει την πορείαν  
της σύνοδου, διότι αύτη κατάχει ήδη την γνώμην της  
αύτου μακαριότητος άπαρκώς έν τή άρτ: άναγνωσθήσθαι  
πατριαρχική και συνοδική έπιστολή του, αωξήσθ' έξ  
της άριθής διατρανόθαι τό περί του ζήτηματος τού-  
του φρόνιμα της εκκλησίας τών Ιεροσολύμων. Έν  
τούτοις, έρωτώ, όφείλει άπαντῆσαι η αύτου θεοτάτη  
παναγιότης πρός τό χθεσινόν πιτάκιον της αύτου  
μακαριότητος, ναι η ου;"

Ο πανιερώτατος μητροπολίτης Ηρακλείας:  
"Η αύτου μακαριότης έκοψε τό σχανίον."  
Ο πανιερώτατος μητροπολίτης Εφέσου:  
"Επειδή, έχομεν ήδη άνά χείρας την όριστικήν  
άπάντησιν της αύτου μακαριότητος και την γνώμην  
της περί αύτην άγίας και ίερας σύνοδου, ουδεμία  
χρεία άπαντίσεως."  
Ο παναγιώτατος πατριάρχης Ιωακείμ:  
"Φρονώ ουδέν ήτον ότι άμύσει ίνα γένηται η  
προσέκρουσα άπάντησις, ίδίως μάλιστα χάριν ύπομνή-  
σεως της του, αωξήσθ' πατριαρχικής και συνοδικής  
έκείνης έπιστολής."  
Ο μακαριώτατος πατριάρχης Αντιοχείας:  
"Μάλιστα, έν τών ών ουκ άνευ έστιν ίνα γένηται  
μυσία της πατριαρχικής και συνοδικής έπιστολής."  
Ο όσιώτατος αρχιμανδρίτης Γερμανός:  
"Κατά τά ευστόχως ήδη προκαταθέντα και άνα-  
πτυχθέντα ύπό του πανιερωτάτου μητροπολίτου Δέρκων  
περί της αύτου μακαριότητος, νομίζω ότι η άγια και

réprobation de sa béatitude le patriarche de Jérusalem se borne seulement aux membres du clergé bulgare rebelles."

Sa sainteté le patriarche Grégorios:  
"L'église n'a nullement l'intention de rendre au-  
jourd'hui un décret nouveau, mais de consulter  
l'histoire et les canons sacrés et d'en tirer son ver-  
dict sur les derniers événements. Nous avons des  
canons sacrés que nous ne pouvons ni étendre, ni  
restreindre: des canons qui ont été conservés et qui  
sont conservés sincères et intacts dans les siècles  
des siècles. Ces canons infligent des peines déter-  
minées, non seulement contre les ecclésiastiques  
coupables, mais encore contre les laïques qui par-  
tagent leurs opinions, et qui sont en communion  
avec eux. L'opinion d'un seul n'a aucune valeur  
contre les canons sacrés: il en résulte que dans  
tout décret il ne peut être ordonné que ce qui  
est prescrit par les canons sacrés, et cela seulement.  
L'église retranchée derrière les canons sacrés et  
combattant pour leur application, est mue dans son  
œuvre non pas par le ressentiment, mais par le  
désir de redresser ceux qui se sont égarés, et se  
sont joués des choses divines et humaines."

Sa sainteté et béatitude le pape et patriarche  
d'Alexandrie:  
"J'approuve tout cela, mais je demande quelle  
conduite le saint et grand synode va suivre à l'égard  
de sa béatitude le patriarche de Jérusalem? Se  
propose-t-il d'inviter sa béatitude de nouveau et à  
plusieurs reprises?"

Sa sainteté le patriarche Grégorios:  
"Oui, sa béatitude doit être invitée aussi long-  
temps qu'elle séjournera dans cette capitale."  
Sa sainteté le patriarche Joachim:  
"J'approuve aussi l'avis de sa sainteté."  
Sa sainteté et béatitude le patriarche d'Alexan-  
drie:  
"Je suis d'avis qu'il ne le faut pas, quand même  
sa béatitude continuerait à y séjourner."  
Sa béatitude le patriarche d'Antioche:  
"Non: il faut continuer à inviter sa béatitude."

Son éminence le métropolitain de Derce:  
"Je suis d'avis que l'absence de sa béatitude le  
patriarche de Jérusalem n'entrave nullement la  
marche du saint synode, qui possède déjà l'avis de  
sa béatitude suffisamment exprimé dans la lettre  
synodique et patriarcale de 1869, dont nous venons  
d'entendre la lecture, et qui proclame hautement  
le sentiment de l'église de Jérusalem sur la question  
présente; cependant je demande: sa sainteté le pa-  
triarche œcuménique doit-elle répondre à la lettre  
d'hier de sa béatitude, oui ou non?"

Son éminence le métropolitain d'Héraclée:  
"Sa béatitude a rompu toute relation."  
Son éminence le métropolitain d'Ephèse:  
"Puisque nous avons entre les mains la réponse  
définitive de sa béatitude et l'avis de son saint et  
sacré synode, je suis d'avis qu'il ne faut pas répon-  
dre à sa béatitude."  
Sa sainteté le patriarche Joachim:  
"Je n'en suis pas moins d'avis qu'il faut y ré-  
pondre comme il convient, surtout pour y rappeler  
la lettre synodique et patriarcale de 1869."

Sa béatitude le patriarche d'Antioche:  
"Oui, il est indispensable de rappeler la lettre  
patriarcale et synodique."  
Le très pieux archimandrite Germanos:  
"D'après ce qui a été exposé avec tant de jus-  
tesse par son éminence le métropolitain de Derce  
sur l'absence de sa béatitude, je crois que c'est un



μεγάλη σύνοδος απαραίτητον ἔχει καθήκον, ὅπως ἀποκριθῆται τῆν αὐτοῦ θεοτάτην παναγιότητα ἀπαντήσας πρὸς τὸ πιττάκιον τῆς αὐτοῦ μακαριότητος· προταίνω δὲ φειδόμενος τοῦτο τῇ ἁγίᾳ καὶ μεγάλῃ συνόδῳ τοσοῦτε μάλλον ὅσον διὰ τῆς ὑπεκνήσεως τῆς πατρι-  
 αρχικῆς καὶ συνοδικῆς ἐκείνης ἐπιστολῆς, ἣν προ-  
 ταινεῖ ὁ παναγιώτατος πατριάρχης Ἰωακείμ, εἰρεται  
 πάσα ὑπόνοια διαφωνίας τῆς ἐκκλησίας τῶν Ἱεροσο-  
 λύμων πρὸς τὴν ἁγίαν καὶ μεγάλην ταύτην σύνοδον  
 ὡς πρὸς τὴν προκαείμενην ὑπόθεσιν· ὅφ' τούτωντιον  
 ἀπαδείχθη ἤδη ἀναργίστατα ἐτι κλήρης ἐκίραται  
 σύμπνοια ἀπ' ἀρχῆς καὶ ἰδίως ἀπὸ τοῦ, αὐτῶν·

( ) παναγιώτατος οἰκουμανικὸς πατριάρχης Ἀν-  
 θίμος·

„Αποκριθῆτω ἡ ἁγία καὶ μεγάλη σύνοδος, εἰ ἐγ-  
 κρινεῖ ἵνα γίνῃται ἀπάντησις πρὸς τὸ πιττάκιον τῆς  
 αὐτοῦ μακαριότητος·“

Ἡ ἁγία σύνοδος ἀνεφώνησεν·  
 „Ἐγκρίνομεν·“

( ) πανιερώτατος μητροπολίτης Λέρκων εἶπεν·  
 „Αναγνωσθήτω, εἰ, δοκεῖ, ἡ ἐπιστολὴ τοῦ παν-  
 αγιωτάτου πατριάρχου πρώην Κωνσταντινουπόλεως  
 Ἀνθίμου·“

( ) μακαριώτατος πατριάρχης Ἀντιοχείας·  
 „Μάλιστα, μάλιστα·“

( ) γραμματεὺς λαβὼν ἀναγινώσκει τὴν ἐπιστολὴν  
 ἔχουσαν ὡδε·

Ἀριθμ. πρωτοκόλλου 4976.

Παναγιώτατε, θεοτάτε καὶ σεβασμιώτατε πατρι-  
 ἀρχα Κωνσταντινουπόλεως, ἐν Χριστῷ τῷ θεῷ  
 λίαν ἀγαπητὴ καὶ περιπόθητε ἀδελφεῖ καὶ σὺλ-  
 λειτουργεῖ τῆς ἡμῶν μετριότητος, κύριε Ἀνθίμη·  
 τὴν φίλην ἡμῶν αὐτῆς σεβασμίαν παναγιότητα  
 ἀδελφικῶς ἐν κυρίῳ κατασπαζόμεθα.

Κοιτούμενοι εὐχαρίστως λίαν τὸ ἀπὸ θ' ὀδύοντος  
 μνησολογούμενον σεβάσιμον ἀδελφικὸν αὐτῆς γράμμα,  
 δι' οὗ προκαλούμεθα καταβῆναι καὶ λαβεῖν μέρος ἐν  
 τῇ αὐρίῳ συγκροτηθεῖσῃ δευτέρῃ συνεδριάσει τῆς  
 ἁγίας καὶ μεγάλῃς συνόδου, αἰσθανόμεθα εὐ μικρὰν  
 τὴν λύπην, ἀκουσίως κωλυόμενοι ἀποδεχθῆναι τὴν  
 πρόκλησιν ἕτε δὴ ποικίλαις σωματικαῖς ἀσθενείαις  
 κατατρυγόμενοι, καὶ μάλιστα τὰς ἡμέρας ταύτας πο-  
 θαλγία καὶ ρευματισμοῖς δαινοῖς. Ἐξαιτούμενοι εἶθεν  
 τὴν παρ' αὐτῆς τε καὶ ἀπόσεως τῆς ἱερᾶς καὶ μεγάλῃς  
 συνόδου συγγνώμην ἐπὶ τῇ ἀκουσίῳ ταύτῃ ἡμῶν ἑλ-  
 λείψει, παρακαλούμεν θερμῶς τὴν ὑμείρων σεβασμίαν  
 παναγιότητα, ἥτινι καὶ ἀνατιθέμεθα τὴν ἰδίαν ἡμῶν  
 ταπεινὴν ψήφον, ἀντιπροσωπεύσαι καὶ ἡμᾶς κωλυόμε-  
 νους, ὡς ἀνω εἶρηται, παρουσιάσαι· ἐν τῇ δευτέρῃ  
 συνεδριάσει τῆς ἁγίας καὶ μεγάλῃς συνόδου, ἀπο-  
 δεχόμενοι ἐλθὼν ψυχῇ καὶ καρδίᾳ τὰ τῇ ὑμετέρῃ σε-  
 βασμίᾳ παναγιότητι δόξαντα καὶ ἀπόσεως τῇ ἁγίᾳ καὶ  
 μεγάλῃ συνόδῳ καταδικάζοντασ συνφεδὰ τοῖς θεοῖς  
 καὶ ἱεροῖς κανόσι τῆς ἁγίας ἡμῶν ὀρθοδόξου καθο-  
 λικῆς ἐκκλησίας τὸ πρῶτον ἴδῃ ἐν τῇ τοῦ Χριστοῦ  
 ἐκκλησίᾳ ἀκουόμενοι, ἔξενον ἕως, καὶ παρ' ἀνοσίων  
 καὶ καθηρημένων ἀρχιερέων καὶ τῶν πρεσβυτέρων τοῦ  
 βουλγαρικῷ κινήματι ἐκινηθῆν ἔδγμα τοῦ ἔθνο-  
 φυλετισμοῦ, ὡς αἴρεσιν παραδιδόντασ τῷ αἰώνιῳ ἀνα-  
 θέματι. Πρὸς δὲ καὶ τοὺς καθηρημένους καὶ ἀφο-  
 ρισμένους βουλγάρους ποτὶ ἀρχιερεῖς, καὶ ἐκείνους  
 ἐκ τοῦ βουλγαρικῷ λαοῦ, τοὺς εἶτε κατὰ ἔθνον,  
 εἶτε κατὰ πόλιν καὶ χωρία ἐπομένους τῇ αἴρεσει  
 ταύτῃ τοῦ ἔθνοφυλετισμοῦ κηρύττομεν ὡς ἀπεσχισμέ-  
 νους τῆς ὀρθοδόξου ἡμῶν ἐκκλησίας, σχισματικούς  
 καὶ αὐτὸ δὴ αἵρετικούς. Καὶ ταῦτα μὲν ἔχομεν εἰς  
 ἀπάντησιν τοῦ τελευταίου σεβασμίῳ ἀδελφικῷ αὐτῆς  
 γράμματι· ὁ δὲ θεὸς ἡμῶν καὶ κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς  
 χαρίζοιτο τῇ ὑμετέρῃ σεβασμίᾳ αὐτῆς παναγιότη-  
 τι ἔτη πλείστα, ὀρινεῖν καὶ σωτηριωδέστατα.

„αὐτοῦ“, οκτωβρίου 1872.

devoir indispensable pour le saint et grand synode  
 de supplier sa sainteté de répondre à la lettre de  
 sa béatitude. Je propose humblement cet avis au  
 saint et grand synode, d'autant plus que, par la  
 mention de la lettre patriarcale et synodique de 1869,  
 ainsi que sa sainteté le patriarche Joachim vient de  
 le proposer, tout soupçon de désaccord entre l'église  
 de Jérusalem et ce saint et grand synode, sur la  
 question présentée, est enlevé, et que l'accord le plus  
 grand, comme il a été très clairement prouvé, existe  
 dès le principe et surtout depuis 1869.

Sa sainteté le patriarche œcuménique:

„J'invite le saint et grand synode à se pronon-  
 cer s'il approuve qu'il soit répondu à la lettre de  
 sa béatitude.“

Le saint synode prononça par acclamation:

„Nous approuvons.“

Son éminence le métropolitain de Derce:

„Qu'il soit donné lecture, si le saint synode le  
 veut bien, de la lettre de sa sainteté, Anthimos  
 ancien patriarche de Constantinople.“

Sa béatitude le patriarche d'Antioche:

„Approuvé, approuvé.“

Le secrétaire donna alors lecture de cette lettre  
 conçue en ces termes:

N° du protocole 4976.

„Très saint et très vénéré patriarche de Con-  
 stantinople, notre seigneur Anthimos, très  
 cher et très désiré frère en Jésus-Christ de  
 notre modestie, nous embrassons fraternelle-  
 ment en Jésus-Christ votre vénérable sainteté.“

„Nous avons reçu avec grand plaisir votre lettre  
 fraternelle en date du 9 du mois présent par laquelle  
 vous nous invitez à prendre part à la seconde  
 séance du saint et grand synode qui doit se réunir  
 demain. C'est avec une grande douleur que nous  
 nous voyons dans l'impossibilité de nous rendre à  
 votre invitation, tourmentés que nous sommes par  
 diverses infirmités corporelles, surtout dans ces der-  
 nières jours par la goutte et les rhumatismes. Nous  
 demandons pardon de ce manque involontaire à nos de-  
 voirs, et nous prions ardemment votre vénérable  
 sainteté, à qui nous remettons notre humble voix,  
 de nous représenter en notre absence dans cette  
 seconde séance et de prendre séance en notre nom.  
 Nous acceptons de toute notre âme et de tout notre  
 cœur tout ce que votre sainteté et le saint et grand  
 synode déciderez, et nous condamnons, d'accord avec  
 les canons sacrés et divins de notre sainte église  
 orthodoxe et catholique, le principe des distinctions  
 de races (ἔθνοφυλετισμός) qui surgit pour la pre-  
 mière fois dans l'église de notre sauveur Jésus-  
 Christ; principe étranger tout à fait à l'église,  
 imaginé par des prêtres dégradés et profanes et  
 par les fauteurs de la question bulgare, le livrant,  
 comme tel, à l'anathème éternel. En même temps  
 nous déclarons séparés de notre église orthodoxe,  
 schismatiques et même hérétiques les ex-archevêques  
 des Bulgares, dégradés et excommuniés, ainsi que  
 tous ceux qui, parmi le peuple bulgare, soit comme  
 individus, soit par villes et par villages, suivront  
 cette hérésie. C'est là ce que nous avons à  
 répondre à votre vénérable lettre fraternelle. Que  
 notre sauveur et Dieu Jésus-Christ daigne accorder à  
 votre vénérable sainteté de longues années de pro-  
 périté et de salut.“

„Le 11 septembre 1872.“

τῆς φιλίας ἡμῶν αὐτῆς σεβασμίας παναγιότητος Ἀ  
ἀγαπητῶν ἐν Χριστῷ ἀδελφῶν καὶ ἐλῶν πρέσβυρος

(Υπογραφή) † ὁ πρῶτον Κωνσταντινουπόλεως  
Ἀνθίμος ὁ Βυζάντιος.

Τῷ παναγιωτάτῳ, θεοτάτῳ καὶ σεβασμιωτάτῳ  
οἰκουμένικῳ πατριάρχῳ Κωνσταντινουπόλεως, ἐν Χριστῷ  
τῷ θεῷ λίαν ἀγαπητῷ καὶ περιποθητῷ ἀδελφῷ καὶ  
συλλειτουργῷ τῆς ἡμῶν πατριότητος, κυρίῳ Ἀνθίμῳ,  
ἀσκασίῳ.

Ὁ εὐλαβήστατος, μέγας πρωτοσύγκελλος Δωρόθεος  
ἀναστάς εἶπεν.

Ὁ θεοφιλέστατος ἐπίσκοπος Σεβαστίας Πάσιος  
διηγήσασθε μοι ὅτι ἕνεκα ἀσθενείας καλύπτεται παρου-  
σίδασαι σήμερον ἐν τῇ ἁγίᾳ συνόδῳ.

Εἶτα ὁ παναγιώτατος οἰκουμένικος πατριάρχης  
Ἀνθίμος.

Ἠρώτησεν τὴν ἐπι- συντάξει τῆς ἐκδόσεως ἐπι-  
τροπῆς, ὅπως καθυποβάλλῃ αὐτὴν τῇ κρίσει τῆς ἁγίας  
καὶ μεγάλης συνόδου.

Ὁ εὐλαβήστατος ἀρχιμανθρίτης Νικοφῶρος, μέλος  
τῆς ἐπιτροπῆς, ἀναστὰς ἀναγινώσκουσι τὴν ἐκθεσιν  
ἐχούσαν ὅδε.

Παναγιώτατοι καὶ μακαριώτατοι πατριάρχαι καὶ  
σεβασμία ὁμήγουρις.

Πράνασα σὺν θεῷ καὶ διὰ τῶν ὑμετέρων εὐχῶν  
τὸ ἔργον αὐτῆς ἢ ἐπιτροπῆς, ὑποβάλλει αὐτὸ εὐ-  
σεβήτως τῇ κρίσει τῆς ἐπι τῷ ὀνόματι τοῦ μεγάλου  
θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ συγκεκρι-  
μένης ἁγίας καὶ μεγάλης ταύτης συνόδου.

Ἡ ἐπιτροπὴ πρὸς εὐκρινεστέραν τοῦ ζητήματος  
κατανόησιν πρόσφορον ἐνόησε διαλεῖν τὸ αὐτῆς ἔργον  
εἰς τρία κεφαλαίωδη μέρη. Καὶ ἐν μὲν τῷ πρώτῳ  
δείκνυσιν ἱστορικῶς, ὅτι οἱ ἐκ τῶν Βουλγάρων ἀπο-  
σκιρτήσαντες, ὡς μὴ ὄφθα, τῆς κανονικῆς ἐξαρτήσεως  
ἀπὸ τῆς μητρὸς αὐτῶν, τῆς μεγάλης ἐκκλησίας Κων-  
σταντινουπόλεως, ἀρχικὴν ἰδέαν ἔχουσι τὴν ἀρχὴν  
τοῦ φυλετισμοῦ· ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ δείκνυσιν ὅτι ἡ  
ἀρχὴ, αὐτῆ τοῦ φυλετισμοῦ πρὸς τὴν διδασκαλίαν  
τοῦ θεοῦ εὐαγγελίου ἀντιβαίνουσα ἀγνωστὸς ἐλῶς  
ὑπάρχει τῇ καθολικῇ τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίᾳ, καὶ τὸ  
ἱερὸν αὐτῆς ἀνατρέπει πλῆτυσμα· ἐν δὲ τῷ τρίτῳ  
ἀπαριθμοῦν ποιεῖται κατὰ χρονολογικὴν τάξιν τῶν  
ὡς ἐκ τῆς ἀρχῆς ἐκείνης διαπεπραγμένων παναθί-  
μων καὶ ἀντικανονικῶν πράξεων ὑπὸ τῆς ἐκ τῶν  
ἀποσκιρτησάντων συστάσεως παρασυναγωγῆς. Καὶ ὅτι  
ἀρχεται ἀπὸ τοῦ πρώτου.

Α'.

Ὅτε κατὰ τὸ ἁγιῶν σωτήριον ἔτος κατ' ἀπόφασιν  
τῆς σεβαστῆς κυβερνήσεως συνεκλήθη συνάλευσις  
ἵνα μελετήσασθε διευθετήσῃ καὶ κανονίσῃ ἐπὶ τῷ πλ-  
τιον τὰ καθ' ἡμᾶς κοινὰ πράγματα, ὁ ἀντιπρόσωπος  
τῆς ἐπαρχίας Τournobou ἐν τινι τῶν συνεδριάσεων  
ἐπέδεικνεν ἀναφορὰν τῶν ἐπιτελλῶν αὐτοῦ, ἐν ἧ οὗτοι  
ἔλεγον.

Ὁ διορισθόμενος εἰς μίαν ἐπαρχίαν ἀρχιερεὺς  
πρέπει, παρεκτὸς τῶν ἐσωτερικῶν, ὅπως εἴπαι, προ-  
σόντων καὶ συστατικῶν αὐτοῦ (ὅλον τὸ νὰ ᾖ ἡμέ-  
ρετος καὶ ἀνεκλήκτος, ὅσα καὶ τοῖς θύραθεν αὐτοῖς  
οἴσας ἔμπνεύει, παιδείας κοσμικῆς τε καὶ πνευματι-  
κῆς κἀτοχῆς καὶ ἐὰν τοιαῦτα), νὰ ἔχῃ τὸ ἀναπό-  
φευκτον μέσον τῆς ἀμέσου καὶ ἐνταλοῦς συνοικειώσεως  
καὶ συνδυσσεῶς του μὲ τὸν λαόν, ἐν πρόκειται νὰ  
ποιμάνῃ, δηλαδὴ νὰ ᾖ κατὸχος τῆς καθομιλου-  
μένης γλώσσης αὐτοῦ· καθότι διὰ μόνου τοῦ ἰσχυροῦ  
τούτου μέσου δύναται νὰ ἐφοικειώθῃ μὲ τὸν λαόν  
αὐτόν, καὶ μὴ θεωρηθῆται ὡς ξένος, πρὸς δὲ καὶ νὰ  
ἐκκληροῖ δένοντως τὰ ἀρχιερατικὰ καὶ διδασκτικὰ αὐ-  
τοῦ καθήκοντα. Ἐκαστος ἔχων τὰ τοιαῦτα ἐσωτερικὰ

De votre très chère et très vénérable sainteté,  
le très cher frère en Jésus-Christ.

(Signé.) Anthimos de Byzance,  
ancien patriarche de Constantinople.

A sa sainteté le très vénérable patriarche œcu-  
ménique de Constantinople notre seigneur Anthimos  
frère bien aimé et très cher de notre modestie.

Le très pieux grand protoyncelle Dorotheos se  
leva et dit:

„Sa grandeur l'évêque de Sévastia, Paisios, vient,  
de me faire savoir qu'il est empêché, pour cause  
de maladie, de prendre part à la séance d'au-  
jourd'hui.“

Ensuite sa sainteté le patriarche œcuménique  
B a dit:

„J'invite la commission à soumettre à la délibé-  
ration du saint et grand synode le rapport qu'elle  
a été chargée de rédiger.“

Le très pieux archimandrite Nicéphoros, membres  
de la dite commission, se leva alors et donna lec-  
ture du rapport conçu en ces termes:

„Très saints patriarches et très vénérable as-  
semblée.

„La commission vient soumettre aujourd'hui au  
saint et grand synode convoqué au nom du grand  
Dieu, notre sauveur Jésus-Christ, le rapport qu'elle  
vient d'achever avec l'aide de Dieu et vos saintes  
bénédictions.

„La commission pour mieux élucider la question  
a jugé convenable de diviser son travail en trois  
chapitres. Dans le premier elle démontre histori-  
quement que les Bulgares, qui se sont malheureuse-  
ment insurgés contre l'autorité canonique de leur  
mère la grande église de Constantinople, ont pour  
point de départ le principe du phylétisme. Dans le  
second elle démontre que ce principe du phylétisme  
est contraire à la doctrine de l'évangile; qu'il est  
complètement inconnu à l'église catholique de Jésus-  
Christ et qu'il renverse sa sainte constitution. Dans  
le troisième elle fait le dénombrement, par ordre  
chronologique, de tous les actes illégitimes et con-  
traires aux canons de l'église, commis par le con-  
ciliabule formé par les rebelles. Voici ces trois  
chapitres par ordre.

I.

„Lorsqu'en 1868, par ordre du gouvernement im-  
périal, une assemblée fut réunie, afin d'étudier et  
de régulariser les affaires de notre communauté, le  
représentant du diocèse de Tournovo remit à l'as-  
semblée une pétition de ses commettants où il  
était dit:

„Le prélat qui sera nommé à un diocèse, doit,  
outre les qualités intérieures, pour ainsi dire, (par  
exemple, être vertueux et sans reproche, afin d'in-  
spirer le respect à tout le monde; avoir une in-  
struction temporelle et spirituelle etc.) posséder le  
moyen indispensable pour communiquer immédiate-  
ment et complètement avec le peuple qu'il doit  
gouverner: c'est-à-dire parler la langue de son  
troupeau, car c'est par ce seul puissant moyen qu'il  
pourra communiquer avec le peuple, afin de ne pas  
être considéré comme un étranger au milieu de lui,  
et de pouvoir remplir convenablement les devoirs  
sacrés de son ministère. Celui qui aura toutes ces  
qualités intérieures et extérieures, à quelque race



θηρησάν μας ἔσφαλαν, ἢ εἰς τὴν πολιτείαν; (Βλ. Τ. 280 καὶ τὴν β' ἀναφορὴν Τερνοβοῦν σελ. 286 αὐτόθι). Ἐκ τῶν αὐτῶ διατύπων προτάσεων καὶ τῶν ἐν τῇ συνεδρίᾳ ἐκείνῃ λεγόντων καταφαίνεται, ὅτι ἡ τῶ φιλαιτισμοῦ ἰδέα ἔφρατο ἀναφανοῦσαι ἡδὴ ἐναργῶς.

Μετὰ τὴν ἀπὸ τῆς συνελπίσεως ἀπομάκρυνσιν τοῦ ἀντιπροσώπου Τερνοβοῦ ἐπικυλοῦσθαι πολλὰ ἀποτήματα καὶ πράξεις Βουλγάρων ἱεραρχῶν ἀντικανονικαὶ καὶ ἀνυχριστιανικαὶ ἐν τῇ πρωτεύουσῃ καὶ ἐν ταῖς ἐπαρχίαις, καὶ ἀνίργαισι πολλαὶ καὶ κεννοὶαὶ κατὰ τὴν σεβαστὴν κυβέρνησιν καὶ τῷ βουλγαρικῷ λαῷ, μόνον ἐλαττήριον ἔχουσι τὴν τοῦ φιλαιτισμοῦ ἰδέαν. Ταῦτα περιληφθῆς ἐξ ὧσα ἡ μεγάλη ἐκκλησία καὶ τὴν φορὴν τοῦ κακοῦ-στῆσαι θέλουσα, ἐξίδωκεν ἐπὶ τῆς πατριαρχίας τοῦ παναγιωτάτου πατριάρχου κυρίου Ἰωακείμ πατριαρχικὸν καὶ συνοδικὸν συγγίλιον ἐν α' ἀρθροῖς, περιβλήθην καὶ αὐτοκρατορικῶν κῆρος, δι' οὗ δέοντες ἱκανοποιεῖ τὴν τε ἀρχικὴν αἰτησιν τῆς ἐκλογῆς τῶν ἀρχιερέων τῶν βουλγαρικῶν ἐπαρχιδῶν καὶ πάσας αὐτῶν τὰς πνευματικὰς ἀνάγκας. Ἀλλὰ καὶ ἡ πράξις αὕτη τῆς ἐκκλησίας, ἡ κληρότατα ἐξασφαλίζουσα τὰ ἀληθῆ πνευματικὰ συμφέροντα τοῦ βουλγαρικοῦ λαοῦ ἀπερρίφθη μετὰ τοῦ ἐπικυροῦντος αὐτὴν αὐτοκρατορικοῦ φερμανίου ὑπὸ τῶν ἀρχηγῶν τοῦ κινήματος, καὶ οὕτως αἱ ἐλπίδες τῆς ἐκκλησίας ἐματαιώθησαν πρὸς μεγίστην αὐτῆς θλίψιν.

Μετ' οὗ πολὺ δὲ ἀπεστάλησαν ὑπὸ τῆς σεβαστῆς κυβερνήσεως ὡς ἐκ τῶν βουλγάρων ἀντιπροσώπων αἱ ἐξῆς ἐκτὸς προτάσεις:

α'. Τὸ βουλγαρικὸν ἔθνος, πιστὸν ὑπῆκουον τοῦ ἐνδόξου ὀθωμανικοῦ θρόνου, ἐπειδὴ κατὰ τὸ θρησκευμὰ του ἀνήκει εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ οἰκουμενικοῦ γραικικοῦ πατριαρχείου, παρακαλεῖ νὰ ἔχη τὸ δικαίωμα νὰ μετέχη τῆς ἐκλογῆς τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου ἀναλόγως τοῦ πληθυσμοῦ του.

β'. Τὰ μέλη τῆς ἱερᾶς συνέδου, ἕως μέχρι τοῦδε συνίστατο μόνον ὑπὸ γραικῶν ἀρχιερέων, μὴ ὑπάρχοντος οὐδενὸς βουλγάρου, ἀπὸ τοῦδε νὰ ᾖσιν ἐξ ἴμοσιαις, διπλαστί ἐξ βουλγάρου καὶ ἐξ γραικοῦ, ὅτινις ἀπαντες ὅμοι νὰ φρονιζέσσι καὶ μεριμνῶσιν ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ πατριάρχου περὶ τῆς διαξαγωγῆς τῶν θρησκευτικῶν ὑποθέσεων.

γ'. Οἱ βούλγαροι ἀρχιερεῖς, ὅτινις θὰ ᾖσι μέλη τῆς συνέδου, νὰ σχηματίζωσιν ἐκτὸς τούτου, ὅμοι μὲ ἄλλα ἰσοριθμα λαϊκὰ μέλη ἐκλεγόμενα ἐκ τῶν ἐντιμωτέρων Βουλγάρων, ἐν μικτῶν βουλγαρικῶν συμβούλιου τοῦτο τὸ συμβούλιον νὰ θεωρῆ ἀπόσπας τὰς μὴ θρησκευτικὰς ὑποθέσεις τοῦ βουλγαρικοῦ ἔθνους.

δ'. Εἰς τὸν ἱκανώταρον ἐκ τῶν ἐν τῷ βουλγαρικῷ μικτῷ συμβουλίῳ ἐρισκομένων ἀρχιερέων καὶ ἑνα λαϊκῶν βοηθῶν αὐτοῦ, ἐκλεγόμενον ἐκ τῶν ἐντιμωτέρων Βουλγάρων, νὰ δοθῆ μία ἐθνικὴ σφραγίς, ὥστε νὰ ἔχωσι τὸ δικαίωμα νὰ ἀναγγέλλωσι καὶ ἐκλιπαρῶσι τὴν σεβαστὴν κυβέρνησιν διὰ πάσαν ὑπόθεσιν. Πρὸς τοῦτοις δὲ οἱ δύο οὔτοι νὰ διαμένωσιν ἀείποτε κατὰ τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει βουλγαρικῇ ἐκκλησίᾳ.

ε'. Ὁ πατριάρχης νὰ μὴ ἔχη τὴν ἐξουσίαν νὰ καύῃ καὶ ἀντικαθίστῃ τὸν πρῶτον μητροπολίτην καὶ τὸν βοηθὸν αὐτοῦ λαϊκῶν. Ἡ δὲ καθὼς καὶ ἀντικαθίστασις αὐτῶν νὰ ἐκτελεσθῆ ὑπὸ τῆς σεβαστῆς κυβερνήσεως, ὅταν οὔτοι ἀποδειχθῶσιν ἔνοχοι παρεκτροπῆς τῶν καθήκοντων αὐτῶν ὑπὸ τοῦ εἰρημένου μικτοῦ βουλγαρικοῦ συμβουλίου.

ς'. Προκειμένου νὰ διορισθῆ εἰς τινὰ βουλγαρικὴν ἐπαρχίαν ἀρχιερεῖς, τότε νὰ προτείνωται ὑπὸ τῆς χρεωστάσεως ἐπαρχίας δύο ἱεραρχίαι ἑτομα καὶ ν' ἀποστέλλωται τὰ ὀνόματα αὐτῶν εἰς τὴν βασιλεύουσαν, καὶ ὅστις ἐξ αὐτῶν ἐκλεχθῆ ὑπὸ τοῦ ἔθνικοῦ βουλγαρικοῦ μικτοῦ συμβουλίου, οὗτος συστηθῆς πρῶτον εἰς

Tournovo). 'Avaient-ils manqué à leurs devoirs envers l'église ou envers l'état? (Voyez p. 280 et la II pétition des habitants de Tournovo, p. 285 ibid). De ces propositions, ainsi formalées et de ce qui a été dit dans la séance en question, il est démontré que le principe du phylétisme commençait déjà à se manifester ouvertement.

Après la retraite du représentant de Tournovo, beaucoup de désordres et d'actes contraires aux canons et à la foi chrétienne furent commis par des ecclésiastiques bulgares dans la capitale et dans les diocèses; de nombreuses démarches de toute nature furent faites auprès du gouvernement impérial et du peuple bulgare, démarches dont le seul mobile était l'idée du phylétisme. La grande église qui voyait avec douleur tous ces désordres voulait arrêter le progrès du mal et rendit sous le pontificat de sa sainteté Joachim un sigillon (συγγίλιον) patriarcal et synodique, en XV articles, sanctionné par firman impérial, par lequel elle donnait une satisfaction suffisante à la première demande, concernant l'élection des archevêques des diocèses bulgares, et à tous les besoins spirituels de ces diocèses. Cependant cet acte de l'église, qui garantissait pleinement les véritables intérêts spirituels du peuple bulgare, fut aussi repoussé, ainsi que le firman impérial qui le sanctionnait, par les chefs du mouvement bulgare, et l'église vit, à son grand regret, ses espérances s'évanouir.

Peu de temps après le gouvernement envoya à l'église, de la part des représentants bulgares, les huit propositions suivantes:

I. La nation bulgare, fidèle sujet du glorieux empire ottoman, et soumise par sa religion à la juridiction du patriarcat œcuménique grec, demande à avoir le droit de participer à l'élection du patriarche œcuménique, à proportion de sa population.

II. Le saint synode, composé jusqu'à ce jour de prélats grecs, sans aucun prélat bulgare, sera désormais composé mi-partie de chaque peuple: c'est à dire de six membres bulgares, et de six membres grecs, qui, tous réunis sous la présidence du patriarche, administreront les affaires religieuses.

III. Les prélats bulgares, membres du synode, composeront en outre, avec six autres membres laïques, élus parmi les Bulgares les plus honorables, un conseil bulgare mixte. Ce conseil s'occupera de toutes les affaires non religieuses du peuple bulgare.

IV. Un sceau national sera donné au plus capable des prélats bulgares composant le conseil mixte, assisté d'un membre laïque, élu parmi les plus honorables bulgares, afin qu'ils aient le droit de s'adresser au gouvernement impérial pour toutes les affaires de leur compétence. Ces deux membres devront toujours résider auprès de l'église bulgare de Constantinople.

V. Le patriarche n'aura le droit, ni de destituer ni de remplacer le premier prélat, ni son aide laïque. La destitution et le remplacement de ces deux membres seront prononcés par le gouvernement impérial, dans le cas où ils seraient convaincus devant le conseil mixte d'avoir transgressé leurs devoirs.

VI. Lorsqu'il s'agira de nommer un prélat dans quelque diocèse bulgare, le diocèse proposera deux ecclésiastiques, dont les noms seront envoyés à la capitale. Celui des deux qui sera élu par le conseil mixte, sera présenté au patriarche et ensuite nommé archevêque du siège vacant selon les canons sacrés.

τὸν πατριάρχη, ἐπειτα τὰ χειροτονητὰ ἀρχιερεῖς τῆς Ἀχραιουούσης ἐπαρχίας κατὰ τοὺς θρησκευτικὰς κανόνας.

Γ. Εἰς δὲ τὰς ἐπαρχίας, εἰς τὰς ὁποίας ὁμοχόσον ἀναριθ γραικοὶ καὶ βούλγαροι, ὁ ἀρχιερεὺς νὰ ἐκλεγῆται ὑπὸ τῆς ἐπαρχίας ἐξ ἐκείνου τοῦ ἔθνους πο ὁποῖον εἶναι πολυπληθέστερον, δηλοῦντι ἀν μὲν οἱ γραικοὶ ἵναί περισσότεροι, νὰ ἴναι γραικός, ἀν δὲ οἱ βούλγαροι ἵναί περισσότεροι, νὰ ἴναι βούλγαρος. Ὁ ἀρτοιαύτην ἀνάριθτον ἐπαρχίαν διαρκέμενος ἀρχιερεὺς ὀρεῖται νὰ γνωρίζῃ καλῶς καὶ τὰς δύο γλώσσας, τὴν γραικικὴν καὶ βουλγαρικὴν. Ἀπὸ τοῦδε καὶ εἰς τὸ εἶδος νὰ μὴ γίνηται οὐδὲν ἐμπέδιον εἰς τοὺς κατοικοὺς χωρίου ἢ πόλεως τινὸς βουλγαρικῆς νὰ μεταχειρίζονται τὴν βουλγαρικὴν γλῶσσαν εἰς τὰς ἐκκλησιαστικὰς καὶ τὰς σχολαίας.

η. Ἀπ' οὗ ἐγάρθῃσι τὰ ἀνω εἰρημίνα ἀρθρα, ἐπειδὴ εἰς τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ εἰς τοὺς λοιποὺς κληρικοὺς δὲν συγχωρεῖται νὰ εἰσπράττωσι διὰ τῆς βίας ἀπὸ τὸν βασιλικὸν θησῖν ὑπὸ τὸ ὄνομα μὲρι διαφόρους φόρους, πρέπει νὰ ὀρισθῇ κατ' ἐγγραφῶν τῆς οὐραστῆς κυβερνήσεως μίαν ἐτήσιον ἐπιχορήγησις ἀναλόγως μὲ τὸν βαθμὸν ἐκάστου.

Πρὸς μελέτην δὲ καὶ συζητήσιν τῶν ἀνωτέρω προτάσεων ὁ τότε οἰκουμενικὸς πατριάρχης κύριος Σωφρόνιος συνεκάλεσε γενικὴν συνέλευσιν τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει λογάδων, ἥτις μετὰ λύτης καταίειν ἐν αὐταῖς ἐναργῶς τὸ δικαστικὸν τοῦ φυλετισμοῦ πνεῦμα. Καὶ οὐκ ἤνῃσατο μὲν οἱ ἠλλείφεις τινὲς ἐν τῇ διοικήσει τῶν κοινῶν πραγμάτων καὶ καταχρήσεις ἀτόμων συνέβαινον ἔστιν οὐ καὶ ἔκου, ἀλλ' ὅμως ἀπερίφωτος οἱ ἐπειδὴ ἠληφῆν πρόνοιαν περὶ τῆς ἀπαγορεύσεως τῶν τοιούτων διὰ τῆς ἐφαρμογῆς τῶν ἡδὴ ἐν ἐνεργείᾳ κανονισμῶν, ἢ καθιέρωσις τοῦ φυλετικῦ ἀνταγωνισμοῦ πρὸς τῷ ἀντιχριστιανικῷ αὐτοῦ χαρακτήρι ἀπέβαινε καὶ παντάπασιν ἄσχοπος. Πρὸς τοῦτοις παρετήρει οἱ τῷ ἐν ἐνεργείᾳ μικτὸν συμβόλιον, συγχροτούμενον ἐκ σταθερῶν ὀρθοδόξων κατοίκων τῆς πρωτεύουσῆς καὶ ἐκλεγόμενον ὑπὸ τῶν ἐν αὐτῇ ἐνοριῶν, ἀνευ διαστολῆς γένους καὶ φυλῆς, ἐκτελετὰ τὰ διαγεγραμμένα αὐτῷ καθήκοντα ἀρχίτως πρὸς πᾶσαν φυλετικὴν ἰδίαν, καὶ ἔχει περιορισμένην δικαιοδοσίαν τὸναντίον δὲ αἱ τρεῖς ἀνωτέρω μνημονεύθεισαι προτάσεις (γ', δ' καὶ ε') σκοποῦσι τὴν σύστασιν ἰδιαιτέρου ἐθνικοῦ βουλγαρικοῦ συμβουλίου, ἔχοντος ἀποστολὴν ἐφ' ἀπάσις τῆς κατὰ τὴν ἐθνομικτικὴν ἐπικράτειαν βουλγαρικῆς φυλῆς. Καὶ εἰ μὲν τὸ τοιοῦτον βουλγαρικὸν συμβόλιον συνέκατο ἐκ μέγνων λαϊκῶν, οὐδὲν εἶχεν εἰπεῖν τὸ πατριαρχεῖον· ἐπειδὴ δὲ ἔμελλε σύγκαισθαι ἐξ ἀρχιερέων καὶ λαϊκῶν καὶ ὑπὸ τὴν προεδρίαν ἐνὸς ἀρχιεπισκόπου, τὸ πατριαρχεῖον οὐδὲως ἠδύνατο παραδεχθῆναι αἴτησιν τοιαύτην ἀντικειμένην εἰς τοὺς κανόνας τῆς ἐκκλησιαστικῆς, καθ' οὗς οὐδὲως ἐπιτρέπεται ἵνα ἐν μῆ καὶ τῇ αὐτῇ ἐπισκοπῇ δύο ὀρθόδοξοι θρησκευτικοὶ ἀρχιερεῖς ἐξουσιάζωσιν ἐντελῶς ἀπ' ἀλλήλων ἀνεξαρτήτους. Κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἡμῶν ὁ τοπικὸς ἐπίσκοπος ἔχει ἐκκλησιαστικὴν ἐξουσίαν ἐπὶ πάντων τῶν ἐν τῇ ἐπισκοπῇ αὐτοῦ ἐθρικωμένων ὀρθοδόξων οἰουθήποτε γένους καὶ ἐν ὧσιν, ἐπὶ καὶ ἐπ' αὐτῶν ἔσοι παρακιδηθῶσιν ἐκ τῶν ἄλλων ἐκκλησιαστικῆς δικαιοδοσίας. Πρὸς τοῦτοις παρετήρει οἱ καὶ ἡ διανομὴ τῶν συνεδικῶν ἐθρῶν μεταξὺ τῶν Γραικῶν καὶ τῶν Βουλγάρων, καὶ ἡ ὑποκαμένη τῷ μέτρῳ τοῦτῃ ἰδέᾳ, ἵνα ἕκαστος ἀρχιερεὺς ἀσφραγῆται ἐν τῇ ἰερῇ συνέδῳ θάττον ἢ βράδιον ἀναλόγως τοῦ κληθυσμοῦ ἐκάστης ἐπαρχίας, εἰσὶ πράγματα ἀνεκωνικά καὶ καινοφανῆ οὐ μόνον ἐν τῇ ὀρθόδοξῃ ἐκκλησίᾳ, ἀλλὰ καὶ ἐν πάσῃ τῇ χριστιανουσίᾳ.

Διὰ τοιούτων περίπου ἀκωνήσεων ἀπεδοίμαζεν ἡ τότε γενικὴ συνέλευσις τὸ ἐν ταῖς ὀρθόδοξοῖς προτάσεων ἀναφανόμενον πνεῦμα τοῦ φυλετισμοῦ, τὸ εἶναι εἰς κατατροπὴν τοῦ ἐκπαινεμένου διοικη-

VII. Dans les diocèses mixtes, composés de Grecs et de Bulgares, le prélat sera élu par le diocèse et choisi dans celui des deux peuples qui sera le plus nombreux; c'est-à-dire là où les Grecs seront plus nombreux, le prélat sera grec, et là où les Bulgares seront plus nombreux, il sera bulgare. Le prélat choisi pour un diocèse mixte devra bien connaître les deux langues, le bulgare et le grec. Désormais il ne sera plus mis aucun obstacle à ce que les habitants de toute ville et de tout village bulgare puissent se servir du bulgare dans les églises et dans les écoles.

VIII. Lorsque les articles ci-dessus seront sanctionnés, il sera fixé, avec l'approbation du gouvernement impérial, pour chaque prélat, un traitement annuel fixe, car il n'est permis à aucun prélat ou prêtre de percevoir des sujets de sa majesté impériale différents impôts sous le nom de miri.

Sa sainteté Sophronios, alors patriarche, fit étudier et discuter ces propositions par une assemblée de notables résidents à Constantinople, qu'il convoqua à cet effet. Cette assemblée comprit clairement l'esprit séparatiste du phylétisme. Elle ne nia pas qu'il n'y eût quelques défauts dans l'administration des affaires de la communauté; que quelques abus ne fussent commis par certains individus, mais elle décréta que, puisque les règlements en vigueur avaient pourvu au redressement de ces désordres, l'admission du principe du phylétisme, outre qu'elle était contraire à l'esprit du christianisme, devenait sans but. L'assemblée observait encore que le conseil mixte existant, composé d'habitants ayant leur résidence fixe à Constantinople et élus par les paroisses de la capitale, sans distinction d'origine ou de race, remplit les fonctions qui lui sont assignées en dehors de toute idée de race, et que ses fonctions étaient limitées. Au contraire, les trois propositions visées plus haut (III, IV et V) demandaient l'établissement d'un conseil national spécial des Bulgares, dont l'autorité s'étendrait sur toute la race bulgare de l'empire ottoman. Que si ce conseil bulgare se composait seulement de membres laïques, le patriarcat n'aurait rien à y opposer; mais comme il devait se composer de prélats et de laïques, sous la présidence d'un archevêque, le patriarcat ne pouvait admettre d'aucune manière une proposition de cette nature, en opposition avec les canons de l'église, d'après lesquels il est défendu que deux chefs religieux orthodoxes exercent dans un seul et même diocèse deux autorités complètement indépendantes, l'une de l'autre. D'après les principes de notre église, le prélat canonique d'un diocèse, exerce l'autorité ecclésiastique sur tous les orthodoxes vivant dans son diocèse, à quelque race qu'ils appartiennent, même sur ceux d'un autre diocèse pendant qu'ils résident dans le sien. L'assemblée faisait observer en outre que la distribution des sièges synodicaux entre six prélats grecs et six bulgares, et l'idée qu'implique cette mesure, que chaque prélat vienne tôt ou tard siéger au synode, proportionnellement à la population de chaque diocèse, sont autant de choses contraires aux canons, et des innovations non seulement dans l'église orthodoxe, mais aussi dans toute la chrétienté.

C'est à peu près en ces termes que l'assemblée générale d'alors désapprouva l'esprit de phylétisme qui apparaissait dans ces huit propositions; esprit qui tend à détruire le système d'administration en

τικός της εκκλησίας συστήματος, ερμεινόμενος επί της εὐαγγελικῆς ἐνότητος καὶ ἀγάπης καὶ τοῦ συνδέσμου τῶν ἱερῶν κανόνων.

Τὸ πρὸς τοῦ φυλετισμοῦ πνεῦμα ἐπαρτάται καὶ ἐν ταῖς ἐξ νωπιόταταις προτάσεσιν, αἵτινες διαβιβασθήσαν εἰς τὰ πατριαρχία ἐν Ἰταλίᾳ. Ἐν αὐταῖς πρὸς τοὺς ἄλλοις ἔβροντο φανατικῶς καὶ τὰ ἔρια τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἐνοριῶν, θεωρουμένων τῶν ἀπανταχοῦ τοῦ ὀθωμανικοῦ κράτους Βουλγάρων ὡς ὑπαγομένων κατὰ τὰς προτάσεις ταύτας ὑπὸ τὴν κανονικὴν δικαιοδοσίαν τῆς οὐνοκρατικῆς φυλετικῆς βουλγαρικῆς ἐκκλησίας. Ἐν αὐταῖς παραδείγματός χάριν λέγεται κατὰ τὸν κλήρου τῆς ἐν Βαλατῆ ἐκκλησίας τοῦ ἁγίου Στεφάνου. «Οἱ ἱερεῖς τῆς ἐκκλησίας ταύτης, ἐπειδὴ ἔχουσι ἐπαρχιώτας αὐτῶν πάντας τοὺς ἐν ταῖς διαφόροις συνοικίαις τῆς πρωτεύουσος ἐπισκοπόμενους βουλγάρους, ἀκαλότως θέλουσιν ἱερωγεῖν πανταχοῦ ἔκου ἀν προσκληθῶσιν.» Οὕτως ὕψηλὴ ἦρετο ἡ σημαία τοῦ φυλετισμοῦ ἐν μέσῳ τῆς τότε ἀγνοούσης αὐτὴν ἐκκλησίας, ἐπὶ καταστροφῇ τῶν ἱερῶν κανόνων καὶ τοῦ χριστιανικοῦ πνεύματος τῆς ἐνότητος.

Ἡ τοῦ φυλετισμοῦ ἰδέα ἐξηγήθη ἰταμιότερα ἐκδιγλουμένη ἐν τῇ ἀκαμπτεῖ τῶν προισταμένων τοῦ κινήματος ἀκρομῶν, τοῦ διεγείρει διὰ θεμάτων καὶ ἀθεμιτῶν μέσων στάσεις κατὰ τῶν ἑκασταχοῦ ἐκκλησιαστικῶν ἀρχῶν ἐπὶ ἄλλοις τοῦ ἀναστατώσαν, πανταχοῦ τῆς περιφερείας τοῦ οἰκουμενικοῦ θρόνου τὰ πνεύματα πρὸς κληροστάτην συγκρότησιν φυλετικῆς βουλγαρικῆς ἐκκλησίας.

Ἡ μεγάλη ἐκκλησία ἐπὶ τῆς πατριαρχίας τοῦ παναγιωτάτου πατριάρχου κυρίου Γρηγορίου ἄμα μὲν σταυρόουσα ὅπως ἀνακόνη τέλει τὴν ὁρμὴν τῶν τὰς στασιαστικὰς ταύτας κινήσεις καὶ τὰ σκάνδαλα ὑποβαλλίζοντων ἐν ταῖς ἐπαρχίαις καὶ ἐν τῇ πρωτεύουσῃ, ἄμα δὲ πρὸ πάντων ἐπιθυμοῦσα ἱκανοποιῆσαι ὑπερεκπερισσοῦ τὰς ἀληθεῖς πνευματικὰς ἀνάγκας τῶν τέκνων αὐτῆς, εἰς προφύλαξιν αὐτῶν ἀπὸ τοῦ φυλετικοῦ βλαβέρου, εἰς ὃ πολυμῶρως καὶ πολυτρόπως ἐξωθεοῦντο, διατηρηταὶ δὲ ταυτοχρόνως τοῖς τῆς ἱεροῦς κενόνας τοῖς διέποντας τὴν ἐκκλησίαν καὶ τὰ ἀνάκαθεν προνόμια τοῦ οἰκουμενικοῦ θρόνου, ἐξῆρθε σχεδὸν ἐξαρχίας ἐκκλησιαστικῆς, αὐτοδικητοῦ μὲν, ἐξαρτωμένῃ δὲ κανονικῶς ἀπὸ τοῦ πατριάρχου καὶ ἀκαρτιζομένης ἐξ ὀρισμένων ἐπαρχιῶν τοῦ πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως.

Ἀλλὰ δυστυχῶς τὸ σχέδιον τοῦτο, καίπερ φέρον ἅπαντα τὰ προσόντα τῆς νομιμότητος καὶ τῆς φιλοστοργίας, οὐκ ἐγένετο κεραικὸν ὑπὸ τῶν ἀρχηγῶν τοῦ κινήματος, ὡς μὴ ἀναποκρινόμενον πρὸς τὴν γενικὴν τοῦ φυλετισμοῦ ἰδέαν.

Ἄντ' αὐτοῦ δὲ δύο νέα σχέδια ὑπὸ τῆς ὕψηλης πύλης διαβιβασθέντα συνιστῶντο τῷ πατριάρχῳ, ἅπερ πανηγυρικῶς ἀπεδέξαντο οἱ βούλγαροι φυλετισταί, καθ' ὅτι ἐἰ αὐτῶν ἐπραγματοποιεῖτο ἡ ἰδέα τοῦ φυλετισμοῦ, ἦν προέμωρος ἤδη ἤρξαντο ἐπιδικῶσαι.

Τὸ α' ἐν αὐτοῖς ἀφῆρον, φέρ' εἶπεν, τὸ λέγον δι' αἰς οἰκονόμοτε μέρος τῆς αυτοκρατορικῆς ἐπικρατίας ὑπάρχουσι κάτοικοι, βούλγαροι μὲν τὴν καταγωγὴν καὶ τὴν γλῶσσαν, ἐρῶδοφοὶ δὲ τὸ θρησκειακόν, οὗτοι θέλουσιν ἔχειν τὸ δικαίωμα τοῦ ἐπιλέγειν διὰ τὰς ἐκκλησίας τῶν καὶ διορίζειν ἱερεῖς, αἰδῶτας τὴν ἰδίαν αὐτῶν γλῶσσαν, σχετιζόμενον πρὸς τὸ α'-γ' τὸ ἐρίζον αἰς πρὸς τὴν ἐκλογὴν τῶν πνευματικῶν αὐτῶν ἀρχηγῶν καὶ τὴν πνευματικὴν διοίκησιν ἢ βουλγαρικῆς ἐκκλησίας θέλει εἶσθαι ἐν ὅσῳ κεχωρισμένον καὶ ἀνεξάρτητον, καὶ ἐπισφραγισμένον ὑπὸ τοῦ γ' λέγοντος, πρὸς ἐποικτεῖαν τῆς πνευματικῆς διοικήσεως τῶν βουλγαρικῶν ἐκκλησιῶν θέλει διαμένει ἐν Κωνσταντινουπόλει εἰς μὲν μητροπολίτας, ἔχον κατ' αὐτοῦ ὀνόματι διαχειριζόμενῃ τὰ πνευματικὰ, κεραικοῖσι τὴν εἰκόνα τῆς ἐθνικῆς βουλγαρικῆς ἐκκλησίας ἐξ-

vigueur dans l'église, basé sur l'unité, sur l'amour évangélique et sur la constitution des canons sacrés.

Le même esprit de phylétisme régnait dans les six propositions nouvelles, transmises au patriarcat en l'année 1866. Dans ces propositions les limites des paroisses ecclésiastiques, étaient ouvertement détruites, car il y était dit, que tous les Bulgares de l'empire ottoman devaient relever de la juridiction canonique de l'église nationale bulgare à établir. Il y est dit par exemple à propos des prêtres de l'église de Saint-Etienne de Balata: „Les prêtres de cette église qui ont pour paroissiens tous les Bulgares résidant dans les différents quartiers de la capitale, pourront, sans obstacle, exercer leur ministère là où ils seront requis.“ Ainsi le drapeau du phylétisme était tenu haut au milieu de l'église, qui en entendait parler pour la première fois, et ce, pour renverser les canons sacrés et l'esprit de l'unité chrétienne.

L'idée du phylétisme se manifesta encore plus hardiment dans l'acharnement avec lequel les chefs du mouvement ont tâché, par tous les moyens licites et illicites, de pousser les fidèles à la révolte contre les autorités ecclésiastiques de chaque diocèse, dans le but de soulever les esprits dans toute la circonscription du ressort du siège œuménique, afin de parvenir plus sûrement à établir une église nationale.

Sous le pontificat de sa sainteté notre seigneur Grégorios, la grande église, s'empessant de mettre fin à la violence de ceux qui excitaient ces révoltes et ces scandales dans les diocèses et dans la capitale, et désirant en même temps satisfaire au-delà même de tout souhait les vrais besoins spirituels de ses enfants, afin de les préserver de l'abîme du phylétisme, où ils étaient poussés de tous les côtés, et de conserver les canons sacrés qui régissent l'église, d'après les anciens privilèges du siège patriarcal, la grande église, disons-nous, rédigea un projet d'exarcat ecclésiastique, ayant une administration particulière, mais soumis, au spirituel, au patriarche et formé de diocèses déterminés du patriarcat de Constantinople.

Malheureusement ce projet, revêtu de toutes les garanties de la légalité et de toutes les preuves de sollicitude, fut repoussé par les chefs du mouvement, parce qu'il ne répondait pas à l'idée du phylétisme en général.

A la place de ce projet, deux autres que les Bulgares partisans du phylétisme avaient acceptés en pompe, comme réalisant l'idée du phylétisme dont ils poursuivaient la réalisation dès le principe, furent transmis et recommandés à sa sainteté le patriarche par la Sublime Porte.

Le I<sup>er</sup> article de ces projets où il est dit: „Dans tout endroit de l'empire, où il y a des habitants bulgares d'origine et de langue, de la religion orthodoxe, ceux-ci auront le droit d'être et de nommer pour desservir leurs églises des prêtres parlant leur langue,“ rapproché des articles V—VII où il est dit: „Quant à l'élection des chefs spirituels et à l'administration spirituelle, l'église bulgare formera un corps séparé et indépendant,“ articles corroborés par l'article III où il est dit: „Pour surveiller l'administration spirituelle des églises bulgares un hoch-métropolitain (métropolitain en chef) résidera à Constantinople au-dessus d'un synode qui aura la direction des intérêts spirituels,“ tous ces articles nous représentent l'église nationale bulgare exerçant sa juridiction sur tous ses nationaux répandus sur toute l'étendue de

ασκούσης την εαυτής, δικαιοδοσίαν εις τοὺς καθ' ἑαυτὴν ἐπιερχομένους ἐπισκοπούς. Τοιαῦτα δὲ σχέδια ἀντικείμενα ἕως πρὸς τὸ καθολικὸν σύστημα τῆς ἐκκλησίας, ἀπέβαινον, ὡς εἰκόσ, ἀπαράδεκτα. Ἡ δὲ μεγάλη ἐκκλησία ἐξαντλήσασα ἤδη πάντα οἰκονομίας τρόπον καὶ περισσὴν πανταχόθεν, ἐξεκάλεσε τὴν ὑπόθεσιν εἰς τὴν ψήφον τῆς καθόλου ἐκκλησίας, προτείνασα συγκροτήσθαι συνέδριον οἰκουμηνικῆς· ἀλλ' ἐν τῇ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ συμφώνους ἔχουσα καὶ ἄλλας αὐτοκεφάλους ἐκκλησίας ἀπεξεδέχετο τὴν περὶ τούτου ἁβραμ-τῆς ὑψηλῆς κύλης, οἱ μὲν καινοτομοῦντες φυλετισταὶ καταξενόστησαν κατὰ τῆς προτάσεως τῆς συγκροτήσεως οἰκουμηνικῆς συνόδου, ἡ δὲ σεβαστὴ κυβέρνησις-λοῦσα παραδόξως ἀφ' εαυτῆς τὸ ῥήτημα ἐξέδωκε περὶ τούτου αὐτοκρατορικῶν φερμάντων, ὅπερ ὡς διὰ τοῦ δεκάτου πρὸ πάντων ἀρθροῦ ἀνταποκρινόμενον πρὸς τὴν ἀρχὴν τοῦ φυλετισμοῦ, ἐγένετο πανηγυρικῶς ἀσπαστὸν παρ' αὐτοῖς.

Τὴν ἰδέαν τῆς συστάσεως φυλετικῆς ἐκκλησίας ἐπιεράθησαν κατέπειν ἀποδείξαι ἐνυπόρχουσαν εἶδέναι καὶ ἐν τῇ πολιτείᾳ τῆς ἐκκλησίας διὰ τινος φυλακίου ἐπιγραφόμενον. Ἀντίρρησις εἰς τὸ ἐπιστολιμαῖον ὑπόμνημα τοῦ πατριαρχείου 1871, ἐν ᾧ πρὸς τοὺς ἄλλοις ἀναγινώσκονται καὶ τάδε: „Ἐπι τῆς φράσεως βουλγαρικὴ ἐκκλησία, ἡ λέξις βουλγαρικὴ δηλοῖ ὅτι ἡ περὶ τῆς ὁ λόγος ἐκκλησία, ἔχει ἐκκλησιαστικὴν ἀρχήν, συνεστήθη διὰ τοῦ βουλγαρικοῦ καὶ ἐξασκῆται ἐπὶ τῶν χριστιανῶν βουλγάρων τῶν ἐν γνωστοῖς μέρεσι τοῦ ὀθωμανικοῦ κράτους κατοικοῦντων, οὗχί δὲ ἐπὶ τῶν πόλεων καὶ χωρῶν τῶν ὑπ' αὐτῶν, κατοικουμένων· αὗται γάρ, ἐκτὸς τοῦ ὅτι καὶ ὑπὸ μὴ χριστιανῶν πολλῶν κατοικοῦνται (τί δ' οὗχί καὶ ὑπὸ χριστιανῶν μὴ βουλγάρων;) τοῦ βασιλέως εἰσὶ, καὶ ὑπ' αὐτοῦ ἀρχοῦνται (οὗχί δὲ καὶ οἱ ἄνθρωποι);

„Ὅπως ἐν αὐτοῖς τοῖς ἀποστολικῶν χρόνοις ὁ τῶν ἔθνων ἀπόστολος Παῦλος, συλλήβδην μὲν τὰς παρὰ πᾶσι τοῖς ἔθνεσι συστηθείσας ἐκκλησίας, ἤτοι ἐκκλησιαστικὰς ἀρχὰς ὑπαιτιωτήμενος, λέγει περὶ τῶν συνεργῶν αὐτοῦ Πρισκίλλας καὶ Ἀκύλα: „Ὅς οὐκ ἐγὼ μόνος εὐχαριστῶ, ἀλλὰ καὶ πᾶσαι αἱ ἐκκλησίαι τῶν ἔθνων“. μερικώτερον δὲ τινὰς αὐτῶν ἀναφέρων, ὁτὲ μὲν ἐκ τοῦ τόπου, ὅτι δὲ ἐκ τῶν κατοικῶν αὐτὰς ὁμορῶν, ὡς: „τῆ ἐκκλησίᾳ τοῦ θεοῦ τῆ οὐσῆ ἐν Κορίνθῳ“, „τῆ ἐκκλησίᾳ Λαοδικείων“, „τῆ ἐκκλησίᾳ Θεσσαλονικίων“, „αἱ ἐκκλησίαι τῆς Ἀσίας“ κτλ.

„Τούτοις δ' ἐπόμενοι καὶ οἱ τῆς α' οἰκουμηνικῆς συνόδου θεοφόροι πατέρες, ὑπεγράφοντας εἰς τὰ ῥησιν αὐτῆς, ὡμορῆθησαν ἅπαντες ὡς ἐκ τῶν κατοικῶν τῆς πόλεως καὶ τῆς ἐπαρχίας.

„Ἄλλων δὲ συνέδρων πάλιν οἱ πατέρες ἐξ ὁλοκλήρου ἔθνικῆς χώρας, ἡ καὶ ἐκ τοῦ ἔθνους αὐτῶν ὑπεγράφοντας ὀνομάσθησαν· ὡς Ἐδάργιος Σικελός, Τιμόθεος ἐπαρχίας Σκυθῶν, Εὐστάθιος ἔθνους Σαρακηνῶν. Ἀλλὰ καὶ ἐκκλησιαστικῶν ἱστορικοῦντων πολλοὶ τοὺς ἐπισκόπους ὡς ἐκ τοῦ ἔθνους ὀνόμασαν· ὡς Θεοφίλω, ὁ τῶν Γότθων ἐπίσκοπος ὄν ἐν τῇ ἐν Νικαίᾳ συνόδῳ παρῶν καθυπέγραψε... „ταύτης δὲ τῆς προβαίας ἀρξῆς Οὐλφίλαν τοῦ ἔθνους ἐπίσκοπον“. Καὶ „ἀμέλι· τοι καὶ Σκύθας λόγος διὰ ταύτην αἰτίαν ἐπὶ τῆς αὐτῆς μάλιστα πιστεύω... Εἰσὶν δὲ καὶ νῦν ἔθνος καλαῖον ἐνταῦθα κρατῆ τοῦ παντὸς ἔθνους ἕνα τὰς ἐκκλησίας ἐπισκοπῶν“. Ὁὐκ ἀληθὲς ἔρα ὁ λόγος τοῦ πατριαρχείου, ὅτι ἡ ἐκκλησία οὐδέποτε διεκρίνεν ἔθνικότητα· διότι, ὡς καλῶς αὐτὸ πάλιν λέγει, ὁ θεμελιωτὴς αὐτῆς ἐκάλεσεν εἰς τὴν πίστιν πάντα τὰ ἔθνη, καὶ συνεπὲς πρὸς τοῦτο οἱ ἀπόστολοι αὐτοῦ συνέστησαν ἐκκλησίας· παρὰ πᾶσι τοῖς ἔθνεσιν, ἵνα κυβερνώσιν αὐτὰ πνευματικῶς, καὶ ἵνα „πάντα τὰ ἔθνη δουλεύσωσι τῷ κυρίῳ“, κατὰ τὸν Ἰωάννην, καὶ ὅτι ψυχικῶς ἐγενήθησαν πᾶσαι αἱ ἐκκλησίαι τῶν

A l'empire. De tels projets, opposés en tout au système général de l'église, étaient, comme il est évident, inadmissibles. La grande église qui avait épuisé tous les moyens pour arriver à une entente, et qui se voyait pressée de tous côtés, en appela à la décision de l'église universelle et proposa la réunion d'un concile œcuménique. Mais tandis que la grande église, d'accord en cela avec d'autres églises indépendantes, attendait l'autorisation impériale pour la réunion du concile, les novateurs phylétistes s'élevèrent contre la convocation d'un concile œcuménique, et le gouvernement impérial, venant, contre toute attente, résoudre de lui-même la question, rendit un firman impérial, que les novateurs acceptèrent pompeusement, parce qu'il satisfaisait, surtout pas l'article X, le principe du phylétisme.

B Plus tard les novateurs s'efforcèrent, dans une brochure intitulée: „Objection au mémoire épistolaire du patriarcat, 1871,“ de prouver que l'idée de la formation d'une église nationale existait dans la constitution de l'église. Dans cette brochure il est dit entre autres choses: „Sur l'expression, église bulgare, le mot bulgare signifie que l'église dont il s'agit, c'est-à-dire l'autorité ecclésiastique, a été établie pour les Bulgares et qu'elle exerce son pouvoir sur les chrétiens bulgares résidant dans des endroits déterminés de l'empire ottoman, et non pas sur les villes et les provinces où ils habitent: car outre que ces provinces sont aussi la résidence de populations non chrétiennes (pourquoi pas de chrétiens non bulgares?), elles sont le patrimoine du souverain qui les gouverne (les habitants ne le sont-ils pas aussi?).

„Ainsi, même à l'époque des apôtres, saint Paul, l'apôtre des gentils, faisant allusion à toutes les églises ensemble établies chez toutes les nations, c'est-à-dire aux autorités ecclésiastiques, dit à propos de ses collaborateurs Priscille et Aquilas: „Auxquels je ne rends pas grâce moi seul, mais aussi toutes les églises des gentils.“ En parlant plus particulièrement de quelques-unes d'entre elles, il les rappelle tantôt par le nom de l'endroit, tantôt par celui des habitants: „à l'église de Dieu qui est à Corinthe“, „à l'église des Laodicéens“, „à l'église des Thessaloniens“, „les églises de l'Asie etc.“

„Suivant cet exemple les saints pères du premier concile en signant les actes se sont qualifiés tous du nom des habitants de leur ville et de leur diocèse respectif.

„Les pères d'autres conciles se sont qualifiés dans la signature des actes soit du nom d'une contrée nationale tout entière ou de celui de leur nation, exemple: „Evagrius sicilien“, „Timothée de la province des Scythes“, „Eustathius de la nation des Sarrasins.“ Les historiens ecclésiastiques eux-mêmes ont souvent nommé les évêques du nom de leur nation, exemple: „A Théophile, évêque du pays des Goths qui fut présent et qui signa au concile de Nicée.“ „Ulphilas évêque de la nation fut proposé à cette ambassade.“ „Et en effet, on dit que les Scythes conservèrent la même foi pour cette raison... Encore aujourd'hui il régné ici une ancienne coutume, qu'un seul surveille les églises de la nation tout entière.“ La prétention donc du patriarcat, que l'église n'aurait jamais distingué les nationalités, n'est pas exacte, car, comme il le dit lui-même, le fondateur de l'église a convoqué à la foi toutes les nations, et ses apôtres, se conformant à ce précepte, ont établi des églises chez toutes les nations, „afin que toutes les nations servent le Seigneur,“ d'après

ἔθνον, ὃς ὁ ἀπόστολος ἀναφέρει, ὃς προείπομεν. Ὁὕτως συνστήθησαν καὶ εἰσὶν ὑπάρχουσιν αἱ ἐκκλησιαστικαὶ τοῦ ἔθνους τῶν Ῥωμαίων ἐν Ῥώμῃ, τῶν Γραικῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει, Ἑλλάδι, Κύπρῳ, καὶ ἀλλὰ ἄλλοι, τῶν Ῥώσων ἐν Κίβρι καὶ Πετρούπολει, τῶν Σέρβων, τῶν Βουλγάρων, τῶν Σκυθῶν, τῶν Γότθων κτλ., ὃς προείπομεν. Καὶ διὰ τὰς τοιαύτας ἔθνικὰς ἐκκλησίας αὐτὸς ὁ ἀποστολικὸς κανὼν λέγει: "Τὰ καθ' ἑκάστην ἐκκλησίαν συμβαίνοντα, τὴν τοῦ ἔθνους σύνοδον, ὡς ἀριστα φανεῖται διοικεῖν τε καὶ πράττειν" (ἐσφαλμένως λέγεται ὁ κανὼν). Ὁρᾷ; Ἡ σύνοδος τοῦ ἔθνους νὰ διοικῆ ἑκάστην ἔθνικὴν ἐκκλησίαν, διατάττουσιν οἱ ἀποστολοὶ (σλ. 25-9).

Ἐκ τῆς ἀνωτέρω περιγραφῆς, καίπερ οὕτως προφανῶς διαστρεφούσης τὰ νοήματα τῶν ἁγίων γραφῶν, τοὺς ἱεροὺς κανόνας καὶ τὰ ἱστοροῦμενα πράγματα, καταφαίνεται ἡ σπουδὴ τοῦ ἀπεθροῦσιν τὴν τοῦ φυλετισμοῦ ἀρχὴν ἐπὶ τῆς γραφῆς καὶ τοῦ ἀνεκδοθέν πολιτεύματος τῆς ἐκκλησίας.

Ἐπὶ τούτοις τὸν ἔθνοφυλετικὸν χαρακτῆρα τῆς ἐκκλησιαστικῆς ταύτης ἀνταρσίας μαρτυροῦσι καὶ τὰ πρὸς τὸν οἰκουμηνικὸν πατριάρχην γράμματα τοῦ ὑπάρχοντος ὀνομασθέντος ἐξάρχου, μὴ ὄντισαντος ὑπογράφαι: "ὁ Βιδύνης Ἀνθίμος καὶ ἐξάρχου τῶν Βουλγάρων", ἡ γινομένη διάκρισις τοῦ οἰκουμηνικοῦ πατριαρχείου ὡς γραικικοῦ καὶ τοῦ βουλγαρικοῦ ἔθνους ἢ προσφώνησις τοῦ ἐξάρχου πρὸς τὸν ἀνώτατον ἀρχοντα τῆς πολιτείας ὅτι "τὸ βουλγαρικὸν ἔθνος εἶχεν ἐκπαλαι ἔθνικὴν ἐκκλησίαν, ἧς ἡνῶθη, οὐκ οἰδαμὲν ποῦ, τῇ γραικικῇ πατριαρχείῳ" καὶ ὅτι "ἡ ἐκδοσις τοῦ αὐτοκρατορικοῦ ψηφισμοῦ ἀποκατέστησε τὴν ἐκκλησίαν ἡμῶν" κτλ., καὶ τελευταίον αἱ ἀπ' ἀρχῆς καὶ μέχρι τοῦ νῦν ἀνεκδοτάς διενεργούμεναι εἰς διαφόρους ἐπαρχίας ἀποστολαὶ πρὸς ἐκκλησιαστικὴν ἀναστάθμισιν τῶν ἑκασταχοῦ ὀρθοδόξων Βουλγάρων.

Δειξάντες ἀποχρώντως ἐν τοῖς μέχρι τοῦδε εἰρημένους τὴν ἀρχὴν τοῦ φυλετισμοῦ εἰκόσασαν τὰς πράξεις καὶ ἐνεργείας τῶν ἀποσκιρτησάντων ἀπὸ τῆς μεγάλης ἐκκλησίας, καὶ τὴν παρασυνοχὴν αὐτῶν ἐπ' αὐτῆς, καὶ μόνως τῆς ἀρχῆς τεθεμελιωμένην, μεταβαίνομεν εἰς τὸ δεύτερον μέρος, ὅπως δεῖξωμεν ὅτι ἡ ἀρχὴ αὕτη ἀγνωστος ἔλας ὑπάρχει τῇ καθολικῇ τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίᾳ, καὶ τὸ ἱερὸν αὐτῆς ἀνατρέπει πολιτεύμα.

## B.

α'. Ὁ φυλετισμὸς, ἦτοι ἡ λόγῳ διαφόρου φυλετικῆς καταγωγῆς καὶ γλώσσης διάκρισις καὶ διεκδικήσις ἢ ἐξέστησις ἀποκλειστικῶν δικαιωμάτων παρ' αὐτῶν ἢ ὁμάδων ἀνθρώπων ὁμοχώρων τε καὶ ὁμοταγῶν, ὅπου μὲν τινὰ δύναται εἶχεν ὑπόστασιν ἐν ταῖς πολυπερεσί καὶ μισοφύλοις κοσμητικῇς πολιτείαις, ἀλλ' ἔτι ἐστὶ τῆς ἡμετέρας προθέσεως ἑρπυδιῶν καὶ διαγινώσκων ἀλλ' ἐν τῇ χριστιανικῇ ἐκκλησίᾳ, κοινὴν οὖσα πνευματικῇ, προωρισμένη ὑπὸ τοῦ ἀρχηγοῦ καὶ θεμελιωτοῦ αὐτῆς ἵνα συμπεριλάβῃ πάντα τὰ ἔθνη εἰς μίαν ἐν Χριστῷ ἀδελφότητα, ὁ φυλετισμὸς ἐστὶ τι ξένον καὶ ἕλας ἀδιανήγον καὶ ὄντως ὁ φυλετισμὸς, ἦτοι ἡ ἐν τῇ αὐτῇ τόπῳ συγκρότησις ἰσίων φυλετικῶν ἐκκλησιῶν, πάντας μὲν τοὺς ὁμοφύλους ἀποδεχομένων, πάντας δὲ τοὺς ἑτεροφύλους ἀποκλειουσῶν καὶ ὑπὸ μόνον ἑμοφύλων πομμένων διοικουμένων, ὡς ἀξιοῦσι νῦν οἱ ὁπαδοὶ τοῦ φυλετισμοῦ, ἐστὶ τι ἕλας ἀνήκουστον καὶ πρωτοφανές.

Πάντοι αἱ ἀπ' ἀρχῆς κατὰ μέρος συστάσαι χριστιανικαὶ ἐκκλησίαι ἦσαν τοπικαί, τὸς πιστοὺς ἑρισμένης πόλεως ἢ ἑρισμένης τοπικῆς περιφερείας περιλαμβανούσαι ἀνευ φυλετικῆς διακρίσεως. διὸ καὶ ἀπὸ τῆς

Isale, et ainsi prirent naturellement naissance les *églises des gentils* dont parle l'apôtre, comme nous venons de le dire. C'est ainsi que furent établies les églises existant jusqu'à aujourd'hui, celle de la nation des Romains, à Rome; des Grecs, à Constantinople, en Grèce, à Chypre et ailleurs; des Russes à Kiew et à Saint-Petersbourg; des Serbes, des Bulgares, des Scythes, des Goths etc., comme nous venons de dire. A propos de ces églises nationales le XXXIV canon des apôtres dit: "Que le synode de la nation administre les affaires de chaque église, et en dispose comme il le jugera pour le mieux" (Le canon est mal cité). Voyez-vous? *Les apôtres ordonnent que le synode de chaque nation administre chaque église nationale.*" (p. 25-9.)

Le passage ci-dessus, tout en corrompant le sens des écritures saintes, des canons sacrés et des faits historiques, démontre le désir d'appuyer le principe du *phylétisme* sur la sainte écriture et sur la constitution ancienne de l'église.

Le caractère *phylétique* de cette insurrection ecclésiastique est démontré en outre par les lettres que l'exarque, nommé par eux à adressées au patriarche œcuménique, dans lesquelles il a osé signer: "Anthimos de Vidin, *exarque des Bulgares*," par la distinction faite entre le patriarcat œcuménique, appelé patriarcat grec, et la nation bulgare; par l'allocution de l'exarque au souverain suprême de l'état, où il est dit: "La nation bulgare avait depuis les temps anciens une église nationale, qui fut réunie, nous ne savons comment, au patriarcat grec," et "la promulgation du firman impérial à rétabli notre église" etc., et enfin par les agents envoyés, dès le principe et jusqu'à ce jour, dans différents diocèses, pour pousser à la révolte contre l'église les Bulgares orthodoxes de chaque pays.

Ayant suffisamment prouvé par ce que nous venons de dire que le principe du *phylétisme* dirige les actes et les démarches de ceux qui se sont insurgés contre l'église, et que leur conciliabule n'est fondé que sur ce principe, nous passons à la seconde partie, pour prouver que ce principe est tout à fait inconnu à l'église universelle de Jésus-Christ, doit il renverser la sainte constitution.

## II.

I. Il est étranger au but que nous nous proposons d'examiner et de discerner, quelles peuvent être les raisons qui militent en faveur du principe du *phylétisme*, c'est-à-dire de la distinction et de la revendication ou de la jouissance de privilèges exclusifs, soit par des individus, soit par des masses d'individus, en raison de leur origine et de leur langue, dans les états séculiers composés de plusieurs races. Dans l'église chrétienne, société toute spirituelle, destinée par son divin chef et fondateur à embrasser toutes les nations en une société fraternelle en Jésus-Christ, le *phylétisme* est un principe inconnu et tout à fait incompréhensible. En effet le *phylétisme*, c'est-à-dire l'établissement dans le même pays d'églises nationales qui admettraient tous les fidèles de la même race, repousseraient tous ceux d'une race différente et seraient administrées seulement par des pasteurs de la même race, ainsi que le proposent aujourd'hui les partisans du *phylétisme*, est quelque chose d'inouï, une vraie innovation.

Toutes les églises chrétiennes particulières, fondées depuis les premiers temps, étaient des églises locales, comprenant les fidèles d'une ville ou d'une circonscription déterminée, sans distinction de race:



πόλεως συνήθως ή της χώρας, ουχι δε από της έθνικής καταγωγής του πληρώματος αυτών προσυνομούμεται.

Έν πρώτοις ή εκκλησία της Ιερουσαλήμ συνήκται, ως γνωστόν, εξ Ιουδαίων και προσήλυτων εκ διαφόρων έθνών· ουκίτις ή εκκλησία της Αντιοχείας, της Αλεξανδρείας, της Έφεσου, της Ρώμης και αι λοιπαι, εξ Ιουδαίων και έθνικών αι κείνουσ άπεριτίκτοντο. Έκάστη δε των εκκλησιών τούτων άπετίλει καθ' εαυτήν όλον τι συμπαγές και άδιαίρετον· εκάστη άνεγνώριζεν ως άποστόλους αυτης τους άποστόλους του Χριστου, άπαντας Ιουδαίους τω γένει υπάρχοντας· εκάστη, ειχεν επίσκοπον των υπ' αυτών των άποστόλων άνευ τινος φυλετικής διακρίσεως καθιστάμενον, ως μαρτυρεί ή ιστορία της ίδρύσεως των πρώτων του θεου εκκλησιών.

Αι δε υπό του μακαρίου Παύλου αναφερόμεναι εκκλησίαι των έθνών (Ρωμ. ις', 4) πρόβηλον ότι συγκροτούμεναι εξ έθνικών, ουχι της αυτης πάντως φυλής και γλώσσης, άνωμοδόθησαν ουτως, ουχι κρησ διακρίνιν των καθ' έκαστον έθνών, αλλά κατ' αντιδιαστολήν προς τους εξ Ιουδαίων πιστούς. Ομοίως δε και αι πρώται εκκλησία Θεσσαλονικέων, Λαοδικέων, Σμυρναίων κτλ. ουδαμώς την φυλήν διακρίνουσι· διότι ουδ' ήκούσθη, πώποτε φυλή σμυρναϊκή, φυλή λαοδικική, φυλή Θεσσαλονικική κτλ., αλλά τους πιστούς του: κατοικούντας εν ταίς πόλεσι Σμύρνη, Λαοδικείη, Θεσσαλονικη κτλ. άδιακρίτως της έθνικής αυτών καταγωγής.

Καταχρήσεις και έντεθεν γογγυσμοί και δυσπιστία ιστορείται: ότι συνήθησαν και μεταξύ των διαφόρων μελών των πρώτων εκκλησιών, καθώς παραδείγματός χάριν ο γογγυσμός των Έλληνιστών προς τους Έβραίους εν τη εκκλησία της Ιερουσαλήμ. Αλλ' όμως οι θεοί άποστολοι προς καθήσυχασιν των πνευμάτων ου κατέταμον την μίαν των Ιερουσαλήμων εκκλησίαν εις δύο, εις Έβραϊκήν, ως ειπείν, και έλληνιστικήν, αλλά συγκάλεσαντες τους πιστούς της εκκλησίας:

„Επισκήψαθε, ειπον, αδελφοί, άνδρας εξ υμών μαρτυρούμενους επί· κληρείς πνεύματος άγιου και σοφίας, ους καταστήσομεν επί της χρείας ταύτης.“ (Πράξ. ε', 3.)

(1) αυτης τρόπος της συστάσεως των κατά τόπους εκκλησιών επικρατεί και μετά τους άποστολικούς χρόνους· εν ταίς επαρχιακαίς δηλονότι ή ταίς των διοικήσεων εκκλησιαίς, αλίνας καθωρίσθησαν ως εκ της τότε επικρατούσης πολιτικής διαίρεσεως ή εξ άλλων ιστορικών λόγων. Το πλήρωμα των αυτών εκάστη: των τοιούτων εκκλησιών συνέκταιτο εκ χριστιανών πάσης φυλής και γλώσσης.

Ούτω δε και αι μέχρι τουδε χάριτι θεεί διατηρούμεναι εκκλησίαι των πατριαρχικών θρόνων, Κωνσταντινουπόλεως, Αλεξανδρείας, Αντιοχείας, Ιερουσαλήμων και ή της αρχιεπισκοπής Κύπρου, από της συστάσεως αυτών εισιν εκκλησίαι τοπικαι, τοτέστιν έντις γεωγραφικών όρίων περιλαμβανόμεναι, και ουχι έθνικαι· δεδ και προσυνομούμενται ουχι από των άποτελούντων αυτάς παντοδαπών έθνών, Έλλήνων φέρεικτιν, Αιγυπτίων, Σύρων, Αράβων, Βλάχων, Μάλταων, Σέρβων, Βουλγάρων και λοιπών, των συνήθως άναμιξ εν τοίς κλήμασι των εκκλησιών τούτων κατοικούτων, αλλά εκ της πρώτευσεως πόλεως.

Τοιαύτα ήσαν και αι αρχιεπισκοπαι Άχρίδων και Ίπκίου και το λεγόμενον πατριαρχειον Τουρνου, καρι έν ισχυρώς τοσοούτος έγινετο λόγος από των φυλετικών, τοτέστιν ήσαν εκκλησίαι ήτης όρίων διαγεγραμμένα, και ουτι λόγω φυλετικου συνήθησαν,

et comme telles, elles recevoient ordinairement leur nom, soit de celui de la ville, soit de celui de la contrée, mais non pas de celui de l'origine nationale à laquelle appartenait le troupeau.

D'abord l'église de Jérusalem était composée, comme cela est connu, de juifs et de prosélytes de différentes nations; de même l'église d'Antioche, d'Alexandrie, d'Éphèse, de Rome, ainsi que les autres, se composaient pour la plupart de juifs et de gentils. Chacune de ces églises formait en elle-même un tout compact et indivisible; chacune d'elles reconnaissait, comme ses apôtres, les apôtres de notre Seigneur Jésus-Christ, qui étaient tous en général juifs d'origine; chacune avait pour évêque celui que les apôtres avaient institué sans distinction de race, ainsi que le témoigne l'histoire de l'établissement des premières églises de Dieu.

Les églises des gentils, dont parle le bienheureux Paul (Rom. XVI, 4), visiblement composées de gentils qui n'avaient assurément pas tous la même origine et la même langue, furent ainsi nommées, non pas pour distinguer chaque nation en particulier, mais pour les distinguer des juifs convertis. De même les expressions, église des Thessaloniens, des Laodicéens, des Smyrniens etc., ne distinguent nullement les races; car on n'a jamais entendu parler de race amyrréenne, de race laodicéenne, de race thessalonicienne etc., mais les fidèles habitant les villes de Smyrne, de Laodicée, de Thessalonique etc., sans distinction d'origine nationale.

L'histoire nous parle d'abus, et partant de murmures et de dédains qui surgirent au milieu des différents membres des premières églises, comme par exemple les murmures des Grecs contre les Hébreux, dans l'église de Jérusalem; cependant les divins apôtres n'ont pas, pour apaiser les esprits, divisé l'église unique de Jérusalem en deux, par exemple en église des Hébreux et en église des Grecs, mais ayant convoqué les fidèles de l'église ils leur dirent:

„Choisissez donc, frères, sept hommes d'entre vous, de qui l'on ait un bon témoignage et qui soient pleins du Saint-Esprit et de sagesse, afin que nous leur comettions cet emploi.“ (Actes des ap., VI, 3.)

Le même mode de l'établissement des églises locales est en usage, après les temps apostoliques, dans les églises des provinces ou des diocèses qui furent consacrées à cause de la division politique alors en vigueur, ou pour d'autres causes historiques. Le troupeau des fidèles de chacune de ces églises était composé de chrétiens de toute race et de toute langue.

De même les églises conservées par la grâce de Dieu jusqu'à nos jours, celles des sièges patriarchaux de Constantinople, d'Alexandrie, d'Antioche, de Jérusalem, ainsi que l'archevêché de Chypre, sont depuis leur établissement des églises locales, c'est-à-dire elles sont circonscrites dans des limites géographiques, et ne sont point des églises nationales. C'est pour cela qu'elles sont désignées, non pas du nom des différentes nations qui les composent, Grecs, Egyptiens, Syriens, Arabes, Valaques, Moldaves, Serbes, Bulgares et autres, qui, pour la plupart, habitent ensemble dans les circonscriptions de ces églises, mais bien du nom de leur capitale respective.

Tels étaient aussi les archevêchés d'Achrida et d'Ipek et le prétendu patriarcat de Tournevo, dont les partisans du phylétisme ont fait dernièrement tant de bruit: c'étaient des églises circonscrites par des limites fixes, qui ne furent nullement établies

οὗτα κλήρωμα περιεχόν ἐξ ὁμοφύλων πάντων καὶ ὁμογλώσσων.

Αἱ δὲ μεταγενέστεραι ἐκκλησίαι λατινικῆ, ἑλληνικῆ, ἀρμενικῆ καὶ ὁμοίων ἐν γένει οὐχὶ διακρίνον ἔθνους, ἀλλὰ διακρίνον ἕθνη. Παρομοίως ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος, τῆς Ρωσσίας, τῆς Σαρδίας, τῆς Βλαχίας καὶ Μολδαβίας, ἡ καταχρηστικότερον ἐκκλησία ἑλληνικῆ, ρωσικῆ, σαρδικῆ καὶ ὁμοίως ἐκκλησίαι ἀποκεφαλούς ἢ ἡμιανεξαρτήτους ἐν ἐκκλησιαστικῶν ἀυτονομουμένων ἢ ἡμιανεξαρτήτοις, καὶ ἔχουσιν ὁρισμένα ὅρια ἀπὸ τῆς πολιτικῆς ἐκπρωταίας, ὅν ἐκτὸς οὐδεμίαν ἔχουσι δικαιοδοσίαν ἐκκλησιαστικὴν συνόριστον ἐξ οὐχὶ λόγῳ ἔθνικότητος, ἀλλὰ πολιτικῆς καταστάσεως, καὶ ἔχουσι κλήρωμα οὐχὶ ἐξ ὁμοφύλων πάντων καὶ ὁμογλώσσων.

Οὐ μόνον δὲ ἐν τῇ ὀρθοδόξῳ ἐκκλησίᾳ ἀλλ' οὐδ' ἐν αὐταῖς ταῖς αἰρετικαῖς καὶ σχισματικαῖς κοινωναῖς ἐφάνη ποτὲ συνύπαρξις ὁμοδόξων καὶ ἀπ' ἀλλήλων ἀνεξαρτήτων φυλετικῶν ἐκκλησιῶν ἐν μιᾷ καὶ τῇ αὐτῇ ἐνορίᾳ, πόλει ἢ χώρῃ.

Ἀλλὰ καὶ οἱ πατέρες τῶν ἱερῶν συνόδων, μαρικῶν τε καὶ γενικῶν, τοπικῶν ἢ οἰκουμενικῶν, παρουσιάζουσιν ἐν αὐταῖς οὐχὶ ἐν τῇ ἔθνικῃ ἰδιότητι εἰς αὐτῶν, εἰς τῶν ποιμνίων αὐτῶν, ἀλλ' ὡς ἐκπρωσπούντες τὴν ἐκκλησίαν, τῆς προοιστανται. Εἰ δὲ ποτὲ ἐν τοῖς πρακτικαῖς τῶν πρώτων συνόδων καὶ ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ ἱστορίᾳ ἀπαντῶσιν ἐπίσκοποι προσωμοούμενοι οὐχὶ ἐκ πόλεως ἢ χώρας, ἀλλ' ἐξ ἔθνους, ὡς ἐπίσκοπος Σαρακηνῶν, Γότθων καὶ Σαυθῶν, τοῦτο, ὡς ἐκ τῆς τμητικῆς ἀορίστου καὶ ἀκαταρτίτου ἐπὶ πολιτικῆς καὶ κοινωναῖς καταστάσεως ἔθνων τινῶν βλάβως συνάγεται, συνήθως, εἶδοι ἐκ τοῦ ἔθους ἔλιγοι τινὲς μόνον ἴσαν οἱ τὴν εἰς Χριστὸν πίστιν ἀποδεξιμένοι καὶ οὗτοι οὕτως μονίμως ἐν πόλει συναρμυμένοι.

Ἐάν δὲ καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς ἱεροὺς ἀποβλέψωμεν κανόνας, ἐφ' ὧν τῆ ἐκκλησίας πολιτικὸν ἐπεδράζεται, οὐδαμοῦ ἐν αὐτοῖς εὐρίσκωμεν ἔχνος φυλετισμοῦ. Οἱ περὶ ἐκλογῆς καὶ προχειρίσεως ἐπισκόπων, μητροπολιτῶν, πατριαρχῶν καὶ τῶν λοιπῶν λειτουργῶν τῆς ἐκκλησίας κανόνας οὐδαμοῦ ἐπιφέρουσιν ὡς προσὸν τῶν ἐκλεξιμένων τὸ φυλετικὸν γένος κατὰ τὴν τῶν φυλετιστῶν ἀξίωσιν, ἀλλὰ μόνον τὰ ἠθικὰ καὶ θρησκευτικὰ προσόντα, ὅποια προδιατίκωσιν ὁ τῶν ἔθνων ἀπόστολος ἐν ταῖς πρὸς Τιμόθεον καὶ Τίτον ἐπιστολαῖς. Μισαύτως καὶ οἱ τῶν κατὰ τόπους ἐκκλησιῶν ἱεροὶ κανόνες, οἱ εἰς τὰς συστάσεις, ἐνώσεις ἢ διαρίσεις τῶν ἐκκλησιαστικῶν περιουσιῶν ἀποβλέποντες, πολιτικούς λόγους ἢ ἐκκλησιαστικὰς ἀνάγκας προβάλλονται, οὐδέποτε δὲ φυλετικὰς ἀξιώσεις.

Αὐτῶν δὲ τῶν λδ' κανόνων τῶν ἁγίων ἀποστόλων, ὅν καὶ μόνον ἐπικαλοῦνται ὑπερ' αὐτῶν οἱ ὁπαδοὶ τοῦ φυλετισμοῦ, τὸν λέγοντα: „Τοὺς ἐπισκόπους ἐκάστου ἔθνους εἰδέναι χρὴ τὸν ἐν αὐτοῖς πρῶτον, καὶ ἠγασθαι αὐτὸν ὡς κεφαλὴν,“ ἐξηγεῖ μὲν κάλλιστα τὸ ἐν ἀπόσῳ τῇ καθόλου ἐκκλησίᾳ ἔθρον ἕως καὶ ἀλλότριον τοῦ φυλετισμοῦ καθοριστὸς ἱερὸν κώλυμα, βεβαιῶν δὲ τὸν ἀληθῆ ἀποστολὸν ὅτι τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ, τὰ αὐτὰ δι' ἄλλων διαγορεύων λέξων καὶ εἰς αὐτὸν προφανῶς ἀναφερόμενος: „Τοὺς καθ' ἐκάστην ἐπαρχίαν ἐπισκόπους εἰδέναι χρὴ τὸν ἐν τῇ μητροπόλει προσεστώτα ἐπίσκοπον, καὶ τὴν φροντίδα ἀναδέχεσθαι πόσῃ τῆς ἐπαρχίας διὰ τὸ ἐν τῇ μητροπόλει πανταχόθεν συναρχεῖν πάντας τοὺς τὰ πρῶτα ἔχοντας· ὅθεν εἶδα καὶ τῇ τῆς προηγούμενης

pour cause de phylétisme, et dont le troupeau n'é-tait nullement composé de fidèles de la même ori-gine et de la même langue.

Quant aux expressions plus récentes: église la-tine, grecque, arménienne etc., elles désignent en général non pas une distinction de race, mais une différence dans le dogme. De même les expressions: église de Grèce, de Russie, de Serbie, de Valachie et de Moldavie, ou par abus église hellénique, russe, serbe etc., désignent des églises indépen-dantes, établies dans des états indépendants ou semi-indépendants, qui ont pour limites fixes les bornes mêmes de l'état, hors desquelles elles ne peuvent exercer aucune autorité ecclésiastique. Ces églises ont été établies non pour cause de nation-nalité mais à cause de leur situation politique, et elles n'ont pas forcément un troupeau composé de fidèles de la même race et de la même langue.

Non seulement dans l'église orthodoxe, mais même dans les communautés hérétiques et schisma-tiques, il ne s'est jamais vu que des églises nation-ales du même dogme, indépendantes les unes des autres, existassent dans une seule et même paroisse, dans une seule et même ville ou contrée.

Les pères des saints conciles, particuliers et généraux, locaux ou œcuméniques, prennent eux-mêmes séance dans ces conciles, non pas au nom de leur propre nationalité ou de celle de leur troupeau, mais comme représentant l'église à la-quelle ils sont proposés. Et si jamais dans les actes des premiers conciles et dans l'histoire de l'église on rencontre des évêques qualifiés, non pas du nom d'une ville ou d'une contrée, mais de celui d'une nation, comme par exemple évêque des Sarrasins, des Goths, des Scythes, cela arrivait, ainsi qu'il est facilement démontré, parce que chez certaines nations la société n'avait pas encore reçu une forme régulière et déterminée, et que, de toute la nation, il n'y avait qu'une petite partie qui avait embrassé la foi en Jésus-Christ, que cette petite partie n'habitait pas d'une manière fixe dans les villes.

Si nous examinons les canons sacrés qui sont le fondement de la constitution de l'église, nous ne trouvons nulle part trace de phylétisme. Les canons qui régissent l'élection et le sacre des évêques, des métropolitains, des patriarches et des autres ministres de l'église, ne rappellent nulle part, parmi les qualités requises pour être élu, la distinction de race, selon la prétention des partisans du phylé-tisme: les canons ne parlent que des qualités mo-rales, telles que l'apôtre des gentils, saint Paul, les a formulées dans ses épîtres à Timothée et à Tite. De même, les canons sacrés des églises locales, concernant l'établissement, la réunion ou la division des paroisses ecclésiastiques, ne mentionnent que des raisons politiques ou des besoins ecclésiastiques, jamais des prétentions de race.

Le XXXIV canon apostolique, le seul que les partisans du phylétisme invoquent en leur faveur, qui dit: „Les évêques de chaque nation doivent connaître celui qui est le premier d'entre eux, et le connaître comme leur chef,“ est très bien expliqué par la constitution établie dans l'église universelle, con-stitution qui n'a rien de commun avec le principe du phylétisme. Le sens véritable de ce même canon est affirmé par le IX canon du concile d'Antioche qui décrète la même chose en d'autres termes et qui s'y rapporte évidemment: „Les évêques de chaque province doivent connaître l'évêque proposé dans la métropole, qui doit être chargé du soin de toute la province, parce que c'est à la métropole qu'affluent tous ceux qui ont des affaires; c'est

αυτών, μηδέν τι κρείττων παρ'αυτὸν τοῦ λοιποῦ ἐπι-  
 σκόπου ἀνευ αὐτοῦ, κατὰ τὴν ἀρχαίαν πραξίαν  
 τῶν πατέρων ἡμῶν κανὼνα." Ἄλλως τι δὲ καὶ αὐτὸς  
 ἐκείνους ἐπεγγεῖ ὁ προμνησκουθεὶς τῶν ἀποστόλων  
 κανὼν, τὴν ἐννοίαν τῆς λέξεως ἔθνους διὰ τὴν ἐραξί-  
 διωσασθῆναι. "... Ἐκείνα δὲ κρείττων ἐπισκοπὴν (ἐπι-  
 σκοπον), ὅσα τῆ αὐτοῦ παροικίᾳ προσήκει καὶ ταῖς  
 ὑπ' αὐτὸν χώραις." Ὅσα καὶ ἐνταῦθα πρόδηλον εἶναι  
 κατὰ τοπικῶν, καὶ οὐχὶ κατὰ ἔθνευ ἐκκλησιῶν ὁ  
 λόγος. Αὐτὸ δὲ τούτο ἐπιβεβαιῶται καὶ ἑταροῦ ἀποστο-  
 λικῶς κανὼν, ὁ λέει, ὁρίων. "Ἐπίσκοπον μὴ τοῖμα  
 ἔξω τῶν ἐκείνου ὅρων χειροτονίας ποιῶσθαι εἰς τὰς  
 μὴ ὑποκειμένης αὐτῷ πόλεις καὶ χώρας." Ἐκ πάν-  
 των τούτων τῶν προσηρημένων κατὰδὴλον γίνεται ὅτι  
 ὁ φυλετισμὸς ἀγνωστὸς ἔστιν ἐν τῷ πολιτεύματι καὶ  
 τῇ ἐραξί τῆς ἐκκλησίας θεομορφίᾳ.

β'. Ἄλλ' ἡ ἀρχὴ τοῦ φυλετισμοῦ ἀνατρέχει καὶ τὸ  
 ἑσπερὸν τῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας πολιτεύμα. Τὸ πολι-  
 τεύμα τῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας, ἦτοι ὁ διοικητικὸς  
 αὐτῆς ὄργανισμός, ὡς ὁρατῆς κοινωνίας, καταρτίζεται  
 ἐν τῷ συνόλῳ τῆς ἐραξί αὐτῆς θεομορφίᾳς, ἣν συγ-  
 προῦσιν οἱ θεοὶ καὶ ἱεροὶ κανόνες τῆς ἁγίων ἀπο-  
 στόλων καὶ τῶν ἁγίων συνόδων, οἰκουμηνικῶν τε καὶ  
 τοπικῶν. Πᾶσα πράξις ἀναφερομένη εἰς τὴν ἐκκλη-  
 σίαν, τείνουσα εἰς ἀθέτησιν τῶν κανόνων τούτων  
 καθόλου ἢ ἐν μέρει, προσβάλλει οὐσιαστικῶς αὐτὸ τὸ  
 τῆς ἐκκλησίας πολιτεύμα. Ὁ φυλετισμὸς ἐπιχειρῶν  
 ἀθετηθῆναι ἢ τοῦς κανόνες, ἀνατρέχει τὸ πολιτεύμα  
 τῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας. Ὁ ἡ φέρ' εἶπαι κανὼν  
 τῆς α' οἰκουμηνικῆς συνόδου θεοπίσει, "ἵνα μὴ ἐν τῇ  
 πόλει δύο ἐπίσκοποι εἴσιν." κατὰ δὲ τὴν ἀρχὴν τοῦ  
 φυλετισμοῦ δύναται ἐν μίᾳ καὶ τῇ αὐτῇ πόλει  
 εἰδρῶσθαι δύο, τρεῖς ἢ πλείους ὀρθόδοξοι ἐπίσκοποι,  
 ὅσοι θηλοῦσι καὶ φυλαί ἐν αὐτῇ οἰκῶσιν. Ὁ  
 β' κανὼν τῆς δ' οἰκουμηνικῆς συνόδου ὁρίσει, "δύο  
 μητροπολίτας μὴ εἶναι ἐν τῇ αὐτῇ ἐπαρχίᾳ" κατὰ  
 δὲ τοῦς φυλετιστὰς καθιερῶσθαι ἐν τῇ αὐτῇ ἐπαρχίᾳ  
 καὶ δύο καὶ πλείους μητροπολίτας κατὰ τὸν ἀριθμὸν  
 τῶν ἐν αὐτῇ φυλῶν. Καὶ ὁ μὲν κανὼν ἀπαγορεύει  
 τὰς τῆν διαίρεσιν τῆς μίας ἐπαρχίας εἰς δύο μητρο-  
 πόλεις, ἦθουν τὴν τοπικὴν αὐτῆς διαίρεσιν, ὡς καὶ  
 αὐτὴν ἀνατρέπουσαν τὸ κανονικὸν οἰκοδόμημα· οἱ δὲ  
 φυλετιστὰι προφύγουσιν ἀσυγκρίτως πορρωτέρως τὴν  
 σύγχυσιν, παραβλεπόμενοι οὐχὶ ἁπλῶς τοπικῶν τῆς  
 ἐπαρχίας διχασμέν, ἀλλὰ κλυμάριστον κατὰ ἔθνη  
 κατατομήν κρὶς τὰς οἰκείας φυλάς, καὶ συνίκαρπιν  
 ἐκόμενας πολλῶν μητροπολιτῶν ἐντὸς τῶν αὐτῶν  
 ὁρίων καὶ ἐν τοῖς αὐτοῖς ἴσως τίτλοις ἐξασκούντων  
 ἐκκλησιαστικὴν δικαιοδοσίαν ἐπὶ εἰδικῶν φυλῶν.

Καθ'ἑναντίονα καθίσταται ἡ τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ  
 πολιτεύματος ἀνατροπὴ ἐν ταῖς ἐκκλησίαις τῶν δι-  
 κησιῶν. Ὁ β' κανὼν τῆς β' οἰκουμηνικῆς συνόδου  
 λέγει: "Τοῦς ἐπιτὸν διοίκησιν ἐπισκόπους ταῖς ὑπαρ-  
 χίαις ἐκκλησίαις μὴ ἐπιτείναι, μηδὲ συγγέιν τὰς ἐκ-  
 κλησίας, ἀλλὰ κατὰ τοῦς κανόνες τῶν μὲν Ἀλεξαν-  
 δρείας ἐπίσκοπον τὰ ἐν Αἰγύπτῳ μένον οἰκονομεῖν,  
 τοῦς δὲ τῆς ἀνατολῆς ἐπισκόπους, τὴν ἀνατολικὴν  
 μένον διοικεῖν... καὶ τοῦς τῆς ἀνατολῆς διοικήσας  
 μένον διοικεῖν... καὶ τοῦς τῆς ἀνατολῆς μένον, καὶ τοῦς  
 τῆς Ποντικῆς τὰ τῆς Ποντικῆς μένον, καὶ τοῦς  
 τῆς Θρακικῆς τὰ τῆς Θρακικῆς μένον οἰκονομεῖν...  
 φυλετισμῶν δὲ τοῦ προσηρημένου κατὰ τὴν διοι-  
 κήσιν κανόνος, εἰδήθη ὡς τὰ κατ' ἐπίστην ἐπαρ-  
 χίαν ἢ τῆς ἐπαρχίας οὐνοδος διοικήσει κατὰ τὰ ἐν  
 Νικαίᾳ ὁρισθέντα." Κατὰ τὸν κανὼνα τούτων καὶ τοῦς  
 παραλλήλους αὐτοῦ (τὸν γ' τῆς γ' οἰκουμηνικῆς συν-  
 όδου, τὸν δ' τῆς α', τὸν κ' τῆς δ') ὅσοις ἐν τῶν  
 ἐπισκοπικῶν ἐκκλησιῶν ἀναρτῶσθαι αἱ μητροπολι-  
 τικαί, ὅσοις ἐν τῶν μητροπολιτικῶν αἱ τῶν διοική-  
 σιν ἐκκλησίαι, ἀναρτῶσθαι ἐν αὐτῶν τῶν ἐν τῇ

pourquoi il a été décidé qu'il aurait la prééminence,  
 et que les autres évêques ne feraient aucun acte  
 extraordinaire sans lui, selon l'ancien canon établi  
 par nos saints pères." D'ailleurs le canon des  
 apôtres cité plus haut s'explique lui-même, car il  
 éclaircit le sens du mot nation en ces termes  
 „chaque (évêque) doit faire ce qui est du ressort  
 de sa paroisse et des pays qui lui sont soumis".  
 de sorte qu'ici encore il est évident qu'il s'agit  
 d'églises locales et non d'églises nationales. C'est  
 ce qui est affirmé par un autre canon apostolique  
 qui définit: „Qu'un évêque ne se permette jamais  
 de faire des ordinations hors des limites de son  
 diocèse, dans les villes et les contrées qui ne lui  
 sont pas soumises." De tout ce qui précède, il  
 appert que le *phylétisme* est inconnu dans la dis-  
 cipline et dans les institutions sacrées de l'église.

II. Le principe du *phylétisme* renverse en outre  
 la constitution sacrée de l'église orthodoxe. Cette  
 constitution de l'église orthodoxe, c'est-à-dire son  
 organisation administrative en tant que société visi-  
 ble, apparaît dans l'ensemble de sa législation  
 sacrée, constituée par les canons divins et sacrés  
 des saints apôtres et des saints conciles, œcuméni-  
 ques et locaux. Tout acte concernant l'église, ten-  
 dant à infirmer ces canons, en tout ou en partie,  
 attaque essentiellement la constitution de l'église  
 elle-même. Le *phylétisme*, qui entreprend de détruire  
 des canons exprès, renverse la constitution de  
 l'église orthodoxe. Le canon VIII du I<sup>er</sup> concile  
 œcuménique, par exemple, décrète: „Qu'il n'y ait  
 pas deux évêques dans la même ville:" tandis que,  
 d'après le principe du *phylétisme*, il peut y avoir  
 dans la même ville deux, trois ou même plus  
 d'évêques du même dogme, c'est-à-dire autant qu'il  
 y a de races. Le canon XII du IV<sup>ème</sup> concile œcu-  
 ménique décrète: „Qu'il n'y ait pas deux métro-  
 politains dans la même province:" d'après les  
 partisans du *phylétisme*, il peut en être nommé  
 deux, trois ou même plus, selon le nombre des  
 races qui y habitent. Le canon défend de diviser  
 un même diocèse en deux métropoles, c'est-à-dire  
 il défend la division territoriale, comme détruisant,  
 elle aussi, l'édifice canonique: mais les partisans  
 du *phylétisme* poussent encore beaucoup plus loin  
 la confusion en admettant non seulement la division  
 territoriale de la province, mais encore des divisions  
 multiples des individus, d'après les races, et par  
 conséquent la coexistence de plusieurs métropolitains  
 dans les mêmes limites, exerçant l'autorité ecclé-  
 siastique, peut-être au même titre, sur des races  
 différentes.

Le renversement de la constitution ecclésiastique  
 devient plus évident dans les églises des diocèses.  
 (c'est-à-dire des divisions de l'état par gouverne-  
 ments, diocèses). Le canon II du II<sup>ème</sup> concile  
 œcuménique dit: „Les évêques ne doivent pas se  
 rendre dans les églises situées hors de leurs limites,  
 ni confondre les églises, mais d'après les canons  
 l'évêque d'Alexandrie doit administrer seulement  
 les affaires de l'Égypte, les évêques de l'Orient  
 administrer seulement les diocèses de l'Orient...  
 les évêques du diocèse d'Asie, seulement les affaires  
 de l'Asie; ceux du diocèse du Pont, les affaires du  
 Pont; ceux de Thrace, les affaires du diocèse de  
 Thrace... En observant le canon précité sur les  
 diocèses, il est évident que les affaires de chaque  
 province seront administrées par le synode de la  
 province, conformément à ce qui a été décrété  
 à Nicée." D'après ce canon et ses corollaires (le  
 VIII du III<sup>ème</sup> concile œcuménique, le VI du I<sup>er</sup> et  
 le XXXVIII du IV<sup>ème</sup>), de même que les églises  
 épiscopales comprennent les églises métropolitaines,

διοικήσει επαρχίας. Αι δὲ τῶν διοικήσεων αὐτῶν ὀνόματα μὲτὰ τῶν ἐν αὐταῖς πρεσβυτέρων, πρεσβυτέρων, ἀρχιεπισκόπων, ἐπίσκοπων ἢ πατριάρχων, ἀποσταλοῦσαν ἐν τῇ τῆς ἐκκλ. διοικήσεως περιφέρειᾳ τὴν ἀνωτάτην ἐκκλησιαστικὴν ἀρχήν. Καὶ κατὰ τὸν ὅρον τούτων διαμένουσιν ἄχρι τῆς σήμερον ἐν γὰρ τῇ καθ' ἑμῶς κλίματι τὰ ἕλκματα ὀρθόδοξοι πατριάρχαι, καὶ ἐν ἄλλαις ἐπικρατείαις: αἱ διοικητικαὶ ὀνόματα μὲτὰ τῶν πρεσβυτέρων αὐτῶν. Ἀλλὰ κατὰ τὰ ἐξέδικα τῶν φυλατιστῶν οὐδένα ἐρίσκει ἴδιον χάρον ἢ τῆς τοιαύτης διοικήσεως ἐκκλησίας, αἱ δὲ τῶν καθ' ἑκάστην ἀνωτάτων ἐκκλησιαστικῶν ἀρχῶν διακρίσεις: ὁρακλόνται ἢ περιστάλλονται κατὰ τὴν ἐθνομικὴν καλλίτριαν τῶν ἐθνῶν, κατὰ ἑμάδας ἢ ἄτομα ἄλλοις ἄλλοις πινουμένοι καὶ μεταναστεύοντες διὰ δὲ τὴν ἐν ταῖς αὐταῖς διοικητικαῖς περιφερείαις ἀνάμειξιν παντοίων φυλῶν, ἀνάγκη ἵνα ἐπικαθίστανται, οὕτως εἴπειν, ἀλλήλαις ἢ συμπλέκωνται: καὶ συγχέωνται αἱ τῶν διοικήσεων φυλετικῶν ἐκκλησιαστικῶν ἀρχῶν διακρίσεις, πᾶσαι ἄριστοι τὴν κανονικὴν τοῦ τόπου ἐκκλησιαστικὴν διαίτησιν. Καὶ οὕτως ἐν μίᾳ καὶ τῇ αὐτῇ ἐκκλησιαστικῇ διοικήσει εἴσονται πολλοὶ μὲν ὀρθόδοξοι ἐπίσκοποι ἢ πατριάρχαι, πολλοὶ δὲ ἑρέδοδοξοὶ διοικητικοὶ οὐνόδοχοι ἐναντίον τοσοῦτων ῥητῶν κανόνων. Καθόλου δὲ εἴπειν, κατὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ φυλετισμοῦ οὐτε ἐκκλησιαστικῆς διοικήσεως ἢ πατριαρχικῆς, οὐτε ἐκκλησιαστικῆς ἐπαρχιακῆς ἢ μητροπολιτικῆς, οὐτε ἐπισκοπικῆς, ἀλλ' οὐδὲ ἀπλῆ ἐνοριακὴ ἐφημερία εἴσονται ἐκκλησιαστικῆς τυχόν χάριτος ἢ συνοικίας, δύναται ὁρίσασθαι, ἴδιον ἔχουσα τόπον ἢ χώραν καὶ πάντας τοὺς ἐν αὐτῇ ὀρθόδοξους περιλαμβανούσα. Τὸ δὲ κατὰ τῆς ἐκκλησιαστικῆς καταστορῆς, συγχύσεως καὶ διαλύσεως χωρήσει μέχρι καὶ αὐτῶν τῶν καθ' ἑμῶν ἐκκλησιῶν. Καὶ μαρτυροῦνται λοιπὸν ὁ Χριστός, ὅς ποτε παρὰ Κορινθίους τοῖς λέγουσιν: "Ἐγὼ μὲν εἶμι Παύλου, ἐγὼ δὲ Ἀπολλοῦ, ἐγὼ δὲ Κηρύ." (1 Κορ., α', 12.) Καὶ τί ἄλλο ἔστιν λοιπὸν, ἢ αὐτῇ ἡ Κορινθίων νόξ, παρ' ἧς προείπον ἐν ταῖς ἐπιγραφαῖς ὁ κύριος: "Λέγω ὑμῖν, ταύτη τῇ νυκτὶ εἴσονται δύο ἐπὶ κλίνης μίαι: ἡ εἰς παραληφθήσεται, καὶ ἡ ἑτέρα ἀφεθήσεται. Δύο εἴσονται ἐπὶ τῷ αὐτῷ ἢ μία παραληφθήσεται, καὶ ἡ ἑτέρα ἀφεθήσεται. Δύο εἴσονται ἐν τῇ ἀγρῷ: ἡ εἰς παραληφθήσεται, καὶ ἡ ἑτέρα ἀφεθήσεται." (Λουκ. ιζ', 34.) "Ὁ εἶς τῶν ἀποστόλων κανὼν ὁ δευτέρων: "Ἐπίσκοπον μὴ ἕξαινα: καταλείφοντα τὴν ἐαυτοῦ παροικίαν ἑτέρῃ ἐπισηδῶν κἄν ὄνδ κλειόμενος ἀνεπαύθηται, εἰ μὴ τις ἄλλοις αἰτία ἢ ἡ τοῦτο βεβαίωμένη αὐτὸν ποιῆν, ὅς πλὴν τῆς κέρους διαμένον αὐτοῦ ταῖς ἐκκλησίαις λόγῳ εὐσεβείας συμβαλλέσθαι. Καὶ τοῦτο δὲ οὐκ ἀφ' αὐτοῦ, ἀλλὰ κρῖσι: πολλῶν ἐπισκόπων καὶ πατριάρχων μάλιστα."

les églises métropolitaines forment parallèlement les églises des diocèses, composées elles-mêmes de toutes les provinces du diocèse. Les synodes de ces diocèses avec celui qui est le premier parmi eux, que ce soit un président, un archevêque, un exarque ou un patriarche, composent l'autorité ecclésiastique suprême de la circonscription de tout le diocèse. C'est d'après cette institution que notre patriarcat orthodoxe est établi jusqu'à aujourd'hui dans notre circonscription ecclésiastique, ainsi que dans d'autres états les synodes administratifs avec leurs présidents. « Mais, d'après les prétentions des partisans du phylétisme, l'église du diocèse territorial n'a aucun lieu fixe, et la juridiction des autorités supérieures ecclésiastiques selon les races s'étend ou se restreint d'après le reflux incessant des nations, qui par individus ou par masses se meuvent et émigrent tantôt dans un endroit tantôt dans un autre. Le mélange des différentes races dans les mêmes circonscriptions administratives, sera cause que la juridiction des différentes autorités ecclésiastiques nationales se superposent, pour ainsi dire, se mêleront et se confondront, tout en ayant chacune, la prétention d'exercer l'autorité canonique de l'endroit. De cette manière, dans un seul et même diocèse ecclésiastique, il y aura plusieurs exarques ou patriarches du même dogme, contrairement à tant de canons exprès. En résumé, d'après le principe du phylétisme, il ne peut exister ni église de diocèse, ni église patriarcale, ni église provinciale, ni métropolitaine, ni épiscopale, pas même une cure paroissiale, ni même une église de bourg de village, ni de quartier, qui ait un endroit ou une région propre qui comprenne tous les fidèles du même dogme. Le mal de la division, de la confusion et de la décomposition ecclésiastique gagnera même les églises par familles. Ainsi le Christ sera divisé comme autrefois chez les Corinthiens qui disaient: "Pour moi je suis disciple de Paul: et moi d'Apollon; et moi de Céphas;" (1 Cor. I, 12). Que serait-il donc autre chose que cette nuit ténébreuse dont parle le Seigneur dans les évangiles: "Je vous dis qu'en cette nuit-là deux seront dans un même lit, l'un sera pris, et l'autre laissé: il y aura deux femmes qui marcheront ensemble, l'une sera prise, et l'autre laissée; deux seront aux champs, l'un sera pris, l'autre laissé." (St. Luc. XVII, 34.) Le XIV canon apostolique décrète "qu'il ne soit pas permis à un évêque d'abandonner sa paroisse et d'envahir celle d'autrui, même s'il est invité par plusieurs, s'il n'y a quelque cause puissante qui l'oblige à le faire, comme celle de procurer un plus grand profit aux fidèles de cette paroisse, à raison de sa piété. Et non par lui-même, mais sur l'avis de plusieurs évêques et après en avoir été fortement prié".

"Ὁ εἶς ὁ καλεῖται: "Εἰ τις πρεσβύτερος ἢ διάκονος, ἢ ἄλλος τοῦ καταλόγου τῶν κληρικῶν ἀπολείψῃ τὴν ἐαυτοῦ παροικίαν εἰς ἑτέραν ἀπέλθῃ, καὶ πανταῶς μεταπέτεσθε διατρέψῃ ἐν ἀλλῇ παρὰ γένειν τοῦ ἴδιου ἐπισκόπου, τοῦτον καλεῖσθαι μηκέτι λειτουργεῖν, εἰ μάλιστα προσκαλούμενον αὐτὸν τοῦ ἐπισκόπου αὐτοῦ ἐκπαιδεῖν, οὐκ ἔκτισσαν, ἐπιμένον τῇ διαίτῃ, ὅς λαϊκὸς μίνοι ἐκείσε κοινωνεῖται." Ὁ εἶς κανὼν τῆς α' οἰκουμένητικῆς συνέδου ὁ ἑρτῶν: "Ἀπὸ κάλους εἰς κλίην μὴ μεταβαίνειν μὴ ἐπίσκοπον, μὴ πρεσβύτερον, μὴ διάκονον. Εἰ δὲ τις μετὰ τὸν τῆς ἁγίας καὶ μεγάλης συνέδου ὄρον τοιοῦτον τιμὴ ἐπιχειρήσῃ, ἢ ἐπιθεῖ ἑαυτὸν πρὸς τιμὴν τοιοῦτον, ἀκυρωθῆσθαι ἔδεικται τὸ κατασκευασθαι."

"Ὁ ε' τῆς 5' οἰκουμένητικῆς συνέδου ὁ διαγορεύων: "Περὶ τῶν μεταβαίνοντων ἀπὸ κάλους εἰς κλίην ἐπισκόπων, ἢ κληρικῶν, ἔδειξε τοὺς παρὰ τούτων τοιοῦτον ἀποκατασταθῆναι ΚΣΨ."

Le canon V qui prescrit: "Si quelque prêtre ou diacre ou en général quelqu'un de la liste des ecclésiastiques, ayant abandonné sa paroisse, se rend dans celle d'autrui, et s'y établit continuellement contre l'avis de son évêque, nous ordonnons qu'il ne puisse plus officier; et surtout, si après avoir été nommé par son évêque de revenir, il n'obéit pas, mais persiste dans le désordre; cependant il peut y communier désormais comme un laïque." Le canon XV du I<sup>er</sup> synode décrète: "Que ni évêque, ni prêtre, ni diacre ne se rendent d'une ville à l'autre. Si après le décret du saint et grand synode, quelqu'un se tente et se livre à ce désordre, ce qu'il aura fait sera non avoué." Le canon V du IV<sup>e</sup> concile oecuménique dit: "Il a été décidé que les canons établis par les saints pères, concernant les évêques ou autres ecclésiastiques, qui ont quitté leur paroisse pour aller dans une autre, sans la permission de leur évêque, sont toujours en vigueur, et que ceux qui ont fait cela ne peuvent plus officier, et que s'ils reviennent, ils ne peuvent plus communier, à moins qu'ils ne soient recommandés par leur évêque comme des laïques." (Synode I, canon 15.)

θένας κανόνων παρὰ τῶν ἁγίων πατέρων ἔχον τὴν ἀ-  
ισχύϊν."

Ὁ λδ' ἀποστολικὸς κανὼν ὁ διαγραφέντων. Τούτῳ  
ἐπισκόπους ἐκείνου ἔθνους εἰδέναι χρὴ τὴν ἐν αὐτοῖς  
πρώτον καὶ ἡγεμόνα αὐτῶν ὡς κεφαλὴν, καὶ μηδὲν  
τι πράττειν παρὰ τὴν ἀου τῆς ἐκείνου γνῶμης· μὴνα  
δὲ πράττειν ἐκείνου ὅσα τῆ αὐτοῦ παροικίᾳ ἐπιβάλλει  
καὶ ταῖς ὅτι αὐτὴν χάραις."

Ὁ λε' ὁ θεοπικῶν. Ἐπίσκοπον μὴ τοιμὴν ἔξω  
τῶν ἐαυτοῦ ὄρων χειροτονίας ποιῆσθαι εἰς τὰς μὴ  
ὑποκειμένους αὐτῷ πόλεις καὶ χάραις· εἰ δὲ ἀλλοθι  
τοῦτο ποιεῖται παρὰ τὴν τῶν κατεχόντων τὰς πό-  
λεις ἐκείνας ἢ τὰς χάραις γνῶμην, καθαιρεῖσθαι καὶ  
αὐτὸς καὶ οἱ ἐχειροτόνησαν."

Ἄπαντες οὗτοι οἱ θεοὶ καὶ ἱεροὶ κανόνες καὶ  
κλειστοὶ ἄλλοι τούτων παρᾶλληλοι, ἐπ' ὧν τὸ ἀνάκαθεν ἔ-  
βρεστώσως τῆς ἐκκλησίας· κολλήματα ἐκαστοῦ, εἰ-  
δ' ὧν τὸ ἀνάκαθεν διοικητικὸν αὐτῆς σύστημα κρατῶ-  
νεται, καὶ τὰ τῶν ἐκκλησιῶν δίκαια ἀσφαλίζονται,  
καὶ τὰ σκάνδαλα αἰρούνται, καὶ ὁ τῆς ἐκκλησίας προ-  
σφοδρὸς ὁ εἰς τὴν τῶν ἀνθρώπων σωτηρίαν ἀποβλέ-  
πων οἰκονομῆται καὶ διακρίσσεται ἐν τῇ νυκτὶ τοῦ  
πλάνου τούτου βίου, ἀπασα, λέγομεν, ἢ γὰρ αὐτὴ  
τῆς ἐκκλησίας θεοπροψία, τῆς τοῦ φυλετισμοῦ ἀρχῆς  
ὑποταθείσης, ἀρδην ἀνατρέπεται καὶ εἰς ἁγίαν περι-  
πίπτει, συναντηρούσα, ὡς εἰκόσ, τὸ τοῦ ἁρθοδόξου  
ἐκκλησιαστικοῦ πολιτεύματος οἰκοδόμημα.

Ἄλλ' ἔροσιν ἰσως οἱ φυλετισταί, ὅτι καὶ παρὰ τὴν  
ἀρχὴν εἴτι τοῦ φυλετισμοῦ δύνανται ὑφίστασθαι καὶ  
ἐκκλησίαι διοικήσων ἐν χειρογραφικῶς ὅροις, καὶ  
ἐκκλησίαι μητροπολιτικαί, ἐπαρχιακαί, ἐπισκοπικαί  
καὶ ἑνοριακαὶ ἐν τῷ χάρου ὁρισμένου περιλαμβανό-  
μεναι κατὰ τὰς ἀπαιτήσεις τῶν ἀνωτέρων κανόνων·  
ὅτι οἱ κατὰ τῶν ὑπερβίσεων κανόνες οὐδέως ἀπετη-  
θήσονται, εἰδὲτι οὐδὲν τῶν ἐπισκόπων ἐξέσται μετα-  
πηδᾶν εἰς ἕτην ἐπαρχίαν· καὶ ὅτι τὸ μόνον ἐν  
τούτοις καινοφανὲς ἔσται ὅτι ἐν τοῖς κανονικοῖς ὅροις  
μίας καὶ τῆς αὐτῆς πατριαρχικῆς μητροπολιτικῆς,  
ἐπισκοπικῆς καὶ ἑνοριακῆς ἐκκλησίας ἔσονται τοσοῦτοι  
πατριαρχαί, μητροπολιταί, ἐπίσκοποι, ἑφημέριοι, ὅσοι  
καὶ φυλαί, ἔχοντες ἑκαστος ὡς τὴν ποιμαντορικὴν  
αὐτοῦ δικαιοδοσίαν τὰ ἑνοικόντα ἐπάριστα καὶ ὁμό-  
γλωσσα κοίμνια. Τοῦ φυλετισμοῦ τούτου συστήματος  
καθιερουμένου ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, ἀνάγκη ἔσται μόνον  
συμβάσεων πέντε καὶ νῆσαν ἐκκλησιαστικῶν κανόνων  
ὁρίζοντων τὰς πρὸς ἀλλήλους σχέσεις τῶν φυλετικῶν  
αὐτῶν ἐκκλησιῶν ποιμανόντων τε καὶ ποιμαινομένων.

Εἰς ταῦτα ἀποκρινόμεθα ὅτι τοιαύτη τις καινο-  
φανή· ἀναμάρτυρος καὶ ἀναδιεργάνους τοῦ ἐκπε-  
ρτοῦτος ἐκκλησιαστικοῦ διοικητικοῦ συστήματος, ὡς  
ἀπέτασεν ἢ τροποποιῆσαι κληθὲν μὴδὲν κανόνων  
τῆς καθολικῆς ἁρθοδόξου ἐκκλησίας καὶ νῆσαν ἀπαι-  
τούσα, οὐκ εἶμι; νῆσαν τοιαύτης ἐκκλησίας, ἢ τοιαύτης  
συνόδου ἔργον εἶσιν, ἀλλ' οὐκ οἰκουμένη τις σύν-  
δος εἴρηται καλὸν, ὡς παλαιότερον, καὶ συμφέρον  
καθόλου τῷ χριστιανισμῷ τὴν παραδοχὴν τοιαύτην·  
ἐκκλησιαστικῆς μεταπολιτείας, θουλεύουσα ταῖς  
ἐφημέριος ἰδιοπροσίαις τῶν ἀνθρώπων καθὼν καὶ  
χρησιζήτων συμφερόντων· εἰδὲτι κλην τῆς βαβυλίας  
ἀνατροπῆς· τῶν τερασσιμῶν ὡς τοσοῦτον προσβυ-  
γενθὲν ἁγίων οἰκουμένην συνέδων, τοσοῦτα ἔτρα-  
σανεργεῖται ἄλλοθι ἀποταλέσματα καὶ προφανῆ καὶ  
ληνθάνοντα. Ἐν πρώτοις εἰσάγεται ἰουδαϊκὴ τις ἀπο-  
κλειστικότης, καὶ ἢ ἢ ἔθνος τῆς φυλῆς θεοπροψίας  
ὡς ἐν τῶν ἐν οἷα ἑνοικόντων τῶν χριστιανῶν,  
καὶ πάντων ἐν τῷ ἐπαρχικῷ διακρίσει. Οὕτως ἀπὸ  
τῆς ἀναμάρτυρου ἀλλοθι, τῆς αὐτῆς, ἐκκλη-  
σίας καὶ ἐπαρχίας, νεώτερος ἀναμάρτυρος καὶ μὴ

αὐθιαιστικῆς qui se rendent d'une ville à l'autre,  
selon en vigueur."

Le XXXIV canon apostolique prescrit: „Les  
évêques de chaque nation doivent connaître celui  
qui est le premier entre eux et le reconnaître comme  
leur chef; ils ne doivent rien faire d'extraordinaire  
sans son avis, et nul ne doit faire que ce qui est  
du ressort de sa paroisse et des pays qui lui sont  
soumis."

Le canon XXXV décide: „Qu'un évêque ne se  
permette jamais de faire des ordinations hors des  
limites de son diocèse, dans les villes et les contrées  
qui ne lui sont pas soumises; dans le cas où il  
serait convaincu de l'avoir fait, contre la volonté  
des chefs canoniques de ces villes ou de ces con-  
trées, qu'il soient dégradés lui et ceux qu'il aura  
ordonnés."

Tous ces canons divins et sacrés et plusieurs  
autres corrélatifs, sur lesquels s'appuie la consti-  
tution établie de l'église, par lesquels son ancien  
système administratif est corroboré, les droits des  
églises garanties, les scandales enlevés, le but de  
l'église, qui est le salut des hommes, est réalisé et  
accompli dans la nuit de cette vie pleine d'erreur:  
toute cette vénérable législation de l'église, disons-  
nous, si le principe du phylétisme est admis, sera  
renversée de fond en comble et deviendra inutile.  
en renversant, comme il est évident, avec elle  
l'édifice de la constitution ecclésiastique orthodoxe.

Peut-être les partisans du phylétisme diront-ils  
que, même d'après ce principe, il peut y avoir des  
églises diocésaines, circonscrites dans des limites  
territoriales, de même que des églises métropoli-  
taines, provinciales, épiscopales et paroissiales, con-  
tenues dans un lieu déterminé, d'après les exigences  
des canons ci-dessus: que les canons concernant les  
transgressions ne seront nullement violés, car il ne  
sera permis à aucun évêque d'envahir la province  
d'autrui: que la seule innovation en tout cela sera  
que dans les limites canoniques d'une seule et  
même église patriarcale, métropolitaine, épiscopale  
ou paroissiale, il y aura autant de patriarches, de  
métropolitains, d'évêques, de curés, qu'il y a de  
races, et que chacun d'eux aura sous son autorité  
pastorale les troupeaux qui y résident, et qui  
auront la même origine et la même langue. Que  
si ce principe du phylétisme est consacré dans  
l'église, il ne faudra plus que quelques concordats  
et quelques nouveaux canons ecclésiastiques déter-  
minant les rapports de ces églises phylétiques entre  
elles, entre les pasteurs et les troupeaux.

À quoi nous répondons, qu'une telle réforme  
et une telle réorganisation du système établi de  
l'administration de l'église, en tant qu'elle trans-  
gresse et qu'elle modifie un grand nombre de ca-  
nons exprès de l'église catholique orthodoxe, et  
qu'elle en exige la création de nouveaux, n'est pas  
l'œuvre d'une seule église locale, ou d'un synode  
local; nous sommes même convaincus qu'un concile  
oecuménique ne trouverait ni bon ni utile au chris-  
tianisme, d'accomplir une telle réforme, pour obéir  
aux caprices changeants des passions humaines et  
de vils intérêts; car outre qu'elle renverserait cer-  
tainement les décrets de tant de saints conciles an-  
ciens, elle entraînerait d'autres conséquences dé-  
sastreuses, évidentes ou encore inconnues. D'abord  
on introduirait par là un esprit d'exclusion judai-  
que, d'après lequel l'idée de race serait regardée  
comme une qualité indispensable du chrétien, sur-  
tout dans l'ordre hiérarchique. Ainsi, tout fidèle  
d'une autre nation serait légalement exclu de l'église  
et du sacerdoce qui prendraient le nom de Grecs;

Ἕλληνας, ἀπὸ τῆς βουλγαρικῆς καὶ τῆς Βουλγαρίας, ἀπὸ τῆς ρωσικῆς καὶ τῆς Ρωσσίας, καὶ οὕτως καθότι, καὶ ἐν τῇ πνευματικῇ καὶ κακοποιουμένῃ τῷ πνεύματι κλεινοκλήματα καθίστανται ἐν τῇ ἐπισημοῦ ἑκκλησίᾳ ἀναγκαστικῶς καὶ ἐπιζητούμεν· ἂν δὲ ποτε τοῦτο συμβῆ, λογισθήσεσθε οὕτως πάντως ἕνεκα καὶ ὑποκυπτεῖ. Ὁ ἀπὸστολικὸς Παῦλος, λόγου χάριν, ἔς ἦν ἀπὸστολικὸς τῶν Ἰβάνων, οὐ δυνάσκεται εἶναι ποιμὴν, ἀλλ' ἢ ἐν ἐνὶ μένῃ εἶναι, καὶ ὁ Ἰουδαίος, τῷ Ἰουδαίῳ, κατὰ δὲ τοῖς Ἕλλησι τοῖς ἑστέσι ἀπαράδεκτος ἢ γὰρ ὑποκυπτεῖ διὰ τὸ ἐταροφύλον· ἀποκρίτως τοῖς μακαρίοις Κύριλλον καὶ Μεθόδιον, ὡς Ἕλληνας τὴν καταγωγήν, οὐκ ἂν ἐδέξαντο οἱ Ἕλλησι ὡς ποιμῆνας, ὡς ὡς ἀποστόλους ἐδέξαντο· οὐδ' ἂν οἱ μὴ Σέρβον ἀποδέξαντο ὡς πατριάρχην τὸν Σέρβον Ραφαήλ, οὐδ' ἂν οἱ μὴ Βούλγαροι τοῖς τρεῖς τελευταίοις Βουλγάροις, Εὐγένιον, Χρυσάνθον καὶ Ἀγαθάγγελον· οὐδ' ἂν οἱ Ρῶσοι ὡς ἀρχιεπισκόπους τοῖς Ἕλληνας, Εὐγένιον τὸν Βούλγαρον καὶ Νικηφόρον τὸν Θεσσαλονικῆν. Ἐκ δὲ τούτου ὑπόσκη καὶ οὕτως προκρίβει εἰς τὴν ἐκκλησίαν Ἑλλάδα! Εἴτα ὁ φιλεττικὸς ἔρασιμος, ὁ ἐν ἐκείτῃ τῶν φιλεττικῶν ἐκκλησιῶν ἀναπτυχθέντος, τοσούτῳ κατακρίβει τὰ θρησκευτικὰ αἰσθήματα, ὅσα δυσκόλως ἐπιτρέφει τινὶ αὐτῶν μαρμάνῃ καὶ συμπεριτίει ὑπὲρ τῆς ἐπίσεως κατὰ καθήκον χριστιανικόν, ἀλλὰ τὸ κολῶ ἐκ φιλεττικῶν συμφερόντων. Καὶ κατὰ τὸ λαφὸν δὲ τὰ φιλεττικὰ αἰσθήματα καὶ τὰ κοσμικὰ συμφέροντα ὀλεθρίας ἀπαρῶντα εἰς τὰς καρδίας, παρακαλοῦσονται τὴν πρὸς τοῖς ἐταροφύλοις θρησκευτικῇ κοινωνίαν ἐν τοῖς μυστηρίοις καὶ ἐν ταῖς λοιπαῖς ἱεραῖς τελεταῖς, τοῦθ' ὅσαρ μετὰ λύπης ὄραμεν ἀπὸ τοῦδε συμβαίνον κατὰ τοῖς φιλεττικαῖς ἐν τῇ βασιλευσῶσῃ καὶ ἐν ταῖς ἐπαρχίαις. Τελευταίον ἀπὸ τῶν ἀπορήσεων τὸ ἐν κινήματι ἀγάπης καὶ εὐκρινείας βλακωνοῦσιν ἀλλήλοις τὰς διαφόρους φιλεττικὰς ἐκκλησίας, συνέρχονται διὰ τῶν κοινῶν αὐτῶν εἰς ἱεράς τοπικὰς ἢ οἰκουμενικὰς συνέδους, συσκέπτεσθαι κατὰ εὐταξίας καὶ εὐταξίας τῶν κιστῶν, μαρμάνῃ ὑπὲρ τῶν κοινῶν συμφερόντων, καὶ ὑπαγαγῆσθαι ὑπὲρ τῆς δόξης τοῦ θεοῦ, τῆς ὀρθοδόξου κίσεως καὶ τῆς πολυειδῆς καὶ πολυτρόπης ἐκείσεως ἐπιβουλευομένης καὶ διωκομένης ἀγίας τοῦ θεοῦ ἐκκλησίας. Καθόλου δὲ οὕτως ἐξανδρασηκόνται τὰ θεύματα καὶ ἱεράτατα, τὸ κοσμικὸν συμφέρον τίθεται ὑπερῶν τοῦ πνευματικοῦ καὶ θρησκευτικοῦ, ἐκείσεως τῶν φιλεττικῶν ἐκκλησιῶν ἐπιζητούσης τὸ αὐτῆς, τὸ δὲ δόγμα τῆς „εἰς μίαν ἀγίαν, καθολικὴν καὶ ἀποστολικὴν ἐκκλησίαν“ κίσεως λαμβάνει καίριον τροπὸν. Εἰ δὲ ταῦτα οὕτως ἔχουσιν, ὡς δὴ ἔχουσιν, ὁ φιλεττικὸς ἐρίσεσται εἰς φανεράν ἀντίρροπον καὶ διαμάχην πρὸς αὐτὸ τὸ κνεῖμα καὶ τὴν διδασκαλίαν τοῦ εὐαγγελίου τοῦ Χριστοῦ. Καὶ ὡς τοσούτον ἢ τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησία οὐδέποτε τοῦτον ἀποδέξεται καὶ θεομοθετήσεται.

de l'église et du pontificat bulgares, ceux qui ne seraient pas Bulgares; de l'église et du pontificat russes, ceux qui ne seraient pas Russes, et ainsi de suite, quand même leurs qualités morales et pastorales les rendraient nécessaires et désirables à l'église d'une autre race; ou, s'il est jamais admis, il sera, sans doute, considéré comme étranger et suspect. Ainsi saint Paul, l'apôtre des gentils, ne pourrait être pasteur que d'une seule nation, de la nation juive, ou tant que juif; chez les Hyriens il ne serait pas admis, ou du moins il serait suspect, comme appartenant à une autre race. De même les bienheureux Cyrille et Méthodius, en tant que Grecs d'origine, ne seraient pas admis comme pasteurs chez les Slaves qui les ont reçus comme apôtres. Les autres nations n'admettraient pas comme patriarche le Serbe Raphaël, ni les autres nations les trois derniers patriarches bulgares, Eugène, Chrysanthos et Agathaughélos. Les Russes n'admettraient pas comme prélats les Grecs Eugène Bulgare et Nicéphore Théotocès. Quels ne seraient pas les préjudices causés à l'église par de pareils principes! Ensuite l'égoïsme phylétique, qui se développerait dans chaque église phylétique, étoufferait à un tel point les sentiments chrétiens, qu'il permettrait difficilement à une d'elles de s'occuper de l'autre et de l'assister selon le devoir chrétien; c'est tout au plus, si elle le ferait par intérêt de race. Les sentiments de races et les intérêts temporels auraient une désastreuse influence sur le cœur du peuple et l'empêcherait d'entrer en communion avec ceux d'une autre race, soit dans les mystères, soit dans les cérémonies religieuses; c'est ce que nous voyons avec douleur arriver dès aujourd'hui chez les partisans du phylétisme, dans la capitale et dans les provinces. Enfin il serait peu probable que les différentes églises phylétiques pussent communiquer entre elles dans un esprit de charité et de sincérité; qu'elles pussent être réunies en la personne de leurs pasteurs dans des saints synodes locaux ou oecuméniques; qu'elles pussent délibérer pour maintenir la foi et la discipline des fidèles, s'occuper des intérêts communs et travailler pour la gloire de Dieu, de la foi orthodoxe et de la sainte église de Dieu, combattue chaque jour de toutes les façons. De cette manière les choses les plus sacrées seraient en général profanées; l'intérêt mondain serait mis au-dessus de l'intérêt moral et religieux, tandis que chaque église phylétique rechercherait le sien, et le dogme de la foi à une sainte église catholique et apostolique recevrait un coup mortel. Si tout cela est vrai, comme il est certain, le phylétisme se trouve en contradiction manifeste avec l'esprit même et la doctrine de l'évangile de Jésus-Christ, et comme tel, l'église de Jésus-Christ ne voudra jamais l'admettre et le décréter.

Γ. Ἀντικανονικὰ πράξεις.

Τοῦτου ἀποδειχθέντος τὸ φιλεττικὸν, ἀγνώστου μὲν ἐν τῇ χριστιανικῇ ἐκκλησίᾳ, ἀνατρεπτικὸν δὲ τοῦ ἱεροῦ αὐτῆς πολιτεύματος, ἐπιβάνον ἦν ἵνα καὶ ἡ ἐφαρμογὴ αὐτοῦ συγκροτήσῃ ἐκ οὐραὶς παρανομίαν καὶ ἀντικανονικῶν πράξεων, ὧν, γὰρ εἰπῆν, αἱ ἐπόμεναι:

α'. Ὁ Μακαριουπόλις Δασίαν, ἀρχιερατικῶς πρωτεύων τῆς ἐν Βαλκῆν ἐκκλησίας τοῦ ἁγίου Στεφάνου, ἔκαυσε τῇ ἡμέρᾳ τοῦ Πάσχα τοῦ 1860 τὸ μνημεῖον τοῦ οὐραίου πατριάρχου, κατακρινόν τὸν κανόνιον τοῦ εἶ τῆς ἀφ' ἡγόντος. „Εἰ τις ἐπίσκοπος, ἐκκλησιαστικῶς πρῶτον κοιόμενος κατὰ τὸ οὐραίου μητροπολίτου, πρὸ συνεδρίας διαγνώσεως ἀποστήσῃ αὐτὸν τῆς πρὸς αὐτὸν κωνωνίας, καὶ μὴ ἀναφέρει

III. Actes anticononiques.

Tel est le principe du phylétisme, comme nous venons de le prouver; principe inconnu dans l'église chrétienne et subversif de sa sainte constitution. Il était donc inévitable que l'application d'un tel principe se composât d'une série d'actes illégitimes et anticononiques, tels que les suivants.

I. Hilarion de Macariopolis, prélat de l'église de Saint-Etienne de Balata, cassa le jour de pâques de 1860 de mentionner le nom de son patriarche respectif, au mépris des canons: du XIV du concile I<sup>er</sup>-II<sup>e</sup> ordonnant: „Si quelque évêque, prétextant quelque grief contre son métropolitain respectif, casse sans décision synodique de communiquer avec lui et de mentionner son nom selon l'usage, pendant

τὸ ὄνομα αὐτοῦ κατὰ τὸ εἰρησμένον ἐν τῇ θείᾳ μυσταγωγίᾳ, τοῦτον ἄριστον ἢ ἄγία σύνοδος καθ' ἑαυτὸν εἶναι, εἰ μόνον ἀποστής τοῦ οἰκείου μητροπολίτου σχίσμα ποιῆσαι· δεῖ γὰρ ἑαυτὸν τὸ οἰκία μέτρα γινώσκων καὶ μήτε τὸν πρεσβύτερον καταρροῦν τὸ ἴδιον ἐπισκόπου, μήτε τὸν ἐπίσκοπον τοῦ ἴδιου μητροπολίτου· καὶ τοῦ ε' τῆς αὐτῆς· Ἐπισηθὲν καὶ πρεσβυτέρων καὶ ἐπισκόπων καὶ μητροπολιτῶν, πολλῶν μάλλον ἐπὶ πατριαρχῶν ἀρροῦσι· ὅσα εἰ τις πρεσβύτερος ἢ ἐπίσκοπος ἢ μητροπολίτης τολμήσῃ ἀποστήναι τῆς πρὸς τὸν οἰκίον πατριάρχῃ κοινωνίας, καὶ μὴ ἀναφέρει τὸ ὄνομα αὐτοῦ κατὰ τὸ εἰρησμένον καὶ τεταγμένον ἐν τῇ θείᾳ μυσταγωγίᾳ, τοῦτον ἄριστον ἢ ἄγία καὶ ἱερὰ σύνοδος πᾶσης ἱερατικῆς κενταλῆς ἀλλότρῳ εἶναι, εἰ μόνον ἀλλοτρίῳ τοῦτο παρανομῆσας. Καὶ ταῦτα ἐσφράγισται τε καὶ ἄρισται καὶ τῶν προφάσαι τινῶν ἐγκλημάτων τῶν οἰκίον ἀριστὰ μόνων προέδρων καὶ σχίσμα ποιούντων καὶ τὴν ἑνωσιν τῆς ἐκκλησίας διασκοπώντων.

β'. Ὁ αὐτὸς Μακαριουπόλεως κολλάκις ὕστερον προσκληθεὶς ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας οὐ μόνον οὐκ ὄκνησεν, ἀλλὰ καὶ ἐπέμεινε παρανομῶν καὶ καταρροῶν τῶν τοῦ κανόνα· τὸν λα' ἀποστολικόν· Ἐἰ τις πρεσβύτερος καταρροῆσας τοῦ ἴδιου ἐπισκόπου χωρὶς συναγωγῆς καὶ θυσιαστήριον ἕτερον κτίσῃ, μηδὲν καταγνωσκῶς τοῦ ἐπισκόπου ἐν εὐσεβείᾳ καὶ δικαιοσύνῃ, καθαιρεσθεὶς ὡς φιλαρχος· τύραννος γὰρ ἐστὶν· ὡσαύτως καὶ οἱ λοιποὶ κληρικοὶ καὶ ὅσοι ἐν αὐτῷ προσθῶνται· οἱ δὲ λαϊκοὶ ἀφορίζεσθωσαν· καὶ τὸν ε' τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ συνόδου· Ἐἰ τις πρεσβύτερος ἢ διάκονος καταρροῆσας τοῦ ἴδιου ἐπισκόπου, ἀφάρσιν ἑαυτὸν τῆς ἐκκλησίας, καὶ ἴδια συνήγαγε καὶ θυσιαστήριον ἕστησε, καὶ τοῦ ἐπισκόπου προσκαλεσμένου ἀπεθείῃ, τοῦτον καθαιρεσθεὶς κενταλῆς, καὶ μήτε δερακίας τυχεύειν, μηδὲ δόνασθαι λαμβάνειν τὴν ἑαυτοῦ τιμὴν· εἰ δὲ παραμῖνοι θορυβῶν καὶ ἀναστατῶν τὴν ἐκκλησίαν διὰ τῆς ἐξουσίας, ὡς στασιάζει, αὐτὸν ἀποτρέψασθαι.

γ'. Ὁ αὐτὸς κατὰ τὴν ἀδειαν τοῦ οἰκίου πατριάρχου καὶ χειροτονίας ἐτάλμας ποιήσασθαι κατὰ τὸν λα' ἀποστολικόν· Ἐπίσκοπον μὴ τολμᾶν ἐξῆς τῶν ἑαυτοῦ ὄρων χειροτονίας κοιτᾶσαι εἰς τὰς μὴ ὁκοκαιμέναις αὐτῷ πόλεις καὶ χώρας· εἰ δὲ ἀλλοτρίῳ τοῦτο πεποιθῆς κατὰ τὴν τῶν κατεχόντων τὰς πόλεις ἐκείνας ἢ χώρας γνώμην, καθαιρεσθεὶς καὶ αὐτὸς καὶ οὗς ἐχειροτόνησας.

δ'. Ὁ αὐτὸς, ἐπίσκοπος ἐν καὶ ὁραίων διδόντων τὸν λαὸν τὴν εὐσεβίαν, τὸναντίον βολύστερον φερόμενος, παράρρησε τοὺς ὄκ' αὐτὸν εἰς τὴν ἀποστήτησιν ἀπὸ τῆς πρὸς τὴν ἐκκλησίαν ἀφοσίωσης καὶ ὑποταγῆς, ὅσα καὶ ἀποκλινηθῆναι πινε τῶν ἀπλουστέρων τῆς πατρίδος εὐσεβείας καὶ εἰς οὐκίαν καταντήσῃ (βλ. καθαιρέσιν Παύλου καὶ Ἀδελφίου ἐν Πρακτ. τοῦ αὐτοῦ). Καὶ ταῦτα, τοῦ νη' ἀποστολικῶ κανόνος διαγορεύοντος· Ἐπίσκοπος ἢ πρεσβύτερος ἀρῶν τὸ κληρὸν καὶ τὸ λαὸν καὶ μὴ καθέδων αὐτὸν τὴν εὐσεβίαν ἀφορίζεσθαι, ἐπιμένον δὲ τῇ ἀρῶν καθαιρεσθεὶς.

ε'. Ὁ Δυρακίου Ἀδελφίου καὶ ὁ Φιλιππουπόλεως Παύλος, τὴν αὐτὴν τὸν φυλακισθὲν ἀποπέμνει ἀρχὴν, ταῖς αὐταῖς ἐπίσκοπον παρανομίας ἐφ' ἧ καὶ συγκαταδικάζουσαν ἐκείνη ἐκκλησιαστικῆς ὑπὸ μεγάλῃ συνόδου.

ς'. Ὁ τὸν καθαιρέθητι Παύλου διαδοχόμενος εἰς τὴν εἰς Φιλιππουπόλεως μητροπολίτιν Πανόρτος κολλάκις προσηκτικῶς ὑπὸ τῆς μεγάλῃς ἐκκλησίας ἀναθῆναι εἰς τὴν ἐπαρχίαν αὐτοῦ, οὐ μόνον οὐκ ἀρῶν, κατὰ τὸν ε' τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ συνόδου κανόνα τὴν

l'office divin, qu'il soit dégradé: tel est l'avis du concile censé, seulement s'il se sépare de son métropolitain respectif et produit un schisme; car il faut que chacun reconnaisse ses devoirs et que le prêtre ne méprise point son évêque, ni l'évêque son métropolitain; du XV du même concile, qui dit: «Ce qui a été décrété à l'égard des prêtres, des évêques et des métropolitains, s'applique à plus forte raison à l'égard des patriarches; de sorte que si un prêtre, un évêque ou un métropolitain ose jamais rompre la communion avec son patriarche respectif, et cesse de mentionner son nom pendant l'office divin, d'après ce qui est défini et établi, qu'il soit désormais exclu de toutes les fonctions de son sacerdoce, si seulement il est convaincu d'avoir commis cet acte illégitime: telle est la décision du sacré concile. Ceci a été résolu et décrété à l'égard de ceux qui, sous prétexte de quelque grief, se détachent de leurs présidents respectifs, produisent un schisme et détruisent l'union de l'église.»

II. Le même Hilarion de Macariopolis, souvent invité dans la suite par l'église, non seulement refusa d'obéir, mais il persista dans ses actes illégaux et dans le mépris des canons: du XXXI canon apostolique qui décrète: «Si quelque prêtre, au mépris de son évêque, réunit les fidèles dans un autre lieu et dresse un autel à part, sans avoir convaincu son évêque d'impiété et d'injustice, qu'il soit dégradé comme ambitieux; car c'est un tyran. Que la même peine soit appliquée à tous les autres prêtres qui le suivront. Que les laïques soient excommuniés;» du V du concile d'Antioche qui décrète: «Si quelque prêtre ou diacre, au mépris de son évêque, se sépare de l'église, réunit les fidèles dans un endroit différent, établit un autre autel et refuse d'obéir à l'invitation de son évêque, qu'il soit complètement dégradé, privé de tout secours et de l'honneur qui lui était dû: s'il persiste à troubler et à agiter l'église au moyen de l'autorité séculière, qu'il soit repoussé comme insurgé.»

III. Le même Hilarion a osé, sans l'autorisation de son patriarche respectif, faire des ordinations, contrairement au canon XXXV des apôtres qui décrète: «Qu'un évêque ne se permette jamais de faire des ordinations hors des limites de son diocèse, dans les villes et les contrées qui ne lui sont pas soumises; dans le cas où il serait convaincu de l'avoir fait sans l'autorisation des chefs canoniques de ces villes et de ces contrées, qu'il soit dégradé, lui et ceux qu'il aura ordonnés.»

IV. Ce même Hilarion, malgré sa qualité de prélat qui lui ordonne d'enseigner la piété au peuple, a perfidement excité les fidèles à refuser le dévouement et la soumission qu'il devait à l'église. De telle sorte que quelques-uns des plus simples ont abandonné la foi de leurs pères et se sont faits uniates. (Voyez l'acte de la dégradation d'Hilarion et Auxentios. Actes de 1961). Et cela au mépris du VIII qui décrète: «Tout évêque ou prêtre qui néglige le clergé et le peuple et ne leur enseigne point la piété, qu'il soit interdit, et, s'il persiste dans cette négligence, qu'il soit dégradé.»

V. Auxentios de Dyrrachion et Paulos de Philippopolis, embrassant le même principe de phylétisme, se sont rendus coupables des mêmes actes illégaux; c'est pourquoi ils furent canoniquement condamnés en même temps qu'Hilarion par le grand synode.

VI. Panarctos, successeur de Paulos dégradé au siège métropolitain de Philippopolis, invité à plusieurs reprises par la grande église à se rendre dans son diocèse, non seulement ne voulait pas obéir, mais, contrairement au canon XVII du concile

λέγοντα: „Εἰ τις ἐπίσκοπος χειροθεσίαν ἐπιποιήσῃ ἂν λαβὴν καὶ ἐπιθεσίαν προσηύχῃ λαῶν μὴ καταδέχοντο τὴν λειτουργίαν, μὴδὲ πείθετο ἀκούειν εἰς τὴν ἐγχειροθεσίαν αὐτῶ ἐκκλησίαν, τότεν τίνας ἀνομιήσων· ἀλλὰ καὶ μένον ἐπιθεσίαν συναργάζετο πρῶτον μὲν πρῶτα, εἴτα δὲ καὶ ἀναφανθὲν τοῖς ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας ἀποστῆται, μὴδ' ἐν καὶ παρασημαστωτῶν συναρτήσων ἐν Ὁρτάκει, ἦντι προστίθεται καὶ ὁ Βιδόνης Ἀνθίμος.

ζ. Οἱ αὐτοὶ συναμοσίαι ποιούμενοι, ἀνοσιεύουν τὸν λαὸν κατὰ τὴν γ' τῆς δ' οἰκουμένης συνόδου διαγορεύοντα: „Τὸ τῆς συναμοσίας ἢ πατριᾶς ἐγκαλέμα καὶ κατὰ τὸν ἕξτον νόμον πάντῃ καταλύεται, πᾶσι δὲ μᾶλλον ἐν τῇ τοῦ θεοῦ ἐκκλησίᾳ τότε γίνεσθαι ἀπαγορεύειν προσήκει. Εἰ τινες τῶν κληρικῶν ἢ μοναχῶν ἐβρόθεσαν ἢ συναρμόνιστοι ἢ πατριάζοντες ἢ κατασκευῆς τυρούνας ἐπισκόποις ἢ συγκαληρικῆς, ἐκπιπέτωσαν πάντῃ τοῦ οἰκείου βαθμοῦ.“ (Περὶ βαλε καὶ δ' κανόνα τῆς ε' οἰκουμένης συνόδου.)

η. Ὁ Σοφίας Δωρόθεος καὶ ὁ Νυσοθέος Παρθένιος, ταῖς παρὰ νόμους καὶ φιλικταῖς εὐσηγήσει τὸν εὐσεβῆσαν παιδόμενοι, ἀνευ κανονικῆς ἀδείας εἰς ἕνας ἐπαρχίας μεταβίβανον, καὶ τὸ λαὸν ἀνοσιεύουν καὶ χειροτονίας ἐποιούοντο, παραφρονῶντας τοῖς κανόνας, τὸν γ' τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ· „Μηδένα ἐπίσκοπον τολμᾶν ἀφ' ἐπίρας ἐπαρχίας εἰς ἐπίραν μεταβίβαναι καὶ χειροτονεῖν τινὰς εἰς προσημαστωτῶν λειτουργίας, μὴδὲ εἰ συναρμόνιστοι αὐτῶ ἐπίρους, εἰ μὴ παρακληθεῖς ἀφίκοιτο διὰ γραμμάτων τοῦ το μητροπολίτου καὶ τὸν σὺν αὐτῶ ἐπίσκοπων, ἐν εἰς τὴν χεῖρα παρέρχοιτο. Εἰ δὲ μηδενὸς καλοῦντος, ἀπέλθοι ἀτάκτως ἐκ χειροθεσίαι τινῶν, καὶ κατασκευῆς τὸν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων μὴ προσμένοντων αὐτῶ, ἀνευ μὲν τῶ ἕκτου πεπραγμένα τυγχάνειν, καὶ αὐτὸν δὲ ὑπέχειν τῆς ἀταξίας αὐτοῦ καὶ τῆς παραλόγου ἐπιχειρήσεως τὴν προσήμουσαν δίκην, καθ' ἑαυτὸν ἀνοσιεύειν ἢ ἢ ὑπὸ τῆς ἀγίας συνόδου.“ καὶ τὸν δ' ἀποστολικῶν (ἐν ἕκτῳ ἀνωτέρῳ).

θ. Οἱ αὐτοὶ ἔβριζον δι' ἐγκυκλίων πρὸς τὸν βουλγαρικὸν λαὸν οὐ μόνον τὸν αὐτῶν πατριάρχην, ὑπόδικτοι καθαιρέσεως καθιστάμενοι κατὰ τὸν ν' ἀποστολικῶν κανόνα: „Εἰ τις κληρικὸς ἔβριζοι τὸν ἐπίσκοπον, καθαιρέσειτο· ἔρχοντα γὰρ τοῦ λαοῦ σου οὐκ ἔρεῖς κενός· ἀλλὰ καὶ ἔλην τὴν ἐκκλησίαν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, συκοφαντοῦντας αὐτὴν ὡς „βωλερᾶν, ἀπατηλὴν, φιλόδοξον, ἀναφατικὴν, ἀγνοοῦσαν ἢ συγκρούτουσαν ἢ περιπέτουσαν καὶ παραρμηγεύουσαν“ τοὺς ἱεροῦ κανόνας, καὶ ποιούσαν αὐτοὺς σεμνὸν καὶ ἴσων περικαλύμμα βουλευμάτων καὶ πράξεων ἀνοσιεύειν, ἵνα ἀπατήσῃ τοὺς Βουλγάρους.“ (Βλ. ἐγκυκλίον αὐτῶν κατὰ μῆλον τοῦ „αὐτοῦ“.)

ι. Οἱ πρὸς αὐτὸν, Φιλικπουπέλους Πανάρτες, Δ Σοφίας Δωρόθεος καὶ Δορπητοῦ Παρίων, διὰ τῆς ἀπὸ κ' δεκεμβρίου „αὐτοῦ“, ὁ Βελισσοῦ Γεννάδιος διὰ τῆς ἀπὸ ιε' μαίου „αὐτοῦ“ ἐπιστολῆς, εἰς ἐπιγαλοῦθρον ἐκείτα καὶ ὁ Βιδόνης Ἀνθίμος καὶ ὁ Νυσοθέος Παρθένιος, ἐκέρσαν τὴν ἀπὸ τῆς εἰς τὸν οἰκίον πατριάρχην ὑποταγῆς παραίτησιν, τολμήσαντας ἀποστῆναι τῆς πρὸς τὸν οἰκίον πατριάρχην κοινωνίας καὶ σχίσμα ποιήσαν· κατὰ τὸν ἀνωτέρῳ καταστρωθέντα ι' κανόνα τῆς α' συνόδου. Διδάσκοντες δὲ τὸν λαὸν τοὺς οἰκίους ἐπισκόπους ἀποδέχασιν, παραίνουον τοὺς μὲν πρεσβυτέρους καὶ διακόνους πρῆταν ἀνευ τῆς γνώμης τοῦ ἐπισκόπου κατὰ τὸν δ' ἀποστολικῶν διαγορεύοντα: „Οἱ πρεσβύτεροι καὶ διάκονοι ἀνευ γνώμης τοῦ ἐπισκόπου μὴδὲν ἐπιτελέτωσαν· αὐτὸς γὰρ ἐστὶν ὁ πεπιστωμένους τὸν λαὸν τοῦ κυρίου καὶ τὸν ἕκτῳ τῶν ψυχῶν αὐτῶν λόγον ἐκπιπέτωσαν.“

Τὸν δὲ λαὸν ἐνοχον καθιστάνας τὸν ἐκκλησιαστικῶν ἐπιτηρίων τοῦ γ' κανόνα τῆς α' λέγοντες: „Ο

ἂν Ἀντιοχείᾳ qui dit: „Si quelques évêques après avoir été sacré et désigné pour pasteur d'un peuple, désignent son ministère et ne veut pas se rendre auprès de l'église qui lui a été confié, qu'il soit privé de la communication avec l'église,“ mais encore en résédant dans cette capitale, il travaillait, d'abord en secret, plus tard ouvertement, avec ceux qui se sont séparés de l'église, avec qui il forma à Ortakou un conciliabule auquel Anthimos, archevêque de Vidin, est venu se joindre.

VII. Les mêmes formaient des conjurations, et révoltaient le peuple, contrairement au canon XVIII du IV<sup>e</sup> concile œcuménique qui dit: „Le crime de conjuration et de faction, puni par les lois séculières, doit d'autant plus être réprimé dans l'église de Dieu. Si donc quelques ecclésiastiques ou moines sont convaincus de conspirations ou de factions ou d'intrigues contre des évêques ou d'autres ecclésiastiques leurs confrères, qu'ils soient déshus de leurs grades respectifs.“ (Voir aussi le canon XXXIV du VI<sup>e</sup> concile œcuménique.)

VIII. Dorotheos de Sophia et Parthénios de Nisava se laissent aller aux conseils pernicieux de ces partisans du phylétisme, se transportaient sans l'autorisation canonique dans les provinces d'autrui, où ils révoltaient le peuple et ordonnaient des prêtres, au mépris des canons: du XIII<sup>e</sup> du concile d'Antioche: „Qu'aucun évêque ne se permette de passer d'une province à une autre et d'ordonner des prêtres pour leur transmettre le droit d'officier, même s'il est suivi de plusieurs autres, excepté s'il s'y rend invité par des lettres du métropolitain et des évêques de l'endroit. Mais si, sans y être invité, il intervient illégalement pour faire des ordinations et régler des affaires ecclésiastiques auxquelles il est étranger, que tout ce qu'il aura accompli soit nul, et que lui-même il subisse la peine édictée contre ce désordre et cette entreprise injuste; qu'il soit désormais dégradé par le saint synode;“ et au mépris du XXXV apostolique (voyez ci-dessus).

IX. Les mêmes insultaient par des encycliques adressées au peuple bulgare, non-seulement leur patriarche, se rendant ainsi passibles de dégradation, d'après le LV canon apostolique: „Si quelque ecclésiastique insulte son évêque, qu'il soit dégradé: car tu ne médieras pas du chef de ton peuple, est-il dit“; mais encore toute l'église de Constantinople, la calomniaient comme perfide, trompeuse, ambitieuse, contradictoire; comme ignorant, fautive, trouvant et interprétant fausement les canons sacrés, qu'elle employait comme un prétexte plausible et sacré de dessein et d'actes profanes, pour tromper les Bulgares. (Voyez leur circulaire du mois de mai 1670.)

X. Trois d'entre eux, Panartos de Philippopol, Dorotheos de Sophia et Hilarion de Loftaa, par leur lettre en date du 20 octobre 1668; ensuite celui de Valisnos, Gennadios, par sa lettre en date du 16 mai 1670, auxquels se joignirent plus tard Anthimos de Vidin et Parthénios de Nysava, envoyaient leur refus d'obéissance à leur patriarche respectif, osant ainsi se séparer de la communion avec lui et accomplir un schisme, contrairement au canon XV du I<sup>er</sup>-II<sup>e</sup> concile, cité plus haut. Ils excitèrent le peuple à repousser ses prêtres, et les prêtres et les diacres à agir sans l'aveu de leurs évêques, contrairement au XXXIX canon apostolique qui dit: „Les prêtres et les diacres ne feront rien sans l'aveu de l'évêque; car c'est à lui que fut confié le peuple du Seigneur, et c'est à lui qu'on demandera compte du salut de ses âmes.“

Ils rendaient par là le peuple passible des peines édictées par le canon XIII du I<sup>er</sup>-II<sup>e</sup> concile



δι' ἐν προεβυτέρου τάξει καταγεγραμμένος καὶ τὸν μητρο-  
 πολιτῶν ἀρχιερέων τὴν κρίσιν, καὶ πρὸ κρίσεως αὐτῶν  
 κατακρινῶν, ὅσον τὸ ἐκ' αὐτῶν, τὸν οὐκ εἶναι πατέρα  
 καὶ ἐπίσκοπον, οὗτος οὐδὲ τῆς τοῦ προεβυτέρου εἶναι  
 εἰς τὴν τιμῆς ἢ ὀνόματος. Οἱ δὲ τούτους συνεπόμενοι,  
 εἰ μὴ τὸν ἱερομένον εἶναι τινας, καὶ αὐτοὶ τῆς οὐσίας  
 τιμῆς ἐκκικέτωσαν· εἰ δὲ μνησχοὶ ἢ λαϊκοὶ, ἀφορι-  
 ζέσθωσαν παντελῶς τῆς ἐκκλησίας, μέχρις ἂν τὴν  
 πρὸς τοὺς σχισματικούς συνάξειαν διακρίσαντες πρὸς  
 τὸν οὐκ εἶναι ἐπιστραφεῖν ἐπίσκοπον.<sup>8</sup>

ια'. Τῆς ε' ἰανουαρίου τοῦ παρόντος ἔτους μετὰ  
 πολυετῆς τῆς μεγάλης ἐκκλησίας ἀνοχῆν καὶ μακρο-  
 θυμίαν, οἱ δύο ἐξ αὐτῶν, ὁ Φιλίππουπόλεως Πανα-  
 ρέτος καὶ ὁ Λοφτοῦ Ἰλαρίων, συλλειτουργῶν λαβόντες  
 καὶ τὸν ἴδην πρὸ πολλοῦ καθηρημένον Μακαριου-  
 πόλεως Ἰλαρίωνα, ἐπέβησαν κατὰ τὴν ῥητὴν ἀπαγό-  
 ραυον τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου λειτουργίαν ἐπι-  
 τελέσαι, ἐν ἧ καὶ εἰς χειροτονίαν προέβησαν. Ἐφ' οὗ  
 ἡ μεγάλη ἐκκλησία τοῖς μὴ δυὶν ἐπέβαλε καθαιρέσειν,  
 ὡς τολμήσασιν τοῦ οὐκ εἶναι πατριάρχου ἀποστῆναι καὶ  
 μὴ μνημονεύσασιν τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ, κατὰ τοὺς  
 κανόνας ιδ' καὶ ιε' τῆς αβ', τοὺς ἀνωτέρως καταγρα-  
 φέντας· ὡς συλλειτουργήσασιν καθηρημένον κατὰ τὸν  
 ια' ἀποστολικόν, τὸν λέγοντα· „Εἰ τις καθηρημένον,  
 κληρικὸς ὢν, κληρικῶ συνείηται, καθαιρέσθω καὶ  
 αὐτός·“ καὶ ὡς χειροτονήσασιν ἄνευ τῆς ἀδείας τοῦ  
 κατὰ τόπον ἀρχιερέως, κατὰ τὸν ιε' ἀποστολικόν καὶ  
 ιγ' τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ, ὡν ἐπίσης ἐν τοῖς ἀνωτέρως  
 ἐμνημονεύσαμεν.

Τῶ δὲ ποτὶ Μακαριουπόλεως Ἰλαρίων ἀφορισμένον  
 ἐπέβαλε κατὰ τοὺς κανόνας, τὸν κη' ἀποστολικὸν λέ-  
 γοντα· „Εἰ τις ἐπίσκοπος ἢ πρεσβύτερος ἢ διάκονος,  
 καθαιρέσει δικαιῶς ἐπὶ ἔγκλημασι φανεροῖς, τολμή-  
 σαιεν ἀφισθαι τῆς ποτὶ ἐγχερισθείσης αὐτῷ λειτουρ-  
 γίας, οὗτος παντάπασιν ἐκκοπέτω τῆς κοινωνίας,“  
 καὶ τὸν λζ' τῆς ἐν Κερθαγένῃ ὁρίζοντα· „Ἦριος οὖν  
 πάσης τῆς συνόδου, ἢ καὶ διὰ βῆθυμίαν αὐτοῦ ἀπὸ  
 κοινωνίας γενόμενος, εἴτε ἐπίσκοπος, εἴτε οἰοσθίποτε  
 κληρικὸς, εἰάν ἐν τῷ καιρῷ τῆς ἀκοινωνήσεως αὐτοῦ  
 πρὸς τοῦ ἀκοουσθῆναι εἰς κοινωνίαν τολμήσῃ, αὐτὸς  
 καθ' ἑαυτοῦ τῆς καταδικῆς τὴν ψῆφον ἐξενηνοχῆναι  
 δοκῇ.“

Τοῖς δὲ ἑτέροις τέσσαροι, Βιδύνης Ἀνθίμου, Σοφίας  
 Δωροθέου, Νυσαφίας Παρθένου καὶ Βελισσοῦ Γενναδίου,  
 ἐν ταῖς ἐπαρχίαις αὐτῶν τριηκόντα εἰσορισμένοι καὶ  
 τοῦ τελευταίου παρανομήματος μὴ μετανοήσασιν, ἡ  
 μεγάλη ἐκκλησία ἐκ μητρικῆς προνοίας γράμματα  
 διαπέμφασα εἰς τοὺς ἐπισκοπείας, ὅπως μετακαληθέντες  
 ἐπανακαμφθῶσιν εἰς τὴν ὁδὸν τοῦ καθήκοντος καὶ τῆς  
 ἐκκλησιαστικῆς παιδείας.

ιβ'. Ἐν τούτοις, ἐν ᾧ ἐκ τῶν ἐν Ὀρτάχοι οἱ μὴ  
 ἦσαν καθηρημένοι, οἱ δὲ ἀφορισμένοι, οἱ δὲ ἐν ταῖς  
 ἐπαρχίαις τέσσαρες ἐπίσκοποι, οἱ πρῶτοι ἐξελέξαντο  
 ἕνα τὸν Βιδύνης Ἀνθίμον ἐπίσκοπον ὄντα, ὃς καὶ  
 παρεγένετο εἰς Κωνσταντινούπολιν ἄνευ τῆς κανονι-  
 κῆς ἀδείας τοῦ πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως κατὰ  
 τὸν ιγ' κανόνα τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ. Καίτοι δὲ ἡ ἐκ-  
 κλησία τρις αὐτὸν εἰς ἀπόλογίαν ἐπέβησαν, αὐτὸς μὴ  
 δὲν ἀπαντήσας, τοῖς δὲ προκαθηρημένοις κειόμενος  
 καὶ παναθέτως ἑαυτὸν ἕνα τὸν Βουλγάρων  
 ἀνακτορέως, προέβη εἰς ἀδαιρέτον ἔρον τῆς καθαι-  
 ρέσεως καὶ τοῦ ἀφορισμοῦ τοῦ Φιλίππουπόλεως Πανα-  
 ρέτου, τοῦ Λοφτοῦ Ἰλαρίωνος καὶ τοῦ Μακαριου-  
 πόλεως Ἰλαρίωνος κατὰ πάντα κανόνα· διὰ δὲ μὴ  
 λβ' ἀποστολικῶς λέγει· „Εἰ τις πρεσβύτερος ἢ διά-  
 κονος ὡς ἐπίσκοπος γίνηται ἐν ἀφορισμῷ, τούτων  
 μὴ ἐξέλθωσιν παρ' ἑαυτοῦ διακρίσει, ἀλλ' ἡ σὲπὰ τοῦ

αὐτοῦ·“ ὁμοίως αὐτὸν ἐπέβησαν κατὰ τὸν ιγ' ἀποστολικόν καὶ τὸν ιε' τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ, ὡν ἐπίσης ἐν τοῖς ἀνωτέρως ἐμνημονεύσαμεν.

XI. Le 6 janvier de cette année, après une  
 longue tolérance de l'église, deux parmi eux,  
 Panarétos de Philippopoli et Hilarion de Loftsa,  
 assistés d'Hilarion de Macariopolis, depuis long-  
 temps dégradé, ont osé, contre la défense expresse  
 du patriarche œcuménique, célébrer la messe et  
 procéder à une ordination. Pour ces faits la grande  
 église a puni les deux premiers de la dégradation,  
 parce qu'ils avaient osé se séparer de leur patri-  
 arche respectif, dont il n'ont pas mentionné le nom,  
 contrairement aux canons XIV et XV du concile  
 I<sup>er</sup>-II<sup>e</sup>, cités plus haut; parce qu'ils avaient officié  
 avec un prélat dégradé, contrairement au XI<sup>e</sup> canon  
 apostolique qui dit: „Si un ecclésiastique prie avec  
 un autre ecclésiastique dégradé, qu'il soit dégradé  
 lui-même;“ et parce qu'ils ont fait des ordinations  
 sans l'autorisation du prélat canonique de l'endroit,  
 contrairement au XXXV canon apostolique et au  
 canon XIII du concile d'Antioche, également cités  
 plus haut.

L'église a puni en même temps de l'excommuni-  
 cation le ci-devant évêque de Macariopolis, Hilarion,  
 d'après les canons suivants: le XXVIII apostolique  
 qui dit: „Si quelque évêque, prêtre ou diacre, dé-  
 gradé justement pour des crimes avérés, ose remplir  
 le ministère qui lui avait été confié autrefois, qu'il  
 soit complètement séparé de la communion,“ et le  
 canon XXXVII du concile de Carthage qui dé-  
 crete: „Il a été approuvé par tout le concile que  
 celui qui, par son inaction, serait séparé de la  
 communion, qu'il soit évêque ou tout autre ecclé-  
 siastique, s'il osait communier pendant le temps  
 de son excommunication, avant d'être relevé de  
 sa peine, prononcerait lui-même sa propre con-  
 damnation.“

Quant aux quatre autres, celui de Vidin Anthi-  
 mos, celui de Sophia Dorotheos, de Nyssava Par-  
 thenios, et de Velissos Gennadios, qui se trouvaient  
 alors dans leurs diocèses et qui n'avaient pas par-  
 ticipé au dernier délit, la grande église, mue par  
 une sollicitude toute maternelle, leur a envoyé des  
 lettres par lesquelles elle leur accordait un délai  
 pour se repentir et revenir dans la voie du devoir  
 et de l'obéissance ecclésiastique.

XII. Cependant, tandis que des dissidents d'Orta-  
 keui les uns étaient dégradés, les autres excommuniés  
 et les quatre qui résideaient dans les diocèses étaient  
 encore sous le poids d'une accusation, les premiers  
 ont élu comme exarque d'un exarcat phylétique,  
 n'ayant aucun fondement ecclésiastique, Anthimos  
 de Vidin qui était sous le coup de la même accu-  
 sation. Anthimos vint à Constantinople sans l'autori-  
 sation canonique du patriarche de Constantinople,  
 contrairement au canon XIII du concile d'Antioche.  
 Malgré que l'église l'ait invité trois fois à venir se  
 justifier, il ne répondit rien à ses invitations; mais  
 se rendant aux conseils des prélats dégradés et  
 s'intitulant, contre tout droit, exarque des Bulgares,  
 il releva arbitrairement de la dégradation et de l'ex-  
 communication prononcées contre eux, Panarétos  
 de Philippopoli, Hilarion de Loftsa et Hilarion de  
 Macariopolis, contrairement à tous les canons. Car

ἀπορισμένους αὐτῶν, εἰ μὴ ἐν κατὰ συγκρίσιν τολού-  
της ὁ ἀπορισμὸς αὐτῶν ἐπισκόπος· ὁ δὲ ἴψ' ἀποστο-  
λικῶς· „Εἰ τις κληρικὸς ἢ λαϊκὸς ἀπορισμένος, ἦτοι  
ἀθετικὸς, ἀπαλθὼν ἐν ἑτέρῃ πόλει προσερχθῆ ἄνω  
γραμματικῶν συστατικῶν, ἀραριζοῦτο καὶ ὁ δεξιόμενος  
καὶ ὁ δεξιός.“

Ὁ δὲ ιε' τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ·

„Εἰ τις ἐπίσκοπος, ἐπὶ τισὶν ἐγκλήμασι κατηγο-  
ρηθεὶς, κριθεὶς ὑπὸ πάντων τῶν ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ ἐπι-  
σκοπῶν, πάντας τε σύμφωνοι μίαν ἐξ αὐτῶ ἀνεγ-  
κλιγὼν φήσιν, τοῦτον μηκέτι παρ' ἑτέρους δικάζεσθαι,  
ἀλλὰ μένειν βαβαίαν τὴν σύμφωνον τῶν τῆς ἐπαρχίας  
ἐπισκόπων ἀπόφασιν.“

Ὁ δὲ ε' τῆς α' οἰκουμένης·

„Περὶ τῶν ἀκωνενησίων γενομένων εἰτε τῶν ἐν  
κληρῶ, εἰτε τῶν ἐν λαϊκῷ τάγματι ὑπὸ τῶν καθ' ἑ  
ἐπίστην ἐπαρχίαν ἐπισκόπων, κραταίως ἢ γνῶμη  
κατὰ τὸν κανόνα τὸν διαγορεύοντα τοὺς ὑπ' ἑτέρων  
ἀποβληθέντας, ὑπ' ἑτέρων μὴ προσέσθαι.“

Ὁ δὲ ε' τῆς γ' οἰκουμένης·

„Ὅσοι ἐπὶ ἀτόποις πράξεσι κατεπίθθησαν ὑπὸ τῆς  
ἀγίας συνόδου ἢ ὑπὸ τῶν οὐκίων ἐπισκόπων, καὶ  
τοῦτοις ἀκανόνιστως κατὰ τὴν ἐν ἀπείρῳ ἀδιαφορίαν  
αὐτοῦ ὁ Νεστόριος καὶ οἱ τὰ αὐτοῦ φρονούντες ἀπο-  
δοῦναι ἐπιπέθθησαν ἢ καιρεσθέντες κοινωνίαν ἢ βωθ-  
μόν, ἀνεπαλήπτως μένειν καὶ τοῦτους καὶ εἶναι οὐδὲν  
ἦτον καθηρημένους ἐδικαιώσωμεν.“

Ὁ δὲ δ' κανὼν τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ συνόδου λέγει·

„Εἰ τις ἐπίσκοπος ἢ διάκονος ὑπὸ τοῦ ἰδίου ἐπι-  
σκοποῦ τολμήσῃ τι πράξει τῆς λειτουργίας, εἰτε ὁ  
ἐπίσκοπος κατὰ τὴν προάγουσαν συνθεσίαν εἰτε ὁ  
προβύτατος εἰτε ὁ διάκονος, μηκέτι εἶναι αὐτῶ  
μὴδ' ἐν ἑτέρῃ συνέδῳ ἐλπιδά ἀποκαταστάσεως, μήτε  
ἀπολογίας χεῖραν ἔχειν, ἀλλὰ καὶ τοὺς κοινωνούντας  
αὐτῶ πάντας ἀποβάλλεσθαι τῆς ἐκκλησίας, καὶ μά-  
λιστ' αἰ μάρθοντες τὴν ἀπόφασιν τὴν κατὰ τὸν προ-  
ειρημένον ἐξενεχθείσαν, τολμήσῃεν αὐτοὺς κοινωνεῖν.“

ιγ'. Ὁ αὐτὸς Βιδόνης Ἀνθίμος τοῦτοις μὴ ἀρ-  
κασθεῖς, τοὺς προκατηρημένους συνελαιτούργησε. Διὸ  
καὶ ἡ ἐκκλησία αὐτῶ μὴ τὴν καθάρσιν ἐπήνεγκεν,  
ὡς καταφρονήσαντι τοῦ οὐκίου πατριάρχου καὶ ἴδιον  
θεοσεπτήριον κήσαντι, κατὰ τὸν λα' ἀποστολικὸν καὶ  
τὸν ιη' τῆς δ' καὶ λδ' τῆς ε', ὡς συλλειτουργήσαντι  
κατηρημένους, κατὰ τὸν ια' ἀποστολικὸν, καὶ ὡς  
σχίσμα ποιήσαντι, κατὰ τὸν ε' τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ καὶ  
ια' τῆς αβ'.

Ὁμοίως δὲ τὴν καθάρσιν ἐπήνεγκε καὶ τοὺς  
συλλειτουργήσαντι ἱερεῖσι καὶ διακόνους· τοὺς δὲ  
προκατηρημένους δυοὶ, Ἰλαρίων καὶ Παναρέτης, ἀφ-  
ορισθὲν κατὰ τοὺς κανόνας κη' ἀποστολικὸν καὶ λγ'  
τῆς ἐν Καρθαγένῃ.

Τῶ δὲ προαφορισθέντι Μακαριουπόλει· ἐπίστασιν  
ἀφορισμοῦ κατὰ τὸν ιγ' ἀποστολικὸν, τὸν λέγοντα·  
„Εἰ δὲ ἀφορισμένος εἴη, ἐκπαινεσθε αὐτῶ ὁ ἀφ-  
ορισμός, ὡς φησὶ μάρτυρ καὶ ἀπατήσαντι τὴν ἐκκλησίαν  
τοῦ θεοῦ.“

ιδ'. Ἀλλὰ καὶ μετὰ τὰ ἐκκλησιαστικὰ καὶ κανο-  
νικὰ ταῦτα ἐκτίμια οἱ προεξάρχοντες τῆς ἐκκλη-  
σιαστικῆς ἀποστασίας καὶ οἱ τοῦτοις ὑμέφρονες, ἐντὶ  
τοῦ συναλλεῖν εἰς ἐκείτους καὶ μετανοήσαν, ἔμμένοντες  
τοῦναντίον, ὡς μὴ ἐφελαν, ἐν τῇ ἀκαθείᾳ καὶ ταῖς  
ἀνεκωνομικαῖς αὐτῶν πράξεσιν, ὡς ἐκείτους τῆς  
ἐκκλησίας ἀπέσχεσαν κατὰ τὸν προειρηθέντα δ' κα-

le XXXII<sup>e</sup> apostolique dit: „Si quelque prêtre ou  
diacre est excommunié par un évêque, il ne pourra  
être absous par aucun autre que celui qui l'aura  
excommunié, à moins que ce dernier ne soit mort  
dans l'intervalle.“ Le VII<sup>e</sup> canon apostolique dit:  
„Si quelque ecclésiastique ou laïque excommunié,  
c'est-à-dire exclu, se rend dans une autre ville, où  
il est admis sans lettres de recommandation, qu'il  
soit excommunié ainsi que celui qui l'aura admis.“

Le canon XV du concile d'Antioche dit:

„Si un évêque, accusé de quelque crime, est  
jugé par tous les évêques de la province, et que  
ceux-ci portent à l'unanimité un même jugement  
contre lui, qu'il ne puisse plus être jugé par  
d'autres, mais que le jugement unanime des évê-  
ques de la province soit maintenu.“

Le canon V du I<sup>er</sup> concile œcuménique dit:

„Quant à ceux qui ont été excommuniés, soit  
parmi ceux du clergé, soit parmi les laïques, par  
les évêques de chaque province; que le jugement  
de ceux-ci soit maintenu, d'après le canon qui  
ordonne que ceux qui ont été repoussés par les  
uns ne soient pas admis par les autres.“

Le canon V du III<sup>e</sup> concile œcuménique dit:

„Si Nestorius et ses partisans, selon leur indiffé-  
rence en toute chose, ont rendu ou veulent rendre  
la communion ou quelque grade à ceux qui ont  
été condamnés par le concile sacré ou par leurs  
évêques respectifs pour quelque acte répréhensible,  
nous avons approuvé que cette absolution reste  
sans effet, et que ceux qui l'auront reçue restent  
non moins dégradés.“

Le canon IV du concile d'Antioche dit:

„Si quelque évêque dégradé par un synode ou  
quelque prêtre ou diacre dégradé par son propre  
évêque osait accomplir quelque acte de son mini-  
stère, soit l'évêque d'après l'usage, soit le prêtre,  
soit le diacre, qu'il ne lui soit plus permis d'espérer  
son rétablissement par un autre concile, ni d'être  
admis à se justifier, mais que tous ceux qui entrent  
en communion avec lui soient repoussés de l'église,  
et surtout si, connaissant l'arrêt prononcé contre  
eux, ils osaient communiquer avec eux.“

XIII. Le même Anthimos de Vidin, non content  
de ses méfaits, a célébré l'office divin avec les  
prélats déjà dégradés. C'est pourquoi l'église a  
prononcé contre lui la dégradation; parce qu'il  
méprise son patriarche et dresse un autel séparé.  
d'après le XXXI canon apostolique, les canons  
XVIII du IV<sup>e</sup> et le XXXIV du VI<sup>e</sup>; parce qu'il a  
officié avec des clercs dégradés, d'après le XI<sup>e</sup> ca-  
non apostolique; parce qu'il a produit un schisme  
d'après le canon V du concile d'Antioche et le  
canon XV du concile I<sup>er</sup>-II<sup>e</sup>.

L'église a également prononcé la dégradation  
contre les prêtres et les diacres qui les ont assistés,  
et contre Hilarion et Panarétes déjà dégradés elle  
a prononcé l'excommunication, d'après le XXVIII  
canon apostolique et le XXXVII du concile de  
Carthage.

La peine de l'excommunication déjà prononcée  
contre le ci-devant évêque de Macaripolis fut ag-  
gravée d'après le XIII canon apostolique qui dit:  
„S'il est déjà excommunié, que l'excommunica-  
tion soit aggravée, parce qu'il a menti à l'église de  
Dieu et qu'il l'a trompée.“

XIV. Après ces peines ecclésiastiques et canoni-  
ques, les chefs de cette révolte contre l'église et  
leurs ecotateurs, loin de rentrer en eux-mêmes et  
de se repentir, persistant malheureusement dans la  
désobéissance et les actes anticanoniques, se sont  
séparés de l'église, au mépris du canon IV du  
concile d'Antioche cité plus haut, ont établi une

νόνα της εν Άντιοχείᾳ· ἴδιον δὲ συστησόμενοι ἐκκλησιαστικῶν, ἔθνικῶν βουλγαρικῶν ἐκκλησιῶν τούτων ἀπειθεῖαν, καὶ εἰς τὸ ἕκαστον τῆς ἀπονομῆς μεταστήσαντες εἰς χαροτονίας ἀρχιερέων καὶ ἱερέων ὁσημέραι προβαίνουσι· διὸ ἐκπεσόντες ἀπὸ τῆς χάριτος τῆς ἱερουσύνης; οἱ μὲν λαϊκῶν τόκων ἐπιχόντες, οἱ δὲ καὶ τῆς ἐκκλησίας αὐτῆς ἕξω ὄντες, θεῶ καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι ψευδόμενοι, καίουσιν ἐν οὐ καινοῖς, μεταβοῖσιν ἱερουσύνης ἑτέροις ἐπαγγελλόμενοι, ἥσπερ αὐτοὶ ἐστέρηθησαν.

„Τίς γάρ,“ κατὰ τὴν ἐν Καρχηδόνι σύνοδον, „δύναται δοῦναι, ἔπει αὐτὸς οὐκ ἔχει, ἢ πῶς δύναται πνευματικῶς ἐγγράσθαι ἢ ἀποβαλὼν πνεῦμα ἁγίου;“

Ἐπιγνώθη, φαίνεται, πάντως ἐκ αὐτοῦ τὸ γραφικὸν ἔκπεσε· „Αὐθιγὸς εἰς βάθος κακοῦ ἔμπροσθεν κατατρονέει.“

Ἐκ τῶν εἰρημένων πᾶσι πάντως κατὰβηλον γίνεται, ὅτι οἱ οὗτοι τῆς ἐκκλησίας ἀποσυριτίζοντες, καὶ ἴδιον φιλετικὸν θυσιαστήριον ἐγείρουσιν, καὶ διὰ ἀποστασίας καὶ ἀπειθείαν καὶ ἀμετανοήσιαν αὐτῶν καθαιρεθέντες καὶ ἀρορισθέντες ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας, οὐδὲν ἄλλο συγκροτοῦσι μετὰ τῶν ἀκολουθούντων αὐτοῖς ἢ παρασυναγωγῆν καὶ σχίσμα, καθ' ἃ μετὰ τοῦ χρόου τῶν ἁγίων πατέρων καὶ ἐ οὐρανοφάντων βασιλέως φησι· „Παρασυναγωγὰ δὲ (οἱ πατέρες) ἐκλέσθαι τὰς συνάξεις τὰς παρὰ τῶν ἀνομοτάτων προεστέριον ἢ ἐπισκόπων καὶ παρὰ τῶν ἀπαιδευτῶν λαῶν γινόμενας. Οὐκ ἐτις ἐν κτήσασιν ἐξετασθεὶς ἀπαρχὴν τῆς λειτουργίας καὶ μὴ ὑπακούει τοῖς κανόσιν, ἀλλ' αὐτῷ ἐξεδίχθη τὴν προεδρίαν καὶ τὴν λειτουργίαν καὶ συναπλήθον τούτῳ τινὲς καταλιπόντες τὴν καθολικὴν ἐκκλησίαν, παρασυναγωγῆν τὸ τοιοῦτον. Σχίσματα δὲ τοῦς δι' αἰτίας τινὰς ἐκκλησιαστικὰς καὶ ζητήματα ἰδίωμα πρὸς τὴν ἐκκλησίαν διεσχεδόντας.“

Τελευτήντας ὑπομνησόμενοι τῇ ἁγίᾳ καὶ μεγάλῃ συνόδῳ τὴν σεβαστὴν βήσαν τῆς ὁρθόδοξου βωσικῆς ἐκκλησίας, ἣν φήσασιν προεξήνεγκαν ἡ ἁγιωτάτη διοικούσα σύνοδος ἐν τῇ ἀπὸ τοῦ ἀπριλίου τοῦ 1860 περιτύττω ἀπαντήσῃ· αὐτῆς πρὸς τὴν οἰκουμένικὴν πατριάρχην καὶ πρὸς ἅπασαν τὴν παρ' αὐτὴν ἱεράν σύνοδον παρ' αὐτῆς ταύτης τῆς ὑποθέσεως· „Ἄνευ τῆς συγκαταθέσεως τῆς αὐτοῦ κανονικότητος καὶ παρὰ τὴν ἄλλοιαν αὐτῆς, οἱ βούλγαροι δὲν δικαιούνται τὴν παράπαν νὰ λάβωσιν ἢ ἀποσπᾶσιν ἀπ' αὐτῆς ἢ ἐπιδιώκωσιν. Ἦτιον δὲ δικαιούνται ν' ἀκαλλεγοῦσιν τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐξαρτήσεως, ἥτις συνδέει αὐτοὺς μετὰ τοῦ ὑπεράτου αὐτῶν κειμένου καὶ ἀποσπᾶσθαι ἀπ' αὐτοῦ ἀτονωμένους, διὸτι τὸ τοιοῦτον ἦθελον εἶσθαι σχίσμα, καὶ οἱ βούλγαροι κατὰ τοὺς κανόνας τῆς ἐκκλησίας ἦθελον θεωρηθῆν ἀνεκφορέτως ὡς σχισματικοί.“

Ἡ ἐπιτροπή·

- † ὁ Χαλκηδόνος Γεράσιμος.
- † ὁ Δέρβαν Νεόφυτος.
- † ὁ Διδυμοτείχου Διονύσιος.
- † ὁ Νύσης Καλλίνικος.
- † ὁ μέγας πρωτοσύγκελλος Δερβένδος Ἐδελπίδης.
- ὁ ἀρχιμανδρίτης Φιλόθεος Βρυέννιος.
- ὁ ἀρχιμανδρίτης Νικηφόρος Γλυκας.
- ὁ ἀρχιμανδρίτης Γερμανὸς Ἀφθονίδης.
- ὁ πρωτοσύγκελλος Καλλίνικος Φωτιάδης.
- ὁ ἱεροδιάκονος Κωνσταντῖνος Βαλιδάδης.

Ὁ κανονικὸς οἰκουμένικος πατριάρχης Ἀνθίμος ἀρωγῆ τὴν ἁγίαν σύνοδον, εἰ ἀρῶσιν αὐτῇ ἢ ἀνεγνωσθῆσιν ἡδὴ ἐκδοῦς τῆς ἐπιτροπῆς.

Ὁ κανονικὸς μητροπολίτης Νικαίας·

„Ἐυχαριστοῦμεν τῇ ἐπιτροπῇ ἐπὶ τῇ συντηθείσῃ ἀνεγνωσθῆσιν τῶν πνεύματι τῆς ἐκκλησίας ἐκδοῦς αὐτῆς.“

Ἄ ἐκκλησία ἐσπάρθη, qu'ils ont appelée *église nationale bulgare*, et parvenus au comble de l'aveuglement ils sacrent tous les jours des évêques et ordonnent des prêtres. Car une fois déchés de la grâce du sacerdoce, les uns sont devenus de simples laïques, les autres sont hors de l'église, cependant ils mentent à Dieu et au Saint-Esprit et se jouent de choses vénérables et affectent de transmettre à d'autres un sacerdoce dont ils sont eux-mêmes privés.

„Car qui peut,“ d'après le concile de Carthage, „donner ce qu'il n'a pas, ou bien comment peut-il faire des actes du Saint-Esprit celui qui a perdu le Saint-Esprit?“

Cette parole de l'écriture sainte s'est, paraît-il, accomplie: „L'impie précipité au four du malheur le méprise.“

D'après ce que nous venons de dire, il est évident pour tout le monde que ceux qui se sont ainsi détachés de l'église, qui ont osé dresser un autel phylétique et qui ont été dégradés et excommuniés par l'église, à cause de leur apostasie, de leur désobéissance et de leur impénitence, ne forment avec leurs sectateurs qu'un conciliabule et un schisme, d'après les paroles du divin orateur saint Basile, qui nous dit d'accord avec le collège des saints pères: „Ils (les pères) ont appelé *parasyntagones* (conciliabules) les congrégations formées par les prêtres et les évêques récalcitrants et par les peuples ignorants. Comme par exemple, si quelqu'un convaincu d'un délit, s'est vu interdire l'office et ne s'est pas soumis aux canons, mais s'est arrogé la présidence et l'exercice du sacerdoce et s'est fait suivre par quelques fidèles qui ont abandonné l'église catholique, cela forme une *parasyntagone*. Ils ont appelé *schismes* ceux qui pour quelques causes ecclésiastiques et quelques questions rémédiabiles sont en désaccord avec l'église.“

En terminant nous rappelons au saint et grand synode la formule respectable de l'église orthodoxe russe, que le très saint synode dirigeant a exprimé dans sa réponse remarquable au patriarche oecuménique et à son saint synode, à propos de cette même question (le 19 avril 1869): „Sans le consentement de sa sainteté et malgré elle, les Bulgares n'ont nullement le droit de prendre ou d'arracher d'elle ce qu'ils demandent. Ils ont encore moins le droit de s'affranchir de la dépendance ecclésiastique qui les réunit avec leur pasteur suprême, et de se détacher de lui, de leur propre volonté, car ce serait là un schisme: et les Bulgares, d'après les canons de l'église, seraient nécessairement regardés comme *schismatiques*.“

La commission:

- † Le métropolitain de Chalcedoine, Gérasimos.
- † De Derci, Néophytos.
- † De Didymotichon, Dionysios.
- † De Nyssa, Callinicos.
- † Le grand protosynelle, Dorothéos Evelpidès.
- L'archimandrite Philothéos Vryennios.
- L'archimandrite Nicéphoros Glycas.
- L'archimandrite Germanos Aphthonidès.
- Le protosynelle Callinicos Photiadès.
- Le diacre Constantin Valliadès.

Sa sainteté le patriarche oecuménique Anthimos demande au saint synode, s'il approuve le rapport de la commission dont il vient d'entendre la lecture.

Son éminence le métropolitain de Nicée:

„Nous remercions la commission pour avoir rédigé un rapport conforme à l'esprit de l'église.“

Ο πανιερώτατος μητροπολίτης Βαλαρρίδων.  
 „Η άναγνωσθείσα έκθεσις της έκτροπής λίαν εμπεδωμένη και σαφής συντασσόμενη άπασιν την άρεσιν.“

Ο πανιερώτατος πατριάρχης Γρηγόριος.  
 „Οδύμριον έχων άναγωγών παρατήρησιν επί της ήδη άναγνωσθείσης έκθέσεως της έκτροπής, και τα εμπεδωμένη και σαφής καθ' αυτής έκταθέντα ως συνφέρεται πείσασαι τω ιερω όθωγαλλίω και τωσ κανόνων άσκαλάρως άποδεχόμενος, συντίθεμαι τούτοις και συναινά.“

Ο πανιερώτατος πατριάρχης Ιωακείμ.  
 „Κάθω παραδέχομαι τώ έργον της έκτροπής καθ' άσκαλάρων.“

Ο πανιερώτατος και μακαριώτατος πατριάρχης Αλεξανδρείας.  
 „Σόφισμα κάθω και έπιδοκιμάζω την έκθεσιν.“

Η άγια σύνοδος άναβήθη.  
 „Πασιν άρέσκει, πάντες αυτήν έγκρίνομεν, πάντες B έπιδοκιμάζομεν.“

Ο μακαριώτατος πατριάρχης Αντιοχείας.  
 „Συμφώνως τώσ πράγμασιν έγραψεν ή έκτροπή.“

Ο μακαριώτατος αρχιεπίσκοπος Κύπρου.  
 „Καλώς έχω ή έκθεσις και εύχαριστούμεν τη έκτροπή επί τη άριθεία της έκθέσεως.“

Ο πανιερώτατος μητροπολίτης Αγκύρας.  
 „Ορθώς συνεπέρασεν ή έκτροπή παρασυναγωγούς και σχισματικούς αυτός καλέσασα.“

Η άγια σύνοδος άναβήθη.  
 „Οι άποσχίσαντες έκτους από της έκκλησίας άποκρηθήτωσαν.“

Ο μακαριώτατος αρχιεπίσκοπος Κύπρου συνεχίζων τόν διακοίνωσα λόγον αυτόν προσέθησιν.  
 „Τό έπ' έμοι ως μόνην δικαιουμένην άρχην ίνα έκκλησιαστικώς λύσθ τώ πολυβύλλητον τούτο ζήτημα C

έθεώρουσ δίκαια την οικουμένην σύνοδον, ήν τούτση συνεταιρσ φερομένη ή μεγάλη έκκλησία προΰταινεν έν καιρῳ εύθέτῳ· άλλ' έπειδή οι προεξάρχοντες τών Βουλγάρων κατακόλησον αυτήν, ως καθάρως φαίνεται έν τη 41 σελίδι της Αντιρρήσεως αυτόν, διά τούτο έξ ανάγκης όφείλει ή έκκλησία προβήναι άνακαρτήτως, εις λύσιν, έκδοθεσα πρώτίν τινα, όπως έξέλθῃ της δυσχερούσ θέσεως, και μή διαμίνῃ επί κλίσειν είστί ταλαντωομένη· έγκρίνας λοιπόν και έπιδοκιμάζω άπαν τώ έμπαρισχόμενον της έκθέσεως ως κανονικώτατον.“

Ο πανιερώτατος μητροπολίτης Ικονίου άναβήθη.  
 „Παρασυναγωγοι και σχισματικοι είσι πάντες οι άποκαταστρωτες την όρθόδοξον έκκλησίαν.“

Ο πανιερώτατος μητροπολίτης Ξερρυχίου.  
 „Έξω οι παρασυναγωγοι, έξω οι φυλετισται.“

Ο πανιερώτατος μητροπολίτης Νικαίας.  
 „Συντασσόμενος κάθω τη γνώμη τού μεγάλου Βασιλείου, παρασυναγωγούς και σχισματικούς αυτός άποκαλά.“

Ο πανιερώτατος μητροπολίτης Έφέσου.  
 „Ταύτη τη γνώμη συντίθεμαι κάθω.“

Ο άλλωδέστατος αρχιμανδρίτης και μέγας πρωτοσύγκελλος Δαρόθιος.  
 „Πέποιθα, ότι έκπράξω τώ αίσθημα συμπάσης της άγιασ συνόδου λέγων, ότι ή ήμερα αυτή έστι πένθος τη όρθόδοξῃ έκκλησίῃ· όπως γίνεται χαρά έν οδρανῳ επί άντ' άμαρτιών μετανοούντι, ούτω θλίψις άπόθνητος έποβαίνει τη μηρί έκκλησίῃ, όπόταν άναγκάζηται έκπέσκειν άπ' έσότησ έσως και έν μένον άκαθής αότησ τέκνον άνιέντως νοσήσῃ. Αλλά ήδη, φεβ! άναγκάζεται έκπέσκειν και κλίσεισ τού ένός. Τό έπ' έμοι, καιτοι συνειδής τή έκκλησίῃσ θέματα, αίσθάνομαι όπως την καρδίαν μου δαιώς συγκαυνημένην.“

„Je suis convaincu que j'exprime le sentiment de tout le saint synode en disant que ce jour est un jour de deuil pour l'église orthodoxe. De même que le ciel se réjouit du repentir d'un seul pécheur, notre sainte mère l'église ressent une profonde tristesse lorsqu'elle se voit obligée de détacher de son sein, même un seul enfant endurci dans la déobéissance et l'impénitence. Mais aujourd'hui, hélas! elle est obligée d'en détacher plusieurs. Pour ma part, quoique pénétré des

Son éminence le métropolitain de Bétégrada.  
 „Le rapport de la commission est approuvé par nous tous; il est clairement et régulièrement rédigé.“

Sa sainteté le patriarche Grégoire.  
 „Ja n'ai aucune observation à ajouter au rapport de la commission. J'accepte, j'approuve et j'admets entièrement tout ce qui y est dit avec tant d'exactitude et de clarté, comme conforme à l'esprit de l'évangile et aux canons sacrés.“

Sa sainteté le patriarche Joachim.  
 „J'accepte aussi le travail de la commission dans son intégrité.“

Sa sainteté et béatitude le patriarche d'Alexandrie.  
 „Je suis du même avis et j'approuve le rapport.“

Le saint synode s'est écrié.  
 „Il est agréé par tout le monde; nous l'approuvons tous et nous l'acceptons.“

Sa béatitude le patriarche d'Antioche.  
 „La commission a rédigé son rapport d'accord avec les faits.“

Sa béatitude l'archevêque de Chypre.  
 „Le rapport est excellent et nous remercions la commission pour l'exactitude de son exposé.“

Son éminence le métropolitain d'Aneyre.  
 „La commission conclut bien en les nommant *parasynergistes* (partisans de conciliabules) et schismatiques.“

Le saint synode s'écria.  
 „Que ceux qui se sont détachés de l'église soient reniés.“

Sa béatitude l'archevêque de Chypre continuant son discours interrompu.  
 „Pour ma part, je considérais toujours un concile œcuménique comme la seule autorité compétente pour résoudre canoniquement cette fameuse question: c'est ce que la grande église dans sa sagesse a proposé en temps opportun; mais comme les chefs des Bulgares ont combattu cette proposition, ainsi qu'il appert de la p. 41 de leur „Objection“, l'église doit nécessairement procéder sans retard à une solution et publier un acte, afin de sortir de la position difficile où elle se trouve et de ne plus rester en suspens; ainsi j'approuve et accepte tout le contenu du rapport, comme en tout conforme aux canons.“

Son éminence le métropolitain d'Iconien s'est écrié.  
 „Tous ceux qui ont renié l'église orthodoxe sont des *parasynergistes* et des schismatiques.“

Son éminence le métropolitain de Snornik.  
 „Dehors les *parasynergistes*, dehors les *phylétistes*.“

Son éminence le métropolitain de Nicée.  
 „Me conformant moi-même à l'avis du grand saint Basile, je les déclare *parasynergistes* et schismatiques.“

Son éminence le métropolitain d'Ephèse.  
 „Je me range moi-même à cet avis.“

Le très pieux archimandrite Dorothéos, grand protosynode.  
 „Je suis convaincu que j'exprime le sentiment de tout le saint synode en disant que ce jour est un jour de deuil pour l'église orthodoxe. De même que le ciel se réjouit du repentir d'un seul pécheur, notre sainte mère l'église ressent une profonde tristesse lorsqu'elle se voit obligée de détacher de son sein, même un seul enfant endurci dans la déobéissance et l'impénitence. Mais aujourd'hui, hélas! elle est obligée d'en détacher plusieurs. Pour ma part, quoique pénétré des

„Pour ma part, je considérais toujours un concile œcuménique comme la seule autorité compétente pour résoudre canoniquement cette fameuse question: c'est ce que la grande église dans sa sagesse a proposé en temps opportun; mais comme les chefs des Bulgares ont combattu cette proposition, ainsi qu'il appert de la p. 41 de leur „Objection“, l'église doit nécessairement procéder sans retard à une solution et publier un acte, afin de sortir de la position difficile où elle se trouve et de ne plus rester en suspens; ainsi j'approuve et accepte tout le contenu du rapport, comme en tout conforme aux canons.“

Son éminence le métropolitain d'Iconien s'est écrié.  
 „Tous ceux qui ont renié l'église orthodoxe sont des *parasynergistes* et des schismatiques.“

Son éminence le métropolitain de Snornik.  
 „Dehors les *parasynergistes*, dehors les *phylétistes*.“

Son éminence le métropolitain de Nicée.  
 „Me conformant moi-même à l'avis du grand saint Basile, je les déclare *parasynergistes* et schismatiques.“

Son éminence le métropolitain d'Ephèse.  
 „Je me range moi-même à cet avis.“

Le très pieux archimandrite Dorothéos, grand protosynode.  
 „Je suis convaincu que j'exprime le sentiment de tout le saint synode en disant que ce jour est un jour de deuil pour l'église orthodoxe. De même que le ciel se réjouit du repentir d'un seul pécheur, notre sainte mère l'église ressent une profonde tristesse lorsqu'elle se voit obligée de détacher de son sein, même un seul enfant endurci dans la déobéissance et l'impénitence. Mais aujourd'hui, hélas! elle est obligée d'en détacher plusieurs. Pour ma part, quoique pénétré des

„Je suis convaincu que j'exprime le sentiment de tout le saint synode en disant que ce jour est un jour de deuil pour l'église orthodoxe. De même que le ciel se réjouit du repentir d'un seul pécheur, notre sainte mère l'église ressent une profonde tristesse lorsqu'elle se voit obligée de détacher de son sein, même un seul enfant endurci dans la déobéissance et l'impénitence. Mais aujourd'hui, hélas! elle est obligée d'en détacher plusieurs. Pour ma part, quoique pénétré des

„Je suis convaincu que j'exprime le sentiment de tout le saint synode en disant que ce jour est un jour de deuil pour l'église orthodoxe. De même que le ciel se réjouit du repentir d'un seul pécheur, notre sainte mère l'église ressent une profonde tristesse lorsqu'elle se voit obligée de détacher de son sein, même un seul enfant endurci dans la déobéissance et l'impénitence. Mais aujourd'hui, hélas! elle est obligée d'en détacher plusieurs. Pour ma part, quoique pénétré des

„Je suis convaincu que j'exprime le sentiment de tout le saint synode en disant que ce jour est un jour de deuil pour l'église orthodoxe. De même que le ciel se réjouit du repentir d'un seul pécheur, notre sainte mère l'église ressent une profonde tristesse lorsqu'elle se voit obligée de détacher de son sein, même un seul enfant endurci dans la déobéissance et l'impénitence. Mais aujourd'hui, hélas! elle est obligée d'en détacher plusieurs. Pour ma part, quoique pénétré des

„Je suis convaincu que j'exprime le sentiment de tout le saint synode en disant que ce jour est un jour de deuil pour l'église orthodoxe. De même que le ciel se réjouit du repentir d'un seul pécheur, notre sainte mère l'église ressent une profonde tristesse lorsqu'elle se voit obligée de détacher de son sein, même un seul enfant endurci dans la déobéissance et l'impénitence. Mais aujourd'hui, hélas! elle est obligée d'en détacher plusieurs. Pour ma part, quoique pénétré des

„Je suis convaincu que j'exprime le sentiment de tout le saint synode en disant que ce jour est un jour de deuil pour l'église orthodoxe. De même que le ciel se réjouit du repentir d'un seul pécheur, notre sainte mère l'église ressent une profonde tristesse lorsqu'elle se voit obligée de détacher de son sein, même un seul enfant endurci dans la déobéissance et l'impénitence. Mais aujourd'hui, hélas! elle est obligée d'en détacher plusieurs. Pour ma part, quoique pénétré des

„Je suis convaincu que j'exprime le sentiment de tout le saint synode en disant que ce jour est un jour de deuil pour l'église orthodoxe. De même que le ciel se réjouit du repentir d'un seul pécheur, notre sainte mère l'église ressent une profonde tristesse lorsqu'elle se voit obligée de détacher de son sein, même un seul enfant endurci dans la déobéissance et l'impénitence. Mais aujourd'hui, hélas! elle est obligée d'en détacher plusieurs. Pour ma part, quoique pénétré des

„Je suis convaincu que j'exprime le sentiment de tout le saint synode en disant que ce jour est un jour de deuil pour l'église orthodoxe. De même que le ciel se réjouit du repentir d'un seul pécheur, notre sainte mère l'église ressent une profonde tristesse lorsqu'elle se voit obligée de détacher de son sein, même un seul enfant endurci dans la déobéissance et l'impénitence. Mais aujourd'hui, hélas! elle est obligée d'en détacher plusieurs. Pour ma part, quoique pénétré des

Ἡ ἅγια σύνοδος εἶπε·  
«Πάντας καθεσθῆναι πάντας ἐδυνάμεθα γινώσκου-  
σιν κέρως τὴν θλίψιν ἡμῶν.»

Ὁ πανιερώτατος μητροπολίτης Δέρκων ἀνέστη·  
εἶπεν·

«Ὅρισται ἡ ἅγια καὶ μεγάλη σύνοδος κατὰ τὴν ἐπιτροπὴν τῶν προσηχῶν συνεδριάσασθαι.»

Ὁ πανιερώτατος οἰκουμενικὸς πατριάρχης Ἀνθίμος·  
«Ἐκείτῃ ἀνεπιτήρητος ἀπεδείχθησαν ἀποστασι-  
αί κριτοὶ οἱ ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας ἀποστατήσαντες, οὐδὲν  
ἄλλο νόον λαίψεται, ἢ ἡ σύνταξις τοῦ ἀρχιεπισκόπου ἐπὶ  
τούτῳ ἔργῳ, καὶ ἡ τοῦτου συζήτησις ἐστὶν τὰ ἔργα  
τῆς ἐπομένης τριτῆς συνεδριάσεως τῆς ἁγίας πατρῴας  
συνόδου.»

Ὁ πανιερώτατος πατριάρχης Γρηγόριος·  
«Καὶ τοῦτο τὸ ἔργον προτείνω ἵνα ἀνατεθῇ τῇ  
αὐτῇ ἐπιτροπῇ.»

Ὁ πανιερώτατος μητροπολίτης Νικαίας·  
«Νομίζω καλὸν ἵνα ἡ αὐτῇ ἐπιτροπῇ παρακληθῇ  
ὅπως ἀναλάβῃ καὶ τὴν σύνταξιν σχεδίου τοῦ ἔργου κατὰ  
τὴν ἔννοian τῆς ἐκθέσεως.»

Ὁ πανιερώτατος μητροπολίτης Βελγρὰδων·  
«Συμφώνως τῇ γνώμῃ τῶν πανιερωτάτων καὶ  
μακαριωτάτων παρακαλοῦμαι καὶ ἡμεῖς οἱ συνοδικοὶ  
ἀδελφοὶ μητροπολίται τὴν σεβαστὴν ἐπιτροπὴν, ὅπως  
αὐτῇ ἐπίσης ἀναλάβῃ καὶ τὸν κόπον τῆς τοῦ ἔργου  
συντάξεως.»

Ἡ σύνοδος ἀνεβόησεν·  
«Ἀνατεθῆτω τῇ ἐπιτροπῇ.»

Ὁ πανιερώτατος μητροπολίτης Τορνόβου εἶπεν·  
«Ὅρισθῆτω ἡ ἡμέρα τῆς προσεχῶς τρίτης συν-  
εδριάσεως.»

Ὁ πανιερώτατος πατριάρχης Γρηγόριος·  
«Κρίνω ὑλοῦν ὅπως καὶ νόον ἀρεθῆ πάντῃ ἄλλο-  
θῆρα ἢ ἐπιτροπῇ ἐργασθῆναι ἀντίως ἐπὶ τοῦ σπου-  
δαιοτάτου τούτου ἔργου, ὅπως αὐτῇ καὶ αὐτῆς ἀνα-  
τιθέμεθα.»

Ὁ πανιερώτατος καὶ μακαριώτατος πάπας καὶ  
πατριάρχης Ἀλεξανδρείας εἶπε·  
«Μίαν ἔχω προτείνω ταπεινὴν γνώμην, ὅπως ἐν  
τῇ συνταχθησομένῃ ἔργῳ συμπεριληθῇ καὶ ὅτι ἡ  
μήτηρ ἐκκλησία γινώσκουσα τὴν ἀνέκδοτον εὐσεβίαν  
τοῦ ἑσθροδόξου βουλγαρικοῦ λαοῦ φρονεῖ καὶ χρηστῶς  
ἔχει ἐλπίδας, ὅτι ἔσται ἐξ αὐτοῦ ἀποστατήσαντες ἀπο-  
κλινηθέντες συντάξαντες τοῖς ἀποστατήσαντες, ἀπο-  
ταξάμενοι τούτοις, ἀποκηρύξουσιν αὐτοὺς ὅσον τῆχος  
ὡς παρασυνομήτους καὶ σχισματικούς, καὶ ὅτι ἐπο-  
μένως ἀνανήσαντες, ἐπανακαθίσουσιν εἰς τοὺς κόλπους  
τῆς μᾶς, ἁγίας, καθολικῆς καὶ ἀποσταλικῆς ἐκκλη-  
σίας διὸ καὶ προτείνω προσεῖν, ὅπως γίνωται ἄλλο  
ἐκτακτὸν πρὸς τὸν δοτήρα πρῶτον τῶν ἀγαθῶν, ἵνα  
φωτισθῶσιν αὐτοὺς ἐπαναγῆται εἰς ἐπίγνωσιν τῆς ἀλη-  
θείας.»

Ἡ ἅγια σύνοδος ἀνεβόησεν·  
«Γένοιτο! γένοιτο! πάντας μετὰ θαυμάτων δοξάμεθα.»

Ὁ μακαριώτατος πατριάρχης Ἀντιοχείας·  
«Ταῦτα παραδεχόμενοι καὶ ἡμεῖς, καλὸν ἡγοῦμεθα,  
ἵνα διὰ προσηχτικῶν πινῶν λόγων πρὸς τὸν βουλ-  
γαρικὸν λαὸν ἡ μεγάλη ἐκκλησία Κωνσταντινου-  
πόλεως ἀνακαλέσῃται τοὺς πεπλανημένους, οὓς καὶ  
ὀφείλομεν θεραπεύειν παντοσφόρως.»

Ὁ πανιερώτατος πατριάρχης Ἰερουσαλὴμ·  
«Οὐδεὶς ἀρῶμαι ἐν τῇ ἔργῳ προσηχτικῶς λόγος·  
ἴδον ὅμως, ὅπως ἡ ἐκκλησία καὶ τὸ αὐτὸ ἐκκλησιαστικὸν  
τὸ χριστιανικὸν καθῆκον ἐν ἰδιαιτέροις ἐγκυκλίαις  
γράφωμαι πρὸς τὸν βουλγαρικὸν λαόν.»

Ὁ πανιερώτατος μητροπολίτης Δέρκων·  
«Ὁ πανιερώτατος πατριάρχης Ἀντιοχείας·  
«Je propose que ce travail encore soit confié  
B à la même commission.»

Ἡ βεatitude le patriarche Grégorios·  
«Je propose que ce travail encore soit confié  
B à la même commission.»

Ἡ βεatitude le patriarche Grégorios·  
«Je propose que ce travail encore soit confié  
B à la même commission.»

Ἡ βεatitude le patriarche Grégorios·  
«Je propose que ce travail encore soit confié  
B à la même commission.»

Ἡ βεatitude le patriarche Grégorios·  
«Je propose que ce travail encore soit confié  
B à la même commission.»

Ἡ βεatitude le patriarche Grégorios·  
«Je propose que ce travail encore soit confié  
B à la même commission.»

Ἡ βεatitude le patriarche Grégorios·  
«Je propose que ce travail encore soit confié  
B à la même commission.»

Ἡ βεatitude le patriarche Grégorios·  
«Je propose que ce travail encore soit confié  
B à la même commission.»

Ἡ βεatitude le patriarche Grégorios·  
«Je propose que ce travail encore soit confié  
B à la même commission.»

Ἡ βεatitude le patriarche Grégorios·  
«Je propose que ce travail encore soit confié  
B à la même commission.»

Ἡ βεatitude le patriarche Grégorios·  
«Je propose que ce travail encore soit confié  
B à la même commission.»

Ἡ βεatitude le patriarche Grégorios·  
«Je propose que ce travail encore soit confié  
B à la même commission.»

Ἡ βεatitude le patriarche Grégorios·  
«Je propose que ce travail encore soit confié  
B à la même commission.»

Ἡ βεatitude le patriarche Grégorios·  
«Je propose que ce travail encore soit confié  
B à la même commission.»

Ἡ βεatitude le patriarche Grégorios·  
«Je propose que ce travail encore soit confié  
B à la même commission.»

Ἡ βεatitude le patriarche Grégorios·  
«Je propose que ce travail encore soit confié  
B à la même commission.»

Ἡ βεatitude le patriarche Grégorios·  
«Je propose que ce travail encore soit confié  
B à la même commission.»

Ἡ βεatitude le patriarche Grégorios·  
«Je propose que ce travail encore soit confié  
B à la même commission.»

Ἡ βεatitude le patriarche Grégorios·  
«Je propose que ce travail encore soit confié  
B à la même commission.»

Ἡ βεatitude le patriarche Grégorios·  
«Je propose que ce travail encore soit confié  
B à la même commission.»

Ἡ βεatitude le patriarche Grégorios·  
«Je propose que ce travail encore soit confié  
B à la même commission.»

«A priens de l'église, je sene mon cœur péniblement  
énu.»

Le saint synode a dit:  
«Nous sommes tous attristés; nous souffrons  
tous. Le Seigneur connaît notre tristesse.»

Son éminence le métropolitain de Derzi se leva  
et dit:

«Que le grand et saint synode décide quels  
seront les travaux de la prochaine séance.»

Sa sainteté le patriarche œcuménique Anthimos:

«Puisqu'il a été clairement prouvé que ceux qui  
se sont détachés de l'église sont condamnés par  
leurs propres actes, il ne reste plus qu'à rédiger la  
définition qu'il convient, dont la délibération fera  
le sujet de la troisième séance de ce saint synode.»

Sa sainteté le patriarche Grégorios:

«Je propose que ce travail encore soit confié  
B à la même commission.»

Son éminence le métropolitain de Nicée:

«Je crois bon que la même commission soit  
priée de se charger de la rédaction du projet de  
définition, conformément au sens de son rapport.»

Son éminence le métropolitain de Béiégrada:

«D'accord avec l'avis de leurs saintetés et de leurs  
béatitudes, nous aussi, les métropolitains, nous prions  
la respectable commission de vouloir bien se charger  
de la rédaction de la définition.»

Le saint synode s'écria:

«Que la rédaction en soit remise à la commis-  
sion.»

Son éminence le métropolitain de Tournovo a dit:

«Que le jour de la troisième séance soit fixé.»

Sa sainteté le patriarche Grégorios:

«Je crois qu'il est bon de laisser la commission  
entièrement libre de travailler à loisir à la besogne  
si importante, que nous venons encore de lui  
confier.»

Sa sainteté et béatitude le pape et patriarche  
d'Alexandrie:

«J'ai un humble avis à proposer au saint synode:  
c'est que dans la définition à rédiger il soit contenu  
que notre sainte mère l'église, connaissant l'ancienne  
piété du peuple bulgare orthodoxe, pense et nour-  
rit les meilleures espérances que tous ceux qui  
parmi ce peuple se sont laissés égarer, de quelque  
manière que ce soit, et se sont joints aux rebelles,  
s'empresseront de s'en séparer et les renieront au  
plus tôt comme parasyntagistes et schismatiques,  
et que, revenus de leur erreur, ils s'empresseront de  
revenir dans le giron de la sainte église, une, sainte,  
catholique et apostolique; en conséquence je pro-  
pose qu'il soit adressé des prières au dispensateur  
de tous les biens, pour qu'il daigne les éclairer et  
les ramener à la connaissance de la vérité.»

Le saint synode s'écria:

«Ainsi soit-il! Ainsi soit-il! Nous le demandons  
tous les larmes aux yeux.»

Sa béatitude le patriarche d'Antioche:

«Nous approuvons aussi tout cela et nous som-  
mes d'avis qu'il est bon que la grande église de  
Constantinople, par des paroles d'exhortation, rap-  
pelle nos frères égarés, à qui nous devons tous  
nos soins.»

Sa sainteté le patriarche Joachim:

«Il ne convient pas de mettre dans la définition  
des paroles d'exhortation; mais il convient que  
l'église accomplisse aussi ce devoir chrétien dans  
des lettres encycliques particulières, adressées au  
peuple bulgare.»

Son éminence le métropolitain de Derzi:

«Je propose que ce travail encore soit confié  
B à la même commission.»

«Je propose que ce travail encore soit confié  
B à la même commission.»

«Je propose que ce travail encore soit confié  
B à la même commission.»

«Je propose que ce travail encore soit confié  
B à la même commission.»

«Je propose que ce travail encore soit confié  
B à la même commission.»

«Je propose que ce travail encore soit confié  
B à la même commission.»

«Je propose que ce travail encore soit confié  
B à la même commission.»

«Je propose que ce travail encore soit confié  
B à la même commission.»

«Je propose que ce travail encore soit confié  
B à la même commission.»

«Je propose que ce travail encore soit confié  
B à la même commission.»

Ἡ αὐτὴ πανηγύρις καὶ μακαριότης ὁ πατρι- A  
 ἀρχὴς Ἀλεξανδρείας διὰ τῆς προεδρίας αὐτοῦ ἐ-  
 γράξατο τὴν γνώμην ἀποφασίσαι τῆς ἁγίας καὶ μα-  
 γάλιας συνέδου, καὶ συμφωνησάτω τὸ πνεῦμα, ὅς' οὐ  
 ἀνίστασθαι φερμένη ἢ ἐπιληθία τῆς Κωνσταντινου-  
 πόλεως, ἐν τῇ μητρικῇ αὐτῆς σπαγγῇ πρὸς τὰ κα-  
 κλιανήματα τίνα, εὐλαμπῶς ἐπαρμένους καὶ οὐδέποτε  
 παύσασθαι μαρτυροῦν ἐπὶ αὐτῶν κατὰ καθέαν ἱερόν.  
 Ἀλλὰ ὡς γυναικὸς μήτηρ καὶ ἀδελφῶν ἀπὸ καρδίας  
 καὶ θρηνοῦ αἰετὶ τὴν ἀπάλειαν πολλῶν ἐκ τῶν ἁγα-  
 πητῶν αὐτῆς, τίκων καὶ οὐ διαλείπει καθυπευθύνουσα  
 τὴν ὄψιστον ὑπὲρ τῆς ἐκπεθερίας αὐτῶν ἐκ τῆν ὄδου  
 τὴν σωτηρίαν· διὸ καὶ ἀλάλιαν, ἔγραψεν, δεξιῶν,  
 κἀνα ἐπράξε πρὸς συνεπιθερῶν αὐτῶν ὄσα καὶ ἐ-  
 γκυλίαν διακρίνοισαν ἤδη τὰς ἀδελφαίς ἐπιληθίαις.  
 Πάντας δὲ γινώσκοντες ὅτι οἱ ἁγίους οὗτοι, τοῦ θεοῦ  
 συνεργῶντες, οὐκ ἔμειναν κἀντὶ ἔργων καὶ ἀνε-  
 φαιστῶ, διὰτι πολλὰ ἐσφῆθησαν ὄνματα· δυστυχῶς ἕως  
 μέντοι αἰετὶ πολλὰ ἀποκαταληγμένα κρήματα, B  
 κεραιώσαντες ἐκ τῆν ἀνακλητήριον τῆς ἐπιληθίας φε-  
 ρῆν. Ἀλλὰ σήμερον λυπηρὸν ἐκτελέσει καθέκον ἐπι-  
 φέρει ὡς ἀδίκιστος, δικαστὴς τὴν ἀδοξίαν καὶ  
 δικαίαν αὐτῆς φέρει κατὰ τῶν παρενομοθέντων,  
 οὐδένα συναισθησάμενη ἐπὶ τούτῳ ἕλεγχον, ἀλλὰ  
 τιθεῖσα τὴν χεῖρα ἐπὶ τῆς καρδίας καὶ ἀκούουσα μέ-  
 νων τὴν ἐνδύμωχεν τῆς συναισθησῶς φωνῆν, κατ' ἃ  
 ἐπαχθῆ ἄγρυπνος τῶν ἱερῶν κανόνων φύλαξ, ἐκβέλλει  
 τοὺς ἰσχυροσημένους ἐμμένονσι τῇ κλίαν τίνους αὐ-  
 τῆς τὴν ἐπισημένην ποιήν, δεομένη συνέρα ὑπὲρ τῆς  
 μετανοίας καὶ ἐπιστροφῆς αὐτῶν. Παραίων προσι-  
 ἴθμη διὰ κατ' ἑμὴν γνώμην ἐν τῷ συνταχθέντων  
 ἔργῳ οὐκ ἔχουσι χώραν κεραιώσεως, νευθεσίας καὶ  
 προτροπῶν.

Ὁ θεοφιλέστατος ἐπίσκοπος Βράτσης Παΐσιος εἶπεν·  
 Ἐν τῇ παρούσῃ περιστάσει, κατ' ἣν μεγάλη συν-  
 ἦλθε καὶ ἱερὰ συνέδος, ἡ διαγωγή τοῦ μακαριωτάτου  
 πατριάρχου Ἱεροσολύμων, μετ' ὅσους ἂν ἐπὶ ἡμεῶν C  
 ἀφροφροσύνης λόγους ὁ πανιερώτατος μητροπολίτης  
 Δέρων, ὅπως μετρίως τὸ ἐκλήθηρον αὐτῆς, ἐπι-  
 βαρύνει κατὰ εἰς τὴν κλάσσην. Οἱ βούλγαροι ἔνεκα  
 τῆς ἀπουσίας τοῦ εὐρημένου μακαριωτάτου λογίζονται  
 τὴν ἀπόφασιν αὐτῆν τῆς ἁγίας καὶ μαγάλιας συνέδου  
 ὡς οὐδεμίαν ἔχουσαν βαρύτητα, ὡς αὐτόχρημα καί-  
 νιον. Ἄλλως τε οὐδεμίαν ἔχει σήμερον σημασίαν ἢ  
 πρὸ τριετίας ἐκπεθεσάτω γνώμῃ τῆς ἐπιληθίας Ἱερο-  
 σολύμων· δι' ἃ καὶ ἀφαικτικῶς ἀπαρτίζεται ὅπως ἐρε-  
 τηθῆ καὶ νῦν ὁ μακαριώτατος, πῶς θεωρεῖ τὴν ἐκ-  
 θεσιν τῆς ἐκτροπῆς, τίνας προβάλλει ἀποχρῶντες  
 λόγους ἀποσιδέων, καὶ τί φρονεῖ κατὰ ἐπιληθίας· ἐν  
 ἄλλαις λέξαι ζητητέον παρ' αὐτοῦ τὴν ἐμλογίαν τῆς  
 αὐτοῦ κρίσεως· τοῦτου δὲ μὴ γενομένου, οὐδ' αὐτῆ ἢ  
 διακήρυξι τοῦ σχίσματος ἔξει νομίζω τὸ ποδομένον  
 ἀποκλίμα, οὐδ' ἀποτρέψει τὴν ἀποκαταληθίαν με-  
 ρίαν τοῦ βουλγαριστοῦ λαοῦ ἀπὸ τῆς οὐκαὶς ὁδοῦ D  
 εἰς τὴν ἀποκαταλήθη. Ἰκέρχει μὲν τὸ σχίσμα κρή-  
 ματι ἀπὸ τῶν ἡδὴ ὀριστάμενων, ἀλλὰ σήμερον πρῶ-  
 τον ὁπὸ τῆς ἐπιληθίας διακηρύσσεται ἐπιστήμης.  
 Πλαίσια δ' ὅσα ὑπάρχουσι ἀλάλιος ἀγαθῶν, ἐπὶ μετ'  
 οὐ κατὰ τραπέζουσι τὴν αἰθερίαν ὄδον καὶ προσελθ-  
 ούνται οἱ ἄχρι τοῦδε ἀπεβουλομένης βούλγαροι  
 εἰς τοὺς ἀλλοίους τῆς μητρῆς ἐπιληθίας· ἀλλ' ἡ δια-  
 γωγῆ τοῦ μακαριωτάτου πατριάρχου Ἱεροσολύμων  
 ἀλατρίως ἐκπεθεῖ τὴν αἰθερίαν προσδοκωμένην σω-  
 τηρίαν προτήν. Καὶ οἱ μὲν ὁ μακαριώτατος πατρι-  
 ἀρχὴς Ἱεροσολύμων ὅπως παραδέχεται τὴν τοῦ φιλο-  
 τωμοῦ ἀρχὴν, ὅσον ὅπως καὶ ἔτος συγκληρονομήθη  
 μετὰ τοῦ Ἀνθίμου τῶν Βουλγάρων· οἱ δὲ πρῶτον  
 τοῦτο εἰ καταμονῆς καὶ παρεφρονήσεως, καλὴν κατα-  
 κρητίος.

Ὁ πανιερώτατος μητροπολίτης Δέρων·  
 Νομίζω ἐπὶ ἀπαρτίζεσθαι ἔστιν ἡ γνώμη τοῦ  
 προειληθέντος θεοφιλεστάτου ἐπισκόπου Βράτσης,  
 κατ' ἃ ἀλάλιος ἕως καὶ κεραιώσεως. Ἰκανὸς ἤδη

Ἡ αἰσινότης τοῦ πατριάρχη d'Alexandrie exprime  
 par sa proposition le sentiment du grand et saint  
 synode tout entier et résume l'esprit qui a, dès le  
 principe, guidé l'église de Constantinople, qui, dans  
 sa sollicitude maternelle pour ses enfants égarés,  
 a sincèrement veillé à leur salut et ne cessera  
 jamais d'y veiller selon son devoir sacré. Comme  
 une mère elle a gémi du fond du cœur, elle gémit  
 encore de la perte de plusieurs de ses enfants  
 chéris et ne cesse de supplier le très-haut pour  
 leur retour dans la voie du salut. Elle a parlé,  
 elle a écrit, elle a fait pour les éclairer tout ce  
 qu'elle a déjà communiqué par ses lettres cir-  
 culaires aux églises ses sœurs. Nous avons aussi  
 que tous ces travaux, avec l'aide de Dieu, ne sont  
 pas restés sans fruit et que plusieurs victimes ont  
 été sauvées. Malheureusement il y a encore plu-  
 sieurs brebis égarées qui sont restées sourdes au  
 rappel de l'église. Mais aujourd'hui l'église ac-  
 complissant un douloureux devoir, prononce comme  
 un juge intègre son arrêt sévère et juste contre  
 les coupables, sans ressentir aucun remords. Elle  
 met la main sur son cœur, n'entend que la voix  
 intérieure de sa conscience et, comme la gardienne  
 vigilante des canons sacrés, elle prononce contre  
 ses enfants qui persistent opiniâtrément dans l'er-  
 reur, la peine prescrite, tout en priant avec ferveur  
 pour leur repentir et leur retour. En achevant  
 j'ajoute que, selon mon avis, dans la définition  
 qui sera rédigée, il n'y a place ni pour des con-  
 seils, ni pour des exhortations.

Ἡ grandeur l'évêque de Vratsa Paisios·  
 Au moment où un grand et saint synode est  
 réuni, la conduite de sa béatitude le patriarche de  
 Jérusalem, malgré les paroles pleines de délicatesse  
 que son éminence le métropolitain de Deri a ajoutées  
 pour en atténuer l'inconvenance, sera d'un grand  
 poids. Les Bulgares considéreront, à cause de  
 l'absence de sa béatitude, la décision de ce grand  
 et saint synode comme nulle et non avenue, comme  
 un véritable jeu, autrement l'opinion émise, il y a  
 trois ans, par l'église de Jérusalem, n'aurait aucune  
 valeur aujourd'hui; c'est pourquoi il est irrespon-  
 sable de demander quel est l'avis de sa béatitude  
 sur le rapport de la commission; quels sont les  
 raisons qu'elle donne pour justifier son absence, et  
 quels sont ses sentiments sur l'église; en d'autres  
 termes, je crois qu'il faut lui demander sa pro-  
 fession de foi. Sans cela, je crois que la pro-  
 clamations du schisme n'aura pas le résultat désiré  
 de détourner la partie égarée du peuple bulgare  
 de la voie tortueuse où il s'est fourvoyé. De fait  
 le schisme existe depuis plusieurs années, mais ce  
 n'est qu'aujourd'hui qu'il est solennellement pro-  
 clamé par l'église. Il y a beaucoup à espérer que  
 les Bulgares égarés reprendront le droit chemin et  
 retourneront au giron de leur sainte mère l'église;  
 mais la conduite de sa béatitude le patriarche de  
 Jérusalem aura une influence funeste sur ce change-  
 ment salutaire, impatientement attendu. Si sa béati-  
 tude le patriarche de Jérusalem admet en effet le  
 principe du phylétisme, elle devra être rangée  
 avec Anthimos des Bulgares; en s'il agit ainsi par  
 opiniâtreté et mépris, il doit encore en être blâmé.

Ἡ εἰσινότης τοῦ μητροπολίτην de Deri·  
 Je suis d'avis que la proposition de sa grandeur  
 l'évêque de Vratsa est inadmissible, comme tout à  
 fait hors de propos et irrégulière. Cette question

ἐγένετο λόγος σήμερον κατὰ τῆς ἐπιθέσεως ταύτης, καὶ ἤδυνάτο ἡ θεωρία αὐτῆς ὅπως ἐξενόγησαν οἱ ἀπόστολοι εἶναι κατὰ τῆς ἀπορίας τοῦ μακαριώτατου πατριάρχου Ἱεροσολύμων, ἐν ὧν αὐτῇ συνέγραψεν παρακωλύσει ἕως τῆς συζητήσεως, οὐδὲς ἀπαγορεύεται προσεῖν καὶ εἰδὼς τὴν θέσιν τῆς ἐκείνου. Ἀποκρίσας δὲ κατέβη τὴν ἀλλήν ὑπέστη τῆς θεωρίας αὐτοῦ, ὅτι ἔθεν συνεπίστα τὴν ἀλήθειαν ἀπερροσθέντος ἕνεκα· τοῖναντίον διατίθηται, ὅτι κατὰ πάντας ἄλλου εἰς τὴν ἐκλήρωσιν τοῦ λαοῦ μου καθήκοντος ἀφορᾶν καὶ τὸ σφύρον τῆς ἐκκλησίας ὑπεράνω πάσης ἄλλης ἐπιτολῆς οὐδέως ὑπέροιστος, ἐξέφρασα κατὰ τῆς αὐτοῦ μακαριότητος ὅτι ἀληθὲς ἐφρόνουν. Περιπέλον οὐδὲ τὴν ἑτέραν τῆς αὐτοῦ θεωρίας γνώμην ἀποδέχομαι, καθὼς λίαν παραπέλον, ὅτι ζητησίον κατὰ τοῦ μακαριώτατου πατριάρχου Ἱεροσολύμων καὶ αὐτὴν εἶναι τὴν ἁμολογίαν τῆς πίστεως αὐτοῦ, διότι οὐδέως τῶν παρόντων οὐδὲ κατὰ διανοίαν διαμφορηθῆναι τὴν ἄλλαν πανθεολογούμενην τῆς αὐτοῦ μακαριότητος ἰσοφύειαν."

Ὁ εὐλαβεστάτος ἀρχιεπίσκοπος Γερμανός·  
 „Δύο μόνως λέξεις προσέειπεν· ἀποκρίσας κατὰ τοὺς λόγους τοῦ θεωριώτατου ἐπισκόπου Βρατίας. Νομίζω ὅτι ἡ ἀγία καὶ μεγάλη σύνοδος εὐλόγως λογίζεται ὡς ἐπίσημον τὴν ἀναγνωσθεῖσαν γνώμην τῆς ἐκκλησίας τῶν Ἱεροσολύμων· ἐὰν καὶ οὐδέως ἀμφιβάλλουσα κατὰ τῶν φρονημάτων τῆς αὐτοῦ μακαριότητος, παραδέξατο ἡδὴ τὴν πρότερον, ὅπως ἐδόξαση ἡ αὐτοῦ διοικήσει παναγιότητος ἀπαντήσας τῇ αὐτοῦ μακαριότητι."

Ὁ πανιερώτατος μητροπολίτης Βαλεαρίδων·  
 „Ἀσπαζόμενοι καθ' ὁλοκληρίαν πάνθ' ὅσα μετ' ἀξιοπαίνου παρνοίας ἔλαβεν ὁ πανιερώτατος μητροπολίτης Δέρκων, εὐχαριστοῦμεν αὐτῷ, ὅτι διὰ τῆς ἀπαντήσεως αὐτοῦ οὐ μόνον τὴν αὐτοῦ γνώμην διατρέψουσι, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐμὴν καὶ τὴν τῶν λοιπῶν πάντως μελῶν τῆς ἀγίας συνέδου διατηρήσουσιν."

Πολλοὶ ἀνέκραξαν·  
 „Ἀποκρίσας τὴν γνώμην τοῦ θεωριώτατου ἐπισκόπου Βρατίας."

Ὁ παναγιώτατος πατριάρχης Γρηγόριος·  
 „Ἐναρτίθη ἡδὴ ὅπως γράφη ἡ αὐτοῦ διοικήσει παναγιότητος τῷ μακαριώτατῳ πατριάρχῳ Ἱεροσολύμων, καὶ προσκαλέσει αὐτὸν αὐθις εἰς τὴν ἀγίαν καὶ μεγάλην σύνοδον."

Ὁ παναγιώτατος οἰκουμηνικὸς πατριάρχης εἶπεν·  
 „Ἡ ἡμέρα τῆς τρίτης συνεδρεύσεως τῆς ἀγίας καὶ μεγάλης συνέδου ἐπιδοθήσεται ἅμα τῇ ἀνοικταίῳ τοῦ ἔργου τῆς ἐπὶ τῇ συντάξει τοῦ βίου τεταγμένης ἐπιτροπῆς."

- Ταῦτα εἰπὼν ἀπέλυσε τὴν συνέδρον.
- † ὁ πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Ἀνθίμος ἔχων καὶ τὴν γνώμην τοῦ παναγιώτατου πατριάρχου πρὸς Κωνσταντινουπόλεως κυρίου Ἀνθίμου τοῦ Βουλανίου.
  - † ὁ πατριάρχης πρὸς Κωνσταντινουπόλεως Γρηγόριος.
  - † ὁ πατριάρχης πρὸς Κωνσταντινουπόλεως Ἰωακείμ.
  - † ὁ πάπας καὶ πατριάρχης Ἀλεξανδρείας Σωφρόνιος.
  - † ὁ πατριάρχης Ἀνατολίας Ἰσίδωρος.
  - † ὁ Κύπρου ἀρχιεπίσκοπος Σωφρόνιος.
  - † ὁ Ἐφέσου Ἀγαθάγγελος, ἔχων καὶ τὴν γνώμην τοῦ Σουλταναθουπόλεως Θεοφίλου.
  - † ὁ Ἡρακλείας Πανόριος.
  - † ὁ Νικαηδέας Διονύσιος.
  - † ὁ Νικαίας Ἰωαννίνιος.
  - † ὁ Χαλκηδόνος Γεράσιμος.
  - † ὁ Δέρκων Νεόφυτος.
  - † ὁ Τραπεζοῦ Γρηγόριος.
  - † ὁ Αἰδουποταίχου Διονύσιος.
  - † ὁ Ἰωνίου Σωφρόνιος.

ἄ ἐστὶν ἰσχυρῶς ἐκτετατὸν ἀνοῦρδ' ἡμῶν, et en grandeur pouvait bien exprimer son opinion sur l'absence de sa béatitude le patriarche de Jérusalem dans le cours de la discussion; mais après la clôture de la discussion, personne n'a le droit de toucher encore cette fibre discordante. Je repousse aussi cette allusion de sa grandeur que j'ai pallié la vérité par politesse; au contraire, je soutiens que, devant autant que tout autre à l'accomplissement de mon devoir sacré et plaçant l'intérêt de l'église au dessus de toute considération personnelle, j'ai exprimé, à propos de sa béatitude, tout ce que je pensais. Je n'admets pas non plus l'autre proposition de sa grandeur comme trop hardie: c'est-à-dire qu'il faille demander aussi à sa béatitude le patriarche de Jérusalem sa profession de foi, car aucun de ceux qui sont ici présents ne met en doute, même par la pensée, la piété d'ailleurs reconnue de sa béatitude."

Le très pieux archimandrite Germanos:  
 „J'ajoute deux mots: je repousse aussi les paroles de sa grandeur l'évêque de Vratsa. Je crois que le grand et saint synode considère avec raison la réponse de l'église de Jérusalem, dont il a été donné lecture, comme sa réponse solennelle. C'est pourquoi le synode, qui n'a aucun doute sur les sentiments de sa béatitude, a voté la proposition, que sa sainteté veuille bien répondre à sa béatitude."

Son éminence le métropolitain de Bélégrade:  
 „Nous approuvons entièrement tout ce que son éminence le métropolitain de Derci a dit avec une sageesse digne d'éloges; nous le remercions de ce que, par sa réponse, non-seulement il a affirmé son opinion, mais il a encore été l'interprète de la mienne et, sans doute, de celle des autres membres C du saint synode."

Plusieurs membres se sont écrié:  
 „Nous repoussons la proposition de sa grandeur l'évêque de Vratsa."

Sa sainteté le patriarche Grégorios:  
 „Il a déjà été décidé que sa sainteté le patriarche œcuménique écrive à sa béatitude le patriarche de Jérusalem pour l'inviter de nouveau au grand et saint synode."

Sa sainteté le patriarche œcuménique:  
 „Le jour de la troisième séance du grand et saint synode sera fixé aussitôt que la commission chargée de rédiger la définition aura achevé son travail."

Après ces mots sa sainteté leva la séance.

- † Anthimos, patriarche de Constantinople, votant en même temps pour sa sainteté Anthimos de Byzance, ancien patriarche de Constantinople.
- † Grégorios, ancien patriarche de Constantinople.
- † Joachim, ancien patriarche de Constantinople.
- † Sophronios, patriarche et pape d'Alexandrie.
- † Hierothéon, patriarche d'Antioche.
- † Sophronios, archevêque de Chypre.
- † Agathangelos d'Éphèse.
- † Pazaréto d'Héraclée.
- † Dionysios de Nicomédie.
- † Iovannios de Nicée.
- † Gérasimos de Chalcédoine.
- † Néophytes de Dard.
- † Grégorios de Trapeze.
- † Dionysios de Didymotichon.
- † Séphranios d'Ionie.

- † ὁ Ἁγίου Χρόνου.
- † ὁ Ἁγίου Μελίτου.
- † ὁ Ἁγίου καὶ Ἱερίας Γεωργίου.
- † ὁ Ἱερίου Παύλου.
- † ὁ Βαλεγγόρου Ἀνδρέου.
- † ὁ Ἰβίου Καλλίνου.
- † ὁ Σερραίου Διονύσιου.
- † ὁ Ἀγίου Ἰγνατίου.
- † ὁ Ἐφέσου Παύλου.
- † ὁ Μελιτουπόλεως Εὐγένιου.
- † ὁ Ἀναστασιουπόλεως Κίριλλου.
- † ὁ Παφλαγίου Διονύσιου.
- † ὁ Χαριουπόλεως Γεννάδιου.
- † ὁ Ἀργυρουπόλεως Ἀθανασίου.
- † ὁ Ἀσθεύσιου Παρθένου.
- † ὁ μέγας πρωτοσύγκελλος Δαρθόου Ἐβελιάδης, ἔχων καὶ τὴν γνήριον τοῦ θεωρισταίου ἐπισκόπου Σεβαστίας Παύλου.
- ὁ μέγας ἀρχιμανδρίτης Βενέδικτος.
- ὁ σχολάρχης τῆς ἐν Χάλκῃ θεολογικῆς σχολῆς ἀρχιμανδρίτης Γρηγόριος Φωτεινός.
- ὁ σχολάρχης τῆς μεγάλης τοῦ γένους σχολῆς ἀρχιμανδρίτης Φιλόθεου Εὐρέτιου.
- ὁ ἀρχιμανδρίτης Νικηφόρος Γλυφῆς.
- ὁ ἀρχιμανδρίτης Ἰωάννης Ἀναστασιόδης.
- ὁ ἀρχιμανδρίτης Πάριον Κανόνης.
- ὁ ἀρχιμανδρίτης Γερμανὸς Ἀρθουίδης.
- ὁ ἀντιπρόεδρος τοῦ ἁγίου ἔτους ἀρχιμανδρίτης Γεννάδιος Ἀσπιρτίτης.
- ὁ ἀρχιμανδρίτης Παρφόριος Ἐοργιμανίτης.
- ὁ ἀρχιμανδρίτης Εὐγένιος Χρυσόχρηστος.
- ὁ ἀρχιμανδρίτης Κίριλλος Γρηγοριόδης.
- ὁ ἀρχιμανδρίτης Ἀμβρόσιος Χρηστίδης.
- ὁ πρωτοσύγκελλος Καλλίνικος Φωτιόδης.
- ὁ ἠγούμενος τοῦ ἐν Βαλατῇ σιναϊτικοῦ μετοχίου ἀρχιμανδρίτης Παρθένου.
- ὁ μέγας σύγκελλος Μητροφάνης.
- ὁ μέγας ἀρχιδιάκονος Κωνσταντίνος.
- ὁ ἱεροδιάκονος Γρηγόριος Ζεγαβινός.
- ὁ ἱεροδιάκονος Κωνσταντίνος Βασιλίδης.
- ὁ ἱεροδιάκονος Κωνσταντίνος Βασιλίδης.
- ὁ μοναχὸς Ἀρσένιος Ἰβηρίτης.
- ὁ γραμματεὺς τῆς ἱερᾶς συνέθου ἀρχιμανδρίτης Καλλίνικος Εὐτυχίδης.

- A
- † Chrysostome d'Anoyra.
- † Melitus d'Icone.
- † Gabriel de Samos.
- † Paulus d'Imbroe.
- † Anthimos de Vélégrode.
- † Callinios de Nyma.
- † Dionysios de Ezeric.
- † Ignatios de Litta.
- † Paulus de Vritia.
- † Eugénios de Métopolia.
- † Cyrillus d'Anastasiopoli.
- † Dionysios de Pamphile.
- † Gennadius de Charipoli.
- † Athanasios d'Argyropoli.
- † Parthénios de Leodios.
- † Dorotheos Evagripida, grand protosynelle, votant en même temps pour sa grandeur Paulus évêque de Sévastia.
- B
- Bénédictos, archimandrite.
- Grégorios Photinos, directeur de l'école de théologie de Halki.
- Philothéos Bryonnios, directeur de la grande école patriarcale.
- Nicéphoros Glycos, archimandrite.
- Jean Anastasiades, archimandrite.
- Hilarion Cananos, archimandrite.
- Germanos Aphthonides, archimandrite.
- Gennadius de Lavra, archimandrite, représentant ordinaire de la montagne sacrée.
- Porphyrios d'Ephigmenou, archimandrite.
- Eugénios Chrysochérès, archimandrite.
- Cyrillus Grégoriades, archimandrite.
- Ambrosios Chrestides, archimandrite.
- Callinios Photiades, protosynelle.
- Parthénios, archimandrite, hégoumène de la succursale du Sinaï à Balata.
- C
- Métrophanos, grand synelle.
- Constantin, grand archidiacre.
- Grégorios Zegabéanos, diacre.
- Constantin Baphiades, diacre.
- Constantin Valiades, diacre.
- Arsénios d'Ibères, moine.
- Callinios Eutyhidès, archimandrite, premier secrétaire du saint synode permanent.

Πραξίς Γ.

Τῆς 17<sup>ης</sup> μηνὸς οκτωβρίου τοῦ χιλιοσμοῦ ἑκατοστοῦ ἑβδόμηστοῦ δευτέρου αἰωρίου ἔτους, ἡν-  
 δικτιανὸς α', ἡμέρας σαββάτου, μνήμη τῆς ἁγίας ἐνδόξου  
 μεγαλομάρτυρος καὶ παναγίας Εὐφροσύνης, προκει-  
 μένων ἐν τῇ μέσῃ τοῦ ἱεροῦ εὐαγγελίου καὶ τοῦ  
 τιμίου λειψάνου τῆς ἁγίας μεγαλομάρτυρος, κρειστο-  
 μένου τοῦ παναγιωτάτου οἰκουμανικοῦ πατριάρχου  
 Ἀνθίου, παρουσιαζόντων τὴν παναγιωτάτων πατρι-  
 αρχῶν πρῶτον Κωνσταντινουπόλεως Γρηγορίου καὶ  
 Ἰσααίου, τοῦ παναγιωτάτου καὶ μακαριστάτου πάπα  
 καὶ πατριάρχου Ἀλεξανδρείας Σωφρονίου, τοῦ μακα-  
 ριστάτου πατριάρχου Ἀντιοχείας Ἰεροθέου καὶ τοῦ  
 μακαριστάτου ἀρχιεπισκόπου Κύπρου Σωφρονίου, τὴν  
 παναγιωτάτων μητροπολιτῶν, τὴν θεωρισταίων ἐπι-  
 σκόπων, τὴν εὐλαβεστάτων κρησβυτέρων καὶ ἀρχι-  
 μονδριτῶν καὶ τὴν λοιπὴν τὴν ἀνακειμένην τὴν  
 ἁγίαν καὶ μεγάλην συνέθον, ἐβλήθη ἰσθ' ἑκάστη μὲν  
 ἦν, πάντων καθέστησαν καὶ καταγράφοντες ἐν τῇ  
 τῆς παρουσίας βίβλῃ, ἐβλήθη δὲ ἄπειρον ὁ παν-  
 αγιώτατος πατριάρχης πρῶτον Κωνσταντινουπόλεως  
 Ἀνθίμος, ὁ μακαριστάτος πατριάρχης Ἱεροσολίμων  
 Κίριλλος, ὁς ἀπαλειφθεὶς ἀπὸ τῆς παρουσίας ἦδη  
 εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ ὁ θεωρισταῖος ἐπίσκοπος Σε-  
 βαστίας Παύλος, ὁς ἀδεδείχθη.  
 Τούτων ἀπεβλήθησαν, ὁ παναγιώτατος οἰκουμανικὸς  
 πατριάρχης

Session III.

Le samedi 16 septembre de l'an de grâce 1872,  
 le 1<sup>er</sup> de l'indiction, le jour de la mémoire de la  
 sainte et glorieuse martyre, l'illustre Euphémie,  
 devant le saint évangile et la vénérable relique de  
 la sainte martyre, sous la présidence de sa sainteté  
 le patriarche de Constantinople, Anthimos, en pré-  
 sence de leurs saintetés les anciens patriarches de  
 Constantinople Grégorios et Joachim, de sa sainteté  
 et béatitude le patriarche et pape d'Alexandrie,  
 Sophronios, de sa béatitude le patriarche d'Antioche,  
 Hierothéos, de sa béatitude l'archevêque de Chypre,  
 et de leurs éminences les archevêques, de leurs  
 grandeurs les évêques, des très pieux prêtres et ar-  
 chimandrites et autres pères composant le grand  
 et saint synode, on célébra le sainte cérémonie.  
 Ensuite, lorsque tous les assistants se furent assis  
 et qu'ils eurent signé dans le livre de présence, il  
 fut communiqué au saint synode, que sa sainteté  
 Anthimos, ancien patriarche de Constantinople, était  
 absent, ainsi que sa béatitude le patriarche de  
 Jérusalem, qui était parti la veille pour Jérusalem,  
 et sa grandeur l'évêque de Sévastia Paulus, em-  
 pêché pour cause de maladie.

Après cette communication sa sainteté le patri-  
 arche ouménique a dit:



„Αναγγέλλω τῇ ἁγίᾳ καὶ μεγάλῃ συνέδῳ τῆν ἐπὶ Ἀ τῆς ἐκτροπῆς γενόμενον συνέδριον τοῦ διακεκλιμένου σχεδίου τοῦ θροῦ, καὶ προσηύχθησαν ἀναγγέλλοντας τὴν τοῦτον ἀνάγκασιν τῆς τῶν πρακτικῶν ἀναγγέλουσας, ὅπως συζητηθεὶς καὶ διακριθεὶς δεδῆ εἰς ἀναγραφὴν καὶ ἡ ἱερωσύνη εἰς ἀναγραφὴν ἀπὸ τῆς ἀπολύσεως τῆς συνεδριάσεως.“

Ἡ ἁγία σύνοδος εἶπεν·  
„Αναγνωσθήτω.“

Ὁ εὐλαβίστατος ἀρχιεπίσκοπος καὶ μέγας πρωτοσύγκαιλος ἀναστὰς ὡς ἐκ τῆς ἐκτροπῆς εὐθύνα τὸ σχέδιον τοῦ θροῦ, ἔχον ὅδε·

Σχέδιον θροῦ τῆς ἁγίας καὶ μεγάλης συνόδου, τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει συγκροτηθεῖσης ἐν ἔτει χιλιοστῷ ὀκτακοσιοστῷ ἐβδόμηκοστῷ δευτέρῳ, ἰνδικτιῶνος α', κατὰ μῆνα σεπτέμβριον.

„Προσέχον ἑαυτοὺς καὶ παντὶ τῷ ποιμένῳ, ἐν β' τῆς: τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἔδωκε ἀποστόλους καμαίνειν τὴν ἐκκλησίαν τοῦ θεοῦ, ἢν περιποιήσασθε διὰ τοῦ ἰδίου αἵματος.“ τὸ τῆς ἐκλογῆς ἡμῶν οὐδεὶς ἐνελλεται, λόγους τε βαρεῖς μὴ φειδομένους τοῦ ποιμανίου καὶ ἀνδρας διωκτομένους λαλοῦντας, τοῦ ἀποστῆναι τοὺς μαθητὰς ὁμοίως αὐτῶν, ἀναστήσομαι ἐν μέσῳ τῆς τοῦ θεοῦ ἐκκλησίας προγορευῶν, καὶ γρηγορεῖν ἡμᾶς διὰ τοῦτο παρακαλουόμενος.

Τοιοῦτους τοίνυν ἀνδρας καὶ ἐκ' ἄρχων ἐν τῷ τοῦ οἰκουμηνικοῦ θρόνου κλίματι ἐκ μέσου τοῦ εὐσεβοῦς βουλγαρικοῦ λαοῦ ἐξαναστήσαντες, καὶ φυλετισμοῦ καινήν τινα δόξαν ἀπὸ τοῦ γαστροῦ βίου τῆ ἐκκλησίας παρεσπαγγατῶν τομήσαντας, καὶ καταφρονετῆς τῶν θεῶν καὶ ἱερῶν κανόνων γενόμενους, πρωτοφανῆ ἐκ ἀθετησῆαι αὐτῶν φυλετικὴν παρεσπαγγατῆν σύστασιν ἀκαυθαδίως, μετ' ἐκλήξεως καὶ ἄλλους καρδίας καταμαθόντες, τὸν ἔθλον τοῦ κυρίου, ὡς αἰεὶ, ἀνεκωσμένοι καὶ τὴν τοῦ κακοῦ διαδοσὶν ἐν μέσῳ τοῦ εὐσεβοῦς τοῦτου λαοῦ ἀνακόψαι ἀξιολογίας προνοούμενοι, ἐπὶ τῷ ὄνοματι τοῦ μεγάλου θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ συναληθώσαμεν.

Καὶ δι' ἐν κατανύξει φυγῆς τὴν ἀνοθεὶν παρὰ τοῦ πατρὸς τῶν φώτων χάριν ἐπικαλοῦμενοι, καὶ τὸ εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ, „ἐν ᾧ εἰσι πάντες οἱ θησαυροὶ τῆς σοφίας καὶ τῆς γνώσεως ἀποκρυφοί,“ εἰς μέσον προθέντες, τὸν μὲν φυλετισμὸν ἀπὸς τὴν εὐαγγελικὴν διδασκαλίαν καὶ τὸ ἐπ' αὐτῶν τῆς τοῦ θεοῦ ἐκκλησίας πολιτικῶν ἀντικαταρθεύσαντας, οὐδ' ὅπως ζῆνον, ἀλλὰ καὶ πολέμιον ἐντικρυς αὐτοῖς κατασφαιρισμένον, τὰς δὲ παρανομίας, τὰς ἐπὶ συστάσει γενόμενας τῆς φυλετικῆς αὐτῶν παρεσπαγγατῆς, καθ' ἐλάχιστος ἀπεκρίθηθαισας, ἀπὸ τοῦ συντάγματος τῶν ἱερῶν κανόνων ἀναφανδὸν καταβλαχουμένους καταίδομεν.

Διὸ καὶ μετὰ τῶν ἁγίων καὶ δευτέρων πατέρων ἡμῶν „ἀποκρίσεις τοὺς θεῖους κανόνων ἐνοτηρῶμενοι, καὶ ἰδέσασθαι τὴν αὐτῶν διαταγὴν καὶ δουλεύοντων κρατούντων, τῶν ἐκτεθέντων ἀπὸ τῶν σαλπύγγων τοῦ πνεύματος ἡκουσῶμεν ἀποστόλων, τῶν τε ἁγίων ἐκτὰ οἰκουμηνικῶν συνόδων καὶ τῶν τοπικῆς συνεδριάσεως ἐπὶ ἐκδόσει τοιούτων διαταγμάτων, καὶ τῶν ἁγίων πατέρων ἡμῶν ἐξ ἐνὸς γὰρ ἑκαστος καὶ τοῦ αὐτοῦ πνεύματος ἀγαθῶντας θύσαν τὰ συμπέροντα,“ ἐν ἁγίῳ πνεύματι ἀποφαινόμεθα·

α'. Ἀποκηρύττομεν κατακρίνοντας καὶ καταδικάζοντας τὸν φυλετισμὸν, τούτου τῆς φυλετικῆς διακρίσεως καὶ τῆς ἐθνικῆς ἱεραίας καὶ ἑθνομιστικῆς ἐν τῇ τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίᾳ, ὡς ἀντικείμενον τῇ διδασκαλίᾳ τοῦ εὐαγγελίου καὶ τοῖς ἱερῶν κανόνων μακαρίων πατέρων ἡμῶν, „οἱ καὶ τὴν ἁγίαν ἐν-

„Ἰαυτοῦσε ἐν ἁγίῳ καὶ μεγάλῳ συνέδῳ τῆς ἐκτροπῆς ἀποστῆναι τὸν προσηύχθησαν τῆς ἐκτροπῆς ἀναγγέλλοντας τὴν τοῦτον ἀνάγκασιν τῆς τῶν πρακτικῶν ἀναγγέλουσας, ὅπως συζητηθεὶς καὶ διακριθεὶς δεδῆ εἰς ἀναγραφὴν καὶ ἡ ἱερωσύνη εἰς ἀναγραφὴν ἀπὸ τῆς ἀπολύσεως τῆς συνεδριάσεως.“

Le saint synode a dit:  
„Qu'il en soit donné lecture.“

Le très pieux archimandrite, grand protosynode, se leva alors et donna, au nom de la commission, lecture du projet de définition, conçu en ces termes:

Projet de définition du grand et saint synode réuni à Constantinople au mois de septembre 1873, le 1<sup>er</sup> de l'indiction.

„Prenez donc garde à vous-mêmes et à tout le troupeau sur lequel le Saint-Esprit nous a établis évêques, pour paître l'église de Dieu qu'il a acquise de son propre sang.“ Voilà ce que nous ordonnons l'instrument choisi, nous annonçant que „il s'élèvera au milieu de l'église des loups ravisseurs qui n'épargneront pas le troupeau, et des gens qui annonceront des choses pernicieuses, afin d'attirer les disciples après eux;“ c'est pourquoi il nous exhorte à veiller.

Ayant appris avec douleur et surprise que de telles gens se sont élevés dernièrement dans la circonscription du siège œcuménique, du milieu du peuple pieux des Bulgares; des gens qui ont osé introduire dans l'église une nouvelle croyance, celle du phylétisme, issue de la vie séculière; qui ont eu l'audace de mépriser les canons divins et sacrés et de former un conciliabule phylétique nouveau, afin de détruire ces canons, nous nous sommes inspirés du zèle du Seigneur, comme nous le devions, et nous nous sommes réunis au nom du grand Dieu, notre sauveur Jésus-Christ, afin de prévenir et d'arrêter la propagation du mal au milieu de ce peuple pieux.

Ayant ainsi invoqué, l'âme toute contrite, la grâce divine du père de toutes les lumières, et ayant exposé au milieu de nous l'évangile du Christ, „où se trouvent tous les trésors secrets de la sagesse et de la connaissance,“ nous avons examiné et comparé le phylétisme avec la doctrine évangélique et la constitution de l'église de Dieu établies depuis des siècles, et nous avons constaté que non seulement n'est un principe étranger, mais qu'il leur est complètement hostile. Nous avons aussi constaté, après en avoir fait le dénombrement exact, que tous les actes illégaux, commis pour établir leur D conciliabule phylétique, sont ouvertement réprouvés par la constitution des canons sacrés.

C'est pourquoi, d'accord avec nos saints pères inspirés de Dieu, „acceptant de tout notre cœur les canons sacrés et conservant inébranlable tout ce que ces canons ordonnent, c'est-à-dire ceux des bienheureux apôtres, proclamés par les trompettes de l'Esprit-Saint; ceux des sept saints conciles œcuméniques, ceux des conciles locaux réunis pour rendre de semblables décrets et ceux de nos saints pères, car ils ont tous, inspirés par la lumière du même esprit, ordonné ce qui était utile,“ nous déclarons au nom du Saint-Esprit:

I. Nous réprouvons, nous blâmons et nous condamnons le phylétisme, c'est-à-dire les distinctions de races, les querelles, l'émission et les divisions nationales dans l'église de Jésus-Christ, comme opposés à la doctrine de l'évangile et aux canons sacrés de nos bienheureux pères „qui contiennent

αληθινά διακηρύσσουσιν, και εβην την χριστιανικήν πολι-  
τείαν διακηρύσσοντας προς θεόν εθελούτων διαβιβάναι."

Γ. Τούτοις παραβεβηκόσι τον νόμον φυλακισθέντων  
και εν αυτώ ταπεινώσαντες παρασηγηθέντων κενωσαντες  
φυλακιστάς παρασηγησάμενους κριτέμεν, ουνοθέ της  
Ιερως κωνσταντινου, αλλοτριους της μηδς, εγίας, καθολικής  
και αποστολικής εκκλησίας, και αυτώ δε ταυτο σχο-  
ματικώς. Επιμένουσ τούτοις αποσχιστοντας: άνομοι της  
εθροθέτου εκκλησίας και εβην θεοματικόν κήρυκτον  
και εβην φυλακιστήν παρασηγησάμενους συστησάμενους,  
ήτοι τούτοις προσηδηροθέντων και άρρηστοθέντων Άνθι-  
μου τον ποτή Βιδώνης, Παναρέτου τον ποτή Φιλικπου-  
πόλεως, Ίλαριον τον ποτή Λοφτου, Ίλαριον τον  
ποτή Μακαριοπολεως και τούτοις εν αυτώ άνιερως  
χειροτονθέντων άρχιεραϊς, Ιερως τε και διακόνους,  
και πάντας τούτοις κωνσταντινου και μακεδονίας και  
συμαρβιτωνίας αυτώ, και τούτοις δεχομένους άς κυρίας  
και κωνσταντινου της άνιερως αυτών ελληνας τε και  
Ιεροσολίμας, κληρικώς τε και λαϊκούς, κριτέμεν  
οχιματικώς και αλλοτριους της του Χριστου εθρο-  
θέτου εκκλησίας.

Τούτοις αυτώ διακριτέμεν, δεόμεθα του παναγώθου  
και φιλανθρώπου θεου και κυριου ήμων Ιησου  
Χριστου, του άρχηγου και τελειωτου της ημετέρας  
πίστεως, ίνα την μόν εγίαν αυτώ εκκλησίαν διατηρή  
ήμερον και αλλοτριον από πάσης νεωτερικής λήθης,  
εραπεισμένην επί τω θεμελίω των άποστόλων και  
προφητων: τούτοις δε αυτώ εν αυτώ: αποσχισμα και  
επί τη του φυλακισμοού δόξη την παρασηγησάμενους αυ-  
τών ήξειαι δε ματέμεν, ε πως ποτή άνανήφανως,  
και τα αυτών αποκρίσταντες, προσέθωσαν τη μη,  
εγίη, καθολική και αποστολική εκκλησία: ίνα εν  
αυτώ δεξάξωσι μετά πάντων των εθροθέτων των μέ-  
γων της ερήνης εγγελων και θεών, τον εβένον κατα-  
λάξαι πάντας και ερήνην εθαγγελισομεναι τούτοις εγγύς  
τε και μακράν: ότι αυτώ πρώται κωνσταντινου, τη  
και προσκόνησι, ούν τω πατρι και τω εγίω κνεύματι  
εις τούτοις εβένον. Αμήν.

Η έκταραπή

- † ο Χαλινηδόνος Γεράσιμος.
- † ο Δέρμιον Νεόφυτος.
- † ο Διδυμοταίχου Διονύσιος.
- † ο Νύσσος Καλλίνικος.
- † ο μέγας πρωτοσύγκελλος Δωροθέος Εβαλπίδης.
- ο άρχιμανδρίτης Φιλόθεος Βρυένιος.
- ο άρχιμανδρίτης Νικηφόρος Γλυφας.
- ο άρχιμανδρίτης Γερμανός Αφθονιάδης.
- ο πρωτοσύγκελλος Καλλίνικος Φωτιιάδης.
- ο Ιεροδιάκονος Κωνσταντίνος Βαλιιάδης.

Τούτου άναγνωσθέντος ή εγία σύνοδος εβην  
"Καλώς έχει εν συνόλω."

Ο παναγιώτατος πατριάρχης Ιωακείμ

Ήρκειον εν εβην, εί γε τα ενόματα των παρα-  
σηγησάμενους άρχιερων καταλέγοντο καθ' ην ύπόθεσιν  
της εκκλησιαστικής ποινής χρονολογητήν τάξιν, ήτοι  
τό του Ίλαριου ποτή Μακαριοπολεως, Παναρέτου  
ποτή Φιλικπουπόλεως, Ίλαριου ποτή Λοφτου και  
Άνθιμου ποτή Βιδώνης: οίς προσηδηρο τον μόν και τα  
ενόματα των τριών μέγων καθηροθέντων άρχιερων,  
Σωφίας Δωροθέου, Νυσοόβης Παρθεσίου και Βαλιισού  
Γενναδίου, αλλά και καθηροθέντων αυτώτων σφραγον  
της του ήου επιδόσεως: διότι ούδεμία μόναι λοιπών  
αμφιβολία, ότι δεκαέκατον όστιν, όστις και ούτοι την  
αυτήν επισημύσασθαι ποινήν, άς κλειστούς προσλη-  
θέντων ίνα γνωστραχέμενους εβηνάξωσαν εις την εβην  
του καθήκοντος, Ιαχυρογυμνάμενους δε παρασηγησά-  
μενους τη μαρτυρή της εκκλησίας ποινή και ήμωνιαντες τη  
αυτών άποστολική μαρτυρή της σφραγον. Και γινώσκου  
μν ότι από τίνος κωνσταντινου εχορήγησαν αυτώ

la sainte église et maintiennent en bon ordre la  
communauté chrétienne qu'ils dirigent dans la voie  
de la divine pitié."

II. Nous déclarons, d'accord avec les canons  
sacrés, étrangers à l'église une, sainte, catholique et  
apostolique, et réellement conciliabuliques, tous ceux  
qui admettent ce phylétisme et qui osent fonder sur  
ce principe des concilabules phylétiques nouveaux.  
Par conséquent nous déclarons schismatiques et  
étrangers à l'église orthodoxe du Christ tous ceux  
qui se sont séparés eux-mêmes de l'église ortho-  
doxe, qui ont dressé un autel particulier et qui ont  
formé un concilabule phylétique: c'est-à-dire les  
prélats précédemment dégradés et excommuniés,  
Anthimos ci-devant de Vidin, Panarétos ci-devant  
de Philippopol, Hilarion ci-devant de Loftva, Hi-  
larion ci-devant de Macariopolis, les prêtres et les  
diacres qu'ils ont illégalement ordonnés, tous ceux  
qui sont en communion avec eux, qui partagent  
leurs doctrines et qui leur prêtent leur concours:  
ainsi que tous ceux qui acceptent comme réelles  
et canoniques leurs bénédictions et leurs cérémonies,  
qu'ils soient ecclésiastiques ou laïques.

Ayant ainsi défini nous prions Dieu très bon et  
très miséricordieux, notre seigneur Jésus-Christ, le  
chef et le consommateur de notre foi, de conserver  
sa sainte église pure et intacte de toute contagion des  
innovations et de la conserver appuyée sur le fonde-  
ment des apôtres et des prophètes, et d'accorder  
le repentir à ceux qui se sont séparés d'elle et qui  
ont appuyé leur concilabule sur l'idée du phylétisme,  
pour qu'ils puissent enfin, venant à réciprocisme et  
abjurant leurs erreurs, retourner à l'église une, sainte,  
catholique et apostolique, pour y adorer avec tous  
les orthodoxes le grand messager de paix, Dieu,  
qui est venu réunir tous les hommes et annoncer  
la paix à ceux qui sont près et loins; car c'est à  
lui qu'est due toute gloire, tout honneur et toute  
adoration, avec le Père et le Saint-Esprit, dans les  
siècles. Amen.

La commission:

- † Le métropolitain de Chalcedoine, Gérasimos.
- † De Deroi, Néophytos.
- † De Didymotichen, Dionysios.
- † De Nyssa, Callinicos.
- † Le grand protosynelle Dorothéos Evalpidés.
- L'archimandrite Philothéos Vrycanios.
- L'archimandrite Nicéphoros Glyphas.
- L'archimandrite Germanos Aphthonidés.
- Le protosynelle Callinicos Photiadés.
- Le diacre Constantin Valiadés.

Après cette lecture le saint synode a dit:

"Il est bien dans son ensemble."

Sa sainteté le patriarche Joachim:

"Il serait convenable de citer les noms des pré-  
lats paranosynogistes dans l'ordre chronologique où  
les peines ecclésiastiques leur ont été infligées, c'est-  
à-dire celui d'Hilarion ci-devant de Macariopolis, de  
Panarétos ci-devant de Philippopol, d'Hilarion ci-  
devant de Loftva, et d'Anthimos ci-devant de  
Vidin. A ceux-là il faut ajouter les noms des  
prélats non encore dégradés, celui de Dorothéos  
de Sophia, de Parthénios de Nyssa, de Genнадіос  
de Velicea, mais il faut aussi les dégrader au-  
jourd'hui avant de rendre la définition, car il ne  
reste plus aucun doute qu'il ne soit juste de leur  
faire subir la même peine, parce que, ayant été  
plusieurs fois invités à répudier leurs erreurs et à  
retourner dans la voie du devoir, ils ont opiniâtre-  
ment fermé l'oreille à la voix maternelle de l'église,  
et ont persisté dans leur apostasie jusqu'à ce jour.

προθεσίαν ή μεγάλη εκκλησία, άλλ' ιδού και αυτή Α Je sais que, il y a quelque temps, l'église leur a accordé un délai d'un mois, mais voilà que ce délai est encore expiré sans résultat."

Ο πανιερώτατος πατριάρχης Γρηγόριος: "Ομολογουμένως από πολλού έφαιλαν ή εκκλησία έπαυσιμότητας μόν προσκαλούσας αυτούς όπως την έαυτων μεταμέλειαν επί τούτ' υπαγγέμεν, ήν από μητρικού φίλτρου έτοιμή ήν παραχρησθαι αυτοίς, άλλ' οι παρόντες ουκ ήβουλήθησαν συνείναι, πύσσω άπαξίωσαντες δοῦναι πρὸς την εκκλησίαν άπολογίαν. Αλλ' εκειδή περιήλθεν εις γυναιί μου, ότι ή μεγάλη εκκλησία άποδεχομένη την μεταμέλειαν αυτών, νέαν προθυμήθη χορηγήσαι αυτοίς τριακονθήμερον προθεσίαν, ήτις ουκω έληξε, δέον, ίνα άναμείνωμεν επί μικρόν, όπως άκαλλεγήμεν και ταύτης τής τελευταίας υποχρεώσεως."

Ο πανιερώτατος μητροπολίτης Δάρδαν: "Εκειδή έγινετο λόγος περί προθεσίαις, χορηγηθείσης τού μήπω καθηρημένοις τρισίν άποστάταις άρχιερασίον, επάναγκες κρίνω δοῦναι τή άγία και μεγάλη συνέδη τού άκαταμύμηναις διασπάρσεως περί τής υποθέσεως ταύτης. Από πολλού ήδη έδικαιούτο ή εκκλησία καθελειν άπαντας τούτους, διότι και πάντοτε εις ουδέν έλογίζοντο τούς χορηγηθείσας αυτοίς προθεσίαις και ιδίαι τούς κατ' Ιανουάριον και άπριλιον τελευταίας, επανουσίους ήδη και αυτοίς: εις λοιπόν ουτοι δυνάμει καθηρημένοι, οι και μη άναργεία, ως άναβληθείσης μέχρι τούδε τής επισήμου πράξεως τής καθάρσεως. Καί οι μόν δύο πρῶτοι κανονικώς υποκρίνεται τή καθάρσει, καίτοι και άλλας κατά τή β' του έρου άρῶρον λογίζονται καθηρημένοι καθ' ό συγκοινωνούσας τούς άποστάταις: περί τού Βελισσοῦ όμως άνάγκη όπως γένηται εξαίρεσις, διότι γράφοντος του πανιερωτάτου μητροπολίτου Πελαγονία, καθά πληροποροῦμαι, τή εκκλησία, ότι ουτος επ' ίσχυών εργατίστη όριστικώς έν Βιτωλίοις άνευ τής κανονικής του κυριάρχου άδειας, νέαν εκ τούτου λαβούσα αυτή άφορητήν, δέξιμηνον αυτών αυτίς τών ιδίων καθηκόντων, και νέαν έχορήγησιν αυτῶ τριακονθήμερον προθεσίαν, ουτω δέον άναμείναι και ταύτης την λήξιν ως πρὸς μόνον τούτον τόν τελευταίον."

Ο πανιερώτατος μητροπολίτης Νικαίας: "Συμπληρών τή υπό τής αυτού πανιερωτέτος ειρημίαν προσέθηκα, ότι ό μόν Βελισσοῦ άπήνησε κατά φεβρουάριον δι' επιστολής, ότι κλινθήσε άν άναβάλαι: μέχρις άναρρώσεως: τήν πρὸς την μεγάλην εκκλησίαν άπάντησιν αυτού εις άναδής τής τεσσαρακονθήμερου προθεσίαις, είτε ήμέρας τινές ύσπερον, άν μη συνήθη γνωσιμαχῆσαι έντός αυτίς: άλλ' ειότι άναμείνει ή εκκλησία τήν άπάντησιν αυτού. Ο δι Σοφίας άπήνησε μόν και αυτός κατά μόνον τηλεγραφικώς, άλλά μόνον ίνα αυθαδέσταρον ή ό Βελισσοῦ καταρηνουθή D τή: εκκλησία: διότι εκλούστατα παρέπεμψεν αυτήν διά πῶσαν άπάντησιν εις την βουλγαρικην εξαρχίαν, εις ήν, ως βήτης άναφέρει, άνήκει τού λοιπού."

Ο πανιερώτατος πατριάρχης Ιωαννίαι: "Νομίζω ότι και τόν Βελισσοῦ επισήμω δέον καθελειν σήμερα άμα τούς δυο: διότι κύν όβέποτε γνωσιμαχῆσαι, προσέβη τή εκκλησία και εξακρίσσει αυτίς τή έλεος, προθύμως άποδέχεται αυτού την μετέοικαν και εις τή άρχαίον άποκαταστήσαι άξίωμα."

Ο πανιερώτατος μητροπολίτης Δάρδαν: "Ουδέν έχω άντιτάξει: γενέσθω όπως δέξη τή άγία και μεγάλη συνέδη."

Ο πανιερώτατος μητροπολίτης Τερνόβου: "Εδλογότερον κρίνω άναβληθῆναι τήν του Βελισσοῦ καθάρσειν."

Ο πανιερώτατος άρχιεπίσκοπος Κόπρου:

Je sais que, il y a quelque temps, l'église leur a accordé un délai d'un mois, mais voilà que ce délai est encore expiré sans résultat."

En sainteté le patriarche Grégoire: "Il est évident que l'église devait depuis longtemps leur infliger les peines canoniques, car elle les a invités à plusieurs reprises à exprimer leur repentir pour leurs actions et à demander leur pardon que l'église était prête à leur accorder, dans sa sollicitude maternelle; mais ces hommes ne voulurent pas l'entendre et refusèrent toute justification à l'église. Mais comme j'ai été informé que la grande église, dans l'attente de leur repentir, s'est empressée de leur accorder un délai de trente jours qui n'est pas encore expiré, il faut attendre encore un peu, pour être libéré de ce dernier engagement."

B Son éminence le métropolitain de Derzi: "Comme il est question du délai accordé aux trois prélats apostats, non encore dégradés, je crois nécessaire de fournir au saint et grand synode les éclaircissements nécessaires à ce sujet. L'église avait depuis longtemps le droit de dégrader tous ces prélats, car ils n'ont jamais fait aucun cas des délais qui leur ont été accordés, et particulièrement ceux qui leur ont été accordés dernièrement, aux mois de janvier et d'avril, qui viennent aussi d'expirer; ils sont donc dégradés en principe, bien qu'ils ne le soient pas de fait, parce que l'acte solennel de la dégradation a été différé jusqu'à ce jour. Les deux premiers sont encore canoniquement passibles de la dégradation, d'après le II<sup>e</sup> article de la définition qui considère comme dégradés tous ceux qui communiquent avec les apostats. Quant à celui de Vélissos il faut faire une exception: comme j'apprends, son éminence le métropolitain de Pélagonia, a informé l'église que le prélat dont il s'agit venait de s'établir définitivement à Vitolia, sans l'autorisation du métropolitain canonique. L'église pour ce motif lui a rappelé de nouveau ses devoirs et lui a accordé un nouveau délai de trente jours, dont il faut attendre l'expiration; mais seulement pour ce dernier."

Son éminence le métropolitain de Nicée: "Pour compléter ce que son éminence vient de dire, j'ajoute que celui de Vélissos a répondu, au mois de février, que, étant alité, il remettait jusqu'au moment de sa convalescence sa réponse à la grande église, soit dans le délai de quarante jours, soit quelques jours après, s'il ne pouvait changer d'opinion dans ce délai. L'église est encore à attendre sa réponse. Celui de Sophis a répondu par le télégraphe au mois de mai, mais ce ne fut que pour employer l'ironie plus audacieusement encore que celui de Vélissos; il renvoyait simplement l'église, pour toute réponse, à l'exarcat bulgare, auquel il appartient désormais, y est-il dit en propres termes."

En sainteté le patriarche Joachim: "Je suis d'avis qu'il faut dégrader aussi, aujourd'hui, celui de Vélissos avec les deux autres, car si même plus tard il répudie ses erreurs et revient à l'église en implorant sa miséricorde, l'église acceptera avec empressement son repentir et lui rendra son ancienne dignité."

Son éminence le métropolitain de Derzi: "Je n'ai rien à opposer: qu'il soit fait selon la décision du saint et grand synode."

Son éminence le métropolitain de Tournovo: "Je crois plus juste de différer la dégradation de celui de Vélissos."

En béatitude l'archevêque de Chypre:

„Επειδή εν τῷ β' τῶν ἔργων συγκαταθέντων Δ  
 ζονται τὰς ἡδὴ καθιερωμένους καὶ εἰ συμφωνούντας,  
 ἔπειτα οὗ ἀπράγματοι καθιερωμένοι λογισθήσονται καὶ  
 ὁ παρὶ οὗ ὁ λόγος ἀρχιερατικῶς.“

Ὁ πανιερώτατος μητροπολίτης Σέρβου·

„Επειδὴ λόγος ἔγένετο, ὅτι νέα ἐχρησθήσεται τρι-  
 κωνόγραμμα προθεσμία τῷ Βελισσοῦ, τοῦτο δὲ ἔγένετο  
 ἴσως ἐν γνώσει ἄλλων μόνων συνεδισθῆναι καὶ διὰ μέ-  
 νης πάντως τῆς ὑπογραφῆς τοῦ πανιερωτάτου ἡμῶν  
 δεσπότου, ἀνάγκη ὅπως διαβληθῆ ὡς ἔστιν πάντων  
 τὸ ἀντίγραφον τῆς περὶ τῆς ὁ λόγος ἐπιστολῆς.“

Ὁ πανιερώτατος μητροπολίτης Βελιγράδου·

„Τὴν γνώμην ταύτην ἀποδέχομαι κατὰ ἐπιθυμίαν  
 λαβεῖν γνώσει τῆς ἐν ἀγίοις πολλῶν συνεδισθῆναι  
 ἐπιθετικῶς ἐπιστολῆς, δι' ἧς ἐχρησθήσεται τῷ Βελισσοῦ  
 νέα προθεσμία. Ἡ σύνοδος τοῦτο μόνον γινώσκει, ὅτι  
 ὁ Βελισσοῦ εἶχεν ἡδὴ ἀλληλογραφίαν πρὸς τὸν  
 αὐτοκαλούμενον ἕσυχον τῶν Βουλγάρων, καὶ ὅτι  
 τελευταῖον δικαστικῶς οὗτος ὑπὸ τῆς βουλγαρικῆς παρα-  
 συναγωγῆς καταδικάσθη εἰς καθῆσθαι.“

Ὁ πανιερώτατος μητροπολίτης Διδυμοτείχου·

„Ἀληθῶς ἡ ἐπιστολὴ ἐγρέθη καὶ ἀπεστάλη ὑπὸ  
 τοῦ οἰκουμηνικοῦ πατριάρχου ἐν γνώσει πάντων συν-  
 οδικῶν μετὰ τὴν παραλαβὴν ἐπιστολῆς τοῦ μητρο-  
 πολιτοῦ Πελαγονίας, ἐξηγγελλούσης τὸ νέον τοῦ  
 Βελισσοῦ διάβημα, καὶ οἱ θέλοντες δύναται ἴδωσθαι  
 αὐτὴν ἀποκειμένην ἐν τῷ πρωτοκόλλῳ· ὡν δὲ συνε-  
 κρίναι, εἰ σήμερον καθαιρετός καὶ ὁ Βελισσοῦ.“

Πολλοὶ ἐφώνησαν·

„Καθαριετός καὶ οὗτος.“

Ὁ πανιερώτατος πατριάρχης Γρηγόριος·

„Προσηρθέτως σήμερον ἡ ἐκκλησία τοῦ τόπου  
 τῆς καθαιρέσεως καὶ τῶν τριῶν, καὶ εἴτα ἐπιθετικῶς  
 ὁ ἄρτος.“

Ὁ πανιερώτατος μητροπολίτης Διδυμοτείχου·

„Ἐρωτηθῆτω ἡ ἁγία καὶ μεγάλη σύνοδος, εἰ συγ-  
 κατατίθεται, ὅπως καθαιρεθῶσιν σήμερον· διότι δύνα-  
 ται ἡ ἐκκλησία συγχωρεῖσθαι αὐτοῖς βραδύταρον, ἔάν  
 ποτε γνωσιμαχῶσαντες ἐπιβαίξωσιν μετένοιν.“

Ὁ πανιερώτατος μητροπολίτης Σοζουσαγαθου-  
 πόλεως·

„Γινώσκω, ὅτι ὁ Βελισσοῦ ἐριστικῶν ἔχει πρό-  
 θεσιν ἀποτίθεσθαι τῇ παρασυναγωγῇ, καὶ ἦ ἐν Ἐπι-  
 λείῳ κατὰ πρόκλησιν ἐγκαταστάσεως αὐτοῦ ὑπεροχούσῃ  
 ἐξ οἰκονομικῶν λόγων· διότι καὶ ὑπὸ μεγάλης πίεσεως  
 ἔδειξεν, καὶ ὅ μὴ δύναμενος παραστῆσαι ἐν τῇ τάξει  
 ἐπαρχίᾳ αὐτοῦ μηδὲ τὰ ἀκόλουθα πρὸς τὸ ζῆν ἀναγ-  
 κτικῶς δοθεῖσθαι τοῖνον ἀπεξ' αὐτῆς τρικωνογράμμου  
 προθεσμίας ἐκ' ἐλαττοῦ σωτηρίας αὐτοῦ, ὅσον ὅπως μὴ  
 ἐπιστολῆς ἡ ἐκκλησία σήμερον τὴν καθαιρέσιν αὐτοῦ,  
 ἀλλ' ἀναμείνῃ τὴν λῆξιν αὐτῆς προηγουμένης.“

Ὁ πανιερώτατος μητροπολίτης Ἀγίουρας·

„Πάντες οἱ λόγοι, οἰκονομικὸι τε καὶ ἄλλοι παρο-  
 μοίαι φύσεως, εἰσι δευτερευόντες ἀπέναντι τοῦ ἀσυγ-  
 χριστοῦ ἐπιτακτικωτάτου τῶν ἱερῶν κανόνων κήρους·  
 δι' ὃ καθαιρεθῆσονται μὴν σήμερον καὶ εἰ τρεῖς μῆνας  
 καθιερωμένοι, συγχωρηθῆτω δὲ βραδύταρον ὁ τυχὸν  
 μεταμεληθῆσόμενος καὶ προσελυσόμενος, ἔάν μόνον  
 μὴ λειτουργῆσθαι μετὰ τὴν καθαιρέσιν.“

Ὁ πανιερώτατος οἰκουμηνικὸς πατριάρχης Ἀνθίμος  
 ἐρωτῶν·

„Τί δοσεῖ τῇ ἁγίᾳ καὶ μεγάλῃ συνόδῳ περὶ τῆς  
 προτάσεως τοῦ πανιερωτάτου πατριάρχου Ἰωακίμ;“

Ἡ ἁγία σύνοδος εἶπε·

„Πάντας αὐτὴν ἀποδεχόμεθα τρηθῆσθαι ἡ χρονο-  
 λογικῆ τάξιν ἐν τῇ μνήμῃ τῶν καθιερωμένων συγ-  
 ΟὐΝΟΛ. ΟΝΗΗΑΛ. ΤΟΝΟΤ. ΧΛΥ.

„Ομοίως ἐν τῷ II<sup>ο</sup> ἀρτίκῳ τῆς ἐπιθετικῆς, τοὺς  
 οὗτοι τῶν δοξαστικῶν ἀποβλάσθησιν, ὡς ἐπὶ τῆς ἐπιθετικῆς  
 ἀποβλάσθησιν, ὡς ἐπὶ τῆς ἐπιθετικῆς ἀποβλάσθησιν,  
 ὡς ἐπὶ τῆς ἐπιθετικῆς ἀποβλάσθησιν, ὡς ἐπὶ τῆς ἐπιθετικῆς  
 ἀποβλάσθησιν, ὡς ἐπὶ τῆς ἐπιθετικῆς ἀποβλάσθησιν.“

Ὁ πανιερώτατος μητροπολίτης Σαμῶν·

„Ομοίως ἐν τῷ II<sup>ο</sup> ἀρτίκῳ τῆς ἐπιθετικῆς, τοὺς  
 οὗτοι τῶν δοξαστικῶν ἀποβλάσθησιν, ὡς ἐπὶ τῆς ἐπιθετικῆς  
 ἀποβλάσθησιν, ὡς ἐπὶ τῆς ἐπιθετικῆς ἀποβλάσθησιν,  
 ὡς ἐπὶ τῆς ἐπιθετικῆς ἀποβλάσθησιν, ὡς ἐπὶ τῆς ἐπιθετικῆς  
 ἀποβλάσθησιν, ὡς ἐπὶ τῆς ἐπιθετικῆς ἀποβλάσθησιν.“

Ὁ πανιερώτατος μητροπολίτης Βελιγράδου·

„Je partage moi-même cet avis: je désire pren-  
 dre connaissance de cette lettre envoyée à l'insu  
 de plusieurs membres du synode ordinaire, par la-  
 quelle un nouveau délai a été accordé au métro-  
 politain de Vélissos. Le synode ne sait que cela,  
 que le métropolitain de Vélissos était en correspon-  
 dance avec le soi-disant exarque des Bulgares et  
 que, dernièrement jugé par le conciliabule bulgare,  
 il a été condamné à la destitution.“

Ὁ πανιερώτατος μητροπολίτης Διδυμοτείχου·

„En effet cette lettre a été écrite et envoyée  
 par sa sainteté le patriarche œcuménique au su de  
 quelques membres du synode, après la réception  
 de la lettre du métropolitain de Pélagonia, qui  
 annonçait la dernière démarche de celui de Vélissos;  
 tous ceux qui veulent en prendre connaissance  
 peuvent la consulter dans le bureau du protocole.  
 Maintenant il faut décider si nous dégradons  
 aujourd'hui le métropolitain de Vélissos.“

Plusieurs pères se sont levés·

„Il faut qu'il soit aussi dégradé.“

Ἡ ἁγία ἐκκλησία τῆς πατριάρχης Γρηγόριος·

„Procédons d'abord à l'acte de la dégradation  
 de tous les trois en même temps, ensuite rendons  
 la définition.“

Ὁ πανιερώτατος μητροπολίτης Διδυμοτείχου·

„Que le saint et grand synode soit invité à se  
 prononcer, s'il veut qu'ils soient dégradés aujourd'hui,  
 car l'église peut les absoudre dans la suite, si un  
 jour ils répudent leurs erreurs et montrent du  
 repentir.“

Ὁ πανιερώτατος μητροπολίτης Σοζουσαγαθου-  
 πόλεως·

„Je sais que le métropolitain de Vélissos est  
 fermement décidé à se séparer du conciliabule, et  
 que son établissement à Vitolia lui a été dicté par  
 des raisons économiques; car il est dans la gêne,  
 n'ayant pu se procurer même de quoi vivre dans  
 son diocèse. Ainsi puisque un délai de trente jours  
 lui a été une fois accordé dans l'attente de son  
 repentir, il est juste que l'église ne hâte pas au-  
 jourd'hui sa dégradation, mais qu'elle attende l'ex-  
 piration de ce délai.“

Ὁ πανιερώτατος μητροπολίτης Ἀγίουρας·

„Toutes les raisons économiques et autres de  
 cette nature sont secondaires devant l'autorité in-  
 comparablement supérieure des canons sacrés: c'est  
 pourquoi il faut dégrader aujourd'hui les trois  
 prélatés non encore dégradés; plus tard, celui qui  
 se repentira pourra être absous, pourvu qu'il n'ait  
 pas officié après la dégradation.“

Ἡ ἁγία ἐκκλησία τῆς πατριάρχης ὁμοῦ ἐρωτῶν·

„Quel est l'avis du saint et grand synode sur  
 la proposition de sa sainteté le patriarche Joachim?“

Le saint synode a répondu·

„Nous l'acceptons tous; que l'ordre chronologi-  
 que soit gardé dans la citation des noms des pré-  
 28

καταταχθήτωσαν καὶ οἱ τρεῖς ἄλλοι καὶ καθιερωθή-  
τωσαν ἀπὸ τοῦδε πρὸς τῆς τοῦ θρονοῦ κυριότητος.

Ἐἴτα προσληθείς εἰς τὴν πατριαρχικῶν γραμμα-  
τικῶν διατάσσεται παρασκευάσαι εὐθαρῶς τὴν νομο-  
μισμὸν τῶν τριῶν καὶ καθιερωθῆναι τὴν τριῶν, τοῦ  
Σοφίας Δωροθέου, τοῦ Νυσοῦ βασιλέως Παρθένου καὶ τοῦ  
Βασιλέως Γενναδίου.

Ὁ μακαριώτατος ἀρχιεπίσκοπος Κύπρου·

„Προτείνω κατὰ ἑτέραν ταπεινὴν γνώμην, ὅπως  
ἐν τῇ τοῦ θρονοῦ φράσει, καὶ πάντας τοὺς κοινωνοῦ-  
ντας καὶ συμφρονούντας, κτλ., προστεθῶσιν αἱ λέξεις  
„ἐν γνώσει“, ὥστε συμπληρωθῆναι αὐτὴν οὕτως, καὶ  
πάντας τοὺς ἐν γνώσει κοινωνοῦντας καὶ συμφρο-  
νούοντας, κτλ., εἴπωρ ἂν ἐγκρίναιεν αὐτὴν καὶ ἡ ἀγία  
καὶ μεγάλη σύνοδος.“

Πάντας σχεδὸν ἐπιδοκιμάζουσι τὴν προσηκῆν.

Ὁ πανιερώτατος μητροπολίτης Διδυμοτείχου·

„Τὸ ἐκ ἡμοῦ θεωρῶ ἀδόκιμον τὴν προσηκῆν,  
ὡς ἀνατρέπουσαν ἀρῆν τὸ τοῦ θρονοῦ ἀκοδόμημα, καὶ  
ἐμνηδυνίζουσαν τὸ προσδοκώμενον σωτήριον αὐτοῦ  
ἀποτέλεσμα.“

Ὁ εὐλαβίστατος ἀρχιμανδρίτης Φιλόθεος·

„Ἐν τῇ ἐναστού τῶν πραγμάτων καταστάσει οὐ  
πάντῃ παρὶ τὴν θεωρῶ τὴν προσηκῆν. Ἐπειδὴ ὁμοῦ  
καὶ οὐδεὶς τῶν μέχρι τοῦδε γνωστῶν ἡμῶν ἐκκλη-  
σιαστικῶν ἄνδρῶν ποιεῖται τοιαύτην τινὰ διακρίσιν,  
σκεπτόν περὶ τῆς ἀποδοχῆς αὐτῆς.“

Ὁ πανιερώτατος μητροπολίτης Τερνόβου·

„Συντίθεμαι τῇ γνώμῃ τοῦ μακαριώτατος ἀρχι-  
επισκόπου Κύπρου διότι ὅπως ὁ βουλγαρικὸς λαὸς,  
ἐξαιρουμένων ὀλίγων τινῶν ἐκ τῆς νεολαίας, ἔστιν  
ἀμαθὴς καὶ ἀκλόνητος, ὥστε ὁμολογουμένως ἐν ἀγνοίᾳ  
παρασύρεται ὡς πρόβατον ἐπὶ σφαγῆν ὑπὸ τῶν παρα-  
συναγωγῶν.“

Ὁ πανιερώτατος μητροπολίτης Διδυμοτείχου·

„Μὴ γὰρ αἱ βιβλιοθήκαι τῶν ναῶν, αἱ κυριακίαι  
τῶν ἐκκλησιαστικῶν βιβλίων καὶ μάλιστα τῶν ἱερῶν  
εὐαγγελίων, αἱ διαρπαγαὶ τῶν ἐκκλησιῶν καὶ τοσαῦται  
ἄλλαι φρικώδεις παρανομίαι, ὅσων καθ' ἑκάστην  
ἐτραπηδοῦ τῇ ἐκκλησίᾳ αἱ ἀτυχεῖς τούτων αὐτόπται  
ἀρχιερεῖς, ἐγένοντο καὶ ἐξακολουθοῦσιν ἄχρι σήμερον  
γινόμεναι ὑπὸ λαϊκῶν βουλγάρων ἐν ἀγνοίᾳ καὶ ἐξ  
ἀμαθίας.“

Ὁ πανιερώτατος μητροπολίτης Λέρνων·

„Ἄρα τὴν ἢ ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου συζητήσεως  
προκύπτει ἐκ τῆς ἐρημνίας τῆς διδομένης τῇ ἐναντίᾳ  
τῆς προταθείσης φράσεως, ἐν ἀγνοίᾳ. Καὶ τούτου,  
ἀνάγκη ὅπως ἀντιπαραβληθῶσι πρὸς ἀλλήλας αἱ δύο  
αὐταὶ ἐκ διαμέτρου ἀντίθετοι ἐννοιαί, ἐν γνώσει καὶ  
ἐν ἀγνοίᾳ, ἵνα διασαφηνηθῇ πρῶτον, εἰ ὁ ἐν ἀγνοίᾳ  
πράττων ἀμαρτηρῶν τι ὀλιγοτέραν ἔχει εὐθύνην τοῦ  
ἐν γνώσει ἐνεργήσαντος. Πάντας παραδεχόμεθα, ὅτι  
οἱ τοῖς ἀντίρτοις παρακολουθοῦντες παρσύρονται  
κατὰ μέγα μέρος ἐν ἀγνοίᾳ, ἀλλ' ἐν ἀγνοίᾳ τίχῃ τίνας  
πράγματι; τῆς ἐπιβαρυνούσης τούτους εὐθύνης καὶ  
ἐπαπειλούσης ποινῆς, ἢ τῆς διδασκαλίας τοῦ ἱεροῦ  
εὐαγγελίου καὶ τῆς ὀρθοδόξου κατηχήσεως; Οὐδέ-  
τερον ἐκαληθεύει διότι ἡ ἐκκλησία, ἰδίως μάλιστα  
κατὰ τὴν τελευταίαν διατίαν, μυσίου καὶ ἀπρότου  
κατέβαλεν ἀγῶνας καὶ εἰς οὐκ ὀλίγας ὑπεβλήθη θυ-  
σίας, ἵνα ἐπαναγάγῃ τοὺς ἀποκλινηθέντας εἰς ἐπί-  
γνωσιν τῆς ἀληθείας, διατροπῶσι ἐν ταῖς ἐπαρχίαις  
ἀρχιερεῖς εὐθύνων, ὅτινας πάντοτε ἐδίδασκον αὐτοῦ;  
τὰ χριστιανικὰ αὐτῶν καθήκοντα, καὶ ἐφ' ὧν αὐ-  
τοῖς παντοτρόπως, ἵνα μὴ παραπέθωνται ὑπὸ τῶν  
λαοκλήτων καὶ παρανομῶν ἀνταρῶν. Τούτων οὕτως  
ἔχοντων, ἄρα τὸ, εἰ οἱ παρακολουθοῦντες τῷ Ἰλαρίῳ  
Λοφίτῳ, Ἀνθίμῳ Βιδύνης, καὶ τοῖς τοῦτοις ὁμοίοις  
πέδουσι ἐν ἀγνοίᾳ, ἢ τούτων ἐν γνώσει καὶ ἐν  
προφανοῦς ἐβουλοκίας ἐνεργούσιν;“

lats dégradés; que les trois autres soient rangés  
avec eux et qu'ils soient dégradés dès à présent.  
avant la signature de la définition.“

Ensuite on appela un des secrétaires du patriar-  
cat à qui on ordonna de préparer sur-le-champ la  
formule ordinaire pour la dégradation des trois  
prélats, de Dorotheos de Sophia, de Parthénios de  
Nyssea et de Gennadios de Velizos.

Se béatitude l'archevêque de Chypre:

„Je propose moi-même un humble avis: c'est  
que dans la phrase du décret et tous ceux qui com-  
muniquent avec eux et qui partagent leurs croyances,  
il soit ajouté les mots sciemment, afin qu'elle soit  
ainsi complétée et tous ceux qui communiquent sciem-  
ment avec eux et partagent leur opinion etc., dans le  
cas où le saint et grand synode l'approuverait.“

Presque tous les pères du synode approuvent  
l'addition.

Son éminence le métropolitain de Didymotichon:

„Pour ma part je désapprouve cette addition,  
car elle renverse de fond en comble l'édifice de la  
définition, et détruit le résultat salutaire que nous  
en attendons.“

Le très pieux archimandrite Philothéos:

„Dans l'état actuel des choses, je ne regarde  
pas l'addition comme tout à fait inutile, mais comme  
aucune des définitions ecclésiastiques que nous con-  
naissions jusqu'à ce jour ne fait cette distinction,  
il faut réfléchir si nous devons l'admettre.“

Son éminence le métropolitain de Tournovo:

„Je partage l'avis de sa béatitude l'archevêque  
de Chypre, car en effet le peuple bulgare, excepté  
quelques jeunes gens, est ignorant et simple, de  
sorte qu'il se laisse en effet entraîner à son insu  
par les membres du conciliabule, comme un agneau  
qu'on mène à la boucherie.“

Son éminence le métropolitain de Didymotichon:

„Est-ce que les profanations des églises, les  
livres ecclésiastiques brûlés, et surtout les saints  
évangiles; le pillage des églises, et tant d'autres  
crimes horribles que les malheureux prélats, témoins  
oculaires de ces méfaits, annoncent tous les jours  
à l'église, ont été commis tous les jours et se com-  
mettent jusqu'à ce jour par des Bulgares laïques,  
à leur insu et par ignorance?“

Son éminence le métropolitain de Derzi:

„Toute la discussion sur ce sujet a pour cause  
l'interprétation qu'on donne à l'expression opposée  
à celle qu'on vient de proposer, à leur insu. En  
effet, il est nécessaire de comparer entre elles ces  
deux idées diamétralement opposées, sciemment, et  
à leur insu, pour qu'il soit élucidé, si celui qui a  
commis un crime à son insu est moins coupable  
que celui qui a agi sciemment. Nous admettons  
tous que ceux qui suivent les apostats sont entraînés  
en grande partie par ignorance; mais par ignorance  
de quoi? Est-ce par ignorance de la responsabilité  
qui pèse sur eux et de la peine qui les menace,  
ou bien de la doctrine du saint évangile et du  
catéchisme orthodoxe? Ni l'un ni l'autre ne sont  
vrais; l'église, surtout dans les deux dernières an-  
nées, a fait les derniers efforts et a subi les plus  
grands sacrifices, pour ramener ses enfants égarés  
à la connaissance de la vérité. Elle a envoyé dans  
les diocèses des prélats expérimentés qui ne ces-  
saient d'y enseigner aux fidèles leurs devoirs  
chrétiens et de les éclairer de toutes les façons,  
afin qu'ils ne se fissent pas séduire par les  
apostats illoyaux qui cherchaient à tromper le  
peuple. Ceci étant, je demande, si ceux qui sui-  
vent Hilarion de Lofta, Anthimos de Vidia et leurs  
pareils, sont dans l'ignorance, ou plutôt s'ils agis-  
sent en connaissance de cause et par malice.“

Ὁ κωνσταντινός μητροπολίτης Χαλκηδόνος·  
 „Ἐρωτῶ, πάντες ἀπὸ γε εἰς ἀπ' ἀρχῆς τῆς Μικασιου-  
 πόλεως Ἰλαρίον ἀκολουθήσαντας ἐρωτήσθησαν καὶ ἐν  
 γνώσει ἀμαρτάνουσιν;“

Ὁ κωνσταντινός πατριάρχης Ἰσακίος·  
 „Φρονῶ, ὅτι οἱ μὲν τῶν πόλεων πόλιται κατ-  
 ηκολούθησαν τοῖς ἀνομίαις ἐν γνώσει, οἱ δὲ τῶν  
 χωρίων ἐν ἀγνοίᾳ.“

Ὁ εὐλαβίστατος ἀρχιεπίσκοπος Φιλόθεος·  
 „Νομίζω, ὅτι οὐδέλλως δικαιώμεθα διακρίνειν ἐν  
 τῶν προτέρων τοῖς ἐν γνώσει ἀπὸ τῶν ἐν ἀγνοίᾳ  
 συντασσόμενων τῆς παρουσιαγωγῆς ἀρρογῶν κατα-  
 δικασόμενων ὑπὸ τοῦ θαείου νόμου. Ἡ τοιαύτη ἔρως, ἀπακλειστικῶν ἔργων οὐκ ἐν πνευματικῶν κατήρων,  
 ἐξετάζεται ἐν τῇ ἐξομολογῆσει τῶν μετανοούντων, ὅτε ἀναλόγως τῆς γνώσεως ἢ ἀγνοίας ἐπιβάλλεται αὐτοῖς  
 καὶ τὸ ἐπίτιμον.“

Ὁ μακαριώτατος πατριάρχης Ἀντιοχείας·  
 „Ἡ προσθήκη ἀφέλιμος ἐστὶ, σωτήριον ἐπιφυλάτ-  
 τουσα διέφοδον τοῖς τυχόν πρὸς μεταμέλειαν διαταξι-  
 μένοις.“

Ὁ κωνσταντινός πατριάρχης Γρηγόριος·  
 „Μάλιστα, λίαν ἀφέλιμος ἐστὶ ἡ προσθήκη, ἐν  
 γνώσει· διότι ταύτην ὅπ' ὄψιν λαμβάνοντας οἱ ἐν  
 ἀγνοίᾳ τοῖς παρουσιαγῶν ἀκολουθῶντας, εὐκολώ-  
 τερων ἐγκαταλείφοντας αὐτοὺς, ἀπανακμήφουσιν εἰς  
 τοὺς κόλπους τῆς ἐκκλησίας.“

Ὁ κωνσταντινός μητροπολίτης Νύσσης·  
 „Ἡ φράσις, ἐν γνώσει· ἀναφέρεται εἰς ἐκείνην  
 τὴν μερίδα τοῦ βουλγαρικοῦ λαοῦ, οἵτινες, ὡς διδακ-  
 τοὶ θεοῦ, γινώσκουσιν ὅτι οὐκ ἐπιτρέπεται τῆ καθηρη-  
 μένῃ ἱεραὶ ἐπιτελεῖν ἱεροπραξίας· ἀλλ' ὁπόσῃ καὶ  
 ἔτιρα τις μερίς, ἥτις ἐν κλήρῳ διατελεῖ ἀγνοίᾳ πάν-  
 των τούτων· δι' ὃ χάριν τῶν τελευταίων τούτων παρα-  
 δέχομαι τὴν κατὰ τὸν λόγον προσθήκην, ἐν γνώσει·  
 ὡς ἀναγκαῖον τοῦ ἔργου συμπλήρωμα.“

Ὁ μακαριώτατος πατριάρχης Ἀντιοχείας·  
 „Ἀναγκαῖα τῶντι αὕτη ἡ προσθήκη.“

Ὁ εὐλαβίστατος ἀρχιεπίσκοπος καὶ μέγας πρωτο-  
 σύγκελλος Δαρδανείας·

„Ἐπιτραπέζιος μοι ἀποτίναξαι εὐσεβέστατος τῶ μα-  
 καριώτατῳ ἀρχιεπισκόπῳ Κύπρου, ὡς ἐντραπὶ κατὰ  
 τὸ κανονικὸν δίκαιον, τὴν ἐρώτησιν, ἐν τίνι ἄλλῳ  
 προεκθεσόμενῳ ἔργῳ συμπιεραλῆφθῃ κατὰ τὴν φράσιν  
 ἐν γνώσει· διότι ἐγὼ τοῦλάχιστον μέχρι τοῦδε, κα-  
 θέσθων μίμνημαι, οὐτε ἐν τοῖς ἔργοις τῶν οἰκουμενικῶν  
 συνόδων, οὐτε ἐν τοῖς ἱεροῖς κειμένοις ἐνέτυχον τῆ τοι-  
 αύτῃ ἐκφράσει, οὐτε παρομοίᾳ προσδιορισμῶ. Καὶ  
 αἰσχύνας· διότι καὶ οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ κανόνες νομοθεσία  
 ὄντας ἐκκλησιαστικῆς, οἱ μὲν κατὰ τὸ δόγμα, οἱ δὲ κατὰ  
 τὴν πρᾶξιν, ἀποφαίνονται ἀδεντικῶς, τὶ θεῶν κί-  
 στωσίαν καὶ τὶ θεῶν πρᾶξιν, ἢ μὴ, ἀνευ τινὸς προ-  
 διορισμοῦ, ἐν γνώσει ἢ ἐν ἀγνοίᾳ· ἐπειδὴ ἡ προσθήκη  
 αὕτη ἐκτὸς τοῦ ἔστι ἐν ἀμφιβόλῳ τίθηται τὸ κῆρος  
 τοῦ νομοθετουμένου, ἢ παραβάσεως αὐτοῦ αἰσχύνας εὐ-  
 ρεθῆσθαι ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ προσδιορισμοῦ  
 τῆς ἀγνοίας. Ἡ ἀγνοία ὡς καὶ ἄλλαι τινὲς προ-  
 διορισμένοι παρὰ τὸν κανὸνα λαμβάνονται ὅπ' ὄψιν ἐν τῇ  
 ἐφαρμογῇ μόνον τῆς κοινῆς νομοθεσίας, καὶ τότε  
 οὐχὶ ὡς παραγράφουσαι, ἀλλ' ὡς ἐλαφρύνουσαι μόνον  
 τὴν κοινὴν τοῦ τυχοῦν παρακτώματος, ἐγκλήματος, ἢ  
 κακουργήματος· ὑπὸ τοιαύτῃ ἐνοσίαν καὶ ἡ ἐκκλησία  
 θέσται τοῦ θεοῦ, ὅτι μὲν ὑπὲρ τῶν ἡμετέρων ἀμαρ-  
 τημάτων καὶ τῶν τοῦ λαοῦ ἀγνοημάτων, ὅτι ἐξ ὑπὲρ  
 τῶν ἀμαρτημάτων, ἐν γνώσει ἢ ἐν ἀγνοίᾳ· οὐχὶ δὲ  
 ὑπὲρ τὴν ἐνοσίαν, ὅτι ἡ ἀγνοία ἐξουδετερῶ τὸ ἀμαρ-  
 τημα, διότι τότε περιττὸν ἂν ἦν τὸ θέσθαι τοῦ θεοῦ.  
 Πόταν τινὰ λοιπὸν σημασίαν εἶχεν ἂν ἐν τῇ ἔργῳ ἢ  
 φράσει, ἐν γνώσει, ὅποτε καὶ οἱ ἐν ἀγνοίᾳ ἀμαρτάν-  
 οντες κατὰ τὸ πνεῦμα οὐκ ἀδίκως νομοθεσίας, τῆς  
 τε κατὰ τὴν ἱεραὶ καὶ πόσης ἔτιρας θείας, παρα-  
 βῆται νόμου εἰσὶ καὶ λογίζονται; Πρὸς ἡμᾶς λοιπὸν  
 καλῶς, μέμνηται τὴν φράσιν, ἐν γνώσει· ἐν τῇ παρῶντι

Ἀ Ὁν ἐμινέντος τοῦ μητροπολίτου τοῦ Χαλκηδόνος·  
 „Je demande: tous ceux qui dès le principe  
 ont suivi Hilarion de Mésariopolis, ont-ils été  
 éclairés et péchènt-ils sciemment?“

Ἐα σαινιτότῃ τοῦ πατριάρχη Ἰσακίου·  
 „Je suis d'avis que les habitants des villes ont  
 suivi les rebelles sciemment, et les habitants des  
 villages par ignorance.“

Ὁ τρεῖς πειῶν ἀρχιεπίσκοπος Φιλοθέος·  
 „Je crois qu'il n'est pas juste de distinguer à  
 priori ceux qui, sciemment ou par ignorance, sui-  
 vent le conciliabule, car les uns et les autres sont  
 condamnés par la loi divine. Cet examen étant  
 l'œuvre exclusive des confesseurs, fait l'objet de la  
 confession des pénitents, et alors la peine est in-  
 fligée à proportion de la connaissance et de l'igno-  
 rance de chacun.“

Ἐα βεαίτιτότῃ τοῦ πατριάρχη Ἀντιοχείας·  
 „L'addition est utile, car elle réserve une issue  
 salutaire à ceux qui sont disposés au repentir.“

Ἐα σαινιτότῃ τοῦ πατριάρχη Γρηγορίου·  
 „Assurément, l'addition de 'sciemment' est très  
 utile: car ceux qui ont suivi les membres du con-  
 ciliabule par ignorance, la prendront en considération  
 et les abandonneront plus facilement, pour rentrer  
 au giron de l'église.“

Ὁν ἐμινέντος τοῦ μητροπολίτου τοῦ Νύσσης·  
 „L'expression 'sciemment' s'adresse à cette  
 portion du peuple bulgare, qui comme enseignés  
 de Dieu, savent qu'il est défendu au prêtre dégradé  
 d'officier, mais il y a encore une autre portion qui  
 est dans l'ignorance complète de tout cela; ainsi  
 j'admets en faveur de ces derniers l'addition en  
 question 'sciemment' comme un complément né-  
 cessaire de la définition.“

Ἐα βεαίτιτότῃ τοῦ πατριάρχη Ἀντιοχείας·  
 „Cette addition est en effet nécessaire.“

Ὁ τρεῖς πειῶν ἀρχιεπίσκοπος Δοροθέος, grand  
 protosynelle:

„Qu'il me soit permis d'adresser respectueuse-  
 ment à sa béatitude l'archevêque de Chypre, comme  
 à un prélat connaissant à fond le droit canon, cette  
 question: Dans quelle définition antérieure a-t-on ja-  
 mais mis l'expression 'sciemment', car pour ma part,  
 autant que je puis me le rappeler, je n'ai jamais ren-  
 contré jusqu'à ce jour, ni dans les définitions des  
 conciles œcuméniques, ni dans les canons sacrés,  
 cette expression, ni pareille restriction. Et cela  
 avec raison, car les définitions et les canons, for-  
 mant une législation ecclésiastique, les uns en  
 matière dogmatique, les autres en matière discipli-  
 naire, expriment avec autorité ce qu'il faut croire  
 et ce qu'il faut faire ou ne pas faire; sans aucune  
 restriction de 'sciemment' ou par 'ignorance'; car  
 cette addition, outre qu'elle mettrait en doute  
 l'autorité de la législation, placerait le délit  
 chaque fois sous la protection de la restriction de  
 l'ignorance. L'ignorance et les quelques autres  
 circonstances déterminées sont prises en considé-  
 ration seulement dans l'application de la législation  
 pénale, et alors encore, non pas comme prescrivait,  
 mais seulement comme atténuant la peine à infliger  
 à la contravention, au délit ou au crime. C'est  
 dans ce sens que l'église prie Dieu tantôt pour nos  
 péchés et les délits par ignorance commis par le  
 peuple, tantôt pour ceux qui ont péché, sciemment  
 ou par ignorance, mais non pas dans le sens que  
 l'ignorance puisse neutraliser le péché, car alors il  
 serait superflu de prier Dieu. Quel serait donc le  
 sens de l'expression 'sciemment' dans la définition,  
 quand ceux-là mêmes qui péchent par ignorance,  
 selon l'esprit de toutes les législations, de la légis-

εργη προστιθέμενοι δέξασθαι δικαιοσύνης μη συμ-  
φώνως τη εκκλησιαστικῇ νομοθεσίᾳ, καταδικάζουσα  
καὶ τοὺς ἐν ἀγνοίᾳ ἁμαρτάνοντας ὡς μὴ παντάπασιν  
ἀνευθύνους."

l'union accordée de l'église et de toute législation  
ecclésiastique, sont considérés comme ayant enfreint la  
loi, comme ils l'ont fait en effet? Soyons donc  
bien attentifs, de peur que, en ajoutant l'expression  
'sciemment' dans cette définition, nous ne paraissions  
formuler une décision contraire à la législation  
ecclésiastique, qui condamne aussi ceux qui pèchent  
par ignorance, parce qu'ils ne sont pas exempts  
de toute responsabilité."

Πολλοὶ ἐπιδοκιμαζοῦσι τὴν ἐνωσιν τοῦ εὐλαβε-  
στοῦ μεγάλου πρωτοσυγγέλλου.

Ὁ μακαριώτατος ἀρχιεπίσκοπος Κύπρου.

„Νομίζω, δι' ἐπιδοκίμησιν, καθὼς μέλος τῆς ἁγίας  
καὶ μεγάλης συνέδου, προτίθειν τροπολογίαν τινὰ  
ἐπὶ τοῦ σχεδίου τοῦ συζητουμένου ἔργου, καὶ τοῦτο  
ἀπλοῦστοτα ἐκφράζει· οὐδεμίαν ἐπιμένειν ὁμοίαν δο-  
ναὶ ἐπιδοκίμησιν, διότι καὶ οὐδεμίαν ἐπιβάλλει γνῶσιν.  
Ἐάν μὴ αὕτη γίνηται ἀποδεκτή, συμπαραληφθήτω ἐν τῷ  
ἔργῳ, ἄλλως δὲ ἀξίῳ μόνον ὅπως καταχωρηθῆ ἂν ἐν  
τοῖς πρακτικαῖς, καὶ ἡ ἱστορία κρινέτω με περὶ τούτου."

Ὁ πανιερώτατος μητροπολίτης Διδυμοτίχου.

„Σεβαστὴ ἡ ἀξίωσις τοῦ μακαριώτατου ἀρχιεπι-  
σκοποῦ Κύπρου."

Ὁ πανιερώτατος μητροπολίτης Σάμου.

„Ἐρωτηθῆτω ἡ ἁγία καὶ μεγάλη σύνοδος περὶ  
τῆς προσθήκης."

Ὁ εὐλαβεστάτος ἀρχιμανδρίτης Φιλόθεος.

„Μετὰ τὰς ὁπ' ἐπιδοκίμησιν καὶ τὰς ὑπὸ τοῦ πανοσι-  
τολογιωτάτου μεγάλου πρωτοσυγγέλλου δοθείσας ἡδὴ  
ἐξηγήσεις κρίνω τὴν προσθήκην παντάπασιν ἀποκριν-  
ομένην καὶ ὁρθοῦσαν. Μόνον ὑπὸ μίαν ἐποψίαν, καθ' ἣν τις  
τῶν ὀρθοδόξων ὑπολαμβάνων ὡς ὀρθόδοξον ἴσῃ τινὰ  
ἐκ τῶν τῆς παρουσαγωγῆς, οὐδέλλως κατὰ τὸ ἐξωτερι-  
κὸν σχῆμα διαφέρουσα, ἐδέχετο τὴν ἀνίερσην αὐτοῦ  
ἐπιδοκίμησιν καὶ χάριν καὶ ἁγιασμόν, μόνον ὑπὸ τὴν  
ἐποψίαν ταύτην ἠδύνατο πως λαβεῖν χάριν ἐν τῷ ἔργῳ  
ἢ διαμφορητομένην προσθήκην, ἐν γνῶσει· ἀλλ' ἐπειδὴ  
ἡ φράσις αὕτη καὶ ἀγνωστος ὑπάρχει ἐν τοῖς παρο-  
νομοῖς ἐκκλησιαστικαῖς ἔργοις, ἀρχαίοις τε καὶ νεω-  
τέροις, καὶ παρερηγευσμένη δύναται σημαίνειν, ὅτι  
ἀπαλλάσσονται τῆς ἐνοχῆς τοῦ σχίσματος ὅσοι-  
ἔσονται ἀπλοῦστοί τε Βουλγαρῶν παρακαθήμενοι μὴ ἢ ἐξ-  
πατάττειν ὑπὸ τῶν εἰσηγήσεων τῶν πρωταγωνιστῶν  
τῆς φυλετικῆς παρουσαγωγῆς, ἀλλ' ὅπως ὁπωσδήποτε  
συντάσσονται καὶ κοινωνοῦσιν αὐτῇ, διὰ ταῦτα ἀπο-  
ριπτικά ἢ προσθήκη· διότι οὐδεὶς ἀρνείται, ὅτι καὶ  
τοὺς ἐν ἀγνοίᾳ ὑποκίπτοντας εἰς τὴν ἁμαρτίαν οὐ τε-  
θαίτοι καὶ οἱ ἀνθρώπινοι νόμοι ὑπευθύνους καὶ ἐνόχους  
λογίζονται, καὶ μόνον ἢ κρινῆ ὑπὸ τῶν δικαστηρίων  
μετρίως κατὰ τὸ ὅ γνῶσις καὶ ποιήσας διαθήσεται  
ὀλίγας". Ἄλλως τε καὶ σύγχυσις τις ἐκ τῆς προσ-  
θήκης ταύτης ἐπακολουθήσει, μηδενὸς ὄντος δια-  
κριτικοῦ σημείου τῶν ἐν γνῶσει ἀπὸ τῶν ἐν ἀγνοίᾳ  
παρασφιντῶν."

Plusieurs pères approuvent l'objection du très  
pieux archimandrite, grand protosynocelle.

Sa béatitude l'archevêque de Chypre:

„Je crois que, comme membre du saint et grand  
synode, j'avais le droit de proposer une modifica-  
tion sur le projet de définition que nous discutons;  
c'est ce que j'ai fait simplement; je n'ai donc  
aucune explication à donner, car je n'impose pas  
mon avis. S'il est approuvé, qu'il soit compris dans  
la définition, autrement je demande seulement qu'il  
soit inséré dans les actes, et que l'histoire me juge."

Son éminence le métropolitain de Didymotichon:

„La demande de sa béatitude l'archevêque de  
Chypre est respectable."

Son éminence le métropolitain de Samos:

„Que le saint et grand synode soit interrogé  
sur l'addition."

Le très pieux archimandrite Philothée:

„Après les explications données par moi et sa  
révérence le grand protosynocelle, je crois que l'ad-  
dition est complètement déplacée et erronée. Sous  
un seul rapport seulement, dans le cas où quelque  
orthodoxe prendrait pour un prêtre orthodoxe quel-  
que membre du conciliabule, qui ne diffère en rien  
extérieurement, et accepterait sa bénédiction et sa  
grâce et sacrilèges profanes, alors seulement l'ad-  
dition que nous discutons pourrait en quelque sorte  
être admise dans la définition, mais comme cette  
expression est inconnue dans les définitions ecclé-  
siastiques semblables, anciennes ou nouvelles, et  
que, si elle était mal interprétée, elle pourrait  
signifier que les plus simples parmi les Bulgares,  
qui, séduits ou trompés par les conseils des chefs  
du conciliabule phylétique, suivraient, de quelque  
manière que ce soit, le conciliabule et communi-  
queraient avec lui seraient absous de la culpabilité  
de schisme: c'est pourquoi il faut repousser l'ad-  
dition: personne ne peut nier que les lois divines  
et humaines ne considèrent comme responsables et  
coupables ceux qui pèchent par ignorance; ce n'est  
que la peine qui est tempérée par les tribunaux,  
d'après le principe, celui qui a agi sciemment ré-  
cevra beaucoup de coups, et celui qui aura agi par  
ignorance en recevra peu. D'ailleurs il s'en suivra  
une confusion par cette addition, car il n'y a au-  
cun signe distinctif entre celui qui a agi sciemment  
ou par ignorance."

Son éminence le métropolitain de Nysse:

„Je me range aussi à l'avis du grand protosyn-  
ocelle et de l'archimandrite Philothée; car en effet  
l'expression en question ne se trouve dans aucune  
définition, parce qu'il est par soi-même évident que  
ceux-là seulement sont condamnés, qui partagent  
sciemment les croyances des apostats; ainsi je re-  
tire mon consentement précédent et je désapprouve  
l'addition."

Son éminence le métropolitain d'Héraclée:

„Parce que l'expression en question est sous-  
entendue, c'est pour cela qu'elle n'est pas de trop  
dans la définition; ainsi tout en approuvant l'ad-  
dition, j'exprime mon étonnement pour cette ré-  
tractation."

Le très pieux archimandrite grand protosyna-  
ocelle:

Ὁ πανιερώτατος μητροπολίτης Νύσσης.

„Συντάσσομαι κατὰ τὴν γνώμη τοῦ μεγάλου πρωτο-  
συγγέλλου καὶ τῆ τοῦ ἀρχιμανδρίτου Φιλόθεου· διότι  
ἀληθὲς ἢ περὶ τῆς ἐ φράσις ἐν ὁδῶν! ἔργῳ ἐδ-  
ρῆται, θύλου ὄντος οὐκ ὅθεν οἱ μόνον οἱ ἐν γνῶσει  
συμπερονοῦντες κυρίως καταδικάζονται· ὅθεν ἀποκρίων  
τὴν προτέρην συγκατάθεσίν μου, ἀποδοκιμάζω τὴν  
προσθήκην."

Ὁ πανιερώτατος μητροπολίτης Ἡρακλείας.

„Ἐπειδὴ ἐξωκαθίσταται ἐξωθεν ἢ ἐν λόγῳ φράσις,  
δι' αὐτὸ τοῦτο οὐδὲ πλεονέχει ἐν τῷ ἔργῳ· ὅθεν ἐπι-  
δοκιμάζω τὴν προσθήκην, ἐκφράζω τὴν ἀπορίαν μου  
ἐπὶ τῇ παλινφθίᾳ."

Ὁ εὐλαβεστάτος ἀρχιμανδρίτης καὶ μέγας πρωτο-  
συγγέλλης.

„Οὐδέποτε ἀναβήκασι οὐδὲν ἐπὶ τούτῳ.“  
 Ὁ ἀλλοφύλωτος ἀρχιμανδρίτης Γερμανός:  
 „Ἡ φράσις, ἐν γνώσει· ἀλλόφρων μὲν ἐστὶν ἐπὶ τῆς ἀκροατικῆς, ἀλλὰ μὴδὲ φέρειν ἀξίωμα ἀκροατικῆς, οὕτω ἐπιβήκασι αὐτῇ δοθέναι χάριον εἰς παρενόησιν.“

Ὁ πανιερώτατος μητροπολίτης Νικαίας:  
 „Ἐρωτηθέντος ἐπιπέτου ἰδίῃ ἢ γνώσει.“

Ὁ πανιερώτατος μητροπολίτης Ἐφέσου:  
 „Ἀσπαζόμενος τὴν γνώμην τοῦ μακαριώτατου ἀρχιεπισκόπου Κύπρου παρεβήκασι τὴν προσθήκην.“  
 Ὁ πανιερώτατος μητροπολίτης Λαδοκασιεύου:  
 „Ἐπιβήκασι ἰσχυρῶς τὸς ὑποστηρίζοντας τὴν διαρροιστικουμένην φράσιν, εἰ παρ ἐπιπέτου συν-  
 ἔφει σχέσεις ἐπιγνώσεως μετὰ οἰκονομίας· ἐν ἀγνοίᾳ συγκαινεύσεως τοῖς ἀνθρώποις παρενοήκαται.“

Πολλοί·

„Ὅχι.“

Ὁ μακαριώτατος ἀρχιεπίσκοπος Κύπρου:  
 „Ὁ λόγος συγκεφαλαιεῖται ἐν τούτῳ, ὅτι θελοντί ἡ ἐκκλησία δοκεῖται ὁρᾶσαι ἐπιεικῶς ἐπιβείνουσιν καὶ μακροθυμίαν τοῖς ἀμαρτανόουσι· δι' ἃ καὶ τὴν γνώμην μου ἀγαθῇ ὑπεγέγραυσε προαιρέσει ἐν τῇ ἐπιπέτῳ τῆς τῶν παρεκτεταμένων ἐπιπέτου εἰς τὴν οὐσίαν οὐδὲν οὐδαμῶς προσεβήκασι διαγίγεται μακρὰν συζήτησιν, ἀλλ' ἀπλῶς ἀρνήθη ἡμᾶς μὲν ἐκ τῆς ἰδίας μὴ τυχόν θεωρηθῆ ἢ ἀγία σύνοδος, ὡς ἀλλόφρων τὴν βουλγαρικὴν λαὸν ἀποκαρῶντουσα, ἀπὸ δὲ ἐκ τῆς γνωστῆς ἀρχῆς τῆς ἐκκλησίας, ἐξαιτουμένης παρὰ τοῦ θεοῦ τὴν ἀρεσκὴν πάντων τῶν ἐν γνώσει καὶ ἐν ἀγνοίᾳ ἀμαρτημάτων ἡμῶν.“

Ὁ εὐλαβίστατος ἀρχιμανδρίτης Φιλόθεος:  
 „Ἄκαγα! οὐκ ἀποκαρῶντοσαν ἐναντὶ τὸν βουλγαρικὸν λαόν· τούτο οὐτε δίκαιον, οὐτε λογικόν.“

Ἡ ἀγία σύνοδος ἀνερένησεν·

„Ἄκαγα, ἀκαγα.“

Ὁ μακαριώτατος ἀρχιεπίσκοπος Κύπρου:  
 „Ἄλλ' οὐδ' ἐγὼ ἐκμίμνω εἰς τὴν πρότασίν μου, ἀρκεῖται δὲ μόνον ὅπως καταχωρηθῆ αὐτῇ ἐν τοῖς πρακτικοῖς.“

Ὁ πανιερώτατος μητροπολίτης Ἀγκύρας·

„Πᾶσα ἀμαρτία ἀφεθήσεται, ἀπολείπεται ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, ἡ δὲ κατὰ τοῦ ἁγίου πνεύματος βλασφημία οὐκ ἀφεθήσεται, οὐτε ἐν τῷ νῦν αἰῶνι, οὐτε ἐν τῷ μέλλοντι· οἱ ἀντίρροι δὲ μὴ εἰς καθυβρίσαντας τῇ ἱερωσίῳ ὀφθαλμοῦ ἀντικρὺς αὐτῷ τῷ ἁγίῳ πνεύματι· οὐδαμῶς νομοθετεῖται νόμος ἑλαστικὸς καὶ διαφοροῦμενος, ἀλλὰ τὸναντίον κατηγορηματικὸς καὶ ἀποφθεγματικὸς· ἐθεός νόμος λέγει, οὐ φρονέουσι, οὐ μαχεύουσι· κτλ., οὐ προστίθηται δὲ ἐν γνώσει ἢ ἐν ἀγνοίᾳ.“

Ὁ πανιερώτατος μητροπολίτης Λάρισαν·

„Ἡ γνώμη τοῦ μακαριώτατου ἀρχιεπισκόπου Κύπρου ἐστὶ σαφὴς καὶ τοσοῦτον μέλλον, καθ' ὅσον ἀπορρίπτει ἐκ καρδίας ἀγαθῆς, καὶ μαρτυρεῖ πρόθεσιν ἱερὰν καὶ κοίμηντορικὴν. Καὶ ὅμως οὐ παρενοήκαται αὐτὴν εἰς τὸν ὄρον, καθὼς ἀντικειμένην τῷ πνεύματι αὐτοῦ, δι' ὃν λόγον καὶ ἡ ἐπιτροπὴ ἀπ' ἀρχῆς, καθὰ προεξέφρασθη καὶ ὁ εὐλαβίστατος ἀρχιμανδρίτης Γερμανός, ἐκρίναν αὐτὴν ἀπαράδεκτον μετὰ σύντονον διάσκεψιν· ἀλλὰ τὰ δὲ οὐδ' ἀπαντῶ ἐν τοῖς ἰσχυροῖς κινήσει, ἢ ἐν τοῖς ἔργοις τῶν ἁγίων συνόδων· ὅθεν κατὰ συμπληρωθῆν δοκῆ ἔξηγησαντο οἱ εὐλαβίστατοι ἀρχιμανδρίται Δαρόθεος καὶ Φιλόθεος προστίθημι, ὅτι ἡ προσθήκη τῆς φράσεως, ἐν γνώσει· οὐ μόνον ἀσυνήθης καὶ παράτυπος ἐστίν, ἀλλὰ καὶ ἀντικρὺς ἀντιστρατεύεται πρὸς αὐτὸ τὸ πνεῦμα τῶν ἱερῶν κανόνων. Καὶ ὅπως, ἐάν χριστιανός τις προσελθὼν ἐν ἀγνοίᾳ τοῖς σχηματικοῖς ἀρχιερεῖσιν, ὡς κανονικῶς, χειροτονηθῆ, λογίζεται ἀπὸ γε καλῶς κειροφῶ“

A „Je n'accepte aucune responsabilité à ce sujet.“  
 Le très pieux archimandrite Germanos:

„L'expression, sciemment' a été discutée par la commission, mais elle a été repoussée, après mûre réflexion, car elle peut donner lieu à une fautive interprétation.“

Son éminence le métropolitain de Nicée:  
 „Qu'on demande l'avis de chacun en particulier.“

Son éminence le métropolitain d'Éphèse:  
 „Je partage l'avis de sa béatitude l'archevêque de Chypre et j'approuve l'addition.“

Son éminence le métropolitain de Didymotichon:  
 „Je désirerais demander à ceux qui soutiennent l'expression en question, s'il est permis de contracter alliance avec une famille qui communique par ignorance avec les membres profanes du conciliable.“

B Plusieurs pères:

„Nullement.“

Sa béatitude l'archevêque de Chypre:  
 „L'argument se résume en ceci: que l'église doit toujours montrer de la clémence et de la longanimité envers les pécheurs. Ma proposition a été dictée par une bonne intention, dans l'espérance de voir les égares rentrer dans la bonne voie. Je ne voulais nullement susciter un long débat, mais j'ai été mû par la crainte de laisser croire que le saint synode renie le peuple bulgare en masse, et en même temps par le principe bien connu de l'église qui demande à Dieu le pardon de tous nos péchés, commis sciemment ou par ignorance.“

Le très pieux archimandrite Philothée:  
 „Loin de nous cette pensée! Nous ne renions pas tout le peuple bulgare; ce ne serait ni juste ni raisonnable.“

C Le saint synode s'est écrié:

„Loin de nous cette pensée, loin de nous.“

Sa béatitude l'archevêque de Chypre:  
 „Je ne persiste pas non plus dans ma proposition; il me suffit qu'elle soit insérée dans les actes.“

Son éminence le métropolitain d'Ancyre:  
 „Tout péché sera pardonné, dit notre Seigneur Jésus-Christ, mais le blasphème contre l'Esprit-Saint ne sera pas pardonné, ni dans ce siècle, ni dans celui qui est à venir; les apostats comme ayant insulté au sacerdoce, insultent évidemment au Saint-Esprit. On ne sanctionne jamais une loi élastique et à double sens, mais au contraire elles sont toutes expresses et sentencieuses: la loi divine dit: Tu ne tueras point, tu ne commettras point d'adultère etc.: elle n'ajoute pas, sciemment ou non.“

D Son éminence le métropolitain de Deri:

„La proposition de sa béatitude l'archevêque de Chypre est respectable; et d'autant plus, qu'elle découle d'un bon cœur et qu'elle témoigne d'une attention sacrée et digne d'un pasteur. Cependant nous ne devons pas l'admettre dans la définition, comme contraire à son esprit; c'est pour cette même raison que la commission, ainsi que le très pieux archimandrite Germanos vient de nous le dire, l'a repoussée après mûre réflexion. D'ailleurs cette expression ne se rencontre nulle part dans les canons sacrés et dans les définitions des saints conciles. Ainsi complétant moi-même tout ce qui a été dit par les très pieux archimandrites Dorothée et Philothée, j'ajoute que l'addition de l'expression, sciemment' n'est pas seulement inaccoutumée et contraire à la règle, mais qu'elle est ouvertement opposée à l'esprit des canons sacrés. En effet, si un chrétien s'adresse, par ignorance, aux prélats“





πολλῶν λόγων γενόμενον ἐπὶ τῇ ἐπιθέσει τῶν ἐν αὐτῇ ἁγίας καὶ μεγάλης σύνοδος ἐπιφανῶς ἀπερρίψαται, ἵνα διαφθάρῃ τῇ αὐτῆς μακαριότητι τὴν ἡνωμένην ἐκκλησίαν, ἣν ἐκπαίδευσεν αὐτῇ ἡ ἀπροσδόκητος εὐθύνη τῆς ἐκπαίδευσης αὐτῆς ἐκκλησίας, καὶ κατὰ συνέπειαν τῆς ἀπουσίας αὐτῆς ἀπὸ τῆς συνέδου· τοσοῦτον μᾶλλον, καθόσον ἐκκαλεσθεὶς ταύτην προεταίριον τὴν ἀνάγκην προηγουμένης συγκαλέσεως τῆς κατὰ αὐτὴν ἐπαρῆς συνέδου, μεθ' ἧς καὶ συσχετῆσθαι κατὰ τὸν προκειμένου ζητήματος, ὅπως μὴ λάθῃ τυχόν, ὡς φησὶν, ἐναντία τῇ συνοδικῇ γνώμῃ ἀπορροσισμένη. Ἡ ἁγία καὶ μεγάλη σύνοδος δὲν εἶρα, μακαριότητα, τῶν λόγων τῆς ἐκπαίδευσης αὐτῆς ἐκκλησίας ἐναντίως ἐκκαλεσθεὶς τὴν ἀνάγκην αὐτῆς ἀπὸ τῶν ἀρχαίων τῆς συνέδου, καθόσον, καὶ ἐν δὲν ἤδυνάτο νὰ παρευσθῆ ἀποπροσόδου, ἤδυνάτο νὰ διαρῆσθαι ἀναπρόσωπον αὐτῆς. Ἀφ' οὗρου δὲ ὁ ἐκδοσιασμός, ἐν ἐπαρῆσι κατὰ ἐπιδοχόμενης διαφωνίας αὐτῆς πρὸς τὴν ἐπαρῆν αὐτῆς σύνοδου, τοσοῦτον μᾶλλον ἐξέταλξε τὴν ἁγίαν καὶ μεγάλην σύνοδον, καθόσον, ὡς ἐκ τοῦ ἐκπαρρομένου ἐκδοσιασμοῦ τούτου, ἤθελεν ἀτόκος ὁποιοῦται, ὅτι πρῶτον ἦδη ἡ ἐπαρῆ τῶν Ἱεροσολύμων συνέδου λαμβάνει ἀπὸ οὐδέψῃ τὸ προκειμένου ζήτημα, ἐν φ' ἡ μέχρι τοῦδε ἀπορροσύνη αὐτῆς μετὰ τοῦ οἰκουμενικοῦ θρόνου, καὶ ἡ ἐκκαλεσθεὶς ναυπηγική αὐτῆς κορεία ἐν ταῖς προηγουμέναις συνέδοις καὶ συλλεξέσθαι ἐδέχθη μέχρι κειραίας σύμφωνος πρὸς τὴν ἀπὸ κ' ἰανουαρίου τοῦ 1869· ἔτους πατριαρχικῆν καὶ συνοδικῆν αὐτῆς ἐπιστολήν, ἧς καὶ ἀνεγνωσθεῖσθαί σήμερον ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ μεγάλῃ συνόδῳ, κατ' αἰτήσιν πάντων τῶν μελῶν, διατρέψασαι καὶ ἀδελφῆ τὴν πλήρη καὶ ἐπιτελή ἐπιφανῆ τῆς κατὰ αὐτὴν ἐπαρῆς συνέδου πρὸς τὰς τῶν λοιπῶν πατριαρχικῶν τῆς ἀνατολῆς θρόνων. Ἐπομένως ἡ ἁγία καὶ μεγάλη σύνοδος βαδίζουσα κορείαν πάντη σύμφωνον πρὸς τὰ ἐν τῇ συνοδικῇ ἐπιτελή ἐπιστολῇ ἐκπαρροσισμένη, ὁπομιμνήσκει τῇ σεβασμίᾳ αὐτῆς μακαριότητι, ὅτι θεωρεῖ ἕκαστα ἐπιστολικῶς διατατυπωμένην τὴν γνώμην τῆς ἐπαρῆς συνέδου τῶν Ἱεροσολύμων ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου, οὐδέως δὲ παραδέχεται ὅτι δύναται ποτε νὰ προκύβῃ ἀπαισία τις διαφωνία μετὰ τῆς σεβασμίας αὐτῆς μακαριότητος καὶ τῆς κατὰ αὐτὴν ἐπαρῆς συνέδου ἐν τῇ προκειμένῳ ζητήματι, καθόσον τοῦτο οὐδέως μετέβαλε τὴν ἀρχικὴν αὐτῶ φῶσιν.

Καὶ ταῦτα μὲν εἰς ἀπάντησιν· εἰς δὲ τὰ σεβασμία αὐτῆς ἐπὶ τὴν κατὰ κυρίου ὁ τι κλειστότα ὄντων καὶ οὐπὲρθεόστατα.

οὐκ ἐπὶ τῇ ἐπιθέσει τῶν ἐν αὐτῇ ἁγίας καὶ μεγάλης σύνοδος ἀπερρίψαται, ἵνα διαφθάρῃ τὴν ἡνωμένην ἐκκλησίαν, ἣν ἐκπαίδευσεν αὐτῇ ἡ ἀπροσδόκητος εὐθύνη τῆς ἐκπαίδευσης αὐτῆς ἐκκλησίας, καὶ κατὰ συνέπειαν τῆς ἀπουσίας αὐτῆς ἀπὸ τῆς συνέδου· τοσοῦτον μᾶλλον, καθόσον ἐκκαλεσθεὶς ταύτην προεταίριον τὴν ἀνάγκην προηγουμένης συγκαλέσεως τῆς κατὰ αὐτὴν ἐπαρῆς συνέδου, μεθ' ἧς καὶ συσχετῆσθαι κατὰ τὸν προκειμένου ζητήματος, ὅπως μὴ λάθῃ τυχόν, ὡς φησὶν, ἐναντία τῇ συνοδικῇ γνώμῃ ἀπορροσισμένη. Ἡ ἁγία καὶ μεγάλη σύνοδος δὲν εἶρα, μακαριότητα, τῶν λόγων τῆς ἐκπαίδευσης αὐτῆς ἐκκλησίας ἐναντίως ἐκκαλεσθεὶς τὴν ἀνάγκην αὐτῆς ἀπὸ τῶν ἀρχαίων τῆς συνέδου, καθόσον, καὶ ἐν δὲν ἤδυνάτο νὰ παρευσθῆ ἀποπροσόδου, ἤδυνάτο νὰ διαρῆσθαι ἀναπρόσωπον αὐτῆς. Ἀφ' οὗρου δὲ ὁ ἐκδοσιασμός, ἐν ἐπαρῆσι κατὰ ἐπιδοχόμενης διαφωνίας αὐτῆς πρὸς τὴν ἐπαρῆν αὐτῆς σύνοδου, τοσοῦτον μᾶλλον ἐξέταλξε τὴν ἁγίαν καὶ μεγάλην σύνοδον, καθόσον, ὡς ἐκ τοῦ ἐκπαρρομένου ἐκδοσιασμοῦ τούτου, ἤθελεν ἀτόκος ὁποιοῦται, ὅτι πρῶτον ἦδη ἡ ἐπαρῆ τῶν Ἱεροσολύμων συνέδου λαμβάνει ἀπὸ οὐδέψῃ τὸ προκειμένου ζήτημα, ἐν φ' ἡ μέχρι τοῦδε ἀπορροσύνη αὐτῆς μετὰ τοῦ οἰκουμενικοῦ θρόνου, καὶ ἡ ἐκκαλεσθεὶς ναυπηγική αὐτῆς κορεία ἐν ταῖς προηγουμέναις συνέδοις καὶ συλλεξέσθαι ἐδέχθη μέχρι κειραίας σύμφωνος πρὸς τὴν ἀπὸ κ' ἰανουαρίου τοῦ 1869· ἔτους πατριαρχικῆν καὶ συνοδικῆν αὐτῆς ἐπιστολήν, ἧς καὶ ἀνεγνωσθεῖσθαί σήμερον ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ μεγάλῃ συνόδῳ, κατ' αἰτήσιν πάντων τῶν μελῶν, διατρέψασαι καὶ ἀδελφῆ τὴν πλήρη καὶ ἐπιτελή ἐπιφανῆ τῆς κατὰ αὐτὴν ἐπαρῆς συνέδου πρὸς τὰς τῶν λοιπῶν πατριαρχικῶν τῆς ἀνατολῆς θρόνων. Ἐπομένως ἡ ἁγία καὶ μεγάλη σύνοδος βαδίζουσα κορείαν πάντη σύμφωνον πρὸς τὰ ἐν τῇ συνοδικῇ ἐπιτελή ἐπιστολῇ ἐκπαρροσισμένη, ὁπομιμνήσκει τῇ σεβασμίᾳ αὐτῆς μακαριότητι, ὅτι θεωρεῖ ἕκαστα ἐπιστολικῶς διατατυπωμένην τὴν γνώμην τῆς ἐπαρῆς συνέδου τῶν Ἱεροσολύμων ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου, οὐδέως δὲ παραδέχεται ὅτι δύναται ποτε νὰ προκύβῃ ἀπαισία τις διαφωνία μετὰ τῆς σεβασμίας αὐτῆς μακαριότητος καὶ τῆς κατὰ αὐτὴν ἐπαρῆς συνέδου ἐν τῇ προκειμένῳ ζητήματι, καθόσον τοῦτο οὐδέως μετέβαλε τὴν ἀρχικὴν αὐτῶ φῶσιν.

Καὶ ταῦτα μὲν εἰς ἀπάντησιν· εἰς δὲ τὰ σεβασμία αὐτῆς ἐπὶ τὴν κατὰ κυρίου ὁ τι κλειστότα ὄντων καὶ οὐπὲρθεόστατα.

„De votre très chère et vénérable béatitude, le frère en Jésus-Christ très affectionné et tout dévoué.

(Signé.) † Anthimos de Constantinople.

„A sa béatitude Cyrille patriarche de Jérusalem, le frère très cher et très dévoté en Jésus-Christ, Dieu, de notre modestie.“

„Sa sainteté et béatitude le pape et patriarche d'Alexandrie: „Sa béatitude le patriarche de Jérusalem qu'elle répondra?“

„Sa sainteté Anthimos, patriarche oecuménique: „Lorsque, avant hier, sa béatitude, sur le point de partir pour Jérusalem, est venue, selon l'usage, nous faire ses adieux, nous lui avons exprimé le désir de la voir nommer un représentant auprès du saint et grand synode, et même, si faire se pouvait, le savant archimandrite Benjamin; mais sa béatitude a refusé, disant qu'elle ne pouvait pas laisser l'archimandrite Benjamin qui lui était très nécessaire. A cela nous avons répondu que nous

„σοφ', σεπτεβριου ιβ'.

Τῆς ἁγίας καὶ μεγάλης ἐπιφανῆς αὐτῆς μακαριότητος ἀγαπητῶς ἐν Χριστῷ ἀδελφῶς καὶ ἑλῶς πρόθυμος

(Ἰστογραφία) † ὁ Κωνσταντινουπόλεως Ἀνθιμος.

Τῇ μακαριωτάτῃ καὶ ἀγιωτάτῃ πατριάρχει τῶν Ἱεροσολύμων, ἐν Χριστῷ τῷ θεῷ ἁγίᾳ ἀγαπητῇ καὶ ἀδελφῇ ἀδελφῇ καὶ συλλειτουργῇ τῆς ἡμῶν μετριότητος κυρίῳ Κυρίλλῳ.

Ὁ παναγιώτατος καὶ μακαριώτατος πάπας καὶ πατριάρχης Ἀλεξανδρείας:

„Τὶ ἀπήντησεν ὁ μακαριώτατος πατριάρχης Ἱεροσολύμων;“

Ὁ παναγιώτατος οἰκουμενικὸς πατριάρχης Ἀνθιμος:

„Ἀπαίρουσι προχθὲς εἰς Ἱεροσόλυμα τῷ μακαριωτάτῃ πατριάρχει Ἱεροσολύμων καὶ ἀδελφῇ κατὰ τὸ εἶδος εἰς τελευταίαν ἡμῶν ἐπίσκεψιν, ἐξαρροσισμένη αὐτῷ τὴν ἐπιδοχίαν ἵνα καταλίθῃ τοσοτηρητὴν τινα ἑαυτοῦ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ μεγάλῃ συνόδῳ, καὶ, εἰ δυνατόν, αὐτὸν τῶν ἀλλότῳ ἀρχιμανδρίτην Βενιαμίν· ἀλλ' ἡ αὐτοῦ μακαριότης ἀνήκουστος, λέγων ὅτι οὐ δύναται καταλίθῃν ταῦτον ὡς ἁγίᾳ ἡμῶν ὅτι αὐτῷ ἡμῶς δὲ εἴταρεν ὅτι πρόθυμος ἑαυτὸν δέξασθαι

„σοφ', σεπτεβριου ιβ'.

Τῆς ἁγίας καὶ μεγάλης ἐπιφανῆς αὐτῆς μακαριότητος ἀγαπητῶς ἐν Χριστῷ ἀδελφῶς καὶ ἑλῶς πρόθυμος

(Ἰστογραφία) † ὁ Κωνσταντινουπόλεως Ἀνθιμος.

Τῇ μακαριωτάτῃ καὶ ἀγιωτάτῃ πατριάρχει τῶν Ἱεροσολύμων, ἐν Χριστῷ τῷ θεῷ ἁγίᾳ ἀγαπητῇ καὶ ἀδελφῇ ἀδελφῇ καὶ συλλειτουργῇ τῆς ἡμῶν μετριότητος κυρίῳ Κυρίλλῳ.

Ὁ παναγιώτατος καὶ μακαριώτατος πάπας καὶ πατριάρχης Ἀλεξανδρείας:

„Τὶ ἀπήντησεν ὁ μακαριώτατος πατριάρχης Ἱεροσολύμων;“

Ὁ παναγιώτατος οἰκουμενικὸς πατριάρχης Ἀνθιμος:

„Ἀπαίρουσι προχθὲς εἰς Ἱεροσόλυμα τῷ μακαριωτάτῃ πατριάρχει Ἱεροσολύμων καὶ ἀδελφῇ κατὰ τὸ εἶδος εἰς τελευταίαν ἡμῶν ἐπίσκεψιν, ἐξαρροσισμένη αὐτῷ τὴν ἐπιδοχίαν ἵνα καταλίθῃ τοσοτηρητὴν τινα ἑαυτοῦ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ μεγάλῃ συνόδῳ, καὶ, εἰ δυνατόν, αὐτὸν τῶν ἀλλότῳ ἀρχιμανδρίτην Βενιαμίν· ἀλλ' ἡ αὐτοῦ μακαριότης ἀνήκουστος, λέγων ὅτι οὐ δύναται καταλίθῃν ταῦτον ὡς ἁγίᾳ ἡμῶν ὅτι αὐτῷ ἡμῶς δὲ εἴταρεν ὅτι πρόθυμος ἑαυτὸν δέξασθαι

και εν αν θρονον εγραψεν διαβουλιαν· αλλ' η αυτου μακαριότης ανείταξεν, ουτ' ομοιωσιν αυτου ανδρες καταλλήλου· ημετεσ' ουν καταπαύθημεν αυτω, ουτι λαν καταλλήλου νομιζομεν τον ενταυθα διαμένοντα γενικων αυτης ανεικονομεν, τον δουλοτατον ηγουμενον του αγιοτακτηκου μεταχου αρχιμανθριτου Ιακωβου· προβαλλομενου δε του μακαριωτάτου εδ' εν της παθολογίας εκεινου δυσκίνητων, ημετεσ' και τωτην αβρονας την δυσχρησταν, μετακαταπαύθημεν αυτον, εσπασαν, δε εν της ημετερας εμάτης· Προς ταυτα μηδεν ανεικονομεν του μακαριωτάτου, εσπασομεν εμα τη εν ημων αναγκησιν αυτου προσκαλεσασθαι τον εσώτατον ηγουμενον Ιακωβον δι' ημετερου κτωσίου, όπως παρουσιαση ως τοποτηρητης της αυτου μακαριότητος εις την σημερινην συνεδριασιν· αλλ' ιδου οικειαν παρα προσουσαν ελαβομεν αυθημερον απάντησιν παρα του ηγουμένου· αναγνώστω ταύτην ο γραμματεύς."

Ο εὐλαβότατος ἱεροδιδάσκαλος καὶ γραμματεὺς Κωνσταντίνος λαβὼν ἀνάγνωσεν τὴν ἀπάντησιν ἔχουσαν ὅδε·

Τὴν ὑμετέραν θεοτάτην καὶ πανοβραστοὴν μοι παναγιότητα δουλικῶς προσκυνῶν, τὴν παναγίαν αὐτῆς δεξιάν πανευλαβῶς κατασκάζομαι.

Ἰσοδεδεξάμενος μετὰ σεβασμοῦ τὸ σήμερον διαπεμφθέν μοι προσκυνητὴν αὐτῆς κίττακιον, συναννοήθησιν μετὰ τοῦ μακαριωτάτου κυριάρχου μου, πατριάρχου τῶν Ἱεροσολύμων, καὶ ἐπειδὴ ἡ αὐτοῦ μακαριότης ἀρνήσασιν ἐνθάδε τὸν δουλόν της ἐπίτροπον εἰς κυβέρνησιν τῶν λαϊκῶν ὑποθέσεων καὶ συμφερόντων τοῦ παναγίου τάφου, οὐχὶ ἡμῶς καὶ ἀντιπροσωποῦν αὐτοῦ παρουσιασόντα ἐν τῇ ἀγίᾳ καὶ μεγάλῃ συνόδῳ, εἰδοσικῶς κατὰ τούτου κατὰ χρέος τῇ ὑμετέρῃ θεοτάτῃ παναγιότητι, καὶ ὑπεδιδάχθαι ἐν ἐπικλησίᾳ τῶν παναγίων αὐτῆς εὐχῶν.

Ἐν Φαναρίῳ, τῇ κδ' σεπτεμβρίου, αἰοῦσ'.

Ἐλάχιστος δουλός  
ὁ ἀρχιμανθρίτης Ἰακωβός.  
(Ἰσογγραμ.)

Ο μακαριώτατος μητροπολίτης Χαλκηδόνος εἶπεν·

Ἐκ της ἀπουσίας τοποτηρητοῦ της αὐτοῦ μακαριότητος οὐδὲν ἐγμιοῦται πάλιν ἡ σύνοδος, ἔχουσα τὴν ἐπίσημον γνήσιν της τῶν Ἱεροσολύμων ἐκκλησίας."

Εἶτα ὁ παναγιώτατος καὶ μακαριώτατος πάππας καὶ πατριάρχης Ἀλεξανδρείας ὑπέβαλε τῇ ἐγκρίσει της ἀγίας καὶ μεγάλης συνόδου τὴν ἐξῆς πρότασιν, ἣν εἶχεν ἐγγράφως συνταγμένην·

Ἅγία καὶ μεγάλη σύνοδος.

Καθόσον ἀφορᾷ τοὺς πρωτάρχους τῶν παρενομιῶν, εὖσας ἡ παρασυνογαγῆ τοῦ Ὁρτάκειο διακρίματος, καταπαρρησίασας τὸ κῆρος της ἐκκλησίας καὶ ἐξουθενώσασας τοὺς κανόνας τῶν ἀγίων συνόδων, ἡ μεγάλη αὐτῆς σύνοδος ἐξέταξε πιστῶς τὸ ἱερὸν αὐτῆς καθήκον, ὡς παραιοσυνογαγῆ καὶ σχηματικῶς αὐτοῦ ἀποκηρύξασα. Ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ ἐκκλησία μετ' εὖσας καὶ ἀν ὑπόστη προσβολῆς ὑπὸ τῶν υἱῶν της ἀνομίας, μετ' εὖσας καὶ ἀν ἐδοκίμασε κτηρῆς ὡς ἐν της ἀπειθείας καὶ περιπαρρησίας, ἦν μῆρις τις τοῦ εὐσεβοῦς βουλγαρικῶς λαοῦ ἔδειξε πρὸς αὐτὴν καὶ τοὺς λειτουργοὺς αὐτῆς, παρακωσθεῖσας καὶ ἀποκλανηθείσας ὑπὸ τῶν ἀπεικλήλων εἰσρηγῶσων τῶν καιοβούλων, ἐπειδὴ, λέγου, μετ' εἰς ταῦτα οὐδέποτε ἡ ἐκκλησία ἐκαλύθητο τῶν μητρικῶν αὐτῆς καθήκοντων, ἀλλὰ, ὡς ἡ ἔρως, ἦτις ἐκτείνουσα τὰς κτηρυγας ἐκτείνουσαι τὰ νοοσία ἐσπυτῆς, όπως προσυλάξῃ αὐτὰ ἀπὸ τῶν ἀρκακτικῶν ἐρῶσων, οὕτω καὶ ἡ ἐκκλησία μερηνῆ πάντοτε κατὰ τῶν τῆμων αὐτῆς, καὶ ἀν τῶν εὐσεβῶν τὰ μητρικὰ αὐτῆς σπλάγχνα· δεῖ ταῦτα προεργασθαι, ἵνα ὑπεβαλεῖν πρὸς αὐτὴν κατὰ τὸν εὐσεβῆ βουλγαρικῶς λαοῦ τὴν καιοβῶν καὶ τῶν καιοβῶν

non impressionerions d'agréer celui qu'il lui plairait de nommer; mais sa béatitude a répliqué qu'elle n'avait point une autre personne convenable. Nous lui avons alors fait observer que nous croyons convenable pour ces fonctions le représentant général de sa béatitude à Constantinople le pieux supérieur de la concourale du Saint-Sépulchre, l'archimandrite Jacques. Comme sa béatitude objectait la difficulté de marcher du pieux supérieur, atteint de la goutte, nous avons répondu, pour lever encore cette difficulté: „Nous le ferons venir avec notre voiture.“ Comme sa béatitude n'a rien répliqué à cela, nous nous sommes hâté, aussitôt après son départ, d'inviter par une lettre le pieux supérieur Jacques à prendre séance, comme représentant de sa béatitude, dans la session d'aujourd'hui; mais voici la réponse que nous avons reçue, contre toute attente, de la part du supérieur. Que le secrétaire nous en donne lecture."

Le très pieux docteur Constantin, secrétaire, donna lecture de cette réponse conçue en ces termes:

„Je salue humblement votre très sainte et très vénérable sainteté, et j'embrasse pieusement sa très sainte droite."

„J'ai reçu aujourd'hui avec respect votre vénérable lettre et je me suis concerté avec sa béatitude le patriarche de Jérusalem, mon maître. Comme sa béatitude a commis ici son serviteur pour être son représentant, administrer les autres affaires et veiller aux intérêts du très Saint-Sépulchre, mais non pas pour prendre séance en son nom dans le saint et grand synode, j'en avertis, comme il est de mon devoir, votre très vénérable sainteté, et je suis, en invoquant ses très saintes bénédictions,

Phanar le 24 septembre 1873.

Son très humble serviteur  
(Signé.) Jacques, archimandrite."

Son éminence le métropolitain de Chalcédoine a dit:

„Le synode ne perd rien par l'absence du représentant de sa béatitude puisqu'il a la décision officielle de l'église de Jérusalem."

Ensuite sa sainteté et béatitude le pape et patriarche d'Alexandrie a soumise à l'approbation du saint et grand synode la proposition suivante qu'il avait rédigée par écrit:

„Saint et grand synode."

„En ce qui concerne les chefs de tous les actes illégaux que le conciliabule d'Ortakeui a commis, au mépris de l'autorité de l'église et des canons des conciles sacrés, le grand synode a fidèlement accompli son saint devoir, en les déclarant parasympotiques et schismatiques. Mais comme l'église, malgré toutes les attaques qu'elle a souffertes de ces fils du crime, malgré toute l'amertume dont elle a été abreuvée par la désobéissance et par le mépris qu'une certaine partie du pieux peuple bulgare, séduite et égarée par les conseils trompeurs des méchants, a montré envers l'église et ses ministres; comme, dis-je, malgré cela, l'église n'a jamais oublié ses saints devoirs maternels, mais, pareille à la poule qui étend ses ailes et rassemble ses poussins, pour les préserver des oiseaux de proie, l'église veille toujours sur ses enfants, lors même qu'ils blessent ses entrailles, je viens, conformément à ces principes, soumettre au saint et grand synode une proposition concernant le pieux peuple bulgare."

Τὸ κατ' ἐμὴν, καίτοι φρονῶ καὶ ἀλλοῦς εἰς θεόν, Ἄ  
 οὐ εἰσέρχεται βουλγαρικῆς λαὸς ἀναθήρας ἀπειρηθῆναι  
 μετὰ τῆς ἐκκλησίας τοῦ παρασκευάσαντος, καὶ εὐ-  
 φρανεῖ τὴν ἐκκλησίαν δι' ἐνδείξαν ἄξιον τῆς πατρίας  
 αὐτοῦ εὐσεβείας καὶ ὀρθοδοξίας, ἀλλ' ἐμὸς καὶ οὐτως  
 οὐ θαρρῶ περιτείν, ὅπως ἡ μεγάλη αὐτῆ συνέδος,  
 μετὰ τὴν κανονικὴν κινήσιν τῶν ἐξ ἐκγενοσῶς καὶ  
 ἐθελουσιαστικῆς παραπροσόντων, λάβῃ πρόνοιαν ἐξεί-  
 χασαν καὶ κατ' ἐμὴν, ὅπως ἐπιδέξωμαι ἵνα παρα-  
 πισθεῖται ὑπὸ τῶν παραπροσόντων τὴν ἱερὰν ἀλή-  
 θειαν.

Ἡ ἐκκλησία τῆς Κωνσταντινουπόλεως πάντως  
 ἐρήνῃ πρόθυμος ἱκανοποιῶμαι τὰς ἀξιώσεις τῶν Βουλ-  
 γάρων, ἐφ' ὅσον αὐτοὶ οὐκ ἐφαίνοντο ἀντικείμενοι εἰς  
 τὸ πνεῦμα καὶ τὸ γράμμα τῆς ἱερᾶς νομοθεσίας·  
 ἀλλὰ τῆς προθυμίας ταύτης δεῖγμα νωστέρων καὶ  
 ἀκριβέστερον φρονῶ εἶναι ἀρκέσει, ὅπως παρέσχω αὐτῇ  
 καὶ ἐν τῇ παρούσῃ εὐκαιρίᾳ. Ὡς τοιοῦτο δὲ δεῖγμα  
 θαρρῶ καὶ προτείνω τὸ ἐπὶ ἑλπίδων.

Ἐγινάσκω ὅπως μετὰ τῆς ἁγίας καὶ μεγάλης ταύτης  
 συνόδου συσχεθείσιν οὐκ ἐπιθυμῶ, καταστρέψω τὸν τῶ  
 καὶ ἰδίαν ἐπίσημον ἐκκλησιαστικὴν κρᾶξιν, μαρτυροῦσαν  
 ἐφ' ἑνὸς τὴν οὐκ ἐπὶ τῶν εὐσεβῶν Βουλγάρων διηγεῖται μη-  
 τρικὴν αὐτῆς πρόνοιαν, καὶ ἐπιηλοῦσαν ἐφ' ἑτέρου,  
 ὅσον ὁὖν τε σαρῶς καὶ ἐκπερασμένης, τὴν προθυμίαν  
 αὐτῆς εἰς τὸ ἱκανοποιῆσαι τοὺς πόθους αὐτῶν, ἅμα  
 ὥς παρουσιασθεῖσιν ἐνῆπιον τῆς νομίμου ἐκκλησια-  
 στικῆς ἀρχῆς ταπεινῶς ἐπιλεγμένοι ἀντιπρόσωποι,  
 διερμηνεύοντες πιστῶς καὶ ἀκριβῶς τὰ αἰσθητὰ καὶ  
 φρονιμάτα τῶν ἐπιταλῶν αὐτῶν. Τὰ καθ' ἑκάστη  
 τῶν δύο τούτων μερῶν τῆς προτάσεώς μου προτείνω  
 ὑπὸ συζητήσιν, ἐάν ἡ ἀρχὴ γίνηται κρᾶτον παρα-  
 δεκτῆ.

Τελευτῶν παρατηρῶ, ὅτι τοιαύτη τις κρᾶξις ἐξ-  
 αλείφει τὸ πνεῦμα πάντα ἐναπολειπόμενον ἐμοὶ τοῦ  
 λάχιστον φόβου, μὴ τυχόν οἱ εὐσεβεῖς βούλγαροι ἐν  
 τῇ ἀγνοίᾳ καὶ ἀκλόγητι αὐτῶν ἐξαπατηθέντες καὶ  
 νῦν ὑπὸ τῶν υἱῶν τῆς ἀνομίας, καὶ παραγνωρίσαντες  
 τὴν μητέρα αὐτῶν ἐκκλησίαν, ἐμπίσῃσι μετ' ἐμὴν  
 εἰς τὸ βάραθρον τῆς ἀπαιθείας, πρὸς θλίψιν ἀπαρηγό-  
 ρητον καὶ ἐδύνην διηγεῖται παντὸς τοῦ ὀρθοδόξου  
 πληρώματος.

Ὁ παναγιώτατος πατριάρχης Γρηγόριος·

„Τοσοῦτον μᾶλλον δικαίον, εὐλογον καὶ εὐκαρ-  
 δεκτον κρίνω τὴν τοιαύτην τῆς αὐτοῦ παναγιότητος  
 τοῦ πατριάρχου Ἀλεξανδρείας πρότασιν, ὅσην τὸ ὁμό-  
 φυλον τῶν ἀποστατῶν ἐπιδέχεται ἀληθῶς ἐμπροσθέν  
 τὰ πνεύματα τῶν εὐσεβοφρόνων Βουλγάρων. Ἡ μα-  
 γάλῃ ἐκκλησίᾳ σύντονον ἀέκαστε ἐνδείξιμῃ μέρμηναν  
 κατ' ἑμὴν τοῦ ὀρθοδόξου πληρώματος, κίποιθα  
 ὅτι καὶ νῦν προθυμῶς ἀποδέξεται τὴν προκειμένην  
 πρότασιν καὶ σκεῖσιν ἐνεργῶσαι, ὅσον τάχος, τὰ  
 δεόντα.“

Ὁ παναγιώτατος μητροπολίτης Ἡρακλείας·

„Ὁρθότατα· ἄλλως τε δὲ τοῦτο ἐστὶ τὸ μόνον ὑπο-  
 λειψθῆναι εἰς μέτρον, ἵν' οὕτως ἡ ἐκκλησία συμπληρώσῃ  
 καὶ τὸ ὅστατον πρὸς τὰ ἀποβουλοῦμενα αὐτῆς λογικά  
 πρόβητα καθήκον· εἰ δὲ καὶ ἐνεργητέον ὡς τάχος.“

Ὁ μακαριώτατος πατριάρχης Ἀντιοχείας·

„Ἐπιδοκίμαζω κατὰ τὴν προκειμένην πρότασιν.“

Ὁ παναγιώτατος μητροπολίτης Τερνόνβου·

„Ὁμολογούμενας δέον ληφθῆναι τὰ προτεινόμενα  
 μέτρα.“

Ὁ ἀγαθέστατος ἀρχιμανδρίτης Γερμανός·

„Ὁδοῖμαι ἀκριβολίᾳ, ὅτι προθυμῶς σκεῖσιν ἡ ἐκ-  
 κλησία εἰς ἐκλήρωσιν παντὸς νομίμου πόθου τῶν  
 εὐσεβῶν Βουλγάρων, ὅταν οὕτω πρόταρον ἐπιστήμιος  
 ἀποκρίσῃσι τοὺς παρασκευάσαντας καὶ τὰς παρα-  
 νουμίας αὐτῶν καὶ τοῦτο κίποιται, οὐ μόνον πρὸς τὸ  
 συμφέρον τῆς ὀρθοδοξίας, ἀλλὰ καὶ ὡς ἐφελουσον  
 ἐκκλησιαστικῆς δευτέρου ὁδοῦσιν. Ἀληθῶς ἐν τῇ  
 κατὰ τὴν Ἀ' ἱεροποιεῖται συγκαταπέσει ἐν τῷ πατρ-  
 ῶ.“

Ὁσιότης ἁγίου πνεύματος XXV.

„Pour ma part, bien que je pense et que j'espère  
 en Dieu que le pieux peuple bulgare reviendra à  
 lui, résister avec l'église les parousmopoliotes et re-  
 jouira l'église par des preuves dignes de la piété  
 et de l'orthodoxie de ses pères, malgré cela je ne  
 crois pas inutile que le saint et grand synode, après  
 avoir infligé la punition canonique à ceux qui ont  
 commis des actes illégitimes en connaissance de  
 cause et par mauvais vouloir, prenne sérieusement  
 soin de ceux qui peuvent avoir été égarés par  
 ceux qui déguisent la sainte vérité.“

„L'église de Constantinople s'est toujours em-  
 pressée de satisfaire aux demandes des Bulgares  
 aussi longtemps qu'elles ne paraissent pas con-  
 traire à l'esprit et à la lettre de la législation sa-  
 crée; mais je crois qu'il convient de donner une  
 nouvelle et plus éclatante preuve de cet empressé-  
 ment encore aujourd'hui. Comme telle preuve je  
 propose la mesure suivante.“

„Qu'il soit décidé que l'église, après avoir mûre-  
 ment réfléchi avec le saint et grand synode, rédige  
 en même temps que la définition un acte particulier  
 et solennel, qui témoignera de sa sollicitude mater-  
 nelle et continue pour les pieux bulgares, et qui  
 exprimera d'ailleurs, le plus clairement et le plus  
 expressément possible, son désir de satisfaire à  
 leurs vœux, aussitôt qu'il se présentera devant  
 l'autorité canonique des représentants régulièrement  
 élus, interprètes exacts et fidèles des sentiments et  
 des idées de leurs commettants. Si le principe de  
 ma proposition est admis, je proposerai à la déli-  
 bération du synode les détails de ces deux parties  
 de ma proposition.“

„En finissant je fais observer qu'un pareil acte  
 effacera complètement toute crainte, chez moi du  
 moins, que les pieux bulgares, dans leur ignorance  
 et leur simplicité, trompés, maintenant encore, par  
 les fils de la déloyauté et méconnaissant leur mère  
 l'église, ne tombent avec eux dans l'abîme de la  
 perte, à l'affliction inconsolable et à la douleur  
 éternelle de tous les orthodoxes.“

Sa sainteté le patriarche Grégorios·

„Je crois que la proposition de sa sainteté le  
 patriarche d'Alexandrie est d'autant plus juste, né-  
 cessaire et admissible, que la communauté de race  
 des apostats avec les Bulgares pieux, peut influ-  
 encer les esprits de ces derniers. La grande église  
 qui a toujours montré une sollicitude vigilante pour  
 tout le troupeau orthodoxe, acceptera, j'en ai la  
 conviction, aujourd'hui encore cette proposition et  
 se hâtera de prendre, le plus tôt possible, les me-  
 sures convenables.“

D Son éminence le métropolitain d'Héraclée·

„Fort bien! d'ailleurs c'est la seule mesure qui  
 reste à prendre, pour que l'église accomplisse son  
 dernier devoir envers ses brebis raisonnables éga-  
 rées; il faut donc agir le plus tôt possible.“

Sa béatitude le patriarche d'Antioche·

„J'approuve aussi la proposition.“

Son éminence le métropolitain de Tournovo·

„Certes il faut prendre les mesures proposées.“

Le très pieux archimandrite Germanos·

„Nul doute, que l'église se hâtera de satisfaire  
 à tous les vœux légitimes des pieux bulgares, lora-  
 qu'ils auront solennellement renié les parousmopo-  
 liotes et leurs méfaits. Elle le fera, non seulement  
 dans l'intérêt de l'orthodoxie, mais encore pour  
 accomplir une promesse déjà faite. En effet dans  
 l'assemblée générale convoquée au patriarcat le 30  
 janvier, la résolution suivante fut adoptée·

αρχαίους γενική συνέλευσις ἐγένετο παραδεχθῆ ἡ ἐξῆς ἀ πρότασις·

Ἐν οἰκουμένῳ πατριαρχεῖον κηρύττει, ὅτι εἶναι πρόθυμον νὰ ἐπαναλάβῃ καὶ πάλιν πρὸς ἀρρηνοποιήσαν μαρίδος τινὸς τοῦ ὅτι ἀπὸ ἀρροβόλου κληρονομήσας τῆς συνθέσεως τοῖς ἱεροῖς κανόσι καὶ τοῦ βουλγαρικοῦ ζητήματος ἀνεγκλίως διαπραγματεύσας, ὅταν ὁ εὐσεφῆς βουλγαρικὸς λαὸς, εἴτε ἀπ' εὐθείας, εἴτε διὰ νομίμων ἀντιπροσώπων εἰς τὰ πατριαρχεῖα ἀκουθύνωμενος, ἀποδομίσθῃ καὶ ἀποκηρύξῃ πανθῆμας καὶ ἐπιστήμας τὰ ἀνοουρηγῆματα τῶν τῆσδε αὐτοῦ, ὅς μὴ ὄφρα, ἀρχιερέων, καὶ ἀνεγνωρίσῃ ἁμάρτυρας τὸ κῆρος τῶν ἱερῶν κανόνων, τῶν διαπόντων τὴν ἀνατολικὴν ἐκκλησίαν·

Συνεπῶς δὲ τῆς ἀποφάσεως ταύτης δύο ἐξέδωκεν ἡ ἐκκλησία ἐγκυκλίους ἐπιστολάς κατὰ φεβρουάριον καὶ μάρτιον, τὴν μὲν πρώτῃν βουλγαριστὶ καὶ ἑλληνιστὶ, τὴν δὲ μόνον ἑλληνιστὶ. Διὰ τοῦτο δέον, ὅπως καὶ αὐτῆς διακηρύξῃ τὴν αὐτὴν πρόθεσιν καὶ ἀπόφασιν.

Ὁ πανιερώτατος μητροπολίτης Δέρων·  
Ἐν τῷ τρόπῳ τῆς ἐκτέλεσεως τῆς τοῦ μακαριωτάτου πατριάρχου Ἀλεξανδρείας πρότασεως ἀπόκλιση δὲ διαγινώσκει τῆς μεγάλης ἐκκλησίας·

Ἡ ἀγία σύνοδος εἶπε·  
Ἐπισημῶς, ἐπισημῶς·

Εἶτα ὁ πατριαρχικὸς γραμματεὺς προσέγει τῷ παναγιωτάτῳ οἰκουμένικῳ πατριάρχῳ τὸν τύπον τῆς καθαιρέσεως τῶν τριῶν ἀρχιερέων, Σοφίας Δοροθέου, Νυσοῦ Παρθένου καὶ Βελισσοῦ Γενναδίου, ὅς καὶ ἐγκριθεὶς ὑπογράφεται ὑπὸ τῶν πατριαρχῶν, ἀρχιεπισκόπων καὶ ἐπισκόπων. Εἶτα ἕτερος γραμματεὺς φέρει τὸν ὅρον ἀντιγεγραμμένον ἐν μαυρῶν.

Ὁ παναγιωτάτος οἰκουμένικος πατριάρχης Ἀνθίμος εἶπεν·  
Ἀναγνωσθέντος ὑπὸ τινος τῶν τῆς ἐπιτροπῆς·

Ὁ πανιερώτατος μητροπολίτης Διδυμοτείχου λαβὼν τὸν ὅρον καὶ στὰς ἐν μέσῳ μεγάλη τῇ φωνῇ ἀναγινώσκει αὐτὸν ἔχοντα ὅδε·

Ὅρος τῆς ἀγίας καὶ μεγάλης συνόδου, τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει συγκροτηθείσης ἐν ἔτει χιλιοστῷ ὀκτακοσιοστῷ ἑβδόμηκοστῷ δευτέρῳ, ἰνδικτιῶνος α', κατὰ μῆνα σκεπτεμβρίου.

Ἐπισημῶς καὶ παντὶ τῷ ποιμνίῳ, ἐν ᾧ ἡμεῖς τὸ κῆμα τὸ ἀγιον ἔθετο ἐπισκόπους ποιμαίνων τὴν ἐκκλησίαν τοῦ θεοῦ, ἦν περιποιήσασθε διὰ τοῦ ἰδίου αἵματος, τὸ τῆς ἐκλογῆς ἡμῶν σιεθος ἐπιπέλαται, λόγους τε βαρεῖς μὴ φειδομένους τοῦ ποιμνίου καὶ ἀνδρας διαστραμμένα λαλοῦντας, τοῦ ἀποσπᾶν τοὺς μαθητὰς ὅπως αὐτῶν, ἀναστήσασθε ἐν μέσῳ τῆς τοῦ θεοῦ ἐκκλησίας προαγορεύων, καὶ γρηγορεῖν ἡμᾶς διὰ τοῦτο παρακαλούμενος.

Τοιοῦτους τοίνυν ἀνδρας καὶ ἐκ ἐσχάτων ἐν τῷ τοῦ οἰκουμένικου ὀνόμου κλίματι ἐκ μέσου τοῦ εὐσεφῆς βουλγαρικοῦ λαοῦ ἐξαναστήσαντες, καὶ φιλοτιμοῦσθε κακὴν πνεύμα ἀπὸ τοῦ νεύρου βίου τῆς ἐκκλησίας περιουσιάζων τολμήσαντες, καὶ καταφρονήσαντες τῶν θεῶν καὶ ἱερῶν κανόνων γενόμενος, πρωτοφανῆ ἐκ ἀθετήσεως αὐτῶν φιλοτιμῶν παρουσιάζων συστήσαι ἀκουθύνωμενος, μετ' ἐκκλησίας καὶ λόγους καρδίας καταμαθόντας, τὸν ζῆλον τοῦ κυρίου, ὅς εἰπὸς, ἀνεγνωρίσῃ καὶ τὴν τοῦ κυρίου διὰ τὸν ἐν μέσῳ τοῦ εὐσεφῆς τούτου λαοῦ ἀναπέφει ἀξιοχρεῖως προνοούμενοι, ἐπὶ τῷ ὀνόματι τοῦ μεγάλου θεοῦ καὶ σωτήρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ συναφείσασθε.

Καὶ δὴ ἐν κατανοίᾳ ψυχῆς τὴν ἀνάσταν παρὰ τοῦ πατρὸς τῶν φάτων χάριν ἀνακαλύψασθε, καὶ τὰ

„Le patriarcat œcuménique déclare qu'il est disposé à reprendre les négociations qui, conformément avec les canons sacrés, sont nécessaires, pour rendre la paix à une partie du troupeau orthodoxe qui lui est soumis, lorsque le pieux peuple bulgare, soit directement, soit par des représentants réguliers, s'adressera au patriarcat pour désapprouver et répudier solennellement et officiellement les actes sacrilèges de ceux qui furent, par malheur, ses prélats, et reconnaître par des faits l'autorité des canons sacrés qui régissent l'église orientale.“

„Par suite de cette résolution l'église a rendu deux lettres encycliques, au mois de février et au mois de mars, la première en bulgare et en grec, la seconde en grec. C'est pour cela qu'elle doit déclarer de nouveau la même intention et la même résolution.“

Son éminence le métropolitain de Derzi:  
„Que le mode d'exécution de la proposition de sa béatitude le patriarche d'Alexandrie soit laissé à la résolution de la grande église.“

Le saint synode a dit:  
„Fort bien, fort bien.“

Ensuite le secrétaire du patriarcat présente à sa sainteté le patriarche œcuménique l'acte de dégradation des trois prélats; de celui de Sophia, Dorotheos; de Nysseava, Parthénios, et de Vélissos, Gennadios, lequel acte après avoir été approuvé par le saint synode, fut signé par les patriarches, les archevêques et les évêques. Ensuite un autre secrétaire apporta la définition copiée sur parochemin.

Ensuite sa sainteté le patriarche œcuménique Anthimos a dit:

„Qu'un membre de la commission donne lecture de la définition.“

Alors son éminence le métropolitain de Didymotichon prit la définition et, debout au milieu du synode, il en fit la lecture à haute voix, en ces termes:

*Définition du grand et saint synode réuni à Constantinople au mois de septembre de l'année mil-huit-cent soixante-deux, la 1<sup>re</sup> de l'indiction.*

„Prenez donc garde à vous-mêmes, et à tout le troupeau sur lequel le Saint-Esprit vous a établis évêques, pour paître l'église de Dieu qu'il a acquise de son propre sang.“ Voilà ce que nous ordonne l'instrument choisi, nous annonçant que, „il s'élèvera au milieu de l'église des loups ravisseurs qui n'épargneront pas le troupeau, et des gens qui annonceront des choses pernicieuses, afin d'attirer les disciples après eux;“ c'est pourquoi il nous exhorte à veiller.

Ayant appris avec douleur et surprise que de telles gens se sont élevés dernièrement dans la circonscription du siège œcuménique, du milieu du peuple pieux des Bulgares; des gens qui ont osé introduire dans l'église une nouvelle croyance, celle du phylétisme, issue de la vie séculière; qui ont eu l'audace de mépriser les canons divins et sacrés et de former un conciliabule phylétique nouveau, afin de détruire ces canons, nous nous sommes inspirés du zèle du Seigneur, comme nous le devons, et nous nous sommes réunis au nom du grand Dieu, notre sauveur Jésus-Christ, afin de prévenir et d'arrêter la propagation du mal au milieu de ce peuple pieux.

Ayant ainsi invoqué, l'âme toute contrite, la grâce divine du père de toutes les lumières et,

εὐαγγελίων τοῦ Χριστοῦ, ἐν ᾧ εἶσι πάντες οἱ θεοὶ ὡς ἄνθρωποι τῆς σαρκὸς καὶ τῆς γυναικὸς ἀνθρώπων, οἳ μόνον προέβησαν, τὸν μὲν φιλιτινὸν πρὸς τὴν εὐαγγελικὴν διδασκαλίαν καὶ τὸ ἐκ' αὐτῶν τῆς τοῦ θεοῦ ἐκκλησίας καλῶς ἐκτελεστοῦσαν; οὐχ ὅπως ἦσαν, ἀλλὰ καὶ πολὺ μᾶλλον ἀντικειμένους κατωφύσσοντας, τὰς δὲ παρανομίας, τὰς ἐκ' αὐτοῦ γενομένας τῆς φιλιτικῆς αὐτῶν παρουσιαγωγῆς, καθ' ἑκάστην ἀπαρτηρηθείσας, ὑπὸ τοῦ συντάγματος τῶν ἱερῶν κανόνων ἀνεκτανθῆναι καταβληχόμενας καταδόμεναι.

Διὸ καὶ μετὰ τῶν ἁγίων καὶ θεοφόρων πατέρων ἡμῶν „ἀποκρίσας τοὺς θεῖους κανόνας ἐντοναρῶμενοι, καὶ ὁλόκληρον τὴν αὐτῶν διαταγὴν καὶ ἀσπλυντον κρατούμεντας, τὸν ἐπιπέθειναι ὑπὸ τῶν οὐλεγγῶν τοῦ πνεύματος πανευφήμων ἀποστόλων, τῶν τε ἁγίων ἐπιτῆ οἰκουμένην συνόδων καὶ τῶν τοπικῶν συνεθροισθειῶν ἐπὶ ἐκδόσει τοιοῦτων ἐπιταγμάτων, καὶ τῶν ἁγίων πατέρων ἡμῶν: ἕξ ἑνὸς γὰρ ἀπαντας καὶ τοῦ αὐτοῦ πνεύματος ἀγαπηθέντας ἄριστον τὰ συμφέροντα, ἐν ἁγίῳ πνεύματι ἀποφαινόμεθα:

α'. Ἀποκρίτομεν κατακρίνοντας καὶ καταδικάζοντας τὸν φιλιτινὸν, τούτῳτι τὰς φιλιτικὰς διαποιήσεις καὶ τὰς ἐθνικὰς ἑρῆς καὶ ἰσχύος καὶ διχοστασίας ἐν τῇ τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίᾳ, ὡς ἀντικείμενον τῇ διδασκαλίᾳ τοῦ εὐαγγελίου καὶ τοῖς ἱεροῖς κανόσι τῶν μακαρίων πατέρων ἡμῶν, „οἳ καὶ τὴν ἁγίαν ἐκκλησίαν ἠκαρῶσαν, καὶ ἄλλην τὴν χριστιανικὴν πολιτείαν διακοροῦντας πρὸς θεῖαν ὁδηγοῦσαν εὐδοξίαν“.

β'. Τοὺς παραβεβημένους τὸν τοιοῦτον φιλιτινὸν καὶ ἐκ' αὐτῶ τολμήσαντας παρακηγνῶσαι καινοφανεῖς φιλιτικὰς παρουσιαγωγὰς κηρύττομεν, συναδὰ τοῖς ἱεροῖς κανόσι, ἀλλοτρίους τῆς μᾶς, ἁγίας, καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς ἐκκλησίας, καὶ αὐτὸ δὴ τοῦτο σχισματικῶς. Ἐπομένως, τοὺς ἀποσχίζοντας ἑαυτοὺς τῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας, καὶ ἴδιον θεοσεβήριον κήσαντας, καὶ ἴδιαν φιλιτικὴν παρουσιαγωγὴν συστησάμενους, ἦτοι τοὺς προκαθεστηθέντας καὶ ἀρρηθθέντας, Ἰλαρίωνα τὸν ποτῆ Μακαριουπόλεως, Πανάροτον τὸν ποτῆ Φιλιππουπόλεως, Ἰλαρίωνα τὸν ποτῆ Λοφτοῦ, Ἀνθίμων τὸν ποτῆ Βιδίνης, καὶ τοὺς ἕδη καθεστηθέντας, Δαρθρόθεν τὸν τίμας Σοφίας, Παρθένιον τὸν τίμας Νυσοῦρας, Γεννάθειον τὸν τίμας Βαλίουσοῦ, καὶ τοὺς ἐκ' αὐτῶν ἀνέρας χειροτονηθέντας ἁγίους, ἱερεῖς τε καὶ διακόνους, καὶ πάντας τοὺς κοινωνούντας καὶ συμφέροντας καὶ συμπρέτοντας αὐτοῖς, καὶ τοὺς δεχόμενους ὡς κυρίας καὶ κανονικὰς τὰς ἀνέρους αὐτῶν εὐλογίας τε καὶ ἱεροπραξίας, κληρικῶς τε καὶ λαϊκῶς, κηρύττομεν σχισματικῶς καὶ ἀλλοτρίους τῆς τοῦ Χριστοῦ ὀρθοδόξου ἐκκλησίας.

Ταῦτα οὕτω διοριζόμενοι, δεόμεθα τοῦ παναγίου καὶ φιλανθρώπου θεοῦ καὶ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ ἀρχηγῶ καὶ τελειοῦ τῆς ἡμετέρας πίστεως, ἵνα τὴν μὲν ἁγίαν αὐτοῦ ἐκκλησίαν διατηρῆ ἁμωμον καὶ ἀλάβητον ἀπὸ πάσης νεωτερικῆς λύμης, ἀρηρισμένην ἐπὶ τῇ θεμελίῳ τῶν ἀποστόλων καὶ προφητῶν: τοῖς δὲ ἑαυτοὺς ἐκ' αὐτῆς ἀποσχίσασαι καὶ ἐπὶ τῇ τοῦ φιλιτινῶ δόξῃ τὴν παρουσιαγωγὴν αὐτῶν κήσαναι δὲ μετένοισαν, εἰ πᾶς ποτῆ ἀνανήψαντες καὶ τὰ ἑαυτῶν ἀποκρίσαντες προσέλθοισιν τῇ μᾶς, ἁγίᾳ, καθολικῇ καὶ ἀποστολικῇ ἐκκλησίᾳ: ἵνα ἐν αὐτῇ δοξάζωσι μετὰ πάντων τῶν ὀρθοδόξων τὸν μέγαν τῆς εἰρήνης ἀρχηγὸν καὶ θεόν, τὸν ἑλθόντα καταλλάξαι πάντας καὶ εἰρήνην εὐαγγελιοποιῆσαι: τοῖς ἑγγύς τε καὶ μακρῶν: ἐν αὐτῇ πρέσβη: πᾶσα δόξα, τιμὴ καὶ προσκύνησις οὖν τῷ πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

Αὐτὰς ἐκπεσὶ ἐν μέσῳ δε τοῦ εὐαγγελίου τοῦ Χριστοῦ, „ὡς ἂν τοῦτον τὸν ἄνθρωπον τῆς σαρκὸς καὶ τῆς γυναικὸς ἀνθρώπων, οἳ μόνον προέβησαν, τὸν μὲν φιλιτινὸν πρὸς τὴν εὐαγγελικὴν διδασκαλίαν καὶ τὸ ἐκ' αὐτῶν τῆς τοῦ θεοῦ ἐκκλησίας καλῶς ἐκτελεστοῦσαν; οὐχ ὅπως ἦσαν, ἀλλὰ καὶ πολὺ μᾶλλον ἀντικειμένους κατωφύσσοντας, τὰς δὲ παρανομίας, τὰς ἐκ' αὐτοῦ γενομένας τῆς φιλιτικῆς αὐτῶν παρουσιαγωγῆς, καθ' ἑκάστην ἀπαρτηρηθείσας, ὑπὸ τοῦ συντάγματος τῶν ἱερῶν κανόνων ἀνεκτανθῆναι καταβληχόμενας καταδόμεναι.“

Καὶ διὸ καὶ μετὰ τῶν ἁγίων καὶ θεοφόρων πατέρων ἡμῶν „ἀποκρίσας τοὺς θεῖους κανόνας ἐντοναρῶμενοι, καὶ ὁλόκληρον τὴν αὐτῶν διαταγὴν καὶ ἀσπλυντον κρατούμεντας, τὸν ἐπιπέθειναι ὑπὸ τῶν οὐλεγγῶν τοῦ πνεύματος πανευφήμων ἀποστόλων, τῶν τε ἁγίων ἐπιτῆ οἰκουμένην συνόδων καὶ τῶν τοπικῶν συνεθροισθειῶν ἐπὶ ἐκδόσει τοιοῦτων ἐπιταγμάτων, καὶ τῶν ἁγίων πατέρων ἡμῶν: ἕξ ἑνὸς γὰρ ἀπαντας καὶ τοῦ αὐτοῦ πνεύματος ἀγαπηθέντας ἄριστον τὰ συμφέροντα, ἐν ἁγίῳ πνεύματι ἀποφαινόμεθα:

α'. Ἀποκρίτομεν κατακρίνοντας καὶ καταδικάζοντας τὸν φιλιτινὸν, τούτῳτι τὰς φιλιτικὰς διαποιήσεις καὶ τὰς ἐθνικὰς ἑρῆς καὶ ἰσχύος καὶ διχοστασίας ἐν τῇ τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίᾳ, ὡς ἀντικείμενον τῇ διδασκαλίᾳ τοῦ εὐαγγελίου καὶ τοῖς ἱεροῖς κανόσι τῶν μακαρίων πατέρων ἡμῶν, „οἳ καὶ τὴν ἁγίαν ἐκκλησίαν ἠκαρῶσαν, καὶ ἄλλην τὴν χριστιανικὴν πολιτείαν διακοροῦντας πρὸς θεῖαν ὁδηγοῦσαν εὐδοξίαν“.

β'. Τοὺς παραβεβημένους τὸν τοιοῦτον φιλιτινὸν καὶ ἐκ' αὐτῶ τολμήσαντας παρακηγνῶσαι καινοφανεῖς φιλιτικὰς παρουσιαγωγὰς κηρύττομεν, συναδὰ τοῖς ἱεροῖς κανόσι, ἀλλοτρίους τῆς μᾶς, ἁγίας, καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς ἐκκλησίας, καὶ αὐτὸ δὴ τοῦτο σχισματικῶς. Ἐπομένως, τοὺς ἀποσχίζοντας ἑαυτοὺς τῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας, καὶ ἴδιον θεοσεβήριον κήσαντας, καὶ ἴδιαν φιλιτικὴν παρουσιαγωγὴν συστησάμενους, ἦτοι τοὺς προκαθεστηθέντας καὶ ἀρρηθθέντας, Ἰλαρίωνα τὸν ποτῆ Μακαριουπόλεως, Πανάροτον τὸν ποτῆ Φιλιππουπόλεως, Ἰλαρίωνα τὸν ποτῆ Λοφτοῦ, Ἀνθίμων τὸν ποτῆ Βιδίνης, καὶ τοὺς ἕδη καθεστηθέντας, Δαρθρόθεν τὸν τίμας Σοφίας, Παρθένιον τὸν τίμας Νυσοῦρας, Γεννάθειον τὸν τίμας Βαλίουσοῦ, καὶ τοὺς ἐκ' αὐτῶν ἀνέρας χειροτονηθέντας ἁγίους, ἱερεῖς τε καὶ διακόνους, καὶ πάντας τοὺς κοινωνούντας καὶ συμφέροντας αὐτοῖς, καὶ τοὺς δεχόμενους ὡς κυρίας καὶ κανονικὰς τὰς ἀνέρους αὐτῶν εὐλογίας τε καὶ ἱεροπραξίας, κληρικῶς τε καὶ λαϊκῶς, κηρύττομεν σχισματικῶς καὶ ἀλλοτρίους τῆς τοῦ Χριστοῦ ὀρθοδόξου ἐκκλησίας.

Ταῦτα οὕτω διοριζόμενοι, δεόμεθα τοῦ παναγίου καὶ φιλανθρώπου θεοῦ καὶ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ ἀρχηγῶ καὶ τελειοῦ τῆς ἡμετέρας πίστεως, ἵνα τὴν μὲν ἁγίαν αὐτοῦ ἐκκλησίαν διατηρῆ ἁμωμον καὶ ἀλάβητον ἀπὸ πάσης νεωτερικῆς λύμης, ἀρηρισμένην ἐπὶ τῇ θεμελίῳ τῶν ἀποστόλων καὶ προφητῶν: τοῖς δὲ ἑαυτοὺς ἐκ' αὐτῆς ἀποσχίσασαι καὶ ἐπὶ τῇ τοῦ φιλιτινῶ δόξῃ τὴν παρουσιαγωγὴν αὐτῶν κήσαναι δὲ μετένοισαν, εἰ πᾶς ποτῆ ἀνανήψαντες καὶ τὰ ἑαυτῶν ἀποκρίσαντες προσέλθοισιν τῇ μᾶς, ἁγίᾳ, καθολικῇ καὶ ἀποστολικῇ ἐκκλησίᾳ: ἵνα ἐν αὐτῇ δοξάζωσι μετὰ πάντων τῶν ὀρθοδόξων τὸν μέγαν τῆς εἰρήνης ἀρχηγὸν καὶ θεόν, τὸν ἑλθόντα καταλλάξαι πάντας καὶ εἰρήνην εὐαγγελιοποιῆσαι: τοῖς ἑγγύς τε καὶ μακρῶν: ἐν αὐτῇ πρέσβη: πᾶσα δόξα, τιμὴ καὶ προσκύνησις οὖν τῷ πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

Ευρεθέντα πιστά, και ἀκριβῆ ἀντιγεγραμμένον Ἀ  
 υπέγραψαν αὐτὸν ἑρῆς μὲν οἱ πατριάρχαι, οἱ  
 ἀρχιεπίσκοποι καὶ ἐπίσκοποι κατὰ τήνδε τὴν τάξιν·

† ὁ πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Ἀνθίμος ἔχων  
 καὶ τὴν γνώμην τοῦ παναγιωτάτου πατριάρχου πρώην  
 Κωνσταντινουπόλεως Ἀνθίμου τοῦ Βυζαντίου ὁμοίως  
 υπέγραψα.

† ὁ πατριάρχης πρώην Κωνσταντινουπόλεως Γρη-  
 γόριος ὁμοίως υπέγραψα.

† ὁ πατριάρχης πρώην Κωνσταντινουπόλεως  
 Ἰωακείμ ὁμοίως υπέγραψα.

† ὁ πάπας καὶ πατριάρχης Ἀλεξανδρείας Σω-  
 φρόνιος ὁμοίως υπέγραψα.

† ὁ πατριάρχης Ἀντιοχείας Ἱερόθεος ὁμοίως  
 υπέγραψα.

† ὁ Κύπρου ἀρχιεπίσκοπος Σωφρόνιος ὁμοίως  
 υπέγραψα.

† ὁ Ἐπίσκοπος Ἀγαθάγγελος ὁμοίως υπέγραψα.

† ὁ Ἡρακλείας Πανάρετος ὁμοίως υπέγραψα.

† ὁ Νικομηδείας Διονύσιος ὁμοίως υπέγραψα.

† ὁ Νικαίας Ἰωαννίκιος ὁμοίως υπέγραψα.

† ὁ Χαλκηδόνος Γεράσιμος ὁμοίως υπέγραψα.

† ὁ Δέρκων Νεόφυτος ὁμοίως υπέγραψα.

† ὁ Τορνόβου Γρηγόριος ὁμοίως υπέγραψα.

† ὁ Διδυμοτείχου Διονύσιος ὁμοίως υπέγραψα.

† ὁ Ἰκονίου Σωφρόνιος ὁμοίως υπέγραψα.

† ὁ Ἀγκύρας Χρυσάνθος ὁμοίως υπέγραψα.

† ὁ Αἰνου Μελέτιος ὁμοίως υπέγραψα.

† ὁ Σάμου καὶ Ἰκαρίας Γαβριὴλ ὁμοίως υπέ-  
 γραψα.

† ὁ Σοζουαγαθουπόλεως Θεόφιλος ὁμοίως ὁμοίως  
 υπέγραψα.

† ὁ Ἰμβρου Παΐσιος ὁμοίως υπέγραψα.

† ὁ Βελεγράδων Ἀνθίμος ὁμοίως υπέγραψα.

† ὁ Νύσσης Καλλίνικος ὁμοίως υπέγραψα.

† ὁ Σβορνικίου Διονύσιος ὁμοίως υπέγραψα.

† ὁ Λιτίτζης Ἰγνάτιος ὁμοίως υπέγραψα.

† ὁ Βράτζης Παΐσιος ὁμοίως υπέγραψα.

† ὁ Μελιτουπόλεως Εὐγένιος ὁμοίως ὁμοίως υπέ-  
 γραψα.

† ὁ Αναστασιουπόλεως Κύριλλος ὁμοίως ὁμοίως υπέ-  
 γραψα.

† ὁ Παμφίλου Διονύσιος ὁμοίως ὁμοίως υπέγραψα.

† ὁ Χαριουπόλεως Γεννάδιος ὁμοίως ὁμοίως υπέ-  
 γραψα.

† ὁ Ἀργυρουπόλεως Ἀθανάσιος ὁμοίως ὁμοίως υπέ-  
 γραψα.

† ὁ Λαοδικείας Παρθένιος ὁμοίως ὁμοίως υπέγραψα.

Ἐτα ὁ παναγιώτατος οἰκουμανικὸς πατριάρχης  
 Ἀνθίμος προσεξέμενος διέλυσε τὴν ἄγιαν καὶ με-  
 γάλην σύνοδον.

† ὁ πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Ἀνθίμος ἔχων  
 καὶ τὴν γνώμην τοῦ παναγιωτάτου πατριάρχου πρώην  
 Κωνσταντινουπόλεως κυρίου Ἀνθίμου τοῦ Βυζαντίου.

† ὁ πατριάρχης πρώην Κωνσταντινουπόλεως Γρη-  
 γόριος.

† ὁ πατριάρχης πρώην Κωνσταντινουπόλεως  
 Ἰωακείμ.

† ὁ πάπας καὶ πατριάρχης Ἀλεξανδρείας Σω-  
 φρόνιος.

† ὁ πατριάρχης Ἀντιοχείας Ἱερόθεος.  
 † ὁ Κύπρου ἀρχιεπίσκοπος Σωφρόνιος.

La copie, ayant été trouvée fidèle et exacte, a  
 été signée seulement par les patriarches, les métro-  
 politains et les évêques dans l'ordre suivant:

† Anthimos, patriarche de Constantinople, votant  
 en même temps pour sa sainteté Anthimos de By-  
 zance, ancien patriarche de Constantinople, a dé-  
 fini et signé.

† Grégorios, ancien patriarche de Constantinople,  
 a également défini et signé.

† Joachim, ancien patriarche de Constantinople,  
 a également défini et signé.

† Sophronios, patriarche et pape d'Alexandrie,  
 a également défini et signé.

† Hiérothéos, patriarche d'Antioche, a égale-  
 ment défini et signé.

† Sophronios, archevêque de Chypre, a égale-  
 ment défini et signé.

† Athanghélou d'Épouse a également défini  
 B et signé.

† Panaréto d'Héraclée a également défini et  
 signé.

† Dionysios de Nicomédie a également défini  
 et signé.

† Ioannicis de Nicée a également défini et signé.

† Gérasimos de Chalcédoine a également défini  
 et signé.

† Néophytos de Derei a également défini et signé.

† Grégorios de Tournovo a également défini  
 et signé.

† Dionysios de Didymotichon a également dé-  
 fini et signé.

† Sophronios d'Iconion a également défini et signé.

† Chrysanthos d'Ancyre a également défini et  
 C défini et signé.

† Théophilos de Sozouagathopolis a également  
 défini et signé.

† Païsiος d'Imbros a également défini et signé.

† Anthimos de Vélégrada a également défini  
 et signé.

† Callinicos de Nyssa a également défini et signé.

† Dionysios de Svornic a également défini et signé.

† Ignatios de Lititza a également défini et signé.

† Païsiος de Vratza a également défini et signé.

† Eugénios de Méliopolis a également défini  
 et signé.

† Cyrillos d'Anastasiopolis a également défini  
 et signé.

† Dionysios de Pamphilos a également défini  
 et signé.

† Gennadibos de Chariopolis a également défini  
 et signé.

† Athanasios d'Argyropolis a également défini  
 et signé.

† Parthénios de Laodicée a également défini  
 et signé.

Ensuite sa sainteté le patriarche œcuménique  
 récita la prière et congédia le saint et grand  
 synode.

† Anthimos, patriarche de Constantinople votant  
 en même temps pour sa sainteté Anthimos de By-  
 zance, ancien patriarche de Constantinople.

† Grégorios, ancien patriarche de Constantinople.

† Joachim, ancien patriarche de Constantinople.

† Sophronios, patriarche et pape d'Alexandrie.

† Hiérothéos, patriarche d'Antioche.  
 † Sophronios, archevêque de Chypre.

- † ὁ Ἐπίσκοπος Ἀγαθάγγελος, ἔχων καὶ τὴν γνῶμην Ἀ τοῦ Σεβουαγαθουπόλεως Θεοφίλου.
- † ὁ Ἡρακλῆς Πανάρετος.
- † ὁ Νικομηδείας Διονύσιος.
- † ὁ Νικαίας Ἰωαννίκιος.
- † ὁ Χαλκηδόνος Γεράσιμος.
- † ὁ Δέρκεων Νεόφυτος.
- † ὁ Τερνέβου Γρηγόριος.
- † ὁ Διδυμοταίχου Διονύσιος.
- † ὁ Ἰκονίου Σωφρόνιος.
- † ὁ Ἀγκίρας Χρύσανθος.
- † ὁ Αἰνου Μελτίσιος.
- † ὁ Σάμου καὶ Ἰκαρίας Γαβριήλ.
- † ὁ Ἰμβροῦ Παΐσιος.
- † ὁ Βελεγράδων Ἀνθίμος.
- † ὁ Νύσσης Καλλίνικος.
- † ὁ Σβρονικίου Διονύσιος.
- † ὁ Αἰτίτης Ἰγνάτιος.
- † ὁ Βράτσης Παΐσιος.
- † ὁ Μελιτουπόλεως Εὐγένιος.
- † ὁ Αναστασιουπόλεως Κύριλλος.
- † ὁ Παμφίλου Διονύσιος.
- † ὁ Χαριουπόλεως Γεννάδιος.
- † ὁ Ἀργυρουπόλεως Ἀθανάσιος.
- † ὁ Λαοδικίας Παρθένιος.

ὁ μέγας πρωτοσύγκελλος Δωρόθεος Ἐδελπίδης, ἔχων καὶ τὴν γνῶμην τοῦ θεοφιλεστάτου ἐπισκόπου Σεβαστίας Παΐσιου.

- ὁ μέγας ἀρχιμανδρίτης Βενέδικτος.
- ὁ σχολάρχης τῆς ἐν Χάλκῃ θεολογικῆς σχολῆς ἀρχιμανδρίτης Γρηγόριος Φωτεινός.
- ὁ σχολάρχης τῆς μεγάλης τοῦ γένους σχολῆς ἀρχιμανδρίτης Φιλόθεος Βρυέννιος.
- ὁ ἀρχιμανδρίτης Νικηφόρος Γλυκᾶς.
- ὁ ἀρχιμανδρίτης Ἰωάννης Αναστασιάδης.
- ὁ ἀρχιμανδρίτης Ἰακρίων Κανάκης.
- ὁ ἀρχιμανδρίτης Γερμανὸς Ἀφθονίδης.
- ὁ ἀντιπρόεδρος τοῦ ἁγίου ἔτους ἀρχιμανδρίτης Γεννάδιος Λαυριώτης.
- ὁ ἀρχιμανδρίτης Πορφύριος Ἐσφιγγιανίτης.
- ὁ ἀρχιμανδρίτης Εὐγένιος Χρυσόχερς.
- ὁ ἀρχιμανδρίτης Κύριλλος Γρηγοριάδης.
- ὁ ἀρχιμανδρίτης Ἀμβρόσιος Χρηστίδης.
- ὁ πρωτοσύγκελλος Καλλίνικος Φωτιάδης.
- ὁ ἡγούμενος τοῦ ἐν Βαλατῇ σιναϊτικοῦ μετοχίου ἀρχιμανδρίτης Παρθένιος.
- ὁ μέγας σύγκελλος Μητροφάνης.
- ὁ μέγας ἀρχιδιάκονος Κωνσταντίνος.
- ὁ ἱεροδιάκονος Γρηγόριος Ζυγαβηνός.
- ὁ ἱεροδιάκονος Κωνσταντίνος Βαφειδῆς.
- ὁ ἱεροδιάκονος Κωνσταντίνος Βαλιιάδης.
- ὁ μοναχὸς Ἀρσένιος Ἰβηρίτης.
- ὁ γραμματεὺς τῆς ἱεράς συνόδου ἀρχιμανδρίτης Καλλίνικος Εὐτυχίδης.

- † Agathanghélus d'Ephèse, votant en même temps pour Théophilus de Sebouagathopolis.
- † Panarétos d'Héraclée.
- † Dionysios de Nicomédie.
- † Ioannicos de Nicée.
- † Gérasimos de Chalcedoine.
- † Néophytos de Dercei.
- † Grégorios de Tournovo.
- † Dionysios de Didymotichon.
- † Sophronios d'Iconium.
- † Chrysanthos d'Ancyre.
- † Mélétios d'Enos.
- † Gabriel de Samos et d'Icarie.
- † Paisios d'Imbros.
- † Anthimos de Volograda.
- † Callinicos de Nyssa.
- † Dionysios de Svornic.
- † Ignatios de Litiza.
- † Paisios de Vratsa.
- † Eugénios de Mélitopolis.
- † Cyrillos d'Anastasiopolis.
- † Dionysios de Pamphilos.
- † Gennadios de Chariopolis.
- † Athanasios d'Argyropolis.
- † Parthénios de Laodicée.

Dorotheos Evelpidés, grand protosynelle, votant en même temps pour sa grandeur Paisios évêque de Sévastia.

- Bénédictos, archimandrite.
- Grégorios Photinos, directeur de l'école de théologie de Halki.
- Philothéos Bryennios, directeur de la grande école patriarcale.
- Nicéphoros Glycas, archimandrite.
- Jean Anastasiadès, archimandrite.
- Hilarion Canacès, archimandrite.
- Germanos Aphthonidès, archimandrite.
- Gennadios de Lavra, archimandrite, représentant ordinaire de la montagne sacrée.
- Porphyrios d'Esphigménou, archimandrite.
- Eugénios Chrysochères, archimandrite.
- Cyrillos Grégoriadès, archimandrite.
- Ambrosios Chrestidès, archimandrite.
- Callinicos Photiadès, protosynelle.
- Parthénios, supérieur de la succursale du mont Sinai à Balata.
- Métrophanès, grand synelle.
- Constantin, grand archidiaque.
- Grégorios Zigabénos, diacre.
- Constantin Vaphiadès, diacre.
- Constantin Valiadès, diacre.
- Arsénios d'Ibères, moine.
- Callinicos Eutyhidès, archimandrite, premier secrétaire du saint synode permanent.

Conventus postsynodalis et definitionis dogmaticae promulgatio \*

1873 septembris 17-29.

Τὴν ἐπίθεσιν (κυριακὴν), ἐν τῇ πατριαρχικῇ ναφ, χοροστατούντων τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου κυρίου Ἀνθίμου, τοῦ πατριάρχου Ἀλεξανδρείας κυρίου Σωφρονίου, τοῦ πατριάρχου Ἀντιοχείας κυρίου Ἰεροθέου, τοῦ ἀρχιεπισκόπου Κύπρου κυρίου Σωφρονίου, καὶ δεκαπέντε ἀρχιερέων, συνοδικῶν τε καὶ μὴ, τῶν μητροπολιτῶν Ἐφέσου, Νικομηδείας, Νικαίας, Χαλκηδόνος, Δέρκεων, Τερνέβου, Διδυμοταίχου, Ἰκονίου, Ἀγκίρας, Σάμου, Σεβουαγαθουπόλεως, Ἰμβροῦ, Βελεγράδων, Νύσσης καὶ Σβρονικίου, ἀνεγνώσθη μετὰ τῆ εὐαγγελίου ἀπὸ τοῦ ἄρβανος ἀπὸ τοῦ μητροπολίτου Διδυμοταίχου, φορόντος ἑμοφόριον καὶ ἐπιτραχιλίον, ὁ ἄρος

τῆς ἁγίας καὶ μεγάλης συνόδου, ἐν βαθεῖα συγκλήσει.\*

Ἀκολουθῶς ἐμίλησε λόγον πρόσφορον τῇ πατρισταίᾳ ὁ ἱεροκέρυς κύριος Ν. Γλυκᾶς ἀρχιμανδρίτης, ἐξηγητὸς σαφῶς καὶ εὐκρινῶς τὰ τοῦ φυλετισμοῦ, ἅμα δὲ καταδείξας πᾶς δεῖ ἡμᾶς προσφέρεσθαι, συμφώνως τῷ εὐαγγελικῷ πνεύματι, πρὸς τοὺς ἀποκλινηθέντας ὁμοδόξους βουλγάρους ἀδελφοὺς, καὶ ἀποσχιστάνας, ὡς μὴ ἄρα, ἐαυτοὺς ἀπὸ τῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας, ἀτε παραδεχόμενους τὰς πράξεις τῆς ἐν Μεσοχώρα παρασκευασθεῖς τῶν ποτὶ ἀρχιερέων Μακαριουπόλεως, Φιλίππουπόλεως, Λοφτοῦ, Βιδύνης

\* B. D. Calliphron, Ἐκκλησιαστικὴ ἐπιθεωρησις, περίοδος γ', τ. IV (Constantinopoli, 1873), p. 94-6.



και των εσχάτως τη καθαιρούσι επισής υπερβηθέντων Α Σοφίας, Νυσοάβας και Βελισσοῦ.

Oracionem illam Nisophori Glycos hic inserendam duximus:

Πανηγυρίσται: και μακαριώτατοι Ισραήλ.

Εν τῷ ὀνόματι τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, συναχθέντων ἡμῶν και τοῦ ἁγίου πνεύματος, σὺν τῇ δυνάμει τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ/ παραδοῦναι τὸν τοιοῦτον τῷ σατανᾷ, εἰς ἐλεθρον τῆς σαρκός, ἵνα εἰ πνεῦμα σατάν, ἐν τῇ ἡμέρᾳ τοῦ κυρίου Ἰησοῦ. (Κορ. Α', σ', 4-5.)

Ἡκούσατε, ἀπαιροῦναι εὐσεβεῖς και ὀρθόδοξοι, τὸν βρον τῆς ἀγίας και μεγάλης συνόδου δημοσίως ἀναγνωσθέντα; κατανόησατε τὴν ἐπίσημον ταύτην πράξιν τῆς ἐκκλησίας, δι' ἧς ἀποκηρύττονται ὡς σχισματικοὶ και τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας ἀλλότριοι οἱ ὀπαδοὶ τοῦ φυλετισμοῦ και τῆς βουλγαρικῆς παρασυναγωγῆς διασώται. Ἀλλ' ὅποιαν ἄρα ἐντύπωσιν ἐνεποίησεν εἰς ὑμᾶς ἡ ἀνάγνωσις τοῦ συνοδικοῦ τούτου βρον, και ἑποῖα αἰσθήματα ἐτήγησεν εἰς τὰς καρδίας ὑμῶν ἡ πράξις αὕτη τῆς ἐκκλησίας, περὶ τῆς ὁποίας τοσοῦτον διάφοροι και ἀντιθέτοι ἐξεδηλώθησαν γνώμαι και πόνοι, και ἀνάλογοι ἐπομένως προσπάθειαι κατεβλήθησαν;

Ἰάντες βεβαίως εὐχαριστοῦμεν και δοξάζομεν σήμερον ἀπὸ ψυχῆς τὸν θεόν, εἰδί, μεθ' ἑλας τὰς προσπάθειαις και τὰ παρὶμλήθηντα κολυσιθ και ποικίλα προσκόμματα, ἡ σύνοδος ἡδυνήθη, χάριτι θεῖα και βοηθείᾳ, νὰ ἀποπερατώσῃ τὴν σύγκλησιν και εἰρηνικῶς και ἀνεπηρέαστως τὸ ἔργον αὐτῆς. Ἀλλὰ διατί ἄρα γε, ἡδυνάτο τις εὐλόγως νὰ παρατηρήσῃ, διατί, μεθ' ἑλας τὴν ἐνδόμυχον τῆς ψυχῆς εὐχαριστήσιν, ἀνέκφραστός τις και ἀκούσιος ἀθυμία και θλίψις κατέχει συγχρόνως τὴν καρδίαν ἡμῶν, και ἐκδηλοῦται ἐπισημῶς εἰς ἑλὼν τὰ πρόσωπα;

Δίκαιον ἔχετε, χριστιανοὶ ἀδελφοί, νὰ χαίριτε και νὰ λυπησθε ταυτοχρόνως σήμερον διὰ τὰ γενόμενα. Τοιαύτη τίς ἐστὶν ἡ φύσις τοῦ πράγματος, και τοιαύτα ἐξ ἀνάγκης ἀντίθετα πρέπει νὰ διεγαίρῃ ἀλληλοδιαδόχως εἰς τὴν καρδίαν ἐκάστου αἰσθήματα.

Ὅταν τῶντοι, ἀπέντες κατὰ μέρος πᾶσαν ἀλλήν ἰδῶν και σκίψιν περὶ τῶν ἐνδεχομένων συνεπειῶν τοῦ ζητήματος, θελήσομεν νὰ ἐξετάσομεν τὰ γενόμενα ὑπὸ μόνην τὴν ὀρθοπειτικὴν, ἔστι, τὴν ἀληθῆ και πραγματικὴν αὐτῶν ἐποψίν, ὑφ' ἣν και παρουσιάζονται σήμερον ὑπὸ τῆς μητρὸς ἐκκλησίας, ἡ ἐκκλησιαστικῆς αὐτῆς πράξις, τοῦτέστιν, ἡ ἐπίσημος ἀποκήρυξις τῶν ἐπαθῶν τῆς βουλγαρικῆς παρασυναγωγῆς, ἔστιν ἐκπλήρωσις καθήκοντος τῶν ποιμένων τῆς ἐκκλησίας, ἀπαιρήτου μὲν και ἀναποδρόστου καταστάσεως διὰ τὴν τῶν πραγμάτων φορᾶν, λυπηροῦ ὄψεως διὰ τὴν τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίαν, και διὰ πᾶσαν ψυχὴν χριστιανικὴν εὐσεβῆ και ὀρθόδοξον.

Και ὅτι μὲν ἡ πράξις αὕτη τῆς ἐκκλησίας ἐστὶν πραγματικῶς θλιβερά και πένθημος, πολλῶν δακρύων και ὀρήγων ἀξία, δὲν ἔστιν καλὸ δύσκαλον νὰ τὸ ἐνοφώσομεν διότι τί εἶναι τῶντοι, ὑπὸ τὴν ὀρθοπειτικὴν ἐποψίν ἐξεταζομένη, ἡ ἀποκήρυξις τῶν φυλετιστῶν, ὡς σχισματικῶν; Και τί ἄλλο, εἰμὴ τιμωρία ἐκκλησιαστικῆ ἐκ τῶν βαρυτέρων, ἐπιβαλλομένη εἰς τοὺς ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας ἀποσυρθέντας, και ἐπιμένοντας πεισματωδῶς εἰς τὴν ἀποστασίαν αὐτῶν; Ἐἵναι ἀποκλήρωσις ἀπειθῶντων υἱῶν, εἵναι ἐκποκῆ οσοπτότων μελῶν ἀπὸ τοῦ ὅμοιος τῆς ἐκκλησίας σώματος εἵναι, δι' ἄλλων λόγων, ἀπαλλοτριώσεως ἀπὸ τῆς τοῦ Χριστοῦ καθολικῆς ἐκκλησίας, και παράδοσις, οἴμοι! τῷ σατανᾷ, καθὼς ἐμφαντικώτατα λέγει ὁ θεὸς ἀπόστολος: «Παράδοτε τὸν τοιοῦτον τῷ σατανᾷ, εἰς ἐλεθρον τῆς σαρκός.» Ὅταν δὲ ἀναλογοῦσθωμεν ὅτι οἱ ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας ἀπαλλοτριωθέντες και παραδοθέντες τῷ σατανᾷ, εἰσὶν ἀδελφοὶ ἡμῶν ἐν Χριστῷ, και μέχρι χθὲς και πρόην συννη-

μένοι μεθ' ἡμῶν, και κοῖνανοι τῶν αὐτῶν τοῦ Χριστοῦ μυστηρίων, τότε κατανόσομεν τὸ κατεχόν τὴν ψυχὴν ἡμῶν ἄλγος και τὴν ὀδύνην.

Ἦτος τῶντοι ἐξ ἡμῶν, χριστιανοὶ ἀδελφοί, ὄσον ἀδιάφορος και, ἐν φαίνεσθαι, ὄσον συννησθένθ ἐν τῇ ἀναγνώσει τοῦ βρον συναχθένθ τὴν καρδίαν τοῦ, και ὑπὸ πινος ἀκουσίου φρίκης κατεχομένην, ἀναλογιζόμενος τὴν ἡθικὴν κατῆστασιν τῶν ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας ἀποκοπέντων; Πόσῃν ἄρα ὀδύνην και θλίψιν δὲν ἔδοκίμασε και ἑκαστον τῶν μελῶν τῆς συνόδου ἐν τῇ ἀποφάσει και τῇ ὑπογραφῇ τῆς ἀποκηρύξεως! ἀλλ' ἡ ἰδέα τοῦ καθήκοντος, παρουσιάζομένη ἐπιτακτικῆ εἰς τὴν ἐκάστου διάνοιαν, ἐπέβαλλε στήν εἰς τὰ ὀδυνηρὰ ταῦτα τῆς καρδίας αἰσθήματα.

Τὴν θλιβεράν ἐντύπωσιν, τὴν ὅποιαν ἐμελλε πάντως νὰ προξενήσῃ εἰς πάντας ἡ διακήρυξις τοῦ σχισματοῦ, ἡγωνισθῆσαν παντὶ ὄσθιναι νὰ ἐκμεταλλεῦθωσι και οἱ τοῖς φυλετισταῖς συμπαροῦντες, και τοῖς ἀπελεστέροις νὰ παρακείωσι, ὄν μὲν τὸ συμφέρον τῆς ἐκκλησίας προβάλλοντες, ὄν δὲ οἰκονομίαν και ἐπιεικειαν συνιστῶντες; και συμβουλεύοντες.

Και ὅτι μὲν τὸ φύσει ἀόριστον συμφέρον και μόνον τῷ θεῷ ἀποχρῶντως γνωστὸν ὀρεῖται νὰ ὑποχωρῇ ἀπέναντι τοῦ σατοῦς και ὀρισμένου καθήκοντος, τοῦτο οὐδεὶς ἡδυνάτο σπουδαίως νὰ διακηρύξῃ, τίσῃ ποτὶ. Καθ' ὄσον δὲ ἀφορᾷ τὰς οἰκονομίας, τὰς ὁποίας πᾶσις ἐσχάτων τινῶς συνεβόλευον, ἡ ἐκκλησία ἐπράξε τοιαύτα; ἐν διαστήματι δεκαπέντε περὶπου ἐτῶν, ὄστε μὲναι ἀμφίβολον, ἂν ἡ ἱστορία θέλει κατακρίνει τὴν καθ' ἡμᾶς ἐκκλησίαν δι' ἄλλειψιν, ἢ, τούναντίον, δι' ὑπερβολὴν ἐπιεικειᾶς και ἀνοχῆς. Και ἵνα τὰ ἱστορικὰ παραλείψωμεν, ἀλλ' ἡ εὐαγγελικὴ, ὄντως και χριστομύμητος αὐταπαρνήσις τοῦ ποιμενάρχου τῆς ἐκκλησίας τοῦ πορευθῆναι και ζῆ, τῆσαι ἐν τοιαύτῃ ἡλικίᾳ τοὺς ἀποκλινηθέντας μέχρι τῆς κατοικίας αὐτῶν, ποίας χρηστότητος και ἐπιεικειᾶς ἀπολείπει ὑπερβολῆν;

Ὅυδεὶς ἀρνείται τὸ δικαίωμα τοῦτο τῆς οἰκονομίας και τῆς συγκαταθέσεως εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἀλλὰ τὸ δικαίωμα τοῦτο δὲν εἵναι ἀπερίοριστον. Μόνος ὁ θεός, ὁ ἄπειρον ἔχων τὴν σφίαν και ἀγαθότητα, δύναται, διὰ λόγους τῆς θείας αὐτοῦ προνοίας ἀνεξαρτητοῦ, νὰ δεικνῇ πολλὰκις ἐπ' ἄπειρον μακροθυμίαν και ἀνοχὴν ἢ δὲ ἐκκλησία, ὡς ἐξ ἀνθρώπων συνισταμένη, περιορίζεται ἐν ταῖς ἐνεργείαις αὐτῆς, πρῶτον μὲν, ὑπὸ σαφῶν και ὀρισμένων κανόνων, και δεύτερον, ὑπὸ τῶν πραγμάτων αὐτῶν. Ἐταν δηλονότι οἱ παραβάται τοῦ θεοῦ νόμου και τῶν κανόνων ὑπερβῶσι τῆς μετριότητος τὰ ὄρια, και κατανήσων ἐξ ἀπνοίας εἰς βάθος κακῶν, ὄταν τὸ σκάνδαλον, ἕνεκα μάλιστα τῆς ἀτιμωρησίας, κορυφωθῇ μεταξὺ τῶν πιστῶν, κλονίζονται αἱ ὀρθοπειτικαὶ πεποιθήσεις, και πολλοὶ ἐκ τοῦ ὀρθοδόξου λαοῦ διατρέχουσι καθ' ἐκαστὴν τὴν ἐσχάτον κίνδυνον, γίνόμενοι ὄσμα τῆς ποικιλίας τῶν ἀσεβῶν ἀνθρώπων. Τότε ἡ ἐπιεικεία και ἡ ἀνοχὴ εὐλόγως χαρακτηρίζεται ὡς κακία και ἀμαρτία, ἢ δὲ δικαιοσύνη και αὐστηρότης τοῦ νόμου, ὡς ἡ ἀνεγκαιότερα τῶν ἀρετῶν και ὡς καθήκον ἀπαιτήτων και εἰς τοιαύτην ἀκρίβως ἀνάγκην εἰσέρθῃ κατὰ τὴν περίστασιν ταύτην ἡ ἐκκλησία ἀπέναντι τῶν ἀποτροπαίων ἀνοσιουργημάτων τῆς βουλγαρικῆς παρασυναγωγῆς.

Ἡ παραδειγματικὴ τιμωρία, τοῦτέστιν ἡ ἀποκήρυξις τῶν φυλετιστῶν ὡς σχισματικῶν, ἀπέβαλε πραγματικῶς ἀπαιτήτως, ἕνεκα τῆς ποιμονῆς αὐτῶν και τῆς θρασυότητος. Ταύτην ἀπῆτουν οἱ ὑπ' αὐτῶν κατατόλμως κατακατηθέντες ἱερεὶ κανόνες τῆς ἐκκλησίας. Ταύτην ἀπῆται τὸ συμφέρον τῆς ἐκκλησίας, τὸ κοῖνον και τὸ ἴδιον, τὸ συμφέρον αὐτῶν τῶν ἰδίων ἀποστατῶν, καθὼς λέγει ὁ θεὸς ἀπόστολος: «Παράδοτε τὸν τοιοῦτον τῷ σατανᾷ, εἰς ἐλεθρον τῆς σαρκός, ἵνα τὸ πνεῦμα σατάν ἐν τῇ ἡμέρᾳ τοῦ κυρίου Ἰησοῦ.» Τὴν τιμωρίαν τῶν ἐνόχων ἀπαιτεῖ και αὐτὸς ὁ ὀρθὸς λόγος και ἡ ἐκάστου συνείδησις, ὡς ἐν τῶν

συντηρησάντων τῆς κοινότητος σκευάσαν· διότι, ὅπου ἡ ἀρετὴ ἐστὶν βραβεύεται, ἢ ἡ κακία δὲν τιμωρεῖται, ἢ κοινότητι ἐπιβλή, τῶν ἢ βραβείων, κατασφραγίζεται. Καὶ ἰδοὺ διὰ πόλεον αἰτίαν καὶ ἐν τῇ περιστάσει ταύτῃ ἢ κοινῇ γνώμῃ ἐξηγήθη, ὡς εἰς ἄνθρωπος, κατὰ τῶν παρενομοίωντων, κερδῶς εἶναι καὶ κατὰ τῶν ἐνδειαζόντων εἰσὶντι κατὰ τῆς τιμωρίας αὐτῶν. Ἰδοὺ διὰ πόλεον αἰτίαν καὶ ἢ τοσούτην ἀγχι τοῦδε ἐκείνησαν ἐκδειξαμένην κατὰ τῆς ἐκκλησίας, κατανοήσαντες ὅτι δὲν ἦδύναντο πλέον ἀνευ μεγάλης εὐθύνης ἢ ἀναβλή τῶν ἐνόχων τὴν τιμωρίαν, προέβη μετὰ θλίψεως μὲν καὶ συνοχῆς καρδίας, ἀλλ' ὁμοφώνως καὶ σταθερῶς εἰς τὴν ἔξενεχθεῖσαν ἀπόφασιν.

Ἄλλ' ἢ μὲν ἐκκλησία, ἢ διοικήσοσα καὶ ποιμαίνουσα ἐκκλησία, ταῖς θέαις ἐπομένη γραφαῖς, καὶ τῇ παραδείγματι τῶν πρὸ ἡμῶν ἁγίων πατέρων παρακαλοῦθουσα, ἐπράξεν ἴδεν, ἐν μεγάλῃ συνελθούσα συνόδῳ, τὸ αὐτῆς καθήκον, ἀποκηρύξασα τοὺς φυλετιστὰς καὶ ἀποχωρήσοσα αὐτοὺς ὡς λυμῶνάς ἀπὸ τῆς τῶν πιστῶν κοινότητος· ἵσπου δὲ ἄρα καὶ τὸ καθήκον ἡμῶν, ἀδελφοί, ὡς πρὸς τοὺς ἀποκηρυχθέντας τούτους ἠσσηματικῶς; β' ἔστι, πῶς ἐφαίμεν νὰ θεωρηθῶμεν αὐτοὺς; καὶ τίνι τρόπῳ πρὸς αὐτοὺς νὰ φερόμεθα; Ἀναλογισθεῖτε, ἀδελφοί, τὸ ἀποκλαηθῆναι πρόβατον τοῦ εὐαγγελίου, ἀναλογισθεῖτε τὸν ἄσποντον υἱόν, τὸν ἐκουσίως; καὶ ἀφρόνως ἀπὸ τῆς πατριχῆς οἰκίας ἀπομακρυνθέντα, καὶ ἐν μυρίοις ἐμπεσόντα δεινοῖς, καὶ ἔχετε ἀποχρῆσαν ἰδίαν τῶν ἀποκηρυχθέντων. Ὅσον τῶντι καὶ ἐν μεταβλήθῃσιν αἱ σχέσεις ἡμῶν πρὸς αὐτοὺς, μετὰ τὴν ἀνταρσίαν καὶ ἀποστασίαν αὐτῶν ἀπὸ τῆς μητρὸς ἡμῶν ἐκκλησίας· ἢ σχέσεις ὅμοιες τοῦ ἀνθρώπου, ἢ σχέσεις τοῦ χριστιανοῦ καὶ τοῦ ἐν Χριστῷ ἀδελφοῦ μόνουσι καθ' ἑλῆν τὴν ἔκτασιν. Ναί, χριστιανοὶ ἀδελφοί, ὡς ἀδελφοὺς πισόντας ὀφείλομεν νὰ θεωρηθῶμεν αὐτοὺς· ὡς τὸν ἀνθρώπον τοῦ εὐαγγελίου, τὸν περιπεσόντα εἰς τοὺς ληστὰς; καὶ τετραυματισμένον· καὶ ἐπομένης, εἶναι δύνανται, διὰ τῆς τοῦ θεοῦ βοηθείας καὶ τῆς συνεργείας ἡμῶν, νὰ θεραπευθῶσι καὶ νὰ συνανασθῶσι καὶ πάλιν, ὡς πρότερον, μετ' ἡμῶν. Ὅχι λοιπὸν μίσους καὶ δυσμενείας, ἀλλὰ μάλλον ἄλλοις καὶ συμπάθειας; εἰσὶν οἱ ἄνθρωποι οὗτοι ἀξιοί· διότι ἐν ἡδυνήθησαν νὰ ἀντιστῶσιν εἰς τὸν δεινὸν πειρασμὸν τοῦ φυλετισμοῦ, ἀλλ' οὕτως ἰκανῶς καὶ ἀτασθαλῶς τὰς κοσμικὰς αὐτῶν ἐπιθυμίας διέφυθοναν, ὥστε προσέκρουσαν κατ' ἑκαστον καὶ ἦδη κατακείνται: πῶμα ἐξείσπον, διατίροντες τὸν οἶκτον καὶ αὐτῶν τῶν ἐταροδόξων.

Καὶ ἵνα μὴ τυχῆν ἀποκλαηθῶμεν εἰς τὰς περὶ αὐτῶν κρίσεις καὶ θεωρίας ἡμῶν, ἄς ἐνθυμηθῶμεν καὶ πάλιν τὸν μακάριον Παῦλον, πῶς προσνήθη πρὸς τὸν ἀποκηρυχθέντα Κορινθίον. Πόσον τῶντι συγκλητικῶς καὶ διδασκατικῶς ἔστιν ὁ τρόπος τοῦ ἀποστόλου! Ἀφ' οὗ προηγουμένης ἐξηγήσεως τοσούτον πικρῶς τοὺς Κορινθίους διὰ τὴν μεγάλην αὐτῶν ἀνοχὴν πρὸς τὸν ἀμαρτήσαντα, ἀφ' οὗ δὲ διέταξεν αὐτοὺς νὰ συνελθῶσι καὶ νὰ παραδώσωσιν αὐτὸν ἡμῶς τῇ σατανᾷ καὶ ἐξάρωσιν οὕτως τὸν πονηρὸν ἐκ μίσου αὐτῶν, ἵνα μὴ τῆς πονηρίας τὸ μέλυμα καὶ εἰς ἄλλους διαδοθῆ· διότι, λέγει, „μικρὸ ζῦμη ἔλον τὸ φύραμα ζυμοῦ.“ εἴφητις, ἀφ' οὗ ἔμαθε τὴν μεγάλην θλίψιν αὐτῶν καὶ τὴν μετέοικον τοῦ ἐνόχου, ὥστε μεταμελοῦμενος διὰ τὴν προτέραν ἀσθηρότητα, γραφεὶ καὶ παρακαλεῖ νὰ τὴν συγχωρήσωσιν· „ἵνα μὴ, λέγει, τῇ περισσοτέρῃ λύπῃ καταποθῆ ὁ τοιοῦτος.“ ὅτι θεωρεῖ ἱκανῆν τὴν ἐπιτιμίαν ταύτην, καὶ παρακαλεῖ νὰ δεῖξωσι, νὰ κυρῶσιν πρὸς αὐτὸν ἀγάπην, χαρίζομενοι πρὸς αὐτὸν· καὶ „ἵνα μὴ, προστίθησι, ἵνα μὴ πλεονεκτῆθῶμεν ὑπὸ τοῦ σατανᾶ· οὐ γὰρ αὐτοῦ τὰ νοήματα ἀγνοοῦμεν.“

Ἐθαλον εἶναι λοιπὸν ἐκ τῶν λόγων τούτων τοῦ ἀποστόλου καὶ τοῦ παραδείγματος νὰ κατανοήσωμεν καὶ ἡμεῖς πῶς ὀφείλομεν νὰ θεωρηθῶμεν τοὺς ἀποκηρυχθέντας καὶ πῶς πρὸς αὐτοὺς νὰ φερόμεθα, ἕως οὗ

διὰ τῆς καλῆς ἡμῶν πρὸς αὐτοὺς συμπεριφοράς ἐκ-αναφέρωμεν αὐτοὺς εἰς τὴν θεαίαν ὁδόν, ἀφ' ἧς ταῖς εἰσηγήσοις καὶ ταῖς χριστολογικαῖς θαλάσσαις καὶ πονηρῶν ἀνθρώπων ἀποκλαηθῶσιν.

Ἐκείνη δὲ, καθὼς πάντες γνωρίζομεν, τὸ ἔργον τῆς ἐκιστροφῆς τῶν αποκλαηθέντων ἐστὶν ἔργον ἐργασίας καὶ δύσκολον, κολλήσις δὲ καὶ ἀδύνατον ἀφροσύνης, διὰ τοῦτο ἔργον χρῆσται, ἀφ' οὗ προέξωμεν ἑαυτοὺς; εἰ δύνανται ὑπερ τῆς ἐκιστροφῆς αὐτῶν, νὰ καταφύγωμεν εἰς τὸν θεόν, μυσθόμενοι καὶ κατὰ τοῦτο τὴν μητέρα ἡμῶν ἐκκλησίαν, ἧτις καὶ ἐν αὐτῇ τῇ ἔργῳ τῆς ἀποκηρύξεως ἔδεται τοῦ θεοῦ ὑπὲρ τῶν ἀποκηρυχθέντων, θεάμενοι αὐτοὺς, ὅπως νόστοι εἰς τὰς καρδίας αὐτῶν, ὥστε, κατανοήσαντες τὸ βραβεῖον, εἰς τὸ ὅποιον ἐπέστησαν αὐτοὺς οἱ ἡσποῖ αὐτῶν ὁδοὶ καὶ ποιμένες, ἀνατήσωσιν ἐκ τῆς κατασχούσης αὐτοὺς φυλετικῆς μίθης, καὶ ἐκονακλήσωσιν εἰς τὴν ὀρθόδοξον ἐκκλησίαν, ἀφ' ἧς αὐθαίρετως καὶ παρατόλμως ἀπεχωρήθησαν.

Ἄλλ' ἐνῷ κατὰ καθήκον ἀδελφικῶν σκεπτόμεθα περὶ τῶν ἀποκηρυχθέντων, δὲν πρέπει νὰ παραλείψωμεν νὰ σκεπθῶμεν καὶ περὶ ἡμῶν αὐτῶν, ἀδελφοί, τί ὀφείλομεν δηλαδὴ ἐν τῇ περιστάσει ταύτῃ νὰ πράξωμεν.

Ὅτε ὁ ἀπόστολος Παῦλος, διαλεγόμενος πρὸς τοὺς πρεσβυτέρους τῆς ἐν Ἐφέσῳ ἐκκλησίας, ὑπέδειξε πρὸς αὐτοὺς τὸν κίνδυνον, τὸν ἐκ τῆς ἐμφανίσεως ἀνδρῶν λυμῶνων ἐν τῇ τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίᾳ, προσέθηκεν ὡς ἀναγκαῖον συμπέρασμα τὸ „γρηγορεῖτε,“ εἶπεν πάντως διὰ τοῦτο νὰ καταβιβῆ τὴν ἀνάγκην τῆς ἐγρηγόρευσε καὶ τῆς προσοχῆς ἐν τοιαύταις μάλιστα περιστάσεσιν. Ἄλλ' πόσον τῶντι προσοχὴν ὀφείλομεν σήμερον πάντες; νὰ καταβάλωμεν, ἀπέναντι τῶν πανταχόθεν περιστοιχούντων ἡμᾶς πολυεῖδων κινδύνων καὶ πειρασμῶν· ἀπέναντι πρὸ πάντων τῆς περὶ τὴν πίστιν ψυχρότητος, τῆς πρὸς τὰ θεαῖ ἀνευλαβείας, τῆς τὰ πάντα λυμαινομένης ἀσθεῖας, καὶ τοὺς πάντας καὶ τὰ πάντα ἀνεκαιοθήτως προσβάλλοντος καὶ μαρμαίνοντος ὕλισμοῦ; Γρηγορῶμεν λοιπὸν, καθὼς μᾶς παραγγέλλει ὁ θεός· ἀπόστολος, μήποτε καὶ ἡμεῖς εὐρεθῶμεν ὄντας ἐν τῇ αὐτῇ κρίματι. Προσέχωμεν ἑαυτοὺς; ἐν πάσιν, ἐν ταῖς λέγοις καὶ ταῖς ἔργοις ἡμῶν.

Ἰδίως δὲ, ἀδελφοί, προσέχωμεν τὴν ἁγίαν θρησκείαν τῶν πατέρων ἡμῶν, φυλάττοντας αὐτὴν ὡς κέρην ὀφθαλμοῦ καὶ τοὺς ἱεροὺς κανόνας τῆς ἐκκλησίας σφραγίζομενοι. Τιμῶμεν, ἔση δύναμις, τοὺς λειτουργοὺς τοῦ θεοῦ, καὶ μὴ, προσέχοι τῶν παρατηρουμένων ἐνίοτε καὶ εἰς αὐτοὺς ἀνθρωπίνων ὁδοποιῶν, ἀποβάλλωμεν τὸ εἰς αὐτοὺς ἐφαίμενον ὄψα. Ἐπὶ πάσῃ δὲ, ἀδελφοί, λάβωμεν πρόνοιαν καὶ περὶ βραβείας ἐκπαιδεύσεως καὶ μορφώσεως τοῦ ἱεροῦ κλήρου, καὶ τῆς ἀξιοπροκειῶς αὐτοῦ συντηρήσεως, ὅπως ἔρωμεν ἐκ μέσου πάσαν ἀμειλίαν ἢ καταχρῆσεως πρόφασιν.

Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ ὁ θεός ἡμῶν, ὁ ἄλλων ζῆ-τῆται καὶ σώσει τὸ ἀποκλεισθῆναι, ἀνακάλωσον ὡς συμπαθῆς καὶ εὐσπλαγχνος τοὺς ἀποκλαηθέντας δούλους σου, καὶ ἔνωσον αὐτοὺς καὶ πάλιν τῇ ἁγίᾳ σου καθολικῇ ἐκκλησίᾳ· ἵνα ἐν ἐνὶ στόματι καὶ μίᾳ καρδίᾳ δοξάζωμεν σε, σὺν τῇ πατρὶ καὶ τῇ ἁγίᾳ πνεύματι, εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

Ἄπειρον δὲ πλήθος ὀρθοδόξου λαοῦ συνεσκευαστο ἐν τῇ πατριαρχικῇ νασ, εἶπερ ἄλλοτε ποτε, αἱ δὲ ἀγναὶ τοῦ Φαναρίου κατίστησαν τὴν ἔραν τῆς ἀπολύσεως; τῆς λειτουργίας σχεδὸν δυσδιείραται διὰ τὸ συμπικνωθέν πλήθος.

Αὐτὸς δὲ τις, ὁ κύριος Σπανούδης, πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς δοξαλογίας, ἀνευ μηδεμίαν προηγουμένης ἀδείας, σὺς ἀπέναντι τοῦ πατριαρχικοῦ θρόνου, ἐμίλησε σταντορεῖ τῇ φωνῇ λόγων τινᾶ, ἀναπερῶμενος πρὸς τὴν πρῆξιν τῆς ἐκκλησίας· ἦτοι τὴν ὑπερ τῆς ὀρθοδοξίας νόμιμον ἐκποτὴν τῶν παρενομοιούντων

βουλγαρῶν ἀρχιερέων καὶ τῶν συμφερονούντων καὶ συμπρατούντων αὐτοῖς κλπ.

Μετὰ τὴν ἀπόλυσιν τῆς λειτουργίας, ἀνέβησαν πάντες οἱ χοροστατοῦντες πατριάρχῃ καὶ ἀρχιερεῖς, καθὼς καὶ ὁ παναγιωτάτος πατριάρχης κύριος Γρηγόριος, εἰς τὸ μέγα συνοδικόν, ἔνθα ἀνεπαύθησαν ἐπὶ μικρὸν.

Ἀναχωρούντων δὲ τῶν παναγιωτάτων καὶ μακαριωτάτων ἐκ τῶν πατριαρχείων, ὁ λαὸς ἐζητωκραύγει ἐνθουσιαιῶδες ὑπὲρ ἐνὸς ἐκάστου τῶν πρωτοπαρχῶν, καὶ ἐν γένει, ὑπὲρ τῆς ὀρθοδοξίας.

Ἀδελφοὶ ἀπὸ τοῦ ἄρθεως τῶν ἱερῶν τῆς πρωτεύουσας ἐκκλησιῶν ἀνεγνώσθη ὁ ἄρτος τῆς ἁγίας καὶ μεγάλης συνόδου, προταχθεῖσης τῆς ἐκ τούτων ἐκδοθείσης πατριαρχικῆς ἀποδείξεως.

Publica illa definitionis dogmaticae a concilio editae notificatio (ἀπόδειξις) ita se habebat:

† Ἄνθιμος ἕλεψ θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νέας Ῥώμης καὶ οἰκουμενικὸς πατριάρχης.

† Ἐντιμότατοι κληρικοὶ τῆς καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ μεγάλης ἐκκλησίας, καὶ τιμωτάτοι ἱερεῖς, καὶ δοξολογοῦντες ἱερομόναχοι, οἱ ψάλλοντες ἐν ταῖς ἱεραῖς ἐκκλησίαις τῆς Πόλεως, τοῦ Γαλατᾶ καὶ τοῦ καθ' ἡμᾶς Καταστάτου, καὶ λοιποὶ ἀπαρχαῖοι εἰλογημένοι Χριστιανοί, τέκνα ἐν κυρίῳ ἡμῶν ἀγαπητά· χάρις εἰη ὑμῖν καὶ εἰρήνη παρὰ θεοῦ.

Γνωστὰ πάντιν ὑμῖν τὰ ἀπὸ δωδεκαετίας ὑπὲρ μερίδος τινὸς τοῦ εὐσεβοῦς βουλγαρικοῦ λαοῦ κατὰ τῆς ἐκκλησίας τεκταινόμενα. Ἄνθρωποι τινες, ἱερατικὴν ἀξίαν περιβεβλημένοι, καὶ καθήκον ἔχοντες διδασκαλικοῦ εἶναι καὶ τύποι τῶν πιστῶν ἐν λόγῳ, ἐν ἀναστροφῇ, ἐν ἀγάπῃ, ἐν πνεύματι, ἐν πίστει, ἐν ἀγαθῇ, τάναντία πάντῃ πράττοντες, παρέβαιον μὲν τὰς φρικτὰς ἐμλογίας, ὡς περ ἐνώπιον τοῦ βήματος τοῦ Χριστοῦ μετὰ χείρας φέροντες τὸ ἱερὸν εὐαγγέλιον δεδώκασι, μετὰ λαϊκῶν δὲ τινῶν, ὑπὸ τοῦ πνεύματος τοῦ κόσμου τούτου ἠμνησμένων, καινὴν τινα δόξαν φυλετισμοῦ τῇ ἐκκλησίᾳ εἰσαγαγεῖν τολμήσαντες, ἀνεστάσαν τὴν λαὸν καὶ φυλετικὴν παρσυναγωγὴν ἑαυτοῖς, συνειστήσαντο.

Ὁ μόντοι στερεὸς θεμέλιος τοῦ θεοῦ ἔστηκεν ἔχειν τὴν σφραγίδα ταύτην, ἔγνω κύριος τοὺς ὄντας αὐτοῦ, καὶ ἀποστῆναι ἀπὸ ἀδικίας πᾶς ὃ ὀνομάζων τὸ ὄνομα κυρίου. Καὶ πρὸς τὴν θεμέλιον τούτου ἡ ἐκκλησία τοῦ θεοῦ τοῦ ζῶντος, ὁ στίλιος καὶ ἰδραῖωμα τῆς ἀληθείας, ἔγνω ἵνα προσαγαγούσα ἐξαλίγη τὴν παρσυναγωγὴν ταύτην μετὰ τῶν αὐτῇ παρομαρτούντων παρανομημάτων. Ἀλλὰ μητρικὰ οὐχ ἤττον σπλάγχχνα ἐπιδεικνυμένην, παντοίους τρόπους μετήλθεν, ἔπος πείσῃ αὐτοῦ, καταλείψαντας τὰς σχολιάς αὐτῶν ἔδους, ἐπανελθεῖν καὶ δεῦθεν πάλιν τῆς τριβῆς κυρίου τὰς εὐθείας· οὐκ ἀπάνητο ὅμως τῆς μητρικῆς αὐτῆς στοργῆς· καὶ ἐπισκείας, ἀλλ' ἐκινδύνευσε, τοῦ κακοῦ δομηθῆναι διαδομένου, καὶ συνεργῶς φανῆναι τοῖς παρανομοῦσιν.

Διό, τῆς ἀνοχῆς αὐτῆς εἰς τὸ ἔκπερον καταντήσας, ἔγνω τελευταῖον καὶ τὰ τῆς δικαιοσύνης αὐτῆς καθήκοντα ἀναθέσθαι, ὅπως τοὺς τῆς ἱεροῦ κανόνος, ἀναφανδὸν κατακατομένους, καὶ τὴν διδασκαλίαν τοῦ εὐαγγελίου παρακοιουμένην διεκδικήσεται, καὶ τὴν διαδόσιν τῆς νωστιαίας λύτης ἀναπότρεπτα τὸ ὀρθόδοξον κλήρωμα προσφυλέξῃται. Ἐφ' ἧ καὶ ἄγχιον καὶ μεγάλην σύνοδον ἐκ τῶν λοιπῶν παναγιωτάτων καὶ μακαριωτάτων πατριαρχῶν καὶ πολλῶν ἱερατικῶν μητροπολιτῶν καὶ θεοφιλεστάτων ἐπισκόπων, διοικητῶν ἀρχιμανδριτῶν καὶ ἱεροδιδασκάλων, ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς πατριαρχικῇ ναφ τοῦ ἁγίου ἐνδόξου μεγαλομάρτυρος Γεωργίου τοῦ προκατόφρου συνεκαλέσαμεν, ἐν ἧ, προκειμένων τῶν ἱερῶν εὐαγγελίων, προεδρόθη ἡ τε καινὴ καὶ ἀγνωστος τῇ ἐκκλησίᾳ δόξα τοῦ φυλετισμοῦ καὶ ἡ ἀκαρίθμητος τῶν παρανομημάτων,

αἰς οἷοι χοροῦμενοι εἰς τὴν σύστασιν τῆς ἑαυτῶν παρσυναγωγῆς κατήντησαν· ἐν ἐξαλεχθέντων κατεπαρθέντων, ἐξερνήθη ὁ ἔσος, δι' οὗ αὐτοὶ καὶ οἱ φῶτοι κοινωνούντες κρόττονται σχηματικοὶ καὶ ἀλλότρια τῆς τοῦ Χριστοῦ καθολικῆς ἐκκλησίας.

Τὸν ἔρον τούτου, γνωστὸν καὶ ὑμῖν ἀγαπητά τέκνα, ποιούμενοι, ἐνταλλόμεθα καὶ παραγγέλλομεν πατριῶδες, ἵνα, ὡς τακοῦτος γνωρίζοντες αὐτοῦς, μηδελίαν θερησκαυτικὴν κοινωνίαν πρὸς αὐτοῦς ἔχητε, εἰδότες ὅτι, ὅπως αὐτοῖς κοινωνούντες τῷ αὐτῷ καὶ ὑμεῖς κρίματι ὑπόκεισθε. Τῷ κανόνι δὲ τούτῳ στοιχοῦντες, μηδελίαν ἐφ' ἑτέρου ἔχθραν, μηδὲ μίσος πρὸς αὐτοῦς ἔχητε, ἀλλὰ θεωροῦντες αὐτοῦς ὡς ἀδελφοὺς κληνθέντας, δεικνύετε σπλάγχχνα σικτιρμῶν, καὶ ὑπὲρ τοῦ φαινομοῦ αὐτῶν δέχσθε, καθάπερ καὶ ἡ καθόλου ἐκκλησία, ὑπογραμμὸν ἔχοντες τὸ ἀποστολικὸν τοῦτο ἀξίωμα· „Δοῦλον κυρίου οὐ δεῖ μάχεσθαι, ἀλλ' ἡσίου εἶναι πρὸς πάντας, διδασκικόν, ἀνεξικακόν, τῇ πρᾶττῃ παιδεύοντα τοὺς ἀντιδιαθεμένους· μήποτε ὅφ' αὐτοῖς ὁ θεὸς μετάνοιαν εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας, καὶ ἀνανήψωσιν ἐκ τῆς τοῦ διαβόλου παγίδος, ἐξωργημένοι ὑπ' αὐτοῦ εἰς τὸ ἐκείνου θέλημα.“

Ὅπως τοίνυν ὑμεῖς, ἀγαπητοί, τῇ ἀγιωτάτῃ ἡμῶν πίστει ἀποκοδομούντες ἑαυτοῦς ἐν ἁγίῳ πνεύματι προσευχόμενοι, ἑαυτοῦς μὲν ἐν ἀγάπῃ θεοῦ τηρήσετε, αὐτοῦς δὲ ἄλλοτε διακρινόμενοι, προσδεχόμενοι καὶ ὑπὲρ αὐτῶν τὸ ἔσος τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ὅδ' ἡ χάρις καὶ τὸ ἀπειρον ἔσος σὺν τῇ παρ' ἡμῶν εὐχῇ καὶ εὐλογίᾳ εἰη μετὰ πάντων ὑμῶν. Ἀμήν.

Ἐν ἔται, αἰωρ', ἐν μηνὶ οὐκτωβρίῳ, ἰνδικοτιῶνος α'.

Ὁμοίᾳ δὲ πατριαρχικῇ καὶ συνοδικῇ ἐγκύκλιος ἀπεστάλη καὶ πρὸς τοὺς τῷ οἰκουμενικῷ ἄρθῳ ὑποκειμένους μητροπολίτας τε καὶ ἐπισκόπους, συνοδούσους τῶν ἔρων.

Synodalis haec ad singulos episcopos epistola erat tenoris sequentis:

† Ἄνθιμος ἕλεψ θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νέας Ῥώμης καὶ οἰκουμενικὸς πατριάρχης.

† ἱερωτάτη μητροπολίτα... ἐν ἁγίῳ πνεύματι ἀγαπητῇ ἀδελφῇ καὶ συλλειτουργῇ τῆς ἡμῶν μετροπόλεως κυρ... χάρις εἰη τῇ αὐτῆς ἀρχιερωσύνῃ καὶ εἰρήνῃ παρὰ θεοῦ.

Γνωστὰ πάντως ἐγένοντο καὶ τῇ αὐτῇ ἀρχιερωσύνῃ ὅσα τε καὶ ὅσα τινες τῶν, ὡς μὴ ὤφειλαν, ἀρχιερέων κατὰ τῆς ὀρθοδοξίας καὶ τῶν ἱερῶν κανόνων καταθερσύνθησαν, καὶ ἀποστασίαν κατὰ τῆς ἑαυτῶν μητρὸς τε καὶ τιθηνοῦ τῆς ἁγίας ἐκκλησίας ἐκίνησαν, τὴν ὀρθόδοξον πόμνην διχοτομήσαι πεφάνησαν, καὶ φυλετικὰς διακρίσεις εἰσαγαγεῖν εἰς τὴν μίαν τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίαν. Τούτους οὖν, ὡς λύκους βαρεῖς ἐν ἐνδύμασι προβάτων ἐκ τῶν ἔρων παρομαμένους, καὶ ἀνιδίως νοσθόντας, καὶ μὴ βουλγθέντας συνίνα· καὶ γνωσιμαχῆσαι, ἀλλ' ὁσμήραι παρανομίας ἐπὶ παρανομίῳν προσθεμένους ἐφ' ἔβραι τῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας, καὶ ἀνατροπῇ τῶν ἱερῶν κανόνων, καὶ ψυχικῇ ἀπωλείᾳ τῶν ὑπ' αὐτοῦς ὀρθοδόξων βουλγέρων, οὐς εἰς τὸν αὐτὸν τῆς ἀνταρσίας χείμαρρον συμπαροσφραῖ διὰ πάσης εἶχον σπουδῆς, ἡ ἁγία τοῦ Χριστοῦ μεγάλη ἐκκλησία, καλλὴν πρότερον μακροθυμίαν/ἀνεξιζαμένην, καὶ φιλοστόργως εἰς μετάνοιαν κατ' ἐπιστάλῃν προσκαλοσμένην, καὶ πᾶν μέσον εἰς διαλλαγὴν ἐξαντίφρασσε, μηδὲν δ' εἰς τέλος ἀνόσασε, ἐν συνοχῇ καρδίας μεγάλῃ συνοδῶν συνεκρότησεν, ἐν ἧ τὰ κατ' αὐτοῦς ἀκριβῶς ἀνακρίνασε, καὶ ἀνατροπῆς τῶν ἱερῶν θεομίων εὐροῦσε, πρῆν μὲν τῆς ἱερατικῆς ἀξίας καὶ χάριτος ἄρδην ἐξεγύμνωσε, καθαιρέσαι τε καὶ ἀφορισμῷ καὶ ἀναθέματι κατατεράτρωσεν ἐπὶ φυλετικῇ τῶν ἱερῶν κανόνων· ὅς δὲ οὐδ' οὕτως τοῦ κρείττους ἐγένοντο, ἀλλ' ἐπὶ τὰ χεῖρας ἐτρέποντο, καὶ δεινῶς παρηγόμου, ἄγχιον

και μεγάλην συγκροτήσασθαι φύνασον, αὐτοὺς μὲν τοὺς ἀρχιερεῖς τῆς ἀνατολῆς και πάντας τοὺς ἑμορφουόντας και κοινώνοντες αὐτοῖς παρασυναγώγους και σχισματικούς διεκίρυξε και τῆς τῶν ὀρθοδόξων ὁμοιλία: ἐξέκοψε. τοὺς δὲ τῆ ὀρθοδοξία ἐπιμένοντας και τὰς ἐπιείων μὲν παρανομίας καταγινώσκοντας, τοὺς δὲ ἱεροὺς κανόνας ὑπακούοντας, ὡς τέκνα ὑπακούουσ, φιλοστόργως τε ἐνσταυρῖζεται, και μητριαῖος ἀγάπῃ, και τὰς εὐλογίας αὐτῆς ἐκασφαλίζεται. Ἐπὶ τούτοις οὐ και ἔρον συνοδικὴν ἐξέδοτο, οὐ ἀντίτυκα ἀποστέλλοντας και τῆ αὐτῆς ἀρχιερωσύνης, ἐντελλόμεθα ἐκκλησιαστικῶς και προτροπείμαθα, ὅπως, ὅμα τῷ λαῷ, ἀναγνῶστέον, εἴτε δι' αὐτῆς εἴτε και δι' ἐπιτήδεος ἀποσταλμένων ἱερομένων, ἐν πάσαις ταῖς ἱερῶν ἐκκλησίαις τῆς θεοσοῦτου αὐτῆς παρορίας, και ἀνακτιζόμεθα ἀκριβῶς εἰς ἐπίσκοπον ἀπάντων τῶν ὑπ' αὐτῆν φιλογημένων χριστιανῶν τὴν ἔνοιαν αὐτοῦ, προτρέψεται και δι' ἰδίαν αὐτῆς λόγων πάντας ἀκατακλιτῶς ἐπιμένει εἰς ὅσα ἔμαθον και ἐπιστάθησαν, εἰδότες παρὰ τῶν ἔμαθον, και ἀποδοκιμασιεῖσθαι τὰς βεβίλους ταύτας και ἀντικανονικὰς τῶν σχισματικῶν κούτων καινοφανίας και φλυατικὰς ἀξιώσεις, και ἡγείσθαι αὐτοὺς ἐπιβλητέμους κάμψαν τῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας, μηδὲ κοινῶσαι αὐτοῖς βίωσ, μηδὲ τὴν ἀνίερων χεῖρα ἀσπάζεσθαι, μηδὲ εἰς ἐκτίλεισιν ἱεροῦ τινοσ μυστηρίου ἢ ἄλλης τελετῆς αὐτοὺς προκαλεῖν, εἴτε ἔθ' ἀνίερους και τοῦ μεταδοτικοῦ πνευματικοῦ χάρισματοσ στερηθέντας, θεοκατήλους δὲ τινας ὄντας τε και καταστιγματισθέντας: ἔτι δὲ μὴν μηδὲ τοὺς παρ' αὐτῶν προκαθητημένους χειροτονηθέντας ἀρχιερεῖς και ἱερεῖς και διακόνους ὡς τοιοῦτους ἐπιγινώσκουσι και σέβασθαι, ἀλλ' ἀφίστασθαι ἀπὸ τε τούτων κάμψων, και τῶν αὐτοῖς ἑμορφουόντων, ὡς ἀπόστατων και τῆς πατρῴας εὐσεβείας λυμῶνων, και αὐτὸ τῆτο σχισματικῶν. Ταῦτα ὑποτυποῦντες και τῆ αὐτῆς ἀρχιερωσύνης, προτροπείμαθα αὐτῆν, ὅπως, κατὰ τὸ ἱερὸν αὐτῆς καθήκον, πᾶσαν καταβάλλῃ μέριμαν ὑπὲρ τῶν ἐμπειπιστευμένων αὐτῇ χριστιανῶν, διδάσκουσα πάντας, μάλιστα δὲ τοὺς ἱερεῖς, τοὺς ἄμμεσον συνάφειαν μετὰ τοῦ λαοῦ ἔχοντας και δυνάμεινους διαφωτισαῖ τοὺς ἀπλουστέρους, ὅτι οἱ μὲν τῆ ὀρθοδοξία στοιχοῦντες, και τοὶς ἱεροῖς κανόσιν ἐπόμμενοι, και τῶν πατρικῶν διδαγμάτων και ἐνταλμάτων ἀντεγέμμενοι, ἐν τε γρατικοῖ, ἐν τε βούλγαροι ὄσιν, „οὐ γὰρ ἔστι προσωκαλιφία παρὰ τῷ θεῷ.“ πάλιν μὲν ἐξ αὐτοῦ τὸν μισθόν, τῆς δὲ ἀγίας ἡμῶν ἐκκλησίας τὰς εὐφημίας και εὐλογίας θαφιλῶς ἔξουσι, και, κατὰ τὸν ἱερὸν ψαλμῶδόν, „ἡ ψυχὴ αὐτῶν ἐν ἀγαθοῖς αὐλισθήσεται, και τὸ σπέρμα αὐτῶν κληρονομήσει γῆν.“ εἰ

δέ τις, τοὺς ἀποστατήρας σχισματικοὺς ἀνίερους και προκαθητημένους ἀρχιερεῖς και ἱερεῖς και διακόνους συμφορησῶσ, λήθησ ἢ ἐκ τοῦ ἑμφανοῦς ἐπιμένουσ ἐπικοινωνήσεται, και αὐτοὺς ἢ τὰ παρ' αὐτῶν ἐξέκοτο, οὗτος τῆς μὲν ὁμοιλίας τῶν ὀρθοδόξων ἀποσχισθήσεται, ὑπόδικος δ' ἔσται ταῖς κοιναις, ὡς οἱ θεοκτήριτες ἀπόστολοι και ἑ τῶν ἀγίων ἡμῶν πατέρων ἱερῶ, θιασοσ κατὰ τῶν παρακατῶν ὄρισαν. Ταῦτα τοῖνον και ὄφειλῆν γράφοντες και αὐτῆ, και ἀγαθὸν και σωτηριὸν, ἐκ τῆς ἀρχιερατικῆς αὐτῆς μερίμνης ἀπεκτελεῖσθαι ἢ ἐκ τοῦ θεοῦ χάρις και τὸ ἀπειρον ἔλαος εἶναι, κατὰ τῆς ἀρχιερωσύνης: αὐτῆς.

- „αὐτοῖ, σептемвриου αἰ.“
- + ὁ Κωνσταντινουπόλεως ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός.
- + ὁ Ἐφέσου Ἀγαθάγγελος ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός.
- + ὁ Ἡρακλείας Πανάρετος ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός.
- + ὁ Νικομηδείας Διονύσιος ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός.
- + ὁ Νικαῖας Ἰωαννίκιος ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός.
- + ὁ Ἀέρων Νεόφυτος ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός.
- + ὁ Τορνόβου Γρηγόριος ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός.
- + ὁ Λιδυμοταίχου Διονύσιος ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός.
- + ὁ Ἰκονίου Σωφρόνιος ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός.
- + ὁ Σάμου Γαβριὴλ ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός.
- + ὁ Ἰμβρου Παΐσιος ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός.
- + ὁ Βελεγράδων Ἀνθίμος ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός.
- + ὁ Νύσσης Καλλίνικος ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός.

Τὴν κ' ἰσάβη, ἐξ Ἱεροσολύμων τὸ παρὰ πόδας τηλεγράφημα πρὸς τὸν οἰκουμηνικὴν πατριάρχην.

Ἱερουσαλήμ, 20 σептемвриου.

Παναγιώτατε ἑπίσκοπε.

Ἡ ἀγία σύνοδος τῆς ἐκκλησίας τῆς Ἱερουσαλήμ, μεθ' ἑλῆς τῆς κοινότητος τοῦ ἀγίου τάφου, ἀναγγέλλει εἰς τὴν ἀγίαν και μεγάλην σύνοδον τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ὅτι ἐπιμένει εἰς τὸ πνεῦμα τῆς συνοδικῆς ἐπιστολῆς τῆς τῆς κδ' ἰανουαρίου 1869. + Ἡ ἀγία σύνοδος τῆς ἐκκλησίας τῆς Ἱερουσαλήμ.

SYNODI HIEROSOLYMITANAE IN CAUSA CYRILLI PATRIARCHAE BULGARORUM STUDIOSI ET FAUTORIS \*

1872 septembri - novembri.

Actio synodalis prima \*\*  
1872 septembris 20 octobris 2.

Σήμερον, ἡμέρῃ τετάρτῃ τῆς ἑβδομάδος και εἰκοστῇ τοῦ μηνὸς σептемвриου τοῦ χιλιοστοῦ ὀκτακκοισιοστοῦ ἑβδομηκκοστοῦ δευτέρου ἔτους, συναλεθόντα ἐν τῷ συνοδικῷ τοῦ ἱεροῦ ἡμῶν μοναστηρίου πάντα τὰ ἐνδημούμενα μέλη τῆς ἱερᾶς συνόδου τοῦ πατριαρχικοῦ θρόνου τῶν Ἱεροσολύμων και τῆς λοιπῆς ἀγιοταριπτικῆς ἀδελφότητος, και συσχεθέντα περὶ τοῦ βουλγαρικῶ ἱερατικῶ, ἐν δηλονότι πάντες ἐπιμένουσ τοῖς

καθεστώσι ἱεροῖς κανόσι τῆς ἀγίας ὀρθοδόξου ἀνατολικῆς ἐκκλησίας, και τοῖς γεγραμμένοις συνοδικοῖς πρὸς τὴν μεγάλην ἐκκλησίαν τῆ 24 ἰανουαρίου 1869, ὅσον ἀφορᾷ τὸ ζήτημα τοῦτο, και ἐπιμένουσ ἐν ἀπορριπτῶσι μὲν ὡς ἀντεσυγγαλικὴν τὴν ἰδέαν τοῦ ἔθνοφυλετισμοῦ, ἀποδέχονται δ' ὅτι ἡ ἀγία και μεγάλη ἐν Κωνσταντινουπόλει σύνοδος προβαίνει κανονικῶς εἰς τὴν κίρυξιν τοῦ σχίσματος κατὰ τῆς ἐν Μεσα-

\* Cyrillus ille, ut ex actis ipsius synodi Constantinopolitanae satis liquet, adduci non potuerat ut Bulgaros cum ceteris antitribus graecis condemnaret. Hinc exorta inter Graecos Hierosolymis commorantes in eam invidia eiusdemque a numero amotio. Innumeralia sunt quae de hoc negotio ea aetate scripta sunt; ex quibus pauca selegimus, ea scilicet quae synodali acta sunt.

\*\* Θεσις, n° 429 (31/12 aprilis 1875).

χώρη παρασυναγωγῆς καὶ τῶν ταύτῃ ἑμοφρονοῦντων Ἀ νηλ, — ὁ πρωτοσύγκελλος Μετρώσιος, — ὁ πρωτο-  
 καὶ συγκανωνούτων, ἀπερήσαντο πάντες μετ' ἑαυτῶν  
 καὶ ἑμοθέτησεν ἡ γνώμη, οὕτως ἑμμένοντες ἀπαρτίτως εἰς  
 τὴν τήρησιν τῶν ἱερῶν δογμάτων, καὶ κανόνων τῆς  
 ὀρθοδόξου ἀνατολικῆς ἐκκλησίας, καὶ νῦν ἐπικυροῦντες  
 τὰ ἐν τῇ εἰρημένῃ συνοδικῇ ἐπιστολῇ δεδωγμένα,  
 ἀποδοκιμάζουσι πάσῃ ἄλλῃ κορείῃ ὡς ἀντικανονι-  
 κήν, καὶ προβαίνουν τὸ νῦν εἰς τὴν ἀποστολὴν ταλε-  
 γραφίματος πρὸς τὴν ἅγιαν καὶ μεγάλην σύνοδον δι-  
 οὗ ἀναγγέλλουσι αὐτῇ τὴν ἀπόφασιν αὐτῶν ταύτην,  
 ἀναμνηστικῶς ἐν κείνῃσιν ἀποστολῇ αὐτῆς.

Ἴνα δὲ μή τις ἐξ ἡμῶν φρονήσῃ ἄλλο παρά τῶν  
 εἰρημένα παλινομένων καὶ ἠνωσιμαχῶν, καὶ ἵνα ἡ πε-  
 ταῖς ἡμῶν ἑμοθυμία αὐτῇ ἑμοφρονία ἀδιάρρητος  
 τηρήσῃ καὶ εἰς τὸ κατεῖναι, πρὸς βίβαν θεοῦ καὶ  
 εἰρήνην τῆς οἰκουμενικῆς ἐκκλησίας, ἴδοιεν πάντες, ἵνα ἡ  
 παροῦσα κοινὴ πρᾶξις καὶ καταστρεφῇ ἐν τῷδε τῷ ἱερῷ  
 κώδικι τοῦ ἁγιοτάτου ἀποστολικοῦ καὶ πατριάρχικου  
 θρόνου τῶν Ἱεροσολύμων, καὶ ὑπογραφῇ ὑπὸ πάντων  
 ἐν ταύτῃ.

Ἐγένετο ἐν τῇ ἁγίᾳ πόλει Ἱεροσολύμων.

- + ὁ Γάβρις Προκόπιος.
- + ὁ Βηθλεὴμ Ἀγάπιος.
- + ὁ Λύδης Νεόφυτος.
- + ὁ Νεαπέλεως Ἰωάσαφ.
- + ὁ Θεσσαλονίκης Γρηγόριος.
- + ὁ Φιλαδέλφειας Ἰωάσαφ.
- + ὁ Ἰερσάνου Θεόκλητος.
- + ὁ Τριβιτάδος Νικητάριος.

Ἀρχιμανδρίτης Νεόφυτος, — ὁ ἀρχιεπίσκοπος  
 ἀρχιμανδρίτης Νικητάριος, — ὁ τοῦ παναγίου τάφου  
 σκουρούλαξ Σαραφείμ, — ὁ δραγουμάνος ἀρχιμανδρί-  
 τῆς Ἀνθίμου, — ὁ καμαρσῆς Πολύκαρπος, — ὁ  
 ἀρχιμανδρίτης Σωφρόνιος, — ὁ ἀρχιμανδρίτης Διο-  
 νύσιος, — ὁ ταμίης ἀρχιμανδρίτης Ἀνθίμου, — ὁ ἀρχι-  
 μανδρίτης Βησσαρίων, — ὁ ἀρχιμανδρίτης Λαμιανός, —  
 ὁ ἀρχιμανδρίτης Χρυσάνθος, — ὁ ἀρχιμανδρίτης Μό-  
 δεστος, — ὁ ἀρχιμανδρίτης Γρηγόριος, — ὁ ἀρχι-  
 μανδρίτης Πορφύριος, — ὁ ἀρχιμανδρίτης Ἰερώνυμος  
 Μυριανθεύς, — ὁ ἀρχιμανδρίτης Παρθένιος, — ὁ  
 ἀρχιμανδρίτης Ἐπιφάνιος, — ὁ ἀρχιμανδρίτης Κα-  
 σάριος, — ὁ ἀρχιμανδρίτης Λουκάς, — ὁ ἀρχιμαν-  
 δρίτης Γεράσιμος, — ὁ ἀρχιμανδρίτης Δοσίθεος, —  
 ὁ ἀρχιμανδρίτης Καλλίνικος, — ὁ ἀρχιμανδρίτης Λα-

νήλ, — ὁ πρωτοσύγκελλος Μετρώσιος, — ὁ πρωτο-  
 σύγκελλος Ἀββακούμ, — ὁ πρωτοσύγκελλος Δανιήλ,  
 ὁ πρωτοδιδάσκαλος Ἀνατάλιος, — ὁ πρωτοσύγκελλος  
 Ἀβράμιος, — ὁ πρωτοσύγκελλος Δανιήλ, — ὁ παρα-  
 σκουρούλαξ Ἀβράμιος, — ὁ ἱερομόναχος Γρηγόριος,  
 ὁ ἱερομόναχος Βύθγιος, — ὁ ἱερομόναχος Συνείσιος,  
 ὁ ἱερομόναχος Θεοδοῖος, — ὁ ἱερομόναχος Κύριλλος,  
 ὁ ἱερομόναχος Παρούλα, — ὁ ἱερομόναχος Βύθγιος,  
 ὁ ἱερομόναχος Λαμιακηνός, — ὁ ἱερομόναχος Ἐπι-  
 φάνιος, — ὁ ἱερομόναχος Ἰερεμίας, — ὁ ἱερομόναχος  
 Δωρόθεος, — ὁ ἱερομόναχος Κύριλλος, — ὁ ἱερο-  
 μόναχος Μελέτιος, — ὁ ἱερομόναχος Ἀνθίμος, — ὁ  
 ἱερομόναχος Ἰωαννίκιος, — ὁ ἱερομόναχος Γαβριήλ,  
 ὁ ἱερομόναχος Νικητάρης, — ὁ ἱερομόναχος Γεράσι-  
 μος, — ὁ ἱερομόναχος Μελέτιος, — ὁ ἱερομόναχος  
 Προκόπιος, — ὁ ἱερομόναχος Πανταλεῖμων.

Παγκράτιος Σαμιῶν καὶ Γερμανός ἱερομόναχοι.  
 Ἁγιοσβεστῆς, — ὁ μέγας ἀρχιδιάκονος Φώτιος, — ὁ  
 πρωτοψάλτης ἱεροδιάκονος Κύριλλος, — ὁ ἱεροδιάκο-  
 νος Κύριλλος, — ὁ ἱεροδιάκονος Γαβριήλ, — ὁ ἱερο-  
 διάκονος Γερμανός, — ὁ ἱεροδιάκονος Βαρθολομαῖος,  
 ὁ ἱεροδιάκονος Παρθένιος, — ὁ ἱεροδιάκονος Ζαχα-  
 ρίας, — ὁ ἱεροδιάκονος Βύθγιος, — ὁ ἱεροδιάκονος  
 Μελέτιος, — ὁ ἱεροδιάκονος Πολύκαρπος, — ὁ ἱερο-  
 διάκονος Ἀρσένιος, — ὁ ἱεροδιάκονος Πολύδορος,  
 ὁ ἱεροδιάκονος Ἀνθίμος, — ὁ ἱεροδιάκονος Εὐθύ-  
 μιος, — ὁ ἱεροδιάκονος Παῖσιος, — ὁ ἱεροδιάκονος  
 Χρυσάνθος, — ὁ ἱεροδιάκονος Παρθένιος, — ὁ ἱερο-  
 διάκονος Κύριλλος, — ὁ ἱεροδιάκονος Ἰννοκέντιος,  
 ὁ ἱεροδιάκονος Ἰωαννίκιος, — ὁ ἱεροδιάκονος Ἀμ-  
 βρόσιος, — ὁ ἱεροδιάκονος Πολύκαρπος, — ὁ ἱερο-  
 διάκονος Ἀγαθάγγελος, — ὁ ἱεροδιάκονος Ἀθανά-  
 σιος, — ὁ ἱεροδιάκονος Παῖσιος κηροποιός, — ὁ ἱερο-  
 διάκονος Μελέτιος.

Οἱ μέναχοι: Χρυσόστομος, Χρυσάνθος, Προκόπιος,  
 Μιχαήλ, Ἀλύσιος, Ἀγάπιος, Ἀβράμιος, Ἀβέρκιος, Λα-  
 μιακηνός, Ἀνανίας, Ματθαῖος, Σέργιος, Καλλίνικος,  
 Παγκράτιος, Χρυσάνθος, Μελέτιος, Κύριλλος ἀρχι-  
 τάρης, Δανιήλ, Δωρόθεος, Νεόφυτος, Παῖσιος, Σάββας,  
 Παῦλος, Ἰωαννίκιος, Νεῖλος, Δοσίθεος, Βαρκλαίμ, Εὐ-  
 θύμιος, Κλήμιος, Γεββασίος, Ἀνανίας, Χαρίτων, Γερά-  
 σιμος, Μάξιμος, Σίλβεστρος, Κωνσταντίνος, Θεόκλητος,  
 Ἰερεμίας, Σπύρος, Πανταλεῖμων, Ἰάκωβος.

*Actio synodalis altera*

1872 octobris 13.

Σήμερον, ἡμέρα κυριακῆ καὶ πρώτῃ τοῦ μηνὸς  
 ἑκταβρίου τοῦ χιλιοστοῦ ὀκτακοσιοστοῦ ἑβδόμηκοστοῦ  
 δευτέρου ἔτους, ὡρᾷ ἑβδόμῃ τῆς ἡμέρας, συναθρόντων  
 ἐν τῷ συνοδικῷ τοῦ πατριαρχείου ἀπάντων τῶν ἐν-  
 ταῦθα ἐνδημοῦντων μελῶν τῆς ἱερᾶς συνόδου τοῦ  
 ἁγιοτάτου ἀποστολικοῦ καὶ πατριάρχικου θρόνου τῶν  
 Ἱεροσολύμων, καὶ προκαθημένου τοῦ μακαριωτάτου  
 πατριάρχου τῶν Ἱεροσολύμων κυρίου Κυρίλλου τοῦ Β',  
 καὶ ἀναγνωσθεῖσης εὐκρινῶς τε καὶ μεγαλοφώνως εἰς  
 ἀπήκοον πάντων ὑπὸ τοῦ γραμματέως τῆς τε σήμερον  
 διὰ τοῦ αὐστριακοῦ ταχυδρομείου ἀφιγμένης συνοδι-  
 κῆς ἐπιστολῆς τῆς τοῦ Χριστοῦ μεγάλης ἐκκλησίας,  
 ἀπὸ ἐξ' τοῦ παρελθόντος μηνὸς ἡμερολογουμένης, καὶ  
 τοῦ ἐπισυννημένου αὐτῇ ἐπισήμου ἀντιγράφου τοῦ  
 συνοδικοῦ ἔτους τῆς ἁγίας καὶ μεγάλης συνόδου, τῆς  
 ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐν ἔτει, ᾧ σὺβ', Ἰνδικτικῶνος α',  
 κατὰ μῆνα Σεπτεμβρίου, συγκροτηθείσης περὶ τοῦ  
 βουλγαρικοῦ ζητήματος, καὶ μετὰ τὴν καθαρὰν καὶ  
 ἐπισταμένην ταύτην ἀνάγνωσιν, διαγινόντων πάντων,  
 ἔτι ὁ ἕρος οὗτος τῆς ἁγίας καὶ μεγάλης συνόδου, ὁ  
 κηρύσσειν σχισματικὴν καὶ συνάμα τῆς ὀλομελείας τῆς  
 καθόλου ἀγιοπάτης ὀρθοδόξου ἀνατολικῆς ἐκκλησίας  
 ὡς σκεπρὸν μέλος ἐκκλήτων τὴν τε ἐν Μεσοχώρῃ τῆς

βασιλείας τῶν πόλεων παρασυναγωγῆς, ἀπαρτίστημένην  
 ἐκ καθηρημένων τινῶν καὶ ἀφωρισμένων ἀρχιερέων,  
 μνημονευομένων ὀνομασίᾳ ἐν τῇ αὐτῇ συνοδικῇ ἔρω,  
 καὶ λαϊκῶν τινῶν ἑμοτρόπων καὶ συνεργατῶν αὐτῶν,  
 τῶν ἀπὸ δωδεκαετίας ἤδη συνταρασσάντων καὶ σκαν-  
 δαλιζόντων τὸν χριστιανικὸν καὶ εὐσεβῆ τῆς Βουλ-  
 γαρίας λαόν, καὶ σὺν τούτοις καὶ πάντας τοὺς τυχόν  
 συμπράττοντας καὶ ἑμοφρονοῦντας αὐτοῖς, ὁ ἕρος οὗ-  
 τος, φασίμ, τῆς ἁγίας καὶ μεγάλης συνόδου οὐ μόνον  
 τῆς τῶν κειμένων ἱερῶν κανόνων τῆς ὀρθοδόξου ἀνα-  
 τολικῆς ἐκκλησίας εὐθύτητος ἀντίκειται, ἀλλὰ δὴ καὶ  
 συνάδει κατὰ πάντα τῷ πνεύματι τῆς ἀπὸ ἐξ' Ἰανουα-  
 ρίου τοῦ, ᾧ σὺβ', συνοδικῆς ἡμῶν ἐπιστολῆς καὶ τῆς  
 ἀπὸ ἐξ' τοῦ παρελθόντος Σεπτεμβρίου μηνὸς τοῦ παρε-  
 λθόντος ἔτους, συνοδικῆς ἡμῶν πράξεως, ἴδοσαν, ἵνα  
 ἡ ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἐληλυθῆσα αὐτῇ γνώμῃ ἡμῶν, γρηφῆ  
 παραδοθείσα, καταστρεφῇ ἐν τῷδε τῷ ἱερῷ κώδικι  
 τῶν ὑπομνημάτων, καὶ ἀντίγραφον αὐτῆς ἐπίσημον,  
 ὑπὸ πάντων ὑπογεγραμμένον, ἀποσταλῇ τῇ μεγάλῃ  
 τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίᾳ, εἰς στήλογράφην μὲν τῆς  
 ἡμῶν ὀρθοδοξίας, δὴλωσιν δὲ στενωπεῖαν τῆς ἑλοσγ-

Supra sub littera a, col. 545.

ροδς και όμοφώνου άποδοχής του εψημένου κανονικού ά-  
δρου της άγιας και μεγάλης συνόδου.

Εγένετο εν τη άγια πόλει Ιερουσαλήμ.

- + ό Γάβριελ Προκόπιος.
- + ό Βηθλαέμ Άγάπιος.
- + ό Αύδης Νεόφυτος.
- + ό Νεαπόλεως Ιωάσαφ.
- + ό Σαβασταίας Νικηφόρος.
- + ό Φιλαδελφείας Ιωάσαφ.
- + ό Ιερδάνου Θεόκλητος.
- + ό Τιβαριάδος Νεκτάριος.
- ό αρχιγραμματεύς αρχιμανδρίτης Νικηφόρος.
- ό του παναγίου τάφου σκουροφύλαξ Σαραφείμ.

- ό δραγουμάνος αρχιμανδρίτης Ανθίμης.
- ό αρχιμανδρίτης Σωφρόνιος.
- ό αρχιμανδρίτης Διονύσιος.

Παρόντες και ήμετις, συνυπογράφομεν άποδεχόμενοι  
τά εν τη άνω πράξι.

- ό αρχιμανδρίτης Ανθίμης, — ό κωμαρσίας Παύ-  
καρος, — ό αρχιμανδρίτης Βησοαρίων, — ό αρχι-  
μανδρίτης Λαμιαός, — ό αρχιμανδρίτης Μόδεστος, —  
ό αρχιμανδρίτης Ιερώνυμος, — ό αρχιμανδρίτης Βα-  
νιαμίν, — ό αρχιμανδρίτης Επιφάνιος, — ό αρχι-  
μανδρίτης Παρθένιος, — ό αρχιμανδρίτης Γεράσιμος, —  
ό αρχιμανδρίτης Ακουάς, — ό αρχιμανδρίτης Δοσί-  
θιος, — ό πρωτοσύγκαλλος Άββακούμ, — ό αρχι-  
διάκονος Φώτιος, — ό Ιεροδιάκονος Κύριλλος.

*Epistola synodalis ad Cyrillum data*

1872 novembris 7/19.

Μακαριώτατε δέσποτα.

Η ύμετέρα μακαριότης πριν αναχώρησιν ένταθέν  
εις Ναζαρέτ προς προεπάντησιν του μεγάλου δουκός  
Νικολάου, υπέσχετο ήμιν ότι μετά την αναχώρησιν  
του επισήμου ξένου ήμελλα ν' άποφανθή τελειωτικήν  
γνώμην περί του σκανδαλώδους βουλγαρικού ζητή-  
ματος. Έπειδή εν τώ χρονικώ τούτω διαστήματι  
συνέβησαν πολλά πράγματα, έξ ών το Ιερών ήμων  
κωνών ώφείτται εις την άβυσσον, οι ύποφαινόμενοι  
παρακαλούμεν θερμώς την ύμετέραν θειοτάτην μακα-

ριότητα, όπως άνευ της ελαχίστης αναβολής σήμερον  
έξ ήμιν την παρά πάντων προσδοκωμένην αυτής  
άπάντησιν. Ελπίζοντες μακαριώτατε δέσποτα, ότι  
φειδόμενοι των τιμαλφεσάτων συμπεριόντων της Ιερας  
ήμων μετανοίας θέλετε άνταποκριθή προς τον πόθον  
συμπάσης της αδελφότητος.

Εν τη άγια πόλει Ιερουσαλήμ, τη 7 νοεμβρίου 1872.

Διατελούμεν της ύμετέρας μακαριότητος εν Χριστώ  
αδελφοί και τίκνα αγαπητά.

d.

*Extrema condicio a synodo Cyrillo proposita*

1872 novembris 7 19.

Μακαριώτατε δέσποτα.

Οι ύποφαινόμενοι άποτελούοντες την Ιεράν σύνοδον  
του πατριαρχικού θρόνου των Ιερουσαλήμων και την  
λοιπήν Ιεράν των άγιοταφικών αδελφότητα καθυπο-  
βάλλομεν βαρυσθενώς ήμια και έντόνωσ τη ύμετέρα  
μακαριότητι την έξης παράκλησιν ήμων, διατετυπω-  
μένην ως εξής:

Η ύμετέρα μακαριότης λαβούσα ύπ' όψιν, ότι κατ'  
ούδένα τρόπον στέργομεν νά αποχωρισθώμεν από της  
εκκλησίας εκείνης, εις ήν απ' αίωνων άνήκομεν, ουδ'  
άνεγόμεθα νά αποχωρισθώμεν από της όρθοδοξίας,  
εξ ή καυχώμεθα, και επομένως νά γίνωμεν προδότες  
της ήμικιστευθείσης ήμιν παρά τε της εκκλησίας και  
του έθνους παρακαταθήκης.

Λαβούσα ύπ' όψιν, ότι διεπραξε μάλα λάθος, μη-  
δύλωσ συνθεον προς τον ύψηλόν χαρακτήρα της και  
προς το γεραιόν σωμα, ουτινός έστιν ό πρόεδρος,  
και έπερ ως πατήρ και πατριάρχης αντιπροσωπεύει,  
προσκαθήσασα εν τη εν Κωνσταντινουπόλει συγκροτη-  
θείση μεγάλη συνόδω, δι' ύπεκφυγών άδικαιολογίτων  
και διαγωγής κινήσεως κοινήν και δικαίαν άγανάκ-  
τησιν, νά ενεργήσιν τάναντία προς όσα άλλοτε έπραξε  
και συνοδικώς έγραψε.

Λαβούσα ύπ' όψιν ότι, μηδύλωσ αξιώσασα νά συμ-  
ρουλευθή την σύνοδόν της, την από 24 Ιανουαρίου  
1869 συνοδικήν έπιστολήν προς τον πατριάρχην Κων-  
σταντινουπόλεως ύπογράψασα, και ενεργήσασα ως  
άπόλυτος και αθάνατος πλερεζούσιος, προσηνήθη  
εν τη ρηθείση συνόδω παρά τας εκκλησιαστικάς δια-  
τυπώσεις, και μισρού έδέησε νά βίβη την των Ιερο-  
σαλήμων εκκλησίαν παρά την γνώμην αυτής εις το  
βάραθρον του σχίσματος.

Λαβούσα ύπ' όψιν, ότι ή Ιερά των Ιερουσαλήμων  
σύνοδος και ή λοιπή άγιοταφική αδελφότης, εν τώ  
δικαιώματι, έπερ λέκτεται, και συνεδά τη ύψηλή αυ-

της άποστολή, συναλθούσα επί το αυτό την τε άπο-  
δοκιμασίαν της άσυνέπειος αυτής διαγωγής και την  
γνώμην αυτής περί των εν τη μεγάλη συνόδω δεδογ-  
μένων και ώρισμένων διατυπώσεων εν δυοι πράξεισι  
αυτής καταστρωθείσας εν τώ Ιερών κώδικι του θρόνου  
των Ιερουσαλήμων, και ύπογραφείσας ύπό της Ιερας  
των άγιοταφικών αδελφότητος.

Λαβούσα τέλος πάντων ύπ' όψιν, ότι ή Ιερά σύν-  
δος του θρόνου των Ιερουσαλήμων και ή λοιπή  
άγιοταφική αδελφότης ου μόνον ουδέποτε ούδαμώς  
και επί οιαδήποτε προφάσι δύνανται νά παλινψήθ-  
ωσιν, ή άκυρώσωσι πάνθ' όσα επισήμως εν ταίς  
άνωτέρω ρηθείσας πράξεισι έκτύρωσαν, αλλά τούναν-  
τίον σκοπούν, ίνα πάση δυνάμει ύποστηρίξωσι τά  
άπαξ καλώς δεδογμένα και επισήμως διατετυπωμένα.

Ταύτα λαβούσα πάντα ύπ' όψιν ή ύμετέρα μακα-  
ριότης, εύδοκησάτω ή νά συμφωνήσιν μεθ' ήμων, κατα-  
κυρούσα διά της πατριαρχικής αυτής ύπογραφής τά  
έν ταίς άνωτέρω δυοι πράξεισι δεδογμένα, ή εν άναν-  
τία περιπτώσει, δώσιν την παραίτησιν της από του  
πατριαρχικού θρόνου των Ιερουσαλήμων. Άλλως δέ,  
γινωσκάτω, ότι εύρεθησόμεθα εν τη άπόλυτη άνάγκη  
του νά άποκόψωμεν απ' αυτής πάσαν συγκοινωνίαν,  
και θέλομεν προβη άμέσως εις τά τελευταία προς  
παλινδρόμωσιν των κακώς έχόντων μέτρα.

Περιμένομεν άπάντησιν μέχρι δύοσας ήλιου.

Εν Ιερουσαλήμοις, τη 7 νοεμβρίου 1872.

- + ό Γάβριελ Προκόπιος.
- + ό Νεαπόλεως Ιωάσαφ.
- + ό Αύδης Νεόφυτος.
- + ό Θαβαρίου Γρηγόριος.
- + ό Σαβασταίας Νικηφόρος.
- + ό Ιερδάνου Θεόκλητος.
- + ό Φιλαδελφείας Ιωάσαφ.
- + ό Τιβαριάδος Νεκτάριος.

\* Απαντησιν εις το Κυρίλλου ο Β' πατριαρχης των Ιερουσαλημων σχισματικοσ εντικησ οι Αδελφοί και άγαπαισ του ύποργίου της δημοσίας εκπαίδευσεως. Εν Κωνσταντινουπόλει. Τυποσ Κ. Παλαιοανιδου. 1872, p. 15.

\*\* Ibid., p. 11-12.

Synodus Hierosolymitana quouslibet cum Cyrillo societatem obtrumpit\* 1872 novembris 7/19.

Σήμερον τῆς 7 νοεμβρίου, ἡμέρα τρίτη, ὥρα 12 τῆς ἡμέρας τοῦ χιλιοστοῦ, ἑκατοστοῦ, ἑβδομηκοστοῦ δευτέρου ἔτους, συνελθόντα ἐν τῇ συνοδικῇ τοῦ ἱεροῦ μοναστηρίου ἀπαντὰ τὰ ἐνδημοντα ἀρχιερατικά μέλη τῆς ἱερᾶς συνόδου τῶν Ἱεροσολύμων, καὶ λαβόντα ὑπ' ὄψιν τὴν τελευταίαν ὀριστικὴν ἀπάντησιν, ἣν ἡ αὐτοῦ μακαριότης ὁ πατριάρχης τῶν Ἱεροσολύμων Κύριλλος ὁ Β' ἔδωκε περὶ τῆς ἀποδοχῆς τοῦ ἔρου τῆ: ἐν Κωνσταντινουπόλει νομίμως τῶ καὶ κανονικῶς συγκροτηθείσης ἁγίας καὶ μεγάλης συνόδου τῆς τὸν τε φυλακισθῆν ἀποκηρύξεως καὶ καταδικασῆς, καὶ τοὺς τοῦτον παραδεχομένους καὶ ἐν αὐτῇ καινοφανεῖς φυλετικὰ: παρασυναγωγὰς παραβάντας τοῦ: αὐτῆς σχηματικῶς κρυφάτης, ἀπετήναντο ὁμοθυμῶν γινώμῃ τᾶδε, Ἡ: αὐτοῦ μακαριότης ἀθετήσας πάντα, B ὅσα ἐν τῇ συνοδικῇ ἐπιστολῇ, τῆς 24 ἰανουαρίου 1869 ἔγραψε πρὸς τὴν μεγάλην τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίαν, οὐ μόνον ἐν Κωνσταντινουπόλει: ἐπέστησεν αὐθαίρετως καὶ αὐτογινώσκως, μὴ συγκαταταθεῖς ἀποδέξασθαι τὴν κατὰ τῆς ἐν Μεσαχώρα παρασυναγωγῆς συγκροτηθείσαν ἁγίαν καὶ μεγάλην σύνοδον, ἀλλὰ καὶ ἐν Ἱεροσολύμοις, καίπερ ἐπανελημμένως παροτρυνθεῖς καὶ λιπαρῶς παρακληθεῖς, ἠρνῆσατο ἀνευ ἀποχρῶντος λόγου συμφωνῆσαι μεθ' ἡμῶν, καὶ συναπο-

δέξασθαι τὸν ὑπ' αὐτῆς ἐκτεθέντα ἔρον, τοῦ: ἕνεκα ὡς τοῖς ἐκκλησιαστικαῖς ἐπιτιμίοις τοῦ εἰρημένου ἔρου ὀκαίμενον αὐτῶν, καὶ τοῦ: αὐτῶ σχηματικῶν θεωρουμένων, παρερχόμεθα εἰς τὴν λυπηρὰν καὶ δυσάρεστον ἀνάγκην τοῦ λύσαι τὸν ἔρον τῆς πρὸς αὐτὸν ὑποταγῆς καὶ πεδάρχιας, καὶ διακόφαι τοῦ λῶπος πᾶσαν μετ' αὐτοῦ σχέσιν καὶ συγκατανομίαν, μήτε συνειροφύγοντες, μήτε συμπράττοντες αὐτῶ, μήτε ὡς νόμιμον καὶ κανονικὸν ποιμένα καὶ ἀρχηγὸν αὐτὸν ἀποδεχόμενοι.

- Ἐπὶ τούτῳ ἐγένετο ἡ παρόσα πράξις, καὶ καταστρώθη ἐν τῇ κώδικι τοῦ πατριαρχικοῦ ἔρονου τῶν Ἱεροσολύμων, ἀντίγραφα δὲ αὐτῆς ἀποσταλῆσονται πρὸς τε τὴν μεγάλην τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίαν καὶ πρὸς πᾶσας τὰς λοιπὰς ἀτοκεφάλους ὀρθοδόξους ἐκκλησίας: † ὁ Γάλλος Προκόπιος ἔχων καὶ τὴν γνώμην τοῦ ἁγίου Βηθλαέμ. † ὁ Νεαπόλεως Ἰωάσαφ. † ὁ Θαβουρίου Γρηγόριος. † ὁ Ἰορδάνου Θεόκλητος. † ὁ Λύδης Νεόφυτος. † ὁ Σεβαστείας Νικηφόρος. † ὁ Φιλαδελφείας Ἰωάσαφ. † ὁ Τιβεριάδος Νεκτάριος.

ECCLESIAARUM AUTOCEPHALARUM RESPONSA AD SIBI MISSAM CONCILII DEFINITIONEM \*\*

1872 octobri - decembri.

Responsum ecclesiae Antiochenae.

Παναγιώτατε, θεοτάτε καὶ σεβασμιώτατε οἰκουμένη πατριάρχα κύριε κύριε Ἀνθίμη, ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ ἅπαν ἀγαπητῇ καὶ περιπόθητῃ ἀδελφῇ καὶ συλλειτουργῇ τῆς ἡμῶν μετριότητος τὴν σεβασμιωπέθητον ἡμῖν αὐτῆς παναγιότητα ἀδελφικῶς: ἐν κυρίῳ κατασπαζόμεθα καὶ ὑπερήδιστα προσαγορεύομεν.

Μετὰ πόθου ἐγκαρδίου δεξάμενοι τὴν ὑπ' ἀριθ. 6250 σεβασμίαν ἀδελφικὴν ἐπιστολήν τῆς ὑμετέρας θεοτάτης παναγιότητος, ἐχάρημῶν ἐγκαρδίως καὶ δόξαν ἀνεπέμφαμεν τῷ ὑφίστῳ τῷ ὑγιαίνουσιν περιφρουροῦντι αὐτῇ, οὐ τῷ ἔλαει καὶ ἡμεῖς καλῶς ἔχομεν. Εἴδεσαν τὸ ἐπισυνημμένον τηλεγράφημα, τινῶν ἐκ τῶν προκρίτων χριστιανῶν τῆς πόλεως Βηρυτοῦ, δι' οὗ διαμαρτυροῦνται κατὰ τῆς συμμετοχῆς ἡμῶν εἰς τὴν πράξιν τῆς ἁγίας καὶ μεγάλης συνόδου περὶ τοῦ βουλγαρικοῦ ζήτηματος.

Ἡ παραδοξὸς αὐτῆς διαγωγῆ αὐτῶν καθ' ἡμῶν δὲγλώθη καὶ πρὸς ἡμᾶς δι' ἑτέρου ἑμοῦ τηλεγραφήματος αὐτῶν. Τὸ κακὸν ὅμως τοῦτο παράδειγμα ἐμψέθησαν καὶ οἱ Τριπολίται καὶ Λαοδικεῖς, οἵτινες ἑμοῖς ἐπέμφαν ἡμῖν ἑμοῖα τηλεγραφήματα τὴν αὐτὴν ἔνοιαν ἐπαναλαμβάνοντα.

Τὸ κατ' ἡμᾶς οὐδαμῶς ἐπιτόθημα, χάριτι Χριστοῦ, ἐπὶ τῇ κοινῇ διαγωγῇ τῶν ἀπλῶν χριστιανῶν, ὑποκινηθέντων εἰς τοῦτο ὑπὸ γνωσθῶν αἰτιῶν, συμπερόντων καὶ βελτιούργων καὶ βλεπασμάτων ἀπὸ μέρους τῶν σφόδρα ἐνδιαφερομένων ἐπιστήμων πρακτόρων ἐν τῇ Συρίᾳ καὶ Παλαιστίνῃ, διαστρεφόντων καὶ τὸ γράμμα καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ συνοδικοῦ ἔρου ἐπὶ τὸ

συμπεριότερον αὐτοῖς καὶ πρὸς ἐξπάτησιν τῶν ἀπλοοτέρων. Ἐν δὲ καὶ μόνον ἐλόγησιν ἡμᾶς, περιπόθητε ἐν Χριστῷ ἀδελφῆ, δι: καὶ εἰς ἡ δύο τῶν μητροπολιτῶν τῶν πατριαρχικοῦ ἡμῶν ἔρονου, καταπασιθέντες ἐκ τῶν βλεπασμάτων τῶν ὑποκινούντων τὰ τοιαῦτα, καὶ συμπαθεῖντες πρὸς τὰ ἐν Ἱερουσαλὴμ καὶ Παλαιστίνῃ διατρέχοντα ἀξιοθρήνητα συμβάντα, ὤψασαν φανερώς τὴν σημαίαν τῆς πνευματικῆς ἀποστασίας: κατὰ τῆς κανονικῆς αὐτῶν ἀρχῆς, καὶ διαταράττουσι τὸν λαὸν ἀντὶ τοῦ ἀντιστήνα: ὡς ὤφειλον, κατὰ τῆς ταραχῆς τοῦ λαοῦ, καὶ προφυλάξαι αὐτὸν ἀπὸ τῶν φανερῶν καὶ κρυφίων ὑποκινήσεων. Τὸ δὲ χείριστον, δι: τοσαύτην ἐμπνέουσι δυσπιστίαν τοῖς χριστιανοῖς, ὥστε μετὰ πολλῆς τῆς ἐπιμονῆς καὶ μόχθων δύναται νὰ πῆξῃ τοὺς φρονιμωτέρους ἐξ αὐτῶν περὶ τῆς ὀρθότητος καὶ τῆς κανονικότητος τοῦ συνοδικοῦ ἔρου. Ἀλλὰ ταῦτα πάντα, παναγιώτατε ἀδελφῆ, μακρὰν τοῦ νὰ πτόησῶσιν ἡμᾶς, μάλλον ἐνασχοῦσιν εἰς τὴν ἐν Χριστῷ ὑπακοήν, πεποιθότας δι: ἡ ἀλήθεια ἀναλάβη μετ' οὐ πολὺ ὡς ὁ ἐπισθὲν τῶν νεφῶν ἥλιος ἐπειδὴν παρέλθῃσι τὰ ἐπιπροσθούοντα νέφη. Διὰ τοῦτο ἀξιοῦμεν καὶ παρακαλοῦμεν ἀδελφικῶς τὴν σεβασμιωπέτην ἡμῖν αὐτῆς παναγιότητα, ἵνα εὐχηται πρὸς τὸν ὄψιστον εἰρηνάργην ὑπὲρ ἡμῶν τε καὶ ὑπὲρ τῆς καταπασισίας τῶν σκανδάλων τούτων, πρὸς κοινήν τῶν πάντων ὁμόνοιαν καὶ εἰρήνευσιν, παρ' οὐ καὶ τὰ σεβάσματα αὐτῆς: ἐτῆ βασιλευσείων δὲ τι πλείονα καὶ σωτηριωδέστατα.

Ἐν Λαμασιᾷ, τῇ 9 δεκεμβρίου 1872. Ἐν Χριστῷ ἀγαπητῶς ἀδελφῶς καὶ ἑλεως πρόθυμος † ὁ Ἀντιοχείας Ἱερόθεος.

\* Ibid., p. 18 - 4. \*\* Definitionis dogmaticae a synodo editae exemplaria missa fuerunt ad eas autocephalas ecclesias, quarum praesules partem in synodo non habuerant: nimirum ad patriarcham Hierosolymitanam, ad synodos Rossicam, Helladicam et Carlovionensem, ad archiepiscopos Syriacae, Hongrovlachiae et Moldaviae. Quae ad Cyrillum Hierosolymitanum spectant, iam novimus: synodus Rossica definitioem synodalem in tabulario reposuit quin responsum ullum daret. Reliquum ergo est ut ceterarum ecclesiarum responsa exhibeamus. Habentur apud Gedson, op. cit., p. 440 sq.

Responsium ecclesiae Hellenicae.

Τῷ παναγιωτάτῳ καὶ θεοσιωτάτῳ ἀρχιεπισκόπῳ Κωνσταντινουπόλεως· καὶ οἰκουμένης πατρι- ἀρχῇ κυρίῳ κυρίῳ Ἀνθίμῳ, σὺν τῇ περὶ αὐτὸν ἱερᾷ συνέδῳ, ἣ ἱερὰ συνέδρος τῆς ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος τὸν ἐν Χριστῷ τῷ θεῷ ἀδελφικὸν τε καὶ ἐγκαρδίον ἀπανίμει ἀσπασμόν.

Τῶν ἀπὸ χρόνου μακροῦ τὴν ἀγίαν τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίαν συνταρασσόντων ὀλέθρων τῶ ἐκείνῳ τέλος ἐμαρτύρησεν ἡμῖν ἱκανῶς ὁ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει συγκροτηθείσης ἀγίας καὶ μεγάλης συνόδου διαπαμφ- θεῖς ἡμῖν παρὰ τῆς ὑμετέρας παναγιότητος ἔρος.

Τὴν ἐπὶ τούτῳ ψυχικὴν ὁδύνην τῆς ὑμετέρας παν- αγιότητος καὶ πάντων τῶν λοιπῶν μακαριωτάτων πατριαρχῶν καὶ σεβασμιωτάτων ἱεραρχῶν, ἣ ἱερὰ τῆς ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος σύνοδος ἀπὸ κοινοῦ μετὰ πάντος τοῦ ὀρθοδόξου πληρώματος βαθέως συναισθα- νομένη, πληρότατα συμμερίζεται.

Καὶ ἀλλοθι πάντας, παναγιώτατα, ἐπὶ τῇ ὑπὸ πονηροῦ καὶ βασάνου δαίμονος κατενεχθείσῃ ταύτῃ τῷ τῆς ὀρθοδοξίας σώματι πληγῇ καὶ ἐκ βάθους ψυ- χῆς κατοικτειρόμεν τὰ διεφθρότατα ταῦτα τίως μέλη τῆς ἐκκλησίας, ἀπερ- ῆς τις σοφῆς καὶ συνετοῦ ἱατροῦ διακρυσσοῦσ' ἀπέτεμεν αὐτῇ ἀπὸ τοῦ λοιποῦ αὐτῆς ὑγιούς κερμοῦ, πρὸς σωτηρίαν τοῦ ὅλου.

Τὴν ἐπὶ τῷ θλίβερῳ ζούτῳ γεγονότῳ θλίψει τῆς ψυχῆς ἡμῶν ἀνακουφίσει ἡ πλήρης γνῶσις καὶ πεπο- θησις, οἱ πάντων ἤδη τῶν δυνατῶν φαρμάκων ἐγένε- θον παρὰ τῆς ἐκκλησίας ἐπιταμένη χρῆσις εἰς ἀπο- φυγὴν τοῦ ἐσχάτου τούτου τῆς θαλασσίας μέσου.

Δεχόμεθ' ἄρα, παναγιώτατα, τὸν αὐχένα ἡμῶν ἐν ταπεινώσει κλίνοντες ἐνώπιον τῆς τὰ πάντα διεπού- σης θείας προναίας, τὰς διὰ τῆς ἀγίας καὶ μεγάλης συνόδου ἐκδηλωθείσας ἀποφάσεις αὐτῆς, ἱκετεύοντες ὅμα τὴν θείαν σοφίαν καὶ ἀγαθότητα, ἵν' ἀπαλλάξῃ τὴν ἀγίαν τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίαν ἐν τῷ μέλλοντι τοιοῦτων ἤθικῶς ὀριμωτάτων πόνων καὶ σκληροτάτων δοκιμασιῶν.

Ἐν τούτοις ἀναλογιζόμενοι· ἐξ ἑτέρου, παναγιώ- τατα, τὰ μέλλοντα προκύψαι τῇ καθολικῇ τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίᾳ δεινὰ ἐκ τῆς βουλγαρικῆς ταύτης σηπεδόνας,

Ἡμεῖς ἐγκαίρως αὐτῇ ἐκ τοῦ ὅλου αὐτῆς σώματος ἀκ- τίνετο, συγχαιρομεν ἀπὸ καρδίας τῇ ὑμετέρῃ παναγι- οτήτῃ καὶ τῇ ἀγίᾳ καὶ μεγάλῃ συνέδῳ ἐπὶ τῇ γεν- ναίᾳ ταύτῃ καὶ ἀνδρική αὐτῆς ἀποφάσει, δι' ἣς ἀλώ- βητοι διεσώθησαν αἱ ὕψηλα καὶ ἰδιόθεις τῷ σωτήρος ἡμῶν περὶ τῆς φύσεως τῆς ἐκκλησίας αὐτοῦ ἀρχαί, ὑπὲρ ὧν ποταμοὶ αἱμάτων ἐχύθησαν ὑπὸ τοῦ καθο- λικοῦ τῶν χριστιανῶν ὀρθοδόξου γένους.

Ἀκράδαντον δὲ ἐν ἡμῖν τὴν πεποθῆσιν ταύτην ἔχοντας, ἀγγέλλομεν συγχρόνως τῇ ὑμετέρῃ παναγιό- τητι, οἱ καὶ παντὶ τῷ ὀρθοδόξῳ τῆς ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος πληρώματι ἀνεκινώθη ἐπιστήμῳ ὁ περὶ τῶν σχισματικῶν βουλγαρῶν ἔρος τῆς ἐν Κωνσταντινου- πόλει ἀγίας καὶ μεγάλης συνόδου ὡς σεραστὴ τῆς καθολικῆς ἀγίας ὀρθοδόξου ἐκκλησίας ἀπόφασις.

Δέομενοι δὲ τοῦ παναγῆθου καὶ πανόφου θεοῦ, ἵνα ἐν τῇ δυνάμει αὐτοῦ κρατῶν καὶ ἐνισχύῃ τὴν ἀγίαν αὐτοῦ ἐκκλησίαν ἐν ταῖς σκληραῖς ταύταις δοκιμασίαις, παρακαλοῦμεν τὴν ὑμετέραν θεοσιωτὴν παναγιότητα ἵνα μετὰ τοῦ βαθυτάτου ἡμῶν σεβασμοῦ δεχθῆ ἅμα καὶ τὴν διαβεβαίωσιν, οἱ αἰετοὶ εὐρίσσι· αὐτῇ ἐν ἡμῖν, τοῖς ἐλαχίστοις αὐτῆς ἀδελφοῖς καὶ συλλειτουργοῖς, ἀρραγεῖς παραστάτας καὶ συναθλήτας ἐν τῷ ἱερῷ καὶ ἀγίῳ τῆς ὀρθοδοξίας ἀγῶνι· κατὰ πάσης αἰρετικῆς καὶ σχισματικῆς ἀξιώσεως, ὀθενδή- ποτε ἐνοκηπούσης τῷ γεραφῷ τῆς ὀρθοδοξίας σώματι.

Τὸν ἀδελφικὸν δὲ νῦν ἀσπασμὸν δι' ἀγάπης βαθυ- σεβάστου τῇ ὑμετέρῃ παναγιότητι ἀπονέμοντες, ἐκλι- παροῦμεν ἐφ' ἡμῖν τὰς ἀγίας καὶ ἀδελφικὰς αὐτῆς εὐλογίας.

Ὁ συγκροτοῦντας τὴν ἱερὰν σύνοδον τῆς ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἀδελφοὶ ἐν Χριστῷ καὶ συλλειτουργοὶ τῆς ὑμετέρας παναγιότητος ἐλάχιστα:

- + ὁ Ἀθηνῶν Θεόφιλος πρόεδρος.
  - + ὁ Λευκάδος Γρηγόριος.
  - + ὁ Κερκύρας Ἀντώνιος.
  - + ὁ Ἰθράς καὶ Σπετσῶν Νεόφυτος.
  - + ὁ Τριφυλίας καὶ Ὀλυμπίας Ἰγνάτιος.
  - ἡ γραμματεὺς ἀρχιμανδρίτης Ἀβέρκιος Λαμπήρης.
- Ἐν Ἀθήναις, τῇ κα' ὀκτωβρίου, αὐοβ'.

Responsium ecclesiae Hongroelachicae.

Τὴν ὑμετέραν παναγιότητα προσκυνῶ ταπεινῶς, ἀσπάζομενος πανευλαβῶς τὴν ἀγίαν μοι αὐτῆς δεξιάν.

Ἀναγνὼς καὶ διεξεληθὼν μεθ' ὄσης ἀκριβοῦς προ- σοχῆς καὶ ὀλης τῆς ἀπαιτουμένης ἐμψυχοῦς ὑπο- κλίσεως τὰ ἐμπεριεχόμενα εἰς τε τὴν προγενεστέραν καὶ εἰς τὴν τελευταίαν ἐσχάτως διευθυνθεῖσάν μοι πατρικὴν καὶ πριεβασιάν μοι ἐπιστολὴν τῆς ὑμετέρας παναγιότητος, ὑπὸ ἡμερομηνίας 22 τοῦ παρελθόντος μηνὸς Ἰανουαρίου, ἀναφορικῶς ὡς πρὸς τὴν ἐπισυμ- βῆσαν λαίλακτον θύελλαν ἐπὶ τῆς ὡς μὴ ὤφελεν ἐνεστώσης καταστάσεως τῶν βουλγαρικῶν πραγμάτων, δὲν δύναμις, παναγιώτατα δέσποτα, νὰ ὑποκρῶμαι μὴδὲν οὐδαμῶς, ὡς πρὸς τὸ ἀντικειμένον τοῦτο, εἰ μὴ μεθ' ὄσης υἱικής ὑποκλίσεως καὶ εὐκρινούς ὄντως ἀφοσιώσεως πρὸς τὸν πατριαρχικὸν θρόνον τὰ κα- θυπορῶν τῇ ὑμετέρῃ παναγιότητι, οἱ ἢ κοινο- ποιήσῃς αὐτῇ ἅμα ἀφικομένη ἐκ πρώτης προσβολῆς εἰς τὰς ταπεινὰς ἀνοάς μου μὲ ἐκέντησε θανάτηφό- ρως, καὶ μὲ ἐτόξευσε ὡς κεραινός, βλέποντα μετὰ πολλῆς ἐκαιοθέτου ψυχικῆς θλίψεως, οἱ ἢ ἱερὰ καὶ ἀγία μεγάλη ἐκκλησία τοῦ πατριαρχικοῦ θρόνου πρὸ τωσῶν αἰῶνων ὑπέβηεν δεινῶς ὡς ἀκράδαντον καὶ ἀναλλοίωτον ἱερίσμα, μήτηρ κοινὴ πάντος τοῦ χριστιανικοῦ ὀρθοδόξου ἀνατολικοῦ ποιμνίου, καὶ ὡς

τοιαύτη διὰ τῆς φιλοστόργου αὐτῆς κανονικῆς πλεῖστι- γος ἐστάθη, ἴσασαι ἐπιτηροῦσα καὶ διατηροῦσα παντὶ σθένει τὴν κοινὴν μεταξὺ τοῦ χριστιανικοῦ ὀλοταῆ συμπονοίαν, ἀγάπην ἀδελφικὴν καὶ βίον ἀτάραχον, χωρὶς νὰ ἐπισυμβῇ μηδεμίᾳ ποτὲ διεπύκτουσι τοιαύτη μεταξὺ τῶν διαφόρων ἔθνων τῆς αὐτῆς ἱερᾶς ὀρθο- δόξου πίστεως! καὶ ὕστερον ἀπὸ τὴν τωσῶν αἰῶνων διηνεκὴ ἡσυχίαν καὶ γενικὴν εὐημερίαν τῶν συναδελ- φῶν χριστιανῶν, τὲ νὰ ἀναφύῃ ἤδη ἐσχάτως παρό- μοιον σκάνδαλον, τοῦτο ἐπ' ἀληθείᾳ, παναγιώτατα δέσποτα, ἦτο ἀνέλπιστον καὶ πάντῃ ἀπροσδόκητον. Καὶ ὅσην περισσώτερον ἤθελα νὰ ἐπέμβω εἰς τὴν ἐν- νόησιν κεραλαίαν τῶν αἰτίων, ἅτινα ἐπέτερον δυστυχῶς τὴν ἀκατανόητον ταύτην θλίβεράν καταστάσαν τοῦ νὰ ἐπαγγῆ ἐν τῷ μέσῳ ἀδελφῶν ὁμογενῶν καὶ ὁμοπίστων ὀρθοδόξων χριστιανῶν ἐμφύλιος ἐκκλησιαστικὸς φρη- σκευτικὸς πόλεμος, τοσοῦτε μάλλον ἕλιθ με κατα- κυριώσει, κυμαντοποροῦντα, ὡς ὁ περιλανώμενος, καὶ μὴ εἰδὸτα ὅποια· ἐξηγήσεις νὰ δώσω πρὸς ἑμαυτὸν περὶ τε τῶν ἀναλπίστως ἀναφαιμένων ἐνεστώτων δει- νῶν, καὶ περὶ τῆς μελλούσης κύριος οἶδεν, ἐκβάσεως τῶν ἐξημεμένων καθῶν, προσωπικῶν τε καὶ ἠθικῶν διεκδικήσεων, ἀνευ ὑπολογισμῶν δεόντων, καὶ ἀνευ ἐμπρόνου συσκέψεως καὶ συνεινότησεως μεταξὺ τῶν ἐρεθισμένων πνευμάτων ἐνὸς ἔθνους ὀλοκλήρου! Πιστεύσατέ με, παναγιώτατα δέσποτα, ἐν πάσῃ υἱική



αλληλρηνίς έκφραζόμενον, ότι ουκ παριστάμενον έχω προσελθόντων τον νοον και την ήθελην ως ήγγιστα προσοχήν μου προς τήν έκτακτικήν τάδε δυσχαρής βουλγαρικόν παράστημα, τοσοούτ μάλλον φρίκη και τρέμος με κατακυριεύει, θεωζόμενον και μνείαν ποιούμενον του τοιούτου άνευκράστου δυστυχήματος κατακλιόντος πόνον χριστιανικήν ψυχήν, έχουσαν έχρη τοσδε ως τακτικόν και παράδειγμα αναντίρρησης την έκράθειον ως προς τήν δόξα άποστόλων πάντων των χριστιανικών όρθόδοξων έθνών, και τον μεταξυ αυτών άναπόσπαστον και άδιάλυτον Ιερών σύνδεσμον, προς άκραιφήν και άκράββατον έκτίτρησιν των άγιων κα-

νώνων και Ιερών άντικαθον δογματων, διά της μητρής ήμων άγίας μεγάλης έκκλησίας, του πατριαρχικού λόγου όρνέου της ύπεράρας παναγιότητος. Τοιούτη ή κατ' ήμέ επί τούτου ταπεινή γνωμοδότησις έν πνευματικώ τε και υψίστω τώ πνεύμα, τή δέ έτη. αότης έθρονον θεόθεν άνωθεν κλειστα, σωτηριώδη και πανεύθυμα, μένοντες και του όποστημιουμένου μεθ' έλου ορθισμού. Βουκυριόσιον, τή 8 φεβρουαρίου 1873. Της ύπεράρας πανοσβέρτου μοι παναγιότητος ταπεινός δουλου † ε Ούγγροβλαχίας Νήφων.

58.  
SYNODI BULGARICAE ACTA AD HIERARCHIAM SUAM CONSTITUENDAM \*  
1872 mense septembri.

Τήν η' οκτωβρίου άνεχώρησαν έκ Κωνσταντινουπόλεως εις Τύρνοβον ο πτιλοφορούμενος Τορνόβου άφορισμένος Διακόνος.

Η έπαρχία Βελισσοού εξελείφατο ως άρχιερέα αυτής άρχιμανδρίτην τινά Δεμασκηνόν, πρόεδρον της έν Φιλίππουπόλει βουλγαρικής κοινότητος.

Η έπαρχία Σοφίας εξελείφατο δι' άρχιερέα άλλον τινά άρχιμανδρίτην Μελέτιον της μονής του Ζωγράφου, άλλοτε γραμματία της έν Κωνσταντινουπόλει βουλγαρικής κοινότητος.

Επαύθησαν υπό του έξάρχου οι τάς μητροπολίται Βελισσοού και Σοφίας.

Τήν ιη' ο έξάρχος, συνοδουόμενος υπό των κυρίων Τσομακώφ και Γεβάντσου έφένδου, έπισκέφατο τον μέγαν βεζήρην έν τώ μεγάρω αυτού, καθός και τον ύπουργόν των έξωτερικών.

Τήν κ' λειτουργούντων έν τώ βουλγαρικώ ναφ του άγιου Στεφάνου των της βουλγαρικής έπαρχίας Φιλίππουπόλεως, Σαμακιοβίου και Πρεσλάβας, έχειροτονήθη και Πελαγονείας, άρχιμανδρίτης ης Εδοστάτιος έν δέ τή περιστασει ταύτη εξεφανήθη λόγος υπό του Σλαβεικώφ.

Τήν κδ' ο έξάρχος, συλλειτουργών μετά των περί αυτών πτιλοφορούμένων μητροπολιτών, έχειροτόνησε μητροπολίτην Πρεσπών (Ιπικίου και Άχρίθου) τον άρχιμανδρίτην Ναθαναήλ, ως και διάκονον τον ά γραμματία του έξάρχου. Μετά ταυτα άπηγγέληθη λόγος υπό του έξάρχου, άφορών την έκκλησίαν των εύχών του βουλγαρικού έθνους. Είτα δ' άνεγνώσθη ή βουλγαρική έγκύκλιος, φέρουσα τάς ύπογραφάς Βιθώνης Ανθίμου, Φιλίππουπόλεως Παναρίτου, Σαμακιοβίου Δοσιθίου, Πρεσλάβας Συμεών και Πελαγονείας Εδοσταθίου, υπό ήμερομηνίαν κ' οκτωβρίου. Εξεδδόθη δέ αυτή βουλγαριστι και άλληγοιστι, εις άνάντησιν της υπό της μεγάλης συνόδου γενομένης διακρούσεως του σχίσματος, έπως άποσταλή προς τάς βουλγαρικές κοινότητας, ως και προς πάσας τάς άνεξαρτήτους έκκλησίας.

Αντικείμενος του έξάρχου παρά τή ύψηλή κύλη (καπουκαχαγιάς) εξελείγη ο Γεωργιάκης έφένδης, πρώην μέλος του συμβουλίου της επικρατείας.

Synodi bulgaricae ad populum suum epistola tenoris erat sequentis:

„Ευλόγητός ο θεός και πατήρ του κυρίου ήμων Ιησού Χριστού, ο πατήρ των οικτιρητών και θεός παρακλητικός, ο παρακαλών ήμάς επί πάσῃ τή θλίψει ήμων, εις τή δύνασθαι ήμάς παρακαλεσθαι τον έν πάση θλίψει, διά της παρακλητικής, ής παρακαλούμεθα αυτοί υπό του θεού (Κορινθ. Β'. α', 3-4).“ Δόξαν και εύχαριστίαν πρέπει να άναπέμψωμεν τώ θεώ, τέκνα ήμων έν κυρίω άγαπητά, όταν άδικως μες κινείσθωσι και καταδικάσθωσι, ίνα εύρισκώμεν παραμυθίαν έν

η τας ήμέραις της θλίψεως ήμων, και άντλόμεν τέλμην εις τή έργα ήμων. Ούτως έπραττον οι άγιοι απόστολοι, όταν καταδικάσκον αυτούς, ως κηρύττοντας την αλήθειαν, άνδρες έχρητοι της αληθείας και της δικαιοσύνης. Ούτως έκραξε και ή όρθόδοξος βουλγαρική έπαρχία, όταν πρό τριών μηνών το πατριαρχίον Κωνσταντινουπόλεως εξεφανένοντε κατ' αυτής τάς άδικους και άντικανονικάς έπεινας ποινάς, περί των όποιων διαλάβανεν ή δευτέρα της έπαρχίας έγκύκλιος. Τās ήμετέρας εύχαριστίας άναπέμψαι αυτή προς τον ύψιστον και ήδη, ένότε και πάλιν τή αυτῃ πατριαρχίον έπιβέβαλε εις άπαντα τή μέλη της όρθόδοξης βουλγαρικής έπαρχίας, πνευματικά και λαϊκά, έίλας νέας ποινάς. έπειδή καθός αι πρώται: ήσαν άδικοι και άντικανονικαι, και διά τουτο άπαντας οι αληθείς ζήλωται της χριστιανικής άγάπης και φίλοι της έκκλησιαστικής ειρήνης βαθίως έλυπήθησαν, τοιοιτοτρόπως άδικοι και άντικανονικαι και άλλότρια: της όρθόδοξου έκκλησίας ύπέρχουσι και αι νείαι ποιναι, τάς όποιας θέλει να έπιβέβαλε εις τή όρθόδοξον βουλγαρικήν έννοιαν, και διά τουτο άπαντα τή τέκνα της όρθόδοξης έκκλησίας του Χριστού βαθίως θα λυπηθώσιν ένεκα της διαγωγής του πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως.

Είνα γνωστόν εις πάντας ήμάς, τέκνα ήμων έν κυρίω, μεθ' ήλικους άγώνας, μεθ' οίς περακλήσεως συνέστη, και άνεγνωρίσθη ή όρθόδοξος βουλγαρική έπαρχία, την όκείαν άπαν τή όρθόδοξον βουλγαρικήν πλήρωμα μετά χαρής και άνθουσιασμοσ προσηύτησε: διότι δι' αυτή: άνενοστο ε καταργηθείς έκκλησιαστικός αυτός βίος, και διότι εις αυτήν άντενακλώντο ή εύμένεια και ή δικαιοκρασία της αυτοκρατορικής του σουλτανέου κυβέρνησεως προς αυτό έν εκ των πρώτων καθήκοντων της όρθόδοξης βουλγαρικής έπαρχίας ήν ίνα παρακαλήσιν τον πατριάρχη Κωνσταντινουπόλεως, έπως φιλιώσῃ μετ' αυτής επί τή βάσει των άνακτημένων ήδη έκκλησιαστικών ήμων δικαίων: άλλ' ούτως, άντι να ύψηλήθη διά των ειρήνικών τούτων προτάσεων και διαθέσεων της βουλγαρικής έπαρχίας, και έμφορούμενος υπό ζήλου προς ειρήνευσιν της όρθόδοξης έκκλησίας να φιλιώσῃ μετ' έπεινων, τους έπισους πολυχρόνια καθήματα, πηγάζοντα εξ άδικου έκκλησιαστικής διοικήσεως, παράργισον, άπ' άναντίας μεταχειρίσθη πάντα τή μέσα και πάσαν βίαν, έπως καταστρέψῃ, εάν ήτο αυτῃ δυνατόν, την βουλγαρικήν έπαρχίαν. Αλλά ο κύριος της δικαιοσύνης και της αληθείας, και μεταίοι τή έργα των άδικων. Τότε ο πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως κατήγγυεν εις τή τελευταίον μέσον, τή έποίησεν πρό πολλού προητοίμαζε, και επί του έποίου στραγγίλει πάσας τάς έλίξεις αυτού, έπως πραγματοποιήσῃ την διάκρον αυτῃ επιθυμίαν, έπως ίδη την όρθόδοξον βουλγαρικήν έπαρχίαν κατιστραμμένην και διακελυμένην και έγκαταλελειμμένην.

\* R. D. Callihron, Εκκλησιαστική έκθεσίφρος, περίοδος Α', τ. V, p. 5-6.

Τὸ τελευταίον αὐτοῦ τοῦτο μίσην ἦτο ὅπως κερδίῃ ἅ τινεσθε δὲ εἰς ἀλλήλους χρηστοί, εὐσεβεῖς, χαρι-  
 τήν ὀρθόδοξον βουλγαρικὴν ἐξαρχίαν σχισματικὴν και πάντα τὰ τέκνα αὐτῆς σχισματικοί· τοῦτο δὲ  
 ἐποίησε τὴν κυριακὴν τῆς 17 ὁκτωβρίου. Εἰς μίτην  
 ἄλλοις ἐξισοφάστοι, θήλην θέαν καυχόμενος ἐν τῇ  
 ὀρθόδοξῃ ἱεραρχίᾳ και θεομοι προσηγορία τῆς ἐκκλη-  
 σιαστικῆς ἐνότητος και εὐαγγελικῆς εἰρήνης, ἀκουφ-  
 στως ἠγωνισθῆσαν ὅπως καλύσῃσι τὸ θλίβον τοῦτο  
 γεγονός, εἰς μίτην ἐμύχθησαν παντοειδῶς ὅπως  
 πείσῃσι τὸν πατριάρχην Κωνσταντινουπόλεως νὰ φι-  
 λιωθῇ μετὰ τῆ: ὀρθόδοξου βουλγαρικῆ: ἐξαρχίας, εἰς  
 μίτην ὄψασιν φωνὴν μακρόθεν ἐξισοφάστοι ἱεράρχη  
 ἐκκλησίας, μεθ' ἧς οὐδὲν ἄλλο ἔχῃεν κοινὸν ἢ τὴν  
 πρὸς θεοσεσίαν και τὴν πολιτικὴν διοίκησιν, εἰς μί-  
 τήν ὄψασιν φωνὴν ἐν ὄνματι τῆ: εἰρήνης και πρὸς  
 ἀφίλειαν τῆς θερησκευτικῆς ἐνότητος· διότι ὁ πατρι-  
 ἀρχης Κωνσταντινουπόλεως, ἀμφοροῦμενος ὑπὸ τοῦ  
 πρὸς τοὺς βουλγάρους μίσους, οὐδένα εἰσηκούσων,  
 οὐδένα ἠτήθη ὁμολογεῖν αὐτῷ κατὰ εἰρήνης και ἀγά-  
 πης, και ἄλλον μὲν ἐξώρισεν, ἄλλον δὲ ἐφόβησε και  
 τοιουτοτρόπως ἐξήγησε τὴν κατὰ τῆς ὀρθόδοξου  
 βουλγαρικῆς ἐκκλησίας καταδίκη.

Ἡμεῖς δὲν δυνάμεθα ἢ νὰ θλιβώμεθα διὰ τὴν  
 πράξιν ταύτην τοῦ πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως,  
 ἥτις καταδεικνύει, πόσον τοῦτο εἶναι παρανομίον  
 ἐναντίον τῶν βουλγάρων, και κατὰ πόσον αἱ ἀποφά-  
 σεις αὐτοῦ ἐμπνέονται ὑπὸ τοῦ πνεύματος τῆς δικαιο-  
 σύνης και τῆ: ἀρετῆτος, ὅπως πάντοτε πρῆκει νὰ  
 ἐξηγῆ πάντα χριστιανῶν. Ἀλλὰ ταυτοχρόνως καθήκον  
 ἡμετέρον θεωροῦμεν νὰ προσκαλιώμεθα πάντα τὰ  
 τέκνα τῆς ὀρθόδοξου βουλγαρικῆς ἐξαρχίας, ὅπως  
 διασκεψθῶσι σκουδαίως ἐπὶ τῆς τελευταίας ταύτης  
 πράξεως τοῦ πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως, και  
 ἐξεύρωσι ποίας ἰδέας, ποία σχέδια ἐκιδιώκει τοῦτο,  
 κηρύττον τὴν βουλγαρικὴν ἐξαρχίαν σχισματικὴν, ἥτις  
 διακηρατε και διαφυλάττει πάντα τὰ δόγματα, πίσως  
 τὰς παραδόσεις και πᾶσαν τὴν ἐκκλησιαστικὴν εὐτα-  
 χίαν τῆς ὀρθόδοξου ἀνατολικῆς ἐκκλησίας, και ἐπομέ-  
 νως κατ' οὐδὲν ὑπάρχει ἐλιγώτερον ὀρθοδοξότερον τοῦ  
 πατριαρχείου, και μετὰ μίαν τοιαύτην ἀρευναν θὰ  
 κατανόησωσι τίνας προθέσεις και σκοποὺν ὑπάρχει  
 γέννημα ἢ προκήρυξι: τοῦ σχίσματος, και ὅποιον  
 σβας στήμασιαν πρῆπει νὰ ἀποδώσωμεν εἰς  
 αὐτῷ. Τὸ πατριαρχεῖον Κωνσταντινουπόλεως, ὡφε-  
 λούμενον ἐκ τῆς τελευταίας αὐτοῦ ταύτης πράξεως,  
 θὰ προσπαθῆσῃ νὰ παραπαίθῃ τὰ τέκνα τῆ: ὀρθο-  
 δόξου βουλγαρικῆς ἐξαρχίας, ὅπως ἀποσκοπῶσιν  
 ἀπὸ τῶν λοιπῶν αὐτῶν ἀδελφῶν, και πρὸς ἐπιτυχῶν  
 τούτου πιθανῶν νὰ μεταχειρισθῇ και κατὰ: και  
 ληθορίας κατὰ τῆς βουλγαρικῆς ἐξαρχίας, τῶν ὁποίων  
 θερμοὺς διασκέψεις θέλωμεν ἰδεῖ ἀναφορομένους μεταξὺ  
 ἡμῶν, καθὼς εἰς τὸν καλὸν και κερκεφόρον ἀγρὸν  
 ἀναφύονται τὰ ζῆλνία. Ἀλλ' ἡμεῖς, τέκνα ἐν κυρίῳ  
 ἀγαπῆτα, θρασεῖτε, ἐνδυσάμενοι, ὡς ἐλεγκτοὶ τοῦ  
 θεοῦ ἀγιο: και ἠγαπημένοι, σπλάγγνα οἰκτιρῶν, χρη-  
 στήτητα, ταπεινοπροσύνη, κρητότητα, μακροθυμίαν  
 (Κολ Γ', 12), συγχωρεῖτε τοὺς ἐναντίους ἡμῶν, και  
 δεήθητε τοῦ ὀφίτου θεοῦ, ὅπως ἐμπνεύσῃ εἰς τὴν  
 καρδίαν και εἰς τὸν νοῦν αὐτῶν πνεῦμα εἰρήνης και  
 ἀγάπης· τοῦτο μᾶς διδάσκει ἡ ἀγία ἡμῶν ὀρθόδοξος  
 πίστις, τοῦτο ἀπαίτει παρ' ἡμῶν και ἡ σεβαστὴ κυ-  
 ρένησις, ἥτις καθ' ἐκείτην ἐνδείκνυσι λαμπρὰ σημεῖα  
 τῆς πρὸς ἡμᾶς εὐμενείας αὐτῆς· τοῦτο ἐπιβάλλει εἰς  
 ἡμᾶς, καθὼς εἰς τὸν συμφέρον τῆς ὀρθόδοξου ἡμῶν ἐξαρχίας,  
 τὴν ὅποιαν ἀπαντες χρεωστοῦμεν ἵνα περικυλώσωμεν,  
 και μετ' ἰσχυρῆς θαλάρειας νὰ ἀγωνισθῶμεν πρὸς  
 ἐνίσχυσιν και σταθεροποίησιν αὐτῆς, ὅπως γένηται αὐτῇ  
 τροπὸς τοῦ κεινώτος πνευματικῆν προφήν ὀρθόδοξου  
 αὐτῆς πληρώματος· ἀλλὰ πρὸς τοῦτο εἶναι ἀνάγκη  
 ἵνα ἐκλείψωσιν ἐκ μέσου τῶν τέκνων τῆς ὀρθόδοξου  
 βουλγαρικῆς ἐξαρχίας πᾶσα διένεξις και πᾶς κομμα-  
 τισμός, πᾶσα κερρία και θυμὸς και ὀργή και κερνηγῆ,  
 και μίσσηση ἀρθεῖται ἀπ' ἡμῶν σὺν πᾶσιν κακίῃ.

γίνεσθε δὲ εἰς ἀλλήλους χρηστοί, εὐσεβεῖς, χαρι-  
 ζόμενοι ἑαυτοῖς, καθὼς και ὁ θεὸς ἐν Χριστῷ ἔχαρι-  
 στω ὄντιν" (Ἔφεσ Α', 31-32). Ἐὰν δὲ πᾶσα νεοσύ-  
 στωσις διοίκησις ἔχη ἀνάγκη ἐπινοίας και ἐκ  
 συμφέρονου ἐνεργείας, ὅπως κατωστῇ ἀφίλιος, καλὸ  
 κερκεότερον ἀκαταίτητ ἢ ἐπινοία αὐτῇ, ὅταν ἢ  
 διοίκησις αὐτῇ εἶναι και νεοσύστωσις και πνευματικῇ,  
 και ἥτις προτίθεται ἵνα διεδώσῃ μεταξὺ τῶν μελῶν  
 αὐτῆς τὰς θήλης και θέας εὐαγγελικῆς ἀληθείας  
 μόνον διὰ τῆς δυνάμεως τῆς διδασκαλίας. Ἐπὶ τὴν  
 θέαν τοιούτων ἐπιμύθησαν και ἐκ συμφέρονου ἐγώνων,  
 ἐγώνων εὐγανῶν και ἀξιοσεβῶτων, καταβαλλομένων  
 ὑπὸ ἀνθρώπων ἐπιθυμούντων ἵνα ἀνεψώσωσιν ἐν τῷ  
 ἔριος τῆς ἀνατολικῆς ὀρθόδοξου πίστεως τὴν ἡθικὴν  
 αὐτῶν κατῶσταν, και ἵνα ἐκπερληθῶσιν ἐκ τῶν  
 κερκῶν, ὅς κερηγαγῶν ἢ ἀνθρώπινος ἐνεργητικότης,  
 και αὐτοὶ οἱ σημερινοὶ ἀδικοι κερτα ἡμῶν γενήσονται  
 δικαιοτάροι, και ὅλος ὁ κερπολιτισμὸς ἢ τῆς θέας  
 εὐχαριστηθῇ, και ἡ αὐτοκρατορικὴ κυβέρνησις θέλει  
 ἱκανοποιηθῇ διὰ τὰς καταβαλλομένας ὀπ' αὐτῆς φρο-  
 ντίδας πρὸς εὐμερίαν ἡμῶν. Ἀλλ' οὐδὲ δὲ ὁ κύριος τῆς  
 εἰρήνης θεὸς ὄντιν τὴν εἰρήνην εἰδὲ καντὸς ἐν κερντῇ  
 τῶν ἢ κύριος μετὰ πάντων ὡμῶν." (θεο Β', γ', 16.)

- Ἐν Ὁρτάκιο, ὁκτωβρίου 20, 1873.
- † Ἀνθ' ἡμῶν: μητροπολίτης Κιθύνης και ἐξαρχος Βουλ-  
 γαρίας.
- † Φιλίππουπόλεως Πανόρατος.
- † Σαμακωβίου Δοσίθεος.
- † Πρεσβῆρας Συμεῶν.
- † Παλαμωναίος Εὐστάθιος.

Altera brevi post ab eadem synodo missa est  
 epistola ad singulas αυτοκεφάλους ἐκκλησίας. Ita  
 vero se habebat:

Μακαριώτατα.  
 "Τίς ἡμεῖς χωρῖος ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ;  
 θλίψις, ἢ στενοχωρία, ἢ διωγμὸς... ἢ μάχη;...  
 οὐτε θάνατος, οὐτε ζωὴ, οὐτε ἀγγελία, οὐτε ἀρχαί,  
 οὐτε δυνάμεις, οὐτε ἐνιστώτα, οὐτε μέλλοντα...  
 οὐτε τίς κτίσις ἐτίρα δυνίσεται ἡμᾶς χωρῖος ἀπὸ  
 τῆς ἀγάπης τοῦ θεοῦ, τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ  
 κυρίῳ ἡμῶν." (Ῥωμ. Η', 34-39.)

Ἐν μίση τῶν κερπηταίων, ἀς διαρχώμεθα ἡμεῖς  
 και τὸ ἔθνος, εἰς ἔ ἐν πνεύματι ἀντικερμεν, οἱ λόγοι  
 οὗτοι τοῦ ἀποστόλου, μακαριώτατα, ὤκρηξαν πάντοτε  
 δι' ἡμᾶς οὐ μόνον εἰς παραμυθίαν, ἀλλὰ και ὀσπα-  
 λότερος κανὼν τῆς εὐαγγελίης ἡμῶν πρὸς τε τὸ οἰκου-  
 μενικὸν πατριαρχεῖον, κατ' ὅδ' τὸ βῆθῶν ἔθνος νομίμως  
 ἐξήγησάτο τὴν διόρθωσιν τῆς ἐκκλησιαστικῆς διοική-  
 σως, και πρὸς ἀπασαν τὴν ὀρθόδοξον ἐκκλησίαν.  
 ἀπ' ἧς οὐδεὶς δυνίσεται χωρῖος ἡμᾶς, ἐν ἢ ἔσμεν  
 ἀπὸ τοσούτου χρόνου, και ἦν οὐ παύομεν κερταίνοντες  
 ἀνῆμερον τῶν ἡμετέρων πραγμάτων.

Δέκα αἰώνων ἀμειπτος βίος ἐν τῇ χριστιανικῇ  
 ζωῇ, δέκα αἰώνων ἀναλλοίωτος ἀφοσίωσις πρὸς τὴν  
 ὀρθόδοξον ἐκκλησίαν, ἐν μίση ἀναριθμητῶν και  
 ἀνεκφράστων παθῶντων, εἰσι πασιφανέστατον κέρ-  
 μιον πρὸς τὸν χριστιανικὸν και κερπολιτισμὸν κέρ-  
 μιον τῶν αἰσθημάτων, ὡφ ὦν ἐνεπρεθετο ἀνεκέρθεν ὁ  
 ὀρθόδοξος βουλγαρικὸς λαός, ὁ προελέμενος σταυρω-  
 θῆναι μέλλον ἡθικῶς ἐν Ἰησοῦ Χριστῷ ἢ παραβῆναι  
 κατ' ἐλάχιστον τοὺς κανόνες τῆς ὀρθόδοξου ἐκκλησίας  
 ἐνεκα γερῶν ἀγαθῶν.

Ἡ ἱστορία τοῦ θερησκευτικοῦ βίου τοῦ λαοῦ τούτου  
 εἶναι ἀναμφισβήτητον και διηγεῖται τακμῆριον τῆς ἐμ-  
 μονῆς αὐτοῦ "ἐν εἰς ἐιδόχθη και ἐπίστωσων," κατὰ  
 τὸ βῆθῶν τοῦ ἀποστόλου, και κερ παρασθέντος ἀέικτοι  
 παρὰ διαφόρων προκαγανθῶν, πρὸς ἀς ἀντίταξῇ τὴν  
 ἀκλήρητον εὐστάθειαν τῶν θερησκευτικῶν αὐτοῦ κερ-  
 ποιθῶσων ἐν τῇ ὀρθόδοξῃ ἐκκλησίῳ. Ἡ δὲ τελευταία  
 δεκαετησιατῆς κερποδος, καθ' ἣν ὁ βουλγαρικὸς λαός,  
 ὡς εἰς και μόνος ἀνθρώπος, κινούμενος ὡφ ἑνός και

του αυτού πνεύματος, και συνεδία τοις εκκλησιαστικαίς και κληρικοίς κανόσι, εξήγησε την βελτίωσιν της εκκλησιαστικής αυτού δικαιοσύνης, είναι ζωον απόδειξις της αξιοπιστίας αυτού προς την θρησκείαν των πατέρων του, ομοσπονδιαν εν τούτω τῷ χρόνῳ κατά διαφόρους τρόπους.

Μεθ' όλα ταῦτα, ἐκ ἐσχάτων τοῦ οἰκουμηνικῆν πατριαρχεῖον ἐτόλμησεν ἵνα διαμφορηθῆται τὴν ὀρθόδοξίαν τοῦ λαοῦ τούτου ἐν τοῖς ἐπισκόποις αὐτοῦ, οὗς αὐτὸς οὕτως ἐβλάσθησεν, ὡς γινώσκαι τὴν φωνήν, καὶ ἐπὶ τὰ βήματα αὐτῶν ἀκολουθεῖ.

Ἡ ἡμετέρα μακαριότης γινώσκει βεβαίως τὰς τελευταίας πράξεις τοῦ οἰκουμηνικοῦ πατριαρχεῖου πρὸς τοὺς ἐπισκόπους τούτους καὶ τοὺς ὁπαδοὺς αὐτῶν, ἴτοι πρὸς ἅπαντα τὸν βουλγαρικὸν λαόν. Διὰ τῆς ἀπὸ τοῦ παρελθόντος μάλου ἐξαρχικῆς ἡμῶν ἐπιστολῆς, ἡ ἡμετέρα μακαριότης ἔγνω ἐν τῇ θήσει περιττῶς τὰ πράγματα ἢ ἀνεξήγητος ἐπιμονῆ τῆς αὐτοῦ παναγιότητος τοῦ οἰκουμηνικοῦ πατριάρχου Ἀνθίμου τοῦ 6', οὗτινος καὶ ἡ ἐπὶ τὸν πατριαρχικὸν θρόνον γ' ἀνάστασις ἐν ἐσχάτῳ γήρατι ἕνα μόνον εἶχε σκοπόν, ὡς ἀλέγεται, τὴν αἰσίαν λύσιν τοῦ βουλγαρικοῦ ζητήματος. Ἐν τούτοις, καθ' ἐν χρόνον πλήρη πεποιθήσιν ἔχοντας ἐν τοῖς δικαίσις ἡμῶν, ἀναπετιθέμεθα τὰς ἐλπίδας εἰς τὴν θέλειαν πρόνοιαν καὶ τὴν σωτηριώδη τοῦ χρόνου ἐπιμέλειαν, αἰφνης ἢ αὐτοῦ παναγιότητος ἢ οἰκουμηνικῆς πατριάρχης, παρασυρθεὶς ὑπὸ τῶν φωνασιῶν τῶν ἐπιμερισσομένων καὶ ὑπὸ μωταίων ἐν τοῖς λογισμοῖς αὐτῶν ἀνθρώπων, προτιμώντων τὴν ἔθνηκὴν φιλοδοξίαν τῆς εὐαγγελικῆς ἀγάπης καὶ εἰρήνης, κατέφυγεν εἰς μέτρα, ἅπερ ὁ ἑλληνικὸς τύπος ἐκτετατίζει σήμερον, ἀλλ' ἅπαντα ὁ ἁγίου λόγος καὶ τὸ καλῶς ἐννοούμενον συμφέρον τῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας καταδικάζουσι.

(1) οἰκουμηνικὸς πατριάρχης Ἀνθίμος ὁ 6' συγκαλεῖ σύνοδον, κληθεῖσαν μεγάλην καὶ τοικίαν, ἐν τῇ ζήτησιν διέβησεν ἐκ τῆς δυσχεροῦς θέσεως, ἐν τῇ αὐτῷ οὕτως ἐπέστη, ἀπειροσπασίαι ἀφρονίαν, καὶ τὸ μὲν, διαπραγματῶν ἐν χιτῶνα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, καταδικάζει ἀνεξέταστος τοὺς βουλγαροὺς ἀρχιερεῖς, ὡς ἔχοντας τάσεις ἑθνικὰς· τὸ δὲ, ἀποκαλεῖ αὐτοὺς τε καὶ τοὺς συμπερονοῦντας αὐτοὺς, ἴτοι ἅπαντα τὸν βουλγαρικὸν λαόν, σχισματικούς, ἅπερ ἡ ἡμετέρα μακαριότης ἔμαθε βεβαίως ἐκ τοῦ ἐπὶ τούτῳ ἐκδοθέντος ὑπὸ τῆς βηθείας συνόδου ἔρου.

(2) ὄντω μετὰ δέκα αἰῶνας ἡ ἐκκλησία Κωνσταντινουπόλεως, ἴητις πρώτη ἐπὶ τοῦ πατριάρχου Φωτίου ἀδείχησε τὸν βουλγαρικὸν λαόν εἰς τὴν εὐαγγελικὴν διδασκαλίαν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἅπερ ἐθεώρει ὡς ἐξέειν, αὐτῇ αὐτῇ ἡ ἐκκλησία, βίγησεν τὴν πνευματικὴν ἔνωσιν, κηρύσσει τὸν λαόν τούτον σχισματικὸν ἐν τοῖς ἀρχιερεῶσιν αὐτοῦ, διότι οὗτος ἐπέβησεν ἐν πεποιθήσει, σύμφωνα πρὸς τοῦτο μετὰ τῆς κοινῆς ἐκκλησίας, ὅτι αἱ θρησκευτικαὶ ἀνάγκαι κλίματις τίνος, οἰκουμένου ὑπὸ ὀρθοδόξων χριστιανῶν, ἴδιαν λαλοῦντων γλώσσῳν καὶ ἴδια ἔχόντων ἔθνη, δύνανται νὰ ἐπιτρέψωσι τὸν σχηματικὸν ἐκκλησιαστικὴν διοικήσεως ἐπὶ τῇ βίῳ τῶν ἀποστολικῶν καὶ τῶν συνδικῶν κανόνων.

Ἡ ἡμετέρα μακαριότης δύναται νὰ κρίνῃ μέχρι τίνος εἰσὶ δικαίαι καὶ ἀποδεκταὶ αἱ τελευταῖαι ἀποφάσεις, αἱ ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου ληφθεῖσαι ἐν τῷ πατριαρχεῖῳ Κωνσταντινουπόλεως, καὶ μέχρι τίνος δύναται νὰ διαφιλονικηθῇ ἢ καθαρῶς τῆς θρησκείας λαοῦ ὀρθοδόξου, πάντοτε ὕψως εἰς αὐτὴν πιστεύσαντος.

Τὸ ἐφ' ἡμῖν, ἐν παντὶ συνισθῶντες ἑαυτοὺς ὡς θεοὶ διάκονοι, ἐν ὑπομονῇ πολλῇ ἐν φιλίῳσιν, ἐν ἀνάγκῃ, ἐν στενοχωρίαις (Κορινθ. Β', 6', 4) καὶ σπουδαζόντες τρεφῆν τὴν ἐνότητά τοῦ πνεύματος ἐν τῷ συνέλωσιν τῆς εἰρήνης (Ἐφεσ. 4', 3), ἐπροσβούσαμεν πάντοτε καὶ προσβόμεν ὅτι ἐν Ἰησοῦ Χριστῷ

καὶ πρὸ τῶν αἰώνων καὶ ἀμελλούτων ἀληθεῶν τοῦ εὐαγγελίου, οὗτε ἐπάχρη, οὗτε δύναται ἐπάχρη διαφορῆ μεταξὺ τῶν φυλῶν καὶ τῶν λαῶν. Πάντες ἀνεξαρτέτως οἱ πιστοὶ ἀνάγονται ἀλλήλων ἐν τῇ θρησκείᾳ, ἐν τῇ ἀγάπῃ, ἐν τῇ ἐλπίδι· οὐκ ἐν ἰουδαίῳ, οὐδὲ ἐλλην· οὐκ ἐν δοῦλος, οὐδὲ ἐλεύθερος· οὐκ ἐν ἄρσεν καὶ θῆλυ (Γαλ. 3', 28), ἀλλ' ἐν σῶμα καὶ ἐν πνεῦμα... εἰς κύριος, μία πίστις, ἐν βῆκτιομα, εἰς θεός· καὶ πατήρ πάντων, ὁ ἐπὶ πάντων καὶ διὰ πάντων, καὶ ἐν πάνσιν ἡμῖν (Ἐφεσ. 4', 3, 4). Κατὰ δὲ τὸν ἀπόστολον Παῦλον, οἱ ἐν τῷ Χριστῷ χωρίζομενοι εἰσὶν ἀξιοκατάκριτοι.

Ἡμεῖς οὐ μόνον δὲν ἐθέσαμεν τὰ πνεύματα πρὸς οὐστάσιν τοιαύτης διαφορῆς ἐν τῷ Ἰησοῦ, ἀλλ' ἐξ ἐναντίας, ἀπ' ἀρχῆς τοῦ ζητήματος ἡμῶν, ἐπαράδημεν παντὶ σθένει ἕκαστος συσφίξομεν διὰ συμβιβασμοῦ τοῦ οἰκουμηνικοῦ πατριαρχεῖου τοὺς πνευματικούς δεσμούς, τοὺς ἐνοῦντας τὸν ὀρθόδοξον βουλγαρικὸν λαόν πρὸς τὰ λοιπὰ μέλη τῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας. Ἀλλ' ἐάν αἱ προσπάθειαι αὗται δὲν ἐπιτέφθησιν ὑπὸ τῆς ποδηγῆς ἐπιτυχίας, κυρίως τούτου αἰτίοι εἰσὶν οἱ κηδεμόνες τοῦ οἰκουμηνικοῦ πατριαρχεῖου, οἵτινες διὰ τῆς ἀδικίᾳ αὐτῶν ἰσχυρογνωμοσύνης κατεσκεύασαν τὴν κατάστασιν, ἐν τῇ εὐρισκόμεθα.

Ὁὐ μόνον δὲν ἐπαθρομίσσαμεν οὐδ' ἐπεδοκίμασαμεν οἰανδήποτε διαφορὰν ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ ἢ ἐν τοῖς δόγμασιν, ἀλλ' ἐν ταῖς προσπάθειαις ἡμῶν πρὸς ἐπίτευξιν συμβιβασμοῦ ὡς πρὸς τὴν ἐκκλησιαστικὴν διοικήσιν τῶν βουλγαρικῶν ἐπαρχιῶν κατὰ τὰς ἐπιτοκίους αὐτῶν ἀνάγκας, οὐδέποτε ἀνέβη ἐν τῷ νῷ ἡμῶν ὁ λογισμὸς ἐξαρχίας, ἀνευ ὀρισμένου ὅριων, ἢ ἀποκλειούσης τῆς δικαιοδοσίας αὐτῆς ἅπαντας τῆς ὀρθοδόξου χριστιανούς, οὐλοσδήποτε ἢ ἑτερογλώσσους. Ἐν καὶ μόνον ἠτησάμεθα πάντοτε, τὴν οὐστάσιν ἐκκλησιαστικῆς διοικήσεως, συμπεριλαμβανοῦσας ὀρισμένες ἐπαρχίας, ἐχούσας ἴδιαι ὡς ἐκ τῆς γλώσσης καὶ τῶν ἔθνων αὐτῶν ἀνάγκας. Τοιαῦτα δὲ εἶναι αἱ ἐπαρχίαι τοῦ ὀθωμανικοῦ κράτους, αἱ οἰκούμεναι ὑπὸ τοῦ βουλγαρικοῦ λαοῦ, ὅστις ἐπαρήθη ποτὲ ἀδικῶς καὶ παρανόμως τῶν ἀνεξαρτήτων αὐτοῦ ἐκκλησιῶν, ὡς ἡ ζῶσα ἀνάγκησι διασφίξεται ἐν τῇ μνήμῃ αὐτῶν, καὶ ὡς ἐξήγησάτο τὴν νόμιμον ἀποκατάστασιν.

Τούτων οὕτως ἐχόντων, εὐκόλως κατανοεῖ τις πότερον τῶν μερῶν εἶναι ἄξιον καταδίαις· οἱ βούλγαροι, οἱ ζήτησαντες ἐξαρχίαν μετὰ ὀρισμένου ἀριθμοῦ ἐπαρχιῶν, ἢ οἱ κηδεμόνες τῆς ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως, οἵτινες, καίπερ ἀποδεχόμενοι κατ' ἀρχὴν τὴν οὐστάσιν ἐξαρχίας δι' ἀλλοκότου συλλογισμοῦ οὐ μόνον περιορίζουσι τὰ ὑπὸ τῶν πνευματικῶν ἀναγκῶν διαγραφθέντα ὅρια αὐτῆς, ἀλλὰ περιπέλοισιν καὶ ἀποκλειοῦσιν αὐτῆς ἅπαντα τοὺς ἑλληνικῆς καταγωγῆς ὀρθοδόξους, τοὺς εὐρισκομένους ἐν ταῖς ὑπ' αὐτῶν τούτων παραχωρηθείσαις ἐπαρχίαις ἐν πολλοῖς σχεδίοις, ἅπερ τὸ πατριαρχεῖον πρῶτα πρὸς τὸν σχηματικὸν ἐξαρχίας.

Ὅπως πάντοτε ἐπιτέφθη τὸ οἰκουμηνικὸν πατριαρχεῖον ἐν τοῖς διαφόροις σχεδίοις, ἅπερ παρουσίασε πρὸς ἐπίτευξιν τῆς λύσεως τοῦ βουλγαρικοῦ ζητήματος. Ἐξ δὲ αἱ τοῦ φυλετισμοῦ τάσεις ἐν τῷ διοικητικῷ τῆς ἐκκλησίας συστήματι εἰσι καταδικαστικαὶ μέχρι· σχισματος, δὲν εἶναι ἀληθῆς ὅτι τὸ οἰκουμηνικὸν πατριαρχεῖον καταδίκασεν αὐτὸ ἑαυτὸ εἰς τὸ σχίσμα διὰ τὸν ἀποφάσεων τῆς ἐπ' ἐσχάτων συγκροτηθείσης συνόδου; δὲν εἶναι καταδικαστικὸς εἰς αὐτὸ αὐτὸς οὗτος ὁ Ἀνθίμος ὁ 6', ὅστις ἐν τῷ σχεδίῳ αὐτοῦ ἀπέκλεισε τῆς δικαιοδοσίας τῆς βουλγαρικῆς ἐξαρχίας τὸ ἑλληνικὸν στοιχεῖον ἐν Βεργῇ, ἐν Φιλίππουπόλει καὶ ἐν ἄλλαις πόλεσι καὶ χωρίοις, διὰ μόνον τὸν λόγον ὅτι εἶναι καταγωγῆς ἑλληνικῆς;

Ὅσον οὐκ ἐννοούμεν τὸν ἀσυνεπῆ τρόπον τοῦ ἐνεργεῖν τοῦ οἰκουμηνικοῦ θρόνου, κατὰ τοσοῦτον ἰσχυρῶς βέβαιον ὅτι ἡ ἐκκλησία οὐδέποτε καταδίκασεν τὸν

οχηματισμὸν χωριστῶν ἐκκλησιαστικῶν δικαιοδοσιῶν, ἃ ἀλλοὶ καὶ ἀμαρτανὸν τὴν ὀρθόδοξον συνείδησιν τοῦ ἁγίου ἁπλοῦς καὶ ἀνάγκη ἐπιγίνωσκον· ἐπιφάνεια μάλιστα καὶ τυπικῆς ἐκκλησίας, ὡς τοῦτο δύνανται ν' ἀποδειχθῆναι ἐκ πολλῶν παραδειγμάτων τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας. Αὐτὸ τοῦτο τὸ πατρι-  
 αρχεῖον ὁμολογεῖ τὴν ἀλήθειαν ταύτην, παραδειξάμενον ἡδὴ κατ' ἀρχὴν τὴν οὐσιαστικὴν τῆς ἑξαρτίας, καί ποτε κατόπιν μὴ συναινέσαν ἵνα ἐρίσῃ τὰ δίκαια αὐτῆς ἕρια, κατὰ τὴν ὁρ' αὐτοῦ ταθεῖσαν ἀρχήν.

Ἄν ἐπιτρέψωμεν εἰς τὴν ἐκτετακτικὴν τῆς φυλετικῆς αὐτοῦ ἐπίστασιν, τῆ γλῶσσης τοῦ ἡμετέρου ἔθνους, ἐν ᾧ δὲ ἐξηκολούθησεν κατ' ἡμῶν ἀρὰς ἀπανταντίας ἡθελ-  
 λωμεν θεωρεῖσθαι ἀξιοὶ τῶν τόπων καὶ εὐλογίῶν αὐ-  
 τοῦ. Ἐπειδὴ δὲ οἱ πρόκριτοι βουλγαροὶ ἐπαύνησαν  
 συνεκείε ἐν τῇ διαγωγῇ αὐτῶν καὶ ἤτησαν τὴν  
 ἰσοτιμία ἀπασθῶν τῶν ὑπὸ βουλγαρῶν κατοικουμένων  
 ἐπαρχιῶν, ἐγκαταλείποντες τῷ πατριάρχῃ καὶ τοῖς  
 τοῦτον ἐξουσιοδοτούμενοι ἐν αὐταῖς ἡλλήνας, ἐκίμωνος  
 ἐξαιτουμένους τὴν ἐγκαταλείψιν ταύτην ἕνεκα τῆς  
 ἡλλήνικῆς αὐτῶν καταγωγῆς, ὁ πατριάρχης μετῴθη  
 πάν μίσην ὅπως κηρύξῃ σχίσμα κατὰ τῶν βουλγαρῶν.  
 Ἄλλ' οὐκ ἔστιν ἐν τῷ στόματι αὐτῶν ἀλήθεια...  
 ταῖς γλώσσαις αὐτῶν ἐδοκίμουσαν" (Ψαλμ. ε', 10).

Ἰπὸ τὴν ἐπίφρασαν συμπερόντων ἄλλοτριῶν τῇ  
 θρησκείᾳ καὶ ὑπὸ τὴν πίεσιν τῶν κραυγῶν καὶ τοῦ  
 ἠεροῦ τοῦ ὄχλου, τὸ λογικόν τοῦ οἰκουμηνικοῦ  
 πατριάρχου Ἀνθίμου τοῦ Γ', μὴ ἐκτιμήσαν τὸ ὑπερ-  
 ταντον συμφέρον τῆς καθόλου ἐκκλησίας, ἀδύνησαν  
 ἀδικίαν, καὶ συνέλαβε νόνον καὶ ἔτεκεν ἀνομίαν"  
 (Ψαλμ. Γ', 16).

Ἀποκταται τοίνυν τῇ καθόλου ἐκκλησίᾳ ν' ἀπο-  
 γανθῆ ἀμερολήπτως περὶ τῆς διαγωγῆς τοῦ οἰκου-  
 μηνικοῦ πατριάρχου καὶ προέδρου τῆς ἐν τοῖς πατρι-  
 αρχαῖς συγκροτηθείσης συνέδου κατ' ἡμῶν τε καὶ  
 τοῦ λαοῦ, ἐν ἀντιπροσωπεύομεν.

Τὸ ἐφ' ἡμῖν, διαμαρτυρόμεθα ἐντόνος κατὰ τοῦ  
 τοσοῦτον ἀδικίας καὶ τοσοῦτον ἀπειθείας κηρυχ-  
 θέντος σχίσματος, οὐτινος καλῶς γινώσκομεν ἐὰν  
 ἐλαττήσῃ καὶ τοῖς πρωτοεργαῖς. Διαμαρτυρόμεθα  
 κατὰ τῆς παρανομίας ταύτης, διαπραχθείσης κατὰ  
 πολυπληθοῦς ἔθνους, αὐτοπαθῶς κτηρούντες τὰς πα-  
 τριούς αὐτοῦ παραδόσεις, καὶ ὅπως ὡς μόνον ἐπαῖνον  
 καὶ κῆσαν αὐτοῦ ἔσχε τὴν ὀρθόδοξον θρησκείαν, ἧς  
 ἡμεῖς οἱ ταπεινοὶ ἀσθενεῖς, βασιλεύοντες τὰ ἀσθενή-  
 ματα τῶν ἀδυνάτων (Ρωμ. ιβ', 1), ἰσὺν θεμιότο-  
 φύλακος καὶ διδάσκαλοι.

Τέκνα καὶ μέλη μίᾳς, ἁγίας, ἀποστολικῆς ἐκκλη-  
 σίας, ἡμῖν ὄντων ἐν αὐτῇ ἀκράδαντοι καὶ ἀποκρούομεν  
 ἐντόνος, ἐν ὀνόματι τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ,  
 πάν σχίσμα καὶ πάντα χωρισμὸν, ὡς ἀπεκρούσαμεν  
 ἀπὸ τοῦ νῦν πᾶσαν ἑταροδιδασκαλίαν διαφυλάξαντας

ἀσφαλοῦς ἡμῶν λαοῦ.

Ὅτι ὁμοίως καὶ ἀπὸ τῆς καὶ ἐκπαρτοῦς τοῦ οἰκου-  
 μηνικοῦ πατριάρχου, οἱ λόγοι καὶ τὰ ἔργα ἡμῶν, ἡ  
 διαγωγὴ ἡμῶν μαρτυροῦσι σαφῶς τὴν πίστιν ἡμῶν  
 εἰς τὴν ὀρθόδοξον θρησκείαν, καίτοι, ἂν ἐνὸς μὲν,  
 ἡ ἀντίστασις τοῦ πατριάρχου, ἐξ ἄλλου δὲ, ἡ ὑπὸ  
 τῶν μακρῶν καθήκτων προκληθεῖσα ἀνομονομία  
 τοῦ λαοῦ ἐπὶνεγκον διακοπήν τῶν μετὰ τοῦ πατρι-  
 αρχεῖου τοῦτου σχέσεων ἡμῶν.

Οὐδεὶς δύνησται χωρῖσι οὐτὴ ἡμᾶς οὐτὴ τὸν λαὸν  
 ἡμῶν ἀπὸ τῆς πατριᾶς ἡμῶν θρησκείας.

Γεννηθέντες καὶ ἀνατραφέντες ἐν τῇ θρησκείᾳ  
 ταύτῃ, πρώτιστον ἡμῶν καθήκον θεωροῦμεν καὶ ζήτη-  
 σμεν πνευματικὸν σύνδεσμον μετὰ πᾶσιν τῶν ἀν-  
 εφερτήτων ὀρθόδοξων ἐκκλησιῶν. Εἰμῶθα πεπεισμένοι  
 εἶναι ἡ ἡμετέρα μακαριότης, ἧς καὶ ἄλλοτε ἐπεκα-  
 λείθημεν τὴν ἀγάπην, θεωροῦσα τὴν οὐρανότητα τῶν  
 περιστάσεων, θέλει προθυμηθῆναι ν' ἀποκαταστήσῃ τὸν  
 πνευματικὸν σύνδεσμον μετὰ μίᾳς τῶν κοινωθεστί-  
 ρων τοῦ θεοῦ ἐκκλησιῶν.

Ὁ ἕξοχος τῆς οἰκουμένης διδάσκαλος, κατὰ τὴν  
 ἐν τοῖς χρόνοις αὐτοῦ ταρεχὴν τῶν ἐκκλησιῶν ἐν  
 ἀνατολῇ, γράψων πρὸς τοὺς ἐπίσκοπους τῆς βύσιως,  
 ἀπείτην αὐτοῖς τοὺς ἐξῆς λόγους: "Ὅθεν καὶ πρὸς  
 ἡμᾶς ἀπεβλήθημεν νῦν, τιμωτάτοι ἡμῶν ἀδελφοί,  
 οὗς πολλὰς μὲν ἐν καιρῷ τῶν θλίψεων ἐπιεινή-  
 σασθαι ἡμῖν προσεδόκησαμεν ἀποπεσόντες ἐκ τῆς  
 ἐλπίδος, εἴπομεν πρὸς ἑαυτοὺς καὶ ἡμεῖς ὅτι "ὄπι-  
 μενα συλλυπούμενον καὶ οὐχὶ ὑπερβε, καὶ παρα-  
 κλοῦντα, καὶ οὐχ εἶρον" (Ψαλμ. ἐν', 21). Τοιαῦτα  
 γὰρ ἡμῶν τὰ καθήματα, ὡς καὶ τῶν παρῶν ἐπι-  
 κείσθαι τῆς κατ' ἡμᾶς οἰκουμένης καὶ εἶπερ, κίσχον-  
 τος μέλους ἐνός, συμπάσχει πάντα τὰ μέλη, ἔκρεπε  
 θήπου καὶ ἡμῶν ἐν κολλῇ χρόνῳ πεποννησὶ συν-  
 δεατεθῆναι τὴν εὐσπλαγχίαν ἡμῶν. Ὅδ γὰρ ἡ τῶν  
 τόπων ἐγγύτης, ἀλλ' ἡ κατὰ πνεῦμα συνάφεια ἡμ-  
 ποιαὶν πέφυκε τὴν εἰκείωσιν." (Ἡ λόγοι οὗτοι τοῦ  
 ἁγίου Βασιλείου, πατρὸς τῆς ἐκκλησίας, εἴησαν ἐν  
 ταῖς παρούσαις περιστάσεσιν ἡ ἔκφρασις τῶν ἡμετέ-  
 ρων λογισμῶν πρὸς τὴν ἡμετέραν μακαριότητα, καὶ  
 ἐπιτρακέη ἡμῖν ὅπως παράνομιαν δι' αὐτῶν τὴν ἐπι-  
 στολήν ταύτην, ἀφροντες πρὸς θεὸν τὰς θερμοῦς ἡμῶν  
 ἡεσίας.

Ἐν Μεσαχώρῳ τῆς Κωνσταντινουπόλεως, τῇ 18 ἑκ-  
 τοβρίου 1873.

Τῆς ἡμετέρας μακαριότητος ταπεινοὶ ἐν Χριστῷ  
 ἀδελφοί (ἔπονται αἱ ὑπογραφαί).

Basili Magni epistola 248 ad Occidentales.

## SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA

ad componenda negotia Rossici in monte Atho monasterii

1874 augusto - 1875 septembri.

De controversia circa occupatum a Rossis cele-  
 berrimum Sancti Panteleemonis in monte Atho  
 monasterium multi multa scripserunt, nec pauci  
 congressus tum a sacra synodo tum a consilio  
 mixto, praeside patriarcha oecumenico, habiti sunt  
 ad Rossos e monasterio amovendos: sed frustra.  
 Dum longas immo longissimas orationes recita-  
 bant Graeci, Rossi strenuam operi imponebant  
 manum, atque summam in monasterio praefec-  
 turam semel adepti, unguibus et rostro, ne dicam  
 ingenti pecuniae quantitate retinuerunt, probante  
 (mirum dictu) ipse sacra synodo per sigillatas

litteras, quae infra postremo loco exhibebuntur.  
 Qui plura de famosa controversia cupit, diaria  
 aetatis illius adeat, atque in primis volumen  
 evolvat, quod omentito Φιλαλήθους nomine pro  
 Rossorum causa divulgavit Ioannes D. Tantalides  
 sub hoc titulo: Παρὶ τοῦ ζητήματος τῆς ἐν Ἄθῳ  
 ἱερᾶς μονῆς τοῦ ἁγίου Πανταλεῶνος. Ἐν Κων-  
 σταντινουπόλει, τύποις Βυζαντινῶν, 1874. In-8°,  
 208 p. Non est neque huius loci neque nostri  
 muneri tantas lites componere: nonnulla tamen  
 eoque potiora dabimus documenta, quae lectoribus  
 grata habitum iri speramus.

ANTONII PSYCHARIS LIBELLUS CORAM SYNODI MIXTIQUE CONSILII CONGRESSU  
RECTATUS\*

1874 augusti 31 / septembris 2.

Τὸ ζήτημα τῆς ἐν τῷ ἁγίῳ ὄρει μονῆς τοῦ ἁγίου Ἀ Πανταλείμωνος, καὶ ἐν γένει τῆς κατωστάσεως τοῦ ἁγιωνύμου ὄρους, ἄλλο τι δὲν ἀποδεικνύει ἢ τὴν πολυχρόνιον ἐλιγνώσαν τῆς μεγάλης ἐκκλησίας, εὐ- προσκομένης αἰσιπότη εἰς θεϊνὸς περισκοποῦς τοσοῦ- τον δὲ ἢ ἀνώμαλος αὐτῆ κατὰστασις ἐπορεύθη, ὅστε ἐδέχθη νὰ παμφθῇ κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ ἔτους μικτῆ ἔφαρχια<sup>1</sup>, συνισταμένη ἐκ δύο τῶν καταλλογιότερων καὶ ἰκανωτέρων προσώπων, ἥτις ἐκλήρωσασα μετὰ πολλοῦ ζήλου τὸ ὑπὸ τῆς μεγάλης ἐκκλησίας ἀνατε- θέν αὐτῆ χρέος, συνέταξε κολυσελλίδον ἐκθίσιν, δι' ἣς ἰγνωστοποιεῖ τὴν ἀληθῆ κατὰστασιν τῶν ἐν ἁγίῳ ὄρει πραγμάτων, καὶ ἐξ ἧς ἀριθίμως καταφαίνεται ἡ ἀνάγκη τῆς ὀριζομένης καὶ ταχέως διορθώ- σεως τῆς ἀνωμαλίου καὶ ἐκρούθιμου τῶν πραγμάτων κατωστάσεως.

Καὶ ἀναπόδη, παναγιώτατε καὶ θεϊότατε δέσποτα, ἐπιτραπήτω μοι νὰ ἀποδώσω τὰς εὐχαριστίας μου τῆς τε μεγάλης ἐκκλησίᾳ ἐπὶ τῆ καταλλήλῃ ἐκλογῇ τῶν δύο τῆς ἐφαρχίας προσώπων καὶ τῆ ἐφαρχία αὐτῆ, ἥτις, μετὰ τοσαύτης ἀμεροληψίας καὶ ἰκανότητος ἐκ- κληρώσασα τὸ χρέος τῆς ἀνευ τῆς ἐλαχίστης ἀμοιβῆς, διεφύλαξε τὴν μεγάλην ἐκκλησίαν ἐπὶ τῷ κινδύνῳ τῆς ἀπαλλοτριώσεως τῶν ἱερῶν αὐτῶν σκηναμάτων. Καὶ ὁ τοιοῦτος κίνδυνος, κατ' ἐμὴ κρίτην, δὲν εἶναι ὑπερβολή· τούναντίον φαίνεται ἐπιεικὴς καὶ ἐν τῆς ἐκθίσσεως τῆς σταλέσης παρὰ τῆς ἱεράς συνάξεως τοῦ ἁγίου ὄρους ἐκθίσσεως, πληροφοροῦσης λεπτομε- ρέστατα τὴν μεγάλην ἐκκλησίαν κατὰ τῶν βραδουρ- γίων καὶ τῆς σκανδαλωδεστάτης διαγωγῆς τῶν ἐκ- τλήδων μοναχῶν πρὸς ἐπίτευξιν καταχθόνιων σχε- δίων ὑπὸ τὸ πρόσχημα ἀσκητῶν, καὶ ἧς ἐλάβομεν γνῶσιν ἐπὶ δύο ἢ τρεῖς συνεδρίοις. Ὁμολογῶ, παν- αγιώτατε καὶ θεϊότατε δέσποτα, ὅτι μετὰ βαθυτάτης λύπης καὶ ψυχικῆς ἀγανακτικῆς ἤκουσα τὰ παρὰ τοῦ κυρίου γραμματικῆς ἀναγιγνωσκόμενα ἐγγράφα τῆς ἱεράς κοινότητος. Καὶ πῶς ἦτο δυνατόν νὰ ἀκούσῃ τις ἀπαθῶς ἀδελφούς μίας καὶ τῆς αὐτῆς εὐαγείας μονῆς διχασθίντας εἰς δύο μερίδας, τῆς μὴ καλου- μένης Ῥωσσοῦς, τῆς δὲ Γραικικῆς, ἐκπορευόμενης κατ' ἀλλήλων κατηγορίας φυλατισμοῦ, σφετερισμοῦ εἰσοδημάτων, αἰσχροῦ καὶ χαμερπεστάτων βραδουρ- γίων πρὸς ἀποβολὴν ἐκ τοῦ ἱεροῦ τῆς μονῆς περι- βόλου μίαν μερίδα τῶν ἀδελφῶν, ἥτις, ἀμφορομένη ὑπὸ χριστιανικῆς ἀδελφότητος καὶ ἀγάπης, ἤνοιξεν, ἐν καλῇ τῆ πίστι καὶ ἀνευ τῆς ἐλαχίστης ὀκνησίας, τὰς ἀγκυλὰς τῆς, καὶ ὑπεδέχθη ὡς ἀδελφούς τοὺς Ῥωσσοὺς μοναχοὺς, ὧν ἡ διαγωγή ἀναφέρεται πρὸς τὴν κλησίαν των; Ὅπως λοιπὸν εὐ μόνον ἡ εἴρα γα- λήνη, ἥτις ἐπὶ πολλοὺς αἰῶνας ἐκπεφύκει ἐν τῶν τῶν ἱερῶν αὐτῶν σκηναμάτων, ἐπαρέχθη, καὶ ἐκ τῶν ἐγγράφων καταφαίνεται ὅτι οἱ ταραξίαι δὲν εἶναι οἱ ἰθαγενεῖς μοναχοί, ἀλλὰ νῆαι καὶ παρὰδοχοὶ ἀξιώ- σεις ἀναμφίβοτοι, σχεδία τεκταινοῦνται ὅπως ἀνοί- κται τῷ ἀσκητικῷ βίῳ, καὶ ἡ μεγάλη ἐκκλησία, ἐν ἐλιγνώσει αἰσθη, κινδυνεύει νὰ ἴσῃ ὅσον εἴπω τὴν ἀπαλλοτριώσιν αὐτῶν τῶν παναρχαίων ἱερῶν σκηνα- μάτων, κτισθίντων τῶν κλειστων παρὰ τῶν ἡμετέρων Ῥωμαίων αὐτοκρατόρων καὶ ἄλλων εὐσεβῶν χριστιανῶν καὶ μετὰ τὴν ἐλασὴν διορθώσιν παρὰ τοῦ μεγά- λου κατακτιτοῦ καὶ τῶν ἐνδύξων αὐτοῦ θεοδόχων τῷ

πρώτῳ μετὰ τὴν ἐλασὴν οἰκουμένην πατριάρχη, τῷ ἀειμνήστῳ Γενναδίῳ τῷ Β'.

Ἀλλὰ πῶς καὶ πότε ἤρξατο ἡ τοιοῦτη ἀφρόα ἀπαρριθμῶν μοναχῶν εἰσβολή, μία μοναχική, οὕτως εἶπαι, μετανοστήσις, πρωτοφανῆς ἐν τῇ ἱστορίᾳ, ὁμο- μίμη ἐξ ὁμοδόξου γαίτονος κρῆτους, κατοικοῦμένου ὑπὸ ἑβραϊκῶντα παρικού ἐκτατομυρίων ὀρθοδόξων, δυναμένων νὰ ἀποικήσουν οἱ μόνον τὰς εὐαγείας τοῦ οἰκουμένην ὀρθόξου μῦθς, ἀλλὰ καὶ τὰς λοιπὰς τῶν τριῶν τῆς ἀνατολῆς πατριαρχίων καὶ πάσης ἄλλης ὀρθοδόξου ἐπικρατίας; Ἐκ τῶν παρὰ τῆς ἱεράς κοινότητος σταλέντων ἐπιστημῶν ἐγγράφων ἐμπίστομον τὸ πῶς καὶ πότε, ὡς καὶ τὰς διὰ λόγου συμφωνίας τοῦ νὰ μὴ ὑπερβῇ ὁ ἀριθμὸς τῶν Ῥωσσοῦν μοναχῶν τῆς εἰκοσίν ἢ τριάκοντα· ἀτυχῶς ἡ τελευταία αὕτη συμφωνία δὲν ἐτηρήθη, ἀγνοῶ ἐκ τίνος αἰτίας· πιθανὸν ἐκ τῆς ἀβλιότητος μοναχῶν τινῶν τῆς ἱεράς συνάξεως· ἡ δὲ μεγάλη ἐκκλησία, ἥτις περιερίχθη νὰ ἀποδεικνύῃ τὴν κυριαρχίαν τῆς μόνον διὰ τῆς ἀπο- στολῆς σγγυλίῶν, ὡς μὰς ἐξεβαίωσαν ἐσχάτως τινὲς τῶν ἁγίων συνοδικῶν, καὶ τοῦ κύρους τῶν ἡγουμένων, ἐλιγνώσει ἐπὶ τῶν σπουδαιοτέρων τῆς κυριαρχίας χρεῶν· ἐξ αὐτῆς δι' τῆς ἀσυγγνώστου ἐλιγνώσεως ἐπήλασαν ἡ συμμερὴν ἐπικίνδυνος κατὰστασις, ἥτοι αἱ πωλήσεις μοναστηριακῶν γαιῶν, τὰς ὁπίας ὁ κανονικὸς κυριάρχηξ τοῦ ἁγίου ὄρους δὲν δύναται νὰ παραδεχθῇ, αἱ ὅπ' αὐτῶν ἀναγίσεις πολλῶν λαμπρο- τάτων σκητῶν, ἐν γένει μία ἐκρυθμός καὶ πολὺ κλοκὸς κατὰστασις, καὶ τέλος, αἱ παρὰδοχοὶ κατὰ ἰδιοκτησίας τῆς εὐαγείας μονῆς τοῦ ἁγίου Πανταλείμω- νος ἀξιώσεις αὐτῶν.

Ἀλλὰ, κατὰ τὴν γνώμην τινῶν, ἡ παρούσα κατὰ- στασις δὲν εἶναι ποσῶς ἐκρυθμός· συνέβησαν μὴν διαπληκτισμοὶ μεταξὺ δύο μερίδων μοναχῶν, ἀνηκόν- των εἰς δύο διάφορα ἔθνη, καὶ προσωρὴν τῆς ἀνω- μαλίας ὑπάρχει, ἀλλὰ μετὰ τὴν ἐφαρμογὴν τινῶν μέτρων καὶ τὴν ἐπιχώρῳσιν τοῦ παρὰ τῆς ἱεράς συν- ἄξεως σταλέντος· νέου κανονισμοῦ, τὰ πάντα θέλουσιν ἐκἀνέλθει εἰς τὴν ἀρχαίαν ἔραμον κατὰστασιν, καὶ ἡ χριστιανικὴ ἀδελφότης καὶ ἀγάπη, ἐντὸς τῶν ἱερῶν σκηναμάτων. Μὴ ληρομενεῖτε δὲ οἱ φωνασκοῦντες ὅτι ἀρπάζονται καὶ ἀπαλλοτριοῦνται τὰ κτήματα τῆς με- γάλῃ ἐκκλησίᾳ, ὅτι καὶ οἱ Ῥωσσοὶ μοναχοὶ ἔχουν δικαίωματα ἰδιοκτησίας, στηριζόμενα ἐπὶ αὐτοκρα- τορικῶν χρυσοβούλλων, τῶν ἑποίων τὰ ἀντίγραφα θίλομεν ἐξετάσει τὴν ἡμέραν τῆς δικῆς, ἐξέλεξαν καὶ δικηγόρον, εἰς ὃν ἀνέθεσαν τὰ συμφέροντά των· ἀλλ' ἂν καὶ αὐτοκράτορικὰ χρυσοβούλλα δὲν προσμαρτύ- ρουν τὰ δικαίωματα τῶν Ῥωσσοῦν μοναχῶν, ἡ με- γάλῃ ἐκκλησία, ἀμφορομένη ὑπὸ εὐαγγελικῶν πνεύ- ματος, δὲν δύναται νὰ περιορίσῃ τὸν ἀριθμὸν των. Διότι δὲν φυλατίζα, διότι ἔχει ὀφηλοτέρων καὶ ἱερο- τέραν ἐνταλήν, καὶ αὐτοὶ ἂν θέλουσιν, δύνανται νὰ κατοικήσουσιν ἐπάσης τὰς εὐαγείας τοῦ ἁγιωτάτου οἰκου- μένην ὀρθόξου μῦθς, καὶ κατὰ τὸ εὐαγγελικὸν πνεύ- μα, πάντῃ ἀδιέφορον, ἐν ἑμὲ οἱ ἐν τῷ ἁγίῳ ὄρει μονάζοντες εἶναι Ῥωσσοὶ, διότι καὶ αὐτοὶ εἶναι ὀρθόδοχοὶ χριστιανοὶ καὶ ὀπίστησαν τὴν κοῦρᾶν των καὶ ἔβαλον τὴν μετανόειαν των ἐντὸς τῶν ἱερῶν αὐτῶν σκηναμάτων. Ἐγὼ δὲ προσθέτω ὅτι μεταξὺ των ὑπάρχουν μάλιστα καὶ τινες εὐλαφέστατοι, οἵτινες ὑπερέστησαν ἄλλοτε μὲ βραδύς ἐν τῷ στρατῷ, ἀλλὰ τοσοῦτον συνετρίβη ἡ καρδία των, ὅστε, ἐγκατα- λαίφοντες τὰ ἐγασίωμα καὶ δόξας καὶ τιμὰς, ὀπίστη- σαν καὶ αὐτοὶ κοῦρᾶν καὶ ἀνηγκάλισθησαν τὸν μο-

\* (Ἡ παρὰ τῆς μεγάλης ἐκκλησίας παρεβήσας ἔφαρχια ἦσαν ὁ ἀρξαρχιεπίσκοπος κρητικῆς ἀρχιεπίσκοπος ἀριστοπόλιτις κτλ ἀνατόλιος καὶ ὁ πύριος ἱεροῦ ἁγίου ἁριστοπόλις.

ναρχών βίον πρὸς σωτηρίαν τῆς ψυχῆς των, οἱ καλεῖται ἅγιοι χριστιανοί.

Καὶ πρῶτον ἐπιτραπέζιος μοι ἵνα ἐπαρῶμαι τὴν ἀπορίαν μου ἐπὶ τῇ βίᾳ σου ἀνιῆται καὶ παραδόξῃ τρέψῃ, μὴ τὸν ἕκαστον οἱ Ῥώσοι μοναχοὶ εὐαλλοῦντες τὸ πρῶτον ἀλλήλοισι τὸν ἀριθμὸν εἰς τὴν ἱερὰν μονὴν τοῦ ἁγίου Πανταλεήμονος. Ἐν ἐπαρότρῳ οὕτω λέξιν κατὰ ἰδιοκτησίας, αἰσθῆς μετὰ παρὰλευσιν ἑλῆς τσαρσκαυνοστασίας, καὶ τὸ ἀριθμὸς αὐτῶν αὐθιγθέντος εἰς ὑπαρταρισμοῦς, ἀπέκονται: νὰ θεαδικηθῶσιν τὴν ἀρχαίαν αὐτῶν ἰδιοκτησίαν καταχρησμένην δυναστικῶς ὑπὸ Γραικῶν μοναχῶν. Ἀρὰ ἐ ἄρθροζος μοναχὸς δύναται νὰ θεαδικῆσῃ ἰδιοκτησίαν, χωρὶς νὰ κατηγορηθῆ φιλαιτίαν, καὶ κατὰ ἰδιοκτησίας ἔχει δικαίωμα ἵνα ἀποπέμψῃ τῆς ἰδιοκτησίας του ἐν τινε βούλευται. Ἀλλ' ἴσως λησμονοῦν αὐτοὶ οἱ φιλαι τῆς εἰρήνης μοναχοὶ ὅτι: τὰ θεσφάματα τῶν Ῥωμαίων αὐτοκρατορῶν πρὸ τινῶν αἰώνων ἐν ἰσχύουσι, διότι κατὰ τὸν νόμον, τὸν ἐπικρατοῦντα παρ' ἑλλοις τοῖς ἔθνεσιν. Ἐλα αὐτὰ τὰ ἐκκλησιαστικὰ κτήματα τοῦ αὐτοκρατορικοῦ Ῥωμαϊκοῦ στέμματος ἐδαφῆθησαν μετὰ τὴν ἄλυσιν τῇ τότε οἰκουμένης πατριάρχῃ καὶ τοῖς διαδόχοις αὐτοῦ, καὶ οὕτως ὁ μόνος κυριάρχης τῶν ἐν τῇ πατριάρχειᾳ τοῦ ἁγιοτάτου οἰκουμένου θρόνου ἐκκλησιαστικῶν κτημάτων, σταυροπηγιακῶν μονῶν, ἐκκλησιῶν καὶ ἄλλων τῶν ἐθνικῶν λεγομένων κτημάτων εἶναι ὁ κατὰ καιρὸν οἰκουμηνικός πατριάρχης.

Λαύτερον ἐξετάσωμαι περιεργίας χρέον τι μνημονεύουσι κατὰ τῆς ἱερᾶς μονῆς τοῦ ἁγίου Πανταλεήμονος αἱ τῶν ἡμετέρων περιγραφαί, καὶ κατόπιν οἱ, κατὰ διαφόρους ἐποχὰς τὸ ἀγιάνυμον ὄρος ἐπισημασθέντες ἔξιν περιηγηταί. Πρῶτος ἐκ τῶν ἡμετέρων ὁ μητροπολίτης Νικαίας Πορφύριος, ὁ καὶ κρηγορούμενος: τῆς παρὰ τὸν Εὐδαινον ἀπάναντι τῆς Σαζουπλάσας ἱερᾶς τοῦ Προδρόμου μονῆς, ζήσας κατὰ τὸν ἔβδομον καὶ δέκατον αἰῶνα καὶ παρὸν εἰς τὴν κατὰ τὸν καλβινοφρόνων ἐν Ἰασφ τῆς Μολδαβίας τὸ 1649 συγροτηθεῖσαν σύνοδον, συνέταξεν εἰς στίχους πολιτικούς ἐν εἰδίᾳ ὁρολογίου περιγραφὴν τῶν ἐν τῇ ἁγίᾳ ὄρει εὐαγῶν σκηναμάτων, ὀνομάζων τὸ μοναστήριον ἑπλάς Ῥούσιον: δεύτερος ἐκ τῶν ἡμετέρων ὁ ἱατρὸς Ἰωάννης Κομνηνός, ζήσας κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς ὀγδόης καὶ δεκάτης ἑκατονιαστῆρος καὶ ἐπισκεψθεὶς τὸ ἀγιάνυμον ὄρος καὶ τὴν Παλακστίνην, συνέταξε προσκυνηταρίον τοῦ ἁγίου ὄρους, ἐκδοθὲν τὸ πρῶτον τὸ 1701 ἐν τῇ κατὰ τὰς Παρισίους Ἡγεμονίας ἱερᾷ μονῇ τοῦ Συναγώζου, εἰς ὃ μνημονεῖται κτίτορα τῆς μονῆς τοῦ ἁγίου Πανταλεήμονος τὸν κνέξην τῆς Σερβίας Λάζαρον ἀρσάβιτς δέ, ὁ καὶ Κομνηνός καὶ ὁ Νικαίας μητροπολίτης, δὲν μνημονεῖται Ῥώσους ἀσκητάς, διότι, ἂν κατέφουν ἐπὶ τῆς ἐποχῆς των, βεβαίως δὲν ἤθελον τοὺς παραλείπει, ὡς δὲν παραλείψαν καὶ τοὺς Σέρβους καὶ τοὺς Βουλγάρους, μονάζοντας τότε εἰς Χιλιαντάριον. Ἐκ τῶν ἔξιν περιηγητῶν, τῶν κλειστων Ἀγγλων, οἱ πάντες σχεδὸν ἀντιγράφουν τὸν Κομνηνόν, ἀγνοοῦντες τὸν Νικαίας Πορφύριον, ὡς καὶ ἐ κατὰ τὰ 1837-1838 μὲ ἐπιστολᾶς τοῦ πατριάρχου Γρηγορίου τοῦ ζ' ἐφοδισθεὶς Ἀγγλος εὐκατήριος, Κέρζων ὀνόματι, καὶ δημοσιεύσας τὸ 1860 λεπτομερεστάτην τῶν κατὰ τὴν ἀνατολὴν εὐαγῶν σκηναμάτων περιγραφὴν, προσέτι: ὅτι καὶ ἡ αὐτοκράτειρα Αἰκατερίνη ἡ Β' συνείσφαρε κοσὸν τι πρὸς ἀνακαίνισιν τῆς μονῆς, ὡς βεβαίως συνείσφαρε κατὰ διαφόρους ἐποχὰς καὶ πολλοὶ ἄλλοι, εἴτε ἡγεμόνες εἴτε ἰδιῶται. ἐν τῇ δυτικῇ Εὐρώπῃ, διότι εἰς τοὺς μετὰ τὴν ἄλυσιν χρόνους πολλοὶ τῶν ἡμετέρων μοναχῶν περιήρχοντο τὴν θῶσιν, αἰτούντες: ἑλλῆ διὰ τῆς ἱερᾶς τῆς ἀνατολῆς μονῆς, χωρὶς ἑμας νὰ δίδωσι δικαίωμα ἰδιοκτησίας εἰς τοὺς προσφέροντας τὰ ἑλλῆ. Ὁ ταλαυταίος κατὰ τοῦ ἁγίου ὄρους συντάξας συνοπτικὴν ἱστορικὴν περιλήψιν, καὶ λεπτομερεστέρον κατὰ μοναστηρίων καὶ σκητῶν ὀνομασίᾳ καὶ τῶν ἐκεῖ εὐρισκόμενων ἀρχαίων αὐτοκρατορικῶν καὶ πατριαρχικῶν

χρυσοβούλων καὶ σιγγιλιῶν καὶ ἡγεμονικῶν ἀργυροβούλων, σπανίων καὶ ἀρχαίων χειρογράφων, ἐτι δὲ προθεῖς καὶ καταλεγον ἔσαν τῶν ἀπὸ τοῦ κίρκτου καὶ δεκάτου αἰῶνος μέχρι σήμερον κατὰ ἁγίου ὄρους δημοσιευθῆναι συγγραμμάτων, ἐνίων μάλιστα καὶ ὑπὸ Ῥώσων μοναχῶν καὶ λαϊκῶν ἐκδοθέντων, εἶναι Γάλλος τῆς', ἐκδοθὲς διὰ τοῦ τόκου τὸ πόντημα του ἐν Παρισίοις τὸ 1867'. Καὶ τὰς μὲν γνωστὰς πληροφορίας ἀρῶται ἐκ τοῦ Κομνηνοῦ καὶ τῶν Ἀγγίων καὶ Γερμανῶν περιηγητῶν, τὰς δὲ ἀγνώστους ἐκ τῆς ἀπικριβῆτος τοῦ ἐν Πετροῦπόλει ὀνομαζομένου τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως, συντασσόμενης, κατὰ μαρτυρεῖ ὁ ἴσως, κατὰ τινος Ῥώσου μοναχοῦ, γνωστοῦ πρὸ πολλοῦ εἰς τὸν ἀνατολικὸν κόσμον, τοῦ διαβόητου Πορφύριου Οὐσπίνσκη καὶ τινος μοναχοῦ Σιραφείμ. Κατ' αὐτοὺς λοιπὸν τοὺς ἁγίους ἀσκητάς, κτίτορας τοῦ Ῥούσιου ἢ μοναστηρίου τῶν Ῥώσων ἴσαν Ῥώσοι μοναχοὶ, οἵτινες, ἐλθόντες εἰς τὴν Μακεδονίαν τὸν 16' αἰῶνα καὶ ἀποκαταστάνας ἐν τῇ ἀσκητηρίῃ, τῇ ἐπιλεγομένῃ τοῦ Σουλουργοῦ, ἐλαθὸν τὸ 1169 παρὰ τῆς ἱερᾶς συνέξεως τῶν ἡγουμένων καὶ τὴν μονὴν τοῦ ἁγίου Πανταλεήμονος τοῦ Θεσσαλονικέως. Ἐκ τῆς εἰσβολῆς καὶ δυναστείας τῶν Μογγῶν ἐν Ῥωσσίᾳ ἡ μονὴ κατακρήθη ὑπὸ Σέρβων μοναχῶν. δ' ὁ καὶ ὁ Ἰωάννης Κομνηνός μνημονεῖται κτίτορα ταύτης τὸν κνέξην τῆς Σερβίας Λάζαρον τὸν Βούκοβιτς, φονευθέντα εἰς τὴν ἐν Κοσσόβφ μάχῃ, τὸ 1389' μετὰ δὲ τὴν κατὰκτησιν τῆς Σερβίας τὸ 1459, κατακρήθη, κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Πορφύριου Οὐσπίνσκη, ὑπὸ γραικῶν μοναχῶν, οἵτινες, τὸ 1765 ἐγκαταλείψαντες αὐτήν, ὡς ἐπισημασθέντες τῆς καταπτώσεως τοῦ κτιρίου, ἀνήγαγον κατὰ τὴν θάλασσαν ἄλλην, ὀνομασμένην αὐτὴν Ῥούσιον καὶ πρὸς οἰκοδομὴν τῆς ὁμοίας συνείσφαρε καὶ ἡ Αἰκατερίνη ἡ Β'. Καταπιστεύσας δὲ αὐτῇ: καὶ πρῶτης, ἀνήγαθῆ τὸ 1803, προσκοίσε τοῦ τότε ἡγεμόνος τῆς Μολδαβίας Καλλιμάχου, ἐν μικρῇ ἀποστάσει τῆς ἀρχαίας μονῆς καὶ τῆς θάλασσης, ἑλλῆ νέα, ὑπὸ τὴν αὐτὴν ὀνομασίαν. Οἱ ἀντιθέτως ἀσκητοῦντες μοναχοὶ συμποσοῦνται εἰς τριακοσίους, ἂν οἱ ἑκατὸν ἐλθόντες τὸ 1836 εἰς Ῥώσσιον.

Αὐταὶ εἰσιν ἐν περιλήψει αἱ ἐκ διαφόρων ἱστορικῶν πληροφορίαι, αἵτινες δὲν ἔχουν τὴν ἐλαχίστην σημασίαν πρὸς τὸ ζήτημα τῆς ἰδιοκτησίας, καὶ πάντῃ ἀδιάφορον εἶναι ἂν κατὰ τὸν ἐνδέκατον αἰῶνα ἔμειναν εἰς τινε θῶσιν, ἐπιλεγομένην τοῦ Σουλουργοῦ, Ῥώσοι μοναχοί, ὡς καὶ ἐν ἐπὶ πολλοῦ αἰῶνος αἱ κλειστοὶ λαοὶ καὶ νομαὶ τῆς Ῥωσσίας κατήκρηθησαν ὑπὸ γραικῶν μοναχῶν: ἀμφοτέρω ἴσων φιλοξενούμενοι, καὶ δικαίωμα παντοτεινῆς ἰδιοκτησίας δὲν ἔδυνάτο νὰ ἀποκτήσωσι. Ἐκτοτε ἐπλήθον κλειστοὶ μεταβολαί: ἤτοι ἡ χειραφέτης τῆς ἐν Ῥωσσίᾳ ὀρθοδόξου ἐκκλησίας, ὅτε πλέον ὁ οἰκουμηνικός πατριάρχης ἔπαυσε νὰ εἶναι ἡ ἀνεκτίτη ἐκκλησιαστικὴ διοικοῦσα ἀρχὴ ἐν Ῥωσσίᾳ, ἡ ὑπὸ τῆς πολιτικῆς ἀρχῆς ἀπαγόρευσις τῆς εἰσόδου ἐνὸς καὶ μόνου γραικοῦ μοναχοῦ, καὶ ἐτι μάλλον τῆς ἀθρόας ἐγκαταστάσεως πολλῶν μοναχῶν εἰς τὰς μονῆς, τὰς ἀνηκούσας τῇ ἐν Ῥωσσίᾳ ὀρθοδόξῃ ἐκκλησίᾳ, καὶ ἤτις εἶδει τὸ δικαίωμα τῆς ἀμοιβαιότητος: καὶ εἰς τὸν ἀγιώτατον οἰκουμηνικὸν θρόνον, τέλος ἐκλήθην ἡ κατὰκτησις, ὅτε τὰ θεσφάματα καὶ χρυσοβούλλα τῶν ἡμετέρων Ῥωμαίων αὐτοκρατορῶν, καύσαντα νὰ ἰσχύουσι, φυλάττονται εἰς τὰ ἀρχεῖα τῶν διαφόρων εὐαγῶν μονῶν, ὡς ἐθνικὰ κειμήλια, εἴσια περιεργείας: καὶ σπουδῆς εἰς τοὺς παλαιογράφους καὶ ἀρχαιολόγους τῆς ἡμετέ-

His verbis designat graeculus orator Victorius Langlois, virum satis famulosum ut nomine proprio vel ab homine graeco assumptari poterit.

Ἐν τῶν Ῥώσων περιηγητῶν τῶν κατὰ ἁγίου ὄρους περιγραφῶν οἱ ἀξιολογώτεροι εἶναι: ὁ Πορφύριος Οὐσπίνσκη, τανὸν Γκυμνασιάρχης ἐπίσκοπος, ὁ ἀρχιμπατριάρχης Αἰταυνίδης, ὁ μοναχὸς Σιραφείμ, οἱ γνωστοὶ Ἀνάθης Μουραβίτς καὶ Πέτρος Σιρασκίνωφ καὶ ὁ Σέρβος Λαζαρέβιτς.

ρας μεταίωμης εκποχης. Εσχάτως καταχευθήσαν Α της 17 εκατονταετηρίδος δὲν ἐπαρτίστο ἡ εἰσοδος ἑλληνιστὶ καὶ γαλλιστὶ καὶ εἰς δύο ἡμερησίας τῆς πρωτευούσης ἐκταεῖς διατριβαί, εἰς ἃς ὁ τὸν γραικὸν ὑποκρινόμενος βόσος, ἢ μισθωτὸς ἀφθρογράφος, στεναχῶν καὶ ὀδυρόμενος μετὰ συντριβῆς καρδίας ἐπὶ τῇ ὑπὸ τρικυρίας παθῶν καὶ φυλετικῶν διενίξων κλυδωνισομένη νηὶ τῆς τοῦ Χριστοῦ ὀρθοδόξου ἐκκλησίας, προσπαθεῖ λίαν ἀβεξίως, ὡς ἐκ τῶν κατόκτιν θάλοισιν παισῶν, νὰ ἀπατήσῃ τὸ δημόσιον, προτάσσων, ὡς ἀπόδειξιν τῆς βωσοικῆς ἰδιοκτησίας τῆς ἱερᾶς μονῆς, τὴν μόνην ὀνομασίαν αὐτῆς, ἣτις ἀέθλον μέχρι τοῦδε πόθεν προσήλθε· διότι τὰ ἐπιχειρήματα, ἃ συναυροῦσα καὶ δι' ἃν ἀτυχῶς πολλοὺς ἐσαγήνευσεν, ἦτοι αἱ τῶν ὀθωμανικῶν δικαστηρίων ὑπὲρ τῶν κτημάτων τῆς μονῆς ἐκδοθεῖσαι ἀποφάσεις, τὰ ἀποσπάσματα τῶν ἐπιστολῶν τῶν ἐν αὐτῇ μοναζόντων πρὸς τοὺς δούκας τῆς Μοσχολίας, αἰτούντων βοηθείαν ὑπὲρ ἐνὸς σκηνώματος, ἀνήκοντος, κατὰ τὸ γράψαι τῶν μοναχῶν, εἰς τοὺς ἡγεμόνας, τὰ σιγγίλια οἰκουμηνικῶν πατριάρχων, ὡς καὶ τὰ ἐπὶ ἐν τῇ μονῇ σφραγίσμενα ἐκκλησιαστικὰ ὀλαφωρικὰ χειρόγραφα, ἄλλοι τὶ δὲν ἀποδεικνύουν, ἢ ὅτι τὰ ὀθωμανικὰ δικαστήρια δὲν ἔπαυσαν ἐκδίδουσα ἀποφάσεις εἰς τὰς μεταξὺ τῶν διαχόρων μονῶν ἐριδας περὶ γαιῶν, ὅτι οἱ ἐν αὐτῇ μοναζόντες ἦσαν γραικοί, ὡς ἐκ τινῶν πατρωνυμικῶν τῶν φαίνεται (ὄσον, Διονύσιος Θεοδώρου, Βενιαμὶν Ξένου, Σαμψῶν Ἰωάννου, Δαβὶδ Δημητρίου, Ἀνθίμου καὶ Ματθαίου Δημητρίου, ὁ ἡγούμενος τῆς μονῆς τοῦ Ῥουσίου), ὅτι οἱ μοναχοί, πυνόμενοι ἕνεκεν ἐλλείψεως πρὸς δόξαν, ὠφελοῦντο ἐκ τῆς ὀνομασίας τῆς μονῆς διὰ νὰ κολακεύουσιν τοὺς δούκας τῆς Μοσχολίας, καὶ συναρῶν περισσότερα ἄλλα, ὅτι οἱ οἰκουμηνικοὶ πατριάρχαι ἐξέδιδον κατὰ διαφόρους ἐποχὰς σιγγίλια, καὶ ὅτι οἱ ἐπὶ πολλοὺς αἰῶνας τὰς ἐν Ῥωσίᾳ λαύρας καὶ μονὰς κατοικήσαντες γραικοὶ μοναχοὶ μετέφερον πολλὰ ἐκκλησιαστικὰ βωσοικὰ χειρόγραφα καὶ εἰς τὸ ἅγιον ὄρος, ἵνα σώσουν αὐτὰ ἐκ τῶν χειρῶν τῶν Μογγόλων, ὡς καὶ ἐπὶ ἀλώσεως πλείστα τῶν ἡμετέρων μετακομισθέντα, σφραγίζοντα σήμερον εἰς τὰς βιβλιοθήκας τῆς βόσσεως. Σημειώον πρὸς τοῦτους ὅτι, ἀπὸ τῆς ἀλαχίστης ἀποδείξεως πιθανολογεῖ ὁ ἀφθρογράφος τὴν συνδρομὴν τῆς ἡμετέρας αὐτοκρατορικῆς ἡγεμονίδος Ἄννης, συζύγου τοῦ δούκῆς τῆς Μοσχολίας Βλαδμήρου, «εἰς τὴν ἀποκατάστασιν τῶν βώσων μοναχῶν» ἐν τῇ ἀσκητηρίῳ τοῦ Συλωργου, καὶ δημοσίως ἐγγράφα τοῦ 1169 ἔτους Ἰωάννου τινὸς τοῦ πρώτου τοῦ ἁγίου ὄρους, καὶ χρυσόβουλλα δύο βωμαίων αὐτοκρατόρων, Ἀνδρονίκου καὶ Ἰωάννου τῶν Παλαιολόγων, φέροντα χρονολογίαν δεκάτης ἰνδικτιῶνος, μηνὸς σεπτεμβρίου τοῦ 1312 ἔτους, καὶ κέκτητης καὶ δεκάτης ἰνδικτιῶνος, μηνὸς ὀκτωβρίου 1354 ἔτους, εἰς ἃ δὲν γίνεται μισθὸς μνηστῶν τῶν κτιτόρων τῆς μονῆς, ἀφ' ἧς ἐκ τινος μαρτυρίας μισθὸς ἡγεμονίδος τῆς Σερβίας παρρησιάζονται οἱ τῶν προτάται, καὶ τέλος ἐξ ἄλλης μαρτυρίας τῶν ἡγεμόνων τῶν Βουλγάρων καὶ Βλάχων τοῦ ἑκτοῦ καὶ δεκάτου αἰῶνος, κτίτορες τῆς μονῆς λησμονήσας δὲ τὴν μαρτυρίαν τοῦ βώσου ἀρχιμανδρίτου Πορφυρίου Οδοσκίνου, ὅτι μετὰ τὴν κατάκτησιν τῆς Σερβίας ἡ μονὴ κατήκθητῃ ὑπὸ γραικῶν μοναχῶν, δὲν καὶ οὐκ ἐπαισθάνων βώσους μοναχούς εἰς ὀθωμανικὰ δικαστήρια, διατεινόμενος ὅτι κατήκουν ἐν τῇ μονῇ, μεταβαίνοντας ἀδικαίως εἰς Ῥωσίαν καὶ ἐπιστρέφοντας εἰς ἅγιον ὄρος. Ὅτι δὲ οἱ ὑπ' αὐτὸ ἀναφερόμενοι ἦσαν γραικοί, ἀριθμήτως ἀποδεικνύεται καὶ ἀπὸ μίαν παράγραφο, εἰς ἣν ὁ ἀφθρογράφος λέγει ὅτι δύο μοναχοί, Γρηγόριος καὶ Ἰερεμίας, σταλίντες τὸ 1629 πρὸς τὸν τῶν ὀθωμανικῶν ἡγεμόνων ἐλαφὸν τὴν ἀδειαν νὰ εἰσέλθωσιν εἰς τὸ βωσοικὸν κράτος (εἶναι δὲ γνωστὸν ὅτι καὶ πρὸ

γραικῶν μοναχῶν εἰς Ῥωσίαν), ἀλλ' ἐπαρτίστο ἡ εἰσοδος τοῦ ἡγεμόνου τῆς μονῆς πρὸς τὸν τῶν ὀθωμανικῶν βουλαίαν σου (παρὰ βόσος φράσις, ἢ ὡς βυζαντινῆ εἰς στόματα βώσων μοναχῶν), ὅτι δὲν ἐπαρτίστο αὐτοῖς ἡ εἰσοδος εἰς τὸ κράτος (καὶ τοῦτο παρὰ βόσους, ἐν ἧς ἦσαν βώσοι), ὅτι, πίνητας ὄντας, καταδακάνθησαν πλείον τῶν 20 000 γροσίων εἰς τὸ ταξιδίον τῶν καὶ ἐφθασαν μετὰ πολλῶν φόρων καὶ ὑποφίων (καὶ τοῦτο οὐκ ἦν παρὰ βόσους, ἀφοῦ, ὄντας βώσοι, ἔδυνατο νὰ μείνουν εἰς τὴν πατριδα τῶν καὶ νὰ μὴ ἐπιστρέφουν εἰς τὸ ἅγιον ὄρος, ἀν ἐφοβοῦντο νὰ πάθουν ὑπὸ τῶν ὀθωμανικῶν ἀρχῶν), καὶ ἐπειδὴ δὲν δύνανται νὰ ζητήσουν ἄλλη παρὰ τῶν Ἰωλλωῶν, ὄντων αἰρετικῶν, ἢ ἀπροσβέβητον εἰς τοὺς ἡγεμόνας τῶν Βουλγάρων (σημειώον ὅτι πρὸ τινῶν αἰώνων βασιλεῖον τῶν Βουλγάρων δὲν ὑπῆρχε) καὶ Βλάχων, οἵτινες λέγουσιν εἰς αὐτούς, ὅτι ἡ μονὴ, ἡ καλουμένη βωσοικὴ, ἐκτίσθη ὑπὸ τῶν τῶν ὀθωμανικῶν, καὶ οὕτως ἐκείνοι χρωστοῦν νὰ τοὺς βοηθήσωσιν ἢ μαρτυρία αὐτῆ ἐνὸς ἡγεμόνου ἀνυπόκρουτος ἡγεμονίας, καὶ ἑτέρου ἡμιπαρβάρου, οἱ ἦσαν οἱ τότε ἐν ταῖς Παρισίοις ἀπαρχαῖς ἡγεμονοῦντες, παρὰ βόσους δὲ δεινοὺ περὶ τὴν βυζαντινὴν ἀρχαιολογίαν, σημειοῦται ἐν ταῖς ἀφημερίαις μὴ στοιχειοθετησάντων, ἀφαινοῦσα ἴσως τὸ ἰσχυρὸν τῆς ἀποδείξεως τῆς βωσοικῆς ἰδιοκτησίας, σφραγισμένης καὶ ἐπὶ τῆς ἐπιτομῆς αὐτῶν τῶν μοναχῶν, καὶ ἣτις, κατ' ἐμὲ κριτῆν, ἄλλοι τὶ δὲν ἀποδεικνύει ἢ τὴν μαγίστην παποϊθήσιν, ἣν εἶχεν ὁ ἀφθρογράφος εἰς τὴν ἡλιθιότητα τῶν ἀναγνωστῶν του, διὰ νὰ πιστεύουν τοσοῦτον μωρὰ καὶ γαλοῦς ἀποδείξει.

Ἄλλ' ὅτι δὲν δυνάμεθα νὰ παραδεχθῶμεν καὶ νὰ πιστεύσωμεν εἶναι ἡ διαμονὴ πολλῶν βώσων μοναχῶν κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους ἐν τῇ ὀθωμανικῇ αὐτοκρατορίᾳ, αἱ συνεχεῖς μεταβάσεις αὐτῶν εἰς Ῥωσίαν καὶ ἀπάνοδο: εἰς τὸ ἅγιον ὄρος, καὶ διὰ τὰς ἀνυπαρβλήτους δυσκολίας τῆς τότε συγκοινωνίας, καὶ δι' ἐλλείψιν προστασίας, διότι οἱ τότε τῆς Μοσχολίας πρεσβευταὶ ἐπέμπετο περιοδικῶς, μὴ ἐδρεύοντες μονίμως ἐν Κωνσταντινουπόλει, ὡς καὶ ἡ συνεχὴς παρουσία βώσων μοναχῶν ἐν ὀθωμανικῇ δικαστηρίᾳ πρὸς διηνεκὴ διεκτίχην κτημάτων τῆς μονῆς, ἐν λαίρῃ τῆς ὑπ' ὄψιν τὴν κληθῶν τῶν δημοσευθεῖσων ἀποφάσεων καὶ αὐτοκρατορικῶν φερμανίων, πάντα ταῦτα δύσκολον νὰ πιστεύσῃ ὅστις ἀναδιδίχῃ μετὰ προσοχῆς τὰ χρονικὰ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ὅτι ἡ ὕπνοια τῆς αὐτοκρατορικῆς κυβερνήσεως ἦτο τοιαύτη, ὅστε, ὡς εἶναι πασίγνωστον, αἱ μεταξὺ τοῦ ἁγιοτάτου οἰκουμηνικοῦ θρόνου καὶ τῆς ἐν Ῥωσίᾳ ὀρθοδόξου ἐκκλησίας σχέσεις ἦσαν δυσκλιώταται καὶ εἰς ἄκρον ἐπικίνδυναι, ὡς μαρτυρεῖ καὶ τὸ ἐξῆς μικρὸν ἀποσπασμα ἐκ τῆς ἱστορίας τῆς ὀθωμανικῆς αὐτοκρατορίας τοῦ γερμανοῦ ἱστορικοῦ Χάμπερ. Τὸ 1668 ὁ τῶν ὀθωμανικῶν πατριάρχων Κωνσταντινουπόλεως Διονύσιος Ἰ' ἵνα μεταβῇ εἰς Μόσχαν καὶ προεδρεύσῃ τὴν ὑπ' αὐτοῦ συγκροτηθεῖσαν σύνοδον πρὸς καθῆσιν τοῦ βώσου πατριάρχου, ἀντιπρόσωπομένου πρὸς αὐτόν. Ἄλλ' ὁ οἰκουμηνικὸς πατριάρχης, ἔχων ἀειποτε πρὸ ὀφθαλμῶν τὴν τύχην τοῦ προκατόχου του Παρθένου Ἰ', ἀπαχωνισθέντος ἕνεκεν τῶν μετὰ τῆς Ῥωσίας σχέσεων του, αὐτὸς μὲν ἠνθῆθη νὰ μεταβῇ εἰς Μόσχαν, ἐπαμφε δὲ τοὺς πατριάρχας Ἀντιοχείας καὶ Ἀλεξανδρείας μετὰ τοῦ ἀρχιεπισκόπου Σιναίου, οὗς ὁ τῶν ὀθωμανικῶν ὑπεδέχθη μετὰ μαγίστων τιμῶν καὶ φιλοφρονησῶν ταῦτα μεθ' ἃν ὁ βώσος ἔδρασε, προσκαλέσας τὸν οἰκουμηνικὸν πατριάρχην, τὸν ἠνθῆκα νὰ καθῆσθαι μετὰ τοῦ πατριάρχου καὶ τὸν ἀρχιεπίσκοπον, οἵτινες, ἐν ὄψει συνακτιπύοντο ἐν Μόσχᾳ περὶ

1. Iohannes videlicet Tantalides, cuius auctoritas non est prima in ephemeride Byzantia, membris illis, auguste et septembris 1874 evulgatae, cuiusmodi voluerunt in volumina supra later praefundum citatum.

1. Διονύσιος ὁ Γ' ἄρχιεπὸς τὴν πατριδα καὶ Παρισίους μητροπολίτας ἀναγενομένη οἰκουμηνικὸς πατριάρχης τὸ 1660.  
2. Παρθένος ὁ Γ' κλεινὸς μητροπολίτης πρὸ τῆς εἰς τὸν οἰκουμηνικὸν θρόνον ἀναδείξεώς του τὸ 1664.



της τύχης του βόσκου συναδέλφου των, απεβλήθησαν  
των θρόνων των, ακολουθώντας και τὰς προσόδους των."

Ἦδη λείπεται νὰ ἐξετάσωμεν, ἐν ἡ μεγάλῃ ἐκ-  
κλησίᾳ ἡ ἐπιφορευμένη ὑπὸ εὐαγγελικοῦ πνεύματος  
καὶ ἔχουσα ὀφλομένην καὶ ἱερωτέραν ἐντολήν, δι-  
καιούται νὰ ἀλιγερῆ, ἐπιφέρουσα εἰς κολλὰς ἐκτον-  
τάδας μοναχῶν, μὴ ἐπιφορευμένων ὑπὸ εὐαγγελικοῦ  
πνεύματος, νὰ καταλύσουσιν ὀλίγον κατ' ὀλίγον τὰς  
εὐαγείας· τοῦ ἀγιστάτου οἰκουμενικοῦ θρόνου μονᾶς,  
διὰ νὰ πραγματοποιήσουσιν σχέδια οὐχὶ εὐαγγελικὰ  
καὶ ἅγια, μόνον διότι καὶ αὐτοὶ εἶναι ὀρθόδοξοι καὶ  
ὕπεστιστον κουράν, καὶ ἐν, τῆς ἀρχῆς αὐτῆς παρα-  
δεχθείσης, δὲν ἐπίκειται ὁ κίνδυνος τῶν διηνεκῶν  
σκανδάλων καὶ ἐπὶ τέλος τῆς καταστροφῆς τῶν  
ἀρχαιοτάτων αὐτῶν ἱερῶν σκηνωμάτων.

Μὴ λησμονήσωμεν ὅτι δὲν ζῶμεν εἰς τοὺς χρόνους  
τῆς ῥωμαϊκῆς αὐτοκρατορίας, ὅτε μία κυβέρνησις καὶ  
μία ἐκκλησία διετίκον ἅπαντα τὸν πεπολιτισμένον καὶ  
χριστιανικὸν κόσμον. Νέα κράτη συνέστησαν καὶ  
σχέσεις διάφοροι τῶν παλαιῶν ὡς πρὸς τὸ διοικητικὸν  
σύστημα ἐπῆλθον ἐξ ἀνάγκης μεταξὺ τῶν νέων ἐκ-  
κλησιῶν, τῶν πρεσβευσῶν τὸ αὐτὸ ἔσγμα· τὰς  
μεταβόλας ταύτας δὲν προὐκάλεσεν ἡ μεγάλη ἐκκλη-  
σία, ἣτις ἀεὶ ποτὲ ἐπέωργε καὶ θεωρεῖ πνευματικὰ  
τῆς τέκνα πάντας τοὺς ὀρθοδόξους ἐκείστης φυλῆς καὶ  
γλώσσης, ἀλλ' ἐπαβλήθησαν, προέοντας τοῦ χρόνου,  
ὑπὸ τῶν κατὰ τόπους πολιτικῶν ἀρχῶν, καὶ τὸ διοι-  
κητικὸν σύστημα μίας αὐτοκεφαλῆς ἐκκλησίας περι-  
οριζοῦται τώρα ἐντὸς τῶν ὁρίων τοῦ κράτους, ὅφ' ἢ ἡ  
ἐκκλησία διατελεῖ· οὕτως μετὰ τὴν χειραφέτησιν τῶν  
ἐν Ῥωσίᾳ καὶ Ἑλλάδι ἐκκλησιῶν ὑπὸ τοῦ κανονικοῦ  
αὐτῶν πατριάρχου, τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου, ἐση-  
ματίσθησαν κληροῖ ἰθαγενεῖς, ἀπολαμβάνοντες ἐκκλη-  
σιαστικὰ δικαιώματα, τὰ ὅποια κληρικοὶ τῆς πνευ-  
ματικῆς περιφέρειᾶς ἑτέρας ὁμοδόξου ἐκκλησίας δὲν  
δύνανται νὰ σφραγισθῶσι· τὸ τοιοῦτον δὲν εἶναι  
φυλετισμὸς, καὶ ἐπικρατεῖ καὶ εἰς τὴν ῥωμαϊκὴν ἐκ-  
κλησίαν, ἣτις οὐδέποτε κατηγορήθη φυλετισμοῦ· ἐκ  
δὲ τῆς συστάσεως αὐτοκεφαλῶν ἐκκλησιῶν προήλθεν  
ἀτυχῶς καὶ ἡ ἀνάγκη, εἰς τὴν εὐρίσκονται νὰ ἀκολου-  
θῶσι τὰ νεύματα τῆς πολιτικῆς ἀρχῆς, ὁμοδόξου ἢ  
ἑτεροδόξου, καὶ ἐπὶ ἐκκλησιαστικῶν ζητημάτων, διότι  
αὐτοὶ αἱ ἐκκλησίαι δὲν ἀπολαμβάνουσιν τὴν ἀκραν  
ἐλευθερίαν, ἣν ἀνέκαθεν ἔχαιρε καὶ χαιρεῖ ἡ μεγάλη  
ἐκκλησία ὑπὸ τὸ κρατικὸν σκηπτρον τῶν ἐνδόξων  
σοσιτάτων, ὃ δὲ κληρὸς αὐτῶν τῶν ἐκκλησιῶν, ὀκ-  
κύψας τὸ πρῶτον εἰς τὰς ἀντικανονικὰς ἀδικαιρίας  
τῆς πολιτείας, ἐπὶ ζητημάτων ἑως ἐκκλησιαστικῶν,  
προέοντας τοῦ χρόνου, ἐγίνεον ὄργανον τῆς πολιτείας  
καὶ εἰς κοσμικὰ συμφέροντα. Καὶ διὰ νὰ μὴ μακρη-  
γορᾷ, ἀναπέρω ἐν μόνον παραδείγμα. Κατὰ τοὺς καν-  
όνας, ἡ ἱερά συνάξις μίας μονῆς ἐκλέγει τὸν ἡγού-  
μενόν τῆς, καὶ πᾶν ἄλλο εἶδος ἐκλογῆς εἶναι ἀντι-  
κανονικόν· ἀλλ' ἐν τῇ ὀρθόδοξῃ Ῥωσίᾳ οἱ ἡγούμενοι  
ἐκλέγονται ὑπὸ τῆς κεντρικῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀρχῆς,  
ἣτις τῆς διοικήσεως συνόδου, στρατιωτικῆ τῆ τρόφῃ,  
εἶκοι οὕτως ἔδοξε τῇ πολιτείᾳ, ὡς καὶ ὁ ἐπίσκοπος,  
ὃ εὐαρεστήσας τῇ πολιτείᾳ, ἀνταμφίβεται προβιβαζό-  
μενος ὑπὸ τῆς πολιτικῆς ἀρχῆς δίκην στρατάρχου εἰς  
μητροπόλιν. Τὸ ἐξαγόμενον ἐκ τούτου εἶναι ὅτι τὰ  
τῆς ἱεραρχίας δὲν κανονίζονται συνθετῶς τοῖς θεοῖς  
καὶ ἱεροῖς κανόσιν, ὡς εἰς ἐκείστην ὀρθόδοξον ἐκκλη-  
σίαν, ἀλλὰ κατὰ τοὺς πολιτικούς νόμους, καὶ ἡ πολι-  
τεία ἐπαρβαίνει ἀντικανονικῶς εἰς τὰς ἐκκλησίας  
καὶ προχωρεῖ πέραν τοῦ βωμοῦ, ὅχι διὰ νὰ προσφυ-  
λαχθῇ ἀπὸ ἐνδεχομένων κινδύνων, διότι ἡ ὀρθόδοξος  
ἐκκλησία οὐδέποτε ἔγινε παραίτιος σκανδάλων καὶ  
παραχῶν εἰς τὰς χώρας, εἰς ἃς ἐπικρατεῖ, ὡς μία  
ἄλλη ἐκκλησία, ἀλλὰ διότι οὕτως ἔδοξε τῇ πολιτικῇ  
ἀρχῇ, καὶ ἐνταῦθα τὸ κανὸν περιορίζεται ἐντὸς μίας  
αὐτοκεφαλῆς ἐκκλησίας, παρορώσῃ τὰ κανονικὰ δι-  
καιώματά τῆς, καὶ ἀνεχωμένης τὴν ἀντικανονικὴν  
ἐπιβασιν τῆς πολιτικῆς ἀρχῆς· ἀλλ' ὅταν αὐτῇ ἡ

ἐκκλησία εἰς τὴν μετὰ τῶν ἄλλων ὁμοδόξων ἐκκλη-  
σιῶν κοινωσίαν τῆς ἐπὶ ζητημάτων ἑως ἐκκλησιαστι-  
κῶν καὶ ἀφορώντων τὴν ὀρθοδοξίαν ἀναλυθῇ τυ-  
λοῖς ὁμοίᾳ τὰς διαταγὰς τῆς πολιτικῆς ἀρχῆς, γινω-  
μένη παραίτιος σκανδάλων τῇ χριστιανικῇ πληρώ-  
ματι καὶ χαλαρώσεως τῆς συμφωνίας, ἣτις εἶναι ἀνάγκη  
νὰ ὑπάρχῃ μεταξὺ τῶν διαφόρων ὀρθοδόξων ἐκκλη-  
σιῶν, ὅταν ἀνάγκηται μίαν συστηματικὴν ἀθέμιστον καὶ  
φυλετικὴν ἀντιπαλίτευσιν τῆς ἀρχῆς τῆς πρὸς τὰς  
κανονικὰς πράξεις τῆς μεγάλης ἐκκλησίας, σπληνι-  
μένως ἐπὶ τῶν θεῶν καὶ ἱερῶν κανόνων τῶν ἀγιω-  
τάτων οἰκουμενικῶν συνόδων, καὶ ἣτις πολιτικῇ ἀρχῇ,  
ἄλλοτε μὲν κηρύττουσα διὰ τῶν ὀργάνων τῆς δοξα-  
σίας ἀντιρροδόξους, ὅτι οἱ θεοὶ καὶ ἱεροὶ κανόνες  
περιήλθον εἰς ἀχρησίαν, καὶ αὐτοκρατορικὰ διατάγ-  
ματα δύναται νὰ ρυθμίσουν μίαν ἐκκλησίαν, ἄλλοτε  
δὲ, ὅτι αἱ ἐν τῷ ἀγίῳ ὄρει εὐαγείαι μοναὶ εἰν ὑπό-  
καίονται εἰς τὸν οἰκουμενικὸν θρόνον, καὶ ὅτι ἐντὸς  
δύο ἢ τριῶν ἐτῶν θέλουσιν περιέλθει εἰς χεῖρας τῶν  
Ῥώσων μοναχῶν διὰ τὴν ἀκραν πέναν τῶν ἡδῆ  
ταύτας κατεχόντων Γραικῶν, ἄλλοτε σπειρούσα ζῆ-  
λια φυλετισμὸς μεταξὺ τῶν ὀρθοδόξων τῆς αὐτο-  
κρατορίας λαῶν, ἐπιδικαίει παντὶ σθίνει τὴν διδασκαλί-  
αν τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας, καλύουσα τὴν ὡς αὐτὴν  
διατελοῦσαν ἐκκλησίαν νὰ ἐκκληρώσῃ χρέος ἀδελφι-  
κόν, ἀποκρινομένη εἰς τὰς εἰρηνικὰς ἐπιστολάς τοῦ  
μακαριωτάτου πατριάρχου τῆς ἁγίας πόλεως Ἱερου-  
σαλήμ, καὶ ἐπιδικάουσα ἐκδίκησιν κατ' ἐκκλησίας  
αὐτοκεφαλῆς διὰ μίαν κανονικὴν πράξιν τῆς· ἔταν  
λοιπὸν εἰς ἑλὰς τὰς παρανομίας καὶ παραβάσεις τῶν  
θεῶν καὶ ἱερῶν κανόνων ἡ ὀρθόδοξος αὐτῆς ἐκκλησία  
συναίνῃ διὰ τῆς σιωπῆς τῆς, δύναται ἡ μεγάλη ἐκ-  
κλησία, παρορώσῃ τὸ δικαίωμα τῆς ἀμοιβαιότητος, νὰ  
ἀνοίξῃ τὰς πόλεις τῶν εὐαγῶν αὐτῶν σκηνωμάτων εἰς  
κολλὰς ἐκτοντάδας μοναχῶν, ἡρωμώμενον ἐκ τῶν  
κλῆρων τοιαύτης ἐκκλησίας, καὶ ἐσταλῶς ὑπὸ τὰ  
νεύματα τῆς πολιτικῆς ἀρχῆς τῶν διατελοῦντων,  
δύναται νὰ πιστεύσῃ ἀνυπόπτως εἰς τὴν διὰ τῶν  
χειλέων μόνην ὁμολογίαν τῆς πνευματικῆς ὑποταγῆς  
τῶν εἰς τὸν ἀγιωτάτων οἰκουμενικῶν θρόνον, διακιν-  
δυνεύουσα προφανῶς τὴν ἀπαλλοτριώσιν τῶν ἱερῶν  
αὐτῶν σκηνωμάτων; Δικαιοῦται ἡ μεγάλη ἐκκλησία  
ἄγνοε ὅτι οἱ ἐν τῷ ἀγίῳ ὄρει μονάζοντες ἐπιβλύδες  
μοναχοὶ εἰν ὑπέστιστον τὴν κουράν των καὶ δὲν ἔβα-  
λον τὴν μετένοιν τῶν διὰ τὴν ψυχικὴν των σωτηρίαν,  
καὶ ἐν ὀλιγοψύχῃ μικρὸν ἐπὶ κινδυνεύει ἴσως νὰ  
κατηγορηθῇ ὡς συνένοχος αὐτῶν; Ἐκ τῶν ἐγγράφων  
τῆς ἱεράς κοινότητος ἠκούσαμεν μετὰ ψυχικῆς ἀγανακ-  
τήσεως τὰς ὕβρεις τῶν παύλων αὐτῶν δῆθεν ἀσκητῶν  
κατὰ τοῦ πατριάρχου Ἀγνῆμου ζ' καὶ τῆς κατ' αὐτὸν  
ἱεράς συνόδου διὰ τὴν πρὸς ἐκείνους κανονικὴν πράξιν  
τῆς μεγάλης ἐκκλησίας, ὅτι ἡ αὐτοῦ θεοτέτης παν-  
αγιότης, ἐκπληρώσασα χρέος ἱερῶν καὶ ἀπαραίτητον,  
κατεδίκασε τοὺς φυλετίζοντας καὶ παραβάτας τῶν  
θεῶν καὶ ἱερῶν κανόνων κληρικῶς καὶ τοὺς συμπερ-  
νοῦντας αὐτοῖς· καὶ ἐνθ' εἰς καὶ μόνος κληρικὸς τοῦ  
οἰκουμενικοῦ θρόνου, εἰς νὰ μεταξὺ προσωπῆς εἰς  
τὴν Ῥωσίαν, γίνεται χρεῖα μακρῶν διαπραγματεύσεων  
(μὴ ἐπιτρέπομένης τῆς εἰσόδου ὑπὸ τῆς πολιτικῆς  
ἀρχῆς), αὐτοὶ οἱ ἅγιοι ἀναχωρηταὶ ἔρχονται ἀγαλλῶν  
διὰ νὰ μονάσουσιν δῆθεν εἰς τὰ ἱερά σκηνώματα τοῦ  
ἀγιωτάτου οἰκουμενικοῦ θρόνου, ἀγορεύουσιν ἐκ τινῶν  
τρισαθλίων ἀγιορειτῶν μοναστηριακὰ κτίσματα ἐν  
ἀγνοίᾳ τῆς μεγάλης ἐκκλησίας, ἀνεγείρουσιν σήψας  
ἰδίας, κτίζουσιν ἐργοστάσια, μετακομίζοντας μηχανὰς  
πρὸς κατασκευὴν καὶ οἰκονομισμῶν, ποιοῦντες τὰ  
ἱερά καταγῶγια καὶ ἀκητήρια οἴκους ἐμπορίου, καὶ  
ὕβριζοντας βαναύσους τὸν κυριάρχον τῆς ἐνιζύσεως  
αὐτοῦς ἱεράς μονῆς, ἐκανακαίνονται δὲ εἰς τὴν ἀσύγ-  
γνωστον ὀλιγοψύχῃ τῆς μεγάλης ἐκκλησίας, τῆς ἐπιφο-  
ρευμένης ὑπὸ εὐαγγελικοῦ πνεύματος· εἶναι γνωστὸν  
ὅτι εἰς μίαν τῶν σκητῶν, τῶν κατοικουμένων ὑπ' αὐ-  
τῶν τῶν ὀρθοδόξων, ἀνηγρήθη ἡ εἰκὼν τοῦ πρώην



Βιδύνη; το λεγομένου εξάρου, πρὸς μάγα σπάνδα- A λον τῶν μοναζόντων ἀδελφῶν. Τὸ τοιοῦτον τέλημα ἀρκεῖ νὰ ἀποδείξῃ πόσον αὐτοὶ διαφύρασαν ὑπὸ τῆς πολιτικῆς ἀρχῆς τῶν. Ἀλλ' ἡ μεγάλη ἐκκλησία, ἡ κυρίαρχος τοῦ ἁγίου ἔθους, ἐξεκλήρωσε τὸ χρέος τῆς, τιμωροῦσα τοὺς παραβάτας τῶν θεῶν καὶ ἱερῶν κανόνων μοναχοῦ, ὡς καὶ τοὺς ἀλατῆρας Παύλιον καὶ Ἰερώνυμον, τοὺς πρωτοεργατοὺς ὧν τῶν σκανδαλίων καὶ κακῶν, τῶν ἐν τῇ ἱερῇ μονῇ τοῦ ἁγίου Πανταλεήμονος διαπραγνάντων; Ἐσχάτως ἐτόλμησαν νὰ παραβιάσουν τὸν κανονισμὸν τῆς μονῆς καὶ τὸν ἀποκρητικὸν νόμον, θάπτοντες ἐντὸς τοῦ παρακλησίου τῆς μονῆς τὸν νεκρὸν τοῦ ἐν Θεσσαλονικίᾳ ἀποβιάσαντος βώσου προξένου ἐναντίον τῶν ἐντόνων διαμαρτυρήσαντων τὸν τε γραικῶν μοναχῶν καὶ τῆς ἐπιτοπίου ἀρχῆς, ἧς ὑπὲρ τοῦ λέγουσι: διατελοῦντες, ἀνὸς ὑπάρχει τὸ κοινὸν κοιμητήριον ἐξω τῆς μονῆς. Τῆς ἀλλῆ ἐκκλησία θέλει ἀνεχθῆ τοιαῦτα ἀνοσιουργήματα, τοιαῦτα σκάνδαλα, τοιαῦτα παραβιάσεις; Παρὰ πολλῶν ἤκουσα ὅτι εἰς μίαν τῶν σκητῶν ὑπάρχει καὶ γραφεῖον, ὁπουρικῶς διαργανισμένον, εἰς ὃ εἰκοσιν ἢ εἰκοσιπέντε γραμματεῖς ἐργάζονται: νυχθημερὸν καὶ ἑκάθε εὐκαλεῖται ἐγκωδότηται πέμπονται δι' ἑκαστον ταχυ- ἔρμον εἰς Ῥωσίαν, ἀλλὰ τὸ τοιοῦτον δὲν δύναται νὰ μᾶς σκανδαλίῃ, διότι ἰσως οἱ ἅγιοι αὐτοὶ ἀσκηταὶ καταγίνονται εἰς τὴν σύνθεσιν ἐκκλησιαστικῶν ὁμῶν, τραπεζίων καὶ κοντακίων, ὡς πρὸ τινῶν αἰώνων οἱ ἡμέτεροι ὁμνῶντες καὶ μελωδοί.

Εἰς τοιαύτην οὐκ ἐπιτήρησιν τῆς ἱερᾶς μονῆς τοῦ ἁγίου Πανταλεήμονος καὶ ἐπικαιμένου τοῦ κινδύνου τῆς ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἀπαλλοτριώσεως τῶν ἰδιοκτησιῶν τοῦ ἁγιωτάτου οἰκουμηνικοῦ θρόνου, πρόκειται σήμερον ν' ἀποφασίσουν τὰ δύο σώματα ὑπὸ τὴν προεδρίαν τῆς αὐτοῦ θειοτάτης παναγιότητος τίνα τὰ καταλλήλοτερα μέτρα πρὸς ἀποφυγὴν τοῦ κινδύνου. Πρὸ τινῶν ἡμερῶν ἠκουσθη ὅτι ἐν τῇ ἱερῇ μονῇ βώσοι μοναχοὶ τοσοῦτον ἐθρασύνθησαν, ὥστε ἀξέλεξαν καὶ δικηγόρον, πρὸς ὃν ἀνέθεσαν τὰ συμ- φέρντα τῆς μερίδος; τῶν, ἐν μίᾳ δὲ τῶν τελευταίων συνεδριάσεων τῶν δύο σωμάτων κολλὰ ἐρρήθησαν καὶ παρ' ἑκάστη τῶν δύο μερίδων, τὰ ὅποια μετὰ μεγίστης ἀπορίας καὶ ἐκπλήξεως ἤκουσα. Τοιαύτην δίκην ἢ μεγάλη ἐκκλησία δὲν δύναται νὰ παραδεχθῆ, χωρὶς νὰ προσβάλῃ τὸ πρὸ τσοσάρων καὶ ἐπίσκοπων αἰώνων ἑσῶνμα τοῦ μεγάλου κατακτητοῦ καὶ τῶν ἐνδύξων αὐτοῦ διαδόχων. Παράδοξον τῶντι καὶ εἶναι θὰ ἴχησι εἰς τὰς ἀνοὰς ν' ἀμφισβῆσθῃ ἡ μεγάλη ἐκκλησία

καὶ τοῦ διαφύρατος, καὶ νὰ δεῖξῃ τοσοῦτην συγκατά- βρασην, ἀπροσέμηνη τῶν παραλόγων ἀξιώσεων τῶν ἐπιτόπων μοναχῶν, μένον διότι πρὸ ὀκτὸ αἰώνων εἰς τινα θεῶν, ὀνομαζομένην τοῦ Σουλτοῦ, ἐρένοσαν βώσοι τινες.

Ἀπόκειται ὁθεν εἰς ἡμᾶς νὰ ἐξετάσωμεν κατὰ τὸν καταλλήλοτον τρόπον πρὸς διευθέτησιν τῶν ἐν τῇ ἱερῇ μονῇ πραγμάτων, καὶ πρὸς ἀποφυγὴν μεγαλή- τερων κινδύνων. Ἡ ἱερὰ τοῦ ἁγιωνύμου ἔθους σύν- ασις, ἰσοῦσα, εἰ καὶ ὀψέ, τὸν προφανῆ κίνδυνον τῶν ἐκπεπλοῦντα τὴν εὐαγγῆ μονῆν, συνέταξε κανονισμὸν, μέλλοντα νὰ διέκῃ τοῦ λοιποῦ αὐτῆν, ἀναγνωσθέντα ἐν τῇ τελευταίᾳ συνεδριάσει τῆς τῆ ἱερᾶς συνέδου καὶ τοῦ ἐθνικοῦ μικτοῦ συμβουλίου καὶ θεωρούμενον κατὰ τινῶν κανόνων τοῦ κακοῦ. Ἀλλὰ πῶς δύναται νὰ δικαιολογηθῇ ἡ μεγάλη ἐκκλησία ἐπὶν παραδοχῆν καὶ ἐπικύρωσιν κανονισμοῦ, ταῖνοντος εἰς ὄλιγον κατ' ὀλίγον ἐξέλειψιν τῶν βώσων μοναχῶν τῆς μονῆς B καὶ περιορίζοντος τὴν ὑποψιφίτητα τῶν ἡγουμένων εἰς τὴν μόνην τῶν γραικῶν μερίδας; Τὰ τοιαῦτα μέτρα ἀποφασίζονται: οὐκ ἔλας καὶ ἀνευ κατάγου μεταξὺ μᾶς κοινότητος μοναχῶν ἢ μᾶς διοικήσεως ἀρχῆς, ἀλλὰ δὲν συζητοῦνται καὶ δὲν ἐπικυροῦνται ἐπισήμως ὑπὸ μᾶς ἐκκλησίας. Ἐπικυρουμένου δὲ τοῦ κανονισμοῦ, νομίζει ἡ μεγάλη ἐκκλησία ὅτι ὑπάρχει ἀσφαλῆς ἐγγύτης διὰ τὸ μέλλον; Καὶ διότι αὐτοὶ οἱ παραξίαι δύναται ν' ἀποτύχουν ἀπαξ, ἀπηλίπισ- θησαν, καὶ ἀπεφάσισαν τοῦ λοιποῦ νὰ ζῶσι βίον ἀσκητικὸν καὶ δὲν θύλου μεταχειρισθῆ ἑλα τὰ πολυεῖδη μέσα, τὰ ὅποια διαθῆται ἢ ἐν Ῥωσίᾳ ὀρθό- δοξος ἐκκλησία καὶ ἡ πολιτικὴ ἀρχὴ τῶν πρὸς ἐπί- ταυξιν τοῦ σκοπομένου; Ἐσχάτως μόνον ἐμαθόμεν πῶς ἤρξατο, καὶ πόσον ἐντὸς μόλις τεσσαρακονταετίας ἐκορυφώθη τὸ κακόν· ἢ μήπως ἡ τῶν ἡμετέρων πραγ- μάτων κατάστασις ἐνθαρρύνει ἡμᾶς νὰ παραδεχθῶμεν ἐν ἡμετέρας μέτρον, τὸ ὅποσον εἰς ἄλλο δὲν τείνει ἢ εἰς τὸ νὰ ἀρῇ προσωρινῶς τὸ βάρος ἐκ τῶν ἡμετέρων ὁμῶν, διὰ τὸ νὰ μεταφέρῃ εἰς τοὺς τῶν μετ' ἡμᾶς; Ἐπὶ τοιοῦτου ζωτικωτάτου ζητήματος καὶ διὰ τὴν μεγάλην ἐκκλησίαν καὶ διὰ τὸ ὑπὸ τὴν πνευματικὴν αὐτῆς δικαιοδοσίαν χριστοπῶνον πληροῦσα τὸ μέτρον αὐτὸ εἶναι, κατ' ἐμὲ κριτήν, ἀνεπαρκές, ἐνίσωφ διατηρεῖ τὸν ἕχθρον ὄχι πλέον χρυπτὸν ἐντὸς τῆς ἀπροπέλειας, τὸ δὲ μόνον βίτικόν, ἀναγκασιότατον καὶ ἀξιοκρατῆς εἶναι: ἢ ἀποβολὴ αὐτῶν ἐκ τῶν εὐαγῶν σινημάτων τοῦ ἁγιωτάτου οἰκουμηνικοῦ θρόνου.

2.  
PROTESTATIO QUINQUE CONSILII MIXTI SODALIIUM \*  
1874 septembris 18. 30.

Παναγιώτατε δέσποτα.

Εἰς τὴν παρελθούσαν συνεδρίαν τῶν δύο σω- μάτων, ἦτοι τῆς ἱερᾶς συνέδου καὶ τοῦ μικτοῦ συμβουλίου, καθ' ἣν, ὑπὸ τὴν προεδρίαν τῆς ἡμετέρας θειοτάτης καὶ προσκυνητῆς ἡμῶν παναγιότητος, ἐγένετο σύσκεψις ἐπὶ τοῦ δευτέρου ἀρθροῦ τοῦ κανονισμοῦ, ἐν ἣ ἱερὰ κοινότης τοῦ ἁγιωνύμου ἔθους συνέταξε διὰ τὴν μονῆν τοῦ ἁγίου Πανταλεήμονος καὶ καθ' ὃν δέον ἵνα ὁ μέλλων ἡγουμένωσι ἐν τῇ ἱερῇ τούτῳ σκηνώματι διατελῆ ὑπὲρ τοῦ κράτους βασιλείας, αἰφνης καὶ παρὰ πᾶσαν προσδοκίαν εἰση- λασε πρότως παραπομπῆς τοῦ ζητήματος τούτου εἰς ἐποχὴν, ἀγνωστον εἰσὶν διδιδόσαν, καθ' ἣν, μετὰ τὴν ἀποπεράτωσιν τῆς συζητήσεως τοῦ ἰδιαι- τέρου κανονισμοῦ τῆς ἱερᾶς μονῆς τοῦ ἁγίου Παντα- λεήμονος, ἢ ἡμετέρα θειοτάτη παναγιότης μετὰ τῶν δύο σωμάτων θέλει ἐπιληφθῆ τῆς συνδιασκέψεως ἐπὶ τοῦ γενικοῦ κανονισμοῦ τοῦ ἁγιωνύμου ἔθους. ἐν ἐνετάλλῳν ἔλας ἐκπεφροσθῶσιν ὃ τε ἅγιος πρῶην

Λαρίσσης κύριος Δυρόθεος καὶ ὁ κύριος Ἰωάννης Δ. Ἀριστοκλής. Ἡ δὲ ἀπροσέμητος αὕτη πρότασις καθυπερβόλοισιν καὶ ὑπεστηρίξασιν οἱ ὑποφαινόμενοι, καὶ ἦτις, δούοντας ἀναπτυχθεῖσα καὶ κατὰ τὴν συν- εδρίαν τῆς παρελθούσης τετάρτης, δύναται ἵνα δια- τυπωθῆ ὡς ἀκαλοῦθως. Ὁ ἡγουμένος τῆς ἱερᾶς μονῆς τοῦ ἁγίου μεγαλομάρτυρος καὶ ἱερατικοῦ Παν- ταλεήμονος δέον ἵνα ἦ; ὡς καὶ οἱ τῶν λοιπῶν σταυρο- πηγιακῶν μονῶν, πατρίθεν καὶ ἐκ γενετῆς ὑπὲρ τοῦ ἑθνομικῆς αὐτοκρατορίας, ἐπὶ δὲ, συμπῶν τῷ β' ἀρθρῷ, καὶ κάτοχος τῆς ἐλληνικῆς γλώσσης. Κατὰ πόσον ἢ πρότασις αὕτη συνέδει τοῖς ἡμετέροις καθήκονσι πρὸς τὴν κραταίαν ἡμῶν βασιλείαν, τῇ ἐπὶ τοῦ ἁγιωνύμου ἔθους κυριαρχίᾳ χαρακτηριστῆ τῆς ἐν λόγῳ μονῆς, καὶ δὴ καὶ τοῖς δυοὶ προπροφασισθεῖσιν ἀρθροῖς τοῦ ὑπὸ συζητήσιν κανονισμοῦ, τοῖς θεοσι- ποσιν ὅτι ἡ μονὴ τοῦ ἁγίου Πανταλεήμονος κτήμα

\* Ibid., p. 59-60.

ὅταν ἀνακαλλοτριπτον τοῦ οἰκουμενικοῦ θρόνου, καὶ ὅτι ἡ ἐπικρατούσα ἐν αὐτῇ γλῶσσα ἐστὶ καὶ ἑλληνική, παρὰ τὴν ἡγεμονίαν ἵνα ἐνταῦθα ἐπαναλάβωμεν, καθὼς ἐνόησαν τῆς ὑμετέρας θειοτάτης παναγιότητος ἵκανά ἐπρίθων ἐπὶ τούτῳ ἐν ταῖς διαληφθείσαις συνεδριάσειν. Ἐν τῇ δὲ τῶν δύο σωματίων συζήτησιν τῆς προτάσεως ἡμῶν ταύτης, καθ' ἣν ἀνορή τὸ παρὶ ἀναβολῆς ζήτημα, πολλοὶ δὲ ἀγορευταί, ἐκινέουσι τῆς ὑμετέρας θειοτάτης παναγιότητος, ὑπαστήριζαν τὴν παραπομπὴν τοῦ ἐρισμοῦ τῆς ὑπερηκόνητος τοῦ ἡγουμένου τῆς ἱερᾶς μονῆς τοῦ ἁγίου Πανταλεήμονος· εἰς τὸν συνταχθέντα γενικὸν κανονισμὸν τοῦ ἁγιωτάτου ἄρχιεπισκόπου, ἀνεπίστατον, παναγιότητα, κατὰ τῆς προτάσεως ταύτης ἵκανοὺς λόγους, δι' οὓς καὶ κατ' ὁμοίαν ἐφαίνετο ἡμῶν ἐπιζήμιος καὶ κατὰ τύπους ἀνάμικτος. Τούτων οἱ κυριώτατοι εἰσιν οἱ ἑξῆς·

α'. Ἡ πρότασις ταύτη πάντῃ ἕξιν ἦν τῇ ἡμερησίᾳ διατάξει, καθ' ἣν προδικατο ἰδίᾳ περὶ τοῦ ἡγουμένου τῆς ἱερᾶς μονῆς τοῦ ἁγίου Πανταλεήμονος, ἧς συζητήτατο ὁ ἰδικαίτερος κανονισμὸς.

β'. Οὐδέποτε γίνεται παραπομπὴ εἰς κανονισμὸν μὴ ὑπάρχοντα, οὐδέμια δὲ ἀρχὴ ἐχορήγησά ποτε τὴν ἐαυτῆς ἐπιχώρησιν εἰς ἄρθρον νόμου, παρέχοντος παραπομπὴν εἰς ἕτερον νόμον, μήπω συνταχθέντα καὶ ἐπικυρωθέντα.

γ'. Συζητούμενον τοῦ κανονισμοῦ μονῆς τινος, τὸ πρῶτιστον καὶ κυριώτατον αὐτοῦ ἄρθρον ἐστὶν ἀναμφιβόλως τὸ καθορίζον τὴν ιδιότητα καὶ τὰ προσόντα τοῦ ἡγουμένου, ἀνευ δὲ τούτου, ὁ τοιοῦτος κανονισμὸς ἤθελε δικαίως θεωρηθῆ ὡς ὁμοίαν ἀνευ καταλήξεως.

δ'. Ἡ προτεινομένη ἀναβολὴ ἀντίκειται εἰς ὅσα περιεχόμενα ἐν τῇ συζήτησιν τοῦ α' ἄρθρου, ὅσα ἀπεφάνθησαν ἐριστικῶς· ὅτι ἡ μονὴ τοῦ ἁγίου Πανταλεήμονος κτήμα ἐστὶν ἀνακαλλοτριπτον τοῦ οἰκουμενικοῦ θρόνου, χωρὶς νὰ παραπέμφωμεν τὸν ὅρισμὸν τούτου εἰς τὴν συζήτησιν τοῦ γενικοῦ κανονισμοῦ, καὶ τὰς ἐμολογουμένως τὸ ἄρθρον ἐκείνου ἀφορᾷ πάσας τὰς ἱερὰς μονὰς τοῦ ἁγιωτάτου ἄρχιεπισκόπου, διατελούσας ἀνεξαρτήτως ἀνακαλλοτριπτα κτήματα τῆς μεγάλης τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας.

ε'. Ἐδωκίσαμεν τὴν τοιαύτην ἀναβολὴν ἵνα ἐπιζήμιον εἰς τὰ ἀληθῆ καὶ τιμωφέστερα συμφέροντα τῆς μονῆς ἰδίᾳ καὶ τῆς ἐκκλησίας ἐν γένει, διότι ἀπὸ ἡμέρας· εἰς ἡμέραν καὶ ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν ἐπικρατεῖ ὁ θάνατος τοῦ ὑπερεκατοντούτου ἡγουμένου Γερασίου, μὲθ' ἧν ἐκλεχθήσεται ἰσως μοναχὸς ἀτάλληλος καὶ ἕνως τῇ τὴν αὐτοκρατορικῇ κυβερνήσει καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ Κωνσταντινουπόλεως. Ἀνεπίστατον

δὲ καὶ τὰ ἐν τοιαύτῃ τοῦ Γερασίου ἀντικαταστάσεως ἀναμφιβόλως ἐπιτελούμενα ἀνεκατέφθητα θανά, εἶνα ἄλλως τε κατανοεὶ ὁμοίως καὶ ὁ ἐπιπολαίως γινώσκων τὰς ἐξέσεις τῶν ἐν τῇ ἁγιωτάτῃ ἑρα φιλοξενουμένων ἐπιπέδων μοναχῶν.

ς'. Ἐπειδὴ ἐν προηγουμένη συνεδριάσει τῶν δύο σωματίων ἀπεφασίσθη ἵνα προηγηθῆ ἕνεκα τῆς ἐκρύπτου καταστάσεως, ἐν ἧ ἀπὸ τινος διατελεῖ ἡ μονὴ τοῦ ἁγίου Πανταλεήμονος, ἡ συζήτησις τοῦ ἰδικαίτερου αὐτῆς κανονισμοῦ τῆς συνδιασκέψεως ἐπὶ τοῦ γενικοῦ κανονισμοῦ τοῦ ἁγιωτάτου ἄρχιεπισκόπου, εἴκομεν ὅτι ἡμεῖς μὲν ἐπιμένομεν εἰς τὴν συζήτησιν καὶ ἐπιπέδωμεν πάντων τῶν ἄρθρων τοῦ ἰδικαίτερου τῆς μονῆς ταύτης κανονισμοῦ, οὐδέμιοι τὴν ἀπόφασιν τῶν δύο σωματίων, ψηφοφορία δὲ ἐπὶ προτάσεως, ἀφορέσης ἀναβολῆς, προφανεστάτη ἐστὶ καταπέτρησις τῆς προηγουμένης αὐτῆς ἀποφάσεως.

Διὰ τοὺς λόγους τούτους, παναγιότητα, καὶ δι' ἄλλους, οὓς ἐξέφρασαν μὲν ἐν διαφόροις περιστάσεσιν, ἀποφεύγομεν δὲ ὅπως καὶ ἐνταῦθα ἐπαναλάβωμεν, ἀπέτχομεν τῆς προταθείσης ψηφοφορίας καὶ ἀποχωροῦντες τῆς συνεδριάσεως, ἐκτρέψαμεν ὅτι εἰς τὸ ἐπίδον οὐ δύναται συμμετασχεῖν τῶν συνδιασκέψεων τῶν δύο σωματίων ἐπὶ τοῦ ζητήματος τῆς μονῆς τοῦ ἁγίου Πανταλεήμονος, ἐνὸς ἢ κλεινοφηνία αὐτῶν ἐξακολουθεῖ παραδεχομένη ἔρου. μὴ ἐξασφαλίζοντας τὰ δικαιώματα τῆς τῆς μονῆς καὶ τοῦ οἰκουμενικοῦ θρόνου.

Εἰς τὴν ἀπόφασιν ἡμῶν ταύτην ἐμμένοντες, σπαύδομεν ὅπως ἐκφράσωμεν διὰ τῆς παρουσίας ἡμῶν ταπεινῆς ἀναφορᾶς τὴν λύκην, ἣν ἠσθάνθημεν καὶ αἰσθανόμεθα διὰ τὴν ἣν ἐπράτη ἔδδον ἡ συζήτησις τοῦ ἐν λόγῳ ἀκατήδεστατοῦ ζητήματος, ὅσαρ τοσαῦτα παρῶσε καὶ παρῆσι πράγματα τῇ μητρὶ ἡμῶν μεγάλῃ τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίᾳ· διαμαρτυρούμεθα δὲ βαθυστάτως, ὡς μέλη τοῦ διαρκεῶς ἔθνικοῦ μικτοῦ συμβουλίου, ἐκπροσωποῦντες τὸ ὑπὸ τὸν οἰκουμενικὸν θρόνον διατελοῦν χριστιανώτατον πλῆρωμα, κατὰ πάσης ἀποφάσεως, ἐν ἀπουσίᾳ ἡμῶν τυχὸν ληφθησομένης ἐπὶ τοῦ ζητήματος τῆς μονῆς τοῦ ἁγίου Πανταλεήμονος.

Ἐπὶ τούτοις ἐπικαλούμενοι τὰς θεοπειθεῖς αὐτῆς εὐχὰς καὶ εὐλογίας καὶ τὴν παναγίαν αὐτῆς δεξιάν κατασπαζόμενοι, διατελοῦμεν.

Ἐν Κωνσταντινουπόλει, τῇ 20 Σεπτεμβρίου 1874. Τῆς ὑμετέρας θειοτάτης καὶ παναγιότατης ἡμῶν παναγιότητος υἱοὶ ἐν κυρίῳ ὑποκλινέστατοι καὶ ἐλάχιστοι δοῦλοι.

Ι. Οἰκιάδης, — Κ. Καραθεοδωρῆς, — Σ. Μαυρογένης, — Α. Ψυχάρης, — Κ. Καλλιάνης.

PROTESTATIONIS SUPRA EXHIBITAE CONFUTATIO IPSIUS PATRIARCHAE CURA EVULGATA \*

1874 septembris 26 octobris 8.

Ἀνασκευὴ τῆς διαμαρτυρήσεως τῶν πέντε λαϊκῶν μελῶν τοῦ διαρκεῶς ἔθνικοῦ μικτοῦ συμβουλίου.

Γνωστὸν ἦδη τύχαιε ὅτι τὸ ἐπ' ἐσχάτων ἀναμὲν ζήτημα τῆς ἐν Ἁθῶν ἱερᾶς μονῆς τοῦ ἁγίου Πανταλεήμονος ἐπισπάται ἀπὸ τινος τὴν μέριμναν τῆς μεγάλης ἐκκλησίας, ἧτις, τῇ κοινῇ συμφέρει τῶν δύο σωματίων, τῆς τε ἱερᾶς συνόδου καὶ τοῦ διαρκεῶς ἔθνικοῦ μικτοῦ συμβουλίου, ἀσφαλτεῖ ὅπως ἐξῆς τὸν τρόπον διαλλαγῆ τῶν διαφορῶν, ὡς μὴ ὄφθα, μερίδων ἐν τῇ μονῇ ταύτῃ, διὰ τῆς διαρρυθμίσεως τῶν πραγμάτων τοῦ ἱεροῦ τούτου κοινοβίου.

Τὰ δύο σώματα ἐξακολουθοῦν ἐργαζόμενα ἐπὶ τῷ σκοπῷ τούτῳ, ὅτι ἡ μεγάλη ἐκκλησία μετὰ λύκης εἶδεν ὅτι ἐν τῇ συνεδριάσει τῆς 18ης ὑπερμεσοῦτος

πέντε τῶν μελῶν τοῦ διαρκεῶς ἔθνικοῦ μικτοῦ συμβουλίου, μειονοφήσαντα, ἀπεχώρησαν τῆς συνεδριάσεως, καὶ ὅτι μετὰ δύο ἡμέρας ὑπέβαλον εἰς τὰς κεντρικαίας ἐγγράφον διαμαρτυρήσιν, ἐν ἧ δηλοῦσιν ὅτι εἰς τὸ ἐπίδον οὐ δύναται συμμετασχεῖν τῶν συνδιασκέψεων τῶν δύο σωματίων ἐπὶ τοῦ ζητήματος τῆς μονῆς τοῦ ἁγίου Πανταλεήμονος καὶ διαμαρτυροῦνται κατὰ πάσης ἀποφάσεως, ἐν ἀπουσίᾳ αὐτῶν τυχὸν ληφθησομένης ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου· τὴν διαμαρτυρήσιν δὲ ταύτην καὶ ἐδημοσίωσαν τὴν ἐπιούσαν ἐν τῇ τῶν ἐγγράφων ἐφημερίδων.

Ἀδιαπόδεικτόν ἐστιν ὅτι ἡ ἀποχώρησις αὐτῆ, ἰδίᾳ δὲ ἡ διαμαρτυρήσις τῆς μειονοφησίας, ἀπέδει εἰς τὴν νενομισμένη καὶ πρωτοφανῆ ἄλλως διατελεῖ ἐν τοῖς χρονικοῖς τῶν ἐργασιῶν τῶν δύο δικαιοκρατικῶν σωματίων

\* Ibid., p. 98-99.

των πατριάρχων. Ἐκτὸς τούτου, ἡ δημοσίαιος δια-  
μαρτυρήσεως, παραφοροῦσης τὴν τε θείαν τοῦ ζητή-  
ματος καὶ τὰ ἐν ταῖς συνεδριάσει γενόμενα, ταῖνα  
εἰς τὸ διασπείρει τὴν ἀλήθειαν καὶ ἀποκλιθεῖν τὸ  
ἐπιμένον φρόνημα: ἔθεν ἐπιάντως ἐθεοκήθη πρὸς  
φεισιμὸν τῶν πνευματικῶν νὰ γνωστοποιηθῶσιν ἐν  
πᾶσι αὐτῶν τῇ ἀκριβείᾳ τὰ γενόμενα καὶ νὰ κατα-  
δειχθῇ ἐξ αὐτῶν τῶν πρακτικῶν τῆς συνελεύσεως τὸ  
τε κατὰ τύπους καὶ τὸ κατ' οὐσίαν πλημμελὲς τῆς  
διαμαρτυρήσεως.

Καὶ πρῶτον κατὰ τύπους: εἶναι βέβαιον, κατὰ τὰς  
ἐπικρατούσας καὶ πανταχοῦ παραδεδομένας ἀρχὰς  
ἐν πᾶσι τοῖς κοίμαισι σώμασι, τοῖς κοινῇ διασκα-  
πημένοις περὶ τινος ἀντικειμένου, ὅτι ἡ μειοψηφία  
ἐύναται μὲν διὰ παντὸς εὐσχήμου καὶ εὐπρεποῦς  
τρόπου ὑποστηρίζει τὴν αὐτῆς γνώμην ἐν τῇ περι-  
βάσει τῆς συνελεύσεως, οὐδέποτε δὲ οὐδαμῶς ἐπιτρέ-  
πεται ἀποτυχούσα, νὰ ἀποχωρήσῃ τῆς συνελεύσεως  
καὶ ν' ἀπευθύῃ διαμαρτυρήσιν, καὶ ἐπὶ τὸ χεῖριστον,  
καὶ νὰ δημοσιεύσῃ αὐτὴν, ἀγωνιζομένη διὰ τοῦ τρό-  
που τούτου νὰ ἐπιβίῃ τὴν αὐτῆς γνώμην τῇ πλειο-  
ψηφίᾳ καὶ ἐπισχυριζομένη, καὶ νὰ δευρεύσῃ αὐτὴν  
ἐν ταῖς μελλούσαις αὐτῆς ἐργασίαις: ὥστε, κατὰ τὰ  
ἐπιλογηθέντα, ἡ διαμαρτυρῆσις αὕτη ἐστὶ πλημμελής  
καὶ κατὰ τύπους ἀκυρὸς.

Ἐλάττωμεν ἴδῃ, ὡς ἐκ περισσοῦ καὶ ὡς πρὸς τὴν  
οὐσίαν τοῦ ἐγγράφου τούτου.

Λέγουσιν ἐν τῇ διαμαρτυρήσει: «Ἐἰς τὴν παρελθού-  
σαν συνεδρίᾳ τῶν δύο σωμάτων αἰφνης καὶ παρὰ  
πᾶσαν προσδοκίαν εἰσέλασε πρόβλημα παρακομπῆς τοῦ  
ζητήματος τούτου (τῆς ὑπεκότητος τοῦ ἡγουμένου)  
εἰς ἀποκτὴν ἀγνωστον εἰσέτι: διατελοῦσα καθ' ἣν ἡ  
αὐτοῦ θεοτάτη παναγιότης μετὰ τῶν δύο σωμάτων  
θέλει ἐπιληφθῆ τῆς συνδιασπείσεως ἐπὶ τοῦ γενικοῦ  
κανονισμοῦ τοῦ ἁγίου ἔθους, πρὸς δὲ, ὅτι καθυπέβα-  
λον καὶ ὑπεστήριξαν πρότασιν, ἥτις, διόντως ἀναπ-  
τυχθεῖσα καὶ κατὰ τὴν συνεδρίαν τῆς παρελθούσης,  
τετάρτης, εὐνάται: ἵνα διατυπωθῇ ὡς ἀκολουθῶς:

«Ὁ ἡγουμένος τῆς ἱερᾶς μονῆς τοῦ ἁγίου μεγαλο-  
μάρτυρος καὶ ἱσαμηνίου Πανταλεῖμονος θεῶν ἵνα ἡ,  
ὡς καὶ οἱ τῶν λοιπῶν σταυροπηγιακῶν μονῶν, πα-  
τήρθεον καὶ ἐκ γενετῆς ὑπῆκος τῆς ὀθωμανικῆς αὐτο-  
κρατορίας, ἐπὶ δὲ, συνψᾶ τῇ Ἐ' ἀρθρῷ, καὶ κάτοχος  
τῆς ἐλληνικῆς γλώσσας, λυκτρὸν ἐπὶ τὰ ἀνωτέρω  
οὐδὲλως ἔχονται ἀληθείας. Ἐνταῦθα τὸ πρῶτον  
παρατηρήσεως ἀξίον ἐστὶν ὅτι οἱ διαμαρτυρηθέντες  
κύριοι οὐτε διετύπωσαν οὐτε καθυπέβαλον τριαύτην  
πρότασιν, ἀφοῦ οἱ ἴδιοι ἐπιλογηθεῖσιν ἐπὶ ἔθου  
ἐλέχθησαν ὑπ' αὐτῶν ἴδῃνατο δὴθεν νὰ διατυπωθῇ  
ἡ τοιαύτη τῶν πρότασις, καὶ ἐπομένως φυσικῶς συνέ-  
γεται ἐπὶ ἀπεχώρησιν τῆς συνελεύσεως, διότι ἡ πλειο-  
ψηφία ἀντίπερσε τῆς προτάσεως, ἣν εἶχον εἰσέτι ἐν τῇ  
νύκτι τῶν. Ὁ τοιοῦτος κῆπος τοῦ σκέπτεσθαι, εἴν  
δὲν εἶναι λίαν περιέργως καὶ πρωτοφανῆς, ἀλλοι κρι-  
νάτωσαν, ὅτι δὲ αἰφνης καὶ παρὰ πᾶσαν προσδοκίαν  
δὲν εἰσέλασε πρότασις παρακομπῆς τοῦ ζητήματος  
τούτου, μαρτυροῦσιν αὐτὰ ταῦτα τὰ πρακτικᾶ: διότι  
πᾶσα ἡ ἐργασία τῆς συνελεύσεως ἐν ταῖς τελευταίαις  
συνεδριάσει συνεκινηροῦτο εἰς τὸν περὶ ἡγουμένου  
λόγον, καθόσον εἶναι βέβαιον ὅτι ἐν μίᾳ τῶν συνε-  
δριάσεων τούτων ἐν τῷ ἀκολουθῶν ἀποχωρηθέντων  
καὶ διαμαρτυρηθέντων μελῶν, πρῶτον λαβὼν τὸν λό-  
γον, ἐτύπωσε τὴν ἑξῆς πρότασιν: «Ὁ ἡγουμένος  
τῆς μονῆς τοῦ ἁγίου Πανταλεῖμονος ἐκλέγεται διὰ  
πλειοψηφίας τῶν ἐν αὐτῇ πατέρων, εἶναι δὲ ἐκ γενε-  
τῆς ὑπῆκος ὀθωμανός.» Τὴν πρότασιν ταύτην ὑπε-  
στήριξαν ἕτερον μέρος τοῦ ἔθνικου συμβουλίου ἐκ τῆς  
πλειοψηφίας, παρατηρήσαν μόνον ὅτι, καθόσον  
ἀφορᾷ τὸ δεύτερον μέρος τῆς προτάσεως, τὸ περὶ  
ὑπεκότητος, ἐπειδὴ πρόκειται περὶ ζητήματος, ἀφο-  
ρῶντος ἐν γένει τὰς μονὰς τοῦ ἁγίου ἔθους, οὐκ αἰσῶς  
τόπος αὐτοῦ εἶναι ἐν τῇ γενικῇ κανονισμῷ, ἐπ' οὗ  
ἐργάζεται εἰδικὴ ἐπιτροπὴ.

Μετὰ τὰ ἀνωτέρω, τὸ προαληθὲν μέρος τῆς  
μειοψηφίας ἀπέσπευε τὸ πρῶτον μέρος τῆς προτάσεως:  
αὐτοῦ, ἐφ' ἃν μόνον τὸ δεύτερον, ὅπερ ὁ προσηθείς  
ἐκ τῆς πλειοψηφίας ἀναλεβὼν, ὑπεστήριξε τὴν πρό-  
τασιν ταύτην, τροποποιηθεῖσαν ὑπ' αὐτοῦ, ὡς ἀνω-  
τέρω ἐλέχθη. Ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου ἀγορευ-  
σάντων τινῶν ὑπὲρ τῆς ἀμέσου λύσεως τοῦ περὶ  
ὑπεκότητος ζητήματος, κατὰ τὴν πρότασιν τῆς μειο-  
ψηφίας, κολλῶν δὲ ἀποκρουσάντων τὴν ἰδίαν ταύτην,  
πρῶτον διότι, ὡς ἐγνωσθῆ ἐσχάτως, ὑπάρχουσαν ἡγού-  
μενοι ἐν τοῖς μοναῖς μὴ ὑπῆκος ὀθωμανοῦ, δεύτερον,  
διότι δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ἐφαρμοσθῇ ἐν τῇ μονῇ  
ταύτῃ διάταξις ὑπεκότητος, μονομερῶς λαμβανομένη,  
καὶ μὴ ἔχουσα γενικὸν χαρακτῆρα, χωρὶς νὰ φανῇ  
ἡ ἐκκλησία ἄλλαις λέξει: μὲν, τὸν φεισιμὸν ἕως  
ἐξάπαντος κρυπτούσα, τοῦθ' ὅπερ παντὶ ὀφθαί πάντα  
τὰ μέλη τῆς συνελεύσεως ταύτης ἀπέκρουσαν καὶ  
ἀπακήρυξαν, προτίθας δὲ τῆς ὥρας, ἡ συνεδρίασις  
διαλύθη ἀνευ ἀποτέλεματος.

Ἐν δὲ τῇ κατόπιν συνεδρίᾳ ἡ αὐτοῦ παναγιό-  
της ὀλοκωμανικῆς πατριάρχης ὑπέμνησεν ἑπ., καθ'  
ἃ ἐκ τῶν προηγουμένων συζητήσεων ἐξήχεται, δύο  
γνώμαι ἀπορροφῆσαν περὶ τῆς συνέσεως τοῦ ἁ γρ-  
θρου τοῦ προκειμένου κανονισμοῦ: ἡ μὲν τῶν προ-  
νοῦτων ἐπὶ ἀμέσως εἶναι ἵνα ὀρίσθῃ τὸ περὶ ὑπε-  
κότητος προσὸν τοῦ ἡγουμένου, ἡ δ' ἕτερα τῶν θεω-  
ρουμένων σκοπιμώτερον ἵνα ὁ ὀρίσμός τοῦ προσόντος  
τούτου τεθῇ εἰς τὸν γενικὸν τοῦ ἀγιωμένου ἔθους  
κανονισμὸν, ταύτας δὲ τὰς προτάσεις τίθησιν εἰς  
ψηφοφορίαν. Ἀρξάμενης καὶ πάλιν τῆς συζητήσεως  
ἐπὶ τῆς θέσεως τοῦ ζητήματος καὶ ἐπιμανούσης τῆς  
μειοψηφίας εἰς τὴν αὐτῆς γνώμην, τὰ πάντα δια-  
μαρτυρηθέντα μέλη ἐδίλωσαν αἰφνης ὅτι, εἴν ἡ αὐτοῦ  
θεοτάτη παναγιότης ἐπιμένῃ ἵνα θέσῃ εἰς ψηφο-  
φορίαν τὴν περὶ παρακομπῆς εἰς τὸν γενικὸν κανο-  
νισμὸν πρότασιν, θέλουσιν ἀποχωρήσει τῆς συνεδριά-  
σεως: κολλῶν δὲ διαμαρτυρηθέντων ὅτι τὸ τοιοῦτον ἀποδοκι-  
μαστῆον ἐστὶν, ὡς ἀπέθον εἰς τὰ νενομισμένα, ἡ αὐ-  
τοῦ παναγιότης ἐνδοῦσα κατὰ καιρὸν εἰς τὴν γνώ-  
μην τῆς πλειοψηφίας, ἐδήλωσεν ὅτι, εἴν ἡ αὐτοῦ  
ψηφοφορίαν τὴν ὡς ἀνωτέρω διατυπωθεῖσαν πρότασιν  
περὶ τῆς εἰς τὸν γενικὸν κανονισμὸν παρακομπῆς τῶν  
περὶ τῆς ὑπεκότητος τοῦ ἡγουμένου. Ἄμα δὲ τῇ  
ἐνάρξει τῆς ψηφοφορίας, τὰ τὴν διαμαρτυρήσιν ὑπο-  
γράψαντα μέλη λαϊκὰ μέλη ἀπεχώρησαν τῆς συνεδριά-  
σεως, τῆς δὲ ψηφοφορίας περαιωθεῖσης μετὰ τὴν  
ἀποχώρησιν αὐτῶν, ἐξήχθη ἐκ ταύτης ὅτι ἡ περὶ  
παρακομπῆς εἰς τὸν γενικὸν κανονισμὸν πρότασις  
ἐγένετο παραδεκτὴ, ὑπὸ τῶν ἀπομεινάντων δέκα ἐξ  
μελῶν, ἐκτὸς ἐνός, μὴ συμφωνήσαντος τῇ μειοψηφίᾳ,  
εἰπόντος ὅτι ἔχει ἰδίαν γνώμην.

Μετὰ ταῦτα ἐτίθη εἰς ψηφοφορίαν τὸ πρῶτον  
μέρος τῆς προτάσεως περὶ ἐκλογῆς τοῦ ἡγουμένου,  
διατυπωθεῖσης, ὡς προείρηται, ὑπὸ τῆς μειοψηφίας:  
καὶ ὅρ' ἐνός μέλους τῆς πλειοψηφίας ὑποστηθείσης,  
ὅπερ καὶ διατυπωθῆ ὡς ἐφεξῆς: «Ὁ ἡγουμένος τῆς  
μονῆς τοῦ ἁγίου Πανταλεῖμονος θέλει ἐκλέγεσθαι διὰ  
πλειοψηφίας παρὰ τῶν ἐν αὐτῇ πατέρων, κατὰ τὴν  
ἐν τῇ ἀγιωμῇ ἔρει ἐπικρατούσαν τάξιν, τὴν ἐν τοῖς  
κοινοβίοις.» Τὸ ἀρθρον οὕτως ἔχον, ἐπαφηφισθῆ,  
ἐμοθῆμας ὑπὸ τῆς συνελεύσεως, ἐκτὸς δύο μελῶν,  
τοῦ μὲν διατυκῶσαντος ἰδίαν πρότασιν, περ' οὐδένος  
ἕως ὑποστηρικθείσαν, τοῦ δὲ προτιμάντος καὶ τὸ  
ζήτημα τοῦτο νὰ παρακαμθῇ εἰς τὸν γενικὸν κανο-  
νισμὸν.

Ἡ ὡς ἀνωθῆ ἀφήγησις τῶν γεγονότων, ἐκτὸς τοῦ  
ὅτι καταδεικνύει ἀνακριβῆ τὰ ἐν τῇ προοίμῳ τῆς  
διαμαρτυρήσεως ἀναφερόμενα, ἐξελέγει συνέμα καὶ  
τὸ ἕλας ἀνοκῆστατον τοῦ πρώτου ἐπιχειρήματος τῆς  
διαμαρτυρήσεως, ὅτι ἡ πρότασις δὴθεν αὕτη δὲν ἦν  
ἐν τῇ ἡμερησίᾳ διατάξει: ἀποδοτῆον δὲ τοῦτο εἰς  
κλίρον λήθην τῶν γεγονότων, καθ' ὅτι, ὡς καθ' ἡγενοστον,

ἐπι τοῦ αὐτοῦ ἀντικειμένου, ὅσα ἀπορροῦν τὴν συν-  
 ἄλλουσι ἐν τῇ συνεδρίᾳ ταύτῃ, ἴσως ἐπὶ τῆς παρα-  
 πομπῆς τοῦ περὶ ὑπεκρίσεως θέματος ἐν τῷ γενικῷ  
 κανονισμῷ, καριστήρη ἢ συζητήσας καὶ κατὰ τὴν  
 προηγουμένην συνεδρίαν καὶ κατὰ τὴν τελευταίαν  
 μέχρι τῆς στιγμῆς, καθ' ἣν ἢ πρότασι; ἐπέθῃ ὑπὸ  
 φηρησφορίαν.

Ἡ β' αἰτιολογία τῆς διαμαρτυρήσεως λέγει ὅτι  
 „οὐδέποτε γίνεται παραπομπὴ εἰς κανονισμὸν μὴ  
 ὑπάρχοντα, οὐδεμία δὲ ἀρχὴ ἐχορήγησε τὴν ἐαυτῆς  
 ἐπιχώριον εἰς ἄρθρον νόμου, περιέχοντος παραπομπὴν  
 εἰς ἕτερον νόμον, μήπω συνταχθέντα καὶ ἐπι-  
 κεραιμένα“. Αἱ λέξεις αὗται προδίδουσι πλήρη σύγ-  
 χυσιον τῶν πραγμάτων. Οὐδαμῶς πρόκειται νὰ περι-  
 ἔχῃται ἐν τῷ ὑπὸ συζητήσιν κανονισμῷ ἄρθρον παρα-  
 πομπῆς εἰς τὸν μετὰ ταῦτα συνταχθόσμενον κανο-  
 νισμὸν τοῦ ἁγιωτάτου ἔτους, ἀλλ' ἄπλως νὰ σημειωθῇ  
 ἐν τοῖς πρακτικαῖς ἐπὶ τῷ ζήτημα, ὡς γενικὸν φέρον  
 χαρακτῆρα, δέον νὰ τεθῇ ἐν τῷ κανονισμῷ ἐκείνῳ,  
 εὐχερῆς δὲ τὸ κεισθῆναι περὶ τούτου ἐκ τῆς ἀνα-  
 γνώσεως τοῦ ἐπιψηφισθέντος τρίτου ἁρθρου, ἐν ᾧ  
 οὐδαμῶς γίνεται παραπομπή, καὶ τῶν πρακτικῶν τῆς  
 συνεδριάσεως, ἐν αἷ; ἱσημιώθῃ, ἀπλῶς ἢ ἀποδεκτῇ  
 γενόμενῃ, πρότασι.

Ἐν δὲ τῇ γ' αὐτῶν αἰτιολογίᾳ οἱ τὴν διαμαρ-  
 τυρήσιν ὑπογράφσαντες λέγουσιν ὅτι, „συζητούμενον  
 τοῦ κανονισμοῦ μόνῃς τινος, τὸ πρότερον καὶ κυριώ-  
 τερον αὐτοῦ ἄρθρον ἐστὶν ἀναμφίβλως τὸ καθορίζον  
 τὴν ἰδιότητα καὶ τὰ προσόντα τοῦ ἡγουμένου, ἀνευ  
 δὲ τούτου, ὁ τοιοῦτος κανονισμὸς ἦτοια δικαίως  
 θεωρηθῆ ὡς ὁμοῖα ἀνευ κεφαλῆς“. Τὰ προσόντα τῶν  
 ἡγουμένων εἰσὶν ἴδη, πρὸ πολλοῦ καθωρισμένα ὑπὸ  
 τῆς πρὸ αἰώνων ἐκτετατοῦσῃ ἂν Ἄθῃ τάξεως, ἢ δὲ  
 συνέλευσις τῶν δύο σωμάτων, ὅρασα ἐπὶ ἡγουμένου  
 τῆς μονῆς τοῦ ἁγίου Πανταλεῖμονος θέλει ἐκλεγῆσθαι  
 κατὰ τὴν ἐν τῷ ἁγιωτάτῳ ἔτει ἐκτετατοῦσαν τάξιν,  
 οὐδὲν ἄλλο ἐπείκειν ἢ νὰ ἐνισχύσῃ τὸ κῆρος τῶν ἐν  
 ἀνεργείᾳ θεσμῶν, οἵτινες ἀκριβῶς ὀρίζουσι τὰ προ-  
 ὄντα, ἅτινα δέον νὰ κέντηται οἱ ἐν ταῖς μοναῖς τοῦ  
 Ἄθῃ ἐκλεγόμενοι ἡγούμενοι, ὡς καὶ τὴν τρόπον τῆς  
 ἐκλογῆς αὐτῶν.

Καθὼς ἀφορᾷ τὰ ἐν τῇ δ' αἰτιολογίᾳ ἀναφερό-  
 μενα, δι' ὧν οἱ διαμαρτυρούμενοι θέλουσι νὰ δείξωσιν  
 ὅτι ἡ συνέλευσις ἔπασεν εἰς ἀντίφασιν, ἐν μὲν τῷ  
 α' ἁρθρῷ τοῦ κανονισμοῦ λύσασα γενικὸν ζήτημα,  
 ὡς θέσασα ἐν τῷ κανονισμῷ ὅτι ἡ μονὴ τοῦ ἁγίου  
 Πανταλεῖμονος εἶναι κτήμα ἀνακαλλοτριπτον τοῦ  
 οἰκουμηνικοῦ θρόνου, ὡς καὶ αἱ λοιπαὶ μοναὶ, ἐν δὲ  
 τῷ γ' ἁρθρῷ ἀναβαλοῦσα τὸ ἐπίσης γενικὸν χαρα-  
 κτῆρα φέρον περὶ ὑπεκρίσεως ζήτημα εἰς τὸν γενικὸν  
 κανονισμὸν ἐνταῦθα βγῆται ὅτι, ἐκτὸς τοῦ ὅτι δὲν  
 ὑπάρχει προηγουμένη τις ἀπόφασις τῆς συνέλευσεως,  
 δι' ἧς πᾶν τὸ γενικὸν χαρακτῆρα φέρον ζήτημα δέον  
 νὰ παραπεμφθῆ εἰς τὸν γενικὸν κανονισμὸν, διὰ τοῦ  
 πρώτου τούτου ἁρθρου ἢ συνέλευσις οὐδὲν ἕτερον  
 ἐπείκειν ἢ νὰ ἐπαναλάβῃ ἀρχὴν, ἀδιαφιλονεικτικῶς  
 ἡμετέροισι καὶ παραδεδομένην, καθ' ἣν πᾶσαι  
 αἱ μοναὶ τοῦ ἁγίου ἔτους θεωροῦνται ὡς κτήμα  
 ἀνακαλλοτριπτον τοῦ οἰκουμηνικοῦ θρόνου· ὥστε τὸ  
 πρῶτον τοῦτο ἄρθρον, καὶ εἰς τὸν μαρικὸν τοῦ ἁγίου  
 Πανταλεῖμονος κανονισμὸν τιθέμενον, ἐὰν ἀνατρέψῃ  
 ἐπιποδίστικα ὑπάρχουσαν τάξιν ἐν τῇ μοναῖς, ἐνφ' ἣ  
 τῇ

περὶ ὑπεκρίσεως, γενικὸν χαρακτῆρα ἔχον καὶ τιθέ-  
 μενον εἰς τὸν μαρικὸν, εἰν δύνανται νὰ ἔχῃ πρακτικὸν  
 ἀποτέλεσμα ὅσα διὰ ταύτην οὐτε διὰ τῆς ἄλλης  
 μονῆς.

Τὰ διαμαρτυρούμενα μέλη τοῦ ἐθνικοῦ συμβουλίου  
 διαμαρτυροῦσιν ἐν τῇ ε' αἰτιολογίᾳ αὐτῶν ὅτι θεω-  
 ροῦσι „λίαν ἐπιζήμιον εἰς τὰ ἀληθῆ συμφέροντα τῆς  
 τε μονῆς ἰδίᾳ καὶ τῆς ἐκκλησίας ἐν γένει τὴν ἀνα-  
 βολὴν τοῦ ζητήματος τῆς ὑπεκρίσεως, διότι, μετὰ  
 τὴν ἐπιχειρηθῆναι ἀπὸ ἡμῶν εἰς ἡμέρας ἀποφῶσιν  
 τοῦ ὑπερεκτετατοῦστος ἡγουμένου Γερασίμου, ἐκλεχ-  
 θῆσεται ἴσως μοναχὸς; ἀκατάλληλος καὶ ἔτι; τῆ  
 αὐτοκρατορικῆς κυβερνήσεως καὶ τῆ ἐκκλησίας ἁνωταί-  
 νου ἐκτετατοῦστος“. Ἡ περὶ τῶν ἀληθῶν συμφερόντων τῆς  
 τε μονῆς ταύτης ἰδίᾳ καὶ τῆς ἐκκλησίας ἐν γένει καὶ  
 τῆς αὐτοκρατορικῆς κυβερνήσεως μέρμηρα ἔστιν ἀν-  
 ἀμφίβλως κοινὸν ἀπάντων τῶν μελῶν δικαίωμα καὶ  
 καθῆκον· ἢ ἀπάντησι; δ' εἰς τὴν ἐνταῦτα προετῆν  
 εὐκόλως κατανοεῖται ἐκ τῶν ἑσῶν ἐν τῇ προηγου-  
 μένῃ παραγράφῳ καὶ ἐν ταῖς λοιπαῖς εἰρηται; περὶ  
 τῆς ὑπεκρίσεως.

Ἐπίσης τὰ ἐν τῇ ε' αἰτιολογίᾳ ἀναφερόμενα ὅτι  
 „ἐνεκα τῆς ἐκρύψεως καταστάσεως τῆς περὶ τῆς ὁ  
 λόγος μόνῃς δέον νὰ προηγηθῆ ὁ κανονισμὸς ταύτης  
 πρὸ τοῦ γενικοῦ, καὶ ὅτι τούτου χάριν ἐπιμένουσιν  
 εἰς τὴν ἐκ τοῦ παλαιῶν ἐπιψηφισθῆσαν πάντων τῶν  
 ἁρθρῶν, καὶ ὅτι ἀναβολὴ ἐνδὲ; ἁρθρου ὅστι κατα-  
 κτήσῃ τῆς προληφθείσης ἀποφάσεως τῶν δύο σω-  
 μᾶτων,“ εἶναι ἀβάσιμα καὶ ἀνυπόστατα, καθὼς ἢ  
 συνέλευσις, λίαν καταπαίγουσαν θεωροῦσθαι τὴν διαμαρ-  
 τυρήσιν τῶν τῆς μονῆς ταύτης πραγμάτων, καὶ πρὸ  
 τῆς ἀποχωρήσεως τῶν διαμαρτυρηθέντων κυρίων συμ-  
 βούλων καὶ μετὰ τὴν ἀποχώρησιν αὐτῶν, ἐξυκολού-  
 θῆσεν ἐργαζομένη ἐπὶ τοῦ περὶ ὁ ὁ λόγος εἰδικῶ  
 κανονισμοῦ· ἐὰν δὲ δὲν συνήσασε νὰ τεθῇ ἐν τῷ μα-  
 ρικῷ κανονισμῷ τὸ τῆς μεινοψηφίας θέμα, τοῦτο  
 προήλθεν ἐκ τῶν ἀποχρῶντων λόγων, εἰτινες ἀνεκτύχ-  
 θῆσαν ἀνωτέρω, καὶ εἰτινες ἔπεισαν τὴν πλειονοψη-  
 φίαν ὅτι οἰκίος τόκος τῶν περὶ τούτου ἦν ὁ γενι-  
 κῆς κανονισμὸς, ὅστις οὐχὶ εἰς ἀγνωστον ἐποχὴν, ὡς  
 λέγουσιν, ἀλλὰ μετ' οὐ πολὺ ἐπεξεργασόμενος ἴδη  
 συζητηθῆσεται, τοῦθ' ὅσα ἐὰν εἶναι ἀγνωστον οὐδ'  
 εἰς αὐτὰ τὰ πάντα λαϊκὰ μέλη.

Ἐκ τῶν εἰρημίμων σαφῶς καταδείκνυται ὅτι πρῶ-  
 τον μὲν, κατὰ τὴν περὶ κοινῶν συνεδριάσεων πολυ-  
 μελῶν σωμάτων ἐθιμοτυπίαν, οὐδὲν δικαίωμα ἔχον  
 οἱ μεινοψηφῶντες ἀποχωρῆσαι τῆς συνεδριάσεως,  
 μάλιστα δὲ καὶ ἐγγράφως διαμαρτυρηθῆναι· δευ-  
 τερον δὲ, πάντα τὰ ὡς αἰτία τῆς διαμαρτυρήσεως  
 αὐτῶν ἀναφερόμενα οὐκ εἰσὶ σύμφωνα πρὸς τὴν ἀκρι-  
 βειαν τῶν γεγονότων· τρίτον, ἐὰν τις ἀπαθῆ; καὶ  
 ἀμερολήπτως μελετήσῃ τοὺς πρὸς ἀπόρριψιν τῆς πρό-  
 τάσεως τῆς μεινοψηφίας προταθέντας λόγους, θέλει  
 ἀνακαλύψῃ ἀναντιρρήτως συντετατῆσαν τὴν πορείαν  
 τῆς πλειονοψηφίας καὶ συμφερωτέρω πρὸς τὴν  
 μονὴν, περὶ ἧς πρόκειται, καὶ πρὸς ἅπαν τὰ ἁγιον  
 ἔτος καὶ πρὸς τὴν μεγάλῃ ἐκκλησίαν καὶ τὸ ἔθνος,  
 καὶ δι' πρὸς τὴν αὐτοκρατορικὴν αὐτὴν κυβερνήσιν,  
 πρὸς ἣν τοσοῦτον ἀδικίως σκοποῦσι νὰ διαρῶσιν  
 τὴν πλειονοψηφίαν.

Ἐκ τοῦ γραφείου τῶν πατριαρχείων.  
 (L. + a.) Τῇ 26 οκτωβρίου 1874.

AD HANC CONFUTATIONEM RESPONSUM A QUINTQUE CONSILII SODALIBUS FACTUM \*  
 1874 septembris 27 octobris 9.

Ἀπάντησις εἰς τὴν τοῦ γραφείου τῶν  
 πατριαρχείων δῆθεν ἀνασκευὴν τοῦ ἡμε-  
 τέρου ἔγγραφου.

Εἰς τὴν ὑπὸ ἡμερομηνίαν 21 τῆς ὑπερρεσποῦστος  
 ἡμετέρας ταπεινῆς καὶ βαθυσέβαστος ἀναφορᾶν ἣ

αὐτοῦ θεοεπίτη παναγιότης ὁ κοινὸς ἡμῶν πατήρ καὶ  
 πνευματικὸς ἀρχων, ὁ οἰκουμηνικὸς πατριάρχης Ἰσα-  
 κειμ ὁ Β', μηδεμίαν ἀξίωσας ἡμᾶς εἶτε γραπτῆς εἶτε  
 καὶ προφορικῆς ἀπάντησεως, προὔτιμος τὴν μετὰ  
 ὤριμον σκέψιν καὶ ἐπιεργασίαν ὑπὸ προχθεσινῆ;

\* Ibid., p. 99-104.

ἡμερομηνίαν δημοσίευσιν ἐγγράφου, ὅπου, ἐκ τοῦ γραφείου τοῦ πατριαρχείου ἐξελθόν, φέρον δὲ καὶ τὴν τοῦτου ἱστορικὴν καὶ κοινωφελῆσαν σφραγίδα, θαυμάσιως ἐπιγράφεται ἀνεκκευὴ τῆς διαμαρτυρίας τῶν πέντε λαϊκῶν μελῶν τοῦ διαρκοῦς ἐθνικοῦ μικτοῦ συμβουλίου. Ἀνατιθέμενοι τὸν τρόπον τούτον τῆς ἐγγράφου ἡμῶν ἀπιρρήσεως εἰς τὴν ἐκτίμησιν τοῦ χριστιανικοῦ πληρώματος, σκεῖτομεν ὅπως ἀναρῶμεν ἐν ὀλίγῳ τὰ ἐν τῇ πατριαρχικῇ δέθεν ἀνασκευῇ διαλαμβανόμενα, ὧν τὰ κλειστά ἤθελον βεβαίως ἀκριβέστερον ἐκτεθεῖ, ἂν οἱ συναρξάντες αὐτὴν ἠδύκομεν ἵνα ἀποβηθῆσσι τὴν τεταραγμένην αὐτῶν μνήμην δι' ἀπαναληφτέρας καὶ μετὰ τῆς θεούσης προσοχῆς ἀναγνώσεως τῶν ἡμετέρων πρακτικῶν.

Καὶ πρῶτον μὲν ἐξετάσιον ἂν ἡ ἀναφορὰ, ἐν τῇ διαμαρτυρούμεθα πέντε λαϊκὰ μέλη τοῦ συμβουλίου κατὰ πᾶσιν ἀποφάσεως, ἐν ἀπουσίᾳ αὐτῶν τυχόν ἀκριβῶς ἐπιβεβαιωμένης, δύναται ποτε νὰ θεωρηθῆ κατὰ τύπους ἀκέρως, τὰ δὲ λοιπὰ μέλη τῆς συνέλευσεως τῶν δύο συμπάτων νὰ προῶσι, μετὰ τὴν τούτων τῆς συνεδριάσεως ἀποχώρησιν, εἰς συζητήσεις καὶ δὴ καὶ ἀποφάσεις. Τὸ τοιοῦτον ἀληθὲς ἐστὶ περιέργων καὶ πρωτοφανῆς, καθότι οὐδέποτε συνέδριας τῶν δύο συμπάτων ἐκτελέθη ἐν ἀπαρτίᾳ οὕσα, ἂν μὴ ἦσαν παρόντα πέντε τοῦλάχιστον λαϊκὰ μέλη τοῦ συμβουλίου, ὅπου καὶ εὐαπόδεικτον ἐστὶν ἐκ τοῦ ἐν αὐτῇ τῇ πατριαρχικῇ εὐρισκομένου βιβλίου τῆς παρουσίας, καὶ συνεπέστατον πρὸς τὴν ἀρχὴν, ἐφ' ἧς ἐδράζονται αἱ ἀπὸ κοινοῦ συνεδριάσεις, καὶ πρὸς τὰ ὑπὸ τῶν ἐθνικῶν ἡμῶν κανονισμῶν θεοπισθέντα. Καὶ ἡ μὲν ἀρχὴ αὕτη ἐστὶν ἡ ἀρχὴ τῆς συμπνοίας καὶ συνδιασκέψεως, τῆς συνεισηκούσεως καὶ συμπράξεως κλήρου καὶ λαοῦ, ἀρχὴ σωτήριος διὰ τὴν ἐκκλησίαν καὶ τὸ χριστιανικὸν πλῆρωμα, ἀρχὴ ἧς πάντες ὀφείλομεν νὰ ἐπιδιώκωμεν τὴν εὐακρίνην καὶ πλήρη ἐφαρμογὴν. ἂν ὡς ἔωμεν νὰ ἐπιφέρωμεν τὴν θέουσαν φερασίαν εἰς τὰ ὑπὲρ ποτε κακῶς κείμενα ἐκκλησιαστικὰ ἡμῶν πράγματα. Δύναται λοιπὸν ἡ ἀληθὲς εὐαγγελικὴ αὕτη ἀρχὴ νὰ ἐφαρμοσθῆ, ἂν ὁ μὲν κλήρος δὲν ἀντιπροσωπεύεται ἐν ταῖς ἐπιπέδῳ ὡς λόγος ἀναφάσεως διὰ τῆς πλειονοψηφίας τῆς ἱερατικῆς συνέδου, ἢ δὲ λαὸς διὰ τῆς πλειονοψηφίας τῶν λαϊκῶν μελῶν τοῦ συμβουλίου; Πρὸς τούτοις δὲ καὶ ὁ θεμιτῶδες ἡμῶν νόμος διαλαμβάνει, ὅτι, ἵνα τὸ διαρκὲς ἐθνικὸν μικτὸν συμβούλιον θεωρηθῆ ἐν ἀπαρτίᾳ, δεόν ὅπως ὡσι παρόντα τὰ δύο τρίτα τῶν μελῶν αὐτοῦ. Ὅθεν, ἀποχωρησάντων ἡμῶν τῆς συνεδριάσεως, αὕτη οὐδαμῶς δύναται θεωρηθῆ ἐν ἀπαρτίᾳ, διὰ τὸν λόγον ὅτι ἔμεινον συνεδριάζοντα ἐν αὐτῇ μόνον τέσσαρα κληρικὰ καὶ τρία λαϊκὰ μέλη τοῦ συμβουλίου, ἂν ὁ χρῆμα ἀποδείξεως ἢ μαθηματικῆ στοιχειώδους ἀλήθεια, ὅτι τὰ δύο τρίτα σωματος, συγκειμένου ἐκ δωδεκά μελῶν, ἀποτελοῦσι τὸν ἀριθμὸν ὀκτώ. Κατὰ συνέπειαν οὐ μόνον τὸ δέθεν ἀνασκευασθὲν ἡμετέρων ἐγγράφων κέντηται κατὰ τύπους κῆρος ἀναμφισβήτητον, ἀλλ' ἐδικαιούμεθα ἐν αὐτῷ διακινῆσαι, ὡς δικαιούμεθα καὶ σήμερον ἀπαναλαβεῖν, ὅτι διαμαρτυρούμεθα ἡθευσεβάστεως, ὡς μέλη τοῦ διαρκοῦς ἐθνικοῦ μικτοῦ συμβουλίου, ἐκπροσωποῦντες τὸ ὑπὸ τῶν οἰκουμενικῶν θρόνων διατελοῦν χριστιανικῶν πλῆρωμα, κατὰ πᾶσιν ἀποφάσεως, ἐν ἀπουσίᾳ ἡμῶν τυχόν ληφθησομένης ἐπὶ τοῦ ζήτηματος τῆς μονῆς τοῦ ἁγίου Πανταλαμῆμονος.

Εἶτα δὲ κατ' οὐσίαν, ὡς ἐκ περισσοῦ καὶ ἐπιροηθῆτικῶς, συμπαραβάλλοντες τὴν τε ἡμετέραν ἀναφορὰν καὶ τὴν ὑπερασπίσιν τῆς πλειονοψηφίας, τὰς ἐξῆς ἐπιφέρωμεν βραχέως παρατηρήσεις χάρις τῆς ἀληθείας. Ὅχι ἐστὶν ἀληθὲς ὅτι λέγομεν ἐν τῇ ἡμετέρῃ ἐγγράφῳ, ὅτι εἰς τὴν παρελθούσαν συνέδριασιν εἰσῆλθε προτάσεις παραπομπῆς τοῦ ζήτηματος τῆς ὑπεκότητος, ἀλλ' εἰς τὴν παρελθούσαν, ὅτι ἡ ἡμερομηνία διατάξεως ὡριστὴν τὴν συζήτησιν τοῦ Β' ἀρθροῦ τοῦ κανονισμοῦ τῆς ἱερατικῆς κοινότητος τοῦ ἁγιωτάτου θροῦ, διαλαμβάνοντος, ὅτι ὁ ἡγούμενος τῆς μονῆς τοῦ

ἁγίου Πανταλαμῆμονος ἐστὶν γραμμὸς ἐπίσκοπος τῆς ὀρθοδόξου ἀποστολετικῆς. Ἐκ τούτου προδήλως ἐξέρχεται ἐπὶ πᾶσι καὶ ἀναβολῆς τοῦ ζήτηματος τῆς ὑπεκότητος τοῦ ἡγουμένου τούτου πρότερος εἶναι ἢ, μάλιστα δὲ καὶ ἀπέβουσα τῆς ἡμετέρας διατάξεως, οὐδέλλως δὲ καὶ ἐν τῇ ἐπομένῃ συνέδριασιν ἠδύνατο νομίμως νὰ συζητηθῆ, διὰ μόνον τῶν λόγων ὅτι οὕτως ἔδοξε τῇ ἐκτελεστικῇ διακεκλιμένῃ ἀνωτάτῃ ἡμῶν προέδρῳ. Ὁ δὲ ἰσχυρισμὸς τοῦ πατριαρχικοῦ γραφείου, ὅτι ἡ πρότερος ἡμῶν δὲν διατυπώθη ὡς ἔχει ἐν τῇ ἡμετέρᾳ ἀναφορᾷ, ἀφύσικος, ἀνεπίστατος, ἀδικαιολόγητος, καὶ δὴ καὶ τὴν δικαιοσύνην προτιθέμενος τῶν γεγονότων ἀλλοτρίως ἐξ αὐτῆς ταύτης τῆς περιεχομένης αὐτῶν θῆται ἀνασκευῆς. Διότι, ἐν τῷ ἐγγράφῳ τούτῳ ἀρχεῖται ἀναφέρον τὴν ἡμετέραν πρότασιν, καθ' ἣν ὁ ἐν λόγῳ ἡγούμενος δεόν ἵνα ἡμετέραν καὶ ἐκ γενετῆς, ὡς καὶ οἱ τῶν λοιπῶν σταυροπηγιακῶν μονῶν, ὑπέκτος ὀρθοδόξου, ἐπὶ δὲ καὶ κείτονος τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης, καὶ ἀκαρτέτως διελκυστῶν ἐπὶ τὰ ἀνωτέρω οὐδέλλως ἔχονται ἀληθείαι, παρακατῶν μετὰ τῶν προτιζόντων ἐπὶ λογικῆς συνεπειᾶς ὡς ἀνωτέρω, οὐδέλλως ἐπρόνοιος ἐπὶ φιλαλληθείας ὁμολογεῖται ὅτι ἐν τῶν ἐκτελεστικῶν ἀποχωρησάντων καὶ διαμαρτυρησάντων μελῶν πρῶτον λαβὼν τὸν λόγον, διατύπωσε τὴν ἐξῆς πρότασιν: «Ὁ ἡγούμενος τῆς μονῆς τοῦ ἁγίου Πανταλαμῆμονος ἐκλέγεται διὰ πλειονοψηφίας τῶν ἐν αὐτῇ πατέρων, εἶναι ὁ ἐκ γενετῆς ὑπέκτος ὀρθοδόξου.» Κατὰ τὴν ὁμολογίαν ἀρα καὶ αὐτῆς, δέθεν τῆς ἀνασκευῆς, τὸ μέρος τῆς ἡμετέρας προτάσεως, τὸ ἀφορῶν τὴν ὑπεκότητα τοῦ ἡγουμένου, διατυπώθη σαφέστατα, ὁμολογεῖται δ' ἐπίσης εὐκρινῶς ἐν τῇ πατριαρχικῇ ἐγγράφῳ, ὅτι μετὰ τὰ ἀνωτέρω τὸ προλαλήσαν μέλος τῆς μενοψηφίας ἀκίους τὸ πρῶτον μέρος τῆς προτάσεως αὐτοῦ, ἀφῆς μόνον τὸ δεύτερον. Ὅστε τὸ ἐκ τῶν εὐκρινῶν τούτων ὁμολογιῶν ἐξαγόμενον ἐστὶν ὅτι διατυπώσαμεν μὲν καὶ ἐν γενετῇ ὑπεκότητος, πρότασιν, δὲν διατυπώσαμεν δὲ τὰ δύο ἄλλα μέρη τῆς ἡμετέρας προτάσεως, ἦτοι ὡς καὶ οἱ τῶν λοιπῶν σταυροπηγιακῶν μονῶν καὶ κείτονος τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης. Ἀλλὰ δι' αὐτὰ ταῦτα καὶ ἡμεῖς δὲν εἰπόμεν ἐν τῇ ἀναφορᾷ ἡμῶν διατυπώθη, ἀλλὰ δύναται ἵνα διατυπώθῃ. Ἴδου δ' ἐν περιλήψει ἡ ἀκριβῆς ἀφήγησις τῶν γεγονότων, ἐξ ἧς εὐκρίως θέλει πᾶς τις κατανοῆσαι τὸ ἔγκαιρον ἢ εὐκρινῆσαι. Ἐν τῇ συνέδριασιν τῆς 11 ὁκτωβρίου, ἀρξαμένης τῆς συζητήσεως ἐπὶ τοῦ προμνημονευθέντος Β' ἀρθροῦ τοῦ κανονισμοῦ τῆς ἱερατικῆς κοινότητος, εἰς τὴν ἡμῶν, λαβὼν τὸν λόγον, διατύπωσε τὴν ὡς ἀνωτέρω πρότασιν, προσθεῖς μάλιστα, ὅτι ἡ πρότασις αὕτη γενετῆς καμψήφει παραδοκτικῆς, ὡς ἐμφαίνουσα τὸν ὀφειλόμενον σεβασμὸν εἰς τὰ πρὸς τὴν αὐτοκρατορικὴν κυβερνήσιν ἡμετέρα καθήκοντα, παραυτίκα δὲ συνεπεῖα παρατηρήσεων ἑτέρου ἐξ ἡμῶν, ἀπίστου τοῦ πρῶτον αὐτῆς μέρους, ἦτοι τὸ τῆς ἐκλογῆς, διὰ δύο λόγους: α) διότι τὸ τῆς ἐκλογῆς ζήτημα, μὴ ἐμπεριεχόμενον ἐν τῷ ὑπὸ συζήτησιν ἀρθρῷ, δὲν ἀπετέλει μέρος τῆς ἡμερομηνίας διατάξεως: β) διότι ἐξεταστίον προηγουμένως ἂν πάντες οἱ τῆς ἐν λόγῳ μοναχοὶ κέντηνται θεκαίωμα ψήφου, καὶ δὴ καὶ κανονικὴ κοινότης. Τὴν καὶ ἐκ γενετῆς ὑπεκότητος ταύτην πρότασιν ἀνακτιζάντες πάντες καὶ ἐν τῇ συνέδριασιν ἐκείνῃ καὶ ἐν τῇ τῆς 18 ὁκτωβρίου, ὑπεδείχθημεν προεῖτι, διὰ λόγων καὶ ἰσχυρισμῶν, καταχωρησθέντων ἐν τοῖς πρακτικῶς, ὧν τὴν μαρτυρίαν ἐπικαλούμεθα, ὁ μὲν ὅτι πρὸς ἐπιτυχίαν τῆς κοθουμένης συνεισηκούσεως καὶ πρὸς ἀποφυγὴν παρεξηγήσεων, εἰς ἧς ἠδύνατο νὰ δώσῃ λαβὴν κατὰ τὴν ἰδέαν τῆς πλειονοψηφίας ἢ θεομοθέτητος ὀρθοδόξου ὑπεκότητος ἡγουμένου ἐνὸς καὶ μόνου μοναστηρίου, καὶ τούτου καταχωρημένου ὑπὸ μεγάλης ὁμάδος ἑνὸν μοναχῶν, παραδεχόμεθα καὶ τὴν προσθήκην, ὡς καὶ οἱ τῶν λοιπῶν σταυροπηγιακῶν μονῶν, ὁ δὲ ὅτι, ὅπως φανερῶν συνεπειᾶς εἰς τὸ προαποφασισθὲν ἀρθρον, τὸ καθορίζον τὴν

ἑλληνικὴν γλῶσσαν ὡς ἑκπερατοσὸν γλῶσσαν τῆς ἀλίας τῆς ἐκείνης, ἐπειδὴ πρόκειται περὶ ζητήματος, ἀφορῶντος ἐν γένει τὰς μονὰς τοῦ ἁγίου ἔρους, οὐκ αἰσῶς τόπος αὐτοῦ εἶναι ἐν τῷ γενικῷ κανονισμῷ, ἐφ' ᾧ ἐγγράζεται εἰδικὴ ἐπιτροπή;

Ἐλάτουμεν δὲ τελευταῖον καὶ εἰς τὸ ἐν τέλει τῆς θῆθεν ἀνακοινῆς προσεληλυθὸς πατριῶν βίβλος, τὸ σκοπεῖν νὰ παρουσιάσῃ ἡμᾶς ὡς διαβολὰς τῆς κλεινοφθίας πρὸς τὴν αὐτοκρατορικὴν κυβέρνησιν. Βαθεῖαν πιστοποιήμενοι λέγειν, ὅτι εἰς ἀπάντησιν ταπεινῆς καὶ βαθυστάτου ἀναφορᾶς πρὸς τὸν ἀνώτατον ἡμῶν πνευματικῶν ἀρχόντα ἢ κλεινοφθρία, προσερχομένης τῆς αὐτοῦ θεοσιεῖτης παναγιότητος, τοσοῦτε βαρεῖαν καὶ ἄδικον προσάπει: ἡμῶν κατηγορίαν, καθῆκον ἡμῶν θεωροῦμεν, ἵνα πρῶτον μὲν διακηρύξωμεν, ὅτι οὐδὲ ἴσχυος τοιοῦτου ὑπεκινήσῃ ὑπάρχει ἐν τῇ προαναγνωθείσῃ ἡμῶν ἀναφορῇ, εἴτε δὲ ὁμολοῦσιν ἐν συντηρῆσιν καὶ εἰς τὸ ἕκαστὸν ἡμῶν ἀπεφύγεταί τι προσκαλλήσασιν ἐν κλεινοφθρία στήγμα ἐκείνου ἐπὶ τῇ ἐπιτροπῇ διὰ τῆς δημοσιεύσεως τοῦ πατριαρχικοῦ ἐγγράφου, ἐν ᾧ πολυεπίθετος καὶ πολυτρόπος, μέγιστα δὲ ἐν τῇ ἀλλείφῃ ἀντιρρήσεις εἰς τὸν ἡμέτερον ἴσχυρισμόν, ὅτι θεωροῦμεν λίαν ἐκζητῶν εἰς τὰ ἀληθῆ συμφέροντα τῆς τε μονῆς (ἰδὲ καὶ τῆς ἐκκλησίας ἐν γένει τὴν ἀναβολὴν τοῦ ζητήματος τῆς ὑπεκινήσεως, διότι ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν καὶ ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν ἐκτείνεται ὁ θάνατος τοῦ ὑπεκινήσαντος ἡγουμένου Γερασίμου, μὴ ὅν ἐκλεχθῆσθε: ἰσως μοναχῶ: ἀκατάλληλος καὶ ἕνος τῇ τε αὐτοκρατορικῇ κυβερνήσει καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ Κωνσταντινουπόλεως, προδήλως καὶ ἀναντιρρήτως καταφαίνεται ἢ ὡς μητρικὴ αὐτῆς στήριξίς πρὸς τοὺς ἐν τῷ ἁγιωτάτῳ βραβύλοισιν ἐκτελεσθέντων καὶ κυριαρχικῶν ἐπιτελεσθέντων δικαιοματικῶν ἐπιτελεσθέντων μοναχῶ:.

Ἐλάτουμεν δὲ τελευταῖον καὶ εἰς τὸ ἐν τέλει τῆς θῆθεν ἀνακοινῆς προσεληλυθὸς πατριῶν βίβλος, τὸ σκοπεῖν νὰ παρουσιάσῃ ἡμᾶς ὡς διαβολὰς τῆς κλεινοφθίας πρὸς τὴν αὐτοκρατορικὴν κυβέρνησιν. Βαθεῖαν πιστοποιήμενοι λέγειν, ὅτι εἰς ἀπάντησιν ταπεινῆς καὶ βαθυστάτου ἀναφορᾶς πρὸς τὸν ἀνώτατον ἡμῶν πνευματικῶν ἀρχόντα ἢ κλεινοφθρία, προσερχομένης τῆς αὐτοῦ θεοσιεῖτης παναγιότητος, τοσοῦτε βαρεῖαν καὶ ἄδικον προσάπει: ἡμῶν κατηγορίαν, καθῆκον ἡμῶν θεωροῦμεν, ἵνα πρῶτον μὲν διακηρύξωμεν, ὅτι οὐδὲ ἴσχυος τοιοῦτου ὑπεκινήσῃ ὑπάρχει ἐν τῇ προαναγνωθείσῃ ἡμῶν ἀναφορῇ, εἴτε δὲ ὁμολοῦσιν ἐν συντηρῆσιν καὶ εἰς τὸ ἕκαστὸν ἡμῶν ἀπεφύγεταί τι προσκαλλήσασιν ἐν κλεινοφθρία στήγμα ἐκείνου ἐπὶ τῇ ἐπιτροπῇ διὰ τῆς δημοσιεύσεως τοῦ πατριαρχικοῦ ἐγγράφου, ἐν ᾧ πολυεπίθετος καὶ πολυτρόπος, μέγιστα δὲ ἐν τῇ ἀλλείφῃ ἀντιρρήσεις εἰς τὸν ἡμέτερον ἴσχυρισμόν, ὅτι θεωροῦμεν λίαν ἐκζητῶν εἰς τὰ ἀληθῆ συμφέροντα τῆς τε μονῆς (ἰδὲ καὶ τῆς ἐκκλησίας ἐν γένει τὴν ἀναβολὴν τοῦ ζητήματος τῆς ὑπεκινήσεως, διότι ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν καὶ ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν ἐκτείνεται ὁ θάνατος τοῦ ὑπεκινήσαντος ἡγουμένου Γερασίμου, μὴ ὅν ἐκλεχθῆσθε: ἰσως μοναχῶ: ἀκατάλληλος καὶ ἕνος τῇ τε αὐτοκρατορικῇ κυβερνήσει καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ Κωνσταντινουπόλεως, προδήλως καὶ ἀναντιρρήτως καταφαίνεται ἢ ὡς μητρικὴ αὐτῆς στήριξίς πρὸς τοὺς ἐν τῷ ἁγιωτάτῳ βραβύλοισιν ἐκτελεσθέντων καὶ κυριαρχικῶν ἐπιτελεσθέντων δικαιοματικῶν ἐπιτελεσθέντων μοναχῶ:.

Παράδειχοντες εἰς τὴν πατρισταμῆν ἐπιτροπὴν τοῦ κατ' ἡμᾶς καὶ ἀπανταχοῦ ἐρροδόξου κληρονομίου τοῦ ἐν τῇ ἡμετέρῃ ἀναφορῇ περιεχομένου λοιπῶν λόγων, ὅν ἕνεκα καθῆκον ἡμῶν ἐθεωρήσαμεν ὅπως ἀποχωρήσασιν τῆς συνεδριάσεως τῆς 18ης οκτωβρίου καὶ μὴ μετασχωσιν εἰς τὸ ἐπίον τῶν ἐπὶ τοῦ ζητήματος τῆς μονῆς τοῦ ἁγίου Πανταλεῖμονος συνδιασέσασιν καὶ τὰς εἰς τοὺς ἀντικειμένους ἀσθενεῖς καὶ τεταραχένους φρασολογίας τοῦ πατριαρχικοῦ ἐγγράφου, ὅτι λέγειν ὀφείλομεν νὰ προσθέσωμεν, ἀφορῶντες τὴν μετὰ τὴν ἀποχώρησιν ἡμῶν ἐπιφύσει τῆς κατ' ἐκλογῆς προτάσεως καὶ τὴν κατ' ἐκλογῆν ἡμῶν, ὡς θῆθεν πρὸς τὴν αὐτοκρατορικὴν κυβέρνησιν ἄδικως σκοποῦντων νὰ διαβάσωμεν τὴν κλεινοφθρίαν.

Πρῶτον τὸ ζήτημα τοῦ τρόπου τῆς ἐκλογῆς τοῦ ἐν λόγῳ ἡγουμένου ἐξετάζοντες, καθυποβάλλομεν τῇ ἐπιτροπῇ καὶ ἀμετακίνητα διακηρυγμένη κλεινοφθρία τοῖς ἐξῆς κυριωτέροις τρεῖς λόγοις, δι' οὓς οὐδὲν ἄδικαιον τὸ νὰ προβῇ εἰς οἰανδήποτε ἐπὶ τοῦ προκειμένου ἀπόφασις.

α'. Μετὰ τὴν ἀποχώρησιν ἡμῶν ἢ συνεδριάσεως, μὴ οὐσα ἐν ἀπαρτίᾳ, ὡς ἀνωτέρω ἀπεδείχθη, παρατύπος καὶ παραπλάνης πρὸς τὴν εἰς φηγορορίαν καὶ παραδοχὴν προτάσεως.

β'. Πρῶτα, μὴ ὡς συζητηθεῖσα, οὐδέποτε φηγορορεῖται: ἔστι δ' ἀναντιρρήτων καὶ ἐκ τῶν πρακτικῶν κατὰ τὸν δόγμα, ὅτι οὐδὲν ἄδικαιον τὸ περὶ ἐκλογῆς ζήτημα, ὅπως, ἑτέρου ἀρθροῦ τοῦ κανονισμοῦ τῆς ἱερᾶς κοινότητος ἀντικείμενον τυγχάνον, ἐμελλεν ἐν ἐπομένῃ νὰ συζητηθῇ συνεδριάσει, φηγορορεθῆν δ' ἐξ ὑπαρκτῆς ἐναντίον τῆς ἡμετέρας διατάξεως καὶ οὐδὲν μετὰ τὴν ἀποχώρησιν ἡμῶν, ἐλευθέρων ἀφίησι τὸ στάδιον τῶν ὑποθέσεων καὶ τῶν ὑπονοσῶν.

γ'. Ἀφοῦ ἡ κλεινοφθρία ἀνάμειξε τὴν συζήτησιν καὶ ἐπιφύσει τῆς κατ' ἐκλογῆς ὑπεκινήσεως τοῦ ἡγουμένου τῆς μονῆς τοῦ ἁγίου Πανταλεῖμονος, διὰ τὸν λόγον ὅτι, καθ' ἃ ὁμολοῦται καὶ αὐτὸ τὸ πατριαρχικὸν ἐγγράφον, ἐπειδὴ πρόκειται περὶ ζητήματος, ἀφορῶντος ἐν γένει τὰς μονὰς τοῦ ἁγίου ἔρους, οὐκ αἰσῶς τόπος αὐτοῦ εἶναι ἐν τῷ γενικῷ κανονισμῷ, ἐφ' ᾧ ἐγγράζεται εἰδικὴ ἐπιτροπή, διατεῖ ἐν τῇ εὐδυστησίᾳ καὶ τῇ εὐδυστησίᾳ αὐτῆς δὲν ἀνάμειξε καὶ τοῦ τῆς ἐκλογῆς αὐτοῦ ζητήματος τὴν συζήτησιν καὶ ἐπιφύσει, ἐνθ' ὁμολοῦντες καὶ περὶ τούτου δύναται τις ἀπαρ-

Τελευταῖον δὲ ἐρανίζομενοι μετὰ τοῦ ἐπιτελεσθέντος σεβασμοῦ αὐτῶν τὰς λέξεις τοῦ πατριαρχικοῦ ἐγγράφου, δι' οὓς ἡ κλεινοφθρία ἐπαράσαστο ὅπως δικαιολογῆσιν τὴν ἀδικαιολόγητον καὶ σκοπιᾶν αὐτῆς κορείαν, φρονούμεν ὅτι ἡ δημοσιεύσις θῆθεν ἀνακοινῆς, παραμορφώσεως τὴν τε θέσιν τοῦ ζητήματος καὶ τὴν ἐν ταῖς συνεδριάσεσι γινόμενα, ταῖς εἰς τὸ διαστρέφει τὴν ἀλήθειαν καὶ ἀποκλήσασιν τὸν ὁμοῖον φρόνημα: ὅθεν ἐπάναγκε: ἐθεωρήθη πρὸς φασίαν τὸν πνευματικῶν νὰ γνωστοποιηθῶσιν ἐν πόσῳ αὐτῶν τῇ ἀκριβεῖ τὰ γινόμενα καὶ νὰ καταδειχθῇ ἐξ αὐτῶν τῶν πρακτικῶν τῆς συνελεύσεως τὸ τε κατὰ τύπος καὶ τὸ κατ' οὐσίαν πλημμελὲς τῆς θῆθεν ἀνακοινῆς.

δ'. Πρῶτα, μὴ ὡς συζητηθεῖσα, οὐδέποτε φηγορορεῖται: ἔστι δ' ἀναντιρρήτων καὶ ἐκ τῶν πρακτικῶν κατὰ τὸν δόγμα, ὅτι οὐδὲν ἄδικαιον τὸ περὶ ἐκλογῆς ζήτημα, ὅπως, ἑτέρου ἀρθροῦ τοῦ κανονισμοῦ τῆς ἱερᾶς κοινότητος ἀντικείμενον τυγχάνον, ἐμελλεν ἐν ἐπομένῃ νὰ συζητηθῇ συνεδριάσει, φηγορορεθῆν δ' ἐξ ὑπαρκτῆς ἐναντίον τῆς ἡμετέρας διατάξεως καὶ οὐδὲν μετὰ τὴν ἀποχώρησιν ἡμῶν, ἐλευθέρων ἀφίησι τὸ στάδιον τῶν ὑποθέσεων καὶ τῶν ὑπονοσῶν.

Σφόδρα ἐπίσης λυπούμεθα, ἀναγκαζόμενοι νὰ ὑπερασπίσασιν ἡμᾶς αὐτοὺς καὶ τὰς ἡμετέρας πεποιθήσεις ὅτι κλεινοφθρία κατὰ κλεινοφθρίαν, ὑπ' ἐναντίον μὲν ταῖς ἡμετέραις πεποιθήσεσιν ἀφορομένης, ὑπὸ ἀξιοσεβαστῶν δὲ ὁμολογοῦμένων; συγκροτημένης ἀτόμων, ἀλλ' ὡς θῆθεν οἱ προκείμενοι ἡμᾶς εἰς ἀποκλήσιν ἀπειρηθῶμεν καὶ ἀποδερρυντικῶν ἀσχημῶν.

Ἐν Κωνσταντινουπόλει, τῇ 27. 9 οκτωβρίου 1874. (Ἰστογράμ.) I. Οικιάδης. K. Καραθεοδωρῆ. Σ. Μαυρογιάνης. A. Φυχάρης. K. Καλλιμάδης.

Τελευταῖον δὲ ἐρανίζομενοι μετὰ τοῦ ἐπιτελεσθέντος σεβασμοῦ αὐτῶν τὰς λέξεις τοῦ πατριαρχικοῦ ἐγγράφου, δι' οὓς ἡ κλεινοφθρία ἐπαράσαστο ὅπως δικαιολογῆσιν τὴν ἀδικαιολόγητον καὶ σκοπιᾶν αὐτῆς κορείαν, φρονούμεν ὅτι ἡ δημοσιεύσις θῆθεν ἀνακοινῆς, παραμορφώσεως τὴν τε θέσιν τοῦ ζητήματος καὶ τὴν ἐν ταῖς συνεδριάσεσι γινόμενα, ταῖς εἰς τὸ διαστρέφει τὴν ἀλήθειαν καὶ ἀποκλήσασιν τὸν ὁμοῖον φρόνημα: ὅθεν ἐπάναγκε: ἐθεωρήθη πρὸς φασίαν τὸν πνευματικῶν νὰ γνωστοποιηθῶσιν ἐν πόσῳ αὐτῶν τῇ ἀκριβεῖ τὰ γινόμενα καὶ νὰ καταδειχθῇ ἐξ αὐτῶν τῶν πρακτικῶν τῆς συνελεύσεως τὸ τε κατὰ τύπος καὶ τὸ κατ' οὐσίαν πλημμελὲς τῆς θῆθεν ἀνακοινῆς.

LITTERAE SYNODALES QUIBUS PROBATUR ELECTIO MACARII IN PRAEFECTUM MONASTERII SANCTI PANTELEEMONIS \*

1875 mense septembri.

Ἀριθμ. πρωτοκόλλου 5453. Ἀριθμ. διακτικαρωσεως 3596.

† Τοῖς ἀνθρώποις οὐδὲν ὅπως ἀρδῶν ἐπιδοῦν τὰς στίσις ἐστὶ καὶ διαφορᾶς, ὡς ἡ κατὰ τῶν δικαστῶν μετὰ τὴν τοῦ δικαίου διαγγῶσιν ἐπιβαλλομένη συμφωνῶν τοῖς νόμοις ἀπόφασις: αἱ γὰρ νόμοις διαταγμένοι κἂν σύστημα καὶ πᾶσαν ἀνθρώπων κα-

† Ἰωακείμ ἕλερ θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νέος Ρώμης καὶ ὀκουμινικῆς πατριάρχης.

\* Callinias Delicatas. Περιγραφήσως κατάλογος τῶν... ἐγγράφων περὶ τῶν ἐν ἁγίῳ μονῶν (Constantinopol, 1908), p. 108-94. — Dis. 10. 22 maii 1875 oblati Generali monasterii praefectis. De eligendo eius successoris mox acriter rogatum 57.

νομίαν διοικεσθαι επάντας, όπως κοινή τὰ ἴσα καὶ δίκαια ἀπονέμονται, ἀναγκαίως δεῖ καὶ τὰς συμφερούσας διακ: καὶ διενέξεις διὰ τῶν νόμων τήνεσθαι καὶ παραιοσθαι χρῆσιν. Εἰ δὲ γε ταῦτα ἐν τοῖς κοσμικοῖς καὶ πολιτικοῖς πράγμασιν ἐνεργεῖσθαι κερταται, πολλῶ δὴ μάλλον καὶ ἀκαρτέστερον τηρεσθαι δεφεται: ἐν τοῖς πνευματικοῖς, ὅσα ταῦτα ὑπερίτερα ὄντα ἐκείνων καὶ ὀφηλότερα, μέζονος καὶ ἀκριβεστέρας δεῖναι τῆς ἐκ τῶν θείων θεσφῶν προστασίας, ἅτε τῆς παραρσίας; αὐτῶν κατὰ ψυχὴν τὸν κίνδυνον ἐπαγοῦσγ.

Ταῦτῃ τοι: καὶ τὴν μοναστικὴν πολιτείαν ἀναθεῖν καὶ ἐξ ἀρχῆς δι' ἱερῶν κανόνων καὶ θεσφῶν: ἁγίων πατέρων πρὸς θεῶν σκοπὸν ταχθεῖσαν καὶ θαυμασιωθεῖσαν, τούτοις στοιχεῖν ἀραρότως τὰς ἱερὰς ἑροῖς ἐπάνταγας, καὶ κατ' αὐτοῖς τὰ ἀναφερόμενα σκάνδαλα καὶ ἑξάνια σπαυδεῖν ἐκτρέφον ἀποκαλεταί τοῖς θεσφῶν ἔμπειρο: πεποιημένοι τὴν προστασίαν τῶν τοῦ θεοῦ σπηνωμάτων, ἐνθα ὁ κατὰ θεὸν οὗτος ἀσκηταὶ βίος τῶν ἀποσταξάμενων τοῦ κόσμου τὴν ματαιότητα, προνοοσὶν ἐνδεδεχθεῖς, ὅπως ἀλλοτρία μὲν κοσμικῶν καθῶν, σύμφωνος δὲ τῇ ἀπαγγελίῃ, καὶ πράγματι ἐν αἷν ἀγγελικῇ καὶ ὑπερκόσμου; ἢ ἦν εὐσεβοφρόνως ἔχρησάντο πολιτεία. Ἐπειδὴ τοιγαροῦν καὶ ἐν τῇ κατὰ τὸ ἁγιώνυμον ἑρος τοῦ Ἄθωνος κειμένην ἱερῶ ἡμετέρω πατριαρχικῇ καὶ σταυροπηγιακῇ μοναστηρίῳ τοῦ ἁγίου Πανταλεῖμονος, ἐπιλεγόμενου τοῦ Ρωσσιτικοῦ, ἀπὸ τινος χρόνου ἀναφύη, ὡς μὴ ὀφείλει, ἕρις δεινή καὶ διχοστασία μεταξὺ τῶν ἐνασκουμένων γρατικῶν καὶ βῶσων μοναχῶν, τῶν πρώτων ἀξιούτων ὑπὲρ αὐτῶν ἀποκλειστικὴν τινα καὶ ἄλλως προνομιακὴν διαχείρισιν τῶν τῆς μονῆς, τοῖς δὲ ἄλλοις ἀδελφοῖς ἐν μοίρῃ ξένων καὶ ἐπιλύθων τιθεμένων, κἀντεσθεν καὶ πάντων τῶν τῆς μονῆς διακονημάτων, καὶ κατ' ἐξοχὴν τοῦ τῆς ἡγουμανίας, ἀντικουομένων καὶ μένους αὐτοῖς κατέχειν βουλομένων, ἢ τοῦ ἁγίου ἑρους κοινότης, τῇ προσκλήσει τῶν διασταμένων μερίδων. εἰ καὶ ἐπελήγητ, τῆς διαρρηθμισσεως τῶν τῆς μονῆς: διὰ συντάξεως κανονισμοῦ, ἀλλὰ τὸν κανονισμὸν τοῦτον ἐν πνεύματι μηροληφίας πρὸς τὰς τῶν γραικῶν μοναχῶν ἀξιώσεις συνταχθέντα, καὶ ἐπομένως προσκαλέσαντα, ἀντὶ τῆς ἐπιδικουμένης εἰρηνοκοιήσεως, μέζονα τῶν πνευματῶν ἐρεθισμῶν, ἢ ἑτέρα τῶν διαρρηθμένων μερίδων οὐκ ἀπεδέξατο, ὑπεροσθα αὐτὸν οὐ μόνον ὡς ἀναρροῦντα τὴν ἐν πάσι τοῖς κοινοβίοις ἐνυκέρχουσαν καὶ διατρουμένην ἀνεξαρτέτως τάξιν τῆς ἰσότητος τῶν ἀδελφῶν, συνφῶ τῷ πνεύματι τοῦ εὐαγγελίου καὶ τοῖς θεσφῶις τῆς ἐκκλησίας καὶ ταῖς μοναστικαῖς διατυπώσεσιν, ἀλλὰ δὴ καὶ ἀνατρέποντα κεντημένα ἤδη καὶ ἀναμφισβήτητα δικαιώματα αὐτῆς ἐν τῇ μονῇ. Τῶν ἀμοιβῶν οὖν τούτων ἐρίδων καὶ διακλητικισμῶν ὁσμῆραι ἐκτετανομένων, καὶ διὰ συνεχῶν ἀταξιῶν, ἀνοικταῖς τῷ ἱερῷ τῶν μοναζόντων σχήματι, ματαιουμένου ἄλλως τοῦ σκοποῦ ὃν ὁ μοναχικὸς προτίθεται: βίος, ἐμύλησεν ὀφειλομένης τῇ ἁγίῃ D τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίῃ μεμνησῆαι τῆς κατακλύσεως αὐτῶν. Διὸ καὶ συνεπεῖς ἐπανειλημμένων ἀναρροθῶν τῆς μίας τῶν διαρρηθμένων μερίδων ἦν ἐπηκολούθησαν ἑροῖς: καὶ τῆς ἑτέρας, ἐκκαλοσῶσγ τὴν ὀριστικὴν τῆς διαφορᾶς αὐτῶν λύσιν τῇ εὐθουδία κρῖσει καὶ κυριαρχικῇ ἀποφάσει: τῆς καθ' ἡμέας τοῦ Χριστοῦ μεγάλης ἐκκλησίας, ἢ μετριότης ἡμῶν μετὰ τῆς περιήμιας: ἱερὰς συνόδου καὶ τοῦ ἐντίμου ἐθνικοῦ συμβουλίου, λαβόντας γνοσὶν τῶν τε προφορικῶν ἐπὶ τῆς ὑποθέσεως ταύτης ἐξηγησῶν τῶν ἐκτετρωθῶν ἔμφανισθέντων ἡμῶν ἀντιπροσώπων, καὶ μετὰ προσοχῆς ἐξελετησαντας τὰ πρὸς ὀποστήσειν τῶν οἰκταῶν ἀξιώσεων προσαχθέντα κατ' ἀμφοτέρων σχετικὰ ἐγγραφα, καταίδομεν πρώτον, ὅτι τὸ ἱερὸν τοῦτο σκῆ-

μαρ πρῶταρον ἱεραρῆδου τάξιν λαχόν, εἰς πανταλῆ δὲ κατέκτισον καὶ ἐρήμωσιν μονοσῶ, ἐνθα τῶν κερικῶν περιεσῶων, κεριαλθῶν, χροῖς τε ὑπερότοις: βεβαρῶμένον, καὶ ὁσμῆραι εἰς ἑσφῶν ὑπερρόθον, μεταρρηθμισθῆ εἰς κοινῶν δι' ἱερῶν οἰγγιλίων γραμμάτων. Προσουλθόντων δὲ ἐν αὐτῷ βῶσων μονακῶν, τῇ ἐπιμένῃ προσκλήσει τοῦ τότε ἡγουμανεῖοντος Γερασίμου καὶ τῶν προεστειμένων κατέρων, οὐ μόνον τῆς κροῖτας ἀπήλλακται: ἀθλιότητος καὶ τῶν ἐκτεταμένων χροῶν, ἀλλὰ καὶ εἰς εὐρημῶν προήχθη καὶ λαμπρότητα τῇ κοινοβιακῇ διακόμενον τάξει, καὶ τῇ εὐλαφείῃ: ἀροσῶσαι καὶ φιλοτιμῶ ὑπὲρ τῆς εὐλαφείας αὐτοῦ προσκαθεῖα τῶν βῶσων μοναχῶν, ἅτε στερουμένων καὶ ἀμοιροῦντος κτηματικῶν καὶ ἄλλων ὀφισμένων κῶρων, ἐξ οὗ κροῖθλον ὅτι, ὡς συμμονασταὶ ἐγκατασταθέντας καὶ ἐγκαταβίωσαι: κροῖθμοι ἐν αὐτῷ, οὐ δύνανται θεωρηθῆναι: ἀπλῶς: ἐπὶλυθεῖς καὶ φιλοξενούμενοι, ἀλλὰ καὶ οὐδεμίαν τῶν κερὶ ἀποκλειστικῆς: καὶ προνομιακῆς, οὕτως εἰκαῖν, διαχειρίσεως προβαλλόμενων ἀξιώσεων ὑπὲρ τινων μόνον ἐξαιρητικῶς τῶν ἐνασκουμένων μοναχῶν στήρῆεται, ἢ βεβαοῦται ἐξ αὐτῶν τῶν διαρροθῶν ἐγγράφων οὐτε ἀπὸ τινος ἄλλου τῶν καταστατικῶν τῆς μονῆς ἀποβίθεικται, κἀντεσθεν οὐχ ὅπως καθῶς καὶ ἀραοίμους τὰς τῆς φιλοκροῖτας: καὶ ὑπεροχῆς: ὑπεροῦντας ἀκαίτησις τῆς ἑτέρας κερίδος, καὶ ταῦτα κολλῶ τῆς ἑτέρας ἑλάσσονος, ἀλλὰ καὶ ἀντιστρατευομένης: ἀλῆθως τῷ πνεύματι τοῦ ἱεροῦ ἡμῶν εὐαγγελίου καὶ τοῖς κανόσι τῆς ἐκκλησίας: καὶ ταῖς κοινοβιακαῖς τάξεσι, τὴν δὲ παραδοχὴν αὐτῶν οὐ μόνον ψυχῶλεθρον τοῖς φρονοῦσι τε καὶ ἀσπαζόμενοι, ἀλλὰ καὶ αὐτὰς ἀναίροσσαν τὰς βῶσεις καὶ τῶν κροῖσισμῶν τῶν θείων πηνωμάτων κατείδοντες, εἰ γε πάντα τὰ ἱερὰ καταγῶγια, τὰ τε ἐν τῷ ἁγιώνυμῳ ὄρει καὶ ἄλλαχοῦ ἱδρυμένα, ὡς μόνῃ τῷ θεῷ ἀνατεθειμένα, καὶ μηδὲνα ἐγκόσμιον σκῆπὸν ἔχοντα, ὀφείλουσιν ἐσθίχεσθαι πάντα: τοῖς πανταχῶθεν ἑρω: ἀσκήσεως: προσερχόμενοι, καὶ τὴν μοναχικὴν τάξιν ἀκριβῶς: παραφυλάττοντας: ὀρθοσῶξους, τοῖς δὲ κοινοβιακαῖς: οὐδὲ λέγειν ἄλλως ἰδόν τι γέγειν ἐπιτετραπταί. κατὰ τὸν μέγαν Βασίλειον, πολλῶ δὴ ἤττον καὶ προνομιακῶς: ἑθίλειν τινὰς τὰ κοινῇ τῇ ἀελαφρότητι διαφέροντα διαχειρίζεσθαι. Ἐπὶ τούτων τοῖνον σκαφῆμοι καὶ ἐν πολλαῖς συνεδρῶσεσι: συζητήσαντας, οὐδὲνα ἄλλον κατείδομεν τρόπον λύσεως τῆς κροκείμνης διαφορᾶς, καὶ πρὸς κατενοσιν τῶν, ὡς μὴ ὀφείλειν, ἐξεγερθεῖσῶν παρανόμων καὶ ἀνευαγγελικῶν κερὶ ἰδιοκτησίας καὶ προτεραιότητος ἀξιώσεων: καὶ φυλατικῶν διακρίσεων, εἰ μὴ ἀκρωσσαι: μὲν τὸν κερὰ τῆς κοινότητος τοῦ ἁγίου ἑρους συνταχθέντα κανονισμῶν, ὡς περιέχοντα ἑρους καθ' ὀλοκληρίαν ἀντικειμένους τῇ ἱερῷ εὐαγγελίῳ λόγῳ, καθορῶσαι: δὲ καὶ ἐπιβαλεῖν τὴν ἐφαρμογὴν καὶ ἐνέργειαν τῶν θείων κανόνων, καὶ τὴν ἀκριβῆ φυλακὴν τῶν ἀρχαίων θεσφῶν καὶ τῶν ἀνέκασθεν τάξεων, αἰς τὰ λοιπὰ ἐν τῷ ἁγιώνυμῳ ὄρει κοινῶς διακόμενα, ἀσκανδάλιστον καὶ θεοφιλῆ συντηροσθαι τὴν τῶν ἐνασκουμένων κολοταίαν. Διὸ καὶ ἀκαρηνάμεθα κοινῇ συνοδικῇ καὶ τοῦ ἐντίμου ἐθνικοῦ συμβουλίου ἀποφάσει: πάντας τοῖς ἐν τῷ ῶθῆντι ἱερῷ κοινοβίῳ συνασκουμένους κατέρας: διαμένειν ἐν αὐτῷ καὶ σμῆβισον ἐν ὀμονοίῃ καὶ ἀγάπῃ καὶ τῶν αὐτῶν καὶ ἴσων ἀπολαύειν πάντας: δικαιωμάτων ἐν τῇ κοινῇ ταύτῃ μετανοίῃ αὐτῶν, μηδὲνα δὲ τομῆσαι: κότε προνόμια ἴδια καὶ διακρισεις ἑθνικῶς καὶ φυλατικῶς προβάλλειν, ὡς ἀπαρῶδῆκτους ἄλλως τῇ ἐκκλησίῃ: συνγενεῖσθαι δὲ πάντας ἐν εὐκρινείῃ πρὸς τὰ κοινῇ τῇ μονῇ καὶ τῇ ἀδελφότητι συνταίνοντα καὶ τῇ ψυχικῇ αὐτῶν ὀφελείῃ συμφέροντα, συνφῶ τῷ κροῖσισμῷ τοῦ μοναστικοῦ βίου. Ἴνα δὲ τὰ κοινῶς καὶ κανονικῶς ἀποφαν-

est Graecis inter et Rossos, ac communis constantinensis sanctorum, expectandum esse quae sacra synodus novas ordinationes pro regendis caenosis Atho monasteriis probavisset. At penalis interdictio diebus, Hpaai, opportunitatem nocti, Maaortiam duo- quilion suum praepositum nominarent; quam electionem suam esse probavit sacra synodus per litteras sigillatas hic exhibitas.

θέντα, και προνοίᾳ ἀξιοχρόν και κυριαρχικῆ δικαιο-  
 ματι τῆς ἀγίας τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας θεσπισθέντα  
 και ἐρωθέντα πραγματικῆς τόχως διακραιώσεως,  
 ἐπειδὴ συνήθη δοχάτως ἐκδηλοῦνται πρὸς κύριον τὸν  
 χρηματισάντα ἡγούμενον τῆς ἱερᾶς ταύτης μονῆς  
 Γεράσιμον, ἐξαρχικῶν ἐνεργειῶν ἀποστολῆν συγ-  
 κειμένην ὑπὸ τῶν ἱερατικῶν μητροπολιτῶν τοῦ τε  
 Νικαίας κῦρ Ἰωαννικίου και τοῦ Λάρκων κῦρ Ἰωα-  
 καίμ, ὅπως εἰς τὴν βῆθειαν μεταβῆσα ἱερὰν μονὴν  
 ἅμα μὲν τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἀκατάρακτον κοινω-  
 ποιήσῃ ἀπόρρῃσιν, πρὸς κατάπαυσιν τῶν σκανδάλων  
 και ταραχῶν, εἰσέγουσα τὴν ἐρόνοιαν και εἰρήνην  
 συμβουλίας προσφόροις και παραινοῖσι, προσκαλέσται  
 δι συγχρόνως πάντας τοὺς τῆς μονῆς πατέρας πρὸς  
 ἐπιλογὴν, ἐν εὐθύτητι και ἀμωρολήφει, ἡγουμένου, ὑπὸ  
 τὴν ἐποποιεῖαν αὐτῆς ταύτης τῆς ἐξαρχίας, και τὴν  
 κεράστασιν δύο ἐκ τῆς κοινότητος τοῦ ἀγίου ἔρους  
 ἐπιλεγεμένων ἀντικροσώπων. Τούτων δι πάντων  
 καλῶς γεγονότων και εἰσώως συντελεσθέντων, ἐπειδὴ  
 διὰ μεγάλῃς κλειοφηρίας τῶν ὁσιωτάτων πατέρων  
 ἐξελέγη κανονικῶς ἡγούμενος ὁ ὁσιώτατος ἐν ἱερο-  
 μονάχοις και ἀρχιμανδρίτις κῦρ Μακάριος, ἀνὴρ  
 συνειδὸς και ἀρετῆ βίου προέχων, κοῦρὰ δὲ και μέ-  
 λος τῆς ἱερᾶς ταύτης μονῆς ὑπάρχων, ὄντινα και διὰ  
 κοινῶν ἀναφορῶν συνέστησαν ἡμῖν ὡς ἀξιοὶ και  
 ἱκανοὶ διακυβερνήσαι θεαρέτως τὸ ἱερὸν αὐτὸ στή-  
 νωμα, εἰςκατοῦμενοι θερμῶς ἀναγνωρισθῆναι και παρὰ  
 τῆς καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας ἐπικυρωθῆναι  
 τε τὴν ἀποκατάστασιν και ἡγουμανίαν αὐτοῦ και δι'  
 ἡμετέρου πατριάρχικου και συνοδικοῦ σιγιλλιώδους  
 ἐν μεμβράναις γράμματος.

Τούτου χάριν γράφομεν ἀποκαινοῦμεθα συνοδικῶς  
 μετὰ τῶν περὶ ἡμᾶς ἱερωτάτων ἀρχιερέων και ὑπερ-  
 τίμων τῶν ἐν ἀγίῳ πνεύματι ἀγαπητῶν ἡμῶν ἀδελφῶν  
 και σπουδαίουργῶν, ἵνα τῆς προεκτεθείσης κοινῆς τῆς  
 τε ἱερᾶς συνόδου και τοῦ ἰδνικοῦ μικτοῦ συμβουλίου  
 ἀποφάσεως περὶ τῆς διαμονῆς και ἐν ἀγάπῃ συμ-  
 βιώσεως πάντων τῶν ἐν τῷ βῆθιντι ἱερῷ κοινοβίῳ  
 τοῦ ἀγίου Πανταλεήμονος διαταλοῦντων, ἀνευ οἰκωθή-  
 μες προνομιακῆς ἢ φυλετικῆς διακρίσεως, συνασκου-  
 μένων πατέρων και τῆς τῶν Ἰσων δικαιοματιῶν ἀπο-  
 λαύσεως πάντων αὐτῶν ἀνεξαιρέτως ἐχούσης τὸ κύρος  
 και τὴν ἰσχὺν ἀκατάρακτον και ἀμταποιήτων εἰς  
 αἰῶνα τὸν ἄπαντα, ὡς ἐπὶ τῶν ἱερῶν κανόνων και  
 πατρικῶν θεσμῶν ἀρηρισμένης, και πρὸς τὰς ἀρχαῖοθεν  
 τεθεμῖνας τάξεις και ἔρους και τύπους πάντων τῶν  
 ἱερῶν κοινοβίων συμφώνου και συμπαρομαρτούσης, ὁ  
 ἦδη διὰ κλειοφηρίας εἰς τὴν ἡγουμανίαν τοῦ ἱεροῦ  
 τούτου καταγωγίου ἐκλεγῆς και κανονικῶς ἀναδειχθείς,  
 και ἐπὶ ἀμύπητῃ πολιτείᾳ μαρτυρούμενος ὁσιώτατος  
 ἀρχιμανδρίτης κῦρ Μακάριος ὑπάρχη και λέγηται και  
 παρὰ πάντων γινώσκηται ἡγούμενος και κοινοβιάρχης  
 τῆς διαληφθείσης ἡμετέρας πατριαρχικῆς και σταυρο-  
 πηγιακῆς μονῆς τοῦ ἀγίου Πανταλεήμονος, ἐπιλεγομένης  
 τοῦ Ῥωστικοῦ, και ἔχη ἐφ' ἔρου ζωῆς τὴν ἡγουμανίαν  
 αὐτοῦ κατὰ τοὺς τῶν κοινοβίων κανόνας και διατάξεις.  
 Ὁφείλει δὲ ἡ αὐτοῦ ὁσιότης, ὡς προέχων πάντων τῶν  
 ἀδελφῶν, ἐπαγρυπνεῖν και προτρέπειν πάντας ἐπ' ἀρε-  
 τὴν και ἐξακριβοῦν τὰ τοῦ κοινοβιακοῦ αὐτῶν πολι-  
 τεύματος κατὰ τὰ ἀρχαῖοθεν ὀρισμένα τοῖς κοινοβιακῶς  
 ἡρημένοις ἔξῃ, παράδειγμα ἀρετῆς και βίου ἀνεπι-  
 λήπτου πρῶτον ἑαυτὸν παρεχόμενος, συντρέχειν τε  
 και ἀγωνίζεσθαι ὑπὲρ τῆς ὀφελείας και τῶν συμ-  
 φερόντων τῆς ἱερᾶς ταύτης μονῆς, και ἐρημένως  
 ἀντιμεινῶσθαι τῶν ὑποθέσεων και ἀγκυλῶν αὐτῆς,  
 και μετὰ φρονήσεως εἰκονομεῖν, χρώμενος και συμ-  
 βουλοῖς τοῖς δοκιμητέροις και προέχουσι τῶν ἄλλων  
 ἐν φρονήσει και ἡλικίᾳ, ἀνευ διακρίσεως φυλετικῆς,  
 και μετ' αὐτῶν τὰ πρακτικὰ διακρίνων, ὅτι, „σωτηρία  
 ὑπάρχει ἐν πολλῇ βουλή,“ κατὰ τὸν παροιμιαστὴν.  
 Οἱ δὲ συκοινοβιῶνται ὀφείλωσι κειθαρχεῖν πάντας και

ὀποποιεῖσθαι τῷ κανονικῷ τούτῳ ἡγουμένῳ αὐτῶν,  
 και ταῖς ὑποθήκαις αὐτοῦ και παραινοῖσι προσχεῖν,  
 μηδεὶς ἐναντιούμενος και ἀντιλέγων τὸ σύνολον, ἀλλ'  
 ἐπιταλὸν πᾶν ὅ τι ἐν ἐπιταχθείῃ παρ' αὐτοῦ. Ὅς δ' ἐν  
 μὴ κειθασθῆναι θέλωσι, μετὰ πρῶτην και δευτέραν  
 νοθεσίαν, κατὰ τὸν ἀπόστολον, ἀποβαλλέσθω παρ'  
 αὐτοῦ, ἵνα μὴ και τοὺς ἄλλους λυμάνηται. Πάντες  
 δὲ οἱ συκοποιούμενοι. ἦδη ἀδελφοί, και οἱ εἰσέπειτα  
 κατ' ἔρωτα θεῖον κοινοβιακοῦ πολιτεύματος προσκαυ-  
 ούμενοι, ὀφείλουσιν ἔχειν ἄπαντα κοινὰ, τῶν Ἰσων  
 δικαιοματιῶν ἀπλουσύντως ἕκαστος και ἀπὸ τῶν αὐτῶν  
 συνδικαιῶντες, ἐκτὸς εἰ μὴ δι' ἀσθένειαν σωματικὴν  
 ἢ ἄλλην τινὰ ἀκαρπείτητον αἰτίαν καλοῦντο τις τῆ αἰτίῃ  
 διαίτη τοῖς ἄλλοις ἀδελφοῖς χρῆσασθαι, ὡς ὁ ἡγού-  
 μενος; κρῖνοι περὶ αὐτοῦ και δοκιμάσοι, ἔχων ἔδειαν  
 οἰκονομεῖν ἕκαστον κατὰ τὴν ἀσθένειαν αὐτοῦ μηδέ-  
 λως τῇ ἐνοχῇ τῶν ἐπιτημῶν διὰ τοῦτο ὑποκαίμενος,  
 οὔτε ἀσῆς, οὔτε ἡ πρὸς οὐδ' ἢ οἰκονομία. Πρὸ πάν-  
 των δὲ ὀφείλουσι διαίτην ἐν ὁμοίᾳ και ἐγῆτῃ πνευ-  
 ματικῇ, γνῶμῃ φιλαδελφῶν κατὰ θεὸν ἔχοντας, ὡς  
 μία ψυχὴ ἐν πολλοῖς σώμασιν οἰκοῦσα, και συντρέ-  
 χοντας ὑπὲρ τῆς μετανοίας αὐτῶν, ἀργαζόμενος ἕκαστος  
 ὅσπερ ἐν ἐπιταχθείῃ παρὰ τοῦ ἡγουμένου. Ὡς δ' ἐν  
 και ὁμοίως τῶν ἀπάντων ἱερωμένων ἢ λαϊκῶν, γνῶμῃ  
 σκαιότητι και ἀλαζονείᾳ νικώμενος, τολμήσῃ ποτέ,  
 κρυφίως ἢ φανερώς, ἀμίσως ἢ ἐμίσως, λόγους ἢ τρό-  
 πους, ταραχὴν και ἀνεμάλιαν και σύγχυσιν ἐμποιήσαι  
 τῇ κοινοβιακῇ τάξει και ἀρμονίᾳ τῆς ἱερᾶς ταύτης  
 μονῆς, ἢ φυλετικῆς και προνομιακῆς ἀξιώσεως ἐξασκη-  
 σοι θελήσῃ ἀντικανονικῶς και διακαλοῦσαι τὴν ἐν  
 ἰσότητι δικαιοματιῶν ἀπόλαυσιν πάντων τῶν ἐνασκου-  
 μένων πατέρων, και ἰδοικηθῆναι τι τῶν κοινῶν τῆ  
 ἀδελφότητι διαφερόντων, ἢ ἐνόχλησιν και ἐπηρεῖαν  
 ἐπαγεγῆναι καθ' ὁσιότητινα τρόπον τῷ ἱερῷ τούτῳ  
 κοινοβίῳ και τοῖς ἐν αὐτῷ ἦδη τε και εἰς τὸ μετέ-  
 πειτα κοινοβιοῦσι πατρίσι, και ὅλους βουληθῆ ἀνατρέ-  
 ψαι μᾶχρ: κεράξιας τὰ ἐν τῷ παρόντι συνοδικῶς ἐκ-  
 παρασμένα, ὁ τοιοῦτος, ὁμοίως και ἐν εἰῃ τάξεως και  
 βαθμοῦ, ἀφωρισμένος ὑπάρχη παρὰ τῆς ἀγίας και  
 ἡσοποιοῦ και ἀδικαιρέτου μακαρίας τριάδος, τοῦ ἐνός  
 τῆ φύσεως μόνου θεοῦ, και καθηραμένος, και ἀσυγχώ-  
 ρητος, και πάσις ταῖς πατρικαῖς και συνοδικαῖς ἀραις  
 ὑπεύθυνος. Ὅθεν εἰς ἐνδειξιν και διηνεχὴ τὴν ἀσφα-  
 λειαν γίνετο και τὸ παρὸν ἡμέτερον πατριαρχικὸν  
 και συνοδικὸν σιγιλλιώδες ἐν μεμβράναις γράμμα,  
 καταστρεθέν πᾶν τῷ ἱερῷ κώδῃκι τῆς καθ' ἡμᾶς τοῦ  
 Χριστοῦ μεγάλῃς ἐκκλησίας, και ἐδόθη τῇ ὀλομολογίᾳ  
 τῶν ὁσιωτάτων πατέρων τοῦ βῆθιντος ἱεροῦ ἡμετέρου  
 πατριαρχικοῦ και σταυροπηγιακοῦ κοινοβίου μονα-  
 στηρίου τοῦ ἀγίου Πανταλεήμονος, ἐπιλεγομένου τοῦ  
 Ῥωστικοῦ.

Ἐν ἑτα: σπητήρῳ χιλιοστῷ ὀκτακοιστῷ ἔρδομῃ,  
 κσοτῷ πέμπτῳ, κατὰ μῆνα ὀκτωβρίου, ἐπιναμί-  
 σεως δ' η'.

- † Ἰωακαίμ ἑλέφ θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινου-  
 πόλεως νέας Ῥώμης και οἰκουμηνικὸς πατριάρχης.
- † ὁ Κυζίκου Νικόδημος.
- † ὁ Χαλκηδόνος Καλλίνικος.
- † ὁ Πισιδείας Καισάρης.
- † ὁ Λαρίσης Νεόφυτος.
- † ὁ Λήμνου Ἰωακαίμ.
- † ὁ Βαλεγράδων Ἄνθιμος.
- † ὁ Γραβενῶν Κύριλλος.
- † ὁ Σισωνίου Ἀμβρόσιος.
- † ὁ Κῶου Γερμανός.

Οἱ ἐν τῇ ἱερῇ μονῇ τοῦ ἀγίου Πανταλεήμονος  
 διαταλοῦντες ἐκκλησιαστικοὶ ἐξαρχοί, ὡς ἀνωτέρω δι-  
 ελήγηται.

- † ὁ Νικαίας Ἰωαννίκιος.
- † ὁ Λάρκων Ἰωακαίμ.



# SYNODUS HIEROSOLYMITANA

a qua novae edantur normae pro administrando patriarchatu  
1875 martii 1 18.

In synodo illa Hierosolymitana, in qua Procopius A creatus est patriarcha, mentio facta est, ut supra videre est, t. XLII, col. 953, de novis normis mox edendis ad negotia totius patriarchatus meliori ratione expedienda. Hae normae, ad formam ordinationum Constantinopolitanarum (t. XL, col. 511-91) tum Alexandriarum (t. XLII, col. 295-300) conditae, a gubernio turcico, cui ultima a Graecis tribuitur ratio res suas ecclesiasticas decidendi, tandem probatae sunt anno 1875, die 18 mensis martii. Eas dabimus, ne quid in collectione nostra deest quod rebus ecclesiarum orientalium illustrandis inserire possit. Habentur typis impressae in opere Demetrii Nicolaidis, Ὁθωμανικοὶ κώδικες, t. III (Constantinopoli, 1890), p. 2793-9.

Κανονισμὸς τοῦ Ῥωμαϊκοῦ πατριαρχείου Ἱεροσολύμων.

(Καὶ τοῖς ἑτέροις Ῥωμαϊκοῦ πατριαρχείοις ἰσαμνημονεύεται.)

Κεφάλαιον α΄.

Καθ' ἕκαστον τῆς παρὰ τῷ πατριάρχῳ συνόδου.

Ἄρθρον 1. Ὁ πατριάρχης Ἱεροσολύμων εἶναι ἀρχηγὸς καὶ ἐπίσκοπος πάντων τῶν προσκυνημάτων τῶν καίμων ἐντὸς τῆς ἐν τῷ ναφ τῆς Ἱερουσαλῆμ (κουμπά) δικαιοδοσίας αὐτοῦ καὶ εἰς ἀποκλειστικῶς, εἴτε συντακτικῶς μετὰ τῶν λοιπῶν θρησκευμάτων εἰς τὸ ἔθνος τῶν Ῥωμαίων ἀνηκουσθῶν ἐκκλησιῶν καὶ μοναστηρίων ὡς καὶ τῶν μητροπολιτῶν, ἐπισκόπων, τῶν κληρικῶν καὶ ἱερῶν τῶν ὑπαγομένων εἰς τὴν πατριαρχικὴν ἔδραν, προσίτι δὲ καὶ διευθυντῆς τῶν εἰς τὰ μοναστήρια ταῦτα ἀνηκόντων σχολείων καὶ νοσοκομείων. Τὰ καθήκοντα αὐτοῦ συνίστανται: εἰς τὸ νὰ ἐκπληρῶ κατ' ὀριζόμενους χρόνους ἐν τῷ εἰρημνῶ ναφ (κουμπά) καὶ τοῖς λοιποῖς προσκυνημασὶ τὰ ἀνάκαθεν ἰσχύοντα ἀρχαῖα θρησκευτικὰ ἔθιμα, νὰ ἐπιτηρῇ τὴν καλὴν διύθυνσιν τῶν ὑπαρχόντων σχολείων καὶ τοῦ νοσοκομείου, νὰ περιθάλμῃ τοὺς πτωχοὺς τοῦ ἔθνους τοῦ ἀναλόγως τῶν εἰσοδημάτων τῶν ἐκκλησιῶν καὶ μοναστηρίων, νὰ τοποθετῇ καταλλήλως τοὺς κατ' ἔτος εἰς Ἱεροσόλυμα μεταβαίνοντας προσκυνητὰς καὶ τῇ γνώμῃ καὶ βοηθείᾳ τοῦ ὄντος κλήρου νὰ καταβάλλῃ πᾶσαν τὴν δυνατὴν προσπάθειαν ὑπὲρ τῆς ἰσυχίας αὐτῶν.

Ἄρθρον 2. Ὑποβαλλόμενων οἰωνόητοτε αἰτήσεων περὶ θρησκευτικῶν καὶ πνευματικῶν ἀντικειμένων ὑπὸ τῶν ἰδιοῦν ἐν γένει, ἢ περὶ τῶν πνευματικῶν καθήκοντων τῶν πνευματικῶν ἀρχηγῶν, συνέρχεται ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ εἰρημνίου πατριάρχου ἡ βουλευτικὴ σύνοδος, ἣτις ἐξετάζουσα καὶ ἀποφασίζουσα ἐπιφώνως ἢ κατὰ κλεισθηρίαν διακρίσει τὴν ὑπόθεσιν.

Ἄρθρον 3. Ἡ σύνοδος σύγκαιται ἀπὸ ἐξ ἐπισκόπων καὶ ἐννέα ἀρχιερατικῶν ἀφιεμένης τῆς ἀδείσεως ἢ ἐλαττώσεως ἢ ἀντικαταστάσεως τῶν μελῶν αὐτῆς, ἀναλόγως τῆς ἀνάγκης, εἰς τὴν κρίσιν τοῦ πατριάρχου, ὑπὸ τὸν ὅρον τοῦ νὰ μὴ διαλύεται ἢ διαρκῆς ἐπιπέσει αὐτῆς. Ἡ σύνοδος αὕτη συναρχομένη πάντοτε ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ πατριάρχου συγκαίεται περὶ τῆς διοικήσεως τῶν θρησκευτικῶν ἀντικειμένων τῶν προσκυνημάτων, τῶν ἐκκλησιῶν καὶ τῶν μοναστηρίων, τῶν καθηκόντων καὶ τῶν πνευματικῶν υποθέσεων τῶν εἰς αὐτὰς ἱερῶν καὶ ὑπαρχόντων. Ἐπειδὴ δὲ εἰ ἐπὶ τῶν ἀφιερωμάτων καὶ εὐαγῶν κατιστημάτων πράξεις, οἷαι ἡ ἐκμίσθωσις, μίσθωσις, παραχώρησις, μεταβίβασις, καὶ ἡ ἀγοραπωλησία αὐτῶν, καὶ τὰ ἐκ τούτων κτηζόμενα ἀντικείμενα διεξάγονται, συμφώνως τοῖς εἰδικαῖς νόμοις, εἰς τὰ ἀφιερωμένα τμήματα τῶν

ἱερῶν καὶ πνευματικῶν δικαιοδοσιῶν, ἡ εἰρημνὴ σύνοδος συγκαίεται ἐπίσης περὶ τοῦ τομῆτος τῶν προσόδων αὐτῆς, τῆς περιθάλψεως τῶν ἀπορῶν τοῦ ἔθνους καὶ τῶν λοιπῶν πνευματικῶν ἀντικειμένων, τῶν ἀποφάσεων αὐτῆς ἐκτελουμένων ὑπὸ τοῦ πατριάρχου. Ἐν περιπτώσει νομίμου καλλήματος τοῦ πατριάρχου, οἷον ἀπουσίας ἢ ἀσθενείας αὐτοῦ, ἀντιπροσωπεύει αὐτὸν μητροπολίτης, ἐπίσκοπος ἢ καὶ ἀρχιερατικῆς, πρὸς οὗς δίδει χορηγίαν τοιαύτην ἐντολήν.

Κεφάλαιον β΄.

Περὶ ἐκλογῆς πατριάρχου.

Ἄρθρον 4. Χρειασθεὶς τῆς θέσεως τοῦ πατριάρχου τῶν Ἱεροσολύμων, συνέρχεται ἡ σύνοδος καὶ ἐκλέγει τοκοτητήν ἐκ τῶν ἐν Ἱερουσαλῆμ εὐρισκομένων μητροπολιτῶν καὶ ἐπισκόπων ἐχόντων τὰ ἀπαιτούμενα προσόντα, ἀναφερομένου τοῦ πράγματος καὶ τοῦ προσώπου τοῦ διορισθησομένου τοκοτητοῦ δι' ἐκθέσεως εἰς τὸν δικαιοκτῆν, ἥτις παραχρῆμα ἀνακοινῶν αὐτὸ, ἀναλόγως τῆς ἀνάγκης, τηλεγραφικῶς ἢ δι' ἐγγράφου εἰς τὸ ὄψηλιν πρωθυπουργεῖον καὶ ἐνεργεῖται τὰ δέοντα συμφώνως πρὸς τὴν ὄψ' αὐτοῦ διαβιβασμένην τηλεγραφικὴν ἢ ἐγγράφον διαταγὴν περὶ τῆς ἀναγνωρίσεως τοῦ τοκοτητοῦ καὶ τῆς συνεδῆ τῷ νόμῳ ἐκλογῆς τοῦ πατριάρχου.

Ἄρθρον 5. Μετὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν διατάξεων τοῦ προηγουμένου ἀρθρου, ἀποστέλλονται ὑπὸ τοῦ τοκοτητοῦ εἰς τοὺς μητροπολίτας καὶ ἐπισκόπους τοὺς ὑπαγομένους εἰς τὴν ἔδραν τοῦ πατριάρχου, γράμματα, δι' ἃν ἀνακοινῶνται ἵνα εὐρεθῶσιν οὗτοι ἐντὸς τῶν κολῶ εἰκοσι καὶ μίας ἡμερῶν εἰς Ἱερουσαλῆμ καὶ κοινοποιεῖται ἰδιαίτερος εἰς τοὺς κατοικοὺς ἵνα, ἐντὸς ἐπίσης ὀριζόμενης προθεσμίας, προσέλθωσιν εἰς Ἱεροσόλυμα ἀνά εἰς ἕγγραφο ἱεροῦ ἀπὸ πάσης μητροπόλεως καὶ ἐπισκοπῆς ἕως: κατερεθῶσιν ὡς ἀντιπρόσωποι τῶν κατοίκων εἰς τὸ ἐκλογικὸν συμβούλιον διὰ τὴν ἐκλογὴν τοῦ πατριάρχου.

Ἄρθρον 6. Μετὰ τὴν λήξιν τῆς προθεσμίας ταύτης οἱ προσκληθέντες συνέρχονται ἐν τῷ μοναστηρίῳ τῆς Ἱερουσαλῆμ καὶ καταρτίζεται τὸ πνευματικὸν συμβούλιον, συγκείμενον ἐξ ἀπάντων τῶν μητροπολιτῶν καὶ ἐπισκόπων, ἕκαστος τῶν ὁποίων γράφει, ὑπογράφει καὶ παραδίδει εἰς τὸν τοκοτητήν ἰδιαίτερον δελτίον περιέχον τὸ ὄνομα τοῦ προσώπου, ἕκαστος θεωροῦσιν ὡς ἄξιον τῆς πατριαρχικῆς θέσεως ἐκ τῶν εἰς τὴν ἔδραν τοῦ πατριαρχείου τούτου ὑπαγομένων καὶ ἐχόντων τὸ ἄξιωμα μητροπολίτου, ἐπισκόπου καὶ ἀρχιερατικῆς, εἴτε ἐν Ἱερουσαλῆμ εὐρισκομένων, εἴτε ἐν τῷ ἔξωτερικῷ.

Ἄρθρον 7. Ἄκαντα τὰ πρόσωπα ταῦτα, χωρὶς νὰ ληφθῇ ὄψ' ὄψιν ὁ μέγας ἢ μικρὸς ἀριθμὸς τῶν ψήφων εἰς ἕλεον, θεωροῦνται ἄξιον ὡς ἐκλέξιμοι καὶ καταγράφονται ἐνῶπιον τοῦ συμβουλίου τὰ ὀνόματα αὐτῶν ἐν βιβλίῳ ὑπογεγραμμένῳ ὑπὸ τοῦ τοκοτητοῦ καὶ τῶν μελῶν τοῦ συμβουλίου.

Ἄρθρον 8. Ἐπειδὴ ὁ ἐκλεγθησόμενος πατριάρχης θεωρεῖται ἐκκλησιαστικῶς ὡς πνευματικὸς ἀρχηγός, ὁ κατέλογος τῶν ἐκλεξίμων, ὁ συνταχθησόμενος κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ προηγουμένου ἀρθρου, ἀποστέλλεται εἰς τὴν διοίκησιν, ἥτις παραχρῆμα δι' ἐγγράφου ἢ τηλεγραφικῶς ἀναφέρει καὶ γνωστοποιεῖ εἰς τὴν ὄψηλιν κώλην τὰ ἐν τῷ καταλόγῳ τούτῳ ἐγγεγραμμένα ὀνόματα. Ἡ διοίκησις ἀναγγέλλει εἰς τὸν τοκοτητήν καὶ τὴν σύνοδον τὴν ἐν ἀπαντήσῃ διαβιβασθησομένην διαταγὴν περὶ τῆς ἐκλογῆς πατριάρχου ἐκ τῶν προσώπων, ἕκαστος μένουσι μετὰ τὴν ὄψ' ὄψηλιν κώλην ἀφαιρῶσιν τῶν ὀνομάτων, τὰ ὅποια τυχόν ἐξαιρεθῶσι κληρονητικῶς.

Ἄρθρον 9. Κοινοκοιμμένη: τῆς κατὰ τὸ προηγουμένον ἄρθρον διαταγῆς τῆς ὀψίτης πόλης ὑπὸ τῆς δικαιοσύνης, συνέρχεται γενικὴ συνέλευσις συγκαμμένη ἐκ τῆς συνέδου, τῶν λοιπῶν ἀρχιμανδριτῶν τῶν εὐρισκομένων ἐν τοῖς μοναστηρίοις τῆς Ἱερουσαλῆμ, τῶν πρωτοσυγγέλων, τῶν ἐξουθεν προσκληθέντων καὶ προσελθόντων ἐπιτοπίων ἱερῶν καὶ δύο ἱερῶν ἐκλεγμένων ἐπίσης ὑπὸ τῶν χριστιανῶν τῆς Ἱερουσαλῆμ καὶ προβαίνει κατὰ τὴν διαταγὴν εἰς τὰ τῆς ἐλογίης ὡς ἔξης: ἔρχονται τρεῖς ὑποψήφιοι ἐκ τῶν ἐκλεγμένων διὰ κλειοψηφίας καταρτιζομένης διὰ μυστικῆς ψηφοφορίας ἀπάντων τῶν παρόντων, τούτοις τῶν κληρικῶν καὶ τῶν προσκληθέντων ἱερῶν. Ἄμα τῇ ἐλογίᾳ τῶν τριῶν ὑποψηφίων, τὰ κληρικὰ μέλη τῆς συνέδου παραλαμβάνοντες τὸν κατάλογον τῶν ἠνομήτων αὐτῶν, μεταβαίνουν εἰς τὸν ναὸν τῆς Ἱερουσαλῆμ, καὶ παρόντων τῶν λοιπῶν μελῶν ἐν τῷ ναῷ, συμφώνως πρὸς τοὺς ἀνάκθετον εἰθεμένους θρησκευτικούς τύπους, ἡ συνέδος διὰ μυστικῆς ψηφοφορίας καὶ κατὰ κλειοψηφίαν ἐλέγει πατριάρχην ἐκ τῶν τριῶν ὑποψηφίων, τελουμένης ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τῆς θρησκευτικῆς ταλετῆς. Ἐν ἰσοψηφίᾳ παρατίθεται ἡ ἐκλογὴ τῇ ψήφῳ τοῦ τοκοῖτητος.

Ἄρθρον 10. Οἱ προσκληθέντες ἐκ τῶν μητροπολιτῶν καὶ ἐπισκόπων ὅπως παρευρεθῶσιν εἰς τὴν ἐκλογικὴν συνέλευσιν καὶ μὴ προσελθόντες θεωροῦνται ὡς ὑποτασσόμενοι τῇ γενικῇ ψήφῳ. Ἐκτος δὲ τῶν συμμετεχόντων τῆς ἐλογίης, εἴτε κληρικῶς, εἴτε ἱερῶς, δικαίως εἶναι ὡς μίαν μόνην ψήφον.

Ἄρθρον 11. Ἄμα τῇ κατὰ τὸν διαγεγραμμένον τρόπον γινομένη ἐλογίᾳ, συντάσσεται κατὰ τὸ ἀρχαῖον ἔθμον ἀναστὰς ὑποβαλλομένη διὰ τῆς δικαιοσύνης εἰς τὸ ὄψηλόν προθυπουργεῖον, κοινοκοιουμένη ἐπιτοπίως τοῦ διορισμοῦ τοῦ πατριάρχου κατὰ τὴν ἀφίξιν τοῦ ὄψηλῳ βασιτείου τοῦ ἐκδοθησομένου περὶ τῆς παραδοχῆς τοῦ ἐκλεγέντος προσώπου.

Κεφάλαιον γ'

Περὶ τῶν προσόντων τοῦ ἐκλεγμένου εἰς τὸ πατριαρχικὸν ἀξίωμα.

Ἄρθρον 12. Τὸ πρόσωπον τὸ ἐκλεγόμενον εἰς τὸ πατριαρχικὸν ἀξίωμα δεῖν νὰ ἔχῃ ἡλικίαν ἀνωτέρην τῶν τεσσαράκοντα ἐτῶν, νὰ ἀνήκῃ εἰς τὴν τάξιν τῶν κληρικῶν τῶν ἔχόντων τὸν βαθμὸν ἐπισκόπου ἢ ἀρχιμανδριτοῦ, νὰ εἴη πάνυ ἀμίμητος διαρκῶς ἐπὶ δεκά ἔτη, δικαίως μητρόπολιν καὶ νὰ ἔσται αὐτὸς τε καὶ ὁ πατὴρ αὐτοῦ ὀρθόδοξοι ὀψήκοι.

Ἄρθρον 13. Τὰ ἦδη τοῦ ἐκλεγμένου πατριάρχου δεῖν νὰ ὦσιν ἀνωτέρα πάσης ὑπονομίας, συναμα δὲ οὗτος νὰ ἔχῃ κατὰ τὸ ἔθρον κλήρη γνώσιν τῶν θεολογικῶν ἐπιστημῶν καὶ τῶν κανόνων καὶ πράξεων τῆς ἐκκλησίας καὶ νὰ ἔσται ἀπεδεδειγμένον ἐκ τῆς προτέρας αὐτοῦ διαγωγῆς εἶναι σίβηται τὰς δογματικὰς διατάξεις καὶ τὰ θρησκευτικὰ ἀντικείμενα: ἐκτὸς τούτου, ἐπειδὴ οὗτος ἔσται πατριάρχης τοῦ ναοῦ (κουμαρέ) τῆς Ἱερουσαλῆμ καὶ τῶν ἐξαρτημάτων καὶ ἐπισκόπος, δεῖν ἐκκλησιαστικῶς νὰ ἔχῃ τὴν ἀπαιτουμένην ἱκανότητα ὅπως διαφυλάττῃ ἐν πάσῃ περιπτώσει καὶ ἐν παντὶ καιρῷ τοὺς ὀρθοδόξους καὶ τὰ δόγματα αὐτῶν, ὡς

πνευματικῶς κατὰ αὐτὸν καὶ ἀρχηγὸς ἀπισθῶν τῶν ἐκκλησιῶν καὶ μοναστηρίων.

Ἄρθρον 14. Ἐπειδὴ τὸ πρόσωπον τοῦ πατριάρχου, ἐκτὸς τῶν ἐπιβαλλομένων αὐτῷ πνευματικῶν καθήκοντων, τυγχάνει ἐπιτετραμένον τὴν ἐπέλευσιν τῶν προνομίῶν τῶν παρεχόμενων διὰ τοῦ ὑπὸ τὸν Ὀμάρ-ὄλλ Φαρούκ ἐκδοθέντος βασιτείου, τῶν διατηθέντων ὑπὸ τοῦ παρῆγοντος σουλτᾶν Μαχμέτ Κέν, καὶ τῶν διατηθέντων ὑπὸ τῶν λοιπῶν μεγάλων σουλτᾶνων, καὶ ἀπάντων τῶν ἀντιτεμένων τῶν παρεχόμενων ἐν τῷ βασιτεῖ τῆς αὐτοῦ μεγαλειότητος τοῦ ἰσχυροτάτου αὐτοκράτορος, τῷ παρέχοντι ἅπαντα τὰ κυρούμενα προνομία: τὸ ἐκλεγθόμενον πρόσωπον δεῖν νὰ ἔχῃ τὰ ἐν τῷ προηγουμένῳ ἄρθρῳ διαγεγραμμένα προσόντα, συναμα δὲ νὰ ἔσται τῆς κλήρης ἐμπιστοσύνης τῆς τῆν ἐκλογὴν αὐτοῦ ἐπικυρωσούσης ὀψήλης κυβερνήσεως, νὰ γινώσκῃ τοὺς νόμους καὶ κανονισμοὺς τοῦ κράτους καὶ νὰ ἀκολουθῇ τῆς ἐμπιστοσύνης καὶ ὑπολήψεως τοῦ ἔθνους.

Κεφάλαιον δ'

Περὶ τῶν ἀναγκαίων προσόντων τῶν εἰς ἐπισκοπὴν ἱκανῶν καὶ περὶ τοῦ τρόπου τῆς ἐλογίης αὐτῶν.

Ἄρθρον 15. Ὁ εἰς ἐπισκοπὴν ἐκλεγθόμενος καὶ διορισθόμενος δεῖν, α') νὰ ἔσται καταγωγῆς ὀψήκοος ὀθωμανῶς καὶ νὰ μὴ ἐκκλησιάζῃ ποτὲ κυβερνητικῶς καὶ ἔθνικῶς. β') νὰ ἔσται χρηστοθήης, ἀνατραφεὶς ἐν τῷ πατριαρχεῖῳ ἢ τῷ μοναστηρίῳ τῶν Ἱεροσολύμων καὶ ἐκ τῶν ἔχόντων προηγουμένης ἐκδουλεύσεως καίπερ μὴ ἔχων βαθμὸν ἀρχιμανδριτοῦ, ἢ πρωτοσυγγέλου. γ') νὰ ἔχῃ κατὰ τοὺς κανόνας τῆς ἐκκλησίας τὴν ἀπαιτουμένην ἡλικίαν καὶ νὰ ἔσται ἀρτιμαλής, νὰ ἔχῃ κλήρη γνώσιν τῶν ἐκκλησιαστικῶν ὑποθέσεων καὶ τὴν ἀπαιτουμένην πείραν ὡς πρὸς τὴν καλὴν διοίκησιν τῆς ἐπισκοπῆς, καὶ δ') νὰ ἔσται ἀκότος ἐκτὸς τῆς ἑλληνικῆς καὶ τῆς ἀραβικῆς, εἰ δυνατόν καὶ τῆς τουρκικῆς γλώσσης.

Ἄρθρον 16. Ἡ ἐκλογὴ καὶ ὁ διορισμὸς νέου ἐπισκόπου εἰς χρεῦσιν ἐπισκοπῆν, ἐνεργεῖται τῇ ψήφῳ καὶ τῇ ἐγρίσει τῆς συνέδου, διὰ τοῦτο αὐτῇ τῇ προτροπῇ καὶ ἀδείᾳ τοῦ πατριάρχου καταρτίζεται κατάταχον τῶν κληρικῶν τῶν ἔχόντων τὰ ἀπαιτούμενα προσόντα, ἐκ τῶν ὁποίων ἔρχονται ὑποψήφιοι διὰ τὴν χρεῦσιν ἐπισκοπῆν, προτιμωμένοι μεταξὺ τῶν ἔχόντων τὴν αὐτὴν ἱκανότητα, τῶν παρασχόντων τὰς περισσοτέρας καὶ πιστοτέρας ἐκδουλεύσεις εἰς τὴν ἐκκλησίαν: μεθ' ἧ μεταβαίνει εἰς τὴν ἐκκλησίαν καὶ μετὰ τὴν ἐπέλευσιν τῶν ἐν ἰσχύϊ διατυπώσεων, ἐλέγει καὶ διορίζει ὀψήκοος εἷνα ἐκ τῶν εἰρημῶν τριῶν ὑποψηφίων ἐπίσης διὰ μυστικῆς ψηφοφορίας: ἐν περιπτώσει δὲ ἰσοψηφίας, ἡ κλειοψηφία καταρτίζεται διὰ τῆς ψήφου τοῦ πατριάρχου.

Ἄρθρον 17. Ἀποθνήσκοντος ἐπισκόπου τινός, ἐνεργεῖται τὰ περὶ τῆς ἐλογίης μετὰ τὴν ἀφίξιν ἐπιστολῆς ὑπογεγραμμένης ὑπὸ τῶν εὐποληθέντων κληρικῶν καὶ λαϊκῶν τῆς πόλεως ἐν ἡ καθ' ἡμέραν ὁ ἀποβιώσας.

Τῇ 5 σαφὲρ 1292 ἢ 1 μαρτίου 1291 (1 13 martii 1875).

SYNODUS HIEROSOLYMITANA AD CREANDUM NOVUM PATRIARCHAM 1875 iunii 30 iulii 12.

Procopius patriarcha Hierosolymitanus, qui anno 1872 die 16<sup>to</sup> decembris Cyrillo a munere per vim amoto successorat, ut τόμο XLII, col. 953, dictum est, cum et ipse, operam imprimis navantibus gubernii russici administris, in coepisporum invidiam incidisset, adeo ut horum quatuor, Theocletus nimirum archiepiscopus Iordani, Nectarius archiepiscopus Tiberiadae, Niosphorus archiepiscopus Sebastaeae et Gregorius archiepiscopus Thaborii,

illum munere deiectum declararent, animo fractus suam a sede Hierosolymitana abdicationem semel et iterum gubernio turcoico obtulit diebus 25 et 26 februarii 1875. Renuntiationem huiusmodi gratam habuit Porta othomanica, atque elapsis aliquot mensibus, die nimirum 30 iunii/12 iulii, in Procopii locum suffectus est Hierotheus, confraternitatis Hierosolymitanae apud Smyrnessae procurator seu exarchus.

ORDINATIO SEU REGULAMENTUM MONASTERIORUM MONTIS ATHO 1877 martii 14/26.

Ne gravissimae illae controversiae, quae in eligendo abbate monasterii Sancti Pantaleomonis in monte Atho acciderant, iterum futuris temporibus renovarentur, sacra synodus Constantinopolitana aequum duxit generalem quamdam legem seu ordinationem condere, qua regerentur deinceps sacri illius montis monasteria, eorandemque negotia, quantum flori posset, componerentur. Laudandum sane opus aggressi sunt, ex synodi mandato, Dorotheus Scholarius iam metropolita Larisensis et Ioannes Aristoteles vir laicus ac rerum hagiographicarum peritissimus; qui legis condendae schema a se conscriptum synodi iudicio subiecerunt die 12/24 novembris 1874. Schemata probavit synodus idque ad gubernium turcicum transmisit, ab eo confirmandum antequam in usum traduceretur. Potestatis utriusque sanctione etiamsi roborata, nova illa ordinatio monachis valde displicuit, nec unquam ab illis admessa fuit, quamvis tum patriarchatus oecumenicus tum gubernium civile illam in tractandis montis Atho negotiis semper prae oculis habuisse habuerint. Abs re igitur non erit integram legem in nostrum opus recipere, adhibita officiali interpretatione quae habetur apud Demetrium Nicolaiden, Othomanici codicis, t. III (Constantinopoli, 1890) p. 2803-40.

Κανονισμός των εν τῷ ἁγίῳ ὄρει μοναστηρίων των ὑπαγομένων εἰς τὴν πνευματικὴν διοίκησιν τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει βωμαϊκοῦ πατριαρχείου.

(Ἰσταυροῦ φοῖμ πατριαρχικῆν γρηγοριανὴν μοναχικὴν ταχυντικὴν διατάξιν ἀνηνέωξεν ἡ ἁγία μοναστικὴ γρηγοριανὴ νῦν νῦν αἰσιμαστῆριον.)

Κεφάλαιον α΄

Περὶ των ἐν ἁγίῳ ὄρει ἐν γένει μοναστηρίων.

Ἄρθρον 1. Ἡ χερσὸν τοῦ ἁγίου ὄρους περιλαμβάνει τὰς σκήτας, τὰ καλλία καὶ τὰ ἀναχωρητήρια των ἀσκητῶν μετὰ των λοιπῶν προσετημάτων καὶ εἰκοσι μοναστήρια ὀνομαζόμενα σταυροπηγιακά, ἑξήλαθ ὑπαγόμενα εἰς τὴν πνευματικὴν διοίκησιν τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει βωμαϊκοῦ πατριαρχείου. Τὰ ὀνόματα των μοναστηρίων τούτων καὶ ἡ ἐκκλησιαστικὴ τάξις αὐτῶν δηλοῦται ὡς ἑξῆς: α΄) ἅγιος Ἀθανάσιος Λαύρας, β΄) εὐαγγελιστὸς Βατοπεδίου, γ΄) παναγίας Ἰβήρων, δ΄) παναγίας Χιλιανδαρίου, ε΄) ἁγίου προδρόμου Διονυσίου, ς΄) μεταμόρφωσις Κουτλουμουσίου, ζ΄) μεταμόρφωσις Παντοκράτορος, η΄) τεσσαράκοντα μαρτύρων Ἐγροποτάμου, θ΄) ἅγιος Γεώργιος Ζωγράφου, ι΄) ταξιδάρης Δοχειαρίου, ια΄) ἁγίων ἀποστόλων Καρακάλλου, ιβ΄) εὐαγγελιστὸς Φιλοθέου, ιγ΄) Χριστοῦ Γεννήσεως Σιμωνόπετρας, ιδ΄) ἅγιος Γεώργιος ἁγίου Παύλου, ιε΄) ἅγιος Γεώργιος Ξανοφάντος, ις΄) ἅγιος Νικόλαος Σταυρονικήτα, ιζ΄) ἅγιος Νικόλαος Γρηγορίου, ιη΄) ἀνάληψις Ἐσφιγμένου, ιθ΄) Πανταγέμωνος Ῥωσικοῦ, καὶ κ΄) ἅγιος Στέφανος Κασταμονῆς.

Ἄρθρον 2. Ἐκ των μοναστηρίων τούτων τὰ ἑξῆς δώδεκα: α΄) Χιλιανδαρίου, β΄) Κουτλουμουσίου, γ΄) Ζωγράφου, δ΄) Καρακάλλου, ε΄) Σιμωνόπετρας, ς΄) ἁγίου Παύλου, ζ΄) Ξανοφάντος, η΄) Γρηγορίου, θ΄) Ἐσφιγμένου, ι΄) Ῥωσικοῦ, ια΄) Κασταμονῆς καὶ ιβ΄) Διονυσίου εἰσι κοινοβιακά, διατρεφόμενων των ἐν αὐτοῖς μοναχῶν κατὰ κοινοκτημοσύνην· τὰ δὲ λοιπὰ ὀκτώ, ἴτοι α΄) Λαύρας, β΄) Βατοπεδίου, γ΄) Ἰβήρων, δ΄) Παντοκράτορος, ε΄) Ἐγροποτάμου, ς΄) Δοχειαρίου, ζ΄) Φιλοθέου καὶ η΄) Σταυρονικήτα, τυγχάνουσιν ἰδιόρρυθμα, ἐν αἷς οἱ μοναχοὶ ζῶσιν ἰδιαιτέρως.

Ἄρθρον 3. Τὰ εἰρημένα μοναστήρια μετὰ των παρατημάτων αὐτῶν ὑπάγονται εἰς τὸ ἐν Κωνσταντινουπόλει βωμαϊκὸν πατριαρχεῖον καὶ τυγχάνουσιν ἀνεκκαλοπρίστα ἐκκλησιαστικὰ κτήματα, οἱ δὲ ἐν αὐτοῖς κατοικοῦντες μοναχοὶ καὶ ἡ πολιτικὴ διοίκησις αὐτῶν ὑπάγεται νομίμως εἰς τὴν αὐτοῦ μεγαλειότητα τὸν ἀυτοκράτορα, ἢ δὲ πνευματικὴ διοίκησις εἰς τὸν βωμαϊκὸν πατριάρχην Κωνσταντινουπόλεως τὸν ἀρχηγὸν αὐτῶν ἀφ' οὗ καὶ ἐξήρτηται.

Ἄρθρον 4. Ἡ ἐσωτερικὴ διοίκησις ἀπάντων των μοναστηρίων τοῦ ἁγίου ὄρους εἶναι ἀναθεωρημένη εἰς τοὺς μοναχοὺς, ἀλλ' ὑπὸ τὴν ἐποψὴν τῆς ἐπιτομῆς αὐτῶν διοικούνται ὑπὸ τῆς κοινότητος (ναζιφάρ χειτή) καὶ τῆς συνάξεως (λόνδζας).

Ἄρθρον 5. Ἐκ των μοναστηρίων τούτων τὰ τοῦ αἵθους των κοινοβίων ἔχουσι πρόεδρον τῆς ἐσωτερικῆς διοικήσεως ἡγούμενον, ὅστις συνδιασκηπτόμενος μετὰ τῆς ἐπιτροπῆς τοῦ μοναστηρίου, διοικεὶ τὰς μὴ πνευματικὰς ὑποθέσεις των μοναστηρίων. Ἡ δὲ ἐσωτερικὴ διοίκησις των ἰδιόρρυθμων μοναστηρίων εἶναι ἀναθεωρημένη εἰς ἐπιτροπὴν ἣς ὁ πρόεδρος διατρέτα: ὡς ἡγούμενος. Ἡ ἐπιτροπὴ αὕτη συνδιασκηπτόμενη μετὰ των ἀρχαιοτέρων καὶ γειρονοτέρων μοναχῶν, διοικεὶ τὰς ὑποθέσεις των μοναστηρίων.

Ἄρθρον 6. Ἄνευ τῆς πλειοψηφίας των ἐν τῷ μοναστηρίῳ οἰκούντων μοναχῶν καὶ μὴ ἐγκρινομένων των ὑπαρχόντων ἰσχυρῶν δικαιολογητικῶν λόγων ὑπὸ τοῦ πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως, οὐδὲν κίνδυνον δύναται νὰ μετατρέπη εἰς ἰδιόρρυθμον καὶ ἰδιόκαλον.

Ἄρθρον 7. Ἐπειδὴ ὁ ἀριθμὸς των ἐν παντὶ μοναστηρίῳ ὑπαρχόντων μοναχῶν δέον νὰ ὀρίζηται ἀναλόγως των προσόδων καὶ τῆς ἐκτάσεως αὐτοῦ· τὰ μοναστήρια τὰ ἔχοντα μοναχοὺς πλείονας τοῦ ἀριθμοῦ τοῦ ὀρισθησομένου κατὰ τὴν ἀναλογίαν ταύτην, ὑποχρεοῦνται μὴδένα νὰ δέχωνται ἄχρις οὗ οἱ ὑπαρχοντες ἐλαττωθῶσιν εἰς τὸν ἀκαιτούμενον ἀριθμὸν.

Κεφάλαιον β΄

Περὶ τῆς ἐν τοῖς μοναστηρίοις παραδοχῆς των μοναχῶν καὶ περὶ των καθηκόντων καὶ δικαιωμάτων αὐτῶν.

Ἄρθρον 8. Πάν πρόσωπον προσερχόμενον εἴτε ἐκ των χωρῶν τοῦ ὀθωμανικοῦ κράτους, εἴτε ἐκ τῆς ἀλλοδαπῆς, καὶ βουλούμενον νὰ διαμείνῃ ὡς μοναχὸς ἐν τινι μοναστηρίῳ τοῦ Ἄθου, ἅμα ὡς φθάσῃ ἐκεῖ ὑποχρεοῦται νὰ μεταβῇ εἰς τὸν ὑποδιοικητὴν (καϊμακὰμ) τοῦ τόπου καὶ προσάγγῃ τὸ διαβατήριόν του, οἱ δὲ ἀλλοδαποὶ, καθὸ ἀξιούμενοι ἑξαιρετικῆς χάριτος κατὰ τὸ ἄρθρον 4 τῆς ὀθωμανικῆς ὑπεκότητος νόμου, νὰ παραδεχθῶσιν τὴν ὀθωμανικὴν ὑπεκότητα. Εἰς τοὺς ἔχοντα τακτικὰ διαβατήρια, τούτοις εἰς τοὺς μὴ ὑπέκτου διαγωγῆς, δίδεται ὑπὸ τοῦ ὑποδιοικητοῦ καὶ τῆς κοινότητος ἢ ἀκαιτούμενης ἀδεια ἵνα περιέλθῃ τὰ μοναστήρια καὶ διαμείνῃ ἐν τῷ μοναστηρίῳ τῆς ἐκλογῆς του ἐν τῷ ὅποιον δύναται νὰ γίνῃ παραδεκτός. Ἄμα ὡς ὁ τοιοῦτος γίνῃ παραδεκτός νὰ διαμείνῃ ἐν τινι μοναστηρίῳ τῆς ἐκλογῆς τοῦ ἡγουμένου ἢ τῆς ἐπιτροπῆς, ἢ διοικήσεως τοῦ μοναστηρίου τούτου ὑποχρεοῦται νὰ ἐγγράψῃ τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐν τῷ καταλόγῳ των δοκίμων καὶ ἀναφέρει τὸ πρᾶγμα παραχρῆμα εἰς τὸν ὑποδιοικητὴν καὶ τὴν κοινότητα ἵνα καταχωρηθῇ ἐν τῷ ἐκεῖ τούτῳ βιβλίῳ. Ἀπὸ τὰ τοιαῦτα πρόσωπα συμπληρωσάτω τὸν ὀρισμένον διὰ τὴν δοκιμασίαν χρόνον, τὰ ὀνόματα αὐτῶν ἐγγράφονται εἰς τὸ βιβλίον των μοναχῶν· ἀλλ' οἱ ὑπέκτου διαγωγῆς ἀποστέλλονται εἰς τὸ μέρος ἐνθεν ἔλθον.

Ἄρθρον 9. Ἀπαγορεύεται τὸ νὰ γίνῃ παραδεκτὸς ἂν ὡς μοναχὸς ἢ δόκιμος ἐν μοναστηρίῳ, σκήτι, καλλιῶν καὶ ἀναχωρητηρίῳ, ὃ μὴ φέρῃν δόξαν, ἥτις δέον, κατὰ διαγράφαι τὸ προηγουμένον ἄρθρον, νὰ δίδεται ὑπὸ τοῦ ὑποδιοικητικοῦ καὶ τῆς κοινότητος. Ἐπομένως ὁ ἡγούμενος ἢ ὁ πρόεδρος σκήτις, τούτοις ὁ δικαίος ἢ οἱ καλλιῶται καὶ ἀναχωρηταί, οἱ παραδεχόμενοι πρόσωπον τι πρὶν ἢ ἐναρξηθῶσιν αἱ ἀνατάξεις ὀριζόμεναι πρῶτως κινῶνται τῆς ὑπηρεσίας αὐτῶν· τὸ δὲ οὕτω παραδεχτὸν γινόμενον πρόσωπον ἀποπέμπεται τοῦ μοναστηρίου, τῆς σκήτις, τοῦ καλλιῶ καὶ ἀναχωρητηρίου, ἕκαστ' ἐξελέξατο ὡς κατοικίαν. Ἐὰν δὲ ἐπιθυμῆ νὰ διαμείνῃ ἐν τῷ ἀγίῳ ὄρει, ὑποχρεοῦται νὰ ἐκτελέσῃ τὰς διὰ τοῦ 8 ἄρθρου ὀριζόμενας ἀναγκαίας πράξεις.

Ἄρθρον 10. Οἱ ἀλλοδαποὶ μοναχοὶ οἱ μεταβαίνοντες εἰς τὸ ἅγιον ὄρος ἐπὶ σκοπῶν τοῦ νὰ διαμείνωσιν ἐν τοῖς μοναστηρίοις αὐτοῦ καὶ μονάζωσι, καὶ οἱ ἰδιῶται οἱ προσερχόμενοι ἐπὶ τῷ αὐτῷ σκοπῷ, ὀφείλουσι κατὰ πρῶτον νὰ προσεγγίσωσιν, ὡς διαγράφαι τὸ 8 ἄρθρον, τὸ διαβατήριον αὐτῶν· ἐπειδὴ δὲ ἀπολαύουσι τῆς ἐξαιρετικῆς χάριτος τοῦ 4 ἄρθρου τοῦ περὶ ὀθωμανικῆς ὑπηρετικῆς νόμου, παραιτοῦνται παραρτήματα τῆν ἐθνικότητα αὐτῶν, παραδεχόμενοι τὴν ὀθωμανικὴν· μετὰ δὲ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἀπαιτούμενων διατυπώσεων τῶν μοναστηρίων καὶ τὴν ἐγγραφὴν αὐτῶν ἐν τῷ βιβλίῳ τῶν μοναχῶν ὑπὸ τοῦ ἡγουμένου, ἢ τοῦ δικαίου τοῦ μοναστηρίου ἢ τῆς σκήτις, τοῦ καλλιῶ καὶ τοῦ ἀναχωρητηρίου, ἕκαστ' ἠτήσωσι πρὸς κατοικίαν, ὑποβάλλουσι εἰς τὰ τὸν ὑποδιοικητὴν καὶ τὴν κοινότητα τοῦ Ἄθω ἐσφραγισμένον ἔγγραφο, ἐν ᾧ δηλοῦσιν ὅτι παραιτοῦνται τὴν ἀρχικὴν αὐτῶν ἐθνικότητα, ὅτι ὡς διαμενοῦντες ἐν Ἄθῳ, κατατάσσονται εἰς τὴν τάξιν τῶν ὑπῆκόων ὀθωμανῶν, καὶ ὅτι τοῦ λοιποῦ θὰ ὑπακούωσιν εἰς τοὺς νόμους καὶ κανονισμοὺς τοῦ ὀθωμανικοῦ κράτους καὶ ἀφίωσιν τὸ διαβατήριον αὐτῶν εἰς τὸν ὑποδιοικητὴν.

Ἄρθρον 11. Οὐδεὶς ἔχειν ἡλικίαν μικροτέρην τῶν εἰκοσι καὶ ἐνὸς ἐτῶν γίνεται παραδεκτὸς· ἵνα διαμείνῃ ἐν τῷ ἀγίῳ ὄρει, οὗτος δύναται τις νὰ καταταχθῆ εἰς τὸ τάγμα τῶν μοναχῶν, ἂν τοῦλάχιστον ἐπὶ τρία ἔτη μὴ παραμείνῃ ὡς δόκιμος ἢ δόκιμασθῆ, καὶ συμπληρώσῃ τὸ εἰκοστὸν πέμπτον ἔτος τῆς ἡλικίας του.

Ἄρθρον 12. Τὸ πρόσωπον τὸ εἰσαχθὲν εἰς τὸ τάγμα τῶν μοναχῶν, ὑποχρεοῦται νὰ λάβῃ ἀμείωσιν τὴν δόξαν τοῦ ἡγουμένου.

Ἄρθρον 13. Ἄπαντες οἱ μοναχοὶ ὀφείλουσι νὰ ὑπακούωσιν εἰς τὸν ἡγούμενον καὶ νὰ ἐκτελέωσι τὰς διατάξεις αὐτοῦ. Ἐχρῶσιν ἐπίσης τὸ καθῆκον τὰ ἀποφύγωσι πάσαν φιλονεικίαν καὶ ἔριδα σεβόμενοι τοὺς κανονισμοὺς καὶ τὰς διατάξεις τῶν μοναστηρίων καὶ νὰ ἐκτελέωσι τὴν εἰς αὐτοὺς ἀνατιθεμένην καὶ ὀριζομένην ὑπηρεσίαν ὑπὸ τῆς δικαιοσύνης τῶν μοναστηρίων καὶ σχετικῆν πρὸς τὴν ἀδελφότητα.

Ἄρθρον 14. Ἄπαντες οἱ μοναχοὶ ὀφείλουσι ἀνεξαιρέτως νὰ φέρωσι μέλανα ἐνδύματα ἀνευ κοσμημάτων.

Ἄρθρον 15. Ἐξαλείφεται ἐκ τοῦ εἰδικοῦ βιβλίου ἢ ἐγγραφῆς μοναχοῦ ἀναχωροῦντος ἐκ μοναστηρίου, ἐν ᾧ διαμείνῃ· οὗτος, χωρὶς νὰ λάβῃ τὴν κατὰ τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς κανόνας ἀπαιτούμενην δόξαν, μὴ γινόμενος παραδεκτὸς ἐν τῇ ἐκπόσῳ αὐτοῦ.

Ἄρθρον 16. Κατὰ τοῦ μοναχοῦ τοῦ παραβαίνοντος τὰ κατὰ τοὺς μοναστηριακοὺς κανόνας ἐπιβαλλόμενα καθήκοντα, ἐπιβάλλονται πνευματικαὶ καὶ σωματικαὶ ποιναί, ἂν μετὰ πρῶτον καὶ δευτέρων νουθεσιῶν δὲν σωφρονισθῆ. Ἐν ἢ δὲ περιπτώσει αἱ ποιναὶ αὐταὶ ἀποβῶσιν ἀτελεσφόρητοι· καὶ ὁ μοναχὸς οὗτος ἐξακολουθῆ τὴν πρῶτην αὐτοῦ διαγωγὴν, ἀποβάλλεται τῆς μονῆς, ἀποσβεννομένης τῆς ἐγγραφῆς αὐτοῦ ἐκ τοῦ βιβλίου τῶν μοναχῶν καὶ ἀναφερομένου τοῦ πράγματος εἰς τὴν κοινότητα.

CONCIL. GENEVAL. TOMUS XLV.

Ἄρθρον 17. Ἡ ἐν τοῖς μοναστηρίοις ἀκονομὴ ἐκκλησιαστικοῦ ἀξιώματος γίνεται λόγῳ ἀρετῆς καὶ ἱκανότητος, προτιμωμένων τῶν πλείονας ὑπηρεσίας εἰς τὴν μονὴν προσεγγιζόντων.

Κεφάλαιον γ'.

Περὶ τοῦ τρόπου τῆς ἐκλογῆς τῶν ἡγουμένων τῶν κοινοβίων καὶ περὶ τῶν δικαιωμάτων καὶ τῶν καθηκόντων αὐτῶν.

Ἄρθρον 18. Ὁ εἰς ἡγουμένην τῶν κοινοβίων ἐκλέξιμος δέον νὰ ἦ παρόντων ὑπῆκοος ὀθωμανός, νὰ ἔχῃ ἡλικίαν οὐχὶ κατωτέρην τῶν τεσσαράκοντα ἐτῶν, νὰ συγκαταριθμηταὶ μεταξὺ τῶν ἀδελφῶν τῶν ἀπὸ δέκα ἐτῶν οἰκούντων ἐν τῇ μονῇ, νὰ ἦ ὀκνοῦσθε πεκαθευμένος, ἰδίᾳ δὲ ἐκ τῶν μοναχῶν τῶν κατόχων πλήρους γνώσεως τῶν θρησκευτικῶν ὑποθέσεων, νὰ μὴ ἦ κακῆς διαγωγῆς, ἐν γένει νὰ ἔχῃ τὴν ἀπαιτούμενην παῖραν εἰς τὴν διοίκησιν καὶ νὰ γινώσκῃ τὰ ἔθιμα καὶ τοὺς εἰδικούς κανόνας τοῦ ἁγίου ὄρους.

Ἄρθρον 19. Ἐπιτρέπεται, μὴ εὐρισκομένου ἐν τινι μοναστηρίῳ μοναχοῦ ἔχοντος τὰ διὰ τοῦ προηγουμένου ἄρθρου ὀριζόμενα προσόντα, νὰ ληφθῆ κατάλληλος ἀπὸ ἄλλου μοναστηρίου, σκήτις, καλλιῶ καὶ ἀναχωρητηρίου τοῦ ἁγίου ὄρους.

Ἄρθρον 20. Διὰ τὴν ἐκλογὴν ἡγουμένου, ἐκτὸς τῶν δοκίμων, συνέρχεται συνέλευσις ἀπάντων τῶν μοναχῶν τῆς μονῆς ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ γεροντοτέρου, καὶ συντάσσεται τῇ εἰσιγηθείσῃ καὶ δηλωθείσῃ ἀδελφῶν κατάλογος τῶν ὀνομάτων τῶν ἐκλεξιμῶν· ἐκ τῶν ὀνομάτων δὲ τούτων ἅπαντες ἀνεξαιρέτως οἱ παρόντες ἐν τῇ συνέλευσει ἐκλέγουσι διὰ μυστικῆς ψηφοφορίας, διορίζομένου ἡγουμένου τοῦ λαμβάνοντος· τὰ δύο τρίτα τῶν ψήφων. Ἐὰν κατὰ τὴν πρῶτην ψηφοφορίαν οὐδεὶς λάβῃ τὰ δύο τρίτα τῶν ψήφων, ἀναργεῖται ψηφοφορία δευτέρα καὶ τρίτην φορὰν κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον. Ἐὰν δὲ καὶ πάλιν δὲν καταρτισθῆ πλειοψηφία, ἢ ἐκλογὴ ἀντιθῆται εἰς τὸ συμβούλιον τῆς ἐφορείας, ἕκαστ' ἀναργεῖται ὡς ἀντιπροσωπεῖον ἐν Ἄθῳ τὸν πατριάρχῃν Κωνσταντινουπόλεως τὸ συμβούλιον τοῦτο ἐκλέγει ἕριστικῶς διὰ μυστικῆς ψηφοφορίας ἡγούμενον ἓνα ἐκ τῶν τριῶν μοναχῶν τῶν λαβόντων κατὰ τὰς γενομένας ἐκλογὰς τὴν πλειοψηφίαν.

Ἄρθρον 21. Μετὰ τὴν τοιαύτην ἐνέργειαν τῆς ἐκλογῆς συντάσσεται πρακτικὴν τῶν γενομένων καταχωρούμενον ἐν τῷ μητρώῳ τοῦ μοναστηρίου καὶ ὑπογράφομενον ὑπὸ τῶν παρευρεθέντων ἐν τῇ συνέλευσει· ἀντίγραφον δὲ τούτου ὑπογεγραμμένον ἐπίσης ὑπὸ τῶν παρευρεθέντων καὶ ἐσφραγισμένον τῇ σφραγίδι τῆς μονῆς ἀποστέλλεται εἰς τὴν κοινότητα, ἥτις ἀνευ ἀναβολῆς γνωστοποιεῖ τὴν γενομένην ἐκλογὴν εἰς τὸν βεβαίον πατριάρχῃν Κωνσταντινουπόλεως, καὶ ἀφοῦ λάβῃ τὴν ἐκείθεν διαβεβαωθῆσομένην ἐπίσημον ἐπίκύρωσιν, ἐκτελεῖται ὁ διορισμὸς τοῦ ἡγουμένου, συμφώνως πρὸς τὰ ἀντικαθὲν ἱσχύοντα θρησκευτικὰ ἔθιμα.

Ἄρθρον 22. Ὁ ἡγούμενος ὀφείλει νὰ συνδιασκέπτηται μετὰ τῆς κατ' αὐτῷ ἐπιτροπῆς τῆς μονῆς περὶ τῶν σπουδαίων ὑποθέσεων αὐτῆς.

Ἄρθρον 23. Ὁ ἡγούμενος ὑποχρεοῦται νὰ διαμείνῃ διαρκῶς ἐν τῇ μονῇ, ὀφείλων νὰ φέρηται ἡκίως καὶ πατρικῶς πρὸς ἅπαντας τοὺς ἀδελφούς, νὰ κατακρίνῃ τὰς ἀτόκους πράξεις καὶ νουθετῆ, νὰ διέγγῃ σωφρόνως, γινόμενος ὁ ὑπογραφεὺς τῆς χρηστῆς ἐν γένει διαγωγῆς, νὰ συντρέφῃ μετὰ πάντων τῶν ἀδελφῶν ἐν τῇ κοινῇ τραπέζῃ, ἐκτὸς λόγου ἀσθενείας ἢ ἄλλου καλύματος, καὶ ἐν ἢ περιπτώσει δεήσει νὰ μεταβῆ εἰς ἄλλο μέρος ἕνεκα ἐκτάκτου ἰδίᾳς ἀνάγκης νὰ μὴ παραταίνηται ἢ ἀπουσία του ἐπὶ πολὺ, μήτε νὰ ἐπαναλαμβάνηται. Καίτοι ὅμως, δι' εὐπροσδέκτους λόγους καὶ ἕνεκα σπουδαίων συμφερόντων τῆς μονῆς, ἢ ἀπουσία τοῦ ἡγουμένου δὲ

ναται να παραταθῆ πέραν τῆς τριμηνίας, οὐχ ἦντον ἀπαιτεῖται πρὸς τοῦτο προηγουμένης ἀδείας τῆς κοινότητος καὶ τοῦ πατριαρχείου.

Ἄρθρον 24. Ὁ ἐκ τῶν ἐπιτρόπων τῆς μονῆς τοῦ ἡγουμένου, ὑπὸ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ εὐθύνην ὡς ἀντιπρόσωπος διοριζόμενος, κατὰ τὴν ἀπουσίαν τοῦ ἐκκληροῦ τὰ καθήκοντα τοῦ ἡγουμένου. Ὁ διορισμὸς τοῦ ἀντιπροσώπου γνωστοποιεῖται ὑπὸ τοῦ ἡγουμένου εἰς τοὺς ἐν τῇ μονῇ ἀδελφούς, ὀφειλόντας νὰ ὑπακούωσιν αὐτῷ.

Ἄρθρον 25. Ὁ ἡγούμενος τῆς μονῆς, ἐν γνώσει τῶν ἐπιτρόπων, λαμβάνων ὑπ' ὄψιν τὴν ἡλικίαν, τὰς προηγουμένης ὑπηρεσίας, τὸν βαθμὸν τῆς προσωπικῆς ἱκανότητος καὶ δεξιότητος σχετικῶς πρὸς τὴν ὀρισθησομένην ὑπηρεσίαν ἐκείνου τῶν μοναχῶν, ἀνατίθῃσι τὰς ἀναγκαίας ὑπηρεσίας εἰς τοὺς καταλλήλους ἀδελφούς.

Ἄρθρον 26. Κατὰ τὴν λήξιν ἐκείνου ἔτους ἀπαγίας οἱ ἀδελφοὶ συγκαθοδοῦσι γενικὴν συνέλευσιν, ἐν ἣ ἀναγινώσκεται ὑπὸ τοῦ ἡγουμένου ἐκθεσις τῶν κατὰ τὸ ἔτος ἐκείνου γενομένων ἐνεργειῶν καὶ πράξεων. Ἐν τῇ ἐκθεσί: περιέχονται: α') ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐν τῇ μονῇ εὐρισκομένων μοναχῶν καὶ δοκιμῶν, β') ὁ ἀριθμὸς τῶν κατὰ τὸ ἔτος ἐκείνου εἰσαχθέντων εἰς τὸ μοναχικὸν τάγμα, γ') ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀποβιωσάντων, δ') ἡ οἰκονομικὴ κατάστασις τῆς μονῆς καὶ ε') αἱ κατὰ τὸ ἔτος ἐκείνου γενομένης βελτιώσεις, αἱ πνευματικαὶ πρόοδοι τῆς μονῆς καὶ πᾶν ἄλλο δεῖον μνείας. Ἡ ἐκθεσις αὕτη καταχωρεῖται ἐν τῷ μητρώφῳ τῆς μονῆς. Ὑπογράφεται ὑπὸ τῶν ἐπιτρόπων αὐτῆς καὶ ἐπικυρωμένη, παρὰ τοῦ ἡγουμένου, μετ' ἐ αντιγράφου αὐτῆς ἀποστέλλεται εἰς τὸ πατριαρχεῖον διὰ τῆς κοινότητος.

Ἄρθρον 27. Ἄπαντα τὰ ἔγγραφα τὰ ἐκδοθησόμενα, κατὰ τὴν ἐνέργειαν τῶν ἐπιτιμωμένων συνδικασιέμων ὑπὸ τῆς μονῆς ὑπογράφονται ὑπὸ τοῦ ἡγουμένου σφραγίζοντα τῇ σφραγίδι αὐτῆς ἐξαιρουμένων τῶν ἐγγράφων περὶ θανάτου, δόσεως, καὶ λήψεως διὰ χρυσοδαγαίου, ὀθλασθῆ, παραχωρήσεως κελlicu, καλύβιου καὶ ἀναχωρητηρίου, τῆς ἀνταλλαγῆς μοναστηριακῶν γαθῶν καὶ τῶν παρομοίων. Τὰ τοιαῦτα ἔγγραφα, ἐκτὸς τῆς ὑπογραφῆς τοῦ ἡγουμένου καὶ τῆς σφραγίδος τῆς μονῆς, δεόν νὰ φέρωσι τὰς ὑπογραφὰς τῶν ἐπιτρόπων καὶ νὰ φυλάττωνται ἐν τῷ μητρώφῳ τῆς μονῆς ἀντίγραφα αὐτῶν ὑπογεγραμμένα ἰδιαιτέρως ὑπὸ τοῦ ἡγουμένου καὶ τῶν ἐπιτρόπων.

Ἄρθρον 28. Οἱ ἡγούμενοὶ εἰσὶν ἰσῆβοι· ἀλλ' ἐν τῇ περιπτώσει, γινομένων παραπτώσεων ὑπὸ τῶν μοναχῶν τῆς μονῆς εἰς τὸ πατριαρχεῖον, κατὰ πῖνος αὐτῶν, ἀποδεχθῆ κατόπιν διαδικασίας δι: ἐνήργησαν πράξεις παρὰ τὴν τάξιν καὶ τοὺς κανονισμοὺς τοῦ μοναστηρίου καὶ δι: εἶναι ἐπιδικτικοὶ βελτιώσεως, παύονται καὶ ἀντικαθίστανται.

Κεφάλαιον δ'.

Περὶ τοῦ τρόπου τῆς ἐκλογῆς τῶν ἐπιτρόπων τῶν κοινοβίων, τῶν προσόντων, τῶν δικαιωμάτων καὶ καθηκόντων αὐτῶν.

Ἄρθρον 29. Οἱ ἐπίτροποι τῶν κοινοβιακῶν μοναστηρίων εἰσὶ ἴσοι: καὶ ὁ χρόνος τῆς ὑπηρεσίας αὐτῶν διετής, ἀνανεούμενου καὶ ἀντικαθιστανόμενου τοῦ ἡμίσεος αὐτῶν κατ' ἔτος ὡς εἴη. Κατὰ τὴν ἀρχὴν ἐκείνου ἔτους μετὰ τὴν λογοδοσίαν ὁ ἡγούμενος ὑποδεικνύει τὰ ὀνόματα δώδεκα μοναχῶν ἐκ τῶν ἱκανωτέρων, ἀναρτητέων καὶ ἀρχαιοτέρων, τῶν προσεγγικόντων κλεισθῶς ὑπηρεσίας εἰς τὴν μονήν, καὶ συνεργήσαντων, ἐκτὸς τῶν δοκιμῶν, ἅπαντες οἱ ἐν τῇ μονῇ ὑπάρχοντες μοναχοὶ διορίζουσι διὰ μυστικῆς ψηφοφορίας καὶ ἀπολύτου πλειοψηφίας δύο μὲν, ἅτινα μετὰ τῶν ἀπολαφθέντων δύο τέσσοντα παρὰ τῶ ἡγουμένην ὡς σύμβουλοι καὶ βοηθοὶ αὐτοῦ διὰ τῆς ὁλικῆς ὑποθέσεως τοῦ μοναστηρίου. Κατὰ τὸ πρῶτον ἕμως ἔτος ἐκ τῶν ὑπὸ τοῦ ἡγουμένου ὑπο-

δεικθησομένων δώδεκα μοναχῶν, ἐκλέγονται τέσσαρα μὲν καὶ κατὰ τὸ τέλος τοῦ ἔτους διὰ κληρονομίας, γινομένης ἐνώπιον ἀπάντων τῶν ἀδελφῶν, ἐξάγονται δύο, ἀντὶ τῶν ὁμοίων, συμφώνως πρὸς τὸν διαγραφέντα τρόπον, ἐκλέγονται ἐκ νέου ἑταροί.

Ἄρθρον 30. Οἱ ἐπίτροποι οὗτοι ὑπερκαθοδοῦν ὑπὸ τὴν ἐπιτήρησιν τοῦ ἡγουμένου ἐν τοῖς κοινοβίοις. Ἐκ τῶν τριῶν κλειθῶν τοῦ ταμείου τῆς μονῆς, ἡ μὲν μία εὐρίσκειται αὐτοδικτικῶς ἐν ταῖς χερσὶ τοῦ ἡγουμένου, αἱ δὲ λοιπαὶ δύο παρὰ τοῖς ἐπιτρόποις, οἵτινες κρατοῦσι τὰ λογιστικὰ βιβλία· ἐπειδὴ δὲ ἡ καλὴ διαφύλαξις τῶν κολυτίμων ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων καὶ τῆς βιβλιοθήκης τῆς μονῆς τυγχάνει ἀναταθαιμένη ἀπ' εὐθείας εἰς αὐτοὺς, εἰσὶν ὑπόλογοι ὡς ἐκ τούτου ἀπίναντι τοῦ ἡγουμένου καὶ ἀπάντων τῶν ἀδελφῶν.

Ἄρθρον 31. Εἰς τῶν ἐπιτρόπων τούτων ἔχων τὰ ἀπαιτούμενα διὰ τὴν γραμματεῖαν προσόντα, ἐκταλεῖται τὴν γραφικὴν ὑπηρεσίαν τῆς μονῆς. Μὴ ἔχων δὲ τὴν πρὸς τοῦτο ἀπαιτούμενην ἱκανότητα, μεταχειρίζεται ἕτερον γραφεῖ ὑπ' εὐθύνην αὐτοῦ, φέροντο: τὴν τίτλον τοῦ γραμματέως.

Κεφάλαιον ε'.

Περὶ τοῦ τρόπου τῆς ἐκλογῆς τῶν ἡγουμένων τῶν ἰδιορρυθμῶν μονῶν καὶ περὶ τῶν δικαιωμάτων καὶ καθηκόντων αὐτῶν.

Ἄρθρον 32. Ὁ διὰ τὴν ἡγουμανίαν τῶν ἰδιορρυθμῶν μονῶν ἐπιλέξιμος δεόν νὰ ἔχη τὰ προσόντα τὰ ἀπαιτούμενα εἰς τοὺς ἡγουμένους τῶν κοινοβίων κατὰ τὸ 1η ἄρθρον.

Ἄρθρον 33. Ἡ ἐκλογὴ τῶν ἡγουμένων τῶν ἰδιορρυθμῶν μονῶν ἐνεργεῖται, συμφώνως ταῖς διατάξεσι τοῦ 21 ἄρθρου, ἐν τῇ συνέλευσει ἀπάντων, ἐκτὸς τῶν δοκιμῶν, τῶν ἀδελφῶν τῆς μονῆς, ὧ: προεδρεῖ: ὁ ἔχων μεγαλύτερον βαθμὸν ἐκ τῶν προκρίτεστων τῆς μονῆς.

Ἄρθρον 34. Μετὰ τὴν ἐνέργειαν τῶν ἐκλογῶν, ἐκτελοῦνται αἱ ἐν τῷ 21 ἄρθρῳ ἐπιτιμωμέναι διατάξεις.

Ἄρθρον 35. Ὁ ἡγούμενος ὀφείλει: νὰ συνδικαστικῶς ἐν ἀπόσει ταῖς μοναστηριακῆς ὑποθέσεσι μετὰ τῆς διοικητικῆς ἐπιτροπῆς, καὶ νὰ ἀποκαθίστη μετ' αὐτῆς ἐπὶ τῶν ὑπιστανμένων ὑποθέσεων ἐν περιπτώσει δι: σπουδαίων ἀντικειμένων, νὰ συμβουλεύεται τοὺς γεροντοτέρους καὶ προκρίτους τῆς μονῆς, ἀλλ' ἡ ἐκτέλεσις τῶν ἀποφάσεων γίνεται ὑπὸ τοῦ ἡγουμένου.

Ἄρθρον 36. Ὁ ἡγούμενος ὑποχρεοῦται: νὰ διαμένῃ πάντοτε ἐν τῇ μοναστηρίῳ, σφαιλῶν νὰ φέρηται ἡπίως καὶ πατρικῶς πρὸς ἅπαντας τοὺς ἀδελφούς, νὰ κατακρίνη τὰς ἀτόπους πράξεις καὶ νοουθετῇ, νὰ διαγγύωσιν τὸν ὄμιλον, γινόμενος ὁ τύπος τῆς χρηστῆς ἐν γένει διαγωγῆς, ἐν τῇ δὲ περιπτώσει δεισι, ἐνεκὰ ἐκτάκτου ἰδίας ἀνάγκης, νὰ μεταβῇ εἰς ἄλλο μέρος, νὰ μὴ παρατείνηται ἡ ἀπουσία του αὐτῶν πέραν τῆς τριμηνίας καὶ νὰ μὴ ἐπαναλαμβάνηται. Καίτοι ἕμως δι: εὐπροσδέκτου λόγου καὶ ἐνεκα σπουδαίων τῶν μονῶν συμφερόντων, ἡ ἀπουσία τοῦ ἡγουμένου δύναται νὰ παραταθῆ πέραν τῆς τριμηνίας, οὐχ ἦντον ἀπαιτεῖται πρὸς τοῦτο προηγουμένη ἀδεία τῆς κοινότητος καὶ τοῦ πατριαρχείου.

Ἄρθρον 37. Ὁ ἐκ τῶν ἐπιτρόπων τῆς μονῆς ὑπὸ τοῦ ἡγουμένου ὑπὸ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ εὐθύνην, ὡς ἀντιπρόσωπος διοριζόμενος, κατὰ τὴν ἀπουσίαν τοῦ, ἐκκληροῦ τὰ καθήκοντα τοῦ ἡγουμένου.

Ὁ διορισμὸς τοῦ ἀντιπροσώπου γνωστοποιεῖται ὑπὸ τοῦ ἡγουμένου εἰς τοὺς ἐν τῇ μονῇ ἀδελφούς ὀφειλόντας νὰ ὑπακούωσιν αὐτῷ.

Ἄρθρον 38. Ὁ ἡγούμενος τῆς μονῆς τῇ συγκαταθείσει καὶ συνδρομῇ τῆς διοικητικῆς ἐπιτροπῆς λαμβάνων ὑπ' ὄψιν τὰς προηγουμένης ὑπηρεσίας καὶ τὸν βαθμὸν τῆς προσωπικῆς ἱκανότητος καὶ δεξιότητος σχετικῶς πρὸς τὴν ὀρισθησομένην ὑπηρεσίαν ἐκείνου τῶν μοναχῶν, ἀνατίθῃσι τὰς ἀναγκαίας ὑπηρεσίας εἰς τοὺς καταλλήλους ἀδελφούς.

Άρθρον 39. Κατά την λήξιν εκάστου έτους άπαντες οι εν τη μονή αδελφοί συγκροτούσι γενικήν συνέλευσιν, εν ή άναγιώσκεται υπό του ήγουμένου έκθεσι των κατά τό έτος έκείνο γενομένων άναργειών και κρήσεων. Έν τη έκθεσι ταύτη περιέχονται α) ο αριθμός των εν τη μονή εύρισκομένων μοναχών και δοκιμών, β) ο αριθμός των κατά τό έτος έκείνο κατατεθέντων εις τό μοναχικόν τάγμα, γ) ο αριθμός των αποβιωσάντων, δ) ή οικονομική κατάσταση της μονής και ε) αι κατά τό έτος έκείνο γινόμεναι βελτιώσεις, αι πνευματικά πρόοδοι της μονής και πών άλλο αξίον μνείας. Η έκθεσι αύτη καταχωρείται εν τή μητρώφ της μονής ύπογραφομένη υπό των έπιτροπών αύτης και επικυρωμένη παρά του ήγουμένου, μεθ' ο αντίγραφον αύτης διαβιβάζεται εις τό πατριαρχειον δια της κενότητος.

Άρθρον 40. Άπαντα τά υπό της μονής έκδοθησόμενα έγγραφα δέον να ύπογράφωνται υπό του ήγουμένου και της διοικητικής έπιτροπής και σφραγίζωνται εν τη σφραγίδι της μονής. Η περί της έκδόσεως των έγγραφων τούτων άπόφασις καταχωρείται εις τό βιβλίον των πρακτικών, ύπερ έπίσης ύπογράφουσι ο τε ήγούμενος και οι έπιτροποι. Άλλ' ως όρίζεται εν τή 27 άρθρφ, έξαιρουμένα: τά έγγραφα περί δανείου, λήψεως και δόσεως δια χρυσιδανείου κελύφου, καιούριου και άναχωρητηρίου, και άνταλλαγής μοναστηριακών γαιών και των παρομοίων. Τά τοιαύτα έγγραφα, έκτός της ύπογραφής του ήγουμένου και των έπιτροπών, δέον να ύπογράφωνται και υπό των γερόντων και πρεσβυτέρων της μονής και να φυλάττωνται εν τή μητρώφ ύπογεγραμμένα έπίσης υπό του ήγουμένου και της διοικητικής έπιτροπής.

Άρθρον 41. Αι έπι των έγγραφων των ονομαζομένων λευκών διατάξεις του 144 άρθρου έφαρμόζονται ένταύθα άπαραλλάκτως.

Άρθρον 42. Ο ήγούμενος είναι ισόβιος, δια την πύσιν όμως αύτφ έφαρμόζονται άκριβώς αι διατάξεις του 24 άρθρου.

κεφάλαιον δ.

Περί του τρόπου της εκλογής, των προσόντων, δικαιωμάτων και καθηκόντων των διοικητικών έπιτροπών των ιδιορρυθμών μονών.

Άρθρον 43. Κατά την άρχην εκάστου έτους συνέρχονται εις γενικήν συνέλευσιν άπαντες οι εν τη μονή τουλάχιστον έπι 25 έτη διαμείναντες αδελφοί και άφου θεωρήσωσι τον έτήσιον άπολογισμόν, προβαίνουσιν εις την εκλογήν τριών ή πέντε έπιτροπών άνάλογως της ανάγκης της μονής και των ύπαρχόντων προσώπων.

Άρθρον 44. Οι διοικητικοί ούτοι έπιτροποι όφείλουσι να άναργωσι τας άπαιτούμενας πράξεις έπι πασών εν γένει των εις την διοίκησιν άναγομένων υποθέσεων, τη γνώμη του ήγουμένου, άποφαίζουσι περί των έξωτερικών άντικειμένων, κρατώσι τό ταμειον της μονής, έχουσι τρεις κλειδας, έξ ών ή μία να εύρίσκηται πάντοτε εις τας χείρας του ήγουμένου, αι δε άλλαι δύο να παραδίδωνται και παρακατατίθενται εις λογιστικά βιβλία, φυλάττωνσιν έξ α τό πλούσιμα εκκλησιαστικά πράγματα της μονής και την βιβλιοθήκην δια τά όποια είσιν υπεύθυνοι άπάναντι του ήγουμένου και άπάναντων των αδελφών της μονής και έπιτρέψουσι τοις σκευοφύλακα, τοις βιβλιοθηκαρίοις, τοις οικονομοίς, τοις άποθηκαρίοις και λοιποίς υπήρτας εν ένί δε λόγω άπαντα ή διοικήσις της μονής είναι άνταθειμένη εις αυτούς των καθηκόντων της γραμματείας εκπληρουμένων παρά τινος μέλους αυτών, ύπερ εν ή περιπτώσει δέν έχη τά άπαιτούμενα προσόντα, διορίζη υπό την προσηκικήν του εϋθύνην γραφεία, διατηρών τον τίτλον του γραμματέως.

Άρθρον 45. Ο πρόεδρος της διοικητικής έπιτροπής είναι πάντοτε αυτοδικαίως ήγούμενος του μοναστηρίου.

Άρθρον 46. Τοις υπαλλήλοις και υπήρτας της μονής διορίζουσι κατά τό άρθρον 38 ο ήγούμενος μετά των διοικητικών έπιτροπών.

Κεφάλαιον ε.

Περί του λογιστικού των μονών.

Άρθρον 47. Η χρησις και κέρπεισι των εν τή άγιφ όρει μοναστηρίων και των κτημάτων αυτών άνήκει εις άπαντα τά μέλη της αδελφότητος τά μονάζοντα εν τη χειρονομίφ ταύτη.

Άρθρον 48. Κατά την λήξιν εκάστου έτους ο ήγούμενος και οι έπιτροποι πάσης μονής διδουσι λογοδοσίαν της έτησίως διαχειρίσεως των εις την συνέλευσιν των αδελφών των εύρισκομένων εν τη μονή τουλάχιστον άπό 25 έτών. Η συνέλευσις αύτη προβαίνει εις την έκλογήν ειδικής έπιτροπής, προς έξέλεξιν των λογαριασμών τούτων, ήτις εκπληρουσα την έντολήν ταύτην ύπεβάλλει εις την συνέλευσιν των αδελφών τό άποτέλεσμα της έξελέξεως. (Οι λογαριασμοί ούτοι έγγραφονόμοι υπό της συνέλευσεως καταχωρούνται εις τό γενικόν βιβλίον της μονής ύπογράφουσι υπό των έπιτροπών και της έξελεγκτικής έπιτροπής, επικυρωμένοι υπό του ήγουμένου και σφραγίζονται εν τη σφραγίδι της μονής.

Άρθρον 49. Ηδ; μοναχοί άπιστοαλλόμενος ως οικονομός μετοχίου ύπαγομένου εις την μονήν και κειμένου εν ταις εθνομαιναϊκίς χώραις και εν τη άλλοδακφ, ύποχρεούται κατά την λήξιν εκάστου έτους να ύπεβάλλη και παραβίδη τοις άπαιτούμενοις λογαριασμούς της έτησίως διαχειρίσεως λεπτομερώς, ίνα καταχωρώνται μετά την έξέλεξιν εις τό γενικόν βιβλίον.

Κεφάλαιον ς.

Περί των ακινήτων κτημάτων της μονής.

Άρθρον 50. Έν τή άγιφ όρει ούδεις και ούδένα τρόπον έχη δικαίωμα κυριότητος και έξουσίας έπι κτημάτων, εσαδήποτε χρίματα διακτηθένσιν εν τη μονή και εσα δωθένσιν εις αύτην λόγω συνδρομής, θωρουθένσιν ως δωρεά και εύποιία, ούδέν δικαίωμα ιδιοκτησίας και προτιμήσεως έχοντος του χορηγηθέντος αυτά.

Άρθρον 51. (Οι μονάζοντες εν ταις μοναστηρίοις του άγιου όρους και τοις προσηκίμασιν αυτών δικαιούνται μόνον να διατύσωσι τον βίον αυτών έκαι και να ώσι κύριοι της χρήσεως και καρπώσεως των κτημάτων, δηλαδή να διατρέφωνται δια των προσόδων αυτών, έφείλοντες να διαφυλάττωσι καλώς αυτά, να μαριμνώνσι περί της αύξίσεως των προσόδων αυτών και να συμπεριφέρωνται συμφώνως προς την θρησκευτικήν άσκητικήν τάξιν την ίσχύουσαν εν τοις μοναστηρίοις.

Άρθρον 52. (Ούδεις δε ούδένα λόγον ούδέποτε δύναται να παραχωρήσιν, πωλήσιν και έκποιήσιν μοναστήριον του άγιου όρους, ή κτήμα-αυτόο παίμονσιν εις εν αυτφ εις εν ήνει εν ταις αυτοκρατορμαϊς περιφρουρήτοις χώραις και τη άλλοδακφ, έπιτροπομένης μόνου της έμπιστώσεως, της δόσεως και λήψεως δια χρυσιδανείου των κτημάτων εν ώρισμένφ χρόνφ συμφώνως προς την εν ταις μοναϊς ίσχύουσαν τάξιν.

Άρθρον 53. Άπασαι αι παύται αι υπαγόμεναι εις τας μονάς, τά κελλία και τά άναχωρητήρια και αι θανάτι είσι κτήματα της μονής, άνεπίκτου ούτος της διαφιλορητήσεως και άφαιρέσεως της κατοχής αυτών και μη έπιτροπομένης της παραχωρήσεως και έκποιήσεως αυτών.

Κεφάλαιον ζ.

Περί των βιβλιοθηκών και των σκευοθηκών των μοναστηρίων.

Άρθρον 54. Πάσης μονής ή βιβλιοθήκη τακτοποιείται κατά τό γενικόν υπόδειγμα και τον τρόπον των όρισθησόμενων υπό της συνάξεως, ύπαρχόντος ιδιαιτέρου βιβλιοφύλακος.

Ἄρθρον 55. Οὐδαμῶς ἐπιτρέπεται ἢ εἰς τρίτον πώλησις καὶ παραχώρησις τῶν χειρογράφων καὶ λοιπῶν ἐντύπων βιβλίων καὶ πολυτίμων πραγμάτων τῆς μονῆς, ὑποχρεουμένων ἐν μὲν τοῖς κοινοβίοις τῶν ἐπιτρόπων, ἐν δὲ τοῖς ἰδιορρυθμοῖς τῶν διοικητικῶν ἐπιτρόπων καθ' ὁρισμένης ἐποχῆς μετὰ τῶν ἡγουμένων αὐτῶν νὰ ἐξελέγησι τὰς βιβλιοθήκας καὶ τὰς σκευοθήκας τῶν μονῶν ἐπὶ τῆ βρασί τοῦ ἐπισήμου καὶ γενικοῦ καταλόγου τῶν πραγμάτων τούτων.

Κεφάλαιον Γ.  
Περὶ σκητῶν.

Ἄρθρον 56. Αἱ σκήται διαίρονται ὡς καὶ τὰ μοναστήρια ἐπίσης εἰς δύο κατηγορίας, εἰς κοινοβιακὰς καὶ ἰδιορρυθμοῦς.

Ἄρθρον 57. Ἄπασαι αἱ σκήται, εἴτε κοινοβιακαί, εἴτε ἰδιορρυθμοί, διοικούνται ὑπὸ διευθυντοῦ ὀνομαζομένου δικαίου καὶ ἐπιτροπῆς συγκαταμένης, ἀναλόγως τῶν ἀναγκῶν τῆς σκήτης, ἐκ τριῶν ἢ πάντε βεληθῶν.

Ἄρθρον 58. Ὁ δικαίος τῶν κοινοβιακῶν σκητῶν ἐκλέγεται δι' ἐν ἑτοῦ, οἱ δὲ δικαῖοι τῶν ἰδιορρυθμῶν εἰσὶν ἰσόβιοι.

Ἄρθρον 59. Ὁ δικαίος τῶν σκητῶν καὶ τὰ μέλη τῆς ἐπιτροπῆς δεῖν νὰ διορίζονται ἐκ τῶν μοναχῶν τῶν μοναζόντων ἐν ταῖς σκήταις ἀπὸ εἰς τοὐλάχιστον ἑτῶν, τῶν γνωστοκόντων ἀνάγκῃσιν καὶ γραφῆν καὶ τῶν ἐχόντων προτεραιότητα καὶ πλεῖον ἱκανότητα.

Ἄρθρον 60. Ὁ δικαίος τῆς σκήτης ὀφείλει νὰ διεξάγῃ συμβιβαστικῶς μετὰ τῶν ἐπιτρόπων τὰς μεταξὺ τῶν ὑπὸ τὴν διοίκησιν αὐτοῦ ἀναρρομένης διαφορὰς τῶν σκητιῶν, μὴ κατορθῶν δὲ τὸν συμβιβασμὸν ἀνατίθῃσιν τὴν λύσιν τῆς διαφορᾶς εἰς τὸ μοναστήριον εἰς ὃ ὑπάγεται ἡ σκήτη. Ἐν ἢ δὲ περιπτώσει δὲν εἰς ὃ ὑπάγεται ἡ σκήτη, ἢ ἐπιτροπῆς, ἢ ὑπόθεσις, τῆ ἀδείας καὶ ἐγκρίσεως τοῦ μοναστηρίου, θεωρεῖται κατὰ πρῶτον ἐν τῇ συνάξει καὶ δευτεροβάθμιας κατ' ἔρασιν ἐνώπιον τοῦ πατριαρχίου Κωνσταντινουπόλεως.

Ἄρθρον 61. Οἱ διατάσσοντες τὴν ἡσυχίαν ἐν τινὶ σκήτῃ μετὰ τρεῖς νοθεσίας γινομένης ὑπὸ τοῦ δικαίου καὶ τοῦ μοναστηρίου εἰς ὃ ὑπάγεται ἡ σκήτη, ἀποπέμπονται. Αἱ καλύβαι τῶν οὕτως ἐκ τῆς ἰδιορρυθμοῦ σκήτης ἀποκατεργασμένων παραχωροῦνται τῇ γνώμῃ τοῦ δικαίου καὶ τῆς ἐπιτροπῆς καὶ τῆ ἐγκρίσει τοῦ μοναστηρίου εἰς ἄλλους μοναχοὺς, τὰ δὲ δύο τρίτα τοῦ τιμήματός τούτου δίδονται τῇ προηγουμένῃ κυρίῃ τῆς καλύβης καὶ τὸ ἀνακαταλείπομενον τρίτον διανέμεται εἰς ἡμισίαις εἰς τὸ μοναστήριον καὶ τὴν συνέλευσιν τῆς σκήτης τὴν καλουμένην κυρίαρχον.

Ἄρθρον 62. Πᾶσα σκήτη δικαιούται μὲν νὰ ἐυλεῖται τὰ πρὸς καθὼν ἀπαιτούμενα ζῆλα ἐντὸς τῶν ὁρίων αὐτῆς, ἀλλ' ἀπαγορεύεται ἢ εἰς ἄλλον πώλησις καὶ ἐκποίησις καὶ τοῦ παραμικροτέρου ποσοῦ. Ἐν ἢ περιπτώσει ἀναφυῆς ἢ ἀνάγκῃ τῆς ἐπισκευῆς καλύβης, τῆ προηγουμένης αἰτήσεως τοῦ δικαίου, δίδεται δωρεάν ὑπὸ τῆς προϊσταμένης μονῆς ἢ ἀναγκαῖα ζῆλα.

Ἄρθρον 63. Οὐδεὶς δύναται νὰ εἰσέλθῃ καὶ διαμῆνῃ ἐν τινὶ σκήτῃ ἀνευ τῆς ἐγκρίσεως τοῦ δικαίου καὶ τῆς ἐπιτροπῆς, κατὰ τὸ 4 ἄρθρον.

Ἄρθρον 64. Πᾶσα σκήτη φυλάττει ἐν τῇ ἰδίᾳ αὐτῆς σκευοθήκην, ὑπ' ἐπιτήρησιν τοῦ δικαίου καὶ τῆς ἐπιτροπῆς καὶ ὑπὸ τὴν ἐπιτήρησιν τοῦ προϊσταμένου μοναστηρίου, τὰ πολύτιμα αὐτῆς σκευῆ.

Ἄρθρον 65. Πᾶσα σκήτη ἔχει ἴδιον σφραγίδα διωρημένην εἰς τέσσαρα τμήματα, εἰς ὧν τὸ μὲν ἐν κρατὶ ὁ δικαίος, τὰ δὲ λοιπὰ τρία ἢ ἐπιτροπῆς. Ἐκτός τῃς τῆς ταμίας τῆς σκήτης ἔχει τέσσαρας κλειδας, εἰς ὧν τὴν μίαν φυλάττει ὁ δικαίος καὶ τὰς λοιπὰς τρεῖς ἢ ἐπιτροπῆς.

Ἄρθρον 66. Οὐδεμία σκήτη εἴτε κοινοβιακὴ, εἴτε ἰδιορρυθμὸς δι' οὐδένα λόγον δύναται νὰ μεταβληθῇ εἰς σκῆτην καὶ τάξιν μοναστηρίου.

Ἄρθρον 67. Ἄνευ τῆς ἐπιστατικῆς ἀποφάσεως τῆς ἐπιτροπῆς καὶ τῆς ἐγκρίσεως καὶ ἀδείας τοῦ πατριαρχίου

Κωνσταντινουπόλεως, οὐδὲν μοναστήριον δύναται νὰ καταρτίσῃ καὶ σχηματίσῃ ἐν ἑλίῃ ὅρα νέαν σκήτην.

Περὶ τοῦ τρόπου τῆς ἐκλογῆς τοῦ δικαίου καὶ τῆς ἐπιτροπῆς τῶν κοινοβιακῶν σκητῶν καὶ περὶ τῶν δικαιωμάτων καὶ καθηκόντων αὐτῶν.

Ἄρθρον 68. Ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐν ταῖς κοινοβιακαῖς σκήταις ἀριστοκρίτων μοναχῶν δεῖν νὰ ὀρίζεται ἀναλόγως τῆς ἐκτάσεως καὶ τῶν προσόδων τῆς σκήτης, ἰσορροπῶν ἐν ταῖς κοινοβιακαῖς σκήταις δὲν γίνεται δεκτὸς νέος μοναχός, ἐν μὴ ὁ ἀριθμὸς τῶν ὑπαρχόντων ἐν αὐταῖς μοναχῶν ἐλαττωθῇ, συμφώνως πρὸς τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου τούτου.

Ἄρθρον 69. Χηρευοῦσι τῆς θέσεως τοῦ δικαίου, συνέρχονται ἐν τῇ αἰδέσει τῶν συνεδριούσων, ἐκτὸς τῶν δοκιμῶν, οἱ λοιποὶ ἀδελφοὶ ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ γεραιότερου ἔχοντος τὸν βαθμὸν ἱερέως καὶ ἐπὶ παρουσίᾳ ἀντιπροσώπου τοῦ προϊσταμένου μοναστηρίου, τῇ προτάσει τῶν ἀδελφῶν, συντάσσεται κατάλογος τῶν ὀνομάτων τῶν ἐκλεξιμῶν, μετ' ὃ πάντες ἀνεξαιρέτως οἱ παρόντες ἀδελφοὶ προβαλόντες εἰς τὴν ἐκλογὴν δικαίου ἐκ τοῦ καταλόγου τῶν ἐκλεξιμῶν κατὰ πλειοψηφίαν διὰ μυστικῆς ψηφοφορίας, διοριζομένου δικαίου τοῦ λαβέντος τὰ δύο τρίτα τῶν ψήφων.

Ἄρθρον 70. Μετὰ τὴν ἀνάγκην τῆς ἐκλογῆς συντάσσεται ἐκθεσις ἀποσταλλομένη εἰς τὸ μοναστήριον, εἰς ὃ ὑπάγεται ἡ σκήτη, ἵνα ἐγγραφῇ πρὸ ὀνόμα τοῦ δικαίου ἐν τῇ μητρίῃ αὐτοῦ. Τὸ δὲ μοναστήριον προβαίνει εἰς τὸν διορισμὸν καὶ τῆς ἐγκριθεῖσιν τοῦ δικαίου συμφώνως πρὸς τὴν ἀνάγκην ἰσχύουσιν τὰ εἶν καὶ ἀναφέρει τὴν γενομένην ἐκλογὴν εἰς τὴν κοινότητα.

Ἄρθρον 71. Ὁ δικαίος ὀφείλει νὰ ἀποφασίῃ ἐπὶ τῶν σπουδαίων ὑποθέσεων τῆς σκήτης συσχετιζόμενος μετὰ τῆς ἐπιτροπῆς.

Ἄρθρον 72. Ὁ δικαίος ὑποχρεοῦται νὰ διαμῆνῃ διαρκῶς ἐν τῇ σκήτῃ, ὀφείλων νὰ συμπεριφέρηται πρὸς πάντας τοὺς ἀδελφοὺς ἡπίως καὶ πατρικῶς, ἐλέγχων τὰς ἀτόπους πράξεις καὶ νοσητῶν, νὰ διεξῆλθῃ σωφρονῶν γινόμενος τύπος καὶ ὑπογραμμὸς τῆς χρηστοθετικῆς πρὸς τοὺς ἄλλους, νὰ συντρέγῃ μετ' ἀπάντων τῶν ἀδελφῶν ἐν μίᾳ καὶ τῇ αὐτῇ τραπέζῃ, ἐκτὸς ἀσθενείας καὶ νομίμου κωλύματος, ἐν περιπτώσει δὲ ἐκτάκτου αὐτοῦ ἀνάγκῃς, ἐν ἀναγκασθῇ νὰ μεταβῇ εἰς ἄλλο μέρος, ἢ ἀπουσία τοῦ αὐτοῦ, νὰ μὴ παραταθῇ πλεόν τῆς τριμηνίας· ἀλλὰ καίτοι, ἔνεκα σπουδαίων συμφερόντων τῆς σκήτης, ἢ ἀποσία τοῦ δικαίου δύναται νὰ παραταθῇ πέραν τῶν τριῶν μηνῶν, οὐχ ἥττον ἀπαιτεῖται ἢ ἐπὶ τούτου ἀδεία καὶ ἐγκρίσις τῆς προϊσταμένης μονῆς, τῆς κοινότητος καὶ τοῦ πατριαρχίου Κωνσταντινουπόλεως.

Ἄρθρον 73. Ὁ ἀντιπρόσωπος, ἐν ὃ δικαίος κατὰ τὴν ἀπουσίαν αὐτοῦ θέλει διορίσῃ ὑπὸ ἴδιον τοῦ εὐθύνην ἐκ τῶν μελῶν τῆς ἐπιτροπῆς, ἐκλεγῶν τὰ καθήκοντα αὐτοῦ. Ὁ διορισμὸς οὗτος γνωστοποιεῖται ὑπὸ τοῦ δικαίου εἰς τοὺς ἐν τῇ σκήτῃ ἀδελφοὺς, ἐπιλοῦντας ὑπακοὴν καὶ ἀπαθείαν εἰς τὸν ἀντιπρόσωπον.

Ἄρθρον 74. Ὁ δικαίος ἐν γνώσει τῶν μελῶν τῆς ἐπιτροπῆς, ἀναλόγως τῆς θέσεως εἰς ἣν ἕκαστος θὰ διορισθῇ λαμβάνει ὑπ' ὄψιν τὴν ἡλικίαν, τὰς προηγουμένας ὑπηρεσίας καὶ τὸν βαθμὸν τῆς ἱκανότητος καὶ δεξιότητος αὐτῶν, ἀνατίθῃσιν τὰς ἀναγκαῖας ὑπηρεσίας εἰς τοὺς καταλλήλους ἀδελφοὺς.

Ἄρθρον 75. Κατὰ τὴν ἀρχὴν παντὸς ἑτοῦς συγκαλεῖται ὑπὸ τοῦ δικαίου συνέλευσις συγκαταμένη ἐξ ἀπάντων τῶν ἀδελφῶν τῶν διαμεινοντων ἐν τῇ σκήτῃ ἀπὸ εἰς ἑτῶν, ἵνα ἐπιθεωρήσῃ καὶ ἐξελέγῃ τοὺς λογαριασμοὺς τοῦ παρελθόντος ἑτοῦς, μετὰ τὴν ἐξέλεξιν τῶν ὁμοίων καταχωροῦνται ἐν τῇ κώδικι τῆς σκήτης, ὑπογραφομένην ὑπὸ τοῦ δικαίου καὶ τῶν μελῶν τῆς ἐπιτροπῆς καὶ ἐπιχωρομένην ὑπὸ τῆς προϊσταμένης μονῆς.

Ἄρθρον 76. Αἱ ἐπιτροπαὶ τῶν κεινομένων σκη-  
τῶν συγκρίνεται ἐκ τριῶν ἢ πέντε μελῶν, ἀναλόγως τῆς  
ἀνάγκης, ἢ δὲ ὑπερτέτα αὐτῶν διαρκεῖ ἐπὶ δύο ἔτη.  
Τῆς τριμελοῦς ἐπιτροπῆς τὸ ἐν ἢ τὰ δύο μέλη ἀντι-  
καθίστανται καὶ ἀνανοθεύονται κατ' ἔτος, τῆς δὲ πεντα-  
μελοῦς, τὰ δύο ἢ τὰ τρία μέλη. Ἡ ἐκλογή τῶν μελῶν  
ἐνεργεῖται κατὰ τὴν ἀρχὴν ἐκαστοῦ ἔτους κατὰ τὸν  
ἐξῆς τρόπον· ὁ δικαῖος υποβάλλει τὰ ὀνόματα δύοδεκα  
ἀδελφῶν ἐκ τῶν ἐναρτησίων, ἀρχαιοτέρων καὶ ἰσχυ-  
ροτέρων, ἐξ ὧν οἱ παρόντες ἐν τῇ γενικῇ συνλεύσει  
ἐκλέγουσι διὰ πλειοψηφίας καὶ μυστικῆς ψηφοφορίας  
τὸν ἀναγκαῖον ἀριθμὸν τῶν προσώπων τῶν ἀπαιτου-  
μένων πρὸς συμπλήρωσιν τῆς τριμελοῦς ἢ πενταμελοῦς  
ἐπιτροπῆς. Κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος ἐκ τῶν δύο-  
δεκα προσώπων, ἕκαστος θὰ υποβάλῃ ὁ δικαῖος, ἐκλέγον-  
ται τρία ἢ πέντε μέλη καὶ μετὰ τὴν λήξιν τοῦ ἔτους  
ἐκείνου ἐξάγονται· διὰ κληρώσεως ἐνόμιον τῆς γενικῆς  
συνλεύσεως οἱ ἀποχωρήσαντες.

Ἄρθρον 77. Ἡ ἐπιτροπὴ αὕτη ἐνεργεῖ ὑπὸ τὴν  
ἐπιτήρησιν τοῦ δικαίου, κατέχει τὰς δύο κλειδας τοῦ  
ταμείου τῆς σκήτης καὶ τὰ τρία ταμεία τῆς ἐκ τεσσά-  
ρων τμημάτων. συγγραμμῆς, ὑπαγωγῆς, καὶ κραταὶ  
τὰ λογιστικὰ βιβλία. Ἐπειδὴ δὲ ἕκαστα τὰ πολυτίμητα  
πρόγματα καὶ αἱ βιβλιοθήκαι ὑπάγονται εἰς τὴν ἄμει-  
νον αὐτῶν ἐπιτήρησιν, αἰσὶν ὑπεύθυνοι ὡς ἐκ τούτου  
ἀπάνται· τοῦ δικαίου καὶ ἀπάντων τῶν ἀδελφῶν.

Ἄρθρον 78. Τὸ ἐν τῶν μελῶν τῆς ἐπιτροπῆς ἔχον  
τὰ πρὸς τὴν γραμματεῖαν ἀπαιτούμενα πρόζυγα ἐκ-  
τελεῖ τὴν γραφικὴν ὑπηρεσίαν τῆς σκήτης, μὴ ἔχον  
δὲ τὰ προσόντα ταῦτα διορίζει γραφεῖα ὑπὸ τὴν ἰδίαν  
αὐτοῦ εὐθύνην, διατηρῶν τὸν τίτλον τοῦ γραμματέως.

Περὶ τοῦ τρόπου τῆς ἐκλογῆς τοῦ δικαίου  
καὶ τῶν μελῶν τῆς ἐπιτροπῆς τῶν ἰδιορ-  
ρυθμῶν σκητῶν καὶ περὶ τῶν δικαιωμάτων  
καὶ καθηκόντων αὐτῶν.

Ἄρθρον 79. Οἱ ἀρχηγοὶ τῶν καλυθῶν τῶν ἰδιορ-  
ρυθμῶν σκητῶν, οἱ γέροντες, συνέρχονται κατὰ τὸν  
ἀπρίλιον ἐκαστοῦ ἔτους ἐν τῇ αἰθούστῃ τῶν συνεδριά-  
σεων, ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ μελλόνος ἡλικιωμένου ἐκ  
τῶν ἔχοντων τὸ δέξιμα τοῦ ἱερέως, παρόντος ἀντι-  
προσώπου τῆς προϊσταμένης μονῆς, καὶ διὰ μυστικῆς  
ψηφοφορίας καὶ πλειοψηφίας προβαίνουν εἰς τὴν ἐκ-  
λογὴν δικαίου, ἀνακοινοῦντες τὴν γινομένην ἐκλογὴν  
δὲ ἐκθέτως εἰς τὴν προϊσταμένην μονὴν ἵνα κατα-  
χωρηθῇ ἐν τῷ κώδικι τῆς μονῆς καὶ ἐνεργηθῶσι τὰ  
δεόντα διὰ τὸν κατὰ τὸ σύνθημα διορισμὸν καὶ τὴν  
ἐγκαθίδρυσιν τοῦ δικαίου· μετ' οὗ ἡ μονὴ γνωστοποιεῖ  
τὸν διορισμὸν εἰς τὴν κοινότητα.

Ἄρθρον 80. Οἱ ἐν τῇ προηγουμένῃ ἀρθρῷ ἀνα-  
φερόμενοι ἐκλογεῖς προβαίνουν κατόπιν εἰς τὴν ἐκ-  
λογὴν τῶν μελῶν τῆς ἐπιτροπῆς.

Ἄρθρον 81. Ἡ ὑπερτέτα τοῦ τε δικαίου καὶ τῆς  
ἐπιτροπῆς διαρκεῖ ἐπὶ ἐν μόνον ἔτος· οὐδ' ἔτιον  
εὐνάνται οὗτοι· νὰ ἐκλεχθῶσι καὶ διὰ τὸ ἐπόμενον ἔτος.

Ἄρθρον 82. Ὁ δικαῖος ἐφαλεῖ νὰ ἀπορραξῆται  
ἐπὶ τῶν ὑφισταμένων ὑποθέσεων συσκαπτόμενος πάν-  
τοτε μετὰ τῆς ἐπιτροπῆς.

Ἄρθρον 83. Τρις τοῦ ἔτους συνέρχεται ἐν τῇ  
αἰθούστῃ τῶν συνεδριάσεων γενικὴ συνλεύσις συγ-  
κειμένη ἐκ τῶν γερόντων, οἵτινες κατὰ τὴν πρῶτην  
συνλεύσειν ἐκλέγουσι τὸν δικαῖον καὶ ἐπιθεωροῦσι·  
καὶ ἐξελέγγουσι τοὺς ἐτησίους λογαριασμοὺς τῆς δια-  
χειρίσεως τοῦ τε δικαίου καὶ τῆς βοηθούσης αὐτῶν  
ἐπιτροπῆς, κατὰ δὲ τὰς λοιπὰς συνλεύσεις προβαί-  
νουσιν εἰς τὴν διανομὴν τοῦ φόρου τοῦ ἀναφερομένου  
ἐν τοῖς 101 καὶ 106 ἀρθροῖς τοῦ κανονισμοῦ.

Ἄρθρον 84. Ἀφοῦ κατὰ τὴν ἐκλογὴν τοῦ δικαίου  
ἐπιθεωρηθῶσι καὶ ἐγκριθῶσιν οἱ ἐτήσιοι λογαριασμοὶ  
τῆς σκήτης, καταχωροῦνται εἰς τὸν γενικὸν κώδικα  
τῆς σκήτης, ὑπογραφομένου ὑπὸ τοῦ δικαίου, τῶν  
ἐπιτροπῶν καὶ τῆς λογιστικῆς ἐπιτροπῆς καὶ ἐπι-  
κυρούμενον ὑπὸ τοῦ προϊσταμένου μοναστηρίου.

Κεφάλαιον ια'.

Περὶ τῶν καλλίων τῶν μοναχῶν.

Ἄρθρον 85. Ἐν ἡ παραπάνω γέροντες τῶν  
καλλίων διακρίθη πρῶτον ἀντιβαίνουσιν πρὸς τὸ μονα-  
χικὸν εἶδος καὶ ἐπιμένῃ αἰς τὴν προτίμην αὐτοῦ  
διαγωγῆν, ἀφοῦ ἀπαξ καὶ δις τῷ γίνεσθαι αἱ ἀναγ-  
καφαὶ παρατηρήσεις ὑπὲρ τῆς προϊσταμένης μονῆς,  
δικάζεται πρωτόδικος ἐνόμιον τοῦ ἡγουμένου καὶ  
τῶν ἐπιτροπῶν τῆς μονῆς καὶ ἐπεισέως ἐνόμιον τῆς  
κοινότητος, καὶ ἐν ἀποδείχθῃ ἄνοχος, ἐκ τοῦ ποσοῦ  
τοῦ τιμήματος, διαρκεῖ κατὰ τὸν εἰς χεῖρας  
αὐτοῦ δοθέντα ὑπὸ τοῦ μοναστηρίου τίτλον, ὅτι παρα-  
χωρήθη καὶ παραδίδῃ αὐτῷ τὸ καλλίον, τὰ δύο  
τρίτα ἀποδίδονται εἰς αὐτὸν ἀποκατακείμενον καὶ ἐξ-  
αγόμενον τοῦ καλλίου, πληρωνόμενον ὑπὸ τοῦ πρώτου  
δοκίμου τοῦ ἔχοντος κατὰ τὸ ἔσθμιον δικαίωμα ἐπὶ  
αὐτοῦ. Ἐὰν δὲ ὁ ἀποκατακείμενος εἶναι δόκιμος,  
ἀποδίδονται αὐτῷ μόνον τὰ χρήματα τὰ ὅπλα προ-  
καταβολικῶς κατέβαλε κατὰ τὰ ἔσθμια καὶ τὴν τάξιν  
τῶν μοναστηρίων.

Ἄρθρον 86. Οἱ ἐν τοῖς καλλίοις οἰκονομίας μονα-  
χοὶ ἐφαλλοῦσι κατὰ πᾶσαν ἐσπέρην καὶ κυριακὴν νὰ  
μεταβαίνουσιν εἰς τὸ κλησίον κείμενον μοναστήριον καὶ  
συμφώνως πρὸς τὰς διατάξεις τοῦ 132 ἀρθροῦ νὰ  
διδάσκωσι μαθήματα ἡθικά καὶ θρησκευτικά.

Ἄρθρον 87. Ἀποδησάμενος τοῦ γέροντος τοῦ  
καλλίου, ὁ ἀρχαιότερος τῶν δύο ὑποκατακίμων αὐτοῦ  
πληρῶναι τὸ τρίτον τοῦ ποσοῦ τοῦ τιμήματος τῆς  
φύρας τοῦ καλλίου εἰς τὸ προϊσταμένον μοναστήριον  
καὶ ὅσως κέκτηται τὴν ιδιότητα τοῦ γέροντος τοῦ  
καλλίου, δικαιοῦμενος νὰ προσλάβῃ παρ' αὐτῷ καὶ  
τρίτον πρόσωπον· ἀλλὰ διὰ νὰ καταχωρηθῇ ταῦτα  
εἰς τὸν τίτλον, ὅστις θὰ ἐγχειρισθῇ αὐτῷ, δεῖν νὰ  
γνωστοποιηθῇ εἰς τὸ μοναστήριον, εἰς δὲ ὑπάγεται  
τὸ καλλίον.

Ἄρθρον 88. Τῶν ὠφελειῶν, προσόδων καὶ  
προϊόντων τῶν κτημάτων τοῦ καλλίου ἀνηκουσθῶν  
ἀποκλειστικῶς εἰς τὸ πρόσωπον εἰς ἡ παραχωρηθῆναι  
τὸ καλλίον, ἐκ τῶν εἰσοδημάτων τῶν κτημάτων τού-  
των ἢ προϊσταμένη μονῆ δὲν δικαιούται νὰ ἀπα-  
τήσῃ τι.

Κεφάλαιον ιβ'.

Περὶ τοῦ τρόπου τῆς ἐκλογῆς τῶν μελῶν  
τῆς κοινότητος καὶ τῶν δικαιωμάτων καὶ  
καθηκόντων αὐτῶν.

Ἄρθρον 89. Ἡ διοίκησις τοῦ ἀγίου ἔρους ἀνα-  
τίθεται εἰς τὸν ὑποδιοικητὴν τοῦ κατὰ, ἢ δὲ κατὰ  
τὴν μοναχικὴν τάξιν διοικήσει εἰς τὴν κοινότητα  
(ναὶφάλλερ χειρῆ).

Ἄρθρον 90. Ἡ κοινότης συγκρίνεται μετὰ τοῦ  
πρόεδρου αὐτῆς ἐκ τεσσάρων μελῶν διαμένονσα εἰς  
Καρυὰς καὶ συνεδριάζουσα ἐν τῷ θαυματῷ τοῦ προ-  
έδρου ὀνομαζομένης πρωτάτης.

Ἄρθρον 91. Ὁ πρόεδρος τῆς κοινότητος ταύτης  
ἐκλέγεται κατὰ σειράν ὑπὸ τῶν ἀνεκῶν κατὰ τὴν  
ἱεραρχικὴν τάξιν πρωτεύοντων πάντων μοναστηρίων  
κατὰ τὸν ἐξῆς τρόπον· κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος προ-  
εδρεύει ὁ ἀντικείμενος τῆς Λαύρας, κατὰ τὸ δεύτερον  
τοῦ Βατοπεδίου, κατὰ τὸ τρίτον τῶν Ἰθρίων, κατὰ  
τὸ τέταρτον τοῦ Χιλιανδαρίου καὶ κατὰ τὸ πέμπτον  
ὁ τοῦ Δικνουσίου, τὰ δὲ λοιπὰ τρία μέλη τῆς κοινότη-  
τος ἐκλέγονται καὶ διορίζονται ἐπίσης ἀλλήλοδια-  
δόχως κατὰ τὰ ἀρχαία ἔσθμια καὶ τὴν τάξιν τοῦ  
μοναστηρίου.

Ἄρθρον 92. Ἡ ὑπερτέτα τῶν μελῶν τῆς κοινότη-  
τος διαρκεῖ ἐπὶ ἐν ἔτος.

Ἄρθρον 93. Οἱ ὡς μέλη τῆς κοινότητος ἐκλε-  
γόμενοι δεῖν νὰ μὴ ὦσι κακοήθεις, νὰ ἔχωσιν ἡλι-  
κίαν μεγαλειότεραν τῶν τριάντων πέντε ἔτων, νὰ  
ἔχωσιν ἐκκλησιαστικὰς γνώσεις, νὰ γινώσκωσι τὴν  
ἑλληνικὴν γλῶσσαν, νὰ εἶναι πολυτίμοι καὶ ἱκανοὶ



και εν γινει να εχουν ικανότητα και δεξιότητα περι Α την διοικησιν των υποθεσεων.

Αρθρον 94. Απαντα τα μοναστηρια τυγχάνουσιν Ισοβάθμια, η δε κατάταξις αυτων Ιεραρχικως ειναι μονον τυπική, δια τουτο απαντα τα μέλη της κοινότητος ειναι Ισα: Επομένως κατά την συζητησιν και την γνωμοδοτησιν απαντες εχουσιν Ισα δικαιώματα, ο δε πρόεδρος θεωρείται ως πρώτος των Ισων αυτην έτιρων μελων, άλλ εν περιπτώσει Ισοψηφίας υπερισχύει η γνώμη προς ην συντάσσεται ο πρόεδρος.

Αρθρον 95. Τα μέλη της κοινότητος εχουσι καθήκον και δικαίωμα να θεωρωσι και διοικωσι τας εθνικας των υποθέσεις κατά το γενικόν συμφέρον, οφείλονται να διεξάγωσι συμβιβαστικως τας περι τούτων αναφευόμενας διαφορας, και εν περιπτώσει μη επιτεύξεως συμβιβαστικής λύσεως, να θεωρωσι τας υφισταμένης υποθέσεις και διενέξωσι άμερολήπτως συμφώνως προς το δικαίον, κρατούσας τακτικά Β πρακτικά και καταγράφοντες εύκρινωσ τας αποφάσεις των.

Αρθρον 96. Αναφευόμενης μεταξύ δύο η πολλων μοναστηριων διαφωνίας, τα μέλη της κοινότητος καταβάλλουσι πάντα ζήλον και πάσαν προσπάθειαν όπως συμβιβάσωσιν αυτην, εν περιπτώσει δε άποτυχίας αναφέρουσι το πράγμα εις την σύναξιν (βυσζα), Ινα θεωρηθη αυτη κατά την πρώτην συνεδριασιν την γενουσομένην μετά την υποβολήν της διαφορας: εάν δε και εκεί δεν κατορθωθη η λύσις και διευθέτησις αυτης, παραπέμπεται η εκδίκασις αυτης εις το πατριαρχείον της Κωνσταντινουπόλεως.

Αρθρον 97. Της Ιωωταρχικης διοικήσεως παντός μοναστηριου ουσης ανεξαρτήτου, ουδέν δικαίωμα εχουσι τα μέλη της κοινότητος να εκτελωσι πράξεις επηρεαζούσας την ανεξάρτητον ταύτην Ιωωταρχικην διοικησιν, η να κείνουσι χρήσιν καταναγκαστικων μέσων: άλλ εν η περιπτώσει εν τινι μοναστηριω αναφυη διαφορά και διχόνοια, και αποταθωσιν επιτήμως εις τα μέλη της κοινότητος προς άρσιν αυτης, η διαβιβασθωσιν επί τούτου διαταγαί εις αυτά υπό του πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως, τότε εχουσιν άδειαν προς συνδιαλλαγην των διαφερομένων να ενεργήσωσι και βοηθήσωσιν άμερολήπτως και δικαιοσ.

Αρθρον 98. Εάν μοναχτιρίον τι προβη εις πράξεις επιλαβείσ, είτε προς έαυτό, είτε εν γινει εις τα πραγματικά συμφέροντα του Αγίου θρους, τα μέλη της κοινότητος οφείλουσι πάραυτα να συγκληθωσι την σύναξιν, και εν η περιπτώσει δεν επίλυθ αποτέλεσμα τι εκ των δια μέσου αυτης γενουσομένων παρατηρήσεων και υπομνήσεων, το πράγμα άμέσως αναφέρεται εις το πατριαρχείον της Κωνσταντινουπόλεως προς παρακάλωσιν και άρσιν της επιζημιου εκείνης πράξεως: άχρις οδ δε ενεργηθωσι τα δέοντα υπό του πατριαρχείου, λαμβάνονται επιτοπιως και κατασκευομένης D προφυλακτικα μέτρα.

Αρθρον 99. Η κοινότης οφείλει να συγκαλη έκτακτως την σύναξιν Ινα συνδιασκέπηται μετ αυτης και αποφασίη εκ συμφώνου, αναλόγως της ανάγκης της υποθέσεως, όταν αναφώνεται έκτακτα και σπουδαία καταπίγοντα αντικείμενα σχετικά προς το σύνολον των μοναστηριων: μετά δε την αποκατάωσιν των αναγκαίων συνδιασκέψεων και την υπογραφήν των πρακτικων, των περιεχόντων το αποτέλεσμα της αποφάσεως, υπ' άπάντων των παρευρεθέντων, διαλύεται η συνέλευσις, επανερχομένων πάντων εις τας μονάς αυτων.

Αρθρον 100. Το δικαίωμα της διαχειρίσεως του εν Κερκυρας του Αγίου θρους γενικού ταμείου εχουσιν αποκλειστικως τίσσασα μέλη της κοινότητος υπό την ιδίαν αυτων εγείον, υποχρεούμενα κατά το εν ισχύι έθιμον να δίδωσι λογοθεσίαν εις την σύναξιν κατά τον άρθρον έπόμενου θρους.

Κεφάλαιον ιγ'.

Περι του τρόπου της εκλογής των μελων της συνέξεως και των δικαιωμάτων και καθηκόντων αυτων.

Αρθρον 101. Η σύναξις άπαρτίεται εξ αντιπροσώπων των εν Αγίω θρωι κειμένων 30 μοναστηριων, συναρχομένων δι: του έτους εν Κερκυρας. Η πρώτη συνέλευσις γινεται κατά τον Ιούνιον, καθ' ην εκπθευρόνται οι ετήσιοι λογαρισμοί της διαχειρίσεως της κοινότητος και διανέμεται ο πρώτος μέγας φόρος ο αναφερόμενος εν τφ 105 άρθρω, κατά δε την άλλην συνέλευσιν διανέμεται έπίσης ο μικρός δεύτερος φόρος. Αναφευόμενων δε σπουδαιων ζητημάτων, έκτρέπεται να συνέρχηται έκτάκτως Ισάκις προσκαληται υπό της κοινότητος.

Αρθρον 102. Κατά πάσαν συνέλευσιν της συνέξεως προεδρείει ο αντιπρόσωπος του πρώτου κατά την τάξιν μοναστηριου της Λαύρας, κειουμένου δε τυχόν, τούτου προεδρείει ο έκτερος του μοναστηριου του κατόκιν αρχομένου κατά την τάξιν αυτων. Ο χρόνος της υπερέσεως των μελων της συνέξεως διαρκει επί εν έτος, κατά την λήξιν του όποιου άντ' αυτων διορίζονται άλλοι.

Αρθρον 103. Απαντες οι αντιπρόσωποι των μοναστηριων εξ άν άπαρτίεται: η σύναξις, είσιν Ισοι μεταξύ των ως προς τα δικαιώματα και κατά την συζητησιν των υποθέσεων και την γνωμοδοτησιν, το δικαίωμα των ειναι Ισων. Ο πρόεδρος θεωρείται ως πρώτος μεταξύ των Ισων αυτην μελων, υπερισχυούσας, εν περιπτώσει Ισοψηφίας, της γνώμης προς ην συντάσσεται οδτος.

Αρθρον 104. Οι εισηγμένοι είκοσι αντιπρόσωποι δέον να ώσι μοναχοί πεπαιδευμένοι, άνέρτοι, πεκαιρημένοι και να γινώσκωσι την ελληνικην γλώσσαν. Αι συζητήσεις και τα πρακτικά δέον έπίσης να γίνονται εις την αυτην γλώσσαν.

Αρθρον 105. Η φορολογία διαρείται εις δύο είδη: η μόν συνίσταται εις μικρόν φόρον, τουτέστι σχετικόν προς τον αριθμόν των εν τοις μοναστηριοις υπαρχόντων μοναχων, η δε εις μέγαν φόρον, δηλαδή εις φόρον όρισόμενον επί παντός μοναστηριου. Η εισηγμένη σύναξις κατά την διανομήν των φορολογιων τούτων απεστέλλει ανά ένα λεπτομαρη κατάλογον εις πάν μοναστηριον, περιέχοντα σαφώς και διακεκριμένως το γένος και το είδος του φόρου, Ινα έκαστος μοναχός, εύρισκόμενος εν μοναστηριω και σκήτη και καλλίη καταβάλλη το εις την μεριδα αυτου, συμφώνως προς το δικαίον, αναλόγως ποσόν: έκαστον δε μοναστηριον οφείλει να κοινοποιήση αντίγραφον του καταλόγου τούτου εις τα εις αυτό υπαγόμενα καλλία και εις τας σκήτας Ινα λάβωσι γνώσιν αυτου.

Αρθρον 106. Δια την επιθεώρησιν και εξέλεγξιν του ετήσιου λογαρισμου της κοινότητος, η σύναξις συνέρχεται: κατ' έτος διορίζουσι εκ των μελων αυτης πενταμελή έκτεροπήν, Ινα εξελέγη τους λογαρισμούς τούτους. Η δε εξέλεγκτική αυτη έκτεροπή έκκληροδοσα τα καθήκοντα της συντάσσει και υποβάλλει έκθεσιν, ην η σύναξις επικυρωι μετά των λεπτομερων λογαρισμων: μετ' ε έγγραφεται εις τον κώδικα τον φυλακτιμένον εν τφ δωματιω του προέδρου.

Κεφάλαιον ιδ'.

Περι των σφραγίδων της κοινότητος, της συνέξεως, των μοναστηριων και σκητων και περι του τρόπου της υπογραφής των υπό τούτων εκδιδομένων έγγραφων και τίτλων.

Αρθρον 107. Πάν μοναστηριον οφείλει να εχη μίαν έκτεροπήν σφραγίδα διατηρήσιν εις τίσσασα ταμεία, εξ άν το εν μετά της κλειδός εδρίσεται εις χείρας του ήγουμένου, τα δε λοιπά τρία διανέμουται μεταξύ των οι έκτεροποι συναρχομένων.

Ἄρθρον 108. Τῆς σφραγίδος τῆς κοινότητος, ἂν ἐπιπέσει ἐν τῶν ἀποστολλομένων εἰς τὸ κοινόν, κερήνται ἐπὶ ἔγγραφον ἀναγομένων εἰς τὸ κοινόν, κερήνται ἐπὶ τῶν ἀποστολλομένων ταῦτα καὶ ἀποτυπῶνται ἐπὶ τῶν ἔγγραφον· ἀκολούθως λαμβάνει ἕκαστος καὶ φυλάττει τὸ εἰς αὐτὸν ἀνήκον τεμάχιον, τὸ δὲ ἀναπολιμπάνον ἐν τεμάχιον καὶ ἢ κλειδί εὐρισκεται παρὰ τῆ προέδρου τῆς κοινότητος.

Ἄρθρον 109. Πάν ἔγγραφον καὶ πᾶς τίτλος ἐπιδοδόμενος ὑπὸ τῆς κοινότητος καὶ τῆς συνέξεως δέον νὰ συντάσσεται ἑλληνιστί.

Ἄρθρον 110. Ἄπαντα τὰ ἔγγραφα καὶ γράμματα τὰ συντασσόμενα παρὶ σπουδαίων ἀντικειμένων ὑπὸ τῆς συνέξεως καὶ ἀποσταλλόμενα εἰς τὸ πατριαρχεῖον τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἢ εἰς αὐτὸ εἰς ἄλλο μέρος, δέον νὰ σφραγίζονται κατὰ τὴν ἀρχαίαν συνήθειαν διὰ τῶν σφραγίδων ἀποσθῶν τῶν μονῶν καὶ νὰ περιέχῃ τὰς ὑπογραφὰς τῶν ἐν τῇ συνέξει εὐρισκομένων ἀντιπροσώπων τῶν μοναστηρίων.

Ἄρθρον 111. Τὰ κοινὰ ἔγγραφα καὶ γράμματα, τὰ ἐπιδοδόμενα καὶ σφραγίζόμενα ὑπὸ τῆς συνέξεως, δέον νὰ γράφονται ἰσοχρήτως ὑφ' ἑνὸς μέλους καὶ νὰ φέρωσι τὴν ὑπογραφὴν αὐτοῦ, καταργουμένου τοῦ μέχρι τοῦδε ἰσχύοντος συστήματος τοῦ νὰ ὑπογράφονται διὰ τῆς φράσεως ἄπαντα τὰ μέλη τῆς συνέξεως. Ἡ μειοψηφία κατὰ τὰ συζητήσια· δικαιούται νὰ καταχωρῇ ἐν τῇ βιβλίῳ τῶν πρακτικῶν τὴν γνώμην αὐτῆς μετὰ τῶν δικαιολογητικῶν λόγων. Ὁ κανὼν οὗτος ἐφαρμόζεται ἀκριβῶς καὶ διὰ τὴν κοινότητα.

Ἄρθρον 112. Τὰ ἐπίσημα ἔγγραφα καὶ οἱ τίτλοι τῶν σκητῶν καὶ τὰ ὑφ' αὐτῶν γραφόμενα γράμματα πρὸς τὸ βωμικὸν πατριαρχεῖον, τὴν σύναξιν, τὴν κοινότητα καὶ τὴν προϊσταμένην μονήν, δέον νὰ συντάσσονται ἑλληνιστί καὶ νὰ περιέχωσι τὰς ὑπογραφὰς τοῦ δικαίου καὶ τῶν μελῶν τῆς ἐπιτροπῆς.

Ἄρθρον 113. Ἐπίσης δέον νὰ συντάσσονται ἑλληνιστί ἢ συνομολογητικῶς δανείου, ἢ παραχώρησις καλλιῶν καὶ καλλίου, ἢ ἀνταλλαγῆ γαιῶν καὶ τὰ λοιπὰ ἔγγραφα τὰ ἐπιδοδόμενα παρὶ παρομοίων ἀντικειμένων.

Κεφάλαιον ιε'.

Περὶ δανείων ἐν γένει.

Ἄρθρον 114. Διὰ νὰ καταχωρηθῶσιν εἰς τὸ εἰδικὸν βιβλίον τῶν δανείων τὰ μετὰ τὴν ἐξέτασιν τῆς ἀνάγκης τῶν συνομολογηθησόμενων δανείων ἐπιδοδόμενα ὁμολογὰ καὶ ἐπικυρωθῶσι ταῦτα ὑπὸ τῆς κοινότητος, οἱ δανειζόμενοι εἰς τὰ μοναστήρια καὶ τὰς σκητάς, ἢ εἰς τοὺς καλυβίτας καὶ καλλιῶτας· καὶ λοιποὺς μοναχοὺς ὑποχρεοῦνται νὰ προσγγίωσι τὰ ὁμολογὰ εἰς τὴν κοινότητα ἐντὸς τριῶν μηνῶν καὶ μίαν ἡμέραν ἀπὸ τῆς χρονολογίας τῆς συνέξεως καὶ ἐπέσεως αὐτῶν· ἐπομένως τὰ εἰτε ἐντὸς, εἰτε ἐκτὸς τοῦ ἁγίου ἔτους συντασσόμενα ὁμολογὰ, διὰ τὰ ὅποια ἐντὸς τῆς βῆθισης προθεσμίας δὲν ἀνηγγέθη ἢ πράξις αὕτη, θεωροῦνται ὡς ἄκυρα.

Ἄρθρον 115. Οὐδεὶς τῶν καλυβιτῶν καὶ καλλιῶτῶν δύναται ἐπὶ ὑποθήκῃ τῆς καλύβης καὶ τοῦ καλλίου του νὰ δανεισθῆ χρήματα. Οἱ πρέπτοντες τοῦτο ἀποπέμπονται, ἢ δὲ γενομένη ὑποθήκῃ θεωρεῖται ὡς ἀνίσχυρος καὶ ἄκυρος.

Κεφάλαιον ις'.

Περὶ τοῦ τρόπου τῆς κληρονομίας τῶν μοναχῶν.

Ἄρθρον 116. Πάν πρόσωπον ἐπιθυμοῦν νὰ διαμένῃ διαρκῶς ἐν μοναστηρίῳ, ἀπαιτεῖται πρὸ τῆς δυνάμει ἔγγραφον ἐν τῷ μοναστηρίῳ εἰσόδου αὐτοῦ, νὰ χωρίσῃ καὶ διανεμῆ ὡς βούλεται ἄκασαν γῆν παρουσίαν του, ὑπὸ τῶν ἔρον τοῦ νὰ μὴ ἀφήσῃ τὴν

Ἡ κοινότης αὕτη ἀνομιλεῖται καὶ ἐπιστάσις.

ἐκτὸς· μετὰ τὴν κατάθεσιν ἔτους αὐτοῦ, ἢ παρουσίᾳ τῆς ὁμοίας εἶναι κύριος ἀνάγει εἰς τὸ μοναστήριον. Αἱ διαρκεῖσαι καὶ βακουφικαὶ ἔρας γαῖαι δὲν περιλαμβάνονται εἰς τὴν παρουσίαν ἐπαγγράμει εἰς τοὺς εἰδικούς νόμους καὶ κανονισμοὺς.

Ἄρθρον 117. Ἐάν τὰ πράγματα, τὰ ὅποια ὁ εἰσκηθόμενος εἰς μοναστήριον μοναχός, ἵνα διαμένῃ ἐν αὐτῷ διαρκῶς, παραχωρήσῃ εἰς μοναστήριον, εἶναι βαρυσταθμὰ διὰ χρεῶν καὶ ὑποθήκης, τὸ δὲ χρεὸς ἐγνωστοποιήθη ἐγκρίτως εἰς τὸ μοναστήριον καὶ μετὰ τὴν ἐξέτασιν ἐγένετο παραλειπτόν, τὸ μοναστήριον ὀφείλει νὰ πληρώσῃ τὸ χρεὸς τοῦτο. Ἄλλ' ἐάν ὁ εἰς τὴν μονὴν εἰσκηθόμενος ἀπέφυγε τὴν χρεὴν του καὶ ἐξηπάτησε τὸ μοναστήριον, τοῦτο δὲν εἶναι ὑπεύθυνον διὰ τὸ χρεὸς καὶ ἀποδίδον τὰ δοθέντα πράγματα ἀποπέμπει τὸν μοναχὸν ἐκείνον.

Ἄρθρον 118. Οὐδεὶς τῶν μοναχῶν τῶν κοινοβίων ἔχει ἰδίαν παρουσίαν. Ἐν τοῖς κατὰ τὸ σύστημα τοῦτο ἰδρυθεῖσαι σωματεῖσι, πᾶν πρᾶγμα εἶναι κοινὸν μεταξὺ τῶν μελῶν τοῦ σωματείου. Πᾶσης ἐγκαταλειφθησόμενης τυχὸν παρουσίας παντὸς ἐν γένει μοναχοῦ, ἀποδνήσκοντος εἴτε ἐντὸς τοῦ ἁγίου ἔτους εἴτε ἐκτὸς, κληρονομία εἶναι τὸ μοναστήριον. Αἱ δημόσιοι καὶ βακουφικαὶ ἔρας γαῖαι, μὴ περιλαμβανόμεναι ἐν τῇ παρουσίᾳ, ὑπάγονται εἰς τοὺς εἰδικούς νόμους καὶ κανονισμοὺς.

Ἄρθρον 119. Ἐάν παρατηρηθῇ ὅτι οἰσοδήποτε ἐκ τῶν μοναχῶν, μετὰ τὴν εἰς τὸ μοναστήριον κατάθεσιν αὐτοῦ, ἤθελε μεταβίβασθαι καὶ δώσῃ εἰς ἄλλον τὴν παρουσίαν του πρὸς ζῆλιον τὸ μοναστήριον, οὗτος θεωρεῖται ὡς ἀναμνησόμενος εἰς ἱερὰ πράγματα (ἱερὸςυλος) καὶ τιμωρεῖται ὅπως θρησκευτικῶς.

Ἄρθρον 120. Τὸ πρόσωπον, ὅσοι γὰρ τὴν εἰς τὸ μοναχικὸν τάγμα κατέταξιν αὐτοῦ γίνεται κύριος παρουσίας οἰσοδήποτε, προερχομένης ἐκ κληρονομίας ἢ δωρεᾶς, δύναται μὲν νὰ διανεμῇ αὐτὴν ὡς βούλεται, ἀλλ' ὑποχρεοῦται νὰ δώσῃ εἰς τὸ μοναστήριον τὸ ἐν τρίτον τῆς παρουσίας ταύτης, ὅσοι οὐδέποτε δύναται νὰ μεταβιβασθῇ καὶ δοθῇ εἰς ἄλλον.

Κεφάλαιον ιζ'.

Περὶ τῆς ἐξαρτήσεως τοῦ ἁγίου ἔτους ἐκ τοῦ βωμικικοῦ πατριαρχείου καὶ τῶν ἀμοιβῶν αὐτῶν σχέσεων.

Ἄρθρον 121. Πάν μοναστήριον, εἴτε κοινοβιακόν, εἴτε ἰδιορρυθμὸν, δέον ἀνεξαρτήτως νὰ ἔχῃ ἐπίσημον τίτλον τοῦ πατριαρχείου σφγίλιον καλούμενον.

Ἄρθρον 122. Πᾶσα ἐκλογή ἡγουμένου μοναστηρίου δέον, κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ 21 ἄρθρου, νὰ ἐπικυρωθῇ ὑπὸ τοῦ πατριαρχείου.

Ἄρθρον 123. Αἱ διαφοραὶ αἰ ἀναφυόμεναι μεταξὺ τῶν μοναχῶν ἢ μεταξὺ τῶν μοναστηρίων καὶ τῶν ἐξαρτημάτων αὐτῶν, θεωροῦνται ὑπὸ τῶν σωματείων τῶν αὐτεχομένων ἐν τῷ σωματίῳ τοῦ προέδρου τῆς κοινότητος ἐν ἁγίῳ ὄρει, δηλαδὴ τῆς κοινότητος (ἐπιστάσις) καὶ τῆς συνέξεως· μὴ λυομένη δὲ αὕτη, τῇ αἰτήσῃ τοῦ ἐνὸς τῶν διαδίκων, δικάζεται ἐνώπιον τοῦ πατριαρχείου κατ' ἔρσειν κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ 96 ἄρθρου τοῦ παρόντος κανονισμοῦ.

Ἄρθρον 124. Πρὸς λύσιν καὶ διευθέτησιν παντὸς ζητήματος καὶ ὑποθέσεως, ἥτις, καίπερ ἔχουσα ἀνάγκην ἐκδικάσεως, εἶναι ἐκκριμῆς, τῇ αἰτήσῃ τῆς συνέξεως ἢ τοῦ ἐνὸς τρίτου τῶν μελῶν αὐτῆς, ἀποστέλλεται ὑπὸ τοῦ πατριαρχείου εἰς τὸ ἅγιον ἔρος ἕξαρχος, δηλαδὴ εἰδικὸς ὑπάλληλος.

Ἄρθρον 125. Ἐν ἡ περιπτώσει ἢ σύναξι, καθ' ὑπέροισιν τῶν καθηκόντων αὐτῆς, προβῇ εἰς πράξεις προκαλεύσεως ἀνησυχίας, ἢ συμβῶσι πράξεις ἀντιβαίνουσαι πρὸς τὸν παρόντα νόμον, ἔνεκεν τῆς ἀμελείας καὶ ἀμεριμνησίας αὐτῆς, συνέμα ἐάν θεωρηθῇ ἀναγκαῖον, συνεκείῃ δίπλῃ δικαιοδομένη· ἐνώπιον τοῦ πατριαρχείου μεταξὺ δύο προσώπων ἢ μονῶν, τὸ πατριαρχεῖον στηριζόμενον ἐπὶ τοῦ δικαιοκράτους αὐτοῦ

ἀποστέλλει ἐπίτιδος ἐξάρχου, οἵτινες ἀρκετούμενοι ἄ  
εἰς τὸν τόπον προβαίνουσι εἰς τὰς ἀναγκαίαις ἐξετά-  
σεις λαμβάνοντες πληροφορίας ἀμείους εἰτε ἐκ τῆς  
μονῆς εἰτε ἐκ τῶν ἀρροθίων μοναχῶν τῶν κατοι-  
κούντων ἐν τῷ ἁγίῳ ὄρει.

Ἄρθρον 126. Ὅταν παρατηρηθῇ ὅτι ἐκ τῆς δια-  
χαρίσεως τῶν μοναστηρίων καὶ τῶν κτημάτων αὐτῶν  
προκύπτει ἀφάθεια μόνον ὑπὲρ τινῶν ἀτόμων καὶ  
παραβλέπονται οὕτω τὰ πραγματικά συμφέροντα τῆς  
μονῆς καὶ ὅτι ἡ σύναξις δὲν μεριμνῇ κατὰ τῆς βαλ-  
τιώσεως τῆς κατωτάσεως ταύτης, τὸ πατριαρχεῖον  
προβαίνει εἰς τὴν ἐνέργειαν τῶν δεόντων πρὸς μόνον  
τῶν σκοπῶν τοῦ νὰ κερῶνται τὰ μοναστήρια τὰ  
προϊόντα τῶν κτημάτων τῶν, χωρὶς νὰ προκαλεῖται  
ὑπὸ τινος σπατάλης καὶ καταχρήσεως.

Ἄρθρον 127. Πᾶσα αἴτησις ἀφορῶσα εἰς ὑπο-  
θέσεις τῶν μοναστηρίων τοῦ ἁγίου ὄρους καὶ ὑποβλη-  
θησομένη εἰς τὴν ὑψηλὴν κύλην δεόν νὰ ἀνακοινῶται  
διὰ τακτικῶν τοῦ πατριαρχεῖου κυρούμενος τὸ περι-  
εχόμενον τῶν ἐγγράφων ὅχι ἤττον ἐπιτρέπεται νὰ  
ὑποβάλλωσι τὰ μοναστήρια ἐν ἀνάγκῃ ἀναφοράς ἀπὸ  
εὐθείας εἰς τὴν ὑψηλὴν κυβέρνησιν.

Ἄρθρον 128. Ὅταν δεῖσθαι δι' ὑποθέσεις τῶν μον-  
αστηρίων νὰ ἀποσταλῇ ἐπιστομὴς μοναχός τις εἰς τὴν  
ἀλλοδαπήν, ἀπαιτεῖται κατὰ πρότερον νὰ ἐροδιασθῇ  
οὕτος δι' ἀδείας καὶ συστατικῶν τοῦ πατριαρχεῖου.

Κεφάλαιον 10.  
Γενικαὶ διατάξεις.

Ἄρθρον 129. Τὰ μοναστήρια τοῦ ἁγίου ὄρους  
πρὸς εὐχερῆ διακπεραίωσιν τῶν ὑφισταμένων ὑποθέ-  
σεων ἔχουσι τὸ δικαίωμα νὰ διεκρίνωσιν ἐκ συμφέρονου  
ἐν μὲν τῇ Κωνσταντινουπόλει δύο, ἐν δὲ τῇ Θεσσαλο-  
νίκῃ ἓνα ἀντιπρόσωπον.

Ἄρθρον 130. Οἱ ἀντιπρόσωποι οὗτοι δεόν νὰ ὦσιν  
οἱ μάλλον κολλοκαιοὶ καὶ ἱκανοὶ τῶν μοναχῶν τοῦ  
ἁγίου ὄρους καὶ ἡ ἐντολὴ αὐτῶν νὰ ἀναφέρεται διὰ  
συστατικῆς φεροῦσις τῆς σφραγίδος ἀποσῶν τῶν  
μονῶν.

Ἄρθρον 131. Εἰς τὴν μοναχικὴν σχολὴν τὴν  
νεωστὶ συστήθησομένην ἐν Κερυραῖς τοῦ ἁγίου ὄρους  
ἐκαστος μοναστήριον ὀφείλει, ἀναλόγως τῶν προσόδων  
καὶ τῆς δυνάμεώς του, ν' ἀποστείλῃ κατάλληλον ἀριθ-  
μὸν μοναχῶν διὰ νὰ ἐκπαιδευθῶσιν ἐπιστημονικῶς  
καὶ κατόπιν χρησιμεύωσιν εἰς τὰς ὑποθέσεις τῶν  
μοναστηρίων.

Ἄρθρον 132. Ἄπαντες οἱ μοναχοὶ πάσης μονῆς  
κατὰ τὰς κυριακάς καὶ τὰς ἑορτάς ὀφείλουσι νὰ  
μεταβαίνωσιν εἰς τὴν ἐκκλησίαν καὶ φοιτήσωσιν εἰς τὰς  
περὶ δογματῶν, ἠθικῆς καὶ ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας  
διδασκαλίας, τὰς ἀπαγγελοῦσιν κατὰ τὸ συν-  
ταχθῆσομενον πρόγραμμα.

Ἄρθρον 133. Ἀπαγορεύεται νὰ παρατίθενται  
ἰδιαίτεραί τράπεζαι ἐν τοῖς κοινοβιακοῖς μοναστηρίοις,  
ὑποχρεοῦμένων ἀπάντων τῶν ἐν αὐτοῖς ἀδελφῶν νὰ  
συντρέγωσιν ἐν τῇ κοινῇ τραπέζῃ, ἐξαιρέσει τῶν  
λίαν προβατηριῶν καὶ τῶν ἀσθενῶν, κατὰ διαταγὴν  
τοῦ ἡγουμένου.

Ἄρθρον 134. Τὸ πρόσωπον, εἰτε ἐκ τῶν βα-  
μαίων, εἰτε ἄλλου θρησκευόμενου, τὸ εὐσεβούμενον  
λόγῳ περιηγήσεως εἰς τὸ μοναστήριον, ὀφείλει κατὰ  
πρῶτον νὰ μεταβῇ εἰς τὸ μέρος ἐνθα εὐρίσκειται ἡ  
κοινὴ καὶ ἄσθῃ τὸ ἐπὶ τοῦτου ἀπαιτούμενον συστα-  
τικόν ἄνευ τῆς διατυπώσεως ταύτης οὐδεὶς γίνεται  
παραδεκτὸς εἰς τὸ μοναστήριον, ἐξαιρουμένων τῶν προ-  
συνήτων.

Ἄρθρον 135. Οὐδεὶς λαϊκὸς ἐπιτρέπεται ἄνευ  
ὑποθέσεως ἢ νομίμου λόγου νὰ διαμείνῃ ἐν ἁγίῳ  
ὄρει πλεον τῶν δύο μηνῶν καὶ ἐν ἐνὶ μοναστηρίῳ  
πέραν τῶν δέκα πάντε ἡμερῶν.

Ἄρθρον 136. Ἐάν ἀποθάνῃ λαϊκὸς τις κατὰ  
τὴν προσωρινὴν ἐν τῷ ἁγίῳ ὄρει διαμονὴν του καὶ  
τυχρὴν ἐγκαταλείψῃ κληρονομίαν, αὕτη εἶδεται παρα-

χρημα ὑπὸ τοῦ ἡγουμένου τῆς μονῆς καὶ τῆς κοινῆ-  
τητος εἰς τὴν τοιαύτην ἀρχὴν ὅπως δεῖσθαι εἰς τοὺς  
κληρονομίους του.

Ἄρθρον 137. Ἐάν εὐρεθῇ τις ἐκ τῶν μοναχῶν  
τῶν εὐρισσομένων ἐν τῷ ἁγίῳ ὄρει ἔχων ἐναντία τῆς  
ἐκκλησίας τοῦ πατριαρχεῖου φρονήματα καὶ βεβου-  
ρῶν διατάξῃ τοὺς ἄλλους ὅπως ἀποθήσωσιν, ὀφείλει  
ἢ κοινότης (ἐπιστομὴ) νὰ γνωστοποιήσῃ εὐθὺς τὸ  
ὄνομα τοῦ προσώπου ἐκείνου εἰς τὸ πατριαρχεῖον.  
Τῆς κοινότητος ἀδιαφοροῦσης καὶ παραμελοῦσης τοῦτο,  
τὸ πατριαρχεῖον αὐτοδικαίως καὶ ἄνευ ἀναβολῆς ἐκ-  
τελεῖ τὰ δεόντα.

Ἄρθρον 138. Ἀπαγορεύεται ἀσχηρῶς ἢ εἰς ἄγιον  
ὄρος ὑπὸ μοναχῶν ἢ λαϊκῶν εἰσχωρῆ καὶ πώλησις  
λόγῳ ἐμπορίου κομβολογίων, σταυρῶν, εἰκόνων, βυλο-  
γραφεῶν καὶ τοῦτοις παρομοίων, καὶ παντὸς εἶδους  
θηρησκευτικῶν τεχνουργημάτων μὴ κατασκευασθέντων ἐν  
ἁγίῳ ὄρει.

Ἄρθρον 139. Οὐδεὶς λαϊκὸς ἔχει τὴν ἀδειαν νὰ  
κατασκευάσῃ ἐν τῷ ἁγίῳ ὄρει κομβολόγια, σταυροὺς,  
εἰκόνας καὶ ἄλλα παρακλήσια τεχνουργήματα, κατα-  
σκευαζόμενα συνήθως ὑπὸ τῶν μοναχῶν τοῦ ἁγίου  
ὄρους.

Ἄρθρον 140. Δὲν ἐπιτρέπεται ἡ ἴδρυσις ἐργαστη-  
ρίου ἐν ταῖς Κερυραῖς, ἐκτὸς τῶν καταστημάτων τῶν  
ὑφισταμένων πρὸς πώλησιν τῶν εἰς τὰς ἀνάγκας τῶν  
μοναχῶν ἀπαιτούμενων πραγμάτων καὶ τῶν ἐν τῷ  
ἁγίῳ ὄρει κατασκευαζομένων εἰκόνων, σταυρῶν καὶ  
τῶν παρακλήσιων τεχνουργημάτων, καὶ ξενοδοχείου  
μετὰ μαγειρείου ἀναγκασιότουτος διὰ τοὺς ξένους.

Ἄρθρον 141. Ὁ μοναχὸς ὁ ἀγοράσας κελλίων ἢ  
καλύβην ὑποχρεοῦται ἐπ' ὄρου ζωῆς νὰ ἔῃ ἐν αὐτῇ,  
μετὰ δὲ τὸν θάνατόν του διαδέχονται αὐτὸν οἱ δι-  
καιούμενοι κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ 37 ἁρθροῦ. Ἄλλ'  
ἐάν οὗτος ἐπιμείνῃ νὰ ἀποχωρισθῇ ἀφείκτως τῆς  
λύβης ἢ τοῦ κελλίου, τότε τὰ μέρη ταῦτα περιέρχ-  
ονται εἰς τὴν κατοχὴν τοῦ μοναστηρίου εἰς ὃ ὑπάγον-  
ται ἐπιστρέφονται δὲ εἰς αὐτὸν ὑπὸ τοῦ μοναστηρίου  
μόνον τὰ δύο τρίτα τῶν προηγουμένων ληφθέντων  
χρημάτων καὶ τὸ ἀνακαλιπόμενον ἐν τρίτον κρατεῖται  
πρὸς ὄφελος τῶν ὑποτακτικῶν αὐτοῦ μοναχῶν, ἐκ τῶν  
ὁποίων ἐάν τις θύλῃ νὰ μείνῃ ἐν τῇ καλύβῃ καὶ τῷ  
κελλίῳ προτιμώμενος τῶν λοιπῶν, ὀφείλει νὰ πληρώσῃ  
εἰς τὸ μοναστήριον μόνον τὰ δύο τρίτα τῆς ἀξίας αὐ-  
τοῦ ὡς τέλος μεταβιβάσεως.

Ἄρθρον 142. Ἀποθνήσκοντος γέροντος καλυβίτου  
καὶ κελλιώτου, ὁ ὑποτακτικὸς αὐτοῦ δόκιμος μὴ ἔχων  
ἡλικίαν τριάντα ἐτῶν, ὀφείλει νὰ προσλάβῃ παρ'  
αὐτοῦ ἕτερον μοναχὸν μάλλον ἡλικιωμένον διὰ νὰ  
διακπεραίωσιν τὰς ἐργασίας τῆς καλύβης καὶ τοῦ κελ-  
λίου, ἄχρις οὗ φθάσῃ εἰς ἡλικίαν τριάντα ἐτῶν.  
Ἐν ἢ δὲ περιπέσῃ οὗτος δὲν ὑποτάσσεται εἰς αὐτοθε-  
λῶς εἰς τὸν κανόνα τοῦτου, τὸ μοναστήριον εἰς ὃ  
ὑπάγεται ἡ καλύβη αὕτη καὶ τὸ κελλίον δεόν νὰ ἀπο-  
σταλῇ ἐπιστομῶς ὡς ἀντιπρόσωπον μοναχὸν ὑπερβάντα  
τὸ τριακοστὸν ἔτος τῆς ἡλικίας του.

Ἄρθρον 143. Τὸν καλυβίτην καὶ κελλιώτην ἢ  
ἐργατὴν γηράσκοντα, μὴ ἔχοντα παρ' αὐτοῦ δόκιμον  
καὶ μὴ δυνάμενον γὰρ προσκολληθῆναι τὰ πρὸς ζωάρ-  
κειαν, παραλαμβάνουσι τὰ μοναστήρια εἰς ὃ ὑπάγονται  
τὰ μέρη ἐκείνα καὶ ὀφείλουσι νὰ διατρέψωσι καὶ περι-  
θάλλωσι μετὰ τῶν λοιπῶν μοναχῶν.

Ἄρθρον 144. Ἀπαγορεύεται ἀσχηρῶς τοῦ λοιποῦ  
ἢ χροῖς ἐγγράφων γνωσθῶν ἐν ἁγίῳ ὄρει ὑπὸ τοῦ ὄνο-  
μα λευκῶν, φερόντων τὴν σφραγίδα τοῦ μοναστηρίου  
καὶ τὴν ὑπεγραφήν τοῦ ἡγουμένου ἢ καὶ τῶν ἐπιτρό-  
πων οἱ παραβαίνοντες τὸν κανόνα τοῦτου ἡγουμένου  
καὶ ἐπίτροποι παύονται παραχρῆμα τῆς ὑπηρεσίας τῶν  
καὶ συνέμα θεωροῦνται ὡς ἄκυρα τὰ γραφέντα ἐπὶ  
τοιαύτων ἐγγράφων. Ἐάν δὲ ὁ ἐκ τοιαύτης πράξεως  
ἀφελθῆσομενος τυγχάνῃ μοναχὸς τοῦ ἁγίου ὄρους,  
ἐκτὸς τῆς ἀκυρώσεως τῆς πράξεως ἐκείνης, ἐπικλή-  
τεται καὶ κενθεῖται ἀσχηρῶς.

Ἄρθρον 145. Ἡ ἐκδίκασις τῶν ἐκ τοσούτων λευκῶν ἡγερῶν κληρικῶν ἀγωγῶν καὶ ἡ ἐκ αὐτῶν ἐκδοσις ἀποφάσεως ὑπάγεται πρωτοδικίας μὲν εἰς τὴν ἀρμοδιότητα τῆς κοινότητος τοῦ ἁγίου ὄρους, ἐπειδὴ δὲ εἰς τὴν τοῦ πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως.

#### Εἰδικὰ ἄρθρα.

Ἄρθρον 146. Ἐπειδὴ οἱ ἀλλοδαποὶ οἱ μεταβάντες εἰς τὸ ἅγιον ὄρος καὶ καταπαθόντες εἰς τὸ μοναχικὸν τάγμα, θεωροῦνται ἀνάκλητοι ὡς ὑπὸ τοὺς ὄρους, πᾶν μοναστήριον ὀφείλει, ἀπευθυνόμενον εἰς τὸν κατάλογον τῆς σιήτης, νὰ συντάξῃ εἰς διπλοῦν κατάλογον περιέχοντα τὰ ὀνόματα τῶν ὑπαρχόντων ἡδὴ τοιοῦτων ἐν ταῖς σιήτησι, τοῖς καλλίοις, καὶ τοῖς ἀναχωρητηρίοις καὶ ἀσφαλισμένοι τῆ σφραγίδι τοῦ μοναστηρίου καὶ ἀποστέλλῃ τὸν μὲν ἓνα κατάλογον εἰς τὸν ὑποδιοικητὴν τοῦ τόπου, τὸν δὲ ἕτερον εἰς τὴν κοινότητα, διὰ νὰ φυλαχθῇ ἐν τοῖς τοπικοῖς ἀρχείοις, συνῆμα δὲ νὰ λάβῃ καὶ παραβόση εἰς τὴν τοπικὴν ἀρχὴν τὰ εἰς χεῖρας, αὐτῶν μείναντα διαβατήρια, ἂν ὑπάρχωσι ταῦτα. Οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ μοναχοὶ οἱ μὴ ὑπαικόντες εἰς τὴν τάξιν ταύτην, ἀποστέλλονται εἰς τὰς πατρίδας αὐτῶν.

Ἄρθρον 147. Μετὰ τὴν ἐπικύρωσιν τοῦ παρόντος κανονισμοῦ ἡ κοινότης ὀφείλει νὰ καταγράψῃ τὸν πραγματικὸν πληθυσμὸν πάντων τῶν ἐν τῇ ἁγίᾳ ὄρει ὑπαρχόντων μοναχῶν, ἀποστέλλουσα ἀντίγραφον τοῦ οὗτοι συνταχθεσομένου βιβλίου τῶν ἐνομοσίων αὐτῶν εἰς τὸ πατριαρχεῖον. Ὁ φόρος καὶ αἱ λοιπαὶ φορολογίαι δέον νὰ ἐπιβάλλωνται καὶ διανέμονται ἐπὶ τῶν μοναστηρίων, τῶν σιητῶν καὶ τῶν καλλιῶν, συμφάνως πρὸς τὸ δίκαιον καὶ τὴν καταγραφὴν ταύτην, ἐνεργουμένων ἐπαξὶ κατὰ πενταστῆν ἐκ νέου, καὶ ἀποσταλλομένου εἰς τὸ πατριαρχεῖον ἐπικυρωμένου ἀντιγράφου.

Ἄρθρον 148. Ἄμα ὡς ἐφαρμοσθῇ ὁ παρὼν νόμος, ἡ σύναξις ὀφείλει νὰ μεταπέμψῃ τὸ ἐν Κερκυρῆς ὑπάρχον σχολεῖον τοῦ Ἄθω εἰς ἱερατικὴν σχολὴν, ἐνθα θὰ διδάσκωνται ἐκτὸς τῶν θρησκευτικῶν καὶ λοιπῶν μαθημάτων ἡ ἐκκλησιαστικὴ μουσικὴ, ἡ γραφικὴ, ἡ γλυπτικὴ καὶ ἀγιογραφία. Αἱ δαπάναι τῆς σχολῆς ταύτης πληρώνονται ἐπιτοκίῳ, ἀπὸ κοινοῦ, ἀποσταλλομένων εἰς αὐτὴν μαθητῶν ὑποχρεωτικῶς μὲν ἐκ τῶν μοναστηρίων καὶ σιητῶν, ἵνα χρησιμεύσωσι κατοκίην εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῶν μονῶν, προαιρετικῶς δὲ ὑπὸ τῶν καλλιῶν, ἐκτελουμένων τῶν δεόντων διὰ τὴν σχολὴν ταύτην κατὰ τοὺς ὑφισταμένους κανονισμοὺς.

Ἄρθρον 149. Ἡ σύναξις ὀφείλει νὰ ἐβρῆσθαι ἐν Κερκυρῆς κατὰ τοὺς ὑφισταμένους κανονισμοὺς κοινῶν νοσοκομείων μετὰ φαρμακείου, ἂν αἱ δαπάναι γενή-

σονται τῇ συνδρομῇ πάντων τῶν μοναστηρίων. Τὸ νοσοκομεῖον τοῦτο ἐφορευόμενον ὑπὸ τῆς κοινότητος καὶ διευθυνόμενον ὑπὸ ἱκανοῦ ἱατροῦ, δεῖν νὰ περιέχῃ ἐκτακτικὰ κλίναις πρὸς θεραπεία τῶν ἐν Κερκυρῆς καὶ τοῖς λοιποῖς μέρει τοῦ ἁγίου ὄρους ἀσθενούντων μοναχῶν καὶ ἕτερον.

Ἄρθρον 150. Ἐντὸς ἑξ μηνῶν ἀπὸ τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ παρόντος κανονισμοῦ, ἡ κοινότης ὀφείλει νὰ συντάξῃ λεπτομερῆ κατάλογον περιέχοντα τὰ εἰς ἐκαστὸν τῶν μοναστηρίων ὑπάρχοντα ἐντοκα καὶ χειρόγραφα βιβλία, τὰ πολυτίμα πρῆγματα καὶ λοιπὰ κινήτα. Ἡ ἐκτίμησις αὐτῆ ἀναγγελλομένη ἀπαρτάλακτως καὶ ἐν ταῖς σιήτησι διὰ τῶν ὑπὸ τῶν μοναστηρίων ἀποσταλλομένων ἀντιπροσώπων. Ἄν ἐν ἀντίγραφον τοῦ λεπτομεροῦς τούτου καταλόγου ὑπογεγραμμένον ὑπὸ τῶν μελῶν τῆς συνάξεως, φυλάττεται ἐν τῇ δωματίᾳ τοῦ πρέσβυτος τῆς κοινότητος. ἕτερον δὲ ἐπικυρωμένον ἀποσταλλομένη εἰς τὸ πατριαρχεῖον, ἐπαναλαμβάνομένης τῆς καταγραφῆς ταύτης ἐπαξὶ κατὰ ἐκτακτικῶν.

Ἄρθρον 151. Ἡ σύναξις ὀφείλει νὰ λάβῃ ὑπὸ σκευαίαν ἐκφῶσιν τὸ ζήτημα τοῦ τρόπου τῆς πληρωμῆς τῶν χρεῶν, εἰς ἃ περιέπεσαν μοναστήρια τινα καὶ ἀναζητήσῃ ἐνευ ἀναβολῆς τὴν θεραπείαν, ὑποβάλλουσα εἰς τὸ πατριαρχεῖον τὰς ἐπὶ τούτου σκέψεις αὐτῆς καὶ τὰ μέτρα, τὰ ὅποια θέσῃ κατὰ ἀνάγκην, διὰ τὴν ἐνέργειαν τῶν δεόντων.

Ἄρθρον 152. Ἀπὸ τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ παρόντος κανονισμοῦ ἡ σύναξις ὀφείλει κατὰ τὴν πρώτην αὐτῆς συνεδρίαν καὶ κατοκίην ἐπίσης ἐπαξὶ κατὰ πενταστῆν νὰ ὀρίσῃ κατὰ τὸ ἄρθρον 7 τῶν ἀριθμῶν τῶν ἐκαστῆς μονῆς καὶ σιήτης παραληφθεσομένων μοναχῶν.

Ἄρθρον 153. Οἱ ἐν τοῖς μοναστηρίοις εὐρισκόμενοι ἱερεῖς καὶ μοναχοὶ μεταβαίνοντες εἰς ἄλλον τόπον λαμβάνουσι διαβατήριον κατὰ τὴν τάξιν τοῦ λοιποῦ δὲ καὶ κατὰ τὴν ἐκάνοδόν των, ἂν δὲν παρουσιασθῶσιν εἰς τὴν τοπικὴν ἀρχὴν καὶ λάβωσι ταῦτα ἀπευθυνόμενον εἰς τὸν ἡγούμενον τοῦ μοναστηρίου ἢ τοὺς ἐκτετρόπους, ἂν θὰ γίνωνται παραδεκτοί.

#### Ἐπίλογος.

Τοῦ κανονισμοῦ τούτου ἀφορῶντος εἰς τὴν ἰσοτιμικὴν διοίκησιν τῶν ἐν ἁγίᾳ ὄρει μοναστηρίων καὶ τῶν προσαρτημάτων αὐτῶν, τὰ περὶ τῶν διοικητικῶν, δικαστικῶν καὶ ἀστυνομικῶν πρῆξεων καθήκοντα τῆς τοπικῆς ἀρχῆς ἐκτελοῦνται ἀπεριοριστως κατὰ τοὺς ὑφισταμένους νόμους καὶ κανονισμοὺς καὶ τὰς εἰδικὰς ὁδηγίας καὶ διαταγὰς.

Τῆ 20 Σεπτεμβρίου 1294.

### SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA AD CREANDUM NOVUM PATRIARCHAM 1878 octobris 4 16.

Ioachim II patriarcha Constantinopolitanus, qui archalibus habitus est die 29 septembris 11 octobris, summam hanc dignitatem adeptus fuerat die 23 novembris 5 decembris 1873, ut alibi dictum est, in tomo scilicet XLII, col. 970, cum mortem appetisset vespertinis horis diei 4 16 augusti 1878 in insula Chalce, de eligendo successore mox cogitatum est. Atque imprimis, pro more recepto, vicarius seu locum tenens designatus est die 7 19 eiusdem mensis Agathangelus metropolita Ephesianus; deinde, adactis e diversis dioecibus deputatis, prior electorum congressus in aedibus patri-

archalibus habitus est die 29 septembris 11 octobris, posterior vero die 4 16 octobris, in quo patriarcha renuntiatus est Ioachim metropolita Thessalonicensis, qui Constantinopolim appulit sua munia obiturus die 26 octobris 6 novembris eiusdem anni. Ubi sedem patriarchalem occupavit, litteras ad singulas dioeceses et ad alias autocephalas ecclesias misit, quas referre non vacat, cum fere easdem sint ac illas quas iam dedimus in citato tomo XLII, col. 969-92.

### CONVENTUS NATIONALIS CONSTANTINOPOLI A GRAECIS HABITUS ad reformanda generalia totius gentis statuta

1879 ianuarii 18/24.

Quomodo in tomo XLII, col. 967-70, acta singularissima ad conventum nationalem pertinentia, Convent. generalis, status VI.

qui Constantinopoli habitus est a mense octobri 1872 ad mensem februarii proxime insequentis anni 1873.



επιπέδου κληρέματος κινούν αγαθόν και συμφέρον A  
 γνόμενα λαβόντες, ακρότατη ψυχή και διανοία εις  
 σύνταξιν νομοθεσίας, άξιας του παρελθόντος και  
 του μέλλοντος ήμων. Σπαύσωμεν, άδελφοί και τίμνη,  
 εις διόρθωσιν σπουδαίαν και βίβλικήν των ταπεινών  
 χηρζόντων· σπαύσωμεν εις κατάργωσιν του αγαθού  
 ύπερ της εκκλησίας, ύπερ του γένους και ύπερ ήμων

αυτών· σπαύσωμεν ήγηγηγότες και σφρονούντες εις  
 εκτέλεσιν του αγαθού ύπερ της εκκλησίας, ότι ο κα-  
 ρός έπειται, ο καρός βιάζει και οι βιασται άρπάζου-  
 σιν αυτήν. Ο κύριος δε ήμων Ιησούς Χριστός, ο  
 νυμφίος της εκκλησίας, εδω φωνάζει ήμεις κέντες εις  
 την εκτέλεσιν του σπουδαιότατου τούτου καθήκοντος  
 ήμων.

3.  
 RELATIO AB EODEM PATRIARCHA VIRIS DEPUTATIS PRAELECTA.

Ο άπό της άλώσεως μέχρι σήμερα παρεληλυθός  
 χρόνος, εν σχέσει προς τας πολιτικές περιστάσεις και  
 άνεμαλλίας ευνατών να διαρεθθ ή από την εποχήν των  
 καθ' ήμεις ένταύθα εκκλησιαστικών πραγμάτων εις  
 τρεις διαφερούσας άλλήλων εποχάς.

Η άπό της άλώσεως μέχρι του 1828 ή 1830  
 πρώτη εποχή δύναται να κληθ ή των κίνων και  
 θρήνων εποχή, καθ' ήν κληρός τε και λαός του ε- B  
 σόβου γένους ήμων δια της καθόλου προς τον παν-  
 αγαθόν θεόν άφοσίωσης· εν τή ιερφ αυτου νωφ μόν-  
 νον τή προσευχή ήγκαταρούτας, εύρισκον κατηγορίαν  
 τινά άνθρακίνους έναντι των άφορήτων θλίψεων αυτών,  
 ως μη δυνατόν ειτέρον τι να πράξωσι την άρχαίαν  
 λαμπρότητα και εύκλειαν της εκκλησίας και του γέ-  
 νους προσεγγίζεν. Οι κατά την εποχήν ταύτην εκ-  
 του κλήρου και του λαού άνεφανέντες και δια-  
 πρέφαντες επί γράμμασι και φιλογενεία και άρετη  
 σπουδαίοι γεραροί και άείμνηστοι πατέρες ήμων πολλά  
 μόν ύπερ της εκκλησίας και του πολυτλήμονος γένους  
 ήμων έμειχθήσαν, όλίγα όμως κατάρθεσαν, τα δε  
 έργα αυτών άπέχου του συμπαιγός και βιωσίμου.

Η άπό του 1830 μέχρι του 1860 δευτέρα εποχή  
 ουχι άκαταλλήτως δύναται να χαρακτηρησθ ή ως άνε-  
 σως εποχή, καθ' ήν ήρξατο ύπορώσκουσα έλευς βαλ-  
 τίωνος καταστάσεως, έδίδετο δε άφορητή τή τε ιερφ  
 κλήρω και τοις άρχουσι του εσέβου γένους ήμων να  
 συσχεθώσι περί μονιμωτίας τινός διαρρυθμίσεως  
 των διοικητικών πραγμάτων της εκκλησίας και προ-  
 νοήσεως περί διασωσεως τινων αγαθών αυτης και  
 διαπαύσεως παντός του χριστιανώμου κληρέ-  
 ματος. (Ουδέν άποκλειστικώς ένίετο όμως άξιον και  
 κατάλληλον των άναγκών και άπαιτήσεων. Ο κυ-  
 ριεύων έν τή καρδία φόβος, αι άκοιτηθείσαι άπό  
 την κρατούσαν φυλήν και αι έξεις, ή σπάνις έπιστή-  
 μης, τα συγκρούμενα ένεκα των ήριστάσεων χθε-  
 μακά συμφέροντα των εκκλησιαστικών και λαϊκών  
 άρχόντων και πάσα άλλη ως επί το πολύ μομφή  
 άξια ιδιότης είσι τα άνυπερβλήτα προσώματα τα  
 έμποδίζαντα αυτούς, καιτοι δυναμένους να θέσωσιν  
 ήρμα και κατά μικρόν τας βάσεις σωτηριώδους τινός  
 διοικητικού συστήματος εις άνάκτησιν παντός εκκλη-  
 σιαστικού αγαθού, άπολεσθέντος έν τή φρικώδει  
 σάλη της παρελθούσης εποχής. Δυνατόν ήν κατά  
 την εποχήν ταύτην σχετικώς προς την προηγουμένην  
 να τελεσθώσι πολλά, ώστε να μη θρηνώμεν νόν  
 άκαιρως και έπιμηθητικώς τας καταγεωδς έπελθού-  
 σας συμφοράς· άλλ' ουδέν άτυχως άξιον μνείας έτε-  
 λέσθη.

Η τρίτη, ή άπό του 1860 μέχρι σήμερα, εποχή  
 ήτις δυνατόν να θεωρηθ ή ως εύπρόσβου εν συγκρίσει  
 προς τας προηγουμένας, έστιν ή μάλλον θλιβερά και  
 συμφορόν κλήρης, καθ' έσον ουχι πλέον αι άπό της  
 άλώσεως μέχρι του 1828 ένως κυριεύουσαι θλιβεραί  
 περιστάσεις είσι το αίτιον, άλλ' θλιβερόν και χαλε-  
 πόν είκειν, ή των βουλευφόρων άβουλία.

Η της έπιστήμης· έν τή ιερφ κλήρω και τή γίνει  
 άναγέννησις, το πνεύμα της εποχής και αι πολιτικές  
 περιστάσεις συνείταναν να άθήσωσι τοις ήγέταις των  
 της εκκλησίας και του γένους πραγμάτων να σκαφ-  
 θώσι ως επί το πολύ άκοντες και δια γνώσεως μη  
 άπληλαγμένης προλήψεων και των παρεκλήσεων περί  
 διαρρυθμίσεως τινός των διοικητικών εν μέρει πραγ-

μάτων πρό πάντων της εκκλησίας, φρονούντες ότι  
 δια του άτελους εκείνου και μονομερούς νομοθετήμα-  
 τος έσώθη το πάν· πολλά όμως άλλοπρόσκαλα περι-  
 στατικά, και πρό πάντων ή έλληφεις σταθεράς και  
 ελλικρινους θαλήσεως και το άτελής εκείνο νομοθέτημα  
 κατέστησαν άνεφελές, ίνα μη λεχθ ή έπιβλαβές, έξ  
 ου έπηλθεν ή θρηνώδης σημερινή κατάσταση και  
 πανωλεθρία. Ταύτα όμως παρελήθον και ουδέν το  
 άπό των θρήνων και κλαυθμών άνύσιμον ή ή γνώσις  
 των σφαλμάτων προς διόρθωσιν και σωτηρίαν των  
 ύπολειπομένων.

Ουδείς δύναται να άρηθ ή ότι κατά τας δύο ταύ-  
 τας εποχάς της δυνατής ένεργείας διέπρεψαν έν τή  
 ιερφ κλήρω και τοις άρχουσι του έθνους σάραστοι  
 και γεραροί άνδρες, δουλεύσαντες έν σοφία τή εκ-  
 κλησία και τή γένει, άνδρες, άν ή μνήμη άξιος και  
 ο έκαίνος πολύς· άλλά τα εκ των αγαθών αυτών  
 πράξεων προύφαντα αγαθά έλάχιστα επί του έλου  
 επέδρασαν.

Η εποχή αυτη άτυχως δύναται να κληθ ή άλλως  
 και έπιχή άντεγλήσεως, διότι οι μόν του λαού άρ-  
 χοντες καταγγέλλουσι τορώς τε και πακοπότως τοις  
 ήγέταις της εκκλησίας ως αίτίους των συμφορών, ου-  
 τοι δε εκείνους δια την ύπ' εκείνων έπιδικωκόμενην  
 εκλασκουσιν αυτης. Άληθέστερον όμως είναι ότι συν-  
 αμφοτέρα τα άντεγκαλούμενα μέρη διέπραξαν ο τι  
 ήβυθήθησαν, ένίοτε έν άγνοία ή άπηγνώστη άδια-  
 φορία, δια την των πάντων καταστροφήν. Ουδέποτε  
 ο κλήρος έψήχησε μόνος ή αυτοβούλευε τα της εκκλη-  
 σίας και έν τοις έλαχίστοις· έστιν διε μάλιστα έν  
 πολλοίς ίσταται άπικός θεατής ή άκουσιός συνου-  
 δοκόν εις τα ύπ' εκείνων έν καθαράς εκκλησιαστικούς  
 πράγμασι τελοόμενα. Άλλ' ουδέν δια των άντεγλή-  
 σεων κατορθέσθαι καλόν. Έκαστον των έγκαλου-  
 μένων μερών έφείλει να έμολογήσ η μετά χριστιανι-  
 κής έξομολογήσεως ότι συντέλεσεν ήρωσθήποτε εις  
 την καταστροφήν.

Ο ιερός κλήρος της μεγάλης εκκλησίας έφείλει  
 να έννοήσ η ότι ή έντολή και άποστολή αυτου είναι  
 ύψιστη και σπουδαιότατη· είναι άποστολή θρησκευτική,  
 κοινωνική, ήθική, άποστολή ήποβλήτουσα την καθό-  
 λου εκκλησίαν και άπαν τή όρθόδοξον κλήρωμα.  
 Οι λαϊκοί έφείλουσι να παραβεθώσιν ότι ή μετα-  
 φύτμισις έθνεύων έν τή περιβάλη της εκκλησίας, ή  
 άγαν συμμετοχή του στοιχείου αυτών εις τα κατ'  
 αυτήν έν ου θέοντι, ή έξασθένησις του κέντρου και  
 των λειτουργιών αυτου — του κέντρου του σώσαντος  
 την όρθοδοξίαν και σώσαντος το όρθόδοξον γένος —  
 ή παρά τινων έξ αυτών των ιερωτέρων έφαυλίσις  
 και ή μεταβίβασις της δυνάμεως αυτου εις άλλα έτε-  
 ρας φύσεως κέντρα και σωματια, είσιν αίτια προ-  
 κολουσα πανταχούθεν την έξασθένησιν και την άπο-  
 γοήτεισιν· κατά συνέπειαν δε την καταστρεπτικήν  
 κατάπτωσιν. Οφείλουσι λοιπόν να έννοήσωσιν ότι  
 πάλι συμφέρει να ένισχύσωσι το πανάρχαιον τούτο  
 κέντρον δια της άτελεύτου συνεργασίας και της λαο-  
 γισμένης αναμίξεως. Όταν δε, θεοι συναρωγόντες,  
 τρενάται άρχαι κυριαρχήσωσιν έν εκατέρω, άναρρι-  
 λέντως έξαι ή εκκλησία ήμέρας δόξης και εύκλειας.

Χερής να θνατήσ η εις την άρχαιότητα, ή να  
 άποβλήθ ή άλλωχοι, ως έχουσι νόν κατ' ήμιν τα πράγ-  
 ματα, ου μόνον άδύνατον άλλως γενέσθαι, άλλά όπό

πάσας τὰς ἐπιθήκας ἐστὶ λυσιτελεῖς καὶ συμφέρον μάλιστα ἵνα ἐν αὐτῇ ἐκκλησιαστικῇ καὶ ἔθνικῇ πράγμασι συναμείβεται τὰ μέρη ἐν ὁρθοπροσόνῃ καὶ ὁμοπροσόνῃ συνάφῃσι: συνευδοκοῦντα εἰς τὴν τῶν πραγμάτων διόρθωσιν καὶ βελτίωσιν.

Ὑπολογουμένης ὁ ἱερεὺς κληρὸς, ὁ ἀριθμῶν τὰς ἡνίκας ἐν χειρὶν αὐτοῦ ἔχων, μάλιστα δὲ ὁ ἀνώτερος, συναφῶς τῇ θεότητι τῆς ἀποστολῆς αὐτοῦ, δεῖν νὰ ἱσταται εἰς θεῖον ὑψηλοτέρην, ὅπου οὐχὶ μόνον ὑπὸ τοῦ ἀπολίτου θερηκευτικῶς συμφέροντος τῆς ἐκκλησίας ἱπαιτεῖται, ἀλλὰ καὶ τοῦ ἔθνους.

Πρὸ παντός ἄλλου λοιπὸν ἀπαιτεῖται σύντονος σκέψις καὶ νομοθετήματα πρὸς μέρωσιν αὐτῶν, καὶ ἀξίαν τοῦ ὑψηλοῦ προορισμοῦ καὶ τῆς θέσεως τοῦ ἀνωτέρου ἱεραρχικοῦ κληροῦ. Ἐξαιρέσει δὲ τῶν γενικῶν τούτων νομοθετημάτων, ἀπαιτεῖται ἀπαράδεκτος α) Ἀσύμμετρον, ἐκλογή τῶν εἰς ἀρχιερασίαν προωρουμένων, ἀπηλλαγμένη ὅλως κομματισμῶν ἰδιοτελειῶν καὶ κλαγίμων ἐπαρτίσεων. β) Ἀνετό: καὶ ἀξιοπρεπῆς συντήρησις αὐτῶν. Ἵσον τὸ πρῶτον ἀφορρῆ, πρέπει νὰ ἐξορμολογῶσιν ἐξ ἁπάντος ἀπὸ τοῦ καταλόγου τῶν εἰς ἀρχιερασίαν ἐκλεξιμῶν τὰ ὄματα τῶν μὴ ἔχόντων δίπλωμα θεολογίας: ἐκ δὲ τῶν διπλωματούχων οἱ μὴ ἔχοντες τὰς ἀρετὰς, τὰς συγκροτούσας τὸν καλὸν ποιμένα, ὅστινες μὴδέποτε καὶ ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ γίνονται εἰς ἐγγραφὴν παραδεκτοί. Ἵσον δὲ τὸ δεύτερον, ἄλλως πρέπει νὰ θεωρηθῆ, ἡ συντήρησις αὐτῶν, καταργουμένου τοῦ διὰ τὴν ἐποχὴν αὐτῶν ἐπιβλαβεστάτου τρόπου τῆς εἰσπράξεως τῶν ἀρχιερατικῶν δικαίων. Ἡ ποιμὴν ὁ ἔχων ἅπαντα τὰ συγκροτούμενα τὸν καλὸν ποιμένα προσόντα πρέπει νὰ ἵνα: ἐξοφωσιμῶς ὡς πρὸς τὴν συντήρησιν αὐτοῦ, ὅπως, πάσας ἐπιτοπίου ὑπεροχικῆς ἐπιρροίας ἐλευθερῶς καὶ ἀνεξάρτητος ὢν, καταγίνηται εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ὑψηλῶν καθήκοντων αὐτοῦ: διότι, ὡς νὸν ἔχουσι: τὰ περὶ ἀμοιβῆς καὶ συντήρησεως αὐτοῦ, ὁ ποιμὴν δὲν γίνονται τοῖς πάσι τὰ πάντα, ἵνα τοῖς πάντας εἰς τὴν εὐθείαν ὁδὸν κερδήσῃ, ἀλλὰ τοῖς ὑπερέχουσι γίνεται τὰ πάντα, ἵνα τούτους κερδίσῃ χάριν τῆς εὐχερῆστίας τῶν δικαίων του ἀπολαύσῃ. Ἡ ἀρχιερατικὴ παιδευματικὰ ἐστὶν ὅτι, χάριν τῆς εὐχερῆστατης ἀγάφης τοῦ δικαίου αὐτοῦ, νὰ κλείῃ τοῦ: ὀφθαλμοῦ ἀνίπτον τῆς τῶν ὑπερχόντων φαύλης διαχειρίσεως τῶν σχολειακῶν, τῶν ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῶν ἄλλων κοινοτικῶν πραγμάτων: ἐνίοτε δὲ ἐξαναγκάζεται νὰ ὑπενδίδῃ, εἰς φρικτὰς παρανομίας, πρὸς ἱκανοποίησιν ἰσχυρῶν, ὅστινες ἄλλως πρῶτον κατ' αὐτοῦ ἴσμα πρὸς ἐκδίκησιν ἔχουσι τὴν μὴ πληρωμὴν τοῦ δικαίου αὐτοῦ. Το θεμίλιον λοιπὸν τοῦτο πρέπει νὰ τεθῆ ἁρμονίως, νομοθετηθῶσι δὲ τὰ περὶ αὐτοῦ καὶ τῶν ἀπολούθων.

Δικονομία διέπυσα τὰς ἐργασίας τῆς ἱεράς συνόδου πάσας, εἴτε πνευματικὰς εἴτε διοικητικὰς, ὀρίζουσα δὲ σαφῶς καὶ τὰ περὶ εὐθύνης τοῦ πατριάρχου καὶ τῶν συνοδικῶν ἀρχιερέων. Νομοθεσία ἐκ τῶν ἱερῶν κανόνων ἀπεκλειστικῶς ἀπορρέουσα καὶ κοινοκὸν χαρακτῆρα φέρουσα διὰ τὴν τιμωρίαν τῆς αἰματίας καὶ πάσης ἄλλης δωροληψίας καὶ καταχρήσεως: ἐπὶ δὲ καὶ διεκδικήσεως τῶν κατὰ τῶν ἁγίων ἀρχιερέων καταγγελίων.

Νομοθεσία ὀρίζουσα σαφῶς τὰ περὶ τῶν εἰς ἀρχιερασίαν ἐκλεξιμῶν καὶ τοῦ τρόπου τῆς ἐκλογῆς αὐτῶν: ἐπὶ δὲ καταργουσα τὰς μεταθέσεις τῶν ἀρχιερέων, ἐκτός μιᾶς προβλεπομένης ὑπὸ τῶν ἱερῶν κανόνων, ἢ ἐπιβεβλημένης ἐκ λόγων οὐχὶ ἐκκλησιαστικῶν.

Νομοθεσία διέπυσα τὴν κατὰ περιτροπὴν συγκροτήσιν τῆς ἱεράς συνόδου: ὅπως πάντοτε ἢ, καταλλήλως ὅμως συγκροτημένη, ἀνάγκη νὰ νομοθετηθῆ, ἢ τῶν μικροτέρων ἐπαρχιῶν καταργήσῃ, καὶ ἢ τούτων μετὰ τῶν πλησιοχώρων συγχώνευσίς, ὅπου θέλει συντελεσθῆ ὑπὸ ἐποψὴν παντοῖαν εἰς τὸν διηγετη ἀριστον καταρτισμὸν αὐτῆς.

Νομοθεσία διέπυσα ὁμομορφῶς τὰς μητροπόλεις καὶ τὰς ἐν αὐταῖς δημογεροντίας εἰς τὴν διεξαγωγὴν ἑλῶν τῶν κοινοτικῶν ὑποθέσεων, καὶ εἰς τὴν διεκδικήσιν τῶν δικαστικῶν ὑποθέσεων πρωτοδικῶς ἐπὶ τῇ βῆσει κοινης δικονομίας.

Πρὸς κατάπαισιν τελείαν τριῶν σπουδαίων κατὰ χριστιανῶν, ὡς πηγῆς τοῦ κριωτέρου κακοῦ δυνημένου νὰ θεωρηθῶσι: καὶ εἰς τὴν ἐκπαίδεισιν τῆς ἀνωτάτης ἱεραρχίας συντάσσων, ἦται τῆς ἀδικαιολογητοῦ κανονικῶς μεταθέσεως, τῆς παράσπρησεως ἀνικάνων στοιχείων εἰς τὴν χρεῖαν τῆς ἀνωτάτης ἱεραρχίας καὶ τῆς ἀνίσου ἀπολαφῆς τῶν ἱεραρχῶν, καλὸν καὶ συμφέρον νὰ νομοθετηθῆ, ἢ βαρυσταῖα καταργήσῃς ἑλῶν τῶν ἐπισκοπῶν καὶ τῶν μικρῶν ἐπαρχιῶν, αἵτινες νὰ προστεθῶσιν εἰς τὰς γεωγραφικῶς πλησιοχώρους: ἀσχηματισθῶσι δὲ εἰς τρόπον ὅστε αἱ μὲν ἐπαρχίαι: εἶναι νὰ ἔχωσι τὸν αὐτὸν ὡς ἴσιστα πληθυσμὸν, οἱ δὲ ἀρχιερεῖς τὰς ἰδίας ἀπολαφὰς, καὶ ὁ λαὸς νὰ φορολογηται καθ' ἑαυτὸν τὰς ἐπαρχίας ἐξ ἴσου. Διὰ τοῦ εὐσκόλου μὲν, ἀσχηματισθῶσι δὲ τούτου τρόπου ἀρεταί: ἡ ἐπιθυμία τινῶν, ἐπιθωκόντων μεταθέσιν εἰς μεγαλειότεραν ἐπαρχίαν χάριν ἀνάσεως καὶ ὄψεως, ἀποσπαρασσεται: ἡ ἀνάγκη τοῦ νὰ χειρτερονῶνται ἀνικάνοι ἀρχιερεῖς: εἰς τὰς μικρὰς ἐπαρχίας, μηδενὸς ἱκανοῦ δεχομένου ταύτας, ἀμειβόμενοι οἱ ἀρχιερεῖς ἐξ ἴσου καὶ φορολογηταί: ὁ λαὸς ἐπίσης ἐξ ἴσου.

Σύστασις δωδεκαμελοῦς ἔθνικου συμβουλίου ἐκ τῶν μάλλον διακεκρημένων λογῶν τοῦ ἔθνους ἐπὶ τῶν σκοπῶν νὰ ἐργάζηται ἐπὶ τῶν σπουδαϊστάτων ζητημάτων, τῶν ἀφορώντων τὰ τῆς ἐκκλησίας καὶ τοῦ γένους: δικαία, ἐκτελεθῆ δὲ καὶ καθήκοντα ἐφεταῖου μετὰ δικονομίας διεκούσῃ: τὰ κατ' αὐτό.

Σύστασις τακτικῆς καὶ διαρκεῶς ἐμπίσθου τριμελοῦς δικαστηρίου ὑπὸ τὴν προεδρίαν νομομαθοῦς κληρικοῦ, εἰς διεκδικήσιν ἑλῶν τῶν ὁλικῶν διαφορῶν, ἀντὶ τοῦ διαρκεῶς μικτοῦ συμβουλίου, μετὰ δικονομίας διευθυνούσης τὰς ἐργασίας αὐτοῦ.

Νομοθεσία διευθύνουσα δικαστικῶς καὶ ποινικῶς τὸν γάμον καὶ τὰ συμπαραμαρτοῦντα αὐτοῦ.

Σύστασις τακτικῆς διαρκεῶς ἐπιτροπῆς, τριμελοῦς ἐμπίσθου, τῆς παιδείας, ἣτις νὰ ἐργάζηται τακτικῶς καὶ ἐφορῆ, τὰ τῆς παιδείας ἐν ἑλίῃ τῇ ὑπὸ τῶν πατριαρχικῶν θρόνων ἐαμερίματι μετὰ νομοθεσίας, διευθυνούσης ὁμομορφῶς: τῶν σχολειῶν καὶ τῆς παιδείας.

Σύντομος φροντῆς πρὸς σωτηρίαν καὶ ἐδρασίαν τῆς γεραφῆς καὶ μεγαλωνόμου σχολῆς τοῦ γένους, τοῦ πρώτου τούτου σημηνατοῦ: τῆς τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων ἀναγεννήσεως ἐν Ἀνατολῇ, ὡς καὶ τῆς ἱεράς θεολογικῆς σχολῆς, τῶν ἐπο ἱερῶν τούτων καθ' ἑδραμάτων ἑλῶν τοῦ χριστιανικῶν πληρώματος, καὶ πρὸς σύστασιν ἐπο ἢ τριῶν ἱερατικῶν σχολῶν.

Νομοθεσία διέπυσα τὴν συντήρησιν καὶ τὰ δίκαια τοῦ ἐνοριακοῦ κληροῦ καὶ βαθμιαία ἀπομάκρυνσιν ἀπὸ τῶν ἐνοριῶν τῶν ἱερομονάχων καὶ μοναχῶν: πάσας δὲ τῆς καταχρήσεως τοῦ νὰ καύηται τῆς θέσεως αὐτοῦ ἢ ὑπαρρῆχῃται πᾶς κληρικῶς ἀνευ προηγουμένης διεδικασίας καὶ δικαστικῆς ἀποφάσεως.

Ἡ τοῦ ἐσωτερικοῦ βίος, ἢ διαχειρίσεως τῆς περιουσίας καὶ ὁ τρόπος τῆς ἰδίας καὶ ἐν γένει διευθύνσεως τῶν μοναστηρίων τοῦ ἁγίου ἔρους, φυλαττομένων τῶν βασιλικῶν καὶ πατριαρχικῶν προνομιῶν αὐτῶν, νὰ διακανονισθῆ ἰδίᾳ ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας καὶ ὑπὸ τῶν ἀντιπροσώπων αὐτοῦ. Ἡ ἐκκλησία καὶ τὸ ἔθνος οὐ μόνον νὰ σαφισθῆ ὀφείλει τὰ σαφιστὰ καὶ ἱερά ἐκείνα ἐνδοκίματα τῆς ἀειμνήστου ἀρχαιότητος καὶ τὰ γραπτὰ καὶ ἀναμνήστια προνόμια αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ νὰ ἐνεργῶσιν αὐτὰ ὀφείλει διὰ παντοίων ἡθῶν ἄλλων μέσων καὶ διὰ νόμου ἐξοφωλλῶντες αὐτὰ, ἐξοβελίζοντες τὰς τυχοῦσας καταχρήσεις καὶ διακανονίζοντες τὴν ἀπόσκοπον πορείαν καὶ συντήρησιν αὐτῶν: ὅστε, τοῦ χρόνου προϊόντος, μόνον τὰ ἐν τῇ ὄρει τούτῃ μοναστήρια νὰ μείνωσιν ὡς τὸ ἀσυλον τῶν πρὸς θεὸν

αποφασισμένων τὸν βίον αὐτῶν, καταστῆ δὲ προσὶ τοῦτο ἄλλοτε ἡμετέροιο ἡθικῆς φρεσίας τῆ τε ἐκκλησίᾳ καὶ τῷ χριστιανικῷ πληρώματι.

Τὰ ἱερὰ σταυροπήγια μοναστήρια εἰσι πατριαρχικά, ἴσοι ἀνήκουσι τῷ οἰκουμηνικῷ θρόνῳ, τὰ δὲ ἑνοριακά ἀρχιερατικά, ἴσοι ἀνήκουσι ταῖς μητροπόλεσι καὶ ἐπισκοπαῖς. Ἀποφασισμένων τῶν ἰδιοκτητῶν τούτων τὰ ἱερὰ ταῦτα καταγόντα ἀπέχουσι νῦν πολὺ μακρὰν τοῦ πρᾶξι μὲν αὐτῶν, ἐφ' ἧ κατέστησαν ἀτυχῶς ἀχρηστῶν ὑπὸ διαφόρων ἐκκλησιαστικῆν, μηδέποτε συμβέλλοντα εἰς τὰ τῆς ἐκκλησίας καὶ τὴν τῆς κοινωνίας μὲν ὄφελος, τέλος δὲ κινδυνεύοντα νὰ καταστραφῶσιν, ἐν μὴ ληφθῆ καὶ αὐτῶν νομοθετικὸν μέτρον. Ἡ διαλυσις λοιπὸν ἐνίων τῶν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ σταυροπηγίων καὶ ἑνοριακῶν μοναστηρίων τῶν μὴ βασιλικῶν, καὶ ἡ μετέθεσις τῶν καλογησίων αὐτῶν, ἐν ἔχαστι, εἰς τὰ διατηρητέα, ὡς καὶ ἡ προσάρτησις τῆς κινήσεως καὶ ἀκινήτου παρουσίας αὐτῶν δι' ἐπιστομῶν τίτλων εἰς τὸν οἰκουμηνικὸν θρόνον ὡς ἰδιοκτησίας αὐτοῦ ἐστὶ τὸ μόνον σωτήριον ἐκ τῶν λοιπῶν δὲ τῶν διατηρητέων τῶν ἐν ἑνὶ μόνῳ τρίτου τῆς κτηματικῆς περιουσίας προσαρτωμένῳ τελειωτικῶς τῷ θρόνῳ.

Διακρινόντες διὰ νομοθεσίας τοῦ μοναχικοῦ τῶν μοναστηρίων πελιτεύματος ὅπως παύσῃ ἡ κατάχρησις τοῦ νὰ προσέρχωνται εἰς τὸν ἱερὸν τοῦτον βίον ὅλα τὰ παντοειδῆ καὶ τῆς κοινωνίας καὶ μὴ γίνωνται ἐν αὐτῷ δεκτοὶ οἱ μὴ ἔχοντες ἡλικίαν τριᾶκονταετῆ καὶ μαρτυρίαν ἀγαθῆν τοῦ βίου αὐτῶν: ἐπι δὲ μὴ κείρονται οἱ προσερχόμενοι πρὸς τοῦ τισσαρακιστοῦ ἔτους τῆς ἡλικίας αὐτῶν.

Σύστασις οἰκονομικοῦ συμβουλίου, διεσθύνοντος τὰ οἰκονομικὰ τῶν πατριαρχείων ἐν γένει, ἀνεξαρτήτου τῶν διοικητικῶν καὶ δικαστικῶν σωματίων ἐν τῷ κύκλῳ αὐτοῦ.

Ἡ εἰσπραξις τῶν ἐκκλησιαστικῶν καὶ ἀρχιερατικῶν κανονικῶν δικαίων ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ἰσοῦ τῶν φορολογουμένων πρέπει νὰ καθορισθῆ ἄλλως, ὥστε νὰ μὴ ὑπάρχῃ οὐδὲ κατ' ἐλάχιστον, δοῦναι καὶ λαβεῖν μεταξύ ποιμένων καὶ ποιμνίου, ἀξίωσις τῶν τυχερῶν ἀπολαβῶν διότι τὸ ἄλλοτε ἱερώτατον τρόπον καθήκον τοῦ ποιμανομένου πρὸς τὸν ποιμένα, τὸ ἐκκλησιαστικώτατον καὶ γραφικώτατον, ἤδη κατέστη ἡ τῶν κακῶν ἀπάντων πηγή. Ὁ ποιμὴν πρέπει νὰ ᾖ ἄλλως ἀπὸ τοῦ λαοῦ ἀνεξάρτητος, ὅσον τὸ ζήτημα τῆς συντηρήσεως αὐτοῦ ἀφορᾷ.

Πρὸς συντήρησιν τοῦ πατριάρχου, τῶν πατριαρχείων, τῶν ἀρχιερέων, τῆς θεολογικῆς καὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν σχολῶν καὶ οὐτινος ἑτέρου τοιούτου, ἕκαστος μὴ πένης ἀπολύτως οἰκογενειάρχης, ὑπὸ τὴν ἀμεσον ἢ ἔμμεσον δικαιοδοσίαν τοῦ οἰκουμηνικοῦ θρόνου διατελῶν, νὰ δίδῃ ἐτησίως ἐν ἀργυρῶν εἰκοσάριον,

ἐκαστῇ δὲ ἐκκλησίᾳ μίαν λίραν ὀθωμανικῆν. Πρὸς εἰσπραξίν δὲ ἐκτὸς ἐκκλησιαστικοῦ τοῦτου δικαιοδοτήματος ἐκαστῇ ἐπαρχίᾳ νὰ ἔχῃ τὸν ἰδιοκτητῶν εἰσπρακτικῶν αὐτῆς, ὅστις ὑπὸ τὴν ἐπιτήρησιν τοῦ ἀρχιερέως νὰ περιφέρηται τακτικῶς εἰσπράττων ἐπὶ δικαιοδοσίᾳ ἀποδείξει τὸ ἐξ ἐκαστοῦ σταφάνου ἐκκλησιαστικῶν τοῦτου δικαιοδοτήματος, βοηθούμενος δὲ ἀνάγκῃ ἀποταλαρατικῶς καὶ ὑπὸ τῆς ἐπιτοκίου ἀρχῆς.

Διαλυσμένων τῶν μικρῶν ἐπαρχιῶν καὶ σχηματιζομένων τῶν ὑπολοίπων ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ἰσοῦ πλ. θυσμῶ, ἡ μισθοδοσία ἐκαστοῦ ἀρχιερέως νὰ μὴ ὑπερβαίῃ τὰς 25000 γροσιῶν ἐτησίως εἰς νόμισμα καθ' ἑκάστην τὴν ὑποκίαν θάξις κραταί οὕτως ἀναλόγως τῶν τῆς ἐπαρχίας εἰσπραξίων, τὸ δὲ ὑπόλοιπον ἀλλοτε πέρηται εἰς τὸ πατριαρχικὸν ταμεῖον μετὰ τῶν ἐξ ἐκαστοῦ ἐκκλησίας λιφθησμένων μοναχικοῦ δικαιοδοτήματος. Ἐπερ ἐν τῷ συμφηφῆται μετὰ τῶν λοιπῶν εἰσπραξίων, ἀλλὰ θὰ πέρηται ὅσων.

Σύστασις ταμεῖου συντάξεως, ὑποχρεωμένου ἐκαστοῦ ἀρχιερέως καὶ ἐκαστοῦ ὑπαλλήλου μισθοδοτουμένου ἐκ τοῦ πατριαρχικοῦ ταμεῖου νὰ δίδῃ μηνιαίως δύο τοὺς ἑκατὸν ἐκ τοῦ μισθοῦ αὐτοῦ μετὰ νομοθεσίας, διαποιήσεως αὐστηρῶς τὰς συντάξεις.

Ἡ ἐντομος ἔθνοσυνέλευσις δύναται, ἐν εὐκαρτεῖται, νὰ ἐκλέξῃ ὀκταμελῆ ἐπιτροπὴν ἐκ τισσῶν σπουδαιωτάτων καὶ πεπειραμένων ἀρχιερέων καὶ τισσῶν νομομαθῶν λαϊκῶν, ἴσως, ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ πατριάρχου, ἐν διαστήματι τριῶν μηνῶν τὸ πολὺ, νὰ προπαρασκευάσῃ σχέδιον νόμου ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἀνωτέρων, τῶν ἀπρὸ τοῦδε ἀποφασισθέντων ὑπ' αὐτῆς καὶ οὐτινος ἑτέρου κοινῶς ἐγκριθῆ, ὅστις νὰ ἐκτυπωθῆ καὶ διανεμηθῆ εἰς τὰ μέλη αὐτῆς πρὸς μελέτην καὶ σπουδῆν. Τὸ ἴδιον ἐντομον σχέδιον καλὸν νὰ ἀποσταλῆ καὶ εἰς τοὺς ὑπὸ τὸν οἰκουμηνικὸν θρόνον ἀρχιερεῖς, κατ' ὧν νὰ ζήτηθῆ ἢ ἐπ' αὐτοῦ διαφωνητικῆ αὐτῶν γνώμη, μετὰ ἑταρον δὲ τρίμηνον χρονικὸν διαστήμα νὰ συγκληθῆ αὐτῆς ἡ ἔθνοσυνέλευσις, ἴσως ἐν τῷ τῷ πολὺ τριῶν μηνῶν νὰ τελειοποιήσῃ τὴν νέαν νομοθεσίαν, ὅπου θεωρηθῆ τοῦτο ἀναγκαῖον καὶ ἐπιψηφίσῃ αὐτήν.

Τοιαῦτά τινα, θεωρηθέντα κατ' ἀρχὴν ὡς ἀναγκαῖα ἀναλόγως τῶν σημερινῶν τῆς ἐκκλησίας καὶ τοῦ γένους περιστάσεων καὶ ἀναγκῶν, ὡς στοιχεῖα καλὰ πρὸς σχηματισμὸν νομοθεσίας πλήρους, θεραπευούσης, τὸ γὰρ νῦν, τὰς ἡμετέρας ἐκκλησιαστικῆς καὶ ἔθνικῆς ἀνάγκας καὶ ἀλλεΐφεις, ὑποβέβληνται τῇ ἐντίμῃ ἔθνοσυνελεύσει, παρακαλουμένη ἕως μὴ ἀποβλέψῃ εἰς τὰ θεωρηθῶν, δὲ δ' εἰπεῖν, καίπως ἀνεμφορῶς ἀπρὸς τοῦδε δεδογμένα, ἀλλὰ σκεφθῆ ἑρρωμενέστερον καὶ ἐμφορῶστερον περὶ ἐκκλησιαστικῆς καὶ κοινωνικῆς σπουδίας νομοθεσίας.

### SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA

a qua ecclesia serbica sui iuris esse declaratur

1879 octobris 20 novembris 1.

Ea lex apud Orientales dissidentes obtinet, ut D quaevis civitas seu respublica, quae ab alterius principis auctoritate et potestate immunis est, in rebus etiam ecclesiasticis sui iuris habeatur. Iam vero Serborum gens, cum post foedus Berolini anno 1878 initium emancipationem a Turcis obtinisset, statim animum adiecit ad alteram suam emanci-

pationem, a patriarcha nimirum Constantinopolitano. Qui aegre quidem, sed propriis normis adstrictus coactus est serbicum ecclesiam sui iuris facere, edito *tomos* qui dicitur seu libello emancipationis, quem integram dabimus, additis aliis monumentis ad rem pertinentibus.

MILANUS OBRENOVIC PRINCEPS SERBIAE PATRIARCHAE CONSTANTINOPOLITANO

1879 aprilis 27 maii 8.

Ἀριθμὸς πρωτοκόλλου 2690.

Παναγιώτατε πάτερ.

Κοινοῦμενος τὴν ἐπιστολήν, δι' ἧς ἡ ὑμετέρα παναγιότης τὴν εἰς τὸν πατριαρχικὸν τῆς Κωνσταντινου-

πόλεως θρόνον ἀνάρρησιν αὐτῆς εὐπρεσθῆ ἀναγγελάει μοι, τοσοῦτε μάλλον ἐκ τῆς ἀγγελίας ταύτης, ἔχαστην, ὅση τὰ ἔξοχα προτερήματα, ἐφ' ὧς ἡ ὑμετέρα παναγιότης διακρίνεται, καὶ ἔπερ εἰσι γνωστὰ παντὶ τῷ ὀρθοδόξῳ πληρώματι, αἰξουσι πάντως τὸ κλέος



της Αγίας ταύτης οίκουμηνικής εκκλησίας, ἥς ἔχω τὸ Α εὐτυχίωμα ἵνα ὢ ἐν τῶν μάλλον ἀφροσιμῶν τίνων.  
 Προσφέρων δ' ἐπὶ τῇ ἀγγελίᾳ ταύτῃ τῇ ὑμετέρῃ παναγιότητι τὰ εὐχαιρῆν μου συγκαπητήρια καὶ τὰς εὐχὰς περὶ μακροημερεύσεως καὶ εὐχαρίας ἐπὶ τοῦ θρόνου αὐτῆς, παρακαλῶ συνάμα ἵνα πιστεύσῃ εἰς τὴν σταθεράν ἀπόφασίν μου τοῦ διατηρησθαι ἐν τῇ νέᾳ τῆς Σερβίας καταστάσει τὰς μάλλον ἐγκαρδίους σχέσεις μετὰ τῆς μητρὸς ἐκκλησίας. Ὁ ἐν Κωνσταντινουπόλει πρεσβευτὴς μου λήφεται τὴν τιμὴν ἵνα γνωστοποιήσῃ τῇ ὑμετέρῃ παναγιότητι τὰς εὐχαιρῆς, δι' ὧν βραδύτατῃ ἐπὶ τοῦ προκειμένου.

Εὐχόμενος δ' ἐξ ἁγίας καρδίας ἵνα πλήρως συνενδύσῃ ἀπικρατῆ μεταξὺ τῆς μεγάλης οίκουμηνικής εκκλησίας καὶ ἑλῶν τῶν ὀρθοδόξων ἐκκλησιῶν ἐν παντί ὅτι εἰς τὰ συμφέροντα, τὸ δίκαιον καὶ τὴν τιμὴν τῆς Αγίας ἡμῶν Ἐρησίας ἀφορᾷ, παρακαλῶ τὴν ὑμετέραν παναγιότητα ἵνα μοι ἐπιβεβαίωσῃ τὴν ἀποστολικὴν εὐλογίαν αὐτῆς καὶ πλοταίωσῃ εἰς τὴν διαβεβαίωσιν τῆς βαθείας ἀφροσιμώσεώς μου, μετ' ἧς διατελεῖ τῆς ὑμετέρας παναγιότητος λίαν ἀφροσιμῶμεν.

Μιλάνος Μ. Ὁβρένοβιτς, ἡγεμῶν τῆς Σερβίας.

Ἐν Νύσῳ, τῇ 27 ἀπριλίου 1879.

MICHAEL METROPOLITANUS ALBAE GRAECAE SEU BELGRADENSIS PATRIARCHAE CONSTANTINOPOLITANO

1879 maii 4 16.

Ἀριθμὸς πρωτοκόλλου 2753.

Παναγιώτατε Δέσποτα.

Ἡ θεία πρόνοια ἐχαρίσατο τῇ σερβικῇ ἡγεμονίᾳ ἀνεξαρτησίαν καὶ ἑκτασίαν τῶν συνόρων, συναίτια δι τούτου καὶ νέα ἐπιβλάσκα κατάστασις ἐν τῇ σερβικῇ κρᾷ, ἧς περ ἐπιθυμῶμεν ἴδαι ἐν αὐτῇ καὶ τὴν σερβικὴν ἐκκλησίαν, εἰαν ἡ νέα τοῦ κράτους θέσις συναπάγεται. Ἐλπίζομεν δὲ, ὅτι ἡ ἁγία καὶ μεγάλη τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησία, ὡς μήτηρ φιλόστοργος, χαρήσεται ἐπὶ τῇ ἀποκτίσει ταύτῃ τοῦ χριστιανικοῦ κράτους ἡμῶν καὶ εὐλογήσει τὴν νέαν κατάστασιν.

Ἡ αὐτοῦ ὑψηλότης ἔρχων ἡγεμῶν τῆς Σερβίας Μιλάνος Ὁβρένοβιτς Δ', ὡς πιστὸς καὶ καλὸς τῆς Αγίας ὀρθοδόξου μητρὸς ἐκκλησίας υἱός, ὡς καὶ ἡ εὐσεβῆς ὑψηλὸς αὐτοῦ κυβέρνησις, συμφώνως ἡμῖν καὶ τῷ ἔθνει, ἐπιθυμῶμεν καὶ κατὰ τὴν νέαν ταύτην τοῦ κράτους καὶ τῆς σερβικῆς ἐκκλησίας κατάστασιν διαμειναι ἐν φιλικῇ μετὰ τῆς ἁγίας μεγάλης ἐκκλησίας, καθ' ἧς καὶ ἡ ὑμετέρα παναγιότης λήφεται διαβεβαίωσις καὶ πληροφροσύνη δι τὸ σερβικὸν ἔθνος πιστὸν ἐν τῇ ὀρθοδοξίᾳ καὶ τῇ πρὸς τὴν ἐκκλησίαν ἀγάπῃ ἑστίν. Ἐπὶ τῇ νέᾳ ταύτῃ τῆς Σερβίας καταστάσει καὶ θέσις λαμβάνομεν τὸ θάρρος παρακαλεῖσθαι τὴν ὑμετέραν θεοειδέτην παναγιότητα καὶ ἐπικαλεσθῆναι τὴν εὐλογίαν τῆς Αγίας μητρὸς μεγάλης ἐκκλησίας, ἕπως καὶ αὕτη, ὡς πιστὴ καὶ καλὴ, θυγάτηρ αὐτῆς, ἐνδυναμουμένη τῷ θεῷ εἰλεῖ καὶ τῇ ἀγάπῃ τῆς μητρὸς μεγάλης ἐκκλησίας, στερεοῦται, ἀναπτύσσεται καὶ προοδεύῃ συμφώνως τῇ νέᾳ καταστάσει καὶ θέσι αὐτῆς ὡς κράτους ἀνεξαρτήτου. Ἐπὶ τούτῳ δὲ καὶ ἐγκαρδίως παρακαλοῦμεν τὴν

ὑμετέραν παναγιότητα ἕπως εὐαρεστηθεῖσα δεχθῆ πατρικῶς τὰς τοῦ πρεσβευτοῦ τῆς αὐτοῦ ὑψηλότητος τοῦ ἡγεμόνος ἡμῶν κυρίου Φιλίππου Χρήστου ἐκθέσεις πρὸς τὴν διευθέτησιν τῆς μεταξὺ ἡμῶν ἐκκλησιαστικῆς καταστάσεως καὶ διὰ ταύτης χαροποιήσῃ τὸ ὀρθόδοξον σερβικὸν ἔθνος...

Ἐπειδὴ δὲ ἡ Σερβία ἐλευθερωθεῖσα ἤνωσεν ἑαυτὴν πινὰς μὲν ἰσλαμικούς, πινὰς δὲ εἰς μικρὰ τμήματα, τίσομας ἀπαρχίας, ἧτοι τῆς Νύσσης, Πιρῆς, Τοκλίτσας καὶ Βράνιας, τὰς πρότερον ἐν τῇ περιφέρειᾳ τῆς βουλγαρικῆς ἐπαρχίας, ἐνθα ἔμενον ἔτι Νύσσης ἀρχιερεὺς κύρ Βίκτωρ καὶ ἐνθα ἱκανοὶ ἱερεῖς ὑπὸ Βουλγάρων ἀρχιερέων καχειροτονημένοι ὑπάρχουσι, παρακαλοῦμεν τὴν ὑμετέραν παναγιότητα ἕπως εὐαρεστηθεῖσα εὐλογίῃ καὶ τούτους, ὡς δόντας ἡμῖν τὴν διαβεβαίωσιν ὅτι ἐπιθυμοῦσιν ἵνα ὦσιν ἐν μετ' ἡμῶν, δεχθῆ δὲ τὴν μετένοιαν αὐτῶν καὶ τὴν ἐπιθυμίαν ἕπως καὶ αὐτοὺς ἡ μεγάλη τῆς μητρὸς ἐκκλησίας ἀγάπη μὴ ἀπορρίψῃ, ἀλλὰ προσδέξῃται εἰς τὰς ἀγκύλας αὐτῆς.

Ἐπὶ τῇ ἐλπίδι τοίνυν ὅτι ἡ ὑμετέρα παναγιότης πατρικῶς ἀποδέξεται τὴν παράκλησιν, ἣν ἀπειθύνομεν παρὰ τῆς ἐκκλησίας τῆς πατρὸς ἡμῶν, καὶ ὅτι χαροποιήσῃ ἡμᾶς καὶ τὸ ποιμνιον ἡμῶν διὰ τῆς εὐλογίας ἐπὶ τῇ νέᾳ καταστάσει καὶ θέσι τῆς Σερβίας, συνιστῶμεν ἑαυτοὺς ταῖς ἁγίαις αὐτῆς, εὐχαῖς καὶ τῇ ἀγάπῃ, καὶ μετὰ βαθύτατου σεβασμοῦ καὶ ἀφροσιμώσεως ἔχομεν τὴν τιμὴν ἵνα διατελώμεν τῆς ὑμετέρας παναγιότητος δοῦλος ταπεινὸς ἀρχιεπίσκοπος Βελιγραδίου καὶ μητροπολίτης Σερβίας

Μιχαήλ.

Ἐν Βελιγραδίῳ, τῇ 4 μαΐου 1879.

IŒACHIM PATRIARCHA CONSTANTINOPOLITANUS PRINCIPĪ SERBIAE 1879 octobris 20 novembris 1.

Ἀριθμὸς πρωτοκόλλου 6163.

Υψηλότητε.

Ἄσμενοι ἐκοιμήμεθα τὸ ἀπὸ τῆς εἰκοστῆς ἑβδόμης ἀπριλίου ἐνεστῶτος ἔτους περικολληθέν γραμμα, εἰ ὃ ἡ ὑμετέρα εὐσεβεστάτη καὶ θεοφροσύνητος ὑψηλότης, τὴν πρὸς τὴν μητέρα τοῦ Χριστοῦ μεγάλην ἐκκλησίαν εὐσεβῆ εἰδέσθαι αὐτῆς διατρανεύουσα, τὴν ἐνθάρμον εὐχὴν ἐκφέρει ἵνα ἐν τῇ νέᾳ πολιτικῇ τῆς Σερβίας καταστάσει ἀνάλογον ἀπολάβῃ παρὰ τῆς μητρὸς ἐκκλησίας τὴν ἀποκατάστασιν καὶ ἡ ἐν αὐτῇ ἀγιωτάτη ἐκκλησία. Τὴν ἐνθάρμον δὲ ταύτην εὐχὴν τῆς ὑμετέρας ὑψηλότητος προφρόνως ἀποδεξάμενοι ὡς εὐλογον καὶ δικαίαν, προεθυμώθημεν ὅσως τε καὶ θεοφιλῶς πληρῶσι· ὃ δὴ καὶ γέγονεν ἐν συνέδρῳ ἱερῷ μετὰ τῶν περὶ ἡμᾶς ἱερωτάτων μητροπολιτῶν τοῦ ἀποστολικοῦ καὶ οἰκουμηνικοῦ πατριαρχικοῦ ἡμῶν θρόνου, τῶν ἐν ἀγίῳ πνεύματι ἀγαπητῶν ἡμῶν ἀδελφῶν καὶ συλλειτουργῶν καὶ συλλειτουργῶν. Καὶ δὴ κατὰ τὰ ἀνακείθεν ἐκκλησιαστικῶς κεκανονισμένα τόμον ἐπὶ τούτῳ συνο-

δικὸν ἐκθέμενοι, ἐν ᾧ ἡ ἐν Σερβίᾳ ἀγιωτάτη ἐκκλησία αὐτοκράτορας τε καὶ ἑλῶς ἀνεξάρτητος ἀνακηρύσσεται καὶ ὡς τοιαύτη πάσαις ταῖς ἀνὰ τὴν οἰκουμένην ὀρθοδόξαις ἐκκλησίαις γνωρίζεται· τούτων δὲ μετὰ τῆς προσηκούσης εὐχετικῆς καὶ παραινετικῆς ἐπιστολῆς ἡμῶν πρὸς ἀπαξάπαντας τοὺς ἐν τῷ θεοσώτῳ τῆς Σερβίας κράτει οἰκοῦντας· εὐσεβεῖς καὶ ὀρθοδόξους χριστιανούς κληρικούς τε καὶ λαϊκούς, τῷ πανευφρότατῳ ἀρχιεπισκόπῳ Βελιγραδίου καὶ μητροπολίτῃ Σερβίας, ἀγαπητῷ ἡμῶν ἐν Χριστῷ ἀδελφῷ καὶ συλλειτουργῷ κυρίῳ Μιχαήλ ἐπέμψαμεν. Ταῦτα τοίνυν οὕτω συντελέσαντες τῇ ἀνωθεν ἀνελήφει, ἐκθλοῦμεν πρὸς τὸ θεοφροσύνητον σου ὄψος, ἡγεμῶν εὐσεβεστάτε καὶ γαληνότητε, καὶ πατρικῶς ἐξαιτούμεθα, ἕπως μὴ παύσῃται ἡ σὴ πατροπαράδοτος καὶ θεόλεκτος εὐσέβεια τῶν ἱερῶν τῆς ἀγιωτάτης ἐν Σερβίᾳ ἐκκλησίας δικαίων στερεῶς ὑπεραμυνομένη, ὡς οἱ ἱερωτάτοι καὶ πάνσοποι τῆς μᾶς ἁγίας καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας ἡμῶν ἔροι τε καὶ θεσμοὶ διαγορεύουσι, πρὸς δόξαν μὲν καὶ εὐκλειαν καὶ στερέωσιν

του ηγεμονικού αυτής θρόνου, χάριν δε τῶν καὶ Ἀ  
ἀγαλλήμων. Ἡ χάρις τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ  
εἰς ἀνισχύουσα καὶ περισπούδαστα διὰ παντός τὴν  
ὁμιλίαν ὑψηλότητι.

ἐποσ' ὁκτωβρίου κ'.  
Τῆς ἡμῶν πατριουδέστου αὐτῆς ὑψηλότητος  
διέταρος πρὸς θεὸν εὐχέτης καὶ εὐλας κρόθυμος.  
† ὁ Κωνσταντινουπόλεως Ἰωακείμ.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA METROPOLITANO BELORADENSI

1879 octobris 20 / novembris 1.

Πανιερώτατε καὶ θεοπρόβλητε ἀρχιεπίσκοπε Βελι-  
γραδίου καὶ μητροπολίτα Σερβίας, ἐν ἁγίῳ πνεύματι  
λίαν ἀγαπητὰ καὶ περιπόθητα ἀδελφοὶ καὶ σὺλ-  
λαιτουργεῖ τῆς ἡμῶν μετριότητος κύρια Μιχαήλ, τὴν  
φιλήν ἡμῶν αὐτῆς πανιερότητα ἀδελφικῶς ἐν κυρίῳ  
κατασκευάσατε.

Φιλαδέλφους πάνυ ἰδεξάμεθα τὸ ἀπὸ 4 μῆθου  
ἀνεστῶτες. ἔτους ἀδελφικῶν αὐτῆς γράμμα, ὃ δὴ καὶ  
ἀνεγνόντες συνοδικῶς εἶδομεν ὅσοι προβάλλεται ἡμῶν  
ἀδελφικῶς, καὶ τῆς ἐν Σερβίᾳ ἀγιωτάτης ἐκκλησίας,  
ἀξιοῦσα μετὰ τὴν θεῖα εὐδοκία ἐπιταλοθεῖσιν πο-  
λιτικῆν τῆς θεοσώστου ἡγεμονίας ἀνεξαρτήτων καὶ  
ἐπέκτασιν τῶν ὁρίων, ἀποκαταστήσαι καὶ τὴν αὐτῶν  
ἐκκλησίαν ὁμομορφον, ὡς εἶπαι, τῆ νέα τῆς πολι-  
τείας καταστάσει, εἰς β' δὴ συντρέχουσιν ἐξαγγέλλει  
ἡ ἀγάπη αὐτῆς, καὶ τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ εὐσεβεστάτου  
ἡγεμόνος καὶ τῆς ὑψηλῆς αὐτοῦ κυβερνήσεως καὶ  
ὁμοπαντος τοῦ εὐσεβοῦς ἔθνους. Ἐργωμεν δὲ ἐραξῆς  
καὶ ἦν ποιῆται παράκλησιν καὶ τῶν ἐν ταῖς ἄρτι  
προσαρτηθείσας, πολιτικῶς ἐπαρχίας εὐρισκομένων  
σχισματικῶν Βουλγάρων ὅπως καὶ τοὺτους εὐλόγησῃ  
ἡ καθ' ἡμᾶς ἀγία τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησία, ὡς ἐπι-  
δεικνυομένων πόθον μεταμελείας καὶ ἐνώσεως μετὰ  
τῆς ἐν Σερβίᾳ ἀγίας ἐκκλησίας. Ἀπαντῶντες οὖν τῆ  
περισπούδαστῳ ἡμῶν αὐτῆς πανιερότητι διὰ τῆςδε  
τῆς πατριαρχικῆς καὶ συνοδικῆς ἡμῶν ἐπιστολῆς,  
ἀγγέλλομεν αὐτῇ ὅτι τὴν παρὶ κανονικῆς ἀνεξαρ-  
τήτου ἀποκαταστάσεως τῆς ἐν Σερβίᾳ ἀγιωτάτης ἐκ-  
κλησίας γενομένην ἡμῶν εἴτησιν, ὡς εὐλογον καὶ  
δικαίαν, φιλαδέλφους ἀποδεξάμενοι καὶ συνοδικῶς  
καὶ αὐτῆς συνδικαιοσύνην, ὡς ἐν κατὰ τοὺς ἱεροῦς  
κανόνας καὶ τὴν ἀνέκδοτον νομομαμένην τῆ ἐκκλη-  
σίᾳ τάξιν ἡ τῆς ἀποκαταστάσεως ταύτης ἐκκλη-  
σιαστικῆ πρᾶξις γένοιτο, καὶ δὴ καὶ εἰς πᾶρας τὰ  
κατ' αὐτὴν ἀγαγόντες, τῆ τοῦ παναγίου πνεύματος  
χάριτι, τὴν ἐν Σερβίᾳ ὀρθόδοξον ἐκκλησίαν, ὅπως  
ταύτων καὶ πολιτικῶς μεγαλυθείσα ἔχει, ἀνεξάρτητον

καὶ ἀποτέλεσμα ὁμοφώνως τε καὶ ἀγαλλιάσει ψυχῆς  
ἀνηγορεύσαμεν. Ἐυδόντες δὲ τὴν ἐπὶ τούτῳ ἱερῶν  
συνοδικῶν τόμον, πᾶσι ποινῆς ἦδη τοῦτον τῆ σεβασμῆς  
αὐτῆς ἀγάπῃ, μετὰ γράμματος ἡμῶν εὐχέτικῶ καὶ  
καρπαινετικῶ πρὸς ἑκαστὸν τὸ χριστιανικῶνον αὐτῶν  
κλήρωμα καὶ ἀνεγνώσαν αὐτῶν κοινήν ἐν πάσαις ταῖς  
ἱεραῖς τῶν ὀρθόδοξων ἐκκλησίαις, ταῖς ὑπὸ τὴν σερ-  
βικῆν ἡγεμονίαν τελοῦσαι, ὅσοι καὶ προσηγορευθεὶς  
ἀδελφικῶς τὴν πανιερότητα αὐτῆς διενεργῆσαι ἀφι-  
δίως. Ἐν τούτῳ δὲ τῷ ἱερῷ τόμῳ τὰ ἱκανὰ διελέ-  
θημεν καὶ καὶ τῆς ἑτέρας αἰτίας αὐτῆς καὶ τῶν  
σχισματικῶν. Ὁμοίως οὖν συνταλοθεῖσιν, θεῖα συν-  
ἄρσει, τὴν τῆς αὐτῶν ἀγιωτάτης ἐκκλησίας ἀπο-  
καταστάσιν μετὰ κνευματικῆς χάριτος, ἐξαγγέλλοντες  
καὶ ὡς μήτηρ ἐπὶ θυγατρὶ καὶ ἀδελφοὶ ἐπὶ ἀδελφοῖς  
ἐδραργαστοὶ καὶ προκόπτουσιν ἐφ' ὅμην εὐφραίνομενοι,  
εὐχόμεθα ἐξ εὐλας ψυχῆς καὶ καρδίας τὴν ἁγίαν τῆς  
Σερβίας ἀποτέλεσμα ἐκκλησίαν καὶ ἐν τῇ νέα ταύτῃ  
καταστάσει κρατυνομένην μεγαλύνεσθαι τε καὶ λαμπρῶ-  
νεσθαι ἐν Χριστῷ τῷ κυρίῳ ἡμῶν ὑπὸ τὴν ἄρτι  
κνευματικῆν κυβέρνησιν τῆς ὁμιλίαν σεβασμῆς κο-  
ρυφῆς, ἧς τὰ ἐτη εἴησαν ὡς κλειστα, ὕγινα καὶ  
σωτήρια.

ἐποσ' ὁκτωβρίου κ'.  
Τῆς ὁμιλίαν πατριουδέστου ἡμῶν πανιερότητος  
ἀγαπητῶς ἐν Χριστῷ ἀδελφῶς, καὶ εὐλας κρόθυμος  
† ὁ Κωνσταντινουπόλεως Ἰωακείμ  
† ὁ Ἐπίσκοπος Ἀγαθάγγελος.  
† ὁ Νικομηδείας Φιλθέος.  
† ὁ Καληδόνας Καλλίνικος.  
† ὁ Δέρων Ἰωακείμ.  
† ὁ Νεοκαισαρείας Γερόθεος.  
† ὁ Σμύρνης Μελέτιος.  
† ὁ Μεθώνης Παῖσιος.  
† ὁ Ἰμβρου Νικηφόρος.  
† ὁ Φαναριοποπόλων Κωνσταντῖος.  
† ὁ Κίου Μελέτιος.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA UNIVERSAE SERBORUM GENTI

1879 octobris 20 / novembris 1.

† Ἰωακείμ ἑλῆρ θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταν-  
τινουπόλεως, νέας Ρώμης, καὶ οἰκουμηνικός πατρι-  
άρχης.  
† Οἱ τὴν θεόσωστον καὶ θεοφροῦρητον τῆς Σερβίας  
ἡγεμονίαν οἰκοντες ὀρθόδοξοι χριστιανοί, ὅσοι τε  
τοῦ καταλόγου τοῦ ἱεροῦ κλήρου καὶ ὅσοι τῆς τῶν  
λαϊκῶν τάξεως, τέκνα ἐν κυρίῳ ἡμῶν ἀγαπητὰ, χάρις  
εἰς ἀπαντὸν ὅμην καὶ εἰρήνην παρὰ θεοῦ, παρ ἡμῶν  
δὲ εὐχῆ, εὐλογία καὶ συγχώρησις.  
Τῆ θεῖα εὐλας καὶ εὐδοκία ἐπιταλοθεῖσιν καὶ  
βραβεύθεισιν πολιτικῆ ὁμῶν ἀνεξαρτήτου, ἦν μετὰ  
χάριτος καὶ ἡμᾶς, ὡς εἶπαι, καὶ εὐφροσύνης κατε-  
δομεν, ἐπόμεινον ἦν καὶ τὴν ἐκκλησιαστικῆν ὁμῶν  
ἀνεξαρτήτων κατὰ τὸ παράδειγμα καὶ ἄλλων ὀρθο-  
δόξων πολιτειῶν καὶ ἐκκλησιῶν ἐπακολουθήσῃ. Ὅθεν  
δὴ καὶ εἴτησιν καὶ τούτου τῆ καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ  
μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ διὰ γραμμάτων κοινησάμενον τοῦ  
τε εὐσεβεστάτου καὶ γαληνοτάτου ἡγεμόνος κυρίου  
Μιλάνου Ὀβρένοβιτς τοῦ Δ' καὶ τοῦ πανιερωτάτου  
ἀρχιεπισκόπου Βελιγραδίου καὶ μητροπολίτου Σερβίας  
κυρίου Μιχαήλ, ἡ μετριότης ἡμῶν μετὰ τῆς παρὶ  
ἡμᾶς ἀγίας καὶ ἱεραῖς συνέθου τῶν ἱερατῶν μητρο-  
πολιτῶν τοῦ καθ' ἡμᾶς ἀποστολικῶ καὶ οἰκουμηνικῶ

πατριαρχικοῦ θρόνου ἐν ἁγίῳ πνεύματι συνδικαιοσύ-  
μενοι, δίκαιον ἄμα καὶ εὐλογον ἔργωμεν τῆ πολι-  
τικῆς ἦδη ἀνεξαρτηθείσῃ καὶ μεγαλυθείσῃ θεοφρου-  
ρήτῃ τῆς Σερβίας ἡγεμονίᾳ καὶ τὴν ἐκκλησιαστικῆν  
ἀπονεμαῖ ἀνεξαρτήτων ταλαίων, ὥστε τοῦ λοιποῦ καὶ  
εἶναι καὶ λέγεσθαι καὶ παρὰ πάντων γινώσκασθαι ἀπο-  
τέλεσμα τὴν ἐν αὐτῇ ἀγιωτάτην ὀρθόδοξον ἐκκλησίαν, ὃ  
δὴ καὶ κατηφορήσαμεν εἰς τὸ διηγεῖσθαι, τῶμον ἐπὶ τούτῳ  
ἱερῶν καὶ συνοδικῶν κατὰ τοὺς τῶν ἁγίων καὶ μακα-  
ρίων ἡμῶν πατέρων ὅρους ἐκτέμνειν καὶ ὅμην ἦδη  
ἀποστολικῶς. Τοῦτον οὖν τὴν ἱερῶν καὶ συνοδικῶν  
τόμον, ὅσον προκῆναι τε τῆ ἦδη οὖν θεῶ ἀποκατεφῆρ  
ἀποκαταστάσῃ θυγατρὶ, τῇ ἀγιωτάτῃ, φαιμέν, ἐκκλη-  
σίᾳ τῆς Σερβίας, μετὰ μητρικῆς ἀγάπης καὶ στοργῆς  
δραγοφοροῦσα ἡ καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ μεγάλη ἐκκλη-  
σία, ἦκερ καὶ ἐς δεῦρο κανονικῶς ὑπῆγετο, εὐχεται  
αὐτῇ ἐκ μέσης ψυχῆς καὶ καρδίας καὶ καὶ τῆς ἐν  
τῇ μέλλοντι εὐσταθείας καὶ ἐπ' εὐσεβείᾳ καὶ ἀρετῇ  
λαμπρότητος αὐτῆς, εἰς καὶ ὅσα μήτηρ φιλόστοργος  
καὶ φιλότεκνος, σεμνῆ καὶ κοσμιωτάτῃ καὶ περιηγημένη  
θυγατρὶ, καὶ ὡς ἐπρόδιον μητρικῆς καρπαινώσεως καὶ  
καρπαινώσεως ὑποτίθεται ὅσα αὐτῆς ὁ οὐράνιος τῆς  
ἐκκλησίας ἀρχηγός καὶ θεμελιωτής, ὁ κύριος ἡμῶν

Ἰησοῦ Χριστοῦ, διὰ τῶν ἁγίων αὐτοῦ ἀποστόλων καὶ μαθητῶν καὶ τῶν τούτων διαδέξαν, τῶν μακαρίων ἡμῶν πατέρων καὶ τοῖς πιστοῖς πρὸς σωτηρίαν ἐν τοῖς εὐαγγελίοις καὶ τοῖς ἀποστολικῶν γράμμασιν ἐνετέλλετο καὶ ταῖς οὐραῖς καὶ ἁγίαις συνόδοις τῆς μίας, ἁγίας, καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς ἐκκλησίας, διεξηγήσατο καὶ διαγράψασεν. Ὅρατε οὖν, τίνα ἐν κυρίῳ ἀγαπήτα καὶ περιεβόητα, δοῦν κλεινός τῆς καὶ δόξης κατηχῆσθε, τοσοῦτον μᾶλλον καὶ ὑποκεισθε κινδύνῳ· διὸ δὴ καὶ ὁ μακάριος Παῦλος Ἐφεσίοις ἐπιστάλλων ἔλεγεν· «Παρακαλῶ οὖν ὑμᾶς ἐγὼ ὁ δέσμιος ἐν κυρίῳ ἕως περιπατήσαι τῆς κλήσεως, ἧς ἐκλήθητε, μετὰ πάσης ταπεινοφροσύνης καὶ πραότητος, μετὰ μακροθυμίας, ἀνεχόμενοι ἀλλήλων ἐν ἀγάπῃ, σπουδαζόντες τηρεῖν τὴν ἐνότητα τοῦ πνεύματος ἐν τῷ συνδέσμῳ τῆς εἰρήνης, ἐν ὁσμῇ καὶ ἐν πνεύματι, καθὼς ἐκλήθητε ἐν μιᾷ ἐλπίδι τῆς κλήσεως ὑμῶν.» Καί, οὕτως ὑμῖν ἔστω ἁγίων ἡμέρας καὶ νυκτῶν, περιπατεῖτε ἕως τῆς κλήσεως, ἧς ἐκλήθητε καὶ τηρεῖτε ἐκαστοτε μετὰ τῆς ἁγίας μητρὸς ἐκκλησίας καὶ τῶν λοιπῶν ἁγίων ὀρθοδόξων ἐκκλησιῶν «τὴν ἐνότητα τοῦ πνεύματος ἐν τῷ συνδέσμῳ τῆς εἰρήνης, σκοπεῖτε τοὺς τὰς διχοστασίας καὶ τὰ σκάνδαλα ποιούντας, παρὰ τὴν διδασχίαν, ἣν ὑμῖς ἐμάθετε, καὶ ἐκκλίνετε ἀπ' αὐτῶν», φυλάττειν τὴν παρακαταθήκην τῆς ὀρθοδόξου πίστεως, ἣν οἱ μακάριοι πατέρες ἡμῶν ὡς τινα πολυτίμων θησαυρῶν, διὰ μυρίων ἀγώνων καὶ θυσιῶν καὶς παρὰ πατρὸς παραλαβάνοντες μέχρις ἡμῶν ἀσφαλῶς διεσώσαντο ἀπαρχαίρακτον καὶ ἀναλλοίωτον, καὶ τὴν αὐτὴν παραδίδονται τοῖς μεθ' ἡμᾶς, ἵνα τὸ αὐτὸ πάντας λέγωμεν καὶ μὴ ἦ ἐν ἡμῖν σχίσματα, ὡς μεν δὲ πάντες κατηχησόμενοι ἐν τῷ αὐτῷ νοί καὶ τῇ αὐτῇ γλώσσῃ. Καὶ ταῦτα μὲν καθόλου πᾶσιν ὑμῖν ὑπομνησκόντες πατρικῶς παραινόμεν καὶ νοου-

τοῦμεν· ἰδίᾳ δὲ τοὺς μὲν ἀρχόντας καὶ τοὺς ἐν ἀξίωμασιν ὑπὸ τῆς θείας προνοίας ταπεινῶς ἀξιοῦμεν καὶ παρακαλούμεθα κίθῃσαι δεῖ καὶ βεβαιῶναι περὶ τοῦ ὁπτιοῦ, τὴν δικαιοσύνην πᾶσιν ἀποτέμειν τε καὶ μηδὲν παρὰ τὰ ὑπὸ τοῦ νόμου ἐπιτάγματα κριταίνῃ τοὺς ἀρχομένους καὶ ὑπηρέτους οἴειν καὶ τιμᾶν τοὺς ἐν ταῖς φραγαῖς καὶ ταῖς ἐξουσίαις καὶ κείθεσθαι αὐτοῖς· τοὺς δὲ ἐν τοῖς ἁγίοις κλήρου προσέχειν ἑαυτοῖς καὶ παντὶ τῷ κοινῷ, ἐν ᾧ αὐτοῖς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἔθετο, καὶ βλέπει τὴν διακονίαν, ἣν παρέλαβον ἐν κυρίῳ, ἵνα αὐτὴν ἁγίας καὶ ἀνελλιπῶς κληροῦντες τὴν τῶν πιστῶν σωτηρίαν ἐν παντὶ πραγματοποιῶνται· τοὺς γονεῖς ἐκτρέφειν τὰ τέκνα αὐτῶν ἐν παιδείᾳ καὶ νοουθεσίᾳ κυρίου· τὰ τέκνα ὑπακούειν τοῖς γονεῶσιν ἐν κυρίῳ· τοὺς καθηγητὰς καὶ διδασκάλους ἐκτρέφειν τοὺς ὑπ' αὐτῶν διδασκόμενους ὑγιαίνουσι λόγοις καὶ τῇ κατ' εὐσέβειαν διδασκαλίᾳ· καὶ τέλος πάντας ἐν γένει καὶ ἑκαστον ἰδίᾳ σπουδαίειν βεβαίαν καὶ ἀσφαλῆ τὴν κλήσιν αὐτοῦ κοιτῆσαι ἐν ἔργοις ἀγαθοῖς, κατὰ τὸ ἀρεστὸν ἐν κυρίῳ, εἰς σωτηρίαν ἑαυτοῦ καὶ οἰκοδομὴν τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ. Ὁ δὲ θεὸς τοῦ ἁλλοῦ καὶ τῶν οὐκιστῶν δόξῃ ὑμῖν ἀπαξίαναι πάσης τάξεως καὶ ἡλικίας καὶ καταστάσεως τὰς ἀκαίρους καὶ σωτηρίους αὐτοῦ δωρεὰς καὶ χάριτας καὶ καταρτίσαι ὑμᾶς εἰς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν ἵνα διὰ πάντων καὶ ἐν πᾶσι δοξάζηται τὸ πανάγιον ὄνομα αὐτοῦ. Ἡ χάρις τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ ἡ ἀγάπη τοῦ θεοῦ καὶ πατρὸς καὶ ἡ κοινωνία τοῦ ἁγίου πνεύματος σὺν τῇ κατ' ἡμῶν δόξῃ καὶ ἀδοξίᾳ εἰη μετὰ πάντων ὑμῶν. Ἀμήν!

Ἐν μηνὶ Ὀκτωβρίῳ, ἰνδίκτιωνος ἧ.  
(Eadem ac supra subscriptiones.)

6.  
TOMUS SYNODALIS QUO ECCLESIA SERBICA SUI IURIS ESSE DECLARATUR  
1879 octobris 20 novembris 1.

† Ἰωακείμ ἕλεφ θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νέας Ῥώμης καὶ οἰκουμηνικὸς πατριάρχης.  
† Εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, ἀμήν.  
Εἰς θεὸς καὶ πατὴρ πάντων ὁ ἐπὶ πάντων καὶ διὰ πάντων καὶ ἐν πᾶσιν ὑμῖν, ὁ μακάριος φησὶν ἀπόστολος Παῦλος, ἔβησαν μὲν τὸ ἐνιαῖον τῆς ὑπερσυστοῦ θεότητος ἀγνολοῦν καὶ στενωπέως ἀνακρῦστων, ἔβησαν δὲ τὴν ἀναρχὸν ὑποκεινὴν αἰτίαν τῆς ἀδιάρρηκτου συναφείας τῶν κολλῶν καὶ κοινῶν δημιουργημάτων τῆς θείας δυνάμεως καὶ σοφίας, εἰ δὲ τὰ πάντα αἰωνίους νόμους ἀκαρσαλεύτως καὶ ἀδιασκότως συνάκτων ἑαυτῶν τε καὶ ἀλλήλων· συνέχει καὶ συγκρατεῖ ὁ τῶν ἑλῶν πατὴρ καὶ πένσοφος κυβερνήτης. Ἀνατινόντες γὰρ τὸ θεῖον εἰς οὐρανόν, τὰ πολλὰ ὄραμεν καὶ μεγάλα καὶ πολυεῖδη τῶν οὐρανίων σωμάτων συστήματα, χωρὶς μὲν καθ' ἑκάστη περὶ τὸ ἴδιον κέντρον κινούμενα, καὶ τὰς ἐρισμένους αὐτοῖς λειτουργίας ἐκτελεῖται· ἐπιτελοῦντα, διὰ τῆς ἑλκτικῆς δὲ, ὡς φησὶ, δυνάμεως συγκρατούμενα καὶ ἐν ἑλῶν πᾶγκοσμον καὶ θαυμαστὴν εἰρήνης καὶ ἀρμονίας οὐστήματα ἀποτελοῦντα, τῇ αἰωνίᾳ τοῦ παναγίου δημιουργοῦ βουλήσει ὑπακούοντα. Αἶ τι ἐπὶ γῆς τῶν ἀνθρώπων πολιτείας καὶ καταστάσεις, καὶ, ἅλως εἰπῶν, πᾶσα πόλις καὶ χώρα, τοῖς αὐτοῖς καθέκαστ' νόμοις τῆς ἐνότητος καὶ ἀρμονίας ἀγόμενα, τὰ μεγάλα τῶν ἑλῶν τοῦ κόσμου πληρώματα σπουδαίει συναποτελεῖν, ὅσοι καθέκαστ' τις ἑλκτικὴ δύναμις καὶ φῶς ἀνίσταται εἰς τὸ τὰ πάντα κατακοσμεῖν καὶ τῆς οὐρανοῦ ἀσφείας καὶ συγχύσεως ἀκαλλῶσαι, ὅσα δὲ καὶ πρὸς ἀλλήλα τὰ ἑλῶν συναρμολογεῖν καὶ ἐν ἑλῶν ἀναρμόνιον καὶ ὑπερφῶς τὴν λογικὴν φύσιν ἐναποφῆσαι, αὐτὸς καλὴν ὁ τῆς ἐνότητος καὶ ἀρμονίας αἰωνίος νόμος συν-

τρέχων ἐν εἰη. Ὁ τι δὲ ἀτελῶς ἐν τοῖς πολιταῦμασι τοῦ κόσμου τοῦτοῦ καθοράται, τοῦτο ἐν τῇ μίᾳ, ἁγίᾳ, καθολικῇ καὶ ἀποστολικῇ ἐκκλησίᾳ τέλειον ἐμπολιτεύεται καὶ κρατεῖ· αὐτίκα γὰρ ὁ ταύτης ἀρχηγὸς καὶ θεμελιωτὴς μίαν κοίμην ἀποκαλεῖ τοὺς ἀνὰ τὴν οἰκουμένην λαούς, τὰ ἔθνη καὶ τὰς φυλάς τῆς γῆς, ὅσοι ἑμᾶλλον πιστεύουσιν εἰς αὐτόν, καὶ τοῦ οὐρανοῦ αὐτοῦ πατρὸς θέεται ἵνα πάντας ἐν ὧσιν ἐν τῇ πρὸς ἀλλήλους ἀγάπῃ καὶ τῇ τῆς πίστεως ἐνότητι. Πρὸς οἰκοδομὴν δὲ καλὴν θεοῦ τὴν ἐκκλησίαν καὶ πρὸς ναὸν ἁγίων καὶ σῶμα Χριστοῦ οἱ θεοὶ αὐτοῦ μαθηταὶ καὶ ἀπόστολοι ἐξομοῦσαι καὶ πληρώματα τοῦ πάντα ἐν πᾶσι πληρωμένου ταύτην ἐξονομάζουσιν. Ἐν γὰρ Χριστῷ Ἰησοῦ, γράφει ὁ μέγας τῶν ἑλῶν ἀπόστολος πρὸς Ἐφεσούς ἐπιστάλλων, πᾶσα ἡ οἰκοδομὴ συναρμολογούμενη αὐτῷ εἰς ναὸν ἁγίων ἐν κυρίῳ· καὶ «ἀληθεύοντες δὲ ἐν ἀγάπῃ αὐξήσωμεν εἰς αὐτόν τὰ πάντα, ὡς ἐστὶ ἡ κεφαλή ὁ Χριστός, ἐξ οὗ καὶ τὸ σῶμα συναρμολογούμενον καὶ συμβιβασόμενον διὰ πάσης ἀφῆς τῆς ἐπιχορηγίας καὶ ἐνέργειας ἐν μέτρῳ ἐνὸς ἐκείνου μέρους τὴν αὐθῆσιν τοῦ σώματος κοῖται εἰς οἰκοδομὴν ἑαυτοῦ ἐν ἀγάπῃ· καὶ καλλίῃ ὁ αὐτός.» «Σπουδαζόντες τηρεῖν τὴν ἐνότητα τοῦ πνεύματος ἐν τῷ συνδέσμῳ τῆς εἰρήνης, ἐν ὁσμῇ καὶ ἐν πνεύματι, καθὼς ἐκλήθητε ἐν μιᾳ ἐλπίδι τῆς κλήσεως ὑμῶν· εἰς κύριον, μίαν πίστιν, ἐν βεβαίᾳ, εἰς θεόν καὶ πατὴρ πάντων καὶ διὰ πάντων καὶ ἐν πᾶσιν ὑμῖν.» Καὶ ἐν ὁσμῇ καὶ ἐν πνεύματι καὶ ἐν ὁσμῇ Χριστοῦ καὶ ἐστὶ καὶ λέγεται ἡ τοῦ θεοῦ ἐπὶ γῆς ἐκκλησία διὰ τὸν τῆς πνευματικῆς ἐνότητος λόγον, οὐδαμῶς μόνον ἐκώλυσε τοῦτο κατὰ τοὺς πρώτους καὶ τοὺς μετᾴκατα χρόνους τὴν σύστασιν μαρτυρῶν κατὰ τόπους καὶ χώρας ἐκκλησιῶν ἀπ' ἀλλήλων ἀνεξαρτήτων καὶ ἑστωρικῶς αὐτοδιοικουμένων ὑπὸ ἰδίου κοινῶν καὶ διδασκάλων καὶ δια-

κόνους του εὐαγγελίου του Χριστοῦ, ἦτοι τοῦ ἐπι-  
 σκόπου ἢ ἀρχιεπισκόπου καὶ πατριάρχου, κατὰ λόγον  
 οὐ μόνον τῆς ἱστορικῆς ἐν τῷ χριστιανισμῷ συμμετοχῆς  
 τῶν πόλεων καὶ χωρῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν πολιτικῶν  
 περιστάσεων τῶν ἐν αὐταῖς λαῶν καὶ ἔθνων. „Καὶ  
 γὰρ τῷ θρόνῳ τῆς πρεσβυτείας Ῥώμης, ἣσιν ἡ  
 ἀγιωτάτη τετάρτη οἰκουμένη ἐν Χαλκηδόνι σύνοδος,  
 διὰ τὸ βασιλεύειν τὴν πόλιν ἐκείνην οἱ πατέρες εὐλό-  
 γως ἀποδεδόκασι τὰ πρεσβεία· καὶ τῷ αὐτῷ σκοπῷ  
 κινούμενοι οἱ ἐκατὸν πενήκοντα θεοφιλέστατοι ἐπι-  
 σκοποὶ, τὰ ἴσα πρεσβεία ἀπέπειραν τῷ τῆς νέας  
 Ῥώμης ἀγιωτάτῳ θρόνῳ, εὐλόγως κρινάντες τὴν βασι-  
 λεία καὶ συγκλήτῳ τιμηθεῖσαν πόλιν καὶ τῶν ἴσων  
 ἀπαιτούσων πρεσβείων τῆ πρεσβυτερίᾳ βασιλίδι Ῥώμῃ,  
 καὶ ἐν τοῖς ἐκκλησιαστικαῖς ὡς ἐκείνην μεγάλυνεσθαι  
 πράγμασι, δευτέραν μετ' ἐκείνην ὑπέρχουσαν. Ὁ  
 Σύν-  
 οδος δὲ τούτοις ὑστερον καὶ ὁ ἱερωτάτος Φότιος „τὰ  
 ἐκκλησιαστικά, ἔγραψε, καὶ μάλιστα γὰρ τὰ τῶν ἑνο-  
 ρίων δικαία ταῖς πολιτικαῖς ἐπισηματικαῖς τε καὶ διο-  
 κησεὶ συμμεταβάλλεσθαι εἰσθε“.

Τοιγαροῦν τῆς εὐσεβεστάτης καὶ θεοφρονητοῦ  
 ἡγεμονίας τῆς Σερβίας τῆ ἀνεκτὴν προνοία κρατυ-  
 θείσης καὶ μεγαλυνθείσης ἐναγχοῦ, καὶ τὴν πολιτικὴν  
 αὐτῆς ἀνεξαρτησίαν ἀπολαβούσης, τοῦ δὲ εὐσεβεστά-  
 του, θεοσηφίτου καὶ γαληνοτάτου ἡγεμόνος αὐτῆς  
 κυρίου Μιλάνου Ὀβρένοβιτς τοῦ Δ' καὶ τοῦ ἱερωτάτου  
 ἀρχιεπισκόπου Βελιγραδίου καὶ μητροπολίτου Σερβίας  
 κυρίου Μιχαὴλ ἐν ὀνόματι τοῦ ἁγίου κλήρου καὶ  
 τοῦ εὐσεβοῦς λαοῦ διὰ γραμμάτων πρὸς ἡμᾶς ἀνερχ-  
 θέντων καὶ ἀνάλογον τῇ πολιτικῇ ἐκκλησιαστικῇ  
 ἀνεξαρτησίαν καὶ αὐτοδιοίκησιν ἐξαιτησάμενων, ἡ  
 μετριότης ἡμῶν μετὰ τῆς περὶ ἡμᾶς ἁγίας συνόδου  
 τῶν ἱερωτάτων μητροπολιτῶν, τῶν ἐν ἁγίῳ πνεύματι  
 ἀγαπητῶν ἡμῶν ἀδελφῶν καὶ συλλειτουργῶν, συν-  
 ελθόντες ἐπὶ τούτῳ ἐν τῷ συνοδικῷ τοῦ ἁγίου με-  
 γαλομάρτυρος Γεωργίου καὶ συνδιασκεψάμενοι ἐν ἁγίῳ  
 πνεύματι καὶ τὴν αἴτησιν αὐτῶν εὐλόγησιν καὶ πρὸς  
 τὸ κενόμα τῶν ἱερῶν κανόνων καὶ τὰς κατὰ καιροῦς  
 ἐκκλησιαστικὰς πράξεις κατὰ πάντα συνόδουσαν εὐ-  
 ρόντες, ἀπεφηνάμεθα ἵνα ἡ ὀρθόδοξος ἐκκλησία τῆς  
 σερβικῆς ἡγεμονίας, ἡ τίμως διὰ τοῦ ἀρχιεπισκόπου  
 Βελιγραδίου καὶ μητροπολίτου Σερβίας ἔχουσα τὴν  
 κανονικὴν ἐξουσίαν καὶ ἀναφορὰν εἰς τὸν καθ' ἡμᾶς  
 ἀγιωτάτον ἀποστολικὸν καὶ πατριαρχικὸν θρόνον Κων-  
 σταντινουπόλεως, μετὰ τῶν ἁγίων προσηφθηθεῖσαν  
 αὐτῇ ἐπαρχίῳ καὶ διαμερισμάτων, ἦτοι σύμπασα ἡ  
 ἐν τοῖς ὄριοις τῆς πολιτικῆς καὶ χωρογραφικῆς μεγα-  
 λυνθείσης καὶ τέλει ἀνεξαρτηθείσης ἡγεμονίας τῆς  
 Σερβίας ἀμπεριλαμβανομένη ὀρθόδοξος ἐκκλησία, κε-  
 ραλὴν ἔχουσα, ὡς καὶ ἅπασα ἡ ὀρθόδοξος καθολικὴ  
 καὶ ἀποστολικὴ ἐκκλησία, τὸν θεοάνθρωπον κύριον  
 καὶ σωτήρα ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, ὑπέρχῃ τοῦ λοι-  
 ποῦ κανονικῆς αὐτοκέφαλος, ἀνεξάρτητος καὶ αὐτο-  
 διοικητος, πρῶτον ἐν τοῖς ἐκκλησιαστικαῖς πράγμασι  
 καὶ πρόεδρον αὐτῆς ἔχουσα καὶ ἐπιγινώσκουσα τὸν  
 ἀρχιεπίσκοπον Βελιγραδίου καὶ μητροπολίτην Σερβίας,  
 ἔχοντα περὶ ἑαυτὸν σύνοδον κατὰ τοὺς ἱεροὺς κανόνας  
 συγκροτούμενην ἐκ τῶν ἀρχιερέων τῆς ἐκκλησιαστικῆς  
 αὐτῆς περιφερείας καὶ μετ' αὐτοῦ κυβερνήσαν τὰ τῆς  
 ἐκκλησίας τῆς ἡγεμονίας εὐσεβέστες τε καὶ ἀκμάλως  
 ἐπὶ πάσης ἄλλῃ ἐπιμερίσει καὶ ἐν ἁγίῳ πνεύματι,  
 ὡς εἰ θείῳ καὶ ἱεροῖς διακλαύονται κανόνας.

Ὅπως δὲ καὶ ἐπὶ τούτοις καθισταμένην διὰ τοῦδε  
 τοῦ συνοδικοῦ τόμου τὴν ἁγίαν ἐν τῇ ἡγεμονίᾳ τῆς  
 Σερβίας ἐκκλησίαν ἐπιγινώσκουσαν καὶ ἀνακηρύττουσαν  
 πνευματικὴν ἡμῶν ἀδελφὴν καὶ πάσαις ταῖς ἀπὸ τὴν  
 οἰκουμένην ὀρθόδοξοις ἐκκλησίαις ἐπισυνιστάμεν τοι-  
 αύτην ἀναγνωρίζεσθαι καὶ μνημονεύεσθαι τῷ ἑνόματι·  
 „Ἡ ἁγία αὐτοκέφαλος ἐκκλησία τῆς σερβικῆς ἡγεμονίας,  
 καὶ δὴ καὶ πάσαις τὰς προνομίας καὶ πάντα τὰ κυρι-  
 αρχικὰ δικαιώματα τὰ τῆ αὐτοκέφαλῃ ἐκκλησιαστικῇ  
 ἀρχῇ παρομαρτοῦντα παρέχουσαν αὐτῇ, ὥστε τοῦ λοι-  
 ποῦ τῶν μὲν ἀρχιεπισκόπων Βελιγραδίου καὶ μητρο-  
 πολίτου Κωνσταντινουπόλεως.

καλίτην Σερβίας ἱερούργουσα μνημονεύειν πάσης ἐπι-  
 σκοπῆς ὀρθόδοξων, τὴν δὲ περὶ αὐτὸν χορεῖαν τῶν  
 σεβασμιῶν ἀρχιερέων τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ καὶ τὰ πρὸς  
 τὴν ἐσθιαρικὴν ἐκκλησιαστικὴν δικαιοσύνην ἀποφάσι  
 ἀνακρίνεσθαι καὶ διαλύεσθαι καὶ καθορίζεσθαι ἀπο-  
 λύτως ὑπ' αὐτοῦ τε καὶ τῆς περὶ αὐτὸν ἁγίας συν-  
 ὁδοῦ ἀκολουθῶν τῇ εὐαγγελικῇ καὶ τῇ λοιπῇ τῇ κατὰ  
 τὴν ἱερὰν παράδοσιν καὶ τὰς σεβασμίας διατάξεις τῆς  
 ἁγίας ὀρθόδοξου ἡμῶν ἐκκλησίας διδασκαλίᾳ. Ἴνα  
 δὲ καὶ ἡ ἀμορφία πνευματικῆ ἐνότης πρὸς τὴν  
 ἐν Κωνσταντινουπόλει μεγάλῃν τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίαν  
 καὶ πρὸς τὰς λοιπὰς αὐτοκεφάλους ὀρθόδοξους τοῦ  
 Χριστοῦ ἐκκλησίας ἴσως τε καὶ ἀμάρτια καὶ ἐν πᾶσιν  
 ἀκαταμάχως διατηρήται, ὁφείλει καὶ ὁ ἀρχιεπίσκο-  
 πος Βελιγραδίου καὶ μητροπολίτης Σερβίας, κατὰ τὸν  
 ἀνάγκην κατὰ τὰς αὐτοδιοικουμένης ἐκκλησίας  
 κρατήσαντα πατροπαράδοτον καὶ κανονικὴν τῆς ἀρι-  
 σταίας ἀδελφικῆς σχέσεως καὶ συναφείας θεομὲν,  
 μνημονεύειν τε ἐν τοῖς ἱεροῖς διπτύχοις τῶν ἀγιω-  
 τάτων πατριαρχῶν, λαμβάνειν καὶ τὸ ἅγιον μύρον  
 παρὰ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει μητροπόλεως τοῦ  
 Χριστοῦ ἐκκλησίας, καὶ ὡς αὐτοδικαίως πρόεδρος τῆς  
 περὶ αὐτὸν ἱερᾶς συνόδου ἀναγορευόμενος, ἐπιστέλλειν  
 τὰ ἐνομοσμένα ἐκθρονιακὰ γράμματα πρὸς πάσας  
 τὰς ὀρθόδοξους πατριαρχικὰς καὶ λοιπὰς αὐτοκεφά-  
 λους ἐκκλησίας, καὶ πρὸς αὐτὰς ταύτας διὰ γραμμα-  
 τῶν συνοδικῶν ἀναφέρεισθαι ἐν τοῖς συμπικτικοῖς γιν-  
 οκοῖς ἐκκλησιαστικαῖς ζητήμασι, τοῖς καθολικωτέρας  
 ψήφου καὶ δοκιμασίας ἐπιδοσάμενος, ὡς καὶ τὰν ἀπαι-  
 ἐκείνη τῶν ἀρχιερέων πατριαρχικῶν καὶ αὐτοκεφάλων  
 ἐκκλησιῶν πρὸς αὐτὴν ταῦτα ποιῆσαι κατὰ τὴν ἀρχι-  
 θῆν, ὡς ἔφημεν, ἐπικρατίσασαν ἐν τῇ ὀρθόδοξῃ ἐκ-  
 κλησίᾳ κανονικὴν τάξιν τε καὶ συνήθειαν.

Ἐπειδὴ δὲ ἐν ταῖς ἁγίαις πολιτικαῖς προσηφθηθείσας  
 τῆ σερβικῆς ἡγεμονίας ἐπαρχίας εὐρηται καὶ πολλοὶ  
 σχισματικοί, κληρικοί τε καὶ λαϊκοί, ὁπαδοὶ τῆς λεγο-  
 μένης βουλγαρικῆς ἐπαρχίας, περὶ ὧν καὶ ἐν τῷ τοῦ  
 μητροπολίτου τῆς Σερβίας γράμματι δεδηλώται, ὡς  
 ἐπιδικουμένων πόθον ἐπιστροφῆς, τὰ περὶ παρα-  
 δοχῆς αὐτῶν ἐν τοῖς κώλοις τῆς ὀρθόδοξου καθολι-  
 κῆς καὶ ἀποστολικῆς ἐκκλησίας ἐκλυθῆσθαι καὶ  
 καθορισθῆσθαι συνδὸς τοῖς ἱεροῖς κανόσι καὶ ταῖς  
 ἐκκλησιαστικαῖς διατάξεσιν.

Ἐπ' αὐτοῖς οὖν τοῖς ἔροις ἡ ἐν Κωνσταντινου-  
 πόλει μεγάλη τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησία, ἐν ἁγίῳ πνεύ-  
 ματι συνοδικῶς ἀποφηνάμενη, τὴν ἐν Σερβίᾳ ἁγίαν  
 ἐκκλησίαν αὐτοκέφαλον καὶ αὐτοδιοικητὸν ἀνακηρύσσει  
 καὶ ταύτην ἐπαρχίως ἐκκαλοῦσα, ἐν πάσῃ ἀδελφικῇ  
 ἀγάπῃ ἐπέυχεται ἰσχυρισμένην καὶ ἀκράδαντον αὐτὴν  
 διὰ παντὸς ἐμμένειν τῇ πίστει καὶ τῇ ἐνότῃ τοῦ  
 πνεύματος τῆς μίας, ἁγίας, καθολικῆς καὶ ἀποστολι-  
 κῆς ἐκκλησίας πρὸς οἰκοδομὴν τοῦ σώματος τοῦ  
 Χριστοῦ, ὃ πρέπει πάσα δοξα, τιμὴ καὶ προσκύνησις  
 σὺν τῷ ἀνάρχῳ αὐτοῦ πατρὶ καὶ τῷ παναγίῳ καὶ  
 ἀγαθῷ καὶ ζωοποιῷ αὐτοῦ πνεύματι, νῦν τε καὶ εἰς  
 τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

Ἐν ἑταί σωτηρίῳ χριστῷ ὀκτακοσῆστῳ ἑβδομη-  
 κοστῷ ἐνάτῳ κατὰ μῆνα ὀκτώβριον, ἰνδικτιῶνος γ'.

(Τ. σ.)

- + Ἰωακείμ ἐπίφ θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως, νέας Ῥώμης, καὶ οἰκουμηνικός πατριάρχης ἀποφαίνεται.
- + ὁ Ἐρέσου Ἀγαθάγγελος συναποφαίνεται.
- + ὁ Νικημηδείας Φιλῶθος συναποφαίνεται.
- + ὁ Χαλκηδόνος Καλλίνικος συναποφαίνεται.
- + ὁ Λέρων Ἰωακείμ συναποφαίνεται.
- + ὁ Νεοκαισαρείας Ἰερόθεος συναποφαίνεται.
- + ὁ Σμύρνης Μελτίος συναποφαίνεται.
- + ὁ Μηθύμνης Παύλος συναποφαίνεται.
- + ὁ Ἰμβρου Νικηφόρος συναποφαίνεται.
- + ὁ Φαναριογαρσίου Κωνσταντίνος συναποφαίνεται.
- + ὁ Κίου Μελτίος συναποφαίνεται.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA SINGULIS ECCLESIIS AUTOCEPHALIS. 1879 novembris 20 / decembris 2.

Αριθμός πρωτοκόλλου 8651.

Τοσ πάντα πανορθως αποκρινόμενος και πάσι τοις επί γης έθνεσι και λαοις τσ συμφέρου εν ιδίοις καιροίς και χρόνοις αποκρίνομενος μόνου παντοδύναμου και παμβασιλέως θεου και επί την εσθλαστάτην και ορθόδοξον ήγεμονίαν της Σερβίας ενταχτες εδμάνως επιβλέψαντος και ταύτην μεγαλυθηναι και τελεία πολιτική ανεξαρτησία τιμηθηναι εδοκίμαστος, έπει δ' εντε εσθλαστάτος ήγεμίου αυτής Μιλάνος Οβρόνοβιτς δ' Δ' και δ' πανιερώτατος αρχιεπίσκοπος Βελγραδίου και μητροπολίτης Σερβίας, αγαπητός ήμων εν Χριστώ αδελφός και συλλειτουργός κυρ Μιχαήλ, επιστελλαντες ήμιν αίτησιν έποίσαντο παρ' έαυτών τε και παρὰ του εσθλατος και εσθλαβου βελγρου τε και λαου την πολιτική, τιμηθείσαν και μεγαλυθείσαν ήγεμονίαν και του εκκλησιαστικού προσελίου αξιοθηναι και αυτοκέφαλον γενέσθαι και τοιαύτην του λοιπου παρὰ πάσαις ταίς άγίαις του θεου εκκλησίαις γινώσκουσαι, ή μετριότης ήμων μετά της περι ήμιας άγίας συνόδου τήν Ιερωτάτων μητροπολιτών, των εν άγια πνεύματι αγαπητών ήμιν αδελφών και συλλειτουργών, του καθ' ήμιας άγιωτάτου, άποστολικού, οικουμηνικού, πατριαρχικού θρόνου, προς δν μέχρις εσχάτων και ή της Σερβίας άγιωτάτη μητρόπολις την κανονικήν άναφοράν είχαν εν τοις εκκλησιαστικοίς πράγμασι, φιλαδέλφως την αίτησιν άποδεξάμενοι ως εδλογον και δικαίαν και τοις Ιεροίς κανόσι και ταίς κατά καιροίς εκκλησιαστικαίς πράξεσι εν τοις έμοιοις οδβαιώς άπάδουσαν, έννομησιν τη προνοία θεία μεγαλυθείσιν και πολιτικώς ανεξαρτητω καταστάσει ορθόδοξω ήγεμονίω της Σερβίας άπονεύμαι και την εκκλησιαστικήν ανεξαρτησίαν τελείαν, και τοις τσ αυτοκεφάλων εκκλησιών προνομίαις και δικαιώμασι τιμησαι, έφ' ή και τόμον

Α συνοδικών εκθέσεων, τούτων πάντων εξαγγελτικόν την εκκλησιαστικήν ταύτην πράξιν έσοσι εν τούτω κατασταλέσμεν, ώστε άμείαν και άπαράφρακτον διαφυλάττεσθαι την δογματικήν ένότητα και την λοιπήν κανονικήν σχέση και συνάφειαν της εκκλησίας ταύτης μετά της καθ' ήμιας άγίας του Χριστου μέγλης εκκλησίας και των λοιπών άγιων ορθόδοξων εκκλησιών. Ταύτην ταύτων την εκκλησιαστικήν ήμων περι της εν Σερβία εκκλησίας πράξιν, τη του θεου χάριτι συντελεσθεύσαν, άγγέλλοντες τη ύμετέρω βασιμιατάτη κρούση διά τουδε του πατριαρχικού και συνοδικού ήμων γράμματος, ήπισυνάπτουσαν και αντίτυπον του εκδοθέντος Ιεροσ συνοδικού τέμου προς γνώσιν και πληροφορίαν των καθ' έκαστα. Επισυνάπτουσαν δέ την εν Σερβία άγιωτάτην ορθόδοξον εκκλησίαν αυτοκέφαλον του λοιπου κατά πάντα και ανεξαρτητον επιγινώσκουσαι παρ' αυτών τε και παντί τω ορθόδοξω αυτής ποιμίνω, επί τούτοις αξιοδομιν αδελφικώς και την ύμετέραν άγάπην εδξασθαι τή τα πάντα εν πάσι κληροδντι και τελειοδντι παναγιάω θεω και την ήδη αυτοκέφαλον ανακηρυχθείσαν άγιωτάτην της Σερβίας εκκλησίαν άκράδαντον τον πάντα χρόνον. ήμιν εν τη άγια ορθόδοξω ήμων πίστι και ταίς Ιεραίς πατριαρχαίς παραδόξεσιν, ώστε αυτήν μόν προάγεσθαι και προάγειν εκάστοτε εν τη Ιερφ αυτής κλήσει, ήμιας δέ εδπαροχγήτους είναι ένόπιον του αιώνιου άρχηγου και θεμελιωτου της εκκλησίας, του κυρίου και σωτηρος ήμων Ιησου Χριστου, φ' ή δόξα εις τούς αιώνας. Αμήν.

αωσ' νοεμβρίου κ'.

Αγαπητός εν Χριστώ αδελφός και δικως πρόθυμος + δ' Κωνσταντινουπόλεως Ιωακείμ.

(Reliquae subscriptiones ut supra. sub num. 4.)

MICHAEL METROPOLITA BELGRADENSIS AC TOTIUS SERBIAE PATRIARCHAE CONSTANTINOPOLITANO 1880 martii 29, aprilis 10.

Παναγιώτατε δίσποτα. Εδμμένιστατε αρχιεπίμνη. Η εσαγγελική άγάπη, δι' ής καθωραίεται ή θαυμαστή μήτηρ μεγάλη του Χριστου εκκλησία, κατηύγασεν αυτήν εν τη έξαισίω ταύτη άγάπη, ώστε επεδείξατο νόν τεκμήριον μερίμνης προς την πίστην αυτής θυγατέρα, την άγιαν ορθόδοξον εκκλησίαν της Σερβίας. Η σοφία του άγιωτάτου αρχιεπίμνου και της άγιωτάτης συνόδου, καθοδηγουμένην υπό του άγιου πνεύματος, σαφώς νόν υπέδειξεν εις τον κόσμο τον ύψος του θρόνου της εκκλησίας της Κωνσταντινουπόλεως, εξ ου τήλαυως εκλάμπει ή αλήθεια, ή δικαιοσύνη και το μεγαλειον της ορθοδοξίας. Πάντα ταυτα υπεράλμπτως άνομολογούνται διά του υπό της ύμετέρας παναγιότητος και της άγιωτάτης συνόδου άπολυθέντος τέμου από της 20 οκτωβρίου 1879; δι' ου ή άγια ορθόδοξος εκκλησία της Σερβίας ανακηρύσσεται αυτοκέφαλος και έντεωτερ ίσοτίμος και ίσοδικαιος προς πάσας της Ανατολής τάς ορθόδοξους εκκλησίας, τάς έπαξίως φερούσας την επωνυμίαν των ανεξαρτητών μελών της μεγάλης οικουμηνικής, μίας, καθολικής, άγίας, άποστολικής και αληθούς του Χριστου εκκλησίας. Διά της πράξεως ταύτης ή ύμετέρα παναγιότης εξαγοποίησεν αρχιεπιμνατορικώς τοις φίλοις αυτής και κατενίκησε τοις πολεμίους, ήμιας δέ τοις ορθόδοξους αρχιερείς, τον κλήρον άπαντας και έλον τον εσθλα της Σερβίας λαόν προεκάλεσεν εις βαθείαν εδνωμοσύνην και άποσίωσιν εις την άγιαν μεγάλην

εκκλησίαν, την γεραράν μητέρα της ήμετέρας, την άποστέλλουσαν τάς εγκαρδίους εύχάς τη σερβική εκκλησία και άγαλλομένην μεθ' ήμων επί τω θείω έλεει, τή εν' εσχάτων ήμιν καταπεμφθέντι. Κατά το υπόδειγμα της άγιωτάτης μεγάλης εκκλησίας, προτιθέμεθα και ήμιας, ίνα ασφαλώς και άναλλοίωτως τηρήσωμεν άπαντας του; κανόνας και τάς διατάξεις της ορθόδοξου εκκλησίας και πίστεως, ως τουτο επράξαμεν και μέχρι τουδε. Αίτιοτε θέλομεν καυχασθαι επί τη άγάπη και τη σοφία της άγιωτάτης μεγάλης εκκλησίας. Και εις το μέλλον δε θέλομεν D τρέφαι προς αυτήν την αδελφικήν άγάπην και χείρει επ' τω πνευματικφ συνδέσμω μετά της μητρός εκκλησίας, ήτις μετά τσασύτης μερίμνης προσνήχθη προς ήμιας εις καιρούς βαρείς, και νόν δε μετ' ιδιαιτέρας άγάπης ηύλόγησεν ήμιας εις αυτοκυβέρνητον και ανεξαρτητον βίον, επως αξιοθώμεν της χάριτος της θείας βασιλείας επί της γης και γενώμεθα μέλη της εν ουρανφ δεδοξασμένης του θεου βασιλείας: προσέτι δε ηύλόγησεν ήμιας εξ άγαπής θελήσεως, όρμημένη από τρυφεράς άγάπης και ύψηλης σοφίας. Προσάγοντες τη ύμετέρω παναγιότητι και τη άγια και Ιερφ συνόδω την βαθείαν εδνωμοσύνην ήμων τε και των λοιπών ήμετέρων αρχιερέων και παντός του κλήρου ήμων διά την ύμετέραν εδμείαναι και συγκατάβασιν, την επιδειχθείσαν προς ήμιας και το ήμέτερον έθνος, εσπερ προσήνεμα πλείστας θυσίας, κατέβαλε πλείστους άθώνας και ένέλαβε πολλάς βασάνους προς επίτευξιν της πολιτικής αυτού ανεξαρτησίας, παρατιθέμεθα έαυτούς τοις αρχιερείς, τον κλήρον και άπαν

το θεοσεβόν κλήρωμα εἰς τὰς ἁγίας εὐχὰς καὶ εἰς ἄ κριμὸς καὶ πατρὸς ταπεινὸς θερμῶν, ὁ ἀρχιεπίσκοπος τὴν ὑμετέραν εὐνοίαν καὶ μετ' αἰσθημάτων εὐκρινῶς ἀποτίσεως καὶ βαθυτάτου σεβασμοῦ διατελοῦμεν. Μιχαήλ.  
 Τῆς ὑμετέρας παγκρίτητος, τοῦ εὐμενεστάτου ἀρχιεπισκόπου Βελιγραδίου καὶ μητροπολίτης Σερβίας  
 Μαρτίου 29, 1880.

### SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA

a qua magna pars dioecesis Drystrensis metropoli Rumenoꝝ coniuugitur  
 1879 decēmbria 5/17.

Quo fundamento innixa suam ecclesia serbica independentiam a patriarcha Constantinopolitano petierat, eodem ecclesia Rumena usa est ad obtinendum ut magna pars dioecesis Drystrensis vulgò *Silistrie* in Moesia inferiori seu *Dobroudja* a patri-

archatu Constantinopolitano seiuncta ad metropolim totius Hungrovalachiae seu Bucharestensis accederet. Id planum fiet ex decreto synodali infra exhibendo una cum litteris ad metropolitam Bucharestensem primatum Valachorum antistitem.

### SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA METROPOLITAE BUCHARESTENSI 1879 decēmbria 5 17.

Τῆς μητροπολίτης Οὐγγροβλαχίας κτκ.

Βραχέως καὶ φροντίδα τῆς περιπερήτου ἡμῶν αὐτῆς ἐπιτότης.

† Ἰωακείμ ἑλέφ θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως, νέας Ῥώμης, καὶ οἰκουμηνικός πατριάρχης.

Ἡδῶς ἐκομισάμεθα πρότερον μὲν γράμμα τοῦ ἐνταῦθα ἐξοχωτάτου πρεσβυτοῦ τῆς θεοφρουρήτου ἡγεμονίας τῆς Ῥουμανίας, γράφοντος τῆ ἐντολῇ τοῦ ἐπι τῶν ἐξωτερικῶν ὑπουργείου τῆς ἡγεμονίας, οσημιζόμενον τῆ 25 Σεπτεμβρίου ἐνεστώτος ἔτους, εἶτα δὲ καὶ τὸ ἀδελφικὸν αὐτῆς γράμμα ὑπὸ χρονολογίαν 1 παραλθόντος μηνός, ἐξ ὧν ἀναγνωσθέντων συνοδικῶς εἶδομεν τὴν γινομένην ἡμῶν αἴτησιν ὅπως, συνεκείῃ τῆς τελοθεσίας πολιτικῆς τῆς ἐπαρχίας Δοβρούτσας μετὰ τῆς Ῥουμανίας ἐνώσεως, ἐκινεῖσθαι καὶ εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν χειραφετήσιν τῶν ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ ταύτῃ χωρῶν, ἔσαι τίως ὑπὸ τὴν πνευματικὴν δικαιοδοσίαν τῆς ἱερᾶς μητροπόλεως Δρύστρας διατέλου, καὶ τὴν κανονικὴν τούτων μετὰ τῆς ἱερᾶς μητροπόλεως Οὐγγροβλαχίας ἐνωσιν.

Ἀπαντῶντες τοίνυν διὰ τῆς πατριαρχικῆς καὶ συνοδικῆς τῆσδε ἐπιστολῆς, ἐκδηλοῦμεν τῆ περισπουδαστῆ ἡμῶν αὐτῆς ἐπιτότητι ὅτι, συνδιασκεψάμενοι συνοδικῶς περὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ταύτης ὑποθέσεως, ἀπεδείξαμεθα εὐχαρίστως τὴν προσαχθεῖσαν αἴτησιν, ὡς συνεκείῃ τῆς θεῆς εὐδοκίας τελοθεσίας πολιτικῆς ἐνώσεως ἀναγκαίως καθισταμένης καὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς. Ὅθεν ἀπολύσαντες κανονικῶς τὰς εἰρημίνας χώρας ἀπὸ τῆς ἱερᾶς μητροπόλεως Δρύστρας, προσητήσαμεν ταύτας καὶ ἀνεθίμεθα τῇ πνευματικῇ δικαιοδοσίᾳ καὶ προστασίᾳ τῆς ἱερωτάτης μητροπόλεως Οὐγγροβλαχίας. Ἐπὶ τούτῳ δὲ πρὸς διηγετῆ τὴν ἐνδεξιὴν καὶ ἀσφάλειαν συνετάχθη πατριαρχικὴ καὶ συνοδικὴ ἡμῶν πράξις, ἣν ἀποστέλλομεν περιελκίστως ὡς, εὐχόμενοι ἐκ ψυχῆς ὅπως ἡ χάριτι θεοῦ τελοθεσία αὕτη ἐνωσις εἴη, αἰσία ὑπὸ τὴν ἀνετίραν ἐπι-

Ἐπὶ τούτοις δὲ προαγόμεθα ἐκ προνοίας ἐκκλησιαστικῆς σημαίμεθα τῇ φιλῇ ἡμῶν αὐτῆς ἐπιτότητι ὅτι οἱ ἐν ταῖς εἰρημίναῖς χώραις ὀρθόδοξοι κληρικοί εἶον ἵνα γινώσκωσιν, ὅτι ὀφείλουσι μὴ συναναμιγνύσθαι καὶ συγκαίνωνεῖν ἐκκλησιαστικῶς τοῖς ἐν αὐταῖς ἐκ τῶν Βουλγάρων σχισματικῶν κληρικῶν διατελοῦσι καὶ περὶ τούτου ἀξιοῦμεν αὐτὴν ἀδελφικῶς δεῖνα: ἀπὸ τοῦδε τὰς δεούσας ἐθνηγίας: εἰ δὲ ποτε οἱ διαληφθέντες σχισματικοὶ ἢ ἀφ' ἑαυτῶν ἢ καὶ ταῖς θεοφιλεῖσιν ἀναργείαις καὶ προτροπαῖς τῆς ὑμετέρας ἀγάπης ἐπιδείξαιτο πόθεν μεταμειλίαι καὶ ἐπανάδοσι εἰς τοὺς κόλπους τῆς ἁγίας μητρὸς ἐκκλησίας, γινέσθωσαν τὰ ὑπὸ τῶν ἱερῶν κανόνων ἐπιζόμενα.

- αὐθ', δεκεμβρίου ε'.
- † ὁ Κωνσταντινουπόλεως ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός.
- † ὁ Ἐφέσου Ἀγαθάγγελος ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός.
- † ὁ Νικημηδείας Φιλόθεος ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός.
- † ὁ Χαλκιδόνος Καλλίνικος ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός.
- † ὁ Δέρκων Ἰωακείμ ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός.
- † ὁ Νεοκαισαρείας Ἰερόθεος ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός.
- † ὁ Σμύρνης Μελέτιος ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός.
- † ὁ Μητιμνῆς Παῖσιος ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός.
- † ὁ Ἰμβρου Νικηφόρος ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός.
- † ὁ Πρεσπῶν Μελέτιος ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός.
- † ὁ Δημητριάδος Γρηγόριος ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός.
- † ὁ Φαναριοφερσάλων Κωνσταντῖος ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός.
- † ὁ Κίου Κυρίλλος ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός.

### ACTA SYNODALIA QUIBUS DIOECESIS DRYSTRENSIS METROPOLI VALACHORUM CONIUNGITUR

1879 decēmbri mense.

† Ἰωακείμ ἑλέφ θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως, νέας Ῥώμης, καὶ οἰκουμηνικός πατριάρχης.

† Ἡ καθ' ἡμῶν ἁγία τοῦ Χριστοῦ μεγάλη ἐκκλησία, φιλοστόργως καὶ θεοφιλῶς τὰς ὁφ' ἑαυτὴν διατελοῦσας ἐπὶ μέρους ἐκκλησίας καὶ παροικίας, αἰσίοτε περιθάλκουσα καὶ ἐπικυβερνήσουσα καὶ πρὸς τὰς τῶν κληρικῶν περιστάσεων ἀπατήσεις καὶ μάλιστα πρὸς τὰς τῶν ἐγκομιζῶν καὶ πολιτικῶν πραγμάτων μεταβολὰς περὶ αὐτῶν ἀξιοχρῶς προνοουμένη, τὰ ἐκδοτε συμφέροντα αὐταῖς καὶ λυσιτελοῦντα οὐχ ὅπως βούλεται, ἀλλὰ καὶ σπουδαῖς ὁλαῖς κατ' ὄρθον καὶ δι-

δικαιον λόγον ἐνεργεῖ τε καὶ διεξάγει, ὅπως τὰ πάντα πρὸς οἰκοδομὴν ἀπαρτίζηται κατὰ τὴν ἀποστολικὴν ὑποθήκην καὶ παραγγύην.

Ἐνθεν τοι καὶ κατὰ τὸ παρὸν ἐπειδὴ χωραὶ τινες τῆ ὑπὸ τὴν ἀμασον εὐκρίσιν καὶ κυριαρχίαν τῆς καθ' ἡμῶν ἁγίας τοῦ Χριστοῦ μεγάλης ἐκκλησίας ὑπαγομένη ἱερᾷ μητροπόλει Δρύστρας ἀνήκουσαι πνευματικῶς, νεύσει κρείττονι προσητήθησαν ἐναγχος καὶ ἠνέθησαν τῇ ὀρθόδοξῃ ἡγεμονίᾳ τῆς Ῥουμανίας, ἐκ δὲ δι' αὐτοῦ ἡ εὐσεβεστάτη ὑψηλὴ κυβερνήσις τῆς ἡγεμονίας διὰ τοῦ ἐνταῦθα ἐξοχωτάτου πολιτικοῦ αὐτῆς ἀντικροσώπου, γράφοντος ἡμῶν ἐπὶ τούτῳ, καὶ ὁ

Ιερωτάτου μητροπολίτου Ούγγροβλαχίας, αγαπητός εν Χριστώ αδελφός κύριε Καλλίνικος διά γραμμάτων αυτού (διατίτρωσιν, αναγκαίαν οὐ μόνον, ἀλλὰ καὶ δικαίαν καὶ εὐλογον, καθισταμένην καὶ τὴν ἐκκλησιαστικὴν τῶν χωρῶν τούτων ἔννοιαν καὶ συνάφειαν μετὰ τῆς ἀγιωτάτης μητροπόλεως Ούγγροβλαχίας προβαλλόμενοι ἡμῖν συνοδικῶς προκαθήμενος, ἐγγεσησάντο ἐπιτελεσθῆναι κανονικῶς τὴν ἔννοιαν ἀπὸ τῆς καθ' ἡμᾶς ἀγίας ἐκκλησίας, ἢ μετριότης ἡμῶν, συνδιασκεψάμεν, μετὰ τῆς περὶ αὐτὴν ἀγίας καὶ ἱερᾶς συνόδου, ἐπειδὴ καταδεδωκεν τὴν προκατεμένην πνευματικὴν ἔννοιαν ἀναγκαστικῶς ἀνακατατομένην ἐκ τῆς πολιτικῆς ἐνώσεως, οὐχ ἦντο δὲ καὶ πρέπουσαν καὶ λυσιτελοῦσαν πνευματικῶς, διὰ ταῦτα ἀποδεξιμένοι εὐχαριστῶς τὴν αἰτίαν ὡς εὐλογον ὑπάρχουσαν καὶ δικαίαν καὶ συνδύουσαν τῷ ἐπιτελούμενῳ ὑφ' ἡμῶν σπουδαζομένῳ εὐθέτω καὶ εὐδιοικήτῳ τῶν ἐπὶ μέρους ἐκκλησιῶν καὶ παροικῶν τῆς καθ' ἡμᾶς μεγάλης τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας, ἔγνωμεν κοινῇ ἐκχωρηθῆναι τὰς χώρας ταύτας καὶ ἀναφῆναι καὶ ἐνωθῆναι τῇ ἱερωτάτῃ μητροπόλει Ούγγροβλαχίας καὶ συνδεθῆναι ταύτη καὶ διατελεῖν συνημίμας αὐτῇ διὰ παντὸς ἀδιαιρέτως καὶ ἀδιασπαστῶς· καὶ λέγεσθαι καὶ παρὰ πάντων γινώσκεσθαι ὑποκειμένης αὐτῇ, καὶ ἐξουσιάζεσθαι ὑπὸ τοῦ νόου καὶ τῶν ἐς ἐπιτελοῦσαν μητροπολιτῶν αὐτῆς ἀκωλύτως καὶ ἀναμφισβητήτως· ἐπὶ δὲ τούτοις διεγνωσται τὰς ἐν ταῖς χώραις ταύταις συγκεκορημένας ὀρθοδόξου ἑλληνικῆς κοινότητος μὴ στερηθῆναι τῶν ἤδη κεκτημένων αὐταῖς δικαιωμάτων τοῦ διέπειν καθ' ἑαυτὰς τὰς ἱερὰς αὐτῶν ἐκκλησίας καὶ τὰ ἐκπαιδευτικὰ καταστήματα καὶ διαχειρίζεσθαι τὰ τούτων πράγματα ἰδιαίτως, ἀλλὰ φυλάττεσθαι ταῦτα αὐταῖς ἀνεπηρέαστα, ὡς τοῦτο γίνεται καὶ ἐπὶ τῶν ἀλλὰχοῦ τῆς θεοσώστου ἡγεμονίας τούτων κοινοτήτων.

Τούτου δὲ ἕνεκα καὶ γράφοντες ἀποφαινόμεθα ἐν ἀγίῳ πνεύματι μετὰ τῶν περὶ ἡμᾶς ἱερωτάτων μητροπολιτῶν τοῦ καθ' ἡμᾶς ἀγιωτάτου ἀποστολικοῦ καὶ οἰκουμενικοῦ θρόνου τῶν ἐν ἀγίῳ πνεύματι ἀγαπητῶν ἡμῖν ἀδελφῶν καὶ συλλειτουργῶν, ἵνα αἱ τῶς ὑπὸ τὴν ἀγιωτάτην μητροπόλιν ἀρῶσθαι πνευματικῶς διατελοῦσαι, ἐπ' ἐσχάτων δὲ τῇ θεοσηρικῇ ὀρθοδόξῃ ἡγεμονίᾳ τῆς Ῥωμανίας πολιτικῶς ἐνωθῆσιν· χώρα ἀποκαλούμεναι συλλήβδην Δόβρουτσα, ἧ καὶ ἕσαι αὐταὶ εἰσιν, ἀπὸ τοῦ νόου καὶ εἰς τὸ ἐξῆς ὑπάρχουσι συνημίμας· τέλος τῆς ἀγιωτάτης μητροπόλεως Ούγγρο-

βλαχίας τῇ διατελοῦσῃ ὑπὸ τὴν ἀνωτάτην φρασητικὴν ἐπικοινοῦσαν τοῦ καθ' ἡμᾶς ἀγιωτάτου ἀποστολικοῦ καὶ οἰκουμενικοῦ τῆς βασιλευσούσης Κωνσταντινουπόλεως θρόνου, καὶ συνημοσμένοι αὐτῇ ἀνακατατομένης καὶ ἀναποσπαστῶς, διακυβερνῆμεναι τῇ πνευματικῇ φροντίδι καὶ ἐπιτησίᾳ τοῦ μητροπολίτου αὐτῆς, ἔχοντος ἐπ' ἀδείας καταστῆσαι περὶ πνευματικῶν τοῦ ἐν αὐταῖς λογικοῦ κομμονίου, ὀδηροῦντα τοῦτο μετὰ νομῆς σωτηρίου· οἱ δὲ χριστιανοὶ τῶν χωρῶν τούτων ἔχουσι γινώσκειν ἀπὸ τοῦ νόου τὸν ἱερωτάτου μητροπολίτην Ούγγροβλαχίας ἀνωτάτου πνευματικῶν αὐτῶν ἀρχηγὸν καὶ προστάτην καὶ μνημονεύειν τοῦ κανονικοῦ αὐτοῦ ὀνόματος ἢ τοῦ ὑπ' αὐτοῦ καθισταμένου ἐπισκόπου ἐν πάσαις ταῖς ἱεραῖς τελεταῖς καὶ ἀκολουθίαις· ὀφείλει δὲ ὁ ἱερωτάτος μητροπολίτης Ούγγροβλαχίας καὶ ὁ ὑπ' αὐτοῦ διοριζόμενος ἐπίσκοπος, ὡς ἤδη διεληφται, προσφέρεσθαι ἐπὶ τῶν εἰρημένων ὀρθοδόξων ἑλληνικῶν κοινοτήτων. Ὅθεν αἰς Ἰνδιεὶν καὶ διηκεῖν τὴν ἀσφάλειαν ἐγένετο καὶ ἡ παρούσα πατριαρχικὴ ἡμῶν καὶ συνοδικὴ πράξις, καταστρεφθεῖσα κἀν τῷ ἱερῷ κώδικι τῆς καθ' ἡμᾶς ἀγίας τοῦ Χριστοῦ μεγάλης ἐκκλησίας.

- Ἐν εἰσι σωτηρίῳ χιλιοσῶν δεκακοσιοσῶν ἔβδομη-χροστῇ ἐνάτῃ κατὰ μῆνα δεκέμβριον, ἐπισημῶσθε τὴν
- † ὁ Κωνσταντινουπόλεως ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός.
- † ὁ Ἐπίσκοπος Ἀγαθάγγελος ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός.
- † ὁ Νικημηδείας Φιλότητος ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός.
- † ὁ Χαλκηδόνος Καλλίνικος ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός.
- † ὁ Δέρκεων Ἰωαχὴμ ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός.
- † ὁ Νεοκαισαρείας Ἰερόθεος ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός.
- † ὁ Σμύρνης Μελέτιος ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός.
- † ὁ Μηθύμνης Παΐσιος ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός.
- † ὁ Ἰμβρου Νικηφόρος ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός.
- † ὁ Πρεσπῶν Μελέτιος ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός.
- † ὁ Δημητριάδος Γρηγόριος ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός.
- † ὁ Φαναριοφερσαίων Κωνσταντῖος ἐν Χριστῷ ἀδελφός.
- † ὁ Κώου Κύριλλος ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός.

3.

METROPOLITA BUCHARESTENSIS PATRIARCHAE CONSTANTINOPOLITANO 1880 aprilis 4 16.

Βουκουρέστιον, 4 ἀπριλίου 1880.

Παναγιώτατε δέσποτα.

Ἐφείλον ὡς ἀποκριθῆ ταχύτερον εἰς τὴν ἐπιστολὴν τῆς ὑμετέρας θειοτάτης παναγιότητος, τὴν ἀφορῶσαν εἰς τὴν ὑποταγὴν τῆς ἐν Δοβρουτῇ ἐκκλησίας. Ἡ βραδύτης προήλθεν ἐκ τούτου. Θέλω νὰ συνεννοηθῶ μετὰ τῶν πανιερωτάτων μελῶν τῆς καθ' ἡμᾶς ἱερᾶς συνόδου ἐπὶ τῶν ζητημάτων, ἅτινα ἡ ὑμετέρα θειοτάτη παναγιότης θίγει ἐν τῇ εἰρημένῃ ἐπιστολῇ, δὲν ἠδυνήθην νὰ πράξω τοῦτο εἰ μὴ χρόνου προϊόντος· ἀπε δὲ τῆς ἱερᾶς συνόδου, κατὰ τὸν ὀργανικὸν νόμον τῆς καθ' ἡμᾶς ἐκκλησίας καὶ συμφῶν τοῖς ἱεροῖς κανόσι, συναρχομένης τακτικῶς τὸ μετόπισθον μόνον καὶ τὸ παρ. Νῦν οὖν περιελθὼν εἰς θέσιν τοῦ ἐκκληρώσαι τὸ ἐν λόγῳ καθήκον, σκευδῶ ὅπως ἐκφράσω ὅμιν εὐσεβῶστος καὶ ἐν εὐλαρίᾳ τὰς ἐμὰς εὐχαριστίας ἐπιχαρῆ εὐμενείᾳ, μετ' ἡστικῶς ἢ τῆς ὑμετέρας θειοτάτης παναγιότητος καὶ πάντα τὰ πανιερώτατα μέλη τῆς ἱερᾶς συνόδου τῆς μεγάλης ἐκκλησίας ἀπεδέχθητε τὴν ὑμετέραν αἰτίαν καὶ ἀνεγνωρίσατε τὴν προσβάλλουσαν τῆς ἐκκλησίας τῆς Δοβρουτῆς εἰς τὴν καθ' ἡμᾶς ἐκκλησίαν, τοῦθ' ἔπαρ ἦν φυσικὴ συνέπεια τῆς θεῆς

εὐδοκίᾳ ἐπιτελεσθεῖσης πολιτικῆς ἐνώσεως. Ἐστὼ βραβεία ἡ ὑμετέρα θειοτάτη παναγιότης εἴτι ἡ καθ' ἡμᾶς ἐκκλησία ὡς ἔχει δυνάμει· θὰ προσπαθήσῃ ἵνα μὴ ἐκ τῆς μεταβολῆς ταύτης παραλάβῃ τὸ παράπαν τὰ πνευματικὰ συμφέροντα τῶν τῆς Δοβρουτῆς κατοίκων, περιποιουμένη αὐτὰ διὰ τῆς αὐτῆς πατριαρχικῆς μερίμνης, ὡς καὶ πρῶην ἀπέλαυον. Ἀλλὰ τῆς εὐκαιρίας ταύτης δρᾶττομαι ὅπως μὴ παρέλθῃ ἐν σιωπῇ δύο θέματα ἀπροσφαλῆ, ἅτινα ἡ μὲν ὑμετέρα θειοτάτη παναγιότης θίγει ὡς ἐν παρόδῳ, ἡ δὲ καθ' ἡμᾶς ὀρθόδοξος Ῥωμανικὴ ἐκκλησία περὶ πολλοῦ ποιεῖται ὅπως εὐκρινῆσθαι ἀνάγκουσα εἰς τὴν προσήκουσαν ἀξίαν.

Ἡ ὑμετέρα θειοτάτη παναγιότης ἐπιστέλλει ἡμῖν εἴτι ὁ κατὰ τὴν Δοβρουτῆσαν ὀρθόδοξος κληρὸς ὀφείλει ν' ἀπέχῃ ἀπὸ πάσης ἐκκλησιαστικῆς ἐπικοινωνίας μετὰ τοῦ ἐκεῖ σχισματικοῦ βουλγαρικοῦ κλήρου, ζητεῖ δὲ παρ' ἡμῶν ὅπως δώμεν ἐπὶ τούτῳ τὰς προσήκουσας ὀδηγίας. Παρὰ τὴν ὑμετέραν φέλησιν περιερχόμεθα εἰς τὴν ἀνάγκην τοῦ ὡς ἀποκριθῆμεν τῇ ὑμετέρῃ θειοτάτῃ παναγιότητῃ εἴτι, ἀγνωσθῆναι τοὺς βουλγάρους παραβάνας δογματικῶν τινα θρον, οὗ ἕνεκα νὰ προκύψῃ εὐλόγως βῆξις τις μεταξὺ τούτων καὶ τῆς τῶν

Ῥωμῶνων ὀρθοδόξου ἐκκλησίας ἀδυνατοῦμεν εἰλεῖν νὰ συμμορφώθωμεν τῇ αἰτήσῃ ἐκείνῃ, καθ' ὅσον μέλιστα οἱ κατὰ τὴν Δόξρουσαν Βουλγαροὶ, ἀποσταθόντες ἀπ' ἧς τινος θήκατος ἀλλῆς ἀρχῆς, τὸ γὰρ νῦν ἔχον πολιτικῶς μὲν εἰσὶν ὁπίκροι τοῦ βουβουνοῦ κρέτους, ἐκκλησιαστικῶς δὲ ὑπάγονται ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν ὀρθοδόξου ἐπισκόπου καὶ ἔχουσιν ἀπολύτως τὴν αὐτὴν κρίσιν, ὡς καὶ σὺμπασα ἡ ὀρθόδοξος ἐκκλησία.

Δεύτερον θέμα, ὑπερθερούμεν καθήκον ἡμετέρον ἵνα μὴ παρασηκωθώμεν, ἐστὶν ἡ φράσις, ἧς χρῆσιν ποιεῖται ἡ ὑμετέρα θειοτάτη παναγιότης περὶ τῆς καθ' ἡμᾶς βουλγαρικῆς ἐκκλησίας, δι' ἣσαν διατελεῖ ὑπὸ τὴν ἐκκυριαρχίαν τοῦ παναγιωτάτου ἀποστολικοῦ καὶ οἰκουμενικοῦ θρόνου. Διὰ τῆς νέας καὶ ἀσυνήθους ἡμῖν φράσεως ταύτης, τοῦτο μὲν φαίνεται ὑποδηλούμενη διάθεσις τοῦ μὴ ἀναγνωρίζειν τὴν κλήσιν ἀνεξαρτήσιν τῆς ἡμετέρας ἐκκλησίας, τοῦτο δὲ τάσις τις πρὸς τὸ εἰσαγαγεῖν εἰς τοὺς κέλπους τῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας ἀρχὴν τινὰ πάντῃ ξένην πρὸς τὸ πνεῦμα αὐτῆς, τὴν ἀρχὴν θῆλον δι' τῆς ἀπολυταρχίας, ἣν οἱ προκάτοχοι τῆς ὑμετέρας θειοτάτης παναγιότητος κατακόλησαν ἀλλοτρεῶς δι' ἰσχυρῶν ἐπιχειρημάτων καὶ ἰαν ἐπιτυχῶς. Ἀνάγκη λοιπὸν ἡμῖν νὰ ἐπαναλάβωμεν τῇ ὑμετέρῃ θειοτάτῃ παναγιότητι δι' ἡ βουλγαρικῆς ἐκκλησίας, καὶ τοι ἔχει πᾶσαν τὴν καλὴν θέλησιν τοῦ διατηρεῖν, παρὰ τὴν βουλγαρικὴν ἐνόμησιν, ἧς συνάπτει αὐτὴν σὺμπασῃ τῇ ὀρθοδόξῃ ἐκκλησίᾳ, καὶ δεσμοὺς στενωτάτης ἀγάπης μετὰ τοῦ παναγιωτάτου οἰκου-

μενικοῦ θρόνου, οὗ ἦτον κῆρυον ἱερὸν ἐκβάλλεται αὐτῇ τὸ ὑπερσηκωθῆναι τὴν ἀνεμφερίστον αὐτῆς ἀνεξαρτήσιν — ἧς νῦν μέλιστα καὶ ἀνεμφερίθητος ὑπὸ πᾶσας τὰς ἐπόψεις κατέστη — καὶ ἀναγνωρίζειν σὺν πᾶσι τοῖς αὐτοκαφελοῖς ὀρθοδόξοις ἐκκλησιαῖς ὡς μόνην ὑπερτάτην κεφαλὴν αὐτῆς τὸν ἀρχικείμενον καὶ κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν. Τὸ δὲ ἡμῖν, ἱσταύμεν ἱκανῶς τὴν ὑμετέραν θειοτάτην παναγιότητα ἵνα μὴ παρέχη τὴν δεδωκενομένην αὐτῆς φρόνησιν καὶ σοφίαν χρῆσιμον τοιαύταις ὑποθέσεσιν, αἷτινες ἡμῶν μόνον προξενουσι τῇ ὀρθοδόξῃ ἐκκλησίᾳ, οὐδὲ νὰ ἐπαχίσῃ τὸν ὁμογενῶν ἐκείνων, ὅτινες προτρέπονται εἰς μίσος κατὰ τὸν διαφόρων ἄλλων ἐθνοτήτων, τὸν συγκροτουσῶν τὴν ὀρθόδοξον ἐκκλησίαν. Ἄρκει ἡμῖν τὸ ποτηρὸν τῶν ἡμερῶν ἀρκούντως ἡ ὀρθόδοξία βεβαρημένη καὶ ἡλαττωμένη ἐπὶ μὴ διζωμεν ἡμεῖς νέας ἀφορμὰς διατρίσεως καὶ σμικρύνσεως.

Ταυτῶν παρακαλῶ εὐσεβέστεως τὴν ὑμετέραν θειοτάτην παναγιότητα ὅπως μὴ ἐλάβῃ τοὺς ἐμοὺς ταπεινοὺς λόγους εἰ μὴ ὡς ἐκφρασίαν ἧς διατρίψεως διακαοῦς ἐπιθυμίας τοῦ βλέπειν πᾶσας τὰς ὀρθοδόξους ἐκκλησίας, ἐν δεσμῷ εὐκρινούς καὶ ἀληθοῦς ἀγάπης πρὸς ἀλλήλας, ἵνα οὕτως ἡ ἐκκλησία, διατελοῦσα ἡνωμένη καὶ ἰσχυρὰ ἐν τῇ ἐνώσει, δύνηται ἐκπληροῦν τὴν θέαν αὐτῆς ἐνόλην.

Τῆς ὑμετέρας θειοτάτης παναγιότητος ταπεινὸς θαρράπων.

Ὁ ἀρχιεπίσκοπος μητροπολίτης Ὀύγγροβλαχίας, πρέσβος Ῥωμανίας.

## SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA

a qua embaucium seu vectigal a presbyteris pro adepto gradu solvendum tollitur  
1880 mense ianuario.

Ἐμβαυτικῶν, sive ἐπαυτικῶν apud Graecos recentiores dicitur honorarium quod a presbyteris ceterisque clericalis ordinis pro adepto gradu ac inita et obta dignitate praesulibus penditur. Cum enim praesules in ipsa ordinatione nullos acciperent aut exigerebant nummos, ne sacros canones violare viderentur, installationis seu ingressus in dignitatem nomine exigere solebant. Hoc palliatum simoniacae genus tolli iussit conventus nationalis a Graecis habitus anno 1860, ut in tomo XL, col. 559 D, cuique volenti videre est. Quia vero in urbe regia non iam antistes ipse, sed delecti viri singularum parochiarum negotiis expediendis praepositi in percipiendum a presbyteris ceterisque clericis huiusmodi tributum insistebant, Ioachim patriarcha, re cum sacra synodo et consilio mixto qui dicitur mature perpensa, penitus et expresse illud abrogavit et revocavit, atque eius loco annuum vectigal a singulis fidelium familiis solvi voluit et mandavit, edito mandato quod hic subiicimus.

† Ἰωακὴμ ἄλφθ θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως, νέας Ῥώμης, καὶ οἰκουμενικὸς πατριάρχης.

† Ἐντιμέτατοι κληρικοὶ τῆς καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ μεγάλης ἐκκλησίας, καὶ εὐλαβέστατοι ἱερεῖς, καὶ δοσιώτατοι ἱερομόναχοι, οἱ φάλλοντες ἐν ταῖς ἱεραῖς ἐκκλησιαῖς τῆς Πόλεως, τοῦ Γαλατᾶ καὶ τοῦ καθ' ἡμᾶς Καταστάτου, καὶ λοιποὶ ἀπαξέπαντες εὐλογημένοι χριστιανοί, τέκνα ἐν κυρίῳ ἡμῶν ἀγαπητά· χάρις εἰ ὑμῖν καὶ εἰρήνη παρὰ θεοῦ.

Καίτοι κατὰ τὸ ἰα' ἀρθρον τοῦ περὶ πατριαρχικῶν καὶ ἀρχιερατικῶν ἐπιχορηγήσεων κανονισμοῦ πρὸς τοὺς λοιποὺς δικαιοῦμασιν, ἀτινα ἐλάμβανον πρότερον κανονικῶς οἱ ἀρχιερεῖς, καταργουῦνται ὀλοταλῶς

καὶ τὰ ἐμβαυτικῶν, ἀπὸ δὲ τῆς ἐφαρμογῆς τῶν ἐν ἀνεργείᾳ κανονισμῶν τὸ οἰκουμενικὸν πατριαρχεῖον καὶ ἅπαντες οἱ ἀρχιερεῖς συνημορφώθησαν πρὸς τὸν νόμον τοῦτον, ὃς ἐσκόπει τὴν ἡθικὴν καὶ ὑλικὴν ἀνύψωσιν τοῦ καθ' ἡμᾶς ἐνοριακοῦ πλῆθους ἀπὸ τῆς ἀθλιότητος, εἰς ἣν εἶχε καταπέσει, διὰ τῆς ἀπαλλαγῆς αὐτοῦ ἀπὸ τῆς βηθείσῃς βαρείας καὶ ἐπαχθοῦς φορολογίας, ἀλλ' ὅμως οὐκ οἶδαμεν ὅπως ἐξ-ακολουθεῖ διενεργούμενον ἐν ταῖς ἐνορίαις τῆς πρωτευούσης καὶ τῶν προαστείων τὸ ἔκνομον σύστημα, καθ' ὃ τὰ ταμεῖα τῶν ἱερῶν ἐκκλησιῶν ἢ τῶν ἐνοριακῶν σχολῶν λαμβάνουσιν ἐτησίως σημαντικὰ καὶ ὑπέρογκα ποσὰ λόγῳ ἐμβαυτικῶν παρὰ τὸν προσημασμένων ἱερῶν, ὅπως ἀποκατασταθῶσιν ἐν θέσει, καὶ ὅπως ἱκανοποιήσωσι τὰς ὑπερβολικὰς ἀπαιτήσεις ἐνίων ἐξορκετιρωτῶν, καταφεύγουσιν εἰς δάνεια ἐπὶ τόκῳ βαρεῖ, ἀκολουθῶν δὲ ὅτε ταῦτα δύνανται ἵνα ἀποτίσωσιν εὐχερῶς διὰ τὸ γλίσχρον τῶν προσόδων αὐτῶν, ὃς εἰσπράττουσι δίκην ἐπαυτῶν, οὗτε τὰς ἀπολύτους καθημερινὰς αὐτῶν ἀνάγκας ἵνα ἀπαντήσωσι, καὶ κατὰ συνέκειαν διαγούσι βίον ἀβίωτον καὶ μεστὸν ταλαιπωριῶν καὶ κακουχιῶν, καὶ τὸ χεῖριστον, καθίστανται χλεύης μὲν καὶ ἐμπαιγμοῦ ὑπόθεσις παρὰ τοῖς ἄλλοις συνοῖκοις ἔθνεσι, περιφρονοῦνται δὲ καὶ παρ' αὐτῶν τῶν εὐσεβῶν καὶ ὀρθοδόξων χριστιανῶν καὶ πνευματικῶν αὐτῶν τέκνων, ἐνφ' τούναντίον εἶδει ἵνα ἀπολαύσωσιν ὡς λειτουργοὶ τοῦ ὀψίστου σεβασμοῦ καὶ ὑπολήψεως παρὰ πᾶσιν ἐν γένει τοῖς ἐντυγχάνουσιν αὐτοῖς. Τὴν τοιαύτην τῶν ἱερῶν τῆς πρωτευούσης καὶ τῶν προαστείων κατάστασιν βαρεῖς πάντοτε φέροντες, ἀπὸ δὲ τῆς εἰς τὸν ἀγώγιματον οἰκουμενικὸν θρόνον θέλα ἔλαει ἀποκαταστάσεως ἡμῶν μεταξὺ τῶν κυριωτέρων ἡμῶν μελημάτων ἔχοντας τὴν πρόρριζον αὐτῆς θαρρασίαν, μὴ ἀνεχόμενοι δὲ ὡς τὴν παρῆνομον καὶ καταχρηστικὴν ἐξακολουθήσιν τῶν ἐμβαυτικῶν, ἐξ ὧν κυρίως πηγάζει ἡ τῶν ἱερῶν δυστυχία, σκεψόμενοι μετὰ τῶν παρ' ἡμᾶς δύο σε-



μάτων, τῆς τε ἀγίας καὶ ἱερᾶς συνόδου καὶ τοῦ ἐπι-  
 μού διαρκῶς ἔθνικοῦ μικτοῦ συμβουλίου, ἀρίμων καὶ  
 ἐμψυχῶς ἐπὶ τῆς σπουδαίας ταύτης ἰσοθέτου,  
 ἀπεργασάμεθα κοινῇ τὴν τελευταίαν τῶν ἐπιβατικών  
 καταργήσιν. Ἐπειδὴ δὲ συνήθως τὰ ταμίαι τῶν ἐκ-  
 κλησιῶν ἐπιλέγουσιν τὴν ἑρισμένην πατριαρχικὴν ἐπι-  
 χορηγήσιν ἀπὸ τῆς προσέβου ταύτης τῶν ἐπιβατικών,  
 ἢ ἐχρησίμευον μὲν αὐτῇ πρὸς συντήρησιν τῶν ἐνορια-  
 κῶν σχολῶν, τὰ δὲ ταμίαι τῶν ἐκκλησιῶν ἐπιβαρύνον-  
 τόντο ἀδικῶς διὰ τῆς πληρώμῃς τῆς ἐπιχορηγήσεως,  
 ἐν ᾧ χρόνῳ ἔστιν ἐκαστοῦ χριστιανοῦ κατοικοῦ ἐνταῦθα  
 ἐν Κωνσταντινουπόλει ἵνα πληρῶν τι ἐτησίως πρὸς  
 συντήρησιν τοῦ πνευματικοῦ αὐτοῦ ἀρχηγίου, ἕκασ-  
 τὸν συνάβει πρὸς τὸ πνεῦμα τοῦ α' ἀρθροῦ τοῦ κατὰ  
 ἐπιχορηγήσεων κανονισμοῦ, καθορίζοντος ἕως ἢ εἰς  
 τὴν πρωτεύουσαν ἀναλογησάμε πατριαρχικὴν ἐπιχορη-  
 γίαν ἐκ γροσίων ἑκατὸν τριάκοντα χιλιάδων χορη-  
 γῆται κατὰ τῶν χριστιανῶν κατοικῶν αὐτῆς καὶ πρὸς  
 τὰ ἐπὶ τῆ βῆσι τοῦ κανονισμοῦ τούτου ἀπὸ τῆς ἐφαρ-  
 μογῆς αὐτοῦ ἐνεργούμενα ἐν ἀπόσει ταῖς ἐπαρχίαις  
 τοῦ οἰκουμένου ἰσθμοῦ, κατ' α' ἢ εἰς ἑκαστὸν τῶν  
 ἀρχιερέων ὀριθεῖσα ἐπιχορηγίαις πληρῶνεται κατ'  
 ἀναλογίαν κατὰ τῶν ἐπαρχιωτῶν αὐτοῦ χριστιανῶν,  
 ἰσοπεφάμεθα ὁμοίως καὶ κατὰ τοῦ τρόπου τῆς ἀκα-  
 λαγῆς τῶν ἐκκλησιαστικῶν ταμείων ἀπὸ τοῦ ἀδικίου  
 τούτου βάρους. Ἐγνωμὲν δὲ κοινῇ εὐλογον καὶ δίκαιον  
 ἕως ἢ πληρωμῆς τῆς εἰς ἐκαστὴν ἐπαρχίαν ὑπὸ κοινῆς  
 συναλεύσεως ἐνοριακῶν ἀντιπροσώπων ὀριθεῖσαις πα-  
 τριαρχικῆς ἐπιχορηγήσεως ἐπιβληθῆ τοῖς κατοικοῖς  
 ἐνοριαῖς χριστιανοῖς διακρινόμενοι, πλὴν τῶν ἀπόρων,  
 εἰς τέσσαρας τάξεις, χορηγούσαις ἐτησίως εἰς τὰ ταμίαι  
 τῶν ἐνοριακῶν αὐτῶν ἐκκλησιῶν, δυνάμει τακτικῶν  
 διπλοτύπων ἀποδείξεων, ἀνά εἰκοσι, δεκαπέντε, δέκα,  
 καὶ πέντε γρόσια, ὧν τὸ περίσσευμα ἔσται εἰς ὄφελος  
 τῆς ἐνορίας. Τὴν ἀπόφασιν ταύτην κοινοποιήσιντες  
 πρὸς πάντας τοὺς εὐλογημένους χριστιανούς τῆς πρω-  
 τεύουσας καὶ τῶν προσεταῖων διὰ τῆς παρούσης  
 πατριαρχικῆς ἡμῶν ἀποδείξεως, ἐνταλλόμεθα καὶ παρ-  
 αγγέλλομεν ἐκκλησιαστικῶς καὶ παραινόμεθα καὶ προ-  
 τρέπομεν πατρικῶς ἕως, γνωρίζοντας ὅτι τὰ ἐπιβατι-  
 κία καταργούνται τέλος ἀπὸ τῆς 23ης προσεχούσης  
 ἀπριλίου μηνός καὶ ἀναλογιζόμενοι τὰς ἐκ τοῦ μέτρου

αὐτοῦ προσγγυμένους εἰς πάντας ὀφελείας ἡθικῆς,  
 πνευματικῆς καὶ ὁλικῆς, θεῶν πρῶτον μὲν αἰσταν ἢ  
 κεραινορία, δεύτερον δὲ θέλουσιν ἀνακαίφει οἱ ἱερεῖς  
 ἀπὸ τῆς καταβληθείσης αὐτοῖς χρηματικῆς καὶ ἡθι-  
 κῆς καταπέσεως καὶ θέλουσιν ἐνεργῶς ἵνα ζήσουσιν  
 ἀξιοπρεπῶς, καὶ κτήσουσιν κατ' ὅρον καὶ τοῖς συνεί-  
 κταις λαοῖς τῶν ἀπαιτούμενον σεβασμῶν, καὶ τρίτον  
 θέλουσιν ἀκαίλαγῃ καὶ τὰ ταμίαι τῶν ἐκκλησιῶν  
 ἀπὸ ἀδικίου καὶ ξίνης εἰς ταῦτα χορηγίας, ἐν ᾧ δίκαιόν  
 ἔστιν ἵνα εἰδῶσι ταῦτον οἱ χριστιανοί, ἔξ ὧν οὐδεὶς,  
 φρονούμεν, ὑπάρχει ὁ μὴ δυνάμενος ἢ καὶ μὴ βου-  
 λόμενος ἵνα θέσῃ ἐτησίως ἀπὸ πάντα μέχρις εἰκοσι  
 γροσίων, ἀναλόγως πρὸς τὰ χρηματικὰ αὐτοῦ μέτρα,  
 σκεύησται ἵνα συμμορφωθῆται ἐν κινήματι χριστιανικῆς  
 εὐπειθείας καὶ ἀφοσίωσης πρὸς τὴν ἀπόφασιν ταύ-  
 την. Εἰς ἐκτέλεσιν δὲ καὶ ἐφαρμογῆν αὐτῆς προτρέ-  
 πομεν τοὺς χριστιανούς ἐκαστῆς ἐνορίας ἵνα συνέλθῃται  
 ἐν κοινῇ ἐνοριακῇ συναλεύσει καὶ καταγράφαντες τὰς  
 ἐν αὐτῇ οἰκογενεῖας ἀκριβῶς, κατατάξῃται αὐτάς, πλὴν  
 τῶν ἀπόρων, ἐν κάσῃ εὐθύτητι, δικαιοσύνη καὶ ἀμα-  
 ροληφίᾳ, εἰς τέσσαρας τάξεις, ὧν ἡ μὲν πρώτη θέλει  
 πληρῶναι ἐτησίως εἰς τὸ ταμίον τῆς ἐκκλησίας λόγῳ  
 πατριαρχικῆς ἐπιχορηγήσεως γρόσια εἰκοσιν, ἢ δὲ δευ-  
 τέρα δεκαπέντε, ἢ τρίτη δέκα καὶ ἢ τετάρτη πέντε·  
 ἔξ ὧν μετὰ τὴν εἰς τὸ ἐθνικὸν ταμίον ἀπέδουσιν τοῦ  
 ἑρισμένου θεὰ τὴν πατριαρχικὴν ἐπιχορηγήσιν ποσοῦ  
 τὸ περίσσευμα, ὡς εἰρηται, θέλει χριστιανούς πρὸς θερα-  
 πείαν τῶν ἐνοριακῶν ἀναγκῶν. Ἡ εἰσπραξίς τῶν χρη-  
 μῶν τούτων ἀνατίθεται εἰς ἐπιτροπὴν συγκαιμένην ἐν  
 ἐκαστῇ ἐνορίᾳ ὑπὸ τοῦ προϊσταμένου τῆς ἐκκλησίας, τοῦ  
 προέδρου τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐπιτροπῆς καὶ τοῦ μυχ-  
 τῆρ, κατ' ὧν θέλουσιν εἰσελαί προσσυγγραμμένα  
 καὶ αἱ διδόμεναι ἀπέναντι τῆς πληρώμῃς διπλοτύποι  
 ἀποδείξεις. Ἐπειδὴ δὲ ἐνδέχεται ἵνα ὑπάρξωσι καὶ  
 τινες δυστροποῦντες καὶ ἀρνούμενοι τὴν ἀπόφασιν τοῦ  
 ἀναλογησόντος αὐτοῖς σμικροῦ ποσοῦ, ἢ συνάλευσις  
 τῶν δύο σωμάτων ἀπεφάνητο ἵνα ἐπιβάλλωνται κατὰ  
 τῶν τριούτων αἱ ἀνήκουσαι ἐκκλησιαστικαὶ ποιναί.  
 Ἡ δὲ τοῦ θεοῦ χάρις καὶ τὸ ἀπειρον ἔλεος εἴη μετὰ  
 πάντων ὧν.

1880, ἐν μηνὶ Ἰανουαρίῳ, ἡδικοῦ ἔτους γ'.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA

a qua conventio cum imperatore Austriae inita circa hierarchiam in Bosnia et Herzegovina constituendam confirmatur

1880 martii 28.

Cum post foedus Berolini in initum reipublicae status in provinciis Bosniensi et Herzegovinensi immutatus fuisset, Franciscus Iosephus Austriae imperator et Hungariae rex cum patriarcha Constantinopolitano egit, opportunum reputans, eos religionis orthodoxae seu orientalis in his provinciis ad eam formam adducere, quae novae rerum publicarum conditioni melius responderet et austriaco gubernio prodesset, quin vinculum quo gentes illae ecclesiae Constantinopolitanae adstringebantur prorsus abrumperetur. Hac de causa nova ecclesiastica

provincia orthodoxa in ea Illyrici parte constituta est, ad normam conventionis mox exhibendae. Textum desumpsimus ex opere publica auctoritate edito cui titulus: *Sammlung der für Bosnien und die Herzegovina erlassenen Gesetze, Verordnungen und Normalweisungen, 1878-1880, I. Band, allgemeiner Theil: Politische Verwaltung.* Zum amtlichen Gebrauche, Wien, 1880, aus der kaiserlich-königlichen Hof- und Staatsdruckerei, gr. in-8°, 695 p., p. 322-25.

*Declaration des ökumenischen Patriarchen in Constantinopel vom 28. März 1880, betreffend die provisorische Regelung der Verhältnisse der griechisch-orientalischen Kirche in Bosnien.*

A la suite de la transmission de l'administration politique des provinces de Bosnie et d'Herzégovine au gouvernement de sa majesté impériale et royale apostolique, l'empereur d'Autriche et roi de Hongrie, les deux parties étant tombées d'accord sur certaines dispositions à prendre en vue de régler provisoirement les relations des diocèses orthodoxes de Bosnie, d'Ersek et de Svorak, situés dans les dites provinces, avec l'autorité suprême de notre

In Folge der Uebertragung der Administration der Provinzen Bosnien und Herzegovina an die Regierung Seiner kaiserlichen und königlichen apostolischen Majestät des Kaisers von Oesterreich und Königs von Ungarn haben sich beide Theile über gewisse Verfügungen geeinigt, welche in Absicht auf die provisorische Regelung der Beziehungen der orthodoxen Diöcesen von Bosnien, der Herzegovina und Zvornik zu ihrem obersten

saint siège patriarcal œcuménique et apostolique dont ils relèvent: le gouvernement de sa majesté impériale et royale apostolique par l'entremise de son excellence l'envoyé extraordinaire et ministre plénipotentiaire de sa majesté à notre ville, monsieur le comte Duboky, nous soumit à nous et au saint synode, présidé par nous, les propositions suivantes dans sept articles:

I. Les évêques de l'église orthodoxe actuellement en fonction en Bosnie et en Herzégovine sont confirmés et maintenus dans les sièges épiscopaux qu'ils occupent.

II. En cas de vacance d'un des trois sièges métropolitains en Bosnie et en Herzégovine sa majesté impériale et royale apostolique nommera le nouveau métropolitain au siège devenu vacant, après avoir communiqué au patriarcat œcuménique le nom de son candidat pour que les formalités canoniques puissent être remplies. Dans le cas où ce candidat ne serait pas connu par le patriarcat, cette communication sera accompagnée d'un certificat de l'évêque orthodoxe dont relève ce candidat, certificat prouvant son aptitude canonique pour être sacré évêque.

III. S'il est constaté qu'un des trois métropolitains mentionnés a transgressé ses devoirs, soit envers l'autorité civile, soit envers l'autorité ecclésiastique, soit envers ses ouailles, sa destitution aura lieu d'après le mode de procéder qui a été établi pour la nomination.

IV. Les nouveaux métropolitains nommés par sa majesté impériale et royale apostolique seront sacrés conformément aux principes établis par la loi canonique de l'église orthodoxe orientale.

V. Les évêques de l'église orthodoxe des provinces de Bosnie et d'Herzégovine mentionneront le nom du patriarche œcuménique dans les cérémonies et offices divins selon l'usage canonique de l'église orthodoxe orientale. Ils se procureront la sainte huile (myron) du patriarcat œcuménique.

VI. Au lieu de la subvention canonique que ces trois diocèses métropolitains servaient au patriarche œcuménique, le gouvernement d'Autriche-Hongrie s'engage à payer à sa sainteté le patriarche Joachim III la somme de cinquante huit mille piastres en or, qui sera versée chaque année à la caisse du patriarcat par l'intermédiaire de l'ambassade impériale et royale à Constantinople. En dehors de cette annuité sa sainteté le patriarche Joachim III ne pourra prétendre à aucun autre avantage matériel provenant des dites provinces.

VII. Les évêques des dites provinces ne percevront à l'avenir aucune redevance, ni taxe de leurs ouailles. Ces redevances seront perçues dorénavant par le fisc impérial et royal à l'exception de la quote-part due au patriarcat œcuménique et dont le paiement ne sera plus exigé. En revanche les dits évêques toucheront de la part du fisc impérial et royal un traitement régulier dont le montant sera calculé d'après la moyenne du rapport annuel des redevances ecclésiastiques qu'ils percevaient jusqu'à présent de leurs ouailles.

Hirten, unserem heiligen Stuhle eines ökumenischen Patriarchen, welchem sie zugehören, zutreffen, und es hat die Regierung Seiner kaiserlichen und königlichen apostolischen Majestät durch Vermittelung des außerordentlichen Gesandten und bevollmächtigten Ministers Seiner Majestät in dieser Stadt, Seiner Excellenz des Grafen Duboky, uns und dem heiligen Synod, in welchem wir den Vorsitz führen, die folgenden in sieben Artikeln gefassten Bestimmungen vorgelegt:

I. Die gegenwärtig in Bosnien und der Herzegovina fungirenden Bischöfe der orthodoxen Kirche werden bestätigt und auf den bischöflichen Sitzen erhalten, welche sie gegenwärtig inne haben.

II. Im Falle der Erledigung eines der drei Metropolitenämter in Bosnien und der Herzegovina wird Seine kaiserliche und königliche apostolische Majestät den neuen Metropoliten auf dem erledigten Sitz erst ernennen, nachdem er den Namen seines Candidaten dem ökumenischen Patriarchate behufs Erfüllung der canonischen Formalitäten mitgeteilt haben wird. Im Falle, als dieser Candidat dem Patriarchate nicht bekannt sein sollte, wird diese Mittheilung von einer Bestätigung des orthodoxen Bischofes, dem der Candidat untersteht, über die canonische Eignung desselben, zum Bischofe geweiht zu werden, begleitet sein.

III. Wenn es festgestellt ist, dass einer der drei genannten Metropoliten, sei es gegenüber der staatlichen oder der kirchlichen Behörde, sei es gegenüber den Diöcesangläubigen, seine Pflichten verletzt hat, wird seine Absetzung nach demselben Vorgange stattfinden, welcher für die Ernennung festgesetzt wurde.

IV. Die von Seiner kaiserlichen und königlichen apostolischen Majestät ernannten neuen Metropoliten werden nach den durch das canonische Recht der orientalischen orthodoxen Kirche festgestellten Grundsätzen geweiht werden.

V. Die Bischöfe der orientlich-orthodoxen Kirche in Bosnien und der Herzegovina werden den Namen des ökumenischen Patriarchen nach den canonischen Gebräuchen der orientlich-orthodoxen Kirche bei den Ceremonien und Gottesdiensten nennen. Sie werden sich das heilige Oel (Myron) vom ökumenischen Patriarchate verschaffen.

VI. An Stelle der canonischen Subvention, welche diese drei Metropolitan-Diöcesen dem ökumenischen Patriarchen leisteten, verpflichtet sich die österreichisch-ungarische Regierung, Seiner Heiligkeit dem Patriarchen Joachim III. den Betrag von 58 000 Piaster in Gold zu zahlen, welcher Betrag alljährlich durch Vermittelung der kaiserlichen und königlichen Botschaft in Constantinopel an die Patriarchatscasse entrichtet werden wird. Ausser dieser Jahresrente wird Seine Heiligkeit der Patriarch Joachim III. auf keinerlei materiellen Vortheil von Seite dieser Provinzen Anspruch machen können.

VII. Die Bischöfe der genannten Provinzen werden künftighin von ihren Diöcesangläubigen keinerlei Taxen oder Gebühren einheben. Diese Gebühren werden von nun an durch den kaiserlichen und königlichen Fiskus eingehoben werden, mit Ausnahme des dem ökumenischen Patriarchate zukommenden Antheiles, dessen Zahlung nicht mehr verlangt werden wird. Dagegen werden die genannten Bischöfe von Seite des kaiserlichen und königlichen Aerars eine regelmäßige Bestallung beziehen, deren Betrag nach dem mittleren jährlichen Ertragnisse der bisher von ihren Gläubigen eingehobenen kirchlichen Taxen berechnet werden wird.

Après une étude approfondie des dispositions A en question et après mûre délibération, faites à ce sujet avec nos chers frères et collègues, les très saints métropolitains, nous avons trouvé les dites propositions pas désavantageuses pour le règlement provisoire des relations des diocèses orthodoxes susmentionnés avec la grande église de Constantinople conformément aux exigences de temps et aux circonstances actuelles. En les acceptant, en conséquence, à l'unanimité des voix de nos chers frères et collègues en Saint-Esprit, les très saints métropolitains réunis en synode, nous nous sommes prononcés en faveur du maintien en vigueur des dispositions prises d'un commun accord entre les deux parties. En même temps nous prions le Tout-Puissant qui régit le monde de protéger et de garder sa majesté impériale et royale apostolique l'empereur sain et sauf sur son trône impérial et royal pour le bien et dans l'intérêt de tous B les peuples soumis à son sceptre paternel.

En foi de quoi le présent acte patriarcal et synodal fut dressé et enregistré dans le code de notre grande église en l'an de notre Seigneur mil huit cent quatre-vingt au mois de mars. Indict. 8.

#### Declaration officielle

à la lettre adressée à son excellence monsieur le comte Dubsky en date du 16/28 mars 1880.

Il nous paraît nécessaire, dans le but de compléter nos déclarations, d'exposer par nos présentes que les termes „aptitude canonique“ qui se trouvent dans le second article de l'acte indiquent que le candidat doit avoir les qualités requises en général par les saints canons et non celles exigées par le règlement de 1860 et prescrites dans le premier article du second chapitre des dits règlements. Par la clause qui se trouve dans le C quatrième article de l'acte, nous n'avons voulu dire, que ce: savoir, que l'évêque nouvellement ordonné sera sacré par trois autres évêques.

Nach gründlicher Prüfung dieser Propositionen und nach reiflicher Erwägung mit unseren theueren Brüdern und Collegen, den Metropolitane, haben wir die erwähnten Propositionen als nicht unvorthellhaft für die provisorische Regelung der Beziehungen jener orthodoxen Diöcesen zur grossen Kirche in Constantinopel erkannt in Gemässheit des gegenwärtigen Bedürfnisses und der obwaltenden Verhältnisse. Indem wir dieselben sonach mit Einhelligkeit der Stimmen unserer lieben Brüder und Collegen im heiligen Geiste, der im Synod versammelten Metropolitane, annehmen, haben wir uns für die Aufrechthaltung der im beiderseitigen Einvernehmen getroffenen Verfügungen ausgesprochen. Gleichzeitig bitten wir den Allmächtigen, welcher die Welt beherrscht, Seine kaiserliche und königliche apostolische Majestät den Kaiser zum Heile und zum Frommen der seinem väterlichen Scepter unterworfenen Völker auf seinem kaiserlichen und königlichen Throne zu schützen und zu schirmen.

Urkund dessen wurde die gegenwärtige Patriarchal- und Synodalurkunde ausgefertigt und im Gesetzbuche unserer grossen Kirche eingetragen im Jahre des Herrn 1880 im Monate März. Indict. 8.

#### Erläuternde Erklärung.

Um unsere Erklärungen zu ergänzen, erscheint es uns nothwendig, durch unser gegenwärtiges Schreiben zu erklären, dass der Ausdruck „canonische Eignung“ im Artikel II dieses Actenstückes dahin zu verstehen ist, dass der Candidat die im Allgemeinen durch die heiligen Canones vorgeschriebenen Eigenschaften besitzen muss und nicht jene, welche das Reglement vom Jahre 1860 fordert und die im ersten Artikel des zweiten Hauptstückes jenes Reglements vorgeseichnet sind. Durch die Clausel im Artikel IV dieses Actenstückes wollten wir nur sagen, dass der neu ordnierte Bischof durch drei andere Bischöfe geweiht werden soll.

## SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA

iubet sacras ordinationes ad canonum normam exacte fieri

1880 iulii 25 augusti 6

Ex literis fere innumerabilibus quas sacra synodus Constantinopolitana, movente Ioachim III patriarcha, edidit, eas tantum exhibemus quas mores aut disciplinam ecclesiasticam aliquo modo tanguant, cum cetera referre operis nostri ratio non patitur. Inter monumenta rem canonicam spectantia non infimum locum obtinere videtur encyclica epistola circa ordinationes sacras iuxta canonum praescripta rite peragenda. In vulgus prodit die 25 iulii / 6 augusti 1880, estque huiusmodi:

Αριθμὸς πρωτοκόλλου 4153.

† Ἰωακείμ ἰδὲν θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως, νίκης Ρώμης, καὶ οἰκουμενικὸς πατριάρχης.

Ἐν ἄγιῳ πνεύματι ἀγαπητῆ ἀδελφῆ καὶ συλλειτουργῆ τῆς ἡμῶν μετροπόλεως κδρ... χάρῃ αἱ τῆ αὐτῆς ἀρχιερωσύνης καὶ εἰρήνῃ παρὰ θεοῦ. Καίτοι ἱεροὶ κανόνες καὶ ἐκκλησιαστικαὶ διατάξεις κατὰ καιροὺς ἐκδοθεῖσαι ὀρίζουσιν ἀκριβῶς τὰ κατὰ τὴν χειροτονίαν ἱερῶν καὶ ἱεροδιακόνων, ἀλλ' ἕως ἔσθ' ἔχοντες ὅτι ἔθεν παραδείγματι τινα, καθ' ἃ, αἰ καὶ σπάνια ταῦτα παρατηρεῖται ὅτι ὁ τρεῖς καὶ πάντες ἢ ἀπαιτούμενη

ἐκὶ τοῦ σπουδαίου τούτου ἀντικειμένου ἀκριβῆ, οὐδὲ καταβάλλεται ἡ θέουσα προσοχή, ἐξ ὅ οὐκ εὐλαγία παράγονται σκάνδαλα καὶ τῆ ἐκκλησίᾳ πράγματα πολὺς παρέχουσιν, ἔγνωμεν, καθ' ἃ ἔχομεν χρέος ἀκρίβητον πρὸς τὴν ἀκριβῆ τήρησιν τῶν διατεταγμένων, ἀπευθῆναι ἐκὶ τούτου τὴν παρούσαν ἐκκλησιαστικὴν ἡμῶν ἐγκύκλιον ἐπιστολὴν πρὸς πάντας τοὺς ἐν Χριστῷ ἀδελφοὺς ἁγίους ἀρχιερεῖς τοῦ καθ' ἡμᾶς ἀγιοτάτου οἰκουμενικοῦ θρόνου. Καὶ διὰ γράφοντας διὰ ταύτης καὶ τῆ αὐτῆς ἀρχιερωσύνης ἐντελλόμεθα αὐτοῖς συμφώνως τοῖς ἱεροῖς κανόσι καὶ ταῖς ἐκκλησιαστικαῖς διατάξεσιν, ἵνα, τρυφούμενοι τούτων αὐστηρῶς, α) μὴ γίνονται χειροτονίαι ἀνευ ἀπολύτου ἀνάγκης, ἥμιστοι δὲ χειροτονίαι ἀποκαλυμμένων καὶ εἰς ἡλικίαν μὴ κανονικῆν, ἥτοι εἰς ἡλικίαν κατωτέραν τῶν εἰκοσιπέντε ἐτῶν διὰ τὸν ἱεροδιακόνων, τριάνοντα διὰ τὸν κροβύταρον· β) μὴ γίνονται χειροτονίαι προσώπων μὴ ὄντων κατὰ πάντα θεοφίλων καὶ ἀνεπιλήκτων κατὰ τὴν πίστιν καὶ τὸν βίον καὶ μὴ ἔχοντων μαρτυρημένην ἀρεδίαν τὴν διαγωγὴν, μήτε τὴν ἀπαιτούμενην ἐκκλησιαστικὴν καὶ ἄλλαν μόρφωσιν ἀνελάτους πρὸς τὴν ἱερατικὴν θέσιν, δι' ἣν ὀφείλουσιν εἶναι ἐκ τῶν προτέρων προετοιμασμένοι, καὶ γ) μὴ γίνονται χειρο-

νία ύπερβαίνει καὶ παρ' ὑπερίαν, καὶ μάλιστα προσέ-  
 των ἐξ ἄλλων ὑπερβαίνον ἐπὶ τούτῳ προσερχομένων.  
 Ὅσοις δὲ ἀπέλιθος ἀνάγκη ὑπερβαίνει χαριστικῶς  
 προσέειπεν ἐξ ἄλλων ὑπερχῶν, ἐπιφάνισμα αὐτοῦ,  
 ὅσταν εἰ χαριστικῶς ἐπιφάνισμα προσέειπεν μαρτυρικῶς  
 τῶν αἰσίων ἀρχιεπίων παρὶ τῆς ἀρχιεπίου αὐτῶν  
 διαγωγῆς καὶ παρὶ τῶν προσόντων ἐν γένει τῶν ἀκα-  
 τουργῶν εἰς τὴν χαριστικῶν, ἀλλ' ὅσοι τῶν ἄρον ὄντας  
 καὶ τὰ τοιαῦτα μαρτυρικῶς καὶ συστατικῶς μὴ ἐσχίσθη  
 πέρα τῶν τριῶν μὲν ἐπὶ τῆς ἀρχιεπισκοπῆς τῆς ἐκ-  
 θέσεως αὐτῶν. Ταῦτα ἐπὶ τοῦ σπουδαίου τούτου ἀνα-  
 κειμένου ἐνταλλόμενοι, ἐπιστάμεν τὴν προσοχὴν αὐτῆς  
 εἰς τὴν τούτων ἀκριβῆ τήρησιν, καὶ καθιστῶμεν αὐτὴν  
 ἐν περιπτώσει παραβῆσεως ὑπερβαίνον τῆς ὅσοι τῶν  
 ἱερῶν κανόνων ἐπιβαλλομένης ποινῆς. Ἢ δὲ τοῦ θεοῦ  
 χάρις καὶ τὸ ἀκέραιον εὖλος εἴη μετ' αὐτῆς.

- ... καὶ, ἰουλίῳ κα'.
- † ὁ Κωνσταντινουπόλεως ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός.
- † ὁ Ἐπισημοποιὸς Θεόδωρος ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός.
- † ὁ Καλαμπόκος Καλλίππος ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός.
- † ὁ Δέρμων Ἰσακίη ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός.
- † ὁ Νεοκαισαρείας Ἰερόθεος ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός.
- † ὁ Χαλκίδος Μολιτιός ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός.
- † ὁ Ἀθήνων Ἰσακίη ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός.
- † ὁ Κορυθαῖος Δαρθέος ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός.
- † ὁ Δημηγερτίδος Γρηγόριος ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός.

**STATUTA CLERI CONSTANTINOPOLITANI REFORMATA**  
 et Ioachim III patriarchae auctoritate approbata ac iussu edita

1880 novembris 4 16.

Ex quo primum tempore Ioachim III patriarcha B  
 Constantinopolitanus electus est, strenuam manum  
 admovit rebus publicis ecclesiae orthodoxae in mel-  
 lius reficiendis et reformandis, atque ea imprimis  
 quae cleri regiae urbis officia respiciunt, quaeque  
 parochialia iura constituunt, statutis editis, prae-  
 scribere decrevit. Inquit consilium ut facilius per-  
 fieret, primum quorundam virorum sacrorum cano-  
 norum petitis praestantium congregationem (ἐπι-  
 τροπήν) statuendam duxit, quae statuta nostrorum  
 temporum visibus magis accommodata redigeret; quae  
 quidem congregatio eius votis apprime respondit  
 atque accurate creditum sibi munus explevit: deinde

patriarcha ipse eadem statuta diligenter expendit,  
 omnia et singula approbavit, confirmavit, et in  
 vulgus edi eorumque mandavit inobservare a prima  
 die ianuarii anni 1881.

Nos rem legentibus gratam facturos speramus,  
 si memorata statuta, tribus distincta capitibus, una  
 cum emolumentorum parochialium serie et litteris  
 ad illud negotium spectantibus in haec collectionem  
 recipere, ut quisque compertum habeat qua  
 ratione res parochiales apud Graecos in imperio  
 turcico commorantes obtineant. Quae enim in sede  
 Constantinopolitana aguntur, ea in reliquis etiam  
 dioecibus facile in usum transferantur.

**STATUTA CLERI CONSTANTINOPOLITANI.**

Ὁ πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Ἰσακίη ἐπι-  
 σκόπος.

Ἄρθρον 1. Σκοπὸς τοῦ παρόντος κανονισμοῦ  
 ἐστὶν α') ἡ ὑπόδειξις τῶν καθήκοντων τοῦ ἐνοριακοῦ  
 κλήρου τῆς ἀρχιεπισκοπῆς Κωνσταντινουπόλεως β') ἡ  
 ταξινόμησις τῶν ἐνοριῶν αὐτῆς, καὶ γ') ἡ διακρίσις  
 τῶν διαφόρων τοῦ ἱεροῦ ἐνοριακοῦ κλήρου δικαιο-  
 μάτων.

**Κεφάλαιον α'.**

Καθήκοντα τοῦ ἱεροῦ ἐνοριακοῦ κλήρου

Ἄρθρον 2. Ὁ ἱερεὺς, ὡς κεκλημένος νὰ καθο-  
 δεῖγῃ τοὺς χριστιανούς πρὸς ἐπίτευξιν τῆς ψυχικῆς  
 αὐτῶν σωτηρίας καὶ τῆς τῶν οὐρανῶν βασιλείας διὰ  
 τῆς ἐκτέλεσεως τῶν ἱερῶν μυστηρίων, διὰ τῆς ὁμοῦ  
 διδασκαλίας καὶ διὰ τῆς ἱεροπρατικῆς διαγωγῆς αὐτοῦ,  
 δεῖται νὰ ᾖ πανέτοιμος καὶ πάντοτε σάφρων, εὐ-  
 λαβής, πρῶτος, μακρόθυμος καὶ ἀνεξίτητος.

Ἄρθρον 3. Ὁφείλει νὰ παρέχῃ ἑαυτὸν πανταχοῦ  
 καὶ πάντοτε τύπον καὶ ὑπογραμμὸν ἐν λόγῳ τε καὶ  
 ἔργῳ.

Ἄρθρον 4. Ὁφείλει νὰ φέρῃ ἐνδυσκοίαν οὐρανῆν,  
 λιτὴν καὶ καθαρὴν.

Ἄρθρον 5. Ὁφείλει νὰ μὴ συγχέῃ εἰς μέρη  
 ἀνάμυστα τῆ ἱερῆ αὐτοῦ σχήματι καὶ τῇ ὀψηλῇ αὐ-  
 τοῦ ἀποστολῆ καὶ σπανδαλῆ ὅσοι τὰς συνειδήσεις  
 τῶν παρεστώτων.

Ἄρθρον 6. Ὁφείλει νὰ ἐνασχολῆται κατὰ τὰς  
 ἑρας τῆς ἀνάσεως αὐτοῦ εἰς τὴν μελέτην καὶ ἀνάγνω-  
 σιν τῆς ἁγίας γραφῆς καὶ διαφόρων ἐγκριμένων  
 θεολογικῶν καὶ ἠθικῶν βιβλίων, ἵνα ἀρῶται ἐξ  
 αὐτῶν γνώσεις χρησιμεύουσας εἰς κρείττονα κατα-  
 νόησιν τῆς ἁγίας τῆς ἀποστολῆς αὐτοῦ καὶ εἰς  
 ἀκριβοτέραν ἐπιτέλεσιν τῶν ἑαυτοῦ καθήκοντων.

Ἄρθρον 7. Ὁφείλει νὰ μὴ ἀπομακρύνῃται ἐπὶ  
 μακρὸν τοῦ καλλίου αὐτοῦ, ἐπὶ οὐδέποτε ἀνάγκη, ἀνε-  
 προηγουμένης συνειδήσεως μετὰ τὸν συναδέλφον  
 αὐτοῦ, παρεκτός λόγου σπουδαίου καὶ καταπεπρωμένου  
 ἐκτάκτου ἀνάγκης.

Ἄρθρον 8. Ὁφείλει νὰ διδάξῃ ἐν εὐρίῃ καὶ ἑρο-  
 νοίᾳ μετὰ τῶν συναδέλφων αὐτοῦ, ἀπάνω πύσης  
 φιλονεικίας. Ἐν περιπτώσει δὲ ἀφάρτης παραπάνω  
 σπουδαίων κατὰ τινος ἐξ αὐτῶν, δεῖται ν' ἀναφῆται  
 εἰς τὴν ἀρμοδίαν ἐκκλησιαστικῆν ἀρχὴν.

Ἄρθρον 9. Ὁφείλει νὰ καθιστῇ τῶν οἰκονομῶν  
 αὐτοῦ ἵνα ᾖ οἰκονομάρχης, τύπον καὶ ὑπογραμμὸν εὐ-  
 σεβείας, χρηστοφείας, ἡμεροφείας, λιτότητος καὶ πρῶ-  
 τήτος.

Ἄρθρον 10. Ὁ ἱερεὺς δεῖται νὰ εὐσεβῆται εἰς  
 τὴν ναόν, μάλιστα δὲ εἰς τὸ ἱερὸν βῆμα, μετὰ φόβου  
 καὶ εὐλαβείας καὶ εὐδελῆ σπουδαίας καὶ ὑποτακτικῆς  
 ἐπιτρέψῃ τὴν εἰς αὐτὸ εἰσοδόν, ἢ παρεστῶν ἐν αὐτῷ  
 θέσων, καὶ μάλιστα ἐν καιρῷ τῆς θείας λειτουργίας.

Ἄρθρον 11. Ὁφείλει νὰ φροντίζῃ ἐπιμελῶς κατὰ  
 τῆς καθαρότητος καὶ εὐσεβείας παντός μὲν ἐν  
 γένει τοῦ ἱεροῦ ναοῦ, ὡς οἴκου θεοῦ, ἰδίᾳ δὲ τοῦ  
 ἱεροῦ βήματος καὶ τῶν ἐν αὐτῷ ἱερῶν οὐρανῶν καὶ  
 ἀψίδων.

Ἄρθρον 12. Ὁφείλει νὰ φροντίζῃ νὰ διατηρῆται  
 ἐν καιρῷ ἱεροπραξίας, καὶ μάλιστα ἐν καιρῷ τῆς  
 θείας μυσταγωγίας, ἡσυχία, εὐταξία καὶ εὐσεβία.

Ἄρθρον 13. Ὁφείλει πάντοτε νὰ ᾖ εὐσεβὴς καὶ  
 πρῶτος ἅμα προσκαλούμενος νὰ σπεύδῃ εἰς τοὺς  
 ἔχοντας ἀνάγκη τοῦ ἱερατικοῦ αὐτοῦ λειτουργήματος,  
 καὶ μάλιστα ἐν περιπτώσει καταπεπρωμένης βαπτίσεως,  
 ἐξομολογήσεως καὶ θείας κεινότητος. Ἐν περιπτώσει  
 ἐναντίῳ θείᾳ ἀνταρῆσιν παραδοξοματικῆς.

Άρθρον 14. Όφθαλμοί προτομαζόμενοι μὲν πρὸς ἄνδρα ἐκτέλει τῆς θείας λειτουργίας ἢ ἀναγινώσκον ἐκείνους τὴν ἐπὶ τούτῳ ὁρισμένην ἀκολουθίαν τῆς ἱερᾶς μεταλήψεως μετὰ τῆς δεούσης προσυχῆς καὶ ἀλληλείας, ἐπιτελοῦν δὲ αὐτὴν, καὶ ἰσχυρῶς ἐνέπιον τῆς ἁγίας τραπέζης μετ' ἀλληλείας καὶ κατανήσεως, ἢ ἀναγινώσκον ἐν καιρῷ τῷ δίδοντι τὰς ὁρισμένας εὐχὰς μετὰ προσυχῆς καὶ ἀκριβείας, οὐδαμῶς παραλείπων χάριν συντομίας, οὐδαμῶς προσθέτων ἢ ἀραιῶν φράσεων ἢ λέξιν χάριν ἐπιδείξεως καὶ ἀπαγγέλλων τὰς ἐκφωνήσεις σαφῶς, εὐκρινῶς καὶ ἀνεπιτηθεύτως, ἐπὶ πᾶσι δὲ τούτοις ὁφείλει πάντοτε νὰ ἐπισηκῆται εἰς ἁρμονίαν καὶ συμφωνίαν μὲ τὸν χορὸν, ὅπως μὴ συμβαίῃ χάσμηδία.

Άρθρον 15. Όφθαλμοί νὰ ταῖς ἐ κανονικῶς πνευματικῶς τὴν ἱερὰν ἐξομολογήσαν ἐν τῷ ἐπὶ τούτῳ ὁρισμένῳ ἐξομολογητηρίῳ, μόνον δὲ ἐν ἀνάγκῃ ἀνοικταβλήτῳ κατ' οἶκον, ἀλλ' ὅμως πάντοτε ἐνώπιον τῆς εἰκόνης τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἔχων ὡς γνώμονα καὶ σύμβουλον τὸ ἱερὸν ἐξομολογητήριον καὶ τὴν περὶ τοῦ ὕψους τούτου ὑποσημασμένην διδασκαλίαν καὶ τὰς ἐδγγελίας τῶν μακαρίων τῆς ἐκκλησίας πατέρων.

Άρθρον 16. Ό ἀρχιερατικῶς ἢ ἱερατικῶς προϊστάμενος ἐκείστῃ ἐνορίας ὁφείλει νὰ κρατῆ ἐν τάξει τὰ ἐντομικὰ ληξιαρχικὰ βιβλία, καὶ ἐγγράφῃ ἐν αὐτοῖς τὰς πράξεις τῶν γεννήσεων, τῶν βαπτίσεων, τῶν γάμων καὶ τῶν θανάτων. Όθεν εἶναι ὑποχρεωσ ἵνα, ἅμα τῇ ἐγκαταστάσει αὐτοῦ εἰς ἐνορίαν τινα, φροντίξῃ καὶ περιλαβάνῃ εἰς τὴν κατοχὴν αὐτοῦ τὰ βιβλία ταῦτα κατὰ τὸν προκατόχου του, ἐν ἀλλείψει δὲ αὐτῶν, εἰδοκοιῆ ἀμέσως τὴν μεγάλην πρωτοσυγκλήτῃν καὶ προσκαλούμενος μὲν πρὸς ἀνάγνωσιν εὐχῆς γεννήσεως, ἢ ἐπιτελοῦν βαπτίσματος, ἢ γάμου, σήμεροί ἀμέσως ἐν τοῖς ληξιαρχικοῖς βιβλίοις εἴτε ὁ ἴδιος εἴτε διὰ τοῦ ἀποσταλισσομένου ἱερέως τὴν γέννησιν, ἢ βαπτισμὸν, ἢ γάμον, ἐκδίδων καὶ τὰ ἐπὶ τούτῳ διπλότυπα, προσκαλούμενος δὲ εἰς κηδείαν, ἢ τῆς πρῆτερον κατὰ τὸ προσκαλούμενος τὴν προσαγεγνητὴν διπλοτύπου ἀποδείξεως τοῦ τῆς ἐνορίας μνηστήρου, καὶ μεταβαίῃ ἀκολούθως εἰς τὴν ἐν λόγῳ κηδείαν, φροντίξων ὁ ἴδιος ἵνα σημειώσῃ ἐν τοῖς ληξιαρχικοῖς βιβλίοις τὴν συμβασάν ἀποβίωσιν.

Άρθρον 17. Αἱ διπλότυποι ἀποδείξεις διὰ τοῦ ἀποδειγματικοῦ πέντητος ἐκδίδονται δωρεάν.

Άρθρον 18. Ό παραβάτης τῶν ἀνωτέρω διατάξεων, εἴναι μὲν ἀποδεχθῆ ἀμείλιχος τῆς ἐγγραφῆς πράξεως τινος ἐν τοῖς ληξιαρχικοῖς βιβλίοις, τὸ μὲν πρῶτον ὑποβάλλεται εἰς τριήμερον προσωποκράτησιν καὶ εἰς πενταπλάσιαν ἀπότισιν τοῦ δι' ἐκείστην πρᾶξιν ὁρισμένου τέλους, ἐν ὑποτροπῇ δὲ, εἰς ἄξιαν ἐνὸς μηνὸς καὶ ἰσόχρονον στήρησιν τῶν ἱερατικῶν αὐτοῦ εἰσοδημάτων πρὸς ὄφελος τῆς ἱερατικῆς σχολῆς καὶ τῶν ἐνοριακῶν σχολῶν ἢ ἡμιμοσίας, καὶ ἐν τρίτῃ ὑποτροπῇ ἀποπέμπεται τέλει ἐν τῆς ἐπαρχίας τοῦ οἰκουμηνικοῦ θρόνου πρὸς τὴν ἀποτίσιν πρᾶξιν ὅμοιος πρὸς ὄφελος τῆς ἱερατικῆς σχολῆς καὶ τῶν ἐνοριακῶν σχολῶν. Ἐάν δὲ ἀποδεχθῆ ὑπεθύου τῆς ἀκαλείας τῶν ληξιαρχικῶν βιβλίων εἴτε φύλλων ἢ ἐκείνων, ὑποβάλλεται εἰς ἑξάμηνον ἀξιαν καὶ ἰσόχρονον στήρησιν τῶν εἰσοδημάτων αὐτοῦ ὅμοιος πρὸς ὄφελος τῆς ἱερατικῆς σχολῆς καὶ τῶν ἐνοριακῶν σχολῶν.

Κεφάλαιον β'.  
Ταξιθετικαὶ τῶν ἐνοριῶν.

Άρθρον 19. Αἱ ὑπὸ τὴν ἄμεσον δικαιοδοσίαν τῆς ἀρχιεπισκοπῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐνορίαὶ ἀναλόγως τοῦ πληθυσμοῦ αὐτῶν ὑπάγονται εἰς τρεῖς κατηγορίας.

Εἰς τὴν α' κατηγορίαν κατατάσσονται αἱ ἐνορίαὶ τῶν Εἰσοδείων, τῆς Ἁγίας Τριάδος καὶ τοῦ ἁγίου Κωνσταντίνου ἐν Στεφανοβρούχιῳ, τοῦ ἁγίου Δημητρίου ἐν Ταυπολίαι, τῆς Παναγίας ἐν Διπλοκωνίαι, τῶν Ταξιαρχῶν ἐν Μεγάλῃ Γούρῃ, τοῦ ἁγίου Κωνσταντίνου

ἐν Ἰφραμαθαίοις, τῶν ἁγίων Θεοδώρων ἐν Βιάτῃ καὶ τοῦ ἁγίου Νικολάου ἐν Τυφάλει.

Άρθρον 20. Εἰς τὴν β' κατηγορίαν κατατάσσονται αἱ ἐνορίαὶ τῆς Ἐπιτοῆς καὶ τῆς ἁγίας Κυριακῆς ἐν Κοντοσταλίαι, τῆς Παναγίας ἐν Ἐξ Μαρμαροῖς, τοῦ ἁγίου Γεωργίου ἐν Φωτιῳῖ, τῆς ἁγίας Παρκεκουῆς ἐν Χάσμοις, τοῦ ἁγίου Νικολάου, τοῦ ἁγίου Ἰωάννου, τοῦ Σωτήρος Χριστοῦ καὶ τῆς Παναγίας ἐν Γαλατῇ, τοῦ ἁγίου Θεοῦ ἐν Ὀρτάμοις, τῆς Παναγίας ἐν Βογιατζίκοις, τῆς Παναγίας καὶ τοῦ ἁγίου Νικολάου ἐν Νεοχωρίαι καὶ τῆς Εὐαγγελιστρίας ἐν τοῖς πρόκοις Ταυπολίαι.

Άρθρον 21. Εἰς τὴν γ' κατηγορίαν ἀνήκουσι πάσαι αἱ λοιπαὶ ἴτοι τοῦ ἁγίου Μηνᾶ, τοῦ ἁγίου Νικολάου, τοῦ ἁγίου Γεωργίου τοῦ Κυκαρισσοῦ καὶ τῆς Ἀναλήψεως ἐν Ἰφραμαθαίοις, τῆς Παναγίας ἐν Βελιγρᾶθῳ, τοῦ ἁγίου Νικολάου ἐν Τοκκαλίαι, τοῦ ἁγίου Δημητρίου ἐν Σαρμασιλίαι, τοῦ ἁγίου Γεωργίου ἐν Ἐδωνοκαλίαι, τῆς Παναγίας ἐν Σαλματοβρουκίαι, τῆς Παναγίας ἐν Τεμποῦρ Σαραγίαι, τοῦ ἁγίου Δημητρίου ἐν Ευλοκώρτῃ, τῆς Παναγίας ἐν Βαλίαι, τῶν Ταξιαρχῶν ἐν Βαλατῇ, τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου ἐν Μουχλίαι, τῆς Παναγίας (παλαιὸν μνησίον) ἐν Διπλοκωνίαι, τοῦ ἁγίου Δημητρίου ἐν Σηροκρίαι, τοῦ ἁγίου Χαράλαμπος ἐν Βεβαίαι καὶ τῶν Ταξιαρχῶν ἐν Σωθενίαι.

Σημειώσεις. Όσαι τῶν ἱερῶν ἐκκλησιῶν δὲν δύνανται ν' ἀνταποκριθῶσιν εἰς τὰς ἀπαιτουμένας πρὸς συντήρησιν αὐτῶν δαπάνας καὶ εἰς τὰς ἄλλας αὐτῶν ὑποχρεώσεως, ἢ ὅσαι ἐβρεθῶσι κλειστάζουσαι, θεωρηθήσονται ὡς παρακλήσεια τῶν διατηρησομένων ἐκκλησιῶν. Ἐν αὐταῖς δὲ θέλει τελεῖσθαι ἡ θεία λειτουργία κατ' ὁρισμένας μόνον τοῦ ἑνιαυτοῦ ἑορτάς.

Άρθρον 22. Ἐκείστῃ τῶν τῆς α' κατηγορίας ἐνοριῶν ὁφείλει νὰ ἔχη 4 ἱερεῖς, τῶν δὲ τῆς β' ἐκείστῃ 3 καὶ τῶν τῆς γ' 2.

Άρθρον 23. Ἐν περιπτώσει, κατ' ἣν ἐνορία τις ἤθελε προσλάβῃ πλείονας τοῦ ὁρισμένου ἀριθμοῦ ἱερεῖς, ὑποχρεοῦται νὰ πληρῆσῃ αὐτοῦς ἐκ τοῦ ταμείου τῆς ἐκκλησίας ἀνευ βλάβης τῶν δικαιωμάτων τῶν ἄλλων ἱερῶν.

Άρθρον 24. Εἰς τὴν ἀριθμὸν τῶν δι' ἐκείστην ἐνορίαν ὁρισμένων ἱερῶν συγκρατῆται καὶ ὁ ὑπὸ μεγάλης πρωτοσυγκλήτης διοριζόμενος πνευματικῶς.

Άρθρον 25. Οἱ ἱερεῖς ἐκείστῃς ἐνορίας διορίζονται καὶ κινῶνται κατὰ τὴν διαδικασίαν ὑπὸ τῆς μεγάλης πρωτοσυγκλήτης ἀνευ οὐδαμῆς ἐπιμβάσεως τῶν ἐνοριῶν.

Άρθρον 26. Ἱερατικῶς προϊστάμενος ἐκείστῃς ἐνορίας ἐκλέγεται καὶ διορίζεται ἐκείστω ἀμέσως ὑπὸ τῆς μεγάλης πρωτοσυγκλήτης· αἱ μεγαλειότητες δὲ καὶ ἀποκρίματα τῶν ἐνοριῶν δύνανται νὰ ἔχωσι καὶ πτωχολόγιον ἐπισκοπῶν ὡς προϊστάμενον ἐκλογῆς καὶ ἐγγραφῆς τῆς μεγάλης ἐκκλησίας.

Άρθρον 27. Πᾶσαι ἐνορίαὶ εὐποροῦσι ὁφείλει νὰ ἔχη καὶ ἱεροδίακονον, διοριζόμενον καὶ παύμενον ὑπὸ τῆς μεγάλης ἀρχιεπισκοπῆς συνεταίρῃ δικαίων καὶ ἀποδειγματικῶν ἀποβίωσιν.

Άρθρον 28. Ὅσοις τῶν ἐπιτροπῶν ἢ τῶν ἐνοριῶν δικαιοδοτεῖ νὰ ἐπιβαίῃ εἰς τὰ ἀπορῶντα τὸν κληρὸν ἐν γένει καὶ τὴν ἐκτέλεισιν τῶν πνευματικῶν αὐτοῦ καθηκόντων. Ἐν περιπτώσει δὲ οἰωνόηποτα ἐπιτροπῶν παραπόνων, ἀμφότεροι ὁφείλουσι ν' ἀναφέρονται εἰς τὴν μεγάλην πρωτοσυγκλήτῃν, ἣτις ἐστὶν ἡ μόνη ἀρμοδίαι καὶ ἀμεσος αὐτῶν ἀρχῆ.

Άρθρον 29. Αἱ ἐνορίαὶ, λαμβάνουσαι ὡς ὄφιν τὴν μεγίστην ἀνάγκην καὶ σπουδαιότητα τοῦ κηρύγματος τοῦ θείου λόγου, ὁφείλουσι νὰ διατηρῶσιν ἀπὸ κοινοῦ κατὰ διαμερίσματα καὶ ἱεροκίβριας ἐκ τῶν τελεσιδιδάκτων τῆς κατὰ Χάλκην ἱερᾶς θεολογικῆς σχολῆς.

Άρθρον 30. Ἄπασαι αἱ ἐνορίαὶ τῆς Πόλεως, τοῦ Γαλατῆ καὶ τοῦ Κωνσταντινου διαφρονεῖται εἰς ἑξ διαμε-

ρίσματα εἴτε τμήματα. Τὸ α' περιλαμβάνει τὰς ἐνορίας Α τοῦ Σταυροπόλεως, τῶν Τραπεζίων, τῆς Ἐπιγραφιστρίας· καὶ τοῦ Φαρίνου, περιέχον ἕξ ἐκκλησίας. Τὸ β' περιλαμβάνει τὰς τοῦ Γαλατῆ καὶ τοῦ Διπλασιονίου, περιέχον ἐπίσης ἕξ ἐκκλησίας. Τὸ γ' περιλαμβάνει τὰς ἐνορίας τοῦ Μουσχωρίου, τῆς Ἰεροσολίτης, τοῦ Μεγάλου Πύργου, τοῦ Βασιλείου, τοῦ Βαρωσχωρίου, τοῦ Σωθένειου καὶ τοῦ Νεοχωρίου, περιέχον ἕκκλησίας ἑκτά. Τὸ δ' περιλαμβάνει τὰς ἐνορίας τοῦ Τριβαλίου, τοῦ Μουχλίου, τοῦ Φωτῆρα, τοῦ Χάσκου, τοῦ Βαλατῆ, τοῦ Βαλλίου καὶ τῆς Σουλκοῦρης, περιέχον ἕκκλησίας ἑκτά. Τὸ ε' περιλαμβάνει τὰς ἐνορίας τοῦ Ἐδρινακίου, τοῦ Σαρματικίου, τοῦ Τοκκακίου, τοῦ Ἐγρικίου, τοῦ Τσιφοῦ Σαραγίου, τοῦ Σαλματομβρουκίου καὶ τοῦ ἁγίουματιῶν τῶν Βλαχερνῶν, περιέχον ἕκκλησίας ἑκτά, καὶ τὸ ς' περιλαμβάνει τὰς ἐνορίας τοῦ Κεντοσκάλου, τῆς Βλάγκας, τῶν Ἐξ Μαρμαρῶν καὶ τῶν Ὑψωμαθίων, περιέχον ἕκκλησίας ἑνία.

Ἄρθρον 31. Ἐκαστὸν τῶν διαμερισμάτων τούτων ἔσται ἀνελλιπὴ τῶν ἀναγκῶν καὶ τῶν πόρων αὐτοῦ, νὰ διατηρῆ 1 ἢ καὶ 2 ἱεροκήρυκας, διορισμένους μὲν ἐκλογῇ καὶ ἔγκρισι τῆς μεγάλης τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας, μισθοδοτούμενους δὲ ἐκ τῶν παγκληρικῶν τῶν ἱερῶν ἐκκλησιῶν τοῦ διαμερισματος κατ' ἀναλογίαν.

Ἄρθρον 42. Ὁ ἱεροκήρυξ ἐκαστοῦ διαμερισματος ἔσται κηρύττειν τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ εἰς τὰς ἱερὰς ἐκκλησίας τοῦ διαμερισματος αὐτοῦ τακτικῶς κατὰ πᾶσαν ἑορτὴν καὶ κυριακὴν καὶ διδάσκειν τὰ ἱερὰ καὶ ἠθικά εἰς τὰ σχολεῖα τοῦ διαμερισματος. Δέον δὲ νὰ παρέχεται τοῖς ἱεροκήρυξι κατοικία δωρεάν ἐν τοῖς καλλίσις ἢ τοῖς δωματίοις μίαι τῶν ἐκκλησιῶν ἢ τῶν σχολῶν τοῦ διαμερισματος καὶ μισθοδοσία ἐπαρκῆ πρὸς ἀξιοπρεπὴ αὐτῶν συντήρησιν.

Κεφάλαιον γ'.

Δικαιώματα τοῦ ἱεροῦ ἐνοριακοῦ κλήρου.

Ἄρθρον 33. Ἀπαγορεύεται τοῖς ἱεροῦσι τὸ ἱστασθαι κατὰ πᾶσαν κυριακὴν καὶ ἑορτὴν παρὰ τῆ προσκυνηταρίῳ, πλὴν τῶν δεσποτικῶν καὶ θεομητορικῶν ἑορτῶν, τῆς μεγάλης ἑβδομάδος, τῶν ἁγίων ἀποστόλων, τῆς μνήμης τῆς ἐκκλησίας, τοῦ ἁγίου Γεωργίου, τοῦ ἁγίου Δημητρίου, τῶν ἁγίων Θεοδώρων, τοῦ ἁγίου Χαράλαμπος, τῶν τριῶν Ἰεραρχῶν, τῆς γεννήσεως καὶ ἀποτομῆς τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Νικολάου, καθ' ἃς ὀφείλουσι χρεῖαν ἐλαφῆ τοῖς προσερχομένοις πιστοῦς κατὰ τὴν ἀρχαίαν τῆς ἐκκλησίας συνήθειαν.

Ἄρθρον 34. Ἀπαγορεύεται τὸ ἱστασθαι ἐν τῇ νάρθηκι πρὸ τῆς εἰσοδοῦ τοῦ ναοῦ καὶ γράφειν τὰ ὀνόματα τῶν εἰσπορευομένων· δεῖα δὲ τῶν χριστιανῶν θέλουσι νὰ ἐπιδώσωσιν εἰς μνημεῖον ὀνόματα, προσέρχονται τῆ ἐν τινὶ γωνίᾳ τοῦ ἁγιοτεροῦ κλείτους ὀφείλουσι ἱστασθαι ἐπὶ τούτῳ ἱερῆ.

Ἄρθρον 35. Ἀπαγορεύεται τὴν α' ἐκαστοῦ μηνός, καθ' ἣν μέλλει τελεσθαι ἐν πόσει τῆς ἱερᾶς ἐκκλησιαστικῆς ἀναξαιρέτως ἡ θεία λειτουργία καὶ ὁ ἁγισμός, τὸ παρεῖσθαι καὶ ἀγιάζειν τὰς οἰκίας τῆς ἐνορίας καὶ τὰ εἰς τὴν περιφέρειαν αὐτῆς τυχόν ἀνήγοντα κατοικήματα. Ὁ θείων δὲ ἡ ἀγιάζῃ κατὰ μῆνα ἢ καὶ συχνότερον τὴν οἰκίαν ἢ τὸ κατοικήμα αὐτοῦ, δύνανται νὰ προσκαλῆ τὸν ἱερέα τῆς ἐνορίας ἵνα φάλλῃ ἁγισμέν.

Ἄρθρον 36. Ἀπαγορεύεται τὸ διανέμειν εἰς τὰς οἰκίας ἀνθή καὶ βασιὰ κατὰ τὰς ἑορτὰς τῆς ὑψώσεως τοῦ Σταυροῦ, τῆς Σταυροπροσκυνήσεως καὶ τῶν Βαθῶν.

Ἄρθρον 37. Ἀπαγορεύεται τὸ ἱστασθαι ἐν μίᾳ τῶν πυλῶν τοῦ ἁγίου βήματος ἐν καιρῷ τῆς θείας λειτουργίας καὶ σταυρῶναι διὰ τῆς ἁγίας λόγχης τοὺς προσερχομένους, ἐπιτρέπεται δὲ τοῦτο μόνον μετὰ τὴν ἀπόλυσιν καὶ εἰς μόνον τὸν λειτουργήσαντα ἱερέα.

Ἄρθρον 38. Ἀπαγορεύεται ἐπίσης τὸ διανέμειν τοῖς χριστιανοῖς ἀντίθερον πρὸ τῆς ἀπαλύσεως πρὸς ἀποφυγὴν τῆς ἐκ τούτου προερχομένης ἀνησυχίας καὶ ἀταξίας ἕνεκα τῆς συνωδήσεως τῶν χριστιανῶν καὶ τῆς ἀποχωρήσεως αὐτῶν ἐκ τοῦ ναοῦ ἐν τῇ μίᾳ τῆς ἀπαλύσεως.

Ἄρθρον 39. Ἀπαγορεύεται τὸ κατὰ πᾶσαν ἡμέραν μετὰ τὸ τέλος τῆς θείας καὶ ἱερᾶς λειτουργίας φάλλειν παράκλησιν· ὀρίζεται δὲ ἡ παρασκευὴ, καθ' ἣν οἱ ἱερεῖς ὀφείλουσι φάλλειν τακτικῶς παράκλησιν, εἴτε τὸ πρὶν μετὰ τὸ τέλος τῆς θείας καὶ ἱερᾶς λειτουργίας, εἴτε μετὰ τὸ τέλος τοῦ ἑσπερινοῦ.

Ἄρθρον 40. Ἀπαγορεύεται τὸ περιφέρειν ἐντός τοῦ ναοῦ τοὺς πιστοὺς εἰς προσκύνησιν τὰς ἁγίας εἰκόνας τῆς Ἀναστάσεως καὶ τῆς Γεννήσεως τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ κατὰ τὰς ἑορτὰς τοῦ Πάσχα καὶ τῶν Χριστουγέντων· ὀρίζεται δὲ τὸ λοιπὸν, ὅπως τιθέμενα ἐν τῇ προσκυνηταρίῳ ἔκρινται εἰς προσκύνησιν τῶν ἐκκλησιαζομένων χριστιανῶν.

Ἄρθρον 41. Ἔξοσι τοῖς ἱεροῦσι περιφέρειν ὑπὲρ αὐτῶν δίσκον ἐν τῇ ναφ κατὰ πᾶσαν κυριακὴν καὶ ἑορτὴν καὶ καθ' ἅπασαν τὴν μεγάλην ἑβδομάδα.

Ἄρθρον 42. Ἡ κατὰ τὴν μεγάλην παρασκευὴν διανομὴ ἀνθῶν παρὰ τῆ ἐπιταρίῳ γίνεσθαι ὑπὸ τῶν ἱερῶν· ἢ δ' ἐκ ταύτης προσηρικτικῆ χρηματικῆ προσηρικῆ ἀνήκει, ὡς τὸ πάλαι, τοῖς ἱεροῦσι.

Ἄρθρον 43. Αἱ οἰκογέναι ἐκαστῆς ἐνορίας, ἀναλόγως τῆς κοινωνικῆς αὐτῶν θέσεως καὶ καταστάσεως, διαίρονται εἰς τρεῖς τάξεις, ὀριζόμενας ὑπὸ τῆς ἐνοριακῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐπιτροπῆς.

Ἐκ τούτων αἱ μὲν εἰς τὴν α' τάξιν ἀνήκουσαί θέλουσι πληρῶναι κατ' ἔτος πρὸς ἀξιοπρεπὴ συντήρησιν τοῦ ἐνοριακοῦ κλήρου ἐν ἀργυροῦν μεδζίτιον· αἱ δὲ εἰς τὴν β', εἰς ἣν ὑπάγονται καὶ ἅπαντες οἱ ἔθνοι κατοικοματάρχαι, οἱ ἔχοντες τὰς οἰκογενεὰς τῶν εἰς τὰς αὐτῶν πατρίδας, ἡμῖς μεδζίτιον· αἱ δὲ εἰς τὴν γ' ἐν τρίτῳ τοῦ ἀργυροῦ μεδζίτιον· τὰ χρήματα δὲ ταῦτα θέλουσι εἰσπράττεσθαι ὑπὸ τοῦ ἱεροῦ κλήρου τῇ βοήθειᾳ καὶ προστασίᾳ τῆς ἐνοριακῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐπιτροπῆς.

Ἄρθρον 44. Ἐὰν καταδειχθῇ ὅτι ἱερεῖς ἐνορίας τινὸς δὲν εἶναι δυνατόν νὰ συντηρηθῶσιν ἀξιοπρεπῶς διὰ τῶν κεκαυνομένων δικαιωμάτων αὐτῶν, ὑποχρεοῦται τὸ ἐνοριακὸν ἐκκλησιαστικὸν ταμεῖον νὰ δίδῃ αὐτοῖς ἐπίδομα πρὸς ἀνακούφισιν.

Ἄρθρον 45. Αἱ ἱεροπραξίαι βαπτίσεως, γάμου, κηδείας καὶ μνημειῶν διαίρονται εἰς τρεῖς τάξεις· καὶ διὰ μὲν τὰς τῆς α' τάξεως, ἐν αἷς θέλουσι λαμβάνει μέρος ὁ ἀρχιερεὺς καὶ ἅπας ὁ ἐνοριακὸς κληρὸς, δικαίωμα τοῦ μὲν ἀρχιερατικῶς προϊσταμένου τῆς ἐνορίας ὀρίζεται μεδζίτια ἀργυρᾶ πάντα, ἐκαστοῦ δὲ ἱερέως τρία καὶ τοῦ ἱεροδιακόνου ἓν καὶ ἡμῖς· διὰ δὲ τὰς τῆς β', ἐν αἷς θέλουσι λαμβάνει μέρος μόνον ὁ ἐνοριακὸς κληρὸς, δικαίωμα ἐκαστοῦ ἱερέως ὀρίζεται ἓν καὶ ἡμῖς ἀργυροῦν μεδζίτιον καὶ τοῦ ἱεροδιακόνου ἓν· καὶ διὰ τὰς τῆς γ', ἐν αἷς θέλει λαμβάνει μέρος εἰς μόνον ἱερεὺς, ἐν ἀργυροῦν μεδζίτιον.

Ἄρθρον 46. Ἐκ τῶν ἀνωτέρω τριῶν τάξεων δύναται μὲν ὁ χριστιανὸς νὰ ἐκλέξῃ εἰανθήποτε θάλησιν κατ' ἀρίσκειαν, ὑποχρεοῦται ὁμοίως νὰ πληρῶνῃ τὸ δικαίωμα τὸ ὀριζόμενον διὰ τὴν τάξιν, εἰς ἣν ἀνήκει.

Ἄρθρον 47. Μετὰ τὸ τέλος ἐκαστῆς ἱεροπραξίας τὰ δικαιώματα δέον νὰ πληρῶνεται ἀνελλιπῶς εἰς τὸν ἐπιτελούσαντα ταύτην ἱερῶν κλήρον· ἐν περιπτώσει δυστροπίας ἐν τῇ πληρωμῇ τῶν ὀριζομένων δικαιωμάτων, ὁ κληρὸς ἐπικαλεῖται τὴν συνδρομὴν τῶν ἐπιτροπῶν τῆς ἐκκλησίας, οἵτινες ὀφείλουσι ἐνεργεῖν τὴν εἰσπραξίν αὐτῶν· ἐν ἀποτυχίᾳ δὲ, ἀναφέρεται εἰς τὴν μεγάλην πρωτοσυγγελλίαν.

Ἄρθρον 48. Αἱ ἀποδειγνύμεναι ἄποροι οἰκογέναι, οἰανθήποτε καὶ ἐν ταῖσι ἱεροπραξίαι, ἀπαλλάσσονται πάσης ὑποχρεωτικῆς πληρωμῆς, ὡς καὶ τῆς ἀνωτέρω κανονισθείσης.

Ἄρθρον 49. Τὸ φέσιμα κατὰ τὴν ἐορτὴν τῶν Ἀθεοφαναίων γίνεται ὡς ἑξῆς.

Ἐκάστη ἐνορία διαίρεται εἰς τμήματα ἀνάλογα τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἱερῶν αὐτῆς. Ἐκαστὸν δὲ τμήμα θέλει ἀγιάζεσθαι ὑπ' ἑνὸς μόνου ἱερέως, πρὸς δὲ πᾶσι οἰκογενειάρχης ἢ καταστηματοῦχος θέλει προσφέρει δι' ἑαυτὸν τὸ προσωπικὸν τῶν ἱερῶν τὴν προαιρετικὴν αὐτοῦ προσφορὰν· τὸ δὲ ὑπ' ἐκαστοῦ ἱερέως συναχθὲν εἰσόδημα ἢ κατατίθεται εὐκαινότητος ὅσον καὶ ἀπείρατον καὶ ἢ διακοπῇ γίγνεται ἐξ Ἰσοῦ, ἢ ἕκαστος λαμβάνει ὅσον εἰσπράξει κοσῶν. Ὁ δὲ ἱεροδιάκονος τῆς ἐκκλησίας, ἐὰν ὑπάρχη, ἐπιτρέπεται νὰ περιέλθῃ καὶ ἀγίασθαι ἅπασαν τὴν ἐνορίαν.

Ἄρθρον 50. Ἀπαγορεύεται ἐπὶ κοινῇ αὐστηρῶς τὸ παρ' ἐνορίαν κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην ἀγιάζειν.

Ἄρθρον 51. Ταμίαι τῶν εἰσπραττομένων δικαιωμάτων θέλει εἶσθαι ὁ ἀρχιερατικῶς ἢ ἱερατικῶς προϊστάμενος, ὅστις θέλει διανέμεσθαι ταῦτα κατὰ μῆνα ἢ κατὰ δεκαπενθήμεριον μετὰ τῶν λοιπῶν συν- ἀδελφῶν αὐτοῦ ὡς ἑξῆς· Καθόσον ἀφορᾷ τὰς ἐνορίας τῆς πρώτης κατηγορίας, ἐν αἷς ὑπάρχει ἀρχιερατικῶς προϊστάμενος, τὸ ἅλῃν ποσὸν τῶν εἰσπράξεων διαίρεται εἰς δύο ἴσα μέρη· ἐκ τοῦ πρώτου μέρους τὰ 3/5 λαμβάνει ὁ ἀρχιερατικῶς προϊστάμενος, τὰ δὲ λοιπὰ 2/5 ὁ ἱερατικῶς προϊστάμενος, τὸ ἕτερον δὲ ἡμίση διανέμεται οἱ λοιποὶ τρεῖς ἱερεῖς· ἐν αἷς δὲ οὐχ ὑπάρχει ἀρχιερατικῶς προϊστάμενος, τὰ μὲν 3/10 τῶν εἰσπράξεων λαμβάνει ὁ ἱερατικῶς προϊστάμενος, τὰ δὲ λοιπὰ 7/10 διανέμονται ἐξ Ἰσοῦ οἱ λοιποὶ τρεῖς ἱερεῖς.

Ἄρθρον 52. Καθόσον ἀφορᾷ τὰς ἐνορίας τῆς 3' κατηγορίας, ἐν αἷς ὑπάρχει ἀρχιερατικῶς προϊστάμενος, τὸ ἅλῃν ποσὸν τῶν εἰσπράξεων διαίρεται εἰς δύο μέρη, ἐν τῷ ἐν, περιλαμβανόν τὰ 6/10, διανέμονται ὁ ἀρχιερεὺς λαμβάνων τὰ 3/5 αὐτοῦ, καὶ ὁ ἱερατικῶς προϊστάμενος λαμβάνων τὰ λοιπὰ 2/5· τὸ δὲ ἕτερον, περιλαμβανόν τὰ λοιπὰ 4/10 τῶν εἰσπράξεων, διανέμονται ἐξ Ἰσοῦ οἱ λοιποὶ δύο ἱερεῖς. Ἐν αἷς δὲ οὐχ ὑπάρχει ἀρχιερατικῶς προϊστάμενος, τὰ μὲν 4/10 τῶν εἰσπράξεων λαμβάνει ὁ ἱερατικῶς προϊστάμενος, τὰ δὲ λοιπὰ 6/10 διανέμονται ἐξ Ἰσοῦ οἱ λοιποὶ δύο ἱερεῖς.

Ἄρθρον 53. Καθόσον ἀφορᾷ τὰς ἐνορίας τῆς 4' κατηγορίας τὰ μὲν 6/10 τῶν εἰσπράξεων νέμεται ὁ ἱερατικῶς προϊστάμενος, τὰ δὲ λοιπὰ 4/10 ὁ ἕτερος ἱερεὺς.

Ἄρθρον 54. Τούτιθεν καταργοῦνται τὰ λεγόμενα ἐμβολοκίττια, ἅτινα ἐλάμβανον οἱ ἐπίτροποι τῶν ἐκκλησιῶν παρὰ τῶν ἱερῶν καὶ κηρύσσονται οὗτοι ἀπὸ τῆς ἀποφάσεως τῆς ὁμοθυμαδὸν ταύτης συναχθῆς τῆς διαγορεύσει τῶν ἐθνικῶν κανονισμῶν καὶ τῆς περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου ληφθείσης κοινῆ ἀποφάσεως τῆς ἀγίας καὶ ἱερατικῆς συνόδου καὶ τοῦ διαρκοῦς ἐθνικοῦ συμβουλίου· ἢ δὲ πατριαρχικῆς ἐπιχορηγήσεως θέλει ἀποτίσθαι καὶ τοῦ λοιποῦ ἐτησίως ἐκ τῶν παγκρατίων τῶν ἐκκλησιῶν, ὡς καὶ πρότερον, ὁμοθυμαδὸν τῶν ἐπιτρόπων ἵνα ἐξέσωσιν τοὺς πρὸς τοῦτο πόρους, ἔχοντας ὑπ' ὄψιν ἐν τῇ ἐξέσωσει τούτων καὶ τὴν ἀνωτέρω μνημονευομένην ἀπόφασιν τῶν δύο συμβουλίων.

Ἄρθρον 55. Ὁ παραβαίνων οὐδὲν ποτε διάταξιν τοῦ παρόντος κανονισμοῦ κληρικῶς τὸ πρῶτον ἐπιτιμᾶται καὶ νοθεύεται, τὸ δεύτερον ὑποβάλλεται εἰς πρόστιμον ἀνάλογον τοῦ πλημμελήματος αὐτοῦ, τὸ τρίτον ὑποβάλλεται εἰς ἀργίαν ἀνάλογον τοῦ πταίσματος καὶ στερεῖται συνάμα τῶν δικαιωμάτων αὐτοῦ, ἀριμενῶν πρὸς ὄφελος τῶν συναδελφῶν αὐτοῦ, καὶ τέταρτον παύεται ἑριστικῶς ἀπὸ τῆς θέσεως αὐτοῦ καὶ ἀποπέμπεται ἔξω τῆς περιφέρειας τῆς ἀρχιεπισκοπῆς Κωνσταντινουπόλεως.

Ἄρθρον 56. Εἰ καὶ ἐν τῇδε τῷ κανονισμῷ προσδιορίζονται, ὡς ἀνωτέρω, τὰ κέρια καὶ τυχερὰ δικαιώματα τοῦ ἱεροῦ ἐνοριακοῦ κλήρου πρὸς ἄνετον ὄμοσον καὶ ἀξιοπραγῆ αὐτοῦ συντήρησιν, ἀλλ' οὐχ ἦντον συνιστάται τοῖς ἐνορίταις καὶ τοῖς ἐπιτρόποις τῶν ἱερῶν ἐκκλησιῶν ἢ ἐκαστῆς μισθοδοσίας τοῦ κλήρου ἐκ τῶν ἐκκλησιαστικῶν ταμείων, ἐὰν μὴ θεωρηθῆται τὸ γε νῦν δυνατὴ ἐν πάσῃ τῇ ἐνορίᾳ, τοῦλάχιστον ἐν ταῖς εὐποροῦσιν καὶ δυναμένῃς, προσδιοριζομένην, ὡς ἐν τῷ ὀκτωθεν εἰνακί φέρεται.

Ἄρθρον 57. Ἐν περιπτώσει μισθοδοσίας τοῦ ἱεροῦ κλήρου, τὰ κανονισμένα ἐκ τῶν ἱεροκρατίων δικαιώματα αὐτοῦ θέλουσιν εἰσπράττει τὰ ἐκκλησιαστικὰ ταμεία δι' ἴδιον αὐτῶν λογαριασμῶν χωρὶς νὰ ἔχωσι δικαίωμα οἱ κατὰ καιρὸν ἐπίτροποι νὰ ἐπιφέρωσι τὴν ἐλάχιστην αὐξήσιν ἢ ἐλάττωσιν αὐτῶν ἀνευ ἐκκλησιαστικῆς ἐγκρίσεως· ὡς τυχερὰ δὲ δικαιώματα τῶν ἱερῶν αὐτοῖς ἀνήκοντα θεωρηθῆται τὰ ἐκ τοῦ φεσίματος τῶν Θεοφαναίων, τὰ ἐκ τοῦ ἐπὶ τῆς προσκομιδῆς μνημοσύνου, τὰ ἐκ τοῦ προσκονηταρίου, τὰ ἐκ 4 δίσκων, ὅς ἐπιτρέπεται νὰ περιάγῃ καθ' ἕκαστον ἐνιαυτὸν, ἦτοι τὴν α' τοῦ ἔτους, τὴν ἐορτὴν τοῦ πάσχα, τῶν χριστουγέννων καὶ τὴν ἡμέραν τῆς πανηγύρεως τῆς ἐκκλησίας, καὶ πᾶσα ἄλλη οὐδὲν ποτε προαιρετικῆ τῶν χριστιανῶν προσφορᾷ.

Ἄρθρον 58. Τὰ πρόσφορα καὶ τὸ νόμα ὀρίζεται τοῦ λοιποῦ ν' ἀγοράζωνται παρὰ τῶν ἐπιτρόπων τῶν ἐκκλησιῶν, δαπάναις τῶν παγκρατίων, ὡς καὶ πᾶν δ τι ἄλλο ἀναγκαῖον εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἀκαλλασσομένων ὅσως τῶν προϊσταμένων τῶν ἐκκλησιῶν ἀπὸ τῆς τοιαύτης δαπάνης· ἀπαγορεύεται δὲ αὐστηρῶς τὸ νὰ ἐπιβαρύνωνται τὰ παγκράτια διὰ δαπανῶν, ἀνηκουσῶν εἰς βάρος τῶν ἐνοριτῶν, ὅσων τῆς μισθοδοσίας τῶν κληρικῶν, τῶν νυκτοφυλάκων, τῶν πυροσβεστῶν, τῶν ὑδραγωγῶν καὶ τῶν παρακλησιῶν. Ἐν περιπτώσει μάλιστα καταχωρίσεως τοιούτων δαπανῶν ἐν τοῖς βιβλίοις τῶν ἐκκλησιῶν, ἢ ἐξελεγκτικῆ τῶν πατριαρχεῶν ἐπιτροπῆ δὲν θέλει ἀναγνωρίζεαι ταῦτα, εὐθύνουσα δι' αὐτῶν τοὺς ἐπιτρόπους.

Ἄρθρον 59. Συνιστάται τοῖς ἐνορίταις καὶ τοῖς ἐπιτρόποις τῶν ἐκκλησιῶν ἢ ἐξέσωσιν τρόπον πρὸς ἄνετον ἢ τοῦλάχιστον ἐλάττωσιν τῶν ἐν τῇ ναφ̄ περιφερομένων δίσκων, ὅσον, πλὴν τοῦ ἀτόπου, τὸ ὅσιον παρουσιάζει, σπουδαίαν προξενία ἀνησυχίαν καὶ διατάραξιν τῆς ταλουμένης ἀκολουθίας καὶ προσυχῆς· πρὸς δὲ συνιστάται ἢ ἐλάττωσιν τοῦ ἐν πολλαῖς ἐκκλησιαστικῆς παρατηρουμένου ἀνευ λόγου μεγάλου ἀριθμοῦ πολυελαίων, μανουαλίων καὶ κανδηλῶν καὶ ἢ ἐπάνδος εἰς τὴν ἀρχαίαν τάξιν τῆς ἐκκλησίας, ἦτις καὶ νῦν τηρεῖται ἐν ταῖς μοναῖς τοῦ ἁγίου ὄρους, καθὼς καὶ ἢ ἐπὶ τὸ σημαντικώτερον καὶ ἐκκλησιαστικώτερον διαρρυθμίσαι τῶν ἱερῶν ἀμφίων. Καὶ πολυέλαιοι μὲν ὀρίζεται ἵνα ὑπάρχωσιν οὐχὶ πλείονες τῶν τριῶν ἐν τῇ μέσῃ ἐκαστοῦ ναοῦ, κανδηλαὶ ἀνὰ μία μόνον ἐνώπιον τῶν μεγάλων εἰκόνων, μανουάλια δὲ ἐνώπιον τοῦ τέμπλου καὶ ἐπ' αὐτῶν ἀνὰ δύο λαμπάδες, μία μεγάλη καὶ μία μικρὰ· τὰ δὲ λοιπὰ πάντα, ὡς περιττὰ καὶ ὑπὸ πᾶσιν ἑποφιν ἀνάριθμα καὶ δὴ καὶ ἐν μέρει ἐπιβλαβῆ, καταργοῦνται καὶ ἀίρονται· τὰ δὲ ἱερά ἀμφια ὀρίζεται νὰ κατασκευάζωνται ἐξ ὑφασμάτων ἐρυθροῦ, λευκοῦ καὶ μέλανος χρώματος, ἅτινα θεωροῦνται ὡς τὰ μόνα ἐκκλησιαστικὰ χρώματα, καὶ οὐχὶ ἀδιακρίτως ἐκ διαφόρων χρωμάτων, ὅσον εἶναι κατάχρησις καὶ ἀνοήσιος στολισμῶν.

Ἐν τοῖς πατριαρχείοις, τῇ 4 νοεμβρίου 1880.

Ὁ μέγας πρωτοσύγκελλος Ἀθανάσιος, ἀρχιμανδρίτης Κωνσταντίνος Δαλιγιαννῆς, ἀρχιμανδρίτης Γρηγόριος Παλαμάς, ὁ μέγας ἀρχιμανδρίτης Ἰωαννίκιος, ἀρχιμανδρίτης Γρηγόριος Νεστορίδης, ὁ μέγας ἀρχιεπίσκοπος Ἰωακείμ.

2. SERIES EMOLUMENTORUM A CLERO PERCIPIENDORUM.

α. Κόρια δικαιώματα.

Βάπτις. Γάμος. Κηδεία. Μνημόσυνον.

α' τάξεως άρχιερέως . . . . .	μεδζίτια	5
εκάστου ιερέως . . . . .	"	3
ιεροδιακόνου . . . . .	"	1 1/2
β' " εκάστου ιερέως . . . . .	"	1 1/2
ιεροδιακόνου . . . . .	"	1
γ' " ιερέως . . . . .	"	1
Ετησία εισφορά εκάστης οικογενείας		
α' τάξεως μεδζίτιον	1	
β' " " "		1 2
γ' " " "		1 4

β. Τυχηρά δικαιώματα.

Δίσκος κατά πάσαν έορτήν και κυριακήν.  
 Προσκυνητήριον έν ώρισμέναις ημέραις.  
 Γράψιμον έν ώρισμένω τόπω.  
 Άγιασμοί.  
 Φωτισμοί την ημέραν των Θεοφαναίων.  
 Διανομή άνθέων και βατών την κυριακήν των βατών,

Α την μεγάλην κερσαυήν, της στυμφοπροσκυή-  
 σεως.  
 Προσφρασιαι των χριστιανών προσφρασιαι.

γ. Μισθοδοσία.

Μισθοδοσία τιτουλαρίων επισκόπων ένορίας

α' τάξεως γρόσια	1000
β' " "	750
ιερατικών προϊσταμένων . . . . .	700
πνευματικών . . . . .	500
ιερέων . . . . .	450
ιεροδιακόνων . . . . .	450
ιερατικών προϊσταμένων β' τά- ξεως . . . . .	650
πνευματικών . . . . .	450
ιερέων . . . . .	400
ιεροδιακόνων . . . . .	400
ιερατικών προϊσταμένων γ' τά- ξεως . . . . .	500
ιερέων . . . . .	400
ιεροδιακόνων . . . . .	350
ιεροκλήρικων . . . . .	1000

Β

3. VICARIUS GENERALIS PATRIARCHAE CONSTANTINOPOLITANO.

Αριθμός πρωτοκόλλου 5668.  
 Παναγιώτατε δέσποτα.  
 Η κεντρική εκκλησιαστική επιτροπή παρατώσασα δια των εδών της υμετέρας θειοτάτης παναγιότητος την αναθεώρησιν και επιδιόρθωσιν του από κολλου υπό ειδικής επί τούτω συστάσης επιτροπής συνταχθέν-  
 τος κανονισμού του ένοριακού κλήρου της αρχιεπισκο-

πής Κωνσταντινουπόλεως, υποβάλλει αυτόν βαθυσ-  
 βάτως υπό την εγκρίσιν και έκτίμησιν της υμετέρας παναγιότητος, και εξαιτείται την ένάργισιν των δεόν-  
 των διά τά περαιτέρω.  
 Έν τοις πατριαρχείοις, τη κη' εκταβρίου, αωπ'.  
 Ο πρόεδρος μέγας πρωτοσύγκελλος Αθανάσιος.  
 Ο γραμματεύς μέγας αρχιεπίσκοπος Ιωακείμ.

4. PATRIARCHA CONSTANTINOPOLITANUS VICARIO SUO GENERALI.

Αριθμός πρωτοκόλλου 5668.  
 † Ιωακείμ έλέη θεού αρχιεπίσκοπος Κωνσταν-  
 τινουπόλεως, νίας Ρώμης, και οικουμενικός πατριάρχης.  
 Όσιολογιώτατε ημίτερη μέγας πρωτοσύγκελλε κύριε Αθανάσιε, τέκνον έν κυρίω αγαπητόν, χάρις ειη τη όσιολογιότητι σου και ειρήνη παρά θεού. Τόν ημί-  
 τέρα καλεύσει υπό της κεντρικής εκκλησιαστικής επι-  
 τροπής συνταχθέντα και έν κοιναίς αυτής συνεδριά-  
 σεσιν έπεξεργασθέντα κανονισμόν του έν τη καθ' ημάς πρωτεύουσθ ιερού ένοριακού κλήρου λαβόντες ύπ' όφιν,

Ο όποληθέντα ήμιν δια της από κη' λήξαντος μηνός  
 αίτήσεως της σης όσιολογιότητος, και διεξαλθόντες  
 έπισταμένως, ένεκρίναμεν έν πάσι τοις κεφαλαίοις και  
 άρθροις αυτού. Έφ' ή και περιβαλόντες αυτόν διά  
 της ημετέρας πατριαρχικής έπικυρώσεως επιστρέφομεν  
 έπισυνημμένον όδω, όπως λάβη την απαιτούμένην δη-  
 μοσίευσιν και εφαρμογήν. Η δι του θεού χάρις και  
 τό άπειρον έλεος ειη μετά σου.  
 αωπ', νοεμβρίου δ'.  
 † ό Κωνσταντινουπόλεως έν Χριστώ εύχέτη.

5. PATRIARCHA CONSTANTINOPOLITANUS STATUTA PROMULGAT.

Αριθμός πρωτοκόλλου 6315.  
 Διεκπεραιώσεως 8193.  
 † Ιωακείμ έλέη θεού αρχιεπίσκοπος Κωνσταν-  
 τινουπόλεως, νίας Ρώμης, και οικουμενικός πατρι-  
 άρχης.  
 Εντιμότατοι κληρικοί της καθ' ημάς του Χριστού  
 μεγάλης εκκλησίας, και εύλαβέστατοι προϊστάμενοι και  
 ιερείς, και δούετατοι ιερομόναχοι, οι φάλλοντες έν  
 ταις εκκλησίαις της Πόλεως, του Γαλατα και του καθ'  
 ημάς Κατωστίνου, και τιμώτατοι έπίτροποι των ιερών  
 εκκλησιών και λοικοί άπαξέκταντες εδλογημένοι χρι-  
 στιανοί, τέκνα έν κυρίω ήμών αγαπητά· χάρις ειη  
 ήμιν και ειρήνη παρά θεού.  
 Η καθ' ημάς άγια του Χριστού εκκλησία, έν τη  
 αξιοχρέφ αυτής μερίμνη, υπό σπουδαίαν έποφν λα-  
 βοσση άπ' άρχέτων την έν των ένόντων βελτιώσιν της  
 έν κολλοις εδχί καλής εγούσης καταστάσεως του ύπ'  
 αυτήν ένοριακού κλήρου, έκρινεν άναγκασιον έπιστήσαι  
 γενικώταρον την προσοχήν αυτής επί της μελλούσης  
 φθιτικής και διανοητικής αυτού μορφώσεως· ήμάς δέ

καθήκοντι ιδιαίτερας πατριαρχικής και κυριαρχικής μερίμ-  
 νης προαγόμενοι, έγνωμεν προνοήσαι περί της άμύσου  
 D σχετικής βελτιώσεως των άφορώντων ιδίε των καθ'  
 ημάς έν τη πρωτεύουσθ ταύτη και τοις προσεταιίοις  
 αυτής ιερών ένοριακών κλήρον, διακονούντων ειδι-  
 κώς τά τε καθήκοντα αυτού και τά προς έπαρκή και  
 αξιοκρατή συντήρησιν μέσα, και άφροντες όδω σπου-  
 δαίως άφορμάς προς έξευταλισμόν του ιερού αυτού  
 σχήματος και του όψηλού χαρακτήρος. Τούτω γάρ  
 βαρυθύμως έφέρομεν εδχει τοδω ήμάς τε και ό ύφ'  
 ημάς εδσεθής και χριστεπώνυμος του κυρίου λαός.  
 Προτροπή τούτων ημίτερη πατριαρχική έξεπονήθη υπό  
 της κεντρικής εκκλησιαστικής επιτροπής κανονισμός  
 περιέχων έν τρισί κεφαλαίοις έννέα και πενήκοντα  
 άρθρα και πραγματευόμενος έν πρώτοις περί των  
 καθήκοντων του ιερού ένοριακού, ετα δέ περί της  
 ταξίθετης των έν τη πρωτεύουσθ ένορίων και τε-  
 λευταίων καθορίζων τά δικαιώματα του ειρημένου ιερού  
 κλήρου προς αξιοκρατεσίτηαν και άνετον όπωσθήκοτε  
 συντήρησιν αυτού. Τόν κανονισμόν τούτον μετά πά-  
 σης έπιμελείας και συμφώνως προς τας άνάγκας και



τάς ἀκατήκοις τῶν καιρῶν ἐπιβεβαιωθέντα καὶ ὑποβληθέντα ἤμιν ὑπὸ τῆς βῆθειας ἐπιτροπῆς, ἐνεκρίναντο καὶ περιβόλοισιν διὰ τῆς ἡμετέρας πατριαρχικῆς ἐπιγραφῆς· τύποις δὲ ἐκδοθέντα νῦν κήρυκται αὐτῶν καὶ ἡμῖν πρὸς πλήρη ἀπὸ τοῦ ἀρχαιτέρου σὺν θεῷ νέου ἔτους ἐφαρμογὴν καὶ προτροπὴν πατριαρχικῶς ὑμᾶς τε τοῖς εὐλαβεστάτοις προϊσταμένοις ἱερῶν καὶ διακόνους καὶ τοῖς τιμιωτάτοις ἐπίσκοποις προκρίτους ἐπιτρόπους καὶ λοιποὺς χριστιανούς τῆς ἑνορίας ταύτης, ἵνα οἱ πάντες ἀπὸ χρινοῦ, προθύμως συμφορούμενοι πρὸς τὰς ἐν αὐτῷ διατάξεις, ἀναλάβητε ἑαυτοὺς τὰς ἰδίας ὑποχρεώσεις, οἱ μὲν δηλονότι σπουδαζόμενοι τηρεῖν καὶ ἐκτελεῖν κοσμίως καὶ ἱεροπροσῶς τὰ ἱερὰ ἡμῶν χρέη καὶ καθήκοντα, καθιστάμενοι ὅπως τύπος πόσης χριστιανικῆς ἀρετῆς, οἱ δὲ οὐβόμενοι τούτους, ὡς λειτουργοὺς τῆς χάριτος τῆς δωθείσης αὐτοῖς κατὰ Κυρίου, καὶ χορηγούντες αὐτοῖς ἀγογγύστως καὶ μετ' εὐχαριστήσεως τὰ διὰ τοῦ κανονικοῦ ἐπιβληθέντα κληρῶν τε καὶ τυχηρὰ δικαιώματα εἰς ἐξουσίαν καὶ θεακρασίαν τῶν ἀνθρωπίνων αὐτῶν ἀνάγκων. Πισῶν δὲ τῶν ἐν τῇ πρώτευσιν καὶ τοῖς προασειτοῖς ἑνορίων διαίρεισιν εἰς εἴς τμήματα, καθωρίσαμεν προσέτι: ἐν τῇ περιστάσει ταύτῃ ὅπως

ἑκαστον τῶν τμημάτων τούτων διατηρῆ διαρκῶς ἐν ἡ καὶ δὴ κατὰ τὴν ἀνάγκην ἱεροκλήρικας ἐκ τῶν μαθητῶν τῆς ἐν Χάλκῃ ἱερῆς θεολογικῆς σχολῆς, ὅπως, μισθοδοτούμενοι ἐκαστῶς ἐκ τῶν ἑνοριακῶν ἐκκλησιαστικῶν ταμείων, ἔργον ἔξουσι ἀποκλειστικῶς ἑκαστος τὸ κηρύσσειν τὸν λόγον τοῦ θεοῦ κατ' ἐκαστὴν κυριακὴν καὶ ἑορτὴν ἐκ περιτροπῆς ἐν πόσεσι ταῖς ἱερῶν ἐκκλησίαις τοῦ τμήματος αὐτοῦ, διδασκόντες συνῆμα τὸ τῆς ἱερῆς κατηχήσεως μᾶθημα ἐν ταῖς σχολαῖς τῶν ἑνορίων. Ἡ τοιαύτη δὲ ἡμετέρα ἐξαιρετικὴ πρόνοια, ὅσον ἡμῖν καθήκουσά ἐστι, τοσοῦτον ἀναγκαῖα καὶ λυσिताλῆς ὁμολογουμένως ὑπάρχει εἰς οἰκοδομὴν καὶ στήριξιν τῶν πιστῶν ἐν τῇ εἰς Χριστὸν ἀληθινῇ πίστει, καὶ διὰ τοῦτο κατ' ἐξοχὴν συνιστάμενοι τοῖς ἐπιτρόποις τῶν ἱερῶν ἐκκλησιῶν, ὅπως ἀναντιρρήτως καὶ ἀπροφασίστως ἀποδείξωσιν τὴν ἀπόφασιν ἡμῶν ταύτην, τιθέντες αὐτὴν ἅμα τοῖς λοιποῖς εἰς πράξιν καὶ ἐνέργειαν. Καὶ ταῦτα μὲν ὅπως καὶ καθήκον ἡμῶν ἱερῶν καὶ ἀπαραίτητον ἢ δὲ τοῦ θεοῦ χάρις καὶ τὸ ἀπειρον ἔλεος, σὺν τῇ παρ' ἡμῶν εὐχῇ καὶ εὐλογίᾳ, εἴη μετὰ πάντων ὑμῶν.

Ἰωαν', ἐν μηνί δεκεμβρίῳ, ἰνδικτικῶνος θ'.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA

mandata circa sacras ordinationes iam edita renovat

1881 novembris 24 / decembris 6.

Clericum in aliens diocesi sacris initiari canones et vetus ecclesiae consuetudo minime patiuntur, ut ex monumentis bene multis et praesertim ex nuperima sacrae synodi epistola, quam superius col. 639 dedimus, prorsus liquet. Cum autem nonnulli clerici, maxime vero monachi, hisce non obstantibus, passim in diocesis ordinibus susceperent, sacra synodus, re iterum perpensa, sequentem epistolam ad singulos sedis oecumenicae metropolitae et episcopos misit, qua eos adhortata est, ut canonicae sanctiones exactius observarent. Ita porro habet:

παροτρυνόμενοι ὅτι οὐ καταβάλλεται παρὰ πάντων τῶν ἐν Χριστῷ ἀδελφῶν ἁγίων ἀρχιερέων ἢ δέουσα προσοχὴ περὶ τὰ σπουδαῖα καὶ οὐσιώδη ταῦτα ἀντικείμενα, ἰδίᾳ δὲ ἐκ τοῦ ἁγίου ὄρους ἐπιπροφορήθημεν ἐναγχος ὅτι ἱκανοὶ ἐκείθεν ἱερομένοι καὶ μοναχοὶ μεταβάντες ἐπ' ἀρχαίων εἰς τινὰς τῶν ἐπαρχιῶν τοῦ κατ' ἡμᾶς ἁγιοτάτου οἰκουμηνικοῦ θρόνου, οἱ μὲν, καίτοι μὴ φέροντες τὰ τῶν οἰκείων μονῶν ἀπολυτήρια, ἐγένοντο δεκτοὶ καὶ ἐγκατίστησαν ἐν θέσει, οἱ δὲ ἀνεξετάστως ὄλως καὶ ἀβασανίστως ἐχειροτονήθησαν. Ἐκ τούτων τούτων τῶν παρὰ τινῶν τῶν ἀδελφῶν συμβάντων ἀθέσμων καὶ ἀντικανονικῶν τὸ ἐνδόξιμον καὶ αὐθις λαβόντες, ἔγνωμεν ἀποδοῦσαι πρὸς πάντας ἐν γένει τὴν παροῦσαν ἡμετέραν πατριαρχικὴν καὶ συνοδικὴν ἐγκύκλιον ἐν τύποις ἐπιστολῆν. δι' ἧς γράφοντες καὶ τῇ ἀρχιερωσύνῃ αὐτῆς, ἐν πρώτοις μὲν ἐπιστάμενοι ἐπαναληπτικῶς καὶ σπουδαίως τὴν προσοχὴν αὐτῆς ἐπὶ τῶν παρ' ἑνορίαν χειροτονιῶν, ἐντελλόμενοι ἐκκλησιαστικῶς ἐπὶ μηδενὶ ἀπολύτως λόγῳ καὶ ἐν μηδεμίᾳ ἀνάγκῃ μὴ προβαίνειν εἰς τοιαύτας ἀντικανονικότητας, ἀλλὰ προσέχειν ἀκριβῶς καὶ ἐπισταμένως, ὡς προσήκει εἰς πνευματικούς ποιμένας, εἰδότας ὁρθεῖν τὰ ἱερὰ τῆς ἐκκλησίας· αὐτῶν θέσμια καὶ τὰ τῶν ἄλλων ἀνεξαρτήτων ἐκκλησιῶν καὶ συναδελφῶν δίκαια. Ἐἴτα δὲ ἀπαγορεύομεν αὐτῇ ἀστυγῶς μηδένα τοῦ λοιποῦ δέχεσθαι ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ αὐτῆς πάντῃ ἀνεξετάστως καὶ ἀβασανίστως κληρικῶν ἐξ ἄλλης προερχόμενον ἐπαρχίας, κἂν εἴη φέρῃ τὰ καινὰ καὶ τῆς χειροτονίας καὶ λοιπὰ ἀπολυτήρια αὐτοῦ ἔγγραφα· ἀστυγῶτάτην δὲ συνιστάμεν τὴν τήρησιν τῆς κανονικῆς ταύτης διατάξεως ἐπὶ τῶν ἐκ τοῦ ἁγίου ὄρους καὶ ἐξ ἄλλων ἱερῶν μονῶν ἱερομονάχων τε καὶ μοναχῶν, ἐκτὸς μεγίστης καὶ ἀπολύτου ἀνάγκης, κατ' ἣν δύναται μὲν ἵνα δέχηται ἐκ τούτων καὶ ἀποκαθιστῆ εἰς θέσεις ἐντὸς τῆς ἐπαρχίας αὐτῆς, ἐξετάζουσα ὅμως πρότερον τὰ κατ' αὐτοῦ καὶ ἐπιζητοῦσα τὰ τῆς χειροτονίας καὶ τὰ παρὰ τῶν οἰκείων μονῶν ἀπολυτήρια τούτων ἔγγραφα. Ἔστω δὲ καὶ τῇ αὐτῆς ἀρχιερωσύνῃ γνωστὸν ὅτι ἡ ἐκκλησία, ἐπιθυμοῦσα ἐκ καθήκοντος τὴν περιστολὴν τῶν ἐνιαχοῦ συμβαινουσῶν τοιούτων καταχρήσεων, προτίθεται ἀστυγῶτάτην καὶ ἀματάκλητον ποιήσασθαι ἐν τῇ μέλλοντι ἐφαρμογῇ τῶν ὑπὸ τῶν θείων καὶ ἱερῶν κανόνων ἐπιβληθέντων ποινῶν κατὰ τῶν μὴ

Ἀριθμὸς πρωτοκλήλου 5571.

† Ἰωακείμ ἑλέφ θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως, νέας Ῥώμης, καὶ οἰκουμηνικός πατριάρχης.

ἱερώτατα μητροπολίτα... ἐν ἁγίῳ πνεύματι ἀγαπητὰ ἀδελφεῖ καὶ συλλειτουργεῖ τῆς ἡμῶν μαριότητος κύριε... χάρις εἴη τῇ αὐτῆς ἀρχιερωσύνῃ καὶ εἰρήνῃ παρὰ θεοῦ. Περὶ τῶν παρ' ἑνορίαν χειροτονιῶν καὶ περὶ τῶν ἐκ ξένων ἐπαρχιῶν ἢ αὐτοκαθάρων ἐκκλησιῶν προερχομένων κληρικῶν, ὡς κατὰ ἀντικανονικῶν πλῆθος οὐσιωθῶν καὶ ὑπὸ τῶν ἱερῶν κανόνων ῥητῶς προβλεπομένων, οὐχ ἀπαξ ἤδη ἢ κατ' ἡμᾶς ἁγία τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησία ἐλαξεν ἀφορμὴν, δυσφοροῦσα καὶ ἀσχάλλουσα δικαίως διὰ τὰς ἐν τισὶ τῶν ἐπαρχιῶν τοῦ κλήματος αὐτῆς ἐπισυμβάσας κατὰ καιροῦς παραβάσεις τῶν θεσπισθέντων, ἵνα ἐπιστήσῃ ἐπὶ τούτων σπουδαίως τὴν προσοχὴν ἀπάντων ἀνεξαιρέτως τῶν ὑπ' αὐτὴν ἐν Χριστῷ ἀδελφῶν ἁγίων ἀρχιερέων καὶ συστήσῃται αὐτοῖς στενῶς τὴν τήρησιν τῶν σχετικῶν κανόνων, διαρρηθῆν καὶ ἐπὶ βαρεῖα ποινῇ διακαλειομένων τὰς μὲν παρ' ἑνορίαν χειροτονίας μὴ τελεῖσθαι ἄνευ τῆς τοῦ οἰκείου ἀρχιερέως ἀδείας τε καὶ συναίνεσης, τοὺς δ' ἐξ ἄλλων ἐκκλησιῶν, ἐπαρχιῶν τε καὶ μοναστηρίων προερχομένους κληρικούς καὶ μὴ φέροντας τὰ τῆς χειροτονίας αὐτῶν ἀποδεικτικά, ὡς καὶ τὰ παρὰ ἀρχιερέων ἢ ἡγουμένων τῶν ἱερῶν μονῶν, ἐν εἰς πρότερον διατάσσων, ἀπολυτήρια, μὴ γίνεσθαι παντάπασιν δεκτοὺς καὶ εἰς θέσεις ἐγκαθίστασθαι. Ἄλλ' ὅμως ἐξ ὅσων καὶ νῦν ἔλαβον ἐκ τινῶν κερῶν πληροφορίας, μετὰ κλειστός ὄσης λύτης

των ἐν συμπεροφθενημένων πρὸς τὰς ἐναντίας ταύτας Δ  
δισταγῆς καὶ συστάσεως αὐτῆς. Ἡ δὲ τοῦ θεοῦ χάρις  
καὶ τὸ ἄριστον ἔλαος εἴη μετὰ τῆς αὐτῆς ἀρχιερωσύνης.  
, αὐτῆς, οκτωβρίου κδ'.

- † ὁ Κωνσταντινουπόλεως ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός.
- † ὁ Ἐπίσκοπος Ἀγαθόγγιλος ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός.
- † ὁ Ἀθήνων Ἰωακείμ ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός.
- † ὁ Ἀρσακίαις Σωφρόνιος ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός.

- † ὁ Πρόεδρος Νικόδημος ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός.
- † ὁ Νεοκαισαρείας Ἰερόθεος ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός.
- † ὁ Μιτυλήνης Κωνσταντῖνος ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός.
- † ὁ Ἀθήνων Ἰωακείμ ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός.
- † ὁ Βοστανῶν Ἰερόθεος ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός.
- † ὁ Κορυθαῖος Δαυίδος ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός.
- † ὁ Κασανδρείας Κωνσταντῖνος ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός.

### SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA

a qua nonnullae dioecesees-Thessaliae et Epiri in ditionem ecclesiae Helladicae subiiciuntur  
1882 maii 11/23.

Cum ex foedere Graecos inter et Turcas in B  
magna parte Epiri et Thessaliae ad regnum Graeciae  
accessisset, synodus Atheniensis a patriarcha Con-  
stantinopolitano petiit ut dioecesees intra fines recens  
positae comprehensae non amplius a sede Con-  
stantinopolitana sed a synodo Atheniensi regeren-  
tur, patriarcha oecumenicus, nulla interposita mora,

votis eius annuit, edito in hunc scopum incorpora-  
tionis tomo, quem iuvat referre, ut quisque videat  
quanta via apud orientales e rebus politicis in  
negotia ecclesiastica influat, quod ex aliis monu-  
mentiis superius exhibitis satis iam liquet. Cetera  
acta ad rem pertinentia in legentium gratiam  
adiiecimus.

### SYNODUS ATHENIENSIS SYNODO CONSTANTINOPOLITANAE

1882 aprilis 28 maii 10.

Ἀριθμὸς πρωτοκόλλου 307.

Τῷ παναγιωτάτῳ, θεοσιωτάτῳ καὶ οἰκουμηνικῷ πατρι-  
άρχῃ κυρίῳ Ἰωακείμ καὶ τῇ περὶ αὐτὸν ἀγιωτάτῃ  
συνόδῳ ἢ ἱερᾷ σύνοδος τῆς ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος  
τὸν ἐν Χριστῷ ἀδελφικὸν ἀσπασμὸν ἀπονέμει.

Παρισταμένης ἐκκλησιαστικῆς ὑποθέσεως, καὶ τῆς  
συναίνεσεως καὶ συναργίας ἐπιθεομένης τῆς μεγάλης  
ἐκκλησίας, ἐπιβάλλεται τῇ συνόδῳ τὸ καθήκον πρὸς  
ἄσπον τῆς συγκρούσεως τῶν δικαιῶν τῶν ἐκκλησιῶν  
ἵνα ἀπευθύνασα αὐτῇ ταύτῃ ἐξαιτήσῃται τὴν ἐπί-  
λυσιν τῆς κάτωθι ἐκκλησιαστικῆς ὑποθέσεως.

Ὡς γνωστὸν τῇ ὑμετέρῃ παναγιότητι καὶ τῇ περὶ  
αὐτὴν ἀγιωτάτῃ συνόδῳ, τινὲς τῶν ἐν Ἠπείρῳ καὶ  
Θεσσαλίᾳ χωρῶν, ὑπαγόμενοι πρότερον ὑπὸ τῇ προ-  
στασίῃ καὶ διοικήσει τῆς αὐτοκρατορίας τῆς Τουρ-  
κίας, τῇ γενομένῃ ἀπὸ πολλοῦ συμβάσει τῶν δύο  
κρατῶν τῆς τοῦ Ἑλλάδος καὶ Τουρκίας καὶ περὶ τοῦ  
κοινοβουλίου τῆς Ἑλλάδος ἐπικυρωθείσῃ, παρεχωρή-  
θησαν ἤδη θείᾳ ἐκείνουσι· καὶ ἠνώθεσαν μετὰ τοῦ  
θεοφρονητοῦ ἑλληνικοῦ βασιλείου καὶ ἀποτελοῦσι  
νῦν μετ' αὐτοῦ ἐν ἀδιάρητον κράτος ὑπὸ τοῖς  
σκήπτροις τοῦ τρισεβάστου ἡμῶν βασιλέως Γεωργίου  
τοῦ Α'.

Ὅπως δὲ πολιτικῶς ἐνωθεῖσαι αἱ χῆραι ἐκείναι,  
πρέπον καὶ ἀναγκαῖόν ἐστιν ἵνα καὶ ἐκκλησιαστικῶς  
χειραφετηθεῖσαι ὑπὸ τῆς μεγάλης τοῦ Χριστοῦ ἐκ-  
κλησίας ἐνωθεῖσι μετὰ τῆς ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος  
καὶ ὑπαχθῶσι τοῦ λοιποῦ ὑπὸ τὴν ἄμεσον δικαιο-  
δοσίαν τῆς ἱερᾶς συνόδου αὐτῆς.

Ἄλλ' ἐπειδὴ πρὸς τοῦτο, κατὰ τ' ἀνάγκην περὶ  
τῇ ὀρθοδόξῃ ἐκκλησίᾳ παραδεξιμένα, ἀπαιτεῖται ἡ  
συνευδοκία καὶ συναίνεσις τοῦ οἰκουμηνικοῦ πατρι-  
αρχείου, εἰς οὗ τὴν κανονικὴν δικαιοδοσίαν διατελοῦσιν  
οὐσαί αἱ περὶ ὧν ὁ λόγος χῆραι, ἡ ἱερὰ σύνοδος,  
ἀποτινόμενη κατὰ τὰς κανονικὰς διατάξεις πρὸς τὴν  
ὑμετέραν παναγιότητα καὶ τὴν περὶ αὐτὴν ἱερωτάτην  
σύνοδον, παρακαλεῖ θερμῶς ἕπως συνευδοκίῃσαντες  
κατανύσῃτε ἵνα τὰ τῆς ἐκκλησίας τῶν πολιτικῶς  
ἐνωθεισῶν τῇ Ἑλλάδι χωρῶν χειραφετηθέντα παρα-  
χωρηθῶσιν ἀπὸ τῆς πνευματικῆς δικαιοδοσίας τῆς  
μεγάλης τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας· εἰς τὴν ἱερὰν σύνοδον  
καὶ ἀποτελωσὶ τοῦ λοιποῦ μέρος ἀδιάσπαστον καὶ  
ἀχώριστον τῆς αὐτοκράτου ἑλληνικῆς ἐκκλησίας.

Περαίνουσα ἀπονέμει καὶ αὐτῆς αὐτῆς καὶ τῇ  
ἱερωτάτῃ συνόδῳ τὸν ἐκ κέντρου καρδίας ἐν Χριστῷ  
ἀδελφικὸν ἀσπασμὸν, καὶ εὐχὰς καὶ ἰκεσίας ἀνα-  
πέμπει πρὸς τὸν ὄψιστον ὑπὲρ τῆς διηνεκεῖς ὑγιείας  
αὐτῆς καὶ τῆς ἀγιωτάτης συνόδου.

Οἱ τὴν ἱερὰν σύνοδον τῆς ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος  
συγκροτοῦντες ἀγαπητοὶ ἐν Χριστῷ ἀδελφοί

- † ὁ Ἀθηνῶν Προκόπιος πρόεδρος.
- † ὁ Λευκάδος Γρηγόριος.
- † ὁ Ἰθάκης Γαβριήλ.
- † ὁ Ἀνδρου καὶ Κίως Μητροφάνης.
- † ὁ Φωκίδος Δαυίδ.

(Τ. σ.) ὁ γραμματεὺς ἀρχιμανδρίτης  
Α. Χριστόπουλος.

Ἐν Ἀθήναις, τῇ κη' ἀπριλίου, αὐτῆς.

### ACTA SYNODALIA QUIBUS DICTAE DIOECESSES IN DITIONEM SYNODI HELLADICAE REDIGUNTUR

1882 mense maio.

Ἀριθμὸς πρωτοκόλλου 2262.

† Ἰωακείμ ἀπὸ θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταν-  
τινουπόλεως, νίκης Ῥώμης, καὶ οἰκουμηνικὸς πατρι-  
άρχης.

† Τῆς τῶν πολιτικῶν καταστάσεως ὡς ἐπὶ τὸ  
πολὸν μεταβαλλομένης ταῖς τοῦ χρόνου φοραῖς καὶ

ἄλλοτε ἄλλως μετακινήσεως, ἀνάγκη καὶ τὰ περὶ  
τὴν διοίκησιν τῶν ἐπὶ μέρος ἐκκλησιῶν ταύτῃ συμ-  
μεταβάλλεσθαι καὶ συμπεφραγέσθαι· ὁ δὲ καὶ ὁ  
ἱερωτάτος Φώτιος ἐδήλου ἄλλοτε λέγων· „Τὰ ἐκκλη-  
σιαστικὰ καὶ μάλιστα γὰρ τὰ περὶ τῶν ἀνομιῶν θέματα  
ταῖς πολιτικαῖς ἐπιχειρήσεσιν καὶ διοικήσεσιν συμμετα-  
βάλλεσθαι εἴθεον.“

Ἐνθεν τοι καὶ νῦν ἔπει τινας τῶν ἐν ταῖς χώραις Ἀ  
 ἠπειρῶν καὶ Θεσσαλίας παροικίων τοῦ καθ' ἡμᾶς  
 ἀγιωτάτου ἀποστολικοῦ, πατριαρχικοῦ, οἰκουμενικοῦ  
 θρόνου, ἧτοι ἡ ἀγιωτάτη μητρόπολις Λαρίσης μετὰ  
 τῶν ὑπ' αὐτὴν ἀγιωτάτων ἐπισκοπῶν Τρίκκης, Σταγῶν,  
 Θαιμακοῦ καὶ Γαρδικίου, καὶ αἱ ἀγιωτάται μητρο-  
 πόλεις Ἄρτης, Δημητριάδος καὶ Φαναριοφερσάλων,  
 καὶ ἡ ἀγιωτάτη ἐπισκοπὴ Πλαταμῶνος, ἡ τῆ ἀγιω-  
 τάτη μητρόπολις Θεσσαλονίκης ὑποκειμένη, ἔτι δὲ  
 εἰκοσι χωρία τῆς ἀγιωτάτης μητροπόλεως Ἰωαννίνων  
 ἐκ τοῦ τμήματος Τσομυρίων, καὶ τρία ἕτερα τῆς  
 αὐτῆς μητροπόλεως ἐκ τοῦ τμήματος Μαλακασίου,  
 νεύσει κρείττονι, προσηρθήθησαν ἐναγχος καὶ ἠνωθήσαν  
 πολιτικῶς τῷ θεοσώτῳ βασιλεῖ τῆς Ἑλλάδος, ἀνη-  
 γέθησαν δὲ τῇ καθ' ἡμᾶς ἀγίᾳ τοῦ Χριστοῦ μεγάλῃ  
 ἐκκλησίᾳ ἢ τῇ εὐσεβεστάτῃ κυβέρνητι τοῦ εἰρημένου  
 βασιλείου διὰ γραμμάτων αὐτῆς οσημαζόμενης τῆ  
 κ' ἀπριλίου ἐνεστώτος σωτηρίου ἔτους, κωπρ' καὶ ἡ  
 τῆ ἀγιωτάτης ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος διοικοῦσα Β  
 ἱερά σύνοδος δι' ἐπιτροπῶν αὐτῆς γραμμάτων ὑπὸ χρονο-  
 λογίαν κη' ἀπριλίου τοῦ αὐτοῦ σωτηρίου ἔτους, αἰτού-  
 μιν: ὅπως, κατὰ τὴν ἀνάγκην ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ κρα-  
 τήσαντι τάξιν, αἱ εἰρημίαι παροικίας ἀπολυθῶσι καὶ  
 ἐκκλησιαστικῶς ἀπὸ τοῦ καθ' ἡμᾶς ἀγιωτάτου, οἰκου-  
 μενικοῦ, πατριαρχικοῦ θρόνου καὶ προσαρτηθῶσι τῇ  
 ἀγιωτάτῃ ἐκκλησίᾳ τῆς Ἑλλάδος, ἀποστελλοσά: τοῦ  
 αὐτοῦ μέρους ταύτης ἀδιδασκαστον καὶ ἀχώριστον, ἡ  
 μετρίτης ἡμῶν μετὰ τῆς περὶ ἡμᾶς ἀγίας συνόδου  
 τῶν ἱερωτάτων μητροπολιτῶν, τῶν ἐν ἀγίῳ πνεύματι  
 ἀγαπητῶν ἡμῶν ἀδελφῶν καὶ συλλειτουργῶν. ἄτε δὴ  
 ὀφείλοντες ἀξιοχρῶς μεριμνῆν ὑπὲρ τῆς εὐσταθείας  
 τῶν ἁγίων τοῦ θεοῦ ἐκκλησιῶν, τὰ κατὰ τὴν ἱεράν  
 ταύτην ὑπόθεσιν, ὡς εἰκόσ, μελετήσαντες καὶ συνδια-  
 σκεψάμενοι, ἐπειδὴ κατείδομεν ὅτι ἡ ἀπὸ τοῦ ἀγιω-  
 τάτου, οἰκουμενικοῦ, πατριαρχικοῦ θρόνου ἀπόλυσις  
 τῶν εἰρημίων ἐκκλησιαστικῶν παροικιῶν καὶ ἡ τοῦ-  
 τῶν ἐκχώρησις τῇ ἀγιωτάτῃ αὐτοκεφάλῳ ἐκκλησίᾳ C  
 τῆς Ἑλλάδος ἀναγκαιῶς ἐναπαιτεῖται ἕνεκα τῆς ἐπ'  
 ἐσχάτων ἐκλήθουσας πολιτικῆς αὐτῶν ἐνώσεως μετὰ  
 τοῦ θεοφροῦντου βασιλείου τῆς Ἑλλάδος, καὶ πρέ-

πουσα εἶναι καὶ λυσιστῆς καθέλου ἀποβαίνει εἰς τὰ  
 πνευματικὰ αὐτῶν συμφέροντα, πρεδύμους ἀπεδεί-  
 ραθη τὴν αἴτησιν κοινῇ καὶ ὁμοφώνῃ γνώμῃ συνει-  
 δοκίσαντες.

Καὶ δὴ γράροντες ἀποφαινόμεθα ἐν ἀγίῳ πνεύ-  
 ματι τὰς ἐν ταῖς πολιτικῶς τῷ βασιλεῖ τῆς Ἑλλάδος  
 ἀπὸ ἐκχωρηθείσας χώρας κειμένας, τῇ καθ' ἡμᾶς  
 δὲ ἀγίᾳ τοῦ Χριστοῦ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ μέχρι τοῦ νῦν  
 κανονικῶς ὑπαγομένης μητροπολιτικῆς καὶ ἐπισκοπι-  
 κῆς παροικίας Λαρίσης, Ἄρτης, Δημητριάδος, Φανα-  
 ριοφερσάλων, Τρίκκης, Σταγῶν, Θαιμακοῦ, Γαρδικίου  
 καὶ Πλαταμῶνος, καὶ τὰ συμπεριληφθέντα ἐκ τῆς  
 ἀγιωτάτης μητροπόλεως Ἰωαννίνων χωρία, ὡς καὶ τὰς  
 ἐν αὐταῖς ὑπαρχούσας ἱεράς πατριαρχικῆς καὶ σταυ-  
 ροπηγιακῆς μονᾶς, εἶναι τοῦ λοιποῦ διὰ παντός καὶ  
 λέγεσθαι καὶ παρὰ πάντων γινώσκεσθαι καὶ ἐκκλη-  
 σιαστικῶς ἠνωμέναις καὶ συνημμέναις ἀνακοσπαστως  
 τῇ ἀγιωτάτῃ αὐτοκεφάλῳ ἐκκλησίᾳ τῆς Ἑλλάδος,  
 καὶ ὑπὸ τῆς ἱεράς συνόδου τῆς ἐκκλησίας ταύτης δια-  
 κυβερνασθαι, πρὸς αὐτὴν τε ἔχειν τὴν κανονικὴν καὶ  
 ἄμεισον ὑποταγὴν καὶ ἀναφορὰν καὶ τοῦ ὀνόματος  
 αὐτῆς μνημονεύειν. Ἐφ' ᾧ καὶ ἐγένετο ἡ παρούσα  
 πατριαρχικὴ καὶ συνοδικὴ ἐν μέρβρῳαῖς πρᾶξις, κα-  
 ταστρωθεῖσα καὶ ἐν τῷ ἱερῷ κώδικι τῆς καθ' ἡμᾶς  
 ἀγίας τοῦ Χριστοῦ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ.

Ἐν ἑτα: σωτηρίῳ, κωπρ', κατὰ μῆνα μίτον, ἐπι-  
 νεμήσεως '.

- + ὁ Κωνσταντινουπόλεως Ἰωακείμ.
- + ὁ Ἐπίσκοπος Ἀγαθόγγελος.
- + ὁ Νικομηθείας Φιλόθεος.
- + ὁ πρόεδρος Νικαίας Διονύσιος.
- + ὁ Δέρκων Ἰωακείμ.
- + ὁ Ἀμασσίας Σωφρόνιος.
- + ὁ Προύσης Νικόδημος.
- + ὁ Ἰπυλῆνης Κωνσταντίνος.
- + ὁ πρόεδρος Διδυμοταίχου Μεθόδιος.
- + ὁ Βάρνης Κύριλλος.
- + ὁ Βοζενῶν Ἰερόθεος.
- + ὁ Κασσανδρείας Κωνσταντίνος.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA SYNODO ATHENIENSI

1882 maii 11 23.

Ἀγιωτάτη, καὶ ἱερά σύνοδος τῆς ὀρθοδόξου ἐκκλη-  
 σίας τῆς Ἑλλάδος, ἐν Χριστῷ τῷ θεῷ λίαν ἀγαπητῇ  
 καὶ περιπέθητις ἀδελφῇ καὶ συλλειτουργῆς τῆς ἡμῶν  
 μετρίτης, τῇ ὑμετέρᾳ σεβασμιᾳ ἀγάπῃ τῶν ἐν Χρι-  
 στῷ τῷ θεῷ ἀδελφικῶν ἀσκασμένων ἀπονέμεται.

Μετὰ πολλοῦ ἀδελφικοῦ πόθου ἰδεξάμεθα τὸ ἀπὸ  
 κη' τοῦ παρελθόντος μηνὸς ἀπριλίου ἐφετὸν ἡμῶν  
 γράμμα, δι' οὗ ἡ ὑμετέρα περισπούδαστος ἡμῶν ἀγάπη,  
 ἀνατίρρῳσα τῆς ἠνενομένην τῷ θεοφροῦντῳ τῆς Ἑλλά-  
 δος βασιλείᾳ πολιτικῇ προσάρτησιν χωρῶν τινῶν ἐν  
 ἠπειρῷ καὶ Θεσσαλίᾳ, ἐξαιτεῖται ἀδελφικῶς καὶ τὴν  
 ἀπὸ τοῦ καθ' ἡμᾶς ἀγιωτάτου, ἀποστολικοῦ, πατριαρχι-  
 κοῦ οἰκουμενικοῦ θρόνου ἐκκλησιαστικῆν αὐτῶν ἀπό-  
 λυσιν καὶ ἐνωσιν μετὰ τῆς ἀγιωτάτης ἐκκλησίας τῆς  
 Ἑλλάδος. Ἦκοντες οὖν εἰς ἀπάντησιν ἀναγγέλλομεν  
 αὐτῇ διὰ τῆς παρούσης πατριαρχικῆς καὶ συνοδικῆς  
 ἡμῶν ἐπιστολῆς ἐπιλαμβάνοντας ὑπ' ὅσῃν τὴν ἀδελφικὴν  
 ταύτην αἴτησιν, συμφωνοῦν πρὸς τὴν καὶ ὑπὸ τῆς εὐσε-  
 βεστάτης ἑλληνικῆς κυβερνήσεως πρὸς ἡμᾶς ἀποστα-  
 λείσαν, καὶ συνδιασκεψάμενοι μετὰ τῶν ἱερωτάτων  
 μητροπολιτῶν, τῶν τὴν περὶ ἡμᾶς ἁγίαν σύνοδον συγ-  
 κροτούντων, τῶν ἐν ἀγίῳ πνεύματι ἀγαπητῶν ἡμῶν  
 ἀδελφῶν καὶ συλλειτουργῶν, ἐγνώμεν ἵνα αἱ ἐν ταῖς  
 εἰρημίαις χώραις κειμένας, τῇ καθ' ἡμᾶς δὲ ἀγίᾳ τοῦ  
 Χριστοῦ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ μέχρι τοῦ νῦν κανονικῶς  
 ὑπαγομένης μητροπολιτικῆς καὶ ἐπισκοπικῆς παροικίας  
 Λαρίσης, Ἄρτης, Δημητριάδος, Φαναριοφερσάλων,  
 Τρίκκης, Σταγῶν, Θαιμακοῦ, Γαρδικίου καὶ Πλατα-

μῶνος, ἔτι δὲ εἰκοσι καὶ τρία χωρία τῆς ἱεράς μητρο-  
 πόλεως Ἰωαννίνων ἐκ τῶν τμημάτων Τσομυρίων καὶ  
 Μαλακασίου, διὰ τὴν μετὰ τοῦ θεοσώτου βασιλείου  
 τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ συντελεσθείσας πολιτικῆς αὐτῶν  
 ἐνώσει, ἀπολυθῶσι μὲν τῆς κανονικῆς πρὸς αὐτὴν  
 ὑποταγῆς καὶ ἀναφορᾶς, ἐκχωρηθῶσι δὲ τῇ ἀγιωτάτῃ  
 αὐτοκεφάλῳ ἐκκλησίᾳ τῆς Ἑλλάδος, ὡς καὶ αἱ ἐν  
 αὐταῖς ἱεραὶ πατριαρχικαὶ σταυροπηγιακῆς μοναί.  
 Ἐφ' ᾧ καὶ ἐξέδομεν πατριαρχικὴν καὶ συνοδικὴν  
 πρᾶξιν πρὸς διηγετὴ τοῦ πράγματος ἐνδειξὴν καὶ  
 ἀσφάλειαν. Ταύτην δὲ καταστρωθεῖσαν καὶ ἐν τῷ  
 κώδικι τῶν πατριαρχείων ἀποστέλλομεν περιλειστον  
 ὡδα τῇ σεβασμιοποιήτῃ ἡμῶν ὑμετέρᾳ ἀγάπῃ, δεδομῶν  
 ἐξ ἑλῆς ψυχῆς καὶ καρδίας τοῦ παναγᾶθου καὶ παν-  
 τοδυνάμου θεοῦ ὅπως ἡ τῇ χάριτι αὐτοῦ καὶ βοήθειᾳ  
 συντελεσθεῖσα αὐτῇ ἐκκλησιαστικῇ ἐνωσει μετὰ τῆς  
 ἀγιωτάτης ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἀποβῆ αἰεὶ καὶ  
 πάροχος παντοίων πνευματικῶν ἀγαθῶν αὐτῇ τε καὶ  
 ταῖς ὑπὸ τὴν πνευματικὴν ἐπίσπεψιν καὶ προστασίαν  
 αὐτῆς μετατιθεμέναις ἐπαρχίαις. Ἐπὶ τούτοις ἀπονέ-  
 μοντες αὐτῇ τὸν ἐν Χριστῷ τῷ θεῷ καὶ σωτηρὶ ἡμῶν  
 ἁγάρδιον καὶ ἀδελφικῶν ἀσκασμένων ἐξαιτούμεθα τὰ  
 ἔτι, αὐτῆς ὅ τε κλειστά, ὀσμινὰ καὶ πανευδαίμονα  
 κωπρ', μαθου ια'.

Τῆς λίαν ἡμῶν περισπούδαστου πανιρότητος ἀγα-  
 πητῆς ἐν Χριστῷ ἀδελφῆς καὶ πρόθυμος.

Ὁ Κωνσταντινουπόλεως Ἰωακείμ.  
 (Reliquae subscriptiones ut supra.)

EPISTOLA SYNODALIS AD ANTISTITES DIOECESIUM RECENS ADIECTARUM 1882 maii 19 31.

Αριθμός πρωτοκόλλου 2306.

† Ιωακείμ ἑλὲν θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νίας Ῥώμης καὶ οἰκουμένης πατρι- ἀρχιε.

Ἐπιτάτα μητροπολίτα (θεοφιλέστατα ἐπίσκοπε) ... ἐν ἀγίῳ πνεύματι ἀγαπητὰ ἀδελφὰ καὶ συλλειτουργή τῆς ἡμῶν μετριότητος κύριε ... καὶ ἐντιμώτατοι δημο- γέροντες, πρόκριτοι καὶ λοιποὶ εὐλογημένοι χριστιανοὶ τῆς ἐπαρχίας ταύτης, τίνα ἐν κυρίῳ ἡμῶν ἀγαπητὰ, χάρις εἴη, ὑμῖν καὶ εἰρήνη, παρὰ θεοῦ.

Συνεκεία τῆς πρὸ ἐνδὲς περιπέου ἔτους γεινομένης παρὰ τῆς αὐτοκρατορικῆς ὀθωμανικῆς κυβερνήσεως ἐκχωρήσεως χωρῶν τινῶν τῆς Ἠπείρου καὶ Θεσσαλίας εἰς τὸ ἑλληνικὸν βασίλειον, ἡ εὐσεβεστάτη τούτω κυ- βέρνησις καὶ ἡ ἱερά συνόδος τῆς αὐτοκεφάλου ὀρθο- δόξου ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, θεωρήσαντες κέρον ἅμα καὶ ἀναγκαίον ἵνα καὶ ἐκκλησιαστικῶς ἀπολυ- θώσιν αἱ ἐν ταῖς χώραις ταύταις κείμεναι μητροπό- λεις καὶ ἐπισκοπαὶ παρὰ τῆς ἀγίας τοῦ Χριστοῦ μεγάλης ἐκκλησίας καὶ ἐκχωρηθῶσι τῇ αὐτοκεφάλῳ ἐκκλησίᾳ τῆς Ἑλλάδος, ἀνηνέχθησαν ἀρτίως πρὸς ἡμᾶς ἐξαιτούμενοι τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἀπόλυσιν καὶ ὑπαγωγὴν αὐτῶν ὑπὸ τὴν ἁμῶν ἐκκλησιαστικὴν καὶ πνευματικὴν δικαιοδοσίαν τῆς εἰρημέντης ἱεράς καὶ σερασμίας συνόδου. Ἡ μετριότης οὖν ἡμῶν μετὰ τῆς περὶ ἡμᾶς ἀγίας καὶ ἱεράς συνόδου λαρόντες ὑπ' ὄψεϊ τὴν αἰτησὴν ταύτην καὶ συνδιασκεψάμενοι, ἐπειδὴ καταίθεμον αὐτὴν ὡς μόνον δικαίαν ὄσαν καὶ εὐλογον, ἀλλὰ καὶ συνάδουσα τῇ ἀνέκταθι ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἐπικρατησῆσθαι τάξει, ἔγνωμεν συνοδικῶς καὶ συναπε- φηγμένα ἀποδέξασθαι τὴν αἰτησὴν ταύτην, ἐφ' ἣ καὶ ἀπολύσαντες ἐξεχωρίσαμεν τῇ ἐκκλησιαστικῇ δικαιο- δοσίᾳ τῆς πρόσφλοθς ἀδελφῆς ἡμῶν ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος πᾶσας τὰς ἐν ταῖς πολιτικῶς τῇ Ἑλλάδι ἐκχωρημέναις χώραις τῆς Ἠπείρου καὶ Θεσσαλίας κείμενας ἐπαρχίας μετὰ πάντων τῶν ἐν αὐταῖς δι- καιῶν τῆς καθ' ἡμᾶς ἀγίας τοῦ Χριστοῦ μεγάλης ἐκ- κλησίας διὰ πατριαρχικῆς ἐπι τούτω καὶ συνοδικῆς πράξεως. Ἐπειδὴ δὲ μεταξὺ τῶν ἀπολυομένων καὶ ἐκχωρηομένων ἐπαρχιῶν ἐστὶ καὶ ἡ ἀγιωτάτη μητρό- πολις ... μετὰ τῶν ὑποκειμένων αὐτῇ ἐπισκοπῶν καὶ πόλεων καὶ χωρίων ἀνακινουόμενοι τὸ γεγονός τούτο τῇ τε αὐτῇ ἱερότητι καὶ πᾶσιν ὑμῖν τοῖς εὐλογημένοις χριστιανοῖς τῆς ἐπαρχίας ταύτης κληρικῶς τε καὶ λαϊκῶς, πρῶτα μὲν δι' εἰσηγούμεθα καὶ προτροπόμεθα τῇ ἀρχιερωσύνῳ αὐτῆς, κανονικῶς ἀπολύοντες αὐτήν.

Ἄ ἵνα ἀναγνωρίζουσα τοῦ λοιποῦ κανονικῆν ἐκκλη- σιαστικὴν αὐτῆς ἀρχὴν τὴν ἱεράν συνόδον τῆς προ- σφλοθς ἀδελφῆς ἡμῶν ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, καὶ εἰς αὐτὴν ὑποκειμένην πᾶσιν τε τὴν ἐπαρχίαν αὐτῆς καὶ πᾶσας τὰς ὑποκειμένας αὐτῇ ἐπισκοπὰς καὶ τοὺς τούτων θεοφιλεστάτους ἐπίσκοπους (οἱς ἐπίσης τὰ αὐτὰ ἐπιστοιλάντες ἐνετειλέμεθα) μνημονεύσῃ τοῦ κα- νονικοῦ αὐτῆς ὀνόματος ἐν πάσαις ταῖς ἱεραῖς τελεταῖς καὶ πρὸς αὐτὴν τὴν σχέσιν καὶ ἀναφορὰν ἔχῃ ἐν πάσι τοῖς ἐπαρχιακῶς αὐτῆς πράγμασιν, εὐπειθῶς ὑπει- κούσα καὶ παθημένη αὐτῇ κατὰ πάντα. Ὑμῖν δὲ τὸν λόγον στρέφοντες τοῖς εὐλογημένοις χριστιανοῖς εἰση- γούμεθα καὶ συμβουλευόμεν ἵνα καὶ ὑμεῖς ὑπεικίνατε καὶ ὑποτασσόμενοι ταῖς πολιτικαῖς καὶ ἐκκλησιαστι- κῶς ἀρχαῖς, ὡς παρὰ θεοῦ τεταγμένας, μὴ παύ- σθητε ἀγαπῶντες ἀλλήλους, κατὰ τὴν τοῦ σωτήρος ἡμῶν Χριστοῦ ἐντελήν, τηροῦντες τὴν πίστιν τῶν πατέρων ἡμῶν ἀσάλευτον ἐν τῇ πέτρᾳ τῆς θεολογίας καὶ στερεῶς ἀνταχόμενοι τῶν ἱερῶν θεσφῶν καὶ κανόνων τῆς ἐκκλησίας, ἧς τίματα μέλι ἐστὶ. Ἀπονέοντες δὲ πᾶσιν ὑμῖν, κληρικῶς τε καὶ λαϊκῶς, καὶ τῇ εὐ- λογίᾳ τῆς ἀγίας τοῦ Χριστοῦ μεγάλης ἐκκλησίας καὶ ἀπὸ τῶν μυθῶν τῆς καρδίας εὐχόμενοι πᾶσιν ὑμῖν προαγωγὴν ἐπ' ἀρετῇ καὶ προκοπῇ ρίου καὶ πίστεως, ἐξαιτούμεθα ὑμῖν παρὰ τοῦ παναγίου θεοῦ τὴν χάριν καὶ τὸ ἀπείρον ἔλεος, ἑ εἴη, ἐσσεὶ μετὰ πάν- των ὑμῶν.

καὶ πρὸς μαζου εὐ.

- † ὁ Κωνσταντινουπόλεως ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός καὶ εὐχέτης.
- † ὁ Ἐφέσου Ἀγαθόφθαλος ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός καὶ εὐχέτης.
- † ὁ Νικουμυδείας Φιλόθεος ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός καὶ εὐχέτης.
- † ὁ Ἀμασειᾶς Σωφρόνιος ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός καὶ εὐχέτης.
- † ὁ Προβύσης Νικόδημος ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός καὶ εὐχέτης.
- † ὁ Μιτωλήνης Κωνσταντῖνος ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός καὶ εὐχέτης.
- † ὁ πρέσβυς Διδυμοταίχου Μεθόδιος ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός καὶ εὐχέτης.
- † ὁ Βάρνης Κυρίλλος ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός καὶ εὐχέτης.
- † ὁ Κασσανδρείας Κωνσταντῖνος ἐν Χριστῷ ἀγα- πητὸς ἀδελφός καὶ εὐχέτης.

EPISTOLA SYNODALIS AD MODERATORES MONASTERIORUM IN DIOECESIBUS ILLIS COMPREHENSORUM 1882 maii 19 31.

Πρὸς τοὺς ἡγουμένους κτλ. τῶν ἱερῶν με- D τῶν τῆς ἐπαρχίας Θεσσαλίας ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Χαρίσσας Ἁγίας Τριάδος Σαυρο- ριάς καὶ Μεταμορφώσεως Φλαουριάς ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Δημητριάδος· Μεταμορφώσεως Ἁγίου Γεωργίου τῶν Ἁγίων Πάντων, Βαρ- λαάμ ἐν Μετεφώρει· Γεννήσεως τῆς Θεοτό- κου Κορώνης· Παναγίας Κρανίας ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Φαναριοφερσάλων καὶ Μεταμορ- φώσεως Δοσικῶ ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Τρίκκης. Αριθμός πρωτοκόλλου 2306.

† Ιωακείμ ἑλὲν θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταν- τινουπόλεως νίας Ῥώμης καὶ οἰκουμένης πατρι- ἀρχιε.

† Ὁσιώτατοι ἔ τε ἡγούμενοι καὶ λοιποὶ πατέρες τοῦ ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ ... κειμένου ἱεροῦ ἡμετέρου πατρι- CONCIL. GENERAL. TOMUS XLV.

αρχικοῦ σταυροπηγιακοῦ μοναστηρίου ... τίνα ἐν κυρίῳ ἡμῶν ἀγαπητὰ, χάρις εἴη ὑμῖν καὶ εἰρήνη παρὰ θεοῦ. Μετὰ τὴν συντελεσθεῖσαν πολιτικὴν ἐκ- χωρήσιν χωρῶν τινῶν ἐξ Ἠπείρου καὶ Θεσσαλίας πρὸς τὸ βασίλειον τῆς Ἑλλάδος, ἡ καθ' ἡμᾶς ἀγία τοῦ Χριστοῦ μεγάλη ἐκκλησία, λαρούσα ὑπ' ὄψιν ἐπὶ ἐκ τῆς πολιτικῆς τῶν χωρῶν τούτων ἐκχωρήσεως ἀναγκαίως ἀναγκαιεῖται ἵνα καὶ αἱ ἐν αὐταῖς κείμεναι μητροπολιτικαὶ καὶ ἐπισκοπικαὶ αὐτῆς παροικίαι ἀπο- λυθῶσι καὶ ἐκκλησιαστικῶς ἐνωθῶσι τῇ ἀγιωτάτῃ αὐτο- κεφάλῳ ἐκκλησίᾳ τοῦ εἰρημένου βασιλείου, ἐνέκρινεν ἡδὲ τὴν ἀπόλυσιν ταύτην καὶ ἐνωσιν, ἀπολύουσα ἅμα καὶ ὑπαγωγούσα τῇ ἐκκλησίᾳ ταύτῃ καὶ τὰς ἐν αὐταῖς ἱεράς πατριαρχικῆς σταυροπηγιακῆς μονᾶς. Ὅθεν καὶ ἀνακινουόμενοι τούτω τῇ ἡμετέρᾳ οσιότητι ἐντελλόμεθα καὶ παραγγέλλομεν συνοδικῶς ἕκαστος, ἀναγνωρίζοντες τοῦ λοιποῦ κανονικῆν ὑμῶν ἀρχὴν καὶ πνευματικὴν

προστίθει και κηδεύοντα την Ιεράν της Αγιοπάτης Α  
 εκκλησίας της Ελλάδος σύνοδον, και την Ιεράν ὁμῶν,  
 μετόνοικον ταύτῃ υποκειμένην, μηημονεύοντα τοῦ κων-  
 νινικοῦ αὐτῆς ὀνόματος ἐν πάσαις ταῖς Ιεραῖς τελεταῖς,  
 και πρὸς αὐτὴν τὴν οἰκίαν και ἀναφορὰν ἔχητε ἐν  
 πάσι τοῖς μοναστηριακοῖς ὁμῶν πράγμασιν. Εὐχαρισ-  
 οῦμεν ἐπὶ τούτοις ἐκ προνοίας ἐκκλησιαστικῆς ἡγουμένης  
 εἰσηγήσασθαι ἵνα ἀπαρκαλίτως πάντοτε ἐξουσιάζητε τὰ  
 τοῦ μοναχικοῦ βίου καθήκοντα, διδάγοντας ἐν ὁμοιοῖς  
 και ἀγάπῃ ἀδελφικῇ, οὐκείνοιας και υποποσούμενοι  
 τῇ εἰρημνῇ πνευματικῇ ὁμῶν ἀρχῇ, ὁσπερ και τῇ  
 πολιτικῇ, τυχούσας ἀπαρκαλίτως τοὺς ἱερούς θεομύς

και κανόνιας και τοὺς καθουστάς νόμους τοῦ κράτους,  
 ἐπιμαλοῦμενοι προσκύνοντας τῆς οὐλαίας και ἐπὶ τὰ  
 κράτους προαγωγῆς τῆς Ιεραῖς ταύτης μετονοίας ὁμῶν,  
 και ἐνὶ λόγῳ καθουστῶμενοι τόπος και ὑπογραμμὰς  
 ἀρετικῆς και χριστιανικῆς ταλειότητος· ὅπου γὰρ ἀρέ-  
 τονται τούθεσθε πρὸς τῇ κεινῇ σαφισμῶ και τῆς  
 φυχικῆς ὁμῶν σωτηρίας. Ἡ δὲ τοῦ θεοῦ χάρις και  
 τὸ ἀπειρον ἔλεος εἰη μετ' ὁμῶν.

αωκβ', μαῖου 18'.

(Eadem subscriptiones ac supra sub num. 4.)

6.

IOACHIM PATRIARCHA CONSTANTINOPOLITANUS METROPOLITAE THESSALONICENSI  
 1882 maii 18 30.

Ἀριθμὸς πρωτοκόλλου 2280.

† Ἰωακείμ ἑλέφ θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταν- Β  
 τινουπόλεως, νέας Ῥώμης, και οἰκουμενικὸς πατρι-  
 ἀρχῆς.

† Ἰερώτατα μητροπολίτα Θεσσαλονικῆς, ὑπέρτιμος  
 και ἔξαρχε πάσης Θεσσαλίας, ἐν ἀγίῳ πνεύματι ἀγα-  
 πητῇ ἀδελφῇ και συλλειτουργῇ τῆς ἡμῶν μετριότητος  
 κύρ Καλλίνικα, χάρις εἰη τῇ αὐτῆς ἱερότητι και εἰρήνῃ  
 παρὰ θεοῦ. Συνεπεί τῆς ἐσχάτης, ὡς γνωστὸν και  
 τῇ αὐτῆς ἱερότητι, ἐπαλθούσης πολιτικῆς μεταβολῆς  
 ἐν ταῖς κλεισταῖς τῶν ἐπαρχιῶν τῆς Θεσσαλίας, ἐν-  
 τισι δὲ και τῆς Ἡπείρου, προσαρτηθείσας τῇ βασι-  
 λείῳ τῆς Ελλάδος, ἡ ἑλληνικὴ κυβέρνησις ἀρα δὲ  
 και ἡ Ιερά ἀγιοπάτη σύνοδος τῆς ἐκκλησίας τῆς Ἑλ-  
 λάδος, ἀποταθεῖσαι ἤδη διὰ γραμμάτων ἐξητήσαντο  
 παρὰ τῆς καθ' ἡμᾶς μεγάλης τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας  
 και τῆν ἐκκλησιαστικὴν τούτων ἀπόλυσιν. Ἐχουσα  
 οὖν ὑπ' ὄψιν ἡ ἐκκλησία τὸ εὐλογον και δίκαιον τῆς  
 αἰτήσεως ταύτης, προέβη ἤδη, συνεφδὰ τῇ ἀνάκαθεν  
 ἐπικρατούσῃ Ιεραῖ τάξει και τοῖς προτέροις παραδείγ- C  
 μασι, ἀπολῦσαι και ἐκχωρῆσαι διὰ τῆς προσηκούσης

πράξεως τὰς εἰρημνὰς ἐπαρχίας και ὑπαγαγὲν τῇ  
 πνευματικῇ δικαιοδοσίᾳ τῆς ἀγιοπάτης αὐτοκεφάλου  
 ἐκκλησίας τῆς Ελλάδος. Τοῦτο δὲ ἀνακοινωσόμενοι  
 διὰ γραμμάτων πᾶσιν οἷς δεῖ, δέον ἔγνωμεν πιστο-  
 ποιῆσαι και τῇ αὐτῆς ἱερότητι, ὡς μητροπολίτῃ τῆς  
 ἐπισκοπῆς Πλαταμῶνος, ἣτις κατὰ τὸ κλειστον συμ-  
 περιελαμβάνεται μετὰ τῶν λοιπῶν ἐν τοῖς ὄριοις τοῦ  
 εἰρημνίου βασιλείου. Ἡ δὲ τοῦ θεοῦ χάρις και τὸ  
 ἀπειρον ἔλεος εἰη μετ' αὐτῆς.

αωκβ', μαῖου 17'.

† Ἐ Κωνσταντινουπόλεως ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς  
 ἀδελφός.

Κατὰ τὴν ἐν ἀριθμῷ πρωτοκόλλου 1052 στατιστικῇ  
 σημείωσιν, συμπεριλήφθησαν ἐκ τῆς προειρημένης ἐπισκοπῆς  
 χωρία μὲν τὰδε·  
 Ἀμπελόκισσα, Ῥαψάνη, Κρανιά, Πηργεῖοι, Ἄγαια, Νικου-  
 ῖνη, Λαοτοχώριον, Καρίτσα (ἄλλως Τυαίσι), Σηλίμα,  
 Νιζοῦσι.  
 Μοναστήρια δὲ·  
 Ἅγιον Δημητρίον τοῦ Ὀλοκομίου στατιστηριακῶν, τοῖ  
 παρὰ τὴν Ῥαψάνην Σατίρος, και τῆς παρὰ τὸν Πηργεῖον  
 Παναγίας ἑνοριακῆς.

7.

IOACHIM PATRIARCHA CONSTANTINOPOLITANUS METROPOLITAE IOANNINORUM  
 1882 maii 19 31.

Ἀριθμὸς πρωτοκόλλου 2306.

† Ἰωακείμ ἑλέφ θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταν-  
 τινουπόλεως νέας Ῥώμης και οἰκουμηνικὸς πατρι-  
 ἀρχῆς.

† Ἰερώτατα μητροπολίτα Ἰωαννίνων, ὑπέρτιμος και  
 ἔξαρχε πάσης Ἡπείρου και Κερκυρας, ἐν ἀγίῳ πνεύ-  
 ματι ἀγαπητῇ ἀδελφῇ και συλλειτουργῇ τῆς ἡμῶν  
 μετριότητος κύρ Σωφρόνιε, χάρις εἰη τῇ αὐτῆς ἱερό-  
 τητι και εἰρήνῃ παρὰ θεοῦ. Ἐπειδὴ ἡ ἑλληνικὴ  
 κυβέρνησις και ἡ Ιερά και ἀγιοπάτη σύνοδος τῆς ἐκ-  
 κλησίας τῆς Ελλάδος, ἀνενεχθείσαι ἐσχάτως τῇ καθ'  
 ἡμᾶς μεγάλῃ τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίᾳ ἐξητήσαντο ἵνα D  
 αἱ προσαρτηθείσαι τῇ βασιλείῳ τῆς Ελλάδος ἐκ τῆς  
 Θεσσαλίας και Ἡπείρου χωρία ἀπολυθῶσι και ἐκ-  
 κλησιαστικῶς, διὰ ταῦτα ἡ μετριότης ἡμῶν μετὰ τῆς  
 περὶ αὐτὴν Ιεραῖ συνόδου λαβούσα ὑπ' ὄψιν τὸ εὐλογον  
 και δίκαιον τῆς αἰτήσεως ταύτης, προέβη ἤδη, συν-  
 φδὰ τῇ ἀνάκαθεν ἐπικρατούσῃ τάξει και τοῖς προ-  
 τέροις παραδείγμασιν, ἀπολῦσαι και ἐκχωρῆσαι διὰ  
 τῆς προσηκούσης πράξεως τὰς περὶ ὧν ὁ λόγος χῶ-  
 ρας και ὑπαγαγὲν τῇ πνευματικῇ δικαιοδοσίᾳ τῆς  
 ἀγιοπάτης αὐτοκεφάλου ἐκκλησίας τῆς Ελλάδος. Τοῦτο  
 δὲ ἀνακοινωσόμενοι διὰ γραμμάτων πᾶσιν οἷς δεῖ,  
 δέον ἔκρινάμεν γνωστοποιῆσαι και τῇ αὐτῆς ἱερότητι  
 ὅτι τὰ ἐν τῷ τμήματι Τζουμάρων τῆς ἐπαρχίας αὐ-  
 τῆς εἰκοσι χωρία και τρία ἑταρα ἐκ τοῦ τμήματος

Μαλακασίου, συμπεριλαμβανομένων και τῶν ἐν αὐτοῖς  
 κειμένων ὀκτώ ἑνοριακῶν μονῶν, κατὰ τὸν ὀνομαστι-  
 κῶν κατάλογον, ἐν ἐπιρφεῖν ἡμῶν ἡ αὐτῆς ἱερότητι, τῇ  
 λ' ἰουλίου τοῦ παρελθόντος αωκβ' ἔτους, ὡς συμ-  
 περιληφθέντα μετὰ τῶν λοιπῶν ἐν τοῖς ὄριοις τοῦ  
 εἰρημνίου βασιλείου, ἐκχωρήθησαν παρὰ τῆς ἐκκλη-  
 σίας τῇ πνευματικῇ δικαιοδοσίᾳ τῆς ἐκκλησίας τῆς  
 Ελλάδος και ἀποτελοῦσι τοῦ λοιποῦ μῆλη αὐτῆς ἀν-  
 ἀπόσπαστα. Τοῦτο τοίνυν τὸ γεγονός ἀνακοινούμεθα  
 και πῇ αὐτῆς ἱερότητι πρὸς γνωσιν και ὀδύνην αὐ-  
 τῆς. Ἡ δὲ τοῦ θεοῦ χάρις και τὸ ἀπειρον ἔλεος εἰη  
 μετ' αὐτῆς.

αωκβ', μαῖου 18'.

† Ὁ Κωνσταντινουπόλεως ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς  
 ἀδελφός.

Ὁ ἐν ἀριθμῷ πρωτοκόλλου 3790 κατάλογος, οἷτος,  
 περιεῖται χωρία τοῦ μὲν τμήματος Τζουμάρων τὰ ἑξῆς·  
 Ῥαψάνη, Κοκοβίσι, Πηγάματα, Ἄγαια, Μελι-  
 σοουργοῖς, Σχωρίτζιανα, Κουκουλίσι, Γουρμανά, Γρετζίσι,  
 Ῥωμανό, Σηφροῖς, Λικιατό, Ῥάμμα, Λωσιτζη, Βουργαρί,  
 Θεοδώριανα, Μίγτζη, Λοσιβίσι, Ποῖγα, Καλεντιν.  
 Ἐκ δὲ τοῦ Μαλακασίου·  
 Καλαφροῦτι, Ματζούσι, Σκλούπον.  
 Προστί τὰς εἰς τὴν ἀρχαῖα τῶν ἀνωτέρων χωρίων ἑνο-  
 ριακὰς μονὰς, ἣτοι·  
 εἰς Θεοδώριανα, Βουργαρί, Λωσιτζη, Σχωρίτζιανα,  
 Σηφιασιτισίος, Μουζούσι, Βίλις, Μελισσοουργοῖς.

# SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA

a qua sedes episcopalis Sarbion et Kosanensis in metropolim erigitur

1682 maii 31 / iunii 12.

Immatatis snibus, quibus regnum helladicum ab A sedem episcopalem hancque habuerat, in metro- imperio turcico disiungitur, civitas quae Sarbia di- polim a synodo Constantinopolitana proventa fuerit, citur, in novi tractus (vulgo *metaxourgik*) caput editis pro more synodalibus litteris, quas docet per erecta est. Ex quo factam est, ut quae simplicem extensum exhibere.

1.

## TOMUS SYNODALIS QUO PRAEDICTA SEDES IN METROPOLIM ERIGITUR

1682 mense maio.

Αριθμός πρωτοκέλλου 2627.

† Ιωακείμ Εβέρ θεού αρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως, νέος Ρώμης, και οίκουμηνικός πατρι- B αρχής.

† Φανερόν ἐστίν ὄντως καί ἀριθμώτατον ὡς εἶπον τῶ χρόνῳ παρορραται τὰ ἐν χρόνῳ πράγματα καί ταις αὐτοῦ κοικιλιαίς διὰ φοραίς συμπαραφέρεσθαι πάγουα καί ἀλλεξέλλως ἀλλοτε τῆ ἐκ τούτων ἀνάγκη ὑπο- κύντονα κοικίλην ἀλλοτε τὴν μεταβολήν, νῦν μὲν ἰπὸ τοῦ κρείττοντος εἰς τὸ ἔσπτον μετακίπτονα, νῦν δὲ ἀντιστρέφως ἀπὸ τοῦ ἡλάσσοντος ἐπὶ τὰ κρείττε προαγόμενά τε καί μαγαλυόμενα· αὐτὸ δὲ τούτο συμ- ραίνον ἴθει τις ἐν κἀν ταις ὑπὸ τὴν ἀγρυκνον προ- στασίαν καί κηδεμονίαν τοῦ ἀγιωτάτου οἰκουμηνικοῦ θρόνου διατελούσας παροικίας, ἀλλεξέσιν οἰανδήποτε ὀριστιμέναις θεῶ' ὅτε κατὰ τὴν τῶν καιρῶν καί τῶν πολιτικῶν περιπετειῶν τροπήν, ὅποτε καί ἡ τούτων προστάτις καί κηδεμὼν καί κυρίαρχος ἀγία τοῦ Χρι- στοῦ μεγάλη ἐκκλησία, τῆ ἰδίᾳ αὐτῆς ἐξουσίᾳ χρο- μένη, ἀναλόγως ῥυθμίζῃ τὰ τούτων πράγματα πρὸς τὸ συμφέρον διὰ ἀφορῶσα τοῦ ἐν αὐταῖς ὀρθοδόξου πληρώματος, ὡς ἐστίν ἰδεῖν αὐτὸ τούτο διανεργούμενον καί νῦν ἐν τῇ ἐπισκοπῇ Σαρβίων καί Κοζάνης. Τῆς γὰρ ἐκ' αὐτὴν ὑπαγομένης κωνσταντινουπόλεως Σαρβίων ἕβρας καταστάσεως τοῦ ἀρτίως μετὰ τὴν διαχαραχ- θείσαν ἐκείως μεταξὺ τῶν δύο ὁμίρων κρατῶν Τουρ- κίας καί Ἑλλάδος νέαν ὀρθοδοτικὴν γραμμὴν συστάτος μουσεαριπλικίου, ἱκαναί τε συμπαραλήθησαν πολι- τικῶς ὑπὸ τὸ διοικητικὸν τούτο κέντρον ἐκ τῶν κείρῃ μητροπολιτικῶν καί ἐπισκοπικῶν ἐπαρχίῶν καί ἐξαι- ρητικῇ ἀπαδόθῃ σγασίᾳ καί σπουδαίῳτῃ εἰς τούτο, μίλλον ἀκ' εὐθείας ὑπάγασθαι τῇ ἀνασθῆα κεντρικῇ κυβερνήσει καί μετ' αὐτῆς ἀμέσως ἀνταποκρίνεσθαι ἐν πάσῃ διοικητικῇ ἀνάγκῃ καί ὑποθέσει. Ἐπει οὖν τῆ αὐτῆς πολιτικῆς ἐκτίσασθαι ἰδιαίτουσαν σγασίαν ἢ εἰρημένη ἐπισκοπῇ, ἢ ἐκκλησιαστικῶς ὑποκειμένη τῇ ἀγιωτάτῃ μητροπόλει Θεσσαλονίκης, τὰ μέγιστα ἀναγ- κειον καί συμφέρον ὡς ἐκ τούτου κατείδεν ἡ καθ' ἡμᾶς μεγάλη τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησία, ἐν τῇ καθ' ἡκοντι τῆς ἀνωτάτης αὐτῆς προνοίας, ἵνα καί ἐκκλησιαστι- κῶς αὐτῇ μαγαλυθῇ προαγόμενῃ εἰς μητρόπολιν, ὅστε τὴν κατὰ καιροῦ ἐν αὐτῇ ἀρχιερατεῦσθαι δό- νασθαι ὑπὸ τὸν τίτλον τοῦ μητροπολίτου καί διὰ τῆς ἀμέσου αὐτοῦ πρὸς τὴν ἐκκλησίαν ἀναφορῆς καί ἐπι- κοινωνίας προστατεύειν ἀποχρώντως τὰ τῶν ἰδίων αὐτοῦ χριστιανῶν, ὡς καί τῶν κείρῃ ἐπαρχίῶν, συμ- φέροντα καί διεξάγειν ἀποταλασματικώτερον τὰς ἐπι- κτιόσας παντοίας αὐτῶν ὑποθέσεις. Ἐφ' ἣ καί ὄρμας συνδιακαφεόμενα μετὰ τῆς κατὰ ἡμᾶς ἱερᾶς συνόδου ἔγνωμεν, ὁδ κεινοτομοῦντας, ἀλλὰ πολλοίς τοῖς παραβιγγρασιν, ἀρχαίοις τε καί νεωτέροις, ἐπό- μνοι, τιμήσοι καί ἀνοψῶσι τὴν ἀρημένην ἐπισκοπὴν Σαρβίων καί Κοζάνης εἰς μητρόπολιν καί καθυπαγα- γεῖν αὐτὴν ὑπὸ τὴν ἀμσον ἐξάρτησιν καί ὑποταγὴν τοῦ καθ' ἡμᾶς ἀγιωτάτου πατριαρχικοῦ, ἀποστολικοῦ

καί οἰκουμηνικοῦ θρόνου, μαδεμίαν τοῦ λοιποῦ ἐχού- σης ἐν αὐτῇ δικαιοδοσίαν καί ἐξουσίαν τῆς ἀγιωτάτης μητροπόλεως Θεσσαλονίκης.

Κατὰ ταῦτα οὖν γράφοντες ἀποφαινόμεθα μετὰ τῶν κατὰ ἡμᾶς ἱερωτάτων ἀρχιερέων καί ὑπαρχιερέων, τῶν ἐν ἀγίῳ πνεύματι ἀγαπητῶν ἡμῶν ἀδελφῶν καί συλλειτουργῶν, ἵνα ἡ τίσις ἐπισκοπῇ Σαρβίων καί Κοζάνης διὰ τοῦς προεκτεθέντας εὐλόγους καί ἀναγ- κειούς λόγους ὑπάρχη καί λέγηται· καί κατὰ πάντων γινώσκηται μητρόπολις τοῦ καθ' ἡμᾶς ἀγιωτάτου οἰκου- μηνικοῦ θρόνου, αὐτῆ μόνῃ ὑποκειμένη κανονικῶς καί πρὸς αὐτὸν τὴν σχέσιν καί ἀναφορὰν ἔχουσα· ὁ δὲ ἐν αὐτῇ ἀπὸ τριακονταετίας ἤδη ἀρχιερατεῦσιν καί θεαρότως ποικίλεις τὸ λογικὸν ταύτης ποίμνιον κῆρ Εὐγένιος ὑπάρχη καί λέγηται καί τιτοφορῆται „ἱερό- τατος μητροπολίτης Σαρβίων καί Κοζάνης καί ὑπαρ- χιερός“, καθάπερ καί οἱ τούτων διαβεβήμενοι, μητρο- νύσων, ὡς νενομίσται, τοῦ κανονικοῦ πατριαρχικοῦ ὀνόματος καί συναριθμούμενος τελευταίος τῆ τάξει καί τῇ χορείᾳ τῶν λοιπῶν ἱερωτάτων μητροπολιτῶν, ὅος καί ἐν τῇ συνταγματικῇ ἐγγύγραπται, ἔχον ἕνα αὐτός τε καί οἱ τούτων διαβεβήμενοι τὴν στέφαν καί ἔδραν τὴν ὀρισθείσαν αὐτῇ ἐν ταις ἐκκλησιαστικαῖς συναλεύσεσι καί χοροστασίαις, ποιμνίων θεοφιλῶς καί θεαρέτως, ὡς μέχρι τούδε, τὸ ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ ταύτῃ λογικὸν τοῦ Χριστοῦ ποίμνιον, εὐλόγῶν καί ἀγιάζων αὐτὸ καί πάντα τὰ ἀρχιερατικὰ ἐπιτελῶν μετὰ καί τῆς τοῦ ἱεροῦ συνθρόνου ἐγκαθηδρόσεως· ὀφείλουσι δὲ καί πάντες οἱ ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ ταύτῃ διατελοῦντες εὐλογημένοι χριστιανοί, ἱεραμένοι καί λαϊκοί, ἀναγνωρίζειν τὴν αὐτοῦ ἱερότητα μητροπολι- τὴν τῆς ἀγιωτάτης μητροπόλεως ταύτης, καθάπερ ἐν τε καί ὑποτάσσασθαι αὐτῇ ὡς κανονικῇ αὐτῶν ἀρ- χιεραί καί πνευματικῇ πατρὶ καί ποιμνί, λόγον μίλλ- λοντι δοῦναι ὑπὲρ τῶν ψυχῶν αὐτῶν ἐνέκκιον τοῦ ἀδικαστοῦ κριτοῦ ἐν τῇ καιρῷ τῆς τῶν ἔργων ἀν- τοποδοσεως. Ταῦτα ἀπὸφάνθη καί κειρώται συνοδι- κῶς καί εἰς ἐνδειξιν ἐγένετο ὁ παρὸν ἡμέτερος πατρι- αρχικῶς καί συνοδικῶς τόμος καταστρωθείς καί ἐν τῇ τῆς καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ μεγάλης ἐκκλησίας ἱερῷ τῶν ὑπομνημάτων κώδικι.

- Ἐν ἔται σπηγίῃ, αὐτῇ' κατὰ μέτρον ἐκινεμήσεως ἴ.
- † ὁ πατριαρχὸς Κωνσταντινουπόλεως ἀποφαινεται.
- † ὁ Ἐπίσκοπος Ἀγαθόγγελος συναποφαινεται.
- † ὁ Νικομηδείας Φιλόθεος συναποφαινεται.
- † ὁ πρόεδρος Νικαίας Διονύσιος συναποφαινεται.
- † ὁ Δέρκων Ἰωακείμ συναποφαινεται.
- † ὁ Ἀμοσίας Σωφρόνιος συναποφαινεται.
- † ὁ Προίσης Νικὸθης συναποφαινεται.
- † ὁ Μιτυλήνης Κωνσταντῖνος συναποφαινεται.
- † ὁ πρόεδρος Διδυμοτείχου Μεθόδιος συναπο- φαίνεται.
- † ὁ Βάρνης Κύριλλος συναποφαινεται.
- † ὁ Βοδενῶν Ἱερόθεος συναποφαινεται.
- † ὁ Κασσανδρείας Κωνσταντῖνος συναποφαινεται.

## 2.

### EPISTOLA SYNODALIS AD METROPOLITAN REGENS INSTITUTUM

1882 maii 31/iunii 12.

Αριθμὸς πρωτοκόλλου 2526.

† Ἰωακείμ ἁγίου Θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως, νίκης Ῥώμης καὶ οἰκουμένικος πατριάρχης.

† Ἱερωτάτου μητροπολίτου Σερβίων καὶ Κοζάνης καὶ ἐπίσκοπος ἐν ἁγίῳ πνεύματι ἀγαπητῆ ἀδελφῆ καὶ συν-  
λαιτουργῆ τῆς ἡμῶν μετριότητος κυρῆ Εὐγένεια, χάρις καὶ.  
Μετά κλειστοῦς ἑως εὐχαριστήσεως ἀναγγέλλομαι τῇ  
αὐτῆς ἐπιτότῃ ὅτι ἡ ἐκκλησία, λαβοῦσα πρὸ τινος  
καιροῦ ὅς ὄφιν τὴν σπουδαιότητα τῆς θέσεως, ἤν  
ἐλαβεν ἡ ἐπαρχία αὐτῆς διὰ τῆς ἐν τῇ μητρόπολει  
Σερβίων ἀποκαταστάσεως τῆς ἐβρας τοῦ ἐναγχοῦ αὐ-  
τότου μεταθεθέντος μουσεωφιλίκου ἐκ Λαρίσης, τῆς  
παρακαρηθείσης μετὰ καὶ τῶν λοιπῶν τῆς Θεσσαλίας  
καὶ ἠπειροῦ μερῶν εἰς τὸ ἑλληνικὸν κράτος, ἔγνω  
προσπαγεῖν καὶ ἀνακροῦσαι τὴν ἐπαρχίαν αὐτῆς εἰς  
μητρόπολιν, τὴν δὲ αὐτῆς ἐπιτότητα μητροπολίτην ἐξαρ-  
τῶμενον τοῦ λοιποῦ ἐπίσκοπος ἀπὸ τοῦ καθ' ἡμᾶς ἁγίου-

Α αὐτοῦ οἰκουμένικου θρόνου. Ὅθεν συγκαίροντας αὐτῇ  
ἐπι τῇ σπουδαίᾳ τούτῳ γεγονότι καὶ περιβαλλόντι  
ἐν τῇ παρουσίᾳ τῶν ἐπι τούτῳ ἐπιθεθέντων ἱερῶν ἡμέ-  
τερον πατριαρχικῶν καὶ συνοδικῶν τόμων, ἀναγνωσθη-  
σόμενον ἐκ' ἐκκλησιῶν ἀποσπαστῆς τῆς ἐπαρχίας αὐτῆς,  
συμπαρακλιόμενος ἡμᾶ καὶ γράμμα κοινὸν πρὸς τοὺς  
χριστιανικοὺς αὐτῆς ἐξαγγελτικῶν τῆς πράξεως ταύτης,  
καὶ προτρέπομενος αὐτὴν ἀδελφικῶς ὅπως ἐξακολουθῆ  
ὡς μέχρι τοῦδε κοιμαινόμενα θεοφιλῶς καὶ θαυμάσιως  
τὸ ἀμειψισθητὸν αὐτῆ λογικὸν τοῦ Χριστοῦ κρίματιον,  
προστατεύουσα καὶ ἐν τῇ θέσει αὐτῆς κατὰ τὴ  
ἐπιτοτικῆ ἀρχῇ οὐ μόνον τὰ συμφέροντα τούτοις, ἀλλὰ  
καὶ τὰ τῶν περὶ ἐπαρχίαν, τῶν ὁπαγμένων εἰς τὸ  
μουσεωφιλίκον τοῦτο, ἐν κείῳ δ' ἀνάγκῃ ἀναφέρη-  
ται κατ' εὐθείαν πρὸς τὴν ἐκκλησίαν κατὰ πᾶσης  
ἀποθέσεως, χρηλοῦσας τῆς προστασίας αὐτῆς καὶ ἀν-  
τιλήψεως. Ἡ δὲ τοῦ Θεοῦ χάρις καὶ.

„καὶ“ μετὰ λα.

(Eodem ac supra subscriptiones.)

## 3.

### LITTERAE SYNODALES AD UNIVERSOS NOVAE METROPOLIS FIDELIS

1882 mense iunio.

Αριθμὸς πρωτοκόλλου 2528.

† Ἰωακείμ ἁγίου Θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως, νίκης Ῥώμης καὶ οἰκουμένικος πατριάρχης.

Ἐντιμωτάτοι κληρικοὶ τῆς ἁγιωτάτης μητροπό-  
λεως Σερβίων καὶ Κοζάνης καὶ ἐπιθετότατοι ἱερεῖς  
καὶ δοσιώτατοι ἱερομόναχοι καὶ τιμωτάτοι δημογέγον-  
τες καὶ πρόδρομοι καὶ λοιποὶ εὐλογημένοι χριστιανοὶ  
τῆς ἐπαρχίας ταύτης, τίνα ἐν κυρίῳ ἡμῶν ἀγαπητῆ,  
χάρις εἰη ὑμῖν καὶ εἰρήνη κατὰ Θεοῦ. Ἔστω γνωστὸν  
πᾶσιν ὑμῖν ὅτι, λαβόντες ὅς ὄφιν συνοδικῶς τὴν ση-  
μασίαν καὶ σπουδαιότητα, ἣν ἐλαβε πολιτικῶς ἡ ἐπαρ-  
χία ὑμῶν μετὰ τὴν διαχωρηθεισάν νέαν αὐτόθι  
ὁροθετικὴν γραμμὴν, ἔγνωμεν προσπαγεῖν καὶ ἀνοψή-  
σαι αὐτὴν εἰς μητρόπολιν, τὴν δὲ ἀρχιεπὶ ὑμῶν κύρ  
Εὐγένιον, τὸς ἐπίσκοπον τοῦ ἱερωτάτου μητροπολίτου  
Θεσσαλονίκης εἰς μητροπολίτην τοῦ καθ' ἡμᾶς ἁγιο-  
τάτου πατριαρχικοῦ καὶ οἰκουμένικου θρόνου, ἐξαρ-  
τῶμενον τοῦ λοιποῦ ἀπ' αὐτοῦ καὶ πρὸς αὐτὸν ἐπι-  
σῶς τὴν σχέσηιν καὶ ἀναφορὰν ἔχοντα. Ἐπι τούτῳ  
δὲ ἐξεδώκαμεν καὶ τὸν προσήμοντα ἱερὸν ἡμέτερον

Β πατριαρχικῶν καὶ συνοδικῶν τόμων, ἐν συναποστειλλόμεν  
πρὸς ἀνάγνωσιν ἐπ' ἐκκλησιῶν καὶ κοινῇ ἀπόρρῃσιν  
πάντων ὑμῶν. Ἀναγγέλλομενος τοίνυν τὸ γεγονὸς  
τοῦτο, εὐχόμενος τε καὶ πατρικῶς εὐλογοῦντας πάντας  
ὑμᾶς, προτρέπομεθα ὅπως, γινώσκοντες τὸ ἀπὸ τοῦδε  
τῶν ἀρχιεπῶ ὑμῶν τατιμῆμον τῷ ἀξιώματι τοῦ μη-  
τροπολίτου, τιμᾶτε καὶ σέβησθε ὡς μέχρι τοῦδε, καὶ  
δὲ ἐνδείξεων ὑλικῆς στοργῆς, εὐκαθείας τε καὶ ἀφο-  
σίσεως ἐκαυθέντες τὴν πρὸς ὑμᾶς πατρικὴν αὐτοῦ  
ἀγάπην καὶ συμπροσπαθήτε μετὰ ἀξιοματίου ἕλρου  
ὅπερ τῆς ἐπι τὰ κρείττω προσπαγῆς καὶ βελτιώσεως  
τῶν εκπαιδευτικῶν ὑμῶν καταστημάτων καὶ τῆς δι-  
ανοητικῆς μορφώσεως τῆς νεολαίας ὑμῶν, ὑπὲρ τῆς  
εὐπροκειίας τῶν ἱερῶν ὑμῶν ἐκκλησιῶν καὶ ὑπὲρ  
πάντων ἐν γίνεσι τῶν ἀγαθῶν τῆς ὑμετέρας κοινότη-  
τος, ἀναφερόμενοι ἐσθικῆς δεήσει καὶ πρὸς ἡμᾶς διὰ  
τῆς αὐτοῦ ἐπιτότητος, καὶ τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἡμῶν  
προστασίαν καὶ ἀντιλήψιν ἐπικαλούμενοι ἐν πάσαις  
ταῖς κοιναῖς καὶ ἰδιωτικαῖς ὑμῶν ἀνάγκαις καὶ ὀπο-  
θέσεσιν.

„καὶ“ ἐν ἡμῖν ἰουνίῳ, ἰνδικτιωνός ι'.

(Eodem ac supra subscriptiones.)

## CONCILIUM PROVINCIALE SECUNDUM PROVINCIAE GRAECO-CATHOLICAE ALBA-IULIENSIS ET FOGARASIENSIS

1882 maii 30 - iunii 6.

Non ita pridem, anno scilicet 1881, die 19 martii, D  
recognita fuerant a sacra congregatione de Propa-  
ganda fide acta et decreta primae synodi provin-  
cialis Fogarasiensis Bumenorum catholicorum per  
Transilvaniam anno 1872 celebratae, quando alia  
statuta a secunda synodo eiusdem provinciae anno  
1882 habita examini sacri eiusdem concessus sub-  
iecta sunt. Cuius documenta utraesque concilii vel  
leviter perlustranti perespiciuum sit, grave intervenire  
discrimen intrant utraque. In illis enim agebatur de  
fide et dogmate, de liturgia et ritibus, de iuribus  
et consuetudinibus legitimis, de disciplina et mori-  
bus, de institutis monasticis et scholasticis; in his,  
e contra, proponuntur tantum quaedam quaestiones  
singulares, nullo inter se nexu colligatae, nullumque  
doctrinae corpus efformantes: fragmenta sunt quibus

priora statuta illustrantur quidem ac complentur,  
at quae in rebus secundariis potius quam in sub-  
stantialibus versantur; particularia sunt fere omnia  
ac minutiarum cumulo obruta, ut fieri solet in  
rebus quae disciplinam et praxim, non doctrinae  
catholicae argumenta et rationes explanant. Id vel  
ex sola earum enumeratione redditor manifestum.

Nimirum primo loco venit professio fidei ab  
Urbaño VIII orientalibus praescripta atque omnibus  
nota: eam sequuntur statuta capituli Fogarasiensis  
et decreta de instaurandis monasteriis ordinis  
sancti Basili Magni; tum ponitur proluxa instructio  
de causis matrimonialibus, et post articulum de  
bonorum ecclesiasticorum administratione legitur  
altera instructio aeque diffusa de modo procedendi  
in causis clericorum civilibus et criminalibus.

Non est igitur cur nota agamus, et quae in A tomis XLII, col. 453-962 occasione primae synodi Fogarasiensis fuisse tractata fuerunt, retractamus. Satis erit memorasse synodi praesentis acta et decreta in generalibus aeternae congregationis de Propaganda fide comitiis dierum 9 ac 30 iunii, 7 et 24 iulii anni 1884, referente Lucido Maria cardinali Parocchi, mature examine perpena fuisse, ac non-

ullis immutata, probata, prout decreto die 1 octobris eiusdem anni dato ac infra exhibendo placuit fieri.

Acta praedicta in libro: *Concilium provinciale secundum provincias ecclesiasticas graeco-catholice: Alba-Iulienae et Fogarasiensis, celebratum anno 1883*, in-8°, 231-VI p.; iterumque ibidem recusa fuerunt anno proxime insequenti 1886.

#### ACTELE SI DECRETELE

*concilii provinciae bisericesti graeco-catholice de Alb'a-Julie si Fogarasii tenutu in anulul Domnului 1883.*

DELA A TREIA DI DE SERRATORE A SANTELORU ROSALIE PANA MARTI DUPA DOMINECA ANTAIA DUPA ROSALIE

(din 30 maiu pana la 6 iunie)

IN BISERIC'A METROPOLITANA DIN BLANU.

#### I.

*Epistola indictionis concilii provinciae bisericesti graeco-catholice de Alb'a-Julie si Fogarasii.*

Catra domni episcopi suffragani, — venerabile capitale, — si superiorii monasteriorum.

Noi conte Romanu Joannu Vancea de Buteas'a din indurarea lui Domnedieu si gratia santului scaunu apostolicu alu Romei archiepiscopulu si metropolitulu graeco-catholice romanu alu Fogarasii si Alb'a-Julie, asistente la tronulu pontificiu, prelatu domesticu alu santiei sale, consiliariu intimu de statu alu maiestatii sale sacratissime caesaro-regeci, doctoru de sant'a teologia s. c. a.

Cetitoriloru mantuire dela Domnulu!

Dupace preabanulu Domnedieu s'a induratu a ni dá darulu seu, cá se vedemu complinitu fructulu lucrariloru conciliiu nostru provincialu I tenutu la anulul Domnului 1873, si din gratia santului scaunu apostolicu se avemu a mána revedite decretule aceluasi conciliiu provincialu: sollicitudinea apostolica, ce o avemu dupa chiemarea nostra cá capu alu acestei provincie bisericesti, precum si presorisele canonice ni impunú us'a din cele mai placute datorintie anume a ne ingriji cá acele decretule sinodale, cari suntu aduse pentru biseric'a nostra se se publice de dupa modalitatea prescria si inca potendu fi cátu mai curenda; cá asia tote acele, fiendu stabilite pentru prosperarea vietiei ecclesiastice publice in provinci'a nostra, se pota ajunge fara amenare la cunoascint'a totururu acoloru, pre cari acele i priveacu mai de aproape.

Mai incolo avendu in vedere momentocitatea si a altoru obiecte, cari se vedu a fi de interesu comunu pentru tote diecesele provinciei nostre bisericesti, cari dreptu ace'a recoru pertractarea in consultari comune: spre ajungerea acestoru scopuri amu judecatu a fi de una necesitate imperativa, cá cu ajutorulu preainduratulu Domnedieu se tienemu alu doile conciliiu provincialu si inca in decursulu anului curentu.

Si fienducá in script'a nostra indreptata catra frati'a vostra sub datulu 14 martiu 1883, n. 791, amu fostu combinatu terminulu conciliiu celebrandu pre 30 maiu anulul curentu stilulu nou, carea di onde pre a trei'a di de serbatores santeloru Rosalie, dupa cointelegerea avuta cu frati'a vostra si dupa parerea mai multor'a amu aflatu, cá terminulu amintitu va fi coresponditoriu; deci dara cu acelu'a amu gasitu in Domnulu a dedge definitivu dnu's inchoarei conciliiu provincialu alu

#### ACTA ET DECRETA

*concilii provinciae ecclesiasticae graeco-catholicae Alba-Iulienae et Fogarasiensis anno Domini 1882.*

A TERTIA DIE FESTI PENTECOSTES USQUE AD FERIAM TERTIAM POST DOMINICAM PRIMAM POST PENTECOSTEN

(a die 30 maii usque ad diem 6 iunii)

IN METROPOLITANA BASILICA BLARENTHI CELEBRATI.

#### I.

*Epistola indictionis concilii provinciae ecclesiasticae graeco-catholicae Alba-Iulienae et Fogarasiensis.*

Ad dominos episcopos suffraganeos, — venerabilia capitula, — et superiores monasteriorum.

Nos Ioannes Vancea de Buteas'a comes Romanus, divina miseratione et sanctae sedis apostolicae Romanae gratia archiepiscopus et metropolita Romanorum graeci-ritus catholicorum Fogarasiensis et Alba-Iulienae, solio pontificio adistens, sanctitatis suae praelatus domesticus, sacrae caesareae regiae maiestatis intimus status consiliarius, sanctae theologiae doctor etc.

Lecturis salutem a Domino!

Quandoquidem Deus benignissimus dignatus sit nobis suam largiri gratiam, ut laborum concilii nostri provincialis I anno Domini 1873 celebrati fructum copiosum videre, atque ex sanctae sedis apostolicae auctoritate eiusdem concilii decreta iam recognita prae manibus habere possimus: pastoralis eandem sollicitudo quam nos, veluti supremus istius provinciae ecclesiasticae antistes, secundum nostram vocationem gerimus, necnon canonicae sanctiones inter gratissimas, quas habemus, obligationes eam nobis imponunt, ut curam adhibeamus, quatenus eadem decreta synodalia, quae pro nostris ecclesiis lata fuere, ratione ac methodo praescripta, et, quae fieri posset ocyus publicentur. Ita fiet perinde, quod illa omnia quae ad prosperitatem vitae ecclesiasticae in nostra provincia promovendam stabilita sunt, ad eorum notitiam haud mora pervenire valeant, quos eadem propius respiciunt.

Quum praeterea alia quoque magni momenti obiecta nobis prae oculis versarentur, quae relate ad omnes provincias nostras ecclesiasticas dioeceses commune interesse habere dignoscuntur, quaeque eadem ex causa pertractationem communibus consultationibus ineundam exposcere videntur; ad istos idcirco scopos obtinendos urgentis necessitatis esse dignovimus, ut favente benignissimi Dei auxilio, secundum provinciale concilium nostrum hoc anno celebremus.

Et quidem, quum nostris litteris ad fraternitatem vestram die 14 martii 1883, n. 791, datis ad hoc concilium celebrandum diem 30 maii anni currentis, stylo novo, praefigendam esse concordaverimus, quae in diem 3 festivitatis Pentecostes incidit, post mutuas consultationes ad hoc ipsum cum vobis initas eundem terminum plurimorum votis conformem esse invenimus; quocirca congruum fore in Domino iudicavimus, diem inchoandi secundi concilii nostri provincialis trigesimam maii, stylo novo,



II-le pre 30 maiu stilulu nou anului curentu, ce a  
cade pre a 3-a di de serbatoru a santeloru Rosalie.

Pentru aee'a interpellamu, provocamu si invi-  
tamu pre frati'a vostra, ca pre terminulu amicitiu  
se binevoiti a veni in persona la conciliulu pro-  
vincialu indicatu.

Era de cumva ar intreveni ceva piedeca cano-  
nica, ce ar face imposibila venirea asteptata, aee'a  
va fi numai decatu a ni se aduce la cunoascientia  
spre apretiarca, ce o meritosa.

De odata ilustritatea vostra (frati'a vostra) sun-  
teti recercati cu tota onorea, ca se binevoiti a ni  
face cunoascuti de timpuriu pre acei frati in Chri-  
stosu, pre cari ati ave de eugetu a-i aduce din  
dieces'a la conciliu, ca in calitate de teologi  
sinodali se isia parte la pertractarile conciliarie.

In urma vi se aduce si aee'a la cunoascientia,  
ca dupace in dlu'a a trei'a de santeloru Rosalie are  
se se deschida conciliulu, si asia se se tiena sesio-  
siunea publica prima, spre carea trebus se se face  
pregatirile necesarie; deci inainte de dlu'a sesiunei  
prime publice trebus se se tiena celu pucinu una  
congregatiune generala prosinodala, in care se se  
determine cele ce sunt de stabilitu. Pentru aee'a  
unulu fiacare se binevoesca a pleca de acasa asia,  
ca pre a don'a di de Rosalie dupa ameadu, pre catu  
va fi cu potintia, cam pre 4 ore se fia in resi-  
dinti'a noastra metropolitana aici in Blasia, spre a  
lua parte si la agendele congregatiunei prosinodale.

Si fiindu-ca „tota darea cea buna si totu darulu  
deplinitu vine de susu dela parintele luminelora“<sup>1</sup>,  
am judecatu in Domnulu a fi lucru catu se pote  
mai salutaru, ca si prin rogatiuni atatu private  
catu si publice se se cera dela preainduratulu  
Domnedieu ajutorulu cereacu preste lucrarile nostre  
sinodale; si pentru aee'a amu ordinatu, ca in teri-  
toriuulu archidiecesei nostre se se face rogatiuni  
atatu private catu si publice in tote bisericile  
archidiecebane sub tota durat'a conciliulu nostru  
provincialu, si nu ne indoimu de locu, ca si voi,  
reverendissimi frati, inoa veti dispune asemene  
pentru respectivele dieces'e; ca asia preabunulu  
Domnedieu se se indure a ni tramite darulu seu  
celu santu, ca si acosta conciliu provincialu inchoata  
n santu numele ldi se fia spre laud'a si marirea  
presantei Treimi a Tatalui si a Fiului si a Spiri-  
tului santu. Aminu.

Datu in Blasiu in curtile castelulu nostru metro-  
politani la 8 aprilie, 27 martii, anulu Domnului  
una mia optu sute optuieci si doile.

## II.

*Serica acolor'a, ce s'au pertractatu atatu in congre-  
gatiunile generala, atatu si in sesiunile publice ale  
sinodulu provincialu bisericoci greco-catholice de Faga-  
rasiu si Alva-Julia convocatu in Blasiu pre dia'a  
de 30 maiu stilulu nou 1882 si pre cele nemidile-  
cite urmatoris.*

In dlu'a de 29 maiu stilulu nou 1882 s'a tiena  
in sala palatiulu metropolitanu congregatiunea  
preliminaria, in carea toti cei chiesmati si presenti  
au emisu promisiune solemna cu privire la tinerca  
secreteloru sinodulu dupa formul'a cuprinsa in  
programulu adausu sub A).

Dupa aee'a s'au constituita officiali sinodulu,  
precum se vede din adausulu sub B); si in urma  
s'au presentatu si supusu examinarei literale depu-  
tatiloru chiesmati.

In dlu'a de 30 maiu stilulu nou 1882 a trei'a  
di de Rosalie, celebrandu-se sant'a liturgia episco-

anui currentis, quae in 3 diem festivitatis Pente-  
costes incidit, definitive stabilire.

Quapropter praesentem fraternitatem vestram  
nunc interpellamus, provocamus, atque invitamus,  
quatenus pro termino indicato ad concilium provin-  
ciale indictum in persona comparere dignemini.

Quod si vero impedimentum aliquod canonicum  
contingeret intervenire, quod desideratum cuiuspiam  
adventum impossibilem redderet, idipsum erit nobis  
confestim notificandum, ut pro suo, quem habet,  
valore ponderari possit.

Eadem autem fraternitas vestra omni cum honore  
praemonetur, quatenus eos in Christo fratres, quos  
quisque secum ex sua dioecesi ad concilium per-  
ducere intendit, ut iidem in pertractationibus syno-  
dalibus partes capiant in qualitate theologorum  
synodaliu, antea nobis notificare non gravetur.

In fine autem id quoque ad notitiam perferitur;  
quod, sicuti praedicta tertia die Pentecostes ipsum  
concilium est inchoandum, taliterque illa die sessio  
prima publica instet celebranda, pro qua nonnulla  
necessaria praeparanda forent, ideoque ante primam  
sessionem publicam saltem una congregatio gene-  
ralis prosynodalis haberi debeat, in qua ea, quae  
stabilienda sunt, praedisponi queant. Quapropter  
unusquisque vestrum ita dignetur sua discedere  
domo, ut pro secunda Pentecostes die a meridie,  
in quantum fieri possit, circa 4 horam hic Blasii  
in residentia nostra metropolitana in illa congrega-  
tione prosynodali partem habiturus sit.

Et quoniam „omne datum optimum et omne  
donum perfectum deorsum est, descendens a patre  
luminum“<sup>1</sup>, in Domine iudicavimus maxime salutare  
fore, ut etiam precibus tum privatis tum publicis  
adiutorium super labores nostros synodales a benig-  
nissimo Deo descendens imploretur; quocirca non  
intermisimus ordinare, quatenus intra ambitum  
archidioeceseos nostrae preces fundantur tum priva-  
tim tum publice in omnibus ecclesiis nostris archi-  
dioecesanis perdurante concilii nostri provincialis  
decursu. Nec minime dubitamus, vos quoque, re-  
verendissimi fratres, similiter esse disposituros pro  
respectivis dioecesibus; quo sic Deus benignissimus  
nobis sanctam suam gratiam largiri dignetur, ut  
hoc quoque concilium in sancto suo nomine in-  
choatum cedat ad laudem et gloriam sanctissimae  
Trinitatis Patris et Filii et Spiritus sancti. Amen!

Datum Blasii in aedibus palatii nostri metro-  
politani die 8 aprilis, 27 martii, anni millesimi oc-  
tingentesimi octuagesimi secundi.

## II.

*Serica eorum, quae tum in congregationibus genera-  
libus, tum in sessionibus publicis synodi provinciae  
eclesiasticae graeco-catholicae Fogarasiensis et Alba-  
Iulienae in diem 30 maii 1882 Blasium indictae ac  
subsequentibus diebus celebratae acta sunt.*

Die 29 maii 1882 in aula palatii metropolitani  
habita est congregatio praeparatoria, in qua omnes  
vocati et praesentes solemnem de servandis synodi  
secretis emiserunt promissionem iuxta formulam in  
programme sub A) adnexo comprehensam.

Deinde officiales synodi constituti sunt, prouti  
ex adnexo sub B) apparet; ac demum vocatorum  
deputatorum litterae exhibitae et examini subiec-  
tae sunt.

Die 30 maii 1882 tertia die festi Pentecostes  
in ecclesia metropolitana ad sanctissimam Trinita-

păcea în biserică metropolitană dela prezenta A  
Troime prin excelentia sa reverendissimulu domnu  
metropolita, dupa invocarea Spiritului sântu s'a  
tîenutu antîi'a sîedintia publică, în carea dupa de-  
miterea poporului excelentia sa reverendissimulu  
domnu metropolita a tîenutu vorbirea inaugurală  
contra sinodu, carea este adusa sub C) în originalu  
în limb'a română și în versiune latină.

Dupa ace'a s'a publicatu decretulu sinodale, și  
mai antîiu decretulu despre deschiderea sinodului,  
care este alaturatu sub D).

Apoi decretulu despre emiterea profesiunei de  
credintia, adansu sub E); dupa a carui publicare  
a armata profesiunea solemnă de credintia emisă  
cu viersu înaltu de catra unulu fie-care membru  
dupa formul'a prescria de pontificele Romanu  
Urbanu VIII pentru orientali.

Dupa ace'a s'a publicatu decretulu despre mo-  
dulu vietiei pre tempulu sinodului, precum se pote  
vedé sub F); apoi s'au cetitu decretulu de a nu  
se departă, și de a nu prejudecă, cari se afia sub  
G) și H). În urma s'au publicatu decretulu conciliiului  
provincialu tîenutu în anul 1872.

În ace'asi di, adeca în 30 maiu 1882, im-  
mediatu dupa antîi'a sesiune publică s'a tîenutu în  
sal'a palatiului metropolitanu congregatiunea II-a  
generală, în care dupa programu toti parintii sino-  
dului s'au impartitu în patru comisiuni sinodale,  
precum se vede din adansulu sub I). Accestoru  
comisiuni s'au datu epre desbateru schemele pre-  
lucrate în ordinea urmatoria: comisiunei I-me s'au  
concreditu capetele cuprinse în titulele „despre  
procedur'a în cauzele bisericesti civile și criminale”  
și „despre administratiunea averei bisericesti”; com-  
isiunei II-a capetele tituleloru „despre procedur'a  
în cauzele matrimoniale și despre cauzele ecolastice”;  
comisiunei III-a capetele deduse în titulele „despre  
marturisirea credintiei, despre capitule și despre  
beneficiile bisericesti”; era comisiunea IV-a cape-  
tele titulu „despre restaurarea ordului monasti-  
reescu a santului Basiliu și despre calugaritie”.

În 1 iuniu s'a tîenutu în sal'a palatiului metro-  
politani congregatiunea III-a generală, în carea  
prin judecat'a parintiloră sinodului, cari singuri se  
buoura de votu decisivu, s'a admisu și stabilitu  
titulu I-u alu IV și VI în form'a cuprinse în  
decretulu asternute santului scaunu apostolicu.

În 2 iuniu stilulu nou 1882 dupa celebrarea  
santei liturgie episcopesci prin ilustritatea sa reve-  
rendissimulu domnu episcopu alu Oradei-mari și  
dupa demiterea poporului, s'a tîenutu a dou'a sîe-  
dintia publică sinodala, în carea s'au promulgatu  
decretulu tituleloru I, IV și VI.

În ace'a-si di, adeca în 2 iuniu stilulu nou  
1882, înainte de ameadu s'a tîenutu în sal'a pala-  
tiului metropolitanu congregatiunea IV-a generală,  
era dupa ameadu a V-a în cari s'au aprobatu și  
admisu prin judecat'a parintiloră sinodului titulu  
VI despre administrarea averiloră bisericesti.

În 3 iuniu stilulu nou 1882 s'a tîenutu în sal'a  
palatiului metropolitanu congregatiunea VI generală,  
în carea prin judecat'a parintiloră sinodului s'a  
admisu și stabilitu titulu V despre „procedur'a  
în cauzele matrimoniale”.

În 4 iuniu stilulu nou 1882, adeca în dominea  
Toturora Sandiloru, dupa celebrarea santei liturgie  
episcopesci prin ilustritatea sa reverendissimulu  
domnu episcopu alu Lugosiului și dupa demiterea  
poporului, s'a tîenutu a trei'a sesiune sinodala, în  
care s'a promulgatu titulu V.

Totu în ace'a-si di adeca în 4 iuniu 1882 s'a  
tîenutu în sal'a palatiului metropolitanu congrega-  
tiunea VII-a generală, în carea parintii sinodului

tem episcopi sacro pontificali per excellentissimum  
ac reverendissimum dominum metropolitam cele-  
brato, post invocationem Spiritus sapti, populo  
dimisso, habita est sessio I publica; in ipsa autem  
idem excellentissimus ac reverendissimus dominus  
pater metropolita habuit ad synodum sermonem  
inauguralem, qui sub C) in originali lingua romana  
et in versione latina adiacet.

Dein publicata sunt decreta synodalia. Et pri-  
mum quidem de inchoanda synodo, quod sub D)  
adnectitur.

Alterum de professione fidei emittenda, quod  
sub E) advolvitur; eiusque publicationem solem-  
nis fidei catholicae professio iuxta formulam ab  
Urbano VIII Romano pontifice pro orientalibus  
praescriptam a singulis membris alta voce emissa  
subsecuta est.

Hinc promulgatum est decretum de modo vi-  
vendi durante synodo, prouti sub F) videre est.  
Post hoc perfecta sunt decreta de non discedendo  
ac de non praesudicando, quae sub G) et H) extant.  
Demum publicata sunt decreta synodi primae pro-  
vincialis anno 1872 celebratae.

Eadem die, hoc est 30 maii 1882 immediate  
post I sessionem publicam in aula palatii metro-  
politani habita est congregatio II generalis, in qua  
ad normam programatis universi patres synodi  
in quatuor commissiones synodales distributi sunt,  
quemadmodum in folio sub I) continetur. Hae  
commissionibus ad discutiendum tradita sunt sche-  
mata elucubrata hoc ordine. Commissioni I capita  
in titulis „de processu iuridico in causis eccle-  
siasticis civilibus et criminalibus”, et „de administra-  
tione bonorum ecclesiasticorum” comprehensa. Com-  
missioni II capita titulorum „de procedura in causis  
matrimonialibus et de causis scholasticis” discutienda.  
Commissioni III capita in titulis „de professione  
fidei, de capitulis et de beneficiis ecclesiasticis” de-  
ducta. Commissioni vero IV capita tituli „de  
ordine monastico sancti Basilii restaurando, et de  
monialibus”.

Die 1 iunii in aula palatii metropolitani habita  
est congregatio III generalis, in qua iudicio patrum  
synodi, qui soli decisivo gaudent voto, tituli I, IV  
et VI iuxta modum in decretis sedi apostolicae  
subiectis contentum admissi ac stabiliti sunt.

Die 2 iunii 1882, solemnii sacro pontificali per  
illustrissimum ac reverendissimum dominum episco-  
pum Magno-Varadinensem absoluto, populo dimisso,  
habita est sessio II publica synodalis, in qua de-  
creta I, IV et VI tituli promulgata sunt.

Eadem die scilicet 2 iunii 1882 ante meridiem  
in aula palatii metropolitani habita est congrega-  
tio IV generalis, et post meridiem V, in quibus  
iudicio patrum synodi titulus VII de administra-  
tione bonorum ecclesiasticorum probatus et admis-  
sus est.

Die 3 iunii 1882 in aula palatii metropolitani  
habita est congregatio VI generalis, in qua iudicio  
patrum synodi titulus V „de procedura in causis  
matrimonialibus” item probatus et admissus fuit.

Die 4 iunii 1882 dominica Omnium Sanctorum  
solemni sacro pontificali per illustrissimum ac re-  
verendissimum dominum episcopum Lugosiensem  
celebrato, ac populo dimisso, habita est sessio III  
publica synodalis, in qua titulus V promulgatus est.

Eadem die scilicet 4 iunii 1882 in aula palatii  
metropolitani habita est congregatio generalis VII  
in qua patres synodi decreta tulerunt ad titulum III

au adusu deciziune cu privire la titlul III-le A despre beneficiile bisericesti, care inse de aci s'a relegatu la sinodele diocesane. Dupa ace'a au admisiu si stabilitu titlul III-le despre statutele capitulare, cari au se servéca cá punctatiuni la pregatirea statutelor speciale pentru unu si-care capitulu.

In 5 iunie stilulu nou 1882 s'a tienuta in sal'a palatiului metropolitanu congregatiunea a VIII-a generala, in care s'au adusu deciziuni cu privire la titlul VIII despre cauzele scolastice, cari inse, avendu-se in vedere impregiararii speciale si locale ale fiacarei diocese, s'au concediutu singurateceloru ordinariate; totu odata s'au resolutu si unele din suplicele indropate catra sinodulu provincialu.

Totu in ace'a-si di, adeca in 5 iunie 1882 dupa ameadf, s'a tienutu in sal'a palatiului metropolitanu congregatiunea IX-a generala si cea din urma, in carea s'au stabilitu mai multe cu privire la cauzele scolastice si la administrarea averilor bisericesti; apoi s'au resolutu suplicile restante indropate catra sinodulu provincialu, si s'au primitu decretetele de subscrierea si incheierea sinodului.

In 6 iunie 1882 dupa celebrarea santei liturgie episcopesci prin excellentia s'a reverendissimulu domnu metropolitu, si dupa demiterea poporului, s'a tienutu sesiunea IV-a publica sinodala, in carea s'au promulgatu decretetele cuprinse in titlulu VII. Apoi in sensulu programului s'a publicatu decretulu de inchierea sinodului, carea este adusu sub L), precum si decretulu de subscrierea decretelor sinodului, care de-impredna cu subscripitiunile este adusu la inse-si decretetele sinodului, si s'a subscriu actele sinodului de catra toti parintii presenti la sinodu. Dupa ace'a sinodulu a rogatu pre excellentissimulu domnu metropolitu, cá se séra dela sántulu scaunu apostolicu preainalt'a confirmare a decretelor sinodului.

In urma dupa cuventarea metropolitulu alaturata sub M), aducenduse in modu solemnu multiamita marelui si preabunului Domnedieu data-torului toturoru bunatiloru, sinodulu provincialu s'a inchisu.

### III.

#### A.

*Programulu seu modulitateca tieneri sinodului alu II provincialu alu provinciei greco-catholice de Alb'a-Julia convocatu la Blasiu pro 30/18 maiu 1882.*

#### § 1.

Dupace voru fi convenitu cei chiamati la sinodulu provincialu, in dta' prima se va tiené una congregatiune prosinodala (preliminaria) in sal'a resiedintiei metropolitane, in carea se vora dispune cele necesarie spre deschiderea sinodului.

In acést'a congregatiune.

1. Toti parintii sinodului imbracati in ornatulu loru propriu, anume: Episcopi cu patradra, mandia si camilafca, ér' ceialalti in ornatulu loru preoticescu, anume: cu greca, seu cu palia ecclésiastica, voru ocupá locurile competente la méssa, in acorei'a frunte va presidiá metropolitulu, premitiondu consultarei rogatiunea: „Imperate oereseu.“

2. Dupa finirea acestei rogatiuni metropolitulu va tiené una vorbire acomodata scopulu acestei congregatiuni.

3. Finindu metropolitulu vorbirea, cu convoirea episcopiloru presenti, va provocá pra toti membrii sinodului a-si face promisiunea solemna „de a tiené secretele sinodului“, recitandu formul'a urmatoris: „Promitu pre credinti'a preoticescu, cá voiu tiené in secretu religioeu si sub tacere absolute tote acele, cari voru fi cetite, deabutate, pertractate, si de-

de beneficiis ecclésiasticis spectantia, atque ad synodos diocesanas hinc relegata. Deinde titulum II de statutis capitularibus, tamquam articulos ad statuta specialia pro unoquoque capitulo conficienda deservientes, admiserunt ac stabiliverunt.

Die 5 iunii 1882 in aula palatii metropolitani habita est congregatio VIII generalis, in qua decreta lata sunt ad titulum VIII de causis scholasticis pertinentia, atque singulis ordinariatibus iuxta peculiare locorum circumstantias concedita fuere; prout et nonnulli supplices libelli synodo provinciali exhibiti congruam solutionem nacti sunt.

Eadem die scilicet 5 iunii 1882 a meridie in aula palatii metropolitani habita est congregatio IX generalis simulque ultima, in qua nonnulla, quae ad causas scholasticas et administrationem bonorum ecclésiasticorum spectant, stabilita sunt; ceterique supplices libelli synodo provinciali exhibiti congruam solutionem habuerunt, atque decreta subscriptionis et conclusionis synodi admissa sunt.

Die 6 iunii 1882 solemniter sacro pontificali per excellentissimum ac reverendissimum dominum metropolitanum celebrato, populoque dimisso, habita est sessio IV publica synodalis, in qua decreta tituli VII promulgata sunt. Tum ad sensum programmaticum publicatum est decretum de finienda synodo, quod sub L) adiacet; item decretum de subscribendis synodi decretis, quod una cum subscriptionibus ipsis decretis synodi decreta synodalia subscripserunt. Dein rogavit synodus excellentissimum dominum patrem metropolitanum, ut supremam decretorum synodi provincialis recognitionem a sancta sede apostolica implorare vellet.

Demum habito per metropolitanum sermone, qui sub M) extat, et solemniter largitori omnium bonorum Deo optimo maximo gratiarum actione reddita, synodo provinciali finis impositus est.

### III.

#### A.

*Programma seu methodus celebrandi synodum secundam provincialem provinciae graeco-catholicae Albaniensis convocatae Blasiu pro 30/18 maii 1882.*

#### § 1.

Postquam omnes ad synodum provincialem convocati comparuerint, die prima celebrabitur congregatio prosynodalis (preliminaria) in exedra residentiae metropolitanae, in qua necessaria ad inchoandam synodum disponentur.

In hac congregatione.

1. Omnes synodi patres ornatu proprio induti, et quidem: episcopi epitrichilio (stola), mandia, et camilafca, ceteri autem in ornatu suo presbyteriali, nempe graeca sive pallio ecclésiastico, occupabunt loca competentia ad mensam, in cuius principio praesidebit metropolitus, qui consultationibus praemittet orationem „Veni sancte Spiritus“.

2. Hac oratione completa metropolitus habebit sermonem ad scopum huius congregationis accommodatum.

3. Metropolitus, finito sermone, cum episcoporum praesentium consensu provocabit omnes in synodo locum habentes, ut solemnem faciant promissionem de „servando synodi secreto“ recitando formulam sequentem: „Promitto ad fidem sacerdotalem, me sub secreto religioso et silentio absolute observaturum omnia ea, quae sive in congregationibus

l'annu fuerit convocatu mai inante, se-ci tota in-  
ceputala seu in dia'a de adi, adeca in 30 maiu et-  
lulu nou; precum pro accl'a-lu si declarandu de  
deschisa si inceputu in accl'a di.

Atotu-potentiale Domnedieu Tatalu se se indure  
a si impartasi noue intieptiunea asistries scou-  
nului seu; Domnedieu Fiulu se fia in midilecula  
nostru si se conduca lucrurile nostre; Domnedieu  
Spiritalu sautu se ne lumineze cu lumin'a darului  
seu celu santu. Amin.

## VII.

## E.

*Decretulu despre marturisirea credintii.*

In numele preasantei si nedespartitei Treimi,  
a Tatalui si a Fiului si a Spiritului santu.

Noi Ioanu Vancea de Buteasa archiepiscopulu  
si metropolitulu de Alb'a-Julia si Fagarasiu etc. etc.

Domnulo nostru Iesu Christo dicit in saut'a  
sa evangelia: „Totu celu ce me va marturisi pre  
mine inantea omenilor, si eu-lu voi marturisi  
pre elu inantea parintelui meu, carele este in  
ceriuri;“<sup>1</sup> era santulu apostolu Pavelu ne invetia,  
„ca cu anim'a se crede spre dreptate, si cu gur'a  
se marturisece spre mantuire.“<sup>2</sup> Deci este lucru  
salutariu a marturisi credint'a, candu si unde se  
recere; inee noi si altucum avendu cea mai sacra  
datorint'a de a vighia cu tota sollicitudinea apo-  
stolica, ca credint'a, ce o marturisece sant'a  
bisericu catolica, se fia tienuta si conservata intre-  
aga si nechimabata in tota provinci'a nostra bise-  
ricoesca, este intru adovera neapertu de lipa, ca  
pastorii sufletesci si intre accl'a archipastorii re-  
spectivi se dee exemple si dovedi despre puritatea  
si integritatea credintiei lor totu de a un'a, candu  
se recere accl'a.

Asiadara este lucru cuvenintiosu, ca si in mo-  
mentele aceste solemne prealuminati parinti epi-  
scopi si ceilalti membrii ai acestui sinodu inea se  
faca inceputulu lucrurilor sale cu marturisirea cre-  
dintiei catolice, ce o credu si o profesza, dicundu:  
Eu s. c. a.

## VIII.

## F.

*Decretulu despre modulu vietii sub tempulu sino-  
dului provincialu.*

In numele preasantei si nedespartitei Treimi,  
a Tatalui si a Fiului si a Spiritului santu.

Noi Ioanu Vancea de Buteasa archiepiscopulu  
si metropolitulu de Alb'a-Julia si Fagarasiu etc. etc.

Fiindu-ca noi, precum ne invetia sant'a scriptura, D  
„nu potemu face nimica de noi ca dela noi, ci  
tota sufficient'a nostra e dela Domnedieu,“<sup>3</sup> este  
neapertu de lipa, ca nu numai tote lucrurile  
nostru se fia indreptate spre marirea lui Domne-  
diu, ci ca si ajutorulu de a profesa, ce e bunu  
si salutariu, inea se fia cerutu dela parintele la-  
miniloru, „dela carele vine tota darea cea buna  
si totu darulu deplinitu.“<sup>4</sup> Dreptu accl'a sub totu  
tempulu deprinderiloru nostre sinodale se ne inter-  
comu cu rogatiuni ferbinti catra prea bunulu Domne-  
diu, ca se se indure, se dee ceteraleloru nostre  
incrementu sic-si bineplacutu.

Si ca cererile nostre se fia mai placute Dom-  
nului, se ve nisuti toti, ca tote virtutale, care vi-an  
respandita odore bineplacuta in calea edificarii  
morale de pana acum, sub totu tempulu acestui

<sup>1</sup> Math. X, 32.

<sup>2</sup> Rom. X, 10.

CONCIL. GENERAL. TOMUS XLV.

## VII.

## E.)

*Decretulu de professiune fidei.*

In nomine sanctissimae et individuae Trinitatis,  
Patris et Filii et Spiritus sancti.

Nos Ioannes Vancea de Buteasa archiepiscopus  
et metropolita Alba-Iuliensis et Fogarasiensis etc.  
etc. etc.

Domihus noster Iesus Christus dicit in sancto  
suo evangelio: „Omnia, qui confitebitur me coram  
hominibus, confitebor et ego eum coram patre  
meo, qui in caelis est.“<sup>1</sup> Sanctus apostolus Paulus  
nos edocet alius: „Corde creditur ad iustitiam,  
ore autem confessio fit ad salutem.“<sup>2</sup> Opus itaque  
salutare est, fidem, quando et ubi requiratur, pro-  
fiteri; caeteroquin et officium habemus cum omni  
sollicitudine apostolica invigilandi, ut fides, quam  
sancta ecclesia catholica profitetur in tota provincia  
nostra ecclesiastica, integra inviolataque teneatur  
et conservetur; proin est omnino necessarium, ut  
animarum curatores, et inter hos respectivi archi-  
pastores exempla et testimonia puritatis et inte-  
gritatis suae fidei, quoties hoc exigitur, praebant.

Convensiens ergo est, ut hiis etiam solemnibus  
momentis illustrissimi patres episcopi et reliqua  
membra huius synodi initium laborum suorum  
sumant a professione fidei catholicae, quam credunt  
et profitentur, dicentes: Ego etc.

## VIII.

## F.

*Decretulu de modo vietendi tempore synodi pro-  
vincialis.*

In nomine sanctissimae et individuae Trinitatis,  
Patris et Filii et Spiritus sancti.

Nos Ioannes Vancea de Buteasa archiepiscopus  
et metropolita Alba-Iuliensis et Fogarasiensis etc.  
etc. etc.

Quam nos, uti divinae edocent litterae „non  
sufficientes simus cogitare aliquid a nobis, quasi  
ex nobis, sed sufficientia nostra ex Deo est“,<sup>3</sup>  
hinc omnimodo est necessarium, non modo omnia  
nostra opera ad Dei gloriam dirigere, verum etiam  
ut ad opus bonum et salutare perficiendum adiu-  
torium postuletur a patre luminum, a quo „de-  
scendit omne datum optimum et omne donum per-  
fectum“. Idcirco in toto nostrorum synodali  
occupationum tempore ad Deum optimum maximum  
orationibus ferventibus nos convertamus, ut incre-  
mentum sibi beneplacitum laboribus nostris tribuere  
dignetur.

Et ut petitiones nostrae Deo magis acceptabiles  
sint, conamini, ut omnes virtutes, quae odorem ac-  
ceptabilem hucusque in via aedificationis morales  
emiserunt, tempore huius synodi provincialis adhuc

<sup>1</sup> II. Cor. III, 5.

<sup>2</sup> Ep. Iacob. I, 17.

sinodu provincialu se mltuosa inca si mai de- A plinius clescent; ita ut videntes homines opera  
plinitu: ca' asia „omenii vedendu faptele vostre  
cele bune“, pre cari le accepta cu totu dreptulu  
dela cei chiamati in cortea Domnului, „se pre-  
amaroseca pre tatalu vostre, carele este in corturi.“<sup>1</sup>

Deci agendele nostre afara de sinodu se fa:  
rogatiunea, ascultarea cultului divin, serbarea san-  
tei liturgie si deprinderea in faptele indurarei.

## IX.

## G.

*Decretulu de a nu discede.*

In numele preasantei si nedespartitei Treimi,  
a Tatalui si a Fiului si a Spiritului santu.

Noi Ioanu Vancea de Buteas'a arhiepiscopulu  
si metropolitulu de Alb'a-Julia si Fagarasiu etc.,  
etc., etc.

Fiindu-ca toti episcopi comprovinciali au dreptu  
dara si obligatiune de a intrefti acestui conciliu pro-  
vincialu ce este convocatu pre calea si in form'a  
s'a, pentru ace'a pre toti prealuminatii episcopi  
adunati la acestu sinodu ii rogamu si obtestamu  
in Domnulu, ca nice unulu se nu se departe dela  
acestu sinodu pana ce acelu'a nu i se va pune  
capetu dupa modalitatea indatinata. Inse avendu  
causa fundata spre departare, carea s'ar recunosea  
si aproba si de noi, dupa departarea s'a se-si con-  
stitue procuratoru istetiu, carele in numele den-  
sului si a bisericeii catedrale se primoseca si se  
subscrie tote decretule si constitutiunile acestui  
sinodu provincialu.

Totu odata admoniamu in Domnulu si pre toti  
ceialalti membrii si acestui sinodu, ca nice unulu  
dintre denii inca se nu disceda dela ace'a pana  
la capetulu, ce i se va pune dupa modulu pre-  
scriu; ci avendu careva causa fundata spre depar-  
tare, ace'a se o propuna mai antaiu judiloru sino-  
dali de excusatiuni, si numai dupa incuviintierea  
acestora si dupa aprobarea nostra se va pote in-  
templu departarea.

## X.

## H.

*Decretulu de a nu prejudeca.*

In numele preasantei si nedespartitei Treimi,  
a Tatalui si a Fiului si a Spiritului santu.

Noi Ioanu Vancea de Buteas'a arhiepiscopulu  
si metropolitulu de Alb'a-Julia si Fagarasiu etc.,  
etc., etc.

De-cumva s'ar fi templat, ca unulu seau altulu  
careva se intrefta acestui sinodu fara a ave dreptu  
la ace'a, seau si-ar cuprinde unu locu, ce nu i-ar  
compete; determinamu si declaramu prin aceste,  
ca din acesta fapta atarele nu-si castiga nice unu  
dreptu, nice competinti'a locului, ce nu i se curvine;  
ci tote remanu in valorea statului seu de mai in-  
ainte, fara a fi detrasu ceva din dreptulu celui  
vatematu seau scurtatu.

## XI.

## I.

*Comissionile sinodali.*

## I. Presiedinte.

Illustritatea s'a domnu Michailu Pavelu episco-  
pulu de Oradea-Mare.

Presiedinte substitutu.

Reverendissimulu domnu Timoteu Cipariu pre-  
positu capitulariu.

## Membra.

Illustrissimulu domnu Andreiu Liviu canonicu  
prelatu domesticu.

<sup>1</sup> Matth. V, 14.

vestra bona, quae omni iure exigunt ista, qui in  
certum Domini vocati sunt, glorificent patrem  
vestrum, qui in caelis est.<sup>1</sup>

Itaque agenda nostra extra synodum sint: oratio.  
auditio cultus divini, sacrae missae celebratio, et  
exercitium operum misericordiae.

## IX.

## G.

*Decretulu de non discedendo.*

In nomine sanctissimae et individuae Trinitatis,  
Patris et Filii et Spiritus sancti.

Nos Ioannes Vancea de Buteas'a arhiepiscopus  
et metropolita Alba-Iuliensis et Fogarasiensis etc. etc.

Cum omnes comprovinciales episcopi ius et  
B officium huic synodo legitime convocatae inter-  
veniendi habeant; eosdem illustrissimos episcopos  
comprovinciales in hac synodo congregatos enixe  
rogamus et obtestamur in Domino, ut ab hac  
synodo, usque dum iuxta morem ipsi finis non im-  
ponatur, nullus discedat.

Causam autem fundatam discedendi, quae a  
nobis recognoscenda et approbanda erit, habentes,  
post discessum procuratorem idoneum constituent,  
qui suo et ecclesiae cathedralis nomine acceptet  
et subscribat omnia decreta et constitutiones huius  
provincialis synodi.

Una simul et alia omnia membra eiusdem  
synodi monemus in Domino, ut neque eorum quie-  
quam ab hac synodo discedat, usque dum ipsi  
iuxta modum praescriptum finis imponatur; aut  
causam fundatam discedendi habentes, illam iudici-  
bus synodalibus excusationum pro recognitione et  
approbatione proponant, et solummodo post ad-  
probationem eius discedere poterunt.

## X.

## H.

*Decretulu de non praesudicando.*

In nomine sanctissimae et individuae Trinitatis,  
Patris et Filii et Spiritus sancti.

Nos Ioannes Vancea de Buteas'a arhiepiscopus  
et metropolita Alba-Iuliensis et Fogarasiensis etc. etc.

Si forte acciderit, quempiam huic synodo, ad  
quam nullum ius haberet, interfuisse, aut locum  
ipsi non competentem occupasse, praesentibus  
determinamus ac declaramus, nullum ius ex tali  
facto, neque competentiam loci sibi non debiti ip-  
sum acquirere; sed omnia remanere in praecedentibus  
D status valore, nihilque detrahi iuri exinde offensae  
vel laesi viri.

## XI.

## I.

*Comissiones synodales.*

## I. Praeses.

Illustrissimus dominus Michail Pavelu episcopus  
Magno-Varadipensis.

Praeses substitutus.

Reverendissimus dominus Timotheus Cipariu praepositus capitularis.

## Membra.

Illustrissimus dominus Andreas Liviu canonicus  
praelatus domesticus.

Reverendissimula domna Antonia Vestemeeanu A  
canonica.

Reverendissimula domna Paulu Vel'a canonica.

Reverendissimula domna Georgiu Moisilu vi-  
cariu foraneu.

Multaonoratula domna Eusebiu Cartice pro-  
fesoru.

#### II. Presiedinte.

Illustriitatea s'a domnu Victoru Mihályi episcopula  
de Lugosiu.

Presiedinte substituta.

Reverendissimula domna Theodora Kóváry pro-  
posita capitalaria.

#### Membrii.

Reverendissimula domna Joannu Fekete ca-  
nonica.

Reverendissimula domna Vasilju Popa cano-  
nica.

Reverendissimula domna Beniaminu Dencusianu B  
vicariu foraneu.

Praeonoratulu domnu Alimpiu Blasianu proto-  
popu.

Praeonoratulu domnu Michailu Kókényesdi  
protopopu.

#### III. Presiedinte.

Illustriitatea s'a domnu Joannu Szabó episcopula  
de Gherl'a.

Presiedinte substituta.

Illustriissimula domna Stefaanu Moldovanu pro-  
positu capitalaria prelatu domesticu.

#### Membrii.

Reverendissimula domna doctoru Joannu Ratiu  
canonicu.

Reverendissimula domna Alexandru Micu vi-  
cariu foraneu.

Reverendissimula domna Alimpiu Barbulovicu C  
vicariu foraneu.

Praeonoratulu domnu Georgiu Marchisiu proto-  
popu.

Multaonoratulu domnu Michailu Perianu notariu  
consistorialu.

#### IV. Presiedinte.

Reverendissimula domna Joannu Anderco pro-  
positu capitalaria.

#### Membrii.

Reverendissimula domna Constantinu Pappalvi  
canonicu.

Reverendissimula domna Joannu Moldovanu ca-  
nonicu.

Praeonoratulu domna Gavrilu Popu proto-  
popu.

Quivosi'a s'a Damian Elia Domai'a jeromonacu  
alu ordului santului Vasilju.

#### XII.

##### L.

#### Decretulu de inchisura.

In nume proasantei si nedespartitei Treimi,  
a Tatalui si a Fiului si a Spiritului sants.

Noi Joannu Vancea de Buteas'a archiepiscopula  
si metropolitulu graeco-catholicu de Alb'a-Iulia si  
Fogarasiu etc. etc. etc.

Dupa-ce sunt pertractate si asiediate tote acele,  
ce dupa cerinta cercustariloru presente s'au jude-  
cate a fi foata de pertractatu si asiediate, si sin-  
duca si lips'a ingrigirei spirituale a poporeniloru  
incredintati, acum dupa mai indelungata absentare  
dela bisericale catedrale, i rechiamo la ale sale pre  
toti parintii acestui sinodu: amu gasitu in Domnulu  
a pune capetu acestui sinodu provincialu, si cu  
aceta a-l-a dechiara de inchisura.

Reverendissimus dominus Antonius Vestemeeanu  
canonicus.

Reverendissimus dominus Paulus Vela canonicus.

Reverendissimus dominus Gregorius Moisilu  
vicarius foraneus.

Admodum reverendus dominus Eusebius Cartice  
professor.

#### II. Praeses.

Illustriissimus dominus Victor Mihályi episcopus  
Lugosiensis.

Praeses substitutus.

Reverendissimus dominus Theodorus Kóváry praepo-  
situs capitalaria.

#### Membra.

Reverendissimus dominus Ioannes Fekete ca-  
nonicus.

Reverendissimus dominus Basilius Popa ca-  
nonicus.

Reverendissimus dominus Beniaminus Dencu-  
sianu vicarius foraneus.

Reverendissimus dominus Alympius Blasianu  
protopresbyter.

Admodum reverendus dominus Michail Kóké-  
nyesdi protopresbyter.

#### III. Praeses.

Illustriissimus dominus Ioannes Szabó episcopus  
Szamosuvariensis.

Praeses substitutus.

Illustriissimus dominus Stephanus Moldovanu  
praepositus capitalaria praelatu domesticu.

#### Membra.

Reverendissimus dominus doctor Ioannes Ratiu  
canonicus.

Reverendissimus dominus Alexander Micu, vi-  
carius foraneus.

Reverendissimus dominus Alympius Barbulov-  
icium vicarius foraneus.

Reverendissimus dominus Georgius Marchisiu  
protopresbyter.

Admodum reverendus dominus Michail Perianu  
notarius consistorialis.

#### IV. Praeses.

Reverendissimus dominus Ioannes Anderco praepo-  
situs capitalaria.

#### Membra.

Reverendissimus dominus Constantinus Pappalvi  
canonicus.

Reverendissimus dominus Ioannes Moldovanu  
canonicus.

Reverendissimus dominus Gabriel Popu proto-  
presbyter.

Venerabilis pater Damianus Elias Domaiu reli-  
giosus ordinis sancti Basilii.

#### XII.

##### L.

#### Decretum conclusionis.

In nomine sanctae et individuae Trinitatis,  
Patris et Filii et Spiritus sancti.

Nos Ioannes Vancea de Buteas'a archiepiscopus  
et metropolitula graeco-catholicus Alba-Iuliensis et  
Fogarasiensis etc. etc.

Postquam ea omnia, quae iuxta circumstan-  
tiarum exigentiam pertractanda et constituenda  
fore iudicatum fuit, pertractata et constituta fue-  
runt, et cum etiam necessitas curae spiritualis fide-  
lium concreditorum post diuturnam ab ecclesiis  
cathedralibus absentiam omnes patres ad suam  
residentiam revocet, finem huic synodo provinciali  
facere censuimus in Domino; qua de causa eandem  
praesentibus clausam esse declaramus.

## XIII.

M.

*Cuventarea excelentiei, s'ale ilustrisimului si venerabilisimului domnu arhiepiscopu de Fagarasiu si Alb'a-Julia tinenta la inchiaros conciliului provincialu ala II-le.*

Illustrisimi domni confratri episcopi!  
Venerati in Christo fratri si filii!  
Illustrii parinti ai conciliului!

Dupa-ce cu ajutorialu preainduratului Domnedieu acum amu ajunsa la rezultatele lucrarilor noastre conciliare, prin ce ne-amu apropiatu si de finea conciliului provincialu presinte: asa se vede a nu restá alta, decâtu cá la dorint'a comuna se punemu capetu acestui conciliu provincialu.

Deci ajungundu la tinent'a neamtieloru noastre, ce ar'pote fi pentru noi mai sacru si mai cu preferint'a? decâtu cá dupa cele petrecute sub scutulu gratiei divine, se ni intorcemu ochii sufletului nostru éra-si la acel'a, dela care ni-a venitu tota darea cea buna si totu darulu, ce s'a induratu a-lu reversá preste noi sub durat'a lucrarilor noastre conciliare: si din tota anim'a se-i aducemu multiamite filiale si ferbinti eschiamendu cu santulu Augustinu: „Quid melius et animo geramus, et ore promamus, et calamo explanemus, quam Deo gratias? Hoc nihil dici brevius, nec audiri laetius, nec intelligi gratius, nec agi fructuosius potest.“<sup>1</sup>

Cáci de ni-amu si datu silint'ia, si ni-amu pusu in lucrare activitatea, de care amu potutu dispune: totusi debue in generalu se recunosemu, cá rezultatele bune ale lucrarilor omenesci in line'a prima suntu donulu lui Domnedieu, precum dice insusi domnulu Mantuitoriu nostru: „Eu sum vit'ia, voi mladitiele; celu ce remane intru mine, si eu intru elu, acel'a va aduce fructu multu, cá fara mine nemic'a nu poteti face.“<sup>2</sup> Cea ce unu scriitoriu bisericescu a precisatu in cuvintele urmatorie: „Omnis profectus ad divinitatis est munera referendus; quia nihil constat fore bonum, nisi quod ab ipso dignoscitur esse collatum.“<sup>3</sup>

Dara se aducemu multiamitu si santiloru lui Domnedieu, cari rogati au binevoitu a se intrepune pentru noi la parintele indurariloru, cá se se indure a ni tramite ajutoriulu intieleptienei tronului seu, cu carele amu potutu perveni la rezultatele lucrariloru, ce ni le-amu propusu; de odata inasa se speramu, cá ni va dá si ace'a, cá se sa binecuvintate fructele osteneleloru noastre, si se aiba durata pans in capetu, si sa imbratisiate de toti aceia, pentru cari s'au facutu, acum si pro venitoriu: dara mai vertosu de noi, cari amu lucratu la acele: ócaci precum serie santulu Gregoriu Marele: „Incessum bonum agitur, si ante vitae terminum deseratur; quia frustra velociter currit, qui, priusquam ad metam pervenerit, deficit.“<sup>4</sup>

Insa dupa Domnedieu, care ni-a datu si a voi si a poté, si dupa santii lui Domnedieu, cari au binevoitu a se intrepune pentru noi, si s'au rogatu, cá se ni se dee si a face, ce ni erá propusu; succesulu lucrariloru nostre avemu in parte de a-lu mutiamu si selulu si conlucrarei intielepte a ilustritatiloru vestre, precum si energiei si activitateri neintreprupte a vestre a totororu onoratiloru in Christosu frati si filii, cari nu ati cratiatu nice tempu de dí de nopte, nice ostene'ia si adstringere de poter' státu spiritalu cátu si corporale, fiindu impreuna cu noi condusi de singur'a dorint'a, cá

## XIII.

M.

*Oratio habita ab excellentissimo, illustrissimo et venerabilissimo domino archiepiscopo Fagarasiensi et Alba-Iuliensi in fine concilii provincialis II.*

Illustrisimi domini confratres episcopi. Venerabiles in Christo fratres et filii. Illustres concilii patres.

Quandoquidem cum benignissimi Dei auxilio ad laborum nostrorum eum statum pervenerimus, per quem et ad concilii provincialis praesentis finem propius accessimus, nihil amplius videtur superesse, quam ut communi omnium voto conformiter huic concilio provinciali finem imponamus.

Nobis igitur ad laborum nostrorum scopum iam perventa, quid potest esse magis sacrum, quidve antiquius, quam ut post ea, quae sub divinae gratiae tutamine acta sunt, iterum ad eum convertamus oculos spiritus nostri, a quo omne datum bonum et omnis gratia venit, quam sub laborum nostrorum synodaliu decursu supér nos effundere dignatus est? Eidem itaque toto animo filiales ac ferventes feramus gratiarum actiones, conclamando cum sancto Augustino: „Quid melius et animo geramus, et ore promamus, et calamo explanemus, quam Deo gratias? Hoc nihil dici brevius, nec audiri laetius, nec intelligi gratius, nec agi fructuosius potest.“<sup>1</sup>

Nam etiamsi omnem impenderimus diligentiam, omnemque evolverimus in agendo activitatem, quae possibilis nostrá e parte fuerat: attamen prae omnibus confitendum nobis est, bonae humanarum actionum effectus potissime Dei donum esse, quem admodum ipse dominus Salvator noster dicit: „Ego sum vitis, vos palmites; qui manet in me et ego in eo, hic fert fructum multum, quia sine me nihil potestis facere.“<sup>2</sup> Unde merito quidam scriptor ecclesiasticus verbis sequentibus expressit: „Omnis profectus ad divinitatis est munera referendus, quia nihil constat fore bonum, nisi quod ab ipso dignoscitur esse collatum.“<sup>3</sup>

At vero et sanctis Dei nostras depromamus gratias, qui interpellati suam pro nobis adiunxerunt intercessionem apud patrem misericordiarum, ut sapientiae de suo throno adiutorium nobis mittere dignaretur, quo auxiliante hunc laborum nostrorum fructum valuimus obtinere, quem dudum in votis habebamus nostris. Ab ipsa insuper sperare oportet, datum iri nobis, ut fructus iidem adhuc plenius sint benedicendi, atque ad finem usque duraturi: atque ab omnibus sint acceptati, pro quibus lati sunt, nunc et pro futuro; in primis vero a nobis, qui ad eodem cooperati sumus; quandoquidem, docenté sancto Gregorio Magno, „incessum bonum agitur, si ante vitae terminum deseratur, quia frustra velociter currit, qui, priusquam ad metam pervenerit, deficit.“<sup>4</sup>

Post Deum vero, qui nobis et velle dedit et posse, et post ipsius sanctos, quos pro nobis semet interposuisse credimus atque petiisse, quatenus nobis daretur perficere id, quod erat propositum, successum laborum nostrorum ex parte etiam zelo cooperationisque prudenti fraternitatum vestrarum habemus in acceptis referendum, atque assidue diligentiae vestrae, venerabiles in Christo fratres et filii, qui enim diu noctaque occupati, nec labori, neque virium tum corporalium tum spiritualium impendio pepercistis; quam una nobiscum eo solum duceremini desiderio, ut hac quoque occasione

<sup>1</sup> S. Aug. epist. ad Marc.

<sup>2</sup> S. Ieron. c. 18, v. 8.

<sup>3</sup> Cass. in quad. epist.

<sup>4</sup> S. Greg. Magnus, lib. I mor.

se potemu si cu aceta aduce ceva bun, si A quidpiam boni agere, atque ad ecclesiae nostrae prosperitatem complendam aliquid amplius addere conareremur.

Pentru acea aducandu-vi sa-caruig in specialu si totorora in genere laudele meritato conforme activitateri, ce o ati dezvoltata, si danda multiamita sincera din adancuila animei si pentru encorvalu, cu carele ati binevoita a sprigina neajunselo intrevonite din partea noastra in conducerea lucrurilor; de odata ve rogu cu caldar'a increderei fratiesci, ca deoarea si cele mai salutare dispozitii inoia nu folosescu, deca nu se punu in vigore, si nu se aplica in vietia, illustratiile voastre se binevoita a ordina si demanda aplicarea si exacta observare a totorora asidiamintelor, cari se cuprindu in decretale consiliului nostru provincialu prima deja incuviintate de cea mai inalta auctoritate bisericica aci pre pamentu, si cari tocmai spe punctuosa observare fura si publicate la inceputulu B consularileru acestui conciliu provincialu.

Aceta observare punctuosa se demanda si prin inaltulu decretu de revisiune emanatu in Roma la 19 martiu 1881, in care intre altele se dice: „Cum itaque eiusdem (concilii) decreta idem reverendissimus pater dominus archiepiscopus aliique provinciae praesules eo, quo par erat, obsequio sanctae sedis examini iudicioque subiecissent, eminentissimi patres sacrae congregationis de Propaganda fide pro negotiis ritus orientalis eadem ad examen revocarunt, et iuxta exemplar huiusmodi adnexum recognoverunt: in cuius recognitionis testimonium praesens decretum edi mandarunt, ut ab omnibus, ad quos pertinet, inviolabiliter observentur.“<sup>1</sup>

Totu cu asemene punctuositate si cu semtu de conscientiositate se lucre facarele si la observarea decretelor acestui conciliu provincialu II, dupa ce acele voru fi incuviintate la loculu seu, si voru fi C publicate la tempulu recerutu pre calea sa.

Nu ignoredu eu nice de cum, si credu ca nimene dintre noi, ca la aplicarea completa a totorora decretelor, desi in sine atata de salutare, voru se intrevina unele piedece si pote si dificultati create de multiplie impregiurari: dara pentru acea nimene se nu se descurageze, ci se aiba tari'a de sufletu, ce o da adaverulu si dreptatea causei sante, cu carea ne ocupamu.

Aci preste tote vomu ave lipsa de prudentia, carea ca dexteritate se deprinde cu aplicarea midilocoloru acomodate spre ajungerea scopului; despre aceta dno santulu Augustinu: „Prudentia est amor ea, quibus adjuvatur, ab eis, quibus impeditur, sagaciter eligens.“<sup>2</sup>

Mai incolo vomu ave lipsa si de perseverantia, caici precum dice santulu Bernardu: „Absque perseverantia neque qui pugnat, victoriam, nec palmam victor consequitur; perseverantia vigor virium, virtutum consummatio est. Nutrix est ad meritum, mediatrix ad praemium, soror est patientiae, constantiae filia, amica pacis, amicitiarum nodus, unanimittatis vinculum, sanctitatis propugnaculum. . . Denique non qui inceperit, sed qui perseveraverit usque ad finem, hic salvus erit.“<sup>3</sup>

Se ni cascigamu si tesaurulu intieptiunei, ce ni-o recomandata santulu Gregoriu Marele diondu: „Iustorum sapientia est, nihil per ostentationem fingere, sensum verbis aperire, vera ut sunt diligere, falsa devitare, bona gratis exhibere, mala libentius tolerare quam facere, nullam iniuriae ultionem quaerere, pro veritate contumeliam lucrum putare.“<sup>4</sup>

Idcirco dum omnibus in genere, atque singulis in specie ex intimo corde premeritis tribuimus laudes conformes activitati comprobatae, item parce referimus gratias ex animo et pro concursu, quo insufficientiam nostram sustinistis in discussionum habituum decursa: una rogo omnes cum toto fiduciae fraternitatis ardore, ut, quoniam nec maxime salutare praescriptione soleant prodere, si vigor illis debitus non procuraretur, et in vita non applicentur, velint illustratissimae fraternitates vestrae inculcare exactam observantiam omnium institutionum, quae in concilii nostri provincialis I decretis a suprema in terris auctoritate ecclesiastica iam recognitis continentur: quum praecise ad scopum strictae earumdem observantiae fuere iam publicatae ab initio consultationum praesentis concilii provincialis.

Nam accurata haec eorum observatio demandata est ab excelso recognitionis decreto Romae dato die 19 martii 1881, in quo inter alia haec habentur: „Cum itaque eiusdem (concilii) decreta idem reverendus pater dominus archiepiscopus, aliique provinciae praesules eo, quo par erat, obsequio sanctae sedis examini iudicioque subiecissent, eminentissimi patres sanctae congregationis de Propaganda fide pro negotiis ritus orientalis, eadem ad examen revocarunt, et iuxta exemplar huiusmodi adnexum recognoverunt: in cuius recognitionis testimonium praesens decretum edi mandarunt, ut ab omnibus, ad quos pertinet, inviolabiliter observentur.“<sup>1</sup>

Pari exinde diligentia et vivo conscientiae impulsu cooperetur unusquisque etiam ad istius II concilii provincialis decretorum observantiam, posteaquam eadem fuerint suo loco recognita, ac tempore legitimo, et canonice formis publicata.

Nequaquam ignorare possum, et credo neminem latere, quod in omnium decretorum etiam per se maxime salutarium applicatione nonnulla impedimenta sint interventura, et forsitan etiam difficultates ex multifariis adiunctis occursura. Nihilominus nemini est animo despondendum, quin imo eam habeat oportet animi fortitudinem, quam suppeditat veritas et iustitia sanctae causae, qua occupamur.

Hic prae omnibus opus habebimus prudentia et quadam dexteritate in mediorum applicatione, quae magis idonea sunt ad scopum assequendum; de hac ait sanctus Augustinus: „Prudentia est amor, ea quibus adjuvatur, ab eis, quibus impeditur, sagaciter eligens.“<sup>2</sup>

Deinde necessaria nobis erit etiam perseverantia, quia prouti sanctus Bernardus dicit: „Absque perseverantia neque qui pugnat, victoriam, nec palmam victor consequitur; perseverantia vigor virium, virtutum consummatio est. Nutrix est ad meritum, mediatrix ad praemium, soror est patientiae, constantiae filia, amica pacis, amicitiarum nodus, unanimittatis vinculum, sanctitatis propugnaculum. . . Denique non qui inceperit, sed qui perseveraverit usque ad finem, hic salvus erit.“<sup>3</sup>

Adquiramus igitur illius sapientiae thesaurum quam sanctus Gregorius Magnus commendat verbis: „Iustorum sapientia est, nihil per ostentationem fingere, sensum verbis aperire, vera ut sunt diligere, falsa devitare, bona gratis exhibere, mala libentius tolerare quam facere, nullam iniuriae ultionem quaerere, pro veritate contumeliam lucrum putare.“<sup>4</sup>

<sup>1</sup> Vedi decret. la capet. decretoloru consiliului prov. I, p. 167 (no t. XLII, col. 616 C.).

<sup>2</sup> S. Aug. 18. de mor. ecclae.

<sup>3</sup> S. Bernard. epist. 129.

<sup>4</sup> S. Greg. M. Lib. 10 Mor. c. 17.



Se urmasu intru tote conciliulu intioleptiunei, A  
ce o descrie asia frumosa cantala Gregoru Nostan-  
senulu aeverandu: „Prima sapientia est: vita laudabi-  
lilis et apud Deum pura mens, per quam puri pure  
iunguntur, et sancti sancto sociantur. Ille mihi vide-  
tur sapiens, qui paucis quidem de virtute animi  
commenat et proloquitur, plura autem in suis actibus  
et operibus ostendit, et fidem verbis expressam  
operum eorum stipulatione confirmat.”

In fine ostendu vi la toti, venerabili parinti a  
conciliulu, ca preabnanulu Domnedicu se ve con-  
comitese cu sancti sei angeli in calatori'a contra ale  
salo, se ve deducea sanctosi si se ve intardaca cu  
darulu bratiului seu, ca se pototi toti lucrã inea in  
lungime de dñe spre marica santu Numolai seu,  
spre mantutrea sufletelora, si spre inaintarea cantei  
nuiri cu santulu scaunu apostoliceu. Aminu!

Si cu acot'a dechiara de incheitu acestu con-  
cilia provincialu ala II-le.

#### XIV.

*Epistola prin care excellent'a s'a illustrisimulu si re-  
verendisimulu archiepiscopus de Alb'a-Julia si Fagarasiu  
a sustinutu sacra congregatiuni de Propaganda  
ade actele si decretale sinodului provincialu II.*

Eminentissime domnule cardinalu ala santei  
bisericu Romane si prefecte!

Domnule preagratioco!

Dupace dia mandatalu graticeu ala santulu  
scaunu apostoliceu s'a reveditu si in anulu 1881  
s'au si inconviniatulu decretale conciliulu provincialu  
ala provinciei nostre bisericosci greco-catolice de  
Alb'a-Julia si Fagarasiu tinentu in anulu 1872,  
am gasitu in Domnulu a nu fi nemica mai de pre-  
feritu si mai salutaru, decatu a pregratu lucraru  
acele, cari parcau, ca vera potã contribui la acce-  
lerarea tineretii conciliulu provincialu ala delle.

Deci dupace s'au pregratu lucraru preliminaru  
si s'a vedutu a se apropiã tempulu acomodatu  
pentru tineretia conciliulu provincialu ala II-le,  
pre acot'a convocandu-lu dupa modalitatea pre-  
scrieã prin canone pre dñe'a de 30 main dia anulu  
curinte, in acot'a di l'amu si inceputu, si cu aja-  
torulu gratiei divine continuandu-lu pana in dñe'a  
a 6-a a lunei lui janu, totu in acot'a di cu bunu  
resultatu l'amu terminatu.

Objectale, cari s'au pertractatu si s'au primitu  
ca decretu in decursulu acotai conciliu, se cuprindu  
in urmatorii articuli:

1. „Despre emiterea solomna a marturialei  
creditiu.”
2. „Despre statutale seu constitutiune capitulorulu  
catedrale:” unu exemplariu dia acote u-  
tate compusu sumai pentru archidiecea'sa mea se  
adauge la decretu.
3. „Despre modalitatea, dupa care se ce  
cutese restaurarea ordulu basiliciloru.”
4. „Despre instructiune, de carea au ce se  
tiena judecatoriile bisericosci in canose matrimoniale.”
5. „Despre statutale, ce se veru observã la  
administrarea acurata a buncileru bisericosci si  
scolastice.”
6. „Despre normativulu precriptu pentru forari  
cu privire la procedurã in canose bisericosci civile si  
criminalu. Dupace acote tote s'au subscriu dia par-  
tea parintiloru conciliulu cu acot'a rogare, ca acele  
se ce subterna pre langa expresiune simtomentelora  
de celu mai profundu omagiu santulu scaunu  
apostoliceu spre a dispune preagratioco revinutepa

Sequamur in omnibus concilium sapientie ip-  
sice, quam ita suaviter describit sanctus Gregorius  
Nasiensis, cum ait: „Prima sapientia est: vita  
laudabilis, et apud Deum pura mens, per quam  
puri pure iunguntur, et sancti sancto sociantur.  
Ille mihi videtur sapiens, qui paucis quidem de  
virtute animi commenat, et proloquitur, plura autem  
in suis actibus et operibus ostendit, et fidem verbis  
expressam operum eorum stipulatione confirmat.”

Verbis omnibus in fine adprecomur, venerabiles  
concilii patres, ut Deus benignissimus omnes comi-  
tetur cum sanctis suis angelis in itinere ad sua  
reversura, deducatque sospites, atque robore brachii  
sui confortet singulos ita, ut vos omnes ad sancti-  
ssimi cui nominis gloriam, ad animarum salutem,  
atque ad sacras cum sancta sede apostolica unione  
incrementa per plurimos adhuc annos valeatis ope-  
rari. Amen!

Atque ita concilium isthuc provinciale II com-  
pletum et conclusum esse declaramus.

#### XIV.

*Epistola qua excellentissimus et reverendissimus archi-  
episcopus Alba-Julianensis et Fagarasiensis acis et  
decreta synodi provincialis II sacre congregationi  
de Propaganda fide submittit.*

Eminentissime domine sanctas Romanæ ec-  
clesiæ cardinalis et prefecti!

Domine gratiosissime!

Decretis concilii provincialis ecclesiasticæ pro-  
vinciæ nostræ græco-catholicæ Alba-Julianensis et  
Fagarasiensis anno 1872 celebrati ex benigno sanctas  
sedis apostolicæ mandato recognitis, et anno 1881  
acceptis, nihil prius magisque salutare esse in Do-  
mino iudicavi, quam laboribus operam impendere,  
qui ad accelerandam secundi concilii provincialis  
celebrationem conferre posse dignoscantur.

Quumque omnia preliminaris iam præparata  
essent, tempusque secundum concilium ineundi ac-  
commodatum instare videretur, illud pro 30 die  
mensis maii anni currentis præscripto modo cano-  
nico reapse indictum eadem die inchoavimus, atque  
divina favente gratia usque ad 6 mensis iunii diem  
continuatum hac eadem die ad finem feliciter per-  
duximus.

Objecta, quæ durante isthuc concilio pertractata  
atque ad instar decretorum acceptata fuere,  
sequentibus notantur articulis:

1. quidem de „fidei professione solemniter eli-  
cienda.”
2. de „capitulorum cathedralium statutis sive  
constitutionibus”, quorum singulare exemplar pro mea  
archidieceesi conditum decretis adnectitur.
3. de „modo restaurationem ordinis Basilicarum  
executioni mandandi.”
4. de „instructione pro iudiciis ecclesiasticis in  
causis matrimonialibus observanda.”
5. de „statutis in administratione bonorum ec-  
clesiasticorum et scholasticorum rite obeunda tenen-  
dis”, etc.
6. „Normativum quoddam proceduram pro foris in  
causis ecclesiasticis civilibus et criminalibus diudi-  
candis, observandam præscriptum.” Quas omnia,  
postquam a patribus concilii ea addita cum requisi-  
tione subscripta fuissent, ut illa cuncta sanctas sedi  
apostolicæ pro benigne ordinanda recognitione de-  
votissimis cum obsequiis omnibus subternantur;

lari: amu omne decorebita a sustenno eminentia A  
vostrae decretale amantia, alaturandulo nei sub %  
cu cea mai profunda devotio. La aceste decore  
se saludo sub numerula 7 din partea archidiececei  
mele si operatulu „despre regulara si dotarea  
beneficioru archidiececane extragremiale” pre-  
lucrata in sinodulu archidiececanu ticutu din dia'a  
a 3-a pana in a 6-a a lunii lui septembrie din anul  
currentu, si me roga presumitu, ca eminentia  
vostra se ve iadurati a dispasa gratiosu, ca dupa  
obtinerea gratiei apostolice a santiei sale sumbul  
pontificis tote aece operate mai susu specificate  
se se revodia si examinase dupa modalitatea s'a.

Preoandu outesu a-mi repeti cu cea mai mare  
devotioare rogarea mea premisa, recomandandu-me  
inalteloru gratie si patrocinulu eminenta remanu  
cu cea mai adeca veneratiune alu eminentiei  
vostrae celu mai umilitu si devotatu servu

Ioanu Vancea, archiepiscopu si metropolitu. B

Blasii in Transilvania Austro-Ungariei 1 oc-  
tobre 1882.

### TITULUL I.

Despre marturisirea credintiei.

#### § 1.

Mantutorulu nostru domnulu Iesu Christo  
dechiara in sant'a sa evangelia: „Totu celu ce me  
va marturisi pre mine inaintea omeniloru, si eu lu  
voi marturisi pre elu inaintea parintelui meu.  
carele este in ceriuri.”<sup>1</sup> Era santulu apostolu  
Pavelu ne invetia, ca: „Cu anim'a se crede spre  
dreptate, dara cu gur'a se marturisece spre man-  
taire.”<sup>2</sup>

Acosta invetiatura divina avendu-o inaintea  
ochiloru sant'a maica bisericu, a protinau pururea,  
ca credintioii se-si marturiseca credintia totu de  
a un'a, candu intrevine necesitatea de a o mar-  
turisi pre acea.

Spre acestu scopu dela inceputulu crestinatatiei  
a formulatu anumite simvole, de cari crestinii atatu  
privatu catu si publice se foloseau spre a-si mar-  
turisi credintia.

Atare simvolu era in usu in seculii primi asa  
numitu simvolulu apostoliloru si simvolulu Romanu;  
dupa acea simvolulu Nicenu, apoi Nicenu-Constanti-  
nopolitanu, Atanasianu, si alte mai multe.

#### § 2.

Dintre acestea pentru credintioii orientali  
summi pontifici Urbanu VIII si Benedictu alu XIV  
prin constitutiunea *Nuper ad nos* au precriu sim-  
volulu seau formul'a urmatgria:

*Professione credentioi catholice prescrie de santulu  
seenu apostolice pentru orientali.*

1. In numele Tatalui si alu Fiului si alu Spiri-  
tului santu. Aminu. Eu N. N. credu cu credintia  
tara si marturiseca tote si un'a catu un'a din cele  
ce se cuprindu in simvolulu credentioi, de carele  
se folosece tant'a bisericu a Romei, si anume:

Credu intru unulu Domnediu, Tatalu atatu-  
tioneatorulu, factorulu cerului si alu pamentului,  
vediteloru totaroru si nevediteloru. Si intru  
unulu domnu Iesu Christo Fiulu lui Domnediu  
unulu nascutu, carele din Tatalu s'a nascutu mai  
inainte de toti vecii, Domnediu din Domnediu,  
lumina din lumina, Domnediu adeveratu din  
Domnediu adeveratu, nascutu, vr'nu facutu, celu  
de o fientia cu Tatalu, prin carele tote s'au facutu;  
carele pentru noi omenii si pentru a nostra man-  
taire s'a scoboritu din ceriuri, si s'a intrupatu dela

<sup>1</sup> S. Matth. X, 32.

speciali perfunger honore prefata decoreta hicoe  
ima cum devotioe sub aeclum gratioe eminentie  
vostrae compositu exhibendi. Hicoe ipse ex parte  
meae archidiececane operatum quoque „de bene-  
ficioru archidiececanoru extra gremialium regu-  
lacione et dotacione” in synode archidiececane a  
die 3 usque 6 septembris anni labentis celebrata  
coeditum sub numero 7 his demum cum precibus  
adnecitur, quatenus eminentia vestra omnia illa  
operata, impetrata esse sanctitatis summi pontificis  
apostolica gratia, suo modo revideri et recognosci  
benigne curare dignetur.

Qui dum praemissa meae proce summa cum  
devotioe iterare audeo, altis gratis emientique  
patrocinio iugiter commendatus profundissimo cum  
venerationis cultu perseverare eminentiae vestrae  
humillimus devotissimisque famulus

Ioannes Vancea, archiepiscopus et metropolita.

Blasii (Blasendorf) in Transylvania Austro-  
Hungariae, die 1 octobris 1882.

### TITULUS I.

De professione fidei.

#### § 1.

Salvator noster Dominus Iesus Christus in sancto  
suo evangelio declarat: „Omnia, qui confitebitur  
me coram hominibus, confitebor et ego eum coram  
patre meo, qui in caelis est.”<sup>1</sup> Sanctus apostolus  
Paulus autem nos edocet: „Corde creditur ad iusti-  
tiam, ore autem confessio fit ad salutem.”<sup>2</sup>

Hanc divinam doctrinam sancta mater ecclesia  
prae oculis habens omni tempore a fidelibus exegit,  
ut fidem suam semper profiteantur, quotiescumque  
necessitas illam profitendi urgeret.

Hunc in finem exinde a primordiis religionis  
christianae certa symbola proposuit, quibus fideles  
tam privatim quam publice ad fidem profitendam  
utebantur.

Iam quidem in prioribus saeculis usu erat sym-  
bolum apostolicum et romanum: postea symbolum  
Nicenum; deinde Niceno-Constantinopolitanum,  
Athanasianum et alia plura.

#### § 2.

Ex hisce summi pontifices Urbanus VIII atque  
Benedictus XIV constitutione „*Nuper ad nos*” pro  
orientalibus symbolum vel formulam sequentem  
praescribere:

*Professio catholicae fidei ab apostolica sede orien-  
talibus praescripta.*

1. In nomine Patris, et Filii, et Spiritus sancti.  
Amen. Ego N. N. firma fide credo, et profiteor  
omnia et singula, quae continentur in symbolo fidei,  
quo sancta Romana ecclesia utitur, videlicet:

Credo in unum Deum patrem omnipotentem,  
factorem caeli et terrae, visibilium omnium et in-  
visibilium. Et in unum Dominum Iesum Christum  
Filium Dei unigenitum, et ex Patre natum ante  
omnia saecula, Deum de Deo, lumen de lumine,  
Deum verum de Deo vero; genitum, non factum;  
consubstantialem Patri, per quem omnia facta sunt;  
qui propter nos homines, et propter nostram salu-  
tem descendit de caelis: et incarnatus est de Spiritu  
sancto ex Maria virgine, et homo factus est. Cruci-  
fixus etiam pro nobis sub Pontio Pilato, passus, et

<sup>2</sup> S. Paulus I, 10.

Spiritus sancti dicitur Mariam fecerat, et sic factus omnia: A seipso est, et recessit tertia die secundum scripturas et ascendit in caelum, sedet ad dexteram Patris; et iterum venturus est cum gloria iudicare vivos et mortuos, cuius regni non erit finis. Et in Spiritum sanctum Dominum et vivificantem, qui ex Patre Filioque procedit; qui cum Patre et Filio simul adoratur et conglorificatur, qui locutus est per prophetas. Et unam sanctam, catholicam, et apostolicam ecclesiam. Confiteor unum baptismum in remissionem peccatorum. Et expecto resurrectionem mortuorum, et vitam venturi saeculi. Amen.

2. Veneremur inquam et primis synodo ecumenice, precum armatae, animum:

Sinodula concilio de antiochia de Nicea, et martirissecu oca ce s'a definita in acoela in contra lui Ariu celui de afurisita amintire: ca demanul Iesu Christos este Fiul lui Domnedieu, unulu-nascutu din Tatalu nascutu, adeca din substantia Tatalui, nascutu, er'nu factu, de o sentia cu Tatalu; si ca in acoela sinodu cu dreptulu s'au cadutu cuvintele cele faradelege: ca ore-candeva nu ar fi fostu, sau ca s'ar fi factu din cele ce nu suntu, sau din alta substantia ori essentia, sau ca Fiul lui Domnedieu ar fi mutabil ori schimbabilu.

3. Sinodula antiochia Constantinopolitana, alu doile in ordine; si martirissecu oca ce s'a definita in acoela in contra lui Macedoniu celui de afurisita amintire: ca Spiritulu sanctu nu este servu, ci domnu; nu factura, ci Domnedieu, carele are ace'asi Domnedieie cu Tatalu si cu Fiul.

4. Sinodula Efesus antiochia, alu treile in ordine; si martirissecu oca ce s'a definita in acoela in contra lui Nestoru celui de afurisita amintire: ca divinitate si umanitate unindu-se in modu necpessu si necuprinesu intr'unu ipostasu ala Fiului lui Domnedieu, ni-au constituita none pre unulu Iesu Christos; si din ace'a cauza preafierit'a fetora este cu adeveratu nascutore de Domnedieie.

5. Sinodula Chalcedonensu, alu patrule in ordine; si martirissecu oca ce s'a definita in acoela in contra lui Eutiche si Dioscoru, ambli de afurisita amintire: ca unulu si acoela Fiul alui Domnedieu, domnu nostru Iesu Christos, este deplinit in Domnedieie, si deplinit in umanitate, Domnedieie adeveratu si omu adeveratu din sustatu rationalu si trupu, de o sentia cu Tatalu dupa Domnedieie, si acoela de o sentia cu noi dupa umanitate, intru tote asemenea none afara de peccatu; dupa Domnedieie adeca nascutu dela Tatalu mai inainte de veci, er' in dilele mai de pre urma acoela nascutu pentru noi si pentru a nostra mantuire dupa umanitate din Mari'a fetora nascutore de Domnedieie; ca unulu si acoela Christos Fiul lui Domnedieu unulu-nascutu este de a ce cunoice in doue nature neamnestocate, neamnatatu, nedepartitu si necobitu, nicare strictandu-se oebireu naturelu pentru unire, si mai vertosu pasindu-se in unu amandora naturelu, si concurendu intr'o persona si ipostasu, nu impartitu sau despartitu in doue persoane, ci unulu si acoela Fiul si unulu-nascutu Domnedieie Cuventulu demanul Iesu Christos.

6. Mai incole, ca divinitate acoela domnu ala nostru Iesu Christos, dupa carea este de o sentia cu Tatalu si cu Spiritulu sanctu, este impossibila si immortala; er' demanul s'a restignitu si a moritu numai dupa trupu, precum considerat'a s'a definita in sinodulu numitu si in epistola sancti Leonis Romani pontificis, cuius ore beatus Petrus apostolus locutus esse patres in eadem synodo acclamaverunt.

Et recessit tertia die secundum scripturas et ascendit in caelum, sedet ad dexteram Patris; et iterum venturus est cum gloria iudicare vivos et mortuos, cuius regni non erit finis. Et in Spiritum sanctum Dominum et vivificantem, qui ex Patre Filioque procedit; qui cum Patre et Filio simul adoratur et conglorificatur, qui locutus est per prophetas. Et unam sanctam, catholicam, et apostolicam ecclesiam. Confiteor unum baptismum in remissionem peccatorum. Et expecto resurrectionem mortuorum, et vitam venturi saeculi. Amen.

2. Veneremur etiam et suscipio universales synodes, prout sequitur, videlicet:

Nicensam primam; et profiteor, quod in ea contra Arium damnatae memoriae definitum est: Dominum Iesum Christum esse Filium Dei ex Patre natum unigenitum, id est, ex substantia Patris, natum, non factum, consubstantialem Patri; atque impias illas voces recte in eadem synodo damnatas esse: quod aliquando non fuerit, aut quod factus sit ex illa, quae non sunt, aut ex alia substantia vel essentia, aut quod sit mutabilis, vel convertibilis filius Dei.

3. Constantinopolitanam primam, secundam in ordine; et profiteor quod in ea contra Macedonium damnatae memoriae definitum est: Spiritum sanctum non esse servum, sed dominum; non creaturam, sed Deum, se unam habentem cum Patre et Filio Deitatem.

4. Ephesinam primam, tertiam in ordine; et profiteor quod in ea contra Nestorium damnatae memoriae definitum est: Divinitatem et humanitatem ineffabili et incomprehensibili unione in una persona filii Dei, unum nobis Iesum Christum constituisse; eaque de causa beatissimam virginem vere esse Dei genitricem.

5. Chalcedonensem, quartam in ordine, et profiteor quod in ea contra Eutychen et Dioscorum, ambo damnatae memoriae, definitum est: Unum eundemque filium Dei, dominum nostrum Iesum Christum, perfectum esse in Deitate, et perfectum in humanitate, Deum verum et hominem verum ex anima rationali et corpore, consubstantialem Patri secundum Deitatem, et eundem consubstantialem nobis secundum humanitatem, per omnia nobis similem absque peccato; ante saecula quidem de Patre genitum secundum Deitatem, in novissimis autem diebus eundem propter nos et propter nostram salutem ex Maria Virgine Dei Genitricis secundum humanitatem, unum eundemque Christum filium Dominum unigenitum, in duabus naturis inconfuse, immutabiliter, indivise, inseparabiliter agnoscendum; nequam sublata differentia naturarum propter unionem, magisque salva proprietate utriusque naturae, et in unam personam atque subsistentiam concurrente; non in duas personas partitum aut divisum, sed unum eundemque filium et unigenitum Deum Verbum, dominum Iesum Christum.

6. Item, eiusdem domini nostri Iesu Christi divinitatem, secundum quam consubstantialis est Patri et Spiritui sancto, impossibilem esse et immortalem: eundem autem crucifixum, et mortuum tantummodo secundum carnem, ut pariter definitum est in dicta synodo, et in epistola sancti Leonis Romani pontificis, cuius ore beatus Petrus apostolus locutus esse patres in eadem synodo acclamaverunt.

Prin carea definițiune se căntăcesc heresia A faradelege alu acolor'a, cari contra triangulu datu de epira angeli, si cantatu de atinulu sinodu Chalcedonensiu „Sante Domnedieale, sante tare, cante fara-de-morte, indura-te spre noi” adaugau „Carele te-ai restignita pentru noi? si astufolia natur'a domnediealea a acoloru trei persoane o dicesc a fi posibilă si mortala.

7. Sinodulu alu doile Constantinopolitanu, alu cincele in ordine, in care s'a reinolita definițiunea amfitalui sinodu Chalcedonensiu.

8. Sinodulu alu treile Constantinopolitanu, alu sicele in ordine; si marturisecu ce'a ce in acol'a s'a definita in contra Monothelitoru: că in unulu si acol'ei domnulu nostru Iesu Christosu sunt doue vointie naturale si doue lucrari naturale fara despartire, fara schimbare, fara oebire, fara amestecare; si că vointi'a lui cea omenesca nu e contraria, ci supusa vointiei lui celei domnedieale si B atotu-poternice.

9. Sinodulu alu doile dela Nice'a, alu sieptele in ordine; si marturisecu ce'a ce s'a definitu in acol'a in contra iconoclastiloru: că iconele lui Christosu si ale nascatōrei de Domnedieu fetiōre, precum si ale altoru santi sunt de a se avé si retiené, si că acolor'a este de a li se dá onorea si veneratiunea detorita.

10. Sinodulu alu patrale Constantinopolitanu, alu optule in ordine; si marturisecu, că in acol'a Fotiu cu dreptulu fū osēditu, si santulu Ignatiū patriarhulu restituitu.

11. Veneresu inca si primesca tote cele alalte sinode ecumenice cu auctoritatea pontificalui Romanu pre lege celebrate si confirmate, si mai vertosu sinodulu Florentinu, si marturisecu cele ce s'au definitu in acol'a, anume:

12. Că Spiritulu santu din Tatalu si Fiulu din vecu este, si esenti'a ea si fienti'a ea ipostatica o are de odata din Tatalu si Fiulu, si d'intra amendoi din vecu pūcede că d'intr'unu principiu si prin unica suflare.

13. Mai incolo că dicesc'a acol'a „si dela Fiulu” iertatu si intieptiescu fū adausa catra simvola pentru lamurirea adevērului si pentru necesitatea atuncia intettoria.

14. Mai incolo că in pāne de grānu azima ceau doepita trupulu lui Christosu cu adevēratu se preface, si că preotii in un'a dia ele trebue ce prefacea inusi trupulu Domnului, adeca fiacare dupa datin'a bisericiei sale ceau occidentale ceau orientale.

15. Apoi că deca cei in adevēru infrānti voru mori in iubirea lui Domnedieu inainte de ce aru fi facutu destulu prin fructe damne de penitintia pentru cele facute si lasate, sufletele acolor'a dupa morte se curatia cu pedepse curatitorie; si că se ce usiores de atari pedepse, li sant spre folosulu acolor'a ajutoriele credintiosiloru vii, adeca santele sacrificiō, rogatiunile, elemosinele si alte fapte de pietate, cari s'au indatinatu a se face dupa asiediamintele bisericiei de catra credintiosi pentru alti credintiosi; si că sufletele acolor'a, cari dupa primirea botenului nu s'au intinatu cu nice una macula a peccatului, precum si acole, cari dupa-ce au contrasu macul'a peccatului, sant curatite ori in trupurile lor ori dupa ceira din acole trupari, indata ce primesca in ceru, si vedu apriatu pre inesi Domnedieu trinulu si unulu, precum este, inu' dupa diversitatea meriteloru unulu mai deplinu decātu altulu; 6r' sufletele acolor'a, cari moru in peccatu actualu de morte, ceau singuru in celu stramoscescu, indata ce seoberu in iadu, că ce ce pēdepedesca, inu' cu pedepse nonomene.

Canon. canonas. v. xv.

Per quam definițiōnem damnatur impia heresia illorum, qui triangulo ab angelis tradito, et in praefata Chalcedonensi synodo decantato „sanctus Deus, sanctus fortis, sanctus immortalis, miserere nobis” addebant „qui crucifixus es pro nobis”; atque adeo divinam naturam trium personarum possibilem asserbant et mortalem.

7. Constantinopolitanam secundam, quintam in ordine, in qua praefatae Chalcedonensis synodi definitio renovata est.

8. Constantinopolitanam tertiam, sextam in ordine; et profiteor quod in ea contra Monothelitas definitum est: in uno eodemque Domino nostro Iesu Christo duas esse naturales voluntates, et duas naturales operationes, indivise, inconvertibiliter, inseparabiliter, inconfuse: et humanam eius voluntatem non contrariam, sed subiectam divinae eius atque omnipotenti voluntati.

9. Nicaenam secundam, septimam in ordine; et profiteor quod in ea contra iconoclastas definitum est: Imagines Christi, ac Deiparae virginis nec non aliorum sanctorum habendas et retinendas esse, atque eis debitum honorem ac venerationem impertiendam.

10. Constantinopolitanam quartam, octavam in ordine; et profiteor, in ea Photium merito fuisse damnatum, et sanctum Ignatium patriarcham restitutum.

11. Veneror etiam et suscipio omnes alias universales synodos auctoritate Romani pontificis legitime celebratas et confirmatas, et praesertim Florentinam synodum, et profiteor quae in ea definita sunt, videlicet:

12. Quod Spiritus sanctus ex Patre et Filio aeternaliter est, et essentiam suam aumque esse subsistens habet ex Patre simul et Filio, et ex utroque aeternaliter, tanquam ab uno principio, et unica spiratione procedit.

13. Item, dictionem illam *Filiusque* veritatis declarandas gratia, et imminente necessitate, licite ac rationabiliter symbolo fuisse appositam.

14. Item, in asymo, sive fermentato pane triticeo corpus Christi veraciter confici, sacerdotisque in alterutro ipsum Domini corpus conficere debere, unumquemque scilicet iuxta suae ecclesiae, sive occidentalis sive orientalis consuetudinem.

15. Item, si vere poenitentes in Dei charitate decesserint, antequam dignis poenitentiae fructibus de commissis satisfecerint et omnis, eorum animas poenis purgatoris post mortem purgari, et ut a poenis huiusmodi releventur, prodesset eis fidelium vivorum suffragia, missarum scilicet sacrificia, orationes et elemosinas, et alia pietatis officia, quae a fidelibus pro aliis fidelibus fieri consueverunt, secundum ecclesiae instituta; illorumque animas, qui post baptismum susceptum nullam omnino peccati maculam incurrerunt, illas etiam quae post contractam peccati maculam, vel in suis corporibus vel eisdem exutae sunt purgatae, in caelum mox recipi, et intueri clare ipsum Deum trinum et unum, sicut est, pro meritorum tamen diversitate, aliam alio perfectius: illorum autem animas, qui in actuali mortali peccato vel solo originali decesserunt, mox in infernum descendere, poenis tamen disparibus puniendas.

16. Mai incolo că cantala ceamă apostolică și a pontificale Romanu ține primatul în tota lume, și că încași pontificale Romanu este unmaterială foricitului Petru corifului apostolicilor, și adeveratulu vicariu alui Christou, și capu a tota biseric'a, și parintele și invetiatulu toturora crestiniilor; și că deusului în posesia foricitului Petru i s'a datu dela domnulu nostru Iesu Christou deplina potere de a pasese, conduce și gubernă biseric'a univereala, după cum se află. — precum dioc acol'ai sinodu Florentinu, — și în actele sinodeloru ecumenice, și în actele canone.

17. Afara de ace'a, că cele legale ale testamentulu vechiu, ceau ceremoniale legi lui Moise, sacrale, sacrificiale și sacramentale după venirea domnului nostru Iesu Christou au încetatu, și după ce s'a vestitu evangeli'a, nu se mai pota observă fara de peccatu. Că ceobirea acol'eiași legi vechie între mancarile cele curate și cele necurate înca se ține de cele ceremoniale, cari, resarindu evangeli'a, au trecut.

18. Că oprirea ace'a a apostolicilor dela cele siertfite idoliloru, și dela sânge și dela sugrumatu, înca s'a cuvenitu tempului acol'eia, că se se redice materi'a neintielegerei dintre Judei și Pagâni, și încetându caus'a acelei opriri apostolice, a încetatu și efectulu.

19. Asomenea veneresu și primescu sinodulu Tridentinu, și marturiseacu cele, ce s'au definitu și dechiaratu în acol'a, și mai cu sêma: că în liturgia se, aduce lui Domnedieu sacrificiu adeveratu, propriu și propitiatoriu pentru cei vii și pentru cei repausati; și că în presantulu sacramentu alu eucharistiei (conformu credinției, carea totu de a un'a a fostu în biseric'a lui Domnedieu) se cuprinde adeveratu, în realitate și substantialmente trupulu și sângele, împreuna cu sufletulu și divinitatea domnului nostru Iesu Christou, și prin armare Christou intragu; și că se stramuta tota substanti'a paniei în trup, și tota substanti'a vinului în sânge, carea stramutare biseric'a catolica forte bine o numeseo prefacere (transubstantiatione), și că sub fiecare-care specie și sub singuraticele particule ale ori-carei specie, după facut'a separare, se cuprinde Christou intragu.

20. Mai incolo, că siepte sunt sacramintele legi celei noue de domnulu nostru Iesu Christou infientiate spre mantuirea genului omeneacu, cu tote că nu tote sunt de lipa toturora, anume: botezulu, confirmatiunea, eucharisti'a, penitenț'i'a, ungeroa de pre urma, chiroton'i'a și casatori'a, și că acele bonfereacu dars; și că dintre aceste botezulu, confirmatiunea și chiroton'i'a nu se pota repeti.

21. Asomenea că botezulu e necesariu spre D mantuire, și dreptu ace'a deos e aproape pericululu de morțe, trebue conferitu îndatu fara alios una amenare, și că conferindu-se de ori și cine, și ori și candu sub recurat'a materi'a, forma și intențiune, este validu.

22. Mai incolo că legatur'a sacramentulu casatoriei este indisolubila și cu tote că pentru adulteriu, heresu ceau alte cauze se pote întimplă între conjugii despartire dela patu și concubine, totuși nu li este iertata a contrage alta casatorie.

23. Apoi că tradițiunile apostolice și eclesiastice sunt de a se primi și veneră.

24. Că Christou a lasatu în biseric'a și poterea indulgențieloru, și că întrebunțierea acol'eia este forte salutară poporului crestinu.

25. Asomenea primescu și marturiseacu bele ce s'au definitu în stințulu sinodu Tridentinu despre peccatulu originalu după îndurțarea (indulgenție).

16. Item, canotam apostolicam eodem, et Romanum pontificem in universam orbem tenere primum, et ipsum pontificem Romanum successorem esse beati Petri principis apostolorum, et verum Christi vicarium, totiusque ecclesiae caput, et omnium christianorum patrem ac doctorem existere: et ipsi in beato Petro possendi, regendi ac gubernandi universalem ecclesiam a Domino nostro Iesu Christo plenam potestatem traditam esse, quemadmodum etiam (ut eadem Florentina synodus asserit) in gentis oecumenicorum conciliis, et in sacris canonibus continetur.

17. Item, legalia veteris testamenti, seu moesi, ac legis caeremonias, sacra, sacrificia, et sacramenta, Domino nostro Iesu Christo adveniente, cessasse; et post promulgatum evangelium, sine peccato observari non posse. Eiusdem etiam legis veteris ciborum mundorum et immundorum differentiam ad caeremonialia pertinere, quae surgente evangelio transierunt.

18. Illam etiam apostolorum prohibitionem ab immolatis simulacrorum, et sanguine, et suffocato, illi tempori congruissae, ut inter Iudaeos et Gentiles dissensionis materia tolleretur, cuius apostolicae prohibitionis causa cessante, etiam cessavit effectus.

19. Pariter veneror et suscipio Tridentinam synodum, et profiteor quae in ea definita et declarata sunt, et praesertim: offerri Deo in missa verum, proprium, et propitiatorium sacrificium pro vivis et defunctis; atque in sanctissimo eucharistiae sacramento (iuxta fidem quae semper in ecclesia Dei fuit) contineri verum, realiter, et substantialiter corpus et sanguinem, una cum anima et divinitate Domini nostri Iesu Christi, ac proinde totum Christum; fierique conversionem totius substantiae panis in corpus, et totius substantiae vini in sanguinem, quam conversionem catholica ecclesia aptissime transubstantiationem appellat; et sub unaquaque specie et singulis cuiusque speciei partibus, separatione facta, totum Christum contineri.

20. Item, septem esse novae legis sacramenta a Christo Domino nostro instituta ad salutem humani generis, quamvis non omnia singulis necessaria, videlicet: baptismum, confirmationem, eucharistiam, penitentiam, extremam unctionem, ordinem et matrimonium, illaque gratiam conferre: et ex his baptismum, confirmationem et ordinem iterari non posse.

21. Item, baptismum esse necessarium ad salutem; ac proinde si mortis periculum imminet, mox sine ulla dilatione esse conferendum; et a quocumque, et quocumque sub debita materia, forma, et intentione collatum, esse validum.

22. Item, sacramenti matrimonii vinculum indissolubile esse: et quamvis propter adulterium, haereseim, aut alias causas possit inter coniuges thori et cohabitationis separatio fieri, non tamen illis aliud matrimonium contrahere fas esse.

23. Item, apostolicas et eclesiasticas traditiones suscipiendas esse, et venerandas.

24. Indulgentiarum etiam potestatem a Christo in ecclesia relictam fuisse, illarumque usum christiane populo maxime salutarem esse.

25. Pariter, quae de peccato originali, de iustificatione, de sacrorum librorum tam veteris, quam novi testamenti fide et interpretatione in praes-

despre canoanul si interpretatiunea cartilor sacre A dicta Tridentina synodo definita sunt, suscipio et atata ale testamentului vechiu cati si ale celui nou. profiteor.

26. Apoi veneros si primoscu sinodulu ecumenic Vaticanu, si tote cele propuse, definite si declarate de decesu, mai veroscu cele despre primatul pontificelui Romanu, si despre magistrulul lui infalibila cu tota tari'a le primoscu si le marturioscu.

27. Mai incolo primoscu si marturioscu tote cele alalte, cati le primoscu si le marturioscu sant'a biserica a Romei; si de odata tote cele contrarie, si schiemele si herosurile osandite, reieptate si anathemate de catra ace'a-si biserica, cu acemenea le osandescu, le reiepteu si le anathemiseru.

28. Preste aceste promitu si juru ascultare adaverata pontificelui Romanu urmatorulu fericitului Petru corifeulu apostoliloru si vicariulu lui Isusu Christosu.

29. Credinti'a aceta'a a bisericii catolice, afara de carea nime nu se pote mantui, pre carea acum de buna voia o marturioscu, si adaveratu o tianu, me apromitu pre ace'a-si intraga si cu ajutorulu lui Domnedieu pana la suflarea oca de pre arma a vietii nevetamata statornicoscu a o retiené si marturial, si a me ingrigi, cá ace'a, in cati va aterná dela mine, si de catra supusii mei, seau de catra acei-a, a caroru portare de grigia se va tiané de mine dupa oficiulu meu, se se tiana, invetie si predice: cu ace'a-si N. N. promitu, me legu, si juru.

Asia se-mi ajute Domnedieu, si aceta santa a lui Domnedieu evangelia.

### § 3.

Dupa aceta formula suat datóri a-si marturial credinti'a toti credintiosii orientali, cari suat uniti cu sant'a maica biserica a Romei. Dar'mai veroscu au datorintia stricta a-si marturial credinti'a dupa formul'a cuprinsa in paragrafulu precedentu atata schismaticii, cari se intoreu la sant'a unire, cati si toti acei-a, cari cá functionari bisericesci trebué se premérge altor'a cu esemplu de credintia curata si nevetamata, de credintia viua si constanta, si cu deosebire inainte de a-si incepe functionarea cá atari. Deci mai alesu suat obligati a depune marturialrea credintiei urmatorii functionarii bisericesci:

1. Episcopii neo-denumiti inainte de consecrare.
2. Abatii si archimandriti inainte de saantre.
3. Canonici inainte de instalare si primiro in coru.
4. Membrii conciliulu provincialu si ai sindulu diocesanu la inceputulu sinodulu.
5. Clericii inainte de ordinare.
6. Proctii dispusi la parochie inainte de introduce in beneficiu.
7. Confessarii constituiti spre aceta'a.
8. Concionatorii tramisi spre ace'a.

## TITULULU II.

Constitutiones capitulul metropolitani.

In generalu.

### § 1.

Capitululu metropolitani cá atare, fundatu in virtutea resolutionei regesi preinalte emanate pre bas'a protocolulu conferintiei ministeriale din 18 novembri 1850, este redicatu si canonizatu cu auctoritatea bullae apostolice a summulu pontifice Pii ala IX-le datata la 24 novembri 1853.

dicta Tridentina synodo definita sunt, suscipio et profiteor.

26. Item veneros et suscipio ecumenicam synodum Vaticanam, atque omnia ab eadem tradita, definita et declarata, praesertim de Romani pontificis primatu, ac de eius infallibili magisterio, firmissime amplector et profiteor.

27. Caetera item omnia suscipio et profiteor, quae recipit et profitetur sancta Romana ecclesia; simulque contraria omnia, et schismata et haeresees ab eadem ecclesia damnatas, reiectas et anathematizatas, ego pariter damno, reicio et anathematizo.

28. Insuper Romano pontifici, beati Petri principis apostolorum successori, ac Iesu Christi vicario, veram obedientiam spondeo ac iuro.

29. Hanc fidem catholicae ecclesiae, extra quam nemo salvus esse potest, quam in praesenti sponte profiteor, et veraciter teneo, eandem integram et inviolatam usque ad extremum vitae spiritum constantissimo, Deo adiuvante, retinere et confiteri, atque a meis subditis, vel illis, quorum cura ad me in meo munere spectabit, teneri, doceri et predicari, quantum in me erit, curaturum, ego idem N. N. spondeo, voveo et iuro.

Sic me Deus adjuvet, et haec sancta Dei evangelia.

### § 3.

Iuxta hanc formulam tenentur omnes orientales fideles cum sancta matre ecclesia Romana communionem habentes fidem suam profiteri. Maxime autem fidem ipsam iuxta formulam paragrapho praecedenti comprehensam profiteri stricto tenentur, praeter schismaticos, qui ad sacram unionem redeunt, omnes illi, qui officiis ecclesiasticis fungentes reliquis exemplo fidei integrae et inviolatae, itaque vivae et constantis praesire obligantur; praesertim autem antequam munere suo qua tales fungi incipiant. Ad hoc itaque potissimum tenentur sequentes officiis ecclesiasticis functuri:

1. Episcopi neo-nominati ante consecrationem.
2. Abbates atque archimandritae ante benedictionem acceptam.
3. Canonici ante possessionem et receptionem in choro.
4. Membra concilii provincialis et synodi diocesanae antequam synodus inchoetur.
5. Clerici antequam ordinentur.
6. Presbyteri ad parochias dispositi antequam immittantur in possessionem.
7. Confessarii ad hoc constituti.
8. Concionatores ad id missi.

## TITULUS II.

Constitutiones capitulul metropolitani.

In generalu.

### § 1.

Capitulum metropolitani, qua tale tenore altissime resolutionis regiae emanatae in sequolam protocollii conferentiae ministerialis diei 18 novembris 1850 fundatum, de auctoritate apostolicae bullae summi pontificis Pii IX diei 24 novembris 1853 institutum et canonizatum est.

## § 2.

Constitutiones capitulului catedral de corporatiune publica in consensu dreptului canonic comun, si alia consuetudinei legale, cuprinde in sine patru referintie designate in urmatoriile patru sectiuni:

Sectiunea I. Capitala de corporatiune de sine statutoria.

Sectiunea II. Ca functionarii bisericescu.

Sectiunea III. Ca consiliariulu arhiepiscopului diocesanu.

Sectiunea IV. Ca administratiunile fundurilor diocesane.

*In speculo.*

## SECTIUNEA I.

## Capitululu de corporatiune.

## Caput I.

Constitutia capitalulu metropolitanu.

## § 1.

Capitululu metropolitanu de corporatiune seu collegiu de sine statutoria constituit in toti membrii sei unu corpu intregu si nedespartibilu; si de atare si are capulu propriu in persona prepositulu, care se alege in consensu literiloru fundatiunei Bobiane emanate la 1 februaru 1807<sup>1</sup>. Era cei alalti membrii in numaru de noue, toti au drepturi egale si acemene obligatiuni; si se desosebescu intre sine numai dupa statele demnitatiloru singuraticu. ce le ocupa.

## § 2.

Demnitatile si officie speciale sunt acestea:

- Archipresbiteru (prepositu).
- Archidiaconu (lectoru).
- Primiceriu (cantoru).
- Eclesiarca (custode).
- Scolasticu (magistrulu ritului).
- Cartofilacu (cancelariu).
- Teologu.

In capitulu metropolitanu mai sunt inca trei stule de fundatiune regesca, cari se cuprindu in aceste numiri speciale, adeca. Penitentiariu, referendariu, si prebendatu.

## § 3.

Toti canonicii catedrali amintiti dupa numirile staluriloru, ce le ocupa, inainte de introducerea loru in stalu si capitulu, au de depuna marturisirea credintei dupa formul'a preecrisa de santulu scaunu apostolicu pentru orientali, carea se gaseste capusa in titulu precedentu I, § 2.

## § 4.

Membrii capitalulu metropolitanu de fundatiune Babiana numai in afacerile acelu, ce se tienu etrinsu de interesele si cauzele aceluasi fundatiuni, constituescu corporatiune separata de cei alalti membrii ai fundatiunei regesce.

## Caput II.

Agenda capitalulu de corporatiune.

## § 5.

Intregu capitulu metropolitanu de corporatiune de sine statutoria, are dreptu si obligatiune in consensu dreptului canonic si alia consuetudinei legale de a se constitui de atare, si de a-si face statute seu constitutiuni capitalarie proprie: precum si de a-si determina si debate agendele proprie, si a decide asupra afaceriloru curatu capitalarie.

<sup>1</sup> Diploma scilicet Ioannis Boba (in latinis documentis Bobb) de Kopalnak-Monasterio episcopi Fogarantensis (1708, † 1800), quo erigitur capitulum Fogarantense. Habetur typis

## § 2.

Constitutio capitali cathedralis qua publice corporationis in sensu iuris canonici communis et consuetudinis legalis, continet in se quatuor relationes in sequentibus quatuor sectionibus designatas.

Sectio I. Capitulum qua corporatio per se subsistens.

Sectio II. Qua functionarius ecclesiasticus.

Sectio III. Qua consiliarius archiepiscopi diocesanu.

Sectio IV. Qua administrater fundorum diocesanorum.

*In specie.*

## SECTIO I.

## Capitulum qua corporatio.

## Caput I.

Consistentia capitali metropolitana.

## § 1.

Capitulum metropolitanum, qua corporatio seu collegium per se subsistens, in omnibus suis membris constituit unum corpus integrum et indivisibile: et qua tale proprium habet caput in persona prepositi, qui eligitur in sensu literarum fundationis Babbianae sub die 1 februarii 1807 emissarum. Reliqua vero membra numero novem aequalia habent iura et aequales obligationes; et distincta inter se solummodo sunt secundum singularium dignitatum stalla, quae ipsa occupant.

## § 2.

Dignitates et officia specialia sunt haec:

- Archipresbyter (praepositus).
- Archidiaconus (lector).
- Primicerius (cantor).
- Eclesiarca (custos).
- Scholasticus (magister ritus).
- Cartophylax (Cancellarius).
- Theologus.

In capitulo metropolitanano sunt adhuc tria stalla fundationis regiae, quae sub his specialibus titulis continentur, nimirum: paenitentarii, referendarii et praebendati.

## § 3.

Omnes canonici cathedrales memorati iuxta nomina stallorum, quae occupant, ante receptionem eorum in choro et capitulo emittere debent professionem fidei iuxta formulam a sancta sede pro orientalibus praescriptam, quae exposita habetur in superiori tit. I, § 2.

## § 4.

Membra capituli metropolitana fundationis Babbianae tantum in negotiis, quae stricte concernunt interese et causas fundationis eiusdem constituunt corpus separatum a membris capitalaribus fundationis regiae.

## Caput II.

Agenda capitali qua corporatiioni.

## § 5.

Integrum capitulum metropolitanum qua corporatio per se subsistens ius habet et obligationem, in sensu iuris canonici et consuetudinis legalis, se se qua talem constituendi, et propria statuta seu constitutiones capitalares condendi; prouti etiam agenda propria determinandi, saepe discutiendi, et de negotiis pure capitalaribus decidendi.

custum apud Nicolaum Nilfen, *Symbolae ad illustrandam historiam ecclesiae orientalis in terris coronae Sancti Stephani* (Omnipont, 1808), p. 665-70. (L. Petit.)

§ 6.  
Statuta, ce se voru aduce prin capitulum metropolitanum cu privire la sine et corporatione, numai atunci potă avé valóre deplină, dacă voru fi votate de  $\frac{2}{3}$  partii ale întregu capitulului; și numai în acestu caz potă se aiba potere legală și pentru sucesori, dacă eș voru aprobă de metropolitu et ordinariulu archidiecezē; numai cātu acele se nu conțina nimic în contra constituțiilor prezente aprobate de santulu scaunul apostolicu, sau în contra constituțiilor apostolice.

§ 7.  
Atari statute se voru aduce, și afacerile capitulare se voru pertractă și decida totu de a un'a în sesiunile capitulare, la cari totu membrii capitulului legalmente neimpiedecați trebue se convina spre a conlucră cu votu egal.

§ 8.  
Sesiunile capitulare au se se țienă în localitatea destinată spre acest'a și sub presiulu prepositului, celu puțin una dată pre luna, și anume totu de a un'a luni după prim'a calendarului vechiu. Eș decumva voru fi cause și interese, ce aru recere pertractari mai dese, voru avé se se țienă și mai adese-ori, ma chiar și în tota septemana de va fi de lipsa.

§ 9.  
Decisiunile și conclusele în afaceri se voru aduce cu majoritate de voturi; și despre decursulu dezbaterilor și a deciziunilor, cauzelor pertractate trebue se se faca protocolu formalu; și acest'a se va țienă de oficiulu actuariulu, carele de comunu va fi ultimulu canonicu, sau altulu, pre care-lu va alege capitululu.

§ 10.  
Atātu protocoalele, cātu și actele relative la cauzele capitulare voru fi de a se prezenta prepositului, carele apoi le va transpune canoniculu actuariu spre a le execută după norma prescria. Tote actele după pertractare se voru depune în archivulu capitulariu, carele se va asiedă în casa capitularia spre ace'a menita sub grigea canoniculu cancelariu.

§ 11.  
Capitululu în partea a'a de fundatiune Babbiana cātu are dreptu și obligatiune în solidum de a grigi de posesiunile, realitatele și tote edificiele proprie capitulare; și asia a dispune la tempulu seu cele recerute spre conservarea și restaurarea acelor'a conformu literilor fundatiionale citate la § 1, sect. I.

§ 12.  
Casa capitulului se va pastră în localitate secura și ascurată în contr'a focului.

§ 13.  
Agendele, ce se prescriu pentru canonicii Babbiani în punctele 2 și 3 ale literilor fundatiionale indicate în paragrafulu precedentu nu voru fi a se lasă nice cându din vedere.

### Caput III.

Representatiō capitulului et corporationis.

§ 14.  
Prepositulu et presiedintele capitulului va representă pretutindinea capitulului et corporationis, și pentru ace'a va subscrie și tramite la locurile a ale tote actele officiose, ce au se fi emanate din partea capitulului.

§ 15.  
Din acestu punctu de vedere capitululu va avé sigillulu seu propriu, care se va pastră la prepositu,

§ 6.  
Statuta per capitulum metropolitanum qua corporationem pro se lata tunc tantum possunt habere plenum valorem, si deliberata sint per  $\frac{2}{3}$  partes integri capituli; atque eo tantum in casu possunt habere vim legalem etiam pro sucesoribus, si approbata sint per metropolitanum qua ordinarium archidiececesis; dummodo nil continent contra precesentes constitutiones a sancto sede approbatas, vel contra constitutiones apostolicas.

§ 7.  
Talia statuta sunt semper ferenda, et negotia capitularia pertractanda atque decidenda in sessionibus capitularibus, ad quas omnes capitulares legitime non impediti convenire debent aequale votum collaturi.

§ 8.  
Sessiones capitulares tenendae sunt in loco ad hoc destinato et praesidente praeposito; eaeque saltem semel in mense, et quidem semper die lunae post primam calendarii veteris. Quod si vero adsint causae rationesque, quae frequentiores exposcant sessiones, saepius etiam erunt tenendae, imo et in omni hebdomada, si necesse sit.

§ 9.  
Decisiones atque conclusiones negotiorum sunt ferendae per pluralitatem votorum; et super decursu discussionum et decisionum rerum pertractatarum protocolum formale confici oportet; atque id pertinebit ad officium actuarii, qui de regula erit ultimus canonicus, aut alius, quem capitulum eligit.

§ 10.  
Tam protocoala quam etiam acta relativa ad causas capitulares exhiberi debent praeposito, qui eadem transmittet canonico actuario ad ipsarum executionem iuxta normam praescriptam. Omnia acta post deliberationem reponentur in archivio capituli; et archivium collocabitur in domo capitulari ad hunc finem destinata sub cura canonici cancellarii.

§ 11.  
Capitulum in sua parte fundationis Babbianae qua tale ius habet et obligationem in solidum curam gerendi possessionum, realitatum et omnium aedificiorum proprie capitularium; atque ita disponendi suo tempore necessaria ad conservationem et restorationem eorum ad formam litterarum fundationis § 1, sect. I.

§ 12.  
Ara capitularis conservanda erit in localitate D tuta et assecurata contra incendium.

§ 13.  
Agenda pro canonicis Babbianis punctis 2 et 3 litterarum fundationis in § praecedenti indicatarum praescripta nunquam erunt ex consideratione omittenda.

### Caput III.

Representatiō capituli qua corporationis.

§ 14.  
Praepositus velut capituli praeses ubique representabit capitulum qua corporationem, ideoque subscribet et expediet ad sua loca omnia acta officiosa, quae ex parte capituli emittenda sunt.

§ 15.  
Ad hunc effectum capitulum proprium habebit sigillum, quod apud praepositum servabitur: ita ut



cu în același timp să se prevadă toate expedițiile capitulare necesare.

#### Capitulum IV.

Deputații capitulari metropolitani în timpul vacanței canonicilor archiepiscopali.

##### § 16.

În cazul când canonicul metropolitan devine vacant, jurisdicțiunea preste archiepiscopala trece în capitulum, însă cu acea determinată, cu în restul timpului de optă zile să se algea din rândul sau după mobilizația prescripției în sinodala prima vicaria capitulară generală, în cazul apoi trece jurisdicțiunea ordinară archiepiscopală, în virtutea căreia conduce și guvernarea archiepiscopală până la instalarea noului metropolitan. Afară de acea capitulumul nu va constitui în cele temporale unu economu.

##### § 17.

La actul alegerei noului metropolitan totu canonicii capitulari, atâtu cei de fundatiunea Bobiana, câtă și cei de fundatiunea regăsea au votu virili, cu care aceluia concurgă personalitate la alegerea metropolitanului.

#### SECȚIUNEA II.

##### Capitulum de functionariis historicis.

#### Capitulum I.

Agenda capitulariorum et functionariis historicis.

##### § 18.

Toti membrii capitulari au de a ambia la santă biserică în totu zilele, neștindu legalitate împiedecati, spre a luă parte la cultu divin sau totu pietate; afară de acea sunt obligati a țienă servitiile singuraticu după prescripțiile rituale și datu locale.

##### § 19.

Asomegea sunt detori a celebră pre rându santă liturgia solemnă în biserică catedrală în totu duminicile și srbătorile mai mari de preste anu. În aceluia modu sunt detori canonicii de fundatiunea Bobiana a celebră și votivalic, atâtu în catedrală, câtă și în biserică din curtea metropolitană, după prescripțiile literarilor fundatiunale.

##### § 20.

Cându va celebră metropolitanul, ori cându aceluia va implină alte funcțiuni sacre, toti membrii capitulari au de a conccelebră: precum și a luă parte la totu aceluia funcțiuni sacre, la cari voru fi invitati din partea metropolitanului.

##### § 21.

Asomegea sunt obligati canonicii capitulari respectivi a țienă strinsu și prescripțiile punctului 4 din literile fundatiunale amintite la § 1.

#### Capitulum II.

Curatoru bisericei metropolitană.

##### § 22.

Canonicu custode, sau unu altu canonicu capitularu, carele va fi alesu spre acea sau aproberă metropolitanului, va duce oficiulu de curatoru alu bisericei metropolitană, carele că atare va portă grije de curățenia și bunastarea atâtu a bisericei catedrală câtă și a celei din curtea metropolitană; mai înșele de starea edificioru bisericeii sumite și instrucțiunea loru internă, de vestimentele, ornatele și vasele sacre, de cartile rituale și cele cecale, și aceluia de proviziunea totale recerute la cultu divin.

De odată va grigi că arhivorii bisericeilor amintite să se implinăcu datoritiile lor cu acurateță receruta.

cu în același timp să se prevadă toate expedițiile capitulare necesare.

#### Capitulum IV.

Deputații capitulari metropolitani în timpul vacanței canonicilor archiepiscopali.

##### § 16.

În cazul, que cedu metropolitanu vacuță, jurisdicție archiepiscopala devine ad capitulum, cu tamen lege, ut intra octiduum e grante suo consistant iuxta modum in § synoda prescriptum vicarium capitularum generalium, ad quem transit iurisdicție ordinaria archiepiscopala, vi cuius se ordinat et gubernat archiepiscopalis usque ad installationem novi metropolitani. Praeterea idem capitulum constituet pra temporaliibus economum.

##### § 17.

Ad actum electionis novi metropolitani omnes canonici capitulares tam fundatiunis Babbianae quam regiae conventuales virili gaudent voto, quo ipsi, personaliter concurrunt ad electionem metropolitani.

#### SECTIO II.

##### Capitulum qua functionariis ecclesiasticis.

#### Capitulum I.

Agenda capitularium qua functionariorum ecclesiasticorum.

##### § 18.

Omnia capituli membra tenentur quotidie sanctam ecclesiam frequentare, nisi legitime impediatur, ut cultui divino cum omni pietate impediatur; praeterea obligantur adimplere singula servitia secundum praescriptiones rituales et consuetudinem loci.

##### § 19.

Ita etiam tenentur iuxta ordinem sacram liturgiam solemnem in templo cathedrali omnibus dominicis et festis maioribus per annum celebrare. Eodem modo tenentur canonici fundatiunis Babbianae sacra quoque votivalia, tam in cathedrali, quam in templo aulico, iuxta praescripta literarum fundatiunium peragere.

##### § 20.

Dum metropolitanus celebrabit, aut dum idem alias functiones sacras peraget, omnia capituli membra conccelebrare tenentur; prouti etiam participare debent omnibus illis functionibus sacris, ad quas per metropolitanum invitabuntur.

##### § 21.

Eodem modo canonici capitulares respectivi obligantur stricto observare praescripta puncti IV literarum fundatiunium memoratarum § 1.

#### Capitulum II.

Curator ecclesiae metropolitanae.

##### § 22.

Canonicus custos, vel alter canonicus capitularis, qui ad hoc electus fuerit cum approbatione metropolitani, fungetur officio curatoris ecclesiae metropolitanae; qui qua talis curam geret munditiae, bonique status templorum tam cathedralis quam et ita dieti aulici; item status aedificiorum diutorum templorum, et instructionis internae, vestimentorum, ornatum et vasorum sacrorum, librorum ritualium et ceterarum, atque ita cuiuscumque provisionis ad cultum divinum pertinentia.

Simul curam habebit, ut inervientes praedictis templis omnes obligationes suas cum debita diligentia adimpleant.

§ 23.  
Curatorul numita spre a pozi corespunde mai bine tuturor obligatiunilor descrise in § 22 va pozi purtarea, ca se i se dea un adjunctu dintr-o catedrala canonici metropolitani.

§ 24.  
Spese mai incununate, ce aru trecu peste suma de 50 fl. v. a., spre procurarea ornatelelor si a altora ornatu catedrale, sau spre reparaturu mai mari, nu va pozi face curatorul bisericii metropolitane, decutu numai dupa ce mai santu ce va fi pusu in cunoscere cu consiliu canonici in sesiune capitularia, si va fi obtinutu aprobarea metropolitului.

§ 25.  
Curatorul bisericii metropolitane va ave datoriti'a de a administra si manipula averea ecclesiei biserice, avendu de a da ratiuni documentate despre ace'a in totu anulu la finea lunii lui decembrie, cari ratiuni voru fi a se censura mai santu prin capitularii deputati din sesiunea capitularia.

### SECTIUNEA III.

#### Capitululu cu consiliu alu metropolitulu.

##### Caput I.

Capitularii cu accori consistoriali, si consiliari la alte tribunale arhidiececane.

§ 26.  
Toti canonici capitulari metropolitani au datoriti'a strinse a da mana de ajutoriu metropolitulu la gubernarea arhidiececei si la conducerea intregi provincii bisericece.

§ 27.  
Si pentru ace'a toti canonici sunt datori a se prezenta la tote sesiunile consistoriale, ale tribunalelor matrimoniale, ale consistoriatulu arhidiececanu, si ale comisiunei scolastice metropolitane, precum si a conveni la tote conferintele atutu publice catu si private, la cari voru fi chiamati, si la tote acetate a lua parte activa cu totu zelulu si incordarea, ce numai se pote astepta.

§ 28.  
Din acestu punctu de vedere toti membri capitulari au dreptu si obligatiune de a se interesa de cauzele comune atutu ale arhidiececei, catu si ale provinciei bisericece; si pentru ace'a an de a conlucra la tractarea acor'a cu consiliu, cu informatiuni sincere si cu voturi separate, precum in sesiunile publice, asa si in consultariile private.

##### Caput II.

Capitularii cu referenti la consistoriu si la tribunale.

§ 29.  
Capitularii sunt datori asemenea a primi si a studia cu diligenca cauzele, ce li se voru asema spre referire; apoi a deduce referatele acor'a cu acuratetea, a-si espune parerile cu sinceritate, si a-si da voturile dupa cea mai buna scientia si cunoscencia.

§ 30.  
Dupa aducerea concluseru in sesiunile consistoriale, ori ale tribunaleloru, deca facerea conceptulu se va incredintia referentulu, acor'a va ave de a-lu face in sensulu concluseru.

§ 31.  
Mai incolo canonici metropolitani respectivi voru ave de a implini si datoritiile prescrite in punctele 1-5 din literile fundatiunei Bobiane, in catu voru suferi poterile fizice si impregiarile

§ 23.  
Curatoru prescinsului, que melius possit correspondere omnibus agenda in § 22 descripta, proponere poterit, ut ex alia ecclesia metropolitana sibi detur curator adiunctus.

§ 24.  
Expenses notabiliores, que summam 50 fl. v. a. excederent, in procurandis ornatum aliisque requisitis cathedralibus, aut pro metribus reparandibus, facere non poterit curator ecclesie metropolitanae, nisi de intelligentia in sessione capitulari cum consatribus canonicis prius inita, atque approbatione a metropolitano impetrata.

§ 25.  
Curator ecclesie metropolitanae habebit obligationem administrandi et gerendi curam pecuniarum ecclesie; ita quidem ut rationes documentatas super his quotannis sub fine mensis decembris reddere teneatur; ipseque prius per capitulares in sessione capitulari deputatos dispungatur.

### SECTIO III.

#### Capitulum, que consiliarius metropolitae.

##### Caput I.

Capitulares que acceptores consistoriales, et consiliiarii penes alia tribunalia arhidiececana.

§ 26.  
Omnes canonici capitulares metropolitani habent districtam obligationem auxiliatricem peragendi manum metropolitae in gubernanda arhidiececesi, ac integra provincia ecclesiastica dirigenda.

§ 27.  
Idcirco iidem obligantur ad singulas sessiones consistorii, tribunalium matrimonialium, exactoratus arhidiececani, et commissionis scolasticae metropolitanae comparere; prout etiam intervenire teneantur ad omnes consultationes tam publicas quam privadas, ad quas vocati fuerint, et in his omnibus partem eamere activam cum omni zelo ac sollicitudine, iuxta propriam idoneitatem.

§ 28.  
Ex hoc considerationis puncto omnia membra capituli sui habent et obligationem sollicitandi communes tam arhidiececesas quam provinciae ecclesiasticae causas; proindeque teneantur in hisdem tractandis ut consiliiarii, sinceris informationibus et votis impartialibus, prout in sessionibus publicis ita etiam in consultationibus privatis cooperari.

§ 29.  
Capitulares que referentes consistorii et tribunalium.

§ 29.  
Capitulares teneantur perinde acceptare et diligenter studere causas, que illis ad referendum transmittuntur; deinceps accurate deducere relationes eorumdem, opiniones suas sincere enunciare, atque vota iuxta propriam scientiam et conscientiam depromere.

§ 30.  
Post conclusiones sessionum sive consistorii sive etiam tribunalium, si extensus conceptus eorum referendi obnoceatur, hanc ipse in sensu conclusionis redigere debbit.

§ 31.  
Perro canonici metropolitani respectivi teneantur etiam obligationes in punctis 1-5 litterarum fundationis Babbianae praescriptas adimplere; in quantum vires physiques et materiales admota ab his,



§ 39.  
 După ce facsimile amintite se voru fi revăditu și conștate prin delegații capitulari, și se voru fi aduși cauze și baze, capitularii le va subținea ordinativilor, angaja în consistoriu va face dispozițiile de lipsa cu privire la același, și numai după aceea se voru așezate, de va fi de lipsa, spre revizuire mai înaltă.

§ 40.  
 Capitularii administratori respective manipulați voru capătă absolutorie despre fondurile și fundațiile concedite administrației domestice, și asta în totu timpul se se pota legitima cu privire la modul administrării acelor.

§ 41.  
 Statutele aceste se se dău spre citire și studiere la fiecare canonic nou, după ce aceli se va instala în gremiala capitularului.

### TITULUL III.

*Ducerea în deplinare a restaurării ordinii religiosului al Basilitloru în celele provincii bisericice.*

#### Capit I.

Despre monachi Basilitli.

După ce decretul sinodului provincialu ținutu la anul 1872 sunt deja revădite, și că atari au se se observate conformu mandatului sântului conaun apostolicu, prin ce și asidimentale, cari priveau restaurarea ordinii Basilitloru în provinciile noastre bisericice, înca sunt aprobate; — astia a acelu timpu, că acum cu totu siguritatea se se pune începutu câtu mai curându la realizarea faptică a acestu lucră atătu de momentos pentru multifariile folose, ce pota aduce bisericii noastre.

#### Capit II.

Despre calugariile.

Deși ori-cine știe bine cătoșele, ce le adău institutule de monahe în totu locurile, unde existu acelea; și deși se dorece cu totu ardore, că se se pota înființa atari institutule și pre teritoriulu acestei provincii bisericice, mai alesu pentru creșterea și instruirea persoanelor de sexulu femeiescu: totuși după ce în timpul de față lipseau cu totu millocole recerute la înființarea ataroru institutule, acestu conciliu provincialu de astă dată nu pota face altu ceva, decâtu se-si exprime dorința se ferbinde de a vedé cu timpul înființate atari manastiri și în diocesele acestei provincii.

La acelu dorință și mai adău și promisiunea, că va conlucra, că se se castige după potința millocole, ce s'aru recere la rediscerea acoloru manastiri mai alesu în cetățile și opidele mai mari, unde cu timpul s'aru adău școli de fetitice pșevădite cu millocole, ce aru înlesni înființarea manastirilor de calugariile.

### TITULUL IV.

*Instrucțiune pentru judecatoriile bisericice ale provinciilor metropolitane greco-catolice de Alba-Iulia și Făgăraș cu respectu la cauzele matrimoniale.*

#### SECȚIUNEA I.

##### Capit I.

Despre căsătorie.

##### § 1.

Căsătorie este legătură între unu bărbatu și unu femeie monita prin voința lui Dumnezeu spre propagarea genului omeneșcu și spre ajutorul lumii.

CONCILIUL GENERAL, VOTUL XLV.

§ 39.  
 Postquam rationes memoratas per delegatos capitulares revivisse et dispositas, atque exactas et bonas reportatas fuerint, capitularum eas submittere ordinariis; qui in consistorio necessaria dispositio circa illas; et nonnulli post hoc submittentur, si oportet, superioris revisioni.

§ 40.  
 Capitulares administratores, et respective gestores super fundis et fundationibus administrationi domesticas concessitis obtinebunt absolutoria; in ut de modo administrationis eorum omni tempore competentes legitime valeant.

##### § 41.

Statuta haec cuivis canonico novo, post installationem eius in gremio capituli factam, lectiois et studii causa recitentur.

### TITULUS III.

*Executio restorationis ordinis religiosi Basilitarum in hac provincia ecclesiastica.*

#### Capit I.

De religiosis viris Basilitis.

Quam decreta synodi provincialis anno 1872 celebrata iam recognita, et qua talia observari mandatum sit a sancta sede apostolica; eaque propter etiam institutiones ad restorationem ordinis Basilitarum in provincia nostra ecclesiastica faciendam spectantes perinde sint probatas, idcirco nunc tempus est, ut hoc negotium quod propter multifarias ex ipso in ecclesiam nostram redundantes utilitates tam magno esse momenti dignoscitur, cum omni securitate quamprimum fieri poterit, executioni mandari incipiat.

#### Capit II.

De monialibus.

Quamvis nemo emolumenta ignoret, quae ex institutis monialium ubique locorum, ubi talia existunt, dimanant; et quamvis ardentissime desideretur, ut talia instituta etiam in territorio huius provinciae ecclesiasticae, praesertim pro educandis instituendisque personis sexus foeminae erigi possint; quam tamen de praesenti media pro talibus institutis erigendis requisita omnino desint, concilium hoc provinciale hac vice nihil aliud efficere potest, quam fervens suum desiderium exprimere, videndi aliquando etiam in diocesis huius provinciae eiusmodi monasteria erecta.

Huius desiderio etiam promissionem adiungit, se ad id esse cooperaturum, ut pro opportunitate media acquirantur, quae pro huiusmodi monasteriis erigendis erunt necessaria; ac praesertim in urbibus et oppidis maioribus, ubi temporis decorem etiam scholae existant puellarum, quae talibus sint provinciae mediae, quibus erectio monasteriorum monialium facilius redderetur.

### TITULUS IV.

*Instructio pro iudiciis ecclesiasticis provinciarum metropolitanarum graeco-catholicarum Alba-Iulianae et Făgărașensis quoad causas matrimoniales.*

#### SECȚIUNEA I.

##### Capit I.

De matrimoniis.

##### § 1.

Matrimonium est coniunctio maris et foeminae ad propagationem humani generis, et ad usum adiutorium Dei voluntate ordinata; quod cum in

prumtata. Adota caestoria, caren inu dila in-  
cepata cu a foctu inctiatai oia, et se la in-  
dimoabla, et a pntia acc'a lega, et opugni se  
la doi in unu tupa, domoia Christica a adu'e  
deai la demnitatei ei primova et a rediant' la  
demnitatei de sabramentu nra legi nove.

## § 2.

Caetoria e incheia cu invorea libera si in-  
prumtata a ambiloru conjugi, deoa acc'ia cauta  
penseo apte spre a o incheia.

## Capit II.

## Impedimenta dirimentia de caetoria.

## § 3.

Ncepti pntu incheiarea unei caetoriae valide  
sunt: a) dea, pre cari i dechira de atari legia di-  
vina seuu biericica; dea:

a) Nu potu incheia caetoria nebunii, furioai, B  
prunci si toti accia, cari nu sunt capabili a si da  
consentimentulu, ce-la recore firea lorului.

b) Asemenea nu potu contrag caetoria oia ce sunt  
de totu beti, pre oia compu'tione atarea betioi totale.

c) Apoi in incheiarea caetoriae canonice nu potu  
incheia caetoria valida nice tinerii, cari nu au im-  
plinitu patru-spredece ani, si fetele, cari nu au  
implinitu deispredece ani; pntu-ca inainte de  
etatea adet'a atatu tinerii oia si fetele se pre-  
supnu dupa dreptu, ca nu au constitutiunea fisica  
si judecat'a matura receruta la incheiarea unei  
caetoriae valide, si ca atari se numescu impuberi.  
La oia inae oandu impuberulu ori impuber'a s'ar  
caetoria, si s'ar constat'a, ca are judecat'a matura  
si constitutiunea fisica receruta, caetoria tate  
valida.

## § 5.

a) Din lipsa consensului este nula si invalida C  
caetoria incheiata cu eroarea in persona sitorului  
conjugis, sau cu eroarea qualitatei, ce determina  
in modu substantiaia persona.

b) Totu din lipsa consensului nu este valida  
caetoria incheiata de oia fisica, candu adeoa  
cineva este silitu la darea consensului prin bathi  
seu lovituru grele corporale din partea acelor'a,  
caror'a este supus; seu candu cineva se astringe  
moralicece la incheiarea caetoriae, adeoa prin  
amenintarea cu unu reu din afara relative mare,  
nedreptu, certu si neevitabilu, care ar pot'e infria  
si pre unu barbata constantu si solidu. Cu tote  
acc'ie caetoria incheiata de oia ori frica se  
convalida iadata ce parte, care a foctu silitu  
ori infriata, recongandu-a deplinu libertatea, si  
cunoscandu nevaliditatea caetoriae, va fi suplinitu  
consensulu ce conventulu seuu cu fact'a. Totu aia D  
se intempla et la caetoria incheiata din eroare,  
ori cu consensu facturitu.

c) Mulieru caren la contra vointiei sale a foctu  
rapita cu scopulu de a se caetoria, nu potu con-  
trage caetoria valida cu rapitorulu ei, pre oia  
tempu se afla sub potestate aceluia. Ca rapita  
se considera acc'a persona, care se rapeseo cu  
potere alicia, seu se detiene in unu locu, unde  
a foctu adun cu incheiatura.

d) Consensulu datu sub ero-care conditiune,  
ce este in contra substantiaie seuu firei caetoriae,  
face caetoria nula. Alte conditiuni, ce contienu  
oia ce nepotencia, seuu immoralu ori de rusno  
se considera de nepus.

## § 6.

Nepotencia de a prest'a debitulu conjugala,  
deoa este antecedens et incurabila, face caetoria  
invalida si nula.

A lipsa oia potestatei individualis sunt instituta,  
et cum acc'ipiet legem, et conjugis duo essent  
in eodem uno, a Christo deinceps ad principia digni-  
tatum rediectum et in sacramentum novae legis  
evectum est.

## § 2.

Matrimonium liberis ac mutuo amborum coniu-  
gum consensu contrahitur, dummodo ii ad con-  
trahendum habiles sint:

## Capit II.

## De impedimentis matrimonium dirimentibus.

## § 3.

Ad valide in eundem matrimonium inhabiles sunt  
ii, quos lex divina vel ecclesiastica qua tales pro-  
nuntiat; unde:

## § 4.

a) Amentes, furiosi, infantes, et quicumque im-  
pares sunt talem, qualem rei natura exigit, consen-  
sum praestando, matrimonium contrahere nequeunt.

b) Item totaliter ebrii, quamdiu totalis ebrietas  
status perdurat, matrimonium contrahere non possunt.

c) Dein iuxta mentem sacrorum canonum etiam  
pueri, qui decimum quartum, nec non puellae, quae  
duodecimum aetatis annum nondum compleverint,  
validum matrimonium contrahere nequeunt; nam  
ante hanc aetatem tam pueri quam puellae physi-  
cam potentiam, aequae ac iudicii maturitatem ad  
matrimonium valide contrahendum requisitam, de  
iure non habere praesumuntur, et qua tales im-  
pubescentes dicuntur. Casu autem, quo impuber puer  
vel puella contraheret, sed nuptaret, quod impuber  
iudicii maturitate aequae ac physica potentia requi-  
sita polleat, matrimonium validum est.

## § 5.

a) Ob defectum consensus nullum et invalidum  
est matrimonium cum errore personae futuri coniu-  
gis contractum, vel cum errore qualitatei substan-  
tialiter in personam redundantis.

b) Ex eodem consensus defectu invalidum est  
matrimonium vi physica contractum, quando nempe  
aliquis verberibus aut gravibus corporis afflictioni-  
bus ab iis, quorum potestati obnoxius est, ad praes-  
tandum consensum adigatur; vel quando aliquis  
moraliter, id est comminatione mali alicuius externi  
relative gravis, iniusti, certi ac inevitabilis, quod  
virum etiam aliam constantem et cordatum terrere  
possit, ad in eundem coniugium compellatur. At-  
tamen vi metuque initum matrimonium, convali-  
datum censetur quamprimum pars, quae violentiae  
iniustae suberat, libertate plene recuperata, et  
matrimonii invaliditate cognita, verbo, factove as-  
sensum suppleverit. Idem dicendum de matrimonio  
contracto errore, vel simulato consensu.

c) Mulier, quae matrimonii in eundem casu invito  
animo rapt'a fuerit, cum raptore, quamdiu in eius-  
dem potestate manserit, matrimonium valide con-  
trahere nequit. Rapta censenda est persona, quae  
vi physica abducitur, vel in loco, ad quem dolo  
allecta est, detinetur.

d) Consensus sub conditione matrimonii sub-  
stantiae seu essentiae contraria datus nullum red-  
dit matrimonium. Conditiones aliae impossibiles  
quidpiam, aut immorales vel turpe continentes pro  
non appositae habentur.

## § 6.

Impotentia debitum conjugale praestandi matri-  
monium antecedens et incurabilis ipsum reddit in-  
validum et nullum.

## § 7.

Cei ce suntu legati prin casatoria valida nu mai potu incheia alta casatoria, pana candu durca vietii a ambiloru casatoriti.

## § 8.

Legatura unei casatorie valide, inesa necondumate, se va poté desface prin depunerea solemnă a votului monasticu din partea unuia dintre conjugii, seau cu dispensatiune obtinutu numai dela summlu pontifice.

## § 9.

Casatoria incheiata intre crestini, deca va fi consumata, numai prin morte se mai pote desface; pentru acea intre unu crestinu catolicu si intre una persona necatolica, a carei conjugu este inoa in vietia, nu se pote incheia casatoria valida, chiar si candu unu tribunalu ore-care ar fi pronuntiatu desfacerea legaturii matrimoniale din cause, cari in bisericia noastra nu suntu recunoscute ca cause derimatorie de casatoria.

## § 10.

Intre cei botezati si cei nebotezati nu se pote incheia casatoria valida.

Inesa casatoriile contrase de judei si pagani fara piedeci de dreptu naturalu si divinu, dupa intorcerea acelor la bisericia domnului Christosu, remanu in potere, si impedimentele instituite prin legi bisericesci nu li stau in contra. Dar deca se va intorce numai una parte, si cealalta parte dupa-ce va fi fostu provocata, seau nu va voi nice de cum se traisca, cu partea crestina; seau nu va voi se petreca cu acea fara de a batjocori pre creatoru si religiunea crestina, atunci partea crestinita, deca va cere, se va admite la incheierea altei casatorie, si prin aceta se desface legatura casatoriei incheiate intre densii ca necrestini.

## § 11.

Ori de cate ori va fi se se pertracteze una cauza matrimoniala, carea are de obiectu impedimentulu votului solemn de castitate seau alu ordului sacri impreunatu cu obligatiunea castitatiei, acea cauza, dupa-ce se va fi instituitu procesulu informatoriu pentru adunarea documenteloru si motiveloru necesarie, se se asterna de catra reverendisimulu arhiepiscopu seau ceilalti episcopi santulu scaunu apostolicu.

## § 12.

Intre doue persone, cari au comisu intre sine adulteriu, nu se pote incheia casatoria valida, deca acelea, fiendu inca in vietia celalaltu conjugu, si voru fi promisiu incheierea casatoriei, ori deca chiar voru fi tentatu a se casatori; precum si deca numai una parte, pentru ca se se pota casatori cu cealalta, va fi machinatu cu efectu in contra vietiei donjugelui, a carui drepturi le-a vetematu prin adulteriu.

## § 13.

Uciderea conjugelui indeplinita cu invoirea comuna si cu cugetulu, ce l'ar' avé si numai unulu dintre culpabili de a se casatori, face casatoria nula.

## § 14.

Rudenia naturala in linia collaterală impiedeca incheierea casatoriei valide pana la gradulu alu sieptelea inclusive, dupa computulu dreptului romanu civilu primitu in bisericia noastra: ér in linia ascendenta si descendenta nice de cum nu se pote incheia casatoria valida.

## § 15.

Rudenia spirituala, carea se nasce din sacramintele botezului si mirului, impiedeca incheierea

## § 7.

Qui valido matrimonio coniuncti sunt, vita utriusque coniugis durante, aliud matrimonium contrahere nequeunt.

## § 8.

Vinculum matrimonii valide contracti sed nondum consummati, per solemnem religionis professionem alterius coniugis, vel secus non nisi summi pontificis dispensatione dissolvi poterit.

## § 9.

Matrimonium a baptizatis contractum, postquam consummatum fuerit, non nisi morte solvi potest: quapropter inter christianum catholicum et personam a catholicam, quae coniugem superstitem habet, validum matrimonium consistere nequit: licet tribunal quodecumque ob causas ab ecclesia nostra qua impedimenta matrimonium dirimentia haud agnitas dissolutionem vinculi pronuntiaverit.

## § 10.

Inter baptizatos et non baptizatos matrimonium consistere nequit.

Matrimonia autem a iudeis vel paganis, sine naturalis et divini iuris impedimenti contracta, post illorum ad Christi domini ecclesiam conversionem firma manent, non obstantibus impedimentis per ecclesiasticas leges inductis. Quodsi autem uno tantum coniuge converso, alter cum eodem cohabitare, interpellatione posthabita, omnino renuat, aut cohabitare velit absque contumelia creatoris christianaeque religionis, parti conversae potestati concedendum est, ut aliud contrahat matrimonium: quo facto coniugii foedus ab ipsis qua non christianis intum dissolvitur.

## § 11.

Quoties tractanda occurrerit causa matrimonialis, in qua de impedimento solemnii voti castitatis vel ordinis sacri cum adnexa castitatis lege agatur, ea integra, post processum informatorium ad necessaria, documenta et motiva colligenda institutum, a reverendisimo archiepiscopo aliiive ordinariis ad sedem apostolicam deferatur.

## § 12.

Inter duas personas, quae secum invicem adulterium commiserunt, matrimonium valide contrahi nequit, quando altero adhuc coniuge vivente matrimonii ineundi fidem sibi dederint, vel plane matrimonium de facto attentaverint: prout etiam quando vel una tantum pars, ut cum altera matrimonio iungi queat, in mortem coniugis, cuius iura adulterio violavit, machinata fuerit effectu secuto.

## § 13.

Coniugicidium ex communi conspiratione, et cum intentione contrahendi saltem ab uno habita, matrimonium dirimit.

## § 14.

Cognatio naturalis in linea collateralis dirimit matrimonium usque ad septimum gradum inclusive, iuxta computationem iuris civilis romani in ecclesia nostra adoptatam; in linea autem ascendente et descendente nullatenus validum consistere potest coniugium.

## § 15.

Cognatio spiritualis ex baptismi et confirmationis sacramentis orta, impedit, quominus valide con-

casatoriei valide între boteșterii și boteșterii și parinții boteșterii; și între mama și fiul spiritual (gradula întâi); între mama și între părinții sau fiul fiilor, precum și între copiii mamei sau tatălui (gradula alii doi); și între pruncii mamei sau tatălui (gradula alii trei).

## § 16.

Rudeții legale, carea provine din adopțiune perfectă derima casatori'a în linia dreaptă până la gradula alii patru inclusive, anume între adoptant și cel adoptat, precum și descendenții adoptatului, cari pre tempore adopțiunii au fost sub potestatea lui; în linia afinității înse între adoptant și socii adoptatului, și între adoptat și socii adoptantului; și în linia collaterală în gradulu primu.

## § 17.

α) Afinitatea de rându alii derima casatori'a până la gradulu alii șapte inclusive, adică între barbatu și consangeniul muierei, și între socia și consangeniul barbatului.

β) Afinitatea de rându alii doișca, adică între consangeniul barbatului și consangeniul muierei, unde se află aceeași afinitate, și nu se pote scota din neș, derima casatori'a până la gradulu alii șapteșca, însă acufeliu că neștreveniudu amestecarea numeloru, nu face pedeșca derimatoria nice în gradulu alii șecșca, nice în gradulu alii șapteșca.

γ) Afinitatea din copula neiertata ștrica casatori'a până în gradulu alii patrușca inclusive.

## § 18.

Afinitatea, ce resulta din sponsalie șolemne (logodna), unde s'ar țienē aceșca, derima casatori'a până la gradulu alii șapteșca inclusive; totu asemēna și afinitatea din casatori'a valida, însă neconsumata.

## Capu III.

## Impedimentele împiedecatori'e de casatori'a.

## § 19.

Biserici'a că de una parte ce șustienē demnitatea și decori consulat, de alta parte că se previna casatori'e illicite (neiertate), a emis unel dispușetiu cu privire la acēștu șacramentu, cari șunt cunoscuți sub numel de pedeșca împiedecatori'e de casatori'a, penșru-că opreșca încheșarea casatori'eloru șara de observarea acēșloru dispușetiu; însă dupa-ce s'au încheșatu casatori'e, acēștea deși șunt illicite, totuși se considera de valide, și că atari nu se potu șdesface. Deci:

## § 20.

Celu ce a încheșatu șponsalie valide cu una șersona, până candu șubștan acēșu, nu pote încheșa casatori'a licita cu alta șersona șafara de cea în ordișnati'a.

## § 21.

Celu ce a depuș votulu șimplu de a țienē castitate șperpetu, șau de a intrā în vre-unu ordișn monaștic, șau de a rēmanē celibe, nu pote încheșa casatori'a licita.

## § 22.

Nu se pote încheșa casatori'a licita în tempuril acēșa numite opriște, adică a) în totu șestulu erocișnului, șpoi în tempulu, ce cade între erocișnu și boteșuba Domnului; b) în totu tempulu șerșanteloru, precum și în tempulu ce cade între șerșanteloru șerșanteloru și domnișca șantului Tom'a, și în șerșanteloru șanteloru Șocelie; c) în șestulu șanteloru șerșanteloru și alii șanteloru Șarlie; d) în șerșanteloru și în șerșanteloru șanteloru Șocelie, și a Șoceliei șerșanteloru șanteloru Șocelie șerșanteloru șanteloru Șocelie.

Ubi quærit matrimonium inter baptismum et baptismum baptismique parentes, eo inter patrinos et filios spirituales (gradus primus); inter patrinos atque parentes aut filios levatorum; nec non inter patriferum filios ac levatos (gradus secundus); et inter patriferum ac levatorum filios (gradus tertius).

## § 16.

Cognatio legalis ex adoptione perfecta proveniens dirimit matrimonium in linea recta usque ad quartum gradum inclusive, nempe inter adoptantem adoptatumque et ab adoptito descendentes adoptionis tempore sub eiusdem potestate constitutos; in linea per modum affinitatis vero inter adoptantem et uxorem adoptati, et inter adoptatum et uxorem adoptantis; in linea autem collateralis usque ad primum.

## § 17.

Affinitas α) classis primæ dirimit matrimonium usque ad septimum gradum inclusive, scilicet inter virum et consanguineos mulieris; et viceversa inter uxorem et consanguineos viri.

β) Affinitas classis secundæ, scilicet inter consanguineos viri et consanguineos mulieris, ubi viget, nec auferri potest, dirimit matrimonium usque ad gradum septimum; ita tamen ut confusione nominum hæc interveniente, tum in septimo, tum in sexto gradu impedimentum dirimens minime constituit.

γ) Affinitas ex copula illicita dirimit matrimonium usque ad quartum gradum inclusive.

## § 18.

Affinitas ex sponsalibus solemnibus, ubi hæc obtinerent, oborta, dirimit matrimonium usque ad septimum gradum inclusive; et ita etiam affinitas ex matrimonio rato, sed nondum consummato.

## Caput III.

## Impedimenta matrimonium impediētia.

## § 19.

Ecclesia, ut ex una parte matrimonii dignitati et decori consulat, alia vero ex parte, ut illicitis obviaret matrimoniis, de eodem sacramento constitutiones edidit, quæ sub nomine impedimentorum matrimonium impediētium veniunt: nam matrimonia, ipsa neglectis, contrahi prohibentur; contracta autem, etiamsi illicita sint, valida tamen reputantur, et eorum talia dissolvi non possunt. Hinc:

## § 20.

Qui cum una persona valida inierit sponsalia, quamdiu eadem subsistunt, matrimonium cum alia persona licite contrahere nequit, præter eam, cui fidem dedit.

## § 21.

Qui simplex castitatis perpetuæ servandæ, vel ordinem quemdam religiosum ingrediendi, vel vitam coelibem duocendi votum emisit, matrimonium licite contrahere nequit.

## § 22.

Vetitis ita dictis temporibus, nimirum a) toto tempore ieiunii natiuitatis Domini, dein in eo, quod natiuitatis Domini factum inter et Epiphaniam intercedit; b) toto tempore ieiunii quadragesimalis, nec non tempore, quod paschalis festum inter et sancti Thomæ dominicam intercedit, ac in ipso festo Pentecostæ; c) in ieiunio sanctorum apostolorum, nec non sanctæ Mariæ Deiparæ; ita d) feriis quartis et sextis totius anni, quæ diebus ieiunio sacratæ, nec non in festo exaltationis sanctæ Crucis, et decollationis sancti Ioannis Baptistæ, matrimonium licite contrahi nequit.

## § 23.

La încheierea unei căsătorii licite se cere, că sponzii se sînt cununat în fața bisericii prin parochiul lor propriu, ori prin altu preot autorizat spre această de către parochiul propriu, ori episcopul diocesanu, în prezența a jora doi sau trei martori; pentru aceia nu este iertat altui preot a cunună pe cineva fără a fi căpătat expresu facultate spre această de la parochiul competentu ori de la episcopu.

Licentia mense præsumpta nu e de ajuns; nice nu folosece nemica præsumperea, că deca s'ar fi cerutu, licentia s'ar fi castigatu în realitate.

## § 24.

Celu ce va fi căpătat licentia de a cunună în tote casurile, acela o pote subdelega pentru făcarea casu altui preot; însă celu ce va fi căpătat această licentia pentru unu singuru casu, acela nu are dreptulu de a o subdelega, de cumva nu i s'a datu expresu acestu dreptu.

## § 25.

Parochiul propriu alu sponzilor e acela, în acaru parochia-si au sponzii domiciliulu adeveratu, ori quasidomiciliulu lor.

Domiciliulu adeveratu e acolo, unde si-a asediatu cineva locuinta cu intentiunea de a remana acolo în modu constantu, ori unde locuiesce partea mai mare a anului asia, încatu se se pota dice, că este calatoriu, cându lipsace de acolo.

Quasidomiciliulu e acolo, unde cineva nu are intentiunea de a-si asedia locuinta statornica, unde însă petrece în fapta cu intentiunea de a remana acolo partea cea mai mare a anului, precum suntu servitorii, scolarii, officialii s. c. a.

## § 26.

Domiciliulu muierei este acolo, unde este si alu barbatalui, er alu minorenilor, unde este alu parintilor, seau alu adoptantilor, ori alu tutorilor. Er loculu, unde de exemplu muierea e în servitiu, minorenilu petrece la scola, officialulu publicu locuiesce pentru implinirea oficiulu seu, si persona militara petrece în garnisona, se considera de quasidomiciliulu acelor a.

## § 27.

Făcarea căsătorii înainte de a se încheia, se va vesti în biserică parochială de către parochiul mirelui si alu miresei în trei domineci ori sabbatori legate successive la capetulu santei liturgie, adaugându-se provocarea, că toti cei ce aci vrea una piedeca, se o descopere.

## § 28.

Deca înse mirele ori mireasa nu voru fi locuindu celu pucinu de siese septemani în parochie, în carei suntu a se face vestirile, atunci vestirile se voru îndeplini în loculu, unde aceia au petrecutu mai pre urma în decursu de siese septemani celu pucinu.

## § 29.

Er deca sponzii nu au nice domiciliu, nice quasidomiciliu, atunci vestirile trebus se se făca atatu în parochia, unde petrecu, cătu si în parochia unde suntu nascuti.

## § 30.

Vestirile alu se se repetiessa, deca căsatori'a nu se încheia în tempu de siese luni dela vestirea ultima.

Înainte de a se termina vestirile pre cum se cuvine, nu se pote încheia căsatori'a licita.

## § 31.

Biserică reprobă căsatoriile între catolici si crestinii necatolici, si invetia pre filii sei, se se fe-

## § 23.

Ad matrimonium licite incedendum requiritur, ut nupturientes in faciem ecclesiae per parochum proprium aut alium sacerdotem de ipsius parochi seu ordinarii licentia, duobus vel tribus festibus praesentibus coniungantur; quapropter alteri sacerdoti non licet conjunctionem peragere, nisi eidem ab ipso parochi vel ordinario facultas expressae sit collata.

Licentia mense præsumpta non sufficit; neque suppositio iuvat, quod petens, si eam implorasset, reapse obtenturus fuisset.

## § 24.

Qui licentiam matrimonio adistendi pro universitate casuum obtinuerit, eam pro singulis casibus alii sacerdoti subdelegare potest; qui autem licentiam istam pro singulari casu acceperit, iure subdelegandi caret, nisi expressae ius istud ipsi collatum sit.

## § 25.

Proprius sponsorum parochus ille est, in cuius parochia ipsi verum aut quasi domicilium habent.

Domicilium verum ibi locorum est, ubi quis habitationem suam figit cum intentione ibidem constanter manendi, vel ubi per maiorem anni partem habitat; ita ut peregrinari dicatur, quando ibi non commoratur.

Quasi domicilium ibi locorum est, ubi quis constantem figere sedem haud quidem intendit, verum ubi quis actu moratur cum intentione ibidem permanendi per maiorem anni partem; uti sunt famuli, studiosi, officiales etc.

## § 26.

Uxoris domicilium ibi est, ubi est mariti, minorenium vero ubi est parentum, vel adoptantium vel tutorum. Locus autem, ubi exempli gratia uxor servitia praestat, aut minoreanis studiorum causa commoratur, vel officialis publicus ad muneris sui partes explendas habitat, aut persona militaris stativa habet, ipsorum quasi domicilium est.

## § 27.

Quodvis matrimonium, antequam contrahatur, a parochi sponsi ac sponsae tribus diebus dominicis continuis aut festis de praecepto inter missarum solemnias publice in ecclesia parochiali promulgandum est; communitio addita, ut omnes, quibus aliquid impedimentum notum sit, illud revelare non intermittant.

## § 28.

Quod si sponsus vel sponsa in nulla ex parochiis, ubi proclamationes fieri debent, a senis saltem hebdomadis habitat, proclamationes explendant oportet in eo loco, ubi iidem ultimo per sex saltem hebdomadas morati sunt.

## § 29.

Si autem sponsi neque domicilium, neque quasi domicilium habeant, tunc proclamationes fieri debent tam in parochia, ubi tunc temporis commorantur, quam in parochia loci natalis.

## § 30.

Renovandae sunt proclamationes, quando intra sex menses ab ultima proclamatione elapsae matrimonium non contrahatur.

Antequam proclamationes rite peractae fuerint, matrimonium licite contrahi nequit.

## § 31.

Ecclesia matrimonia inter catholicos et christianos non catholicos improbat, suaeque filios docet, ut a



înaintea de a se admite. Dacă prin hără găsesc similitudinea, și a canonicilor trebuie să se verifice, pe ce și să se stabilească împreună cu cei doi canonicii, care din aceste similitudini să se potă deducească altele de dintr-o parte sau dintr-o parte de similitudinea canonicilor, pentru că deosebirea, ce unuia conferim întru totul întru congregațiunii de Propaganda Săc din 22 Iulie 1863.

## § 32.

Cându ar'ciscite scriptura fidei, și sponzorii li s'ă în contu un impedimentu are-nu, ori cându ar'ciscite, că casatori'a va de una în carte, scandalu, ori alte rele, episcopulu are dreptulu și obligațiunea de a opri încheierea casatoriului. Până cându episcopulu nu va delatare interdicțiunea, nu este interatu a încheia casatori'u.

## § 33.

Nu suntu licite casatoriile, la cari parinti din cauze drepte nu se învolescu.

## § 34.

Înainte de ce s'aru admite sponzii la cununia, aceia au deorici, ce probează, că vestirile s'au implinitu cum se curine, și se producă atestatu, că sunt necesariți.

Dacă amândoi sponzii suntu din una și aceeași parochia, parochulu cununatoriu are se-si castige din matricul'a parochiei cunescutiua deplina despre etatea, originea și statulu acelor'a; și deca ambii seau unul dintre sponzii este din alta parochia, parochulu cununatoriu li va impune, se-si producă și carte de botaru.

## § 35.

Nu suntu de a se admite la cununia cei ce nu p'iu rogatiunile și adererurile credinței neapăratu de lipsa spre mântuire.

## § 36.

Deorece sponzii, cari au se se cunune, trebuie se fia în statulu gratiei, aceia suntu obligati, se-si marturisească pecatele înainte de a se cununa, și este cuvintiosu, se se și cuminece.

## § 37.

Parochulu, care e compesentu se cunune, are datoriatu oficioasă de a scrie în matricul'a cununatoriu cu man'a propria casatori'a încheiată, și a însemnă exactu în ace'asi numele și conumele, etatea și religiunea conjugilor, precum și ace'a, deca mai înainte au fostu acei-a casatori'i ori nu; mai încolo au se se scrie numele, religiunea și condițiunea parintilor și martorilor, din'a în care, și preotulu, care a binecufentatu casatori'a. Dacă se voru fi nascutu dificultati în privința casatoriiei, se voru adnotă și documentele, prin cari s'au delatratu acele.

## § 38.

Cu privire la efectele civile ale casatoriiei se se observeze îndrumarea, ce se cotește în sinodulu primu, tit. V, cap. VII, în fine „Se aiba afara de ace'a de grige etc.“.

## § 39.

La a dou'a casatori'a nu se potă admite nimenu, până ce nu se va constată cu certitudine morte conjugelui de mai înainte. Și morte conjugelui cu privire la efectele canonice, va fi de a se probă după normele instructiunilor Sacruului Oficiu din anii 1868 și 1863, cari se găsescu înferite în apendicele sinodului.

Înainte de a se admite sponzii la cununia, aceia au deorici, ce probează, că vestirile s'au implinitu cum se curine, și se producă atestatu, că sunt necesariți. Dacă amândoi sponzii suntu din una și aceeași parochia, parochulu cununatoriu are se-si castige din matricul'a parochiei cunescutiua deplina despre etatea, originea și statulu acelor'a; și deca ambii seau unul dintre sponzii este din alta parochia, parochulu cununatoriu li va impune, se-si producă și carte de botaru.

## § 32.

Cându s'ar'ciscite scriptura fidei, și sponzorii li s'ă în contu un impedimentu quoddam obtare, aut timendum sit, nuptias libere vel scandalu aut alio modo unum esse prohiberetur, episcopus ius habet et obligationem talium nuptiarum celebrationem interdicens. Quamdiu episcopus interdictum non removerit, matrimonium contrahere illicitum est.

## § 33.

Illicita sunt matrimonia, quibus parentes iustus ex causis assensum suum denegant.

## § 34.

Antequam sponsi ad nuptias admittantur, ipsis incumbit, proclamationes rite peractas esse comprobare, nec non liberi status testimonium exhibere.

Quando ambo sponsi ex una eademque sunt parochia, tunc parochus copulans e libris matricularibus parochiae certam de eorum aetate, origine et conditione notitiam sibi comparare debet; quod si vero uterque vel unus illorum ex altera sit parochia, parochus coniungens eis imponet, ut baptismales quoque litteras exhibeant.

## § 35.

Qui preces necnon fidei veritates ad salutem absolute necessarias ignorant, ad nuptias non sunt admittendi.

## § 36.

Cum sponsi iam copulandi in statu gratiae esse debeant, obligatio illis incumbit, ut antequam nuptias iniant, sua peccata confiteantur; et decet etiam, ut sacram communionem suscipiant.

## § 37.

Parochus, cui coniunctionem peragere competit, incumbit officium matrimonium contractum in libro nuptiali manu propria inscribendi, exacteque in eodem coniugum nomen baptismale, cognomen, aetatem et religionem adnotandi; prout etiam an prius iam matrimonio iuncti fuerint, deinde nomen, religio et conditio parentum et testium; dies, quo, nec non sacerdos, qui matrimonio benedixit, perinde inscribendi sunt. Quod si difficultates intuitu matrimonii exortae fuerint, tunc documenta quibus eadem sublatas fuerant, indicari debent.

## § 38.

Quoad civiles matrimonii effectus observetur monitum, quod legitur in I synodo tit. V, cap. III, in fine „Carent etc.“.

## § 39.

Ad secundas nuptias nemo admitti potest, nisi de morte prioris coniugis certo constiterit. Mora autem coniugis pro canonicis effectibus probanda erit iuxta normas instructionum Sancti Officii annorum 1868 et 1863, quae in synodi appendice insertae inveniuntur.

## Capitulum IV.

## De dispensationibus.

## § 40.

Pieteria de castitate basata per dispensationem decepti bispiscopos, p'ntu' sine causa va delicta p'ntu' dispensare castigata dela castitate bispiscopos competentia.

Dela impedimenta d'riminatoria are decepti a dispensa' numai eorum apostolica, curia e' reservata si decepti de a dispensa' dela votu' simpli de castitate perpetua, si votu' de a intru' in una ordo monasticus, si dela pieteria in castitate amestata.

Ordinariates inae potu' dispensa' numai in virtute facultatoru' date loro de eorum apostolica.

## § 41.

Episcopi p'ntu' bas' a facultatoru' concessu' loro de eorum apostolica, subversanda motive canonice, voru' dispensa' dela impedimenta in intiesulu' aoloru' facultati.

## § 42.

Dispensatiunea dela tote trei vestirile se va concede numai in casu' forte urgente; episcopu' va potu' inae delega' p'ntu' protopopi, ca' in atari casu' se dispenseze in numele lui dela tote trei vestirile.

## § 43.

In suplica' p'ntu' dispensare se va indica' impedimentulu' cu tote impregiarile lui, si se voru' alaturu' documintelu' de lipsa spre confirmarea motivoloru' aduse.

## § 44.

Dela impedimentulu' va fi occultu, si nu va fi tema, ca' va esi la lumina, spre a liniati conscientia se pote cere dispensatiune p'ntu' forulu' internu, fara se se exprime numele conjugiloru, si p'ntu' confessori ori p'ntu' aliu p'ntu' p'ntu'.

Inae acosta dispensare nu are nice de cum valore p'ntu' forulu' esternu; de ace' candu' impedimentulu' ar veni la lumina, atunci ca' se nu se aduca in periculu' casatori'a, va trebu' se se cera dispensare p'ntu' forulu' esternu.

## § 45.

La casu' candu' s'ar fi datu' dispensarea numai p'ntu' forulu' conscientie, atunci spre a convalida' casatori'a este de ajunsu, ca' ambele parti se-si renoesca intre sine consensulu' fara de parochu si martori.

## § 46.

Dandu-se dispensare p'ntu' forulu' esternu, conjugii, cari au incheiatu' casatoria nevalidu, trebu' indemnati, se-si renoesca consensulu' inaintea parochulu' loro propriu si aloru' doi martori.

Parochulu' trebu' se scrie totu' deaun'a in protocolulu' cununatoru' convalidarea indeplinita a casatori'e; candu' inae casatori'a s'ar fi incheiatu' in alta parochia, convalidarea se va notifica' si parochulu' localu, p'ntu' ca' si elu' se insemne convalidarea aceleia in marticu' cununatoru' langa casatori'a invalida.

## SECTIO II.

## Capitulum I.

## De iudicatu' in casu' matrimoniali.

## § 47.

Causae matrimoniales se t'ntu' de iudice bispiscopos, carele singura, este competentia a pronustia sentintia in privintia validitatie casatori'e si a detorintieloru, ce resulta dintr'ina'.

Despre efectele curatu' civile, anume despre coestiu'ne, ce privascu averea si intertentiu'ne, iudexa potestata civilia.

## Capitulum IV.

## De dispensationibus.

## § 40.

Matrimonii impedimenta iuxta canonu' ordinatibus iudice, dispensatione ab eorum ecclesiasticis competentibus obtenta p'ntu' singulis casibus serventur.

Super impedimenta d'riminatoria, velis apostolica eorum est dispensare, cuius hinc quae est reservatum dispensandi in voto simpli castitatis perpetuae, et ingrediendi religionem, nec non in matrimonii mixta.

Ordinariates vero non nisi vi facultatum a eodem apostolica ipse collatarum dispensare possunt.

## § 41.

Episcopi in vim facultatum a sede apostolica hinc concessarum, cum canonice prostant rationes, dispensabunt ab impedimentis iuxta tenorem eorumdem facultatum.

## § 42.

Dispensatio ab omnibus tribus proclamationibus non nisi urgentissimis in casibus concedenda est; episcopus tamen poterit protopopos delegare, ut talibus in casibus, ipsius vice, ab omnibus tribus proclamationibus dispensent.

## § 43.

In libello supplici, quo dispensatio petitur, impedimentum cum omnibus eius adiunctis indicandum est; eique adnectenda sunt documenta necessaria ad rationes allatas comprobandas.

## § 44.

Quod si impedimentum fuerit occultum, nec ipsius propositio timenda sit, ad conscientiae consulendum, dispensatio pro foro interno, non exproposito contrahentium nomine, etiam per confessorium seu alium sacerdotem pium peti potest.

Huiusmodi autem dispensatio pro foro externo nullatenus valet; quocirca quando impedimentum publicum fuerit, tunc ne matrimonium in discrimen adducatur, dispensationem pro foro externo validitatem petere oportebit.

## § 45.

Quatenus dispensatio pro foro conscientiae tantum concessa fuerit, tunc ad matrimonium convalidandum sufficit, ut ambae partes consensum ab eo parochu et testibus inter se renovent.

## § 46.

Concessa dispensatione pro foro externo, conjuges qui invalidum matrimonium inierint, monendi sunt, ut consensum renovent coram parochu proprio et duobus testibus.

Parochus nunquam non peractam matrimonii convalidationem libro copulatorum inserere debet; quando autem matrimonium in alia parochia contractum fuerit, res gesta insuper loci parochu significanda est, ut ipse quoque in libro conunctorum penes matrimonium invalidum eius convalidationem adnotet.

## SECTIO II.

## Capitulum I.

## De iudicatu' in casu' matrimoniali.

## § 47.

Causae matrimoniales ad iudicem ecclesiasticum spectant, cui soli competit de validitate matrimonii et de obligationibus ex eodem profluentibus sententiam proferre.

De effectibus mere civilibus, nimirum de questionibus bona temporalia, nec non intertentiu'ne recipientibus potestas civilis iudicis.

... sunt...

... sunt...

... sunt...

Dupa adunarea...

§ 48.

Episcopala in...

§ 50.

Prezidiinta,...

Despre aceste...

Deci episcopul...

§ 51.

Candu vre-un...

§ 52.

La facere...

Pentru cauza...

Defensorul...

De catre ori...

La discutarea...

... sunt...

... sunt...

... sunt...

Posterior...

§ 49.

Episcopul in...

§ 50.

Tribunale...

Harum...

Si episcopus...

§ 51.

Quod si...

§ 52.

In quolibet...

Pro casu...

Matrimonii...

Quotiescumque...

Discussionibus...

## § 53.

Căminele de refugia, din cauza episcopului nu ar dispune cerea episcopului; la împunerea prelatului între anului. Decizia se aduce cu mai multă libertate de voturi. Prelatul se pronunță deci pe urme; și din compunerea se și voturile lui, venind egalitate de voturi, atunci că decide care's pre parte care's, la care s'e abținerea cu voturile sau, alina de casala, cându are se se aduce conștința asupra validității casatoriei, la care casu, fiindu voturile egale, totu de-o-un'a are se romana neantima validitatea casatoriei. Decu episcopului i s'ar pară consulta, se dăruind prelatului una substituția, va dispune cele de Epou cu privire la aliorile, ce are fi se se asomne aceluia.

## Capit II.

## Despre casatoriile.

## § 54.

Biserica e o pașitoare credinței și a moralității, apara și susține cantiența și indisolubilitatea casatoriei în contra ori carei încercați, care sub prețetu de nevaliditate timentose spre desfacerea casatoriei.

Dar decu s'ar încheiă una actafelia de legatura matrimoniala, care din cauza unui impedimentu drimatoriu, ce-i sta în contra, nu se pote numi casatoria adeverata, atunci unu atare consortiu ceau trebus se se redice la demnitata de casatoria, dispensandu-se dela impedimentula acelu, ceau cându acelu nu ar fi cu potintia, se se dechiare de nevalida și se se desface.

## § 55.

Dreptulu de a împună casatori'a încheiata cu impedimentu, în cătu acelu nu se restringe eprosu la conjuți, compete ori caroru membri ai bisericei, și numai acelu sunt acelu, cari sunt suspecti; C dreptulu de a împună casatori'a este rezervata numai conjuților în următoriele casuri:

a) Pentru erore, ceau sila și frica se pote împună casatori'a numai de contra partea acelu, care a fost în erore, ori silita. Inse acelu dreptu se pierde, decu conjuțele, după ce a cunoscutu validitatea casatoriei, și a încetatu causa fricii, va fi prestatu debitulu conjuțulu cu scirea și cu voia sa, ceau decu va fi continuatu în modu pacificu coavetiuirea conjuțala.

b) Cându în modu excepționalu se concede încheierea casatoriei sub condițione, atunci pentru neimplinirea condiționei puse numai acelu conjuțu pote împună casatori'a, carele și-a facutu dependentu consensulu seu dela acelu condițione.

Cine renunță de condițione, renunță și de dreptulu de a împună.

c) Pentru nepotintia de a consumă matrimoniulu, numai conjuțulu compete dreptulu de a împună casatori'a alara de casalu, cându impedimentulu nepotintiei ar fi notoriu.

d) Pentru impedimentulu impubertatei, după încetarea acelu'a numai acelu conjuțu pote împună casatori'a, carele a facutu nomențuru (impuberu) în compulu, cându s'a încheiatu casatori'a.

e) Pentru impedimentulu raptului, raptoriulu nu pote reclamá în contra casatoriei; person'a înse rapita, care nu s'a înveitu la rapire, are detoriță de a împună casatori'a, cătu va potă mai curandă după recastigarea libertatei.

## § 56.

În tote celelalte casuri și pentru tote impedimentele în privința căru'a dreptulu de a împună nu este rezervatu exclusiv conjuțulu, ori unu-a dintre donu, tribunulu matrimonialu e

CERCUL GENERAL, SERIE XLV.

## § 54.

Căminele de refugia, nisi episcopus peculiaris quid curat, processu consuetudinis distulit. Decu imperantia colligierum aboluta sunt. Processu autem eorum ultimus capitul; et quando, ipse computato colligie, parte conuenit voti, rem colligie suo decernit, nisi de contentio super matrimonii validitate ferenda agatur, que quidam in casu, votu pacificu existantiam, nunquam non pro validitate standum est. Si episcopo vicium fuerit, penam virum, qui vices eius gerat, adingere, de negotiis eidem assignandis necessaria constituit.

## Capit II.

## De matrimoniis ecclesiasticis.

## § 54.

Ecclesia utpote fidei ac morum custos, matrimonii sanctitatem ac indisolubilitatem tuetur et vindicat contra omne conamen, quod invaliditatis pretextu ad matrimonium dissolvendum tendit.

Si tamen eiusmodi coniugale inest foedus, quod ob dirimens impedimentum eidem obtans verum matrimonium dici nequeat, tunc huiusmodi consortium, aut ad matrimonii dignitatem per impedimenti relaxationem evahendum, aut quando id fieri nequeat, invalidum declarandum ac dirimendum est.

## § 55.

Ius ad matrimonium cum impedimento contractum impugnandum, in quantum haud expresse ad coniuges restringatur, competit ecclesiae membris quibuscumque, ita solummodo exceptis, qui suspecti essent; ius autem matrimonii impugnandi tantum coniugibus reservatur sequentibus in casibus:

a) Propter errorem, aut vim et metum matrimonium ab eo tantum parte impugnari potest, quae in errore versata, aut cui consensus extortus est. Ius autem hoc amittitur, quando pars, cogita matrimonii nullitate, et postquam metus causa cessavit, debitum coniugale scienter ac voluntarie praestiterit, vel coniugale vitae consortium pacifice continuaverit.

b) Quando matrimonium sub conditione contractum per exceptionem conceditur, tunc propter conditionem non impletam, ab eo tantum coniuge matrimonium accusari potest, qui concessum suum conditioni eidem alligavit.

Qui conditioni renunciat, impugnandi quoque iuri renuntiat.

c) Propter impotentiam matrimonium consummandi tantum coniugibus competit ius ad impugnandum coniugium, excepto casu, quo impotentiae impedimentum notorium est.

d) Propter impedimentum impubertatis, eodem cessante matrimonium ab eo tantum coniuge impugnari potest, qui contracti coniugii tempore impuber fuerat.

e) Propter impedimentum raptus raptus adversus matrimonium reclamare nequit; raptus autem persona, quae raptui non concessit, matrimonium quamprimum poterit post recuperatam libertatem impugnare debet.

## § 56.

Omnibus aliis in casibus, et praeter omnia impedimenta, quorum respectu ius impugnandi coniugibus, aut uni ipsorum privative habet reservatur, tribunal matrimoniale ex officio procedere debet,

obligată a procedea din oficiu, întrucât ea este parte a acțiunii de divorț, care este în curs de judecată, sau în altă modalitate de soluționare a cauzei.

## § 57.

Ori se impune întrucâtva de aceia, care are dreptul spre acea, ori de un alt membru ne-competent al tribunalului, ori de altă persoană din oficiu, tribunalul matrimonial și deține a dispune totuși de a un'a din oficiu în caz, se pota servi spre clarificarea faptelor a dovezilor.

## § 58.

Cela ce impune validitatea cauzelor, și pota da înscrisuri sau cereri a la președintele tribunalului matrimonial ori în scris ori cu cuvântul; înscrisurile în totuși are se indica impedimentul și toate mijloacele de probă.

Candu cauzatori'a se adresa în scris, se recora, că sau acuzatoriul sau procuratorul lui se se prezente în persoana înaintea președintelui tribunalului matrimonial spre a da deslușirile, ce i se voru cere. Candu înscris n'ar' interveni nice unu nice altu, înscris data este de a se tracta că una simpla denunțare, care după impregiurari se pota întrebuintă spre cercetari ulterioare.

Deca înscris n'ar' face cu cuvântul, președintele forului sau comisarului lui trebușe se o lăsa cu ajutoriul secretariului la protocolu formalu, punendu acuzatoriului toate întrebările, ce pota contribui la dovedirea impedimentului.

Actele făcute în scris, ale caroru autori și retacu numele, numai de sine înscris nu voru fi nice odată cauza de ajutor spre a face cercetare în privința validității cauzelor.

## § 59.

Deca despre existența vre-unui impedimentu se va lăsa una fama, care luandu-se în considerație totuși impregiurările, ar' merita atențiune, atunci tribunalul matrimonial va investiga originea acolei fame; și după aceea va judeca, decă e necesari a se face investigațiune.

## § 60.

De regula nu sunt a se lua de locu în considerațiune actele despre impedimenta, cari numai conjugii au dreptu a le impuna. Candu totuși din actele făcute s'ar' constată, că din cauza unui atare impedimentu cauzatori'a este invalidă, atunci se va procedea din oficiu, pentru că acuzatori'a sau se se convalideze, sau parca, care are dreptul de a o impuna, se reclame în contr'a cauzatori.

## § 61.

Deca unu dintre conjugii ar' impuna cauzatori'a, mai înainte de totuși este a se cerceta, oru nu cumva acuzatori'a și-a perdutu dreptul de a o impuna; ce'a se comprehendu-se, acuzatori'a nu se va primi. Acuzatori'a se va reieși acuzatori'a fără nice una cercetare a lucrului, candu acuzatori'a se bazata pe neceri fapte, cari de, și aru fi adevarate în totuși privința, totuși nu aru fi acuzatori'a pentru desfacerea cauzelor.

Totuși acuzatori'a este de a se procedea și atunci, candu este evidentă falsitatea aserțiunii, pe care-o bazează conjugii dreptul sau de a impuna.

## § 62.

Fiecare impedimentu de una atare natură, înscris se se pota dovedi prin reinnoțirea consensului din partea conjugii, care combata cauzatori'a, atunci se va demanda parochiei episcopale ale conjugilor, sau după impregiurari oficiale pota, că prin adăptarea consensului se îndepărta pre conjugii, care combata cauzatori'a, la reinnoțirea

## § 57.

Sive ab eo, qui ad id ius habeat, sive ab alio non suspecto ecclesiae membro matrimonium impugnatur, et sive inquisitio ex officio instituat, tribunal matrimoniale ea semper omnia, quae videntur pluries elucidandas inservire possunt, ex officio ordinare tenetur.

## § 58.

Matrimonii valorem impugnans accusationem vel petitionem eam praesidi tribunalis matrimonialis aut scripto aut viva voce proponere potest; qualibet vice tamen impedimentum, nec non omnia probationum media indicare debet.

Quando matrimonium in scriptis accusatur, eo in casu requiritur, ut vel accusans, vel eius procurator personaliter coram tribunalis matrimonialis praeside ad dilucidationes ab eo expetitas praestandas se sistat. Quod si neuter interveniat, tunc accusatio promissa, qua mera denuntiatio tractanda est, quae pro rerum adiunctis, ad ulteriores investigationes instituendas adhiberi potest.

Si autem accusatio viva voce fieret, fori praeses vel eius commissarius ope secretarii eam protocollo rite confecto inferre debet; eaque vice accusanti proponendae sunt omnes interrogationes, quae ad impedimentum demonstrandum conferre possunt.

Denuntiationes scripto factae, quarum auctores nomen suum occultant, per se sumptae numquam sufficientem causam praebent ad inquisitionem quoad matrimonii valorem instituendam.

## § 59.

Quod si de aliquo matrimonii impedimento fama divulgatur, quae omnibus perpensis circumstantiis attendenda videatur, tribunal matrimoniale circa originem huius famae investigabit; exinde ipsam iudicabit an instituenda sit inquisitio.

## § 60.

Denuntiationum super impedimentis, propter quae tantum coniugibus ius impugnandi competit, regulariter nullatenus ratio habenda est. Ubi tamen e denuntiationibus factis constat, matrimonium aliquod propter eiusmodi impedimentum invalidum esse, tunc ex officio procedendum est, ut vel convalidatio peragatur, vel pars impugnandi iure pollens adversus matrimonium reclamet.

## § 61.

Alterutro coniuge matrimonium impugnante, praesupponitur inquirendum est, an forsan impugnandi iure ipse exiderit; quod si hoc extra dubium positum sit, haud actio acceptanda erit. Item etiam absque ulla rei inquisitione reiicienda est accusatio, quando ea factis quibusdam innitatur, quae licet vera usdeoque essent, nihilominus matrimonio dissolvendo inepta forent.

Tandem quoque similiter procedendum est, quando falsitas assercionis, cui coniux ius suum impugnandi superstruit, lae probata est.

## § 62.

Quod si impedimentum eiusmodi naturae sit, ut per renovationem consensus e parte coniugis matrimonium impugnatum removeri queat, tunc ordinario coniugum parochie, vel pro rerum adiunctis, alii concordati impugnandum erit, ut coniugem illud impugnantem opportunis admonitionibus ad consensus renovationem inducant; aut pro re nata agat ad hoc,

consensului, sau, de va căi cupunsa, ce luno  
intr'acela, că declaratiunea consensului se ce  
repedea insintea ca si insintea alora dei martori.

## § 63.

Parochulu incarunatu cu aceta a aduce va re-  
portu procedintei tribunului matrimoniala despre  
resultatulu incoercitoru sale, si decunva conjugala,  
care combato conserti'a, ar remane pre langa pro-  
posulu seu, numitulu parochu va alaturu la reper-  
tulu seu una atestatu subscripion de doi martori  
despre neuscuderea reinoiri consensului intro con-  
jugi, precum si extrasulu din matricul'a cununati-  
loru si botezatoru.

## § 64.

In cea ce priveste metodulu, ce are se ce  
urmeze la pregatirea actoloru, se se purceda con-  
formu instructiunei Sacralui Officiu din anulu 1883,  
tit. III, part. I.

## Capu III.

## Despre apelatiune.

## § 65.

Dela forulu protopopescu de I-m'a instantia  
apelatiunea se va face la forulu ordinariu epi-  
scopescu de a II-a instantia; dela forulu episco-  
pescu la forulu metropolitanu, ca foru de a III-a  
instantia; er' dela forulu metropolitanu la scaunulu  
apostolicu, care delaga pre unulu dintre episcopii  
acestei provincie, ca in numele santului scaunu se  
judece causele apelate in forulu de a IV-a instantia.

Causele din archidiocesa, cari metropolitanu le-a  
judecatu in forulu seu ordinariu, ca foru de a II-a  
instantia, sunt de a se apelu la forulu delegatu de  
sumulu pontifice, ca foru de a III-a instantia.

## § 66.

Apelatiunea se va insinu la tribunalulu, in  
contra a carui sentintia este indreptata, in restempu  
de diece dille computate dela notificarea sentintiei.  
Er' tribunalulu acelu are se tramita actele la fo-  
rulu superioru in restempu de treidieci dille com-  
putate dela publicarea sentintiei; totu odata partes  
apelanta se se insciintiese despre aceta, si cu oca-  
siunea insinuarei apelatei sale se se face atenta,  
ca in restempu de trei-dieci dille, dela aceta in-  
sinuare se-si asterna recursulu seu la tribunalulu  
superioru competentu. Rogarea de a se concede  
unu terminu mai lungu de apelatiune se va da la  
tribunalulu, dela acaru sentintia se face apela-  
tiunea; inee prelungirea acestui terminu numai din  
motive forte ponderose este de a se concede.

## § 67.

Daca conjugale citatu in cauza matrimoniala  
cugeta, ca pote combato competintia forului, are  
se cupuna acelu tribunalu motivele sale la decursu  
de diece dille dela intimarea citatiunei. Daca e ar  
intempla, ca acestu tribunalu se-i relepte motivele  
ca nefundate, namitului conjugu i sta in voia, se  
recurga la celu mai de aproape foru superioru.  
Dar' daca si acestu foru ar' alu de nefundata im-  
pugnarea competintiei seuu recursulu datu, atunci  
litigantele trebe se se cupuna tribunalului, care  
la citatu.

## Capu IV.

## Despre sentintia.

## § 68.

Protocolulu de investigatiune probatoria sub-  
scripion de comitariu, de defensorulu matrimonialu  
si de secretariu, se va subterne procedintei fo-  
rului matrimonialu; si dupa dezbateres si pertra-  
tarea causei se va aduce sentintia dupa modali-  
tates prescrie in § 58.

In fa-cara sentintia se voru infra pre curtu  
motivele pre cari se baseda aceta; si sentintia actu-

ut consensu declaratio coram se facta et coram  
duobus testibus iteretur.

## § 64.

Parochus, cui negotium commissum est, ad tri-  
bunale matrimonialia procedem consensum eorum  
actum referre debet; et quando coniux matri-  
monium impugnans proposito suo insistat, pro-  
fatus parochus relationi suae attestationem a duobus  
testibus subscriptam de non renovato coniugum  
consensu, nec non extractum e libro nuptiali et  
baptismali adnectere debet.

## § 64.

In eo quod attinet ad methodum sequendam in  
actis faciendis, procedatur iuxta instructionem  
Sancti Officii anni 1883, tit. III, part. I.

## Caput III.

## De appellatiune.

## § 65.

Appellatio promovebitur a foro protopopali I  
instantiae ad forum ordinarium episcopale II in-  
stantiae; a foro episcopali ad forum metropolitanum  
qua III instantiae; a foro autem metropolitanu ad  
sedem apostolicam, quae unum ex episcopis huius  
provinciae constituit, qui eiusdem sanctae sedis no-  
mine causas appellatas in foro IV instantiae iudicat.

Causae in archidiocesi occurrentes, quas metro-  
polita in foro suo ordinario, qua II instantiae foro  
iudicaverit, ad forum a summo pontifice delegatum  
qua III instantiae appellandae sunt.

## § 66.

Appellatio apud tribunal, contra cuius senten-  
tiam directa est, intra decem dies a sententia noti-  
ficata interponenda est. Tribunal vero intra triginta  
dies a publicata sententia computandos acta ad  
forum superius transmittere debet; insimul pars  
appellans ea de re certior reddatur; et occasione  
interpositae appellationis commoneatur, ut intra  
triginta dies ab hac interpositione suas deductiones  
tribunali superiori competenti subiciat. Supplicatio  
de longiori termino appellationis concedendo tri-  
bunali, a cuius sententia appellatio fit, proponenda  
est; sed termini huiusmodi prorogatio non nisi ob  
gravissimas rationes concedi debet.

## § 67.

Si coniux, qui in causa matrimoniali citatur,  
competentiam fori impugnare pome credat, eidem  
tribunali intra decem a citatione peracta dies gra-  
vamina sua exponere debet. Quod si eveniat, ut  
istud tribunal gravamina allata tanquam non fun-  
data rejiciat, dicto coniugi integrum erit, ad forum  
proxime superius recurrere. Et si quidem istud  
quoque forum competentiae impugnationem, sive  
recursum pro non fundato habeat, tunc litigans  
tribunali, quod eundem in ius vocavit, subicere  
sece debet.

## Caput IV.

## De sententia.

## § 68.

Inquisitionis probatoriae protocolum, a com-  
missario, a matrimonii defensore, nec non a secre-  
tario subscriptum, fori matrimonialis procedi sub-  
iiciendum est; atque discussa ac pertractata causa,  
sententia ferenda est iuxta modum in § 58 pro-  
scriptum.

Cuius sententiae rationum, quibus innititur,  
momenta summam innotanda sunt; quae cum taliter

Sala pregătita, și subscrisă de către președintele și de doi membri ai consiliului, precum și înscrisă cu sigilă forului, este de a se publica partitura încheiată. După îndeplinirea acestora se vor înscrive răspunsurile partilor cu cuvintele loro proprii.

#### Capit. V.

Ordinea instanțelor și forul judiciar.

##### § 69.

Déca partile vor cere, ca li se comunice sentința, acéat'a li se va dá in copia pro langa cola de primire (reversala).

Dupa publicarea sentinței, acéat'a împreuna cu toate actele și cu una elenchi aia acolor'a are se se subterna forului matrimonialu de a II-a instantia.

##### § 70.

Tribunalulu matrimonialu, care este instituitu in curtea episcopéscă, înainte de pronunțarea sentinței se subterna actele dimpreuna cu motivele sale episcopului, care aflandu, că cauz'a nu este destulă de fundată, va impune acelu tribunalu matrimonialu, că se cumpenéscă din nou impregiurările indicate de elu, si se-i reportese despre rezultatele dezbaterilor. In urma episcopulu, seau delegatului lui specialu pronunția sentința definitiva.

##### § 71.

Déca forulu de I-a instantia declara casatori'a de invalida, defensorulu matrimonialu are se apeleze din oficiu la forulu de a II-a instantia; si déca forulu de a II-a instantia inca ar judecă casatori'a de invalida, atunci defensorulu nu este obligatu, dari stă in voi'a si conscientia sa a apelá la forulu de a III-a instantia.

##### § 72.

Déca inee nu se va fi insinuat apelatiune la C forulu alu III-le, va remané in puterea si voi'a conjugiloru de a incheia alta casatoria, decumva acéat'a nu va fi interdicta vre-unui-a dintre ei pentru ore care impedimenta seau din alta cauza legitima. Inee facia cu acéat'a facultate data conjugiloru remane totu de a un'a neatinau si in deplina putere dreptulu seau privilegiulu cauzeloru matrimoniale. cari, ori si câtu de lungu tempu ar trece, nice odată nu devinu lucru judecat; asa încótu déca s'ar descoperi una impregiurare noua, care se nu fi fostu adusa înainte, seau se fi fostu recunoscuta, acole cause se potu incepe din nou, si aduce érași inaintea forului judiciar. Din care cauza déca dela a dou'a sentința de nulitate seau va fi apelatu coalalta parte, seau defensorulu matrimonialu ar'cugetá, că nu pots remané cu conscientia liniștita pro langa sentința acéat'a, pentrucă i se pare ori apriatu injusta, ori invalida, atunci ambiloru D conjugii li este strinsu oprita a trece la alta casatoria.

##### § 73.

Déca inee defensorulu va fi apelatu la alu III-le foru, si acéat'a va aduce sentința pentru validitatea casatoriei, atunci la cererea litigantelui se póte apelá cauz'a la forulu de-a IV-a instantia, a carui sentința se va considerá cá definitiva.

##### § 74.

Déca forulu de I-a instantia ar'aduce sentința pentru validitatea casatoriei, acéatorulu casatoriei pote apelá la forulu de a II-a instantia; si apelatiunea nu este de a se denegá nice in casulu acéat'a, cându si forulu de a II-a instantia inca ar'decide pentru validitatea casatoriei.

Déca din contra forulu de I-a instantia va decide pentru validitatea casatoriei, si dupa insinuarrea apelatiunei forulu de a II-a instantia va judecă

decurto actuale, et per presidem necnon secretarium subscripta, ac fieri sigillo munita convocatis partibus est publicanda. Hæc peractis partium responsiones cum propriis eorum verbis adnotandas sunt.

#### Capit. V.

Ordo instantiarum qua sunt fora iudicialia.

##### § 69.

Partibus sententiam communicari potentibus ea erga reversales litteras in duplici exemplari est exhibenda.

Publicata sententia, eadem cum omni actorum serie, eorumque elencho foro matrimoniali II instantiæ subijci debet.

##### § 70.

Tribunal matrimoniale, quod in curia episcopali institutum est, antequam sententia proferatur, acta cum adiunctis rationum momentis episcopo subijciat, qui quando causam haud sufficienter fundatam esse censeat, eidem tribunalu matrimoniali iniunget, ut circumstantias ab ipso indicandas denuo perpendat, et de discussionum resultatis ad ipsum referat. Tandem episcopus, vel eius specialis delegatus sententiam definitivam profert.

##### § 71.

Si forum I instantiæ matrimonium invalidum declaret, matrimonii defensor ex officio ad II instantiæ forum appellare debet; et si II instantiæ forum matrimonium pariter invalidum esse iudicaverit, tunc ipse defensor non quidem tenetur, sed eiusdem arbitrio ac conscientiæ relinquitur, ut ad III instantiæ forum appellet.

##### § 72.

Quamdiu tamen appellatio ad III forum non fuerit interposita, in potestate et arbitrio conjugum erit novas nuptias contrahere, dummodo alicui eorum ob aliquid impedimentum vel legitimam causam id vetitum non sit. Sed huiusmodi potestas coniugibus facta intelligitur salvo semper et firmo remanente iure seu privilegio causarum matrimonialium, quæ ob cuiuscumque temporis lapsum nunquam transeunt in rem iudicatam; ita ut si nova res, quæ non deducta vel ignorata fuerit, detegatur, resumii possint, et rursus in iudicalem controversiam revocari. Quapropter si a secunda sententia super nullitate vel altera parte appellaverit, vel defensor matrimonii eidem salva conscientia acquiescendum non putet, quia sibi vel manifeste iniusta, vel aliunde invalida videatur, firma remanet utrique coniugi prohibitio ad alias nuptias transeundi.

##### § 73.

Quatenus vero defensor ad III forum appellaverit, et iatud pro matrimonii validitate sententiam proferet, tunc quidem ad petitionem litigantis, ad IV instantiæ forum causa deferri potest; eiusque sententia pro definitiva habenda est.

##### § 74.

Quod si instantiæ forum pro matrimonii validitate sententiam ferret, matrimonium accusans ad II instantiæ forum appellare potest; et quando etiam hoc II instantiæ forum pariter matrimonii validitatem decernat, neque eo in casu deneganda est appellatio.

Si e contra forum I instantiæ pro matrimonii validitate decernat et appellatione interposita, forum II instantiæ pro eiusdem invaliditate iudicet.

pentru nevaliditatea acelei-a, defensorul matrimonialu este detoriu a apelă cauză din oficiu la forulu de a III-a instantia. Dăca forulu de a III-a instantia va dechiară validitatea casatoriei, se admite apelatiune si mai departe. Căndu inee forulu de a III-a instantia dechiara casatori'a de invalida, defensorulu matrimonialu pote cere, se se constituat foru de a IV-a instantia; si sentintia acestua, ori va dechiară casatori'a de valida, ori de invalida, se va consideră că definitivă. Dăca inee acosta din urma apelatiune s'ar'omite, fia-care conjuge va fi'asemenea liberu a incheiă alta casatoria conformu paragrafului precedentu 72.

Căndu forurile de I-a si a III-a instantia aducu sentintia in contra casatoriei, ér forulu de a II-a instantia pentru validitatea acelei-a, defensorulu matrimonialu este detoriu a cere, se se constituéca foru de a IV-a instantia. Cu tote acestea apelatiunea la insusi scaunulu apostolicu are se fia libera dela ori care instantia.

## § 75.

Tribunalulu mai inaltu va esamina cu esactitate lucrările tribunaleloru inferioare, si va dá tote ordinatiunile, ce le va affă de lipsa, că se se suplinéca defectele, se so delature indoielele, si se se indrepteze erorile. Spre acestu scopu va poté dispune, se se examineze conjugii, si se se asculte martorii, dela cari speréca informatiuni noue. Ér visitarea facta prin barbati de specialitate numai atunci trebue se se repetéca, cându aru fi motive de ajunsu, cumcă au intrevenitu abuzuri seau partialitati.

Atătu partile, cătu si defensorulu matrimonialu au dreptulu de a aduce probe noue si in forurile mai inalte.

## § 76.

Căndu se bombate casatori'a pentru impedimentulu nepotintiei, se voru tiendă acele, ce se prescriu in instructiunea Sacralui Officiu din anulu 1883, part. II, tit. VI, art. 5.

## § 77.

Dechiarările de nulitate, precum si desfacerea legaturei matrimoniale prin depunerea voturiloru solemne, sunt de a se insemná totudeaun'a in matricula cunatiloru.

## § 78.

Sentintia adusa in causele vincului matrimonialu va fi nula, deca se va fi pronunciatu de unu tribunalu necompetentu, seau se va fi omisă cu totulu una parte esentiala in pertractarea judecatoréca, seau se va fi desbatutu cauză in absentia defensorului matrimonialu.

## § 79.

Cererea de nulitate este de a se dá celui mai de aproape foru matrimonialu superioru in tempulu determinatu pentru apelatiune.

## § 80.

Conjugii trebue se recurga in contra competentiei forului in restempu de diece dñle dela intimarea citatiunei conformu paragrafului 67; pentru ace'a, dupa espirarea acelui terminu, -si pierdu dreptulu de a mai face exceptiune in contra competentiei tribunalului. Cu tote aceste tribunalulu superioru pote dechiară din oficiu de fara valóre sentintia adusa de forulu incompetentu.

## § 81.

In contra sentintiei aduse asupra cererei de nulitate nu se pote apelă.

## § 82.

Procesulu dechiaratu de nulu are se se repetéca inaintea aceluiași foru; cându inea nulitatea

matrimonii defensori incumbit ex officio causam ad III instantias forum appellare. Quod si III instantias forum matrimonii validitatem declarat, ulterior etiam admittitur appellatio. Quando autem III instantias forum invaliditatem matrimonii admittit, matrimonii defensor potest, ut IV instantias constituatur forum; atque huius sententia, matrimonium vel validum vel invalidum declarans pro definitiva reputabitur. Omissa verumtamen isthac appellatione, potestas item erit unicuique coniugi novas nuptias ineundi ad formam praecedentis § 72.

Quando I et III instantias fora adversus matrimonium, forum autem II instantias pro validitate sententiam proferat, matrimonii defensori incumbit petere, ut IV instantias forum constituentur. Nihilominus appellatio ad ipsam sedem apostolicam a quacumque instantia libera semper sit.

## § 75.

Superius tribunal inferiorum tribunalium gesta exacte perpendet: omnesque dabit ordinationes, quas necessarias esse ducet, ut defectus suppleantur, dubia dilucidentur, et errores corrigantur. Hunc in finem ordinare poterit, ut coniuges examinentur, ac audiantur testes, a quibus novas informationes sperat. Exploratio autem per viros peritos facta tunc tantum iterari debet, cum sufficientia rationum momenta adsint, quod abusus aut partium studium intercesserint.

Tam partes, quam matrimonii defensor jus habent in superioribus quoque instantiis novas probationes afferendi.

## § 76.

Quando matrimonium propter impedimentum impotentiae impugnatur, servanda sunt ea, quae praescribuntur ab instructione Sancti Officii anni 1883, part. II, tit. VI, art. 5.

## § 77.

Nullitatis declarationes, nec non dissolutio vinculi matrimonialis per vota solemnia effecta, adnotandae semper sunt in libris matrimonialibus.

## § 78.

Sententia in causis conjugalis vinculi lata nulla erit, si a tribunali haud competente pronuntiata fuerit, vel pars essentialis in pertractione iudiciali prorsus omissa sit, aut absente matrimonii defensore exagitata fuit causa.

## § 79.

Nullitatis petitio intra tempus appellationibus praefixum foro matrimoniali proxime superiori proponenda est.

## § 80.

Coniuges petitionem adversus competentiam fori intra decem a citatione peracta dies proponere debent iuxta § 67; quocirca, eo termino elapso, ipsi ius excipiendi contra competentiam tribunalis amittunt. Tribunal tamen superius sententiam a foro incompetente latam ex officio irritam declarare potest.

## § 81.

Adversus sententiam super nullitatis actione latam appellari.

## § 82.

Processus pro nullo declaratus, coram eodem foro iterandus est; quando vero nullitas exceptioni



se bazează pe excepțiunea de incompetență, atunci A  
reînnoirea procesului trebuie să se facă înaintea  
forului, care s'a declarat de competent.

#### Caput VI.

##### Despartirea de patu și mēsa.

###### § 83.

Detorințele împreunate cu căsătorii a nu se pot  
implini decât numai pre căta tempu conjugii  
traiescu la oalta; din care cauza convetiunea acea  
nu se pote desfaca, decât numai in casurile deter-  
minate prin legile bisericescj si in form'a prescria  
de Biserica.

###### § 84.

Deca unulu dintre conjugii ar fi comis adul-  
teriu, celalaltu are dreptulu de a cere despartirea  
perpetua de patu și de mēsa, afara de casulu, candu  
elur ar fi aprobatu, permisu, ori cu culpa sa ar fi  
procuratu adulteriu, seau si elu insusi ar fi comis  
adulteriu. Acel'a-si pierde dreptulu de despartire  
deca expresu ori tacitu ierta partei vinovate culp'a.

###### § 85.

Despartirea de patu și mēsa numai pre tempu  
anumitu se pote concede, candu convetiunea con-  
jugala nu se pote continua fara de periculu sufl-  
tului, a viatiei seau a sanetatei.

###### § 86.

In instruirea și judecarea acestoru cause se va  
purcede dupa instructiunea substernuta in anul 1855  
unecu teologi din Rom'a, si aprobata de aceia<sup>1</sup>.

###### § 87.

Spesele, ce se voru face in procesele causeloru  
matrimoniale, voru fi de a se computa si solvi  
dupa prax'a diocesei respective.

### TITULUS V.

*Normativu pentru iudecatoriile bisericesci din pro-  
vincia bisericēsa greco-catholica de Alb'a-Julia si  
Fagarasiu cu privire la procedur'a de observatu in  
cauzele bisericesci civile si criminale.*

#### Caput I.

Despre cauzele si iudecatoriile bisericesci in generalu.

###### § 1.

Judecatoriul ordinariu in cauzele bisericesci civile  
si criminale ale preotiloru, si mireniloru este epis-  
copulu propriu, care-si pote deprinde acesta putere  
iudecatorēsa prin consistoriu episcopescu, cā foru  
ordinariu in aceste cause.

###### § 2.

Judecatori delegati, cari nu deprindu acesta  
jurisdictione in numele lor propriu, ci din comi-  
siunea episcopului, potu fi protopopii cu forurile  
loru, dela cari se apelēza cauzele la episcopulu  
delegante<sup>2</sup>.

###### § 3.

Presedintele consistoriuului este episcopulu, ēr  
in absentia acelu-si vicariulu generalu episcopescu;  
pre tempulu de vacantia a scaunului episcopescu  
presedintele consistoriuului va fi vicariulu capi-  
tulariu.

###### § 4.

Presedintele forului protopopescu delegatu de  
la instantia este protopopulu tractualu, ori vice-  
protopopulu, seau administratorulu oficiului proto-  
popescu.

###### § 5.

Asesorii consistoriuului episcopescu suntu toti  
canonicii bisericei cathedrale; precum si alti preoti

<sup>1</sup> Agitur de instructiune cardinalis Ranacher, de qua fuso  
dictum est in tomo XLII, col. 600 A, 644 A, 600 C sq.

incompetentias innitatur, tunc processus renovatio  
fieri debet coram foro, quod competens declara-  
tum est.

#### Caput VI.

##### Separatio a thoro et mensa.

###### § 83.

Obligaciones coniugales nonnisi durante con-  
iugum cohabitatione impleri possunt; ideo ista  
cohabitatio nonnisi in casibus per leges ecclesiasticas  
determinatis, et sub forma ab ecclesia prae-  
scripta solvi potest.

###### § 84.

Si coniugum alter adulterium commiserit, alter  
ius habet perpetuam a thoro et mensa separa-  
tionem petendi, nisi forsan adulterium adproba-  
verit, permiserit, vel sua culpa induxerit, aut ipse  
quoque adulterium perpetraverit. Idem separa-  
tionis ius amittit, si parti reae culpam expresse  
vel tacite condonet.

###### § 85.

Separatio a thoro et mensa ad tempus tantum  
concedi potest, quando coniugale consortium absque  
animae, vitae, vel sanitatis periculo continuari nequit.

###### § 86.

In causis huius instruendis et iudicandis pro-  
cedetur ad normam instructionis anno 1855 quibus-  
dam theologis Romae exhibitae, et ab iisdem ap-  
probatae<sup>1</sup>.

###### § 87.

Expensae in processibus causarum matrimonia-  
lium emergentes iuxta dioecesis cuiusvis consuetu-  
dinem computatae erunt exsolvendae.

### TITULUS V.

*Normae pro iudiciis ecclesiasticis provinciae eccle-  
siasticae graeco-catholicae Alba-Iuliensis et Fagarasi-  
ensis quoad proceduram in causis ecclesiasticis  
civilibus et criminalibus observandae.*

#### Caput I.

De causis et iudiciis ecclesiasticis in genere.

###### § 1.

Iudex ordinarius in causis ecclesiasticis civilibus  
et criminalibus sacerdotum et laicorum est episcopus  
proprius, qui hanc suam potestatem iudicariam  
exercere potest per consistorium episcopale, qua  
forum ordinarium in his causis.

###### § 2.

Iudices delegati, qui non suo nomine sed ex  
episcopi commissione exercent hanc jurisdictionem,  
possunt esse protopopae cum suis foris, a quibus  
causae appellantur ad episcopum delegantem<sup>2</sup>.

###### § 3.

Praeses consistorii est episcopus, et in absentia  
eius vicarius generalis episcopalis; pro tempore  
vacationis aedis episcopalis praeses consistorii erit  
vicarius capitularis.

###### § 4.

Praeses fori protopopalis delegati I instantiae  
est protopopa tractualis, vel vice-protopopa, seu  
administrator officii protopopalis.

###### § 5.

Assessores consistorii episcopalis sunt omnes  
canonici ecclesiae cathedralis; prout et alii sacer-

<sup>2</sup> Concil. prov. gr.-cath. I, tit. X, cap. III.

binemeritati pentru biserică și școlă, pre cari episcopi și notari diocesani i denumește de asesori.

La unu făcarea consistoriu se va aplică unu notariu consistorialu, care va fi preotu provădiutu cu calitatile recerute.

§ 5

Asesorii forului protopopescu, cari de regula voru fi patru la numeru, și nice odata nu voru trece preste numerulu de șese asesori ordinari și trei substituti, se voru alege de catra episcopu, care cu privire la acēsta alegeare pote cere parerea preotiloru din districtulu respectivu.

§ 7

Asesorii și notariu consistorialu și ai forului protopopescu la inceputulu functionarei loru voru depune juramentu dupa formulă prescria de episcopu.

Prezum la făcarea consistoriu, așa și la singura B ticele foru protopopescu se va aplică unu preotu depansu în dreptulu canonicu, carele cu titulu de fiscu va suplini loculu acuatorialu în tote cauzele bisericesti disciplinare și criminale, cari se pertracteaza din oficiu. Fisculu înca este obligatu a depune juramentulu oficiosu dupa formulă prescria de episcopu. În cauzele civile ale șeracilor, vedvelor și prunciloru orfani nice odata nu va lipsi unu defensoru, care seau se constituie de catra partea respectiva, seau este de a se denumi din oficiu.

§ 9

Cauzele procesuale, indita ce voru fi fostu prezentate, se voru pupati de catra presedinte asesoriloru spre studiare și referire, avendu se totdeauna a înaintea ochiloru, ca întră citu ar fi cu putinta toti asesori se fia ocupati în asemene mensura.

§ 10

Loculu asesoriloru, cari prin meblu, seau prin alta causa legitima voru fi impiedecati a luere, se va ocupa prin asesori suplenți și așa cauzele încredintate asesoriloru absenti ori impiedecati se voru da spre studiare și referire asesoriloru suplenți.

Asesorii consistorialu precum și ai foriloru protopopescu nu voru pote lua parte la pertractarea și decidera cauzeloru urmatorie.

1. în cauzele proprie, seau în atari cauze, din care voru ave ceva folosu seau dauna.

2. în cauzele rudenelor seau ale afnilor până la gradulu alu cauzele inclusive.

3. în cauzele, în cari au fasonatu că martori.

4. în cauzele, în cari au luat parte ca asesori ai forulu inferioru.

§ 11

În forurile protopopescu presedintele pronuntia D sentința după opinionea majoritateri absolute a votantiloru, deca înse voturile voru fi egale, atunci va decide acea parte, la care se va fi alaturatu votulu presedintelu, afara de cauzele criminale, în cari egalitatea voturiloru decide în favorulu acusatulu.

## Capit II

### Despre procedură bisericesti judiciaria civila.

§ 12

Actorulu numitu dela „agere” este acea parte litiganta, care dă actiune în contra partei contrare cu intentiunea de a aperi interesulu seau propriu, seau alu partei, pre care o reprezenta.

Actorulu va propune actiunea sa în scriu la consistoriulu episcopescu concernentu că foru ordinariu, și în acea va expune pre scurtu cererea sa de împreuna cu motivele, pre cari se radima cererea.

dotes benemeriti de ecclesia ac de schola, qui per episcopum dioecesanum nominantur in assessores.

Ad unumquodque consistorium deputabitur notarius consistorialis, qui erit sacerdos requisitis qualitatibus praeditus.

§ 6.

Assessoris fori protopopalis, qui de regula erunt quatuor numero, et nunquam excedent numerum sex assessorum ordinariorum et trium substitutorum, eligentur ab episcopo, qui ad hanc electionem sententiam sacerdotum respectivi districtus exquirere potest.

§ 7.

Assessores et notarii consistorii et fori protopopalis ad initium functionis suae emittent iuramentum iuxta formulam ab episcopo praescriptam.

§ 9.

Sicut cuilibet consistorio, ita singulis foris protopopalibus adiungetur unus sacerdos in iure canonico versatus, qui sub fisci titulo fungens, in omnibus causis ecclesiasticis disciplinabus vel criminalibus, quae ex officio pertractantur, acuatoris locum supplebit. Fiscus quoque tenetur emittere iuramentum officiosum iuxta formulam ab episcopo praescriptam. Nunquam deest defensor, vel a parte constitutus, vel ex officio deputandus in causis civilibus pro pauperibus, vanabul ac pupillis.

§ 9.

Causae processuales statim ac praesentatae fiunt, ex parte praesidis distribuuntur assessoribus ad studendum, et referendum, eo semper praes oculis habito, ut quantum fieri possit omnes assessores pari ratione occupati sint.

§ 10.

Locus assessorum, qui per meblum, aut aliam legitimam causam impediti fuerint, per assessores suppletes occupabitur, ideoque causae assessoribus absentibus aut impeditis concreditaee, ad studium et referendum supplentibus isdem tradentur.

Assessores consistorii, prout, et illi fororum protopopalium non poterunt partem habere in pertractatione et decisione causarum sequentium.

1. in causis propriis, aut talibus, ex quibus aliquid emolumentum, aut damnum ipsis obveniat.

2. in causis consanguineorum aut affinium usque ad quantum gradum inclusive.

3. in causis in quibus quia testes deposuerint.

4. in causis, in quibus quia assessores fori, in foris participarunt.

§ 11.

In foris protopopalibus praeses pronuntiat sententiam iuxta opinionem pluralitatis absolutae votantium, quod si vero vote aequalia fuerint, tunc ea decidet pars, cui votum praesidis accesserit, exceptis causis criminalibus, in quibus paritas votorum reo favere debet.

## Capit II

### De procedura ecclesiastica judiciaria civilis.

§ 12

Actor „ab agere” est illa pars litigans, quae libellum iudiciale exhibet contra partem adversam cum intentione suum proprium aut partis per se representatae interesse defendendi.

Actor libellum iudiciale scripto proponet consistorio episcopali concernenti qua foro ordinario, in eoque concise notabit petitionem suam una cum motivis, quibus eadem suffulcitur.

In cause bisericesti civile actiunea se poate propune și prin procuratoru constituitu in modu legalu, dupa axioma de dreptu: „Potest quis per alium, quod potest facere per se ipsum.“

## § 13.

Bisericile, manastirile și alte societati bisericesti și voru propune actiunile prin reprezentantii sei proprii; minoreni prin tutori, și cei lipsiti de minte, precum și cei declarati de risipitori, prin curatorii sei legali.

## § 14.

Actorulu va urmâ forulu inctului. Actorulu este obligatu o probâ in modu legitimu asertiunile sale dupa axioma juridica: „Actori incumbit probatio.“

In urmatoarele cazuri însă actorulu va fi scutitu de obligatiunea de a probâ:

- a) Deca inctulu recunoșce asertiunile actorului, și le întareșce cu marturiștea sa propria.
- b) deca judecatoriulu seu comisariulu lui in decursulu pertractarâi va fi ajunsu la cunoscintiã deplina a lucrului controversu;
- c) cându cauza propusa de actoru, fiindu de notorietate publica, este cunoscuta toturoru, seu la părtea cea mai mare a poporului din locu;
- d) deca despre aceasi cauza se poate convinge ori ce omu cu mintea sanetosa;
- e) cându judecatoriulu se poate convinge despre dreptatea causei prin deducerea, ce o face din cele ce sau intemplat, ori nu sau intemplat.

## § 15.

Acusatulu, care se numesch *inctu* dela „in causam inductus“ este acea parte, in contra careia se urdișce procesulu.

Inctulu se poate aperi seu in persona, seu prin procuratoru, elu inca este obligatu a si proba exceptiunea facuta in contra actiunei propuse.

## § 16.

Consistoriulu episcopescu, ca foru ordinariu, poate tramite actiunea, ce i sa asternutu, protopopulu concernentu, ca presedintele forului protopopescu, dându-i insarcinarea, ca mai inainte de tote se autentice actiunea tramisa, și spre acestu scopu protopopulu va avê se citere inaintea sa pe actoru, și se-i ceteresch actiunea, ca asa se se poate convinge, ca actiunea propusa este tocmai a aceluia, seu a acelorã, sub a caruiã, seu sub a carorã nume este scrisa. Actorulu și poate retrage actiunea sa in ori si ce stadiu alu procesului inainte de a se fi adusu și publicatu sentintiã.

## § 17.

Actorulu recunoșcându actiunea de a sa și rămânându și mai departe pre langa acea, protopopulu ca comisariulu va provocâ pre inctulu, ca in restempulu celu mai scurtu, de va fi posibilu in terminu de diece dñle se se presente inaintea sa. Totu de odata va espone inctului și causa citatiunei, precum și punctele esentiale din actiune, ca asa acela se poate responde la ele, cându se va fi infationiatu.

Totu pre acelu terminu se va citâ și actorulu.

Cându actiunea este indreptata in contra bisericel, seu manastirei, seu in contra unei societati, atunci se va citâ curatorulu bisericel, seu a manastirei, și respective presedintele societatei acuzate.

Celu citatu este obligatu a se presentâ in terminulu prefixu. Si deca nu ar și se recunoșce competența forulu citatoriu, va trebui se si formuleze și probeze exceptiunea sa facuta in contra forulu in terminulu prescriu conformu paragrafului de mai josu 63.

In causis ecclesiasticis civilibus actio potest proponi etiam per procuratorem legitimo modo constitutum, iuxta axioma iuris: „Potest quis per alium, quod potest facere per se ipsum.“

## § 13.

Ecclesiae, monasteria et aliae societates ecclesiasticas proponunt suas actiones per representantes proprios; aetate minores per tutores, amentos vero, prouti et prodigi declarati, per suos curatores legales.

## § 14.

Actor sequitur forum rei. Actori incumbit modo legitimo probare assertiones suas, iuxta iuris axioma „Actori incumbit probatio.“

In sequentibus casibus tamen actor erit liber ab obligatione probandi

- a) Si reus conventus recognoscat actoris assertiones, easque propria confessione comprobet;
  - b) si iudex aut eiusdem commissarius in decursu pertractationis pervenerit ad plenam causae controversae cognitionem;
  - c) quando causa per actorem proposita notorietate publica est omnibus cognita, aut saltem maiori parti populi localis;
  - d) si de eadem causa quilibet sanae mentis homo potest convinci,
- et quando iudex per deductionem ex us, quae acciderunt, aut non acciderunt, potest convinci de causae iustitia

## § 15.

Reus conventus, qui *inctus* dicitur prout in causam inductus, est ea pars, contra quam instruitur processus

Inctus potest sese aut in propria persona aut per procuratorem defendere, ipse etiam incumbit probatio exceptionis suae contra actionem propositam

## § 16.

Consistorium episcopale, qua forum ordinarium, libellum iudicalem sibi substratum transmittere potest protopopae concernenti qua praedi fori protopopalis illa data commissione, ita ut ante omnia authenticet libellum iudicalem sibi transmissum, et ad hunc finem debet actorem coram se citare, eique libellum legere, ut hac ratione convinci possit, actionem propositam esse omnino eiusdem, aut eorundem, sub cuius aut quorum nomine est inducta. Actor potest retractare suam actionem in quocumque stadio processus antequam sententia fuerit lata et publicata

## § 17.

Si actor recognoscat actionem tanquam suam, eamque ultro quoque sustineat, protopopa qua commissarius provocabit inctum, ut idem intra brevissimum tempus, et quidem, quoad fieri possit, intra decem dies, coram se personaliter compareat. Interea exponet eidem causam citationis, prouti et essentialia ipsius actionis capita, ut hac ratione inctus idem ad illa, dum comparuerit, respondere valeat.

Pro eodem termino actor quoque erit citandus

Quando actio adstruitur contra ecclesiam, aut monasterium, aut contra aliquam societatem, tunc citabitur curator ecclesiae, sive monasterii, et respective praeses societatis in iudicium vocatae

Ille qui citatur, est obligatus comparere in termino praefixo. Quod si nolit agnoscere competentiam fori citatorii, debet formare et probare exceptionem suam contra forum deductam, idque intra terminum praescriptum iuxta inferius § 63.

## § 18.

Deca inctulu nu se infatiosieza la prima citatiune, atunci acela se citeza a doua si a treia oara totu in terminu de cate diece zile. Deca inae nice dupa acele trei citatiuni simple seau nice dupa una citatiune, peremptoria de trei-dieci zile nu voiesce a se presentá, nice a-si legitimá absentia, atunci in contra inctului mireanu se va recora judecatoriá seculara, ér in contra preotului acusat se va dictá pedepza de suspensiune interimala dictata de episcopu.

Deca nice midiloculu acest a nu va ave rezultatulu doritu, ori si care ar fi fostu motivulu, partea renitenta se va declará de contumace, si procesulu se va incepe si pertractá „per contumaciam“ si in absentia partei renitente.

Presentandu-se inae litigantii pro terminulu prefiptu, actiunea din nou autentificata se va ceti inctulu, apoi comisariulu si va dá tota silintia, cá controversa escata intre litiganti se se compuna in modu pacificu.

Compunerea amicabile a controversiei, numita cu terminu propriu „transactiune“, va poté ave locu in ori ce stadiu a procesului pana la aprobarea sentintiei definitive din partea ordinariatului.

## § 19.

In casu inae, candu complanarea causei nu ar succede, inctulu se va provocá a-si dá responsulu seu. Si deca va cere, se i se comunice actiunea, acesta i se va dá pre langa reversu de primire cu indetorierea de a-si dá responsulu seu in terminu de 15 pana la 30 de zile.

## § 20.

Deca inctulu in responsulu seu va fi facutu exceptiuni intemperate in contra pretensiunilor actorului, seau in contra documentelor produse de acesta, in acelu casu responsulu lui se va comunicá actorului spre replicare. Replica actorului se va dá inctulu spre a-si pregati exceptiunile sale in una duplica, cu carea se va pune capetu concertatiunilor scripturistice.

Litiganti in facerea reflexiunilor sale voru observa stransu terminu prefipti de comisariu.

## § 21.

Protopopulu cu comisarulu va tramite consistoriulu episcopescu concernentu responsulu inctului impreuna cu actiunea actorului si cu celelalte acte accessorie. Si dupa primirea acestora consistoriulu va lua cauza la pertractare, si va decide, ore este de lipsa a se face in acea investigatiune, ori nu?

## § 22.

Deca consistoriulu ar affá de lipsa, se se facea investigatiune, actele asternute le pote transpune protopopulu, dandu instructiunea cuvenita.

## § 23.

Candu obiectulu investigatiunei va fi de natura privata, comisariulu, inainte de a esi la facia locului spre facerea investigatiunei, va provocá pre actoru, se i tramita spesele de drumu, seau altucum se-i presteze vectura.

Totu facea ocaziune va notificá litigantiloru diu a carei sale la facia locului; care di inae nice odata se nu fia di de domineca ori serbatóre. Afara de acea va provocá pre litiganti, cá in diu a prefipta se se presente in persona impreuna cu martori si documentele, ce le-arú ave.

## § 24.

Comisariulu capatandu spesele amintite, seau preiunctura necesaria, pre diu a prefipta va merge la loculu acela, unde este de a se face investigatiunea; insa acela va fi unu astufeliu de locu,

CONCIL. GENERAL. TOMUS XLV.

## § 18.

Quod si inctus recuset comparere ad primam citationem, tunc idem citatur secunda et tertia vice, semper ad terminum ab eodem dierum restricta. Si ipse autem nec post trias illas citationes simplices compareat, aut neque post unam citationem peremptoriam ad 30 dies extensam, velit comparere, nec absentiam suam legitimare, tunc contra inctum laicum requiretur iudicium saeculare; contra sacerdotem vero enunciabitur censura suspensionis ad interim ab episcopo infligenda.

Si neque hoc remedium producat optatum effectum, quodcumque secus fuerit motivum, pars renitens declarabitur contumax, atque processus inchoabitur et perficietur „per contumaciam“ et in absentia partis renitentis.

Quando si vero litigantes in termino praefixo compareant, actio denuo authenticata perlegetur incto; deinde commissarius omnem adhibebit curam, ut controversia inter litigantes exorta pacifice componatur.

Amicabilis controversiae compositio, quae in suo termino „transactio“ dicitur, poterit locum habere in quolibet statu processus usque ad sententiae definitivae approbationem per ordinariatum emittendam.

## § 19.

In casu vero, quo causae compositio non succedat, inctus provocabitur ad dandum suum responsum. Quod si actionem sibi communicari petat, tum ipsa erga reversales communicabitur cum iniunctione suum responsum dandi intra terminum a 15 ad 30 dierum spatium extensibilem.

## § 20.

Si inctus in suo responso opposuerit fundatas exceptiones contra actoris praetensiones, aut contra documenta ab hoc producta, eo in casu responsum eius communicabitur actori ad replicandum. Actoris replicatio dabitur incto ad praeparandas suas exceptiones per duplicationem, eaque exhibita imponetur finis decertationibus in scriptis.

Litigantes in faciendis suis deductionibus observabunt districte terminos a commissario praefixos.

## § 21.

Protopopa qua commissarius submittet consistorio episcopali concernenti responsum incti unum actione actoris et reliquis actis accessoriis; iisque acceptis, consistorium assumet causam ad pertractandum, atque decidet utrum in eadem necessario facienda sit inquisitio, an non.

## § 22.

Si consistorium iudicaverit esse necessariam inquisitionem, tunc acta sibi substrata transponere potest protopopae cum sua debita instructione.

## § 23.

Quando obiectum investigationis fuerit naturae privatae, antequam commissarius ad ipsam faciendam se transferat in faciem loci, provocabit actorem, ut expensas itineris suppeditet; aut secus praestet vecturam.

Eadem occasione notificabit litigantibus diem sui accessus ad faciem loci; qui tamen nunquam esse debet die dominico vel festivo. Praeterea provocabit eosdem litigantes, ut in die praestituto una cum suis testibus et documentis, si quae habeant, personaliter compareant.

## § 24.

Commissarius acceptis praedictis expensis, aut vectura parata, in die praefixo se conferet ad locum, ubi inquisitio instauranda est; hic tamen locus talis erit, ut pars litigans nullam possit ob illum opponere

incauta partes litigantia se non potest fieri nisi una a exceptionem: protocolli aut favoris erga partem ad-  
ceptionem de partibus ori favoris contra partes  
contraria.

## § 25.

Protopopulus est comissarius va lui cu sine unu  
actorum; carolo, de nu se va dispune altocum din  
partes forului competentu, sedu de nu va pretinde  
altamintea natur'a laeralu, de regula va fi notariu  
tractulu protopopulu. In casu contrariu  
inse va fi aliu proctu dia protopopulu.

## § 26.

Dupa ce actorulu se va fi prezentatu cu mar-  
toriu sei, inquisitorulu va intreba pre inctu: au  
are ceva exceptiune fundata in contra unui, seuu  
altui martoru? Deoa inctulu ar face exceptiune in  
contra unui-a seuu altui martoru, inquisitorulu  
acelu casu va lua exceptiunea la protocolu.

Assensus va procede si facia cu martorii pro-  
ducti de inctu in contra actorulu.

## § 27.

Intrebarile, ce au se se puna martoriloru, voru  
fi parte generale, adeoa cu priviu la calitatile  
personale ale martoriloru, si la relationile loru cu  
partile litigante, si cu casu'a controversa. Atari  
intrebari voru contine: numele, conumelo, etatea,  
religiunea martoriloru; mai incolu starea loru,  
ococulu, caracterulu, locuint'a, si consanguinitate  
ori affinitate, amicitia ori inimicitia loru cu par-  
tite litigante, folosulu seuu danu'a, ce o astepta  
martorulu dela resolvierea procesulu; apoi ore  
fostu-a candu va sub judecata? si pedepaitu? Parte  
voru fi speciale, adeoa cu privire la casu'a con-  
troversa, si la improprietarile acelei-a.

Intrebarile speciale, ce au se se propuna mar-  
toriloru actorulu se voru forma de comisariu din  
actione si replicole acelu-a. Pentru martoribus  
inctulu se voru compune din responsulu si duplic'a  
acelu-a. Inse mai vertosu se voru intreba aceli-a  
despre originea scientie loru, adeoa: de unde scie  
martorulu aceli-a ori aceli-a? dia vedutu? ori numai  
din audite? ore cunoce pre litiganti si pre alte  
persone, cari au fostu de facia? Asia se voru  
intreba si despre loculu, unde, si despre tempulu  
candu a'a intemplatu fact'a.

Fiacare parte va potu propune comisariulu  
nescari puncte scurte, asup'a caror'a ar voi se se  
examinese contra martoriloru partei contrarie.

## § 28.

Martorii trebuie se fia de una parte persone  
apte de a fasiona, et de alta parte se nu fia sus-  
pecte pentru vreunu avantaju ori folosu in casu'a  
controversa; deci:

1. ca neapti de a fasiona nu se voru admite:  
a) Actorulu seuu ori care altulu in casu'a se pro-  
pria; b) infantii si cei emittiti la minto; c) im-  
puberii, seuu cei ce n'au implinitu apulu ala 14-le  
ala etatei; d) cei ce sunt notati cu infamia; e) cei  
ce au juratu strembu ori au frantu juramentulu;  
f) prectii in oale ce le actu dia cant'a marturiale;  
g) noxia, cari au defectu la organulu necessariu  
epre cunoocerea lucrulu, dupa coemply orbii dia  
vedutu, si surdii dia auditu; h) cei ce sunt es-  
comunicati de a fi incungurati;

2. ca suspecti in casu'a se voru considerat:  
a) parinti pentru si sei si viceversa; b) conjugele  
in casu'a conjugelu seu; consanguinei si affines dia  
gradurile oprite, unulu in casu'a celui-alaltu;  
c) servitorii in causele domniloru sei; d) inimicii  
in casu'a inimiciloru sei; e) compliciti crimei si  
socii de contractu in contra sociiloru sei.

Inse in factis si casu'a de noxia, cari nu se  
potu dovedi cu alti martori, se voru potu admite

## § 25.

Protopopa qua commissarius assumet secum unum  
actorum; qui nisi a fore competente aliter dispo-  
natur, vel nisi rei natura aliter exspectat, de regula  
erit notarius tractus protopopala. In casu autem  
contrario erit alter sacerdos tractualis.

## § 26.

Postquam actor comparuerit cum suis testibus,  
inquisitor interrogabit inctum, num contra unum  
alterumve testem habeat, vel non, fundatam aliquam  
exceptionem. Quod si contra unum alterumve testem  
inctus excipiat, inquisitor eo in casu exceptionem  
ipsam ad protocolium deducet.

Pari ratione procedet etiam cum testibus per  
B inctum contra actorem productis.

## § 27.

Interrogationes testibus proponendae, partim  
erunt generales, id est respectu qualitatium per-  
sonalium ipsorum testium, et quoad relationes il-  
lorum ad partes litigantes, et ad causam contro-  
versam. Tales interrogationes erunt: nomen, cog-  
nomen, aetas, religio testium; dein status eorum,  
sexus, character, locus habitacionis, consanguinitas  
aut affinitas, amicitia vel inimicitia cum litigantibus,  
emolumentum aut damnum, quod expectaret testis  
ab exitu causae; praeterea num aliquando fuerit  
in iudicio, et an condemnatus? Partim erunt spe-  
ciales, id est relate ad causam controversam et ad  
eiusdem circumstantias.

Interrogationes speciales proponendae testibus  
actoris deducuntur per commissarium ex libello  
iudiciali et replicationibus eiusdem. Pro testibus  
incti concinnabuntur ex responsione et duplicatione  
ipsius. Praecipue vero interrogabuntur de origine  
scientiae suae, id est: unde scit testis hoc vel illud?  
utrum ex visu? an vero ex solo auditu? etc.; an  
cognoscat litigantes aliasque personas, quae prae-  
sentes fuissent? Ita etiam interrogabuntur de loco,  
ubi, et de tempore, quando factum evenerit?

Utraque pars poterit commissario brevia pro-  
ponere articula, circa quae velit examinari contra  
testes adversos.

## § 28.

Testes debent esse ex una parte personae ad  
deponendum idoneae; alia ex parte vero non sus-  
pectae ob commodum vel utilitatem aliquam in  
causa controversa; hinc:

1° qua inepti ad deponendum non admittentur  
a) actor sive alter quicumque in propria sua causa.  
b) infantes et amentes; c) impuberes, sive qui non  
compleverunt 14 aetatis annum; d) infamia notati;  
e) periuri et fidefragi; f) sacerdotes in iis, quae ex  
sacra confessione norunt; g) qui organi ad rei noti-  
tiam necessarii defectu laborant, exempli gratia  
caeci ex visu, surdi ex auditu; h) excommunicati  
vitandi;

2° quatenus suspecti in causa considerabuntur:  
a) parentes pro filiis suis et viceversa; b) coniux  
in causa sui coniugis; consanguinei et affines in  
gradibus vetitis, unusquisque in causa alterius;  
c) servi in causis dominorum suorum; d) inimici  
in causa inimicorum suorum; e) complices criminis,  
vel socii contractus contra suos socios.

Sed in factis et casu talibus, quae per alios  
testes comprobari non possunt, etiam praedicti

si coi amintit, precum si atunci, candu partid contraria nu va face exceptiune in contra acelor'a; dar' catu pondu va fi de a se pune pro fusiunile loru. se va judeca cu discretiunea prudenta a judecatorilor.

## § 29.

Martorii, in contra caror'a nu se pote face nice una exceptiune intemeiata, inainte de a se admite la depunerea fusiunilor, voru jura, ca voru spune adeverulu intregu si nefalsificatu, fara de a adauga, omite ori a schimbá ceva.

Candu martorii jura, partea contraria va poté fi de facia, fara ca inae absentia a acelei-a se impiedeca depunerea juramentului.

Producendu-se ca martoru vre-unu preotu, acel'a ca atare este scutitu de depunerea juramentului corporalu, inae este obligatu a fasioná, cumea depune pro puritatea conscientiei sale proticeci.

Martoriloru de conditiune inferioara, inainte de depunerea juramentului, li se va tiené una eshortatiune despre santieni'a juramentului si despre reutatea perjurului, precum si despre gravitatea pedepelor, ce le dietza in contra perjuriloru atatu legije divine catu si cele umane.

La incuisionile preliminarie, candu adeca judecatoriulu voiesce se-si castige numai informatiune despre starea cauzei, se voru admite la fasionare si martori nejurati, ma inea si la incuisioni probatorie se voru poté admite martori nejurati, deca partile se voru invoí la ace'a. Dar' acet'a pote avé locu numai in cauzele loru private, pentru-ca in cauzele, cari atingu binele publicu, martorii nu se pote dispensá de prestarea juramentului.

## § 30.

Martorii se voru examina unulu cate unulu in absentia a partiloru litigante.

## § 31.

Fasiunile martoriloru se voru lua la protocolu intru tote cu cuvintele loru proprie: asia incatu comisariulu investigatoriu se nu adauga nemica din alu seu, seau se alature ceva ca alu seu, ci se se considere numai ca simplu ascultatoriu alu martoriloru si ca descrietoriu a fusiuniloru depuse de aceia.

## § 32.

Fasiunile martoriloru absentii date in scrisu nu merita consideratiune.

## § 33.

Deca martorii din caus'a departarei, ori a morbului, ori a altui impedimentu legitimu nu s'aru poté presentá la loculu determinata, atunci comisariulu va tramite punctele de intrebari la parochulu locului, unde petrecu aceia, seau la altu parochu din apropiare cu recercarea officiosa, ca se ide fusiunile martoriloru in forma prescria, si apoi se i le tramita pre posta seau in altu modu. Deca lina martorii voru fi din alta dieceza, va fi recercatu ordinariatulu aceleia, ca si dispuna examinarea acelor'a dupa utripunctele, ce se voru alaturá.

## § 34.

Dupace martorulu -si va fi datu fusiunile sale, aceate se voru ceti, si se va intrebá, deca acele sunt bine descrie asia, precum le-a distu densulu. Apoi deca mai are ceva de adausu ori de subtrasu? Deca acel'a nu ar avé nemica in contra, se va provocá, se-si intarésca cele fasionate cu subscritiunea sa propria; ér' deca nu ar soi scrie, elu insuasi va face semnuulu cruci inaintea numelui seu, si in loculu lui va subscie actuariulu, seau altulu chiebatu spre ace'a.

A poterunt admitti; prouti etiam quando pars contraria non excipiat contra eandem; quanta tamen fides sit eorum depositionibus tribuenda, prouti iudicium discretione pendetur.

## § 29.

Testes, contra quos nulla exceptio fundata opponi potest, antequam ad deponendum admittantur, eliciant iuramentum, quod verum dicant integre et non cum falsitate, absque augmento, detractioe aut perversione.

Quando testes iurant, pars contraria poterit esse processum, quia tamen eius absentia impedit iuramenti praestationem.

Si sacerdos adducatur in testem, ipse qua talis liber est a praestatione iuramenti corporalis, sed tenetur fateri se deponere pro puritate sacerdotalis conscientiae suae.

Testibus inferioris conditionis, antequam iuramentum ipsi emittant, exhortatio erit danda de sanctitate iuramenti, et de malitia perjurii; necnon de gravitate poenarum, quae contra periueros tum divinae tum humanae leges decernunt.

In inquisitionibus preliminaribus, dum nempé iudex vult de causae statu sibi meram informationem procurare, admittentur ad deponendum etiam testes non iurati; quin imo etiam in inquisitionibus probatoriis poterunt non iurati testes admitti, si in id partes consenserint. Hoc vero tantum in causis eorum privatis potest locum habere; cum in causis, quae publicum bonum attingunt, testes non possint a iuramenti praestatione dispensari.

## § 30.

Testes examinabuntur singulatim in absentia partium litigantium.

## § 31.

Depositiones testium deducuntur ad protocollum, ipsorum verbis simpliciter enunciatis; ita ut commissarius inquisitor nihil e suo addere vel ut eum apponere possit, sed tantam uti simplex testium auditor, et depositionum eorum conscriptor considerari debeat.

## § 32.

Depositiones absentium testium scripto datae nullam merentur attentionem.

## § 33.

Quodsi testes ob distantiam, vel morbum, aut aliud aliquod impedimentum legitimum non valeant ad locum praefixum comparere, tunc commissarius transmittet articulos interrogatorios parochi loci, ubi illi commorantur; aut alteri vicino parochi cum officiosa requisitione, ut depositiones testium in forma praescripta excipiat, atque eandem via postalii vel alio modo sibi remittat. Si vero testes fuerint ex alia dioecesi, requiretur ordinarius illius ad hoc, ut eodem iuxta articulos, qui acludentur, examinari disponere velit.

## § 34.

Postquam testis emisit suas depositiones, ipse legentur eidem, et interrogabitur, utrum eandem bene sint adnotatae prouti ipse, eandem elicit? Deinde utrum habeat adhuc aliquid addendum, aut demendum? Si idem nihil habuerit in contrarium, provocabitur ut suas depositiones propria subscriptione confirmet; quod si scripturae ignarus sit, ante nomen suum ipse ponet signum crucis, et loco ipsius subscribet actarius, sive alter ad hoc vocatus.

Acta se va procede cu totii martorii pusa in sala din sala; si dupa ce s-a dat totii martorii sala, se va inchide protocolul, pe care-l va subscrive stăru comisiunii sala si actiunii.

## § 36.

Protocolul faziunilor date de martorii actorului se va comunica cu incheiere pe lunga reverență de primire, si de adăsa se va procede, ca in contra faziunilor actor's se-si face exceptiunile, ce le are avé fundate, si inea in terminata, ce l se va prefige; apoi se va procede, se-si produce si martorii, cari-l are avé pre parte sa; si cu aceti-a se va procede in modula aceti-a, ca si cu martorii actorului.

## § 37.

Deca din faziunile martorilor produci de inchi s'ar observă, ca aceti contradicții faziunilor depuse de martorii actorului, in aceti aceti martorii, cari-si contradicții, sunt de a se confruntă in sala, ca pusa prin confruntarea loro se se pota lamuri adevarulu.

Confruntarea incheierii cu actorulu, sau cu martorii aceti-a, va atâră dela impregiurari, cari une-ori pretind, se se face aceti-a, de alte ori din contra o oprescu, ca nu cumva prin aceti-a se se produca mai mare discordia si inimiztia intro litiganti.

## § 38.

Faziunile si depunerile intarite cu iuramentu nu se voru mai pote retracta.

## § 39.

Aceti-a, ce dei martorii jurati voru fi faziunatu chiaru si uniformu, se va considera de doveditu, decu in contra aceti-a nice cu privire la faziunile loro, nu se pote face exceptiune fundata.

Faziunea dubia, obscura, si incerta, dupa exemplu „de-mi aduca bine aminte”, „de nu me incheie”, „mi se pare” etc., nu va avé nice una valóre; acemenea si faziunea depusa de frica si sila, ori suspecta de castiga.

## § 40.

Martorii, cari nu se unescu in faziunile loro cu privire la locu si tempu, nu probaza nemica.

## § 41.

Candu obiectulu controversu este de aceti natura, incheiere spre eruirea adevarului se recoru cunoscintie speciale, atunci in locu de martorii se voru lua celu pucinu doi barbati preceptorii de lucru, inea actiunii de barbati, incheiere asupra loro se nu pote cadé nice una propusa intenciatu de partialitate.

Preceptorii voru face investigatiunea dupa instructiunile, ce li se voru dá din partea comisarului, si dupa terminarea investigatiunei, si voru expune opiniunea in scrisu.

In contra preceptorilor se pota face din partea contraria totu aceti exceptiuni, ce li s'aru face, candu aceti-a are functiune ca martorii.

Preceptorii sunt obligati sa iure, ca voru tiene adevarulu si sinceritatea in expunerea opiniunilor sale.

De depunerea iuramentului sunt scutiti numai aceti, cari de mai inainte au fost obligati prin iuramenta, ca voru observă cunoscintie sinceritatea in opiniunile sale.

In contra opiniunii preceptorilor litiganti pota face exceptiuni in tocmu, ca in contra faziunilor date de martorii.

## § 42.

Atăta martorii ceta si preceptorii de lucru se voru produce pre epesale partii aceti-a, care cere serviciulu si judecatu loro; cu totu aceti-a partii succumbenta in procesu va fi obligata a reîn-

## § 35.

In procedetu cum omniibus testibus usque ad ultimum; et postquam omnes emiserint suas depositiones, consideratur protocolum, quod deinde tum circumscriptum tum actantibus subscrubunt.

## § 36.

Protocolum depositionum per actoris testes citatorum communicabitur incho erga revereales; una vero ipse provocabitur, ut contra depositiones illas faciat, si quas habent, fundatas exceptiones. et quidem intra terminum, qui eidem praestitatur; deinde provocabitur etiam ad producendas testes, si quos pro sua parte habent; et cum iisdem ea ratione procedatur, qua cum testibus actoris.

## § 37.

Si ex depositionibus testium per incho productorum observetur, quod eadem contradicant depositionibus testium actoris, eo in casu testes contradicentii conferendi sunt inter se ad hoc, ut per eorum comparationem constare possit de veritate.

Comparatio incho cum actore, aut cum huius testibus pendebit a circumstantiis, quae aliquando eam exposcent, dum e contra nonnunquam illam fieri dissuadeant, ne per ipsam maiores discordiae et inimicitiae inter litigantes enascantur.

## § 38.

Attestationes et depositiones iuramento confirmatae non poterunt retractari.

## § 39.

Id, quod duo testes iurati clare et uniformiter deposuerint, pro comprobato reputabitur, si contra eodem nec intuitu personae, nec respectu ipsarum depositionum fundata exceptio fieri possit.

Attestatio dubia, obscura, ac incerta, exempli gratia „si bene recorder”, „nisi fallar”, „mibi videtur”, etc., nullius erit valoris; et ita etiam depositio metu et vi extorta, aut de emolumento suspecta

## § 40.

Testes, qui in depositionibus suis relate ad locum et tempus non conveniunt, nihil probare consentur.

## § 41.

Dum obiectum controversum eius est naturae, ut ad veritatem eruendam speciales notitiae requirantur, tunc loco testium assumuntur ad minimum duo viri in re periti; tales quidem, in quos nulla fundata partialitatis suspicio cadere possit.

Viri periti peragent investigationem iuxta instructiones ex parte commissarii sibi dandas; ipsi deinceps, seu post expletam investigationem, exponant scripto suam opinionem.

Contra peritos proponi a parte contraria possunt eadem exceptiones, quae fierent, si illi qua testes fungerentur.

Iidem periti obligantur iurare se fore observaturos veritatem ac sinceritatem in edendis suis opinionibus.

A iuramenti praestatione absolvuntur illi tantum, qui ob iuramentum iam praestitum ex officio sunt obligati ad sinceritatem in suis opinionibus conscientiose observandam.

Contra opinionem peritorum possunt litigantes ita facere exceptiones, sicut contra testium depositiones.

## § 42.

Prosti testes, ita et viri periti producentur expensis partis illius, quae eorum operam et iudicium exposcunt; nihilominus pars in iudicio succumbens erit obligata alteri parti reddere expensas cum illis factas.

terea celeilalte parti speciele avute cu producerea A  
acelor'a.

## § 43.

Candu intr'o cauza processuala nu sunt de lipa nice martori, nice preceptorii de lucru, si este de ajuns inspectiunea oculara a obiectului controversat, atunci, intru câtu ar fi cu potintia, obiectulu se va aduce inaintea comisiei investigatorie, la dia contra comisiunea inna-si va est la facia locului, unde este de a se face inspectiunea asupra obiectului controversatu.

## § 44.

Deca una parte va produce documinte publice ori private, acestea voru fi de a se comunicá partii contrarie, carea se va intrebá, deca le recunosc de genuine. Si candu acét'a parte ar cere a i se dá acele documinte la mana spre a-si face exceptiunile, atunci acelea i se voru dá numai in copia autentica B si pre langa reversu de primire.

Exceptiunile facia de documinte se potu referi seau la person'a auctoriului lor, seau la formalitatile recerute, seau la tempulu si loculu, candu si unde se diu a fi fostu facute, seau si la martorii insemnati in acele documinte: asemenea, cá documentulu uu dovedese nice de cum acé'a. ce afirma acé'a, care produce documentulu, seau cá documentulu este suspectu pentru rasura in partile esentiale, seau pentru cuvinte adause de mana straina.

## § 45.

Documintele publice, sia originale, ori produse numai in copia autentica, totudeaun'a probéza deplinu: dar documentulu privatu nu probéza in interesulu partii, care l'a scriu, pentrucá in caus'a sa nime nu pote fi martoru. Deca inae documentulu este subscriu si recunoscutu de doi martori, seau acé'a este subscriu si recunoscutu de partea contraria inna-si, atunci probéza deplinu in favorulu auctoriului lui: numai cátu subscrierea partii contrarie se aiba poterea unei confessiuni legale.

## § 46.

Candu se facu exceptiuni in contra documintelor, se tiene de competintia tribunalului a decide, deca si intru câtu sunt, seau nu sunt fundate acélea.

## § 47.

Candu un'a si acé'asi parte produce doue documinte contradictorie, atunci acelor'a nu se va dá nice unu crediementu. Deca inae unu documentu se va produce de actoru, si celalaltu de inctu, si ambele voru fi contradictorie si de asemene valore, atunci acele se voru respinge: inae deca unulu ar fi mai demnu de credintia, decátu celalaltu, de exemplu, deca unulu ar fi publicu, ér celalaltu privatu, atunci se va dá crediementu documentului publicu, D cá celui mai demnu.

## § 48.

In casurile acele, in cari nu s'ar poté procede nice cu martori, nice cu documinte, se va admite, cá midilocu de proba spre terminarea causei, juramentulu partiloru litigante, numitu juramentu deciditoriu de causa, pre care adeca una parte-lu deferesece celei-alalte cu aprobarea comisariului ori tribunalului.

Partea, care va fi prestatu acestu juramentu oferitu de partea contraria, va recel invingatoria, si sentint'a se va aduce in favorulu ei. Er partii contrarie, carea a oferitu juramentulu, nu-i va fi iertatu a apólá in contra sentintiei, nice a cere reinoirea processului: deorece juramentulu, ce si-lu oferescu partile inaintea judecatoriului, are natur'a de transactiune, care trebus se se observe cu inviolabilitate.

## § 43.

Quando in aliqua causa processuali nec testes nec viri periti sunt necessarii, sed tantum sufficit inspectio ocularis obiecti controversi, tunc, in quantum fieri possit, obiectum producetor coram commissione inquirente: in casu contrario ipse commissio se transferet ad locum, ubi obiectum controversum inspiciendum est.

## § 44.

Si una pars producat documenta publica sive privata, haec debent communicari parti contrariae: quae exinde interrogabitur, num eadem pro genuinis recognoscat. Et si quando haec pars eadem documenta sibi tradi peteret, ut eas faciat exceptiones, tunc ipsa danda sunt tantum in copia authentica, idque erga reversales.

Exceptiones documenta respicientes possunt referri aut ad personam auctoris, aut ad requisitas formalitates, aut ad tempus et locum, ubi illa coepta fuisse dicuntur, aut etiam ad testes in iisdem designatos: ita pariter, quod documentum minime comprobet id quod affirmat producens documentum ipsum: vel quod documentum sit suspectum propter rasurae vitium in essentialibus punctis, aut propter verba aliena manu interpolata etc.

## § 45.

Documenta publica, sive sint originalia, sive tantum in copia authentica producta, semper plenam faciunt probationem: privatum vero documentum non probat pro parte, quae illud confecit, quia in causa sua nemo potest esse testis. Quod si vero documentum est a duobus testibus subscriptum et recognitum, aut illud est subscriptum et recognitum ab ipsa parte contraria, tunc plene probat in favorem auctoris: dummodo tamen subscriptio partis contrariae vim habeat legitimae confessionis.

## § 46.

Dum exceptiones formantur contra documenta, ad tribunal pertinet diiudicare, utrum et in quantum sint eadem fundatae, vel non.

## § 47.

Quando per unam eandemque partem litigantem producuntur duo documenta contradictoria, tunc iisdem nulla tribuetur fides. Quod si vero unum documentum fuerit ab actore productum, aliud autem ab incto, et ambo sint contradictoria et aequalis valoris, tunc eadem reiiciuntur: sed si unum maiorem mereretur fidem prae alio, exempli gratia, si unum esset publicum, aliud autem privatum, tunc fides tribuetur documento publico tamquam digniori.

## § 48.

In casibus, in quibus nec per testes, nec per documenta possit procedi, tamquam medium probationis ad causam terminandam admittetur iuramentum partium litigantium, ita dictum iuramentum „litis decisorium“: quod nimirum una pars offert alteri de auctoritate sive commissarii sive tribunalis.

Pars, quae praestiterit hoc iuramentum sibi a parte contraria delatum, victrix evadet, et sententia feretur in eius favorem. Parti autem adversae, quae iuramentum detulit, non licebit contra illam sententiam appellare, neque etiam novam implorare: quandoquidem iuramentum, quod sibi invicem partes litigantes deferunt coram iudice, naturam habet transactionis, quae inviolabiliter observari debet.



Care dintre partile litigante va fi de a se admite a la prestarea juramentului decizivului de cauza, va decide forul, care judeca, sau si comisarului din insusirea forului; in acest'a ipse totdeauna se va ave in vedere portarea marala a partii respective, si consecuti'a, ce e are ace'a despre lucr. Dece actorul a probatu de jumatate cauza, si inctulu nu a potutu refringe nemis'a, atunci juramentulu decizivului de cauza se va deferi actorului spre suplinirea probatiunei. Dar' dece actorul n'ar poté probá nemis'a, sau dece probele partiloru litigante aru fi de asemenea valóre, atunci inctulu, pre care dreptulu -lu favorosce mai multu, se va absolvi de cererea actorului.

## § 49.

Dece una parte se va provocá la faim'a publica, comisarulu investigatoriu va luá la protocoala notitia despre ace'a, si totu odatu va provocá pre partea respectiva, cá se probeze faim'a in modu legitimu; ce'a ce nepotendu probá, chiar si dece s'ar poté constata, cá faim'a alegata de den'sa provine dela persone demne de credintia, totusi ace'a faima nu se va poté considerá cá proba, pentru-cá ea se reduce la unu simplu auditu.

## § 50.

Forulu judecatoriu va decide, cáta valóre va fi de a se dá presumpcioniloru asia numite violente, ce au aparint'a de probabilitate mare.

## § 51.

Presumpciunea de dreptu se va luá de proba deplina pana candu partea cealalta nu va probá contrariulu.

Cu atátu mai multu se va considerá de proba deplina presumpciunea dreptului si de dreptu; de unde nimene nu se va poté presupune infamu ori illegitimu etc., de nu se va probá-acést'a sau prin evidint'a faptai, sau prin marturisirea propria, sau cu documentu publicu.

## § 52.

Terminandu-se procesulu de investigatiune, comisarulu va luá la sine tote operatele atátu cele produse din partea actorului, cátu si din partea inctului, cari punendu-le in ordinea cuvenita, si va pregati relatiunea s'a officiosa, si totu odatu si va dá si opiniunea s'a in meritulu lucrului investigatu, declarandu-se, apriatu cari martori i se paru densului mai demni de credintia.

## § 53.

Comisiunea investigatoria va alaturá la relatiunea s'a atátu elenchulu toturoru actorulu, cátu si consemnarea precisá a toturoru speselor de investigatiune. In acést'a consemnare se voru scrie mai antaiu specele de calatoria, ce le va fi capacítatu dela, actoru anticipative, apoi celelalte spece de diurne, precum si specele de calatoria inapoi; cá asia cu consiunea dezbateri si deciderei causai in meritulu se se pota dermiza si liquidá si acele.

## § 54.

Dupa asternerea actorulu procesuale la consistoriulu episcopescu, caus'a intréga se va transpune asesorului consistorialu, de a carui resortu se tiene. Acést'a studiandu bine caus'a, si va face referat'a s'a in scriu si o va perlege in sedint'a consistoriala. Dece din expunerea causai ar' cas la lumina, cá in actulu de investigatiune sunt multe defecte esentiale, atunci inainte de a se decide caus'a in meritulu, se va dispune suplinirea aactorulu defecte; si dece defectele acele voru fi provenitu din neglijint'a comisarului, in acelu casu se voru suplini pre specele lui.

Quo autem pars ex litigantibus sit admittenda ad praestandum iuramentum litis decisorium, decidet forum iudicans vel etiam commissarius ex facti circumstantiis; in hoc tamen semper erit attendendum ad morem vitae rationem partis respectivae, et ad eundem rei notitiam. Quando actor probavit causam simpliciter, et inctus nihil potuit opponere, tunc iuramentum litis decisorium deferretur actori in supplementum probationis. Si vero actor nihil possit probare, aut si partium litigantium probationes essent aequalis valoris, tunc inctus, cui magis favent iura, a petitione actoris absolvetur.

## § 49.

Si una pars provocet ad publicam famam, commissarius inquisitor assumet de ea notitiam in protocollo, et insimul provocanti iniunget, ut famam modo legitimo comprobet; quod si facere non valeat, etiamsi comprobari posset, famam ab ipsa allegatam a personis utut fide dignis provenire, attamen fama illa non poterit ut probatio considerari; quum eadem ad merum auditum reducatur.

## § 50.

Forum iudicans decernet, quantus valor debeat tribui praesumptionibus sic dictis violentis, quae magnam habent probabilitatis speciem.

## § 51.

Praesumptio iuris pro plena probatione sumetur eoque et donec a parte adversa probetur contrarium.

Eo vel magis habebitur pro plena probatione praesumptio iuris et de iure: ideoque nemo poterit pro infami aut illegitimo etc. supponi, nisi hoc aut evidentia facti, aut propria confessione, aut documento publico probetur.

## § 52.

Terminato inquisitionis processu, commissarius assumet ad se omnia gesta, tum quae ex parte actoris, tum quae per inctum producta sunt; quibus dein rite ordinatis, praeparabit officiosam suam relationem; ac insimul suam opinionem in merito rei investigatae depromet, aperte declarando, quinam testes sibi magis fide digni videantur.

## § 53.

Commissio inquirens accludet suae relationi tam elenchum omnium actorum quam etiam conspectum praecise concinnatum de omnibus expensis inquisitionis. In hoc autem ante omnia adnotabuntur expensae itinerales, quae ab actore fuerint persolutae; deinde reliquae expensae diurnales; item expensae reditus; ita ut occasione discussionis et decisionis causae in merito, illae quoque omnes determinari et liquidari valeant.

## § 54.

Postquam acta omnia consistorio episcopali transmissa fuerint, integra causa tradetur asessori consistoriali, ad cuius officium ipsa pertinet. Hic exinde eodem bene ponderata, suam faciet relationem, in sessione consistoriali perlegendam. Si iam ex causae expositione releveur, in actu investigationis esentiales occurrisse defectus, tunc priusquam causa decidatur in merito, ordinabitur, ut defectus iidem suppleantur; et si quidem illi defectus provenerint ex negligentia commissarii, eo in casu supplebuntur expensis ipsius.

Dăca investigatiunea romane fara de rezultata decisiva, procedur'a se suspende pentru nesufficientia probelor; dacă însă cauză se va poté întregi, atunci după ce se va fi facutu investigatiune nouă, cauză se va referi din nou prin asesorulu consistorialu in ședința consistorială, in care seau se va pertractă și decide cauză că in foru ordinaru, ce a ce va fi si mai consulta mai alesu in cauze, in cari actiunea este deplinu probata, seau luandu-se cauză spre sciintia, se va poté retramite spre pertractare și decide la forulu protopopescu respectivu, că foru delegatu de I-a instantia.

§ 55.

Dupa desbaterea și deciderea cauzei in forulu protopopescu, sentința se va publică partiloru litigante, subșorisa de presiedinte și actuaru; și împreuna cu tote actele acelei cauze se va tramite consistoriulu episcopescu seau din oficiu, seau in urm'a apelatiunei facute de partea succumbentă.

In totu casulu presiedintele va alatură la relatiunea ș'a atătu actele tote cu elenchulu lor, cătu și particulariulu de șese și diurne pentru asesorii forului.

§ 56.

Apelatiunile, precum și cererile de nulitate se voru pertractă după paragrafi de mai josu 64-70.

§ 57.

Sentințele publicate partiloru litigante nu se voru execută, decâtu numai după diece dte; care restempu este rezervatu partiloru spre insinuarea ori întrepunerea apelatiunilor ș'ale seau a recurșului de nulitate.

§ 58.

Sentința in casu de lipsa se va execută și cu întrevenirea judelei seculariu.

### Capu III.

#### Despre apelatiuni.

§ 59.

Dela forurile protopopesci că foruri delegate de I-a instantia se facu apelatiunile la consistoriulu episcopescu că foru ordinaru de a II-a instantia.

Dela forurile episcopesci se apelăza la forulu metropolitanu că foru de a III-a instantia; dela forulu metropolitanu se înainteza apelatiunea la santulu scaunu apostolicu.

§ 60.

Dela forurile protopopesci din archidieceasa se facu apelatiunile la consistoriulu archiepiscopescu că foru de a II-a instantia. Er' dela consistoriulu archidieceșanu se înainteza apelatiunile la scaunulu apostolicu.

§ 61.

Asesorii consistoriali, preotii din gremiu, protopopii, vice-protopopii și administratorii oficiulu protopopescu in cauzele loru procesuale se judeca de consistoriulu episcopescu diecesanu că foru de I-a instantia.

§ 62.

Presiedintele va publică sentința adusa partiloru litigante, cari se voru cită anume spre scopulu acest'a. Er' sentințele aduse in consistoriele episcopesci, că foruri de revisiune, dacă litigantii nu voru fi fostu citati la pertractare, li se voru publică prin protopopii concernenti că presiedintii foruriloru protopopesci; cari apoi voru reportă consistoriulu despre publicarea facuta. Dar' dacă litigantii voru fi ș'preșenti, sentințele li se voru publică de presiedinte in ș'preșentia consistoriulu.

§ 63.

Partea nemultiamita cu sentința va insinua apelatiune seau indata după publicarea decisiunei,

Quod si inquisitio absque resultado decisivo remaneat, tunc procedura ob insufficientiam probationum suspenditur: si autem causa possit suppleri, tunc post assumptam novam inquisitionem, causa denuo referetur per assessorem consistorialem in sessione consistoriali. In hac autem vel pertractabitur et decidetur causa tamquam in foro ordinario: quod porro erit magis consultum, praesertim in causis, in quibus actio est plene probata: vel secus post acceptam causae notitiam, pro pertractatione et decisione poterit remitti ad forum protopopale respectivum, qua forum delegatum I instantiae.

§ 55.

Discussa et definita causa in foro protopopali, communicabitur sententia partibus litigantibus, per praesidem et actuarium subscripta: et una cum omnibus actis causae transmittetur consistorio episcopali ex officio, vel etiam ad appellationem partis succumbentis.

In omni casu praeses accludet suae relationi tum acta omnia cum eorum elencho, tum prospectum expensarum et diurnorum asesorum fori

§ 56.

Appellationes, prout etiam nullitatis recursus pertractabuntur ut inferius in §§ 64-70.

§ 57.

Sententiae partibus litigantibus communicatae non dabitur executio nisi post decem dies: quod temporis intervallum est partibus reservatum ad insinuandas sive interponendas suas appellationes aut nullitatis recursus.

§ 58.

Sententia in casu necessitatis committetur executioni etiam cum interventu iudicis saecularis.

### Caput III.

#### De appellationibus.

§ 59.

A foris protopopalibus qua foris delegatis I instantiae sunt appellationes ad consistorium episcopale qua forum ordinarium II instantiae.

A foris episcopalibus appellatur ad forum metropolitanum qua forum III instantiae: a foro metropolitanano vero promovetur appellatio ad sanctam sedem apostolicam.

§ 60.

A foris protopopalibus in archidieceasi sunt appellationes ad consistorium archiepiscopale qua forum II instantiae. A consistorio archidieceșano vero promoventur appellationes ad ipsam apostolicam sedem.

§ 61.

Assessores consistoriales, sacerdotes gremiales, protopopae, vice-protopopae et officii protopopalis administratores, in propriis causis processualibus iudicantur per consistorium episcopale dioecesanum qua forum I instantiae.

§ 62.

Praeses notificabit sententiam partibus litigantibus, quae expressae ad hunc scopum citabuntur. Sententiae vero in consistoriis episcopalibus qua foris revisoriae latae, si litigantes non fuerint citati ad pertractationem, notificabuntur iisdem per protopopos concernentes qua praesides fororum protopopalium; quique deinceps de publicatione peracta referent ad consistorium. Quod si vero litigantes praesentes fuerint, communicantur ipsis sententiae per praesidem in praesentia consistorii.

§ 63.

Partes, quae de sententia minime contentae fuerint, insinuabit appellationem, aut statim post decreti

seu in restempu de diece die dela publicarea a publicationem aut intra decem dies a publicatione amintita. Insiuarea apelatiunei se va face la publicati. Insiuatio appellatiouis fiat apud illud forulu aee'a, dela care se apelata; et forulu in decursu de treidieci die computate dela insinuarea apelatai va tramite actele la forulu superioru.

Partea apelanta indata se va insciintá despre aede'a; si totu odata se va reflectá la aee'a, cá in restempu de treidieci die dela insinuarea apelatai tale se-si acterna apelatiunea motivata la forulu mai inaltu.

Cererea pentru prelungirea terminului mai eusa indicatu se va examina in forulu, dela care se apelata; insé adeta prelungire se va concede numai din motive ponderose.

## § 64.

Déca partea acusata cugeta, cá pote combate competinti'a forului, atunci aee'a trebus se-si face exceptiunea s'a cu privire la incompetinti'a forului in restempu de diece die computate dela intimarea citatiunei.

Déca forulu inferioru ar judecá, cá nu este fundata exceptiunea facta in contra s'a de partea acusata, acesteia i va stá in voia a apelá la forulu superioru.

Et déca forulu superioru va dechiará, cá nu este fundata una, astu-feliu de exceptiune, atunci partea acusata se va indrumá a se supune forului citatoriu.

## § 65.

Apelatiunea se va denegá in urmatoriele casuri:

1. Déca sentinti'a se baséna pre marturisirea propria a partei apelante, ori pre notoriétate publica atátu de constatata, incátu se fia evidentu, cá partea apelanta nu intentionéna alt'a, decátu amenarea decisiunei finale a cauzei.

2. Déca in un'a si aee'a-si cauza s'au adusu doue sentintie pariforme, remánendu neatinu drep-tulu de a recurre la santulu scaunu.

3. Candu partea litiganta renuntia de apelatiune inainte, ori dupa insinuarea aeelei-a; si acésta o face ori expresa ori pre tacute, negligédu adéca a-si intrepune apelatiunea s'a in terminii prescrii.

4. In cauzele, cari pentru periculu in asteptare nu suferu aménare, nu se va admite apelatiune „in suspensivo“, fara numai „in devolutivo“.

5. Nice atunci nu se va concede apelatiunea, cándu sentinti'a s'a adusa de arbitrii definitivi legitime alesi de litiganti.

6. Asemene nu se admite, cándu sentinti'a e adusa pre bas'a juramentulu decisoriu oferitu de partea respectiva si admisu de judecatoriu.

7. Asemene nice in cauzele disciplinarie ale preotiloru, precum sunt: transgresiunea oficiulu, viéti'a scandalosa etc., candu acelea se decida in consistoriele episcopesci, cá foruri revisorie, afara inee de casulu, candu forulu inferioru nu ar' fi observatu ver una forma essentiala a procedurii, seu candu unu preotu prin sentinti'a s'ar' lipsi de beneficiu pentru totu de a un'a, seu candu s'ar' causá preotulu una dauna nereparabila. De altamintrea in materi'a apelatiuniloru se se siba in vedere constitutiunea pontificelul Benedictu XIV de ferocita memorie „Ad militantis“ din anulu 1742.

## § 66.

Sentinti'a se va considerá de nula, déca s'a adusa de unu foru necompetentu, seu déca s'a omisu una parte essentiala din procedura; asemene déca pertractarea cauzai s'a ténutu in di de domineca ori de serbatore, si in sine déca sentinti'a se baséna pre documinte ori fasiuni evidenti false.

publicati. Insiuatio appellatiouis fiat apud illud forum a pao appellatur; forum autem intra triginta dies ab insinuatione appellatiouis computandos transmittet acta ad forum superius.

Part appellans statim certior de hoc fiet; una vero eodem monebitur, ut intra triginta dies ab insinuatione suae appellatiouis recursum appellatorum motivatum apud forum superius deducat.

Recursus pro termini decuper indicati prorogatione examinabitur in foro, a quo fit appellatio; sed haec prorogatio tantum ob gravia motiva concedetur.

## § 64.

Quod si pars accusata reputaverit posse fori competentiam impugnare, tunc eadem intra decem dies a citationis intimatione computandos suam exceptionem super incompetencia deducere debet.

Si forum inferius iudicaverit haud fundatam esse exceptionem contra se factam per partem accusatam, huic eidem liberum erit ad superius forum appellare.

Quod si forum superius declaraverit, non esse fundatam eiusmodi exceptionem, tunc eadem dimittetur, ut foro citatorio pareat.

## § 65.

Appellatio denegabitur sequentibus in casibus

1. Si sententia fundatur in propria partis appellantis confessione, aut etiam in notorietate publica adeo comprobata, ut evidens omnino sit, partem appellantem nihil aliud intendere, quam finalem causae decisionem differre.

2. Si in eadem causa duae sententiae pariformes latae sint, salvo recurso ad sanctam sedem.

3. Quando pars litigans renunciat appellationi, ante aut post insinuationem eiusdem; idque expresse aut tacite, omittendo nempe intra terminos praefixos suam interponere appellationem.

4. Non admittetur appellatio „in suspensivo“, sed tantum „in devolutivo“, in causis, quae ob dilationis periculum non patiuntur moram.

5. Neque tunc concedetur appellatio, si sententia est lata per arbitros definitivos legitime a litigantibus electos.

6. Similiter non admittitur, dum sententia est lata in sequelam iuramenti decisorii a parte delati, et a iudice admissi.

7. Item nec in causis disciplinaribus sacerdotum, uti sunt: transgressio officii, vita scandalosa etc., dum deciduntur in consistoriis episcopalibus qua foris revisorii; excepto tamen casu, quo forum inferius non observasset aliquam essentialem proceduram formam; vel si presbyter privaretur beneficio pro semper; aut sacerdoti irreparabile aliquod damnum causaretur. Caeterum in materia appellationum prae oculis habeatur constitutio sanctae memoriae Benedicti XIV „Ad militantis“ anni 1742.

## § 66.

Sententia reputabitur nulla, si a foro non competente prolata fuit, aut aliqua essentialis pars in procedura fuerit neglecta; ita etiam, si pertractatio causae die dominico aut festivo habita sit; et in fine si sententia innitatur documentis sive confessionibus evidenter falsis.

## § 67.

Cererea de nulitate va fi de a se dá celui mai de aproape foru superioru, si inca in tempulu determinatu pentru apelatiune.

## § 68.

Déca sentintia va fi nula pentru incompetentiá forului, atunci forulu superioru o va declará din oficiu de nula si invalida.

## § 69.

Contra decisiunei de nulitatea sentintiei nu se pote apela.

## § 70.

Déca partea succubenta va poté documenta, cá sentintia adusa in contra sa a fostu contraria documenteloru produse din nou, seau a fostu basata pre documinte false, ori faziuni false, atunci la cererea ei i se va concede remediulu „via novi” adéca reînnoirea procesului.

## Capit IV.

## Despre procedur'a bisiteresca criminala.

## § 71.

Procedur'a criminala seau penala va fi de a se observá seau in urma unei acusatii ori denunciar, seau din oficiu.

## § 72.

Acusatiunea se va propune la consistoriulu episcopescu, ce judeca cá foru ordinariu, si acést a se va face seau in scris seau cu cuvintulu, in casulu din urma presedintele forului va demanda, se se íce la protocolu acusatunea verbala; si cu acéa ocaziune se voru cere dela acusatoru delucidările necesarie, din cari se se pota erua delictulu.

## § 73.

Acusatiunile date in numele altora, chiar si déca saru fi facutu prin procuratoru, nu se voru accepta; afara de casulu, candu procesulu se índíesce pentru una crimá comisá in dáma unui minorenu, seau a altoru persone, cari stau sub tuturatu seau curatela, in care casu acusatunea se va dá prin reprezentantii legali ai acelor a.

In ori ce acusatune se va espune numele si comuele persoanei delinvente, specia delictului, locul, anul, luna si ziua, in care sa a comisú delictulu; totu odata se voru numi si martorii, si se voru indicá si celelalte mijloce de probatiune.

## § 74.

Acusatiunile date in scris de actori necunoscuti, seau de aliori, cari nu se pota examina in persona, precum si acusatunile anonime nu se pota considera de suficiente; cá pre basca acelor a se se íntroduca procedur'a criminala. Cu tote acestea déca asemene denunciar se facu in cause grave, si de interesu publicu, consistoriulu si va procurá informatiuni despré una atare causa prin oficiulu sei subalteru.

## § 75.

Cu ce pasiescu va acusatoru trebue se alba nume bunu; de unde voru fi acusatoru suspecti: a) cei ce sunt, petati cu una crimá ore care; b) cei ce stau insi si sub acusatune; c) cei ce pasiescu din ura personala seau din pofa de resbanare; d) cei ce au repasitu fara causa justa dela procesulu intentatu cu alta ocaziune; si e) cei ce in urma unui procesu criminalu intentatu seau doveditu de calumniatori reutatosi.

## § 76.

Din oficiu se va íntroduce procedur'a criminala, a) déca se va face vre-o denunciare in scrisu de persone onorabile si demne de credintia; b) déca denunciarea va fi provenitu dela autoritatea civila,

## § 67.

Recursus nullitatis erit proximo foro superiori exhibendus: et quidem intra tempus pro appellatione praefixum.

## § 68.

Si sententia fuerit nulla propter incompetentiam fori, tunc forum superius ex officio eam declarabit irritam et invalidam.

## § 69.

Contra decretum nullitatis sententiae non datur appellatio.

## § 70.

Quod si pars succubens potuerit evincere, sententiam contra se latam fuisse aut documentis noviter deductis contrariam, aut falsis documentis vel falsis confessionibus innixam, tunc ad eiusdem instantiam erit concedendum remedium „via novi”.

## Caput IV.

## De procedura ecclesiastica criminali.

## § 71.

Procedura criminalis sive poenalis erit observanda ut in sequelam accusationis sive denunciationis, aut ex officio.

## § 72.

Accusatio proponitur consistorio episcopali iudicanti qua forum ordinarium; idque sive scripto sive verbatenus; in secundo casu praeses fori mandabit, accusationem verbalem ad protocolum adduci; eaque occasione requirentur ab accusatore dilucidationes necessariae, ex quibus erui possit delictum.

## § 73.

Accusationes aliorum nomine propositae, etiamsi per procuratores sint deductae, non acceptabuntur; excepto casu quando processus adstruitur propter crimen aliquid commissum in detrimentum aetate minoris, vel similibus personarum, quae sub tutela vel cura constitutae sunt; in quo casu accusatio proponitur per eorum repraesentantes legales.

In omni accusatione erit exponendum nomen et cognomen personae delinquentis, species delicti, locus, annus, mensis et dies, in quo delictum fuerit commissum, una vero erunt nominandi etiam testes, et alia probandi media indicanda sunt.

## § 74.

Accusationes scripto factae per actores incognitos, sive per tales, qui in persona examinari nequeunt, quemadmodum etiam accusationes anonymae, non poterunt considerari sufficientes, ut fundamentum earum instituatur procedura criminalis. Nihilominus si eiusmodi denunciationes fiant in gravibus causis, atque de interesse publico, consistorium procurabit sibi informationes super tali causa per medium officialium ab ipso dependentium.

## § 75.

Qui tanquam accusatores procedunt, debent bonae esse reputationis; hinc accusatores erunt suspecti: a) qui crimine aliquo sunt maculati; b) qui accusationibus ipsi sunt obnoxii; c) qui ex odio personali aut ex studio vindictae procedunt; d) qui absque iusta causa resilierint a processu alia occasione intentato; et e) qui in sequelam processus criminalis intentati fuerint convicti tanquam maliitiosi calumniatores.

## § 76.

Ex officio instituetur procedura criminalis: a) Si aliqua denunciatio scripto fuerit facta a personis honorabilibus et fide dignis; b) si denunciatio provenierit ab auctoritate civilis, aut fiat per proto-

seu de face de catre protopopulu concernat; a) popam concernentem; c) dum delictum est notorium, e) deca delictulu e notoriu, seu deca a venitu la eunoscintia consistoriului fama rea despre cineva dela omni demni de credintia; d) deca in decursulu unei inculsiuni facute in ore-care causa privata se va areta, ca una persona bisericoseca este vinovata cu vre-unu delictu; si e) candu acuatorulu se va fi retrasu dela procesulu intentatu.

## § 77.

Consistoriulu episcopescu inse mai inainte de a dispune introducerea procedurii criminale in contra unei persoane anumite, totu de a un'a se va informa mai antaiu despre existintia infamiei cu privire la persoana inculpatu; si dupace intr'a deveru se va fi constatatu existintia infamiei, va decide inceperea procedurii criminale. Deca inse se va constata, ca acuatorulu are nume bunu, episcopulu va pote face inculsiunea in secretu.

## § 78.

Deca pentru introducerea procedurii criminale voru milita indicii grave si motive suficiente, forulu ordinariu, nepotendu fi in acela si tempu si actoru si iudicatoriu, va comite fiscalulu, ca se inlocuiesca pre acuatoru, si se formeze actiunea in contra inculpatulu din datele, ce le va fi procuratu prin oficialu subalternu.

## § 79.

Actiunea acceptata se va pote transmite protopopulu, ca se inceara in calitate de comisariu, carui a totu odata i se va comite, ca cu privire la citirea acuatorulu si respective la autentizarea actiunii se proceda in sensulu §-lui 16.

Deca inse acuatorulu ar repasi dela actiunea sa, protopopulu va reperta despre deca consistoriulu, care apoi va pertracta actiunea retractata, ca una demuncare in sensulu §-lui 76.

## § 80.

Actiunulu se adu langa sine unu defensoru, care se fia seau alocu dupa modalitatea prescripca seu denumitu din omni. Dupa autentizarea inculsiunii protopopulu ca comisariu va cita pre metu pre termenulu prefriptu in sensulu §-lui 17; totu odata i va comunica inculsiuni in copia, ca asa acela prezentandu se in acela si terminu cu acuatoriulu, se si pote da responsulu seu seau in scripu seu cu inventulu, si in casulu acestu din urma responsulu se va lua la protocolu.

## § 81.

Transactiunea seu complanarea amicala in causile criminale nu se admite.

## § 82.

Candu procedura criminala se introduce din oficiu, atunci comisariulu inculsiunii se va transmite actiunea fiscalu, carea se va comunica inculsiuni in copia, apoi acela in terminulu prefriptu si pote da responsulu seu.

## § 83.

Comisariulu trebuie se se inuocera in totu casulu, ca cu cuvinte blande se induplece pre metu, se si recunoscă culpa seu delictulu; ce deca i va succede, va lua dela metu una declaratiune data in privintia recunoscerei delictulu, si acea o va submite consistoriulu spre dispunere ulterioara.

## § 84.

Deca inse inculsiuni in primulu seu responsu va face exceptiuni, seu negandu seu combatendu inculsiuni ori actiunea fiscalu, responsulu acelu-a se va comunica cu actorulu seu cu fiscalu forulu, deca procedura se va fi introducu din oficiu, si una se va precede mai departe in sensulu §§-loru 19-26.

## § 77.

Consistorium episcopale vero, antequam institutionem proceduræ criminalis contra aliquam personam disponat, prius semper sibi procurabit informationem de existentia infamiae relate ad personam inculpatam; et postquam existentia infamiae reapse comprobata sit, decernet criminalis proceduræ inchoationem. Si vero constiterit de bona fama accusati, episcopus poterit secreto inquisitionem prosequi.

## § 78.

Si indicia gravia atque motiva sufficientia militaverint pro criminalis proceduræ executione, forum ordinarium quia eodem tempore nequit esse et actor et iudex, committet fisco, ut idem vicem gerat accusatoris, atque actionem instituat contra inculpatum ex datis, quæ per medium officialium dependentium obtinuerit.

## § 79.

Actio acceptata transmitti poterit protopopulo, qui in eadem causa commissarius erit, ut ad citationem accusati et respective ad actiõnis authenticationem procedat in sensu § 16.

Quodsi actor a sua actione resiliat, protopopulus hoc desuper referet ad consistorium, quod exinde accusationem retractatam tantum demeritatem pertractat in sensu § 76.

## § 80.

Actio defensori abstat, servatis servanda in electione, vel ex officio deputatus. Actio non authentice a protopopulo qui commissarius erit, inchoatur, cum terminis præfixis in sensu § 17. Insuper vero eodem communicabitur accusati in copia, ita ut ipse comparere in eodem termino cum accusatore, possit suum responsum sive scripto sive verbalius dare, et in hoc ultimo caso responsum referatur in protocollo.

## § 81.

Transactio sive compositio amicalis in causis criminalibus non admittitur.

## § 82.

Quando proceduræ criminalis instituitur ex officio, tunc commissarius inculsiõnis transmittitur actori fiscalis, quæ inchoationem ab ipso in copia, qui tunc in termino sibi præfixo suum ipse responsum dare potest.

## § 83.

Commissarius in quolibet casu studere debet, ut inquit verbis blandis ad suam culpam sive delictum agnosendum adducat, quod si obtinuerit, assumet ab metu declarationem super delicto, si cognitione datam, eamque consistorio pro iudicis dispositione submittet.

## § 84.

Quodsi inculsus in primo suo responsu sive exceptiones, aut negando aut impugnando accusationem vel actionem fiscalem, eundem responsum communicabitur actori, aut fisco fore, si proceduræ fuerit instituta ex officio, et ita ulterius procedat in sensu §§ 19-26.

Inctus se va potè aperi si cu advocatu; in se A la protocolu se voru trece numai acele declaratiuni, cari le va fi facutu acusatulu in personâ propria.

§ 85.

Comisariulu înainte de a esi la facta locului spre a face investigatiunea delictului, va potè cere dela acuatoru apesele de caleoria si veitura; deca in se acela nu ar voi, ori nu le-ar potè presta, comisariulu va merge pre spesele sale. Aceste spese in se i se voru rebonifica cu ocaziunea revisiunei cauzei dupa ce forulu superioru va fi licidatu tote spesele, acesta rebonificare se va face seu de partea succumbenta, seu din vre-unu fondu diocesanu destinatu pentru suportarea ataroru spese in casu, candu procedura criminala se introduce din oficiu, si partea inculpatâ se afla neviovata

§ 86.

Cu privire la martori se va observa intru tote B procedura prescria in §§ 1 36-41.

§ 87.

Martori, a caroru fâsiuni sunt necesarie spre a se pote erua delictulu, ori spre a se pote documenta inocentia, deca la invitarea partii interesate nu se voru presenta, se voru cita prin comisariu; si in casu de renitintâ se voru constringe spre a se presenta. Martorulu protu se va constringe prin censure bisericesti, or martori mireni, deca censurele bisericesti nu voru ave efectu asupra lor, se voru astringe prin judecatorulu secularu, care se va redica spre acest a de extra comisariulu investigatoriu

§ 88.

Cu privire la probarea cauzei prin preceptori de lucru, prin inspectiune oculari si cu documente, se va observa procedura prescria in §§ 1 41, 48.

§ 89.

In cause criminali martori, fia de ori ce conditiuni, nu potu fi dispensati de juramentu.

§ 90.

Probatia seu deciderea cauzei prin juramentu partiloru litigante, precum si prin juramentulu sua nuntii suppletorii seu purgatoriu, in causa criminali nu se admite.

§ 91.

Cu privire la purgarea a teloru de neursitune, precum si cu privire la suplierea defectelor se va observa procedura prescria in §§ 1 51, 55.

§ 92.

Atandu se acti de investigatiune in orome cauza se va pertracta in consistoriu va foru ordinariu, seu va va retransmiti la forulu protopopescu, care are se judeca cu foru delegatu de I ma instantia. Delegandu se causa la forulu protopopescu, presidentele acestor foru va transpune actele procesuale inctulu acelu foru spre a pregati una actiune generala as pra actulu din cupersulu totorora actelor. Acti actiune apoi se va aduna la acte, se unicea cu a estea din partea presidentulu se va transpune unca dintre ascoru forulu spre a si pregati referentia in scrisu. Despre acest a presidentele instantiului se la tempulu seu, va prefige dima pentru pertractare a cauzei, pro care di se voru cita si forulu si actorulu. Punendu se causa la ordine in dca precepta, ascorulu amintitu si va perlege si referentia sua, apoi înainte de a se trece la pertractarea, consultarea si deliberarea cauzei, se va perlege actiunea fiscalu. Inctulu va responde in apertura sua, si in casu de lipsa i va replica fiscalu. In fine in se inctulu va duplica

Inctus poterit se defendere etiam mediante ad- vocato; ast vero ad protocollum deducatur solum- modo illas declarationes, quas fecerit accusatus in propria persona.

§ 85.

Commissarius, priusquam se transferat ad faciem loci ad peragendam investigationem delicti, exigere poterit ab accusatore expensas itineris et vetturae; quas tamen si ille nolit, aut non possit prestare, commissarius suis impensis excurrat. Itaque tamen impensae reficientur ipsi in revisione causae processualis post liquidationem omnium expensarum per forum superius decernendam; idque vel a parte succumbente, vel ex fundo aliquo dioecetano ad similes expensas ferendas destinato in casu, quo procedura criminalis instituitur ex officio, et pars inculpatâ invenitur innocens.

§ 86.

Quoad testes per omnia observabitur procedura praescripta in §§ 26-41.

§ 87.

Testes, quorum depositiones sunt necessariae ad hoc, ut erui possit delictum, aut innocentia evinci valeat, si ad partis interesse habentis invitationem non compareant, per commissarium citabuntur; et quatenus reluctentur, cogendi sunt ad comparendum. Testis sacerdos cogetur censuris ecclesiasticis; testes laici vero, si censurae ecclesiasticae nullum in illos exererent effectum, compellentur per iudicem saecularem, quod ad hunc finem per commissarium inquisitorem requiretur.

§ 88.

Respectu probationis causae per viros peritos, mediante inspectione oculari, et per documenta, observabitur procedura praescripta in §§ 41-48.

§ 89.

In causis criminalibus testes, cuiuscumque sint conditionis, non possunt dispensari a praestatione iuramenti.

§ 90.

Probatio seu decisio causae per partium litigantium iuramentum, prouti et per iuramentum ita dictum suppletorium sive purgatorium, in causa criminali non admittitur.

§ 91.

Relate ad actorulu inquisitionum instructionem, prouti et respectu suppletionis defectuum observabitur procedura praescripta §§ 51-55.

§ 92.

Si acta inquisitionis fuerint in ordine iuxta, causa pertractabitur in consistorio qua foro ordinario, aut etiam remittetur ad forum protopopuale cognoscens qua forum delegatum I instantiae. Si causa fuerit fore protopopuali delegata, praeses huius fori acta causae transmittet eiusdem fisco ad hoc, ut is contra inctum actionem generalem coordinet ex complexu actorum deductam. Eadem actio deinde actis accludetur atque una cum illis ex parte praecidis transmittetur uni ex fori assessori- bus, ut ipse suam relationem scripto conficiat. De hac praeses suo tempore reductus diem ad causae pertractationem praefiget, pro qua die et inctus et actor erubuntur. Proposita in die praefixa causa assessor praedictus suam relationem perleget, eandem, antequam ad causae pertractationem, consultationem et deliberationem transeat, perlegetur allegatio fisci. Inctus respondebit in suam defensionem, eique in casu necessitatis fiscus replicabit. In fine autem inctus duplicabit responsum; atque ita discussione ad finem perducta, litigantes o

responsali; et actio terminanda esse debet, et a sessione dimittitur; ne dein procedatur ad consultationem et votationem, in sensu § 11.

## § 93.

Decisiones se va publicé indata litigantibus, et dapa acc'a se va subterno apre revisione forului superioru, care in acc'a revisione et in iudicacione finala a causae va procedo dapa modalitate precesse in § 91, inoe cu acc'a exceptiune, ca litigantii pentru incuagurarea spozolura de regula nu sunt de a se citá la tractacione causae, ce se va tione in forulu superioru, si ca sententia adua de accetu foru in absentia litigantioru, ce va publicá accetora priu presedintole forului inferioru.

## § 94.

Litigantioru se concede, se aduca probe noae in forulu superioru.

## § 95.

Cu privire la apelatione, cererea de nulitate, reinoira processului, si executarea sententiae se voru observá dispuositiunile precesse in §§-i 62-70.

## § 96.

Accet'a este modulu ordinariu de procedere. Déca inoe, luandu-se in consideratiune impregiurabile speciale, caus'a nu s'ar poté tractá dapa tote norme seau solemnitate, ce va poté procede fara de agomotulu si aparatulu iudiciariu, aduca dapa procedur'a extraordinaria, seau sumaria.

## TITULUL VI.

Statute cu privire la administracione averioru bisericice si scolastice.

## Caput I.

Despre averije bisericice si scolastice.

## § 1.

Averea bisericicea si scolastica cuprinde totu, ce possiede biseric'a si scol'a catolica ca atare, atatu in edificie ori alte realitati immobile, catu si in drepturi posesionarie ori funduri si fundatiuni.

In specialu de averea bisericicea se tienu urmatoriele realitati:

1. casele parochiale si cantonale cu tote superedificatele de pre fundurile lor;
2. biseric'a locala cu cemetierele apartinente la ea si cincturile acelu;
3. pamenturile portuonei canonice atatu parochiale catu si cantonale, precum si gradinile, vinele, fenatiile, luncile si padurile bisericice, parochiale si cantonale.

Er drepturi sunt urmatoriele: a) de circmaritu; b) de turgu; c) de vama; d) de moraritu; e) de pasianatu; f) de lemnaritu si altele asemene.

Apoi fundurile si fundatiunile:

1. de stipendie votivalis; 2. de reuniuni bisericice; 3. fundatiuni pie; si altele.

De averea scolastica se tienu tote realitate, drepturile posesionarie, fundurile si fundatiunile, cari se referescu la sustinerea invetiamentului, si promovésa scopuri scolastice.

## § 2.

Ca averea bisericicea si scolastica ce se pota mai usioru conservá si administrá, este de lipsa, ca acc'a in tote parochie diecesane se ce conscrie in inventarie deduae cu tota acurateta: alaturandu-se la acele si estrasele dip cartile funduarie procurate despre averile specificate in §-lu 1, in catu acele se voru affa trecute in cartile funduarie.

## § 93.

Decisio illico communicabitur litigantibus; ac postmodum ad effectum revisionis submittetur foro superiori, quod in eadem revisione et finali iudicio procedet iuxta methodum in § 91 praescriptam, ea tamen cum exceptione, quod litigantes ad evitandas expensas de regula non sint citandi ad tractationem causae in foro superiori exagitandam; et quod sententia per hoc forum lata in absentia litigantium, communicanda sit ipsis per praesidem fori inferioris.

## § 94.

Litigantibus conceditur in foro superiori novas B producere probationes.

## § 95.

Respectu appellationis, recursus nullitatis, renovationis processus, atque executionis sententiae observabuntur dispositiones in §§ 62-70 praescriptae.

## § 96.

Haec est ordinaria procedendi ratio. Si vero spectatis peculiaribus circumstantiis causa tractari nequeat secundum omnes normas seu solemnitates, procedi poterit absque strepitu et figura iudicii, seu ritu extraordinario, aut summario.

## TITULUS VI

Statuta administrationem bonorum ecclesiarum et scholasticorum spectantia.

## Caput I

De bonis ecclesiasticis et scholasticis.

## § 1.

Bona ecclesiastica et scholastica complectuntur quidquid ecclesia vel schola catholica qua talis tam in aedificiis vel aliis immobilibus rebus, quam in iuribus possessionalibus vel fundis et fundationibus possidet.

Speciatim ad bona ecclesiastica haec, quae sequuntur, res pertinent:

- 1) domus parochiales et cantorales cum omnibus supraaedificiis in fundis illarum extractis;
- 2) templum locale cum coemeteriis ad ipsum pertinentibus, et cum septis eorum;
- 3) agri canonice portionis tam parochialis quam etiam cantoralis, nec non etiam horti, vineae, foeneta, prata et sylvae ecclesiasticae, parochiales et cantorales.

Iura autem sunt sequentia: a) educii sive omnopolii; b) nundinarum; c) telonii sive nauis portorium exigendi; d) molendini; e) ius piscendi; f) ius lignandi, et alia similia.

Deinde fundi et fundationes.

- 1) stipendiorum votivorum; 2) associationum ecclesiarum; 3) piarum fundationum; et alia.

Ad bona scholastica pertinent omnes realitates, iura possessionalia, fundi, fundationes, quae ad institutionis incrementum referuntur, et scopos scholasticos promovent.

## § 2.

Ut bona ecclesiastica et scholastica facilius conservari et administrari possint, necesse est, ut ea in omnibus parochiis diecesanis in inventariis omnium studio confectis describantur; adiectis in eadem extractibus ex libris fundariis super bonis in § 1 indicatis, quatenus ea in hos libros fundarios relata sint.

Aceste inventarii se se pregătesc în două exemplare, dintre cari unul se se conserve în arhivul parohial, și celălalt în arhivul diocesan.

Inventariile aceste se se face din nou totu în diece ani; că așa se se adnotese cu acuratotea tote schimbările, ce aru fi intervenite în scole bunuri în decursulu decențului aspirate.

#### Caput II.

Administrarea averilor bisericesti și scolastice.

##### § 3.

Averile bisericesti și scolastice se administră imediatu prin curatorii bisericești sub controlu parohiloru locali, cari voru presidă corporatiunei acelor a. Parochii în fa-care anu voru dá rațiuni deosepe administrarea averiloru.

##### § 4.

Patronii, deca parochie se afla sub patronatu, nu au dreptu a se amestecă în administrarea faptice a averiloru bisericeloru și scoleloru patronate. Pentrucă inae averile se se administrese cu diligenția, că se nu pieră, ei au dreptulu a recurge la ordinariatu.

#### Caput III.

Conservarea averiloru bisericesti și scolastice.

##### § 5.

Averile bisericesti și scolastice trebus nă numai conservate cu cea mai mare grige, ci și înmulțite, în cătu va fi cu potinția; pentru ace a vor ce instrainare, ori vindere, ori ingreunare cu imprumuturi a aceloru averi în generalu este oprita; și numai în casuri speciale, din cause momentuose, și după obtinerea facultatei necesare dela scaunulu apostolicu, va fi iertatu a instraina, și vinde ori insarcină cu imprumuturi bunurile bisericesti și scolastice imobile și mobile pretioase.

##### § 6.

Pentru obtinerea facultatei amintite curatoriatulu bisericescu ori parochulu beneficiatu va ave de a recurge la ordinariatul diocesanu, și a se rogă, că se se esopereze facultatea necesaria spre scopulu intenționatu.

##### § 7.

Pentru vinderea unoru bunuri mai mici și de puțina însemnatate, concesiunea va fi de a se cere și a se capetă de adreptulu dela episcopulu diocesanu.

#### XV.

*Decretulu de subscriere a acteloru sinodali.*

In numele preasantei și nedespărțitei Treimi a Tatalui și a Fiului și a Spiritului santu

Nos Ioanu Vancea de Buteasa arhiepiscopulu și metropolitulu greco-catholicu de Alb'a-Jul'ia și Fagarasiu etc. etc.

Finindu-se pertractările sinodale, provocămu pre toti parinții acestui sinodu, că se se presentese în personă propria, și apropiandu-se de santulu altariu, după subscrierea noastră unulu fa-care se subscrie la loculu seu și în ordine decretule aduse în acestu sinodu provincialu acum terminatu.

Ioanu Vancea arhiepiscopulu și metropolitulu greco-catholicu de Alb'a-Jul'ia și Fagarasiu intarindu am subscriu.

Michailu Pavelu episcopulu Oradei-mari intarindu am subscriu.

Victoru Mihály episcopulu Lugosiului intarindu am subscriu.

Juanu Szabó episcopulu Armenopoléi intarindu am subscriu.

Haece inventaria in dupli exemplari conscribuntur, quorum unum in archivio parochiali, alterum vero in archivio diocesano servetur.

Inventaria ista quovis decimo anno revisita conscribantur ita, ut omnes immutationes, quae circa illa bona intra elapsam decennium intervenerint, sedulo adnotentur.

#### Caput II.

Administratio bonorum ecclesiasticorum et scholasticorum.

##### § 3.

Ecclesiastica et scholastica bona administrantur per ipsos ecclesiae curatores sub censura parochiarum localium, qui huiusmodi collegio praesunt. Parochi singulis annis episcopo rationem administrationis reddent.

##### § 4.

Patroni, si parochiae sub patronatu existant, non habent ius se reali bonorum ecclesiarum et scholarum patronatarum administrationi ingerendi. Pro diligenti tamen administratione bonorum, ne pereant, ius habent recurrendi ad ordinarium.

#### Caput III.

Conservatio bonorum ecclesiasticorum et scholasticorum.

##### § 5.

Bona ecclesiastica et scholastica non modo maxima cura conservanda, sed, quatenus fieri potest, etiam augenda sunt; propterea quaecumque alienatio eorum vel venditio, vel oneratio ex contractis mutuis generatim prohibita est; et tantum specialibus in casibus, magni momenti causis intervenientibus, et impetrata ab apostolica sede necessaria facultate, bona ecclesiastica et scholastica imobilia et pretiosa mobilia abalienare et vendere vel onerare iuris mutuis licebit.

##### § 6.

Ad praedictam facultatem obtinendam curatoratu ecclesiastico vel parochi beneficiato erit ad ordinariatum diocesanum recurrendum, et, ut facultas necessaria ad scopum propositum impetretur, ibidem erit supplicandum.

##### § 7.

Ad quaedam vero minora et exigui momenti bona vendenda, facultas directe ab episcopo diocesano erit et petenda et impetranda.

#### XV.

*Decretum de subscriendis synodi decretis.*

In nomine sanctae et individuae Trinitatis Patris et Filii et Spiritus sancti.

Nos Ioannes Vancea de Buteasa arhiepiscopulu et metropolita graeco-catholicu Alba-Iuliensis et Fogarasiensis etc.

Pertractationibus synodalibus iam completis, omnes huiusce synodi patres monemus, ut in propria persona compareant, atque ad sacrum altare accedentes, post nostram subscriptionem singuli eorum, suo loco, et ordine decreta in hac synodo provinciali nunc ad finem perducta promulgata subscribant.

Ioannes Vancea arhiepiscopulu et metropolita graeco-catholicu Alba-Iuliensis et Fogarasiensis definiens subscripsi.

Michaël Pavel episcopulu Magno-Varadinensis definiens subscripsi.

Victor Mihály episcopulu Lugosiensis definiens subscripsi.

Ioannes Szabó episcopulu Armenopolitanus definiens subscripsi.



Timoteu Cioba prepositus capituli metropolitani de Baza am subscribitur.

Theodoru Hărăy prepositus capituli de Oradea-mare am subscribitur.

Stefanu Moldovanu prelatu domesticu et prepositu capituli de Lugosi am subscribitur.

Ioann Andria prepositus capituli dioecesei Armenopolitane am subscribitur.

Constantinu Păpălii canonicu lectoru, delegatu alu capituli metropolitani am subscribitur.

Ioann Fekete-Negruiu canonicu cantoru delegatu alu capituli metropolitani am subscribitur.

Antoniu Vestemencu canonicu metropolitani penitentiarii et theologu am subscribitur.

Ioann M. Moldovanu canonicu metropolitani cancellariu et theologu am subscribitur.

Doctoru Ioannu Batiu canonicu metropolitani theologu et canonistu am subscribitur.

Paulu Vela canonicu custode et delegatu alu capituli de Oradea-mare am subscribitur.

Andreu Liviu canonicu lectoru, prelatu domesticu, abate et delegatu alu capituli de Lugosi am subscribitur.

Vasiliu B. Popu canonicu prebendatu et delegatu alu capituli dioecesei Armenopolitane am subscribitur.

Alexandru Micu vicariu foraneu archiepiscopescu alu Fagarasiului et theologu am subscribitur.

Beniaminu Popu-Densuianu vicariu foraneu alu Hatieglui et theologu am subscribitur.

Gregoriu Moisil vicariu alu Rodnei protopopulu et parochulu opidului Nasaud.

Alimpiu Barbulovicu vicariulu Silvaniei et theologu am subscribitur.

Michailu Kőkényesy protopopu et administratoru alu vicariatulu Marmatie et theologu am subscribitur.

Alimpiu Blasiu protopopulu Blasiului et theologu am subscribitur.

Gavrilu Popu protopopulu Clusiuului et theologu am subscribitur.

Simeonu Popu Mateiu archidiaconu honorariu secretariu metropolitani et magistru de ceremonie am subscribitur.

Georgiu Marchisiu archidiaconulu partiloru Sarmarene in dioecesi Oradei-mari et theologu am subscribitur.

Michailu Perianu notariu consistoriali alu dioecesei Lugosiului et canonistu am subscribitur.

Eusebiu Cartice professoru de sant'a teologia, assessor et fideu consistoriali et theologu am subscribitur.

Doctoru Alexandru Grama prefectu seminariulu et professoru de sant'a teologia et canonistu am subscribitur.

Damianu Elia Domsia jeromonachu in loculu protoegumenulu dela manastirea proasantei Treimi din Blasiu am subscribitur.

## XVI.

*Decretulu prin care se recunosc alu doilea conciliu alu provinciei de Alb'a-Jul'ia si Fagarasiu.*

Dela fundarea provinciei bisericesti de ritulu grecescu Romanu in Transilvania acum a dou'a ora s'au intrunitu in conciliu provincialu reverendulu domnu parinte archiepiscopulu Fagarasiului si Albei-Julie si episcopii suffragani. Acestu sinodu, inceputu in 30 maiu, terminandu-se in 6 ale lunei armatorie juniu din anulu 1882, prelatulu amintitu n'a intarlatu a tramite actele si decretetele aceluia la acesta sacra congregatiune de Propaganda fide pentru afacerile orientale, rogandu-se, ca acelea se se recunosc cu autoritatea santului scaunu.

Timoteu Cioba prepositus capituli metropolitani Baze am subscribitur.

Theodoru Hărăy prepositus capituli Magna-Varadinensis am subscribitur.

Stefanu Moldovanu prelatu domesticu et prepositu capituli Lugosiensis am subscribitur.

Ioann Andria prepositus capituli dioecesei Armenopolitane am subscribitur.

Constantinu Păpălii canonicu lector, delegatu capituli metropolitani am subscribitur.

Ioann Fekete-Negruiu canonicu cantoru, delegatu capituli metropolitani am subscribitur.

Antoniu Vestemencu canonicu metropolitani penitentiarius qua theologu am subscribitur.

Ioann M. Moldovanu canonicu metropolitani cancellariu qua theologu am subscribitur.

Doctoru Ioannu Batiu canonicu metropolitani theologu qua canonistu am subscribitur.

Paulu Vela canonicu custode et delegatu capituli Magna-Varadinensis am subscribitur.

Andreu Liviu canonicu lector, prelatu domesticu, abbas et delegatu capituli Lugosiensis am subscribitur.

Vasiliu B. Popu canonicu prebendatu et delegatu capituli dioecesei Armenopolitane am subscribitur.

Alexandru Micu vicariu foraneu archiepiscopalis Fagarasiensis qua theologu am subscribitur.

Beniaminu Popu-Densuianu vicariu foraneu Hatieglensiu qua theologu am subscribitur.

Gregoriu Moisil vicariu Rodnensis archidiaconu et parochulu oppidi Nasaud.

Alimpiu Barbulovicu vicariu Silvanie qua theologu am subscribitur.

Michailu Kőkényesy archidiaconu et administrator vicariatu Marmatie qua theologu am subscribitur.

Alimpiu Blasiu archidiaconu Blasiensis qua theologu am subscribitur.

Gabrielu Popu archidiaconu Claudiopolitanu qua theologu am subscribitur.

Simeonu Popu Mateiu archidiaconu honorariu secretariu metropolitani qua magister caeremoniaru am subscribitur.

Georgiu Marchisiu archidiaconu partiu Sarmariensiu dioecesei Magna-Varadinensis qua theologu am subscribitur.

Michailu Perianu notariu consistoriali dioecesei Lugosiensis qua canonistu am subscribitur.

Eusebiu Cartice professor sacre theologie, assessor et fideu consistoriali qua theologu am subscribitur.

Doctoru Alexandru Grama praefectu seminariulu et professor sacre theologie qua canonistu am subscribitur.

Damianu Elias Domsia hieromonachu loco protoegumeni monasterii sanctissimae Trinitatis Blasiensis am subscribitur.

## XVI.

*Decretum quo concilium secundum provinciae Alba-Iuliensis et Fagarasiensis recognoscitur.*

Secundo post erectam ecclesiasticam provinciam graeci ritus Rumeni in Transilvania reverendus pater dominus archiepiscopus Fagarasiensis et Alba-Iuliensis atque episcopi suffraganei in provinciale concilium convenire sategerunt. Cum synodalis conventus die 30 maii inchoatus, et 6 die inequentis iunii anni 1882 absolutus fuisset, memoratus praesul eiusdem acta et decreta ad hanc sacram congregationem de Propaganda fide pro negotiis orientalibus mittere properavit, exiis postulans, ut ea sanctae sedis auctoritate recognoscerentur.

Dei decessu, ac de cetero in adunariis A generali tenute in 9 et 30 iunii, 7 et 21 iulii diebus eadem curanda s'au cupens unum comitari maturo, eminentissimi pariter et summi sacri congregationis pro aeclesia et deinceps exemplaria sui aliterata le-an recognoscere, si an declarata, et se potu da la lumina.

Sententi'a aedat'a a sacri congregationis sub- scribitu secretariu referendu e sententi'ae demulsi nostri pontificis Leonu alu XIII in audienti'a deia 30 septembri aecetui anu, sententi'a s'a s'a in- duratu a o aprobá si a o intari, anulandu ori ce alte ordinatiuni contrarie.

Data in Rom'a die residenti'a aeclesia et sacri congregationis de Propaganda fide pentru afacerile orientale la 1 octobri anulu 1894.

Joanu cardinalu Simeoni, prefectu.  
Serafinu Cretoni, secretariu.

Porro iisdem actis et decretis maturo examine perpendi in generalibus comitiis dierum 9 et 30 iunii, 7 et 21 iulii currentis anni, eminentis- simi patris praesidentis sacrae congregationis ea ipsa iuxta exemplar haec adnexum recognoverunt, atque in locum edi posse declararunt.

Quam sacri concessus sententiam cum sub- scriptis secretariu sanctissimo domino nostro Leoni papae XIII in audienti'a 30 septembri huius anni retulisset, sanctitas sua eam probare, ratamque habere dignatus est, contrariis quibuscumque minime obstantibus.

Datum Romae ex aedibus eiusdem sacrae con- gregationis de Propaganda fide pro negotiis orien- talibus die 1 octobris anni 1894.

Ioannes cardinalis Simeoni, praefectus.  
Serafinus Cretoni, secretarius.

#### APPENDIX AD ACTA ET DECRETA

concilii provinciae ecclesiasticae graeco-catholicae Alba-Iulienensis et Fogarasiensis anno Domini 1892 celebrati.

Supremae sacrae congregationis  
instructio ad probandum obitum alicuius coniugis  
edita anno 1868.

Matrimonii vinculo duos tantummodo „Christo ita docente, copulari, et coniungi posse, alterutro vero coniuge vita functo, secundas, imo et ulterio- res nuptias licitas esse, dogmatica ecclesiae catho- licae doctrina est“.

Verum ad secundas, et posteriores nuptias quod attinet, cum de re agatur, quae difficultatibus, ac fraudibus haud raro est obnoxia, hinc sancta sedes sedulo curavit, modo constitutionibus generalibus, saepius autem responsis in casibus particularibus datis, ut libertas novas nuptias ineundi ita cuique salva esset, ut praedicta matrimonii unitas in dis- crimine non adduceretur.

Inde constituta sacrorum canonum, quibus, ut quis possit licite ad alia vota transire, exigitur quod de morte coniugis certo constet, uti capite *Dominus de secundis nuptiis*; vel quod de ipsa morte recipiatur certum nuncium uti capite *In praesentia, De sponsalibus et matrimonio*. Inde etiam ea quae explanatius traduntur in instructione „*Cum alias 21 augusti 1670*“ a Clemente X sancita, et in Bul- lario Romano inserta super examine testium pro matrimonio contrahendis in curia eminentissimi vicarii urbis, et caeterorum ordinariorum; maxime vero quae proprius ad rem facientia ibi habentur n. 12 et 13.

Et haec quidem abunde sufficerent, si in eius- modi causis peragendis omnimoda, et absoluta cer- titudo de alterius coniugis obitu haberi semper D posset; sed cum id non sinant casuum propemodum infinitae vices (quod sapienter animadversum est in laudata instructione his verbis: „*Si tamen huius- modi testimonia haberi non possunt, sacra congrega- tio non intendit excludere alias probationes, quae de iure communi possunt admitti, dummodo legitimae sint, et sufficientes,*“ sequitur, quod stantibus licet principiis generalibus praestitutis, haud raro casus eveniunt, in quibus ecclesiasticorum praesidium iudicia haerere solent in vera iustaque probatione dignoscenda, ac statuenda; imo cum pro summa illa facilitate, quae aetate nostra facta est, remo- tissimas quasque regiones adeundi, in omnes fere orbis partes homines divagentur, eiusmodi casuum multitudo adeo aucrevit, ut frequentissimi hac de re ad supremam hanc congregationem habeantur recursus, non sine porro partium incommodo, qui- bus inter informationes, atque instructiones, quas

B pro re nata, ut aiunt, peti mittique necesse est, plurimum defuit temporis, quin possint ad optata vota convolare.

Quapropter sacra eadem congregatio huiusmodi necessitatibus occurrere percipiens, simulque per- pendens, in disitis praesertim missionum locis, ecclesiasticos praesides opportunis destituit subsidiis, quibus ex gravibus difficultatibus extricare se va- leant, e re esse censuit, uberius edere instruc- tionem, in qua, in, quae iam tradita sunt, nullo pacto abrogatis, regulae indigentur, quas in eius- modi casibus haec ipsa sacra congregatio sequi solet; ut illarum ope, vel absque necessitate re- cursus ad sanctam sedem, possint iudicia ferri, vel certe, si recurrendum sit, status quaestiois ita di- lucide exponatur, ut impediti longiori mora sen- tentia non debeat. Itaque

1. Cum de coniugis morte quaestio instituitur, notandum primo loco, quod argumentum a sola ipsius absentia quantacumque (licet a legibus civili- bus fere ubique admittatur) a sacris canonibus minime sufficiens ad iustam probationem habetur. Unde sanctae memoriae Pius VI ad archiepiscopum Pragensem die 11 iulii 1789 rescripsit, solam con- iugis absentiam, atque omnimodum eiusdem silen- tium *satis argumentum non esse ad mortem compro- bandam*, ne tum quidem, cum edicto regio coniux abens evocatus (idemque porro dicendum est, si per publicas ephemerides id factum sit) nullum suimet indicium dederit. (*quod enim non com- paruerit, idem sit pontifex, non magis mors in causa esse potuit, quam eius contumacia.*)

2. Hinc ad praescriptum eorundem sacrorum canonum, documentum authenticum obitus diligenti studio exquiri omnino debet; exaratum scilicet ex registis parochiae, vel xenodochii, vel militiae, vel etiam, si haberi nequeat ab auctoritate ecclesia- stica, a gubernio civili loci in quo, ut supponitur, persona obierit.

3. Porro quandoque hoc documentum haberi nequit; quo casu testium depositionibus supplendum erit. Testes vero duo saltem esse debent, iurati, fide digni, et qui de facto proprio deponant, defunctum cognoverint, ac sint inter se concordēs quoad locum et causam obitus, aliasque substan- tiales circumstantias. Qui insuper, si defuncti propinqui sint, aut socii itineris, industriae, vel etiam militiae, eo magis plurimi faciendum erit illorum testimonium.

4. Interdum unus tantum testis examinandus reperitur; et licet ab omni iure testimonium unius

ad plene probandum non admittatur, attamen ne A  
 conuict alius nuptias infra percipere, vitam coelibem  
 agere cogatur, etiam unus testimonium absolute  
 non respicit suprema congregatio in dirimendis  
 huiusmodi casibus, dummodo ille testis recentibus  
 conditionibus sit praeditus, nulli exceptioni ob-  
 noxius, ac praeterea eius depositis aliis, gravibus-  
 que adiuuantiis falcatur; sique alia extrinseca ad-  
 iuuantiis colligi omnino nequeant, haec tamen cer-  
 tum sit, nihil in eius testimonio reperiri, quod non  
 sit congruum, atque omnino verisimile.

5. Contingit etiam, ut testes omnimoda fide  
 digni testificentur se tempore non suspecto mortem  
 coniugis ex aliorum attestations audivisse, isti  
 autem vel quia abentes, vel quia obierint, vel  
 aliam ob quamcumque rationabilem causam exa-  
 minari nequeant; tunc dicta ex alieno ore quatenus  
 omnibus aliis in casu concurrentibus circumstantiis,  
 aut saltem urgentibus respondeant, satis esse cen-  
 sentur pro sequente mortis prudenti iudicio.

6. Verum, haud semel experientia compertum  
 habetur, quod nec unus quidem reperiat testis  
 qualis supra adstruitur. Hoc in casu probatio obi-  
 tus ex coniecturis, praesumptionibus, iudiciis et  
 adiunctis quibuscumque, sedula certe et admodum  
 cauta investigatione curanda erit; ita nimirum, ut  
 pluribus hinc inde collectis, eorumque natura per-  
 pensis, prout scilicet urgentiora, vel leviora sunt,  
 seu propiore, vel remotiore nexu cum veritate  
 mortis coniunguntur, inde prudentis viri iudicium  
 ad eandem mortem affirmandam probabilitate maxi-  
 ma, seu morali certitudine promoveri possit. Qua-  
 propter quondam in singulis casibus habeatur ex  
 huiusmodi coniecturis simul coniunctis iusta pro-  
 batio, id prudenti relinquendum est iudicis arbitrio;  
 heic tandem non abs re erit plures indicare fontes  
 ex quibus illae sive urgentiores, sive etiam leviores C  
 colligi, et haberi possint.

7. Itaque in primis illae praesumptiones investi-  
 gandae erant quae personam ipsius aasserti defuncti  
 respiciunt, quaeque profecto facile haberi poterunt  
 a coniunctis, amicis, vicinis, et quoquo modo notis  
 utriusque coniugis. In quorum examine requiratur  
*exempli gratia:*

*An* illi, de cuius obitu est sermo, bonis moribus  
 imbutus esset; pie, religioseque viveret; uxoremque  
 diligeret; nullam sese occultandi causam haberet;  
 utrum bona stabilia possideret, vel alia a suis pro-  
 pinquis, aut aliunde sperare posset.

*An* discesserit annuentibus uxore, et coniunctis:  
 quae tunc eius aetas, et valetudo esset.

*An* aliquando, et quo loco scripserit, et num-  
 eam voluntatem quamprimum redeundi aperuerit;  
 aliaque huius generis indicia colligantur.

Alia ex rerum adiunctis pro varia absentiae D  
 causa colligi indicia sic poterunt.

*Si ob militiam abierit*, a duce militum requiratur  
 quid de eo sciat; utrum alicui pugnae interfuerit;  
 utrum ab hostibus fuerit captus; num castra  
 deseruerit, aut destinationes periculosas ha-  
 buerit, etc.

*Si negotiationis causa iter suscepit*, inquiratur,  
 utrum tempore itineris gravia pericula fuerint ipsi  
 superanda; num solus profectus fuerit, vel pluribus  
 comitatus; utrum in regionem, ad quam se contulit,  
 supervenerint seditiones, bella, fames, et pestilen-  
 tiae etc. etc.

*Si maritimum iter fuerit aggressus*, sedula in-  
 vestigatio fiat a quo portu discesserit; quinam  
 fuerint itineris socii; quo se contulerit; quod  
 nomen navis quam conscendit; quis eiusdem navis  
 gubernator; an naufragium fecerit; an societas quae  
 navis cautionem forsan dedit, pretium eius solverit;

et aliaeque circumstantiae, et quae sint diligenter per-  
 pendantur.

8. Fama quoque aliis adita adiuuantiis argu-  
 mentum de obitu constituit, haec tamen condi-  
 tionibus, nimirum; quod a duobus saltem testibus  
 esse dignis, et iuratio comprobetur; qui deponant  
 de rationabili causa ipsius famae; an eam acco-  
 perint a maiori, et saniori parte populi, et an ipsi  
 de eadem fama recte sentiant; nec sit dubium illam  
 fuisse concessam ab illis, in quorum commodum  
 inquiritur.

9. Tandem, si opus fuerit, praetereunda non erit  
 investigatio per publicas ephemerides, datis direc-  
 tori omnibus necessariis personae iudicii, nisi ob  
 speciales circumstantias saniori, ac prudentiori con-  
 silio aliter consueatur.

10. Haec omnia pro opportunitate casuum sacra  
 haec congregatio diligenter expendere solet; cum-  
 que de re gravissima agatur, cunctis aequa lance  
 libratis, atque insuper auditis plurium theologorum,  
 et iuris prudentum suffragiis, denique suum iudi-  
 cium pronunciat, an de tali obitu satis constet, et  
 nihil obstet quominus petenti transitus ad alias  
 nuptias concedi possit.

11. Ex his omnibus ecclesiastici praesides cer-  
 tam desumere possunt normam, quam in huiusmodi  
 iudiciis sequantur. Quod si non obstantibus regulis  
 hucusque notatis res adhuc inertis, et implexa illis  
 videatur, ad sanctam sedem recurrere debent,  
 actis omnibus cum ipso recurru transmissis, aut  
 saltem diligenter expoitis.

*Instructio ad patriarchas archiepiscopos, episcopos  
 rituum orientalium in causis matrimonialibus ad-  
 hibenda probata in congregatione generali eminentis-  
 simorum ac reverendissimorum patrum in rebus fidei  
 inquisitorum generalium feria IV die 20 iunii 1883.*

Quemadmodum matrimonii foedus tamquam of-  
 ficiu naturae proli educandae, aliisque maximi  
 momenti bonis consequendis perpetuam et indivi-  
 duam vitae consuetudinem inter coniuges exigit,  
 et eo sanctius tamquam ecclesia sacramentum in-  
 dissolubile sit oportet, aiente Domino: *Quod Deus  
 coniunxit, homo non separet*; ita non minus quando  
 cum aliquo ex impedimentis, quae dirimentia nun-  
 cupantur, initum atque ideireo verum matrimonium  
 non fuerit, a legitima ecclesiae potestate, ad quam  
 causae matrimoniales unice spectant, irritum ac  
 nullum ut iudicetur seu declaretur, ipsa sacramenti  
 dignitas, ratio iustitiae, et animarum salus postulat.

Verum quanto studio quantaque solertia opus  
 sit, ut in singulis casibus alicuius impedimenti diri-  
 mentis existentia solide comprobetur, experientia  
 quotidiana testatur. Nam et nonnulla impedimenta  
 sunt ipsa per sese probatu difficillima, et saepe  
 contingit, ut facta ex quibus probationes erui de-  
 bent, ita sint implexa, iisque circumstantiis involuta,  
 ut difficillime eadem explicari, et de iisdem iudi-  
 cium praferri queat. Hinc est, quod sancta sedes  
 pro ea sollicitudine, qua tanti sacramenti dignitati,  
 administrationi iustitiae, et animarum saluti cautum  
 semper voluit, numquam omisit, editis opportune  
 sive constitutionibus apostolicis sive instructionibus,  
 regulas praescribere, quarum ope in casibus etiam  
 difficilioribus veritas tuto detegi et iudicium recte  
 ferri posset.

Experientia tamen compertum est, patriarchas,  
 archiepiscopos, et episcopos diversorum rituum  
 orientalium ob speciales condiciones, in quibus  
 eorum dioeceses versantur, non semper posse iis-  
 dem apostolicis constitutionibus atque instructio-  
 nibus quoad omnia sese conformare, nec proinde  
 semper consequi plenam illam processuum et iudi-

ciorum legalitatem, quae tantopere desideranda esset in huiusmodi causis definienda.

Quare ut, quantum fieri potest, sacrorum canonum praescriptiones in re tanti momenti religiose serventur et simul consulatur specialibus conditionibus, in quibus versantur tribunalia ecclesiastica penes orientales, summus pontifex specialem instructionem pro praedictis tribunalibus iussit exarari, quae ab iis omnibus, ad quos spectat, accuratae executioni mandatur.

## PARS I.

### TITULUS I.

#### *De accusatione matrimonii.*

1. Ut in tribunali ecclesiastico causa aliqua matrimonialis tractanda suscipiatur, necesse est ut contra matrimonium regularis et iuridica accusatio processerit: quae nunquam erit admittenda, nisi proficiatur a persona vel personis, quae communi iure habiles ad accusandum habeantur. Etenim in quibusdam impedimentis ipsi coniuges tantum uti accusatores admittuntur, in aliis qui sunt iisdem sanguine propinqui, vel etiam quilibet de populo; ac tandem ex officio etiam inquisitio fieri potest, et quandoque debet, quando praesertim contra alicuius matrimonii validitatem simplex denuntiatio facta fuerit; aut fama fundamentum veritatis praesefrens de alicuius impedimenti existentia divulgata sit.

2. Ista accusatio coram legitimo ordinario ecclesiastico fieri debet, et quidem in scripto: si oratus facta fuerit, iudicialis reddenda erit iuxta regulas communi iure traditas, scilicet efficiendo ut accusator eam repetat coram tribunali, et a cancellario in actis redigatur.

3. In ea, praeter accuratam facti expositionem, enarranda erunt omnia adiuncta necessaria, et omnia indicia concurrentia; indicandi et nominandi testes de re instructi, ut hoc modo fundamenta accusationis cognoscantur, et via tribunali sternatur veritati detegendae.

### TITULUS II.

#### *De tribunali constituendo.*

4. Accusatione sic recepta, munus moderatoris actorum episcopus vel ipse sibi assumet, vel suum vicarium generalem, aut alium probum et expertum virum e clero ad illud delegabit. Similiter alium virum designabit, qui cancellarii officio fungens quidquid ad causam pertinet, in acta referat, ac nominatim interrogationes examinandis faciendas, eorumque responsiones scripto consignet.

5. Praeterea ipse ordinarius omnino tenetur deputare alium virum ecclesiasticum, quatenus haberi possit, iuris scientia et vitae probitate praeditum, qui matrimonii defensor existat. Eum vero suspendere vel remove, si iusta causa adfuerit, et alium substituere iis qualitatibus ornatum ordinario semper fas erit.

6. Praedictae deputationes et delegationes in scriptis ab ordinario fiant, et earum authentica documenta vel saltem mentio in actis prostent.

7. Moderatoris actorum erit tribunal convocare, partes et testes citare, ut in iudicium compareant; terminos dilationis concedere, quoties rationabiliter ab iis qui ius habent, petantur; edere decreta et ordinationes pro regulari et recta actorum compilatione. Quae omnia in scripto erunt exaranda, et in actis ipsis recensenda.

8. Defensor matrimonii antequam munus sibi commissum suscipiat, coram actorum moderatore iuramentum praestabit tactis sanctis evangelii de

munere suo diligenter et incorrupte adimplendo, spondens se omnia voce et scripto deducturum, quae ad validitatem matrimonii sustinendam conferre iudicaverit. Hic matrimonii defensor a moderatore actorum citandus erit ad quaelibet acta, ne vitio nullitatis concidant: eidem semper et quaecumque acta processus, etsi nondum publicati, erunt communicanda, semper et quaecumque eius scripta recipienda, atque novi termini, eo flagitante, prorogandi; ut ea scripta perficiat atque exhibeat.

9. Quod si ob peculiares circumstantias matrimonii defensor singulis actis interesse nequiverit, absoluto processu eadem ipsi tradantur, ut eas exarare queat animadversiones, quas tuendae matrimonii validitati necessariae iudicaverit; si alia acta suggererit, haec conficienda omnino erunt; si ex iam confectis deprehenderit alias adesse personas testimonio ferendo idoneas et opportunas nondum examinatas, has examini subiiciendas proponet.

### TITULUS III.

#### *De methodo sequenda in actis conficiendis.*

10. Constituto tribunali, haec actorum coöficiendorum ratio tenenda erit. Ab omnibus et singulis testimonium dicturis moderator actorum ante omnia iuramentum exigit de veritate dicenda, et si ita res postulet, etiam de secreto servando, praemissa congrua mentione de iuramenti sanctitate, praesertim si examinandi rudes sint et ignari, iuramentum praestandum erit tactis sanctis evangelii, et in singulis examinibus eodem modo repetendum.

11. Qui examini subiiciendi sunt, seorsum semper audiantur. Porro cancellarius adnotabit diem, mensem, et annum cuiuslibet examinis, nec non singulorum nomen, cognomen, aetatem, conditionem, statum, et patriam, et etiam quod iuramentum revera praestiterint.

12. Post quodlibet examen, etiamsi eadem persona pluries illi subiicienda sit, cancellarius clara et intelligibili voce coram eadem legat interrogationes et responsiones, facta eidem facultate variandi, aut declarandi quidquid ei visum fuerit: deinde ipse examinatus subscribat, et si fuerit illiteratus, faciet hoc signum crucis; ac denique moderator actorum et defensor validitatis matrimonii apponent suam subscriptionem, et cancellarius de actu rogabit.

13. Si aliquando contingat examinandos apud exteras et forsan longinquas regiones versari, nec tribunali se sistere posse, a moderatore actorum accurata factorum et circumstantiarum, quorum cognitio et confirmatio requiritur, expositio erit facienda, quae concinnatis opportunis interrogationibus de sententia quoque defensoris matrimonii, et indicatis examinandorum nominibus, ad ordinarium loci, in quo commorantur, mittatur, ut ille sive per se, sive per suum vicarium generalem, sive per alium virum probum et expertum, e clero eligendum, eos examini subiiciat iuxta datas interrogationes, requisito prius iuramento de veritate dicenda, et caeteris servatis, quae supra praescripta sunt.

Si vero contigerit aliquem examini subiiciendum e vita migrasse, mortis documentum inter acta recenseatur.

14. Quoad singulos in iudicium vocatos vel vocandos actorum moderator inquirere debet probitatem et credibilitatem, et ad hoc curabit, ut ab eorum parochia, sin minus a personis fide dignis litterae testimoniales exhibeantur, quae etiam in actis erunt referendae.

15. Inter examinandos prime loco venit ille, qui accusationem contra matrimonium movit. Ab isto exquirendum erit, ut clara distincteque exponat accusationis titulum; facta omnia fideliter et religiose enarret, eorumque probationes afferat; circumstantias omnes et indiciis exponat, quae vel ex propria scientia cognoverit, vel ex aliorum relatione didicerit; et denique nomet testes, quos de re instructos solverit, vel saltem reputaverit.

16. Secundo loco veniant coniuges ipsi, qui semper, et eorum audiri debent, ut unusquisque sua iura tueri, et rationes, deductiones, ad facta allata aut recitari, aut explicare queat. Quolibet parte examini subiecta poterit vel illico post examen, vel etiam deinceps, antequam processus claudatur, proponere, si velit, articulos, super quibus alter coniux sit examinandus; et quatenus etiam ab hoc articulo proponantur, erit iterum citandus coniux, qui primus fuerat examinatus, ut super articulis ab altero propositis audiat. Iuxta casuum diversitatem a coniugibus inquirendum erit, ut si qua documenta habeant ad eum matrimonium, vel ad conjugalem vitae consuetudinem spectantia, ea exhibeant, in acta recensenda. Quae documenta cuiuscumque generis sint, et a quocumque exhibeantur, semper erunt recipienda; et cancellarius adnotare debet diem, mensem, annum, nec non nomen illius a quo exhibita fuerunt.

17. Si ambo coniuges concordem in depositionibus fuerint, moderator actorum et defensor matrimonii sedulo inspiciant, utrum inter eosdem collusio intercesserit. Hoc in casu singula argumenta contra eorum depositiones ex processu resultantia distincte iidem obiciantur, ut fraude, si qua fuerit, detecta, veritas, quoad fieri possit, dilucide appareat.

18. Post coniuges citandi erunt testes inducti, servata eorum examinandorum ratione superius descripta, et exquisitis ab iisdem iis notitiis, de quibus instructi existimantur. Interrogationes singulis faciendae, prout accusationis titulus, aut allata factorum et circumstantiarum congeries, vel ipsa testium indoles atque capacitas requirere videatur, sagacitati atque prudentiae moderatoris actorum et defensoris vinculi relinquuntur, qui illas concinnare, augere aut imminuere poterunt, dummodo tamen semper ea omnia inquirentur, quae ad rectum proferendum iudicium aut necessaria aut opportuna censeantur.

19. Quae in actis continentur, nemini ne ipsis quidem coniugibus eorumque defensoribus erunt communicanda ante processus publicationem, uno excepto matrimonii defensore, cui liberum erit semper et quaecumque acta inspicere et examinare.

20. Quatenus vero actorum moderatori aut defensori matrimonii nulla alia probatio requirenda videatur, finis imponatur probationum collectioni, et processus publicetur, edito hac super re decreto, ab ipso moderatore, a defensore matrimonii, et a cancellario subscribendo.

21. Publicato processu, locus fiet defensionibus, quas partes ad sua iura tuenda voluerint allegare, facta iisdem facultate adhibendi eos defensores, quos maluerint, immo praemonendae erunt de hoc iure, ut lata sententia, iniustae contra eam incubationi aut reclamationi aditus praeccludatur. Allegationes autem si ab iisdem oblatas fuerint, communicandae erunt defensori vinculi matrimonialis, ut eas expendere, et quatenus matrimonii validitatem impugnent, refutare valeat.

#### TITULUS IV.

##### *De sententiae prolatione et publicatione.*

22. Omnibus ut supra peractis ad sententiam pronuntiandam veniendum erit. Quod ut ab ordi-

nario seu eius delegate rite fiat, in primis a defensore matrimonii exquiri debet declaratio, sibi nihil amplius deducendum aut inquirendum superesse; deinde integra causa duobus aut tribus viris peritis, si haberi possint, examinanda subiciatur, et non nisi audito eorum voto sententia profertur.

Haec in scriptis erit exaranda, in eaque rationum momenta, quibus innititur, ex processu deprompta exponantur, succincto quidem, sed ita tamen, ne quidpiam essentialia omittatur. Sententia subscriptione iudicis et secretarii, nec non sigillo curiae episcopalis munita partibus erit notificanda per curiae apparitorem, relicto iisdem illius exemplari, de quo in scripto fides erit facienda.

23. Iudex si pro validitate matrimonii sententiam dixerit, et nemo ex coniugibus contra eam appellaverit, neque defensor matrimonii appellabit, et causa finita censeatur. E contra si matrimonium nullum fuisse decreverit, quamvis coniuges iudicio praelati acquieverint, defensor matrimonii appellationem facere debet, et novam sententiam ab alio tribunali postulare: quam appellationem primus iudex impedire nulla unquam ratione poterit. Interim nullatenus permittetur partibus novas nuptias inire.

Quamvis appellationi interponendae nulli fatales dies vinculi defensoris statuti sint, curandum tamen, ut quantocius id fiat. Quod si defensor ipse hoc munus neglexerit, compelli ad id poterit vel a suo episcopo, vel etiam ab illo, apud quem de iure appellatio esset facienda.

24. Inspecata speciali conditione dioecesium orientalium, ordo appellationis erit, prout sequitur. Si prima sententia a curia episcopali lata fuerit, appellatio fiet ad curiam patriarchalem: si vero a curia patriarchali ea prodierit, appellabitur ad sanctam sedem. Item ad eandem sanctam sedem appellatio erit semper facienda, quoties primae duae sententiae inter se conformes non fuerint, nisi partibus placuerit causam ad ipsam sanctam sedem ab initio et immediate deferre.

#### TITULUS V.

##### *De secunda instantia.*

25. Facta appellatione, episcopus seu ordinarius, qui primam sententiam protulit, eam remittere debet una cum integro processu, cacterisque omnibus ad causam iterum iudicandam pertinentibus ad tribunal, ad quod appellatum est.

26. Hoc autem omnia a primo tribunali peracta diligenter examinabit, atque ea omnia peraget, quae necessaria videbuntur, ut defectus suppleantur, dubia elucidentur, et errores corrigantur. Hunc in finem, praesente semper vinculi defensore in curia constituto vel specialiter delegato, coniuges examinabit, investigationes instituet circa documenta priori tribunali exhibita, testes, a quibus novas informationes hauriri possint, iterum audiet. Imo poterit etiam praescribere, ut novus processus ex integro conficiatur.

Verum quatenus validae desint rationes novum processum exigendi, consultius erit, praesertim si personarum et locorum circumstantiae id suaserint, ut processu iam expleto utatur, iudicis tamen ulterioribus investigationibus, quas necessarias iudicaverit.

Quod si novum processum faciendum esse censuerit, methodus supra descripta servanda erit. Si vero aliqua tantum nova acta adiungenda, vel novi aliquid investigandum censuerit, semper tamen defensor matrimonii adesse debet, vel saltem nova haec eidem communicanda erunt, ut pro munere suo ea expendere, et quatenus opus esse

duxerit, proprias animadversiones illis opponere valeat.

27. Expleto examine primi processus, et imposito sine novis investigationibus, iudex appellationis debeat exquirere a defensore matrimonii, utrum aliquid adhuc habeat deducendum aut inquirendum; et quatenus se nil amplius habere dixerit, auditis prius modo, quo supra declaratum est, aliquibus viris in scientia iuris peritis, sententiam pronuntiabit, omnia servando, quae pro tribunali primae instantiae praescripta fuerunt.

28. Quando utraque sententia conformis pro validitate coniugii pronunciata sit, sciat tamen pars impugnans matrimonium sibi adhuc omnino patere appellationem ad apostolicam sedem. Si porro in secunda aeque ac in prima sententia nullum ac irritum matrimonium iudicatum fuerit, et ab ea pars vel defensor pro sua conscientia non crediderit appellandum, in potestate et arbitrio coniugum sit novas nuptias contrahere, dummodo alicui eorum ob aliquod impedimentum vel legitimam causam id vetitum non sit. Potestas tamen post alteram sententiam conformem, ut supra, coniugibus facta intelligatur, salvo semper et firmo remanente iure seu privilegio causarum matrimonialium, quae ob cuiuscumque temporis lapsum nunquam transeunt in rem iudicatum, sed si nova res, quae non deducta vel ignorata fuerit, detegatur, resumuntur et rursus in iudicalem controversiam revocari. Quod si a secunda sententia super nullitate vel altera parte appellaverit, vel defensor matrimonii ei salva conscientia acquiescendum non putet, quia sibi vel manifeste iniusta vel aliunde invalida videatur, re tota ad sanctam sedem delata, interim firmam remaneat utrique coniugi prohibitio ad alias transgrediendi nuptias.

## PARS ALTERA.

### TITULUS VI.

#### *De regulis servandis in tractandis causis matrimonialibus in specie.*

Praeter haec recensitas regulas in omnibus causis matrimonialibus generatim servandas, ut iudicia illis stet validitas, quaedam etiam speciales prae oculis habendae sunt iuxta peculiarem impedimentorum naturam et indolem, quae iudicio occasionem praebuerunt. Quare de his singulis, saltem quae frequentius occurrere solent, aliqua speciatim animadvertenda sunt.

#### Articulus I.

##### *De impedimento cognationis carnalis, vel spiritualis, et affinitatis.*

29. Si matrimonium impugnetur ob assertum impedimentum cognationis carnalis aut spiritualis, vel affinitatis, facile erit eiusdem existentiam detegere ope authenticorum documentorum. Etenim cognatio carnalis, et etiam affinitas, quae ex praecedenti matrimonio processerit, dignoscuntur ex arbore genealogica utriusque familiae, conficienda ex registis matrimoniorum, et ex libris etiam baptizatorum, in quibus notata esse debent nomina non modo coniugum, et eorum, qui baptizati sunt, sed horum etiam parentum. Similiter ex libris baptizatorum, et confirmatorum aperte eruitur cognatio spiritualis, quia in illis una cum eorum qui baptizati, vel confirmati fuerunt, nomina quoque recensita esse debent sive patrinoꝝ sive matrinarum. Falsa documenta in forma authentica ex dictis libris erunt haurienda opera parochorum vel curiae, una cum testimonio, de eorum identitate cum respectivis particulis in libris extantibus; imo si a

parcho testimonium datum fuerit, opus erit, ut eiusdem parochi obsignatio a curia episcopali authentica declaratur.

30. Quod si aliquid oriatur dubium circa documenta praedicta vel circa eorum veritatem, in iudicium vocandi erunt, et iuridice examinandi consanguinei, affines, propinqui, quibus origo eorum de quibus agitur, nota sit, aut nota esse possit, ut ex horum depositionibus gradus consanguinitatis vel affinitatis clarius valeat determinari. Non levi fundamento huic rei esse potest etiam publica fama, de qua ratio erit habenda; eius tamen sedulo considerata erit origo et rationes, quibus innitur. Caeterum iudex semper prae oculis habeat, his quaestionibus dirimendis praecipuum fundamentum praebere documenta authentica, et nunquam licere contra eadem iudicare, nisi ex certis et evidentibus argumentis constiterit, ipsa vitiosa aut falsa esse. Ac proinde locorum ordinarii sedulo curabunt, ut libri baptizatorum, confirmatorum, et matrimonio copulatorum, nec non defunctorum a parochis diligentissime exarentur, et accurate custodiantur.

#### Articulus II.

##### *De impedimento publicae honestatis.*

31. Quoties aliquod matrimonium impugnetur ob impedimentum, quod publicae honestatis nominatur, in primis accurate statuendum erit, utrum illud originem duxerit ex matrimonio simpliciter rato, an ex sponsalibus.

In priori casu ad impedimentum adstruendum proferantur documenta matrimonii praecedentis celebrationem comprobantia, quae documenta facile suppeditabunt vel libri matrimoniorum a parcho servandi, si matrimonium coram ecclesia fuerit celebratum; vel regesta existentia penes ministros haereticos sive schismaticos, si apud eos matrimonium contractum affirmetur. Quamvis documenta vel a sola civili potestate, vel ab haereticis aut schismaticis manantia, vis habere possint alii quando ad factum de matrimonio celebrato extrajudicialiter confirmandum, tamen iudex catholicus, qui de existentia vel de non existentia impedimenti sententiam laturus erit, curabit ut in iudicium compareant partes, testes qui matrimonii celebrationi interfuerunt, propinqui eorum, qui contraxerunt, nec non omnes, quos sciverit de re instructos, ut omnia possint cognosci, quae ad factum rite iudicandum conducere poterunt.

32. Quod si praedictum impedimentum ortum asseratur ex sponsalibus cum persona alteri particepsanguinea in gradu impedimentum constituyente contractis, ad iudicium proferendum duo erunt inquirenda, videlicet utrum revera asserita sponsalia locum habuerint; et utrum valida in sensu canonico haberi possint. Primum deducendum erit ex partium confessione, dummodo hae exceptiones minime patiantur, ex documentis si habeantur, ex testium fidem merentium depositionibus, nec non ex iudicis quae iudex peritus et expertus deducere poterit ex circumstantiis, quae facta exposita aut praecesserunt aut subsecutae sunt. Ad secundum probandum, utrum videlicet asserita sponsalia valida fuerint sensu canonico, plura erunt sedulo perpendenda. Ante omnia iudex prae oculis habeat, quod ex usu et consuetudine fere in singulis locis speciales aliquae formae pro solemnibus sponsalium celebrationibus inductae reperiuntur, quae communiter et regulariter ab omnibus servari solent. Itaque inquirendum erit, utrum istae formae fuerint, nec ne, servatae; si primum, praesumptio pro sponsalium valore aderit, contra quam nunquam erit iudicandum, nisi ex certis et evidentibus argu-

mentis opposita... causa... sponsalia... intercesserit...

33. Quatenus casus exigat, inquirendum etiam erit, qua aetate praetensi sponsi sibi invicem matrimonium promiserint...

34. Si vero, ut aliquando contingit, sponsalia fuerint a parentibus contracta, iudex agnoscere curabit, cuiusnam aetatis fuerint ipsi filii...

Articulus III.

De impedimento vis et metus.

35. Circa impedimentum, quod vis et metus dicitur, ante omnia advertendum occurrit, neminem a iure admitti ad matrimonium ex hoc capite im-

pedimentum, qui qui violentiam et coactionem patitur... non utitur, censetur consentire...

36. Circa primum sedulo inquirendum, utrum qui de adhibita coactione accusantur, ita consueverint agere cum persona, quae coacta dicitur...

37. Praeter ista inquirendum erit, utrum qui de illata vi conqueritur, aliquando relationem habuerit cum eo, cum quo postea contraxit...

38. Circa impedimentum, quod vis et metus dicitur, ante omnia advertendum occurrit, neminem a iure admitti ad matrimonium ex hoc capite im-

dem, quid tempore pariter fuerit, et a coactione parentum an liberum operam praestiterit; utrum una fuerit opera alterum ad parentes a proposito dimovendos; utrum et quomodo propriam avertionem et contrarietatem in illud matrimonium significaverit; utrum et quomodo altera pars operam dederit, ut matrimonium revera concluderetur. Considerandum erit, utrum quando contractus matrimonialis erat signandus, libenter et sine ulla protestatione id praestiterit; utrum aliqua fraude adhibita ad talem obnationem obtinendam; quomodo sese gesserit, sive quando necessaria pro matrimonio parabantur, sive quando ad consensum promendum adducta fuit, sive quando post datum consensum festum nuptiale celebrabatur; utrum nempe his omnibus hilaris, prompta, et laeta adstitit, an secus. Consideranda quoque eius agendi ratio erga alteram partem, et erga eiusdem familiam; utrum nempe benevola et affectuosa, utrum libenter, et sine oppositione ad officia matrimonialia sese exhibuerit, an eisdem obstitit, ea praesertim de causa quia matrimonium nullum putaverit, atque ut melius tueri posset propriam libertatem. Ad hoc postremum factum probandum, considerari debet, utrum hac de causa inter coniuges ipsos ortae sint lites et contentiones, utrum hoc factum manifestaverint, et quomodo; a quo tempore post matrimonium istae querimoniae inceperint, et ex qua causa vel ratione; utrum ad tales lites et dissensiones tollendas adhibita fuerint consilia, hortationes, et in casu affirmativo a quibus et quo exitu.

38. Ad praedicta cognoscenda in iudicium vocandi erunt ambo coniuges, eorumque parentes, illi praesertim, qui de coactione adhibita accusantur, et opportune interrogandi de facto ipso, de modo, de animo, et de fine ob quem ad vim adhibendam duoti fuerunt. Item vocandi propinqui et familiares violentiam accusantis, et interrogandi de omnibus, quae vel ad parentes, vel ad filios referentur; utrum quidquam eorum, quae in actis habentur, viderint aut audiverint, quidve norint accidisse ad rem pertinentem, sive antequam matrimonium celebraretur, sive tempore cohabitationis, sive post coniugum separationem, si haec locum habuerit. In hisce examinandis iudex diligenter invigilet, utrum aliqua collusionis suspicandae causa subsit, et curet, ut quoad singulas personas parochorum testimonium obtineat de ipsarum probitate atque credibilitate. Post istos vocandi parochus vel alius sacerdos, qui matrimonio adstitit; illi, qui eiusdem celebrationi et festo nuptiali interfuerunt, ut referant praesertim de modo, quo persona contra matrimonium reclamans in illis circumstantiis se gesserit; aliae personae inductae, illae speciatim quae adhibitae fuerunt, vel ut consiliis et hortationibus reclamantem ad matrimonium inducerent, vel ut excitarent ad officia matrimonialia praestanda, ab illisque querendum, quid egerint, quibus argumentis usae, quidve consecutae fuerint.

39. Caeterum in hac re iudex sciat, matrimonium esse per se factum quoddam solemne et publicum, quod semper validum censeri debet, nisi evidentes rationes eiusdem nullitatem demonstraverint. Ideo curandum quidem omni studio atque diligentia, ut rationes istae colligantur, sed iudicium contra matrimonium nunquam erit pronuntiandum, nisi earum complexio omne prudens dubium de existentia impedimenti excludat.

#### Articulus IV.

##### De impedimento ligaminis.

40. Vinculum praecedentis matrimonii, quod ad posterius connubium impugnandum adducitur, re-

potendum asseritur vel ex matrimonio, catholico modo, a catholicis celebrato; vel ex connubio ab haereticis aut schismaticis iuxta diversarum sectarum instituta contracto, et postea per sententiam talium tribunalium dissoluto; vel ex contractu inter infideles, qui postea rescissus, aut nullus fuerit declaratus. Diversorum istorum casuum possibilitas, aut etiam frequentia manifesta est, cum in regionibus orientalibus catholici commixti vivere cogantur cum haereticis, schismaticis, et infidelibus. Quaedam pro singulis casibus adnotanda sunt, quia diversis legibus reguntur.

41. Ad primum casum quod attinet, doctrina catholica est matrimonium baptizatorum rite celebratum et consummatum alter solvi non posse, nisi per mortem unius coniugis; et ideo locum non esse eiusdem dissolutioni declarandae in iudicio, nisi de morte alterutrius coniugis constiterit. Ut autem de hac constare dicatur, non sufficit rumor aut fama quaecumque, neque solae praesumptiones, sed requiritur certus de ea nuntius aut saltem concursus, talium rationum, quae certo nuntio aequipollentes omne de illa dubium excludant. Ideo hoc in casu iudex ante omnia exigere debet, ut prioris matrimonii documentum authenticum proferatur, atque, si opus fuerit, alias probationes colliget, quae praedicti prioris matrimonii existentiam demonstrant, similiter exquiret documenta, vel probationes de secundo matrimonio contracto; quae omnia documenta facile haberi poterunt ex libris matrimoniorum in parochiis asservatis. Post haec exigenda erunt a competentibus parochis authentica documenta de praetensa morte alterius coniugis, et in defectu poterunt eadem requiri ab auctoritate civili, si suos libros habuerit, in quibus adnotentur. Quae comparari debent cum documento secundum matrimonium comprobante, ut cognoscatur, utrum secundum hoc matrimonium contractum fuerit ante, vel post prioris coniugis mortem; atque ita iudicetur, utrum secundum matrimonium validum, an nullum fuerit.

42. Quando ad mortem prioris coniugis probandam praesto non sunt, neque esse possunt haec authentica documenta, aliis argumentis et aliis probationibus opus est, quae a iudice sedulo erunt colligendae. In primis argumentum desumi potest ex depositione testium fidem merentium, si ipsi de visu mortem illius, de quo agitur, revera accidisse affirmaverint; aut idem asseruerint ex auditu, dummodo non ex vaga aliqua relatione, sed a persona minime suspectis proprias informationes se hausisse testentur. Isti testes erunt interrogandi, utrum bene cognoverint, quem mortuum asserunt; quo tempore, quo loco mors acciderit; qua de causa; ubi cadaver sepultum; utrum adsint, et ubi commorentur alii, qui de hoc facto instructi sint aut esse possint. Ab illis vero, qui ex aliorum relatione deponunt, erit quoque inquirendum, a quibus tales hausierint notitias; a quo tempore fama de morte vulgari coeperit; et quid ipsi sentiant de probitate et credibilitate eorum, qui primitus de re ista sunt loquuti; utrum isti peculiarem aliquam rationem habuerint aut habere potuerint, ut talem notitiam divulgarent. His cognitis in iudicium vocandi erunt testes inducti, et eodem modo examini subiiciendi, ut tandem aliquando vel ad testes de visu, vel ad certa documenta obtinenda perveniantur. Animadvertat iudex, ne admittat eos, qui sponte ad examen accesserint, quia mendaces praesumuntur; et si requisiti fuerint, quaerat ab eis, a quibusnam, ubi, quando, quomodo, coram quibus, et quoties fuerint requisiti; utrum pro hoc testimonio ferendo fuerit ipsis aliquid datum, pro-



missum, remissum, vel oblatum a personis inter-esse habentibus, vel ab aliis eorum nomine. Similiter advertat, non esse admittendos testes, qui personas, de quibus agitur, plese non cognoscant; et consequenter extraneos non esse testes idoneos, nisi a longo tempore in loco fuerint, aut ex peculiaribus circumstantiis appareat eos cognitionem habere potuisse de iis, quae enarrant. Quod si testes sive de visu, sive de auditu haberi non poterunt, considerandae erunt circumstantiae omnes in facto concurrentes, et diligenter ponderandae, ut videatur, utrum ex illarum complexu exurgere possit moralis illa certitudo, quae necessaria est ut iudicium proferatur. Porro circumstantiae istae praecipue sunt: aetas personae, quae mortua dicitur, utrum senior, an iunior fuerit; tempus eiusdem discessus a patria et familia, utrum longius an brevius; loca, vel loca, ad quae se contulerit, utrum validitudo corporali noxia, an et quibus vicissitudinibus subiecta fuerint, exempli gratia num ibidem bella, vel pestilentiae saevierint; eiusdem personae physica constitutio, utrum sana et robusta, an debilis et infirma. Erit similiter perpendenda causa, quare e propria discesserit domo, utrum nempe ad negotium vel ad artem aliquam exercendam, an potius ut coniugem dereliqueret. Haec cognosci vel deduci poterunt ex benevolis, aut contrariis relationibus, quas vel coniuges habuerunt inter se, durante eorum contubernio, vel ille, qui discessit, continuavit cum altero coniuge sive per litteras sive per nuncios; si enim constiterit, ad tempus talem epistolarum aive relationum consuetudinem adfuisse, et postea cessasse, quin cessationis causa aut ratio appareat, gravis de morte obita praesumptio habebitur: si e contra constiterit eum qui discessit, nunquam epistolarum commercium habuisse cum sua familia, aut cum propinquis et amicis, indicium mere negativum nullam probationem facere poterit. Ponderandum quoque erit genus vitae, quod discedens in aliena regione amplexus fuerit: si vitam et artem militarem exercendam elegerit, vel arti nauticae aut servitio alicuius navis sese addiderit, et cognoscatur, in quo exercitu militaverit, aut in qua navi servierit, inquisitiones erunt faciendae penes duces exercitus illius, et penes gubernatores vel officiales navis. Si cognita fuerint loca, in quibus commoratus est, in singulis locis, et praesertim in illo, in quo commorabatur, quando eius indicia perdit fuerunt, investigationes erunt faciendae. Ad has tribus adhibebit idoneas personas, si praesto sint, vel etiam civiles auctoritates, ab iisdem postulando, ut, quibus pollent modis, de illo opportunas investigationes faciant, atque etiam in subsidium vocentur publica diaria cum indicatione nominis, cognominis, patriae, professionis et conditionis illius, de quo quaeritur. Item si fieri possit, tribunal curabit, ut in locis, in quibus idem commoratus fuerit, publica edicta affigantur, et singuli excitentur, ut notitias, si quas habent, velint suppeditare. Si omnibus istis adiumentis adhibitis nihil omnino poterit reperiri, et si omnes circumstantiae ad mortem prioris coniugis ante secundas nuptias, de quarum valore agitur, adstruendam conspiraverint, iudex sententiam proferre contra secundum matrimonium non poterit; non enim constaret de eius nullitate. Quod si de matrimonio contrahendo agatur, hoc permitti nunquam poterit, donec de morte prioris coniugis certo constiterit.

43. At si non ex isto capite, sed potius quia primum matrimonium in haeresi aut schismate contractum, rescissum fuerit ob aliam causam, specialia quaedam erunt observanda. Et primo advertendum

est, evangelicam et apostolicam doctrinam esse, matrimonium valide celebratum solvi non posse propter adulterium, vel propter molestam cohabitationem, aut longam et affectatam coniugis unius absentiam, aut propter aliud quodcumque motivum ab haereticis vel schismaticis constitutum. Quare si constiterit, a tribunalibus haereticorum aut schismaticorum ob aliquam ex istis rationibus praecedens matrimonium dissolutum fuisse, causa in favorem secundi matrimonii a tribunali catholico ne admittenda quidem seu introducenda erit. Si vero eiusdem dissolutio fuerit decreta ob alium titulum a iure canonico recognitum, sciendum est, acta a tribunali haeretico aut schismatico confecta valore iuridico carere, et ex ipsis solummodo iudicium proferre catholico iudici minime licere. Quare tunc causa ex integro erit instituenda, et iuxta sacros canones pertractanda. Vetitum tamen non est, imo aliquando expediet, ut acta tribunalis haeretici vel schismatici requirantur, quo plenior factorum et circumstantiarum cognitio attingatur. Imo si huiusmodi documenta a partibus fuerint exhibita, dummodo nihil aliud obstat, poterunt adhiberi, atque ex illis indicia colligi. Partes tamen erunt semper audiendae, nec non, quatenus fieri poterit, etiam testes singuli iterum in iudicium vocandi, et interrogandi ad normam harum regularum. Neque omittenda aliarum personarum iuridica depositio, si adesse cognoscantur; sicut neque alia acta, quae vel moderator vel defensor matrimonii necessaria reputaverint. Si perpensis omnibus iudex censuerit, sententiam edicendam esse conformem sententiae a tribunali haeretico aut schismatico prolatae, nunquam tamen istam sententiam tamquam sui iudicii motivum invocare debet; neque ullo modo post eam existimandum erit, duas adesse sententias conformes, a quibus necesse non sit appellare.

44. Quoad matrimonia in infidelitate contracta, si haec dissoluta dicantur per sententiam editam vel ab auctoritate civili, vel a quovis tribunali infidelium, eadem erunt servanda, quae dicta sunt de matrimoniis resolutis per sententiam tribunalis haeretici aut schismatici, nempe causam admittendam non esse, si rescissio proclamata fuerit ex titulo ab ecclesia non agnito, vel servatis servandis esse ex integro instituendam, si contrarium contigerit. Si vero coniugum separatio acciderit abaque ullo iudicio, observandum utrum pars, quae coram tribunali catholico agere intendit, secundum matrimonium contraxerit post baptismi susceptionem, an ante. Si matrimonium acciderit cum parte catholica post baptismi susceptionem, erit inquirendum, utrum praecesserit coniugis adhuc infidelis canonica interpellatio, aut saltem a legitima potestate fuerit super eadem interpellatione dispensatum. Quatenus constiterit de facta interpellatione aut de illius dispensatione, primum matrimonium nequit amplius constituere vinculum secundum connubium irritans; quatenus vero neque interpellatio, neque eiusdem dispensatio praecesserit, primum matrimonium obstabit quidem secundo, sed ordinarius iudicium suspendere debet, et casum cum omnibus suis circumstantiis ad sanctam sedem remittere, quae ipsi ordinario quid faciendum sit, indicabit. Ad probandum vero, utrum interpellatio vel eius dispensatio intercesserit, consulendi erunt libri matrimoniorum, vel etiam regesta curiae, in quibus haec accurate erunt semper recensenda. Quod si secundum matrimonium contractum fuerit etiam in infidelitate, praesumendum quidem erit quod, antequam persona, de qua agitur, ad baptismum admitteretur, servata fuerint omnia, quae

sacri canones pro his casibus statuunt; sed si a institutis opportunis investigationibus adhuc dubium subeat, ad sanctam sedem erit recurrendum.

#### Articulus V.

##### De impedimento impotentiae.

45. Ad impugnandum, ex capite impotentiae matrimonium solummodo coniuges admittuntur, quia ipsis solummodo hoc factum cognitum esse potest, et ipsi tantummodo de hac re solliciti esse debent. Ut autem impotentia matrimonium contractum irritet, necesse est, ut sit antecedens atque perpetua, quae scilicet naturalibus atque licitis remediis tolli non possit. Ista impotentia si fuerit absoluta, seu talis ut omnino impossibilem reddat conjugalem copulam, matrimonium dirimit semper, et cum qualibet persona contractum; si vero relativa tantum, matrimonium dirimit solummodo cum illa, ad quam impotentia ipsa refertur. Ita igitur in causis huius generis investigationes erunt dirigendae, ut tandem deveniatur ad adstruendam vel excludendam assertam impotentiam antecedentem et perpetuam, sive absolutam sive saltem relativam.

46. Hunc in finem in primis audiendi erunt coniuges ipsi, prius ille, qui in causa actor fuerit. Isti erunt opportune interrogandi, a quo tempore sese cognoverint; an parentum consensu, sponte, et mutua voluntate matrimonium inierint, an eodem cubiculo et thoro usi fuerint, officioque conjugali- bus ultro libenterque operam dederint; an matrimonium consummaverint; an ipse examinatus cognoscat, vel suspicetur causas, propter quas consummare nequiverit, licet iteratis vicibus id conatus fuerit; an id contigerit ob causam vel defectum physicum ex parte mulieris an vero ex parte viri; an, quae, et quanto tempore adhibita fuerint medicamenta, vel alia remedia, et quinam fuerint eorum effectus; quanto tempore simul convixerint, et condormierint; quis primus alterum coniugem deseruerit; quaenam aliae causae accesserint ad separationem producendam; an et quibus parentibus, amicis, vel propinquis manifestaverint matrimonium consummatum non fuisse, eosque singillatim nominent. Quatenus ambo coniuges in responsionibus conveniant, attente consideretur, utrum suspicio adsit alicuius collusionis, et tunc omnia et singula iisdem obiciantur, ut fraus, si adsit, detegatur.

47. Partibus ipsis auditis, examini subiiciantur testes inducti ab iisdem coniugibus, ac primo eorum parentes, quia melius informati praesumuntur, postea vero propinqui, famuli, amici, vicini, et quotquot de re instructi reputantur. Si quis ex testibus mortuus fuerit, fides mortis requiratur, inter acta recensenda; si vero alio abierit, curetur ut per ordinarium loci, ubi commoratur, examinetur. Interrogandi autem erunt testes praesertim: an cognoscant coniuges, de quibus est sermo; an sciant, utrum libenter mutuoque affectu sese copulaverint, condormierint, matrimonium consummaverint; quibus de causis consummare nequiverint; an ad causas illas amovendas aliquid, et quid experti fuerint; utrum, et cuius generis conquestus inter eos exerti, et quaenam eorum causa; unde sciverint quae deponunt; et si ab extraneis ea compererint, quomodo vocentur, et ubinam commorentur. Interrogandi quoque de fama tam apud ipsos quam apud alios circa assertam non consummationem, et impotentiam.

Si partes ipsae aut testes deposuerint, pharmaca vel remedia adhibita fuisse, inquiretur de medico vel medicis, qui illa praescripserunt, in iudicium vocentur, et interrogentur de natura et qualitate morbi, quo coniuges laborare compererint,

de symptomatibus, ex quibus ipsi naturam morbi deduxerint; de physica constitutione illius, cui assistentiam praebuerunt; de natura medicamentorum adhibitorum, nec non de effectu ab iisdem producto. Similiter interrogentur, utrum qui curae medicae subiectus fuit, vel aliquis alius ipsi manifestaverit, matrimonium aut non consummatum fuisse, aut non potuisse consummari; quid ipsi sentiant de tali asserta non consummatione, quid alii.

48. Singulorum lectum expleto examine, duo saltem ex celebrioribus medicinae, et chirurgiae peritis deligantur, qui corpus viri inspiciant, si de ipsius impotentia agitur, et iuxta probata auae artis praecipua examinent, utrum ad coeundum potens sit. Antequam opus sibi commissum implere incipiant, iuramentum praestent de mure adimplendo eum omni diligentia et de iudicio proferendo absque ullo partium studio. Quidquid ex facta inspectione detexerint, scripto narrabunt, et ingenue dicent, quid ipsi sentiant de illius viri impotentia; utrum eam putent acquisitam, an ingentam; absolutam, an relativam. Haec scripta ab ipsis iuramento firmata cancellario tradentur ut inter acta recensantur.

49. Similiter duae eligantur obstetrices in arte et praxi peritiores ac bonae famae, quibus post emissum iuramentum de munere fideliter adimplendo committatur inspectio corporis mulieris. Ista obstetrices a duobus saltem peritis, uno medico, altero chirurgo, erunt instruendae de recognoscendo statu physico mulieris, prout medicinae legalis praecipua ferunt. Deinde unaquaeque earum seorsum, quae repererit sub iuramenti fide in scriptis aut saltem ore tenus apud tribunal exponet, et quid ipsa sentiat de talis mulieris integritate, et de eius aptitudine ad actus conjugales, si haec impugnata sit, declaret aperte. Haec relationes medicorum iudicio subiiciantur, qui sua vice referant, utrum inspectio regulariter sit facta; utrum ex ipsa habeantur sufficientia elementa ad iudicium proferendum de conditione talis mulieris; et utrum ex illis deduci possit pro diversa dubiorum ratione eiusdem vel integritas vel etiam impotentia.

Quod si in aliquibus locis obstetrices peritae non habeantur, et inspectio corporis mulieris omnino necessaria iudicetur, haec medicis peritis et honestate atque aetate gravibus committatur, sicut iisdem esset committenda, si observationes ab obstetricibus factae concludentes non reperirentur. In his autem casibus matrona honesta iureiurando ad secretum obligata ipsi inspectioni semper assistat.

Facile porro patet, quam sancte in omnibus huiusmodi inspectionibus cavendum sit, ne quidquam agatur, quod divinae legi et castitatis virtuti adversetur.

Quod si ob singulares locorum circumstantias impossibile aut valde difficile aliquando fuerit, ut duo medici periti, et duae obstetrices item peritae reperiantur, tolerari poterit, ut unus tantum medicus et una obstetrix adhibeatur. Curandum tamen in hoc casu, ut relationes utriusque examinandae subiiciantur duobus aliis medicis et chirurgis scientia doctis ibidem vel alibi commorantibus, ut fide iurata iudicium suum super eas proferant, num scilicet iisdem sit fidendum, et num ipsae exhibeant motiva, quae sententiae ferendae solido fundamento sint.

Haec mulieris inspectio omittenda erit, si ea vidua sit, aut constiterit, post separationem a coniuge, cum quo lis est, aut etiam ante, cum alio viro commercium habuisse.

Medici et obstetrices, quantum fieri poterit, inter catholicos eligantur; si vero ex his haberi

nequeant, tolerari poterit, ut aetholici adhibeantur, A  
dummodo tamen aliunde constat, eos esse probos  
et honestos, neque a spiritu catholicae religioni in-  
fenseo- duci.

50. His omnibus accurate peractis, si omnia ad  
asseritam impotentiam probandam conspiraverint,  
ordinarius pro matrimonii nullitate iudicabit; sin  
adhuc dubium aliquod supererit, a sententia pro-  
ferenda abstinere, et novas ultterioresque investiga-  
tiones institutendas praecipiet; quas si inire impos-  
sibile fuerit, aut si his non obstantibus dubium sem-  
per remanserit, aut si de matrimonio non consum-  
mate dumtaxat, minime vero de alterutrius impoten-

ADNOTATIO SPECIALIS,  
De impedimento voti solemnitis et ordinis sacri.  
Quoties tractanda occurrerit causa matrimonialia,  
in qua de impedimento solemnitis voti castitatis vel  
ordinis sacri cum adnexa castitatis lege agatur, ea  
integra, post processum inforatorium ad neces-  
saria documenta et motiva colligenda institutum,  
a reverendissimis patriarchis aliive ordinariis ad  
sedem apostolicam deferatur.

### SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA

a qua usus quidam parum decentes in matrimonio ineundo vel inito occurrentes,  
prohibentur

1882 iunii 6/17.

Ioachim patriarcha Constantinopolitanus, cum B  
nonnullos pravos mores inter fideles, dum con-  
iugium contrahunt aut post idem initum, grassan-  
tes deprehendisset, huic malo, collatis cum sacra  
synodo consiliis, remedium dedit passim mittendo  
epistolam synodalem, in qua praecipui istiusmodi  
usurpationes recensentur aequae ac damnantur. Invehit  
praesertim in coniugia a sponsis aetatis nondum  
maturae aut in aetate nimis inaequali initis, ac  
denique in consuetudinem illorum virorum qui  
brevis post contractum matrimonium peregre pro-  
ficisci solent, quin uxorem secum adducant aut  
interdum adeant: ex qua agendi ratione quanta  
mala orientur, quique suspicari potest. Epistola  
haec ita se habet:

Αριθμός πρωτοκόλλου 2865.

Αριθμός διακηρυξίας 1763.

† Ιεσκακιμ ἑλεφθεο ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταν-  
τινουπόλεως, νίας Ῥώμης, καὶ οικουμενικὸς πατρι-  
άρχης.

† Ἱερότης μητροπολίτα... ἐν ἁγίῳ πνεύματι  
ἀγαπητῇ ἀδελφῇ καὶ συλλειτουργῇ τῆς ἡμῶν μητρό-  
πολιτος, χάρις εἰς τὴν αὐτῆς ἀρχιερωσύνην καὶ εὐχρίνην  
παρὰ θεοῦ. Ἀνανήρητον τυγχάνει καὶ πανθομολο-  
γούμενον ὅτι ὁ γάμος, βάσις ὄν τῆς ἐν σφαιροσύνῃ  
προσευχῆς καὶ εὐμερίας τῶν ἀνθρώπων, ἔχει ἐν τῇ  
χριστιανισμῷ καὶ ἑτέραν ἑλπίδα ἰδιαιτέρας. ἱερὰν καὶ  
ἁγίαν ὄψιν ἔχει, καθὼς τύπος τοῦ μετὰ τῆς ἐκ-  
κλησίας συνδεδεμένου τοῦ κυρίου ἡμῶν, καὶ ὡς τοιοῦτος  
ἐπιανεργεῖ κατ' ἐξαιρέτον τρόπον διὰ τῆς χάριτος τοῦ  
μυστηρίου ἐπὶ τῆς ἡθικοποιήσεως καὶ τῆς κατὰ Χρι-  
στὸν πολιτείας τῶν τε ἀτόμων καὶ τῆς κοινωνίας· διὸ  
δὴ καὶ ἡ ἁγία ἡμῶν ἐκκλησία, ἡ δεῖποτε ἐν καθή-  
κοντος προνοοῦσα ὑπὲρ τῆς κατὰ Χριστὸν διακρίσεως  
καὶ τελειοποιήσεως τῶν πιστῶν αὐτῆς τέκνων, ἐν τῶν  
σπουδαίων μελετημάτων αὐτῆς ἐλογίσαστο καὶ τὴν ἐν τῇ  
γάμῳ ἀκριβῆ τήρησιν πάντων, ὅσα οἱ ἅγιοι ἡμῶν  
πατέρες ἐθέτισαν ὡς ἀπαραίτητα συστατικὰ στοιχεῖα  
τῆς νομιμότητος, ἱερότητας καὶ ἀσφαλείας αὐτοῦ.

Τούτων ὅπως ἔχοντων, ἐπειδὴ κληρονομεῖται ἡδὴ  
ὅτι συμβαίνει ἐν τοῖς τῶν ἐπαρχίῶν, ἐξ ἑθους τάχα ἀρ-  
χαιοτέρου, συνέπεσθαι συχνάκις καὶ γάμους ἐν  
ἀώρῃ, ἐν ἄλλαις δὲ καὶ ἐν δυσανάλογῃ ἡλικίᾳ τῶν  
συζευγνυμένων, ὅτι συνήθως οἱ σύζυγοι, μήπω ἀρι-  
στερῆς ὄψεως ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν τῆς συζυγικῆς  
ἀγάπης ἢ καὶ εὐχαρῆς ἐπιδοκίμαται, ἀναχωροῦντες  
εἰς τὴν ἀλλοδαπήν πρὸς ἐπιβίβειν ἐργασίας ἢ ἐμπο-  
ρίου μετὰ παρέλευσιν οὐ πολλοῦ ἀπὸ τῶν γάμων  
χρόνου, ἀμολοῦσιν ὡς ἐπὶ τὸ πάλαι τῶν πρὸς τὰς ἰδίας  
γυναῖκας καθηρόντων, καὶ ὅτι ἐντεθεν, ὡς εἰκός,  
προκύπτουσι συχνάκις καὶ παρὰ ταῖς γυναῖκι παρὰ

πὸνα, ψυχρότητες, δυσἀρεσκίαι καὶ σκάνδαλα, κατα-  
λήγοντα συνήθως εἰς ἀμοιβαίας αἰτιάσεις καὶ ἐπι-  
μόρους περὶ διαζεύξεως ἀπαιτήσεις, καθὰ τινες τῶν  
ἁγίων ἀρχιερέων ὑπέβαλον τῇ ἐκκλησίᾳ ἐπιταλούμενοι  
τὰς ὁδηγίας αὐτῆς· διὰ ταῦτα καθήκον ἱερὸν ἡγησά-  
μεθα ἵνα προνοήσῃ ἀξιοχρέω σφαιρῶν συνοδικῶς  
περὶ τῆς βίβλικης θεραπείας τοῦ κακοῦ, τοῦ προσγινο-  
μένου, ὡς προείρηται, ἐνθεν μὲν ἐκ τῆς ἐν ἀώρῃ ἢ  
δυσανάλογῃ ἡλικίᾳ συνάψεως τοῦ γάμου, ἐνθεν δὲ  
ἐκ τῆς πολυχρονίου ἀποβιμίας τῶν ἀνδρῶν, ἀπολύ-  
σωμεν τὴν παροῦσαν ἡμετέραν πατριαρχικὴν καὶ συν-  
οδικὴν ἐγκύκλιον ἐπιστολήν.

Καὶ δὴ γράφοντες ἀποφαίνόμεθα ἐκκλησιαστικῶς  
ὅτι, εἰ τυχὸν εἴθισται καὶ ἐν τῇ παροῦσῃ τῆς ἀρχιερω-  
σύνης αὐτῆς, ἀπαγορευτὸν τοῦ λοιποῦ αὐστηρῶς τὸ  
συνάπτειν γάμους ἐν ἀώρῃ ἢ ἡλικίᾳ, κατωτάτου  
πρὸς γάμον βαθμοῦ θεωρουμένου καὶ ἐπιζυγνυμένου τοῦ  
ἔτους δεκάτου τετάρτου διὰ τὰς νεανίδας καὶ δεκάτου  
ὀγδόου διὰ τοὺς νέους· ἐπίσης ἀπαγορευτὸν αὐστηρῶς  
καὶ τὸ τελεῖν γάμους ἐν ἡλικίᾳ τῶν ἀσζευγνυμένων.  
Ἐχούσῃ καταφανῆς τὸ δυσανάλογον καὶ ἀντιπικτούσῃ  
πρὸς τὴν εὐπρέπειαν τοῦ ἐννόμου γάμου. Πρὸς ἔγ-  
καιρον δὲ πρόληψιν τῶν ἐντεθεν προκυπτόντων ἀποπυ-  
μάτων ἀναγκαῖον ἵνα υποχρεωθῶσιν ὑπὸ τῆς ἀρχιερω-  
σύνης αὐτῆς οἱ κατὰ τόπους ἀρχιερατικοὶ αὐτῆς ἐπί-  
τροποι καὶ λοιποὶ ἱερεῖς προσέχιν μεγαλῶς καὶ μὴδ'  
ἀρραβῶνας τελεῖν τὸ παράπαν μεταξὺ προσώπων ἄσζευ-  
κων ἢ ἡ δυσανάλογον ἔχόντων τὴν ἡλικίαν, καὶ προσέτι  
σημαῖον ὑπὸ ἰδίαν εὐθύνην καὶ ἀκριβῶς πάντοτε,  
μάλιστα δὲ ἐν ταῖς προῦποδειχθείσαις περιπτώσεσιν,  
ἐκατέρωθεν τῶν μελλονόμενων τὴν ἡλικίαν. ὅπως ἐν  
κλήρῳ οὐδα γινώσκει ἢ μητρόπολις ἐνεργῆ τὰ δέοντα  
καλύψουσα ἢ ἐπιτρέπουσα τὴν τέλει τῶν μυστηρίου.  
Τούτων τῶν ὄρων ἐννόμως ἀρραβανισμένων περὶ τοὺς  
ἀρραβῶνας καὶ τοὺς γάμους καὶ αὐστηρῶς τηρουμένων,  
ἢ συζυγικῆ ἀγάπης ἐντίκτεται σὺν τῇ εὐλογίᾳ τοῦ  
θεοῦ ἐν ταῖς καρδίαις τῶν εἰς γάμους κοινωνίαν συν-  
απτοιμένων, τρέφεται, ἐνισχύεται καὶ ἀποβαίνει ἱκανῆ  
εἰς τὸ προσκοπεῖν κατὰ μέγα μέρος τὰς ἀφορμὰς  
τῶν ἐρίδων καὶ διακλήματων, διότι, ὡς γνωστὸν,  
„ἡ ἀγάπη πάντα σῶζει, πάντα ἐκπίζει, πάντα ὑπο-  
μένει.“

Ἄλλ' οὐδὲν ἦτον ὀφείλει ἡ ἀρχιερωσύνη αὐτῆς καὶ  
διὰ τῶν ἰδίων αὐτῆς διδασκαλιῶν καὶ συμβουλευτικῶν  
γραμμάτων, ὡς καὶ διὰ τῶν ἱερῶν, καὶ μάλιστα τῶν  
τῆν ἐξομολόγησιν ἀνελιγμένων, προτρέπεται συνεχῶς  
τοὺς ὑπὸ τὴν πνευματικὴν αὐτῆς ἐξουσίαν τελοῦντας  
ἀνδρας τε καὶ γυναῖκας τηρεῖν τὰ συζυγικὰ αὐτῶν  
καθήκοντα μετὰ θρησκευτικῆς εὐλαβείας καὶ ἐξ ἀρχῆς  
ἀποφεύγειν τὰς ἀφορμὰς τῶν ψυχροτήτων καὶ δυσἀ-  
ρεσκίῶν, ἰδίᾳ δὲ παραγγέλλειν τοῖς ἀνδράσιν ὅπως,  
κἀν ποτὲ ἀποβιμῶσιν, μὴ σταθῶσι τὰς συζυγίας τῆς

προσηκούσης διὰ γραμμάτων ἢ καὶ χρημάτων προ-  
στασίας καὶ περιθάλψεως, μηδὲ ἐγκαταλείψουσιν αὐ-  
τὰς μόνες πλέον τῶν τριῶν ἐτῶν, ἐν ᾗ τιθένται οὗ  
ἀδιαφοροῦντες ἢ ἀρροτιστοῦντες περὶ τῶν συζύγων  
καὶ ἐπιλανθανόμενοι αὐτῶν, αὐτοὶ τε βαρέως ἀμαρτά-  
νοισι καὶ εἰς ἐπιμέμηκτους καὶ κατακρίτους παρεντρο-  
πὰς συνήθως ἐξολοθίζουσι, καὶ ταῖς ἰδίαις γυναίξι  
γίνονται παραιτίαι θλίψεων, στενοχωριῶν καὶ ἀφορη-  
τῶν τραυλισμῶν ἢ καὶ ψυχολέθρων παραπτωμάτων  
καὶ τὸ μέγιστον, οὗ διὰ τῆς πολυχρονίου ἀπ' ἀλλήλων  
διαστάσεως ἀντιβαίνουν εἰς τὸν ἱερὸν τοῦ γάμου  
σκοπὸν, ὅς ἔστιν ἡ συμφύσις ἀνδρὸς καὶ γυναῖκος  
καὶ ἡ ἔννομος τεκνοποιία. Ταῦτα συνιστάσα κατα-  
λλήλως ἢ ἀρχιερωσύν, αὐτῆς καὶ πατρικῶς παραινέουσα  
κερδίσει πάντως ἐν σωτηρίαν τινῶν, ἂν μὴ τῶν  
πλειόντων, καὶ ἀγαπωπύρῃσι τὰ πρὸς τὸ ἱερὸν τοῦ  
γάμου μυστήριον ἐφειλόμενα καθήκοντα.

Εἰ δὲ τινες δυσπειθέτατοι καὶ σκληροτράχηλοι  
τυγχάνοντες, καὶ μήτε τὴν ἱερότητα τοῦ γάμου καὶ  
τὰς ἐξ αὐτοῦ προκυπούσας ἀμοιροίας τῶν συζύγων  
ὑποχρεώσεις κατὰ νόον λαμβάνοντες, μήτε ταῖς ἐκ-  
κλησιαστικαῖς παραινέσεις καὶ ὑποθήκας προσέχοντες,  
ᾧθεοσι τὰς συζύγους διὰ τῆς πολυχρονίου ἀπουσίας  
καὶ ἀδιαφορίας εἰς τὴν ἀνάγκην τοῦ ἀπαιτῆσαι παρὰ  
τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀρχῆς τὴν ἀπὸ τῶν τοιούτων ἀν-  
δρῶν διάζευξιν, ἀντελλόμεθα τῇ ἀρχιερωσύν αὐτῆς  
ὅπως ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει λαμβάνη καθήκοντες  
ὅπ' ὄφειν τὴν αἴτησιν τῆς ἐναγούσης γυναῖκος καὶ  
ἐναργῆ ἀμοιρῶς τὰ δέοντα, ἦγουν, ἂν τὸ χρονικὸν  
διαστήμα τῆς τοῦ ἀνδρὸς ἀπουσίας μὴ ὑπερῆβη πολὺ  
τὸ τρίτον ἔτος, καὶ ὁ σύζυγος ἔδειξεν ἐν τῷ διαστή-  
ματι τούτῳ δείγματα μερίμνης συζυγικῆς, προτρέπη  
μὲν τὴν γυναῖκα διὰ καταλλήλων νοουθεσιῶν ἀνακα-  
λέσει: τὴν ὑποκλήθεισαν ἀγωγὴν, γράφῃ δὲ ἀρχιερα-  
τικῶς τῷ ἀποδημῶντι συζύγῳ, ὑπομνήσκων τὰς  
τῶν νόμων ὑπαγορεύσεις καὶ παραινῶν ἵνα ἢ ἐπανέλθῃ  
ταχέως πρὸς τὴν συζύγον ἢ μετακαλέσῃται αὐτήν  
παρ' ἑαυτῆ, καὶ συγχρόνως ἀπειλῶν ὅτι, ἐν περι-  
πτώσει παρακοῆς αὐτοῦ καὶ ἐπιμονῆς τῆς γυναῖκος,  
γενήσεται κατ' ἀνάγκην δεκτὴ ἢ ἐκείνης ἀγωγὴ καὶ  
ἐναργῆ θύροισι τὰ ὑπὸ τῶν νόμων διακελευόμενα.  
Ἐὰν δὲ μήτε ὁ ἀνὴρ ἐμερίμνησεν ἐν τῷ διαστήματι  
τῆς ἀποδημίας αὐτοῦ προσήκοντως περὶ τῆς συζύγου  
καὶ ἡ γυνὴ προβάλλῃ παράνομα καὶ αἰτήσῃται τὴν  
διάζευξιν, ἀρκεῖ τριετία (κατὰ τὴν ἐπὶ πατριάρχου  
Νεοφύτου τοῦ Β' γενομένην συνοδικὴν ἀπόφασιν ἐν  
ἔτει χιλιοστῷ ἑξακοσιοστῷ ἑνδεκάτῳ) πρὸς παραδοχὴν  
τῆς ἀγωγῆς αὐτῆς καὶ τακτικὴν διαδικασίαν.

Ἀλλὰ τὴν ἀγωγὴν τῆς γυναῖκος, θήλῃς μὲν οὐσης  
διαμονῆς τοῦ ἀνδρὸς τῆς, δεῖ κοινοποιεῖσθαι αὐτῆ  
ἀφαιδῶς διὰ τῆς κατὰ τόπον ἐκκλησιαστικῆς ἀρχῆς  
καὶ ὀφείσθαι ἀναλόγως τῆς ἀποστάσεως προθεσμίαν  
ἀπὸ δύο μέχρι τεσσάρων μηνῶν, ἐν ᾗ, ἂν οὗτος  
παραστῇ, προβήσεται πάντως τὸ περὶ αὐτῆν πνευματι-  
κὸν δικαστήριον εἰς τακτικὴν διαδικασίαν καὶ ἐναρ-  
γῆσι: ὅτι οἱ ἱεροὶ νόμοι περὶ τούτου διακελεύονται:

ἂν δὲ ἀρνήθῃ παραστῆσαι ἢ δεῖξῃ ἀσύγγνωστον  
ἀδιαφορίαν, δικαστοὶ ἐρήμην καὶ κοινοποιήσιν νομίμως  
τὴν ἀπόφασιν, ὅριζον συνάμα καὶ ἄμνηνον ἢ τρίμηνον  
ἐπὶ ἀνακτικῇ ἢ ἀναψηλαφῆσαι ἢ καὶ ἐφόσι προθεσμίαν,  
μεθ' ἧν, παρελθούσαν ματαίως, δύναται ἀδοξαστικῶς  
ἐκτελεῖσθαι καὶ τὸ διαζύγιον ἀγνώστου δὲ οὐσης τῆς  
διαμονῆς τοῦ ἀνδρὸς, δεῖ κοινοποιεῖν διὰ τῶν ἐφημέ-  
ριδων τὴν ἀγωγὴν καὶ προσκαλεῖν τὸν σύζυγον εἰς  
δικὴν, τιθεμένης καὶ αὐτῆς ῥητῆς διμήνου μέχρι τα-  
ραμίτου προθεσμίας ἐπὶ τῇ δικῇ: τὰ δὲ παραιτῶς  
ἐναργῆ τὰ συμφώνως τοῖς προδηλωθεῖσι κατὰ τὴν  
μίαν ἢ τὴν ἑτέραν περίπτωσιν. Ἐὰν ὁμοῦ παρελθόν  
πάντε ἅλα ἔτη ἀπὸ τῆς τοῦ ἀνδρὸς ἀποδημίας καὶ  
μηδὲν ἔδεικνεν οὗτος δείγματα συζυγικῆς μερίμνης, μηδὲ  
σημίον ζωῆς ἢ γυνὴ προκποδεκνέουσα ταῦτα ἐναρ-  
γῶς καὶ διὰ μαρτυριῶν ἐπιστήμων καὶ ἀδικοποιῶν,  
δικαιοῦται ἀποκριματικῶς λαβεῖν, εἴγε βούληται: τὸ  
διαζύγιον κατὰ τὰς διατάξεις τῆς ἐκκλησίας (Μανουὴλ  
τοῦ Β' πατριάρχουσαντος περὶ μεσοῦντα τὸν ἱγ' αἰῶνα).  
Οὐδέποτε δὲ οὐδοκώσιον δικαιοῦνται οἱ ἄνδρες, παρ-  
βαλλόμενοι τὴν τοιαύτην δικταξίαν, ἀπαιτῆσαι τὸ δια-  
ζύγιον, μὴ σταγροῦσιν τῶν γυναικῶν, διότι ἐκείνοι  
εἰσιν οἱ ἀδικούντες, αὐταὶ δὲ αἱ ἀδικούμεναι.

Ταῦτα ἐκ προνοίας ἐκκλησιαστικῆς ἀποφνεμένη  
συνοδικῶς, κοινοποιήσαν τῇ αὐτῇ ἀρχιερωσύν καὶ  
παραγγέλλομεν ἔχειν αὐτὰ ὡς γνώμονα καὶ ὁδηγὸν  
ἐν ταῖς παρουσιαζομέναις τριαύτης φύσεως ὑπεθέσεισι,  
ὅπως καὶ αἱ διατάξεις τῶν νόμων τηρῶνται ἀπόρρητοι,  
καὶ αἱ γυναῖκες μὴ ἀδικῶνται περιφρονοῦνται  
ὑπὸ τῆς δυστροπίας καὶ ἀδικαρείας τῶν ἀνδρῶν, καὶ  
ὁ τοῦ γάμου σκοπὸς μὴ ἐξουτελλίηται καὶ καταργῆται.  
Ἡ δὲ τοῦ θεοῦ χάρις καὶ τὸ ἀπειρον ἔλεος εἴη  
μετ' αὐτῆς.

- αὐτῆ, ἰουνοῦ ε'.
- + ὁ Κωνσταντινουπόλεως ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός.
- + ὁ Ἐφέσου Ἀγαθάγγελος ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός.
- + ὁ Νικομηδείας Φιλόθεος ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός.
- + ὁ πρόεδρος Νικαίας Διονύσιος ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός.
- + ὁ Δέρκων Ἰωακείμ ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός.
- + ὁ Ἀμασειας Σωφρόνιος ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός.
- + ὁ Ἡρωσῆς Νικόδημος ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός.
- + ὁ Μιτυλήνης Κωνσταντῖνος ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός.
- + ὁ πρόεδρος Διδυμοτείχου Μεθέριος ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός.
- + ὁ Βάρνης Κύριλλος ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός.
- + ὁ Βοδενῶν Ἰερόθεος ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός.
- + ὁ Κασσανδρείας Κωνσταντῖνος ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός.

SYNODI  
CONSTANTINOPOLITANA ET BUCHARESTENSIS HABITAE  
circa ius sacram chrisma consecrandi

1882 iulio - novembri.

Patriarcha oecumenicus secundum consuetudinem  
inde ab aliquot saeculis inductam ius sibi vindicat  
sacrum chrisma seu unguentum consecrandi: de quo  
praeterea iure multa ipse scripsi in actis littoriariis  
*Echos d'Orient*, t. III (1900), p. 1-7, adiecta ibidem,  
p. 129-42, serie aromatum quibus chrisma apud  
Graecos componitur nec non ritu quo consecratur.  
Quae dissertationes adeant, si libuerit, benevolus  
lector, cum singula referre non sit huius loci.  
CONCIL. GENERAL. TOMUS XLV.

Porro cum metropolita Bucharestensis sacram  
huiusmodi caeremoniam ipse perfecisset anno 1882,  
die 25 martii, 6 aprilis, in feria quinta maioris  
hebdomadae, synodus Constantinopolitana occa-  
sionem inde arripuit primariam ecclesiae Rumenaes  
antistitem acriter arguendi, missa ad eum synodali  
epistola quae primo loco inferius posita est. Huc  
epistolae verbis non minus severis respondit syno-  
dus rumena, cuius responsum scriptum est, ut fer-

tur, a Melchisedech episcopo Roman, urbis Med-A cuiusnam generis litterarum commercium quandoque davise ad fluvium Moldava. Elucubratio eius, stia intercedat inter ecclesias illae autocephalas, quae paulo longior, integra dabitur, ut quisque intelligat adfere inter se invicem nuncupantur.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA SYNODO ECCLESIAE RUMENAE 1882 iulii 10/23.

† Ιωακείμ ἄγιος θεοῦ ἀγιοπότης Κωνσταντινουπόλεως, νέας Ρώμας, καὶ οἰκουμηνικός πατριάρχης, ἱερωτάτη μητροπολίτη Οὐγγροβλαχίας, ὑπερτίμη καὶ ἑξάρχῃ Πατριάρχῳ καὶ τῶν τόκων ἐπίσκοπῳ τοῦ Καίσαρος Κωνσταντίας, καὶ οἱ λοιποὶ πάντες οἱ ἐν τῇ θεοσωστῇ κρίσει τῆς Ρουμανίας διατελοῦντες ἱερωτάτοι μητροπολίται καὶ θεοφιλέστατοι ἐπίσκοποι, ἐν ἁγίῳ πνεύματι ἀγαπητοὶ ἀδελφοὶ καὶ συλλειτουργοὶ τῆς ἡμῶν μετριότητος χάρις εἴη ὑμῖν καὶ εὐχήνη παρὰ θεοῦ.

Ἐκ τῶν ἐν ἐφημερίῳ δημοσιουμένων περιλήψεων ἀγκυραῖς εἰς γνώσιν ἡμῶν μεταβῶ μικρὰς ὑλήσεις καὶ ἀθυμίας διὰ τὴν ἀρχιερωσύνη ὑμῶν τῇ κατ' ἐπιπέδου ἐκείνου ἐκείνου ἐν τῇ κατὰ τὸ Βουκουρεστίνον εὐχαρῆ μητροπολιτικῇ ναφ, ἐν παντελεῖ ἀγνοία τῆς κανονικῆς ὑμῶν πνευματικῆς ἀρχῆς, τοῦ καθ' ἡμᾶς δηλονότι ἀγιοπότητος, ἀποστολικῆς καὶ οἰκουμηνικοῦ θρόνου, καὶ παρὰ τὴν ἐν τῇ κλίματι τοῦτου ἐκ παλαιτάτου κρατούσαν τάξιν, προέβητε εἰς τελευταίαν καθαρῆς ἀγίου μύρου, παραστῶντες ὅπως ὑμεῖς αὐτοὺς ἀντὶ φυλάκων, οἱ ὠρεῖσθε εἶναι, τῆς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ κρατούσης τάξεως, τύπον ἀταξίας, τὸν πρόποντα ἐπισυρούσης ἑλεγχον· θεῖον γὰρ τὸ χρῆμα ἢ τῆς οὐρανοκράτου τὸ καὶ τῶν ἁγίων ἀναγκαίων καὶ καθολικωτάτων παρ' ἅσπασιν ἀνωμολόγηται, οὐδὲν δ' ἐν τῇ κόσμῳ ἀτακτον οὐδ' ἀπροσέτητον διατηρηθῆναι ἐκπρόν, ὡς μὴ δυνάμενον τὸ τοιοῦτον διακρινεῖν, κατὰ τὸ παλαιφρονὸν λόγον. Τὰ γὰρ ἐξοικειώματα τῆς οἰκίας τάξεως κακῶς εἶδη φέρεσθαι τοῦ λαοῦ καὶ ἀτάκτως ἀγεσθαι, καὶ πᾶσιν οὐδέποτε ἰσχυρῆναι μόνιμον, ὡς τοὺς πρῶτους τῆς ἐκείνων καταστάσεως ἔρους τῆς ἀπολέσαντα καὶ πῆ μὲν ὦδα, πῆ δὲ ἐκείσε ἀντιθέτως καὶ ἀνωμάλως καθελόμενα· διὸ καὶ τὸ τῆς ἐκλογῆς σκάθος τοῖς Κορινθίοις διατάσσεται, λέγον· «Πάντα εὐσχημένως καὶ κατὰ τάξιν γίνεσθε». Ταῦτην δὲ τὴν περὶ πάντα τηρητέην τάξιν ἐν τοῖς πνευματικῶς μάλιστα ἀπαραίτητως τηρεῖσθαι ἐπανάγκας· Ἐνθὲν τοὶ καὶ τὴν ἀρχιερωσύνη ὑμῶν οὐδὲ κατ' ὄνομα ἀνεχθῆναι εἶδει ἐξακουσθῆναι τὴν ἀτάξιν ἐν ταῖς παροικίαις ὑμῶν, πολλῶ δὲ μάλλον διαπρέξασθαι ταύτην ὑμᾶς ἀθετοῦντας τάξιν ἐκ παλαιτάτου ἐκκλησιαστικοῦ ἔθους κρατήσαν. Σκοπὸν γὰρ καὶ ὑμᾶς, κατὰ τὴν τοῦ προφήτου φωνήν, τίθειτε τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον τῷ οἴκῳ Ἰσραὴλ καὶ τῷ οἴκῳ Ἰούδα ἵνα ὑμεῖς αὐτοὺς πρόωιστα παρέχητε, κατὰ τὴν ἀποστολικὴν παραγγελίαν, τύπον καὶ ὑπόγραμμὸν ἐν πάσῃ «Ποιμάντα», φησὶν ὁ μακάριος Πάτρος, «τὸ ἐν ὑμῖν ποιμνιον τοῦ θεοῦ... τύποι γινόμενοι τοῦ ποιμνίου». Κατὰ ταῦτα καὶ ὁ θεοπέσιος Παῦλος ἐν οἷς διδάσκει· ὁδὸν τινὰ τὸν ἐπίσκοπον δεῖ γενέσθαι, διακαλεῖσθαι· «Τὰς νεωτερικὰς ἐπιθυμίας φεῦγε εἰδὼς διὰ γενῶσι μάχας». Τοῦτων προκαμμένων εἰς διδασκαλίαν, τοῦ δὲ λδ' ἀποστολικοῦ κανόνος ῥητῆς διαγορευόντος, τοὺς ἐπισκόπους ἐκείνου ἔθνους εἰδέναι χρῆ τὸν ἐν αὐτοῖς πρῶτον καὶ ἡγεσθαι αὐτὸν ὡς κεφαλὴν καὶ μὴδὲν τι πράττειν περιττὸν ἀνευ τῆς ἐκείνου γνώμης, ὥφειλε καὶ ἡ ἀρχιερωσύνη ὑμῶν πρὸς τὰς ἐν ἁγίῳ πνεύματι καθορισθείσας ταύτας διατάξεις συμμορφωθῆναι καὶ

ἢ ἐν νεωτερικῇ ἐπιθυμίᾳ, ἣν φεῦγειν ἐκ βίβλου· εἰδὼς δὲ, ἀποτολήσας παρακροσῆσαι τὸ ἀπ' αἰῶνος μακρῶν ἰσχυρῶν ἔθους τοῦ λαμβάνειν τοὺς κατὰ τόπους ἀρχιερεῖς τὸ ἅγιον μύρον ἐκ τοῦ καθ' ἡμᾶς ἀγιοπότητος, πατριάρχου, ἀποστολικῆς καὶ οἰκουμηνικοῦ θρόνου, εἰς ἐν τῶν τῆς Ἰοντικῆς καὶ τῆς Ἀσιατικῆς καὶ τῆς Ἰβηρικῆς διοικήσεως, ἐπὶ δὲ καὶ τῶν ἐν τοῖς βαρβαρικοῖς ἐπισκόποις τῶν προσηρμένων διοικήσεων ὑποκείσθαι κατακληρώσαντο ἐπὶ ἐν τῇ κατὰ τὴν Βυθυναίαν Χαλκηδόνι τὴν ἅγιαν τετάρτην οἰκουμηνικὴν σύνοδον συγκροτήσαντας χλ' θεοφόροι πατέρες, ἐν ἁγίῳ πνεύματι ὁρισάμενοι. Τοῦτων ὁπως ἐχόντων, ἀκούοντες ἡμεῖς τῆς ἀποστολικῆς φωνῆς ἐπιτακτοῦς, προσέχητε ἑαυτοῖς καὶ παντὶ τῷ ποιμνίῳ ἐν ᾧ ὑμεῖς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἔθετο ἐπισκόπους ποιμάνειν τὴν ἐκκλησίαν τοῦ θεοῦ, ἣν περιπετήσαντο διὰ τοῦ ἰδίου αἵματος, οὐκ ἠνασχόμεθα σιγῇ παραδραμεῖν τὸ, ὡς μὴ ὦφαιεν, αὐτοὺς ἀποτολήσθαι παρὰ τὴν ἐκ παλαιτάτου κρατούσαν ἐν τῇ κλίματι ἡμῶν τάξιν, ἀλλὰ περὶ τὸ τοῦτου καὶ περὶ ἄλλων τινῶν θρυλημάτων, ὁλον περὶ βαντισμῶν καὶ ἐπιχύσεων ἀντὶ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος, περὶ ἐκκλησιαστικῆς ταξῆς τῶν αὐτοκτονούντων, περὶ γρηγοριανῶν ἡμετέρας ἡμετέρας, περὶ πατριαρχικῶν ἀξιωμάτων καὶ περὶ ἄλλων τοιούτων. Ἔγνωμεν γράψαι τῇ ἀρχιερωσύνῃ ὑμῶν, δι' ἐκεῖνο μὲν ὡς βέβαιον ἤδη ἐγνωσμένον γεγονός ἐπιτιμῶντες ὑμᾶς ὡς παραβάντας τὴν ἐκκλησιαστικὴν τάξιν καὶ παρασχόντας ὑμᾶς αὐτοὺς τοῖς ὑπ' ὑμῶν ποιμνιομένοις τὸν ἐν ἁγίῳ πνεύματι ἐπιτακτοῦς ἀπειθείας καὶ ὑποταγῆς, ἀλλὰ τὸναντίον παρὰ τὰς ἀποστολικὰς καὶ συνοδικὰς διακαλεούσας ὑπόδειγμα ἀταξίας καὶ ἀπειθείας, εἰς ταῦτα δὲ, θρυλήματα ἐπὶ αὐτὰ κατέχοντες, προσκαλέσασθαι ὑμᾶς ἵνα πληροφορησθε σαφῶς περὶ τῆς ἀληθείας αὐτῶν, ἢ μὴ. Ἀναμένομεν οὖν τὴν περὶ τοῦτων ἀπάντησιν ὑμῶν ἢ δὲ τὸ θεοῦ χάρις καὶ τὸ ἄπειρον ἔλεος εἴη μετ' ὑμῶν.

καὶ τῷ κυρίου ἰ. Ιωακείμ, τούτου ἰ.

† ὁ Κωνσταντινουπόλεως ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός.

† ὁ Ἐφέσου Ἀγαθάγγελος ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός.

† ὁ Νικομηδείας Φιλόθεος ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός.

† ὁ πρόεδρος Νικαίας Διονύσιος ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός.

† ὁ Δέρβων Ἰωακείμ ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός.

† ὁ Ἀμασείας Ἐωφρόνιος ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός.

† ὁ Προύσης Νικητόμος ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός.

† ὁ Μιτυληνῆς Κωνσταντῖνος ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός.

† ὁ πρόεδρος Διδυμοταίχου Μεθόδιος ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός.

† ὁ Βάρνης Κύριλλος ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός.

† ὁ Βοδανῶν Ἱερόθεος ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός.

† ὁ Κασσανδρείας Κωνσταντῖνος ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός.

SYNODI ECCLESIAE RUMENAE RESPONSUM AD PRAECEDENTEM EPISTOLAM 1882 novembris 22 / decembris, 4.

Ἡ τῆς ἁγίας αυτοκεφάλου ὀρθοδόξου βουκουρινῆς ἐκκλησίας ἱερά σύνοδος, ἀπορροσμένη τῆς συνοδικῆς ἐπιστολῆς τῆς αἰθῶν παναγιότητος κυρίου κυρίου

Ἰωακείμ, ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως καὶ οἰκουμηνικοῦ πατριάρχου, ἐπιστολῆς, ἀπαυθονομένης τῇ τε ἱερωτάτῃ μητροπολίτῃ Οὐγγροβλαχίας, ὑπερτίμη

εξάρχει Παλαγγίνων και τὸν τόπον ἐπέκειντο τοῦ Καισαρίας τῆς Καππαδοκίας, καὶ πᾶσι τοῖς ῥησασμοῖς ἱεραρχαῖς τοῦ θεοφυλάκτου τῆς Ῥουμανίας κρείττους, τοὺς ὁποίους ὀνομάζει ἀδελφοὺς καὶ συλλειτουργοὺς τῆς αὐτοῦ μαριότητος, ἐκκληροφότην ἐκ τοῦ ἐν αὐτῇ ἐμπεριχομένου τὰ ἐπόμενα.

Ἡ αὐτοῦ παναγιότης ἔκρυτος Ἰωακείμ οἰκου-  
 μενικός πατριάρχης λέγει, ἐτι ἐκκληροφότην ὑπὸ τῶν  
 ἐγγυερῶν ἐτι τῆ κα' παρθεύοντος μαρτίου ἐτελέσθη  
 ἐν τῇ μητροπολιτικῇ ἐκκλησίᾳ Βουκουρεστίου ἡ ἁθα-  
 γιασις τοῦ ἀγιουμύρου καὶ ἐτι διὰ τοῦτο οἱ Ῥου-  
 μοῦνοι ἀρχιερεῖς ἀπέδειξαν τὴν παντιπῆ ἐπιτοῦν ἀγ-  
 νοῖαν περὶ τῆς κανονικῆς πνευματικῆς ἀρχῆς τοῦ  
 πατριαρχικοῦ καὶ οἰκουμενικοῦ καὶ ἀποστολικοῦ θρό-  
 νου, ἐτι τὸ γεγονός τοῦτο ἀντίκειται διδόν πρὸς τὴν  
 ἀρχαίαν ἐν τῇ κλίματι τούτῃ ἐπιχειρομένην τάξιν,  
 ἐτι διὰ ταύτης τῆς πράξεως οἱ Ῥουμοῦνοι ἀρχιερεῖς,  
 ἀντὶ τοῦ εἶναι φύλακες τῆς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ διατηρη-  
 θείσης τάξεως, παρέσχον τύπον ἀτιμίας, ἧτις διὰ  
 ταύτης τῆς ἐπιστολῆς ἐπιφέρει τὴν προσήκουσαν αὐτῇ  
 ἐπιπλήξιν. Ἡ ἐπιπλήξις αὕτη συνίσταται εἰς τὰ ἀκό-  
 λουθα' α') ἐτι ἡ τάξις εἶναι ἐκ τῶν μάλων ἀναγ-  
 καίων καὶ καθολικωτέρων ἐν τῷ κόσμῳ καὶ ἐτι ἀνευ  
 τῆς ἐκείνου καὶ ἀνευ προβλέψεως οὐδὲν κατ' ἀνάγκην δια-  
 τηρεῖται ἐν τῷ κόσμῳ, διότι τὸ ἄλλως γινόμενον δὲν  
 εἶναι διαρκές καὶ δὲν ἔχει τὰ ἀναγκαῖα προσόντα  
 τοῦ ὑπάρχειν. Ἡ ἐπιστολὴ ἀναφέρει τοὺς πρὸς Κο-  
 ρινθίους λόγους τοῦ ἀποστόλου „πάντα εὐσχημόνως  
 καὶ κατὰ τάξιν γινέσθω“. Ἡ τάξις αὕτη, ἧτις δέον  
 νὰ φυλάσσεται ἐν πᾶσι, πολὺ μάλλον τηρεῖται ἐν τοῖς  
 πνευματικῶς β') διὰ τῆς τοῦ μύρου καθαρῆς αἰτίας οἱ  
 Ῥουμοῦνοι ἱεράρχαι ἐδημιούργησαν διδόν ἀτάξιν  
 παραβαίνοντας τάξιν καθαστώσαν ἐξ ἀρχαιότητος ἐκ-  
 κλησιαστικῆς συνήθειας. Ὅτι οἱ Ῥουμοῦνοι ἀρχιερεῖς,  
 κατὰ τὸν λόγον τοῦ ἀποστόλου Πέτρου, πρέπει νὰ  
 εἶναι διὰ τὸ ποιμνίον τῶν τύπος καὶ ὑπογραμμός  
 „ποιμάνετε τὸ ἐν ὑμῖν ποιμνίον τοῦ θεοῦ τύποι γινόμε-  
 νοὶ τοῦ ποιμνίου.“ Ὁμοίως, κατὰ τοὺς λόγους τοῦ  
 ἀποστόλου Παύλου, „τὰς νεωτερίκας ἐπιθυμίας φεύγε,  
 εἰδώς ἐτι γενῶσι μάχας.“ γ') ἄλλο τῆς ἐπιπλήξεως  
 ἐπιχείρημα ἡ ἐπιστολὴ πορίζεται ἐκ τοῦ 18' ἀποστο-  
 λικοῦ κανόνος ὀρίζοντος „τοὺς ἐπισκόπους ἐκάστον  
 ἔθνους εἰδέναι χρῆ, τὸν ἐν αὐτοῖς πρώτον καὶ ἡγιστά-  
 τον αὐτὸν ὡς κεφαλὴν καὶ μηδὲν τι πράττειν περὶ τὸν  
 ἄνευ τῆς ἐκείνου γνώμης.“ Ὅτι ὁ κανὼν οὗτος τοῦτο  
 ἐθεῖεν ὑπὲρ, ἐτι οἱ Ῥουμοῦνοι ἀρχιερεῖς δὲν ἔπρα-  
 νὰ τομῆσῃσι νὰ κάμωσι τὴν καθαρῆσιν τοῦ μύρου,  
 τοῦδ' ἔπερ ἔθελεν εἶσθαι νεωτερισμός, διότι ἔπρα-  
 νὰ φυλάξουν τὴν παλαιὰν συνῆθειαν τοῦ δέχεσθαι  
 τὸ ἅγιον μύρον ἐκ τοῦ τῆς Κωνσταντινουπόλεως  
 πατριαρχείου (ὑπὸ τὴν ἐκκλησιαστικὴν δικαιοδοσίαν  
 τοῦ οἰκίου ἡ Ῥουμανία ὑπόκειται ἀπὸ τῆς κατὰ τὸ  
 481 μετὰ Χριστὸν ἐν Χαλκηδόνι συνελθούσης δ' οἰ-  
 κουμενικῆς συνόδου, ἧτις ὤρισεν ἐτι οἱ τῶν ἐπισκόπων  
 Πόντου, Ἀσίας καὶ Θράκης, καθὼς καὶ τῶν μεταξὺ  
 βαρβάρων εὐρισκομένων ἐπισκόπων ἐπισκοπῶν, ὡφείλον  
 ἐξαεταῖα: ἐκ τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει πατριαρχι-  
 κοῦ θρόνου). Μεταξὺ τῶν βαρβάρων λαῶν κατὰ τὸν  
 ε' αἰῶνα, εἰς τοὺς ὁποίους ἀπεστέλλοντο ἐκ Κωνσταν-  
 τινουπόλεως καὶ ἐξ ἄλλων τοῦ ἀνατολικοῦ ῥωμαϊκοῦ  
 κράτους ἐπαρχιῶν ἐπισκοποὶ, ἡ συνοδικὴ τοῦ πατρι-  
 ἀρχου ἐπιστολὴ κατατάσσει καὶ τὴν ἡμετέραν Ῥου-  
 μανίαν καὶ νομίζει ἐτι ἐπὶ τῆς ἱρμηνείας ταύτης  
 θεμελιεῖ τὴν ἐκκλησιαστικὴν αὐτῆς κυριαρχίαν. δ') ἐτι  
 ἡ αὐτοῦ παναγιότης, ὑπαίκοῦσα τῇ ἀποστολικῇ φωνῇ,  
 „προσέχετε ἑαυτοῖς καθ' ὅσον παντὶ τῷ ποιμνίῳ, ἐφ' οὗ  
 τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἔθετο ὑμᾶς ἐπισκόπους τοῦ  
 ποιμάνειν τὴν ποιμνὴν τοῦ κυρίου,“ οὐκ ὠκνησεν  
 ἐπιπλήξαι ἡμᾶς ἐπὶ τῷ τομῆματι τῆς τοῦ ἁγίου  
 μύρου καθαρῆς αἰτίας, τομῆματι ἀντιβαίνοντι πρὸς  
 τὴν ἐκκλησιαστικὴν τάξιν ταυτοχρόνως δὲ κακῶς  
 παραδειγματὶ ἀπειθείας καὶ παρακοῆς διὰ τὸ  
 ποιμνίον,

2. Ἡ συνοδικὴ πατριαρχικὴ ἐπιστολὴ προβαίνουσα  
 λέγει: ἐτι τῆς διεθείης ἐκείνης ἐτι ἐν τῇ ἡμετέρῃ ἐκ-  
 κλησίᾳ εἰσῆχθησαν ἔσπεροι νεωτερισμοί, ὡς τὸ ἄντικει-  
 καί' ἐπὶ κεφαλῆς ἐπίχουσι κατὰ τὸ ἅγιον βῆμα  
 ἀντὶ τῆς καταδόσεως, ἡ ἐκκλησιαστικῆς τάξιν τῶν  
 αὐτοκτονούντων, τὸ γρηγοριανὸν ἡμερολόγιον, ἀξιώ-  
 ματα πατριαρχικὰ καὶ ἄλλα τοιαῦτα. Ἄλλα προσέεται,  
 ἐτι τὰ τελευταῖα ταῦτα θεμελιεῖ ὡς ἀπὸ τῆς ἡμετέρας  
 ἡμετέρας πληροτείας σαφῆς περὶ τῆς ὑπάρξεως ἡ μὴ  
 τῶν τοιούτων νεωτερισμῶν ἐν τῇ Ῥουμανικῇ ἐκ-  
 κλησίᾳ.

Ἡ ἐπιστολὴ φέρει ἡμερομηνίαν 10 ἰουλίου ἔτους  
 1882 καὶ εἶναι ὑπογεγραμμένη ὑπὸ τῆς αὐτοῦ παν-  
 αγιότητος τοῦ πατριαρχοῦ Ἰωακείμ καὶ ὑπὸ ἑξήκοντα  
 ἀρχιερέων, μάλων τῆς πατριαρχικῆς συνόδου.

Ἀναγνόντες καὶ μετὰ μεγάλῃς προσήλῃς ἀκού-  
 σαντες τὴν πατριαρχικὴν ταύτην νοθεσίαν, ῥοθὴν  
 ἔθην ἐν ταῖς καθεαῖς ἡμῶν πνευματικὴν ἡδονὴν  
 ῥέλλοντες ἐτι ἡ αὐτοῦ παναγιότης ὁ οἰκουμενικός  
 πατριάρχης ὑπομνήσκει ἡμῖν πλείστα λόγια τῆς  
 ἁγίας γραφῆς καὶ τῶν κανόνων, ἀπὸ τῶν οἷον ὁ τύπος  
 τῆς καθολικῆς διοικήσεως τῆς ὀρθοδόξου ἀνατολικῆς  
 ἁγίας ἡμῶν ἐκκλησίας, καὶ τὰ ὅποια οὐδόλως ὀφεί-  
 λωμεν παρῶραν ἐλθόμενοι ἐν τῇ πνευματικῇ διοι-  
 κήσει τῶν ἡμετέρων ἐπισκοπῶν. Ταῦτος τοὺς λόγους  
 παραθέτομεν καὶ ἡμεῖς ἐνταῦθα μετὰ μεγάλῃς εὐχα-  
 ριστίας.

α'. Τοὺς λόγους τοῦ ἁγίου ἀποστόλου Παύλου ἐν  
 τῇ α' πρὸς Κορινθίους ἐπιστολῇ, κεφ. 13' § 40, ἐπου  
 ὁ ἀπόστολος διατάσσει τὴν τάξιν, ἧτις εἶον νὰ ἀρχῇ  
 ἐν τῷ ναῷ ἐν καιρῷ τῆς ἱερας ἀκολουθίας, ἐπισημαί-  
 ζει δὲ τὰς διατάξεις αὐτοῦ διὰ τῶν ἄλλων τούτων  
 „πάντα εὐσχημόνως καὶ κατὰ τάξιν γινέσθω“.

β'. Τοὺς λόγους τοῦ ἁγίου ἀποστόλου Πέτρου ἐν  
 τῇ α' αὐτοῦ ἐπιστολῇ, κεφ. 1' § 1, διὰ τῶν ὁποίων  
 ὁ ἅγιος ἀπόστολος Πέτρος δίδει τοῖς ἐκκλησιαστικῶς  
 ποιμῶσι συμβουλὰς ἀποστολικὰς καὶ αἰτινας ἐν τῇ  
 ὀλοκλησίᾳ (τοῦ χωρίου) ἔχουσιν οὕτως: „Προσβύτερος  
 τοὺς ἐν ὑμῖν παρακαλῶ... κοινῶν, ποιμάνετε τὸ  
 ἐν ὑμῖν ποιμνίον τοῦ θεοῦ, ἐπισκοποῦντες μὴ ἀναγ-  
 καστικῶς, ἀλλ' ἐκουσίως· μηδὲ αἰσχροκαρδῶς, ἀλλὰ  
 προθύμως· μηδ' ὡς κατακυριεύοντες τῶν κληρῶν, ἀλλὰ  
 τύποι γινόμενοι τοῦ ποιμνίου, καὶ φανερωθέντος τοῦ  
 ἀρχιποιμένου, κομίσθητε τὸν ἀμαρτάνιον τῆς δόξης  
 σιέσανον.“

γ'. Τοὺς πρὸς Τιμόθεον, ἐπίσκοπον Ἐφέσου, λό-  
 γους τοῦ ἀποστόλου Παύλου: „Τὰς νεωτερίκας ἐπι-  
 θυμίας φεύγε,“ καὶ οἷτινες δέον νὰ ἀπαγγελθῶσιν ἐν  
 τῇ ἐκκλησίᾳ αὐτῶν ἵνα κατανοηθῶσι, καὶ τὸ σωτή-  
 ριον αὐτῶν περιεχόμενον μὲν ἐν τῇ μνήμῃ. Οἱ λό-  
 γοι οὗτοι (β' πρὸς Τιμόθ. β', 22, 26) ἔχουσιν ὡδε:  
 „Τὰς δὲ νεωτερίκας ἐπιθυμίας φεύγε· δίωκε δὲ δικαιο-  
 σύνην, πίστιν, ἀγάπην, εἰρήνην μετὰ τῶν ἐπικαλου-  
 μένων τὸν κύριον ἐκ καθαρᾶς καρδίας· τὰς δὲ μωρὰς  
 καὶ ἀπειθεύτους ζητήσεις παραιτοῦ, εἰδώς ἐτι γενῶσι  
 μάχας· δοῦλον δὲ κυρίου οὐ δεῖ μάχεσθαι, ἀλλ' ἥπιον  
 εἶναι πρὸς πάντας, διδακτικόν, ἀνεξίκακον, ἐν πρῶ-  
 ότητι παιδεύοντα τοὺς ἀπειθεύεινόμενους· μήποτε  
 δεφ αὐτοῖς ὁ θεὸς μετανοίαν εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας·  
 καὶ ἀνανήψωσιν ἐκ τῆς τοῦ διαβόλου παγίδος, ἐξωρη-  
 μένοι ὑπ' αὐτοῦ εἰς τὸ ἐκεῖνου θέλημα.“

Τὸ ἐκ τῶν Πράξεων τῶν ἀποστόλων χωρίον, ἐπου  
 ὁ ἅγιος ἀπόστολος Παῦλος ἀπιυθῶναι τοὺς τελευταίους  
 λόγους τοῖς ἐν Ἐφέσῳ πρεσβύτεροις, μετὰ τῶν ὁποίων  
 ἐν τούτῳ τῷ κόσμῳ δὲν ἔμελλε πλέον νὰ συναντηθῇ.  
 „Προσέχετε οὖν ἑαυτοῖς καὶ παντὶ τῷ ποιμνίῳ, ἐν φ'  
 ὑμᾶς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἔθετο ἐπισκόπους, ποιμαί-  
 νειν τὴν ἐκκλησίαν τοῦ θεοῦ, τὴν περιεκείσασθε διὰ  
 τοῦ ἰδίου αἵματος“ (Πράξ. κ', 28).

Ἡμεῖς εὐχαριστοῦμεν ἐγκαρδίως τὴν αὐτοῦ πατρι-  
 αρχικὴν παναγιότητα, διότι τίθησιν ὑπ' ὅσον ἡμῶν  
 τοὺς ἱεροὺς λόγους τῆς γραφῆς καὶ παρέχει ἡμῖν εὐ-  
 καρλίαν ἵνα σκεψθῶμεν καὶ μελετήσωμεν αὐτοὺς

βαθείας και πραγματοποιήσαμεν αὐτοὺς ἐν τῷ βίῳ ἡμῶν.

Ἐκτὸς τῶν ῥησέων τούτων τῆς νέας γραφῆς, ἡ ἐπιστολὴ αὐτῆς τοῦ παναγιότητος ὑπομνηστικῆς ἡμῶν πρὸς τοὺς ἐπίρους δύο κανόνες:

Α'. Τὸν 18' ἀποστολικόν, τοῦ ὁποῦν ἀναφέρει τοὺς ἐν ἀρχῇ λόγους: „Τοὺς ἐπισκόπους ἐκλογὴν ἔδωκεν αὐτὸν ὡς κεφαλὴν, καὶ μηδὲν τι πράττειν περιττὸν ἀνευ τῆς ἐκείνου γνώμης.“ Τὸ λοιπὸν τοῦ καμένου ἔχει ὡς ἔκτα: „Ἐκείνα δὲ μόνον πράττειν ἕκαστον, ὅσα τῆ αὐτοῦ παροικία ἐπιβάλλει καὶ ταῖς ὑπ' αὐτὴν χώρας. Ἀλλὰ μηδὲ ἐκείνοις ἀνευ τῆς πάντων γνώμης ποιεῖται τι. (Ὅτι γὰρ ὁμόνοια ἔσται καὶ δευσεύησται ὁ θεὸς διὰ κυρίου ἐν ἀγίῳ πνεύματι, ὁ πατήρ, ὁ υἱὸς καὶ τὸ ἅγιον πνεῦμα.“ Ἡ ἐννοια λοιπὸν τοῦ κανόνος τούτου εἶναι ὅτι πᾶν ἔθνος ἢ πᾶς λαὸς γρι-στιανικὸς ὀρθόδοξος ἔχει τοὺς ἑαυτοῦ ἐπισκόπους. Μεταξὺ τῶν ἐπισκόπων εἰς ὑπάρχει ἐπὶ κεφαλῆς αὐ-τῶν ὁ καθὲς κυβερνᾷ τὴν ἐπισκοπὴν αὐτοῦ κατὰ τοὺς ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας θεσπισθέντας κανόνες. Ὅταν παρουσιασθῆται περιπτώσις μὴ προβλεπομένη ὑπὸ τῶν ἐκκλησιαστικῶν κανόνων, ὁ ἀρχιεπίσκοπος συμ-βουλευόμενος τὸν πρῶτον ἢ τὸν ἀρχιεπίσκοπον περὶ τοῦ πῶς ὀφείλει προτενεχθῆναι ἐν τῇ περιπτώσει ἐκείνῃ. Ἀλλὰ καὶ ὁ ἀρχιεπίσκοπος ἢ ἡ τῶν ἐπισκόπων κε-φαλὴ, εἰς περιπτώσεις μὴ προβλεπομένας ὑπὸ τῶν ἐκ-κλησιαστικῶν κανόνων, μηδὲν αὐθαίρετως ποιεῖται, ἀλλὰ συμβουλευόμενος μετὰ τῶν τοῦ ἔθνους ἐπισκόπων, καὶ ποιεῖται, ὅπως δόξῃ τοῖς πᾶσι, διότι διὰ τοῦ τρόπου τούτου θὰ φυλαχθῆ ἡ καλὴ συνεννόησις καὶ ἡ ὁμοφωνία ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ παιδαρχίᾳ. Ὅτι δὲ οὕτως ἐννοεῖται ὁ κανὼν οὗτος, φέρομεν εἰς ἀπόδειξιν τὴν ἐξήγησιν Ῥώσσοῦ κανονιστοῦ, τοῦ ἀρχιμανδρίτου Ἰωάννου, ἐν τῷ ὑπὸ τὸν τίτλον (Опытъ курса церковнаго законодѣлѣнія β' βιβλίῳ αὐτοῦ, ἔκρη χριστιανισμοῦ ὡς ἐγγεγραμμένον εἰς τὰ ἐν Ῥωσσίᾳ ἱερο-σπουδαστῆρια πρὸς ἐκμάθησιν τοῦ κανονικοῦ δικαίου.

Ἐν τῷ πρώτῳ τόμῳ, σελ. 177, τοῦ πονήματος τούτου ἀναγιγνώσκοντες ἐπὶ τοῦ κανόνος τούτου τὰ ἀκόλουθα: „Ἐξ αὐτοῦ τοῦ κανόνος (18' Ἀποστ.) πρὸ πάντων φαίνεται ὅτι ὁ προσδιορισμὸς τῶν τοπικῶν ὄρων ἐν τῇ διοικήσει τῆς χριστιανικῆς ἐκκλησίας, ὄρων καλουμένων ἐπαρχίας καὶ ἐπισκοπαί, τῆσατο ἦδη ἀπὸ τῶν ἀποστολικῶν χρόνων. Ἐν ἑκάστῳ λαῷ ἢ ἔθνει, ἀπαρτίζονται ἴδιαι ἢ τοπικὴν ἐκκλησίαν, ὁ ἀποστολικὸς κανὼν παριστᾷ ἐπισκόπους τινάς, ὧν ἕκαστος διευθύνει μέρος τῆς εἰς αὐτὸν ἐμπιστευθείσης παρικίας, ἥτις σύγκαιται ἐκ τινος πόλεως ἢ χωρίων. Πάντες δὲ οὗτοι οἱ ἐπίσκοποι ἔχουσιν ὑπερῶν ἑαυ-τῶν ἓνα ἐπίσκοπον πριμᾶτον ὡς κεφαλὴν, ὅστις ἐστὶν ὁ ἐν αὐτοῖς πρῶτος. Κατὰ τὸν ἀποστολικὸν μῦθον καὶ κατὰ τοὺς πλησιαστέρους πρὸς ἐκεῖνον χρόνους οἱ πριμᾶτοι ἐπίσκοποι, ἢ οἱ πρῶτοι ἐν ταῖς τοπικαῖς ἐκκλησίαις ἐθεωροῦντο ὡς πρῶτοι διάδοχοι τῶν ἀπο-στολῶν, τεταγμένοι ὑπ' ἐκείνων ἰδίως εἰς τὰ ἐπιστημέ-τερα μέρη τῶν τότε γνωστῶν ἐπαρχιῶν καὶ χωρῶν. ὁ Ἰάκωβος ἐν Ἱερουσαλήμ, ὁ Τιμόθεος ἐν Ἐφέσῳ, πρωτεύουσι τότε τῆς μικρᾶς Ἀσίας, ὁ Τίτος ἐν τῇ νήσῳ Κρήτῃ κτλ. Ἀλλὰ ὀνομαζόμενοι τοὺς ἐπισκόπους πριμᾶτους, κεφαλὰς τῶν ἑαυτῶν ἐκκλησιῶν, ὁ ἀπο-στολικὸς κανὼν οὐδέποτε σημαίνει ἐνταῦθα δυνάμιν τινα αὐτῶν ἀπεριόριστον καὶ ἐντελῶς ἀνεξάρτητον, ἀλλὰ μόνον κύριον τι πρῶτον, προτεραιότητα, ἀρχι-γίαν ψήφου ἐν τοῖς ἐκκλησιαστικαῖς ζητήμασι.

Ἐπειὶ εἰς τοὺς ὑποκειμένους ἐπισκόπους δὲν συγγράφεται νὰ πράττωσιν οὐδὲν ἐξ ἐκείνων ὅσα ἔχουσιν ἰδιαιτέραν τινὰ σπουδαιότητα ἀνευ τῆς εὐθέ-σεως καὶ τῆς γνώμης τῆς κεφαλῆς, τοιοῦτοτρόπως

καὶ τῷ ἐπὶ κεφαλῆς ἐπισκόπῳ ἐπιβάλλεται ἓνα μὲν πρῶτον, ἀνευ τῆς γνώμης τῶν λοιπῶν ἐπισκόπων.

Τοιαῦται πράξεις, αἵτινες ὑπερβαίνουσι τὸ μέτρον τῆς μερικῆς ἀρχῆς κανὼς ἐπισκόπου καὶ αἰ ἐποικαί ἀπαιτοῦσι τὴν ψήφον καὶ τὴν ἀπόφασιν τῶν τῆς ἐκ-κλησίας ἀντιπροσώπων, δύνανται νὰ εἴσι παραδείγ-ματος χάριν οἱ ὀρισμοὶ τῶν τῆς πίστεως δογμάτων, ἢ σύνθεσις τῶν κανόνων καὶ τῶν ῥημάτων διὰ τὴν ἐκκλησίαν, ἢ ἐκλογὴ τῶν ἐπισκόπων, ἢ διαδικασία αὐτῶν καὶ ἄλλαι τοιαῦται. Πᾶς δὲ ἐπίσκοπος ἢ μητρο-πόλις ἢ ἐπισκοπὴ κατὰ τὸν κανὼνα ἔχει ἰσχυρὸν μόνον εἰς τὰ τῆς ἐπαρχίας αὐτοῦ καὶ εἰς ἐλα ἕσα ἀφο-ρῶσι τὴν ἐπαρχίαν καὶ τοὺς εἰς αὐτὴν ἀνήκοντας τό-πους. Μεταγενέστεροι κανόνες ἐπεκρίωσαν τὸν ἀπο-στολικὸν τοῦτον θεσμὸν, α' οἰκουμενικῆς συνόδου δ', ε', β' οἰκουμενικῆς συνόδου β', συνόδου Ἀντιοχείας ια'. Ὅμοιος δύναται νὰ παρατηρηθῆ ὅτι οἱ ἀποστολικοὶ κανόνες ὁμιλοῦσι μόνον περὶ μερικῆς ἀρχῆς ἐν ταῖς ῥησιν καὶ ἐκκλησίας, ἀλλ' οὐδεμίαν δεικνύουσι κεφα-λὴν καθολικὴν συμπόσης τῆς ἐκκλησίας, οὐδὲ ὀκο-θῆτους: καὶν τοιαύτην τινὰ, καθότι οὐκ ἔστι μόνον τῶν ἐκκλησιῶν διευθύνουσι παριστᾷσι διγγρημάνην ἐκ-στην ὑπὸ τὴν ἑαυτῆς κεφαλὴν, ἀλλὰ καὶ περιορίζουσιν ἐκείνην τοιαύτην κεφαλὴν διὰ τῆς κοινῆς πάντων τῶν τοπικῶν ἐπισκόπων ψήφου.“ (Τόμ. α', σελ. 177-178.)

Συμφώνως πρὸς τὸν ἀποστολικὸν τοῦτον κανὼνα εἶναι συντεταγμένη ἡ ὀρθόδοξος ἐκκλησία τοῦ βασι-λείου τῆς Ῥουμανίας, οὗ οἱ κάτοικοι εἶναι πάντες Ῥουμοῦνοι.

Ἡ Ῥουμανία διττήται εἰς ὀκτὼ ἐπαρχίας ἢ ἐπι-σκοπίας, μεταξὺ τῶν ὁποῦν δυο ἀρχιεπισκοπαί ἢ μητροπόλεις καὶ εἴς ἐπισκοπαί, ὧν τὰ ὄνόματα, ἢ μητροπόλις Οὐγγροβλαχίας καὶ ἢ μητρόπολις Μολδο-βλαχίας, αἱ ἐπισκοπαί Ῥιμνίκου καὶ Σιβερινοῦ, Ῥου-μάνου, Βουλζέου, Χουσίου, Ἀρτζεσίου καὶ κάτω Δουναβέως. Συμφώνως πρὸς τὸν ἀποστολικὸν κανὼνα, ὁ ἀρχιεπίσκοπος καὶ μητροπολίτης Οὐγγροβλαχίας, καθὸ ἐβραῦον ἐν τῇ πρωτεύουσῃ τοῦ βασιλείου, εἶναι ὁ πρῶτος πάντων τῶν Ῥουμοῦνων ἱεραρχῶν καὶ ἔχει προνομία πρωτείας, διὰ τὰ ἐποικαί, ἐκτὸς τοῦ τίτλου ἀρχιεπισκόπου καὶ μητροπολίτου (Οὐγγροβλαχίας) φέ-ρε: καὶ τὸν τοῦ πριμᾶτου Ῥουμανίας καὶ προέδρου τῆς ἁγίας συνόδου τῆς βουμουνικῆς ὀρθοδόξου ἐκκλη-σίας. Οὕτω θεωρεῖται καὶ τιτλοφορεῖται ἐν τῇ βασι-λείῃ τῆς Ῥουμανίας ὑπὸ τοῦ κλήρου καὶ τοῦ λαοῦ τοῦτον τὸν τίτλον διδῶσιν αὐτῷ ὡς πρῶτος τῆς ἐκκλησίας ἱεραρχῆ πᾶς ἀποτεινόμενος αὐτῷ δι' ὑπό-θεσιν ἀφορῶσαν-δ, τὴν μερικὴν διοίκησιν τῆς μητρο-πόλεως Οὐγγροβλαχίας, ἢ τὴν γενικὴν τῆς βουμουν-ικῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας. Καὶ περαιτέρω εἶτι, συμ-φώνως πρὸς τὸν ἐν λόγῳ ἀποστολικὸν κανὼνα, οἱ ἡμέτεροι ἐπαρχιακοὶ ἱεράρχαι: εἰς τὰς τριχοῦσας ὑπο-θέσεις τῆς ἐκκλησιαστικῆς διοικήσεως ὀδηγοῦνται ὑπὸ τῶν διατάξεων τῶν προκατεστωσῶν παρὰ τῆς ἐκκλη-σίας καὶ ὑπὸ τοῦ πατροπαράδοτου ἔθους, ὅσα ἐκληρο-νόμησαν παρὰ τῶν προκατόχων. Εἰς δὲ τὰς περι-πτώσεις τὰς μὴ προβλεπομένας ὑπὸ τῆς προηγουμένης κείρας ἑτήσεως τὴν γνώμην τῆς ἁγίας συνόδου, ἐν ἣ συνίχονται εἰσι οἱ τοῦ τόπου ἱεράρχαι, οἱ μητρο-πολίται, οἱ ἐπίσκοποι καὶ οἱ ἀρχιμανδρίται, 16 τῶν ἀριθμῶν, καὶ ὁ τι ἐν ἀποφασισθῇ ἐν τῇ συνόδῳ, ἐκεῖνος ἔχει κύρος νόμου δι' ἑαυτοῦ, καὶ τοὺς μητρο-πολίτας καὶ τοὺς ἐπισκόπους.

Ἡ σύνοδος συνέρχεται εἰς τὸ ἔτος, κατὰ τὴν τῶν κανόνων ἀπόφασιν: τὸ ἔαρ καὶ τὸ φθινόπωρον. Οὕτως ἐννοεῖται καὶ ἐκτελεῖται ἐν Ῥουμανίᾳ ὁ 18' ἀποστολικὸς κανὼν, ὅστις ἀποτελεῖ μέρος τῆς νομοθεσίας τοῦ τόπου. Διότι κατὰ τὸ πνεῦμα αὐτοῦ τε καὶ ἄλλων συνοδικῶν κανόνων ἐγένετο ὁ ὀργανι-κὸς νόμος περὶ τοῦ καταρτισμοῦ τῆς ἱεραρχίας τῆς ὀρθοδόξου βουμουνικῆς ἐκκλησίας τοῦ βουμουνικοῦ βασιλείου.

14 est Species curiae orientalis legislationis eccle- siasticae. Quae dicitur tomis distinctam praediti Ρουμοιι.

β'. Η πατριαρχική επιστολή αναφέρουσα ἐπι-  
 σπασμα ἐκ τοῦ κη' κανόνος τῆς δ' οἰκουμένης συν-  
 ὁδοῦ, εἰσιότι ἡ βουλαική ἐκκλησία ἐπέθη ἐπ' αὐ-  
 τῆς τῆς συνέδου ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ πατρι-  
 ἀρχου Κωνσταντινουπόλεως ἰδοὺ δὲ πῶς ἐκφράζεται  
 ἐπ' τοῦτο τὸ μέρος ἡ ἐπιστολή: "Ἰπὸ τὴν δικαιο-  
 δοσίαν τοῦ ἐπίου (τοῦ πατριαρχικοῦ θρόνου) οἱ τὴν  
 ἐν Χαλκηδόνι τῆς Βιθυνίας δ' ἄγιαν οἰκουμένην  
 σύνοδον συγκροτήσαντας 630 ἄγιοι πατέρες διέταξαν  
 ἵνα ὑποταγῆται ὡς οἱ ἐπίσκοποι τῶν τοῦ Πόν-  
 του, μικρᾶς Ἀσίας καὶ Θράκης ἐπαρχίῶν, καθὼς καὶ  
 οἱ ἐπίσκοποι τῶν μεταξὺ τῶν ἀνωτέρω ἐπαρχίῶν,  
 αὐριόκοι μὲν βαρβάρων." Ἡμεῖς παραθέτομεν τὸν  
 κανόνα τούτων ἐκ τοῦ Πηδάλου: "Καὶ τοῖς τῆς  
 Ποντικῆς καὶ Ἀσιατικῆς καὶ τῆς Θρακικῆς διοικήσεως  
 μητροπολίτας μόνους, ἐπι δὲ καὶ τοὺς ἐν τοῖς βαρ-  
 βαρικοῖς ἐπισκόπους τῶν προειρημένων διοικήσεων  
 χειροτονεῖσθαι ὑπὸ τοῦ προειρημένου ἀγιωτάτου θρό-  
 νου τῆς κατὰ Κωνσταντινουπόλιν ἀγιωτάτης ἐκκλη-  
 σίας, δηλονότι: ἐκαστοῦ μητροπολίτου τῶν προειρη-  
 μένων διοικήσεων μετὰ τῶν τῆς ἐπαρχίας ἐπισκόπων  
 χειροτονουμένων τοῦς τῆς ἐπαρχίας ἐπισκόπους, καθὼς  
 τοῖς θελοῖς κανόνι διηγόρευται. Χειροτονεῖσθαι δὲ,  
 καθὼς εἴρηται, τοὺς μητροπολίτας τῶν προειρημένων  
 διοικήσεων παρὰ τοῦ Κωνσταντινουπόλεως ἀρχιεπι-  
 σκόπου, ψηφισμάτων συμφώνων, κατὰ τὸ ἔθος, γινο-  
 μένων καὶ ἐπ' αὐτὸν ἀναφερομένων." Οὕτω λοιπὸν  
 ὁ κανὼν ὁρίσκει ἵνα οἱ ἐν ταῖς ἐπαρχίαις Πόντου,  
 Μικρᾶς Ἀσίας καὶ Θράκης ἐκλεβόμενοι μητροπολίται  
 ὑποβάλλονται εἰς τὴν τοῦ πατριάρχου ἐπιχώρεσιν.  
 Τὸ αὐτὸ νὰ γίνῃται καὶ περὶ τῶν ἐπισκόπων τῶν  
 βαρβάρων λαῶν, οἵτινες ἀνήκουσιν εἰς αὐτὰς τὰς  
 ἐπαρχίας. Ποῖοι εἶναι ὅμως οἱ βαρβαροὶ οὗτοι λαοί,  
 τοὺς ὁποῖους ὀνομαζοῦνται ἢ κατὰ τὸ 451 μετὰ Χριστὸν  
 οἰκουμένην συνέδος; Εἰς τοῦτο μᾶς ἀπαντᾷ τὸ Πη-  
 δάλιον, ἥτοι τὸ τῶν ἐκκλησιαστικῶν κανόνων βιβλίον,  
 τὸ δημοσιευθὲν ὑπὸ τοῦ πατριαρχείου Κωνσταντινου-  
 πόλεως, ἀρχομένου τοῦ αἰῶνος τούτου, καὶ τοῦ ὁποῖου  
 ἔχουμεν καὶ ἡμεῖς μετάφρασιν εἰς βουλαικὴν διά-  
 λεκτον ἀπαντᾷ δὲ ἡμῖν ἐν σχολίῳ τοῦ παρόντος κα-  
 νόνου, ὅτι οἱ βαρβαροὶ λαοὶ τοῦ ε' αἰῶνος, τοὺς μητρο-  
 πολίτας καὶ ἐπισκόπους τῶν ὁποίων ἡ ἐν Χαλκηδόνι  
 σύνοδος τίθησιν ὑπὸ τὴν τοῦ πατριαρχείου Κωνσταν-  
 τινουπόλεως δικαιοδοσίαν, εἶναι οἱ Ἄλαιοι καὶ οἱ  
 Ῥώσοι: ἄρα ὁ κη' τῆς δ' οἰκουμένης συνέδου κα-  
 νὼν εἶναι δυνάται νὰ ἀφορᾷ τὸ βασιλεῖον τῆς Ῥουμα-  
 νίας τοῦ σωτηρίου ἔτους 1882.

Ἰδοὺ δὲ πῶς ἐξηγεῖ τὸν κη' τῆς οἰκουμένης  
 συνέδου κανόνα ὁ ἀνωτέρω μνημονευθεὶς Ῥώσος  
 κανονιστὴς ἀρχιμανδρίτης Ἰωάννης: "Ἡ σύνοδος προ-  
 σέθηκεν ἐπι εἰς τὸν κανόνα αὐτῆς, ἐπι ὑπ' ἐκείνου  
 τοῦ πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως ἔδωκεν γὰρ διορί-  
 ζονται: καὶ οἱ ἐπίσκοποι τῶν λαῶν τῶν ἐξ ἄλλων  
 σπερμάτων (οἱ ὅποιοι εἰν' ἐκτὸς τοῦ βουλαικοῦ κρά-  
 τος), οἱ ὅποιοι κατὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴν διοίκησιν  
 ἀριθμοῦνται μετὰ τῶν ἐν τῷ κανόνι μνημονευμένων  
 διοικήσεων (ἐπι δὲ καὶ οἱ ἐν βαρβαρικοῖς ἐπίσκοποι  
 τῶν προειρημένων διοικήσεων), δηλονότι οἱ ἐπίσκοποι  
 ἐκείνων τῶν τόπων καὶ τῶν λαῶν, οἱ ὅποιοι ἐδιδάχ-  
 θησαν τὴν πίστιν καὶ τὸ βάπτισμα ἐκ τοῦ ὀρθοδόξου  
 Βουλαικοῦ καὶ ἐξ αὐτοῦ ἐδέχθησαν τοὺς πρώτους  
 ἐπισκόπους" (τόμ. β', σελ. 315-316).

Καὶ κατ' αὐτὴν τὴν ἐρμηνείαν τὸ τῆς Κωνσταν-  
 τινουπόλεως πατριαρχεῖον εἶναι ἔχει καμμίαν κυριαρχίαν  
 ἐπὶ τῆς βουλαικῆς ἐκκλησίας, διότι οἱ Ῥουμοῦνοι εἶναι  
 παρὰ τὸν τὸ βάπτισμα καὶ τὴν χριστιανικὴν διδασχὴν  
 ἐκ Κωνσταντινουπόλεως μῆτε τοὺς πρώτους τῶν ἐπι-  
 σκόπων, διότι ὁ τῶν Ῥουμοῦνων χριστιανισμὸς εἶναι  
 ἀρχαιότερος καὶ αὐτῆς ἐπι τῆς ὑπάρξεως τῆς Κων-  
 σταντινουπόλεως. Οἱ Ῥουμοῦνοι ἤλθον εἰς Δακίαν μὲ  
 τὸ σπέρμα τοῦ χριστιανισμοῦ κατὰ τὸν β' μετὰ Χριστὸν  
 αἰῶνα. Τὸ ἐν Δακίᾳ ἀχθὲν σπέρμα τοῦ χριστιανισμοῦ  
 ἀνεπτύχθη εἰς τὸν λαὸν τῶν ἰθαίων τοῦ λαοῦ δυνάμεων

κατὰ τὸν γ' αἰῶνα, κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Τερτυ-  
 λιανου, ἡ Δακία ἦτο πλήρως χριστιανὴ καὶ οἱ ἐπι-  
 σκοποὶ αὐτῆς ἔλαβον μέρος εἰς τὰς πρώτας οἰκουμη-  
 νικὰς συνέδους, τούτου ἕνεκα οὐδαὶς τῶν μεταγενεστέρων  
 συγγραφέων, οὐδε ἕνα ἐγραψαν περὶ τοῦ χριστιανισμοῦ  
 τῶν διαφόρων τῆς ἀνατολικῆς Εὐρώπης λαῶν, ὡς  
 περὶ τῶν Βουλγάρων, τῶν Ῥώσων, τῶν Οὐγγρων,  
 τῶν Πολωνῶν, τῶν Λιθουανῶν, ἀναφέρει τι περὶ τοῦ  
 τῶν Ῥουμοῦνων χριστιανισμοῦ, διότι ἐκείνοι ἦσαν  
 ἤδη χριστιανοὶ ἐκ τῶν πρώτων τοῦ χριστιανισμοῦ  
 αἰῶνων.

Ἀναγράφομεν λοιπὸν αὐτὸς ἐπι οὕτω δυνάμει τοῦ  
 τῆς δ' συνέδου κανόνος, οὕτω δυνάμει οὐδαμὸς ἄλλου  
 ἄλλης τιδὸς οἰκουμένης ἢ τοπικῆς συνέδου, ἡ βου-  
 λαικὴ ἐκκλησία ὑπόκειται τῇ ἐκκλησίᾳ Κωνσταν-  
 τινουπόλεως.

Ἐν τῷ βουλαικῷ κράτει ἦτο ἔθος ἵνα, κατὰ ἡ  
 πολιτικὴ, ὅπως καὶ ἡ ἐκκλησιαστικὴ διοίκησις ἔχη διά-  
 φορα κέντρα εἰς τὰς ἐπιστημοτάτας τοῦ κράτους πόλεις.  
 Τὰ κέντρα ταῦτα ἠρῶνθησαν τῶσιν ἐκ τῶν αὐτο-  
 κρατορικῶν νόμων ὅσων καὶ ἐκ τῶν συνοδικῶν κα-  
 νόνων. Ἐκ τῶν κέντρων τούτων διδοται ἡ τῶν ἰθίων  
 χωρῶν διοικητικὴ καὶ διοργανικὴ διεύθυνσις. Ὁ αὐ-  
 τοκρατορὸς Ἰουστινιανὸς κατὰ τὸν γ' αἰῶνα συνέστησεν  
 ἐν ὁμοίον ἐκκλησιαστικῆς διοικήσεως κέντρον εἰς τὴν  
 γενέθλιον αὐτοῦ πόλιν πρώτην Ἰουστινιανίαν, καὶ με-  
 ταξὺ ἄλλων ἐπαρχίῶν συσσωματωθεῖσων ἐν τούτῳ  
 τῷ κέντρῳ ἦτο καὶ ἡ Δακία, ὅπου κατήκουν οἱ Ῥου-  
 μοῦνοι. Ὁ αυτοκρατορὸς οὗτος νόμος, περιεχόμενος  
 ἐν τῇ κα' τῷ Ἰουστινιανου γράφῃ, εἶναι ἐπι τὸν πρώτον  
 δημόσιον ἔγγραφον, τὸ γνωστὸν ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῶν  
 Ῥουμοῦνων περὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς αὐτῶν δικαιοδο-  
 σίας. Οἱ Ῥουμοῦνοι ἐν διαστήματι πολλῶν αἰῶνων  
 ἐφέλαξαν τὴν δικαιοδοσίαν ταύτην. Μὲ τὸν καιρὸν  
 τὴν πρώτην Ἰουστινιανὴν ἀντικατέστησεν ἡ Ὀχρίδος  
 τοῦ νοτίου Σλάβου, οἱ δὲ Ῥουμοῦνοι ἐφέλαξαν πρὸς  
 αὐτὴν τοὺς παλαιούς, δεσμούς, ὡς εἶχον μετὰ τῆς  
 ἐκκλησίας τῆς πρώτης Ἰουστινιανῆς. Κατὰ τὸ διά-  
 στήμα τοῦτο οἱ Ῥουμοῦνοι μετὰ τῶν νοτίων Σλάβων  
 εἶχον σχηματιστὴν ἐν κράτει, τὸ ὅποιον ἔδωκεν νὰ  
 φυλάξωσι μὲ ἀδιακόπους πολέμους καὶ αἱματοχυσίας  
 κατὰ τῶν ἀντιπολίσεων τῆς βουλαικῆς αυτοκρατορίας,  
 ἕως οὗ τὸ βουλαικοσαλαβικὸν κράτος ἔπεσε εἰς τὴν  
 καταδρομὴν αὐτοῦ. Ὡς κληρονομίαν τοῦ καιροῦ  
 ἐκείνου ἡμεῖς ἔχομεν μέχρι τοῦ ε' αἰῶνος ἐν τῇ βου-  
 λαικῇ ἐκκλησίᾳ τὴν αλαβικὴν φιλοσοφίαν.

Οἱ Ῥουμοῦνοι μετὰ πολλοὺς πολέμους καὶ αἱματο-  
 χυσίας, συνενώσαντες τὰς ἑαυτῶν δυνάμεις, σχημα-  
 τισαν ἐν τῇ νῦν Ῥουμανίᾳ κατὰ τὸν γ' αἰῶνα δύο  
 κράτη βουλαικά, τὸ μὲν ἐν Βλαχίᾳ, τὸ δὲ ἐν Μολ-  
 δαβίᾳ, ἀνεξάρτητα πάσης, ξένης κυριαρχίας. Τὰ  
 κράτη ταῦτα ἐτίθησαν ἐπι τινα ἐπι καιρὸν τοὺς μετὰ  
 τῆς ἐκκλησίας τῆς Ὀχρίδος δεσμούς, συνστα-  
 μένους εἰς τοῦτο, ἐπι οἱ Ῥουμοῦνοι ἐν ἀνάγκῃ ἐξήτουν  
 ἐκείθεν ὁδηγίας ἐπι τινων ἐκκλησιαστικῶν ζητημά-  
 των, εἰς τὰ ὅποια ἡ θρησκευτικὴ αὐτῶν συνέδου  
 εἶδεν ἰδιαιτέραν νινὰ σημασίαν. Περὶ τὰ τέλη τοῦ  
 ε' αἰῶνος ἀναφαίνεται τὸ πρῶτον ἡ τάσις τοῦ πατρι-  
 αρχείου Κωνσταντινουπόλεως πρὸς τὸ ἐκτελεῖναι τὴν  
 δικαιοδοσίαν ἐπι τῶν Ῥουμοῦνων. Ἐν Μολ-  
 δαβίᾳ πληροῦνται αἱ κενωθεῖσαι ἐπισκοπικαὶ θέσεις,  
 κατὰ τὸ ἄρχαιον αὐτῆς ἔθος. Πρὸ τούτου δὲ, διὰ  
 τῆς τῶν προχόντων καὶ τῶν μογιόφων ἐγγραφῶν,  
 τὸ πατριαρχεῖον εἶχε σταῖλαι εἰς Βλαχίαν δύο μητρο-  
 πολίτας, ἵνα διὰ τὴν μεγάλην Βλαχίαν, καὶ ἄλλων  
 διὰ τὴν μικρὰν Βλαχίαν. Τὸ αὐτὸ ἔθελε νὰ πράξῃ  
 καὶ ἐν Μολδαβίᾳ, ἀλλ' ἐνταῦθα ὁ ἐκ τοῦ πατριαρχείου  
 σταλαὶς μητροπολίτης δὲν ἐγένετο δεκτός. Οὗτος  
 ἀφορρεῖ ὀλόκληρον τὴν χώραν, ἥτις ἐξακολουθεῖ νὰ  
 διοικηταὶ ἐκκλησιαστικῶς κατὰ τὸ παλαιὸν ἔθος ὑπὸ  
 τοῦ μητροπολίτου καὶ τῶν ἐπισκόπων αὐτῆς, ἀνεγνω-  
 ρισμένων ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας τῆς Ὀχρίδος. Ἐμοσο-  
 λάβησεν ἡ βουλαικὴ αυτοκρατορικὴ αὐλή, καὶ διὰ



φιλικής οδο καθήκουσε το κράτος, αναγνώσκον Α μέτων, τα οποία έπαιλλον να στέλλουν χάριν έλευς εις τας της άτυχούς ερθεόβου Ανατολής μονάς. Αλλ' όσα οι πατριάρχαι συνεπιδόθησαν μετά των Οθωμανών, ήβλησαν να εισέσωσιν έξουσίαν άπόλυτον εις την ερθεόβου εκκλησίαν, καταλύοντες τας αυτοκεφάλους της Βουλγαρίας και της Σερβίας εκκλησίας. άνήρσαν την ανεξαρτησίαν των πατριαρχείων Ιερουσαλήμ, Αντιοχείας και Αλεξανδρείας, καθιστώντες αυτά μητροπόλεως ύποκειμένας εις την έαυτών δικαιοδοσίαν. Έπαγγέλλον να πράξωσι το αυτό και όχι άπαξ και προς την ρουμανικήν εκκλησίαν, αλλ' αι ένταυθα ρουμανικαί χάραι, όπως έφύλαξαν την πολιτικήν αυτών αυτονομίαν, ούτως ήδυνήθησαν να φυλάξωσι δια των ίδιων έαυτών δυνάμεων την εκκλησιαστικήν αυτών ανεξαρτησίαν καθ' οιονδήποτε αυθαίρετων άποπειρών του πατριαρχείου επί των μητροπολιτών και επισκόπων διορισμ. ή έσωτερική δικαιοσύνη και νομοθεσία της εκκλησίας. Πλεονεξία συνηλθον έθνικαί συναλεύσεις, επεδόθησαν σφοδραί διαμαρτυρήσεις έναντίον των επεμβάσεων τούτων κατά των της αυτοκεφάλου εκκλησίας δικαιοσυμιών. Αι επεμβάσεις αύται του πατριαρχείου και αι καταπατήσεις των ήμετέρων δικαιοσυμιών και το αυτοκεφάλου ήμών χρονολογούνται πρό πάντων από της εποχής της των Φαναριωτών ήγερσίας.

Η ιστορία των κατά των Φαναριωτών καλοήθρων αγώνων ήμών είναι όραμα πλήρες ψυχικών συγκινήσεων δια κάσων χριστιανικήν καρδαν. Έξ ένός μόν ή άπλήτης, ή μέχρι της αυταπαρνήσεως ήρωικουτική φιλοστοργία, ή ευπαιδεία, ή λύπη δια τας των της ανατολής συναδέλφων αληθδνας, αι υπερμαγείαις θυσίαι προς χάριν αυτών, εξ άλλου δε ή άμαρτία, ή προς άσπατήριον, προς δυναστείαν, προς άπόλυτον δυναστείαν και προς ιδιαιτερον καθαρών συμφέρον τάσι, εν ένι λόγω, ή εκκαίρωσις ένός έθνους εξ έκπομπυριών πιστών, όχι προς ήθικόν, ήρωικουτικόν και ύλικόν αύτο συμφέρον, αλλ' εις άσμερότητα ζήνα και έλως έναντία τή εθνη τούτη. Δια της των Φαναριωτών δεσποτίας ένισχύθησαν οι Έλληνες ήγούμενοι, οι έποιοι εύρίσκοντο εις τας ρουμανικάς μονάς. Βοηθούμενοι υπό των Φαναριωτών και της πολιτικής έπιρροής του πατριαρχείου, έγινόντο κύριοι μεγάλου μέρους της ρουμανικής χώρας και των δικαιωμάτων των ρουμανικών μοιών. Ούτοι, εκδιώξαντες τους Ρουμούνους μοναχούς, άντεκατίστησαν αυτούς δια των οικογενειών αυτών, ως έπρεον εξ ανατολής, όπως εισήρχοντο εις τας ήγουμενίας. Είχον μέλλιστα ήγκαταλείψει εις άπόλυτον καταρτίωσιν τα κτητορικά οικοδομήματα. Συνήθροζον τα των εισοδημάτων χρέματα δι' έαυτούς και δια τα μέλη των οικογενειών αυτών. Αφ' οδ έπιούτουον άρκατά οι ήγούμενοι, έπίστρεφον εις την ανατολήν, όπου καθ' ούτων κυρανήσαι της εκκλησίας, οι δε συγγενείς αυτών έπέμεινον τραπέζιται εις Κωνσταντινουπόλιν καθ' εις άλλας μεγάλας πόλεις της ανατολής. Μερικοί με ρουμανικά χρέματα έσταλλον τους συγγενείς αυτών εις τα της Εύρώπης σχολαία προς εκπαιδύσιν και μετά ταύτα ούτοι έπίστρεφον άνθρώποι μεγάλοι εις Τουρκίαν. Δια την Ρουμανίαν ούδέν κανόν έπραξαν οι Φαναριώται ούτοι καλόηγοι· ούτε εν σχολαίον προς καλλιέργειαν του κλήρου και του λαού, ούτε εν νοσοκομιον δια τους άσθενείς, ούδ' εις Ρουμούνους άνηρ έμορφώθη δια των χρημάτων, άτινα εισήχον εις την διάθεσιν αυτών· ούδέν ρουμανικόν βιβλίον δια την της γλώσσης καλλιέργειαν· ούδ' εν αγαθοεργίας κατόστημα, μέλλιστα δε ήμέλησαν καν-τελώς τας κτητορικάς διαθέσεις. Αντι καλόν έφησαν ήμιν μόνον κατά την των ήθων διασποράν, την εν τή κλήρω και τή λαφ χαλάρωσιν του θρησκευτικού αισθήματος, την σκωμνίαν, την παραλυσίαν έντός του κλήρου και του λαού, ώστε ή συνείδησις επανίσταται όταν αναγινώσκη τις εις τους Ρουμούνους συγγραφείς της αρχής του αίνου τούτου την διασπορήν του

φιλικής οδο καθήκουσε το κράτος, αναγνώσκον Α μέτων, τα οποία έπαιλλον να στέλλουν χάριν έλευς εις τας της άτυχούς ερθεόβου Ανατολής μονάς. Αλλ' όσα οι πατριάρχαι συνεπιδόθησαν μετά των Οθωμανών, ήβλησαν να εισέσωσιν έξουσίαν άπόλυτον εις την ερθεόβου εκκλησίαν, καταλύοντες τας αυτοκεφάλους της Βουλγαρίας και της Σερβίας εκκλησίας. άνήρσαν την ανεξαρτησίαν των πατριαρχείων Ιερουσαλήμ, Αντιοχείας και Αλεξανδρείας, καθιστώντες αυτά μητροπόλεως ύποκειμένας εις την έαυτών δικαιοδοσίαν. Έπαγγέλλον να πράξωσι το αυτό και όχι άπαξ και προς την ρουμανικήν εκκλησίαν, αλλ' αι ένταυθα ρουμανικαί χάραι, όπως έφύλαξαν την πολιτικήν αυτών αυτονομίαν, ούτως ήδυνήθησαν να φυλάξωσι δια των ίδιων έαυτών δυνάμεων την εκκλησιαστικήν αυτών ανεξαρτησίαν καθ' οιονδήποτε αυθαίρετων άποπειρών του πατριαρχείου επί των μητροπολιτών και επισκόπων διορισμ. ή έσωτερική δικαιοσύνη και νομοθεσία της εκκλησίας. Πλεονεξία συνηλθον έθνικαί συναλεύσεις, επεδόθησαν σφοδραί διαμαρτυρήσεις έναντίον των επεμβάσεων τούτων κατά των της αυτοκεφάλου εκκλησίας δικαιοσυμιών. Αι επεμβάσεις αύται του πατριαρχείου και αι καταπατήσεις των ήμετέρων δικαιοσυμιών και το αυτοκεφάλου ήμών χρονολογούνται πρό πάντων από της εποχής της των Φαναριωτών ήγερσίας.

Η ιστορία των κατά των Φαναριωτών καλοήθρων αγώνων ήμών είναι όραμα πλήρες ψυχικών συγκινήσεων δια κάσων χριστιανικήν καρδαν. Έξ ένός μόν ή άπλήτης, ή μέχρι της αυταπαρνήσεως ήρωικουτική φιλοστοργία, ή ευπαιδεία, ή λύπη δια τας των της ανατολής συναδέλφων αληθδνας, αι υπερμαγείαις θυσίαι προς χάριν αυτών, εξ άλλου δε ή άμαρτία, ή προς άσπατήριον, προς δυναστείαν, προς άπόλυτον δυναστείαν και προς ιδιαιτερον καθαρών συμφέρον τάσι, εν ένι λόγω, ή εκκαίρωσις ένός έθνους εξ έκπομπυριών πιστών, όχι προς ήθικόν, ήρωικουτικόν και ύλικόν αύτο συμφέρον, αλλ' εις άσμερότητα ζήνα και έλως έναντία τή εθνη τούτη. Δια της των Φαναριωτών δεσποτίας ένισχύθησαν οι Έλληνες ήγούμενοι, οι έποιοι εύρίσκοντο εις τας ρουμανικάς μονάς. Βοηθούμενοι υπό των Φαναριωτών και της πολιτικής έπιρροής του πατριαρχείου, έγινόντο κύριοι μεγάλου μέρους της ρουμανικής χώρας και των δικαιωμάτων των ρουμανικών μοιών. Ούτοι, εκδιώξαντες τους Ρουμούνους μοναχούς, άντεκατίστησαν αυτούς δια των οικογενειών αυτών, ως έπρεον εξ ανατολής, όπως εισήρχοντο εις τας ήγουμενίας. Είχον μέλλιστα ήγκαταλείψει εις άπόλυτον καταρτίωσιν τα κτητορικά οικοδομήματα. Συνήθροζον τα των εισοδημάτων χρέματα δι' έαυτούς και δια τα μέλη των οικογενειών αυτών. Αφ' οδ έπιούτουον άρκατά οι ήγούμενοι, έπίστρεφον εις την ανατολήν, όπου καθ' ούτων κυρανήσαι της εκκλησίας, οι δε συγγενείς αυτών έπέμεινον τραπέζιται εις Κωνσταντινουπόλιν καθ' εις άλλας μεγάλας πόλεις της ανατολής. Μερικοί με ρουμανικά χρέματα έσταλλον τους συγγενείς αυτών εις τα της Εύρώπης σχολαία προς εκπαιδύσιν και μετά ταύτα ούτοι έπίστρεφον άνθρώποι μεγάλοι εις Τουρκίαν. Δια την Ρουμανίαν ούδέν κανόν έπραξαν οι Φαναριώται ούτοι καλόηγοι· ούτε εν σχολαίον προς καλλιέργειαν του κλήρου και του λαού, ούτε εν νοσοκομιον δια τους άσθενείς, ούδ' εις Ρουμούνους άνηρ έμορφώθη δια των χρημάτων, άτινα εισήχον εις την διάθεσιν αυτών· ούδέν ρουμανικόν βιβλίον δια την της γλώσσης καλλιέργειαν· ούδ' εν αγαθοεργίας κατόστημα, μέλλιστα δε ήμέλησαν καν-τελώς τας κτητορικάς διαθέσεις. Αντι καλόν έφησαν ήμιν μόνον κατά την των ήθων διασποράν, την εν τή κλήρω και τή λαφ χαλάρωσιν του θρησκευτικού αισθήματος, την σκωμνίαν, την παραλυσίαν έντός του κλήρου και του λαού, ώστε ή συνείδησις επανίσταται όταν αναγινώσκη τις εις τους Ρουμούνους συγγραφείς της αρχής του αίνου τούτου την διασπορήν του

φαναριωτικο κλήρου, εσαχθέντος ἐξουσίᾳ τῶν Φαναριωτῶν καὶ ὑποστηριχθέντος ὑπ' αὐτῶν καὶ τοῦ τῆς Κωνσταντινουπόλεως πατριάρχου.

Κατὰ τοὺς λυπηροὺς ἐκείνους καιροὺς τὸ πατριαρχεῖον σπριζήσανον ὑπὸ τῶν Φαναριωτῶν ἡγεμόνων προέβαιεν εἰς διαφόρους κατακατήσεις ἐν τῇ τῆς ἡμετέρας αὐτοκρατορίας ἐκκλησίας σφαίρᾳ· λόγου χάριν οἱ ἡγεμόνες ἐπιβάλλον εἰς τὴν χώραν φόρους βαρεῖς, οἵτινες ἐπέωχεον καθ' ὅλουληρίαν τοὺς κατοίκους, μεγάλοι γογγυσμοὶ ἐπηγείροντο, ὁ λαὸς ἐπαναστάσει, ἐγένοντο συναλεύσεις μεγάλας μογιάρων καὶ κλήρου, ἐξεδίδοντο χρυσόβουλλα, τὰ λεγόμενα καθολικά, διὰ τὴν κατάληψιν τῶν φόρων ἐκείνων μὴ μεγάλας ἀρᾶς τῶν μητροπολιτῶν καὶ ἐπισκόπων, ἀνεγινώσκοντο ἐν ταῖς ἐκκλησίαις καὶ ἐκηρύττοντο ἀναθήματα βαρεῖα ἀναντίον ἐκείνων, οἵτινες θὰ ἐτόλμων νὰ τοὺς εἰσέξωσιν ἐκ νέου. Οἱ ἡγεμόνες Φαναριώται περιέμενον μίχρως οὐ καθύπευχον ὁ λαὸς καὶ ἀκηθύνοντο μετὰ ταῦτα πρὸς τὸ πατριαρχεῖον καὶ ἐλάμβανον τὴν ἀσπίδα τοῦ ὑπὸ τῆς ρουμανικῆς ἐκκλησίας τεθέντος ἀναθήματος. Ἄλλοτε καὶ οἱ μητροπολιταὶ δυνάμει τοῦ κανονικοῦ δικαίου ἐκόλουον γάμους μεταξὺ στανῶν συγγενῶν· οἱ ἐνδιαφερόμενοι προσέτρεχον εἰς τὸ πατριαρχεῖον καὶ πατήρον νὰ λάβωσιν ἐκεῖθεν τὴν ἀδειαν πρὸς ἐξουτελισμὸν τῆς ρουμανικῆς ἱεραρχίας. Μίαν ὠφέλιαν ἔρωσιν, ἀν καὶ ἀρνητικὴν, ἔσχον οἱ Ρουμῶνοι ἐκ τῶν Φαναριωτῶν καλοῦντων καὶ τῆς ἐπιμερίσεως αὐτῶν εἰς ἡμετέρας ἐκκλησιαστικὰς ὑποθέσεις· τὴν πεποιθήσαν δηλονότι ὅτι οἱ Ρουμῶνοι δὲν πρέπει νὰ περιμένωσι διὰ τὴν τόπον τῶν οὐδὲν καλὸν ἐκ τῶν ξένων καλοῦντων, διότι οἱ ξένοι οὗτοι, ἀν καὶ ἤρχισαν μὴ καλὸν πάντοτε, ὅμως ἐτελείωσαν μὴ καλὸν εἰ ἔλγῃ τὴν χώραν. Οἱ Ρουμῶνοι· πρέπει νὰ κάμωσι καλὸν ἑαυτοῖς καὶ τῇ ἔννευ αὐτῶν αὐτοὶ διὰ τῶν καθαρῶν αὐτῶν δυνάμεων, διὰ τῶν καθαρῶν τῆς ἐθνικῆς ἐκκλησίας δυνάμεων, νὰ ἔχωσιν κατολήσιν μόνον εἰς τὸν θεὸν καὶ εἰς ἑαυτοὺς καὶ νὰ μὴ περιμένωσιν οὐδὲν καλὸν ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ, ἀλλὰ νὰ κρατῶσι ἑαυτοὺς ἀμυντικῶν πρὸς πάντας. Τοῦτο πράττουσιν οἱ Ρουμῶνοι πρὸ πολλοῦ καιροῦ. Ἡ ἐθνικὴ πολιτικὴ καὶ ἐκκλησιαστικὴ ἡμῶν ἀναγίννησις χρονολογεῖται ἀπὸ τοῦ 1821 ἔτους. Τότε μετὰ τῶν Φαναριωτῶν ἡγεμόνων ἀπεδωχθῆ τῆς χώρας ἡμῶν καὶ ἡ τῶν Φαναριωτῶν κλήρος. Ἡ ἐκκλησία ἡμῶν εἶναι ρουμανικὴ ὀρθόδοξος ἐκκλησία, τὴν ὅποιαν ἡ θεία πρόνοια ἐπέδειξεν ἁπλῶς ἐκκλησίαν ἐλευθέρου καὶ ἀνεξαρτήτου βασιλείου, τοῦ βασιλείου τῆς Ρουμανίας. Ἐάν αὕτη εἰς βαρεῖς καὶ σφοδρὰς χρόνους ἡδυνήθη μετ' ἑλίου τοῦ ἔθνους φυλάξει καὶ διασώσει τὸ ἑαυτῆς αὐτοκράτορον, πολλὰ μᾶλλον θὰ πράξῃ τοῦτο σήμερον, ὅποτα ἀφωτίθη, ὅποτα τὸ ἔθνος, εἰς τὸ ὅποιον ἀνήκει, βλίπει ἐν αὐτῇ μέγα διαφυλάξεως μέσον κατὰ τὰς δυσκόλους περιστάσεις, λιμένας εἰς τὰς τῆς ζωῆς ευστυχίας καὶ ὁδηγὸν εἰς τὴν τῆς σωτηρίας ὁδόν.

Μετ' ὅλα ταῦτα τὸ πατριαρχεῖον δὲν ἐπαύσεν ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν νὰ ἐκδηλοῖ ὑπὸ διαφόρους ἐπιπέσεις τὴν δυσαρτίαν αὐτοῦ ἐπὶ τῇ ἐπὶ δὲν ἡδυνήθη νὰ ὑποτάξῃ τὴν ἰσχυρὰν διὰ τῆς κίστεως ἐκκλησίαν ταύτην τοῦ ρουμανικοῦ ἔθνους. Τὸ πατριαρχεῖον ἀπεδοκίμασεν ἕλας τὰς τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν ἀναγεννήσεως ἀποπειράς καὶ τὰς ἀπέκρουσε δι' ἑαυτῶν τῶν μέσων, τὰ ὅποια ἐνόμισεν εἶναι ἰδύνατο νὰ διαδέσῃ. Διὰ τὴν τοῦ 1848 ἔτους ἐθνικὴν ἡμῶν ἀποπειραν τὸ πατριαρχεῖον ἐκείθη καὶ ἔκαμιν ἄργον τὸν μητροπολιτὴν Νεόφυτον, διότι ἐν τῇ ἀποκείρῃ ταύτῃ ἐτίθη ἐπὶ καθάρως τοῦ ἔθνους. Ἡ χώρα ἦτο τεταραγμένη καὶ ἐμπροστίς διὰ τὴν πολιτικὴν αὐτῆς διαρξίν, καὶ διὰ τοῦτο ἡ πρῆξις ἐκείνη παρήλθεν ἀπαράτρητος καὶ ἐθεωρήθη μόνον στρατήγημα τῶν ἐσωτερικῶν καὶ ἐξωτερικῶν πολιτικῶν ἡμῶν ἀγώνων. Ὅταν ἤρχισεν ἡ ἐνωτικὴ κίνησις ἐν Ρουμανίᾳ, τὸ πατριαρχεῖον ἐνόμισεν εἶναι ἰδύνατο νὰ προλάβῃ τοὺς Ρουμῶνους μητροπολίτας διὰ τοῦ ἀφορισμοῦ, ἐάν προσετίθεντο

καὶ οὗτοι εἰς τὴν ἑνωσιν καὶ συναρμολογῶντο εἰς τὴν ἐτελείαν αὐτῆς. Οἱ μητροπολιταὶ ὅμως, ὡς ἐν τῇ παρελθούσῃ, ἐξηκολούθησαν νὰ συναρμολογῶνται πρὸς ἐτελείαν τοῦ μεγάλου τοῦτου ἔθνικοῦ σκοποῦ. Ἐπὶ τοῦ ἡγεμόνος Κούζα ἐλήθησαν αἱ μοναὶ ἐκ τῶν χειρῶν τῶν Φαναριωτῶν καλοῦντων· διὰ τοῦ λόγου δὲ τοῦτου ἤρθη τὸ τελευταῖον λείψανον τῆς τῶν Φαναριωτῶν δεσποτείας· καὶ ἀφαιρέθηκε ἐκ νέου ἀπαδόθη τῇ χώρᾳ ἡ ἀκαλλοτριμώτετος μερὶς τῶν ρουμανικῶν γαιῶν καὶ εἰσοδημάτων διὰ νὰ ὠφίλῃσιν μόνον τὴν ἀνάπτυξιν καὶ καλλιέργειαν τοῦ ἔθνους. Τὸ πατριαρχεῖον ἔρρηξε φωνὴν πανταχοῦ, ἡ δὲν καίει ἐκποδούμενον εἰς ἕλας τὰς δυνάμεις ἐναντίον φατσιαστέως ἀδικήματος, τὸ ὅποιον ἡ Ρουμανία ἐποίησε ὁρῶν αὐτῇ, πρᾶγμα ὅμως ἐναντίον μεγάλου εὐεργετήματος γενομένου τῇ Ρουμανίᾳ. Μεταξὺ ἄλλων νόμων πρὸς διοργανώσιν τῆς χώρας ἐγένοντο νόμοι· τινὲς ἀφορῶντες τὴν ρουμανικὴν ἐκκλησίαν· οἱ νόμοι οὗτοι ἀληθῶς δὲν εἶρον ἤχῃ ἐν ταῖς τῶν Ρουμῶνων καρδίαις καὶ ἐπαλλήθησαν ὑπὸ τῆς τοῦ ἡγεμόνος κυβερνήσεως ὡς στρατήγημα πολιτικόν, καθὼς ἐξηγήθη κατόπιν τῶν πράγματι. Ἐν τῇ χώρᾳ ὅμως ὑπῆρχον γογγυσμοὶ κατ' αὐτῶν. Τὸ πατριαρχεῖον διαμαρτυρήθη ἐναντίον τῶν νόμων τούτων κατὰ τοῦ ἡγεμόνος, ἀλλ' ἡ διαμαρτυρησις αὕτη ἀπεκρούσθη. Ἡ τοῦ ἡγεμόνος κυβερνήσεως ἀπεκρίθη τῇ πατριαρχείῳ καταπολεμούσα τὴν ἐπιμέβασιν αὐτοῦ εἰς τὰς ἐσωτερικὰς ὑποθέσεις τοῦ τόπου καὶ τῆς ρουμανικῆς ἐκκλησίας.

Ἐπὶ τῶν ἡγεμόνων Κάρολον τὸν Α' ὁ ὀργανικὸς ἐκκλησιαστικὸς νόμος, ὅστις ἐγένετο ἐπὶ Κούζα βόδα καὶ ὁ ὅστις εἶχε διατείνει μεγάλην δυσαρτίαν ἐν τῇ χώρᾳ, μεταποιήθη ἔχων ὡς ῥῆσιν τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς κανόνας ἢ τὰς τῶν παραδόσεων τοῦ τόπου συνηθείας, ὅπερ ἠὲ χαριστέως λίαν ἕλα τὸ τοῦ πνεύματα. Ἐν τῇ νόμῳ τούτῳ κανονίζεται ὁ τρόπος τῆς ἐκλογῆς τοῦ μητροπολίτου καὶ ἐπισκόπου, ὁ τῆς ἁγίας συνόδου σχηματισμὸς καὶ τὰ εἰς τὰς ὑποθέσεις προνόμια αὐτῆς, ἡ τῶν ἐπαρχικῶν διοικήσεων καὶ αὐτῶν τῶν νόμων διοικεῖται πρὸ δέκα ἔτων ἡ ἐκκλησία μας, αὕτη δὲ καθ' ἑαυτὴν δὲν εἶναι παρὰ μία ἀξιοκαλοῦμένη καὶ πρᾶξις τῶν προγενεστέρων συνηθειῶν. Τὸ πατριαρχεῖον μίχρως τῆς σήμερον προσποιεῖται ἄγνοιαν τοῦ διοργανισμοῦ καὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἡμῶν θέσεως, καὶ εἰς πᾶσαν εὐνοικὴν περιστάσιν ἐπιτίθεται καθ' ἡμῶν δι' ἀξιώσεων παντοίων ἐν τῇ ἐσωτερικῇ ἐκκλησιαστικῇ ἡμῶν διοικήσει.

Καὶ εἰς ἕλας τὰς ἐπιστολάς αὐτοῦ πρὸς τὸν μητροπολιτὴν πρῶτον τῆς Ρουμανίας καὶ πρὸς ἄλλους τῆς ἁγίας συνόδου τῆς ὀρθόδοξου ρουμανικῆς ἐκκλησίας τὸ πατριαρχεῖον χρεῖται τοῖς τίτλοις «ἱεράτα μητροπολίτα (ὕψιροβλαχίας, ὑπέριστα καὶ ἔξαρχα Πλαγγῶν καὶ τῶν τόπων ἐπέχων ἑκασταρίας τῆς ἑκκαπαδοκίας» τίτλοι, ὧν οἱ πλείστοι οὐτε εἶχον, οὐτε ἔχουσιν ἐννοικίαν τινα ἢ πρακτικὴν τινα χρῆσιν ἐκτὸς τῆς προθέσεως τοῦ νὰ καταβλήσῃ τὸ ἔθνικὸν ἡμῶν αἶσθημα. Παράλειπον τοὺς νομίμους ἡμῶν τίτλους. Ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ ὑπομνησόμεθα ὅτι νῦν ἡ χώρα ἡμῶν δὲν εἶναι ἀπλῆ ἐπαρχία ἢ νομὸς, ἀλλὰ τὸ θεοφιλῆστον βασιλεῖον τῆς Ρουμανίας.

Αὕτη ἐστὶν ἐν ἐλίγοις ἡ ἱστορία τῆς ἀνεξαρτησίας τῆς ρουμανικῆς ἐκκλησίας, ἥτις ἐξ ἑνὸς μὲν ἐστὶν κερτημένῃ, καὶ ἐν ἀνεργείᾳ διατηρηθεῖσα τοῖς Ρουμῶνοις ἀδίκαιος ὡς προνόμιον αὐτονόμου ἔθνους. Διαφυλαχθεῖσα μετὰ ὕψιου καὶ ἔξαρχα Πλαγγῶν τῶν παρελθουσῶν γενεῶν ἐν διαστήματι πολλῶν αἰώνων, ἐξ ἄλλου καταπολεμούμενη καὶ κειζομένη ὑπὸ τοῦ τῆς Κωνσταντινουπόλεως πατριαρχείου, μὴ ὕπὸ τοῦ τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἡ ἰσως λυπηρὰ ἐν τῇ τοῦτο δὲν ἔχει ὑπὲρ αὐτοῦ ἢ ἰσως λυπηρὰ· τινὰς περιπτώσεις τῆς τῶν Φαναριωτῶν ἡγεμονίας ἢ τοῦ τότε καιροῦ ἀναμνήσεως, μᾶλλον εἰ δίδει τοὺς συνοδικοὺς κανόνας ἄλλῃν τινὰ ἐννοικίαν, ὅτιον ἡμῶν μεταξὺ τῶν βαρβάρων τοῦ α' αἰῶνος, αἱ ὅποιαι κατῆκον κλησίον τῆς θράκης καὶ τοῦ Εὐξείνου Πόντου.

Και εάν ημάς μάλιστα μεταξὺ τῶν βαρβάρων ἄλλοθεν ἄλλοθεν κατὰ τὸν εἶδη, κλίην τὴν πατριαρχίαν δὲν θὰ εἶχε διακρίσει τὴν ἐκκλησιαστικὴν σφαιρὰν. Τὰ ἔθνη, βαρβάρων ἐν τῇ βραβάντῃ αὐτῶν ἠλικίᾳ, μορφῶνται, προέβητος τοῦ χρόνου, διὰ τοῦ πολιτισμοῦ καὶ λαμβάνουσα τὴν ἀντικειμένην αὐτοῖς θέσιν μεταξὺ τῶν κεκοιτισμένων ἔθνων, εἶνε προσηφόνται: αὐτοῖς ὡς εἶναι, οὐχὶ δὲ ὡς ἦσαν πρὸ ἐπιτοκτάδων καὶ χιλιάδων ἐτῶν. Κατὰ τὸν κανόνα τοῦτον καὶ ἑτέρους ἰσως τὸ πατριαρχεῖον εἴη, νὰ ἐκτελεῖ τὴν κυριαρχίαν αὐτοῦ ἐπὶ τῶν Ρῶσων, τῶν Βουλγάρων, τῶν Οὐγγρων, τῶν Σέρβων, καὶ αὐτῆς τῆς νῦν Ἑλλάδος, διότι εἰς ταῦτα τὰ κράτη διαφαινοῦτο ἄλλοτε ἐκκλησιαστικῶς κατὰ τὰς ἐκ Κωνσταντινουπόλεως λαμβανόμενας διατάξεις.

Τὸ κεφάλαιον τοῦτο κλείουσα ἡ ἁγία σύνοδος τῆς ὀρθοδόξου ρουμανικῆς ἐκκλησίας ἐπὶ τῇ βέσει τῆς ἡμετέρας ρουμανικῆς ἱστορίας, τῆς νεωτέρας ἡμῶν νομοθεσίας καὶ τῆς τοῦ ρουμανικοῦ κράτους βασιλείας καὶ τῆς ἀξιοκρατίας τοῦ ρουμανικοῦ ἔθνους, κηρύττει ὀφειλομένως καὶ σταντοραίως, ὅτι ἡ ὀρθόδοξος ρουμανικὴ ἐκκλησία ἦτο καὶ εἶναι αὐτοκέφαλος ἐν τῇ τοῦ τῆς Ρουμανίας ἐδάφους περιοχῇ καὶ οὐδεμίαν ἕτην ἐκκλησιαστικὴν ἐξουσία ἔχει δικαίωμα νὰ ἐπιβάλλῃ τι ἡμῖν.

Μηδεμίαν ἔχουσα ἀνάγκην τοῦ ἀναγνωρισθῆναι ὑπὸ οὐδενός, ἡ ἡμετέρα ἐκκλησιαστικὴ αὐτονομία ἐστὶ γεγονός ἱστορικῶν λίαν εὐχάριστον δι' ἡμᾶς καὶ δι' ἐκείνους, οἵτινες ἀγαπῶσιν ἡμᾶς καὶ θέλουσι νὰ εὐρίσκωνται μετὰ τῆς ἐκκλησίας καὶ τοῦ κράτους ἡμῶν εἰς φιλικὰς σχέσεις. Οὕτω ἔχομεν καὶ οὕτω θέλομεν μείνει ἐν ὅσῳ ὑπάρχει ἐν ἡμῖν πνοή, καὶ οὐδὲν θὰ μᾶς ἀποσπᾷ αὐτῆς τῆς θέσεως.

Κηρύττομεν ταυτοχρόνως δι' ἡμᾶς, ὑπερασπιζόμενοι τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἡμῶν αὐτονομίαν ἀπὸ πάσης ἐξωτερικῆς πίεσεως, δὲν θέλομεν νὰ χειρισθῶμεν ἀπὸ τοῦ σώματος τῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας. Ἡμεῖς φυλάττομεν τὰ αὐτὰ ἐκκλησιαστικὰ δόγματα, τὴν αὐτὴν πειθαρχίαν, τὴν αὐτὴν λατρείαν, ὅσα ἐκκληρονομήσομεν παρὰ τῶν πατέρων ἡμῶν καὶ τὰ ὅποια εἶναι κοινὰ ταῖς ὀρθοδόξοις ἐκκλησίαις ὅλων τῶν τόπων. Ἡμεῖς ἀναγνωρίζομεν τὸ τῆς Κωνσταντινουπόλεως πατριαρχεῖον ὡς ἡθικὸν κέντρον, ἀπ' οὗ πρέπει νὰ πηγάζῃ πᾶσα ἡ διεύθυνσις ἐν τοῖς ζητήμασι γενικοῦ συμφέροντος τῆς καθόλου ὀρθοδόξου ἐκκλησίας, καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὰ δόγματα, τὴν πειθαρχίαν, τὴν λατρείαν. Τὸ πατριαρχεῖον δύναται ἐν ἀνάγκῃ νὰ συμβουλευθῇ καὶ ἡμᾶς εἰς παρομοίας ὑποθέσεις εἰς παρομοίας περιπτώσεις δυνάμεθα καὶ ἡμεῖς νὰ τὸ συμβουλευθῶμεθα.

Ὁ πατριάρχης λογίζεται παρ' ἡμῶν ὡς πρῶτος ἱεράρχης τῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας, καὶ οἱ ἡμέτεροι μητροπολίται μνημονεύουσιν αὐτοῦ εἰς τὰς λειτουργίας, ζητοῦντες παρὰ θεοῦ ὑπὲρ αὐτοῦ εἰρήνην, ἁγίαν, τιμὴν, μακροχρόνια ἡμερῶν εἰς ποθητέτητον τῆς ἐκκλησίας ἐν τῇ εὐθείᾳ ὁδῷ. Δεχόμεθα ἐξ αὐτοῦ τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ κέντρου μετὰ χαρᾶς γνῶμας πνευματικῆς, ἀφαιρέτους διὰ τὸ ἔθνος καὶ τὴν ἐκκλησίαν μας.

Ἐπιθυμοῦμεν ὅμως ἡ ἐκκλησιαστικὴ ἡμῶν ἀλληλογραφία νὰ γίνηται κατὰ τοὺς παρ' ἡμῶν ἐν χρήσει τύπους, ὡς ἐπιτελεῖται ἡ ἀμοιβαία ἀξιοπρέπεια.

Παραίνοντες ὅσα εἶδη νὰ λαχθῶσι παρὰ τοῦ αὐτοκεφάλου τῆς ρουμανικῆς ἐκκλησίας καὶ παρὰ τῶν ἡμετέρων μετὰ τοῦ πατριαρχεῖου σχέσεων, ἐπανέστημεν καὶ κλίην εἰς τὴν πατριαρχικὴν ἐπιστολήν, ὅπως τῆς ὁποίας ἀσφαλίσωμεθα, καὶ ἀρξάμεθα τοῦ ἁγίου μέρους ζητήματος. Ἡ αὐτοῦ παναγιότητος ὁ πατριάρχης Ἰωάννης ἐπικλήθηται τοὺς Ρουμῶνας ἱεράρχας διὰ τὴν τοῦ μέρους καθήκον, λέγων ὅτι δι' αὐτῆς τῆς πράξεως καταπατήθη ἡ ἐπὶ τῆς ρουμανικῆς ἐκκλησίας πνευματικὴ αὐτοῦ κυριαρχία, ὅτι ἡ πράξις αὕτη ἦτο ἐναντία τῆς παλαιᾶς φυλακτικῆς παρ' ἡμῶν τῆς

θέσεως, ὅτι δι' αὐτῆς τῆς πράξεως οἱ Ρουμῶνες ἱεράρχαι προέβησαν τῷ κόσμῳ τύπον ἀκαθαρσίας. Ἐποῦται μετὰ ταῦτα τὰ γραφικὰ καὶ κανονικὰ κείμενα, εἶνε ἀναλόγωμεν ἀνωτέρως καὶ τὰ ὅποια, ὡς εἴδομεν, δὲν ἔχουσι οὐδεμίαν σφύρον οὕτω πρὸς τὴν τῆς ρουμανικῆς ἐκκλησίας ἀνεξαρτησίαν, οὕτω πρὸς τὴν καθήκον τοῦ ἁγίου μέρους. Ἐξηγηθῶμεν εὐκρινῶς καὶ ἐν βραχείᾳ γνῶμα τοῦ ζητήματος ἐπὶ τοῦ κανονικοῦ, δογματικοῦ καὶ ἱστορικοῦ ἐδάφους.

Ἐν τῷ Πηδάλῳ εὐρίσκωμεν ἓνα μόνον κανόνα, ἐν ᾧ γίνεται λόγος περὶ τῆς τοῦ ἁγίου μέρους καθήκοντος, διατάσσεται δὲ „χρισματος ποιῆσιν... ὑπὸ πρεσβυτέρων μὴ γίνεσθαι“ (συνὸδ. Κερθαι., καν. 5). Ὁ Ρῶσος κανονιστὴς ἀρχιμανδρίτης Ἰωάννης Ἐξελκῶν τὸν κανόνα τοῦτον λέγει: „Ἡ τοῦ χρισματος ποιῆσις ἐν τούτῳ τῷ κανόνι ἐννοεῖται ἰδιαίτερος μυστηρίου τέλεισι, δηλονότι ἡ τοῦ χρισματος καθιέρωσις. Ὁ λόγος, διὰ τῶν ὁποίων ἐμπεδίζεται τῷ πρεσβυτέρῳ ἡ τοῦ χρισματος καθιέρωσις, ἐπιτίθεται ἐν τοῖς ἀποστολικαῖς κανόσι, ἐν εἰς τὸ βέλτιον καὶ τὰ ἄλλα μυστήρια γίνονται ὑπὸ τῶν πρεσβυτέρων· ἀλλ' ἡ ἐπὶ τῶν βαπτισμένων χειροθεσία πρὸς μετάδοσιν τῶν τοῦ θεοῦ πνεύματος χαρισμάτων ἀνθρώπων εἰς τοὺς ἀποστόλους καὶ ἀπὸ αὐτῶν ἰδιαίτερον αὐτῶν δικαίωμα κατὰ τὴν ὑπὸ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ μεταδοθέντων αὐτοῖς ἐξουσίαν καὶ χάριν (Ματθ. 16-17). Μετὰ τοὺς ἀποστόλους ἡ ἐν τῷ μυστηρίῳ χειροθεσία μεταδόθη τοῖς ἐπισκόποις ἐκ τῆς τῶν ἀποστόλων δοθείσης διαδοχικῆς αὐτῶν ἐξουσίας.“

Οὕτω λοιπὸν οἱ τῶν πρώτων αἰώνων ἐκκλησιαστικοὶ συγγραφεῖς μαρτυροῦσιν ὅτι οἱ πρεσβύτεροι ἐκτελούντες τὸ βέλτιον ἔφερον τοὺς βαπτισμένους εἰς τοὺς ἐπισκόπους, οἵτινες ἔθετον ἐπ' αὐτῶν τὰς χεῖρας καὶ ἀνεκέρυττον αὐτοὺς ἀξίους τῆς θείας μεταλήψεως. Διὰ τοῦτο ἀπὸ καθ' ἑαυτῶν ὁ τρόπος τῆς χρισματος τοῦ ἁγίου μέρους καὶ τὸ γόσμα ἀντὶ τῆς χειροθεσίας, τῆ ἐπισκοπικῆς ἀξίᾳ ἀπεφυλάχθη ὁμοίως καὶ τὸ δικαίωμα τοῦ κρεταίου τοῦ χρισματος, τὸ ἀποκλειστικὸν δικαίωμα τῆς ποιήσεως, ἡτοι τῆς καθ' ἑαυτοῦ τοῦ μέρους. Ἄλλ' ἡ ἐκτέλεσις τοῦ μυστηρίου τοῦ χρισματος παρεκλήθη καὶ τοῖς πρεσβυτέροις. Τὸ τελευταῖον τοῦτο ἔργον ἡ ὀρθόδοξος ἐκκλησία οὐδέποτε ἀπεφύλαξεν ἀποκλειστικῶς τοῖς ἐπισκόποις (ὡς ἡ τῆς Ῥώμης ἐκκλησία) καὶ οὐδέποτε τὸ ἀπηγόρευσε τοῖς ἱερεῦσιν. Ἀναγνωρίζομεν ἐν τῇ τῶν ἀποστολικῶν θεομοθεσιῶν βίβλῳ: „Σὺ ἐπίσκοπε ἢ πρεσβύτερε, πρῶτον μὲν χριστὸν ἴλαίψ, μετὰ ταῦτα βάπτισον δι' ὕδατος καὶ ἐπὶ τέλους ἐπιστράγγισον διὰ χρισματος.“ (Τίμ. β', σελ. 129-130.) Ἐνθεν ἐπιτελεῖται λοιπὸν ἐπὶ τὸ κανὼν κἀλοῖται τοὺς ἱερεῖς τοῦ ἐκτελεῖν τὴν τοῦ χρισματος καθήκον καὶ ἐπιφυλάττει τοῦτο τοῖς ἐπισκόποις. Τὸ Πηδάλιον τοῦ πατριαρχεῖου ἐξηγοῦν τὸν κανόνα τοῦτον λέγει ὅτι ὁ κανὼν οὗτος τρία τιμὰ ἀπαγορεύει νὰ γίνωται ὑπὸ τῶν ἱερέων, τὴν τῶν παθόντων καθιέρωσιν, τὴν μετὰ τῆς ἐκκλησίας συνδιαλλαγὴν τῶν ἀμαρτανῶν, καὶ πολλὰ μᾶλλον τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ ἁγίου χρισματος· πράγματα, εἶνε ἔσον νὰ γίνωται ὑπὸ τοῦ ἀρχιερέως. Ἐπειτα ἐν ὑποσημείωσι ἀναγνωρίζομεν κλειόν τι περὶ τῆς ἐκτέλεσεως τοῦ ἁγίου χρισματος.

Ἡ τοῦ ἁγίου χρισματος κατασκευὴ ἐνομαζεται ὑπὸ τοῦ Διονυσίου τοῦ Ἀριστοκρατοῦ καὶ ἀκολουθεῖται καὶ μυστήριον ἐν τῷ ε' τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱεραρχίας κεφαλαιῷ. Τὴν σφαιρὰν ἡ ἀκολουθεῖται αὕτη σφαιρῶς ἐπιτελεῖται κατὰ μακρὰς περιόδους ἐτῶν ἐν τῇ μεγάλῃ τοῦ τῆς Κωνσταντινουπόλεως πατριαρχεῖου ἐκκλησίᾳ. Ἄγνωστον διὰ ποῖαν αἰτίαν. Ἐν δὲ τῇ θεοσεύτῃ ἀντεκατολίτῃ τῆς Ρωσίας ἀποδορῶν ἐπὶ ταλεῖται κατὰ διατίαν ἐν τῇ μεγάλῃ τῶν παθόντων κείμῃ σημαίωσι ἡμεῖς ὅτι οἱ ἱερεῖς δὲν δύνανται ποσὸς νὰ πράξωσι τὸ ἔργον τοῦτο κατὰ τὸν κανόνα, ἀλλὰ μόνον οἱ ἀρχιερεῖς, οἵτινες καὶ ἰδιαίτερος δύνανται νὰ κατασκευάσωσι μῆρον. Ἄλλὰ πρὸς καλὴν πειθαρχίαν καὶ

ὁποιαδήποτε συνερχόμενοι ἐν τῇ πατριαρχίᾳ τῷ ἐκτε-  
 λεῶν ἐν τῇ μητροπολιτικῇ ἐκκλησίᾳ." (Πηδ., σελ. 320.)  
 Ὅθεν ἐκτετακται ἐπὶ κατὰ τοὺς κανόνες ὀρθόδοξος ἐπί-  
 σκοπος δύνανται τὴν τοῦ χρισματος καθάρ-  
 γισιν ἄλλ' εἰσέχθη ἡ συνήθεια ἵνα ἐν ἐκαστῷ  
 τόπῳ, ἔκου ὑπάρχει αὐτοκέφαλος ἐκκλησία, ἡ καθάρ-  
 γισις τοῦ χρισματος γίνηται μόνον ἐν ταῖς ἐπισκο-  
 πείαις ἐκκλησίας, ἐν ταῖς πατριαρχείαις καὶ μητρο-  
 πόλεσι. Τοιοῦτοτρόπως ἐν τῇ ἀνατολῇ γίνονται ἐν τῇ  
 τῆς Κωνσταντινουπόλεως πατριαρχίᾳ, τῇ τῆς Ἱερο-  
 σολῆμ, τῆς Ἀντιοχείας καὶ Ἀλεξανδρείας, ἐν Κρήτῃ,  
 ἐν Ρωσίᾳ ἐν ταῖς τῆς Πετρούπολεως, Μόσχας καὶ  
 Κιῆβου μητροπόλεσιν. Ἐν Αὐστρίᾳ ἐν τῇ τοῦ Καρλο-  
 βιτοῦ, Σιβίου καὶ Κερναούτσου μητροπόλεσι. Καὶ  
 ὁ κύριος λόγος εἶναι ὅτι τὴν δεκτικὴν, ἣν ἀπαιτεῖ τὸ  
 ὕψιστον, εἰς τὸ κατασκευάζεσθαι τὸ ἅγιον μύρον, δὲν  
 δύναται πᾶς ἐπίσκοπος ἢ ἀπαντήρῃ ἰδιαιτέρως, ἀλλὰ  
 αἱ ἐπισκοπῆται ἐκκλησίαι, αἰτινες ἀντιπροσωπεύουσι  
 τὰ ἐκκλησιαστικὰ κέντρα τῆς αὐτοκέφαλου ἐκκλησίας  
 ἐν ἐκαστῷ τόπῳ.

Ἐάν ἀνατρέξωμεν εἰς τὸ παρελθὸν τῆς ρωμαϊκῆς  
 ἐκκλησίας, εὐρίσκωμεν καὶ εἰδὼ προφανῆ τινα μαρτυ-  
 ρίαν τῆς ἀνεξαρτησίας τῆς ἡμετέρας ἐκκλησίας, ἥτις  
 ὡς πρὸς τὸ μύρον εἶχεν ἀπόλυτον ἐλευθερίαν τοῦ  
 προμηθεύεσθαι τοῦτο κατὰ βούλησιν καὶ κατὰ τὴν  
 κρίσιν αὐτῆς. Τὸ τοῦ χρισματος ζήτημα οὐδέποτε  
 ἐγένετο δι' ἡμᾶς αἰτίον θεολογικῆς φιλονεικίας ἢ ἐκ-  
 κλησιαστικῆς δικαιοδοσίας μέχρι τῆς σήμερον, διότι  
 ἄλλως πρὸ πολλοῦ θὰ ἐλύετο, ὡς πολλὰ ἄλλα δύνα-  
 μαι τοῦ αὐτοκέφαλου ἡμῶν. Παλαιότερον τὸ ἅγιον μύ-  
 ρον καθηγγιάζετο ἐνίοτε ἐν Ρουμανίᾳ. Οἱ ἡμέτεροι  
 ἡγούμενοι κατὰ τὰς ἐπισκοπείαις τῶν τῆς ἀνατολῆς πατρι-  
 αρχῶν, τῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, Ἱεροσολῆμ,  
 Ἀντιοχείας καὶ Ἀλεξανδρείας, προσεκάλεον αὐτοὺς νὰ  
 ἐκτελέσωσι μετὰ τῶν τοῦ τόπου μητροπολιτῶν καὶ  
 ἐπισκόπων τὴν καθάρισιν τοῦ ἁγίου μύρου. Οἱ γέ-  
 ροντες, λέγουσιν ὅτι ἐν Μολδαβίᾳ τὰ διὰ τὴν καθάρ-  
 γισιν τοῦ χρισματος ἀργυρὰ σκιάθ' ἐφυλάττοντο μέχρι  
 πρὸ ὀλίγου ἐν τῇ μονῇ τῶν τριῶν ἱεραρχῶν ἐν Ἰακίφ,  
 ὅθεν ἐξηφανίσθησαν μετὰ πολλῶν ἄλλων κτητορικῶν  
 καμηλῶν καὶ ἱστορικῶν ἐγγράφων, ὅταν ἀπεσφύρησαν  
 τοῦ τόπου οἱ Ἕλληνας ἡγούμενοι. Ἄλλοτε οἱ τῆς  
 Ἀνατολῆς πατριάρχαι: ἕνεκα τῶν διαφόρων ἀναγκῶν  
 αὐτῶν ἐσταλλόν τοῖς μητροπολιταῖς τὸ ἅγιον μύρον  
 ὡς ὄφειον. Ἄλλοτε καὶ οἱ ἡμέτεροι μητροπολιταὶ  
 ἐπρομηθεύοντο τὸ ἅγιον μύρον ἐπὶ μὲν ἐκ τῶν μὲν,  
 ἐπὶ δὲ ἐκ τῶν δὲ τῆς Ἀνατολῆς πατριαρχῶν κατὰ τὴν  
 μεταξὺ αὐτῶν ὑπάρχουσαν φιλικὴν σχέσιν. Κατὰ τοὺς  
 τελευταίους χρόνους τὸ ἅγιον μύρον λαμβάνετο ἐπὶ  
 ἐκ Κωνσταντινουπόλεως, ἐπὶ ἐκ Κιῆβου.

Τὸ διὰ τοσούτων μέσων προμηθεύμενον μύρον οἱ  
 μητροπολιταὶ ἐν ἀνάγκῃ ἠθέλησαν διὰ προσθήκας ἐλαίου  
 καθαροῦ, ἵνα ἐκαρτίσθαι ἢ ἀρκετὸν καιρὸν. Τοῦτο  
 συγχεράται ὑπὸ τῆς ἐκκλησιαστικῆς συνήθειας. Ἡ  
 συνήθεια αὕτη μνημονεύεται καὶ ἐν τῇ Πηδάλῳ ἐν  
 τῇ τῆς 320 σελίδος ὑποσημείωσιν, ἐν τῇ σχολίᾳ  
 ὁ κανὼν δὲν ἀναγέγραμμεν ἀνωτέρω διὰ τὴν καθάρ-  
 γισιν τοῦ ἁγίου χρισματος. Κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ  
 17 αἰῶνος ἡ τῆς Ἀλεξανδρείας πατριάρχης Μελέτιος  
 ὁ Πηγᾶς, ἀποστέλλων τῇ μητροπολίτῃ Μολδαβίας  
 Γεωργίῳ Μογγίᾳ τὸ ἅγιον μύρον, λέγει αὐτῷ ἐν τῇ  
 ἐπιστολῇ: „Πλήθυνον τοῦτο κατὰ τὴν γνωστὴν τάξιν.“  
 Παρὰ ταῖς κανονικαῖς καὶ ἱστορικαῖς βάσεσιν  
 ἡμεῖς ἀλάβωμεν ὑπ' ὄψιν καὶ τὸ δογματικὸν μέρος τοῦ  
 ζητήματος. Τὸ ἅγιον μύρον εἶναι ἐν τῶν ἐκκλη-  
 σιαστικῶν μυστηρίων, διὰ τοῦ ἐποίου ἐπισφραγίζεται  
 τὸ βαπτισμα καὶ θέται τὴν σφραγίδα τῆς χάριτος τοῦ  
 ἁγίου πνεύματος ἐπὶ τοῦ νέου μέλους τῆς ἐκκλησίας,  
 δηλονότι τοῦ βαπτισθέντος. Διὰ τοῦ βαπτισματος  
 οὗτος ἐγίνεται υἱὸς τοῦ θεοῦ καὶ συγκληρονόμος μετὰ  
 τοῦ Χριστοῦ τῆς βασιλείας τοῦ θεοῦ· εἰσέλθων εἰς

τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Διὰ τῆς ἐπισφρα-  
 γισις τοῦ ἁγίου χρισματος ἐπισφραγίζονται πάντα  
 αὐτοὺς τὰ μέλη καὶ κερύσσονται ἔργα τοῦ ἁγίου  
 πνεύματος, τὸ ὅπου δέον νὰ κατακτῆ ἐν τῇ τοῦ  
 χριστιανιστοῦ ψυχῇ καὶ νὰ διακρίνη τὴν ζωὴν καὶ τὰς  
 κινήσεις αὐτοῦ κατὰ τὴν τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ  
 Χριστοῦ διδασκαλίαν. Ὁ δὲ τοῦ μυστηρίου τοῦ βα-  
 πτισματος καὶ τοῦ χρισματος ἢ τῆς χριστίας τοῦ ἁγίου  
 πνεύματος ἐν τῇ τοῦ νέου τῆς ἐκκλησίας μέλους ψυχῇ  
 τιθέμενος σπέρμα δέον νὰ ἀναπτύξῃ διὰ τῆς φρον-  
 τίδος τῆς ἐκκλησίας, ἥς ἐγένετο μέρος, δηλονότι διὰ  
 τῆς κατηχήσεως, διὰ τοῦ ἱεροῦ κηρύγματος, διὰ τῆς  
 τῶν ἄλλων μυστηρίων παροχής ἐν θεματοφύλαξ ἰσὺν  
 ἢ ἐκκλησία. Τόσον τὸ βαπτισμα ὅσον καὶ τὸ μύρον  
 εἶναι μεγάλης τῆς ἐκκλησίας ἐπιμελείας κατὰ τὴν τῆς  
 χριστιανικῆς ζωῆς πορείαν θὰ ἔμενον, ὡς σπέρμα  
 ἀπαρριμμένον ἐπὶ ἀκαλλιέργητου γῆς, ἀεργός. Ἡ  
 ἐκκλησία λοιπὸν δέον νὰ ἴναι ὁ θεματοφύλαξ πάν-  
 των τῶν τῆς καθάρισις καὶ τελειοποιήσεως τῶν  
 χριστιανῶν μέσων, δέον νὰ ἔχη πρόχειρα πάντα τὰ  
 πρὸς ἐκτέλεσιν καὶ διανομήν των μυστηρίων μέσα  
 πρὸς τελειοποίησιν τοῦ χριστιανικοῦ βίου. Τὸ ἅγιον  
 μύρον, ἐν καὶ αὐτὸ ἐν τῶν μέσων τούτων, καθὼ σφρα-  
 γίς τοῦ βαπτισματος, καθὼ σύμβολον τῆς τοῦ ἁγίου  
 πνεύματος κοινωνίας, ἀπαιτεῖται ἀναπληρῆσαι νὰ  
 γίνηται ὡς ἐκεῖνα εἰς ἐκαστον τόπον, ἔκου διαπρα-  
 γισθῆναι μία αὐτοκέφαλος ἐκκλησία: τὸ ζητεῖν τὸ μέσον  
 τοῦτο τῆς καθάρισις κατὰ τῶν ἄλλων χωρῶν τοῦτο  
 ἤθελε σημαίνει ὅτι ἡ ἐκκλησία ἐκείνη δὲν κατέχει  
 πάντα τῆς σωτηρίας καὶ καθάρισις τὰ μέσα, εἰτι,  
 εἰάν αὕτη δὲν δύναται νὰ παραῖξῃ τὸ ἅγιον μύρον, δὲν  
 δύναται νὰ μεταδώσῃ οὕτω τὸ ἅγιον πνεῦμα πρὸς τοὺς  
 εἰς αὐτῆς βαπτισθέντας, οὕτω νὰ τοὺς οὖσους διὰ τῆς  
 κατηχήσεως καὶ τοῦ ἱεροῦ κηρύγματος, ἀλλὰ ζητεῖ  
 πρὸς τῶν ἄλλων ἐκκλησιῶν ἵνα αὐτὰίθετος ἴθουσι τοὺς  
 ἐκ τῆς βαπτισθέντων εἰς συγκοινωνίαν μετὰ τοῦ  
 ἁγίου πνεύματος, ἐπομένως ἐκτετακται ἐκείθεν πάλιν νὰ  
 λαμβάνονται καὶ οἱ κατηχούντες καὶ οἱ ἐραροδιδάσκου-  
 λοι, οἵτινες νὰ διαφυλάξουσι καὶ νὰ ἀναπτύξουσι τὰς  
 διὰ τοῦ μύρου μεταδιδόμενας τοῦ ἁγίου πνεύματος  
 χάριτας.

Τοιοῦτοτρόπως λοιπὸν ἢ τοῦ ἁγίου μύρου καθάρ-  
 γισις εἶναι ἀναπόφευκτὸν τι προὐδὲν αὐτοκέφαλου  
 ἐκκλησίας. Ἄνευ τοῦ προσόντος τοῦτοῦ ἢ ἐκκλησίας  
 ἐκείνη στερρεται ἐνὸς τῶν πρὸς σωτηρίαν οὐσιωθῶν  
 μέσων, τῆς κοινωνίας τοῦ ἁγίου πνεύματος. Τὸ ἀνα-  
 ζητεῖν τὸ ἅγιον μύρον παρὰ τῶν ἐκκλησιῶν τῶν ἄλλων  
 τόπων σημαίνει ὅτι δὲν ὑπάρχει συνείδησις καὶ πίστις  
 παρὶ τῆς ἐκ θεοῦ καταλήσεως τοῦ ἁγίου πνεύματος.  
 „Πᾶν δῆρμα ὑψίστου ἀνωθεν ὅστι καταβαίνει ἐν τοῦ  
 πατρὸς τῶν φώτων,“ λέγει ἡ ἁγία ἐκκλησία.

Ὅπως λοιπὸν καὶ ἡ ἡμετέρα ἐκκλησία ποτεῖται: ὅτι  
 τὸ ἅγιον πνεῦμα κατέρχεται ἐκ' αὐτῆς, ὡς καὶ ἐπὶ  
 τῶν λοιπῶν ἐκκλησιῶν, ὅθεν καὶ ζητεῖται καὶ ἐξαιτεῖται  
 τοῦτο ἀνωθεν παρὰ τοῦ πατρὸς τῶν φώτων καὶ δο-  
 τήρος παντὸς τελείου ἀγαθοῦ.

Ἐχόντες τὴν παροῦσιν ταύτην καὶ στηριζόμενοι  
 ἐπὶ τῶν κανόνων, ἐπὶ τῆς ὀρθόδοξου ἐκκλησίας καὶ  
 ἐπὶ τῆς ἱστορίας τῆς ἡμετέρας ἐκκλησίας, ὡς καὶ ἐπὶ  
 τῆς δογματικῆς οὐσιαστικῆς καὶ τοῦ παραδείγματος ἐπί-  
 των αὐτοκέφαλων ἐκκλησιῶν, ἡμεῖς ἀπεφασίσωμεν νὰ  
 τελώσωμεν ἐν Ρουμανίᾳ ἐν τῇ πρώτῃ μητροπολιτικῇ  
 νῆφ τὴν καθάρισιν τοῦ ἁγίου μύρου, κατὰ τὴν τάξιν  
 τὴν ὁμοθετησάν ἐπὶ τούτῳ ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας, καὶ  
 ὅπως γίνεται: εἰς ἄλλας αὐτοκέφαλους ἐκκλησίας.  
 Ἡ ἀπόφασις αὕτη εἶναι ἀναλλοίωτος διὰ παντός, ἕως  
 ἔτι οὐ θέλει ὑπάρχει ἡ ὀρθόδοξος ἐκκλησία τοῦ ρου-  
 μανικοῦ ἔθνους.

Ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἐπίκλησιν, ἣν ἡ αὐτοῦ κανονί-  
 ος οἰκουμηνικός πατριάρχης ποιεῖται ἡμῖν διὰ τὴν  
 πράξιν ταύτην, ἡμεῖς τὴν δεχόμεθα μετὰ τῆς ἡμετέρας  
 ἐκείνης, ἥτις ἀρκέζει τῇ ἡμετέρῃ ἐκκλησίᾳ ὡς  
 μέλη τῆς ὀρθόδοξου οἰκουμηνικῆς ἐκκλησίας, μετὰ τὴν

Ἐπιτομὴ ἐν Κιῆβῳ.  
 CONCIL. GENERALI. TOMUS XLV.

ὅποιον ἐπιθυμοῦμεν νὰ ἴσθω ἐν εὐφρονίᾳ καὶ εἰς ἀρ- A  
μονικὰς πνευματικὰς σχέσεις, ἐνθυμοῦμεθα τοὺς λό-  
γους τοῦ ἀποστόλου Παύλου πρὸς Τιμόθεον: „Ὁσίων  
δὲ κυρίου εὐ δεῖ μέχεσθαι, ἀλλ' ἦμεν εἶνα πρὸς  
πάντας, διδασκαλῶν, ἀνομήτων (Ἰ Τιμ. β', 25).

2. Ἡ πατριαρχικὴ ἐπιστολὴ λέγει ὅτι μὴ ἐκείνη  
τὰ μέρη διεδόθη φόβος, οἱ ἐν τῇ βουμανικῇ ἐκκλη-  
σίᾳ εἰσέχθησαν μαρικοί νεωταρισμοί, οἱ τὸ βάντισμα  
καὶ ἡ ἐπι κοφίλης ἐπίχουσι εἰς τὸ βάντισμα, ἡ ἐκ-  
κλησιαστικὴ ταφὴ τῶν αὐτοκτονούντων, τὸ γρηγοριανὸν  
ἡμερολόγιον, ἀξιώσεις πατριαρχικαὶ καὶ ἄλλοι νεω-  
ταρισμοί, καὶ ἀκαταί διανομήσεις ἐπὶ τῶν τοιούτων  
νεωταρισμῶν.

Ἡ φρονις αὐτῆ τῆς αὐτοῦ παναγιότητος καὶ τῆς  
διαφυλάξεως τῆς καλῆς διατάξεως καὶ πειθαρχίας  
τῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας μὲς ἀρίσται καὶ τὴν χειρο-  
πρωτοῦμαι ἐκ καρδίας, ἀλλ' ἡ τῆς βουμανικῆς ὀρθο-  
δόξου ἐκκλησίας ἄγια σύνοδος δὲν ἔχει οὐδεμίαν  
γνώσιν καὶ τοιούτων νεωταρισμῶν, διότι ἐν τῇ ὀρθο- B  
δόξῃ βουμανικῇ ἐκκλησίᾳ διαφυλάχθησαν ἀνέκαφοι  
αἱ τῶν σχετικῶν κανόνων διατάξεις.

Βουκουρεστίου, 1882, συνεδρίασις 23 νεοφίλου.  
(Ἰσογρ.) † Ἡρόδοτος ἀρχιεπίσκοπος καὶ μητρο-  
πολίτης Ὀδύγη-βλαχίας, κρημάτων τῆς Ρουμανίας,  
Καλλίνωσις.

(Ἰσογρ.) † Ἰωσήφ ἀρχιεπίσκοπος καὶ μητρο-  
πολίτης Μολδαβίας καὶ Σουτουόβας.

- † Ἰωσήφ ἐπίσκοπος Ῥμηνίου.
- † Μαχίσιος ἐπίσκοπος Ρουμάνου.
- † Ἰννοκέντιος Βουζίου.
- † Καλλίνικος ἐπίσκοπος Χουζίου.
- † Γεννάδιος Ἀρχιεπίσκοπος.
- † Καλλίστος Στρατονικίας.
- † Ἀρχιμανδρίτης Σίλβεστρος Β. Ποτσίου.
- † Ἀρχιμανδρίτης Ἰεραμίας Γαλαζίου.
- † Ἀρχιμανδρίτης Βαλερίνος Ρουμανίου.
- † Ἀρχιμανδρίτης Ἰννοκέντιος Μ. Πλοσίου.
- † Ἀρχιμανδρίτης Καλλίστρατος Βουραβίου.
- † Ἀρχιμανδρίτης Νάρκισσος Κ. Βοτοσανίου.

Ὅτι ἀκατάξαι ἀντίγραφον.  
Ὁ διαφυγὴς τοῦ γραφείου τῆς μητροπόλεως Ζῆτος.

SYNODUS DIOECESANA MAGNO-VARADINENSIS RUMENORUM CATHOLICORUM

1882 novembris 7-12.

Recognitis a censoribus Romanis ac probatis  
actis et decretis concilii provincialis primi Fogara-  
siensis seu Alba-Iuliensis anno 1872 celebratae,  
cuius acta in tomo XLII, col. 453 sq. evulgavimus,  
reliquum erat ut episcopi suffraganei provinciae  
Alba-Iuliensis synodus dioecesanæ convocare pro-  
perarent, eadem acta in singulis dioecesebus publi-  
caturi. Rem in dioecesi Magno-Varadinensi sine  
mora perfecit Michael Pavel de Peteritye episcopus,  
indicta synodo quam diebus 7-12 novembris anni  
1882 celebravit.

Quod ad statuta huius synodi attinet, in his  
sermo est: 1° De publicatione decretorum concilii  
provincialis anni 1872, de hisque tanquam de codice  
legum ecclesiasticarum dioecese agit; — 2° De  
foris protopopulibus (super quibus, utpote nondum  
in dioeceseim introductis, ab omni ulteriori disposi-  
tione superseditur); — 3° De vita religioso-morali  
deque stabilienda disciplina tum in clero tum in  
populo; — 4° De institutione clericorum et de se-  
minario domestico; — 5° De gymnasio Belénye-  
siensi; — 6° De praeparandis dioecesanis; — 7° De  
fundationibus dioecesanis; — 8° De statutis dioe-  
sanis, deque dispositionibus circularibus, et signan-  
ter. a) de ecclesiis earumque bonis, b) de bonorum  
ecclesiasticorum administratione, c) de parochiis  
earumque provisione, deque proventibus parochiali-  
bus, d) de sacris functionibus, e) de quibusdam  
obligationibus sacerdotum curae animarum addic-  
torum quoad episcopos et quoad suos fideles, f) de  
modo quo sacerdotes erga aetholicos se gerere  
debeant, g) de sacerdotibus in album censurarium  
relatis et de clericis, h) de examine synodali et  
prosynodali, i) de officio protopopuli et sacer-  
dotum obligationibus, j) de correspondentia offi-

ciis, deque libellorum supplicum promotione,  
k) de fundationibus dioecesanis, l) de matriculis  
et de extractibus matricularibus, m) de quibusdam  
abusibus in populo observatis, n) de militibus deque  
sacris functionibus iisdem praestandis, o) de aedium  
ecclesiasticarum et parochialium conservatione et  
restauracione, p) de massa posthuma sacerdotum,  
q) de taxis cancellariae et de diurnia, r) de scholia,  
de cantor-docentibus et de eorumdem proventibus;  
— 9° De examinatoribus synodalibus; — 10° De  
stipendiis missarum; — 11° De impedimento clande-  
stinitatis (quod quamvis in hac dioecesi non con-  
stituat adhuc impedimentum dirimens, poenae tamen  
feruntur in eos, qui alterius parochiae fideles abe-  
que proprii parochi delegatione et sine praescrip-  
torum testium praesentia copulare praesumerent);  
— 12° De neoerectis aedificiis ecclesiasticis et  
parochialibus; — 13° De advocatis dioecesanis  
extragremialibus; — 14° De symbolis per sacer-  
dotes ocellibus et viduas prole carentes fundis  
dioecesanis inferendis; — 15° De servandis occa-  
sione regulacionum urbanarum; — 16° De usu-  
fructu coemeteriorum parochialium; — 17° De offi-  
cio exactorali dioecesano; — 18° De organisatione  
scholarum elementarium.

Acta typis vulgata exstant in libro: *Actis et  
decretis synodali dioecesanæ græco-catholicæ de Ora-  
dea-Mare tenuti la anno 1882, de la 7-12 novem-  
bris et. n.* — Oradea-Mare, tip. Hollósy, 1883.  
Actorum synopsis dedit Nicolaus Nilles in *Zeit-  
schrift für katholische Theologie* (Oeniponte, 1883)  
p. 783-4. Adendus etiam *Schematismus historicus  
congruabilis cleri dioeceseis Magno-Varadinensis græci  
catholicorum pro anno iubilari 1900* (Magno-  
Varadini, 1900), p. 194-6.

SYNODUS DIOECESANA SZAMOS-UJVARIENSIS SEU ARMENOPOLITANA RUMENORUM  
CATHOLICORUM

1883 novembris 12-14.

Quod in dioecesi Magno-Varadinensi actum  
fuerat pro publicatione actis et decretis primi con-  
cilii provincialis Alba-Iuliensis anno 1872 celebrati,  
idem in dioecesi Szamos-Ujvariensi seu Armenopolitana  
Ioannes Szabó episcopus praestitit, celebrata  
synodo dioecesanâ diebus 12-14 novembris anni  
1883, cuius acta habentur typis impressa in: *Con-*

*stitutionis synodali dioecesanæ de Gherla convocata  
pro 12 novembri 1883, publicata in sidinti'a publica  
2 tenuti la 14 novembri.* — Gherla, tipogr. dioces.  
1883. — Etiam horum actorum compendium brevi  
in conspectu positum habes apud Nicolaum Nilles.  
tom. cit. p. 783-3.

SYNODUS DIOECESANA LUGOSIENSIS RUMENORUM CATHOLICORUM  
1883 novembria 12-19.

Accedit postremo loco tertia synodus dioecessana A pro publicanda decretis concilii provincialis Fogarasiensis seu Alba-Iulionensis anni 1872. Eam Lugosii celebravit Victor Mihályi de Apșa episcopus; acta vero exstant in libro: *Statuta dioecessana propter organisationem officiorum ecclesiasticorum publicata in synodo dioecessana alba diocesis Romanensis unice a Lugosii celebrata la 12-19 novembria et. n. 1883.* — Lugosii, tip. Wencesly et filii. — Praeclarum est opus, ad sacros canones exactum, quod ut omnibus facilius innotesceret, episcopus in forma solennis constitutionis clero et populo publicatum voluit. Eius initium est huiusmodi: „Victoru Mihályi de Apșa, dia indurarea lui Domnediea si gratia santului

sancti apostolici ala Romai episcopi Romanus unice ala Lugosii, doctoru de sant'a teologia, veneratului clero si credintiosului poporu ala diocesi Lugosii, salute si binecventare arhierescă!

„Sinodulu primu dioecessanu celebratu in 31 octobria 12 no embria 1883 si dilele urmatório in Lugosii, in aediantia publica a II-a tienuta in 6/18 novembria 1883 a primitu si promulgatu urmatório asediamente sinodali pentru organisarea officioru ecclesiastice ale diocesi Romanesci unice a Lugosii, carii cu acesat'a se publica veneratului clero dioecessanu si credintiosului poporu spre statulu cunuscintiei si ala acomodarei...

SYNODI CONSTANTINOPOLITANAE HABITAE

pro tuendis civilibus sacrorum antistitum iuribus  
1883 februario - 1884 maio.

Cuique rerum ecclesiasticarum Orientis non pro- B a sibi neque duobus apud se consiliis deputatis pro-  
prie ignaro plano compertum est, sacrorum antistites per imperium turcicum amplis iuribus ac privilegiis vel in civilibus negotiis pollere, quibus inde a capta per Turcos Constantinopoli gaudent. Id aegre quidem ferunt recentiores Turcae, semelque et iterum conati sunt memorata privilegia e medio tollere. Huius rei causa acerrima anno 1883 exorta est controversia patriarcham inter et gubernium turcicum, quam paucis saltem verbis decet referre.

Cum in regis diplomatibus novis metropolitanis Agathangelo Sisanii et Cyrillo Castoriae concessis, nonnulli loci itaque gravissimi momenti immutati fuissent, in his praesertim quae clericorum monialiumque causas criminales spectant, Ioachim patriarcha, movente tum sacra synodo tum consilio nationali mixto, a quibus tota penes Graecos per Turchiam constituta res publica pendet, apud administrum a causis iudicandis et religiosis rationibus dirimendis intercessit, ut huiusmodi diplomata quemadmodum praeteritis temporibus, sic deinceps abeque ulla verborum ac rerum mutatione religiosisime illis quorum interest ab imperatore concederentur. Haec causa fuit diuturna ac gravissimi discordii; hinc frequentissimum litterarum scripturarumque inter ambas partes commercium, quae si per extensam exhiberentur, integrum volumem facile implerent. Maior eorumdem pars typis vulgata habetur in variis ephemeridibus Constantinopolitanis, quae ea aetate in lucem prodierunt. Brevem actorum synopsis tantum dabo, servata temporum serie, allatis tamen per extensam illis monumentis, quae gravioris momenti vixeant.

1. — 1883 februarii 19 martii 8. — Ioachim patriarcha apud administrum iustitiae postulat de imminutis in recentioribus diplomatibus sacrorum antistitum pristinis iuribus et privilegiis, in his praesertim quae causas criminales clericorum et monialium spectant.

2. — 1883 martii 31 aprilis 12. — Asim passia iustitiae administrum patriarchae significat, immutationes, de quibus conqueatus est, ideo factas fuisse, ut metropolitanarum diplomata ad eam formam componerentur, quae nuper in causis rerum iudicandarum dirimendis per universum imperium adacta fuerat.

3. — 1883 aprilis 13 26. — Ioachim patriarcha memorato administrum scribit, reformationes recentis inductas in causis criminalibus iudicandis neque

apud eundem administrum conqueruntur non solum de immutato pristino in causis iudicandis usu, verum etiam de rebus innovatis circa fidelium testamenta, circa negotia pactiones dotales spectantia, circa libertatem aut penitus ademptam aut nimis circumscriptam ecclesiarum, scholarum, pias domos aedificandi, circa rationem sententiarum ab aula patriarchali latae complendi, uno verbo circa universam gentis graecae rempublicam a gubernio vel impeditam vel aretioribus finibus descriptam.

4. — 1883 maii 27 iunii 8. — Cum patriarchatum sacrae synodi consiliique mixti sodales graviter apud eundem administrum conqueruntur non solum de immutato pristino in causis iudicandis usu, verum etiam de rebus innovatis circa fidelium testamenta, circa negotia pactiones dotales spectantia, circa libertatem aut penitus ademptam aut nimis circumscriptam ecclesiarum, scholas, pias domos aedificandi, circa rationem sententiarum ab aula patriarchali latae complendi, uno verbo circa universam gentis graecae rempublicam a gubernio vel impeditam vel aretioribus finibus descriptam.

5. — 1883 maii 26 iunii 7. — Asim passia rerum ad iustitiam religionemque pertinentium administrum patriarchae significat, instrumenta illa, quae a Mahumeto II concessa circumferuntur, qualibet auctoritate destitui, cum nullam authenticitatem praeserant; quis immo, etiam authenticitatem fuissent, ostendendum adhuc eadem nostris temporibus convenire: quolibet rerum publicarum administratores iure utique pollere veteres leges novis introductis abrogare ad universae civitatis commodum; praeterea non recte a patriarcha dictum fuisse, episcopos ex pristinis diplomatibus ius habere quaevis suorum subditorum negotia apud se dirimendi, cum in diplomatibus agatur de negotiis spiritualibus tantum, non de rebus quae ad ius commune pertinent; nullam proinde iniuriam sacrorum antistitibus illatam fuisse, cum privilegia, quae sibi vindicant, originem duxerint ex prava diplomatum interpretatione.

6. — 1883 maii 31 iunii 12. — Asim passia eadem quae superius repetit, aedictis nonnullis explanationibus circa testamenta, causas dotales, et cetera, de quibus actum fuerat in litteris patriarchae totiusque synodi sub numero 4 memoratis.

7. — 1883 iunii 8 19. — Ioachim patriarcha administrum turcicum significat se recepisse ambas litteras sub numeris 5 et 6 relatas, simulque apud eundem

queritur de nonnullis verbis in supradictis litteris A  
occurrentibus, quae debitum utrique patriarchatus  
consilio honorem laedere videbantur.

8. — 1863 aprilis 31 / maii 2. — Ioschim patri-  
archa apud turcicum administrum postulat de im-  
pedimento a gubernio alicui, ne sententiae a tri-  
bunali patriarchali latae circa causas fidei et ma-  
trimoniales, atque imprimis circa praetium a viro  
uxori, divertio facto, pro habitatione et mensa sol-  
vendum, sequam eam sortiantur effectum: nam-  
que agitur de negotio ab auctoritate patriarchali  
dirimendo iuxta instituta hactenus apud Graecos  
recepta.

9. — 1863 maii 23 / iunii 4. — Asita pascia  
patriarchae scribit, causas, quae alimenta a maritis

A post divertium uxoribus proebenda recipiant, non  
ad astra, sed ad communia tribunalia pertinere;  
eandem eorum, si a astra tribunaliibus ad legem  
praescripta sanctas fuerint, effectus suos hucusque  
sortitas fuisse ac deinceps sortitum iri, dummodo  
utriusque parti placeant, nec ad tribunalia com-  
munia recursum faciendum.

10. — 1863 iulii 14/26. — Ioschim patriarcha  
administrum turcico gravamina exponit, de quibus  
hucusque non immerito conquestus erat. Monumen-  
tum hoc, cum controversiae capita luculenter re-  
ferat, integram dabo, adiecta interpretatione gallica  
quae ipsius patriarchae curia in lucem ea aetate  
prodiit. Ita porro se habet:

*Patriarchat oecumenicus.*

N° du protocole 2686.

A son excellence le ministre de la justice et  
des cultes.

Excellence.

Me conformant au désir que votre excellence  
a bien voulu m'exprimer par sa lettre du 31 mai  
de l'année courante, je m'empresse, ainsi que j'en  
ai fait la promesse par mon takrir en date du  
8 juin dernier, de soumettre à votre excellence et  
par son canal, au gouvernement impérial un ex-  
posé précis des plaintes légitimes de l'église con-  
tre les récentes altérations ou plutôt révocations  
de quelques-unes de ses prérogatives la plus es-  
sentielle.

Mais avant d'entrer dans l'examen particulier  
de chaque objet, examen, d'où il sera démontré  
que des privilèges de l'église, revêtus de l'auto-  
rité requise et respectés de tout temps, ont été,  
tout récemment, altérés et annulés, qu'il me soit  
permis de m'occuper, d'abord, de certains principes  
d'une grande importance, principes qui sont invo-  
qués dans ses lettres et qui touchent directement  
aux prérogatives dont il s'agit. Car, sans l'examen  
et l'éclaircissement préalables de ces principes, il  
devient tout à fait inutile d'entrer dans l'examen  
de chaque détail pour prouver que tel ou tel pri-  
vilège a été altéré et annullé.

C'est dans les lettres ministérielles adressées  
au patriarchat oecumenique, relativement à la ques-  
tion qui nous occupe, que votre excellence pose  
des principes d'un caractère général. Ces princi-  
pes sont dignes d'une étude d'autant plus appro-  
fondie que, comme les faits en témoignent, c'est  
en se basant sur ces mêmes principes que le gou-  
vernement impérial a trouvé opportun, légal et  
juste d'altérer et d'annuller sur plusieurs points  
l'ordre de choses établi et existant dans le sein  
de l'église. Par sa lettre du 31 mars dernier,  
votre excellence, en convenant qu'en effet des  
privilèges de l'église avaient été altérés, me fait  
connaître que les altérations en ont eu lieu à la  
suite de l'organisation et des réformes judiciaires.  
Mais par sa lettre du 26 mai, votre excellence,  
tout en soutenant qu'aucune altération n'en a eu  
lieu et que l'église n'a jamais joui des privilèges  
révoqués, déclare que, dans le cas même  
où des prérogatives auraient été octroyées à l'é-  
glise, le gouvernement impérial est en droit de  
les altérer et de les annuller, selon les circonstan-  
ces, et qu'il n'est nullement obligé à maintenir ces  
privilèges que votre excellence qualifie de con-  
cessions (*monachos*).

Je crois de mon devoir de faire savoir hum-  
blement à votre excellence que les principes sus-  
dits, déclarés pour la première fois d'une ma-

Οἰκουμενικὸν πατριαρχεῖον.

Ἀριθμὸς πρωτοκόλλου 2686.

Τῇ αὐτῷ δευτέρῃ τῆ δευτέρῃ τῆς δικαιοσύνης  
καὶ τῶν θρησκευτικῶν.

Ἐφοχάτατι.

Ἐπόμενος τῇ ἐν τῇ ἀπὸ 31 μαΐου δευτέρῃ ἔτους  
ὀφθαλμῶ τῆς ἁγιότητος εὐφροσύνης γράμματι πρὸς ὑμᾶς  
ἐπιβουλευμένη ἐπιθυμία, πρόδρομα, καθὰ καὶ ἐν  
τῇ ἀπὸ 8 ἰουνίου φιλικῆ μου τακτικῆ ἐπιγγειλάμην,  
ὕποβαλὼν αὐτῇ καὶ δι' αὐτῆς τῇ σεβαστῇ αυτοκρα-  
τορικῇ κυβερνήσει λεπτομερεῖς πληροφορίας περὶ τῶν  
δικαίων τῆς ἐκκλησίας αἰτιάσεων ἐπὶ ταῖς ἀρτίας  
γενομέναις ἀλλοιώσεσι, μᾶλλον δ' ἀνατροπῇ οὐσιασ-  
τικῶν αὐτῆς προνομίων.

Ἀλλὰ πρὶν ἢ προεῖς εἰς τὴν καθ' ἑκαστὴν εἶδους,  
ἔξ ἧς κατάδηλον γίνονται οἱ προνομίαι τῆς ἐκκλη-  
σίας, πρὶν τὸ κύριον περιβαλλόμενα καὶ σεβαστά,  
ἠλλοιωθῆσαν ἐν τοῖς ὁμοίοις τούτοις καιροῖς καὶ  
ἀνατροπῆσαν, ἐπιτραπήθη μοι ἐν πρώτῳ λόγῳ κοινῇ  
σοφίᾳ περὶ οὐκ ἐπισημασθέντων τινῶν ἀρχῶν, ἀκινήτων  
ἐν τοῖς ὁμοίοις αὐτῆς ἐγγράφοις, ἡμῶν δὲ σχεδὸν  
πρὸς αὐτὰς ταύτας τῆς προνομίας ἔχουσῶν. Ἐὰν γὰρ  
μὴ προσφάντως αἱ ἀρχαὶ αὐταὶ ἀξιοθετοῦν καὶ δια-  
κρινθῶσιν, ἀσκοποῦν καὶ μάταιον ἀποδείξει τὸ εἶναι  
τῆς καθ' ἑκαστὴν εἶδους ἀποδείξει οἱ τὸ αὐτὸ ἢ  
ταύτας προνομία ἠλλοιωθῆσαι καὶ ἀνατρέπασθαι.

Ἐν τοῖς πρὸς τὸ οἰκουμενικὸν πατριαρχεῖον περὶ  
τοῦ προειρημένου ζητήματος ἀποσταλείτων ὀφθαλμῶ  
ὀκουργικαῖς ἐγγράφοις προβάλλονται ἀρχαὶ γενικαὶ  
τοσοῦται μᾶλλον μελέτης ἀξία, ὅσῳ, καθὰ ἐκ τῶν  
γενομένων ἐξέγεται, ἐπὶ τούτων ἐπιβουλευμένη ἢ σεβαστῇ  
αὐτοκρατορικῇ κυβερνήσει καὶ σεβαστῶν καὶ νόμων  
καὶ δικαίων ἠφίσταται ἀλλοιωθῆσαι καὶ ἀνατρέψαι ἐν  
πολλοῖς τῷ πατριαρχεῖον καὶ σεβαστῶν ἐκκλησιαστικῶν  
καθεστώσιν. Καὶ ἐν μὲν τῇ ἀπὸ 31εῖς μαρτίου ὀφθαλμῶ  
αὐτῆς γράμματι ἢ ἁγιότητος σεβαστοσύνης  
οἱ πρῶτον προνομίαι τῆς ἐκκλησίας ἀλλοιωθῆσαν,  
ὄφθαλμῶ κοινοῦ οἱ αἱ ἀλλοιώσεις ἐγένοντο τῶν δε-  
καστικῶν διαργανώσεων καὶ μεταρρυθμίσεων ἕνεκα  
ἐν δὲ τῇ ἀπὸ 26εῖς μαρτίου ἢ ἁγιότητος δευ-  
στεργικῶν οἱ οὐσιαστικῶν ἀλλοιώσεις ἐγένοντο καὶ οἱ  
ἐκκλησία οἱ ἀπὸ τῶν αὐτῶν ἀνατροπῶν  
προνομίων, γνωστοποιεῖται οἱ, καὶ ἐν τῇ αὐτῇ ὀφθαλμῶ  
αὐτῆς γράμματι τῆς ἐκκλησίας προνομίαι, ἢ σεβαστῇ αυτοκρα-  
τορικῇ κυβερνήσει δέονται ἀλλοιωθῆσαι καὶ ἀνατρέψαι  
ταύτας κατὰ τοὺς καιροὺς, καὶ οἱ οὐσιαστικῶν δευ-  
στεργικῶν διαργανώσεων αὐτῶν, παραχωρήσεις (μου-  
σαβῆς) ἀποκαλοῦνται.

Καθὼν λογίζομαι ὀφθαλμῶ τῆς ἁγιότητος εὐφρο-  
σύνης οἱ ἐν τῶν αὐτῶν διαργανώσεων αὐτῶν ἀρχαὶ,  
προβληθεῖς εἰς ἀνατροπῆν τῶν καθεστώσιν αὐτῶν.

οὐκ αὐτὸς ἀναγγελλῶν προθέσει τῆς κρατικῆς βασιλείας, οὐκ αὐτὸς ἐπισηματοῦντις αὐτῆς ὑποσχέσει καὶ ὑποχρεώσει, οὐκ αὐτὸς δικαίᾳ συμβουλεύει. Ἡ ἡγεσία ἀρχόντης, ἐπὶ γένουσι βασιλεῖς τῶν καλιτικῶν καὶ ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων διακρινόμενῃ, εὐ εἶδεν ὅτι ἡ ἐκκλησία ἀνεκείθεν ἀπολαύει τῶν προνομίων αὐτῆς. Ἴνα δὲ παραλίαν τὰ πρότερον, ἐπισημνήσωμεν ὅτι, ἀλλοίως τῆς βασιλευούσης κατὰ τὴν πόλιν, ὁ ἐνδοξὸς σουλετὴν Μάχημτ Χάν ὁ Παρθητὴς ἐν τῶν πρώτιστων αὐτοῦ ἔργων ἐποχῆσιν τὰ κατὰ τὴν ἐκκλησίαν, βασιλεύσας καὶ κυριεύσας τῆς προνομίας καὶ ἀταλείας αὐτῆς, τὸ καθεστὸς ἐβλονοῦν. Τοῦ πατριάρχικο ἑθένου τότε χηρεύοντος, καλεῖσας ἐκλεγμένα πατριάρχην, τμηθὲν πολλῇ ἐδέξατο τὸν κατὰ τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς κανόνες μισρὴν μετὰ τὴν ἐλευθὴν προβλεφθέντα Γεννάδιον τὸν Σχολάριον· καὶ ἰδίαις βασιλικαῖς χροαὶ βοῆς αὐτῶ τὴν ποιμαντικὴν βάρβαν, ἐπέσει καὶ τὰ ἀξιωμαθόμενα ταῦτα. «Πατριάρχους ἐν εἰρήνῃ καὶ ἔχε τὴν φιλίαν ἔργων ἐν ὅς ἐν χροῖκοις, ἀπολαύων κακοῦν τῶν προνομίων τῶν προκατόχων σου.» Ὅτι δὲ ὑπὸ τοῦ ἐνδοξοῦ Παρθητοῦ ἐκρωφῆθη καὶ ἀβεβαίωθη τὸ ἐκκλησιαστικὸν καθεστὸς καὶ ἐκρωφύθησαν αἱ τῆς ἐκκλησίας προνομίαι, μαρτυρεῖ μὲν ἡ σύγχρονος ἀφειδῆς ἱστορία ἢ τῆ προδήλῃ γένουσι τοῦ ἐνδοξοῦ ἐκείνου βασιλέως γραφίσου, μαρτυροῦσι δὲ καὶ ὄψηλᾳ αὐτοκρατορικῆ ἔγγραφου ἐν ἐπισηματοῦντις ἑραῖς τοῦ βίου τῆς κρατικῆς βασιλείας ἐπιδοθέντα, γνωστὰ δὲ παντὶ μὲν τῶ ὕψηλῳ, παντὶ δὲ τῶ καπολιτωμένῳ κόσμῳ. Τοῖς σοφῶ καὶ ἀναγγελλῶς ὑπὸ τοῦ εὐκλεῶς αὐτῶν κροκάτορος ταῦτα στοχοῦντις καὶ οἱ ἐνδοξοὶ αὐτοῦ διαδοχοὶ, καὶ λυσιτελέστατον τῆ πολιτείας τὸ πρῶτον δικαίως κρίναντες, προσεπαβεβαίωσαν καὶ προσεκακώρωσαν τὰς τῆς ἐκκλησίας προνομίας καὶ ἀταλείας. Ὡς δὲ πρὸ τοῦ ταυζμητιοῦ, οὕτω καὶ τοῦτου κροκωφθέντος, ἐκαρ δικαίως λογιζέται ἡ πηγή. Ἐξ ἧς ἐξέρρουσαν καὶ ἐκρῶνται τὰ ἀναγγελλόμενα τῶν ὑπὸ τὴν αὐτοκρατορικὴν αἰγίδα τολουμένων μεταρρωθμίσεων, ἢ κρατικῆ βασιλείᾳ οὐχὶ μόνον ἀβεβαίωσι καὶ ἐκρῶνται τὸ ἐκκλησιαστικὸν καθεστὸς, ἀλλὰ καὶ πρὸς ἀπαντας διακροῦσιν ἐπιδολουμένων, καὶ εὐκαίρον καὶ δικαιοῦ καὶ ἐπιωφελέστατον τῶ ὄψηλῳ κρῶται ἐστὶ κρατῶναι καὶ αὐδὴ τὰς τῆς ἐκκλησίας προνομίας, ἢ στενότητα καὶ ἀναποσκόπτως συνδέεται καὶ τὸ ἀρῶδῶρον γένος. Μεταρρωθμίσεις ἔρα καὶ βαβαίωσι καὶ κύρωσι τῶν προνομίων ἰδωρῆθησαν ἀείποτε ὡς ἐν τῶν κυριωθεστέρων θεαλιῶν τῆς ἰσχύος, τῆς εὐδαμονίας καὶ τῆς ἀπροσκόπτου καὶ εἰρηνικῆς ἀνακτώσεως τῆς αἰρετικῆς ὀθωμανικῆς αὐτοκρατορίας. Οὕτω, μεγάλῃ τιμῆς μεταρρωθμίσεις κροκωφόμενης, συνεκρῶνται καὶ τὸ σωφροῦν καὶ ἀκαρβίστον τῶν προνομίων τούτων. Καὶ ἐν μὲν τῶ κατὰ μῆνα οκτωβ 1869 (1863) ὄψηλῳ γερμανίᾳ πρὸς τὸν δοξίμων πατριάρχην Γερμανὸν ἀπευθινόμενῳ ταῦτα βαβαίῳ ὁ ἀείμνηστος τοῦ νῦν εὐκλεῶς βασιλεύοντος πατῆρ. «Δικαιοῦς ἐπιδοῦν ἴνα αἱ ἰδιαιτεραὶ θεροκωτικαὶ προνομίαι ὑπὸ τῶν ἐνδοξῶν κρογόνων μου τοῖς κληρικῶσι τῶν Ρωμαιοῦ πιστῶν ἐκρωθίων μου βαβαίωσιν, ἐκρωθίωσιν δὲ καὶ παρ' ἑμοῦ, αἱ ἐν τῆ ἐκρωταίᾳ μου ἐκκλησίᾳ καὶ μουαὶ καὶ αἱ ταῦταις προσηρηθῆναι γαίαι, κρῶματα καὶ λοιπὰ θεροκωτικὰ καθιδρωματα, αἱ εὐνοῦσιν καὶ τὰ δικαιοῦτα τῶν τοιοῦτων εὐκρωθίων καὶ τῶν κληρικῶν, συνάδναι δ' εἶπαι, αἱ τοιοῦται προνομίαι καὶ κροκωφόμενοι αἱ φερόμεναι ἐν τοῖς βαβαίῳ τοῦ πατριάρχου καὶ τῶν μηροπολιτῶν, τοῖς κροκῶσιν τὰς καλικῆς διατάξας, ὅσων ἀείποτε ἀρῶδῶνται.» Ἐν δὲ τῶ 27 ἀρῶρη τοῦ Χάσι-Κομρωθίων ταῦτα ἐν ὄψηλῳ. «Ἰδῶν αἱ πνευματικαὶ προνομίαι καὶ ἀταλείαι, αἱ ὑπὸ τῶν ἐνδοξῶν κρογόνων μου καὶ μετ' αὐτοῖς κροκωφόμενοι εἰς πόσας τὰς κροκωφόμενῆς ἢ ἀλλας μὴ μουσουλμανικῆς ποινότητος ἐκρωθίωσιν ἐν τῶ κρῶται μου, ὑπὸ τὴν προσητάτω αἰγίδα μου, ἀναγγελλόμενοι καὶ διακρῶ-

nière ni nette, ne tendent évidemment qu'à l'abolition du statu quo; ils ne sont nullement en harmonie ni avec les intentions générales du gouvernement impérial, ni avec ses promesses et obligations solennelles, ni avec l'équité. Votre excellence, qui se fait remarquer par sa connaissance profonde des affaires politiques et ecclésiastiques, ne doit pas ignorer que c'est ab antiquo que l'église jouit de ses prérogatives. Sans m'arrêter sur les privilèges dont l'église jouissait à une époque antérieure, je dois rappeler à sa mémoire qu'aussitôt après la conquête de cette capitale, le glorieux sultan Méhemed el-Fatih a fait de l'état de l'église une des ses occupations principales. C'est alors qu'il a reconnu et confirmé les privilèges et immunités de l'église, soit l'ordre de choses établi. Le trône patriarcal étant alors vacant, le sultan donna l'ordre de procéder à l'élection d'un patriarche. Gennadius Scholarios ayant été, peu après la conquête, promu à cette dignité suprême, conformément aux lois de l'église, le conquérant reçut le nouveau patriarche avec de grands honneurs. En lui remettant de ses propres mains le bâton pastoral, il lui a adressé ces paroles mémorables: «Sois patriarche en paix, profite de notre amitié dans tout ce que tu auras besoin et jouis de tous les privilèges de tes prédécesseurs.» Le fait que le statu quo ecclésiastique a été reconnu et sanctionné par cet illustre empereur, et que les privilèges de l'église ont été confirmés par lui, est indiscutable. L'histoire contemporaine, dont on ne peut contester l'exactitude, puisqu'elle a été sans doute rédigée sous les yeux du conquérant, ainsi que plusieurs actes émanant des sultans dans des moments très solennels de la vie de l'empire, actes qui sont à la connaissance de tous les sujets de l'empire et de tout le monde civilisé, en témoignent pleinement. S'associant à cette œuvre de sagesse et de générosité de leur glorieux ancêtre, ses illustres successeurs ont jugé être d'un haut intérêt pour l'état de confirmer et de ratifier itérativement les privilèges et immunités de l'église. C'est ainsi qu'on a procédé à l'égard de cette question, tant avant qu'après la proclamation du tanzimat. Cet acte ayant été promulgué, acte que l'on peut considérer à juste titre comme la source qui a répandu et qui répand encore les bienfaits des réformes accomplies sous l'égide souveraine, le gouvernement impérial n'a pas seulement confirmé et ratifié le statu quo ecclésiastique, mais il a fait plus. Il a déclaré à tout le monde qu'au moment où des réformes sérieuses et bienfaitantes sont en voie d'application, il considère qu'il est opportun, juste et très profitable à l'état de raffermir les privilèges de l'église, avec laquelle la nation orthodoxe est liée d'une manière très étroite et indiscutable. On voit donc par là, que les réformes et la confirmation et le raffermissement simultanés des prérogatives ont été considérés de tout temps comme une des bases principales de la puissance, de la prospérité et du développement pacifique et sans entraves de ce vaste empire. Dès qu'une importante réforme était proclamée, on s'engageait en même temps de respecter et de préserver de toute atteinte les prérogatives sus-mentionnées. Par le firman impérial promulgué au mois de chaban de l'année 1269 (1863) et adressé à son le patriarche Germanos, l'auguste père de notre glorieux souverain donnait les assurances suivantes: «Je désire ardemment que les privilèges spéciaux accordés par mes illustres ancêtres au clergé de mes fidèles sujets les grecs, privilèges qui ont été ratifiés par moi, les églises et les mo-



ροῦνται ἐν ἰσχύϊ. Ἐν δὲ τῷ ἀπὸ 13 Ἰουλίου 1867 A (30 νοεμβρίου 1875) αυτοκρατορικῷ περὶ μεταρρυθμίσεων φερμένῳ τὰς ἐπέχοντα. Προσεπιβεβαίωθαι καὶ προσεπικυρωθῆναι τὴν ἐξουσίαν, ἣν περιέβλεπον οἱ πατριάρχαι καὶ λοιποὶ πνευματικοὶ ἀρχιερεῖς, ἐκαστος ἐπὶ τῶν υποθέσεων τῆς ἑαυτοῦ κοινότητος, συν- φερά ταις προνομίαις καὶ ταῖς ἐπαρχοῦσας ἀτελείαις τῶν εἰρημίνων κοινότητων. Τῷ ἐπιπέτῳ παραβεβή- ματι τῶν ἐνδόξων αὐτοῦ προκατόχων ἱερέων καὶ ὁ- νῶν εὐλαῶς βασιλείων εὐεργετικώτατος ἔργων ἐνεκ- σουσίων Ἀβδουλ-Χαμίτ Χάν, ἰσχυραῖως καὶ προ- σπεκτικῶς τὸ ἐκκλησιαστικὸν καθεστὸς. Καὶ τοῦτ' ἀριθμητικῶς ἀποδείκνυται ἀπὸ τοῦ 11 άρθρου τοῦ συντάγματος, διακελιωμένου. Τὸ κράτος προστα- τεύει... τὴν ἕως μέρει τοῦδε τήρησιν τῶν εἰς τὰς διαφόρους κοινότητας χρηρηθηέντων προνομίων. καὶ ἀπὸ τῶν διατάξεων τῶν μέχρι πρὸ τῶν τελευταίων ἐπενεχθειῶν βασιλεύσεων ἐκδοθέντων κατὰ τῆς αὐτο- κρατορικῆς αὐτοῦ μεγαλειότητος ὀφθῶν βασιτίων, ἐν οἷς ἀπασαὶ εἰ τῆς ἐκκλησιαστικῆς προνομίαις παρόμοιοι ταῖς ἀρχαῖαις καὶ σεβασταῖς φέρονται. Ταῖς εὐεργετι- καῖς βασιλικαῖς ταύταις ἐπαγγελίαις καὶ βασιλεύσιν ἐποιήθη καὶ ἡ ὀφθῆ κώλη καὶ τὰς ἐπιτελουμένης μεταρρυθμίσεως ἀχωρίστους τῆς διατηρήσεως τῶν προ- νομιῶν τούτων δικαίως κρίνουσα, ἰσχυραῖως μὲν τὴν ἰσχύϊν καὶ τὸ διηνεκὲς κῆρος αὐτῶν, ἐπιγγελάτο δὲ μάρτυρα τῶν κῆρον σὺμπαντα προσλαβούσα, οὐχ' ἀλλοίωσιν ἢ ἀνατροπῆν τινα, ἀλλ' ἐπαύξῃσιν αὐτῶν. Καὶ ἐν μὲν τῷ ἀπὸ 13 Μαΐου 1865 ὁκομνήματι πρὸς τὰς μεγάλας δυνάμεις, τὴν ὁκογραφῆν διουσίμου πολι- τικοῦ ἀνδρός, τοῦ μακαρίτου Ἀλη κασσα, φέρονται, ὅθλον γίνονται. Ἐλευθέρως ἐπ' αὐτῆς ταύτης τῆς ἀλώσεως καθέχοντες ἀνεκπεράτως τὴν κλη- ροστάτην αὐτῶν ἐξουσίαν, οἱ σουλτάνοι πιστοὶ εἰς τὸ τῆς φιλανθρωπικῆς εὐσθημῆ καὶ εἰς αὐτὸ τὸ τοῦ ἰαλα- μισμοῦ πνεῦμα, ἐχορηγήσαν τοῖς χριστιανοῖς τῆς ὀθω- μανικῆς αυτοκρατορίας τὰ πρῶτα αὐτῶν προνόμια... C Διὰ τῶν πράξεων αὐτῆς ἐν τῷ παρελθόντι, διὰ τῶν σαφειστῶν αὐτῆς διακηρύξεων ἐν τῷ παρόντι, διὰ τῆς γνώσεως τῶν διακεκιστέρων αὐτῆς συμ- φερόντων ἐν τῷ μέλλοντι, ἡ ὀφθῆ κώλη παρο- σκεῖται ἐγγυήσεως ἀποχώσεως κατὰ τῆς τηρήσεως καὶ τοῦ σεβασμοῦ τῶν θρησκευτικῶν προνομίων τῶν χρι- στιανῶν τῆς αυτοκρατορίας ὑπάρχων... οἱ πατρι- ἀρχαι συνένοθοι τοιαύτην διορῆν ἀστικῶν καὶ θρη- σκευτικῶν δικαίων, ὅστε δύναται τις ἀληθῶς εἰπεῖν ὅτι ἐξαιρέσει τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας, ἣν μόνη ἡ μου- σουλμανικὴ κυβέρνησις ἐξασπῆ, οἱ χριστιανοὶ εὐιο- κούονται, διακίχονται καὶ διαευθύνονται μάλλον ὅπὸ χριστιανικῆς ἢ ὅπὸ μουσουλμανικῆς ἀρχῆς. Διὰ δὲ τοῦ ἐπὶ πολιτικῇ θειότητι παριωνύμου ἐπίσης, μακα- ρίτου Φουὰδ κασσα, ἐν ὁκομνήματι χρονολογουμένῳ ἀπὸ 13 Μαΐου 1867 καὶ ἀποσταλέντι πρὸς τοὺς ἐν Λονδίνω, Παρισίοις, Βιέννῃ, Βερολίνω, Πετρούπολει καὶ Φλωρεντίῃ πρεσβυτάς τῆς αυτοκρατορικῆς αὐ- τοῦ μεγαλειότητος, ἐντελλομένους γνωστοποιῆσαι αὐτὸ τοῖς κατ' εἰς ἦσαν διακεκιστομένοι ἀνακτο- βουλοῖς, τὰς ἐπέχου καὶ ἰσχυραῖως ἡ ὀφθῆ κώλη. «Αἱ προνομίαι καὶ ἀτελείαι, ἀνεκπεράτωτα ἐκ- παλαιὰ πρὸς τὰς μὴ μουσουλμανικὰς κοινότητας, δι- ατέλουν ἀείκωτα σεβασταῖς, οὐδαὶς δὲ ποτε ἐπάρφατο ἡμῶς ὅτι παρεβλέψαμεν κατὰ τι τὰ δικαιώματα τῶν πνευματικῶν ἀρχιερῶν τῶν κοινότητων τούτων. Καὶ μεῖζον δὲ τι ἐπαρξεν ἡ αυτοκρατορικὴ κυβέρνησις. Ὅσακις γὰρ αἱ κοινότητες αὗται ἐξεδήλω- σαν τὴν ἐπιθυμίαν πρὸς ἐπαύξῃσιν τῶν προνομίων τούτων, γενναῖως συνείδραμε πρὸς τοῦτο.» Συνφερά ταῖς ἐπισημοτάταις ταύταις βασιλεύσιν καὶ διεδόσαν ὑποχρεώσεων, ἡ σεβαστὴ αυτοκρατορικὴ κυβέρνησις ἀπὸ τῆς τοῦ χῆτι-χουμα- γῶν ἐκδόσεως μέχρις ἰσχύϊων, σπουδαίαν τινὰ δε- καστικὴν ἢ διοικητικὴν μεταρρῶθμιν ἐπιτελοῦσα, προνόμια δίκαιως θεσπιστοῖ τὸ σεβαστῶν καὶ ἀναλλοίω-

των, qui se trouvent dans mon empire, les ter- res et les propriétés qui en dépendent, les autres établissements religieux, les immunités et les droits tant de ces établissements de piété que du clergé: en un mot, tous les privilèges et concessions, con- tenus dans les bérats du patriarcat et des métro- politains, bérats où les anciennes dispositions sont édictées, soient toujours à l'abri de toute atteinte." Le Hatti-Houmayoun, dans l'article 2, décrète ce qui suit: "Tous les privilèges et immunités spiri- tuels accordés ab antique de la part de mes anec- tres et à des dates postérieures à toutes les com- munautés chrétiennes ou d'autres rites non musul- mans établis dans mon empire, sous mon égide protectrice, seront confirmés et maintenus." Dans l'Ishlahat-fermani (firman sur les réformes) promul- gué le 13 milkadé 1292 (30 novembre 1875) est contenue la disposition suivante: "Nous confirmons et nous ratifions aussi le pouvoir, dont les patri- arches et les autres chefs spirituels sont investis, chacun pour ce qui concerne les affaires de sa com- munauté conformément aux privilèges et immuni- tés en vigueur dans ces communautés." Suivant l'exemple donné par ses illustres ancêtres, exemple digne de tout éloge, notre gracieux souverain, sa majesté impériale le sultan Abdul-Hamid Han, a aussi confirmé et ratifié le statu quo ecclésiastique. A cet effet, la constitution, dans l'article 11, statue: "L'état... maintient les privilèges religieux accor- dés aux diverses communautés." Les dispositions des bérats impériaux émanés par sa majesté im- périale à une date antérieure aux altérations ré- cemment introduites, bérats, où tous les privilèges de l'église sont scrupuleusement édictés à l'instar des anciens, en font également foi. Régulant sa conduite sur ces promesses et sur ces assurances salutaires, la Sublime Porte qui considérait, à juste titre, que les réformes sont inséparables des pri- vilèges, a, de sa part, assuré, que les prérogatives en question seront toujours maintenues et respec- tées. Et, loin de s'engager à les altérer ou à les abolir, la Sublime Porte, prenant à témoin le monde entier, s'est déclarée en faveur de leur extension. Dans le memorandum du 13 mai 1865 adressé aux grandes puissances et signé par un illustre homme d'état, par Aaly pachá, le gou- vernement impérial s'exprimait relativement à ce sujet de la manière suivante: "C'est librement au moment même de la conquête et dans la plénitude de leur plus entière autorité que les sultans fidèles au sentiment de l'humanité et à l'esprit même de l'islamisme, ont accordé aux chrétiens de l'empire Ottoman leurs premiers privilèges... Par ses actes dans le passé, par ses déclarations les plus ex- plicites dans le présent, par l'appréciation de ses plus chers intérêts d'avenir, la Sublime Porte offre des garanties suffisantes pour le maintien et l'observa- tion des privilèges religieux des chrétiens sujets de son empire. Les patriarchats réunissent un tel faisceau de droits civils et religieux, que l'on peut vraiment dire qu'à la réserve de l'autorité politi- que, que le gouvernement musulman exerce seul, les chrétiens sont plutôt administrés, jugés et diri- gés par une autorité chrétienne que musulmane." Dans un autre mémoire daté du 15 mai 1867 et portant la signature d'un ministre, qui était re- nommé pour son habileté politique, feu Fuad pachá, mémoire adressé aux représentants de sa majesté impériale à Londres, Paris, Vienne, Berlin, Saint- Pétersbourg et Florence, auxquels il était enjoint d'en porter le contenu à la connaissance des ca- binets auprès desquels ils étaient accrédités, la Sublime Porte déclarait et assurait: "Les privilèges

των τῶν ἐκκλησιαστικῶν καθ' ἑαυτοὺς καὶ ἐν ὄντι ἔχουσι ἅ  
 τοις τῶ κοινῆ δικαίᾳ ἐπιπέσει πολιτικῆς δικαστη-  
 ρίας ἀποδοθῆναι ἢ ἀναμειγρῆσθαι ἐν πράγματι ἀπὸ  
 τῶν ἠρησκουσῶν νόμων ἐξαρτημένοι, οὗτι δὲ αἱ μὲν  
 μεταξὺ μουσουλμάνων τοιαῦτα εἶκει ὑπόκεινται τῶ  
 σαρῆ, αἱ δὲ μεταξὺ χριστιανῶν διαφέρονται ὑπὸ τοῦ  
 ἁρμοδίου ἐκκλησιαστικοῦ εἰδικοῦ δικαστηρίου. Καὶ  
 ταῦτα κατέβηκε γίνονται ἀπὸ τῶν σφεραστάτων  
 διατάξεων τῶν ἁρθρῶν 30<sup>ου</sup>, 40<sup>ου</sup> καὶ 50<sup>ου</sup> τοῦ παρὶ  
 βλαστίων νόμου, ἀπὸ τοῦ 4<sup>ου</sup> ἁρθρου τοῦ ἀπὸ 30  
 δεκεμβρίου (τίλος σερβὸν 1868) παρὶ ὄργανισμοῦ τῶν  
 δικαστηρίων νόμου, ἐξαρτουμένου ἀπὸ τῆς δικαιοδοσίας  
 τῶν κοινῶν δικαστηρίων καὶ πᾶσαν διαφορὰν ὑπαγο-  
 μένην κατ' ἔθος ταῖς θρησκευτικαῖς ἀφῆαις, καὶ ἀπὸ  
 τοῦ 2<sup>ου</sup> ἁρθρου τοῦ ἀπὸ 8 Ἰουλίου 1864 ὄργανικοῦ  
 κανονισμοῦ τοῦ εἰρῆνι-ἀκχιμ-ἀδλίε. Τὰς δὲ τῆς  
 ἐκκλησίας προνομίας καὶ ἀτελείας προσταβεβαίωσον  
 καὶ οἱ τῆ ὀφθλῆ τῆς σεβαστῆς αὐτοκρατορικῆς κυβερ-  
 νήσεως ἀδεία καὶ ἐγκρίσει συνταχθέντες ὑπὸ τῶν  
 ἀντιπροσώπων τῆς τῆ ἐκκλησίας καὶ τοῦ ὑπ' αὐτῆς  
 ποιμαινομένου λαοῦ ἔθνικοι κανονισμοί, οἵτινες ὑπὸ  
 τῆς ὀφθλῆς κύλης κατ' ἁρθρον ἐξετασθέντες, περι-  
 βάλοντο τὸ αὐτοκρατορικὸν κῶρος τῶ ἔτε: 1862, καὶ  
 νέα σύμβασίς εἰσι, κανονίζουσα τὰς σχέσεις πολιτείας  
 καὶ ἐκκλησίας. Πρὸβηλον δὲ ὅτι ἡ σύμβασίς αὕτη  
 οὐδεμίαν ἀλλοιώσεως ἢ ἀνατροπῆς ἐπιδικατικῆ ἔστιν  
 ἀνευ τῆς συναίνεσεως καὶ τῆς ἐκκλησίας καὶ τοῦ  
 ὀρθοδόξου γένους, ἅτινα τὸ ἐν τῶν συμβαλλομένων  
 μερῶν τυγχάνουσι, τοσοῦτε μᾶλλον ὅσα ἀπὸ τοῦ χρί-  
 στουμαρῶν (ἁρθ. 3) ἀπορρέουσα καὶ διεθνῆ φέρει  
 χαρακτήρα. Καθ' ὅσον δὲ, ταῖς βασιλικαῖς καὶ ταῖς  
 τῆς σεβαστῆς αὐτοκρατορικῆς κυβερνήσεως δημοσίαις  
 καὶ ἐπισημοτάταις βεβαιώσεσι καὶ ἐγγυήσεσι ἠσφαλι-  
 σμένον καὶ περιεφρουρημένον, σεβαστὸν καὶ ἀκα-  
 ραβίαστον διατελεῖ. Ἄλλ' ὡς αἱ μὴ ἔρχουσι αἱ τοιαῦ-  
 ται καὶ τηλικαῦται παρὰ τῆς κρατικῆς βασιλείας  
 ἐγγυήσεσι, αἱ τῆς ἐκκλησίας προνομίαι καὶ ἐπάρωθεν  
 μέγα τὸ κῶρος περιβέβληται, εἰς βεβαιωθείσει ὑπὸ  
 ἐπισημοτάτων διεθνῶν πράξεων, συνυπογεγραμμένων  
 καὶ ὑπὸ τῆς αὐτοκρατορικῆς κυβερνήσεως. Ἀπευθυ-  
 νόμενος πρὸς τὴν ὑμετέραν ἐξοχότητα, καταλεγόμενην  
 ἐν τῇ χορείᾳ τῶν ἡμεισιότερων πολιτικῶν τῆς αὐτο-  
 κρατορίας ἀνδρῶν, περιττὸν πάντη λογιζομαι μείαν  
 ἰδίαν ποιήσασθαι τῶν σχετικῶν διατάξεων ἐκδοτῆς  
 τῶν διεθνῶν τούτων πράξεων. Ἐπειδὴ δὲ ὅν ὅτι  
 τοιαῦτα ἢ τοιαῦτα μεταρρυθμίσεως ἐνεκεν δυνατὸν καὶ  
 ἐκ' ἐλάχιστον ἀλλοιωσαί τὰς τῆς ἐκκλησίας προνομίας  
 (ὡς γὰρ προερίθη, καὶ συναρᾶ ἐπισημοτάταις βε-  
 βαιώσεσι καὶ πράξεσι διεθνέσιν αἱ μεταρρυθμίσεις  
 συμβαδίζουσι τῶ ἀναλλοίωτῶ τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ  
 καθ' ἑαυτοῦ), μᾶλλον δὲ, κατὰ τὰ ἐπιγγεγμένα ἐπισή-  
 μως, ἐκαύθησι αὐτῶν προσταπαιτεῖται, καὶ ἐκείδη  
 ἀνέκαθεν ἢ ἀκραφνῆς αὐτῶν τήρησις οὐστικῆ καὶ  
 λυσiteléstati τῶ ὀφθλῆ κράτι ἀνωμολογήθη ὑπὸ  
 τῆς σεβαστῆς αὐτοκρατορικῆς κυβερνήσεως, πέποιθε δὲ  
 ἢ ὑμετέρα ἐξοχότης, εὐαρεστούμένη, ἀποδώσει δικαίον  
 καὶ ἐμοὶ καὶ τοῖς παρὶ ἐμᾶ δουὶ σέμασι, συνόδῳ δη-  
 λονοῦν μητροπολιτικῶν καὶ ἔθνικῶ συμβουλῶν. Θάρρος  
 ἀπὸ τῶν ἀρίστων τούτων τῆς σεβαστῆς αὐτοκρατορικῆς  
 κυβερνήσεως φρονιμῶν ἀρυσόμενος καὶ τῆ ἰδέᾳ  
 αὐτῆς στοιχῶν ὅτι αἱ μεταρρυθμίσεις ἀχάριστοι τοῦ  
 σεβασμοῦ τῶν τῆς ἐκκλησίας προνομίῶν καὶ τοῦ ἀναλ-  
 λοίωτου τοῦ καθ' ἑαυτοῦ, καὶ ὅτι καὶ λυσiteléstaton  
 τῆ κρατικῆ βασιλείᾳ τὸ πρῶτον, εἰς ταῖνον πρὸς  
 ἐμπέδωσιν τῆς ἰσχύος, τοῦ μεγαλείου καὶ τῆς ὀμᾶλης  
 καὶ εἰρηνικῆς ἀναπτύξεως τῆς εὐραίας ὀθωμανικῆς  
 αὐτοκρατορίας, ἐδήλωσα καὶ ἄλλοτε διὰ φιλικῶ μου  
 ταχυρίου, χρονολογουμένου ἀπὸ 19 νοεμβρίου 1295  
 (1879), τὴν στερρᾶν πεποιθήσιν, ὅτι οὐδὲ κατ' ἐλά-  
 χιστον μειωθήσεται ἢ ἀπὸ τῶν πρώτων τῆς κατακτῆ-  
 σεως ἡμερῶν χορηγηθείσα τῆ ὀρθοδόξῃ ἐκκλησίᾳ  
 αὐτοδοικτικῆς ὅν πᾶσι ταῖς συμπεφομαρτοῖσι προνο-  
 μίαις, καὶ ὅτι ἡ ἐκκλησία, συναρᾶ ταῖς προνομίαις

et immunités octroyés ab antique aux communautés  
 non-musulmanes ont été de tout temps respectés,  
 et aucune plainte ne s'est élevée pour signaler  
 une atteinte quelconque aux droits des chefs spi-  
 rituels de ces communautés. Le gouvernement  
 impérial a fait plus. Toutes les fois que le vœu des  
 conseils des communautés s'est manifesté dans le sens  
 d'une extension des ses prérogatives, il s'y est libé-  
 ralement prêté." Conformément à ces assurances  
 solennelles et à ses obligations internationales, le  
 gouvernement impérial, depuis la promulgation du  
 Hatti-Houmayoun jusqu'à ces derniers temps, a eu  
 le soin, toutes les fois qu'il s'agissait de l'ap-  
 plication d'une réforme importante, soit judiciaire,  
 soit administrative, de renouveler l'assurance que  
 le statu quo ecclésiastique sera respecté et main-  
 tenu inaltérable. En même temps, il décrétait que  
 les tribunaux civils de droit commun n'ont pas le  
 droit de connaître des affaires qui dépendent des  
 lois religieuses, et que tous les procès de cette  
 nature entre musulmans sont du ressort du chéri,  
 tandis que tous les procès entre chrétiens sont por-  
 tés devant la juridiction spéciale ecclésiastique. Les  
 articles 20, 40 et 50 de la loi des Vilayets, l'ar-  
 ticle 4 de la loi du 30 décembre 1869 (fin cheval  
 1288) concernant l'organisation des tribunaux. —  
 loi, qui statue que les tribunaux de droit commun  
 n'ont pas le droit de connaître des contestations  
 qui, selon l'usage, sont du ressort des autorités  
 religieuses, — ainsi que l'article 2 du règlement  
 organique de la cour suprême de justice (Divaniah-  
 kiami-adlié), règlement daté du 8 sikhidjé 1284, en  
 sont des preuves incontestables. Je dois ajouter  
 que les privilèges et immunités de l'église ont été  
 également confirmés par le statut national, qui a  
 été, avec l'autorisation préalable du gouvernement  
 impérial, élaboré par les représentants de l'église  
 et de la nation orthodoxe. Ce statut, après avoir  
 été examiné article par article de la part de la  
 Sublime Porte, a été investi en l'année 1862 de  
 la sanction impériale, et il n'est qu'un nouveau  
 pacte solennel qui règle des rapports entre l'état  
 et l'église. Il est clair que le pacte en question  
 ne peut être ni altéré, ni rompu, sans le consen-  
 tement de l'église et de la nation orthodoxe, qui  
 son l'une des parties contractantes. D'ailleurs, ce  
 pacte découlant du Hatti-Houmayoun (article 3),  
 porte un caractère international. On voit par là  
 qu'un statu quo, qui repose sur des assurances  
 impériales et qui est entouré des garanties si so-  
 lennellement et si publiquement offertes par le gou-  
 vernement impérial, ne saurait qu'être respecté et  
 à l'abri de toute atteinte. Mais, comme si les  
 garanties non moins grandes que nombreuses don-  
 nées par le gouvernement impérial n'étaient pas  
 suffisantes, les privilèges de l'église reçurent une  
 autre sanction, ratifiés qu'ils sont par des conven-  
 tions internationales, revêtues de la signature du  
 gouvernement impérial. Ayant l'honneur de m'a-  
 dresser à un homme d'état aussi véré dans les  
 affaires politiques que votre excellence, je pense  
 qu'il est superflu de faire une mention spéciale  
 des clauses y relatives de chacun de ces actes  
 internationaux. Attendu, donc, qu'on n'est pas en  
 droit, en alléguant une réforme quelconque, d'al-  
 térer, tant soit peu, les privilèges de l'église, car  
 suivant les assurances solennelles et des actes inter-  
 nationaux, les réformes doivent marcher de pair  
 avec l'inaltérabilité du statu quo ecclésiastique,  
 ainsi qu'il a été démontré; attendu que, sur la  
 foi des promesses formelles, on devait plutôt s'at-  
 tendre à une extension des privilèges en question;  
 attendu que le gouvernement impérial a de tout

και νόμοις αὐτῆς, ἔσται καὶ τοῦ λοιποῦ ἐλευθέρῳ ἐν ἄλλῃ ἐπαγγελίᾳ καὶ ἀποφάσει αὐτῆς, ἔσται ἀποφάσις πρὸς τὸν κληρὸν καὶ τὰς ἀκολουθίας αὐτῆς, τὰς ἐκκλησιαστικὰς, τὰ μοναστήρια, τὰ σχολαῖα, τὰ φιλανθρωπικὰ καθιδρύματα καὶ τὴν ἐκείνων περιουσίαν αὐτῶν, τὸν γάμον, τὸ διαζύγιον, τὴν διαθήκην, τὴν ὀφθαλμικὴν περιουσίαν καὶ τὸ δικαίωμα τοῦ ἔρρειν τὴν ἀρχιερέα ἐν τοῖς κατὰ τόπους συμβουλῆς, ἐπὶ πᾶσι τοῖς τοῖς τῆς βουλῆς τῆς αὐτοκρατορικῆς κυβερνήσεως ἀποφάσεις. Τολμᾷ δὲ ὑπομνήσει ὅτι ἐν τῇ προκειμένῃ περιπτώσει οὐ πρόκειται περὶ δικαιοῦ πινος νόμου, ἀλλ' ὡς προεβλήθη, περὶ πολλῶν οὐρανοῦ πραγμάτων ἀπαιτητῶν εἰς τὴν ἐλευθέρῳ ἐνέργειαν τῆς ἐκκλησίας ἐν τῇ αὐτοκρατορίᾳ καὶ τὸν δημοκρατικῶν κοινωτικῶν βίον τοῦ ὅτι αὐτῆς κομμινομένου λαοῦ. Καὶ ὡς πρὸς τὰτα οὐρανοῦ ἀλλοίωσις, οὐρανοῦ βίαια τροποποιήσις εἰσχωρεῖ. Ἄλλως τε καὶ ἀποδείκνυται ὅτι αἱ προνομίαι καὶ ἀτέλειαι, ὑποσχέσεις, βεβαιώσεις καὶ ἐγγυήσεις ἐπισκοπικαῖς τῆς κρατικῆς βασιλείας περικαρρουρηταῖς, οὐρανοῦ καὶ ἀπαραβίαστοι εἰσι. Καὶ τὰ φιλοδοξία δὲ αἰσθήματα τοῦ φιλοδοξοῦ ἡμῶν ἀνακτοῦ οὐρανοῦ ἐπιτρέπουσιν ὅπως ἀνατρεφῶσιν ὑποχρεώσεις ἐπίσκοποι καὶ διακόνες, καὶ ἀνατρεφῶσιν εἰς τὸ ἀναλλοίωτον δημοσίον δικαίον ἀναγόμενον, πῶρος δὲ καὶ ἰσχυρὸν διεθνή περιβλημένον καὶ τῆς δικλῆς αὐτοῦ ταύτης ἐγγυήσεως ἔνεκεν ἀπρόσβλητον καὶ ἀμετάτρεπτον διατελοῦν εἰς τὸ εἶναι.

A temps reconnu que leur maintien loyal est salutaire et très profitable à l'empire, je suis convaincu que votre excellence voudra bien rendre justice tant à moi qu'aux deux corps qui m'entourent, soit le synode des métropolitains et le conseil national. Encouragé par ces pensées bienveillantes du gouvernement impérial, et partageant son opinion que les réformes sont étroitement liées au respect des privilèges de l'église et au maintien inaltérable du statu quo, et que cet état de choses est très avantageux à ce vaste empire, puisqu'il contribue au raffermissement de sa puissance et de sa grandeur et à son développement normal et pacifique, j'ai adressé, à ce propos, un takrir à votre excellence. Par ce takrir, daté du 19 novembre 1875 (1879), j'exprimais la ferme conviction qu'il ne sera porté la moindre atteinte à la liberté d'action de l'église orthodoxe et à ses prérogatives y adhérentes, qui lui ont été octroyées dès les premiers jours de la conquête: que conformément à ses privilèges et à ses lois, l'église continuera dorénavant à jouir de toute sa liberté d'action dans ses décisions pour tout ce qui concerne le clergé et ses bénéfices, les églises, les monastères, les écoles, les établissements philanthropiques et leur fortune immobilière, ainsi que le mariage, le divorce, le testament, les biens des orphelins et le droit de l'évêque de siéger dans les conseils des provinces. J'y ajoutais que j'étais convaincu que le gouvernement impérial dans ces différents objets prêterait à l'église toute aide et assistance. Je prends aussi la liberté de faire remarquer que, dans le cas actuel, il ne s'agit pas de quelque loi civile, mais des questions d'une toute autre importance, dont le maintien est indispensable à la liberté d'action de l'église dans l'empire ottoman et à la vie religieuse et communale du peuple orthodoxe. Sur ce point, toute altération, toute modification devient impossible. D'ailleurs, il a été déjà démontré que des privilèges et immunités, placés sous la sauvegarde des promesses, des assurances et des garanties solennelles du gouvernement impérial, doivent être respectés et sont inviolables. Et je suis convaincu que les sentiments de haute équité de sa majesté impériale le sultan notre bien-aimé souverain, ne permettront pas que des obligations solennelles et internationales soient enfreintes, ni que l'ordre de choses établi soit abrogé. Car cet ordre de choses, existant ab antiquo, a été placé sous la sauvegarde du droit public inaltérable, il a été revêtu de la sanction internationale, il reste à jamais, par suite de cette double garantie, à l'abri de toute atteinte et de toute altération.

Τούτων ὅτις διευκρινηθέντων, ἰσχυρῶς νῦν τὴν ὑμῶν ἐξουσίαν ἵνα ἐπιτρέψῃ μοι προβῆναι εἰς τὴν κατ' ἕκαστα ἔρευναν, ἐξ ἧς καὶ αὐτῆς ἀποδειχθήσεται ὅτι μέγιστοι τῆς ἐκκλησίας προνομίαι ἠλλοιωθῶσιν, μᾶλλον δ' ἀνατρεφῶσιν, ἐν τοῖς ἐσχάτοις τοῖς καιροῖς.

1. Ἐν βασιλείᾳ ἀρχιερέων, ἀπὸ τοῦ τοῦ οἰκουμένου πατριαρχείου χειροτονηθέντων, καὶ ὡς τῆς κρατικῆς βασιλείας ὄφελος αὐτοκρατορικῶς βασιλείας ἐφοδιοῦντων, ἀπὸ τῶν τῆς ἰσχυροῦσιν κληρικῶν κατὰ τῆς δικλῆς κληρικῶν διατάξεων περιεσχηθῶσιν.

ὡς πρὸς μὲν τὰς δικαστικὰς δικασ, ταῦτα: "Αἱ δικαστικὰ δικαί τῶν μητροπολιτικῶν, ἀρχιεπισκοπικῶν καὶ ἐπισκοπικῶν δικαιοδοσιῶν ἐκτελεσθῶσιν, ἐν τοῖς ἀρχαίοις ἰεροδοξίαις."

Après avoir ainsi éclairci la question des principes, je prie maintenant votre excellence de me permettre d'entrer dans l'examen de chaque détail. Il me sera aisé de démontrer que des privilèges de l'église, privilèges très essentiels, ont été, tout récemment, altérés ou plutôt abolis.

1° Dans des bérats impériaux délivrés par le gouvernement impérial à des métropolitains, qui ont été dernièrement sacrés par le patriarche oecuménique, en lieu et place des stipulations en vigueur, qui réglaient ab antiquo le mode de jugement du clergé, ont été introduites les modifications suivantes.

Quant aux procès civils, la disposition d'après laquelle: "Les procès civils des métropolitains, des archevêques, et des évêques seront portés devant les tribunaux compétents du chéri fonctionnant dans chaque localité."

Ὡς πρὸς δὲ τὰς ποινικὰς τὰς·

Ὅταν τις τῶν ἐπισκόπων, ἱερέων, καλογέρων, καλογραίων κατηγορηθῆ ἐπὶ ἑγκλήματι, προσωποποιήσῃ ὑπὸ τῆς ἀρχῆς πρὸς ἀνάκρισιν καὶ διαδικασίαν, ἀποδοκιμασμένη· δὲ τῆς ἐνοχῆς αὐτοῦ, ἐκταλίσθῃ ἐκ εὐθείας ἐν τῇ κυβερνητικῇ φυλακῇ ἢ κατὰ νόμον ἐπιβληθσομένη ποινή, ἀπὸ ὑπὸ τοῦ πατριάρχου ἀφαιρεθῆ ἢ ἱερωσύνῃ αὐτοῦ.

Ἐξετάσωμεν νῦν, εἰ αἱ νέαι αὗται διατάξεις συμφέουσι τῷ πρὸ τῶν ἀλλοιώσεων τούτων νομίμῳ καθεστῶτι.

Ἐν τοῖς πατριαρχικαῖς καὶ μητροπολιτικοῖς βερατίοις τὰς εὐσεπίζοντο περὶ ἀστικῶν δικῶν κληρικῶν.

Ἦσαν δέποτε ἀστικὴ δίκη τοῦ πατριάρχου, ἢ μητροπολιτῶν, ἢ ἐπισκόπων, ἢ ἐπιτρόπων καὶ ἀνθρώπων αὐτῶν δὲν δύναται νὰ ἐκδικασθῆ ἀλλὰ ὅσοι εἰμὴ ἐν τῇ πρωτεύουσῃ μου (ἐνώπιον τοῦ ἀρχιεπίσκοπου).

Πρόβηλον ἔρα ἔτι ἡ νέα περὶ ἀστικῶν δικῶν κληρικῶν διαταξίς καὶ οὐσιωδῶς διαφέρει τῆς παλαιᾶς καὶ πρὸς τὸ γράμμα καὶ τὸ πνεῦμα αὐτῆς ἀντιστρατεύεται. Παραβιάζεται πρῶτον τὸ γράμμα τῆς ἀρχαίας, καθότι ἐν μὲν ταύτῃ σαφῶς ὀρίζεται ὅτι αἱ ἀστικαὶ δίκαι τῶν ἐν αὐτῇ μνησθέντων κληρικῶν οὐδαμῶς ἀλλὰ ἢ ἐν τῇ βασιλευσύνῃ πόλει ἐκδικάζονται, ἐν δὲ τῇ νῆα φέρεται ὅτι αἱ δίκαι αὗται διεξάγονται ἐν τῇ τῶν ἑδραίων ἐπισκοπῶν ἀστικῶς ἐναγόμενοι μητροπολίτης, ἀρχιεπίσκοπος, ἢ ἐπίσκοπος. Ἐν μὲν τῇ ἀρχαίᾳ θεωρεῖται ὅτι αἱ δίκαι αὗται διεξάγονται ὑπὸ τοῦ ἐν τῇ πρωτεύουσῃ ἀρχιεπίσκοπου δικαστηρίου, ἐν δὲ τῇ νῆα δικαστὴς ὀρίζεται ὁ κατὰ τόπον καθῆς. Ἀντιστρατεύεται δεύτερον ἡ νέα διαταξίς πρὸς τὸ πνεῦμα τῆς ἀρχαίας, καθότι διὰ ταύτης μὲν σαφῶς ἐξησφαλίσθη ἀπὸ πάσης τοπικῆς προσβολῆς καὶ ἐπηρεᾶς καὶ περιφρουρεῖτο ἐνώπιον τοῦ κοινίου τὸ σεβαστὸν θρησκευτικὸν τῶν ἀρχιερέων ἀξίωμα, διακρινόμενον μόνον ἐν τῇ πρωτεύουσῃ ὑπὸ τῶν ἀρχιερέων, διὰ δὲ τῶν ἀστικῶν παρισταχθέντων οἱ τῆς ἐκκλησίας ἀνώτατοι οὗτοι ἀξιωματικοὶ παραδίδονται τῷ ἐν τῇ ἑδρῇ τῆς νεμαρχίας ἢ τῆς διοικήσεως ἢ τῆς ὀκείσεως καθῆ, ὅσοις δικαστῆς αὐτῶν ὁμοίως ἀναγορευόμενος, ἔχει κατὰ συνέπειαν καὶ ἐξουσίαν φυλάκισαι αὐτούς. Τοιαύτης δὲ προβήλου οὐσίας τῆς ἀναμύσει τῆς τῆς κρατοῦσης καὶ τῆς νέας τάξεως διαφοράς, πέποιθα ὅτι ἡ ὑμετέρα ἐξουχότης εὐδοκίῃ συνολογήσῃ ὅτι πάντῃ ἡλλοίωται κατὰ τοῦτο τὸ ἀρχαίον καὶ σεβαστὸν καθεστῶς.

Καὶ τὰ περὶ ποινικῶν δὲ δικῶν κληρικῶν ἀρτίως ἐκβεβαίωται ἀρχιερέων παρισταχθέντα ἀρθρῶν ἀνατρέψουσι τὸ μὲν τούδε καθεστῶς. Καὶ πρῶτον, κατὰ τὰς νέας διατάξεις, ὁ τρόπος τῆς κλητεύσεως, προφυλακίσεως καὶ κρατήσεως αὐτῶν πάντῃ διαφέρει τῆς μέχρι τοῦδε ἀναρτήσεως τάξεως. Συνεπὸς τὰς ἐν τοῖς πατριαρχικαῖς καὶ μητροπολιτικοῖς βερατίοις σχετικαῖς διατάξεσιν, ἀκαταίτητος ἔσται, ἐάν ποτε δεῖσῃ ἵνα κληρικὸι φυλακισθῶσιν, ἢ προφυλάκισαι καὶ κρατῆσαι αὐτῶν γένωνται διὰ τοῦ πατριαρχείου, ἢ τοῦ μητροπολιτοῦ ἐν ταῖς ἐπαρχίαις. Καὶ περὶ μὲν τῆς κρατήσεως μητροπολιτῶν τὰς διατάξεις τὸ πατριαρχικὸν βεράτιον. Ἐάν δικαστικῶς γένῃται χρῆσις δικῶν συλληθῆ τῶν μητροπολιτῶν τις ἢ μνησθῶν, ἢ κρητίσῃ ἀναρτῆσαι διὰ τοῦ πατριαρχείου. Περὶ δὲ τῆς κρατήσεως κληρικῶν, ἀμείως ὑποκαταμέντων μητροπολιτῶν, τὰς διατάξεις ἐν τοῖς μητροπολιτικοῖς βερατίοις.

Quant aux procès criminels, la disposition d'après laquelle:

Dans le cas où un évêque, un prêtre, un religieux ou une religieuse seraient accusés d'un délit, ils seront arrêtés par l'autorité, pour être interrogés et jugés. Si leur culpabilité est prouvée, ils subiront la peine qui d'après la loi leur sera infligée, directement dans les prisons du gouvernement, après avoir été dégradés par le patriarche.

Examinons maintenant, si ces nouvelles dispositions s'accordent avec le statu quo légalement en vigueur avant les altérations dont il s'agit.

Relativement aux procès civils du clergé, les bérats du patriarche et des métropolitains statuaient ce qui suit jusqu'à ces derniers temps:

Tous les procès civils, quels qu'ils soient, du patriarche, des métropolitains, des évêques et de leurs délégués et hommes, ne peuvent être jugés ailleurs que dans ma capitale (devant le tribunal compétent).

On voit par là, que la nouvelle stipulation, relative aux procès civils du clergé, diffère essentiellement de l'ancienne. Elle est en même temps contraire à la lettre et à l'esprit de cette dernière. En premier lieu, la lettre de l'ancienne disposition est violée; aux termes de cette dernière, les procès civils des membres de clergé y mentionnés ne peuvent être jugés ailleurs que dans la capitale. En vertu de la nouvelle stipulation, les procès en question doivent être portés devant le tribunal de la localité, où les parties actionnées (soit le métropolitain, l'archevêque ou l'évêque) résident. D'après l'ancienne disposition, les procès civils du clergé doivent être jugés dans la capitale devant le tribunal compétent; la stipulation, récemment introduite, statue que c'est le cadi de chaque localité qui connaît de ces différences. En deuxième lieu, la disposition, récemment introduite, est contraire à l'esprit de l'ancienne. Aux termes de cette dernière, solemnellement élaborée, les prélats ne pouvaient être jugés que dans la capitale par l'autorité compétente. En conséquence, leur haute dignité religieuse était à l'abri de toute attaque locale et de toute humiliation aux yeux de leurs ouailles. Mais en vertu de la stipulation substituée à l'ancienne, les plus hauts dignitaires de l'église sont livrés au cadi résident dans le chef-lieu du vilayet, du sandjak ou du casan. Le cadi, étant ainsi déclaré leur juge, a, par conséquent, le pouvoir de les mettre en prison. La différence entre l'ancienne et entre la nouvelle disposition étant aussi marquée, je suis convaincu que votre excellence voudra bien convenir que l'ordre de choses établi ab antiquo par rapport à ce sujet a été profondément altéré.

De même les dispositions récemment introduites dans des bérats de métropolitains relativement aux procès criminels contre des membres du clergé tendent à renverser l'ordre de choses établi. En premier lieu, le mode dernièrement adopté relativement à la citation en justice, à la détention préventive et à l'arrestation des membres du clergé diffère complètement de règles suivies à ce sujet jusqu'à ce jour. Conformément aux dispositions y relatives des bérats du patriarche et des métropolitains, dans le cas où des membres du clergé devaient être arrêtés, leur détention préventive et leur arrestation ne peuvent être effectuées que par le patriarchat ou bien par les métropolitains, dans les provinces. Relativement à l'arrestation éventuelle d'un métropolitain, il est statué dans le bérat du patriarche ce qui suit: "Dans le cas, où

τίους. "Όταν δεσφύ σπας κρατήσθ έπίσκοπος, ίερός, Α καλόγηρος ή καλόγρια, κρατήσθ διά τού μητροπολίτου." Κατά τας διατάξεις τούτους αι τών κληρικών κρατήσεις διά τού πατριαρχείου ή τών μητροπολιτών εν ταις επαρχίαις γίνονται, καθά μετρωροδα κλειστα της όφελής πόλης έγγραφα προς τού πατριαρχείον, έν τούς άρχαίους άφροτέρων έπισκόπων, και περί της προφυλάξεως και κρατήσεως κληρικών πραγματοποιήματα, και ή άπό 14 ζιλκάδ 1897 (6 οκτωβρίου 1890) έγνάμιος τού υπουργείου της έπαιουσύνης προς τούς άνά την έπικράτεια είσαγγελείς, ένταλλόμενους σπας, προκειμένου περί κληροσεως και κρατήσεως κληρικών, άναλουθούσι τας διατάξεις τών πατριαρχικών και μητροπολιτικών βερατίων και τών έθνικών κανονισμών, κλητεύοντες τούς κληρικούς διά τού μητροπολίτου, έ' οδ δέον σπας και ή προφυλάξεις και ή κρατήσεις γίνονται. Και αι μιν περί κρατήσεως κληρικών άρχαίαι και σεβασταί διατάξεις, προς τού θρησκευτικών έξέλιμα τού τυχόν κατηγορουμένου άποβλέπουσαι, έξηραλίζον αυτών και άπό πάσης ταπεινώσεως και άπό πάσης τυχόν κατοβούλου προσβολής και κατηγορίας, άλλ' αι άρτι έν βερατίαις είσχερήσασαι τίνουσιν είς πρόδηλον τού καθεστότος άνατροπήν, έτα δη έξουσίαν παρέχουσαι τή άρχή παντί άρα είσθόητιν ύπαλλήλφ, προσωποκρατείν τούς κληρικούς, και τούτο άνευ της προτέρας γνώσεως της οικείας έκκλησιαστικής άρχής, οδ σμικρόν δέ συμβάλλουσιν είς ταπεινώσιν και έξευτελισμόν τών λειτουργών της θρησκείας, και τά μάλα προσκρούουσι τούς θρησκευτικούς αίσθήμασι τού όρθόδοξου χριστιανικού πληρώματος.

Il faudrait arrêter légalement un métropolitain ou un religieux, l'arrestation doit être effectuée par le patriarche." Quant à l'arrestation des membres du clergé, qui se trouvent sous la dépendance immédiate des métropolitains, les bérats de ces derniers statuent: „Dans le cas, où il faudrait arrêter un évêque, un prêtre, un religieux ou une religieuse, l'arrestation sera faite par le métropolitain." Suivant les dispositions qui précèdent, toute arrestation d'un membre quelconque du chargé ne doit s'effectuer que par le patriarche ou par les métropolitains, dans les provinces. Un grand nombre de documents adressés par la Sublime Porte au patriarche et déposés aux archives de ces deux autorités, documents où il est question de la détention préventive et de l'arrestation de certains membres du clergé, ainsi que la circulaire du ministère de la justice adressée à cet égard le 14 sikkadé 1297 (6 octobre 1890) aux procureurs généraux de l'empire, en font foi. Par la dépêche en question, le ministère leur enjoint d'agir, en matière de citation en justice et d'arrestation d'un membre du clergé, en conformité des dispositions y relatives édictées dans les bérats des patriarches et des métropolitains ainsi que dans le statut national: ils doivent par conséquent citer en justice toute personne cléricale par le canal du métropolitain: et c'est par son entremise que leur emprisonnement préventif et leur arrestation peuvent avoir lieu. On voit par là, que les sages dispositions en vigueur jusqu'ici par rapport à l'arrestation des membres du clergé avaient en vue la dignité religieuse de l'accusé, et le garantissaient contre toute humiliation et contre toute attaque ou accusation malveillante. Mais le pouvoir conféré, en vertu des dispositions récemment introduites dans les bérats. C à l'autorité, c'est à dire, à tout fonctionnaire du gouvernement, de procéder, à l'insu de l'autorité supérieure ecclésiastique, à l'arrestation des membres du clergé, n'est pas seulement contraire à l'ordre de choses établi: il sert aussi à l'humiliation et à la dégradation des ministres de la religion, et ne fait que blesser profondément les sentiments religieux du peuple orthodoxe.

Δεύτερον δέ, προκειμένου περί δικης άρχιερέων, κατηγορουμένων τυχόν επί έγκλήματι, ο πατριάρχης και ή περί αυτών σύνοδος εξέτασκει πρώτον, έξαιρέτους και βεβαίους, συνψά τας διατάξεις τών βερατίων και τών έθνικών κανονισμών και τή κρατήσθ τάξει, τήν επί έγκλήματι κατ' αυτών κατηγορίαν. Καί πρώτα: ή προτέρα αυτή όπό τού πατριάρχου και της συνόδου έξαιρέσεις, εξέτασεις και έπιβεβαιώσεως της κατηγορίας άποβαίνει τών άν οδα άνευ τού θρησκευτικού τού τυχόν κατηγορουμένου έξέλιματος έντεταν. Κατά τήν σχετικήν τού πατριαρχικού βερατίου διάταξιν: „Ούδεμίαι αίτησις πασοδ, καθή ή ναήτη, σκοπόν έχουσα κατηγορίαν κατά μητροπολίτου, ή τήν πασοιν και έξορίαν αυτου γίνεται δεκτή, άλλ' μη πρότερον έξαιρέσθ και έπιβεβαιώσθ όπό τού πατριάρχου και της περί αυτών συνόδου, και έάν τυχόν, δι' ολουθήτου τρόπου, έπιταυχθ ή ένδοσις φερμάνιου, μη προηγθειςών έσφαργισμένων άναφορών τού πατριάρχου και της συνόδου, τά τούτα φερμάνια οίανθόποτε ήραρημηνίαν και άι φέρωσι, λογισθόησονται πάντη άκυρα και μη γινόμενα." Εδνόησον δέ, ότι έν τή διατάξει ταύτη πρόκειται περί κατηγοριών επί πολιτικούς ή άσπικούς έγκλήμασι, καθότι τούτα μόνα συνεπάγονται τήν ποινήν της καίσεως, μάλιστά δέ τήν της έξορίας. Κατά δι τούς έθνικούς κανονισμούς (άρθρ. 8 τού ειδικού περί έκλογής άρχιερέων νόμου): „Εάν χριστιανού επαρχίας τινός άναγνώσει τόν άρχιερέα αυτών, ή περί τών πατριάρχων σύνοδος, μετά τας διαλλακτικές άποκείρας, μεταπέμψεται είς βου-

En second lieu, à propos des procès criminels contre des évêques qui pourraient être accusés d'un délit, ce n'est qu'au patriarche et à son synode, qu'il appartient d'examiner, de vérifier et de constater préalablement l'accusation, suivant les dispositions relatives des bérats et du statut national et conformément aux règles en vigueur jusqu'à ce jour. En égard, en effet, à la dignité religieuse de l'accusé, l'examen, la vérification et la constatation préalable de l'accusation de la part du patriarche et de son synode est une condition sine qua non. A cet effet, il est statué dans le bérat du patriarche: „Aucune demande de la part d'un pacha, d'un cadé ou d'un naib, demande formulant des accusations contre un métropolitain ou ayant en vue sa destitution ou son exil, ne peut être prise en considération, avant qu'elle ne soit préalablement vérifiée et constatée par le patriarche et son synode. Et si on parvient, par hasard, à obtenir, par quelque moyen que ce soit, un firman sans une requête préalable portant les sceaux du patriarche et de son synode, ces firmans, de quelque date qu'ils soient, seront considérés comme nuls et non avenue." Il est aisé de comprendre qu'il n'y est question que des accusations pour délits civils et politiques, parce qu'il n'y a que de pareils délits qui sont punis par la destitution, et à plus forte raison, par l'exil. Suivant le teneur du statut national (art. 8 de la loi spéciale sur l'élection des

λαίωσαν· και ει μὲν τὰ προεινόμενα ἐγγράμματα εἰς πνευματικά, οὐδεὶς ἕτερος κατὰ τοὺς ἱερὰς κανόνας και τὰς ἐν τοῖς βερατίοις διατάξεις πλὴν τῆς συνέδου ἀναρίθνηται· εἰ δὲ τὰ ἐγγράμματα εἰς κοσμικά, ὁ πατριάρχης και ἡ σύνοδος διαρκῶς μὴτὴν ἐξ ἀρχιερέων και λαϊκῶν τοῦ συμβουλίου μελῶν ἐπιτροπῆν, ἣτις ἀνακρίνομε τοὺς διαδίκους διὰ μυστικὰ ὑποβάλλει τὴν ἐαυτῆς γνώμην τῷ πατριάρχῃ· εἴτε δὲ ἐρῶνται συμφώνως τοῖς νόμοις τῆς σεβαστῆς κυβερνήσεως εἰ ἀναγκασταί ποινῆς, και ἀναφέρεται τὸ πρῶτον εἰς τὴν ὑψηλὴν πύλην· και ἐὰν τὸ ἐγγράμμα τοῦ μητροπολίτου ἢ ἐπισκόπου ἢ ἐκ τῶν καιουρηγμάτων, ἀπὸ πρῶτον τῷ πατριάρχῳ ἀπαίρησθ τῶν πνευματικῶν αὐτοῦ τίτλων, τιμηρηθῆσθαι και κατὰ τοὺς ποινικοὺς νόμους." Κατὰ δὲ τὸ ἄρθρον 13 τοῦ περὶ μικτοῦ συμβουλίου εἰδικοῦ νόμου· "Ἐὰν μάλιστα τι τοῦ συμβουλίου κατηγορηθῆ ἐπὶ δωροδοκίᾳ, εἰ μὲν ἀρχιερεὺς, ἐνεργεῖται τὸ ἐγδοσθ ἄρθρον τοῦ περὶ ἀρχιερέων κανονισμοῦ· εἰ δὲ λαϊκός, τὸ πρῶτον ἀναγγέλλεται τῇ ὑψηλῇ πύλῃ, ἵνα δικασθῆ και ἐκνευχθῆ ἢ ἀπόγρασις κατὰ τὸν βασιλικὸν ποινικὸν κώδικα." Καὶ κατὰ τὸ γράμμα ἀρα και τὸ πνεῦμα τῶν περὶ τούτου ἐν τοῖς πατριαρχικοῖς βερατίοις και τοῖς ἐθνικαῖς κανονισμοῖς διατάξεων, εἰ κατὰ μητροπολίτου ἢ ἐπισκόπου ἐπὶ ἐγγράμμασι κατηγορεῖται ἢ ὑπ' ἀρχῶν ἢ ὑπὸ ἰδιωτῶν γιγνόμενα, ἐξετάζονται πρῶτον και ἐξακριβούονται· και ἐπιβεβαιούονται ὑπὸ τοῦ πατριάρχου και τῆς συνέδου. Καὶ ἐκ τούτων καταφανὲς γίνεσθαι εἴτε ἡ σεβαστὴ αὐτοκρατορικὴ κυβέρνησις ὡς δύναται ποτε νομιμῶς προβῆναι αἰκία γνώμη εἰς τὴν καθῶν ἀρχιερέως τινός, καθὰ φαίνεται ὑποδηλούμενον ἐν τῷ ἀπὸ 26 μαΐου ὑψηλῷ αὐτῆς τελευτῇ, ἀλλὰ τῷ πατριάρχῳ οὖν τῇ περὶ αὐτῶν συνόδῳ ἀκόσμηται ἐξετάσαι τὸ βέβαιον ἢ ἀβάσιμον τῆς κατηγορίας και καθῶσαι, τιμωρησαί ἢ ἀθώωσαι τὸν κατηγορούμενον· διὰ τοῦτο δὲ και ἐὰν ποτε κατηγορεῖται ἀρχιερέως τινός, ἢ ὑψηλῇ πύλῃ πρὸς τὸ πατριαρχεῖον ἀπαίνεται, ζητοῦσα τὴν πασῶν ἢ μεταδῶσαι αὐτοῦ, ἕκαστ, εἰ μὲν ἐκρίθη ἀναγκασίον, ἢ ἔπαυεν ἢ μετατίθει, εἰ δὲ μὴ, ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ αὐτοῦ διατρεῖται. Συμφῶνὰ τοῖς νομιμοῖς τούτοις πολιτευομένη ἡ σεβαστὴ αὐτοκρατορικὴ κυβέρνησις, πᾶσαν τυχόν κατὰ ἀρχιερέως κατηγορίαν παράσταμα και παραπέμψαι εἰς τὸ πατριαρχεῖον, ἕκαστ ἐξετάσαι· και ἐξακριβῆσαι και ἐπιβεβαιῆσαι τὸ βέβαιον ἢ ἀβάσιμον τῶν κατηγοριῶν, τοῦτο δὲ μαρτυροῦσθαι τὰ ἀρχαῖα τῆς τῆ ὑψηλῆς πύλης και τοῦ πατριαρχείου.

metropolitains): „Dans les cas où des chrétiens d'un diocèse intentent un procès contre leur prélat, le patriarche entouré de son synode, après les essais de réconciliation, fait mander l'accusé à Constantinople. Si les délits sont de nature religieuse, personnelle, hormis le synode, n'a le droit de s'y ingérer, conformément aux saints canons et les dispositions des bérats. Si les délits sont de nature séculière, le patriarche et son synode nomment une commission mixte de prélats et de laïques, membres du conseil, laquelle après avoir interrogé les parties, soumet, par un rapport, son avis au patriarche. Ensuite la peine requise est fixée, d'après les lois du gouvernement impérial, et avis en est donné à la Sublime Porte. Si le délit du métropolitain ou évêque entre dans la catégorie des crimes, le patriarche dégrade d'abord le criminel qui sera, ensuite, puni selon la loi pénale." L'article 13 de la loi spéciale du conseil mixte statue: „En cas d'accusation pour prévarication d'un membre du conseil, si l'accusé est un métropolitain, il est procédé contre lui d'après la teneur de l'article 8 de la loi concernant les métropolitains. Si l'accusé est un laïque, avis en est donné à la Sublime Porte, pour qu'il soit procédé à son jugement, conformément au code pénal impérial." Suivant, donc, la lettre et l'esprit des dispositions relatives des bérats des patriarches et du statut national, les accusations pour délits portées, soit par une autorité quelconque, soit par des particuliers contre un métropolitain ou contre un évêque, doivent être préalablement examinées, vérifiées et constatées par le patriarche et son synode. Il en résulte d'une manière évidente que le gouvernement impérial ne peut pas légalement procéder, de son propre gré, à la destitution d'un métropolitain, ainsi que votre excellence le laisse sous-entendre dans sa lettre du 26 du mois de mai. C'est au contraire au patriarche entouré de son synode qu'il appartient, après examen du bien ou mal fondé de l'accusation, de destituer, de punir ou d'acquitter l'accusé. Suivant cette règle, la Sublime Porte, toutes les fois qu'elle formulait des griefs contre un évêque, s'adressait au patriarchat pour demander, soit la destitution de l'accusé, soit sa permutation. Le patriarchat, s'il le jugeait nécessaire, destituait l'accusé ou il procédait à sa permutation; si non, il le maintenait dans son diocèse. Le gouvernement impérial, suivant cette voie légale, renvoyait, et il renvoie encore aujourd'hui, toute accusation contre un évêque au patriarchat, qui examine vérifie et constate le bien-fondé ou non de l'accusation, ainsi qu'il appert des documents déposés aux archives tant de la Sublime Porte que du patriarchat.

Και ἕως καίπερ τοσοῦτον σαφῶν ὁσῶν τῶν περὶ τοῦ προεινόμενου διατάξεων, ἐπεχειρήθη ἐσχάτως ἕκως ἀνατραπῆ τὸ καθῆστον. Ἡ μάλιστα ἐξουχότης, πρὸς τὴν ἀνηνέχθην ἱερατικῶν ἵνα μὴ παρεσλευθῆ τὸ καθῆστον, εὐπρεστῆθι ἀπαντήσθαι μοι τῇ 31 μαρτίου ὀδυσόντος ἔτους διὰ τοῦτο παρεσλευθῆ και ἠλλοιωθῆ τῶν δικαστικῶν διοργανώσεων και μεταρρυθμίσεων ἐνεκεν. Ἀλλ' ἐπιτραπήτω μοι δηλοῦσαι ὅτι ἡ αἰτιολογία αὕτη ἐν πολλῇ ἀπορίᾳ ἐνέριψε και ἐπὶ και τὰ περὶ ἐμὲ δύο σώματα τῶν ἐξῆς λόγων ἐνεκεν. Αἰ ἀπὸ τοῦ τανκματιοῦ ἀρξάμενοι μεταρρυθμίσεις, διοικητικαὶ ἢ δικαστικαὶ, συνεβῆσαν αἰκίστε και συμβαδίζουσι, συμφῶνὰ ταῖς ἐπιστημοτάταις αὐτοκρατορικαῖς και κυβερνητικαῖς βεβαίωσαι και ταῖς διαθέσει τῆς σεβαστῆς αὐτοκρατορικῆς κυβερνήσεως ὑποχρεώσαι, τῇ στήριξαι, τηρησαί, και ἐκκαυθῆσαι τῶν τῆς ἐκκλησιαστικῆς προνομίας, καθὰ προεπαδείχθη, οὐχὶ δὲ τῇ ἀλλοιωθῆσαι και ἀνατροπῆ αὐτῶν. Οὐ ἐὰν τὴν ἀλλοιωθῆσιν ταύτην τῶν περὶ τοῦ προεινόμενου διατάξεων τῶν βερατίων οὐκ ἀπαιτούσθαι και εἰ προβαλλόμενα· νῦν

D'aujet, des tentatives ont été faites tout récemment pour abolir le statu quo. Votre excellence à laquelle je me suis adressé, en la priant de se point laisser ébranler l'ordre de choses établi, a bien voulu me répondre le 31 du mois de mars de l'année courante, que cet ordre de choses a été ébranlé et altéré à la suite de l'organisation et des réformes judiciaires. Qu'il me soit cependant permis de déclarer que cette explication a causé une grande surprise aussi bien à moi, qu'aux deux corps qui m'entourent. En effet, sur la foi des assurances formelles, tant impériales que gouvernementales, et conformément aux obligations internationales du gouvernement impérial, les réformes commencées depuis le Tansimat, soit administratives, soit judiciaires, ont toujours marché et elles marchent de concert avec la consolidation, le maintien, le raffermissement et l'extension des privilèges de l'église, ainsi qu'il a été déjà démontré, et non point avec

δικαστικά μεταρρυθμίσεις, καθήκον γίνεται ἐκ τούτου ὅτι διὰ τῶν ἀρτίως γενόμενων ἀλλοιώσεων αὐτῶν κληρικῶν θύκται ἀνατίθενται εἰς τὰ τὰς αὐτῶν δικαστήρια. Διὰ τοῦτο δεῖ ἀποδείκνυσθαι ὅτι αἱ δικαστικαὶ μεταρρυθμίσεις οὗτοι ἐπιφέρουν, οὗτοι δυνατόν ἐπικρατοῦσιν τὴν ἀλλοίωσιν τῶν καθ' ἑαυτοὺς καὶ τὴν ἀνατροπὴν αὐτῶν καὶ τῶν αἰθῶν τῆς ἐκκλησίας δικαστικῶν προνομίων τοσούτων πάλιν, ὅσον καὶ αὐτὸς ὁ παρὶ δικαστηρίων ὁργανισμὸς ἐν ἀρχῇ 4 ἡμερῶν ἐξήρως τὰς θύκταις ἐκείναις, ὡς μόνῃ ἡ ἐκκλησία δύναται διαξαγαγεῖν.

2. Ἡ κρατικὰ βασιλεία, καθὰ σαφῶς ἐν τοῖς πατριαρχικοῖς βερατίοις φέρεται, ἀβραίασι καὶ ἐκδόσει τὴν ἐξουσίαν τῆς ἐκκλησίας, ὅπως συνφῶς τοῖς ἱεροῖς κανόσι τιμωρῇ τῶς ὑποκειμένους αὐτῇ κληρικούς, εἴν ποτε θρησκευτικῶς πταίωσι. «Μήδεὶς, ὄφεται ἐν τῷ πατριαρχικῷ βερατίῳ, μηδεὶς ἐπαρβαίντω ὁσάκις ὁ πατριάρχης καὶ ἡ σύνοδος τῶν μητροπολιτῶν τιμωρήσονται κατὰ τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς κανόνας ἐπὶ παραβάσει αὐτῶν τινῶν τῶν ὑπὸ τῶν πατριάρχων διατελούντων μητροπολιτῶν, ἀρχιεπισκόπων, ἐπισκόπων, ἡγουμένων, ἱερῶν, καλοτήρων καὶ καλογραῖων.» Χάριτας ἐμολογῶ τῇ ὑμετέρῃ ἐξοχότητι εὐσεβεστικῆ βεβαίωσι καὶ αὐτῆς ἐν τινὶ ἀρτίως ἀποσταλέντῃ ὑψηλῆ αὐτῆς γράμματι ὅτι ἡ σεβαστὴ αὐτοκρατορικὴ κυβέρνησις ἀπαρβαίνουσα φυλάττει τὴν ἐξουσίαν ταύτην τῆς ἐκκλησίας. Ἀλλ' ἡ ὑμετέρῃ ἐξοχότης οὐκ ἄγνοι ὅτι ἡ ἐκκλησία, τοῦ προορισμοῦ αὐτῆς ἕνεκεν, δεῖται καὶ τῆς ἀρωγῆς τῆς πολιτείας πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν ἀποφάσεων αὐτῆς. Τοῦτο δ' ἐστὶν εἰς τῶν ὄρων τοῦ δικαίου, τοῦ κανονικοῦ τὰς σχέσεις πολιτείας καὶ ἐκκλησίας. Τοῦτω στοιχοῦσα καὶ ἡ κρατικὰ βασιλεία ἠδὲ ἄλλοις ἀίκοιτε χορηγεῖν τῇ ἐκκλησίᾳ τὴν ἀναγκαίαν καὶ κατὰ τοῦτο βοηθίαν, καθὰ φέρεται καὶ ἐν τῷ πατριαρχικῷ βερατίῳ: «Αἱ διὰ τῆς κοινῆς τοῦ πατριαρχικοῦ καὶ τῆς συνόδου τῶν μητροπολιτῶν σφραγίδος σφραγισμέναι ἀναφοραὶ ἔσον ὅπως εἰν ἰσχυραὶ, καὶ παρὶ οὐδὲν θρησκευτικῶ ἀντικειμένου ἡθελον οὗτοι κάμει εἴτησιν ἢ ἰλάμιον, ὅσον ταῦτα νὰ λαμβάνωνται ὡς ἔφεσι καὶ ἐκτελῶνται.» Ἀλλὰ εὐχεται πολλῇ συνεσθῆμαι, ἰδόντας ἐσχάτως ὅτι αἰτήσις τοῦ πατριαρχίου παρακαλοῦντος ὅπως χορηγηθῇ ἡ ἀναγκαία συνδρομὴ πρὸς ἐκτέλεσιν ἐκκλησιαστικῶν ἀποφάσεων κατὰ κληρικῶν θρησκευτικῶς πταϊσάντων, κέντῃ παρασφάθησιν. Πρόβλημα δὲ ὅτι ἐκ τούτου σφόδρα παραβλάττεται τὸ τῆς ἐκκλησίας δέξιμα καὶ δεῖνός σαλεύεται τὸ τῆς ἐκκλησιαστικῆς κυβερνήσεως οὐκοῦτον.

3. Αἱ ἐν τοῖς πατριαρχικοῖς καὶ μητροπολιτικοῖς βερατίοις παρὶ γάμου τῶν ὀρθοδόξων χριστιανῶν διατάξεις σαφέσταται εἰσιν, ἐπινοῦσται καὶ λεπτομερέσταται καθορίζουσι ὅτι μόνῃ ἡ ἐκκλησία ἔχει τὴν ἐξουσίαν συζευγῆσαι καὶ διαζευγῆσαι καὶ διαζῆσαι πᾶσαν ἀπὸ τοῦ γάμου διαφορῶν. «Μόνος ὁ πατριάρχης» — ὄφεται ἐν τῷ πατριαρχικῷ βερατίῳ — «ἢ οἱ τεταγμένοι ὑπ' αὐτοῦ ἐπίτροποι ἔχουσι τὴν ἐξουσίαν, κατὰ τὴν θρησιαίαν αὐτῶν, συζευγῆσαι ἀφ' ἑαυτῶν τῶν γέναι αὐτῶν καὶ λύειν τοὺς γαμικούς δεσμούς», καὶ: «Ὅδεὶς καθὼς ἢ ἀντιπρόσωπος αὐτοῦ ἢ ἑτερός τις δύναται, παρὰ τὰ ἀρχαία ἔθιμα, ὅπως ἀναμηνύνηται, ἐπιφέρει καλόριμα, ἐπιβλήσῃ πρόστιμον ἢ ἀπευθύνῃ ἐπιπέσεις ἐν περιπέσει, καθ' ἣν συνφῶς τοῖς θρησκευτικῶ αὐτῶν νόμοις αἱ μητροπολιταὶ, αἱ ἀρχιεπισκοπαὶ, ἐπισκοπαὶ ἢ οἱ ἀντιπρόσωποι αὐτῶν ἐπιλαμβάνωνται τῶν διαφορῶν ὅσο λατῶν, ἀποβλεπούσων πρὸς τὸν γάμον, τὸ διαζῆσθαι ἢ ἄλλο τι.» Ἐπει δὲ τελείαν καὶ ἀπόλυτον ἐν τοῖς παρὶ γάμου

leur altération et leur abolition. Et la preuve que les réformes judiciaires alléguées dans le cas actuel n'exigeraient point l'altération des dispositions y relatives des bérats, c'est que, en vertu des modifications récemment opérées, les procès concernant le clergé doivent être portés devant les tribunaux du séculier. Il reste, en conséquence, doublement démontré que les réformes judiciaires n'ont pas été, et ne peuvent pas être, la cause de l'altération et de l'annulation du statu quo et des prérogatives judiciaires de l'église, d'autant plus que la loi elle-même sur l'organisation des tribunaux (art. 4) défend expressément à tout tribunal de connaître des affaires qui sont du ressort de l'église.

2° Aux termes des dispositions clairement édictées dans les bérats des patriarches, le gouvernement impérial a ratifié et confirmé le pouvoir que l'église possède de punir, conformément aux saints canons, les membres du clergé de sa juridiction, qui auraient agi en contravention à ses lois: «Personne» — dit le bérat du patriarche — «personne n'est en droit d'intervenir, toutes les fois que le patriarche et le synode des métropolitains procéderaient, suivant les canons de l'église, à la punition des métropolitains, des archevêques, des évêques, des légumènes, des prêtres, des religieux et des religieuses, qui sont placés sous la juridiction du patriarche, pour avoir violé les lois ecclésiastiques.» Je suis reconnaissant à votre excellence pour avoir bien voulu me donner de nouveau, par une de ses dernières lettres, l'assurance que le gouvernement impérial veille à ce que le pouvoir en question de l'église soit à l'abri de toute atteinte. Votre excellence n'ignore pas cependant que, pour remplir sa mission, l'église en ce qui concerne l'exécution de ses décisions doit être secondée par l'état. C'est même là un des principes du droit qui règle les rapports de l'état et de l'église. Suivant ce principe, le gouvernement impérial a, de tout temps, voulu prêter à l'église son assistance requise à cet égard, ainsi qu'il est statué dans le bérat du patriarche: «Les requêtes portant le sceau commun du patriarche et du synode des métropolitains doivent être tenues pour valables: et leurs demandes ou décisions sur toute affaire religieuse doivent être prises en considération et exécutées.» Néanmoins, c'est avec beaucoup de regret que nous avons tout récemment constaté que des demandes du patriarche, pour qu'il soit secondé dans l'exécution des décisions ecclésiastiques contre des membres du clergé qui avaient agi en contravention aux lois de l'église, ont été entièrement négligées. Or, la dignité de l'église ne peut qu'en souffrir beaucoup, et l'édifice de la discipline ecclésiastique est rudement ébranlé.

3° Les dispositions des bérats du patriarche et des métropolitains relatives au mariage des chrétiens orthodoxes ne sont que bien explicites. Il y est statué d'une manière ample et précise, que c'est à l'église seule qu'appartient le pouvoir de marier, de divorcer et de connaître des différends concernant le mariage. Dans le bérat du patriarche sont édictées les dispositions suivantes: «Seul le patriarche ou ses délégués ont le pouvoir, d'après les lois de leur religion, de marier les personnes appartenant à leur nation et de procéder à leur divorce.» Et: «Aucun ecclé, ou son représentant ou tout autre, n'est en droit, en contravention à l'usage établi antique, d'intervenir, de susciter des obstacles, d'imposer des amendes, ou d'adresser des réprimandes dans le cas, où les métropolitains, les archevêques, les évêques ou leurs représentants, sont, conformément aux lois de leur religion, saisis des différends entre deux laïques concernant le mariage, le divorce

ἔξουσιαν ἢ ἐπιλογίαν, καθὼς ὁ γάμος μυστήριον παρὰ τὸν θεόν. Πάνου οὖν διαφορά ἀπερρέουσα ἢ ἀπὸ τῆς μυστηρίας, ἥτις κατὰ τὴν ἐκτὸς τῆς ἐκκλησίας παραδοξολογίαν νομοθεσίαν, οἷοναι ἢ προαναγωγικῆ εἰς γάμον πρῶτος λογίζεται, ἢ ἀπὸ τοῦ διαζυγίου, πρῶτος ἢ ἀπὸ τῆς ἐπιτομῆς τοῦ θανάτου, ἢ καὶ ἐξ ἐπιτομῆς τοῦ θανάτου τῶν συζύγων, ἔξουσιαν καὶ ἐπιλογίαν ἐκτὸς τῆς ἐκκλησίας, ἥτις ἀνέκαθεν καὶ ἐν τούτῳ οὐ μόνον δικαστικὴν ἀλλὰ καὶ νομοθετικὴν ἔξουσιαν ἔχουσι ἐν τῇ ὀρθόδοξῃ αυτοκρατορίᾳ. Διαφορά ἀπερρέουσα ἀπὸ τοῦ γάμου ἐστὶ καὶ ἡ κατὰ διατροφῆς, κατὰ τῆς ἐπιτομῆς καὶ τῆς πρῶτης κατασκευῆς, ἐστὶ καὶ ἐν τούτῳ τοῦ καθίστατος ἀνατρεπεύουσα. Κατὰ τὴν κατὰ τῆ ἐκκλησίᾳ ἰσχύουσαν νομοθεσίαν, ἐὰν συμφῶν ἦ τις ἀναπέσει τῶν συζύγων, γίνεται πρῶτον ἐκκλησιαστικῶς ἀπόφασις πρὸς διαλλαγὴν αὐτῶν· ταύτης δ' ἀποτυχάνουσης, τὸ ἐκκλησιαστικὸν δικαστήριον ἀποφασίζει τὴν πρῶτον τοιαύτην τῶν συζύγων διάστασιν ἐν τῷ κανονικῷ δικαίῳ γνωστῇ ὑπὸ τὴν προσηγορίαν „χωρισμὸς ἀπὸ τροπέλης καὶ κοίτης“. Τοῦτο δὲ ἐνομοθετήθη ἵνα τῇ τοῦ χρόνου ἐπιτροπῇ ἐκποδῶν γινομένων τῶν αἰτίων, ἂν ἐνεκα ἢ ἕως προδικασθῶν καὶ τῶν ἀποβλεπόντων κατὰ τὴν ἀναγκαζομένην ἀναγκαζομένη ἐν ταῖς καρδίαις τῶν ἀποδόντων συζύγων ἢ πρὸς εἰρήνευσιν καὶ συμφύσιν ἐπιθυμία τοσούτῳ μᾶλλον, ὅση τὴν διαζυγίαν ἐπὶ ἀλιγίστοις μόνον σπουδαιοτέτοις αἰτίαις ἐπιτρέψει ὁ νόμος. Ἡ πρῶτος τοιαύτη τῶν συζύγων διάστασις συνεκτίθεται λογικῶς καὶ νομικῶς καὶ τὸ δαπάναις τοῦ μήτε διαζυγίου ἀνδρὸς ζήτημα τῆς διατροφῆς τῆς συζύγου, κυρίως δ' αἰεὶν διάστασις τοιαύτη καὶ διατροφή ἀλληλένδετα καὶ ἀχώριστα· διὰ τοῦτο δὲ καὶ τὰ ἐκκλησιαστικὰ δικαστήρια κατὰ τοιαύτης διαστάσεως ἀποφαινόμενα, ἐξ ἀνάγκης λογικῆς καὶ νομικῆς καὶ κατὰ διατροφῆς συναποφαινόμενα. Ἴνα δὲ ὁρισθῇ διατροφή, προεκκατατίθεται ὅπως διακρινθῇ ἡ δικαιοσύνη ἢ μή τοῦ ἀνδρὸς καὶ κατὰ τὸν οὕτως γίνονται τὸ δικαίωμα τῆς συζύγου πρὸς διατροφήν, συνελόντι δ' αἰεὶν τὸ κατὰ διατροφῆς ζήτημα στενότερα συνδέεται τῇ δημοκρατικῇ τοῦ γάμου οὐσίᾳ. Ἐκ τούτων δηλον γίνεται ὅτι, ἵνα τὸ ἀρμόδιον δικαστήριον ἀποφαινῆται κατὰ διατροφῆς, ἀνατρέχει εἰς τὴν ἔρευναν οὐσιαστικῶν ἀντικειμένων ἐξ αὐτοῦ τοῦ μυστηρίου τοῦ γάμου ἀπορρέοντων. Συνεπὸς τῇ ἀνέκαθεν κρατούσῃ ταύτῃ τάξει ἡ σεβαστὴ αυτοκρατορικὴ κυβέρνησις προέβηκε· μέχρι τοῦδε δὲ ταῦτα τὴν ἐκτέλεσιν τῶν κατὰ διατροφῆς ἀποφάσεων τῶν ἐκκλησιαστικῶν δικαστηρίων, εἶτα καὶ μόνον ἀρμόδιαι εἰσιν. Ἀλλὰ τὰ ἀρτίως θεωρηθέντα καὶ κατὰ τοῦτο εἰς πρόδηλον τοῦ καθίστατος ἀνατρεπεύου τίνουσι, καθὼς ἐξάγεται ἐκ τῶν ἀπὸ τοῦ ἀπὸ 23 μαΐου 1883 (1883) ὕψηλοῦ ἀπαντητικῶς αὐτῆς γράμματος γνωστοποιουμένων μοι καὶ ἐκ τῆς ἀπὸ 19 τοῦ αὐτοῦ μηνὸς καὶ ἔτους σχετικῆς ἐγκυκλίου τῆς ὑμετέρας ἐξουσίας πρὸς τοὺς ἀπὸ τὴν ἐπιτρέψαν δικαστήριος ἀλεγατίας. Ἐν τῇ ἐγκυκλίῳ ταύτῃ ἡ ὑμετέρα ἐξουσία τάδε αὐταῖς λέγει ἐπιτέλλεται· „Αἱ κατὰ τὴν πατριαρχίαν κατὰ διατροφῆς ἐπιδοόμεναι ἀποφάσεις εἰσι μὴ ἐκτελεστέαι, ἐὰν μὴ προσβληθῶσιν, ἀλλ' ἐὰν γίνηται ἐνοσίως ἐπὶ τῆς βίσεως καὶ τοῦ ποσοῦ τῆς διατροφῆς, ὅσον ὅπως ἡ ὑμετέρα δημοκρατικὴ ἐνέκειν τῶν δημοσίων δικαστηρίων.“ Ἐπειτα ἀρα ἐκ τούτων ἐστὶ ἡ αυτοκρατορικὴ κυβέρνησις· τὰς τῶν ἐκκλησιαστικῶν δικαστηρίων κατὰ διατροφῆς ἀποφάσεις οὐκ ἐπιτρέψανται τελεσθῆναι· ἔπειτα ἐστὶ ἔξουσιαν χαρακτηροῦσα τῶς πολιτικῶς δικαστηρίοις ἐπιτρέψαν ἐν περιπέσει ἐνοσίως καὶ τὴν βίσεως καὶ τὸ ποσοῦ τῆς διατροφῆς καὶ κατὰ τούτων δικάζειν, προτίθεται καὶ ὡς πρὸς τὸ ποσοῦ τοῦ γάμου καὶ ὡς πρὸς τὴν τοιαύτην διάστασιν καὶ ὡς πρὸς τὴν ταύτῃ συνδεομένην διατροφήν καταργῆσαι τὴν ἀρμόδιότητα τῶν ἐκκλησιαστικῶν δικαστηρίων καὶ ταύτην ἀναθέσθαι τοῖς πολιτικῶς. Ἀλλὰ κατὰ τὴν νόμον τὰ πολιτικὰ ταῦτα δικαστήρια δικάζουσι τὰς ἀπὸ τοῦ

ou quelque autre chose." Le mariage étant, suivant notre religion, un sacrement, le pouvoir de l'église à ce sujet, est aussi complet qu'absolu. En conséquence; tout différend concernant soit les fiançailles qui, suivant la législation en vigueur de l'église, ne sont qu'un acte préparatoire au mariage, soit le divorce — c'est à dire tout différend concernant la dot ou la culpabilité de l'un des époux — est examiné et jugé par l'église qui, dans cette matière, exerce ab antiquo, dans l'empire ottoman, aussi bien un pouvoir judiciaire qu'un pouvoir législatif. C'est aussi un des différends décollant de mariage que la pension alimentaire. Les tentatives d'abolir le statu quo également relatif à ce sujet m'obligent de m'en occuper tout particulièrement. Conformément à la législation en vigueur au sein de l'église, si une dispute éclate entre les époux, le tribunal ecclésiastique s'efforce, tout d'abord, de les réconcilier; en cas d'insuccès, il décrète la séparation provisoire des époux. Cette séparation est connue dans le droit canonique sous la dénomination de „séparation de corps“. La loi, dont il s'agit, a été faite, afin que les causes qui ont produit la dispute, étant écartées par l'action du temps et les passions réciproques apaisées, le désir de faire la paix et de cohabiter soit rallumé dans les cœurs des époux, d'autant plus que la loi ne permet le divorce que dans des cas fort peu nombreux et d'une haute importance. La séparation temporaire des époux a pour conséquence logique et légale la question de la pension alimentaire de l'épouse, pension qui doit être payée par le mari, dont le divorce n'a pas été encore prononcé: à proprement parler, la séparation provisoire est étroitement unie et liée avec la pension alimentaire. C'est à cet effet que les tribunaux ecclésiastiques, en décrétant la séparation provisoire, sont tenus, par la nature même des choses et en vertu de la loi, de se prononcer simultanément sur la pension alimentaire. Je dois faire remarquer que, pour prononcer sur la pension alimentaire, il est d'une stricte nécessité de constater préalablement la culpabilité ou non de l'époux, dans le but d'établir le droit de l'épouse à une pension alimentaire. En somme, la pension alimentaire est étroitement liée à l'essence religieuse du mariage. On voit par là que, pour que ce tribunal compétent soit à même de prononcer sur cette affaire, il est obligé d'entrer dans l'examen des questions importantes, qui découlent du mariage considéré comme sacrement. Suivant l'ordre de choses établi ab antiquo, le gouvernement impérial s'empressait toujours de faire exécuter tout jugement rendu par les tribunaux ecclésiastiques relativement aux pensions alimentaires, lesquels tribunaux sont les seuls compétents en pareille matière. Cependant les décisions dernièrement prises à ce sujet sont certes de nature à renverser l'ordre de choses établi. La lettre responsive que votre excellence a bien voulu m'adresser à ce sujet le 23 mai 1883 (1883), ainsi que sa circulaire envoyée le 19 du même mois aux inspecteurs judiciaires de l'empire, en sont la preuve. Par la circulaire en question votre excellence ordonne, en propres termes, ce qui suit: „Les jugements rendus par le patriarche relativement à la pension alimentaire, seront exécutés, s'ils ne sont pas attaqués. Mais si une objection, tant sur le fond que sur la somme de la pension alimentaire, est faite, l'affaire sera portée devant les tribunaux civils.“ Il suit de là que le gouvernement impérial ne considère pas les arrêts y relatifs des tribunaux ecclésiastiques comme définitifs; il en résulte que le gouvernement impérial, en autorisant



γάρου ὀρθοδόξων χριστιανῶν ἀπορροήσας διαφορὰς  
 καὶ τίνι τρόπῳ κρινέσθαι κατὰ τὸ βασιλεῖον ἢ ἀρχιεπισκοπῆς  
 τῆς τοπικῆς διαπολίσεως καὶ τῆς ταύτης ἐπομένης δια-  
 τροφῆς; Νόμος γὰρ τοιοῦτος κοινὸς τοῖς πᾶσι οὐδε  
 ὑπάρχει, οὐδὲ δυνατόν ποτε ὅπως ταῦθ' ἐνταῦθα.  
 Ἄλλως τε πρόδηλον ἐστὶ πᾶσα θήσεται κατὰ γάρου  
 διαφορὰ θρησκευτικῆν τὴν οὐσίαν ἐστίν, ὑπὸ θρησκευ-  
 τικῶν ἀρα νόμων δικάζεται καὶ μόνον ὑπὸ τῶν ἐκκλη-  
 σιαστικῶν δικαστηρίων ἐπιδικάζεται, μηδενὸς ἑτέρου  
 δυναμένου ἀναμειχθῆναι. Διὰ τοῦτο καὶ αἱ ἀπὸ γάρου  
 διαφοραὶ μεταξὺ μουσουλμάνων τοῖς δικαστηρίοις τοῦ  
 αὐτοκράτορος παραπέμπονται ὑπὸ τῆς σεβαστῆς αὐτοκρατορι-  
 κῆς κυβερνήσεως, ἅτε δὴ ὑπὸ θρησκευτικῶν νόμων  
 διεκόμεναι· διὰ τοῦτο ἡ αὐτοκρατορικὴ κυβερνήσις,  
 καθὰ διαγορεύεται ἐν τοῖς ἑργασιακοῖς αὐτενόμων καὶ  
 προνομιστικῶν τινῶν ἐπαρχικῶν νόμοις, προδύνησεν  
 ὅπως αἱ ἀπὸ γάρου διαφοραὶ μεταξὺ μουσουλμάνων,  
 ἅτε θρησκευτικαὶ τὴν οὐσίαν, μὴ ὑποβάλλωνται τοῖς  
 κοίνοις δικαστηρίοις, ἀλλὰ διεξάγωνται ὑπὸ τῶν κατὰ  
 τόπους μουσουλμανικῶν θρησκευτικῶν ἀρχῶν· διὰ  
 τοῦτο καὶ οἱ τοῦ κράτους νόμοι ἐξέτερον τῆς δικαιο-  
 συσίας τῶν κοινῶν δικαστηρίων τὰς ὑπὸ θρησκευτικῶν  
 νόμων διεκόμενας διαφορὰς· διὰ τοῦτο καὶ ἡ ὑψηλὴ  
 πύλις ἐν τῷ ἀπὸ 15 μαΐου 1867 ὑπομνήματι αὐτῆς  
 πρὸς τὰς μεγάλας δυνάμεις σεβρότατα τὰδ' ἐδίδωσεν·  
 „Αἱ δίκαι αἱ ὑπὸ τῶν θρησκευτικῶν νόμων διεκί-  
 μεναι καὶ ἐν αἷς τῆς φύσεως αὐτῶν ἐνεκεν, διὰ δίκαι  
 εἰσὶν ἢ μουσουλμάνοι πρὸς μουσουλμάνους ἢ χριστιανοί  
 πρὸς χριστιανούς, δικάζονται κατὰ τὰ ἀνάκαθεν κρα-  
 τίσαντα αἱ μὲν μεταξὺ μουσουλμάνων ὑπὸ τῶν δικα-  
 στηρίων τοῦ αὐτοκράτορος, αἱ δὲ μεταξὺ χριστιανῶν ὑπὸ τῶν  
 κοινωτικῶν ἐκκλησιαστικῶν δικαστηρίων, ἅτινα εἰδικά  
 ὄντα δικαστήρια ἀκολουθοῦσι νόμοις καὶ κανονισμοῖς  
 εἰδικῶς.“

les tribunaux civils à examiner en cas d'objection  
 le fond et la somme de la pension alimentaire et  
 à prononcer sur ces objets, se propose, pour ce  
 qui concerne la validité du mariage, la séparation  
 provisoire et la pension alimentaire, de supprimer  
 la compétence des tribunaux ecclésiastiques et d'y  
 substituer celle des tribunaux civils. Mais ces der-  
 niers suivant quelle loi jugeront-ils les différends  
 concernant le mariage des chrétiens orthodoxes?  
 et par quel procédé pronoceront-ils sur le bien  
 fondé, ou non, de la séparation provisoire et de la  
 pension alimentaire, qui en est la conséquence?  
 Car il n'existe pas de loi pareille obligatoire pour  
 tout le monde, et il est impossible qu'elle soit faite  
 pour ce pays. D'ailleurs, les différends concern-  
 ant le mariage ne sont au fond que des différends reli-  
 gieux; ils sont régis par des lois religieuses; ils  
 sont, en conséquence, du ressort des tribunaux  
 ecclésiastiques, et ils n'admettent l'ingérence d'au-  
 cun autre. C'est pour ce motif que le gouverne-  
 ment impérial a reconnu que les différends concer-  
 nant le mariage entre musulmans, différends régis  
 par des lois religieuses, doivent être portés devant  
 les tribunaux du chéri. C'est en vertu de ce prin-  
 cipe qu'il a eu soin, pour que les procès concernant  
 le mariage entre musulmans résidant dans certaines  
 provinces autonomes ou privilégiées, procès d'un  
 caractère religieux, ne soient pas portés devant les  
 tribunaux civils, mais bien devant les autorités reli-  
 gieuses musulmanes de chaque localité ainsi qu'il  
 appert des lois organiques des provinces en ques-  
 tion. C'est à cet effet que les lois de l'empire  
 ont statué que les tribunaux d'ordre commun ne  
 peuvent connaître des procès régis par des lois  
 religieuses, et que la Sublime Porte, par son memo-  
 randum du 15 mai 1867, s'est empressé de donner  
 aux grandes puissances l'assurance suivante: „Quant  
 aux procès qui dépendent des lois religieuses, et  
 qui par leur nature ne peuvent intéresser que des  
 musulmans entre eux ou des chrétiens entre eux,  
 ces procès seront portés, comme par le passé, devant  
 la juridiction du chéri pour les musulmans, et de-  
 vant la juridiction communale ecclésiastique pour  
 les chrétiens, lesquels tribunaux spéciaux sont régis  
 par des lois et des règlements particuliers.“

4. Κατὰ τὰ ἀρτίως θεσπισθέντα καὶ ὑπὸ τῆς  
 ὑμετέρας ἐξοχότητος γνωστοποιηθέντα „ἡ σεβαστὴ  
 αὐτοκρατορικὴ κυβερνήσις, τῇ αἰτήσῃ ἀμφοτέρων τῶν  
 διαδίκων ἢ καὶ τοῦ ἐνὸς αὐτῶν, παραπέμπει τὰς ἀπὸ  
 διαθηκῶν ὀρθοδόξων χριστιανῶν διαφορὰς εἰς τὰ  
 δικαστήρια“. Ὡς ἄρα ἐν τῷ κατὰ διατροφῆς, οὕτω  
 καὶ ἐν τούτῳ ἡ αὐτοκρατορικὴ κυβερνήσις οὐκ ἀνα-  
 γινώσκει τελεσιδικίους τὰς ἀποφάσεις τῶν ἐκκλησιαστι-  
 κῶν δικαστηρίων. Ἀλλὰ τίνα τὰ δικαστήρια, ἅτινα  
 κατὰ δεύτερον βαθμὸν δικάσουσι τὰς ἀπὸ διαθηκῶν  
 ὀρθοδόξων διαφορὰς; εἴναι τὰ τοῦ αὐτοκράτορος, ἢ σύγχυσις  
 πρόδηλος· ὁ γὰρ πρόκειται κατὰ διαφορὰς ἀπὸ δια-  
 θετικῆς μουσουλμάνου, ἐν ἣ διαδίκαι εἰσὶν μουσουλμάνοι  
 καὶ ἥτις ὑπάγεται τῷ μουσουλμανικῷ νόμῳ, ἀλλὰ  
 κατὰ διαφορὰς ἀπὸ διαθηκῆς χριστιανοῦ ὀρθοδόξου,  
 ἐν ἣ χριστιανοὶ ὀρθόδοξοὶ εἰσὶν οἱ διάδικοι. Καὶ  
 ἐπειδὴ ἡ διαθηκὴ τοῦ χριστιανοῦ ὀρθοδόξου συντάσσεται  
 κατὰ τὴν ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας παραδεξιμένην  
 σχετικὴν νομοθεσίαν, ἔπεται φυσικῶς τῷ λόγῳ ὅτι καὶ  
 πᾶσα ἀπὸ τῆς διαθηκῆς ταύτης διαφορὰ τῷ ἐκκλη-  
 σιαστικῷ νόμῳ ὑπάγεται. Ἐάν ἡ κατὰ δεύτερον  
 βαθμὸν ἐπιδίκασις τοιούτων διαφορῶν ἀνατεθῇ τοῖς  
 πολιτικῶν δικαστηρίοις, τίνι νόμῳ καὶ ταῦτα ἀκολου-  
 θήσουσι, μηδενὸς τοιοῦτου ὑπάρχοντος, μὴδὲ δυνατόν  
 ὄντος ὅπως τοιοῦτος τις κοινὸς τῶν; ἀλλ' ἑμολογοῦμε-  
 νον ἐστὶ τοιαῦται διαφοραὶ ὑπὸ θρησκευτικῶν νόμων  
 διεκόμεναι καὶ ἐν αἷς οἱ διάδικοι μὴ καὶ τῷ αὐτῷ  
 θεσμῷ ἀκολουθοῦσιν. ὁρίζονται τοῖς ἀρραβείοις

4° Suivant les décisions tout récemment prises,  
 que votre excellence a bien voulu me communiquer,  
 „le gouvernement impérial, sur la demande des  
 parties ou de l'une d'elles, renvoie les différends  
 concernant les testaments des chrétiens orthodoxes  
 aux tribunaux.“ Cette décision ne diffère point  
 de celle prise relativement à la pension alimentaire.  
 Il en résulte que le gouvernement impérial ne re-  
 connaît pas comme définitifs les jugements rendus  
 en cette matière par les tribunaux ecclésiastiques.  
 Mais quels pourront être les tribunaux qui con-  
 naîtront en deuxième instance des procès concernant  
 les testaments des chrétiens orthodoxes? Serait-ce  
 les tribunaux du chéri? il n'en résultera que de la  
 confusion. Car il ne s'agit pas d'un différend con-  
 cernant les testaments d'un musulman, différend qui  
 n'intéresse que des musulmans entre eux, et qui,  
 par sa nature, est régi par la loi du chéri, mais  
 bien d'un procès concernant les testaments d'un  
 chrétien orthodoxe, procès qui n'intéresse que des  
 chrétiens orthodoxes entre eux. Le testament d'un  
 chrétien orthodoxe étant rédigé conformément à  
 la législation en vigueur au sein de l'église, il s'en-  
 suit naturellement que tout différend concernant ce  
 testament est régi par la loi ecclésiastique. Serait-  
 ce les tribunaux civils qui connaîtront, en deuxième  
 instance, de ces procès? suivant quelle loi pronon-  
 ceront-ils en pareille matière? Car une loi à cet

εὐθινοὺς δικαστηρίους. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ κατὰ ἀρχαίαν  
 νόμον τῶν δικαστηρίων νόμος ἐν ἀρθρῷ 4 ἐξήρουν  
 αὐτὰς ἀπὸ τῆς δικαιοδοσίας τῶν κοινῶν δικαστηρίων·  
 διὰ τοῦτο καὶ ἡ ὀφελὴ πύλη ἐν τῇ προμνηθείσῃ  
 παραγράφῃ τοῦ ἀπὸ 15 μαΐου 1867, ὑπομνήματος  
 αὐτῆς ἐβεβαίωσε τὰ παρακλήσια· διὰ τοῦτο καὶ προ-  
 κειμένου κατὰ διαρῶν καὶ κληροδοτημάτων ἀπὸ δια-  
 θηκῶν χριστιανῶν ἐδήλωσε ταῖς ἐνταῦθα κροβεΐαις  
 τῶν δυνάμεων διὰ τῆς ἀπὸ 18 μαρτίου 1878 ἀνυπο-  
 γράφου διακοινώσεως τοῦ ἐπὶ τῶν ἐξωτερικῶν ἔργου  
 τοῦ τάδε· "Ὁ ἐπὶ τῶν ἐξωτερικῶν ἔργου λαμβάνει  
 τὴν τιμὴν γνωστοποιῆσαι τῇ προβαίᾳ τῆς αὐτοῦ  
 μεγαλειότητος ὅτι συμφῶν ἡγοροδοτήσῃ τοῦ συμβουλίου  
 τοῦ κράτους ἡ νομιμότης διαρῶν μεταξὺ ζώντων ἢ  
 κληροδοτήματος ἀπὸ διαθήκης ἀφορῶντων εἰς ἀπί-  
 νητα, καίματα ἐν τῇ ὀθωμανικῇ αὐτοκρατορίᾳ, οὐδα-  
 μῶς ὑποβάλλεται τῇ βεβαίωσιν καὶ κυρώσει τῶν δι-  
 καστηρίων τοῦ σερῆ, ἐκτὸς ἐὰν τὰ ἔγγραφα ταῦτα  
 δὲν συντελέθῃσαν κατὰ τὰς διατυπώσεις, τὰς κατὰ  
 τῆς γνησιότητος αὐτῶν ἐγγουμένας, οἷαι εἰσὶν ἡ πα-  
 ρουσία τῶν τοῦ ἔθνους προκρίτων καὶ ἡ πιστοποίησις  
 τοῦ πατριάρχου καὶ τοῦ μητροπολίτου. "Ὅτι δὲ ἐν  
 περιπτώσει καθ' ἣν οἱ ἔροι οὗτοι ἐπληρώθησαν καὶ  
 πᾶσα ὑπόνοια δόλου ἢ κακῆς πίστεως οὕτως ἐξέλιπεν,  
 αἱ διαρῆαι καὶ τὰ κληροδοτήματα αὐτοδικαίως ἐξαι-  
 ροῦνται ἀπὸ τῆς δικαιοδοσίας τῶν τοῦ σερῆ δικαστη-  
 ρίων, τὰ δὲ ἀπίνητα, ἀτινά εἰσι τὸ ἀντικείμενον τῆς  
 διαρῆς ἢ τοῦ κληροδοτήματος, μεταβιβάζονται εἰς  
 τοὺς δωροδόχους καὶ κληροδόχους, μηδαμῶς ὑπο-  
 βαλλομένους τῇ δικαιοδοσίᾳ τοῦ σερῆ." Ἐπειδὴ δὲ  
 τὰ ἡμέτερα ἐκκλησιαστικὰ δικαστήρια εἰδικῶ νόμῳ  
 ἀκολουθοῦσιν ὅπῃ τῆς ἐκκλησίας παραδεδομένῃ, εἰ-  
 δικὰ δὲ εἰσι καὶ ἀνεκὰθεν τοιαῦτα ὅπῃ τῆς κρατικῆς  
 βασιλείας ἀναγνωρίζονται, ἔπεται ὅτι ἡ λειτουργία  
 αὐτῶν οὐδαμῶς παραβλάπεται τὴν τῶν κοινῶν δικα-  
 στηρίων. Καὶ ἡ λειτουργία δὲ τῶν τοῦ σερῆ, εἰδικῶν  
 δυνῶν καὶ ὅπῃ εἰδικῶ νόμου διεπομένων, οὐδαμῶς  
 παρακαλύπεται τὴν τῶν κοινῶν δικαστηρίων, ἐνεργούντων  
 ἐν τοῖς ὅροις τῆς δικαιοδοσίας αὐτῶν, οὔτε πρὸς τοὺς  
 νόμους τοῦ κράτους ἀντιστρατεύεται.

Ἡ αὐτοκρατορικὴ κυβέρνησις ἀνεκὰθεν ἀνωμολό-  
 γησεν ὅτι αἱ ἀπὸ διαθηκῶν χριστιανῶν ὀρθοδόξων  
 διαφοραὶ θρησκευτικαὶ εἰσιν, ἅτε ὅπῃ θρησκευτικῶν  
 νόμων διεπόμεναι, ὅτι ἅρα ὑπάγονται τοῖς ἐκκλησια-  
 στικῶ δικαστηρίοις. Τοῦτου ἕνεκεν καὶ πᾶσα ἀνα-  
 μίξις ἄλλων δικαστικῶν ἀρχῶν ἀείποτε ἀπαγορεύθη,  
 ἐὰν δὲ ποτὲ καθὼς ἢ νατικῆς τις ἀνεμύνητο, ἡ ὀφελὴ  
 πύλη τῇ αἰτήσῃ τοῦ πατριαρχείου ἀπηγόρευε τὴν  
 τοιαύτην ἀνάμειξιν. Καὶ τοῦτο ὅπῃ γίνεται ἐκ κολ-  
 λῶν σχετικῶν ἐγγράφων εὐρισκομένων ἐν τοῖς ἀρχείοις  
 τῆς τε ὀφελῆς πύλης καὶ τοῦ οἰκουμενικοῦ πατρι-  
 αρχείου, ἐπίσης δὲ καὶ ἐκ τῆς ἀπὸ 4 βεβλῆπ 1285  
 (8 ὀκτωβρίου 1868) βεβλῆπ τῆς ἐγκυκλίου πρὸς τοὺς  
 γενικοὺς διοικητὰς, ὡς ἐξῆς ἐξήχουσης·

"Τὸ τῶν Ῥωμαίων πατριαρχεῖον διὰ τακτικῶν  
 ἀνηγγεῖλεν ὅτι τινὲς τῶν καθήκων ἐπαρβαίνουσιν εἰς  
 ὑποθέσεις ἀποβλεπούσας εἰς τὴν θρησκείαν, ὡς δια-  
 θήκας, προικοσύμφωνα, συνοικίσιαι καὶ τὰ παρόμοια,  
 καὶ ἐξήτησεν ὅπως ἡ ἐπέμβασις αὐτῆ ἀπαγορευθῆ.  
 Ἐπειδὴ κατὰ τὸν ὑπάρχοντα κανονισμόν ἡ διεξα-  
 γωγὴ τῶν τιοῦτων θρησκευτικῶν ὑποθέσεων γίνεται  
 κατὰ τῆς μητροπόλεως καὶ ἐπιτελεῖται ἢ τῶν ἄλλων  
 δικαστηρίων ἐπέμβασις, διετάχθη δι' ὀφελῆος διατάγ-  
 ματος ὅπως πρὸς ἐκτέλεσιν αὐτῶν δοθῶσιν αἱ ἀναγ-  
 καταὶ παραγγεῖλαι εἰς τοὺς ἐπρημένους καθήκεις. Συστη-

égard n'existe point, et il est impossible qu'une  
 pareille loi soit faite obligatoire pour tous. D'ail-  
 leurs, c'est une chose convenue, que des contestations  
 de cette nature, qui sont régies par les lois reli-  
 gieuses et qui intéressent des personnes professant  
 la même religion, sont de la compétence des tri-  
 bunaux spéciaux, ainsi qu'il appert de la loi con-  
 cernant l'organisation des tribunaux (art. 4) et des  
 déclarations analogues de la Sublime Porte, décla-  
 rations contenues dans le paragraphe précité de son  
 mémoire du 15 mai 1867. Une note verbale éma-  
 nant du ministère impérial des affaires étrangères  
 et concernant les donations et les legs testamentaires  
 faits par des chrétiens, note qui a été adressée le  
 18 mars 1878 aux représentants des puissances  
 étrangères, en fait également foi. Cette note est  
 ainsi conçue: "Le ministre des affaires étrangères  
 a l'honneur de porter à la connaissance de l'am-  
 bassade de sa majesté qu'aux termes d'un avis rendu  
 par le conseil d'état, la validité d'une donation entre  
 vifs ou d'un legs testamentaire, ayant pour objet  
 des immeubles situés dans l'empire ottoman, ne doit  
 être soumise à la sanction du tribunal du chériat,  
 que tout autant que ces actes n'ont pas été revêtus  
 des formalités qui en garantissent l'authenticité,  
 telles que la présence des notables de la nation et  
 le certificat du patriarche et du métropolitain, et  
 que dans le cas où ces conditions ont été remplies  
 et que tout soupçon de fraude ou de mauvaise foi  
 se trouve ainsi écarté, les donations et les legs sont  
 exempts de plein droit, et les immeubles qui en font  
 l'objet peuvent être transférés aux donataires ou  
 aux légataires sans recourir à la juridiction du  
 chériat." Je dois aussi faire remarquer que nos  
 tribunaux ecclésiastiques sont régis par des lois  
 particulières en vigueur au sein de l'église; ils sont,  
 en conséquence, des tribunaux spéciaux, reconnus  
 en cette qualité par le gouvernement impérial. Il  
 en résulte que leur fonctionnement ne porte point de  
 préjudice aux droits dévolus aux tribunaux d'ordre  
 commun. De la même manière, le fonctionnement  
 des tribunaux du chéri, qui ne sont que des tri-  
 bunaux spéciaux, régis par des lois particulières,  
 n'entrave nullement la marche régulière des tri-  
 bunaux civils, fonctionnant dans les limites de leur  
 juridiction, et il n'est pas contraire aux lois de l'état.

Le gouvernement impérial a de tout temps re-  
 connu que les différends concernant les testaments  
 des chrétiens orthodoxes sont de nature religieuse  
 du moment qu'ils sont régis par des lois religieuses,  
 et qu'ils sont, en conséquence, du ressort des tri-  
 bunaux ecclésiastiques. En vertu de ce principe,  
 il a été toujours défendu aux autres autorités judi-  
 ciaires de s'y ingérer, et toutes les fois qu'un cadí  
 ou un naib s'y mêlait, la Sublime Porte, sur la  
 demande du patriarcat, défendait toute immixtion  
 à ce sujet. Un grand nombre de documents y relatifs,  
 déposés aux archives de la Sublime Porte et du  
 patriarcat œcuménique, ainsi que la circulaire vé-  
 sirielle du 4 rédjeb 1285 (8 octobre 1868) adressée  
 aux gouverneurs généraux, en font foi. La cir-  
 culaire en question est ainsi conçue:

"Le patriarcat œcuménique nous a adressé un  
 takrir, où il est dit que certains cadis s'ingèrent  
 dans des affaires religieuses, telles que les testa-  
 ments, contrats de mariage, mariages et autres, et  
 il a demandé que cette ingérence soit défendue.  
 "Attendu que, suivant le règlement en vigueur,  
 de pareilles affaires religieuses doivent être portées  
 devant la juridiction du métropolitain, et qu'il est  
 défendu aux autres tribunaux de s'y ingérer, il a  
 été décrété, en vertu d'une haute ordonnance, que  
 les cadis doivent se conformer au règlement en

θείσης δὲ τῆς ὑποθέσεως καὶ εἰς τὰ ἄλλα μέρη, ἂ καρακαλιόθε καὶ ἄλλοις ὅπως ἐπιτέλεσται τὴν ὑψηλὴν ταύτην ἀπόφασιν.

Ὅτι δὲ δίκαιοι ἢ ἐπὶ τοῦτου δικαστικῆ εἰδικῆ ἐξουσίᾳ τοῦ πατριαρχείου καὶ τῶν μητροπόλεων ἐν ταῖς ἐπαρχίαις ἀνωμολογήθη ὑπὸ τῆς αὐτοκρατορικῆς κυβερνήσεως, τρανὴν τεκμήριον πρέκεινται πολλὰ τῆς ὑψηλῆς πύλης πρὸς τὸ πατριαρχεῖον ἔγγραφα, ἐπιθυμοῦσης πληροφορηθῆναι, εἰ ἢ τοιαῦτα ἢ τοιαῦτα διαθήματα, ἔγκυρος ἢ ἀκύρος. Ἀναγκαῖον δὲ νομίζω ὑπομνησαι ὅτι τὸ ἀποφαίνεσθαι ἀρχὴν τινα, ὡς τὰ πατριαρχεῖα κατὰ τὴν προκειμένην περιπτώσιν, περὶ τοῦ ἐγκύρου ἢ ἀκύρου διαθήματος, δικαστικὴν διεξαγωγὴν πρὸςκοιτῆθαι· ἀνευ γὰρ δίκης καὶ δικαστικῆς ἀποφάσεως οὐκ ἐξέστιν ἀρχὴν τινα ἀποφαίνεσθαι ὅτι ἢ τοιαῦτα ἢ τοιαῦτα διαθήματα ἔγκυρος ἢ ἀκύρος. Καὶ κατὰ τοὺς ἐθνικοὺς δὲ κανονισμοὺς αἱ ἀπὸ διαθημάτων διαφοραὶ εἰς τὰς θρησκευτικὰς ὑποθέσεις ἀναγόμεναι, διεξάγονται καὶ ἐκδικάζονται ὑπὸ τοῦ ἐν τοῖς πατριαρχείοις μικτοῦ συμβουλίου, καθὰ ὁρίζεται ἐν τῷ 3 ἄρθρῳ τοῦ β' τίτλου τοῦ περὶ καθηκόντων τῶν μελῶν τοῦ συμβουλίου εἰδικοῦ νόμου. Παισιγνωστον δὲ ἐστὶ τὸ περὶ τοῦ ὁ λόγος συμβούλιον ἀνωμολογήθη καὶ ἀνεγνωρισθῆναι ὑπὸ τῆς αὐτοκρατορικῆς κυβερνήσεως εἰδικὴν δικαστικὴν ἐξουσίαν ἔχον ἐπὶ θρησκευτικῶν ὑποθέσεων, ὡς αἱ ἀπὸ προκίς, διαθημάτων καὶ λοιπῶν, καθὰ ὅθλον γίνονται· καὶ ἐκ πολλῶν ἄλλων ἄρθρων καὶ τοῦ 14 ἄρθρου τοῦ εἰδικοῦ περὶ τοῦ συμβουλίου τούτου νόμου, τάδε διαγορεύοντος: „Οἱ ἐνάγοντες εἰς δίκην, ὡς ἐν τῷ τρίτῳ ἄρθρῳ ὁρισθῶσαν (δίκαι ἐγλαθῆ ἀπὸ προκίς, διαθημάτων κτλ.), ὀφείλουσι πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς διαδικασίας νὰ εἰσέωσιν ἐγγύτην διὰ τὰ ἐν τῇ διαρκείᾳ αὐτῶν προκείμενα ἔξοδα.“ Συνοδὰ τὰς διατάξεις ταύτας τὸ συμβούλιον τοῦτο πλείστα ἀπὸ τῆς συστάσεως αὐτοῦ διαφορὰς ἀπὸ διαθημάτων ἐξεδικάσας καὶ πρωτοδικῶς καὶ κατ' ἔφεσιν τὰς ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν, τῆς ὑψηλῆς πύλης προθύμως ἀείποτε διατάξασθαι τὴν ἐπέλευσιν τῶν σχετικῶν αὐτοῦ ἀποφάσεων, εἰ ἠγγεμένους τις ἐδυστρέπει· οὕτως δὲ καὶ τὰ ἐν ταῖς ἐπαρχίαις μητροπολιτικὰ δικαστήρια εἰδικάζον καὶ δικάζουσι πρωτοδικῶς τὰς τοιαύτας διαφορὰς. Καθὰ δὲ ἐξάγεται καὶ ἐκ τῆς τελευταίας τῆς ὑψηλῆς πύλης ἐγκυκλίου, δι' ἧς ἐπαχερήθη ὅπως καὶ κατὰ τοῦτο ἀλλοιωθῆ τὸ καθεστὸς, καὶ ἡ κλεινοφροσύνη τοῦ νομοθετικοῦ τμήματος τοῦ συμβουλίου τοῦ κρείτου, ὅπερ συνοδὰ τῷ 3 ἄρθρῳ τοῦ ἀπὸ 8 ἰλχιδῆ 1284 ὀργανικοῦ αὐτοῦ κανονισμοῦ μόνον ἀρμοδιὸν ἐστὶν ἀποφαίνεσθαι ἐν περιπτώσει συγκρούσεως ἀρμοδιότητος δικαστηρίων „ποῖον τὸ ἀρμοδιὸν δικαστήριον“, ἀπεφάνητο ὅτι ἐν ταῖς ἀπὸ διαθημάτων χριστιανῶν προκυπούσας δίκαις ἀρμοδιᾶς εἰσι τὰ ἐκκλησιαστικὰ δικαστήρια κατὰ τὸν κανονισμὸν τῶν πατριαρχείων. Τὴν εἰδικὴν τέλος ἀρμοδιότητα τῶν ἐκκλησιαστικῶν δικαστηρίων ἐν ταῖς προκειμέναις διαφοραῖς ἀναμείβητος καὶ ἐμβαίωτος καὶ ἡ σταθερὰ νομολογία τοῦ ἀνωτάτου τῆς αὐτοκρατορίας δικαστηρίου, τοῦ ἀκραιφτικοῦ, καθὰ μαρτυρεῖ σὺν ἄλλαις καὶ ἡ ἀπὸ 28 ἰλχιδῆ 1297 ἀπόφασιν αὐτοῦ.

question. L'affaire ayant été recommandée à qui de droit, vous êtes aussi prié d'exécuter la haute décision précitée.

La preuve que le gouvernement impérial a de tout temps reconnu que les différends dont il s'agit sont du ressort du patriarcat et des métropoles dans les provinces, c'est qu'il a, à plusieurs reprises, adressé au patriarcat des lettres, en y exprimant son désir de s'informer sur la validité ou non de tel ou tel testament. A cet effet, je dois rappeler que pour qu'une autorité, comme le patriarcat dans ce cas, puisse rendre un avis sur la validité ou non d'un testament quelconque, il est de toute nécessité qu'une instruction judiciaire ait préalablement lieu. Car, sans un procès et sans une sentence judiciaire, il n'est point permis à une autorité de prononcer sur la validité ou non d'un testament quelconque. Suivant le statut national, les différends concernant des testaments, différends considérés comme religieux, sont du ressort et de la juridiction du conseil mixte siégeant au patriarcat, ainsi qu'il appert de l'article 3 du 2<sup>m</sup> titre de la loi sur les attributions des membres de ce conseil. Il est notoire que le gouvernement impérial a affirmé et reconnu que le conseil en question est investi d'un pouvoir judiciaire spécial pour les procès qui dépendent des lois religieuses, tels que les différends concernant la dot, les testaments, etc., ainsi qu'il appert de plusieurs articles du règlement spécial de ce conseil. L'article 14 statue: „Les personnes qui intentent des procès mentionnés dans l'article 3 (c'est à dire des procès concernant la dot, les testaments etc.), doivent, avant le commencement de l'instruction, fournir caution pour les frais qui pourront en résulter pendant la durée du procès.“ Aux termes de ces dispositions le conseil en question, depuis sa création, a rendu, soit en première instance, soit comme cour d'appel pour les provinces, des jugements, en grand nombre, sur des affaires concernant des testaments. La Sublime Porte s'est empressée toujours d'exécuter les sentences rendues par le conseil, dans le cas où la personne qui succombait se montrait récalcitrante. C'est ainsi que les tribunaux des métropolitains dans les provinces jugeaient et jugent encore aujourd'hui en première instance les différends de cette nature. Suivant la dernière circulaire de la Sublime Porte, circulaire qui tend à altérer même en ce cas l'ordre de choses établi, la majorité de la section législative du conseil d'état qui, conformément à l'article 3 de son règlement organique promulgué le 8 nilhidjé 1284, a seul le droit de statuer sur les conflits de compétence soulevés entre les tribunaux, a rendu l'avis qu'aux termes du règlement du patriarcat, les procès concernant les testaments des chrétiens sont du ressort des tribunaux ecclésiastiques. La compétence spéciale de ces derniers à cet égard a été enfin affirmée et reconnue par la jurisprudence constante de la cour de cassation. Plusieurs sentences y relatives de ce tribunal suprême de l'empire, ainsi que celle rendue le 28 nilhidjé 1296, en font foi.

5. Πρώτη καὶ ἀμεσοὺς ἀπόρροια τοῦ ὑπὸ τοῦ Πορθητοῦ βασιλευθέντος καὶ κυροθέντος ἐκκλησιαστικοῦ καθεστὸτος ὁμολογουμένως ἐστὶν ἡ τοῦ θρησκευάματος ἡμῶν ἐλευθέρη ἐξέσκησις, ἣν δίκαιοι ἐμβαίωσαν ἢ κραταῖα βασιλεία. Ἄλλ' ἵνα τὸ θρησκευτικὸν ἐλευθέρως ἐξέσκηται, προσπαταίεται καὶ ἡ ἐλευθερία τῆς ἐπισκοπικῆς καλειῶν καὶ ἀνεγέρσεως νέων ἱερῶν ἐκκλησιῶν. Τὴν ἐλευθερίαν ταύτην καὶ πρότερον μὴν ἢ σεβαστῆ κυβερνήσεως ἐμβαίωσα, μετὰ δὲ τὸ τὰν ἡμῶν καὶ ἐκείθεν. Καὶ ταῦτα διατρανοῦνται ἐν τῷ χρεῖ-χουμαγίου ἀπὸ 18 φεβρουαρίου 1860 (11 τρε-μαζ-οὐλ-ἀχῆρ 1272), ἐν τῷ ἀπὸ 30 νοεμβρίου 1875

5° Le premier et immédiat résultat de la confirmation et de la ratification par le Conquérant du statu quo ecclésiastique est de l'aveu général, la liberté de pratiquer notre religion. Cette liberté a été, de tout temps, reconnue par le gouvernement impérial. Mais, pour que le culte puisse être pratiqué librement, il est nécessaire qu'il soit accompagné de la liberté de la construction de nouvelles églises et de la réparation des anciennes. Le gouvernement impérial a, à des époques précédentes, reconnu cette liberté; mais, après le Tansimat, il lui a donné plus d'extension. Le Hatti-humayoun du 18 février 1856

(13 Σηλακά 1299) περί μεταρρυθμίσεων αυτοκρατορικών φερμανιών, και τῆ ἀπό 15 Μαΐου 1867 ὑπομνήματι τῆς Ὑψηλῆς Πύλης, ἐνθα τὰδε δηλοῦνται:

«Οὐδέν κώλυμα παρεμβάλλεται εἰς τὴν οἰκοδομὴν νέων ἐκκλησιῶν ἢ τὴν ἐπισκευὴν παλαιῶν· οὐ μόνον δὲ οὐδὲν κώλυμα παρεμβάλλεται, ἀλλ' ὁ ἀναξ και ἡ κυβέρνησις συνεχῶς βοηθοῦσι πρὸς οἰκοδομὴν τῶν ἱερῶν τούτων ἰδρυμάτων, εἴτε γήπεδα δωροῦμενοι, εἴτε χρήματα χορηγούντες.» Καὶ πρῶτα μέρους ἐσχάτων ἢ πρὸς ἀνάγκαις ἱερῶν ἐκκλησιῶν ἀδεια ἔχορηγετο ἅμα τῆ τοῦ πατριάρχου αἰτήσεσι πρὸς τὴν Ὑψηλὴν Πύλην. Ἀλλὰ τελευταίον θλίψαι πολλῆ συνεσχέθημεν παρατηρήσαντες ὅτι αἰτήσεις νόμιμοι τοῦ πατριαρχείου πάντῃ παρεωφάθησαν, προβαλλομένων λόγων, ὅτιναις και τῆ νόμῳ ἄγνωστοί εἰσι, και πρὸς τὸ πνεῦμα τῆς τέως κρατησάσης τάξεως ἀντιστρατεύονται· και μόνον τὴν βεβαιωθεῖσαν ἐλευθερίαν περιερίττουσιν.

6. Καὶ ἐν τῇ ἀναγέσει δὲ σχολῶν παρατηρήθη ἐσχάτως ὅτι παρεμβάλλονται κώλυματα παρὰ τὰ ἀνάκαθεν κρατήσαντα. Καὶ ταῦτα παρὰ τὰς ὑψηλὰς αυτοκρατορικὰς διατάξεις· και τὰς τῆς Ὑψηλῆς Πύλης διαβεβαιώσεσι· ὅτι ἡ οἰκοδομὴ ἐκπαιδευτικῶν καταστημάτων παντὶ τρόπῳ εὐκολυνθήσεται, καθὰ δὴλον γίνεταί ἐκ βῆτων διατάξεων τοῦ χαι-χουμαγού και τοῦ ἀπὸ 30 νοεμβρίου 1875 αυτοκρατορικοῦ φερμανίου, τὰδε ὁρίζοντος· «Χορηγήθησονται πᾶσαι αἱ εὐκολίαι πρὸς ἱδρύσιν και κατασκευὴν τῶν ἐκκλησιῶν, τῶν σχολείων και τῶν ἄλλων ἑθνικῶν αὐτῶν ἰδρυμάτων.» Ἀλλὰ και παρεμβάσεις παρετηρήθησαν ἐσχάτως ἐν τῇ τακτικῇ και κανονικῇ πορείᾳ τῶν σχολῶν ἡμῶν, ἥμιστά συνάδουσα· τῇ ἀνάκαθεν τάξει. Ἐξ γνωστῶν τῇ αυτοκρατορικῇ κυβερνήσει, τὸ οἰκουμένικόν πατριαρχεῖον ἀνάκαθεν ἐξασκεῖ τὴν εἰδικὴν αὐτοῦ ἐπὶ τῶν σχολῶν τοῦ ὀρθοδόξου γένους, κοινωτικῶν ἢ ἑθνικῶν, ἐποπτεῖαν ἐν Κωνσταντινουπόλει, οἱ δὲ μητροπολίται ἐν ταῖς ἐπαρχίαις. Τὰ ἐκπαιδευτικὰ δὲ ἡμῶν καταστήματα εἰσιν ἐξαρτήματα, μᾶλλον δὲ προσαρτήματα τῶν κατὰ τόπους ἱερῶν ἐκκλησιῶν, και ἀναγείρονται· και συντηροῦνται πόροις ἐκκλησιαστικοῖς και τοῖς ἀπὸ τῶν ἑμρατικῶν τῶν ἱερῶν και ἀπὸ τῶν δίσκων συλλεγομένοις χρήμασιν, ὅς ἐνίοτε προστίθενται και προαιρητικαὶ φιλομούσων συνδρομαί. Προαρτήματα δὲ τὰ σχολεῖα τῶν ἐκκλησιῶν, διευθύνονται συνήθως και ἐποπτεύονται ὑπὸ τῶν ἐπιτροπῶν τῶν ἱερῶν ναῶν, αἵτινες και κατὰ τοῦτο ὑπόκεινται· τῇ ἐν τοῖς πατριαρχείοις μικτῇ συμβουλίᾳ, ἕκαστὴν ἐπὶ τῶν σχολῶν ἐποπτεῖαν ἐξασκεῖ τῇ ἀνωτάτῃ τοῦ πατριάρχου ἐγκρίσει διὰ τῆς κεντρικῆς ἐκπαιδευτικῆς ἐπιτροπῆς, πολλῆς εἰκοτε φροντίδος γινομένης ἐπὶ τῆς δι-εἰσκαλοῖς πολιτεύονται και διδασκαλία γίνεταί κατὰ τὸν μὴ ἀπέχοντα πρὸς τὸ θρησκευτικὸν και πολιτικὸν καθέστω. Ὅτι δὲ ἡ αυτοκρατορικὴ κυβέρνησις ἐποπτην τῶν σχολῶν ἀνάκαθεν ἀνεγνώρισε τὸ πατριαρχεῖον, δὴλον γίνεταί και ἐκ τοῦ ὅτι πᾶσα πρὸς ἀνάγκαις αὐτῶν ἀδεια τῇ αἰτήσεσι τοῦ πατριάρχου χορηγεῖται, και ἐκ σαφειτέρων σχετικῶν ἄρθρων τῶν ἑθνικῶν κανονισμῶν. Καὶ ἐν μὲν τῇ 19ῃ ἄρθρῳ (τίτλου 3ου) τοῦ εἰδικοῦ περὶ τῆς ἱερᾶς συνόδου νόμου τὰδε ὁρίζονται· «Ἐν τῶν οὐσιμῶν καθηκόντων τῆς ἱερᾶς συνόδου και τῶν προκρίτων τοῦ ἔθνους ὑπάρχει τὸ, νὰ λάβῃσι πρόνοιαν περὶ συστάσεως καταλλήλου ἑθνικοῦ παρθεναγωγείου, εἰς ὅποιον μέρος ἐγκρίθῃ, ὑπὸ τὴν ἐποπτεῖαν τοῦ πατριάρχου, τῆς ἱερᾶς συνόδου και τοῦ μικτοῦ συμβουλίου.» Ἐν δὲ τῇ 20ῃ τοῦ αὐτοῦ νόμου τὰδε· «Ἐπίσης ἔδει καταρῆσθαι ἡ δέουσα πρόνοια περὶ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἑθνικῶν κοινωτικῶν καταστημάτων, ἔχουν τῶν νοσοκο-

(11 djemasi-ul-ahir 1272), le firman impérial relatif aux réformes promulgué le 30 novembre 1875 (13 sikkadé 1299), ainsi que le mémoire de la Sublime Porte en date du 15 mai 1867, en sont la preuve.

Dans le cinquième paragraphe de ce dernier document la Sublime Porte déclare: «Aucun obstacle n'est apporté à la construction de nouvelles églises ou à la réparation des anciennes. Loin d'y mettre obstacle, le souverain et le gouvernement viennent souvent en aide à ces fondations pieuses, soit par des concessions gratuites de terrains, soit par des subventions pécuniaires.» En effet, jusqu'à ces derniers temps, la permission de construire des églises était accordée, dès que le patriarche en faisait la demande à la Sublime Porte. Néanmoins, c'est avec beaucoup de regret que nous avons tout dernièrement constaté que des demandes légales du patriarchat ont été entièrement négligées. Il a été même donné des raisons inconnues à la loi, contraires à l'esprit de l'ordre de choses établi, et qui ne tendent qu'à restreindre la liberté déjà reconnue.

6° Il a été également observé, depuis quelque temps, que des obstacles contraires à l'usage établi sont apportés à la construction des écoles malgré les ordres impériaux et les assurances de la Sublime Porte qui a déclaré que la construction des établissements d'instruction publique sera facilitée par tous les moyens. Le Hatti-houmayoun et le Firman du 30 novembre 1875 en font foi. Il est dit dans ce dernier: «Nous accorderons toutes les facilités pour la création et la construction des églises, des écoles et de leurs autres établissements nationaux.» En même temps, il a été signalé des ingérences dans la marche normale et régulière de nos écoles, ingérences qui ne sont pas en harmonie avec l'ordre de choses établi ab antiquo. Le gouvernement impérial n'ignore pas que le patriarchat œcuménique, quant à Constantinople, et les métropolitains, dans les provinces, exercent ab antiquo une surveillance spéciale sur les écoles de la nation orthodoxe, soit communales, soit nationales. Nos établissements d'instruction publique ne sont que des dépendances, ou plutôt des annexes des églises. Ils sont créés et entretenus par des revenus ecclésiastiques, par des bénéfices des prêtres et par des quêtes faites dans les églises, auxquelles se joignent quelquefois des donations pécuniaires des amis des lettres. En leur qualité d'annexes des églises, les écoles sont ordinairement dirigées et surveillées par les éphories de ces fondations pieuses. Les éphories se trouvent ainsi placées sous la dépendance du conseil mixte du patriarchat. Avec la haute autorisation du patriarche, le conseil en question exerce sa surveillance sur les écoles par l'intermédiaire de la commission centrale d'instruction publique: on y apporte un grand soin à ce que le corps enseignant se conduise et l'enseignement se fasse d'une manière qui ne soit pas contraire aux institutions religieuses et politiques. La preuve que le gouvernement impérial a de tout temps reconnu le droit du patriarchat concernant la surveillance des écoles, c'est que l'autorisation nécessaire pour leur construction est toujours accordée sur la demande du patriarche. D'ailleurs, les dispositions du statut national sont très explicites à cet égard. L'article 19 (titre 3) de la loi spéciale sur le saint synode statue: «Un des principaux devoirs du saint synode et des notables de la nation est d'aviser à ce qu'une école nationale de filles, appropriée aux circonstances, soit établie dans l'endroit qui serait jugé le plus convenable, sous la surveillance du patriarche, du saint synode et du

μαίων, τῆς ἐν Φαναρίῳ ἑθνικῆς σχολῆς, τῶν ἐπαρχια-  
κῶν καὶ ἐνοριακῶν σχολείων καὶ λοιπῶν, εἰς τὰ ὅποια  
ἡ διδασκαλία πρέπει νὰ γίνηται ὁμοίμορρος. Ἐν  
δὲ τῇ 3ῃ ἀρθρῷ τοῦ Β' τίτλου τοῦ περὶ καθ' ἑαυτῶν  
τοῦ μικτοῦ συμβουλίου εἰδικῶς νόμου τάδε ὀρίζονται:  
"Τὸ συμβούλιον ἐπιτηρεῖ καὶ ἐποπτεύει εἰς τὴν καλὴν  
διεξαγωγὴν τῶν ἑθνικῶν σχολείων καὶ νοσοκομείων  
καὶ λοιπῶν κοινωφελῶν ἑθνικῶν καταστημάτων."  
Καὶ ἐν τῇ 5ῃ ἀρθρῷ τοῦ αὐτοῦ νόμου τάδε: "Πρὸς  
ἐπιτήρησιν τῶν ἑθνικῶν σχολείων καὶ λοιπῶν κοινωφελῶν  
καταστημάτων τὸ συμβούλιον διορίζει ἐπιτρόπους  
καὶ ἀφόρους τῆ γνῶμη καὶ ἐγκρίσει τοῦ πατριάρχου."  
Ἐκ τῶν νομῶν τούτων καταδεδίχθαι γίνεται ὅτι ἡ  
κράτις ἡ βασιλεῖα ἐβραβεύει καὶ ἀνωμολόγησε τὴν  
ἐξουσίαν τῆς ἐκκλησίας, ὡς ἐποπτεύει ἐπὶ τῶν ἑθνικῶν  
καὶ κοινωφελῶν ἡμῶν σχολῶν.

Πιστεύω ὅτι διὰ τῆς προσηλωθείσης λεπτομεροῦς  
ἀναπτύξεως τρανῶς ἀποδείκνυται ὅτι ὁ Πατριάρχης  
ἐνεκα λόγων μεγίστης πολιτικῆς σπουδαιότητος, εἰς  
τὸ μεγαλεῖον καὶ τὴν συντήρησιν τοῦ ὑψηλοῦ κράτους  
ἀφ' ἑαυτῶν, ἐκέρωσε καὶ ἐβραβεύει τὸ ἐκκλησιαστικὸν  
καθεστῶς, ὅτι ταῖς ἀρχαῖς ταύταις ἠκολούθησαν πάν-  
τες, οἱ ἐνδοξοὶ αὐτοῦ διάδοχοι, ἀε ποτε ἀνομολογη-  
θέντος ὑπὲρ τῆς αὐτοκρατορικῆς κυβερνήσεως, ὅτι αἱ  
τῆς ἐκκλησίας προνομίαι καὶ ἡ ἀκρατικὴ τοῦ καθη-  
στῶτος τούτου τήρησις σωτήριαί εἰσι καὶ τῷ ὑψηλῷ  
κράτει καὶ τοῖς λαοῖς, ὅτι τὸ καθεστῶς τούτο καὶ  
ἀπαραβίβιστον καὶ μηδὲ μίαν ἀλλοιώσεως ἐπιδεχτικόν  
ἐστίν. Ἐτε ἐνθὲν μὲν περιπεφρονημένον δημοσίαις τῆς  
αὐτοκρατορικῆς κυβερνήσεως βραβεύσει καὶ ἐγγυήσιν,  
ἐνθὲν δὲ τὸ ἀπὸ ἐπισμοτικῶν διδόνων πράξεων κό-  
ρος περιβλημένον, ὅτι πάντα τὰ ἔγγραφα, περὶ ὧν  
ἐπραγματεύθη, ὑπὸ θρησκευτικῶν νόμων εἰσπένται  
καὶ θρησκευτικὰ εἰσι, διὰ τούτο δὲ καὶ ἀναμφι-  
βή-  
τος ἡ εἰδικὴ ἐπὶ τούτοις δικαστικὴ τῆς ἐκκλησίας  
ἐξουσία, ὅτι, ἀρχῇ αὐτῇ, καθ' ἣν εἶδον ὅπως αἱ μὲν  
μεταξὺ μουσουλμάνων διαφοραὶ αἱ ὑπὸ θρησκευτικῶν  
νόμων εἰσπένται δικάζονται κατὰ τὸ σερῆ, αἱ δὲ  
μεταξὺ χριστιανῶν τοιαῦτα διέχονται ὑπὸ τῆς ἐκ-  
κλησίας ὡς καὶ αἱ κατ' εἶδος ἀνωμολογηθῆ ἀνεκάν  
ὑπὸ τῆς αὐτοκρατορικῆς κυβερνήσεως, καὶ ταύτη κόρος  
ἐπιβίβως περιβλημένη ἠκολούθησαν ἐσχάτως καὶ πάλιν,  
προνοήσασα ὅπως αἱ μουσουλμάνων οἰκούντων ἐν  
αὐτονομίαις ἢ προνομιοῦχαις ἐπαρχίαις διαφοραὶ μεταξὺ  
μουσουλμάνων αἱ ὑπὸ θρησκευτικῶν νόμων εἰσπένται  
δικάζονται κατὰ τὸ σερῆ, καὶ ἐπὶ παρὰ πάντα ταῦτα  
ἐπεχειρήθη, ἐσχάτως ὅπως ἀλλοιωθῆ καὶ ἀνατροπῆ τὸ  
καθεστῶς, ἀπαραίτητον ὑπάρχον εἰς τὴν ἐν τῇ αὐτο-  
κρατορίᾳ ἐλευθέρῃ τῆς ἐκκλησίας ἐνέργειαν καὶ εἰς  
τὴν θρησκευτικὴν κοινωφελῆ βίον τοῦ ὑπ' αὐτῆς ποι-  
μινόμενου λαοῦ.

Πιστῶν πολλὰκις λαβόντες τῆς ὑπὲρ τῆς ἐκκλησίας  
καὶ τοῦ ὀρθοδόξου γένους μερίμνης τοῦ μεγαλειοτάτου  
καὶ φιλολάου ἡμῶν ἀνακτος, ἠπειδόμενοι ἐπὶ τὰ φιλο-  
δικαία αἰσθήματα τῆς αὐτοκρατορικῆς αὐτοῦ μεγα-  
λειότητος, καὶ στερεῶς ἀνταχόμενοι τῶν εὐμενῶν  
πολλῆ πολλὰκις δοθεισῶν δημοσίων ἐπισμοτικῶν  
βασιλικῶν καὶ κυβερνητικῶν ὑποσχέσεων καὶ βραβεύ-  
σεων, πεποιθῆμεν ὅτι ἡ κραταιὰ βασιλεῖα εὐδοκίησιν  
ἐμπεδῶσαι καὶ ἀθῆς τὸ ἀρετὴ σφόδρα σαλευθῆν ἐκ-  
κλησιαστικὸν καθεστῶς.

Καὶ ἐγὼ δὲ καὶ τὰ περὶ ἐμὲ δύο σώματα, νομί-  
μως ἀντιπροσωπεύοντες τὴν ἐκκλησίαν καὶ τὸν ὑπ'  
αὐτῆς ποιμινόμενον λαόν, οὐ καυσόμεθα δεόμενοι  
ὑπὲρ τῆς ἀμετακινήτου ὑγιείας τοῦ εὐεργετικωτάτου

conseil mixte." Dans l'article 20 de la même loi  
il est statué: "Les établissements d'utilité publique  
qui se trouvent à Constantinople, soit les hôpitaux  
et l'école nationale du Phanar, ainsi que les écoles  
provinciales et paroissiales et autres, où l'enseigne-  
ment doit être uniforme, seront l'objet de soins  
assidus." L'article 3 du deuxième titre de la loi  
sur les attributions du conseil mixte statue: "Le  
conseil inspecteur et veille à la bonne admini-  
stration des écoles nationales, des hôpitaux et des  
autres établissements nationaux d'utilité publique."  
Enfin, le cinquième article de la même loi statue:  
"De l'avis et sur l'autorisation du patriarche, le  
conseil nomme des évêques et des éphores  
chargés de la direction des écoles nationales et  
des autres établissements d'utilité publique."  
Toutes ces lois prouvent, à l'évidence, que le gou-  
vernement impérial a ratifié et reconnu le droit de  
l'église de surveiller les écoles, soit nationales, soit  
communales.

Je crois que, de l'examen minutieux qui précède,  
il a été clairement démontré que le Conquérant,  
pour des raisons d'état d'une haute importance,  
raisons qui touchaient à la grandeur et à la con-  
servation de l'empire, a confirmé et ratifié le statu  
quo ecclésiastique; que tous ses illustres successeurs  
suivirent ses idées; que le gouvernement impérial  
a, de tout temps, reconnu que les privilèges de  
l'église et le maintien loyal du statu quo sont salutaires  
à l'empire et aux peuples; que ce statu quo  
ne peut être ni attaqué, ni altéré, attendu que, d'une  
part, il est placé sous la sauvegarde des assurances  
et des garanties solennellement données par le gou-  
vernement impérial, et que, d'autre part, il est res-  
servé de la sanction formelle de conventions inter-  
nationales; que toutes les questions, dont je me suis  
occupé dans ce travail, sont régies par des lois  
religieuses, qu'elles sont par leur nature religieuses,  
et, par conséquent, du ressort incontestable de  
l'église; que le gouvernement impérial a de tout  
temps reconnu le principe que les différends régis  
par des lois religieuses et qui s'élèvent entre musul-  
mans, doivent être jugés selon le chéri, tandis que  
les différends de cette nature entre chrétiens, ainsi  
que certaines affaires spéciales, doivent appartenir  
à la juridiction de l'église; que ce principe a été  
revêtu d'une sanction internationale, qu'il a été tout  
récemment mis en pratique par le gouvernement  
impérial qui a eu soin d'exiger que les différends  
entre musulmans résidant dans des provinces auto-  
nomes ou privilégiées, différends régis par des lois  
religieuses, doivent être jugés selon le chéri; que,  
malgré tout ce qui précède, des tentatives ont été  
tout récemment faites dans le but d'altérer et  
d'abroger le statu quo, dont le maintien est in-  
dispensable à la liberté d'action de l'église dans  
l'empire et à la vie religieuse et communale, du  
peuple placé sous la direction ecclésiastique.

Ayant eu souvent des preuves de la haute sol-  
licitude de notre auguste et bien-aimé souverain  
en faveur de l'église et du peuple orthodoxe; confiants  
dans les sentiments de haute équité de sa majesté  
impériale, et fortement attachés aux promesses  
solennellement données et aux assurances gracieuse-  
ment réitérées par les glorieux sultans et la Sublime  
Porte, nous sommes convaincus que le gouvernement  
impérial voudra bien raffermir de nouveau le statu  
quo ecclésiastique fort ébranlé dans ces derniers  
temps.

Quant à moi et aux deux corps qui m'entourent,  
en notre qualité de représentants légitimes de  
l'église et du peuple orthodoxe, nous ne cesserons  
de prier le ciel que la santé de sa majesté im-

και κραταιότατου ημών άνακτος και της επί μη-  
κιστων διατηρήσεως επί των λαμπρών και ένδοξον  
θρόνον αυτού.

Τη 14 Ιουλίου 1883, 22 βαμαζάν 1300.

(ὕπογρ.) Ιωακείμ.

A periale notre auguste et bien-aimé souverain soit  
toujours florissante, et que son règne soit long et  
glorieux.

Le 14 juillet 1883, 22 ramazan 1300

(sign.) Joachim

11. — 1883 novembris 12 24. — Joachim patri-  
archa administro turcico significat, se non posse ab  
iis capitibus recedere, quae in relatione superius  
exhibita continentur, petitque sibi regium diploma  
concedi iis per omnia simile, quae praedecessores  
sui nacti sunt.

12. — 1883 decembris 9 21. — Joachim patri-  
archa administro turcico notum facit, a munere se  
abdicasse coram sacra synodo et consilio mixto,  
cum expostulationes ab ipso factae surdas per-  
cussissent aures.

13. — 1883 decembris 9 21. — Sacra synodus  
consiliumque mixtum ab administro turcico petunt,  
ut patriarchae abdicacionem, admittat ratamque  
habeat.

14. — 1883 decembris 15 27. — Asim pascia  
Joachim patriarcham hortatur, ut pēgat patri-  
archalis illius ecclesiae regimen procuracionemque  
gerere: eidemque spem inicit causas dissidii brevi  
amotum iri.

15. — 1883 decembris 16 28. — Joachim patri-  
archa administro turcico significat, se non vi co-  
actus sed sponte patriarchatu abdicasse, suamque  
demonitionem rursus renovat.

16. — 1883 decembris 19 31. — Asim pascia  
gravamina a patriarcha oblata singulatim et per  
partes expendit, ostenditque eadem nullo ininiti  
fundamento. Monumentum huiusmodi, cum gravis-  
simi sit momenti ad explorandas gubernii turcici  
sententias, per extensum exscribere iuvat. Est  
tenoris sequentis.

Τεσκερέ: του ὑπουργοῦ της δικαιοσύνης  
και των θρησκευτικῶν.

Αριθμός πρωτοκόλλου 4826.

Πρός τον πατριάρχη των Ρωμαίων.

Εν τῇ ὑπὸ ἡμερημίαν 21 οσφάρ 1301 τακτικῆς  
ὡμῶν πρὸς τὸ ὑπουργεῖον ἐγγλωθῆ, ὅτι ἡ διάρκεια  
τῆς μεταξὺ τοῦ ὑπουργείου και τοῦ πατριαρχείου ἕνεκα  
τῶν γνωστῶν πραγμάτων ὑπαρχούσης διαφωνίας προ-  
ξενεῖ δυσχερείας και ὅτι διὰ τὸν λόγον τούτον ἡ σύ-  
νοδος τῶν μητροπολιτῶν και τὸ μικτὸν συμβούλιον  
ἐγκύκλιον ἡμῶν εἰς παραίτησιν.

Καίτοι ἡ παραίτησις ὡμῶν συνεπέφερα χρεῖαν  
τοῦ πατριαρχικοῦ θρόνου, διότι διορίζονται μὲν κατὰ  
τὸ ὕψηλον βερατίον οἱ πατριάρχα: ἰσορίως, ἐπιτρέπε-  
ται ἡμῶς ἐν ὡρισμέναις περιπτώσειν ἢ ἐν περὶ πώσοι  
παραίτησεως ἢ ἀλλαγῆ: καίτοι τὸ πρῶτον ἄρθρον  
τοῦ περὶ ἐκλογῆς κανονισμοῦ διαλαμβάνει ὅτι, ἐν  
περιπτώσει χρεῖας τοῦ πατριαρχικοῦ θρόνου Κων-  
σταντινουπόλεως, ἡ σύνοδος τῶν μητροπολιτῶν και  
τὸ μικτὸν συμβούλιον συνερχόμενα και ἐκλέγοντα ὡς  
τοποτηρητὴν ἓνα τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει μητρο-  
πολιτῶν, κεντημένον τὰ ἀπαιτούμενα προσόντα, υπο-  
βαλλοῦσι διὰ μαζάτα τὸ πρᾶγμα και τὸ τῆς ἐκλογῆς  
τοῦ τοποτηρητοῦ, συνφάδ δὲ τῇ ἐκδοθσομένῃ αὐτο-  
κρατορικῇ διατάγματι ἀποστελλεται διατάγμα (ρου-  
γιοφυουάδῃ) διατάττον τὸν τε διορισμὸν τοῦ τοπο-  
τηρητοῦ και τὴν συμφωνίαν τῇ κανονισμῇ ἐκλογῇ  
πατριάρχου: ἐν τούτοις, ἐπειδὴ τὸ ὅμοι μετὰ τῆς  
ὁματίρας παραίτησεως λεγθῆν τακτικῶν τῆς συνόδου  
τῶν μητροπολιτῶν και τοῦ μικτοῦ συμβουλίου παρε-  
κάλει τὴν μὴ παραδοθῆν τῆς παραίτησεως, ἡ ὕψηλη  
πύλη, ἀφ' ἑνὸς διατεθειμένη ἵνα ὑποστηρίξῃ πάσαις  
τὰς νομίμους εὐχὰς τῆς συνόδου τῶν μητροπολιτῶν  
και τοῦ μικτοῦ συμβουλίου, και ἀφ' ἑτέρου σερομένη

τὸ ἄτερον και τὸ ἀξίωμα ὡμῶν. Ἐν ἀπαύρῳσιν ἐπι-  
ναγκῆς νὰ σπύσῃ προσκαλοῦσα τὴν συνόδον τῶν  
μητροπολιτῶν και τὸ μικτὸν συμβούλιον εἰς ἐκτέλεσιν  
τῆς διατάξεως τοῦ βεθάντου ἄρθρου τοῦ κανονισμοῦ,  
ἀπ' ἀναντίας προύτιμος και ἐπίσεπτος τὴν ὑποστήριξιν  
τῆς γενομένης παρακλήσεως. Ἐπειδὴ ἡμῶς και ἐν  
τῇ ἡδὴ λεγθεῖσιν ἀπαντήσαι ὡμῶν ἐπαναλαμπράνται:  
τούτο μὲν ὁ λόγος ὅτι ἡ ὁριστιμένη, διαφωνία ἐξαρ-  
θενῆται και παραρλίπται: τὰ προνόμια τοῦ πατριαρ-  
χείου, τούτο δὲ ἡ πρὸς παραίτησεως αἰτήσις και  
ἐπειδὴ ἔσον τὸ κράτος περὶ πολλοῦ ποιεῖται: τὸ ἐμ-  
μέναι: ἐν τῇ διατήρησι: τῶν διατάξεων τῶν τεθετα-  
B λωμένων παραχωρήσεων, τῶσιν τὸ καθῆκεν αὐτοῦ  
ἀπαίται νὰ φροντισῇ εἰς ἐιδόρθωσιν τῶν περὶ τοῦ ἐπι-  
τίου φρονημάτων, ἵτινα αἰσθάνεται παρουσιαζόμενα:  
τέλος ἐπειδὴ ἡ ἀνάπτυξις αὐτῆς τῶ ὕψηλοῦ συντηρη-  
τικοῦ πνεύματος τοῦ κράτους φαίνεται ἀναγκασιότατη  
πρὸς ἔρπον τῶν ἐν τῇ τακτικῇ ὡμῶν διαλαμπανόμενων  
δυσχερειῶν και πρὸς ἐπίτευξιν τῆς ποθητῆς συνεν-  
νοήσεως: διὰ ταῦτα προάγομαι: νὰ δώσωμ διαταφή-  
σε: τινὰς.

Ἐν τῇ ὑπὸ ἡμερημίαν 22 βαμαζάν 1300 ἐκτελεῖ  
τακτικῆς τοῦ πατριαρχείου και ἐν ταῖς πρὸ αὐτοῦ  
και μετ' αὐτὸ γενομέναις συνετελέσεσι και συνομιλίαις,  
ἐγγλωθῆ, ὅτι τὰ αἰτήματα εἰσιν εἰς κα. ὅτι, τούτων  
εἰσακουσόμενων, τὰ ἐπὶ ὕψηλων βερατίων ἐστρηγι-  
μένα προνόμια θέλουσιν ἐπανέλθει εἰς τὴν ἀρχικὴν  
αὐτῶν κατάστασιν: ὡς ἐκ τούτου ἐδέχθη κατὰ πρῶτον  
νὰ ὁρισθῇ και ἐπαληθεύσῃ νεφθαλιωδῶς και πρὸ  
πάντων τὸ ἔξῃ: Αἱ αἰτήσεις αὗται συνάδουσιν ταῖς  
C διατάξεσι τῶν ὕψηλων βερατίων, ἢ μήπως ἢ παρα-  
δοχῇ, αὐτῶν θέλει προσθεῖται εἰς τὰ προνόμια, ἵτινα  
κέντηται τὸ πατριαρχεῖον και ἵτινα και τὸ κράτος  
μέχρι σήμερον διατήρησι, νέας δὲλλας παραχωρήσεις,  
και ὅστω θέλει προθενῆσαι τὴν παραχωρήσιν εἰς τὸ  
πατριαρχεῖον νέων ἄλλων προνομίων ἐκτὸς τῶν ἀρ-  
χαιῶν παραχωρήσεων; ἡ ἀλήθεια αὐτῇ, ἐξαρτάται ἐκ  
τῆς αὐτεψίας τῶν βεθάντων βερατίων και τῆς ἀντι-  
παράθεσεως αὐτῶν μετὰ τῶν παρόντων αἰτημάτων.  
Δι' ὃ ἀποστέλλω ἐπισυννημένῃ τῇ παρόντι τεσκερέ  
ἴσον ἐπίσημον τοῦ πρακτικοῦ τοῦ τῶν σκόπῶν τούτων  
πραγματοποιήσαντος ὑπουργικοῦ συμβουλίου, συνο-  
δευόμενον ὑπὸ ἱκανῶν ἐντυπων ἀντιτύπων ἀνεπίσημου  
μεταφράσεως αὐτοῦ.

Τὸ πρῶτον τῶν αἰτημάτων τοῦ πατριαρχείου  
περιστρέφεται εἰς τὸ ἀρμόδιον ἐκαστοῦ τῶν συν-  
ῶν ἀστικῶν δικῶν, τῶν ἀγορῶσιν μητροπολιτῶν και  
ἐπισκόπων. Μὴ ἐξετάζων ἐν τῇ ἐκαστοῦ τῶν τοῦ  
κράτους και πῶς θέλει εἶναι συμφωνῶν τῇ τάξει νὰ  
δικάζονται: αἱ δικαί αὗται, ἀρκουμαι ὑπομνηστικῶν  
ἔτι ἡ, περικοπῆ, τῆν τὸ πατριαρχεῖον κατὰ πρῶτον  
θεμερεῖ συλητῆριον, ἐάν εἶναι: ἐκ τῶν προνομίων,  
ἵτινα οὕτως ἀπ' αἰώνων καταχωρίζονται: ἐν τοῖς βερα-  
τίοις, και ὅτι αἱ περὶ τῶν συνήθων ἀστικῶν δικῶν  
διατάξεις ἀπὸ τεσσαράκοντα και πέντε ἡδὴ ἐτῶν τε-  
τρακτὶς ἐτροποποιήθησαν.

Τὸ δευτέρον εἶναι: ἔνοτασις κατὰ τῆς ἐκδικα-  
σεως τῶν κοινῶν ἐγκλημάτων ἐν τοῖς ποινικοῖς δικα-  
στηρίοις. Ὡς γνωστὸν, αἱ περὶ ποινικῶν ἀντικειμένων  
κατὰ πνευματικῶν ἀρχηγῶν ποινικῶν ἀγωγῶν δια-  
ροῦνται εἰς τρεῖς κατηγορίας. Ἡ πρώτη, περιλαμβάνει:  
τὰ θρησκευτικὰ ἐγκλήματα, περὶ ὧν τὸ ὕψηλον βερα-  
τίον διαλαμβάνει ὅτι, ἐάν κταίσωσι θρησκευτικῶς: οἱ  
ἐπίσκοποι, οἱ καλόγηροι, οἱ ιερεῖς, αἱ καλογραφαί και  
οἱ ἰγούμενοι, σεφρονίζονται: διὰ καταλλήλων ἐπιτι-  
μήσεων. Ἡ ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου ἐξουσία και  
δικαιοδοσία τοῦ πατριαρχείου εἶναι: πληρέστατα ἐν  
54\*

ἐνεργεία. Ἡ δευτέρα εἶναι ἡ ποιητὴ ἢ προερχομένη ἀπὸ τοῦ λαοῦ κατὰ τὴν μητροπολιτικὴν καὶ ἐπισκοπικὴν ἐπιτροπὴν ἀφαιρῶντων εἰς τὴν θέσιν αὐτῶν. Κατὰ τὸ 8 ἄρθρον τοῦ περὶ ἐπισκοπικῶν κανονισμοῦ, ἴσως οἱ χριστιανοὶ κάτοικοι τοῦ τόπου τινὸς ἔλαττωσαν παράκονα κατὰ τὴν ἐπισκοπικὴν, ἂν ἦναι δὲ δυνατὸς ὁ συμβιβασμὸς διὰ συνδιαλλακτικῶν μέσων, πρέπει, ἴσως μὴν τὰ παράκονα περιστρέφονται εἰς πνευματικὰ ἀντικείμενα, ὁ κατηγορούμενος νὰ διακαθῆται ὑπὸ τῆς συνόδου τῶν μητροπολιτῶν καὶ ἐν περιπτώσει ἀποδείξῃ τὴν παραπάνω νὰ τιμωρηθῆ κατὰ τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς κανόνες· ἴσως δὲ τὰ παράκονα περιστρέφονται εἰς κοινὰ κτήματα, πρέπει ἡ διαδικασία νὰ τεληθῆ ὑπὸ τοῦ μικτοῦ συμβουλίου συνεδρᾶ τοῖς νόμοις τοῦ κράτους· ἴσως δὲ ἡ κατηγορία ἀποταλῆ κακοῦργημα, ἐπειδὴ θέλει ἀφαιρεθῆσαι τὸ πνευματικὸν ἀξίωμα τοῦ κακοῦργου, τοῦτου γινομένου, πρέπει νὰ τιμωρηθῆ κατὰ τοὺς καίμηνους ποινικοὺς νόμους· εἶναι δὲ γνωστὸν ὅτι ἡ σεβαστὴ κυβέρνησις οὐδὲ κατ' ἐλάχιστον παρενόχλησε πρόσκομμα εἰς τὴν ἴσον ἀφορᾶ τοὺς ἐπισκοπικοὺς κλήρη ἐφαρμογῆς τῆς ἐξουσίας καὶ τῆς δικαιοδοσίας ταύτης, ὡς ὁ βρῆθαι κανονισμὸς ἐχορήγησε τῇ πατριαρχείᾳ. Ἡ τρίτη κατηγορία δὲν ἀφορᾶ μὴτε εἰς τὸ πνευματικὸν ἀξίωμα, μὴτε εἰς τὸ τῆς θέσεως αὐτῶν, ἀλλ' εἶναι κτήματα θεωρούμενα καθαρῶς προσωπικὰ ἐγκλήματα. Τοῦτο δὲ εἶναι ἐκεῖνο, τὸ ὅτι τὸ πατριαρχεῖον ἐπ' ἐσχάτων ἐθέλησεν ἵνα ἐξιδιοθεύσῃ αὐτὸ καὶ τὸ ὅποιον τὸ κράτος δικαίως φυσικῶς τῷ λόγῳ δὲν θέλει ἵνα παραχωρήσῃ· ἐπειδὴ δὲ καθὼς εἶναι ἐμπεισιτευμένον τοῖς πνευματικαῖς ἀρχηγοῖς τὸ δικαίωμα καὶ τιμωρῆσαι τὰ θρησκευτικὰ ἐγκλήματα, οὕτως εἶναι δικαίωμα τοῦ κράτους, διεπείναι ὁ φύλαξ τοῦ δημοσίου δικαίου, τὸ καταδιώκειν τὰ ἐκ τοῦ δημοσίου δικαίου θεωρούμενα προσωπικὰ ἐγκλήματα, τὸ ἐγείρειν ἀγωγὴν κατὰ τὴν διαπραξάντων τοιαῦτα πλημμελήματα καὶ κακοῦργήματα καὶ τὸ τιμωρῆσαι αὐτοὺς, διὰ τοῦτο εἶναι πρόδηλον ὅτι δὲν θέλει εἶναι δυνατόν νὰ παραχωρήσῃ τὸ ἀρχαῖον καὶ φυσικὸν τοῦτο δικαίωμα καὶ ὅτι τὸ κράτος ἔχει λόγους διὰ νὰ μὴ παραδεχθῆ τὴν περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου αἴτησιν.

Τὸ τρίτον τῶν αἰτημάτων ἀφορᾶ τὰς διαθήκας. Τὸ τρίτον ἄρθρον τοῦ κανονισμοῦ τοῦ διαρκεῶς μικτοῦ συμβουλίου διαλαμβάνει ὅτι τὸ συμβούλιον τοῦτο ἐξετάζει καὶ ἐξομαλίζει τὰς περὶ εἰσοδημάτων τῶν τῇ πατριαρχικῇ Κωνσταντινουπόλεως θρόνῳ προσηρτημένον μονῶν καὶ τὰς περὶ διαθηκῶν, ἀφαιρέσεων, τραυματικῶν καὶ προσηρτικῶν διενάξεις ἐν περιπτώσει ἀφαιρέσεων καὶ γαιῶν νόμους καὶ τοὺς λοιποὺς κοινούς θεσμούς, ταῦτα φυσικῶς θεωροῦνται, ὡς καὶ πρότερον, ἐν τοῖς ἀρμοδίαις τοῦ κράτους δικαστηρίοις καὶ συμβουλίαις. Ἐν δὲ τῷ 11 αὐτοῦ ἄρθρῳ περιέχεται ὅτι τὸ συμβούλιον τοῦτο θεωρεῖ ἰδιοκρούσας εἶναι καὶ αἴτησιν τῶν ἐνδιαφερομένων ἀντιτεθεῖσι τῇ πατριαρχείᾳ. Ἐπειδὴ δὲ οἱ περὶ καταγραφῆς περιουσίας καὶ διαθηκῶν τρητηαὶ κανόνες καὶ τὰ καθήκοντα τῶν ἐροδικῶν ἐμπεριλαμβανόνται ἐν τῇ προλαβόντως κατὰ τῆς Ἱψηλῆς Πύλης πρὸς τοὺς ὁπαλλήλους τοῦ ὀθωμανικοῦ κράτους ἀποστασίῳ ἐγκυλίῳ, ταύτης δὲ αἱ διατάξεις ἐγνωστοποιήθησαν ὑπὸ τοῦ πατριαρχείου καὶ τοῖς μητροπολίταις καὶ τοῖς ἐπισκοποις, διὰ ταῦτα εἶναι πρόδηλον ὅτι ἡ σεβαστὴ κυβέρνησις ἤδη δὲν ἐθέσκει τι ἐκτὸς αἰτῶν εἰρημίων τοῦ κανονισμοῦ ἄρθρων, αἴτε τῆς διατάξεως τῆς περὶ 7; ὁ λόγος ἐγκυλίου.

Τὸ τέταρτον τῶν ἐν τῷ ἐκτετατῆ τακτικῇ μεταξὺ τῶν ὡς ἀντικειμένων παραπάνω συγκαταριθμηθέντων εἶναι τὸ ζήτημα τοῦ γάμου καὶ τοῦ διαζυγίου· εἶναι δὲ ἄγνωστος ἡ αἰτία, δι' ἣν ἐγεννη τὸ ἀντικείμενον λόγου, ἐνφ, προκειμένου περὶ συζύγου καὶ διαζυγίου, οὐδ' ἢ ἐλάχιστον προσβολὴ ἀναρτήθη εἰς τὴν

ἐξουσίαν καὶ δικαιοδοσίαν τῶν πνευματικῶν ἀρχηγῶν. Ὅσον ἀφορᾶ τὰς περὶ διατροφῆς ἀγωγὰς, ὡς γνωστὸν ὄντι καὶ ὡς ἐν τοῖς προλαβόντως τα καὶ ἐσχάτως γεγραπτοὺς φιλικοῖς μου γράμμασιν ἐδηλώθη, οὐδὲ λόγος ἢ διατάξεως ἀκρωτῆ, οὐτε ἐν τοῖς βασιλείαις, οὐτε ἐν τῇ κανονισμῶ, ὅτι ἡ ἐκδίκασις τῶν περὶ διατροφῆς ἀγωγῶν εἶναι ἐκ τῶν κτηνομιῶν τῆς πατριαρχείου. Τούτων οὕτως ἐχόντων, ἐνφ ἡ κυβέρνησις δὲν ἐπέλυσε τὸ πατριαρχεῖον καὶ τὰς μητροπόλεις ἐπὶ τοῦ νὰ θεωρηθῆ τοιαύτας ἀγωγὰς· ἐνφ ἡ κυβέρνησις δὲν λέγει μὴν τι διὰ τὰς περὶ διατροφῆς δικὰς τὰς τῇ συγκαταθέσει τῶν διαφερομένων ἐν τῇ πατριαρχείᾳ καὶ τὰς μητροπόλεις διαλυομένων, ἐπειδὴ ἕως ἄλλο ὁ γάμος καὶ τὸ διαζύγιον, καὶ ἄλλο ἢ ἐκ τοῦ διαζυγίου ἀπορρέουσα περὶ διατροφῆς ἀγωγή, καθ' αὐτὸ κοινὸν δικαίον, καὶ ἐπειδὴ ἐάν τις τῶν ἀποφάσεων, ἢν θεωρῶν ἐαυτὸν ζημιούμενον ἐκ τινος ἀποφάσεως, ἢν τὸ πατριαρχεῖον ἢ ἡ μητρόπολις ἐξέλεκεν ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου, καταρῆγῃ εἰς τὴν ἀρχὴν καὶ ζήτησῃ ἵνα ἡ δικὴ αὐτοῦ θεωρηθῆ ἐν τινι κυβερνητικῇ δικαστηρίῳ, ἢ κυβερνήσει· ἐάν εὐχάται νὰ κείσῃ τοὺς τοιοῦτους τὰ δικαστήρια τοῦ κράτους καὶ νὰ βιάσῃ αὐτοὺς ἐκόντας ἀκοντάς· εἰς τὴν ἐπέλευσιν τῆς κατ' ἡς παραπονούνται ἀποφάσεως, τοῦδ' ἐπερ ἦδεν εἶσθαι παραγνώριστος τοῦ κυβερνητικοῦ καθήκοντος, διὰ ταῦτα προλαβόντως τὸ μὴ ὑποκειντοὺς ἐσκέψθη νὰ ἐρίσῃ πρόπον τινα ἐξετάσεως τῶν τοιοῦτων ἀποφάσεων ἐν περιπτώσει τοιαύτης αἰτήσεως ἐνδὸς τῶν διαδίκων, τὸ δὲ συμβούλιον τῆς ἐπικρατίας νὰ θεωρηθῆ τῶν τῶν παρεμφερῶν καὶ τέλος ἐνφ τὸ πρᾶγμα τοῦτο εἶχε κοινοποιηθῆ ὅμν, ἐν τούτοις γίνεται ἐντασις ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου, ζήτηται ἵνα αἱ περὶ διατροφῆς ἀγωγῆς δικαζόνται καὶ κατ' ἕρπον ἐν τῇ πατριαρχείᾳ. Ζητεῖται προνόμιον ἐκτὸς τοῦ ὀφηλοῦ φερμανίου.

Τὸ πέμπτον τῶν αἰτημάτων εἶναι περὶ ἀνεγέρσεως ἐκκλησιῶν. Εἶναι πάντῃ περιττὸν νὰ εἶναι τις πόσον πρόθυμον δείκνυται τὸ κράτος προκειμένου περὶ ἐβρώσεως ναῶν. Κατὰ διαγορεύει τὸ ἐν ἐπὶ 1272 ἐκδοθέν καὶ δι' αὐτοκρατορικῶν χαιτίου κοσμηθέν ὕψηλόν περὶ μεταρρυθμίσεων φερμανιον, ἔστιν ἀνεγέρσῃ ἢ ἐκ νέου ἀνεγέρσει εὐκτηρίων οἰκῶν, πρέπει νὰ ὑποβάλληται τῇ Ἱψηλῇ Πύλῃ τὸ σχέδιον καὶ ὁ τρόπος τῆς κατασκευῆς αὐτῶν, πρέπει οἱ πατριαρχεῖα καὶ οἱ μητροπόλεις νὰ ἐξαιτῶνται τὴν ἀπαιτουμένην ἀξίαν, καὶ μὴ ὑπάρχοντος κυβερνητικοῦ πινος κωλύματος, καὶ μὴ ὑπάρχοντος τῆς ὑψηλῆς ἀδείας. Καὶ ἡ σημερινὴ δὲ κορεΐα τῆς σεβαστῆς κυβερνήσεως, ὅσον ἀφορᾶ τὰς τοιαύτας οἰκοδομὰς, οὐδὲμῶς ἀντιβαίνει πρὸς τὸ ὕψηλόν περὶ μεταρρυθμίσεων φερμανιον, ἀλλ' εἶναι ἀκριβῶς καὶ κατὰ γράμμα σύμφωνος πρὸς αὐτό.

Ὅσον ἀφορᾶ τὴν ἀποκτείναν τῶν σχολείων, ἐπερ ὅν τὸ ἐκτὸν τῶν αἰτημάτων ὑποστηρίζεται μετ' ἰδιαιτέρου ἐνδιαφέροντος ἐν τῇ ἐκτετατῇ τακτικῇ, περιεκτικῇ τις τοῦ περὶ μεταρρυθμίσεων ὀφηλοῦ φερμανίου εἶρκει ἵνα τὸ ἐν τοῖς δημοσίοις σχολείοις διδασκικόν σύστημα καὶ ἡ ἐκλογή τῶν διδασκάλων αὐτῶν ἢ ὑπὸ τὴν ἀποκτείναν καὶ ἐξέλεγειν μικτοῦ συμβουλίου τῆς παιδείας, οὕτως τὰ μέλη διορίζονται κατὰ τῆς αὐτοῦ μεγαλειότητος. Ἐπομένως τὸ δικαίωμα τῆς σεβαστῆς κυβερνήσεως ἐν τῇ ἀποκτείναν τῶν σχολείων εἶναι ἐναργῆς, καὶ οὐδὲν ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου ἐκαινοτομήθη.

Ἱστορεῖται ὅτι, συνεδρᾶ τῇ ὀμολογημένως διακριμένη συνεία καὶ ὀρθοπροσόνῃ ὅμν, θέλετε ὀμολογήσαι ὅτι, συμφωνῶν τῇ εὐσταθεῖ κορείᾳ, ἢ ἡ σεβαστὴ κυβέρνησις βαδίζει, καὶ τοῖς πανθομολογουμένοις ὀφηλοῖς περὶ διατηρήσεως τῶν θρησκευτικῶν προνομίων τῶν διαφόρων τάσεων τῶν ὀφηκῶν προστατευτικῶς φρονήσεσιν αὐτῆς, οὐδὲ κἄν τῆς διανοίας αὐτῆς διηλθε νὰ παραβλέψῃ κἄν κατ' ἐλάχιστον τὰ προνόμια, ἂν ἀπολαύει τὸ πατριαρχεῖον, καὶ ὅτι ἡ παραβεδομένη τῆς σεβαστῆς κυβερνήσεως κορεΐα εἶναι τὸ ἐναρ-

γινε συνφά τας διατάξεις των όφθλων βαρτίων και α βαλλάντων και καθ' ολοκληρίαν εν τοις όφθλοις βαρτίοις.

Έταρος άρχιεός όρος των βαρτίων όστιν ό εξής:

"Όταν τινός των χριστιανών καταλείπει διά διαθήκης τό τρίτον τής παρουσίας αυτών εις εκκλησίαν ή εις μονήν ή εις πατριάρχην ή εις μητροπολίτην ή εις επίσκοπον ή εις σχολήν ή εις νοσοκομείον αυτών, τό κληροδότημα λαμβάνεσθε άδεία του σερφ, Κνι-σέρ-λί, παρά των κληρονόμων και παραδίδεσθε. "Όταν άδεία του σερφ δεσφη προσωπικρατηθήναι επίσκοπόν τινα, ιερέα, μοναχόν ή μοναχήν, κρατείσθε υπό του μητροπολίτου. "Όταν θεωρησώ τοις λογαριαμοίς των επιτρόπων των μονών και εκκλησιών των καταχωρημένων τά εισοδήματα αυτών και όταν καθώσι και διορίσω τοις επιτρόπους τοούτους, μηδεις έναντιούσθε." Έν φ' ως εν τής περικοπής ταύτης γίνεται καταφανές ότι διά την ένεκα άστικής δίτης προσωπικρατησιν των επισκόπων και των ιερών άλλου άρχιεπίσκοπο άναφορέτως άδεια του σερφ ή λέξι: Κνι-σέρ-λί άρρηθή τή 14 μουχαρρέμ του 1290, καθά λέγει ό μουζακάρης του αυτοκρατορικού διαβανίου. Ούτω δέ οό μόνον ή άρχαία προνομία δέν καταργήθη, αλλά τούναντιν και εις ένα όρον, από αίωνων έν ισχύϊ διαταλούνται και μίαν των αληθών βίσεων των βαρτίων άποκαταλούντα, έδότη άνωσθήσαστε πρό δέκα έτών πλείων επέκτασις.

Εκπαλαιωμένω δι να δηλώσω ότι Νάλα προξενίωι εύχαριστούν, εάν ή ύμντέρα παναγιότης εύσερτηθή να αναλάβη ως και πρότερον τά σκουδαία όφθλα αύτης καθύκοντα.

1 βεβουά-εββάλ 1301, 19 δεκαμβρίου 1863 (1299). (όπογγ.) Άσπια.

(Προσάρτημα.)

Πρακτικόν τής κατά ετην 18 σερφ 1301 συνεδριάσεως του όπουργικού συμβουλίου.

Τό όπουργικόν συμβούλιον, έν τή συνεδρίασι αυτου τή 13 βεβουά 1300, λαβόν υπ' όφην τό παρά του όπουργείου τής δικαιοσύνης και των θρησκευμάτων διαβιβασθέν τακρίον του πατριαρχείου, τό άφορών περικοπής τινος τώσ εις τοις μητροπολίτας και επισκόπους διδομένων βαρτίων, άπό εξήτους και συνεξήτους την ύπόθεσιν. ειχεν άποφασίσει δικως γραφή τή βηθέντι όπουργείω ίνα κοινοποιήσιν εις τό πατριαρχεον ότι, επειδή ό περί καταργήσεως των άρχαίων προνομίων ισχυρισμός είναι άδύνατος, αί έν τή ειρημένω πατριαρχική τακρίω αιτήσεσι και παρατηρήσεσι μένουσιν άνευ άντικειμένου.

Τού βηθέντος όπουργείου, διαβιβασαντος ήθη εις τακρίον αυτου υπό ήμερομηνίαν 8 σερβάλ 1300, περιέχοντος και τάς σχετικάς αυτου κρίσεις, τό υπό του ειρημένου πατριαρχείου εις απάντησιν τής ως άνωτέρω κοινοποιήσεως άποσταλέν τακρίον, ταυτα όμοι μετά των παρά του γραφείου του αυτοκρατορικού διαβανίου επικαικρυμένων δύο έγγραφων έμπεσθήσαν.

Ός έν των ειρημένων έγγραφων εξάγεται, τρία είσιν έκείνα, δι' α παραπονείται τό πατριαρχεον:

- α) τό έν τοις βαρτίοις περιεχόμενον άρθρον περί έκδικάσεως των κοινών εγκλημάτων παρά των ποινικών δικαστηρίων· β) τό έν τοις αυτοίς άρθροις περί έκδικάσεως των άστικών δικών των μητροπολιτών και λοιπών κληρικών παρά των του σερφ δικαστηρίων· και γ) ή περί διαθγκών και διατροφών άπόφασις του συμβουλίου του κράτους.

Διά των δύο προσημνουθέντων έγγραφων, των υπό του αυτοκρατορικού διαβανίου ως περιεχόντων τοις υπό συζήτησιν όρους δοθέντων και έν τή του όπουργείου τακρίε επισημαθέντων, ως και διά των έν τή τακρίε διδομένων λεπτομερειών, άποδεικνύεται έκπεσούσαστε ότι ό περί καταργήσεως των έν τοις άνωτέρω άντικειμένοις άρχαίων προνομίων διαχυρισμός είναι ούχι αληθής. Διότι τά θρησκευτικά εγκλήματα και τά κοινά είσι δύο πράγματα άλλωσ διάφορα άλλήλων· εις τοις πνευματικούς άρχηγούς δέν παρεχρήθη είμη τό δικαίωμα του τιμωρείν άπ' αυθείας τοις παραβαίνοντασ τοις θρησκευτικούς κανόνας· εάν δέ ήθελε συμβή προσωπικών εγκλημάτων και κακούργημα των κληρικών μηδεμίαν σχέσηιν έχον πρόσ τον θρησκευτικόν αυτών χαρακτήρα, ή έκδικάσις τοούτου, συμφώνως πρόσ τοις γενικούς νόμους του κράτους, έν τοις κοινούσ δικαστηρίοις άποτελεί δικαίωμα του κράτους· έπομένως ή έξουσία, ήν επέκτειντο τό πατριαρχεον και οι άρχιερείς του τιμωρείν τοις βρωμαίους ιερείς ένεκα θρησκευτικών παραπτωμάτων, ούδ' άλλωσ ήλλοίωσθη, δεότι ό έν τοις αυτοκρατορικήσ βαρτίοις ύπάρχων επί του άντικειμένου τοούτου άρχιεός όρος, όστις έχει ως εξής: "Όσάκις τιμωρούνται με τάς θεούσας επιτιμήσει άρχιερείς, ιερείς, μοναχοί, μοναχαί και ήγούμανη ένεκα θρησκευτικών παραπτωμάτων, μηδεις καλύπτω την τιμωρίαν τοούτων, μηδ άναμνησούσθε, τιμωρείτωσαν δέ τοις ιερείς ή τοις επιτρόποις αυτών, όστινες ήθελον συνάφαι παρανόμοις γάμοις άνευ τής άδείας των μητροπολιτών," έγγραφεται είστί άπα-

Ιπολείπεται να εξετασθή ή περικοπή, ήτις έν είδει άπεξηγήσεως προσετίθη υπό ήμερομηνίαν 9 βεβουά-εββάλ 1296 εις τά βαρτία, έξουσα ως εξής:

"Όταν τις των επισκόπων, ιερών, καλογήρων και καλογρηών κατιγορηθή επί κακούργηματι, κρατείσθε υπό τής άρχής πρόσ άνέκρινον και διαδικασίαν άποδεικτέσης δέ τής ένοχής αυτου, έκτελείσθε άπ' ευθείας έν τή κυβερνητική φυλακή ή κατά νόμον επιβληθησομένη αυτφ ποινή, άπό υπό του πατριαρχού άφαιρηθ ή ιερωσύνη αυτου." Η προσθήκη αυτη άγίνετο επί τή σκοπή του άποκροσσαι εξήσεως τινός, έμπεθείσας παρά των πνευματικών άρχηγών μαρών τινων, όστινες ήθέλωσαν να παρουσιάζωσιν έαυτούς ως έχοντασ άρμοδιότητα ίνα δικάζωσι κοινά εγκλήματα, αναγόμενα εις την υπό την έγγύησιν των νόμων του κράτους κειμένην δημοσίαν τάξιν. Δι' ό πρόβηλον ότι ή άπεξηγηματική αυτη περικοπή ούδεμίαν έχει σχέσηιν πρόσ τάς άρχαίας προνομίασ.

Τό άκαλλοτριώσαι τά δικαστήρια του δικαιοώματος του δικάζειν τά προσωπικά εγκλήματα, αναθέσαι δέ τό καθήκον τοούτο εις τά πατριαρχεία, ήθελεν άποτελέσει τον σχηματισμόν κράτους έν κράτι, πράγμα έπερ έλας παράνομον έστι και εις τάς γενικαίς άρχαί του δικαίου αντίκειται. Άλλά και τοούτου κατά μέρος τεθέντος, έν τε τής πράξεως και έν των έπιστομών άρχαίων άποδεικνύεται ότι, ούάκις έδέχασ να ληφθή μέτρον τι κυβερνητικόν ή να έφαρμοσθή διατάξις τις του νόμου κατά πνευματικών άρχηγών και κληρικών, έν καλαιτάτων χρόνων ή λήψις του μέτρου και ή έφαρμογή του νόμου άγίνετο πάντοτε άπ' ευθείας υπό τής αυτοκρατορικής κυβερνήσεως, μετά πόσης δέ ύποταγής και πειθηνιότητος άνεγνωρίζε τό πατριαρχεον την πλήρη έλευθερίαν τής αυτοκρατορικής κυβερνήσεως περί τό εξεταζέιν τά εις τοις κληρικούς άποδιδόμενα εγκλήματα, τά άσχετα πρόσ τά θρησκευτικά αυτών καθήκοντα, και τιμωρείν αυτοίς τρανώσ καταφαινεται και έν τής εξής άλλωλογραφίεσ: Την 19 εζεμαζή-ούλ-εββάλ 1283, τό πατριαρχεον, κληροφορηθέν ότι πνευματικοί τινες υπάλληλοι προσεπλήθησαν εις τό όπουργεον τής άστυνομίας και εξωρίσθησαν έν άγνοία αυτου, επέδωκαν έπιστημον τακρίον, δι' ού εξήτετο ίνα εις τό εξής, όσάκις ένεκα παρομοίων εγκλημάτων ήθελον κρατηθή και τιμωρηθή κληρικοί, γνωστοποιήσαι τό τοιοϋτον εις τό πατριαρχεον, διά να εκλέγωνται άλλοι εις τάς θέσεισ των, τό δέ όπουργεον των εξωτερικών, δ διατίθουσε τότε ό μακαρίτης Άαλή πασασ και εις δ ύπόηγοντο είστί αί



θηροικαια υποθέσεις, απήγγειλον εις τὸ πατριαρχικὸν τακτικὸν διὰ τσαρκά δι τὸ ὑπουργεῖον τῆς ἀστυνομίας διατάχθη ἵνα ἐνεργῆ συμφέροντος πρὸς τὴν αἰτησιν τοῦ πατριαρχείου.

Καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὰς ἀστυνομικὰς δίκας, ἐν ᾧ ἀρχιεὶς ὅρος εἶχεν οὕτω: „Πᾶσα σχετικὴ πρὸς τὸ σερβικὸν δίκην τῶν μητροπολιτῶν, τῶν ἐπιτρόπων καὶ ἀνθρώπων αὐτῶν καὶ τῶν ἐπισκόπων μηδικοῦ ἀλλοχοῦ ἀκουσθῶν, ἀλλὰ παραπεμπέσθω εἰς τὸ αὐτοκρατορικὸν διβάνιον, ἵνα θεωρηταί ἐνώπιον τῶν περιφανῶν βεζιρ-δων καὶ καζασκίρδων,“ μετὰ τὴν προκήρυξιν τοῦ τανζιματίου περὶ τὰ μέσα τοῦ ἔτους 1296 ἐτροποποιήθη ὡς ἑξῆς: „Πᾶσα σχετικὴ πρὸς τὸ σερβικὸν δίκην τῶν μητροπολιτῶν, τῶν ἐπιτρόπων καὶ ἀνθρώπων αὐτῶν καὶ τῶν ἐπισκόπων μηδικοῦ ἀλλοχοῦ ἀκουσθῶν, ἀλλ' ἐνώπιον τοῦ οὐχ-οὐλ-ισλάμη παραπεμπέσθω πρὸς ἐκδικασίαν ἐν ᾧ δὲ χρόνῳ ἢ ὑπόθεσις ἐκδικάζεται ἐν τῇ πρωτεύουσῃ, μὴ κλητεύσθω εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ, καὶ μηδεὶς κληυέτω τοὺς ἱερεῖς, οἵτινες διαρρίσθησαν εἰς τὴν θέσιν αὐτοῦ.“ Ἐξ οὗ εἰδέχεται, ὅπως ὑποδεικνύει τοῦτο ὁ τσαρκὰς τοῦ ὑπουργείου, ὅτι ἀπαράτη ἵνα αἱ δίκαι αἰ μὴ παραπεμπόμεναι ἐνώπιον τοῦ οὐχ-οὐλ-ισλάμη θεωρῶνται ἐπιτοκίως. Μετὰ δὲ τὴν σύστασιν τοῦ διβάνι ἀρχιεὶς ἀλλογῆ, τὴν 18 Ἰουλίου 1289, ἢ περικοπὴ αὐτῆ τῶν βερατιῶν ἐτροποποιήθη ὡς ἑπεται: „Πᾶσα ἀστικὴ δίκην τῶν μητροπολιτῶν, τῶν ἐπιτρόπων καὶ τῶν ἀνθρώπων αὐτῶν καὶ τῶν ἐπισκόπων παραπεμπέσθω εἰς τὴν πρωτεύουσαν, ἵνα θεωρηταί ἐν τῇ ἀρμοδίῳ δικαστηρίῳ.“ κατὰ δὲ τὴν 19 βεβ-οὐλ-ἰββάλ 1296 ἢ περικοπὴ αὐτῆ διαρρῶθη ὡς ἑξῆς: „Πᾶσα ἀστικὴ δίκην τῶν μητροπολιτῶν, τῶν ἐπιτρόπων καὶ τῶν ἀνθρώπων αὐτῶν καὶ τῶν ἐπισκόπων θεωρησθῶ ἐπιτοκίως ἐν τοῖς ἀρμοδίῳ δικαστηρίοις τοῦ σερβ.“

Ἐκ τῶν κατὰ διαφόρους ἐποχὰς γανομένων τροποποιήσεων συνάγονται τὰ ἐπόμενα: ὅτι εἶνα: ἀβίσιμος ὁ ἐπισχυρισμὸς ὅτι ἤδη ἐτροποποιήθησαν οἱ ὅροι οὗτοι, ἐν ᾧ ἐξηκολούθουν ἀναγραφόμενοι: ἐν τοῖς ὕψλοισ βερατιῶς καθ' ὅν τρόπον καὶ ἀπ' αἰώνων: δεύτερον ἢ ἀρχῇ, ὅτι, προκειμένου περὶ νόμων καὶ γενικῶν διατάξεων, δεόν ἵνα λαμβάνωνται ὅπ' ὅσιν αἱ ἀκαιτήσεις τῆς ἐποχῆς ἐπαρμόζονται καὶ ἐπὶ τῶν θρησκευτικῶν προνομίων, τοῦθ' ὅπερ καὶ αὐτὸ τὸ πατριαρχεῖον πληρέστατα παρεδέξατο, κατὰ συνέπειαν δὲ τῆς παραδοχῆς τῆς ἀρχῆς τῶν τροποποιήσεων τετραδὶς κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους ἐτροποποιήθη ἢ εἰς τὰς ἀστικὰς δίκας ἀφορῶσα περικοπὴ τῶν βερατιῶν. Ἐνθ' δὲ ἡ τελευταία τροποποίησις σκοπὸν προὔτιθετο τὸ ἀπαλλάξαι τοὺς διαδίκους τοῦ κόπου τοῦ μεταβαίνειν ἀπὸ τῶν ἐπαρχιῶν εἰς τὴν πρωτεύουσαν, ἕνεκα τῆς ἐσχάτης καὶ ἐν τῇ δικαστηρίοις τοῦ σερβ γανομένης παραδοχῆς τοῦ συστήματος τῆς ἐπίσεως καὶ ἀκυρώσεως ἐκ τῆς τροποποιήσεως ταύτης προέκυψε καὶ ἕτερον ἀγαθόν, ἦτοι τὸ νὰ ἀπολαμβάνωσιν οἱ διάδικοι καὶ τὰς ἀφελαίαις τοῦ συστήματος τούτου: διότι ἂν αἱ τοιαῦται δίκαι ἐδικάζοντο πρωτοδικίως ἐνώπιον τοῦ οὐχ-οὐλ-ισλάμη, οἱ διάδικοι θὰ ἐστεροῦντο τοῦ δικαίωματος τῆς ἀκυρώσεως καὶ τῆς ἐπίσεως.

Καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὰς περὶ διατροφῶν καὶ διαθηκῶν ἀξιώσεις, τὸ ὑπουργεῖον παρατήρησι ὅτι τὸ τελευταῖον τακτικὸν τοῦ πατριάρχου ἀπαιτοῖ μὴν οὐδεὶς τινὰς πρὸς ἀπόδειξιν τοῦ ὅτι ὁ ὁρισμὸς διατροφῶν καὶ τὰ κατὰ τὰς διαθήκας ἀποταλοδο: μέρος τῶν προνομίων τοῦ πατριαρχείου, ἀλλ' ἐν τοῖς βερατιῶς οὐδεὶς ὅρος καὶ λόγος περὶ διατροφῆς ἀπαντᾷ: ἐξ ἑκείνης περὶ τῶν διαθηκῶν ὑπάρχουσιν εἰδικαὶ διατάξεις, ἐκτὸς τῶν βερατιῶν, ὁρίζουσαι σαφῶς ὅτι αὐταί εἰσι τῆς ἀρμοδιότητος τῶν δικαστηρίων τοῦ σερβ. Καὶ πρῶτον, περὶ διαθηκῶν οὐ μόνον ὑπάρχουσιν εἰδικαὶ σαφεῖς διατάξεις, ἀλλὰ καὶ ἐν αὐτοῖς τοῖς βερατιῶς εἰς τρία μέρη μνημονεύεται σαφῶς ὅτι τὰ τῶν διαθηκῶν κανονίζονται: διὰ τῶν δικαστηρίων τοῦ σερβ. Ἡ πρώτη σχετικὴ περικοπὴ τῶν βερατιῶν ἔχει ὡς

ἀκολούθως: „Ὅταν κληρικὸς ἢ λαϊκὸς τις ἀποθνήσκων διαθήσῃ ἢ ὑπὲρ τοῦ πατριάρχου, τῶν μητροπολιτῶν ἢ τῶν ἐπισκόπων, ἢ διαθήκῃ αὐτοῦ ὄντω ἑταίρος, καὶ ἐπὶ τούτου ἀκούσθωσαν ἐν τοῖς δικαστηρίοις τοῦ σερβ βερατικαὶ μάρτυρες.“ ἢ δὲ δευτέρω οὕτω: „Ὅταν τινὲς τῶν βερατιῶν ζῶντες διαθήσῃ αἰ ὑπὲρ τοῦ πατριάρχου, τῶν μητροπολιτῶν, τῶν ἐπισκόπων, τῶν πτωχῶν τῶν ἐκκλησιῶν αὐτῶν, ἢ τῶν σχολείων καὶ νοσοκομείων αὐτῶν, λαμβανέσθω μετὰ τὸν θάνατον αὐτῶν τὸ διατεθὲν διὰ τοῦ σερβ καὶ παραδίδέσθω.“ ἢ δὲ τρίτῃ ἔχει ὁδε: „Ὅταν τινὲς τῶν χριστιανῶν διαθήσῃ τὸ τρίτον τῆς περιουσίας τῶν ὑπὲρ ἐκκλησιῶν ἢ μονῆς τινος αὐτῶν, ἢ ὑπὲρ τοῦ πατριάρχου, ἢ ὑπὲρ τῶν μητροπολιτῶν, ἢ τῶν ἐπισκόπων, ἢ ὑπὲρ τῶν σχολείων καὶ νοσοκομείων αὐτῶν, λαμβανέσθω τὸ διατεθὲν τῇ ἀδείᾳ τοῦ σερβ καὶ παραδίδέσθω.“

Ἐπὶ τῶν ἀνωτέρω ἐκτεθέντων ἐπιστήμων τίτλων καὶ ἀκαταμαχῆτων ἀποδείξεων στηριζόμενον τὸ συμβούλιον παρεδέχεται καμφθῆναι τὴν ἐν τῇ ἐπιστολῇ τοῦ ὑπουργείου τῶν θρησκευτικῶν ἐκπερασμένην γνώμην ὅτι εἰ ἰσχυρισμὸς, ὅς τὸ πατριαρχεῖον αὐτακατώμενον προβάλλει, εἰσὶν ἀβίσιμοι, καὶ ἀκτασθεῖ ὅπως ἀνατρεθῇ εἰς τὸ εἰρημένον ὑπουργεῖον ἵνα ἐξηγήσῃ καλῶ τρόπον τὰ ἀνωτέρω εἰς τὸν πατριάρχην τῶν Βερατιῶν.

Ἔπονται αἱ σφραγίδες τῶν ὑπουργῶν  
Σαῖβ, Ἀχμέτ-Εοδὸβ, Ἐρτζὺμ, Ἀαφιφ, Ὀσμίν,  
Χασάν, Ἀχίφ, Ἀσίμ, Ἀλῆ-Σαῖβ, Μουνίρ,  
Σουσχῆ, Κιαρῆλ, Μουσταφά, Χασάν-Φαχμῆ.

17. — 1883 decembris 26 / 1884 ianuarii 7. — Tam sacra synodus quam consilium mixtum patriarchae abdicacionem excipere detrectant.

18. — Ioachim patriarcha administro turcico privatim significat, qua ratione disaidium componi posset, inserendo nimirum in regis diplomatibus nonnulla verba, quibus et gubernii et patriarchatus iura seruari videbantur.

19. — 1883 decembris 29 / 1884 ianuarii 10. — Sacra synodus cum consilio mixto decernit, dandum esse a patriarcha responsum litteris administri turcici die 19 31 decembris datis, idemque ita esse concipiendum ut totius gentis iura integre seruentur.

20. — 1883 decembris 29 / 1884 ianuarii 10. — Ioachim patriarcha ampliores explanationes dare renuit, ac tertio a munere se abdicat.

21. — 1884 februarii 15 27. — Tam sacra synodus quam consilium mixtum Ioachim patriarchae significant, multa ecclesiae universaeque genti damna illata fuisse ex ipsius abdicacione, atque propterea eandem rogant, ut quantocius in aedes patriarchales redeat suum munus obiturus, ne res in peius abeant. Interim responsum eidem mittunt, quo litterae administri turcici die 19 31 decembris 1883 datae singillatim confutantur, ut ipse patriarcha, postquam illud perlegerit et approbarit, ad gubernium transmitti curet.

22. — 1884 februarii 21 / martii 5. — Ioachim patriarcha Agathangelo metropolitae Ephesino ac sacrae synodi praesidi scribit, sibi non placere eadem responsum gubernio exhibendi, nonnullaque eius capita satis acriter arguit.

23. — 1884 februarii 24 / martii 8. — Quatuor viri, duo scilicet metropolitae et duo laici, longum cum Ioachim patriarcha habent colloquium in privatis aedibus eiusdem patriarchae, ut collatis inter se consiliis relationem supradictam communi sententia reformarent, emendationes hinc inde propositas generali tam sacrae synodi quam consilii mixti congregationi postea relaturi.

24. — 1884 februarii 26 / martii 10. — Congregatio generalis in aedibus patriarchalibus tum a

sacra synodo tum a consilio mixto habita, in qua a emendationes in illo colloquio propositas perpenduntur. Absoluto examine, relatio gubernio exhibenda exarata est prout sequitur, videlicet:

Υπόμνημα τών δύο σωμάτων.

Μετά πολλής τῆς εὐλαθείας καὶ μετὰ τῆς θεούσης προσυχῆς καὶ ἐπιστολαῖς ἐμελετήθησαν ὁ τε ἀπὸ 19 Δεκεμβρίου 1863 (1 βεβί-σὸλ-ἔββίλ 1901) ὑψηλὸς τσεκάρης τῆς αὐτοῦ ἐξοχότητος τοῦ ὑπουργοῦ τῆς δικαιοσύνης καὶ τῶν θρησκευτικῶν, ὁ ἀπαντῶν εἰς τὸ ἀπὸ 31 σφεβρ 1901 πατριαρχικὸν τακρίνον, καὶ ἡ ἐπισυνημμένη αὐτῷ ἀνεπίσημος μετάφρασις τοῦ πρακτικοῦ τῆς κατὰ τὴν 18 σφεβρ 1901 συναδριάσεως τοῦ ὑπουργικοῦ συμβουλίου.

Ἐν ἀμφότεροις τοῖς σπουδαιότατοις τοῖτοις ἐγγράφοις τὸ οἰκουμενικὸν πατριαρχεῖον καταίει καὶ ἀδύς τὴν μεγάλην καὶ πατροπαράδοτον πολιτικὴν τῶν περιδόξων σουλτάνων ἀπὸ Μωάμεθ τοῦ Πορθητοῦ, πολιτικὴν συνισταμένην εἰς τὴν ἀκλόνητον ἐμμονὴν ἐν τῇ διατηρήσει τῶν διατάξεων τῶν προνομίων. Ἐπερ ἐκεῖνος κατακυροῦ εἰς τὸ πατριαρχεῖον καὶ εἰς τὸ ἔθνος τῶν Ῥωμαίων ἐν τῷ προσώπῳ Γενναδίου τοῦ Σχολαρίου, τοῦ πρώτου μετὰ τὴν ἄλωσιν πατριάρχου, πολιτικῆν, ἣν ὁ αἰδιμὸς πατὴρ τοῦ νῦν εὐλαθεῶς αὐτοκρατορεύοντος, ὁ σουλτάνος Ἀβδούλ Μεδζήτ Χάν, αὐτοβούλης πρὸδοκίαι οὐ μόνον κατακυροῦσαι τοῖς ἰδίαις αὐτοῦ ὑπηρεσίαις, ἀλλὰ καὶ ἐνώπιον πάσης τῆς Εὐρώπης ἀκαταβίβαστον τοῦ λοιποῦ καὶ ἀναλλοίωτον ἀνακηρύξει καὶ ἀποτελοῦσαν τὴν ἀσάλευτον βάσιν τοῦ δημοσίου δικαίου τῆς αὐτοκρατορίας αὐτοῦ. Τὸ ὑψηλὸν αὐτοῦ περὶ μεταρρυθμίσεων φερμάνιον, τὸ δι' αὐτοκρατορικῶν χατίου κεκοσμημένον, ἔπερ ἀνακοινωθέν ὑπὸ τῶν ἀντιπροσώπων τῆς ὑψηλῆς πύλης ἐλέφθῃ ὑπὸ σημείωσιν ἐν τῷ Παρισίῳ συνεδρίῳ τοῦ 1856, ἀνεκέρυσσεν ἐπὶ λέξει τάδε: „Πάντα τὰ πνευματικὰ προνόμια καὶ δικαιώματα τὰ ἀνέκαθεν παρὰ τῶν προγόνων μου καὶ κατὰ μεταγενεστήρας ἐποχὰς χορηγηθέντα εἰς πάσας τὰς χριστιανικὰς ἢ ἄλλας μὴ μουσουλμανικὰς κοινότητας, τὰς ἐν τῷ κράτει μου ὑπὸ τὴν προστατευτικὴν μου αἰγίδα ἐγκαταστημένας, ἐπικυροῦνται καὶ διατηροῦνται.“ Συμφεδὰ δὲ τῇ ὑψηλῇ αὐτοῦ θαλῆσει καὶ ταῖς γενναίαις καὶ πατριαιεῖς αὐτοῦ προθέσεσιν, ἐκάστη χριστιανικὴ κοινότης προέβη ἐντὸς ὠρισμένης προθεσμίας τῇ συμπράξει ἐθνικῆς ἀντιπροσωπείας, καταρτισθείσης ἐπὶ τούτῳ ἐν τοῖς πατριαρχείοις τῇ ὑψηλῇ ἐπισκοπιασίῳ τῆς ὑψηλῆς πύλης, εἰς τὴν ἐξέτασιν τῶν προνομίων καὶ δικαίων αὐτῆς, συνεζήτησε καὶ ἐπέβαλεν εἰς τὴν ὑψηλὴν πύλην τὰς ὑπὸ τῆς προόδου τῶν φώτων καὶ τοῦ χρόνου ἀπαιτούμενας μεταρρυθμίσεις καὶ οὕτως ἐβήμεν ἐν ἁρμονίᾳ τὰς χορηγηθείσας ὑπὸ τοῦ σουλτάνου Μωάμεθ τοῦ Β' καὶ τῶν διαδόχων αὐτοῦ εἰς τοὺς πατριαρχὰς καὶ ἐπισκόπους τῶν χριστιανικῶν κοινότητων ἐξουσίας μετὰ τῆς νέας θέσεως, ἣν αἱ γενναῖαι καὶ εὐμενεῖς προθέσεις τοῦ σουλτάνου Ἀβδούλ Μεδζήτ ἐξησφαλίζον τοῦ λοιποῦ εἰς τὰς κοινότητας ταύτας.

Τούτῳ τῷ τρόπῳ, ὡς οὐδένα βεβαίως λανθάνει, καθωρίσθη ὑπὸ τοῦ ἐνδόξου πατρὸς τοῦ νῦν εὐλαθεῶς αὐτοκρατορεύοντος τὸ πρὸς τὰς χριστιανικὰς κοινότητας δημοσίον δίκαιον τῆς αὐτοκρατορίας καὶ καθωρίσθη οὕτω πρὸς ἐπίτευξιν καταστάσεως πραγμάτων, ὡς ἔλεγεν ἐν τῷ ὑψηλῷ αὐτοῦ χάτι χουμαγιούν, „συμφέρον πρὸς τὴν ἐξιοκρέπειαν τῆς αὐτοκρατορίας αὐτοῦ καὶ πρὸς τὴν θέσιν, ἣν αὐτὴ κατέχει μετὰ τῶν πεκαλιτωμένων ἔθνων,“ καὶ πρὸς ἐγκαίνισιν νέας ἐποχῆς ἐσωτερικῆς ἐνημερίαις καὶ εὐδαιμονίας καὶ κλήρου ἰσότητος τῶν ὑπηκόων αὐτοῦ, ἐποχῆς, ἣτις ἦν ἡ φυσικὴ συνέπειαι „τῆς κυρώσεως τῶν δικαίων τοῦ κράτους, ἣν ταῦτα ἔλαβον ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ διὰ τῆς πίστεως καὶ τῶν ἀξιοκαίμων ἀγώνων πάντων αὐτοῦ τῶν ὑπηκόων καὶ διὰ τῆς εὐμενοῦς καὶ φιλικῆς συμπράξεως τῶν μεγάλων δυνάμεων“.

Ἡ τσεκάρης τῆς αὐτοῦ ἐξοχότητος καὶ ἡ ἐπισυνημμένη ἀνεπίσημος μετάφρασις τοῦ πρακτικοῦ τοῦ ὑπουργικοῦ συμβουλίου καταδεικνύουσιν ἐπιτόμως ὅτι ἡ κυβέρνησις τῆς αὐτοκρατορίας αὐτοῦ μεγαλειότητος τοῦ γαληνοτάτου ἡμῶν ἀνακτοῦ, ἀξίου υἱοῦ ἐνδόξου πατρὸς, ἐξακολουθεῖ πάντοτε ἐμφορομένη τοῦ πνεύματος, ἔπερ ὑπεγγύρευεν ἐκείνη τὸ ὑψηλὸν περὶ μεταρρυθμίσεων φερμάνιον, καὶ πιστὴ εἰς τὰς παρ' ἑαυτὴν ἐκταγείας οὐδὲ κἀν διανοεῖται, κατὰ ὁμολογίαν, νὰ παραβιάσῃ ἕστω καὶ κατ' ἐλάχιστον τὰ προνόμια, ἃν ἀπολαύει τὸ πατριαρχεῖον, προνόμια, ἃν βάσεις ἀσάλευτους θεμελιῶ τὸ οἰκουμενικὸν πατριαρχεῖον, ὡς καὶ ἡ σεβαστὴ αὐτοκρατορικὴ κυβέρνησις, τὰς διακαλούσας τῶν ὑψηλῶν βερατίων, τὰς διατάξεις τοῦ δι' αὐτοκρατορικῶν χατίου κεκοσμημένου ὑψηλοῦ περὶ μεταρρυθμίσεων φερμάνιου (τοῦ χᾶτι χουμαγιούν τοῦ 1272) καὶ τοὺς ἐπὶ τῇ βάσει τούτου κατ' ἐντολὴν συνταγέντας ὑπὸ ἐθνικῆς συναλεύσεως καταρτισθείσης ἐπὶ τούτῳ ἐν τοῖς πατριαρχείοις καὶ ἐπικυρωθέντας δι' αὐτοκρατορικῶν ἱσαβὰ κανονισμοῦ. Κἀθήρην ἐπὶ τούτῳ ἀπαραίτητον ἡγείται τὸ πατριαρχεῖον νὰ ὑποβάλῃ εἰς τὸν ὄρον τῆς αὐτοκρατορικῆς αὐτοῦ μεγαλειότητος τοῦ σουλτάνου διὰ τῆς αὐτοῦ ἐξοχότητος τοῦ ἀρμοδίου ὑπουργοῦ τὰς εὐχαριστίας αὐτοῦ τε καὶ τοῦ πιστοῦ καὶ ἀρωσιωμένου ἔθνους τῶν Ῥωμαίων ἐπὶ τῇ ἀνακηρύξει ταύτῃ τῆς σεβαστῆς αὐτοῦ κυβερνήσεως, ἀνακηρύξει ἣν θεμελιῶ ὡς ἀσφαλίστατον ἐγγύτητον δι' εὐδοκίαι πάντως νὰ ἐπιτάξῃ τὴν ἀδικτον τήρησιν τοῦ ἀρχαίου καθεστώτος.

Ἡ αὐτοῦ ἐξοχότης κατανοεῖ βεβαίως ὅτι, ὡς προκύπτει ἐξ αὐτοῦ τοῦ γράμματος καὶ τοῦ πνεύματος τοῦ ὑψηλοῦ περὶ μεταρρυθμίσεων φερμάνιου, τοῦ κεκοσμημένου δι' αὐτοκρατορικῶν χατίου, καὶ τῶν ἐπὶ τῇ βάσει τούτου συνταγέντων ἐθνικῶν κανονισμῶν, οὐδὲως ἐπιτρέπεται εἰς τὸ πατριαρχεῖον οὐτε καὶ τῆς φύσεως τῶν προνομίων συζήτησις, οὐτε προβῆναι εἰς τὴν ἐξέτασιν αὐτῶν, οὐτε κρῖναι περὶ τῶν ὑπὸ τῆς προόδου τῶν φώτων καὶ τοῦ χρόνου ἀπαιτούμενων μεταρρυθμίσεων. Τὸ ὑψηλὸν περὶ μεταρρυθμίσεων φερμάνιον ἐβήμεν ἀκατασάλτους τὴν ἀρχὴν δι' ἅσας τοιαύτη συζήτησις, ἅσας πρωτοβουλία καὶ πρότασις οὐκ ἐπιτρέπεται ἐν ἁρμονίᾳ αἰ χορηγηθείσας ὑπὸ τῶν σουλτάνων τοῖς πατριαρχαῖς καὶ ἐπισκόποις τῶν χριστιανικῶν κοινότητων ἐξουσία μετὰ τῆς νέας θέσεως, ἣν αἱ εὐμενεῖς καὶ γενναῖαι προθέσεις τῶν σουλτάνων ἐξασφαλίζουσιν εἰς τὰς κοινότητας ταύτας, ἀπόκειται ἀποκλειστικῶς καὶ μόνον εἰς ἐθνικὴν ἀντιπροσωπείαν ἐπὶ τούτῳ ἐπιλεγομένην καὶ ὑπεβάλλουσαν εἰς τὴν ἐγκρίσιν τῆς ὑψηλῆς πύλης τὰς περὶ αὐτοῦ ἀποφάσεις αὐτῆς. Ἡ ἀρχὴ δ' αὐτῆς νέας ἐπιχειρήσεως, συνεκινουμένων τῶν ἀντιπροσώπων τῆς αὐτοκρατορικῆς αὐτοῦ μεγαλειότητος τοῦ σουλτάνου, διὰ τῆς ἐν τῷ 63 ἀρθρῷ τῆς Βερολινεῖου συνθήκης διατάξεως. Τὸ δὲ πατριαρχεῖον, ὀφιστάμενον καὶ ἐνεργῶν νομίμως ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἱερῶν κανόνων, τῶν ἐκκλησιαστικῶν διατάξεων, τοῦ ἀδιακόπου ἔθιμου, τῶν διατάξεων τῶν βερατίων, τοῦ ὑψηλοῦ περὶ μεταρρυθμίσεων φερμάνιου καὶ τῶν κανονισμῶν, μίαν μόνην παρὰ τοῦ ἔθνους ἐντολὴν ἔχει καὶ ἐν ἀπαράγραπτον πρὸς τὴν κυβερνήσιν καθήκον, τὴν ἀπαρσάλευτον καὶ ἀπαράγλιτον τήρησιν τῶν ἀναγεγραμμένων ἐν τούτοις περὶ τῶν προνομίων διατάξεων, αἱ ὀφιστάντο καὶ κανονικῶς ἐπιτελοῦνται, ἀνευ τῆς ἐλαχίστης αὐτῶν εἴτε ἐν τῷ γράμματι εἴτε ἐν τῷ πνεύματι παραλλαγῆς, καὶ ἡγετὴ ἰδέσθῃ αὐτῷ ὑπὸ τοῦ αἰδιμοῦ σουλτάν Ἀβδούλ Μεδζήτ διαταγῇ, διὰ τοῦ πρὸς τὴν πατριαρχὴν Γερμανίδην κατὰ μῆνα σφεβρ 1289 αὐτοκρατορικῶν φερμάνιου αὐτοῦ, ἔπερ ἀποστέρων πᾶσαν αὐτῶν ἀλλοίωσιν καταγγέλλῃ πᾶσαν τοιαύτην εἰς τὸν αὐτοκρατορικὸν αὐτοῦ ὄρον. Ἐάν ἄρα πρόβῃται περὶ τοῦ θέματος τῆς ὑπερβίσεως ἢ τῆς τροποποιήσεως τῶν προνομίων ἢ περὶ ἀισαγωγῆς νέων περὶ τούτων διατάξεων, ἔπερ ταῦθ' ἐν ἁρμονίᾳ μετὰ τῆς νέας θέσεως, ἣν

αι εὐμενείς και γενναίαι προθέσεις τοῦ σουλτάνου Α  
 εξασφαλίζουν εἰς τὰς χριστιανικὰς κοινότητας, τοῦτο,  
 ὡς κατανοεῖ και ἡ σαφὴ αὐτοκρατορικὴ κυβερ-  
 νησις, εἶναι ἔργον ἔθνικῆς συνελεύσεως, συγκαλου-  
 μένης νομίμως διὰ τῶν πατριαρχείων ἐξ ἀπαρτῶν τῶν  
 ἐπαρχίῶν τοῦ οἰκουμένου θρόνου. Τοιαύτης ὅμως  
 ἀνάγκης μὴ ὑπαρχούσης, τὸ γε νῦν, τὸ οἰκουμένικόν  
 πατριαρχεῖον, κιστὸν εἰς τὴν ἐντολήν και εἰς τὴν  
 εὐθύνην αὐτοῦ ἀπέκτανε τῆς αὐτοκρατορικῆς κυβερ-  
 νήσεως και τοῦ πιστοῦ και ἀφοσιωμένου αὐτῆ ἔθνους  
 τῶν Ῥωμαίων, προσεκήρτισεν ἐπὶ ἐν ἡδῆ ἔτος νὰ  
 διαφωτισθῇ τὴν ὑψηλὴν κύλην κατὰ τοῦ ἀκαρεβάτου  
 τοῦτου καθήκοντος και νὰ καταδείξῃ αὐτῆ ὅτι πᾶσα  
 παρὰ τοὺς κειμένους νόμους και διατάξεις και τὴν  
 μέχρι τοῦδε ἐφαρμογὴν αὐτῶν νέα διατάξεις, εἰσαγο-  
 μένη παρὰ τῶν νόμιμον τύπων τῶν ὑπὸ τοῦ χετί-  
 χουμαγζού τοῦ 1272 διατυπωθέντα, ἴσται τὸν διὰ  
 τῆς ἐν τοῖς πατριαρχείοις ἔθνικῆς ἀντιπροσωπείας,  
 περισσοῦ τὴν ἀνωτάτην διοίκησιν τῆς ἐκκλησίας εἰς Β  
 τὴν ἀπόλυτον και ἀμετάθετον ἀνάγκην τοῦ νὰ πείσῃ  
 ἢ κανονικὴ λειτουργία τῆς ἐκκλησίας καθέσων, τῶν  
 νομίμων βάσεων τῆς σχέσεως τῆς ἐκκλησίας πρὸς τὴν  
 πολιτεία μεταβαλλομένων, ἢ συμφεδὰ ταῦται: ἐκλε-  
 γείσθαι ἀντιπροσωπεία τῆς ἐκκλησίας και τοῦ ἔθνους  
 δὲν εἶχε πλέον λόγον ὑπερβῆσε, οὐτὴ ἡδύνατο ἐνερ-  
 γεῖν ἐντὸς τῶν νομίμων ὁρίων τῆς δικαιοδοσίας αὐ-  
 τῆς. Ἄτυχος οἱ λόγοι και τὰ ἐπιχειρήματα αὐτοῦ  
 δὲν ἠδυνήθησαν νὰ πείσωσι τὴν αὐτοκρατορικὴν κυ-  
 βέρνησιν, και ἐπλήθυν οὕτως ἡ ἀνεστῶσα οἰκτρά κατὰ-  
 στασις, ἐπ' ἣ βαθείως λυκεῖται και ἡ αὐτοκρατορικὴ  
 κυβερνήσις, ἥτις ἔσπευσε μὲν διὰ τοῦ ἀπὸ 19 δεκεμ-  
 βρίου 1863 τισσαρῆ τῆς αὐτοῦ ἐξουχότητος τοῦ ἀρμοδίου  
 ὑπουργοῦ νὰ δηλώσῃ ἐπισήμως ὅτι οὐτε κἀν διανοεῖ-  
 ται κατ' ἐλάχιστον ν' ἀλλοιώσῃ ἢ νὰ μείωσῃ τὰ τῶν  
 πατριαρχείων προνόμια, και ν' ἀνακηρύξῃ ὅτι τρεῖς  
 ὑπερῶσαι βάσεις αὐτῶν, αἱ διατάξεις τῶν βερατίων  
 και τοῦ χετί-χουμαγζού και τῶν κανονισμῶν τῶν C  
 πατριαρχείων, ἀλλ' ἀπ' ἑτέρου ἐθεώρησεν ὅτι «ἡ ἀπο-  
 δοχὴ τῶν ἐν τοῖς πατριαρχικῶς τακτικῶς και ἐν τῆ  
 ἀπὸ 22 ρωμαίων 1801 πατριαρχικῶ ὑπονήματι αἰτή-  
 σων θέλει προσέξει εἰς τὰ προνόμια, ἔσται κέκτηται  
 τὸ πατριαρχεῖον και ἔσται τὸ κρᾶτος διετήρησις μέχρι  
 σήμερον, νέας ἄλλας παραχωρήσεις και οὕτω θέλει  
 προξενήσει τὴν εἰς τὸ πατριαρχεῖον παραχώρησιν νέων  
 ἄλλων προνομίων ἐκτὸς τῶν ἀρχαίων παραχωρήσεων».  
 Ἡ ἐν τῆ ὑψηλῆ τισσαρῆ αὐτῆ φράσις προέειπε τὸ  
 πατριαρχεῖον νὰ εἰκόσῃ ὅτι πρόκειται ἄλλως κατὰ  
 παρενοήσεως ἄλλῃ μὲν καθ' ἑαυτὴν, ἔχουσης ὅμως  
 ὡς συνέπειαν τὴν ἐκδοσὴν διαφόρων διαταγμάτων, δι'  
 ἃν ἐπλήθυν ἢ διατάξεις τῆς καθιερωμένης τάξεως και  
 σύγχυσις και ἀνεμάλια, ἥτις ἐκάλυψε τὴν νόμιμον  
 λειτουργίαν αὐτοῦ, και δυναμένης νὰ ἔχῃ ἀσθερίας  
 συνεπεία: δι' αὐτὴν τὴν ὑπερβίον τῆς ἐν Τουρκίᾳ ἐρ-  
 θεοδόξου ἀνατολικῆς ἐκκλησίας. Ἐκ τῆς φράσεως ταύ-  
 τῆς προέειπε νὰ πιστεύσῃ ὅτι ἡ Ἰερὴ Πύλη, κατ'  
 ἑομένη ὅτι δὲν πρόκειται κατὰ παραχωρήσεως εἰς τὸ  
 πατριαρχεῖον νέων ἄλλων ἐκτὸς τῶν ἀρχαίων προνο-  
 μίων — τοῦδ' ἔσται, ἄλλως, ὁ ἄγιος υἱὸς τοῦ ἐνδοξοῦ  
 σουλτάνου Ἀβδουλ Μεδζήτ δὲν θὰ ἤρνετο, νομιζομέν,  
 εἰν ἡ εὐμενείαν τῶν χριστιανῶν αὐτοῦ ὑπὸ τῶν  
 ἀπείων τοῦτο, — ἀλλ' ἄλλως κατὰ διετηρήσεως ἀδικ-  
 τῶν τῶν ἡδῆ ὑπισταμένων και κανονικῶς λειτουργ-  
 γούτων, θέλει εὐδοκῆσαι ἐξ ἀπαντός νὰ διατάξῃ τὴν  
 ἀπλήν και καθαρὰν εἰς τὸ ἀρχαῖον καθεστῶς ἐπένοσον.  
 Ἐπιτραπητὴ ἔσται ἡ διὰ βραχείων ἐξέτασις τοῦ  
 ζητήματος ἐκ μόνῃς τῆς ἀπόψεως εἰν τὰ ἐν τῆ πατρια-  
 ρχικῆ ὑπονήματι τῆς 22 ρωμαίων 1800 αἰτήματα  
 συνεκάνωται τὴν προσθήκην νέων προνομίων εἰς τὰ  
 ἡδῆ παραχωρηθέντα, ἢ εἰν ἄλλως ἐπιβληθέντα ἐπὶ τῆς  
 ἀναλλοίωτου τῆς τῶν ἡδῆ ὑπισταμένων και νενο-  
 μοθετημένων. Καὶ γενικώτερον μὲν κατὰ τοῦτου ἐξέ-  
 στα παρατήρησαι ὅτι οὐδ' ἡ αὐτοκρατορικὴ κυβερνήσις  
 ἀρνεῖται ὅτι αἱ πρὸ ἀλλήλων ἐπιβληθέντα νέαι ἐφαρμο-

τικαὶ διατάξεις ἐφαινοῦσιν ἐν πολλοῖς νέων ἐδῶν εἰς  
 τὴν μέχρι τοῦδε ἐφαρμογὴν τῶν ἀνεκτῶν καθιερωμέ-  
 νων νόμων και διατάξεων, και ὅτι ὡς μόνον ἐπιχει-  
 ρημα πρὸς τοῦτο προβάλλεται ἀρχαιοτάτος τροποποίη-  
 ρημα πρὸς τοῦτο προβάλλεται ἀρχαιοτάτος τροποποίη-  
 σις, ἐν τινος μὲν ἐπλήθυν πρὸ τοῦ χετί-χουμαγζού,  
 ἔσται θεωρεῖται και εἶναι ὁ χάρτης τῆς ἰσότητος και  
 τῆς ἐξισορροπίσεως τῶν δικαιῶν πάντων τῶν ὑπὸ τῶν  
 σουλτάνου, ἀδικαιώτως φυλῆς και θρησκείας, τινὲς  
 δ' ἐπὶ τῆ βῆσει τῶν σωτηρίων ἐκείνου ἀρχῶν, αἰτινες  
 διατυπώθησαν ἐν τοῖς νόμοις κατὰ τὸ β' ἄρθρον τοῦ  
 μεγάλου ἐκείνου ἐγγράφου ἐπισκοπηθέντες δ' ἔστανον  
 τῶν ἐν τῆ πατριαρχικῆ ὑπονήματι αἰτημάτων ἵνα  
 ἐπιβλητότερον καταδειχθῆ ὅτι οὐδὲν ἔσται ἢ ἡ καθιε-  
 ρωμένη ἐφαρμογὴ τῶν κειμένων νόμων και διατά-  
 ξεων ζητεῖται.  
 Α'. Προκειμένου κατὰ τῶν ἀστικῶν δικῶν, τῶν  
 ἀφορωσῶν μητροπολίτας και ἐπισκόπους, ὁ τισσαρῆς  
 τῆς αὐτοῦ ἐξουχότητος ἀρκεῖται ὑπομνήσκειν ὅτι ἡ  
 πατριαρχία, ἣν τὸ πατριαρχεῖον κατὰ πρῶτον θεωρεῖ  
 συζητήσιμον, ἐν εἶναι ἐκ τῶν προνομίων, εἶναι οὕτως  
 ἀπ' αἰώνων καταχωρηθέντα ἐν τοῖς βερατίοις, και ὅτι  
 αἱ κατὰ τῶν συνήθων ἀστικῶν δικῶν διατάξεις ἀπὸ  
 τισσαρῶντα και πάντα ἡδῆ, ἐτῶν τετρακίς ἐτροπο-  
 ποιήθησαν. Ἐν δὲ τῆ ἐπισυνημένη ἀνεκτικῆ μετα-  
 φράσει τοῦ πρακτικοῦ τῆς ἀπὸ 18 σεπτεβ 1801 συνε-  
 δριάσεως τοῦ ὑπουργικοῦ συμβουλίου ἀναγινώσκεται  
 ὅτι ὁ ἀρχαῖος κατὰ τοῦτου τύπος ἐτροποποιήθη κατὰ  
 τὰ μίση τοῦ δεκαεπτά-ὄλλ-ἀχτήρ τοῦ 1266, τὴν 18 Ἰου-  
 λιανῆ τοῦ 1289 μετὰ τὴν ἀνακήρυξιν τοῦ ὑψηλοῦ κατὰ  
 μεταρρυθμίσεων φερμανίου και τελευταῖον κατὰ τὴν  
 19 βεβρ-ὄλλ-ἔπρῆλ 1296. Τὸ πατριαρχεῖον, οὐδόπως  
 ἐπιτρέπων ἑαυτῆ τὴν ἐξέτασιν τῶν λόγων, εἰ δὲν  
 προέκυψεν ἡ πρώτη τροποποίησις, ἴσται ἡ τοῦ δεκαεπτά-  
 ὄλλ-ἀχτήρ 1266, πρὸ τῆς ἀνακήρυξεως δηλονότι τοῦ  
 χετί-χουμαγζού, οὐδὲ κατὰ πόσον ἴσται δεδικαιολογη-  
 μένη, παρατηρεῖται ἄλλως ὅτι ἐν τῆ τροποποιήσει  
 τοῦ δεκαεπτά-ὄλλ-ἀχτήρ 1266 και ἐν τῆ τοῦ Ἰουλιανῆ  
 1289, ἡ τροποποίησις, οὐδαμῶς δίγουσα τὸ ἀρχαῖον  
 μέρος τοῦ προνομίου, ἔσται ἴσται ἢ ἐν τῆ πρωτεύου  
 ἐδικασίᾳ τῶν ἀστικῶν δικῶν, τῶν μητροπολιτῶν,  
 ἐπισκόπων, ἐπιτρόπων και ἀνθρώπων αὐτῶν — τοῦδ'  
 ἔσται ῥητῶς ἐν ἀμφοτέραις ταῖς τροποποιήσεσι λέγε-  
 ται — ἀναφέρεται εἰς τὴν ἀρμοδιότητα τοῦ ἐδικασ-  
 σοντος δικαστηρίου. Περὶ δὲ τῆς ἀρμοδιότητος ταύτης  
 προκειμένου παρατηρητέον ὅτι ἡ τροποποίησις τῆς  
 18 Ἰουλιανῆ 1289 προσήλθεν ἀκριβῶς ἐκ τῆς ἀνακηρύ-  
 ξεως τῆς μεγάλης ἀρχῆς, ἣν ἔδθηκε τὸ ὑψηλὸν κατὰ  
 μεταρρυθμίσεων φερμανίου, ἀρχῆς ἀποτελοῦσης νέου  
 προνομίου, ἢ μάλλον τὸ ἐχέγγυον τῆς ἐγκαινισθείσης  
 ἰσότητος, καθὸ ἐπιβαλλούσης τὴν ἔσται τῆς δικαιοδο-  
 σίας τῶν ἱερῶν ἰσλαμικῶν δικαστηρίων ἐπὶ τῶν μὴ  
 μουσουλμάνων ὑπηκόων τοῦ κράτους, ὑπαγομένων τοῦ  
 λοιποῦ διὰ μὲν τὰς ἐκ τῶν θρησκευτικῶν νόμων ἀπορ-  
 ρεούσας και ἀνδιεφερούσας ἐκ τῆς φύσεως αὐτῶν  
 χριστιανούς πρὸς ἀλλήλους δικὰς εἰς τὰ ἐκκλησιαστικὰ  
 αὐτῶν δικαστήρια, διὰ δὲ πόσον τὰς λοιπὰς εἰς τὴν  
 δικαιοδοσίαν τῶν μικτῶν πολιτικῶν δικαστηρίων (χετί-  
 χουμαγζού τοῦ 1866, ἄρθρον 11, 13, 14 ὑπόμνημα  
 Φουὰτ πασσαρῆ κατὰ τοῦ χετί-χουμαγζού ὑπὸ ἡμερο-  
 μηνίαν 13/25 μαῖου 1867, ἄρθρον 11 και 12). Τὴν  
 ἀρχὴν ταύτην καθέστων ὁ ἀείμνητος σουλτάνος  
 Ἀβδουλ Ἀζίζ διὰ τοῦ ὑπὸ ἡμερομηνίαν 13 Ἰουλίου  
 1292 (12 δεκεμβρίου 1875) αὐτοκρατορικοῦ ἰραδῆ  
 πρὸς τὸν μέγαν βεζῆρην Μαχμουτ-Νεββίμ πασσαρῆ,  
 ῥητῶς ἀνακηρύσσοντος τὴν κατήργησιν τῆς δικαιοδο-  
 σίας τῶν ἰσλαμικῶν ἱεροδικείων ἐπὶ οἰοδητικῶ ὑπο-  
 θέσεσι χριστιανῶν πρὸς ἀλλήλους και μουσουλμάνων  
 πρὸς χριστιανούς. Συμφεδὰ τῆ ἀρχῆ ταύτῃ ὁ τύπος,  
 ὅστις κατὰ μὴνα δεκαεπτά-ὄλλ-ἀχτήρ τοῦ 1266 διτυ-  
 πώθη οὕτω: «Πᾶσα σχετικὴ πρὸς τὸ σπῆ δικῆ τῶν  
 μητροπολιτῶν, τῶν ἐπιτρόπων και ἀνθρώπων αὐτῶν  
 και τῶν ἐπισκόπων ῥηθῆμα ἄλλοχου ἀρνούσθαι, ἀλλ'  
 ἐνέσται κατὰ σπῆ-ὄλλ-ἰσλαμικῆ παρακαταθέσεως πρὸς

ἐδικαιώσεν· ἐν τῷ δὲ χρόνῳ ἡ ἀπόθεσις ἐδικαιώ-  
 ζεται ἐν τῇ πρωτεύουσῃ μὴ κλητεύσασθαι εἰς τὸν  
 τόπον αὐτοῦ καὶ κηδεῖν καὶ τὰς ἐραεὶς εἰσὶναι  
 διακρίσασθαι εἰς τὴν θέσιν αὐτοῦ, ἀποκαταστήσασθαι  
 τὴν ἀνακρίσειν τοῦ χρί-χουμαγροῦ τοῦ 1272, τῇ  
 18 Ἰουλίου 1299, ὡς ἔκασται. Πᾶσα ἀστική δικὴ τῶν  
 μητροπολιτῶν, τῶν ἐπισκόπων καὶ τῶν ἀνθρώπων  
 αὐτῶν καὶ τῶν ἐπισκόπων παραπεμπέσθαι εἰς  
 τὴν πρωτεύουσαν ἵνα θεωρηται ἐν τῷ ἀρχιεπί-  
 σκοπῷ. Ἐκ τῶν δύο τούτων τροποποιήσεων  
 ἐξέγεται πασιφανὲς νομίζομεν, ὅτι ἡ μὲν εἰς τὴν  
 πρωτεύουσαν παραπομπή, ἣτις ἀπαρτίζεται τὸ  
 ἀρχιεπίσκον πρὸς διατήρησιν τοῦ γούβρου τοῦ κλήρου προ-  
 νόμιον, τρεῖται ἀδικτος καὶ ἀπαράλλακτος, συναδᾶ  
 δὲ τῇ γενικῇ ἀρχῇ κατὰ καταργήσεως τῆς δικαιοδοσίας  
 τοῦ σερῆ ἐπὶ τῶν χριστιανῶν ὑπηκόων, ἀρχὴ ἣτις  
 ἀπαρτίζεται νόον προνόμιον ἀναγεγραμμένον ὑπὸ τοῦ  
 χρί-χουμαγροῦ τοῦ 1272, αἱ ἀστικαὶ δίκαι τοῦ  
 κλήρου παραπέμπονται οὐχὶ πλῆον εἰς τὸ οἰκουλ-  
 ιαλαμᾶτον, ἀλλ' εἰς τὸ ἀρχιεπίσκοπον δικαστήριον. Ἀλλ'  
 ἡ τροποποίησις, ἣτις ὡς πρὸς τὰ ἡμέτερα βεράτια οὐχὶ  
 τῇ 19 ἴουλίου-αὐλ-ἴββάλ 1296, ἀλλὰ καλλῶ ὕστερον  
 ἐγένετο, ἀμα δὲ ἐγνώσθη οὐδαμῶς ἐγένετο δεκτὴ, ἡ  
 τροποποίησις, λέγομεν, αὕτη οὐ μόνον αἶρει τὸ πανά-  
 ρχιον καὶ οὐδέποτε τροποποιήσασθαι προνόμιον τῆς εἰς  
 τὴν πρωτεύουσαν παραπομπῆς τῶν ἀστικῶν δικῶν  
 τοῦ κλήρου, ἀλλὰ καὶ ἀπαναφέρει τὴν καταργηθεῖσαν  
 δικαιοδοσίαν τοῦ σερῆ ἐπὶ τῶν χριστιανῶν ὑπηκόων  
 τοῦ κράτους.

Ἐπιτραχίται ἀρα εἰς τὸ πατριαρχεῖον νὰ παρα-  
 τρήσῃ ὅτι ἡ τροποποίησις αὕτη α) ἀνατρέχει ἀρθρῶν  
 τῶν ἐν τοῖς ὀφθαλοῖς βερατίοις ἀναγεγραμμένην καὶ  
 οὐδέποτε τροποποιηθεῖσαν διατάξιν τῆς εἰς τὴν  
 πρωτεύουσαν παραπομπῆς τῶν ἀστικῶν δικῶν  
 τοῦ κλήρου, β) ἀντικαίται πασιφανὲς πρὸς τὸ  
 χρί-χουμαγροῦ τοῦ 1272, πρὸς τὴν σχολιαστικὴν  
 αὐτοῦ ὑπόμνημα τοῦ Φουάτ πασοῦ ὑπὸ ἡμερομηνίαν  
 13/25 μαῖου 1867 καὶ πρὸς τὸν ἀπὸ 13 Ἰουλίου 1292  
 αὐτοκρατορικῶν ἱραδῶν τοῦ σουλτάνου Ἀβδούλ Ἀζίζ,  
 κατὰ ἡμερομηνίαν καὶ αὐτῆς τῆς ὑπ' αὐτῶν κατα-  
 γρηθεῖσαν δικαιοδοσίαν τοῦ σερῆ ἐπὶ τῶν χριστι-  
 ανῶν — καὶ μάλιστα ἐπὶ τῶν πνευματικῶν αὐτῶν  
 ἀρχηγῶν. — Ἐπομένως πέποιθεν ὅτι, κατὰ ἀπαρτί-  
 ζουσα διὰ τοὺς λόγους τούτους κριτικῆ ἀλλοίωσιν,  
 ἡ μάλλον ἀνατροπὴ τοῦ προνομίου τῆς εἰς τὴν πρω-  
 τεύουσαν παραπομπῆς τῶν ἀστικῶν δικῶν τοῦ κλήρου,  
 προνομίου ἐφ' οὗ οὐδέποτε ἐγένετο ἀπο-  
 δεκτὴ ἡ ἀρχὴ τῆς προεκποιήσεως, πρὸς δὲ  
 ἀθέτησιν γενικῆς ἀρχῆς τοῦ δημοσίου τῆς αὐτοκρα-  
 τίας, κατὰδικαστικῆς κριτικῆς ὅτι αὕτης τῆς αὐτο-  
 κρατορικῆς κυβερνήσεως, διατατούσης τὴν καθαρὰν  
 καὶ ἀπλήν εἰς τὸ ἀρχαῖον καθεστὸς ἐπικίνδον.

Β'. Περὶ τῶν κοινικῶν δικῶν τῶν μητροπολιτῶν,  
 ἐπισκόπων καὶ κληρικῶν ἐν γένει προκειμένου, τὸ  
 ζήτημα ἀποβαίνει ἴσως σοβαρώτερον καὶ θίγον τὴν  
 κανονικὴν νομοθεσίαν τῆς ἐκκλησίας, καθόσον, ὡς  
 γνωστόν, ἡ ἱερωσύνη ἐστὶ κατὰ ἡμῶν μυστήριον, καὶ  
 τὸ δέξιμα τὸ ἱερατικόν, οὗ ἡ προαφαίρεσις καθορί-  
 ζεται ἐν τοῖς ἀλλοιωθεῖσι βερατίοις, ὅπως ὁ ἐνοχος  
 ἐπὶ κειουρήματι ἢ κλημμελήματι κληρικὸς ὁποσθῆ  
 ἐν ταῖς φυλακαῖς τοῦ κράτους τὴν ὑπὸ τῶν νόμων  
 ἀριστημένην ποινήν, δὲν δύναται νὰ ἀφαιρεθῆ, εἰμὴ τῇ  
 ἀποφάσει ἐκκλησιαστικοῦ δικαστηρίου, συναδᾶ πρὸς  
 τοὺς κατὰ τούτου καίμενους ἀποστολικούς καὶ συνοδι-  
 κούς κανόνας. Τοῦτο κατανοοῦντες οἱ ἀειμνηστοὶ  
 σουλτάνοι, ἀπὸ Μεσάμεδ τοῦ Περσῆτος μέχρι τοῦ νῦν  
 εὐλαθεῖς αὐτοκρατορεῦντος, οὐδέποτε καὶ ἐν οὐδαμῇ  
 περιπτώσει ἐπέτρεψαν τὴν κατ' ἀλλόχιστον παρα-  
 λαγήν τῶν κατὰ τὸ ἀντικειμένου τούτου σπουδαί-  
 οτάτων ἀληθειῶν ἐν τοῖς βερατίοις διατάξεων, αἵτινες  
 ἀπαρτίζουσι πολυτιμώτατον προνόμιον ἢ μάλλον ἐχέ-  
 γουον τοῦ ἀπαρβίσιμου τῆς κανονικῆς νομοθεσίας τῆς  
 ἐκκλησίας. Ἀλλὰ καὶ ὀφθαλότεροι ἡθελῶν, κοινωνικοὶ

καὶ πολιτικοὶ λόγοι ἐπεισαν τοὺς τοὺς βυζαντινούς  
 αὐτοκράτορας χορηγήσαι καὶ τοὺς ἀειμνηστὰς σουλ-  
 τάνους κυρθεῖν ἐξαιρετικὸν τινα δικαιοδικῶν τύπον  
 τῷ κλήρῳ, ὅστις, κατὰ φυσικὰς τῶν χριστιανῶν δι-  
 δασκαλίας τῶν πρὸς τὸν θεὸν καὶ τῶν πρὸς τὴν πολι-  
 ταίαν καθήκοντων αὐτῶν, μέχρι καὶ τοῦ διδέναι  
 εὐδύνῃν ἐπὶ τούτῳ, φυσικὸς δ' αὐτῶν προσηύτης πρὸς  
 τὴν πολιταίαν κατὰ πάσης αὐτοδικίας τῶν ὑποδοστέ-  
 ρων ἀρχῶν, ἔδει νὰ ἔχη ἐχέγγυον τινα τῆς ἐν εὐδύνῃς  
 αὐτοῦ πρὸς τὴν πολιταίαν καὶ τοῦ ἡθελῶν αὐτοῦ  
 κύρους κατὰ τοὺς χριστιανούς. Ὁ τύπος οὗτος τῆς  
 ἐξαιρετικῆς διαδικασίας, οὐδαμῶς παραβλάπτων τὴν  
 ἀνάγκην καὶ ἐφαρμογὴν τῶν γενικῶν νόμων τοῦ κρά-  
 τος, οὐδὲ δημιουργῶν κράτος ἐν κράτει, ἐξηγοῦνται  
 μόνον τὸ ἡθελῶν κύρος τοῦ κλήρου καὶ τὸ ἀπαρβί-  
 στον τῆς κανονικῆς νομοθεσίας τῆς ἐκκλησίας, κατέ-  
 χων τῇ προσηύτην πνευματικῇ αὐτοῦ ἀρχῇ τὸ δι-  
 καστικὸν τῆς κρασιαστικῆς ἐξέτασεως, μέχρις οὗ  
 καταδειχθῶσιν αἱ ἀπαιτούμεναι διὰ τὴν εἰς δίκην  
 παραπομπὴν αὐτοῦ ἀποδείξεις ἢ ἐνδείξεις. Παραλή-  
 σιοι οὗτοι ἐξαιρετικῆς διαδικασίας, καὶ μετῶν ἐπι-  
 διὰ τάξιν πολιτῶν ὀφθαλότερα πρὸς τὴν πολιταίαν  
 καὶ τὴν κοινωνίαν ἐχούσας καθήκοντα ἀπαντιῶσιν ἐν  
 πάσῃς σχεδὸν ταῖς νομοθεσίαις τῶν ἐκκλησιαστικῶν  
 ἐθνῶν καὶ δὴ καὶ ἐν τῇ τῆς αὐτοκρατορίας τῇ ἐγκαι-  
 νισθείσῃ ὑπὸ τὴν ὀφθαλὴν αἰγίδα τοῦ γαληνοτάτου  
 ἡμῶν ἀνακτος, ἀφορῶντες δημοσίους ὀφθαλτέλους καὶ  
 ἄλλας τινὰς τάξεις ὑπηκόων.

Τούτων ταθέντων, λοιπὸν ἐστὶν ἐξετάσαι ἐὰν ἡ  
 οδοιῶδης τροποποίησις, ἣτις, ὡς ἐξέγεται ἐκ τῆς σιω-  
 πρῆς ὀμολογίας τῆς αὐτοκρατορικῆς κυβερνήσεως,  
 πρώτῃν ταύτην φορὰν εἰσάγεται εἰς τὸ σχετικὸν τοῦ  
 βερατίου ἀρθρὸν, συναδῆ ἡ ἀνατρέκη ἀρθρῶν τὰς σχε-  
 τικὰς διατάξεις τῶν βερατίων, τῶν ἐπὶ τῇ βῆσει τοῦ  
 χρί-χουμαγροῦ κανονισμῶν τῶν πατριαρχεῖων, αὕτης  
 τέλος τῆς νομοθεσίας τοῦ κράτους. Ἡ νομοσι εἰσα-  
 ὄχθαι εἰς τὰ ἀρχαιατικὰ βεράτια τροποποίησις ἐχει  
 οὕτως: "Ὅταν τις τῶν ἐπισκόπων, ἱερέων, καλογήρων  
 καὶ καλογραῖων κατηγορηθῆ ἐπὶ κειουρήματι, κρα-  
 ταίσεως ὑπὸ τῆς ἀρχῆς πρὸς ἀνάκρισιν αὐτοῦ, διαδικα-  
 σίαν ἀποδειχθεῖσης δὲ τῆς ἐνοχῆς αὐτοῦ, ἐπιταίσεως  
 ἀπ' εὐθείας ἐν τῇ κυβερνητικῇ φυλακῇ ἢ κατὰ νόμον  
 ἐπιβληθεῖσῃ αὐτῷ ποινῇ, ἀφοῦ ὑπὸ τοῦ πατρι-  
 ἀρχου ἀφαιρεθῆ ἡ ἱερωσύνη αὐτοῦ." Ἡ τροποποίησις  
 αὕτη θίγουσα, ὡς εἴρηται, τὴν κανονικὴν νομοθεσίαν  
 τῆς ἐκκλησίας, κατὰ ἐπιβάλλουσα τὴν ἐκδοσιν ἐκκλη-  
 σιαστικῆς ποινῆς δυνάμει ἀποφάσεως πολιτικοῦ δικα-  
 στηρίου καὶ δημιουργοῦσα ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ κράτος ἐν  
 κράτει, ἀνατρέχει ἀρθρῶν:

α) Τὴν διατάξιν τοῦ 36 ἀρθρου τοῦ πατριαρχικοῦ  
 βερατίου ἔχοντος οὕτως: "Ὅσοις τις τῶν μητροπολι-  
 τῶν ἢ τῶν καλογήρων πρόκειται νὰ κρατηθῆ, ἡ κρι-  
 τήσις τοῦ θέλει ἐνεργεῖσθαι διὰ τοῦ εἰρημένου πατρι-  
 ἀρχου."

β) Τὴν τοῦ 23 ἀρθρου τοῦ πατριαρχικοῦ βερατίου,  
 ἔχοντος οὕτως: "Ὅσοις πασοῦδες ἢ κριταὶ ἢ κρι-  
 τίδες καταγγεῖλαισι τινα τῶν ὑπὸ τὸν ῥηθέντα πατρι-  
 ἀρχῆν διαταλούμετων μητροπολιτῶν ἢ ἀρχιεπισκόπων  
 ἢ ἐπισκόπων καὶ ζητήσωσι τὴν πασὶν ἢ ἐξορίαν του,  
 ἢ αἰτίσις τῶν δὲν εἰσκαύεται, πρὶν ἢ ὁ πατριάρχης  
 καὶ ἡ σύνοδος τῶν μητροπολιτῶν ἀνακαλύψωσι τὴν  
 ἀλήθειαν. Περὶ δὲ τούτου καὶ ἐν ἀκόμῃ ἡθελαν ἐκ-  
 δοθῆ ὀκωδοῖσῃ ὀφθαλμωμένῳ μου φερμένῳ ἀνευ  
 ἀνοφραγίστου ἀναφορῆς τοῦ πατριάρχου καὶ τῶν  
 μητροπολιτῶν, τοῦτο μηδεμίαν ἐχέτω ἰσχύν, οἰανθῆ-  
 ποτε καὶ ἐν φέρῃ ἡμερομηνίαν, παλαιὰν ἢ νῦν."

γ) Τὸ ὄγδοον ἀρθρὸν τοῦ εἰδικῆ κατὰ ἐκλογῆς  
 ἀρχιερέων νόμου ἐν τοῖς κανονισμοῖς τῶν πατρι-  
 αρχεῖων, ἀρθρὸν ἐρημνεῖον σαφῶς καὶ καθορισμένως  
 τὰς ἀνωτέρω διατάξεις καὶ ὀφίζον τὰ δικαστήρια, εἰς  
 ἃ παραπέμπονται οἱ κληρικοὶ διὰ τὰς αἰτίας τὰς  
 ἀναφερομένας εἰς τὰς τρεῖς τῶν ἐκλογῶν τάξιν,  
 εἰς τὰς πνευματικὰς, τὰς κοσμικὰς καὶ τὰς τοῦ κοι-  
 νου.

ντο δικαίου. Τὸ ἄρθρον τοῦτο περὶ τῆς ἴσης ἐν τῷ Α' ἀρχιεπί και πᾶσι μητροπολίται διαλυμένων, ἐπιπέθη ἀπὸ 22 βραβελῶν 1800 πατριαρχικῆ ἀποφάσεως, ἔχει δὲ οὕτω: „Καθὼς ἐν τῷ ε' ἄρθρῳ εἴρηται, ἕκαστος τῶν ἐν ἐνεργείᾳ ἀρχιερέων εἶναι ἰσῆς εἰς τὴν ἐκλήθη ἐπαρχίαν· ἀλλ' ἐν χριστιανικῇ ἐπαρχίᾳ τινὲς παρουσιάζουσιν ἀγωγὴν κατὰ τὸ ἀρχιερέως τῶν, τότε ἢ σύνοδος τῶν μητροπολιτῶν, ἀφ' ἑαυτῶν πρότερον ἔλους τοὺς διαλλακτικὰς τρόπους μάχης οὐλόγου τινὲς δικαιοσύνης και διὰ τῶν κληρονομῶν ἀρχιερέων ἐξέτασσε τὸ πρῶτον φρονεῖν κατὰ τὸ δὲον ὑπὲρ τῆς εἰρηνοποιήσεως, ἐὰν οἱ κινήσαντες τὴν ἀγωγὴν ἐπιμένουσιν ἀπαιτοῦντας τὴν διαδικασίαν, τότε θέλει μετακαλεῖσθαι ἐνταῦθα ὁ ἐγκαλούμενος ἀρχιερέως· και ἐν τῇ ἀπαιτούμενᾳ ἐγγράμῳ ἔχει πνευματικῆ, ἢ δίκην θέλει γίνεσθαι ὑπὸ μόνῃς τῆς συνόδου τῶν μητροπολιτῶν, κατὰ τοὺς ἐκκλησιαστικὰς κανόνας· ἐὰν δὲ περιστρέφονται εἰς ἀντικείμενα κοσμικὰ, τότε ὁ πατριάρχης μετὰ τῆς συνόδου τῶν μητροπολιτῶν διορίζει ἐπιτροπὴν συγκειμένην ἐξ ὀκτὼ μελῶν τοῦ μικτοῦ συμβουλίου, τῶν τσοσφῶν ἀρχιερατικῶν και τῶν τσοσφῶν λαϊκῶν. Ἡ ἐπιτροπὴ δὲ αὕτη, ἐξέτασσε τὰς καταθέσεις ἀμφοτέρων τῶν μερῶν, θέλει σχηματίσει γνώμην και θέλει ἀναφέρει ἐγγράμῳ (διὰ μαζίστα) πρὸς τὸν πατριάρχην τὰς ἐξαχθεῖσας παρατηρήσεις, και τότε θέλουσιν προσδιορῆσθαι αἱ ἀνεγκαιαὶ ποιναί, συμφώνως πρὸς τοὺς νόμους τῆς κραταιᾶς κυβερνήσεως, και θέλουσιν ἀναφέρεσθαι εἰς τὴν ὑψηλὴν πόλιν· και ἐν τῷ ἐγγράμῳ τοῦ μητροπολίτου ἢ ἐπισκόπου ἔχει ἐκ τῶν κακουργημάτων, ἀφ' ὧν πρῶτον τὸ πατριαρχεῖον τοῦ ἀφαιρέσει, κατὰ φυσικὸν λόγον, τὸν πνευματικὸν τίτλον τῶν ὁσίων φέρει, θέλει τιμωρεῖσθαι και κατὰ τοὺς θεσπισθέντας ποινικοὺς νόμους.“

δ) Τὴν νομιολογίαν τοῦ κράτους, οἷα διετυκώθη ὑπὸ τῆς ἀπὸ 14 Ἰουλίου 1297 (6 ἀπριλίου 1880) ἐγκυκλίου τοῦ ὑπουργοῦ τῆς δικαιοσύνης και τῶν θρησκευτικῶν πρὸς τὸν γενικὸν εἰσαγγελέα τῆς νομομαχίας τῶν νόμων τοῦ Αἰγαίου καλέσους, καθ' ἣν τὸ αὐτοκρατορικὸν διβάνιον ἐπαρτηθὲν ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου ἀπαφίνατο ἐπιστομῆς ἐστὶ, „καθὰ ἐξάγειται ἐκ τῶν καθέτων, εἰς ἃ ἀνέδραμα, τὸ μὲν ὑψηλὸν βεβήτικον τὸ ἀπονεμηθὲν εἰς τοὺς μητροπολίτας διαλαμβάνει ἐστὶ, ἐν δευτέρῳ κατὰ τῆς ἐπιστομῆς, καλέγητος ἢ καλογραφία, κρατεῖται ἐν τῇ μητροπόλει, τὸ δὲ ὑποδόν ἄρθρον τοῦ παρὶ προσόντων τῶν ἐκλεξιμένων εἰς ἐπισκοπὴν και τοῦ τρόπου τῆς ἐκλογῆς αὐτῶν κανονισμοὺς διαγορεύει ἐστὶ, ἐὰν μητροπολίτης ἢ ἐπισκοπος καταγορηθῆται ἐπὶ κακουργίᾳ, μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν ἀπὸ τῶν τοιούτων τοῦ πνευματικοῦ ἀξιώματός τῶν, θέλουσιν ὀρίσασθαι τὴν ὑπὸ τοῦ ποινικοῦ νόμου ὀριζομένην ποινήν.“

Ἀποδεικνυομένου ὅρα τρανῶς ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἐστὶ ἢ τροποποιήσις ἢ εἰσαχθεῖσιν τὸ πρῶτον τῆ 9 βεβη- οὐλ-εββελ 1296 ἀνατρέκει μὲν ἄρθρον τοὺς κειμένους νόμους και τὰς διατάξεις τῶν ὑψηλῶν βερατίων, ὅτι δὲ και αὕτη τὴν κανονικὴν νομοθεσίαν τῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας, ἐπιβάλλουσα τὴν ἔκδοσιν ἐκκλησιαστικῆς ποινῆς διὰ μόνῃς τῆς ἀποφάσεως πολιτικοῦ δικαστηρίου, τὸ πατριαρχεῖον κίποιθεν ἐστὶ ἢ αὐτοκρατορικῆς κυβερνήσεως ἐξουσίας πάντως καὶ διατέξῃ τὴν ἐνεργείαν και ἐφαρμογὴν τῶν παρὶ τούτου βηθέντων νόμων και διατάξεων τῶν βερατίων.

1) Προκειμένου παρὶ διατροφῶν, ἢ αὐτοῦ ἐξουχ- τῆς ὡς μόνον λόγον τῆς εἰς τὰ πολιτικὰ δικαστήρια ἀπονομῆς τοῦ δικαιοῦματος τοῦ κατ' ἔραρον δικαίου ἐπὶ τούτων ἐπιπέθη ἐν τῷ ἀπὸ 19 δεκεμβρίου 1883 τσοκαρὲ αὐτῆς ἐστὶ οὐδεὶς λόγος ἢ διατάξεις ἀπαντῶν οὕτε ἐν τοῖς βερατίοις, οὕτε ἐν τῷ κανονισμῷ, ἐστὶ ἢ ἐκδικασίαι τῶν παρὶ διατροφῶν ἀγωγῶν εἶναι ἐκ τῶν προνομίων τοῦ πατριαρχεῖου. Τούτου οὕτως ἔχον- τος, λέγει ἢ αὐτοῦ ἐξουχότης, ἢ αὐτοκρατορικῆς κυβερ- νῆσεως οὐδὲν μὲν λέγει διὰ τὰς παρὶ διατροφῆς εἰσας τὰς τῆς ἐπισημασθέντων ἀναφορῶν ἐν τῷ πατρι-

αρχεῖ και πᾶσι μητροπολίται διαλυμένων, ἐπιπέθη ὅμως ἀλλὰ ὁ γάμος και τὸ διαζύγιον και ἀλλο ἢ ἐκ τοῦ διαζυγίου ἀπορρέουσα παρὶ διατροφῆς ἀγωγὴ, καθὼς τὸ πνευθὸ δικαίου, ἐὰν δόνηται καὶ κλεισθῆ εἰς τοὺς κειμένους ἔραρον τὰ δικαστήρια τοῦ κρά- τος και καὶ βίωσθι αὐτοὺς ἀπαντας εἰς τὴν ἐκτίλεισιν τῆς καθ' ἣς παρακινεῖσθαι ἀποφάσεως.

Ἐὰν τοῦτο ἀληθὲς ἦν, μὲν οὐδέως ἐκ τῶν κει- μένων νόμων και διατάξεων τὸ ἀναμφισβήτητον δι- καιοῦμα τῶν πνευματικῶν δικαστηρίων εἰς τὸ δικαίειν τὰς τῶν διατροφῶν εἰσας προέκυπταν, ἐπιπέθη οὐδ' ἐν τῷ ὁμοίῳ κώδικι τοῦ κράτους ὁ ἐλάχιστος γίνεται λόγος εἰς ἀγγύθεν εἰς κέρρωθεν παρὶ διατροφῶν, ἢ θυνάμεθα εἶπαι ἐστὶ ἢ λύσις τοῦ ζητήματος ἔγκριται ἐν τῇ τῆρσιν ἰδίῳ καλῶς κρατήσαντος ἐπὶ πάντε ἔλους αἰώνας και οὐδέποτε ἐν ὁδομῇ κρατικῶς ἀθετηθέντος. Ἄλλ' ὁμοί οὕτως ἔχει τὸ πρῶτον. Τὸ παρὶ διατροφῆς ζήτημα οὐδέως ἰσθὶν ἀρχεῖται πρὸς τὰς γενικὰς διατάξεις παρὶ γάμων και διαζυγίων, ἀλλ' ἀνακοσμησῶς μετὰ τούτων συνδέεται, διότι δὲν κρῖνεται εἰμὴ παρὶ ὑποθέσεως ὁρασθέντος ἐστὶ τοῦ γάμου, οὐδὲ δόνηται καὶ δικαιοῦ ἀνεξαρτήτως τῆς λοιπῆς παρὶ διαζυγίου ἢ προσωρινῶ χριστοῦ δια- δικασίας, και μάλιστα ὑπὸ δικαστηρίου οὕτε ἀνα- γνωρῖστος, οὕτε θυνάμενου καὶ ἀναγνωρῖσθι τὴν ἰσχύουσαν ἐν τοῖς ἡμετέροις πνευματικοῖς δικαστηρίοις νομοθεσίαν. Γενικῆ, νομιζομεν, ἀρχὴ τοῦ δικαίου εἶναι ἐστὶ οὐδεμία ἀπόφασις ἐνὸς δικαστηρίου δόνηται καὶ ἐρεσβληθῆ ἑνώπιον ἄλλου δικαστηρίου, μὴ ἔχοντος τὴν αὐτὴν νομοθεσίαν, ἢ τὸ πρωτοδικῶς δικασάν, πολλῶ δὲ ἐλιγώτερον οὐδεμίαν ἔχοντος νομοθεσίαν παρὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου, καθὼ ἀδικασίας και ἀδ- ἀρρηκτως συνδεομένου μετὰ πάσης τῆς παρὶ γά-μων και διαζυγίων γενικῆς νομοθεσίας ἐν πάσας τὰς νομοθεσίας τῶν κρατικῶν κρατῶν. Ὅτι δὲ τοιοῦτον ἄντως ὁκάρχει τὸ παρὶ διατροφῆς ζήτημα οἷα ἢ αὐτοῦ ἐξουχότης ἐν τῷ ἀπὸ 19 δεκεμβρίου 1883 τσοκαρὲ αὐτοῦ ἀνομιολογίᾳ λέγων ἐστὶ „ἢ παρὶ δια- τροφῆς ἀγωγὴ ἐκ τοῦ διαζυγίου ἀπορρέει“, τοῦδ' ὅπαρ τρανῶς ἐμφανίει, νομιζομεν, ἐστὶ δὲν δόνηται καὶ δι- καιοῦ ἀνεξαρτήτως τοῦ διαζυγίου, ἢ ὀρθότερον εἶπαι τοῦ τοπικοῦ χριστοῦ, καθ' ὅν ὁ γάμος ἐξακολουθεῖ ἐστὶ ὀρισθῆμενος, και ἐπομένως οὐδεμία ἐκίμβασις, κλην τῆς τῶν πνευματικῶν ἀρχῶν, ὁκάρχει θεμητῆ. Ἠθυνάμεθα ἐπὶ τούτοις παρατηρήσαι ἐστὶ, τοῦ γάμου παρ' ἡμῖν μυστηρίου ὄντος, κῶσα οἰαθῆκατε ἀνάμειξις ἄλλου, ἐκτὸς τῶν πνευματικῶν ἡμῶν ἀρχῶν, εἰς τὰ συναφῆ πρὸς τὸν γάμον ζητήματα και εἰς τὰς ἀπορ- ρεούσας ἐκ τῶν γάμων, τοπικῶν χριστοῦ και δια- ζυγίων ἀγωγῆς ἀποτελεῖ αὐτὸ τοῦτο ἐκίμβασιν εἰς τὸ δόγμα και ἀθέτησιν τῆς ἐν τῇ ὀθωμανικῇ αὐτο- κρατορίᾳ θρησκευτικῆς ἐλευθερίας τῆς ἀνατολικῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας. Ἠθυνάμεθα ἐπιπαρατηρήσαι ἐστὶ εἰς τὰς παρὶ διατροφῶν ἀποφάσεις, ἐκτελούμενας ἐστὶ ἐπὶ τῷ προσωρινῷ τοπικῷ χριστοῦ και ἀποσκοπούσας εἰς τὴν ἀποκατάστασιν τῆς οἰκογενειακῆς εἰρήνης, καλλὰ τὰ καθοδηγοῦνται παρ' ἡμῖν τὴν συνείδησιν τοῦ πνευματικοῦ δικαστοῦ, ὅπαρ συνδέονται μετ' αὐτοῦ τοῦ μυστηρίου τοῦ γάμου και τῶν εἰσαγγελικῶν και ἀποστολικῶν παρὶ τούτου διατάξεων, αἰνίως ὀκταίν- ται παρ' ἡμῖν βίωσις τῆς παρὶ γάμου νομοθεσίας και τὰς ὀποιᾶς βερατίαις δὲν εἶναι ὀκάρχει καὶ γινέσασιν τὰ ἐν τῇ αὐτοκρατορίᾳ κατῆ πολιτικὰ δικαστήρια, εἰς ὅπαρ ἢ αὐτοκρατορικῆς κυβερνήσεως νομιζοι ἐστὶ δό- νηται καὶ ἀπονεμῆ τὸ δικαιοῦμα τοῦ κατ' ἔραρον δικα- ίου παρὶ διατροφῶν ἀγωγῆς. Ἠθυνάμεθα ἐπι- παρατηρήσαι ἐστὶ και παρὰ χριστιανικοῖς κράτεσιν, ὅπαρ ὀκάρχουσι μουσουλμῶν πολιται, ἐνεκα τῆς θεμελιώδους διαφορῆς τῶν βίωσεων τοῦ οἰκογενειακοῦ δικαίου παρὰ μουσουλμῶν και χριστιανῶν, αἰ με- ταξὺ μουσουλμῶν καὶ γάμων ἢ κληρονομῶν δια- φορῆς δικαίου ὑπὸ τῶν πνευματικῶν αὐτῶν ἀρχῶν. Τούτων πάντων ὄντως τὸ δικαιοῦμα τὸ ἀνεκλήτως

και ανου οδωριας αναμειξως διακρινει πασας ανεξαρ-  
 ρητως της συναρτης προς τους γαρους και προς της  
 διακριτικας διαφορας βητας αναγγελλεται εν τοις  
 πατριαρχικαις βαρτακις, εν κλειστοις αυτων προς ερον  
 πασης παρενοφθασις αναμειξωθεν ερθεροις (10, 11,  
 12, 13, 14, 15, 31 και 32), ες ον διαπρακτικω ημιν  
 να παραιθουσαμεν το επόμενον βητόν, οσπως και ανεπι-  
 δεκτον συζητησας. "Ουδεις καθης η αντιπροσωπος  
 αυτου η επαρος τις δυνάται, παρα τα αρχαια εθιμα,  
 επως αναμειγνυται, επιβελλη, προστιμον η απευθύνη  
 επικλησεις εν περιπτώσει, καθ' ην συναρτά τοις θρη-  
 σκευτικαις αυτων νόμοις οι μητροπολιται, οι αρχι-  
 επισκοποι, οι επσκοποι η οι αντιπροσωποι αυτων  
 επιλαμβανονται των διαφορων δύο λαϊκων, αποβλα-  
 πουσων προς τον γαρων η το διαζύγιον η άλλο τι  
 (συναρτά)." Τούτων εννεκα, τεκμηριωσας το εδωκε-  
 φροβητητον τουτο δικαιομα η μεγάλη βασιρεια, ε-  
 πκοσιαιε τη 23 οαβελ 1861 (20 νοεμβριου 1874)  
 εργακλιον προς τους νομαρχας του κρατους, απαγο-  
 ρουσουσαν "πασαν παρα το νιζωμιον επιμεισιν των  
 ιερων δικαστηριων εις τας προικφας και συζυγικας  
 διαφορας, εις δε ουδεις άλλος κρέται να επαμβείνη,  
 καθ' οσον η διαίτησις αυτων άνηται άνεκαθεν εις τους  
 πνευματικους αρχηγους," και καθιστουσιν τους νομ-  
 αρχας υπευθύνους δια πασαν του οσουλαιου τουτου  
 κατην χρησιν, "ητις ηθελε παραβλάπτει τα καθιστωτα  
 νιζωμια."

Αλλά και των βητων τουτων διατάξεων κατά μέρος  
 τιθιμίνων, υπέρχει εν τα τφ ζητηματι τουτηρ ως και  
 εν τοις περι διατηκων, περι οικοδομης εκκλησιων και  
 περι της λευθερίας διευθύνσεως των ημετερον σχο-  
 λειων ύψηλοτερα τις θεωρία, ην επιπραπητω ανακ-  
 τήσαι ενταυθα δια βραχέων. Πολύς εν τοις ύκουρη-  
 τικαις έγγραφοις και εν τφ από 19 δεκεμβριου 1863  
 τεσκαρ αυτός λόγος γίνεται ότι αυτη η έκεινη η  
 δοσική σχέση εις το κοινού δικαίου και έπομένως  
 η κυβέρτησις δεν δύναται να κλειση εις τους κοινου-  
 μένους έρσειν τα δικαστήρια του κρατους, τουθ' επαρ  
 ηθελεν ελθεαι παραγνώρισις του κυβερνητικού καθή-  
 κοντος. Και πρώτον νομιζομεν ότι, της ειδικής δι-  
 καιοδοσίας των παρ' ημιν πνευματικων δικαστηριων  
 καθορισθείσης, αναγνωρισθείσης και κυρωθείσης υπό  
 τε του δημοσιου δικαίου και των κειμένων νόμων  
 του κρατους, είναι και ταυτα δικαστήρια του κρατους,  
 και ουδένως ούτε αι θέραι των δικαστηριων του κρέ-  
 τους κλεισονται, φρονουμεν, ούτε το κυβερνητικόν καθή-  
 κον παραγνωρίζεται, όταν αι της νομοθετημένης και  
 κειρωμένης δικαιοδοσίας των πνευματικων ημων  
 δικαστηριων, δικαστηριων και τουτων του κρατους  
 ούτων, ύποθέσεις παραπέμπωνται ενόπιον αυτων.  
 Το εναντίον, τολμωμεν είπειν, ότι ητο αι μη παρα-  
 γνώρισις του κυβερνητικού καθήκοντος, αλλά το ελαχι-  
 στον πρωτοφανής δικαιοδοσίας σύγχυσις. Εις την  
 ειδικήν ταύτην δικαιοδοσίαν των παρ' ημιν πνευματι-  
 κων δικαστηριων ύπήχθησαν και υπάγονται, ως υπά-  
 γονται και παρὰ μουσουλμάνοις εις την ειδικήν δι-  
 καιοδοσίαν του σερβ, πάσαι αι ειδικαι δοσικαι δικαι,  
 αι εκ των θρησκευτικων νόμων και σχέσεων απορ-  
 ρήσονται και εκ της φύσεως αυτων ενδιαφέρουσαι  
 χριστιανούς προς άλλήλους. Και ίσως μόν αι δια-  
 φοραι και άνωγα: αυται θεωρουνται άλληχοι της  
 Εδρώκης του κοινού δικαίου, άλλ' εν τη αυτοκρατορίε  
 ταύτη, όπου παραλλήλως βιοδουν υπό την αιγίδα  
 άνάκτων, την κλήρη ισότητα των υπηκόων αυτων  
 άδιακρίτως φυλής και θρησκείας ποθούτων, μουσουλ-  
 μανικαι και μη μουσουλμανικαι κοινότητες, το κοινόν  
 δικαίον των μετά των θρησκευτικων νόμων συνδε-  
 μένων δοσικων σχέσεων διηρηται φυσικως και αναπο-  
 δέστως εις κοινόν δικαίον ισλαμικόν και εις κοινόν  
 δικαίον μη ισλαμικόν. Η διάκρισις αυτη κατ' αρχήν  
 αναγνωρισθη ενόπιον πάσης της Εδρώκης υπό του  
 δουδέρμου σουλτάνου Αρβούλ Μετζίτ Χάν, και δια του  
 13 άρθρου του ύψηλου παρὶ μεταρρυθμίσεων φερμα-

νίου, του κεισομενίου δι' αυτοκρατορικού χατίου,  
 καθωρισθη ότι "αι ειδικαι δοσικαι δικαι, και αι  
 κληρονομικαι η άλλαι παρακλήσαι, μεταξυ των υπη-  
 κόων του αυτού χριστιανικού θρησκευματος, η άλλου  
 μη μουσουλμανικού, είναι δυνατόν να παρακαμφθώσι  
 τη αίτησι των υπηκόων τουτων ενόπιον των συμ-  
 βουλιων των πατριαρχιων". Η μεγάλη αυτη αρχή  
 ητις ην έπιλεξ αναγνώρισις του δικαίου της υπέρσεως  
 και αυτοσυντηρησίας των χριστιανων η άλλων μη  
 μουσουλμανικων κοινοτήτων, έτάθη εις κλήρη ενέρ-  
 γειαν δια των κανονισμών, οτιως συντετήρησιν συν-  
 φάει τη διατάξει του 2 άρθρου του ύψηλου παρὶ  
 μεταρρυθμίσεων φερμανίου, και δια των κανονισμών  
 τουτων καθωρισθησαν απαξ δια παντός αι ειδικαι  
 δοσικαι δικαι και ειδικαι κοινοτικαι ύποθέσεις, έφ'  
 ον αποκλειστικην και ανου ούθεμιές τις αναμειξως  
 δικαιοδοσίαν έχουναι τα συμβούλια των πατριαρχιων  
 η των μητροπόλεων και επισκοπων, και αι παρὶ  
 γάρων, διακρίσεων και συναρων τουτοις, αι παρὶ δια-  
 τηκων, η επί της χρήσεως και διαθέσεως των εκκλη-  
 σιαστικων και κοινοτικων κόνων, η κατ' αναλογίαν  
 τουτων ιδρυσις εκκλησιων και σχολειων προς ικανο-  
 ποιησιν των πνευματικων αναγκων των χριστιανων,  
 η ανωτάτη έποικταία επί της διευθύνσεως των εκκλη-  
 σιων, των σχολειων και άλλων φιλανθρωπικων καθι-  
 δρυμάτων, ανεξαρτήτως πάσης άλλης αναμειξως, και  
 δεσ άλλα εν τοις κανονισμοις παραλαμβάνονται. Δι-  
 καιως δερα ο δεινός και πολύς σχολιαστής του χατί-  
 χουμαγιορν Φουάτ πασοός, βλίπων τα εραστά απο-  
 τελειωματα τα προκύφοντα εκ της μεγάλης αρχής, ην  
 προεκήρυξε το ύψηλόν τουτο έγγραφον, προς επίταξις  
 καταστάσεως πραγμάτων συμφέρουσι προς την αξιο-  
 κρέτειαν του κρατους και προς την θέσιν ην κατέχει  
 μεταξυ των κεκοιτισμένων εθνων", έλεγεν εν τφ  
 ύπομνήματι της 25 μαίου 1877: "Κατ' έποχην ου  
 πόρρω άρσασθαι, ητοι πρό της ανακηρύξεως του  
 ταυματιου, επαρ δύναται να αποκληρθη ο χαρτης  
 της ισότητος, οι όπησοι του σουλτάνου διηρητον εις  
 δύο τάξεις, καχωρισμένες απ' άλλήλων εκ προλήψεως  
 άκατανικήτου κατ' έπίστασιν: εις τάξιν κροτοσσαν,  
 εκπροσωπουμένην υπό των μουσουλμάνων, και τάξιν  
 κατωτέρα, εως ύποταγμένην εις την έξουσίαν της  
 πρώτης και εκπροσωπουμένην υπό του μη μουσουλ-  
 μανικού λαου. Η ανισότης αυτη, ητις ειχε πασαν  
 την ισχύν πολιτικού δόγματος χωρίς να έχη την  
 νομιμότητα αυτου, καθρηγήθη δια του έγγραφου του  
 Γαζουλ-Χανέ, επαρ ανεκήρυξε την κλήρη ισότητα  
 πάντων των υπηκόων του σουλτάνου άδιακρίτως φυλής  
 και θρησκείας." Και μία των μεγίστων άπεδείξεων  
 του ότι η κλήρη εις έλίπειν, η μεταξυ μουσουλμάνων  
 και χριστιανων ανισότης εξηφανισθη και έπηλθεν η  
 κλήρης αυτων ισότης, έρησιμους τφ Φουάτ πασοά  
 το ότι, συναρτά τας διατάξεις των κανονισμών, άπε-  
 νθήθη τοις πνευματικοις δικαστηριοις των χριστιανων.  
 D τοις διακομένοις υπό ειδικων νόμων και κανονισμών,  
 η αυτη και επί των αυτων δοσικων δικων των χρι-  
 στιανων άπόλυτος δικαιοδοσία, ητις άκρονεμημένη  
 άνεκαθεν ύπήρχε τοις ιεροδικαιείοις του σερβ δια τους  
 μουσουλμάνους. Τοουτο βητας λέγεται εν τφ 13 άρθρω  
 του ειρημένου υπό ημερομηνίαν 25 μαίου 1867 ύπο-  
 μνήματος του Φουάτ πασοά, και εν τφ τάξει ταύτη  
 των ιδεων επιπραπητω ημιν να είπωμεν ότι πάσα  
 τροποποίησις της διατάξεως εκείνης, καθιστώσα τα  
 πνευματικά ημων δικαστήρια μειονεκτούσα κατά την  
 δικαιοδοσίαν των μουσουλμανικων ιεροδικαιειων, και  
 μέλιστα υποβάλλουσα εν τωι τας άπεκρίσεις των  
 κρότων εις την έρσειν των δευτέρων, ότι ητο εργαί-  
 νωσις της πρώτης ανισότητος. Ουδέως διαμνησθη-  
 τομεν ότι η αυτοκρατορική κυβέρτησις, εν τας τελευ-  
 ταίαις αυτης διατάξει παρὶ τε του ναρκαι και παρὶ  
 άλλων, όρρησται εκ της προθέσεως του εξασφαλισαι  
 τοις χριστιανικοις αυτης ύπηκόοις εν πλίον την άπο-  
 νημην του δικαίου, αλλά λεητικόν ως όφαι ότι, άραι-

ρομίνης από των πνευματικών δικαστηρίων ή των Α της δικαιοδοσίας, ήν κέκτηνται άνευ άμφισβήτησεως τα ίεροδικία Ιεροδικία, ήδύνατο νά δοθη άφορητή είς την σφαλερήν πάντως έρμηνείαν, ή ότι ό έρρς ήμίν νόμος δέν καθίγει: τη άυτοκρατορικη κυβερνήσει τά αυτά είς την άπονομήν του δικαίου έγγίγνα, άπει ό έρρς των μουσουλμάνων νόμος, ή ότι έν τη στοιχη και μερίμνη της άυτοκρατορικης κυβερνήσεως τό χριστιανών στοιχείον κείνηται υπαρέχουσαν της του μουσουλμανικού, θέσιν: άμφότερα δέ ταύτα άπαρτί- ζουσιν έγκρίσειν της πρώην άνωστότης.

Αποδεικνυσμένον άρα έκ πάντων τούτων ότι ή έν τη από 19 μαΐου 1883 έγκυκλίω της άυτοδ-έξου- τήτος νέα περί διατροφών διάταξις: α) θίγει άυτό τό δόγμα της χριστιανικης θρησκείας και την νόμιμον αίσθη: έλευθεριά: β) άνατρέπει: πάσας τάς περ γά- μων και διαζεύξεων βητάς διατάξεις των βασιτών: γ) άντίκειται έκ διαμέτρον πρός τά επί πάντε τίνας καλώς κρατήσαντα νόμια: δ) άνομοκρατεύεται πρός τάς πανταχο παραδεγεμένας άρχάς του δικαίου του μη χωρίζεσθαι τά φυσικώς άχώριστα, μη δέ εκμά- ζεσθαι: έπιβλήτως κατ' άλλην νομοθεσίαν τά πρωτο- ξίκως κατ' άλλην δικασθέντα: ε) άπάδει: έλλως πρός την μεγάλην άρχην και ύψηλην θεωρίαν της ίσοότητος, την ταύτησαν υπό του ύψηλου περί μετα, ρυθίσεων γερμανίου, του κεκοιμημένου δι' άυτοκρατορικόν χα- τίου, τό πατριαρχείον ουδέλλως άμφισβείλει ότι ή άυτο- κρατορικη κυβερνήσις ουδέκτησαι ν' άρη άυτήν δια- τάττουσα την έπάνοδον είς την καλώς κρατήσανσαν άρχαίαν τάξιν.

Δ'. Μεθ' όλα άνωτέρω περί διατροφών έπρήθησαν και περί των γενικών άρχών, αίτινες διέποισι: τάς είδικάς άστικάς σχέσεις των χριστιανών πρός άλλή- λους, άρκεί, προκειμένου περ διαθηκών, νά υπομνησ- θώσιν αί βητάς διατάξεις και νόμοι, ους άνατρέπει ή υπό ημερομηνίαν 4 άπριλίου 1299 (1883) νεωτέρα διάταξις περί εκδικάσεως των έκ διαθηκών προερχο- μένων διαφορών έν τοίς κοινού δικαστηρίοις. Η άυ- του έσχέτης ό ύπουργός της δικαιοσύνης και των θρησκευτικών έν τή τεσπερί άυτο) της 19 δεκεμβρίου 1299 (1883) λέγει: ότι „τό τρίτον άρθρον του κανο- νισμο του διαρκούς μικτού συμβουλίου διαλαμβάνει ότι τό συμβούλιον τουτο εξετάζει και εξομαλίζει τάς περί εισοδημάτων των τή πατριαρχική Κωνσταν- τινούπλεως θρόνη προστηγμένων μονών και τάς περί διαθηκών, άφισωμάτων, τραχωμάτων και προ- κί: διανέξεις: έν περιπτώσει θμωσ, καθ' ήν ήθειλον άναφυή ζητήματα θίγοντα τούς περί έρκάρων και γαιών νόμους και τούς λοιπούς κοινούς πολιτικούς θεσμούς, ταύτα φυσικώς θεωρούνται ως και πρότερον έν τοίς άρμοδίαις του κράτους δικαστηρίοις και συμ- βουλίαις. Έν δέ τή 11 άυτοδ άρθρω περιέχεται ότι τό συμβούλιον τουτο θεωρεί ίδιαζούσας δίκας, είαι αί μεταξύ ους χριστιανών κληρονομικαί, όταν κατ' αίτησιν των ένδ:αφερομένων άνατεθώσι τή πατρι- αρχείω. Επειδή δέ οι περί καταγραφής περιουσίας και διαθηκών τηρητέοι κανόνες και τά καθήκοντα των Ιεροδικών έμπεριλαμβάνονται έν τή προλαβόντως παρ' της ύψηλης πύλης πρός τούς ύπαλλήλους του ύψηλου κράτους άποσταλείση έγκυκλίω, ταύτης δέ αί διατάξεις έγνωστοποιήθησαν υπό του πατριαρχείου πάσι τοίς μητροπολίταις και τοίς επισκόποις, διά ταύτα είαι: πρόδηλον ότι ή σεβαστή κυβερνήσις δέν έδίοπισί τι έκτός είτε των εισημένων του κανονισμοδ άρθρων, είτε της διατάξεως της περ' ής ό λόγος έγκυκλίου“. Έν τούτοις ή έν τή έγκυκλίω ταύτη σχετική περί διαθηκών διάταξις άναγνωρίζει πληρόστατα είς τούς χριστιανούς τό δικαίωμα του διατιθέναι άπολύτως άπευ βούλονται τάς έαυτών περιουσίας, κλην των βακουφικών κτημάτων και των δημοσίων γαιών, εξ ου άριθίως εξάγεται ότι ουτε καν είαι δυνατόν νά υποθέσιν τίς ότι, άπει άναγνωρίσεως ή σεβαστή άυτο- κρατορικη κυβερνήσις τούς χριστιανούς τό δικαίωμα

του κοινών έλευθέρως τάς διαθήκας: άυτόν κατά τούς θρησκευτικούς άυτών νόμους, ήθειλον έπιβλήσει είς τά πολιτικά δικαστήρια τό δικαίωμα της εκδικάσεως των περί διαθηκών διαφορών, ένφ ταύτα είκονται: υπό άλλων νόμων και άγνωστοί: τίλειον την ήμετέραν νομοθεσίαν. Εκτός τούτου τό 3 άρθρον του β' τίτλου του περί καθήκοντων των μέλων του έθνικού μη- του συμβουλίου είδικού νόμου, ουσις συνιτέχθη, επί τη βίσει: του χατί-χοιμαζίου, καθ' ό, ως κάλ- λιστα γαίνεται: έν τή 13 άρθρω του έρμηνευτικού υπομνήματος του Φουάτ πασά, ουδεμία πλέον υπά- ρχει δικαιοδοσία των Ιεροδικίων του σερη επί των χριστιανών, εί τι δέ υπάγεται είς την δικαιοδοσίαν του σερη: είά τούς μουσουλμάνους, τούτο υπάγεται: είς την δικαιοδοσίαν των πνευματικών δικαστηρίων διά τούς χριστιανούς, τό άρθρον, λέγομιν, τοούτο βη- τώ: έρρει: ότι αί από διαθηκών διαφοραί, είς τάς θρησκευτικάς υποθέσεις άναγόμεναί, διαζέγονται και εκδικάζονται: υπό του εισημένου/συμβουλίου. Όστε έκ τούτων καταφαίνεται: πώς ή διάταξις της 4 άπριλίου 1883, ήτις παραστέμνει την εκδικασιν των έκ δια- θηκών διαφορών είς τά κοινά δικαστήρια, δημιουργεί τάξιν πραγμάτων μη συναδουσαν πρός την εισημένην έγκυκλίω και τούς κανονισμούς. Υπολείπεται: νά εξεασθη ή έρμηνεία και ή εφαρμογή του εισημένου άρθρου του κανονισμοδ. Πάσα ή νομολογία του άκυρωτικού — και άνατέρομεν επί τούτου τάς άπο- φάσεις από 18 Ιουλίου 1297, 22 Σεπτεμβρίου 1298 και 2 Σεπτεμβρίου 1300 — κατακυροί παν- ταχο ότι ό καθορισμός του νόμου και της ίσχύος των διαθηκών είαι της άποκλειστικής δικαιοδοσίας του διαρκούς μικτού πατριαρχικού συμβουλίου των Πρωμαίων, μόνον δέ περί των διατάξεων των δια- θηκών των άφορωσών βακούφια και δημσίας γαιών άποφαίνονται: τά ίστικά δικαστήρια: πρός τούς κει- μένους δέ νόμους και πρός την νομολογίαν ταύτην συνεπρωσθη, άυστηρώς και άυτή, ή πλειονοψηφία του νομοθετικού σώματος του συμβουλίου του κράτους, άποφγαμένη, και άυτή, ότι μόνον τά εκκλησιαστικά δικαστήρια είσιν άρμοδια έν ταις από διαθηκών χριστιανών προκπιτούσαις δίκαις. Εξ ή και ριζικαί: έγκυκλίω: κατά διαφόρους έποχάς εξεδόθησαν, είαι: τή 7 Σεπτεμ 1278, τή 4 Σεπτεμ 1285, τή 23 Σεπτεμ 1291, άυστηρώς απαγορεύουσαι: πάσαν έπιβρασιν των Ιεροδικίων, των καθήκων, ή άλλου σιουδήποτε είς τά: έκ των διαθηκών, δίκας των χριστιανών, καθ' ό θρησκευτικώς άυτών υποθέσεις και υπαγομέναί: είς την άποκλειστικήν δικαιοδοσίαν των πνευματικών δικαστηρίων: και ή ύψηλη πύλη δέ είά της από 18 μαρτίου 1878 άνομογράφου διακοινώσεως του επί των έξωτερικών ύπουργού, λεγούσης: επί λέξει τάδε: „Ο επί των έξωτερικών ύπουργό: λαμβάνει: την τιμήν γνωστοποιήσαι: τή προσεια της άυτοδ μεγαλειότητος... ότι, συναδά γνωμοδ:ήσει: του συμβουλίου του κράτους, D ή νομιμότης διαρεί: μεταξύ ζώντων ή κληροδοτήματος από διαθηκής, άφορώντων είς άκίνητα, κείμενα έν τή όθωμανική άυτοκρατορία, ουδαμώς υπεβάλλεται: τή βεβαίωση και κυρώσει των δικαστηρίων του σερη, έκτός εάν τά έγγραφα ταύτα δέν συνετάχθησαν: κατά τάς διατυπώσεις τάς περ' της γνησιότητος άυτών: έγγυωμέναί, είαι είσιν ή παρουσία των του έθνου: προκρίτων και ή πιστοποίησις του πατριάρχου και του μητροπολίτου, ότι δέ έν περιπτώσει, καθ' ήν οι έροι ουτο: έπιληρώθησαν και πάσα ύπόνοια δόλου ή κακής πίσσεως ουτως εξέλιπεν, αί διαρεί: και τά κληροδοτήματα άυτοδικαίως εξαιρουνται: από της δι- καιοδοσίας των του σερη δικαστηρίων, τά δέ άκίνητα, άτινά είσι: τό άντικείμενον της διαρεί: ή του κληροδο- τήματος, μεταβιβάζονται: είς τούς διαροδοχούς και: κληροδοχούς, μηδαμώς υποβαλλόμενους: τή δικαιο- δοσίω του σερη.“ Εθενα διαβεβαίωσε: περ' του κα- θεστώτος τούτου ταις ζήναις δυνάμειν. Έν τούτοις: μόνη ή βηθείω από χρονολογίαν 4 άπριλίου 1299



(1883) διατάξεις, και αυτή δὲ σφραγισμένη ἐπὶ τῆς γνώμης τῆς μειονοφηρίας τοῦ νομοθετικοῦ τμήματος τοῦ συμβουλίου τοῦ κράτους, ἔρχεται τὴν ἐκδίκασιν τῶν ἐκ διαθηκῶν διαφορῶν ἐν τοῖς γενικοῖς δικαστηρίοις.

Ἀριθμητικῶς ἀπὸ τούτων ἀποδεικνύεται ὅτι καὶ ἐπὶ τοῦ ζητήματος τῶν διαθηκῶν ἡ τελευταία διαταξὶς τῆς αὐτοκρατορικῆς κυβερνήσεως ἀντίκειται πρὸς τὰς γενικὰς ἀρχὰς τοῦ δημοσίου δικαίου τῆς αὐτοκρατορίας καὶ ἰδίως πρὸς τὴν μεγάλην ἀρχὴν τῆς ἐξουσίας τῶν θρησκευμάτων εἰς τὰς εἰδικὰς ἰσχυρὰς ὑποθέσεις, ἀντιστρατεύεται δὲ πρὸς τοὺς κειμένους νόμους, ἀθετῶν πᾶσαν τὴν νομολογίαν τοῦ κράτους καὶ ἐπιθετῶν πρὸς προηγουμένας ὁστικὰς κυβερνητικὰς διατάξεις, καὶ ἐπιστομῶς πρὸς τὰς ἐξῆς συνάψεις διαβαρυνώσεως. Ἐπομένως τὸ πατριαρχεῖον πέποιθεν ὅτι ἡ αὐτοκρατορικὴ κυβέρνησις εὐδόκησεν νὰ ἀρῇ τὴν διατάξιν ταύτην, καὶ νὰ διατάξῃ τὴν ἐπέκτασιν εἰς τὸ νόμιμον καθεστῶς, καὶ εἰς τὴν ἐξουσίαν τῶν κειμένων νόμων.

Εἰς Μετ' εὐχαριστίας εἶδομεν ἐν τῇ ἀπὸ 19 Σεπτεμβρίου 1883 τεσσαρῆ τῆς αὐτοῦ ἐξουχίτης τοῦ ὑπουργοῦ τῆς δικαιοσύνης ὅτι ἡ σεβαστὴ αὐτοκρατορικὴ κυβέρνησις, προκειμένου περὶ ἀνεγίσεως ἢ ἐπισκευῆς ἐκκλησιῶν, ἐννοεῖ νὰ συμμορφωθῇ αὐστηρῶς καὶ κατὰ γράμμα πρὸς τὸ ὑψηλὸν περὶ μεταρρυθμίσεων φερμανίον, τὸ ἐν ἔτει 1272 ἐκδοθὲν καὶ εἰς αὐτοκρατορικῶν χατίου κομμηθέν, καθ' ὃ, τοῦ σχεδίου τῶν εὐκτηρίων οἰκῶν ὑποβαλλομένου τῇ ὑψηλῇ πόλει, αὕτη θὰ διατάξῃ ἀμέσως τὴν ἐκτέλεσιν ἐπὶ τοῦ αὐτοκρατορικοῦ ἱσραὲλ, εἰ δὲ μὴ, θέλει κἀμεῖς τὰς παρατηρήσεις αὐτῆς ἐντὸς ὑποσημειώσεως, καὶ καθ' ὃ ἡ ἀδεια θὰ παραχωρηθῆται πάντοτε, ἐκτὸς εἰς ὑπάρχουσι διοικητικὰ κωλύματα, ὅσα ἐπισημειώθησαν ἢ γενικῶς ἰσλαμικοῦ τεμένους ἢ μαουρταλείου καὶ ἢ ρακουρική, φύσεως τῶν γηπέδων. Περὶ τούτων λέγειν πρὸς εἰδὸτα ὅτι τῆς ὑψηλῆς ταύτης διατάξιν κατακόρυσεν ὁ αὐτοκρατορικὸς ἱσραὲλ τῆς 12 Σεπτεμβρίου 1875. ὁμοίως διατάττων νὰ παρέχηται πᾶσα εὐκολία εἰς τὴν οἰκοδομὴν τῶν ἐκκλησιῶν, τῶν σχολείων, καὶ τῶν ἄλλων ἐθνικῶν καθ' ἑρμηνείαν πόσον εἰ ἀκλύτως ἢ ἐκτέλεσις τῆς περὶ τούτου διατάξεως τοῦ ὑψηλοῦ περὶ μεταρρυθμίσεων φερμανίου ἐγένετο, καταδεικνύει ὁ ἐπιστομὸς αὐτοῦ σχολιαστῆς Φουὰτ πασσάς, λέγων ἐν τῇ ἀπὸ 27 μαΐου 1867 ὑπομνήματι αὐτοῦ ὅτι «οὐδὲν κώλυμα παρεμπόδιζε εἰς τὴν οἰκοδομὴν νέων ἐκκλησιῶν ἢ τὴν ἐπισκευὴν παλαιῶν». Καὶ ὁμοίως ἀληθῶς μέχρι πρὸ τίνος ἐγένετο. Ἡ αὐτοκρατορικὴ κυβέρνησις, συνεπὲς ταῖς διατάξεις ταύτας, εἰς ἃς νέαν προσέθηκεν κώρυσιν τὸ διεθνὲς Βερολίνοιον συμβόλιον, ἀναγράφον ἐν ἀρθρῷ 62 ὅτι «ἡ ἐλευθερία καὶ ἡ ἐξωτερικὴ λατρεία πάντων τῶν θρησκευμάτων ἐσονται ἐξασφαλισμένα: εἰς πάντα» καὶ ὅτι, «ἐπειδὴ ἡ ὑψηλὴ πόλις ὄηλοι τὴν πρόθεσιν αὐτῆς περὶ τοῦ διατηρηθῆαι καὶ ἐπεκταθῆαι ὅσον τὸ δυνατόν πλεονέκρον τὴν θρησκευτικὴν ἐλευθερίαν καὶ προστατεύειν αὐτήν, τὰ συμβαλλόμενα κράτη, λαμβάνουσι ὑπὸ σημείωσιν τὴν αὐθέρμητον ταύτην ὀφθαλμῶν, ἡ ὑψηλὴ πόλις ἐχορῆγει τὴν πρὸς ἀνεγέρσιν ἐκκλησιῶν καὶ σχολείων ἀδειαν ἅμα τῇ αἰτίσει τῶν πατριαρχείων. Ἀλλὰ ἀπὸ τίνος, ὡς καὶ ἐν τῇ ἀπὸ 22 φεβρουαρίου 1300 πατριαρχικῆ ὑπομνήματι παρατηρήθη, εἰς πολλὰς μὲν αἰτίσεις νομίμου τῶν πατριαρχείων διάφορα προσκόμματα παρενεβλήθησαν καὶ ἀναβολαί, ἐνίοτε δὲ καὶ λόγοι προεβλήθησαν, ὅτινα δικαίως ἐξέπληξαν ἡμᾶς, ὅτις δυναμένοι θεωρηθῆναι ὅτι τὸ ἀναμείριστον δικαίωμα τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἀρχηγῶν ὅπως αὐτοὶ καὶ μόνοι κρίνωσι περὶ τῆς ἱκανοποιήσεως τῶν πνευματικῶν ἀναγκῶν τῶν εἰς τὸ θρησκευτικὸν αὐτῶν ὑπαγομένων, δικαίωμα, ὅπερ ἀποτελεῖ τὴν βάσιν τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς ἐξωτερικῆς λατρείας τῶν θρησκευμάτων, ἀποδιδόσασιν εἰς τὴν κυβέρνησιν, ἥτις φαίνεται τρόπον τινὰ κρίνομεν καὶ ἀποφασίζουσα περὶ τοῦ θέοντος ἢ μὴ τῆς

ἱκανοποιήσεως τῶν πνευματικῶν καὶ ἱεροδουτικῶν ἀναγκῶν τῶν ὀρθοδόξων. Πρὸς ἀπόθεσιν τούτου ἀπαιτητικῆς ὑπομνήσεως τὸν ἀπὸ 29 Σεπτεμβρίου 1300 (11 μαΐου 1299 - 1883) τεσσαρὴν τῆς αὐτοῦ ἐξουχίτης εἰς τὸ οἰκουμενικὸν πατριαρχεῖον, ἔχοντα εὖτως «Συνελευσίαν πατριαρχεῖον ὑμῶν περὶ παραχωρητέας ἀδειας πρὸς ἀνεγέρσιν ἐκκλησιῶν καὶ τῶν ῥομαίων κατοίκων ἐν τῇ γὰρ τὸ χωρίον Γαδὸς Τίπε τοῦ κατὰ Σφύρας ἑσῶς, τῆ καλουμένης Κοκάρ-Γαδὸς, προλαρόντος ἔχον ὑψηλῆς κληρονομίας κατὰ τὴν νομοθεσίαν Αἰθιοπίας. Τῆς ἱκανοποιήσεως τῆς ἐξουχίτης νομαρχίας μετὰ τῶν σχετικῶν ἐγγράφων παρακαλεστικῶς εἰς τὸ γραφεῖον τοῦ αὐτοκρατορικοῦ ἐπιπέτου, ἐγγράφῳ ἐκδοθῆναι ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου ρουταῖς, ἡ ὁ ἐξάγειται ἐπὶ, ἐπειδὴ οἱ ἐκτελεστικὸν ἐν τῇ ἑσῶς ταύτῃ κἀμεῖς συνιστοῦνται εἰς 15 ψυχὰς, ἀποτελούσας ἑστῶτας εἰδικὰς, καὶ ἐπὶ τῇ συναθροίζονται μὲν κατὰ τὸ ἄρθρον 30-40 περίπου ἐνοικιαστῶν (μουσταδῶν), ὑκάρχη: ἕως ῥωμαίων ἐκκλησιῶν ἐν τῇ 15 λεπτὰ ἀπέχοντι ἐκδοθῆναι ἑρμηνεῖν χωρίων διὰ ταῦτα δὲν ὑπάρχει ἀναγκὴ ἀνεγέρσεως ἄλλης ἐκκλησίας». Ὡς ἐκ τούτου καταφαίνεται, ὁ ὁμοῦς διοικητικὸς κωλύματος προβαλλομένου, κρῖσις καὶ ἀπόφασις γίνεται περὶ τῆς μὴ ἀνάγκης τῆς ἱκανοποιήσεως τῶν πνευματικῶν ἀναγκῶν τῶν ὀρθοδόξων, καθὼς δυναμένον ἄλλως ἱκανοποιεῖσθαι, κρῖσις καὶ ἀπόφασις, ἥτις ἀποκρίεται ἀποκλιτικῶς εἰς τὸ πνευματικῶς ἀρχηγῶς καὶ ἡ ἀπαρρομένης ἐπὶ αὐτῶν πᾶσι: ὑποσημειώσιν, ἡ ἐλευθερία καὶ ἡ ἐξωτερικὴ λατρεία τῶν θρησκευμάτων καὶ ἀθετοῦνται εἰς ὑψηλῆς αὐτοκρατορικῆς διατάξεως καὶ αἰ ἐν τοῖς διεθνέσι συμβολίοις περὶ τούτου ἀναγεγραμμένα. Καὶ περὶ σχολείων ὁμοίως φύσεως διατυπώθησαν λόγοι. Καταβάντες ἕνα ὑπὸ σημείωσιν τὴν ἐν τῇ ἀπὸ 19 Σεπτεμβρίου 1883 τεσσαρῆ τῆς αὐτοῦ ἐξουχίτης ἑλλῶσιν ὅτι ἡ αὐτοκρατορικὴ κυβέρνησις ἐννοεῖ κατὰ τούτο συμμορφωθῆναι αὐστηρῶς καὶ κατὰ γράμμα πρὸς τὰς διατάξεις ἐκείνας, πεποιθῆσθαι ὅτι ἐκτελεστικῶς μὲν αἰ ἐπὶ ἐσῶτων λυπηραὶ αὐταὶ παρενοχλήσεις, κρῖσις ὁ ἡ ἀρχαία τάξις, καθ' ἣν οὐδὲν παρενεβλήθητο κώλυμα εἰς τὴν οἰκοδομὴν ἐκκλησιῶν καὶ σχολείων καὶ ἄλλων ἐθνικῶν καθ' ἑρμηνείαν, ἡ τάξις, ἥτις μόνη ἐξασφαλίζει τὴν ἐλευθερίαν καὶ ἐξωτερικὴν λατρείαν τῶν θρησκευμάτων, τὴν αὐθέρμητον καὶ αὐτορρολήσιν ὁ τε ἰσχυρὸς πατῆρ καὶ ὁ γαληνίστατος ἡμῶν ἀναβέθησαν ὑπὸ τὴν ἐγγύτησιν τοῦ διεθνοῦς δικαίου, ἀνακινώσαντες ὁ μὲν εἰς τὸ Παρισίον, ὁ δὲ εἰς τὸ Βερολίνοιον συνέδριον τὰς ὑψηλὰς καὶ γενικὰς αὐτῶν προθέσεις, αἰτίνας καὶ ἐλήθησαν ὑπὸ σημείωσιν.

Περὶ τῆς ἐποπτείας τῶν ἡμετέρων σχολείων προκειμένου καὶ περὶ τῶν τελευταίων, παρὰ τὴν ἀνεκτικὴν ὑφασθῶσαν τάξιν καὶ νομοθεσίαν, παρεμβάσειον εἰς τὴν ἐπὶ αὐτῶν ἀδιατάκτικητον μέχρι τούτου ἐποπτεσίαν τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριαρχεῖου καὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν καὶ κοινοτικῶν συμβουλίων, ἡ αὐτοῦ ἐξουχίτης ἀναγίρεται εἰς περιεχὴν τινὰ τοῦ ὑψηλοῦ περὶ μεταρρυθμίσεων φερμανίου, ἐν τῇ, λόγῳ γινόμενου ὅτι ἐπιτρέπεται πάση κοινότητι ἱεραῖν εἰδικῶν σχολῶν ἐπιστημῶν, τεχνῶν καὶ ῥομαχανίας, ἐκτὸς τῶν κυβερνητικῶν, εἰς ἃς ἐπιτρέπεται ἡ εἰσοδος πᾶσι τοῖς ὑπηκόοις τοῦ σουλτάνου, καθορίζεται ὅτι τὸ ἐν τοῖς σχολείοις τῆς κατηγορίας ταύτης διδασκτικὸν σύστημα καὶ ἡ ἐκλογὴ τῶν καθηγητῶν ἐσονται ὑπὸ τὴν ἐποπτεσίαν καὶ ἐξέλεξιν μικτοῦ συμβουλίου τῆς παιδείας, ὃ τὸ μὲν διορίζονται ὑπὸ τῆς αὐτοκρατορικῆς αὐτοῦ μεγαλειότητος. Ἀλλ' ἡ μελέτη τοῦ ὑψηλοῦ περὶ μεταρρυθμίσεων φερμανίου καταδεικνύει: πληρόστατα ὅτι ἐν τῇ διατάξει, ἣν ἐπικαλεῖται ἡ αὐτοῦ ἐξουχίτης, πρὸκειται οὐχὶ περὶ τῶν σχολείων, ἐν ὅς διδοται ἡ θρησκευτικὴ καὶ ἡθικὴ ἀγωγή τῶν ὀρθοδόξων, σχολείων ἀπ' αἰῶνων ἱεραδέντων καὶ ἀπ' αἰῶνων ὑπὸ τὴν ἀνετάτην ἐποπτεσίαν τῶν πατριαρχείων διατιλούντων, ἀλλὰ περὶ σχολῶν εἰδικῶν ἐπιστημῶν, τεχνῶν καὶ



ρισηχανίας, καὶ ὧν δίδεται νέα ἀδεία εἰς τὰς κοινότητες νὰ ἰδρῶσιν ἐν τῷ μέλλοντι, ἐὰν βούλωνται καὶ τῶν πόρους ἔχουσιν, ὑπὸ τοὺς ἀνωτέρω ἔρους· καὶ εἶ πάντα τὰ λοιπὰ κοινοτικά σχολεῖα πανταχοῦ τοῦ φερμανίου θεωροῦνται ὑπαγόμενα εἰς τὴν αὐτὴν κατηγορίαν, εἰς ἣν αἱ ἐκκλησίαι, τὰ νεκροταφεῖα καὶ τὰ φιλανθρωπικά καθιδρύματα. Ὅτι δὲ οὕτως ἔχει, ἀποδείξεις ἢ ἐπίσημος ἔρμηνας ἢ θεαταῖα κατὰ τὴν ἐπὶ τούτῳ συμφουλίῳ τῶν κοινοτήτων, τῶν συγκαλιθέντων τότε ἐπὶ τῇ ἐντολῇ τοῦ ὑψηλοῦ καὶ μεταρρυθμίσεων φερμανίου πρὸς ἐξέτασιν τῶν ὑφισταμένων προνομίων· ἵνα τεθεῶσι: τὰτα ἐν ἀρμονίᾳ μετὰ τῆς νέας θέσεως, ἣν αἱ γενναῖαι προθέσεις τοῦ σουλτάνου Ἀρβούλ Μετζήτ ἐξησφάλισον οὐ μόνον εἰς τὰ πατριαρχεῖα, ἀλλ' εἰς τὰς μὴ μουσουλμανικάς ἐν γένει κοινότητας, ἐν τοῖς ὑπ' αὐτῶν συνταχθεῖσι κανονισμοῖς καὶ ἢ ὑπὸ τῆς σφραγίδος ἡμῶν κυβερνήσεως ἐπικύρωσις τῶν ἐθνικῶν ἡμῶν κανονισμῶν τῶν ἀποτελούντων τὴν ὀργανικὴν ἡμῶν νόμον. Κατὰ τοὺς κανονισμοὺς τούτους (εἰδικὸς νόμος περὶ τῶν σχέσεων πατριαρχοῦ καὶ ἱερῶς συνόδου τίτλ. γ', ἀρθρ. 19 καὶ 20, εἰδικὸς νόμος περὶ καθηκόντων μικτοῦ συμφουλίου τίτλ. β', ἀρθρ. 3 καὶ 5, ἢ ἱδρῶσις, ἢ μέρημα, ὁ διορισμὸς ἑτέρων καὶ ἐπιτρόπων, ἢ ἔγκρισις τοῦ διδασκτικοῦ συστήματος καὶ ἐν γένει ἢ ἐπιτήρησις καὶ ἐποπτεία εἰς τὴν καλὴν διεξαγωγὴν τῶν ἐθνικῶν σχολείων καὶ νοσοκομείων καὶ λοιπῶν κοινωνικῶν ἐθνικῶν καταστημάτων εἰσὶν ἐκ τῶν ἀναμφισβητητῶν δικαιωμάτων καὶ καθηκόντων τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριαρχείου καὶ τῶν ἐν αὐτῷ δύο διοικητικῶν σωμάτων τῆς ὀρθοδόξου κοινότητος. Δικαιῶς δὲ τοῦτο, διότι, ὡς ἐν παντὶ ἔθνεϊ, οὕτω καὶ παρ' ἡμῶν ἡ πρώτη καὶ μέση παιδείσις βασίζεται ἐπὶ τῆς θρησκευτικῆς καὶ ἠθικῆς ἀγωγῆς, ἣς ἐν τῇ αυτοκρατορίᾳ ταύτῃ φυσικοὶ κηδεμόνες καὶ ἐπόποι διὰ τὰς μὴ μουσουλμανικάς κοινότητας δὲν ἔτο δυνατόν νὰ ὑπάρχωσιν ἄλλοι, ἐκτὸς τῶν ἐκκλησιαστικῶν καὶ κοσμικῶν συμβουλίῳν αὐτῶν τῶν κοινοτήτων, καὶ οὐδεὶς ἄλλος ἀνώτατος ἐπόπτης, ἐκτὸς τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριαρχείου, ἔσπερ, ἀνεγνωρισμένον ὡς καθοδηγητικὰ ἀρχὴ τοῦ κράτους καὶ ὡς τοιοῦτον ὑπέχον αὐθῦνας διὰ πάντα τὰ τῆς δικαιοδοσίας αὐτοῦ, ἀμα μὲν ἐξασφαλίζει τὴν κυβερνήσιν κατὰ πάσης διδασκαλίας ἀντιβραβεύσεως εἰς τὰ καθοστώτα καὶ τοὺς κειμένους νόμους, ἀμα δὲ ἐξασφαλίζει καὶ τοὺς ὀρθοδόξους λαοὺς διδασκαλίαν σύμφωνα ταις θρησκευτικαῖς, ἠθικαῖς καὶ κοινωνικαῖς αὐτῶν ἀνάγκαις, προσέχον ἵνα μὴ τι εἰς αὐτὴν δεισιδαίμων καὶ ἀγρυπτικὸν, πεπλανημένον καὶ ἐπερόδοσον παρεισφρήσῃ. Ἀπαράλλακτον δ' ἔρμηνας εἰς τε τὰς διατάξεις τοῦ ὑψηλοῦ καὶ μεταρρυθμίσεων φερμανίου καὶ εἰς τὴν ἐπὶ τῇ βίσει τούτων περὶ τῶν κοινοτικῶν ἡμῶν σχολείων νομοθεσίαν διδασκῶν ὁ σχολιαστὴς τοῦ χᾶτι-χουμαγιῶν Φουάτ πασοῦς, λίγων ἐν τῷ 10 ἀρθρῷ τοῦ ὑπομνήματος τῆς 26 μαΐου τὰδε: „Προκειμένου περὶ τῶν ἰδρυθέντων καὶ διευθυνομένων ὑπὸ τῶν κοινοτήτων σχολείων, κληροστάτῃ ἐλευθερία ἀπέθη αὐταῖς ὑπὸ τῆς αυτοκρατορικῆς κυβερνήσεως, ἥτις οὐδέποτε ἐπιμβαίνει εἰ μὴ ὅπως καλῶς ἐν ἀνάγκῃ τὸ νὰ μὴ διαπιστευθῇ ἢ διευθύνουσιν τῶν σχολείων τούτων εἰς πρόσωπα, ἐν αἷ ἀρχαὶ εἰσι πασιφανῶς ἔχθρικοὶ εἰς τὴν ἐξουσίαν τῆς κυβερνήσεως ἢ ἐναντία εἰς τὴν δημοσίαν τάξιν.“ Ἡ παρέμβασις ἀρα εἰς τὸ δικαίωμα καὶ καθήκον τοῦτο, τὸ ἀπ' αἰώνων ἀδιαμφισβήτητον διατέλλων, τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριαρχείου, ἔσπερ ἀνεγνωρίζεται ὡς ἐκ τῶν ἀνωτάτων καθοδηγητικῶν ἀρχῶν τοῦ κράτους, εἰς ἑτέραν ἀρχὴν ἐξασκοῦσαν τὴν ἐπὶ τούτου ἐποπτεῖαν δι' ὀκδοδεστέρων ὀκαλλήλων, ἐκτὸς τοῦ ὅτι ἐμφαινίονσα φανεράν δυσπιστίαν ἀποκαλεῖ προσβλήν τοῦ τε πατριαρχοῦ καὶ τῆς ὀρθοδόξου κοινότητος, ἀντικαταῖ ἄλλως πρὸς τε τὴν ἀπ' αἰώνων κρατούσαν τάξιν καὶ πρὸς τὴν ἐπὶ τῇ βίσει τοῦ χᾶτι-χουμαγιῶν κειμένην νομοθεσίαν, παρεμβάλλει δὲ, τολμηρὸν εἰπών, πρόσωπα καὶ εἰς αὐτὴν ἐλευθερίαν τῶν θρησκευ-

μάτων, καθόσον ἡ τιμαλφεστάτη τούτων ἐλευθερία ἐστὶ, νομιζόμεν, ἢ τῆς θρησκευτικῆς ἀγωγῆς καὶ παιδείσεως. Διὸ κεκαίρηθα εἶτι καὶ ἐπὶ τούτου ἡ οὐβαστὴ ἀυτοκρατορικὴ κυβερνήσις εἰσκόμῃσι νὰ διατάξῃ τὴν ἐπάνοδον εἰς τὸ κανάρχαϊδν καὶ οὐδέποτε διαταραχθὲν καθοστώσι καὶ εἰς τὴν ἀκατάγκλιτον τήρησιν τῶν ἐπὶ τῇ βίσει τοῦ χᾶτι-χουμαγιῶν τεθέντων νόμων.

Τὸ οἰκουμενικὸν πατριαρχεῖον, μετὰ τὴν ἀνωτέρω μακρὰν μὲν, ἀλλ' ἀναγκαίαν πρὸς ἄσιν πάσης παρενοήσεως καὶ πρὸς πλήρη διακόσιον τῆς αυτοκρατορικῆς κυβερνήσεως ἀνάσυσιν, ἐν ἣ νομίζεται ὅτι παρήθετο ἀνατιφρητικῶς καὶ ἀναμφισβήτητους ἀποδείξεις εἶτι οὐδὲν πλέον αἰτείται ἢ τὸ ἀπαρασάλευτον τῶν ἱερῶν κανόνων, τῶν ἐκκλησιαστικῶν διατάξεων, τοῦ ἀδιακόπου ἐθίμου, τῶν διακαλεύσεων τῶν ὑψηλῶν βερατίων, τῶν διατάξεων τοῦ ὑψηλοῦ καὶ μεταρρυθμίσεων φερμανίου, τοῦ δι' αὐτοκρατορικῷ χᾶτις κεκοσμημένου, καὶ τῶν ἐπὶ τῇ βίσει τούτων συνταγέντων καὶ δι' αὐτοκρατορικῷ ἱραδὲ κυρωθέντων κανονισμῶν, πίποιδεν εἶτι ἡ αὐτοκρατορικὴ κυβερνήσις εὐσεβήσις ἢ ἀνομολογῆσιν εἶτι ἡ ἀποδοχὴ „τῶν ἐν τοῖς πατριαρχικῶς τακτικῶσι καὶ ἐν τῷ ἀπὸ 29 ἑπταζῶν 1311 πατριαρχικῷ ὑπομνήματι οὐδὲως ἄλλαι προσθέσει εἰς τὰ προνόμια, ἔσπερ κέκτηται τὸ πατριαρχεῖον καὶ ἔσπερ τὸ κράτος διατήρησι μὲχρι τοῦδε, νέας ἄλλας παραχωρήσει“, ἀλλ' ἐστὶ ἀπλῶς καὶ καθαρῶς ἡ ἐπάνοδος εἰς τὸ καθοστώσι, ἔσπερ Μεσιμαὲ ὁ ἱορδότης, καὶ οἱ διάδοχοι αὐτοῦ, ἀμα μὲν ἐκ μεγάλης πολιτικῆς περινοίας, ἀμα δὲ ἐκ τῶν γενναίων αὐτῶν προθέσεων, τοῖς μὴ μουσουλμανῶσι αὐτῶν ὑπέχους ἐκύρωσέν. ὁ δ' ἔνδοξος πατὴρ τοῦ νῦν εὐκλεῶς αυτοκρατοριεύοντος εἶτι μάλλον ἐξησφάλισε, βάσιν μὲν τὰ προνόμια ταῦτα τοῦ δημοσίου δικαίου καὶ τῆς ἰσότητος τῶν ὑπεχῶν αὐτοῦ ἀδιακρίτως φυλῆς καὶ θρησκείας βαλῶν, αὐτοβούλους δὲ ταῦτα ὑπὸ τὴν ἐγγύσιν τοῦ διεθνῶς δικαίου ὑποβαλῶν καὶ ἐπεκτείνας γενναῖως ταῦτα πρὸς ἐξασφάλισιν νέας θέσεως εἰς τὰς χριστιανικάς κοινότητας, θέσεως συμφάνου πρὸς τὴν ἀξιοπρέπειαν τῆς αυτοκρατορίας αὐτοῦ καὶ πρὸς τὴν θέσιν, ἣν αὐτὴ κατέχει μεταξὺ τῶν πεπολιτισμένων ἔθνῶν, καὶ ἐγκαινιζούσης νέαν ἀποχὴν εὐημερίας καὶ εὐδαιμονίας καὶ πλήρους ἰσότητος τῶν ὑπεχῶν αὐτοῦ. Τὴν ἀπαράγκλιτον τήρησιν τῶν ἀνεκἀθεν κειμένων δικαίων αὐτοῦ καὶ τῶν μεγάλων ἀρχῶν, ἀς προσέκυψε τὸ ὑψηλὸν τοῦ δαιμνίστου σουλτάνου Ἀρβούλ Μετζήτ Χᾶν περὶ μεταρρυθμίσεων φερμανίου, ἀπορρυσάντων θεοσμῶν αἰτούμενον τὸ οἰκουμενικὸν πατριαρχεῖον, ἀκράδαντον ἔχει κεποθήσιν ὅτι ἡ κυβερνήσις τοῦ ἐνδοξοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, τοῦ ἐπὶ τῇ ἰχνη τοῦ πατρὸς ἐπαίξως βαίνοντος καὶ μόνον, ὡς ἐκεῖνος, μέλημα ἔχοντος τῆς αυτοκρατορίας τὴν δόξαν καὶ τῶν πιστῶν αὐτοῦ ὑπεχῶν, ἀδιακρίτως φυλῆς καὶ θρησκείας, τὴν πλήρη ἰσότητα, τὴν θρησκευτικὴν ἐλευθερίαν καὶ τὴν εὐδαιμονίαν, οὐδέποτε ἀνεχθήσεται ὅπως ἐστω καὶ ἰῶτα ἐν ἣ μία κεραλί ἀφαιρέθῃ τῆς μεγάλης σελίδος, ἣν εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ ἑθνομαινικοῦ κράτους προσέθηκε τὸ ὑψηλὸν ἐκεῖνον περὶ μεταρρυθμίσεων φερμανίου. κολλῶ δὲ ἔττον διαγραφῇ τίλων σχεδῶν ἢ σελῆς αὐτῆ, παρεγνωρισμένης ἄλλως τῆς ἀρχῆς τῆς πλήρους ἰσότητος καὶ ἀκυρωμένης πανερχείων καὶ ἀδιαμφισβήτητων δικαίων, ἔσπερ ἀναλλοίωτα τοῦ λοιποῦ ἀνεκπύχθησαν. Ἡ αὐτοκρατορικὴ κυβερνήσις ἀνομολογῆσι βεβαίως εἶτι τὸ οἰκουμενικὸν πατριαρχεῖον, εὐλαφόμενον τὰς δυσχερείας καὶ περιπεταίας τῆς αυτοκρατορίας, ἣς θεωρεῖ ἑαυτὸ ἀναπόσπαστον μέλος, μετὰ κλειστοῦ σεβασμοῦ ἐξητήστω κέντοσε τὴν πιστὴν ἐκτέλεσιν τῶν περὶ τῶν δικαίων αὐτοῦ καὶ τῆς μεγάλης ὀρθοδόξου κοινότητος κειμένων θεοσμῶν· εἰ δὲ ποτε καὶ κατὰ καιρὸς δικάσῃ τινα αὐτοῦ παρεγνωρισθησιν καὶ ἢ νόμος αὐτοῦ ἐξουσία ἐφάνη προβαλλομένη ἢ παρεγνωμένη ὑπὸ τῶν εἰς τὴν δικαιοδοσίαν αὐτοῦ ἐσπερμένων καὶ ἐδικαιοῦσα, κατὰ τε τὰς

κειμένης διατάξεως τῶν βερατίων καὶ κατὰ τὰς δια-  
καλούσας τοῦ ὁφίλου περί μεταρρυθμίσεων φερμανίου,  
ἐξαιτησόμεθα τὴν ἀρωγὴν τῆς αὐτοκρατορικῆς κυβερ-  
νήσεως, ἐπειδὴ τούτο μετὰ τσαυτῆς εὐλαβείας, ὅσπερ  
ἡ αὐτοκρατορικὴ κυβέρνησις, μὴ θεωρήσασθαι βεβαίως  
ἐπιβίβουσαν τὴν αἰτίαν ταύτην, δὲν ἠδύκηνος νὰ  
παρέσχη αὐτὴν, ὡς ἐκ ἰσχυρῶν ἐπι γένετο καὶ  
ἐξακολουθεῖ γινόμενον, ἀθετουμένης ὑπὸ ἀντιφίτων  
μοναχῶν τῆς νομίμου ἐξουσίας τοῦ οἰκουμενικοῦ πατρι-  
αρχείου. Ἀλλ' ἡ προφανὴς ἀλλοίωσις τῶν μέχρι τοῦδε  
ἀδιαιρησθητῶν τούτων προνομίων, ἡ κανταλὴ ἀνα-  
τροπὴ τῶν βάσεων τῆς θρησκευτικῆς ἐλευθερίας καὶ  
τῆς κλήρου ἰσότητος τῶν ἑρθεδοξῶν λαῶν, ἐφ' ὧν  
τὴν κληρονομίαν τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριαρχείου ἀνε-  
γνώρισαν καὶ ἐκύρωσαν οἱ ἔνδοξοι σουλτανοὶ, περι-  
άγουσι τὸ οἰκουμενικὸν τοῦτο πατριαρχεῖον εἰς τὴν  
ἀπόλυτον καὶ ἀναπόδραστον ἀνάγκην νὰ ἐγλώσση σα-  
φῶς καὶ παρρησιασμένως ὅτι ἐν τσαυτῇ πραγματικῶν  
καταστάσει, μὴ δυνάμενος πλέον εἶναι φρουρὸς τῶν  
δικαίων, ἀπερ διηκισμύθησαν αὐτῷ καὶ ἀπερ ἐνετί-  
θησαν αὐτῷ ὑπὸ τοῦ θεοῦ, τῆς βασιλείας καὶ τοῦ  
ἔθνους, ἀπόλλυσι τὰς βάσεις τῆς νομίμου λειτουργίας  
αὐτοῦ. Ἀπλοῦν τούτο τὸ οἰκουμενικὸν πατριαρχεῖον  
ἐκπράξει καὶ αὐτὴς τὴν ἀπράξαντον πεποιθήσῃ ὅτι  
ἡ αὐτοκρατορικὴ κυβέρνησις εὐδοκῆσαι, μὴ ἀνεχομένη  
τὴν παθὴν τῆς νομίμου αὐτοῦ λειτουργίας καὶ τὴν  
ἐκ ταύτης προερχομένην βλάβην εἰς τὸ ἑρθεδοξόν  
θρησκευμα, ἵνα διατάξῃ τὴν ἀπάνοδον εἰς τὴν ἀπαρ-  
έγκλιτον τήρησιν τοῦ ἀρχαίου καθεστώτος, νέαν  
προσπίπτουσα ἔνδοξον σελίδα εἰς τὰ χρονικά τῆς αὐτο-  
κρατορίας ταύτης καὶ νέου ἐν τῇ καρδίᾳ τῶν ἑρθε-  
δοξῶν λαῶν τίλους εὐγνωμοσύνης πρὸς τὸν γαληνό-  
τατον ἡμῶν ἀνακτα, τὸν εἶπον οἶον τοῦ ἐγκαινίσαντος  
ἐν τῇ κρείττει αὐτοῦ νέαν ἐποχὴν εὐδαιμονίας καὶ  
πλήρους ἰσότητος τῶν ὑπηκόων αὐτῶν.

- + ὁ Ἐπίσκοπος Ἀγαθάγγελος.
- + ὁ Ἡρακλείας Γρηγόριος.
- + ὁ Νικομηδείας Φιλόθεος.
- + ὁ Ἰωαννῶν Σωφρόνιος.
- + ὁ πρέσβος Διδυμοτίχου Μεθόδιος.
- + ὁ Ἀγκύρας Γεράσιμος.
- + ὁ Βιζύης Κωνσταντῖος.
- + ὁ Γρεβενῶν Κύριλλος.
- + ὁ Χαλεπίου Δωρόθεος.
- Γ. Καζάνοβας.
- Δ. Γενιδουνας.
- Β. Σαρακωτῆς.
- Δ. Πασκαλλῆς.
- Τ. Καραθεοδωρῆ.

25. — 1884 february 21 martii 5. — Epistola  
Ioachim patriarchae, qua relationem supradictam  
cum administro turcico se communicaturum pro-  
mittit. Huic nonnulla adiecta sunt, moventibus  
quatuor illis viris, qui cum patriarcha colloquium  
die 24 february 8 martii habuerant.

26. — 1884 martii 6 18. — Ioachim patriarcha  
Agathangelo metropolitae Ephesino, duorum con-  
siliarum praesidi, significat, se non posse relationem  
illam gubernio exhibendam mittere ante aliquot  
dies propter aliquos eventus qui interim acci-  
derant.

27. — 1884 martii 7 19. — Ambo patriarchatus  
consilia, re mature perpensa, decernunt expectandas  
esse inducias a patriarcha petitas, simulque signi-  
ficant eidem patriarchae, totum negotium esse per-  
tractandum, salvis omnino iuribus tam ecclesiae  
quam gentis, idque non alia ratione ac ea quam  
utrumque consilium huicque servaverat.

28. — 1884 martii 10 22. — Ioachim patriarcha  
Agathangelo Ephesino causas exposuit cur tum  
notissimam illam relationem tum suam ipsius epi-  
stolam ad gubernium turcicum huicque non trans-

missit, eademque minime esse transmittenda  
existimet: rem tamen dirimendam reliquit duobus  
consiliis.

29. — 1884 martii 11 23. — In congregatione  
generali a duobus consiliis habita decernitur, ut  
famosa illa documenta sine mora gubernio turcico  
tradantur. Quod eadem ipse die factum est.

30. — 1884 martii 13 25. — Regium diploma  
Ioachim patriarchae tandem aliquando conceditur  
illud per omnia simile quae alii patriarchae hactenus  
habuerant: quia vero patriarchae missum est ad-  
iecta epistola (leskeri), in qua dicebatur, con-  
dium intervenisse ex communi sententia tum gu-  
bernii tum patriarchatus a duobus illis deputatio-  
nibus, sacra videlicet synodo et consilio mixto, ad-  
mitti non potuit, quippe quae certiores factae non  
fuerant de via ac ratione a patriarcha servata in  
negotio pertractando. Gravissimum illud monu-  
mentum ita se habebat:

Τσαρκέρ: συνοδεύων τὸ αὐτοκρατορικὸν  
βεράτιον.

Ἐπουργεῖον τῆς δικαιοσύνης καὶ τῶν θρησκευτικῶν.

Ἀριθμὸς πρωτοκόλλου 654.

Πρὸς τὸν πατριάρχην τῶν Ῥωμαίων.  
Ἐπαλθούσης ἡδὴ συνεννόησεως ἐν τῇ μεταξὺ τοῦ  
ἡμετέρου ὑπουργείου καὶ τοῦ πατριαρχείου ἀναφεύσας  
διαφορᾷ καὶ μεινάσει κατὰ μέρος τῆς ἐν τῷ ὑπὸ  
ἡμερομηνίαν 29 δεκεμβρίου 1299 (1883) τακτικῆς  
αὐτῆς ἀνακληθῆσας παρατιθέσεως αὐτῆς, ἀποστόλ-  
λεται αὐτῇ διὰ τοῦ διευθυντοῦ τοῦ γραφείου τῶν  
θρησκευτικῶν ἐξουχάτατος Σιβέρ βέη, τὸ ἐκδοθὲν ὑφ' ἡ-  
μῶν βεράτιον.

Ἐπειδὴ ἡ συζήτησις κυρίως ἐπέτασεν ἐκ τῶν  
κατωτέρω δηλουμένων δικαστικῶν καθήκοντων, τῶν  
ἐπιβαλλομένων προκειμένου περί τιμωρίας κληρικῶν,  
ἐπὶ δὲ τῶν λοιπῶν ζητημάτων φυσικῆ τῷ λόγῳ θέ-  
λουσιν ἐφαρμοσθεῖσαι αἱ διατάξεις τοῦ ὁφίλου πατρι-  
αρχικοῦ βερατίου, τοῦ δι' αὐτοκρατορικῶν χατίου κε-  
κομημένου ὁφίλου περί ἰσότητος φερμανίου καὶ τοῦ  
βυνάμει αὐτοκρατορικοῦ διατάγματος ἐν ἀνεργείᾳ κε-  
νονησιμῶ τῶν πατριαρχείων, καὶ ἐπειδὴ, ἀνασταλλο-  
μένων τῶν περί διαθηκῶν ὑπὸ ἡμερομηνίαν 17 ἀπρι-  
λίου 1299 (1883) καὶ περί συζυγικῶν διατροφῶν ὑπὸ  
ἡμερομηνίαν 18 μαΐου 1299 (1883) ἐκδοθεισῶν δύο  
ἐγκυκλίων τοῦ ἡμετέρου ὑπουργείου, θέλει ἐξακολουθεῖ  
καὶ ἐπὶ τῶν ὑποθέσεων τούτων ἡ ἀνάκαθεν ἰσχύουσα  
τάξις διὰ ταῦτα ἐνταῦθα ἐπεξηγούται: αἱ διατυπώ-  
σεις, αἵτινες θέλουσι τηρεῖσθαι, ἔσται οἱ κληρικοὶ  
κατηγοροῦνται ἐπὶ ἐγκλήμασι τοῦ κρινοῦ δικαίου.

Ὅταν ἱερεὺς, καλόγηρος ἢ καλογραία κατηγορηθῇ  
ἐπὶ ἐγκλήματι, θέλει κρατεῖσθαι ὑπὸ τῆς ἀρχῆς ἑως  
ὑποστῇ ἀνάκρισιν καὶ δικαστῆρ' ἀποδεικνυομένης δὲ  
τῆς ἐνοχῆς αὐτοῦ, μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τοῦ πνευ-  
ματικοῦ αὐτοῦ βᾶθμοῦ ὑπὸ τοῦ πατριάρχου, ἢ κατὰ  
νόμον ἐπιβληθσομένη αὐτῷ ποινῇ θέλει ἐκτελεῖσθαι  
ἀμέσως ἐν τῇ κυβερνητικῇ φυλακῇ. Ὅσον ἀφορᾷ τὴν  
πορείαν τὴν τηρηθησομένην ὑπὸ τῆς ἀρχῆς ὡς πρὸς  
τὴν ἐφαρμογὴν τῆς ρηθείσης διατυπώσεως, ἡ συνφθὰ  
τῆ δικονομικῆ γραφισομένη διὰ τὸν κατηγορούμενον  
ἱερέα κλήρος θέλει κοινοποιεῖσθαι ἐν μὲν τῇ προ-  
ταυούσῃ διὰ τοῦ πατριαρχείου, ἐν δὲ τῇ ἐξωτερικῇ  
διὰ τοῦ μητροπολίτου καὶ τοῦ ἐπισκόπου. Τὸ πατρι-  
αρχεῖον, οἱ μητροπολίται καὶ οἱ ἐπίσκοποι ἅμα λά-  
βουσι τὴν κλήσιν ταύτην ὑποχρεοῦνται ἀμέσως νὰ  
παρεδώσωσι τῇ ἀρχῇ τὸν κατηγορούμενον ἱερέα. Ἐάν  
ἡ ὑποχρέωσις αὕτη δὲν ἐκπληρωθῇ, ἢ ἐάν ὁ κλη-  
τευθεὶς ἱερεὺς δὲν συμμορφωθῇ τῇ κλήσει, τότε φυ-  
σικῆ τῷ λόγῳ θέλουσιν ἀνεργεῖσθαι τὰ τοῦ νόμου  
πρὸς κλήτησαν αὐτοῦ. Ἐνεκα ὅμως τοῦ ἰδιόζοντος  
χαρακτῆρος τῶν κληρικῶν καὶ ἐπειδὴ αἱ φυλακαὶ  
δὲν εἶναι ἐξ ὀλοκλήρου διαργανισμέναι συνφθὰ τῇ

γρη και κατά βαθμούς, διά ταύτα, μέχρις ού απο-  
δειχθή η ένδοξη αὐτῶν και καταδικασθῶσι, δὲν θέ-  
λουσι κρατεῖσθαι εἰς μέρη, ἐνθα κρατοῦνται οἱ τυ-  
χόντες, ἀλλὰ θέλουσι προσωποκρατεῖσθαι ἐν τῇ  
διοικησίῳ, ἐν δωματίῳ ἀρμόζοντι πρὸς τὸν χαρακ-  
τήρα αὐτῶν, ἥτοι ἐν τῷ δωματίῳ τῷ ἐξιδιασμένῳ δι-  
αίωμα ἐκκαρτικῆς τάξεως (μαρ-οὐλ-χατήρ). Ἐπιτόης  
ἀποδεικνυσμένης τῆς ἐνοχῆς τοῦ κληρικοῦ, ἐάν μὲν  
αὐτῇ περιερίχηται εἰς βαθμὸν πταίσματος, ἀπαθῆ  
τότε δὲν ἀπαιτεῖται ἡ ἀφαίρεσις τοῦ πνευματικοῦ  
βαθμοῦ, ἀπὸ τῆς ἐν τῷ αὐτῷ δωματίῳ θέλουσιν  
υφίστασθαι τὴν ἐπιβληθσομένην αὐτοῖς ποινὴν καὶ  
φυλακίσησ. Ἐάν δὲ τὸ ἐγκλημα τὸ προσκείμενον  
τῷ κληρικῷ ἴναι ἀνώτερον τοῦ πταίσματος και εἰς  
βαθμὸν κακουργήματος, τότε, ἕως οὐ ἀποδειχθῆ ἡ  
ἐνοχῆ αὐτοῦ και καταδικασθῆ, τὰ τῆς προσωποκρα-  
τίσης και ἀνακρίσης θέλουσιν ἐνεργεῖσθαι κατὰ  
τὸν προδιαληφθέντα τρόπον, ἥτοι ὁ τοιοῦτος, θέλει  
προσωποκρατεῖσθαι ἐν τῷ διοικητικῷ ἐν τῷ βῆθέντι  
δωματίῳ, ἀφοῦ δὲ ἀποδειχθῆ ἡ ἐνοχῆ αὐτοῦ και  
καταδικασθῆ και ἀφαιρεθῆ ὑπὸ τοῦ πατριάρχου τὸ  
πνευματικὸν ἀξίωμα τοῦ ἐγκληματίου κληρικοῦ, οὗτος  
υφίσταται τὴν κατὰ νόμον ἐπιβληθσομένην αὐτῷ  
ποινὴν ἐν ταῖς κοιναῖς φυλακαῖς.

Ἀνάλογοι ἐδῆγται ἐδόθησαν τοῖς δικαστικοῖς ὑπά-  
λλοις. Ταῦτα ἀναγγέλλων αὐτῇ, ἐράττομαι τῆς  
περιστάσεως ἕως ἀναπέσω τὰ εἰλικρινῆ μου σι-  
βήματα.

Τῆ 27 Σεμαῆ-οὐλ-1884 1301 (13 μαρτίου 1884)

(ὁπορ.) Ἀσῆμ.

31. — 1884 martii 26 aprilis 7. — Ioachim patri-  
archa coram duabus illis deputationibus fuisus  
enarrat, quomodo regium diploma obtinuerit, simul-  
que significat quid ipse sentiat de teskere seu  
epistola superius exhibitā, qua negotium ad causas  
clericorum criminales pertinens a gubernio fuerat  
absolutum.

32. — 1884 martii 29 aprilis 10. — In con-  
gregatione generali a duabus deputationibus habita  
decernitur, ut patriarcha illam epistolam seu teskere  
omnino respuat et ad gubernium remittat, simulque  
eidem gubernio significet, rem totam in pristinum  
statum esse restituendam iuxta relationem superius  
sub numero 24 exhibitam.

33. — 1884 martii 30 aprilis 11. — Ioachim  
patriarcha, cum sententiam a duobus consiliis latam  
se sibi panditam admittere renuisset, suam a mu-  
nere abdicationem definitivam sacrae synodo ex-  
hibet. Eadem die, consilia illa gubernio turcico  
significant, eodem oecumenicam vacuam esse atque  
in vicarium eiusdem electum fuisse Agathangelum  
metropolitam Ephesinum.

34. — 1884 aprilis 4 16. — Aasm pascia rerum  
ad iustitiam religionemque pertinentium administer  
tam patriarchae abdicationem quam vicarii elec-  
tionem scribit a gubernio acceptatam fuisse ratam-  
que habitam: ac proinde ad novi patriarchae  
electionem iam esse deveniendum.

35. — 1884 aprilis 19 maii 1. — Agathangelus  
vicarius patriarchalis administro turcico significat,  
famosum teskere die 13/26 martii proxime elapsi  
datum ab ecclesia non posse admitti ratumve ha-  
beri, ac negotium, de quo in eo agitur, esse om-  
nino componendum iuxta relationem quae superius  
sub numero 24 repraesentatur.

36. — Aasm Fehmi pascia novus administer  
vicario patriarchali significat, privilegia olim eccle-  
siae concessa religiosissime hactenus fuisse a gu-  
bernio servata, quod ad causas criminales cleri-  
corum attinet, eas ita esse tractandas, ut publica  
pax et tranquillitas nihil detrimenti capiat. Ceterum  
maturandam esse novi patriarchae electionem, ne  
diutius dissidia protrahantur.

37. — 1884 maii 12 24. — Agathangelus vica-  
rius patriarchalis administro turcico notum facit,  
conventum eligendo patriarchae quantocius con-  
gregatum iri, ut ab eo clericorum iudicandorum  
causa dirimi possit.

38. — 1884 maii 12 24. — Litterae synodales,  
quibus excitantur metropolitae ad indicenda quam-  
primum per dioceses collegia electorum, quorum  
nomine delecti viri in urbem regiam deputandi  
sint, partem in designando novo patriarcha habi-  
turi. Huic epistolae nomina subscripserunt anti-  
stites isti: Agathangelus Ephesi, — Gregorius Hera-  
cleae, — Philotheus Nicomediae, — Dionysius Ni-  
caesae, — Sophronius Ioanninorum, — Methodius  
Didymotichi, — Gerasimus Ancyrae, — Constantius  
Bizyae, — Cyrillus Grebenorum, — Dorotheus  
Halepi, — Gerasimus Carpathi.

#### SYNODUS HIERSOLYMITANA AD CREANDUM NOVUM PATRIARCHAM 1883 augusti 4/16.

Hierotheus patriarcha Hierosolymitanus, cum  
vespertinis horis diei 28 maii 9 iunii 1883 ad  
monasterium Sanctae Crucis pergens ex equo ceci-  
disset, brevi post, die scilicet 11 23 iunii, animam  
efflavit. Eadem die vicarius sedis patriarchalis,  
designatus est Nicephorus metropolita Petrae.  
Elapsis aliquot mensibus in defuncti locum suffec-  
tus est Photius Peroglus archimandrita, vir vi-  
ginti annos natus, adeoque minime idoneus ad

summam illam dignitatem capessendam. Quapropter,  
movente imprimis patriarcha Constantinopolitano,  
electio memorata a gubernio turcico irrita dicta  
est; inde irae, et disceptationes utrinque motae,  
quae per integrum fere annum perdurarunt. Co-  
acta tandem aliquando altera synodo die 4 16 au-  
gusti 1883, patriarcha electus est Nicodemus Tha-  
borii archiepiscopus, qui rerum hagiographiarum  
procuratorem apud Russos agebat.

#### SYNODUS HIERSOLYMITANA

a qua seminarium Sanctae Crucis instauratur  
1884 augusti 23/septembris 4.

Nicodemus patriarcha Hierosolymitanus recens  
creatus, cum adveniens in Sanctam Civitatem com-  
perisset seminarium anno 1855 a Cyrillo patriarcha  
in aedibus monasterii Sanctae Crucis prope Hiero-  
solyma erectum iam inde ab anno 1876 ob exci-  
tatione adversae institutionem tumultus non amplius  
sistere, sed obnoxiis ianuis in ruinam vergere, stre-  
nuam adhibuit manum ut omnimodi schola erudicio-

nis clericis perutilis rursus aperiretur et in pristi-  
num statum restitueretur. Quo vero melius pro-  
positum finem assequeretur, consilia cum sacra  
synodo iniit, litterasque sigillatas edidit, quibus  
res ad praedictam instaurationem pertinentes satis  
luculenter exhibentur. Optimum itaque duxi illas  
referre, una cum aliis monumentis ad negotium  
illud spectantibus.

ACTA SYNODALIA QUIBUS SEMINARIUM SANCTAE CRUCIS INSTAURATIO PRAECIPITUR 1884 augusti 23 septembris 4.

Μηδὲς ἀφροσύτου κγ', προκαθημένου τοῦ μακαριω- τάτου καὶ ἀγιωτάτου πατρὸς καὶ πατριάρχου ἡμῶν κυρίου κυρίου Νικοδήμου τοῦ Α', συνεδριαζόντων τῇ αὐτῷ θεοτάτῃ μακαριότητι τῶν ἱερωτάτων, τοῦ μητροπολίτου Πάτρας Νικήτορου, τῶν ἀρχιεπισκόπων Λυδίας Γρηγορίου, Γάζης Ἰωσήφ, Ἰορδάνου Ἐπιφανίου, Σαραστίας Κυρίλλου καὶ τῶν ἀρχιμανδριτῶν Ἰωσήφ, Προκοπίου καὶ Εὐθymiου· ἡ αὐτοῦ θεοτάτη, μακαριότης, προῦλάτο τῇ ἀγίᾳ καὶ ἱερᾷ συνόδῳ τὰ κατὰ τὴν πατριαρχικὴν θεολογικὴν σχολὴν τοῦ Τιμίου Σταυροῦ, ἀποφραζομένη ἵνα, συνῶδᾳ τῇ κοινῇ καὶ ἐμοθῶμῳ συνεδρῇ, προθέσῃ, γένηται μὲν ἡ ἀνασυστάσις τοῦ μηνοθέτου, μεγάλου ἱεροῦ ἐκπαιδευτικοῦ τοῦ ἀγιωτάτου ἀποστολικοῦ καὶ πατριαρχικοῦ τούτου θρόνου Ἰδρύματος, ἐπιφραζομένου αὐτῷ πατριαρχικῷ B καὶ συνεδρῇ σιγγλιώδους γράμματος, ἐξασφαλίσθῃ τὴν διηκτικὴν ὑπαρξίν αὐτοῦ, ἀρξῆται δὲ λειτουργεῖν τακτικῶς καὶ εὐρύθμως ἀπὸ τῆς β' προθεσμίας οκτωβρίου. Τῆς ἀγίας καὶ ἱερᾶς συνόδου ἐμοψίτη τῇ γνώμῃ συνταθείσης, τοῖς ὑπὸ τῆς αὐτοῦ θεοτάτης μακαριότητος προκλαομένοις, δέδοκται ἵνα ἀνακωστήτῃ

μὲν ἡ μηνιοθεσία πατριαρχικῆ, θεολογικῆ, σχολῆ, τοῦ Τιμίου Σταυροῦ, ἀρξῆται δὲ λειτουργεῖσθαι ἀπὸ τῆς ἀνωτέρου ἐρισθείσης ἡμέρας.

Εἰς πίστῳσιν οὖν τούτων καὶ μόνιμον τοῦ πράγματος παράστασις ἐγένετο τὸ παρὸν πρακτικόν, υπογεγραμμένον ὑπὸ τοῦ μακαριωτάτου καὶ ἀγιωτάτου πατριάρχου καὶ τῆς περὶ αὐτὸν ἀγίας καὶ ἱερᾶς συνόδου.

- + ὁ Ἱεροσολύμων Νικόδημος ἀποφαινεταί.
- + ὁ Πάτρας Νικήτορος.
- + ὁ Λυδίας Γρηγόριος.
- + ὁ Γάζης Ἰωσήφ.
- + ὁ Ἰορδάνου Ἐπιφάνιος.
- + ὁ Σαραστίας Κυρίλλος.
- ὁ χαριώσης ἀρχιμανδριτῆς Ἰωσήφ.
- ὁ ἀρχιμανδριτῆς Προκοπίος.
- ὁ ἀρχιμανδριτῆς Εὐθymiος.

Ἡ αὐτὴ ἀκριβῆς ἀντίγραφον τοῦ ἐν τῇ ἀρχῇ τῶν πρακτικῶν τῆς ἱερᾶς συνόδου κατεστρωμένου πρακτικοῦ.

ὁ ἀρχιγραμματεὺς τῆς ἱερᾶς συνόδου Θεοφάνης.

LITTERAE SIGILLATAE PRAEDICTO SEMINARIO A SACRA SYNODO CONCESSAE 1884 mense augusto.

Καλλίστων καὶ τιμιωτάτων, ὡς εἰκός, γρημα τὴν τῇ θεῷ τὸν ἀνθρώπων ἐξομοιοῦσαν παιδείαν οἰόμενοι εἰ ἀείμνηστοι ἡμῶν προκατόχοι, μάλιστα δὲ οἱ ἀπὸ τοῦ μακαρίου ἐκείνου Γερμανοῦ τὸν ἀγιωτάτου, ἀποστολικὸν καὶ πατριαρχικὸν τοῦ Ἀλεξάνδρου θρόνον κατακοσμήσαντες καὶ λαμπρύναντες, οὐδέποτε ἐπαύσαντο, καίπερ πρὸς μυρίας θλίψεις καὶ κωλύματα προσπαλοῦντες, καλλιεργούντες τὸ ἱερὸν τῆς θεοφρανθῆν καὶ τῆς ἔσω σοφίας γέωργιον καὶ πᾶσαν μέριμναν καὶ σπουδὴν καταπαλλόμενοι, ἵνα εὐ καὶ καλῶς ὁ σπόρος τῆς ἀκηράτου καὶ ἀθανάτου προγονικῆς ἡμῶν χριστιανικῆς σοφίας καρποφορῇ ἐν τοῖς ἀγίοις καὶ θεοραξίστοις τούτοις τόποις, ἔνθεν τὰ τῆς θεογνωσίας βαθεῖα καὶ παλάτια χεῖματα ἐξεχούθησαν ἐπὶ πᾶσαν τὴν οἰκουμένην, πνευματικῶς καταδεύσαντα, κανονοῦντα καὶ κατευθύναντα αὐτήν. Τοῖς ἔχουσι τῶν περιπετειῶν ἐκείνων καὶ αἰδιμῶν πατριαρχῶν, οἵτινες παντὶ σθένει καὶ πάσῃ δυνάμει προεφύλαξαν ἀπὸ τῆς τῶν ἐναντιῶν ἐπιρρείας τὴν πρωτογενῆ καὶ ἀγιωτάτην τῶν ἐκκλησιῶν μητέρα, ἀρραστον διετήρησαν τὸ τῆς ἀληθοῦς εὐσεβείας φῶς ἐν τῇ ἀγίᾳ γῆ καὶ ἡρωικαῖς θυσίαις προστάξουσαν τῶν δικαίων σύμπαντος τοῦ εὐλογημένου εὐσεβοῦς καὶ ἔρθεδόξου ἡμῶν γένους, στοιχῶν καὶ ὁ ἀείμνητος ἐν πατριαρχίᾳ προκατόχος ἡμῶν κυρὸς Κυρίλλος ὁ Β', Ἰδρύσαστο ἐμοθῶμῳ ἡμῶν τῆς γαρυφᾶς χορείας τῶν ἀγιωταριτῶν πατέρων, κατὰ τὸ σωτήριον ἔτος 1855. ἀνωτέρων ἱερῶν φροντιστηρίων, προτιθέμενον ἐκτρέφει τῇ τῆς εὐσεβείας γάλακτι καὶ ἀνδραῖ τὴν τε ἔσω καὶ ἔσω προγονικὴν σοφίαν διαπρέποντας ἀναδειξάι κυρίως μὲν τοὺς ἐκ τοῦ ἱεροῦ καταλέγου καὶ τοὺς ἐν τῇ χορείᾳ τῶν κληρικῶν τοῦ καθ' ἡμᾶς ἀγιωτάτου, ἀποστολικοῦ καὶ πατριαρχικοῦ θρόνου καταλεγχομένους. Ἄμα δὲ καὶ τὰ ἀγαπητὰ πνευματικὰ ἡμῶν τέκνα, τὰ ἀπὸ τοῦ πατριαρχικοῦ ἡμῶν κλίματος ἐρμώματα καὶ ἀνωτέρας ἐκπαιδευτικῆς ἀρεγόμενα, ὡς καὶ τοὺς ἐκ παντὸς ἄλλου τόπου, ὑποκειμένους κλίματι τινὶ ἐπείρας ἔρθεδόξου ἐκκλησίας, προσερχομένους. Ἄμα δὲ ὁ αἰδιμῶς ἡμῶν ἐκείνος προκατόχος ὤρισεν, ἵνα ἡ ἐγγυτάτω τῆς ἀγίας πόλεως κειμένη ἱερὰ πατριαρχικὴ μονὴ τοῦ τιμίου καὶ ζωοποιοῦ Σταυροῦ μεταποιηθεῖσα διαμῆνῃ εἰς τὸ διηκτικὸν ἱερὸν ἀνώτατον τοῦ πατριαρχικοῦ τοῦδε θρόνου φροντιστήριον καὶ προσαγορευθῆται πατριαρχικῆ θεολογικῆ σχολῆ, τῶν

πρὸς συντήρησιν αὐτῆς δαπανῶν χορηγομένων ἀπὸ τοῦ καθ' ἡμᾶς κεντρικοῦ ταμιεῖο τοῦ ἀγιωτάτου ἀποστολικοῦ καὶ πατριαρχικοῦ τῶν Ἱεροσολύμων θρόνου, ἧτοι τοῦ ἱεροῦ κοινοῦ τοῦ Παναγίου Ἱάφου. Εἰς δὲ διηκτικὴ ἀσφάλειαν καὶ μόνιμον παράστασιν τοῦ πράγματος ἐπιφραζοῦσαστο πατριαρχικὸν συνεδρῇ σιγγλιώδους γράμμα κατὰ μῆνα νοεμβρίου τοῦ σωτηρίου ἔτους 1884 καὶ ἐξέδοτο καὶ ἐκέρωσον εἰδικὸν κανονισμόν, τὴν δὴν οἰκονομίαν τοῦ εἰρημένου ἱεροῦ ἐκπαιδευτικοῦ διατυποῦντα. Ὅστω τῶν, ἡ εἰς ἁμῶν μουσῶν ἐνδεδιαιτήματα μεταποιηθεῖσα ἡ ἱερὰ αὐτῇ μονῇ, διετέλει ἐκτοτε λειτουργοῦσα ὁπωσδήποτε μέχρι τοῦ 1876 σωτηρίου ἔτους, ἔτε τῶν οἰκονομικῶν δυσχερειῶν ἔνεκεν ἡ λειτουργία αὐτῆς, διαγνωμῆ συνεδρῆ, διεκόπη μέχρι τοῦ 1881. Καὶ ἤρξατο πάλιν καὶ αὐθις μέχρις ἰσχυάτων λειτουργοῦσα, ἀλλὰ κλιμῶν λόγων καὶ τῶν περιστάσεων ἔνεκεν, ἐν οἷς ὁ ἀγιωτάτος ἀποστολικὸς καὶ πατριαρχικὸς οὗτος θρόνος ἐνέπεσε, μάλιστα δὲ μετὰ τὴν πρὸς κύριον ἐκδήμιαν τοῦ αἰδιμῶ ἡμῶν πατριάρχου κυροῦ Ἱεροθέου τοῦ Α', ἡ λειτουργία αὐτῆς ἦμιστο κανονικῇ, καὶ εὐρύθμος ἦν· δι' ὃ δὲ, ὡς καὶ τὰ ἄλλα, οὕτω καὶ τὰ κατὰ τὸ ἱερὸν τοῦτο φροντιστήριον κακῶς εἶχε καὶ ἐν ἀταξίᾳ καὶ συγχύσει πολλῇ ἦν, καὶ τὰ κατ' αὐτὸ ἐπὶ ἑβροῦ ἀμῆς ἐγεγόνει διατάξ τῶν ἐν αὐτῷ διδασκόντων καὶ διδασκομένων παρεκτροπῆς.

Ἐπειδὴ δὲ ἀπὸ τῆς ἐλήφ καὶ εὐδελία θεοῦ ἀναρρήσεως ἡμῶν ἐπὶ τὸν ἀγιωτάτου, ἀποστολικὸν καὶ πατριαρχικὸν τοῦτον θρόνον, κρᾶτιστον καὶ πρώτιστον μέλημα ἐποιήσαμεθα ἀγωνίσασθα· μὲν, ὅση ἡμῖν δύναμις, ὑπὲρ εὐσταθείας τῆς ἀγιωτάτης ταύτης, τῶν ἐκκλησιῶν μητρῶς, προνοήσασθα· δὲ ὑπὲρ τῆς ἐπὶ τῇ κρείττω κατάρτισεως καὶ ἀγαθῇ καρποφορίας τῶν ἐν τῇ πατριαρχικῇ ἡμῶν κλίματι ἐκπαιδευτικῶν Ἰδρυμάτων, δι' ὧν μάλιστα οἱ πιστοὶ προφυλάττονται ἀπὸ τῆς ψυχολέθρου ἐπιρρείας τῶν ἑτεροδόξων καὶ κακεδόξων παραφροσῶν, οὐκ ἴδονάμεθα ἢ ἐν τοῖς πρώτοις ἀπορίψαι πρὸς τὴν πατριαρχικὴν θεολογικὴν ἡμῶν ταύτην σχολὴν καὶ τὰ δέοντα ἐπιτελέσασ· πρὸς βίτικὴν ἀνοργάνωσιν καὶ κρείττω οἰκονομίαν τῶν κατὰ τὴν σχολὴν ταύτην, ἵνα, ἀρίστη, ἔσον ἔνεστι, τάξεως τῶν τε διδασκόντων καὶ διδασκομένων εἰσρηγομένῃς καὶ τῆς προσηκούσης εὐπρεπειᾶς καὶ εὐκοσμίας ἐν αὐτῇ ἐμπεδουμένης, τὸ ἱερὸν τοῦτο φροντιστήριον

φρονη, ἀληθείας, χρηστότητας καὶ εὐσεβείας καὶ ἀγαθῆς παιδείουσεως ταμίον, εἰς καύχημα καὶ δόξαν τῆς ἁγίας ταύτης τῶν ἐκκλησιῶν μητρῶς. Ἐνθαὺν τοι, ποιήσαντες ἐπισκουσάθηναί καὶ καλλυνήθηναί τὰ τοῦ κτιβίου τῆς χρόνῳ παπονηκότα, ἔγνωμεν μὲν ἀνασυστή- σασθαι τὸ ἱερὸν τοῦτο φροντιστήριον, μεταπεμφόμενοι διδασκαλοῦν, ἑτάρων ὁμιότητι καὶ ἡδῶν χρηστότητι καὶ πολιτείᾳ εὐσεβεί καὶ τῆς προσήκουσῃ παρθεῖα κα- κορημίονος καὶ μαθητῶν χρηστῶν τῆς ἐλπίδας παρ- εχομένους ἐνοικίσαντες, προνοήσαμεν δὲ ἐπὶ τῷ βέλ- τιον ῥυθμίσει: τὰ κατὰ τὴν ὁλὴν τοῦ ἱεροῦ τοῦτου ἀνωτάτου ἐκπαιδευτικοῦ ἱδρύματος εἰκομένην, τὸ μὲν συμπληρώσαντες, τὸ δὲ καὶ βελτιώσαντες ἐν πολλοῖς τῶν κατὰ τὸ 1866 ἐπὶ τοῦ ἐν μακαρίᾳ τῆ ἀλίξει προ- κατόχου ἡμῶν κυροῦ Κυρίλλου ἐκπονήσαντα καὶ ἐκ- δεθέντα κανονισμόν, τὸν κύκλον τῶν διδασκασθῆναι μαθημάτων συστηματοποιήσαντες καὶ εὐρύναγτες καὶ πρότερον ἐπισημονικήν κατάρτισιν τῶν σπουδασ- τῶν ὄντων ὄρισαντες, ἵνα ἡ τῶν μαθημάτων σπουδὴ δια- νύχται ἐν ἐπιτά ἐστὶ καὶ οὐχὶ ἐν ἕξ, ὡς τότε ὄρισται. Ταῦτα δὲ γνόντες, εὐκαίρον ἡγησάμεθα κατοχυρώσαι καὶ κατασφαλίσαι τὴν ἰσοσάει ὑπαρξίν καὶ συντήρησιν τῆς ἡμετέρας πατριαρχικῆς θεολογικῆς ταύτης σχολῆς, ἐπιβραβεύμενοι αὐτῇ τὸ πατριαρχικὸν καὶ συνοδικὸν σφίλλιδες τότε γράμμα, ἀναθεὸν καὶ κρατῦνόν ἐν πάντι τὸ ὑπὸ τοῦ ἀοιδίμου πατριάρχου κυροῦ Κυρί- λου ἀπολυθῆν.

Καὶ δὴ γράφοτες μετὰ τῆς περὶ ἡμᾶς ἱερᾶς συ- νοδοῦ τῶν ἱεροτάτων μητροπολιτῶν καὶ ἀρχιεπισκόπων, τῶν ἐν ἁγίῳ πνεύματι ἀγαπῶν ἀδελφῶν καὶ σὺλ- λειτουργῶν τῆς ἡμῶν μετριότητος, καὶ τῶν ὀσιολογιω- τάτων ἀρχιμαγδριτῶν, τέκνων ἡμῶν ἐν κυρίῳ περισπου- δάστον, ἀποφανόμεθα ἐν ἁγίῳ πνεύματι, ἵνα ἡ ἱερὰ μονὴ, τοῦ τιμίου καὶ ζωοποιοῦ Σταυροῦ διατελῆ εἰς τὸ διγενεὲς ἀνωτάτον ἱερὸν τοῦ καθ' ἡμᾶς ἁγιωτάτου ἀποστολικοῦ καὶ πατριαρχικοῦ θρόνου ἐκπαιδευτήριον τε καὶ φροντιστήριον καὶ προσχορεύηται πατριαρχικῆ θεολογικῆ σχολῇ, λειτουργήσασα συνφά τῷ ἐπὶ τὰ κριτέτῳ ῥυθμισθέντι καὶ ὑφ' ἡμῶν σήμερον κυρωθέντι κανονισμῷ. Ὅριζομεν ἔ ἄμα καὶ ἡμεῖς, ἵνα ἡ πρότε συντήρησιν ταύτης δαπάνη χορηγῆται ἀπὸ τοῦ καν- τρικοῦ ταμίου τοῦ καθ' ἡμᾶς ἁγιωτάτου ἀποστολικοῦ καὶ πατριαρχικοῦ θρόνου, τοῦτ' ἐστὶ, τοῦ ἱεροῦ ἡμῶν κοίνοῦ, ὑπάρχωσι δ' ἴσασαι ἐν αὐτῇ εἰς σχολάρχης, οἱ

ἀναγκαιοῦντες καθ' ἡγήγῃτα, εἰς βιβλιοθήκας, εἰς ἐγγ- μίριος καὶ εἰς εἰκονόμενος σὺν τοῖς ἐν τῷ κανονισμῷ ὀριζομένοις μαθηταῖς καὶ τοῖς λοιποῖς ὑποδεεστέροις ὑπαλλήλοις καὶ ὑπηρέταις, ἐκπληροῦντες ἅπαντες τὰ ἐν τῷ κανονισμῷ διαγεγραμμένα αὐτῶν ἁγῶν. Ὅρι- ζοντες δὲ καὶ ἀποφανόμενοι, ἵνα ἡ πατριαρχικῆ αὐτῆ θεολογικῆ σχολῇ ἢ ἀνακοσπίστως συνδεαμένη, τῷ καθ' ἡμᾶς ἁγιωτάτῳ ἀποστολικῷ καὶ πατριαρχικῷ θρόνῳ, κατ' εὐὶ κυβερνῶνται καὶ οἰκονομοῦνται καὶ πάντα τὰ ταύτῃ ἀνήκοντα νῦν κτήματα, ὡς καὶ τὰ ἐξ ἀφιέρωσεων προσκομηθέντα, ἀξιοῦμεθ καὶ παρα- καλούμεθα τοῖς μετ' ἡμᾶς διαδεδομένοις τὴν ἀποστο- λικὴν πατριαρχικὴν ταύτην καθίδραν καὶ ἔτασι τοῖς παροῦσι καὶ μέλλουσι ἁγιοταμίαις πατρίσι: πρоста- τεύειν καὶ ὑπερμαχεῖν ὅλη ψυχῇ τῆς ἱερᾶς πατρι- αρχικῆς ταύτης θεολογικῆς σχολῆς, ἵνα εἰς πλείονα ἐπίδοσιν καὶ προκόπῃν προβαίνουσα πρόπῃ καρπῶς ἀγαλοῦ, πρὸς-δεξῆα τῆς τῆς ἁγιωτάτης τῶν ἐκκλησιῶν μητρῶς καὶ πατρῶς τοῦ εὐσεβοῦς χριστοπανόμου πλη- ρώματος.

Εἰς εὐὶ βεβαίωσιν καὶ ἀσφάλειαν καὶ διγενεὴ καὶ ἄμνηρον τοῦ πράγματος παρίσταται ἀπολείπει: τὸ παρὸν ἡμῶν πατριαρχικὸν καὶ συνοδικὸν σφίλλιδες γράμμα, κατατεθέν ἐν τῇ εἰρημένῃ ἱερᾷ μονῇ τοῦ τιμίου Σταυροῦ, καταστροφῆν δὲ καὶ ἐν τῷ ἱερῷ κώδῃ: τοῦ ἁγιωτάτου ἀποστολικοῦ καὶ πατριαρχικοῦ ἡμῶν θρόνου.

Ἐν τῇ ἁγίᾳ πόλει Ἱερουσαλήμ, ἐν ἔτει σωτηρίῳ, αὐτοῦ, κατὰ μῆνα αὐγουστον.

† Νικόδημος Ἐλεφ θεοῦ πατριάρχης τῆς ἁγίας πόλεως Ἱερουσαλήμ καὶ πάσης Παλαιστίνης ἀπο- φαίνεται:

- † ὁ Πέτρος Νικηφόρος.
- † ὁ Λύδης Γρηγόριος.
- † ὁ Γάλλος Ἰωσήφ.
- † ὁ Ἰορδάνου Ἐπιφάνιος.
- † ὁ Σερβίας Κυρίλλος.
- † ὁ Θαβουρίου Σπυρίδων.
- ὁ σκευοφύλαξ Ἡεραφείμ.
- ὁ ἀρχιμανδρίτης Σωφρόνιος.
- ὁ καμαρῆσις ἀρχιμανδρίτης Ἰωσήφ.
- ὁ ἀρχιμανδρίτης Προκόπιος.
- ὁ ἀρχιμανδρίτης Δοσίθεος.
- ὁ ἀρχιμανδρίτης Εὐδόκιμος.

3.  
SEMINARIUM PRAEDICTUM SOLEMNI RITU RURSUS APERITUR  
1884 septembris 2. 14.

Τῇ κυριακῇ, 3' τοῦ μηνὸς Σεπτεμβρίου δευτέρου ἔτους 1884, συνφά τοῖς ὑπὸ τῆς αὐτοῦ θειοτάτης μακαριότητος τοῦ πατριάρχου κυρίου κυρίου Νικοδή-μου τοῦ Α' καὶ τῆς περὶ αὐτὴν ἁγίας καὶ ἱερᾶς συνό-δου θεοπισθεῖσιν, ἐγένετο πανηγυρικὸς ἡ τελετὴ τῆς ἀνά-ξίσεως τῶν τῆς πατριαρχικῆς θεολογικῆς σχολῆς τοῦ Τιμίου Σταυροῦ μαθημάτων. Ἐπὶ τούτῳ ἡ μὲν αὐτοῦ θειοτάτη μακαριότης ὁ πατριάρχης μετέβη ἀπὸ τῆς προτεραιᾶς εἰς τὴν ἠθελίαν σχολήν, τῇ δὲ ἐκαύ-ριον ἀπὸ πρώτας ἠθροίσθησαν ἐν αὐτῇ ἅπαντες οἱ ἄγιοι συνοδικοί σὺν τῷ λοιπῷ κλήρῳ, ὁ διοικητῆς Ἱερουσαλήμων ἐξοχώτατος Ρεοῦφ πασσάς, ὁ καθῆς, οἱ πρόξενοι Ῥωσίας, Ἑλλάδος, Ἰταλίας καὶ Ἰσπανίας, οἱ πρόκριτοι καὶ ἱκανὲν πληθὸς λαοῦ. Κατὰ τὴν θείαν λειτουργίαν, τελεσθεῖσαν ἐν τῷ ἱερῷ ναῷ τῆς σχολῆς, ἐχοροστάτησαν ἡ αὐτοῦ θειοτάτη μακαριότης τελέσασα καὶ τὸν συνήθη ἁγιασμόν. Τῆς ἱερᾶς μυστα-γωγίας πέρασ λαβούσης, μετὰ μικρὰν ἀνάπαυσιν ἐν τοῖς πατριαρχικαῖς καταλύμασι, πάντες οἱ παρόντες, προσκορευόμενης τῆς αὐτοῦ θειοτάτης μακαριότητος εὐ-φροδῶν εἰς τὴν μεγάλην τῶν ἐξετάσεων εἰθουσαν, ἔνθα μετὰ τὴν συνήθη ἱερὰν τελετὴν ἀνεγνώσθη ὑπὸ τοῦ ἀρχιγραμματέως τοῦ ἁγιωτάτου ἀποστολικοῦ καὶ πατρι-

αρχικοῦ θρόνου εἰς ἐπίσκοπον πάντων πρώτων τὸ συνο-δικὸν πρακτικὸν τὸ τὴν ἀνασύστασιν τῆς μνησθεῖσης πατριαρχικῆς θεολογικῆς σχολῆς θεοπίστον, εἶτα δὲ τὸ πατριαρχικὸν καὶ συνοδικὸν σφίλλιδες γράμμα, τὸ ἐπιβραβευθῆν τῷ ἀνωτάτῳ τούτῳ ἐκπαιδευτικῷ ἱδρύματι. Τούτων ἀνεγνώσθησαν, ἡ αὐτοῦ θειοτάτη μακαριότης ἀπήγγειλε λόγον βαθυτάτην ἐντύπωσιν ἐμποίησαντα, καὶ τούτου πέρασ λαβόντος, ἀναστάς ὁ σχολάρχης ἀρχιμανδρίτης κύριος Ἰερόθεος προσεφώ-νησε τὰ εἰκότα, καὶ μετ' αὐτὸν ἀραβιστὶ ὁ τῆς ἀραβι-κῆς φιλολογίας καθηγητῆς κύριος Θεόδωρος Σαφροῦφ. Μετὰ ταῦτα φαλέντος τοῦ πολυχρονισμοῦ τῆς αὐτο-κρατορικῆς αὐτοῦ μεγαλειότητος τοῦ φιλολόγου ἡμῶν ἀνακτος σουλτάν Ἀβδούλ Χαμίτ Χάν, εἶτα δὲ τοῦ τῆς αὐτοῦ θειοτάτης μακαριότητος, εἰληρε πέρασ ἡ σεμνο-πρεπεστάτη καὶ σφόδρα χαρμόσυτος ἐκείνη τελετὴ, πάντων σὺν τῇ αὐτοῦ θειοτάτη μακαριότητι εὐφραν-θέντων καὶ ἀγαλλισασμένων τῷ πνεύματι, αἶνον εὐ-χαριστήριον ἀνακαμφάντων τῷ θεῷ ἐπὶ τῇ ἐπὶ ἱδραι-τέρων βάσεων ἀναστάσει τῆς περὶ ἡς ὁ λόγος πατρι-αρχικῆς θεολογικῆς σχολῆς καὶ εὐξαμένων αὐτῇ καρποφορίαν καλλίσταρον καὶ καλλιστέτανον.

# SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA

ad eligendum novum patriarcham

1884 octobris 1 13.

Postquam Iouachim III patriarcha sedem Constantinopolitanam volens nolens reliquisset die 30 martii 11 aprilis 1884, de successore eius eligendo Mox cogitatum est, ut supra dictum est, col. 880. Res tamen longas traxit moras, ut ex nuda congregationum electioni peragenda habitatarum enumeratione pronum erit intelligere. Harum prima quidem locum habuit in aedibus patriarchalibus die 1 13 iulii: nihil vero in ea actum est post acerrimam quinque horarum disceptationem, nisi id unum: ius videlicet ipsi congregationi reservatum inquirendi in validitatem electionis deputatorum. In altera congregatione, quae celebrata est die 6 18 eiusdem mensis, iterum mota est quaestio nondum soluta de norma in causis clericorum criminabilibus servanda, atque delecti pluralitate suffragiorum septemviri qui relationem super gravissimo hoc argumento scriberent. Tertia congregatio habita est die 3 13 augusti: in ea examini subiecta est relatio a septemviris illis scripta super causis clericorum: Memque argumentum agitari continuatum est in congregatione quarta diei 10 22 augusti, tandem absolutum fuit in congregatione quinta, die 13 25 eiusdem mensis celebrata.

Monumentum eiusmodi, cum maximi sit momenti, integrum dabo una cum auctorum epistola ad vicarium sedis oecumenicae. Est autem tenoris sequentis:

Τῷ σεβασμιωτάτῳ τοποτηρητῇ τοῦ οἰκου-  
μενικοῦ θρόνου μητροπολίτῃ Ἐφέσου κυρίῳ  
Αγαθαγγέλιῳ, προέδρῳ τῆς ἐκλογικῆς συ-  
νελύσεως.

Σεβασμιώτατε ἄγιε πρόεδρε.

Ἡ ἐκ τῶν ὑποφανομένων ἀπαρτιζομένη ἐπιταλῆς ἐπιτροπὴ, ἣ παρὰ τῆς ἡς ἐπαξίως προτάταται ἡ ἡμετέρα σεβασμιότης ἐκλογικῆς συνελύσεως λαβούσα τὴν ἐντολὴν ἐκπονήσεως σχεδίου διακανονίσεως τοῦ ἐκ τοῦ προκειμένου ζητήματος ἐκπαινοῦς μείναντος θέματος τῆς διαδικασίας τῶν ἐκκληματούτων ἱερέων, καλογηρῶν καὶ καλογραιῶν, περὶ τῶν ἡμετέρας, μετὰ λεπτομερεῖς ἐρεῦνας καὶ ὄριμον σύσκεψιν, τὴν ἀνατεθεῖσαν αὐτῇ σπουδαίαν καὶ λεπτεπίλεπτον ἐντολὴν, ὑποβάλλει σήμερον τὴν ἐργασίαν αὐτῆς, διὰ τῆς ἡμετέρας σεβασμιότητος τῆ σεβαστῆ καὶ μετ' αἰτίμῳ ἐκλογικῇ συνελύσει.

Ἡρώτων αὐτῆς καθήκον ἠγάσασα ἡ ἐπιτροπὴ τὴν ἐξακριβώσιν ἀπάντων τῶν στοιχείων, τῶν ἀπαρτιζόντων τὸ ἡμέτερον ἐκκλησιαστικὸν προέβριον ἐπὶ τοῦ προκειμένου ζητήματος: δευτέρον, τὴν καθιέρωσιν τῆς ἐκ παραλλήλου καὶ ἀπ' ἀλλήλων ἀνεξαρτήτου διεκπεραιώσεως ἀμφοτέρων τῶν διαδικασιῶν, ἧτοι τῆς ἐνόπιον τῶν δικαστηρίων τῆς πολιτικῆς ἀρχῆς διεξαχθεῖσας πρὸς ἐφαρμογὴν τοῦ ποινικοῦ νόμου καὶ τῆς ὑπὸ τῶν ἐκκλησιαστικῶν δικαστηρίων ἐκτελεσθησομένης πρὸς ἐφαρμογὴν τῆς ὑπὸ τῶν ἱερῶν κανόνων ὀριζομένης ποινῆς: καὶ τρίτον, τὴν ἱκανοποίησιν τῆς ἐν τῷ ὑπὸ ἡμερομηνίαν 8 μαΐου 1884 ὑψηλῶς ὑπουργικῆς τασακῆ διατυπωμένης δικαίας ἀξιώσεως ὅπως, τῆς διαδικασίας τῶν ἐκκληματούτων ἱερέων, καλογηρῶν καὶ καλογραιῶν ὑπαγομένης τῇ δημοσίᾳ ἡσυχίᾳ καὶ ἀσφαλείᾳ, τῆς δὲ ἄλλως πως ἐκτελεσθεῖς ταύτης μὴ ἐπιτροπομένης, ὡς δημιουργούσης ἐξαιρετικῶν τιμῶν πρὸς τοῦτο σύστημα, συνδυασθῇ τῷ ζήτημα τοῦτο μετὰ τῶν γενικῶν νόμων τοῦ κράτους, φυλαττομένου ἅμα καὶ τοῦ πρὸς τὸ ἱερατικὸν τοῦ κλήρου ἀξίωμα ὀφειλομένου σεβασμοῦ. Πρὸς ἐπιτέλειαν τῶν ὅσων ὁλόν

τε ἀκριβῆ καὶ πιστὴν τῶν τριῶν τούτων ἐπίσης σπουδαίων αὐτῆς καθήκονων ἀνέδραμεν ἡ ἐπιτροπὴ εἰς τὰ τῶν ἱερῶν κανόνας καὶ εἰς τὰ πατριαρχικὰ καὶ ἀρχιερατικὰ βεβάτια, τὰ αὐτοκρατορικὰ χάττια, τοὺς κανονισμοὺς τῶν πατριαρχείων καὶ ἕτερα, ἐπίσημα ἔγγραφα, τὰ συναπαρτιζόμενα τὴν ἐπὶ τοῦ ἀπασχολούτου ἡμᾶς θέματος νομολογίαν τοῦ ἡμετέρου κράτους καὶ τὸ νόμιμον καθεστῶς.

Ἐκ τῆς μελέτης καὶ ἀντιπαραθέσεως τῶν αὐθεντικῶν τούτων καίμων ἀριθμῶν ἐξάγεται ὅτι κατὰ πρόνοιον τοθετοῦσιν ἀνάκαθεν καὶ ἀπὸ κείρου εἰς κείρον πρὸς ἰσχυρότεραν ἐμπέδωσιν πανδήμιος ἐπικυρούμενον, ὁ ἐπὶ ἐγγλήματι κατηγορούμενος ἱερεὺς, καλόγηρος ἢ καλογραία κράτεται διὰ τοῦ πατριαρχικοῦ μητροπολίτου ἢ τοῦ ἐπισκόπου ἐν τοῖς πατριαρχείοις, ταῖς μητροπόλεσι καὶ ταῖς ἐπισκοπαῖς. Τούτοις ἐπιστοπῶθ' ἔσον ἐνεστί σαφῶς καὶ πρακτικῶς καὶ ἐν ταῖς ἐννέα παραγράφαις τοῦ ἡμετέρου σχεδίου, ἐνθα εἴτε περὶ συλλήψεως πρόκειται, εἴτε περὶ προφυλακίσεως κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἀνακρίσεως καὶ τῆς διαδικασίας, εἴτε περὶ ὀριστικῆς φυλακίσεως μετὰ τὴν καταδίκην τοῦ κατηγορουμένου, ἡ κράτησις αὐτοῦ ὀρίζεται ἵνα ἐκτελεθῆ διὰ τῆς ἀρμοδίας ἐκκλησιαστικῆς ἀρχῆς. Ἐπειδὴ δὲ ἡ ὑπὸ ταύτης ἐξάσκησις τοῦ προνομιακοῦ τούτου δικαιώματος συνεπάγεται, φυσικῶς τῷ λόγῳ, καὶ καθήκοντα καὶ εὐθύναις ἀπέναντι τῆς δημοσίου ἀσφαλείας καὶ ἠθικῆς καὶ τῆς τούτων ἀγρύπνου φρουρῆς καὶ προστασίας σεβαστῆς ἡμῶν κυβερνήσεως, διὰ τοῦτο ὄριστα ἵνα ἡ ἐκκλησιαστικὴ ἀρχὴ ἐπικαλεσθῆ ἐν ἀνάγκῃ τὴν ἀρωγὴν τῆς ἀστυνομικῆς ἀρχῆς κατὰ τὴν σύλληψιν, τὴν προφυλακίσιν καὶ τὴν φυλάκισιν τοῦ κατηγορουμένου, ἢ πρὸς περιφρούρησιν τοῦ ἱερατικοῦ μέρους, ὅπου μητροπολίτης ἢ ἐπίσκοπος ὀφείλει ἐνεῖ ἀναρῶντις νὰ ἐξέρχῃ ἐν τῇ ἐξαιρετικῇ πάντῃ καὶ λίαν σπανίως παρουσιασθῆσῃ περιπτώσει: φιλίψεως ἀσφαλοῦς μέρους ἐν τῇ ἐαυτοῦ μητροπόλει ἢ ἐπισκοπῇ. Διὰ τοῦ συνδυασμοῦ τούτου, τοῦ ἐν σεβαστῆς περιπτώσει καθορίζοντος τὴν σύμπραξιν τῆς τε ἐκκλησιαστικῆς καὶ τῆς πολιτικῆς ἀρχῆς πρὸς ὑπεράσπισιν τοῦ δημοσίου συμφέροντος, νομίζομεν ὅτι καὶ αἱ δικαίαι ἀξιώσεις τῆς πολιτείας ἱκανοποιούνται πληρόστατα, καὶ τὸ τῆς ἐκκλησίας πρόνοιον διατηρεῖται ἀκέραιον, λειτουργήσῃ δὲ ἀπροσκόπτως καὶ ἀποτελεσματικῶς τροντίδος, ἢν οὐδέποτε ἐπαύσατο καταρτίλουσα ἡ ἡμετέρα ἐκκλησία ὑπὲρ τῆς ἠθικῆς καὶ ἀμέμπτου διαγωγῆς τοῦ ὑπ' αὐτὴν ἱερατείου.

Ἀλλὰ τὸ πρόνοιον τοῦτο δὲν ὑπερβαίνει τὰ ὅρια τῆς τοῦ κατηγορουμένου ἱερέως, καλόγηρου ἢ καλογραίας συλλήψεως καὶ κράτησεως: ἐπ' ἣ καὶ καθωρισθῆ ἐν τῷ ἡμετέρῳ σχεδίῳ τὸ ἀναμφορήτητον δικαίωμα τῆς πολιτείας τοῦ ἀνακρίνειν καὶ δικάζειν τὸν ἐκκληματοῦντα διὰ τῶν τακτικῶν ποινικῶν αὐτῆς δικαστηρίων. Τὰ δικαστήρια ταῦτα κέντηται τὸ δικαίωμα καὶ τὸ καθήκον τῆς ἐξακριβώσεως τοῦ καταγγελλθέντος αὐτοῖς ἐγγλήματος, ὡς καὶ τῆς τελαιδικῆς ἐπ' αὐτοῦ ἀποφάσεως. Συνάμα ἕμεις ἡ σεβαστῆ ἡμῶν κυβέρνησις, ἀνομολογούσα τὴν ἐπίσης μεγάλην εὐθύνην, ἣν καὶ ἡ ἐκκλησία ὑπέχει ἐν περιπτώσει πράξεως ἐκκλησιαστικῆς μέλους τινὸς τοῦ ὑπ' αὐτὴν ἱερατείου, ἣν ὄπιστον ἔχει καθήκον καὶ συμφέρον νὰ κατέβῃ μετὰ τῆς δεούσης ἀσθηρότητος, οὐδέποτε παρεγγῶσις τὸ ὅπου κέντηται ἡ ἐκκλησία δικαίωμα τῆς ἐξακριβώσεως καὶ τῆς τιμωρίας τοῦ ἐν λόγῳ ἐγγλήματος ἐν σχέσει πρὸς τὴν ἐπιβαλλομένην εἰς τὸ εἶδος αὐτοῦ ἐκκλησιαστικὴν ποινὴν. Ἄλλ

δπως τὸ ἱερὸν τοῦτο καθήκον δυνάτως ἐκπληρωσθῆ ἢ ἐκκλησία, ἐπὶ ἀναγκῆς ἔστιν ἵνα, μὴ ἐπιτρεπομένης ὑπὸ τοῦ κοινῆς δικαίου τῆς ἐπιβολῆς ἐκκλησιαστικῆς ποινῆς, βασιζομένη ἐπὶ ἀποφάσεως πολιτικοῦ δικαστηρίου, προῦθ, συνδῶ τῆ ἰδία αὐτῆς δικονομίας καὶ νομολογίας, εἰς τὴν ἐξακρίβωσιν τοῦ ἐγκλήματος καὶ ἐξενέγκῃ τὴν ἐπιμνηστικὴν αὐτῆς κατὰ τὰς διατάξεις τῶν ἱερῶν κανόνων. Τοῦτο ἔχοντες, καὶ ἡμεῖς ὁπ' ἔσθαι, διατυπώσαμεν ἕσον οἷον τε πρακτικῶς τὸν τύπον τῆς δικλῆς ταύτης διαδικασίας, δι' οὗ νομιζόμεν οὐ κατ' ἐπιπολιτεία ἀνεξαρτήτως τῶν ἐνδίκων μέσων, ἀπαρ διατίθων ἢ ἐκκλησιαστικῆ, ἀρχῆς, καὶ ἢ ἐκκλησία μετ' ἴσῃς ἀνεξαρτήτως προβαίνει εἰς τὴν τακτικὴν αὐτῆς λειτουργίαν, ἐπισημασμένη πρὸς ἀνεύρεσιν τῆς ἀληθείας καὶ ἐκ τῶν ἁρῶν τῶν ποινικῶν δικαστηρίων, διαβραβεύων αὐτῆ ἀρμοδίως τὴν σχετικὴν δικαιοσύνην.

Καὶ οὐδεμία μὲν ὑφίσταται ἀμφιβολία ὅτι, τῆς τε πολιτικῆς ἐξουσίας καὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀρχῆς ἐπίσης ἐνδιαφερομένης εἰς τὴν ἀκριβῆ ἐξέτασιν καὶ τελείαν ἐξακρίβωσιν τῆς κατηγορίας, αἱ δικαστικαὶ ἐκείτων ἁρῶν λήξουσιν εἰς τὸ αὐτὸ συμπέρασμα, καὶ ὁ κατηγορούμενος ἱερεὺς, καλόγηρος ἢ καλογραία ἢ ἀποφωθίσεως ἢ καταδικασθῆσεται ὑπ' ἀποτίρῶν. Ἀλλὰ καθήκον ἡμῶν ἀπαραίτητον ἡγήσαμεθα ὅπως προδωμῶν καὶ τὴν σπανιώτατα πάντως παρούσασθαι περιπτώσιν, καθ' ἣν ὁ καταδικασθῆς ὑπὸ τοῦ ποινικοῦ δικαστηρίου δὲν θεωρηθῆ κατὰ τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ κανόνος καθαιρετός ὑπὸ τῆς ἱερᾶς συνόδου, μάλιστα δὲ ἐν τῇ διακανόνισι τῆς συγκρούσεως ταύτης δύο ἀνεγνωρισμένων ὑπὸ τοῦ ἡμετέρου ἀνακτος δικαστικῶν ἀρχῶν πᾶσαν καταβάλλομεν προσπάθειαν, ὅπως ἱκανοποιηθῶν τὴν ἐν τῷ προηγουμένῳ ἐπιβλῆ τῶν ἐξουσιῶν τοῦ ὑπουργοῦ τῆς δικαιοσύνης καὶ τῶν θρησκευτικῶν διατυπωμένην δικαίαν ἀξίωσιν, καὶ συνδυσασθῆ τὸ ζήτημα τοῦτο μετὰ τῶν γενικῶν νόμων τοῦ κράτους, φυλακτομένου ἅμα καὶ τοῦ πρὸς τὸ ἱερατικὸν τοῦ κλήρου ἀξίωμα ὀφειλόμενον σεβασμοῦ. Καὶ δὴ τὸ ἡμέτερον σχέδιον, μετὰ τὴν διατύπωσιν ὅτι, ἐάν τὸ ἀρμόδιον ἐκκλησιαστικὸν δικαστήριον, ἦτοι ἢ ἱερὰ σύνοδος, ἀποφανθῆ ὅτι, συνδῶ τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς κανόνισιν, ἐπιβάλλεται ἢ ἀφαιρέσιν τοῦ ἱερατικοῦ ἀξιώματος, ἀφαιρέσεται τοῦτο καὶ ὁ καταδικασθῆς παραδίδοται ὅπως ὑποστῆ τὴν ποινὴν αὐτοῦ καὶ κατὰ τοὺς νόμους τοῦ κράτους, ὡς κοινὸς κακοῦργος — ἐπιφέρει ὅτι, ἐάν ἢ ἀφαιρέσιν τοῦ ἱερατικοῦ ἀξιώματος δὲν θεωρηθῆ ἐπιβαλλομένη κατὰ τοὺς κανόνες τῆς ἐκκλησίας, ὁ καταδικασθῆς συμπληροῖ τὴν ποινὴν αὐτοῦ ἐν τῷ τόπῳ τῆς προφυλακίσεως, ἢ ἐν ἀνάγκῃ, ἐν μοναστηριακῇ τινὶ κύρῳ ὀριζομένη καὶ φρουρουμένη ὑπὸ τῆς πολιτικῆς ἀρχῆς ἐν γνώσει τοῦ πατριαρχείου. Ἡ διατύπωσις αὕτη, κατὰ τὴν ἡμετέραν γνώμην, τοῦτο μὲν ἐξασφαλίζει τὴν ἐλευθερίαν καὶ ἀπρόσκοπον ἐφαρμογὴν τῶν ὑπὸ τῶν κοινῶν δικαστηρίων συνδῶ τοῖς κειμένοις νόμοις ἐπιβαλλομένων ποινῶν, τοῦτο δὲ διαφυλάττει τὸ πρὸς τὸν ἡμέτερον κλήρον ὀφειλόμενον σεβασμὸν, καθότι ὁ καταδικασθῆς ἱερεὺς, καλόγηρος ἢ καλογραία ἀποκίτων τὴν ποινὴν αὐτοῦ ἐν ἰδικτέρῳ εἰρητῇ, δὲν ἐκτίθῃ τὸ ἱερὸν αὐτοῦ ἀξίωμα εἰς τὴν μετὰ τῶν κοινῶν κακοῦργων ἐπιπολιτικὴν συνεκασθῆ καὶ τὴν ὑπὸ τοῦ δημοσίου περιφρόνησιν καὶ ἐξήρησιν. Διὰ τοῦ ἔρου τοῦτου φρονούμεν ὅτι ἐπιτυγχάνεται τὸ σκοπούμενον εὐελπιστοῦμεν δὲ ὅτι ἢ τῆ ἐκκλησία καὶ ἢ πολιτεία παραβεχθῶνται αὐτὸν, ἀναλογίζομεθα ὅτι ὁ τὸ ἱερατικὸν περιβεβλημένος ἀξίωμα πολιτικῆς μὲν ἔστιν ὡς οἱ λοιποὶ τῶν ὀνητῶν, ἀλλὰ καὶ λειτουργεῖς τάκταται τοῦ Ὑψίστου καὶ διδασκαλὸς τῶν πρὸς τὴν πολιτείαν καθηκόντων τοῦ λαοῦ.

Αὗται εἰσὶν αἱ ἀρχαί, ἐφ' ἣν ἐπιβάλλεται τὸ σχεδὸν ἡμῶν, ὅπως καὶ καθυποβάλλομεν μετὰ τῆς παρούσης ἐπισημαστικῆς ἐπιθέσεως ἢ παραπομπῆς ἐκκλησιαστικῆς συνέλευσις, ἀναγκασθῆ ἵνα ἢ ἡμετέρας ἀρχαίας

ἀκριβῆ πιστῆ ἐκτέλεσις τῆς ἐμπιστευθείσης ἡμῖν ἐκνομίας.

Ἐν τῶν πατριαρχείῳ, τῇ 31 ἰουλίου 1884.  
 Τῆς ἡμετέρας σεβασμιότητος ἀγαπητοὶ ἐν Χριστῷ ἀδελφοὶ καὶ υἱοὶ κατὰ πνεῦμα παιδῆγιος:  
 † ὁ Ἡρακλείας Γρηγόριος.  
 † ὁ Νικηνοῦδης Φιλόθεος.  
 † ὁ Ἰωάννην Σωφρόνιος.  
 ὁ μέγας ῥήτωρ Κ. Καλλιάρχης ἀπογῆτης.  
 Μ. Ἰακώβου.  
 Γ. Καζανόβας.  
 Ι. Β. Θ. νός.

Περὶ διαδικασίας τῶν ἐγκληματούτων ἱερῶν, καλογηρῶν καὶ καλογραίων.

α. Ὅταν ἱερεὺς, καλόγηρος ἢ καλογραία κατηγορηται ἐπὶ ἐγκλήματι τοῦ κοινῆς δικαίου, ἢ κλήσις καὶ τὰ ἐντάλματα συλλήψεως, προσωποκρατήσεως καὶ προφυλακίσεως θέλουσι διαβραβεῖσθαι ὑπὸ τῆς ἀρμοδίας ἀρχῆς διὰ τῶν ἐν μέγ Ἰωσταντινουπόλει εἰς τὸ πατριαρχεῖον, ἐν δὲ ταῖς ἀπαρχαῖς εἰς τὰς μητροπόλεις ἢ ἐπισκοπὰς, καὶ ἐνεργεῖσθαι ἀνευ ἀναβολῆς παρ' αὐτῶν, ἐπικαλούμενων ἐν ἀνάγκῃ τὴν ἀρωγὴν τῆς ἀστυνομικῆς ἀρχῆς.

β. Ἡ προφυλακίσις γίνεται ἐν τῷ πατριαρχείῳ, τῆς μητροπόλεως ἢ ἐπισκοπῆς, ἐνθα ὁ κατηγορούμενος φυλάσσεται φρουρούμενος ἐν ἀνάγκῃ ὑπὸ φρουρῶν τῆς ἀρμοδίας πολιτικῆς ἀρχῆς.

γ. Ἐὰν μητροπόλις ἢ ἐπισκοπή, τις σταθῆται τυχὼν καταλλήλου ἀσφαλῶς μέρους εἰς προφυλακίσιν τῶν ἐγκληματούτων ἱερῶν, καλογηρῶν καὶ καλογραίων, ὁ μητροπολίτης ἢ ὁ ἐπίσκοπος ἐφαίλει ἀνευ ἀναβολῆς νὰ ἐξουσίση τοιοῦτο, ἐπικαλούμενος τὴν ἀρωγὴν τῆς ἀρμοδίας πολιτικῆς ἀρχῆς πρὸς περιφρούρησιν αὐτοῦ.

δ. Ἢ ἐπ' αὐτοφῶρ ἐγκλημάτων καὶ ὑπὸ τῶν ἀρχῶν συλλαμβανόμενος ἱερεὺς, καλόγηρος ἢ καλογραία, μετὰ τὴν ἐπὶ τόπου προκαταρκτικὴν ἐξέτασιν, προσάγεται εἰς τὸ πατριαρχεῖον, εἰς τὰς μητροπόλεις ἢ ἐπισκοπὰς, ὅπως προφυλακισθῆ κατὰ τὰς ἀνωτέρω β' καὶ γ' §§.

ε. Καθ' ἅπαν τὸ διάστημα τῆς ἀνακρίσεως καὶ τῆς διαδικασίας τοῦ κατηγορουμένου, οὗτος θέλει ἀποστέλλεσθαι ἐκίστοτα ἀσφαλῶς ὑπὸ τοῦ πατριαρχείου, τῶν μητροπόλεων ἢ ἐπισκοπῶν ἐπὶ ἐγγράφῳ προσκλήσει τῶν ἀρμόδιων πολιτικῶν ἀρχῶν.

ς. Διαρκούσης τῆς ἀνακρίσεως καὶ διαδικασίας τοῦ κατηγορουμένου, τὸ πατριαρχεῖον, αἱ μητροπόλεις ἢ ἐπισκοπαὶ θέλουσι καὶ αὐταὶ προβαίνει τὸ καθ' ἐπιπέρας εἰς τὴν ὑπὸ τῶν ἱερῶν κανόνων διαγορευομένην ἐξέτασιν καὶ ἐξακρίβωσιν τοῦ ἐφ' ᾧ κατηγορεῖται ἐγκλήματος ἐν σχέσει πρὸς τὴν ἐπιβαλλομένην εἰς τὸ εἶδος τοῦ ἐγκλήματος ἐκκλησιαστικὴν ποινὴν.

ζ. Μετὰ τὴν εἰς δίκην παραπομπὴν τοῦ κατηγορουμένου, ἐπιθέσεως τῆς ταπεινῆς ἀποφάσεως τοῦ δικαστηρίου, κρουσμένου κατὰ κλημμελῆματος ἢ κακοῦργήματος, ἀνεκίνουσι αὐτῆς καὶ τῆς σχετικῆς δικαιογραφίας γίνεται ἀρμόδιως εἰς τὸ πατριαρχεῖον, ὅπου ἐντὸς τοῦ πολὺ δύο μηνῶν ἐπιστρέφει τὸν φέκαλλον.

η. Ἐὰν τὸ ἀρμόδιον ἐκκλησιαστικὸν δικαστήριον, ἦτοι ἢ ἱερὰ σύνοδος ἀποφανθῆ ὅτι, συνδῶ τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς κανόνισιν, ἐπιβάλλεται ἢ ἀφαιρέσιν τοῦ

1 In congregations generali additum est προσωποκράτης καὶ.  
 2 Additum est τῆ προηγουμένη αἰτήσι τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀρχῆς.  
 3 Additum κατ' ἕξ δὲ δὲ ἵνα παρίσταται ἀντιπροσώπου τῶν πατριαρχείων, τῶν μητροπόλεων ἢ ἐπισκοπῶν.  
 4 Ἐν ταῖς τῶν πατριαρχείων, τῶν μητροπόλεων ἢ ἐπισκοπῶν ἐξέτασι κατὰ τῶν ἀνωτέρων ἐκκλησιαστικῶν ἀρχῶν.  
 5 Ἐὰν παρὰ τὴν ἐπιθέσιν — δικαστηρίου, ἵστανται ἐξέτασι κατὰ προσωποκράτης τῆς ἀποφάσεως.

ιερατικού αξιώματος, αφαιρείται τούτο, και ὁ καταδικασθεὶς παραβίβεται ὡς ὑποστῆ τὴν ποινήν αὐτοῦ καὶ κατὰ τοὺς νόμους τοῦ κράτους ὡς κοινὸς καθῆργος.

¶ Ἐάν ἡ ἀφαφασις τοῦ ἱερατικοῦ αξιώματος δὲν θεωρηθῆ ἐπιβαλλομένη κατὰ τοὺς κανόνας τῆς ἐκκλησίας, ὁ καταδικασθεὶς συμπληροῖ τὴν ποινήν αὐτοῦ ἐν τῷ τόπῳ τῆς προφυλακίσεως (κατὰ τὰς ἀνωτέρω β' καὶ γ' §§) ἢ, ἐν ἀνάγκῃ, ἐν μοναστηριακῷ κύρῳ, ὁριζομένῳ καὶ προϋρουμένῳ ὑπὸ τῆς πολιτικῆς ἀρχῆς ἐν γνώσει τοῦ πατριαρχείου.

† ὁ Ἡρακλείας Γρηγόριος, πρόεδρος.

† ὁ Νικομηδείας Φιλόθεος.

† ὁ Ἰωαννίνων Σωφρόνιος.

ὁ μέγας ῥήτωρ Κ. Καλλιάρχης.

Μ. Τακώβου.

Γ. Καζανόζας.

Cui relationi sic respondit gubernium turcicum: B

Ἐργασίον τῆς δικαιοσύνης καὶ τῶν θρησκευμάτων.

Διεύθυνσις τῶν θρησκευμάτων.

Ἀριθμὸς 26.

Πρὸς τὴν αὐτοῦ σεβασμιότητα τὸν τοποτηρητὴν τοῦ οἰκουμένου θρόνου.

Ἐλήφθη καὶ ἐμελετήθη ὁ εἰς ἀπάντησιν τοῦ ὑπὸ ἡμερομηνίαν 24 ἡδεῖ, 1301 καὶ 8 μαΐου 1884 (1900) ἡμετέρου τεσπερῆ τεσπερῆ αὐτῆς ὑπὸ ἡμερομηνίαν 8 ἡλλεῖ 1301 καὶ 17 αὐγούστου 1884 (1900), ὡς καὶ τὸ ἐπισυνημμένον αὐτῷ ἔγγραφο.

Ὡς γνωστὸν, εἶχον γράψαι αὐτῷ ὅτι ἡ αὐτοκρατορικὴ κυβέρνησις οὔτε κἀν διενεθῆ νὰ μεταβάλῃ τὰς θρησκευτικὰς προνομίας καὶ τὰς τεθεσπισμένας παραχωρήσεις, ἅς τὸ ὑψηλὸν κράτος ἐχορήγησε τοῖς Ῥωμαίοις ὑπηκόοις αὐτοῦ, ὅτι εἶναι γνωστὸν πῶς ἀνεκὰθεν ἐξηκοῦντο αὐταί, καὶ ὅτι μάλιστα καὶ τὸ ὑψηλὸν πατριαρχικὸν βεράτιον ἐδόθη ἀπαράλλακτον τῷ τοῦ πρώην πατριάρχου ἀποθανόντος Ἰωακείμ· συνάμα εἶχον γράψαι αὐτῷ ὅτι, ἐπειδὴ εἶναι ἐπανάγκης ἵνα αἱ διατυπώσεις τῆς διαδικασίας τῶν ἐκκληματούντων κληρικῶν συνδυασθῶσι μετὰ τῶν γενικῶν ἀρχῶν, φυλαττομένου ἅμα τοῦ πρὸς τὸ ἱερατικὸν ἀξίωμα τῶν κληρικῶν προσήκοντος σεβασμοῦ, πρέπει νὰ δοθῆ τέρμα καὶ εἰς τὸ ζήτημα τούτο.

Ἐν τούτοις, καθὰ ἐκ τοῦ περιεχομένου τοῦ ῥηθέντος τεσπερῆ αὐτῆς ἐξέγεται, τὸ πατριαρχεῖον δὲν

ἀνόησε τί ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου εἶχεν ὑπεδείξει ἢ αὐτοκρατορικὴ κυβέρνησις καὶ παρέβη ὅτι τοῦ προκειμένου καὶ τῆς δικαιοδοσίας αὐτοῦ. Ἐπειδὴ δὲ ἐν τοῖς προλαβόντος τε καὶ ἐσχάτους διαβιβασθεῖς πρὸς τὸ ἡμέτερον ὑπουργεῖον γράμμασι τοῦ πατριαρχείου ἐλέγχθη καὶ ἐπαληθέρθη ὅτι τὸ πατριαρχεῖον δὲν ζῆται ἄλλο ἢ τὸ καθεστὸς καὶ οὐδὲν νέον πρόνομεν — ἐπειδὴ φυσικῶς τῷ λόγῳ δὲν ὑπάρχει λόγος παραχωρήσεως νέου προνομίου — ὅτι δὲ ἡ αὐτοκρατορικὴ κυβέρνησις εἶναι διατεθειμένη ὑπὲρ τῆς διαρκείας τοῦ καθεστῶτος, τούτο ἀπέδειξε καὶ διὰ τῆς ἀπονομῆς τοῦ πατριαρχικοῦ βεράτιου ἀπαράλλακτον τῷ τοῦ ἀποθανόντος Ἰωακείμ· καὶ ἐπειδὴ, τούτων οὕτως ἐχόντων, φαίνεται συνάθεν τῷ προκειμένῳ ἵνα ἐλατῆ διατυπώσεις ἦσαν ἀνεκὰθεν ἐν ἰσχύϊ ἐν τοῖς ἀρμοδίῳ δικαστηρίοις, προκειμένου περὶ ἐκκληματων τῶν ἱερέων καὶ κληρικῶν, πῶς οὕτοι ἐδικάζοντο καὶ πῶς ἐξετελούντο αἱ ἐκτελούμεναι ἀποφάσεις, οὕτω καὶ τοῦ λοιποῦ ἐνεργῶνται, κατὰ τὴν ἐπικρατοῦσαν τάξιν, αἱ αὐταὶ διατυπώσεις καὶ ἡ αὐτὴ διαδικασία ἐπὶ τῶν τοιοῦτων ἱερέων καὶ κληρικῶν καὶ ἐκτελῶνται κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον αἱ περὶ τούτων ἀποφάσεις.

Διὰ ταῦτα, ἐπειδὴ δὲν ὑπολείπεται πλέον οὔτε αἰτία καὶ ἀφορμὴ εἰς οἰανδήποτε συζήτησιν ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου οὔτε κῆρος τι καὶ ἀξία φυσικῶς τῷ λόγῳ εἰς τὴν ἐπ' αὐτοῦ μέχρι τούδε διεξαχθεῖσαν ἀλληλογραφίαν, προάγομαι διὰ τῆς παρουσίας ἀπαντήσεως ἵνα δηλώσω ὅτι ἀνάγκη νὰ προβῆτε ἐν τάχει εἰς τὴν ἐκλογὴν νέου πατριάρχου, συνφά ταις καίμοις νόμοις, καὶ ἀποστείλητε κατὰ τὴν τάξιν τὸν κατάλογον τῶν ὑποψηφίων.

Τῆ 9 ἡλλεῖ 1301, 18 Σεπτεμβρίου 1884.

(ὕπογρα.) Χαασὶ Φεχμέ,

In congregatione sexta, quae locum habuit die 21 augusti 2 septembris, post actas gubernio turcico gratias ob reddita genti graecae sua privilegia, index eligendorum digestus est gubernio exhibendus antequam ad ipsam electionem gradus fieret. Die 28 septembris 9 octobris habita est septima congregatio, in qua probatus est libellus gratulatorius summo Turcarum imperatori offerendus ob restituta ut supra privilegia: ac tandem aliquando die 1 13 octobris, feris secunda, celebrata est octava congregatio, in qua patriarcha Constantino-politana factus est Ioachim huius nominis quartus, metropolita Dercorum.